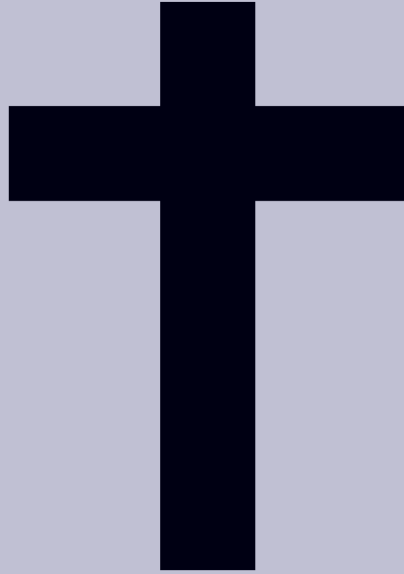

Luda yã takada kũ
Bisã yão

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Luda yá takada kǔ Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

Contents

NAANAA	1
BONAA	47
Sāarun Wooda	71
NARONAA	104
DOKAGBĒSISINAA	116
YŌSUA	119
YĀGŌGŌRINŌ	131
RUTU	143
1 SAMUĒLI	146
2 SAMUĒLI	175
1 KINANŌ	202
2 KINANŌ	230
Bandun Gari I	258
Bandun Gari II	294
EZĒRA	335
NEĒMAYA	342
ĒSITA	350
AYUBA	357
ZABURA	373
YAASINŌ	505
LAASUNDE	546
Womu Duro	558
Yeremi	566
Swī	654
Esekieli	664
Danieli	721
Osee	738
Yoeli	753
Amosu	760
Abudiasi	772
Yonasi	774
Misee	777
Nahumu	786
Habakuku	790
Sofoni	795
Asee	800
Sakari	802
MALAKI	816
MATIU	819
MAAKU	855
LUKU	877
YUHANA	915
ZĪRINŌ	941
ROMUDENŌ	974
1 KŌRINTIDENŌ	990
2 KŌRINTIDENŌ	1004
GALATIANŌ	1013
ĒFESUDENŌ	1018
FILIPIDENŌ	1023
KŌLŌSEDENŌ	1027
1 TĒSALONIKADENŌ	1031

2 TESALONIKADENŎ	1034
1 TIMŎTI	1036
2 TIMŎTI	1040
TITU	1043
FILIMŎ	1045
EBERUNŎ	1046
YAMISI	1058
1 PITA	1062
2 PITA	1067
1 YUHANA	1070
2 YUHANA	1074
3 YUHANA	1075
Yudu	1076
ZIA YÄ	1078

NAANAA

Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32

Nuhu 6:1-11:32

Ibrahī 12:1-20:18

Isaaku 21:1-26:35

Yakubu 27:1-36:43

Yusufu 37:1-50:26

Andunia naanaa

¹ Zaa káaku Luda musu kū zīteoo kè. ² Gu da pāme à kekenaro, gusira mé à da ísiralá, akū Luda Nini ten yàa ke í pìla. ³ Akū Luda pì: Gupura kū! Akū gupura kù. ⁴ À è gupura pì kè mana, akū à gupura kèkōa kū gusirao. ⁵ À tó kpà gupurane fānantē, gusira sō gwāani. Gu sì gu dò, a goro káakun gwe.

⁶ Akū Luda pì: Sarapura gō kú ínɔ dagura de à í pìnɔ kèkōa. ⁷ Akū à sarapura kè le, à í kū à kú sarapura gbáru kèkōa kú í kū à kú a musuo. ⁸ Akū à tó kpà sarapura pìine ludambē. Gu sì gu dò, a goro pladen gwe.

⁹ Akū Luda pì: Í kū à kú zīte kakara gu dokōnɔ, gukori bo. Akū à kè le. ¹⁰ À tó kpà gukori pìine zīte, akū a tó kpà í kū à kàkarane ísira. Akū à è à kè mana.

¹¹ Akū Luda pì: Lánɔ bote zīte kú sè wédenɔ kú lí nédenɔ, baadi kú a burio. Akū à kè le, ¹² lánɔ bote zīte kú sè wédenɔ kú lí nédenɔ, baadi kú a burio. Akū Luda è à kè mana. ¹³ Gu sì gu dò, a goro aakōden gwe.

¹⁴ Akū Luda pì: Pó gupurakūrino gō kú musu ògō fānantē kèkōa kú gwāanio, ògō wè sèedanɔ kú goro kú wèno mōnne. ¹⁵ Ògō kú pó gupurakūrinɔ ũ musu de ògō andunia pura kú. Akū à kè le. ¹⁶ À pó gupurakūri zōkōnɔ kè mèn pla, a kú à gbāna digō kí ble fānantē, a kú à buse digō kí ble gwāani. À susunenɔ kè dɔ. ¹⁷ À n pèpe musu de ògō andunia pura kú ¹⁸ ògō kí ble fānantē kú gwāanio, ògō gupura kèkōa kú gusirao. Akū à è à kè mana. ¹⁹ Gu sì gu dò, a goro siikōden gwe.

²⁰ Akū Luda pì: Pɔ wèndidenɔ í pa yéere, bānɔ dagula musu ògō vura sarapuran. ²¹ Akū à pó wèndide kú òdi í panɔ kè kú kpò gbèntēnɔ pínki, baadi kú a burio. À bānɔ kè pínki dɔ, baadi kú a burio. Akū à è à kè mana. ²² À arubarikaa dàngu à pì, ògō né i ògō ke dasi, kpònɔ ísira pa, bānɔ ke dasi zīte. ²³ Gu sì gu dò, a goro sorooden gwe.

²⁴ Akū Luda pì: Pó wèndidenɔ bote zīte, be pókadenɔ kú pó kú òdi taa o kú kuaonɔ kú nòbɔsèntenɔ, baadi kú a burio. Akū à kè le. ²⁵ Luda nòbɔsèntenɔ kè baadi kú a burio. À be pókadenɔ kè baadi kú a burio. À pó kú òdi taa o kú kuaonɔ kè baadi kú a burio. Akū à è à kè mana.

²⁶ Akū Luda pì: Ò bisāsiri ke ó taka ũ, ògō de lán ó bà, ògō kí ble kpònɔa kú bānɔ kú be pókadenɔ kú nòbɔsèntenɔ kú pó kú òdi taa o kú kuaonɔ pínki. ²⁷ Akū Luda bisāsiri kè a zīda taka ũ. A zīda takan à n ké a ũ. À n ké gōgbē kú nōgbēo.

²⁸ À arubarikaa dàngu à pìnne: Àgō né i àgō ke dasi àgō andunia pa àgō gbāna blea. Àgō kí ble kpònɔa kú bānɔ kú pó wèndide kú òdi taa o zītenɔ pínki. ²⁹ Akū Luda pì: Pó wéde kú ò kú zītenɔn ma kpàáwa á póble ũ pínki kú lí nédenɔ pínki.

³⁰ Ma sèno kú lánɔ kpà pó wèndidenɔa pínki n póble ũ, nòbɔnɔ kú bānɔ kú pó kú òdi taa o kú kuaonɔ pínki. Akū à kè le. ³¹ Luda pó kú à kènɔ è pínki, à kè mana swáswa. Gu sì gu dò, a goro suddoden gwe.

2

¹ Len Luda musu kũ zĩteo kè le kũ a póno pínki. ² Ari a goro supplade zĩ gõ ká, à zĩ kũ àten ke pìi làka. A goro supplade pì zĩ à kámma bò kũ zĩ kũ a kènno pínki. ³ Akũ à arubarikaa dà goro supplade pìn à dìte a pò ù, kũ goro bire à kámma bò kũ zĩ kũ a kènno pínki yáí.

Edeni swadakoo

⁴ Musu kũ zĩteo naana yán dí. Goro kũ Dikiri Luda zĩte kũ musuoo kè, ⁵ pówé ke dí bute zĩte kòro, bee sèè, zaakũ Dikiri Luda dí tó legũ màro, akũsõ gbèke kun à bura zĩ kero. ⁶ Suka mé àdi kpá andunia gũn, akũ àdi motò pisi zĩtea pínki.

⁷ Dikiri Luda gõgbè í kàsa kũ bùsutitio, akũ à ìa wèndide vù a yĩn, akũ gõgbè pìi gõ gbè bènè ù. ⁸ Dikiri Luda swadakoo kèkè ifáboki kpa gu kũ òdi pì Edeni, akũ à gõgbè kũ à kèè pìi dà gwe. ⁹ Dikiri Luda tò lí buri sında pínki bùte zĩte. Lí pìnno kè mana, akũsõ ñ né blena nna. Lí wèndide kú dàkoo pìi dagura. Lí kũ àdi dõna mana kũ a vānio ínne kú gwe do.

¹⁰ Swa kú Edeni àdigõ motò pisi dàkoo pìia. Bona gwe à òne kè siikõ. ¹¹ A káaku tón Pisõ, àkũ mé à lika Avila bùsuu pínki. Wura kú bùsuu pìi gũn, ¹² wuraa pì mana. Gbè bèèredenon kú gwe do. ¹³ Swa pì òne plade tón Giõ, à lika Kusu bùsuu pínki. ¹⁴ A òne aakõde tón Tigiri, a dòroo tà Asiria bùsu ifáboki kpa. Swa pì òne siikõde tón Yuflati.

¹⁵ Dikiri Luda gõgbè pìi dìte Edeni dàkoo pìi gũn de àgõ a zĩ ke àgõ gwa. ¹⁶ Akũ à yá dìtene à pì: Ìni fõ ñ dàkoo pì lí nènno ble pínki, ¹⁷ ama ñsun lí kũ àdi dõna mana kũ a vānio ínne né blero. Tó n blè, ìni game.

¹⁸ Dikiri Luda pì: Gõgbè kunna ado manaro. Mani kpányĩri kenè a gbèndo ù. ¹⁹ Akũ Dikiri Luda bùsuu sè à nòbõno kèo pínki kũ bãno pínki, akũ à sù kũnwõ gõgbè pì kĩnaa de à e deran ani tó kpáinne nà. Tó kũ gõgbè pìi kpà pò wèndide pìnne pínki gõ ñ tó ù. ²⁰ Gõgbè pì tó kpà be pókãdenne pínki kũ bãno kũ nòbõsèntenno pínki, ama adi kpányĩri e ñ té a gbèndo ùro. ²¹ Akũ Dikiri Luda i zõkõ dà gõgbè pìla. Kũ àten i o, akũ à a gbànterewa mèn do bò, akũ à a mèbaasi tàta a gbèn. ²² Akũ à gõgbè gbànterewa kũ à bòo pìi líte nõgbè ù, akũ à gèè kãao a kĩnaa. ²³ Akũ gõgbè pìi pì:

Adikĩna wá bò ma wá gũmmè,
a mè sõ à bò ma mèè gũmmè.

Oni a sísi nõgbè,

kũ Luda a bò gõgbè gũn yáí.

²⁴ A yá mé à tò gõgbè dì bo a de kũ a dao bea, àdi nakõa kũ a nanõ ò gõ mè do ù. ²⁵ Gõgbè kũ a nanõ kú pótompò ñ pla ñ pínki, wé'i sõ àdi ñ kũro.

3

Bisāsiri kēkōana kũ Ludao

¹ Mlè mé à manafiki vī de pò kũ Dikiri Luda kènola pínki, akũ à nõgbè là à pì: Luda pì àsun dàkoo pì lí ke né blenloo? ² Akũ nõgbè wè mlèè pìia à pì: Óni fõ ò dàkoo pì líne ble, ³ ama lí kũ à kú dàkoo pìi guragura, Luda pì òsun a né blero òsun ò naa sero, de òsun garo yáí. ⁴ Akũ mlèè pìne: Áni garo fá! ⁵ Zaakũ Luda dõ tó a blè, á wé ni kè áni gõ lán a bà, áni gõ a mana dõ kũ a vānio.

⁶ Kũ nõgbè è lí pì né mana, akũsõ a blena nigõ nna ani tó gbè wé kè, akũ à a né kè à blè. À kpà a zãa do, akũ à blè se. ⁷ Ñ pla ñ pínki ñ wé kè, akũ ò dõ sà kũ ò kun pótompò. Akũ ò gboroda lá nàbi ò yĩrma.

⁸ Kũ gõgbè kũ a nanõ Dikiri Luda kĩni mà àten kure dàkoo pìi gũn òkõsi, akũ ò ùtene dàkoo pì lán. ⁹ Akũ Dikiri Luda lé zù gõgbèi à pì: Ñ kú mámmè? ¹⁰ À wèa

à pì: Kū ma n kīni mà, akū vīna ma kū kū má kun pótompo yāi, akū ma utε.

¹¹ Akū Dikiri Luda a là à pì: Dí mé à ònne ní kun pótompoo? Lí kū ma ginne ò a né ble, n blèn yá? ¹² À wèa à pì: Nɔgbε kū n kpàma àgɔ kú kūmao mé à lí pì né kpàma ma blè. ¹³ Akū Dikiri Luda nɔgbε là à pì: Bóyāi n kè leε? À wèa à pì: Mlè mé à ma keke, akū ma blè. ¹⁴ Akū Dikiri Luda pì mlèεε:

Kū n kè le, ĩnigɔ láaribona pó ũ
de be pókādenɔ kū nòbɔsɛntenɔla pínki,
ĩnigɔ táa o n kùua,
bùsutitin ĩnigɔ ble ari n wèndi lén.

¹⁵ Mani ibere da mɔkɔn kū nɔgbεo dagura,
n buri kū a burio dagura.

A buri ni n mì wí,
ĩni a gbátoki kīnna.

¹⁶ Akū à pì nɔgbεε:
Mani n nòsinaa wari karanne,
ĩnigɔ né i kū wāwāo.

N zā ni nigɔ kúmmame,
anigɔ kí ble n musu.

¹⁷ Akū à pì gɔgbεε:
Lákū n n nanɔ yā mà nà,
lí kū ma ginne ò a né ble n blè,
ma láari bò zītea n yāi,
ɔsi kū ɔsioon ĩnigɔ póble en
ari n wèndi lén.

¹⁸ Ani lènɔ kū lá ũkādenɔ butenne,
gbasa ò burapɔnɔ ble.

¹⁹ Ísimmawaranaa gūnn ĩni póble en
ari ò era ò gēo bùsun,
zaakū gwen ma n bon.
Bùsutitime n ũ,
ĩni era ò gɔ bùsutiti pì ũme.

²⁰ Adamu tó kpà a nanɔne Awau, zaakū gbε pínki daimε. ²¹ Dikiri Luda bára uta kè Adamunε kū a nanɔo, akū à dànnε. ²² Akū à pì: Bisāsiri a mana kū a vānio dè sà, à gè lán ó bà. Óni gíne à lí wèndide né kè à ble de àsungɔ kun gɔɔ sīnda pínkiro yāi. ²³ Akū Dikiri Luda pèa à a bò Edeni dàkoo pìi gūn. Akū Adamu gèe à zīte kū Luda a bòn zī ke. ²⁴ Kū Dikiri Luda pèa, akū à kerubunɔ kàte Edeni dàko ifáboki kpa, de ògɔ lí wèndide zé dākpa kū fēneda kū àten té ke àten liteliteo.

4

Kainu kū Habilao

¹ Adamu a nanɔ Awau dè nɔgbε ũ, akū à nòɔ sɔ à Kainu ò. Akū à pì: Ma gɔgbε ò kū Dikiri gbānao. ² Akū à a dakūna Habila ò ɔ. Habila kè sādāri ũ, Kainu sɔ à kè búbari ũ. ³ Zīkea Kainu sù kū a burapɔnɔo gba ũ Dikirinε. ⁴ Habila sɔ à sù kū a sāne káaku mèkpanaao. Habila yā kà Dikirigu, akū à a gba sɔ. ⁵ Kainu sɔ a yā dí ke Dikirinero, akū adi a gba síro. Akū Kainu pɔ fè manamana a ānn sɔsi. ⁶ Akū Dikiri pì Kainunε: Bóyāi n pɔ fèε? À kè dera n ānn yàkaa? ⁷ Tó n yā mana kè, mani n síroo? Tó nídi yā mana ke sōro, durunna natenne n kpélelea. N ni teni a de, séde ò zī blea.

⁸ Akū Kainu pì a dakūna Habilane: Ò gé sèn. Kū ò kà gwe, akū à fùte a dakūnai à a dè. ⁹ Dikiri Kainu là à pì: Mán n dakūna Habila kunn? À wèa à pì: Má d̄ro. Ma dakūna dākpāriin ma ũ yá? ¹⁰ Akū Dikiri pì: Bón n kèe? N dakūna aru ten lé zumai zaa zīte gūn mà ze k̄āao. ¹¹ Tera sà ïnigō lāari pó ũme, ïnigō zà kū zīte kū à n dakūna aru mìn ōio. ¹² Tó n bú bà, zīte ni kararo. ïnigō sōsō gu kū guo ñgō likara andunia gūn. ¹³ Akū Kainu pì Dikirine: Wari bire gbāna demala, mani f̄ro. ¹⁴ Nten péma zīte la gbārame sà. Mani kēkōa kūnwo sà. Manigō sōsō gu kū guo màgō likara andunia gūn, gbē kū à kpākūn kūmao ni ma de. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: Lenlo! Tó gbē n de, oni m̄ra káa gèn supplame. Akū Dikiri wānzān ke kē Kainua, de gbē kū à kpākūn k̄āao sún a dero yāi. ¹⁶ Akū Kainu dà zén à kē Dikiria. À gèe à vùte Nodu bùsun Edeni ifāboki kpa.

¹⁷ Kainu wùte kū a nan̄o, akū à n̄o si à En̄oku ì. A gbera Kainu wēte kàte, akū à a né pì tó kpà wēte p̄ine. ¹⁸ En̄oku Irada ì, Irada Meuyaeli ì, Meuyaeli Metusaeli ì, Metusaeli Lameki ì. ¹⁹ Lameki n̄o sè mèn pla, a do tón Ada, a do Zila. ²⁰ Ada Yabala ì. Àkūme pódāri kū òdigō kú bizakuta gūnn̄o dizi káaku ũ. ²¹ A dakūna tón Yubala. Àkūme m̄r̄lerin̄o kū úraperin̄o dizi káaku ũ. ²² Zila s̄, akū mé à Tubala Kainu ì. Siaame a ũ. Àdi p̄o pínki pi kū m̄sio kū m̄gotēo. A dāre tón Naama. ²³ Akū Lameki pì a n̄on̄ne:

Ada kū Zilao, à ma yā ma,
ma n̄on̄, à s̄a kpá ma yāi.
Gbēke ma k̄inna, akū ma a dè,
kefenna pì ma lem̄e, akū ma a wèndii bò.

²⁴ Tó oni Kainu f̄ina bon̄e gèn suppla,
makū Lameki ma pó s̄,
gèn baaakō akuri awēesupplame.

²⁵ Adamu wùte kū a nan̄o d̄o, akū à négōgbē ì. À tó kpàne Seti à pì, Luda a gba né pānde Habila kū Kainu a dè gēne ũme. ²⁶ Seti s̄ à négōgbē ì, akū à tó kpàne En̄osu. Zaa zī birean ò nà Dikiri sísināaa.

5

Adamu burin̄o

¹ Adamu burin̄o yān dí. Ḡro kū Luda bisāsirin̄o kē, à n̄ ké lán a bàme. ² À n̄ ké gōgbē kū n̄ogbēo, akū à arubarikaa dàñne. À tó kpàñne bisāsiri.

³ Adamu wè basuddo akuride gūn à né ì a taka ũ à bòkōa k̄āao, akū à tó kpàne Seti. ⁴ Seti inaa gbera à kè wè wàa siikō à né pānden̄o ì d̄o gōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o.

⁵ Kū à kà wè wàa siikō kpé basuddo akuri, akū à gà.

⁶ Seti wè bas̄oro awēes̄orode gūn à En̄osu ì. ⁷ A gbera à kè wè wàa siikō awēesuppla à né pānden̄o ì d̄o gōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o. ⁸ Kū à kà wè wàa siikō kpé bas̄oro akuri awēepla, akū à gà.

⁹ En̄osu wè basiikō akuride gūn à Kenana ì. ¹⁰ A gbera à kè wè wàa siikō kū gēroo à né pānden̄o ì d̄o gōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o. ¹¹ Kū à kà wè wàa siikō kpé bas̄oro awēes̄oro, akū à gà.

¹² Kenana wè baaakō akuride gūn à Malaleli ì. ¹³ A gbera à kè wè wàa siikō kpé bupla à né pānden̄o ì d̄o gōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o. ¹⁴ Kū à kà wè wàa siikō kpé bas̄oro akuri, akū à gà.

¹⁵ Malaleli wè baaakō awēes̄orode gūn à Yaredi ì. ¹⁶ A gbera à kè wè wàa siikō kū mèn baraakuri à né pānden̄o ì d̄o gōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o. ¹⁷ Kū à kà wè wàa siikō kpé bas̄oro s̄orosari, akū à gà.

¹⁸ Yarēdi wè basɔraakɔ awɛɛplade gūn à Enɔku i. ¹⁹ A gbera à kè wè wàa siikɔ à né pāndenɔ i dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ. ²⁰ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔraakɔ awɛɛpla, akū à gà.

²¹ Enɔku wè baaakɔ awɛɛsɔrode gūn à Metusela i. ²² A gbera à taa ò kū Ludao ari wè wàa do kpé basɔro à né pāndenɔ i dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ. ²³ À kà wè wàa do kpé basɔraakɔ awɛɛsɔro. ²⁴ À taa ò kū Ludao, akū ò kùrai, kū Luda a sè à bò kaaò andunia gūn yāi.

²⁵ Metusela wè bakendo awɛɛsupplade gūn à Lameki i. ²⁶ A gbera à kè wè wàa aakɔ kpé bakendo awɛɛpla à né pāndenɔ i dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ. ²⁷ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔraakɔ akuri donsari, akū à gà.

²⁸ Lameki kè wè bakendo awɛɛpla, akū à négɔgbɛ i. ²⁹ À tó kpàne Nuhu à pì: Gbɛ bire mé ani ó laakari kpátewere zī gbāna kū óten ke yāi. Odì zī gbāna pì ke Dikiri láaribona zītea yāime. ³⁰ Nuhu inaa gbera Lameki kè wè wàa aakɔ sɔrosari à né pāndenɔ i dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ. ³¹ Kū à kà wè wàa aakɔ kpé basɔraakɔ akuri awɛɛsuppla, akū à gà.

³² Kū Nuhu kà wè wàa pla kpé basɔro, à Semu kū Hamuo kū Yafetio i.

6

Bisāsirinɔ yakanaa

¹ Kū bisāsirinɔ nà kena nà òten dagula òten nénɔgbɛnɔ i, ² akū Luda nénɔ è bisāsiri nénɔgbɛ pìnɔ mana, akū òteni n sè n pɔyeinaaa. ³ Akū Dikiri pì: Ma Nini nigɔ kú bisāsirinɔ gūn gɔro sīnda pínkiro, zaakū mèbarademe. N gɔronɔ nigɔ wè basuddome. ⁴ Gbɛ gbānanɔn kú andunia gūn gɔro birea kū gɔro bire gberao dɔ, gɔro kū Luda né pìnɔ bisāsiri nénɔgbɛnɔ dè nɔgbɛnɔ ũ ò nénɔ i kúnwo. N né pìnɔme gɔsa gbāna kū n tó bò zaa káakunɔ ũ.

⁵ Dikiri è kú bisāsirinɔ yā vāni kena dasi andunia gūn. Gɔro sīnda pínki yā bène laasunn òdigɔ lé ado, ⁶ akū a pɔ yàka bisāsiri kū à kè zīte yā musu. À laasun pānde lè, ⁷ akū à pì: Mani bisāsiri kū ma kè zīte wara, bisāsirinɔ kū nɔbɔnɔ kū pɔ kú òdi taa o kú kùao nɔ kú bānɔ, zaakū ma pɔ yàka n kena yā musu. ⁸ Ama Nuhu Dikiri pɔnna lè.

Nuhu yā

⁹ Nuhu burinɔ yān dí. Nuhu bi gbɛ maname. Kū à kun, a mèn do mé à taari vīro à taa ò kū Ludao. ¹⁰ Nuhu négɔgbɛnɔ i gbɛnɔn aakɔ, Semu kū Hamuo kū Yafetio. ¹¹ Luda è andunia gbɛnɔ yàka n pínki, taarikena andunia pà. ¹² Kū Luda andunia gwà, à è à yàka, zaakū gbɛ sīnda pínki zà zéa.

¹³ Akū Luda pì Nuhune: Mani gbɛ sīnda pínki kakate, kú n yāin taarikena dà anduniala. Mani n kakate læle kú anduniaome. ¹⁴ N gó'ite keke kú lí lèketeeo n kpénenɔ ke a gūn n òda maa a gūn kú a kpɛo. ¹⁵ Īni gó pì ke lán dí bà. A gbāna gàsákuru wàa do kpé basɔro, a yàasa gàsákuru bupla akuri, a lei sɔ gàsákuru baraakuri. ¹⁶ N gó pìi musu pápa, gbasa n guforo tó a dagura gwe gàsákuru do zaa a musu kpa. N gbà da gó pì kpado n gó pì ke didikɔana leu aakɔ.

¹⁷ Makū sɔ mani tó í da anduniala, de mà pɔ wèndide kú òdi wesa bono kakate n pínki. Pɔ kú ò kú andunia gūnnɔ ni gaga pínki. ¹⁸ Ama ma bàka nigɔ kú kúnwo. Īni gɛ gó pìi gūn kú n négɔgbɛnɔ kú n nanɔ kú n nénɔ nɔnɔ. ¹⁹ Īni pɔ wèndide pínki sé n gɛ kúnwo mèn plapla de onigɔ kun kú wèndiio. ²⁰ Bā burinɔ kú nɔbɔ burinɔ kú pɔ kú òdi taa o kú kùao burinɔ pínki oni su n kīnaa

mèn plapla de ògõ kun. ²¹ Ñ pòble kũ òdi ble s̄inda pínki s̄ete ñ kakara á zàna ũ, ákõnõ kũ pò pìnõ. ²² Akũ Nuhu kè le à yã kũ Luda òn̄e kè pínki.

7

Í dana anduniala

¹ Akũ Dikiri pì Nuhun̄e: Ñ ḡe gó gũn kũ n bedenõ, zaakũ m̄okõmm̄e ma n e yãnnade ũ gb̄aragb̄enõ té. ² Ñ n̄bõ kũ à de sa'opõ ũnõ sé ñ ḡe kũn̄wo da kũ a s̄aao mèn supplapla, ñ n̄bõ kũ òdi sa ooronõ sé mèn plapla da kũ a s̄aao. ³ Ñ b̄anõ sé ñ ḡe kũn̄wo dõ da kũ a s̄aao mèn supplapla de ñ burinõ ḡõ kú andunia gu s̄inda pínkia. ⁴ Zaakũ ḡrõ suppla gbera mani tó legũ ma z̄ite ari ḡrõ bupla f̄anant̄e kũ gw̄aanio, de mà pò w̄endide kũ ma k̄enõ wara z̄ite pínki.

⁵ Nuhu yã kũ Dikiri òn̄e kè pínki. ⁶ Ḡrõ kũ í dà anduniala, Nuhu kun w̄è w̄a aakõm̄e. ⁷ À ḡè gó'ite gũn kũ a n̄enõ kũ a nanõ kũ a n̄enõ n̄onõ de ò bo í pì yã. ⁸ Akũ n̄bõ kũ ò de sa'opõ ũnõ kũ n̄bõ kũ òdi sa ooronõ kũ b̄anõ kũ pò kũ òdi t̄aa o kũ k̄uaonõ ⁹ sù Nuhu k̄inaa gó gũn mèn plapla da kũ a s̄aao l̄akũ Luda òn̄e n̄a. ¹⁰ Ḡrõ suppla gbera í da p̄i dà anduniala. ¹¹ Nuhu w̄è w̄a aakõde gũn a m̄o plade ḡrõ ḡero aw̄eplade z̄i, akũ í kũ à kú z̄ite gb̄arunõ p̄ut̄a pínki, akũ ludambe guforonõ f̄. ¹² Legũ mà ari ḡrõ bupla f̄anant̄e kũ gw̄aanio.

¹³ Ḡrõ birea Nuhu ḡè gó gũn kũ a n̄enõ Semu kũ Hamuo kũ Yafetio kũ api nanõ kũ a n̄enõ n̄onõ gb̄en̄on aakõ, ¹⁴ kũ n̄bõs̄ent̄enõ pínki ñ buria kũ be pókãdenõ pínki ñ buria kũ pò kũ òdi t̄aa o kũ k̄uaonõ pínki ñ buria kũ pò vurananõ pínki ñ buria, b̄anõ kũ pò d̄ember̄edenõ pínki. ¹⁵ Pò kũ òdi wesa bonõ sù Nuhu k̄inaa gó gũn buri kũ burio mèn plapla. ¹⁶ Pò w̄endidenõ buri pínki ḡè da kũ a s̄aao l̄akũ Luda d̄it̄ene n̄a. Akũ Dikiri gb̄a t̄at̄ańle.

¹⁷ Legũ mà ari ḡrõ bupla. Kũ í ten kara, akũ à gó p̄i s̄è z̄it̄ela. ¹⁸ Í f̄ute à kàra manamana à dà z̄it̄ela, akũ gó p̄i f̄u íla. ¹⁹ Í kàra à dà z̄it̄ela l̄ai, à dà kpi lei kũ ò kú andunia ḡunnõla m̄iom̄io. ²⁰ Í f̄ute à dà kpi p̄inõla ari ḡas̄akuru ḡero. ²¹ Pò w̄endide kũ òdi t̄aa o z̄itenõ ḡaga pínki, b̄anõ kũ be pókãdenõ kũ n̄bõs̄ent̄enõ kũ pò kũ òdi t̄aa o kũ k̄uaonõ kũ bis̄as̄irinõ ñ pínki. ²² Pò kũ òdi wesa bo kũ ò kú s̄is̄ianõ ḡaga pínki. ²³ Luda pò w̄endide kũ ò kú s̄is̄ianõ k̄akate pínki. À bis̄as̄irinõ kũ n̄bõnõ kũ pò kũ òdi t̄aa o kũ k̄uaonõ kũ b̄anõ k̄akate andunia gũn. Nuhu mé à bò ado kũ pò kũ ò kú k̄aao gó ḡunnõ. ²⁴ Akũ í ḡè da anduniala ari ḡrõ basuppla akuri.

8

Í gona anduniala

¹ Nuhu kũ n̄bõs̄ent̄enõ kũ be pókãde kũ ò kú k̄aao gó ḡunnõ pínki yã d̄ò Ludan. Kũ à ña gb̄are z̄itea, akũ í n̄a babanaaa. ² Í kũ ò kú z̄ite gb̄arunõ kũ ludambe guforonõ t̄ata, akũ legũ k̄è. ³ Í p̄i ten baba busebuse àten lago ari ḡrõ basuppla akuri. ⁴ A m̄o supplade ḡrõ ḡero aw̄eplade z̄i gó p̄i d̄i kpi kũ òdi p̄i Ararataa. ⁵ Í p̄i ten lago ari m̄o kuride gũn. M̄o kuride p̄i ḡrõ k̄aku z̄i kp̄inõ m̄is̄ont̄enõ bòbo.

⁶ Ḡrõ bupla gbera Nuhu gó wondo kũ à bòn yã w̄è, ⁷ akũ à k̄ak̄aanna gb̄are. Àten vura àten gé àten su ari í bàba z̄itea. ⁸ À pot̄ene gb̄are dõ de à le à d̄s̄ tó í làgo z̄itea. ⁹ Kũ pot̄ene dí diki lero, akũ a èra à sù Nuhu k̄inaa gó gũn, zaakũ í da anduniala pínkim̄e. Nuhu ò bò à a kũ à ḡè gó gũn. ¹⁰ À k̄amma bò ari ḡrõ suppla, akũ à èra à pot̄ene gb̄are dõ. ¹¹ Pot̄ene p̄i èra à sù à k̄inaa ok̄osi à kũ l̄a k̄è à kp̄a a léi. Akũ Nuhu d̄õ kũ í làgo z̄itea. ¹² À k̄amma bò ḡrõ suppla dõ, akũ à

èra à potēne pìi gbàre, adi era à sù a kīnaa doro. ¹³ Nuhu wè wàa aakō awēedode gūn a mō káaku goro káaku zī, í bàba zītea, akū à gó pìi musu gò. Kū à gu gwà, à è í làka zītea. ¹⁴ A mō plade goro baraasoro awēplade zī í bàba zītea.

¹⁵ Akū Luda yā ò Nuhune à pì: ¹⁶ Ñ bo gó gūn kū n nanoo kū n nēgōgbēno kū n nōno. ¹⁷ Ñ pò wèndide kū ò kú kúnwonno bote pínki, bāno kū nōbōno kū pò kū òdi táa o kū kúaono pínki, de ò fākōa zīte ògō né i ògō kara andunia gūn. ¹⁸ Akū Nuhu bō kū a nēno kū a nanoo kū a né pino nōno. ¹⁹ Nōbōno pínki kū pò kū òdi táa o kū kúaono pínki kū bāno pínki kū pò kū òdi táa o zīteno pínki bote gó gūn buri kū burio.

²⁰ Akū Nuhu Dikiri gbagbaki bō. À nōbō kū bā kū òdi sa oono kù, akū à sa'opo kū òdi ká tén à té kū òa. ²¹ Kū Dikiri a gbī mà, à kēne nna, akū à laasun lè à pì: Mani era mà láari bo zītea bisāsiri yāi doro, zaakū bisāsiri laasun ògō vāni zaa a kefennakegoroame. Mani era mà pò wèndidenno kakate lākū ma kè nà doro. ²² Ari andunia gé àgō kunwo pótōna kū pókēkenaao, ïa kū guwānao, bunsire kū sakareo, fānantē kū gwāanio, n ke ni lākaro.

9

Luda bàka kunna kū Nuhuo

¹ Akū Luda arubarikaa dà Nuhugu kū a nēno à pīne: Àgō né i àgō kara à andunia pa. ² Nōbōno kū bāno kū pò kū òdi táa o kū kúaono kū kpōno nigō á vīna vī pínki. Ma n náare á oī. ³ Pò kū òdi táa ono pínki nigō de á poble ũ. Ma n kpááwa pínki lākū ma poble kū òdi bute zīteano kpááwa nà yā. ⁴ Ama àsun nōbō kū odi a kùtu kpáro sóro, zaakū a arume a wèndi ũ. ⁵ Mani á aru kū à de á wèndi ũ fīna boáre. Tó nōbō gbē dè ke tó gbē a gbēdake dè, mani a aru fīna bone. Mani fīna bo gbē kū à a gbēdake dèea. ⁶ Tó gbē a gbēdake dè, oni a de, zaakū ma bisāsiri kè ma taka ũme. ⁷ Àgō né i àgō kara, à da anduniala àgō ke dasi.

⁸ Luda pì Nuhune kū a nēno do: ⁹ Ma bàka nigō kú kááo kū á burino ¹⁰ kū pò wèndide kū ò kú kááo kū ò bō gó gūnno pínki, bāno kū be pókādeno kū nōbōsēnteno kū pò kū ò kú zīteano pínki. ¹¹ Ma bàka nigō kú kááo. Mani í da anduniala mà pò wèndidenno kakate pínki doro. Í ni da anduniala à a kakate doro. ¹² Akū Luda èra à pì: Ma bàka nigō kú kááo kū pò wèndide kū ò kú kááono ari goro sīnda pínkime. A sèedaan dí. ¹³ Mani ludambefēneda bo legūa ma bàka kunna kū anduniaio sèeda ũ. ¹⁴ Tó ma tò legū sīsi ludambefēneda bōa, ¹⁵ lākū ma bàka kú kááo nà kū pò wèndide buri sīnda pínki, a yā ni domagu. Mani tó í da anduniala à pò wèndide kakate pínki doro. ¹⁶ Tó ma ludambefēneda è legūa, ma bàka kunna kū pò wèndide buri sīnda pínki ari goro sīnda pínki yā ni domagu. ¹⁷ Akū Luda pì Nuhune: Ma bàka kunna kū pò wèndide kū ò kú andunia gūnno pínki sèedaan gwe.

Nuhu nēno

¹⁸ Nuhu né kū ò bote gó gūnno tón dí: Semu, Hamu, Yafeti. Hamume Kanaa de ũ. ¹⁹ Nuhu nēnon gwe gbēnon aakō. N burino mé ò dàgula andunia gūn pínki.

²⁰ Nuhu bi búbariime, akū à geepi líkpe bà. ²¹ Kū à sèwē mì à kà, akū a wutena pótompo a kpén. ²² Kū Kanaa de Hamu a de pótompo è, à bō à gèe à ò Semune kū Yafetio. ²³ Akū Semu kū Yafetio uta zōkō sè ò dì n gāaa n pla ò táa ò kū kpeo. N are dona gu pāndea de òsun n de pótompo ero yāi, ò gèe ò kù n de pótompola. ²⁴ Kū wē wère Nuhua à vù, à mà lākū a né kpede kèare nà, ²⁵ akū à pì:

Kanaa nigō láari pò ũme,
àkū mé anigō a gbēno zò kpede ũ.

²⁶ Akū à pì:

Arubarikademε Dikiri, Semu Luda ũ,
Kanaa nigō de Semu zò ũ.

²⁷ Luda karana κε Yafetinε,
a burinō n̄ baka le Semu burinō arubarikaa gūn,
Kanaa nigō de Yafeti zò ũ.

²⁸ Í dana anduniala gbera Nuhu kè wè wàa do kpé basuppla akuri. ²⁹ À kè wè wàa siikō kpé basuppla akuri, akū à gà.

10

Nuhu burinō

¹ Nuhu négōgbēnō Semu kū Hamuo kū Yafetio kū n̄ négōgbē kū ò ì í dana anduniala gberanō yān dí. ² Yafeti négōgbēnō tón dí: Goma, Magōgu, Midiā, Girisi, Tubala, Meseke kū Tirasao. ³ Goma négōgbēnō tón dí: Asakenaza, Rifa, Tōgama. ⁴ Girisi négōgbēnō tón dí: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu. ⁵ Buri pìnō mé ò dāgula ísira gerεεi, ò kō kpàatete bùsu kū bùsuuo buri kū burio danedanε, baadi kū a buriyāo.

⁶ Hamu négōgbēnō tón dí: Etiopia, Misila, Libia kū Kanaao. ⁷ Etiopia négōgbēnō tón dí: Seba, Avila, Sabata, Raama kū Sabatekao. Raama négōgbēnōme Seba kū Dedāo ũ. ⁸ Nimlōdu bi Etiopia burime dō. Àkūme andunia gbānazōkōde tóde káaku ũ. ⁹ Tofe sàame Dikiri kīnaa. A yā mé à tò òdi pi: Lákū Nimlōdu de tofe sà ũ Dikiri kīnaa nà. ¹⁰ Babilōnia bùsu kū à kí blēa káaku wéranōme Babeli kū Erekiō kū Akadao kū Kalanεo ũ. ¹¹ Bona gwe à gēε Asiria bùsun, akū à Nineva kàte kū Reobo'irio kū Kalao ¹² kū Resē kū à kú Nineva dagura kū Kalao. Ninevame wéra zōkō ũ.

¹³ Misila burinōn dí: Ludunō, Anamunō, Leabanō, Nafatunō, ¹⁴ Patarusinō, Kasalunō kū Kereti kū Filisitininō bò n̄ gūnnō.

¹⁵ Kanaa daudu Sidō burinōn dí: Itinō, ¹⁶ Yebusinō, Amōrinō, Gigasinō, ¹⁷ Ivinō, Akinō, Sininō, ¹⁸ Avadanō, Zemarino kū Amatanō. Kanaa pìnō dāgula kpekpe. ¹⁹ N̄ bùsu lézekin dí. Bona zaa Sidō gena Gera kū à kú Gaza sare ari Sōdōmu kū Gōmōrao kū Adamao kū Zeboimu kū à kú Lasa sareo. ²⁰ Hamu négōgbēnōn gwe buri kū burio bùsu kū bùsuuo danedanε, baadi kū a buriyāo.

²¹ Yafeti dakūna Semu buri kè dō. Àkūme Eberunō dizi káaku ũ. ²² Semu négōgbēnō tón dí: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kū Aramu. ²³ Aramu négōgbēnō tón dí: Uzu, Hulu, Geta kū Mesekiō. ²⁴ Apasada mé à Sela ì, akū Sela Eberu ì. ²⁵ Eberu négōgbēnō ì gbēnōn pla. A do tón Pεlegi, zaakū a gōrōn ò kēkōa andunia gūn. A dakūna tón Yōkotā. ²⁶ Yōkotā négōgbēnō tón dí: Alamōdada, Selefī, Azamave, Yera, ²⁷ Adoramu, Uzala, Dikala, ²⁸ Obala, Abimaeli, Seba, ²⁹ Ofi, Avila kū Yobabuo. Yōkotā négōgbēnōn gwe pínki. ³⁰ Bona Mesa gena Sefa kū kpi kū ò kú ifāboki kpanō, àkūme n̄ bùsu ũ. ³¹ Semu négōgbēnōn gwe pínki buri kū burio bùsu kū bùsuuo danedanε, baadi kū a buriyāo.

³² Nuhu négōgbēnō burinōn gwe danedanε bùsu kū bùsuuo. N̄ kīnaan andunia buri sīnda pínki bòn ò dāgula í dana anduniala gbera.

11

Babeli kpédidikōanaa

¹ Andunia gūn yā pínki buri mèn dome, yā dokōnōn òdi o. ² Lákū gbēnō ten sōsō ifāboki kpa nà, kū ò kà Babilōnia bùsu gusaran, akū ò vùte gwe. ³ Ò pikōne: Ò gé ò kúnku bo ò kpáta manamana. Kúnkume n̄ gbè ũ, òdaame n̄ simiti ũ. ⁴ Akū

ò pì: Ò wéra káte ò kpédidikšana bo a mìsõnte zõ ludambea. Ò ó zĩda tó bo de òsungõ fákšana dodo andunia gũnlo yã.

⁵ Akũ Dikiri kipa à wéra pì gwà kũ kpé lei kũ bisásirinõ bõoo. ⁶ Akũ à pì: N pínki n buri dokõnõme, yã dokõnõn òdi o, akũ yã kũ òten boon dí yá? Yã kũ ò a laasun lè tera sà oni kemε, póke ni kpáíne a kenaa gũn dorõ. ⁷ Ò kipa ò gé gwe ò n yã yákatéíne de òsun kõ yã ma dorõ. ⁸ Akũ Dikiri n fákša gwe dodo andunia gũn pínki, akũ ò n wéra katēnaa tò. ⁹ A yã mé à tò, ò tó kpà wéte pìine Babeli, zaakũ gwen Dikiri tò andunia buri sĩnda pínki yã bòn. Zaa gwen à n fákša andunia gũn pínki.

Semu kũ Terao burinõ

¹⁰ Semu burinõ yãn dí. Semu wè basõõrode gũn à Apasada ò ídana anduniala gbera wè pla. ¹¹ A gbera à kè wè wàa pla kpé basõõro à né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

¹² Apasada wè baraakuri awεεõõrode gũn à Sela ò. ¹³ A gbera à kè wè wàa pla kũ aakõ ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

¹⁴ Sela wè baraakuride gũn à Eberu ò. ¹⁵ A gbera à kè wè wàa pla kũ aakõ ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

¹⁶ Eberu wè baraakuri awεεsiikõde gũn à Pεlεgi ò. ¹⁷ A gbera à kè wè wàa pla kũ baraakuride ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

¹⁸ Pεlεgi wè baraakuride gũn à Reu ò. ¹⁹ A gbera à kè wè wàa do awεekẽndo ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

²⁰ Reu wè baraakuri awεεplade gũn à Serugu ò. ²¹ A gbera à kè wè wàa do awεεsuppla ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

²² Serugu wè baraakuride gũn à Nao ò. ²³ A gbera à kè wè wàa do ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

²⁴ Nao wè baraakuri donsaride gũn à Tera ò. ²⁵ A gbera à kè wè basuddo donsari ò né pãndenõ ò dõ gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõ.

²⁶ Tera kè wè baaakõ akuri, akũ à Abramũ kũ Nao kũ Aranao ò. ²⁷ Tera burinõ yãn dí. Tera Abramũ kũ Nao kũ Aranao ò, akũ Arana Lutu ò. ²⁸ Arana gà a de Tera wára zaa Urume Kaladia bũsun, gu kũ ò a òn. ²⁹ Abramũ kũ Nao nõ sè. Abramũ nanõ tón Sarai, Nao nanõ sõ tón Milika, Arana né. Arana pì mé à Isika ò dõ. ³⁰ Sarai sõ paramε, adi né iro.

³¹ Akũ Tera a né Abramũ kũ a daikore Lutuo kũ Abramũ nanõ Saraio sè bona Uru, Kaladia bũsun, òten gé Kanaanõ bũsun. Kũ ò kà Arana, ò vùte gwe. ³² Tera wè wàa do awεεõõrode gũnn à gà zaa Arana.

12

Dikiri ona Abramune à bo a bũsun

¹ Dikiri pì Abramune:

N bo n bũsun n danenõ té n de bea,
n tá bũsu kũ manì mõnnen.

² Manì tó n buri ke dasì,
manì arubarika dangũ mà n tó bo,
n kĩnaan onigõ arubarika len.

³ Manì arubarika da gbẽ kũ oni sa mana onnenõn,
manì gbẽ kũ oni sa vãni onnenõ ká.
Andunia buri sĩnda pínki ni arubarika le n gãi.

⁴ Akũ Abramũ dà zén lákũ Dikiri òne nà. Lutu gèε kãao. A wè baaakõ akuri awεεõõrode gũn à bõ Arana ⁵ kũ a nanõ Saraio kũ a vĩni né Lutuo kũ n aruzεke

kū ò vīnɔ kū gbē kū ò sè gwenɔ. Len ò bò Arana le ò dà Kanaa zén. Kū ò kà gwe, ⁶ akū ò gète būsuu pìn ari ò kà Mɔre gbiri lí kīnaa Sekemu. Kanaanɔn kú būsuu pìn gɔɔ birea. ⁷ Akū Dikiri bò à sù Abramua à pì: Mani būsuu dí kpá n burinɔamɛ. Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe. ⁸ Kū à fùte gwe, à m̀i pè kpì kū ò kú Beteli ifáboki kpanɔa, akū à bùraa kàte gwe, Beteli kú ifálete kpa, Ai kú ifáboki kpa. À Dikiri gbagbaki bò gwe dɔ, akū à a sisi. ⁹ Akū à dà zén dɔ à m̀i pè Negevia.

¹⁰ Kū nàa kà būsuu pìn, akū Abramua gèe gɔɔ pla ke Misila, zaakū nàa pìi gèe ɔla. ¹¹ Kū à kà káni kú Misilao, à pì a nanɔne: Má d̄s nɔ manamɛ n ũ. ¹² Tó Misilano n e, oni pì ma nanɔmɛ n ũ, oni ma de oni n tó. ¹³ N̄ piñne ma dāremɛ n ũ de ò ma sí ɔplapla n yāi. Lákū ñni ma m̀i sí n̄n gwe. ¹⁴ Kū ò kà Misila, Misilano è nɔgbē pì mana gè. ¹⁵ Kū Misilano kina Firi'auna ìbanɔ a è, ò a mana gògɔne, akū ò a sè ò gè káao Firi'aunanɛ a bea. ¹⁶ Akū à Abramua gwà manamana a yāi, à sãno kpaa kū zùnɔ kū zaakinɔ kū gògbē zikerinɔ kū nɔgbē zikerinɔ kū lakuminɔ. ¹⁷ Akū Dikiri gyā pāsīnɔ kà Firi'aunagu kū a bedenɔ Abramua n̄nɔ pì yāi. ¹⁸ Akū Firi'auna Abramua sisi à pìne: Bó yā n kèmenɛ gwee? Bó yā mé à tò ñdi omene kū n nanɔnloo? ¹⁹ À kè dera n pì n dāremɛ, akū ma a sè nɔ ũu? N n̄n di! N̄ n pó sé ñ táo. ²⁰ Firi'auna yā ò a gbēnɔne Abramua yā musu, akū ò gèe ò zène kū a nanɔo kū a aruzekenɔ pínki.

13

Abramu kèkɔana kú Lutuo

¹ Akū Abramua bò Misila à sù Negevi kū a nanɔo kū a aruzekenɔ pínki kú Lutuo. ² Abramua bi aruzekedemɛ, à pókādenɔ vī dasi kú andurufuuo kú wuraa. ³ Bona Negevi à sòsɔ gu kú guo ari à gèe à kào Beteli, gu kú à bùraa kàten káaku Beteli dagura kú Aio, ⁴ gu kú à sa'oki bòn yā. Akū à Dikiri sisi gwe.

⁵ Lutu dīgɔ té kú Abramua lele. À sãno kū zùnɔ kū bizakutanɔ vī se. ⁶ N̄ pókādenɔn dasi, gu pìi sè dí móm̄ma ñ pínkiro. A yā mé à tò oni f̄ ògɔ kú gu dokɔnɔ lele doro. ⁷ Akū lékpakɔa gè Abramua pódarinɔ kú Lutu pódarinɔ dagura. Zī kúa s̄ Kanaanɔ kú Perizinɔn kú būsuu pìn. ⁸ Akū Abramua pì Lutunɛ: À mana lékpakɔa gɔ kú ó daguraro, ke ma pódarinɔ kú n pódarinɔ dagura, zaakū danenɔn ó ũ. ⁹ N̄ būsuu gwa da n arɛ pínki. Ò kèkɔa. Tó n ge ɔzei, mani gé ɔplai. Tó n ge ɔplaimɛ s̄, mani gé ɔzei. ¹⁰ Kú Lutu gu gwà, à è Yoda guvute pínki m̄ɔɔ vī manamana. Ari Dikiri ḡ gé Sɔɔmu kú Gɔmɔrao kakate, guvute pì de lán Dikiri swadakoo bà, lán Misila būsuu bà, ari à gèe pé Zoaa. ¹¹ Akū Lutu Yoda guvute sè pínki. Ò kèkɔa, akū Lutu dà zén à tà ifáboki kpa. ¹² Abramua ḡ Kanaanɔ būsun, Lutu s̄ à kú Yoda guvute wētɛnɔ dagura. À bùraa kàte Sɔɔmu sare. ¹³ Sɔɔmudenɔ s̄ ò vāni, durunnakeri s̄nɔmɛ ñ ũ Dikiri kīnaa.

¹⁴ Lutu tanaa gbera Dikiri pì Abramunɛ: Gu kú ñ zén ñ wé sé ñ gugbānduru kú gèn̄midɔkio kú ifábokio kú ifáleteo gwa. ¹⁵ Zīte kú n è pínki, ma kpamma, aniḡ de m̄kɔn kú n burinɔ pó ũ ari gɔɔ s̄inda pínki. ¹⁶ Mani tó n burinɔ ke dasi lán būsuu'atē bà. Tó gbēke ni f̄ à būsuu'atē n̄ro, de ani f̄ à n burinɔ n̄ro. ¹⁷ N̄ fute ñ gè būsuu pìn ñ a gbāna kú a yāsaao gwa, zaakū ma kpammamɛ. ¹⁸ Abramua fùte à gèe à vùte Mamare gbiri lí kú ò kú Eblɔnunɔ sare, akū à Dikiri gbagbaki bò gwe.

14

Lutu surabanaa

¹ Zīkea Babilōnia būsū kína Amarafeli kū Elasa būsū kína Ariokio kū Elamu būsū kína Kedōlaomεεο kū Goimu būsū kína Tidalao ² ten zī ká kū Sōdōmu kína Berao kū Gōmōra kína Bisao kū Adama kína Sinabuo kū Zeboimu kína Σεμεbao kū Bela kū òdi pi tera Zoa kínao. ³ Kína gbēnōn sōoro pīnō kō kākara n pínki Sidimu guvuten. Àkūmε Sēbe Wiside ū tera. ⁴ Wè kuri awεεpla dagura òdigō táfe bo Kedōlaomanε. A wè kuri awεε'aakōde gūnn ò gi bonεi. ⁵ A wè gēro donsaride gūnn Kedōlaoma kū kína kū ò kú kāaonō sù ò zīi blè Refaimunōa zaa Asetero Kanaimu, ò zīi blè Zuzinōa zaa Hamu, ò zīi blè Eminōa zaa Save Kiriataimu, ⁶ ò zīi blè Orinōa n kpi kū òdi pi Seia ari à gèε pé Eli Parana gbárannaa. ⁷ Akū ò èra ò sù Emisipa. Àkū òdi pi tera Kadesi. Ò zīi blè Amaleki būsuaa pínki kū Amōri buri kū ò kú Azazō Tamanōa dō.

⁸ Akū Sōdōmu kína kū Gōmōra kínao kū Adama kínao kū Zeboimu kínao kū Bela kū òdi pi tera Zoa kínao fūte ò gèε ò zī ká kūnwo Sidimu guvuten. ⁹ Òten zī ká kū Elamu būsū kínao kū Goimu būsū kínao kū Babilōnia būsū kínao kū Elasa būsū kínao. Kína gbēnōn siikō pīnō ten zī ká kū kína gbēnōn sōoronō. ¹⁰ Sidimu guvute òda wèε vī dasi. Kū Sōdōmu kína kū Gōmōra kínao ten bàa lé, akū ò si a gūn, akū n gbē kparanō bàa lè ò gèε gusīsīden. ¹¹ Zīblerinō Sōdōmu kū Gōmōrao aruzekenō kū n pōblenō sète pínki ò tàò. ¹² Gōro kùà Abramū vīni né Lutū kú Sōdōmu, akū ò a kù ò tà kāao kū a aruzekenō.

¹³ Akū gbē kū à bò n ɔ̄ gèε à ò Eberu buri Abramunε zaa Mamare gbiri líno sare. Mamare kū a dakūnanō Esekolu kū Anεo bi Amōri burinōmε, ò de kō gbē ū kū Abramuo. ¹⁴ Kū Abramū mà ò a danε kù ò tà kāao, akū à a be zīkarinō sète gbēnōn wàa do kpé basuddo plansari à pète kína pīnōi, akū à n lé Dā. ¹⁵ Akū à a gbēnō kpàatete, akū ò sīngu gwāani. Ò zīi blēm̄ma ò pēm̄ma ari Oba, Damasuku gūgbānduru kpa. ¹⁶ À èra à sù kū aruzeke pīnō pínki kū a vīni né Lutuo kū a aruzekenō. À sù kū nōgbēnō kū gbē pāndenō dō.

¹⁷ Kū Abramū zīi blè Kedōlaomaa kū kína kū ò kú kāaonō àten su, akū Sōdōmu kína bò à dàale Save Guvute kū òdi pi tera Kína Guvuten. ¹⁸ Akū Salemu kína Melékizēdeki sù kū burodiiō kū sèwēo. Àpi bi Luda Musude gbàgbariimε. ¹⁹ Akū à sa mana ò Abramunε à pì:

Luda Musude musu kū zīteō Kèri arubarika da Abramun.

²⁰ Arubarikaden Luda Musude kū à n ìberenō nānne n ɔ̄ ū.

Akū Abramū aruzeke kū àten sunō pínki kuride kpàa. ²¹ Sōdōmu kína pì Abramunε: N ma gbēnō kpàma ngō aruzeke kūna n pō ū. ²² Akū Abramū pīnε: Ma si kū Dikiri Luda Musude musu kū zīteō Kèriiō, ²³ mani n pōke séro, bee kyateyība, de òsun pi n ma ke aruzekede ūro yāi. ²⁴ Mani pōke séro, sé pōble kū ma gbēnō blè baasiro. Ama Anε kū Esekoluo kū Mamare kū ò gèε kūmaonō, n tó ò n baka sé.

15

Luda bàka kunna kū Abramuo

¹ Abire gbera Dikiri yā ò Abramunε wégupu'ena gūn à pì:

Abramū! Nsun vīna kero.

Makūmε n sēgbako ū,

n láada nigō zōkō manamana.

² Akū Abramū pì: Dikiri Luda, bón ñni ma gbaa? Má né vīro. Damasuku gbē Elieza mé anigō de ma be túbibleri ū. ³ Kū ndi ma gba néro, ma be zīkeri pì mé

anigõ de ma túbiberi ũ. ⁴ Akū Dikiri pìne: Àpi mé anigõ de n túbiberi ũro. Né kū ani bo n wóplen mé anigõ de n túbiberi ũ. ⁵ Akū à bò kãao bàai à pì: Ñ musu gwa ñ susunenõ naro, tó ñni fõ. Leme n burinõ nigõ de le. ⁶ À Dikiri náani kè, akū Dikiri tò yã bò kãao nna a náani kū à kè yã. ⁷ À pìne do: Dikirime ma ũ, makū mé ma n bo Uru, Kaladia busun, de mà busu díkĩna kpámma yã. ⁸ Akū Abramuo pì: Dikiri Luda, deran manigõ dõ kū anigõ de ma pò ũu? ⁹ À wèa à pì: Ñ zùnunu wè aakõ sé kū blè wè aakõ kū sákarò wè aakõ kū potēnetēnnao kū lukulukuu. ¹⁰ Akū à pò pìnõ sè à sùo pínki à pàrapara à gògokõa, akū à kàte à ñ are dòdòkõa, ama adí bãnõ parapararo. ¹¹ Kū yumburukunõ sù ò dìdi nòbõ pìnõa, akū Abramuo pèmma.

¹² Kū ifántè ten gè kpén, i zõkõ Abramuo kù, akū gusira zõkõ vĩnade dàala. ¹³ Akū Dikiri pìne: Ñgõ dõ kū n burinõ nigõ nibõ ble busu kū à de ñ pò ũro gūn, onigõ zò ble gwe, onigõ wé tãm̃ma ari wè wàa pla. ¹⁴ Ama mani wari do buri kū òten zò bleñnea, n burinõ ni bote kū aruzeke zõkõõ. ¹⁵ Mòkõn sõ, ñinigõ aafiame ari ñ gé zĩ kũo, gbasa ñ ká n dizinõla oni n vĩ. ¹⁶ N nasionõ mé oni era ò su la, zaakū Amõrinõ durunna dí papa kòro.

¹⁷ Kū ifántè gè kpén, gu sì, akū Abramuo è kĩni kū àten túsukpe bo kū sèteo ten gè nòbõ kū à pàrapara pìnõ dagura. ¹⁸ Zĩ birea Dikiri pì a bàka nigõ kú kú Abramuo à pì: Mani busu díkĩna kpá n burinõa zaa Misila busu lézeki swai ari swada kū òdi pì Yuflati, ¹⁹ busu kú Keninõn kun kú Kenizinõ kú Kadamõnuno ²⁰ kú Itinõ kú Perizinõ kú Refaimunõ ²¹ kú Amõrinõ kú Kanaanõ kú Gigasino kú Yebusinõ.

16

Hazara kú a né Sumailao

¹ Abramuo nanõ Sarai dí né iro. À nõgbè zĩkeri vĩ Misila gbè ũ kú òdi pine Hazara. ² Akū Sarai pì Abramunõ: Lákū Dikiri ma ke para ũ nà, ñ wúte kú ma zĩkeriio. Ma sì kú mani néñõ le a gã. Akū Abramuo Sarai yã mà. ³ Abramuo wè kuri kena Kanaanõ busun gberan Sarai a zĩkeri Hazara kpàa nõ ũ. ⁴ Abramuo wúte kãao, akū à nõ sì. Kū à è á nõsinaa, à dokè kú a dikiriio. ⁵ Akū Sarai pì Abramunõ: Taari kú ò kèmenne gè n yã ùme. Ma a zĩkeri kpàmma. Kū à è á nõsina, akū àdigõ dokè kũmao. Mòkõn kú makũo, Dikiri mé ani yã gõgõweme. ⁶ Akū Abramuo wèa à pì: N zĩkeri kun n pò ùme. Ñ kene lákū ñ yei nà. Kū Sarai wari dõa, akū à bàa lène.

⁷ Dikiri Malaika a è ísèbokia gbárannan, ísèboki pì kú Suru zé sareme. ⁸ Akū à a là à pì: Sarai zĩkeri Hazara, n bo màmee? Nten gé màmee? Akū à wèa à pì: Maten bàa lé ma dikiri Saraineme. ⁹ Akū Dikiri Malaikaa pìne: Ñ era ñ tá n dikiri pì kĩnaa ñgõ mì natene.

¹⁰ Mani n buri kara ògõ dasi,
oni fõ ò ñ lé dõro.

¹¹ Ñ nõsina, ñni né i gõgbè ũ,
ñni tó kpáne Sumaila,
zaakū Dikiri n yã mà n wétamma gūn.

¹² Anigõ de lán zaakisente bà,
ani ibere sé kú gbè sĩnda pínki,
gbè sĩnda pínki ni ibere sé kãao se.
Anigõ kú kò yãn kú a gbẽnõro.

¹³ Akū Hazara pì: Ma wé si Luda kù àdi ma ele. Akū à tó kpà Dikiri kù à yā ònɛɛɛ Ludakūadima'e. ¹⁴ A yā mé à tò ò tó kpà lògɔɔ pìine Ludabɛnɛkūadima'e lògɔɔ. À kú Kadési kù Bɛɛdio daguramɛ.

¹⁵ Hazara négōgbē ì kù Abramuo, akū Abramuo tó kpàne Sumaila. ¹⁶ Gɔɔ kù Hazara Sumaila ì, Abramuo wè basiikō awɛɛsuddomɛ.

17

Tzōya

¹ Kù Abramuo kà wè basɔɔro donsari, Dikiri bò à sùà à pì: Luda Gbānasīndapinkiden ma ũ. Ñ taa o kūmao ñgō kun taari sari. ² Ma bàka kunna kūnwō nigō gé, mani n buri karannɛ manamana. ³ Abramuo wùtɛ a gbɛɛa Luda arɛ, akū Luda pìne: ⁴ Lákū ma bàka kú kūnwō nà, ñni gō buri dasinɔ dizi ũ. ⁵ Onigō pinne Abramuo doro, sé Ibrahimī, zaakū mani n kɛ buri dasinɔ dizi ũ. ⁶ Mani tó n buri kɛ dasi, burinɔ kù kīnanɔ ni bo n kīnaa. ⁷ Ma bàka nigō kú kūnwō kù n burinɔ ari gɔɔ sīnda pínki. Manigō de n Luda ũ kù n burinɔ n gbɛɛra. ⁸ Mani Kanaanɔ būsuo kù n kú a gūn nibɔ ũ kpámma pínki kù n burinɔ n gbɛɛra, de ògō vī gɔɔ sīnda pínki, manigō de n Luda ũ.

⁹ Luda èra à pì Ibrahimīne: Mòkōn kù n burinɔ, àgō ma bàka kunna kááo yā kūna ari á buria. ¹⁰ Ma bàka kuna kááo yā kù áni gō kūnan dí, mòkōn kù n burinɔ. Séde á gōgbē sīnda pínki tō zō. ¹¹ À tō zō ma bàka kunna kááo sèeda ũ. ¹² Séde n buri négōgbēnɔ tō zō n gɔɔ sɔraakōde zī ari n buria, né kù ò n í n beanɔ kù zīkeri kù ò n lú buri pāndeanɔ n pínki. ¹³ Ò a ì n bean yá kesō ò a lù zīkeri ũn yá, sé à tō zō. Abire nigō de ma bàka kunna kááo gɔɔ sīnda pínki sèeda ũ á mèɛa. ¹⁴ Oni gyɔfɔɔde bo a gbēnɔ té, zaakū gbē kù adi tō zōro yā kù ma dītɛáre kūnaro.

¹⁵ Akū Luda èra à pì Ibrahimīne: Ñsun pi n nanɔne Sarai doro, ñgō pinɛ Sara sà. ¹⁶ Mani arubarika dan mà tó à né i gōgbē ũ, ani gō burinɔ dai ũ, būsuo kīnanɔ ni bo a kīnaa. ¹⁷ Akū Ibrahimī wùtɛ a nèsele kutena Luda arɛ à yáa dō à pì a nèsele gūn: Gbē kù à kà wè basɔɔro ni né i yá? Lákū Sara kà wè basiikō akuri nà, ani né i yá? ¹⁸ Akū à èra à pì Ludane: Ñ sùru kɛ n Sumaila gwa. ¹⁹ Luda pì: Yāpura n nanɔ Sara ni né i gōgbē ũ, ñni tó kpáne Isaaku. Ma bàka nigō kú kááo kù a burinɔ ari gɔɔ sīnda pínki. ²⁰ Sumaila yā musu, ma n yā mà. Mani arubarika dan, ani né i à kara manamana. Ani négōgbēnɔ i gbēnɔn kuri awɛɛpla, oni gō kīnanɔ ũ, a buri ni kɛ dasi. ²¹ Bee kù abireo ma bàka kunna kūnwō ni gō Isaakuamɛ. Ziki mandara'i Sara ni a i. ²² Kù Luda yā ò Ibrahimīne à làka, akū à a tò à tà musu.

²³ Akū Ibrahimī a né Sumaila sè kù a be gōgbē kù ò n í a beanɔ kù zīkeri kù ò n lúnɔ n pínki, akū à tō zō ñne gɔɔ birea gōnɔ lákū Luda òne nà. ²⁴ Ibrahimī kà wè basɔɔro donsari, gbasa à tō zō, ²⁵ a né Sumaila sō wè kuri awɛɛ'aakō. ²⁶ Gɔɔ dokōnɔ pì zī Ibrahimī tō zō kù a né Sumailao ²⁷ kù a be gōgbē kù ò n í a beanɔ kù zīkeri kù ò n lú buri pāndeanɔ n pínki. Ò tō zō gɔɔ dokōnɔ zīme.

18

Nibɔnɔ suna Ibrahimī kīnaa

¹ Dikiri bò à sù Ibrahimīa Mamare gbiri línɔ sarɛ. Ibrahimī vutena a bizakuta kpélelele fānantɛ. ² Kù à wé sè musu, à gbēnɔn aakō è zɛna. Kù à n é le, akū à fùtɛ kpélelele kù bàao à gèè à dàníle à wùtɛ a nèsele kutena ³ à pì: Dikiri, tó ma n pɔnna lè, ñsun gē makū n zòblerilaro. ⁴ Mani suáre kù ío à gbá pípi à kámma bo lí gbáru la. ⁵ Lákū a bɔtɛ ma be kpa nà, mani suáre kù pòbleo fíti de à gbāna le gbasa à da zén. Akū ò pì: Tò, n kɛ lákū n ò nà. ⁶ Akū à gèè Sara kīnaa kutan à pì:

Ñ flawa dā zaka lé aakō ñ burodi ke likalika. ⁷ Akū à bàa lè à gè a zùno té à zùne bōro mana kù à kpà a zīkeriia, akū zīkerii pìi gèe à kèkè likalika. ⁸ Akū Ibrahī vīfāani kū vī'ipuo kū zù kù ò kèkèe pīioo sè à gèe à dīteíne. Goro kù òten pò ble, api ze ñ sare lí gbáru gwe.

⁹ Akū ò a là ò pì: N nano Sara kú mámee? À pì: À kú kutan gwe. ¹⁰ Akū Dikiri pì: Mani era mà su n kīnaa ziki mandara'i, n nano Sara ni né i gōgbē ũ. Sara kú a kpe kuta kpélelea àten ma. ¹¹ Ibrahī kù Sarao zī kù, Sara dī nōgbēno pò ke doro. Akū Sara yáa dō à pì a swèe gūn: ¹² Ma zī kù, akū ma dikiri zī kù dō. Mani ponna yā pì dō yá? ¹³ Akū Dikiri Ibrahī là à pì: À kè dera Sara yáa dō? À pì akū kù a zī kù áni fō à né i dō yá? ¹⁴ Yáke digō zī'ūmenero. Ziki mandara'i tó a goro kà, mani su n kīnaa, gbaso Sara né i gōgbē ũ. ¹⁵ Akū Sara ledi kpà à pì ádi yáa doro, zaakū vīna a kù. Akū Dikiri pì: É'e! N yáa dō.

Ibrahī aduakena Sodomu

¹⁶ Kū gbē pīno fūte, Ibrahī gèe à zeíne, akū ò Sodomu kpa gwà. ¹⁷ Akū Dikiri pì: Mani yā kù má ye mà ke ute Ibrahīero. ¹⁸ A burino nigō zōkō onigō gbāna vī. Andunia buri sīnda pīnki ni arubarika le a gāime. ¹⁹ Zaakū ma a sè, de à o a nēno kù a burino a gbera ògō ma yā kūna ò yā mana zéde ke, de mà yā kù ma a lé sēne kenē. ²⁰ Akū Dikiri èra à pì: Yā kù òten o Sodomu kù Goro musu dasi, ñ durunna gè òla. ²¹ Mani gé gwe sà mà gwa, tó yā kù òten ke vāni lākū ma mà nà. Tó ò de le soro, mani dō.

²² Kū ñ gbēnon pla pīno dà zén òten gé Sodomu, akū Dikiri gō kù Ibrahīo gwe. ²³ Akū Ibrahī nài à pì: Īni gbē manano wara leele kù gbē vāninon yá? ²⁴ Tó gbē mananon kú wēte pīi gūn ò kà gbēnon bupla akuri, Īni ñ waran yá? Īni sūru ke kù wēte pīio gbē mana gbēnon bupla akurii pīno yāiroo? ²⁵ Ñ sūru ke! Ñsun ke lero. Ñsun gbē manano dede leele kù gbē vāninoro, zaakū ò dokōoro. Ñ sūru ke! Ñsun ke lero. Mōkōn kù ñ de andunia pīnki yākpatekeri ũ, Īni yā ke a zéaroo? ²⁶ Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è Sodomu gbēnon bupla akuri, mani sūru ke kù wēte pīio ñ yāi. ²⁷ Akū Ibrahī èra à pì dō: Makū kù má de būsutiti kù túbuo ũ, ñ gaafara kemene mà yā onne, Dikiri. ²⁸ Tó gbēnon soro kà gbēnon bupla akurii pīi gūn, gbēnon soro pīno yāi Īni wēte pī kakate yá? Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è gbēnon bupla awesoro, mani wēte pī kakatero. ²⁹ Akū Ibrahī kpé àten yā onē à pì: Tó gbē manano kà bupla sō bi? Akū Dikiri pì: Mani yáke kero gbēnon bupla pīno yāi. ³⁰ Akū à pì: Dikiri, n yā nna! Ñsun pō fēro, má ye mà yā o dō. Tó gbē manano kà baraakuri sō bi? À wèa à pì: Tó ma gbē manano è ò kà gbēnon baraakuri, mani yáke kero. ³¹ Akū à pì: Ñ gaafara kemene dō Dikiri, mà yā onne. Tó gbē manano kà gbēnon baro sō bi? À wèa à pì: Mani wēte pī kakatero gbēnon baro pīno yāi. ³² Akū à pì: Dikiri, ñsun pō fēro, yā dīkīna baasi mani yā o doro. Tó gbē manano kà gbēnon kuri sō bi? À wèa à pì: Mani wēte pī kakatero gbēnon kurii pīno yāi. ³³ Kū Dikiri yā ò Ibrahīne à làka, à gè zéla, akū Ibrahī èra à tà be.

19

Sodomu kù Goro kakatēnaa

¹ Kū malaika gbēnon pla pīno kà Sodomu okosi, Lutu vutena Sodomu bīni kpélelea. Kù à ñ é, à fūte à gèe à dānle à kùteíne à wūte a nēsele kutena ² à pì: Ma dikirino, á yā nna! À mō à gé kipa makū á zōbleri bea. À zú o à i la, zia kōnko kākukaaku á da zén. Ò pì: Oi, óni i gānuleame. ³ Lutu nākaraíma manamana, akū ò gè a kpén. À ñ yārii kè manamana à masaa kèíne, akū ò sò.

⁴ Ari ògō gé wúte, Sòdòmudeno lika Lutu kpéi. Wéte pì gōgbēno kàkara gwe mámmam, kefennano kù gbē zōkōno n pínki. ⁵ Ó lé zù Lutui ò pì: Gōgbē kù ò kipa n bea ɔkɔsialanɔn kù máa? Ñ bote kúnwowerε, ò pāpā ke kúnwo. ⁶ Lutu bò à zè kpéleleá n kīnaa, à gbàa tàta kù kpeo ⁷ à pì: Á'a ma gbēno, àsun yā bēne kero. ⁸ Má nénogbēno vī gbēnon pla kù ò gōgbē dōro, mani n boteáre. Lákū á yei nà à ke kúnwo, ama àsun yāke ke gōgbē díkīnanonero, zaakū ò kipa ma beamε. ⁹ Ò pìne: Ñ gowerε gwe! Akū ò pì dɔ: Gbē dí bi gbē zítɔɔme, akū à ye à ke ó yākpatekeri ũ. Óni yā vāni kenne de n póla. Akū ò kùsia kù gbānao, òten su kpé gbàa gboro. ¹⁰ Akū gbēnon pla pìnɔ ɔ bò ò Lutu kù ò gè káao kpén, akū ò zé tàta. ¹¹ Ò tò vīna gbē kù ò kù kpe arenɔ kù n pínki né fíti gbē zōkō, akū òten kpé gbà wete ari ò kpàsa. ¹² Gbēnon pla pìnɔ pì Lutune: Dí n vī la dɔɔ? Né gōgbēno, nénogbēno, n né anzurenɔ kù gbē kù ò de n gbē ũno wéte gūn n pínki. Ñ bote kúnwo, ¹³ zaakū o su ò gu dí kakateme. Yā vāni kù òten o wētepideno musu gè Dikiri sán, akū à ó zī ò wéte pì kakate. ¹⁴ Lutu bò à gèe à ò a nénɔ anzurenone à pì: À fute ò bote, zaakū Dikiri ni wéte dí pì kakate terame. Akū òten da àten fāai bome.

¹⁵ Kū gu dò malaikaa pìnɔ nàkara Lutua ò pì: Ñ fute n n nano kù n nénogbē gbēnon pla díno sète n bote kúnwo la, de ñsun ga wéte pì kakatena gūnlo yāi. ¹⁶ Kū Lutu ten sika ke, Dikiri a wēnda bò, akū gbēnon pla pìnɔ a kù a ɔa kù a nano kù a nénogbē gbēnon planɔ, ò bote kúnwo wéte kpe. ¹⁷ Kū ò bote kúnwo le, akū malaikaa pìnɔ do pì Lutune: Ñ bàa lé n n zīda mì sí. Ñsun kpe gwaro. Ñsun ze guvute pì gūnlo. Ñ bàa lé n mì pé kpínɔa de ñsun garo yāi. ¹⁸ Akū à pìne: Oi ma dikiri! N yā nna! ¹⁹ Makū n zòbleri ma n ponna lè, n gbēke kèmene manamana n ma mì sì. Ama mani fō mà bàa lé mà kpi pìnɔ kīnaa lero. Ari màgō gé ká gwe, kakatena pì ni ma le mà ga. ²⁰ Ñ lakutu ke gwa zà dire. Lákū à káni nà, mani fō mà bàa lé mà gé gwe. Lakutu fítime sō. Ñ tó mà bàa sí mà tá gwe, manigō aafia. Asa à fítiroo? ²¹ Akū à pìne: Ma n gba zé, mani lakutu kù nten o pì kakatero. ²² Ñ bàa lé n tá gwe likalika, zaakū mani yāke ke gīaro ari n gé káo gwe. A yā mé à tò, ò tó kpà lakutu pìne Zoa.

²³ Kū Lutu Zoa lè, ifāntē ten bo, ²⁴ akū Dikiri tò té kù ifāntēgbɔɔo bò musu à kà Sòdomu kù Gómɔraola. ²⁵ À wéte pìnɔ kàkate kù gbēno kù guvute pìo kù líno kù sèno pínki. ²⁶ Kū Lutu nano a kpe gwà, akū à lì à gō zena wisi gbè ũ.

²⁷ Kū gu dò, Ibrahī fute kɔnkɔkɔnkɔ, à gèe gu kù à kun yā kù Dikirioo pìn. ²⁸ Kū à Sòdomu kù Gómɔrao kpa gwà kù guvute pìo pínki, à è túsukpe ten fute zīte lán tāmāte túsukpe bà. ²⁹ Lemε kù Luda guvute kù Lutu kunwa wéteno kàkate le, Ibrahī yā dòn, akū à Lutu bò wéte kù à kàkate pìnɔ gūn.

Lutu burino

³⁰ Kū Lutu bò Zoa, à gèe à wúte kpínɔ té kù a nénogbē gbēnon planɔ, kù à kunna Zoa vīna vī yāi. Akū à gō kù gbèwεen kù a nénogbē pìnɔ. ³¹ Akū Yōo pì Bānane: Ó de zī kù, akū gōgbē ke kù būsun à wúte kúoo lákū òdi ke nàro. ³² Ñ mó ò sèwē kákanε ó wúte káao, de ògō ó buri le a gāi. ³³ Gwāani birea ò wē kákanε, akū Yōo gèe à wúte káao. Lutu dí dō gɔɔo kù à wúte káao ke gɔɔo kù à fùtero.

³⁴ Kū gu dò Yōo pì Bānane: Ma wute kù ma deo gīa. Ó wē kákanε ɔkɔsiala dɔ, ĩni gé n wúte káao, de ògō ó buri le a gāi. ³⁵ Gwāani birea dɔ ò wē kákanε, akū Bāna gèe à wúte káao. Lutu dí dō gɔɔo kù à wúte káao ke gɔɔo kù à fùtero. ³⁶ Lemε Lutu nénogbē gbēnon pla pìnɔ kè le ò nò sì káao. ³⁷ Yōo né ì gōgbē ũ, akū à tó kpàne Mɔabu. Akūme Mɔabu buri kù ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ.

38 Bāna né ì gōgbē ũ se, akū à tó kpàne Aminε. Àkūme Amōni buri kū ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ.

20

Ibrahī kū Abimεlekio

1 Akū Ibrahī fùte gwe à gèe Negεvi bùsun Kadεsi kū Suruo dagura. Kū à gèe à vùte Gera, 2 à pì a nanɔ Sara bi a dàremε, akū Gera kína Abimεleki gbē zī à a sè à sù kāao. 3 Akū Luda bò à sù Abimεlekia nana gūn gwāani à pìne: Īni ga nɔ kū n sèe pì yāi, zaakū nɔzāremε. 4 À sù à lè Abimεleki dí wùte kāao kòro, akū à pì: Dikiri, Īni buri kū odi yāke keronɔ dεden yá? 5 Àkū mé à pìmenε a dàrenloo? Nɔgbē pì sō à pì a dāgōmε. Ma yā kè a zéamε, má taari vīro. 6 Akū Luda pìne nana pìi gūn: Ee, má dō kū n yā kè a zéamε. A yā mé à tò, ma kpanne ò durunna kemεne, mádi we n ɔ nà nɔgbē pìiari. 7 Tera sà, à gōgbē pì nɔ kpáa, zaakū annabiimε. Ani adua kenne de ò gō aafia. Tó nídi a nɔ pì kpáa sōro, ògō dō kū n gamε, mɔkōn kū n gbēnɔ á pínki.

8 Akū Abimεleki fùte kɔnkɔkɔnko, à a gbēnɔ sisi à yā pì bàbañne í pínki, akū vīna í kū manamana. 9 Akū Abimεleki Ibrahī sisi à pìne: Bóyāi n kèwεre lεε? Bó taarin ma kenne gbasa n tò ma gō durunnade ũ kū ma bùsuuo? N yā kū à de ò kero kemεne. 10 Bó laasun n lè gbasa n yā pìi kèe? 11 Ibrahī wèa à pì: Maten da yā gbēke Luda vīna vī bùsu díkína gūnlo, oni ma de ma nanɔ yāimε. 12 Abire gbera nɔgbē pì bi ma dàremε yāpura. Ó de dokōnɔmε, baadi kū a dao, akū à gō ma nɔ ũ. 13 Kū Luda ma bo ma de bea yā, maten likara, akū ma pì ma nɔ pìine gu kū óni gén pínki, à gbēke kemεne àgō pì a dāgōn ma ũ. 14 Akū Abimεleki sù kū sānɔ kū zùnɔ kū gōgbē zīkerinɔ kū nɔgbē zīkerinɔ à kpà Ibrahīa, akū à a nanɔ èranε. 15 Akū Abimεleki pì: Ma bùsun dí, ò vute gu kū í yein. 16 Akū à pì Saranε: Ma andurufu ɔgɔ wāa sɔɔro kpà n dāgōa kútekebo ũ, de gbē kū ò kú kúnwonɔ dō í pínki kū nídi taari kero. 17 Akū Ibrahī wé kè Ludaa, akū Luda Abimεleki gbà aafia kū a nanɔ kū a nɔ yìgisaridenɔ, de ò né í, 18 zaakū Dikiri tò Abimεleki be nɔgbēnɔ para kū yā Ibrahī nanɔ yā musu.

21

Isaaku inaa

1 Dikiri arubarikaa dà Saragu lākū à ò nà, à kène lākū à lé sène nà. 2 Akū à nò sù à né ì kū Ibrahīo gōgbē ũ a zīkūnaa gūn gɔrɔ kū Luda ditenεea. 3 Ibrahī tó kpà né pìine Isaaku. 4 À tō zōne a gɔrɔ sɔraakōde zī lākū Luda ditenε nà. 5 À kà wè basɔro a né pì igɔrɔa. 6 Akū Sara pì: Luda yáadɔyā kemεne, gbē kū à mà pínki ni yāa dɔ kūmao. 7 À pì dɔ: Oni we ò pì Ibrahīne yā mani gō nérande ũ yá? Akū ma négōgbē ì kāao a zīkūnaa gūn.

8 Kū né pì zōkō kū à kè yōa, akū Ibrahī a kēna yōa pɔnna kè. 9 Sara è né kū Misila nɔgbē Hazara ì kū Ibrahīo dīgō Isaaku yāa dɔmε, 10 akū à pì Ibrahīne: Ñ pé zò pìia kū a néo, zaakū zò né pì ni túbi ble kū ma né Isaakuoro. 11 Yā pìi Ibrahī pɔ yāka manamana, zaakū a néme, 12 akū Luda pìne: Ñsun tó n pɔ yaka n né kū n zò nɔgbē pìio yā musuro. Yā kū Sara ten onne pínki ò ma, zaakū Isaaku burinɔn onigō pìine n burinɔ ũ. 13 Mani tó zò né pìi buri ke se, zaakū n néme. 14 Akū Ibrahī fùte kɔnkɔkɔnko, à pòble sè kū í tūruuo à kpà Hazaraa. À dìne, akū à a né kpáa dɔ. À a gbàre, akū à gèe àten likara zō Besεba gbárannan. 15 Kū í làkaríma, à kefenna pìi tò lí gbáru, 16 akū à gèe à vùte are kàzuleteki zā lén, zaakū à pì á ye à a né gana ero. Kū à gèe à vùte zā le, akū à nà ɔɔɔnaaa.

17 Luda keƒenna pì ɔɔ dɔ mà, akū Luda Malaika lé zù Hazarai zaa musu à pì: Bó mé à n lee Hazara? Ñsun vīna kero, zaakū Luda né pì ɔɔ dɔ mà gu kū à kunwa. 18 Ñ fute ñ n né pì sé ñ a kū a ɔa, zaakū mani tó à gɔ buri zɔkɔ ũ. 19 Luda nɔgbē pì wé kēne, akū à lɔgɔ è. À gèe à í tò a tūru pa, akū à sù à kpà a né pìia à mì.

20 Luda kú kū né pìio ari à zɔkɔ kū. Àdigɔ kú gbárannan, akū à gɔ tofekarì ũ. 21 Gɔɔ kú à kú Parani gbáranna pìi gūnn a da Misila bùsu nɔ sène.

Ibrahī kū Abimelekiò lédokɔnɔkenaa

22 Gɔɔ birea Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zɔkɔ Fikɔluo gèe Ibrahī kīnaa ò pìne: Luda kú kūnwɔ yā kū nten ke gūn pínki. 23 Ñ la damene la gɔnɔ ñ sī kú Luda kú ñni bo ma kperɔ ke ma nēnɔ ke ma burinɔ. Lákū ma gbēke kēne nà, ñ kemene le kú bùsu kú n kú a gūn gbē zītɔ ũ. 24 Akū Ibrahī pìne: Ma la dānne. 25 Akū Ibrahī lɔgɔ kú Abimeleki gbēnɔ sīa yā sète à òne. 26 Abimeleki pì: Má gbē kú ò yā bire kēnɔ dɔro, nídi omene yāro, gbāran ma mà. 27 Akū Ibrahī sānɔ kú zùnɔ kú à kpà Abimeleki, akū ò lédokɔnɔ kè kú kɔ. 28 Akū Ibrahī sānununu mèn supplanɔ bò à kàte ndona. 29 Abimeleki a là à pì: Sā mèn suppla kú n n kàte ndona pìnɔ yā de derame? 30 Akū à wèa à pì: Ñ sā mèn suppla pìnɔ sí sèeda ũ kú makū mé ma lɔgɔ pìi yò. 31 A yā mé à tò ò tó kpà gu pìine Beɛɛba, zaakū gwen ò la dānkɔne. 32 Len ò lédokɔnɔ kè Beɛɛba le, akū Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zɔkɔ Fikɔluo èra ò tà Filisitini bùsun. 33 Ibrahī sāma lí tò Beɛɛba, akū à Dikiri Luda Gɔɔsīndapinkide sīsi gwe. 34 Akū à gɔɔ pla kè Filisitini bùsu pìi gūn.

22

Isaaku kpāna sa'opɔ ũ

1 Abire gbera Luda Ibrahī yò à gwà à pìne: Ibrahī! Akū à wèa à pì: Makū di! 2 Akū Luda pìne: Ñ n né mèn do kú n yei Isaaku sé ñ géo Mɔria bùsun, ñ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú o káao kpi kú mani onnea. 3 Kú à fute kɔnkɔkɔnɔ, à gāarii yī a zaakine, akū à a zīkerinɔ sè gbēnɔn pla kú a né Isaaku pìio. À sa'oyakaa pāra, akū à dà zén, àten gé gu kú Luda ònen. 4 A gɔɔ aakɔde zī kú à wé sè, à gu pìi è zāa. 5 Akū à pì a zīkeri pìnɔne: À gɔ kú zaakio la. Makū kú keƒenna dio óni gé are ò donyī ke Ludane, óni era ò su ò á le la. 6 Ibrahī sa'oyakaa sè à dì a né pìine, akū à té kūna kú fēne, òten gé lele. 7 Akū Isaaku yā ò a dene à pì: Baa! À wèa à pì: Bóme né? Akū à pìne: Ó té kūna kú yàkaao, sāne bɔrɔ kú óni ká tén à té kú kú mame? 8 Akū Ibrahī pì: Ma né, Luda mé ani sa'osá kpá. Akū ò tékɔi òten gé. 9 Kú ò ká gu kú Luda ònen, à sa'oki bò gwe à yàkaa kpàkpaala, akū à a né pìi yī à dì yàkaa pìia sa'oki musu. 10 Kú à fēne sè à ɔ bò de à a né pìi kùtu kpá, 11 akū Dikiri Malaika lé zù zaa musu à pì: Ibrahī! Ibrahī! À wèa à pì: Makū di! 12 Akū à pì: Ñsun ɔ na né pìiaro ñsun yāke kenero. Má dɔ sà kú n ma vīna vī, nídi gímene kú n né mèn dooro. 13 Ibrahī wé sè, akū à sākaroò è líwaka kà a bēnei. Akū à gèe à a kú à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò a né gēne ũ. 14 Akū à tó kpà gu pìine Dikirinikpa, akū òdigɔ o ari kú a gbārao òdi pì: Dikiri ni kpá a kpi musu. 15 Dikiri Malaikaa èra à lé zù Ibrahī zaa musu dɔ 16 à pì: Makū Dikiri ma la dà kú ma kunnao ma pì, lákū n yā pìi kè nà, nídi gí kú n né mèn dooro, 17 mani arubarika dangū mà n buri karanne lán susunenɔ bà, onigɔ dasi lán ísirale bùsu'atē bà. N burinɔ nigɔ gbāna vī n iberenɔa. 18 Mani arubarika da andunia buri sīnda pínkigu n buri gāi, kú n ma yā mà yāi.

19 Kú Ibrahī èra à sù a zīkerinɔ kīnaa, ò fute ò tà Beɛɛba, akū à gɔɔ pla kè gwe.

²⁰ Abire gbera ò ò Ibrahĩne ò pì: N v̄ini Nao nanɔ Milika n̄égɔgb̄ēnɔ ì. ²¹ A daudu t̄ón Uzu. A dakūnanɔ t̄ón dí: Buzu, Aramu de Kemueli, ²² Kesedi, Azo, Pilidasa, Yidilafa k̄u Betuelio. ²³ Betueli pì mé à Rebeka ì. N̄égɔgb̄ē gb̄ēnɔn s̄oraak̄o k̄u Milika ì k̄u Ibrahĩ v̄ini Naon gwe. ²⁴ A nɔ danyĩ Ruma n̄éno t̄ón dí: Teba, Gaamu, Tasa k̄u Maakao.

23

Sara ganaa

¹ Sara k̄e w̄è basuddo aw̄eesuppla, ² gbasà à ḡà zaa Kiriataba k̄u òdi pì tera Eblonu, Kanaanɔ bùsun. Akū Ibrahĩ a w̄enda k̄e à s̄o d̄ò a gana ȳa musu. ³ Kū à ḡò a nanɔ ḡè k̄ĩnaa, à ḡèe à pì Iti burinɔne: ⁴ Nibɔ k̄u gb̄ē z̄it̄ɔɔon ma ũ á té. À z̄ĩte ȳíama ma ḡèv̄iki ũ mà ḡè v̄ĩn. ⁵ Akū Iti burinɔ p̄ine: ⁶ Mare, ò ȳa ma. Luda gb̄ē arubarikademe n ũ ó té. Ñ n ḡè v̄ĩ gb̄èw̄ee k̄u à k̄enne mana ḡūn. Ó gb̄ēke ni n t̄ē gb̄èw̄ee k̄u ìni n ḡè v̄ĩ a ḡūnlo. ⁷ Akū Ibrahĩ f̄ute à k̄ute bùsupidenɔne ⁸ à p̄inne: À ma ȳa ma, tó a we mà a ḡè v̄ĩ la. À w̄é kemene Zoa né Eflonua ⁹ à Makpela gb̄èw̄ee k̄u à k̄ú a bú léi ȳíama a ɔḡɔa, ani ḡɔ ma ḡèv̄iki ũ á bùsun.

¹⁰ Eflonu vutena ñ té a w̄ēte b̄ĩnilea gwe, akū à ò Ibrahĩne Itinɔ w̄ára ñ p̄inki à pì: ¹¹ Oi mare, ò ma ȳa ma. Ma n gba bura pì k̄u gb̄èw̄ee k̄u à k̄ú gweo. Ma n gba ma gb̄ēnɔ w̄ára. Ma n gbame, de ñ n ḡè v̄ĩn. ¹² Ibrahĩ k̄ute bùsupidenɔne, ¹³ akū à pì Eflonune ñ p̄inki w̄ára: Ñ s̄a kpá ò ma ȳa ma. Mani bura pì f̄ina bonne. Ñ ma ɔḡɔ sí, mani ma ḡè v̄ĩn. ¹⁴ Akū Eflonu p̄ine: ¹⁵ Mare, ò ma ȳa ma. Z̄ĩte k̄u a ɔḡɔ k̄a andurufu w̄aa plame, b̄ón abire ũ ó daguraa? Ñ n ḡè v̄ĩn. ¹⁶ Ibrahĩ a ȳa mà, akū à andurufu k̄u à òo ȳòne gb̄ēnɔ w̄ára lagatarinɔ zakaaa. ¹⁷ Leme Eflonu bú k̄u à k̄ú Makpela, Mamare sare, ḡò Ibrahĩ p̄ó ũ le k̄u gb̄èw̄ee k̄u à k̄ú gweo k̄u lí k̄u ò k̄ú gwenɔ zaa bú pì léi p̄inki. ¹⁸ À ḡò Ibrahĩ p̄ó ũ Iti k̄u ò s̄u w̄ēte b̄ĩnileano p̄inki w̄ára.

¹⁹ Abire gbera Ibrahĩ a nanɔ v̄i Makpela bura gb̄èw̄ee p̄i ḡūn Mamare k̄u òdi pì tera Eblonu sare, Kanaanɔ bùsun. ²⁰ Len bú k̄u gb̄èw̄ee k̄u à de Itinɔ p̄ó ũ ȳaoo ḡò Ibrahĩne ḡèv̄iki ũ le.

24

N̄ow̄etena Isaakune

¹ Ibrahĩ z̄i k̄u a ḡɔrɔnɔ k̄a z̄à, akū Dikiri arubarikaa dàagu ȳa s̄inda p̄inki ḡūn. ² Akū à ò a z̄ikerinɔ gb̄ē z̄òk̄o k̄u à de a p̄ó s̄inda p̄inki ȳāḡɔḡɔri ũne à pì: Ñ ɔ s̄òto ma gbáda gbáru, ³ mani tó ñ la da k̄u Dikiri, musu k̄u z̄ĩteo Luda t̄óo k̄u ìni Kanaa k̄u má k̄ú ñ t̄énɔ nɔ sé ma nénero. ⁴ Ñ gé ma be bùsun ma danenɔ ḡūn, ñ nɔ sé ma néne gwe. ⁵ Akū a z̄ikerii pì a là à pì: Tó nɔgb̄ē pì dí we à t̄ēmai à s̄u k̄ūmao bùsu d̄ik̄inan s̄ōro bi? Mani gé k̄u n néo bùsu k̄u n bonn yá? ⁶ Ibrahĩ p̄ine: Ñ laakari ke! Ñsun gé k̄u ma néo gwero. ⁷ Dikiri Luda Musude ma bo ma de bea ma danenɔ bùsun, akū à ȳa òmene à la dà à pì, áni bùsu d̄ik̄ina kpá ma burinɔame. Àkū mé ani a Malaika z̄i à donne are. Gwen ìni nɔ s̄én ma néne. ⁸ Tó nɔgb̄ē pì dí we à t̄enȳiɔ, n bo ladana k̄u n la dàmene dí ḡūn. Ñsun gé gwe k̄u ma néoro fá! ⁹ Akū a z̄ikerii pì a ɔ s̄òto a dikiri gbáda gbáru, à la dàn̄e ȳa p̄ii musu.

¹⁰ Z̄ikerii pì a dikiri lakuminɔ s̄è m̄èn kuri k̄u a dikiri aruz̄eke buri p̄inkio, akū à f̄ute à ḡèe Nao be w̄eten zaa Siria Mesopotamia bùsun. ¹¹ Kū à k̄a gwe, à tó lakuminɔ k̄amma b̄ò l̄òḡɔ sare w̄ēte kpe. Kū ɔk̄osi k̄e, ḡɔrɔ k̄u nɔgb̄ēnɔ d̄i b̄ote í t̄ó, ¹² akū à adua k̄e à pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahĩ Luda, ñ gb̄ēke ke ma dikiriine ñ tó ma tá ke nna ɔk̄osiala. ¹³ Ñ gwa, má zena l̄òḡɔ sare. Tó w̄ēte nɔkparenɔ b̄òte

í tó, ¹⁴ nɔkpare kũ ma òne à a lo kipa à í tómenε mà mi, tó à pìmenε mà mi, akũ à kpà ma lakuminɔa dɔ, de mani d̄s kũ n gb̄ke kè ma dikiriine, nɔgb̄e kũ n dìte n zòbleri Isaaku pó ũn gwe. ¹⁵ Adi yā pì o à làkaro, akũ Betueli né Rebeka bò kũ loo dina a ḡn. Betueli bi Ibrahĩ v̄ni Nao né kũ à ì kũ a nanɔ Milikaome. ¹⁶ Né pì mana akūs̄ à b̄numε, ḡgb̄e ke dí wute k̄ao zikiro. À sù lɔgɔ k̄inaa, à í tò à a lo pà, akũ à èra àten tá. ¹⁷ Akũ z̄ikerii p̄i bàa lè à ḡε à zé z̄one à p̄i: Ñ ma gba í mà mi, bee f̄iti. ¹⁸ Nɔgb̄e p̄i p̄i: Ñ mi Baa! Akũ à a lo kipa ḡnɔ, à í kpàa à mì. ¹⁹ Kũ à í kpàa à mì à làka, à p̄i: Mani tó n lakuminɔne dɔ, ò mi ari ò k̄a. ²⁰ Akũ à a lo í k̄a p̄nɔ ímibɔn ḡnɔ, à èra à bàa lè à ḡε à í tó lɔgɔn, akũ à í tò lakuminɔne p̄inki. ²¹ Ḡgb̄e p̄i zena àteni a gwa tíii, de à le à d̄s tó Dikiri ni tó a tá ke nna, ke ani ke nnaro. ²² Kũ lakuminɔ í mì ò làka, akũ ḡgb̄e p̄i wura t̄anka mana dà nɔ p̄ine a ȳa, à wura z̄a d̄ane m̄en pla. T̄anka p̄i tikisii k̄a giramu s̄oro, z̄a p̄inɔ s̄s giramu bas̄s̄oro. ²³ Akũ à a là à p̄i: Ñ omene, dí néme n ũu? Óni iki e n de bea yá? ²⁴ Akũ à wèa à p̄i: Betueli n̄n ma ũ, Milika kũ Nao daikore. ²⁵ Sè kũ tàragao d̄in ó bea, akũ iki kun dɔ. ²⁶ Akũ ḡgb̄e p̄i k̄ute à donȳi kè Dikiriine à p̄i: ²⁷ Dikiri ma dikiri Ibrahĩ Luda arubarika v̄i kũ adi ḡi gb̄ke kũ náanio yā kenero yāi. Makũ s̄s, Dikiri d̄omene are ma dikiri danenɔ bea.

²⁸ Akũ nɔkpare p̄i bàa lè à ḡε à yā p̄i gb̄a a ondenɔne. ²⁹ Rebeka p̄i d̄aḡs̄ v̄i kũ òdi pine Labā. À bò w̄ete kpe kũ bàao à ḡε à ḡgb̄e p̄i lè lɔgɔ léa, ³⁰ zaakũ à è a d̄are t̄anka kũ z̄ao dana, akũ à yā kũ ḡgb̄e p̄i òne mà. Kũ à ḡε à a lè kũ lakuminɔ lɔgɔ léa, ³¹ à p̄i: Ñ mó m̄k̄n kũ Dikiri arubarikaa d̄angu! À kè dera n̄ zena w̄ete kpeε? Ma kpé k̄ekene kũ lakuminɔ bàd̄kio. ³² Ḡgb̄e p̄i ḡε onn, akũ Labā lakuminɔ aso p̄oro à s̄ela kori kũ tàragao kp̄ámma à í kpà ḡgb̄e p̄ia à a gbá pípio kũ a gb̄enɔ n̄ p̄inki.

³³ Ò p̄oble d̄itene, akũ à p̄i: Mani pó ble ḡiāro ari mà yā kũ ma suo o. Akũ Labā p̄i: Ñ o. ³⁴ Akũ à p̄i: Ibrahĩ z̄ikeriime ma ũ. ³⁵ Dikiri arubarikaa dà ma dikiriine manamana, akũ à ḡs̄ aruzekede ũ. À a gbà s̄anɔ kũ z̄unɔ kũ andurufuuo kũ wuraa kũ ḡgb̄e z̄ikerinɔ kũ nɔgb̄e z̄ikerinɔ kũ lakuminɔ kũ zaakinɔ. ³⁶ Ma dikirii p̄i nanɔ Sara né ì ḡgb̄e ũ a z̄ik̄unaa ḡn, akũ ma dikiri pó kũ à v̄i kpà né p̄ia p̄inki. ³⁷ Ma dikirii tó ma la dà, zaakũ à p̄i m̄asun Kanaa kũ à kú n̄ ténɔ nɔ sé a nénero. ³⁸ À p̄i mà gé a de bea a buri ḡn mà nɔ sé a néne gwe. ³⁹ Akũ ma a dikirii là ma p̄i, tó nɔgb̄e p̄i dí we à t̄emai s̄oro bi? ⁴⁰ À wèma à p̄i, Dikiri kũ a t̄aa ò k̄ao mé ani a Malaika z̄i à gé zemenε, de ma tá ke nna, mani nɔ sé a néne a de be danenɔ té. ⁴¹ À p̄i tó ma ge a buri k̄inaa, tó odi wero, mani bo ladana kũ ma la d̄are ḡn. ⁴² Kũ ma ka lɔgɔ k̄inaa gb̄ara ma p̄i: Dikiri, ma dikiri Ibrahĩ Luda, tó n we, ñ tó ma tá ke nna. ⁴³ Má kú lɔgɔ léa. Nɔkpare kũ à sù í tó, akũ ma p̄ine à ma gba í f̄iti mà mi, ⁴⁴ tó à p̄i mà mi, akũ à tò ma lakuminɔne dɔ, mani d̄s kũ nɔkpare kũ n dìte à ke ma dikiri né pó ũn gwe. ⁴⁵ Ari màḡs̄ yā p̄i o ma nèsee ḡn mà láka, akũ Rebeka bò kũ loo dina a ḡn à sù lɔgɔ léa à í tò. Akũ ma pine à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a lo kipa ḡnɔ, à p̄i mà mi áni kpà ma lakuminɔa dɔ. Kũ ma mì, akũ à kpà ma lakuminɔa. ⁴⁷ Akũ ma a la, dí n̄n a ũu? À p̄i Betueli n̄n a ũ, Milika kũ Nao daikore. Akũ ma t̄anka d̄ane a ȳa, ma z̄a d̄ane a onɔa. ⁴⁸ Akũ ma kute ma donȳi kè Dikiri ma dikiri Ibrahĩ Ludane ma s̄ábu kpàa, zaakũ à d̄omene are zé súsu ḡn, de mà a dikiri v̄ni daikore sé a néne. ⁴⁹ Tera sà tó áni we à gb̄ke kũ náanio yā ke ma dikiriine, à omene. Tó ádi we s̄oro, à omene, mani gé gu p̄andea. ⁵⁰ Labā kũ Betuelio wèa ò p̄i: Yā p̄i bò Dikiri k̄inaame, ó yāke ona v̄iro, a mana ke a v̄ani. ⁵¹ Rebekan dí, ñ a sé ñ tá k̄ao, à ḡs̄ n̄ dikiri né nanɔ ũ l̄akú Dikiri ò nà. ⁵² Kũ Ibrahĩ z̄ikerii p̄i n̄ yā mà, à w̄ute z̄ite Dikiriine.

⁵³ Akū à nomanablebo kū ò kè kū andurufuuo kū wurao kū pòkasanò bòte à kpà Rebekaa. À a v̄ini kū a daoo gbà pò ɔ̀ɔ̀deno dɔ. ⁵⁴ Akū àpii kū gbē kū ò kú k̄aonò pò blè ò í mì, akū ò ì gwe.

Kū ò fùte k̄onko à pì: À ma gbare mà tá ma dikiri k̄inaa. ⁵⁵ Nò v̄ini kū a dao pì: Ñ tó né pì gō k̄oo bee ḡo k̄uri, á gbasa à tá. ⁵⁶ Akū gōgbē p̄i p̄iñne: Lákū Dikiri ma tá kè nna nà lán dí bà, àsun ma dādā doró. À ma gbare mà tá ma dikiri k̄inaa. ⁵⁷ Akū ò pì: Ò né pì s̄isi ò a la. ⁵⁸ Akū ò Rebeka s̄isi ò a là ò pì: Ñni tá kū gbē p̄io yá? Akū Rebeka p̄i: Mani tá k̄aao. ⁵⁹ Akū ò Rebeka gb̄are kū a gw̄ari kū à a gwà zaa a f̄it̄inna z̄io, òten tá kū Ibrah̄i z̄ikeriio kū a gbēno. ⁶⁰ Ò sa mana ò Rebekane ò pì:

Né, Luda tó ñ gō gbē dasino dai ũ,
n burino gō gb̄ana v̄i ñ z̄angurino.

⁶¹ Akū Rebeka fùte kū a nōgbē z̄ikerino, ò dì lakumino kpe ò té gōgbē p̄iii, akū à tà k̄úwo.

⁶² A sù à lè Isaaku sù kū lògō kū òdi pì Ludabēnekūadima'eo à v̄ute Nēgevi b̄usun. ⁶³ À bò à ḡe à laasun lé s̄en ɔ̀k̄osi, akū kū à wé s̄e, à è lakumino ten su. ⁶⁴ Rebeka wé s̄e à Isaaku è se, akū à k̄ipa a lakumi kpe likalika ⁶⁵ à z̄ikerii p̄i là à pì: Dín gōgbē kū àten kure s̄en àten su daole z̄à dire ũu? Akū z̄ikerii p̄i w̄e à pì: Ma dikiriime. Akū Rebeka a p̄odanḡann s̄e à kù a ānnwa. ⁶⁶ Kū ò kà Isaaku k̄inaa, z̄ikerii p̄i yā kū à k̄e b̄abane p̄ínki. ⁶⁷ Isaaku ḡe kū Rebekao a da Sara bizakutan, akū à a s̄e à ḡò a nò ũ. À ye nò p̄iii, akū a laakari kpatena a da ga gbera.

25

Ibrah̄i ganaa

¹ Ibrah̄i nò p̄ande s̄e dɔ a tón Ketura. ² Né kū à ì k̄aonò tón dí: Zimlā, Yòk̄osā, Mēdā, Midiā, Isibaki, Sua. ³ Yòk̄osā mé à Seba kū Dedāo ì. Dedā burinon Asiriano kū Letusino kū L̄uminò ũ. ⁴ Midiā nēgōgbēno tón dí: Efa, Efa, Anòku, Abida, Eleda. Ñ p̄ínki Ketura burinome.

⁵ Ibrah̄i a aruzeke kpà Isaakua p̄ínki, ⁶ akū à gba dà a nò ȳigisaride n̄enone à ñ gb̄are if̄aboki kpa de à kp̄e à ga, de òsungō kú kū Isaakuoro yāi.

⁷ Ibrah̄i k̄e w̄e bak̄endo s̄ooro sari, ⁸ akū à gā. À z̄i k̄u ȳukuyuku, gbasa à kà a gbēnola gyāwān. ⁹ A n̄enò Isaaku kū Sumailao a v̄i Makpela gb̄ewee ḡūn, Mamare if̄aboki kpa, bura kū à de Iti buri Zoa né Efl̄onu p̄o ũ yā ¹⁰ kū Ibrah̄i p̄i lù Itino. Gwen ò a v̄in kū a nanò Sarao. ¹¹ Ibrah̄i ganaa gbera Luda arubarikaa dà a né Isaakun. À vutena Ludabēnekūadima'e lògō sare.

Sumaila burino

¹² Ibrah̄i né Sumaila burino yān dí. Sara z̄ikeri Hazara, Misila nōgbē mé à né p̄i ì k̄aao. ¹³ Sumaila nēgōgbēno tón dí lākū ò ñ í nà. A daudu tón Nebayo. A dakūnanò tón dí: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kū Kedemao. ¹⁶ Sumaila nēgōgbēno tón gwe. Ñ baadi a tó kpà a lakutu ke a b̄uraane. Mók̄onome a buri kuri aweeplanò k̄inanò ũ.

¹⁷ Sumaila k̄e w̄e basuddo akuri aweesuppla, akū à gā à kà a gbēnola gyāwān. ¹⁸ A burino v̄ute zaa Avila ari à ḡe pé Surua, Misila if̄aboki kpa gena Asiria b̄usu kpa. Òdi k̄o té kpákpa kū Ibrah̄i buri kparanoro.

Isau kū Yakubuo inaa

¹⁹ Ibrah̄i né Isaaku burino yān dí. Ibrah̄i Isaaku ì. ²⁰ Kū Isaaku kà w̄e bupla, akū à Labā d̄are Rebeka s̄e. Akūme Siria b̄usu gbē Betueli kū à bò Mesopotamia

bùsun né ũ. ²¹ Isaaku wé kè Dikiria a nanɔnɛ, zaakū paramɛ, akū Dikiri a adua sɪ, a nanɔ pì nò sɪ. ²² Sikanɔ ten ɔsi ká a gberɛn, akū à pì: Bó yā mé à tò yā bire taka ma lee? Akū à gèè à Dikiri là. ²³ Dikiri pìnɛ:

Buri mèn pla kú n né'ison,
gbɛnɔn pla kú ò kú n gberɛn pìnɔ ni kɛkɔa.
Buri mèn do gbāna nigɔ de a dola,
a kú à bò káaku nigɔ né ũ gbɛ kpɛdenɛ.

²⁴ Kū a né'igɔɔ kà, akū à sikanɔ ì gɔgbɛnɔ ũ. ²⁵ Kū gbɛ káaku ten bo, à bò tɛɛ zónzon. À mèkà vī lán uta káde bà, akū ò tó kpàɛ Isau. ²⁶ Abire gbera kú né plade ten bo, à dè Isau gbátokia, akū ò tó kpàɛ Yakubu. Isaaku wè baaakɔde gūnn à né pìnɔ ì.

²⁷ Né pìnɔ zókɔ kú. Isau kè tofekari gbāna kú àdi kɛ sɛntɛaro ũ. Yakubu sɔ begwariimɛ. ²⁸ Isaaku ye Isau kú à nòbɔ lé'i vī yāi. Rebeka sɔ à ye Yakubui.

²⁹ Zíkea Yakubu ten dɔo kuku, akū Isau sù kú sɛntɛo nà teni a de. ³⁰ Akū à pì Yakubunɛ: N yā nna! N tó mà dò tɛra bire ble, zaakū nà teni ma demɛ. A yā mé à tò, ò tó kpà Isaunɛ Edomu. ³¹ Yakubu pì: N n daudukezɛ kpáma gīa. ³² Akū Isau pì: Má kú ga léi, bón ma daudukezɛ ni kemɛnɛ? ³³ Akū Yakubu pìnɛ: N la damɛnɛ gīa. Akū à la dànɛ à a daudukezɛ kpàa. ³⁴ Akū Yakubu burodii kpàa kú bládoò pìio. À blè à í mì, akū à fùtɛ à bò. Lemɛ Isau kè lɛ, à a daudukezɛ dìtɛ pā.

26

Isaaku kú Abimeleki

¹ Nàa kà bùsuu pìn a káakupɔ kú à kà Ibrahī gɔɔba baasi, akū Isaaku fùtɛ à gèè Filisitininɔ kína Abimeleki kīnaa Gera. ² Akū Dikiri bò à sùà à pì: Nsun tá Misilaro, n vutɛ gu kú mani onnen. ³ Ngɔ kú bùsu díkīnan gīa, manigɔ kú kúnwo mà arubarika dannɛ. Mani bùsu díkīna kpámma pínki kú n burinɔ, mani lé kú ma kè n denɛ kennɛ. ⁴ Mani n buri kara lán susunɛnɔ bà, mani bùsu díkīna kpámma pínki. Buri kú à kú zítɛnɔ ni arubarika le n buri gāi n pínki ⁵ kú Ibrahī ma yā mà yāi. À ma ɔɔki gwà, akū à yā kú ma dítɛnɔ kūna kú ma yādannenɔnɔ kú ma dokayānɔ.

⁶ Akū Isaaku gò Gera. ⁷ Kū wɛtɛpidenɔ teni a la a nanɔ yā musu, à pì a dāremɛ. Àten vīna kɛ, zaakū àten da tó à pì a nanɔmɛ, oni a de nɔ pì yāi, zaakū nɔ pì bi nɔ manamɛ. ⁸ Kū a gɔɔ pla kè gwe, Filisitininɔ kī Abimeleki wé kpàtɛ wondoo gūn, akū à è Isaaku ten bāndara gá kú a nanɔ. ⁹ Akū à Isaaku sɪsɪ à pì: Ase n nanɔmɛ! À kè dera n pì n dāremɛ? À wèa à pì: Matɛn da oni ma de a yāimɛ. ¹⁰ Abimeleki pì: Bó yā n kèwɛɛ lɛɛ? Fíti mé à gò kú ó gbɛke ni wúte kú n nɔ pìio, de n ó da taarin. ¹¹ Akū Abimeleki gbɛnɔ sã gbɛñne pínki à pì: Gbɛ kú à ɔ nã gɔgbɛ pìia kú a nanɔ, oni a de.

¹² Isaaku pò tɔ bùsuu pìn, akū à pò lè wè birea lɛu basɔɔro, kú Dikiri arubarikaa dàn yāi. ¹³ À kàra, a aruzekɛ ten kara ari à kè aruzekede zókɔ ũ. ¹⁴ À sãnɔ kú zùnɔ vī dasi kú zīkerinɔ, akū Filisitininɔ zān. ¹⁵ Akū ò lɔgɔ kú a de Ibrahī gbɛnɔ yè a gɔɔnɔ tàta kú bùsuuo pínki. ¹⁶ Akū Abimeleki pì Isaakunɛ: N fute ó kīnaa, zaakū n gbāna deóla manamana.

¹⁷ Akū Isaaku bò gwe à bùraa kàtɛ Gera guvutɛn, akū à gɔɔ pla kè gwe. ¹⁸ Lɔgɔ kú ò yè a de Ibrahī gɔɔba akū Filisitininɔ tàta a de ga gberanɔn à èra à bòbò à tó dokɔnɔ kú a de kpàñne yānɔ kpàñne dɔ. ¹⁹ Isaaku zīkerinɔ lɔgɔ pānde yè guvutɛ pìn, akū ò bò í manaa. ²⁰ Akū Gera pódārinɔ fiti kè kú Isaaku pódārinɔ ò pì: Ó ímɛ. Akū à tó kpà lɔgɔ pìnɛ Fitii, kú ò fiti kè kāao yāi. ²¹ Ò lɔgɔ pānde

yò, akū ò fiti kè lògɔɔ pì yā musu dɔ, akū à tó kpàne Íbetε. ²² À bò gwe, akū à lògɔ pānde yò dɔ, odi fiti ke a yā musu doru. Akū à tó kpàne Mèporoki, zaakū à pì: Dikiri tò o mēε pòro, óni dagula sà.

²³ Abire gbera à gèε Beseba. ²⁴ Dikiri bò à sùà gwāani birea à pì: Makūmε n de Ibrahĩ Luda ũ, ñsun vĩna kero zaakū má kú kūnwo. Mani arubarika dangu mà n buri kara ma zòbleri Ibrahĩ yāi.

²⁵ Gwen à sa'oki bòn à Dikiri sisi. Akū à bùraa kàte gwe à gbēnɔ ten lògɔ yò. ²⁶ Akū Abimεlεki bò Gera à sù Isaaku kĩnaa kū a kpàasi Auzao kū a zĩkarino gbē zòkɔ Fikɔluo. ²⁷ Isaaku n lá à pì: Kū a zāmagu a pema á bea, à kè dera a su ma kĩnaa? ²⁸ Ò wèa ò pì: O è Dikiri kú kūnwo, akū o pì à mana ò lédokɔnɔ ke ò la dakɔne a yā musu ²⁹ kū ñni yā vāni ke kewerero, zaakū ódi wé tāmmaro. Yā manan o kēnne o n gbare aafia, akū Dikiri arubarikaa dangu. ³⁰ Akū Isaaku n yārii kè, ò pò blè ò í mì. ³¹ Kū ò fùte kɔnkɔ, ò la dàkɔne, akū Isaaku zēñne, ò bò a kĩnaa aafia. ³² Zĩ birea Isaaku gbēnɔ sù ò lògɔ kū ò yò yā òne ò pì: O í è. ³³ Akū à tó kpàne Seba. A yā mé à tò òdi wēte pì sisi Beseba ari kū a gbārao.

³⁴ Kū Isau kà wè bupla, à Iti nɔ sè mèn pla, Beri né Yudi kū Eɔni né Basεmao. ³⁵ Isaaku kū Rebekao nēsεε digɔ yakana n yāimε.

27

Isaaku sa'olekena Yakubune

¹ Isaaku zĩ kù a wé gbāna doru, àten gu e manaro. Akū à a dauduu sisi à pì: Né! Akū à wèa à pì: Makū dí. ² Isaaku pì: Ma zĩ kù má a gagɔɔ dōro. ³ Ñ n sá sé kū n gbàtaao ñ gé ñ nòbɔsēnte wetemene. ⁴ Ñ ma poyeina dòo kuku ñ mómone mà ble, mani sa'ole kenne de mà kpé mà ga.

⁵ Rebeka yā kū Isaaku ò Isaune pì mà. Kū Isau fùte à gèε tofe ká, ⁶ akū à gèε à ò Yakubune à pì: Ma mà n de yā ò n vīnīne à pì ⁷ à gé à nòbɔ deare à a poyeina dòo kukuare à ble, áni sa'ole kene kú Dikiri tóo de á kpé à ga. ⁸ Akū Rebeka èra à pīne: Ñ ma yā ma ñ yā kū ma dānne ke. ⁹ Ñ gé blè kpāsaa gūn ñ blēne mana kū mèn pla ñ suo. Mani n de poyeina dòo kukune, ¹⁰ n géone à ble, ani sa'ole kenne de à kpé à ga. ¹¹ Akū Yakubu pì a dane: Ma vīni mèkā vī, akū ma mē pórɔpɔɔ. ¹² Tó ma de ɔ kēma, tó à ma dō, ani pi mateni a ke pāpāme, ani lé kemene sa'ole gēne ũ. ¹³ Akū a da pīne: Luda tó lékennena pì gōmēne. Ñ ma yā ma dé! Ñ gé ñ de ñ suomene.

¹⁴ Akū Yakubu gèε à blèe pīnɔ dè à sùo a dane, akū à a de poyeina dòo kükune. ¹⁵ Akū à a daudu pókasa mana kú à kú a kpé gūnnɔ sè à dà a né sabidene. ¹⁶ À blēne bára pīnɔ fīfī a ɔnɔa kú a waka pórɔpɔɔ. ¹⁷ Akū à dò kú burodi kú à kēεoo kpàa.

¹⁸ Yakubu gèε a de kĩnaa à pì: Baa! Akū a de pì: Makū di! Ma né kpatemεε? ¹⁹ Yakubu wèa à pì: Makūmε Isau n dauduu. Lákū n òmēne nà, ma kè le. Ñ fute ñ vute ñ ma ɔ'i ble de ñ sa'ole kemene. ²⁰ Akū Isaaku pì a néne: O'o! N lè kò yá? À wèa à pì: Dikiri n Luda mé à ma tá kè nna. ²¹ Akū Isaaku pīne: Ñ namai mà ɔ kemma de mà dō tó ma né Isaume yāpura. ²² Yakubu nà a dei, akū à ɔ kèa à pì: Kòto díkĩna bi Yakubu kòtoomε, ɔ díkĩna sō Isau ɔmε. ²³ Akū adi a dōro, kú a ɔnɔ ká vī lán Isau pò bà yāi. À ye à sa'ole kene, ²⁴ akū à a la gĩa: Ma né Isaume n ũ yāpura yá? À wèa à pì: Makūmε! ²⁵ Akū à pì: Ñ pò kpáma mà n ɔ'i ble, mani sa'ole kenne. Kū à dītene, akū à blè. À sūne kú wēo, à mì dɔ. ²⁶ Akū a de pī pīne: Ñ namai ñ lé péma. ²⁷ Akū à nài à lé pèa. Kū Isaaku a pókasanɔ gbĩ mà, akū à sa'ole kēne à pì:

Ma né gbĩ de
lán bura kũ Dikiri arubarikaa dãn bà.

²⁸ Luda n gba mɔ̀tɔ̀ bona musu,
à n gba zĩte mana.

Póblewe kũ sèwẽo nigõ dinyĩ.

²⁹ Gbẽnɔ̀ ni zò blenne,
burinɔ̀ ni kúte n are,
ĩnigõ de n gbẽnɔ̀ dikiri ũ,
n da nẽnɔ̀ ni kútenne.

Luda ni lé ke gbẽ kũ ò lé kènnenɔ̀ne,
ani arubarika da gbẽ kũ ò sa mana ònnenɔ̀gu.

³⁰ Kũ Isaaku sa'ole kè Yakubune à làka, akũ Yakubu gò a kĩnaa. Kũ a vĩni sù kũ tofekao gõnɔ̀, ³¹ akũ à pòble kè a denɛ dɔ̀ à gèenɛ, akũ à pìnɛ: Baa! Ñ fute ñ ma ɔ̀'ì ble ñ sa'ole kemene. ³² Akũ a de a la à pì: Mɔ̀kɔ̀mmɛ dí ũu? À wèa à pì: Makũmɛ n daudu Isau. ³³ Yã pì Isaaku swèè zò àten lukaluka à pì: Dí mé à nòbɔ̀ dè à sùomenɛ yã ari ñgõ gé su ma sòo? Ma sa'ole kène kò, àkũ mé ani arubarika le. ³⁴ Kũ Isau a de yã pì mà, à pùtã à ɔ̀ gbãna dò à kè wènda, akũ à pì: Baa! Ñ sa'ole kemene dɔ̀. ³⁵ Akũ à pì: N dakũna sù kũ ɔ̀ndɔ̀o à n sa'ole sù kò. ³⁶ Akũ Isau pì: A tón Yakuburoo? À ma keke à kè gèn plan gwe sà. À ma daudukɛzɛ sìma yã, akũ à ma sa'ole sìma tera dɔ̀. Mani sa'ole e doro yá? ³⁷ Isaaku wèa à pì: Ma a dítɛ n dikiri ũ, ma a danenɔ̀ kè a zĩkerinɔ̀ ũ ní pínki, ma póblewe kũ sèwẽo kpàa. Bón mani le mà kenne dɔ̀? ³⁸ Isau pì a denɛ: Baa, sa'ole biren ní vĩ ado yá? Ñ sa'ole pãnde kemene dɔ̀ Baa. Akũ Isau wiki gbãna lè. ³⁹ Akũ a de wèa à pì: Zĩte kũ ĩnigõ kun nigõ manaro, mɔ̀tɔ̀ ni bonne zaa musuro.

⁴⁰ ĩnigõ fènedã kũna,
ĩni zò ble n dakũnanɛ.
Lemɛ dɔ̀ n laakari ni gõ kpatenaro,
ĩni a gbãngo gonla.

⁴¹ Isau ibɛɛɛ sè kũ Yakubuo sa'ole kũ a de kène yã, akũ à pì a nèɛɛ gũn: Ma de ga zãro, gbasa mani ma dakũna de. ⁴² Ò yã kũ Isau ò kɔ̀rɔ̀mɔ̀tɔ̀ kè Rebekane, akũ à Yakubu sùsì à pì: Isau ye à fĩna bomma à n de. ⁴³ Ñ ma yã ma sà. Ñ fute ñ bàa lé ñ gé ma dãgõ Labã bea zaa Arana ⁴⁴ ñgõ kú kãao gwe gĩa ari n vĩni pì pɔ̀fẽ kpàte. ⁴⁵ Tó a nèɛɛ kpàte, tó yã kũ n kène sãagu, mani gbẽ zĩ ò n gbese. Má ye mà kura á gbẽnɔ̀n planɔ̀i pínki gɔ̀rɔ̀ doro.

⁴⁶ Akũ Rebeka pì Isaakune: Iti nɔ̀gbẽnɔ̀ ni bòmagu. Tó Yakubu Iti nɔ̀ sè bùsu díkĩnan lán Isau nɔ̀gbẽ birenɔ̀ bà, ma kunna nigõ nnamene doro.

28

Yakubu tana Labã kĩnaa

¹ Akũ Isaaku Yakubu sùsì à sa'ole kène à yã dãnɛ à pì: Ñsun nɔ̀ sé Kanaa nɔ̀gbẽnɔ̀ téro. ² Ñ fute ñ gé Mesɔ̀ptamia bùsun n da de Betueli bea, ñ nɔ̀ sé gwe n disẽ Labã nẽnɔ̀ té. ³ Luda Gbãnasĩndapinkide arubarika dangu à tó ñ né i manamana, ògõ kara de ñ gõ burinɔ̀ dizi ũ. ⁴ Luda arubarika kũ à dà Ibrahĩn dangu kũ n burinɔ̀, de bùsu kũ nten nibɔ̀ blen gõnne, bùsu kũ à kpà Ibrahĩaa. ⁵ Akũ Isaaku Yakubu gbàre à gé Labã kĩnaa Mesɔ̀ptamia bùsun. Labã bi Siria bùsu gbẽ Betueli nẽmɛ, Yakubu kũ Isauo disẽmɛ.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à a gbàre Mesɔ̀ptamia de à nɔ̀ sé gwe. Kũ à sa'ole pì kène, à pì àsun nɔ̀ sé Kanaa nɔ̀gbẽnɔ̀ téro. ⁷ À tâasii kà kũ Yakubu a de kũ a dao yã mà à dà Mesɔ̀ptamia zén. ⁸ Akũ à dè sà kũ a de pɔ̀ nna kũ

Kanaanɔ̀ b̀usu nɔ̀gbɛ̀nɔ̀ro. ⁹ Akū à gèe Ibrahĩ né Sumaila kĩnaa à a né Maala sè à nà a nɔ̀ káakunɔ̀a. Maala bi Nebayo dāremɛ.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Beseba à dà Arana zén. ¹¹ Kū à kà gukea, à ye à i gwe kū ifántɛ̀ gè̀ kpén yāi. Akū à gbèe sè gu pìn a mìdibɔ̀ ũ à wùte gwe. ¹² Akū à nana ò à gára è petena zĩte ari à gèe à zò ludambea, Luda malaikanɔ̀ ten didia òten kipa. ¹³ À Dikiri è zenaala à pì: Makūmɛ Dikiri n dizi Ibrahĩ kū n de Isaakuoo Luda ũ. Mani b̀usu kū n wùtea dīkĩna kpámma, mɔ̀kɔ̀n kū n burinɔ̀. ¹⁴ N burinɔ̀ nigɔ̀ dasi lán b̀usutiti bà, oni dagula ifāboki kpa kū ifāleteo kū gugbānduru kū gè̀nɔ̀midɔ̀kio. Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le mɔ̀kɔ̀n kū n burio gāi. ¹⁵ Manigɔ̀ kú kúnwo, manigɔ̀ n dākpā gu kū nten gèn pínki, mani era mà su kúnwo b̀usu dīkĩnan, zaakū mani n tónlo mani yā kū ma ònne ke.

¹⁶ Kū Yakubu vù kū io à pì: Dikiri kú gu dí, akū mádi dōro! ¹⁷ Vĩna a kù à pì: Gu dí ma kā fùte. Luda beme, ludambe zémɛ.

¹⁸ Yakubu fùte kɔ̀nkɔ̀ à gbè kū à kè mìdibɔ̀ ũ pìi sè à pète dɔ̀ngupɔ̀ ũ, akū à nísi kù. ¹⁹ Akū à tó kpà gu pìine Beteli, ama wète kū ò kàte gwe tó káakun Luzu. ²⁰ Yakubu lé kè Dikiria à pì: Tó n kú kúmao, tó ĩni ma dākpā ma wète dīkĩna genaa gūn, tó ĩni ma gba pòble kū pòkasanɔ̀ ²¹ ari ma ge ma su ma de bea aafia, ĩnigɔ̀ de ma Luda ũ, ²² gbè kū ma pète dɔ̀ngupɔ̀ ũ pì ni gɔ̀ n gbagbaki ũ, pò kū n ma gba pínki mani a kuride kpámma.

29

Yakubu kana Labā bea

¹ Yakubu era à dà zén à gèe ifābokikpadenɔ̀ b̀usun. ² Kū à kà gwe, à lɔ̀gɔ̀ è sèn sā kpàsa leu aakɔ̀ katena a sare, zaakū lɔ̀gɔ̀ pì ĩn òdi kpámma. Gbè zɔ̀kɔ̀ ta lɔ̀gɔ̀ pìle. ³ Tó kpàsa pìnɔ̀ kàkara gwe pínki, akū òdi gbèe pì go lɔ̀gɔ̀ pì léa, ò í kpámma, akū òdi era ò gbèe pì tare a gbèn. ⁴ Akū Yakubu sādārinɔ̀ là à pì: Gbèno, a bo māmɛ? Ò wèa ò pì: O bo Aranamɛ. ⁵ Akū à n lā à pì: Á Nao daikore Labā dō yá? Ò wèa ò pì: Ó a dō. ⁶ Akū à n lā à pì: À aafia yá? Ò pì: À aafia. N a né Rahila gwa, àten su kū sāno zā dire. ⁷ Akū Yakubu pì: Ifántɛ̀ kpé gbāna, sāno tágɔ̀ro dí ká kòro. À í kpámma à gé n dā. ⁸ Akū ò pì: Óni fōro. Tó adi ke sā kpāsano kàkara pínki baasiro, òdi gbè go lɔ̀gɔ̀ pì léa ò í kpámmaro.

⁹ Kū àten yā oĩne le, Rahila sù kū a de sāno, zaakū sādāriime a ũ. ¹⁰ Kū Yakubu a disē Labā nénɔ̀gbè Rahila è kū a de sāno, à nà lɔ̀gɔ̀ à gbèe gò lɔ̀gɔ̀ pì léa, akū à í kpà a disē sāno. ¹¹ Akū à lé pè Rahilaa à pɔ̀nna sɔ̀ dò. ¹² Akū à òne kū a de danɛ Rebeka nén a ũ. Akū Rahila bàa lè à gèe à ò a denɛ. ¹³ Kū Labā a dāre né Yakubu baaruu mà, à bàa lè à gèe daale. Kū à kà, akū à kùsia à lé pèa à tà kāao a bea. Akū Yakubu yā kū ò kèn òne pínki. ¹⁴ Akū Labā pìne: Ma arume n ũ yāpura.

Yakubu Lea kū Rahilao senaa

Yakubu kè Labā bea mɔ̀ do, ¹⁵ akū Labā pìne: Kū n de ma danɛ ũ yāin ĩni zĩ kemene pā yá? Dera mani fĩna bonne nà n omene. ¹⁶ Labā sɔ̀ à nénɔ̀gbèno vĩ gbènon pla. Yɔ̀ tón Lea, Bāna sɔ̀ Rahila. ¹⁷ Lea wé busana, Rahila sɔ̀ nɔ̀kpare manamɛ, akū a kakana mana. ¹⁸ Yakubu ye Rahilai, akū à pì Labāne: Mani zĩ kenne wè suppla n né bānade Rahila yāi. ¹⁹ Labā pì: À sāna mà a kpámma de mà a kpā gbè pāndeala. N̄gɔ̀ kú ma bea la.

²⁰ Akū Yakubu zĩ kenne wè suppla Rahila yāi, ase à kenne lán gɔ̀ro pla bàme kū à yei yāi. ²¹ Akū à pì Labāne: Kū ma zĩgɔ̀ro pàpa, n ma nɔ̀ kpáma mà sé. ²² Akū Labā gwedenɔ̀ kàkara n pínki à nɔ̀sepòble kèĩne. ²³ Kū ɔ̀kɔ̀si kè, akū à a né Lea

sè à kpàa, akū Yakubu wùte kāao. ²⁴ Labā a nɔgbē zīkeri Zilipa kpà Leane zīkeri ũ. ²⁵ Kū gu dō Yakubu è Leame, akū à pì Labāne: Bóyāi n kèmenε leε? Rahila yāin ma zī kènneroo? Bó mé à tò n ma kekεε? ²⁶ Labā pì: Ó kīnaa òdi Bāna kpá gōa Yōo āro. ²⁷ Ñ azuma do ke kū gbē dio gā, mani a gbēndo kpámma zī kū ñni era n kèmenε wè suppla pānde pó ũ. ²⁸ Yakubu wè à azuma do pìi kè kū Leao, akū Labā a né Rahila kpàa nɔ ũ. ²⁹ Labā a nɔgbē zīkeri Bila kpà Rahilaa zīkeri ũ. ³⁰ Yakubu wùte kū Rahilao sō, akū à yei de Leala. Akū à èra à zī kè Labāne ari wè suppla dō.

Yakubu néno

³¹ Dikiri è Yakubu ye Leairo, akū à a kè nérande ũ, Rahila sō paramε. ³² Lea nòò sī à né i gōgbē ũ, akū à tó kpàne Rubeni, zaakū à pì: Dikiri ma warikεnaa gwà. Ma zā nigō yemai sà. ³³ Kū à nòò sī dō, à né i gōgbē ũ, akū à pì: Dikiri mà ma zā yemairo, akū à èra à né díkina kpàma dō. Akū à tó kpàne Simeo. ³⁴ Kū à èra à nòò sī dō, à né i gōgbē ũ à pì: Adikīna sà ma zā ni ma ditekero, zaakū ma négōgbē i kāao mèn aakō. Akū à tó kpàne Levi. ³⁵ À èra à nòò sī dō à né i gōgbē ũ à pì: Adikīna sà ma Dikiri sáabu kpà, akū à tó kpàne Yuda. Akū a né'i zè.

30

¹ Kū Rahila è áten né i kū Yakubuoro, à gōba kpà kū a v̄nio. Akū à pì Yakubune: Ñ nò dōmagu. Tó mádi e sōro, mani game. ² Yakubu pō f̄i à pì: Makūme Luda ũ kū à n tē né yá? ³ Akū Rahila pì: Ma zīkeri Bilan dí. Ñ gé i kāao à néno imεne, mani buri le se a gāi. ⁴ Akū à a zīkeri Bila kpàa nɔ ũ. Yakubu wùte kāao, ⁵ akū à nòò sī à né i gōgbē ũ. ⁶ Akū Rahila pì: Luda tò yā bò kūmao nna à ma yā mà à ma gba négōgbē. Akū à tó kpàne Dā. ⁷ Rahila zīkerii pìi era à nòò sī à né i gōgbē ũ dō, ⁸ akū Rahila pì: Ma ɔsi zōkō kà kū ma v̄nio ma ɔsi nè. Akū à tó kpàne Nafatali.

⁹ Kū Lea è a né'i zè, akū à a zīkeri Zilipa kpà Yakubua nɔ ũ dō. ¹⁰ Akū Lea zīkerii pì né i gōgbē ũ kū Yakubuo. ¹¹ Akū Lea pì: M̄nname. Akū à tó kpàne Gada. ¹² Akū Lea zīkerii pì né i gōgbē ũ dō kū Yakubuo. ¹³ Akū Lea pì: Ma pō kè nna, zaakū nɔgbēno ni pì pōnnaden ma ũ. Akū à tó kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bò ésekēḡɔɔa à yenyī eze è s̄n, akū à bòbo à s̄o a da Leane. Akū Rahila p̄ne: Ñ n né yenyī eze pì dāmenε. ¹⁵ Lea p̄ne: Kū n ma gō s̄ima, abire dí m̄mm̄maro, akū n̄ ye n̄ ma né yenyī eze sí dō yá? Rahila pì: Tó n kpàma, m̄kōm̄me ñni i kāao gbāra.

¹⁶ Kū Yakubu ten su kū burao ɔk̄osi, Lea bò à ḡe à dàale à pì: Makūme mani wute k̄unwo gbāra, zaakū ma n sākā ma né yenyī eze yāime. Akū à i kāao gwāani birea. ¹⁷ Luda Lea wéke s̄i, akū à nòò sī à Sāani i kū Yakubuo. ¹⁸ Akū Lea pì: Luda láada kpàma, kū ma a zīkerii kpà ma zāa yāi. Akū à tó kpàne Isaka. ¹⁹ Lea era à nòò sī dō à Tori i, ²⁰ akū à pì: Luda gba mana dāmenε. Adikīna sà ma zā ni ma kpe ta, zaakū ma négōgbēno i kāao mèn suddo. Akū à tó kpàne Zebuluni. ²¹ Kū à kè saa à néno gbē i, akū à tó kpàne Dina.

²² Akū Rahila yā dō Ludan à a wéke s̄i, akū à kè nérande ũ. ²³ À nòò sī à négōgbē i, akū à pì: Luda wé'i bōmenε. ²⁴ Akū à tó kpàne Yusufu à pì: Dikiri era à négōgbē pānde karamεne dō.

Yakubu p̄no dāna Labāne

²⁵ Kū Rahila Yusufu i, Yakubu pì Labāne: Ñ ma gbare mà tá ma b̄sun. ²⁶ Ma zī kènne ma n̄no kū ma néno yāi. Ñ n̄ kpàma mà tá, zaakū n̄ dō lākū ma zī kènne nà. ²⁷ Akū Labā p̄ne: Tó ma n p̄nna lè, n̄ gō kūmao la. Ma màsoo

kè ma è Dikiri arubarikaa kèmagu n yái. ²⁸ Ñ n làada omene, mani kpámma. ²⁹ Yakubu pìne: Ñ dǝ lákū ma zǝ kènne nà. Ñ dǝ lákū n pókādeno kè ma ɔ̄ nà, ³⁰ zaakū a fiti kū n vǝ zaade mádi suro kàra manamana. Dikiri arubarikaa dāngu gu kū ma gen n bea pínki. Bǝren mani ma zǝda be zǝ ke sǝo? ³¹ Labā à là à pì: Bón mani fǝna boonnee? Yakubu wèa à pì: Ñsun pǝke kpámaro, ama n yā dí kemene, manigǝ n póno dānne. ³² Ñ tó mà gē n póno té gbāra mà sǝ bakibakino kū a totontotonno pleple ma làada ũ kū sǝne bǝro sirano kū blè bakibakino kū a totontotonno. ³³ Tó n ma làadaa gwà gena goro are, ñni dǝ tó má yǝpura vǝ. Blè kū à kun bakibakiro akū à totontotonlo, ke sǝne bǝro kū à siraro, ēhē ma kpāni òme. ³⁴ Labā pì: Tǝ! Àgǝ de lákū n ò nà. ³⁵ Zǝ kǝa Labā a blèkofǝni bakibakino sè kū a wǝnzādeno kū blèda totontotonno kū a bakibakino, pǝ kū ò pura vǝno pínki kū sǝne bǝro sirano pínki, à n ná a négǝgbēno n ɔ̄. ³⁶ Akū à zāaa bǝ n dagura kū Yakubuo lán goro aakǝ tá bà, akū Yakubu ten Labā pǝ kparano dǝ.

³⁷ Yakubu lí buri aakǝ gǝ búsunǝ zǝzǝ à n wǝnzān kpákpa à n wǝnzān kè púu. ³⁸ Akū à lí kū à n wǝnzān kèaa pino pètepete póno gó ímibono gūn, pǝ kū òten su í mino wén, zaakū gwen òdi kpákpa on. ³⁹ Tó ò kpákpa ò lí pino sare, akū òdigǝ né wǝnzādeno i kū a totontotonno kū a bakibakino. ⁴⁰ Yakubu dì pǝne pino pleple adona àdi a wǝnzādeno kū a sirano kǝ Labā póno gūn. Lemè à a zǝda kpāsaa bǝ le, adi kǝ Labā póno gūnlo. ⁴¹ Tó pǝburi manano fùte kū kpákpa'onaao, Yakubu dì lí pino pètepete póno are gó ímibono pino gūn, de ò kpákpa o n sare. ⁴² Tó pǝ ginanome sǝ, àdi lí pètepeteñero. Len pǝ ginano gǝ Labā pǝ ũ le, akū pǝburi manano gǝ Yakubu pǝ ũ. ⁴³ Akū Yakubu aruzeke digǝ kara manamana, a póno dasi kū kǝ ngbē zǝkerino kū gǝgbē zǝkerino kū lakumino kū zaakino.

31

Yakubu bàasina Labāne

¹ Yakubu yā kū Labā néno ten o mà kū ò pì: Yakubu ó de póno sia pínki. Ó de aruzeke gūnn à karanaa lèn. ² Yakubu dǝ Labā wéa, kū a yā kú a nèsen lán yā bà doro. ³ Akū Dikiri pìne: Ñ era n tá n dizi búsun n daneno bea, manigǝ kú kúnwo. ⁴ Akū Yakubu Rahila kū Leao sǝsi ò mó a póno kǝnaa sèn. ⁵ À pǝne: Ma dǝ á de wéa kū ma yā kú a nèsen lán yā bà doro. Bee kū abireo ma de Luda kú kǝmao. ⁶ Á dǝ á zǝdane kū ma zǝ kè á denè ma gbāna lémmè. ⁷ Á de ɔ̄ndǝ kèmenè, à ma làadaa lǝte gèn kuri, akū Luda dí tó à yāke kèmenero. ⁸ Tó à pì sǝ bakibakino ma baka ũ, sǝno digǝ né bakibakino i. Tó à pì a wǝnzādenome ma baka ũ, sǝno digǝ né wǝnzādeno i. ⁹ Luda á de sǝno sia à kpàma.

¹⁰ Goro kū blèno ten kpákpa o, ma nana ò, akū nana gūn ma è blèkofǝni kū òten kpákpa ono bi blè wǝnzādenome kū a bakibakino kū a totontotonno. ¹¹ Akū Luda Malaikaa pǝmenè nana pǝi gūn: Yakubu! Akū ma wea ma pì: Makū di! ¹² À pì: Ñ wé sé n gwa. Blèkofǝni kū òten kpákpa ono pínki blè wǝnzādenome kū a bakibakino kū a totontotonno, zaakū ma yā kū Labā kènne è pínki. ¹³ Makūme Luda kū à bǝ à sǝnyǝ Beteli ũ, gu kū n gbèe pèten n nǝsi kǝa n lé kèma. Tera sǝ n fute n bo búsu dǝn n tá n búsun. ¹⁴ Akū Rahila kū Leao pìne: Ó túbi vǝ ó de bea dǝ yá? ¹⁵ Adi ó dite gbē zǝtono ũnloo? A ó yǝamma, akū à a gǝ blè pínki. ¹⁶ Aruzeke kū Luda sǝ ó dea gǝ ó pǝ ũ pínkime kū ó néno. Ñ yā kū Luda ònne ke pínki sà.

¹⁷ Akū Yakubu fùte à a néno kū a nono dì lakumino kpe. ¹⁸ À a pókādeno kū aruzeke kū à lè Mesopotamiano sète pínki, akū à dà zén àten tá a de kǝnaa Kanaanǝ búsun. ¹⁹ Kū Labā gèe a sǝno kǝ zǝzǝ, akū Rahila a tǝnana sè kpāni a

kpɛ. ²⁰ Yakubu sɔ̄ à ɔ̄ndɔ̄ kɛ̄ Siria buri Labānɛ̄ adi lé zaaro. ²¹ À fùtɛ̄ à bàa lè kũ a pónɔ̄ pínki à bikù Yuflatia, akũ à m̀i pè Giliada gusĩsĩdea.

Labā petena Yakubui

²² A gɔ̄ɔ̄ aakɔ̄de zĩ ò pì Labānɛ̄ Yakubu bàa lè. ²³ À a gbɛ̄nɔ̄ kàkara, akũ à pètɛ̄i. À táa ò gɔ̄ɔ̄ suppla, akũ à a lè Giliada gusĩsĩden. ²⁴ Akũ Luda bò à s̀ua gwāani nana gũn à p̀ine: Ñ laakari ke yā kũ ĩni o Yakubunɛ̄i a mana ke a vāni.

²⁵ Labā Yakubu bùra lè katena Giliada gusĩsĩden, akũ à bùra kàtɛ̄ gwe kũ a gbɛ̄nɔ̄ se. ²⁶ Akũ Labā gɛ̄ɛ̄ à p̀i Yakubunɛ̄: Bóyāi n ɔ̄ndɔ̄ kɛ̄mɛ̄nɛ̄ n ma nɛ̄nɔ̄ sètɛ̄ n ta kũnwo lán zĩzɔ̄nɔ̄ bàa? ²⁷ Bóyāi n ɔ̄ndɔ̄ kɛ̄mɛ̄nɛ̄ n woto kpāni nídi lé zamaro, de ma gɛ̄ zɛ̄nɛ̄ kũ pɔ̄nnakɛ̄naao kũ lɛ̄sinaao kũ gāgāao kũ mɔ̄ɔ̄ɔ̄. ²⁸ Ndi tó ma lé zà ma nɛ̄nɔ̄ kũ ma daikorenɔ̄aro. N yɔ̄nkɔ̄yā kè. ²⁹ Ma gbāna kà mà yā vāni kɛ̄árɛ̄, akũ n de Luda yā òmɛ̄nɛ̄ gwāani à p̀i mà laakari ke yā kũ mani onnei a mana ke a vāni. ³⁰ Ntɛ̄n tá sà, kũ nteni n de be bɛ̄gɛ̄ ke yāi. À kè dera n ma tānanɔ̄ sè kpānii? ³¹ Yakubu wèa à p̀i: Ma vīna kè, matɛ̄n da ĩni n nɛ̄nɔ̄ símame.

³² Gbɛ̄ kũ n n tānanɔ̄ lè a kīnaa, ò a de. Ñ ma pónɔ̄ gwagwa ó gbɛ̄nɔ̄ wára. Tó n n pó lè, ñ sé. Yakubu sɔ̄, à dɔ̄ kũ Rahila Labā pó sè kpāniro. ³³ Labā gè Yakubu bizakutan à gè Lea kutan à gè nɔ̄gbɛ̄ zĩkɛ̄ri m̀en pla p̀inɔ̄ kutan, adi póke lero. Kũ à bò Lea kutan, à gè Rahila kutan. ³⁴ Rahila tāna p̀inɔ̄ sè à ùtɛ̄ lakumi gāarii gũmmɛ̄, akũ à vùtɛ̄a. Labā a kuta gũn gwāgwa pínki, adi póke lero. ³⁵ Rahila p̀i a denɛ̄: Baa, ñsun pɔ̄ fɛ̄mairo, zaakũ mádi le mà futero kũ má ɔ̄ kũna yāi. Lɛ̄mɛ̄ Labā a tānanɔ̄ wètɛ̄ lɛ̄ adi lero. ³⁶ Akũ Yakubu pɔ̄ pà à lɛ̄fɔ̄tɔ̄ kà Labāi à p̀i: Bó dàan ma kèè? Bó durunnan ma kè akũ n petemai wānawāna lán dí bàa? ³⁷ Kũ n ma pónɔ̄ gwāgwa pínki, n n be pónɔ̄ lè gwe yā? Ñ boo gupuraa ma gbɛ̄nɔ̄ kũ n gbɛ̄nɔ̄ wára, ò yā nna kpá gbɛ̄ kũ a yā nnaa. ³⁸ Ma ke n be wè baro. N sānɔ̄ kũ n blɛ̄nɔ̄ dí nò bɔ̄tɛ̄ro, mádi n sā ke sóro. ³⁹ Mádi sunnɛ̄ kũ pó kũ nòbɔ̄ pásĩnɔ̄ kũ keoro, madì a fīna bonnɛ̄ ma zĩdamē. Ndì pó kũ ò a kpāni ò gwāani ke fānantɛ̄ fīna lama. ⁴⁰ Ifāntɛ̄ dì ma lɛ̄ fānantɛ̄, ĩa dì ma de gwāani, madì itɛ̄ ke. ⁴¹ Lɛ̄n ma ke n bea lɛ̄ ari wè baro. Wè gɛ̄ro donsari ma zĩ kɛ̄nnɛ̄ n nɛ̄nɔ̄gbɛ̄ gbɛ̄nɔ̄n planɔ̄ yāi. Ma wè suddo kè n kpàsa yā musu. N ma làadaa litɛ̄ gɛ̄n kuri. ⁴² Tó adi ke ma dizi Ibrahī Luda kũ ma de Isaaku a vīna vī zè kũmao baasiro, de n ma gbare ɔ̄kori. Luda zĩ kũ ma kè kũ warioo è, akũ à kpākɛ̄nyĩ gīa gwāani.

⁴³ Akũ Labā wè Yakubua: Nɔ̄gbɛ̄ díkīnanɔ̄ bi ma nɛ̄nɔ̄mɛ̄. Né díkīnanɔ̄ sɔ̄ ma daikorenɔ̄mɛ̄. Pókāde díkīnanɔ̄ sɔ̄ ma pókādenɔ̄mɛ̄. Pó kũ n è la pínki ma pómɛ̄. Bón mani ke ma nɛ̄nɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kũ né kũ ò ñnɔ̄nɛ̄ gbāraa? ⁴⁴ Ñ tó ò lédokɔ̄nɔ̄ ke àgɔ̄ de sèda ũ ó dagura. ⁴⁵ Akũ Yakubu gbɛ̄ɛ̄ sè à pètɛ̄ yā p̀i dɔ̄ngupɔ̄ ũ. ⁴⁶ À p̀i a gbɛ̄nɔ̄nɛ̄ ò gbɛ̄nɔ̄ sètɛ̄, akũ ò sètɛ̄ ò didikɔ̄a, akũ ò pó blè a sare. ⁴⁷ Akũ Labā tó kpà gbèdidikɔ̄anaa p̀ine Yega Saduta. Yakubu tó kpānɛ̄ Galɛ̄di. ⁴⁸ Labā p̀i: Gbèdidikɔ̄ana díkīnamē sèda ũ ó dagura gbāra. Abire yāi ò tó kpānɛ̄ Galɛ̄di. ⁴⁹ Òdi p̀i dɔ̄ Mizipa, zaakũ Labā p̀i: Dikiri ó dākpā ó kɛ̄kɔ̄anaa gbɛ̄ra de òsun zākɔ̄nlo yāi. ⁵⁰ Tó n wari dɔ̄ ma nɛ̄nɔ̄gbɛ̄nɔ̄a ke tó n nɔ̄ pāndenɔ̄ sè dɔ̄, bee tó ó kú kɔ̄ kīnaaro, ñgɔ̄ dɔ̄ sānsān kũ Ludan ó yā pii sèdade ũ. ⁵¹ Akũ Labā p̀ine dɔ̄: Ñ gbèdidikɔ̄ana díkīna gwa kũ gbè kũ ma pètɛ̄ ó dagurao. ⁵² Anigɔ̄ de sèda ũ kũ mani vīala mà su mà a vāni kɛ̄nnɛ̄ro, mɔ̄kɔ̄n sɔ̄ ĩni vīala ñ su ñ a vāni kɛ̄mɛ̄nɛ̄ro. ⁵³ Ibrahī kũ Naoo kũ ñ deo Ludamē ó yākpatekeri ũ.

Akũ Yakubu la dà kũ Luda kũ a de Isaaku a vīna vī tó. ⁵⁴ À sa ò gusĩsĩden gwe, akũ à a gbɛ̄nɔ̄ sisi ò pó ble. Kũ ò pó blè, akũ ò ì gwe. ⁵⁵ Labā fùtɛ̄ kɔ̄nkɔ̄kɔ̄nkɔ̄, à lé zà a daikorenɔ̄a kũ a nɛ̄nɔ̄ à sa mana ónɛ̄, akũ à èra à tà a bea.

32

Yakubu gbēnɔ zīna Isaua

¹ Yakubu dà zén, akū Luda malaikanɔ dàale. ² Kū à n é, à pì: Luda bùraan dí. Akū à tó kpà gu pìne Manaimu. ³ À zìrinɔ zī a are a vīni Isaua Sei bùsu kū ò pì do Edɔmu bùsun. ⁴ À pì a zìrinɔne: À gé à o ma dikiri Isaune a zòbleri Yakubu gɔrɔ pla kè Labā bea àten su sà. ⁵ À one má zùnɔ vī kū zaakinɔ kū sãnɔ kū blènɔ kū gōgbē zīkerinɔ kū nɔgbē zīkerinɔ. Makū mé ma á zī à one de ma a ponna le.

⁶ Kū zìrinɔ èra ò sù Yakubu kīnaa, ò pì: O ge n vīni kīnaa, àten su à danle kū gbēnɔn wàa planɔ. ⁷ Vīna Yakubu kù àten bídi ke manamana, akū à gbē kū ò kú káaonɔ kpàate leu pla kū sãnɔ kū blènɔ kū zùnɔ kū lakuminɔ à pì: ⁸ Tó Isau sù à sà a leu doa, a leu do kū à gò ni bo. ⁹ Akū à adua kè à pì: Dikiri, ma dizi Ibrahī kū ma de Isaakuoo Luda, n òmenε mà su ma bùsun ma danenɔ kīnaa, ñni arubarika damagu. ¹⁰ N gbēke kū náani yáoo kèmenε manamana, ma bèere dí káro. Gɔrɔ kū ma bikū Yodaa, gò mé à na ma ɔī ado. Tera sà ma su kū aruzeke leu pla díkīnanɔ. ¹¹ Ma wé kèmma ñ ma sí ma vīnia, zaakū maten vīna kenε kū ani sí ó té à nɔgbēnɔ kū nénɔ dede yāi. ¹² Mɔkɔn sɔ, n pì ñni arubarika damagu ñni ma buri kara lán ísirale bùsu'atē bà oni fɔ ñ naroro ñ dasi yāi.

¹³ Gwen Yakubu ñn. Pó kū à plèple à a vīni gbanɔn dí: ¹⁴ Blèda mèn wàa do, a kofīni mèn baro, sãda mèn wàa do, a karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baraakuri kū ñ né bòrɔnɔ, zùda mèn bupla, a sà mèn kuri, zaakida mèn baro, a sà mèn kuri. ¹⁶ À ñ ná a zīkerinɔne ñ ɔī buri kū burio, akū à pìne: Àgò té ma are à kpango da á dagura gà kū gàao. ¹⁷ À pì gbē káakune: Tó ma vīni dànle à n la à pì: Díme n dikiri ũu? Nten gé mámεε? Dí mé à pó kū nten dá dínɔ vīi? ¹⁸ Ñ one a zòbleri Yakubu pómε, pó kū à a dikirii gbà à kpàzānenɔn gwe, àpii ten su kpε. ¹⁹ A yā dokɔnɔ pì ò gbē pladenε kū gbē aakɔdeo kū pódārinɔ ñ pínki à pì: Tó a da Isaule, à one le. ²⁰ À one a zòbleri Yakubu ten su kpε. Zaakū à laasun lè à pì: Mani a laakari kpáte kū pó kū ma kpà are dínɔ, óni wé sikɔle. Ani gí gbānake kpámai sà yá? ²¹ Gba pìnɔ dònε are, akū à gò bùran gwāani kùà à ì gwe.

Yakubu ɔsikana kū Ludao

²² À fùte gwāani à a nɔ mèn planɔ sète kū a nɔgbē zīkeri mèn planɔ kū a négōgbē gbēnɔn kuri awεedonɔ, akū à bikū kúnwo Yaboku bikúkia. ²³ Kū à bikū kúnwo, akū à pó kū à vīnɔ sète à bikúo pínki. ²⁴ Yakubu gò ado, akū gōgbē ke sù àten ɔsi ká káao ari gu kà dɔna. ²⁵ Kū gōgbē pì è áni fɔ à a néro, à a lè a gisipekerékia, akū a gisi bókūn ɔsikanaa pìi gūn. ²⁶ Gōgbē pìi pì: Ñ ma gbare, zaakū gu ten dɔ. Akū Yakubu pìne: Tó adi ke ñ arubarika damagu baasiro, mani n gbarero. ²⁷ Gōgbē pì a là à pì: N tón deraa? À wèa à pì: Ma tón Yakubu. ²⁸ Akū à pì: Oni pinne Yakubu doro, séde Isaraila, zaakū n ɔsi kà kū Ludao kū bisāsirinɔ, akū n ɔsi nè. ²⁹ Yakubu pìne: Ñ n tó omene se. A wèa à pì: Bóyāi nteni ma tó gbekaa? Akū à arubarikaa dàn gwe. ³⁰ Yakubu tó kpà gu pìine Penieli, zaakū à pì: O wé sikɔle kū Ludao, akū mádi garo. ³¹ À bò Penieli ifāntēbona àten tɔɔte a gisi wāwā yāi. ³² A yā mé à tò ari gbāra Isarailanɔ dì nòbɔ tugisi sóro, kū Luda Yakubu lè a tugisia yāi.

33

Yakubu wésina Isaule

¹ Kū Yakubu wé sè, à è Isau ten su kū gbēnɔn wàa planɔ. À a nénɔ kpàatete Leane kū Rahilao kū nɔgbē zīkeri mèn planɔ. ² Akū à nɔgbē zīkeri pìnɔ gbàre ò do are kū ñ nénɔ. Abire gbera Lea kū a nénɔ, akū Rahila kū Yusufuo té ñ kpε.

³ À dònne are à kùte zíte gèn suppla ari à gèe à kào a v̀ini p̀i k̀inaa. ⁴ Akū Isau bàa lè à sù à dàale à mlèa à ɔ̀ dà a g̀an à lé p̀èa, akū ò ɔ̀ ɔ̀ d̀. ⁵ Isau wé sè à nɔ̀gbèno è k̀u nènɔ̀, akū à p̀i: Dínɔ̀ mé ò k̀u k̀unwo laa? Yakubu wèa à p̀i: Né k̀u Luda ma gbanɔ̀me. ⁶ Akū nɔ̀gbè z̀ikerii p̀ino nànyĩ k̀u n nènɔ̀ ò k̀ute. ⁷ Akū Lea k̀u a nènɔ̀ nànyĩ ɔ̀ ò k̀ute. Abire g̀era Yusufo k̀u Rahilao nànyĩ ò k̀ute. ⁸ Isau p̀i: P̀ó k̀u ma dañle dínɔ̀ de deramèe? Yakubu wèa à p̀i: De mà n p̀onna le yáime. ⁹ Isau p̀i: Ma gbè, ma p̀ono m̀oma, ng̀o n p̀ono k̀una. ¹⁰ Akū Yakubu p̀i: Oi! N yá nna! Tó ma n p̀onna lè, n ma gba sí, zaakū ó wésik̀olènaa k̀emene lán wésik̀olèna k̀u Ludaoo bàme, akū n gb̀anake kp̀amai. ¹¹ Ǹ gba k̀u ma suonne sí, zaakū Luda arubarikaa dàmagu, p̀óke dí k̀amaro. Lemè à nàkaraa le, akū à sì.

¹² Akū Isau p̀i: Ó da zén ò tá. Mani gé k̀unwo. ¹³ Akū à wèa à p̀i: Ma dikiri, n d̀ k̀u nènɔ̀n gb̀ana v̀iro, akū má sã k̀u z̀une b̀oro v̀i. Tó o tá gb̀ana ò g̀oro do, p̀ókãdenɔ̀ ni gaga p̀inkime. ¹⁴ Ǹ domene are ma dikiri, makū n z̀obleri manig̀o té p̀ono kpe k̀u nènɔ̀ busebuse ari mà su mà n le Sei. ¹⁵ Isau p̀i: Mani ma gbèkenɔ̀ tó k̀unwo. Yakubu p̀i: À kè dera ìni ke le ɔ̀o? Ǹ tó mà n p̀onna le dikiri. ¹⁶ Z̀i k̀uan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Akū Yakubu g̀ee Suko. À be b̀o gwe, akū à lá kutano ɔ̀ p̀ono. A yá mé à tò, ò tó kpà gu p̀iine Suko.

¹⁸ K̀u Yakubu sù k̀u Mesopotamiao, à kà wète k̀u òdi pine Sekemu, Kanaano b̀usun aafia, akū à bùraa kàte wète pii sare. ¹⁹ À a bùrakūki lù Sekemu de Amò nènɔ̀a andurufu basoro. ²⁰ Gwen à sa'oki b̀on, à tó kpàne Luda Isarailano Luda.

34

Sekemu kusina Dinaa

¹ Lea nènɔ̀gbè Dina k̀u à ì k̀u Yakubuo b̀o à wé kpàte b̀usu p̀i nɔ̀gbèno. ² K̀u b̀usu p̀i k̀ina Amò né Sekemu, Ivi buri a è, à a sè k̀u gb̀anao, akū à wùte k̀aa. ³ A p̀o ɔ̀ nɔ̀kpare p̀ia à yei, akū à yá nnanna òne. ⁴ Akū Sekemu p̀i a denè: Ǹ nènɔ̀kpare bire wetemene mà sé. ⁵ K̀u Yakubu mà ò a nènɔ̀gbè kpe b̀o, a nènɔ̀n k̀u sèn k̀u a p̀ókãdenɔ̀, akū à ỳte ari ò sù. ⁶ Akū Sekemu de Amò g̀ee à Yakubu le à yá p̀i one. ⁷ K̀u Yakubu nènɔ̀ b̀o sèn ò sù, akū ò yá p̀i mà g̀ono. Ǹ nèsee yàka ò p̀o fè manamana, k̀u Sekemu wé'iyā kè Isarailano yāi, à wùte k̀u Yakubu nènɔ̀gbèo à yá k̀u à de ò kero kè. ⁸ Akū Amò p̀inne: Ma né Sekemu p̀o ɔ̀ á nènɔ̀gbèa. Á yá nna. À a kpáa nɔ̀ ũ. ⁹ Ó lédok̀ono ke òg̀o ó nènɔ̀gbèno kp̀azāk̀oa. ¹⁰ Àg̀o k̀u k̀oo, ó b̀usu kun á p̀o ũme. À vuten àg̀o laga tán àg̀o z̀ite v̀i. ¹¹ Akū Sekemu ò Dina de k̀u a dāg̀ono à p̀i: À tó mà á p̀onna le. P̀ó k̀u a p̀i mà kpááwa mani kpá. ¹² À anzurebleb̀o lé damene z̀ok̀o k̀u gbanɔ̀ dasidasi. P̀ó k̀u a ò mani kpá. À nènɔ̀kpare p̀i kpáma nɔ̀ ũ.

¹³ Akū Yakubu nènɔ̀ wè Sekemu k̀u a de Amòooa k̀u manafikio k̀u Sekemu ǹ dāre kpe b̀o yāi. ¹⁴ Ó p̀inne: Óni f̀o ò abire kero, óni f̀o ò ó dāre kpá gyoforo dearo, zaakū wé'iyāme ó k̀inaa. ¹⁵ Óni we á yāiro, séto à g̀o lán ó bà á g̀o gbèno t̀o z̀o ǹ p̀inki. ¹⁶ Tó a t̀o z̀o, óni ó nènɔ̀ kp̀azāáwa óni á nènɔ̀ sé nɔ̀ ũ. Ónig̀o k̀u k̀aa, óni g̀o buri dok̀ono ũ. ¹⁷ Ama tó ádi we ó yāiro, tó ádi t̀o z̀oro, óni ó dāre sé ò tá k̀aaome. ¹⁸ Yá p̀i kè Amò k̀u a né Sekemuone nna. ¹⁹ Kefenna p̀i yá p̀i g̀og̀o likalika, k̀u Yakubu nènɔ̀gbè yá kàne yāi. À bèere v̀i deñla a de bedeno té.

²⁰ Amò k̀u a né Sekemuo g̀ee ǹ wète b̀inilea, akū ò yá ò k̀u wètedeno ò p̀i: ²¹ Gbè p̀ino yāke v̀i k̀oooro. Ò tó òg̀o k̀u ó b̀usun òg̀o laga tá, zaakū b̀usu p̀i yàasa ani m̀owá. Óni ǹ nènɔ̀gbèno sé óni ó nènɔ̀ kp̀ámma. ²² Gbè p̀ino s̀o, oni we òg̀o k̀u k̀oo de ò g̀o buri dok̀ono ũro, séto adi ke ó g̀o gbè s̀inda p̀inki t̀o z̀o lán ǹ bà baasiro.

²³ N' pókādeno kū n' aruzekeno kū n' zūno pínki ni gō ó p' ūroo? Ò weñne de ògō kú kūoo. ²⁴ Wētepideno Amō kū a né Sekemuo yā mà, akū n' gōgbēno tōo zò n' pínki.

²⁵ A goro aakōde zī, kū ò kú kū wāwāo ò kú kū yāke laasunnworo, Yakubu né gbēnon plano Simeō kū Levio, Dina vñino, n' baadi a fēneda sè ò s' wēten ò gōgbēno dēde n' pínki. ²⁶ Ò Amō kū a né Sekemuoo dēde, akū ò Dina sè ò bōo Sekemu kpén ò tà kāao. ²⁷ Wētedeno dēdenaa gbera Yakubu nēno sù ò wēte póno nākōa kū ò wé'i dà n' dārea yāi. ²⁸ Ò n' sāno kū n' blēno sēte kū n' zūno kū n' zaakinō, p' kú ò kú wēte gūnno kū p' kú ò kú n' burano pínki. ²⁹ Ò n' aruzekeno sēte pínki kū n' nēno kū n' nōgbēno kū p' kú ò kú n' beanō pínki.

³⁰ Akū Yakubu p' Simeone kū Levio: A sumene kū yā vānio. Kanaanō kū Perizino kū būsū dīkīna buri pāndeno nigō ye ma kāiro. Lākū ó dasiro nà, tó ò likawái, tó ò siōgu, oni ma de kū ma burino pínki. ³¹ Akū ò wèa ò p' kú: Kū à ò dāre dīte karua ū, abire manan gwe yā?

35

Luda arubarikadana Yakubugu Beteli

¹ Luda p' Yakubune: N' fute n' tá Beteli n' vute gwe. N' ma gbagbaki bo gwe, zaakū ma bo ma summa gwe goro kū nten bàa lé n' vñine. ² Akū Yakubu p' a ondenone kū gbē kū ò kú kāaonō n' pínki: À buri zītōno tāna kū á vñno kóte à zú o à á p' kasanō lilin ke. ³ Oni fute ò tá Beteli. Mani Luda gbagbaki bo gwe, zaakū à kpāmai ma warikegoro zī, àdigō kú kūmao gu kū ma gen pínki. ⁴ Akū ò buri zītōno tāna kū ò vñno kpāa kū p' s'ā kū ò danano, akū à p' p'ino v' gbiri lí gbáru Sekemu sare. ⁵ Kū Yakubu kū a nēno dà zén, Luda tō v'ina wēte kū ò kú n' sareno deno kū manamana, akū n' gbēke dí péteñyīro. ⁶ Akū Yakubu kū gbē kū ò kú kāaonō n' pínki kà Luzu kū òdi pi tera Beteli, Kanaanō būsū. ⁷ À sa'oki bō gwe, akū à t' kpà gu piine Beteli Luda, zaakū gwen Luda bō à sūan goro kū àten bàa sí a vñine. ⁸ Debora kū à de Rebeka gwàri ū yā gà gwe, akū ò a v' gbiri lí gbáru Beteli sare. Akū ò t' kpà lí piine Jōdōlii.

⁹ Luda bō à sù Yakubua dō a suna kū Mesopotamiao gbera, à arubarikaa dāagu ¹⁰ à p' kú: N' tón Yakubu, ama oni pinne Yakubu doro, sé Isaraila. Lemē à t' kpāne Isaraila le. ¹¹ Luda p'ine dō: Luda Gbānasīndapinkideme ma ū. Àgō né i àgō kara. Buri ni bo n' kīnaa kū buri dasino dō, n' buri kenō nigō de kīnāno ū. ¹² Mani būsū kū ma kpà Ibrahī kū Isaakuooa kpāmma kū n' burino n' ga gbera. ¹³ Akū Luda fute à bō gu kū à yā ò kāaon. ¹⁴ Yakubu gbēe p'ete gu kū Luda yā ònen dōngupō ū. À í t'ò à n'isi kù. ¹⁵ Akū Yakubu t' kpà gu kū Luda yā ònen piine Beteli.

Rahila kū Isaakuo ganaa

¹⁶ Akū ò fute Beteli ò dà zén. Kū ò kà kani kū Eflatao, Rahila né'igoro kà, akū né'i kèa zī'ū. ¹⁷ Né'iwāwā a kú gbāna, akū nōgbē néseterii p'ine: N'sun v'ina kero, n' négōgbē ò dō. ¹⁸ Rahila gbāna v' doro àten ga, akū à t' kpà a né piine Benoni, akū a de t' kpāne Biliaminu. ¹⁹ Kū Rahila gà, ò a v' Eflata kū òdi pi tera Betilihamu zén. ²⁰ Yakubu gbē dōngupō p'ete a miraa. Rahila mira gbēe p' kú gwe ari kū a gbārao.

²¹ Isaraila èra à dà zén, akū à bùraa kàte Migidalēda are kpa. ²² Goro kū à kú būsū p'ìn Rubeni gèe à wùte kū Bilao, Yakubu nō y'igisaride, akū Yakubu yā p'ì mà.

Yakubu négōgbēno ì mèn kuri awεεpla. ²³ Lea négōgbēnon dí: Yakubu daudu Rubeni, Simεo, Levi, Yuda, Isaka kù Zεbulunio. ²⁴ Rahila nénon Yusufu kù Biliaminuo ũ. ²⁵ Rahila zīkeri Bila nénon Dã kù Nafatalio ũ. ²⁶ Lea zīkeri Zilipa nénon Gada kù Asao ũ. Négōgbē kù ò ní í kù Yakubuo Mesopotamianon gwe.

²⁷ Akù Yakubu kà a de Isaaku kīnaa Mamare. À kù Kiriataba kù òdi pi tera Eblonu sare, gu kù Ibrahim kù Isaakuo vùten. ²⁸ Isaaku kà wè bakendo ²⁹ à zī kù yúkuyuku, akù à gà à kàkara kù a gbēno, akù a neno Isau kù Yakubuo a vī.

36

Isau burino

¹ Isau kù òdi pine do Edomu burino yān dí. ² Isau Kanaa no gbēno sè, Iti buri Elni né Ada kù Ivi buri Ana né Oolibama, Zibeō daikoreo. ³ À Sumaila né Basema, Nebayo dāre sè do. ⁴ Ada Elifaza ì káao, akù Basema Rueli ì. ⁵ Oolibama Yeusu kù Yalamuo kù Korao ì. Isau négōgbē kù ò ní í Kanaanò būsunnon gwe.

⁶ Isau a nono sète kù a négōgbēno kù a nēno gbēno kù a bedeno ní pínki kù a pókādeno kù a aruzeke kù à lè Kanaanò būsunnò pínki, akù à gèe Sei būsun, à zà kù a dakūna Yakubuo, ⁷ zaakù ní aruzeke zókō mé à tò oni fō ògō kù kù kōoro. Būsu kù ò kun dí móm̄maro kù ní pónon dasi yāi. ⁸ Isau vùte Sei gusīsīden kù òdi pi tera Edomu.

⁹ Isau kù à de Edomunò dizi káaku ũ burinon dí. ¹⁰ Isau négōgbēno tón dí: Ada né Elifaza kù Basema né Ruelio. ¹¹ Elifaza négōgbēnon Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kù Kenazio ũ. ¹² Elifaza no yìgisarideme Timina ũ. Àkù mé à Amaleki ì káao. Isau no Ada daikorenon gwe. ¹³ Rueli négōgbēnon dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Isau no Basema daikorenon gwe. ¹⁴ Isau no Oolibama négōgbēnon dí: Yeusu, Yalamu kù Korao.

¹⁵ Isau buri kīnanon dí. Isau daudu Elifaza buri kīnanon Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kù Amalekio ũ. Elifaza buri kīnanon, Ada daikorenon gwe. Ò kù Edomu būsun. ¹⁷ Isau né Rueli buri kīnanon dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Rueli buri kīnanon, Basema daikorenon gwe. Ò kù Edomu būsun. ¹⁸ Isau no Oolibama buri kīnanon dí: Yeusu, Yalamu kù Korao. Ana né Oolibama daikorenon gwe. ¹⁹ Isau kù òdi pine do Edomu négōgbēnon gwe, a buri kīnanon gwe.

Sei burino

²⁰ Sei, Ori buri kù à kù Edomu būsun zaa káaku négōgbēnon dí: Lotana, Sobala, Zibeō, Ana, ²¹ Disō, Eza kù Disāo. ²² Lotana négōgbēnon dí: Ori kù Omamuo. Lotana dāren Timina ũ. ²³ Sobala négōgbēnon dí: Alavā, Manaa, Ebala, Sefo kù Onamuo. ²⁴ Zibeō négōgbēnon dí: Aya kù Anao. Ana pì mé à bò ísēboki wānaa zaa gbārannan goro kù àteni a de zaakinò dā. ²⁵ Ana négōgbēnon Disō ũ, a nēno gbēno sō Oolibama. ²⁶ Disō négōgbēnon dí: Emedā, Esebā, Itirana kù Keranao. ²⁷ Eza négōgbēnon dí: Bilana, Zavā kù Akanao. ²⁸ Disā négōgbēnon dí: Uzu kù Aranao. ²⁹ Ori buri kīnanon dí: Lotana, Sobala, Zibeō, Ana, ³⁰ Disō, Eza kù Disāo. Ori buri kīnanon kù ní buri kù ò kù Sei būsunnon gwe.

³¹ Kīna kù ò kí blè Edomu būsun Isarailanò kīnanò ānon dí. ³² Beo né Bela, Dinaba gbē mé à kí blè Edomu káaku. ³³ Kù à gà, akù Zera né Yobabu, Bozora gbē kí blè a gēne ũ. ³⁴ Kù à gà, akù Temana būsugbē Usamu kí blè a gēne ũ. ³⁵ Kù à gà, akù Bedada né Adada, Avi gbē kí blè a gēne ũ. Àkù mé à zī blè Midiāna Mōabunò būsun. ³⁶ Kù à gà, akù Masareka gbē Samala kí blè a gēne ũ. ³⁷ Kù à gà, akù Reobo kù à kù Yuflati sare gbē Saulu kí blè a gēne ũ. ³⁸ Kù à gà, akù Akabo né Baali Ana kí blè a gēne ũ. ³⁹ Kù à gà, akù Pau gbē Adada kí blè a gēne ũ. A no tón Metabeli, Matarēdi néme, Mezaba daikoreme.

⁴⁰ Isau buri kɪnɔ́ tɔ́n dí kũ ǹ b̀sunɔ́: Timina, Alava, Yete, ⁴¹ ɔ́libama, Ela, Pɪnɔ́, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kũ Iramuo. Edɔ́mu kɪnɔ́ tɔ́n gwe w̃ete kũ w̃eteo b̀su kũ ò v̀uten. Isau kũ à de Edɔ́munɔ́ dizi ũ burinɔ́n gwe.

37

Yusufu nana'onaa

¹ Yakubu kú Kanaano b̀sun gu kũ a de v̀uten. ² Yakubu burinɔ́ yán dí. Yusufu bi kefename. A w̃e g̃ero aw̃eplade g̃un kũ àten sãno dá kũ a v̀ininɔ́, a de nɔ́no Bila kũ Zilipao néno, akũ à dà ṽani kũ ò k̃e kɔ́romɔ́to k̃e a denɛ. ³ Isaraila ye Yusufui de a né kparanɔ́la kũ à a ì a z̃ikúnaa g̃un ỹai, akũ à utagyabaa z̃ɔ́ne. ⁴ Kũ a v̀ininɔ́ è ǹ de ye Yusufui deŋla, akũ ò z̃aagu òdi we ò ỹa nna o k̃aoro.

⁵ Yusufu nana ò, akũ à bàba a v̀ininɔ́ne, akũ ò era ò z̃aagu de z̃i póla. ⁶ À p̃inne: À nana kũ ma ò ma. ⁷ Ma è òten ése ỹiỹi bura, akũ ma ése baka fùte à z̃e. Á póno likai, akũ ò nàtenɛ. ⁸ Akũ a v̀ininɔ́ p̃ine: Ìni kí blewán yá? Ìni gb̃ana ble wán yá? Akũ ò era ò z̃aagu de ỹa póla nana kũ à òo p̃i ỹai.

⁹ Yusufu era à nana ò dɔ́, akũ à bàba a v̀ininɔ́ne à p̃i: Ma era ma nana ò dɔ́. Ma è if̃ant̃e kũ m̃vurao kũ susune m̃en kuri aw̃edono ten natemene. ¹⁰ À nana p̃i bàba a denɛ dɔ́, akũ a de p̃ataa à p̃i: Nana kpate takan n ò lee? Makũ kũ n dao kũ n v̀ininɔ́, óni su ò kúte n aren yá? ¹¹ A v̀ininɔ́ nèseg̃ɔ́baa s̃e k̃ao. A de s̃o à nana p̃i ỹa kũna a nèse g̃un.

¹² A v̀ininɔ́ g̃e ǹ de sãno dá Sekemu. ¹³ Akũ Isaraila p̃i Yusufune: N v̀ininɔ́ ten sã dá Sekemu. Mani n z̃i ñ k̃inaa. À w̃e à p̃i: Ma laka. ¹⁴ Akũ à p̃ine: Ñ gé ñ n v̀ininɔ́ gwa kũ sãno, tó ò aafia. Ñ era ñ sumene kũ ñ baaruuo. Akũ à a gb̃are, à bò Eblonu guvuten à g̃e Sekemu. ¹⁵ Àten likara s̃en, akũ g̃ɔ́gb̃e ke dàale à a là: Bón nten wetee? ¹⁶ À w̃e à p̃i: Mateni ma v̀ininɔ́ weteme. Tó ñ ñ s̃ad̃aki d̃o, ñ omenɛ. ¹⁷ G̃ɔ́gb̃e p̃i p̃i: Kũ ò bò gu d̃in, ma mà ò p̃i òten gé Dot̃ame. Akũ Yusufu p̃eteŋỹi à ñ lé Dot̃a.

¹⁸ Kũ ò a è z̃a dire, ari àg̃o gé ká ñ k̃inaa, ò lé kp̃ak̃us̃ui ò p̃i ò a de. ¹⁹ Ò pik̃one: À gwa, nana'ori ten su z̃a dire. ²⁰ À tó ò a de ò a zu lòg̃o d̃ino doke g̃un. Óni p̃i ñb̃o p̃as̃i mé à a d̃e à s̃o. Eh̃e óni e l̃ak̃u a nanano ni mì de ña. ²¹ Kũ Rubeni ỹa p̃i mà, à ye à a mì sí, akũ à p̃i: Òsun a d̃ero, ²² àsun aru boaro. À a zu lòg̃o d̃ik̃inan gb̃arannan la. Àsun a d̃ero. Rubeni ònne le, kũ à ye à a mì sí à a kp̃a a dea ỹaime. ²³ Kũ Yusufu kà a v̀ininɔ́ k̃inaa, ò a uta bò, a utagyaba mana p̃i. ²⁴ Akũ ò a s̃e ò a zu lòg̃o p̃in. Lòg̃o p̃i da korime à í ṽiro. ²⁵ Akũ ò v̀ute òten p̃o ble. Kũ ò w̃e s̃e, ò Sumaila buri lagatarinɔ́ è, ò bò Giliada b̀sun òten gé Misila. Ñ lakuminɔ́n do p̃ono kũ lí'ɔ́ ez̃eo kũ lí'ɔ́ gb̃i nnao sena. ²⁶ Akũ Yuda p̃i a gb̃enɔ́ne: Tó o ó dak̃una d̃e, akũ o a g̃e ùte, bó àreen óni lee? ²⁷ À tó ò a ỹia Sumaila buri p̃inɔ́a. Òsun a d̃ero, ó dak̃unanloo? Ó aru dok̃onme. Akũ a gb̃enɔ́ a ỹa mà. ²⁸ Kũ Midiã lagatari p̃ino ten su g̃e z̃ela, akũ ò Yusufu gà ò bò lòg̃on, ò a ỹia Sumaila buri p̃inɔ́a andurufu baro, akũ ò tà k̃ao Misila.

²⁹ Kũ Rubeni s̃u lòg̃o p̃i k̃inaa, adi Yusufu e gwe doro, akũ à a p̃okasanɔ́ gà à k̃ek̃e, ³⁰ akũ à g̃e a dak̃unanɔ́ k̃inaa à p̃i: Né p̃i kú gwe doro. Mani gé má kũ abireoo? ³¹ Ò bl̃ekof̃inii kũ ò d̃e, akũ ò Yusufu uta p̃i s̃e ò màte a aru g̃un. ³² Akũ ò a utagyabaa p̃i s̃e ò g̃e ò ñ denɛ ò p̃i: P̃o kũ o èn dí. Ñ né utan yá, ke a p̃onlo? ³³ À d̃e, akũ à p̃i: Ma né utame, ñb̃o p̃as̃i mé à a s̃o. Waiyoo, ò ma né Yusufu k̃e ỹak̃iyak̃ime. ³⁴ Akũ à a uta z̃ok̃o gà à k̃e à p̃okasa s̃e à dà, akũ à a né p̃i w̃enda k̃e

gikena. ³⁵ A nэгɔgbɛnɔ kũ a nэнɔgbɛnɔ sù a laakari kpátene í pínki, ama à gí a laakari kpátei à pì: Manigɔ ma né pìi gè ɔɔ domɛ ari mà gé táo a kĩnaa gyāwān. Akũ àten wēnda ɔɔ dɔ a né pìi yā musu.

³⁶ Midiā pìnɔ sɔ ò Yusufu yia Pɔtifaa Misila. Firi'auna iba kemɛ, àkũmɛ a dogarinɔ gbɛ zɔkɔ ũ.

38

Yuda kũ Tamao

¹ Zĩ kũa Yuda bò a gbɛnɔ kĩnaa à gèɛ à vùte Adulamu gbɛ kũ òdi pine Ira bea. ² Gwen à dàkare kũ Kanaanɔ bùsu gbɛ kũ òdi pine Sua nэнɔgbɛo, akũ à a sè nɔ ũ. ³ À nòɔ sɔ à né ì gɔgbɛ ũ, akũ à tó kpàne Eɛ. ⁴ À èra à nòɔ sɔ dɔ à nэгɔgbɛ ì, akũ à tó kpàne Ona. ⁵ À èra à nэгɔgbɛ ì dɔ, akũ à tó kpàne Sela. Gɔɔ kũ à né pìi ì, à kú Kezibimɛ.

⁶ Akũ Yuda nɔgbɛ kũ òdi pine Tama sè a daudu Eɛnɛ. ⁷ Eɛ kè Dikirine vāni, akũ à a dè. ⁸ Akũ Yuda pì Onane: Ñ n vīni gyaanɔ sé n buri ke n vīnɛ, lākũ òdi ke nà. ⁹ Kũ Ona dɔ kũ né kũ áni i kũ a vīni gyaanɔ nígɔ de a buri ũro, tó à wùte kãao akũ à ye à a zĩda e, àdi a gɔgbɛ pɔ kótɛmɛ, de àsun buri ke a vīnɛro yāi. ¹⁰ Yā kũ àten ke pìi kè Dikirine vāni, akũ à a dè dɔ. ¹¹ Akũ Yuda pì a né gyaanɔ Tamane: Ñ gé ngɔ gyaanɔ ble n de bea ari ma né Sela zɔkɔ kũ. Zaakũ àten da Sela ni ga lán a vīnɛnɔ bàmɛ. Akũ Tama gèɛ à vùte a de bea.

¹² Kũ a gɔɔ gii kè, akũ Yuda nanɔ gà. Kũ a nèɛɛ kpàte, à dà zén àten gé a sākākɛrɛrinɔ kĩnaa Timina kũ a gbɛnna Irao. ¹³ Akũ ò a baaruu kpà Tamane ò pì: N zā de ten gé Timina a sānɔ kã kɛrɛ. ¹⁴ Akũ à a gyaanɔblepɔnɔ bò a pódangānn sè à kù a ānnwa, akũ à gèɛ à vùte Enaimu bīnilea Timina zén. Zaakũ à è Sela zɔkɔ kũ, odi a kpāa nɔ ũro. ¹⁵ Kũ Yuda a è, akũ à a dɛte karua ũ kũ à pɔ kù a ānnwa yāi. ¹⁶ Akũ à nài zé sare à pì: Ñ tó mà wùte kũnwo. Adi a dɔ a né gyaanɔ ũro. Akũ nɔgbɛ pìi pì: Tó n wùte kũmao, bón ĩni kpāmaa? ¹⁷ À wèa à pì: Mani ma kpāsa blène mèn do kpāzānne. Akũ à pì: Ñ tɔɔma ditɛmɛnɛ ari ngɔ gé kpāzā. ¹⁸ Akũ à a là à pì: Bó tɔɔman mani ditɛnneɛ? A pì: Ñ n sèedakebɔ kũ a bàao kũ gò kũ í kũnao kpāma. Akũ à kpāa à wùte kãao à nòɔ dɔagu. ¹⁹ Akũ nɔgbɛ pìi fùte à tà be à a pódangānn bò à a gyaanɔblepɔnɔ sè à dà. ²⁰ Yuda a gbɛnna Adulamu gbɛ zĩ kũ blèneɔ à tɔɔma boo nɔgbɛ pìia. Kũ à kà, adi a lero. ²¹ Akũ à gwedenɔ làla à pì: Karua kũ à kú Enaimu zé sare la yā kú máa? Ò wèa ò pì: Karua ke kú laro fá! ²² Akũ à èra à tà à pì Yudane: Mádi a ero. Gwedenɔ pì o karua ke dɔ gwe yā sero. ²³ Akũ Yuda pì: Àgɔ pɔ pìnɔ kũna. Óni tó gbɛnɔ ó yāa dɔro. Ma n zĩ kũ blèe pìio, nídi a lero.

²⁴ Mɔ aakɔ gbera ò sù ò ò Yudane ò pì: N né nanɔ Tama karua kà, akũ à nòɔ sɔ a pāpākenaa pìi gūn. Yuda pì: À bo kãao ò té sɔa. ²⁵ Kũ òten bo kãao bàai, à légbāzā kè a zā denɛ à pì: Gbɛ kũ à pɔ dīkīnanɔ vī mé à nòɔ dɔmagu. Ñ sèedakebɔ kũ a bàao kũ gò dīkīnao gwa, tó í a de dɔ. ²⁶ Yuda pɔ pìnɔ dɔ, akũ à pì: Nɔgbɛ pìi yā nna demala, zaakũ mádi a kpā ma né Selaaro. Yuda dí wùte kãao doro. ²⁷ Kũ à kà né'ina, à sù à lè sikanɔ mé ò kú a gberɛ gūn. ²⁸ Gɔɔ kũ àten né i, í gbɛ do ɔ bò, akũ nɔgbɛ nésɛteri wɔnɔ tɛra dɔa à pì: Né dīkīna mé à bò káaku. ²⁹ Kũ né pì a ɔ sùkpa, akũ né plade bò, akũ nɔgbɛ pìi pì: N bo bùime fá! Akũ ò tó kpàne Pɛrɛzi. ³⁰ Abire gbera kũ a gbɛndo kũ ò wɔnɔ tɛra dɔ a ɔaa bò, akũ ò tó kpàne Zera.

39

Yusufu kũ Pɔtifa nanɔ

¹ Kū Sumaila burinɔ kà kū Yusufuo Misila, akū Misila gbē Pɔtifa a lùmma. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarinɔ gbē zōkō ũ. ² Dikiri kú kū Yusufuo, akū à sa'a kù. À kú a dikiri Misila gbē pì bea. ³ Kū a dikiri pì è Dikiri kú káaò àdigō a dakare kū sa'ao yā kū àten kenɔ gūn pínki, ⁴ akū Yusufu a ponna lè. Pɔtifa a dîte a azia ũ à pò kū à vīnɔ nàne a ɔĩ pínki. ⁵ Zaa gɔrɔ kū à a dîte a azia ũ, Dikiri arubarikaa dà a ben Yusufu yāi. Dikiri arubarikaa dà pò kū à de a pò ũnɔgu pínki, be pónɔ kū burapɔnɔn yá. ⁶ Akū Pɔtifa a pò sīnda pínki nà Yusufune a ɔĩ. A bàka kú yákeoro, tó adi ke pòble baasiro. Yusufu sɔ bi gō kefenname, akū a zena mana.

⁷ Zīkea Yusufu ni gè a dikiri nanɔgu, akū à pìne: Ñ wúte kūmao. ⁸ Akū à gí à pì: Ñ gwa, ma dikiri bàka kú yákeo ɔn dí gūn dorɔ, à pò kū à vīnɔ nàmenɛ ma ɔĩ pínki. ⁹ A gbāna demala ɔn dí gūnlo, adi gímenɛ kū pòkeoro, sé mɔkɔn, kū n de a nɔ ũ yāi. Mani fɔ mà yā vāni bire taka ke mà durunna ke Ludanero. ¹⁰ Bee kū nɔgbē pìi dīgō onɛ baabɔre, adi we à wúte káaoro, à ye àgō kú káaoro sero.

¹¹ Zīkea kū Yusufu gè kpén a zī ke, à sù à lè ɔn zīkeri ke kú kpé gūnlo. ¹² Akū nɔgbē pì a kù a utaa à pì: Ñ wúte kūmao. Akū Yusufu a uta tònɛ gwe à bàa lè à bò bàai. ¹³ Kū nɔgbē pìi è à a uta tòare à bàa lè à bò bàai, ¹⁴ akū à ɔn zīkerinɔ sisi à pìne: À gwa, ò sùwɛre kū Eberuo, akū àten dɔke kūoo. À gèmai à wúte kūmao, akū ma wiki lè. ¹⁵ Kū à mà ma wiki dɔawa, akū à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁶ Akū nɔgbē pìi uta pìi kàte a sare ari Yusufu dikirii sù, ¹⁷ akū à pìne: Eberu zò kū n su káawɛre dɔkè kūmao à gèmai. ¹⁸ Kū ma wiki dɔa, akū à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁹ Kū nɔgbē pìi yā pìi ò a zāne à pì, lákū n zò kèmenɛ nàn gwe, akū Yusufu dikiri pɔfè manamana. ²⁰ Akū à pì ò Yusufu kú ò a da kpésiran, gu kū gbē kū kína bàa dòmmanɔ káten, akū à gɔrɔ pla kè gwe.

²¹ Bee kū abireo Dikiri kú káaò à gbēke kènɛ à tò a yā kà purusunano dákparigu. ²² Akū dákparii pì purusunano nà Yusufune a ɔĩ n pínki, òdi yáke ke a sariro. ²³ Purusunano dákparii pìi bàka dīgō kú Yusufu yáoro, kū Dikiri kú káaò yāi, akū àdigō a dakare kū sa'ao yā kū àten ke gūn pínki.

40

Yusufu purusunano nana bɔkɔtenaa

¹ Abire gbera Misila kína Firi'auna wèkpaateri kū a burodikeriio taari kènɛ. ² A pɔ fè a iba gbēnɔn pla pìno, a wèkpaateriki kū a burodikerikio. ³ Akū à n ká kpésiran a dogarinɔ gbē zōkō bea, kpé kū ò Yusufu dàn. ⁴ Dogarinɔ gbē zōkō pì Yusufu dîte àgō n gwa, akū ò gɔrɔ pla kè kpé pìn gwe.

⁵ Gwāani dokɔna Misila kína wèkpaateri kū burodikerii pìio nana ò n gbēnɔn pla n pínki, baadi kū a pòo kū a bɔkɔtenaa. ⁶ Kū Yusufu sù n gwa kɔnkɔ, à è n ànn sisi. ⁷ Akū à n lá à pì: Bó yā mé à tò á àn sisina gbāraa? ⁸ Ò wèa ò pì: Nanan ò ò, gbēke kú la kū à a àlesi owɛrɛro. Akū à pìne: Luda mé à nana àlesi bɔkɔtena vīroo? À á nana pìnɔ omɛnɛ mà ma. ⁹ Akū wèkpaateriki a pò ònɛ à pì: Ma nana gūn ma geepi lí è ma sare. ¹⁰ Geepi lí pì ɔnɛ aakɔmɛ. À lá bò à vú kè à né i à mà. ¹¹ Má Firi'auna toko kūna, akū ma geepi né pìnɔ sè ma fè a toko pìi gūn ma kpàa. ¹² Yusufu pìne: Nana pìi bɔkɔtenan dí. Lí'ɔnɛ aakɔ pìnɔ bi gɔrɔ aakɔmɛ. ¹³ Gɔrɔ aakɔ gbera Firi'auna ni n mì sí. Aní era à n da n zī gūn, ìni era n̄gō wè bone lákū ndīgō ke nà yā. ¹⁴ Tó yā bò kúnwo nna, n̄ tó ma yā gō dɔngu. Ñ gbēke kemɛnɛ n̄ ma yā ò Firi'aunane de à ma bo kpésira dí gūn. ¹⁵ Zaakū ò ma kú kpāni zaa Eberu bùsun, akū bee Misila la mádi yáke ke à kà ò ma da wèe dí gūnlo.

¹⁶ Kū burodikeriki è Yusufu nana pìi àlesi'onaa bò kū wēkpaateriio nna, akū à pìne: Ma nana gūn sō ma è má burodi sena tānko aakō dikōana. ¹⁷ Tānko kū à kú musu, burodi buri dasi kū ma kè Firi'aunanε ká a gūn, akū bānō ten ble ma musu. ¹⁸ Yusufu pìne: A bōkōtenan dí. Tānko aakō pìnō gōrō aakōme. ¹⁹ Gōrō aakō gbera Firi'auna ni n mì zō à n loko lía, bānō ni n ble.

²⁰ A gōrō aakōde sō Firi'auna igōrō là kōkōme, akū à poble kè a ìbanōne. À wēkpaateriki kū burodikerikio bōte kpén a ìbanō wára. ²¹ Akū à era à wēkpaateriki dà a zīn à era àgō í boare. ²² Akū à burodikeriki lòko lía lākū Yusufu ní nanano bōkōtenaa òné nà. ²³ Yusufu yā dí dō wēkpaaterikin doro, a yā sàagu.

41

Yusufu Firi'auna nana bōkōtenaa

¹ Wè pla papanaa gbera Firi'auna nana ò, à è á zena Nili léa. ² À è zùda mana mèkpanano bōte swa pìi wèen mèn suppla òten sè ble tàfee gūn. ³ Akū à zùda fēfēna wōkōwōkō è mèn suppla dō. Ó bò swaween ò tē a káakupōnō kpe ò zè ní sare swa léa. ⁴ Akū zù fēfēna wōkōwōkō pìnō zù mana mèkpana pìnō mòmō, akū Firi'auna vù.

⁵ À era à i ò, akū à nana ò dō. À è ése sáko mana wéde pìi ése lí dokōnōa sáko suppla. ⁶ Akū à ése sáko wé kōgōkōgō kū legū'i kīammanō è, à pìi ní gbera dō sáko suppla. ⁷ Akū ése sáko wé kōgōkōgō pìnō ése sáko mana wéde pìnō mòmō. Kū Firi'auna vù, à è nanan a ò.

⁸ Kū gu dō, à kú bídi gūn, akū à Misila māsokerino kū wézērino sisi ní pínki. À a nanano bàbāne, ama ní gbēke dí fō à a bōkōtenaa ònero. ⁹ Akū wēkpaateriki fūte à yā ò Firi'aunanε à pì: Taari kū ma kè yā dōmagu gbāra. ¹⁰ Kí, n pō fē n zōblerinoi yā, akū n ma da kpésiran n dogarino gbē zōkō bea læle kū burodikerikio. ¹¹ Gwāani dokōnōa o nana ò, ó baadi kū a pōo kū a àlesiio. ¹² Eberu kefenna ke kú kūoo gwe, n dogarino gbē zōkō zōme. Kū o ó nanano bàbanε, akū à ó baadi pō bōkōtenaa òne. ¹³ Yā pìnō kè lākū à òwε nà. N era n ma da ma zīn, akū n burodikeriki pìi lòko lía.

¹⁴ Akū Firi'auna gbē zī ò Yusufu sísi, akū ò gèe ò a bò wèen likalika. À mì bò à a pōkasanō lite, akū à gèe Firi'auna kīnaa. ¹⁵ Akū Firi'auna pìne: Ma nana ò, gbēke dí fō à a bōkōtenaa òmenero. Ma mà ò pì, tó ò ònne, ndi fō ò à àlesi onne. ¹⁶ Yusufu pìne: Adi ke makūmero, Luda mé ani a àlesi onne, kí. ¹⁷ Akū Firi'auna pìne: Ma nana gūn ma è má zena Nili léa. ¹⁸ Ma è zùda mana mèkpana mèn supplanō bōte swaween òten sè ble tàfee gūn. ¹⁹ Akū ma zùda pāndenō è dō mèn suppla ò fēfēna wōkōwōkō, mádi zù fēfēna bire takano e Misila la zikiro. ²⁰ Akū zùda fēfēna wōkōwōkō pìnō zù mèkpana káakupō mèn suppla pìnō mòmō. ²¹ Bee kū ò ní mómō, ò gō fēfēna lán yā bàme, gbēke ni dō kū ò ní mómō sero. Akū ma vu. ²² Nana gūn dō ma è, ése sáko mana wéde pìi ése lí dokōnōa sáko suppla. ²³ Akū ma è ése sáko térére wé kōgōkōgō kū legū'i kīammanō pìi ní gbera dō sáko suppla. ²⁴ Akū ése sáko wé kōgōkōgō pìnō ése sáko wéde pìnō mòmō. Kū ma ò māsokerinoε, ní gbēke dí fō à a bōkōtenaa òmenero.

²⁵ Akū Yusufu pìne: Kí, nana kū n òo pìnō àlesi dokōnōme. Luda yā kū à ye à ke mōnneme, kí. ²⁶ Zù mana mèn suppla pìnō bi wè supplame. Ése sáko wéde sáko suppla pìnō sō wè supplame. Nana pìnō àlesi dokōnōme. ²⁷ Zù fēfēna wōkōwōkō mèn suppla kū ò bōte ò tē a káakupōnō kpe pìnō bi wè supplame. Leme ése sáko wé kōgōkōgō kū legū'i kīamma sáko suppla pìnō de le dō. Abirekūnōme wè suppla kū nà ni ká ũ. ²⁸ Lākū ma ònne nà tera, kí, ma pì Luda ten yā kū

à ye à ke mɔnnεμε. ²⁹ Póblewe nigõ di Misila gu s̄inda pínkia manamana ari wè suppla. ³⁰ Abire gbera nà ni gē ari wè suppla, kána gbāna pì yā ni s̄a Misilanɔgu. Nàa pì ni bùsuu pì de. ³¹ Nà kũ anì su pì nigõ pāsī manamana, kána gbāna pì yā ni dɔ gbēkegu doro. ³² Kí, kũ gèn plame n nana pìi ò, kũ Luda mé à dìte yāime. Ani ke terame, à sika vīro. ³³ Tera sà kí, ò wézēri òndòde wete ò dìte àgõ de gbānade ũ Misila. ³⁴ Kí, ò gbēnɔ dìte gbē zókɔnɔ ũ Misila ògõ póblewe sɔɔrode kakara wè suppla kũ póblewe nigõ din pìi gūn. ³⁵ Oni póble kakara wè mana kũ àten sunɔ gūn ò póblewe ká d̄nɔ gūn wete kũ weteo kũ n tó, onigõ dākpa. ³⁶ Tó nà kũ anì ke wè suppla pìi kà Misila, póble pì nigõ de zāna ũ de nàa pì s̄un Misilanɔ dederò yāi.

Yusufu kíblena Misila

³⁷ Yā pìi kà Firi'aunagu kũ a ìbanɔ ò pínki, ³⁸ akũ à pìine: Gbē dí Luda Nini vī. Óni gbēke e lán a bà dɔ yá? ³⁹ Akũ à pì Yusufune: Lákũ Luda tò ò yā bireno d̄s pínki nà, wézēri òndòde ke kun lán n bàro. ⁴⁰ Mɔkɔn mé ìnigõ de ma ɔn gbē zókõ ũ, ma gbēnɔ nigõ mì natenne ò pínki. Kpata mé anì tó màgõ denla ado. ⁴¹ Akũ à èra à pìne: Ìnigõ gbāna vī Misila bùsu gu s̄inda pínkia. ⁴² Akũ à t̄anka sèedakebɔ bò a ɔnea à dà Yusufune a ɔnea, à taasaa uta d̄ane à wura gèrere d̄ane a wakaaa. ⁴³ À a s̄go plade kpàa t̄aa'obɔ ũ, akũ gbē kũ ò done arenɔ digõ pata: À kúte! À kúte! Leme Firi'auna tò Yusufu gbāna vī Misila bùsun le. ⁴⁴ À pìne dɔ: Makũ Firi'auna, gbēke ni f̄s à yāke ke Misila la n lé sariro. ⁴⁵ À tó kp̄ane Zafena Pan̄ea, akũ à Eliɔpɔli wete sa'ori Potifera n̄nɔgbē Asena kp̄aa nɔ ũ.

⁴⁶ Gɔrɔ kũ Yusufu z̄i lè Misila kina Firi'auna bea, a wè baraakurime. Akũ à bò Firi'auna kinaa à gèe à kurè Misila gu s̄inda pínkia. ⁴⁷ Kána gbāna kun ari wè suppla, póblewe din manamana. ⁴⁸ Akũ Yusufu póblewe kũ à di Misila wè suppla p̄inɔ kākara wete kũ weteo zāna ũ, wete s̄inda pínki kũ a bura kũ ò likainɔ p̄o. ⁴⁹ A póblewe kākara zókzókzók lán ísirale bùsu'atē bà, akũ ò zè a zaka lé yōnaaa, kũ onì f̄s ò a lé d̄ro yāi.

⁵⁰ Ari nà gõ gé ká Yusufu nanɔ Asena, Potifera né, n̄gõgbēnɔ ò m̄en pla. ⁵¹ Yusufu tó kp̄a a dauduune Manase à p̄i: Luda tò ma de bedeno kũ wari kũ ma k̄eo yā s̄amagu pínki. ⁵² Akũ à tó kp̄a a pladene Eflaimu à p̄i: Luda tò ma gõ néde ũ bùsu kũ ò wé t̄aman.

⁵³ Kũ kána gbāna kũ à kú Misila wè suppla p̄i làka, ⁵⁴ akũ wè suppla kũ nà ni ká d̄ate lákũ Yusufu ò nà. Nàa kà bùsu kũ bùsuuo pínki, ama póblewe di Misila gu s̄inda pínkiamε. ⁵⁵ Kũ nàa gè Misilanɔgu pínki, ò wiki lè Firi'aunane à póble kp̄ámma. Akũ à p̄ine ò pínki: À gé Yusufu kinaa à ke lákũ anì oáre nà. ⁵⁶ Nàa dà bùsuu p̄ila pínki, akũ Yusufu d̄nɔ wèwē à póblewe yia Misilanɔa, kũ nàa pì gbāna kũ ò bùsun yāi. ⁵⁷ Akũ gbēnɔ bò andunia gu pínkia ò s̄u Misila póblewe lú Yusufua, zaakũ nà gbāna kũ andunia gūn pínkimε.

42

Yusufu v̄ininɔ suna póblewe lú Misila

¹ Kũ Yakubu mà póblewe kú Misila, à p̄i a n̄nɔne: Ánigõ k̄ate la p̄a yá? ² Ma mà póblewe kú Misila. À gé lúwεε gwe, de òsun garo, ògõ kun aafia yāi. ³ Akũ Yusufu v̄ini gbēnɔn kurinɔ gèe Misila póblewe lú. ⁴ Yakubu dí Yusufu dakūna Biliaminu z̄i kũnworò, zaakũ à p̄i: Òdigõ d̄ro tó yā v̄ani ni a le. ⁵ Akũ Isaraila né p̄inɔ gèe póblewe lú kũ gbē p̄andenɔ, zaakũ nàa p̄i kà Kanaanɔ bùsun dɔ.

⁶ Yusufu mé à b̀usuu p̀i gb̄ē z̄k̄ō ũ. Àkū mé àdi p̀óblew̄e ýa gb̄ē s̄inda p̀ínkia. Akū a v̄ininò s̀u ò k̀uten̄e ò n̄ are p̀ete z̄ite. ⁷ Kū à a v̄ininò è, à n̄ d̄s, akū à a z̄ida k̀èrne nib̄o ũ. Akū à ȳa ònne p̄as̄ip̄as̄i à n̄ lá à p̀i: A bo máa? Ò w̄èa ò p̀i: O bo Kanaan̄o b̀usun o su p̀óblew̄e lúme. ⁸ Yusufu a v̄ininò d̄s, ama odi a d̄ro. ⁹ Nana kū à ò ȳa n̄ ȳa musu d̄agu, akū à p̀inne: Gu'asirigwarin̄on á ũ, a su ó b̀usu k̄iaki gwame. ¹⁰ Ò w̄èa ò p̀i: Oi dikiri! N z̀òblerin̄on ó ũ, o su p̀óblew̄e lúme. ¹¹ Dedok̄on̄den̄ome ó ũ ó p̀ínki. Náaniden̄ome ó ũ. Ók̄on̄o n z̀òblerinò, gu'asirigwarin̄ome ó ũro. ¹² Akū à p̀inne: Èkeme! A su ó b̀usu asiri d̄ome. ¹³ Ò p̀i: Ók̄on̄o n z̀òblerinò, dedok̄on̄den̄ome ó ũ, ó gb̄en̄on kuri aw̄eplame. Kanaan̄o b̀usu gb̄en̄ome ó ũ. Ó dakūna ḡò be kū ó deo, ó gb̄ē do kunlo. ¹⁴ Akū Yusufu p̀inne: Lákū ma òáre nà, gu'asirigwarin̄ome á ũ. ¹⁵ Ȳa kū ani tó mà á ȳapura d̄on dí. Kū Firi'auna kunnaao áni b̄ote laro, séto á dakūna p̀i s̀u la baasiro. ¹⁶ À á gb̄ē do z̄i à á dakūna sé, á gb̄ē kparan̄o ni ḡo kp̄ésiran la, mani d̄s tó á ȳa ȳapurame. Tó lenlo, kū Firi'auna kunnaao gu'asirigwarin̄on á ũ. ¹⁷ Akū à n̄ ká kp̄én ari ḡoro aak̄o. ¹⁸ A ḡoro aak̄ode z̄i à p̀inne: Má Luda v̄ina v̄i. À ȳa kū mani oáre ke áni bo aafia. ¹⁹ Tó náaniden̄ome á ũ, à á gb̄ē do tó da kp̄én la, á gb̄ē kparan̄o ni tá kū p̀óblew̄eo á bede nàderin̄one, ²⁰ áni era à sumene kū á dakūna p̀iio, mani d̄s kū á ȳa ȳapurame, oni á dede doro. Akū ò w̄èi le.

²¹ Ò pik̄one: Ȳapurame taariden̄on ó ũ ȳa kū o k̀è ó dakūnane ȳa ȳai. O è ḡoro kū àten k̀ute kewere, à k̀è w̄enda, akū ódi a ȳa maro. Abire ȳain ȳa dí ó lé. ²² Akū Rubeni p̀inne: Kū ma òáre àsun ȳake ke né p̀inero, ádi ma ȳa maro. A aru f̄inan Luda ten bowá dí. ²³ Ò d̄s Yusufu ten maro, zaakū kū àten ȳa oñne, òten liteñneme. ²⁴ Akū à gò n̄ k̄inaa à ḡè à s̄o d̄. Kū à s̀u, à ȳa ònne, akū à Simeo b̀o n̄ ḡun à a ȳi n̄ wára. ²⁵ Yusufu p̀i ò p̀óblew̄e káinne n̄ asasan̄o pa ò n̄ baadi ogo dane a p̀on ò z̄é kusuna k̄èrne. Kū ò k̀èrne le, ²⁶ ò n̄ p̀óblew̄en̄o di n̄ zaakin̄one, akū ò dà z̄én.

²⁷ Kū ò kà gu kū òten in, kū n̄ gb̄ē do a asasa p̀oro de à p̀o kpá a zaakia, akū à a ogo è a asasa lén. ²⁸ Akū à p̀i a gb̄en̄one: À ma asasa ḡun gwa, ò ma ogo s̀ukpamene! Akū sw̄èe k̀èngu, ò pik̄one kū lukanaao: Bó ȳan Luda k̀ewere lee? ²⁹ Kū ò kà n̄ de Yakubu k̄inaa Kanaan̄o b̀usun, ò ȳa kū à n̄ lé bàbane p̀ínki ò p̀i: ³⁰ B̀usu gb̄ē z̄k̄ō p̀i ȳa òw̄ere p̄as̄ip̄as̄i, a ó díte gu'asirigwarin̄o ũ. ³¹ O p̀ine náaniden̄ome ó ũ, gu'asirigwarin̄ome ó ũro. ³² Dedok̄on̄den̄ome ó ũ, ó gb̄en̄on kuri aw̄eplame, ó gb̄ē do kunlo, ó dakūna ḡò Kanaan̄o b̀usun kū ó deo. ³³ Akū b̀usu gb̄ē z̄k̄ō p̀i p̀iwere ȳa kū ani tó á ó d̄s náaniden̄o ũn dí. À p̀i ò ó gb̄ē do tó k̄āo, ò p̀óblew̄e sé ò táo ó bede nàderin̄one, ³⁴ ò era ò suáre kū ó dakūnao, áni d̄s sà kū gu'asirigwarin̄ome ó ũro, náaniden̄ome ó ũ, áni ó gb̄endo kpáwá, óni laga tá b̀usuu p̀in.

³⁵ Kū òten p̀óblew̄e b̄ote n̄ asasan̄o ḡun, n̄ baadi a ogo s̄on̄on̄o è a p̀o ḡun. Kū ò n̄ ogo è le, v̄ina n̄ kū n̄ p̀ínki kū n̄ deo. ³⁶ Akū n̄ de p̀inne: Á ye mà ḡo né sarin yá? Yusufu kunlo, Simeo kunlo, akū á ye à Biliaminu síma do yá? Ȳa s̄inda p̀ínki ten bomene v̄anim̄e. ³⁷ Akū Rubeni p̀i a dene: Tó mádi su k̄āonnero, n̄ ma néḡgb̄e plan̄o dede. N̄ a kpáma, mani su k̄āonne. ³⁸ Akū Yakubu p̀i: Ma né ni gé k̄áoro, zaakū a v̄ini dadok̄onde ḡa, àkū à ḡò ado. Ma z̄i k̀. Tó ȳake a lè tá kū àten o ḡun, ani tó mà tá miran kū p̀osiraome.

43

Yusufu v̄ininò era ò gena Misila kū Biliaminuo

1 Nà pāsī kũ Kanaanɔ̀ b̀sun. 2 Kũ ò p̀oblewe kũ ò b̀o Misila blè ò làka, n de p̀inne: Á era à gé p̀oblewe lú fiti dɔ. 3 Akũ Yuda p̀ine: Gõgbẽ p̀i òwere sãnsãmmè à p̀i, tó ó dakũna kũ kũoro, óni wé sik̀lero. 4 Tó ìni we ó dakũna gé kũoo, óni gé ò p̀oblewe lúnne. 5 Tó ñdi we s̀oro, óni géro, zaakũ gbẽ p̀i òwere, tó ó dakũna kũ kũoro, óni wé sik̀lero. 6 Akũ Isaraïla p̀i: Bó yã mé à tò a wari d̀ma, kũ a ò gbẽ p̀ine á dakũna v̄i? 7 Ò wèa ò p̀i: Àkũ mé à yã gb̀ekawá kũ ó bedenɔ̀ yã ò p̀i: Á de kun ari tera yá? Á dakũna v̄i yá? Yã birenɔ̀ musun o wea. Ó d̄s yã ani p̀i ò su kũ ó dakũnaon yá? 8 Akũ Yuda p̀i a denɛ: Ñ tó né p̀i gé kũmao. Óni fute ò gé g̀nɔ̀mè, de ók̀nɔ̀ kũ m̀k̀nwo kũ ó nènɔ̀ òsun gagaro yã, óniḡo kun aafia. 9 À ḡo ma yã ùmè. Ma a z̄ida wèndii d̀te a p̀o ḡenè ù. Tó mádi su k̄aonne aafiaro, ma ḡo n taaride ùmè. 10 Tó ódi sika ke yãro, de o ge kũ gèn pladeo o su. 11 Akũ n de p̀inne: Tó lemè, à yã dík̄ina ke. Á ó b̀usu p̀o mananɔ̀ sète à ká á asasanɔ̀ ḡun à gé à ḡogbẽ p̀i gba. Á líɔ̀ eze sé fiti kũ z̄'io fiti kũ do p̀onɔ̀ kũ líɔ̀ gb̄i nnanna kũ g̀rɔ̀ɔ̀ kũ s̄io. 12 À gé kũ ɔ̀ɔ̀ leu pla à ɔ̀ɔ̀ kũ ò dàáre á asasanɔ̀ ḡun erañne. Ke ò s̄aten yá, á d̄oro. 13 Á á dakũna sé à era à gé ḡogbẽ p̀i k̄inaa. 14 Luda Gbãnas̄indapinkide tó gbẽ p̀i á wènda gwa à á gb̀endo kũ Biliaminuo gbarè ò su k̄áo. Makũ s̄o, tó Luda ma nènɔ̀ s̄imamè, à s̄iman gwe.

15 Ò p̀o kũ oni gé ò a gba p̀inɔ̀ sète kũ ɔ̀ɔ̀ leu pla kũ Biliaminuo ò fute ò gè Misila, akũ ò gèe Yusufu k̄inaa. 16 Kũ Yusufu Biliaminu è n té, à p̀i a begwariine: Ñ gé kũ gbẽ birenɔ̀ ma bea. Ñ nòbɔ̀ de ñ keke, zaakũ gbẽ p̀inɔ̀ ni p̀o ble kũmao f̄anant̄aramè. 17 Begwarii p̀i yã kũ Yusufu d̄anèe kè à gèe kũñwo a bea. 18 Kũ òten gé kũñwo Yusufu bea le, v̄ina n kũ ò p̀i: ɔ̀ɔ̀ kũ ò dà ó asasanɔ̀ ḡun yã mé à tò òten su kũoo la. Ò ye ò létewá ò gbãna m̀were ò ó kũkũ z̀nɔ̀ ù ò ó zaakinɔ̀ sétèmè. 19 Kũ ò kà Yusufu be kpélele, ò nà a begwarii p̀iii ò p̀i: 20 Mare, n yã nna! O su ò p̀oblewe lú la yã k̄aku. 21 Kũ o ka gu kũ óni in, o ó asasanɔ̀ p̀oro, akũ ó baadi a ɔ̀ɔ̀ lè a asasa lén papana. Akũ o su kũ ɔ̀ɔ̀ p̀io ó ɔ̀. 22 O su kũ ɔ̀ɔ̀ p̄andeo de ò p̀oble p̄ande lúo. Ó d̄s gbẽ kũ à ɔ̀ɔ̀ p̀i dà ó asasanɔ̀ ḡunlo. 23 Begwarii p̀i p̀i: Àsun damu kero, àsun v̄ina kero. Á Luda, á de Luda mé à ɔ̀ɔ̀ p̀i dàáre á asasanɔ̀ ḡun. Á ɔ̀ɔ̀ ma ki lè. Akũ à Simeɔ̀ b̀ónne. 24 Begwarii p̀i gè kũñwo Yusufu ɔ̀nn, à í kp̄ánma ò zú oo, akũ à sèe kp̄à n zaakinɔ̀a. 25 Akũ ò p̀o kũ oni Yusufu gba p̀i yã kèke ari aḡo gé su f̄anant̄e, zaakũ ò mà oni p̀o ble a beamè.

26 Kũ Yusufu s̀u be, ò a gbà p̀o kũ ò s̀oo p̀inɔ̀ ò wùte z̄ite a are. 27 Á n aafia gb̀eka, akũ à p̀i: Á de z̄ikũna kũ a a yã òo p̀i gbãna yá? Á kú kũ wèndiio yá? 28 Ò wèa ò p̀i: Ó de n z̀bleri gbãna à kun ari tera. Akũ ò kùtene ò are p̀ete z̄ite. 29 Yusufu wé sè à a dakũna dadok̀nɔ̀de Biliaminu gwà à p̀i: Á dakũna kũ a a yã òmenè p̀in dí yá? Akũ à p̀i Biliaminunè: Luda arubarika dangu. 30 Kũ à a dakũna gwà, a p̀o kè nna z̄k̄s à ye à s̄o dɔ, akũ à gè kp̄enen likalika à s̄o d̀ gwe. 31 Kũ à ànn p̀ipi, akũ à b̀o à a z̄ida kũ à p̀i ò su kũ p̀obleo.

32 Ò p̀oble d̀itene ado, n p̀o s̄o adona, Misila kũ ò kú k̄aonɔ̀ p̀o adona dɔ, zaakũ Misilanɔ̀ di p̀o ble kũ Eberunɔ̀ro òdi kakara kũñworo. 33 Ò n vùtevute a are n s̄arakea, zaa dauduua ari n gbẽ kp̄ede, akũ ò lé àte ò k̄o gwàgwa. 34 Akũ ò p̀oble kũ à kú Yusufu are kp̄aatet̄eñne. Biliaminu p̀o z̄k̄s de gbẽ kparanɔ̀ p̀ola leu s̄oro. Akũ ò p̀o blè ò í mì kũ Yusufuo ari ò kà.

44

Andurufu toko dana asasan

¹ Yusufu pì a begwariine: Ì pòblewe káka gbě pìnɔne í asasanɔ pa lákū oni f̄s ò sé nà. Ì baadi ɔɔ danɛ a asasa lén ² ñ ma andurufu toko sé ñ da ñ dakūna asasan kū a pòblewe ɔɔɔ. Akū à kè lákū Yusufu òne nà. ³ Kū gu dò ḡɔnɔ, ò ñ gbáre kū ñ zaakinɔ. ⁴ Ari òḡɔ gé ká zà, akū Yusufu pì a begwariine: Ì fute ñ pétényĩ. Tó n ñ lé, ñ ñ la ñ pì bó yā mé à tò ò fīnaa bōmene kū a vānio a mana gēne ūu? ⁵ Bó yā mé à tò ò ma toko kū madì í mio mà màso keoo sè kpānii? Ì òne kū ò yā vāni kè.

⁶ Kū à ñ lé, à yā pì òne, ⁷ akū ò wèa ò pì: Mare, à kè dera n ò leɛ? Kúku! Ókōnɔ n zòblerinɔ, odi yā bire taka keero. ⁸ ɔɔ kū o lè yā ó asasanɔ lé gūn, ódi era o suonne bona zaa Kanaaroo? Óni f̄s ò andurufu ke wura sé kpāni n dikiri bea yá? ⁹ Mare, ó gbě kū n lè a kīnaa, ade gà, ó pínki óni ḡɔ n zòɔ ū. ¹⁰ À pì: Tò, à ke lákū a ò nà. Gbě kū ò lè a kīnaa ni ḡɔ ma zò ūme, á gbě kparanɔ ni ḡɔ taari sari. ¹¹ Akū ñ baadi a asasa kipa à pòro ḡɔnɔ. ¹² Akū begwarii pì ñ asasanɔ gwàgwa. À nà ñ v̄ni póa ari à gè à kào ñ dakūna póa, akū à toko pì lè Biliaminu pò gūn. ¹³ Ò ñ utanɔ gà ò kèkè, akū ñ baadi a aso yì a zaakine ò era ò gè wète gūn. ¹⁴ Kū Yuda kū a gbēnɔ kà Yusufu bea, ò a lè gwe, akū ò kùte a are zíte. ¹⁵ À pìnne: Bóyāin a kè leɛ? Á d̄s kū ma taka dì màso keero? ¹⁶ Yuda wèa à pì: Dikiri, óni pinne derameɛ? À yāke ona v̄iro. Óni ke dera ò ó zīda bo yānn? Luda mé à bò ó taaria. Dikiri, o ḡɔ n zòɔ ū dí, ókōnɔ kū gbě kū ò toko pì lè a kīnao. ¹⁷ Akū Yusufu pì: Kai! Mani f̄s mà abire keero. Gbě kū ò toko pì lèa mé ani ḡɔ ma zò ū, á gbě kparanɔ áni era à tá á de kīnaa aafia.

Yuda wékena Yusufua Biliaminune

¹⁸ Akū Yuda nài à pì: N yā nna dikiri! Ì tó makū n zòbleri mà yā onne. Ìsun pò fēmairo dikiri, zaakū ñ sára kū Firi'aunaome. ¹⁹ Dikiri, n ó lá yā tó ó de v̄i ke dakūna. ²⁰ Akū o pì ó de zī kù, akūs̄ ó dakūna kun dɔ, ó de a ì a zīkūnaa gūmme. Né pì v̄ni dadokōnde gà, àkū mé à ḡɔ ado, akū ó de pì yei manamana. ²¹ N ò ókōnɔ n zòblerinɔne ò a sé ò su k̄aaonne de ñ wé siale. ²² Dikiri, o pìnne né pì ni f̄s à a de tóro. Tó à a tò, de pì ni game. ²³ Akū n pìwɛɛ, tó ódi su kū ó dakūna p̄ioro, óni wé sik̄lɛro. ²⁴ Kū o ta ó de kīnaa, o n yā òne. ²⁵ Akū ó de pì pì ò era ò gé pòblewe lú f̄iti dɔ. ²⁶ O pì, tó adi ke ó dakūna kú k̄oo baasiro, óni f̄s ò géro, zaakū tó à kú k̄ooro, óni wé sik̄lɛro. ²⁷ Akū ó de pìwɛɛ, ó d̄s kū a nanɔ né ì mèn pla. ²⁸ Kū a do bò a bea, adi a e dororo ari gbāra. À pì nòbɔ pásĩ mé à a sò. ²⁹ À pì tó o né bire siawa, akū yā vāni a lè, lákū a zī kù nà, óni tó à tá miran kū p̄siraome. ³⁰ Tera sà, tó ma ta ma de kīnaa, akū a né pì kú k̄ooro, ani game, zaakū a p̄s kúame. ³¹ Tó ó de dí né pì e ó téro, ani tá miran a zīkūnaa gūn kū p̄siraome. ³² Ma a zīda kpà ma dea né pì gēne ūme, ma pì tó mádi sune k̄aoro, mani ḡɔ a taaride ū ari ma wèndi lén. ³³ Dikiri, n yā nna! Ì tó mà ḡɔ n zò ū né pì gēne ū de à tá kú a v̄inɔ. ³⁴ Tó adi ke kú né p̄ioro, mani f̄s mà tá ma de kīnaaro. Ìsun tó mà yā vāni kú ani ma de le ero.

45

Yusufu zīda babana a v̄inɔne

¹ Yusufu dí f̄s à a zīda kú a ìba kú ò kú gwenɔ are dororo, akū à p̄tā à pì: Ákōnɔ kú á kú lanɔ, à bote á pínki! Kū gbēke kú gwe dororo, akū à a zīda bāba a v̄inɔne sà. ² Àten s̄ɔ dɔ gbānagbāna ari Misilanɔ mà, akū Firi'auna bedenɔ a baaruu mà. ³ Akū à pì a gbě pìnɔne: Yusufume ma ū. Ma de kun ari tera yá? Akū swèè kèngu, odi f̄s ò wèaro. ⁴ Akū Yusufu pìnne: À namai. Kū ò nài, akū à pì:

Makūme á dakūna Yusufu kū a yia ò sù káao Misila la ũ. ⁵ Tera sà àsun tó á nèsee yakaro. Àsun pɔ fẽ ma yiana yã musuro, zaakū gbẽno surabana yãin Luda ma zĩ á are la. ⁶ Nà kana b̀usun la wẽ pladen dí. Oni bú baro oni pɔ k̄ero ari wẽ sooro. ⁷ Luda tò ma doáre are de ó buri bo aafia andunia ḡun, mà á sura ba manamana. ⁸ Adi ke ákõno mé a ma zĩ laro, Ludame. À ma dite Firi'auna lédammari ũ, a begwari ũ, Misila gu s̄inda pínki gbẽ z̄õk̄õ ũ. ⁹ À ke likalika à gé ó de k̄inaa à one a né Yusufu pì Luda a dite Misila b̀usu gb̄anade ũ. À su ma k̄inaa la ḡõno. ¹⁰ Àḡõ kú k̄umao k̄ani à vute Gosẽ b̀usun kú a n̄eno kú a daikoren̄o kú a s̄ano kú a bl̄eno kú a z̄uno kú pɔ kú à v̄ino pínki. ¹¹ Mani a gwa la, zaakū nà niḡõ kun ari wẽ sooro dom̄e. Tó lenlo, àkū kú a beden̄o kú pɔ kú à v̄ino ni kakate pínki. ¹² Ákõno kú Biliaminuo, a è kú w̄éo kú makū Yusufu makū mé maten yã oáre. ¹³ À bèere kú má v̄i Misila la yã o ma den̄e kú pɔ kú a èo pínki. À gé à su káao la likalika. ¹⁴ À v̄i à lòko a dakūna Biliaminu wakaaa à so d̀ò, akū Biliaminu ml̄ea à so d̀ò se. ¹⁵ Akū à lé p̄epe a v̄inin̄o n̄ pínki kú so d̀o. Abire gbera a v̄inin̄o yã ò káao.

¹⁶ Kú Yusufu v̄inin̄o suna baaruu kà Firi'auna bea, à k̄ene nna kú a ibano. ¹⁷ Akū à pì Yusufun̄e: Ñ o n v̄inin̄one ò n̄ aso yĩ n̄ zaakin̄one ò fute ò gé Kanaa, ¹⁸ ò n̄ de sé kú n beden̄o ò su k̄un̄wo ma k̄inaa la. Mani Misila b̀usu gu mana kp̄ámma òḡõ nna ma. ¹⁹ Ñ on̄ne d̀ò ò Misila z̄ugon̄o sé n̄ né f̄itino kú n̄ no gb̄eno yã, ò n̄ de sé ò su káao. ²⁰ Òsun laasun lé pɔ kú oni tó gwen̄aro, zaakū Misila gu mana ni ḡõ n̄ pɔ ũme.

²¹ Akū Isaraila né p̄ino k̄e le. Yusufu z̄ugon̄o kp̄ámma lákū Firi'auna ò nà. À zé z̄anaa k̄éine d̀ò. ²² À n̄ gbá uta z̄õk̄õno n̄ pínki, akū à Biliaminu gbà andurufu ogo m̄en w̄aa do kpé basoro kú uta z̄õk̄õno m̄en sooro. ²³ À Misila pɔ manano kp̄az̄a a den̄e zaaki aso kuri kú p̄obleweo kú p̄obleo zaaki aso kuri a de zé z̄ana ũ. ²⁴ Kú à n̄ gb̄are à pì: Àsun fiti ke z̄enlo! Akū ò tà.

²⁵ Ò bò Misila, akū ò kà Kanaan̄o b̀usun n̄ de Yakubu k̄inaa. ²⁶ Ò p̄ine: Yusufu kú w̄endiio ari tera, àkūme Misila b̀usu gbẽ z̄õk̄õ ũ. Akū Yakubu k̄e s̄aii, adi síro. ²⁷ Akū ò yã kú Yusufu òn̄ne òne pínki. Kú Isaraila z̄ugo kú Yusufu gb̄are à a séno è, akū a laasun k̄e do sà, ²⁸ akū à pì: Adik̄ina mò! Ma né Yusufu kú kú w̄endiio ari tera. Mani gé mà wé siale de má kpé mà ga.

46

Yakubu tana Misila kú a n̄eno

¹ Isaraila dà z̄en kú pɔ kú a v̄ino pínki. Kú à kà Bes̄eba, à sa ò a de Isaaku Ludaa. ² Akū Luda bò à s̄ua w̄égupu'ena ḡun gw̄ani à pì: Yakubu! Yakubu! À w̄ea à pì: Makū di! ³ Akū à pì: Makūme Luda ũ n̄ de Luda. Ñsun Misila gena damu kero, zaakū gwen mani n buri karan manamana. ⁴ Mani gé k̄un̄wo Misila mà era mà su kú n burino. Yusufu gb̄adan ñni gan.

⁵ Akū Yakubu f̄ute Bes̄eba. A n̄eno a dà z̄ugo kú Firi'auna gb̄are ò a séno ḡun kú n̄ n̄eno kú n̄ nan̄ono. ⁶ Ò n̄ p̄õk̄aden̄o kú aruzeke kú ò lè Kanaan̄o b̀usun̄o s̄ete ò t̄ao Misila. ⁷ Yakubu tà gwe kú a n̄éḡgb̄eno kú a n̄en̄gb̄eno kú a daikoren̄o n̄ pínki. ⁸ Isaraila kú ò tà Misilan̄o t̄on̄on dí, Yakubu kú a burino:

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni n̄éḡgb̄eno An̄oku, Palu, Ezer̄onu kú Kaamio. ¹⁰ Simēo n̄éḡgb̄eno Yemueli, Yami, Oada, Yak̄i, Zoa kú Sauluo kú à a ì kú Kanaa no gb̄eo. ¹¹ Levi n̄éḡgb̄eno Ges̄omu, Koa kú Merario. ¹² Yuda n̄éḡgb̄eno Ee, Ona, Sela, P̄erezi kú Zerao, ama Ee kú Onao gà Kanaame. P̄erezi n̄éḡgb̄eno Ezer̄onu kú Amuluo. ¹³ Isaka n̄éḡgb̄eno Tola, Pua, Yasubu kú

Simirɔnuo. ¹⁴ Zebulunì nɛgɔgbɛnɔ Sɛrɛdi, Elɔni kũ Yalɛlio. ¹⁵ Nɛgɔgbɛ kũ Lea n̄ í kũ Yakubuo Mɛsɔpɔtamianɔn gwe. Àkũ mé à a nɛnɔgbɛ Dina ì dɔ. N̄ buri pìnɔ n̄ pínki gbɛnɔn baraakuri awɛɛ'aakɔmɛ.

¹⁶ Gada nɛgɔgbɛnɔ Zefɔ, Agi, Suni, Ezebɔ, Eri, Arodi kũ Arelìo. ¹⁷ Asa nɛgɔgbɛnɔ Imina, Isiva, Isivi, Beria kũ n̄ dāre Sɛrao. Beria nɛgɔgbɛnɔ Eberu kũ Malakiɛlio. ¹⁸ Labā mé à Zilipa kpà Leaa. Buri kũ Zilipa kè kũ Yakubuon gwe. Ò gbɛnɔn gɛro awɛɛdomɛ.

¹⁹ Yakubu nanɔ Rahila nɛgɔgbɛnɔ Yusufu kũ Biliaminuo. ²⁰ Yusufu Manase kũ Eflaimuo ì Misila kũ a nanɔ Asena, Eliɔpɔli sa'ori Potifera néo. ²¹ Biliaminu nɛgɔgbɛnɔ Bela, Bekɛ, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kũ Adao. ²² Buri kũ Rahila kè kũ Yakubuonɔn gwe. Ò gbɛnɔn gɛro donsarimɛ.

²³ Dā nɛgɔgbɛ Usimu. ²⁴ Nafatali nɛgɔgbɛnɔ Yazielì, Guni, Yɛzɛ kũ Silɛmuo. ²⁵ Labā mé à Bila kpà Rahilaa. Buri kũ Bila kè kũ Yakubuonɔn gwe. Ò gbɛnɔn supplamɛ.

²⁶ Yakubu buri kũ ò tà kũnwo Misilanɔn gwe. Ò gbɛnɔn baaakɔ awɛɛsuddomɛ a né nɔnɔ baasi. ²⁷ Kũ Yusufu né ì Misila gbɛnɔn pla, akũ Yakubu buri kũ ò tà gwenɔ kè gbɛnɔn baaakɔ akuri.

²⁸ Yakubu Yuda z̄ì à donɛ arɛ Yusufu k̄inaa de à Gosɛ bùsu zé mɔnɛ. Kũ ò kà gwe, ²⁹ akũ Yusufu gè a sɔgon à gèɛ da a delɛ gwe. Kũ à a lè, à mlèa à ɔɔ dɔ à gii kè. ³⁰ Akũ Isaraila pì Yusufunɛ: Lákũ ma wé s̄inle nà ma è n̄ kú wèndiio, ga ni f̄s̄ à ma sé sà.

³¹ Yusufu pì a v̄ininɔnɛ kũ a de bedenɔ: Mani gé mà o Firi'aunanɛ ma v̄ininɔ kũ ma de bede kũ ò kú Kanaanɔ bùsunɔ sù ma k̄inaa. ³² Mani onɛ kũ sādārinɔmɛ á ũ, á pókādenɔ v̄i, akũ a su kũ á s̄anɔ kũ á blènɔ kũ á zùnɔ kũ pók kũ á v̄inɔ pínki. ³³ Tó Firi'auna á sísi, akũ à á lá bó z̄in adì kɛ, ³⁴ à onɛ à pì á pókādedenɔ ũ zaa á kɛfennakɛgɔɔa ari kũ a gbārao lán á dizinɔ bà. Tó a ònɛ lɛ, áni lɛ à vutɛ Gosɛ bùsun, zaakũ Misilanɔ dì kakara kũ sādārinɔro.

47

Isarailanɔ vutɛna Misila

¹ Yusufu gèɛ à yā ò Firi'aunanɛ à pì: Ma v̄ininɔ bò Kanaanɔ bùsun kũ n̄ s̄anɔ kũ n̄ blènɔ kũ n̄ zùnɔ kũ pók kũ ò v̄inɔ pínki, ò sù Gosɛ bùsun. ² Akũ à a v̄ininɔ sè gbɛnɔn sɔɔro à n̄ mót Firi'aunanɛ. ³ Firi'auna n̄ lá à pì: Bó z̄in adì kɛɛ? Ò wèa ò pì: Ókɔnɔ n zòblerinɔ, sādārinɔn ó ũ lán ó dizinɔ bà. ⁴ Akũ ò pìnɛ: O su vutɛ bùsun la gɔɔ plamɛ, zaakũ nà kú Kanaanɔ bùsun manamana, sè kun kũ ó s̄anɔ blero. Ókɔnɔ n zòblerinɔ, n̄ ó gba zé ò vutɛ Gosɛ bùsun. ⁵ Akũ Firi'auna pì Yusufunɛ: Lákũ n de kũ n v̄ininɔ sù n k̄inaa nà, ⁶ n̄ n̄ kátɛ Misila gu manan. Ò vutɛ Gosɛ bùsun. Tó laakaridenɔn kú n̄ tɛ, n̄ ma pónɔ nañnɛ n̄ ɔ̄.

⁷ Akũ Yusufu a de Yakubu sè à gèɛ à mò Firi'aunanɛ. Akũ Yakubu sa mana ònɛ. ⁸ Firi'auna a là à pì: N ka wèn gbaa? ⁹ À wèa à pì: Ma kunna andunia ḡn wè basuddo akuriden dí. Ma wè dí ká ma dizinɔ pók ũro, akũ à yā'ummana v̄i. ¹⁰ À sa mana ò Firi'aunanɛ dɔ, akũ à bò a k̄inaa.

¹¹ Yusufu a de kũ a v̄ininɔ kátɛ Misila bùsu gu manan à n̄ gbá bùsu kũ Ramɛsɛ de a wéra ũ lákũ Firi'auna ò nà. ¹² Yusufu pókblewɛ kpà a dea kũ a v̄ininɔ kũ a de bedenɔ n̄ pínki ɔn kũ ɔnnwo n̄ dasi lén.

Nà gbānakūnaa

¹³ Naa kè gbāna, pókblewɛ kú gukearo. Misilanɔ kũ Kanaanɔ gbāna làka. ¹⁴ Òtɛn pókblewɛ lú, akũ Yusufu ɔgɔ kũ à kú Misila kũ Kanaao s̄i pínki à tàò

Firi'auna bea. ¹⁵ Kū Misilanɔ kū Kanaanɔ ɔɔɔ làka, Misilanɔ sù Yusufu kīnaa n pínki ò pì: ɔɔɔ kun doro. N ó gba póblewε. Nsun tó ò ga n wáráro. ¹⁶ Yusufu pì: Lákū ɔɔɔ kunlo nà, à su kū á pókādenɔ, mani póblewε kpááwa a musu. ¹⁷ Akū ò sù Yusufunε kū pókādenɔ, akū à póblewε kpámma sɔnɔ kū sánɔ kū blènɔ kū zùnɔ kū zaakinɔ musu. Wè birea à póblewε kpámma n pókādenɔ musumε.

¹⁸ Kū wè bire gète, akū ò sù a kīnaa a wè làa ò pìne: Dikiri, óni fɔ ò yāke utennero. ɔɔɔ làka, akū ó pókādenɔ gè n pò ũ. Póke dí gɔ ò kpámmaro, ókɔnɔ kū ó buranɔ baasiro. ¹⁹ Nsun tó ò ga n wára kū ó buranɔro. N ó lú kū ó buranɔ n fīna bo kū póblewε ò gɔ Firi'auna zònɔ ũ, ókɔnɔ kū ó buranɔ. N ó gba póblewε de òsun garo ògɔ kun, akūsɔ de ó buranɔ sún gɔ tàraga ũro. ²⁰ Akū Yusufu Misila buranɔ lù Firi'aunanε pínki, zaakū Misilanɔ baadi a bura yia, kū nà n kū gbāna yāi, akū būsuu gè Firi'auna pò ũ. ²¹ Yusufu Misilanɔ sù zònɔ ũ n pínki zaa n būsú lén la gena a lé dire. ²² Ama adi sa'orinɔ buranɔ lúro, zaakū Firi'auna dìte àgɔ póblewε kpámma gɔro sīnda pínki. Lákū ò kú kū póblewε kū Firi'auna dì kpámmao nà, odi n buranɔ yiaro.

²³ Akū Yusufu pì gbēnɔne: Ma á lú kū á buranɔ sà, a gɔ Firi'auna pò ũ. Póblewεn dí. À gé à tɔ. ²⁴ Pókēgɔro àgɔ a leu sɔɔrode kpá Firi'aunaa, a kpara ni gǎre pówε ũ kū póbleo. Àgɔ abire ble kū á néɔ kū á bedenɔ á pínki. ²⁵ Akū ò pì: N ó sura bà. N tó ò n pɔnna le dikiri, ò gɔ Firi'auna zònɔ ũ. ²⁶ Akū Yusufu yā dìte Misila à pì, burapɔ leu sɔɔrode nigɔ de Firi'auna pò ũ. Yā pì kun ari kū a gbārao. Sa'orinɔ būsú mé adi gɔ Firi'auna pò ũro ado.

Yakubu wékɛna zā

²⁷ Isarailanɔn kú Gosē būsun zaa Misila. Ò n zīda zīte vī gwe, akū ò né ò kàra manamana. ²⁸ Yakubu kè wè gēro awεεpla Misila, a wè pínkipinki basuppla awεεsupplamε. ²⁹ Kū à kà gana, à a né Yusufu sisi, akū à pìne: N yā nna! Tó ma n pɔnna lè, n n ɔ da ma gbáda gbáru n gbēke kū náanio yā kemene. Nsun n ma vī Misilaro. ³⁰ Tó ma ka ma dizinɔla, n ma sé n bo kúmao Misila la n ma vī ma dizi pìnɔ miran. Akū Yusufu pìne: Mani yā kū n ò kenne. ³¹ Akū Yakubu pì: N la damene. Kū à la dàne, akū Yakubu gbāna lè a gòoa à donyī kè.

48

Yakubu Eflaimu kū Manaseo ditena a zīda néɔ ũ

¹ Gɔro pla gbera ò ò Yusufunε a de ten gyā ke, akū à a né gbēnɔn planɔ Manase kū Eflaimuo sète à gèe kúnwo. ² Kū ò ò Yakubunε a né Yusufu sù a gwa, à kokari kè à fùte à vùte a gádo musu. ³ À pì Yusufunε: Luda Gbānasīndapinkide bò à sùma zaa Luzu, Kanaanɔ būsun, à arubarikaa dàmagu ⁴ à pìmenε áni tó mà né i manamana, áni ma kara mà gɔ burinɔ dizi ũ áni būsuu pì kpá ma burinɔa ma gbera n pò ũ ari gɔro sīnda pínki. ⁵ Tera sà né gbēnɔn pla kū n n í Misila ari màgɔ su n kīnaanɔ ma pónmε. Eflaimu kū Manaseo gè ma néɔ ũ lákū Rubeni kū Simεo de nà. ⁶ Né kū ìni n i n gberanɔ mé onigɔ de n pò ũ, oni n túbi ble n vīninɔ kīnaa. ⁷ Zaakū kū maten su kū Mesopotamiao, n da Rahila gà zén Eflata kū òdi pi tera Betilihamu léi zaa Kanaanɔ būsun, akū ma a vī zén gwe.

⁸ Akū Isaraila Yusufu néɔ gwà à pì: Dínɔn gwee? ⁹ À pì a denε: Né kū Luda ma gba lanɔn gwe. Akū Isaraila pì: N mó kúnwo ma kīnaa mà sa'ole kéne. ¹⁰ Zíkūna Isaraila wé būsá àten gu e manaro, akū Yusufu nài kū né pìnɔ. Isaraila lé pèpèrma à n kpá a kùla, ¹¹ akū à pì Yusufunε: Mádi da yā mà wé sinle doro, akū Luda tò ma n e kū n néɔ dɔ. ¹² Yusufu n gó a de gbála, akū à kùtene à a are pète. ¹³ Akū Yusufu a néɔ kù n pla n pínki. À Eflaimu kù kū ɔplao

Yakubu ɔɛ kpa, akū à Manase kù ɔɛ kpa Yakubu ɔpla kpa, akū à nài kù né pìnɔ. ¹⁴ Akū Yakubu a ɔ pākɔla à a ɔpla nà Eflaimu kù à de dakūna ũ mìa, à a ɔɛ nà Manase kù à de daudu ũ mìa. ¹⁵ Akū à sa'ole kè Yusufune à pì:

Luda kù ma dizinɔ Ibrahimī
kù Isaakuo táa ò káao,
Luda kù à dōmenɛ arɛ
ma kunnaa gūn ari kù a gbārao,
¹⁶ a Malaika kù à ma bo a vānin pínki
à arubarika da né díkīnanɔgu,
à tó ògō ní sísi ma tóa,
kù ma dizinɔ Ibrahimī kù Isaakuo tóo,
à tó ògō kō manamana andunia gūn.

¹⁷ Kù Yusufu è a de a ɔpla nà Eflaimu mìa, adi kenɛ nnaro. À a de ɔ kù de à go Eflaimu mìa à na Manase póa ¹⁸ à pì: Lenlo Baa, gbē díkīna mé à daudu ũ. N n ɔpla na a mìa. ¹⁹ Akū a de gí à pì: Má dō ma né, má dō. Àpi sō ani gō buri ũ, anigō zōkō, ama a dakūna zōkō nigō deala, a buri nigō dasi. ²⁰ Zī kù à sa'ole kēñne à pì:

Isarailanɔ ni sa mana okōne kù á tóo
oni pì Luda tó n gō
lán Eflaimu kù Manaseo bā.
Leme à Eflaimu dò Manasenɛ arɛ le.

²¹ Akū Isaraila pì Yusufune: Ma ka gana, ama Luda nigō kù kááo, ani era à tá kááo á dizinɔ būsun. ²² Sekemu būsuna maña kù ma sī Amōrinɔa kù ma fēnedao kù ma sáo, ma n gba, mōkōn kù ní de n vīninɔla.

49

Yakubu sa'olekena a nēnɔne

¹ Yakubu a nēnɔ sīsī, akū à pì:

À kō kakara
mà yā kù ani á le ziakpezi oáre.

² À kō kakara ma nēnɔ à sā kpá,
à á de Isaraila yā ma.

³ Rubeni ma daudu ma gbāna,
ma kana gō léi né káaku,
n bèere deñla kù n gbānao.

⁴ Nī pāsī lán ísō bā,
ama īnigō deñlaro,
zaakū n didi n de gádoa,
n wute kù ma nɔnɔ dokeo.

⁵ Simɛɔ kù Levio mé ò kō gbēnɔ ũ,
ò pāsī kù fēnedao.

⁶ Ma lé kù ní kakaranaa gūnlo,
ma baka kù ní yāgōgōnaa gūnlo,
zaakū ò gbēnɔ dède pōfē gūn,
ò zù gbátīnɔ zōzō lākū ò yei nà.

⁷ Luda láari bomma ní pōfē zōkō yāi,
à lé kēñne ní pāsīke yāi.

Mani ní kēkōa Yakubu burinɔ té,
mani ní burinɔ fākōa Isarailanɔ gūn.

⁸ Yuda, n gbēnɔ ni n tó kpá.

Īni n ibereɔ kù ní wakaaa,
n de nēnɔ ni kútɛnne.

9 Yuda de lán músu bà,
ma né pì dì su kù tofekao
àdi gáte àdi wúte a tòn.

Dí mé ani f̄s̄ à a fut̄εε?

10 Kpata ni go Yudalaro,
a burin̄o mé oniḡs̄ gò kùna
ari Silo gé su,
buri s̄inda p̄ínki ni mì nat̄εε.

11 Ani a zaaki d̄o geepi lía,
ani a zaakin̄ε ȳi geepi lí manaa.
Sèw̄ε niḡs̄ dime

ani a p̄ókasan̄o p̄íp̄io,
ani a uta p̄ípi kù geepi'io.

12 Sèw̄ε ni a wé t̄era kù,
v̄i ni a saka pura kù.

13 Z̄εbuluni niḡs̄ kú ísira sar̄ε,
a bùsu niḡs̄ de gó'iten̄o bàd̄oki ũ.
A bùsu lé ni z̄ε Sid̄s̄.

14 Isaka de lán zaaki gb̄ana
kù à wutena aso mèn pla dagura bà.

15 Tó a burin̄o è ñ kámmaboki mana,
akūs̄s̄ ñ bùsu p̄i vutena nna,
oni nate asosenaane ò z̄òz̄i k̄ε.

16 D̄a ni a gb̄en̄o bo ȳan

Isaraila burin̄o doke ũ.

17 D̄a niḡs̄ de lán ml̄è kù à kú zé sar̄ε bà,
lán pitiko kù à kú z̄éw̄εw̄ε gūn bà.

Àdi s̄o lé a gb̄aa,
de gb̄ε kù à di a musu léte a kp̄edangara.

18 Dikiri, madì wé d̄o n surabanaai.

19 Gada s̄o, z̄ìkarin̄o ni sīngu,
ama oni léte ñ kp̄eden̄o.

20 Asa p̄óblew̄ε niḡs̄ nísi v̄i,
p̄óble kù a blena nna k̄inan̄on̄εen ani kp̄á.

21 Nafatali de lán gb̄ēt̄ē lí
kù àdi ḡà manan̄o bo bà.

22 Yusuflu de lán lí né'iri
kù à kú ís̄eboki sar̄ε bà,
a ḡan̄o dì poro à da gb̄ila.

23 K̄àzurin̄o ni ib̄ere séo,
ò péa kù k̄aao.

24 Aniḡs̄ a sá kùna ȳīgānaa sari
Yakubu Luda gb̄anade ḡai,
a ̄o gb̄ana niḡs̄ w̄ana
Isarailan̄o Gb̄esi kù àdi done are ȳai.

25 N de Luda p̄i ni kp̄ánȳi,
Gb̄anas̄indapinkide p̄i ni arubarika dangu
kù leḡū'i kù àdi bo musuo,
kù arubarika kù à katena z̄ite gb̄áruo,
de n n̄on̄o kù n p̄ón̄o ḡs̄ de néranden̄o ũ.

26 Sa'ole kù n de k̄èn̄ε

de ma dizinɔ pɔla,
à zɔkɔ de kpi zɔnɔla.

Luda tɔ arubarika dɔnɔ gɔ Yusufu mɔia,
gbɛ kũ ò dɛte adona a gbɛnɔ tɛ musu.

²⁷ Biliaminu de lán lɛwanna pásĩ bà,
àdi léte gbɛnɔa kɔnkɔ,
àdi n̄ pɔnɔ kpàate ɔkɔsi.

²⁸ Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔn gwe n̄ pínki. Sa'ole kũ n̄ de kènnɛn gwe baadi kũ a pɔo.

Yakubu gana kũ a vɛnaao

²⁹ Akũ à pìnnɛ: Tó ma andunia tò, à ma vɛ ma dizinɔ gbɛwɛɛ kũ à kú Iti buri Eflɔnu bura gũn. ³⁰ Gbɛwɛɛ pì kú Makpɛlamɛ, Mamare ifáboki kpa Kanaanɔ bɔsun, bura kũ Ibrahĩ lù Iti buri Eflɔnu gèvĩki ũ. ³¹ Gwen ò Ibrahĩ kũ a nanɔ Sarao vɛn. Gwen ò Isaaku kũ a nanɔ Rɛbɛkao vɛn. Gwen ma Lea vɛn. ³² Ò bura pì kũ a gbɛwɛɛɛoo lù Itinɔamɛ. ³³ Kũ Yakubu lé dɛte a nɛnɔnɛ à làka, à èra à wùte, akũ à gà.

50

¹ Yusufu kùsi a dea à ɔɔ dɔ a musu à lé pɛpɛa. ² Akũ à ò a zĩkeri ezɛdenɔnɛ ò ezɛ kũ àdi tó gè váro máma a de gèɛa. Akũ ò màma Isaraila gèɛa ³ ari gɔɔɔ bupla de àsun yagi kero yã, zaakũ len Misilano dì ke le, akũ ò a gè ɔɔ dɔ gɔɔ baaakɔ akuri. ⁴ Kũ ò a gè ɔɔ dɔ ò làka, Yusufu pì Firi'auna ɔndenɔnɛ: Á yã nna! Tó ma á pɔnna lè, à omɛnɛ Firi'aunanɛ à pi: ⁵ Kũ ma de ten ga, à tò ma la dàne à pì mà a vɛ mira kũ à kèke a zĩda pɔ ũ Kanaanɔ bɔsun. N̄ ma gba zé mà gé mà a de vɛ sà, mani era mà su. ⁶ Akũ Firi'auna pìnɛ: N̄ gé n̄ n de vɛ, zaakũ à tò n la dàare.

⁷ Kũ Yusufu ten gé a de vɛ, Firi'auna ibano kũ a be gbɛ zɔkɔnɔ kũ Misila bɔsu gbãnadɛnɔ gèɛ kãao n̄ pínki. ⁸ Yusufu bedɛnɔ kũ a vɛninɔ kũ a de bedɛnɔ gèɛ kãao n̄ pínki dɔ. N̄ né fítinɔ kũ n̄ sãnɔ kũ n̄ blɛnɔ kũ n̄ zùnɔ mé ò gɔ Gɔsɛ bɔsun n̄tɛnɛ. ⁹ Sɔgonɔ kũ sɔdenɔ gèɛ kãao dɔ. Gbɛ kũ ò gèɛ zenɛɛ pìnɔn dasi manamana. ¹⁰ Kũ ò kà Atada pówɛgbɛkia Yoda bara, gwen ò wiki gbãna len ari, ò gè ɔɔ dɔ manamana, akũ Yusufu a de wɛnda kè ari gɔɔɔ suppla. ¹¹ Kũ Kanaanɔ bɔsudenɔ è lákũ òten gè ke nà Atada pówɛgbɛkia, akũ ò pì: Misilano gèkɛna zɔkɔn dí. Abire yã ò tɔ kpà Yoda bara gu pìnɛ Abeli Misila.

¹² Len Yakubu nɛnɔ kè le lákũ à ònɛ nà. ¹³ Ò a gèɛ sè ò gèɛo Kanaanɔ bɔsun, akũ ò a vɛ Makpɛla bura gbɛwɛɛ kũ Ibrahĩ lù Iti buri Eflɔnu mira ũ gũn Mamare ifáboki kpa. ¹⁴ Kũ Yusufu a de vɛ à làka, à èra à tà Misila kũ a vɛninɔ kũ gbɛ kũ ò gèɛ zenɛ a de gè vɛnɔ n̄ pínki.

Yusufu náanikpana a vɛninɔa

¹⁵ Kũ Yusufu vɛninɔ è n̄ de gà, akũ ò pì: Tó Yusufu ibɛɛɛ sè kũoo, akũ à ye à a vãni kũ o kènnɛ pínki fɛna bowɛɛ sɔ bi? ¹⁶ Akũ ò légbãzã kènnɛ ò pì: De n de kpé à ga à pì ¹⁷ ò onnɛ n̄ ó taari kũ ó durunnao kɛwá, zaakũ a vãnin o kènnɛ. N yã nna! N̄ ó taarinɔ kɛwá. N de Luda zɔblierinɔmɛ ó ũ. Kũ ò yã pì ò Yusufunɛ, akũ à ɔɔ dɔ. ¹⁸ Akũ a vɛninɔ sù a kĩnaa ò kùte a are ò pì: N zònɔmɛ ó ũ. ¹⁹ Akũ Yusufu pìnɛ: Àsun vɛna kero. Ludamɛ ma ũ yá? ²⁰ Á ye à a vãni kemɛnɛ yã, akũ Luda lítɛ a mana ũ, de à le à gbɛnɔ sura ba dasi lán àten ke nà tera. ²¹ Àsun vɛna kero. Mani á gwa kũ á nɛnɔ. Akũ à náani kpàímma à n̄ laakaríi kpàte.

Yusufu ganaa

²² Yusufu kú Misila kú a de bedenɔ ari à kà wè basɔro akuri. ²³ À wé sɪ Eflaimu sákpɛnɔɛ, akū à wé sɪ Manase né Maki nɛnɔɛ dɔ. ²⁴ Akū Yusufu pì a gbɛnɔnɛ: Ma ka gana. Luda mé ani su kpáái à bo kǎáo b̀usu dín à gé kǎáo b̀usu kú à a lé sè Ibrahĩne kú Isaakuo kú Yakubuo gūn. ²⁵ Akū Yusufu tò Isarailanɔ la dàare à pì: Gɔrɔ kú Luda ni su kpáái, à ma wánɔ sɛtɛ à boo gu dín. ²⁶ Yusufu wè basɔro akuriden à gà. Akū ò eze kú àdi tó gè vāro màma a gèea ò dà àkpatii gūn Misila.

BONAA

Musa takada plade

Musa kunna Misila 1:1-11:10

Luda bona kũ Isarailanɔ Misila 12:1-15:21

Isarailanɔ kurena gbárannan 15:22-18:27

Luda baka kunna kũ Isarailanɔ 19:1-20:26, 23:1-24:18

Bizakuta yã 31:1-18

Isarailanɔ Luda bàka kunna kũńwo yãgboronaa 32:1-34:35

Bizakutadɔnaa 40:1-38

Waridɔna Isarailanɔa Misila

¹ Isaraila né kũ ò tà Misila kũ n̄ de Yakubuo, baadi kũ a be gbẽnɔ tón dí:

² Rubeni, Simeɔ, Levi, Yuda, ³ Isaka, Zebulun, Biliaminu, ⁴ Dã, Nafatali, Gada kũ Asao. ⁵ Yakubu buri pìnɔ n̄ pínki gbẽnɔn baaakɔ akurime. Yusufu s̄ a gĩnake à kũ Misila kò. ⁶ Akũ Yusufu gà kũ a v̄ninɔ kũ gbẽ kũ ò kun a gɔɔanɔ n̄ pínki.

⁷ Isarailanɔ né ì ò kè dasi ò kàra ò dasi kũ manamana, ò dà b̄suu p̄la pínki.

⁸ Kína dufu kũ à Yusufu d̄ro kpata blè Misila, ⁹ akũ à p̄i a gbẽnɔne: À Isarailanɔ gwa, ò dasi kũ ò dàóla. ¹⁰ Ò gé ò ɔndɔ kéne de òsun kararo yã. Tó z̄i f̄ute, ò na ó iberenɔa ò z̄i ká kũoo ò b̄te ó b̄sun.

¹¹ Akũ ò gbẽnɔ dìteńne n̄ dikirinɔ ũ ò wé t̄m̄ma kũ z̄i gb̄ana kenaa. Leme ò Pitomu kũ Rameseo kàte Firi'aunanɛ a p̄blekatekianɔ ũ le. ¹² Ama lán òten wari d̄m̄ma nà, leme òdigɔ kara le òten dagula, akũ swèe kè Misilanɔgu n̄ yã musu. ¹³ Akũ ò n̄ dá z̄òz̄i p̄s̄in̄ ¹⁴ ò n̄ p̄o yàka ò ɛ z̄i gb̄ana dàńne kũ kũnkubonaa kũ bura z̄i s̄inda pínki. Ò z̄i pìnɔ dàńne pínki p̄s̄ip̄s̄i.

¹⁵ Akũ Misilanɔ kína Eberu néseterinɔ sisi, a do tón Sifira, a do Pua. ¹⁶ À p̄inne: Tó áni né i Eberu nɔgbẽnɔne tera sa, tó ḡɔgb̄eme, à a de. Tó nɔgb̄eme s̄, à a tó. ¹⁷ Nɔgb̄e pìnɔn Luda v̄ina v̄i, odi yã kũ à òńne kero, òten néḡɔgb̄enɔ tó.

¹⁸ Akũ kína p̄i n̄ sisi à n̄ lá à p̄i: À kè dera a kè le a néḡɔgb̄enɔ tó? ¹⁹ Ò wèa ò p̄i: Eberu nɔgb̄enɔ de lán Misila nɔgb̄enɔ bàro, ò w̄ana òdi né i ari òḡó ká. ²⁰ Leme Isarailanɔ ten kara le òten dasi kũ. Akũ Luda yã mana kè néseterii pìnɔne ²¹ à n̄ gbá n̄enɔ, kũ ò a v̄ina v̄i yã. ²² Akũ Firi'auna yã dìte a gbẽnɔne n̄ pínki à p̄i: À Eberu néḡɔgb̄e kũ ò n̄ ínɔ ká Nili ín n̄ pínki, ama à n̄enɔgb̄enɔ tó.

2

Musa inaa

¹ Levi buri ḡɔgb̄e Levi buri nɔgb̄e sè. ² Nɔ p̄i n̄o s̄i à né ì ḡɔgb̄e ũ. Kũ à è né p̄i mana, akũ à a ùte m̄o aakɔ. ³ Kũ adi f̄ò à a ùte doro, à kepu t̄anko sè à òdaa lèa de í sún ḡe a ḡunlo yã. Akũ à né p̄i dàn à ḡe à dìte Nili í léa kanda ḡun. ⁴ Né p̄i d̄are ze z̄à dire, àten gwa yã kũ ani a le.

⁵ Akũ Firi'auna n̄enɔgb̄e ḡe zú o swai, a gbẽnɔ ten kure swa p̄i léa. À t̄anko è dìtena kandan, akũ à a z̄onɔkpare z̄i à ḡe à a sè. ⁶ Kũ à wè, à è né mé à dan, àten ɔo do. À kènne wènda à p̄i: Eberu néḡɔgb̄eme. ⁷ Akũ né p̄i d̄are sù à p̄i Firi'auna né p̄ine: N̄ ye mà gé mà Eberu nɔgb̄e s̄is̄inne àḡó ȳo kp̄anne né p̄ian yá? ⁸ À wèa à p̄i: N̄ gé! Akũ n̄enɔgb̄e p̄i ḡe à né p̄i da sisi. ⁹ Firi'auna n̄enɔgb̄e p̄i p̄ine: N̄ né p̄i sé n̄ tá k̄ao n̄ḡó a gwamene, maniḡó f̄ina bonne. Akũ à né p̄i sè à tà k̄ao, àteni a gwa. ¹⁰ Kũ né p̄i z̄ók̄ kũ, à a sè à ḡe k̄ao Firi'auna n̄enɔgb̄e p̄ine, akũ à a s̄i a né ũ. À tó kp̄ane Musa, zaakũ à p̄i, a a bò í ḡumme.

Musa bàa lé à tana Midiã bùsun

¹¹ Zikea kũ Musa zõkõ kũ, à gèe a buri Eberunõ gwa, akũ à zĩ gbãna kũ òten ke è. À è Misila gbẽ teni a buri dake gbẽ. ¹² Kũ à gu gwàgwa, adi gbẽke ero, akũ à Misila gbẽ pìi dè à a ùte bùsu'atèn.

¹³ Kũ gu dõ, à bò à Eberunõ è gbẽnõn pla, òten fiti ke. Akũ à gbẽ kũ a yã nnaro là à pì: Bóyã nteni n gbẽndo gbẽe? ¹⁴ À wèa à pì: Dí mé à n dite kína yãgõgõri ũwεεε? N'ye n ma de lákũ n Misila gbẽ dè nàn yá? Akũ vĩna Musa kũ à pì: Ò yã kũ ma kèe dõ fá!

¹⁵ Kũ Firi'auna yã pìi mà, àten wεεε à Musa de, akũ à bàa lènε à tà Midiã bùsun, akũ à vùte lògõõ sare gwe. ¹⁶ Midiã sa'ori kun à nènõgbẽnõ vĩ gbẽnõn suppla, akũ ò sù ò í tò ò kà pókãdenõ gó ímikin n de pókãdenõne. ¹⁷ Kũ sãdãri kenõ sù òten pérmma, akũ Musa fùte à yã sì kũnwo, akũ à í kpànnε n pókãdenõa.

¹⁸ Kũ ò tà n de Rueli kĩnaa, à n lá à pì: À kè dera a su káaku le gbãraa? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Misila gõgbẽ ke mé à ó sí sãdãrinõa. Àkũ mé se à í tò à kpàwεε ó pókãdenõa.

²⁰ Akũ à n lá à pì: Ade pì kú máa? Bó yã mé à tò a gõgbẽ pìi tò gwee? À a sísi à su à pó ble kũoo. ²¹ Musa sù, akũ à wè à vùte kũ gõgbẽ pìio, akũ gõgbẽ pì a nènõgbẽ Zipora kpàa nõ ũ. ²² Akũ Zipora né ì gõgbẽ ũ, akũ Musa tó kpànε Gesõmu, à pì: Buri zĩtõõn ma ũ gbẽ pãndenõ bùsun la.

²³ Kũ à gii kè, akũ Misilano kína gà. Isarailano teni nda zòzĩ kũ òten ke yãì, òten wiki lé, akũ n wiki pìi kà Luda kĩnaa. ²⁴ À n ndanaa mà, a bàka kũ à kú kũ Ibrahĩo kũ Isaakuo kũ Yakubuo dí sãaguro. ²⁵ Luda Isarailano gwà, akũ ò kènε wènda.

3

Luda Musa sisinaa

¹ Musa teni a anzure Midiã bùsu sa'ori pókãdenõ dã à vĩ gbárannala ari à kà kpi kũ òdi pì Orebu kĩnaa. ² Akũ Dikiri Malaikaa bò à sùu tévuraa gũn tariankpãn. Musa tariankpã pìi gwà à è té kúa, ama àten té kũro. ³ Akũ à pì: Mani gé mà daboyã pì gwa de mà dõ pó kũ à tò tariankpã pì ten té kũro. ⁴ Kũ Dikiri è à sù gwa, akũ à lé zùu zaa tariankpã pìi gũn à pì: Musa! Musa!

Akũ à wèa à pì: Makũ di! ⁵ Luda pìnε: N̄sun nairo. N̄ n kyate bobo, zaakũ gu kũ n zen kun adoname. ⁶ Akũ à pì: Makũmε n dizinõ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. Akũ Musa pó kũ a wéa, kũ à wé kena pla kũ Ludao vĩna vĩ yãì. ⁷ Akũ Dikiri pì: Ma yã'ũmmana kũ ma gbẽnõ ten ke Misila è, ma wiki kũ n wétãmmarinõ tò òten lé mà. Má n wãwãkenaa dõ. ⁸ Ma kipa mà n sí Misilano mà n bõte bùsuu pìn mà gé kũnwo bùsu mana yàasan, gu kũ vĩ kũ zó'io din, bùsu kũ Kanaanõn kun kũ Itinõ kũ Amõrinõ kũ Perizinõ kũ Ivinõ kũ Yebusinõ.

⁹ Isarailano wikilena kà ma kĩnaa tera sà, ma wari kũ Misilano ten dõm̄ma è. ¹⁰ N̄ gé tera sà, ma n zĩ Firi'aunaame de n ma gbẽ Isarailano bõte Misila. ¹¹ Akũ Musa pì Ludanε: Dín ma ũ kũ manì gé Firi'auna kĩnaa mà Isarailano bõte Misilai? ¹² Luda pìnε: Manigõ kú kũnwo. Zĩna kũ ma n zĩ sèedaan dí. Tó n n bõte Misila, áni donyĩ kemene kpi dí põtea.

¹³ Akũ Musa pì Ludanε: Tó ma gε ma ò Isarailanõne ma pì, n̄ dizinõ Luda mé à ma zĩm̄ma, tó ò ma la n tóì sõ bi? Mani piñne derameε? ¹⁴ Luda wèa à pì: Makũmε gbẽ kũ má de a ũ ũ. N̄ oñne makũ mé ma n zĩm̄ma. ¹⁵ Luda pìnε dõ: N̄ o Isarailanõne makũ Dikiri n̄ dizinõ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda mé à n zĩm̄ma. Ma tón gwe gõrõ s̄inda p̄inki. Agõ ma sísi le ari á buria. ¹⁶ N̄ gé n̄ Isaraila gbẽ zõkõnõ kakara n̄ oñne makũ Dikiri n̄ dizinõ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda mé à bò à sũmma. N̄ oñne mateni n̄ e ma yã kũ òten keñne

Misila è. ¹⁷ Mani n bote Misila gu kũ òten wé tãmma pìn, mani gé kũnwo bùsu kũ Kanaanon kun kũ Itinon kũ Amorinon kũ Perizinon kũ Ivinon kũ Yebusinon, gu kũ vĩ kũ z'io din. ¹⁸ Oni n yã ma. Mòkõn kũ Isaraila gbẽ zòkõn à gé à Misila kina le à one makũ Dikiri Eberunon Luda ma bo ma suáwa, ma pì à á gba zé à gé goro aakõ ke gbáranan de à sa o makũ Dikiri á Ludaa. ¹⁹ Má dõ kũ Misila kina ni we à géro, tó adi ke ma a dà tilasiro. ²⁰ Mani o tõ Misilanon, mani daboyãnon ke mà wé tãomma, gbasà à á gbare. ²¹ Mani tó Misilanon á wé gwa, de tó áten tá, áni tá okoriro. ²² Á nongbẽ sinda pínki andurufu ke wura nonmanablenon kũ pókasanon gbeka a Misila nongbẽ dakea kũ n nongbẽ kũ ò kú a beanon, à da á nẽgõgbẽnone kũ á nẽnõgbẽnõ. Len áni Misilanon pónon símma le manamana.

4

Luda Musa gbana daboyãkena zé

¹ Musa wèa à pì: Tó odi ma náani kero, akũ odi ma yã maro, tó ò pì mòkõn mé n bo n sumaro sõ bi? ² Akũ Dikiri a là à pì: Bón n kũna gwee? À wèa à pì: Gòome. ³ Dikiri pìne: N gòo pì pãte zĩte. Kũ à pãte, akũ à li mlè ù, akũ Musa a zĩda gà gwe. ⁴ Dikiri pìne: N o bo n a kũ a vlãa. Kũ à kũ, akũ à era à li gò ù a oĩ. ⁵ Dikiri pìne: Len ìni ke le, de ò sí kũ makũ Dikiri n dizinon Ibrahim kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda mé à bò à sùmma.

⁶ Dikiri era à pìne do: N n o soto n utan. Akũ à sòton. Kũ à bò, à è a o li kusu ù, à kè púu lán buu bà. ⁷ Dikiri pìne: N era n n o soto n utan. À era à sòton. Kũ à bò, à è à kè a gbèn. ⁸ Dikiri pìne: Tó odi n náani ke ò sèda káaku sìro, ò kpekpe pò sí. ⁹ Tó odi sèda pla pìnon sí ò n yã mà soro, n Nili í tó n kóte zĩte, ani li aru ù.

¹⁰ Akũ Musa pìne: N yã nna Dikiri! Zaa zĩ yã'onaa araga kũmaoro. Bee zaa goro kũ n yã òmene, ma lé tikisime. ¹¹ Akũ Dikiri pìne: Dí mé à lé dõ bisásirinee? Dí mé àdi a nène nate ke àdi a sãto kũu? Dí mé àdi tó à gu e ke àdi a vĩa kũu? Makũ Dikiri, makũroo? ¹² N gé! Mani kpányĩ kũ yã'onaa, mani yã kũ ìni o danne. ¹³ Akũ à pì: N yã nna Dikiri! N yã nna! N gbẽ pãnde zĩ. ¹⁴ Akũ Dikiri po fẽ kũ Musao à pì: N vĩa Haruna Levi buri kunloo? Má dõ kũ yã'ona zĩ'ũ kãaoro. Áten su danle. Tó á wé kè pla, a po ni ke nna. ¹⁵ N yã o kãao n yã kũ ani o danne. Makũ, manigõ kpái kũ yã'onaa, manigõ yã kũ áni ke daáre. ¹⁶ Ani yã o gbẽnõne n gẽne ù, anigõ de n légbekpari ù, ìnigõ denne lán Luda bà. ¹⁷ N gò dí sé ngõ kũna n sèdanon keo.

Musa erana Misila

¹⁸ Musa tà a anzure Yetoro kĩnaa à pìne: N ma gba zé mà tá ma gbẽnõ kĩnaa Misila, mà e tó ò kpé kú kũ wèndiio ari tera. Yetoro pìne: N kipa aafia. ¹⁹ À sù à lè Dikiri ò Musane Midiã bùsun à pì: N fute n tá Misila, zaakũ gbẽ kũ òteni n wete ò n de yãnon gaga n pínki. ²⁰ Akũ Musa a nanon sè kũ a nẽgõgbẽnõ à n dí zaakia, à era áten tá Misila à Luda gòo pì kũna. ²¹ Akũ Dikiri pìne: Tó n ka Misila, n daboyã kũ ma a gbãna kpãmmanon ke Firi'auna are pínki. Ama mani a kùgbãna kũ, ani gí gbẽnõ gbare. ²² N one makũ Dikiri ma pì, Isaraila burime ma daudu ù, ²³ akũ ma pìne à ma daudu gbare à gé donyĩ kemene. Lákũ à gí a gbare nà, mani a daudu de sà.

²⁴ Zé gũn Musa ten i gukea, akũ Dikiri a lè gwe à ye à a de. ²⁵ Akũ Zipora gbè fẽne sè à a né tõ zõ à a gyoforo nà Musa gbáa à pì: Yãpurame, n demene gõ arude ù. ²⁶ Tõzõna bire yãin à pìne gõ arude. Akũ Dikiri Musa tò.

²⁷ Dikiri pì Harunanen: N gé da Musale gbáranan. Akũ à gèe à a lè Luda kpi kĩnaa, à lé pèa. ²⁸ Musa yã kũ Dikiri a zĩ à o bàba Harunanen kũ sèda kũ à

pìne à kènɔ. ²⁹ Akū Musa kū Harunao tà Misila ò Isaraila gbē zōkōnɔ kākara. ³⁰ Haruna yā kū Dikiri ò Musane bàbañne n pínki, akū Musa daboyā pìnɔ kè Isarailanɔ wára. ³¹ Ò yā pì sì. Kū ò mà Dikiri mé à sù n gwa à n yā'ümmanaa è, akū ò kùte ò donyĩ kènɛ.

5

Musa kū Harunao gena Firi'auna are

¹ Abire gbera Musa kū Harunao gèe ò Firi'auna lè ò pìne: Yā kū Dikiri Isarailanɔ Luda òon dí. À pì n a gbēnɔ gbare ò gé dikpe keare gbárannan. ² Firi'auna wèmma à pì: Díme Dikiri ũ kū mà a yā ma mà Isarailanɔ gbaree? Má Dikiri dōro. Mani Isarailanɔ gbarero. ³ Akū ò pìne: Eberunɔ Luda bò à sùwá. N ó gba zé ò gé ò gɔɔ aakō ke gbárannan ò sa o Dikiri ó Luda pìia, de àsun gyā káwáiro kesō zīi. ⁴ Akū Misila kína pì pì Musane kū Harunao: À kè dera a tò gbēnɔ laakari ten go n zīaa? À era á zīa. ⁵ Akū à era à pì: Kū gbēnɔ dasi kū sà, akū á ye ò kámma bo kū n zīo yá?

⁶ Zī birea Firi'auna yā dìte Isaraila wétāmmarinɔne kū n don'aredenɔ à pì: ⁷ Àsun sèburu kpámma ò kúnku keo lákū adì ke nà yā doru. Ò gé ò n pò kē n zīda. ⁸ Ama ò kúnku ke lákū òdi ke nà yā lén. Àsun lagoñero, zaakū ma'adenɔme. A yā mé à tò n wiki dìgō dɔ, òten pi ò ye ò gé sa o n Ludaame. ⁹ À zī karañne de òsun ìampaki le ò laakari kpá ékeyānɔa doru.

¹⁰ Akū n wétāmmarii pìnɔ kū n don'aredenɔ sù ò pìne: Firi'auna pì òsun sèburu kpááwa doru. ¹¹ À gé à wete á zīda gu kū áni len. Bee kū abireo óni zī lagoárero, bee fíti. ¹² Akū ò fàkōa ò gèe Misila gu sīnda pínki sè kē sèburu ũ. ¹³ N wétāmmarii pìnɔ dìgō nakaramma lákū gu dìgō dɔ nà, de ò n zī láka lákū òdi láka nà gɔɔ kū òdi sèburu kpámma. ¹⁴ Ò gbēnaa kè Isaraila don'arede kū n wétāmmarinɔ ditenɔne ò pìne: À kè dera ádi kúnku ke gbāra ke gīa à kà lákū ò a lé dìteáre nà yāroo? ¹⁵ Akū Isaraila don'aredenɔ gèe ò wiki lè Firi'aunaa ò pì: À kè dera nten ke ókōnɔ n zòblerinɔne lee? ¹⁶ Òteni sèburu kpáwá doru, akū òten pi ò kúnku ke. Òteni ó gbē, ama n gbēnɔ mé ò taari vī. ¹⁷ Akū à pì: Ma'adenɔn á ũ. Len á de le! A yā mé à tò adìgō pi áni gé sa o Dikiria. ¹⁸ À gé zī ke. Oni sèburu kpááwa doru, bee kū abireo áni kúnku ke lákū ò dàáre nà léa.

¹⁹ Kū ò ò Isaraila don'aredenɔne òsun gɔɔ do kúnkubona lagoro, ò dō kū ò yā è sà. ²⁰ Kū ò bò Firi'auna kīnaa, ò dàkare kū Musao kū Harunao, òteni n dá, ²¹ akū ò pìne: Dikiri á yā gwa à yākpate ke kááo, zaakū a tò Firi'auna kū a gbēnɔn ye ó káiro. A ó dena zé kpámman gwe. ²² Akū Musa era à gèe à pì Dikirine: Dikiri, bōyāi n wari dō gbē pìnɔaa? Abire yāin n ma zī yá? ²³ Zaa gɔɔ kū ma ge ma yā ò Firi'aunane kū n tóo, akū àten wari dɔ n gbēnɔa, akū ndi n bo sōro bi!

6

Dikiri lésena Musane Isarailanɔ surabana yā musu

¹ Akū Dikiri pine: Ìni yā kū mani ke Firi'aunane e tera. Ani n gbare ma gbāna zōkō yāi. Ani pémma a busun ma gbāna zōkō yāi. ² Akū Luda era à yā ò Musane à pì: Makūme Dikiri ũ, ³ ma bo ma su Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuooa Luda Gbānasīndapinkide ũ, ama odi ma dō ma tó Dikiriaro. ⁴ Ma bàka kú kúnwo, ma pì mani Kanaanɔ busu kū ò kú a gūn buri zītɔ ũ kpámma. ⁵ Ma Isarailanɔ ndanaa mà n zòblena Misilanɔne yāi, akū ma bàka kū à kú kúnwoo pì yā dí sāmoguro. ⁶ A yā mé à tò n o Isarailanɔne makūme Dikiri ũ. Mani á bo zī gbāna kū Misilanɔ dàáre gūn, mani á bo zòblen. Mani yākpate ke kúnwo mani

a bo kũ ma gãsã gbãnao. ⁷ Mani á sé ma gbẽno ũ màgõ de á Luda ũ, ániḡõ dõ kũ makũme Dikiri á Luda kũ à á bó Misila zĩ gbãna gũn ũ. ⁸ Mani gé kãáo bùsu kũ ma a la dà Ibrahĩne kũ Isaakuo kũ Yakubuo gũn. Mani á gba àgõ vĩ. Makũme Dikiri ũ.

⁹ Musa yã pìi ò Isarailano, ama odi a yã maro kũ zòzĩ pāsĩ n mēe yò yāi. ¹⁰ Akũ Dikiri ò Musane à pì: ¹¹ N̄ gé n̄ o Misilano kina Firi'aunane à Isarailano gbare ò bote a bùsun. ¹² Akũ Musa wè Dikiri à pì: Lákũ Isarailano di ma yã maro nà, makũ kũ ma lé tikisi, deran Firi'auna ni ma yã ma sō?

Musa kũ Harunao buri bozire

¹³ Dikiri yã ò Musane kũ Harunao Isarailano yã musu kũ Misila kinao, à òne ò bote kũ Isarailano Misila. ¹⁴ N̄ buri ombede káakunõ tón dí. Isaraila daudu Rubeni néḡõgbẽnon dí: Anõku, Palu, Ezerõnu, Kaami. Rubeni burinõn gwe danedanẽ. ¹⁵ Simeõ néḡõgbẽnon dí: Yemueli, Yami, Oada, Yakĩ, Zoa kũ Kanaa nõgbẽ né Soluo. Simeõ burinõn gwe danedanẽ. ¹⁶ Levi néḡõgbẽno tón dí n̄ burinõa: Gesõmu, Koa, Merari. Levi kè wè basuddo akuri awēsupplame. ¹⁷ Gesõmu néḡõgbẽnon dí n̄ burinõa danedanẽ: Libini kũ Simeio. ¹⁸ Koa néḡõgbẽno tón dí: Amlamu, Iza, Eblõnu, Uzieli. Koa kè wè basuddo akuri awē'aakõme. ¹⁹ Merari néḡõgbẽnon Mali kũ Musio ũ. Levi burinõn gwe danedanẽ.

²⁰ Amlamu a dasẽ Yõkebedi sè no ũ, akũ à Haruna kũ Musao i kãao. Amlamu kè wè basuddo akuri awēsupplame. ²¹ Iza néḡõgbẽnon Kora kũ Nefegio kũ Zikirio ũ. ²² Uzieli néḡõgbẽnon Misaili kũ Elezafão kũ Sitirio ũ. ²³ Haruna Aminadabu né Eliseba, Nasõ dāre sè no ũ, akũ à Nadabu kũ Abiuo kũ Elezao kũ Itamao i kãao. ²⁴ Kora néḡõgbẽnon Asi kũ Elekanao kũ Abiasafao ũ. Kora burinõn gwe danedanẽ. ²⁵ Haruna né Eleza Putieli nẽngbẽno doke sè no ũ, akũ à Fineasi i kãao. Levi buri ombede káakunõn gwe danedanẽ.

²⁶ Haruna kũ Musa kũ Dikiri òne ò Isarailano bote Misila gã kũ gãaon gwe. ²⁷ Mókõno mé ò yã ò Misilano kina Firi'aunane de ò Isarailano bote Misila. ²⁸ Kũ Dikiri yã ò Musane Misila, ²⁹ à pì akãame Dikiri ũ, yã kũ átēn onēn à o Firi'aunane pínki. ³⁰ Akũ Musa pìne a lé tikisi, deran Firi'auna ni a yã maa?

7

Kisira mèn kuri zĩna Misilaa

¹ Akũ Dikiri pì Musane: N̄ gwa! Ma n ke lán ma bà Firi'aunane, akũsõ n v̄ni Haruna de n légbekpari ũ. ² N̄ yã kũ ma òne pínki o n v̄ni Harunane, ani o Firi'aunane à Isarailano gbare ò bote a bùsun. ³ Bee kũ abireo mani a kũ ke gbãna. Mani sèdanõ kũ daboyãno ke Misila dasi, ⁴ ama Firi'auna ni á yã maro. Mani ò tõ Misilaa mà yãkpate ke kũnwo pāsĩpāsĩ, mani bo kũ ma zĩkari Isarailano gã kũ gãao. ⁵ Tó ma bo kũ ma gbãnao Misilaa, mani Isarailano bõten, Misilano ni dõ sà kũ makũme Dikiri ũ. ⁶ Akũ Musa kũ Harunao kè lákũ Dikiri òne nà. ⁷ Gõro kũ ò yã ò Firi'aunane, Musa kun wè basiikõ, Haruna sõ wè basiikõ awē'aakõ.

⁸ Akũ Dikiri pì Musane kũ Harunao: ⁹ Tó Firi'auna daboyã gbèkamma, n̄ o Harunane à a gò sé à pãte a arẽ, ani li mlè ũ. ¹⁰ Kũ Musa kũ Harunao gèe Firi'auna kĩnaa, ò kè lákũ Dikiri òne nà. Haruna a gò sè à pãte Firi'auna kũ a ibanõ arẽ, akũ à li mlè ũ. ¹¹ Akũ Firi'auna Misila wézērinõ kũ ezedenõ sisi, akũ ò daboyã dokõno pino kè se n̄ ezedeke gũn. ¹² Kũ n̄ baadi a gò pãte, akũ n̄ gò pino li mlèno ũ, akũ Haruna gò n̄ pónõ mòmõ. ¹³ Firi'auna sã gbãname, adi n̄ yã maro lákũ Dikiri ò nà.

Íno linaa aru ũ

¹⁴ Dikiri pì Musane: Firi'auna kù gbãna à gí gbẽno gbarei. ¹⁵ Ñ gé ñ a le zia kɔnkɔ ɔɔ kù àten gé swai. Ñgɔ a dā Nili sare gwe. Ñgɔ n gò kù à lì mlè ũ pì kùna. ¹⁶ Ñ pine makū Dikiri Eberuno Luda ma n zīa, n òne à ma gbẽno gbare ò gé donyī kemene gbárannan, ama ari tera à gĩmai. ¹⁷ Makū Dikiri ma pì, yā kù ani tó àgɔ dɔ kù makūme Dikiri ũn dí. Tó n Nili í lè kù gò kù n kùnaao, ani li aru ũ. ¹⁸ Kpò kù ò kú í pìi gūnnɔ ni gaga, Nili í ni gbī sɔ, Misilano ni fu í pì minaa.

¹⁹ Akū Dikiri era à pì Musane: Ñ o Harunane à a gò sé à dɔ Misila íno la, n swano kù n swa'oneno kù n ísɛbokino kù n íkakinɔ pínki ni gɔ aru ũ. Aru nigɔ dagula Misila, bee kù kpɛnenɔ kù orozā gūnnɔ.

²⁰ Akū Musa kù Harunao kè lākū Dikiri òrne nà. Haruna a gòo pìi sè, à Nili í lèo Firi'auna kù a ìbano wára, akū í pìi gò aru ũ pínki. ²¹ Kpò kù ò kú a gūnnɔ gaga, akū Nili í pìi gbī sɔ, Misilano fua ò mí. Aru dagula Misila. ²² Misila ezedenɔ kè le se n ezedeke gūn, akū Firi'auna kùgbãna kù, adi n yā maro lākū Dikiri ò nà. ²³ Firi'auna era à tà a bea, adi yā pì da sero. ²⁴ Misilano bia yòyò Nili bara de ò í mí, zaakū odi fɔ ò swada'i mìro. ²⁵ À kun le ari ɔɔ supplame Dikiri Nili lenaa gbera.

8*Blɔno dagulanaa*

¹ Akū Dikiri pì Musane: Ñ gé ñ o Firi'aunane, makū Dikiri ma pì à ma gbẽno gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí n gbarei sɔ, mani tó blɔno da a bɔsu gu sīnda pínki la. ³ Blɔno ni Nili pa ari ò bikū bara, ò gē a onn ari a kpén, ò didi a gádo. Ò gē a ìbano onno gūn kù a gbẽno onno. Ò ká a kīnino kù a góno gūn. ⁴ Blɔno ni didia kù a gbẽno kù a ìbano n pínki.

⁵ Dikiri era à pì Musane: Ñ o Harunane à a gò sé à dɔ swanola kù swa'oneno kù ísɛbokino, blɔno ni da Misila bɔsula. ⁶ Kù Haruna a gòo dɔ Misila ínola, akū blɔno bɔte ò dà bɔsuu pila. ⁷ Akū ezede pino kè le se n ezedeke gūn, ò tò blɔno dà Misilala.

⁸ Akū Firi'auna Musa kù Harunao sisi à pì: À kúte ke Dikirine à blɔno kēma kù ma gbẽno, mani á gbẽno gbare ò gé sa oa. ⁹ Akū Musa pì Firi'aunane: Ñ ɔɔ ditemene mà kúte kenne Dikirine kù n ìbano kù n gbẽno, de à blɔno kēmma kù n onno ògɔ kú swai ado. ¹⁰ Firi'auna pì: Zia. Akū Musa pì: Ani ke lākū n ò nà, de ñgɔ dɔ kù gbēke de lán Dikiri ó Luda bāro. ¹¹ Blɔno ni kēmma kù n onno kù n ìbano kù n gbẽno ògɔ kú swai ado.

¹² Kù Musa kù Harunao bò Firi'auna kīnaa, Musa wé kè Dikiria blɔ kù ò dà Firi'aunalano yā musu. ¹³ Dikiri Musa wéke sì, akū blɔno gaga kpéno gūn kù onno kù burano. ¹⁴ Ò n kákara, akū bɔsu gbī sɔ pínki. ¹⁵ Kù Firi'auna è à kè sàna, a sã kpé gbãna, akū à gí Musa kù Harunao yā mai lākū Dikiri ò nà.

Sàa dagulanaa

¹⁶ Dikiri pì Musane: Ñ o Harunane à a gò sé à zīte léo, bɔsutiti ni li sàa ũ Misila gu sīnda pínkia. ¹⁷ Akū ò kè le. Haruna a gòo sè à zīte lèo, akū bɔsutiti li sàano ũ, ò dà bisāsirinola kù nòbɔno. Misila bɔsutiti li sàano ũ pínki. ¹⁸ Ezedenɔ yò ò gwà se n ezedeke gūn, akū ò fua. Sàano dà bisāsirinola kù nòbɔno. ¹⁹ Akū ezedenɔ pì Firi'aunane: Luda ɔgbeme. Ama Firi'auna sã kpé gbãna, à gí n yā mai lākū Dikiri ò nà.

Ífnino dagulanaa

²⁰ Dikiri pì Musane: Ì fute kɔnkɔkɔnkɔ ò gé ò Firi'auna le gɔrɔ kù àten gé swai, ò one makù Dikiri ma ò, à ma gbě̀nɔ gbare ò gé donyĩ kemene. ²¹ Tó à gí ò gbareì, mani ífíninɔ daala kù a ìbanɔ kù a gbě̀nɔ kù a kpénɔ. Misila kpénɔ ni pa kù ífíninɔ, bee zĩte oni daala. ²² Gɔrɔ birea mani Gosē b̀usu gu kù ma gbě̀nɔ kun bo ado. Gwen ífíninɔ ni dan gularo, de àg̃ d̃ kù makũme Dikiri ũ a b̀usun. ²³ Mani ma gbě̀nɔ d̃k̃ñe kù a gbě̀nɔ. Zian s̀edaa pì ni ke.

²⁴ Akù Dikiri k̀e le. Ífíninɔ kà Firi'auna ɔnn kù a ìbanɔ ɔnnɔ. Misila yàka pínki ífíninɔ yãì. ²⁵ Akù Firi'auna Musa kù Harunao s̀isi à p̀i: À gé sa o á Ludaa b̀usun la. ²⁶ Akù Musa p̀ine: Ani sí ke ò ke lero, zaakù p̀ó kù óni sa o Dikiri ó Ludaa p̀i de Misilanɔne t̀e ũme. Tó o sa ò kù p̀ó kù à deĩne t̀e ũo ò wára, oni ó pápa kù gb̀eero ò ò dederoo? ²⁷ Óni t́aa o gb̀arannan gɔrɔ aak̃me, gbasa ò sa o Dikiri ó Ludaa lákù à òwere nà. ²⁸ Akù Firi'auna p̀i: Mani á gbare à gé sa o Dikiri a Ludaa gb̀arannan, ama àsun gé z̀aro. À kúte kenemene. ²⁹ Musa p̀ine: Tó ma ta, mani kúte kene, ani ífíninɔ k̃mma zia kù n ìbanɔ kù n gbě̀nɔ. Ama òsun manafiki ke doro. Ì tó gbě̀nɔ gé sa o Dikiri. ³⁰ Kù Musa b̀o Firi'auna k̃naa, a kúte k̃ne Dikiri. ³¹ Dikiri a w̃ke s̀i, akù ífíninɔ k̀e Firi'aunaa kù a ìbanɔ kù a gbě̀nɔ. Adi g̃ gukearo, bee m̀en do. ³² Ama Firi'auna s̃a kpé gb̃ana ari tera, à gí ò gbareì.

9

Pókadenɔ gaganaa

¹ Dikiri pì Musane: Ì gé ò Firi'auna le ò one Dikiri Eberunɔ Luda p̀i, à ma gbě̀nɔ gbare ò gé donyĩ kemene. ² Tó à gí ò gbareì, tó à kpé ò kùna ari tera, ³ mani ɔ t̃ a pókadenɔ a buran. Mani gagagyã p̃s̃i ká a s̃nɔn kù a zaakinɔ kù a lakuminɔ kù a z̀unɔ kù a s̃nɔ kù a bl̃nɔ. ⁴ Mani Isaraila pókadenɔ d̃k̃ñe kù Misilanɔ pónɔ. Isarailanɔ pókadenɔ ke ni garo. ⁵ Makù Dikiri ma a gɔrɔ d̃te. Zian mani abire ke b̀usun la.

⁶ Kù gu d̀o, akù Dikiri k̀e le. Misilanɔ pókadenɔ g̀aga pínki, ama Isarailanɔ pókadenɔ ke dí garo. ⁷ Firi'auna yã kù à k̀e p̀i gb̃eka, à mà Isarailanɔ pókadenɔ ke dí garo, ama a s̃a kpé gb̃ana, à gí gb̃e p̀inɔ gbareì.

B̀b̀unu kana Misilanɔgu

⁸ Dikiri pì Musane kù Harunao: À t́amakpe t́ubu d̃a okù dodo, Musa f̃a Firi'auna are. ⁹ Ani da Misila b̀usula pínki lán lukut̃e b̀a, ani ke bis̃sirinɔne kù ǹb̀nɔ b̀b̀unu ũ gu s̃inda pínkia. ¹⁰ Akù ò t́amakpe t́ubu s̀ete ò g̀eero Firi'auna k̃naa. Kù Musa t́ubu p̀i f̃a musu, akù à k̀e bis̃sirinɔne kù ǹb̀nɔ b̀b̀unu ũ. ¹¹ Ezedenɔ dí f̃ ò g̀e Musa k̃naaro b̀b̀unu p̀inɔ yãì, zaakù à d̃ñla kù Misilanɔ ò pínki. ¹² Akù Dikiri Firi'auna k̀u k̀e gb̃ana, lákù à ò Musane nà, akù à gí ò yã mai.

Legũgbe manaa

¹³ Dikiri pì Musane: Ì fute kɔnkɔkɔnkɔ ò gé ò Firi'auna le, ò one makù Dikiri Eberunɔ Luda ma p̀i, à ma gbě̀nɔ gbare ò gé donyĩ kemene. ¹⁴ Tera sà mani yã p̃s̃i pínki daala kù a ìbanɔ kù a gbě̀nɔ, de àg̃ d̃ kù andunia g̀un pínki gb̃eke de lán ma b̀aro. ¹⁵ Zaakù tó ma ɔ t̃m̃ma ma gagagyã k̀ngu yã, de akù kù a gbě̀nɔ làka andunia g̀un. ¹⁶ Ma a kà kpatan de mà a gb̃ana m̃ne, ò ma tó kpá andunia g̀un pínki. ¹⁷ Lákù àteni a z̃ida bi, à gí ma gbě̀nɔ gbareì ari tera, ¹⁸ zia mandara'i mani tó legũgbe p̃s̃i ma manamana, legũgbe kù a taka buri dí ma Misila zikiri zaa lákù ò a k̀ate nà ari kù a gb̃arao. ¹⁹ Ì one à gbě̀nɔ z̃i ò a pókadenɔ kù p̀ó kù à ṽi buranɔ s̀ete ò káka kpén pínki. Bis̃sirinɔ kù p̀ó kù ò kù b̀ainɔ, tó òdi g̃ k̀ñwo kpénlo, legũgbe ni maĩma oni gagame.

²⁰ Firi'auna ìba kenɔ vīna kè Dikiri yāne, ò n zīkerinɔ kù n pókādenɔ kàka kpen. ²¹ Ama gbē kù odi Dikiri yā daronɔ n zīkerinɔ kù n pókādenɔ tò bàai. ²² Akū Dikiri pì Musane: N ɔ sé musu, legūgbɛ ni ma bisāsirinɔ kù pókādenɔ kù burapɔnɔ Misila būsɔ gu sīnda pínkia. ²³ Kū Musa a gòo dɔ musu, Dikiri tò legū ten pūtā, àten ma kù gbèe, àten pí, akū sura ten kipa zīte. Dikiri legūgbɛ kà Misilanɔgu. ²⁴ Legūgbɛ ten ma, legū ten pí. Legūgbɛ pì pāsī. Zaa lākū Misila būsɔ kun nà, legū dí taka buri dí ma zikiro. ²⁵ Legūgbɛ pì pò kù ò kù bàai Misila būsɔ gūnnɔ ásarɔ kè pínki, bisāsirinɔ kù pókādenɔ kù burapɔnɔ pínki. À sènte línɔ è'e pínki. ²⁶ Gosē būsɔ gu kù Isarailanɔn kunn legūgbɛ pì dí kánlo ado.

²⁷ Firi'auna Musa kù Harunao sīsì à pìnnɛ: Tera sà ma durunna kè. Dikiri yā mé à nna, makū kù ma gbēnɔ taaridenɔn ó ũ. ²⁸ À kúte kenɛ. Legūpūtāna kù legūgbɛ díkīnao mò le. Mani á gbare sa, mani gíare doro. ²⁹ Musa pìnnɛ: Tó ma bo wēte kpe, mani ma ɔnɔ sé lei gena Dikiri kīnaa, legūpūtāna ni ze, legūgbɛ ni láka, de ngō dō kù zīte bi Dikiri pómɛ. ³⁰ Ama má dō kù məkōn kù n ìbanɔ, àten vīna ke Dikiri Ludanero ari tera.

³¹ Nagā kù gbadoo yāka, zaakū nagā gīnake à pià, gbado mure bò. ³² Ése kù werao dí yakaro, kù òdi ma kpekpe yāi. ³³ Musa bò Firi'auna kīnaa à gèe wēte kpe, à a ɔnɔ sè lei gena Dikiri kīnaa, akū legūpūtāna kù legūgbɛe zè, legū dí ma doro. ³⁴ Kū Firi'auna è legū kù legūgbɛe kù legūpūtānao zè, akū à kpé àten durunna ke, a sã kpé gbāna, àkū kù à ìbanɔ. ³⁵ A kù kpé gbāna à gī Isarailanɔn gbare, lākū Luda dà Musane à òne nà.

10

Kwanɔ dagulanaa

¹ Dikiri pì Musane: N gé Firi'auna kīnaa, zaakū ma a kù ke gbāna kù a ìbanɔ, de mà a daboyā dínɔ ke n té, ² de n le n o n nénɔne kù n daikorenɔ lākū ma wé tà Misilanɔa nà kù daboyā kù ma kè n ténɔ, àgō dō kù makūme Dikiri ũ. ³ Akū Musa kù Harunao gèe ò pì Firi'aunanɛ: Dikiri Eberunɔ Luda pì, ñigō kun mīnatenaare sari ari bɔremɛɛ? N a gbēnɔ gbare ò gé donyī keare. ⁴ Tó n gi n gbare, zia ani kwanɔ ká n būsɔn. ⁵ Ò da zītela, oni gu ero. Ò léte pò kù ò gōnne legūgbɛe gberanɔa kù línɔ pínki. ⁶ Ò pa n kpénɔ gūn kù n ìbanɔ pónɔ kù Misilanɔ pónɔ pínki. N denɔ kù n dizinɔ dí a taka e zikiro, zaa gɔrɔ kù ò vùte būsɔ dín ari kù a gbārao. Akū Musa èra à bò Firi'auna kīnaa.

⁷ Firi'auna ìbanɔ pìnnɛ: Gbē pìnɔ nigō kisira dawá le ari bɔreɛ? N gbē pìnɔ gbare ò gé donyī ke Dikiri n Ludanɛ. N dō kù Misila kàkateroo? ⁸ Akū ò èra ò sù kù Musao kù Harunao Firi'auna kīnaa, à pìnnɛ: À gé donyī ke Dikiri á Ludanɛ. Á dínɔ mé oni géɛ? ⁹ Musa wèa à pì: Né fīti gbē zōkō. Óni gé ó pínkime kù ó négōgbēnɔ kù ó nénōgbēnɔ kù ó sãnɔ kù ó blènɔ kù ó zùnɔ, zaakū Dikiri dikpen óten gé ke. ¹⁰ Akū à pìnnɛ: Tó ma á gbāre kù á nōgbēnɔ kù á nénɔ á pínki, ásarume, Dikiri á bo! À laakari ke! Àten wete à fē kūmaome. ¹¹ Oi! Á gōgbēnɔ mé oni gé donyī ke Dikirinɛ, zaakū len a gbèka le. Akū ò pèmmá Firi'auna are.

¹² Dikiri pì Musane: N n ɔ dɔ Misila būsula, kwanɔ ni ká ò sè kù lá kù ò bùte legūgbɛe gberanɔ ble pínki. ¹³ Kū Musa a gòo dɔ Misilala, Dikiri bò kù ñao ifāboki kpa, àten pá būsuu pià fānantē kù gwāanio zēnaa sari. Kù gu dɔ, ifāboki ña pii sù kù kwanɔ. ¹⁴ Akū kwa pìnɔ sù ò dà Misila būsula pínki. N dasi de a yā pónla, a taka ni ke ziki doro. ¹⁵ Ò dà zītela gu sīnda pínki, akū zīte sira

kū. Ò sè kū lánò kū líne kū ò bò legūgbēe gberanò blè pínki. Sèe kū láo kú Misila b̀usun dorò.

¹⁶ Gwe g̀nò Firi'auna Musa kū Harunao sìsi à pì: Ma durunna kè Dikiri á Ludane kū ák̀nò. ¹⁷ À s̀uru g̀en do dí kemene kū ma durunnao, à k̀ute kemene Dikiri á Ludane à gaga dí k̀ema. ¹⁸ Kū à bò Firi'auna k̀inaa, à k̀ute kè Dikirine. ¹⁹ Akū Dikiri bò kū Ìa gbānao ifálete kpa, à s̀u à kwanò s̀ete à kà Isira Tēran. Bee kwa m̀en do dí g̀s Misila dorò. ²⁰ Ama Dikiri Firi'auna k̀uu kè gbāna, akū à g̀ Isarailanò gbarèi.

Gusira dana Misilala

²¹ Dikiri p̀i Musane: Ǹo sé musu, gusira kū oni f̀s ò o kea ni da Misilala. ²² Kū Musa a o d̀s musu, akū gusira níkiniki dà Misila gu s̀inda pínkia ari g̀ro aak̀s. ²³ Òdi k̀s ero, gbēke dí bo a gb̀enlo ari g̀ro aak̀s p̀ia. Ama gupura kú gu kū Isarailaǹn kun pínki.

²⁴ Akū Firi'auna Musa sìsi à pì: À gé donyī ke Dikirine kū á ǹgbēnò kū á néno á pínki, ama à á s̀anò kū á blènò kū á z̀unò tó. ²⁵ Musa p̀i: Ǹ tó òg̀s ó sa'op̀nò kū sa'op̀nò kū òdi ká tén à té k̀unò k̀una, de ò le ò Dikiri ó Luda gbagbao. ²⁶ Séto ò gé kū ó p̀ókādenò, bee m̀en do ni g̀ro, zaakū ǹ tén óni sa'op̀nò bon ò Dikiri ó Luda gbagbao. De ò kpé ò ká gwe, ó d̀s p̀ó kū óni sé, ò sa ooa g̀aro. ²⁷ Dikiri Firi'auna k̀ugbāna k̀u, akū adi we à ǹ gbarero. ²⁸ Firi'auna p̀i Musane: Ǹ gomene gwe! Ǹsun tó ó wé ke pla dorò. Zī kū ó wé kè pla, n game. ²⁹ Akū Musa p̀i: Lákū n ò nà, óni k̀s e dorò.

11

Misila daudunò gagana yá

¹ À s̀u à lè Dikiri g̀inake à p̀i Musane: Mani wari d̀o Firi'aunaa kū Misila b̀usuu g̀en do d̀o, ani gbasa à á gbarè. Tó àteni á gbarè, ani péáwame! ² Ǹ o gbēnòne ǹ baadi g̀s gbē kū ǹgbēo andurufu p̀nò kū wura p̀nò gbeka á Misila gbēdakea. ³ Mani tó Isarailanò ke kū Misilanò nna. Musa s̀s, àdig̀s b̀ere vī Misila g̀n Firi'auna ìbanòne kū a gbēnò.

⁴ Akū Musa p̀i Firi'aunane: Dikiri p̀i, gwāani lizāndo áni vī Misila b̀usula, ⁵ Misila daudunò ni gaga ǹ pínki s̀ena zaa Firi'auna kū à vutena kpataa néa ari à g̀e pé ǹgbē zīkeri kū òdi wísi lónò néa kū p̀ókāde né sà káakunò ǹ pínki. ⁶ Oni wēnda s̀ gbāna d̀o Misila gu s̀inda pínkia, a taka dí ke yāro, ani ke ziki dorò. ⁷ Ama Isarailanò té bee gbē ni won ke bisāsiri ke p̀ókādearo, de òg̀s d̀s kū Dikiri Misilanò d̀k̀ne kū Isarailanò yāi. ⁸ Ǹ ìba dínò ni su ma k̀inaa ǹ pínki ò k̀utemene, ò pi mà gé kū ma gbēnò ǹ pínki. Abire gbera sà mani gé. Akū Musa bò Firi'auna k̀inaa kū p̀fē z̀k̀o.

⁹ Dikiri p̀i Musane yā: Firi'auna ni n yā maro, de ma daboyākenanò ke dasi Misila. ¹⁰ Musa kū Harunao daboyā p̀nò kè Firi'auna are pínki, akū Dikiri a k̀ugbāna k̀u. À g̀ Isarailanò gbarèi ò bo a b̀usun.

12

Vīnla dikpe

¹ Dikiri yā ò Musane kū Harunao Misila à p̀i: ² M̀o dík̀ina nig̀s deáre m̀o káaku ũ wèe kū wèeo. ³ À o Isarailanòne ǹ pínki, m̀o dík̀ina g̀ro kuride zī ò sã bobo m̀en dodo on kū onwo pínki. ⁴ Tó on gbēnò dasi dí ká ò sã m̀en do só s̀ro, ò kpàate kū on kū ò kú k̀s sareo a gbēnò lén, de a kpara s̀un g̀ro yāi. ⁵ À sākaro ke blèkofini f̀iti kū à mamberu vīro bo. ⁶ Isarailanò pínki, baadi a p̀o gwa ari m̀o dík̀ina g̀ro g̀ero donsaride zī. Ok̀sin oni de, ⁷ oni a aru má kpé kū oni a ǹbò s̀on kpélele

gb̀̀nɔa, ɔplai kũ ɔzeo kũ musuo. ⁸ Gwāani dokɔnɔ p̄ia oni ǹ̀bɔɔ p̄i kpá téa, oni só kũ burodi futenasario kũ lá kyàkyāao. ⁹ Àsun só búsu ke f̀̀fukɛnaro. À kpá téa kũ a m̄io kũ a gb̀̀nɔ kũ a p̄ógũnnɔ. ¹⁰ Àsun tó gu dɔ a kparaaro. Tó a kpara ḡ̀, à a kpáta à té kũ. ¹¹ Tó átɛn só, à asa dɔáwa à kyate kpá, á gò ḡ̀ nana á ɔĩ. À só likalika, zaakũ Dikiri V̄inla sa'opɔmɛ.

¹² Gwāani p̄ia mani v̄i Misilala mà daudunɔ dɛdɛ búsuu p̄i gu p̄inkia kũ p̄ókāde né sà káakunɔ n̄ p̄inki, mani wé'i da Misila t̄ananɔa. Makũmɛ Dikiri ũ. ¹³ Aru p̄i niḡ̀ de sèeda ũ kpé kũ á kú a ḡ̀nnɔwa. Tó matɛn ɔ t̄ Misilana, tó ma aru p̄i è, mani ḡ̀áala, gaga p̄i ni á lero. ¹⁴ À ḡ̀ɔɔ p̄i dite ma dikpɛ ḡ̀ɔɔ ũ dɔngu yāi, àḡ̀ dikpɛ p̄i ke k̀̀otok̄̀nɛ ũ ari á buria.

Burodi Futenasari dikpɛ

¹⁵ Ḡ̀ɔɔ suppla ḡ̀n à burodi futenasari só. A ḡ̀ɔɔ káaku z̄i à l̀̀bɛnɛ kũ à kú á kpé ḡ̀nnɔ k̄̀tɛ, zaakũ gb̄̀ kũ à p̄ófutɛnaa sò ḡ̀ɔɔ suppla p̄i ḡ̀n, oni a bo Isarailanɔ té ò a dɛmɛ. ¹⁶ A ḡ̀ɔɔ káaku z̄i kũ a ḡ̀ɔɔ suppladeo à k̄̀ kakara à donyĩ kemɛnɛ. Àsun z̄i ke ke ḡ̀ɔɔ k̀̀nɔaro, sé p̄óblekɛna gb̄̀ s̄inda p̄inkine baasiro, a lén gwe. ¹⁷ À Burodi Futenasari dikpɛ ke, zaakũ z̄i birean ma á b̄́tɛ Misila lán z̄ikarinɔ bà. Á burinɔ ḡ̀ dikpɛ p̄i ke k̀̀otok̄̀nɛ ũ. ¹⁸ M̄o káaku ḡ̀ɔɔ ḡ̀ɔro donsaride z̄i ɔk̄̀osi, àḡ̀ burodi futenasari só ari a ḡ̀ɔɔ baro awɛɛdode z̄i ɔk̄̀osi. ¹⁹ Ḡ̀ɔɔ suppla ḡ̀n l̀̀bɛnɛ sún ḡ̀ kú á bearo, zaakũ gb̄̀ kũ à p̄ófutɛnaa sò, gb̄̀ z̄it̄ɔn ỳ̀o, beden ỳ̀o, oni a bo Isarailanɔ té ò a dɛmɛ. ²⁰ Àsun p̄ófutɛna só ḡ̀ɔɔ p̄iario. Gu kũ á kun p̄inki, àḡ̀ burodi futenasari só.

V̄inla dikpɛ káaku

²¹ Musa Isaraila gb̄̀ z̄ɔk̄̀nɔ s̄isi n̄ p̄inki à p̄in̄nɛ: À gé à á ɔn s̄a kũ à dɛ V̄inla dikpɛkɛp̄o ũ. ²² À s̀̀s̄ɔvl̄́a sé à z̄o aru kũ à kú ta ḡ̀nwa à máma á kpélele gb̀̀nɔa, ɔplai kũ ɔzeo kũ a musuo. Á gb̄̀ke sún bo bàairo ari gu dɔ. ²³ Tó Dikiri ten p̄a búsula átɛn Misilana dɛdɛ, tó à aru è kpélele gb̀̀nɔa, ani ḡ̀alame. Ani tó gb̄̀dɛdɛri ḡ̀ái à á dɛdɛro. ²⁴ Ák̄̀nɔ kũ á burinɔ àḡ̀ yā p̄i kũna k̀̀otok̄̀nɛ ũ ari á buria. ²⁵ Tó a ḡ̀ búsu kũ Dikiri ni á gban lákũ à a lé s̀̀áre n̄a, àḡ̀ donyĩyā p̄i kũna. ²⁶ Tó á n̄nɔ donyĩyā p̄i m̄i gb̀̀kaáwa, ²⁷ à ōn̄nɛ kũ V̄inla sa kũ òdi o Dikiriaame, zaakũ kũ à Misilana dɛdɛ, à ḡ̀ ó Isarailanɔ kpéla, adi ó dɛdɛro. Akũ gb̄̀nɔ k̀̀tɛ ò donyĩ k̀̀ Dikirinɛ. ²⁸ Kũ ò tà, ò k̀̀ lákũ Dikiri ò Musa kũ Harunaonɛ n̄a.

Misila daudunɔ gaganaa

²⁹ Gwāani liz̄ando Dikiri Misila daudunɔ dɛdɛ n̄ p̄inki, s̄ena zaa Firi'auna kũ à vutena kpataa néa ari à ḡ̀e pé purusunanɔ n̄nɔa kũ p̄ókāde né sà káakunɔ n̄ p̄inki. ³⁰ Firi'auna f̀̀tɛ gwāani kũ a ìbanɔ kũ Misilana n̄ p̄inki, akũ w̄ɛnda ó dà Misilala, zaakũ ɔn ke kun ḡ̀e sariro. ³¹ Gwāanin Firi'auna Musa kũ Harunao s̄isi à p̄in̄nɛ: À fute kũ Isarailanɔ à b̄́tɛ ma gb̄̀nɔ té. À gé donyĩ ke Dikirinɛ lákũ a ò n̄a. ³² À á bl̄̀nɔ kũ á s̄anɔ kũ á z̀̀nɔ s̄ɛtɛ lákũ a ò n̄a. À gé à sa mana omɛnɛ se.

³³ Misilana n̄akara gb̄̀ p̄inɔ ò b̄́tɛn̄nɛ n̄ búsun likalika, zaakũ ò p̄i: Óni gaga ó p̄inkimɛ. ³⁴ Isarailanɔ n̄ flawadɛnanɔ kà tanɔ ḡ̀n l̀̀bɛnɛɛ sari, ò n̄ utanɔ f̄̄f̄̄ia ò dàda n̄ ḡ̀n. ³⁵ Ò k̀̀ lákũ Musa òn̄nɛ n̄a, ò andurufu p̄ónɔ kũ wura p̄ónɔ kũ p̄ókasanɔ gb̀̀ka Misilana. ³⁶ Dikiri tò Misilana n̄ wé gwà, akũ ò kp̄ám̄ma. Lemɛ ò Misilana p̄ónɔ s̄im̄ma le.

Isarailanɔ dana z̄én

³⁷ Isarailanɔ dà zén gèse, ò bòte kù Rameseo ò tà Suko. Gōgbēnɔ gbēnɔn dúbu wàa aakōme, néno kù nōgbēnɔ baasi. ³⁸ Buri zītɔnɔ tà kúnwo dasi dɔ. Blènɔ kù sánɔ kù zùnɔnɔn dasi manamana. ³⁹ Ò burodi futenasari kè kù flawadena kù ò bòo Misilao. Ò kè lùbene sari, zaakū ò pèmma Misila kántome. Odi le ò pòble kè ò sè zāna ũro.

⁴⁰ Isarailanɔ kunna Misila kè wè wàa pla kù baraakurio. ⁴¹ Wè wàa pla kù baraakurio pì papanaa gbera, dikpe pì zīn Dikiri zīkarii pìnɔ bòte Misila n pínki. ⁴² Gwāani pì kun Dikiri pò ũme. Isarailanɔ nigō ibēne kea ari n buria, zaakū gwāani pìn Dikiri Isarailanɔ bona Misila ibēne kè.

Vīnla dikpe

⁴³ Dikiri pì Musane kù Harunao: Vīnla yā kù ma diten dí. Buri zītɔ ke sún a nòbɔ sóro, ⁴⁴ ama zò kù a lù, tó a t̄ zōna, ani só. ⁴⁵ Nibɔ ke gbasekeri sún sóro. ⁴⁶ À só kpén, àsun bo kù a nòbɔ pìo bàairo. Àsun sã pì wá ke éro. ⁴⁷ Isarailanɔ pínki gō dikpe pì ke. ⁴⁸ Tó gbē zītɔ kù á té, tó à ye à Vīnla dikpe ke Dikirine, à a be gōgbēnɔ t̄ zō n pínki à gō bede ũ gbasà à ke. Gyɔfɔrɔde sún sóro. ⁴⁹ Bede kù gbē zītɔ kù à kù káá, doka dokɔnɔ pìime. ⁵⁰ Akū Isarailanɔ kè lákū Dikiri ò Musane nà kù Harunao n pínki. ⁵¹ Zī birean Dikiri Isarailanɔ bòte Misila gã kù gāao.

13

Burodi Futenasari dikpe kù daudunɔ kpana Ludaao

¹ Dikiri yā ò Musane à pì: ² Àgō Isaraila daudunɔ kù pókāde né sà káakunɔ kpáma, zaakū ma pónome n pínki.

³ Musa pì Isarailanɔne: Á bona Misila zòblen gɔɔ díkīna yā gō dōágu, zaakū Dikiri mé à á bòte Misila kù a ɔ gbānao. Àsun pófutena só gɔɔ pìaro. ⁴ Áten bòte Misila gbārame mɔ káaku kù òdi pì Abibu gūn. ⁵ Dikiri lé sè á dizinɔne à pì áni būsú kù à vī kù zó'io din, kù Kanaanɔ kù Itinɔ kù Amɔrinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔn kun kpááwa. Tó à tò a ka, à dikpe pì ke mɔ dín. ⁶ Àgō burodi futenasari só ari gɔɔ suppla. A gɔɔ supplade pì zī nigō deáre Dikiri dikpe gɔɔ ũ. ⁷ Àgō burodi futenasari só ari gɔɔ suppla pì papa. Pófutena ke lùbene ke súnigō kù ɔn ke gūn á būsunlo. ⁸ Zī pìia àgō o á négōgbēnɔne áten ke le yā kù Dikiri kèáre kù à á bòte Misila yāime. ⁹ Dikpe pì nigō deáre sèeda ũ lán pò dana ɔaa bà, ke lán dɔngu pò yīna mì'areaa bà, de Dikiri doka gō kù á lén, zaakū àkū mé à á bòte Misila kù a ɔ gbānao. ¹⁰ Àgō dokayā pì ke a gɔɔa wè kù wèeo.

¹¹ Tó Dikiri tò a ka Kanaanɔ būsun, akū à kpááwa lákū à a lé sèáre nà kù á dizinɔ, ¹² àgō á daudunɔ kpáa n pínki. Á pókāde né sà káakunɔ dīgō de a pò ũ n pínki. ¹³ Àgō á zaaki né sà káaku tɔɔma bo kù sãneo. Tó ádi boro, à a waka fī. Àgō á daudunɔ tɔɔma bo n pínki. ¹⁴ Tó á négōgbēnɔ á lá a mīi zia ò pì, bó yān gwee, à piñne Dikiri á bòte zòblen Misila yā kù a ɔ gbānao yāime. ¹⁵ Kù Firi'auna kùgbāna kè à gì ó gbare, akū Dikiri Misila daudunɔ dède n pínki kù pókāde né sà káakunɔ n pínki. A yā mé à tò odì sa oa kù pókāde né sà káakunɔ pínki, odì ó daudunɔ tɔɔma bo. ¹⁶ Adikīna nigō de sèeda ũ lán pò dana ó ɔaa bà ke pò yīna ó mì'areaa bà, zaakū Dikiri mé à ó bòte Misila kù a ɔ gbānao.

Isarailanɔ bona Misila

¹⁷ Kù Firi'auna Isarailanɔ gbàre, Luda dí bo kúnwo Filisitini būsú zé kparo, bee kù a kánikeo, zaakū à pì: Tó ò fùteñyī kù zīio, oni n nèse lite ò era Misila. ¹⁸ Luda pà zé pìine, akū à gbáranna zé sè kúnwo Isira Tēra kpa. Isarailanɔ bòte Misila ò n zīkabɔnɔ kūna.

¹⁹ Musa Yusufu wánɔ sè àten táo, zaakū Yusufu tò Isarailanɔ lé sèare yā à pì, tó Luda sù n bo, oni a wánɔ sète ò boo gwe.

²⁰ Kū ò bò Suko, ò gèe ò bùraa kàte gbáranna léa zaa Etamu. ²¹ Dikiri dìgɔ doñne are téluku gūn fānantē de àgɔ zé moñne. Gwāani sɔ àdigɔ doñne are ténene gūn, de àgɔ gu puñne ògɔ táa o fānantē kū gwāanio. ²² Téluku pì di go n are fānantēro, ténene pì di go n are gwāaniro.

14

Misilanɔ pɛtɛna Isarailanɔ

¹ Dikiri pì Musane: ² N̄ o Isarailanɔne ò lite ò gé bùra kàte Pi'airo sare Migidolu kū ísira dagura, areɔkɔana kū Baali Zefɔ. À bùra kàte ísira sare gwe. ³ Firi'auna nigɔ da a sàte, gbáranna á kùkùme. ⁴ Mani a kùgbāna kū, ani pɛtɛái, mani tó bo Firi'auna kū a zìkarinɔ yā sabai, Misilanɔ nigɔ dɔ kū makūme Dikiri ũ. Akū Isarailanɔ kè le.

⁵ Kū ò ò Misilanɔ kina Firi'aunane gbē pìnɔ bàa lè, akū àpii kū a ibanɔ nèse lite Isarailanɔ yā musu ò pi: Bón o kè, akū o tò ò bò zòblenawerenn? ⁶ Akū Firi'auna gó dɔ a sōne à a zìkarinɔ kàkara. ⁷ À sōgo mananɔ sè mèn wàa aakɔ kū Misila sōgonɔ pínki kū zìkari gbē zòkɔnɔo ká n̄ gūn. ⁸ Dikiri Misilanɔ kina Firi'auna kùgbāna kù, akū à pɛtɛ Isaraila kū òten bɔte kū swègbānaonɔi. ⁹ Akū Misilanɔ pɛtɛnyĩ kū Firi'auna sōnɔ kū a sōgonɔ kū a sōdenɔ kū a zìkarinɔ n̄ pínki, akū òten su n̄ le n̄ bùran ísira sare káni kū Pi'airoo areɔkɔana kū Baali Zefɔ.

¹⁰ Kū Firi'auna kà káni, Isarailanɔ wé sè, akū ò Misilanɔ è té n̄ kpe. Vīna n̄ kū manamana, akū ò wiki lè Dikiria. ¹¹ Ò pì Musane: Miranɔn kú Misilanloo? Bó yā mé à tò n su kūoo gbárannan la ò gagaa? À kè dera n bo kūoo Misilai? ¹² Asa o ònne Misila ò pì n̄ ó tó tɛene ò zò ble Misilanɔne! Zòblennena manawere de gagana gbáranna dínla. ¹³ Musa pínne: Àsun tó vīna á kūro. À ze tɛene áni e lákū Dikiri ni á sura ba nà gbāra, zaakū Misila kū áteni n̄ e gbāra dínɔ, áni n̄ e ziki doro. ¹⁴ Dikiri mé ani zì kááre. Àgɔ yītena kítikiti dé!

Isarailanɔ bikūna Isira Tɛrala

¹⁵ Dikiri Musa là à pì: Bó wikin nten lémaa? N̄ o gbēnɔne ò fute ò bo kū táo. ¹⁶ N̄ n gò dɔ ísiralà à zòkɔre, de Isarailanɔ le ò gēte a dagura gukoria. ¹⁷ Makū, mani Misilanɔ kùgbāna kū, oni gēn n̄ gbera, mani tó bo Firi'auna kū a zìkarinɔ kū a sōgonɔ kū a sōdenɔ yā sabai. ¹⁸ Tó ma tó bò Firi'auna kū a sōgonɔ kū a sōdenɔ yā sabai, Misilanɔ nigɔ dɔ sà kū makūme Dikiri ũ. ¹⁹ Luda Malaika kū à do Isarailanɔne are èra à gèe n̄ kpe kpa, akū téluku kū à kú n̄ are èra à gèe n̄ kpe dɔ ²⁰ mókɔnɔ kū Misilanɔ dagura. Téluku pì gu pù Isarailanɔne à gusira kpà Misilanɔne, akū n̄ gbēke dí le à nà a dakei gwāani kùaro.

²¹ Kū Musa a ɔ dɔ ísiralà, akū Dikiri bò kū ïa gbānao ifāboki kpa. À kàka ari gu gèe a dɔ ò ísira lè à kpàatekɔre, akū gukori bò. Kū í zòkɔre, ²² akū Isarailanɔ táa ò gukoria ò bikù. Í bñi bò n̄ ɔplai kū ɔzeo. ²³ Akū Misilanɔ pɛtɛnyĩ. Firi'auna sōnɔ kū a sōgonɔ kū a sōdenɔ pínki té n̄ kpe ísira gūn. ²⁴ Gudɔnaao Dikiri Misila zìkarinɔ gwà zaa ténene gūn, akū à tò ò likara. ²⁵ À tò n̄ sōgonɔ vlè, à tò n̄ táa'onaa kè zī'ũ, akū ò pì: Ò bàa lé Isarailanɔne, zaakū Dikiri ten zì káñne kūoomɛ.

²⁶ Dikiri pì Musane: N̄ n ɔ dɔ ísiralà, í ni da Misilanɔla kū n̄ sōgonɔ kū n̄ sōdenɔ. ²⁷ Akū Musa a ɔ dɔ ísiralà, akū í ten su a gbèn gudɔnaao. Lákū í ten su nà, akū Misilanɔ bàa sɔ ò ye ò bɔte. Gwen Dikiri tò ísira dànlan. ²⁸ Í sù a dà sōgonɔla kū sōdenɔ kū Firi'auna zìkari kū ò gèe ísira gūn Isarailanɔ gberanɔ n̄ pínki. N̄ gbēke dí boro, bee mèn do. ²⁹ Isarailanɔ sɔ ò táa ò í dagura gu koriamɛ. Í bñi bò n̄

ɔplai kũ ɔzeo. ³⁰ Zĩ birean Dikiri Isarailanɔ sɪ Misilanɔa, akũ Isarailanɔ Misila pĩnɔ gènɔ è ísira bara. ³¹ Kũ Isarailanɔ Dikiri gbãna zõkõ kũ à mò Misilanɔnɛ è, ò vĩna kènɛ, akũ ò a náani kè kũ a zòbleri Musao.

15

Isarailanɔ lèɛ

- ¹ Akũ Musa kũ Isarailanɔ ñ pĩnki lè dí sɪ Dikirinɛ ò pì:
Mani lè sí Dikirinɛ, zaakũ a tó bona,
à sɔdenɔ kũ ñ sɔnɔ kà ísiran.
² Dikiri mé à ma gbãna ũ, mani a táaki lé,
àkũ mé à ma sura bà.
Àkũmɛ ma Luda ũ, mani a tó kpá.
Àkũmɛ ma de Luda ũ, mani a tó sé lei.
³ Dikiri bi zĩkariimɛ, a tón Dikiri.
⁴ À Firi'auna sɔgonɔ kũ a zĩkarinɔ kà ísiran,
à zĩkari gbẽ zõkõnɔ vlè Isira Tēran.
⁵ Í lòkotoo pìi dàńla,
ò kpàtɛ zĩtɛ lán gbèè bà.
⁶ Dikiri, n ɔplan gbãna kun kũ zõkõkɛo,
Dikiri, n n ìberɛnɔ kàkate kũ n ɔplao.
⁷ N n zãngurinɔ nè n gakuri zõkõ gũn,
n pɔ fè n ñ náte lán sèè bà.
⁸ N pɔ bò n yĩn, akũ í zõkõrɛ,
à gõ zena lán bĩni bà,
ísira ì ari a guragura.
⁹ Ó ìberɛ pìnɔ pì,
oni pètewáí ò ó lemɛ,
oni ó pónɔ sète lákũ ò yei nà,
oni ñ fènedanɔ bo ò ó dɛdɛo.
¹⁰ N n lé'ĩa vù, akũ ísira dàńla,
ò kpàtɛ lán darumaa bà í zõkõ pìn.
¹¹ Dikiri, tãnanɔ té a kpate mé à de lán n bàa?
Dín oni lèkõa kũnwoo?
Yãbonsarɛkeri, n zõkõkɛ adona,
n gakuri naasi vĩ.
¹² N n ɔpla pòro, akũ zĩtɛ ñ mómɔ.
¹³ Ókõnɔ kũ n ó bó zòblennɔ
ĩni dowɛrɛ arɛ n gbèkɛ gũn,
ĩni gé kũoo n bũsun kũ n gbãnao.
¹⁴ Tó burinɔ mà, oni lukaluka,
í wãna ni ká Filisitini bũsudenɔ pɔa.
¹⁵ Edɔmunɔ kínanɔ ni vĩna kɛ,
swè ni kè Mɔabu don'arɛdenɔn,
Kanaanɔ bũsudenɔ mè ni yó ñ pĩnki.
¹⁶ Vĩna zõkõ ni ñ kũ, swè ni kèńgu,
oni gõ kítikiti lán gbèè bà
n gbãna zõkõ yãí Dikiri,
ari ókõnɔ kũ n ó sé n pɔ ũnɔ ni gètɛ.
¹⁷ Dikiri, ìni gé kũoo kpi kũ n sè n pɔ ũ kĩnaa,
ĩni ó zĩni pète gu kũ n dítɛ n vuteki ũn,
n kúki kũ n kèkɛ n zĩdanɛ pìi.

¹⁸ Dikiri nigõ kí ble gɔɔ sɪnda pínkime.

¹⁹ Kū Firi'auna sɔnɔ kū a sɔgonɔ kū a sɔdenɔ gɛ̀ ísira gūn, akū Dikiri sù kū ío à dàńla, ama Isarailanɔ́ taa ò gukoria ísira pìi gūn. ²⁰ Akū annabi Miriamu, Haruna dāre, a sègɛ̀ sè, akū nɔgbɛ̀nɔ́ bò ò téi ń pínki, òten sègɛ̀ pá òten ũ wā.

²¹ Miriamu lèe sìnne à pì:

À lè sí Dikirine, zaakū a tó bona,
à sɔdenɔ́ kū ń sɔnɔ́ kà ísiran.

Í kyàkyaa

²² Musa dà zén kū Isarailanɔ́, ò kèkɔ́a kū Isira Tērao ò gɛ̀ Suru gbárannan. Ò taa ò gɔɔ aakɔ́ gbáranna pìn odi í ero. ²³ Kū ò kà gu kū òdi pi Mara, odi fɔ́ ò a í m̀ro kū à kè kyàkyā yāi. A yā mé à tò ò tó kpà gu pìine Mara. ²⁴ Akū gbɛ̀nɔ́ zuka kà Musai ò pì: Bón óni mii? ²⁵ Musa wiki lè Dikiria, akū Dikiri lí m̀nne. Kū Musa lí pìi zù ín, akū í pìi kè nna. Gwen Dikiri yā diteńne kū dokao à ń yɔ́ à ń gwá ²⁶ à pì: Tó a laakaríi d̀ makū Dikiri á Luda yāa áten yā kū má yei ke, tó a yā kū ma ditenɔ́ mà, akū á ma dokanɔ́ kũna pínki, mani gyā kū ma kà Misilanɔ́n ke kááguro, zaakū makũme Dikiri kū àdi á gba aafia ũ. ²⁷ Abire gbera ò kà Elimu, gu kū ísɛ̀boki mèn kuri awɛɛplanɔ́n kun kū domina lí mèn baaakɔ́ akurinɔ́. Akū ò búraa kàte í pìi sare gwe.

16

Mana kū kpekperewinɔ́

¹ Isarailanɔ́ fùte Elimu ń pínki, akū ò kà Sini gbáranna kū à kú Elimu kū Sinaio dagura ń bona Misila mɔ́ plade gūn gɔɔ gērode zĩ. ² Akū ò zuka kà Musai kū Harunao gbárannan gwe ń pínki ³ ò pìinne: Bó yā mé à tò Dikiri dí ó dede Misilaroo? Gwe odì vute ò pó ble kū ǹbɔ̀ɔ ari ò kã, akū a su kũoo gbárannan kū à ó dede kū nàao.

⁴ Dikiri pì Musane: Bona musu mani póble fááre. Gbɛ̀nɔ́ ni bɔ̀te ò gɔɔ do pó sète lákū gu dīgɔ́ dɔ́ nà ń blena lén, de mà ń yɔ́ mà gwa tó ò ma doka kũna. ⁵ Gɔɔ suddode zĩ gɔɔ pla pón oni sète ò a póble ke. ⁶ Akū Musa kū Harunao pìinne ń pínki: Ɔkɔ́siala áni dɔ́ kū Dikiri mé à á bóte Misila, ⁷ zia kɔ́nkɔ́ áni Dikiri gakuri e. À zuka kū a kàai mà. Bón ó ũ kū áni gbasa a zuka kàwáii? ⁸ Musa èra à pì: Dikiri ni á gba ǹbɔ̀ɔ à só ɔkɔ́siala, zia kɔ́nkɔ́ ani póble kpááwa á blena lén, kū à zuka kū á kàai mà yāi. Póken ó ũro. Adi ke ókɔ́nɔ́ a zuka kàwáiro, Dikirime.

⁹ Akū Musa pì Harunane: Ǹ o Isarailanɔ́ne ń pínki ò na Dikirii, zaakū à ń zukakanaa mà. ¹⁰ Kū Haruna ten yā ońne, ò are d̀ gbáranna kpa, akū ò è Dikiri gakuri bò à sùmma téluku gūn. ¹¹ Akū Dikiri yā ò Musane à pì: ¹² Ma Isarailanɔ́ zukakanaa mà. Ǹ ońne ɔkɔ́siala oni ǹbɔ̀ɔ só, zia kɔ́nkɔ́ oni pó ble ò kã, oni dɔ́ kū makũme Dikiri ń Luda ũ.

¹³ Ɔkɔ́si kpekperewinɔ́ sù ò dà ń búrala. Kū gu d̀ plí kpà à líkańyĩ. ¹⁴ Kū plí kè, akū pó gɛ̀ katena zĩte púu ketekete lán pó koto bà. ¹⁵ Kū Isarailanɔ́ è, ò pìkɔ́ne: Bón díi? Zaakū odi dɔ́ pó kū à de a ũro. Musa pìinne: Pó kū Dikiri kpááwa à blen gwe. ¹⁶ Yā kū Dikiri diteáren dí: Á baadi sète a blena lén. À sète á baadi zaka lé dodo á ɔndenɔ́ dasi lén. ¹⁷ Isarailanɔ́ kè le. Ò sète, gbɛ̀kenɔ́ pó zɔ́kɔ́, gbɛ̀kenɔ́ pó fíti. ¹⁸ Kū ò zakaa dān, gbɛ̀ kū à sète zɔ́kɔ́ pó dí dialaro, gbɛ̀ kū à sète fíti pó dí kíaaro. ¹⁹ Musa pìinne: Gbɛ̀ke sún a kpara tó ari gudɔ́oro. ²⁰ Gbɛ̀kenɔ́ dí Musa yā maro, ò a kpara tò ari gu d̀, akū à kòkɔ́ kà à vā, akū Musa pò fè gbɛ̀ pìnɔ́i.

²¹ Lákū gu dīgɔ́ dɔ́ nà baadi d̀ sète a blena lén. Tó ifántè gbà, pó kū à gò zĩte d̀i yóme. ²² Gɔɔ suddode zĩ ò póble sète leu pla, baadi zaka lé plapla. Akū ń gbɛ̀ zɔ́kɔ́nɔ́ gɛ̀ ò ò Musane ń pínki. ²³ À pìinne: Len Dikiri d̀te le. Zia bi kámmabogɔɔ

zĩme, Dikiri gɔɔme. À pɔ kũ á ye à kpá téa kpá téa. À pɔ kũ á ye à disa disa, à a kpara kũ à gɔ̀ dite ari gu dɔ̀. ²⁴ Ò dite ari gu dɔ̀ lákũ Musa ò nà. Adikũ dí vāro adi kòkò káro. ²⁵ Akũ Musa pìinne: À ble gbāra, zaakũ kámmabogɔɔ zĩme, áni e gukea gbāraro. ²⁶ Àgɔ̀ sɛte ari gɔɔ suddo. A gɔɔ supplade bi kámmabogɔɔ zĩme, anigɔ̀ kun zĩ kũaro.

²⁷ Gɔɔ supplade zĩ gbēkenɔ̀ bò ò gèe sɛte, akũ odi lero. ²⁸ Akũ Dikiri pì Musane: Ánigɔ̀ kú kũ doka kũ ma ditenɔ̀ manaa sario ari bɔremee? ²⁹ Àgɔ̀ dɔ̀ kũ makũ Dikiri ma kámmabogɔɔ diteáre. A yā mé à tò gɔɔ suddode zĩ madì gɔɔ pla pòble kpááwa. Baadi gɔ̀ kú a gbèn, gbēke sún bo gu kũ à kun gɔɔ supplade pì zĩro. ³⁰ Akũ ò kámma bò gɔɔ supplade zĩ. ³¹ Isarailanɔ̀ tó kpà pòble pìine mana. À de lán pòwe pura keteketenɔ̀ bàme. A í nna lán kàra zóde bà.

³² Musa pì: Yā kũ Dikiri diten dí: Ò mana zaka lé do dite ó burinɔ̀ne, de ò pòble kũ à kpàwá o blè gbārannan ó bona Misila gbera e se. ³³ Akũ Musa pì Harunane: Ñ lo sé ñ mana zaka lé do kán ñ dite Dikiri are, de àgɔ̀ ditena ó burinɔ̀ne. ³⁴ Akũ Haruna dite gbè anlonɔ̀ sare de àgɔ̀ ditena lákũ Dikiri ò Musane nà. ³⁵ Isarailanɔ̀ mana blè wè bupla ari ò gèe ò kào bùsu kũ gbēnɔ̀n kún. Ò mana pìi blè ari ò gèe ò kào Kanaanɔ̀ bùsu léa. ³⁶ Zaka lé do bi lita plame.

17

Í bona gbèn (Nar 20:2-13)

¹ Isarailanɔ̀ fùte Sini gbārannan í pínki, òten bùra kátekate lákũ Dikiri òñne nà, akũ ò gèe ò bùraa kàte Refidimu. Odi í le ò mì gwero, ² akũ ò zuka kà Musai ò pì: Ñ ó gba í ò mi. À pìinne: Bóyái áten lékpakɔ̀ana ke kũmaoo? A kè dera áten Dikiri lé à gwaa? ³ Kũ ími teni í de, akũ ò zuka kà Musai ò pì: Bóyái n bo kũoo Misilai? Ñ ye ími ó de kũ ó néno kũ ó pókādenɔ̀on yá? ⁴ Akũ Musa wiki lè Dikiria à pì: Deran mani ke kũ gbē pìnɔ̀ nàa? À gɔ̀ fítì kũ oni ma pápa kũ gbèeo ò ma de. ⁵ Dikiri pìine: Ñ Isaraila gbē zókɔ̀nɔ̀ sɛte à do gbē pìnɔ̀ne are. Ñ n gò kũ n Nili lèo sé dɔ̀. ⁶ Mani ze n are Orebu gbèsi sare gwe. Ñ gbèsi pì lé, í ni bo de ò mi. Akũ Musa kè le Isaraila gbē zókɔ̀nɔ̀ wára. ⁷ Akũ ò tó kpà gu pìine Masa, zaakũ gwen ò Dikiri lèn ò gwà ò pì: Dikiri kú kũoomé gwe yá? Ò tó kpàne Meriba dɔ̀, kũ Isarailanɔ̀ zuka kà gwe yái.

Zìkana kũ Amalekinɔ̀

⁸ Amalekinɔ̀ sù zì ká kũ Isarailanɔ̀ Refidimu. ⁹ Akũ Musa pì Yɔ̀suanɛ: Ñ gbēno sé ó té à gé zì ká kũ Amalekinɔ̀. Zia manigɔ̀ zena s̀s̀í dí mìsɔ̀ntea kũ Luda gòoo kũna. ¹⁰ Yɔ̀sua kè lákũ Musa òne nà, à gèe zì ká kũ Amalekinɔ̀. Akũ Musa kũ Harunao kũ Uruo didi s̀s̀í pìi mìsɔ̀ntea. ¹¹ Tó Musa a ɔ̀no sè, Isarailanɔ̀ dìgɔ̀ zì ble Amalekinɔ̀ame, ama tó à a ɔ̀no dite sɔ̀, Amalekinɔ̀ dìgɔ̀ zì ble Isarailanɔ̀a. ¹² Kũ Musa ɔ̀no wà, ò gbèe sè ò dite a gbáru à vùtea, akũ Haruna kũ Uruo a ɔ̀no kũkũna, gbē do ɔ̀plai, gbē do ɔ̀zei, akũ a ɔ̀no gɔ̀ zena ari ifántè gèe à gèo kpén. ¹³ Akũ Yɔ̀sua zìi blè Amalekinɔ̀a à í dede kũ fēnedao.

¹⁴ Dikiri pì Musane: Ñ adikĩna kē takada gūn de àgɔ̀ de dɔ̀ngu pò ũ ñ o Yɔ̀suanɛ, zaakũ mani Amalekinɔ̀ buri bo andunia gūn í pínki. ¹⁵ Musa gbagbaki bò, akũ à tó kpàne Dikirime ma tuta ũ ¹⁶ à pì: Ma ɔ̀ sè Dikiri kpata kpa. Dikiri nigɔ̀ zì ká kũ Amalekinɔ̀ gɔɔ s̀inda pínki.

18

Yetoro gena Musa gwa

¹ Musa anzure Yetoro, Midiā sa'ori, yā kū Luda kè Musane kū a gbē Isarailanɔ mà, lākū Dikiri n bôte Misila nà. ² À sù à lè Musa gĩnake à a nano Zipora zĩ be ³ kū a nэгōgbē mèn planɔ. A do tón Gesomu, zaakū Musa pì gbē zìtɔn a ũ dakenɔ b̀sun. ⁴ A do tón Elieza, zaakū Musa pì a de Luda a faaba kè à a bo Firi'auna fēneda léi. ⁵ Akū Yetoro f̀tè àten su Musa kĩnaa kū a nэнɔ kū a nanɔ gu kū à b̀raa kàten Luda kpi sare gbárannan. ⁶ À légbázá kè Musane à pì: Maten su n kĩnaa kū n nanɔ kū n né mèn planɔ. ⁷ Musa bò à gèe à dà a anzurele à k̀tè à lé p̀ea. Ò kō aafiaa gb̀eka, akū ò gè kpén. ⁸ Musa yā kū Dikiri kè Firi'aunane kū Misilanɔ Isarailanɔ yāi bàbane pínki kū wari kū à n lé zé g̀nnɔ pínki kū lākū Dikiri n bó nà. ⁹ Yetoro pɔ kè nna yā mana kū Dikiri kè Isarailanɔnɛea pínki kū lākū à n bó Misilanɔ ɔĩ nà. ¹⁰ Akū à pì: Ò Dikiri sáabu kpá lākū à á bó Firi'auna kū Misilanɔ ɔĩ nà. ¹¹ Má d̀ sà kū Dikiri z̀kō de t̀ananɔa n pínki. Kū Misilanɔ ĩa d̀áwa, à yā m̀nne. ¹² Akū Yetoro sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò Ludaa kū sa'opɔ p̀andenɔ dɔ. Akū Haruna kū Isaraila gbē z̀kōnɔ n pínki ò sù ò p̀ blè k̀ao Luda are.

Yagōgōrinɔ ditena

¹³ Kū gu d̀ Musa v̀tè àten yā gōgōnne, ò katenai zaa k̀nkɔ ari ɔkosi. ¹⁴ Kū Musa anzure yā kū àten keńne è pínki, akū à a là à pì: Bón nten ke kū gbē dínɔ lee? Bóyāi nten yākpate keńne ndo, gbē s̃inda pínki katenanyĩ zaa k̀nkɔ ari ɔkosi? ¹⁵ Musa wèa à pì: Gbēnɔ d̀ su ma kĩnaa ò Luda p̀yenyĩna yā mame. ¹⁶ Tó ò yākete ṽ, òdi su ma kĩnaa mà yā pì gōgōnne mà Luda doka kū à d̀teno ońne.

¹⁷ Musa anzure p̀ne: Yā kū nten ke manaro. ¹⁸ ĩni kpsa, gbē kū ò kú k̀nwonɔ ni kpsa dɔ, zaakū zĩ p̀ denla, ĩni f̃ ò ke ndoro. ¹⁹ N ma yā ma sà, mani lé damma, Luda nigō kú k̀nwɔ. ĩnigō deńne yāgōgōri ũ, ĩnigō gé kū n yānɔ Luda kĩnaa, ²⁰ ĩnigō doka kū Luda d̀teno dańne, ĩnigō zé kū à de ò sé m̀nne kū yā kū oni kenɔ. ²¹ N gbē laakaride náanide kū ò Luda ṽina ṽi akū òdi gusaregba síronɔ sé n té, n n d̀te gbēnɔn wàa s̃ɔs̃ɔronɔ don'aredenɔ ũ kū gbēnɔn bas̃ɔs̃ɔroo kū gbēnɔn bupla akurio kū gbēnɔn kurikurio, ²² de ògō yā gōgō gbē p̀nɔne gɔɔ s̃inda pínki. Oni su n kĩnaa kū yā zĩ'ũnɔ pínki, ama oni yā f̀tinnanɔ gōgō n zĩda. Abire mé ani n aso lagonne. ²³ Tó Dikiri wènnɛ, tó n kè le, ĩni fuaro, gbē p̀nɔ ni tá be kū laakariio kpatena.

²⁴ Musa a anzure yā mà à kè lākū à òare nà pínki. ²⁵ À gbē laakaridenɔ sè Isaraila burinɔ té pínki à n d̀te gbēnɔn wàa s̃ɔs̃ɔronɔ don'aredenɔ ũ kū gbēnɔn bas̃ɔs̃ɔroo kū gbēnɔn bupla akurio kū gbēnɔn kurikurio. ²⁶ Akū òdigō yā gōgōnne gɔɔ s̃inda pínki. Yā zĩ'ũn òdi suo Musa kĩnaa, akū òdi yā f̀tinnanɔ gōgō n zĩda. ²⁷ Musa gèe à zè a anzureenɛ, akū à tà a b̀sun.

19

Sinai kpi sare

¹ Isarailanɔ bona Misila m̀ aakōde g̀n ² ò f̀tè Refidimu. Kū ò kà Sinai gbárannan, akū ò b̀raa kàte gwe Sinai kpi sare. ³ Musa didi à gèe Luda kĩnaa kpi p̀i musu, akū Dikiri lé z̀i à pì: N yā dí o Yakubu buri Isarailanɔnɛ: ⁴ A è lākū ma kè Misilanɔnɛ nà, lākū ma á sé ma su k̀áo ma kĩnaa, lākū ṽau d̀i a né sé a d̀mberɛea nà. ⁵ Tó a ma yā mà á ma bàka kunna k̀áo yā k̀na tera sà, anigō de ma gbē yenyĩdenɔ ũ buri s̃inda pínki té. Bee kū andunia de ma p̀ ũ

pínki, ⁶ ániḡ demene kínano kū sa'orino ũ, ma gbē kū ò kú adonano ũ. Yā kū ĩni o Isarailanonen gwe.

⁷ Musa kipa à gbē zōkōno sisi, akū à yā kū Dikiri ònee bàbañne pínki. ⁸ Gbēno wèa n pínki ò pì: Yā kū Dikiri òwere pínki òni ke. Akū Musa gèe à yā kū ò òo bàba Dikirine. ⁹ Dikiri pìne: Mani su n kīnaa túsukpe gègetee gūn, de ḡro kū maten yā onne, oni ma onigō n náani vī ḡro sīnda pínki. Akū Musa yā kū gbēno òo bàba Dikirine. ¹⁰ Akū Dikiri pìne: N gē n kīnaa n òñne ò gbà bo n zīdane gbāra kū ziao, ò n pókasanō pìpi. ¹¹ Òḡō kú soru gūn ziando, zaakū a ḡro aakōde zīn mani kipa mà ze Sinai kpi musu gbē sīnda pínki wára. ¹² N zīte lé sèeda dañne kpi pì pòro léa ari à likai pínki. N òñne ò laakari ke. Òsun didi kpi pìiaro. N gbēke sún o kea sero. Gbē kū à o kèa, ò ade de. ¹³ Òsun o ke adearo. Ò a pápa kū gbèeo ke ò a pápa kū kàao ò de. Pókāden yá, bisāsirin yá, à gāme. Tó ò mà ò kuru pè ò a yīsām pà, ò na kpi pìii.

¹⁴ Musa kipa kpi pìia à sù à gbēno lè à òñne ò gbà bo n zīdane ò n pókasanō pìpi. ¹⁵ À èra à pìñne: Àḡō kú soru gūn ḡro aakōde zī yāi. Àsun wūte kū nḡgbēoro. ¹⁶ Kū gu dō a ḡro aakōde pìia, akū legū ten pūtā àten pí, akū legū sisi kpi musu. Kū ò kuru yīsāmpanaa mà, akū vīna gbē kū ò kú büranno kū n pínki òten lukaluka. ¹⁷ Musa bō kūñwo büran à gèe kūñwo Luda kīnaa, akū ò zè zīte kpi pì sare. ¹⁸ Túsukpe dà Sinai kpila kū Dikiri kīpaa kū téo yāi. Túsukpe pì fùte lán tāmā túsukpe bà, akū kpi pì ten yīgāyīgā manamana. ¹⁹ Kuru yīsāmpana ten kara. Kū Musa yā ò, akū Luda wèa legūpūtānaa gūn.

²⁰ Dikiri kipa à zè Sinai kpi mìsōntea à Musa sisi, akū à didi à gèe gwe. ²¹ Dikiri pìne: N kipa n kpākē gbēno, òsun vī gulezekila ò su ò ma gwaro, de n parideno sún gagaro yāi. ²² Bee sa'ori kū òdi namaino, ò gbà bo n zīdane de màsun fēnyīro yāi. ²³ Musa pì Dikirine: Oni didiro, zaakū n kpākēwái n pì ò zīte lé sèeda da kpi pì pòro léa à ḡō n pó ũ. ²⁴ Akū Dikiri pìne: N kipa n Haruna sé n su kàao, ama sa'orino kū gbē kparano sún vī bara ò su ma kīnaaro de màsun fēnyīro yāi. ²⁵ Akū Musa kipa gbē pìno kīnaa à yā pìi òñne.

20

Dokayā mèn kurino

¹ Luda yā díkīna ò pínki à pì: ² Makūme Dikiri á Luda ũ. Ma á bóte zòblen Misila.

³ Àsungō dikiri ke vī ma gberaro.

⁴⁻⁵ Àsun póke taka ke à kúte à donyī kenero, pó kū à kú musu ke zīte ke í gūnn yá, zaakū makū Dikiri á Luda, nèsegōbademe ma ũ. Madì gbē kū à yemairono yā vāni wí n burino musu ari à gé pé n sākpenoa kū n nasiono. ⁶ Gbē kū ò yemai ò ma dokayāno kūnāno sō, madìḡō gbēke vī kūñwome ari n buria.

⁷ Àsun makū Dikiri á Luda tó sí pāpāro, zaakū gbē kū à ma tó sī pāpā mani tó à bo pāro.

⁸ Àḡō dōn kāmabogoro bi ma pómē. ⁹ Àḡō á bura zī kū á zī sīnda pínki ke ḡro suddo, ¹⁰ a supplade ḡō deáre kāmabogoro ũ, zaakū makū Dikiri á Luda ma pómē. Àsun zī ke ke ḡro pì zīro, ákōno ke á néḡōgbē ke á nēnḡgbē ke á zīkeri ḡōgbē ke nḡgbē ke á pókāde ke nibō kū à kú á bea. ¹¹ Zaakū ḡro suddon ma musu kū zīteo kè kū ísirao kū pó kū ò kú n gūnno pínki, akū ma kāmā bō a ḡro supplade zī. A yā mé à tò mā arubarikaa dà kāmabogoro pìn ma dìte ma pó ũ. ¹² Àḡō á de kū á dao bèere dō, de à ḡi ke būsū kū makū Dikiri á Luda maten kpááwan.

13 Àsun gbě dero.

14 Àsun zina kero.

15 Àsun kpāni oro.

16 Àsun yā dí á gbēdakearo.

17 Àsun á gbēdake on ni dero. Àsun a nɔ ni dero ke a zīkeri gōgbě ke nɔgbě ke a zù ke a zaaki ke pò kù à vīnɔ pínki.

18 Gbē sīnda pínki legūpūtānaa mà kù kuru yīsāmpānaa, ò legūpinaa è kù túsukpeo dɔ kpi musu, akù vīna n kù òten lukaluka ò ze zà dire. 19 Ò pì Musanɛ: Ñ yā owere n zīda, óni ma. Ñsun tó Luda yā owere, de òsun gagaro yāi. 20 Musa pīnne: Àsun tó vīna á kuro, zaakù kù à á yō à gwa yāin à sù, de àgō a vīna vī akūsō àsun durunna kero yāi. 21 Ò ze zà dire, akù Musa nà túsukpe gègetee pīi, gu kù Luda kun pìn.

Dikiri gbagbaki yā

22 Akù Dikiri pì Musanɛ: Ñ yā dí o Isarailanɔne: A mà kù á zīdao lākù ma yā òáre zaa musu nà. 23 Àsun tāna ke ke à namaro. Àsun andurufu ke wura pì tānanɔ ūro. 24 À ma gbagbaki bo kù ɛò à sa oa kù sānɔ kù zùnɔ, sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù kù kennakūkō sa'opɔ. Gu kù ma dītēáre àgō ma sísin, mani su á kīnaa mà arubarika daágu. 25 Tó áteni ma gbagbaki pì bo kù gbèeo, àsun bo kù gbè anaaoro, zaakù tó a gā pètea, a tò à gbāa lèn gwe. 26 Àsun ma gbagbaki bo à a didiki kero, de á pótompoke sún bo gbagbaki piaro yāi.

23

Yākēna a zéa

1 Àsun òpì baaru kpáro. Àsun ze kù gbě vānio éke sèedade ūro. 2 Àsun té parii yāvānikēnaa gūnlo. Àsun ze kù pario yākpate gūn à bo yāzede kpero. 3 Tó takaside yā nnaro, àsun ze kāaoro. 4 Tó n ibere zù ke a zaaki sàte akūsō n kpakù kāao, n a kù n géone be. 5 Tó n n zānguri zaaki è àten fu asoa, n kpái, ñsun a tónlo.

6 Tó takaside yā nna, àsun bo a kpero. 7 À ke zà kù manafikio. Àsun taarisaride ke gbě mana dero, zaakù mani tó taaride bo pāro. 8 Àsun gusaregba síro, zaakù gusaregba di tó wédenɔ vīna kūme, akūsō àdi gbě mananɔ yā lite kpedangara. 9 Àsun bòasu wé tāro. Á bòasuke dō, zaakù bòasunon á ū yā Misila. 10 Àgō pò tō á buranɔa à keke ari wè suddo, 11 a wè suppladen à tó zīte kámma bo à ñam pá, de á takasidenɔ le ò a zà kù à bùte gwenɔ kōnɔ we, nòbòsēntenɔ le ò a kpára só. À ke le dɔ kù á geepi búo kù á kùkpeo. 12 Àgō zī ke ari gɔrɔ suddo, a suppladen àgō kámma bo, de á zùnɔ kù á zaakinɔ le ò kámma bo, akūsō á zònɔ kù bòasunɔ ni le ò ñam pá. 13 Àgō yā kù ma òárenɔ kūna pínki. Àsun tānanɔ tó síro. Òsun n tó ma á lén sero.

Dikpe mèn aakōnɔ

(Bon 34:18-26)

14 Wè kù wèeo àgō su dikpe kemene gèn aakō. 15 Àgō Burodi Futenasari dikpe ke lākù ma dītēáre nà, àgō burodi futenasari só ari gɔrɔ suppla mɔ kù òdi pì Abibu gūn a gɔrɔa, zaakù mɔ pì gūnn a bɔten Misila. Gbēke sún su ma kīnaa ɔkoriro. 16 Àgō Pókēna dikpe ke gɔrɔ kù a na pókēnaaa, à á burapɔ káakunɔ kpáma. Àgō Pódufublena dikpe ke wè lakanaaa, gɔrɔ kù a á burapɔnɔ kākara pínki. 17 Wè kù wèeo gèn aakō á gōgbě sīnda pínki su kōkakarana ke makù Dikiri á Luda are. 18 Àsun pófutena kpáma lēle kù sa'opɔ aruoro. Àsun dikpe sa'opɔ

nísi dite gu d̄oaro. ¹⁹ Àgõ gé ma Dikiri á Luda ɔnn kũ á burapɔ káakunɔ. Àsun blène nòbɔ kuku kũ a da yõ'ioro.

Luda Malaika ni do a gbẽnne are

²⁰ Mani malaika gbare à doáre are à á dākpā zén à ká kááo gu kũ ma kèken. ²¹ À laakari d̄o a yāa à a yā ma. Àsun bo a kpero, zaakũ ani sùru ke kááo á taari yā musuro kũ ma tó kúa yāi. ²² Tó a a yā mà akūsõ a yā kũ ma óare kè pínki, manigõ de á iberenɔ ibere ũme, á weterinɔ weteri ũ. ²³ Ma malaika pì ni doáre are à gé zeáre bùsu kũ Amɔrinɔn kun kũ Itinɔ kũ Perizinɔ kũ Kanaanɔ kũ Ivinɔ kũ Yebusinɔ, mani n̄ kakate. ²⁴ Àsun kúte n̄ tãnanɔne à doñyĩro, àsun n̄ kena kero. À n̄ gboro à n̄ gbènɔ wíwi. ²⁵ À d̄o Dikiri á Ludai, ani arubarika daáre á pòblen kũ á pómínaao, ani gyãno kēáwa. ²⁶ Nɔgbènɔ ni nò bote á bùsunlo akūsõ para nigõ kunlo. Mani á wèndi bà doáre kũ m̀kakõanaao. ²⁷ Mani vĩna dada gbẽ kũ ò kú á arenɔi, mani tó bídi gẽ buri kũ a ka n̄ kĩnaanɔgu, mani tó á iberenɔ kpe liáre. ²⁸ Mani zúmantènɔ gbare á are ò ká Ivinɔgu kũ Kanaanɔ kũ Itinɔ ò pémmaáre. ²⁹ Adi ke mani pémmaáre wè do gũn gònɔnlo, de bùsuu pì sún gõ lákpe ũ nòb̄s̄ent̄enɔ daálaro yāi. ³⁰ Manigõ pémmaáre busebuseme ari à ke dasi à ká à bùsu sí. ³¹ Mani á bùsu lé daáre zaa Isira T̄era léa ari Filisitininɔ Isira léa, zaa gbáranna lén ari Yuflati léa. Mani bùsupidenɔ naáre á ɔĩ à pémma. ³² À bàka sún̄gõ kú n̄ yãn ke n̄ tãnanɔ yãnlo. ³³ Àsun tó ògõ kú á bùsunlo, de òsun tó à durunna kemenero, zaakũ tó a n̄ tãnanɔ gbàgba, a tankute kpàkpa á zĩdaneme.

24

Luda bàka kunna kũ Isarailanɔ sèedaa

¹ Dikiri pì Musane: M̀k̄n kũ Harunao kũ Nadabuo kũ Abiuo kũ Isaraila gbẽ z̄k̄ gbènɔn baaakõ akurinɔ, à didi kpia à mó ma kĩnaa, à donyĩ kemene zaa z̄. ² M̀k̄mm̄e ìni namai ndo, gbẽ kparanɔ sún su kãniro akūsõ pari sún didi kũn̄wo kpi d̄ik̄na musuro.

³ Musa gèe à yā kũ Dikiri òo gbãñne pínki kũ dokayãno pínki. Ò wè leelee n̄ pínki ò pì: Yā kũ Dikiri ò pínki óni ke. ⁴ Akũ Musa yā kũ Dikiri òo pìnɔ kè takada gũn pínki.

À fùte k̄n̄k̄n̄k̄n̄ à gbagbaki b̄o kpigereei, akũ à gbèe pètepete mèn kuri awεεpla Isaraila buri mèn kuri awεεplanɔ p̄ ũ. ⁵ À Isaraila kefennanɔ z̄i kũ z̄usanenɔ, akũ ò sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ òo Dikiria kũ sáabukpana sa'opɔnɔ. ⁶ Akũ Musa z̄u pìnɔ aru s̄i à kpàate leu pla. À a leu do dite kũ tao à a leu do àt̄e gbagbakia. ⁷ Akũ à Dikiri bàka kunna kũn̄wo takada s̄e à a kyó kèr̄ne. Akũ ò pì: Yā kũ Dikiri ò pínki óni ke óni m̄i natene. ⁸ Akũ à aru p̄i s̄e à f̄ãr̄ma à pì: Dikiri bàka kunna kááo arun gwe lákũ a mà n̄a pínki.

⁹ Musa kũ Harunao kũ Nadabuo kũ Abiuo kũ Isaraila gbẽ z̄k̄ gbènɔn baaakõ akurinɔ didi kpia. ¹⁰ Ò Isarailanɔ Luda è. Safia gbè gusara katena a gbá ḡei, a í de búgu swáswa lán ludambe búgu bà. ¹¹ Luda dí yāke ke Isaraila gbãnade p̄in̄nero. Ò wé siálee, akũ ò p̄o blè ò í m̄i.

Musa kunna Sinai kpi musu

¹² Dikiri pì Musane: N̄ didi kpia n̄ mó ma kĩnaa ñgõ kú gwe. Mani gbè anlo kũ ma a dokayãno k̄en̄o kpámma, de n̄ le n̄ dañne. ¹³ Akũ à fùte kũ a kpàasi Ȳosuaò, òten gé didi Luda kpia. ¹⁴ Akũ Musa pì gbẽ z̄k̄n̄ne: Àgõ ó d̄a la, óni era ò su á kĩnaa. Haruna kũ Uruo nigõ kú kááo. Tó gbẽke yāke v̄i, à géo n̄ kĩnaa. ¹⁵ Akũ Musa didi kpi p̄ia. Túsukpe dà a m̄is̄nt̄ela, ¹⁶ akũ Dikiri gakuri k̄pa Sinai kpi p̄ia. Túsukpe p̄i daala le ari ḡoɔ s̄uddo, a ḡoɔ suppladen Dikiri lé z̄u Musai

zaa túsukpe pìi gūn. ¹⁷ Isarailanɔ Dikiri gakuri è lán té kú àdi n ble bà kpi pìi mìsɔntea. ¹⁸ Akū Musa gè téluku pìi gūn à èra à didi kpi pìia. À kú gwe ari gɔɔ bupla fānantē kú gwāanio.

31

Luda bizakuta

¹ Dikiri yā ò Musanɛ à pì: ² N ma! Ma Uri né Bezaleli, Uru daikore, Yuda buri sè. ³ Ma tò ma Nini kúa, akū à ɔndɔ kú gonio kú dɔnaao lè ɔzī pínki gūn. ⁴ À zāble pónɔa dɔ kú wuraaoo kú andurufuoo kú m̀gotɛo. ⁵ À gbè bèereɛde ana dɔ kú a dana pò gūnwo kú lí'anaao kú ɔzī sīnda pínki. ⁶ Abire gbera ma Aisamaki né ɔliabu, Dā buri dīte a kpányīri ũ. Ma ɔzīkerinɔ gbà ɔndɔ n pínki, de ò le ò pò kú ma dītennɛnɔ ke pínki: ⁷ Dakareki kuta kú doka àkpatiio kú a nékpareo kú kpé pì pò ketenɔ pínki, ⁸ teburu kú a pò ketenɔ, wura atēne fitiladibɔ kú a pò ketenɔ pínki, turaretitikpataki, ⁹ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú oki kú a pò ketenɔ pínki, dàga kú a dibɔɔ, ¹⁰ pókasa kú ò tənɔ, sa'ori Haruna pókasa kú ani naomainɔ kú a nénɔ sa'opɔkasanɔ pínki, ¹¹ pò sakenísi kú bizakuta turaretiti gbī nnannaoo. Ò pò pìnɔ ke lākū ma dītenne nà pínki.

Kámmabogɔɔ yā

¹² Dikiri yā ò Musanɛ à pì: ¹³ N o Isarailanɔne ò kámmabogɔɔ kú ma dīte yā da, zaakū à de sèeda ũ makū kú ákɔnɔ dagura ari á buria, de à le à dɔ makū Dikiri ma á sé ma gbēnɔ ũ. ¹⁴ Àgɔ kámmabogɔɔ pì yā da, zaakū gɔɔ pì kúáre adoname. Gbē kú à gɔɔ pì tēɛ kè, ade gàmɛ. Gbē kú à zī kè gɔɔ pìia, ò ade bo a gbēnɔ té ò a de. ¹⁵ Àgɔ zī ke gɔɔ suddo, a gɔɔ suppladen áni kámma bo, zaakū makū Dikiri ma pómɛ. Gbē kú à zī kè kámmabogɔɔaa gàmɛ. ¹⁶ Isarailanɔ gɔ kámmabogɔɔ pì yā kúna ò dīte gɔɔ zɔkɔ ũ ari n buria ma bàka kunna kúńwo yā ũ. ¹⁷ Anigɔ de sèeda ũ makū kú Isarailanɔ dagura gɔɔ sīnda pínki, zaakū makū Dikiri ma musu kú anduniaoo kè gɔɔ suddomɛ, akū ma làka ma kámma bò a gɔɔ supplade zī. ¹⁸ Kú Dikiri yā ò Musanɛ Sinai kpi musu à làka, akū à dokayā kè gbè anlonɔa mèn pla kú a zīda ɔneoo à kpàa.

32

Wura zùsane b̀rɔɔ

¹ Kú gbēnɔ è Musa dí kipa kpia likalikaro, ò kàkara Harunai ò pìne: N fute n tāna kenɔ kewere ò dowerɛ are, zaakū Musa kú à ó b́te Misila pìi, ó dɔ yā kú à a lèro. ² Akū Haruna pìíne: À á nɔgbēnɔ wura pòsānɔ b́te kú á négɔgbēnɔ pónɔ kú á nénɔgbēnɔ pónɔ à suomenɛ. ³ Akū n pínki a wura pòsānɔ b̀bo ò kpà Harunaa. ⁴ À sī à kàsa lán zùsane bà, akū à l̀lɔ. Akū ò pì: Isarailanɔ, á tānan dí! Àkū mé à á b́te Misila. ⁵ Kú Haruna è ɛ, à sa'oki b̀ zùu pì are, akū à kpàkpaa kè à pì: Dikiri dikpe kun zia. ⁶ Kú gu d̀, gbēnɔ fute ò sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú òa kú kennakúkɔo sa'opɔo. Gbēnɔ vùte òten pò ble òten í mi, akū ò fute òten pāpā ke.

⁷ Akū Dikiri pì Musanɛ: N kipa n gè! N gbē kú n bo kúńwo Misilanɔ yāka. ⁸ Ò kè zé kú ma m̀ńnea likalika, ò wuraa kàsa tāna ũ lán zùsane bà, ò kùtɛne ò sa òa ò pì, Isarailanɔ tāna kú à n b́te Misilan gwe. ⁹ Akū Dikiri èra à pì Musanɛ: Ma è gbē pìnɔ sā gbāname. ¹⁰ N gomala de mà a pɔfē kipańma mà n kakate, ama mani n burinɔ ke dasi. ¹¹ Akū Musa kúte kè Dikiri a Ludanɛ à pì: Dikiri, b́yāin nten pɔfē kipa n gbēnɔa kú n n b́te Misila kú n gbāna purao kú n gāsā gbānaoo? ¹² Misilanɔ nì pì n kakatena yāin n n b́te, de n le n n dɛde kpino

musu ò ñ láka andunia gūn. Ñ n pɔfɛ kpáte ñ yā kū ñ ye ñ kipa n gbɛnɔaa pì bo n nɛsɛn. ¹³ Ñ dɔ n zɔblerinɔ Ibrahim kù Isaakuo kù Isarailao yān, zaakū n la dāíne kù n zīdao n pì, ñni ñ buri kara lán susunenɔ bà, ñni būsū kù n a yā óíne kpá ñ burinɔa ògō vī gɔɔ sīnda pínki. ¹⁴ Akū Dikiri yā kù à pì áni kipa a gbɛnɔaa pìi bò a nɛsɛn.

¹⁵ Musa èra à kipa kpia, à doka gbè anlo mèn pla pìnɔ kūna a ɔí. Yā kēna gbèe pìnɔa kpa plapla pínki. ¹⁶ Luda mé à gbè anlo pìnɔ à, àkū mé à yā kēíma. ¹⁷ Yɔsua gbɛnɔ wiki mà, akū à pì Musane: Ñ zī wiki ma dɔ búrān. ¹⁸ Musa pì: Kùwiki mé à dɔ gwero, wēnda ɔɔ dɔn gwe sōro, gbɛnɔ lèsinaan maten ma. ¹⁹ Kū à kà kāni kù buraao, à è òten ũ wā zusa pì are, akū à pɔ fè. À gbè anlo kù à kūnaa pìnɔ pàte kpigereei gwe, ò wīwi. ²⁰ Akū à zusa kù ò pìi pìi sè à dà tén. À a títì bò, akū à kà ñn à kpà Isarailanɔa, ò mì. ²¹ Akū Musa Haruna là à pì: Bón gbè pìnɔ kēnne, gbasa n tò ò durunna zɔkɔ dí taka kèe? ²² Akū à wèa à pì: Ñsun pɔ fèro, mare. Ñ gbè pìnɔ dɔ, kù ò vāni. ²³ Mókɔnɔ mé ò pìmene mà tāna ke ke à doíne are. Ò pì Musa kù à á bóte Misila pìi, ò dɔ yā kù à a lèro. ²⁴ Akū ma pìíne gbè kù ò wura vīnɔ bote ò suo. Kù ò sùo, akū ma kà tén, akū à bò zusané bɔroɔ pì ũ.

²⁵ Musa è Haruna tò gbɛnɔ teni ñ poyeina ke, akū ò gè lalandi pò ũ ñ íberenɔne. ²⁶ Akū à zè bura zélea à pì: Gbè kù ò kú Dikiri kpanɔ su ma kuru. Akū Levi burinɔ kākara a kuru. ²⁷ À pìíne: Dikiri Isarailanɔ Luda pì, á baadi a fēneda loko à dodo buraai zéle kù zéleo, á baadi a gbɛnɔ kù a gbɛnnanɔ kù a gbèdakenɔ dede. ²⁸ Levi burinɔ kè lākū Musa dāíne nà. Gbè kù ò ñ dede zī pìiano kà gbɛnɔn dúbū aakɔ taka bà. ²⁹ Akū Musa pì Levi buri pìnɔne: Lākū a bo á néno kù á gbɛnɔ kpè nà, a á zīda kpà Dikiria gbāra, Dikiri arubarikaa dàágu gbāran gwe.

Musa kutɛkena Dikirinɛ Isarailanɔne

³⁰ Kū gu dɔ Musa pì Isarailanɔne: A durunna zɔkɔ kè, bee kù abireo mani era mà didi kpia mà gé Dikiri kīnaa dɔ, òdigɔ dōro ke mani le mà kúte kenéare á durunna yā musu. ³¹ Akū à èra à gèe Dikiri kīnaa à pì: N yā nna! Gbè pìnɔ durunna zɔkɔ kè, ò tāna ke kè ñ zīdane kù wurāao. ³² Ñ sùru ke! Ñ ñ durunna kēíma. Tó lenlo, ñ ma tó warawara takada kù n kèe gūn. ³³ Dikiri pìine: Gbè kù à durunna kèmene tón mani warawara ma takada gūn. ³⁴ Ñ gé kù gbɛnɔ gu kù ma ònnen sà. Ma Malaika ni donne are. Bee kù abireo tó ma wétāmmana gɔɔ kà, mani wé tāmma ñ durunna yāi. ³⁵ Akū Dikiri gagagyā kà gbɛnɔgu zūsane kù ò tò Haruna pìi pì yāi.

33

¹ Dikiri pì Musane: Ñ futɛ ñ go la, mɔkɔn kù gbè kù n bo kūíwo Misilanɔ, ñ gé kūíwo būsū kù ma la dà Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo ma pì mani kpá ñ burinɔan. ² Mani malaika gbare à doáre are mani péare Kanaanɔa kù Amɔrinɔ kù Itinɔ kù Perizinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔ. ³ À gé būsū kù vī kù zó'io din pìi gūn. Ama mani gé kāáoro, de màsun á kakate zénlo yāi, zaakū sāgbānadenɔn á ũ. ⁴ Kù gbɛnɔ yā pāsī pìi mà, ò ɔɔ dɔ, akū gbèke dí a zāblebɔnɔ da dorō. ⁵ Zaakū Dikiri gīnake à yā ò Musane à o Isarailanɔne à pì: Sāgbānadenɔme ñ ũ, bee tó ma taa ò kūíwo gèse do, mani ñ kakate. Ñ baadi ñ zāblebɔnɔ bobo, manigɔ dɔ deran mani ke kūíwo nà. ⁶ Akū Isarailanɔ ñ zāblebɔnɔ bòbo, odi da dorō zaa Orebu kpi kīnaa.

⁷ Musa dì bizakuta sé à gé dɔ bura kpè boruna kù bura pìio fítì. À tó kpà kuta pìine dakareki kuta. Gbè kù à ye Dikiri yāi ade dì bo à gé dakareki kuta pì kīnaa bura kpè gwe. ⁸ Tó Musa bò àten gé kpé pì kīnaa, baadi dì bo à ze a kpélelea àgō

a gwa ari à gé à gën. ⁹ Tó Musa gë kpé pìn, téluku di kipa àgō dō kpéleleá, akū Dikiri di yā o kāao. ¹⁰ Tó gbēnō è téluku pì dō kpélele píia, baadi di donyĩ ke a kpéleleá. ¹¹ Dikiri di yā o kū Musao tētētē, lākū gbē di yā o kū a gbēnnao nà. Musa di era à su bùran, ama Nuni né Yōsua a kpàasi di bo kpé pì gūnlo.

Dikiri bo à suna Musaa

¹² Musa pì Dikirine: N pìmenē mà gé kū gbē pìnō, ama nídi gbē kū nten damene omenero. N pìmenē yā n ma dō n gbēnna ũ akūsō ma n pōnna lè. ¹³ Zaakū ma n pōnna lè, n tó mà n laasunnō dō sà, de mà le màgō n dō màgō nna kūnwō yāpura. Ngō dō kū buri díkīna bi n gbēnōmē. ¹⁴ Akū Dikiri wèa à pì: Ma wé nigō téái mà á gba kámmabonaa. ¹⁵ Musa pì: Tó nídi wé téwáiro, òsun ó fute laro. ¹⁶ Tó nídi gé kūoro, deran oni le ò dō kū makū kū n gbē pìnō ó nna kūnwō? Oni ó dōkōne kū buri pāndenō andunia gūn deramē? ¹⁷ Dikiri pìne: Yā kū n gbēkama pì mani ke, zaakū n ma pōnna lè, má n dō ma gbēnna ũ.

¹⁸ Musa pì: N n gakuri mōmenē. ¹⁹ Akū Dikiri wèa à pì: Mani tó ma manake pínki gē n arē, mani ma tó Dikiri sísi n arē, zaakū gbē kū má ye mà sùru ke kāaon mani ke kāao, akūsō gbē kū má ye mà wēnda dōnen mani dōne. ²⁰ Akū à pì: Īni fō n ma ān gwaro, zaakū bisāsiri ni fō à wé simale àgō kunlo. ²¹ Dikiri pì: N gu gwa da ma sare la. N ze gbēe musu gwe. ²² Tó ma gakuri pì ten gē, mani n soto gbēsokōn mà a o kúnla ari mà gēte. ²³ Tó ma a o gōnla, ĩni ma kpe kpa e sà, ama oni fō ò ma ān ero.

34

Gbè anlo dufunō

¹ Dikiri pì Musane: N gbè anlo ke mèn pla lán a káakunō bà, mani yā kū ò kú a káakupō kū n wìnōa kēm̄ma. ² Ngō kú soru gūn kōnkō. N didi Sinai kpia n ze ma arē a mìsōntea. ³ Gbēke sún su kūnworo. Òsun gbēke e gukea kpi píia sero. Bee sã ke zù sún su pó ble a gēiro.

⁴ Musa gbè anlo à mèn pla lán a káakunō bà. À fute kōnkō káakukaaku, akū à didi Sinai kpia à gbè anlo mèn pla pìnō kūna a oĩ lākū Dikiri òne nà. ⁵ Dikiri kipa túsukpe gūn à zè a sare, akū à a zīda tó sísi. ⁶ Kū Dikiri ten gē a arē, à a tó sísi à pì: Dikiri, Dikiri Luda wēndadōnneri sùruden ma ũ. Ma pō di fē likaro, má gbēke kū náanio vī zōkō. ⁷ Madìgō gbēke vī kū gbēnō ari n buri lémmē, mani n yā vāninō kēm̄ma kū n taarinō kū n durunnano. Ama madì tó taaride bo pāro. Madì denō yā vāni wí n nēnō musu kū n daikorenō kū n sākpenō kū n nasionō. ⁸ Musa wùte a nèsele kutena à donyĩ kēne gōnō ⁹ à pì: Dikiri, zaakū ma n pōnna lè, n gé kūoo. Bee kū gbē pìnō sã gbāna, n sùru ke kūoo ó yā vāninō kū ó durunnano musu n ó sé n pónō ũ.

Luda bàka kunna kū Isarailanō (Bon 23:14-19)

¹⁰ Dikiri pì: Ma bàka nigō kú kááome. Mani yābonsare ke á pínki wára, kū gbēke dí a taka ke buri ke gūn andunian zikiro. Buri kū ò líkaáino ni ma yākēna e, zaakū mani yā naaside ke kááo. ¹¹ Àgō yā kū ma óare gbāra kūna, mani péare Amōrinōa kū Kanaanō kū Itino kū Perizino kū Ivino kū Yebusinō. ¹² À laakari ke! Àsun lédokōnō ke kū bùsu kū átēn gé gën denōoro, de àsun tankute kpákpa á zīdanero yāi. ¹³ À n sa'okinō gboro à n tāna gbēnō wíwi à Asera líno zōzō. ¹⁴ Àsun kúte tānanero, zaakū makū Dikiri ma tón Gōba, madì gōba kpá. ¹⁵ À laakari ke! Àsun lédokōnō ke kū bùsupidenōoro, zaakū tó òten pāpā ke n tānanō yā musu, òten sa om̄ma, oni á sísi à n sa'ona nōbō só kūnwome. ¹⁶ Àsun

nɔ sé á nénɔne n̄ t́ero, zaakū t́o n̄ ńnɔgb̄nɔ ten p̄p̄a ke n̄ t̄anano ȳa musu, oni t́o á ńnɔ p̄p̄a ke k̄n̄wo se. ¹⁷ Àsun mò pi t̄ana ũro.

¹⁸ Àḡɔ Burodi Futenasari dikpe ke. Àḡɔ burodi futenasari só ḡɔɔ suppla m̄o k̄u òdi pi Abibu ḡun l̄akū ma d̄iteáre n̄a, zaakū m̄o p̄i ḡun a b̄ote Misila. ¹⁹ Á daudunɔ bi ma p̄nɔme n̄ p̄ínki k̄u á p̄ók̄ade né s̄a k̄áakunɔ n̄ p̄ínki, zù ke p̄o ketenɔ. ²⁰ Àḡɔ zaaki né s̄a k̄áaku bo k̄u s̄ao. T́o ádi boro, à a waka f̄i à de. Àḡɔ á daudunɔ bo. Gb̄eke s̄un su ma k̄inaa ɔkoriro. ²¹ Àḡɔ z̄i ke ḡɔɔ suddo à k̄amma bo a ḡɔɔ supplade z̄i, bee búwiḡɔɔ ke p̄ók̄eḡɔɔn ȳa.

²² Àḡɔ Pók̄ena dikpe ke ḡɔɔ k̄u a na burap̄o k̄áaku kek̄enaa. Àḡɔ Pódufublena dikpe ke w̄è lakanaaa. ²³ W̄è k̄u w̄èeo ḡɔgb̄e s̄inda p̄ínki ḡɔ su makū Dikiri Isarailanɔ Luda are ḡèn aak̄o. ²⁴ Mani péáre burinɔa mani á b̄usu lé karaáre. Gb̄eke ni á b̄usu ni de ḡɔɔ k̄u át̄en su makū Dikiri á Luda are w̄è k̄u w̄èeo ḡèn aak̄oro. ²⁵ Àsun p̄ófutena kp̄ama l̄eɛe k̄u sa'op̄o aruoro. Àsun V̄inla sa'onano òbo d̄ite gu d̄baro. ²⁶ Àḡɔ gé makū Dikiri á Luda ɔnn k̄u á burap̄o k̄áakunɔ. Àsun bl̄ene òbo kuku k̄u a da ȳ'ioro.

²⁷ Akū Dikiri p̄i Musane: N̄ ȳa p̄inɔ k̄e takadan, zaakū ma bàka kunna k̄unwo k̄u Isarailanɔ ȳanɔn gwe. ²⁸ Musa k̄u k̄u Dikirio gwe ari ḡɔɔ bupla f̄anant̄e k̄u gw̄aanio p̄óblenaa sari p̄óminaa sari. Akū Dikiri a bàka kunna k̄unwo ȳa m̄en kurinɔ k̄è gb̄e anlo p̄inɔa.

Musa an t́ek̄enaa

²⁹ K̄u Musa k̄ipa Sinai kp̄ia, à gb̄e anlo m̄en pla k̄u doka k̄eaa p̄inɔ k̄una a ɔi. À d̄s k̄u a an ten t́e ke n̄ ȳa'onano k̄u Dikirio ȳairo. ³⁰ K̄u Haruna k̄u Isarailanɔ a è n̄ p̄ínki, a an ten t́e ke, v̄ina n̄ k̄u ò nai. ³¹ Akū Musa n̄ sísi. Haruna k̄u gb̄e z̄ók̄onɔ era ò s̄u a k̄inaa, akū à ȳa ò k̄unwo. ³² Abire ḡbera Isarailanɔ n̄ai n̄ p̄ínki, akū à ȳa k̄u Dikiri d̄iteare Sinai kp̄i musu òn̄ne p̄ínki. ³³ K̄u à ȳa òn̄ne à làka, à fáta k̄u a an̄nwa. ³⁴ T́o à ḡè à ȳa o k̄u Dikirio, àdi fáta go ari à era à bo. T́o à b̄ò, àdi ȳa k̄u Dikiri d̄iteare o Isarailanɔne, ³⁵ akū òdi e a an ten t́e ke. Musa d̄i era à fáta k̄u a an̄nwa ari à era à ḡè à ȳa o k̄u Dikirio.

40

Bizakuta sak̄enaa

¹ Dikiri p̄i Musane: ² N̄ kuta d̄o k̄u à de dakareki kuta ũ m̄o k̄áakun ḡɔɔ k̄áaku z̄i ³ n̄ àkpati k̄u doka gb̄e anlonɔn k̄u a ḡun d̄iten n̄ l̄ábure kp̄ai. ⁴ N̄ ḡè k̄u teburuo n̄ a tanɔ k̄átea z̄éazea. N̄ ḡè k̄u fitiladib̄oɔ n̄ a fitilanɔ kek̄e. ⁵ N̄ wura turaretitikpataki d̄ite doka àkpati are n̄ kuta kp̄élele l̄ábure kp̄a n̄ tataale. ⁶ N̄ sa'op̄o k̄u òdi k̄a t̄én à t́e k̄u oki d̄ite dakareki kuta kp̄élelea, ⁷ n̄ dàga d̄ite dakareki kuta dagura k̄u sa'okio n̄ í k̄án. ⁸ N̄ kara kp̄a n̄ likai, n̄ l̄ábure kp̄a karaa p̄i léa.

⁹ N̄ p̄o sak̄en̄isi sé n̄ k̄u kp̄é p̄ia k̄u p̄o k̄u ò k̄u a ḡun̄nɔ p̄ínki n̄ d̄ite ma p̄o ũ k̄u a z̄ikeb̄onɔ, oni ḡɔ ma p̄o ũ. ¹⁰ N̄ n̄isi p̄i k̄u sa'oki p̄ia k̄u a z̄ikeb̄onɔ p̄ínki. N̄ sa'oki p̄i d̄ite ma p̄o ũ, aniḡɔ de ma p̄o ũ deñla. ¹¹ N̄ n̄isi p̄i k̄u dàga p̄ia k̄u a dib̄oɔ, oni ḡɔ ma p̄o ũ. ¹² N̄ su k̄u Harunao k̄u a n̄nɔ dakareki kuta kp̄élelea n̄ n̄ z̄ú o gwe. ¹³ N̄ sa'ori p̄ókasanɔ da Harunane, n̄ n̄isi k̄ua n̄ a d̄ite ma p̄o ũ, ani ḡɔ ma gb̄agbari ũ. ¹⁴ N̄ su k̄u a n̄nɔ d̄o n̄ utagyabanɔ dadañne, ¹⁵ n̄ n̄isi k̄uk̄un̄ma l̄akū n̄ k̄u n̄ dea n̄a, oni ma gbagba. N̄isikummanaa p̄i mé ani t́o òḡɔ de ma gb̄agbarino ũ ari n̄ buria. ¹⁶ Musa k̄è l̄akū Dikiri òne n̄a p̄ínki.

¹⁷ N̄ bona Misila wè plade m̄ káaku ḡō káakua ò kuta p̄i d̄. ¹⁸ Kū Musa ten kuta p̄i d̄, à a zeb̄ō p̄èp̄ete ḡã, akū à a lípet̄ēō p̄èpen à a líkpakpan̄ō kp̄àkpan, akū à lípet̄ēō p̄èp̄ete. ¹⁹ À biza k̄ua, akū à bára k̄utea lákū Dikiri òne nà. ²⁰ À sèeda gb̄è anlon̄ō s̄è à kà àkpatii p̄i ḡūn, à àkpatii p̄i sélin̄ō dà a z̄ã̄ō ḡūn, akū à a né k̄utea. ²¹ À ḡèō kp̄én, akū à lábure kp̄à sèeda àkpatii p̄ii lákū Dikiri òne nà. ²² À teburuu d̄ite dakarēki kutan lábure p̄i kp̄élele kpa gugb̄anduru kpa. ²³ À burodii k̄utea Dikirine z̄éaz̄ea lákū à òne nà. ²⁴ À fitiladib̄ō d̄ite dakarēki kutan arēd̄ok̄ōana teburuua ḡè̄mid̄ok̄i kpa, ²⁵ à fitilanō n̄ana Dikiri arē lákū à òne nà. ²⁶ Akū à wura turaretitikpataki p̄i d̄ite dakarēki kutan lábure sarē, ²⁷ akū à turaretiti gb̄i nnanna kp̄àtaa lákū Dikiri òne nà. ²⁸ Akū à lábure kp̄à kuta p̄i léa.

²⁹ À sa'op̄ō k̄ū òdi ká tén à té k̄ū oki d̄ite dakarēki kuta kp̄élele, akū à sa'op̄ō k̄ū òdi ká tén à té k̄ū òa k̄ū flawaao lákū Dikiri òne nà. ³⁰ À dàгаа p̄i d̄ite dakarēki kuta dagura k̄ū sa'okio, akū à í k̄àn. ³¹ Gwen Musa k̄ū Harunao k̄ū a néḡōgb̄è̄ō d̄i n̄̄ō k̄ū n̄̄ gb̄án̄ō pípin. ³² Tó òten ḡē dakarēki kutan, ke tó òten na sa'okii, òdi n̄̄ō k̄ū n̄̄ gb̄án̄ō pípin lákū Dikiri ò Musane nà. ³³ Akū à karaa kp̄à à lika kuta p̄ii k̄ū sa'okio, akū à lábure kp̄à karaa p̄i léa. Len Musa z̄i p̄i k̄è à làka le.

Dikiri gakuri kipana bizakutan
(Nar 9:15-23)

³⁴ Akū téluku p̄i dà dakarēki kuta p̄ila, Dikiri gakuri kuta p̄i p̄a. ³⁵ Musa dí f̄s̄ à ḡè dakarēki kuta p̄i ḡūnlo, k̄ū téluku dàala akūs̄ō k̄ū Dikiri gakuri kuta p̄i p̄a ȳai.

³⁶ Isarailanō t̄aa'onaa ḡūn, tó téluku p̄i gò kuta p̄ia, akū òdi fute k̄ū t̄ao. ³⁷ Tó téluku p̄i dí goaro, òdi fute k̄ū t̄aoro, sé z̄i k̄ū à gò. ³⁸ F̄ānant̄ē Dikiri téluku d̄i da kuta p̄ila, gw̄āani s̄s̄ té d̄iḡō kú téluku p̄i ḡūn. Len Isarailanō d̄i e le n̄̄ p̄ínki n̄̄ t̄aa'onaa ḡūn p̄ínki.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōmō wooda ye Isireliba ba swī ba ka Gusunō sāwa. Yāku kowoba ba tambu wooda ye sōsi. Wooda ye, ya bu sōsimōwa gāa ni nu disi mō ka ni nu ñ disi mō. Ya maa nēε, n weene Isireliba ba n dēere bu sere Gusunō susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mō ka ye ya ñ disi mō, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yāku, wiru 16.
5. Dēerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dō mwaararuginu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi soka saa win kuu bekurugii tèn mi ba ra nùn sǎn di. ² U nùn sōwa u nēε, a Isireliba sōwō a nēε, ben goo ù n kī u nε, Yinni Gusunō yākuru kua, u koo kpī u ketε go, ñ kun mε yāaru.

³ N n yāku dō mwaararugira yēro u mō ka ketε, ketε ye, ya ko n sāawa ketε kineru te ta ñ alebu gaa mō. U koo yāku te kowa nen sāa yerun kǎnnōwō, kpa u ka nε, Yinni Gusunōn durom wa. ⁴ U koo win nōma sǎndiwa ketε yen wiru wǎllō ye nε Gusunō na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo ketε ye gowa nε, Yinni Gusunōn wuswaaō nen kuu ten kǎnnōwō. Aronin bibu be ba sāa yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nō bōka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa bōtiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dō doke. ⁸ Dō wi sōra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dō doke. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararuginu nìn nubura koo nε, Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dō mwaararugiru mō ka yāaru, ñ kun mε ka boo, yāa kinera u koo go, ñ kun mε boo kineru te ta ñ alebu gaa mō. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sō yēsǎn nǎm geu gia Yinni Gusunōn wuswaaō kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nō bōka sikerena. ¹² U koo yaa ye bōtiriwa kpa u kpēε yāku dō sō ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dō doke, yu dō mwaara mam mam. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tèn nubura koo nε, Yinni Gusunō dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dō mwaararugiru mō ka gunōsu, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun mε totoberenu. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunō ge na yāku yerō. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yēka yēka yāku yee ten yēsǎo. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōru wīa u kō yāku yerun sō yari yeru gia mī ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun sosianε. Yen biruwa u koo gu dō kpēε, kpa gu dō mwaara. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tèn nuburu ta koo nε Yinni Gusunō dore.

2

Yāku ni ba kua ka dīa binnu

¹ Goo ù n kī u Yinni Gusunō yākuru kua ka win dīa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dō doke yāku yerō. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba sāa yāku kowobu. Ben turowa u koo som men

nəm wəə teeru saka u doke yaku yerun wallo ka turare ye kpuro kpa u dɔɔ doke. Yera ya koo de Gusunə u n yero yaaye. Ya ko n sāawa yaku dɔɔ mwaararugiru tən nubura koo Yinni Gusunə dore. ³ Som me mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dia dɛranu, domi ba ka nu Yinni Gusunə yākuru kua.

⁴ A n Yinni Gusunə yākuru kuamme ka kira ni ba wɔɔwa, kaa nu kowa ka som me ba gum yeka n kun me me ba ka gum burina ba n seeyatia doke.

⁵ Ba n koo yaku te kon na ka kira ni ba sənwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yeka nin wallo. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Ba n koo yaku te kon na, ka kira te ba koo wɔ, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yaku kira te dawa Yinni Gusunən sāa yerɔ. Kpa u tu yaku kowo wɛ u ka tu da yaku yerɔ. ⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunə u n yero yaaye kpa u tu dɔɔ doke yaku yee ten mi, kpa tu dɔɔ mwaara. Ta ko n sāawa yaku dɔɔ mwaararugiru tən nubura koo Yinni Gusunə dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mɔ. Nu kuawa mi dia dɛranu domi ba ka nu Gusunə yaku dɔɔ mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yaku dɔɔ mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹² Kaa kpī a ka wunen dia gbiikinu Yinni Gusunə naawa. Adama a n ka nu yaku dɔɔ mwaararuginu mɔ yaku yerɔ.

¹³ Dia ni a ka yākuru mɔ kpuro, kaa nu bɔru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bɔru ta sāawa wunɛ ka Gusunən arukawanin yireru. Yen sɔna ba ko n da tu doke yākuru baatere sɔɔ.

¹⁴ I n kī i ka bɛn gberun dia gbiikinu na Yinni Gusunən mi, i ko i nu sɔmɛwa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare sɔndi nin wallo. Ya ko n sāawa yākuru. ¹⁶ Yaku kowowa u koo som me mu sāa Gusunəgim dɔɔ doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunə u n yero yaaye. Ya ko n sāawa yaku dɔɔ mwaararugiru Yinni Gusunən sɔ.

3

Siarabun yākunu

¹ Goo ù n siarabun yākuru mɔ Yinni Gusunən mi ka ketɛ kinɛru, n kun me ka ketɛ nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mɔ. ² U koo win nɔmu sɔndiwa ketɛ yen wiru wallo kpa u ye saka kuu ten kɔnnɔwɔ mi ba ra Yinni Gusunə sā. Kpa yaku kowo Aronin bibu bu yen yem yeka bu ka sāa yerun nɔɔ bɔka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dɔɔ dokea, yera gum me mu bɔsɔ yānu tɛke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi tɛke yɛsi yɛsikaɔ, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wɔawa ka gabu swii sannu. ⁵ Yaku kowoba ba koo ye kpuro dɔɔ doke yu dɔɔ mwaara ka yaku dɔɔ mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yaku tən nubura koo Yinni Gusunə dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākuru mɔ ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa n n nirun na, ta kun gesi alebu mɔ. ⁷ N n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunən wuswaaɔ. ⁸ Kpa u win nɔma sɔndi ten wiru wallo u sere tu saka Yinni Gusunən kurun kɔnnɔwɔ. Saa yera yaku kowobu ba koo ten yem sua bu yeka bu ka yaku yee ten nɔɔ bɔka sikerena. ⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dɔɔ dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum me mu bɔsɔnu wukiri, ¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wāa yɛsɔɔ ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wɔa ka gabu swii sannu. ¹¹ Yaku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yaku yerɔ, kpa ya n sāa yaku dɔɔ mwaararugiru Yinni Gusunən sɔ.

¹² Goo ù n maa ka boo yākuru m̀, u koo ka gu dawā Yinni Gusunən wuswaa. ¹³ U koo win noma s̄ndiwa boo gen wiru w̄ll̄ kuu ten k̄nn̄w̄, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu yēka yāku yerun n̄o b̄kā bu ka sikerena. ¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusun̄ d̄o dokea, yera gum m̄ mu gen b̄s̄o yānu tēke, ¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum m̄ mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo w̄a ka gabu swii sannu. ¹⁶ Yāku kowowa u koo ye kpuro d̄o doke mu d̄o mwaara. Kpa ya n s̄a yāku d̄o mwaararugiru t̄n nubura koo Yinni Gusun̄ dore.

Yen gum kpuro mu ko n s̄awa Yinni Gusun̄gim. ¹⁷ Yen s̄na baa ñ n saa yeren na, mi i w̄a kpuro, i wooda yeni m̄m n̄o w̄o sere ka baadomma, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

4

Toranun yākunu

1. Yāku kowo t̄nweron

toranun yākuru

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄e, ² a Isireliba wooda yeniba s̄ōw̄ a n̄e, goo ù n Yinni Gusun̄n wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³ N n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ket̄e kin̄e kp̄mbu nawa ge ga ñ alebu gaa m̄, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴ U koo ka ket̄e ye dawā Yinni Gusun̄n kurun k̄nn̄w̄, kpa u win noma s̄ndi yen wiru w̄ll̄ u sere ye saka Yinni Gusun̄n wuswaa. ⁵ Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten s̄ōw̄. ⁶ U koo ka mu win niki bia d̄ekawa, kpa u mu yēka n̄n n̄ōba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusun̄n wuswaa. ⁷ Yen biru u koo yem m̄ yēka kpakoro t̄n mi ba ra turare d̄o doken k̄ān̄ te ta w̄a kuu ten s̄ōw̄, kpa u m̄n sukum wisi yāku yerun tem̄ te ta w̄a kuu ten k̄nn̄w̄. ⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna m̄ mu w̄a b̄s̄o yānu s̄o, ⁹ ka yen gabu swii, ka gum m̄ mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsika, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo w̄a ka gabu swii sannu. ¹⁰ Ye ba ra w̄e b̄ n siarabun yākuru m̀ gesi, yera ba koo maa w̄a yeni s̄o. Yen biru yāku kowo t̄nwerowa u koo ye d̄o doke yāku yerun w̄ll̄. ¹¹⁻¹² U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin birū mi ba ḡsa ba n da yāku d̄o mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen ḡna ka yaa ye ya tie kpuro d̄o doke torom m̄n w̄ll̄, ka yen wiru ka yen w̄bunu ka yen b̄s̄o yānu.

2. Yāku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun s̄

¹³ Isireliba kpuro b̄ n Gusun̄n wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴ Adama b̄ n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kin̄e kp̄mbu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kin̄e te dawā Yinni Gusun̄n kurun k̄nn̄w̄. ¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben noma s̄ndi naa yen wiru w̄ll̄ kpa ben turo u ye saka Yinni Gusun̄n wuswaa. ¹⁶ Yāku kowo t̄nwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷ Saa ye s̄ōra u koo yem m̄ d̄eka ka win niki bia kpa u mu yēka n̄n n̄ōba yiru kuu ten beku kare ten deederu. ¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro t̄n mi u ra turare d̄o doken k̄ānu yem yēka. Yem m̄ mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun tem̄ te ta w̄a kuu ten k̄nn̄w̄. ¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u d̄o doke yāku yerun w̄ll̄. ²⁰ Nge m̄ u raa kua win tiin torarun s̄, nge m̄ya u koo ko Isireliba kpuron tora ten s̄ kpa Gusun̄ u sere bu suuru kua. ²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin birū kpa bu ye doke d̄o s̄o nge m̄ ba raa kua wi, yāku kowon torarun s̄. Yāku te, ta s̄awa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. *Yāku te Isireliban wirugii*

u koo ko win torarun sō

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunən wooda gaa sara u n̄ ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kinera u koo go te ta n̄ alebu gaa m̄o u ka yākuru ko. Kpa Gusunə u n̄n win tora te suuru kua. ²⁴ U n̄ ka boo ge na, u koo win n̄ma s̄ndiwa boo gen w̄ll̄o kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ō mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta s̄awa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem m̄e dekawa kpa u mu yēka yāku yerun k̄aanu s̄ō. Yem m̄e mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten tem̄o. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u d̄ō doke nge m̄e ba ra siarabun yākuru ko. Nge m̄eya yāku kowo t̄nwerō wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye s̄ō, Gusunə u koo n̄n tu suuru kua.

4. *Yāku te ba koo ko*

t̄n diron torarun sō

²⁷ T̄n diro goo ù n Gusunən wooda gaa sara u n̄ ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga n̄ alebu gaa m̄owa u koo ka yākuru ko Gusunə u ka n̄n win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win n̄ma s̄ndiwa boo gen wiru w̄ll̄o kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ō mwaararugirun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem m̄e deka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun k̄aan̄o, kpa u yem m̄e mu tie wisi yāku yee ten tem̄o. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro w̄awa nge m̄e ba ra siarabun yākurugim w̄i. Kpa yāku kowo u mu d̄ō m̄eni, kpa m̄en nuburu tu Yinni Gusunə dore. Nge m̄eya yāku kowo wi, u koo ka torō wi suuru kana. Saa ye s̄ō, Gusunə u koo n̄n suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa k̄in na, u ka yāa kpendu yākuru ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta n̄ alebu m̄o, u ka win torarun suuru wa. ³³ U n̄ k̄i u tu go, u koo win n̄ma s̄ndiwa ten wiru w̄ll̄o kpa u tu saka mi ba ra yāku d̄ō mwaararugirun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem m̄e deka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun k̄aan̄o. Yem m̄e mu tie kpa u mu wisi s̄aa yee ten tem̄o. ³⁵ Yen biru u koo yen gum w̄awa nge m̄e ba ra siarabun yākurugim w̄i. Yāku kowowa u koo m̄e kpuro d̄ō doke ka yāku d̄ō mwaararugiru sannu. Nge m̄eya yāku kowo wi, u koo ko u ka torō wi suuru kana. Saa ye s̄ōra Yinni Gusunə u koo n̄n win tora te suuru kua.

5

5. *Tora bwese bwesekan*

yākunu

¹ Su t̄e n̄e, goo u b̄rua ma u koo seeda di ḡaa ni u wan s̄o, adama u n̄ gerua ye u wa, n̄ kun m̄e ye u yē. Saa ye s̄ō, yēro u torawa mi.

² Su t̄e kpam n̄e, goo u ḡaanu baba ye ya dis̄i m̄o u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra d̄in gora? N kun m̄e gbeeku yaa ye ba ku ra d̄in gora? N kun m̄e yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye s̄ō, yēro u dis̄i duurawa mi.

³ Su maa t̄e n̄e, goo ù n win winsim baba wi u dis̄i ḡe m̄o yi yi koo n̄n tia, n deema u n̄ yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su t̄e n̄e, goo u b̄rua u win winsim k̄sa kua n̄ kun m̄e u n̄n gea kua, u n̄ bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru n̄ kun m̄e boo niu gowa u ka Yinni Gusunə yākuru kua. Yen biru yāku kowo u koo n̄n suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. *Bwēεbwēεbun*

toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru ñ kun mε boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ñ kun mε totoberenu yiru kasu. Gunō gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dō mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunō ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīru bua u kun sāsie. ⁹ Kpa u gen yem dēka u yēke yāku yerun nō bōka, mε mu tie kpa u wisi ten temō. Ya ko n sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunō yiruse sua nge mε wooda ya gerua u ka yāku dō mwaararugiru garu ko. Kpa u nūn suuru kanabun wororu koosi. Nge meya Gusunō u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mε totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mε dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nām kure teeru sōka u dō doke mi ba ra yāku dō mwaararugiru ko. Som nām kure tee te, ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye sō, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunō u nūn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mε mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yākunu.

Yāku ni ba ra ka toranu sōmε

¹⁴ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nεε, ¹⁵ goo ù n gāanu neni ni n weenε u Yinni Gusunōn wē, ma u ñ yē ma Yinni Gusunōgina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa nūn yāa kineru te ta ñ alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunōn kuu bekurugirō. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōbussen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nūn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunōn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nūn wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta ñ alebu gaa mō dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge mε n weenε u kōsia. Kpa yāku kowo u nūn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōra Gusunō u koo nūn suuru kua. ¹⁹ Ya ko n sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusunō torariwa.

²⁰ Yinni Gusunō u kpaM Mōwisi sōwa u nεε, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nūn berusie sō, ñ kun mε u bōkura, ñ kun mε u gbena, ñ kun mε u kawa, ²² ñ kun mε u gāanu dōba ma u siki, ñ kun mε u bōri weesugii kua, ²³ tōnu win bweseru u Yinni Gusunō torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, ñ kun mε ni u kawa mi, ñ kun mε ye ba nūn berusia mi, ñ kun mε ye u dōba ma u siki, ²⁴ ñ kun mε yēn bōri u kua mi. Adama n ñ mō ye tōna u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōbussen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua. ²⁶ Yinni Gusunōn wuswaaara yāku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunō u koo yēro suuru kua, baa ñ n mēren na win torara nε.

6

Yākunun woodaba

1. Yāku dō mwaararugii

te yāku kowobu ba ko n da ko

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni wɛɛyɔ a nɛɛ, wee ye ya sãa yãku dɔɔ mwaararugirun wooda.

Ten yãku yaa ya ko n wãawa dɔɔ sɔɔ wãku giriru, kpa bu ku de dɔɔ wi, u gbi sere yam mu ka sãra. ³ Yen biru yãku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yãku dɔɔ mwaararugii ten torom gura u yi yãku yee ten bɔkuɔ. ⁴ Yen biruwa u koo win yãa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom mɛ sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gɔsa mɛn sɔ u yi mi. ⁵ Dɔɔ wi u mwaaramɔ yãku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yãku kowo u ko n da tu dãa dokewa. Yen wɔllɔwa u koo yãku yaa sɔndi ka sere siarabun yãku gum. ⁶ Dɔɔ u ko n wãawa yãku yee te sɔɔ sere ka baadommaɔ, ba ñ koo de u gbi.

2. Yãkuru te ba ra ko

ka gberun dīanu

⁷ Yãku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yãku yerɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁸ Kpa ben wi u yãkuru mɔ dɔma te, u som nɔm kure teeru sɔka mɛ ba ka yãkuru na mɛ ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menna bu dɔɔ doke kpa ten nuburu tu Gusunɔ dore kpa u n yɛro yaaye. ⁹⁻¹⁰ Som mɛ mu tiara Aroni ka win biba ba koo mɛ di. Yera ya ko n sãa begia yãku dɔɔ mwaararugiru sɔɔ. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun yaaraɔ. Ba ñ mɛ pɛɛ seeyatia dokemɔ. Ya sãawa nɛnɛm nge yãku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun mɛ te ba ra ka toraru sɔmɛn dīanu. ¹¹ Aronin bii tɔn durɔ baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sãawa wooda win bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. Tɔn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunɔ u kpaam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yãku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunɔ kua wee.

¹³ Bã n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nɛn yãku kowobu, saa dɔma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yãkuru ko tɔɔ baatere, tia ka bɔnu bururu, yoka maa tia ka bɔnu. ¹⁴ Ba koo som mɛ mɔmwa buturu buturu, kpa bu mɛ sɔmɛ siru sɔɔ ka gum, kpa mɛn nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁵ Yãku kowo wi ba gum tãre ba gɔsa Aronin bibu sɔɔ u ka nùn kɔsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaɔ nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. Ba koo som mɛ dɔɔ dokewa kpuro. ¹⁶ Yãku te yãku kowon tii u kua, ba koo de tu dɔɔ mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yãku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸ a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a nɛɛ, yãku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yãku dɔɔ mwaararugirun yãku yaa sake, miya ba koo yãku tenin yaa saka. Ya ko n sãawa gãa dɛɛranu. ¹⁹ Yãku kowo wi u koo yãku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dɛɛramɔ, kuu ten yaaraɔ. ²⁰ Tɔn tuko wi u koo yãku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yãku yaa yen yɛm mù n wisi win yaberɔ u koo tu teawa yam dɛɛram mi. ²¹ Bã n tu sawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu, ba koo weke te kɔrawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sãa sãa ka nim. ²² Yãku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sãawa dīa dɛɛranu. ²³ Adama ba ñ koo torarun yãku yaa tem tɛn yɛm ba ka dua sãa yerɔ. Ba koo ye dɔɔ dokewa yu dɔɔ mwaara mam mam.

7

4. Yãku te ba ra ko

bu ka toraru sɔmɛ

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yāku te ba ra ko bu ka toraru sɔmɛn wooda wee.

Yāku te, ta ko n sāawa yāku dɛɛraru. ² Mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yɛm yɛka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ³ Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunɔ yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bɔsɔ yānun gum, ⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum mɛ mu yi tɛke yɛsi yɛsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵ Yāku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yerɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Yāku te, ta sāawa te ta koo toraru sɔmɛ. ⁶ Yāku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam dɛɛramɔ domi ta sāawa dīa dɛɛranu. ⁷ Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yākurugia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa mɔ.

*5. Ye ya ko n sāa**yāku kowobugia*

⁸ Goo ù n yāku dɔɔ mwaararugiru kua, yāku kowo wi u nùn tu kua wiya u ten gɔna mɔ. ⁹ Yāku te ba kua ka gberun dīanu ba wɔɔwawa? Aawo, ba sɔnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu mɔ. ¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n̄ yeesie, ba koo nu Aronin bibu bɔnu kuawa.

6. Siarabun yākuru

¹¹ Siarabun yākurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yākuru mɔ, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ, kpa u yirusenun som gum yɛka nu kun seeyatia mɔ, kpa u itasenun som burina ka gum u sɔmɛ. ¹³ Kira nin biru, u koo pɛɛ ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa. ¹⁴ Ba koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa wɔllɔ bu Yinni Gusunɔ sɔɔsi. Yera ya ko n sāa wi u yɛm yɛkaginu. ¹⁵ Dɔma te ba siara bin yākuru kua, yen dɔma tera ba koo ten yaa di, ba n̄ koo de ten yaa yu yam sāra.

¹⁶ Adama goo ù n yākuru kua u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia n̄ kun mɛ win tii ù n gōru doke u ka nɛ, Yinni Gusunɔ kɛru wɛ, u koo kpī u ten yaan sukum di yen tɔɔ te, kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷ Adama yà n̄ maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo ye dɔɔ mɛniwa. ¹⁸ Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yɛron yāku te mwaamɔ. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, yɛro u torawa mi. ¹⁹ Mɛya b̄a n̄ maa ka yāku yaa gāanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye dɔɔ mɛniwa, ba n̄ ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yāku yaa tem, ²⁰ adama goo ù n wāa disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yākuru dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ²¹ Goo ù n maa tɔnu baba wi u disi mɔ, n̄ kun mɛ yaa gaa ye ya sāa seseru, n̄ kun mɛ gāanu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

Wooda Isireliban sɔ

²² Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²³ a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun mɛ ketɛ, n̄ kun mɛ boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeku yaa ya go, n̄ kun mɛ te ta gu, i ko i kpī i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dimɔ. ²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di mɛ ba ka Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kua, ba koo yɛro girawa wigibun suunu sɔɔn di. ²⁶ I ku gunɔ gagun yɛm di n̄ kun mɛ yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

²⁸ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁹ a Isireliba wooda yeni wɛɛyɔ a nɛɛ, goo ù n nɛ Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuammɛ, u koo wunawa ye ya sāa

nēgia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka nε, Yinni Gusunɔ yen gum ka yen guro guroru naawa u kpara nεn wuswaaɔ. ³¹ Yāku kowowa u koo yen gum mε dɔɔ doke yāku yerɔ. Adama yaa guro guro te, ta ko n sāawa Aroni ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen nɔmu nɔm geuguu ga ko n maa sāawa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa nɔmu ge, ga ko n sāawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum mε doke yāku yerɔ. ³⁴ Yaa nɔmu ge, ge ba man sɔɔsi, ka yen guro guro te ba kpara nεn wuswaaɔ sanam mε ba siarabun yākuru mɔ mi, yera ya ko n da n sāa Aroni ka win bibugia sere ka baadommaɔ.

³⁵ Yāku dɔɔ mwaararuginu sɔɔ, yeniwa ya ko n sāa Aroni ka win bibugia dɔma tɛn di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusunɔ u Isireliba wēemɔ bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wē saa dɔma tɛn di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweserɔ.

³⁷ Nge mēya ba ko n da ko bà n yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, n̄ kun mε bà n yākuru mɔ ka gberun dīanu, n̄ kun mε bà n torarun yākuru mɔ, n̄ kun mε bà n yākuru mɔ te ba ra ka toraru sɔmε, n̄ kun mε te ba ra ko bu ka tɔnu gum tāre u sere sɔmburu tore, n̄ kun mε bà n siarabun yākuru mɔ. ³⁸ Yinni Gusunɔwa u Mɔwisi wooda yeni wē gbaburɔ, Sinain guurɔ, tɔɔ te u bu wooda wē bu ka n̄n yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

8

Woro te ba koo ko

yāku kowobun sɔ bu sere

sɔmburu tore

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum mε ba ra gāanu tāre bu ka nu gɔsi Yinni Gusunɔn sɔ ka naa kinε te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kinɛnu yiru ka bire te ta pēε mɔ ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro mɛnnɔ mi.

⁴ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi wura u Isireliba kpuro mɛnna sāa yee ten kɔnnɔ mi. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u nεε, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka sēkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sɔɔ ka gen sēkatia. ⁸ Ma u bɔɔ bara ye sɔndi win tororu wɔllɔ. Ma u urimu ka tumimu doke bɔɔ bara yen sɔɔwɔ. ⁹ Ma u dawani ye bɔkua win wirɔ. Ma u wuran batani ye mani nge mε Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa.

¹⁰ Mɔwisi u gum mε sua u sāa yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua n̄nɛm Yinni Gusunɔn sɔ. ¹¹ Ma u mu yēka n̄n nɔɔba yiru yāku yerun wɔllɔ, ka ten dendi yānɔ ka boo sii ganduguu ge, ka gen yōratiiyɔ, ye kpuro ya n ka sāa Gusunɔn kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum mε tāre wirɔ u ka n̄n wuna n̄nɛm u ko yāku kowo. ¹³ Yen biru Mɔwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sēkatii ka furɔsu nge mε Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa.

¹⁴ Mɔwisi u maa ka naa kinɛru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi naa kinε ten wiru wɔllɔ. ¹⁵ Ma Mɔwisi u ye saka u yen yem dεka ka win niki bia u tɛni yāku yerun kāanu wɔllɔ ka sere maa ten nɔɔ bɔkɔɔ u ka sikerena. Nge mēya u ka kuu te dεerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten temɔ. Nge mēya u ka kuu te kua n̄nɛm tɛn mi ba ko n da toranun yākuru ko. ¹⁶ Ma u yen gum mε sua mε mu bɔsɔ yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dɔɔ doke

yāku yerun wəllə. ¹⁷ Adama u naa kinε ten tii ka ten bisu ka ten gəna yarawa təwə u dɔɔ doke nge mε Yinni Gusunə u nùn sɔɔwa.

¹⁸ U maa ka yāa kinεru na yāku dɔɔ mwaararugirun sɔ. Ma Aroni ka win bibu ba ben nəma sɔndi yāa ten wiru wəllə. ¹⁹ Ma Məwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten nɔɔ bəka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa bəra, yen biru u ten wiru dɔɔ doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten kəri tea ka nim. Ma u yāa kinε ten yaa doke dɔɔ sɔɔ yāku yeru wəllə u ka yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge mε Yinni Gusunə u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunə dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kinεru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nəma sɔndi yāa ten wiru wəllə. ²³ Ma Məwisi u tu saka, u ten yem sua u tɛni Aronin soo nəm geuguuə ka nəm geun niki bii bakaa ka maa win nɔɔ nəm geuguun niki bii bakaa. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem mε tɛni ben soo nəm geugisə, ka maa nəm geun niki bii bakanə ka ben naa nəm geugisun niki bii bakanə. Ma u yem mε mu tie yēka yāku yee ten nɔɔ bəkaa. ²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nəm geu. ²⁶ Ma u pɛɛ sua bireru sɔɔ ye ba n seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sɔndanu. Ma u ye kpuro sɔndi yaa gum mən wəllə ka yāa nəmu gen wəllə. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wɛ. Ma u nɛɛ, bu ye Yinni Gusunə wɛɛyə. Kpa bu ye sɔɔsi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nəman di u dɔɔ mən yāku dɔɔ mwaararugii ten wəllə. Ma yen nubura Yinni Gusunə dore. Nge mɛya ba ka Aroni ka win bibu wuna nɛnɛm. ²⁹ Ma Məwisi u yāa ten guro gururu sua u tu sɔɔsi beri berika Yinni Gusunən wuswaaə. Ma ta kua Məwisigiru nge mε Yinni Gusunə u nùn sɔɔwa.

³⁰ Məwisi u gum mε sua ka yem fiiko mε mu wāa yāku yeru wəllə, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānə ka sere maa win bibun wəllə ka ben sāa yānu sɔɔ. Nge mɛya u ka ye kpuro dɛerasia u yi nɛnɛm.

³¹ Ma Məwisi u Aroni ka win bibu sɔɔwa u nɛɛ, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunən wuswaaə. Miya i ko i ye di ka pɛɛ ye ya wāa bire te sɔɔ. Bɛɛya i ko ye di nge mε Yinni Gusunə u gerua. ³² Yaa ka pɛɛ ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dɔɔ sɔɔ yu dɔɔ mwaara. ³³ I ko i n wāawa kuu ten kənnə mi sere sɔɔ nɔɔba yiru. I n yariə min di. Domi sɔɔ nɔɔba yiruwā i ko i ko ba n bɛɛ tusiamə. ³⁴ Yinni Gusunəwa u yenin wooda wɛ i n da ko nge mε i wa sa kua gisə i ka bɛɛn toranun suuru wa. ³⁵ N n mən na, i ko i sinawa kuu ten kənnə mi sere sɔɔ nɔɔba yiru, wəkuru ka sɔɔ sɔɔ. Kpa i win woodaba mɛm nɔɔwa i ku ra ka gbin sɔ. Wooda be Yinni Gusunə u man wɛ bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunə u bu yiire saa Məwisin min di.

9

Aroni ka win bibu

ba sɔmburu torua

¹ Sɔɔ nɔɔba itase, Məwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ² U Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a naa kinε kpendu suo a ka yākuru ko wunen torarun sɔ, kpa a yāa kinεru kasu a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. A n kaa de yen gaa ya n alebu mə. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunə yākuru kua sāa yerə. ³ Yen biru kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu boo kinεru suo ben torarun yākurun sɔ ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wɔɔ tia tia mə, kpa ya kun alebu gaa mə. Ba koo ka ye yāku dɔɔ mwaararugiru kowa. ⁴ Kpa a maa ka naa kinεru ka yāa kinεru na bu ka siarabun yākuru ko Yinni Gusunən mi, ka som mε ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunə u koo bɛɛ kure mi gisə.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mɔwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁶ Mɔwisi u nɛɛ, i koowo ye Yinni Gusunɔ u gerua. Kpa u de win yiiko yu bɛɛ kure.

⁷ Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a susima yāku yeru mini, kpa a wunɛn tiin torarun yākuru ko ka yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunɛn tɔmbu Isireliban toranun yākuru ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten bɔkuɔ. Ma u naa kinɛ kpɛm te go win torarun sɔ. ⁹ Ma win biba nùn yen yem wɛ. Ma u mu dɛka ka niki bia u tɛni sãa yerun kãanu sɔɔ, ma u mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dɔɔ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. ¹¹ Adama yen yaa ka yen gɔna, tɔwɔwa u da u ye dɔɔ doke.

¹² Yen biru Aroni u yãa te saka bu ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nùn wɛ. Ma u mu yɛka u ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sikerena.

¹³ Yen biru ba yãa ten yaa bɔɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten kɔri u sɔndi yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔllɔ u dɔɔ doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yākunu kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākuru ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge mɛ u raa yāku gbiikii te kua ka naa kinɛ kpɛmbu ge. ¹⁶ Yen biru u yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge mɛ wooda ya gerua.

¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yākuru kua. U som nɔm kureru sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ bururu baateren yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ¹⁸ U ketɛ ye ka yãa kinɛ te saka ba ka siarabun yākuru kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba nùn yen yem wɛ u ka mu yɛka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ u ka sikerena. ¹⁹ Ma ba maa nùn ketɛ yen gum wɛ ka yãa ten siru ka maa ten gum mɛ mu ten bɔsɔ yānu tɛke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro gurorun wɔllɔ. Yen biru u gum mɛ dɔɔ doke yāku yeru wɔllɔ. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nɔm geu ge, u sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

²² Sanam mɛ Aroni u toranun yākunu ka yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua u kpa, yera u nɔma sua wɔllɔ u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mɔwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tɔmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunɔ u bu win yiikon girima sɔɔsi. ²⁴ Ma dɔɔ yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dɔɔ mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum mɛ. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wɔri ba yiira sere temɔ.

10

Aronin biba dɔɔ mwaara

¹ Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dɔɔ guratia sua ba dɔɔ gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunɔ daawa kuu bekurugirɔ. Nge mɛya ba ka dɔɔ tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunɔ u bu ye yinari. ² Yera u dera dɔɔ u yara u bu di ma ba gu mi. ³ Ma Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u n̄ daa bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, u kīwa be ba nùn susimɔ bu win dɛɛraru nasia, kpa bu nùn bɛɛɛ wɛ tɔmbu kpuron wuswaaɔ?

Ma Aroni u win nɔɔ mari.

⁴ Ma Mɔwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sãawa Aronin tondon wɔnɔn bii. Mɔwisi u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i bɛɛn wɔnɔnbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruɔ. ⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua. ⁶ Ma Mɔwisi u

Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛɛn winu deri diinu, i ku maa bɛɛn yānu gɛɛku nuku sankiranun sɔ kpa Gusunɔ u ku raa bɛɛ go kpa u ka Isireliba mɔru ko. Adama i de bɛɛn mero bisibu Isireliba bu swĩ be dɔɔ u din sɔ. ⁷ Bɛɛn tii i ku doona kuu ten kɔnnɔn di kpa i ku ra ka gbin sɔ. Domi gum mɛ ba bɛɛ tãre mi, mu bɛɛ kuawa mi Yinni Gusunɔn yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mɔwisi u gerua.

Gusunɔ u yāku kowobu

yinari bu tam nɔ

⁸ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ⁹⁻¹¹ a n̄ kaa tam bɔɔbɔm gam nɔ wunɛ ka wunɛn bibu i n dɔɔ nɛn kuu bekurugirɔ, kpa i ku ra ka gbin sɔ. Kpa i ka kpĩ i wunana ye ya sã sãarugia ka ye ya n̄ sã sãarugia. Mɛya i ko i maa kpĩ i wunana ye ya dɛere ka ye ya n̄ dɛere. Mɛya i ko i maa kpĩ i Isireliba Gusunɔn woodaba kpuro sɔɔsi ye u Mɔwisi wɛ. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka bɛɛn bibun bweserɔ.

Wooda ye ba yi

yāku dīanun sɔ

¹² Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba n̄n tie, Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i som mɛ suo mɛ ba ka yākuunu kua mu tiara. Kpa i ka mu pɛɛ ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun bɔkuɔ. Domi nu kuawa mi dīa dɛɛranu.

¹³ I ko ye diwa yam dɛeram sɔɔ. Yera ya ko n sã wunɛ ka wunɛn bibugia nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. ¹⁴ Mɛya wunɛ ka wunɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu i ko i yaa nɔmu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yera ya ko n sã wunɛ ka wunɛn bibugia Isireliba b̄a n siarabun yāku kua. ¹⁵ Isireliba ba ko n da ka yen nɔmu ge ka guro guro te nɛwa ka sere maa yaa gum mɛ ba ra dɔɔ doke yāku yerun wɔllu mi. B̄a n ye kpuro sɔɔsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunɛ ka wunɛn bibugia. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁶ Yera Mɔwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dɔɔ men̄i. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mɔru bara u nɛɛ, ¹⁷ mban sɔna i n̄ boo gen yaa temɛ Yinni Gusunɔn kuru mini. Domi ga sãawa dīa dɛɛranu. Yinni Gusunɔ u bɛɛ gu wɛwa i ka Isireliba kpuron toranun yāku ko. ¹⁸ Adama i n̄ ka gen yem duumɛ Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔwɔ. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa.

¹⁹ Aroni u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɛ ye n man deema sanam mɛ Isireliba ba Yinni Gusunɔ yāku kua ben toranun sɔ ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen d̄ama te, n̄ n torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunɔ dore? Aawo! Ya n̄ Gusunɔ doremɔ.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mɔwisi dore.

YE YA DɛERE KA YE YA N DɛERE

11

Yaa ye ya sã seseru

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ² bu Isireliba sɔɔwɔ bu nɛɛ, yɛɛ yi ba koo kpĩ bu di wee. ³ Ba koo kpĩ bu yaa di ye ya naa kaburosu mɔ ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba n̄ yɛɛ dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi n̄ naa kaburosu mɔ. Nge mɛya ba n̄ yooyoo temmɔ yɛn sɔ ga n̄ naa kaburosu mɔ baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba n̄ koo yaa ye ba m̄ damaa* tem baa mɛ ya ra tuka ko yɛn sɔ ya n̄ naa kaburosu mɔ. ⁶ Mɛya ba n̄ koo maa wukun yaa tem domi ga n̄ naa kaburosu mɔ baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa

* **11:5** damaa - Damaa ye, ya ka saataboru weenɛ.

yaa disigia. ⁷ Meya ba ñ koo maa kuruso di. Ga naa kaburosu mɔ adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸ Bu ku yee yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yee yi yi maa waa daano ka nim woku, yi yi waa nim soo gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi keeritii mɔ ka kokosu sannu. ¹⁰ Adama yi yi kun keeritii mɔ ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹ Ba ñ koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba. ¹² Yee yi yi gesi waa nim woku soo, ka daano, ma yi ñ keeritii ka koko si mɔ, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunosu soo, si ba koo garisi disigisu wee, siya guno bakeru ka sere maa si su ra swee di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro daa kooru ¹⁸ ka guno gbanmbayaku ka guno si su ra swee din bweseru ¹⁹ ka swaa waku ka si su ka ye weene ka koo.

²⁰ I ku maa kakomii ni nu kasa ka naasu mɔ di. ²¹ Adama ni soo, i ko i kpi di ni nu ra yoku tem soo ²² nge twea ka gbo ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mɔ mi, i ku nu di.

Ye ya ra tɔnu ko disigii

²⁴ Yee gee waa yin goru tɔnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mawa sere ka too ten yoka. ²⁵ Wi u yin goru soowa, u koo win yanu teawa. Kpa u n waa disi soo sere ka yoka. ²⁶⁻²⁸ Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mɔ ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mɔ yi simo ka naa senu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka too ten yoka. Wi u maa yin goru soowa u koo win yanu teawa kpa u n disi mɔ sere ka too ten yoka.

²⁹ Yee yi yi kabirimɔ soo wee yi i ko i garisi disigii. Yiya guno yantaru ka guno kiikiiru ka deba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurubeeku ka sureru ka koromboru ka sokoro ka suno naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirimɔ soo. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mawa sere ka too ten yoka. ³² Yin gaan goru ta n wari dendi yanu soo ni ba kua ka daa ñ kun me ka bekuru ñ kun me ka gona ñ kun me ka saaki, dendi yaa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim soo sere ka too ten yoka. Yen biru nu sere deera. ³³ Yen gaa ya n wekeru garu wari te ba kua ka sɔndu, ye ya waa mi soo kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te karawa. Ba n nim doke weke te soo, ma nim me, mu tara dianu soo ñ kun me narura gaa soo, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴ Ba n nim doke weke te soo, ma nim me, mu daare dianu soo ñ kun me narura gaa soo, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere soon na ya waa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta wari kpuro gesi, doo koo yero ñ kun me pee wo yero, ba koo ye kpuro kasukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶ Yaa goo te, ta n wari doko soo ñ kun me daara, i ñ ko i nim me garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa. ³⁷ Ta n wari dia bwese te ba koo duure soo, dia bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸ Adama ba n daa dia bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di ya n ka tii gu, wi u yen goru baba, yero u disi duurawa mi sere n ka ko too ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema ñ kun me u yen goru soowa, u koo win yanu teawa kpa u n disi mɔ sere ka too ten yoka.

⁴¹ I ku yee yi yi kabirimɔn yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru si ka yi yi kabirimɔ ka naasu nne ñ kun me yi yi naa dabinu mɔ. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yee yin bweseru yi bee ko disigibu. ⁴⁴ Domi ne Gusuno na sawa been Yinni. I ko i tii deerasia kpa i n deere. Domi na sawa Deero. Yen sɔna i ñ ko i tii disi doke ka yee yi yi kabirimɔ. ⁴⁵ Nena na bee yarama Egibitin di na n ka sawa been Yinni. Yen so, i de i n deere. Domi na deere.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yεε kpuron sō ka gunɔsu ka yεε yi yi wāa nimɔ ka sere yi yi kabirimɔ. ⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunanε ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba n̄ ka yākuru m̄. Meya maa ya koo bεε sōsi yaa ye i ko i di ka ye i n̄ dimɔ.

12

Tɔn kurɔ ù n maran wororu

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wē u nεε, ² a Isireliba sōwɔ a nεε, tɔn kurɔ ù n gura sua ma u bii tɔn durɔ mara, u ko n disi mɔwa sō nɔɔba yiru nge sanam mε u yasa m̄. ³ Sō nɔɔba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴ Adama kurɔ wi, u ko n wāawa disi sō sō tena ka ita kpam u sere dεera yem mε u yarin sō marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunɔn kuu bekurugirɔ sere tō te, tu ka turi.

⁵ N n maa tɔn kurɔn na u mara, u ko n wāawa disi sō alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam mε u yasa m̄. Yen biru u koo kowa sō wata ka nɔɔba tia u sere dεera win yem mε mu yarin sō marubun saa.

⁶ Tɔn kurɔ wi u mara, win dεerasiabun saa yà n tura, u koo ka yāaru wōo tiagiru nawa u ka yāku dō mwaararugiru ko. Kpa u totobereru n̄ kun mε kparuko sua u ka win torarun yākuru ko. ⁷ Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u n̄n win torarun suuru kana. Saa ye sōra u koo dεera win yem mε mu yarin sō.

Wooda yeniwa ne, Yinni Gusunɔ na wēemɔ tɔn kurɔ wi u bii maran sō.

⁸ U kun yāaru wa, u koo totoberenu yiru n̄ kun mε kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku dō mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yākuru ko. Yāku kowowa u koo n̄n yāku te kua. Saa ye sōra u koo dεera.

13

Gɔnan bararun wooda

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sōwa u nεε, ² goo ù n mɔsiru mɔ wasi sō, n̄ kun mε debu, n̄ kun mε bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi n̄ kun mε win bibun turon mi. ³ Yāku kowo wiya u koo bara te mεeri. U n deema bau ge, ga san kpikisu mɔ, ma ga wɔru mɔ, saa ye sōra u koo gere ma yēro u bara disigiru barɔ. ⁴ U n maa bau kpiku gagu mɔ ma ga n̄ wɔru mɔ, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yēro dawa diru garu sō u kenusi sō nɔɔba yiru. ⁵ Sō nɔɔba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga n̄ yabi, u koo maa n̄n kenusiwa sō nɔɔba yiru. ⁶ Sō nɔɔba yiruse te, yāku kowo u koo maa n̄n yarawa u mεeri. U n deema ga n̄ yabi baama, u koo yēro sōwa ma u dεere, ya sāawa debu, kpa u win yānu tea u dεera. ⁷ Amɛn biru, debu ye, yà n yabi gɔna ye sō, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u n̄n mεeri. ⁸ Yāku kowo wi, ù n n̄n mεera ma u deema ya yabi win gɔna sō, u koo yēro sōwa ma u n̄ dεere, u bara disigiru mɔwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barɔ, ba koo ka n̄n dawa yāku kowon mi. ¹⁰ Yāku kowo wiya u koo n̄n mεeri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gɔna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sāawa bara disigii te ta torumɔ yēron gɔna sō. Yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. U n̄ maa n̄n kenusimɔ. ¹² Adama yāku kowo ù n mɔsi mɔsiminu wa nu yabi yēron gɔna kpuro sō, saa win wirun di sere ka naasɔ, ¹³ u koo yēro garisiwa u dεere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dɔma te ba boo swāɔ wa win wasi sō, ba koo n̄n garisiwa disigii. ¹⁵ Yāku kowon tiiwa u koo n̄n mεeri. U n deema boo swāɔ u wāa mi, u koo n̄n garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yì n̄ kɔsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yāku

kowo u koo ye mɛeriwa. U n wa ya burura, saa ye sɔɔ, u koo yɛro garisiwa u dɛere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka sɔɔ ¹⁹ mɔsiru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun mɛ ta sɔri, yɛro u koo dawa u tii sɔsi yāku kowon mi. ²⁰ Yāku kowo wi, u koo nùn mɛeriwa. U n deema mɔsi te, ta wɔru mɔ, ma win wasin sansu su burura, saa ye sɔra yāku kowo u koo nùn garisi disigii. Bara disigira ta yarimɔ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mɔsi ten wallo, yen biru mɔsi te, ta ñ wɔru mɔ, ma ta buriri fiiko, u koo durɔ wi kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²² Mɔsi te, tà n gɔna yabi, yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³ Adama mɔsi te, ta kun yabi, ta sɔawa bwisi kpaka. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo gere ma yɛro kun disi mɔ.

²⁴ Goo ù n dɔɔ mwaara ma yen boo kpaka sɔɔ bau kpiku ga yara, ñ kun mɛ bau sɔɔ, yāku kowo u koo yɛro mɛeriwa. ²⁵ Gen sansu sù n kua kpikisu ma wɔru ga sɔsire gɔna ye sɔɔ, saa ye sɔɔ bara disigira ta sɔsira mi. Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sɔɔ, ga ñ maa wɔru mɔ, ma ga buriri fiiko, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²⁷ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo nùn mɛeri. U n wa bau ge, ga yabi win gɔna sɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sɔawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dɔɔ mwaara kpaka yera. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere.

²⁹ Tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ ù n bau gagu mɔ win wirɔ, ñ kun mɛ win tonkurorɔ, ³⁰ yāku kowo u koo gu mɛeriwa. Gà n wɔru mɔ ma gen sansu su ñ sinum mɔ, ma su swɛrama nge dɔm buuru, yāku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. Ya sɔawa wii kpaka ye ya wāa wirɔ, ñ kun mɛ tonkurorɔ. ³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wɔru mɔ, ma san wɔkusu sari, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³² Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yɛro mɛeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya ñ yabi ma ya sansu mɔ si su ka dɔm buuru weene, ma su ñ wɔru mɔ, ³³ yɛro u koo win sansu kɔniwa. Adama u ñ kpaka ye kɔnimɔ. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye mɛeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya ñ tɛre ya gɔna kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere. U koo win yānu tea. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn mɛeriwa. ³⁶ U n wa ya yabi gɔna ye sɔɔ, yāku kowo u ñ maa kasumɔ yɛro ù n san dɔm buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma yen sansu tɛra, yɛro u bekurawa mi. U ñ maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u dɛere.

³⁸ Tɔn durɔ goo ñ kun mɛ tɔn kurɔ goo ù n win gɔna sɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nùn mɛeri. U n bausu gasu wa si su ñ buriri sɔa sɔa, bau si, su ñ sɛ. U koo yɛro garisiwa u dɛere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yɛro garisi. U dɛerewa mi. ⁴¹ N n wuswaa gian na u ñ seri mɔ, yɛro u sɔawa wii kpararugii. Ka mɛ, yɛro u dɛerewa. ⁴² Adama wii kpara te sɔɔ, bau gagu gà n sɔsira ga sɔri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mɛeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U ñ dɛere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen sɔ.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gɛere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nɔguru sue u n mɔ, disigii, disigii. ⁴⁶ U ko n sɔawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sɔna u ko n wāa yeru mɔ bee tia u n ka tɔmbu dɛsire.

Disi gɔmi yānu sɔɔ

47-49 Bā n disi gōmi gē wa yi sōri n̄ kun mē yi sāa nge wuru biresu yānu ganu sō, ni ba kua ka yāa sansu n̄ kun mē kīa si ba kua ka wēε damgii n̄ kun mē yaa gōna, bau ge, yāku kowo u koo gu mēeriwa. 50 Yāku kowo wi, ù n yāa ni mēera u koo nu yiwa sō nōba yiru. 51 Yen sō nōba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mēeriwa. U n deema disi gōmi yi, yi yabi baama, ma ba n̄ kpē bu yi wīa, saa ye sō, u koo nu garisiwa yāa disiginu. 52 Saa ye sōra yāku kowo u koo yāa ni dō menī. Baa bā n nu kua ka wēsu n̄ kun mē ka wēε damgii n̄ kun mē ka yāa sansun wēε n̄ kun mē ka mam gōna, ka mē, ba koo ye kpuro dō menīwa. Domi ba n̄ kpē bu disi gōmi yi wīa. Dōwa u koo ye go. 53 Adama yāku kowo ù n wa gōmi yi, yi n̄ yabi yāa ni sō, 54 u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sō nōba yiru. 55 Sō nōba yiruse te, u koo wure u maa nu mēeriwa. U n deema disi gōmi yi n̄ kōsa, yi n̄ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dō doke. Domi disi gōmi yi, yi nu di biru n̄ kun mē wuswaa. 56 Adama yāku kowo ù n deema disi gōmi yi, yi burura, u koo ye wākawa yāa nin min di. 57 Yen biru yi n̄ maa wurama yāa ni sō, yi ko n̄ sāawa disi gōmi. Ba koo yāa ni dō menīwa.

58 Bā n yānu ganu tea ni nu disi gōmi kpia, ma disi gōmi yi, yi wīara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu dēere.

59 Yeniwa ya sāa disi gōmin wooda yi yi ra kpi yānu sō ye ba kua ka wēsu n̄ kun mē ka wēε damgii n̄ kun mē ka gōna. Wooda yera ya koo sōsi yāa ni nu dēere ka ni nu kun dēere.

14

Wi u raa bara disigiru m̄n

dēerasiabu

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, 2 wee nge mē ba koo ka tōnu dēerasia wi u raa bara disigiru m̄. Ba koo ka n̄n dawa yāku kowon mi, 3 kpa yāku kowo u ka n̄n yari sansanin di u n̄n mēeri. U n deema u bekura, 4 yāku kowo u koo n̄n sōwa ye ba koo ka n̄n dēerasia. U koo gunōminu yiru sua ni ba ra ka yākuru ko ka sere dāa ye ba m̄ seduru ka wēε wunōmgii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba m̄ isōpu. 5 Yāku kowo u koo de bu gunō gen teu sakawa wekeru sō te ba kua ka sōndu te ta nim gem m̄. 6 Yen biru u koo gunō ge ga wasi mi, ka sedurun dāa ye, ka wēε wunōmgii yi, ka isōpun kāasa ye dokewa yem mē sō, mē ba wisi nim sō mi. 7 U koo ye yēkawa n̄n nōba yiru wi ba koo dēerasian wōllō. Yen biru u koo n̄n garisiwa u dēere kpa u gunō ge yōsu gu doona. 8 Wi u koo tii dēerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kōni, kpa u wobure nim sō. Saa ye sōra ba koo n̄n garisi u dēere. Yen biru, u koo kpī u wurama sansaniō. Adama u koo kowa sō nōba yiru tōwō u kun due win kuu bekurugirō. 9 Sō nōba yiruse te, u koo win sansu kōniwa ka win seri ka win toburu ka win n̄ni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kōniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u dēera.

10 Sō nōba itase, u koo yāanu yiru sua ni nu n̄ alebu m̄ ka yāa nii teeru wō tiagiru ka som kilo nōba n̄nē mē ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bōnu. 11 Yāku kowo wi u koo tōnu wī dēerasia u koo n̄n tusia Yinni Gusunōn wuswaa kuu ten kōnōwō ka maa win yāku dīanu. 12 Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yākuru ko te ba ra ka toraru sōmē ka sere gum litirin bōnu ye, kpa u ye kpuro sōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaa. 13 Kpa u tu saka yam dēeram mi, mi ba ra torarun yākuru ka yāku dō mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sōmegia ya sāawa dīa dēeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. 14 Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u tēni wi u dēerasiam̄n soo n̄m geuguuō ka win n̄m geun niki

bia bakaa ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. ¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin bɔnu ye wisiwa win nɔm dwarun nɔm wɔɔrɔ. ¹⁶ Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum mɛ deka u mu yēka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁷ Yen biru, kpa u gum mɛ mu tie tɛɛni wi u dɛɛrasiamɔn soo nɔm geuguuɔ ka maa win nɔm geun niki bia bakaa ka win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. U koo mu tɛɛniwa mi u raa yem mɛ doke. ¹⁸ Kpa u maa mɛ mu tie win nɔma sɔɔ doke yēron wiru wɔllɔ kpa u nùn dɛɛrasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁹ Kpa u nùn torarun yākuru kua. Nge mɛya u koo ka nùn dɛɛrasia. Yen biruwa u koo yāku dɔɔ mwaararugirun yaa go. ²⁰ Kpa u ye dɔɔ doke yāku yerɔ ka kēnu. Nge mɛya u koo ka yēro torarun yākuru kua kpa u dɛɛra.

Bwɛɛbwɛɛ wi u raa

bara disigiru mɔn dɛɛrasiabu

²¹ Wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u ka yāku yaa saberu wa, yā teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta s̄a torarun s̄ambugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yen biru durɔ wi, u koo som kilo ita wē mɛ ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bɔnu. ²² U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun mɛ totoberɛnu yiru nge mɛ win waara nɛ. Ba koo gen teu go win torarun suurun s̄ɔ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ²³ Win dɛɛrasiabun s̄ɔ itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa s̄a yerun kɔnnɔwɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁴ Yāku kowo wi, u koo yā te mwa ka gum litirin bɔnu ye, kpa u ye kpuro s̄ɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁵ Yen biru u koo yā te saka kpa u ten yem sua u tɛɛni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka win nɔm geun niki bia bakaa ka sere maa win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. ²⁶ Yen biru yāku kowo wi, u koo gum mɛ wie win nɔm dwarun nɔm wɔɔrɔ. ²⁷ Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum mɛ deka u yēka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁸ U koo maa gum mɛ tɛɛni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka nɔm geun niki bia bakaa ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tɛɛni. ²⁹ Yen biru gum mɛ mu tie win nɔmaɔ, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mɔn wirɔ u sere nùn dɛɛrasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³⁰ Yen biru, u koo gunɔ gen teu go, gèn bweseru u wa. ³¹ Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dɔɔ mwaararugiru ka som mɛ, ka gum mɛ. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mɔ dɛɛrasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

³² Wooda yeniwa wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u koo sw̄i u ka dɛɛrasiabun yākuru ko.

Disi gɔmi dirun gani sɔɔ

³³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni s̄ɔɔwa u nɛɛ, ³⁴ sanam mɛ i ko i du Kananin temɔ mɛ kon bɛɛ wē, n̄ n dera disi gɔmi yi kpia diru garu sɔɔ tɛ sɔɔ i w̄a, ³⁵ wi u dii te mɔ, u koo dawa u yāku kowo s̄ɔ u nɛɛ, wee u ḡānu waamɔ win dirɔ nge disi gɔmi. ³⁶ Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te mɛɛri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yā nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gɔmi yi mɛɛri. ³⁷ U n deema gɔmi yi s̄a nge wuru bekusu, n̄ kun mɛ yi s̄ori, kpa yi n s̄a nge w̄oru gana ye sɔɔ, ³⁸ u koo yariwa kpa u dii te kɛnɛ s̄ɔ nɔɔba yiru. ³⁹ S̄ɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. U n deema disi gɔmi yi yabi dii ten gani sɔɔ, ⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu w̄ɔriwa n̄n mi disi gɔmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu k̄ɔ mi n kun dɛɛre. ⁴¹ U koo dewa bu dii ten s̄ɔɔwɔ kpuro kɛra kpa bu yanim mɛ ba kɛra mi yari wuun biruɔ mi n kun dɛɛre. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu k̄sire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

⁴³ Amen biru, disi gōmi yi, yì n maa wurama dii te sɔɔ, ⁴⁴ yāku kowo u koo maa sewa u da u tu mɛeri. U n deema disi gōmi yi, yi maa kpia dii ten gani sɔɔ, saa ye sɔɔ, n n̄ maa koorɔ bu yi wīa min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun biru mi n kun dɛere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam mɛ ba tu kɛnusi, u disi duurawa mi sere ka yokaɔ. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, n̄ kun mɛ u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸ Sanam mɛ ba dii te sɔnwa ba kpa, yāku kowo ù n wura u ka tu mɛeri, ma u deema disi gōmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dɛere. Domi disi gōmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten dɛerasiabun woronu ko, ba koo gunɔsu yiru kasuwa ka dāa ye ba m̄ sɛduru ka kiku ge ba m̄ isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii. ⁵⁰ U koo gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gem m̄. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka sɛduru ye, ka isɔpu ye, ka wɛɛ wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunɔ ge ba sakan yem mɛ sɔɔ, mɛ ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu yēka n̄n n̄ɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵² U koo ka gunɔ gen yem mɛ ba wisi nim sɔɔ mi, disi wōka ka gunɔ ge ga wasi ka sɛduru ye, ka isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii yi. ⁵³ Kpa u gunɔ ge ga wasi yōsu gu doona yakasɔ. Saa ye sɔɔra u koo dii te dɛerasiabun wororu koosi kpa tu dɛera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swīi bara disigiru ka wii kpakin s̄ ⁵⁵⁻⁵⁶ ka m̄siru ka debu ka disi gōmi yi yi ra kpi yānu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷ Wooda yera ya koo s̄ɔsi gāa ni nu dɛere ka ni nu kun dɛere.

15

Tɔn durɔrun disi

¹ Yinni Gusunɔ u M̄wisi ka Aroni s̄ɔwa u nɛɛ, ² i Isireliba s̄ɔwɔ i nɛɛ, ben goo ù n kentu kpika m̄, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wī? Ya ku ra wī? Ka mɛ, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee t̄ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, yēro u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁸ Barɔ wi, ù n goo yāatam sie, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁹ Gāa ni barɔ wi, u s̄ni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yēro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. Wi u maa nu s̄wa yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹¹ Wi u dera barɔ wi, u n̄n baba, ma u n̄ niɛ, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, yēro u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹² Barɔ wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu k̄sukuwa. N̄n n̄ maa s̄an na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam mɛ kentu ye, ya wīibu yōra, u koo kowa s̄ɔ n̄ɔba yiru u sere dɛera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi.

¹⁴ S̄ɔ n̄ɔba itase u koo kparukonu yiru n̄ kun mɛ totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun k̄n̄n̄wɔ kpa u nu yāku kowo wē. ¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun s̄. Kpa u ka teu geni yāku d̄ɔ m̄waararugiru ko kpa u n̄n dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u dɛera.

¹⁶ Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka mɛ, u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹⁷ M̄n n̄ yānu ganu tāre, n̄ kun mɛ gōna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka mɛ, ya ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ.

¹⁸ Kurɔ ka durɔ bā n mennā, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka mε, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaa.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹ Tɔn kurɔ ù n yasa mɔ, ba koo nùn garisiwa disigii sɔɔ nɔɔba yiru. Wi u nùn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁰ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹ Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ²² Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wɔllɔ ñ kun mε ye u sinarin wɔllɔ, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁴ Tɔn durɔ goo ù n ka nùn mennā, ma win yem mu nùn tāre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere sɔɔ nɔɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tɔn kurɔ wi u yem wīimɔ, win yasan saa baasi, ñ kun mε, mu wīimɔ mu win yasan saa kera, ba koo nùn garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro sɔɔ nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam mε u win yasa mɔ. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, ñ kun mε sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁸ Sanam mε yem mε, mu yōra u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru bu sere nùn garisi wi u dεere. ²⁹ Yen sɔɔ nɔɔba itase sɔɔra u koo kparukonu yiru ñ kun mε totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunɔn kuu ten kɔnnɔwɔ. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurɔ wi dεerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kpa u dεera.

³¹ Yinni Gusunɔ u kram Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nεε, i Isireliba sɔɔwɔ i nεε, bu de bu ka nen kuu te ta wāa ben suunu sɔɔ tonda sanam mε ba disi mɔ kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun sɔ ka win sen nim mu yari ³³ ka tɔn kurɔ wi u yasa mɔ ka tɔn durɔ wi u yem wīimɔ win tɔn durɔrun di ka tɔn kurɔ wi yem wīimɔ win tɔn kurɔrun di ka maa tɔn durɔ wi u ka tɔn kurɔ disigii kpuna.

16

Wɔɔ ka wɔɔn yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun sɔ

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusunɔn kurɔ yèn sɔ ba ka turare tuka da mi, ben gɔɔn biruwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, ² a wunen mɔɔ Aroni sɔɔwɔ a nεε, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta dεere gem gem sɔɔ mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sɔ. Domi kpakoro ten wukiritian wɔllɔwa kon tii sɔɔsi guru wii wuroru sɔɔ.

³ Dɔma te u duɔ mi, u koo ketε kinε kpendu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kinεru kasu u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēε damgii kpa u dawani bɔke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wē u ka ben toranun yākunu ko kpa bu nùn yāa kinεru wē u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yākuru kowa ka ketε kinε te. ⁷ Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kuu ten kɔnnɔwɔ. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunɔguu ka ge ba koo yōsu gbaburɔ. ⁹ Boo ge ga sāa Yinni

Gusunṅuu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa yōsu gbaburṅ, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunṅ wuswaaṅ bu sere gu yōsu gu doona gbaburṅ.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin ketε kinε te go win toranun sṅ ka sere maa win yenugibuginun sṅ. ¹² Kpa u dṅṅ gṅε gura saa yāku yerun di yi ba yibie dṅṅ guratii sṅṅ kpa u turare buuru sṅka nṅm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta dεere gem gem sṅṅ. ¹³ U koo turare ye doke dṅṅ gṅε yi sṅṅ Yinni Gusunṅ wuswaaṅ kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sṅ. ¹⁴ Yen biru kpa u ketε yen yem sua u dεka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sṅṅ sṅṅ yari yeru gia. Kpa u maa ko mε kpakoro ten wuswaaṅ nṅn nṅṅba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sṅa Yinni Gusunṅuu mi go Isireliba kpuron toranun sṅ kpa u gen yem sua u ka da dii te ta dεere gem gem sṅṅ kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wṅllṅ ka maa ten wuswaaṅ nge mε u kua ka ketε yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta dεere gem gem dεerasiabun wororu koosi u ka ten disi wṅka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mεm nṅṅbu sarirun sṅ. Nge mεya u koo ko u ka dii dεera ten disi wṅka, domi ta wṅa disigibun suunu sṅṅ. ¹⁷ Goo kun ko n wṅa dii ten sṅṅwṅ sanam mε Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko. ¹⁸ U n yariṅ, u koo dawa yāku yerṅ kpa u tu dεerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketε ye, ka boo gen yem sua u tεeni yāku yerun kṅanu nne yen baayere sṅṅ. ¹⁹ U koo yem mε dεkawa ka win niki bia u yēka nṅn nṅṅba yiru yāku yee ten wṅllṅ. Nge mεya u koo ka tu dεerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nεnεm Yinni Gusunṅ sṅ.

²⁰ Sanam mε u dii te ta dεere gem gem dεerasia u kpa, ka dii dεera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nṅma kpuro sṅndiwa boo gen wiru wṅllṅ kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mεm nṅṅbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro sṅbi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburṅ. ²² Nge mεya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sṅbe gu ka doona gbaburṅ mi goo kun wṅa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sṅa yṅa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam dεeramṅ kpa u win tiin yṅnu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dṅṅ mwaararuguru ko win tiin sṅ ka sere maa Isireliban sṅ. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sṅ ka sere Isireliban sṅ. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sṅ. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum dṅṅ doke yāku yerṅ ye ba ka torarun yākuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gbaburṅ u koo win yṅnu teawa kpa u wobure u sere du sansaniṅ. ²⁷ Ketε ye, ka boo gen yem mε ba ka da dii te ta dεere gem gem sṅṅ toranun sṅ, ba koo yen yaa ka yen gṅni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dṅṅ doke. ²⁸ Wi u ye kpuro dṅṅ mēni u koo win yṅnu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniṅ.

²⁹ Yeni ya ko n sṅawa wooda sere ka baadommaṅ. Suru nṅṅba yirusen sṅṅ wṅkuruse, i nṅṅ bṅkuo kpa i bεen sṅma deri sere ka sṅṅṅ be ba wṅa bεen suunu sṅṅ. ³⁰ Domi tṅṅ te sṅṅra ba koo bεε torarun yākuru kua bu ka bεε dεerasia. Nge mεya i ko i ka dεera bεen durum kpuron di Yinni Gusunṅ wuswaaṅ. ³¹ Tṅṅ te, ta koo kowa tṅṅ wεraruguru kpa i n da nṅṅ bṅke. Kpa ya n sṅa wooda sere ka baadommaṅ.

³² Amēn biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gṅsa u ka ko yāku kowo tṅnwero win baaban kṅsire, wiya u koo sṅa yṅa ni doke ni ba kua ka wεε damgii. ³³ Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta dεere gem gem dεerasia ka sere dii dεera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaa. Wɔɔ tia sɔɔ, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sɔ nɔn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

NGE MƐ ISIRELIBA BA KO N KA DƐƐRE

17

Gusunɔ u yina bu yem di

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nɛɛ, wooda wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na wɛɛmɔ.

³ Isireliba sɔɔ goo ù n kī u saberu garu saka sansaniɔ ñ kun mɛ mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kɔnnɔwɔ u ka tu yākuru ko nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁴ Yɛro u kun kue mɛ, ba koo nùn sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sɔɔ, ba koo yɛro yarawa Isireliban suunu sɔɔn di. ⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kɔnnɔwɔ bu go nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sãa siarabun yākuru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yem mɛ yēka yāku yerɔ kuu ten kɔnnɔwɔ. Kpa u ten gum dɔɔ doke mèn nuburu ta koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore. ⁷ Nge mɛya Isireliba ba ñ maa ka bũnu yākuru kuammɛ nìn bwāarokunu nu ka bonu weenɛ. Yeni ya ko n wāawa ben tiin sɔ ka ben bibun bibun sɔ sere ka baadommaa.

⁸ N n mɛn na, Isireli goo, ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, ñ kun mɛ yāku ganu, ⁹ ma u ñ ka nu nɛ nɛ, Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ u ka nin yaa go, ba koo yɛro yarawa ben suunu sɔɔn di.

¹⁰ Wee wooda ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa wɛɛmɔ. Isireli goo, ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ ù n yem di, baa ñ n mɛren na mu sãa, nɛ, Yinni Gusunɔwa kon yɛro wɔrima n nùn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹¹ Domi yem sɔɔra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimɔ yāku yerɔ i ka bɛɛn toranun suuru wa. Yem mɛya mu ra de tɔnu u win torarun suuru wa. ¹² Yen sɔna na nɛɛ, Isireliban goo ñ kun mɛ sɔɔ goo bɛɛn suunu sɔɔ u ñ yem dimɔ.

¹³ Bɛɛ Isireliban goo ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔɔ, ù n yaa gaa mwa taasoru sɔɔ ñ kun mɛ gunɔ gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun mɛ gunɔ gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴ Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sɔɔ. Yen sɔna na nɛɛ, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sɔɔra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yɛro wunawa wigibun suunu sɔɔn di.

¹⁵ Bɛɛ Isireliban goo, ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔɔ, ù n yaa goru di ñ kun mɛ yaa ye gbeeku yaa ya go, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sãawa disigii sere ka tɔɔ ten yokaa u sere dɛɛra. ¹⁶ U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

18

Kɔɔ menna bi bu ñ bɛɛɛ mɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛna na Gusunɔ bɛɛn Yinni. ³ I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiɔ mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mɔ mi na ka bɛɛ dɔɔ. I ku ben komanu swīi. ⁴ Adama i nen woodaba ka nen yiirebu mɛm nɔɔwɔ kpa i ye swīi. Domi nɛna na sãa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

⁵ N n mɛn na, i nen gere ka nen woodaba mɛm nɔɔwɔ. Wi u ye mɛm nɔɔwa u ko n wāawa yen sɔ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁶ Nɛna na wooda yeniba wɛɛmɔ. Na nɛɛ, bɛɛn goo u ku raa ka win dusi tɔn kurɔ kɔɔ menna.

⁷ I ku bēen tundo sekuru doke i ka bēen mero kōō menna. Domi u sāawa bēen mero.

⁸ I ku ka bēen meron nisi goo kōō menna, domi ì n kua me, i bēen tundo sekuru dokewa mi.

⁹ I ku ka bēen sesu tundo tuosi ñ kun me mero tuosi kōō menna baa bà kun bēe seeye yenu teu sōō.

¹⁰ I ku ka bēen nikurabu kōō menna baa ù n sāan na tən durən bii, ñ kun me tən kurən bii. Domi wi u kua me, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹ I ku ka bēen tondon kurə goon bii kōō menna domi u sāawa bēen sesu.

¹² I ku ka bēen tiə kōō menna, domi u sāawa bēen tondon dusi.

¹³ I ku maa ka bēen meron wənə ñ kun me win mōō kōō menna. Domi u sāawa bēen meron dusi.

¹⁴ I ku maa bēen tondon wənə ñ kun me win mōō sekuru doke i ka win kurə kōō menna. Domi kurə wi, u sāawa nge bēen tiin mero.

¹⁵ I ku ka bēen bigii kurə kōō menna, domi u sāawa bēen biin kurə.

¹⁶ I ku ka bēen wənə ñ kun me bēen mōōn kurə kōō menna. I n kua me, i nùn sekuru dokewa.

¹⁷ I ku ka tən kurə kōō menna kpa i maa ka win bii kōō menna, ñ kun me win nikurabu, domi ba sāawa mi dusinu. I n kua me, ya sāawa mi tora bakaru.

¹⁸ I ku bēen kurən wənə ñ kun me win mōō sua kurə sanam me kurə win tii u wāa wāaru sōō. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹ I ku ka tən kurə menna sanam me u yasa mō, domi u sāawa disigii.

²⁰ I ku ka bēen winsim kurə kōō menna. I n kua me, i tii disi koosiwa mi.

²¹ I ku ka bēen bii yākuru ko būu wi ba mō Mələkun mi. Domi ì n kua me, ne, Yinni Gusunə bēen Yinni. I n yē ma nena na sāa Gusunə bēen Yinni.

²² I ku ka bēen tən durəsi kōō menna nge me i ra ka tən kurə ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

²³ I ku ka yaa saberu kōō menna nge tən kurə. Domi ì n kua me, i tii disi dokewa. Nge meya maa tən kurə goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn menna. Ya sāawa seku bakaru.

²⁴ I ku de koma ninin bweseru nu bēe ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bēen suunu sōōn di. ²⁵ Ba tem men tii disi doke, ma na mu seeyasia ma mu men tambu yarinasia.

²⁶ Bēe Isireliba ka bēe sōbu bēe be i wāa Isireliba sōō, i nen gere ka nen wooda ye mem nōōwō. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷ Be ba raa sina tem me sōō i sere na, ba koma ni kua ma tem me, mu disi duura. ²⁸ N n men na, bēen tii i ku mu disi doke kpa mu ku raa maa bēe yarinasia nge yellugibu. ²⁹ Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sōō, ba koo bu wunawa ben tām bun suunu sōōn di.

³⁰ Nena Gusunə bēen Yinni. I de i nen gere ka nen wooda ye mem nōōwa mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swīi ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

19

Nge me n weene bu Gusunə sā

¹ Yinni Gusunə u Mōwisi sōōwa u nēē, ² a Isireliba kpuro sōōwō a nēē, i de i n deere, domi ne Gusunə bēen Yinni na deere.

³ Yen sō, bēen baawure u win tundo ka win mero bēere wēeyə kpa u n da wēre tōō wērarugiru sōō. Nena Gusunə bēen Yinni.

⁴ I ku tii būnu wē, i ku ra maa bwāaroku gagu seku.

⁵ I n ne, Yinni Gusunə siarabun yākuru kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wēre. ⁶ I ko ten yaa diwa dōma te i ka ye yākuru kua ñ kun me sisiru. Adama ye ya tiara sōō itase, i ko ye dōō meniwa. ⁷ I n ye di sōō itase, na ñ yāku

te mwaamə. Domi yaa ye, ya disu duurawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u n̄ ye garisi n̄gia. Ba koo yēro wunawa b̄een suunu s̄on di.

⁹ I n b̄een d̄ianu ḡēmə, i ku ḡe ye ya w̄aa gbee goorə. I ku maa b̄een gberun d̄ianu kunənu ko. ¹⁰ M̄eya i ku maa res̄em gberu s̄o res̄em kunənu ko ka maa res̄em ye ya w̄aruma. I ko ye deriwa s̄arobu ka s̄obun s̄. Ne Gusunə b̄een Yinniwa na yeni gerua.

¹¹ I ku gb̄eni, i ku maa b̄een winsim weesu kua n̄ kun m̄e i n̄n̄ n̄ni w̄ōke. ¹² I ku b̄ri weesugii ko ka n̄n̄ ȳis̄iru. Domi i n̄ kua m̄e, i n̄n̄ ȳis̄iru sankawa. Ne Gusunə b̄een Yinniwa na yeni gerua.

¹³ I ku b̄een winsim dam d̄are. I ku maa n̄n̄ ḡānu mwaari ka dam. I ku b̄een s̄om kowon k̄s̄iaru n̄n̄e sere yam mu ka s̄ara. ¹⁴ I ku soso w̄am̄e. I ku maa ḡānu yi w̄ōkon wuswaa ni nu koo n̄n̄ sura. I de b̄een daa yu s̄ōsi ma i man nasie n̄e Gusunə b̄een Yinni.

¹⁵ I ku murafitiru ko siribu s̄o. I ku goon bw̄ēbw̄ēru n̄ kun m̄e win dam m̄eri i ka n̄n̄ siri. Adama i ko i bu siriwa nge m̄e baawuren gem mu n̄e. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara b̄een t̄onusin s̄. I ku maa n̄n̄ gari mani yi yi koo n̄n̄ go.

¹⁷ I ku b̄een winsim t̄usi ḡōruə. Adama i n̄n̄ gerusio kpa i ku ra tii durum s̄abi win s̄. ¹⁸ I ku b̄een winsim m̄aru k̄sie. I ku maa ka goo m̄aru n̄n̄e. I b̄een t̄onusi k̄ō nge b̄een tii. Ne Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹⁹ I de i n̄n̄ wooda yeniba m̄em n̄əwa. I ku de ȳe bwese bweseka yu ȳəna. I ku d̄ia bwesenu yiru duure gbee teeru s̄o. I ku ȳānu doke ni ba kua ka w̄ē bwesenu yiru.

²⁰ Goo ù n̄ ka yoo t̄on kurə k̄ō m̄enna wi ba durə k̄a, adama ba n̄ gina n̄n̄ yakie win yorun di, ȳēro u koo yen gobi k̄siawa, adama ba n̄ bu goomə. Domi kurə wi, u gina s̄aa yoo. ²¹ Durə win torarun s̄, u koo ka ȳā kin̄eru na Yinni Gusunən wuswaa win kurun k̄annəwə u ka torarun s̄ambun ȳākuru ko. ²² Kpa ȳāku kowo u n̄n̄ torarun suurun wororu koosi n̄e Yinni Gusunən wuswaa. Saa ye s̄ōra u koo win torarun suuru wa.

²³ Sanam m̄e i dua Kananin temə i kpa, ma i d̄aa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, w̄ō ita. I n̄ mu dimə. ²⁴ W̄ō n̄n̄esen marum m̄e ya koo ma, mu ko n̄ s̄awa n̄e Yinni Gusunəgim, i ka man siara t̄ō bakarun saa. ²⁵ Saa w̄ō n̄əbusen diya b̄een tii i ko i n̄ da d̄aa marum m̄e s̄ari i di. Ne Gusunə b̄een Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku ḡānu ganu di ka yem. I ku w̄e n̄ kun m̄e guru wiru m̄eri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku b̄een wirun goo gookan seri k̄ni bw̄ereke. I ku maa b̄een toburun beri berika k̄ni. ²⁸ I ku b̄een wasi muriri goon ḡōn s̄. I ku maa b̄een wasi yore. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

²⁹ I ku b̄een bii w̄andiaba sekuru doke i bu kurə tanaru kp̄e s̄āru garun s̄, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem m̄e s̄o. ³⁰ I n̄ da t̄ō w̄ērarugiru yaaye kpa i n̄n̄ kuu bekurugiru b̄ere w̄ē. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra ḡribu sokun mi n̄ kun m̄e s̄arobun mi kpa i ku ra ka tii diji doke. Domi n̄na na s̄aa Gusunə b̄een Yinni.

³² I wi u seri kpiki m̄o kpuro kpunə kpa i durə t̄ok̄o b̄ere w̄ē. I maa n̄e, Yinni Gusunə nasio. Domi n̄na na s̄aa b̄een Yinni.

³³ S̄o goo ù n̄ w̄aa b̄een tem s̄o, i ku n̄n̄ dam d̄are. ³⁴ I ko i n̄n̄ kuawa nge kpa ȳēro, kpa i n̄n̄ k̄ia nge b̄een tii. Domi b̄een tii i raa s̄aru di Egibitiə. Ne Gusunə b̄een Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu s̄o, ka ḡā ȳirubu s̄o, ka kiloba s̄o ka sakakunu s̄o. ³⁶ I de b̄een kiloba ka b̄een sakakunu ye kpuro ya n̄ s̄aa dee dee. Ne Gusunə b̄een Yinniwa na ye gerua, n̄e wi na b̄e yara Egibitin di.

³⁷ I n̄n woodaba kpuro m̄m n̄w̄w̄a kpa i ye sw̄i. N̄, Yinni Gusun̄wa na ye gerua.

20

Sāa ni Gusun̄ u yina

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u n̄, ² a Isireliba s̄w̄w̄a a n̄, ben goo ñ kun m̄ s̄w̄ wi u w̄a be s̄w̄ ù n win bii sua u ka b̄u wi ba m̄ M̄l̄ku ȳkuru kua, ba koo n̄n kasukuwa bu go. ³ N̄, Yinni Gusun̄wa kon n̄n w̄ri kpa n̄n wuna n̄n t̄mbun suunu s̄w̄n di ȳn s̄w̄ u ka win bii M̄l̄ku ȳkuru kua ma u n̄n kuru disi doke u n̄n ȳsi d̄eraru sank̄a. ⁴ Isireliba b̄a n̄ yina bu dur̄ win bweseru go, ma ba n̄n m̄era u daa yen bweseru m̄, ⁵ n̄n tiwa kon n̄n w̄ri wi ka win ȳnugibu kpuro kpa n̄n yara win t̄mbun suunu s̄w̄n di ka sere be ba maa M̄l̄ku ye s̄am̄.

⁶ Goo ù n bikiaru da ḡri sokobun mi ñ kun m̄ s̄robun mi, kon n̄n w̄riwa kpa n̄n wuna win t̄mbun suunu s̄w̄n di.

⁷ I de i n̄ d̄ere, domi n̄n tii na d̄ere. N̄ Gusun̄ b̄en Yinniwa na ye gerua.

K̄w̄ m̄enna bi Gusun̄ u yina

⁸ N̄na Yinni Gusun̄ wi u b̄e ḡsa i n̄ ka d̄ere. I ko i n̄n woodaba m̄m n̄w̄w̄a kpa i s̄i ye s̄w̄.

⁹ Goo ù n win tundo ñ kun m̄ win m̄ero b̄rusi, ba koo ȳero gowa kpa win ȳem mu w̄ri win tii s̄w̄.

¹⁰ Goo ù n ka goon kur̄ kpuna, ba koo kur̄ wi ka dur̄ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tondon kur̄ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo ȳero gowa ka kur̄ wi sannu kpa ben ȳem mu w̄ri ben tii s̄w̄.

¹² Goo ù n ka win biin kur̄ kpuna, ba koo ȳero gowa ka kur̄ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben ȳem mu koo w̄riwa ben tii s̄w̄.

¹³ T̄n dur̄ ù n ka win t̄n dur̄asi kpuna nge m̄ ba ra ka t̄n kur̄ m̄enne, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi ḡa k̄suna ba kua mi. Ben ȳem mu koo w̄riwa ben tii s̄w̄.

¹⁴ Goo ù n bii ka m̄ero sua kur̄, tora bakara mi. Ba koo be kpuro d̄w̄ m̄eniwa. Kpa yen bweseru ya kun w̄a b̄en suunu s̄w̄.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu m̄enna nge m̄ ba ra ka t̄n kur̄ m̄enne, ba koo ȳero gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ T̄n kur̄ ù n maa ka yaa saberu m̄enna nge m̄ ba ra ka t̄n dur̄ m̄enne, ba koo n̄n gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben ȳem mu w̄ri ben tii s̄w̄.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi ñ kun m̄ m̄ero turosi sua kur̄ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben t̄mbun suunu s̄w̄n di. Dur̄ w̄i, u koo win torarun are s̄bewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka t̄n kur̄ m̄enna wi u yasa m̄, ma yen ȳem m̄ mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu s̄w̄n di.

¹⁹ I ku ka b̄en m̄eron w̄n̄ ñ kun m̄ win m̄w̄ ñ kun m̄ b̄en tiw̄ k̄w̄ m̄enna. Domi i s̄awa dusinu. Wi u kua m̄, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tondon w̄n̄ ñ kun m̄ tondon m̄w̄n kur̄ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kur̄ wi, ka dur̄ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ñ bii marum̄ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win w̄n̄ ñ kun m̄ win m̄w̄n kur̄ sua, u torawa mi. U win w̄n̄ ñ kun m̄ win m̄w̄ wi sekuru dokewa mi. Kur̄ wi, ka dur̄ wi, ba ñ bibu marum̄.

²² I de i n̄n woodaba ka n̄n yirebu m̄m n̄w̄w̄a kpa i ka ye s̄mburu ko, kpa tem mi na ka b̄e d̄w̄ mu ku raa b̄e yarinasia. ²³ I ku bwese nin komanu sw̄i ni na kon b̄e gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴ Na b̄e s̄w̄wa na n̄,

bεεya i ko i n ben tem me mɔ.

Nɛna kon bεε mu wē.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Nɛna Gusunɔ bεen Yinni nε wi na bεε wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i n dimɔ kpa i ku ra bεen tambu disi doke yεε yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi nεε, i ku di mi.

²⁶ I de i n dεere i n wāa nen sɔ, domi na dεere. Nε, Yinni Gusunɔwa na bεε wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔn di i n ka sāa negibu.

²⁷ Goo ù n wāa bεen suunu sɔɔ, tɔn kurɔ n kun me tɔn durɔ ma u ra gɔribu soku n kun me u ra sɔroru ko, ba koo yēro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

21

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yāku kowon tii yā

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a nεε, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n kun mɔ win mero ka win tundon goru ka win tiin biigiru ka win wɔnɔ ka win mɔɔgiru ³ ka sere win sesu wi u kun durɔ yēgiru wi ba n gina sue. ⁴ Isireliban suunu sɔɔ, yāku kowo wi, u sāawa ben guro guro. Yen sɔ, u n koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶ Meya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wāawa nε Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba n nen yīsiru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yāku kuo ni nu sāa nen dīanu. Yen sɔ, ba ko n dεere wa.

⁷ Ba n koo kurɔ tanɔ n kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba n maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n dεere wa ba n wāa nε, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸ Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tɔn dεero. Domi wiya u ra ka bεen yāku kuo nε, nε, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n dεere wa, domi nε, Yinni Gusunɔ na dεere. Nɛna na bεε gɔsa i n ka maa dεere.

⁹ Yāku kowo goon bii wɔndia ù n tii sekuru dokemɔ u kurɔ tanaru dimɔ, win tundowa u sekuru dokemɔ. Ba koo bii wɔndia wi dɔɔ meniwa.

¹⁰ Yāku kowo wi ba gum tāre wirɔ u kua yāku kowo tɔnwero, ma ba nùn sāa yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon gɔɔn sɔ. Meya u ku maa win yānu gēeku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa n n win tundo n kun me win meron gorun na. ¹² U n maa yariɔ nen kurun di goon gorun sɔ, u ku ka kuu te disi doken sɔ. Domi ba nùn gum tāre u n ka sāa nenem. Nε, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

¹³ Wɔndia wi u kun durɔ yēwa yāku kowo tɔnwero u koo sua kurɔ. ¹⁴ U n koo gɔmini goo sua kurɔ n kun me kurɔ wi ba yina n kun me kurɔ wi ba gaba ba ka kpuna n kun me kurɔ tanɔ. Adama wɔndia wi u kun durɔ yēwa u koo sua win dusibu sɔɔ. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sɔɔ. Nε Yinni Gusunɔwa na nùn gɔsa u n ka dεere.

2. Wi u kun kpē

u ko yāku kowo

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nεε, ¹⁷ a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a nεε, baa ka win bibun bweserɔ goo ù n alebu gaa mɔ win wasi sɔɔ, yēro kun kpē u da nen kuu te sɔɔ u nε, Yinni Gusunɔ dīanu ganu yāku kuo. ¹⁸ Alebugii goo kun kpē u nen sɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kārri barɔwa? N kun me yēron wuswaa ya kɔsikirewa? ¹⁹ N kun me yēron naasu n kun me win gāsera bɔɔrewa? ²⁰ N

kun me yēro u kundu kpiawa? N kun me u sāawa tən kōmiakubu? N kun me yēron nōni kpiawa? N kun me yēro taataaru n̄ kun me debu mōwa? N kun me win tīa bii kōsikira? ²¹ Wi u alebu gaa mō wasi sōo gesi Aronin bweseru sōo, u n̄ kpē u n̄e, Yinni Gusunō yākuru kua. U n̄ maa kpē u ka dīanu ganu na u ka yākuru ko n̄en kuu te sōo. ²² Adama u koo kpī u n̄e, Yinni Gusunōn dīa dēeranu di. ²³ Win alebun sōna u n̄ kpē u susi yāku yerō ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa n̄en kuu te disī doke. N̄e, Yinni Gusunōwa na ra yāku kowobu gōsi ba n̄ ka dēere.

²⁴ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sōowa.

22

3. Be ba koo yāku dīanu di

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u n̄e, ² a Aroni ka win bibu sōowa a n̄e, ba n̄ tii se dīa ni Isireliba ba ka man naawamme sōo, kpa bu ku raa n̄en yīsi dēera te sanku. Nena na sāa Yinni Gusunō.

³ Ben bweseru sōo, goo ù n̄ nu susi, ma u disī gēe mō, ba koo yēro yarawa n̄en sōmburun di. ⁴ Aronin bweseru sōo, goo ù n̄ bara disigiru mō, n̄ kun me ù n̄ kentū kpika mō, u n̄ yāku dīa ni dimō sere ù n̄ dēera, ⁵ ka sere wi u goru baba n̄ kun me win sen nim mu wīa n̄ kun me wi u yaa gaa baba ye ya disī mō n̄ kun me wi u goo baba wi u disī mō. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disī duurawa mi sere ka yokaa. U n̄ kpē u yāku dīa ni di ma n̄ kun mō u wobura mam mam. ⁷ U n̄ wobura, yokan di u dēera, u koo kpī u n̄en dīa ni di. Domi niya nu sāa win dīanu. ⁸ Mēya yāku kowo goo kun yaa goru temmō n̄ kun me yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disī doken sō. N̄e, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo n̄en woodaba mēm nōowawa domi bā n̄ n̄en dīanu disī doke, ba koo ben torarun are sōbe kpa bu gbi. N̄e, Yinni Gusunōwa na bu gōsa ba n̄ ka dēere.

¹⁰ Tən diro kun yāku dīa ni dimō baa yāku kowon sōm kowo n̄ kun me win sōo. Yēro kun yāku dīa ni dimō. ¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuō, ba koo kpī bu dīa ni di. ¹² Yāku kowon bii tən kurō ù n̄ tən diro sua durō, ù ku raa yāku dīa ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n̄ sāa gōmini n̄ kun me win durō u n̄n̄ yina, ma u n̄ ka durō wi mara, ma u gōsira win tundon yenuō u sō n̄ge sanam me u n̄ durō sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n̄ kun me, tən diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tən tuko goo ù n̄ nu di u n̄ ka baaru, u koo nin kōsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u n̄n̄ nin bōnu nōobun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disī doke n̄ Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunōn wuswaa. ¹⁶ Bā n̄ nu di sanam me n̄ n̄ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sōbimōwa. Nena Yinni Gusunō, n̄e wi na ra yākunu dēerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u n̄e, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sōowa a n̄e, goo be sōo n̄ kun me sōo goo wi u wāa ben suunu sōo, ù n̄ kī u yāku dōo mwaararugiru ko ka kīru, n̄ kun me u ka nōo mwēeru garu yibia, ¹⁹ n̄e, Yinni Gusunō n̄ sere tu mwa, yaa sabe dōo ge ga n̄ alebu mō gera u koo ka na, naa, n̄ kun me yāaru, n̄ kun me boo, ya n̄ gesi sāa dwa. ²⁰ U n̄ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mō. Domi ù n̄ ka tu yākuru kua, na n̄ mwaamō. ²¹ Goo ù n̄ siarabun yākuru mō ka kīru n̄ kun me u ka nōo mwēeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta n̄ alebu gaa mō n̄ sere win yāku te mwa. ²² N̄ n̄ mēn na, bu ku ka sabe wōko na, n̄ kun me te ta kōri bōore, n̄ kun me te ba so ba kōsiki, n̄ kun me te ta boo boosu n̄ kun me taataaru mō gōnao. Bu ku ka yen gaa yāku dōo mwaararugiru ko. ²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tēn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nōo mwēerugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka

yaa sabe tèn tīara kōra ñ kun mε ba wīa nε, Yinni Gusunō yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n dua ben temā. ²⁵ Bu ku ka nε, Yinni Gusunō sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sōbun mi. Domi sabe tèn wasi ba mēera kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mō. Nε, Yinni Gusunō, na ñ yāku ten bweseru mwaamō.

²⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nεε, ²⁷ bà n kete buu mara ñ kun mε yāaru ñ kun mε boo, ga koo kowa sōo nōba yiru ka gen mero. Adama saa sōo nōba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dōo mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sōo teeru.

²⁹ Bà n nε, Yinni Gusunō siarabun yākuru kuammε, bu tu koowo nge mε kon ka tu mwa. ³⁰ Yen dōma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamō sere sisiru.

³¹ Ba koo nεn wooda ye mēm nōowawa kpa bu ye swīi. ³² Bu ku raa nεn yīsiru sanku kpa bu wa bu man bεεε wē ben suunu sōo. Nεna na Yinni Gusunō wi u bεε gōsa i n ka dεere. ³³ Nεna na bεε yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunō bεen Yinni.

23

Tōo baka bwese bweseka

¹⁻² Yinni Gusunō u Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nεε, tōo baka ñi sōo i ko i n da mēnε i man sā, ni wee.

Tōo wērarugiru

³ Alusuma tia sōo, sōo nōoba tia i ko i n da sōmburu ko, sōo nōoba yiruse, i ko i wēra kpa i mēna i ka man sā. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko. I ko i tu diwa nēn sō baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tōo baka ni nu maa tie, ñi sōo i ko i mēna i ka man sā, nin tōnu wee.

Gōo sararibun tōo bakaru

⁵ Yinni Gusunō u nεε, wōon suru gbiikoon sōo wōkura nnesen yokan di, i Gōo sararibun tōo bakaru dio nε, Yinni Gusunōn sō.

⁶ Yen sōo wōkura nōobuse sōora i ko i pēε ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru tore. I ko i kowa sōo nōoba yiru i n pēε dimō ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen tōo gbiikiru sōora i ko i mēna i man sā. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko. ⁸ Alusuma yen tōo baatere i ko i n da man yāku dōo mwaararugiru kuewa. Sōo nōoba yiruse, i ko i kpam mēna i man sā. Yen tōo te, i ku sōmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun

tōo bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nεε, ñ n dua tem mε kon bεε wē sōo, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tōo wērarugirun sisiru kpa n wa n ka bεε nōnu geu mēeri. ¹² Yen tōo te, i ko i man yāku dōo mwaararugiru kua ka yāaru wōo tiagiru te ta ñ alebu gaa mō. ¹³ I ko i maa som kilo nōoba tia mε i ka gum burina sōndi kpa ye kpuron nuburu tu nε, Yinni Gusunō dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bōnu tāre som mēn wōllō. ¹⁴ I ñ ko i dīa gbiikii nin pēε di ñ kun mε nin bima ye ba sōnwa ñ kun mε ye ba kōsuka sere dōma te i ka nε, Yinni Gusunōgia na. I ko wooda yeni mēm nōowawa mi i wāa kpuro sere ka baadommao.

Gēebun tōo bakaru

¹⁵ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōowa saa Mōwisin nōon di u nεε, i ko i maa alusuma gariwa nōoba yiru saa tōo wērarugirun sisirun di dōma tèn di i ka bēen dīa gbiikii ni, nε, Yinni Gusunō naawa. ¹⁶ I ko i gariwa sōo weeraakuru sere n ka ko tōo wērarugiru nōoba yirusen sisiru. Kpa i maa nε, Yinni Gusunō yākuru kua. ¹⁷ I ko i ka pēε yiru na saa bēen yenun di yèn baayere ba kua ka som kilo

ita ka p̄ε seeyatia. B̄εen gberun d̄ia gbiikii niya i ko i ka yen som m̄ε ko, kpa yāku kowo u ye s̄ōsi beri berika. ¹⁸ Yen biru, i ko i n̄ε, Yinni Gusun̄o yāku d̄ō mwaararugiru kua ka yāanu n̄ōba yiru ni nu w̄ō tia tia m̄o kpa nu kun alebu gaa m̄o ka maa ket̄ε kin̄ε kp̄em teeru ka yāa kin̄enu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu n̄ε, Yinni Gusun̄o dore. ¹⁹ I ko i maa boo go b̄εen toranun yākurun s̄ō ka maa yāanu yiru ni nu w̄ō tia tia m̄o siarabun yākurun s̄ō ²⁰ ka p̄ε ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusun̄o daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n̄ s̄ā n̄ε, Yinni Gusun̄o gia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia. ²¹ Yen t̄ō te, i ko m̄ennawa b̄εε kpuro i man s̄ā. I n̄ maa s̄amburu m̄ò d̄oma te. Mi i w̄āa kpuro, i ko i wooda yeni m̄em n̄ōwawa sere ka baadommāo.

²² I n̄ b̄εen gberun d̄ianu ḡε̄m̄o, i ku ni nu w̄āa b̄εen gbee goor̄o ḡē. Yen biru i ku maa nu kun̄nu ko. I ko i nu s̄arobu ka s̄obu deriawa. N̄ε Gusun̄o b̄εen Yinniwa na ye gerua.

T̄ō baka t̄ē s̄ō

ba ra k̄abi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusun̄o u Isireliba s̄ōwa saa M̄owisin n̄ōn di u n̄εε, w̄ōn suru n̄ōba yirusen t̄ō gbiikiru s̄ō, i ko i w̄ērawa kpa i k̄abi so Gusun̄o u ka b̄εε yaaya. T̄ō te, i ko i m̄ennawa kpa i man s̄ā. ²⁵ I ku ra s̄amburu garu ko. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua.

Tor̄arun suurun t̄ō bakaru

²⁶ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄εε, ²⁷ w̄ōn suru n̄ōba yirusen s̄ō w̄akurusewa i ko i yākuru ko b̄εen toranun suurun s̄ō. I ko i m̄ennawa kpa i n̄ō b̄ake kpa i man s̄ā. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua. ²⁸ I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te s̄ō. Domi t̄ō te s̄ōra ba koo b̄εε toranun suuru kobun woronu koosi Gusun̄o b̄εen Yinnin wuswaāo. ²⁹ Wi u kun n̄ō b̄akue yen t̄ō te, ba koo n̄ūn wunawa win t̄ambun suunu s̄ōn di. ³⁰ Wi u maa s̄amburu kua t̄ō te s̄ō, kon de bu ȳēro gowa. ³¹ I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te. Ya ko n̄ s̄āawa wooda ka baadommāo ka b̄εen bibun bweser̄o. Mi i w̄āa kpuro, i ko ye m̄em n̄ōwawa. ³² Ya ko n̄ s̄āawa nge t̄ō w̄ērarugiru kpa i n̄ō b̄ake. I ko i w̄ērawa saa surun s̄ō n̄ōba n̄n̄en yokan di sere ka yen sisirun yokaāo.

Kunun t̄ō bakaru

³³⁻³⁴ Yinni Gusun̄o u Isireliba s̄ōwa saa M̄owisin n̄ōn di u n̄εε, saa w̄ōn suru n̄ōba yirusen s̄ō w̄akura n̄ōbun di, i ko i Kunun t̄ō bakaru diwa s̄ō n̄ōba yiru i ka n̄ε, Yinni Gusun̄o s̄ā. ³⁵ Yen t̄ō gbiikiru, i ko i m̄enna i man s̄ā. I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te. ³⁶ T̄ō baatere i ko i n̄ da man yāku d̄ō mwaararugiru kuenta sere n̄ ka ko s̄ō n̄ōba yiru ye. Yen s̄ō n̄ōba itase, i ko i kpam m̄ennawa i man s̄ā kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua. T̄ō te, i ku ra s̄amburu garu ko. Ta s̄āawa ḡā girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya s̄āawa t̄ō baka ni i ko i di n̄ε Yinni Gusun̄on s̄ō. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua ka b̄εen gberun d̄ianu ka siarabun yākunu ka tam. Yākuru baatere ka ten t̄ōru. ³⁸ M̄eya i ku maa t̄ō w̄ērarugiru duari ka yāku ni i ra man kue ka sere maa k̄ēε ni i ra ka n̄ε ka maa n̄ō mw̄ērun yākuru.

³⁹ Suru n̄ōba yirusen s̄ō w̄akura n̄ōbuse s̄ō, i n̄ b̄εen gberun d̄ianu ḡā, i ko i t̄ō bakaru diwa s̄ō n̄ōba yiru i ka man b̄εεε w̄ē. Yen t̄ō gbiikiru ka yen t̄ōru n̄ōba itase, i ko i w̄ērawa i ku s̄amburu garu ko. ⁴⁰ Yen t̄ō gbiikii te, i ko i d̄ā marum buram sua ka kpakpa wurusu ka d̄ā wuru bakasu si su ra n̄ w̄āa daar̄o kpa i n̄ nuku dobu m̄ò n̄en wuswaāo s̄ō n̄ōba yiru ye. ⁴¹ W̄ō baagere i ko i n̄ da t̄ō baka te diwa i ka man b̄εεε w̄ē suru n̄ōba yiruse ye s̄ō. Ya ko n̄ s̄āawa wooda sere ka baadommāo. ⁴² B̄εε Isireliba kpurowa i ko i n̄ w̄āa kunu s̄ō sere s̄ō n̄ōba yiru. ⁴³ Kpa b̄εen bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia

kunu sɔɔ sanam mɛ na bu yarama Egibitin di. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴Nge mɛya Mɔwisi u Isireliba tɔɔ baka ni sɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunɔ bɛɛrɛ wɛ.

24

Gusunɔn kuu bekurugirun

dabu

¹Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, bu nùn olifin gum kasuo mɛ mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sɔre yoka baayere. ³Aroni u koo ka gum mɛ dawa nɛ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɔre yokan di sere yam mu ka sara. Yeni ya ko n sara wooda sere ka ben bibun bwesera. ⁴Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun wɔllɔ kpa nu n sɔre wɔkuru baatere sere yam mu ka sara.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunɔ wɛ

⁵Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a pɛɛ wɔkura yiru wɔɔwa yen baayere ya n sara kilo nɔɔba tia. ⁶Kaa ye yorewa nɛn wuswaaɔ tabulu wuragia yen wɔllɔ sira yiru, yen baayere sɔɔ pɛɛ nɔɔba tia. ⁷Sira baayeren wɔllɔ kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ mɛni nɛn sɔ pɛɛ yen ayera kpa n bɛɛ yaaya.

⁸Tɔɔ wɛrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sara wooda bɛɛn bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁹Pɛɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sara Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramɔ. Pɛɛ ye, ya sara nɛnɛm domi nɛna ba ye wɛ sanam mɛ ba yaku dɔɔ mwaarugiru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaɔ.

Wi u Gusunɔ gari kam

gerusin sɛyasiabu

¹⁰⁻¹¹Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wɔ u ka Isireli tɔn kura mara ba sanna. Kura Isireli win yisira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yisiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nùn da Mɔwisin mi. ¹²Ma ba nùn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁴i ka dura wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nɛ Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben noma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nùn kpenu kasuku bu go. ¹⁵Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wɛ a nɛɛ, wi u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yero u koo yen are wa. ¹⁶Wi u gesi nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yero gowa. Isireliba kpurowa ba koo nùn kpenu kasuku bu go. Baa u n sara na sɔɔ, ba koo nùn gowa yen sɔ u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷Goo u n win winsim go, ba koo maa yero gowa. ¹⁸Goo u n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹Goo u n maa win winsim mɛera kua, mɛera yen bwesera ba koo yero ko. ²⁰Wi u goo bua, ba koo maa yero buawa. Wi u goon nani wia, ba koo maa yeron nani wia. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yerogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nùn kɔsie.

²¹Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yero gowa.

²²Wooda tia yera ba koo ka bɛɛ ka bɛɛn sɔbu siri. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

²³Ma Məwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nɔn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunɔ u Məwisi sɔɔwa.

25

Tem wɛrasiabu

¹⁻²Yinni Gusunɔ u ka Məwisi gari kua guu te ba mɔ Sinain wɔllɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba i n dua tem mɛ sɔɔ, mɛ kon bɛɛ wɛ mi, i ko i dewa bɛɛn gbean tem mu wɛra nɛn sɔ. ³Wɔɔ nɔɔba tia sɔɔra i ko i bɛɛn gbea duure kpa i bɛɛn resɛm gbaanu sɔmɛ i nin dānu kɔni. Kpa i yen marum sɔri. ⁴Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n sɔawa wɔɔ wɛraruguu Yinni Gusunɔn sɔ. Bɛɛn gbenu nu koo wɛrawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i n ko i maa bɛɛn resɛm kɔni. ⁵Baa dīa ni nu wɔruma sanam mɛ i gɛɛmɔ ma nu kpia ka tii, i n nu gɛɛmɔ. I n maa resɛm sɔrimɔ ye ya ka tii mara. Domi bɛɛn gbea ya koo wɛrawa mam mam wɔɔ ge sɔɔ. ⁶Adama wɔɔ wɛraruguu ge sɔɔ, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bɛɛ ka bɛɛn sɔm kowobu ka bɛɛn yobu ka sere maa sɔɔ be ba wāa bɛɛn suunu sɔɔ ⁷ka bɛɛn yaa sabenu ka gbeku yeɛ. Ye tem mɛ, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wɔɔ

⁸I ko i wɔɔ nɔɔba yirun suba nɔɔba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sɔawa mi, wɔɔ weeraakuru tia sari. ⁹Yen wɔɔ dāakun suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuru, tɔɔ te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kɔbi wurawa ka kuuki tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹⁰Wɔɔ weeraakurusen wɔɔ ge, ga ko n sɔawa nɛnɛm nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. Kpa i kpara ma baawure u tii mɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba koo gbee te goo u raa dɔra n kun mɛ te ba nɔn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimɔ, u koo yakiara u wura win yɛnuɔ. ¹¹Nge meya i ko n da wɔɔ weeraakuru baateren yakiabun tɔɔ bakaru di. I ko i wɛrawa wɔɔ ge sɔɔ. I n dīanu ganu duurumɔ. I n maa dīanu ganu gɛɛmɔ ni nu ka tii kpia. Meya i n maa resɛm sɔrimɔ ye ya mara resɛm gbaarɔ te ba n sɔnwa. ¹²Domi nuku dobun wɔɔwa ge i ko i wuna nɛnɛm nɛ Yinni Gusunɔn sɔ. Adama bɛɛn gbean dīana i ko i di.

¹³Wɔɔ ge sɔɔ, baawure u koo win tem mwawa mɛ ba raa nɔn mwaari. ¹⁴I n tem dɔramɔ, n kun mɛ i n dwemɔ, bɛɛn goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. ¹⁵Wi u kī u win gberu dɔra, u koo gina lasabu kowa u wa mɛn nɔɔ ta koo dīanu ma sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu tɛ sɔɔ ba ra yakiabun tɔɔ bakaru ko tɛ sɔɔ yɛro u koo tu wesia. ¹⁶Nge mɛ wɔsu su dabiru nɛ, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpāaru nɛ. Wɔsun sukum mɛ mu tie mù kun dabi sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n ko yi n kpā. Domi ye ba koo gɛ gbee te sɔɔ, yera u dɔramɔ. ¹⁷Bɛɛn goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. I ko i man nasiawa domi nɛna na sɔa Gusunɔ bɛɛn Yinni. ¹⁸I nɛn woodaba mɛm nɔɔwɔ kpa i sī ye sɔɔ. Saa ye sɔɔra i ko i sina tem mɛ sɔɔ ka bɔri yendu. ¹⁹Tem mɛ, mu koo dīanu ko ni nu koo bɛɛ turi kpa i n ka wāa bɔri yendu sɔɔ.

²⁰Sɔrɔkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, mba i ko i di wɔɔ nɔɔba yiruse te. Domi i n wɔɔ ge sɔɔ dīanu duurumɔ, i n maa gɛɛmɔ. ²¹Kon bɛɛ domaru kua wɔɔ nɔɔba tiase kpa bɛɛn gbea yu wɔɔ itan dīanu ma. ²²Wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i ko i dīanu duure kpa bɛɛn dīa gurunu nu n tie sere i ka wɔɔ nɔɔba nɛsen dīanu gɛ.

Tem ka dian yakiabu

²³Goo kun tɔnu tem dɔremɔ kpa yɛro u n mu mɔ sere ka baadommaɔ, domi nɛ, Yinni Gusunɔwa na tem mɔ, i maa wāawa nɛn mi nge sɔbu. ²⁴Yen sɔna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mɛm nɔɔwawa.

²⁵Bɛɛ sɔɔ, goo u n kua sɔaro, ma u win tem sukum dɔra, win dusi goo u n gobi mɔ, u koo kpī u mu yakia. ²⁶Yɛro u kun maa dusi goo mɔ wi u koo mu

yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷ U koo wāsu gariwa si su tie wōō weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kāsia kpa tem mε, mu ko wigim. ²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem mε dwa deria sere yakiabun tōō bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem mε sōō.

²⁹ Yinni Gusunō u nεε, goo ù n win diru dāra te ta wāa wuu gbāraruguu sōō, wōō tia u mō u ka tu yakia. ³⁰ Yēro ù n kpana u dii te yakia wōō tia yen baa sōō, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaō. U ñ maa tu wesiamō baa yakiabun tōō bakaru tà n tunuma. ³¹ Adama dii te ta wāa wuu ge ga ñ gbāraru mō sōō, ba koo tu yakiawa nge mε ba ra tem yakie. Baa ñ n mēren na, wi u raa dii te mō, ba koo nùn tu wesiawa yakiabun tōō bakaru sōō.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tōō bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sōō. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpē u nu dāra. Domi bera ba nu mō sere ka baadommaō.

Bōkurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunō u nεε, wunen Isirelisi ù n sāaru duura, ma u ñ kpē u tii nōōri, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge mēya kaa maa sōō kua kpa u wa u sina tem mε sōō wunen bōkuō. ³⁶ À n nùn gāanu bōkura, a ku nùn are kasusi. A de a nε Gusunō wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bōkuō. ³⁷ À n nùn gobi bōkura ñ kun mε dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Nε Gusunō bēen Yinniwa na ye gerua. Nēna na bεε yara saa Egibitin di n ka bεε Kananin tem wē kpa na n sāa bēen Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunō u maa nεε, wunen Isirelisi ù n sāaru duura ma u nun tii dāre, a ku nùn yoo sōma koosia. ⁴⁰ U ko n sāawa wunen sōm kowo, u n wāa wunen yenuō sere yakiabun tōō bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tōō baka te, tà n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yēnugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sāawa nēn yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu dāra nge mε ba ra yobu dāre. ⁴³ A ku nùn dam dāre. A sōōsio ma a nε Gusunō wunen Yinni nasie.

⁴⁴ À n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikereneewa kaa yoru mwēeri ba n sāa wunεgibu. ⁴⁵ Kaa kpī a sōbun bibu dwe be ba wāa wunen yenuō ka sere be ba mara bēen tem sōō. À n bu dwa, ba ko n sāawa wunεgibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaō. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dāre.

⁴⁷ Sōō goo ù n wāa wunen yenuō, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii sōō wi dāre, ñ kun mε sōō win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun mε win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ ñ kun mε win baan mōō ñ kun mε win baan wōnō ñ kun mε ben bii goo ñ kun mε win dusi goo gesi. Wi u maa tii dāra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wāsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dāra sere yakiabun tōō bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo sōm kowo kāsia wōō si sōō. ⁵¹ Wāsu sù n maa tie su kpā yakiabun tōō bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kāsia nge mε wōō sin geera nε. ⁵² Wāsu sù kun maa dabi sere yakiabun tōō bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kāsia nge mε wōō sin geera nε. ⁵³ U n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge mε ba ra sōm kowo kue. U ñ koo nùn dam dāre. ⁵⁴ U kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun tōō bakaru sōō.

Nēna Gusunō bēen Yinni

⁵⁵ Isireliba ba s̄awa n̄e, Yinni Gusun̄n yobu be na yara Egibitin di. N̄e Gusun̄ na s̄awa ben Yinni.

26

¹ Na n̄e, i ku bw̄aroku gagu s̄a. I ku ra maa ḡānu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba ḡānu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i s̄a. Domi n̄ena na Gusun̄ b̄een Yinni.

² I t̄ō w̄ērarugiru yaayo kpa i n̄en kuu bekurugiru b̄eere w̄ē. N̄e, Yinni Gusun̄wa na ye gerua.

Domanu

³ I n̄en woodaba m̄em n̄ōwa ma i ye sw̄i, ⁴ kon de gura yu n̄e yen saa s̄ō kpa tem mu d̄ianu w̄ē kpa d̄anu nu binu ma. ⁵ I ko n̄ d̄ianu ḡēm̄wa sere b̄een resem yu ka s̄ribu turi. Kpa resem ye, ya n̄ maa w̄ā duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n̄ w̄ā ka b̄ari ȳendu b̄een tem s̄ō. ⁶ Kon de alafia ya n̄ w̄ā tem m̄e s̄ō. Goo kun b̄e baasim̄ ò n̄ d̄ò. Kon de ȳe ḡabi yi doona. M̄ya tabu kun maa dūo tem m̄e s̄ō. ⁷ I ko i b̄een yibereba naa girawa kpa i bu takobi s̄kiri i kamia. ⁸ B̄een n̄ōbu ba koo kp̄i bu t̄ambu wun̄bu (100) naa sw̄i bu go. Kpa b̄een wun̄bu bu t̄ambu n̄r̄obun suba w̄akuru (10.000) naa sw̄i bu go ka takobi. ⁹ Kon ka b̄e n̄nu geu m̄eri kpa n̄ de i marura i k̄wara kpa n̄ de n̄en arukawani ya n̄ w̄ā sere ka b̄een bibun bib̄o. ¹⁰ I ko i b̄een d̄ia gurun̄u di sere nu tiara kpa i kpaanu k̄sire ko b̄een biran̄o. ¹¹ Kon de bu n̄en w̄ā yeru gira b̄een suunu s̄ō. Na ñ maa b̄e biru kisim̄o. ¹² Na kon s̄im̄wa b̄een suunu s̄ō kpa na n̄ s̄ā b̄een Yinni kpa i n̄ maa s̄ā n̄en t̄ambu. ¹³ N̄ena Gusun̄ b̄een Yinni, n̄e wi na b̄e yara saa yorun di Egibitīo. N̄ena na Egibitigibun dam d̄arebu kpeerasia. T̄ē i ko i kp̄i i s̄i n̄ kun ka sekuru.

B̄ri

¹⁴ Yinni Gusun̄ u n̄e, ò kun n̄en woodaba m̄em n̄ōwe, ma i ñ s̄im̄o ye s̄ō, ¹⁵ ma i n̄en arukawani yina, i n̄en woodaba biru kisi, i ñ ka bu s̄mburu kue, ¹⁶ wee ye kon b̄e kua.

Kon b̄e berum tia kpa n̄ de wasi sun bakaru tu b̄e w̄ari i woora sere b̄een n̄ani yi tonda kpa i n̄ wahala m̄ò. Kam s̄ōra i ko i b̄een d̄ianu duure. Domi b̄een yiberebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon b̄e biru kisi kpa b̄een yibereba bu b̄e kamia. Kpa be ba b̄e tusa bu b̄e dam d̄are. I ko i duki yakikirawa baa bà kun b̄e naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, ò kun man m̄em n̄ōwe, kon b̄e s̄eyasia too too b̄een torarun s̄ō. ¹⁹ Kon b̄een dam bua m̄èn s̄ō i tii sue. Kon de w̄ollu tu b̄obia nge sisu kpa gura yu ku n̄e. Kpa tem mu b̄obia nge sii gandu. ²⁰ I ko i b̄een dam d̄arawa kam s̄ō. Domi tem mu ñ d̄ianu m̄ò. M̄ya d̄anu nu ñ maa marum̄o.

²¹ I n̄ man seesim̄o, kon b̄e s̄eyasia too too b̄een toranun s̄ō. ²² Kon b̄e gbeku ȳe surema yi b̄een bibu go sere ka b̄een yaa saben̄o kpa i kun maa dabi kpa b̄een sw̄e yi gbi.

²³ S̄eyasia bini bù kun maa dere i ḡōru ḡosie, ma i man seesim̄o, ²⁴ n̄en tii kon b̄e seesi kpa n̄ maa b̄e s̄eyasia too too n̄ kere yellu b̄een toranun s̄ō. ²⁵ Kon de tabu bu b̄e w̄ari ȳèn s̄ō i n̄en arukawani kusia. I n̄ m̄enna i kukua b̄een wus̄o, kon de bararu tu b̄e w̄ari kpa yibereba bu b̄e n̄oma turi. ²⁶ Kon de ḡōru tu na. Saa ye s̄ō, t̄n kur̄bu w̄akuru ba koo p̄ē w̄ōwa doo teu s̄ō kpa bu ka b̄e naawa ye ya ñ b̄e debum̄o.

²⁷ Yeniban biru ò kun man m̄em n̄ōwe, ma i man seesim̄o, ²⁸ n̄en tii kon b̄e seesi ka m̄oru kpa n̄ b̄e s̄eyasia n̄n n̄ōba yiru n̄ kere yellu b̄een toranun s̄ō. ²⁹ I ko i ḡōru wa sere i b̄een bibu tem. ³⁰ Kon b̄e tusi sere n̄ b̄e gunguu ñn̄ mi i ra ȳakuru ko k̄suku ka bw̄arokunu ni i ra ka s̄ō s̄a. Kon b̄een gonu s̄ondi

bwāaroku nin kēkin wəllə. ³¹ Kon bēen wusu gōsia bansu kpa n bēen sãa yenu kāsuku. Na ñ maa bēen yākunū mwaamə. ³² Kon bēen tem kam koosia. Bēen yiberε be, ba koo na bu sina mi, kpa bitu yu bu mwa. ³³ Kon de bu bεε tabu wəri kpa i yarina i da tem tukumə. Kpa bēen wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa yè sɔɔ i ko i n wāa tem tukum mi, bēen tem mε, mu koo wēra, wēra bi i ñ daa mu wēere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yiberεban temə, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiberεba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wərukuwa baa goo ù kun bu naa swīi. ³⁷ Ba koo wərikinawa nge be ba goonamə tabu sɔɔ ka takobi. Ba ñ kpē bu yōra bu ben yiberεba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔɔ. Kpa yiberεba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yiberεban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sã ka ben baababaginun sã.

Gusunə u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua nε, Yinni Gusunən wuswaaɔ ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumə ben yiberεban mi. Saa ye sɔɔra ba koo tii kawa ben naane sarirun sã kpa bu gia ma nena na bu sεyiasiamə ben toranun sã. ⁴² Saa ye sɔɔ, kon nen arukawaniba yaaya ye na bəkua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakəbu. Kon maa nen nɔɔ mwεeru yaaya te na kua ben tem sɔ. ⁴³ Ben biru, tem mε, mu koo wēra. Saa ye sɔɔra ba koo sεyiasibu wa yèn sã ba nen woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa bə n wāa tem tukumə ben yiberεban mi, na ñ bu derimə mam mam. Na ñ bu biru kisimə, na ñ maa bu kpeerasiamə. Na ñ nen arukawani ye kusiamə. Domi na sãawa Gusunə ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin sã kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bəkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nani biru, ma na kua ben Yinni. Nena Yinni Gusunə.

⁴⁶ Wooda ka sɔɔsi niniwa Yinni Gusunə u Məwisi wē Sinain guurə u ka Isireliba sã.

27

Nɔɔ mwεenun yibiabu

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nεε, ² a Isireliba wooda yeni sɔɔwə a nεε, goo ù n nɔɔ mwεeru kua u nεε, u koo nε, Yinni Gusunə tɔnu kē, u koo kpī u gobi kāsia tɔnu win ayerə nge meni u ka win nɔɔ mwεeru yibia.

³ Saa tɔn durə wi u wɔɔ yendu mən di n ka da wɔɔ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kāsia nge mε ba ra sãa yerun gobi kəsi. ⁴ N n tɔn kurən na, sii geesun gobi tena.

⁵ Tɔn durə wi u mə wɔɔ nɔɔbu n ka da wɔɔ yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kāsia. N n maa tɔn kurən na, sii geesun gobi wəkuru.

⁶ Saa tɔn durə suru tiagii sere n ka da wɔɔ nɔɔbugii, sii geesun gobi nɔɔbuwa u koo kāsia. N n maa tɔn kurən na, sii geesun gobi itawa u koo kāsia.

⁷ Goo ù n maa wɔɔ wata mə ñ kun mε ù n kere mε, sii geesun gobi wəkura nɔɔbuwa u koo kāsia. N n maa tɔn kurən na, sii geesun gobi wəkura u koo kāsia.

⁸ Goo ù n sãa sãaro too, ma u ñ kpē u kāsia mε ba gerua, ba koo ka yēro dawa yāku kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nùn sã mèn nɔɔ u koo kāsia nge mε win waara nε.

⁹ Goo ù n nε, Yinni Gusunə nɔɔ mwεeru kua ma u koo man yaa saberu kē te ba ra ka yākuru ko, yaa sabe te, ta ko n sãawa nεguru. ¹⁰ Ba ñ ka tu garu kāsina mə

te ta kun wā. Baa tà kun maa wā, ba ñ ka tu garu kāsinaṃ te ta wā. Ka mε, bà n maa ka tu kāsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa neginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yāku ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi. ¹² Kpa yāku kowo u tu mεeri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nùn bure, tera u koo kāsia. Kpa u maa gee ten bōnu nōbun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunō kā, yāku kowowa u koo da u tu mεeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sōmburu ko. ¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u bura mi kāsia kpa u ten wōllō bōnu nōbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunō wē, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mεeri. Nge tē bà n dīa ni ba mō ɔsu duura, ma nu kilo gooba wunōbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kāsia.

¹⁷ N n sāan na yakiabun tōo bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kāsia. ¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunō wē yakiabun tōo bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wōo si su tie sere yakiabun tōo bakaru tu ka turin gobi kāsia.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kāsia wa ye ba bura mi, kpa u yen bōnu nōbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dōre, u ñ maa kpē u tu yakia win tii.

²¹ Yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunō giru. Yāku kowoba ba ko n tu mō sere ka baadommao.

²² Goo ù n Yinni Gusunō gberu wē te u dwa, n ñ mō te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mεeri kpa u ten geeru bura. U koo wōsu gariwa si su tie yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Wōo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunō gii. ²⁴ Adama yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dōregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mε ba ra sāa yerun gobi kasi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wōkuru.

Kēε bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunō kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunō guu kō yèn sō ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mε ketε, ga sāawa Yinni Gusunō guu. ²⁷ Gà n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yāku kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kāsia kpa u maa ten bōnu nōbun tia sosi. U n kpana u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dōre nge mε u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunō kā sere ka baadommao, aa tōnuwa? N kun mε yaa sabera? N kun mε gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gōsa ba yi Yinni Gusunō n sō gesi, n ñ maa koorō u nu yakia ñ kun mε u nu dōra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunō ginu sere ka baadommao. ²⁹ Baa ñ n tōnun na n ñ koorō u nùn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunō bεen gberun dīanun suba wōkuru sōo tia yiyewa sere ka dāa marumō. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kāsia wa kpa u maa yen bōnu nōbun tia sosi. ³² Meyā maa yaa sabenu sōo. Yāara? Ketewa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wōkuru baateren wōllō Yinni Gusunō u teeru mō. ³³ Wi u sabe ni mō, u ñ koo gōsi te ta wā ñ kun mε te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kāsinaṃ. Baa ù n ka tu garu kāsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunō ginu. N ñ koorō bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunō u Mōwisi wē Isireliban sō Sinain guurō.

NARONAA

Musa takada siikōde

Isarailanɔ kunna gbáranan 9:1-14:45, 20:1-21:35

Balamu 22:1-24:25

9

Vīnla dikpekenaa

¹ Dikiri yā ò Musane Sinai gbáranan Isarailanɔ bona Misila wè plade mo káaku gūn à pì: ² Isarailanɔ gō Vīnla dikpe ke a gɔɔa. ³ À dikpe pì ke mo díkīna gɔɔ gēro donsariden ɔkɔsi. À ke lákū ma dàáre nà pínki kū a dokayā kū ma dàárenɔ.

⁴ Musa ò Isarailanɔne ò Vīnla dikpe ke, ⁵ akū ò dikpe pì kè Sinai gbáranan mo káaku gɔɔ gēro donsariden ɔkɔsi. Ó kè lákū Dikiri ò Musane nà pínki. ⁶ Gbēkenɔ kú gwe ò gbāsī vī kū ò ò nà gèea yāi, akū odi le ò Vīnla dikpe kè zī birearo. Akū ò gèe ò Musa kū Harunao lè zī birea gōnɔ ⁷ ò pì Musane: Gè yā musu o gbàa lè. Bóyāi ò gìwèrè ò su kū gbanɔ Dikirine kū ó gbēnɔ a gɔɔaa? ⁸ Musa wémma à pì: À ze ari mà ma lákū Dikiri ni o á yā musu nà. ⁹ Akū Dikiri pì Musane: ¹⁰ Ñ o Isarailanɔne, tó ñ gbēkenɔ ke ñ burinɔ kpé gbāsī vī gè yā musu, ke ò gèe wēte zázā ken, oni fō ò Vīnla dikpe kemene kpekpe. ¹¹ Mo plade gɔɔ gēro donsaride ɔkɔsin oni dikpe pì ke. Oni sā nòbɔ só kū burodi futenasario kū lá kyàkyāa. ¹² Òsun a ke tó gu d̄aro akūs̄ òsun sā pì wá ke éro. Oni Vīnla dikpe pì ke lákū ma d̄teáre nà pínki. ¹³ Gbē kū adi gbà léro akūs̄ adi gé wēte kearo, tó à gì Vīnla dikpe pì kei, ò ade bo a gbēnɔ té, zaakū adi sumene kū gbao a gɔɔaro. A taari ni wí a musu. ¹⁴ Bòasu kū à kú á té akūs̄ à ye à Vīnla dikpe kemene, séde à ke lákū ma a doka d̄teáre nà. Bòasu kū bedeo ñ pínki yā dokōnɔme.

Téluku dana bizakutala
(Bon 40:34-38)

¹⁵ Zī kū ò bizakuta kū d̄, téluku pì dà sèeda kuta pìla. Naana zaa ɔkɔsi ari gu gèe à d̄o téluku pì kú kuta pì musu lán té bà. ¹⁶ Len àdigō kun le gɔɔ s̄inda pínki, àdigō kú kuta pìla fānantē, gwāani s̄ lán té bà. ¹⁷ Tó à gò kuta pìia, akū Isarailanɔ dì fute kú táo. Gu kú téluku pì zèn, gwen òdi bùra káten. ¹⁸ Tó Dikiri m̄ónne le, òdi bùra fute. Tó à m̄ónne d̄, òdi era ò bùra káte. Tó téluku pì da kuta pìla s̄, ñ bùraa d̄igō katename. ¹⁹ Tó téluku pì ten gɔɔ pla ke kuta pìla, òdigō Dikiri yā ma, òdi bùra futero. ²⁰ Zikenɔa téluku pì d̄i gɔɔ pla ke kutalaro. Tó Dikiri m̄ónne, òdi bùra káte, tó Dikiri era à m̄ónne d̄, akū òdi bùra fute. ²¹ Zikenɔa s̄ téluku pì d̄i ze gu dokōnɔ fiti zaa ɔkɔsi ari kōnkɔ. Tó à gò kōnkɔ, akū òdi bùra fute. Fānantē ke gwāanin yá, tó téluku pì gò, òdi bùra futeme. ²² Tó téluku pì ḡ zena kuta pìla gɔɔ do ke mo do ke wè don yá, òdigō katena bùran, òdi futero. Tó à gò, akū òdi bùra fute. ²³ Òdi bùra káte ke ò bùra fute Dikiri lé sariro. Òdigō Dikiri yā ma lákū à dà Musane à ònne nà.

10

Andurufu kākāki mèn planɔ

¹ Dikiri yā ò Musane à pì: ² Ñ kākāki pi mèn pla kū andurufu kū ò gbègbè manamanao gbēnɔ kakarabɔ ū de ò bùra fute. ³ Tó ò kākāki pìnɔ pè, gbēnɔ ni su ò kakaranyī ñ pínki dakareki kpélelea. ⁴ Tó kākāki mèn don ò pè, Isaraila buri don'arede kū ò de kina ūnɔ mé oni su ò kakaranyī. ⁵ Tó ò kākāki pìnɔ pè

kū yīsāmpanaao, gbē kū n bura kú ifáboki kpano mé oni bura fute káaku. ⁶ Tó ò a gèn plade pè kū yīsāmpanaao, gbē kū n bura kú gènomidoki kpano mé oni bura fute. Kākākipena kū yīsāmpanaao pìime gbēno dana zén sèeda ũ. ⁷ Tó ò ye ò gbēno kakara, ògō pé yīsāmpanaa sari.

⁸ Haruna né sa'orino mé oni kākāki pino pé. Anigō deáre doka ũ goro sinda pínki, ákōno kū á burino. ⁹ Goro kū a ka á busun, tó áten gé zì ká kū á ibere kū oni sù ò fute kááono, àgō kākāki pino pé kū yīsāmpanaao, de á yā le à do makū Dikiri á Ludagu, mani á bo á ibere pino oĩ. ¹⁰ Goro kū áten ponna ke sō, dikpen yá, mo dufu goro káaku zín yá, àgō kākāki pino pé á sa'opo kū òdi ká tén à té kúnno kū á sáabukpana sa'opono, á yā ni domagu. Makūme Dikiri á Luda ũ.

Isarailano futena Sinai

¹¹ Wè plade mo plade goro barode zì, téluku gò sèeda kutala, ¹² akū Isarailano bura fute Sinai gbárannan, òten bura sōsō ari téluku gèe à zè Parani gbárannan. ¹³ N bura futena káakun gwe. Ò kè lākū Dikiri dà Musane à ònne nà.

¹⁴ Yuda zìkarino mé ò bura fute gā kū gāao káaku kū n tutaao. Aminadabu né Nasōme n don'arede ũ. ¹⁵ Zua né Netanelime Isaka zìkarino don'arede ũ. ¹⁶ Eloni né Eliabume Zebuluni zìkarino don'arede ũ. ¹⁷ Gesomu burino kū Merari burino kuta pìi gbòro, akū ò sè ò dào zén.

¹⁸ Akū Rubeni zìkarino bura fute gā kū gāao kū n tutaao. Sedeu né Elizume n don'arede ũ. ¹⁹ Zurisadai né Selumielime Simo zìkarino don'arede ũ. ²⁰ Deweli né Eliasafame Gada zìkarino don'arede ũ. ²¹ Akū Koa burino Luda póno sè ò dào zén. Ò kuta pìi dò ari ògō ká.

²² Akū Eflaimu zìkarino bura fute gā kū gāao kū n tutaao. Amiudu né Elisamame n don'arede ũ. ²³ Pedazu né Gamalielime Manase zìkarino don'arede ũ. ²⁴ Gideoni né Abidāme Biliaminu zìkarino don'arede ũ.

²⁵ Akū Dā zìkarino bura fute gā kū gāao kū n tutaao. Mókōno mé òdigō té kpekpe. Amisadai né Ayezame n don'arede ũ. ²⁶ Okorana né Pagielime Asa zìkarino don'arede ũ. ²⁷ Enana né Airame Nafatali zìkarino don'arede ũ. ²⁸ Lākū Isarailano di bura futefute ògō tétékōi nān gwe gā kū gāao.

²⁹ Obabume Musa anzure Rueli né ũ, Midiā burime. Musa pìne: Óten da zén ò gé busu kū Dikiri pì áni ó gban. N mó n gé kūoo, óni yā mana kenne, zaakū Dikiri nnamana gwe lé sèwere. ³⁰ Akū à pìne: Mani géro, mani era ma busun ma bedeno kīnaame. ³¹ Musa pì: N yā nna. Nsun ó tónlo, zaakū n bura kateki mana dō akūsō mōkōn mé ĩni ke ó wéde ũ. ³² Tó n ge kūoo, óni yā mana kū Dikiri ni kewere kenne se.

³³ Isarailano bura fute Dikiri kpi sare ò taa ò goro aakō. Ò dò are kū Dikiri baka kunna kūnwo àkpatiio de à bura kuki mōnne. ³⁴ Tó ò fute ò dà zén, Dikiri téluku pìi dīgō kúnla fānantē. ³⁵ Tó ò dà zén kū àkpatiio, Musa di pi:

N fute Dikiri, de n ibere no fākōa,
n zāngurino baa lénne.

³⁶ Tó ò dīte, Musa di pi:

Dikiri, n era n su Isaraila dúbu ũgbangbanōa.

11

Dikiri té futena

¹ Isarailano zuka kà Dikiri n warikena yāi. Kū Dikiri mà, à po fè, akū a té fute n té, n bura kpado té kù. ² Akū gbēno wiki lè Musaa. Kū à wé kè Dikiria, akū té pìi zè. ³ Akū ò tó kpà gu pìine Tabera, kū Dikiri té fute n té gwe yāi.

Dikiri kpekperewinɔ gbarɛnaa

⁴ Buri pāndenɔn kú Isarailanɔ té, òten póble pānde ni de, akū Isarailanɔn ten ɔɔ dɔ se ò pì: Mán óni nòbɔ len ò sóo? ⁵ Óten kpò kú o sò Misila ó poyeinaaa bege ke kú plèñɔ kú gbɛzɛnɔ kú efɔnɔ kú arubasanɔ kú arubasa gizonɔ. ⁶ Tera sà ó lé gà, zaakū odì pòke lero, séde mana dí baasiro.

⁷ Manaa pì wé kete, à de lán lí'ò bàme. ⁸ Isarailanɔ dì sète ò ló gbèn ke òdi zō gón. Òdi disa ò kàra keo. A nna lán kàra asānaa bà. ⁹ Tó plí kpà bùran gwāani, akū manaa pìi dì kóte se.

¹⁰ Musa mà òten ɔɔ dɔ ɔnle kú ɔnleo. Dikiri pò fè manamana, akū à kè Musane ïni ¹¹ à pìne: Bóyáin nten wé támaii? Ma yā kpate mé à kènne vāni, akū n gbē pìnɔ gwana aso dìmene? ¹² Makū mé ma gbē pìnɔ nò sì yá? Makū mé ma ní yá? Bóyái n pìmene mà ní kú kpe lán nérande bà mà gé kúnwo bùsu kú n la dà ní dizinɔenn? ¹³ Mákpan mani nòbɔ len mà kpá gbē pìnɔ ní pínkii? Zaakū òten ɔɔ dɔmene òten pì mà ní gba nòbɔ ò só. ¹⁴ Mani fɔ mà gbē pìnɔ aso sé ní pínki madoro, zaakū ní aso demala. ¹⁵ Tó len ïni kemene le, n tó ma n pɔnna le n ma de gònɔ. Nsun tó mà wari pì ke doro. ¹⁶ Akū Dikiri pìne: N Isaraila gbē zókɔ kú ní n dō don'arede ũnɔ kakara gbènɔn baaakɔ akuri n su kúnwo dakareki kuta kia ògɔ kú kúnwo gwe. ¹⁷ Mani kipa mà yā onne gwe mà a Nini kú à kúmma kpado go mà diñne, oni gbènɔ gwana aso sé kúnwo de ñsungɔ ní sena ndo doro yāi. ¹⁸ N o gbènɔne ò gbà bo ní zīdane zia yāi, oni nòbɔ le ò só. Zaakū ò ɔɔ dìmene ò pì, mán óni nòbɔ len la ò sóo? Ò pì ò sãna Misila. Abire yāin mani ní gba nòbɔ ò só. ¹⁹ Oni só adi ke gɔɔ donlo, gɔɔ planlo, gɔɔ sɔɔronlo, gɔɔ kurinlo, gɔɔ baronlo. ²⁰ Oni só mɔ do gbāngbān ari à bo ní yīn a ni bo ní pɔn. Zaakū makū Dikiri má kú ní té, akū ò pā kpāmai. Ò zuka dōma ò pì, bóyái ò bò Misilai? ²¹ Akū Musa pì: Gōgbènɔn kú kūmao tá gūn gbènɔn dúbu wàa aakɔ, akū n pì ïni nòbɔ kpámma ò só ari mɔ do gbāngbān yá? ²² Bee tó ò sãnɔ kú zùnɔ dède dasidasi, ani mómma yá? Tó ò ísira kpònɔ sète pínki, ani mómma yá? ²³ Dikiri wèa à pì: Ma gbāna ni kánloo? ïni e tera, tó yā kú ma ònne ni ke ke ani kerɔ.

²⁴ Musa bò à Dikiri yā pìnɔ òñne. À Isaraila gbē zókɔnɔ kākara gbènɔn baaakɔ akuri à ní zé ò lika kuta pìi. ²⁵ Akū Dikiri kipa tēluku gūn à yā ò kāao. À a Nini kú à kúa kpado gò à dì gbē zókɔ gbènɔn baaakɔ akurii pìnɔne. Kū à a Nini pìi diñne le, ò annabikēyā ò, abire gbera odi era ò kè doro. ²⁶ Gbē kú Musa ní sé gbènɔn planɔ gɔ̀ bùran, gbē do tón Elɛdada, gbē do sã Medada. Odi gé kuta kīnaaro, ama Nini pìi sùmma se, akū ò annabikēyā ò bùran. ²⁷ Kefenna ke bàa lè à gèe à pì Musane: Elɛdada kú Medadao ten annabikēyā o bùran. ²⁸ Nuni né Yɔsuame Musa kpāasi ũ zaa a kefennakegɔɔ, akū à pì: Baa Musa, n gíñne. ²⁹ Akū Musa pìne: Nten nèsɛgɔba ke kúnwo ma yā musun yá? Tó Dikiri a Nini dì a gbènɔne ò gɔ̀ annabinɔ ũ ní pínki, à manaroo? ³⁰ Akū Musa èra bùran kú Isarailanɔ gbē zókɔ pìnɔ.

³¹ Dikiri tò ïa bò ísira kpa à sù kú kpekperewinɔ, ò dà bùrala. Ò lika bùraai gu sīnda pínki à kà tágɔɔ do ũ, akūsɔ ní vurana lei kà gāsákuru pla. ³² Fānantē birea kú gwāanio kú a gu làa dɔnaao ò fùte ò gèe ò kpekperewinɔ kùkū. Gbē kú adi kùkū dasiro kùkū bùruma baro. Akū ò fāte à kori kè. ³³ Kū ò a nòbɔ dà ní lén gɔ̀nɔ, odi le ò só dasiro, akū Dikiri pò fēnyī à gagagyā kàngu. ³⁴ Akū ò tó kpà gu pìine Lé'ideno Mira, zaakū gwen ò gbē kú nòbɔ lé'i ní kúnɔ vīn. ³⁵ Akū Isarailanɔ fùte gwe ò gèe Azero ò gɔɔ pla kè gwe.

12

Miriamu kù Harunao Musa taari'ena

¹ Miriamu kù Harunao Musa taari è Etiopia nɔ kù à sè yā musu, zaakū à Etiopia nɔ sè. ² Ò pì: Musa adon Dikiri dìtè à yā ò a gāi yá? Adi o ó gāi seroo? Dikiri yā pìi mà. ³ Musa bi gbě buseeme, a sára kú andunia gūnlo. ⁴ Gwe gōnɔ Dikiri pìi Musa kù Harunao kù Miriamuonɛ: À bɔtè à gé dakareki kuta kia á gbēnɔn aakō. Akū ò gèè n gbēnɔn aakō n pínki. ⁵ Dikiri kipa téluku gūn à zè kuta pìi kpéleleá. À Haruna kù Miriamuo sisi, akū ò nàì n pla n pínki. ⁶ À pìinne: À ma yā ma. Tó ma annabi ke kú á té, madì bo mà sua wégupu gūn madì yā one nana gūmmɛ. ⁷ Ama à de lɛ kù ma zòbleri Musaoro. Zíkèri nánideme ma on gbēnɔ té n pínki. ⁸ Odì yā bo kō lén. Madì yā one mà a ke utenero. Àdi wé si ma takalɛ. À kè dera ádi ma zòbleri Musa taari'ena vīna keroo? ⁹ Akū Dikiri pò fěnyī à a tá o.

¹⁰ Kù téluku pìi gò kuta pìla, kusu dà Miriamula gōnɔ, à pura kù lán buu bà. Kù Haruna lite à a gwà, à è kusu dàala, ¹¹ akū à pì Musane: N yā nna Baa! Nsun tó ò yōnkoyā taarikɛnaa gbè lero. ¹² Nsun tó àgō de lán né kù ò ò gè ù a mè kpado yàkanaa bàro. ¹³ Musa sɔ dò Dikirine à pì: Luda, n yā nna! N a werekōa. ¹⁴ Akū Dikiri pìne: Tó a de mé à l'é'i fà à ànnwa, ani kɛnɛ wé'iyā ù ari gɔɔɔ supplaroo? Ò bo káao bùra kpe gɔɔɔ suppla gīa, gbasa ò a sí. ¹⁵ Miriamu kù bùra kpe ari gɔɔɔ suppla. Isarailanɔ dí da zénlo sé kù ò èra ò a sì. ¹⁶ Abire gbera ò fùtɛ Azero ò gèè ò bùraa kàtè Parani gbárannan.

13

Gu'asirigwari gbēnɔn kuri awɛplanɔ zīnaa

¹ Dikiri pì Musane: ² N gbēnɔ zī ò gé Kanaanɔ bùsu kù matɛn kpá Isarailanɔa yake. N n dizinɔ buri gbě kù ò de don'arɛde ũnɔ sé mèn dodo n n zī. ³ Akū à n gbáre lɛ bona Parani gbárannan lákū Dikiri ò nà. Gbě pìnɔ bi Isaraila don'arɛdenɔmɛ n pínki. ⁴ N tónɔn dí:
⁵ Simɛɔ burinɔ gūn Ori né Safata,
⁶ Yuda burinɔ gūn Yefunɛ né Kalebu,
⁷ Isaka burinɔ gūn Yusufu né Igali,
⁸ Eflaimu burinɔ gūn Nuni né Osea,
⁹ Biliaminu burinɔ gūn Rafu né Paliti,
¹⁰ Zebulunɔ burinɔ gūn Sodi né Gadieli,
¹¹ Yusufu né Manase burinɔ gūn Susi né Gadi,
¹² Dã burinɔ gūn Gemali né Amieli,
¹³ Asa burinɔ gūn Mukaila né Setu,
¹⁴ Nafatali burinɔ gūn Vofosi né Nabi,
¹⁵ Gada burinɔ gūn Maki né Gueli.
¹⁶ Gbě kù Musa n zī bùsu yakɛnɔn gwe. Musa tó kpà Nuni né Oseane Yɔsua.

¹⁷ Kù Musa teni n zī Kanaanɔ bùsu yake, à pìinne: À bɔtɛ kù Nɛgɛvi gbárannao à dí bùsu gusīsidea. ¹⁸ À gwa lákū bùsuu pì de nà, tó a gbēnɔn gbāna kesō ò buse, tó ò dasi kesō ò dasiro, ¹⁹ tó n bùsu mana kesō à vāni, tó n wɛtɛnɔn bīni vī kesō à vīro, ²⁰ tó a zītɛ gbāna kesō à bùsa, tó à línɔ vī kesō à vīro. À kokari ke à bùsuu pì línɔnɔ sɛtɛ à suo. Zaakū geepi né káakunɔ mana gɔɔɔn dí. ²¹ Akū ò gèè ò bùsuu pìi yakè zaa Zini gbárannan ari Reobo, Lebo Amata kpa. ²² Kù ò bɔtɛ kù Nɛgɛvi gbárannao, ò kà Eblɔnu, gu kù Anaki burinɔ Aima kù Sesaio kù Talamaio kún.

Eblonu katena Zoã kũ à kú Misila ã wè supplame. ²³ Kũ ò kà Esekolu guvuten, ò geepi líneyõ do zõ gwe ò lòko lía, akũ gbẽnɔn planɔn sena. Ò b́isi kũ kakapuraoo sè dɔ. ²⁴ Ò t́ kpà gu piine Esekolu guvute, geepi líneyõ kũ Isarailanɔ zõ gwe yái. ²⁵ Kũ ò b́usuu p̀i yakè gɔɔ bupla, akũ ò èra ò sù.

Gu'asirigwarinɔ baarukpanaa

²⁶ Kũ ò sù Kadesi, Parani gbárannan, ò gèe Musa kũ Harunao kũ Isarailanɔ ḱinaa pínki. Ò sù kũ baaruuo Isarailanɔne ń pínki, akũ ò b́usuu p̀i línenɔ m̀ónne. ²⁷ Ò yá p̀i gbà Musane ò p̀i: O ge b́usu kũ n ó źin. V́i kũ zó'io di gwe. A línenɔn dí. ²⁸ Ama b́usupidenɔ gbána. Ń wètenɔn b́ini v́i akũsõ ń wète p̀inɔn zókõ manamana. O Anaki burinɔ è gwe se. ²⁹ Amalekinɔn kú Negevi gbárannan. Itinɔ kũ Yebusinɔ kũ Amɔrinɔn kú b́usu gusísiden, akũsõ Kanaanɔn kú ísira sare kũ Yoda sareo. ³⁰ Kalebu gbènɔ lé ýite Musa are, akũ à p̀i: Ò gé ò b́usu p̀i sí, zaakũ óni fõ ò źi bleńma. ³¹ Akũ gbẽ kũ ò gèe ḱaonɔ p̀i: Óni fõ ò léte gbẽ p̀inɔro, zaakũ ń gbána deóla. ³² Akũ ò b́usu kũ ò yakèe p̀i gya bò Isarailanɔne ò p̀i: B́usu kũ o yakèe p̀i bi b́usu kũ àdi a gbènɔ mómome. Gbẽ kũ o ń é gwenɔ ń pínki bi gbẽ gbànanome. ³³ O gbẽ gbànanagbànanɔ è gwe Anaki burinɔ ũ. O ó źida è lán babanɔn bà, len ó de le ń wén se.

14

Isarailanɔ bona Dikiri kpe

¹ Isarailanɔ ten wiki gbána lé ń pínki, òten ó dɔ gwāani p̀ia. ² Ò zuka d̀ Musaa kũ Harunao ń pínki ò pińne: Tó o gaga Misila kesõ gbárannan la, de à kè mana. ³ B́oyáin Dikiri ten tá kũoo b́usuu p̀inn? Oni ó dede kũ fènedoome, oni ó nɔgbènɔ kũ ó nénɔ kũkũ. Ó erana Misila sànaroo? ⁴ Akũ ò pikõne: Ò don'arede bo ò era ò tá Misila.

⁵ Musa kũ Harunao wùte ń nèsele kutena pari are. ⁶ Akũ b́usuyakerinɔ gbènɔn pla Nuni né Yɔsua kũ Yefune né Kalebuo ń utanɔ gága ò kèkè ⁷ ò p̀i gbènɔne: B́usu kũ o b̀ten o yakèe p̀i mana manamana. ⁸ Tó ó yá kà Dikirigu, ani gé kũoo b́usuu p̀in, b́usu kũ v́i kũ zó'io din p̀ia, à ó gba. ⁹ Àsun bo Dikiri kpero. Àsun v́ina ke b́usupidenɔnero, zaakũ ó p̀óblenome, ò uteki v́i doro. Dikiri kú kũoo, àsun v́ina kero.

¹⁰ Gbẽ śinda pínki teni pi ò ń pápa kũ gbèeo, akũ Dikiri gakuri bò à sù Isarailanɔa dakareki kuta kia. ¹¹ Dikiri p̀i Musane: Gbẽ p̀inɔ nigõ ma gya bo gɔɔ śinda pínkin yá? Bee kũ daboyá dasi kũ ma kè ń ténɔ, onigõ gí ma náani kei gɔɔ śinda pínkin yá? ¹² Mani gagagyá kányĩ mà ń kakate, mani n burinɔ ke dasi, ń gbána nigõ de gbẽ p̀inɔla. ¹³ Akũ Musa p̀i Dikirine: M̀okõn mé n gbẽ p̀inɔ b̀te Misila kũ n gbánao. Tó Misilanɔ mà, ¹⁴ oni gí o b́usu dí denɔneiro. Zaakũ ò d̄s kũ ń kú kũoo, ndi bo ń suwá tētētē. Ò d̄s kũ n téluku dìgõ kú ó musu, ndi dowerere are a gũn fánantē, gwāani s̄s té gũn. ¹⁵ Tó n gbẽ p̀inɔ dè kánto g̀nɔ, buri kũ ò yá p̀i màno ni pi: ¹⁶ Dikiri f̀ua à gé kũ gbẽ p̀inɔ b́usu kũ à la dàńnen, abire yáin à ń dede gbárannan. ¹⁷ Dikiri, ń n gbána zókõ m̀ónne sà, lákũ n ò nà n p̀i ¹⁸ ndi p̀o f̀e likalikaro, ń gbèke v́i zókõ, ndi gbènɔ yá v́aninɔ kũ ń taarinɔ kèńma, ama ndi tó taaride bò páro. Ndi denɔ yá v́aninɔ wí n burinɔ musu ari à gé à pé ń sákpɔnɔa kũ ń nasionɔ. ¹⁹ Lákũ n s̀uruu kè kũ gbẽ p̀inɔ nà zaa Misila ari ò gèe ò kào la, ń n durunna kèńma n gbèke zókõ gũn.

Zukakarinɔ wétammaanaa

²⁰ Akũ Dikiri p̀i: Lákũ n wé kèma nà, mani s̀uru ke kũńwo. ²¹ Ama lákũ madigõ kun nà akũsõ ma gakuri dà anduniala pínki, ²² gbẽ kũ ò ma gakuri è kũ daboyá kũ ma kè Misila kũ gbáranna gũnwo kũ ò ma le ò ma gwa gèn kuri ò gí ma yá

maino, ²³ n gbēke ni wé sí b̀usu kũ ma la dà n dizinone p̀lero. Gbē kũ ò ma gya b̀ono ke ni wé sialero. ²⁴ Lákũ ma z̀bleri Kalēbu ǹese b̀o ado nà, à témai kũ ǹese doo, mani tó à gē b̀usu kũ à g̀en p̀i gũn, a burino ni le túbi ũ. ²⁵ Zaakũ Amalekinò kũ Kanaanò kũ guvuten gwe, à era à da gbáranna z̀en zia Isira T̀era kpa.

²⁶ Dikiri p̀i Musane kũ Harunao: ²⁷ Gbē v̀ani dino ni zuka kámai goro s̀inda p̀inkin yá? Ma zuka kũ òten kámai mà. ²⁸ Ǹ piñne makũ Dikiri ma p̀i má kun. Lákũ ò wé k̀ema nà, len mani keñne le. ²⁹ Ǹ g̀eno ni gō káte gbárannan la, n gbē kũ ò kà wè baro ke à dealano p̀inki. N gbē kũ ò n náro akũsò ò zuka kàmaino ³⁰ ni gē b̀usu kũ ma a la dànnenlo, séde Yefune né Kalēbu kũ Nuni né Yosuao baasiro. ³¹ Ǹ né kũ ò p̀i oni n kũkũnon mani gē kũńwo, de ò b̀usu kũ n deno g̀i p̀i nna ma. ³² Mókõno s̀, n g̀eno ni gō katena gbárannan lame. ³³ Ǹ neno ni p̀ono dādā gbárannan la ari wè bupla, ò n deno náani sari gbè le. N deno g̀eno ni gō gbárannan la n p̀inki. ³⁴ Lákũ ò b̀usuu p̀i yakè goro bupla nà, len onigō n yā v̀ani gbè le le ari wè bupla, wè dodo goro dodo, onigō d̀s lán iberesena kũmao de nà. ³⁵ Makũ Dikiri makũ mé ma yā p̀i ò, leme s̀ mani ke gbē v̀ani kũ ò kàkaramai p̀inone le. Oni gaga gbárannan la n p̀inki.

³⁶ Gbē kũ Musa n z̀i ò b̀usuu yakè kũ ò s̀ ò b̀usuu p̀i gya b̀o ò tò ò zuka d̀ano, ³⁷ Dikiri gagagyā kà gbē p̀inogu, akũ ò g̀aga. ³⁸ Gbē kũ ò g̀e ò b̀usuu yakèe p̀ino té, Nuni né Yosuao kũ Yefune né Kalēbu mé ò g̀o kũ wèndiio.

³⁹ Musa yā p̀ino gbà Isarailanone p̀inki, akũ ò s̀ d̀o manamana. ⁴⁰ Ò f̀ute k̀onko káakukaaku, ò m̀i p̀e k̀pino ò p̀i: À gwa, óten gé gu kũ Dikiri òn. O ó durunna d̀ s̀. ⁴¹ Musa p̀i: B̀oyāi áten pā Dikiri yāne? Abire ni sí kero. ⁴² Àsun géro, zaakũ Dikiri kũ kááoro. Á iberenò ni á ble kũ z̀io. ⁴³ Amalekinò kũ Kanaanò kũ á are gwe. Oni á dede kũ f̀enedao. Dikiri nigō kũ kááoro, kũ a gi téii yāi. ⁴⁴ Akũ ò s̀gbāna kè ò m̀i p̀e k̀pino, bee kũ Dikiri bàka kunna kũńwo àkpatii g̀ b̀uran kũ Musao. ⁴⁵ Akũ Amalekinò kũ Kanaa kũ ò kũ gusĩside p̀ino l̀eterma ò n blé kũ z̀io ò p̀ema ari ooma.

20

Í bona gbèn (Bon 17:1-7)

¹ Isarailano kà Zini gbárannan n p̀inki mo káaku gũn, akũ ò ẁte Kadesi. Gwen Miriamu g̀an, ò a v̀. ² Í kun ò miro, akũ ò kàkara Musa kũ Harunaoi. ³ Ò zuka kà Musai ò p̀i: Tó o gaga yā kũ gbē kũ ò g̀aga Dikiri areno, de abire s̀ana. ⁴ B̀oyāi a su kũoo gbáranna d̀ĩnan de ò gaga la kũ ó p̀okādenoo? ⁵ B̀oyāi a bote kũoo Misila a su kũoo gu v̀ani d̀ĩna gũnn? P̀blewe ke kaka lí ke geepi né ke b̀isi kũ laro, akũsò í kũ la ò miro. ⁶ Musa kũ Harunao gò paria ò g̀e dakareki kpélele ò ẁte n ǹesele kutena, akũ Dikiri gakuri b̀o à s̀mma. ⁷ Dikiri yā ò Musane à p̀i: ⁸ Ǹ gò sé, m̀kõn kũ n v̀ini Harunao à gbē p̀ino kakara à yā o gbèsi direne n wára, í ni bon. Len ñni í boñne gbè p̀in ò m̀i le kũ n p̀okādeno.

⁹ Musa g̀oo s̀ Dikiri are lákũ à òne nà. ¹⁰ Musa kũ Harunao n kákaru gbèsi p̀i are, akũ à piñne: À ma á s̀gbānadeno! Á ye ò í boáre gbè dinn yá? ¹¹ Akũ Musa o s̀e musu à gbèe p̀i lè kũ a g̀oo g̀en pla. Í b̀o manamana, akũ ò m̀i kũ n p̀okādeno. ¹² Akũ Dikiri p̀i Musane kũ Harunao: Zaakũ ádi ma náani ke a ma tó b̀o Isarailanone, áni gē kũńwo b̀usu kũ maten kpámmanlo. ¹³ Meriba ís̀ebokin gwe, gu kũ Isarailano zuka kàn Dikiri, akũ à a ludakena m̀dne.

Edmuno gina Isarailanone ò g̀ete n b̀usula

¹⁴ Musa gbě̀nɔ zì ò bò Kadesi ò gèe Edomunɔ kína kīnaa ò pì: Ókɔ̀nɔ n dane Isarailanɔ pì, n wari kũ à ó lé̀nɔ d̄s pínki. ¹⁵ Ó dizinɔ gèe Misila, akũ o g̀i kè gwe. Misilanɔ wari d̀wá kũ ó dizinɔ. ¹⁶ O wiki lè Dikiria, akũ à yā s̀i kũoo. À a Malaikaa zì à bò kũoo Misila. Tera sà ó kú Kadesi, n b̀usu léze kin. ¹⁷ N̄ ó gba zé ò gète n b̀usuua. Óni gète buranɔ ke geepi b̀unɔaro, óni á l̀gɔ'i miro. Óniḡó té kína zéda gũmm̄e. Óni lite ɔplai ke ɔzeiro ari ò gé gèteo n b̀usula. ¹⁸ Akũ Edomunɔ p̀ínne: Áni le à gète ó b̀usuaro. Tó a gi, óni bo ò daále kũ f̄nedao. ¹⁹ Isarailanɔ p̀ínne: Óni gète zédaame. Tó ókɔ̀nɔ ke ó p̀ókadenɔ á í mì, óni a f̄ina bo. Gètenaan óten wete ado. ²⁰ Edomunɔ p̀i: Áni le à gètero. Akũ n̄ z̀ikarinɔ b̀òte dasidasi ò s̀u dan̄le kũ gb̄anao. ²¹ Zaakũ Edomunɔ g̀i Isarailanɔne ò gète n̄ b̀usuua, akũ Isarailanɔ p̀áinne.

Haruna ganaa

²² Isarailanɔ bò Kadesi n̄ pínki ò kà Oru kpia ²³ Edomu b̀usu léze kin. Gwen Dikiri yā òn Musane kũ Harunao à p̀i: ²⁴ Haruna ni ká a dizinɔla tera, ani gè b̀usu kũ maten Isarailanɔ gba gũnlo, kũ á gb̄enɔn pla a gi ma yā ma zaa Meriba yāi. ²⁵ N̄ Haruna kũ a né Eleazao sé n̄ didi kũnwo Oru kpia ²⁶ n̄ Haruna p̀ókasanɔ b̀òtea n̄ da a né Eleazane gwe. Gwen Haruna ni gan à ká a dizinɔla.

²⁷ Musa kè lákũ Dikiri òne nà. À didi Oru kpia gb̄e s̄inda pínki wára ²⁸ à Haruna p̀ókasanɔ b̀òtea à dà a né Eleazane, akũ Haruna gà kpi p̀i musu gwe. Kũ Musa kũ Eleazao k̀pa kpi p̀ia ²⁹ akũs̄ Isarailanɔ mà kũ Haruna gà, akũ ò a gè w̄enda kè gɔ̀ɔ baraakuri.

21

Zìblena Kanaanɔa Negevi b̀usun

¹ Aradi kũ à kú Negevi b̀usun kína bi Kanaa gb̄eme. Kũ à mà Isarailanɔn té Atarimu zén òten su, akũ à bò à dan̄le kũ z̀io à n̄ gb̄ekenɔ k̀kũ. ² Akũ Isarailanɔ lé sè Dikirine ò p̀i: Tó n gb̄e p̀inɔ nàwewe ó ɔ̀i, óni n̄ w̄etenɔ kakate mámmam. ³ Dikiri Isarailanɔ yā mà, akũ à Kanaa p̀inɔ kpà́mma. Ó n̄ kákate kũ n̄ w̄etenɔ pínki, akũ ò tó kpà gu p̀ine ɔ̀ma.

M̀gotè ml̄è

⁴ Kũ ò f̀ute Oru kpi p̀i kīnaa, ò Isira Tera zé sè de ò p̄a Edomunɔ b̀usuune. Akũ ò f̀u menaa zén ⁵ ò Luda kũ Musao taari è ò p̀i: B̀yāi a ó b̀òte Misila de ò gaga gb̄arannann? P̀òble kunlo, í kunlo, o zā p̀òble gina dín. ⁶ Akũ Dikiri ml̄è p̄as̄inɔ z̀im̄ma ò n̄ lele, akũ ò gaga dasidasi. ⁷ Gb̄enɔ s̀u Musa kīnaa ò p̀i: O durunna kè, zaakũ o Dikiri kũ m̀kɔ̀nwo taari è. N̄ kúte kenewewe de à ó k̄k̄sa kũ ml̄è dín. Akũ à kúte k̄neíne. ⁸ Dikiri p̀ine: N̄ ml̄è pi n̄ loko lía n̄ péte. Tó ml̄è gb̄e lè, tó à wé sè à a gwà, ani aafia le. ⁹ Akũ à m̀gotè p̀i ml̄è ũ à loko lía à péte. Tó ml̄è gb̄e lè akũs̄ à wé sè à m̀gotè ml̄è p̀i gwà, àdi aafia le.

Isarailanɔ p̄ana Edomunɔ kũ M̀abunɔ b̀usunɔne

¹⁰ Isarailanɔ dà zén, akũ ò b̀uraa k̄ate Obo. ¹¹ Bona Obo ò gèe ò b̀uraa k̄ate Iye'abarimu gb̄arannan M̀abunɔ b̀usu if̄aboki kpa. ¹² Bona gwe ò gèe ò b̀uraa k̄ate Zeredi guvuten. ¹³ Bona gwe ò b̀uraa k̄ate Anɔ bara dire, gb̄aranna kũ à kú Am̄rinɔ b̀usu léze kin. Anɔ p̀ime M̀abunɔ kũ Am̄rinɔ b̀usunɔ léze ki ũ. ¹⁴ Abire yāin ò p̀i Dikiri z̀ikatakada gũn:

Waebu kũ à kú Sufa b̀usun kũ Anɔ swa'ɔnenɔ

¹⁵ kũ n̄ guvute kũ ò tà ari Aranɔ

M̀abunɔ b̀usu léze kin.

16 Bona gwe do ò gèe Lògɔ, gu kũ Dikiri pìn Musane: Ñ gbẽno kakara mà í kpáíma. 17 Gwen Isarailano lè díkĩna sìn:

Í bo lògɔn, gbasa ò lè síne,

18 lògɔ kũ ó don'arɛdeno yè kũ líno,

lògɔ kũ kínenɔ pà kũ n gònɔ.

Bona gbárannan ò gèe Matana. 19 Matana gbera Nalieli, Nalieli gbera Bamɔ.

20 Bamɔ gbera guvute kũ à kú Mɔabunɔ b̀sun, gu kũ Pisiga mìs̀ntɛ are do gbárannaa.

Z̀blena Siš kũ Oguooa

21 Isarailano gbẽno z̀ Amɔrino kina Siša ò pì: 22 Ñ ó gba zé ò gète n b̀suua. Óni pã burano ke geepi líkpelaro, óni á lògɔ'i miro. Ónig̀o té kina zéda gũmmɛ ari ò gé gèteo n b̀sula. 23 Siš dí n gba zé ò gète a b̀suuaro. À a z̀karino kàkara n pínki, ò b̀te òten gényĩ gbárannan. Kũ ò kà Yaza, ò z̀i kà kũ Isarailano, 24 akũ Isarailano n dede kũ f̀enedao ò n b̀suu sìmma zaa Anɔ ari Yabokui Amɔnino b̀sun, zaakũ Amɔnino b̀su lézeki pì pãsí, àdi sí g̀enlo. 25 Isarailano Amɔri wèteno sì pínki kũ Esebõ kũ a lakutunɔ pínki, akũ ò v̀ten. 26 Esebõmɛ Amɔrino kina Siš wéra ũ. Siš z̀i kà yã kũ Mɔabunɔ kina káakuo, akũ à a b̀suu sia ari Anɔ swai. 27 Abire yáin kereno di pi:

À mó Esebõ,

ò Siš wéra pì keke ò kátɛ!

28 Té b̀o Esebõ yã,

z̀karino b̀o Siš wète pìi gũn,

ò Mɔabunɔ b̀su wéra Ara kàkate

Anɔ mì sìsí gbẽ pìnɔ.

29 Waiyoo Mɔabunɔ!

Kemosi gbàgbarino, a kakateme!

Kemosi tò á g̀gbẽno f̀akõa,

à á nɔgbẽno kpà Amɔrino kina Siša z̀z̀onɔ ũ.

30 Akũ ò n f̀ú,

ò n dede zaa Esebõ ari Dibõ.

Ò n kàkate ari Nɔfa kũ M̀edebao.

31 Len Isarailano v̀te Amɔrino b̀sun le. 32 Musa gbẽno z̀ Yaza asiri gwa, akũ Isarailano gwe sì kũ a lakutunɔ pínki, ò pè Amɔri kũ ò kú gwena.

33 Akũ Isarailano lítɛ ò Basã zé sè. Akũ Basã kina Ogu gènyĩ kũ a z̀karino n pínki ò z̀i kà kũnwo Ederɛi. 34 Dikiri pì Musane: Ñsun v̀ina kenɛro, zaakũ ma a nanne n oĩ kũ a gbẽno kũ a b̀suuo pínki. Ñ kenɛ lákũ n kè Amɔrino kina Siš kũ à kí blè Esebõne nà. 35 Akũ ò Ogu dè kũ a nénɔ kũ a z̀karino n pínki, bee gbẽ mèn do dí boro, akũ ò a b̀suu pìi sì.

22

Mɔabunɔ kina Balaki Balamu sísinaa

1 Isarailano dà zén, akũ ò bùraa kàte Mɔabunɔ b̀su sèn Yoda bara dire kũ à are do Yerikoa. 2 Zipo né Balaki Mɔabunɔ kina è lákũ Isarailano kè Amɔrinone nà, 3 akũ swèè kè Mɔabunɔgu, v̀ina n kũ Isarailano dasike yã. 4 Akũ Mɔabunɔ pì Midia gbẽ z̀kõnɔne: Pari díkĩna ni pó kũ à likawáino ble pínki lán z̀u di sè só nà. 5 Akũ Balaki gbẽno z̀ Bɛo né Balamua ari Peto, Yuflatì sare a be b̀sun. À pìinne ò a sísi à su, ò pine: Gbẽ kenɔ b̀o Misila ò dàgula ò kátɛ ma sare. 6 N yã nna! Ñ mó n lé keñemene, zaakũ n gbãna demala. Òdig̀o dõro ke mani le mà

zì blemma mà pémma bùsu dín gwεε. Má dō kù gbē kù n sa mana òne nigō de arubarikade ùme. Gbē kù n sa vāni òne sō, anigō de láaribona pó ùme.

⁷ Mɔabu kù Midiā gbē zōkōnɔ dà zén, ò màsokena gba kù oni da Balamune kùna. Kù ò kà a kīnaa, ò yā kù Balaki n zīoo òne. ⁸ À pìne: À i la, mani yā kù Dikiri ni omene oáre. Akù Mɔabu kīnane pìnɔ ì Balamu bea. ⁹ Akù Luda bò à sù Balamua à a là à pì: Dínɔn gbē kù ò kù kúnwo dīkīnanɔ ũu? ¹⁰ À wèa à pì: Zipo né Balaki, Mɔabunɔ kīna mé à n zīma. Ò pì ¹¹ gbē kenɔ bò Misila ò dàgula. Akù à pì mà su mà lé keñeare de à le à zì blemma à pémma. ¹² Akù Luda pìne: Ñsun tényīro. Ñsun sa vāni oñnero, zaakù ma arubarikaa dàngu kò. ¹³ Kù Balamu fùte kɔnkɔ, à pì Balaki kīnanenɔne: À tá á bùsun, zaakù Dikiri gì mà téái. ¹⁴ Akù Mɔabu kīnane pìnɔ fùte ò tà Balaki kīnaa ò pì: Balamu gì su kùooi.

¹⁵ Balaki èra à kīnane pāndenɔ zì dɔ, n dasi kù n gakurio de gbē káakunɔ póla. ¹⁶ Kù ò kà Balamu kīnaa, ò pì: Zipo né Balaki pì ñsun tó póke kpāne kù suna a kīnaaoro, ¹⁷ zaakù áni gba kenne manamana. Pó kù n òare pínki, áni ke. N yā nna! Ñ mó ñ lè keare gbē pìnɔa. ¹⁸ Akù Balamu pì Balaki zīrii pìnɔne: Bee tó Balaki andurufu kù wura kù à kù a beaoo kpāma pínki, mani fō mà bo Dikiri ma Luda yā kpero, bee fíti. ¹⁹ À i la gwāaniala lākù gbē káakunɔ kè nà ari mà ma dɔ yā kù Dikiri ni karamene. ²⁰ Luda bò à sù gwāani à pìne: Zaakù gbē dīkīnanɔ sù n sísi, ñ fute ñ gé kúnwo, ama yā kù mani on ñ ke.

Balamu zaaki yā'onaa

²¹ Balamu fùte kɔnkɔ à gàarii yì a zaakine, akù à gèe kù Mɔabu kīnane pìnɔ. ²² Luda pɔ fè kù à gèe yāi, akù Dikiri Malaikaa gèe à zè à zé zōne. Balamu di a zaaki kpe, a zīkeri gbēnɔn planɔn té káao. ²³ Kù zaaki pìi è Dikiri Malaika zena zé gūn à fēneda wòto à kùna, akù à litè sèn. Balamu a lè, akù à èra à dà zén. ²⁴ Dikiri Malaikaa gèe à zè zé tererennan geepi líkpe kù gbè karaa likainɔ dagura. ²⁵ Kù zaaki pì Dikiri Malaikaa è, à nà gbīia à Balamu gbá làa. Akù Balamu èra à a lè dɔ. ²⁶ Dikiri Malaikaa èra à gèe are dɔ à zè gu kpakoto kù à liteki vīron. ²⁷ Kù zaaki pì Dikiri Malaikaa pìi è, à kùte kù Balamuo. Akù Balamu pɔ fè à a lè kù gòoo. ²⁸ Akù Dikiri zaaki pìi gbà lé à yā ò Balamune à pì: Bón ma kènne n ma le ari gèn aakɔ? ²⁹ Balamu wèa à pì: Kù n yōnkoyā kèmene yāime. Tó má fēne kùna, de ma n de gōnɔ. ³⁰ Akù zaaki pìi pìne: N zaaki kù ndigō dia gɔrɔ sīnda pínkia ari suna gbārame ma ũroo? Ma kènne le yā yá? À pì: Oi. ³¹ Akù Dikiri Balamu wé kènne, à a Malaikaa è zena zén à fēneda wòto à kùna. Akù à kùte à mī pète.

³² Dikiri Malaika a là à pì: Bóyāin n n zaaki lè ari gèn aakɔ? Ma su zé zōnneme, zaakù n wāmene. ³³ Kù zaaki pì ma e, akù à litemene ari gèn aakɔ. Tó adi litemene yāro, de ma n de ma a tò. ³⁴ Balamu pì Dikiri Malaikaa pìne: Ma durunna kè, zaakù má dō kù n zé zōmenero. Zaakù ma genaa kènne ñni, mani era mà tá. ³⁵ Akù Dikiri Malaikaa pì Balamune: Ñ gé kù gbē pìnɔ, yā kù mani dannen ñ o. Akù Balamu gèe kù Balaki kīnane pìnɔ.

³⁶ Kù Balaki mà Balamu ten su, akù à gèe à dàale wète kù à kù Anɔ bara, Mɔabunɔ bùsu lézekin. ³⁷ Akù à pì Balamune: Kù ma gbēnɔ zì ò n sísi yā, à kè dera ndi suroo? Mani fō mà gba kenne loo? ³⁸ Balamu wèa à pì: Ma su sà, ama má yā sīnda pínki ona zé vīro. Yā kù Luda ni damenen mani o. ³⁹ Akù Balaki gèe kù Balamuo Kiria'uzo. ⁴⁰ À sa ò kù zùnɔ kù sánɔ à a nòbɔɔ kpà Balamua kù kīnane kù ò kù káao lèlenɔ. ⁴¹ Kù gu dɔ, à Balamu sè à gèe káao Bamɔbaali. Gwen Balamu Isarailanɔ bùra kpado èn.

23

Balamu yā káaku kũ à è onaa

¹ Balamu pì Balakine: Ñ gbagbaki bomene la mèn suppla, ñ sumene kũ zùsano mèn suppla kũ sàkarono mèn suppla. ² Balaki kè lákũ Balamu òne nà, akũ ò sa ò kũ zùsaa kũ sàkaroo gbagbaki pìnɔa pínki. ³ Akũ Balamu pìne: Ñ ze n sa'opɔi. Mani gé mà gwa tó Dikiri ni su yā omene, mani yā kũ ani omene onne. Akũ à gèe à zè gulei gbáagbaaa. ⁴ Luda sù à a lè, akũ Balamu pìne: Ma gbagbaki bò mèn suppla, akũ ma sa òmma pínki kũ zùsaa kũ sàkaroo. ⁵ Dikiri yā dāne a lén, akũ à pì: Ñ era ñ gé ñ Balaki le ñ one lákũ ma dāne nà. ⁶ Akũ à èra à gèe à a lè zena a sa'opɔi kũ Mɔabu kɪnanenɔ n pínki, ⁷ akũ à yā kũ à èe ò à pì:

Mɔabunɔ kina Balaki ma sisi Siria bùsun,
akũ ma bo ifáboki kpa kpinɔ kina ma su.

À pì mà boare Isarailanɔ kpe,
mà su mà sa vāni oare Yakubu buri pìnɔne.

⁸ Mani ke dera mà gbē kũ Luda dí n káronɔ káa?

Mani ke dera mà bo gbē kũ Dikiri dí bo n kperonɔ kpee?

⁹ Zaa kpi mìsɔntea mateni n e,
zaa gu lei musu maten wé síñle.

Gbē pìnɔn kú ndona,
ò n zida dite ndona kũ buri pāndenɔ.

¹⁰ Yakubu burinɔn dasi lán bùsu'atē bà,
oni fɔ ò Isarailanɔ nara ò n lé dōro.
Luda tó ma ga gɔ de lán a gbēnɔ pɔ bà,
ma lakana gɔ de lán n pɔ bà.

¹¹ Akũ Balaki pìne: N kèmene deran gwee? Ma su kũnwɔ de ñ ma iberenɔ kámene, akũ sa manan n óñne yá? ¹² À wèa à pì: Yā kũ Dikiri dāmene ma lénn mani oroo?

Balamu yā plade kũ à è onaa

¹³ Balaki pìne: Ñ mɔ ò gé gu pāndea, gu kũ ñni n en. Ñ n kámene gwe, zaakũ n kpadome ñni e, ñni n e n pínkiro. ¹⁴ Akũ à gèe káao gudákpārino buran Pisiga kpi mìsɔntea. À gbagbaki bò gwe mèn suppla, akũ à sa òmma pínki kũ zùsaa kũ sàkaroo. ¹⁵ Akũ Balamu pìne: Ñ ze n sa'opɔi la, mani gé mà a le gwe. ¹⁶ Akũ Dikiri sù à yā dāne a lén, akũ à pìne: Ñ era ñ gé ñ Balaki le ñ one lákũ ma dāne nà. ¹⁷ Akũ à èra à gèe à a lè zena a sa'opɔi kũ Mɔabu kɪnanenɔ. Balaki a là à pì: Dikiri pì deramee? ¹⁸ Akũ à yā kũ à èe ò à pì:

Zipo né Balaki,
n sã kpá n ma yā ma!

¹⁹ Luda bi bisāsirinlo kũ à gbasa à éke to,
àdi nèse lite lán bisāsiri bàro.
Ani gí yā kũ à ò kei yá?

Ani gí lé kũ à gbēñne papai yá?

²⁰ À pìmene mà sa mana óñneme.

À arubarikaa dàngu, mani fɔ mà gíro.

²¹ Mádi yā vāni ke e Yakubu burinɔaro,
mádi yā'ummana ke e Isarailanɔaro.

Dikiri n Luda kú kũnwɔ,
òdi a kíkè tó sé lei n té.

²² Luda n bóte Misila,
ò gbāna vī lán zùsente bà.

²³ Oni f̄s ò p̄s da Yakubu burin̄aro,
oni f̄s ò àlesi b̄ene kpá Isarailan̄ero.
Zaa gb̄ara oniḡs o n̄ yā musu,
yā k̄u Luda k̄en gwe.

²⁴ Buri p̄i dì fut̄e lán m̄usuda bà,
àdi a z̄ida bi lán m̄ususaa bà.
Àdi w̄útero ari à gé p̄s k̄u à só,
ari à gé p̄s k̄u à d̄en̄o aru mi.

²⁵ Balaki p̄ine: Ñsun n̄ káro. Ñsun sa mana oñne sero. ²⁶ Balamu p̄ine: Mádi onne k̄u yā k̄u Dikiri d̄amenen mani oroo?

Balamu yā aak̄sde k̄u à è onaa

²⁷ Balaki p̄i Balamune: Ñ m̄s sà, mani gé k̄unwo gu p̄anden. Òdiḡs d̄oro tó ani ke Ludane n̄ gb̄e p̄in̄o kámen̄e gwe sà. ²⁸ Ak̄u Balaki ḡe k̄āao Peo k̄pi musu k̄u à are d̄o gb̄aranna. ²⁹ Balamu p̄ine: Ñ gbagbaki bomene la m̄en suppla, n̄ m̄omen̄e k̄u z̄usan̄o m̄en suppla k̄u s̄akaron̄o m̄en suppla. ³⁰ Balaki k̄e lák̄u à òne nà à sa òm̄ma k̄u z̄usaa p̄in̄o k̄u s̄akaroo p̄in̄o.

24

¹ K̄u Balamu è sa mana ona Isarailan̄e kà Dikirigu, adi gé m̄aso ke lán yā bà doru, ak̄u à are d̄o gb̄aranna. ² K̄u à wé z̄u, ak̄u à Isarailan̄o è katena n̄ buria. Luda Nini k̄ipaa, ³ ak̄u à yā k̄u à è ò à p̄i:

B̄e n̄e Balamu yān dí,
mak̄u k̄u ma wé k̄ēna yān dí.

⁴ Mak̄u k̄u mad̄i Luda yā ma yān dí.
Ma Gb̄anas̄indapinkide wégupu è,
ma wute n̄esele kutena, ma wé wēna.

⁵ Yakubu burin̄o b̄urakatena mana fá!
Isaraila bizakutan̄on mana!

⁶ Ò katena lán guvute d̄akon̄o bà,
lán swa d̄or̄o kara búno bà.
Ò de lán zà lí k̄u Dikiri bàn̄o bà,
lán sida lí k̄u ò kú í sareno bà.

⁷ Í ni n̄ oroz̄āno pa yéere,
n̄ p̄ót̄nan̄o ni í le manamana.
N̄ k̄ina gb̄ana niḡs de Agaga póla,
n̄ kpata ni tó bo.

⁸ Luda n̄ b̄ote Misila,
ò gb̄ana v̄i lán z̄usente bà.

Òdi z̄i ble buri k̄u ò ibereε kpà k̄ūnw̄o, òdi n̄ w̄āno w̄iwi òdi n̄ pápa k̄u k̄āao.

⁹ Òdi s̄p̄ete ò w̄ute lán m̄usuu bà,
dí mé ani f̄s à n̄ fut̄e?
Luda arubarika da gb̄e k̄u oni sa mana oñnen̄ogu,
à gb̄e k̄u oni sa v̄āni oñnen̄o ká.

¹⁰ Balaki p̄o f̄e Balamui à òne d̄a à p̄i: Ma iberen̄o kana yāin ma n̄ sisi, ak̄u n̄ sa mana oñne ḡen aak̄s yá? ¹¹ Ñ tá n̄ bea ḡōno. Ma p̄i mani gba kenneme yā, ak̄us̄o Dikiri ḡinne n̄ láada le. ¹² Balamu p̄ine: Mádi o gb̄e k̄u n̄ n̄ z̄iman̄oneroo! ¹³ Ma p̄i bee tó n̄ ma gba n̄ be k̄u à pana k̄u andurufuuo k̄u wurao, mani bo Dikiri yā k̄pe mà yā ke k̄u ma z̄ida p̄oyeinaaoro, a mana ke a v̄āni. Yā k̄u Dikiri p̄i mà

on mani o. ¹⁴ Maten tá ma gbēnɔ kīnaa sà. Ñ mós mà onne lákū gbē pìnɔ ni ke n gbēnɔne nà zia.

Balamu yā siikōde kū à è onaa

¹⁵ Akū Balamu yā kū à èe ò à pì:

Bēɔ né Balamu yān dí,
makū kū ma wé kēna yān dí.

¹⁶ Makū kū madì Luda yā ma yān dí.

Má Luda Musude nēsēgūnyā d̄s.
Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,
ma wute nēsēle kutena, ma wé wēna.

¹⁷ Maten Isarailanɔ e, adi ke teranlo,
mateni ní gwa, a gɔɔ dí ká gīaro.

Susune ni bo Yakubu burinɔ té,
kpatableri ni bo Isarailanɔ té,
ani Mɔabunɔ mì wíwi,
ani zukakari pìnɔ mìtoko f̄f̄s̄.

¹⁸ Edomu bùsu ni ḡs̄ a p̄ó ũ,
a ibere Sei bùsu ni ḡs̄ a p̄ó ũ,
Isarailanɔ gbāna niḡs̄ karamε.

¹⁹ Yakubu buri ke ni kí bleńma,
ani gbē kpara kū ò ḡnɔ kakate.

²⁰ Balamu Amaleki burinɔ è, akū à yā kū à èe ò à pì:
Amaleki burinɔ bi burinɔ mìdemε,
ama oni kakate zā.

²¹ Kū Balamu Keninɔ è, akū à yā kū à èe ò à pì:

Á kúki gbāna gíngin,
á sà kú gbè musu.

²² Bee kū abireo oni á kakatεmε,
Asirianɔ ni á kūkū z̄iz̄ɔnɔ ũ.

²³ Balamu yā kū à èe ò d̄ɔ à pì:
O'ò, tó Luda kè le, dí mé ani boo?

²⁴ Gó'itenɔ ni bo Sipiru bùsun,
oni z̄ì ble Asirianɔ kū Eberunɔa,
ama mók̄nɔ ni kakatεmε se.

²⁵ Balamu f̄ute à tà a bea, akū Balaki dà zén se.

DOKAGBESISINAA

Musa takada sɔɔrode

30

Dikiri Isarailanɔ ɛrana ń gwena zĩn

¹ Tó arubarika kũ láari yã kũ ma ditéáre dínɔ á lé pínki, àgɔ dɔn buri kũ Dikiri á Luda ni péáwa à á fãkɔa ń ténɔ gũn. ² Tó ákɔnɔ kũ á nénɔ ɛra ò are dɔ Dikiri á Ludaa, tó a a yã kũ maten ditéáre gbãra mà pínki kũ nèse doo kũ pɔyeinaao, ³ Dikiri á Luda ni á wènda gwa, ani era à á kakara zaa buri kũ à á fãkɔa ń ténɔ gũn à su kãáo á gwena zĩn. ⁴ Bee tó à pèáwa à á fãkɔa bũsu kũ ò kú ari andunia léanɔ gũn, ani á burinɔ kakara gwe à su kũnwo. ⁵ Ani era kũnwo bũsu kũ à de ń dizinɔ pɔ ũ gũn. Tó ò bũsuu pìi kũ, ani arubarikaa dańgu, ani tó ò dasi kũ de ń dizinɔla. ⁶ Dikiri á Luda ni á swè pípiáre kũ á burinɔ, á nini nigɔ yei kũ nèse doo de àgɔ kú kũ wèndiio. ⁷ Dikiri á Luda ni láari dínɔ bo á ibere kũ ò zãágu òten wé tãáwanɔa, ⁸ áni era à Dikiri yã ma àgɔ zĩ ke kũ a yãditena kũ maten oáre gbãranɔ. ⁹ Dikiri á Luda ni arubarika daágu kũ á zĩ sĩnda pínki, ani tó á nénɔ kɔ kũ á pókadenɔ kũ á burapɔnɔ. A pɔ ni era à keáwa nna, ani yã mana keáre lákũ a pɔ kè nna á dizinɔa nà. ¹⁰ Tó a Dikiri á Luda yã mà a a ɔɔki gwà akũsɔ á a yãditena kũ ò kú doka takada díkĩna gũnnɔ kũna, tó a are dɔ Dikiri á Ludaa kũ nèse doo kũ pɔyeinaao, ani abirenɔ keáre pínki.

Wèndi ke ga

¹¹ Yã kũ maten ditéáre gbãra pì zĩ'ũ de á gbãna lélaro. À zã kãáoro. ¹² À kú ludambero, gbasa à pi, dí mé ani gé ludambe à kipao de à ma à zĩ kea. ¹³ À kú ísira bara direro, gbasa à pi, dí mé ani bikũ ísira bara à suo de à ma àgɔ kũna. ¹⁴ Yã pì kú kãáo kãnikãni, à kú á lén kũ á nèseɛo de à le à zĩ kea. ¹⁵ À ma! Maten wèndi kũ yã manao dite á are gbãra kũ gao kũ yã vãnio. ¹⁶ Maten ditéáre gbãra, àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ té a gèsegbeei, à a ɔɔki gwa àgɔ a yãditenano kũ a dokayãno kũna, de àgɔ kun à kè dasi, Dikiri á Luda ni arubarika daágu bũsu kũ áten gé sí gũn. ¹⁷ Ama tó a kpe line akũsɔ ádi a yã maro, tó a kèa akũsɔ a tãnanɔ gbàgba a donyĩ kèñne, ¹⁸ maten oáre gbãra, a kakaten gwe! Áni gĩ ke bũsu kũ áten bikũ Yodaa áten gé sí gũnlo. ¹⁹ Ludambe kũ zĩteome ma sèedadenɔ ũ gbãra á yã musu. Ma wèndi kũ gao dite á are, arubarika yãno kũ láaribona yãno. À wèndi sé de ákɔnɔ kũ á nénɔ le àgɔ kun. ²⁰ Àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ a yã ma à naa, zaakũ àkũme á wèndi ũ. Ani tó à gĩ ke bũsu kũ à la dà á dizi Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuonɔne, à pì áni kpááma gũn.

31

Yɔsua ditena Musa gène ũ

¹ Kũ Musa yã dínɔ ò Isarailanɔne à làka, ² à pì: Tera dí bà ma ka wè basuddo, mani fɔ mà doáre are doro. Dikiri pimenɛ mani bikũ Yodaaro. ³ Dikiri á Luda mé ani doáre are à bikũ. Ani buri kũ ò kú gwenɔ kakateáre de à ń bũsu sí. Yɔsua mé anigɔ doáre are sà lákũ Dikiri ò nà. ⁴ Dikiri ni ke buri pìnɔne lákũ à kè Amɔrinɔ kɔnanɔne nà Siɔ kũ Oguo kũ ń bũsuuo kũ à ń kákate. ⁵ Dikiri ni ń naáre á ɔĩ áni kèñne lákũ ma ditéáre nà pínki. ⁶ À á laakari kpáte àgɔ wɔrɔgo vĩ! Àsun tó vĩna á kũro, àsun tó swè kèágu ń yãiro, zaakũ Dikiri á Luda mé àten gé kãáo. Ani á tónlo ani pã kpááiro.

⁷ Akū Musa Yɔsua sisi Isarailanɔ wára n pínki à pìne: N ze gbāna ñgɔ wɔrɔgɔ vī, zaakū mɔkɔn mé ñni gé kū gbē dínɔ būsú kū Dikiri la dà n dizi káakunɔne à pì áni kpámma gūn. Mɔkɔn mé ñni būsú pìi kpaateteñe. ⁸ Dikiri mé ani donne are. Àkū mé anigɔ kú kúnwo, ani n tónlo ani pā kpányī zikiro. Nsun tó vīna n kūro ñsun bídi kero.

⁹ Musa doka pìi kè takada gūn à kpà sa'ori Levi buri kú òdigɔ Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanɔa kú Isaraila gbē zɔkɔnɔ n pínki. ¹⁰ Musa yā dìteñe à pì: Wè supplapla gbera, wè kú òdi fínadenɔ kè Kutadɔna dikpegrɔa, ¹¹ tó Isarailanɔ sù ò n zīda m̀ Dikiri n Ludane n pínki gu kú ani sé gūn, àgɔ doka takada díkīna kyó keñne ò ma. ¹² Àgɔ n kakara, gɔgbēnɔ kú nɔgbēnɔ kú né fítino kú bɔasu kú ò kú á wētennɔ, de ò ma ò dada, ò le ògɔ Dikiri á Luda vīna vī, ògɔ dokayā pìnɔ kūna pínki ògɔ zī kea. ¹³ N né kú ò yā pì dɔronɔ ni ma, onigɔ vīnakena Dikiri á Ludane dada grɔ kú á kú būsú kú átɛn bikū Yodaa à gé sí pìi gūn.

Dikiri gīnake à Isarailanɔ bona a kpe yā ò

¹⁴ Dikiri pì Musane: N gagrɔ kà kīni. N Yɔsua sisi à gé ze dakarekia, mani zī nane a ɔī. Akū Musa kú Yɔsuao gèè ò zè dakarekia. ¹⁵ Dikiri bò à sùmma gwe téluku kú à zena kuta pì kpéleleaa gūn. ¹⁶ Akū Dikiri pì Musane: Tó n ka n dizinɔla, gbē pìnɔ ni fute ò pāpā ke ò do būsú kú òtɛn gēn tānanɔi. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kúnwo yā gboro. ¹⁷ Zī pìia mani pɔ fēnyī mà pā kpányī, mani kpe líñe ò n kakate. Kisianɔ ni wí n musu dasi ò wari ke. Zī pìia oni pì: Kisira pìnɔ wì ó musu kú ó Luda kú kúooro yāinloo? ¹⁸ Zī pìian mani kpe líñe yā vāni kú ò kè yāi, ò are d̀ tānanɔa.

¹⁹ N lè díkīna kè takadan sà n dada Isarailanɔne ò sí, de àgɔ demene n bona ma kpe sèeda ũ. ²⁰ Tó ma ge kúnwo būsú kú ma la dà n dizi káakunɔne gūn, būsú kú vī kú z'io din pìi, tó ò kà ò m̀e kpà, oni are d̀ tānanɔame ò n gbagba. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kúnwo yā gboro. ²¹ Tó kisira pìnɔ n lé dasi òtɛn wari ke, lèè pì mé ani n yā vāni káñne n ɔī, zaakū a yā ni sã n burinɔguro. Má yā kú à kú n n̄sen gbāra d̄s ari màgɔ gé kúnwo būsú kú ma la dàñne gūn. ²² Musa lèè pìi kè takadan zī pìia, akū à dà Isarailanɔne.

²³ Dikiri yā dìte Nuni né Yɔsuane à pì: N laakari kpáte ñgɔ wɔrɔgɔ vī! Mɔkɔn mé ñni gé kú Isarailanɔ būsú kú ma la dàñne gūn, akūsɔ makū manigɔ kú kúnwo.

²⁴ Kū Musa dokayā pìnɔ kè takadan à làka pínki, ²⁵ à yā dìte Levi buri kú òdigɔ Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanɔne à pì: ²⁶ À doka takada díkīna sí à dìte Dikiri á Luda bàka kunna kááo àkpatii sare, àgɔ kú gwe á bona Dikiri kpe sèeda ũ. ²⁷ Zaakū má á sãgbāna d̄s, lákū adì gí yāi nà. Zaa grɔ kú má kú kááo adìgɔ bo Dikiri yā kpe me ari kú a terao. Oni ma ga gbera pó o d̀ yā? ²⁸ À á buri gbē zɔkɔnɔ kú á don'aredenɔ kakaramene, de mà yā dínɔ dañne n sãn, ludambe kú zīteo nigɔ de ma sèedadennɔ ũ á yā musu. ²⁹ Zaakū má d̄s kú áni á zīda yaka ma ga gbera, áni kè zé kú ma m̀área. Abire gbera kisira ni á le, zaakū áni yā kú à vāni Dikirine ke, ani pɔ fēái tāna kú a kènɔ yāi.

³⁰ Akū Musa lèè pìi yā dà Isaraila kú ò kakarananɔne n sãn mámmam.

34

Musa ganaa

¹ Musa bò Mɔabunɔ būsú sènte à d̄idi Nebo kpia ari Pisiga kpi m̀s̄nte kú à are d̀ Yerikoa, akū Dikiri būsú pìi m̀ne pínki zaa Giliada būsun ari Danino būsun ² kú Nafatalinɔ būsúo pínki kú Eflaimunɔ būsúo kú Manasenɔ būsúo

kū Yudanɔ̀ b̀usuuo p̀ínki ari ísira kū à kú ifáletε kpa ³ kū Negεvio kū Yeriko wēte dominalide guvutεo ari Zoa. ⁴ Akū Dikiri p̀inε: B̀usu kū ma la dà Ibrahĩε kū Isaakuo kū Yakubuo ma p̀i mani kpá n̄ burinɔ̀aa p̀in gwe. Ma tò n wé sìale, ama ĩni bikū Yodaa n̄ gēnlo.

⁵ Akū Dikiri z̀b̀leri Musa gà Mɔ̀abunɔ̀ b̀usun gwe lákū Dikiri ò nà. ⁶ Akū Dikiri a v̀i guvuten gwe Betεpeo kpa. Gbēke a mira ki d̄oro ari kū a gbārao. ⁷ Musa gà a wē basuddode gūmmε. A wé nna akūs̄o a gbāna dí lagoro. ⁸ Isarailanɔ̀ a gèe kè gɔ̀rɔ̀ baraakuri Mɔ̀abunɔ̀ b̀usu s̀ente, akū a gèkena kū ódɔ̀o làka.

⁹ Ɔ̀nd̄o p̀apa Nuni né Yɔ̀suuaa kū Musa ɔ̀ nàa yāi. Isarailanɔ̀ a yā mà, ò kè lákū Dikiri dà Musanε nà. ¹⁰ Annabi ke dí bo Isarailanɔ̀ gūn lán Musa bà doru. Àdi yā o kū Dikirio t̄t̄ent̄ē ¹¹ akūs̄o à s̀edanɔ̀ kū daboyā kū Dikiri à z̄ionɔ̀ kè Misila, Firi'auna kū a ìbanɔ̀ kū a gbēnɔ̀ arε n̄ p̀ínki. ¹² Gbēke dí yā naasi z̄ók̄o ke kū iko gbānao lán Musa bà Isarailanɔ̀ wé sìale doru.

YOSUA

Zìblena Kanaanɔ̀ b̀usuua 1:1-11:23
Yosua lézamma kũ a ganaao 23:1-24:33

Dikiri yáditena Yosua

¹ Dikiri z̀bleri Musa ga gbera Dikiri yá ò Musa kpàasi Yosua, Nuni néne à pì: ² Ma z̀bleri Musa gà. Ñ fute ñ bikũ Yodaa la sà, m̀kɔ̀n kũ Isarailanɔ̀ ñ pínki, à gḕ b̀usu kũ ma kpàáwan. ³ Gu kũ á gbá p̀eten pínki, ma kpàáwa lákũ ma ò Musane nà. ⁴ Sena zaa gbáranan ari gena Lešana b̀usun, sena zaa swa z̀kɔ̀ kũ òdi pi Yuflati ari gena ísira kũ à kú ifálete kpa, Itinɔ̀ b̀usu pì ni gɔ̀ á b̀usu ũ pínki. ⁵ Ari ñ gé gao gbēke ni le à n gá firo. Lákũ má kú kũ Musao nà, len manigɔ̀ kú kũnwo le. Mani n tónlo, mani pã kpányĩ zikiro.

⁶ Ñ ze gbãna ñgɔ̀ wórɔgɔ̀ vĩ, zaakũ m̀kɔ̀n mé ñni b̀usu kũ ma a la dà á dizi káakunɔ̀ne ma pì mani kpámma sí ñ kpá gbē dínɔ̀. ⁷ Ñ ze gbãna ñgɔ̀ wórɔgɔ̀ vĩ dé! Ñ laakari dɔ̀ doka kũ ma z̀bleri Musa danna ñgɔ̀ kũna pínki. Ñsun kēa ñ na ɔ̀plai ke ɔ̀zeiro, n tá ni ke nna. ⁸ Ñ tó Musa doka takada pì yá gɔ̀ da n lén, ñgɔ̀ laasun léa fãnantē kũ gwãanio. Ñ laakari dɔ̀ yá kũ à kú a gũnɔ̀a pínki ñ zĩ kea, n tá nigɔ̀ nna n yá ni bo mana. ⁹ Makũ mé ma yá ditenneroo? Ñ ze gbãna ñgɔ̀ wórɔgɔ̀ vĩ. Ñsun tó vĩna n kũro, ñsun bídi kero, zaakũ makũ Dikiri n Luda, manigɔ̀ kú kũnwo gu kũ nten gén pínki.

¹⁰ Akũ Yosua pì Isaraila don'aredenɔ̀ne: ¹¹ À gēte b̀uran à o gbēnɔ̀ne ò zàna soru ke, zaakũ gɔ̀ɔ̀ aakɔ̀ gbera oni bikũ Yodaa la, oni gé b̀usu kũ Dikiri ñ Luda kpámma ògɔ̀ vĩ sí. ¹² Yosua pì Rubeninɔ̀ne kũ Gadano kũ Manasenɔ̀ kpadoo: ¹³ À dɔ̀ yá kũ Dikiri z̀bleri Musa ditéare dín, à pì Dikiri á Luda ni tó à kámmaboki le à b̀usu díkĩna kpàáwa. ¹⁴ Abire yáí á nɔ̀gbēnɔ̀ kũ á né fítinɔ̀ kũ á pókádenɔ̀ gɔ̀ b̀usu kũ Musa kpàáwan Yoda bara la, á z̀ikarinɔ̀ do ñ gbēnɔ̀ne are ò bikũ ñ pínki, ògɔ̀ ñ gɔ̀kebɔ̀nɔ̀ kũna ò kpányĩ ¹⁵ ari Dikiri gɔ̀ tó á gbēnɔ̀ kámmaboki le lákũ à kēare nà, m̀kɔ̀nɔ̀ sɔ̀ onigɔ̀ b̀usu kũ Dikiri á Luda ten kpámma vĩ. Abire gbera áni su b̀usu kũ à gɔ̀ á pɔ̀ ũ díkĩna gũn, áni vute b̀usu kũ Dikiri z̀bleri Musa kpàáwa Yoda bara la ifáboki kpa pìn. ¹⁶ Akũ ò wèa ò pì: Yá kũ n dítewere pínki óni ke. Gu kũ n ó zĩn pínki óni gé. ¹⁷ Lákũ o zĩ kè Musa yá nà pínki, len óni zĩ ke n yáa le se. Dikiri n Luda gɔ̀ kú kũnwo, lákũ à kú kũ Musao nà. ¹⁸ Gbē kũ à bò n yá kpe à gì yá kũ n dítene kei, ade game. Ñ ze gbãna ñgɔ̀ wórɔgɔ̀ vĩ dé!

2

Gu'asirigwarinɔ̀ zĩna Yeriko

¹ Zaa Sitimu Nuni né Yosua gu'asirigwarinɔ̀ zĩ gbēnɔ̀n pla asiri gũn à pì: À gé à wé kpáte b̀usu p̀ii, atēnsa Yeriko. Akũ ò gēe gwe, ò gēe ò k̀pa karua kũ òdi pine Rahabu ben. ² Akũ ò pì Yeriko kınane: Isaraila kenɔ̀ gē la ɔ̀kɔ̀siala de ò ó b̀usu asiri gwa. ³ Akũ kına pì gbēnɔ̀ zĩ Rahabua ò pì: Ñ bo kũ gɔ̀gbē kũ ò sù n kĩnaanɔ̀, zaakũ ó b̀usu pínki asiri gwana yáin ò sù. ⁴ Akũ sɔ̀ nɔ̀gbē pì gĩnake à gbēnɔ̀n pla pìnɔ̀ ùte kò, akũ à pì: Gbē pìnɔ̀ sù ma kĩnaa la yápurame. Má dɔ̀ gu kũ ò bònlo. ⁵ Kũ gu s̀ b̀nizetatagɔ̀ɔ̀a, ò b̀te. Má dɔ̀ tó gu kũ ò tònlo. À ñ gbese likalika, áni ñ le. ⁶ Akũ sɔ̀ à gĩnake à ñ sé à gēe kũnwo kpé musu à ñ ùte b̀awisi lí kũ à katena gwen kò. ⁷ Zĩrinɔ̀ p̀eteńyĩ zén ari Yoda bikũkia, akũ ò b̀nize tàta ñ kpe g̀nɔ̀.

⁸ Ari gu'asirigwarii pìno gɔ wúte, Rahabu dīdi n kīnaa kpé musu ⁹ à pìne: Má dɔ kú Dikiri b̀usu d́kīna kpàáwa. Á vīna ó kú, akú b̀usu dí denɔ ká gà n pínki á yái. ¹⁰ O mà lákú Dikiri Isira Tēra z̀k̀r̀eáre nà gɔrɔ kú a b̀ote Misila kú yá kú a kè Sís kú Oguone, a Amorino kína gbēnɔn pla pìno kè dúgudugu Yoda bara dire. ¹¹ Kú o mà, swèè kèógu, ó nini kòko á yái, zaakú Dikiri á Ludame musu kú z̀iteo Luda ũ. ¹² Zaakú ma gbēke kèáre, ákɔnɔ sɔ à la damene sà kú Dikiri t́so kú áni gbēke ke ma de bedenone. À sèeda kemene de màgɔ dɔ sãnsãn ¹³ kú áni ma de kú ma dao kú ma v̀ininɔ kú ma dakūnanɔ kú ó gbēnɔ mì sí n pínki à ó bo ga léi. ¹⁴ Akú gɔgbē pìno wèa ò pì: M̀k̀m̀me ó wèndi ũ, ókɔnɔme n wèndi ũ se. Tó ndi ó yá o gbēke màro, tó Dikiri b̀usu d́kīna kpàwá, óni gbēke kenne yápara.

¹⁵ Akú à n b̀ote wondoo gūn à n ḱpa b́ini kpe kú bàao, zaakú a be kú à kun kú wète b́ini musume. ¹⁶ À pìne: À mì pé kpìnɔa de á gb̀eserinɔ sún dakare kááoro yái. Àgɔ utena gwe gɔrɔ aakɔ ari á gb̀eserinɔ su, gbasa à da zén. ¹⁷⁻¹⁸ Akú gɔgbē pìno pìne: Tó o era o gè á b̀usun, n wɔnɔ tēra d́kīna dɔ wondo kú nteni ó b̀oten dia, n n de kú n dao kú n v̀ininɔ kú n dakūnanɔ kú n de bedenɔ kakaranyī n pínki n kpé d́kīnan. Tó ndi ke lero, ó bàka nigɔ kú ladana kú n tò o la d̀annen dororo. ¹⁹ Tó n gbēke b̀o n kpén à gèe g̀anulea, à a z̀ida d̀en gwe, ó yán dororo. Tó n gbēke kú kúnwo kpén, akú ò a dè, ókɔnɔn a gana yá ni wí ó musu. ²⁰ Tó n ó k̀r̀m̀t̀ẁ kè gbēnɔne sɔ, ó bàka nigɔ kú ladana kú n tò o la d̀anne pìn dororo. ²¹ Akú Rahabu pì: Àgɔ de lákú a ò nà. Akú à n gbáre ò tà. Akú à wɔnɔ tēra pìi d̀o a wondooa.

²² Kú ò ḱpa b́inia le, ò mì pè kpìnɔa, akú ò i gwe gɔrɔ aakɔ ari n gb̀eserinɔ gèe s̀uo. N gb̀eserii pìno n wète zé sare pínki odi n lero. ²³ Akú gbēnɔn pla pìno dà zén ò ḱpa kpi pìnɔa ò bikú swaa. Kú ò kà Nuni né Yosua kīnaa, ò yá kú à n lé gb̀ane pínki ²⁴ ò pì: Dikiri b̀usuu pìi nàwɛre ó ũ pínki. B̀usupideno ká gà n pínki ó yái.

3

Isarailanɔ bikūna Yodaa

¹ Yosua f̀ute k̀ǹk̀k̀ǹk̀ kú Isarailanɔ n pínki. Bona Sitimu ò gèe Yodai, akú ò b̀uraa kàte gwe ari ògɔ gé bikú. ² Gɔrɔ aakɔ gbera Isaraila gbē z̀k̀k̀ǹ kurèkure b̀uraai ³ ò yá d̀ite gbēnɔne ò pì: Tó a è Levi buri sa'orinɔ Dikiri á Luda bàka kunna kúoo àkpati sena, à da zén àgɔ té n kpe, ⁴ de à le à dɔ zé kú áni sé, zaakú ádi zé pì sé zikiro. Àgɔ té z̀az̀a lán kiloo do taka bà yoo! Àsun na àkpatii p̀iiri. ⁵ Akú Yosua pì gbēnɔne: À gbà bo á z̀idane, zaakú Dikiri ni yábonsare ke á té zia. ⁶ Akú à era à pì sa'orinɔne: À Dikiri bàka kunna kúoo àkpati sé à do gbēnɔne are à bikúo. Akú ò àkpatii p̀i sè ò d̀oo gbēnɔne are.

⁷ Dikiri pì Yosuanɛ: Mani na n sena leia Isarailanɔne gbàra, onigɔ dɔ kú má kú kúnwo lákú má kú kú Musao nà. ⁸ N o sa'ori kú ò ma bàka kunna kááo àkpati senanone, tó ò kà Yodai, ò gè ò ze a ín. ⁹ Akú Yosua pì Isarailanɔne: À mó la à Dikiri á Luda yá ma. ¹⁰ Akú à era à pì: Len áni gɔ dɔ kú Luda Wèndide kú kááo le, akúsɔ ani péare Kanaanɔa kú Itinɔ kú Ivinɔ kú Perizinɔ kú Gigasinɔ kú Amorinɔ kú Yebusinoo. ¹¹ À gwa! Andunia s̀inda pínki Dikiri bàka kunna kúoo àkpati ni doáre are ari Yoda ín. ¹² À gbēnɔn kuri awɛeplanɔ sé á té, buri kú burio gbē mèn dodo. ¹³ Tó sa'ori kú ò andunia s̀inda pínki Dikiri àkpati senanɔ gbá pète Yoda ín, í pì ni z̀k̀r̀e, í kú àten bo swa musu ni ke b́ini ũ à gɔ zena a gbèn.

¹⁴ Kú gbēnɔ b̀ura f̀ute ò dà zén, òten gé bikú Yodaa, sa'ori kú ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanɔ té n are le. ¹⁵ Burapɔnɔ kekɛgɔrɔ s̀inda pínki swa pìi

dì pa ari à dà s̀s̀s̀ila, ama g̀r̀r̀o k̀u àk̀patiserii p̀iṅṅo k̀a swa p̀iṅṅo, k̀u ò gb̀a p̀ete ín, ¹⁶ ak̀u í k̀u àt̀en bo swa p̀iṅṅo musu z̀òk̀òr̀e à b̀iṅi k̀e à g̀ò z̀ena a gb̀en zaa z̀az̀a ẁete k̀u òdi pi Adamu sare Zaretã b̀usun. Í k̀u àt̀en ta s̀ebe wisiden z̀òk̀òr̀e míómíó, ak̀u gb̀enò bik̀u aredòk̀òana k̀u Yerikoo. ¹⁷ Sa'ori k̀u ò Dikiri bàka kunna k̀uṅwo àk̀pati senanò g̀ò z̀ena Yoda ẁen z̀ite koría g̀ingín, ak̀u Isaraila buri s̀inda p̀ínki té gukori p̀in ari ò g̀e ò bik̀u ǹ p̀ínki ò làka.

4

Gbè mèn kuri awɛɛplanò didikòana sèeda ũ

¹ K̀u Isaraila buri s̀inda p̀ínki bik̀u Yodaa ò làka, ak̀u Dikiri p̀i Yosuanè: ² Á buri mèn kuri awɛɛplanò té à gb̀enò s̀en dodo ³ ǹ oṅne ò gb̀e s̀ete swawɛen mèn kuri awɛɛpla gu k̀u sa'orinò zen s̀usu, ò bik̀u ò k̀ate gu k̀u áni in gwàaniala. ⁴ Ak̀u Yosua gb̀enò kuri awɛɛplanò d̀ite Isaraila burinò té dodo, ak̀u à ǹ sísi ⁵ à p̀ínne: À gé Yoda ẁen Dikiri á Luda àk̀pati are, á baadi gb̀e sé à di a g̀an á Isaraila burinò dasi lén. ⁶ Gb̀e d̀ínò ni g̀òare sèeda ũ. Tó á ǹenò á lá zia, b̀on gb̀e d̀ínò deáre a ũu, ⁷ à p̀ínne, k̀u ò ye ò bik̀u k̀u Dikiri bàka kunna k̀uoo àk̀patiio, ak̀u a í z̀òk̀òr̀e, ak̀u gb̀e p̀inò g̀ò Isarailanòne a d̀ongu p̀ó ũ ari g̀r̀r̀o s̀inda p̀ínki. ⁸ Len Isarailanò k̀e le lákù Yosua òṅne nà. Ò gb̀e s̀ete Yoda ẁen mèn kuri awɛɛpla Isaraila burinò dasi lén lákù Dikiri ò Yosuanè nà. Ò bik̀u ò k̀ate gu k̀u ò ín. ⁹ Gb̀e mèn kuri awɛɛpla k̀u ò s̀ete swawɛen sa'ori k̀u ò àk̀pati senaa p̀inò zekian Yosua didikò, ò kú gwe ari k̀u a gb̀arao.

¹⁰ Sa'ori k̀u ò àk̀pati p̀i senanò g̀ò z̀ena swawɛen ari yã k̀u Dikiri d̀ite Yosuanè à ò gb̀enòne g̀e à làkao p̀ínki lákù Musa d̀itene nà. Gb̀enò k̀e likalika ò bik̀u. ¹¹ K̀u ò bik̀u ǹ p̀ínki ò làka, gbasa sa'orinò bik̀u k̀u Dikiri àk̀patiio gb̀enò wára. ¹² Rubeni buri g̀ògb̀enò k̀u Gada buri g̀ògb̀enò k̀u Manasenò kpado g̀ògb̀enò mé ò dò Isaraila buri kparanòne are ò bik̀u lákù Musa òṅne yã nà. Ò ǹ z̀ikabòno k̀una. ¹³ Ǹ z̀ikarinò k̀a gb̀enò d̀ubu bupla taka. Ò bik̀u Dikiri are ò g̀e Yeriko gb̀arannan k̀u z̀i soruo. ¹⁴ Z̀i birean Dikiri Yosua s̀e lei Isarailanòne ǹ p̀ínki, ak̀u ò a yã mà ari à g̀e à g̀ao lákù ò Musa yã mà nà.

¹⁵ Ak̀u Dikiri p̀i Yosuanè: ¹⁶ Ǹ o sa'ori k̀u ò doka àk̀pati senanòne ò bo swawɛen. ¹⁷ Ak̀u Yosua òṅne ò bo swawɛen, ¹⁸ ak̀u ò bòn. K̀u ò gb̀a p̀ete s̀s̀s̀ila, ak̀u swa'i era à s̀u a gb̀enò g̀onò. À pà à dàgula ari à dà s̀s̀s̀ila lán k̀akupò bà.

¹⁹ Mò k̀aku g̀r̀r̀o kuride z̀in Isarailanò b̀o Yoda swawɛen ò g̀e ò bùraa k̀ate Giligala, Yeriko ifáboki kpa. ²⁰ Yosua gb̀e mèn kuri awɛɛpla k̀u ò s̀ete Yoda ẁen p̀inò didikò Giligala gwe. ²¹ À p̀i gb̀enòne: Tó á ǹenò s̀u ò ǹ denò là zia ò p̀i, gb̀e d̀ínò yáasi de deramee? ²² À p̀ínne, á bik̀una Yodaa gukoría sèedaame, ²³ zaak̀u Dikiri á Luda a í bàbaáre á zén, ak̀u a bik̀u lákù a bik̀u Isira Tera k̀u à a í bàbaárea nà. ²⁴ Dikiri k̀e le, de andunia buri s̀inda p̀ínki g̀ò d̀s̀ k̀u à gb̀ana v̀i, ák̀onò s̀ò àg̀ò Dikiri á Luda v̀ina v̀i g̀r̀r̀o s̀inda p̀ínki.

5

¹ K̀u Amòrinò k̀ina k̀u ò kú Yoda ifálete kpanò k̀u Kanaanò k̀ina k̀u ò kú ísira sarenò mà lákù Dikiri Yoda í z̀òk̀òr̀e Isarailanòne ò bik̀u nà, ak̀u swèe k̀enngu ǹ k̀a g̀a ǹ p̀ínki Isarailanò yã.

T̀z̀z̀na Isarailanòne Giligala

² G̀r̀r̀o birea Dikiri p̀i Yosuanè: Ǹ gb̀e f̀eneno k̀e ǹ era ǹ t̀z̀ z̀ Isarailanòne. ³ Ak̀u Yosua p̀i ò gb̀e f̀eneno k̀e, ak̀u ò t̀z̀ z̀ Isarailanòne gu k̀u òdi pi tera gyòfòr̀o S̀s̀i.

⁴Yā kū à tò à t̄̀ z̄̀n̄nen dí. Isarailan̄ b̄̀tena Misila gbera, n̄ tá gūn, ḡ̀ gbāna kū ò t̄̀ z̄̀n̄ ḡ̀ga gbārannan n̄ p̄̀nki. ⁵Gbē kū ò b̄̀te Misilan̄ t̄̀z̄̀na n̄ p̄̀nki. Gbē kū ò n̄ í gbārannan z̄̀e gūn bona Misila gberan̄, m̄̀k̄̄n̄ mé òdi t̄̀ z̄̀ro. ⁶Isarailan̄ té gbārannan w̄̀e bupla ari gbē kū ò de ḡ̀ gbānan̄ ū ḡ̀r̄̀o kū ò b̄̀te Misilan̄ ḡ̀e ò ḡ̀gao n̄ p̄̀nki, zaakū odi Dikiri yā maro. Dikiri p̄̀n̄ne oni w̄̀e si b̄̀su kū a a lé s̄̀e n̄ dizin̄ne à p̄̀i áni kpámmalero, b̄̀su kū v̄̀i kū z̄̀'io din p̄̀i. ⁷N̄ né kū Dikiri tò ò f̄̀te n̄ gberan̄ Yosua t̄̀ z̄̀n̄ne, zaakū gȳ̀f̄̀r̄̀den̄me, odi t̄̀ z̄̀n̄ne z̄̀nlo. ⁸Kū Isarailan̄ t̄̀ z̄̀ n̄ p̄̀nki ò làka, ò ḡ̀ gu kū ò b̄̀raa k̄̀aten gwe ari n̄ b̄̀o ḡ̀e à làkao. ⁹Akū Dikiri p̄̀i Yosuan̄: Ma w̄̀e'í kū Misilan̄ dàáwa b̄̀are gbāran gwe. Akū ò t̄̀ kp̄̀a gu p̄̀ine Giligala ari kū a gbārao.

¹⁰Isarailan̄ b̄̀ra katena Giligala akū ò V̄̀nla dikpe k̄̀e Yeriko gbārannan gwe m̄̀o p̄̀i ḡ̀r̄̀o ḡ̀ero donsaride z̄̀ī̀k̄̀si. ¹¹Kū ò dikpe p̄̀i k̄̀e gu d̄̀ ò b̄̀suu p̄̀i burap̄̀n̄o bl̄̀e, burodi futenasari kū p̄̀blew̄̀e kpatanaao. ¹²N̄ b̄̀suu p̄̀i burap̄̀n̄o bl̄̀ena gbera, kū gu d̄̀, manak̄̀tenaa z̄̀e, adi k̄̀ot̄̀n̄e dor̄̀o, akū ò Kanaan̄ b̄̀su p̄̀o bl̄̀e w̄̀e b̄̀rea s̄̀a.

Dikiri z̄̀karin̄o don'ar̄̀ede

¹³Kū Yosua k̄̀a k̄̀ani kū Yerikoo, à w̄̀e s̄̀e à gu gw̄̀a, akū à ḡ̀gb̄̀e ke è z̄̀ena a are kū f̄̀n̄e dao na a òi. Akū Yosua n̄ai à a là à p̄̀i: N̄ kú ó kpen yá, ke ó iber̄̀en̄o kpe? ¹⁴À w̄̀e à p̄̀i: Lenlo. Dikiri z̄̀karin̄o don'ar̄̀eden ma ū, ma kanan dí. Akū Yosua k̄̀uten̄e à m̄̀i p̄̀ete, akū à a là à p̄̀i: Yā kpaten ma Dikiri ni o makū a z̄̀b̄̀leriin̄e? ¹⁵Dikiri z̄̀karin̄o don'ar̄̀ede p̄̀i w̄̀e à p̄̀i: N̄ n kyate bobo, zaakū gu kū n̄ z̄̀en kú adona. Akū Yosua k̄̀e le.

6

Yeriko b̄̀ni let̄̀naa

¹Ò Yeriko b̄̀nize gb̄̀n̄o tàta ḡ̀ngin Isarailan̄ yāi. Gb̄̀ke dí boro, gb̄̀ke dí ḡ̀ero. ²Akū Dikiri p̄̀i Yosuan̄: N̄ gwa, ma Yeriko n̄anne n̄ òi kū a k̄̀inao kū a z̄̀karin̄o. ³M̄̀k̄̀n̄ kū n̄ z̄̀karin̄o à gé à lika w̄̀ete p̄̀ii ḡ̀en do á p̄̀nki à su. Àḡ̀o likai ḡ̀en dodo le ari ḡ̀r̄̀o suddo. ⁴Sa'ori gb̄̀n̄on supplan̄o do àkpatiine are òḡ̀o kuru kūna. A ḡ̀r̄̀o supplade z̄̀ī̀ à lika w̄̀ete p̄̀ii ḡ̀en suppla ḡ̀r̄̀o kū sa'orii p̄̀in̄o teni n̄ kuru pé. ⁵Tó ò kuru p̄̀e òteni a ȳ̀s̄̀am pá, akū a a ū mà, gb̄̀e s̄̀inda p̄̀nki wiki lé gb̄̀anagb̄̀ana, w̄̀ete b̄̀ni ni sikūn, á baadi ni sin.

⁶Akū Nuni né Yosua sa'orin̄o sisi à p̄̀in̄e: À Dikiri bàka kunna kūoo àkpati sé, a gb̄̀n̄on supplan̄o ni done are, á baadi niḡ̀o kuru kūna. ⁷Akū à p̄̀i gb̄̀n̄one: À f̄̀te à gé à lika w̄̀etei ḡ̀en do. Z̄̀karin̄o mé ò do Dikiri àkpatiine are. ⁸Kū Yosua yā ò gb̄̀n̄one, akū sa'ori gb̄̀n̄on suppla kū ò kuru kūnaa p̄̀in̄o f̄̀te ò d̄̀o Dikiri bàka kunna k̄̀n̄wo àkpatiine are, òteni n̄ kuru pé. ⁹Z̄̀karin̄o té sa'orii p̄̀in̄o are, pari té àkpati kpe, akūs̄̀o kurun̄o ū d̄̀. ¹⁰À s̄̀u à l̄̀e Yosua ò gb̄̀n̄one à p̄̀i: Àsun wiki léro. Àsun t̄̀o ò á k̄̀ini maro. Àsun t̄̀o yāke bo á lenlo ari ḡ̀r̄̀o kū mani oare à wiki lé, gbasa à lé. ¹¹Ò ḡ̀e ò lika w̄̀ete p̄̀ii kū àkpatiio ḡ̀en do le, akū ò era ò tà n̄ b̄̀ran ò ì gwe.

¹²Yosua f̄̀te k̄̀nk̄̀k̄̀nk̄̀, akū sa'orin̄o Dikiri àkpatii s̄̀e. ¹³Sa'ori gb̄̀n̄on suppla kū ò kuru kūnaa p̄̀in̄o d̄̀o Dikiri àkpatiine are, òten pé. Z̄̀karin̄o d̄̀n̄ne are, pari té àkpatii p̄̀i kpe, akūs̄̀o kurun̄o ū d̄̀. ¹⁴Ò lika w̄̀ete p̄̀ii ḡ̀en do a ḡ̀r̄̀o plade z̄̀ī̀, akū ò era ò tà n̄ b̄̀ran. Ò k̄̀e le ari ḡ̀r̄̀o suddo. ¹⁵A ḡ̀r̄̀o supplade z̄̀ī̀ ò f̄̀te k̄̀nk̄̀o gud̄̀naao, akū ò era ò ḡ̀e ò lika w̄̀ete p̄̀ii l̄̀akū òdi ke n̄a. Ama z̄̀ī̀ b̄̀rea ò likai ḡ̀en supplame. ¹⁶A ḡ̀en supplade p̄̀ia ḡ̀r̄̀o kū sa'orin̄o ten gé n̄ kuru ȳ̀s̄̀am

pá, akū Yosua pì gbēnɔnɛ: À wiki lé, zaakū Dikiri wēte pìi kpàáwame. ¹⁷ Dikiri wēte pìi kú pò kú ò kunnɔ dɛte a pò ũme. Ò n̄ kakate n̄ pínki. Karua Rahabu kú gbē kú ò kú káao a beano mé oni bo ntēne, zaakū àkū mé à gu'asirigwari kú ò n̄ zīnɔ ùte. ¹⁸ À laakari ke! Àsun pò kú Dikiri dɛte a pò ũ ke séro, de àsun kakatero yāi. Tó a sè, áni yā gáte á bùraane à gō kakatena pò ũ. ¹⁹ Andurufu kú wurao kú m̀gotē pónɔ kú m̀si pónɔ pínki bi Dikiri póm̄e. Séde ò ká Dikiri aruzeke utekin.

²⁰ Kú ò kuru pè, akūs̄ Isarailanɔ wiki lè gbānagbāna le, wēte b̄ninɔ s̄ikūn. Akū n̄ baadi s̄in s̄usu, akū ò wēte pìi s̄i. ²¹ Ò pò kú ò kunnɔ dɛte Dikiri pò ũ, akū ò gbēnɔ kàkate n̄ pínki kú f̄enedao, gōgbēnɔ kú n̄gbēnɔ, né f̄itinɔ gbē z̄k̄nɔ kú z̄unɔ kú s̄anɔ kú zaakinɔ.

²² Yosua pìi gbēnɔn pla kú ò gèe ò bùsuu pìi asiri gwànɔnɛ: À gē karuaa pìi kpén à bo káao kú a gbēnɔ, lákū a a la dāne nà. ²³ Akū kefenna p̄inɔ gèe ò bò kú Rahabuo kú a deo kú a dao kú a v̄ininɔ kú a dakūnanɔ kú a gbēnɔ n̄ pínki. Ò s̄u káao kú a danenɔ n̄ pínki, akū ò n̄ káte Isarailanɔ bùraa sare. ²⁴ Akū ò té s̄ò wēte p̄iia kú pò kú ò kunnɔ pínki, tó adi ke andurufu kú wurao kú m̀gotē pónɔ kú m̀si pò kú ò s̄ete ò káte Dikiri bizakuta aruzeke utekin baasiro. ²⁵ Yosua tò karua Rahabu bò aafia kú a de bedenɔ kú a gbēnɔ n̄ pínki, kú à gu'asirigwari kú Yosua n̄ z̄i Yeriko asiri gwanɔ ùte yāi, akū ò ḡò Isarailanɔ té ari kú a gbārao. ²⁶ Ḡo b̄irea Yosua lé kè à p̄i: Dikiri láari bo gbē kú ani fute à Yeriko wēte dí keke à kátea.

Tó à a b̄ini ē p̄ete, a daudu ni ga.

Tó à a gb̄anɔ p̄ete s̄ò, a né kp̄ede ni ga.

²⁷ Dikiri kú kú Yosua, akū a tó dà bùsuu p̄ila pínki.

7

Akā durunna yā

¹ Isarailanɔ t̄è pò kè. Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera s̄akpe, Yuda buri mé à t̄è pò kenɔ s̄è, akū Dikiri p̄o f̄è Isarailanɔi.

² Yosua gbēnɔ z̄i à p̄i, ò bo Yeriko ò ḡé Ai kú à kú Betavē sare Beteli ifāboki kpa de ò bùsuu p̄i asiri gwa. Akū ò gèe ò Ai asiri gwà. ³ Kú ò s̄u Yosua k̄inaa, ò p̄ine: Aidenɔn dasiro, adi ká ò ḡé gwe ó p̄inkiro. Tó gbēnɔn wàa kuri ke ḡero gèe, oni wēte p̄i sí. N̄sun wari d̄o gbēnɔa n̄ p̄inkiro. ⁴ Kú gbēnɔn wàa ḡeronɔ gèe gwe, akū Aidenɔ n̄ fú ⁵ ò p̄ēm̄ma bona zaa n̄ wēte b̄inilēa ari gb̄ewikia, ò n̄ dede s̄is̄iger̄ei gbēnɔn baraakuri aw̄esuddo. Akū sw̄èe kè Isarailanɔgu n̄ nini kòko.

⁶ Yosua a uta gā à kè à w̄ute a n̄esele kutena Dikiri àkpati are ari ɔk̄osi. Àpi kú Isaraila gbē z̄k̄nɔ bùsuu kùku n̄ m̄ia. ⁷ Akū Yosua p̄i: É'e! Dikiri Luda! À kè dera n̄ ó bikū Yodaa n̄ ó ná Am̄rinɔn̄e n̄ ɔ̄i ò ó kakate? Tó ó vutena Yoda bara dire yā dé! ⁸ N̄ yā nna Dikiri! Zaakū Isarailanɔ b̄oru kpe n̄ iberenɔn̄e, mani p̄i dera s̄aa? ⁹ Kanaanɔ kú bùsu dí denɔ ni yā p̄i ma n̄ pínki, ò likawái ò ó kakate andunian. N̄ tó z̄k̄ke s̄ò bi? Īni keo deram̄e? ¹⁰ Akū Dikiri p̄i Yosuan̄e: N̄ fute n̄ ze! À kè dera n̄ wute n̄esele kutenaa? ¹¹ Isarailanɔ durunna kè, ò ma bàka kunna k̄únwo yā gb̄oro. Ò t̄è pò kenɔ s̄è, ò kp̄ani ò, ò manafiki kè, ò pò p̄i dà n̄ pónɔ ḡun. ¹² Abire yāi odi f̄ò ò n̄ iberenɔ gā f̄iro. Ò b̄oru kpēn̄e, kú ò ḡò kakatena pò ũ yāi. Maniḡò kú káao doro, séto a t̄è pò kú à kú á t̄enɔ kàkate. ¹³ N̄ fute n̄ ḡé gb̄a bo n̄ gbēnɔn̄e. N̄ pīn̄e ò gb̄a bo n̄ z̄idane ari gu ḡò d̄o, zaakū makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma p̄i, t̄è pò kú á t̄eme. Áni f̄ò à ze á iberenɔ arero séto à pò p̄i b̄ò á t̄é. ¹⁴ Tó gu d̄ò, à namai buri kú burio. Buri kú ma s̄è ni namai dan̄edan̄e, dan̄e kú ma s̄enɔ ni namai ɔn kú ɔnnwo, ɔn kú ma s̄è s̄ò, a gōgbēnɔ ni namai

dodo. ¹⁵ Gbē kū ò sù ò tè pò pìi lèa, oni ade kpata kū pò kū à vīno pínki, zaakū à ma bàka kunna kááo yā gbōro, à wé'i dà Isarailanɔa.

¹⁶ Yosua fùte kɔnkɔ káakukaaku, à tò Isarailanɔ nà Dikirii buri kū burio, akū gbè Yuda buri sè. ¹⁷ Akū à tò Yudanɔ nài danedanɛ, akū gbè Zera danenɔ sè. À tò Zera danenɔ nài on kū onnwo, akū gbè Zimiri onn sè. ¹⁸ Akū à tò a on gōgbēnɔ nài dodo, akū gbè Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera sākpe, Yuda buri sè. ¹⁹ Akū Yosua pì Akānɛ: Né, n̄ yāpura o n̄ bèere lí Dikiri Isarailanɔ Ludanɛ. N̄ yā kū n kè omene. N̄sun a ke utemenero. ²⁰ Akū à wèa à pì: Yāpurame, ma durunna kè Dikiri Isarailanɔ Ludanɛ. Yā kū ma kèn dí. ²¹ Ma Babilonia arukimba mana è n̄ pónɔ té kū andurufuuo kiloo pla kū wura kiloo kusuo, akū ma a ni dè ma sè. À utena wèen ma kpén, andurufu kú zīte. ²² Akū Yosua gbēnɔ zī gwe. Ò kè likalika ò gèe ò gè a kpén, akū ò è utena gwe, andurufu kú zīte. ²³ Akū ò sète ò sùo Yosuanɛ kū Isarailanɔ n̄ pínki, ò kàte Dikiri are. ²⁴ Akū Yosua kū Isarailanɔ Zera sākpe Akā sè kū andurufuuo kū arukimbaao kū wuraa pìio kū a négōgbēnɔ kū a nēnōgbēnɔ kū a zùnɔ kū a zaakinɔ kū a sānɔ kū a bizakutao kū a pónɔ pínki, ò gèe kúnwo Ako guvuten. ²⁵ Akū Yosua pì: N yā gātewere fá! Dikiri ni yā mōnne gbāra sō. Akū Isarailanɔ a pāpa kū gbèe n̄ pínki, ò a dè kū a gbēnɔ n̄ pínki, akū ò n̄ kpáta. ²⁶ Ò gbè kākara a musu, gbèdidikōana zōkō pì kú gwe ari kū a gbārao. Akū Dikiri pōfē kpàte. Abire yāin òdi pi gu pìine Akoo guvute.

8

Ai kakatēnaa

¹ Dikiri pì Yosuanɛ: N̄sun tó vīna n kūro, n̄sun bídi kero. N̄ zīkarinɔ sète n̄ gé kúnwo n̄ pínki à léte Aia, zaakū ma Ai kína n̄anne n ɔī kū a gbēnɔ kū a wēteo kū a būsuo. ² N̄ ke Aine kū a kinao lākū n kè Yerikone nà kū a kinao. Áni fō à n̄ pónɔ kū n̄ pókādenɔ sète á pò ũ sà. N̄ nateíne n̄ wēte kpe. ³ Akū Yosua kū a zīkarinɔ gèe ò léte Aia n̄ pínki. À gōsa gbānanɔ sè gbēnɔn dúbu baraakuri, akū à n̄ gbāre gwāani ⁴ à pìinne: À sã kpá! À nateíne n̄ wēte kpe. Àsun ke zà kū wēte pìoro. Agō kú soru gūn á pínki. ⁵ Makū kū gbē kū ò kú kumaonɔ óni na wēte pìii. Tó ò bò daóle, ónigō bàa léíne lán káaku bà. ⁶ Oni péwá ari oni kē n̄ wētea zà, zaakū onigō da óten bàa léíne lán káaku bàme. Tó óten bàa léíne le, ⁷ à fute á utekia à wēte pì sí. Dikiri á Luda nàare á ɔime. ⁸ Tó a wēte pìi sì, à té sōa lākū Dikiri ò nà. À laakari ke, à ke lākū ma dīteare nà.

⁹ Akū Yosua n̄ gbāre, ò gèe gu kū oni le ò n̄ zāmba ken. Ò nàte Beteli kū Aio dagura Ai ifālete kpa. Gwāani birea Yosua ò búrān gwe kū a gbēnɔ. ¹⁰ À fùte kɔnkɔkɔnkɔ à gbēnɔ kākara, akū àpìi kū Isaraila gbē zōkōnɔ dōíne are ari ò gèe ò kào Ai. ¹¹ Zīkari kū ò kú kaaonɔ nà wēte pìii n̄ pínki. Kū ò kào kāni, ò búrāa kàte a are gūgbānduru kpa. Guvute kú n̄ dagura kū Aio. ¹² Yosua gbēnɔ sè dúbu sōoro. À gīnake à n̄ úte Beteli kū Aio dagura kò Ai ifālete kpa. ¹³ Isarailanɔ búrāa kàte wēte gūgbānduru kpa, akūsō gbē kū ò natena pìnɔn kú wēte ifālete kpa. Gwāani birea Yosua ò guvutemme.

¹⁴ Kū Ai kína Isarailanɔ è le, akū kū a wētedenɔ fùte ò kè likalika ò gēenyī kū zīio gu kū à are dō Araba gbārānaa. À dō kū gbēnɔ natena a wēte kpero. ¹⁵ Yosua kū Isarailanɔ ten ke lākū Aidenɔ teni n̄ fu bà, òten bàa léíne ò m̄i pè gbārānaa. ¹⁶ Aidenɔ kō sisi n̄ pínki ò bōte ò pé Yosuanɔa, akū ò pērūma ari ò gèe ò kē n̄ wētea zāzā. ¹⁷ Gōgbē ke dí gō wēte gūnlo, ò bōte ò pè Isarailanɔa n̄ pínki, akū ò n̄ wēte bīnile tò wēna, òten pé Isarailanɔa.

18 Dikiri pì Yosuanε: Ñ sári kũ ñ kũna dɔ Aia, zaakũ ma nãnnε n ɔĩmε. Akũ Yosua a sári pìi dɔ Aia. 19 Kũ à ɔ pòro lε, akũ gbε kũ ò natenanɔ fùte ò sì wētɛn gɔ̃nɔ ò sì, akũ ò kè likalika ò té sɔ̃a. 20 Kũ Aidenɔ litε ò ñ kpε gwà, akũ ò è túsukpε fùte à dà ñ wētela, akũ odi géki le doro, zaakũ Isaraila kũ ò bàa lè ò miì pè gbárannaanɔ litε ò arε dɔ ñ pεmmarii pìnɔa. 21 Kũ Yosua kũ Isarailanɔ è ñ gbε kũ ò natenanɔ wētε sì akūsɔ̃ ò è túsukpε fùte à dà wētela, akũ ò èra ò lètε Aide pìnɔa. 22 Isaraila kparanɔ bòtε wētε pin ò gèe Aidenɔi kũ z̃lio, akũ ò likańyĩ. Ò lètεr̃mma, akũ ñ gbεke dí le à bòro, ñ gbεke dí le à bàa lèro. 23 Ama ò Ai kína kũ bñε ò gèe kãao Yosuanε.

24 Isarailanɔ Aidenɔ dèdε míomio bura kũ s̃entεo gu kũ ò ñ lén. Kũ ò Aidenɔ dèdε kũ f̃enedao lε, akũ ò èra ò gè wētε pin, ò gbε kũ ò g̃ɔ̃ gwenɔ dèdε dɔ. 25 Gbε kũ ò g̃aga z̃i p̃ianɔ g̃ɔ̃gb̃enɔ kũ nɔgb̃enɔ ñ pínki gb̃enɔn dúbu kuri awεεplamε. Aidenɔ lén gwe. 26 Yosua ɔ kũ à sári kũnaoo p̃ii kpé dɔna ari ò gèe ò Aidenɔ dúgu z̃ɔo. 27 Isarailanɔ wētε p̃ii pókãdenɔ kũ a pónɔ nàk̃ɔa ò tào lákũ Dikiri ò Yosuanε nà. 28 Len Yosua té s̃ɔ̃ Aia lε, à tò à g̃ɔ̃ bez̃i ũ, akũ à g̃ɔ̃ dana kori ari kũ a gb̃arao. 29 Akũ à Ai kína lòko lía ari ɔk̃ɔsi. Kũ if̃ant̃ε ten g̃ε kpén, à p̃ii ò a gè kipa lía ò zu wētε b̃inilea gwe. Akũ ò gb̃ε kàkaraa dasidasi, gb̃èdidik̃ɔanaa p̃ii kú gwe ari kũ a gb̃arao.

Dikiri bàka kunna kũ Isarailanɔ kεkεna Ebalã kpi musu

30 Yosua Dikiri Isarailanɔ Luda gbagbaki bò Ebalã kpi musu 31 lákũ Dikiri z̃ɔ̃bleri Musa d̃itε Isarailanɔnε nà. À bò lákũ Musa k̃ε a doka takada g̃ũn nà, à p̃ii ò bo kũ gb̃ε kũ odi g̃ã pétea ò àronɔ. Akũ ò sa'opɔ̃ kũ òdi ká tén à té kũ ò Dikiri gwe kũ s̃ábukpana sa'opɔ̃nɔ. 32 Akũ Yosua dokayã kũ Musa k̃εε p̃ii k̃ε gb̃ε pìnɔa gwe Isarailanɔ wára. 33 Isaraila s̃inda pínki, bedenɔ kũ bòasunɔ kũ ñ gb̃ε z̃ɔ̃k̃ɔnɔ kũ ñ don'arɛdenɔ kũ ñ yãkpatεkerinɔn zena àkpatii sare ɔplai kũ ɔzeo. Ñ arε dɔna Levi buri sa'ori kũ òdig̃ Dikiri bàka kunna kũńwo àkpati s̃enanɔa. Gb̃ε kpadonɔ arε dɔna Gerizimu kpia, gb̃ε kpadonɔ s̃ɔ̃ Ebalã kpia, lákũ Dikiri z̃ɔ̃bleri Musa g̃ĩnake à d̃itε nà ò sa mana o Isarailanɔnε. 34 Abire gbera Yosua dokayã pìnɔ kyó k̃éńne pínki, arubarika kũ Dikiri d̃i dańgunɔ kũ láari kũ àdi bor̃mmanɔ lákũ à kú Musa doka takada g̃ũn nà. 35 Yã kũ Musa d̃itεnɔ té pínki, a ke dí g̃ɔ̃ kũ Yosua g̃i a kyó kei parinero. Bee nɔgb̃enɔ kũ né f̃it̃inɔ kũ bòasu kũ ò kú ñ ténɔn kú gwe ñ pínki.

9

Gibiɔdenɔ ɔ̃nd̃ɔkεna Isarailanɔnε

1 Buri kũ ò kú Yoda if̃ãletε kpanɔ, s̃is̃idenɔ kũ gusaradenɔ kũ ísiraladenɔ ari à gèe pé Lebana bùsuua, Itinɔ kũ Am̃orinɔ kũ Kanaanɔ kũ Perizinɔ kũ Ivinɔ kũ Yebusinɔ, kũ ñ kínanɔ Ai yã p̃ii baaruu mà, 2 akũ ò k̃ɔ̃ kàkara ñ pínki de ò gé ò z̃i ká kũ Yosua kũ a gb̃ε Isarailanɔ.

3 Kũ Gibiɔdenɔ yã kũ Yosua k̃ε Yerikonε kũ Aio baaruu mà, 4 ò ɔ̃nd̃ɔ kp̃atεńyĩ. Ò kusuna kàka asasa z̃ik̃ũnanɔ g̃ũn ò d̃idi zaakinɔnε kũ s̃èw̃ε t̃uru z̃i parana nabinabinanɔ. 5 Ò kyate nambata nanananɔ kpákpana, ò uta kasanɔ dadana. Ñ burodi kusuna korikũna akūsɔ̃ à pukpana.

6 Ò fùte ò gèe ò Yosua lè kũ a gb̃enɔ Giligala bùran, akũ ò p̃ińne: Bùsu kũ o bon z̃ã. Ó ye à lédok̃ɔnɔ kε kũoo. 7 Akũ Isarailanɔ p̃ii Ivi p̃inɔnε: Tó á be kú la kãnimε, óni lédok̃ɔnɔ kε kãáoro yoo! 8 Akũ ò p̃ii Yosuanε: Ñ z̃ɔ̃blerinɔn ó ũ. Akũ Yosua ñ lá à p̃ii: D̃inɔmε á ũu? A bo mãmεε? 9 Ò wèa ò p̃ii: Ók̃ɔnɔ n z̃ɔ̃blerinɔ, o bo bùsu z̃ãz̃ãmmε Dikiri n Luda tó kũ à dàgula yã. O a baaruu mà kũ yã kũ à

kè Misilano pínki ¹⁰ kũ yā kũ à kè Amorino kína gbēnon pla kũ ò kú Yoda bara direnon, Esebō kína Siō kũ Basā kína Ogu kũ à kú Asataroo. ¹¹ Ó gbē zōkōno kũ ó būsudeno pì ò kusuna sé ò su ò á le, ò piáre á zòblerinome ó ũ. Abire yāi à lédokōno ke kũoo. ¹² Ó kusunan dí. O boo be burodi wāna ũme goro kũ o da zén óten su á kīnaa. À gwa deran à kori kũ nà à pūu kpà. ¹³ Ó wē tūrunon dí. O wē kàn tūru dufu ũme. À gwa deran ò pàrapara nà. À ó utano kũ ó kyatenō gwa. Ò yākayaka tá gbāna kũ o ò yāi. ¹⁴ Akũ Isarailano n kusuna blè kũnwo Dikiri lé sari. ¹⁵ Yōsua lédokōno kè kũnwo à pì áni n dedero, akũ Isaraila don'aredeno la dà a yā musu.

¹⁶ N lédokōnokena kũnwo gbera a goro aakōde zī, akũ ò mà kũ n be zā kũnwo, ò kú kō sareme. ¹⁷ Akũ Isarailano dà zén, a goro aakōde zī ò kà n wēteno kīnaa, Gibiō kũ Kefirao kũ Beroo kũ Kiriayarimuo. ¹⁸ Odi léteṁmaro, zaakũ n don'aredeno la dàne kũ Dikiri n Luda tōme. Gbē sīnda pínki ten yākete ká n don'aredeno, ¹⁹ akũ don'arede pino pīne: Ókōno mé o la dàne kũ Dikiri ó Luda tō. Adi kũ ò n naríma doroo. ²⁰ Yā kũ óni kénen dí. Óni n tó gwe ladana kũ o kēne yāi, de Dikiri sún pō fē kũooro. ²¹ Akũ ò èra ò pì: Ò n tó, onigō de ó yākawerino ũ kũ ó ítōrinō. Akũ Isarailano zè kũ n don'aredeno yā pìo.

²² Akũ Yōsua Gibiōdeno sīsi à pīne: Bóyāi a éke tòwēre lē? Ase ó katena kō gbálame, akũ a pì á kúki zā kũoo yá? ²³ Ma Luda láari bòáwa sà. Ánigō de a kpé yākawerino ũ kũ a ítōrinō goro sīnda pínki. ²⁴ Akũ ò pīne: Ò pì ókōno n zòblerinone súsu lākũ Dikiri n Luda ò a zòbleri Musane nà. À pì áni būsuo pì kpááwa pínki à gbē kũ ò kuno kakateáre n pínki. Abire yāi vīna ó kũ manamana ó wēndi yā musu, akũ o yā pì kè. ²⁵ Ó kú n oīme sà. Yā kũ à kēne mana akūsō à zé vīn kewere. ²⁶ Len Yōsua kè le à n bó Isarailano oī, odi n dedero. ²⁷ Zī birean à n díte Isarailano yākawerino kũ n ítōrinō ũ, òdigō yāka we òdigō í tōtō Dikiri gbagbakine gu kũ Dikiri ni ditēn. Akũ ò kun le ari kũ a gbārao.

10

Ifantē zena a gbèn

¹ Yurusalemu kína Adonizedeki mà kũ Yōsua Ai si à kēne dúgudugu, à kè Aine kũ a kīnao lākũ à kè Yeriko kũ a kīnaone nà. À mà dō kũ Gibiōdeno kō yā mà kũ Isarailano akūsō ò kú kō sare. ² Akũ vīna Yurusalemudeno kũ manamana, zaakũ Gibiō bi wérame lākũ kína wēte ke bà. A zōkō de Aila akūsō a gōgbēno bi zīkari gbānanome. ³ Akũ Yurusalemu kína Adonizedeki légbāzā kè Eblōnu kína Oamune kũ Yamu kína Pīramuo kũ Lakisi kína Yafiao kũ Egelōni kína Debio à pì: ⁴ À mō à kpámai ò gé léte Gibiōdeno, zaakũ ò kō yā mà kũ Yōsuao kũ Isarailano. ⁵ Akũ Amorino kína gbēnon soro pino, Yurusalemu kína kũ Eblōnu kīnao kũ Yamu kīnao kũ Lakisi kīnao kũ Egelōni kīnao kũ n zīkarino kō kākara. Ò gē ò bùraa kàte Gibiō sare, akũ ò gēnyī kũ zīo.

⁶ Akũ Gibiōdeno gbēno zī Yōsuaa Giligala bōran ò pì: Nsun pā kpá ókōno n zòblerinoiro. N ke likalika n mō n ó sura ba. N mō n kpáwái, zaakũ Amorino kína kũ ò kú gūsīdeno kō kākawái n pínki. ⁷ Akũ Yōsua kũ a gōsa gbānanao kũ a zīkarino bōte Giligala, óten su n pínki. ⁸ Akũ Dikiri pì Yōsuane: Nsun vīna kénero. Ma n nāne n oī, n gbēke ni fō à n gā fīro. ⁹ Bona Giligala Yōsua taa ò gwāani ari gu gē à dō à sūmma kānto zēnaa sari. ¹⁰ Akũ Dikiri tò ò kè giri ò lēkōa Isarailano are, akũ Isarailano lēteṁma ò n dede manamana Gibiō gwe, akũ ò pēmma Betoroni zén dō. Ò n dede ari à gē pé Azeka kũ Makēdaooa. ¹¹ Kũ

òten bàa lé Isarailanɔne zé kù à bò Betoroni kù à gèe Azeka gùn, Dikiri legùgbe gbèntèe síngu. Gbè kù legùgbee pì n̄ dedenɔn dasi de gbè kù Isarailanɔ n̄ dede kù fènedanɔla.

¹² Gɔrɔ kù Dikiri Amɔri pìnɔ nà Isarailanɔne n̄ ɔĩ, akù Yosua yā ò kù Dikirio Isarailanɔ wára à pì:

N̄ tó ifántè ze a gbèn Gibiɔla!

N̄ tó mɔ ze teene Ayalni guvutela!

¹³ Akù ifántè zè a gbèn le, akù mɔ zè dɔ ari Isarailanɔ gèe ò fīnaa bò n̄ iberenɔa. Yā pì kù Yasa takadan. Ifántè g̃ zena m̄dangura, adi go a gbènlo ari gɔrɔ do gbāngbān. ¹⁴ Odi gɔrɔ dí taka e zikiro, akūs̄ odi e a gberaro. Dikiri bisāsiri yā mà, zaakù àten z̄i ká Isarailanɔneme. ¹⁵ Akù Yosua tà Giligala bùran kù a gbèno n̄ pínki.

Yosua Amɔri kínanɔ dedenaa

¹⁶ Kù kína gbènon sɔro pìnɔ bàa lè, ò gèe ò ùte gbèwèen zaa Makeda, ¹⁷ akù ò pì Yosuanɛ: Ò bò kína gbènon sɔro kùnɔa gbèwèen zaa Makeda. ¹⁸ Akù Yosua pì: À gbè gbèntèno yīpa à ta gbèwèee pìle, à gbèno dite gwe òg̃ dākpā. ¹⁹ Àsun zero. À péte á iberenɔi à léteńma kpe kpa. Àsun tó ò n̄ wètenɔ lero, zaakù Dikiri á Luda n̄ nááre á ɔĩme.

²⁰ Yosua kù a gbèno n̄ dede ari ò ye ò láka, n̄ gbè kù ò bònɔ kà n̄ wète b̄nidenɔ gùn. ²¹ Akù Isarailanɔ sù Yosuaa bùran Makeda aafia n̄ pínki. Gbèke dí f̄s̄ à yāke ò Isarailanɔ yā musu doro. ²² Akù Yosua pì: À gbè go gbèwèe pìia à b̄temene kù kína gbènon sɔro pìnɔ. ²³ Akù ò kè le, ò b̄tene kù kína gbènon sɔro pìnɔ, Yurusalemu kína kù Eblonu kínao kù Yamu kínao kù Lakisi kínao kù Egeloni kínao. ²⁴ Kù ò n̄ bóte le, akù à Isaraila z̄ikarinɔ sisi n̄ pínki à pì n̄ don'arede kù ò gèe k̄aonɔne: À na k̄ani à gbá zez̄e kína d̄ikinanɔ wakaaa. Akù ò sù ò gbá zez̄e n̄ wakaaa. ²⁵ Yosua p̄inne: Àsun tó v̄ina á k̄uro, àsun b̄idi kero. À ze gbāna àg̃ w̄orɔgɔ v̄i, zaakù len Dikiri ni ke le kù á ibere kù áni z̄i ká k̄únwonɔ n̄ pínki. ²⁶ Abire gbera Yosua n̄ dede à n̄ lóko lía, baadi kù a lío, akù ò g̃ lokolokona gwe ari ɔk̄osi. ²⁷ Kù ifántè ten g̃ kpén, à pì ò n̄ gènɔ kipa lí pìnɔa ò n̄ zu gbèwèe kù ò ùten pìn. Akù ò kè le, ò gbè gbèntèno tàta wèee pìle, à kù gwe ari kù a gbārao. ²⁸ Z̄i birean Yosua Makeda si. À a kína kù a gbèno dède n̄ pínki kù fènedao à n̄ kákate. Bee gbè mèn do dí boro. Akù à kè Makeda k̄inane lákù à kè Yeriko k̄inane nà.

Yosua z̄iblena Amɔrinɔ bùsuua

²⁹ Yosua kù Isarailanɔ b̄te Makeda n̄ pínki, akù ò gèe Libina ò lètea. ³⁰ Dikiri wète pì kù a kínao n̄anne n̄ ɔĩ, akù ò n̄ dede kù fènedao n̄ pínki, n̄ gbèke dí boro. Akù ò kè a k̄inane lákù ò kè Yeriko k̄inane nà. ³¹ Akù Yosua kù a gbèno b̄te Libina ò gèe Lakisi. Ò likai ò lètea. ³² Dikiri Lakisi n̄anne n̄ ɔĩ, a gɔrɔ plade z̄i ò si. Ò gbè kù ò kunnɔ dède kù fènedao n̄ pínki lákù ò kè Libinane nà. ³³ Kù Geza kína Oramu sù à kpá Lakisidenɔi, akù Yosua z̄i blèa kù a z̄ikarinɔ, n̄ gbèke dí boro. ³⁴ Ò bò Lakisi, akù ò gèe ò lika Egelonii ò lètea. ³⁵ Ò wète p̄i si z̄i birea g̃nɔ, akù ò gbè kù ò kunnɔ dède kù fènedao ò n̄ kákate lákù ò kè Lakisine nà. ³⁶ Kù ò b̄te Egeloni, akù ò gèe Eblonu ò lètea. ³⁷ Ò wète p̄i si ò a gbèno kù a kínao dède kù fènedao kù a lakutudenɔ. Ò gbè kù ò kunnɔ kákate, n̄ gbèke dí boro, lákù ò kè Egelonine nà. ³⁸ Akù ò gèe Debi ò lètea. ³⁹ Ò wète p̄i si kù a kínao kù a lakutuno pínki. Akù ò n̄ dede kù fènedao ò gbè kù ò kunnɔ kákate lákù ò kè Eblonune nà, n̄ gbèke dí boro. Ò kè Debine kù a kínao lákù ò kè Libinane kù a kínao nà.

⁴⁰ Yosua b̀̀supidenɔ kũ a ḱnanɔ d̀̀de ń pínki, gusĩsĩdenɔ kũ Negevidenɔ kũ gusaradenɔ kũ s̀̀sĩgeredenɔ ń pínki. Adi gb̀̀ke tó b̀̀nerɔ, à gb̀̀ kũ ò kú gweno k̀̀kate l̀̀kũ Dikiri Isarailanɔ Luda òne nà. ⁴¹ À ń dede sena zaa Kadesi Banea ari à g̀̀e pé Gazaa, zaa Gosẽ b̀̀sun pínki ari à g̀̀e pé Gibiõa. ⁴² Yosua z̀̀i bl̀̀e ḱna p̀̀nɔa kũ ń b̀̀sunɔ g̀̀en do g̀̀nɔ, kũ Dikiri Isarailanɔ Luda ten z̀̀i k̀̀áne ỳ̀i. ⁴³ Akũ à era kũ a gb̀̀nɔ b̀̀ran zaa Giligala.

11

Yosua z̀̀i ble à lakana Kanaanɔ b̀̀suua

¹ Kũ Azo ḱna Yabĩ a baaruu mà, à gb̀̀nɔ z̀̀i Madõ ḱna Yobabua kũ Simirɔnu ḱnao kũ Akasafa ḱnao ² kũ ḱna kũ ò kú gugb̀̀nduru kpanɔ ń pínki, ḱna kũ ò kú gukpidenɔ kũ s̀̀ntepɔɔtu kũ à kú Galili g̀̀nɔmidɔki kpao kũ gusarao kũ Dɔru gusĩsĩde kũ à kú if̀̀lete kpao. ³ Akũ à era à gb̀̀nɔ z̀̀i do Kanaa kũ ò kú if̀̀boki kpanɔa kũ if̀̀lete kpanɔ ń pínki, Amɔrinɔ kũ Itinɔ kũ Perizinɔ kũ Yebusi kũ ò kú gukpidenɔ kũ Ivi kũ ò kú Mizipa b̀̀sun Emɔ gb̀̀e sarenɔ. ⁴ Ò b̀̀te kũ ń z̀̀ikarinɔ ń pínki dasidasi lán ísirale b̀̀su'atẽ bà. Ń s̀̀nɔ kũ ń s̀̀gonɔn dasi. ⁵ Akũ ḱna p̀̀nɔ k̃ k̀̀kara ò s̀̀ ò b̀̀raa k̀̀te leele Meromu ínɔ sare, de ò z̀̀i ká kũ Isarailanɔ.

⁶ Akũ Dikiri p̀̀i Yosuanɛ: Ǹsun v́ina keńnerɔ. Zia mandara'i mani ń na Isarailanɔne ń ɔĩ ò ń dede. Ǹ ń s̀̀nɔ gb̀̀atĩnɔ z̀̀z̃ ò ń s̀̀gonɔ kpata. ⁷ Akũ Yosua kũ a z̀̀ikarinɔ g̀̀eńyĩ kũ z̀̀io k̀̀nto ń pínki ò dàńla Meromu ínɔ sare gwe. ⁸ Dikiri ń náńne ń ɔĩ, akũ ò ń dede ò p̀̀ ń gb̀̀kenɔa ari Sidõ wéran kũ Misirefomaimuo kũ Mizipa guvute kũ à kú if̀̀boki kpao. Ò ń dede, ń gb̀̀ke dí boro. ⁹ Yosua k̀̀ńne l̀̀kũ Dikiri òne nà, à ń s̀̀nɔ gb̀̀atĩnɔ z̀̀z̃ à ń s̀̀gonɔ kpata.

¹⁰ Z̀̀i p̀̀ia Yosua l̀̀te à g̀̀e à Azo si, akũ à a ḱna d̀̀e kũ f̀̀nedao. Azo p̀̀me ḱna p̀̀nɔ ẁ̀te m̀̀de ũ g̀̀rɔ bira. ¹¹ Isarailanɔ gb̀̀ kũ ò kunnɔ d̀̀de kũ f̀̀nedao ò ń k̀̀kate, ń gb̀̀ke dí g̀̀ro, akũ ò té s̃a. ¹² Yosua ẁ̀te p̀̀nɔ si pínki kũ ń ḱnanɔ, à ń dede kũ f̀̀nedao à ń k̀̀kate l̀̀kũ Dikiri z̀̀bleri Musa ò nà. ¹³ Ama Isarailanɔ dí té s̃ ẁ̀te kũ ò era ò k̀̀te ń bezĩ gb̀̀nnɔaro, séde Azo kũ Yosua té s̃aa p̀̀i baasiro. ¹⁴ Isarailanɔ ẁ̀te p̀̀nɔ p̀̀nɔ ǹk̃a ń p̀̀ ũ kũ ń p̀̀k̀adenɔ ò t̀̀o. Ò ń gb̀̀nɔ d̀̀de kũ f̀̀nedao ń pínki ari ò ń k̀̀kate, odi gb̀̀ke tó b̀̀nerɔ. ¹⁵ Ỳ kũ Dikiri ò a z̀̀bleri Musanɛ, Musa ỳ p̀̀i ò Yosuanɛ, akũ Yosua k̀̀ le pínki, adi ỳ kũ Dikiri ò Musanɛ ke tó kperɔ.

¹⁶ Len Yosua b̀̀suu p̀̀i si le pínki, a gukpide kũ Negevio pínki kũ Gosẽ b̀̀suuo pínki kũ gusarao kũ s̀̀ntepɔɔtu pínki. À Isaraila gukpide kũ gusarao si ¹⁷ sena zaa Alaki gb̀̀ kũ à kú Sei b̀̀sun ari à g̀̀e pé Baali Gada kũ à kú Lebana b̀̀su guvuten Emɔ gb̀̀e sare. À ń ḱnanɔ k̀̀kũ ń pínki à ń dede. ¹⁸ À z̀̀kanaa g̀̀i k̀̀ kũ ḱna p̀̀nɔ ń pínki. ¹⁹ Ivi kũ ò kú Gibiõnɔ baasiro ẁ̀te ke dí k̃ ỳ mà kũ Isarailanɔro, ò ń bl̀̀e kũ z̀̀io pínki. ²⁰ Dikiri mé à tò ń s̃ gb̀̀gb̀, akũ ò z̀̀i k̀̀ kũ Isarailanɔ, de Isarailanɔ le ò ń k̀̀kate ń ẁ̀ndagwanaa sari, à láka kũńwo mámmam l̀̀kũ à ò Musanɛ nà.

²¹ G̀rɔ p̀̀ian Yosua g̀̀e à Anakinɔ d̀̀de gukpiden kũ Eblɔnuo kũ Debio kũ Anabuo. À ń k̀̀kate à ń ẁ̀tenɔ k̀̀ dúgudugu Yuda gukpiden kũ Isaraila gukpideo pínki. ²² Anaki buri ke dí g̃ Isarailanɔ b̀̀sun doro, séde Gaza kũ Gatao kũ Asadɔdio. ²³ Yosua b̀̀suu p̀̀i si pínki l̀̀kũ Dikiri ò Musanɛ nà, akũ à kpà Isarailanɔa à kp̀̀ateteńne danedanɛ túbi ũ. Akũ b̀̀suu p̀̀i g̀̀ katena aafia z̀̀i sari.

23

Yosua lézana Isarailanɔ

¹ Á gɔɔ pla kè kù Dikiri tò Isarailanɔ kámma bò n̄ ibere kù ò likañyĩnɔ yã musu, akūsɔ Yosua zĩ kù yúkuyuku. ² Akù à Isarailanɔ sìsi, n̄ gbě zɔkɔnɔ kù n̄ m̀idenɔ kù n̄ yákpatekerinɔ kù n̄ don'aredenɔ n̄ pínki, à p̀inne: Ma zĩ kù yúkuyuku. ³ Á wé è yã kù Dikiri á Luda kè buri dínɔne á yã. Dikiri á Luda mé à z̄i kàáre. ⁴ Ma buri kù ò ḡ Yoda dagura kù ifálete kpa ísira zɔkɔnɔ b̀usu kpàate á burinɔne túbi ũ kù buri kù ma n̄ kákatɔnɔ p̀ó. ⁵ Dikiri á Luda ni n̄ yĩpaáre ani p̀érmaáre, áni n̄ b̀usunɔ símma de àḡ v̄i lákù à a lé sèáre nà. ⁶ À ze gbãna manamana. À laakari ke àḡ zĩ ke yã kù à kù Musa doka takada g̀unwa. Asun pãne ɔplai ke ɔzeiro. ⁷ Á bàka s̀unḡ kù kù buri kù ò ḡ á té p̀inɔoro, àsun n̄ tãnanɔ tó sísiro, àsun la da k̀n̄woro. Asun donyĩ à k̀uteńero. ⁸ Àḡ na Dikiri á Ludai ado lákù áten ke nà ari kù a gbãrao. ⁹ Dikiri buri zɔkɔ gbãnadeno yĩpaáre, gběke dí f̄ à á ḡ f̄ro ari kù a gbãrao. ¹⁰ Á gbě m̀en do di gb̄enɔn wàa s̀oronɔ fu, kù Dikiri á Luda ten z̄i kàáre lákù à a lé sèáre nà yã. ¹¹ À laakari ke manamana àḡ ye Dikiri á Ludai.

¹² Tó a kpe l̄ine, akù a na buri kù ò ḡ á té p̀inɔa, tó a n̄ n̄gb̄enɔ sè akūsɔ a kakara k̀n̄wo, ¹³ àḡ d̄s sãnsãn kù Dikiri á Luda ni péáre buri p̀inɔa doro. Oni ḡáre tankute ke mò ũ ke fl̄anɔ ũ á kp̄edagura kes̄ k̀kɔnɔ ũ á wén ari a ge lákao b̀usu mana kù Dikiri á Luda kpàáwa dí g̀un. ¹⁴ À gwa! Ma ka gena gbě s̄inda pínki gékia tera sà. Á d̄s á n̄esen kù á laasunnwo pínki kù sa mana kù Dikiri á Luda òárenɔ g̀un, bee m̀en do dí ke pãro. À pàpa pínki, n̄ ke dí léte pãro. ¹⁵⁻¹⁶ Lákù sa mana kù Dikiri á Luda òáre pàpa a musu nà pínki, tó a Dikiri á Luda bàka kunna kãáo yã kù à d̄iteáre gb̀oro, a ge a do tãnanɔi a kuteńne, Dikiri ni tó sa v̄ani kù à òo p̀inɔ pínki á le ari à gé à á kakateo b̀usu mana kù à kpàáwa d̄in. Dikiri ni pof̄ kipaáwa, áni láka ḡnɔ b̀usu mana kù à kpàáwa dí p̀in.

24

Yosua gb̄enɔ gbana laakari zaa Sekemu

¹ Yosua Isaraila burinɔ kàkara Sekemu. À Isaraila gbě zɔkɔnɔ kù n̄ m̀idenɔ kù n̄ yákpatekerinɔ kù n̄ don'aredenɔ sìsi, akù ò sù ò zè Luda are. ² Akù Yosua p̀inne: Yã kù Dikiri Isarailanɔ Luda òon dí: Á dizinɔ kù Yuflati bara dire yã, ò dò tãnanɔi. Ibrah̄i kù Naonɔ de Tera kù n̄ té. ³ Akù ma á dizi káaku Ibrah̄i sè zaa Yuflati bara dire, ma ḡete kãao Kanaanɔ b̀usun pínki, akù ma tò a buri k̄. Ma a gbà Isaaku, ⁴ akù ma Isaaku gbà Yakubu kù Isauo. Ma Isau gbà Sei gus̄is̄ide. Yakubu kù a n̄enɔ s̄ ò tà Misila.

⁵ Ma Musa kù Harunaoo z̄i, akù ma wé tà Misilanɔa kù yã kù ma kè n̄ ténɔ, akù ma á b̄ten. ⁶ Kù ma á dizinɔ b̄te Misila, kù a ka ísiraí, akù Misilanɔ p̄teáí kù s̄gonɔ kù s̄denɔ ari Isira T̄erai. ⁷ Kù a s̄o d̄m̄ene, akù ma gusira dà á dagura kù Misila p̀inɔ, akù ma tò ísira dàríla míomi. Á wé yã kù ma kè Misilanɔne è. Abire gb̄era a gɔɔ pla kè gbárannan.

⁸ Ma su kãáo Am̄ori kù ò kù Yoda ifáboki kpanɔ b̀usun. Kù ò f̄uteáí kù z̄io, akù ma n̄ nááre á ɔĩ. Ma n̄ kákat̄e, akù n̄ b̀usu ḡ á p̄ ũ. ⁹ Kù Zipo né Balaki, M̄abunɔ kina f̄uteáí kù z̄io, à Beɔ né Balamu sìsi à láari boáwa. ¹⁰ Akù ma gi Balamu yã mai ma tò à sa mana òáre, ma á bó Balaki ɔĩ. ¹¹ Abire gb̄era a bikù Yodaa a ka Yeriko. Akù Yerikodenɔ z̄i kà kãáo. Am̄orinɔ kù P̄erizinɔ kù Kanaanɔ kù Itinɔ kù Gigasinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔ z̄i kà kãáo d̄, akù ma n̄ nááre á ɔĩ. ¹² Ma z̄umant̄enɔ gb̄are á are, ò p̄éare Am̄orinɔ kina gb̄enɔn planɔa.

Adi ke á fēneda ke á kà mé à pèím̄maro. ¹³ Ma zīte kũ ákōn̄o mé a a zī k̄ero kpàáwa kũ wēte kũ ákōn̄o mé a kàteron̄o, akũ á kú wēte p̄in̄o gūn. Áten geepi lí kũ kù lí kũ ákōn̄o mé a bàron̄o be ble.

¹⁴ Akũ Yousua p̄i: Àgō Dikiri vīna vī àgō doi yāpura kũ n̄es̄es̄o m̄en do. À t̄ana kũ á dizin̄o d̄on̄yī Yuflati bara dire kũ Misilaon̄o bo á té à do Dikirii. ¹⁵ Tó z̄òblena Dikirin̄e dí k̄eárero, à ze kũ t̄ana kũ á ye à doiiio gbāra, t̄ana kũ á dizin̄o d̄on̄yī Yuflati bara diren̄on̄, Am̄ori kũ á kú n̄ b̄usun̄o p̄on̄ yá. Makũ kũ ma beden̄o s̄o, Dikirin̄ on̄igō doi. ¹⁶ Akũ gb̄en̄o w̄eà ò p̄i: Gyam! Óni f̄o ò p̄a kpá Dikirii ò do t̄ananc̄iro. ¹⁷ Dikiri ó Luda mé à ó bó z̄òblen Misila b̄usun̄o kũ ó den̄o. Akũ mé à daboyā z̄ōk̄ō p̄in̄o k̄e ó w̄ara, à ó d̄ākp̄ā ó t̄áa'onaa gūn p̄ínki à ó bó buri kũ ó ḡēte n̄ gūnn̄o oī n̄ p̄ínki. ¹⁸ Dikiri mé à p̄ew̄ere Am̄orin̄o kũ buri kũ ò kú b̄usu dik̄inann̄o. Abire yāi on̄igō do Dikirii se, zaakũ àkūme ó Luda ũ.

¹⁹ Akũ Yousua p̄i gb̄en̄one: Áni f̄o à do Dikiri. Zaakũ à kú adona, Luda n̄es̄eḡbademe. Ani á taarin̄o kũ á durunn̄o k̄eáwaro. ²⁰ Bee kũ à yā mana k̄eáre yā, tó a p̄a kp̄ai a do buri z̄it̄on̄o t̄ananc̄i, ani era à kisira z̄íáwa à á kakate.

²¹ Akũ gb̄en̄o p̄i Yousuan̄e: Lenlo! Dikirin̄ on̄igō doi. ²² Akũ Yousua p̄in̄e: Ákōn̄ome á z̄ida s̄eedaden̄o ũ, kũ a zeo àgō do Dikirii. Akũ ò p̄i: Ee! A s̄eedaden̄ome ó ũ.

²³ Akũ Yousua p̄i: Tó lem̄e, à buri z̄it̄on̄o t̄ana kũ ò kú k̄áon̄o bo á té à á sw̄e kpá Dikiri Isarailan̄o Ludaa. ²⁴ Akũ gb̄en̄o p̄ine: Dikiri ó Ludan̄ on̄igō doi ògō a yā ma.

²⁵ Zī birean̄o Yousua era à Dikiri bàka konna kũn̄wo yā k̄eke gb̄en̄one. Zaa Sek̄emu gwe à dokayān̄o kũ yāditenan̄o z̄e kp̄at̄eñ̄e, ²⁶ akũ à yā p̄in̄o k̄e Luda doka takadan. Akũ à gb̄e gb̄ent̄e s̄e à p̄ete gb̄iri lí gb̄aru Dikiri gbagbakia gwe.

²⁷ Akũ à p̄i gb̄en̄one: À gwa! Gb̄e d̄ik̄ina mé anigō dew̄ere s̄eedade ũ. Gb̄e p̄i yā kũ Dikiri òw̄ere mà p̄ínki. Anigō deáre s̄eedade ũ de àsun̄o manafiki ke á Ludan̄ero.

²⁸ Yousua gb̄en̄o gb̄are, akũ baadi tà a b̄usu kũ ò kp̄aa túbi ũ gūn.

²⁹ Yā birean̄o gbera Dikiri z̄òbleri Yousua, Nuni né ḡa. À k̄e w̄e bas̄oro akuri.

³⁰ Ò a v̄i gu kũ à de a túbi ũ gūn Timina Sera, Eflaimun̄o gukp̄iden Gaasi kpi gugb̄anduru kpa. ³¹ Isarailan̄o z̄òbl̄e Dikirin̄e Yousua ḡor̄o p̄ínki kũ gb̄e z̄ōk̄ō kũ ò kun a gberan̄o ḡor̄oaa do. Gb̄e z̄ōk̄ō p̄in̄o w̄e si yā kũ Dikiri k̄e Isarailan̄onele p̄ínki.

³² Yusufu w̄an̄o kũ Isarailan̄o b̄o Misila s̄o, ò v̄i Sek̄emu z̄ite gūn, kũ Yakubu lù Sek̄emu de Am̄o n̄en̄o andurufu m̄en bas̄oro. Zīte p̄i kú Yusufun̄o túbi gūmm̄e. ³³ Kũ Haruna né Eleaza ḡa, akũ ò a v̄i zaa Gib̄ea, w̄ete kũ ò kp̄a a né F̄ineasia túbi ũ Eflaimun̄o gukp̄iden.

YĀGŌGŌRINŌ

IsarailanŌ pākpana Dikirii 1:1-3:6

Yāgŏgŏri káakunŌ 3:7-3:31

Debora 4:1-4:24

Gidion 6:1-8:35

Samusi 13:1-16:31

IsarailanŌ zìkana kŭ Kanaa buri kŭ ò gònŌ

¹ Yɔsua ga gbera IsarailanŌ Dikiri gbèka ò pì: DínŌ mé oni gé zì káwèrè kŭ KanaanŌ káakuu? ² Akŭ Dikiri pì: YudanŌ mé oni gé. À ma! Ma bùsuu pìi nàñne ñ ɔĩme. ³ Akŭ YudanŌ pì ñ danɛ SimeonŌne: À mŏ à gé zewèrè gu kŭ Luda kpàwá túbi ũ gŭn, ò zì ká kŭ KanaanŌ gbasa ò gé zéárè gu kŭ à kpàáwan. Akŭ SimeonŌ gèè kŭñwo. ⁴ Kŭ YudanŌ gèè lɛ, Dikiri KanaanŌ kŭ PerizinŌ nàñne ñ ɔĩ, akŭ ò ñ dèdè zaa Bezeki dúbu kuri. ⁵ Gwen ò Adonibezeki lèn ò zìi kà káao, akŭ ò KanaanŌ kŭ Perizi pìnŌ dèdè. ⁶ Kŭ kína pì ten bàa lé, akŭ ò pèa. Ò a kŭ, akŭ ò a ɔnemidanŌ kŭ a gbánemidanŌ zòzò. ⁷ Akŭ Adonibezeki pì: Ma kína gbènon baaakŏ akurinŌ ɔnemidanŌ kŭ ñ gbánemidanŌ zòzò, akŭ ò pòble kŭ à lète ma teburu gèi kónŌ wè. Lákŭ ma kè gbè pìnŌne nà, a fīnan Luda bòmenɛ. Akŭ ò gèè káao Yurusalemu, gwen à gàn.

⁸ Kŭ YudanŌ lète Yurusalemua, ò sì, akŭ ò a gbènon dèdè kŭ fēnɛdao ò té sŏa. ⁹ Abire gbera YudanŌ gèè ò zì ká kŭ Kanaa kŭ ò kú gusīsīdenŌ kŭ Negevio kŭ gusarao. ¹⁰ Ò gèè ò lète Kanaa kŭ ò kú EblonunŌa. Eblonu tón Kiriataba yā. Gwen ò zìi blèn Sesai kŭ AimaŌ kŭ Talamaiooa.

¹¹ Bona gwe ò gèè lète DebidenŌa. Dɛbi tón Kiriasefa yā. ¹² Akŭ Kalebu pì: Gbè kŭ à lète Kiriasefa pìia à sìn, mani ma nénŏgbè Akasa kpáa nŌ ũ. ¹³ Kalebu dakŭna Kenazi né ɔtoniɛli mé à sì, akŭ Kalebu a nénŏgbè pìi kpàa. ¹⁴ Kŭ à a sè, akŭ à nàkaraa à gé zìte wé ke a dea. Kŭ nŏgbè pìi kipa a zaakia, akŭ Kalebu a là à pì: Bón ñ yeii? ¹⁵ Akŭ à wèa à pì: N gbèke kemɛnɛ. Zaakŭ gu kŭ n ma gba kú Negevi gbárannan, ñ ma gba a ísèbokide dŏ. Akŭ Kalebu a gbà gu kŭ a ísèboki kú sīšī musu kŭ gu kŭ a ísèboki kú guvute gŭnwo.

¹⁶ Musa anzure buri kŭ òdi pi KeninŌ bò wète dominaliden kŭ YudanŌ, ò gèè ò vùte kŭñwo ñ bùsun Aradi sare Negevi gbárannan. ¹⁷ Akŭ YudanŌ kŭ ñ danɛ SimeonŌ gèè ò lète Kanaa kŭ ò kú ZefanŌa. Ò wète pìi kàkate mámmam, akŭ ò tó kpàne ɔma. ¹⁸ YudanŌ Gaza kŭ Asakelŏnio kŭ Ekerŏnuo kŭ ñ gunŌ sì. ¹⁹ Dikiri kú kŭñwo, akŭ ò ñ gukpide sì, ama odi fŏ ò pè gusaradenŏaro, kŭ gbè pìnŏn sŏgo m̀p̀nŏn vī yāi. ²⁰ Ò Eblonu kpà Kalebua lákŭ Musa a lé sè nà, akŭ à pè Anaki buri gbènon aakŏnŏa gwe. ²¹ BiliaminunŌ sŏ odi pé Yebusi kŭ ò kú Yurusalemunŏaro, akŭ Yebusinŏn kú kŭñwo Yurusalemu ari kŭ a gbārao.

²² YusufunŌ sŏ ò lète Betelia akŭsŏ Dikiri kú kŭñwo. ²³ Beteli tón Luzu yā. Kŭ ò gbènon zì Beteli asiri gwa, ²⁴ gu'asirigwarii pìnŏ gŏgbè ke è àten bo wète pìn, akŭ ò pìne: N owèrè deran óni ke nà ò gè wète gŭn óni gbèke kenne. ²⁵ Kŭ à zé m̀ǹne, akŭ ò wètepidenŏ dèdè kŭ fēnɛdao, akŭ ò gŏgbè pìi tò kŭ a danenŏ ñ pínki. ²⁶ Gŏgbè pìi gèè Iti bùsun à wète kàte gwe, akŭ à tó kpàne Luzu. Tó bire mé à gònɛ ari kŭ a gbārao.

²⁷ ManasenŌ dí pé Kanaa kŭ ò kú Betesā kŭ Tanakio kŭ Dɔruo kŭ Ibleamuo kŭ Megidoo kŭ ñ lakutunŏaro, zaakŭ ò g̀ ò kpé vute bùsuu pìmmɛ. ²⁸ Kŭ IsarailanŌ gbāna lè, akŭ ò KanaanŌ dà zòzīn, odi pémma ñ pínkiro. ²⁹ Lemɛ

se Eflaimunŏ dí pé Kanaa kŭ ò kú Gezanŏaro, akŭ ò kú gwe leelee. ³⁰ Lemε dŏ Zebuluninŏ dí pé Kanaa kŭ ò kú Kitironu kŭ Naloluonŏaro, akŭ ò n̄ dá zòzĩn. ³¹ Lemε dŏ Asanŏ dí pé gbē kŭ ò kú Ako kŭ Sidŏ kŭ Alabuo kŭ Akazibuo kŭ Elebao kŭ Afekio kŭ Reobuoaro, ³² akŭ ò vŭte leelee kŭ Kanaanŏ bŭsude pìnŏ. ³³ Lemε dŏ Nafatalinŏ dí pé Bešemēsidenŏ kŭ Betanadenŏaro, akŭ ò vŭte leelee kŭ Kanaanŏ bŭsude pìnŏ ò n̄ dá zòzĩn. ³⁴ Amŏrinŏ Dānŏ yĩpa ò n̄ kpá gukpiden, odi weĩne ò su vute gusaranlo. ³⁵ Amŏri pìnŏ gí ò kpé vute Eresi kpia kŭ Ayalŏnio kŭ Salabimuo. Kŭ Yusufunŏ gbāna kàra, akŭ ò n̄ dá zòzĩn. ³⁶ Amŏrinŏ bŭsu lézeki nàa zaa Fí Gbèkpakotozen ari à gèe pé Selaa ari à gèeo are kpa.

2

Dikiri Malaika bo à suna Isarailanŏa zaa Bokimu

¹ Dikiri Malaikaa bŏ Giligala à gèe Bokimu à pì: Ma á bŏte Misila, ma gē kǎáo bŭsu kŭ ma la dà á dizinŏne dí gŭn. Ma pì mani ma bàka kunna kǎáo yǎ gboro zikiro. ² Ma óáre á yǎ sún kakara kŭ bŭsu dí denŏoro. Ma óáre à n̄ sa'okinŏ gboro, akŭ ádi ma yǎ maro. À kè dera a kè lee? ³ Tò! Maten óáre, mani pémmaáre doro. Onigŏ deáre lè ũ á gbǎntereea akŭsŏ n̄ tǎnanŏ nigŏ deáre tankute ũ. ⁴ Kŭ Dikiri Malaika yǎ pì ò Isarailanŏne, ò sŏ dŏ gbǎnagbǎna. ⁵ Akŭ ò tó kpà gu pìne Bokimu, akŭ ò sa ò Dikiria gwe.

Isarailanŏa kpelina Ludane

⁶ Yŏsua gbēnŏ gbarena gbera baadi gèe à gu kŭ ò kpàa túbi ũ kŭ. ⁷ Ò dŏ Dikirii Yŏsua gŏrŏa pínki kŭ gbē zŏkŏ kŭ ò kun a gberanŏ gŏrŏo dŏ. Gbē zŏkŏ pìnŏ wé sì yǎ zŏkŏ kŭ Dikiri kè Isarailanŏnele pínki. ⁸ Kŭ Dikiri zŏbleri Nuni né Yŏsua kè wè basŏoro akuri, akŭ à gà. ⁹ Ò a vŏ gu kŭ à de a túbi ũ gŭn zaa Timina Eresi, Eflaimunŏ gukpiden, Gaasi kpi gugbǎnduru kpa.

¹⁰ Kŭ Yŏsua gŏrŏ gbēnŏ gǎga n̄ pínki, né kŭ ò fŭte n̄ gberanŏ Dikiri dŏro, akŭsŏ ò yǎ kŭ à kè n̄ dizinŏne dŏro. ¹¹ Akŭ ò yǎ kŭ à vǎni Dikirinee kè ò dŏ tǎnanŏi. ¹² Ò pǎ kpà Dikiri n̄ dizinŏ Luda kŭ à n̄ bŏte Misilai, ò tē buri kŭ ò likanyĩnŏ tǎnanŏi ò donyĩ kèĩne, akŭ ò Dikiri pŏ fè. ¹³ Ò pǎ kpà ò dŏ Baalii kŭ Asatoreo. ¹⁴ Akŭ Dikiri pŏ fènyĩ à n̄ ná n̄ wétǎmmarinŏne n̄ ɔĩ ò n̄ wára. À n̄ kpá n̄ ibere kŭ ò likanyĩnŏa, akŭ odi fŏ ò gí kŭ n̄ zĩdao n̄ ibere pìnŏ ɔĩro. ¹⁵ Gŏrŏ kŭ ò gèe zĩ ká pínki, Dikiri dī bo n̄ kpe de yǎ sún bo kŭnwo nnaro yǎi, lákŭ à dàĩne n̄ sǎn nà, akŭ ò gŏ wétǎmma zŏkŏ gŭn.

¹⁶ Akŭ Dikiri yǎgŏgŏrinŏ bŏbo n̄ té de ò n̄ sí n̄ wétǎmmarinŏa. ¹⁷ Ama òdi n̄ yǎgŏgŏrii pìnŏ yǎ maro, ò pǎpǎ kè ò donyĩ kè tǎnanŏne. Ò kè zé kŭ n̄ dizinŏ sèea likalika, òdigŏ yǎ kŭ Dikiri dīteĩnenŏ kŭna lán n̄ dizi pìnŏ bàro. ¹⁸ Tó Dikiri yǎgŏgŏrii bŏ n̄ té, àdigŏ kú kŭ yǎgŏgŏrii pìio, akŭ àdigŏ n̄ sí n̄ iberenŏ ɔĩ ari yǎgŏgŏrii pìi wèndi lén, zaakŭ tó ò n̄ dà gbē kŭ òten ɔ tŏmma òten wari dŏmmanŏ yǎi, Dikiri dī n̄ wènda gwame. ¹⁹ Tó yǎgŏgŏrii gà sŏ, òdi era ò yaka de n̄ denŏla. Òdi do tǎnanŏi, òdi n̄ gbagba, òdi donyĩ kèĩne. Òdi n̄ yǎvǎnikenaa pìnŏ kŭ n̄ sǎgbǎnao tóro.

²⁰ Akŭ Dikiri pŏ fènyĩ à pì: Zaakŭ buri dí ma bàka kunna kŭ n̄ dizinŏ yǎ gbòro odi ma yǎ maro, ²¹ mani péĩne buri kŭ Yŏsua gà à n̄ tó n̄ bŭsunŏ kea doro. ²² Mani n̄ suu ke Isarailanŏa de mà n̄ yŏ mà gwa, tó oni ma zé sé ògŏ ma yǎ kŭna lákŭ n̄ dizinŏ kŭ nà, ke tó oni ke lero. ²³ Abire yǎin Dikiri buri pìnŏ tò gwe. Adi n̄ na Yŏsuanε a ɔĩ à pèĩma gŏnŏro.

3

¹ Dikiri buri pìnŋ tò gwe de à Isaraila kŭ odi Kanaanŋ bŭsu zì ká n̄ wáronŋ yŏ à gwao ² de dŋ à zìkana dada gbē kŭ ò zìkana dŏ yāro pìnŋne. Buri pìnŋn dí: ³ Filisitini kína gbēnŋn sŏronŋ kŭ Kanaanŋ pínki kŭ Sidŏdenŋ kŭ Ivi kŭ ò kŭ Lebana gukpidennŋ zaa Baali Emŋ kpia ari à gēe pé Lebo Amata. ⁴ À n̄ tó de à Isarailanŋ yŏ à gwao, tó onigŏ yā kŭ à dīte n̄ dizinŋne Musa gāinŋ kŭna. ⁵ Abire yāin Isarailanŋ vŭte Kanaanŋ té kŭ Itinŋ kŭ Amŏrinŋ kŭ Perizinŋ kŭ Ivinŋ kŭ Yebusinŋ. ⁶ Ò n̄ nénŋgbēnŋ sè nŋ ũ akŭsŏ ò n̄ nénŋgbēnŋ kpázā buri pìnŋ négŏgbēnŋa, akŭ ò dò n̄ tānanŋi.

Ɔtonieli

⁷ Isarailanŋ yā kŭ Dikiri yeiro kè. Dikiri n̄ Luda yā sǎngu, akŭ ò dò Baalii kŭ Asatorŋ. ⁸ Akŭ Dikiri pŋ fēnyī à n̄ yía Mesŏptamia bŭsu kína Kusārisataimua, akŭ ò zŏ blēne ari wē sŏraakŏ. ⁹ Kŭ ò sŏ dŏ Dikirine, akŭ à surabarii bŏnne, àkŭme Kalebu dakŭna Kenazi né Ɔtonieli ũ. Àkŭ mé à n̄ bó. ¹⁰ Dikiri Nini sŭa, akŭ à yā gŏgŏ Isarailanŋne à dŏnne are zì gŭn. Dikiri Mesŏptamia bŭsu kína Kusārisataimu nāne a ŏī, akŭ à gbāna mŏne. ¹¹ Akŭ n̄ bŭsuu gŏ katena aafia wē bupla ari Kenazi né Ɔtonieli gēe à gào.

Eudu

¹² Isarailanŋ èra ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dŋ, akŭ Dikiri tò Mŏabu kína Egelŋni gbāna mŏnne yā vāni kŭ ò kēe pì yāi. ¹³ Egelŋni Amŏninŋ kŭ Amalekinŋ nāawa, akŭ ò sŭ ò lēte Isarailanŋa ò wēte dominalide sī. ¹⁴ Isarailanŋ zŏ blē Mŏabu kína Egelŋnine ari wē baro plansari. ¹⁵ Akŭ ò sŏ dŏ Dikirine, akŭ à surabarii bŏnne, àkŭme Gera né Eudu, Biliaminu buri ũ. Ɔzedeme. Isarailanŋ a zì táfe bo Mŏabu kína Egelŋnine. ¹⁶ Eudu fēne lékplade pì a gbāna kà gāsákuru do. À nà a gbáda ŏplaa a uta zīte, ¹⁷ akŭ à gēe à táfe bŏ Egelŋnine. Egelŋni sŏ bi gbē mēdeme manamana. ¹⁸ Kŭ Eudu kŭ gbē kŭ ò táfe sè ò gēonŋ táfe bŏne ò lāka, akŭ Eudu a gbē pìnŋ gbàre zén. ¹⁹ Akŭ à èra tāna kŭ à kŭ Giligala sare à sŭ kína pì kīnaa dŋ à pì: Má asiriyā vī mà onne. Akŭ kína pì pì: À tó mà yā ma, akŭ a ìba kŭ ò kŭ káaonŋ bŏte. ²⁰ Egelŋni vutena ado kpé musu ìampakia, akŭ Eudu nài à pì: Má yā kŭ à bŏ Luda kīnaa vī mà onne. Kŭ kína pì fŭte a gbāaa, ²¹ akŭ Eudu a fēne gà à wŏto a ŏpla gbádaa kŭ ŏzeo, akŭ à a zŏ a gberŋ. ²² Akŭ fēne pì gē a gberŋ kŭ a páo pínki ari à bŏ a kpe. Eudu dí fēne pì wotoro ari a gberŋ nísi dāala. ²³ Eudu bŏ kpéleleā à kpé ìampaki pì zé tàta à mòda kà.

²⁴ A bona gbera Egelŋni zīrinŋ sŭ ò è ìampaki pì zé tatana ò kà, akŭ ò pì: Ke àten bīnikpe ke kpé ìampakian yá? ²⁵ Òteni a dā ari ò bídi kè. Kŭ ò è adi zé wēñnero, akŭ ò mŏne sè ò wē ò gē ò n̄ dikiri è wutena zīte gē ũ. ²⁶ Gŏrŋ kŭ òten kína dā le, Eudu bàa lē à dò tāna pìnŋi à tà Seira. ²⁷ Kŭ à kà gwe, à tò ò kuru pè Eflaimu gukpiden, akŭ Isarailanŋ kīpa kāao kpinŋa, Eudu dŏnne are. ²⁸ À pīnne: À témai, zaakŭ Dikiri á ibere Mŏabunŋ nāare á ŏī. Ò tēi, akŭ ò Yoda bikŭki kŭ àdi gé Mŏabunŋ bŭsun sī, odi we gbēke bikŭ doro. ²⁹ Zī birea ò Mŏabu gŏ gbānanŋ dēde dŭbu kuri taka bà, n̄ gbēke dí boro. ³⁰ Zī kŭa Isarailanŋ gbāna mò Mŏabunŋne, akŭ n̄ bŭsuu gŏ katena aafia ari wē basiikŏ.

Samaga

³¹ Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininŋ dēde gbēnŋn wāa aakŏ kŭ zùdāgoŏ. À Isarailanŋ sura bà se.

4

Debora kŭ Barakio

¹ Kŭ Eudu gà, Isarailanŏ era ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dŏ. ² Akŭ Dikiri n̄ yía Kanaa kína Yabĩ kŭ à vutena Azoa. A zìkarinŏ gbě zŏkŏ tón Sisera. A ben Arose Goyimu. ³ À sŏgo m̀p̀nŏ vĩ m̀n wàa siikŏ kŭ basŏroo. À gbāna m̀ Isarailanŏne pāsĩpāsĩ ari wè baro, akŭ Isarailanŏ ɔ̀ d̀ Dikirine.

⁴ Gŏro birea nŏgbě annabi kŭ òdi pinē Debora, Lapidò nanŏ de Isarailanŏ yāgŏgŏri ũ. ⁵ Àdi yā gŏgŏh̄ne a domina lí gbáru Rama kŭ Betelio dagura Eflaimunŏ gukpiden. Isarailanŏ d̀gŏ gé a k̄naa gwe. ⁶ Akŭ à Abinŏamu né Baraki kŭ à kŭ Kedesi, Nafatalinŏ b̀sun s̄isi à pinē: Dikiri Isarailanŏ Luda p̄i n̄ fute n̄ gé Nafatalinŏ kŭ Zebuluninŏ sé gbēnŏn d̀bu kuri n̄ gé k̄nwo Tabo kpia. ⁷ Dikiri ni Yabĩ zìkarinŏ gbě zŏkŏ Sisera gátē à su k̄ao Kisŏ swai kŭ a sŏgonŏ kŭ a zìkarinŏ dasidasi, gwen ani a nannē n ɔ̄n. ⁸ Akŭ Baraki pinē: Tó ĩni gé k̄mao dé, mani gé. Tó ĩni gé k̄mao s̄ro, mani géro. ⁹ Akŭ Debora p̄i: Mani gé k̄nwo, ama kŭ n ò le, adi ke n tó mé ani boro. Nŏgbēn Dikiri ni Sisera nanē a ɔ̄ sà. Akŭ Debora f̀tē à ḡē k̄ao Kedesi. ¹⁰ Akŭ Baraki Zebuluninŏ kŭ Nafatalinŏ kàkara Kedesi, akŭ à dà zén ḡē kŭ gbēnŏn d̀bu kurii pinŏ. Debora kú n̄ té.

¹¹ Keni buri Eberu b̀ Keninŏ b̀sun yā, à s̀ à b̀raa kàte gbiri lí kŭ à kŭ Zanimu gbáru Kedesi sare. Keninŏ bi Musa anzure Obabu burinŏ dome.

¹² Ò p̄i Siseranē Abinŏamu né Baraki ḡē Tabo kpia, ¹³ akŭ à a sŏgo m̀p̀nŏ kàkara m̀n wàa siikŏ kŭ basŏroo kŭ zìkari kŭ ò kŭ k̄aonŏ. Bona zaa Arose Goyimu, ò ḡē Kisŏ swai. ¹⁴ Akŭ Debora p̄i Barakinē: N̄ gé, zaakŭ gbāran Dikiri ni Sisera nannē n ɔ̄. À de Dikiri d̀nne are k̀ fá. Akŭ Baraki k̄pa Tabo kpia kŭ zìkari gbēnŏn d̀bu kurii pinŏ. ¹⁵ Dikiri t̀ Sisera kŭ a sŏgonŏ kŭ a zìkarinŏ f̀k̄ŏa Baraki f̀nedanē, akŭ Sisera b̀ a sŏgon à bàa lè. ¹⁶ Baraki p̄te Sisera zìkarinŏ kŭ n̄ sŏgonŏi ari Arose Goyimu. Gwen à n̄ d̀den kŭ f̀nedao n̄ p̄nki, bee gbě m̀n do adi gŏro. ¹⁷ Akŭ Sisera bàa lè ḡē à ḡē Keni buri Eberu nanŏ Yaeli kuta k̄naa, zaakŭ Azo kína Yabĩ kŭ Eberu bedenŏ kŏ yā mà yā. ¹⁸ Yaeli b̀ à dàale à p̄i: N̄ m̀ n̄ ḡē kpén, Baa. N̄ ḡē! N̄sun tó v̄ina n k̄uro. Kŭ à ḡē, akŭ nŏgbě p̄i b̀rogo dàala, ¹⁹ akŭ Sisera pinē: ĩmi teni ma de. N̄ ma gba í mà mi. Akŭ à v̄i t̀ruu s̀ à d̀nē à m̀, akŭ à era à b̀rogo dàala. ²⁰ Sisera pinē: N̄ ze kpélele. Tó gběke s̀ à n la à p̄i, gběke kú la yá, n̄ pinē, oi. ²¹ Kpasa'i a s̀, a gbāna làka, akŭ Eberu nanŏ Yaeli kuta káro s̀ kŭ éreo à n̄o Siserai tēnē, akŭ à káro p̄i p̄ a m̀'are kpadoa à p̄ ari à ḡē à ḡē à z̄te kŭ, akŭ à gà. ²² Baraki s̄ àten p̄te Siserai, akŭ Yaeli b̀ à ḡē à dàale à p̄i: N̄ m̀ mà gbě kŭ n̄teni wetē m̀nne. Kŭ à ḡē kpén, akŭ à Sisera è wutena, à gà kŭ károo pena a m̀'are kpadoa. ²³ Z̄i birea Luda Kanaa kína Yabĩ b̀sa Isarailanŏne. ²⁴ Akŭ Isarailanŏ pās̄ike ten kara ari ò ḡē ò Kanaa kína Yabĩ d̀o.

Akŭ n̄ b̀suu gŏ a laakariia ari wè bupla.

6

Midiānŏ t̄na Isarailanŏa

¹ Isarailanŏ era ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dŏ, akŭ Dikiri n̄ ná Midiānŏne n̄ ɔ̄ ari wè suppla. ² Kŭ Midiānŏ ten ɔ t̄m̄ma, akŭ Isarailanŏ utekinŏ kèke gukpidenŏn kŭ gb̄w̄enŏ kŭ s̄entep̄roto. ³ Tó ò p̄ t̄, Midiānŏ kŭ Amalekinŏ kŭ ifáboki kpa buri pāndenŏ d̀ su ò léteṛm̄ame. ⁴ Òdi su ò b̀ra kàte n̄ b̀sun, akŭ òdi n̄ burap̄nŏ yakañne ari à gé péo Gazaa. Òdi p̄ke tó Isarailanŏnero ke s̄a ke z̀ ke zaaki. ⁵ Òdi su kŭ n̄ p̄kadenŏ kŭ n̄ bizakutanŏ dasidasi lán sutēnŏ bà.

Gbēke dīgō mōkōnō kū n lakuminō lé dōro. Òdi su ò bùsuu yakamē. ⁶ Midiānō Isarailanō dà takasi gūn, akū ò wiki lè Dikiria.

⁷ Kū ò wiki lè Dikiria Midiānō yā musu lē, ⁸ akū Dikiri annabii bōñne à pì: Makū Dikiri Isarailanō Luda ma pì ma á bó zòblen ma á bóte Misila. ⁹ Ma á bó Misilanō ò kū gbē kū ò tšáwanō n pínki ma pémmaáre, akū ma n bùsuu kpàáwa. ¹⁰ Kū ma piàre makūmē Dikiri á Luda ũ, àsun Amōri kū á kú n bùsunno tñanō gbagbaro, akū a gi ma yā mai.

Dikiri Malaika bo à suna Gidionwa

¹¹ Dikiri Malaikaa sù à vùte gbiri lí gbáru zaa Ōfla, Abieza buri Yoasi be wēte. A né Gidion ten pówē gbē geepi'ifēki wēen de Midiānō sún a ero yāi. ¹² Kū Dikiri Malaikaa bò à sù, à pìne: Gō gbāna, Dikiri kú kúnwo. ¹³ Akū Gidion pìne: Baa, tó Dikiri kú kúoo, bóyāi yā dínō ó lé pínkii? Daboyā kú ó denō a yā bābawerenon kú mámeē? Ò pì Dikiri ó bóte Misila, ama tera à pā kpàwái, akū à ó ná Midiānōne n ō. ¹⁴ Akū Dikiri are dōa à pì: N gē kú gbāna kú n vīo n Isarailanō bo Midiānō ō. À de makū mé ma n zī fá. ¹⁵ Akū Gidion a là à pì: Baa, mani fō mà Isarailanō bo deramēē? Ma on mé à kīana Manasenō té akūsō makūmē fíti deñla ma de bedenō té. ¹⁶ Dikiri wēa à pì: Manigō kú kúnwo, ĩni Midiānō ne lán gbē mēn do bà. ¹⁷ Akū Gidion pìne: Tó ma n pōnna lè, n sēda mōmēne de mágō dō kú mōkōn mé nten yā o kūmao. ¹⁸ Nsun go laro ari mà su. Mani sunne kú gbao mà ditenne. Akū à wēa à pì: Manigō kú la ari n su.

¹⁹ Gidion gē à blēne dē à kēke, à burodi futenasari kē kú wísiti kiloo kuriio. À nòbō kà tñkon à dōo kà dō'oron à sùo gbiri lí pì gbáru gwe, akū à ditene. ²⁰ Luda Malaikaa pìne: N nòbō kú burodii sé n káte gbè díkīnaa n dō kúa. Akū à kē lē. ²¹ Akū Dikiri Malaikaa gò kú à kūnaa zō nòbō kú burodii pīioa, akū té bò gbēe pīi gūn à kú nòbō kú burodii pīiooa, akū Dikiri Malaikaa pì dibi lè. ²² Kū Gidion dō Dikiri Malaikaame, à pì: É'e! Dikiri Luda, ase n Zirin ma wé siále tētētē yá? ²³ Akū Dikiri pìne: Ngō kú aafia! Nsun tó vīna n kuro. ĩni garo. ²⁴ Gidion Dikiri gbagbaki bò gwe, akū à tó kpà gu pìne Dikiri Aafiade. À kú Ōfla Abieza gwe ari kú a gbārao.

Tāna gbagbaki gboronaa

²⁵ Zī birea gwāani Dikiri pìne: N n de zùsa kú à kà wē suppla kú n Baali gbagbaki kú n de vī gboro n Asera lí kú à ze a sare zō n ne. ²⁶ N makū Dikiri n Luda gbagbaki bo a zéa sīsī díkīna musu. N Asera lí kú n zō séte yàka ũ n sa'opo kú òdi ká tén à té kú oma kú zūu pīio. ²⁷ Akū Gidion a zikerinō sē gbēnon kuri à kē lākū Dikiri òne nà. Kū àten vīna ke a de bedenōne kú wētedenō yāi, adi we à kē fñantēro, sé gwāani.

²⁸ Kū wētedenō fùte kōnkō, ò è ò Baali gbagbaki gbòro ò Asera lí kú à ze a sare zō ò nè ò sa ò kú zūuo sa'oki dufu kú ò bōoa. ²⁹ Akū ò kō lāla: Dí mé à kē lēē? Kū ò dōnyī ò gbèkagbeka, akū ò mà ò pì: Yoasi né Gidion mé à kē. ³⁰ Akū wētedenō gē ò pì Yoasine: N bo kú n néo ò a de, zaakū à Baali gbagbaki gbòro akūsō à Asera lí kú à ze a sare zō à nè. ³¹ Akū Yoasi pì gbē kú ò likaainōne: Ákōnō mé áni yā sí Baaline yá? Ákōnō mé áni a bo yá? Oni gbē kú à yā sīne de ari gu gō gé dō. Tó tñan a ũ, à gí kú a zīdao a gbagbaki kú ò gbòro yāi. ³² Zī bieran ò tó kpà Gidionne Yerubaali ò pì: Ò à tó kú Baalio, zaakū a gbagbakin à gbòro.

Gidion sèedagbekana Dikiria

³³ Midiānō kú Amalekinō kú ifāboki kpa gbē pāndenō kō kākara n pínki ò bikū Yodaa, akū ò bùraa kàte Yezērii guvuten. ³⁴ Dikiri Nini gē Gidion gūn, akū à

Abiezano sisi kū kuruo de ò su ò téai. ³⁵ À gbēno zì Manaseno bùsu gu sīnda pínkia ò n sīsi se ò su ò téai. Akū à gbēno zì Asano bùsun kū Zebulunino bùsuuo kū Nafatalino bùsuuo. Akū ò sù ò kàkara kúnwo.

³⁶ Gidion pì Ludane: Tó ìni Isarailano bo ma gāi lākū n a lé sēmene nà, ³⁷ n gwa, maten sākā káte pówēgbēkia. Tó plí kpà sākā piia ado akūsō zīte gō kori, mani dō sà kū ìni Isarailano bo ma gāi lākū n ò nà. ³⁸ Akū à kè le. Kū gu dō, akū à fūte kōnkōkōnkō à sākā pì fē, a í ta pà. ³⁹ Akū Gidion pì Ludane: Nsun pō fē kūmaoro. Má ye mà yā gbekamma gèn do dō. N tó mà gwa sākāa gèn do dō. Adikīna sà, n tó plí kpá zītea ado, sākā gō kori. ⁴⁰ Gwāani birea Luda kè le. Plí kpà zītea gu sīnda pínkia, sākā mé à gō kori ado.

7

Gidion kū a gbēno zīblena Midiano

¹ Gidion kū gbē kū ò kú kāaono fūte kōnkō káakukaaku ò gēe ò bùraa káte Arodi ísēbokia. Midiano bùra kú guvuten gūgbānduru kpa Mōre sīsigerēi. ² Akū Dikiri pì Gidionne: Gbē kū ò kú kúnwonō kè dasi, mani Midiano nañne n òi. Tó ma n nánne n òi, oni ìa dā ò pi n zīda gbāna mé à n bó. ³ N kpākpa ke gīa n piñne, gbē kū swēe kēagu àten lukaluka, ade era. Akū gbēnon dúbu baro awēēpla era, gbēnon dúbu kuri mé ò gō. ⁴ Akū Dikiri pì Gidionne: Ò kpé dasi ari tera. N gé kúnwo í kīnaa, mani n pleplenne gwe. Gbē kū ma ònne oni gé kúnwonō mé oni gé, gbē kū ma ònne oni gé kúnworonō sō mé oni gō. ⁵ Kū à gēe kúnwo í kīnaa, Dikiri pìne: N gbē kū n è ò lé pēte ía lán gbē bāno sé kpado kū gbē kū ò kùte n kosoà ò í dā kū ò òten minō. ⁶ Gbē kū ò lé pēte íano gbēnon wāa do kpé basōrome. Gbē kparano sō ò kùte n kosoà ò í mì. ⁷ Akū Dikiri pì Gidionne: Mani Midiano naáre á òi kū gbēnon wāa do kpé basōro kū ò lé pēte íano sà mà á bo. N gbē kparano gbare, n baadi tá a bea. ⁸ Akū Gidion gbēnon wāa do kpé basōro pino sè, ò gbē kū òten tá benō zānāno kū n kurunō sīmma, akū à n gbāre.

Gidion kú sīsī musu, Midiano bùra kú guvuten a gēi. ⁹ Gwāani birea Dikiri yā òne à pì: N fute n gényī n bùran, zaakū ma n nánne n òi. ¹⁰ Tó vīna teni n kū n gényīme, n kipa n gé lele kū n zīkeri Puraō ¹¹ n sā kpá yā kū òten oi. Yā pì ni n gba swē de n gényī n bùran. Akū à kipa kū a zīkeri Puraō ò nà n bùra léi. ¹² Midiano kū Amalekinō kū ifāboki kpa gbē pāndenōn katena guvuten n pínki, ò kpá lán sutēno bà. Odi fō ò n lakuminō nārōro, ò dasi lán ísirale bùsu'atē bà.

¹³ Kū Gidion kà gwe, à gbēke lè, àteni a nana baba a gbēndonē à pì: N nana kū ma ò ma. Ma è burodi bundurunna ten gbigiri ke, akū à lète ó bùran à sī bizakutaa, akū kuta pì lète kpédangara à gō katena. ¹⁴ Akū a gbēndo pì pìne: Yoasi né Gidion, Isaraila buri fēnedan n è gwe, adi ke pō pāndenlo. Luda Midiano kū ó bùraao nāne a òi pínki.

¹⁵ Kū Gidion nana pì yā mà kū a bōkōtenaao, à donyī kè Dikirine. Akū à era Isarailano bùran à pì: À fute! Dikiri Midiano nāwēre ó òi. ¹⁶ À gbēnon wāa do kū basōroo pino kpàate gā aakō, akū à kuru kū lo korio kpà n baadia. Akū ò sēte sōtōsōtō lo pino gūn. ¹⁷ À pìne: Maten gé ari n bùra léa. Àgō ma gwa. Lākū a è ma kè nà, à ke le se. ¹⁸ À lika n bùraai pínki. Tó makū kū gbē kū ò kú kūmaono ó kuru pè, à á pō pé se à wiki lé à pì: Dikiri pōme kū Gidionwo. ¹⁹ Gidion kū gbēnon basōro kū ò kú kāaono kà bùra léa lizāndo gudākpārinō kō lilinkenaa gbera gōno. Akū ò n kuru pè n pínki, ò lo kū ò kúnano wīwi. ²⁰ Akū gā aakō pino baadi a kuru pè ò n lonō wīwi. Ò sētenō kūna òzen, ò kuru kū òten péno kūna òplan. Akū ò wiki lè ò pì: Dikiri kū Gidionwo fēnedame. ²¹ Baadi zē a gbēn likana

bùraai, akū bùradenŋ fùte ò lèkšā kū wikio ò bàa lè. ²² Kū ò kuru mèn wàa do kū basŋronŋ pè le, Dikiri tò bùraa pì denŋ kš dède kš tēne kū fēnedao. Zìkarii pìnŋ bàa lè ò tà Betesita kū Zererao ari Abeli Meŋla léa Taba kpa. ²³ Ò Nafatalinŋ kū Asanŋ sisi kū Manasenŋ n pínki, akū ò pète Midiānŋi. ²⁴ Akū Gidion gbēnŋ zì ò gèe Eflaimunŋ gukpiden pínki, ò pìnnē: À kipa à gé Midiānŋi. À zé zŋhne Yoda bikūkinŋa ari Betēbara. Akū ò Eflaimunŋ sisi n pínki ò gèe ò zé zŋhne Yoda bikūkinŋa ari Betēbara. ²⁵ Akū Eflaimunŋ Midiā kīnanŋ kù gbēnŋn pla, Orebu kū Zebuŋ. Ò Orebu dè gbèe sare, kū òdi pi tera Orebu gbèe. Ò Zebu dè dŋ, gu pìn òdi pi tera Zebu geepi'ifēki. Akū ò era ò pè Midiānŋa. Akū ò kīna pìnŋ mī zŋzŋ ò gèeŋo Gidionne Yoda bara dire.

8

¹ Eflaimunŋ Gidion là ò pì: Bó yā mé à tò n kèwēre lee? Kū nten gé zì ká kū Midiānŋ, akū nídi ó sísiroo? Akū ò yākete kài le manamana, ² akū à pìnnē: Bón ma kè kū à kà á pŋ ūu? Ákŋnŋ Eflaimunŋ geepi kŋnŋwēna mana de ókŋnŋ Abiezanaŋ geepikekenala. ³ Luda Midiā kīnanŋ Orebu kū Zebuŋo nàare á ŋi. Bón ma fŋ ma kè kū à kà á pŋ ūu? Kū à ónnē le, gbasā n pŋfē kpàte sà.

Zēba kū Zalamunao dedēnaa

⁴ Gidion kū a gbē gbēnŋn wàa do kū basŋronŋ kpé òten pète Midiānŋi, bee kū n gbāna bùsa. Kū ò kà Yodai, akū ò bikū. ⁵ Akū à pì Sukodenŋne: À ma gbēnŋ gba pŋble. N gbāna bùsa akūsŋ má kpé maten pète Midiā kīnanŋ Zēba kū Zalamunaoi. ⁶ Akū Suko gbē zŋkŋnŋ pì: Zēba kū Zalamunao gè n ŋi kŋn yā? Bón tò óni n zìkarinŋ gba pŋblee? ⁷ Gidion wèmmā à pì: Zaakū a ò le, tŋ Dikiri Zēba kū Zalamunao nāmenē ma ŋi, mani á ke yākiyaki kū gbāranna lèeŋo. ⁸ Zaa gwe à gèe Penieli, akū à wé kèmmā le dŋ. Penielidenŋ wèa lākū Sukodenŋ wèa nà dŋ, ⁹ akū à pìnnē se: Tó ma ge ma su aafia, mani gudākpāki lei dīkīna gboro.

¹⁰ Zēba kū Zalamunao kú Kako kū n zìkarinŋ gbēnŋn dúbu gēro. Ifāboki kpa zìkari kū ò gŋnŋn gwe. N fēnedadenŋ gāga gbēnŋn dúbu basuddo. ¹¹ Gidion lagatarinŋ zé sè Nŋba kū Yŋgbēao ifāboki kpa, akū à sī zìkarii pìnŋ té gŋro kū ò sà n zīda yān. ¹² Midiā kīna pìnŋ Zēba kū Zalamunao bàa lè, akū à pèteŋyī à n kūkū, akū à tò n zìkarinŋ lèkšā n pínki.

¹³ Kū Yoasi né Gidion bò zīlan àten su, à bòte Eresi Gbèkpakotozen, ¹⁴ akū à Suko kefenna ke kū à a lāla yāi, akū kefenna pì Suko gbē zŋkŋnŋ tŋ kène takadan gbēnŋn baaakŋ akuri awēsuppla. ¹⁵ Akū Gidion gèe à Sukodenŋ lè à pì: Zēba kū Zalamunao n dí. A ma lalandii kè yā a pì, Zēba kū Zalamunao dí gē ma ŋi kŋro. Áni fŋ à ma gbē kū n gbāna bùsanŋ gba pŋblero. ¹⁶ Akū à wète pì gbē zŋkŋnŋ pìnŋ kūkū à n ké yākiyaki kū gbāranna lèeŋo, ò dŋ. ¹⁷ Akū à gèe à Penieli gudākpāki lei gbŋro à wète gŋgbēnŋ dède.

¹⁸ Akū à Zēba kū Zalamunao là à pì: Gbē kū a n dēde Tabonŋn de deramēe? Ò wèa ò pì: Ò de lán n bàme, n bona de lán kīnanenŋ bà. ¹⁹ Akū Gidion pìnnē: Ma vīni dadokŋndenŋn gwe. Tó a n tŋ yā, kū Dikirio mani á dēdero. ²⁰ Akū à pì a daudu Yetanē: N fute n n dēde. Né pì dí a fēneda wotoro, vīna a kù, zaakū né fítiname. ²¹ Akū Zēba kū Zalamunao pì: N fute n ó dēde n zīda. Baadi kū a gbānaome. Akū Gidion fùte à n dēde à mŋzā kū ò dada n lakuminŋ wakaanŋ bòte.

²² Isarailanŋ pì Gidionne: N gŋ ó mīde ū kū n burinŋ. Zaakū mŋkŋnŋ mé n ó bó Midiānŋ ŋi. ²³ Akū Gidion pìnnē: Mani gŋ á mīde ūro, bee ma né. Dikirime á kīna ū. ²⁴ Akū à era à pìnnē: Maten wé keáwa: Á baadi pŋsā kū à sīnma kpāma

mèn dodo. Midiãno dìgŏ wura pŏsã dana, zaakŭ Sumaila burinome. ²⁵ Ò pìne: Óni kpámma kŭ nèseeo do. Ò biza kpàte, akŭ baadi pŏsã kŭ à sìmmanŏ dàn mèn dodo. ²⁶ Wura pŏsã kŭ à gbèkarŭma pino tikisii kà kiloo baro, mŏzãno kŭ pŏsãno kŭ arukĩmba tēra kŭ Midiã kınano danano kŭ mŏzã kŭ ò dada n̄ lakuminŏ wakaaano baasi. ²⁷ Akŭ à pì màsokebo ũ à pète a be wēten zaa Ŏfla. Akŭ Isarailano pãpã kè ò dŏi n̄ pínki, akŭ à gŏ tankute ũ Gidionne kŭ a bedenŏ.

²⁸ Len Isarailano Midiãno gbãna bùsa le. Midiãno dí le ò m̄i bŏ doro. Akŭ Isarailano bùsu gŏ katena aafia Gidion goro ari wè bupla.

Gidion ganaa

²⁹ Yoasi né Gidion gèe à vùte a bea. ³⁰ A négŏgbè kŭ à n̄ ino gbēnon baaakŏ akurime, zaakŭ a nonon dasi. ³¹ À nŏpose v̄i do zaa Sekemu kŭ à négŏgbè ì kãao, akŭ ò tŏ kpàne Abimeleki. ³² Yoasi né Gidion gà a wēmanagoro, akŭ ò a mira kpakŭsŭ kŭ a de pŏo zaa Ŏfla Abieza.

³³ Kŭ Gidion gà gŏno, akŭ Isarailano era ò pãpã kè ò dŏ Baalii. Akŭ ò tãna kŭ òdi pi Baalibakakukŭoo pète n̄ dikiri ũ, ³⁴ akŭ Dikiri n̄ Luda kŭ à n̄ bó n̄ ibere kŭ ò likanyĩ kpa s̄inda pínkiano oĩ yã sãngu. ³⁵ Odi gbèke ke Gidion kŭ òdi pine do Yerubaali bedenone yã mana kŭ à kēne pínki musuro.

13

Samusi inaa

¹ Isarailano era ò yã kŭ Dikiri yeiro kè do, akŭ Dikiri n̄ ná Filisitininone n̄ oĩ ari wè bupla. ² Gŏgbè ke kŭ Zora, Dã burime, a tŏn Manŏa. A nano bi paramē, adi né iro. ³ Dikiri Malaikaa bŏ à sù nŏgbè piia à pì: N̄ ma! Paramē n̄ ũ, n̄di né iro, ama ìni nò sí n̄ né i gŏgbè ũ. ⁴ N̄ laakari ke! N̄sun wē ke í gbãna ke miro. N̄sun tē ke blero. ⁵ Ìni nò sí n̄ né i gŏgbè ũ. Gē sún na né p̄i m̄iaro, zaakŭ anigŏ de Luda pŏ ũme zaa a igoro. Akŭ mé ani na Isarailano bonaaa Filisitininŏ oĩ.

⁶ Akŭ nŏgbè p̄i gèe à ò a zãne à pì: Luda gbèke sù ma k̄inaa. Tó n̄ a è, à de lán Luda Malaikaa bà à naasi v̄i manamana. Mádi a la tó máme à bŏnlo, akŭsŏ adi a tŏ omenero. ⁷ À p̄imene mani nò sí mà né i gŏgbè ũ. À p̄imene màsun wē ke í gbãna ke miro, akŭ do màsun tē ke blero, zaakŭ né p̄i nigŏ de Luda pŏ ũme zaa a ina goro ari a wēndi lén. ⁸ Akŭ Manŏa wé kè Dikiria à pì: N̄ yã nna Dikiri! N̄ tŏ gbè kŭ n̄ z̄i era à su do à yã kŭ óni ke kŭ né p̄io a inaa gbera dawere. ⁹ Luda Manŏa yã mà, akŭ Luda Malaikaa p̄i era à sù nŏgbè piia goro kŭ à kŭ bura. A zã Manŏa kŭ kãao gwero, ¹⁰ akŭ à kè likalika à bàa lè à gèe à òne à pì: Gŏgbè kŭ à bŏ à sùma z̄i kŭa kŭ dí dŏee! ¹¹ Manŏa fùte à tē a nanŏi. Kŭ à kà gŏgbè p̄i k̄inaa, à a là à pì: Mŏkŏn mé n̄ yã ò kŭ ma nanŏo yá? À wèa à pì: Makŭme! ¹² Akŭ Manŏa a là à pì: Tó n̄ yã p̄i pàpa, né p̄i nigŏ de deramee? Bŏ z̄in anigŏ kee? ¹³ Dikiri Malaikaa wèa à pì: N̄ nano gŏ yã kŭ ma òne kŭna pínki. ¹⁴ Àsun geepi lí pŏke blero. Àsun wē ke í gbãna ke miro. Àsun tē ke blero. Àgŏ yã kŭ ma d̄itene kŭna pínki. ¹⁵ Akŭ Manŏa p̄ine: N̄ yã nna, n̄ ze ḡia ari ò blène bŏro kekenne. ¹⁶ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bee tŏ ma gŏ la, mani n̄ pŏke blero. Tó n̄ sa'opo kŭ òdi ká tén à tē kŭ soru kè, n̄ o Dikiria. Manŏa dí dŏ kŭ Dikiri Malaikaamero, ¹⁷ akŭ à a là à pì: N̄ tŏn deramee? Tó yã kŭ n̄ òo p̄i kè, óni sáabu kenne. ¹⁸ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bŏyain n̄teni ma tŏ gbekaa? Tŏ bonsareme. ¹⁹ Akŭ Manŏa blène bŏro kŭ à flawaa sè à Dikiri gbàgbao gbè ke musu. Kŭ Manŏa kŭ a nanŏo ten gwa, akŭ Dikiri yãbonsare kè ²⁰ à tŏ tē bŏ sa'oki p̄in à fùte musu, akŭ Dikiri Malaikaa fùte tévuraa p̄i gŭn à tà musu. Kŭ Manŏa kŭ a nanŏo è le, akŭ ò wùte nèsele kutena.

²¹ Dikiri Malaika dí era à sù Manɔa kũ a nanɔoɔa doro, akũ Manɔa d̄s̄ sà kũ Dikiri Malaikaame. ²² Manɔa pì a nanɔne: O gan yee! Zaakũ o Luda è kũ wéo. ²³ Akũ a nanɔ pìne: Tó Dikiri ye à ó demé, de adi sa kũ o òa kũ flawaao síro, de adi yã díno owéero, akũs̄ adi yã pì mowéero.

²⁴ Nɔgbē pì né ì ḡgbē ũ, akũ à tó kpàne Samusi. Né pì z̄k̄s̄ kũ, akũs̄ Dikiri arubarikaa dànè. ²⁵ Dikiri Nini nà z̄kenaaa a gũn gɔɔ kũ à kú Dãno buran, Zora dagura kũ Esetaoluo.

14

Samusi nɔsena Filisitininɔ té

¹ Samusi ḡe Timina, akũ à Filisitini n̄nɔkpare ke è gwe. ² Kũ à sù, akũ à pì a de kũ a daone: Ma Filisitini n̄nɔkpare ke è zaa Timina. À gé à a wetemene mà sé nɔ ũ. ³ Akũ a de kũ a dao pìne: Nɔ kú n danenɔ ke n burinɔ ténloo? Akũ ìni gé ò nɔ sé Filisitini gyɔɔɔdenɔ té yá? Akũ Samusi pì a denè: Ì gé ò a wetemene dé, zaakũ nɔkpare pìn má yei. ⁴ A de kũ a dao dí d̄s̄ kũ yã pì bô Dikiri k̄naanlo, zaakũ Dikiri ten zé wete à yã mɔ Filisitininɔnemé. Gɔɔ birea Filisitininɔ mé òten kí ble Isarailanɔa.

⁵ Akũ Samusi ten gé Timina kũ a deo kũ a dao. Kũ ò kà Timina geepi bura, músune b̄ɔɔ bô Samusii àten p̄tã. ⁶ Dikiri Nini s̄ua, akũ à músuu p̄i kũ à k̄k̄ɔre lákũ blène b̄ɔɔn à k̄k̄ɔre bà. À póke kũna a ɔĩ s̄oro. Adi yã kũ à k̄e pì o a de ke a danero. ⁷ Akũ à ḡe à yã ò kũ nɔkpare p̄io, nɔkpare p̄i s̄ à k̄ene mana.

⁸ Kũ à gɔɔ pla kè, à f̄ute àten gé nɔ pì sé, akũ à lite à ḡe músu ḡe p̄i gwa. Akũ à è z̄nɔ s̄aa d̄ò a ḡea ari ò í kè. ⁹ Akũ à ɔ d̄an à a s̄aa ḡà à wòto àten ble, akũ àten táo. Kũ à kà a de kũ a dao k̄naa, à líne ò blè, ama adi oñne kũ a bô músu ḡe ḡumero.

Samusi gara kutu dana Filisitininɔne

¹⁰ A de ḡe nɔkpare p̄i k̄naa, akũ Samusi p̄onna p̄oble k̄éne lákũ n̄serii dì ke nà. ¹¹ Kũ à sù, ò kefennanɔ sisi gb̄enɔn baraakuri òḡó kú k̄aa. ¹² Akũ Samusi p̄inne: Má gara kutu ke v̄i mà daáre. Ari p̄oblana gɔɔ suppla dí gé papao, tó a f̄ à gara p̄i b̄omene, mani biza kp̄áawa p̄i baraakuri kũ utao waka baraakuri. ¹³ Tó ádi f̄ à b̄omene s̄oro, ák̄nɔ mé áni biza p̄i baraakuri kũ uta waka baraakurii kp̄ama. Akũ ò p̄ine: Ì ò gara p̄i dawere ò ma. ¹⁴ À p̄inne:

P̄oble bô p̄osorii ḡn,

p̄o nna bô p̄o gb̄ana ḡn.

Akũ odi f̄ ò gara p̄i b̄oro ari gɔɔ aak̄s̄. ¹⁵ A gɔɔ siik̄odea ò p̄i Samusi nanɔne: Ì ònd̄s̄ ke n z̄ane à gara p̄i bowere. Tó lenlo, óni n kpata kũ n de bedenɔ. Ase a ó sisi de à ó p̄nɔ síwámee? ¹⁶ Akũ Samusi nanɔ ten ɔɔ d̄one à p̄i: N z̄amagu! Ì yemairo! N gara ke dà ma gb̄enɔne, akũs̄ ñdi a bona omenero. Akũ à p̄ine: Mádi o ma de ke ma danero. Bó mé à tò mani onnee? ¹⁷ Àten ɔɔ d̄one ari gɔɔ suppla p̄i ḡe à p̄apao. A gɔɔ supplade p̄in akũ Samusi gara p̄i b̄one kũ à n̄akaraa yã, akũ a nɔ p̄i ḡe à ò a gb̄enɔne. ¹⁸ A gɔɔ suppladea ari if̄ant̄e ḡó gé ḡe kp̄én w̄ete p̄i kefennanɔ p̄ine:

Bó nna mé à de z̄ólaa?

Bó gb̄ana mé à de músulaa?

Akũ Samusi p̄inne: Tó adi ke a bú w̄i kũ ma z̄ununuoro, de ádi f̄ a ma gara p̄i b̄oro. ¹⁹ Dikiri Nini s̄ua, akũ à ḡe Asakeloni à ḡgb̄enɔ d̄ede gb̄enɔn baraakuri à ñ p̄okasanɔ b̄obor̄ma, akũ à ḡe à kp̄a gb̄e kũ ò a gara p̄i b̄onenɔa. Akũ à p̄o f̄ à tà a de bea. ²⁰ Akũ ò Samusi nɔ p̄i kũ ò kp̄a a gb̄enna kũ à z̄e a sare a nɔ p̄i ségɔɔa.

15

Samusi tēsōna Filisitininŏ buraa

¹ Kū à kè gŏrŏ pla, burapŏnŏ kekεgŏrŏ kà, akū Samusi blènε bŏrŏŏ kŭ à gèε a nŏ pì gwao. À pì: Má ye mà gē ma nanŏi kpén. Akū a nŏ pì de dí a gba zéro ² à pì: Maten da n yeimero, akū ma a kpà n gbēnnaa. A dakūna mana deala. Ñ a sé a gēne ũ. ³ Samusi pìnnε: Tó ma yā vāni kè á Filisitininŏne sà, manigŏ taari vī doro.

⁴ Samusi gèε à gbēgbonnŏ kùkū wàa do kŭ basŏroo, akū à sèε yīyī téreterere. À gbēgbon pìnŏ vlā yīyīkŏa plapla, akū à sèε pìi yīyī n vlā pìnŏa. ⁵ À té nà sèε pìnŏa, akū à gbēgbon pìnŏ gbàε Filisitininŏ bura. Ñ pŏwεnŏ té kŭ pínki kŭ n pŏwε gbànŏ kŭ n geepi búŏ kŭ n kùkpenŏ pínki. ⁶ Akū Filisitininŏ pì: Dí mé à yā dí taka kèwεεε? Akū ò pì: Samusimε, Timina gbē anzuree. A anzuree pì a nŏ siame, akū à kpà a gbēnnaa. Akū Filisitininŏ gèε ò té sŏ nŏ plia kŭ a deo. ⁷ Samusi pìnnε: Zaakū a kè lε, mani kámma boro ari ma gε fīna booáwa. ⁸ À si n té à n kè dúgudugu, n dedenaa pì gè onala, akū à gèε à vùte Etamu gbèwεen.

Filisitininŏ dedena kŭ zaaki gerεwao

⁹ Filisitininŏ gèε ò bŭraa kàte Yudanŏ bŭsun, ò dàgula ari Gerεwa sare. ¹⁰ Akū Yudanŏ n lá ò pì: Bŏyāi a suwái kŭ zīioo? Akū ò pì: O su ò Samusi kŭmε, de ò kenε lākŭ à kèwεε nà. ¹¹ Akū Yudanŏ gbēnŏn dúbu aakŏnŏ gèε Etamu gbèwεε kīnaa ò pì Samusine: Ñ dŏ kŭ Filisitininŏ mé òten kí blewároo? Bŏ yān n kèwεε gwee? À wēm̄ma à pì: Pŏ kŭ ò kēm̄enεn ma kēn̄ne. ¹² Akū ò pì: O su ò n yī ò n kpám̄ma. Akū Samusi pì: À la damεne kŭ áni ma de á zīdaro. ¹³ Akū ò p̄ine: Oi! Óni n dero. Óni n yī kŭ bàaomε ò n nañne n ŏ. Akū ò a yī kŭ bà dufuo mèn pla ò bŏ kāao gbèwεεε p̄i gŭn. ¹⁴ Kŭ ò kà kāao Gerεwa, akū Filisitininŏ sù ò daale, òten wiki léa. Dikiri Nini sù Samusia, akū bà kŭ ò a yīo a ŏnŏa mŭna kŭ, akū bà pìnŏ zŏzŏkŏre a ŏa. ¹⁵ À zaaki gè dufu gerεwa è, akū à nàte à sè à gbēnŏn wàa sŏronŏ dèdεo. ¹⁶ Samusi pì: Zaaki gerεwan ma gbēnŏn wàa sŏronŏ dèdεo, zaaki gerεwan ma n tŏtŏkŏao. ¹⁷ Kŭ à yā p̄i ò à làka, akū à gerεwa p̄i zŭkŭna. Akū ò tŏ kpà gu p̄ine Gerεwa Sìsī.

¹⁸ Ími a kŭ gbāna, akū à ŏ dŏ Dikirine à pì: N tò makŭ n zŏbleri ma zīi blé manamana, akū n ye mà ga kŭ ímio mà léte Filisitini gyŏfŏrŏdenŏ ŏ yá? ¹⁹ Luda Gerεwa guwεε lòkotoo pàra, akū í bŏn. Samusi m̄i, akū a wèndii sù à gbāna lè. Abire yāin òdi gu pì sísi Enakore. À kŭ Gerεwa ari kŭ a gbārao. ²⁰ Samusi yā gŏgŏ Isarailanŏne ari wè baro Filisitininŏ kiblemmanagŏrŏ.

16

Samusi Gaza gēki gbà gboronaa

¹ Samusi gèε Gaza à karua ke è gwe, akū à gè à wute kāao. ² Ò p̄i Gazadenŏne: Samusi kŭ la. Akū ò l̄ka zŏ gu p̄ii, òteni a dā wēte gēkia gwāani. Ò yīte gwāani p̄ia ò p̄i: Tó gu dŏ, óni a demε. ³ Samusi wùte gwe ari lizāndo, akū à fùte à gèε à wēte gēki gbàa kŭ kŭ a lípetena mèn planŏ à gà à wò kŭ a gbāngao lεlε. À dà a gàn à gèε à zŭkŭna sìsī kŭ à are dŏ Ebnua musu.

Samusi kŭ Delilao

⁴ Abire gbera Samusi yè nŏgbē kei zaa Sŏrεki guvuten, a tŏn Delila. ⁵ Akū Filisitini kīnanŏ gèε ò nŏgbē p̄i lè ò p̄ine: Ñ ŏndŏ kpátei de n le n a gbāna zŏkŏ p̄i

asiri dŕ kŭ lĂkŭ 6ni ke nĂ 6 gbĂna m6ne6. T6 o a yŭ bĂao o a gbĂna bŭsa, 6 baadi ni n gba andurufu 6g6 m6n wĂa s66ro kŭ bas66roo. ⁶ Akŭ Delila pŭ Samusine: N 6n gbĂna z6k66 asiri omene kŭ deran oni ke nĂ 6 n yŭ kŭ bĂao 6 n gbĂna busao. ⁷ A w6a 6 pŭ: T6 6 ma yŭ kŭ kyĂ yŭda m6n supplao, abire m6 ani ma busa mĂg6 de lĂn baadi bĂ. ⁸ Filisitini kŭnan6 sŭ Delilane kŭ kyĂ yŭda kŭ adi kori keroo m6n suppla, akŭ 6 a yŭo. ⁹ A kŭrin6n utena kp6nen, akŭ Delila pŭ Samusine: Samusi! Filisitinin6n ze la dŕee! Akŭ 6 kyĂ pŭn6 k6k6 lĂn bĂ mŭkumukuu bĂ, odi a gbĂna asiri dŕo.

¹⁰ Akŭ Delila pŭne: Nteni ma lalandi ke, nten 6ke tomeneme. N omene sĂ lĂkŭ oni n yŭ nĂ. ¹¹ Akŭ 6 pŭne: T6 6 ma yŭ kŭ bĂ gbŭgiri dufu kŭ odi zŭ keo k6ro, ani ma busa mĂg6 de lĂn baadi bĂ. ¹² Akŭ Delila bĂa pŭi s6 6 a yŭo. A kŭrin6n utena kp6nen, akŭ 6 pŭ: Samusi! Filisitinin6n ze la dŕee! Akŭ Samusi bĂ kŭ 6 d6 a 6aa pŭi k6k6 lĂn buu bĂa bĂ. ¹³ Delila pŭne: Nteni ma lalandi ke ari tera. Nten 6ke tomeneme. N omene sĂ lĂkŭ oni n yŭ nĂ? Akŭ 6 pŭne: T6 n ma mikĂ gbĂna m6n supplan6 kŭ n dĂ 6san n tĂ lĂn g6doo bĂ, t6 n kĂro p6a, mani busa mĂg6 de lĂn baadi bĂ. Delila t6 i a s6, akŭ 6 a mikĂ gbĂna m6n suppla pŭn6 kŭ 6 tĂ lĂn g6doo bĂ ¹⁴ 6 kĂro p6a. Akŭ 6 pŭ: Samusi! Filisitinin6n ze la dŕee! Akŭ 6 vŭ 6 6saa pŭi gĂ 6 w6 kŭ a mikĂo.

¹⁵ Delila 6ra 6 pŭne d6: Ndŭg6 pi 6 yemai, akŭs6 ndŭ ma nĂani keroo? N ma lalandii k6 6 kĂ g6n aak6. Ndi n gbĂna z6k66 asiri omenero. ¹⁶ Len 6dig6 nakaraa le kŭ yĂ pŭi takao lakanaa sari. 6teni a zŭda y6y6ne ari 6 g6e 6 fŭ menaa 6 ye 6 ga. ¹⁷ Akŭ 6 yĂ kŭ 6 kŭ a sw6n 6ne pŭnki sĂ 6 pŭ: G6 dŭ na ma mŭia zikiro, zaakŭ 6 ma ke Luda p6 ŭme. T6 6 ma mŭi b6, ma gbĂna ni bo ma gŭn, mani busa mĂg6 de lĂn baadi bĂ. ¹⁸ Kŭ Delila 6 6 yĂ kŭ 6 kŭ a sw6n 6are pŭnki, akŭ 6 l6gbĂzĂ k6 Filisitini kŭnan6ne 6 pŭ: 6 era 6 su g6n do d6, zaakŭ 6 a sŭnda pŭnki 6mene sĂ. Akŭ 6 6ra 6 sŭ a kŭnaa, 6 andurufuu pŭi kŭna. ¹⁹ Delila t6 i Samusi s6 a gbĂla, akŭ 6 g6gb6 ke sisi. 6 a mikĂ gbĂna m6n suppla pŭn6 b6, akŭ 6 nĂ busanaaa a gbĂna pŭi b6. ²⁰ Delila pŭ: Samusi! Filisitinin6n ze la dŕee! Akŭ 6 vŭ 6ten da 6ni ke lĂn yĂ bĂ 6 a zŭda bom6. 6 dŕ kŭ Dikiri a tonlo. ²¹ Akŭ Filisitinin6 a kŭ, 6 a w6n6 b6bo, akŭ 6 g6e kĂao Gaza. 6 m6got6 kpĂtii kpĂne, akŭ 6 a dĂ 6ten wŭsi l6 kp6siran. ²² A mikĂ pŭi 6ra 6 nĂ kunaa d6 a bonaa gbera.

Samusi ganaa

²³ Filisitini kŭnan6 k6 kĂkara de 6 6 tĂna Dag6ni gbagba, akŭ 6ten p6nna ke 6 pŭ: 6 tĂna 6 ibere Samusi nĂwere 6 6ŭ. ²⁴ Kŭ Filisitinin6 a 6, 6 6 tĂna sĂabu kpĂ 6 pŭ:

6 ibere 6 bŭsuu d6,
6 6 gb6n6 d6d6 dŭgudugu,
akŭ 6 tĂna a nĂwere 6 6ŭ.

²⁵ LĂkŭ 6n p6 k6 nna nĂ, 6 pŭ: 6 Samusi sisi 6 fĂai p6 kewere. Akŭ 6 a b6 kp6siran 6 yĂad6yĂ k6nne.

Kŭ 6 a z6 kp6 gb6gban6 dagura, ²⁶ 6 pŭ kefenna kŭ 6 a 6 kŭnaane: N g6 kŭmao gb6gba kŭ 6 kp6 kŭnan6 sare de mĂ 6 nanaa mĂ gbĂna lea. ²⁷ TĂnakpe pŭi pĂ, g6gb6n6 kŭ n6gb6n6n kŭ gwe kŭ Filisitini kŭnan6 6n pŭnki. Gb6 kŭ 6 kŭ kp6 pŭi musu kĂ gb6n6n wĂa g6ro, kŭ 6 sŭ Samusi fĂai gwa.

²⁸ Samusi w6 k6 Dikiria 6 pŭ: Dikiri Luda, n t6 ma yĂ d6ngu. Luda, n ma gba gbĂna g6n do d6 de mĂ fŭna boo Filisitinin6a ma w6 m6n pla yĂ musu. ²⁹ 6 6 nĂna gb6gba m6n pla kŭ 6 kp6 pŭi kŭna guraguran6a, a 6pla kŭ a doa a 6ze kŭ a doa d6. ³⁰ 6 pŭ: N t6 mĂ ga kŭ Filisitinin6o! 6 kutuu k6, akŭ 6 6 yŭpaa kŭ gbĂnao,

akū kpé pìi gbòro à sì Filisitini kínanɔa kũ gbě kũ ò kú a gũnnɔ ñ pínki. Gbě kũ Samusi ñ dɛdɛ a gagɔɔanɔn dasi de gbě kũ à ñ dɛdɛ gɔɔ kũ à kú kũ wèndiioia.
³¹ A dakūnanɔ kũ a de bedenɔ sù ñ pínki ò a gèè sè ò tàò, akū ò a mira kpàkūsũ kũ a de Manɔa póò, Zɔra kũ Èsetaoluo dagura. À yã gǒgǒ Isarailanɔne ari wè baro.

RUTU

Naomi kù Rutuo

¹ Goro kù yāgōgōrinō ten kí ble Isarailano būsun, nàa gè, akū gōgbē ke bò Betilihamu, Yudano būsun, à gèe à goro pla kè Mōabuno būsun kù a nāno kù a nēgōgbē gbēnon planō. ² Gōgbē pì tón Elimēleki. A nāno tón Naomi. A nēno tón Malonu kù Kilišo. Eflata būsū gbēnoṃe. Ò gèe Mōabuno būsun, akū ò kú gwe. ³ Gwen Naomi zā Elimēleki gān, akū à gō gwe kù a né gbēnon pla pìnno. ⁴ Ò Mōabu nōgbēno sè nono ũ, a do tón Opa, a do sō Rutu. Ò kú gwe lán wèe kuri taka bà, a gberan ⁵ Malonu kù Kilišo gā n̄ pla n̄ pínki, akū Naomi gō gō sari nēno sari.

⁶ Kù à kú Mōabuno būsun gwe, à mà kù Dikiri a gbēno wēnda gwà à n̄ gbá pòble, akū à soru kè à ta kù a né nāno pìnno. ⁷ Akū à fùte gu kù à kunwa à dà zén kù a né nāno pìnno, òten tá Yudano būsun. ⁸ Akū à pì a né nāno pìnno: À era à tá á danō kīnaa. Dikiri gbēke keáre lākū a kè á gō kù ò gānoṃe nà kù makūo. ⁹ Dikiri tó á baadi era à zā ke à vuteki le. Kù à lé zāmma, akū ò sō dō manamana. ¹⁰ Ò pìne: Óni gé kūnwō n gbēno kīnaame. ¹¹ Akū à pì a né gyaano pìnno: À era! Bóyāi áni gé kūmao? Mani era mà nēgōgbēno i de à le à zā kemma dōn yá? ¹² À era à tá! Ma zī kù, mani le mà zā ke doro. Bee tó ma pì mani wé dō zākenaai, akū ma lè ɔkɔsiala ma nēgōgbēno ì kāao, ¹³ áni fō à n̄ dā ari ò ke zōkō yá? Áni fō àgō kun pose n̄ yāi yá? Oi, ma nēno! Dikiri kpe limeneme. Yā kù à á lé pì dí kemene nnaro fá!

¹⁴ Ò era ò nà sō dōa, akū Opa lé zà a zā daa, ama Rutu gí à nàa. ¹⁵ Akū Naomi pìne: N̄ gwa, n gbēndo ten tá a gbēno kù a tānanōi. N̄ era n̄ tá kāao. ¹⁶ Akū Rutu pìne: N̄sun nakarama mà n tó mà táro. Gu kù n gèese pèten, ónigō leeeme. Gu kù n kipan, gwen mani kipan. N gbēno ni gō ma gbēno ũ, n Luda ni gō ma Luda ũ. ¹⁷ Gu kù n gan, gwen mani gan ò ma vī gwe. Ga baasiro pòke ni ó kēkōaro. Tó ma kemma, Dikiri yā kemene pásipāsī. ¹⁸ Kù Naomi è à zèo kù à tá kāaome, adi yāke onē doro.

¹⁹ Akū n̄ pla n̄ pínki ò gèe are ari ò kà Betilihamu. Kù ò kà gwe, wēte wà n̄ yā musu. Gbēno pì: Naomin gwe sō yá? ²⁰ Akū à pìne: Àsungō ma sísi Naomi doro, séde Mara, zaakū Gbānasīndapinkide pōsirayā kemene. ²¹ Ma ge wētea kù póno, akū Dikiri sù kūmao ɔkōri. Bó yā mé à tò áni ma sísi Naomii? Dikiri bò ma kpeṃe, Gbānasīndapinkide pì yā'úmmanaa kpāmai. ²² Lākū Naomi sù kù Mōabuno būsuo nān gwe kù a né nāno Rutu, Mōabu burio. Ò kà Betilihamu goro kù ò nà nagākēnaaame.

2

Rutu dakarena kù Bōazao

¹ Naomi zā Elimēleki be gōgbē ke kun, gbē zōkō aruzekedeme, a tón Bōaza. ² Mōabu nōgbē Rutu pì Naomine: N̄ tó mà gé bura nagā kōno we màgō té gbē kù à ma wēnda gwà kpe. Akū à pì a né gyaano pìne: N̄ gé! ³ Akū à fùte à gèe nagā kōno we bura, àdigō té pókērinō kpe. Akūsō bura kù à gēen pì bi Elimēleki dane Bōaza burame. ⁴ Akū Bōaza bò Betilihamu. Kù à kà gwe, à fō kpà pókērinō a pì: Dikiri gō kù kāáo! Akū ò pìne: Dikiri arubarika dangū! ⁵ Bōaza pì a zīkeri kù à de a pókērinō gwàri ũne: Dí mé à nōkpare direkū vī? ⁶ Akū à wèa à pì: Nōkpare pì bi Mōabu nōgbē kù Naomi bò kāao Mōabuno būsun à sù kāaome.

⁷ À pì mà tó à nagã kōnɔ wɛ pókērinɔ kpɛ, akū àtɛn zĩ kɛ zaa kɔnkɔ. Teran à sù kámma bo fíti kuta gūn.

⁸ Akū Bɔaza gèè à pì Rutunɛ: Ñ ma yã ma. Ñsun gé nagã kōnɔ wɛ bura pānden doro. Ñsun gētewálaro. Ñ gɔ la kū ma nɔgbɛ zĩkerinɔ. ⁹ Ñ wé dɔ zĩ kū òtɛn kea ñgɔ té n kɛ. Ma ò ma kefennanɔnɛ ò su wari dɔmmaro. Tó ími teni n de, ñ gé ñ í kū ò kà orozānɔn mi. ¹⁰ À kùtɛnɛ à mii nàtɛ à pì: À kè dera makū kū buri pānde nɔgbɛn ma ũ, n laakaríi dɔma, akū n yã mana kèmenɛ? ¹¹ Akū Bɔaza wèa à pì: Ò yã kū n kè n zã danɛ n zã ga gbera òmenɛ pínki, lákū n n de kū n dao tò nà kū n bùsuuo, akū n su n vute gbɛ kū n n dɔ yāronɔ té. ¹² Dikiri fīna bonnɛ yã kū n kèe musu. Lákū n su n sɔtɔ Dikiri Isarailanɔ Luda oruu gūn nà, à a fīna bonnɛ manamana. ¹³ Rutu pì: Baa, n yã mana kèmenɛ fá! N ma laakaríi kpàtemɛnɛ, n yã nna ò makū n zĩkeriine, bee kū n zĩkerinɔ doken ma ũro.

¹⁴ Póblegɔɔ Bɔaza pìnɛ: Ñ mɔ ñ pɔ ble la ñgɔ burodi zɔ dòoa. Akū à vùtɛ pókērinɔ sare. Bɔaza póblewɛ kpatanaa kpàa, akū à pɔ blè à kà ari a kpara gò. ¹⁵ Kū à fùtɛ àtɛn gé pɔ kōnɔ wɛ, akū Bɔaza ò kefennanɔnɛ à pì: Bee tó àtɛn pɔ kōnɔ wɛ nagã kū à katena té, àsun wé'i daaro. ¹⁶ À a sà kenɔ bobonɛ nagã gūn à tó à a kōnɔ wɛ. Àsun pataaro.

¹⁷ Akū à pɔ kōnɔ wè ari ɔkɔsi. Kū à zò à a wé bò, à kà toko lé do taka bà. ¹⁸ Kū à sè à tào be, akū à pɔ kū à a kōnɔ wè pìi mò a zã danɛ. À pɔble kpara kū à gò pìi kpàa dɔ. ¹⁹ Akū a zã da a là à pì: Mákpan n pɔ kōnɔ wèn gbāraa? N zĩ kè máa? Luda arubarika da gbɛ kū à laakaríi dɔmman. Akū à gbɛ kū à zĩ kè a bura yã ònɛ à pì: Gbɛ kū ma zĩ kè a bura gbāra tón Bɔaza. ²⁰ Akū Naomi pì: Ma Dikiri sáabu kè! À kpɛ àtɛn gbɛkɛ ke ókōnɔ kū ó bēnenɔnɛ kū ó gbɛ kū ò gànɔ. Akū à èra à pì: Gbɛ pì bi ó danɛ kāni buri mèn domɛ. ²¹ Akū Mɔabu nɔgbɛ Rutu pì: À pimenɛ mà na a zĩkerinɔa ari ò gé pɔ kè ò lákao. ²² Akū Naomi pì a né gyaano pìnɛ: À mana ñ gé kū a nɔgbɛ zĩkerinɔ de òsun wari dɔmma bura pānde gūnlo yāi. ²³ Akū à nà Bɔaza nɔgbɛ zĩkerinɔa. Àdigɔ pɔ kōnɔ wɛ n kɛ ari ò gèè ò nagã kū gbadoo kè ò làka. À kú a zã da beamɛ.

3

Rutu kū Bɔazao zaa pówɛgbɛkia

¹ Naomi pì a né gyaano pìnɛ: À mana mà be wɛtennɛ, gu kū ñni le ñgɔ kunwa aafia. ² Bɔaza kū n kú kú a zĩkerinɔ bi ó danenloo? Àkū mé àtɛn pówɛ gbɛ ɔkɔsiala. ³ Ñ zú o ñ nísi dɔkɔ. Ñ n aso mana da ñ gé pówɛgbɛkia. Ñsun tó à dɔ n kú gwero ari à pɔ blè à í mii à làkao. ⁴ Tó à wùtɛ, ñ gu kū à wùtɛn gwa, ñ gé ñ a biza lé sé ñ wùtɛ a gbá sare. Ani yã kū ñni kɛ onnɛ. ⁵ Akū à pìnɛ: Yã kū n ò pínki, mani kemɛ. ⁶ Akū à gèè pówɛgbɛkia à yã kū a zã da ònɛ pìi kè pínki.

⁷ Bɔaza pɔ blè à í mii, a pɔ kè nna. À gèè à wùtɛ pówɛ tuku sare dire kpa, akū Rutu ɔɔtèi tɛnɛ, à biza gò a gbáa à wùtɛ gwe. ⁸ Lizāndo kū Bɔaza kè gírì, à vù kū io à lítɛ, akū à lè nɔgbɛ mé à wutena a gbá sare. ⁹ Kū à pì, dímeɛ, akū Rutu wèa à pì: N zĩkeri Rutumɛ. Ñ n biza lé kúmala, zaakū ma danɛ kāni kū ani ma bome n ũ. ¹⁰ À pìnɛ: Dikiri arubarika dangú! Gbɛkɛ kū n kè kpɛkpɛ díkīna de a káakupɔla. Ñdi gé kefenna wɛtero, takaside kesɔ aruzekede. ¹¹ Ñsun tó vīna n kūro. Pɔ kū n wé kè pínki, mani kenne, zaakū wɛtɛdenɔn dɔ kū nɔ maname n ũ n pínki. ¹² Yāpuramɛ! N danɛn ma ũ, ama danɛ kāni pānde kun à kāni demala. ¹³ Ñ i la gwāaniala, zia kɔnkɔ tó à ye à n bome, à mana, à n bo. Ama tó adi wero, ma sè kú Dikirio mani n bo. Ñ i la ari gu dɔ.

¹⁴ À wutena a gbá sare gwe ari gudɔ, akū à fùte ari gu gɔ gé kē, zaakū Bɔaza pìne àsun tó gbēke dɔ kū à sù pówegbēkiaro. ¹⁵ À pìne dɔ: Ì n pódangāa poro ñgɔ kūna. Kū à kūna, akū Bɔaza nagā kàne zaka lé suddo à dìne, akū à tao be. ¹⁶ Kū à kà be, à zā da a là à pì: Yā kè deraa? Akū à yā kū gɔgbē pìi kènne òne pínki, ¹⁷ à pì: À ma gba nagā zaka lé suddo díkīname. À pì à mana mà tá ma zā da kia ɔkoriro. ¹⁸ Akū Naomi pì: Ì vute tēne ari ñ yā pì lakana dɔ, zaakū gɔgbē pì ni kámma bo gbāra yā pì lakanaa sariro.

4

Rutu zàkena kū Bɔazao

¹ Bɔaza gēe à vùte wēte bīnilēa, akū à è dane kāni bōri kū à a yā òo pì ten su. Akū à pì: Ma gbē, ñ mɔ ñ vute. ² Akū à wēte gbē zɔkɔnɔ sisi gbēnɔn kuri à pì ò vute. ³ Akū à pì dane kāni kū ani a sura ba pìine: Naomi kū à sù kū Mɔabuno būsuo teni ó vīni Elimeleki bura kpado yā. ⁴ Akū ma è à mana mà a yā onne, de ñ lú ó gbē zɔkɔ kū ò vutena lanɔ wára. Tó ñ ye ñ lúme, ñ lú. Tó ñ ye ñ lú sɔro, ñ omene mà ma, zaakū mɔkɔn mé ñ a luna zé vī. Tó n bakanlo, séde makū mà lú. Akū gɔgbē pìi pì: Mani lú. ⁵ Akū Bɔaza pì: Tó n bura pìi lù Naomi kū Mɔabu nɔgbē Rutuoa, ñni gbē kū à gà gyaanɔ le dɔ, de a tó le à gɔ a túbia. ⁶ Akū dane kāni bōrii pìi pì: Tó len à de le, mani lúro, de màsun ma zīda túbi yakaro yāi. Ì n pò lú, zaakū mani fɔ mà lúro. ⁷ Isarailanɔ būsun yā tó gbē ten bura lú ke tó àteni a lilin ke, tó àten yā mì láka, àdi a kyate gbá do bo à kpá gbēame yā pì lakana sèeda ũ Isarailanɔne. ⁸ Kū dane kāni bōrii pìi pì Bɔazane à lú, akū à a kyate bò à kpà Bɔazaa. ⁹ Akū Bɔaza pì gbē zɔkɔ pìnɔne kū gbē kparanɔ ñ pínki: Ákɔnɔme sèedadenɔ ũ gbāra, kū ma Elimeleki kū Malonuo kū Kilišo pónɔ lù Naomia pínki. ¹⁰ Akū ma Malonu gyaanɔ Rutu, Mɔabu nɔgbē lè nɔ ũ dɔ, de gbē kū à gàa pì tó le àgɔ kú a túbia, de a tó sún ga a gbēnɔ té ke a wēte díkīna gūnlo. Ákɔnɔme yā pìi sèedadenɔ ũ gbāra.

¹¹ Akū gbē zɔkɔ pìnɔ kū gbē kū ò kú gānu gūnnɔ pì ñ pínki: Ókɔnɔme sèedadenɔ ũ. Dikiri tó nɔgbē kū àten gē n ɔnn pì gɔ lán Rahila kū Leao bà, kū ò Isarailanɔ buri kè. Ani tó ñ gbāna kū Eflata būsun ñ tó bo Betilihamu. ¹² Dikiri tó buri kū ani kpámma kū nɔgbē pìionɔ gɔ lán Perezzi kū Tama ì Yudanee burinɔ bà.

Dauda buri bozirɛ

¹³ Akū Bɔaza Rutu sè nɔ ũ. À wùte kāao, akū Dikiri tò à nò sɔ, akū à né ì gɔgbē ũ. ¹⁴ Akū nɔgbēnɔ pì Naomine: O Dikiri sáabu kè, àdi n tó buri sari gbāraro. Luda tó né pì tó bo Isarailanɔ té. ¹⁵ Ani n laakari kpátenne, ani n gwa n zīkūnaa gūn, zaakū n né gyaanɔ kū à yenyī mé à a ìnne, akūsɔ à mananne de négɔgbē gbēnɔn supplanɔla. ¹⁶ Akū Naomi né pìi sè à kpà a kùla à gɔ a gwàri ũ. ¹⁷ Akū nɔgbē kū ò kú gwenɔ pì: Ò négɔgbē ì Naomine. Akū ò tó kpàne Ɔbedi. Àkūme Yese de, Dauda dizi ũ.

¹⁸ Perezzi burinɔ tón dí:

Perezzi mé à Ezerɔnu ì,

¹⁹ Ezerɔnu Ramu ì, Ramu Aminadabu ì,

²⁰ Aminadabu Nasɔ ì, Nasɔ Salamɔ ì,

²¹ Salamɔ Bɔaza ì, Bɔaza Ɔbedi ì,

²² Ɔbedi Yese ì, akū Yese Dauda ì.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samueli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kù Daudao 16:1-31:13

Elekana kù a gbēnɔ

¹ Gōgbē ke kù Rama, Eflaimu bùsu gusīsīden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu nème. Eflaimu buri kù òdi pì Zufu pì mé à Tohu ì, akù Tohu Eliu ì, akù Eliu Yeroamu pì ì. ² Elekana nɔnɔ vī mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nénɔ vī, Ana sō à né vīro. ³ Wè kù wèeo gōgbē pì dì bo a wète gūn à gé donyī ke Dikiri Žikaridene zaa Silo à sa oa. Eli négōgbē mèn planɔ Ōfini kù Fineasio kù gwe Dikiri gbàgbarino ũ. ⁴ Gɔɔ kù Elekana sa ò, àdi a nòbo kpá a nanɔ Peninaa kù a négōgbēnɔ kù a nénɔgbēnɔ n pínki, ⁵ akù àdi a leu pla kpá Ana kù à yei yái, bee kù Dikiri à kè para ũ. ⁶ A gōba pì sō, àdigō a fobo a parakena yái, de à a nèse futene. ⁷ Len àdigō kene le wè kù wèeo. Tó Ana gèe Dikiri kpé gūn, a gōba pì dì a fobo, akù àdi sɔ do ari à fua à pò ble. ⁸ Akù a zā dì a lá: Ana, bó mé à n le, nten sɔ do, nídi pò bleroo? À kè dera n nèse yàkaa? Má denne négōgbē mèn kurilaroo?

⁹ Žikea kù ò kù Silo, ò pò blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélelea, akù Ana fùte ¹⁰ kù nèseyakana zōkōo, à wé kè Dikiria kù sɔdo manamana. ¹¹ Akù à lé kè Dikiria à pì: Dikiri Žikaride, n tó makù n zòbleri yā dɔngu! N ma wènda gwa! Tó ma yā dí sānguro, akūsō n ma gba négōgbē, mani a kpámma n pò ũ ari a wèndi lén, gē ni na a mīia zikiro. ¹² Kù a wékēna Dikiriaa pì ten lákaro, akù Eli teni a lé gwa tíi. ¹³ Ana ten adua pì ke a swèe gūn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā ò à bò a lén gbēke mào. Eli ten da wè teni a demē, ¹⁴ akù à pìne: Wè nigō n de ari bɔremē? N mī kē wēa. ¹⁵ Akù Ana wèa à pì: Adi ke lenlo Baa! Nōgbē pɔsiraden ma ũ, mádi wè ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā'ummanano o Dikirinē. ¹⁶ Nsun makù n zòbleri dite nōgbē pā ũro. Ma nèse yakana kù ma kunna bídi gūnwō mé à tò maten wé ke la ari tera. ¹⁷ Akù Eli pìne: N tá aafia. Isarailano Luda n gba pò kù n wé kèaa. ¹⁸ Akù Ana pì: N tó makù n zòbleri yā kángu. Akù à tà à pò blè a ānn wère.

Samueli inaa

¹⁹ Kù gu dō, ò fùte kɔnkɔkɔnɔ ò gèe ò donyī kè Dikirinē. Akù ò era ò tà n wètea Rama. Kù Elekana wùte kù a nanɔ Ana, a yā dō Dikirigu. ²⁰ Gɔɔ birean à nò sī à né ì gōgbē ũ, akù à tó kpàne Samueli, zaakù à pì: Ma a wé kè Dikiriamē.

²¹ Akù Elekana fùte kù a bedeno n pínki, ò era ò gèe sa kù òdi ò wè kù wèeo o Dikiria, ò lé kù ò gbène fīna bo. ²² Ama Ana dí géro. À pì a zāne: Tó né pì kè, akù mani gé a mɔ Dikirinē, anigō kù gwe gɔɔ sīnda pínki. ²³ Akù a zā pìne: Lákù à kenne mana nà n ke. N mena ari à kē. Dikiri tó yā pì ke. Akù nōgbē pì a né gwà ari à gèe à kèo.

²⁴ Kù à kè, akù à a sè à gèe kāao Dikiri kpén Silo kù zùsa wè aakōo kù wísitio konko do kù sèwèo tūru do. Né pì kè kefenna ũ. ²⁵ Kù ò zùsaa pì kùtu kpà, akù ò gèe kù né pìo Eli kīnaa. ²⁶ Akù Ana pìne: Baa, n gaafara kemene! Kù n kunnao makūme nōgbē kù à ze la maten wé ke Dikiria n wára ũ. ²⁷ Né díkīnan ma wé kè Dikiria, akù à ma gba pò kù ma gbèkaaa pì. ²⁸ Abire yāin ma su a kpá Dikiria, de àgō kun a pò ũ ari a wèndi lén. Akù ò donyī kè Dikirinē gwe.

2

Ana aduakɛnaa
(Luk 1:46-55)

- ¹ Akū Ana aduaa kè à pì:
Ma nèse ten yáa dɔ Dikiria,
ma mì dana ía Dikiri yái.
Maten woo ke ma iberenɔa,
ma pɔ kè nna, kū à ma sura bà.
- ² Gbēke kú adona lán Dikiri bàro,
gbēke kun lán a bàro,
gbèsi ke kun lán ó Luda bàro.
- ³ Àsun yā bɔte kū yɔnkɔoro,
àsun tó zīda bina yā bo á lénlo,
zaakū Dikiri Ludame yādōri ũ,
àkū mé àdi ó yākenanɔ yɔ à gwa.
- ⁴ Gōsa gbānanɔ sá è'ε,
ama gbē funanɔ gbāna asa dò n pi.
- ⁵ Gbē kāna ten a zīda aya ke poble yái,
ama nà ten gbē kū àteni a de yā de doro.
Para né ì mèn suppla,
ama nédasi'irii gō wēnda.
- ⁶ Dikiri mé àdi tó gbē ga,
akūsō àdi tó gbē gō kun.
Àkū mé àdi tó gbē gē būsuu gūn,
akūsō àdi gè vu.
- ⁷ Dikiri mé àdi su kū takasio kū kunna nnao,
àdi ɔ tō gbēkenɔa, àdi gbēkenɔ sé lei.
- ⁸ Àdi wēndadenɔ bo būsutitin,
àdi takasidenɔ bo tuburan.
Àdi n vute gu dokōnɔ kū kínenɔ,
àdi tó ò kpata ble kū gakurio.
Zaakū zīte pétekinɔ bi Dikiri pómé,
akū à andunia kàtea.
- ⁹ Àdi a gbēnɔ gbápeteki dākpāñne,
àdi yāvānikerinɔ dúgu zō gusiran.
Gbēke ni fō à ɔsi ne kū a zīda gbānaoro.
- ¹⁰ Dikiri ni a iberenɔ ú ló,
ani pata a iberenɔa zaa musu,
ani yākpate ke kūñwo ari andunia lézekia.
Ani kína kū à kàa gba gbāna,
ani gbē kū à sèe pìi mì da ía.
- ¹¹ Akū Elekana tà a be wētea Rama, akū négōgbē pìi gō, àten zī ke Dikirine kū sa'ori Elio.

Eli négōgbēnɔ

- ¹² Eli négōgbēnɔ bi né pāsīnɔmε, òdi Dikiri daro. ¹³ Yā kū sa'orii pìnɔ dì keñnen dí. Tó gbē sa ò, gɔɔ kū àten nòbɔ pì fùfu ke, sa'ori ìba ke dì su kū saka gāne aakōdeo kūna. ¹⁴ Akū àdi sí ta gūn ke oro ke mò'oro, akū sa'ori dì pó kū saka pìi bòo sé a pó ũ pínki. Len òdi ke Isaraila kū ò sù Silonɔne le n pínki. ¹⁵ Bee ari ògō gé nòbɔ kpá téa a nísí láka, sa'ori ìba ke dì su à pi gbē kū à sa òo pìine: N nòbɔ kpá sa'oria à kpá téa, zaakū ani we à nòbɔ fùfukena símmaro, sé a búsu. ¹⁶ Tó

gbē pìi pìne áni nòbò kpá téa gĩa a nísi láka, gbasa pò kù à yei à sé sà, akù ìbaa pìi dī pi: Oi! Ñ kpáma gòno! Tó n gi, mani bo kù gbānao. ¹⁷ Kefenna pìno durunna zòkò Dikirine manamana, zaakù òteni a sa'onobò gya bome.

¹⁸ Négògbē Samueli sò àdigò zī ke Dikirine kù uta lokommao dana. ¹⁹ A da dī uta gyaba fítinna zòne. Tó àten su sa o kù a zāo wè kù wèeo, akù àdi suone. ²⁰ Eli dī sa mana o Elekanane kù a nò pìio à pi: Dikiri n gba né dò kù n nò pìio, né kù à a wé kè akù à kpà Dikiriaa pìi gēne ũ. Akù òdi tá n bea. ²¹ Akù Dikiri arubarikaa dà Anane, à èra à né ì mèn sòoro, gògbē aakò, nògbē pla. Négògbē Samueli sò àten zòkò kù Dikiri oī.

²² Eli zī kù yúkuyuku, à yā kù a nénò ten ke Isarailanone mà pínki kù lākù òdi wúte kù nògbē kù òdigò zī ke dakareki kuta kpéleleano nà. ²³ Akù à n lá à pi: Bó mé à tò áten yā ke lee? Ma mà gbē sīnda pínki teni á yāvānikena o. ²⁴ Àsun ke lero ma nénò! Baaru kù ma mà kù àten dagula Dikiri gbēno té pì manaro. ²⁵ Tó gbē durunna kè a gbédakené, Luda ni a yā gògò, ama tó gbē durunna kè Dikirine, dí mé ani kúte keneé? Akù ò gi n de yā mai, zaakù Dikiri zè kù n dedena yāome. ²⁶ Négògbē Samueli sò, àten zòkò kù àten kara. Àdigò nna kù Dikirio kù gbē sīnda pínki.

Àlesi bène dōna Eli bedena

²⁷ Akù Luda gbēke sù à pì Eline: Dikiri pì, goro kù n dizi Haruna bedeno ten zò ble Firi'aunane zaa Misila, a bo a summa tētētē, ²⁸ Isaraila burino té pínki n dizi Harunan a sè a gbàgbari ũ. Akù à a gbagba, à turaretiti kàare tén kù sa'o'utao dana. Dikiri pì, a sa'opo kù Isarailano dī kpáta kpà a burinōa pínki. ²⁹ Dikiri pì, bó mé à tò adì a sa'ona nòbò zò kù gbáo kù gba kù a dīte ò suoare a kpé gūnwoo? À pì, bóyāi ndi n nénò dīte deala, akù áten mè kpá kù a gbē Isarailano sa'ona nòbò manaoo? ³⁰ Abire yāi Dikiri Isarailano Luda pì, a dīte yā n burino kù n dizi burino mé ògò a gbagba ari goro sīnda pínki, ama tera adì we abirekūi doro. À pì, gbē kù à a kpe tàn áni bèere líne, gbē kù à a gya bò áni ke pò ũro. ³¹ Ñ ma! À pì, goroke ni su, áni n be gbāna símma kù n de be pò. Mare zī ke nigò kù n onn doro. ³² Ñni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa pisi Isarailano n pínki, mare zī ke nigò kù n onnlo ari goro sīnda pínki. ³³ N ondeno ni gaga zégbān n pínki. N gbē kù adì a bo a gbagbazī gūnlo ni tó n wé bobo kù sòdò, n pò ni sira kù. ³⁴ N né gbēnon pla Òfini kù Fineasio ni gaga goro dokòno zī n pínki. Abirekù nigò denne sèda ũ kù yā kù a ò ni ke pínki. ³⁵ Dikiri pì, áni gbē sé sa'ori náanide ũ, ani a poyenyina ke lākù á yei nà. Áni a burino gba gbāna gínjin, anigò zī ke kína kù áni káne ari goro sīnda pínki. ³⁶ N burì kù ò gòno ni su ò kúte kene ogo ke burodi yāi ò pi: Ñ sa'ori zī ke dawere ò ke, de ò pò fítinna le ògò ble.

3

Dikiri lézuna Samueli

¹ Négògbē Samueli ten zī ke Dikirine Eli oī. Goro birea Dikiri yā dī su gbēa likalikaro, akù wégupu'ena kun dasiro. ² Zíkea Eli wutena a wútekia. A wé būsà, àten gu e manamana doro. ³ Samueli wutena Dikiri kpén, gu kù Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro. ⁴ Akù Dikiri lé zù Samueli. À wèa à pi: Makù dí! ⁵ Akù à bàa lè à gèe Eli kīnaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akù à pìne: Madi lé zunyiro. Ñ gé wúte. Akù à èra à gèe à wúte. ⁶ Dikiri èra à lé zù dò, akù à èra à gèe Eli kīnaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akù à pi: Ma né, mádi lé zunyiro. Ñ gé wúte. ⁷ Samueli sò à Dikiri dō gīaro, Dikiri yā dí sua yā kòro. ⁸ Dikiri èra à lé zù a gèn aakòde, akù à fùte à gèe Eli kīnaa dò à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akù

Eli dɔ̀ sà kù Dikiri mé àten lé zu kefenna pìii. ⁹ Akù à pìne: Ñ gé wùte. Tó à lé zùnyĩ sà, ñ pi: Ñ yā o Dikiri, n zòbleri sã dɔ. Akù Samueli gèe à wùte a wùtekiã.

¹⁰ Dikiri sù à zè gwe, à lé zùì lákù à kè yā nà à pì: Samueli! Samueli! Akù Samueli pì: Ñ yā o Dikiri, makù n zòbleri ma sã dɔ. ¹¹ Akù Dikiri pìne: Ñ ma! Mani yā ke Isarailanɔ té, gbè kù à a baaru ma ni keke à sã wēmε. ¹² Gɔɔ birea mani àlesi kù ma dɔ Eli bedenɔa ke pínki zaa a naanaa ari a midenaaa. ¹³ Ma pìne mani tó yā gɔ wí a bedenɔ musu ari gɔɔ sɪnda pínki yā vāni kù à a yā dɔ yāi. A nénɔ ñ zɪda kpe bò, akù adi gínεro. ¹⁴ Abire yāi ma la dà Eli bedenɔ yā musu ma pì: Sa'ona ke gbadana ni Eli bedenɔ taari kēm̄ma zikiro.

¹⁵ Samueli wùte ari gu dɔ, akù à Dikiri kpé gbànɔ wèwē. À wégupu kù à è ona Eline vīna vī. ¹⁶ Akù Eli a sɪsi à pì: Samueli ma né! À wèa à pì: Makù dí! ¹⁷ Akù à a là à pì: À pìnne deraa? Ñsun yā pì utemεnεro. Tó n yā kù à ònne ke utemεne, Luda yā kenne pāsɪpāsɪ. ¹⁸ Akù Samueli yā pìi bàbane pínki, adi a ke utenεro. Akù Eli pì: Dikirime a ũ. Lákù à kène mana nà à ke.

¹⁹ Samueli ten zɔkɔ kù, akùsɔ Dikiri kú kãao. Adi tó yā kù à òo lète pãro. ²⁰ Akù Isaraila kù ò kú zaa Dã ari Besεbanɔ dɔ ñ pínki sà kù Samueli bi Dikiri annabiime yãpura. ²¹ Dikiri dīgɔ bo àgɔ su Samuelia Silo, gu kù à a zɪda m̀nen káaku. Àdi yā onε, akù Isarailanɔ teni a yā ma ñ pínki.

4

Filisitininɔ Dikiri àkpati sinaa

¹ Isarailanɔ b̀te ò gèe Filisitininɔa kù z̀io. Ò bùraa kàte Ebeneza, Filisitininɔ sɔ, Afeki. ² Filisitininɔ z̀'ɔ p̀oro ò gèeɔ Isarailanɔa. Kù z̀ì gbãna kù, akù Filisitininɔ Isarailanɔ blè ò ñ dede z̀ìlan gwe lán gbēnɔn wàa baro taka bà. ³ Kù Isarailanɔ sù ñ bùran, ñ gbè zɔkɔnɔ pì: Bóyāi Dikiri tò Filisitininɔ ó blé kù z̀io gbãraa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna kùoo àkpati sé Silo ò suo àgɔ kú kùoo, de àgɔ ó bo ó iberenɔ ɔ. ⁴ Akù ò gbēnɔ z̀ì Silo ò gèe ò Dikiri bàka kunna kùñwo àkpatii sè ò sùo. Àkùme Dikiri Z̀ìkaride kiblegba ũ kerubunɔ dagura. Eli né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasio kú kù àkpatii p̀io gwe. ⁵ Kù ò kao Isarailanɔ bùran, ò fùte kù p̀onna wikio ñ pínki ari z̀ite ỳgã. ⁶ Kù Filisitininɔ wiki p̀ii mà, ò pì: Bó wiki gbãna mé à dɔ Eberunɔ bùran lεε? Kù ò dɔ Dikiri àkpati mé à k̀pa ñ bùran, ⁷ vīna ñ kù ò pì: Tãna ke k̀pa ñ bùramme. Yā g̀i kùoo sà! Yā dí taka dí ke zikiro. ⁸ Yā g̀i kùoo! Dí mé ani ó bo tãna gbãnade p̀ino ɔi? Tãna p̀ino mé ò yā g̀ate Misilanɔne gbáranan. ⁹ Ókɔnɔ Filisitininɔ ò swè dite ò gɔgbèke ke. Tó ódi ke lero, óni zò ble Eberunɔne lákù òten blewεε nà. Ò gɔgbèke ke ò z̀ì ká kùñwo.

¹⁰ Akù Filisitininɔ fùte Isarailanɔa kù z̀io ò ñ fu, akù ñ baadi bàa lè ò tà be, zaakù ñ dedenaa kè dasi. Filisitininɔ ñ gbè kù ò té gèsenɔ dede gbēnɔn d̀bu baraakuri. ¹¹ Ò Luda àkpatii s̀, akù ò Eli né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasio d̀de.

¹² Biliaminu buri gbèke b̀ z̀ìlan à bàa lè à gèe Silo z̀ì p̀ia. À a p̀okasanɔ gà à k̀kè à bùsuu kù a m̀ia. ¹³ Kù à kà, à Eli lè vutena gbàaa zé sare, àten gu d̀kpã, zaakù a laakari kpatenaro Luda àkpati yāi. Kù gbè p̀ii gè wèten, à baaru kpà wètedenɔne, akù òten ɔɔ dɔ ñ pínki. ¹⁴ Kù Eli wiki p̀ii mà à pì: Zuka dí b̀ máa? Akù gbè p̀ii kè likalika à gé onε. ¹⁵ Eli z̀ì kù à kà wè basɔro plansari, a wé g̀ò d̀adãa, adi gu e doro. ¹⁶ Akù gbè p̀ii pìne: Teran ma bo z̀ìlan, ma bo zaa gwe kù bàao gbárame. Akù Eli a là à pì: Bó mé à kè gwee, ma gbè? ¹⁷ Baarukparii p̀ii wèa à pì: Isarailanɔ bàa lè Filisitininɔne, akù Filisitininɔ ñ dede dasidasi. N né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasio gà dɔ. Ò Luda àkpatii s̀m̄ma dɔ. ¹⁸ Kù à Luda

àkpati yā ò, Eli bò a gbàaa à lète kpèdangara wēte bīnile sare, akū a wakaa è à gā, zaakū à zī kù, akūsō gbē kāname. À dò Isarailanōne are ari wè bupla.

¹⁹ Eli né Fineasi nanō nòsina, à kà né'ina. Kū à Luda àkpati sina baaruu mà kū a zā de ganaao kū a zā ganaao, akū à kùte à né ì, zaakū nòwāwā fùtea. ²⁰ Kū àten gbāsī lé, gbē kū ò a kūkūnanō pìne: Ìsun tó vīna n kūro, zaakū n né ì gōgbē ū. Ama adi weñmaro, adi n yā daro. ²¹ Akū à tó kpà né pìine Ikabodu à pì: Isarailanō gakuri kòò è. Zaakū ò Luda àkpatii sīmma, akūsō a zā de kū a zāo gāga dō. ²² À pì: Isarailanō gakuri kòò è, zaakū ò Luda àkpatii sīmma.

5

Luda àkpati kunna Filisitininō kīnaa

¹ Kū Filisitininō Luda àkpatii sī, ò bòo Ebeneza ò tào Asadōdi. ² Akū ò gēo n tāna Dagō kpén ò dìte a sare. ³ Kū gu dō, Asadōdidenō fùte kōnkōkōnkō, akū ò è Dagō lète zīte a gbērea Dikiri àkpati are. Akū ò Dagō sè ò vùte a gbèn. ⁴ Kū gu dō dō, ò fùte kōnkōkōnkō, akū ò è Dagō lète zīte a gbērea dō Dikiri àkpati are. A mì kū a ònō wòwokōa katena kpélele gbīia. A gbān mé à gō dìtena ado. ⁵ Abire yāi Dagō gbàgbarinō kū gbē kū òten gē a kpén Asadōdinō dì gèse péte a kpé kpélele gbīiaro ari kū a gbārao.

⁶ Dikiri ò tō Asadōdidenō a n ásarū kè à gbènnā kàngu, Asadōdi kū a lakutunō pínki. ⁷ Kū Asadōdidenō è le, ò pì: Isarailanō tāna àkpati ni le agō kú kúoo la doro, zaakū àten ò tōwá kú ó tāna Dagō pāsīpāsī. ⁸ Akū ò gbēnō zī ò n kīnanō kākara n pínki, akū ò n lā ò pì: Deran óni ke nà kū Isarailanō tāna àkpatiioo? Akū ò pì: Ò géo Gata. Akū ò gēeo.

⁹ Kū ò kào gwe, Dikiri ò tō wēte gwe denōa dō, akū wēte pìi wā. Dikiri gagagyā kàngu, gbènnā dànlā n pínki né fíti gbē zōkō. ¹⁰ Akū ò gēe kū Luda àkpatii pìio Ekerōnu. Kū òten gēo, wētepidenō wiki lè ò pì: Ò gēwái kū Isarailanō tāna àkpatiio, de ò ó dede ó buriame. ¹¹ Akū ò gbēnō zī ò n kīnanō kākara n pínki ò pìine: À Isarailanō tāna àkpati sé à tào a gbèn, de àsun ó dede ó buriaro. Zaakū gaga tò wēte pìi wā, Luda ò tōmma gwe manamana. ¹² Gbènnā kà gbē kū odi garonōgu, akū wētepidenō wiki kà ludambe.

6

Erana kū àkpatiio Isarailanō būsūn

¹ Dikiri àkpati kú Filisitininō būsūn ari mō suppla, ² akū ò sa'orinō kū māsokerinō kākara ò n lā ò pì: Deran óni ke nà kū Dikiri àkpatiioo? À owere lākū óni ke nà ò tào a gbèn. ³ Akū ò wèmma ò pì: Tó áten tá kū Isarailanō tāna àkpatiio, àsun tào koriro. À a gba pó á taari yāi, áni aafia le, áni yā kū à tò adi ò goáwaro dō. ⁴ Akū ò n lā ò pì: Bón óni a gba ò tào ó taari yāii? Ò wèmma ò pì: À wura pi lán gbènnā bà mèn sōoro kū ēnenō dō mèn sōoro á kīnanō dasi lén, zaakū gyā dokōnō pì á lé kū á kīnanō á pínki. ⁵ À á gbènnānō taka pi kū ēne kū òteni ó būsū yaka takanō, à Isarailanō tāna kpe tao. Ke ani ò gowá kú ó tānanō kú ó būsūuo gwēe? ⁶ Bóyái á ye à sāgbāna ke lākū Misilanō kú Firi'aunao kè nāa? Kū à n wé tã ari ò Isarailanō gbàre ò tà, a yā dí dōáguroo? ⁷ Tera sà à gé à zùgo dufu ke, à su kū zù nérande mèn pla kū òdi gbāngo dañne yaronō. À gó pì dōmma, à n né kú ò tényīnō kēmma à tá kūñwo n karāa gūn. ⁸ À Dikiri àkpati sé à da gó pìi gūn, à wura pó kú áten kpázā á taari yāinō ká batan à dite àkpatii pìi sare, à zùnō ká zén ò géo ⁹ agō gwa. Tó àkpatii pì a būsū zé sè àten gé Besemesi

kpa, àkū mé à kisira zōkō pì zìwá. Tó adi sète gwe sōro, ónigō dō kū àkū mé à ɔ tōwáro, yā mé à sù le.

¹⁰ Akū ò kè le, ò gó dō zù nérande mèn planɔ ò n nénɔ kà kara gūn, ¹¹ akū ò Dikiri àkpatii dà gó pì gūn kū bata kū wura ēnenɔ kū gbènnà takanɔn kú a gūnwò. ¹² Akū zùu pìnɔ zé sè sūsu ò arɛ dɔ Bɛsɛmɛsi zéa, òtɛn gé òtɛn ɔɔ dɔ, odi lité ɔplai ke ɔzeiro. Filisitini kɔnanɔ té n kpe ari Bɛsɛmɛsi b̀usu lén.

¹³ Bɛsɛmɛsidenɔ ten p̀wɛ kɛkɛ guvuten. Kū ò wé sè musu, ò àkpatii p̀i è, akū n p̀ò kè nna kū a enaa. ¹⁴⁻¹⁵ Kū gó p̀i kà Bɛsɛmɛsi gbē Yɔsua búgbɛɛa, akū à zè gbè gbèntē sara gwe. Akū Levinɔ Dikiri àkpatii p̀i b̀ò kū bata kū wura p̀onɔn kú a gūnwò, ò kàtɛ gbè gbèntē p̀ia. Akū Bɛsɛmɛsidenɔ gó p̀i lí z̀z̀k̀rɛ yàka ũ, ò sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò Dikiria kū zùu pìnɔ. Zì p̀ia ò sa'opɔ kū òdi ká tén à té kúnɔ ò Dikiria kū sa'opɔ p̀andenɔ. ¹⁶ Filisitini kina gbènnɔn s̀oronɔ yā p̀i è, akū ò èra ò tà Ekerɔnu zì p̀ia. ¹⁷ Wura gbènnà kū Filisitininɔ kpāzā Dikirinɛ n taari yāinɔn dí: Asadɔdi p̀ó do, Gaza p̀ó do, Asakɛlɔni p̀ó do, Gata p̀ó do, Ekerɔnu p̀ó do. ¹⁸ Wura ēnenɔ kun dɔ Filisitini wéra pìnɔ dasi lén, n kina gbènnɔn s̀oronɔ p̀ó ũ. N wéra b̀inide pìnɔ baadi kū a lakutunɔ. Gbè gbèntē kū ò Dikiri àkpatii d̀itɛa Bɛsɛmɛsi gbē Yɔsua búgbɛɛaa p̀ime sèeda ũ ari kū a gbārao. ¹⁹ Akū Dikiri Bɛsɛmɛside kenɔ d̀ɛdɛ, kū ò a àkpatii gūn gwà yāi. À n d̀ɛdɛ gbènnɔn baaakō akurimɛ, akū ò wēnda ɔɔ d̀ò, kū Dikiri kakatɛ z̀k̀k̀ò kpànyī yāi. ²⁰ Akū Bɛsɛmɛsidenɔ p̀i: Dí mé ani f̀ò à zɛ Dikiri Luda kū à kú adona p̀i arɛɛ? Óni àkpatii p̀i kpāzā d̀inɔ kina sàa? ²¹ Akū ò gbènnɔ zì Kiriayarimudenɔa ò p̀i: Filisitininɔ sù kú Dikiri àkpatii. À m̀ò à sé à táo á kina.

7

Samueli dona Isarailanɛ arɛ

¹ Akū Kiriayarimudenɔ sù ò Dikiri àkpatii p̀i sè ò tào Abinadabu bea s̀is̀i musu. Akū ò a né Eleaza d̀itɛ a d̀akpāri ũ. ² Àkpatii p̀i kú Kiriayarimu à g̀i kè, à kè gwe wè baro.

Isarailanɔ ten wiki lé Dikiria n p̀inki, òteni a ki wɛtɛ. ³ Akū Samueli p̀i Isarailanɛ n p̀inki: Tó a arɛ d̀ò Dikiria kū nèse mèn doo, à buri z̀itɔnɔ tãnanɔ kū Asatorɛnɔ b̀tɛ á té, à á z̀ida kpá Dikiria àg̀ò doi ado, ani á bo Filisitininɔ ɔi. ⁴ Akū Isarailanɔ Baalinɔ kú Asatorɛnɔ b̀tɛ n té, òtɛn do Dikirii ado.

⁵ Akū Samueli p̀i: Ákōnɔ Isarailanɔ à kō kakara Mizipa á p̀inki, mani kúte kɛáre Dikirinɛ. ⁶ Kū ò kō kàkara gwe, akū ò í tò ò kòtɛ Dikiri arɛ. Zì bira ò lé ỳi ò p̀i: O durunna kè Dikirinɛ. Akū Samueli yā g̀òg̀ò Isarailanɛ Mizipa gwe.

⁷ Kū Filisitininɔ mà Isarailanɔ kō kàkara Mizipa, akū n kɔnanɔ g̀è lɛtɛm̀ma. Kū Isarailanɔ mà, v̀ina n kū, ⁸ akū ò ò Samuelinɛ: Ǹsung̀ò ỳitɛnaro! Ǹ wiki lé Dikiri ó Ludaa de à ó sí Filisitininɔa. ⁹ Akū Samueli sãne ỳomiri sè à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kū ò Dikiria, akū à wiki lèa Isarailanɛ. Akū Dikiri sì kãao. ¹⁰ Kū Samueli ten sa p̀i o, Filisitininɔ ten su Isarailanɔa kú z̀iio. Zì bira Dikiri tò legū gbãna p̀ata Filisitininɔa. Swèè k̀éngu ò lèk̀sa, akū Isarailanɔ n ásarú kè. ¹¹ Kū Isarailanɔ b̀tɛ Mizipa ò p̀è Filisitininɔa, ò n d̀ɛdɛ ò n kpá ari Bɛtɛka. ¹² Akū Samueli gbèe p̀ɛtɛ Mizipa kú Senio dagura à t̀ó kpàne Ebɛnɛza, zaakū à p̀i: Dikiri mé à kpàwái ari o ka la.

¹³ Len ò Filisitininɔ f̀ù le, akū odi f̀ò ò èra ò s̀um̀ma kú z̀iio n b̀usun doro. Dikiri ɔ t̀ò Filisitininɔa ari Samueli kunna g̀orɔ zakan. ¹⁴ Wètɛ kú Filisitininɔ s̀i Isarailanɔa yãnɔ èra à g̀ò n p̀ó ũ zaa Ekerɔnu ari à g̀è pé Gataa. Isarailanɔ

wěte pìno kù n b̀usunɔ s̀i Filisitininɔa p̀inki. Isarailanɔ kù Amɔrinɔ s̀ɔ ò kù kù k̀ɔo ỳakete sari.

¹⁵ Samueli bi Isarailanɔ don'aredeme ari a kunna gɔrɔ zakan. ¹⁶ Wè kù wèeɔ àdigɔ gé Beteli kù Giligalao kù Mizipao, àdi ỳa g̀ɔg̀ɔ Isarailanɔne wète p̀ino g̀un. ¹⁷ Akù àdi era à tá Rama, zaakù a ben gwe. Àdi ỳa g̀ɔg̀ɔ Isarailanɔne gwe dɔ. Gwen à Dikiri gbagbaki bòn.

8

Isarailanɔ k̀ina gbekanaa

¹ Kù Samueli z̀i kù, à a ǹenɔ d̀ite Isarailanɔne don'aredenɔ ù. ² A daudu t̀on Yoeli, a plade Abia. M̀ɔk̀onɔ mé òdi ỳa g̀ɔg̀ɔnne Beseba. ³ Ama a né p̀ino dí té a ágbairo. Ɖgɔỳa n swèè blè, òdi gusaregba sí, òdi ỳa g̀ɔg̀ɔ a zéaro. ⁴ Akù Isaraila gbè z̀ɔk̀onɔ k̀ɔ k̀akara, ò gèe ò Samueli lè Rama ⁵ ò p̀i: Ǹ gwa, n z̀i kù, akù n ǹenɔn té n ágbairo. Ǹ k̀ina d̀itewere sà de àg̀ɔ de ó don'arede ù, lán buri s̀inda p̀inki a p̀ó v̀i nà. ⁶ Kù ò p̀i à k̀ina k̀áinne àg̀ɔ de n don'arede ù, ỳa p̀i dí ke Samueline nnaro, akù à wé kè Dikiria. ⁷ Akù Dikiri p̀i Samueline: Ǹ gbè p̀ino ỳa ma, zaakù m̀ɔk̀omme ò g̀inỳiɔ. Makùme ò g̀imai de m̀asun kí bleńmaro ỳai. ⁸ Lákù òten ke nà zaa gɔrɔ kù ma n bote Misila ari gbàra, ò p̀a kpàmai ò dò t̀ananɔi, len òten kenne le dɔ. ⁹ Ǹ n ỳa ma sà, n lé darńma n tó òg̀ɔ d̀ɔ lákù gbè kù ani kí bleńma ỳanɔ nig̀ɔ de nà.

¹⁰ Akù Samueli Dikiri ỳa p̀i bàba gbè kù òten k̀ina gbekaanɔne p̀inki ¹¹ à p̀i: Lákù gbè kù ani kí bleáwa ỳanɔ nig̀ɔ de nàn dí. Ani á nég̀ɔgbèno sí à n d̀ite a s̀ogodenɔ kù a s̀odenɔ ùme. Onig̀ɔ t̀aa o a s̀ogo are kù bàao. ¹² Ani n d̀ite gbènon wàa s̀os̀oro ke gbènon bupla akurikurinɔ gbè z̀ɔk̀onɔ ù. Onig̀ɔ a bú wíne, onig̀ɔ a p̀onɔ kekene, onig̀ɔ a z̀ikabonɔ pine kù a s̀ogo p̀onɔ. ¹³ Ani á ǹenɔgbèno sí à n d̀ite nísigb̀innakerinɔ kù p̀oblekerinɔ kù burodikerinɔ ù. ¹⁴ Ani á buranɔ kù á geepi búno kù á k̀ukpe mananɔ síáwa à kpá a ibanɔa. ¹⁵ Ani á p̀owenɔ kù á geepi ǹenɔ leu kuride síáwa à kpá a begwarinɔ kù a ibanɔa. ¹⁶ Ani á z̀ɔg̀ɔgbèno kù ǹgbèno sí kù á z̀u mananɔ kù á zaakinɔ àg̀ɔ a z̀ida z̀i keo. ¹⁷ Ani á p̀ókãdeno leu kuride síáwa, ák̀onɔ áni g̀ɔ a z̀onɔ ù. ¹⁸ Gɔrɔ birea sà áni wiki lé Dikiria gbè kù a sè á k̀ina ù p̀i ỳai, ama ani weáwa gɔrɔ birea doro.

¹⁹ Akù ò g̀i Samueli ỳa mai ò p̀i: Oi! Ó ye òg̀ɔ k̀ina v̀ime, ²⁰ ónig̀ɔ de lán buri kparanɔ bà se. Ó k̀ina mé anig̀ɔ ỳa g̀ɔg̀ɔwere, anig̀ɔ dowerere are z̀i g̀un. ²¹ Kù Samueli n ỳa mà p̀inki, à gèe à dà Dikirine a s̀an. ²² Akù Dikiri p̀ine: Ǹ n ỳa ma, n k̀ina k̀áinne. Akù Samueli p̀i Isaraila p̀inone: Á baadi tá a wètea.

9

Samueli k̀s'ena kù Soluo

¹ Biliaminu buri ke kun, a t̀on Kisi. Aruzekedeme. Biliaminu buri mé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abieli ì, akù Abieli Kisi p̀i ì. ² À nég̀ɔgbè v̀i, a t̀on Solu. Kefenna maname. A mana sàra kù Isarailanɔ t̀ero, n gbèke gbàna dí v̀i a g̀anlaro.

³ Kù Kisi p̀i zaakinɔ sàte, akù à p̀i a né p̀ine: Ǹ fute n z̀ikerinɔ doke sé à gé zaaki p̀ino wete. ⁴ Akù ò Eflaimu b̀usu gusíside pàra kù Salisa b̀usuuo, odi n lero. Akù ò Salimu b̀usu pàra, ama ò kù gwero. Akù ò Biliaminu b̀usu pàra, odi zaaki p̀ino lero. ⁵ Kù ò kà Zufu b̀usun, Solu p̀i z̀ikeri kù ò leele p̀ine: Ǹ m̀ó ò era. Tó ódi táro, ma mare ni damu ke ó ỳa musu, ani zaakinɔ ỳa da doro. ⁶ Akù à wèa: Ǹ ma! Luda gbèke kù wète dí g̀un. À bèere v̀i, ỳa kù à p̀i ani ke, àdi keme.

Ò gé gwe. Ke ani zé kù óni sé ò ó zaaki pìnɔ leo owere gwεε. ⁷ Akū Solu wèa à pì: Tó óten gé, bón óni géonεε? Póble ke dí gō ó b̀kɔn dorɔ. Ó póke vī ò Luda gbē pì gbaro. Ke bón ó vīi? ⁸ Akū zīkerii pì era à pì Solunε: Ñ gwa! Má ɔgɔ vī fítinle la. Mani a gba, ani ó da zé kù à de ò séa. ⁹ Isarailanɔ b̀sun yā, tó gbē ten gé yā gbeka Ludaa àdi pi: Ñ mós ò gé wégupu'eri kīnaa. Zaakū gbē kù òdi pi gbāra annabi ũ gbāra, àkūmε òdi sísi yā wégupu'eri ũ. ¹⁰ Akū Solu pì a zīkeriine: N yā mana ò. Ò gé. Akū óten gé wēte kù Luda gbē pì kunwa.

¹¹ Kù óten wēte pìi sísi kù, ò dàkare kù nɔkparenɔ, óten gé í tó. Akū ò n lá ò pì: Wégupu'eri kù be yá? ¹² Ò wèmma ò pì: Ee, à kù are gwe. À ke likalika. Gbāran à sù, zaakū ò ye ò sa o gbagbakiamε. ¹³ Tó a gē wēten, áni a e ari àgō gé pó ble gbagbaki piia. Zaakū oni pó ble gīaro ari à su, àkū mé ani arubarika da sa'opɔblen gīa, gbasa gbē kù ò n sísinɔ pó ble. Àgō wāna, zaakū a lenagɔrɔn dí.

¹⁴ Kù ò gē wēte pìi gūn, akū ò dàkare kù Samuelio g̀nɔ, à bò àten gé gbagbaki piia. ¹⁵ Ari Solu gō gé su, Dikiri gīnake à yā dí dà Samueline a sán à pì: ¹⁶ Zia mandara'i mani Biliaminu b̀su gbē zīmma. Ñ nísí kúa ñ a dite ma gbē Isarailanɔ don'arede ũ. Ani ma gbē pìnɔ bo Filisitininɔ ɔī. Ma a gbē pìnɔ wiki mà, akū ma n wēnda gwà.

¹⁷ Kù Samueli Solu è, Dikiri pìnε: Gbē kù ma a yā ònne pìn gwe. Àkū mé ani kí ble ma gbēnɔa. ¹⁸ Akū Solu nà Samuelii wēte bīnilεa à a là à pì: Wégupu'eri be kù mámeε? Ñ mɔmεnε. ¹⁹ Akū Samueli wèa à pì: Makūmε ade pì ũ. Ñ domene are ò gé gbagbakia, ñni pó ble kūmao gbāra. Zia kɔnkɔ mani n ǹsegūnyā onne pínki, gbasa mà n gbare. ²⁰ Ñsun n zaaki kù ò sàte zaa gɔrɔ aakō damu kero, zaakū ò n lé. Dín Isarailanɔn yei n pínkii, tó adi ke m̀kɔn kù n de bedenɔ baasiro? ²¹ Akū Solu pì: Biliaminu burin ma ũroo? Ma buri mé à fíti de Isaraila burinɔla n pínki, akū ma danenɔ mé ò kīańyī Biliaminu burinɔ té. Bóyāi nten yā dí taka omeneε?

²² Akū Samueli Solu kù a zīkeriioo sè à gē kúnwo póblekpen, à vuteki mana kpàmma gbē kù ò n sísinɔ té. Gbē pìnɔ kà gbēnɔn barakuri taka bà. ²³ Akū Samueli pì póblekeriine: Ñ ǹbɔ kù ma kpàmma ma pì ñ a diteki ke pì sé ñ mós. ²⁴ Akū póblekerii pìi sù kù ǹbɔ gbá pìio à dite Solu are. Akū Samueli pì: Pó kù ò ditennen dí. Ñ só, zaakū ò ditenne ari mandara'i kù gbē kù ma n sísinɔ. Akū Solu pó blè kù Samuelio zī birea.

²⁵ Kù ò kipa gbagbaki piia, ò gē wēte gūn, akū Samueli gēε à yā ò kù Soluo a kpé musu. ²⁶ Akū ò i gwe. Kù gu ye à dɔ, akū Samueli lé zù Solui kpé musu gwe à pì: Ñ fute, mà gé zenne. Kù Solu fute, àkū kù Samuelio ò bò bàai n pla. ²⁷ Kù ò kà wēte kpe, akū Samueli pì Solunε: Ñ o n zīkeriine àgō gé, m̀kɔn ñ ze gīa de mà yā kù Dikiri ò onne.

10

Samueli nísikuna Solu m̀ia

¹ Akū Samueli nísí t̀ruu sè à nísí kù Solunε a m̀ia, akū à lé pèa à pì: Dikiri mé à n dite don'arede ũ a gbē Isarailanɔnε. Ñni kí ble Dikiri gbēnɔa ñ n bo n ibere kù ò likańyīnɔ ɔī. Sèeda kù ani tó ñ dō kù Dikiri mé à n dite a gbēnɔ don'arede ũn dí. ² Tó o kēkōa la tera, ñni da gbēnɔn planɔle Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu b̀su léi. Oni pinne: Ò zaaki kù n ge wetenɔ lè. Ñ yā n de kūna gbāna dorɔ, n yān àteni a damu kei sà, àten pi deran áni ke a né yā musu nàa? ³ Bona gwe, tó n te are, tó n ka gbiri lí kù kīnaa zaa Tabo, gbēnɔn aakō ni danle gwe dɔ, óten gé Luda gbagba zaa Beteli. Ñ gbē do blènɔnɔ kūna m̀en aakō, n gbē do burodi kūna m̀en

aakõ, akũ ñ gbẽ do sèwẽ kũna tũru do. ⁴ Oni n aafia gbeka, oni burodi mèn pla kpámma, ñ sí. ⁵ Abire gbera tó n ka Luda sìsĩ kũ à kú Gibea, gu kũ Filisitininõ gudákpáki kún, tó n ka kãni kũ wẽte piio, ñni dakare kũ annabinõ ò tétékõi, òten kipa gbagbakia. Òten doñne are kũ m̄r̄n̄õ kũ ḡḡãn̄õ kũ gidigbonõ kũ kutenõ, òten annabikeyã o. ⁶ Dikiri Nini ni summa, ñni annabikeyã o kũñwo, ñni li gbẽ dufu ũ. ⁷ Tó sèeda bireno kè le, ñ yã kũ n a kena zé è ke, zaakũ Luda kú kũnwo. ⁸ Ñ domene are gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opõ kũ òdi ká tén à té kũ o kũ kennakũkõ sa'opõ. Ñ ma dã gwe ari ḡr̄õ suppla, mani su mà n le gwe, mani yã kũ ñni ke onne.

⁹ Kũ Solu kpe li Samueline, àten tá, Luda a nèsee litene, akũ sèedaa p̄n̄õ kè zĩ birea p̄n̄ki. ¹⁰ Kũ ò kà Gibea, annabinõ dàale ò tétékõi, akũ Luda Nini sù, àten annabikeyã o kũñwo. ¹¹ Kũ gbẽ kũ ò a d̄n̄õ a è, àten annabikeyã o kũ annabinõ, ò k̄ là ò p̄i: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kú annabinõ té see? ¹² Akũ Gibea gbẽke yã wèmma à p̄i: Gbẽ kparanõ denõme d̄n̄õ ũ s̄õ? Akũ à ḡõ baaru p̄õ ũ òdi p̄i: Solu kú annabinõ té see? ¹³ Kũ Solu annabikeyã ò à làka, akũ à ḡe gbagbaki p̄ia.

¹⁴ Kũ Solu tà be kũ a zĩkeriio, a disẽ ñ lá à p̄i: A ge máme? Solu wèa à p̄i: O ge zaakinõ weteme. Kũ ódi ñ ero, akũ o ge Samueli k̄inaa. ¹⁵ Akũ Solu disẽ p̄ine: Yã kũ Samueli òáre babamene. ¹⁶ Akũ Solu p̄i: À p̄iwere ò zaaki p̄inõ lè. Ama adi kpata yã kũ Samueli òare babanero.

Samueli Solu kana k̄in gupuraa

¹⁷ Akũ Samueli Isarailanõ kàkara Dikiri are Mizipa. ¹⁸ À p̄inne: Dikiri á Luda p̄i, a á bóte Misila, a á sí Misilanõ kũ buri kũ ò ò t̄áwanõ ò ñ p̄n̄ki. ¹⁹ Luda á bó á yã'ummananõ kũ á warikenanõ ḡn̄ p̄n̄ki, akũ a gi ḡbãra, a p̄ine à k̄ina kááre. Tò, à mó à ze Dikiri are sà buri kũ burio, òn kũ ònnwo. ²⁰ Kũ Samueli sù kũ Isaraila burinõ ñ p̄n̄ki, akũ gbè Biliaminu burinõ sè. ²¹ Akũ à sù kũ Biliaminu burinõ òn kũ ònnwo. Akũ Matari ònn ò zèò. Ònde p̄inõ té Kisi né Solu mé à blè. Kũ ò a wẽte, òdi a lero. ²² Akũ ò era ò Dikiri là d̄õ ò p̄i: Gõgbẽ p̄i sù la kò yá? Akũ Dikiri p̄i: À utena asonõ dagura. ²³ Akũ ò bà lè ò ḡe ò a bò ò sù k̄aao ñ té. Kũ à zè ñ té, ñ p̄n̄ki ñ gbãna zè a ḡã lén. ²⁴ Akũ Samueli p̄inne ñ p̄n̄ki: A gbẽ kũ Dikiri sèe è yá? Gbẽke kun lán a bà á téro. Akũ gbẽ s̄inda p̄n̄ki wiki lè ò p̄i: Luda ó k̄ina d̄õ kũ aafiaa! ²⁵ Akũ Samueli k̄iblena zé b̄k̄õteñne, akũ à kè takadan à dite Dikiri kpén. Akũ à ñ gbáre, baadi tà a bea. ²⁶ Solu s̄õ à tà a bea Gibea. Gõ w̄r̄õḡõde kũ Luda zĩ kè ñ swèe ḡun̄n̄õ t̄e. ²⁷ Akũ gbẽ p̄ã kenõ p̄i: Gbẽ bire mé ani ó sura ba yá? Akũ ò a gya bò, odi sunẽ kũ p̄õkeoro, ama Solu a ȳitena o.

11

Solu z̄iblena Am̄ninõa

¹ Am̄ni buri Naasa sù kũ a z̄ikarinõ, ò bùraa k̄ate Yabesi Giliada sare, akũ Yabesidenõ p̄i Naasanẽ: Ñ lédokõnõ ke kũoo, óni mì natenne. ² Akũ Naasa p̄inne: Tó ma á baadi òpla wé b̄b̄õ, akũ wé'i Isarailanõ kũ ñ p̄n̄ki, gbasa mà lédokõnõ ke k̄aáo. ³ Akũ Yabesi gbẽ z̄õkõnõ p̄ine: Ñ ó gba ḡr̄õ suppla de ò gbẽnõ zĩ Isarailanõ b̄usuu ḡn̄ p̄n̄ki. Tó gbẽke kun à ó sura baro, óni ó z̄ida kpámma.

⁴ Kũ z̄ir̄ii p̄inõ kà Solu bea Gibea, ò yã p̄i òñne, akũ ò wènda s̄õ d̄õ. ⁵ Ḡr̄õ birea Solu ten su kũ burao, à té a z̄un̄õ, akũ à p̄i: Bó yã mé à sù, akũ òten s̄õ d̄õ? Akũ ò Yabeside p̄inõ yã bàbanẽ. ⁶ Kũ Solu yã p̄i mà, Luda Nini sù, akũ a p̄õ f̄ẽ manamana. ⁷ À z̄u sè mèn pla à d̄è à z̄õz̄k̄õre, akũ à gbẽnõ z̄io Isarailanõ b̄usuu ḡn̄ p̄n̄ki ò p̄i: Len oni ke gbẽ kũ adi té Solui kũ Samuelioro z̄un̄õne le. Akũ v̄ina ñ kũ Dikiri yã musu, ò bò ò t̄ẽȳi l̄e l̄e ñ p̄n̄ki. ⁸ Solu ñ náro zaa Bezeki.

Isarailanɔ kà gbɛnɔn dúbu wàa do kpé basɔro. Yudanɔn kú n̄ té gbɛnɔn dúbu baraakuri.

⁹ Akū ò pì zìri kù ò sùu pìnɔnɛ: À gé à o á gbɛnɔnɛ, zia ari ifántɛ gō gé gbã, óni n̄ sura ba. Kū zìrinɔ tà, ò yã pì baaruu kpà Yabesidenɔnɛ, akū n̄ pɔ kè nna. ¹⁰ Ò pì Amɔninɔnɛ: Óni ó zīda kpááwa zia, áni á pɔyeina kewá.

¹¹ Solu a gbɛnɔ kpàate gã aakō. Gudɔn ò s̄i Amɔninɔngu n̄ bùran ò n̄ dɛde ari ifántɛ gèè à gbào. Akū gbē kù ò gònɔ fàkōa dodo.

¹² Akū ò pì Samueline: Dínɔ mé ò pì Solu ni kí blewároo? À bɔte kúnwo ò n̄ dɛde. ¹³ Akū Solu pì: Oni gbēke de gbāraro, zaakū Dikiri Isarailanɔ sura bà gbāramɛ. ¹⁴ Akū Samueli pì parine: À mós ò gé Giligala ò era ò Solu ká kpatan gwe dɔ. ¹⁵ Akū ò gèè Giligala n̄ pínki, ò era ò Solu kà kpatan Dikiri arɛ gwe dɔ, ò kennakūkōo sa ò Dikiria, akū Solu kù Isarailanɔ pɔnna kè gwe n̄ pínki manamana.

12

Samueli mibona kín

¹ Samueli pì Isarailanɔnɛ n̄ pínki: Ma yã kù a òmɛnɛ mà pínki, ma kína kàáre kpatan. ² Akū mé ani doáre arɛ sà. Makū s̄o ma zī kù, ma mikā pura kù akū ma n̄nɔn kú kááo. Ma doáre arɛ zaa ma kefennakegɔroa ari kù a gbārao. ³ Makūn dí! À ke ma s̄edadenɔ ũ Dikiri kù kína kù à kào arɛ. Ma zù ke zaaki s̄i á gbēkea yá? Ma á gbēke blè yá? Ma wé tà á gbēkea yá? Gusaregba ma wé blè ari ma bo á gbēke kpe yá? Tó ma kè lɛ, mani a fīna bonɛ. ⁴ Akū ò wèa ò pì: N̄di ó blero, n̄di wé tãwáro, n̄di póke sí ó gbēkearo. ⁵ Samueli p̄ínne dɔ: Dikiri kù kína kù à kàaomɛ á s̄edadenɔ ũ gbāra, kù ádi taari emaro. Ò pì: Dikiri mé à ó s̄edade ũ. ⁶ Akū Samueli p̄ínne: Dikiri mé à Musa kù Harunaoo d̄ite, akū ò bò kù á dizinɔ Misila. ⁷ À ze kyáu Dikiri arɛ, mani yã mana kù à kèáre kù á dizinɔ babaáre. ⁸ Yakubunɔ gena Misila gbera á dizinɔ wiki lè Dikiria, akū à Musa kù Harunaoo d̄ite, ò n̄ bóte Misila, akū ò n̄ káte bùsu dín. ⁹ Kù Dikiri n̄ Luda yã s̄àngu yái, akū à n̄ kpá Azo z̄ikarinɔ gbē z̄ókō Siseraa kù Filisitininɔ kù Mɔabunɔ kínao, òten z̄i ká kúnwo. ¹⁰ Akū ò wiki lè Dikiria ò pì: O durunna kè o pã kpányi o dò Baalinɔi kù Asatorenɔ. N̄ ó bo ó iberenɔ ɔ̄i sà, ónigō donyī. ¹¹ Akū Dikiri Gidion d̄ite kù Barakio kù Yefetao kù Samusio ò á bó á ibere p̄inɔ ɔ̄i gu s̄inda pínkia, akū a gō katena aafia.

¹² Kù a è Amɔni kína Naasa ten su létéáwa, bee kù Dikiri á Ludamɛ á kína ũ, a p̄imɛnɛ: Oi! Kínan á yei! ¹³ Tera sà kína kù a gbèka a s̄en dí, àkūmɛ Dikiri d̄iteáre. ¹⁴ Tó á Dikiri v̄ina v̄i akū áten doi, tó áteni a yã ma akū ádi bo a yã kpero, tó ákōnɔ kù gbē kù àten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ánigō aafia. ¹⁵ Tó ádi Dikiri yã ma s̄oro, akū a bo a yã kpe, ani ɔ t̄s̄áwa lákū à kè á dizinɔnɛ nà. ¹⁶ À ze à yã z̄ókō kù Dikiri ni kèáre e. ¹⁷ Ések̄egɔron ó kun loo? Mani Dikiri sísi, ani tó legū pata à ma, ánigō d̄s̄ kù á kína gbekanaa kè Dikirinɛ ñni manamana.

¹⁸ Akū Samueli Dikiri sísi, akū Dikiri tò legū pata à mà zī birea. Akū gbē s̄inda pínki v̄ina kè Dikirinɛ kù Samuelio manamana. ¹⁹ Akū ò p̄inɛ: N̄ wé kewere Dikiri n̄ Ludaa de ókōnɔ n̄ zòblerinɔ sún gagaro. O yã v̄ani kàra ó durunnaola, kù o kína gbèka.

²⁰ Samueli p̄ínne: Àsun tó v̄ina á kùro. A yã v̄ani p̄i kè pínki, ama àsun kē Dikiriaro. Àgō doi kù n̄s̄e m̄en doo. ²¹ Àsun kēa à té pó ginanɔiro. Ò àre v̄iro, oni f̄s̄ ò gbē boro, zaakū pó p̄anɔmɛ. ²² Dikiri ni a gbɛnɔ zukūnaro a tó z̄ókō yái, zaakū à kàagu à á ké a gbɛnɔ ũ. ²³ Makū s̄o, Dikiri sún tó mà durunna keare mà aduakenaáre tóro. Mani zé mana kù à de à sé m̄óare. ²⁴ À v̄ina ke Dikirinɛ, àgō

doi kũ náanio kũ nèse mèn doo. À laasun lé yã z̄sk̄ kũ à kèáren̄o. ²⁵ Tó a gi a te yã v̄anii, ák̄n̄o kũ á kínao, oni á kakate á pínki.

13

Samuēli kpākēna Solu

¹ Kũ Solu kí blè Isarailan̄o wè pla, ² à n̄ z̄ikarin̄o sè gbēn̄on wàa gēro. Gbēn̄on wàa kuri kú k̄ao Mikimasa kũ Bētegi gus̄is̄ideo. Gbēn̄on wàa s̄oro kú kũ a né Yonatāo Gibea, Biliaminu b̄usun. Akũ à gbē kparan̄o gbàre, baadi tà a bea.

³ Yonatā lète Filisitini gudākpāki kũ à kú Gebaa, akũ Filisitinin̄o a baaruu mà. Akũ Solu z̄i kuru pè Isarailan̄o b̄usu gu s̄inda pínkia à pì Eberun̄o ma! ⁴ Akũ Isarailan̄o mà n̄ pínki ò pì, Solu lète Filisitini gudākpākia, akũ Filisitinin̄o z̄a Isarailan̄o gb̄in. Akũ ò Isarailan̄o s̄isi, ò sù ò nà Solua Giligala. ⁵ Akũ Filisitinin̄o k̄s̄ kākara ò z̄i ká kũ Isarailan̄o. N̄ s̄ogon̄o kà d̄ubu baraakuri, n̄ s̄ogoden̄o kà d̄ubu suddo, akũ n̄ gēseden̄on dasi lán ísirale b̄usu'atē bà. Akũ ò f̄ute ò ḡe ò b̄uraa kàte Mikimasa, Bētavē ifāboki kpa. ⁶ Kũ Isarailan̄o è ò kú wari ḡun òten nakara kũn̄wo, akũ ò ùte gbèwēen̄o ḡun kũ d̄akon̄o kũ gbè s̄ok̄n̄o kũ t̄on̄wēen̄o kũ l̄oḡon̄o. ⁷ N̄ gbēken̄o gu lè ò bik̄u Yodaa ari Gada b̄usun kũ Giliada b̄usuu. Solu kpé kú Giligala, v̄ina ten gbē kũ ò kú k̄aon̄o kũ manamana.

⁸ À Samuēli dà ḡoro suppla lākũ à d̄iteare nà. Kũ adi suro, akũ a gbēn̄o ten fāk̄o. ⁹ Akũ Solu pì: À mómene kũ sa'op̄o kũ òdi ká tén à té kũo kũ s̄abukpa sa'op̄on̄o. Akũ à sa'op̄o kũ òdi ká tén à té kũ p̄i ò. ¹⁰ Kũ à làka, Samuēli ten ká, akũ Solu p̄i ḡe à dàale à gbānake kp̄ai. ¹¹ Akũ Samuēli p̄ine: Bó yān n̄ kè gwee? Solu wèa à p̄i: Kũ ma è ma gbēn̄o ten fāk̄o, akūs̄ n̄di su ḡoro kũ n̄ d̄itearo yāime. Filisitinin̄o ten k̄o kakara Mikimasa, ¹² akũ ma p̄i, òsun létema Giligala la ari mà Dikiri gbeka. Akũ ma sa p̄i ò tilasi. ¹³ Akũ Samuēli p̄ine: N̄ fayasariyā kè! N̄ yā kũ Dikiri n̄ Luda d̄itenne kũnaro. Tó n̄ kũna yāme, de Dikiri ni tó n̄ burino ḡs̄ kpata ble Isarailan̄o ḡoro s̄inda pínki. ¹⁴ Tera sà ñni gi ke kpataa ḡunlo. Lākũ n̄ yā kũ Dikiri d̄itenne kũnaro nà, à ḡinake à gbē kũ a p̄o kèare wēte, à a d̄ite a gbēn̄o don'arede ũ. ¹⁵ Akũ Samuēli f̄ute Giligala à ḡe Gibea, Biliaminu b̄usun. Akũ Solu a z̄ikari kũ ò kú k̄aon̄o n̄aro, ò kà gbēn̄on wàa aak̄o taka bà.

¹⁶ Solu kũ a né Yonatāo kũ a z̄ikari kũ ò kú kũn̄won̄on kú Gibea, Filisitinin̄o s̄s̄ ò b̄uraa kàte Mikimasa. ¹⁷ Z̄ikari ḡa aak̄on̄o b̄ote Filisitinin̄o b̄uran ò ḡe léte Isarailan̄o. Ḡa do ḡe Ōfla kpa Suala b̄usun, ¹⁸ ḡa do ḡe Betoroni kpa, akũ a aak̄ode ḡe Isarailan̄o b̄usu lén, s̄is̄i kũ à ared̄ona manin̄o guvutea kũ gbāranna. ¹⁹ Sia kú Isarailan̄o b̄usunlo, zaakũ Filisitinin̄o p̄i, Eberun̄o s̄un f̄eneda ke s̄ari piro. ²⁰ Filisitinin̄o k̄inaan Isarailan̄o d̄i gé swakuren̄o kũ z̄uswan̄o kũ kp̄asano kũ k̄oman̄o lé keken pínki. ²¹ Swakure kũ z̄uswa lékekēnaa kà andurufu plapla, sakan̄o kũ kp̄asano s̄s̄ andurufu dodo. ²² A yā mé à tò z̄i p̄i káḡoro Solu kũ Yonatāo z̄ikarin̄o f̄eneda ke s̄ari kũnaro, sé Solu kũ Yonatāo baasiro.

²³ Filisitini gudākp̄arin̄o ḡe Mikimasa gbēs̄ok̄n̄.

14

Yonatā z̄iblena Filisitinin̄o

¹ Z̄ikea Solu né Yonatā p̄i kefenna kũ à a z̄ikap̄on̄o kũnaane: N̄ m̄o ò gé Filisitini gudāki kpa z̄a dire. Adi o a dene s̄oro. ² Solu kú b̄isi lí gb̄aru Migir̄onu, Gibea sare kũ z̄ikarin̄o gbēn̄on wàa aak̄o. ³ Sa'ori Ahia kú n̄ té, à a uta lokomma dana. Ikabodu v̄ini Aitubu néme. Aitubu p̄i bi Fin̄asi néme, Eli kũ à de Luda gb̄agbari ũ Silo daikorem̄e. N̄ gbēke d̄s̄ Yonatā ḡe gukearo.

4 Gbèsòkò kù Yonatā ye à gēn à Filisitini gudākpārino le, gbè sōnteno pētēpetenan ɔplai kù ɔzeo. A do tón Bozezi, a do sō Senε. 5 A do kú gubāndurun Mikimasa kpa, a do sō gēnɔmidɔki Geba kpa. 6 Akū Yonatā pì kefenna pìine: Ñ mós ò gé gyɔfɔrɔde gudākpārìi pìnɔ kīnaa. Ke Dikiri ni kpáwái gwεε? Zaakū yāke ni fɔ à kpá Dikirine à tó ò gí zī bleiro, bee tó ó dasi kesō ó dasiro. 7 Akū a zìkapɔnɔseri pìi pìine: Lákū à n pɔ gbà nà pínki dé, ñ ke. Lákū n sè nà, má kú kúnwo kù nèse mèn doome. 8 Akū Yonatā pì: Tò, ò gényĩ ò ó zīda mórne. 9 Tó ò pìwεε ò ze ò n dāme, óni ze ó gbèn, óni gényĩ doró. 10 Tó ò pì ò sumε sō, óni gényĩ, zaakū abirekū mé anigɔ de sèeda ũ kù Dikiri n náwεε ó ɔĩ.

11 Akū ò n zīda m̀ Filisitini gudākpārìi pìnɔne. Akū Filisitini pìnɔ pì: À gwa! Eberunɔ ten bo wεε kù ò ùtennɔ gūn. 12 Akū gudākpārìi pìnɔ lé zù Yonatāi kù a zìkapɔnɔseriio ò pì: À mós ò yāke oáre la. Akū Yonatā pì a zìkapɔnɔseriine: Ñgɔ té ma kpe, zaakū Dikiri n ná Isarailanɔne n ɔĩ. 13 Akū Yonatā ten ɔɔte kutena, akū a zìkapɔnɔseri té a kpe. Kù Yonatā n né, akū a zìkapɔnɔseri pì n dede a kpe. 14 Letemmaa káaku pìi gūn Yonatā kù a zìkapɔnɔseriio n dede gbēnɔn baro taka bà. Gu pì yàasaa kà bú d̀rɔ basɔro taka bà. 15 Akū swēε k̀ Filisitininɔgu n b̀ran kù zīlao pínki. Vīna n zìkarinɔ kù, gudākpārino kù gbē kù òdi gé léte Isarailanɔnɔ n pínki. Akū zīte yīgāyīgā. Luda mé à tò swēε k̀ngu le.

16 Kù Solu gudākpārì kù ò kú kāao Gibeanɔ è Filisitini zìkarinɔ bàa lè òten fākɔa gu sīnda pínkia, 17 akū Solu pì gbē kù ò kú kāaonɔne: À wé pá ó gbēnɔi à gwa, óni d̀ gbē kù ò b̀ ó té. Kù ò gwà, ò è Yonatā kù a zìkapɔnɔseriio mé ò kú n t́ero. 18 Akū Solu pì Ahiane: Ñ mós kù n sa'o'utao ò Dikiri gbeka. Zaakū zī birea à uta lokomma pì dana Isarailanɔ té gwe. 19 Gɔrɔ kù Solu ten yā o sa'orìi pìine, zuka kù à d̀ Filisitininɔ b̀ran k̀ke àten kara, akū Solu pìine à tó gwe. 20 Solu a zìkarinɔ kākara n pínki, ò gè zīn, akū ò è swēε k̀ Filisitininɔgu manamana, òten fēne kákɔne. 21 Eberu kù ò v̀te Filisitininɔ té yā ò sù kúnwo n b̀raa gūnnɔ èra ò nà n gbē kù ò kú kù Soluo kù Yonatāooa. 22 Kù Isaraila kù ò utena Eflaimu b̀su gusīsīden gweno mà Filisitininɔ ten bàa lé, ò nà n gbēnɔa d̀ ò p̀teńyĩ zīi gūn. 23 Len Dikiri Isarailanɔ b̀ le zī birea, akū ò zīi blè ari Betavē.

Yonatā zóblenaa

24 Isarailanɔ wari k̀ zī birea, zaakū Solu yā sè kù Luda t́o a zìkarinɔne à pì: Ari ɔkɔsi gé keo, gbē kù à p̀ blè ari màgɔ gé fīna bo ma iberenɔa, ade g̀ láaripɔ ũme. Akū n gbēke dí p̀ blero. 25 Zìkarinɔ s̀ lákpen n pínki, akū ò ź'i è di gu pìn. 26 Kù ò s̀ lákpen le, ò è ź'i ten bàa lé, ama n gbēke dí ɔ źa à dà a lénlo, kù òten vīna ke ladana kù Solu dà yāi. 27 Yonatā sō, adi yā kù a de d̀te a zìkarinɔne maro, akū à a g̀ kù à kúnna z̀ źsaa p̀ia. À ɔ nàa à dà a lén, akū a wé k̀. 28 Akū zìkari ke pìine: N de yā sè a zìkarinɔne kù Luda t́o à pì, gbē kù à p̀ blè gbāra, ade g̀ láaripɔ ũme. Abire yāin n gbē sīnda pínki gbāna làka. 29 Akū Yonatā pì: Ma de ten wari d̀m̄mame. Ñ gwa lákū ma wé k̀ nà, kù ma ź p̀i m̀sɔ fíti yāi. 30 Tó gbēnɔ p̀ kù ò s̀ n iberenɔaa blè gbāra yā dé, de ò Filisitininɔ d̀de de abirela.

31 Zī birean Isarailanɔ Filisitininɔ d̀de sena zaa Mikimasa ari Ayalɔni. Ò kpàsa búgubugu, 32 akū ò s̀ n p̀kādennɔ té, ò sānɔ kù zùnɔ kù zūnenɔ k̀k̀ ò d̀de gwe g̀nɔ, òten só kù a aruo. 33 Akū ò a baaruu kpà Solune ò pì: Ñ gwa! Òten durunna ke Dikirine, òten ǹbɔ só kù a aruo. Akū Solu pì: A bo Dikiri yā kpe. À gbè gbèntē gbigiri ke à suo ma are la likalika. 34 Akū à pì: À fākɔa n té, à p̀ine n baadi mós ma kīnaa kù a z̀uo ke a sã, ò a k̀tu kpá la ò só. Àsun durunna

ke Dikirine à nòbò só kù a aruoro. Akù baadi sù kù a zùuo gwāani birea, à a kùtu kpàkpa gwe. ³⁵ Solu Dikiri gbagbaki bò gwe. Sa'oki kù à bò káakun gwe.

³⁶ Akù Solu pì: Ò péte Filisitininɔi gwāaniala ògɔ́ n̄ dede ari gu gé dɔ. Òsun n̄ gbēke tóro. Akù ò pìne: N̄ ke lákù à kènne mana nà. Akù sa'orii pì: À tó ò gbeka Ludaa la gĩa. ³⁷ Akù Solu gbēka Ludaa: Ò péte Filisitininɔi, ìni n̄ nawere ó ɔ́ yá? Akù adi wea zĩ birearo. ³⁸ Akù Solu pì: Ákɔ̀nɔ zìkari gbē zɔ̀kɔ̀nɔ á pínki, à namai la, de ò le ò dɔ durunna kù ò kè gbāra. ³⁹ Kù Dikiri Isarailanɔ Surabari tɔo, bee tó ma né Yonatā mé à durunna kè, séde à ga. Akù gbēke dí lé síro. ⁴⁰ Akù à pìinne: À ze kpado gwe, makù kù ma néo ónigɔ́ kú kpado la. Akù ò pìne: N̄ ke lákù à kènne mana nà. ⁴¹ Solu pì Dikiri Isarailanɔ Ludane: N̄ tó ò yāpura dɔ. Akù yā Yonatā kù Soluobò blè, akù baadi m̀i bò bàn. ⁴² Solu pì: À gbè la makù kù ma néo musu. Kù yā Yonatā blè, ⁴³ akù Solu pìne: N̄ yā kù n̄ kè omene. Akù Yonatā pìne: Ma gò lé s̄nten ma zò zóa, f̄iti ma m̀so. Makùn dí! Mà ga. ⁴⁴ Akù Solu pì: Yonatā, tó n̄di garo, Luda yā kemene pásipási. ⁴⁵ Akù ò pì Solune: Yonatā ga yá! Ákù kù à tò o z̄i blè yá? Oi! Kù Ludao ódi we kù bee a mikā m̀en do à léte z̄itero, zaakù Luda kpányĩn̄ à yā p̄i kèò gbāra. Len ò Yonatā m̀i s̄i le, adi garo. ⁴⁶ Akù Solu kámma bò kù petena Filisitininɔiio, akù Filisitininɔ t̄a n̄ b̀sun.

⁴⁷ Kù Solu v̀ute Isarailanɔ kpatan à làka, à z̄i kà kù a ibereɔ gu s̄inda pínkia: M̀abunɔ kù Am̄ninɔ kù Ed̄munɔ kù Zoba k̄inanɔ kù Filisitininɔ. Kpa kù à l̄iten pínki, àdi z̄i blemmame. ⁴⁸ A w̄orogoke tó bò à z̄i blè Amalekinɔa, à Isarailanɔ s̄i n̄ w̄étammarinɔa. ⁴⁹ Yonatā kù Isiboseo kù Malakisuaooe Solu négɔ̀gb̄enɔ ũ. À n̄enɔgb̄enɔ v̄i gb̄enɔn pla. A káaku tón Meraba, a plade Mikala. ⁵⁰ A nanɔ tón Ainɔama, Aimaza néme. A z̄ikarinɔ gbē z̄ok̄ tón Abana. Solu pì dakūname, a dis̄e Nere néme. ⁵¹ Solu de Kisi kù Abana de Nereooe Abieli néno ũ. ⁵² Solu ḡorɔ àdiḡo pási kù Filisitininɔ ḡorɔ s̄inda pínki. Tó Solu ḡosa gbāna ke w̄orogode è, àdi a sí à na a z̄ikarinɔa.

15

Dikiri gina Solu kina ũ

¹ Samueli pì Solune: Makūme Dikiri ma zĩ, akù ma n̄si kùmma n̄ kana k̄in a gbē Isarailanɔa s̄eda ũ. Tò! N̄ s̄a kpá Dikiri yāi sà. ² Dikiri Z̄ikaride pì, áni f̄ina bo Amalekinɔne yā kù ò kè Isarailanɔne, kù ò zé z̄ónne n̄ botena Misila gbera yāi. ³ N̄ gé n̄ létemma sà, n̄ n̄ kakate n̄ pínki. N̄sun n̄ gbēke tóro. N̄ n̄ dede n̄ pínki, ḡogb̄enɔ kù n̄ogb̄enɔ kù néno kù nékp̄ant̄enɔ kù zùnɔ kù s̄anɔ kù lakuminɔ kù zaakinɔ.

⁴ Akù Solu a gb̄enɔ s̄isi à n̄ kakara Telaimu. A z̄ikari ḡesedenɔ gb̄enɔn dúbu w̄a dome. Yudanɔ kun dɔ gb̄enɔn dúbu kuri. ⁵ Akù Solu ḡe Amalekinɔ w̄eten, àteni n̄ kpákpa swaween. ⁶ Solu légb̄az̄a kè Keninɔne à p̄inne: À bot̄e Amalekinɔ té de m̀sun á dede k̄únworo yāi, zaakù ák̄onɔ mé a yā mana kè Isarailanɔne n̄ bot̄ena Misila gbera. Kù Keninɔ b̄ote Amalekinɔ té, ⁷ akù Solu ḡe à l̄ete Amaleki p̄inɔa sena zaa Avila ari à ḡe pé Suru kù à kù Misila if̄aboki kpaa. ⁸ À Amaleki kina Agaga kù b̄ene, akù à a gb̄enɔ d̄ede kù f̄enedao n̄ pínki. ⁹ Solu kù a z̄ikarinɔ dí Agaga d̄ero, akūs̄ ò s̄a mananɔ s̄ete kù zùnɔ kù z̄une m̀ekpananɔ kù s̄ane b̄orɔnɔ kù p̄o mananɔ pínki, odi we ò n̄ d̄edero. P̄o ginanɔ kù p̄o yāyānanɔn ò d̄ede pínki.

¹⁰ Akù Dikiri yā sù Samuelia à pì: ¹¹ Ma Solu kana kpatan tò ma p̄o yàka, zaakù à kpe limene. Lákù ma d̄ane nà, àdi ke lero. Yā pì Samueli bídi kè, akù à wiki lè Dikiria ari gu ḡe à d̄o. ¹² Kù Samueli f̄ute k̄onk̄onk̄onk̄o, à ḡe da Solule,

akū ò pìne: Solu gèe Kameli. À sèedaa pète gwe a zīda yāḍḍḅngu yāi, akū à èra à gèe Giligala. ¹³ Kū Samuēli Solu lè, akū Solu pìne: Dikiri arubarika dangu! Ma kè lākū Dikiri òmēne nà. ¹⁴ Akū Samuēli a là à pì: Sā wiki kū ma sā ten ma deramēe? Zù ḍḍ dḍ kū maten ma bò māmēe? ¹⁵ Akū Solu wèa à pì: Amalekinḍ pḍḅḅmē, zaakū ò n sāḅḅ kū n zù mananḅ sète ò sùo ò sa oo Dikiri n Ludaamē. O n kparanḅ dède. ¹⁶ Akū Samuēli pìne: N yīte le, mani yā kū Dikiri òmēne gwāaniala onne. Akū Solu pì: N o. ¹⁷ Akū Samuēli pì: Kū n n zīda fīti bò yā, n̄di gḍ Isaraila burinḅ don'arēde ūroo? Dikiri n ka Isarailanḅ kīna ū, ¹⁸ akū à n zī n a bḅḅḅte keare kū à pì: N gé n Amalekinḅ dēde, zaakū durunnakerinḅmē. N gé n zī ká kūnwo ari n n̄ kakate. ¹⁹ À kè dera n gi Dikiri yā mai, n lete n̄ pḅḅḅa, n yā kū Dikiri yeiro kēe? ²⁰ Akū Solu pìne: Ma Dikiri yā mà, ma bḅḅḅte kū à ma zī mà ke kè. Ma Amalekinḅ dède n̄ pínki, akū ma su kū n̄ kīna Agagao. ²¹ Akū zīkarinḅ sā mananḅ kū zù mananḅoo bò pḅ kū ò sète pìnḅ té, de ò sa oo Dikiri n Ludaa Giligala la. ²² Akū Samuēli pì:

Dikiri yā kūna manane de
sa'opḅ kū òdi ká tén à té kūla.

Mīnatēnanē de sa'onala.

A yāmana de

sa'ona kū sākaro mēkpanaaola.

²³ Gina a yā mai durunna lēle kū māsokenaaomē.

Dḅkena kāao vāni lēle kū tānagbagbanaaomē.

Lākū n gi Dikiri yā mai nà,

àpii gi n kīnakei se.

²⁴ Akū Solu pìne: Ma durunna kè. Ma pā Dikiri yā kū n òmēnēnē, zaakū ma vīna kè gbēnḅnē, akū ma n̄ yā mà. ²⁵ N̄ sūru ke kūmao kū ma durunna pīio sà. N̄ era n̄ gé kūmao de mà le mà donyī ke Dikirinē. ²⁶ Akū Samuēli pìne: Mani gé kūnworō. N gi Dikiri yāi, akū à gīnne n̄gḅ de Isarailanḅ kīna ū.

²⁷ Kū Samuēli kpe li, àten ta, akū Solu a kū a uta léa, à kè a oī. ²⁸ Akū Samuēli pìne: Dikiri n bo Isarailanḅ kpatan gbāra, akū à n gbēdake kū à mana denla kàn. ²⁹ Isarailanḅ Luda Gakuride dī éke toro, àdi a laasun litero, zaakū bisāsirinlo, gbasa à a laasun lite. ³⁰ Akū Solu pìne: Ma durunna kè. Bee kū abireo n yā nna, n̄ ma kpe ta Isaraila gbē zḅkḅḅnḅ kū gbē sīnda pínkiō are. N̄ gé zemēnē de mà le mà donyī ke Dikiri n Ludanē. ³¹ Akū Samuēli èra à gèe à zēnē, akū Solu donyī kè Dikirinē.

³² Akū Samuēli pì: À mḅ kū Amaleki kīna Agagao. Kū kīna pì ten su, àten kpákpa kū yāke kunlo, zaakū àten da a bo ga léime. ³³ Akū Samuēli pì: Lākū n fēnēda tò nḅgbē dasinḅ kūra n̄ néi nà, len n da ni kura a néi le se. Akū à Agaga zḅzḅkḅre Dikiri are Giligala gwe. ³⁴ Akū à tà Rama. Solu sḅ à tà a bea Gibēa. ³⁵ Bee kū Solu kè Samuēlinē wēnda, Samuēli dí gé a gwa dorō ari à gèe gao, zaakū Dikiri pḅ yāka kū à Solu kà Isarailanḅ kīna ū yāi.

16

Samuēli n̄síkuna Dauda mīa

¹ Dikiri pì Samuēlinē: Īnigḅ ḍḍ dḍ Solu yā musu ari bḅremēe? Ma ginē à kí ble Isarailanḅa. N̄ n̄si ká bēnen à pa n̄ da zén. Ma n zī Betilihamu gbē Yese kīnaa, zaakū a nēnḅ doken ma sè à gḅ kīna ū. ² Akū Samuēli pì: Deran mani ke mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma de. Akū Dikiri pìne: N̄ zūnunu sé n̄ géo n̄ pi n su ma gbagbamē. ³ N̄ Yese sísi sa pì onaa gūn, mani yā kū ĩni ke onne, ĩni n̄si kúmēne gbē kū mani mḅnne mīa.

4 Samueli yā kū Dikiri òare kè. Kū àten ká Betilihamu, lakutu pì gbě zōkōnò gèè ò dàale. Vīna nī kū, akū ò a là ò pì: Aafiaame n su la yá? 5 À pì: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbame. À gbà bo á zīdane à gé kūmao sa o. Akū à gbà bò Yesene kū a nэгōgbēnò à nī sīsī sa'onaaa. 6 Kū ò kà, Samueli Eliabu è, akū à laasun lè à pì: Gbē kū Dikiri sè mé à zena a are gwe. 7 Akū Dikiri pìne: Nsun a zena ke a gbànakε gwaro, ma giime. Madì gbē gwa lākū bisāsiri dī gwa nàro. Bisāsiri dī gbē gwa a mēeamε, makū sō, swēen madì gwa. 8 Akū Yesε Abinadabu sīsī, à sù Samueli are, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro. 9 Akū Yesε Sama sīsī, à sù Samueli are dō, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro. 10 Akū Yesε a nэгōgbē gbēnōn supplanò sīsī, ò sù Samueli are, akū à pì: Dikiri dī nī gbēke séro. 11 Akū à Yesε là à pì: N kefennanò lén dī nī pínki yá? À wèa à pì: Nī gbē kpède mé à kú laro, àten sà dāmε. Akū Samueli pìne: Nī gbē zī ò a sīsī. Óni pòke kero séto à sù. 12 Akū à gbē zīa, à sù. Né pì bi gbē tēramε, a petena mana akūsō a ān kēkōana. Akū Dikiri pì: Nī fute nī nīsī kú a mīia, zaakū àpiin gwe. 13 Akū Samueli bēne pì sè à nīsī kú a mīia a vīninò wára. Zaa zī birean Dikiri Nini sù Daudaa. Abire gbera Samueli èra à tà Rama.

Dauda zīkena Solua

14 Dikiri Nini gò Solua, akū Dikiri tò tāna pāsī sūa. 15 A ìbanò pìne: Luda tò tāna pāsī ten wé tām̄ma. 16 Kīna, nī tò ókōnò n ìbanò ò gbē kū à mōrolena dō wete. Tò Luda tò tāna pāsī pì sūmma, anigō mōro lénne, nī le nī ke sàna. 17 Akū à pì a ìbanone. À gbē kū à mōrolena dō manamana wete à su kāaomene. 18 Akū a ìbanò doke pìne: Ma Betilihamu gbē Yesε né ke è, à mōrolena dō. Zīkari wōrōgdeme, akūsō à yá'ona dō. Gō maname, akūsō Dikiri kú kāao. 19 Akū Solu gbēnò zī Yesεa, ò gèè ò pìne: Solu pì nī nī né Dauda kū àdi sānò dā gbarεare.

20 Akū Yesε burodii dī zaakinε kū sèwēo tūru do kū blèkofīnīne bōrōo, à a né Dauda gbàreō Solua. 21 Kū à kà Solu kīnaa, à gō a zīkeri ū. Solu yei manamana, akū à a dīte a zīkapōnōserinò doke ū. 22 Akū Solu gbē zī Yesεa à pì: Nī tò Dauda gō ma zīkeri ū, zaakū a yā dī kemene nna. 23 Tò Luda tò tāna pì sù Solua, akū Dauda dī a mōro sé àgō léne. Tò tāna pì gò, akū àdi ke sàna, à su a laakariia.

17

Dauda kū Gōlayao

1 Filisitininò nī zīkarinò kākara, òten zī soru ke Soko, Yudanò bùsun, akū ò bùraa kàte Efesi Damimu, Soko kū Azekao dagura. 2 Solu kū Isarailanò sō ò kō kākara ò bùraa kàte Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitininòī kū zīio. 3 Filisitininòn kú sīsīia dire kpa, Isarailanòn kú sīsīia la, guvute kú nī dagura. 4 Akū Gata gōsa gbāna kū òdi pine Gōlaya bò Filisitininò bùran. A gbāna kà gāsākuru suddo. 5 À mōgotē fūra kuna, à mōgotē uta kū à de lán kpòtekeε bà dana kū a tikisii kà kiloo baaakō. 6 À mōgotē sòkoto yīna dō, akūsō à mōgotē sári lèkete lokona a kpe kpa. 7 À sári sōnte kūna, a pá de lán bizatāri gòdo lí bà. A wé tikisii kà kiloo suppla. A sēgbakoseri té a are.

8 Gōlaya zè à lé zù Isaraila zīkarinòī à pì: Bó yā mé à tò a bote kū zīioo? Á dō kū Filisitininε ma ūroo? Ákōnò sō, Solu zōnōn á ū. À gbēke bo á té à kipa à su ma kīnaa. 9 Tò ani fō à zī ká kūmao à ma de, ma gbēnò nī gō á zōnò ū. Tò makū mé ma a dè sō, áni gō ó zōnò ū, áni gō zò blewere. 10 Akū Filisitini pì èra à pì: Maten kùsεε biri Isaraila zīkarinòa gbāra. À gbē wetemene de ò zī ká kū kōo. 11 Kū Solu kū Isarailanò a yā pì mà nī pínki, ò bídi kè, swēε kēngu.

¹² Dauda bi Eflata gbē Yese néme. Yese bi Betilihamu kú à kú Yudanò bùsun gbēme. À négōgbēno ì gbēnon soraakō. Solu goroa à zōkō kú à zī kú manamana. ¹³ A né gbāna gbēnon aakōnon kú zīlan kú Soluo. A daudu tón Eliabu, a plade tón Abinadabu, a aakōde tón Sama. ¹⁴ Daudame Yese né kpede ũ. A vīni pīno té Solui, ¹⁵ ama Dauda dì gé Solu kīnaa à era à su Betilihamu a de sāno dā. ¹⁶ Filisitini pīi dì bo à a zīda mōne kōnkō kú okōsio ari goro bupla.

¹⁷ Zīkea Yese pīi a né Daudane: Ñ ése kpatana kpēne do dí kú burodi mèn kuri dīno sé ñ géo n vīninone likalika n bŭran. ¹⁸ Ñ gāsi mèn kuri dīno sé ñ kpá n gā gbē zōkōa. Ñ gé ñ n gwa, tó ò aafia, ñ su kú sēdaao kú ò kun aafia. ¹⁹ Ó kú kú Soluo kú Isarailano pīnki Ela guvuten, òten zī ká kú Filisitininò.

²⁰ Dauda fūte kōnkōkōnkō, à a sāno tò kú sādāri pāndeo. À a aso sè, akū à dà zén lākū Yese òare nà. Kū à kà zīkarino bŭran, à sù à lè òten gé zīlan, òten wiki gbāna lé. ²¹ Isarailano kú Filisitininò ten soru ke ò are dokōa. ²² Akū Dauda a aso nà pódākpāriine a oī, akū à bàa lè à gēe zīlan. À a vīnino lè gwe, akū à fō kpāmāma. ²³ Kū àten yā o kŭnwo, Filisitininò gōsa gbāna Gōlaya, Gata gbē bò Filisitini zīkarino té, à era à fūte kú a yā pīio. Dauda yā pīi mà. ²⁴ Kū Isarailano a è, swēe kēngu, ò lèkōa n pīnki. ²⁵ Òten okōne òten pīi: Ádi gōgbē pīi e à bōroo? Tó à bō, àdi kùsee biriwāme. Gbē kú à a dè, kīna ni ade gba aruzeke zōkō, ani a gba a nēnōgbē do no ũ, akūsō a bedeno ni be'ogō kpá doro.

²⁶ Akū Dauda gbē kú ò zena a sareno là à pīi: Bón oni ke gbē kú à Filisitini pīi dè à Isarailano bò wé'i gŭnnee? Dín Filisitini gyōfōrode pīi ũ, gbasa àten kùsee biribiri Luda Wēndide zīkarinōaa? ²⁷ Akū ò pīne lākū gbēno ten o nà: Len oni ke gbē kú à a dēne le. ²⁸ Kū a vīni zōkōde Eliabu mà Dauda ten yā o kú gbēno, a pō fēi à pīi: À kè dera n su laa? Dín n sã fīti no tōne gbārannan? Má n karambaani kú n nēse vānio dō. N su zī gwame. ²⁹ Dauda pīi: Bón ma kēe? Bee yā mani oroo? ³⁰ Akū à kpe dōne, à gēe à yā dokōno pīi là gbē pāndea. Lākū gbē káaku òne nà, len ò òne le do. ³¹ Ó yā kú Dauda ò pīi gbà Solune, akū à a sīsī.

³² Kū Dauda sù, à pīi Solune: Gbēke sún tó swè kēagu Filisitini pīi yā musuro. Makū n zōblerii, mani gé zī ká kāao. ³³ Akū Solu pīne: Ìni fō ñ gé zī ká kú Filisitini pīoro. Né fītime n ũ. Gōgbē pīi sō bi zīkariime zaa a kefennakegoro. ³⁴ Akū Dauda pīne: Makū n zōblerii, makū mé madigō ma de sāno dā. Tó músu ke mani sù à sã kú kpāsan, ³⁵ madì a gbese mà a gbē mà sã pīi bo a léi. Tó à era kūmao, akū madì a kú a lèkāsāa mà gbē mà de. ³⁶ Makū n zōblerii, ma músuu dè, ma mani dè. Filisitini gyōfōrode pīi ni gō lán pō pīno bà, zaakū àten kùsee biribiri Luda Wēndide zīkarinōame. ³⁷ Dauda era à pīi: Lākū Dikiri ma bo músu kú manio léi nà, len ani ma bo Filisitini pīi oī le. Akū Solu pīne: Ñ gé! Dikiri gō kú kŭnwo.

³⁸ Solu a zīka'uta dāne à a mōgotē fūraa kùne, akū à a mò uta dāne. ³⁹ Dauda Solu fēneda lòko zīka'uta pīia. Kū à nà táa, akū à fūa, zaakū adi dōne keoro. Akū à pīi Solune: Mani fō mà gé kú pō pīnooro, zaakū mádi dōne keoro. Akū à pō pīno bōte pīnki à kàte. ⁴⁰ À a gòo sè, akū à gēe à gbè pōroporo sète swaween mèn soro à kà a sādābōkon. Akū àten na Filisitini pīi, à a gbēm̄ba kūna.

⁴¹ Akū Filisitini pīi ten na Dudai, a sēgbakoseri ten táa o a are. ⁴² Kū à Dauda gwà, à è né fīti tēra maname, akū à dokè kāao ⁴³ à pīne: Gbēdan ma ũ, akū n gbasa nten sumai kú gōoo yá? Akū à a kà kú a tāna tóo. ⁴⁴ Akū à era à pīi: Ñ namai ñ gwa, bāno ni n ble, nōbo pāsīno ni n só. ⁴⁵ Dauda pīne: Fēneda kú sári lèketēo kú sári sōntēon nten suomai. Makū sō, Dikiri Zīkaride Isarailano

Luda kũ n kùsɛɛ bìribiria tón maten suomma. ⁴⁶ Dikiri ni n namene ma ɔĩ gbāra. Mani n de mà n mì z̄s, mani Filisitini z̄ikarinɔ gènɔ kpá bānɔa kũ nòbɔ pāsīnɔ gbāra ò só, andunia ni d̄s kũ Luda kũ kũ Isarailanɔ. ⁴⁷ Gbē kũ ò kakarana lanɔ ni d̄s kũ Dikiri dì z̄i ble kũ fēnedao ke kũ sárioro. Dikiri mé a z̄i gbāna vī, ani á nawere ó ɔĩ.

⁴⁸ Gɔrɔ kũ Filisitini pì ten na Daudai àten su, akũ Dauda bàa lè àten su gu kũ oni z̄i kán. ⁴⁹ Akũ à ɔ dà a bòkɔn à gbèe bò à dà a gbèmban. Kũ à Filisitini pìi gbào, akũ à a pà a arɛa. Gbèe pìi vlè a arɛ pìi gūn, akũ à lète a gberɛa. ⁵⁰ Gbèmbaan Dauda z̄i blèo Filisitini pìia. À a pào à nè, bee fēneda à kũnaro. ⁵¹ Akũ à bàa lè à gèe à zèala, à a fēneda wòto a kpén à a dè à a mìi z̄sò. Kũ Filisitininɔ è ní ḡsɔa gbāna pìi gà, akũ ò lèk̄s̄a. ⁵² Akũ Isarailanɔ kũ Yudanɔ pèteńyĩ kũ wikio, ò pèmma ari Gata bīnilea kũ Ekerɔnu bīnileo. Gbē kũ ò ní dedenɔ gènɔ ḡs̄ katena sena zaa Saraimu zén ari Gata kũ Ekerɔnuo. ⁵³ Kũ ò sù kũ pena Filisitininɔaao, akũ ò ní bùra pónɔ nàk̄s̄a ò tào. ⁵⁴ Dauda Filisitini pìi mìi sè à gèe Yurusalemu, à a ḡs̄kebɔnɔ kàte a kpén.

⁵⁵ Gɔrɔ kũ Dauda ten na Filisitini pìi, Solu teni a gwa, akũ à a z̄ikarinɔ gbē z̄s̄k̄ Abana là à pì: Dí nème néḡs̄gbē pì ũu? À wèa à pì: Kína, kũ n kunnaao, má d̄sro. ⁵⁶ Akũ kína pì: N gbeka n ma dí nén kefenna pì ũ. ⁵⁷ Kũ Dauda sù kũ Filisitini pì denaao, Abana a sè à gèe Solu kīnaa, à Filisitini pìi mì kūna. ⁵⁸ Akũ Solu a là à pì: Kefenna, dí nème n ũu? À wèa à pì: N z̄bleri Yesɛ, Betilhamu gbē nème ma ũ.

18

Solu ḡsbakpana kũ Daudao

¹ Kũ Dauda yā ò kũ Soluo à làka, akũ Yonatā gbēna kpà k̄aao à yei lán a z̄ida wèndii bà. ² Zaa z̄i birean Solu a dìte a bea, adi we à tá a de bea doro. ³ Yonatā yā yĩ k̄aao kũ à yei lán a z̄ida wèndii bà yāi. ⁴ Akũ à a arukĩmba kũ à dana bò à a gbà kũ a z̄ika'utao kũ a fēnedao kũ a sáo kũ a asaao. ⁵ Gu kũ Solu Dauda gbàren z̄i ká pínki, àdi sa'a keme, akũ à a dìte z̄ikarinɔ gbē z̄s̄k̄ ũ. A yā dì ke gbē s̄inda pínkine nname kũ Solu ibanɔ ní pínki.

⁶ Kũ z̄ikarinɔ ten su Dauda Filisitini pì denaa gbera, nɔgbēnɔ bò Isaraila wētɛnɔ gūn pínki, ò gèe da ní kína Solule, òten lè sí òten ũ wā, òten ḡgā lé òten pɔnna ke òten sèkere pá. ⁷ Òten lè sí òten d̄k̄s̄ne, òten ũ wā òten pi: Solu gbēnɔ dède wàa s̄s̄ɔɔro, Dauda s̄o dúbu leu ũgbangba.

⁸ Yā pìi kè Solune ĩni manamana, akũ a pɔ f̄è à pì: Ò dúbu leu ũgbangba kpà Daudaa, makũ s̄o wàa s̄s̄ɔɔro. Kpata mé à ḡs̄ à sí sà. ⁹ Zaa z̄i birean à nèseḡbaa kpà k̄aao.

¹⁰ Kũ gu d̄o, akũ Luda tò Solu t̄ana p̄s̄i pìi dìa, àten yā ya a kpén, akũ Dauda a m̄ɔɔ sè, àten lé lākũ àdi lé nà. Solu a sári kūna, ¹¹ akũ à a gbào, àten da áni Dauda páo de à nak̄s̄a kũ gb̄io. Akũ Dauda a z̄ida gb̄atene ḡen pla. ¹² Solu ten v̄ina ke Daudane kũ Dikiri kú k̄aao akūs̄ à p̄a kp̄ai yāi. ¹³ Akũ à pè Daudaa a kia, à a dìte z̄ikari gbēnɔn wàa s̄ɔɔronɔ gbē z̄s̄k̄ ũ. Akũ mé àdiḡs̄ téńne arɛ z̄ilan. ¹⁴ Gu kũ à ḡen pínki àdi sa'a keme, kũ Dikiri kú k̄aao yāi. ¹⁵ Kũ Solu è àdiḡs̄ sa'a le, akũ à v̄ina kène de yāla. ¹⁶ Isarailanɔ kũ Yudanɔ s̄o ò ye Daudai ní pínki, kũ àdiḡs̄ téńne arɛ z̄ilan yāi.

¹⁷ Akũ Solu p̄ine: Mani ma nénɔgbē káaku Meraba kpámma nɔ ũ. N wórɔgɔ ke n Dikiri z̄i kámene. Zaakũ Solu laasun lè à pì: Mani ɔ kearo, Filisitininɔ mé

oni a de. ¹⁸ Akū Dauda pìne: Dín ma ũu? Dín ma bedenō kū ma de burinō ũ kū mani gbasa mà gō n anzure ũu? ¹⁹ Kū Mēra ba kà ò a kpá Daudaa, akū Solu a kpà Mēra gbē Adariēlia.

²⁰ Solu nēnōgbē Mikala ye Daudai. Kū ò yā pì ò Solune, à kēne nna ²¹ à pì: Mani a kpáame, ani gōne tankute ũ, Filisitininō ni a de. Akū à pì Daudane: Īni ma né pānde e ò sé sà. ²² Akū à pì a ibanone: À yā o Daudane asiri gūn, à one a yā kàmagu akūsō ma ibanōn yei n pínki. À ma nēnōgbē sé. ²³ A ibanō yā pì dà Daudane a sān, akū à pìne: Gōna kína né zā ũ bi yā aragan yá? Takasideme ma ũ, dí mé à ma dō? ²⁴ Kū Solu ibanō sù, ò Dauda yā pì bābanē. ²⁵ Akū Solu pì: À one má ye anzure pōkeiro, séto à fīna bomene ma ibere Filisitininōa, à sumene kū n gyofōrōnō mēn basōoro. Àten da Filisitininō ni a demē.

²⁶ Kū ibaa pino yā pì bāba Daudane, gōna kína né zā ũ kēne nna sà. Ari nō pì ségōrō gō gé ká, ²⁷ Dauda kū a zīkarinō fùte ò gē ò Filisitininō dēde gbēnōn wādo, akū à sù kū n gyofōrōnō à kpà kīnaa pínki, de à le à gō a né zā ũ yāi. Akū Solu a né Mikala kpāa nō ũ. ²⁸ Kū Solu è le, à dō kū Dikiri kú kū Daudao akūsō a né Mikala yei, ²⁹ akū a vīnakenanēe kàra, à gō a ibere ũ ari à gēe gào. ³⁰ Gōrō kū Filisitini kīnanō ten bōte ò gé zī ká, Dauda dī sa'a le de Solu iba kparanōla, akū à tó bō manamana.

19

Solu wētēna à Dauda de

¹ Solu ò a né Yonatāne kū a ibanō n pínki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana, ² akū à a gbà laakarii à pì: Ma de ten wēte à n de. Ngō n zīda kūna dō zia kōnkō. N utēki wēte ngō kun. ³ Mani bo wēte kpe kū ma deo, óni ze gu kū n uten. Mani n yā one. Lákū à òmene nà, mani onne.

⁴ Akū Yonatā gēe à Dauda mana bō a denē à pì: Baa, òsun yā vāni ke n zòbleri Daudanero, zaakū adi vāni ke kennero. A yākenanō àre vīnne manamana. ⁵ Kū à Filisitini pì dē, à gī a wēndiime, akū Dikiri tò o zī zōkō blē ó pínki. N è, akū n pō kē nna. Bó yā mé à tò n ye ò yā vāni ke taarisaride pìne ò a de pāa? ⁶ Solu a yā mà, akū à yā sè à pì: Kū Dikirio oni a dero. ⁷ A gbera Yonatā Dauda sisi, à yā pì bābanē pínki, akū à gēe kū Daudao Solu kīnaa, akū àten zī kenē lán a zī bà.

⁸ Zī èra à fùte, akū Dauda gēe zī ká kū Filisitininō. À sīngu à zī blēm̄ma búgubugu, akū ò bàa lēne.

⁹ Dikiri tò Solu tāna pāsī pì èra à dīa gōrō kū à vutena a kpén. À a sári kūna, akū Dauda teni a mōrō lēne. ¹⁰ Solu wēte à Dauda páo de à a nakōa kū gb̄lio. Kū à gb̄atenē, akū sári pì gēe à gb̄li pà. Gwāani birean Dauda bàa lè à tà.

¹¹ Akū Solu gbēnō zī Dauda bea, de ò a dādā ò a de kōnkō, akū a nanō Mikala a gbà laakarii à pì: Tó n̄di bàa sí gwāanialaro, oni n de zia. ¹² Akū Dauda bō wondoo gūn, Mikala a gb̄are kū bàao zīte, akū à bàa lè à gē zéla. ¹³ Akū Mikala tāna sè à wùte gádoa, à blē bára sè à kù tāna pì mīla, akū à biza kùala. ¹⁴ Kū Solu gbēnō zī ò Dauda kū, Mikala pì à gbānaro. ¹⁵ Akū Solu èra à gbēnō zī Dauda gwa à pìne: À a sé kū a gádoe lēle, à su kāaomene de mà a de. ¹⁶ Kū ò gē kpén, tāna pì ò è gádoa, blē bára kú a mīla. ¹⁷ Akū Solu Mikala là à pì: Bóyāi n bo ma kpe n ma ibere gb̄are à pītima lē? Mikala wēa à pì: À pìmene mà tó à gē zéla. Tó ma gi, ani ma de.

¹⁸ Kū Dauda bàa lè à gē zéla, à gēe Samuēli gwa zaa Rama. À yā kū Solu kēare bābanē pínki, akū ò gēe ò wùte Nayo lēle. ¹⁹ Kū ò ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama, ²⁰ akū Solu gbēnō zī ò a kū. Kū ò kà gwe, ò lè annabi gā ten dēde, Samuēli

kú n té n don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zìrii pìnɔa, òten dede se. ²¹ Kū ò ò Solune, akū à gbē pāndenɔ zì, akū ò dède le se. Solu era à gbēnɔ zì a gèn aakōde, akū ò dède le se dɔ. ²² Akū Solu pii fùte àten gé Rama a zīda sà. Kū à kà lɔgɔ zōkō kū à kú Seku sare, à gbēnɔ là à pi: Samueli kū Daudao kú māmee? Akū ò pìne: Ò kú Nayo zaa Rama. ²³ Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpiia se, àten gé àten dede, ari à gèe à kao Nayo zaa Rama. ²⁴ À a pókasanɔ pitiawa, à dède Samueli wára. Zī birea fānantē kū gwāanio pínki àdigɔ wutena punsimε. À yā mé à tò òdi pi: Solu kú annabinɔ té dɔ see?

20

Dauda kū Yonatāo

¹ Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàa lè à gèe à Yonatā lè, akū à a là à pi: Bón ma kèe? Dà kpaten ma kèe? Yā vāni kpaten ma kè n denε kū àten wete à ma dεe? ² À wèa à pi: Gyam! Īni garo. Ñ gwa, ma de dīgɔ yāke ke à gí damene ma sānyīro, yā zōkō ke a fītinnan yá. Ma de nigɔ yā dí taka ke à gí omenei yá? Lenlo! ³ Akū Dauda pì dɔ: N de dō sānsān kū ma n pɔnna è. Abire yāin adi tó n yā pii màro, de n pɔ sún yakaro yāi. Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao má kú ga léime. ⁴ Akū Yonatā pìne: Pó kū n yei pínki mani kenne. ⁵ Akū Dauda pìne: Ñ gwa, mɔ dufu dikpeme zia. À kù mà vute mà pó ble kū kínaome. Ñ tó mà gé mà ute sènte ari ziando ɔkɔsi. ⁶ Tó n de ma gbeka, ñ pine ma zé gbèkamma mà gé ma be wētea Betilihamu likalika, kū ma bedenɔ pínki ten sa kū òdi o wè kú wèeo o gwe yāi. ⁷ Tó à pi à mana, manigɔ aafia, ama tó a pɔ fè manamana, ñgɔ dō kú yā vānin à zèo à kemene gwe. ⁸ Ñ gbēke ke makū n zòbleriine, zaakū n yā yì kūmao kū Dikiri dōnaaome. Tó má taari vī, ñ ma de n zīda. Ñsun ma kpá n dearo. ⁹ Akū Yonatā pi: Gyam! Tó má dō kú ma de zèo à vāni kenne, de mani onneroo? ¹⁰ Akū Dauda a là à pi: Tó n de sù à yā pāsī ònne, dí mé ani omeneε? ¹¹ Akū Yonatā pìne: Ñ mɔ ò gé sènte. Akū ò bòte ò gèe sènte n pla.

¹² Akū Yonatā pi: Ma sù kú Dikiri Isarailanɔ Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yɔ mà gwa. Tó n yā kène, mani légbāzā kenne. ¹³ Tó ma de ye à vāni kenneme sɔ, akū mádi légbāzā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yā kemene pāsīpāsī. Dikiri gɔ kú kúnwo lākū à kú kú ma deo yā nà. ¹⁴ Lākū má kú kú wèndiio nà ñ gbēke kemene lākū Dikiri di kéne nà, kú òsun ma dero yāi. ¹⁵ N gbēke sún laka kú ma bedenɔ zikiro, bee tó Dikiri tò n iberenɔ laka andunia gūn. ¹⁶ Len Yonatā yā yì kú Daudao le, akū à pi: Dikiri fīna bonne n iberenɔa. ¹⁷ Akū Yonatā tò Dauda era a la dàare dɔ a yeina yāi, zaakū à yei lán a zīda wèndii bàme.

¹⁸ Akū Yonatā pìne: Mɔ dufu dikpe kun zia. Tó odi gbēke e n vutekinlo, oni n gbekame. ¹⁹ Ziando ñ gé ñ ute gu kú n uten yā pi naana gɔrɔ, ñigɔ kú gbè kú à de zīte lé sèeda ũ sare gwe. ²⁰ Mani kà zu gbèe pii sare wén aakō lándō maten pó gbā bà, ²¹ mani négɔgbē ke zī à gé kàa pìnɔ wete. Tó ma pìne, kànɔn kú a kpe, à sète à móo, ñ mó, ma sù kú Dikiri ñigɔ aafiame, kari yā kunlo. ²² Tó ma pìne kànɔn kú a are sɔ, ñ gé, zaakū Dikiri mé à n gbare. ²³ Yā kú o yì kú kōo sɔ, Dikiri mé anigɔ de yā pii sèedade ũ gɔrɔ sīnda pínki.

²⁴ Akū Dauda gèe à ute sèn. Kū mɔ dufu bò, kína vùte de à pó ble. ²⁵ À vùte a vutekia gbli sare. Yonatā vùte a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sɔ, gbēke kú gwero. ²⁶ Solu dí yāke o zī birearo, zaakū àten da yāke mé à a lè, gbāsī nāame, abirekū mé à gine. ²⁷ Kū gu dō mɔ gɔrɔ plade zī, Dauda vuteki da korime, akū Solu a né là à pi: Bóyāi Yese né dí su pó ble gīa kú gbāraoro? ²⁸ Akū à pìne: À

zé gbèkama à pì áni gé Betilihamu. ²⁹ À pì mà tó à gé, zaakū a bedenɔ ten sa o wēte pìi gūmme, akū a v̄ini p̄iare à mós. À pì tó à kèmenε, mà a gbare à gé a v̄ininɔ gwa. À yā mé à tò adi su pós ble kúnworo. ³⁰ Akū Solu p̄o f̄è Yonatāi à p̄i: Né fayasari sāgbānade! Má d̄s k̄u n ze k̄u Yεε néomε. N wé'i dà n zīdaa k̄u n dao. ³¹ Tó Yεε né p̄i ḡo k̄u k̄u wēndiio, ïni le n̄ kpata blero. N̄ gbēnɔ zī ò a k̄u ò su k̄aaomε tera. À gàn gwe. ³² Akū Yonatā a là à p̄i: Bós yā mé à tò ani gaa? Bón à k̄èε? ³³ Akū Solu Yonatā gbā k̄u s̄ario de à le à a de, akū Yonatā d̄s sà k̄u a de zè k̄u Dauda denaomε.

³⁴ Yonatā f̄ute à gò p̄oblea k̄u p̄of̄eo, adi p̄o ble m̄o ḡoro plade p̄i zīro, zaakū a n̄sεε yāka Dauda yā musu, k̄u a de a d̄ite gbē futa ū yāi.

³⁵ Kū gu d̄o, Yonatā bò à ḡε Dauda le gu p̄in. Né ḡogbē ke téi. ³⁶ Akū à p̄i né p̄iine. N̄ bàa lé n̄ gé z̄a dire. Tó ma kà z̄u, n̄ wete. Kū né p̄i bàa lè àten gé, akū Yonatā k̄aa z̄u a m̄ila. ³⁷ Kū né p̄i kà gu k̄u Yonatā k̄aa p̄eten, akū à lé z̄u né p̄i à p̄i: K̄aa p̄inon k̄u n are dire. ³⁸ Akū Yonatā èra à lé z̄u d̄o à p̄i: N̄ gé likalika, n̄sun zero. Akū né p̄i k̄aa p̄in s̄ete à s̄uo a dikiriine. ³⁹ Né p̄i dí yā p̄i d̄oro, sé Yonatā k̄u Dauda. ⁴⁰ Akū Yonatā a ḡokebɔnɔ kpà né p̄ia à p̄i: N̄ sí n̄ táo be.

⁴¹ Kū né p̄i tà, Dauda f̄ute gbè kpe à s̄u à k̄ute Yonatāne ḡen aak̄s̄ à w̄ute a gberεa. Akū ò lé p̄ek̄sa ò s̄o d̄o n̄ pla n̄ p̄inki, Dauda p̄o mé à kè z̄ok̄s̄. ⁴² Akū Yonatā p̄ine: N̄ tá aafia, zaakū o yā sè k̄u Dikiri t̄so o p̄i, Dikirimε ó s̄eedade ū ma burinɔ k̄u n burinɔ dagura ari ḡoro s̄inda p̄inki. Dauda bò gwe, akū Yonatā èra à tà be.

21

Dauda kunna N̄bu

¹ Kū Dauda ten gé sa'oriki Aimeleki k̄inaa N̄bu, Aimeleki p̄i bò à ḡε à daale. V̄ina a k̄u, akū à a là à p̄i: Bós mé à tò nten kure ndo, gbēke k̄u kúnworo? ² Dauda wèa à p̄i: K̄ina mé à zī d̄amεne, à p̄i m̄asun tó gbēke yā k̄u a d̄itemεne à ma zī mà ke d̄oro. Akū o gu d̄ak̄ne k̄u ma ìbanɔ ò domεne are. ³ P̄oble kpaten n̄ v̄i la teraa? N̄ ma gba burodi m̄en s̄oro kes̄o p̄o k̄u n̄ v̄i p̄inki. ⁴ Akū sa'oriki p̄i p̄i: Burodi p̄a kunlo, séde p̄o k̄u ò k̄ate Ludane baasiro. Tó n gbēnɔ dí kakara k̄u n̄gbēoro, mani kp̄amma. ⁵ Akū Dauda p̄ine: À de le k̄o, ó ó zīda k̄una n̄gbēnɔ yā musu, lākū od̄i ke nà gbas̄a ò da z̄ikazen. Ma gbēnɔ m̄enon gbās̄iro. Bee ḡoro k̄u óten p̄oyeina t̄aa o, òdiḡo gbās̄iro, at̄ensa tá k̄u óten o gbāra. ⁶ Akū sa'oriki p̄i Luda burodii sè à kp̄aa, zaakū burodi ke k̄u gwero, sé p̄o k̄u ò k̄ate Ludane. Od̄i burodii p̄i sé Dikiri aremε, akū òdi a lilin ke k̄u burodi dufuo.

⁷ Solu ìbanɔ doke k̄u gwe ḡoro p̄ia, a t̄on Doegi. Ed̄omu burimε, akū mé à Solu s̄ad̄arikina ū. ⁸ Akū Dauda Aimeleki là à p̄i: N̄ s̄ari ke f̄eneda v̄i la yā? Mádi le ma a f̄eneda ke ḡokebɔ ke s̄ero, zaakū k̄ina zī p̄i d̄amεne likalikamε. ⁹ Sa'oriki p̄i wèa à p̄i: Filisitini k̄u n dè Ela guvuten Ḡolaya f̄eneda k̄u la. À k̄u uta lokomma kpe, biza f̄if̄ia. Tó n̄ yei, n̄ sé, zaakū a p̄ande k̄u la doro, séde abirekū. Akū Dauda p̄i: N̄ kp̄ama, a s̄ara kunlo.

Dauda ìadeyānɔ k̄ek̄enaa

¹⁰ Dauda bàa lè Solunε zī birea, à tà Gata k̄ina Akisi k̄inaa. ¹¹ Akū Akisi ìbanɔ p̄ine: Isarailanɔ b̄usu k̄ina Daudan díroo? Àk̄umε òdi ū w̄a ò lè sí a yā musuroo? Od̄i p̄i: Solu gbēnɔ d̄ede w̄aa s̄os̄oro, Dauda s̄o d̄ubu leu ūgbangba.

¹² Yā pì Dauda kù gbāna, àten vīna ke Akisine manamana. ¹³ Akū à a zīda līte, àten ìadeyāno keke n wāra. À ogbe gategate bīni zé gbàno, à tò lé'i dà a lékāsāa. ¹⁴ Akū Akisi pì a ìbanone: À gwa! Gbē pì bi ìademe. Bóyāin a a sè a su kāao ma kīnaaa? ¹⁵ Ìadenò kīamame, akū a gbē pì sè a su kāao ma kīnaa de a ìadeyāno kekemene yá? Ani le à gē ma onno.

22

Solu Nɔbu sa'orinɔ dedena

¹ Dauda bō gwe à bàa lè, à gèe à gè Adulamu gbèwēen. Kū a vīnino kū a de bedeno a baaruu mà, ò gèe ò a lè gwe. ² Yā'ūmmadenò kū fīnadenò kū gbē kū yā dì keñneronò kàkarai n pínki, akū à gò n gbē zōkō ũ. Ò kà gbēnon wàa pla taka bà. ³ Bona zaa gwe Dauda gèe Mizipa, Mɔabunò būsun, à pì Mɔabu kīnane: Ñ ma de kū ma dao gba zé ògō kú kūnwo ari mà dō lākū Luda ni kemene nà. ⁴ Akū à n tó kū Mɔabu kīnao gwe. Ò kú kāao goro kū Dauda kú sēnteporo tu. ⁵ Abire gbera annabi Gada sù à yā ò Daudane à pì: Ñsungō kú sēnteporo tu doro. Ñ era n tá Yudanò būsun. Akū à fūte à gèe Ereti líkpen.

⁶ Zīkea Solu vutena sāma lí gbáru Gibea sīsīia. À a sári kūna, a ìbanò likai n pínki. Akū à mà ò Dauda kú gbē kū ò kú kāaonò kúki dō. ⁷ Akū à pì a ìbaa pīnonē: Ákōnò Biliaminu burinò, à ma yā ma á pínki. Yese né ni buranò kū geepi búno kpááwa yá? Ani á dite zīkari gbēnon wàa sosooro ke gbēnon basosoronò gbē zōkōnò ũ yá? ⁸ Á pínki a lé kpākūsūmame. Kū ma né yā yī kū Yese néo, á gbēke dí omenero. Á gbēke dí ma wēnda gwaro. Ádi damene ma sán kū ma né ma ìbaa pīi nēsee fūte àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà teraro. ⁹ Edomu buri Doegi kú kū Solu ìbanò gwe, akū à pì: Ma Yese né è, à sù Aitubu né Aimelēki kīnaa Nɔbu. ¹⁰ À yā gbèkane Dikiria, akū à zànaa kpàa kū Filisitini buri Golaya fēnedao.

¹¹ Akū kīna gbēno zī ò sa'oriki Aimelēki sīsī kū a de bede kū ò de sa'orinò ũ Nɔbunò n pínki. Akū ò sù kīna kīnaa n pínki. ¹² Akū Solu pīne: Ñ sã kpá n ma, Aitubu né. À wèa à pì: Ma sã wè, Baa. ¹³ Akū Solu a là à pì: Bóyāin mōkōn kū Yese néo a lé kpākūsūmai? Bóyāin n pōble kpàa kū fēnedao? N yā gbèkane Ludaa, de à futemai àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà tera. ¹⁴ Aimelēki wèa à pì: Ñ ìbanò té pínki, dí mé à náani vī à kà Dauda ũu? N né zāme, n zīda dogarinò kīname. À tó bō n bea. ¹⁵ Mádi gbekane Ludaa yāroo? Kai! Baa, ñsun yā dí makū n zōbleriario ke ma de bedeno, zaakū má yāke dō yā pīi musuro, bee fīti. ¹⁶ Akū kīna pīne: Ìni game, mōkōn kū n de bedeno n pínki. ¹⁷ Akū à ò dogari kū ò kú gwenone à pì: À fute à Dikiri gbàgbarinò dede, zaakū n ò kú Dauda yāmmē. Ò a bàasina yā dō, akū odi omenero. Ama a ìbaa pīno dí we ò ò sè ò Dikiri gbàgbarii pīno dèdero. ¹⁸ Akū kīna pì Doegine: Ñ fute ñ sa'ori pīno dede. Akū à fūte à n dede gōno. À sa'o'utadarii pīno dède gbēnon basiikō awesoro. ¹⁹ Akū Solu era à sa'orii pīno wēte Nɔbudeno dède dō, gōgbēno kū nōgbēno kū né gbānanò kū nékpāntēno kū zūno kū zaakinò kū sāno. Ò n dede kū fēnedao n pínki.

²⁰ Akū Aimelēki né ke pītīmma, a tón Abiata. À bàa lè à gèe à nà Daudai. ²¹ À pì Daudane, Solu Dikiri gbàgbarinò dède n pínki. ²² Akū Dauda pīne: Kū ma Edomu buri Doegi è gwe zī birea, má dō sānsān kū ani o Solune. Ma yāin ò n de bedeno dède n pínki. ²³ Ñgō kú kūmao. Ñsun tó vīna n kūro. Gbē kū àteni n wete à n de teni ma wete à ma de se. Yāke ni n le ma oīro.

23

Dauda Keiladenɔ surabanaa

¹ Ò ò Daudanɛ ò pì: Ñ gwa, Filisitininɔ ten zì ká kù Keiladenɔ, òteni ñ pówenɔ nakša. ² Akù Dauda gbèka Dikiria à pì: Mà gé mà léte Filisitini pìnɔan yá? Akù Dikiri pìne: Ñ gé ñ léteńma ñ Keiladenɔ sura ba. ³ Akù Dauda gbènɔ pìne: Lákù vīna teni ó kù Yudanɔ b̀sun la nà, óni f̄ ò gé ò zì ká kù Filisitininɔ Keila yá? ⁴ Dauda era à gbèka Dikiria dɔ, akù Dikiri pìne: Ñ fute ñ gé Keila, zaakù mani Filisitininɔ nanne n ɔ̄. ⁵ Akù Dauda gèe Keila kù a gbènɔ, à zì ká kù Filisitininɔ, akù à ñ pókadenɔ s̄ńma. À Filisitininɔ dède dasidasi, akù à Keiladenɔ sura bà. ⁶ Kù Aimelēki né Abiata bàa lè àten gé Dauda k̄naa yā, à a sa'o'uta k̄na, akù à gèe Keila.

Solu petena Daudai

⁷ Kù Solu mà Dauda gèe Keila, à pì: Luda giime, akù à a nàmene ma ɔ̄, zaakù à a zīda tàta wēte b̄nide ḡumme. ⁸ Solu a z̄ikarinɔ kàkara ñ pínki, de ò gé Dauda kagura ke kù a gbènɔ zaa Keila. ⁹ Kù Dauda mà Solu teni a vāni kpákūsū k̄ao, akù à pì sa'ori Abiatanɛ à mó kù sa'o'utao. ¹⁰ Akù Dauda pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, makù n z̀bleri ma mà Solu ten zé wēte à su Keila à wēte d̄k̄ina kakate ma yāi. ¹¹ Keiladenɔ ni ma kpáan yá? Solu ni su la lákù ma mà n̄n yá? Dikiri Isarailanɔ Luda, ñ o makù n z̀bleriine. Akù Dikiri pìne: Ani su. ¹² Akù Dauda a là dɔ: Keiladenɔ ni ma kpáa kù ma gbènɔn yá? Akù Dikiri pì: Oni á kpáame. ¹³ Akù Dauda kù a gbènɔ fute, ò kà gbènɔn wàa aak̄o taka bà. Kù ò bò Keila, akù òten gé gu kù guo. Kù Solu mà Dauda bò Keila, adi gé gwe doro.

¹⁴ Dauda kù zeki gbānan gbārannan Zifi b̀su s̄s̄iden. Lákù gu d̄iḡo dɔ nà Solu d̄iḡo a wete à de, ama Luda dí Dauda nanɛ a ɔ̄ro. ¹⁵ Ḡo kù Dauda kù Zifi b̀su líkpen, à mà Solu kù a gbènɔ ten su a de. ¹⁶ Akù Solu né Yonatā fute à gèe à Dauda lè zaa líkpe p̄in, à a gbà swèe kù Luda t̄o. ¹⁷ À p̄ine: Ñsun tó vīna n k̄uro, zaakù ma de ni le à ɔ̄ nammaro. M̄k̄on mé ĩni kí ble Isarailanɔa, makù s̄o maniḡo de n plade ū. Ma de p̄i abirekù d̄o se. ¹⁸ Akù ò yā ȳi kù k̄o ñ pla Dikiri are. Dauda ḡo líkpen gwe, akù Yonatā tà be.

¹⁹ Abire gbera Zifidenɔ gèe ò Solu lè Gibea ò pì: Dauda utena ó b̀sun s̄entep̄ōtu. À kù líkpen Akila s̄s̄iger̄ei Yesimɔ ḡen̄mid̄oki kpa. ²⁰ K̄ina, ḡo kù ñ yei pínki, ñ su gwe, óni a kpámma. ²¹ Akù Solu pì: Dikiri arubarika daágu kù a ma wēnda gwà yāi. ²² À tá à era à soru ke. À gu kù àdi gén gbekagbeka kù gb̄e kù ò a ènɔ, zaakù ma mà ò pì, a ɔ̄nd̄o bi ɔ̄nd̄onlo. ²³ À gbekagbeka de à le à a utekinɔ d̄o pínki, à era à su à ma le, de mà a yā ma s̄ans̄an, mani gé k̄áo. Tó à kù á b̀sun gweme, mani pétei Yuda burinɔ té pínki. ²⁴ Akù ò dà zén, ò dò Solunɛ are gena Zifi. Dauda kù a gbènɔ s̄o ò kù Maɔni gbārannan s̄ente Yesimɔ ḡen̄mid̄oki kpa.

²⁵ Kù Solu kù a gbènɔ ten su pétei, à a baaruu mà, akù à k̄ipa kpi p̄ia à gèe à kù Maɔni gbārannan. Kù Solu mà, akù à pétei Maɔni gbārannan gwe. ²⁶ Solunɔ ten t̄aa o kpi kpe dire kpa, Daudanɔ ten t̄aa o a kpe la kpa, òten wā òten bàa lé Solunɛ. Ḡo kù Solu kù a gbènɔ ten lika Daudanɔi ò ñ kù, ²⁷ akù gb̄eke sù à baaruu kpà Solunɛ à pì: Ñ ke likalika, Filisitininɔ sù ò lète ó b̀suua. ²⁸ Akù Solu petena Daudaii tò, à gèe Filisitininɔ le. Abire yāi òdi gu p̄i sísi K̄okpaatekpi. ²⁹ Abire gbera Dauda bò gwe à gèe à v̄ute s̄entep̄ōtu, gu kù òdi pi Engedi.

24

Dauda gina Solu denaai gbèween

1 Kū Solu sù kū petena Filisitiniṅṅiio, ò pìne Dauda kú Engedi gbárannan. 2 Akū à Isaraila zìkarinṅ sète gbēnṅ wàa gēro à dà kúnwo zén, de ò Daudanṅ wete gu kū òdi pi Zṅṅ Gbèèa. 3 Kū à kà sãṅ kara kū à kú zé sare kīnaa, à gbèwèèe è gwe, akū à gèn à bñisare ke. Dauda kū a gbēnṅ sṅ, ò kú gbèwèèe pìn zaa a lézekia. 4 Akū Dauda gbēnṅ pìne: Ñ gwa, a gṅṅṅ gbāra kū Dikiri pì áni n ibere nanne n ɔ̃ ñ yā kené lán n̄ yei nà. Akū Dauda fùte tēne, à Solu arukĩmba lé zṅ a sare. 5 A gbera Dauda laasun ten wari dṅa Solu uta lé kū à zṅṅ pì yāi, 6 à pì a gbēnṅ: Kai! Dikiri sún tó mà yā dí taka ke ma dikiri kū à a kàanero. Mani ɔ̃ kearo, zaakū Dikiri mé à a kà kín.

7 Dauda kpákē a gbēnṅi kū yā pìio, adi tó ò Solu dèro. Kū Solu bò gbèwèen, àten gē zéla, 8 akū Dauda bò gbèwèèe pìn, à lé zùì à pì: Ma dikiri kína! Kū Solu lítè à a kpe gwà, akū Dauda kùte à wùte a gbera. 9 Akū à pì Solunè: Tó ò pì ma yā vāni kpákpa n musu, bó yā mé à tò ndi síi? 10 Ñ gwa! N wé è gbāra lākū Dikiri n namene ma ɔ̃ nà gbèwèen. Ò pìmene mà n de, akū ma n wēnda gwà, ma pì mani ɔ̃ ke ma dikiriaro, zaakū Dikiri mé à a kà kín. 11 Ñ gwa dí Baa! Ñ gwa, má n uta lé kūna dí! Ma n uta lé zṅ, ama mádi n dero. N dṅ sà kū má n kūna kū nèse vānioro. Mádi taari kennero, akū nteni ma wete ñ ma de. 12 Dikiri yā gṅṅwère à fīna bommamenè, ama makū mani ɔ̃ nammáro. 13 Lākū ò yáasi zù zaa zī nà ò pì, yā vāni di bo yāvānikerinṅ kīnaame, mani ɔ̃ nammáro. 14 Mṅkṅn Isarailanṅ kína, dí yāin n boo? Dín nten péteii? Gbēda gèen yá? Ke kòkò fítinna? 15 Dikiri ma yā gwa à yā gṅṅwère. À yā nna kpáma à ze kūmao à ma bo n ɔ̃.

16 Kū Dauda yā dí ò Solunè à làka, Solu pì: Ma né Dauda, n kòtoon gwe yá? Akū Solu pùtá kū wikio 17 à pì Daudanè: N yā nna demala, zaakū yā vānin ma kènne, akū n fīna bōmene kū a manao. 18 N yā mana kū n kèmene ò tera. Kū Dikiri ma nanne n ɔ̃, ndi ma dero. 19 Tó gbē bò a ibereèa, àdi tó à tá aafia yá? Dikiri yā mana kū n kèmene gbāra fīna bonne. 20 Má dṅ sà kū ñni gṅ kína ũ, ñinigṅ kí ble Isarailanṅ. 21 Ñ símene kū Dikiri tóo, kū ñni ma buri kakatero, ñni ma tó de ma de bedenṅ téro. 22 Akū Dauda la dà Solunè. Kū Solu tà be, akū Dauda kū a gbēnṅ èra ò tà sèntepṅṅtu.

25

Dauda kū Nabalao kū Abigailio

1 Samuéli gà, akū Isarailanṅ kàkara n̄ pínki, òten ɔ̃ dṅ a ganaa musu, akū ò a vī a bea zaa Rama. Abire gbera Dauda gèe Parani sènte. 2 Maṅni gbēke kun, à bokṅte vī Kameli gwe. Aruzekede zṅkṅme, à sãṅ vī wàa gēro kū blèṅ wàa sṅṅro. Akū à sù Kameli de à a sãṅ kã zṅzṅ. 3 A tón Nabala, a nanṅ tón Abigaili. Nṅgbē pìi laakari vī akūsṅ a kakana mana, ama a gṅ pì gbēke wé'i vīro, a yākenanṅn dṅṅ vīro. Kalebu burime.

4 Gṅṅ kū Dauda kú sènte, à mà Nabala sù a sãṅ kã zṅzṅ. 5 Akū à a ìbanṅ zì gbēnṅn kuri, à pìñne: À fute à gé Nabala kīnaa zaa Kameli, à fṅ kpáamene 6 à one à pi: Luda n dṅ kū aafiao kū n ɔ̃nwo kū n gbēnṅ n̄ pínki. 7 Ma mà n su kū sākākèrerinṅ. Kū n sādārinṅn kú kūoo, odi wari dañmaro, n̄ kunna Kameli gūn, póke dí kīañmaro. 8 Ñ n zikerii pìnṅ la, oni onne. Ñ tó ma ìbanṅ n pṅnna e, zaakū dikpe zīme. N zṅblierii pìnṅ kū makū n néo ñ ó gba pṅ kū n è.

9 Kū Dauda ìbaa pìnṅ kà, ò yā pìi bàba Nabalane kū Dauda tóo, akū ò zèi. 10 Akū Nabala pìñne: Dín Dauda ũu? Dín Yese né pì ũu? Zṅ kū ò kè n dikirinṅa gbāranṅn dasi. 11 Á ye mà a burodi kū ma ío kū nṅbṅ kū ma dè ma sākākèrerinṅnèo sète mà kpá gbē kū má n̄ boki dṅronṅan yá? 12 Akū Dauda gbēnṅ èra ò dà zén ò tà. Kū ò kà, ò yā pìnṅ gbāne pínki. 13 Akū Dauda pì a gbē

pìncɔnɛ: Á baadi a fɛnɛda loko. Akū n baadi a fɛnɛda lòko kū Daudao se. Gbē kū ò gèe kū Daudaonɔ kà wàa pla taka, akū gbɛnɔn wàa do gò kū asonɔ.

¹⁴ À sù à lè zĩkerii pìncɔ doke gèe à ò Nabala nanɔ Abigailine à pì: Dauda gbɛnɔ zĩ ò bò sɛntɛ, ò sù ò fɔ kpà ó dikiria, akū à pàtarĩma. ¹⁵ Gbē pìncɔ sɔ ò yā mana kèwɛɛ manamana, odi wari dawáro. Ó kunna kúnwo sɛntɛ, pòke dì sātɛwáro. ¹⁶ Gɔɔ kū óten sã dá n sare fānantɛ kū gwāanio pínki, òdigɔ likawái lán bĩni bà. ¹⁷ N laasun lé yā kū ĩni kea, zaakū ò zèò ò yā vāni ke ó dikiriine kū a ondenɔ n pínki. Àpi manaro, àdi gbē lédamma maro.

¹⁸ Akū Abigaili burodii kākara likalika mèn wàa do kū sèwɛo tũru pla kū sã kū ò kèkenɔ mèn sɔɔro kū pòblewɛ kpatanaao kpɛne sɔɔro kū geepi kàranɔ mèn basɔɔro kū kaka né kori kàranɔ mèn wàa do, ò yĩ zaakinɔnɛ. ¹⁹ Akū à pì a zĩkerinɔnɛ: Àgɔ do arɛ, manigɔ té á kpɛ. Adi yāke o a zã Nabalanero. ²⁰ Akū à di a zaakia, àten kipa sĩsĩia. Kū à bò sĩsĩ kpɛ, ò dàkare kū Daudao, àten kipa sĩsĩia se kū a gbɛnɔ, òten su. ²¹ Dauda ten o a gbɛnɔnɛ: Ma gbē pì pónɔ dàkpāne sɛntɛ pāme. Ódi a pòke séro, akū à yā mana kū ma kènne fĩna bòmene kū a vānio. ²² Tó ma a gɔgbē ke tò bɛne ari gu gɔ gé dɔ, Luda yā kemene pásĩpāsĩ.

²³ Kū Abigaili a è, akū à kipa a zaakia likalika, à kùte Daudane à arɛ pète. ²⁴ Akū à kùte a gbá sare à pì: Baa, taari pì gò ma mèn do musu. N makū n zòbleri gba zé mà yā onne. N sã dɔ makū n zòbleri yāi. ²⁵ Baa, Nabala manaro. Nsun a yā daro. À de lán a tó bàme. A tón Yɔnko, akūsɔ yɔnkoyān àdigɔ ke. Makū n zòbleri sɔ, mádi gbē kū n n zĩnɔ ero. ²⁶ Baa, lākū Dikiri kun akūsɔ n kun nà, Dikiri gìnne n gbē de n mɔra kámma n zĩda. Dikiri tó n iberenɔ kū gbē kū òteni n kpákpa kū a vānionɔ gɔ lán Nabala bà. ²⁷ Tera sà Baa, n gba kū makū n zòbleri ma suonne dí sí n kpá n ibanɔa. ²⁸ N sũru ke kū makū n zòbleriio kū ma taario dɔ. Dikiri ni tó n burinɔ gɔ kí ble gɔɔ sĩnda pínki, zaakū ndi zĩ ká Dikirineme, oni a vāni ke emma zikiro. ²⁹ Bee tó gbēke fùte àten pètɛnyĩ à n de, Dikiri n Luda ni n wèndiba dɔ kū mòkakɔanaame, ani n iberenɔ wèndi da gbɛmban à zu. ³⁰ Baa, tó Dikiri yā mana kènne lākū à lé sènne nà pínki, tó à n dite Isarailano gbē zòkɔ ũ, ³¹ n laasun sún wari dɔmma à n da yān gbɛdena pã ke fĩnabona n zĩdanɛ yā musuro. Baa, tó Dikiri yā mana kènne, n tó makū n zòbleri ma yā gò dɔngu.

³² Akū Dauda pì Abigailine: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, zaakū à n zĩ n damale gbāra. ³³ Ma n sáabu kpà se kū lédamma kū n ma gbao, zaakū mòkɔmme n kpaɛne gbāra, akū mádi gbē de ma mɔra kámma ma zĩdanero. ³⁴ Tó abirekũnlo, kū Dikiri Isarailano Luda kū à gìmene mà yā vāni kennɛo, tó ndi wā n su n damale yāro, de gu ni dɔ Nabala négɔgbē kearo. ³⁵ Akū Dauda pò kū Abigaili sũoare si à pì: N ká be aafia. Ma n yā mà, ma yodaado kènne.

³⁶ Kū Abigaili kà Nabala kĩnaa, à è àten pò ble lán kina bà. A pɔ kè nna, à wè gbè à kã. Akū a nanɔ pì dí lé bo à yāke òne, bee fĩtiro, ari gu gèe à dɔo. ³⁷ Kū gu dɔ, wè wère Nabalaa, akū a nanɔ yā kū à kèe pì òne. Akū swèe kèagu, à gò lán gbèe bà. ³⁸ Kū à kè lán gɔɔ kuri taka bà, akū Dikiri gòo tãa, à gà.

³⁹ Kū Dauda Nabala gana baaru mà, à pì: Ò Dikiri kū à zè kũmao sáabu kpá, à wé'i kū Nabala dàma bòmene. À gìmene mà yā vāni ke, akū à tò Nabala vānikɛnaa wì a zĩda musu. Abire gbera Dauda gbɛnɔ zĩ Abigailia ò onɛ á ye à a sé nɔ ũ. ⁴⁰ Kū Dauda ĩbaa pìncɔ kà Abigaili kĩnaa Kameli, ò pine: Dauda mé à ó zĩmma, à ye à n sé nɔ ũ. ⁴¹ Akū à fùte à kùte à a m̀i pète à pì: A zòbleriin ma ũ, ma soru kè mà a dikiri ibanɔ gbá pípiĩne. ⁴² Akū à fùte à dì zaakia gònɔ. A

nɔgbɛ zĩkerinɔ gɛɛ kãao gbɛnɔn sɔɔro. Ò dà zén kũ Dauda zĩrinɔ, akũ à gɔ̀ a nɔ ũ. ⁴³ Dauda Yezɛrili gbɛ Ainɔama kũna nɔ ũ dɔ. N̄ pla n̄ pínki a nɔnɔmɛ. ⁴⁴ Solu a né Mikala kũ à de Dauda nɔ ũ yã kpà Laisi né Palatieli, Galimu gbɛa.

26

Dauda gina Solu denaai gɛn plade

¹ Zifidenɔ gɛɛ ò Solu lè Gibea ò pìnɛ: Dauda utena Akila s̄s̄ĩgerɛɛi kũ arɛdɔna Yesimɔa. ² Akũ Solu gɛɛ Zifi sɛnte kũ Isaraila zĩkarinɔ gbɛnɔn wàa gɛro, òten Dauda wete ò a de s̄ɛɛ pìn. ³ Solu bùraa kàte zé sare Akila s̄s̄ĩgerɛ kũ à arɛdɔna Yesimɔa, akũ Dauda kú sɛn. Kũ à mà Solu ten péteai, ⁴ akũ à gu'asirigwarinɔ zì, akũ à d̄s̄ sà kũ Solu kà. ⁵ Akũ Dauda fùte à gɛɛ gu kũ Solu bùraa kàten. À Solu kũ a zĩkarinɔ gbɛ z̄k̄ Nere né Abanao wuteki è. Solu wutena bùraan, a gbɛnɔ kàte ò likai. ⁶ Akũ Dauda Iti buri Aimeleki kũ Zeruya né Abisaio là à pì: Dí mé ani gé kũmao bùraa pìn Solu kĩnaa? Akũ Abisai pìnɛ: Makũ mé mani gé kũnwo. ⁷ Kũ Dauda kũ Abisaio lɔtè gbɛ pìnɔi gwãani, akũ ò Solu è wutena, àten i o bùran, a sári petena a m̄i. Abana kũ a gbɛnɔn wutena ò likai n̄ pínki.

⁸ Akũ Abisai pì Daudane: Luda n ibere n̄anne n̄ ɔĩ gbàra. N̄ tó mà a z̄ kũ s̄ario mà a nak̄sa kũ z̄t̄eo. Mani a z̄ gɛn dome, adi ke gɛn planlo. ⁹ Akũ Dauda pìnɛ: N̄sun a dero. Dí mé ani f̄s̄ à ɔ na kina kũ Dikiri kàa à bo p̄aa? ¹⁰ Akũ Dauda èra à pì: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò t̄sa à ga, tó a gɔɔ p̄apa kes̄ à gà z̄lan. ¹¹ Kai! Dikiri s̄un tó mà ɔ na kina kũ à kàaro. Ò gé ò sári kũ à kú a m̄i sé kũ a í loo ò táo. ¹² Dauda sári kũ í lo kũ à kú Solu m̄iioo sè, akũ ò t̄ao. N̄ gb̄eke dí n̄ ero, ò n̄ yã d̄ro, òten i o n̄ pínki. N̄ gb̄eke dí vuro, zaakũ Dikiri mé à tò i z̄k̄ɔ dàníla.

¹³ Kũ Dauda bikũ guvute bara dire kpa, akũ à zè s̄s̄i musu z̄z̄a, gu yàasa dana n̄ dagura. ¹⁴ Akũ à lé zù Abana kũ a gbɛnɔ à pì: Abana yooo! N̄ ȳtenan yá? Abana wèa à pì: Dí mé àten lé zu k̄n̄ai? ¹⁵ Dauda pìnɛ: Ḡsa gb̄aname n̄ ũroo? Gb̄eke kà lán n̄ bà Isarailanɔ bùsunn yá? Gb̄eke s̄u n̄ dikiri kina de. Bó yã mé à tò nídi a d̄akp̄aroo? ¹⁶ N̄di yã ke a z̄éaro. Ma s̄i kũ Dikiri a ka ganame, zaakũ ádi á dikiri kina kũ Dikiri kà d̄akp̄aro. N̄ gwa! Kina sári kũ a í lo kũ à kú a m̄iio kú mámeɛ? ¹⁷ Solu Dauda kòtoo d̄s̄, akũ à pì: Dauda ma né, n̄ kòtoon gwe yá? À wèa à pì: Ma dikiri kina, ma kòtoome. ¹⁸ Dauda èra à pì: Bó yã mé à tò ma dikiri ten péte makũ a z̄òbleri? Bón ma kèe? Bó taarin ma kèe? ¹⁹ Ma dikiri kina, n̄ s̄a kpà makũ n̄ z̄òbleri yá sà. Tó Dikiri mé à n̄ suu kèma, à ma sa'ona gb̄i ma. Tó bis̄sirinɔmɛ s̄o, Dikiri láari ker̄ma, zaakũ ò p̄ema ò ma bo Dikiri gbɛnɔ té, ò pì mà gé do t̄ananɔime. ²⁰ N̄sun tó ò ma de z̄à kũ Dikirioro. Isarailanɔ kina b̄o, àten kòkò fitinna wete à de, lákũ òdiḡo pé d̄sa s̄s̄inɔ musu nà. ²¹ Akũ Solu pì: Ma durunna kè. Ma né Dauda, n̄ era n̄ su. Mani wari d̄omma doro, zaakũ n̄ ma wèndii bèere d̄s̄ gbàra. Ȳapurame, ma ȳnk̄yã kè, ma z̄a ȳa manamana. ²² Akũ Dauda pìnɛ: N̄ s̄arin dí. N̄ tó n̄ ibanɔ doke bikũ à m̄ó à sí. ²³ Dikiri d̄i f̄ina bo baadine a manakena kũ a náanio musu. Dikiri n̄ namene ma ɔĩ gbàra, ama mádi we mà ɔ n̄ammaro kũ Dikiri mé à n̄ ka k̄n̄ yá. ²⁴ Lákũ ma n̄ wèndii bèere d̄s̄ gbàra nà, Dikiri ma wèndii bèere d̄s̄ le, à ma sí yã v̄ani s̄inda p̄inkia. ²⁵ Akũ Solu pìnɛ: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Īni yã z̄k̄ ke, n̄ m̄i niḡo dana íla. Kũ Dauda tà, akũ Solu tà be.

27

Dauda kunna Filisitininɔ bùsun

¹ Dauda laasun lè à pì: Solu ni ma de zĩkea. Tó mádi bàa lé ma ta Filisitininò b̀usunlo, ani bo kũmao nnaro. Tó ma bàa lè, Solu ni ma wɛtena tó, mani bo a zĩ. ² Akũ Dauda f̀ute à g̀e Gata kina Akisi, Maɔku né kinaa. Gb̀enɔn waa aakɔnɔ g̀e kaa. ³ Akũ Dauda kũ a gb̀enɔ v̀ute Gata kũ Akisio, baadi kũ a bedenɔ. Dauda kũ gwe kũ a nɔnɔ gb̀enɔn pla, Yezerili gb̀e Ainɔama kũ Kameli gb̀e Abigaili kũ à de Nabala nɔ ũ yao. ⁴ Kũ ò ò Solune Dauda bàa lè à tà Gata, adi p̀etei doru.

⁵ Dauda p̀i Akisine: Tó ma n p̀onna è, ò ma gba zé mà vute gukea n lakutunɔ doke gũn. Makũ n z̀bleri má ye magɔ kũ kũnwɔ n wɛranlo. ⁶ Zĩ birean Akisi Zikilaga kpaa, akũ à g̀e Yudanɔ kinanɔ p̀ó ũ ari kũ a gb̄rao. ⁷ Dauda kunna Filisitininò b̀usun kà ẁe do kũ mɔ siikɔ.

⁸ Akũ Dauda kũ a gb̀enɔ g̀e ò lète Gesurunɔa kũ Gizinɔ kũ Amalekinɔ. Gb̀e p̀inɔn kũ b̀usu p̀in zaa zĩme bona zaa Suru ari à g̀e pé Misilaa. ⁹ Tó Dauda zĩ blè b̀usu p̀i lakutunɔa, àdi g̀gb̀e ke nɔgb̀e ke tó b̀enɛro, sãnɔ kũ z̀unɔ kũ zaakinɔ kũ lakuminɔ kũ p̀okasanɔ àdi nakɔa. Tó à tà, àdi gé Akisi kinaa. ¹⁰ Tó Akisi a là gu kũ à lèten gb̀enɔa gb̄ra, Dauda di pine a ge Negevi b̀usun, Yudanɔ ke Yerameli burinɔ ke Keninɔ kinaame. ¹¹ Dauda di g̀gb̀e ke nɔgb̀e ke tó b̀ene ò su kaa Gataro, zaakũ àten p̀i: Gb̀eke ni ó kɔmɔtɔ ke à pi dera ma kè nàndí. Len àdigɔ ke le gɔrɔ kũ à kũ Filisitininò b̀usun. ¹² Akisi Dauda náani kè à p̀i a zĩdane: Isarailanɔn ye a kãiro. Anigɔ de ma z̀bleri ũme gɔrɔ sinda p̀inki.

28

Solu kũ nɔgb̀e wedekunnade g̀esisirio

¹ Gɔrɔ birenɔa Filisitininò n z̀karinɔ kàkara, ò ye ò gé ò zĩ ká kũ Isarailanɔ. Akũ Akisi p̀i Daudane: Asa n d̄s kũ mɔkɔn kũ n gb̀enɔ ani gé kũmao zĩ ká kó? ² Akũ Dauda pine: Tò, òni e sà lákũ makũ n z̀bleri mani ke nà. Akũ Akisi pine: Tó leme, mani n ke ma dákp̄ari ũ ari gɔrɔ sinda p̀inki.

³ À sù à lè Samueli gà, Isarailanɔ kàkara n p̀inki, ò sɔ d̄s a ga yã musu, akũ ò a v̄i a be wɛten Rama. Solu p̀e wedekunnadenɔa kũ g̀esisirinɔ Isarailanɔ b̀usun. ⁴ Kũ Filisitininò k̄s kàkara, ò sù ò b̀uraa kàte Sunemu. Akũ Solu Isarailanɔ kàkara n p̀inki, ò b̀uraa kàte Giliboa. ⁵ Kũ Solu Filisitini z̀karinɔ è, v̄ina a kũ, sẁe k̀agu manamana. ⁶ À gb̀eka Dikiria, akũ Dikiri dí wea nana gũn ke kũ Urimuo ke annabinɔ gãiro. ⁷ Akũ Solu p̀i a ibanɔne: À nɔgb̀e wedekunnade g̀esisiri ke wɛtemene, de mà gé mà yã gb̀ekaa. Akũ ò pine: Nɔgb̀e wedekunnade g̀esisiri ke kũ Endɔ.

⁸ Akũ Solu a zĩda lite à p̀okasa pãndenɔ dà, akũ à g̀e à nɔgb̀e p̀i lè gwãani, a gb̀enɔn planɔ t̄i. À pine: N̄ tó n tãna su n g̀e kũ mani a tó onne sísimene. ⁹ Akũ nɔgb̀e p̀i pine: N̄ d̄s sãnsãn yã kũ Solu kè. À a b̀usu zé z̄s wedekunnadenɔne kũ g̀esisirinɔ. Bó yã mé à tò nten tankute kpákpamene de ò ma de? ¹⁰ Akũ Solu la d̄ane kũ Dikirio à p̀i: Ma s̄i kũ Dikirio oni wari d̄mma yã dí musuro. ¹¹ Akũ nɔgb̀e p̀i p̀i: Gè kpaten mà sísinne? À p̀i: Samueli g̀eme. ¹² Kũ nɔgb̀e p̀i Samueli è, à wiki p̀tã à p̀i Solune: Mɔk̄mme Solu ũu? Bóyãin n ònd̄s k̄emene? ¹³ Akũ kina pine: N̄sun tó v̄ina n kũro. Bón n è? À pine: Gyãwãnden ma è, àten bo z̄iten. ¹⁴ Solu a là à p̀i: À kè derame? À pine: Mare zĩ ke mé àten su, à arukĩmba dana. Akũ Solu d̄s kũ Samuelime, akũ à kũte à ẁute a gb̀era. ¹⁵ Akũ Samueli a là à p̀i: Bóyãin n wari d̄ma, kũ n ma sisii? À w̄e à p̀i: Ma warikena z̄k̄s ème. Filisitininò mé ò sù zĩ ká kũmao, akũ Luda kpe limene. Àdi wema annabi gã ke nana gũn doru. Abire yãin ma n sisi. N̄ omene lákũ mani ke nà. ¹⁶ Samueli pine: Dikiri kpe linne à g̀e n ibere ũ, akũ n su nten yã

gbekama sɔ bi? ¹⁷ Dikiri kɛnnɛ lákū à dàmenɛ ma ònnɛ nà. À n bo kpatan à n gbɛdake Dauda kàn. ¹⁸ Dikiri abirekū kɛnnɛ gbāra, kū ndi a yā maro yāimɛ. Ndi pɔfɛ pāsī kipanɛ Amalekinɔaro. ¹⁹ Dikiri ni Isarailanɔ kū mɔkɔnwɔ kpá Filisitininɔamɛ. Mɔkɔn kū n nɛgɔgbɛnɔ nigɔ kú kúmao la zia. Dikiri ni Isaraila zikarinɔ kpá Filisitininɔa. ²⁰ Samuɛli yā pìi tò vīna Solu kù manamana, akū à lète a gbɛrɛa sòrɔrɔ gɔ̀nɔ. A gbāna làka, zaakū adi póke ble gɔrɔ birea ke gwāani kùaro.

²¹ Kū nɔgbɛ pìi sù Solu kīnaa, à è swɛ̀ɛ kèagu manamana, akū à pìnɛ: Makū n zòbleri ma n yā mà, ma a zīda kari kè, ma yā kū n òmɛnɛ kè. ²² N n zòbleri yā ma sà. N tó mà pòble ditɛnnɛ n ble, de n gbāna kū n da zén. ²³ Akū Solu gí à pì: Mani pò blero. Kū a ìbanɔ nàkaraa lɛlɛ kū nɔgbɛ pìio, akū à n yā mà. Akū à fùte zīte à vùte gádoa. ²⁴ Nɔgbɛ pìi zù bòrɔ mèkpana vī bàɔna a bea. À gèe à dè gɔ̀nɔ, akū à flawa sè à dè, à burodi futenasari kèo. ²⁵ À dìte Solunɛ kū a ìbanɔ. Ò blè, akū ò fùte ò tà gwāani birea gɔ̀nɔ.

29

Filisitini kīnanɔ Dauda gbarɛna Zikilaga

¹ Filisitininɔ n zikarinɔ kàkara Afeki, akūsɔ Isarailanɔ bùra kú Yezɛrili ísɛbokia. ² Filisitini kīnanɔ tɛn gɛte kū n zikari gànɔ, n kenɔ gbɛnɔn basɔsɔrɔ, n gá kenɔ wàa sɔsɔrɔ. Dauda kū a gbɛnɔ té n kpɛ kū Akisio. ³ Akū Filisitini kīna pìnɔ Akisi là ò pì: Eberu dínɔ sɔ bi? À wèrma à pì: Daudan dí. Isarailanɔ kīna Solu ìba kemɛ yā. À gɔrɔ pla kè kúmao. À kú kúmao de wè dola. Naana zaa gɔrɔ kū à sù ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke earo. ⁴ Akū kīna pìnɔ pɔ fɛ kāao ò pì: N gɔgbɛ pì gbarɛ à tá gu kū n kpàawan. Ani le à gé kúoo zīlanlo, de àsun bo ó kpɛ gwero yāi. Deran ani le à kɛ nna kū a dikiriio nà, tó adi kɛ à tà kú ó gbɛkenɔ mīio baasiroo? ⁵ Dauda kū ò lèe sù ò ũ wà a yā musun gweroo? Kū ò pì:

Solu gbɛnɔ dèdɛ wàa sɔsɔrɔ,

Dauda sɔ mèn dúbu lɛu ũgbangba.

⁶ Akū Akisi Dauda sùsi à pìnɛ: Ma sù kú Dikirio n kemɛnɛ gbɛ mana ũmɛ, n gena kúmao zīlan kɛmɛnɛ nna, zaakū naana zaa gɔrɔ kū n su ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke emmaro. Ama n yā dí kɛ ó kīnanɔnɛro. ⁷ N ɛra n tá kú aafiao de òsun yāke kɛ à kɛnɛ ìniro. ⁸ Akū Dauda Akisi là à pì: Bón ma kèe? Naana zaa gɔrɔ kú ma su n kīnaa ari gbāra, bón n èmaa? Bóyāin mani gí gé mà zī ká kú ma dikiri kīna ìbɛrɛnɔroo? ⁹ Akū Akisi pìnɛ: Má dɔ kú n manamɛnɛ lán Luda malaika bà, ama ó kīnanɔ pì òsun gé kúoo zīlanlo. ¹⁰ Tó gu dɔ, n fute kɔnkɔkɔnkɔ kú n dikiri Solu zòbleri kú ò sù kúnwonɔ, à tá. ¹¹ Akū Dauda fùte kɔnkɔkɔnkɔ kú a gbɛnɔ, òtɛn tá Filisitininɔ bùsun. Filisitininɔ sɔ ò gèe Yezɛrili.

30

Dauda Amalekinɔ kakatɛnaa

¹ Dauda kú a gbɛnɔ kà Zikilaga a gɔrɔ aakɔde zī. À sù à lè Amalekinɔ sù ò lète Nɛgɛvi bùsuua kú Zikilagao n kpɛ. Ò lète Zikilagaa ò té sɔa. ² Ò nɔgbɛ kú ò kú gwɛnɔ kùkù, nɛnɔgbɛnɔ kú nɔgbɛ zòkɔnɔ n pínki. Odi n gbɛke dɛro, ò n sɛte ò tà kúnwo. ³ Kú Dauda kú a gbɛnɔ kà n be wɛtɛn, ò è ò té sɔa ò n nɔgbɛnɔ kú n nɛgɔgbɛnɔ kú n nɛnɔgbɛnɔ kùkù ò tà kúnwo. ⁴ Akū Dauda kú gbɛ kú ò kú kāaonɔ wiki lè ò sɔ dɔ ari n gbāna làka, ari odi fɔ ò sɔ dɔ doro. ⁵ Ò Dauda nɔnɔ

kūkū ò tà kūrwo ní pla Ainɔama kū Abigailio. ⁶ Dauda wétamma è manamana, zaakū òten pi ò a pápa kū gbèe ò de. N gbē sīnda pínki nèsee yàka ní nэгōgbēnɔ kū ní nэнɔgbēnɔ yā musu. Ama Dauda gbāna è Dikiri a Ludaa, ⁷ akū à pi sa'ori Abiatane: N mɔ kū n uta lokommao. Kū à gèe, ⁸ akū Dauda yā gbèkao Dikiria, à a là à pi: Mà péte gbānamɔnnerii pìnɔi mani ní le yá? À pìe: N péteńyĩ, ĩni ní le n gbēnɔ m̀ sí. ⁹ Akū Dauda dà zén kū gbēnɔn wàa aakɔnɔ. Kū ò kà Beso swai, gbēkenɔ gò gwe. ¹⁰ Gbēnɔn wàa donɔ gbāna làka, odi fɔ ò bikù swa p̀iaro, akū Dauda bikù, à té ní gbèei kū gbēnɔn wàa planɔ.

¹¹ Ò Misila gbēke è sènte, akū ò gèe kãao Dauda kīnaa. Ò pòble kpàa à blè, ò í kpàa à mì. ¹² Akū ò kaka né kori kpàa kū geepi kàraao mèn pla à sò. Akū a m̀e sù, zaakū à kè fānantē aakɔ gwāani aakɔ pòblesari ímisari. ¹³ Akū Dauda a là à pi: Dí gbēme n ũu? N bo māmee? Akū Misila gbē p̀i p̀i: Amaleki zòon ma ũ. A gɔɔ aakɔden dí, ma dikiri pā kpàmai kū maten gyā ke yāi. ¹⁴ O lète Negevi b̀usuame, gu kū Keretinɔn kun kū Yudanɔ kū Kalebu burinɔ, akū ò té s̀ Zikilagaa. ¹⁵ Akū Dauda a là à pi: ĩni fɔ ní gé kũmao gbē p̀inɔ kīnaa yá? À wèa à pi: Tó n s̀imene kū Ludao kū ĩni ma dero, tó ĩni ma kpá ma dikiriario, mani gé kũnwo ní kīnaa.

¹⁶ Akū à gèe kãao. Kū ò kà, ò ní lé, ò fākɔana gu sīnda pínkia, òten pò ble òten í mi, òten pɔnna ke pò zòkɔ kū ò sète Filisitini b̀sunno kū Yudanɔ b̀suuo yāi. ¹⁷ Akū Dauda s̀ ní té à ní dede naana zaa ɔkɔsi ari gu gèe à d̀o ɔkɔsi. N gbēke dí boki lero, séde kefenna gbēnɔn wàa pla kū ò dì lakumia ò bàa lèno baasiro. ¹⁸ Dauda gbē kū Amalekinɔ ní kũkũnɔ m̀i s̀ ní pínki kū a nɔnɔ ní pla. ¹⁹ N gbēke dí sāsaro, né f̀ti gbē zòkɔ, nэгōgbēnɔ kū nэнɔgbēnɔ ní pínki. Bee pò kū ò sètenɔ, Dauda èra à pò p̀inɔ s̀ pínki. ²⁰ À s̀nɔ kū zùnɔ nàkɔa, akū a gbēnɔ pòkade p̀inɔ kpán'are kè ò pi: Dauda p̀onɔn dí.

²¹ Akū Dauda kà gbēnɔn wàa do kū ní gbāna làka odi fɔ ò gèe kãaoro ò gò Beso swainɔ kīnaa. Ò b̀te ò dàale kū gbē kū ò kú kãaonɔ. Kū Dauda nányĩ, à fɔ kpámma, ²² akū gbē pāsĩ gaavude kū ò té Daudainɔ p̀i: Lákū odi gé kũoro nà, óni pò kū o s̀inɔ ke kpámmaro, tó adi ke ní baadi nanɔ kū a nэнɔ baasiro. Ò ní sé ò tá kũnwo. ²³ Akū Dauda pi: Oi! Ma gbēnɔ, àsun ke le kū pò kū Dikiri kpawánɔro, zaakū à ó dākpā à gbānamɔnneri kū ò lètwánɔ nàwɛɛ ó ɔĩ. ²⁴ Gbēke ni yā kū a ò díkĩna síro fá. Gbē kū ò gò òten p̀onɔ dākpánɔ baka nigò dokɔnɔ kū gbē kū ò gèe z̀lannome. Óni kpaatetekɔne lelelelele. ²⁵ Kū Dauda yā p̀i dite, akū à gò doka ũ Isarailanɔne zaa zĩ birea ari kū a gbārao.

²⁶ Kū Dauda kà Zikilaga, à pò kū à s̀i kenɔ kpàzā Yudanɔ b̀usu gbē zòkɔ kū ò de a gbēnna ũnɔne à pi: Gba kū a è pò kū o s̀i Dikiri iberenɔaa gũnnɔn gwe. ²⁷ À kpàzāńne Beteli kū Ramɔ Negevio kū Yatio ²⁸ kū Aroao kū Sifimɔo kū Esɛtemɔao ²⁹ kū Rakalao kū Yerameli buri wètenɔ kū Keni wètenɔ ³⁰ kū ɔɔmao kū Borasão kū Atakao ³¹ kū Eblɔnuo kū gu kū Dauda kurèn kū a gbēnɔ pínki.

31

Solu gana kū a nэгōgbēnɔ

¹ Filisitininɔ z̀i kà kū Isarailanɔ, akū Isarailanɔ bàa lèńne ari ní daside gàga Giliboa s̀isigerɛi. ² Filisitininɔ péte Solu kū a nэгōgbēnɔi, akū ò a né p̀inɔ Yonatā kū Abinadabuo kū Malakisuaoo dède. ³ Z̀i kū òten kà Solu sare pāsĩ kù, akū kàzurinɔ a pà, à kĩnna manamana. ⁴ Akū à pi a z̀ikapɔnɔseriine: N n f̀eneda woto ǹ ma z̀ ǹ ma deo. Tó lenlo, gyɔfɔrɔde dínɔ ni ma z̀ ò fāai bo kũmao. Akū v̀ina a z̀ikapɔnɔserii kù, adi weiro, akū Solu a f̀eneda sè, à a z̀ida ò'oala. ⁵ Kū a

zìkapɔnɔserii è à gà, akū à a zīda ò'ò a fēnɛdaa se à gà. ⁶ Len Solu kū a nэгɔgbē gbēnɔn aakɔ kū a zìkapɔnɔseriio kū a gbēnɔ gàga lɛlɛ lɛ zī dokɔnɔ pìà n pínki.

⁷ Kū Isaraila kū ò kú guvuten gwenɔ kū n gbē kū ò kú Yoda bara direnɔ è n zìkarinɔ bàà lè, akūsɔ Solu kū a nénɔ gàga, ò bàà lè ò n wēténɔ tò gwe, akū Filisitininɔ sù ò vùten. ⁸ Kū gu dè, akū Filisitininɔ sù òten pónɔ bɔte gbē kū ò gáganɔa, akū ò Solu kū a né mèn aakɔ pìnɔ gènɔ è katena Giliboa sīsigerɛi. ⁹ Akū ò Solu m̀i zò ò a gɔkebɔnɔ b̀tɛa, akū ò gbēnɔ zī ò a baaruu kpàkpa Filisitininɔ b̀su gu sīnda pínkia kū n t̀nakpenɔ. ¹⁰ Ò a gɔkebɔnɔ k̀te t̀na kū òdi pi Asatore kpén, akū ò a g̀e lòko Betesã b̀nia.

¹¹ Kū Yabesi Giliadadenɔ ỳa kū Filisitininɔ k̀ Solunɛ p̀i mà, ¹² akū n g̀sa gb̀nanɔ f̀te n pínki ò tá gwãani ò zī birea, ò Solu kū a nénɔ gènɔ k̀pa Betesã b̀nia, akū ò t̀o Yabesi ò té s̀m̀ma gwe. ¹³ Ò n wánɔ s̀te ò v̀ s̀ama lí gb̀aru Yabesi gwe, akū ò lé ỳ g̀rɔ suppla.

SAMUELI TAKADA PLADE

Dauda kíblena Yudanɔa 1:1-4:12

Dauda kíblena Isaraila buri sɪnda pínkinɔa 5:1-12:31

Abusalomu bona Dauda kpɛ 13:1-20:26

Dauda kíblena kpɛkpɛ 21:1-24:25

Dauda Solu ga baarumanaa

¹ Solu gana gbera Dauda sù kù zìblena Amalekinɔaao, akù à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aakòde zì gògbè ke bò Solu bùran à sù. A pókasanɔ kèkèna, bùsu ká a mìn. Kù à kà Dauda kīnaa, à kùtɛnɛ à wùtɛ a gberɛa. ³ Dauda a là à pì: N bo máa? À wèa à pì: Ma bo Isarailanɔ bùrammɛ. ⁴ Akù Dauda a là dɔ: À kè dera gwee? Ñ omɛnɛ. Akù à wèa à pì: Isarailanɔ bò zìlan ò bàa lè. Ñ daside lètɛ ò gàga. Solu kù a né Yonatáo gà dɔ. ⁵ Akù Dauda kefenna kù àtɛn baaruu pì kpàare là à pì: N ke deran ní dɔ kù Solu kù a né Yonatáo gàa? ⁶ À wèa à pì: À sù à lè má kù Giliboa kpi gerɛei gwemɛ, akù ma Solu è, àtɛn gbāna e a sária. Sògodenɔ kù sòdenɔ ten ká kāao kīni. ⁷ Kù à litɛ ma kpa, à ma e, akù à ma sisi. Ma pì: Makù dí! ⁸ Akù à ma la, makūmɛ dí ũu? Akù ma wea ma pì Amaleki burin ma ũ. ⁹ Akù à pìmenɛ mà naai mà a dɛ, zaakù á kù ga léimɛ, bee kù a wé kpé kēna fíti. ¹⁰ Akù ma nai ma a dè, zaakù má dɔ ani fɔ à ble a letɛnaa gbera dorɔ. Akù ma a kífura kù à kunaa sè kù zā kù à danaao, akù ma suonɛ la ma dikiri. ¹¹ Akù Dauda a pókasanɔ gà à kè, akù gbè kù ò kù kāaonɔ ní pónɔ kèkè se. ¹² Ò Solu kù a né Yonatáo gana sò dò kù Dikiri gbè Isarailanɔ, zaakù zì ní blé. Wé'i bómma, akù ò lé yì ari ɔkɔsi.

¹³ Dauda kefenna kù à baaruu pì kpàare là à pì: N be kù máa? Akù à pìnɛ: Bòasu nén ma ũ, Amaleki buri. ¹⁴ Akù Dauda a là à pì: À kè dera kína kù Dikiri kà dɛna vīna dí n kùroo? ¹⁵ Akù Dauda a kefenna ke sisi à pì: Ñ a lé n dɛ se. Akù à a lè à dè. ¹⁶ Zaakù Dauda gīnake à pìnɛ: N n zīda dèmmɛ. N zīda lé mé à n da yān, n pì n kína kù Dikiri kàa dè.

Wēndalɛ kù Dauda sɪ Solu kù Yonatáo ga yā musu

¹⁷ Dauda wēnda lè díkīna sɪ Solu kù a né Yonatáo ga yā musu. ¹⁸ À pì ò lèɛ pì dada Yudanɔnɛ. À kù Yasa takadan.

¹⁹ Isarailanɔ gakuridenɔ gàga sɪsɪgerɛei,
gɔsa gbānanɔ i òmɛ fá!

²⁰ Àsun a baaru kpá Gata zédanlo,
de Filisitini nɔgbènɔ sún a ponna kero yāi.

Àsun a kpàkpa ke Asakelbniro,
de gyɔfɔrɔde nénɔgbènɔ sún ayuwii kero.

²¹ Plí sún kpá Giliboa gbèea dorɔ,
legū sún ma bura kù ò kù gwenɔn dorɔ,
gwen ò ɔ sò gɔsa gbānanɔ sègbakonɔi,
nísi dɔkɔna Solu sègbakoa lé zè!

²² Kù òtɛn gɔsa gbāna aru fá gua,
òtɛni ní gberɛ para,
kàzuri pāsī Yonatá dì kpɛ gwaro,
fēnɛdade pāsī Solu dì su koriro.

²³ Solu kù Yonatáo,
gbè mana yenyīdenɔmɛ!

Odi kēkōsa wēndi ke ganaa gūnlo.

Ŋ wāna de vāunola,
ń gbāna de mūsunola.

²⁴ Isaraila nɔgbēnɔ,
à wé'i bo Solu ga yā musu.

À biza tēra yìlárɛ kū nɔmanablebɔnɔ,
à á pókasanɔ kēkēárɛ kū zāblebɔ kū ò pì kū wuraaonɔ.

²⁵ Gōsa gbānanɔ i ò zìlan fá!
Yonatā wutena gè ù s̀s̀s̀gerɛɛi.

²⁶ Ma gbē Yonatā,
ma gō warikɛnaa gūn n yāi,
ń manamɛnɛ swáswa.
Yenyī kū ń vī kūmao sára vīro,
à de nɔ yenyīla.

²⁷ Gōsa gbānanɔ i ò fá!
Ŋ z̀kɔbɔnɔ kàkate.

2

Dauda kana Yudanɔ kpatan

¹ Abire gbera Dauda Dikiri gbèka à pì: Mà gé Yuda wēte ke gūn yá? Dikiri p̀ine à gé, akū Dauda èra à a là à pì: Mákpan mà génn? Dikiri wèa à pì: Eblɔnu kpa. ² Akū Dauda gèe gwe kū a nɔ mèn planɔ, Yezɛrili gbē Ainɔama kū Nabala gyaanɔ Abigaili, Kaameli gbēo. ³ Dauda gèe kū gbē kū ò kú káaonɔ dɔ, baadi kū a bedenɔ, akū ò vùte Eblɔnu kū a lakutunɔ. ⁴ Akū Yudanɔ gbē z̀kɔnɔ sù ò nìsi kù Dauda m̀ia gwe, ò a kà Yudanɔ kína ũ.

Kū Dauda mà Yabesi Giliadadenɔ mé ò Solu v̀i, ⁵ à gbēnɔ z̀l̀r̀mma, ò gèe ò ònne: Dauda p̀i, Dikiri arubarika daágu, kū a gbēke kè Solu á dikiriine a a v̀i. ⁶ Dikiri gbēke yā kū náani yāo kèárɛ. Makū s̀s̀ mani yā mana kèárɛ kū a yā p̀i kè yāi. ⁷ Tera sà àgō gbāna à kù gbāna ke. Á dikiri Solu gà, akū Yudanɔ ma ka ń kína ũ.

⁸ À sù à lè Nerɛ né Abana, Solu z̀karinɔ gbē z̀kɔɔ g̀nake à gèe se kú Solu né Isiboseo Manaimu. ⁹ Akū à a kà kína ũ Giliada b̀sun kú Asa burinɔ b̀suuo kú Yezɛrilio kú Eflaimu burinɔ b̀suuo kú Biliaminu burinɔ b̀suuo kú Isarailanɔ b̀su kparanɔ p̀inki. ¹⁰ Solu né Isibose wè buplade gūnn à gō Isarailanɔ kína ũ. À kí blè wè pla. Yudanɔ s̀s̀, Daudan ò z̀eo. ¹¹ Dauda kí blè Yudanɔa zaa Eblɔnu ari wè suppla kú mɔ suddoo.

Isarailanɔ z̀kana kú Yudanɔ

¹² Nerɛ né Abana kú Solu né Isibose z̀karinɔ b̀o Manaimu ò gèe Gibiɔ. ¹³ Zeruya né Yoabu kú Dauda z̀karinɔ f̀ute ò gèe danle Gibiɔ íkaki sare. Ŋ gà do kú í bara la, ń gà do kú í bara dire. ¹⁴ Akū Abana p̀i Yoabunɛ: Ñ tó kefenna kenɔ futek̀i ò gwa. Akū Yoabu p̀i: Ò gé. ¹⁵ Akū Biliaminu z̀karinɔ f̀ute gbēnɔn kuri awɛɛpla Isibose p̀o ũ, akū Dauda z̀karinɔ f̀ute gbēnɔn kuri awɛɛpla se. ¹⁶ Baadi ɔ kà a ɔsikari dake k̀kɔtɔɔi, akū ò kō z̀z̀z̀ kō gbāntɛɛɛa kú f̀neɔ ò lète lèlɛ. Akū ò tó kpà Gibiɔ gu p̀ine F̀nelennabura. ¹⁷ Z̀i kú ò kà z̀i birea pāsī manamana, akū Dauda z̀karinɔ z̀i blè Abana kú Isarailanɔa.

¹⁸ Zeruya négōgbē gbēnɔn aakɔnɔn kú gwe, Yoabu kú Abisaio kú Asahelio. Asaheli s̀s̀ a bà nna lán z̀o bà. ¹⁹ Akū à pète Abanai, adi lite ɔplai ke ɔzeiro. ²⁰ Kú Abana a kpe gwà à a è, akū à p̀i: Asaheli, m̀k̀m̀m̀e gwe yá? À wèa à p̀i: Makūmɛ. ²¹ Akū Abana p̀ine: Ñ lite n ɔplai ke n ɔzei, ñ kefennanɔ doke kú

ñ a póno sía. Ama Asaheli dí zenero. ²² Abana era à pìne do: Ìnsun namairo. Ñ ye mà n den yá? Tó ma n de, mani we ó wé ke siikó kú n v̄ini Yoabuo do yá?

²³ Ama Asaheli gi, adi zenero, akú Abana a z̄ò a gber̄ea kú a sári páo ari à bò a kpe kpa. Gwen à lèten à gà ḡòno. Kú gb̄e s̄inda pínki kà gu kú à lète à gà pìn, ò zè òten gwa.

²⁴ Akú Yoabu kú Abisaio pè Abanaa ari ifántē gèe à gè kpén. Ò kà Ama s̄is̄i kú à kú Gia ifāboki kpa Gibiō gbáranna zén. ²⁵ Biliaminu burino kàkara Abanai gà do, akú ò gèe òten gí kú ñ z̄idao s̄is̄i musu. ²⁶ Akú Abana lé zù Yoabui à pì: Òni ze kōdēdenaano? Ñ d̄s̄ kú yā pì ni mì de kú p̄siraoro? Ìni o n gb̄ēno ò zewere ò era ò tároo? ²⁷ Akú Yoabu wèa à pì: Luda kun! Tó ndi lé sí yāro, ma gb̄ēno ni zéarero ari gu gé do. ²⁸ Kú Yoabu kuru pè, akú a gb̄ēno kamma bò, odi gé Isarailano kú z̄io doro.

²⁹ Gwāani birea Abana kú a gb̄ēno taa ò s̄en ò bikù Yodaa, akú ò té swad̄oro ari ò gèe ò kà Manaimu. ³⁰ Kú Yoabu sù kú pena Abanaa, akú à a z̄ikarino kàkara ñ pínki. Dauda gb̄ēno té gb̄ēno baro donsari mé ò kunlo, Asaheli baasi. ³¹ Ò Biliaminu kú ò kú kú Abanao dède gb̄ēno wàa do kú bas̄raako. ³² Ò Asaheli gèe sè ò v̄i a de miran Betilihamu. Akú Yoabu kú a gb̄ēno taa ò gwāani ò kà Ebl̄onu gud̄naao.

3

¹ Z̄i kú Solu bedeno kà kú Dauda bedeno gi kè. Dauda gbāna ten kara, Solu bedeno s̄, ñ gbāna ten lago.

Dauda néḡgb̄ēno

² Négb̄ē kú Dauda ò Ebl̄onun̄o tón dí. A káaku tón Amin̄o. A da tón Ain̄ama, Yez̄erili gb̄ēme. ³ A plade tón Kiliabu. A da tón Abigaili, Nabala gyaano Kaameli gb̄ēme. A aak̄ode tón Abusalomu. A da tón Maaka, Gesuru kina Talamai néme. ⁴ A siik̄ode tón Adonia. A da tón Agi. A sōrode tón Sefatia. A da tón Abitali. ⁵ A suddode tón Itiriamu. A da tón Egela. Dauda non̄o né pino ò Ebl̄onume.

Abana nana Daudaa

⁶ Goro kú Solu bedeno ten z̄i ká kú Dauda bedeno, Abana ten gbāna kú Solu bedeno gūn. ⁷ Solu no ȳigisaride v̄i yā, a tón Rizipa, Aya néme. Isibose pì Abanane: À kè dera n wute kú ma de noo? ⁸ Abana p̄o f̄ē manamana Isibose yā pì yāi à pì: Gb̄ēdan ma ũ Yudan̄o kpa yá? Maten gb̄ēke ke n de Solu bedeno kú a dakūnan̄o kú a gb̄ēnan̄o ari kú a gbārao. Mádi n na Daudane a ōro, akú nteni ma taari e nogb̄ē pì yā musu s̄aa? ⁹ Tó mádi lé kú Dikiri sè Daudane ken̄ero, Luda yā kemene p̄as̄ip̄as̄i. ¹⁰ Mani kpata sí Solu bedeno mà tó Dauda ḡo Isarailano kú Yudan̄o kina ũ sena zaa Dani ari à gé péo Besebaa. ¹¹ Isibose dí we à wè Abanaa doro, kú àten v̄ina ken̄e yāi.

¹² Abana gb̄ēno z̄i Daudaa kú a tóo à pìne: Dí mé à b̄usu v̄i? Ò lédok̄no ke, mani kpányi de Isarailano bàka le àḡo kú k̄unwo ñ pínki. ¹³ Akú Dauda pì: À mana, mani lédok̄no ke k̄unwo, ama yā mèn don maten gbekamma. Tó nten su ma gwa, tó ndi sumene kú Solu n̄en̄gb̄ē Mikalaoro, ñsun tó ó wé sik̄l̄ero. ¹⁴ Dauda légb̄az̄a kè Solu né Isibosene à pì: Ñ ma nan̄o Mikala suk̄pamene. Ma anzure blè kú Filisitinin̄o gyof̄oro mèn bas̄oro. ¹⁵ Akú Isibose gb̄ēno z̄i, ò nogb̄ē pì si a z̄a Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Akú a z̄a pì ten gé k̄āo à t̄i ari Bahurimu, àten sō do. Akú Abana òne à era à tá, akú à era.

¹⁷ Abana yā ò kú Isaraila gb̄ē z̄ok̄no à pì: Zaa z̄i àten wete Dauda ḡo de á kina ũ. ¹⁸ À a ká sà, zaakú Dikiri lé s̄ene à pì, áni a gb̄ē Isarailano bo Filisitinin̄o kú

ń ibereṅo ɔĩ ń pínki a zòbleri Dauda pìi gāime. ¹⁹ Abana yā pìi dà Biliaminu burinṅe ń sǎn dɔ. Akū à gèe Eblonu, de à yā kū à kè Biliaminu burinṅe kū Isarailanṅoo pì o Daudane. ²⁰ Kū à kà Dauda kīnaa zaa Eblonu kū gbēṅon baro kū ò kú kǎaonṅo, akū Dauda pɔnna pòble kèíne. ²¹ Akū Abana pì Daudane: Ma dikiri kína, ñ tó mà fute mà gé mà Isarailanṅo kakaranne ń pínki, de ò lédokṅo ke kúnwo, ñigō de bùsu kū n pɔ yei pínki kína ũ. Akū Dauda Abana gbàre, à tá aafia.

Abana denaa

²² Zĩ birea Yoabu kū Dauda gbēṅo sù kū létemmaanao. Ò pónṅo sù gbēṅo manamana ò sùo. Abana kú kú Daudao gwe doru, zaakū à a gbàre, à tá aafia. ²³ Kū Yoabu kū zìkari kū ò kú kǎaonṅo kà, ò òne Nere né Abana sù kína gwa, akū à a gbàre à tá aafia. ²⁴ Akū Yoabu gèe à kína lè à pì: Bó yǎn n kè gwee? Kū Abana sù n kīnaa, bóyāi n tò à tàa? ²⁵ N Nere né Abana dōroo? À sù òndō kenne, de à le àgō n gégɔrɔ kū n sugɔrɔo dō kū n yākenanṅo pínki. ²⁶ Kū Yoabu bō Dauda kīnaa, akū à gbēṅo zì, ò pète Abanai. Ò a lè Sira lògɔ kīnaa, akū òten su kǎao, ama Dauda a yā dōro. ²⁷ Kū ò kà kū Abanao Eblonu wète bīnilea, akū Yoabu a sisi lándō à ye à asiriyā one bà, akū à a zō a gberɛa à a dè. A dakūna Asaheli dena fīnaan à bōa gwe.

²⁸ Abire gbera kū Dauda mà, à pì: Makū kū ma kíkɛo, manigō taari vī Dikirine Nere né Abana dena yā musuro. ²⁹ Yā pì ni wí Yoabu musume kū a de bedenṅo ń pínki. Yoabu bedenṅo nigō kun kentude ke kusu ke ere ke gbē kū zì a blè ke nàderii sariro. ³⁰ Yoabu kū Abisaio Abana dè, kū àkū mé à ń dakūna Asaheli dè zìlan zaa Gibiō yāi. ³¹ Akū Dauda pì Yoabune kū gbē kū ò kú kǎaonṅo ń pínki: À à pókasanṅo gága à kèkè, à uta kasanṅo daála, àgō té are kū Abana gèeo kū ódɔo. Kína Dauda sō à té ń kpe. ³² Akū ò a vī Eblonu gwe. Kína wēnda ó dō gbānagbāna Abana miraa, akū gbē sīnda pínki ó dō se. ³³ Akū kína wēndale dīkīna sù Abana yā musu à pì:

Abana gana lán mīsaride bà manan gwe yá?

³⁴ Òdi n gà yīnne n kpe kparo,

òdi mòkakōana kánnero,

n ga lán gbē kū à gè yāvānikerinṅo ɔĩ bà.

Akū gbē sīnda pínki èra ò ó dō dɔ. ³⁵ Gbē sīnda pínki sù ò ò Daudane à pò ble ari gu gō gé si, ama à la dà à pì: Tó ma burodi ke pòble ke dà ma lén ifántē gēna kpén sari, Luda yā kemene pāsīpāsī. ³⁶ Gbē sīnda pínki wé tē yā pīii, akū à kèíne mana. Yā kū kína ten ke pínki dī ke gbēṅone maname. ³⁷ Zĩ birea Dauda gbēṅo kū Isarailanṅo pínki dō sà kú kína lé kú Nere né Abana dena yānlo. ³⁸ Akū à pì a gbē pìṅone: À dō kú Isaraila don'arede zōkōo gà gbāraroo? ³⁹ Makū sō, bee kú Luda ma ka kína ũ, ma busa gbāra. Zeruya né pìṅo yākena pāsī de ma pōla. Dikiri mé ani fīna bo vānikeriine a vāni lén.

4

Isibose denaa

¹ Kū Solu né Isibose mà Abana gà Eblonu, a kǎ gà, akū Isarailanṅo gò bídi gūn ń pínki. ² Solu né pìi zìkari gbē zōkōṅo vī gbēṅon pla, a do tón Baana, a do sō Rekabu. Bero gbē Rimṅo, Biliaminu buri nénome. Ò Bero dīte Biliaminu bùsu pò ũ yāme, ³ zaakū Berodenṅo bàa lè ò tà Gitaimu ò kú gwe ari kú a gbārao. ⁴ Solu né Yonata sō à né vī ere ũ. Gɔrɔ kū né pìi kà wè sɔɔro, akū Solu kú Yonatao gana Yezerili baaruu sù. Kū a gwàri a sè àten bàa lé kǎao, a wānaa gūnn né pìi pítia à lète. Abire mé à tò à ere kù. A tón Mefibose.

⁵ Bero gbɛ Rimɔ né pìnɔ Rekabu kũ Baanao fùte, ifántɛ gbānai ò kà Isibose bea, gɔrɔ kũ àten i fānantɛ o. ⁶ Akũ Rekabu kũ a dakũna Baanao gɛ kpén ò kè lándɔ òten gɛ pɔblewe dā bà. ⁷ Kũ ò gɛ kpén, Isibose wutena a gádoa, akũ ò gɛi kpéne gũn ò a zò ò dè. Akũ ò a mii zò ò sè ò tàò. Ò pète Yoda sɛn, akũ ò taa ò ari gu gɛe à dɔò. ⁸ Ò sù Dauda kīnaa Eblonu kũ Isibose mii ò pìne: Ñ gwa, n ibere Solu kũ à wète à n de né Isibose mii dí. Ó dikiri kīna, Dikiri fīnaa bònne Solu kũ a burinɔa gbāra. ⁹ Dauda wèmma à pì: Dikiri kun! À ma bo ma warikena gũn pínki. ¹⁰ Kũ gbɛke sù ma kīnaa Zikilaga yā à pì Solu gà, àten da baaru nnan àten kpá, akũ ma a kũ ma dè. A baaru àreen gwe. ¹¹ Dí deñla lākũ ákɔnɔ gbɛ vānino a taarisaride dè a gádoa a kpén nà. Mani a dena fīna boáwa mà á wèndi bo se. ¹² Akũ Dauda yā ò a gbɛnɔne, akũ ò n dɛde. Ò n ɔla kũ n gbálanɔ zòzò, akũ ò n gèno lòko Eblonu ítɔki sare. Akũ ò Isibose mii sè ò vī Abana miran zaa Eblonu.

5

Dauda kana Isarailanɔ kpatan

¹ Isarailanɔ sù n buria n pínki Dauda kīnaa zaa Eblonu ò pì: Ó aru dokɔnɔme. ² Zaa zī gɔrɔ kũ Solu de ó kīna ũ, mɔkɔmme ndi dowerɛ are zīlan, gena kũ sunaao. Akũ Dikiri pìnne, mɔkɔmme ñigɔ de a gbɛ Isarailanɔ don'arede ũ, n kīna ũ. ³ Kũ Isaraila gbɛ zòkɔnɔ sù kīna Dauda kīnaa zaa Eblonu n pínki, gwen à lédokɔnɔ kèn kũnwo Dikiri are, akũ ò nīsi kũ a mii ò a kà Isarailanɔ kpatan. ⁴ Dauda wè baraakuri vī gɔrɔ kũ à nà kīblenaaa, à vùte kín wè bupla. ⁵ À de Yudanɔ kīna ũ zaa Eblonu wè suppla kũ mɔ suddoo, akũ à de Yudanɔ kũ Isarailanɔ pínki kīna ũ zaa Yurusalemu wè baraakuri awɛɛ'aakɔ.

⁶ Kīna kũ a gbɛnɔ gɛe Yurusalemu de à zī ká kũ Yebusi kũ ò kú gweno. Akũ ò Daudane: Ñni gɛ laro, bee vīnanɔ kũ ɛrenɔ oni pémma. Òten da Dauda ni le à gɛ gwero. ⁷ Bee kũ abireo Dauda wète bīnide kũ òdi pì dɔ Zaiɔ pìi sè, akũ à gɔ a wéra ũ. ⁸ Zī birea Dauda pì: Tó gbɛ ye à Yebusinɔ dɛde, séde à gɛ íze kũ ò yò gbèn gũn, ani ɛrenɔ kũ vīnaa pìnɔ le. Dauda iberenɔme. Abire yāi òdi pì, vīnanɔ kũ ɛrenɔ oni gɛ kīnabearo. ⁹ Akũ Dauda be kũ wète bīnide pìi gũn, à a zīda tó kpàne, Dauda Wète. À kpénɔ bòbo à likai ari gu kũ ò wèee tàtan, òdi pì Milo. ¹⁰ Dauda gbāna ten kara, zaakũ Dikiri Luda Zīkaride kú kāao.

¹¹ Taya kīna Hiramũ gbɛnɔ zī Daudaa kũ sida línɔ kũ lí'arinɔ kũ gbè'arinɔ, akũ ò be bònne. ¹² Akũ Dauda dɔ sà kũ Dikiri a ka Isarailanɔ kīna ũme, akũsɔ à a kpataa kàraare kũ Isarailanɔn de Dikiri gbɛnɔ ũ yāi.

¹³ Dauda bona Eblonu gbera à era à nɔ pāndenɔ sè à kàra Yurusalemu dɔ kũ nɔ yìgisaridenɔ, akũ à négɔgbɛnɔ kũ nénɔgbɛnɔ ò kũnwo. ¹⁴ Né gɔgbɛ kũ à n í Yurusalemu pìnɔ tón dí: Samua, Sobabu, Natá, Sulemanu, ¹⁵ Iba, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada kũ Elifeletio.

¹⁷ Kũ Filisitininɔ mà ò Dauda kà Isarailanɔ kīna ũ, akũ ò gɛe òteni a wete ò a de n pínki. Kũ à n baaru mà, akũ à gɛe sèntɛpɔrɔtu. ¹⁸ Filisitininɔ zī'ɔ pòro Refaimu guvuten, ¹⁹ akũ Dauda gbèka Dikiria à pì: Mà gé mà léte Filisitininɔa, ñni n namene ma ɔ yá? Akũ Dikiri wèa à pì: Ñ gé, mani n nanne n ɔi. ²⁰ Akũ Dauda gɛe Baali Perazimu, à zī blèmma gwe. Akũ à pì: Dikiri dòmene are, à bò à sù ma iberenɔa bùi lākũ í dī gu fɔ nà. Akũ à tó kpà gu pìne Baali Perazimu. ²¹ Filisitininɔ n tãnanɔ tò gwe, akũ Dauda kũ a gbɛnɔ sète ò tàò.

²² Filisitininɔ era ò sù dɔ, ò zī'ɔ pòro Refaimu guvuten. ²³ Akũ Dauda era à gbèka Dikiria dɔ. Akũ Dikiri wèa à pì: Ñsun gényĩ súuro. Ñ likańyĩ kpe kpa n

léteríma kpè líkpe sare. ²⁴ Tó a gèse kīni mà lí pínɔ musu, à ke likalika, zaakū makūme ma bo ma doáre are gwe, de mà zī bleáre Filisitini zīkarinɔa yāi. ²⁵ Dauda kè lākū Dikiri òne nà, akū à zīi blè Filisitininɔa sena zaa Gibiō ari à gèe pé Gezaa.

6

Suna kū Dikiri àkpatii Yurusalemu

¹ Dauda èra à Isaraila kū à n sètenɔ kàkara gbēnɔn dúbu baraakuri. ² Akū à fùte à dà kúnwo zén, ò gèe Baala kū à kú Yudanɔ būsun, de ò Luda àkpati sé ò suo. Dikiri Zīkaride dīgō vutena kín àkpatii pì malaika dēmbereɔdenɔ dagura, abire yāin òdi pì a tó kúa. ³ Ò àkpatii pìi dà zùgo dufu gūn Abinadabu be sīsīi musu, akū ò dào zén. Abinadabu néno Uza kū Ahioo mé òten do zùgo pìi, ⁴ Luda àkpati kún. Ahio mé à té are, ⁵ akū Dauda kū Isarailanɔ ten ũ wā n pínki Dikiri are n gbāna zaka lén kū lèsinaao. Òten mɔɔ lé kū gidigboo kū sēgēsēgēo kū fakao kū sēgēsēo.

⁶ Kū ò kà Nakō ésegbēkia, zùnɔ gèe sì, akū Uza ɔ bò à nà Luda àkpatii. ⁷ Akū Dikiri pɔ fēi, à a lè a dè àkpatii sare gwe dà kū à kè yāi. ⁸ Dauda nēsese yàka, kū Dikiri pɔ fē Uzai yāi, akū òdi gu pì sísi Pɔfē'uzai ari kū a gbārao. ⁹ Zī birea vīna Dauda kù Dikiri yā musu à pì: Deran mani ke nà mà Dikiri àkpati sé mà táoo? ¹⁰ Akū adi we à táo a wēte gūn doro, à lite à tàò Gata gbē ɔbedi Edomu bea.

¹¹ Dikiri àkpati kú a bea ari mɔ aakō, akū Dikiri arubarikaa dàn kú a bedeno n pínki. ¹² Ò pì kína Daudane: Dikiri arubarikaa dà ɔbedi Edomu bedenogu kú pɔ kú à vīnɔ pínki a àkpati yāi. Akū Dauda gèe gwe, à Luda àkpatii sè àten suo a wēte gūn kú pɔnnao. ¹³ Kū gbē kú ò Dikiri àkpati senanɔ gbá sè gèn suddo, akū Dauda sa ò kú zùsaa kú zùne bɔɔ mēkpanaao. ¹⁴ Dauda sa'o'uta dana, àten ũ wā Dikiri are a gbāna zaka lén. ¹⁵ Àpii kú Isarailanɔ pínki òten su kú Dikiri àkpatii, òten pɔnna wiki lé òten kuru pé. ¹⁶ Kū Dikiri àkpati ten gē Dauda wēte gūn, akū Solu né Mikala ten zīte gwa wondoo gūn. Kū à è kína Dauda ten vīvī àten ũ wā Dikiri are, à a gya bò a swēe gūn. ¹⁷ Kū ò sù kú Dikiri àkpatii, ò dīte a gbèn bizakuta kú Dauda dōne gūn. Akū à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò Dikiri are kú kennakūkō sa'opɔ. ¹⁸ Kū à sa ò à làka, à sa mana ò gbēnɔne kú Dikiri Zīkaride tóo. ¹⁹ Akū à burodii kpàatete Isaraila kú ò kakarana gwenɔne kōnɔ dodo gōgbēnɔ kú nōgbēnɔ n pínki kú domina kàraao mèn dodo kú geepi kàraao mèn dodo.

²⁰ Kū Dauda ten su be de à sa mana o a bedenɔne, akū Solu né Mikala bò à gèe à dàale à pì: Mòkōn Isarailanɔ kína, gbē bēereɔde yān n kè gwe gbāra yá? N n zīda mēe mò n ìba nōgbē zīkerinɔne, lán wé'isaride dī a zīda mēe mōnne nà. ²¹ Akū Dauda pì Mikalanɔ: Dikiri ma ũ wāne. Dikiri mé à ma se n de kú a bedeno gēne ũ, à ma ke a gbē Isarailanɔ don'arede ũ. ²² Mani futa kú de abirela, mani ma zīda kīa n enaa gūn, ama nōgbē zīkeri kú n tēm̄ma pínɔ mé oni ma bēere dō. ²³ Akū Solu né Mikala dí né iro ari à gèe à gào.

7

Luda lésena Daudane

¹ Kū kína vùte a bea, Dikiri a bò ibere kú ò likainɔ ɔī à a gbà ãampaki, ² akū kína pì annabi Natāne: É'e! Kpé kú ò dō kú sida líon manigō vuten, Luda àkpati gō dītena bizakutan yá? ³ Natā wèa à pì: Lākū à kēnne nà n ke, zaakū Dikiri kú kúnwo. ⁴ Gwāani birea Dikiri yā sù Natāa à pì: ⁵ N gē n o ma zōbleri Daudane kú ma pì, akū mé ani kpé kú manigō kun bomenero. ⁶ Zaa gɔɔ kú ma Isarailanɔ

bòte Misila ari gbāra mádi be kūro. Madìgõ s̄s̄s̄s̄s̄m̄e, bizakutame ma kúki ũ. ⁷ Gu kū ma s̄s̄n̄ kū ma gb̄e Isarailan̄o n̄ pínki madì don'arēden̄o d̄ite ò doñne are, ama mádi o n̄ gb̄eken̄e, b̄oyāi adi kp̄e bom̄ene kū sida líoro. ⁸ Ñ gé ñ o ma z̄b̄leri Daudan̄e, ma Dikiri Z̄ikaride ma p̄i, ma a s̄e s̄ādākia de àḡõ de ma gb̄e Isarailan̄o don'arēde ũ. ⁹ Má kú k̄āao gu kū à ḡēen pínki, akū ma a ib̄eren̄o d̄ēden̄e. Mani a t̄ó bo manamana s̄à, aniḡõ kú andunia t̄óden̄o té. ¹⁰ Mani b̄usu kp̄a ma gb̄e Isarailan̄o, mani n̄ k̄āten, oni vuten n̄ p̄ó ũ. N̄ laakari ni fute dorō. Gb̄e v̄ānin̄o ni le ò w̄é t̄ām̄ma l̄ákū ò w̄é t̄ām̄ma k̄āaku ¹¹ ḡoro kū ma don'arēden̄o d̄iteñne n̄a dorō. Mani a bo a ib̄ere p̄in̄o òi n̄ pínki.

Makū Dikiri maten on̄e, makū mé mani be ken̄e a burin̄o gb̄ānaleki ũ. ¹² Tó a ḡoro p̄āpa à ḡà, mani a buri kū à bò a m̄ēen ke sé lei, mani a ká kpatan. ¹³ Àp̄i mé an̄i kp̄e bo kū ma t̄ó niḡõ kúa, mani a kpatabl̄ena gb̄a p̄éte, aniḡõ kí ble ari ḡoro s̄inda pínki. ¹⁴ Maniḡõ den̄e De ũ, aniḡõ de ma né ũ. Tó à taari k̄e, mani w̄é t̄āa kū ḡoom̄e, l̄ákū bis̄āsiri d̄i gb̄e gb̄e n̄a. ¹⁵ Ama ma gb̄eke ni k̄ēk̄ōa k̄āao l̄ákū ma k̄ēk̄ōa kū Solu kū ma a bò Dauda are n̄aro. ¹⁶ A burin̄o niḡõ kpata ble ḡoro s̄inda pínki. A kpata p̄i niḡõ lakana v̄iro.

¹⁷ Akū Natā yā p̄i gb̄à Daudan̄e l̄ákū Dikiri òare n̄a pínki.

Dauda w̄ēkena Dikiria

¹⁸ Akū k̄ina Dauda ḡē à v̄ute Dikiri are à p̄i: Dikiri Luda, b̄ón ma ũu? D̄in̄on ma beden̄o ũ kū n̄ ma ka gwena dí takaaa? ¹⁹ Dikiri Luda, abirekū bi yā f̄itime n̄ k̄inaa, akū n̄ makū n̄ z̄b̄leri buri kū oniḡõ kú zian̄o yā ò do yá? Len̄ nd̄i keñne le yá, Dikiri Luda? ²⁰ Dikiri Luda, mani pin̄ne derame d̄oo? Makū n̄ z̄b̄leri n̄ ma d̄ō. ²¹ N̄ yā z̄k̄ōo p̄i k̄e l̄ákū n̄ p̄o yei n̄a yā kū n̄ ò yāi, akū n̄ tò makū n̄ z̄b̄leri ma d̄ē. ²² Dikiri Luda, n̄ z̄k̄ō fá! Oni gb̄eke lek̄ōa k̄ūnworo. N̄ baasiro dikiri ke kunlo, l̄ákū o mà kū ó s̄āo n̄a. ²³ D̄in̄ oni lek̄ōa kū n̄ gb̄e Isarailan̄o? Andunia burin̄o té buri m̄ēn do p̄iin̄ n̄ bo n̄ ge n̄ bò, de òḡõ de n̄ gb̄ēn̄o ũ. N̄ n̄ z̄ida t̄ó bò, n̄ yā z̄k̄ō bonsaren̄o k̄e n̄ gb̄e p̄in̄on̄e, n̄ p̄e buri ken̄o kū n̄ t̄ānan̄o n̄ gb̄e kū n̄ n̄ bó Misilan̄o are. ²⁴ N̄ Isarailan̄o d̄ite òḡõ de n̄ gb̄ēn̄o ũ ari ḡoro s̄inda pínki. Dikiri, n̄ ḡõ n̄ Luda ũ. ²⁵ Dikiri Luda, lé kū n̄ s̄e makū n̄ z̄b̄leriin̄e kū ma burin̄o yā musu, ñḡõ z̄i kea ḡoro s̄inda pínki. Ñ ke l̄ákū n̄ ò n̄a ²⁶ de ñ t̄ó bo manamana ari ḡoro s̄inda pínki. Gb̄ēn̄o ni pi Dikiri Z̄ikaridem̄e Isarailan̄o Luda ũ. Makū n̄ z̄b̄leri Dauda, ñni ma burin̄o z̄ini p̄éte, ²⁷ zaakū Dikiri Z̄ikaride Isarailan̄o Luda, n̄ òm̄ēn̄e n̄ p̄i, ñni ma be kem̄ēn̄e ma burin̄o gb̄ānaleki ũ. Abire yāi makū n̄ z̄b̄leri ma k̄ūgb̄āna k̄e ma w̄ēke d̄ik̄ina k̄ēm̄ma. ²⁸ Dikiri Luda, m̄ok̄ōmm̄e Luda ũ, n̄ yā náani v̄i, akū n̄ yā mana d̄in̄o lé s̄e makū n̄ z̄b̄leriin̄e. ²⁹ Ñ arubarika da makū n̄ z̄b̄leri burin̄ogu s̄à, n̄ w̄é niḡõ t̄éñȳi ḡoro s̄inda pínki. Dikiri Luda, n̄ yā ò n̄ arubarikaa dà makū n̄ z̄b̄leri burin̄ogu, oniḡõ arubarika v̄i ari ḡoro s̄inda pínki.

8

Dauda z̄ibl̄ena buri ken̄o

¹ Abire ḡbera Dauda z̄i bl̄e Filisitinin̄o à n̄ búsa à n̄ w̄era Gata s̄im̄ma. ² À z̄i bl̄e M̄abun̄o, akū à tò ò w̄ute k̄ō sare z̄ite. À bàa ȳōm̄ma. Tó à bà pla daguraa d̄ēde, àdi bà do dagura t̄ó b̄ēn̄e. Akū M̄abun̄o ḡõ Dauda z̄b̄lerin̄o ũ, akū òdiḡõ táfe bon̄e. ³ Dauda z̄i bl̄e Reobo né Adad̄eza, Zoba k̄inaa, ḡoro kū k̄ina p̄i èra àten gé ò t̄ō Yuflat̄i swasaren̄o. ⁴ Akū à a s̄ogon̄o k̄ūkū m̄ēn w̄āa s̄oro kū s̄goden̄o gb̄ēn̄on̄ d̄úbu suppla kū gb̄e kū ò té ḡēsen̄o gb̄ēn̄on̄ d̄úbu baro. Akū à n̄ s̄ōn̄o gb̄át̄in̄o z̄ōz̄ō pínki, m̄ēn bas̄oro mé ò bò. ⁵ Siria kū ò kú

Damasukunɔ sù Adadeza leo, akū Dauda n gbɛnɔ dɛdɛ dúbu baro awɛɛpla. ⁶ À gudákpárinɔ dìtɛdite Siria bùsun, akū ò gò a zòblerinɔ ũ, òdigò táfe bonɛ. Dikiri tò Dauda z̩i blè gu kū à gɛɛn pínki. ⁷ Dauda Adadeza ìbanɔ wura sɛgbakonɔ sɛtɛ à tàò Yurusalemu. ⁸ À m̀gotɛ sɛtɛ dasidasi Adadeza wɛtɛ kū òdi pi Teba kū Berotaioo gūn.

⁹ Kū Amata kína Tohu mà Dauda z̩i blè Adadeza z̩ikarinɔa n pínki, ¹⁰ akū à a né Adoramu z̩i fɔ kpáa. À a sáabu kpà z̩i kū à blè Adadezaa yāi, zaakū Tohu z̩i kà káao yā. Adoramu sù kū wura pónɔ kū andurufu pónɔ kū m̀gotɛ pónɔ, ¹¹ akū kína Dauda kàtɛ Dikiri pò ũ lákū à kè kū buri kū à gbāna blèmmāno andurufu pónɔ kū wura pónɔ nà pínki, ¹² Edomunɔ kū Mɔabunɔ kū Amɔninɔ kū Filisitininɔ kū Amalekinɔ. Len à kè le kū pò kū à s̩i Zoba kína Adadeza, Reobo néaao. ¹³ Len Dauda tó bò le. Kū à z̩i blè Sirianɔa à sù, à Edomunɔ dɛdɛ Guvute Wisiden gbɛnɔn dúbu baro plansari. ¹⁴ Akū à gudákpárinɔ dìtɛdite Edomu bùsun dɔ, akū Edomu pìnɔ gò a zòblerinɔ ũ. Gu kū Dauda gɛɛn pínki Dikiri dì tó à z̩i blemɛ.

¹⁵ Daudamɛ Isaraila buri s̩inda pínki kína ũ, à yā mana kè a gbɛnɔnɛ a zéa. ¹⁶ Zeruya né Yoabumɛ z̩ikarinɔ gbɛ z̩ɔk̩ ũ. Ailudi né Yosafatamɛ baarukpari ũ. ¹⁷ Aitubu né Zadoki kū Abiata né Aimɛlekioomɛ sa'orikinɔ ũ. Serayamɛ takadak̩eri ũ. ¹⁸ Yoyada né Benayamɛ dogarinɔ gbɛ z̩ɔk̩ ũ. Dauda z̩ida nég̩ɔgbɛnɔmɛ a kpàasinɔ ũ.

9

Dauda gbɛkɛkɛna Mɛfibosɛnɛ

¹ Dauda gbɛnɔ là: Solu buri ke dí g̩roo? Má ye mà gbɛkɛ kɛnɛ Yonatā yāi. ² Solu bɛ z̩ikeri ke kun, a tón Ziba, akū ò a s̩isi kína Daudanɛ. À a là à p̩i: M̀k̩ɔmmɛ Ziba ũ yá? À wèa à p̩i: Ee, n zòbleriin ma ũ. ³ Akū kína p̩i a là à p̩i: Solu buri ke kun ari tera yá? Má ye mà gbɛkɛ kū Luda v̩i kɛnɛmɛ. Akū Ziba wèa à p̩i: Yonatā né ke kun ari tera. ɛrɛmɛ. ⁴ Akū kína a là à p̩i: À kú mámɛɛ? Ziba wèa à p̩i: À kú Amiɛli né Maki bɛa zaa Lodeba. ⁵ Kína Dauda gbɛnɔ z̩i, akū ò sù káao. ⁶ Kū Yonatā né Mɛfibosɛ, Solu daikore kà Dauda k̩inaa, à kùtɛnɛ à wùtɛ z̩itɛ. Akū Dauda p̩i: Mɛfibosɛ! À wèa à p̩i: N zòbleriimɛ ma ũ. ⁷ Akū Dauda p̩inɛ: N̩sun tó v̩ina n k̩uro, zaakū mani gbɛkɛ kɛnɛ n de Yonatā yāi. Mani n dizi Solu buranɔ sukpannɛ pínki, ìnig̩ su pò ble k̩umao g̩rɔ s̩inda pínki. ⁸ Mɛfibosɛ kùtɛnɛ à p̩i: Bón makū n zòbleri ũ kū ìni ma wènda gwaa? Má de lán gbɛnda g̩ɛ b̩aroo?

⁹ Akū kína Dauda Solu z̩ikeri Ziba s̩isi à p̩inɛ: Pò kū à de Solu pò ũ kū a bedenɔ pò pínki, ma kpà n dikiri daikorea. ¹⁰ M̀k̩ɔn kū n nɛnɔ kū n z̩ikerinɔ, àg̩ a z̩itɛ z̩i kɛnɛ, à a pónɔ kɛkɛ, de à le àg̩ zàna v̩i. N dikiri daikore Mɛfibosɛ nig̩ pò ble k̩umao g̩rɔ s̩inda pínki. Ziba s̩ɔ à nég̩ɔgbɛnɔ v̩i gbɛnɔn g̩ro kū z̩ikerinɔ gbɛnɔn baro. ¹¹ Akū Ziba p̩i k̩inanɛ: Yā kū ma dikiri kína ò makū a zòbleriinɛ, mani kɛ p̩inkimɛ. Akū Mɛfibosɛ òdig̩ pò ble kū k̩inao, à gò lán kína nɛnɔ doke bà. ¹² Mɛfibosɛ nég̩ɔgbɛ v̩i, a tón Mika, akūs̩ Ziba bedenɔ gò Mɛfibosɛ z̩ikerinɔ ũ n pínki. ¹³ À kú Yurusalemu, zaakū àdig̩ pò ble kū k̩inao g̩rɔ s̩inda p̩inkimɛ. Àkūs̩ ɛrɛmɛ.

10

Dauda z̩iblena Amɔninɔa

¹ Abire gbera Amɔni kína gà, akū a né Anuni vùtɛ a gɛnɛ ũ. ² Dauda p̩i: Mani gbɛkɛ kɛ Naasa né Anuninɛ lákū a de gbɛkɛ kɛmɛnɛ yā nà. Akū Dauda a ìba

keno z̄ia, de ò gé Am̄nin̄o b̄usun ò a laakari kpátene a de gana yā musu. Kū Dauda ìbaa p̄ino kà gwe, ³ Am̄ni k̄inen̄o p̄i n̄ d̄ikiri Anunine: N̄ten da Dauda gb̄en̄o z̄imma n̄ de ḡe kpetana yāi de à n̄ laakari kpátenn̄en yá? À n̄ z̄i de ò su ó w̄ete asiri gwame, de ò era ò su ò w̄ete ble k̄u z̄iio. ⁴ Akū Anuni Dauda ìbaa p̄ino k̄ukū à n̄ l̄ékāsā kpadon̄o b̄ò, à n̄ p̄okasan̄o z̄òz̄ò n̄ p̄or̄on̄o dagura, akū à n̄ gb̄are. ⁵ Kū ò ò Daudane, akū à gb̄en̄o z̄i ò gé dañle, zaakū wé'i n̄ k̄u manamana. Ò p̄inne: Kína p̄i, à vute Yeriko ari á l̄ékāsā k̄a k̄u gbasa à su.

⁶ Kū Am̄nin̄o è Dauda ye n̄ k̄ai doru, akū ò f̄ina b̄ò gb̄en̄one de ò z̄i k̄áñne: Siria k̄u ò k̄u Betereobu k̄u Zobao k̄u ò té ḡesen̄o gb̄en̄on̄o d̄ubu baro k̄u k̄ina Maaka z̄ikarin̄o gb̄en̄on̄o w̄aa sooro k̄u Tobuden̄o gb̄en̄on̄o d̄ubu kuri aw̄epla. ⁷ Kū Dauda a baaruu mà, akū à Yoabu gb̄aremma k̄u z̄ikarin̄o n̄ p̄inki. ⁸ Am̄nin̄o b̄ò ò z̄i'ò p̄oro n̄ w̄ete b̄inileá, akū Zoba k̄u Betereobuo Siriano k̄u Tobuden̄o k̄u Maaka gb̄en̄on̄o k̄u s̄en̄ n̄t̄ene. ⁹ Kū Yoabu è ò z̄i'ò p̄oro a are k̄u a k̄peo, akū à Isaraila z̄ikari manan̄o s̄e à n̄ k̄paatete ò gé l̄ete Sirianoa. ¹⁰ Akū à z̄ikari kparan̄o n̄a a dakūna Abisaine a oī, akū à n̄ gb̄are ò gé l̄ete Am̄nin̄o. ¹¹ À p̄i: Tó Siriano gb̄ana teni ma fu, n̄ mó n̄ o dama. Tó Am̄nin̄o gb̄ana teni n̄ fum̄e s̄o, mani su mà o damma. ¹² Nḡo gb̄ana, ò ḡogb̄eke ke ó gb̄en̄o k̄u ó Dikiri w̄eten̄o yā musu. Dikiri ni yā k̄u à k̄are mana ke. ¹³ Akū Yoabu k̄u z̄ikari k̄u ò k̄u k̄aon̄o ḡe Sirianoa k̄u z̄iio, akū Siria p̄ino bàa l̄enne. ¹⁴ Kū Am̄nin̄o è Siriano bàa l̄e, akū ò bàa l̄e Abisaine se ò si w̄ete ḡun, akū Yoabu n̄ tó gwe à tà Yurusalemu.

¹⁵ Kū Siriano è Isarailan̄o z̄i bl̄emma, akū ò era ò k̄o k̄akara. ¹⁶ Akū Adadeza gb̄en̄o z̄i, ò s̄u k̄u Siria k̄u ò k̄u Yuflati bara diren̄o, akū ò ḡe Elamu. Sobakime Adadeza z̄ikarii p̄ino gb̄e z̄k̄o ũ. ¹⁷ Kū Dauda a baaruu mà, akū à Isarailan̄o k̄akara n̄ p̄inki, à bikū k̄un̄wo Yodaa à ḡe Elamu. Akū Siriano z̄i'ò p̄oro, akū ò si k̄o té. ¹⁸ Kū òten bàa lé Isarailan̄one, akū Dauda n̄ dede s̄ogoden̄o gb̄en̄on̄o w̄aa aak̄o kp̄e basoro k̄u gb̄e k̄u ò té ḡesen̄o gb̄en̄on̄o d̄ubu bupla. Gwen ò n̄ z̄ikarin̄o gb̄e z̄k̄o Sobaki d̄en. ¹⁹ Kū k̄ina k̄u ò de Adadeza z̄òblerin̄o ũ è Isarailan̄o z̄i bl̄emma le, akū ò l̄edok̄on̄o k̄e k̄u Isarailan̄o ò ḡò n̄ z̄òblerin̄o ũ. V̄ina Siriano k̄u, odi gé ò o da Am̄nin̄o doru.

11

Dauda yena Basebai

¹ Kū í b̄ò w̄een, ḡoro k̄u k̄inan̄o d̄i gé z̄i k̄a, akū Dauda Yoabu z̄i k̄u a ìban̄o k̄u Isarailan̄o n̄ p̄inki. Ò Am̄nin̄o ásar̄u k̄e, akū ò lika Rabai. Dauda s̄o à k̄u Yurusalemu. ² Kū ok̄osi k̄e, akū Dauda f̄ute a ḡadoa, àten lika a kp̄e musu. Zaa kp̄e musu gwe akū à n̄gb̄e ke è, àten z̄u o. N̄gb̄e p̄i bi n̄o maname manamana, ³ akū à gb̄e z̄i ò n̄gb̄e p̄i yā gb̄eka. Akū ò p̄ine: Eliamu né Baseban gwe, Iti buri Uria nan̄ome. ⁴ Akū Dauda gb̄en̄o z̄i ò a sísi. Kū à s̄u, akū Dauda w̄ute k̄aao, akū n̄gb̄e p̄i tà be. Àkū s̄o, a okūna gb̄aa b̄ò dufum̄e. ⁵ Kū à n̄o si, akū à l̄égb̄az̄a k̄e Daudane à p̄i a n̄o si.

⁶ Akū Dauda gb̄e z̄i Yoabua à p̄i: N̄ Iti buri Uria gb̄aremen̄e. Akū Yoabu a gb̄arene. ⁷ Kū Uria p̄i s̄u, akū Dauda Yoabu aafia gb̄eka k̄u z̄ikarin̄o k̄u z̄i k̄u òten k̄ao. ⁸ Akū Dauda p̄ine: N̄ tá be n̄ z̄u o. Kū Uria b̄ò k̄inabea, akū k̄ina gb̄e z̄ia k̄u p̄obleo. ⁹ Ama Uria dí tá a bearo, k̄inabe ḡanu ḡunn̄ à ìn̄ k̄u k̄inabe z̄ikerin̄o. ¹⁰ Kū ò ò Daudane ò p̄i, Uria dí tá a bearo, akū à Uria là à p̄i: À de n̄ bo tái n̄ sum̄e gw̄ee? À k̄e dera n̄di tá bearo? ¹¹ Uria w̄ea à p̄i: Àkpati k̄u Isarailan̄o k̄u

Yudanɔn kú bizakutanɔ gūn. Ma dikiri Yoabu kú a gbɛnɔn kú z̄ilan. Mani f̄s mà tá be mà p̄s ble mà í mi, mà wúte kú ma nanɔro. Kú n kunnao mani yā p̄i taka kero. ¹² Akū Dauda p̄ine: Ñ gō la gbāra dɔ, zian mani n gbarɛ. Akū Uria ḡs̄ Yurusalemu z̄i birea kú a gu làa dɔnao dɔ. ¹³ Dauda a s̄isi à p̄s blè à í mì k̄āao, akū Dauda í k̄ākanɛ. Ama kú à bò ɔk̄osi, à ḡɛ à ì kú a dikiri k̄ina z̄ik̄erinɔmɛ, adi tá a bearo. ¹⁴ Kú gu d̄o Dauda takada k̄ɛ Yoabunɛ, akū à Uria gb̄arɛo. ¹⁵ Takada p̄i gūn à p̄i: À Uria doñne arɛ gu kú z̄i p̄ās̄in, à bo a kpɛ de ò le ò a dɛ.

¹⁶ Ḡo kú Yoabu ten lika w̄ete p̄i, akū à Uria dà gu kú à d̄s̄ ḡosa gb̄ananɔn kún. ¹⁷ Kú w̄etedenɔ b̄ote òten z̄i k̄á kú Yoabuo, ò Dauda z̄ik̄ari kenɔ d̄ɛdɛ. Iti buri Uria kú ñ té.

¹⁸ Akū Yoabu gb̄ɛ z̄i Daudaa de à z̄i yā gb̄ānɛ p̄inki. ¹⁹ À p̄i z̄irii p̄ine: Tó n z̄i yā gb̄à k̄inanɛ p̄inki n laka, ²⁰ tó a n̄es̄ɛ f̄ute à n la à p̄i: Bó mé à tò a na w̄et̄ei k̄ānik̄āni kú z̄iioo? Á d̄s̄ kú b̄inimusunɔ d̄i k̄a gbarɛnȳi z̄iteroo? ²¹ Dí mé à Gidion né Abimeleki d̄ɛɛ? Nɔgb̄ɛ mé à ɔ s̄ò w̄isilɔgb̄eei zaa b̄ini musu, akū à a d̄e Tebeziroo? À k̄ɛ dera a na b̄inii k̄ānik̄āni lɛɛ? Tó à ònne lɛ, ñ onɛ a z̄òbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²² Akū z̄irii p̄i dà z̄én. Kú à k̄a Dauda k̄īnaa, à yā kú Yoabu dàare ònɛ p̄inki. ²³ À p̄i: Gb̄enɔ b̄ote w̄ete gūn òten gb̄āna m̄owɛɛ b̄ini kpemɛ, akū o p̄em̄ma ari ñ w̄ete b̄inilea. ²⁴ Ñ k̄azurinɔn kú zaa b̄ini musu, akū ò k̄a f̄a n gb̄enɔ té z̄ite ò n gb̄ekenɔ d̄ɛdɛ. N z̄òbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²⁵ Akū Dauda ò z̄irii p̄ine: Ñ o Yoabunɛ àsun tó yā p̄i kenɛ ñiro. Òdiḡo d̄s̄ gb̄ɛ kú z̄i ni ñ b̄lero. À z̄i k̄á kú w̄et̄epidenɔ kú gb̄ānao à w̄ete p̄i kakatɛ. Ñ a gba sw̄è lɛ. ²⁶ Kú Uria nanɔ mà a z̄ā gà, à ɔ d̄o. ²⁷ Kú ò ḡɛ k̄ɛ ò làka, Dauda gb̄enɔ z̄i ò s̄u k̄āao a bea, akū à ḡs̄ a nɔ ũ. À né ì k̄āao ḡogb̄ɛ ũ, akū yā kú Dauda k̄ɛɛ p̄i k̄ɛ Dikirinɛ ñni.

12

Annabi Natā kpākēna Daudai

¹ Dikiri Natā z̄i Daudaa. Kú à k̄a, à p̄ine: Gōgb̄ɛ gb̄enɔn pla kenɔ mé ò kú w̄ete ke gūn, gb̄ɛ do bi aruzekedemɛ, gb̄ɛ do s̄s̄ takasidemɛ. ² Aruzekede p̄i s̄ānɔ kú z̄unɔ v̄i dasidasi, ³ takaside p̄i s̄s̄ à p̄oke v̄iro, s̄ā n̄unu f̄itinna m̄èn doken à lù. Akū à dàto ari à z̄s̄k̄o kú a bea kú a n̄enɔ. Òdiḡo p̄o dok̄onɔ ble òdiḡo í mi ta dok̄onɔn, àdi w̄ute a p̄ote, akū àteni a gwa lán a z̄ida n̄enɔkpare bà. ⁴ Kú nib̄oo k̄ipa aruzekede p̄iia, akū adi we à s̄ā ke z̄uu kú a kp̄asaa gūn à nib̄oo p̄i yàri keoro. Takaside s̄ā n̄unu f̄itinna p̄in à sia à a nib̄oo p̄i yàrii k̄eo. ⁵ Akū Dauda p̄o f̄ɛ aruzekede p̄i yā musu manamana, à p̄i Natānɛ: Dikiri kun! À kú ò gb̄ɛ kú à yā p̄i k̄ɛ demɛ. ⁶ Lákū à k̄ɛ lɛ nà, adi a w̄enda gwaro, ani s̄ā p̄i f̄ina bo leu siik̄o. ⁷ Akū Natā p̄i Daudanɛ: M̄ok̄ommɛ ade p̄i ũ. Dikiri Isarailanɔ Luda mé à yā dí ò à p̄i: Ma n ka Isarailanɔ k̄ina ũ, ma n bo Solu ɔī, ⁸ akū ma n dikirii p̄i be kp̄amma, ma a n̄onɔ n̄anne n ɔī. Ma Isarailanɔ kú Yudanɔ kp̄amma n gb̄enɔ ũ. Tó adinɔ k̄emma f̄iti yā, de mà a p̄andenɔ karanne dɔ. ⁹ B̄oyāi n ma yā gya bòo? N yā kú má yeiro k̄ɛ, n Iti buri Uria d̄ɛ kú f̄enedao, n a nɔ sia n s̄è. N tò Am̄onino a d̄ɛ z̄i gūn. ¹⁰ Zaa gb̄āra yā p̄ās̄i ni k̄ɛ n bea ziki doro, zaakū n ma gya bò, n Iti buri Uria nɔ sia n s̄è. ¹¹ Akū Dikiri èra à yā dí ò d̄o à p̄i: Ñ ma! Mani tó n z̄ida bedenɔ sunȳi kenne. Mani n n̄onɔ s̄imma mà ñ kp̄á n gb̄edake kea n wára, ani w̄ute k̄ūnwo gupuraa. ¹² N yā p̄i k̄ɛ asiri gūmmɛ. Makū s̄s̄ mani yā p̄i kenne gupuraa Isarailanɔ wára ñ p̄inki.

¹³ Akū Dauda p̄i Natānɛ: Ma durunna k̄ɛ Dikirinɛ. Akū Natā p̄ine: Dikiri n durunna k̄emma, ñni garo. ¹⁴ Ama lákū n d̄oke kú Dikirio manamana nà yā p̄i

kenaa musu, négōgbē kū nōgbē pìi ì kúnwo ni game. ¹⁵ Kū Natā tà be, akū Dikiri tò né kū Uria nanō ì kū Daudao pì gyā kù. ¹⁶ Akū Dauda ten Luda wé ke né pì yā musu kū léyīnao, gwāani àdigō wùte zīteme. ¹⁷ A be gbē zōkōno digō zeala de ò a fute zīte, ama àdi wero, àdi pò ble kúnworo. ¹⁸ A goro supplade zīn né pìi gà. Vīna Dauda ìbano kù, odi fō ò òne kù né pìi gāro. Ò pì: Goro kù né pìi kun, o yā òne, adi ó yā maro. Deran óni one nà sà kù né pìi gāa? Ani yā vāni ke. ¹⁹ Dauda è a ìbano ten yā kpāni okōne, akū à dō kù né pìi game. À n lá à pì: Né pìi gān yā? Akū ò wèa ò pì: Ee! À game. ²⁰ Dauda fute zīte à zú ò, à nísi dōko à a pōkasano līte, akū à gèe à kùte Dikirine a kpén. Kū à èra à tà be, à pòble gbēka, akū ò kpāa à blè. ²¹ A ìbano a là ò pì: À kè dera nten yā ke lèe? Goro kù né pìi kun, n lé yī n sò dō. Kū à gà sà, n fute n pò blè. ²² À wèmma à pì: Goro kù né pìi kun, ma lé yī ma sò dō, zaakū ma pì, ke Dikiri ni ma wēnda gwa à tó né pìi gō kun gwēe, dí mé à dō? ²³ Lán à gà nà sà, bōyāin manigō léyīna dō? Mani fō mà a vun yā? Mani gé a kīnaa, ama ani era à su ma kīnaaro.

²⁴ Dauda a nanō Baseba laakarīi kpātenē, akū à gèe à wùte kāao. À né ì gōgbē ũ, akū à tó kpāne Sulemanu. Dikiri yei, ²⁵ akū à annabi Natā zīa à tó kpā né pīne Yedidaya Dikiri yenyī pìi yāi.

Raba sina Amōninō

²⁶ Ari tera Yoabu kpé àten zī ká kù Amōninō zaa Raba, akū à kīnabe sī. ²⁷ Akū à gbēno zī Daudaa à pì: Ma zīi kà kù Rabadenō, akū ma n íto kī sī. ²⁸ N zīkari kparano kakara sà, n mó n lika wēte pīi n sí. Tó lenlo, mani sí, oni ma tó kpāne. ²⁹ Akū Dauda zīkarino kākara n pínki, à gèe à lète Rabaa à sī. ³⁰ Ò n kīna wura fūraa gò a mīa ò kù Daudane. A tīkisi kà kiloo barakuri, akūsō gbè bèere de kúa. À wēte pìi pōno nākōa manamana, ³¹ akū à gbē kù ò kú gweno kùkù à bōte kúnwo, à n dá sākāsaka zīn kù diga zīo kù kpāsa zīo, akūsō à tò ò kúnku bō. Len à kè Amōni wētenone le pínki, akū à èra à tà Yurusalemu kù a zīkarino n pínki.

13

Aminō yena a dāre Tamai

¹ Abire gbera Dauda né Abusalomu dāre mana vī, a tón Tama, akū Dauda né Aminō yei. ² Yā pì ten wari dō Aminō pīia ari à kà gyākēna a dāre Tama pìi yāi, zaakū à gōgbē dōro, ani fō à yāke kenero. ³ Aminō gbēnna ke vī, a tón Yonadabu, Dauda vīni Simēa néme. Yonadabu òndō gbāna, ⁴ akū à Aminō là à pì: À kè dera n kīne'ina n mēe digō yona lākū gu digō dō nà lèe? Īni omeneroo? Akū Aminō wèa à pì: Má ye ma dakūna Abusalomu dāre Tamaimē. ⁵ Akū Yonadabu pīne: N gé n wùte n gādoa lākū gyāren n ũ bà. Tó n de sù n gwa, n one n ye n dāre Tama su à pòble kpámma. À su à keke n wāra de ngō e, gbasa à nanne n oī. ⁶ Akū Aminō wùte lán gyāre bà. Kū kīna sù a gwa, akū à pīne: N tó ma dāre Tama su à kàra kemene ma wāra, à namene ma oī. ⁷ Akū Dauda gbē zī Tamaa a bea à pì: N gé n vīni Aminō kpén n pòble kenē. ⁸ Kū Tama gè a kpén, à a lè wutena, akū à wīsiti yā à kàraa kāsao a wāra. ⁹ Akū à ta sè à kàraa pīi kànne. Aminō gī sói à pì: N pé gbēno ò bōte n pínki. Kū gbē kù ò kú kaaono bōte n pínki, ¹⁰ akū à pì Tamane: N su kù pòble pīio kpéne gūn la n namene ma oī. Akū Tama kàra kù à kèe sè à gèo a vīni Aminō pì kīnaa kpéne gūn. ¹¹ Kū à nài, àten su kpāa à só, akū à a dāre pīi kù à pì: N tó mà wùte kúnwo.

¹² Akū à pì a vīni pīne: Oi! Nsun gbāna mōmenero. Zaakū ó Isarailano odi yā dí taka kero. Nsun yā dōrosari bire taka kemenero. ¹³ Makū, mán mani gēn

kū wé'iyā dīoo? Mòkòn sō, Isarailanɔ ni n dite gbē pā ũ. N sùru ke! N a yā o kīnanɛ, ani gí ma kpámmairo. ¹⁴ Adi we à a yā mào. À gbāna m̀nɛ, akū à kùsia à wùte káao. ¹⁵ Akū Aminɔ zàagu pāsípāsī. Zāngu kū à sè kū Tama pìio de yenyī kū à vī káao yāla. Akū à pìnɛ: N fute n bo. ¹⁶ Akū nɔgbē pìi pì a v̀ni pìnɛ: Oi! N penama taari zòkò de pò kū n k̀menela. Kū abireo adi we à a yā mào. ¹⁷ Akū Aminɔ a zīkeri kefenna s̀isi à pì: N pé nɔgbē díkīnaa à bomɛ ma kpén, n gbà ta n a m̀nɛ dan. ¹⁸ Akū a zīkerii pì a sè à bò káao bàai, à gbàa tà a a m̀nɛ dàn. Nɔgbē pìi uta gbāna dana, zaakū uta bire takan kína ǹnɔkpare lésinɔ dìgò dana. ¹⁹ Akū Tama túbu gbè a m̀ia, à a uta gbāna kū à danaa pìi gà à kè à ɔ dì a musu, àten ɔɔ dɔ àten tá.

²⁰ A dāgò dadokònɔde Abusalomu pìnɛ: N dāgò Aminɔ wùte k̀nwon yá? Nsun o gbēke maro, zaakū n dāgòme. Nsungò yā pì k̀na n swèe g̀nlo. Akū Tama wùte a dāgò Abusalomu bea kū poyakao. ²¹ Kū kína Dauda yā pìi mà, a pò fè manamana. ²² Abusalomu dí yāke o Aminɔnɛro, yā v̀ni ke a mana. A zàagu, kū à k̀si a dāre Tamaa yāi.

Abusalomu Aminɔ dɛnaa

²³ Wè pla gbera Abusalomu kú Baali Azo, Eflaimu bùsu lén kū a sākākèrɛrinɔ, akū à kína ǹnɔ s̀isi p̀nna pòblea n p̀nki. ²⁴ Akū à gèe à kína lè à pì: Kína, òten makū n zòbleri s̀anɔ ká zòzò. Mòkòn kū n ìbanɔ áni gé k̀maoro? ²⁵ Akū kína wè a né p̀ia à pì: Oi! Óni f̀ ɔ gé ó p̀nkiro. Óni kenne aso ũ. À nàkara káao, ama adi géro, akū à sa mana ònɛ. ²⁶ Akū Abusalomu pì: Tó ìni géro, n tó ma v̀ni Aminɔ gé k̀oo. Kína a là à pì: Bóyāi n ye à gé k̀nwoo? ²⁷ Abusalomu nàkara káao, akū kína tò Aminɔ gèe káao kū a né kparanɔ n p̀nki.

²⁸ Abusalomu yā dite a gbènɔnɛ à pì: À sã kpá! Tó í Aminɔ k̀, tó ma óare à a zò, à a dɛ. Àsun tó v̀na á k̀uro. Makū mé ma á dán! À ze gbāna à g̀gbēke ke. ²⁹ Abusalomu gbènɔ kè lákū à ònɛ nà ò a dè, akū kína né kparanɔ f̀te ò dì n baragbās̀nɔ kpe ò bàa lè. ³⁰ Goro kū ò kú zén, Dauda a baaru mà ò pì: Abusalomu kína ǹnɔ dèdɛ n p̀nki, n gbēke dí g̀ro. ³¹ Dauda f̀te à a pòkasanɔ gà à kè, akū à wùte z̀te. A ìbanɔ zèi kū n pòkasanɔ kèkèna. ³² Akū Dauda v̀ni Simɛa né Yonadabu pì: Baa, ìnungò da ò n né kefennanɔ dèdɛ n p̀nkiro, Aminɔ mé à gà ado. Ò yā pìi d̀ Abusalomu wéa zaa goro kū Aminɔ k̀si a dāre Tamaame. ³³ Ma dikiri kína, ìnungò yā pì k̀na n ǹsɛe g̀nlo. N ǹgògbènɔ dí gaga n p̀nkiro, séde Aminɔ ado. ³⁴ Abusalomu s̀ à bàa lè.

Kū kefenna gudākpāri wé zù, à è ò té Oronaimu zén s̀s̀igerɛei dasidasi. À gèe à pì kīnanɛ: Ma gbènɔ è té s̀s̀igerɛei Oronaimu kpa. ³⁵ Akū Yonadabu pì kīnanɛ: N è yá? N ǹnɔ mé òten su gwe lákū ma ònɛ nà. ³⁶ Kū à yā pìi ò à làka, akū kína né p̀nɔ kà g̀nɔ, òten wènda ɔɔ dɔ. Kína kū a ìbanɔ ɔɔ d̀ n p̀nki manamana dɔ.

³⁷ Abusalomu bàa lè à tà Amiudu né Talamai, Gesuru kína kīnaa. Kína Dauda s̀ àdigò a né gana ɔɔ dɔ goro s̀inda p̀nki. ³⁸ Kū Abusalomu bàa lè à tà Gesuru, à kú gwe ari wè aakò. ³⁹ Kū kína Dauda ǹsɛe kpàte Aminɔ gana yā musu, akū àten Abusalomu bege ke sà.

14

Abusalomu suna Yurusalemu

¹ Zeruya né Yoabu d̀ kū kína pò kpé kú Abusalomua, ² akū à gbènɔ z̀ Tekoa, ò nɔgbē òndòde ke sè ò sù káao. Akū à pìnɛ: N ke lándò nten wènda ke bà. N gyaanɔ pòkasanɔ da. Nsun ǹsi d̀koro. N ke lákū nɔgbē kū a gbē gà àteni a ɔɔ dɔ

à gii kè bà. ³ Ñ gé kína kīnaa ɛ, ñ yā díkīna onɛ. Akū Yoabu yā kàka nɔgbɛ̀ pìine. ⁴ Kū Tekoa nɔgbɛ̀ pìi gɛ̀ ɛ kína lè, à kùtene kù à m̀io zīte à pì: Kína, ñ ma m̀ sí! ⁵ Akū kína pì a là à pì: Bón n̄ yeii? À wèa à pì: Gyaanɔn ma ũ, ma zā gà. ⁶ Makū n zòbleri, má n̄gɔ̀gbɛ̀nɔ̀ v̄i gbɛ̀nɔ̀n pla. Kū òten f̄iti ke n̄ k̄s̄ t̄ene bura, gb̄eke kun à n̄ kpaatero. Akū gb̄e do a gb̄e do lè à dè. ⁷ Akū ma bedenɔ̀ f̄ute n̄ p̄inki, ò pì makū n zòbleriine mà a né kù à a gb̄endo d̄ɛ pì kpám̄ma ò de, kù à a gb̄endo dè yāi. Ò ye ò yàka m̀'oro t̄ede kù à ḡòmenɛ túbibleri ũ pì t̄e demɛ, de ma zā s̄unḡo t̄o ke buri v̄i andunia ḡun doroyāi. ⁸ Akū kína pì nɔgbɛ̀ pìine: Ñ tá be, mani yā gwa n yā pìi musu. ⁹ Akū Tekoa nɔgbɛ̀ pìi pì: Ma dikiri kína, taari pì wí ma musu kù ma de bedenɔ̀, m̄ok̄ɔ̀n ñḡo kun taari sari kù n kík̄eo. ¹⁰ Akū kína pì: Tó gb̄eke lé pà yā p̄ia, ñ m̄ó k̄āao ma kīnaa la, ani le à wari d̄omma doroyāi. ¹¹ Akū nɔgbɛ̀ pìi pì: Kína, ñ s̄i kù Dikiri n Ludao, de m̄orakari s̄un ma né m̄en do kù à ḡò lakiti kero yāi. Akū kína pìi pì: Kù Dikirio n né p̄i m̄ik̄a ke ni lét̄e zītero. ¹² Akū nɔgbɛ̀ pìi pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri ñ ma gba zé mà era mà yā onne. À wèa à pì: Ñ o! ¹³ Akū à p̄ine: Bóyāi n yā dí taka kp̄ak̄us̄ū kù Luda gb̄enɔ̀? Yā kù n òmenɛ mé à n da yān, zaakū n̄di gb̄e kù n p̄eaa gb̄ese n su k̄āoro. ¹⁴ Ó p̄inki óni ga, óniḡo de lán í kù à k̄òte zīte gb̄eke dí le à s̄ete doroyāi. Luda d̄i gb̄e kù ò p̄eaa w̄endi boro, àdi zé wete ade era à suawame. ¹⁵ Ma su yā pì o ma dikiri k̄inanemɛ, zaakū gb̄enɔ̀ tò v̄ina ma kù. Akū makū n zòbleri ma pì mani yā pì onne. Òdiḡo d̄oro ke ñni ma w̄ekena sí ¹⁶ ñ ma bo gb̄e kù à ye à makū kù ma néo zīte kù Luda tòw̄ere sí ó o. ¹⁷ Ma dikiri kína, makū n zòbleri ma pì n yā ni tó ma laakari kp̄ate, zaakū n̄ de lán Luda malaikaa b̄ame, ndi s̄a kp̄a yā mana kù a v̄aniooi p̄inki. Dikiri n Luda ḡo kù k̄unwo.

¹⁸ Akū kína p̄ine: Ñsun gí yā kù mateni n la onaaero. Akū nɔgbɛ̀ pìi pì: Ñ o ma dikiri kína! ¹⁹ Akū kína a là à pì: Yoabu lé kù yā p̄i ḡun yā? Nɔgbɛ̀ p̄i wèa à pì: Ma dikiri kína, kù n kunnaao yā kù n òo p̄i gena are kù kp̄eo v̄iro. Ee, n zòbleri Yoabu mé à yā p̄i k̄akamenɛ p̄inki. ²⁰ N zòbleri Yoabu kè ɛ, de à le à yā kù à lokona tera díkū keke yāime. Ma dikiri, n̄ ònd̄o lán Luda malaikaa b̄ame, n̄ yā kù à kè andunia ḡun d̄o p̄inki. ²¹ Akū kína ḡe à ò Yoabunɛ: Tò, mani yā p̄i ke s̄a. Ñ gé ñ kefenna Abusalomu gb̄ese ñ su k̄āao. ²² Akū Yoabu kùte k̄inanɛ kù à m̀io, à a s̄āabu kp̄a à pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri, ma d̄o gb̄ara s̄a kù ma yā k̄angu, zaakū n ma yā mà. ²³ Akū Yoabu f̄ute à ḡe à Abusalomu gb̄ese zaa Gesuru à s̄u k̄āao Yurusalemu. ²⁴ Akū kína pì: Ñ onɛ à gé vute a zīda bea, ó wé ni ke siik̄oro. Akū Abusalomu ḡe à vute a bea, odi wé sik̄ole kù k̄inaoro.

²⁵ Ḡo mana ke kù Isarailanɔ̀ t̄e lán Abusalomu b̄aro. Òdiḡo a manake yā o manamana. Sena zaa a ḡes̄eaa ari à ḡe pé a m̄idangura mamberu ke k̄uaro. ²⁶ Àdiḡo a m̀ bo w̄è kù w̄eome. Àdi kea tikisi. Tó à b̄o, àdi ȳo kilooa, a tikisii d̄iḡo de kiloo plala. ²⁷ À n̄ḡo gb̄enɔ̀ ò gb̄enɔ̀n aak̄o kù n̄nɔgb̄eo m̄en do. N̄nɔgb̄e p̄i t̄on Tama. N̄o maname. ²⁸ Abusalomu kù Yurusalemu ari w̄è pla w̄esina k̄inale sari.

²⁹ Akū à Yoabu s̄isi à géare kína kīnaa, ama Yoabu dí we à s̄u a k̄inaaro. Akū à era à a s̄isi d̄o, adi we à s̄uro. ³⁰ Akū à p̄i a z̄ikerinɔ̀ne: À Yoabu bura kù à kù ma p̄o sare gwa, a nagā mà. À gé à t̄e s̄ā. Akū Abusalomu z̄ikerinɔ̀ ḡe ò t̄e s̄o Yoabu bura p̄ia. ³¹ Akū Yoabu f̄ute à ḡe Abusalomu bea, à a là à pì: Bóyāi n z̄ikerino t̄e s̄o ma buraaa? ³² Akū Abusalomu wèa à pì: Ñ gwa, ma gb̄e z̄imma ma p̄i ñ m̄ó mà n z̄i k̄inaa, de ñ a la b̄o mé à tò à ma gb̄ese zaa Gesuru à s̄u k̄umaoo? Ma kunna gwe s̄anamene de gu díla! Má ye mà k̄o e kù k̄inao tera. Tó má taari ke

vĩ, à ma de. ³³ Akū Yoabu gèe à yā pìi ò kìnane. Akū kína Abusalomu sìsi. Kū à sù, à kùtene kù a m̀io zĩte. Akū kína lé p̀ea.

15

Abusalomu bona Dauda kpe

¹ Abire gbera Abusalomu s̀go lè a zĩdane kù s̀no kù g̀gbẽno gbẽnon bupla akuri kù onig̀o bàa lé a areno. ² Àdi fute k̀nk̀nk̀nk̀ ag̀o zena b̀nile sare. Tó gbẽ yā v̄i kù a gbẽdakeo àten g̀eo kína k̄naa à kekene, Abusalomu dì ade sísi à pine: Wète kpaten n bonn? Tó à wèa à pì: Makū n z̀bleri ma bo Isaraila buri dí g̀umme, ³ akū Abusalomu dì pine: N yā nname, à zé v̄i, ama kína gbẽke kun à s̄a kpá n yāiro. ⁴ Abusalomu dì era à pi: Tó ò ma ke ỳkpatekeri ũ ó b̀sun, gbẽ kù à yā v̄i ke gbẽ kù àten gbẽ gbeka ỳkpatekẽkia n p̀nki anig̀o su ma k̄naa, manig̀o a yā kekene a zéa. ⁵ Tó gbẽ sù à kùte a are, àdi o bo à ade kù à lé péa. ⁶ Len àdig̀o ke le Isaraila kù òten su ỳkpate ke kína k̄naanone n p̀nki, akū n swèe tà a kpa.

⁷ Wè siik̀o gbera à pì kìnane: N ma gba zé mà gé la kù ma dà Dikiri ne sa o zaa Eblonu. ⁸ Makū n z̀bleri ma lé p̀i gbène goro kù má kú Gesuru, Siria b̀sun ma pì: Tó Dikiri tò ma su Yurusalemu, mani sa oa Eblonume. ⁹ Kína pine: N gé n su aafia! Akū à fute à gèe Eblonu. ¹⁰ À gbẽno z̄i Isaraila burino k̄naa p̀nki à pì: Tó a kuru'ũ mà do, à pi Abusalomu mé à kí blè Eblonu. ¹¹ Goro kù àten fute Yurusalemu à gbẽno sìsi gbẽnon wàa do ò gé k̄áo, akū ò gèe kù nèse mèn doo, ò yā p̀i asiri d̄oro. ¹² Goro kù àten sa o, à Gilo gbẽ Aitofeli, Dauda lédamarii sìsi zaa a be wèten, akū lékpak̄s̄ina Daudai ten kara. Gbẽ kù ò kù kù Abusalomuono dasi ten kara.

Dauda bàasinaa

¹³ Baarukparii sù à pì Daudane: Isarailano swèe tà Abusalomua. ¹⁴ Akū Dauda pì a ìba kù ò kù k̄ao Yurusalemunone: À fute ò bàa lé. Tó ódi ke lero, óni le ò bo Abusalomu oĩro. Ò ke likalika. Tó ódi ke likalikaro, ani ó le la, ani ó ásaruk, ani wètedeno dede kù f̀nedao. ¹⁵ Kína ìbano pine: Ó dikiri kína, yā kù n zeo p̀nki, ók̄no n z̀blerino o lakame. ¹⁶ Akū kína dà zén. A bedeno bò ò t̄i n p̀nki, ama à a no ỳgisaride mèn kurino tò gwe òg̀o be gwa. ¹⁷ Kína dà zén le kù a gbẽno. Kù ò kà wète kpe, à lite à zè. ¹⁸ Akū a ìbano p̀nki kù a dogarino kù Gatadeno gbẽnon wàa aak̀o kù ò t̄i zaa Gatanò gète n p̀nki.

¹⁹ Akū kína pì Gata gbẽ Itaine: B̀yāi nten gé k̀oomẽ? N era n tá ng̀o kù kù kína dufuo, zaakū gbẽ z̄it̄ome n ũ, n bo n b̀summe. ²⁰ N suna dí goro pla kero, akū n ye ng̀o likara z̄s k̀oo yá? Má d̄s gu kù maten génlo. N n gbẽno kakara n tá k̄nwo. Dikiri gbẽke kù náani yāo kenne. ²¹ Akū Itai wèa à pì: Ma dikiri kína, kù Dikiri kunnao kù n kunnao, gu kù n kun p̀nki, makū n z̀bleri manig̀o kù gweme, mani ga yá kes̀o manig̀o kun yá. ²² Akū Dauda pine: N domene are ò gé! Akū Gata gbẽ Itai era à dà zén kù a gbẽno kù a dane kù ò kù k̄aono n p̀nki. ²³ Kù òten ḡe zéla n p̀nki, akū b̀sudenò wiki lè. Kù kína bik̀ Kidironua, akū n p̀nki ò gbáranna zé sè.

²⁴ Zad̄ki kù gwe do kù Levinò n p̀nki. Ò Luda bàka kunna k̄nwo àkpati sena. Ò àkpatii p̀i dite Abiata sare ari gbẽno b̀te wèten ò làka n p̀nki. ²⁵ Akū kína pì Zad̄kine: N Luda àkpati sé n g̀eo wète ḡun. Tó ma Dikiri ponna lè, ani tó mà su mà wé siale kù a k̀kio. ²⁶ Tó à pì ma yā dí káaguro s̄o, ma laka. À kemene lākū à kèare mana nà. ²⁷ Akū kína era à pì sa'ori Zad̄kine: Wégupu'eriime n ũroo? N era n tá wète ḡun aafia kù n né Aimazao kù Abiata né Yonat̄ao. À tá kù á né

gbēnɔn pla pìno. ²⁸ Manigɔ zena swabikükia sēnte ari mà baaru maáwa. ²⁹ Akū Zadoki kú Abiatao Luda àkpatii sè ò tàò Yurusalemu, akū ò gò gwe. ³⁰ Dauda ten Kùkpe sīsī kú àten ɔɔ do. À pò kú a mìa, à kyate kpanaro. Gbē kú ò kú káaonɔ pò kú n mìa n pínki, òten ɔɔ do do òten géo. ³¹ Kū ò pì Daudan Aitofeli kú gbē kú ò zè kú Abusalomuonɔ té, akū Dauda adua kè à pì: Dikiri, n tó a lédamma gɔ de yā fayasaride ũ.

³² Kū Dauda kà sīsī mīsɔntea, gu kú donyīkēki kún, Aki gbē Usai sù à dàale, a uta kēna akūsɔ būsú kú a mìa. ³³ Dauda pìne: Tó n ge kúmao, ñigɔ demene aso ũme. ³⁴ Tó n era n ta wēten, akū n ò Abusalomune a zòbleriime n ũ sɔ, ñni Aitofeli lédamma gboromeneme. Ñ pìne a de zòbleriime n ũ yā, ama tera n gɔ a zòbleri ũme sà. ³⁵ Sa'orinɔ Zadoki kú Abiatao gɔ kú kúnwo gwe. Ñ yā kú n mà kínabea babañne pínki. ³⁶ Ñ né gbēnɔn planɔn kú kúnwo gwe, Zadoki né Aimaza kú Abiata né Yonató. Tó n yāke mà, n né pìno zī ò su ò omene. ³⁷ Akū Dauda gbēna Usai pìi tà, à kà Yurusalemu gɔrɔ kú Abusalomu ten gē.

16

Dauda kú Zibao kú Simēio

¹ Kū Dauda vī sīsī mīdangurala fíti, à è Mefibose begwari Ziba gàarii yī zaakinɔne mèn pla, àten su daale. Ò burodi sena mèn wàa do kú geepi kàraao mèn basɔro kú kaka né kàraao mèn basɔro kú sèwēo tūru do. ² Akū Dauda Ziba là à pì: Bó mé à tò n su kú abireoo? Ziba wèa à pì: Kína, zaakinɔ bi n bedenɔ pómē ò dia. Burodi kú kàranɔ bi n gbēnɔ pòbleme. Wē sɔ, gbē kú ò kpàsa gbáranna gūnnɔ pómīnaame. ³ Kína a là à pì: N dikiri kú à kè sari daikore kú máme? Ziba wèa à pì: À gò Yurusalemu, zaakū àten da Isarailanɔ a ká a dizi kpatan gbārame. ⁴ Akū kína pìne: Pó kú Mefibose vī pínki gò n pó ũ. Akū Ziba pì: Má kúte dí! Ma dikiri kína, n tó màgɔ n ponna le le.

⁵ Kū kína Dauda nà Bahurimui, à è gōgbē ke bò. A tón Simēi, Gera néme. Àkūme buri dokɔnɔ kú Solu bedenɔ. À bò wēte gūn, àten Dauda ká. ⁶ Àten gbè zuzu kína Daudai kú a gbēnɔ, bee kú a zīkarinɔ kú a dogarinɔn kú a ɔplai kú a ɔzeio n pínki. ⁷ Àteni a sōsɔ àten pi: Ñ gé! Ñ gé! Gbēderi! Pó pá! ⁸ Dikiri fīna bōnne Solu kú n kí blè a gēne ũ bedenɔ dēdena yā yāi. Dikiri n bo kpatan à n né Abusalomu kàn. Ásarú kēmīma sà, zaakū gbēderiime n ũ. ⁹ Akū Zeruya né Abisai pì kīnane: Ma dikiri kína, à mana gbēda gè dí gɔ n sōsɔro. Ñ tó mà gé mà a mì zō. ¹⁰ Akū kína pì: Zeruya néno, bó mé à ó kakaraa? Tó Dikiri mé à òne à ma sōsɔ, akū àteni ma sōsɔ, dí mé ani fō à a la à pi, bóyāi àten ke le? ¹¹ Akū Dauda ò Abisaine kú a ìbanɔ n pínki à pì: À gwa, ma zīda né'ina mé àten wete à ma de. Oni Biliaminu buri dīkīna pó o do yá? À a tó gwe. Tó Dikiri mé à pìne à ma sōsɔ, à maname. ¹² Òdigɔ dōro ke Dikiri ni ma wari dō à fīna bomene kú yā manao sōsɔ kú òten kemene gbāra yāi. ¹³ Kū Dauda té zén kú a gbēnɔ, Simēi té sīsī pānde kpadoi, àteni a sōsɔ àteni gbè zuzui àten būsú fā. ¹⁴ Kū kína kú a gbē kú ò kú káaonɔ kà swai, ò kpàsa, akū ò kámma bò gwe.

Abusalomu kana Yurusalemu

¹⁵ Abusalomu kà Yurusalemu kú Isarailanɔ n pínki. Aitofeli kú káao. ¹⁶ Akū Dauda gbēna Usai, Aki gbē gèe à Abusalomu lè à pìne: Luda n dō kú aafiao Zaaki! Luda n dō kú aafiao Zaaki! ¹⁷ Abusalomu a là à pì: Gbēke kú n vī kú n gbēnaon gwe yá? Bóyāi ndi gé kú n gbēnaoroo? ¹⁸ Usai wèa à pì: Lenlo! Gbē kú Dikiri kú gbē dīkīnanɔ sè pón ma ũ. Ma ze kú kína kú Isarailanɔ kàa pìio.

19 Abire gbera do, dí mé à mana mà zò blene, n baasii? Lákū ma zòò blè n dene nà, len mà blenne le.

20 Abusalomu pì Aitofeline: À lé dawá. Bón óni kee? 21 Akū Aitofeli wèa à pì: Ñ gé ñ wùte kū n de no yìgisaride kū à ñ tó la òten be gwanò, de Isarailanò le ò dō ñ pínki kū n tò n de ye n káiro, gbē kū ò kú kúnwonò gbāna ni kara. 22 Akū ò bizakuta dò Abusalomune kpé musu, akū à gèe à wùte kū a de no pìnò gwe Isarailanò pínki wára. 23 Goro birenò a lé kú Aitofeli di daríma de lán gbē kū à yā gbèka Ludaa yā bàme. Len Aitofeli lédamma de le Daudane kú Abusalomuo ñ pínki.

17

Usai 5nd5kena Abusalomune

1 Aitofeli pì Abusalomune: Tó makūme, mani zìkarinò sé gbēnò n dúbu kuri awεεpla mà péte Daudai kúnwo gwāaniala. 2 Mani létea goro kú à kpàsa a ò bùsa, mani a fu. A gbēnò ni bàa lé ñ pínki, mani a de ado, 3 mani sunne kú gbē pìnò ñ pínki. Gbē kú nten wete ñ de ganan gbē pìnò suna ũ ñ pínki. Tó à gà, gbē kparanò ni gō aafia ñ pínki. 4 Yā pìi kè Abusalomune nna kú Isaraila gbē zōkōnò ñ pínki. 5 Akū Abusalomu pì: Ò Aki gbē Usai sísi do ò ma lákū ani o nà se. 6 Kū Usai kà, Abusalomu pìne: Lákū Aitofeli ò nàn dí. Ò ke lákū à ò nàn yá? Ke òsun ke lero. N è deramee? 7 Usai wèa à pì: Lé kú Aitofeli dàáwa gbāra manaro. 8 Ñ n de dō kú a gbēnò. Zìkari mananòme ñ ũ, ò pāsí lán músu nérande kú ò a néno sàaa bàme. N de bi zìkariime, ani we à i gu dokōnò kú a gbēnòoro. 9 Gu kú à kun tera, anigō utena gbèwεεε gūn ke gukea. Tó à sù à lète ó gbēnòa káaku sō, gbē kú à a baaruu mà ni pi, ò zìi blè Abusalomu zìkarinòame. 10 Bee gōsa gbāna kú à wōrōgō vī lán músuu bànò swè ni kēngume, zaakū Isarailanò dō ñ pínki kú n de bi zìkari maname, akūsō gōsa gbānanò n kú kāao. 11 Abire yāi lédamma yā kú má vīn dí. Ñ Isarailanò kakaranyī ñ pínki zaa Dani ari gena Beseba, ògō dasi lán ísirale bùsu'atē bà, ñ doñne are zìlan. 12 Óni a le gu kú à kun pínki, óni létea lán plí di kóte zītea nà. Àpi kú gbē kú ò kú kāaonò ñ pínki, ñ gbēke ni boro. 13 Tó à sù à gè wete ke gūmme sō, Isaraila gbē sīnda pínki ni bà sé à géo gwe, oni wete pì kátebonò gáte ò táo guvuten. Bee a gbè kaso ke, oni e gwe doro. 14 Akū Abusalomu kú Isarailanò pì ñ pínki: Usai lédamma mana de Aitofeli pòla. Dikiri mé à zèò à Aitofeli lédamma mana pìi gboro, de à le à Abusalomu ásarú ke yāi.

15 Akū Usai ò sa'ori Zadòkine kú sa'ori Abiatao à pì: Aitofeli lé dà Abusalomua kú Isaraila gbē zōkōnò à pì à ke lán dí bà, akū ma lé daríma ma pì ò ke lán dí bà. 16 À gbēnò zī likalika ò gé ò o Daudane àsun i swabikūkiaro, à bikū likalika, de òsun àpii kú gbē kú ò kú kāaonò dúgu zōro yāi. 17 Yonatā kú Aimazao kú Enlogeli, zaakū oni fō ò bo gupuraa Yurusalemu. Akū nòkpare zìkeri ke gèe à óñne ò gé baaruu pìi kpá kína Daudane. 18 Akūsō kefenna ke ñ é, akū à gèe à ò Abusalomune. Gbēnò n pla pìnò dà zén gōnò, ò gèe gbēke bea Bahurimu. Lògō kú onn gwe, akū ò gèn. 19 Akū bede pì nanò lògō pì né kpàale à pòblewe fàtea, gbēke a yā dōro. 20 Kū Abusalomu gbēnò sù nògbē pì bea ò pì: Aimaza kú Yonatāo kú máme? À wèmma à pì: Ò bikū swa'onèa. Ò ñ wete, odi ñ ero, akū ò èra ò tà Yurusalemu. 21 Kū ò tà, akū gbēnò n pla pìnò bòte lògō pìi gūn, ò gèe ò pì kína Daudane: Ñ bikū swaa likalika, zaakū Aitofeli n kpakpa kú yā vāniome. 22 Dauda dà zén kú gbē kú ò kú kāaonò ñ pínki, ò bikū Yodaa. Kū gu dō, ñ gbēke dí gōro, ò bikū ñ pínki. 23 Kū Aitofeli è òdi zī ke a lédamma yāaro, à fùte à gàarii

yì a zaakine à tà a be wēten. À a be póno nàkōa, akū à a zīda lòko à gà, akū ò a vī a de mirawēen.

²⁴ Dauda gèe Manaimu, akū Abusalomu bikù Yodaa kù Isarailano ñ pínki.

²⁵ Abusalomu Amasa dìte zìkarino gbē zōkō ũ Yoabu gēne ũ. Amasa bi Sumaila buri Yeta néme. A dan Naasa né Abigaili ũ, Yoabu da Zeruya dakūname.

²⁶ Isarailano kù Abusalomuo bùraa kè Giliada bùsun.

²⁷ Kù Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba wēte kù à kù Amōnino bùsun gbē sù kù Lodeba gbē Amieli né Makio kù Rogelimu kù à kù Giliada bùsun gbē Bazilaio. ²⁸ Ò sù kù wutebōno kù tano kù orono kù éseo kù nagāo kù wísitio kù pōblewe kpatanaao kù bláo kù dò póno ²⁹ kù zóo kù vīfāaniio kù sã nòbōo kù gāsio, ò kpà Daudaa kù gbē kù ò kù kãaono ò ble, zaakū ò pì: Nà kù ímio gbē pino dè gbárannan, ò kpàsa.

18

Abusalomu ganaa

¹ Dauda gbē kù ò kù kãaono kàkara, akū à gbē zōkōno dìtedite gbēnon wàa sōsōronone kù gbēnon basōsōrono. ² Akū à a zìkarii pino kpàatete gā aakō. À gā do nà Zeruya né Yoabune a oī, a do sō Yoabu dakūna Abisai oī, a do sō Gata gbē Itai oī. Akū kina pì a zìkarinone: Makūme mani doáre are. ³ Akū gbēno pì: Ñsun géro. Tó o sù o bàa lè, oni ó yā daro. Bee tó ó gbē kpadono gāga, oni ó yā daro. Mōkōn òteni n gwa de gbēnon dúbu kurinola. N kpanawái wēte gūn mé à mana.

⁴ Akū kina pìne: Lákū à kèáre mana nàn mani ke. Kina gèe à zè bīnile sare, akū zìkarino bôte gā kù gāao gbēnon basōsōrono kù gbēnon wàa sōsōrono.

⁵ Akū kina yā dìte Yoabune kù Abisaio kù Itaio à pì: À ke kefenna Abusalomune busebuse ma yāi. Zìkarino yā kù kina dìte gbē zōkōnone Abusalomu yā musu mà ñ pínki. ⁶ Zìkarino bôte ò gèe lákpen, de ò zì ká kù Isarailano, akū ò sì kō té Eflaimu dàkon. ⁷ Dauda zìkarino zìi blè Isarailano. Gbē kù ò gāga zī bireanon dasi, gbēnon dúbu barome. ⁸ Zìi pii dà bùsuu pila pínki, akū zī birea sēnte gbēno blè dasi de fēnedala.

⁹ Kù Abusalomu kpākū kù Dauda gbēno, à dina baragbāsō kpe. Akū baragbāsō pìi gèe gbiri lí zōkō gāno gbáru, akū a wakaa kpà lígān gíngin, akū a sō pìi gè zéla, à gò lokona lígān gwe. ¹⁰ Kù gbēke a è, à gèe à pì Yoabune: Ma Abusalomu è lokona lígān. ¹¹ Akū Yoabu pì gbē kù à baaru pìi kpàarene: Bōo? N a è yá? Bóyāin nídi a lé n dèroo? De yā ma n gba andurufu kuri kù zìka'asaa.

¹² Akū gbē pìi wè Yoabua à pì: Bee tó ò andurufu wàa sōoro yò ò kà ma on, mani fō mà o pá kina né pìiaro, zaakū kina yā dìtenne kù Abisaio kù Itaio ó sã mà, à pì ò ke kefenna Abusalomune busebuse. ¹³ Tó ma a dè, de ma ásarú kè ma zīdaneme. A ke utena kīnānero, mōkōn sō ñni ze kūmaoro. ¹⁴ Yoabu pì: Mani n dā doró. Akū à sári sōnte sè mèn aakō, à gèe à Abusalomu zōo a swèn goro kù à lokona lígān bēne. ¹⁵ Akū Yoabu zìkapōnoseri gbēnon kurino likai ò a dè.

¹⁶ Akū Yoabu kuru pè à a zìkarino dàdā, akū ò kamma bò kù petena Isarailano. ¹⁷ Ò Abusalomu gèe sè ò zù wèe zōkōo gūn lákpen gwe, akū ò gbēe kàkaraa, à gò gbèdidikōana zōkō ũ. Isarailano sō ò bàa lè, ñ baadi tà a bea.

¹⁸ Goro kù Abusalomu kun, à gbēe pète a zīdane Kina guvuten, zaakū à pì á nэгōgbē vīro, akū á ye a tó garo. À a zīda tó kpà gbè kù à pète pìine, akū òdigō gwe sísi Abusalomu Dōngupo ari kù a gbārao.

Dauda Abusalomu ga baarumanaa

¹⁹ Zadoki né Aimaza pì: Ñ tó mà bàa lé mà gé baaru kpá kínane, lákū Dikiri yā nna kpàa nà à a bò a iberenɔ ɔĩ. ²⁰ Akū Yoabu pìne: Ìni le ñ baaru kpá gbāraro, sé ɔrɔ pānde zĩ. Gbāra pó dín Ìni kpáro, kū kína né gà yāi. ²¹ Akū Yoabu pì Etiopia burine: Ñ gé ñ yā kū n è o kínane. Akū Etiopia buri pì kùte Yoabune à fùte kū bàao. ²² Zadoki né Aimaza èra à pì Yoabune: Bee deramee, ñ tó mà bàa lé màgɔ té Etiopia buri pì kpe. Akū Yoabu pìne: Né, bóyāi ñ ye ñ géé? Baaru pì nigɔ àre vīnnero. ²³ Akū Aimaza pì: Bee deramee, má ye mà géme. Akū Yoabu pìne: Ñ gé! Akū à bàa lè à gèe à bòte kū swa sare zéó, à Etiopia buri pì kè.

²⁴ Dauda vutena wēte bīnile gbà mèn planɔ dagura. Gudākpārii didi bīnia ari gānu pì musu. Kū à wé zù, à gbēke è à té kū bàao. ²⁵ À lé zù kínai à òne. Akū kína pì: Lákū à té ado nà, àten su kū baaru nnaome. Kū àten su, à kà kāni. ²⁶ Akū gudākpārii pì gbē pānde è dɔ, àten bàa lé. À lé zù zédākpārii à pì: Gbē pānde té a kpe dire kū bàao, àten su dɔ. Akū kína pì: Àten su kū baaru nnaome dɔ se. ²⁷ Akū gudākpārii pì pì: Ma è gbē káaku bàasina de lán Zadoki né Aimaza bàasinaa bà. Akū kína pì: Gbē maname, baaru nnan àten suo. ²⁸ Aimaza lé zù kínai à pì: Aafia kun! Akū à kùte kínane à mī pète zīte à pì: Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, à gbē kū ò kùsee bīrimmanɔ kpamma, ma dikiri kína. ²⁹ Akū kína a là à pì: Kefenna Abusalomu kun kū aafiao yá? Aimaza wèa à pì: Kū Yoabu teni n zòbleri zĩ kū makū n zòbleriio, ma mà zuka fùte manamana, ama má dɔ tó bó mé à sùro. ³⁰ Kína pì: Ñ ze kpado la gĩa. Akū à zè gwe.

³¹ Kū Etiopia buri sù, à pì: Ma dikiri kína, ma sunne kū baaru nnaome. Dikiri yā nna kpamma gbāra, à n bo gbē kū ò bò n kpenɔ ɔĩ. ³² Akū kína a là à pì: Kefenna Abusalomu kun kū aafiao yá? Etiopia buri pì wèa à pì: Ma dikiri kína, Luda tó n iberenɔ kū gbē kū ò fùte òten wari dɔmmanɔ gɔ lán kefenna pì bà. ³³ Swèe kè kínagu, à didi à gè kpé kū à kú gānu pì musu, akū à ɔɔ dɔ gwe. ɔrɔ kū àten didi gwe à pì: O'o ma né Abusalomu! Ma né Abusalomu! Ma gana n gēne ũ sàna yā! Abusalomu ma né! Ma né!

19

Yoabu kpākēna Daudai

¹ Ò pì Yoabune: Kína ten ɔɔ dɔ, àten wēnda ke Abusalomu yā musu. ² Zĩ birea zìkarinɔ zìblena pɔnna lì wēndakena ũ, zaakū ò mà ò pì, kína nèsee yàka a né yā musu. ³ Zĩ birea zìkarinɔ gè wēten ɔrɔrɔɔrɔrɔ lán gbē kū ò bàa lè zìlan, wé'i ñ kúnɔ bà. ⁴ Kína pó kù a ānla, àten wēnda ɔɔ dɔ àten pì: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Akū Yoabu gèe à kína lè kpén à pì: N wé'i dà n gbēnɔa gbāra. Ò n bo gbāra kū n négɔgbēnɔ kū n nénɔgbēnɔ kū n nɔnɔ kū n nɔ yìgisaridenɔ. ⁶ N zāngurinɔn ñ yeñyĩ, akū ñ zā n yenyīdenɔgu. N m̀wɛɛ gbāra, ókɔnɔ n zìkari gbē zòkɔnɔ kū ó gbēnɔ ódi kánne póke ũro. Ma dè sà, tó Abusalomu kun gbāra, akū ókɔnɔ o gaga ó pínki, abirekū mé ani kenne nna. ⁷ Ñ fute ñ bo sà. Ñ gé ñ n gbēnɔ nèsee kpáteñe. Ma sinne kū Dikirio, tó ñdi géro, ñ gbēke ni i kúnwo la gwāanialaro. Abirekū ni kenne vāni de yā vāni kū à n le zaa n kefennakegɔrɔa ari suna gbārara. ⁸ Akū kína fùte à gèe à vùte bīnilea. Kū ò ò gbēnɔne kína vutena gānun, akū ò sù ò zè a are ñ pínki.

Dauda gbēsena

Isarailanɔ bàa lè, baadi tà a bea. ⁹ Isaraila burinɔ té pínki gbēnɔ ten lékpakɔana ke ò pì: Kína ó sí ó iberenɔa à ó bó Filisitininɔ ɔĩ, akū à bàa lè à bò ó

bùsun Abusalomu yāi. ¹⁰ O Abusalomu kà kpatan, akū à gà zìlan. Bón átèn dā kū kína gbesenaaoo?

¹¹ Kína Dauda gbēno zī sa'ori Zadokia kū sa'ori Abiatao à pì: Yā kū Isarailano ten o pínki gè ma sān zaa ma kúkia la. À yā díkīna gbeka Yuda gbē zōkōna à pì: Bóyāi a gō kpe kū ma gbesenaaoo? ¹² Ma gbēno, pó dokōnōn ó ũ, ó aru dokōnōme. À kè dera a gūi kè kū ma gbesenaaoo? ¹³ Ñ o Amasane pó dokōnōn ó ũ, ó aru dokōnōme. Tó mádi tó à gō ma zìkarino gbē zōkō ũ Yoabu gēne ũ zaa gbāraro, Luda yā kemene pásīpāsī. ¹⁴ A yā Yudanō swèè blè, n lé kè dokōnō, akū ò légbāzā kēne ò pì: Ñ su kū n gbēno n pínki.

¹⁵ Kína ten su, à kà Yodai, akū Yudanō gèe daale zaa Giligala, de ò bikū káao swa pìia. ¹⁶ Gera né Simeí, Biliaminu buri kū à kú Bahurimu wà à gé da kína Daudale kū Yudanō. ¹⁷ Biliaminu burinōn kú káao gbēnōn wàa sōoro. Solu begwari Ziba gèe dō kū a nēgōgbē gbēnōn gēronō kū a zīkeri gbēnōn baronō. Ò wà ò kà Yoda léa kína ā, ¹⁸ de ò le ò bikū kú kīnabedenō, ò yā kū ani ke kīnane nna ke yāi. Akū Gera né Simeí wùte kína are ari àgō gé bikū Yodaa. ¹⁹ À pìne: Ma dikiri, òsun ma taari yā daro. Yā vāni kū makū n zòbleri ma kēne goro kū n bo Yurusalemu sún dōnguro. Ma dikiri kína, òsungō yā pì kūna n swèe gūnlo. ²⁰ Makū n zòbleri, má dō kū ma durunna kè. Yusufu burinō té n pínki, makūme ma doñne are ma su danle gbāra ma dikiri kína. ²¹ Akū Zeruya né Abisai pì: Simeí kína kú Dikiri kàa kàme. Adi ká ò a deroo? ²² Akū Dauda pì: Zeruya nēno, bón ó vī kōoo? Á ye à zé zōmene gbāran yá? Óni gbēke de Isarailano bùsun gbāraro, zaakū má dō gbāra kú makūme Isarailano kína ũ. ²³ Akū kína pì Simeine: Ìni garo. Akū kína la dāne.

²⁴ Solu daikore Mefibose gèe da kínale. Zaa goro kú kína bò wēten ari goro kú à sù aafia, Mefibose dí a gbá pípiro, adi a yīkā zōzōro, adi a póno pípiro. ²⁵ Kū à bò Yurusalemu à sù à dà kínale nà, akū kína a là à pì: Mefibose, À kè dera nídi gé kūmaoro? ²⁶ À wèa à pì: Ma dikiri kína, ma zīkeri mé à òndō kēmenē. Ma òne à gàari yīmenē ma zaakine mà dia mà gé kūnwō, zaakū erēen ma ũ. ²⁷ Ma dikiri kína, akū à gèe à makū n zòblerii yāka n kīnaa. Ma dikiri kína n de lán Luda malaika bàme. Ñ ke lākū à kēne mana nà. ²⁸ Ma dikiri kína, à de yā n ma de bedenō dède n pínki, akū n makū n zòbleri baka kākara kū n gbē kū òdi pó ble lēlenō. Má zé vī mà kúte ke kēne doro. ²⁹ Akū kína pìne: Yā kpaten ìni o dō? Ma dite mōkōn kú Zibao, à zīte kpaatekōneme. ³⁰ Akū Mefibose pì kīnane: Ma dikiri kína, lākū n su be aafia nà, ñ tó à sé pínki.

³¹ Giliada bùsu gbē Bazilai bò Rogelimu à gèe ze kīnane ari Yoda bara dire. ³² Bazilai zī kù manamana à kà wè basiikō. À kína yàrii kè goro kú à kú Manaimu, zaakū aruzekede zōkōme. ³³ Akū kína pìne: Ñ bikū kūmao, mani n gwa ma bea zaa Yurusalemu. ³⁴ Bazilai wèa à pì: Wè ũgba mé à gōmene andunia gūn kú mà tá kūnwō Yurusalemu? ³⁵ Ma ka wè basiikō kò. Má pò mana kú a vānio dōkōne dō yá? Makū n zòbleri mani fō mà pò kú ma blè ke íkū ma mī nna ma dō yá? Mani gōgbē ke nōgbē lēsirinō koto ma dō yá? Ma dikiri kína, ñ tó mà aso lagonne. ³⁶ Makū n zòbleri óni Yoda bikū lēle, mà zenne kānikāni gwe. À kè dera n ye ñ fīna bomene lēe? ³⁷ Makū n zòbleri, ñ tó mà era mà tá ma be wēten, de màsun ga ma de kú ma da mirao zāro yāi. Ñ ma né n zòbleri Kimamu gwa la. Ma dikiri kína, ñ tó à bikū kūnwō. Ñ kēne lākū à kēne mana nà. ³⁸ Akū kína pì: Kimamu ni bikū kūmao. Mani yā kú à kēne mana

kenε, yā kū n gbèkama sō pínki mani kenne. ³⁹ Gbē sīnda pínki bikù Yodaa, akū kína bikù. Kína lé pè Bazilaia à sa mana òne, akū Bazilai èra à tà be.

⁴⁰ Kū kína bikù à gèe Giligala, Kimamu bikù káao.

Yuda zìkarinɔ́ n pínki kú Isaraila zìkari kpadonɔ́ kína bikù. ⁴¹ Akū Isaraila buri pínki sù ò kína lè ò pìne: Bóyāi ó gbē Yudanɔ́ bikù kááo kpāni, mɔ́kɔ́n kú n bedenɔ́ kú n gbēnɔ́ pínkii? ⁴² Akū Yudanɔ́ wèníma ò pì: Kū kína de ó danε ũ yáime. Bóyāi yā bire kèáre ĩnii? Ódi kína zàna blero, ódi a póke sí ó pó ũro. ⁴³ Akū Isarailanɔ́ pì Yudanɔ́ne: Zaakū ó buri leu kurime, ó ɔ́ kú kú kína Daudao de á pòla. Bóyāi a ó díte futaa? Ókɔ́nɔ́me o kína gbesena yā ò káakuroo? Ama Yudanɔ́ wena pásí de Isarailanɔ́ pòla.

20

Seba bona Dauda kpe

¹ Gaavude ke mé à kú gwe, a tón Seba, Bikiri né, Biliaminu burime. Akū à kuru pè à pì:

Ó baka kú kú Daudaoro,
ó bàka kú kú Yese néoro,
ákɔ́nɔ́ Isarailanɔ́, á baadi tá a bea.

² Akū Isarailanɔ́ kè Daudaa n pínki ò gèe ò nà Bikiri né Sebaa, ama Yudanɔ́ zè kú n kínao bona zaa Yodai ari Yurusalemu. ³ Kū Dauda sù a bea Yurusalemu, à a nɔ́ yìgisaride gbēnɔ́n kuri kú à tò òten be gwanɔ́ sè à n ká be ken ògɔ́ n dākpā. Dauda n gwá, ama adi wúte kúnwo doro. Ó n káka kpén gyaanɔ́nɔ́ ũme ari ò gèe ò gágao.

⁴ Akū kína pì Amasanε: N Yuda zìkarinɔ́ sísi ò kakaramai gɔ́rɔ́ aakɔ́ dagura. Mɔ́kɔ́n sɔ́, ĩnigɔ́ kú lame. ⁵ Amasa gèe à Yudanɔ́ sísi, ama à gii kè de gɔ́rɔ́ kú kína ditenela. ⁶ Akū Dauda pì Abisaine: Bikiri né Seba ni wari dɔ́wá tera de wari kú Abusalomu dɔ́wála. N ma gbēnɔ́ séte à pétei, de àsun sí wète bīniden à piti ó ɔ́ro yāi. ⁷ Akū Yoabu gbēnɔ́ kú kína dākpārinɔ́ kú zìkarinɔ́ n pínki ò bòte Yurusalemu ò pète Bikiri né Sebai.

⁸ Gɔ́rɔ́ kú ò kú gbè gbèntē kú à kú Gibiɔ́ sare, akū Amasa sù danle. Yoabu zìka'uta dana, a fēne dona a pi. Kū à nà Amasai, à fēne pìi wòto a plen ⁹ à pìne: Ma gbē, n aafia yá? Akū à Amasa kú a lékāsāa kú a ɔ́ plao lākū à ye à lé péaa bà. ¹⁰ Amasa dí fēne kú à kú Yoabu ɔ́n tàasi káro, akū Yoabu a zòo a gberen, a nukāninɔ́ bòte à kàte zīte. Yoabu dí era à a plade zò doro, zaakū à gà kò. Akū Yoabu kú a dakūna Abisaio pète Bikiri né Sebai.

¹¹ Yoabu ìbanɔ́ do gò zena Amasala à pì: Gbē kú à zè kú Yoabuo kú Daudao, à do Yoabui. ¹² Aru dana Amasa gèla zédan, akū zìkari kú òten sunɔ́ zè òten gwa n pínki. Kū Yoabu ìbaa pìi è gbē kú òten su gwenɔ́ n pínki ò zè òten gwa, akū à Amasa gèe gàte à gòo zén à díte sèn, akū à uta kùala. ¹³ Kū à gàte à gòo zén le, gbē sīnda pínki bò à tè Yoabui, akū ò Bikiri né Seba gbèse.

¹⁴ Seba lika Isaraila burinɔ́ bùsuu pínki ari Abeli Betemaka, akū Beri burinɔ́ sù ò kākara ò tèi gwe. ¹⁵ Yoabunɔ́ sù ò likai zaa Abeli Betemaka. Ó bùsuu kàtekate wète bīni sare, akū òten wete ò bīni pìi gboro. ¹⁶ Akū nɔ́gbē ɔ́ndòde ke lé zù zaa wète gūn à pì: À sá kpá! À sá kpá! N o Yoabunε à su la, mà yā onε. ¹⁷ Kū Yoabu nà nɔ́gbē pìi, akū à a là à pì: Mɔ́kɔ́mmε Yoabu ũ yá? À wèa à pì: Makūme! Akū à pìne: N sá kpá makū n zòbleri yāi. À pì: Ma sá kpà. ¹⁸ Akū nɔ́gbē pìi pì: Ódi pi yā, n yā gbeka Abelidenɔ́a, yā le à mì de. ¹⁹ Ó kun yākete sari Isaraila gbē náanidenɔ́ ũ, akū nten wete n Isaraila wète tóde dí kakate yá? Bóyāi n ye n

Dikiri wète deε? ²⁰ Yoabu wèa à pì: Gyam! Oi! Má ye mà á dedero. Má ye mà á wète kakatero. ²¹ Lenlo! Gbē kū òdi pinε Bikiri né Seba, Eflaimu burinɔ̀ bùsu sìsìde gbē mé à fùte kína Daudai. À gbē mèn do pì kpáma, mani go á wètela. Akū nɔ̀gbē pì pinε: Ñ ma! Oni a mì zunnε zaa bīni musu.

²² Nɔ̀gbē pì gèε à a gbēnɔ̀ lè kū a òndòkeo, akū ò Bikiri né Seba mù zò ò zù Yoabunε. Yoabu kuru pè, akū ò fàkòsa, ò wète pì tò gwe. Baadi tà a bea, akū Yoabu pì tà kína kīnaa Yurusalemu.

Dauda ibanɔ̀

²³ Yoabumε Isaraila zìkarinɔ̀ pínki gbē zòkò ũ. Yoyada né Benayamε dogarinɔ̀ gbē zòkò ũ. ²⁴ Adoniramumε zònɔ̀ gbē zòkò ũ. Ailudi né Yosafatame baarukpari ũ. ²⁵ Sevamε takadakēri ũ. Zadoki kū Abiataoomε sa'orikinɔ̀ ũ. ²⁶ Yairi gbē Iramε Dauda kpàasi ũ.

21

Fīnabona Gibiōdenɔ̀ne

¹ Nà kun Dauda gɔ̀rɔ̀a, à gì kè ari wè aakò. Dauda Dikiri are wète, akū Dikiri pì: Solu yāimε. Gbēdeyā wì a be musu, kū à Gibiōdenɔ̀ dède yāi. ² Akū kína Gibiōdenɔ̀ sìsì à yā ònne. Gibiōdenɔ̀n de Isarailanɔ̀ ũro, Amɔ̀ri buri kū ò gònɔ̀mε. Isarailanɔ̀ la dànnε yā ò pì oni n̄ dedero, akū Solu wète à n̄ lakiti ke a aniakεnaa Isarailanɔ̀ne kū Yudanɔ̀ yāi. ³ Akū Dauda Gibiōdenɔ̀ là à pì: Bón á ye mà keáreε? Deran mani kúte keáre, de à le à Dikiri gbēnɔ̀ sáabu kpáa? ⁴ Ò wèa ò pì: Ó zé vī ò andurufu ke wura gbeka Solua ke a bedeanɔ̀ro, akūsò ó zé vī ò Isaraila gbēke dero. Akū Dauda n̄ lá à pì: Áten pi deramεε? Bón mani keáreε? ⁵ Ò wèa ò pì: Gbē kū à ó dede à lé kpàkūsūwái à ó láka de à le à ó buri bo Isarailanɔ̀ gūn yāi, ⁶ tó ò a buri gōgbē mèn supplanɔ̀ kpáwá, óni n̄ loko lía Dikiri are Gibea, kína Solu kū Dikiri kàa pì be wèten. Akū kína pì: Mani n̄ kpááwamε. ⁷ Kína dí Yonatā né Mefibose, Solu daikore kpám̄maro, lé kū ò kè Dikiria lele kū Yonatāo yāi. ⁸ À négōgbē gbēnɔ̀n pla kū Aya nénɔ̀gbē Rizipa ì kū Soluoo sè. N̄ tón dí: Amɔ̀ni kū Mefiboseo. À négōgbē gbēnɔ̀n sɔ̀ro kū Solu nénɔ̀gbē Meraba ì kū Meola gbē Bazilai né Adielionɔ̀ sè dɔ̀. ⁹ À n̄ ná Gibiōdenɔ̀ne n̄ cī, akū ò n̄ loko lía sìsì musu Dikiri are. Gbēnɔ̀n suppla pinɔ̀ gá lelemε, ò n̄ dede pò dúfu kekegɔ̀rɔ̀a.

¹⁰ Aya né Rizipa uta kasanɔ̀ sè à kpàte a zīdanε gbèea gwe. Zaa pò dúfu kekegɔ̀rɔ̀a ari legū gèε à gèε pinɔ̀ gbē, àdigō gí bānɔ̀ne ò dir̄ma fānantē, àdigō gí sènte nòbɔ̀nɔ̀ne ò nañyī gwāani. ¹¹ Ò yā kū Solu nɔ̀ yìgisaride pì kè ò Daudanε, ¹² akū à gèε à Solu kū a né Yonatāo wánɔ̀ sète Yabesi Giliadadenɔ̀ kia. À sù à lè ò n̄ gènɔ̀ sète kpāni Betesā gānulea, gu kū Filisitininɔ̀ n̄ loko bīnia Solu dena Giliboa gbera. ¹³ Dauda tò ò n̄ gèwa pinɔ̀ sète ò tào, ò kàkara kū gbē kū ò n̄ loko pinɔ̀ gèwanɔ̀, ¹⁴ akū ò vī Solu de Kisi miran Zela, Biliaminu burinɔ̀ bùsun. Ò yā kū kína dite kè pínki, akū Luda adua kū ò kè Isarailanɔ̀ bùsu yā musu sì kúnwo.

Gbē gbànagbānanɔ̀ dedεnaa

¹⁵ Filisitininɔ̀ èra ò zīi kà kū Isarailanɔ̀ dɔ̀. Dauda kū a gbēnɔ̀ gèε ò zīi kà kúnwo. Kū Dauda gbāna làka, ¹⁶ akū gbē gbānanɔ̀ buri Isibi Benɔ̀bu pì áni Dauda demε. A m̀gotē sári tikisi de kiloo aakòla, à fēneda dufu lokona. ¹⁷ Akū Zeruya né Abisai kpài à Filisitini pì dè. Akū Dauda gbēnɔ̀ la dāne ò pì: Īni gé kúoo zīlan doro, de ó Isarailanɔ̀ fitila sún garo yāi.

¹⁸ Abire gbera òten zī ká kū Filisitininɔ̀ Gobu, akū Usa gbē Sibekai gbē gbāna buri kū òdi pinε Safa dè. ¹⁹ Zīi èra à fùte kū Filisitininɔ̀ Gobu dɔ̀, akū Betilihamu

gbě Yairi né Elana Gata gbě Golaya dakūna Lami dè. Lami sári pá de lán bizatāri gòdo lí bàme. ²⁰ Kū òten zì ká kúnwo Gata dɔ, gbě tìkisi ke kú gwe, a ɔnenɔ kū a gbánenɔ mèn suddodome, à kè pínki barasɔɔro donsari. Gbě gbǎnanɔ burime dɔ. ²¹ À kùsɛɛ bìri Isarailanɔ, akū Dauda vīni Simɛa né Yonatā a dè. ²² Gbēnɔn siikɔ pìnɔ bi Gata gbě gbǎnanɔ burinɔme. Dauda kū a gbēnɔ mé ò n dɛdɛ.

22

Dauda Dikiri sáabukpana a zìblena yā musu (Zab 18)

¹ Kū Dikiri kína Dauda bò Solu kū a ibere kparanɔ ɔĩ, à lèe dà kū Dikiri tóo ² à pì:

Dikirime ma gbèsi kū ma zeki gbǎnao ũ,
ma surabariime.

³ Ma Ludame ma gbèsi ũ, madì nai.

Àkūme ma sēgbako ũ
ma surabari gbǎna kū ma guleio,
ma uteki kū ma bokio,
àdi ma sí gbě pāsīnɔa.

⁴ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madì a sísi, àdi ma bo ma iberenɔ ɔĩ.

⁵ Gó'ite vlè kūmao,
ísɔ kū àdi n kakate teni ma ble.

⁶ Mira bànɔ lìkamai,
ga tankute kpàkparamene ma are.

⁷ Kū má kú wari gūn le, ma Dikiri sìsi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akū à ma kòtoo mà zaa a bea,
ma wiki kà a kīnaa, à gè a sǎn.

⁸ Zīte lùkaluka à yìgāyīgā,
kpino dègedege ari n zīnin.

Ò lùkaluka kū a pɔ fè yái.

⁹ Túsukpe bò a yīn,
té kū àdi n kpata bò a lén,
a yòno ten té ke a are.

¹⁰ À musu wè à kipa,
legū sìsi a gbá gbáru.

¹¹ Àten vura dina kerubu kpe,
àten yàa ke ìala.

¹² À gusira dà a zīdala,
ludambe sira kū a kúkila.

¹³ Zaa a gakuri tékenaa gūn
legū ten pí pāsīpāsī.

¹⁴ Dikiri pàta zaa musu,
Luda Musude kòto dɔ legūpūtāna ũ.

¹⁵ À kàa fā ma iberenɔa à n fākōa,
à tò legū pīmma à pènmma.

¹⁶ Kū Dikiri pàtaríma,
kū à pó bò a yīn,
ísira zīte bò gupuraa,

andunia zĩni g̃ katena pótompo.

17 À ɔ̀ bò zaa musu à ma kũ,
à ma bo swada gũn.

18 À ma si ma ibere gbãna ɔ̀ĩ
kũ ma zãnguri kũ n̄ gbãna demalanɔ.

19 Ò lètɛma ma sunyĩkɛgɔ̀ɔ̀a,
ama Dikiri zè kũmao.

20 À ma bo à ma gba m̀poroki,
à ma sura bà kũ à yemai yãĩ.

21 Dikiri yã k̀mɛnɛ ma ǹɛɛmana lén,
à fĩna b̀mɛnɛ ma gbã̀sĩsarikɛ lén.

22 Zaakũ má Luda yãditɛnanɔ kũna,
mádi yã v̄ani kɛ ma a Luda t̀nlo.

23 A dokayãɔ̀ dig̃ɔ̀ domɛnɛ arɛ pĩnki,
mádi kpɛ li yã kũ à d̀itɛnɔnɛro.

24 Má kunna taari v̄ĩ Dikirinɛro,
má a zĩda kũna durunna sari.

25 Dikiri fĩna b̀mɛnɛ ma ǹɛɛmana lén,
zaakũ à è má kun gbã̀sĩ sari.

26 Náanidɛmɛ n̄ ũ náanidenɔnɛ,
taarisaridɛmɛ n̄ ũ taarisaridenɔnɛ.

27 N̄ swáswa gb̄ɛ swáswanɔnɛ,
ama ndi ibere kpá kũ gb̄ɛ d̀ɔ̀rɔ̀saridenɔ.

28 Ndì zĩdabusarinɔ sura ba,
ndì zĩdabirinɔ lago.

29 Dikiri, m̀kɔ̀mmɛ ma fitila ũ,
Dikiri, ndi ma gusira litɛ gupura ũ.

30 Kũ n gbã̀nao mani f̄ɔ̀ mà kusi karaaa,
ma Luda gãĩ mani f̄ɔ̀ mà v̄ĩ gb̄ĩla.

31 Luda díkĩna s̄ɔ̀ a yãkɛna papana,
Dikiri yã mamberu v̄ĩro, à swáswa,
à de s̄ɛgbako ũ gb̄ɛ kũ ò n̄ainɔnɛ.

32 Dikiri baasiro, dín Luda ũu?
Ó Luda baasiro, dín gb̀ɛsi ũu?

33 Luda mé àdi ma gba gbãna,
àkũ àdi zé poromɛnɛ súsu.

34 Àdi tó ma gbá kãĩ g̃ nna lán z̄ɔ̀ pó bà,
àdi tó màg̃ tãa o guleinɔ musu.

35 Àdi z̄ikanaa dadamɛnɛ,
ari ma gã̀sã ni f̄ɔ̀ à m̀gotɛ sá gá.

36 Ndì n z̄iblena s̄ɛgbako kpáma,
ndi nate n̄ ma tó bo.

37 Ndì ma zé yàasa kũmɛnɛ,
de ma gbá sún sataro.

38 Ma petɛ ma ibɛrɛnɔi ma n̄ dúgu z̄ɔ̀,
mádi era mà suro, sé ma gɛ ma n̄ dɛdɛ.

39 Ma n̄ wiwi dúgudugu, odi f̄ɔ̀ ò f̀tɛ doro,

ò lète ò gò katena ma gbá gèi.

⁴⁰ N ma gba gbāna ma zìi kào,
n tò ma ibereṅṅò mii natemene.

⁴¹ N tò ma zāngurinṅò kpe li,
akū ma a ibere pinṅò kàkate.

⁴² Ò wiki lè, gbēke dí n sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weṁmaro.

⁴³ Ma n ké nēkuneku lán bùsutiti bà,
ma taa òrṁma lán zé gūn bōkōtō bà.

⁴⁴ N ma bo ma gbē kū ò fùtemainṅò oĩ,
n ma ke burinṅò mīde ũ.

Buri kū má n dōronṅò di zò blemene,

⁴⁵ buri zītṅò di ká natemene.

Tó ò ma yā mà, òdi mi natemene.

⁴⁶ N ká di ga,

òdi bo n kúki gbānanṅòn kū lukanaao.

⁴⁷ Dikiri kun! Arubarikademē ma gbèsi ũ!

Ò Luda ma gbèsi ma surabari tó bo!

⁴⁸ Luda mé àdi mōra kámmamene,

àdi tó burinṅò mī natemene,

⁴⁹ àdi tó mà piti ma ibereṅṅò.

N ma gba gbāna de ma zāngurinṅòla,

n ma bo gbē pāsīṅṅò oĩ.

⁵⁰ Abire yāi mani n sáabu kpá burinṅò té,

mani n tó kpá, Dikiri.

⁵¹ Dikiri di zì zōkō ble kína kū á sèene,

àdi gbēke ke kína kū á kàane,

makū Dauda kū ma burinṅò

ari gōrṅò sīnda pínki.

23

Yā kpede kū Dauda ò

¹ Yā kpede kū Dauda òon dí.

Yese né Dauda yān dí,

gbē kū Luda a gbà gbāna yā'onaame.

Yakubu Luda a kà kína ũ,

àkūmē Isarailanṅò lèdari mana ũ.

² Dikiri Nini yā dāmene,

a yā da ma lén.

³ Isarailanṅò Luda yā ò,

Isarailanṅò Gbèsi pīmene:

Tó gbē kí blè gbēṅṅò a zéa,

tó à kí blè vīnakena Ludane gūn,

⁴ àdigō de lán ifāntē bōtēna gupura bàme,

lán gudṅna gukēkōanaa bà,

lán legū kū àdi tó sè bute bà.

⁵ Ma bedenṅòn nna kū Ludaoroo?

A bàka nigō kú kūmao ari gōrṅò sīnda pínki.

À a yā gōgō pínki, à sika vīro.

Ani bo kū ma surabanaaoroo?

Ani pɔ́ kũ má a ni vĩ kpáma pínkiroo?

⁶ Gbẽ pãnon de lán lèe bàme,
òdi z̄s ò zukūname, òdi kũ kyáuro.

⁷ Gbẽ kũ à ye à ɔ kea,
séto àḡõ ḡõkebo ke gò kũna,
àdi té naa gu kũ à kún.

Dauda ḡõsa gbãnanɔ

⁸ Dauda ḡõsa gbãnanɔ tón dí. Takemɔ gbẽ Yasɔbeamumε z̄ikari tóde gbẽnon aak̄non gbẽ z̄õk̄õ ũ. Àkũ mé à sári sè gbẽnon wàa siik̄noni à n̄ z̄õz̄õ n̄ pínki ḡoro dok̄non z̄i. ⁹ Gbẽ bire gbera Dodai né Eleaza, Ahoa gbẽ kú z̄ikari gbẽnon aak̄õ p̄ino té do. À kú kũ Daudao ḡoro kũ Isarailanɔ kàkara ò z̄i kà kũ Filisitininɔ zaa Pasadamimu. Isarailanɔ bòru kpe kpa, ¹⁰ àkũ mé à fùte à Filisitininɔ dède ari a ɔ wà à ḡõ f̄eneda pá kũna. Dikiri tò à z̄i blè manamana z̄i birea. Z̄ikari kparanɔ èra ò sù ò a lè, ama p̄onɔ porona ḡenɔa yáime. ¹¹ Gbẽ dí gbera Age né Sama gus̄is̄ide gbẽ kun. Kũ Filisitininɔ ḡaa kàkara gu kũ blá bú kún, Isarailanɔ bàa lèné, ¹² àkũ mé à zè à ḡi bú p̄i dagura. À bú p̄i s̄imma à Filisitininɔ dède. Dikiri tò à z̄i blè manamana.

¹³ P̄õk̄eḡoro w̄oroḡode gbẽnon baraakurinɔ té, gbẽnon aak̄non bò ò ḡe Dauda k̄inaa zaa Adulamu gbèw̄een. Filisitininɔ ḡaa bùra katena Refaimu guvuten. ¹⁴ Ḡoro birea Dauda kú s̄entep̄ortu, Filisitini gud̄akp̄arinɔ s̄õ ò kú Betilihamu. ¹⁵ Dauda teni a be í ni de à p̄i: Dí mé ani gé à Betilihamu b̄inile l̄oḡ'i tómenεε? ¹⁶ W̄oroḡode gbẽnon aak̄õ p̄ino mé ò ḡe ò ḡẽ Filisitininɔ bùran, ò Betilihamu b̄inile l̄oḡ'i tò ò s̄uo Daudanε. Àkũ adi we à m̄iro, à k̄ote Dikiri are sa'o'i ũ. ¹⁷ À p̄i: Haba Dikiri, mani f̄õ mà í d̄ikũ miro. Gbẽ kũ ò ḡi n̄ w̄endiinɔ arumε. Àdi we à m̄iro. W̄oroḡode gbẽnon aak̄õ p̄ino yàkenaan gwe.

¹⁸ Zeruya né Abisai, Yoabu dakũna mé à w̄oroḡode gbẽnon baraakurinɔ gbẽ z̄õk̄õ ũ. Àkũ mé à sári sè gbẽnon wàa do kpé bas̄oronɔi à n̄ d̄ede, akũ à tó bò gbẽnon baraakurii p̄ino té. ¹⁹ À tó bò de w̄oroḡode gbẽnon aak̄õ p̄inola, akũ à ḡõ n̄ gbẽ z̄õk̄õ ũ, ama à kú w̄oroḡode tóde gbẽnon aak̄õ p̄ino téro. ²⁰ Yoyada né Benaya, Kabazeli gbẽmε z̄ikari w̄oroḡode ũ. A yàkenanɔn dasi. À M̄oabu z̄ikari tódenɔ dède gbẽnon pla. À ḡẽ w̄eεε ḡun ḡoro kũ leḡugb̄eε k̄ote, à músuu dè. ²¹ À Misila ḡõsa gbãna kũ à sári kũnaa dè. À n̄ai kũ ḡoo à a sári sia à a d̄eo. ²² Yoyada né Benaya mé à yā p̄ino k̄e, akũ à tó bò w̄oroḡode gbẽnon baraakurii p̄ino té. ²³ À tó bò de w̄oroḡode gbẽnon baraakurii p̄inola, ama à kú w̄oroḡo tóde gbẽnon aak̄õ p̄ino téro. Àkũ Dauda a d̄ite a d̄akp̄arinɔ gbẽ z̄õk̄õ ũ.

²⁴ Gbẽnon baraakurii p̄ino tón dí:

Yoabu dakũna Asaheli,

Dodo né Elana Betilihamu gbẽ,

²⁵ Arodi gbẽnon Sama kũ Elikao,

²⁶ Paliti gbẽ Elezi,

Tekoa gbẽ Ikési né Ira,

²⁷ Anato gbẽ Abieza,

Usa gbẽ Mebunai,

²⁸ Ahoa gbẽ Salamɔ,

Netofa gbẽ Marai,

²⁹ Netofa gbẽ Baana né Elebu,

Gibeá kũ à kú Biliaminu bùsun gbẽ Ribai né Itai,

³⁰ Piratõ gbẽ Benaya,

Gaasi guvute gbē Idai,
³¹ Araba gbē Abialabō,
 Bahurimu gbē Azamave,
³² Salaboni gbē Eliabu,
 Yasē néno,
³³ gusīsīde gbē Sama né Yonatá,
 gusīsīde gbē Saraa né Ahiamu,
³⁴ Maaka gbē Asabai né Elifeleti,
 Gilo gbē Aitofeli né Eliamu,
³⁵ Kaameli gbē Ezero,
 Larubu buri Parai,
³⁶ Zoba gbē Natá né Igali,
 Gada buri Bani,
³⁷ Amōni buri Zēleki,
 Bero gbē Narai, Zeruya né Yoabu z̄ikap̄n̄oserii,
³⁸ Yeta gbēno Ira k̄u Garebuo
³⁹ k̄u Iti buri Uriao.
 N̄ p̄inki ò gbēn̄on baraakuri aweesupplame.

24

Dauda a z̄ikarin̄o naronaa

¹ Dikiri èra à p̄o f̄è Isarailan̄o, akū à Dauda dà à ɔ kà yāi à p̄i: N̄ gé n̄ Isarailan̄o k̄u Yudan̄o naro. ² Akū k̄ina p̄i Yoabune k̄u z̄ikari gbē z̄ok̄o k̄u ò kú k̄aon̄o à p̄i: À Isaraila burin̄o bùsu para sena zaa Dani ari à gé pé Besebaa, à z̄ikarin̄o naro de mà le mà n̄ dasi lé d̄o. ³ Akū Yoabu p̄i k̄inan̄e: Ma dikiri k̄ina, Dikiri n Luda n gbēn̄o karanne leu bas̄oro n̄ wé siale, ama ma dikiri k̄ina, À kè dera n̄ ye n̄ ke lee? ⁴ Bee k̄u abireo k̄ina yā Yoabu k̄u z̄ikari gbē z̄ok̄on̄o blè, akū ò b̄òte k̄ina k̄inaa ò ḡè Isarailan̄o naro. ⁵ K̄u ò bik̄u Yodaa, akū ò bùraa k̄ate Aroa sare. W̄ete p̄i kú guvutemme. Akū ò kurè Gada bùsun ari Yaza. ⁶ Ò kurè Giliada bùsun ò ḡè Kadasi, Iti bùsun ari Daniyani, akū ò ḡè Sid̄o kpa. ⁷ Ò ḡè Taya w̄ete b̄iniden k̄u Ivi w̄eten̄o k̄u Kanaa w̄eten̄o p̄inki, akū ò ḡè Yudan̄o bùsu ḡen̄omid̄oki kpa ari Beseba. ⁸ Ò kurè bùsu p̄i ḡun p̄inki. M̄o k̄endo k̄u ḡoro baroo gbera ò era ò sù Yurusalemu. ⁹ Akū Yoabu gbē k̄u à n̄ naron̄o lé ò k̄inan̄e. Isaraila ḡogbē k̄u ò f̄eneda d̄on̄o gbēn̄on̄o dúbu w̄aa siik̄o. Yudan̄o s̄o gbēn̄on̄o dúbu w̄aa pla kpé bas̄oro.

¹⁰ Gbē p̄in̄o naronaa gbera Dauda kú t̄omad̄yā ḡun, akū à p̄i Dikirine: Ma durunna kè yā p̄i kenaa ḡun manamana. Dikiri, makū n z̄òbleri, n̄ ma taari k̄ema sà, zaakū ma ȳonko yā kè. ¹¹ Ari Dauda ḡo gé fute konko, Dikiri yā didi annabi Gada, Dauda w̄egupu'eriia à p̄i: ¹² N̄ gé n̄ o Daudane ma p̄i, mani yā m̄en aak̄o k̄atene. À yā p̄in̄o do gwa à sé, mani kene. ¹³ Akū Gada ḡè à Dauda lè à p̄ine: Nà kana n bùsun w̄è suppla ke n iberen̄o petenanyī n̄ bàa léine m̄o aak̄o ke gagagyā ḡena n bùsun ḡoro aak̄o, a kpaten n s̄è? N̄ laasun léa n̄ gwa, mani gé mà o Luda k̄u à ma z̄ine. ¹⁴ Akū Dauda p̄i Gadane: Má kú warikena z̄ok̄o ḡun. Ma si ò léte ò da Dikiri ɔ̄i, zaakū à w̄enda v̄i manamana. Àsun tó mà léte mà da bis̄asiri ɔ̄iro. ¹⁵ Akū Dikiri tò gagagyā ḡè Isarailan̄ogu zaa konko birea ari ḡoro k̄u à z̄èo. Sena zaa Dani ari à ḡè pé Besebaa Isarailan̄o ḡaga gbēn̄on̄o dúbu baaak̄o akuri. ¹⁶ K̄u malaika ɔ̄ b̄ò à Yurusalemuden̄o kakate, Dikiri a n̄esee l̄ite yā p̄i musu, akū à p̄i malaika k̄u àteni n̄ kakate p̄ine: N̄ ze le! N̄ n̄ ɔ era sà. Yebusi buri Arauna p̄owegbēkin Dikiri malaikaa p̄i kún. ¹⁷ Ḡoro k̄u Dauda

malaika pìi è àteni n̄ dɛɛ, à pì Dikirine: Makū mé ma durunna kè ma taari kè. Gbɛ̀ pìnɔ̀ bi ma kpàsa sãnɔ̀mɛ̀, odi yãke kero. N̄ tó n̄ ɔ̀ su makū kū ma de bedenɔ̀a.

¹⁸ Zì birea Gada gèè à Dauda lè à pìnɛ̀: N̄ gé Dikiri gbagbaki bo Yebusi buri Arauna pówɛgbɛ̀kia. ¹⁹ Akū Dauda gèè lákū Dikiri a yã ò Gadane nà. ²⁰ Kū Arauna wé zù, à è kína kū a gbɛ̀nɔ̀ tɛn su a kĩnaa, akū à gèè à kùtɛnɛ̀ à wùtɛ̀ a gberɛa ²¹ à pì: Ma dikiri kína, À kè dera nten su makū n zòbleri kĩnaa lɛɛ? Dauda wèa à pì: Ma su mà n pówɛgbɛ̀ki lúm̄ma mà Dikiri gbagbaki bon, de gagagyã pì le à go gbɛ̀nɔ̀a yã. ²² Akū Arauna pì Daudane: Ma dikiri kína, n̄ pó kū à kènnɛ̀ mana sé n̄ sa oo. N̄ zùnɔ̀ gwa sa'opɔ̀ ũ. N̄ pówɛgbɛ̀gonɔ̀ kū gbãngonɔ̀ sɛ̀tɛ̀ yàka ũ. ²³ Kína, ma n gba pínki. Arauna èra à pìnɛ̀ dɔ̀: Dikiri n Luda sí kúnwo. ²⁴ Akū kína pìnɛ̀: Oi! Mani lúm̄ma, mani a fĩna bonnɛ̀. Mani sa o Dikiri ma Ludaa pã fĩnabonaa sariro. Akū à pówɛgbɛ̀ki pì kū zùnɔ̀ lùà andurufu bupla akuri. ²⁵ Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe à sa'opɔ̀ kū òdi ká tén à té kū òa kū kennakúkɔ̀o sa'opɔ̀nɔ̀. Dikiri sì kãao a bùsu yã musu, akū gagagyã pìi zè.

KINANƆ TAKADA KAAKU

Sulemanu kíblenaa 1:1-2:46

Kína Sulemanu yã 3:1-11:43

YudanƆ kũ IsarailanƆ kɔ̄kpaatenaa 12:1-16:34

Iliasu yã 17:1-22:54

Adonia a zĩda kana kína ũ

¹ Kũ kína Dauda zĩ kũ yúkuyuku, bee tó ò bizanƆ kùala, ĩa dì gí àgõ a demε. ² Akũ a ibanƆ pìnε: Ó dikiri kí, ñ tó ò nɔkpare wetenne, àgõ zĩ kenne àgõ n gwa, àgõ wute n sare de ĩa sún n de doro. ³ Akũ ò gèε ò kpáte kè nɔkpare manai IsarailanƆ bũsun pínki, akũ ò bò Sunemu nɔgbē Abisagaa, ò a sè ò sù kãao kinanε. ⁴ Nɔkpare pì bi nɔ manamε. Àdigõ kína gwa àgõ zĩ kene, ama kína dí a dõ nɔgbē ũro.

⁵ Dauda nanƆ Agi né Adonia a zĩda dìte kũ a ka, akũ à pì ákãa mé áni kí ble sà. Akũ à sɔgonƆ sè kũ sɔdenƆ kũ gɔgbē gbēnƆn bupla akuri kũ onigõ bàa lé ògõ ténε arenƆ. ⁶ A de dí kpákēi ziki à pi, à kè dera nten ke læro. Àpi sɔ bi kefenna manamε. Abusalomu mé à yõ mì à kpàa. ⁷ Akũ à lédokõnƆ kè kũ Zeruya né Yoabuo kũ sa'ori Abiatao, akũ ò zè kãao. ⁸ Ama sa'ori Zadoki kũ Yoyada né Benayao kũ annabi Natão kũ Simeio kũ Dauda gbēnnanƆ kũ a dogarinƆ dí ze kãaoro. ⁹ Adonia sa ò kũ sãnƆ kũ zùnƆ kũ zùnε mèkpananƆ Gbèmlē kũ à kú Enlogeli sareε. À a dakũna kinanenƆ sisi ñ pínki kũ Yuda kũ ò de kína ĩba ũnƆ ñ pínki. ¹⁰ Adi annabi Natã sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinƆ ke a zĩda dakũna Sulemanu.

¹¹ Akũ Natã gèε à Sulemanu da Baseba là à pì: Ndi ma kũ Agi né Adonia kí blè ó dikiri kína Dauda dõnaa sariroo? ¹² Tò, ñ tó mà lé damma sà lákũ ĩni ke nà, ñ n zĩda mì sí kũ n né Sulemanu pɔo. ¹³ N fute ñ gé kína Dauda le ñ pinε, kũ à la dānne yã à pì n né Sulemanu mé ani kí ble a gēne ũ à vute a gbàn sɔ bi? À kè dera Adonia gò kína ũu? ¹⁴ GɔrƆ kũ ñ kpé nten yã onε, mani gē mà yã'ĩ kara se. ¹⁵ Akũ Baseba gèε à kína lè a kpéne gūn, gu kũ Sunemu nɔgbē Abisagaa teni a gwan. Kína sɔ à zĩ kũ. ¹⁶ Baseba kùte à m̀i pètene, akũ kína a là à pì: Bón ñ yeii? ¹⁷ À wèa à pì: Baa, mɔkõn mé n la dà makũ n zòbleriine kũ Dikiri n Luda tso, n pì ma né Sulemanu mé ani kí ble n gēne ũ à vute n gbàn. ¹⁸ Tera sɔ ma dikiri kí, Adonia mé à kè kína ũ, akūsõ ñ a yã dõro. ¹⁹ À sa ò kũ zùnƆ kũ zùnε mèkpananƆ kũ sãnƆ dasidasi, à n nènƆ sisi ñ pínki kũ sa'ori Abiatao kũ zĩkari don'arēde Yoabuo, ama adi n zòbleri Sulemanu sísiro. ²⁰ Ma dikiri kí, mɔkõmme IsarailanƆ sã dɔnyĩ ñ pínki ò ma tó dí mé ani ke kína ũ n gēne ũ. ²¹ Ma dikiri kí, tó n ka n dizinla, makũ kũ ma né Sulemanu, onigõ ó gwa taaridenƆ ũmε.

²² Kũ à kpé àten yã o kũ kinao, akũ annabi Natã sù. ²³ Ò ò kinanε kũ annabi Natã kú la. Akũ Natã gèε à kùte kinanε à wùte a nèsele kutena ²⁴ à pì: Ma dikiri kí, mɔkõn mé n pì Adonia ke kína ũ à vute kín n gēne ũ yá? ²⁵ Zaakũ à gèε à sa ò gbàra kũ zùnƆ kũ zùnε mèkpananƆ kũ sãnƆ dasidasi. À n nènƆ sisi ñ pínki kũ n zĩkari don'arēdeo kũ sa'ori Abiatao. Òten pó ble kãao, òten í mi tera, òten pi: Luda kína Adonia dõ kũ aafiao! ²⁶ Ama adi makũ n zòbleri sísiro ke sa'ori Zadoki ke Yoyada né Benaya ke n zòbleri Sulemanu. ²⁷ Ma dikiri kí, ase mɔkõn mé n kè le, akũ n gi gbē kũ ani vute kín n gēne ũ oi ókõnƆ n zòblerinƆne yá?

Sulemanu kana kína ũ

²⁸ Akū kína Dauda pì: À Baseba sísimene. Kū Baseba sù à gè, à sù à zè kína are. ²⁹ Akū kína la dànè à pì: Kū Dikiri kunnao! Àkū mé à ma bo wari sīnda pínki gūn. ³⁰ Ladana kū ma kenne kū Dikiri Isarailanŋ Luda tso, ma pì n né Sulemanu mé ani kí ble ma gbèn à vute kín ma gēne ū, mani papa gbāra sānsāmmē. ³¹ Akū Baseba kùte à mī pète zīte kīnane à pì: Ma dikiri kína Dauda, Luda n dō kū aafiaao gɔɔ sīnda pínki!

³² Akū kína Dauda pì: À sa'ori Zadōki sísimene kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao. Kū ò sù kína kīnaa, ³³ à pīnne: À ma ibanŋ kakara á ma né Sulemanu sé à a di ma baragbāsōa, á gé kāao Giš. ³⁴ Gwen sa'ori Zadōki kū annabi Natāo nī nīsi kúa ò a ká Isarailanŋ kína ū, á kuru pé à wiki lé à pì: Luda kína Sulemanu dō kū aafiaao! ³⁵ Abire gbera á su kāao, a vute gbàn àgō kí ble ma gēne ū. Àkūme ma dīte Isarailanŋ kū Yudanŋ don'arede ū. ³⁶ Akū Yoyada né Benaya pì kīnane: À ke le! Dikiri n Luda n légbē sí ma dikiri kí! ³⁷ Lákū Dikiri kú kūnwō nà ma dikiri kí, àgō kú kū Sulemanuo le, à a kīke sé lei de n pōla se.

³⁸ Akū sa'ori Zadōki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū dogarinŋ gèe ò Sulemanu dī kína Dauda baragbāsōa, ò gèe zene Giš. ³⁹ Akū sa'ori Zadōki nīsi tūruu sè Dikiri kpén, à nīsi pīi kú Sulemanua. Akū ò kuru pè, gbē sīnda pínki wiki lè ò pì: Luda kína Sulemanu dō kū aafiaao! ⁴⁰ Akū gbē sīnda pínki bò ò tēi, òten su òten úra pé, òten ponna ke manamana ari zīte yīgā kīni kū òten ke pī yāi.

⁴¹ Kū Adonia kū gbē kū à n sīsinŋ pō blè ò làka, òten su fute, akū ò kīnii pīi mà. Kū Yoabu kuru ū pīi mà, akū à pì: Bó zuka mé à dō wēte gūn le? ⁴² Adī yā pīi ò à làkaro, akū sa'ori Abiata né Yonatā kà gōnŋ. Akū Adonia pì: N gē. Bèere demē n ū, maten sí baaru nnan n suo. ⁴³ Akū Yonatā pī Adonianē: Lenlo! Ó dikiri kína Dauda Sulemanu kà kīn. ⁴⁴ À sa'ori Zadōki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū a dogarinŋ gbàre ò gé kāao, akū ò gèe ò a dī kína baragbāsōa. ⁴⁵ Akū sa'ori Zadōki kū annabi Natāo nīsi kúa ò a kà kína ū zaa Giš. Kū ò bò gwe, ò sù kū pōnnakēnaao, akū wēte lōko. Kīni kū a màn gwe. ⁴⁶ Bee derame Sulemanu vūte kīn kò. ⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda ibanŋ sù ò fō kpàa se, ò pī Luda tó Sulemanu tó bo de a pōla! Luda a kīke gba gbāna de a pōla! Akū Dauda mī nàte à donyī kè Dikirine a gádo a ⁴⁸ à pì: Ò Dikiri Isarailanŋ Luda sáabu kpá, kū à tò ma wé sī ma gēnele kana kína ū gbāra.

⁴⁹ Kū gbē kū Adonia n sīsinŋ mà le, akū n laakarīi fūte, baadi a zé kù. ⁵⁰ Kū Adonia ten vīna ke Sulemanune yāi, akū à fūte à gèe à nà Dikiri gbagbakīi à a bēne kù. ⁵¹ Akū ò pī Sulemanune: Adonia ten vīna kenneme, à gèe à nà Dikiri gbagbakīi à a bēne kūna, àten pī n la da akāa n zòbleriine gbāra, kū ĩni a dero. ⁵² Akū Sulemanu pì: Tó à a zīda kūna dō gbē mana ū, bee a mīkā wén do nī léte zītero. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa sō, à gāme. ⁵³ Akū kína Sulemanu gbēnŋ zī, ò Adonia gò Dikiri gbagbakīa. Kū Adonia pīi sù à kùtene, akū Sulemanu pīne: N tá n bea.

2

Dauda léditena Sulemanune

¹ Kū Dauda gagɔɔ kà kāni, à lé dīte a né Sulemanune à pì: ² Maten gé andunia gbē sīnda pínki gékia. N ze gbāna, n n zīda mō kū nēgōgbēme n ū! ³ Ngō Dikiri n Luda yānŋ kūna, ngō té a zēi, ngō a dōki gwa, ngō a yāditenanŋ kūna kū a dokayānŋ kū a yā'onnenanŋ, lākū à kú Musa doka takadan nà, yā kū nten ke sīnda pínki nigō bo mana, n tá pínki nigō nna. ⁴ Len Dikiri nī yā kū à òmene

papa le à pì, tó ma nénŋó n̄ zīda kūna dō akūsō ò té ma zéi kū nèse mèn doo kū n̄ poyeinaao pínki, ma burinŋó nigō vutena Isarailanŋó kín gōrŋó sīnda pínki.

⁵ N̄ yā kū Zeruya né Yoabu kèmenε dō, lākū à Isaraila zīkari don'arede gbēnŋon planŋó dède nà, Nerε né Abana kū Yeta né Amasao. À gbē pìnŋó dède, adi ke sō zī gōrŋonlo. N̄ aru gō a musu, à kù a asaaa kū a kyatenŋó. ⁶ N̄ yā kenε n̄ òndōna lén. N̄sun tó a mìkā pura kū gbasa à ta miran yīdaro. ⁷ N̄ gbēke ke Giliada gbē Bazilai négōgbēnŋonε. N̄ n̄ dite gbē kū ánigō pó ble leelenŋó té, zaakū mókōnŋó mé ò zè kūmao gōrŋó kū maten bàa sí n̄ vīni Abusalomunε. ⁸ Biliaminu buri Gera né Simeī, Bahurimu gbē kú kūnwo dō. À ma ka pāsīpāsī gōrŋó kū maten gé Manaimu. Kū à sù à ma le Yodai, ma la dāne ma pì kū Dikirio mani a dero. ⁹ Bee kū abireo òsun a tó gwe wétāmmaanaa sariro. N̄ òndō, n̄ dō deran ìni kenε nà à ga kpām à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gā. Yurusalemu fārāndi kū ò a vīn òdi pi Dauda wēte. ¹¹ À kè Isarailanŋó kīna ū ari wè bupla, Eblŋnu wè suppla, Yurusalemu wè baraakuri awεε'aakō. ¹² Sulemanu vùte a de gbàn akūsō à kpata zīni petena.

Adonia ganaa

¹³ Agi né Adonia gèε à Sulemanu da Baseba lè, akū Baseba a là à pì: Aafian n̄ su yá? À wèa à pì: Aafiame! ¹⁴ Adonia èra à pì: Má yā vī mà onne. Baseba pì: N̄ o! ¹⁵ Akū Adonia pì: N̄ dō kū kpata de ma pó ū yā. Isarailanŋó wé kúma n̄ pínki mà ke n̄ kīna ū, akū yā lite, ma dakūna mé à kpataa blè, zaakū Dikiri mé à a kà. ¹⁶ Tera sà yā mèn don maten wé kemma, òsun gí kemeneiro. Baseba pì: N̄ o! ¹⁷ Akū à pì: N̄ wé kemene kīna Sulemanua à Sunεmu nōgbē Abisaga kpāma nŋó ū, zaakū ani gínne kāaoro. ¹⁸ Baseba pìne: Tò, mani onenne.

¹⁹ Kū Baseba gèε à kīna Sulemanu lè Adonia yā pìi musu, akū kīna pìi fùte à gèε à dàale à kùtene, akū à èra à sù à vùte a kiblegban. Akū ò sù Basebane kū kiblegba pāndeo, akū à vùte kīna oplai. ²⁰ Baseba pì: Póken má yei mà wé kemma, òsun ma tēro. Akū kīna pì: N̄ wé ke Naa, mani n̄ tēro. ²¹ Akū Baseba pì: N̄ tó ò Sunεmu nōgbē Abisaga kpá n̄ vīni Adoniaa à a sé nŋó ū. ²² Akū kīna Sulemanu a da là à pì: Bóyāin nten Sunεmu nōgbē Abisaga wé ke Adonianεε? N̄ kpata wé kenε gōnŋó sàee! Zaakū ma vīnimε. Nten kpata wé kenε kū sa'ori Abiatao kū Zeruya né Yoabuomε. ²³ Akū kīna Sulemanu la dà à pì: Ma sì kū Dikirio, tó Adonia dí kura a wèndiii yā kū à wé kè dí yāiro, Luda yā kemene pāsīpāsī. ²⁴ Zaakū Dikiri ma ka kín, à ma dite ma de Dauda gēne ū, à ma buri gbà gbāna lākū à a lé sè nà, ma sì kū Dikirio Adonia ni ga gbārame. ²⁵ Akū kīna Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gèε à Adonia lè à dè.

Sulemanu pεna Abiataa kū Yoabu ganaao

²⁶ Kīna pì sa'ori Abiatanε: N̄ era n̄ tá n̄ gun Anato. À kù n̄ game, ama mani n̄ de teraro, zaakū mókōn mé n̄ Dikiri Luda àkpatii sè n̄ doo ma de Daudanε are, akūsō n̄ ze kāao a wari sīnda pínki gūn. ²⁷ Len Sulemanu pè Abiataa le, à a bō Dikiri gbagbana zīn, de yā kū Dikiri ò Eli bedenŋó musu zaa Silo le à papa yāi.

²⁸ Kū Yoabu a baaruu mà, akū à bàa sì à gèε Dikiri bizakuta kīnaa, à nà Dikiri gbagbakii à a bēnenŋó kù. Yoabu zè kū Adoniaomε yā, ama adi ze kū Abusalomuoro. ²⁹ Ò ò kīna Sulemanunε kū Yoabu bàa lè à gèε Dikiri bizakuta kīnaa, à kú sa'oki pìi sare, akū Sulemanu pì Yoyada né Benayanε à gé à láka kāao gwe. ³⁰ Kū Benaya kà Dikiri bizakuta kīnaa, à pìne: Kīna pì n̄ bo gwe! Akū Yoabu pì: Oi! Gu dín mani gan. Akū Benaya gbēnŋó zī kīnaa à pì: Lākū Yoabu yā wèma nàn dí. ³¹ Akū kīna pìne: N̄ kenε lākū à ò nà. N̄ a de, n̄ a vī, de a

gbēdena pā yā sún wí makū kū ma de bedenŋ musuro. ³² Dikiri ni tó a gbēdena yā wí a musu, zaakū à lète taarisaride gbēnŋn pla kū n mana dealanŋa. À Nere né Abana, Isaraila zìkarinŋ don'arēde kū Yeta né Amasa, Yuda zìkarinŋ don'arēdeoo dède ma de lé sari. ³³ N̄ dena yā nigŋ wí Yoabu kū a burinŋ musu gŋrŋ sīnda pínki, ama Dikiri nigŋ Dauda kū a burinŋ kū a ɔnnwo kū a kpataao gba aafia gŋrŋ sīnda pínki. ³⁴ Akū Yoyada né Benaya gēe à Yoabu lè à dè, akū ò a v̄i a bea zaa gbárannan. ³⁵ Akū kína Yoyada né Benaya dīte zìkarinŋ don'arēde ū Yoabu gēne ū, sa'ori Zadŋki sŋ, Abiata gēne ū.

Simeï ganaa

³⁶ Kína gbēnŋ zì ò Simeï sisi, akū à pīne: N̄ be bo Yurusalemu la ñgŋ kún. N̄sun bo bera la ñ gé gukearo. ³⁷ N̄gŋ dŋ sãnsãn gŋrŋ kū n bikù Kidironua, n gan gwe. Ama n n zīda dè. ³⁸ Akū Simeï pì kīnanē: Yā maname ma dikiri kí. Makū n zòbleri mani ke lākū n ò nà. Akū à kú Yurusalemu le ari à gi kè.

³⁹ Wè aakŋ gbera Simeï zò gbēnŋn planŋ bàa si ò tà Maaka né Akisi, Gata kína kīnaa, akū ò pì Simeīne: N zònŋn kú Gata. ⁴⁰ Akū Simeï fūte à ḡarii yī a zaakine, à gēe Akisi kīnaa Gata a zò pīnŋ wete. Kū à n̄ lé, akū à n̄ séte Gata à sù kúnwo. ⁴¹ Akū ò ò Sulemanune, Simeï bò Yurusalemu à gēe Gata à èra à sù. ⁴² Akū kína gbēnŋ zì ò Simeï sisiare, akū à pīne: Ma tò n la dà n pì n si kú Dikirio, akū ma lé damma ma pì, zī kú n bo la n ge gukea, ñgŋ dŋ kú n game. Akū n pīmene, yā maname, n mà. ⁴³ Bóyāin n bo ladana kū n si kú Dikiri tŋo kpe kū yā kú ma dānneoo? ⁴⁴ Akū kína èra à pīne dŋ: Yā vāni kú n kè ma de Daudane dŋngu pínki. Dikiri mé ani tó a vāni pì wí n musu sà, ⁴⁵ ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata zīni gŋ petena ari gŋrŋ sīnda pínki. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, akū à gēe à Simeï lè à dè. Len Sulemanu kpata zīni pète le.

3

Sulemanu òndŋ wékenaa

¹ Sulemanu lédokŋn kè kú Misila kína Firi'aunao, à a nēnŋgbē sè nŋ ū à sù k̄ao Dauda wēten ari àgŋ a be kú Dikiri ɔnnwo kū Yurusalemu bīnio bo à láka. ² Gŋrŋ birea odi kpé bo Dikirine kòro, akū òdigŋ sa o kpi musu t̄nagbagbakina. ³ Sulemanu ye Dikirii, à a de Dauda yāditenanŋ kūna, ama àdi sa o gbagbaki pīnŋa, akū àdigŋ turaretiti kpata gwe.

⁴ Akū à gēe sa o zaa Gibiŋ, zaakū gbagbaki pì mé à de a kparanŋla. À sa'opo kū òdi ká tén à té kú ò gwe mèn w̄aa sŋoro. ⁵ Gwen Dikiri bò à s̄ua nana gūn gwāani à pì: N̄ pŋ kú n̄ yei wé kema. ⁶ Akū Sulemanu pì: N gbēke kè n zòbleri ma de Daudane manamana, kū à denne gbē mana náanide n̄sepurade ū yāi. N gbēke zŋkŋ kēne, n tò makū a né ten kí ble a gēne ū gbāra dí. ⁷ Tera sà Dikiri ma Luda, n makū n zòblerii kà kína ū ma de Dauda gēne ū. Né fītin ma ū, má yāke gbá dŋro. ⁸ Makū n zòblerii, má kú n gbē kú n sènŋ té. Ó dasi, oni fŋ ò n̄ naro ò n̄ lé dŋro. ⁹ N̄ makū n zòbleri gba òndŋ, de màgŋ yā gŋgŋ n gbēnŋne a zéa, màgŋ a mana dŋkŋne kú a vānio. Tó lenlo, deran mani ke nà mà yā gŋgŋ n gbē dasi pīnŋne? ¹⁰ Yā kú Sulemanu wé kēe pīi kè Dikirine, ¹¹ akū à pīne: Zaakū yā kú n wé kèn gwe, n̄di wēndi gbāna wé kero ke aruzeke ke n iberenŋ ga, séde yāgŋgŋna a zéa dŋnan n wé kè, ¹² mani ke lākū n wé kè nà, mani n gba òndŋ kú wézeo. Gbē ke kun n ā ke n gbera kū anigŋ òndŋ lán n bàro. ¹³ Mani pŋ kú n̄di wé kero kp̄amma dŋ. Mani n gba aruzeke kú gakurio pínki ari n wēndi lén. Kína ke ni ká n ūro. ¹⁴ Tó n̄ témai, akūsŋ n̄ ma yā'onnenanŋ kú ma yāditenanŋ kūna lākū n de Dauda kūna nà, mani n wēndi dŋnne kú mòkakŋanaao. ¹⁵ Akū Sulemanu vù, à è kú nanan a ò. Akū à tà Yurusalemu, à gēe à zè Dikiri bàka

kunna kũ IsarailanƆ àkpati are, à sa'opƆ kũ òdi ká tén à té kũnƆ kũ kennakũkƆo sa'opƆnƆ ò gwe, akũ à pƆnna pƆble kè a ìbanƆne.

Sulemanu yágƆgƆna karuanƆne

¹⁶ Zíkea karua gbēnƆn pla kenƆ sù Sulemanu kĩnaa, ò zè a are. ¹⁷ N̄ gbē do pì: N̄ gaafara kemene kina. Makũ kũ nƆgbē dío ó kú kpé dokƆnƆme. Akũ ma né ì ókƆnƆme ó pla kpé pì gũn. ¹⁸ A gƆrƆ aakƆde zĩ nƆgbē pì né ì se. ÓkƆnƆme ó pla kpé pì gũn, gbēke kú kũoo gwero. ¹⁹ Kũ nƆgbē pì wùte a négƆgbē pìia gwāani, akũ à gà. ²⁰ Akũ à fùte gwāani lizāndo, à ma négƆgbē sè ma sare gƆrƆ kũ makũ n zòbleri maten i o, à wùte a sare, akũ à a né gèe pìi sè à wùtemene ma sare. ²¹ Kũ ma vu kƆnkƆ mà yƆ kpá ma néa, akũ ma è gè ũ. Kũ ma gwà tíii, akũ ma è ma nénlo. ²² Akũ nƆgbē pì gbē do pì: Èkeme! Ma né mé à bēne, n pó mé à gà. Akũ nƆgbē káaku pì: Èkeme! N né mé à gà, ma pó mé à bēne. Akũ òten lékpakƆana ke kina are.

²³ Akũ kina pì: Gbē díkina ten pi a né mé à bēne, n pó mé à gà, akũsƆ gbē dire ten pi, èkeme, n né mé à gà, a pó mé à bēne. ²⁴ Akũ kina pì: À mƆmene kũ fēnedao. Akũ ò sùnƆ. ²⁵ Akũ kina pì: À né kũ à bēne zƆkƆre pla, à kpado kpá gbē doa, á kpado kpá gbē doa. ²⁶ NƆgbē kũ a né bēne sƆ, né pìi kènƆ wēnda, akũ à pì kinanƆ: Kí, ò né kũ à bēne pì kpáa, òsun a dero. Akũ a gbē do pì: Ò a zƆkƆre pla, ó pínki ò kurai. ²⁷ Akũ kina yā mii zò à pì: À né kũ à bēne pì kpá nƆgbē káakua. Àsun a dero. A dan gwe. ²⁸ Kũ IsarailanƆ yákpate kũ kina kèe pìi mà, ò vīna kènƆ, zaakũ ò è Luda a gbà òndƆ à yā gƆgƆ a zéa.

4

Sulemanu ìbanƆ

¹ Kina Sulemanume Isaraila buri sīnda pínki kina ũ. ² A bũsu don'aredeno tón dí: ZadƆki né Azariame sa'oriki ũ. ³ Sisa nénƆ EliƆrefi kũ AhiaoomƆ a takadakērinƆ ũ. Ailudi né Yosafatame yāzĩbaarukēri ũ. ⁴ Yoyada né Benayame a zĩkari don'arede ũ. ZadƆki kũ AbiataoomƆ sa'orinƆ ũ. ⁵ Natā né Azariame a gu don'aredeno gbē zƆkƆ ũ. Sa'ori Zabudu, Natā néme a kpāasi ũ. ⁶ Aisame a be azia ũ. Abada né Adoniramume zòzĩ gbē zƆkƆ ũ.

⁷ Kina Sulemanu IsarailanƆ bũsu gbē zƆkƆnƆ dìtedite gunƆa gbēnƆn kuri awεεpla. Wè kũ wèo n̄ baadi dì su kina kũ a ƆndenƆne kũ pƆbleo n̄ baadi kũ a mƆo. ⁸ N̄ tón dí: Uru né mé à Eflaimu burinƆ gu sīsīde vī. ⁹ Deka né mé à Makaza kũ Salabimuo kũ Besemesio kũ Elni Betanao vī. ¹⁰ Esedi né mé à Arubo kũ Sokoo vī kũ Efa guo pínki dƆ. ¹¹ Abinadabu né mé à DƆru gusīsīde vī. Sulemanu nénƆgbē Tafame a nƆ ũ. ¹² Ailudi né Baana mé à Tanaki vī kũ Megidoo kũ Betesā gu kũ à kani kũ Zaretāo Yezzerili gēi kpa pínki zaa Betesā ari Abeli Meola ari YƆkemεamu dire kpa. ¹³ Geba né mé à RamƆ Giliada vī kũ Manase né Yairi lakutu kũ ò kú Giliada gũnnƆ kũ Agobu gu kũ à kú Basāo kũ a wéra bīnide mèn baaakƆnƆ. Ò n̄ zé gùrukpananƆ kè kũ m̀gotēome. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé à Manaimu gu vī. ¹⁵ Aimaza mé à Nafatali gu vī. Àkũ mé à Sulemanu nénƆgbē Basema sè nƆ ũ. ¹⁶ Usai né Baana mé à Asa gu vī kũ Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata mé à Isaka gu vī. ¹⁸ Ela né Simei mé à Biliaminu gu vī. ¹⁹ Uri né Geba mé à Giliada gu vī. AmƆrinƆ kina SiƆ kũ Basā kina Oguo mé ò kú gwe yā. Gebame gu pì don'arede ũ ado. ²⁰ YudanƆ kũ IsarailanƆn dasi lán ísirale bũsu'atē bà. ÒdigƆ pƆ ble ò í mi ò pƆnna ke.

Sulemanu nnamana kũ a òndƆo

²¹ Zaa Yuflati ari FilisitininƆ bũsun kũ Misila bũsu léo, Sulemanu mé à kí blè bũsuu pìnƆa pínki. Bũsuu pìnƆo gbēnƆ dìgƆ táfe bone ari a wēndi lén. ²² Sulemanu

ɔn ɔɔɔ do pɔ́blen dí: Flawa asasa bupla akuri, wísiti asasa basɔɔro. ²³ Zù m̀èkpana kù ò gwà be m̀èn kuri, kpàsa zù baro, sã basɔɔro kù gãno kù zõno kù bùgano kù ko manano do. ²⁴ Zaakù à kí blè bùsu kù à kù Yuflati ifálete kpano pínki sɛna zaa Tifisa ari Gaza, akùsõ yáketè kù gukearo. ²⁵ Sulemanu ɔɔɔa Yudano kù Isaraila kù ò kù zaa Dã ari Besebano katena ñ bùsun ñ laakarriame, baadi kù a geepi lino kù a kakapura lino.

²⁶ Sulemanu sõ kù òdi gó gátɛno kóso dúbu siikõmɛ. A sõ kù òdi dimmanõ sõ, dúbu kuri awɛɛpla. ²⁷ Gu gbẽ zõkõ pino sõ, ñ baadi digõ sunɛ kù pobleo a moa kina Sulemanu kù gbẽ kù òdi su poble kãaono pò ù. Póke di kãámmaro. ²⁸ Òdigõ su sõ pinoɛ kù éseo kù sèɛo do gu kù ò kún, lákù ò dìtɛ ñ baadine nà.

²⁹ Luda Sulemanu gbà òndõ kù wéẓɛo manamana. Oni fõ ò a dõna lé dõro, lákù oni fõ ò ísirale bùsu'atẽ lé dõro nà. ³⁰ Sulemanu òndõ de ifãbokikpadeno kù Misilano póla ñ pínki. ³¹ À òndõ de gbẽ sinda pínkila. À de Ezera buri Etani póla kù Maoli néno Emanu kù Kalakolio kù Daadao. À tó bò bùsu kù ò likaino gũn pínki. ³² À yáasi zù dúbu aakõ akùsõ lè kù à dano kà dúbu do kù m̀èn sɔɔroo. ³³ À lino kù lano yã bokotena kè, naana zaa sida lí kù à kù Lebana bùsun ari à gèe pé sèsõvlá kù àdi bute bñianoa. À nòbõno yã dàíne do kù bano kù pò kù òdi taa o kù kuaono kù kpòno. ³⁴ Kina kù ò kù andunia gũnno a òndõ baaruu mà ñ pínki. Bùsu kù bùsuuo pínki ñ gbẽno zì ò gé a òndõyã ma.

5

Dikiri ɔn katena soru

¹ Kù Taya kina Hiramù mà kù ò Sulemanu kà kina ù a de gẽne ù, à a ìba keno zì, zaakù Dauda gbẽnname yã. ² Akù Sulemanu légbázã kè Hiramunɛ à pì: ³ Ñ dõ kù ma de Dauda dí le à ɔnn kàtɛ Dikiri a Ludanero, kù buri kù ò likaino ten zì ká kãao yã, ari Dikiri gèe à ñ kène tintin ù. ⁴ Tera sà Dikiri ma Luda tò ma ìampaki lè. Iberɛ ke kù gukearo, ásarù ke kunlo. ⁵ Abire yáin má ye mà kpé bo Dikiri ma Ludanɛ, lákù Dikiri ò ma de Daudanɛ nà, à pì a né kù áni ká kpatan a gẽne ù mé ani kpé boare. ⁶ Ñ gbẽno da ò Lebana sida lino zõzõmɛne. Ma zĩkerino ni zì pì ke kù n zĩkerino lɛlɛ, mani n zĩkeri pino fina bonne lákù n ò nà pínki. Ñ dõ kù ò gbẽke vī à lízõna dõ lán ákõno Sidõdeno b̄aro.

⁷ Kù Hiramù Sulemanu yã pì mà, a pò kè nna manamana à pì: Ò Dikiri tó kpá gb̄ara, zaakù à Dauda gbà né òndõde, àtɛn do a gbẽ dasinone are. ⁸ Akù Hiramù gbẽno zì Sulemanua à pì: Ma légbázã kù n kèmenɛ mà. Mani ke lákù ñ yei nà sida lino kù pini lino yã musu. ⁹ Ma zĩkerino ni lí pino sé zaa Lebana kpino musu, oni kipao ísira léa, mani yĩyĩ mà gbẽno zĩonne ísira musu. Gu kù n òmenɛn, gwen mani tó ò kátɛnnɛ, gbasa ñ táo. Mòkõn sõ, yã kù má ye ñ kèmenɛn dí: Ñ poble kpá ma ɔndenoa. ¹⁰ Len Hiramù digõ sida lino kù pini lino kpá Sulemanua lè lákù à yei nà. ¹¹ Sulemanu sõ àdigõ poblewe kpáa wè kù wèɛo ton wàa pla kù nísio lita dúbu wàa pla. ¹² Dikiri Sulemanu gbà òndõ lákù à a lé sène nà. Hiramù kù Sulemanuo nna kù kõo, akù ò lédokõno vī.

¹³ Kina Sulemanu gbẽno sèse Isaraila burino té pínki à ñ dá zì pì gũn gbẽnon dúbu baraakuri. ¹⁴ Àdigõ ñ zì Lebana bùsun mo kù mo gbẽnon dúbu kuri. Gbẽ pino di ke Lebana mo do, akù òdi su ò ke be mo plapla. Adoniramunɛ zòzì pì gbẽ zõkõ ù. ¹⁵ Sulemanu gbè'arino vī gukpiden gbẽnon dúbu basiikõ, a sèsɛrino sõ gbẽnon dúbu baaakõ akuri. ¹⁶ Gbẽ pino baasi, Sulemanu gbẽno dìtɛdìtɛ gbẽnon dúbu aakõ kù wàa aakõo, ògõ wé pá zì pìia. ¹⁷ Kina yã dìtɛ, akù ò gbè gbèntɛ

mananŋ yŏyŏ ò à, ò sète ò sùo kpé pì ěpetegbenŋ ũ. ¹⁸ Len Sulemanu zīkerinŋ kŭ Hiramu zīkerinŋ kŭ Gebalidenŋ lí zŏzŏ le ò kèke, ò gbèe kèke kpé pìi bobŋ ũ.

6

Dikiri ɔn katēnaa

¹ Isarailanŋ bona Misila wè wàa pla kŭ basiikŏo gbera, Sulemanu kíblena wè siikŏden, a mŋ plade kŭ òdi pi Zivi gŭn, akŭ à nà Dikiri ɔn katēnaaa. ² Kpé kŭ à bò Dikirinee pìi gbàna kà gàsākuru baaakŏ, a yàasa baro, a lei baraakuri. ³ Kpé pì èda vī a are, a gbàna leele kŭ kpé pìio gàsākuru baro, a yàasa sŏ gàsākuru kuri. ⁴ À a wondonŋ bòbo, a lénŋn de yàasa, a gŭn kpa kpakoto. ⁵ À kpéneŋn bòbo à līka kpé pìii kŭ a Ludakukio kpa plapla kŭ a kpeo. ⁶ À didikŏana aakŏkŏ, kpéne kŭ ò kú zītenŋ yàasaa kà gàsākuru sŏsŏoro, a kŭ ò kú guraguranŋ suddodo, a kŭ ò kú musunŋ supplapla. Dikiri kpé gbè kŭ ò kú musunŋ yàasa kŭa zīte pŏi, de ò e ò kpéne pìi líkŏkŭnŋ didia kpé pìi gbèfŏnaa sari yāi.

⁷ Kŭ òten kpé pì bo, ò bò kŭ gbè kŭ ò à zaa a yŏkiaome. Odi ére ke gā ke zīkebo ke kīni ma kpé pì bokiaro. ⁸ Kpéne kŭ ò kú zītenŋ pínki gēki kú a gènomidŏki kpame. Didiki gèe kpéne kŭ ò kú guraguranŋ kŭ kpéne kŭ ò di a musunŋ kīnaa. ⁹ Kŭ à kpé pìi bò à làka, à dŏ kŭ zà línŋ kŭ sida lí lèketenŋ. ¹⁰ À kpéne pìnŋ bò kpé pìi gbàna lémmē. A pínki lei gàsākuru sŏsŏorome, akŭsŏ ò n pèpe kpé pìia kŭ sida lío.

¹¹ Akŭ Dikiri yā ò Sulemanune à pì: ¹² Kpé kŭ nten bo dīkīna yā musu, tó nteni ma ɔdŏki gwa, tó n ma yādannenanŋ kè, tó n yā kŭ ma diteñnenŋ kŭna nten zī kea, mani lé kŭ ma sè n de Daudane papanne. ¹³ Manigŏ kŭ ma gbè Isarailanŋ té, mani n tónlo.

¹⁴ Kŭ Sulemanu kpé pìi bò à làka, ¹⁵ à sida lí lèketenŋ nàna a gbīia a gŭn kpémkpem zaa zīte ari a sakaa, akŭ à pini lí lèketenŋ kpàte a zīte pínki. ¹⁶ À kpéne kè kpé pìi gŭn Ludakuki ũ, a gbàna kà gàsākuru baro, akŭ à sida lí lèketenŋ nàna a gbīia kpémkpem zaa zīte ari a sakaa. ¹⁷ Kpé pì kpéda gbàna kà gàsākuru bupla. ¹⁸ Sida lí kŭ ò nàna kpé pìi gŭn, ò ɔzī kèa lán tŭru kŭ lávu pianaao bà. A pínki bi sida líme, a gbè ke dí bo gukea ò èro. ¹⁹ À kpé pì né kèke Dikiri bàka kunna kŭ Isarailanŋ àkpati diteki ũ. ²⁰ Kpéne pìi gbàna kà gàsākuru baro, a yàasa dŏ baro, a lei sŏ baro. À wura atēne nàna kpéne pìi gbīia pínki. À turaretitikpataki kŭ ò kè kŭ sida lío nàna kŭ wuraa dŏ. ²¹ À wura atēne nàna kpéda gbīia dŏ, akŭ à mòkakŏana kŭ ò pì kŭ wuraaonŋ lòkoloko kpéne gbī kŭ à wuraa nànaaa pìia kpélele kpa. ²² À wuraa nàna kpé pìi gŭngŭn kpémkpem kŭ turaretitikpataki kŭ à kú kpéne pìi sareo.

²³ À kŭ lí à kerubunŋ ũ mèn pla, à dite kpéne gŭn. Kerubuu pìnŋ lei kà gàsākuru kuri. ²⁴ N dèmbereŋn gbàna kà gàsākuru sŏsŏoro. Zaa dèmbere do léa la ari a do léa dire a gbàna kà gàsākuru kuri. ²⁵ Kerubu mèn pla pìnŋ bòkŏa, ò leeleme. ²⁶ N pla n pínki lei kà gàsākuru kurikuri. ²⁷ Akŭ à n káte kpé pì né gŭn. N dèmbereŋn poroporona, a do dèmbere gèe à pè gbīia dire, a do pŏ pè gbīia la, akŭ n dèmbere kŭ ò gŏnŋ pèkŏa kpéne pì guragura. ²⁸ À wuraa nàna kerubuu pìnŋa dŏ. ²⁹ À ɔzī kè kpé pìi gbīnŋa kpéda kŭ a néo pínki, à kerubunŋ wānzān kè kŭ domina línŋ kŭ lávu piananŋ. ³⁰ À wuraa kpàte kpé pì zīte dŏ, kpéda kŭ a néo pínki. ³¹ À kpéne pì gbànŋ kŭ a lípetenŋ kè kŭ kŭ lío. A musu kè sŏnte. ³² À ɔzī kè kŭ lí gbà mèn pla pìnŋa, à kerubunŋ wānzān kè kŭ domina línŋ kŭ lávu piananŋ, akŭ à wuraa nànaa. ³³ À kpéda gbà lí kè kusuru siikŏ kŭ kŭ lío dŏ. ³⁴ À

a gbàno kè kũ pini lío né pla. Gbàa pìno né pínki dì nakša guragura. ³⁵ Akũ à ɔzĩ kè gbàa pìnɔa, à kerubuno wānzān kè kũ domina lío kũ lávu pianaao, akũ à wuraa nànaa.

³⁶ À bĩni bò à lika a ɔnnyĩ. Bĩni pìi gbè kũ ò àno vĩ didikšana leu aakškš, akũ sida lí kũ ò zòno kpákpa a musu. ³⁷ Ò Dikiri kpé pì ɛ pète Sulemanu kíblena wè siikšden, a mo kũ òdi pì Zivi gümme, ³⁸ akũ ò a lakiti kè a wè kuri awεedoden, a mo sɔraakšde kũ òdi pì Bulu gũn lákũ à kpé zĩ dìte nà. A bona kũ a kekēnaao kà wè suppla.

7

Sulemanu be bonaa

¹ Sulemanu a be bona zĩ kè pínki wè kuri awεε'aakšme. ² À kpé kũ òdi pì Lebana líkpe bò, a gbàna kà gàsákuru basɔro, a yàasa kà gàsákuru bupla akuri, a lei sɔ baraakuri. A sida líno pètepete dɔro siikš, akũ à sida lí kũ ò àno dàdańla ³ mèn bupla awεεsɔro, dɔro kũ dɔro gērogēro leu aakš, akũ à sida líno kpákpa lí kũ ò kpàa pìnɔla. ⁴ À a wondono bōbo didikšana dɔro aakškš, ní are dɔdɔkšana. ⁵ Kpé pì léno lei kũ a yàasaa pínki leelemε. A léno mèn aakškš dire kpa kũ la kpao, ní are dɔdɔkšana. ⁶ À lígbano pètepete kpé pì kpélelea. Kpélele pìi gbàna kà gàsákuru bupla akuri, a yàasa sɔ baraakuri. À gānu bò lígba pìnɔ are, akũ à lígbano pètepete à èda dɔ gānu pì léa.

⁷ À a kíblegbaa dìte gānu pìn. Gwen àdi yā gšgšn, akũ òdi pì Yākpatεkεkpe. À sida lí lèketeno nàna a gbĩia zaa zĩte ari a sakaa. ⁸ A kpé kũ àdi in kú are. À bòkša kũ gānu pìio. Len kpé kũ à dɔ Firi'auna nénogbē kũ à sè no ũne de le dɔ. ⁹ Kpé pìnɔ bona, gbè mananon ò pète ari à gèe pé a sakaa. Ò gbèe pìnɔ yò gbasà ò zžzškšre kũ sàkasakaa kpa plapla pínki. Lemε ɔn kpa de le kũ bàai kpao. ¹⁰ Ò kpé pìnɔ ɛ pète kũ gbè gbèntē mananon, a keno gbàna kà gàsákuru kuri, a keno sɔ sɔraakš, ¹¹ gbasà ò bò kũ gbè mana kũ ò yò ò àno kũ sida lío. ¹² À bĩni bò à lika ɔn zškš pìii, à gbè kũ ò àno vĩ didikšana dɔro aakš, akũ sida lí kũ ò àno kpákpa a musu, lákũ Dikiri kpé kũ a èdaao ɔn bĩni de nà.

Dikiri ɔn póno

¹³ Kína Sulemanu gbēno zĩ ò Huramu sísi zaa Taya, akũ ò sù káao. ¹⁴ Huramu pì da bi Nafatali burime, akūsɔ gyaanonme. A de bi Taya gbēme, akūsɔ mōgotē ɔzĩkeriime. Huramu pì ɔndš kũ asānsīnio kũ dšnaao vĩ mōgotē zĩ sīnda pínki gũn. Kũ à sù kína Sulemanu kīnaa, akũ à zĩ kũ à dàare kè pínki. ¹⁵ À mōgba pì mèn pla kũ mōgotēo. A pínki lei kà gàsákuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri awεεpla. ¹⁶ À a fùraa pì kũ mōgotēo mèn pla à kùte mōgba pìnɔ musu. Fùraa pìnɔ lei kà gàsákuru sɔsɔro. ¹⁷ À mōkakšananɔ pì, akũ à fĩfĩ a fùraa pìnɔa lán mōwakare bà, ò lokolokona mèn suppla. ¹⁸ À póno pì lán bisi nénɔ bà à dɔdɔ mōgba fùraa pìnɔa à likai dɔro pla, mōkakšanaa pìnɔ gēi kũ a musuo. A fùraa pìnɔn leelemε pínki. ¹⁹ À Dikiri kpé èdaa mōgba fùraa pìnɔ pì kũ dšnaao lán tafetira vù bà. Tafetira vù pìnɔ lei kà gàsákuru siisiikš. ²⁰ Bisi né pìnɔn dɔdɔ mōgba fùraa pìnɔ kùdɔki musu mèn wàa dodo likana mōkakšanaa pìnɔi dɔro dɔro. ²¹ Akũ à mōgba pìnɔ pètepete kũ ò Dikiri kpé èda kūna. À tó kpà ɔpla pónε Ani Káte, ɔze pó sš Gbāna Kúa. ²² Mōgba pìnɔ fùranɔ bò lán tafetira vù bà. Len à mōgba pìnɔ pì le pínki.

²³ À mōò kàsa íkaki ũ bükutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà gàsákuru kuri, a lei kà gàsákuru sɔro, a lé yàasa sɔ baraakuri. ²⁴ À ɔzĩ kè íkaki pìia lán tūruno bà,

à lika a léi gēi dōro pla, gāsākuru do pínki tūru mèn kuri. À íkaki pìi kàsa lēēē kū tūru wānzānde pìnō. ²⁵ Íkaki pì di zùsa mèn kuri awēēplanōa. Zù mèn aakōnō mī dō gugbānduru kpa, mèn aakōnō ifālete kpa, mèn aakōnō gènomidōki kpa, mèn aakōnō sō ifāboki kpa. Íkaki pì di n musu, akūsō n pōrōnō dōdō guragura. ²⁶ Íkaki pìi gēgetee kà ɔla yàasa ũ. A sã de lán oro sã bà, lán tafetira sã bà. Dirōm lé wàa do ín àdi sí.

²⁷ À tadibōnō pì kū mōgotēo mèn kuri. N pínki gbàna kà gāsākuru siikō, a yàasa dō siikō, a lei sō aakō. ²⁸ Kū ò tadibō pìnō pì, ò mò lēketenō kpà à gbánō dagura. ²⁹ Akū ò músu wānzānō kè mò lēketee pìnōa pínki kū zùsa wānzānō kū kerubu wānzānō. Ò lāvutāna wānzān kè músuu pìnō kū zùsa pìnō musu kū a gēio. ³⁰ Tadibō pìnō mōgotē gére kū gōo vī mèn siisiikō. Ò gbá vī mèn siisiikō dō. Gbá pìnō musun òdi ta din. Ò gbá pìnō kàsa, ò lāvutāna wānzān kè a kpa siikōa. ³¹ Tadibō pìnō lé wēna bükutu, a lé kpa bona gāsākuru do, akūsō à lòkotoo kà ɔtā do. Ò wānzān kè a lé kū à bò musua dō. Tadibō pìnō mò lēketee kusurudenō vī, ò de bükuturo. ³² Gére pìnōn kú mò lēketee pìnō gēi. A gōnō pépena tadibō pìnō gbánōa. Gére pìnō lei kà gāsākuru do kū a kusuo. ³³ Ò gére pìnō pì lán sōgo pō bàme. Ò a gōnō kū a gérenō kū a mōtererenō kū a oronō kàsa kū mōgotēo pínki. ³⁴ Tadibō pìnō kūki vī mèn siisiikō a kusurunōa. ³⁵ Tadibō pìnō musu de bükutu, a lei kà ɔtā do. A gbánō kū a mò lēketenōn na tadibō pìnō musu. ³⁶ À kerubu wānzān kè a gbánō kū a mò lēketenōa kū músu wānzānō kū domina línō wānzānō, gu kū à lè pínki. À lāvutāna wānzān kè à likai dō. ³⁷ Len à tadibō pìnō pì le. À kàsa pō dokōnō gūmme, n zōkōke kū n bonaa lēelemē.

³⁸ Akū à dàgaa pì kū mōgotēo mèn kuri. A pínki dī í sí dirōm lé siisiikō. Dàgaa pìnō yàasa kà gāsākuru siisiikō. Kū à dàgaa pìnō dīdi tadibō mèn kurii pìnōa, ³⁹ akū à kàte Dikiri kpé are, mèn sōoro ɔplai, mèn sōoro ɔzei. À íkaki pìi dīte ɔze kpa Dikiri kpé kusuru kū à kú ifāboki gènomidōki kpa sare. ⁴⁰ Akū Huramu oro túbukabōnō kū a sétebōnō kū ta arusibōnō pì dō. Len à Dikiri ɔn zī kú kína Sulemanu dàare kè le, à a lakiti kè pínki. ⁴¹ Zī kú à kèe pìnōn dí: Mògba mèn pla, a fūra kú à bò lán lo bà kú à kú mògba pìnō musu mèn pla, mòkakōana kú à zā blèo a fūraa pìnōa mèn pla, ⁴² bīsi né kú à dōdō mòkakōanaa pìnōa musu mèn wàa pla. À kè ari dōro pla zāblebō ũ mògba fūraa pìnōa. ⁴³ Tadibō pìnō mèn kuri kú a dàgano mèn kuri. ⁴⁴ Íkaki mèn do kú zùsa kú à kú a zītenō mèn kuri awēēpla. ⁴⁵ Túbukabō pìnō kú a sétebōnō kú ta arusibōnō. Pō kú Huramu pì kína Sulemanunē Dikiri ɔn pō ũnō pínki, à n pí kú mōgotē kú ò lōbōome. ⁴⁶ Kína tò ò pō pìnō kàsa kú Yoda gbìio zaa Suko kú Zaretāo dagura. ⁴⁷ Sulemanu dí tó ò pō kú ò pì kú mōgotēoo pìnō yō kilooa à a tikisi dōro, kú à kè dasi yāi.

⁴⁸ Sulemanu pō kú à kú Dikiri kpé gūnnō pì dō, turaretitikpataki kú ò kè kú wuraa kú wura teburu kú òdi Dikiri burodi kátēaao ⁴⁹ kú fitiladibō kú ò kàte kpéda gūn kpéne are ɔplai kú ɔzeo mèn sōsōoro. Ò pì kú wuraa atēne kú a fitilano kú a kpākōnō pínki, ò lāvu wānzān kēmīma. ⁵⁰ À wura tokonō pì dō kú fitiladebōnō kú tanō kú gōmbōnō kú tésibōnō kú kpéne kú òdi pì Ludakuki gbà asigbenō kú kpéda pónō. ⁵¹ Kú kína Sulemanu Dikiri ɔn zī pìi kè à làka pínki, akū à sù kú wuraa kú andurufuuo kú pō kú a de Dauda dīte Dikiri pō ũnō, akū à kà Dikiri ɔn aruzekatekin.

8

Tana kú Dikiri àkpatii a kpén

1 Akū kína Sulemanu Isaraila gbē zōkōnɔ sisi Yurusalemu, ń buri don'arēdenɔ kū ń ɔmbedenɔ ń pínki, de ò su ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati sé Dauda wēte kū òdi pi Zaiš ò suo. 2 Akū Isarailanɔ kàkara a arē ń pínki mɔ supplade Etanimu dikpēgɔɔ zĩ. 3 Kū Isaraila gbē zōkōnɔ kàkara ń pínki, akū sa'orinɔ Dikiri àkpatii pìi sè 4 kū dakareki kutao kū Dikiri pò kū ò kú a gūnnɔ. Sa'orinɔ kū Levi burinɔ mé ò pò pìnɔ sè ò sùo, 5 akū kína Sulemanu kū Isaraila kū ò kàkaraainɔ sa ò kū sãnɔ kū zùnɔ àkpatii pì arē. Pò kū ò sa òoo pìnɔ dasi kè zōkō, adi sí naroro. 6 Akū sa'orinɔ gè kū Dikiri bàka kunna kúnwo àkpatii a kpén ari kpéne kū òdi pi Ludakukin. Ò dìte a dìtekie gwe kerubunɔ gēi. 7 Kerubuu pìnɔ dèmbereɔn poroporona àkpatii pì kū a sèlinɔla. 8 A sèli pìnɔ gbàna ari òdi ń lé e Dikiri kpé kpéda gūn, ama òdi e ɔnnlo. Lí pìnɔn kú gwe ari kū a gbàrao. 9 Pòke kú àkpatii pìi gūnlo, tó adi ke gbè anlo mèn pla kú Musa dàn zaa Orēbu, gu kú Dikiri pì a bàka nigō kú kū Isarailanɔ ń bona Misila gbera baasiro.

10 Kū sa'orinɔ bòte Dikiri kpén, túsukpe kpé pìi pà, 11 odi fš ò gè ò ń zĩ ke gwero túsukpe pì yāi, zaakū Dikiri gakuri a kpé pà. 12 Akū Sulemanu pì: Dikiri pì ánigō kú túsukpe sira gūmmē. 13 Akū à pì Dikirine: Ma kpé naasi díkĩna bònne, ñgō kú a gūn gɔɔ sĩnda pínki. 14 Akū à lite à arē dò paria à sa mana ónne. 15 Akū à pì: Ò Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudanē, akū à pàpa. Zaakū à pì, 16 zaa gɔɔ kū a a gbē Isarailanɔ bòte Misila, ádi Isaraila wēte ke dite ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailanɔ don'arēde ũ. 17 Kū ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Ludanē, 18 akū Dikiri pìne kpébonaare de a tó gō kúa laasun kú à kèe pì mana, 19 ama adi ke àkū mé ani boarero, a zĩda né ke mé ani boare. 20 Akū Dikiri kè lákū à a lé sène nà. Ma gō ma de Dauda gēne ũ, ma vute Isaraila kpatan lákū Dikiri Isarailanɔ Luda a lé sè nà, akū ma kpé dí bònne de a tó gō kúa yāi. 21 Gwen ma Dikiri àkpati dìteki kèken. Dikiri bàka kunna kú ó dizinɔ ń bona Misila gbera yā kú a gūn.

Sulemanu aduakena a gbēnɔne

22 Sulemanu arē dò Dikiri gbagbakia Isaraila kū ò kakarana gwenɔ wára ń pínki, akū à a ɔnɔ sè musu 23 à pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, gbēke dì sí lekōa kúnwo musu ke zĩtero. N gbēke gūn n bàka kú kú n zòbleri kú ò té n zén kú nèsedoonɔ. 24 N yā kú n a lé sè n zòbleri ma de Daudanē pàpa. N ò kú léome yā, gbàra sà n pàpa. 25 Tera sà Dikiri Isarailanɔ Luda, n lé sè n zòbleri ma de Daudanē n pì, tó a burinɔ ń zĩda kúna dš akūsō ò té n zén lákū à téi nà, onigō kú Isaraila kpatan gɔɔ sĩnda pínki. 26 Isarailanɔ Luda, ñ tó yā kú n ò n zòbleri ma de Daudanē ke yāpura ũ sà. 27 Ama Luda, ñigō kú zĩte la yāpura yá? Musu kú a leikeo ni fš à n síro, bele kpé kú ma bònne díkĩna sàa? 28 Dikiri ma Luda, ñ laakari dš makū n zòbleriia, ñ ma aduakena kú ma kutekenao sí. Ñ sã kpá ó kú makū n zòbleri maten dɔnyĩ kú adua kú maten kemmao gbàra. 29 Ñ tó n wé gō pena kpé díkĩnaa gwāani kú fānantēo, gu kú n pì n tó nigō kúa díkĩna pìi. Ñ adua kú makū n zòbleri madì ke arēdɔna gu día ma. 30 Tó makū n zòbleri ke n gbē Isarailanɔ arē dò gu día, tó ó wé kemma, ñgō ó wékena sí zaa n kúkia musu ñ sùru ke kúoo.

31 Tó gbē taari kè a gbēdakenē, akū ò pìne à yā sí kú n tóo, tó à sù à yā sì kú n tóo n gbagbaki dí arē, 32 ñgō zē kúnwo zaa n kúkia musu ñ mōnne. Ñgō yā gōgō n zòblerinɔne ñ yā da taaridela, de a yākena wí a musu ñ yā nna kpá taarisaridea, de ò le ò dš kú à yāke vīro. 33 Tó n gbē Isarailanɔ iberenɔ zĩi blēm̄ma durunna kú ò kènne yāi, ò tà kúnwo, tó ò èra ò arē dōmma ò n sisi, tó ò wé kemma ò kúte kènne kpé díkĩnaa, 34 zaa n kúkia musu ñgō zē kúnwo ñ

sùru ke kũńwo kũ n durunnano, n su kũńwo bùsu kũ n kpà n dizinɔa díkĩna pìi gũn.

³⁵ Tó ludambe gò da wárawara, legũ dì maro kũ ò durunna kenne yã, tó ò are dò gu díkĩnaa ò wé kemma ò n sisi, akũsò ò kpe li n durunnane kũ n wé tãmma yã, ³⁶ zaa n kúkia musu ñgò ze kũńwo n sùru ke kũńwo kũ n durunnano. Ñgò n da zé manan, n tó legũ ma n bùsu kũ n kpà n gbẽnoa n pò ù dí gũn. ³⁷ Tó nà ke gagagyã kà bùsu dín, ke pówesirakũ ke pópukpana ke kwanɔ ke kwa'eseblerinɔ ke tó iberenɔ lika n wẽte kei ke tó kisira ke gyã gè n té, ³⁸ tó n gbẽke yã kũ à a le dõ, tó à a ɔ dõ kpé díkĩna kpa, tó à wé kemma à kúte kenne, ³⁹ zaa n kúkia musu ñgò ze kãao n sùru ke kãao, n kpái. Ñgò fĩna bone a yãkenaaa, zaakũ n a nèse dõ. Mòkõn mé n gbẽ sĩnda pínki nèse dõ. ⁴⁰ Len onigò vĩna kenne le ari n wèndi lén bùsu kũ n kpà n dizinɔa díkĩna gũn.

⁴¹⁻⁴² Zaakũ oni n tó zòkò kũ n gãsã gbãnao kũ n ɔ kũ à poronaa baaru ma, tó gbẽ zĩto kũ à de n gbẽ Isaraila buri ũro bò bùsu zãzã à sù n tó yã, tó à are dõ kpé díkĩna à wé kemma, ⁴³ zaa n kúkia musu ñgò ze kãao n yã kũ à wé kemma kene, de andunia buri sĩnda pínki le à n tó dõ, ò vĩna kenne lákũ n gbẽ Isarailano dì kenne nà, onigò dõ kũ n tó kú kpé kũ ma bò díkĩna.

⁴⁴ Tó n gbẽno bõte ò gèe zĩ ká kũ n iberenɔ, bee gu kũ n n zĩn pínki, tó ò are dõ wẽte kũ n sè díkĩna kpé kũ ma bõnne díkĩna, tó ò wé kemma, ⁴⁵ zaa n kúkia musu ñgò ze kũńwo kúte kũ ò kenne yã, n yã nna kpámma. ⁴⁶ Zaakũ gbẽke dì gí durunna keiro, tó ò durunna kenne, tó n pò fènyĩ n n ná n iberenone n ɔ, tó ò tà kũńwo n bùsun zĩzɔno ù bùsu zãzã ke a kãnin yá, ⁴⁷ tó ò nèse lite bùsu kũ òten zò blen pìi gũn, tó ò era ò kúte kenne gwe ò pì: O durunna kè, o taari kè, o yã vãni kè, ⁴⁸ tó ò are dõmma kũ nèse mèn doo kũ n poyeinaao pínki zaa bùsu kũ òten zò blen n iberenone pìi gũn, tó ò are dõ bùsu kũ n kpà n dizinɔa kũ wẽte kũ n sèeo kũ kpé kũ ma bõnne díkĩna, tó ò wé kemma, ⁴⁹ zaa n kúkia musu ñgò ze kũńwo kúte kũ ò kenne yã, n yã nna kpámma. ⁵⁰ Ñgò sùru ke kũ n gbẽ kũ ò durunna kenne kũ taari kũ ò kèeo, n tó gbẽ kũ òten zò bleńnenɔ n wènda gwa, ⁵¹ zaakũ n pòvĩnanome, n gbẽ kũ n n bõte Misilano wétamma pãsi gũnnome.

⁵² Ñ tó n wé gò kú makũ n zòbleriia, n sã kpá kúte kũ ma kennei kũ kúte kũ n gbẽ Isarailano kenneo. Ñ sã kpányĩ gɔɔ kũ ò wiki lèmma pínki. ⁵³ Dikiri Luda, zaakũ andunia buri sĩnda pínki gũn mòkõnon n n sé n gbẽno ù, lákũ n ò n zòbleri Musa gã nà gɔɔ kũ n ó dizinɔ bõte Misila.

⁵⁴ Gɔɔ kũ Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutena a kosoame kũ a ɔno porona musu. Kũ à adua kè à làka, akũ à fùte à zè Dikiri gbagbakia gwe, ⁵⁵ akũ à sa mana ò Isaraila kũ ò kú gwenone n pínki, à ò gbãnagbãna à pì: ⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakũ à ókõno a gbẽ Isarailano gbà ñampaki lákũ à ò nà. Yã mana kũ à a lé sè a zòbleri Musa gãno pàpa pínki, a ke dí léte pãro. ⁵⁷ Dikiri ó Luda gò kú kũoo, lákũ à kú kũ ó dizinɔ nà. Àsun ó tónlo, àsun pã kpáwáiro. ⁵⁸ À tó ò swè kpáawa ògò té a zén, ògò a yãditenano kũna kũ yã kũ à dà ó dizinonenɔ, ògò a ɔɔki gwa. ⁵⁹ Adua kũ ma kè Dikiri ó Ludaa gò dɔn fãnantè kũ gwãanio. Àgò yã nna kpá makũ a zòbleriia kũ a gbẽ Isarailano lákũ gu digò dɔ nà, ⁶⁰ de andunia buri sĩnda pínki le à dõ kũ Dikiri bi Ludame, a pãnde kunlo. ⁶¹ À kũ à á swè kpá Dikiri ó Ludaa mámmam, àgò a ɔɔki gwa, àgò a yãditenano kũna lákũ á kũna gbãra nà.

Dikiri ɔn sakɛnaa

⁶² Akũ kina kũ Isarailano n pínki sa ò Dikiria. ⁶³ Sulemanu kennakúkòso sa ò Dikiria kũ zũno dúbu baro awɛɛpla kũ sãno dúbu basuddo. Len kina kũ Isarailano n pínki Dikiri ɔn sa kè le. ⁶⁴ Zĩ pìia kina gbà bò ɔn kũ à kú Dikiri

kpé kpéleleaanɛ, akū à sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò gwe kū pɔblewe gbao kū kennakūkɔ sa nísio, zaakū sa'oki kū à kè kū m̀gotɛo kū à kú Dikiri kpé kpéleleá zɔkɔro, adi fɔ à s̀ pínkiro. ⁶⁵ Zĩ birea Sulemanu kú Isarailanɔ n pínki dikpe kè Dikiri n Ludanɛ ari gɔɔ suppla, akū ò Kutadɔna dikpe kè gɔɔ suppla dɔ. A pínki kè gɔɔ gɛro donsari. Ò dasi manamana, ò bò zaa Lebo Amata ari à gɛɛ pé Misila b̀usu lézeki swaa. ⁶⁶ A gɔɔ sɔraakɔde zĩ à n gbáɛ, akū ò lé zaa ò tà n bea kú pɔnnao. N pɔ kè nna yá mana kú Dikiri kè a z̀bleri Dauda kú a gbɛ Isarailanɔnɛ pínki yáí.

9

Dikiri bo à suna Sulemanua

¹ Kú Sulemanu Dikiri ɔnn kàte à làka kú a ɔnnwo kú zĩ kú a pɔ kúano pínki, ² akū Dikiri èra à bò à s̀ua a g̀en pladeo lákū à bò à s̀ua Gibiɔ nà ³ à p̀ine: Ma adua kú n kè kú kúte kú n k̀menɛoo mà. Ma kpé kú n bòo p̀i d̀ite ma pɔ ũ, ma tɔ nigɔ kúa lakanaa sari. Ma wé nigɔ kúa, ma pɔ nigɔ kúa. ⁴ Mɔkɔn sɔ, tó n té ma zén s̀usu kú nèse purao lákū n de Dauda bà, tó n yá kú ma d̀itenneɔ kúna kú ma yá'onnenanɔ, tó nteni ma ɔɔki gwa, ⁵ mani n kpata zĩni péte Isarailanɔ té, anigɔ lakana v̄iro, lákū ma a lé s̀è n de Daudanɛ nà, ma p̀i a burinɔ nigɔ kú Isaraila kpatan gɔɔ s̀inda pínki. ⁶ Tó mɔkɔn ke n néno kpe l̀imɛne sɔ, tó á ma dokayánɔ kú yá kú ma d̀iteárenɔ kúnaro, tó a ge do t́ananɔi ari áteni n gbagba, ⁷ mani Isarailanɔ b̀ote b̀usu kú ma kpámman, mani gí kpé kú ma d̀ite ma pɔ ũ p̀ii, oni gɔ lalandi pɔ ũ, pina pɔ ũ buri s̀inda pínkine. ⁸ Bee kú kpé p̀i naasikɛo, a yá ni bo gbɛ kú òten g̀ete a sarenɔ sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè b̀usu dí kú kpé díoonɛ lɛɛ? ⁹ Oni pínne: Kú ò pá kpà Dikiri n Luda kú à n dizinɔ b̀ote Misilai yáime. Ò zè kú t́ananɔ, òteni n gbagba òten kúteíne. Abire yáin Dikiri kisira dí zĩrma pínki.

Sulemanu yákena kparanɔ

¹⁰ Sulemanu ɔn m̀en pla p̀ino kàe wè barome, Dikiri ɔn kú a zĩda beo. Abire gberan ¹¹ à Galili b̀usu wète kpà Taya kína Hiramua m̀en baro, zaakū Hiramua sida lí kú pini lío kú wuraao kpàa lákū à yei nà. ¹² Kú Hiramua bò Taya à gɛɛ à wète kú Sulemanu kpàawanɔ gwà, adi kenɛro, ¹³ akū à pi: Ma gbɛ, wète kpate takanɔn n kpàma gwee? Akū ò tɔ kpà gu p̀ine Kabulu ari kú a gbárao. ¹⁴ Hiramua gĩnake à wuraa kpàzã Sulemanunɛ yá tɔn siikɔ.

¹⁵ Gbɛ kú Sulemanu n dá z̀zĩnno yán dí. Gbɛ p̀ino mé ò Dikiri ɔn kú Sulemanu ɔnnwo zĩ kè. Ò Milo wèɛɛ tàta kú b̀usuuo, ò Yurusalemu b̀ini bò, ò èra ò Azo kú Megidoo kú Gezao kèke ò kàte. ¹⁶ Misila kína Firi'auna l̀ete Geza p̀ia yá, akū à s̀i à té s̀sa à Kanaa kú ò kú a g̀unno d̀ede, akū à kpà a néno gbɛa zákena gba ũ gɔɔ kú à a kpàzã Sulemanua. ¹⁷ Akū Sulemanu èra à Geza p̀i kèke à kàte kú Betoroni g̀ei pɔo ¹⁸ kú Baalao kú Tadamɔ kú à kú a b̀usu gbárananwo ¹⁹ kú wète kú à kusuna kàtenno kú wète kú a s̀gonɔ kú a s̀non kunno kú kpé kú à ye à dɔ Yurusalemunɔ kú Lebanao kú b̀usu kú àten kí bleanɔ pínki. ²⁰ Buri kú ò de Isaraila ũronɔ: Amɔrinɔ, Itinɔ, Perizinɔ, Ivinɔ kú Yebusi kú ò g̀no n pínki, ²¹ gbɛ kú Isarailanɔ dí fɔ ò n d̀ederonɔ, n buri kú ò g̀o n b̀usuu p̀innɔn Sulemanu n dá z̀zĩn, akū òdigɔ zĩ p̀i ke lɛ ari kú a gbárao. ²² Adi Isarailanɔ da z̀zĩnlo. Mɔkɔnon à n d̀ite a zĩkarinɔ ũ, a ibanɔ, a kína dakenɔ, a gbɛno don'aredenɔ, a s̀godenɔ, a s̀denɔ. ²³ Mɔkɔnonme zĩ kú òten ke p̀i gbɛ zɔkɔno ũ dɔ, ò gbɛnon wàa pla kú basupla akurio.

²⁴ Kú Firi'auna néno gbɛ bò Dauda wèten à tà a kpé kú Sulemanu b̀aren, a gberan Sulemanu Milo wèɛɛ tàta. ²⁵ Wè kú wèɛo Sulemanu d̀igɔ sa o g̀en

aakōkō. Àdi sa'opō kù òdi ká tén à té kù kù kennakūkōo sa'opōo o sa'oki kù à bō Dikirinēēa, àdi turaretiti kpata Dikiri arē gwe dō. Len à Dikiri on zīnō kè le māmman.

²⁶ Kína Sulemanu gó'itenō kè Eziš Geba Elata sare Edōmu būsun Isira Tēra léa.

²⁷ Hiramū a góde kù ò ísira dōnō zī, akū ò òdì ísira musu lēēē kù Sulemanu gbēnō.

²⁸ Ō gēē Ofi, ò wuraa sētē gwe tōn gēro ò sūo kína Sulemanunē.

10

Seba būsū saraunia suna Sulemanu kīnaa

¹ Kù Seba būsū saraunia mà lākū Sulemanu tó bō nà Dikiri yā musu, akū à sù a yō à gwa kù yā zī'ū gbekanaao. ² À kà Yurusalemu kù a ìbanō dasidasi kù pō gbī nnanō kù wura sà zōkōo kù gbè bēēēde kù lakuminō senanō, akū à gēē Sulemanu kīnaa à yā kù à kù a nēsēē gūn fāaii bō kāao pínki. ³ Akū Sulemanu yā kù à lālaawanō bōkōtēne pínki. A ke bōkōtēna dí a furo. ⁴ Kù saraunia pì Sulemanu òndōyānō mà pínki, akūsō à a bē kù à bōo è ⁵ kù pōble kù àdi blenō kù a ìbanō gwenaao kù a bē zīkerinō kunnaao kù n pōkasanō kù a wēkpaaterinō kù sa'opō kù òdi ká tén à té kù kù à ò Dikiri onnō, yā pìi a kù gbāna, akū a lé wè. ⁶ Akū à pì kīnanē: N yākenanō kù n òndō baaru kù ma mà zaa ma būsunwo bi yāpuramē. ⁷ Mádi yā pìnō síro ari ma gē ma kao la, akū ma wé siāle sà. Odi omēne pínki sero fá! N òndō kù n aruzekēnōn de lākū ma a baaruu mà nàla zā. ⁸ Mīnnadenōmē n gbēnō ū kù n ìba kù òdigō kù kūnwo gōrō sīnda pínki, ògō n òndōyā manō! ⁹ Ō Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakū n yā kàagu, akū à n ka Isarailanō kpatan. Yenyī kù Dikiri vī kù Isarailanō gōrō sīnda pínki mé à tò à n ka kína ū, de ògō yā gōgōñne a zéa. ¹⁰ Akū saraunia pì kína gbà wura tōn siikō kù pō gbī nnanō dasidasi manamana kù gbè bēēēdenō. Pō gbī nna kù à kína Sulemanu gbàa pìnō zōkō, gbēke dí suone à kà le ziki doro.

¹¹ Hiramū gó'itē kù ò sù kù Ofio kù wuraaonō sù kù lí bēēēdenō manamana kù gbè bēēēdenō dō. ¹² Akū kína Dikiri on pónō kèo kù a zīda bē pónō, à mōrōnō kù gidigbonō kèo lèsirinōne dō. Odi su kù lí pì burio à kà le ziki doro, odi wé si a takale doro ari kù a gbārao.

¹³ Pō kù Seba būsū saraunia pì yei pínki à gbēka kína Sulemanua, akū à a gbà, gba kù à kēne yōnkōyōnkōnō baasi. Akū à èra à tà a būsun kù a ìbanō.

Sulemanu gakurike

¹⁴ Wura kù àdi su Sulemanua wè kù wèēo dì ká tōn baro awēē'aakō, ¹⁵ táfe kù taa'orinō kù lagatarinō kù Larubu kīnanō kù a būsū gbè zōkōnō dì suone baasi. ¹⁶ À sēgbako zōkōnō kè kù wura kù ò gbègbēēo mēn wàa do, n baadi tikisii kà kiloo aakōkō kù a kusuo. ¹⁷ À sēgbako fītinnanō kèo dō, n baadi tikisii ye à ká kiloo plapla. À sēgbako pìnō kàte kpé kù òdi pì Lebana Líkpen. ¹⁸ Kína kiblegba zōkō kè kù wisa sakaao, akū à wura atēne kùtēa. ¹⁹ Gbàa pì didiki vī, a gbápeki mēn suddo. A kpēnaki musu de mōrō kusuru sari. À gāsādikinō vī, músu taka kù ò kēnōn zezēna gāsādiki pìnō sare. ²⁰ Músuu pìnōn zezēna gbápeki pìnōa kpa pla, a pínki kà kuri awēēpla. Odi gbàa pìi taka ke būsū ken zikiro. ²¹ Kína Sulemanu tokonō bi wuraaamē pínki. Kpé kù òdi pì Lebana Líkpe pónō pínki bi wuraaamē atēne. Andurufu pōke kù gwero, zaakū òdi andurufu dite pōke ū Sulemanu gōrōaro.

²² Kína gó'itenō òdigō dina ísiralā kù Hiramū gónō. Wè aakō pínki òdigō su kù wuraa kù andurufuuo kù wisa sakaao kù gbakūnō kù zānō. ²³ Kína Sulemanu aruzēke kù a òndō zōkō de andunia kīnanō póla n pínki. ²⁴ Baadi pínki tēn zé wētē à wé si Sulemanulē à a òndōyā kù Luda dànē a swēn ma.

25 Wè sīnda pínki baadi digō sunε kŭ a gbaο: Andurufu póno, wura póno, utano, zikabono, pō gbī nnano, sōno kŭ baragbāsōno. 26 Sulemanu sōgono kŭ sōno kākara. A sōgo pino kà wàa suppla, a sōno sō dŭbu kuri awεεpla. Òdi a sō pino gwa a sōgo wētεno gŭn kŭ a be Yurusalemuo. 27 Kína tò andurufu gō di Yurusalemu lán gbèε bà, akŭsō sida lí kŭ òdi kpé boo dasi lán bète lí bà sèn. 28 Òdi bo kŭ Sulemanu sō pino zaa Misila kŭ Silisia bùsuuomε. Kína lagatarino mé òdi gé lúlu gwe. 29 Òdi sōgono lúlu Misila andurufu ɔgo mèn wàa aakōmε, sōno sō mèn basuppla akuri, akŭ àdi era à sō pino yía Iti kinanɔa kŭ Siria kinanɔ.

11

Sulemanu nɔno

1 Kína Sulemanu yè buri pānde nɔgbēnoɔ dasi. Firi'auna nénɔgbē baasi, akŭ à Mɔabuno kŭ Amɔnino kŭ Edɔmunɔ kŭ Sidōdenɔ kŭ Itino sèse nɔno ũ. 2 Dikiri pì Isarailanoɔ òsun buri pino séro, zaakŭ oni n̄ sātεmε, de ò té n̄ tānanoi. Bee kŭ abireo n̄ yenyī Sulemanu kŭ gbāna. 3 À kinaneno sèse nɔno ũ gbēnon wàa aakō kŭ basɔroo, akŭsō à nɔ yìgisaridenɔ vī dɔ wàa do kŭ basɔroo. Akŭ a nɔ pino a sātε. 4 Kŭ zīkŭ ten gēn, a nɔno tò à tè tānanoi, adi a swè kpá Dikiri a Luda mamam lán a de Dauda bàro. 5 À tè Sidōdenɔ tāna Asatorei kŭ Amɔnino tāna Mɔleki kŭ Luda zàaguo. 6 À yā kŭ Dikiri yeiro kè, adi téi kŭ nèsedoo lán a de Dauda bàro. 7 Akŭ à gèε à tǎnagbagbaki bò sīsī kŭ à kŭ Yurusalemu ifāboki kpa musu Mɔabuno tāna gina Kemɔsine kŭ Amɔnino tāna gina Mɔlekio. 8 Len à kè le a buri pānde nɔnoɔ n̄ pínki, akŭ ò turaretiti kpàta n̄ tānanoɔ ò sa òmma.

9 Akŭ Dikiri Isarailano Luda pɔ fè Sulemanui kŭ à kpe line a swè kúa doroyāi, zaakŭ Dikiri bò à sùā yā gēn pla. 10 Bee kŭ Dikiri pine àsun té tānanoi, adi yā kŭ Dikiri dìte pì maro. 11 Akŭ Dikiri pine: Zaakŭ n kè le, n̄di zε kŭ ma bàka konna kŭnwo yā kŭ ma ditennεoro, mani kpata símma mà n zòblerino doke ká n gēne ũ. 12 Ama n de Dauda yāi mani kε le n gɔɔaro, n nén mani kenε. 13 Bee kŭ abireo mani kpata síā pínkiro. Buri leu don mani tó n né pine ma zòbleri Dauda kŭ Yurusalemu kŭ ma sè ma pō ũo yāi.

Sulemanu ibεrenɔ

14 Akŭ Dikiri tò Edɔmu gbē Adada kŭ à de kine ũ ibεεε sè kŭ Sulemanuo. 15 Gɔɔo kŭ Dauda ten zī ká kŭ Edɔmunɔ yā, a zīkarino don'arède Yoabu gèε à Isarailano gēno vī, akŭ à Edɔmu bùsu gōgbēno dèdε gwe n̄ pínki. 16 Akŭ kŭ a gbēnon kŭ gwe ari mɔ suddo ari ò gèε ò Edɔmu bùsu gōgbē pino dèdεo n̄ pínki. 17 Kŭ Adada bàā sì, àten tá Misila kŭ a de iba kenɔ. Gɔɔo birea sō Adada bi kefennamε. 18 Ò bò Midiā ò gèε Parani, akŭ ò Paranide kenɔ sè ò gèε kŭnwo Misila kína Firi'auna kīnaa. Firi'auna kpé kpàa kŭ pòbleo kŭ zīteo. 19 Adada yā kà Firi'aunane manamana, akŭ à a nanno Tapenesi dakŭna kpàa nɔ ũ. 20 Akŭ Tapenesi dakŭna pì né ì gōgbē ũ, òdi pine Genuba, akŭ Tapenesi né pì gwà Firi'auna ɔnn kŭ Firi'auna nénno lεεε. 21 Gɔɔo kŭ Adada kŭ Misila, à mà kŭ Dauda gà akŭsō a zīkarino don'arède Yoabu gà dɔ. Akŭ à pì Firi'aunane: N̄ ma gba zé mà tá ma bùsun. 22 Akŭ Firi'auna a là à pì: Bó mé àten kīamma ma kīnaa, gbasa n̄ ye n̄ tá n bùsunn? À wèa à pì: Póke ten kīamaro, n̄ ma gba zé dé!

23 Akŭ Luda tò dɔ Eliada né Rezō kŭ à bàā sì a dikiri Zoba kína Adadezanε yā fùte Sulemanui. 24 Kŭ Dauda Adadeza gbēno dèdε, akŭ Rezō gbēno kākaraai ò kè gbānamɔnnerino gà ũ, akŭ à gō n̄ don'arède ũ. Ò gèε ò vùte Damasuku, akŭ à gwe sì. 25 Rezōmε Isarailano ibεε ũ ari Sulemanu wèndi lén, yākete kŭ Adada fùteo baasi. À kpata blè Siria bùsun, à gì Isarailano kái.

Yeroboamu bona Sulemanu kpɛ

²⁶ Nɛbati né Yeroboamu bi Sulemanu ìba kemɛ. Eflaimu burimɛ, kũ à bò Zɛrɛda, akũ à bò Sulemanu kpɛ. A da bi gyaanɔmɛ, a tón Zɛrua. ²⁷ Lákũ à kè nà à bò kína kpɛn dí. Sulemanu wɛɛ kũ òdi pi Milo tàta kũ bùsuuo, akũ à a de Dauda wɛtɛ bĩni bò à pèkɛɛ. ²⁸ Yeroboamu bi nɛgɔgbɛ laakaridemɛ. Kũ Sulemanu è kefenna pì kokari vĩ, akũ à a dìtɛ zĩ gbãna kũ Yusufu burinɔ tɛn kɛ pì gbɛ zɔkɔ ũ. ²⁹ Gɔɔ birean Yeroboamu bò Yurusalemu, akũ à dàkare kũ annabi Ahia, Silo gbɛo zén, à uta dufu dana. Ò kú sɛn gwe n pla. ³⁰ Akũ Ahia a uta dufu pìi gà à kè à pàrapara leu kuri awɛɛpla. ³¹ Akũ à pì Yeroboamunɛ à a paranaa pì sɛtɛ mèn kuri, zaakũ Dikiri Isarailanɔ Luda pì: Mani Sulemanu bo kpatammɛ mà Isaraila buri leu kuri kpámma. ³² Mani buri leu do tónɛ ma zòbleri Dauda kũ Yurusalemu kũ ma sè Isaraila buri sɛnda pínki wɛtɛnɔ téo yã. ³³ Mani kenɛ le, kũ à ma zukũna à gɛɛ àtɛn Sidɔdenɔ tãna Asatorɛ kũ Mɔabunɔ tãna Kemɔsio kũ Amɔninɔ tãna Mɔlekio gbagba yã. Adi tɛmairo, adi yã kũ à manamɛnɛ kero, adi ma ɔɔki gwaro, à ma dokayãnɔ kũna lán a de Dauda bàro. ³⁴ Bee kũ abireo mani kpata bo a ɔĩ sãnsãnlo, zaakũ ma gĩnake ma a kè kína ũ ari a wɛndi lémmɛ ma zòbleri Dauda kũ ma sè yã, kũ à ma yãditenanɔ kũna akũsɔ à ma ɔɔki gwà. ³⁵ A nɛn mani kpata sí a ɔĩ mà Isaraila buri leu kurinɔ kpámma. ³⁶ Isaraila buri leu don mani tó a né pìinɛ, de ma zòbleri Dauda buri gɔ kí blemɛnɛ Yurusalemu gɔɔ sɛnda pínki, wɛtɛ kũ ma sè ma tó gɔ kúaa pìi. ³⁷ Mɔkɔn sɔ, ma n se Isarailanɔ kína ũ, de ñgɔ kí ble pó kũ n pɔ yeiia pínki. ³⁸ Tó nten yã kũ ma dìtɛnɛ kɛ pínki, tó n tɛmai, nten yã kũ à manamɛnɛ kɛ, tó nten ma ɔɔki gwa akũsɔ n ma yãditenanɔ kũna lán ma zòbleri Dauda bà, manigɔ kú kũnwo, manigɔ n burinɔ ká Isaraila kpatan gɔɔ sɛnda pínki, lákũ ma Dauda burinɔ kàn nà. ³⁹ Mani Dauda burinɔ era kpɛ yã kũ ò kèɛ pì yã, ama adi kɛ gɔɔ sɛnda pínkinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé wɛtɛ à Yeroboamu de, akũ à fùtɛ à bàa sì à tà Misila kína Sisaki kĩnaa, à gɔ gwe ari Sulemanu gɛɛ à gào. ⁴¹ Sulemanu yã kparanɔ kũ ɔndɔyã kũ à kènɔ pínki kú Sulemanu yãnɔ takadan. ⁴² Sulemanu kè Isaraila buri sɛnda pínki kína ũ Yurusalemu wɛ buplamɛ. ⁴³ Kũ à gà, ò a vĩ a de Dauda wɛtɛn, akũ a né Reoboamu vùtɛ a gɛnɛ ũ.

12

Isarailanɔ bona Reoboamu kpɛ

¹ Reoboamu gɛɛ Sekɛmu, zaakũ gwen Isaraila buri sɛnda pínki gɛɛn de ò a ká kína ũ. ² Kũ Nɛbati né Yeroboamu a baaruu mà, akũ à bò Misila à sù, zaakũ gwen à kun zaa gɔɔ kũ à bàa sì Sulemanunɛ. ³ Akũ Isaraila kũ ò kɔ kàkara pìnɔ a sìsi, akũ ò gɛɛ ò yã ò lɛɛɛ kũ Reoboamuo ò pì: ⁴ N de zĩ gbãna dàwɛrɛ pãspãsi. Mɔkɔn sɔ, ñ zĩ gbãna pì kũ aso tikisi kũ à dìwɛrɛo lago, òni mì natennɛ. ⁵ Akũ à wɛmɛma à pì: À tá gĩa ari gɔɔ aakɔ, gbasa à era à su. Akũ ò tà.

⁶ Kína Reoboamu yã pìi gbà gbɛ zɔkɔ kũ ò de a de Sulemanu ìba ùnɔnɛ à pì: Yã kpaten a è à mana mà we gbɛ pìnɔaa? ⁷ Akũ ò wɛa ò pì: Tó n mìi nàtɛrɛnɛ gbãra, akũ n yã mana wɛmɛma, onigɔ de n zòblerinɔ ũ gɔɔ sɛnda pínki. ⁸ Akũ Reoboamu gì gbɛ zɔkɔ pìnɔ lédammai, à gɛɛ à yã pìi gbà a ìba kefenna kũ ò né blè lɛɛlɛnɔnɛ. ⁹ À n lá à pì: Gbɛ kũ ò pìmenɛ mà zĩ gbãna kũ ma de dànnɛ lagoñnɛ pìnɔ, yã kpaten a è à mana ò sínlaa? ¹⁰ Akũ kefenna pìnɔ wɛa ò pì: Gbɛ kũ ò pìnɛ n de aso tikisii dìnnɛ ñ lagoñnɛ pìnɔ, ñ oñnɛ n ɔnɛkparɛ gbìgiri de n de pila. ¹¹ N de aso tikisii dìnnɛ, mɔkɔn sɔ, ñni aso pì karañnɛ. N de wé tãmɛma kũ flàaomɛ, ama flà lèden ñni wé tãomɛma.

¹² A gɔɔ aakɔde zĩ Yeroboamu kũ Isarailanɔ ɛra ò sù ò Reoboamu lè ñ pínki, lákũ à ònne nà à pì, ò era ò su gɔɔ aakɔ gbera. ¹³ Akũ kína gì gbě zɔkɔnɔ lédammai à yā wēm̄ma pāsīpāsī. ¹⁴ À tè kefennanɔ lédammai à pì: Aso tìkisin ma de dìáre, makũ s̄s̄ mani aso pì karaáre. Flàan ma de wé tǎoáwa, makũ s̄s̄, flà lèden mani wé tǎoáwa. ¹⁵ Akũ kína gì Isarailanɔ yā mai, zaakũ yā pìi bò Dikiri kīnaame, de yā kũ à ò Nebati né Yeroboamune annabi Ahia, Silo gbě gāi le à ke yāi.

¹⁶ Kũ Isarailanɔ è kína gì ñ yā mai, ò pìne:

Ó bàka kú kũ Daudaoro,
ó lé kú Yese né yānlo.

Isarailanɔ, á baadi tá a bea!

Dauda buri, ñ n zīda be kũ!

Akũ Isarailanɔ tà ñ bea. ¹⁷ Isaraila kũ ò kú Yuda burinɔ wēte gūnnɔn Reoboamu ḡs̄ ñ kína ũ ado. ¹⁸ Kína Reoboamu a zòzī gbě zɔkɔ Adoniramu zī Isarailanɔ, akũ ò a pàpa kũ gbèe ò a dè. Akũ kína Reoboamu fùte kũ wānao à s̄i a s̄go gūn à bàà s̄i à tà Yurusalemu. ¹⁹ Len Isarailanɔ gì Dauda burinɔi le ari kũ a gbārao. ²⁰ Kũ Isarailanɔ mà ñ pínki kũ Yeroboamu sù, akũ ò a s̄isi kɔkakaranaa gūn, akũ ò a kà Isaraila burinɔ kína ũ. Isaraila buri ke dí ze kũ Dauda burinɔo doro, tó adi ke Yuda burinɔ baasiro.

²¹ Kũ Reoboamu kà Yurusalemu, à Yudanɔ kàkara ñ pínki kũ Biliaminu burinɔ. Zīkarii pìnɔ gbēnɔn dúbu bakēndome. Akũ òten gé zī ká kũ Isarailanɔ, de ò le ò Sulemanu né Reoboamu kpata síne ò kpáa dɔ. ²² Akũ Luda yā sù Luda gbě kũ òdi pì Semayaa à pì: ²³ Ñ o Yudanɔ kína Sulemanu né Reoboamune kũ Yudanɔ ñ pínki kũ Biliaminu burinɔ kũ gbě kparanɔ, ²⁴ makũ Dikiri ma pì, àsun gé zī ká kũ á Isaraila dakenɔoro. Á baadi tá a bea, zaakũ yā kũ à kèe pìi bò ma kīnaame. Akũ ò yā kũ Dikiri ònne mà ò tà.

²⁵ Yeroboamu Sekemu kũ à kú Eflaimu gu kpiden bīni bò, akũ à vùten. Zaa gwen à gèe à Penieli kèke à kàte. ²⁶ Akũ à laasun lè à pì: Oni Dauda buri era kpatamme fá! ²⁷ Tó Isarailanɔ ten gé sa o Dikiri onn Yurusalemu, oni era ò ze kũ ñ dikiri Yudanɔ kína Reoboamuome, oni ma de ò ze kāao. ²⁸ Kũ kína yā pìi gwà, akũ à wura zùsane pì mèn pla, akũ à pì gbēnɔne: Isarailanɔ, á gena Yurusalemu mò le. Á dikiri kũ ò á bôte Misilanɔn dí! ²⁹ Akũ à a do dìte Beteli, a do s̄s̄ ari Dā. ³⁰ Akũ yā pì ḡñne durunna ũ, òdi gé donyī ke a done Beteli, a do s̄s̄ ari Dā. ³¹ Yeroboamu kpé bò zùu pìnɔne tǎnagbagbakinɔa, akũ à gbě dìte sa'orinɔ ũ, bee kũ gbě kũ ò de Levi buri ũronɔ. ³² Akũ à mɔ s̄raakɔde gɔɔ gērode dìte dikpe ũ lán Yudanɔ pó bà se, akũ à sa ò tǎnagbagbaki kũ à kú Beteli p̄ia. À sa ò zùsane kũ à p̄i p̄inɔa, akũ à sa'orinɔ dìte gwe. ³³ Akũ à sa ò sa'oki kũ à kè Beteli p̄ia mɔ s̄raakɔde gɔɔ gērode zī. Gɔɔ p̄in à dìte a zīda p̄oyeinaaa dikpe ũ Isarailanɔne.

13

Luda gbě lékena Beteli sa'okine

¹ Luda gběke bò Yudanɔ b̄usun à sù Beteli lákũ Dikiri dāne nà gɔɔ kũ Yeroboamu zena sa'oki p̄i sare de a sa o. ² Akũ à lé kè sa'oki p̄ine à pì: Sa'oki, sa'oki, Dikiri p̄i oni né i Dauda bea, oni tó kpáne Yosia. Àkũ mé ani sa omma kũ tǎnagbagbaki sa'ori kũ òten zī ke lanɔ, ani bisāsiri wánɔ kpátamma. ³ Gwe ḡnɔ Luda gbě p̄i yā p̄i kena sèedaa ònne à pì: Sèeda kũ Dikiri òn dí. Sa'oki p̄i ni parak̄ore a túbu ni kótè.

⁴ Kū kína Yeroboamu lé kū Luda gbē pìi kè Beteli sa'oki pìine ma, akū à ɔ dā zaa sa'okia gwe à pì: À a kū! Akū ɔ kū à dāaa pìi gbàgbā, ani f̄ à kòko dorō. ⁵ Akū sa'oki pìi pàrakōre a túbu kòte lākū Dikiri dà Luda gbē pìine à ò nà. ⁶ Akū kína pìi Luda gbē pìine: Ñ kúte kemene Dikiri n Ludane. Ñ wé keamene de ma ɔ le à su a gbèn. Akū Luda gbē pìi kúte kè Dikirine, akū a ɔ sù a gbèn lán yā bà. ⁷ Akū kína pìi Luda gbē pìine: Ñ mós ò gé ma bea ò pò ble mà gba kenne. ⁸ Akū à pìi kína pìine: Bee tó n n aruzeke kpado kpàma, mani gé kúnworo. Mani pò ble ke mà í mi gu dínlo, ⁹ zaakū Dikiri pìmene màsun pò ble laro, màsun í mi laro, akūsō màsun era kū zé kū ma suooro. ¹⁰ Akū à zé pānde sè, adi zé kū à sùo Beteli sé dorō.

¹¹ Annabi zī ke kú Beteli gwe. Kū a nénɔ sù, ò yā kū Luda gbē pìi kè gwe zī birea bàba ní denē kū yā kū à ò kínaneɔ pínki. ¹² Akū ní de ní lá à pì: Zé kpaten à sèe? Akū a nénɔ zé kū Luda gbē kū à bò Yudanɔ būsun pìi sèe òne. ¹³ Akū à pìine: À gàari yīmene zaakine. Akū ò yīne ò a dì a kpe. ¹⁴ Kū à pète Luda gbē pìi, akū à a lè vutena gbiri lí gbáru. Akū à a là à pì: Luda gbē kū à bò Yudanɔ būsun n ū yá? À wèa à pì: Makūme! ¹⁵ Akū annabi zī pìi pìine: Ñ mós ò gé ma bea, n pò ble. ¹⁶ À wèa à pì: Mani f̄ mà era mà tá kúnworo. Mani f̄ mà pò ble ke mà í mi kúnwo gu dínlo, ¹⁷ zaakū Dikiri pìmene màsun pò ble ke mà í mi laro, akūsō màsun tá kū zé kū ma suooro. ¹⁸ Akū annabi zī pìi pìine: Annabiin ma ū lán n bà. Malaika ke mé à Dikiri yā òmene à pì mà pétenyī mà su kúnwo ma bea, de n pò ble n í mi. Ama éken annabii pìi ten to. ¹⁹ Akū Luda gbē pìi era káao, à pò blé a bea à í mi. ²⁰ Goro kū ò vutena pòblei, Dikiri yā sù annabi zī kū à sù káao pìi, ²¹ akū à wiki lè Luda gbē kū à bò Yudanɔ būsun pìi à pì: Dikiri n Luda pì, lākū n gi a yā mai nà, nídi yā kū à ònne maro, ²² n era n su n pò blè n í mi gu kū à ònne òsun pò blenlo òsun í minlo pìi, oni n vī kū n dizinoro. ²³ A pòblena kū a íminaaoo gbera, annabi kū à sù káao pìi gàarii yīne zaakia. ²⁴ Kū à dà zén, akū à kpākū kū músuu, akū músuu pì a dè. A gèe ḡ ditena zén, akū zaaki kū músuu ḡ zena a gèe pìi. ²⁵ Kū gbē kū òten gētenɔ a gèe è wutena zén gwe kū músu kū à zena a sareo, akū ò gèe ò a baaruu kpà wēte kū annabi zī pìi kún. ²⁶ Kū annabi kū à sù káao pì a baaruu mà, à pì: Luda gbē kū à ḡ Dikiri yā main gwe. Akū Dikiri a kpà músuu, à a è'e à dè lākū Dikiri òne nà. ²⁷ Akū à pì a nénɔne: À gàari yīmene zaakine. Akū ò yīne. ²⁸ À dà zén, akū à gèe à a gèe lè wutena, zaaki kū músuu zèi. Músuu pì dí gèe pìi sóro akūsō adi zaaki pìi é'ero. ²⁹ Akū annabii pìi Luda gbē pìi gèe sè à dì zaaki musu à sùo a be wēten, de à gèe ɔɔ dɔ à a vī. ³⁰ Akū à a vī a zīda miraween, à ɔɔ dɔ à pì: Waiyoo ma gbē! ³¹ Kū à a vī à làka, à pì a nénɔne: Tó ma ga, à ma vī mirawee kū ma Luda gbē pìi vīn à ó gè kpākūsū. ³² Zaakū yā kū Dikiri dāne à ò Beteli sa'oki musu kū tánakpe kū ò kú Samaria būsū wēte tánagbagbakianɔ ni ke yāpura.

³³ Bee kū abireo Yeroboamu dí kpe li a yāvānikenaanero, à era à Isaraila buri sīnda pínki dìte tánagbagbaki sa'orinɔ ū dɔ. Gbē kū ò ye ò ḡ tánagbagbaki sa'orinɔ ūn à ní ké a ū. ³⁴ Durunna kū à tò ò Yeroboamu burinɔ dúgu z̄ ò làka andunia gūnn gwe.

14

Annabi Ahia yā kū ani Yeroboamu le onaa

¹ Goro birea gyā Yeroboamu néḡgbē Abia kù. ² Akū Yeroboamu pì a nanɔne: Ñ fute n n zīda lite, de òsun n d̄ ma nɔ ūro, n gé Silo. Annabi Ahia kú gwe. Àkū mé à pìmene maniḡ de Isarailanɔ kína ū. ³ Ñ burodi sé mèn kuri kū kàranɔ kū zó tūruuo, n géone. Ani yā kū ani né pìi le onne. ⁴ Akū Yeroboamu nanɔ kè le, à

fùte à gèe Silo à gèe Ahia bea. Ahia wé dí gu e doro, zaakū à zī kū a wé gò dāadāa. ⁵ Dikiri gĩnake à ò Ahiane kū Yeroboamu nanɔ né ten gyā ke, akū àten su à yā gbekamma. Ñ onɛ lán dí bà lán dí bà, zaakū tó à sù, ani a zīda litenne gbē pānde ũme.

⁶ Kū Ahia a gèe kīnii mà, àten gē kpén, à pì: Ñ gē Yeroboamu nanɔ! Bóyāin n n zīda lītē lēe? Yā pāsīn Luda pì mà onne. ⁷ Ñ gé ñ o Yeroboamune, Dikiri Isarailanɔ Luda pì, akāame a n se n gbēnɔ té, a n ke a gbē Isarailanɔ don'arede ũ. ⁸ A kpataa bò Dauda burinɔ ɔī, akū a n kan, ama ñ de lán a zòbleri Dauda bāro, kū à a yāditenanɔ kūna, à téi kū nèsedoo à yā kū á yeii kè. ⁹ N yā vāni kè de gbē kū ò dōnne arenɔla, n ge n tānanɔ kè n zīdane, mò kū n kāsano, akū n kpe liare, n a pɔ fē. ¹⁰ Abire yāin áni ásarū zī n burinɔa, áni n gōgbēnɔ kakate Isarailanɔ gūn zòno kū zīdadenɔ ñ pínki, áni té na n bea, lākū òdi té na zùgbɔɔa nà ari à té kū à láka pínki. ¹¹ Gbēdanɔ ni n buri kū oni gaga wētēnɔ só, bāno ni n gbē kū oni gaga sēnɔ ble. Dikiri mé à ò le. ¹² Mòkɔn sɔ nɔgbē, ñ fute ñ tá be. Tó n gèse pēte wēte gūn gōnɔ, né pì ni ga. ¹³ Isarailanɔ ni a gè ɔɔ ò a vī. Yeroboamu burinɔ té ñ pínki, àpiin oni vī ado, zaakū àkūme ado Dikiri Isarailanɔ Luda yā mana lèa Yeroboamu ɔnn. ¹⁴ Dikiri ni kína pānde dite a gbē Isarailanɔne. Àkū mé ani Yeroboamu burinɔ dede. Gbāra dí! Bóɔɔ? Leme, tera dí! ¹⁵ Dikiri ni gò tɔ Isarailanɔa, oni gō lán leba kū àten yīgā í gūn bà. Ani Isarailanɔ bote būsū mana kū à kpà ñ dizinɔa dín à ñ fākɔa Yuflatī bara dire, kū ò Asatore lí pētepete ò Dikiri pɔ fēone yāi. ¹⁶ Ani Isarailanɔ kpáíma durunna kū Yeroboamu kè à Isarailanɔ dà a kenan yāi.

¹⁷ Akū Yeroboamu nanɔ fùte àten tá. Kū à kà Tiza, kū à gèse zè kpélelea gōnɔ, akū négōgbē pìi gā. ¹⁸ Ò a vī, akū Isarailanɔ ɔɔ dò ñ pínki lākū Dikiri ò a zòbleri annabi Ahia gāi nà. ¹⁹ Yeroboamu yā kparanɔn kú Isarailanɔ kínanɔ gīayākēna takadan, zī kū à kànɔ kū a kīkeyānɔ pínki. ²⁰ Yeroboamu kí blè wè baro awēplame. Kū à gā, akū a né Nadabu vùte a gēne ũ.

Yudanɔ kína Reoboamu

²¹ Sulemanu né Reoboamune Yudanɔ kína ũ. À kí blè a wè bupla awēdodemme, akū à kí blè Yurusalemu wè gēro awēpla, wēte kū Dikiri sè Isaraila buri sīnda pínki wētēnɔ té de a tó gō kúa. A da tón Naama, Amōni burime. ²² Yudanɔ yā kū Dikiri yeiro kè, ò a pɔ fēne de ñ dizinɔla ñ pínki ñ durunna kū ò kè yāi. ²³ Ò tānagbagbakinɔ bò ñ zīdane sīsī lei sīnda pínki musu kū lí zōkō sīnda pínki gbáruo, ò gbēnɔ kū línɔ pētepeten. ²⁴ Bee se tānagbagbaki karuanɔn kú Isarailanɔ būsūn gōgbēnɔ kū nɔgbēnɔ. Leme Isarailanɔ buri kū Dikiri pèrmañnenɔ dà vāninɔ sēte le pínki.

²⁵ Kína Reoboamu kīblena wè ɔɔrode gūnn Misila kína Sisaki sù à lēte Yurusalemu. ²⁶ À Dikiri ɔn aruzekenɔ kū kínabe pónɔ nākɔa à wura sēgbako kū Sulemanu pìnɔ sēte pínki. ²⁷ Akū kína Reoboamu sēgbako pìnɔ gēne pì kū mōgotēo à nà a be dogari don'aredenɔne ñ ɔī a be kpélelea. ²⁸ Tó kína ten gé Dikiri ɔnn, dogarii pìnɔ dīgō sēgbako pìnɔ kūna. Tó ò èra ò sù, òdi era ò káte ñ kpén.

²⁹ Reoboamu yā kparanɔ kū yā kū à kēnɔ pínki kú Yudanɔ kínanɔ gīayākēna takadan. ³⁰ Reoboamu kū Yeroboamuo dīgō zī ká kū kōo gɔɔ sīnda pínki. ³¹ Kū Reoboamu gā, ò a mira kpākūsū kū a dizinɔ Dauda wētēn. A da tón Naama, Amōni burime. Akū a né Abia vùte a gēne ũ.

15

Yudanɔ kína Abia

¹ Nɛbati né Yeroboamu kíblena wɛ̀ baro plansaride gũnn Abia gɛ̀ YudanƆ kína ũ ² à kí blè Yurusalemu wɛ̀ aakɔ̄mɛ. A da tɔ́n Maaka, Abusalomu burimɛ. ³ À durunna kũ a de kènƆ kè pínki, adi a zĩda kpá Dikiri a Ludaa lán a dizi Dauda b̄aro. ⁴ Ama Dauda yáin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pìi d̄ite a ḡɛnɛ ũ à tò Yurusalemu gb̄ana lè. ⁵ Zaakũ Dauda yā kũ Dikiri yeii kè, adi gí yā kũ Dikiri d̄itɛnɛ mairo ari a wɛ̀ndi lén, tó adi ke yā kũ à kè Iti buri Uriane baasiro.

⁶ Abia kũ Yeroboamuo digɔ̄ zĩ ká kũ kɔ̄o ari Abia wɛ̀ndi lén. ⁷ Abia yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú YudanƆ kínanƆ ḡiayākɛna takadan. ⁸ Kũ à gà, ò a v̄i Dauda wɛ̀tɛn, akũ a né Asa vùtɛ a ḡɛnɛ ũ.

YudanƆ kína Asa

⁹ IsarailanƆ kína Yeroboamu kíblena wɛ̀ barode gũnn Asa gɛ̀ YudanƆ kína ũ, ¹⁰ akũ à kí blè Yurusalemu wɛ̀ bupla awɛɛdo. A dai tɔ́n Maaka, Abusalomu burimɛ. ¹¹ Kína Asa yā kũ Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà. ¹² À pè t̄anagbagbaki karuanƆ a b̄usun, akũ à t̄ana kũ a dizinƆ kènƆ k̄tɛ pínki. ¹³ Bee se à a dai Maaka b̄o kpatan, kũ à Asatorɛ lí ginaa pètɛ yāi. Kína Asa lí p̄i z̄ò à té n̄aa Kidironu guvutɛn. ¹⁴ À a zĩda kpà Dikiria ari a wɛ̀ndi lén, ama adi t̄anagbagbaki kũ ò b̄onƆ gbororo. ¹⁵ À wura kũ andurufuuo kũ p̄o p̄ande kũ ak̄aa kũ a deo d̄itɛ Dikiri p̄o ũnƆ sètɛ à k̄tɛ Dikiri ɔnn.

¹⁶ Asa kũ IsarailanƆ kína Baasao digɔ̄ zĩ ká kũ kɔ̄o ari n̄ kíblena lén. ¹⁷ Baasa mé à ḡɛ à lètɛ YudanƆ b̄usuua, akũ àtɛn b̄ini bo à lika Ramai, de gb̄ɛke sún bo ke à ḡɛ YudanƆ kína Asa b̄usunlo yāi. ¹⁸ Akũ Asa andurufu kũ wura kũ à gɛ̀ Dikiri ɔn laasinƆ sètɛ kũ p̄o kũ ò kú a bɛ laasinƆ, à n̄ a ìbanƆnɛ n̄ ɔ̄i, akũ à n̄ zĩ Damasuku, Siria b̄usu kína Benadada, TabirimƆ né, Eziɔ̄ daikore k̄inaa à p̄i: ¹⁹ Ò lédok̄onƆ ke lákũ ma de kũ n̄ deo kè n̄ yā. A andurufu kũ wuraaon dí. N̄ lédok̄onƆ kũ n̄ v̄i kũ IsarailanƆ kína Baasao gboro, de à gomala kũ a z̄ikarinƆ. ²⁰ Akũ Benadada lédok̄onƆ kè kũ Asao à a z̄ikarinƆ gb̄arɛ ò ḡɛ ò lètɛ Isaraila wɛ̀tɛnƆ. Ò Iyon si kũ D̄ao kũ Abeli Betemakao kũ Genesareti guo kũ Nafatali burinƆ guo d̄o pínki. ²¹ Kũ Baasa a baaruu mà, akũ à b̄inibona Ramai tò à t̄a Tiza. ²² Akũ kína Asa kpàkpaa kè YudanƆnɛ n̄ pínki, adi gb̄ɛke t̄è boro à p̄i, ò Rama gb̄ènƆ kũ lí kũ Baasa ten b̄ini boonƆ sètɛ. Akũ à b̄ini b̄o à lika Geba kũ à kú Biliaminu burinƆ gui kũ Mizipao. ²³ Kína Asa yā kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ ḡiayākɛna takadan, a néḡogb̄ɛkeyānƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kũ wɛ̀tɛ b̄ini kũ à b̄onƆ. Kũ à zĩ kũ, gyā a kũ a gb̄alanƆa. ²⁴ Kũ à gà, ò a mira kpàkūsũ kũ a dizinƆ a dizi Dauda wɛ̀tɛn, akũ a né Yosafata vùtɛ a ḡɛnɛ ũ.

IsarailanƆ kína Nadabu

²⁵ YudanƆ kína Asa kíblena wɛ̀ plade gũnn Yeroboamu né Nadabu kè IsarailanƆ kína ũ à kí blè wɛ̀ plamɛ. ²⁶ À yā kũ Dikiri yeiro kè à zè kũ yā kũ a de kè à IsarailanƆ dà durunna gũnwo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpàkūsũi ḡoƆ kũ akũ kũ IsarailanƆ ten lika Filisitini wɛ̀tɛ Gibet̄ɔi, akũ à a dè gwe. ²⁸ À a dè YudanƆ kína Asa kíblena wɛ̀ aakɔ̄de gũmmɛ, akũ à vùtɛ a ḡɛnɛ ũ. ²⁹ Kũ à n̄ kíblenaaa, akũ à Yeroboamu burinƆ d̄èdɛ n̄ pínki, adi n̄ gb̄ɛke t̄oro, à n̄ kákate lán Dikiri ò a z̄òbleri Ahia, Silo gb̄ɛ ḡai n̄a. ³⁰ Yā p̄i kè le durunna kũ Yeroboamu kè yāi, kũ à IsarailanƆ dà a kenan à Dikiri IsarailanƆ Luda p̄o f̄ɛonɛ. ³¹ Nadabu yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú IsarailanƆ kínanƆ ḡiayākɛnanƆ takadan. ³² Kína Asa kũ IsarailanƆ kína Baasao z̄i kà kũ kɔ̄o ari n̄ kíblena lémmɛ.

IsarailanƆ kína Baasa

³³ Yudanŋ kína Asa kíblena wè aakõde gūnn Ahia né Baasa kè Isarailanŋ kína ũ. À kí blè Tiza wè baro awεεsiikõ. ³⁴ À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū Yeroboamu yākenao kū durunna kū à Isarailanŋ dà a kenanwo.

16

¹ Dikiri yā sù Anani né Yehua, akū à yā ò Baasanε à pì: ² Ma n bo bùsutitin, ma n ke ma gbε Isarailanŋ don'arεde ũ, akū n ze kū Yeroboamu yākenao n ma gbε Isarailanŋ dà durunnakenan, akū n durunna pìnŋ ma pŋ fè. ³ Mōkōn kū n burinŋ, mani á dúgu zōme sà. Mani ke n onne lākū ma kè Nebati né Yeroboamu onne nà. ⁴ Gbēdanŋ ni n gbε kū oni gaga wēte gūnnŋ só, bānŋ ni n gbε kū oni gaga sēnnŋ ble. ⁵ Baasa yā kparanŋ, yā kū à kēnŋ kū a négōgbēkyānŋn kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan. ⁶ Kū Baasa gà, ò a v̄ Tiza, akū a né Ela vùte a gēne ũ.

⁷ Dikiri yā pì ò Baasanε kū a burinŋ annabi Yehu, Anani né gāi, yā vāni kū à kè à Dikiri pŋ fēone lākū Yeroboamu burinŋ kè nà yāi kū Yeroboamu buri kū à n kakatenŋ yāo dŋ.

Isarailanŋ kína Ela

⁸ Yudanŋ kína Asa kíblena wè baraasōro awεεdode gūnn Baasa né Ela kè Isarailanŋ kína ũ à vùte Tiza wè pla. ⁹ A ibanŋ do Zimirime a sōgonŋ kpadō gbε zōkõ ũ, akū à lé kpākūsūi kūnwo. Gōrŋ kū í Ela kū a begwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ akū Zimiri gē à a dè Asa kíblena wè baraasōro awεεplade gūn, akū à vùte a gēne ũ. ¹¹ Kū à kí blè gōnŋ, akū à Baasa burinŋ dède n pínki, adi gōgbē ke tó a danenŋ ke a gbēnnanŋ téro. ¹² À Baasa buri pìnŋ kàkate n pínki, lākū Dikiri ò annabi Yehu gāi nà. ¹³ Baasa kū a né Elao Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fēne durunna kū ò kè tāna pāpānŋ yā musu, akū dŋ ò Isarailanŋ dà a kenan yāi. ¹⁴ Ela yā kparanŋ kū yā kū à kēnŋ pínki kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākena takadan.

Isarailanŋ kína Zimiri

¹⁵ Yudanŋ kína Asa kíblena wè baraasōro awεεplade gūnn Zimiri kí blè Tiza gōrŋ suppla. Gōrŋ birea Isaraila zīkarinŋ bùra kú Filisitini wēte Gibetõ sare. ¹⁶ Kū zīkarii pìnŋ mà Zimiri lé kpākūsū kū gbēnŋ kínai à a dè, akū ò n don'arεde Ōmiri kà Isarailanŋ kína ũ n bŋran gwe gōnŋ. ¹⁷ Akū Ōmiri kū Isaraila zīkarinŋ fùte Gibetõ ò gē ò lika Tizai. ¹⁸ Kū Zimiri è ò a wēte siawa, akū à dīdi à gē a be kpédidikōana musu gūn à té nàa, akū à té kū à gà ¹⁹ durunna kū à kè yāi. À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū Yeroboamu yākenao. À durunna kè, akū dŋ à Isarailanŋ dà a kenan. ²⁰ Zimiri yā kparanŋ kū lé kū à kpākūsū kūnwo Elaiio kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākena takadan.

Isarailanŋ kína Ōmiri

²¹ Isarailanŋ kpàate leu pla. N kpadonŋ ye ò Ginati né Tibini ká kína ũ, n kpadonŋ sŋ, Ōmiri. ²² Kū gbε kū ò zè kū Ōmirionŋ gbāna de gbε kū ò zè kū Ginati né Tibinionla, akū ò Tibini dè, Ōmiri kí blè. ²³ Yudanŋ kína Asa kíblena wè baraakuri awεεdode gūnn Ōmiri kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè wè kuri awεεpla. À kè Tiza wè suddo, ²⁴ akū à Samaria sīsī lù Sema kū andurufuuo kiloo baaakõ akuri, akū à wēte kàtea à tó kpāne Samaria kū Sema mé à sīsī pì vī yā yāi. ²⁵ Ōmiri yā kū Dikiri yeiro kè à durunna kè de gbε kū ò dōne arenŋ póla n pínki. ²⁶ À zè kū Nebati né Yeroboamu yākenao pínki. À Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fēne kū durunna kū à kè tāna pāpānŋ yā musuo à Isarailanŋ dà a kenan dŋ.

27 Omiri yā kparano kū yā kū à kèno kū a nэгōgbēkeyānon kú Isarailano kınano gıayākena takadan. 28 Kū à gà, ò a vı Samaria, akū a né Ahabu vùte a gēne ũ.

Isarailano kına Ahabu

29 Yudanō kına Asa kібlena wè bupla plansaride gūnn Omiri né Ahabu kè Isarailano kına ũ à kі blè Samaria wè baro awεεplame. 30 À yā kū Dikiri yeiro kè de gbē kū ò dōne areno póla n pinki. 31 A zena kū Nebati né Yeroboamu durunnakenaao dí kene yāke ũro, akū à Sidōdeno kına Etabaali nénogbē Yezebeli sè no ũ, akū à nà Baali tånagbagbanaaa, àdigō kútene. 32 À kpé bō Baaline Samaria, akū à a gbagbaki pète kpé pìi gūn. 33 À Asera lí pèten do à era à Dikiri Isarailano Luda pō fène de Isarailano kına kū ò dōne areno póla n pinki.

34 Ahabu goroan Beteli gbē Iyeli Yeriko kèke à kàte. Kū à a bīni ē pète, akū a daudu Abiramu gà. Kū à a zé gbàno pète, akū a né kpede Segubu gà lākū Dikiri ò Nuni né Yosua gāi nà.

17

Kāakāannano annabi Iiasu gwanaa

1 Tisibe gbē Iiasu bō a bea Giliada busun à gèe à Ahabu lè à pì: Kū Dikiri Isarailano Luda kū maten doi kunnaao, zaa wènlà plí ni kpáro, legū ni maro, séde goro kū ma ò baasiro.

2 Akū Dikiri yā sù Iiasua à pì: 3 N fute n gé ifāboki kpa, n ute Keriti swaween Yoda bara dire kpa. 4 Inigō swa pì í mi. Ma dīte kāakāannano ne ògō n gwa gwe. 5 Akū à gèe à kè lākū Dikiri òare nà, à vùte Keriti swaween Yoda bara dire kpa. 6 Kāakāannano dīgō sunē kū burodiiio kū nòbōo konko kū okosio, akū àdigō swa pì í mi.

Zarefa gyaano Iiasu gwanaa

7 Goro pla gbera swa pì í bàba kū legū dí ma būsuu pìnlo yāi. 8 Akū Dikiri yā sù à pì: 9 N fute n gé Zarefa Sidō busun, ngō kú gwe. Ma gyaano ke dīte àgō n gwa gwe. 10 Akū à fute àten gé Zarefa. Kū à kà wète pìi sare, à gyaano ke lè, àten yāka we gwe. Akū Iiasu lé zù gyaano pìi à pì: N gé n sumene kū ío, bee fíti, mà mi. 11 Kū àten gé tó, Iiasu era à lé zù à pì: N sumene kū burodi kusuo do. 12 Akū nōgbē pìi pìne: Kū Dikiri n Luda kunnaao, bee burodi má vīro, séde wísiti okū do kū à gō gbaka gūn kū nísio fíti tūruu gūn baasiro. A yākan maten we la, de mà tá be mà póble keo, ò ble kū ma néo ògō ga dā. 13 Akū Iiasu pìne: Nsun tó vīna n kūro. N gé n ke lākū n ò nà, ama n burodi keo fíti n suomenē gīa, gbasà n n pó ke kū n néo. 14 Zaakū Dikiri Isarailano Luda pì, wísiti ni láka gbaka pìi gūnlo, akūsō nísì ni láka tūruu pìi gūnlo ari goro kū ani tó legū ma būsuu pìn. 15 Gyaano pìi gèe à kè lākū Iiasu òare nà, akū póble mòmma ari goro ũgbangba, àpìi kū a bedeno kū Iiasuo. 16 Wísiti dí láka gbaka pìnlo, akūsō nísì dí láka tūruu pìnlo, lākū Dikiri ò Iiasu gāi nà.

17 Abire gbera nōgbē bede pì né ten gyā ke. Kū gyā gbāna kpà manamana, akū a wèndii bō. 18 Akū nōgbē pìi pì Iiasune: Luda gbē, bó mé à ó ká kū n su ma kīnaaa? N su ma durunna do Ludagu de à ma né de yāin yá? 19 Akū Iiasu pìne: N n né pì kpáma. Akū à né pìi sì nōgbē pìi oī à didi kāao kpé musu gu kū à kipan. À a wùte a gádoa gwe, 20 akū à so do Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, mōkōn mé n tò gyaano kū ma kipa a bea né gà n pōsira kpàì yá? 21 Akū à wùte à a zīda pōro nэгōgbē pìla gèn aakō à so do Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, n tò a wèndi era à su a mēe gūn. 22 Dikiri Iiasu so do mà, akū wèndii era à sù né pìia à fùte.

23 Kū Iliasu négōgbē pìi sè à k̀pa k̄āao, à gè k̄āao kpén, akū à a kpà a daa à pì: N̄ gwa, n né pìi wèndii sù! 24 Akū nōgbē pìi pì Iliasunε: Má d̄sà k̄u Luda gbēme n ū. Dikiri yā k̄u à b̀ò n lén bi yāpuramε.

18

Iliasu k̄u Obadiao

1 À ḡr̄o pla kè, akū Dikiri yā sù Iliasua legūmanasari wè aakōde gūn à pì: N̄ gé n̄ n z̄ida m̄o Ahabunε, mani tó legū ma a b̀usun. 2 Akū Iliasu f̄ute àten gé a z̄ida m̄o Ahabunε.

Kū n̄aa kè gb̄ana Samaria, 3 akū Ahabu a begwari Obadia sisi. Obadia pì s̄s̄ à Dikiri v̄ina v̄i manamana. 4 Ḡr̄o k̄u Yezabeli ten Dikiri annabin̄o d̄ede yā, akū Obadia n̄ gbē ken̄o s̄ete gb̄en̄on bas̄oro à n̄ úte gb̄ew̄en̄o gūn gb̄en̄on bupla akurikuri, akū à n̄ gwá k̄u p̄obleo k̄u ío. 5 Akū Ahabu pì Obadianε: Ò dodo gun̄o ò gé ís̄ebokin̄o k̄u swaw̄en̄on p̄ínki. Òdiḡo d̄oro ke óni s̄è le ò kpá ó s̄n̄o k̄u ó baragb̄as̄n̄o. 6 Akū ò gu kp̄aate, n̄ baadi a zé s̄è. 7 Kū Obadia tena, akū ò kp̄akū k̄u Iliasuo. À a d̄s̄, akū à w̄ute a n̄esele kutena à pì: Ma dikiri Iliasu, m̄ok̄mm̄en gwe yá? 8 Iliasu w̄ea à pì: Makūme! N̄ gé o n̄ dikiriine má kú la. 9 Akū Obadia pì: B̄s̄ taarin ma kè, k̄u n̄ten makū n̄ z̄bleri na Ahabunε a ɔ̄ à ma d̄ee? 10 Ma sì k̄u Dikiri n̄ Ludao buri ke b̀usu ke kun k̄u ma dikiri ḡi gb̄en̄o z̄ímma ò n̄ w̄eten̄ȳiro. Tó ò pì n̄ kú gwero, àdi tó ò la dame. 11 Akū n̄ten om̄ene d̄o mà gé mà o ma dikiri Ahabunε k̄u n̄ kú la yá? 12 Tó ma da z̄én, maniḡo d̄s̄ gu k̄u Dikiri Nini ni n̄ sé à tá k̄unworo. Tó ma ge ma ò Ahabunε, tó à sù adi n̄ ero, ani ma demε. Makū n̄ z̄bleri s̄s̄ má Dikiri v̄ina v̄i zaa ma kefennakeḡr̄o. 13 Ma dikiri Iliasu, k̄u Yezabeli ten Dikiri annabin̄o d̄ede, n̄di yā k̄u ma kè maroo? Makū mé ma n̄ gb̄eken̄o s̄ete gb̄en̄on bas̄oro, ma n̄ úte gb̄ew̄en̄o gūn gb̄en̄on bupla akurikuri, ma n̄ gwá k̄u p̄obleo k̄u ío. 14 Akū n̄ p̄im̄ene d̄o mà gé mà o ma dikiri Ahabunε n̄ kú la yá? Ani ma demε. 15 Akū Iliasu pì: Ma sì k̄u Dikiri Z̄ikaride k̄u maten doiiio, mani ma z̄ida m̄one gb̄ara sà.

Iliasu k̄u Baali t̄anagbagbarin̄o Kaameli kpi musu

16 Akū Obadia ḡee à dà Ahabule à yā p̄ii òne, akū Ahabu ḡee da Iliasule. 17 Kū Ahabu Iliasu è, à p̄ine: Isarailan̄o b̀usud̄eri, m̄ok̄mm̄en gwe yá? 18 Akū Iliasu pì: Adi ke makū mé ma Isarailan̄o b̀usu d̄ero, m̄ok̄n̄ k̄u n̄ de beden̄o ák̄n̄o mé a d̄e, zaakū a p̄a kpà Dikiri ȳad̄itenan̄o a te Baalii. 19 N̄ Isarailan̄o sisi n̄ p̄ínki, ò dakare Kaameli kpi musu l̄eele k̄u Baali t̄anagbagbari gb̄en̄on w̄aa pla k̄u bupla akurio k̄u Asera t̄anade gb̄en̄on w̄aa pla k̄u òdi p̄o ble k̄u Yezabelion̄o.

20 Ahabu Isarailan̄o sisi n̄ p̄ínki, akū à t̄anade p̄in̄o k̄akara Kaameli kpi musu. 21 Akū Iliasu n̄a gb̄en̄o à n̄ lá à pì: Á laasun niḡo kpaatena ari b̄orem̄e? Tó Dikiri bi Ludamε, à téi. Tó Baalimε s̄s̄, à téi. Odi ȳake wearo, 22 akū Iliasu p̄ínne: Dikiri annabin̄o té makū mé ma ḡs̄ mado. Baali t̄anagbagbarin̄o s̄s̄, gb̄en̄on w̄aa pla k̄u bupla akuriomε. 23 À z̄usan̄o kp̄awá m̄en pla, t̄anade p̄in̄o à m̄en do sé ò z̄z̄k̄ore ò ká ȳakala, òsun té naaro. Makū se mani a do keke mà ká ȳakala, mani té naa sero. 24 M̄ók̄n̄o s̄s̄ ò Baali sisi, makū s̄s̄ mani Dikiri sisi. N̄ gbē k̄u à mà, akū à sù k̄u téo, àkūme Luda ū. Akū gbē s̄inda p̄ínki pì: Yā maname! 25 Akū Iliasu pì t̄anade p̄in̄one: À z̄usa m̄en do sé à keke káaku, zaakū ák̄n̄o mé á dasi. À á t̄ana sisi, ama àsun té naaro. 26 Akū ò z̄usa k̄u ò kp̄amma sì ò k̄eke, akū òten Baali sisi zaa k̄onko ari if̄ant̄e ḡee káo m̄idangura. Òten ū w̄a, òten lika sa'oki k̄u ò b̀oi, òten pi: Baali, n̄ yā mawá! Bee k̄u abireo odi ȳake maro, adi yā mar̄maro. 27 Kū if̄ant̄e k̄a m̄idangura, akū Iliasu teni n̄ lalandi ke à pì: À wiki lé gb̄ana à kara, àkūme dikiri ūroo? Ke a laasun tà kpadomε. Ke à ḡee b̄in̄ikpe

keme. Ke à gèe wèteame. Ke àten i omè, akū ádi a vuroo? ²⁸ Akū òten wiki lé kū kòto gbānao, òteni n̄ zīda líli kū fēnedao kū sário lákū òdi ke nà, ari aru ten pla n̄ mèea. ²⁹ Kū ifāntē gò mīia, akū òten yā ya ari sa okosi ogoro gèe à kào. Bee kū abireo adi yāke wemmaro, adi yā marumaro, adi sã kpányĩro.

³⁰ Akū Iliasu pì parine: À namai la! Kū ò nài n̄ pínki, akū à Dikiri gbagbaki kū à gbòroo kèke àten bo. ³¹ À gbèe sèse mèn kuri awεεpla Yakubu burino dasi lén. Yakubun Dikiri yā òne yā à pì ògō pine sà Isaraila. ³² Kū à Dikiri gbagbaki pìi bò, akū à wèee yò à líkai. Wèee pìi kà à í sí lita gēro. ³³ À yàkaa kà sa'oki pìla, à zūu pìi zōzōkōre à kà yàkaa pìia à pì: À í tó lo siikō, à ká sa'opō pìia kū yàkaa pìio. ³⁴ Kū ò tò, akū à pì: À era à tó do. Kū ò tò, akū à pì: À era à tó à ke gèn aakō. Akū ò tò ari gèn aakō. ³⁵ Í pìi bàa lè à líka sa'oki pìii ari wèee pìi pà. ³⁶ Sa okosi ogoro akū annabi Iliasu nài à pì: Dikiri, Ibrahī kū Isaakuo kū Isarailao Luda, n̄ tó ò dō gbāra kū mōkōmme Isarailano Luda ū akūsō n zòbleriime ma ū, maten yā dí ke kū mōkōn mé n ma dan yāi. ³⁷ N̄ yā mama Dikiri! N̄ yā mama, de gbē dínō le ò dō kū Dikiri, mōkōmme n̄ Luda ū akūsō nteni n̄ nèse litehne de ò era ò summa. ³⁸ Akū Dikiri té sù sa'oboo pìia kū yàkoo kū gbèno kū būsuo, ò té kù, akū í kù à kù wèee pìn bàba. ³⁹ Kū gbèno è, akū ò wùte n̄ nèsele kutena ò pì: Dikirime Luda ū! Dikirime Luda ū! ⁴⁰ Akū Iliasu dàhne à pì: À Baali tãnagbagbarii pìno kùkù, n̄ gbēke sùn pitiáwaro. Kū ò n̄ kùkù, akū Iliasu gèe kúnwo Kisō guvuten à n̄ dede gwe.

⁴¹ Iliasu pì Ahabune: N̄ gé pò ble n̄ í mi, zaakū ma legū kīnii mà do. ⁴² Akū Ahabu gèe pò ble à í mi. Akū Iliasu dīdi à gèe Kaameli mīsōntea à vùte à mii kà tún. ⁴³ À pì a zīkeriine: N̄ gé gu gwa ísira kpa. Akū à gèe à gwà. Kū à sù à pì: Póke kù gwero. Akū Iliasu pìne à era à gé gwa do, akū à gèe le ari gèn supplā. ⁴⁴ A gèn suppladeo zīkerii pìi pì: Ma legū è lokona serere lán òla bà, àten fute ísira musu. Akū Iliasu pìne: N̄ gé n̄ o Ahabune à sōgo do sōnoa à gèn à kipa kpia ari legū gō gé a dādā. ⁴⁵ Legū ten sísi busebuse, zāga'īa fute, akū legū mà manamana. Ahabu kù sōgon, àten tá Yezērii. ⁴⁶ Dikiri gbāna sù Iliasua, akū à a uta zōkō kākara à kù, à bàa lè à Ahabu kè ari à gèe káo Yezērii.

19

Dikiri yá'ona kū Iliasuo Orebu

¹ Akū Ahabu yā kū Iliasu kèe bàba Yezēbeline pínki, lákū à tãnade pìno dède nà kū fēnedao n̄ pínki. ² Akū Yezēbeli légbāzā kè Iliasune à pì: Ari zia mandara'i, tó mádi kenne lákū n̄ kè tãnadenone n̄aro, tãnanao yā kemene pásipāsī! ³ Akū vīna Iliasu kù, akū à fute à bàa s̄i à a zīda miboki wète. Kū à kà Besēba, Yudano būsun, gwen à a zīkerii tòn, ⁴ akū à tãa ò gbārannan goro do. À gèe à vùte sē lí gbáru, akū à adua kè à le à ga à pì: Dikiri, yā dīkīna mōma le. N̄ ma wèndi sé gōno, zaakū má de ma dizinlaro. ⁵ Akū à wùte àten i o sē lí pì gbáru.

Kānto malaikaa sù à o kèa à pì: N̄ fute n̄ pò ble. ⁶ Kū Iliasu gu gwà, akū à kàra asāna è kū í tūruuo katena a mīii. Akū à pò blè à í m̄i à èra à wùte. ⁷ Dikiri Malaikaa èra à sù a gèn pladeo, à o kèa à pì: N̄ fute n̄ pò ble, zaakū tá gbānan nten su o. ⁸ Akū à fute à pò blè à í m̄i. Póble pìi tò à gbāna lè, akū à tãa ò goro bupla fānantē kū gwāanio ari à gèe à kà Luda kpi kù òdi pì Orebu. ⁹ Akū à gèe gbèwēen à i gwe, akū Dikiri yā sūa à pì: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁰ À wèa à pì: Dikiri Luda Zīkaride, ma laakarīi fute manamana, zaakū Isarailano pã kpà n̄ bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n̄ gbagbakino gbòro ò n̄ annabino dède kù

fɛnɛdao. Makū mé ma gɔ̄ mado, akū òteni ma wɛ se. ¹¹ Akū Dikiri pì: Ñ bo ñ gé zɛ ma arɛ kpi musu, mani gɛtɛ n arɛ.

Zàga'ia gbāna fùtɛ, àtɛn kpi pìno para àtɛn gbèno wíwi Dikiri arɛ, ama Dikiri kú ïa pìi gūnlo. ïa pìi gbera zītɛ yīgāyīgā, ama Dikiri kú zītɛ yīgāyīgānaa pìi gūnlo. ¹² Zītɛ yīgānaa pìi gbera akū té bò, ama Dikiri kú té pìi gūnlo. Té pìi gbera akū kòto busɛɛ bò tɛɛɛ. ¹³ Kū Iliasu kòtoo pìi mà, à a uta zòkɔ̄ kù a wéa. Akū à bò à gèɛ à zè gbèwɛɛɛ pì léa, à mà ò pìarɛ: Iliasu, bón nɛn kɛ laa? ¹⁴ À wèa à pì: Dikiri Luda Zìkaride, ma laakarìi fùtɛ manamana, zaakū Isarailano pã kpà n bàka kunna kúnwo yáì, akū ò n gbagbakino gbòro ò n annabino dèdɛ kú fɛnɛdao. Makū mé ma gɔ̄ mado, akū òteni ma wɛ se. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: Ñ era ñ tá Damasuku gbárannan. Tó n ka gwe, ñ Azaili ká Siria kína ũ, ¹⁶ ñ Nimisi daikore Yehu ká Isarailano kína ũ, ñ Abeli Mɛɔla gbɛ Safata né Elisa kɛ n gɛnɛ ũ annabi ũ. ¹⁷ Gbɛ kú bò Azaili fɛnɛda léi, Yehu mé ani a dɛ. Tó à bò Yehu fɛnɛda léi sɔ̄, Elisa mé ani a dɛ. ¹⁸ Bee kú abireo má Isarailano kúna gbɛnon dúbu suppla, kú ñ gbɛke dí kúte Baalɛ à lé pèaro.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akū Iliasu fùtɛ à bò gwe à gèɛ à Safata né Elisa lè, àtɛn bú wí kú zùnɔ swa kuri awɛɛpla. Àkū mé à té zù swa kpɛdei. Akū Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala. ²⁰ Akū Elisa a zùnɔ tò gwe à bàa lè à bò à té Iliasu kpɛ, akū à pìne: Ñ tó mà gé lé za ma de kú ma daooa gĩa, gbasa mà su mà ténýĩ sà. Akū Iliasu pìne: Ñ gé ñ era ñ su. Ñ dɔ̄ yá kú ma kènne. ²¹ Akū Elisa èra à gèɛ à a zùnɔ kùtu kpà à té kà kú a zù swa gbāngoo, akū à zùu pìno nòbɔ̄ fùfuu kè à kpà gbɛnɔa ò sò. Akū à bò à té Iliasui, à gò a plade ũ.

20

Benadada kú a zìkarino likana Samariai

¹ Siria kína Benadada a zìkarino kākara ñ pínki. Kína gbɛnon baraakuri awɛɛplanon kú káao kú ñ sɔ̄no kú ñ sɔ̄gono. Akū ò gèɛ ò lika Samariai ò lèta. ² Akū à gbɛno zì Ahabua wɛtɛ gūn à pì: Makū Benadada ma pì, ³ n andurufu kú n wuraaò gò ma pò ũ. N nɔ manano kú n né manano gò ma pò ũ dɔ. ⁴ Akū Isarailano kína pì: Ma dikiri kína, makū kú pò kú má vīno gò n pò ũ pínki lákū n ò nà. ⁵ Akū Benadada èra à gbɛno zì a dɔ à pì: Makū Benadada ma gbɛno zì ma n andurufu kú n wuraaò kú n nɔno kú n néno làmma. ⁶ Zia mandara'ì mani ma gbɛno zìmma ò n bɛ kpukɛ kú n gbɛno bɛno, oni á pò bɛɛɛdeno sɛtɛ ò suomɛne pínki. ⁷ Akū Isarailano kína a bùsu gbɛ zòkɔ̄no sìsi ñ pínki à pìine: A è lákū àtɛni ó lé wɛtɛ nà yá? Kú à gbɛno zìma, à ma nɔno kú ma néno kú ma andurufuu kú ma wuraaò làma, mádi gíonero. ⁸ Akū gbɛ zòkɔ̄no pìno kú gbɛ kparano pìne: Ñsun a yá maro, ñsun wenero. ⁹ Akū à pì Benadada zìrinɔne: À gé à o ma dikiri kínane, pò kú à là makū a zòbleriia káakun mani kɛ. Pò kú à làma kpɛkpɛ dín mani kero. Akū zìrii pìno èra Benadadane kú légbāzā pìio. ¹⁰ Akū à èra à gbɛno zì Ahabua dɔ à pì: Tó Samaria bùsutiti gò à kà kú ma gbɛno le à dādā okū dodo, tānanao yá kemɛne pásīpāsī! ¹¹ Akū Isarailano kína pì: À gé à onɛ, gbɛ kú àtɛn zìka'uta da sún ïa dā lákū gbɛ kú à uta pìi bò à kàtɛ bàro. ¹² Kú Benadada yá pìi mà gɔ̄no kú àtɛn í mi kú a kína dakeno ñ bizakutano gūn, akū à pì a gbɛnɔne ò soru kɛ. Akū ò gèɛ soru kɛ.

Ahabu zìblena Benadadaa

¹³ Annabi ke sù à Isarailano kína Ahabu lè à pìne: Dikiri pì, n zìkari dasino è gwe yá? Áni ñ nannɛ n ɔ̄ gbāra, ïnigɔ̄ dɔ̄ kú akāame Dikiri ũ. ¹⁴ Akū Ahabu a

là à pì: Dí mé ani abire kee? À wèa à pì: Dikiri pì, n bùsu gu gbě zōkōnō kefenna zīkarinō mé oni ke. Akū Ahabu a là dō: Dí mé ani na zīia káakuu? À wèa à pì: Mōkōmmē! ¹⁵ Akū Ahabu gu gbě zōkōnō kefenna zīkarii pìnō kākara gbēnōn wàa do kū baraakuri awēεplao. Akū à a zīkarinō kākara n pínki, ò kè gbēnōn dúbu suppla. ¹⁶ Ò fùte wēten ifāntē kà mīdangura, gōrō kū í ten Benadada kū a kína dake pìnō de n bizakutanō gūn. ¹⁷ Akū gu gbě zōkōnō kefenna zīkarii pìnō bòte káaku. Akū Benadada zīrinō gēε ò òne, gbēnō ten bo Samaria. ¹⁸ Akū Benadada pì: Tó aafian òten sun yoo ke kū zīio, à n kūkū bēne. ¹⁹ Kū gu gbě zōkōnō kefenna pìnō bò wēten, zīkarinōn té n kpé, ²⁰ akū n baadi a ibereε dè. Kū Sirianō lèkōa, akū Isarailanō pèrīma, akū Siria kína Benadada kū a sōde kenō bàa sì ò n kē sō musu. ²¹ Akū Isarailanō kína bò à gēε à sōdenō kū sōgodenō dède à Sirianō ásarū kè manamana. ²² Annabi pì era à sù à Isarailanō kína lè à pì: N n zīkarinō kara ñgō kú soru gūn, zaakū tó Sētāgōrō kà, Siria kína ni era à su létemma dō.

²³ Akū Siria kína ìbanō pìne: Isaraila tānanō bi sīsī tānanōmē. Abire yāin n gbāna deóla. Tó óten zī ká kúnwo gusaran, ó gbāna nigō deńla. ²⁴ N n kína dakenō lilin ke, n don'arede pāndenō ditedite n gbèn. ²⁵ Séde n zīkarinō kū n sōnō kū n sōgonō gō dasi lán káakupō kū n kurainō bà, ó zī ká kúnwo gusaran, ó gbāna ni deńla. Kína n yā mà, akū à kè le.

²⁶ Kū Sētāgōrō kà, Benadada Sirianō kākara, akū à gēε zī ká kū Isarailanō zaa Afeki. ²⁷ Ò Isarailanō kākara ò kusuna kēńne, akū ò gēεńyī. Sirianō dàgula gu sīnda pínki, akū Isarailanō bùraa kàte lán blè kpàsa fítinna leu planō bà, ò are dōkōa. ²⁸ Akū Luda gbě pì sù à pì Isarailanō kīnanē: Dikiri pì, zaakū Sirianō ten da sīsīnō dikirin a ũ, guvute dikirin a ũro, áni a zīkari dasi dīkīnanō nanne n oī, ñigō dō kū akāamē Dikiri ũ. ²⁹ N búrānō are dōdōkōana le ari gōrō suppla, a gōrō supplade pìn ò nà zīia. Akū Isarailanō Siria gēsedenō dède gbēnōn dúbu basōro zī pīia. ³⁰ Kū gbě kparanō lèkōa ò si Afeki wēten, akū a bīni lète à sīmma. Gbě pìnō kà gbēnōn dúbu baraasōro awēεsuppla. Benadada sō à bàa sì à sì wēte pìn se, à gēε à ùte kpéne gūn. ³¹ Akū a ìbanō pìne: O mà Isarailanō kīnanōn gbēke vī. Ò uta kasanō dō ó pi, ò bà dō ó wakale, ò bo ò gé ò a le. Òdigō dōro ke ani n tó kū wēndiio. ³² Akū ò uta kasanō dō n pi, ò bà dō n wakale, ò gēε ò Isarailanō kína lè ò pì: N zòbleri Benadada pì n a tó kū wēndiio. Akū Isarailanō kína pì: Ase à kpé kun yá? Ma gbēme. ³³ Yā pì kè gbě pìnōne àlesi mana ũ, akū ò yā pì dà ò kù ò pì: Ee, Benadada bi n gbēme. Akū kína pì: À gé à a sé à su kāao. Kū Benadada sù, akū Ahabu pìne à gē kāao a sōgon. ³⁴ Akū Benadada pìne: Wēte kū ma de sì n deanō manī era mà kpámma, ñigō laga yía Damasuku lākū ma de kè nà Samaria. Akū Ahabu pì: Ò lédokōnō ke abire musu, má n gbare. Akū à lédokōnō kè kāao à a gbàre.

Annabi yādana kína Ahabula

³⁵ Dikiri pì annabi gā gbēkenē à o a gbēdakenē à a lé. Kū annabii pì òne, akū à gī. ³⁶ Akū à pìne: Zaakū n̄di Dikiri yā maro, tó o kēkōa gōnō, músu ni n demē. Kū ò kēkōa, akū músu a è à dè. ³⁷ Annabii pì gbēke lè dō, akū à pìne à a lé. Akū à a lè à kīnna. ³⁸ Akū annabii pì biza kù a wéa à a zīda lite, akū à gēε àten kína dā zé léa. ³⁹ Kū kína ten gēte, akū annabii pì lé zūi à pì: Makū n zòbleri, kū ma ge zīlan, akū gbēke sù ma kīnaa kū gōgbē keo, à pì mágō a dākpā. Tó ma tò à pītima, ma wēndi lén gwe, kesō manī fīna bo kū andurufuuo kiloo bupla sōrosari. ⁴⁰ Kū ma laakarīi tà gu pāndea, akū gōgbē pì gēte. Akū Isarailanō

kína pìne: Lákū oni wé tamma nà n ò gwe. ⁴¹ À biza pìi gò a wéa likalika, akū Isarailanŋ kína a dè annabi ũ. ⁴² Akū annabii pìi pìne: Dikiri pì, zaakū n gōgbē kū a dite à ga gbàre, ìni ga a gēne ũ, n gbēnŋ ni gaga a gbēnŋ gēne ũ. ⁴³ Akū Isarailanŋ kína dà zén à tà a bea zaa Samaria. A nèsee yàka à ànn sisi.

21

Naboti geepi líkpe

¹ Abire gbera Yezerili gbēke kun, a tón Naboti. À geepi líkpe vī gwe Samaria kína Ahabu be sare. ² Akū Ahabu pìne: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dò kara ũ, zaakū à kú ma be sare. Mani geepi líkpe kū à mana de abirela kpámma a gēne ũ. Tó ní yei, mani fīna bonne kū andurufuuo láku à kù nà. ³ Akū Naboti pì Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani fō mà túbi kū ma dizinŋ tòmene kpámmaro. ⁴ Akū Ahabu nèsee yàka, à tà be kū pōsiraŋ kū Yezerili gbē Naboti pìne áni túbi kū a dizinŋ tōare kpáaro yāi. Akū à wùte a gádoa à are dò gbīia à gì pò blei. ⁵ A nanŋ Yezebeli sù à a là à pì: Bó mé à n le n ànn sisi, nídi pò bleroo? ⁶ Akū à wèa à pì: Ma pì Yezerili gbē Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mani fīna bone kū andurufuuo. Tó geepi líkpe pānden à yei sō, mani kpáa a gēne ũ. Akū à pì áni kpámaro. ⁷ Akū a nanŋ Yezebeli pìne: Mòkōn Isarailanŋ kí'ina yākenan dí yá? Ñ fute ñ pò ble kū pōnnaŋ, mani Yezerili gbē Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Akū à takadanŋ kèkē kū Ahabu tóo à a tambari lèa, à kpázākpāzā gbē zōkōnŋ kū kine kū ò kú Naboti wēte gūnnōne. ⁹ Takada pìnŋ gūn à pì: À léyīgōrŋ dite à a kpàkpa ke. À vuteki mana kpá Nabotia gbēnŋ té ¹⁰ à gbē ginanŋ wete gbēnŋn pla à ní káte a are, de ò yā dia ò pì à Luda kū kinaŋ tó vāni sù. À a kū à bo káao wēte kpe, á a pápa kū gbèeo à de. ¹¹ Akū Naboti wēte gbē zōkōnŋ kū kinenŋ kè lākū Yezebeli ò takada kū à kpázāñnenŋ gūn nà. ¹² Ò léyīgōrŋ dite, akū ò vuteki mana kpá Nabotia gbēnŋ té. ¹³ Akū gbē gina gbēnŋn pla pìnŋ sù ò vùte a are, ò yā dia gbēnŋ wára ò pì à Luda kū kinaŋ tó vāni sù. Akū ò a kù ò bò káao wēte kpe ò a pápa kū gbèeo ò de. ¹⁴ Akū ò légbāzā kè Yezebeline ò pì, ò Naboti pápa kū gbèeo ò de.

¹⁵ Kū Yezebeli mà ò Naboti pápa kū gbèeo ò de, akū à gèe à pì Ahabune: Ñ fute ñ gé Naboti geepi líkpe kū à gionne pì sí n pò ũ, zaakū à kun doro à gà. ¹⁶ Kū Ahabu mà Naboti gà, akū à fute àten gé de à a geepi líkpe sí a pò ũ.

¹⁷ Akū Dikiri yā sù Tisibe gbē Iliasua à pì: ¹⁸ Ñ fute ñ gé Samaria kína Ahabu le. À gèe Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe. ¹⁹ Ñ one makū Dikiri ma pì, à gbē de à sù a túbi sín gweroo? Ñ one dŋ, gu kū gbēdanŋ Naboti aru sāsān, gwen oni àpii pò sāsān se.

²⁰ Kū Ahabu Iiasu è à pì: Ma ibere, ari tera nídi ma tóroo? Akū Iiasu pìne: Ee, mádi n tóro, zaakū n n zīda dà yā kū à vāni Dikirine kenan. ²¹ Akū Dikiri pì áni sunyī zīmma áni n burinŋ kakate, n gōgbē ke ni gō Isarailanŋ būsuno, bee zīdade kesō zò. ²² Áni ke n onne lākū à kè Nebati né Yeroboamu onne nà, lākū à kè Ahia né Baasa onne nà, zaakū n Isarailanŋ dà durunnakenan n a pò fēne. ²³ Yezebeli sō, Dikiri pì gbēdanŋ ni a só Yezerili bīni sare. ²⁴ Gbēdanŋ ni n gbē kū oni gaga wēte gūnnŋ só, bānŋ ni n gbē kū oni gaga sēnnŋ ble.

²⁵ Gbēke kun ziki kū à a zīda dà yā kū Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bàro, akūsŋ a nanŋ Yezebeli di té káagu. ²⁶ À yā kū ò a tēnŋ kè manamana, à tè tānanŋ lán Amōrinŋ kè nà, kū Dikiri pēmma Isarailanŋne.

²⁷ Kū Ahabu mà le, akū à a uta gà à kè à uta kasanŋ dà ari à lo, akū à lé yī à gò té kū pōsiraŋ. ²⁸ Akū Dikiri yā sù Iliasua: ²⁹ Ñ è deran Ahabu a zīda nàtemene nà

yá? Zaakū à a zīda nàtemene, mani yā vāni pì ke a onne a goro. A nēgōgbēn mani yā vāni pì ke a onne.

22

Mikaya annabikēyā vāni ona Ahabune

¹ À kà wè aakō kū Sirianō kū Isarailanō dí zī ká kū kōoro. ² A wè aakōde pìi gūnn Yudanō kína Yosafata gèe à Isarailanō kína lè. ³ Isarailanō kína pì a gbēnōne: Á dō kū Ramō Giliada bi ó pómē yāroo? Ama ódi a sina Siria kínaa yā kekero. ⁴ Akū à Yosafata là à pì: Īni gé kūmao zī ká kū Ramō Giliadadenōroo? Akū Yosafata wèa à pì: Pó dokōnōmē ó ũ, ma gbēnō bi n gbēnōmē. Ma sōnō bi n sōnōmē. ⁵ Akū à èra à pìne: Nè Dikiri gbeka n ma gĩa. ⁶ Akū Isarailanō kína annabinō kākara lán gbēnōn wàa pla bà, akū à n lā à pì: Mà gé zī ká kū Ramō Giliadadenōon yá, ke māsūn géro? Akū ò wèa ò pì: Nè gé! Dikiri ni n nanne n oī. ⁷ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo? ⁸ Akū Isarailanō kína wèa à pì: Gōgbē ke kun dō, a tón Mikaya, Imlā néme. Ani fō à yā gbekawere Dikiria, ama má yeiro, zaakū àdi yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akū Yosafata pì: Nsun o lero kína! ⁹ Akū Isarailanō kína a ibanō doke sīsì à pìne: Nè gé n Imlā né Mikaya sīsì à su likalika.

¹⁰ Isarailanō kína kū Yudanō kína Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena n kiblegbaaa pōwēgbēki kū à kú Samaria bīnilea, akū annabii pìnōn ten annabikēyā o n are n pínki. ¹¹ Kenana né Zedekia mōsi pì lán bēne bà à pì: Dikiri pì bēne dínōn ĩni Sirianō zōzōo n n dēde n pínki. ¹² Akū annabii pìnōn ten yā dokōnō o n pínki òten pì: Nè gé léte Ramō Giliadaa, ĩni fuaro. Dikiri ni n nanne n oī.

¹³ Gbē kū à gèe Mikaya sīsì pìne: N annabi dakenō lé kè dokōnōn yee! Yā nnan òten o kīnane. Nè yā dokōnō pì o se n yā nna one. ¹⁴ Akū Mikaya pì: Ma sī kū Dikiri kunnao, yā kū Dikiri òmenen mani o kīnane.

¹⁵ Kū à kà, akū kína a là à pì: Mikaya, ò gé zī ká kū Ramō Giliadadenōon yá, ke òsun géro? Akū à wèa à pì: Nè gé léterma! Īni fuaro. Dikiri ni n nanne n oī.

¹⁶ Akū kína pìne: Gēn ũgban mani n da n sí kū Dikirio kū yāpūran ĩni omenee?

¹⁷ Akū Mikaya pì: Ma Isarailanō è fākōana sīsīnō kpadoa lán sā kū ò dāri vīronō bà. Akū Dikiri pìmene, gbē pìnōn don'arede vīro. Nè baadi tá a bea aafia. ¹⁸ Akū Isarailanō kína pì Yosafatane: Ndi ma gweroo? Mádi onne kū àdi yā nna omene zikiro, séde a vāni?

¹⁹ Akū Mikaya èra à pì: Nè Dikiri yā ma! Ma Dikiri è vutena a kpatan, ludambe zīkarinō zeze a sare n pínki oplai kū ozeo. ²⁰ Akū Dikiri pì: Dí mé ani òndō kemene Ahabune à gé léte Ramō Giliadaa de à ga gwee? Akū gbēke pì la, gbēke pì la dō. ²¹ Akū nini ke bò à sù à zè Dikiri are à pì: Makū mé mani gé òndō kene. Akū Dikiri a là à pì: Īni ke deramee? ²² Akū à wèa à pì: Mani gé mà ke nini ékede ũ mà yā sóso mà ká a annabinōne n lén. Akū Dikiri pì: Īni òndō kene, ĩni fuaro. Nè gé ke le. ²³ Len Dikiri tò nini ékede pì yā sóso à kà n annabi dínōne n lén le n pínki. Sunyīn Dikiri kpányī. ²⁴ Akū Kenana né Zedekia gèe à Mikaya sán kè à pì: Bōren Dikiri Nini bòma à gèe à yā ònne? ²⁵ Akū Mikaya wèa à pì: Īni dō zī kū n bàa lè n ge ute kpéne. ²⁶ Akū Isarailanō kína pì: À Mikaya kū à tá kāao wēte kína Amō kū ma né Yoasio kīnaa, ²⁷ á oñe ma pì ò a da kpésiran, ògō burodi kpáa kū ío fítifiti ari mà gé suo aafia. ²⁸ Akū Mikaya pì: Tó n ge n su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gāiro. Akū Mikaya èra à pì: Asa á baadi pínki ma yā pìi màa?

Ahabu gana zaa Ramō Giliada

²⁹ IsarailanƆ kína kũ YudanƆ kína Yosafatao gɛɛ RamƆ Giliada. ³⁰ Akũ IsarailanƆ kína pì Yosafatanɛ: Mani ma zĩda lite mà si zĩn. Mɔkɔn sɔ, ñgɔ kú la kũ n kible'utao dana. Akũ IsarailanƆ kína a zĩda lite à si zĩn. ³¹ Siria kína gĩnake sɔ à ò a sɔgo don'arɛde gbɛ̀nɔn baraakuri awɛɛplanɔnɛ à pì: Àsun arɛ dɔ gbɛ̀kea zĩnlo, bee díme, séde IsarailanƆ kína ado. ³² Kũ sɔgo don'arɛde pìnɔ Yosafata è, òtɛn da IsarailanƆ kínamɛ. Kũ ò sɔ dàa, akũ Yosafata wiki lè. ³³ Kũ ò è IsarailanƆ kínanlo, akũ ò a tò gwe.

³⁴ Kũ gbɛ̀ke kàa gbàɛ, akũ à gɛɛ à IsarailanƆ kína pà, à gɛ̀ a mò'uta pɛkɛɛki dagura. Akũ à pì a sɔgodenɛ: Ñ sɔ lé lite ò bo zĩn, ò ma kĩnname gwe. ³⁵ Zii pì gbàna kpà zĩ birea, akũ ò kína pì kũkũna a sɔgo gũn, ò arɛ dɔ Sirianɔa. Gu kũ ò a kinnan pì ten aru bo àtɛn kóte sɔgo gũn. Zĩ pìia ɔkɔsin à gà. ³⁶ Kũ ifántɛ ten gɛ̀ kpén, zĩkarinƆ wiki kàkara ò pì, baadi tá a bùsun ari a be wɛ̀tɛn. ³⁷ Len kína pìi gà lɛ, akũ ò a gɛ̀ sè ò sùo Samaria ò a vɛ̀. ³⁸ Ò a sɔgo pìpi Samaria íkakia, gu kũ karuanƆ dì zú on, akũ gbɛ̀danƆ sù ò a aru sàsá lákũ Dikiri ò nà.

³⁹ Ahabu yá kparanƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gĩayākɛna takadan, yá kũ à kènɔ pínki kũ kpé kũ à bò kũ wisa sakaao kũ wɛ̀te kũ à kèkɛ à kàtɛnɔ. ⁴⁰ Kũ Ahabu gà, akũ a né Azia vùte a gɛ̀nɛ ũ.

YudanƆ kína Yosafata

⁴¹ IsarailanƆ kína Ahabu kíblena wɛ̀ siikɔde gũnn Asa né Yosafata kè YudanƆ kína ũ. ⁴² A wɛ̀ baraakuri awɛɛsɔrode gũnn à kè kína ũ, akũ à kí blè Yurusalemu wɛ̀ baraasɔro. A da tón Azuba, Sili néme. ⁴³ À zè kũ a de Asa yākenanƆ zé sĩnda pínki gũn, adi pānɛro, à yá kũ Dikiri yeii kè. Bee kũ abireo adi tānagbagbaki kũ ò bònɔ gbororo. Ò kpé òtɛn sa oa òtɛn turaretiti kpáta gwe.

⁴⁴ Yosafata kũ IsarailanƆ kínao kú kũ kɔo aafia. ⁴⁵ A yá kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gĩayākɛna takadan, a négɔgbɛ̀kɛyānɔ kũ zĩ kũ à kànɔ pínki. ⁴⁶ Tānagbagbaki karua kpàra kũ ò gɔ̀ a bùsun zaa a de Asa gɔ̀ɔanɔ, à pèrĩma gɔ̀gbɛ̀nɔ kũ nɔgbɛ̀nɔ ñ pínki. ⁴⁷ Edɔmu bùsu kína vɛ̀ gɔ̀ɔ birearo, séde gbɛ̀ zɔkɔ kũ YudanƆ kína dítɛ.

⁴⁸ À gó'ite lagatabɔnƆ kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo kũ táo ísiralaro, zaakũ gó pìnɔ wìwi zaa Eziɔ Geba. ⁴⁹ Gɔ̀ɔ birean Ahabu né Azia pì Yosafatanɛ à tó a gbɛ̀nɔ da ísira musu kũ a gbɛ̀nɔ lɛlɛ, ama Yosafata dí wero. ⁵⁰ Kũ Yosafata gà, ò a mira kpàkūsũ kũ a dizinƆ a dizi Dauda wɛ̀tɛn, akũ a né Yoramũ vùte a gɛ̀nɛ ũ.

IsarailanƆ kína Azia

⁵¹ YudanƆ kína Yosafata kíblena wɛ̀ gɛ̀ro awɛɛplade gũnn Ahabu né Azia kè IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè wɛ̀ pla. ⁵² À yá kũ Dikiri yeiro kè à zè kũ a de kũ a dao yāo kũ dɔ Nɛbati né Yeroboamu kũ à IsarailanƆ dà durunnakɛnan yāo. ⁵³ À dò Baalii, à a gbàgba, akũ à Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛ̀nɛ lákũ a de kè nà.

KINANŌ TAKADA PLADE

Iiasu yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudano kīnāno kū Isarailano kīnāno 8:16-16:20

Isarailano gōna zīzōno ũ 17:1-17:41

Yudano kīnāno 18:1-24:20

Yudano gōna zīzōno ũ 25:1-25:30

Iiasu kū kīna Ahaziao

¹ Ahabu gana gbera Mōabuno n zīda sī Isarailano. ² Goro kū Ahazia bākē zaa a kpé musu wondoo gūn Samaria, à kīnna manamana. Akū à gbēno zī à pì: À gé à Èkerōnu tāna Baalizebubu gbekamene, tó mani aafia le. ³ Akū Dikiri Malaikaa pì Tisibe gbē Iiasune: Ñ fute n gé da Samaria kīna zīrinole n n lá, Luda kú Isarailano būsuno, gbasa òten gé yā gbeka Èkerōnu tāna Baalizebubua yá? ⁴ Abire yāin ma pì, Ahazia ni fute a gyāpe kū à wutēnaaaro, ani game. Akū Iiasu gēe à ò le.

⁵ Kū zīrii pīno era ò tà kīna kīnaa, akū à n lá à pì: À kè dera a era a su likalika lee? ⁶ Akū ò wèa ò pì: Gōgbē ke mé à sù à dàóle à pīwēre ò era ò su ò onne, Dikiri pì á kú Isarailano būsuno, akū n gbēno zī ò yā gbeka Èkerōnu tāna Baalizebubua yá? Abire yāin ñni fute n gyāpe kū n wutēnaaaro, ñni game. ⁷ Akū kīna n lá à pì: Gōgbē kū à sù à dàále à yā òáre pì de deramee? ⁸ Ò wèa ò pì: Pókā utan gōgbē pì dana, akūsō à bára asa dōna a pì. Akū kīna pì: Tisibe gbē Iiasun gwe.

⁹ Kīna a zīkari gbēnon bupla akuri kū n don'aredeo zī ò Iiasu kū, akū ò gēe ò a lè vutena sīsī musu. Don'arede pì pīne: Luda gbē, kīna pì n kipa n mós! ¹⁰ Iiasu wèa à pì: Tó Luda gbēn ma ũ, té bo ludambe à a dede kū n zīkari gbēnon bupla akurino. Akū té bò ludambe à n dede n pínki. ¹¹ Akū kīna era à zīkari gbēnon bupla akuri pāndenō zī dō kū n don'aredeo. Don'arede pì pì: Luda gbē, kīna pì n kipa n su likalika! ¹² Iiasu pīne: Tó Luda gbēn ma ũ, té bo ludambe à a dede kū n zīkari gbēnon bupla akurino. Akū Luda té bò zaa musu, à n dede n pínki. ¹³ Akū kīna era à zīkari gbēnon bupla akuri pāndenō zī kū n don'aredeo a gēn aakōdei. Don'arede pì gēe à kùte Iiasune à kùte kēne à pì: Luda gbē, makū kū n zòbleri gbēnon bupla akuri dīno, n ó wēndi bēere gwa. ¹⁴ Té bò ludambe à don'arede gbēnon pla káakuno dède kū n zīkarino n pínki. Tera sà n ma wēndi bēere gwa. ¹⁵ Akū Dikiri Malaikaa pì Iiasune: Ñ kipa n téi, ñsun vīna kēnero. Akū à kipa, ò gēe kīna kīnaa lee. ¹⁶ Akū Iiasu pì kīnane: Dikiri pì á kú Isarailano būsuno, gbasa n gbēno zī ò yā gbeka Èkerōnu tāna Baalizebubua yá? Abire yāin ñni fute gyāpe kū n wutēnaaaro, ñni game. ¹⁷ Akū kīna Ahazia gà lākū Dikiri ò Iiasu gāi nà.

Yudano kīna Yehoramu, Yosafata né kīblena wè plade gūnn Yoramū vùte Ahazia gēne ũ, kū Ahazia négōgbē vīro yāi. ¹⁸ Ahazia yā kparanōn kú Isarailano kīnāno gīayākenano takadan kū yā kū à kēno.

2

Iiasu tana Dikiri kīnaa

¹ Goro kū Dikiri ye à Iiasu sé kū zāga'īao à tá kāao a kīnaa, Iiasu kū Elisao bò Giligala ò té zén. ² Akū Iiasu pì Elisane: Ñ ze la! Dikiri ma zī Beteli. Akū Elisa

pì: Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao mani kēmmaro. Kū òten gé Beteli, ³ akū annabinŋ gā gbē kū ò kú Betelinŋ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n̄ d̄s kū Dikiri ye à n dikiri símma gbāraa? À wèmma à pì: Má d̄s bi. À abire tó! ⁴ Akū Iliasu pì Elisane: N̄ ze la! Dikiri ma zī Yeriko. À wèa à pì: Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao mani kēmmaro. Akū ò gèe Yeriko lēle. ⁵ Annabinŋ gā gbē kū ò kú Yerikonŋ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n̄ d̄s kū Dikiri ye à n dikiri símma gbāraa? À wèmma à pì: Má d̄s bi! À abire tó! ⁶ Akū Iliasu pìne: N̄ ze la! Dikiri ma zī Yodan. Akū à wèa à pì: Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao mani kēmmaro.

Akū ò tékōi, ⁷ annabi gbēnŋn bupla akurinŋn tényī. Kū gbēnŋn pla pìno zè Yoda bara, akū annabii pìno zè zāzā òteni n̄ gwa. ⁸ Akū Iliasu a utagyabaa bò à fī à í lèò, akū í pìi z̄k̄ōre zaa bara la ari bara dire. Gukori bò, akū gbēnŋn pla pìno bikù. ⁹ Kū ò bikù, akū Iliasu Elisa là à pì: Bón n̄ ye mà kenne ari Luda gō gé ma símmaa? Elisa wèa à pì: N̄ tó n̄ annabikegbāna kū n̄ vī gōmēne túbì ū leu pla. ¹⁰ Akū Iliasu pìne: Yā kū n̄ gbèkama pì zī'ū. Gōro kū Luda teni ma símma, tó n̄ ma e, ani gōnne. Tó n̄di ma e s̄ro, ñni lero. ¹¹ Kū ò tena, òten yā o lēle, akū s̄go téde kū s̄o tédenŋ n̄ kēkōa, akū Iliasu tà musu kū zāga'īao. ¹² Kū Elisa è le, à wiki lè à pì: Baa! Baa! Mōkōmme Isaraila s̄gonŋ kū a s̄denŋ ū. Adi a e doro, akū à a pókasanŋ gā à kēkōre. ¹³ À Iliasu utagyaba kū à bò à lèteaa sè, akū à èra à gèe à zè Yoda bara. ¹⁴ À í lè kū Iliasu utagyaba kū à kūnaa pìo à pì: Dikiri Iliasu Luda kú māmee? Kū à í lèò, akū à z̄k̄ōre zaa bara la ari bara dire, akū à bikù.

¹⁵ Annabinŋ gā gbē kū ò bò Yerikonŋ teni a gwa, akū ò pì: Iliasu annabikegbāna gō Elisane. Akū ò sù ò dàale ò kùtene ¹⁶ ò pì: Ókōnŋ n̄ z̄b̄lerinŋ, ó gōsa gbāna gbēnŋn bupla akurinŋn vī. N̄ tó ò gé n̄ dikiri wete. Òdigō d̄oro tó Dikiri Nini a sè à zù kpi ke musu ke guvute ken gwee. Akū Elisa pì: Àsun n̄ z̄ro. ¹⁷ Ò nàkaraa, akū à n̄ wé'i kù à pì: À n̄ zī. Akū ò gbēnŋn bupla akurii pìno gbàre, ò kpáte kè Iliasui gōro aakō, odi boaro. ¹⁸ Kū ò èra ò sù, ò Elisa lè Yeriko, akū à pìne: Asa má òáre àsun gé à a weteroo?

Elisa daboyá káakunŋ

¹⁹ Wētepidenŋ pì Elisane: N̄ gwa dikiri! Ó wēte katena mana lākū n̄ è nà. A í mé à nnaro, a zīte d̄i p̄o ke manaro. ²⁰ Akū à pì: À wisi ká ta dufun à móomene. Akū ò s̄one. ²¹ À gèe ísēbokia, akū à wisi pìi kàn à pì: Dikiri pì a í pìi yòro kè. Í pì ni su kū gaga ke zīte p̄okenamanasario doro. ²² Akū í pì kè nna ari kū a gbārao lākū Elisa ò nà.

²³ Kū Elisa bò gwe, àten gé Beteli. Gōro kū à té zén, akū kefenna kenŋ bòte wēte gūn ò a kè pāpā ò pìne: Mìgbarasude, ñgō gé! Mìgbarasude, ñgō gé! ²⁴ À l̄te à n̄ gwá, akū à n̄ ká kū Dikiri tóo. Akū n̄bŋ pāsīnŋ bò líkpen mèn pla, ò né gbēnŋn bupla awēepla pìno kēkēkōre. ²⁵ Kū Elisa bò gwe, à gèe Kaameli kpi musu, akū à èra à tà Samaria.

3

M̄abunŋ n̄ zīda sina Isarailanŋa

¹ Yudanŋ kína Yosafata kiblea wè baro plansaride gūnn Ahabu né Yoramu kè Isarailanŋ kína ū Samaria, à kí blè wè kuri awēepla. ² À yā kū Dikiri yeiro kè, ama adi ká a de kū a dao p̄o ūro. À Baali gbè kū a de pète wò, ³ ama à zè kū durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenanwo, adi pānero.

⁴ M̄abu kína Mesa s̄a kpāsano vī, àdigō s̄ane b̄ronŋn táfe bo Isarailanŋ kínane d̄ubu bas̄oro kū s̄akaro d̄ubu bas̄oronŋ k̄ao. ⁵ Kū Ahabu gā, akū M̄abu kína a

zīda sī IsarailanƆ kīnaa. ⁶ Gwe g̃nƆ kīna Yoramū bō Samaria à IsarailanƆ kàkara n̄ pínki. ⁷ À gb̃nƆ zī YudanƆ kīna Yosafataa à pì: M̃abu kīna a zīda sīma. Īni gé kūmao zī ká kū M̃abunƆroo? À w̃a à pì: Mani gé, zaakū p̃ó dok̃nƆme ó ũ. Ma zīkarinƆ bi n zīkarinƆme, ma s̃nƆ bi n s̃nƆme.

⁸ Kū Yosafata sū, akū à Yoramū là à pì: Mákpan óni séten ò létemmaa? Yoramū w̃a à pì: Óni séte Ed̃mu gbáranna kpame. ⁹ Akū IsarailanƆ kīna dà z̃en kū YudanƆ kīnao kū Ed̃mu kīnao. Kū ò lika gui g̃rƆ suppla, akū í làka zīkarinƆa kū n̄ pókādenƆ. ¹⁰ Akū IsarailanƆ kīna pì: Yá gī! Dikiri ók̃nƆ kīna gb̃nƆn aak̃nƆ kàkara à ó ná M̃abunƆne n̄ ɔ̃ yá? ¹¹ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la à Dikiri gbekawereroo? Akū IsarailanƆ kīna ibanƆ doke pì: Safata né Elisa kun. Àkū mé àdi í kú Iliasune a ɔa yá. ¹² Akū Yosafata pì: Dikiri kú k̃aa. Akū IsarailanƆ kīna kū Yosafatao kū Ed̃mu kīnao g̃e Elisa kīnaa. ¹³ Akū Elisa pì IsarailanƆ kīnan̄: Ó bàka kú kū k̃o m̃ame? N̄ gé n de kū n dao t̃anagbagbarinƆ kīnaa. Akū IsarailanƆ kīna w̃a à pì: Oi! Ók̃nƆ kīna gb̃nƆn aak̃nƆ, Dikiri mé à ó kàkara à ó ná M̃abunƆne n̄ ɔ̃. ¹⁴ Akū Elisa p̃n̄e: Kū Dikiri Zīkaride kū maten zī ken̄ kunnao, tó adi ke YudanƆ kīna Yosafata ỹainlo, mani w̃é sé mà n gwa sero. ¹⁵ À sumene kū m̃r̃lerii. Kū m̃r̃lerii p̃i n̄ a lenaaa, akū Dikiri gb̃ana sū Elisaa ¹⁶ à pì: Dikiri p̃i à w̃e ỹỹ swawee d̃k̃inan. ¹⁷ Dikiri p̃i àni z̃aga'ia kū leg̃o ero, ama í ni guvute d̃k̃ina pa, àni mi kū á pókādenƆ. ¹⁸ Dikiri kīnaan yá p̃i zī'uro. Ani M̃abunƆ naáre á ɔ̃me d̃. ¹⁹ Àni léte n̄ w̃ete mana b̃nidenƆa pínki. Àni lí kū òdi a né blenƆ z̃z̃ pínki. Àni ís̃bokinƆ tata pínki. Àni búgbe mananƆ yaka kū gb̃eero pínki. ²⁰ Kū gu d̃ sa k̃nƆ og̃rƆ, akū í bō Ed̃mu b̃usu kpa à dà zītela pínki.

²¹ Kū M̃abunƆ mà kīna p̃n̄ sū zī ká k̃n̄wo, ò gb̃e kū ò kà ò zī kánƆ s̃isi n̄ pínki né f̃iti gb̃e z̃k̃, akū ò n̄ kàkara n̄ b̃usu lézekia. ²² Kū ò f̃ute k̃nƆ, if̃ant̃e d̃ í p̃ia n̄ are, à deñne t̃e lán aru bà. ²³ Akū ò pì: Arun gwe fá! Kīna p̃n̄ are d̃k̃ōa ò k̃ d̃ede! M̃abunƆ, ò gé ò n̄ p̃n̄ séte! ²⁴ Kū ò kà IsarailanƆ b̃uran, akū IsarailanƆ f̃ute ò létemmaa, akū M̃abu p̃n̄ f̃ak̃ōa. Akū IsarailanƆ s̃i n̄ b̃usun ò n̄ dede. ²⁵ Ò n̄ w̃etenƆ w̃iwi. Baadi gb̃e s̃ete ò z̃uzu búgbe mananƆn, ò dà búgbe p̃n̄ola pínki. Ò ís̃bokinƆ tata pínki. Ò lí kū òdi a né blenƆ z̃z̃ pínki. N̄ w̃era Kirarese mé à g̃o lési ado, akū gb̃ezurinƆ likai, òten w̃ete p̃i b̃ini pápa kū gb̃e z̃k̃n̄. ²⁶ Kū M̃abu kīna è ò ye ò zī bleawa, akū à f̃enedadenƆ s̃e gb̃nƆn w̃a aak̃ kū bas̃roo, de ò gb̃nƆ k̃e k̃uo gena Ed̃mu kīna kīnaa, ama ò f̃ua. ²⁷ Akū à a daudu kū ani kí ble a g̃ene ũ s̃e à sa ò k̃ao b̃inia. Akū ṽina IsarailanƆ k̃, ò g̃o M̃abunƆla ò tà n̄ b̃usun.

4

GyaanƆ nísi t̃uru yá

¹ AnnabinƆ g̃a gb̃eke nanƆ ɔ̃ d̃ Elisaa à pì: Ma z̃a kū à de n gb̃e ũ g̃a. N̄ d̃s̃ kū n gb̃e p̃i Dikiri ṽina ṽi. A f̃nade ten su à ma nég̃gb̃e gb̃nƆn planƆ séte a z̃nƆ ũ. ² Akū Elisa p̃n̄e: B̃n̄ n̄ ye mà kenn̄e? N̄ omene, b̃n̄ n̄ ṽi n̄ kp̃enn̄? À pì: Makū n z̃òbleri, nísi kū à kú t̃uruu g̃n̄ baasiro má p̃oke ṽiro. ³ Akū Elisa pì: N̄ gé bàai n̄ ta korinƆ gbekagbeka n gb̃edakenƆa n̄ pínki, àg̃o dasi, ⁴ n̄ g̃e kp̃en̄ n̄ z̃e tatanle kū n n̄n̄, n̄g̃o nísi káka ta p̃n̄ g̃n̄, ta kū à p̃a n̄g̃o dite kpado.

⁵ Akū n̄gb̃e p̃i f̃ute à bō a kīnaa à g̃e ke le. À g̃e kp̃en̄ kū a n̄n̄ à z̃e t̃ata, òten ta d̃ne, akū àten nísi kákan. ⁶ Kū ta p̃n̄ p̃a pínki, à p̃i a n̄n̄ dokene à ta p̃ande d̃are, akū à p̃n̄ ta ke kun doro, akū nísi p̃i yonaa z̃e. ⁷ À g̃e à ò Luda gb̃e

p̄ine, akū Luda gbē p̄i p̄i: Ñ gé ñ nísi p̄i yía ñ f̄ina boo, m̄ok̄on k̄u n n̄éno ániḡō p̄ó ble k̄u a kpara k̄u à ḡōo.

Elisa Sunemu n̄ogbē né futena gan

⁸ Z̄ikea Elisa ḡe Sunemu. N̄ogbē t̄ode ke kú gwe, à n̄akaraa à p̄i, à p̄ó ble a bea, akū à p̄ó blè. Zaa ḡoro birea t̄ó àten ḡēte, àdi b̄ote à p̄ó ble gwe. ⁹ Akū n̄ogbē t̄ode p̄i p̄i a z̄ane: Má d̄o k̄u gbē k̄u àdigō ḡēte la ḡèn baaakō p̄i bi Luda gbēme súsu. ¹⁰ Ò kp̄éne bo ó kp̄é musu ò gádo ditene gwe k̄u teburuuo k̄u gb̄aao k̄u fitilaa. Tó à sù ó gwa, anigō kipa gwe.

¹¹ Z̄ikea k̄u Elisa sù gwe, à ḡè a kp̄é p̄in à w̄ute. ¹² Akū à p̄i a z̄ikeri Geazine. Ñ Sunemu n̄ogbē p̄i sísi. K̄u à a sísi, akū à sù à zè Elisa are. ¹³ Akū Elisa p̄i Geazine: Ñ one à nib̄okenaa k̄ewere manamana. Bón à ye ò keare s̄o? À ye ò ȳake oare k̄inan̄e ke z̄ikari don'arede ne yá? Akū n̄ogbē p̄i p̄i: P̄óke ten k̄iama ma gb̄eno t̄ero. ¹⁴ Akū Elisa Geazi là à p̄i: Bón à de ò ken̄e? Akū Geazi w̄eà à p̄i: Too, à néḡōgbē ke v̄iro, akūs̄o a z̄ā z̄ī k̄u. ¹⁵ Akū Elisa p̄i: Ñ a sísi. K̄u à a sísi, akū à sù à zè kp̄élele. ¹⁶ Akū Elisa p̄ine: Ziki mandara'i ñniḡō néḡōgbē k̄una n̄o. Akū n̄ogbē p̄i p̄i: Oi ma dikiri Luda gbē, ñsun makū n̄ z̄òbleri kekerero.

¹⁷ Akū n̄ogbē p̄i n̄o s̄i. K̄u w̄èe p̄i k̄a, à né ì ḡōgbē ū l̄akū Elisa òne n̄a. ¹⁸ K̄u né p̄i k̄e z̄ōk̄ō, akū z̄ikea à ḡè à a de l̄e bura k̄u p̄ók̄erino. ¹⁹ Akū à p̄i a de p̄ine: Ma m̄i! Ma m̄i! Akū a de p̄i p̄i a z̄ikeriine: Ñ né p̄i sé ñ tá k̄aao a dan̄e. ²⁰ K̄u à a s̄e à tà k̄aao a dan̄e, akū a da p̄i a s̄e à d̄i a gb̄ala. K̄u if̄ant̄e k̄a midangura, akū à ḡa. ²¹ Akū à a s̄e à d̄idi k̄aao Luda gbē p̄i kp̄én à a w̄ute a gádoa, akū à bò à zé tàtaale. ²² Akū à a z̄ā sísi à p̄ine: Ñ z̄ikerino doke gb̄aremen̄e k̄u zaakio. Má ye mà gé Luda gbē k̄inaa likalika. ²³ Akū à a l̄a à p̄i: À k̄e dera n̄ten gé a k̄inaa gb̄araa? M̄o dufu ke k̄ammabogoro z̄in gb̄araro. Akū n̄ogbē p̄i p̄i: Ȳake kunlo. ²⁴ À ḡaarii ȳi zaakine à dia, akū à p̄i a z̄ikeriine: Ñ a kp̄ake ò gé. Ñsun zero, séto ma ònne. ²⁵ Ò dà z̄én ò ḡèe Luda gbē p̄i k̄inaa zaa Kaameli kpi musu. K̄u Luda gbē p̄i a è té zaa z̄ā, à p̄i a z̄ikeri Geazine: Ñ Sunemu n̄ogbē gwa, à té dire! ²⁶ Ñ b̄aa lé ñ gé daale, ñ a la, t̄ó à aafia k̄u a z̄āo k̄u a néo. Akū n̄ogbē p̄i w̄eà à p̄i: Aafiaame! ²⁷ K̄u à k̄a Luda gbē k̄inaa kpi p̄i musu, akū à a k̄u a gb̄aa. K̄u Geazi sù à o s̄i, akū Luda gbē p̄i p̄i: Ñ a t̄o. A n̄es̄e ȳaka, ama Dikiri abire ùtemene, adi om̄enero. ²⁸ Akū n̄ogbē p̄i p̄i: Ma dikiri, ma néḡōgbē w̄é k̄emman yá? Mádi p̄i ñsun ma kekeroro?

²⁹ Akū Elisa p̄i Geazine: Ñ n̄ asa d̄omma ñ ma ḡò sé ñ gé. Tó n̄ dakare k̄u gb̄ekeo, ñsun f̄o kp̄aaro. Tó gb̄eke f̄o kp̄amma s̄o, ñsun wero. Ñ gé ñ ma ḡò p̄i na né p̄i area. ³⁰ Akū né p̄i da p̄i: K̄u Dikiri kunnaao k̄u n̄ kunnaao mani tá n̄ sariro. Akū Elisa bò à téi. ³¹ Geazi d̄o are à ḡèe à ḡò p̄i n̄a né p̄i area, ama adi k̄ini ke kero, adi ȳiḡaro. Akū Geazi èra à ḡèe à dà Elisale à p̄ine: Né p̄i dí futero. ³² K̄u Elisa k̄a be p̄in, à né p̄i è wutena a gádoa ḡè ū. ³³ Akū à ḡè né p̄ii ado, à zé tàta à w̄é k̄e Dikiria. ³⁴ Akū à w̄ute né p̄ia. À lé p̄e a léa à w̄é p̄e a w̄én à o dàda a on̄on. L̄akū à w̄ute né p̄ia n̄a, akū a m̄èe k̄e l̄ogol̄oḡo. ³⁵ Elisa f̄ute à zè à t̄aa ò kp̄é p̄in à ḡèe à sù, akū à èra à w̄ute né p̄ia d̄o. Akū né p̄i ȳi s̄à ḡèn suppla à w̄é w̄è. ³⁶ Akū Elisa Geazi sísi à p̄ine: Ñ Sunemu n̄ogbē p̄i sísi. K̄u à a sísi à sù, akū Elisa p̄ine: Ñ n̄én dí. ³⁷ Akū à k̄ute à m̄i p̄ete a gb̄a sare à a né p̄i s̄e à bò k̄aao.

S̄ewe kana do'oron

³⁸ Elisa t̄a Giligala. ḡoro birea n̄a kú b̄usuu p̄in. Annabin̄on k̄ate a are, akū à p̄i a z̄ikeriine: Ñ dàga di téa, ñ d̄o kuku annabi d̄in̄one. ³⁹ K̄u ñ gb̄eke ḡèe d̄o p̄ono wete bura, akū à bò s̄ente boboa. À a né b̄obo à k̄a a uta lébaran à p̄a. K̄u à s̄uo,

akū ò pàrapara ò kà dòn, gbēke dō lākū à de nàro. ⁴⁰ Kū ò dōo pìi dà gbē pìnɔne ò pò bleo, kū ò lé kè, ò wiki lè ò pì: Luda gbē, ga kú do'oro pìn. Akū odi fō ò blèro. ⁴¹ Akū Elisa pì: À flawa sé à suo. Akū à dà à kà do'oro pìn à pì: N kpaateíne ò ble. Akū sɛwe pìi làka do'oron.

Póblekpana gbēnɔn basɔroa

⁴² Gbēke bò Baali Salisa à sù Luda gbē pìine kū burodi kū ò kè kū pówɛ káakuo mèn baro kū gbado dufuo. Akū Elisa pì: N kpá gbēnɔa ò só. ⁴³ Akū a zíkɛri a là à pì: Gbē pìnò kà gbēnɔn basɔro, deran mani abire kpaateíne nàa? À wèa à pì: N kpámma ò só, zaakū Dikiri pì oni só, a kpara ni gō. ⁴⁴ Akū à kpámma, ò sò, a kpara gō lākū Dikiri ò nà.

5

Naama werekšana kū a kusuo

¹ Naamamɛ Siria kína zíkariɔ don'arɛde ũ. À bèɛɛ vī a dikiri ɔī akūsō a tó bò, zaakū a gāin Dikiri tò Siriano zīi blè. Négōgbēmɛ zīi gūn, ama à kusu kū. ² Goro kū Siria zíkari gbānamɔnnerino gèɛ Isarailano busun yā, ò nénokpare ke kù, akū à gō Naama nano zíkɛri ũ. ³ Akū nénokpare pìi pì a dikiriine: Tó ó bede ni fō à gé annabi kū à kú Samaria kīnaa yā, de à a wèrekša kū a kusuo. ⁴ Akū Naama gèɛ kína kīnaa à pì: Yā kū nòkpare kū à bò Isarailano busun òn dí. ⁵ Akū Siria kína pì: N gé, má takada kē Isarailano kīnane. Akū Naama andurufuu sètɛ kiloo wàa do kū basupplao kū wurao kiloo baaakō akuri kū utao waka kuri. ⁶ À gèɛ kū takada kū kína kè Isarailano kīnaneɛo do. Takada pìi gūn kína pì: Ma takada dí kpázanne kū ma ìba Naamao, de n a werekšamene kū a kusuo. ⁷ Kū Isarailano kína takada pì kyó kè, à a uta zōkō gā à kè à pì: Ludamɛ ma ũ kū mani gbē wèndi bo mà eraone do yá? Bóyāin à gbē díkīna gbàrema mà a werekša kū a kusuo? À gwa lākū à teni ma lé wete nà fá!

⁸ Luda gbē Elisa mà kū Isarailano kína a uta zōkō gā à kè, akū à légbāzā kène à pì: Bóyāin n n uta zōkō gā n kè? N tó ade pì su ma kīnaa, ani dō kū annabi kú Isarailano busun. ⁹ Akū Naama gè a sōgon à gèɛ à zè Elisa be gānulea. ¹⁰ Akū Elisa gbē zīa à pì: N gé n zú o Yoda swan gēn suppla, n mē ni era à su a gbēn, ĩni werekša swáswa. ¹¹ Akū Naama pētē kè, à ten tá à pì: Maten da ani bo a kpén à su à ze ma are à Dikiri a Luda sísi à ɔ lika ma bòi, de ma kusu pì lākame. ¹² Damasuku swano Abana kū Faapao í mana de Isaraila swano ílaroo? Mani fō mà zú o gwe mà gō swáswaroo? Akū à era kū pofēo, à ten tá.

¹³ Akū a ìbano tēi ò pì: Baa, tó yā zī'ūn annabii pìi dāne yā, ĩni keroo? Kū à pìnne n gé zú o, n gō swáswa, abire ni n fu yá? ¹⁴ Akū à gèɛ à a zīda kpàte Yoda ín gēn suppla lākū Luda gbē pìi òare nà. Akū a mē era à sù a gbēn swáswa lán né fíti pò bà. ¹⁵ Akū Naama kū a ìbano era ò gèɛ Luda gbē kīnaa n pínki. À zè a are à pì: Má dō sà kū Luda kú gukea andunia gūnlo, séde Isarailano busun. N gba kū makū n zòbleri ma suonne dí sí. ¹⁶ Akū Elisa pì: Kū Dikiri kū madì zī kene kunnao mani síro. Naama nàkaraa à sí, bee kū abireo à gī sí. ¹⁷ Akū Naama pì: Tó ndi síro, n makū n zòbleri gba zé mà būsú sé baragbāsō aso pla, zaakū mani sa o tānaa doroo, séde Dikiri. ¹⁸ Dikiri sùru kemene kū yā díkīnao. Tó ma kína gèɛ Rimō gbagba a kpén, tó ma ge zene, tó ma kute Rimō kpé pìn, Dikiri sùru kemene kū yā pìio. ¹⁹ Akū Elisa pìne: N ká be aafia!

Kū à dà zén, à táa ò fíti, ²⁰ akū Luda gbē Elisa zíkɛri Geazi laasun lè à pì: Ma dikiri tò Siria gbē Naama ten tá pā, adi pò kū à sùoare síro. Kū Dikiri kunnao mani péte mà pòke sía. ²¹ Akū Geazi pète Naamai. Kū Naama è à té n kpe kū

bàao, akū à bò a sōgon, àteni a dā. Kū à kà, akū Naama a là à pì: Aafiaan yá? ²² À wèa à pì: Aafiaame. Ma dikiri mé à ma zĩmma, à pì annabinŋ gā kefenna gbēnŋn pla kenŋ mé ò bò Eflaimu gusĩsĩden ò sù a kĩnaa tera. N n gba andurufu kiloo bupla kū utao waka pla. ²³ Akū Naama pì: Tó lemε, n andurufu kiloo basiikŋ sí gōnŋ. À kàne asasan mèn pla kū utao waka pla. À kpà a iba gbēnŋn planŋa, akū ò sè ò dò Geazine are. ²⁴ Kū ò kà Elisa bea sīsĩi musu, akū Geazi pŋ pìnŋ sīmma à kàte a kpén, akū à gbē pìnŋ gbàre ò tà. ²⁵ Kū à gèe a dikiri Elisa kĩnaa, akū Elisa à là à pì: Geazi, mán n genn? À wèa à pì: Makū n zòbleri, mádi gé gukearo. ²⁶ Akū Elisa pìne: Kū gōgbē pìi bò a sōgon, àteni n dā, n dō kū ma nini kú kúnwo gweroo? Andurufu ke utanŋ sīmmana gŋrŋn díro, ke kùkpenŋ ke geepi búno ke sãno ke zùnŋ ke gōgbē kū nŋgbē zĩkerinŋo. ²⁷ Naama kusu ni gōnne kū n burinŋ ari gŋrŋ sĩnda pĩnki. Kū à bò Elisa kĩnaa, akū kusu pìi lĩ púu lán buu bà.

6

Kpásawe funa ıla

¹ Annabi gā gbēno pì Elisane: N gwa, gu kū òten kōkakarana ken kèwεε fĩti. ² Ò gé Yodai, ó baadi ni lí zŋ ò kpé boo gwe, gu kū ónigŋ kun. Akū Elisa pì: À gé. ³ Akū n gbēke pì: Īni sùru ke n gé kũooroo? Akū à pì: Mani gé. ⁴ Akū à gèe kũnwo. Kū ò kà Yodai, òten lí zŋzŋ. ⁵ Kū n gbēke ten lí zŋ, akū a kpásawe wŋ a pán à zù ín bùdum, akū à wiki lè Elisaa à pì: O'o dikiri, ma kpása pìi sènmame fá! ⁶ Akū Luda gbē pì: Mákpan à zùn súsuu? Kū à mōne, akū Elisa lí zŋ à zù ín gwe, à tò kpásawe pìi fù ıla. ⁷ Elisa pì: N sé n boo! Akū gbē pìi ò bò à kũ.

Siria zĩkarinŋ vĩnakũnaa

⁸ Siria kĩna fũte Isarailanŋi kū zĩio. À lé kpākūsũ kū a ìbanŋ, akū à pìne gukean oni bùra káten. ⁹ Akū Luda gbē légbázā kè Isarailanŋ kĩnane à pì, àgŋ gu pì dākpā àsun gēalaro, zaakū Sirianŋ ten su gwemε. ¹⁰ Akū Isarailanŋ kĩna gbēno zĩ gu kū Luda gbē a yā òare pìi gũn. Len Elisa ògŋ lé daa gèn baaakŋ le, akū àdi tó ògŋ gu pìnŋ dākpā. ¹¹ Akū Siria kĩna laakarĩi fũte yā pìi yāi. À a ìbanŋ kākara, akū à n lá à pì: Ó dí mé à de Isarailanŋ kĩna gbē ũu? À omene. ¹² A ìbaa pìnŋ doke wèa à pì: Ma dikiri kí, adi ke ó gbēke bi a gbēnlo. Isarailanŋ bùsu annabi Elisa mé àdi yā kū ndi o zaa n kpéne gũn gbā Isarailanŋ kĩnane. ¹³ Akū kĩna pì: À gé à a wete gu kū à kún, mani gbēno zĩ ò a kũ. Akū ò pìne: À kú Dotāme. ¹⁴ Akū kĩna zĩkarinŋ gbàre gwe dasidasi kū sōdenŋ kū sōgonŋ. Ò gèe gwe gwāani ò lika wēte pìi.

¹⁵ Kū Luda gbē zĩkerĩi fũte kŋnko káaku, à bò, akū à zĩkerĩi pìnŋ è likana wētei kū sōdenŋ kū sōgonŋ. Akū à pì Elisane: O'o dikiri, óni ke derameε? ¹⁶ À wèa à pì: Nsun tó vĩna n kũro. Gbē kū ò kú kũoonŋn dasi de gbē kū ò kú kũnwonŋla. ¹⁷ Akū Elisa wé kè à pì: Dikiri, n a wé kēne. Akū Dikiri zĩkerĩi pì wé kēne. Kū à gu gwà dŋ, akū à sōdenŋ kū sōgo tédenŋ è likana Elisai, ò dà sīsĩi pìla. ¹⁸ Kū Sirianŋ ten su Elisa kū, akū à wé kè Dikiria à pì: N tó gbē pìnŋ vĩna kū. Akū Dikiri tò ò vĩnaa kũ lākũ Elisa wé kèawa nà. ¹⁹ Akū Elisa pì Siria zĩkerĩi pìnŋne: Zé díkĩnanlo! Wēte díkĩnanlo! À témai mà gé kááo gbē kū áten wete kĩnaa. Akū à gèe kũnwo Samaria. ²⁰ Kū ò gè wēte pìi gũn, akū Elisa pì: Dikiri, n n wé wēne sà. Kū Dikiri n wé wēne, ò gu gwà ò è Samarian ò kún. ²¹ Kū Isarailanŋ kĩna n é, à Elisa là à pì: Mà n deden yá? Baa, mà n deden yá? ²² Akū Elisa wèa à pì: Nsun n dedero. Ndi gbē kū n n kũkũ zĩlanŋ deden yá? N pŋble kpámma ò ble.

Ɖ̀í kpámma ò mi, gbasà ò ta ń dikiri kīnaa. ²³ Akū kīna ponna poble kḗnne, ò blè ò í mì, akū ò ń gbáre, ò tà ń dikiri kīnaa. Abire gbera Siria gbānamonnerinƆ dí era ò sù léte IsarailanƆ būsuaa doró.

SirianƆ Samaria kagurakēnaa

²⁴ Goro pla gbera Siria kīna Benadada a zikarinƆ kākara ń pínki, akū ò sù ò Samaria kaguraa kè. ²⁵ Akū nà gbāna kù wēte pìn, ò a kaguraa kè à g̀i kè ari òten zaaki mì yía andurufu kiloo do, lukuluku gbò zaka fítinna lé do s̄ andurufu ɔƆ mèn s̄oro. ²⁶ Kū IsarailanƆ kīna té bīni musu, akū nɔgbē ke s̄ ò òne à pì: Ma dikiri kí, ò ma sura ba. ²⁷ Akū kīna pìne: Tó Dikiri dí n sura baro, mani le mà n sura ba deramē? Má p̄we ke wē vīn yá? ²⁸ Akū à era à a là à pì: Bó mé à n lee? Akū nɔgbē p̄i wèa à pì: Nɔgbē ke mé à p̄mēne mà su kū ma néḡgbēo ò só gbāra, zia s̄ ó a p̄ só. ²⁹ Akū o ma né kuku o sò. Kū gu d̄, akū ma p̄ne à su kū a p̄so se ò só, akū à a p̄ ki ùte. ³⁰ Kū kīna mà yā kū nɔgbē p̄i ò, akū à a uta z̄k̄o ḡa à kè. Kū ò wé sè ò a gwà lākū à té bīni musu nà, ò a è kū uta kasanƆ dana a uta z̄k̄o ḡei. ³¹ Akū kīna pì: Tó mádi Safata né Elisa mì z̄ gbāraro, Luda yā kemene p̄s̄ip̄as̄i.

³² Elisa vutena a kpén kū gbē z̄k̄o. Akū kīna gbē z̄i à doare are à gé Elisa kū ari àḡó ká. Ari z̄irii p̄i ḡó ká gwe, akū Elisa p̄i gbē z̄k̄o p̄inone: Gbēderi p̄i gbē z̄i, àten su à ma mì z̄. À laakari ke! Tó z̄irii p̄i kà, à zé tatane, àsun tó à ḡero. Ádi a dikiri ḡese kīni ma d̄ a kperoo? ³³ Kū à kpé àten yā oñne, akū z̄irii p̄i kà. Akū kīna p̄i kà à pì: Sunyĩ dí b̄o Dikiri kīnaame, bó mani wé d̄i d̄o?

7

¹ Akū Elisa p̄i: À Dikiri yā ma! À p̄i zia mandara'i oni flawa yía Samaria b̄nilea zaka lé do andurufu ɔƆ mèn do, poblewe zaka lé pla s̄, andurufu ɔƆ mèn do. ² Akū kīna kpàasi yā s̄i Luda gbē p̄ila à pì: Bee tó Dikiri legū foro f̄, yā p̄i ni sí ke yá? Akū Elisa p̄ine: Īni wé siale, ama ĩni le ò b̄lero.

KusunƆ baaru nna kpanaa

³ Kusu gbēnƆn siik̄nƆn kú b̄nilea. Akū ò p̄ik̄ne: B̄yāin óniḡo vutena la ari ò gé gagaa? ⁴ Tó o p̄i óni gē wēte gūn, nà kú gwe, óni gagame. Tó o ḡo la s̄, ga dok̄nƆ p̄ime. Ò fute ò gé na SirianƆ b̄uraai. Tó ò ó tó b̄ene, óniḡo kun. Tó ò ó dedeme s̄, o gagan gwe. ⁵ Akū ò fute ɔk̄osi, òten gé SirianƆ b̄uran. Kū ò kà b̄ura léa, ò è gbēke kú gwero. ⁶ Dikiri tò Siria b̄uradenƆ s̄gonƆ kū s̄nƆ kū z̄ikari dasinƆ kīni mà, akū ò p̄ik̄ne, IsarailanƆ kīna f̄ina b̄o Iti kīnanƆa kū Misila kīnanƆ ò su ò létewá. ⁷ Akū ò bàa s̄i ɔk̄osii p̄ia ḡnƆ ò ń bizakutanƆ tò gwe kū ń s̄nƆ kū ń zaakinƆ. Ò ń b̄uraa tò gwe lākū à de nà, ò lèk̄sa ò ń z̄ida m̄iboki wēte.

⁸ Kū kusu p̄inƆ kà b̄uraa p̄in gwe, ò ḡè bizakuta p̄inƆ doke gūn, ò p̄o blè ò í mì, akū ò andurufu kū wuraa kú p̄okasanƆ s̄ete ò ḡe ò ùte. Kū ò era ò sù, ò ḡè bizakuta p̄anden d̄, ò p̄onƆ kākara ò ḡe ò ùte. ⁹ Akū ò p̄ik̄ne: Yā kū óten ke dí manaro. Gbāra mé à de ò baaru nna kpá, akū ó ȳitena yá? Tó o ȳite le ari gu ḡe à d̄o, a gò ni ó lé. Ò fute ḡnƆ ò gé o kīnabedenƆne. ¹⁰ Kū ò kà gwe, ò lé z̄ù wēte zédákp̄arinƆ ò pì: O ge SirianƆ b̄uran, ódi gbēke e gwero, ódi gbēke kīni maro. ń s̄nƆ kū ń zaakinƆ mé ò b̄ad̄ona gwe, akūs̄ ń bizakutanƆn kú ń gb̄en gboronaa sari. ¹¹ Kū zédákp̄arii p̄inƆ lé z̄ù ò ónne wēten, akū ò a baaruu kpà kīnabe onn. ¹² Akū kīna fute gwāni, à p̄i à ibanone: Mani yā kū SirianƆ k̄ewere oáre. Kū ò d̄s̄ kū nà ó kū gbāna, abire yāin ò b̄ote ń b̄uran ò ḡe ò ùte s̄en. Òten da óni b̄ote w̄ememe, gbasà ò ó kūkū b̄ene ò ó wēte sí. ¹³ Akū à ibanƆ doke p̄ine: Zaakū ók̄nƆ kú o ḡonƆ ó kú ga léi, ò tó ò s̄ mèn s̄oro kú ò ḡnƆ sé ò gbēnƆ z̄io,

de ò yā kū à kè gwa. ¹⁴ Akū ò s̄gonƆ sè mèn pla kū s̄nƆ, akū kína n̄ gbáre à pì: À gé à Siria z̄ikarinƆ gbese à gwa! ¹⁵ Akū ò n̄ gbese ari Yodai. Ò è kū SirianƆ bàa sìme, ò n̄ p̄okasanƆ kū n̄ ḡk̄ebƆnƆ f̄āk̄ōa zé gūn gwe. Akū z̄irii p̄inƆ era ò sù ò yā p̄i gbà kínane.

¹⁶ Akū ò b̄te ò ḡe SirianƆ b̄ran ò p̄nƆ s̄ete, akū òten flawa yía zaka lé do andurufu ƆƆ mèn do, p̄blewe zaka lé pla andurufu ƆƆ mèn do lákū Dikiri ò nà. ¹⁷ Kína a kp̄asii d̄ite b̄nile d̄ākp̄ari ũ, akū gb̄enƆ ḡese z̄ezea b̄nilea gwe à gà, lákū Luda gb̄e ḡnake à ò nà ḡrƆ kū kína sù a bea. ¹⁸ À kè lákū Luda gb̄e p̄i ò kínane nà à p̄i: Oni flawa yía zia mandara'i Samaria b̄nilea zaka lé do andurufu ƆƆ mèn do, p̄blewe s̄ō zaka lé pla andurufu ƆƆ mèn do. ¹⁹ Kína kp̄asi yā wè Luda gb̄ea à p̄i: Bee tó Dikiri legū foro f̄, yā p̄i ni ke yá? Akū Luda gb̄e p̄ine: Īni wé siale, ama ĩni le n̄ blero. ²⁰ Len à kè le, ò ḡese z̄ezea b̄nilea à gà.

8

Kína Sunemu n̄gb̄e bura eranane

¹ Elisa p̄i n̄gb̄e kū à a né f̄ute p̄ine à fute à tá b̄su p̄anden kū a bedenƆ à ḡrƆ pla ke gwe, zaakū Dikiri d̄ite nà ni ḡe IsarailanƆ b̄sun ari wè supplame. ² Akū n̄gb̄e p̄i kè lákū Luda gb̄e òare nà. Àpii kū a bedenƆ ḡe ò v̄ute Filisitini b̄sun ari wè suppla. ³ Wè suppla p̄i gberan à b̄o Filisitini b̄sun à sù, akū à ḡe wé ke kínaa a be kū a burao yā musu. ⁴ ḠrƆ birea kína ten f̄ai bo kū Luda gb̄e z̄ikeri Geazio à p̄i: Ñ yā z̄k̄ō kū Elisa k̄enƆ babamene. ⁵ ḠrƆ kū àteni a ḡefutena yā o kínane, akū n̄gb̄e kū à a néḡgb̄e f̄utenene p̄i sù wé ke kína p̄ia, de à a be kū a burao eraare. Akū Geazi p̄i: Ma dikiri kí, n̄gb̄e kū Elisa a né f̄utenene p̄in dí kū a néo. ⁶ Kū kína a lala yā p̄iii, akū n̄gb̄e p̄i yā p̄i b̄abane. Akū kína p̄i a ìbanƆ dokene: Ñ n̄gb̄e p̄i p̄nƆ eranƆ kū p̄ble kū à kè a buranwo zaa ḡrƆ kū à f̄ute la ari kū a gb̄arao.

Azaili kína Benadada denaa

⁷ Elisa ḡe Damasuku ḡrƆ kū Siria kína Benadada ten gyā ke. Kū ò òne Luda gb̄e sù la, ⁸ akū kína p̄i Azailine: Ñ gba sé ñ gé dao Luda gb̄e ñ kp̄aa ñ one à Dikiri gbekamene, tó mani fute kū gyā díkíno. ⁹ Akū Azaili Damasuku p̄o mananƆ s̄ete lakumi aso bupla, akū à ḡe dao Elisale. Kū à kà a kína à p̄i: N z̄bleri Siria kína Benadada mé à ma z̄imma mà n gbeka, tó áni fute kū a gyāo. ¹⁰ Akū Elisa wèa à p̄i: Ñ gé ñ one ani fute kū abireo, ama Dikiri m̄m̄ene kū ani game. ¹¹ Akū Luda gb̄e wé p̄e Azailia ari wé'i a kù, akū Luda gb̄e nà Ɔd̄nāaa. ¹² Akū Azaili a là à p̄i: Ma dikiri, b̄oyāin nten Ɔ d̄i? À wèa à p̄i: Kū má yā v̄ani kū ĩni ke IsarailanƆne d̄ō yāime. Īni té na n̄ zeki gb̄ananƆa, ĩni n̄ kefennanƆ dede kū f̄enedao, ĩni n̄ n̄nƆ yāmiyāmi, ĩni n̄ n̄sindarenƆ nèse f̄f̄. ¹³ Akū Azaili p̄i: Makū n z̄bleri, gb̄edan ma ũ, deran mani yā z̄k̄ō bire taka kee? Akū Elisa p̄ine: Dikiri m̄m̄ene kū ĩni ḡō Siria kína ũ.

¹⁴ Kū à b̄o Elisa kínaa, à era à tà a dikiriia. Kū kína yā kū Elisa òo gb̄ekaa, akū à p̄i: À òmene ĩni fute aafia. ¹⁵ Kū gu d̄o, Azaili biza ḡegetee sè à yāku, akū à kù kína ānla ari à gà, akū Azaili a ḡene blè.

YudanƆ kína Yehoramū

¹⁶ IsarailanƆ kína Ahabu né Yoramū k̄iblena wè s̄orode gūn, YudanƆ kína Yosafata né Yehoramū nà k̄iblenāaa. ¹⁷ A wè baraakuri aw̄epladen à kí blè, à v̄ute k̄in Yurusalemu wè s̄oraak̄ō. ¹⁸ À zè kū IsarailanƆ k̄inanƆ yākenāao lán Ahabu bedenƆ bà, zaakū à Ahabu n̄n̄gb̄e sè nƆ ũ, akū à yā kū Dikiri yeiro kè.

¹⁹ Bee kũ abireo Dikiri dí we à YudanƆ dúgu zòro a zòbleri Dauda yāi, zaakũ à lé sène à pì, a buri nigõ kí ble gɔɔ sɪnda pínki.

²⁰ Yehoramú kíblegɔɔan EdɔmunƆ n̄ zīda sɪ YudanƆa ò n̄ zīda kína kà. ²¹ Abire yāi Yehoramú gèe Zai kũ a sōgonƆ pínki, akũ EdɔmunƆ likai kũ a sōgodenƆ. À fùte à n̄ kē kùo gwāani à tà, akũ a zìkarinƆ bàa sɪ ò tà be. ²² EdɔmunƆ n̄ zīda sɪ YudanƆa ari kũ a gbārao. Gɔɔ birean LibinadenƆ n̄ zīda sɪ YudanƆa se. ²³ Yehoramú yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú YudanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. ²⁴ Yehoramú gà, ò a mira kpàkūsū kũ a dizinƆ Dauda wēten, akũ a né Ahazia a gēne blè.

YudanƆ kína Ahazia

²⁵ IsarailanƆ kína Ahabu né Yoramú kíblena wèè kuri awεεplade gūn YudanƆ kína Yehoramú né Ahazia nà kíbленаaa. ²⁶ A wèè baro awεεplade gūn à kí blè, à kú kín Yurusalemu wèè dome. A da tón Atalia, IsarailanƆ kína Ɔmiri daikoremε. ²⁷ Ahazia zè kũ Ahabu bedenƆ yākenaa, à yā kũ Dikiri yeiro kè lán Ahabu bedenƆ bà, zaakũ a anzurenƆme. ²⁸ À gèe à nà Ahabu né Yoramua, akũ òten zì ká lεεε kũ Siria kína Azailio zaa RamƆ Giliada. Kũ SirianƆ Yoramú kīnna, ²⁹ akũ à èra à tà Yezèrili ari a bòò pì gō lāka. Akũ Ahazia gèe wé kpátei gwe.

9

Yehu kana IsarailanƆ kína ũ

¹ Annabi Elisa annabi gā gbēke sisi, akũ à pìne: N̄ asa dɔmma n̄ kũ, n̄ n̄isi tūru dí sí n̄ géo RamƆ Giliada. ² Tó n ka gwe, n̄ kpáte ke Yosafata né Yehu, Nimisi daikorei n̄ bo kāao a gbēnƆ té, n̄ gē kpén ari kpénen. ³ N̄ tūruu pì n̄isi kú a m̄ia, n̄ onε kũ Dikiri pì a a kà IsarailanƆ kína ũ. Abire gbera n̄ zé wē, n̄ bàa sí n̄ su. N̄sun ḡi ke gwero. ⁴ Akũ annabi kefenna p̄i gèe RamƆ Giliada. ⁵ Kũ à kà gwe, à zìkari don'arēdenƆ è katena, akũ à pì: Don'arēde, má yā v̄i mà onne. Akũ Yehu a là à pì: Ó díme nten oo? À wèa à pì: Mòkōmme don'arēde. ⁶ Kũ Yehu fùte à gèè kpén, akũ kefenna p̄i n̄isi kù a m̄ia à pì: Dikiri IsarailanƆ Luda pì a n ka a gbē IsarailanƆ kína ũ. ⁷ N̄ Ahabu bedenƆ dēde, Dikiri ni a zòbleri annabinƆ fīna bońma kũ a zòbleri kũ Yezèbeli n̄ dēnƆ n̄ pínki. ⁸ N̄ Ahabu bede p̄inƆ dēde zònƆ kũ zīdadēnƆ n̄ pínki. N̄ gōgbē ke sún gō IsarailanƆ b̄usunlo, ⁹ Ahabu ɔn ni gō lán Nebati né Yeroboamu ɔnn bà, lán Ahia né Baasa ɔnn bà. ¹⁰ GbēdanƆ ni Yezèbeli gèé só Yezèrili b̄inikpeme, gbēke ni a v̄iro. Akũ annabii p̄i zé wè à bàa sɪ. ¹¹ Kũ Yehu bò à gèe a don'arēde dakenƆ kīnaa, akũ ò a là ò pì: À kè deran ïade p̄i sù n kīnaaa? À wèńma à pì: Á a dō kũ yāzōzōriime. ¹² Akũ ò pì: Ekeme! N̄ owere. Akũ à pì: Yā kũ à òmenen dí. À pì Dikiri pì a ma ka IsarailanƆ kína ũ. ¹³ Akũ n̄ baadi kè likalika à a uta zōkō sè à kàte a gbá sare didikia, akũ ò kuru pè ò pì: Yehu kè kína ũ.

¹⁴ Akũ Yehu lé kpàkūsū kũńwo Yoramui. Gɔɔ birea kína Yoramú pì kũ IsarailanƆ n̄ pínki ten gí kũ RamƆ Giliadao, òten zì ká kũ Siria kína Azailio. ¹⁵ Kũ SirianƆ a kīnna, akũ à èra à tà Yezèrili ari à aafia le. Akũ Yehu pì a gbē p̄inƆne: Tó a ze kũmaome, àsun tó gbēke bo wēten à gé yā dí baaru kpá Yezèriliro. ¹⁶ Akũ Yehu gèe a sōgon, àten gé Yezèrili. Yoramú wutena gwe kīnnana, YudanƆ kína Ahazia kú gwe dɔ, à gèe wé kpátei. ¹⁷ Kũ gudākpāri kũ à kú Yezèrili gudākpāki lei musu Yehu è kũ a gbēnƆ, òten su, akũ à w̄iki lè à pì: Ma gbēnƆ è, òten su. Akũ Yoramú pì: N̄ sōde gbarε à gé dańle à n̄ la tó aafiaan òten suo. ¹⁸ Akũ sōde bò à gèe à Yehu lè à pì: Kína p̄i, aafiaan nten suo yá? Yehu wèa à pì: N̄ bàka ũgba kũ aafiaaoo? N̄ mó n̄gō témai. Akũ gudākpārii p̄i: Z̄rii p̄i n̄ lé, ama adi

era à sùro. ¹⁹ Akū kína sōde plade gbàre do. Kū à n lé, à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Akū Yehu wèa à pì: N bàka ūgba kū aafiaaoo? Ñ mós ñgō témai. ²⁰ Akū gudākpārii pì pì: À n lé, ama àkū sō adi era à sùro. Gbē pì gófina de lán Nimisi daikore Yehu bà, àdi gó baka lán ñade bàme.

²¹ Akū kína Yoramū pì: Ñ gó domene sōna! Kū ò dōa, akū à bò wēten kū Yudanō kína Ahaziao, baadi kū a sōgoo, òten gé da Yehule. Akū ò dākare Yezzerili gbē Nabōti kū ò a dè yā bura. ²² Kū Yoramū wé sī Yehule, akū à a là à pì: Yehu, aafiaan nten suo yá? À wèa à pì: Aafia kú māmē? Zaakū n da Yezzebeli tānagbagbana kū a pōdammanaao dàgula. ²³ Kū Yoramū lite àten bàa sí, akū à lé zù Ahaziai à pì: Bonkpēyāme Ahazia! ²⁴ Akū Yehu a sá gā à Yoramū pà a ople dagura. Kàa pì a swēē kū, akū à kè yòkō a sōgon. ²⁵ Akū Yehu pì a zīkari gbē zōkō Bidikane: Ñ a gè sé ñ zu Yezzerili gbē Nabōti buran gwe. Ma don kū ó kú sōgo gūn lēle yā ó pla, ó té a de Ahabu kpē, gōrō kúa Dikiri gīnake à lé kè a yā musu à pì ²⁶ a è lán ò Nabōti dè nà kū a nēno. Bura dín áni Nabōti pō fīna bone Ahabua. Abire yāin ñ a gè sé ñ zukūna buran gwe lākū Dikiri ò nà.

²⁷ Kū Yudanō kína Ahazia è le, akū à dà Betagā zén kū bàao. Akū Yehu pètei àten pi: À a de se. Akū ò a pà a sōgo gūn gōrō kū àten Guru sīsī kū Ibleamu sare. Akū à n kē à tà Megido, gwe à gēè à gàn. ²⁸ A ibanō a gēè sè ò dà sōgo gūn ò tào Yurusalemu, akū ò a mira kpākūsū kū a dizinō Dauda wēten. ²⁹ Ahabu né Yoramū kīblena wēē kuri awēedode gūnn Ahazia kè Yudanō kína ū.

Yezzebeli ganaa

³⁰ Kū Yehu sù Yezzerili, Yezzebeli a baaru mā, akū à kiro kà à a mīkā kēke. Zaa bīni kpé musu wondoo gūn àten wé kpáte. ³¹ Kū Yehu gè bīnīlea, akū Yezzebeli pì: N ke lēle kū Zimirio, n n dikirii dè. Aafiaan n suo la yá? ³² Kū Yehu wé sè musu, à wondoo gwà, akū à pì: Dí mé à zè kūmaoo? Dí mé à kú ma kpaá? Kū kīnabe zīkeri gbēnoñ pla ke aakōno sù ò wé kpáte wondoo gūn, ³³ akū Yehu pīnne: À o sōi à léte. Kū ò o sōi à lēte, akū Yehu gēse pētepetea kū sōgoo ari a aru fà gbīia kū a sōno. ³⁴ Kū Yehu gè kīnabea, à pō blè à í mī, akū à pì: Bee kū ò láari bò no gbē pīia, ò a vī, zaakū kína burime. ³⁵ Kū ò gēè ò a gè sé ò vī, akū odi pōke lero, tó adi ke a mitoko kū a gbálanō kū a olanō baasiro. ³⁶ Akū ò èra ò gēè ò ò Yehune, akū à pì: Yā kū Dikiri ò a zōbleri Tisibe gbē Iliasu gāin gwe, à pì: Gbēdanō ni Yezzebeli nōbo só Yezzerili bīni kpē. ³⁷ Yezzebeli gè ni gō káte zīte lán pōkade gbōo bà Yezzerili bīni kpē. Gbēke ni le à pi Yezzebelin díro.

10

Ahabu burinō dedēnaa

¹ Ahabu burinōn kú Samaria gōgbēno ū gbēnoñ baaakō akuri. Akū Yehu takada kè à kpāzā Samaria gbānadenōne kū gbē zōkōno kū gbē kū òten Ahabu né gwanō à pì: ² Tó takada dīkīna gè á oī, zaakū á dikiri Ahabu burinōn kú kááo akūsō á sōgonō vī kū sōno kū wēte bīnīdeo kū zīkabōno, ³ à á dikiri né kū à kēare mana de gbē kparanōla ká a de gēne ū à zī ká á dikiri pì bedenōne. ⁴ Akū vīna nī kū manamana ò pì: Zaakū kína gbēnoñ planō dí fō ò gīnero, ókōno óni fō ò gīne yá? ⁵ Akū kīnabe dākpāri kū wēte don'aredeo kū gbē zōkōno kū nēgwari pīno gbēno zī Yehua ò pì: N zōblerinōme ó ū. Yā kū n òwere pīnki óni ke. Óni gbēke ká kína ūro. Ñ ke lākū à kēnne mana nà. ⁶ Akū Yehu takada pānde kēīne à pì: Tó a ze kūmao, áteni ma yā ma, à á dikiri Ahabu négōgbē pīno mī zōzō à suomene Yezzerili zia mandara'i.

Kínanē pìnŋ sŋ ò kà gbēnŋn baaakŋ akuri, ò kú kŋ wēte gbē zŋkŋ kŋ òteni n̄ tùtu kenŋ. ⁷ Kŋ takada pìi kà, akŋ ò kínanē gbēnŋn baaakŋ akurii pìnŋ kŋkŋ ò n̄ dēde n̄ pínki, akŋ ò n̄ mìnŋ zŋzŋ ò kàka tãnkŋn ò kpãzãne zaa Yezzerili. ⁸ Kŋ zìrii pìi kà, akŋ à pì Yehune: Ò sù kŋ kínanē pìnŋ mìnŋ. Akŋ Yehu pì ò káte bñilea leu pla ari gu dŋ.

⁹ Kŋ gu dŋ, akŋ Yehu bò à gèe à zè gbēnŋ are à pì: Ákŋnŋ á yãke vïro, makŋ mé ma bo ma dikiri kpε ma a dè, ama dí mé à gbē dínŋ dēdeε. ¹⁰ Ágŋ dŋ sà kŋ yã kŋ Dikiri gñake à ò Ahabu bedenŋ yã musu, a ke ni léte páro. Dikiri kè lákŋ à ò a zòbleri Iliasu gãì nà. ¹¹ Akŋ Yehu Ahabu bede kŋ ò gŋ Yezzerilínŋ dēde n̄ pínki kŋ a iba gbē zŋkŋnŋ kŋ a gbēnnanŋ kŋ a sa'orinŋ. Adi a gbēke tó kŋ wëndiioro.

¹² Akŋ à fùte à dà Samaria zén. Kŋ à kà sãdãrinŋ bùrakŋkia, ¹³ akŋ à dàkare kŋ Yudanŋ kína Ahazia danenŋ à n̄ lá à pì: Dínŋme á ũu? Ò wèa ò pì: Ahazia danenŋme ó ũ, o su fŋ kpá kína Yoramú bedenŋame kŋ a da Yezzebeli bedenŋ. ¹⁴ Akŋ Yehu pì a gbēnŋne: À n̄ kŋkŋ bēne! Akŋ ò n̄ kŋkŋ ò n̄ dēde bùraa pìn lŋgŋ sarε. N̄ gbēnŋn bupla awεεplame, n̄ gbēke dí borŋ.

¹⁵ Kŋ à bò gwe, à dàkare kŋ Rekabu né Yonadabuo, àten su daale. Akŋ Yehu a là à pì: N swè kúma lákŋ ma swè kúmma nà yá? Yonadabu wèa à pì: Ee! Akŋ Yehu pì: Zaakŋ lemε, n̄ n ŋ dŋmenε. Kŋ à ŋ dŋ Yehui, akŋ Yehu a kŋ à gèe kãao a sŋgo gŋn. ¹⁶ Yehu pì: Ò gé leεε, ïni kokari kŋ má vï kŋ Dikiri yão e. Akŋ à tò à gèe kãao leεε a sŋgo gŋn. ¹⁷ Kŋ Yehu kà Samaria, à Ahabu buri kŋ ò gŋ gweno dēde n̄ pínki. À n̄ dúgu zŋ lákŋ Dikiri ò Iliasu gãì nà.

Baali tãnagbagbarinŋ dēdenaa

¹⁸ Yehu gbēnŋ kàkara n̄ pínki, akŋ à pìnne: Ahabu dò Baalii fítinlemε, makŋ Yehu, mani doi manamana. ¹⁹ N̄ Baali tãnadenŋ sísimenε n̄ pínki kŋ a gbàgbarinŋ kŋ a don'arēdenŋ n̄ pínki. N̄ gbēke sún gí suiro, má ye mà sa zŋkŋ o Baaliamε. Gbē kŋ à gì sui, à gàmε. Yehu ten ŋndŋ keñne de à le à Baali gbàgbarii pìnŋ kakateme. ²⁰ Akŋ à pì: À dikpe dite Baali pŋ ũ. Akŋ ò a kpàkpaa kè. ²¹ À légbãzã kè Isarailanŋ bùsun pínki, akŋ Baali gbàgbarinŋ sù n̄ pínki, n̄ gbēke dí gŋro. Kŋ ò gè Baali kpén, ò kpé pìi pà gíngin, gbápeteki kunlo. ²² Akŋ Yehu pì kpé pìi utakateki dãkpãriine: N̄ bŋte kŋ utanŋ Baali gbàgbarinŋne n̄ pínki. Akŋ à bòteñne kŋ uta pìnŋ. ²³ Yehu kŋ Rekabu né Yonadabuo gè Baali kpén, akŋ Yehu pì Baali gbàgbarii pìnŋne: À wé pá gbēnŋa à n̄ gwagwa manamana, de Dikiri gbàgbarinŋ súnŋ kŋ kãáo laro, sé ákŋnŋ Baali gbàgbarinŋ átēne baasiro. ²⁴ Akŋ Yehu kŋ Yonadabuo gè de ò sa o. À sù à lè Yehu gñake à gbēnŋ kàtekate bàai gbēnŋn basiikŋ. À kpàkeñyĩ à pì tó n̄ gbēke tò gbē kŋ àteni n̄ nañne n̄ ŋnŋ doke pitiawa, à wëndii musumε. ²⁵ Kŋ Yehu sa'opŋ kŋ òdi ká tén à té kŋ ò à làka, akŋ à pì dogarinŋ kŋ zìkari gbē zŋkŋnŋ pìnŋne: À gè à n̄ dēde! Àsun tó n̄ gbēke pitiáwaro. Kŋ ò n̄ dēde kŋ fēnēdao ò n̄ gènŋ kòte bàai, akŋ ò gè Baali kŋkia. ²⁶ Ò Baali tãnakpe gbēe sè ò bòo ò té sŋa, ²⁷ akŋ ò wìwi ò a kpé gbòro, akŋ ò gu pìi kè bñnikpekeki ũ ari kŋ a gbãrao.

²⁸ Len Yehu Baali tãnagbagbanaa m̀i dè le Isarailanŋ bùsun. ²⁹ Bee kŋ abireo adi kpε li durunna kŋ Nēbati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero, à té wura zùsanε bŋrŋ kŋ ò kú Beteli kŋ Dãonŋi. ³⁰ Dikiri pìnne: Zaakŋ n̄ yã kè mana, n̄ yã kŋ má yeii kè, n̄ kè Ahabu bedenŋne lákŋ ma zεo nà, n̄ buri nigŋ kana Isarailanŋ kín ari n̄ nasionŋa. ³¹ Ama Yehu dí zε kŋ Dikiri Isarailanŋ Luda dokayãoro, adi laakari dŋa kŋ n̄ese mèn dooro. Adi kpε li durunna kŋ Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero.

³² Goro kũa Dikiri tò Isarailanŋ bũsuu nà lagonaa. Azaili gbãna blè Isarailanŋ bũsu ³³ kũ à kú Yoda ifáboki kpaa pínki sèna zaa Aroa kũ à kú Anŋ swadŋrŋ ari Giliada kũ Basã bũsuu. Gada burinŋ kũ Rubeni burinŋ kũ Manase burinŋ kũ gwe. ³⁴ Yehu yã kpara kũ à kènŋn kú Isarailanŋ kinnanŋ gĩayãkenanŋ takadan kũ a négŋgbẽkeyãnŋ pínki. ³⁵ Yehu gà, ò a v̄i Samaria, akũ a né Yoaza kè a gẽne ũ. ³⁶ Yehu vùte Samaria à kí blè Isarailanŋe wè barakuri plansari.

11

Yoasi kũ a dai Ataliao

¹ Kũ Ahazia da Atalia è a né gà, akũ à fùte àten kína burinŋ dede ní pínki. ² Akũ kína Yehoramú néngbẽ Yoseba, Ahazia dãre, Ahazia né Yoasi sè ní sare kínane kũ òteni ní dedenŋ té. A a ùte Ataliane kpé kũ gádonŋn katenan kũ nŋgbẽ kũ àten yŋ kpáaaŋ lèlè, akũ odi le ò a dèro. ³ Né pìi gŋŋ utena Dikiri ŋn kũ a gwàrii pìio ari wè suddo. Goro birea Ataliane Yudanŋ bũsu kína ũ.

⁴ A wè supplade gũnn sa'oriki Yoyada kínabe dogari gbẽ zŋkŋnŋ kũ zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ sìsi, akũ ò sù kũnwo a kĩnaa Dikiri ŋn. Akũ à yã yĩ kũnwo à tò ò la dà Dikiri ŋn gwe, akũ à kína négŋgbẽ pì m̀nne. ⁵ Akũ à yã d̄iteĩne à pì: Yã kũ áni ken dí. Tó a su gu dãkpã kámmabogoro zĩ, á gà káaku nigŋ kínabe dãkpã, ⁶ á gà plade sŋ Suru gãnu, á gà aakŋde nigŋ gãnu kũ à kú dogari kparanŋ kpe dãkpã. ⁷ Á gà pla kũ òten kámma bo kámmabogoro zĩnŋ nigŋ kína pì dãkpã Dikiri ŋn. ⁸ Á likai, á baadi kũ a gŋkebŋŋo kũna. Gbẽ kũ à sù à nài sŋ, à a de. Àgŋ té kína pìii gu kũ àten gèn pínki.

⁹ Zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ kè lákũ sa'oriki Yoyada ònne nà. Ní baadi a gbẽnŋ sè à gèe kũnwo Yoyada kĩnaa, gbẽ kũ òten kámma bonŋ kũ gbẽ kũ òten su ní lilin kenŋ ní pínki. ¹⁰ Akũ Yoyada kína Dauda sárinŋ kũ a sēgbako kũ ò kú Dikiri ŋnnŋ kpà zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ pìnŋa. ¹¹ Akũ dogarii pìnŋ sù ò kàte Dikiri kpé kũ sa'okio kpélelele sèna zaa Dikiri ŋn oplai ari a ɔzei, baadi kũ a gŋkebŋŋo kũna, de ògŋ kína pì dãkpã. ¹² Akũ Yoyada bò kũ kína négŋgbẽ pìio à kífuraa kùne à doka takada kpaa. Kũ ò nísi kù a m̄ia ò a kà kína ũ, akũ ò ɔkpa lè ò wiki lè ò pì: Luda kína dŋ kũ aafiaa! ¹³ Kũ Atalia dogarinŋ kũ gbẽ kparanŋ kĩni pìi mà, akũ à fùte à gèe ní kĩnaa Dikiri ŋn. ¹⁴ Kũ à wé sè, à kína pìi è zena gbègba sare lákũ òdi ke nà. Zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ kũ kãkãkiperinŋn zena a sare, akũsŋ gbẽ s̄inda pínki ten pŋnna ke òten kãkãki pé. Akũ Atalia a pŋkasanŋ gà à kè à pùtã kũ wikio à pì: Ò bò ma kpe! Ò bò ma kpe! ¹⁵ Akũ sa'oriki Yoyada pì zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ pìnŋne: À nŋgbẽ pì sé à bo kãao bàai, á gbẽ kũ ò bò ò téinŋ dede kũ f̄enedao. Zaakũ à pì òsun a de Dikiri ŋnlo. ¹⁶ Goro kũ nŋgbẽ pìi kà kínabe gãnu lé kũ sŋnŋ d̄i gèn zén, akũ ò ɔ pètea gwe ò a dè.

¹⁷ Yoyada tò kína kũ a gbẽnŋ Dikiri bàka kunna kũnwo yã kèke, de ò le ògŋ de Dikiri gbẽnŋ ũ yã. À tò kína kũ a gbẽnŋ lédokŋnŋ kè kũ kŋo dŋ. ¹⁸ Akũ ò gèe ò Baali kpé gbòro, ò a gbagbakinŋ kũ a tãnanŋ w̄wi dúgudugu, akũ ò Baali gbàgbari Matã dè gbagbaki pìnŋ sare.

Yoyada Dikiri ŋn nà gudãkpãrinŋne ní ɔĩ, ¹⁹ akũ à zĩkari gbẽ zŋkŋnŋ sète kũ dogarinŋ kũ gbẽ kparanŋ ní pínki, ò bò Dikiri ŋn kũ kína pìio, ò kínabe gãnu lé kũ dogarinŋ d̄i gèn zé sè. Kũ ò kà kínabea, akũ kína pìi vùte kpatan, ²⁰ akũ bũsuu pì gbẽ s̄inda pínki pŋ kè nna, akũsŋ wète gŋŋ yãkete sari, kũ ò Atalia dè kũ f̄enedao kínabea yã. ²¹ Yoasi kí blè a wè supplade gũn.

12

Dikiri ɔn kekenaa

¹ À kè kína ũ Yehu kíblena wè supplade gūn, akū à kí blè Yurusalemu wè bupla. A da bi Beseba gbēme, a tón Zibia. ² Goro kū sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, akū à yā kū à mana Dikirine kè. ³ Ama adi tānagbagbaki kū ò bònɔ gbororo, ò kpé òten sa o gwe, òten turaretiti kpáta.

⁴ Yoasi pì sa'orinɔne: À ɔgo kū ò sùo Dikiri ɔnn kakara, ɔgo kū ò lìli baadine kū légbēna ɔgo kū poyeina gbanɔ pínki. ⁵ Sa'orinɔ gō ɔgo pì sí ɔgosirinɔa ò Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero. ⁶ Akū Yoasi kí blè ari wè baro awεε'aakō, ama sa'orinɔ dí Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero, ⁷ akū kína Yoasi sa'oriki Yoyada sisi kū sa'orinɔ n pínki à n lá à pì: À kè dera adì Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero? Àsun ɔgo sí ɔgosirinɔa dororo. À tó ògō Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero. ⁸ Akū sa'orinɔ wè kū oni ɔgo ke sí gbēnɔa dororo, oni sō Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero. ⁹ Akū sa'oriki Yoyada àkpatii sè à a né fō, akū à dìte sa'oki sare tó òten gē Dikiri ɔn oplai. Akū sa'ori kū òten kpé zé dákpānɔ dì ɔgo kū ò sùo Dikiri ɔnn kán pínki. ¹⁰ Tó ò è àkpatii pì ɔgo kè dasi, akū kína takadakēri kū sa'orikio dì naro ò káka asasano gūn. ¹¹ Òdi ɔgo pì dedebaru ke ò na gbē kū ò Dikiri ɔn zī dànnenɔne n ɔī, akū òdi fīna boo lí'arinɔne kū kpéborinɔ ¹² kū gbìborinɔ kū gbè'arinɔ. Akū ò lí kū gbè ananɔ lùluo dɔ, de ò Dikiri ɔn gu kū à yàkanɔ kekero yāi kū kpé kekena zī pāndenɔ pínki. ¹³ Odi Dikiri ɔn andurufu tanɔ pi kū ɔgo kū ò sùo Dikiri ɔnn pìoro, ke fitila tédebonɔ ke arusibonɔ ke kākākinɔ ke wura pónɔ ke andurufu pò kparanɔ. ¹⁴ Dikiri ɔn kèkerinɔn òdi fīna booñne. ¹⁵ Gbē kū ò ɔgo pìi kpàríma ò fīna boo zīkerinɔnenɔ, òdi n gbeka ɔgo pì yāiro, zaakū gbē pìnɔ bi náanidenɔme. ¹⁶ ɔgo kū ò kpà taari fīnabobo ke durunna kútekebo ũnɔ, òdi gēo Dikiri ɔnnlo, sa'orinɔ pómé.

¹⁷ Goro kúa Siria kína Azaili gēe à lète Gataa à sì, akū à èra àten su léte Yurusalemua dɔ. ¹⁸ Akū Yudanɔ kína Yoasi pò kū a dizi Yudanɔ kinanɔ Yosafata kū Yoramuo kū Ahaziao kpà Dikirianɔ sète kū pò kū à kpà Dikirianɔ dɔ kū wura kū à kú Dikiri ɔn laasii gūnwɔ kū a be laasii gūnwɔ pínki, à kpàzā Azailine, akū Azaili gò Yurusalemula. ¹⁹ Yoasi yā kparanɔ kū yā kū à kènɔ pínki kú Yudanɔ kinanɔ gīayākenanɔ takadan. ²⁰ A ìbanɔ lé kpàkūsūi, akū ò a dè zaa Betemilo Sila zén. ²¹ Gbē kū ò a dèe pìnɔ tón dí: Simεata né Yozabada kū Soma né Yozabadao. Kū Yoasi gā, ò a mira kpàkūsū kū a dizinɔ Dauda wēten, akū a né Amazia a gēne blè.

13

Isarailanɔ kína Yoaza

¹ Yudanɔ kína Ahazia né Yoasi kíblena wè baro awεε'aakōde gūnn Yehu né Yoaza kè Isarailanɔ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè gēro awεεpla. ² À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanɔ dà a kenanwo, adi pānero. ³ Akū Dikiri pò fē Isarailanɔi à n ná Siria kína Azailine a ɔī kū a né Benadadao ari Yoaza kíblena lén. ⁴ Yoaza kúte kè Dikirine, akū Dikiri sì, zaakū à è deran Siria kína pì ten wé tā Isarailanɔa nà. ⁵ Dikiri tò ò surabarii lè, akū ò bò Sirianɔ ɔī, akū baadi kú a ɔnn lán zī bà. ⁶ Ama odi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu n dá a kenannero, ò zèo. Asera lí sō à kpé petena Samaria. ⁷ Yoaza zīkarinɔ kà lakana, séde sōde gbēnɔn bupla akurinɔ kū sōgo mèn kurinɔ kū zīkari gèsede gbēnɔn dúbu kurinɔ baasiro, zaakū Siria kína n ké búgubugu, ò gō lán būsutiti bà. ⁸ Yoaza yā kparanɔ, yā kū à kènɔ kū a

négɔgbɛkɛyǎnɔn kú Isarailanɔ kɪnanɔ gɪayǎkenanɔ takadan. ⁹ Kú Yoaza gà, akú ò a vɪ Samaria, akú a né Yehoasi a gɛnɛ blè.

Isarailanɔ kɪna Yehoasi

¹⁰ Yudanɔ kɪna Yoasi kɪblena wɛ̃ baraakuri awɛɛsupplade gūnn Yoaza né Yehoasi kɛ̃ Isarailanɔ kɪna ũ, akú à kɪ blè wɛ̃ gɛro awɛɛdo. ¹¹ À yǎ kú Dikiri yeiro kɛ̃, adi kpɛ li durunna kú Nɛbati né Yeroboamu Isarailanɔ dà a kenannɛro, à kpɛ àtɛn kɛ. ¹² Yehoasi yǎ kpara kú à kɛnɔ kú a négɔgbɛkɛyǎnɔ kú zɪ kú à kà kú Yudanɔ kɪna Amaziao kú Isarailanɔ kɪnanɔ gɪayǎkenanɔ takadan. ¹³ Kú à gà, ò a mira kpàkúsú kú Isarailanɔ kɪnanɔ Samaria, akú Yeroboamu a gɛnɛ blè.

Elisa ganaa

¹⁴ Elisa tɛn gyǎ kɛ, ani fɔ̃ à ble dorɔ, akú Isarailanɔ kɪna Yehoasi gɛ̃ɛ à à lè, àtɛn ɔ̃ do à pɪnɛ: Baa! Baa! Mɔkɔmmɛ Isarailanɔ sɔgonɔ ũ kú n sɔdenɔ. ¹⁵ Akú Elisa pɪnɛ: N̄ sá sé kú kànɔ. Kú à sè, ¹⁶ akú Elisa pɪnɛ: N̄ kà kpá sála. Kú à kpà sála, akú Elisa a ɔnɔ didi kɪna pì ɔnɔa ¹⁷ à pì: N̄ ifǎboki kpa wondo wɛ̃. Kú à wɛ̃, akú Elisa pì: N̄ kàa pì zu. Kú à zù, akú Elisa pì: Dikiri zɪblena kàan gwe. Zɪblena Sirianɔa kàamɛ. Ìni Sirianɔ kakatɛ mámmam zaa Afeki. ¹⁸ Akú Elisa pì: N̄ kàa pìnɔ sɛtɛ. Kú à sɛtɛ, akú Elisa pɪnɛ: N̄ zɪtɛ léo. À lèo gɛn aakɔ, akú à zè. ¹⁹ Akú Luda gbɛ pì pɔ fɛi à pì: Tó n zɪtɛ lèo yǎ gɛn sɔɔro ke suddomɛ, de n zɪi blè Sirianɔa mámmam. Tera sà Ìni zɪi blemɛma gɛn aakɔmɛ.

²⁰ Elisa gà, akú ò a vɪ. Tó Sètǎgɔrɔ kà, akú Mɔabu gbǎnamɔnnerinɔ dì su létɛ Isarailanɔ bùsuua. ²¹ Gɔrɔ kúa gbɛnɔ tɛn gɛ vɪ. Kú ò gbǎnamɔnnerinɔ gǎa è, akú ò gɛɛ pìi sè ò zù Elisa miran. Kú gɛɛ pìi létɛ à nà Elisa wánɔa, akú à vù à fùtɛ à zè.

²² Siria kɪna Azaili gbǎna mò Isarailanɔnɛ ari Yoaza kɪblena lén. ²³ Akú Dikiri sùruu kɛ̃ kúńwo à wɛ̃nda dɔńnɛ, à n̄ wé gwà a bàka kú à kú kú Ibrahimɔ kú Isaakuo kú Yakubuo yǎi. Adi we à n̄ dúgu zɔro, adi n̄ zukúnaro ari kú a gbǎrao. ²⁴ Kú Siria kɪna Azaili gà, akú a né Benadada a gɛnɛ blè. ²⁵ Kú Yoaza né Yehoasi zɪi kà kú Azaili né Benadada pìio, à èra à wɛ̃tɛ kú Azaili sɪ a de Yoazaanɔ sɪa. Yehoasi zɪi blèa gɛn aakɔmɛ, akú à Isaraila wɛ̃tɛ pìnɔ sɪa.

14

Yudanɔ kɪna Amazia

¹ Isarailanɔ kɪna Yoaza né Yehoasi kɪblena wɛ̃ plade gūnn Yoasi né Amazia kɛ̃ Yudanɔ kɪna ũ. ² A wɛ̃ baraasɔrode gūnn à kɪ blè, à vùtɛ kɪn Yurusalemu wɛ̃ baraakuri donsari. A da bi Yurusalemu gbɛmɛ, a tón Yoadi. ³ À yǎ kú Dikiri yeii kɛ̃, ama adi ká a dizi Dauda pɔ̃ ũro. À a de Yoasi ágba sè súsu. ⁴ Adi tǎnagbagbaki kú ò bònɔ gbororo, ò kpɛ òtɛn sa o gwe òtɛn turaretiti kpátan. ⁵ Kú à kpata zɪni pɛtɛ à làka, akú à a ìba kú ò a de dɛnɔ dɛdɛ se. ⁶ Lákú à kú Musa doka takadan nà, adi gbɛderii pìnɔ nɛnɔ dɛdɛro. Takada pìi gūn Dikiri pì òsun dɛnɔ dɛdɛ n̄ nɛnɔ durunna yǎiro, akús̄ òsun nɛnɔ dɛdɛ n̄ dɛnɔ durunna yǎiro. Baadi ni ga a zɪda durunna yǎimɛ. ⁷ Amazia mé à zɪi blè Eɔmunɔa gbɛnɔn dúbu kuri zaa Guvutɛ Wisiden. Zɪi pìi gūnn à Sela sɪ, akú à tó kpànɛ Yɔkɔteli, tó pì kpɛ kúa ari kú a gbǎrao.

⁸ Abire gbera Amazia gbɛnɔ zɪi Isarailanɔ kɪna Yoaza né Yehoasi, Yehu daikorea, à pɪnɛ: N̄ mɔ̃ ò kɔ̃ le wédewɛ zɪlan. ⁹ Isarailanɔ kɪna Yoasi wèa à pì: Lɛbana bùsu lèkara légbǎzǎ kɛ̃ Lɛbana bùsu sida línɛ à pì à a nɛnɔgbɛ kpǎzǎ a néa, akú Lɛbana bùsu nòbɔ pǎsɪ sù à kitii pà lèkaraa pìia. ¹⁰ N̄ zɪi blè Eɔmunɔa, akú n n zɪda bì. N̄ zɛ kú n tómanakɛo n̄ vutɛ tɛnɛ. À kɛ̃ dera n̄tɛn ɔ̃ ká yǎ pǎsɪii?

Abire ni sunne kũ kisirao kũ YudanƆ se. ¹¹ Ama Amazia yã p̄i kpà sākoto, akũ Yehoasi sù létea. Ò dàkare zaa Besemesi YudanƆ b̄usun. ¹² IsarailanƆ z̄i blè YudanƆa, akũ YudanƆ bàa s̄i ò tà ñ bea. ¹³ Besemesi gwen Yehoasi Amazia kũn à ḡe k̄ao Yurusalemu. À a b̄ni gb̄oro lán mita wàa do bà zaa Eflaimu ḡanu léa ari gena Kusuru ḡanu léa. ¹⁴ À wura kũ andurufuuo kũ p̄ó kũ ò kú Dikiri ɔnnnƆ kũ p̄ó kũ ò kú k̄inabe laasinƆ s̄ete p̄ínki, akũ à gb̄ekenƆ kũkũ à tà kũńwo Samaria z̄iz̄onƆ ũ.

¹⁵ Yehoasi yã kpara kũ à k̄enƆ kũ a néḡɔgb̄ekeyānƆn kú IsarailanƆ k̄inanƆ ḡīayākenanƆ takadan. Lákũ à z̄i k̄a kũ YudanƆ k̄ina Amaziao nà kú gwe d̄o. ¹⁶ Kũ Yehoasi gà, ò a mira kp̄akūsũ kũ IsarailanƆ k̄inanƆo Samaria, akũ a né Yeroboamu v̄ute a ḡene ũ.

¹⁷ YudanƆ k̄ina Amazia k̄e w̄e ḡero Yehoasi ganaa ḡbera. ¹⁸ Amazia yã kparanƆn kú YudanƆ k̄inanƆ ḡīayākenanƆ takadan. ¹⁹ Ò lé kp̄akūsũi Yurusalemu, akũ à bàa s̄i à tà Lakisi. Akũ ò gb̄enƆ gb̄are ò p̄etei ò a d̄e gwe. ²⁰ Akũ ò a ḡe s̄e kũ s̄o ò s̄uo Yurusalemu, ò a mira kp̄akūsũ kũ a dizinƆ Dauda w̄eten. ²¹ Akũ YudanƆ Uzia kũ à k̄a w̄e ḡero aw̄eedo k̄a k̄ina ũ a de Amazia ḡene ũ. ²² Akũ mé à Elata s̄i à k̄eke à k̄ate YudanƆne a de ganaa ḡbera.

IsarailanƆ k̄ina Yeroboamu plade

²³ YudanƆ k̄ina Yoasi né Amazia k̄iblena w̄e ḡerode ḡunn IsarailanƆ k̄ina Yoasi né Yeroboamu k̄e k̄ina ũ Samaria, à kú k̄in w̄e bupla aw̄eedo. ²⁴ À yã kũ Dikiri yeiro k̄e, adi kp̄e li durunna kũ Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. ²⁵ Akũ mé à era à IsarailanƆ b̄usuu s̄inne zaa Lebo Amata ari gena Ísira Wisidei, lákũ Dikiri IsarailanƆ Luda ò a z̄òbleri Amitai né Inusa, Gatefa gb̄e ḡai nà. ²⁶ Zaakũ Dikiri è IsarailanƆ ten wari ke manamana, z̄onƆ kũ z̄īdadeno ñ p̄ínki, akūs̄ ò gb̄eke v̄i à kp̄ányĩro. ²⁷ Dikiri dí pi áni Isaraila tó d̄ede andunia ḡunlo, akũ à ñ sura bà Yehoasi né Yeroboamu ḡai. ²⁸ Yeroboamu yã kpara kũ à k̄enƆ kũ z̄i kũ à k̄anƆn kú IsarailanƆ k̄inanƆ ḡīayākenanƆ takadan. Lákũ à era à Damasuku kũ Amatao s̄i IsarailanƆne nà kú gwe d̄o. ²⁹ Kũ à gà, ò a mira kp̄akūsũ kũ a dizi IsarailanƆ k̄inanƆ, akũ a né Zakari v̄ute a ḡene ũ.

15

YudanƆ k̄ina Uzia

¹ IsarailanƆ k̄ina Yeroboamu k̄iblena w̄e baraas̄oro aw̄eεplade ḡun Amazia né Uzia k̄e YudanƆ k̄ina ũ. ² A w̄e ḡero aw̄eεdode ḡunn à k̄i blè, akũ à kú k̄in Yurusalemu w̄e bupla akuri aw̄eεpla. A da bi Yurusalemu gb̄eme, a tón Yekolia. ³ À yã kũ Dikiri yeii k̄e lákũ a de Amazia k̄e nà. ⁴ Ama adi t̄anagbagbaki kũ ò b̄onƆ gbororo, ò kp̄e òten sa o gwe òten turaretiti kp̄atan. ⁵ Dikiri tò a kusu kũ, à kúo ari à ḡe à ḡao. À kp̄e kúki ado. A né Yotamu mé à k̄inabe ɔn k̄ina, akũme YudanƆ don'arede ũ. ⁶ Uzia yã kparanƆn kú YudanƆ k̄inanƆ ḡīayākenanƆ takadan kũ yã kũ à k̄enƆ p̄ínki. ⁷ Kũ à gà, ò a v̄i kũ a dizinƆ Dauda w̄eten, akũ a né Yotamu v̄ute a ḡene ũ.

IsarailanƆ k̄ina Zakari

⁸ YudanƆ k̄ina Uzia k̄iblena w̄e bupla plansaride ḡunn Yeroboamu né Zakari k̄e IsarailanƆ k̄ina ũ Samaria, à k̄i blè m̄o suddo. ⁹ À yã kũ Dikiri yeiro k̄e lákũ a dizinƆ k̄e nà. Adi kp̄e li durunna kũ Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. ¹⁰ Akũ Yabesi né Salumu lé kp̄akūsũi kũ gb̄enƆ à a d̄e zaa Ibleamu, akũ à a ḡene blè. ¹¹ Zakari yã kparanƆn kú IsarailanƆ k̄inanƆ ḡīayākenanƆ

takadan. ¹² Len yā kū Dikiri ò Yehunεε kè le, à pì a burinŋ mé onigŋ Isarailanŋ kí ble ari à gé pé a nasionŋa.

Isarailanŋ kína Salumu

¹³ Yabesi né Salumu kè kína ũ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūn, à kí blè Samaria mŋ do. ¹⁴ Akū Gadi né Menahemu bò Tiza à gèε Samaria, akū à Yabesi né Salumu lè à dè gwe, akū à a gēne blè. ¹⁵ Salumu yā kparanŋ kū lé kū à kpàkūsū kū gbēnŋ Zakariiii kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan. ¹⁶ Gŋŋ birean Menahemu bò Tiza à gèε à lèε Tifisaa kū gbē kū ò kú a gūnnŋ kū gu kū à likainŋ pínki, zaakū ò gì zé wēnei. À nòsindarenŋ nèεε pàrapara n pínki dŋ.

Isarailanŋ kína Menahemu

¹⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūnn Gadi né Menahemu kè Isarailanŋ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè kuri. ¹⁸ À yā kū Dikiri yeiro kè ari a wèndi lén. Adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero.

¹⁹ Kū Asiria kína Tigila Pilesa lèε Isarailanŋ būsua, akū Menahemu a gbà andurufu tŋn baraakuri awεεsiikŋ, de Tigila Pilesa le à ŋ daawa, à kpata zīni le à péte yāi. ²⁰ Menahemu tò Isarailanŋ andurufu pì fīnaa bò, akū ŋgŋdenŋ andurufu ŋgŋ kpà n mīamiia mèn bupla akurikuri Asiria kína pŋ ũ. Akū Asiria kína pìi era à tà, adi ze n būsun doro. ²¹ Menahemu yā kparanŋ kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki. ²² Kū à gà, akū a né Pekaya a gēne blè.

Isarailanŋ kína Pekaya

²³ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuride gūnn Menahemu né Pekaya kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè pla. ²⁴ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁵ A zīkari gbē zŋkŋ Remalia né Peka lé kpàkūsū kū gbēnŋ. Akū à Giliada būsudenŋ sè gbēnŋn bupla akuri à sī kūnwo kína pīii a zeki gbānan Samaria, à a dè kū Agobuo kū Ariεo, akū à a gēne blè. ²⁶ Pekaya yā kparanŋ kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki.

Isarailanŋ kína Peka

²⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuri awεεplade gūnn Remalia né Peka kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè baro. ²⁸ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁹ Peka gŋŋan Asiria kína Tigila Pilesa sù à Iyon sī kū Abeli Betemakao kū Yanŋao kū Kedεsio kū Azoo. À Nafatali burinŋ gu sī dŋ, Giliada kū Galilio pínki, akū à gupidenŋ kūkū à tà kūnwo Asiria. ³⁰ Ela né Osea lé kpàkūsū kū gbēnŋ Pekai, akū à a dè à a gēne blè Uzia né Yotamu kíblena wè barode gūn. ³¹ Peka yā kparanŋ kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki.

Yudanŋ kína Yotamu

³² Isarailanŋ kína Remalia né Peka kíblena wè plade gūnn Uzia né Yotamu kè Yudanŋ kína ũ. ³³ A wè baraasŋrode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awεεdo. A da tŋn Yerusa, Zadki néme. ³⁴ À yā kū Dikiri yeii kè lākū a de Uzia kè nà. ³⁵ Ama adi tānagbagbaki kū ò bŋnŋ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. Àkū mé à Dikiri ŋn gānu kū à kú musu kèkε. ³⁶ Yotamu yā kparanŋ kú Yudanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki. ³⁷ Gŋŋ birean Dikiri tò Siria kína Rezī kū Remalia né Pekao nà letena

Yudanŏaaa. ³⁸ Kū Yotamu gà, ò a mira kpàkūsū kū a dizinŏ Dauda wēten, akū a né Aza vùte a gēne ũ.

16

Yudanŏ kína Aza

¹ Remalia né Peka kíblena wē gēro awεεplade gūnn Yotamu né Aza kē Yudanŏ kína ũ. ² A wē barode gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wē gēro awεedo. Adi yā kū Dikiri a Luda yei ke lán a dizi Dauda bàro. ³ À zè kū Isarailanŏ kínano yākenaaŏ ari sé à sa'opŏ kū òdi ká tén à té kū ò kū a négŏgbēo. À yā vāni kē lākū buri kū Dikiri pèmma Isarailanŏnenŏ di ke nà yā. ⁴ À sa ò à turaretiti kpàta tānagbagbaki kū ò bōnŏa kū sīsī musunŏ kū lí zŏkŏ sīnda pínki gbáruo.

⁵ Abire gbera Siria kína Rezī kū Isarailanŏ kína Remalia né Pekaŏ sù zī ká Yurusalemu. Gwen ò lika Azai, ama odi fŏ ò a blè kū zīoro. ⁶ Gŏrŏ birean Rezī pè Yudanŏa à n bôte Elata à era à gwe símma, akū Edŏmunŏ sù ò vùte gwe ari kū a gbārao. ⁷ Akū Aza gbēnŏ zī Asiria kína Tigila Pilesaa à pì: N zŏbleriime ma ũ, n néme ma ũ. N mŏ n ma bo Siria kína kū Isarailanŏ kína kū ò fùtemainŏ ŏī. ⁸ Aza andurufu kū wura kū à kú Dikiri ŏnn kū a be laasii gūnwoo sète à Asiria kína gbà à kpāzāne. ⁹ Akū Asiria kína a yā mà, à gēe à lète Damasukua à sī. À Rezī dè, akū à tà kū Damasukudenŏ ari Kiri. ¹⁰ Kína Aza gēe à dà Asiria kína Tigila Pilesale zaa Damasuku. À sa'oki è gwe, akū à a taka gà takada gūn à kpāzā sa'ori Uriane kū a kena takao pínki. ¹¹ Sa'ori Uria sa'oki pì kē lākū kína Aza kpāzāare nà kyáu, à a mì dè ari kína pì gŏ su kū Damasuku. ¹² Kū à sù, à sa'oki pì è, akū à nài. ¹³ À sa'opŏ kū òdi ká tén à té kū òa à wísiti kàn à í tŏa à kennakūkŏŏ sa'o'aru kúa. ¹⁴ Dikiri gbagbaki kū ò pì kū mŏgotēo kú sa'oki dufu pì kū Dikiri kpéŏ dagura, akū Aza sè à dīte sa'oki dufu pì oplai. ¹⁵ Akū à yā dīte sa'ori Uriane à pì: Īnigŏ sa'o kŏnkŏpŏ kū òdi ká tén à té kū o sa'oki zŏkŏŏ piia kū ŏkŏsi pŏblewe gbao kū kína sa'opŏ kū òdi ká tén à té kūo kū a pŏblewe gbao kū gbēnŏ sa'opŏ kū òdi ká tén à té kūo kū n pŏblewe gbao kū n sa'o'io. Īnigŏ sa'opŏ kū òdi ká tén à té kū kúa kū kennakūkŏŏ sa'o'aru. Sa'oki kū ò pì kū mŏgotēo sŏ, anigŏ de ma māsokēki ũ. ¹⁶ Akū sa'ori Uria kē lākū kína Aza òare nà.

¹⁷ Kína Aza mŏ lēketenŏ gŏgo tadibŏnŏa à n tanŏ gŏ à dīte. À íkaki gŏ mŏgotē zùsa kū ò kú a zītenŏa à dīte kīni gbēea. ¹⁸ À kína tintin kū ò bŏ Dikiri ŏnn kū a gānu kū à kú gweo gbŏro mīnatena Asiria kīnane yāi. ¹⁹ Aza yā kparanŏn kū Yudanŏ kínano gīayākenanŏ takadan kū yā kū à kēnŏ pínki. ²⁰ Aza gà, akū ò a mira kpàkūsū kū a dizinŏ Dauda wēten, akū a né Ezekaya vùte a gēne ũ.

17

Isarailanŏ kína kpede Osea

¹ Yudanŏ kína Aza kíblena wē kuri awεεplade gūnn Ela né Osea kē Isarailanŏ kína ũ Samaria, à kí blè wē kēndo. ² À yā kū Dikiri yeiro kē, ama adi ke lākū Isarailanŏ kína kū ò òare arenŏ kē nàro. ³ Asiria kína Samanēsa sù à lētea, akū Osea kē a zŏbleri ũ, àten táfe bonē. ⁴ Osea gbēnŏ zī Misila kína Soa, akū adi táfe kū àdi bo Samanēsanē wē kū wēo bonē doro. Kū Samanēsa è Osea bŏ a kpe, akū à a kŏ à a dà kpésiran. ⁵ Akū Samanēsa lète Isarailanŏ būsuaa pínki. A gbēnŏ sù ò Samaria kaguraa kē ari wē aakŏ. ⁶ Osea kíblena wē kēndode gūnn Samanēsa Samaria sī à tà kū Isarailanŏ a bŏsun, à n kátēkatē Ala kū Gozā kū à kú Abo barao kū Midiā bŏsu wētenŏ gūnwo.

Isarailanŏ gŏna zīzŏnŏ ũ n durunna yāi

⁷ Yā pìi kè lɛ, kũ Isarailano durunna kè Dikiri n Ludane kũ à n bôte Misila kina Firi'auna oĩ yāi. Ò donyĩ kè tãnanone ⁸ ò buri kũ Dikiri pèmmañnenon agba sè ò zè kũ yā kũ Isarailano kınano dãnñenon. ⁹ Ò yā dõrosari dıte Dikiri n Luda yā gbèn ò tãnagbagbakino bõ n zıdane n wẽtenon gũn pınki zaa gudãkpãkia gena ari wẽte bınıdea. ¹⁰ Ò gbènno kũ lınno pètepete sısı leınno pınki kũ lı zõko sında pınki gbãruo. ¹¹ Ò turaretiti kpãta tãnagbagbaki kũ ò bõo pınno pınki lãkũ buri kũ Dikiri pèmmañnenon kè nã. Yā vãni kũ ò kèe pınno mé à Dikiri po fẽne. ¹² Ò kũte tãnanone, bee kũ Dikiri pıñne òsun kero. ¹³ Dikiri Isarailano kũ Yudano sã gã a annabinno kũ wégupu'erino gãı n pınki à pı, ò kpe li n yā vãnınone, ògõ Dikiri yãditenano kũ a yãdannenaao kũna, lãkũ à kũ doka takada kũ à dıte n dizınone gũn nã, akũ à era à ò a zõbleri annabinno gãı.

¹⁴ Bee kũ abireo Isarailano gımai, n sã gbãna lãn n dizi kũ odi Dikiri n Luda nãani keronno pò bãmɛ. ¹⁵ Ò gı a oõoki gwai, ò a bàka kunna kũ n dizınno yã gbõro, odi laakari kũ à dãnne yã daro. Ò tẽ pò pãpãnoı, akũ mókõno kè pã. Ò buri kũ ò likanyĩno agba sè, buri kũ Dikiri pı òsun n dà séro pınno. ¹⁶ Ò pã kpã Dikiri n Luda yãditenanoı, ò mõo kãsa mèn pla lãn zũsane bõronno bà n tãnanon ũ, ò Asera lı pète, ò susuneno gbãgba, ò kũte Baaline. ¹⁷ Ò sa'opo kũ òdi kã tén à té kũ ò kũ n neno, gõgbẽnno kũ nngbẽnno, ò mãsoo kè ò eze vãni kè, ò n zıda kpã yã kũ Dikiri yeiroa, ò a po fẽne. ¹⁸ Akũ Dikiri po fẽnyĩ manamana à pèmma. Yudano mé ò gõ òtẽne. ¹⁹ Bee se Yudano dí Dikiri n Luda yãditenano maro, ò Isarailano agba sè. ²⁰ Akũ Dikiri gı Isaraila buri pınno n pınki. À wé tãmma à n ná gbẽ kũ òten gbãna mõñnenone n oĩ ari à gèe pèomã.

²¹ Kũ Dikiri Isarailano kè Dauda burinno, akũ ò Nebati né Yeroboamu dıte n kina ũ. Yeroboamu mé à Isarailano sã gbãgbã Dikirine, à tò ò durunna zõkõ kè. ²² Isarailanon kpé òten durunna kũ Yeroboamu keno ke, odi kpe linero, ²³ akũ Dikiri pèmma lãkũ à ò a zõbleri annabinno gãı nã. Asiriano Isarailano sète n bũsun ò tà kũñwo zızonno ũ, akũ ò kũ gwe ari kũ a gbãrao.

Samariaden yã

²⁴ Asiria kina tò gbẽnno bõte Babilonu kũ Kutao kũ Avaao kũ Amatao kũ Sefavaimuo, akũ à n kãtekate Samaria wẽtenon gũn Isarailano gbèn. Len ò Samaria bũsuo kè n pò ũ lɛ, ò vùtevute a wẽtenon gũn. ²⁵ Kũ ò kã gwe kãaku, odi donyĩ ke Dikirinero, akũ à mũsunno gbãreñma, òteni n gbẽkeno dede. ²⁶ Akũ ò gèe ò ò Asiria kınane ò pı: Gbẽ kũ n n sé n n kãtekate Samaria wẽtenon gũnno, ò bũsuo pı tãnakekena dõro, akũ à mũsunno gbãreñma, òteni n dede. ²⁷ Akũ Asiria kina pı: Ò Samaria sa'ori kũ o su kũñwonno doke gbare, à tá gwe à bũsuo pı tãnakekena dadañne. ²⁸ Akũ Samaria sa'orino doke era à tà gwe à vùte Beteli. À dàda gbẽnone deran oni ke nã ò donyĩ ke Dikirine.

²⁹ Gõro birea gbẽ kũ ò sũ ò vùte wẽte pınno gũnno, buri sında pınki kũ a tãnao, akũ ò n tãna pınno taka kè ò pètepete tãnagbagbaki kũ Isarailano bõno kpéno gũn. ³⁰ Babilonudenno Sukobenoti tãna kè, Kutadenno Nɛgali tãna kè, Amatadenno Asima tãna kè, ³¹ Avadenno Nibazi kũ Tatakio tãna kè, Sefavaimudenno sa'opo kũ òdi kã tén à té kũ ò kũ n neno n tãna Adaramelekia kũ Anamelekio. ³² Akũ ò era ò donyĩ kè Dikirine do. Gbẽnno ditena tãnagbagbaki pınno sa'orino ũ tẽ vıñnero, akũ òdigõ sa oñne tãnagbagbaki pınno kpéno gũn. ³³ Ò donyĩ kè Dikirine, akũ òteni n tãnanon gbãgba lãkũ bũsu kũ ò bõn futɛokarayã de nã. ³⁴ Len ò n futɛokarayã kũna lɛ ari kũ a gbãrao. Odi vına ke Dikirinero, zaakũ òdi a oõoki gwaro, òdigõ a yãdannena kũnaro ke a doka ke yã kũ à dıte Yakubu kũ à era à tó kpãne Isaraila burinonenon. ³⁵ Kũ Dikiri pı a bàka nigõ kũ kũ Isaraila pınno yã, à pı òsun do

tānanɔiro òsun kúteńnero, òsun ń gbagbaro òsun sa om̄maro, ³⁶ séde akāa kū a ń b́te Misila kū a gbāna z̄k̄ɔɔo kū a gāsā gbānao. Akāame òḡo donyĩ keare, òḡo kúteare, òḡo sa oawa. ³⁷ À pì òḡo a ɔɔɔki gwa, òḡo a yādannenano kūna kū a dokayāno kū yāditenā kū a kēńne takada gūnnɔ ari gɔɔɔ sīnda pínki. Òsun donyĩ ke tānanɔnero. ³⁸ Òsun tó a bàka kunna kūńwo yā sāńguro. Òsun tānanɔ sísiro. ³⁹ Òḡo donyĩ ke akāa Dikiri ń Ludane ado. Akāa mé áni ń bo ń ibereɔo ɔĩ ń pínki. ⁴⁰ Bee kū abireo ò gi mai, akū ò zè kū ń futeokarayāo. ⁴¹ Buri pinɔ donyĩ kè Dikiriɛ, ama ò kpé òteni ń tānanɔ gbagba ɔ, akū ń néno kū ń daikorenɔn ten ke lákū ń dizinɔ kè nà ari kū a gbārao.

18

Yudano kína Ezekaya

¹ Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè aak̄ɔde gūnn Aza né Ezekaya kè Yudano kína ũ. ² A wè baraasɔɔrode gūnn à kí blè, à kú kpatan Yurusalemu wè baraakuri donsari. A da tón Abia, Zakari néme. ³ À yā kū Dikiri yeii kè lákū a dizi Dauda kè nà pínki. ⁴ À tānagbagbaki kū ò bònɔ gbòro à tāna gbènɔ wìwi à Asera lípetenɔ z̄z̄z̄. À m̀gotè mlè kū Musa pìi gbègbè à è'ε, zaakū ari gɔɔɔ birea Isarailanɔn kpé òten turaretiti kpátaa. Mlèè pìin ò tó kpàne Neusutā. ⁵ Ezekaya Dikiri Isarailano Luda náani kè. Yudano kína ke dí sí lek̄ɔa káaoro, gbè kū ò kí blè a āno kes̄o gbè kū ò kí blè a kpenɔ. ⁶ À nà Dikirii, adi kpe linero. À yā kū Dikiri dà Musaneno kūna. ⁷ Dikiri kú káao, akū yā kū à kènɔ sa'a kè pínki. À bò Asiria kína yā kpe, adi zò blene doro. ⁸ À z̄i blè Filisitininɔa ari Gaza kū gu kū ò likainɔ sena zaa gudākpākia ari wète b̄n̄idea.

⁹ Kína Ezekaya kíblena wè aak̄ɔde gūn, Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè supplade gūnn Asiria kína Samanesa sù ò Samaria kaguraa kè. Ò katena gwe ¹⁰ ari wè aak̄ɔ, ò wète pìi s̄i Ezekaya kíblena wè suddode gūn. Isarailano kína Osea kíblena wè kēndoden gwe. ¹¹ Asiria kína Isarailano sète à tà kūńwo a bùsun à ń kátekate Ala kū Gozā kū à kú Abo bara kū Midiā bùsu wètenɔ gūnwo. ¹² Yā pìi kè le kū odi Dikiri ń Luda yā maro yāime. Ò a bàka kunna kūńwo yāno kūnaro, odi yā kū Dikiri z̄ɔbleri Musa òte ma ò z̄i kèaro.

Asiria kína v̄nadadana Yurusalemudenɔi

¹³ Kína Ezekaya kíblena wè ḡero donsaride gūnn Asiria kína Senakeribi sù à lète Yuda wète b̄n̄idenɔa à s̄i pínki. ¹⁴ Akū Yudano kína Ezekaya gbènɔ z̄i Asiria kínaa zaa Lakisi à pì: Ma taari kè. ń gomala, maniḡo f̄ina bonne lákū ĩni límene nà. Akū Asiria kína andurufuu l̄i Ezekayane t̄on kuri kū wuraa t̄on do. ¹⁵ Akū Ezekaya andurufu kū à lè Dikiri ɔnn kū a be laasii gūnwoo kpàa pínki. ¹⁶ Gɔɔɔ birea à wuraa gò Dikiri kpé gbànɔa kū pó kú à kúte gbàa pinɔ lípetenɔaao à kpà Asiria kínaa.

¹⁷ Akū Asiria kína a kpàasi kú a ibanɔ gbè z̄k̄ɔɔo kú a z̄ikari gbè z̄k̄ɔɔo z̄i, ò bò Lakisi ò sù Yurusalemu kína Ezekaya kínaa kú z̄ikarinɔ dasidasi. Kú ò kà Yurusalemu, ò sù ò zè musu kpa íkaki sare òsiweera zén. ¹⁸ Ò kína s̄isi, akū k̄inabegwari Ilikia né Eliakimu kú a takadak̄eri Sebenao kú a yāz̄ibaaruk̄eri Asafa né Yoao bò ò ḡe ń kínaa. ¹⁹ Akū z̄ikarinɔ gbè z̄k̄ɔɔo pìi p̄inne: À gé o Ezekayane, Asiria kína z̄k̄ɔ mé àteni a la à pì: Bón à gèsee p̄etea lee? ²⁰ À pì á z̄ikana gbá d̄ɔ akūs̄ á gbāna, ama yā pā korime. Dín àten náani ke, akū à bò ma yā kpe? ²¹ À Misila kína kú àteni a náani ke pì gwa. À de lán leba gò enaa bàme. Gbè kú à gbāna lèa, àdi a lí a ɔame. ²² Tó a p̄imene Dikiri á Ludame á náanikena, à de

a t̄anagbagbakinŋ k̄u a sa'okinŋn Ezekaya gb̄oro fá! Ak̄u à p̄i Yurusalemudenŋ k̄u Yudanŋne n̄ p̄ínki ò su ò donyĩ ke sa'oki día Yurusalemu. ²³ À ḡōḡō à d̄ok̄ōi k̄u ma dikiri Asiria kínao, mani a gba s̄ō d̄úbu pla, tó á gb̄enŋ v̄i k̄u oni dírima dé! ²⁴ Zaak̄u àten Misila s̄ōgonŋ k̄u s̄ōdenŋ náani ke, deran ani f̄ō à kpá bee ma dikiri z̄ikari gb̄ē z̄ōk̄ō k̄u à kíányĩnŋ dokeneε? ²⁵ Àten da ma dikiri sù léte gu día à a kakate Dikiri lé sarin yá? Dikiri mé à p̄ine à léte b̄usu dí p̄ia à a kakate.

²⁶ Ak̄u Eliakimu k̄u Sebenao k̄u Yoao p̄i z̄ikarinŋ gb̄ē z̄ōk̄ō p̄ine: N̄ yā o ók̄ōnŋ n z̄ōblerinŋne k̄u Siria yāo, zaak̄u odì ma. N̄sun yā owere k̄u Eberu yāoro, de gb̄ē k̄u ò kú b̄ini musunŋ sún maro yāi. ²⁷ Ak̄u gb̄ē z̄ōk̄ō p̄i w̄emma à p̄i: Ma dikiri dí ma z̄i mà yā p̄i òáre k̄u á dikirio át̄enero, k̄u gb̄ē k̄u ò vutena b̄ini musunŋme d̄o, zaak̄u oni n̄ z̄ida b̄ot̄o ble, oni n̄ z̄ida osoro mi lán á bà. ²⁸ Ak̄u gb̄ē z̄ōk̄ō p̄i f̄ute à p̄ut̄a k̄u Eberu yāo à p̄i: À Asiria kína z̄ōk̄ō yā ma! ²⁹ Kína p̄i p̄i, àsun tó Ezekaya á kekero, zaak̄u ani f̄ō à á bo a oĩro. ³⁰ Ezekaya p̄i Dikiri ni á bo ani á w̄ete dí kpá Asiria kínaaro. Àsun Ezekaya yā ma à Dikiri náani ke yā dí musuro. ³¹ Àsun Ezekaya yā maro. Asiria kína p̄i, à a yā ma à su a kpa, á baadi ni a z̄ida geepi né k̄u a z̄ida kaka néo ble, ani a z̄ida oroz̄ā í mi ³² ari àḡō su á s̄ete à tá k̄áo b̄usu k̄u à de lán á p̄o bàa ḡun. P̄óblewe k̄u s̄ew̄e nnao dimme, burodi k̄u geepi búo k̄u k̄u línŋ k̄u z̄'io dimme. À ze k̄u w̄endiio. Àsun ze k̄u gaoro. Ezekaya p̄i Dikiri ni á bo, ama àsun weiro, àsun tó à á kekero. ³³ Burinŋ t̄ana ke f̄ō à ḡi Asiria kínanε k̄u n̄ b̄usuuo de àsun sírmaro yá? ³⁴ Amata k̄u Apadao t̄ananŋ kú mámeε? Sefavaimu ke Ena ke Iva t̄ananŋ kú mámeε? Samaria t̄ananŋ f̄ō ò ḡine k̄u n̄ w̄eteo yá? ³⁵ B̄usuu p̄inŋ kpate t̄ana mé à f̄ō à ḡine k̄u a b̄usuuo? Gbasa ò p̄i Dikiri ni f̄ō à ḡine k̄u Yurusalemuo?

³⁶ Gb̄enŋ ȳitena k̄itikit̄i, odi yā wearo, zaak̄u n̄ kína p̄inne òsun yā wearo. ³⁷ Ak̄u kí nabegwari Ilikia né Eliakimu k̄u a takadak̄eri Sebenao k̄u Asafa né Yoa a ȳaz̄ibaaruk̄eriio n̄ p̄okasanŋ k̄ek̄ē ò era ò sù Ezekayaa ò z̄ikarinŋ gb̄ē z̄ōk̄ō yā p̄i gb̄āne.

19

Ezekaya w̄ek̄ena Dikiria

¹ K̄u kína Ezekaya yā p̄i mà, à a uta ḡà à k̄ē, ak̄u à uta kasa dàala à ḡeεo Dikiri ŋn. ² À a begwari Eliakimu k̄u a takadak̄eri Sebenao k̄u sa'orikinŋ z̄i annabi Isaya, Am̄zu néa k̄u uta kasanŋo dadana. ³ Ò p̄ine: Ezekaya p̄i yā ḡi gb̄ara, ò kp̄āk̄ew̄ái ò w̄é'i dàdawá. O ḡō lán n̄gb̄ē k̄u a né k̄a bona à gb̄āna v̄i à f̄ō à iro bà. ⁴ Asiria kína a z̄ikari gb̄ē z̄ōk̄ō z̄i, à sù à Luda W̄endide lalandii k̄ē. Dikiri n Luda yā p̄i mà, ani kp̄āk̄ei yā p̄i ona ȳain yá, ó d̄ōro. N̄ adua ke ók̄ōnŋ gb̄ē kpara k̄u o ḡōnŋne.

⁵ K̄u kína Ezekaya z̄ir̄ii p̄inŋ ḡeε ò Isaya lè le, ⁶ à p̄inne: À gé o á dikiriine, Dikiri p̄i àsun tó v̄ina a k̄u Asiria kína ìbanŋ d̄okena k̄áo yā k̄u à màa p̄i yāiro. ⁷ À ma! Tó Asiria kína baaru ke mà, Dikiri ni tó laasun ḡēagu à tá a b̄usun, Dikiri ni tó ò a de k̄u f̄enedao gwe.

⁸ K̄u z̄ikari gb̄ē z̄ōk̄ō mà Asiria kína f̄ute Lakisi, ak̄u à era à ḡeε à a lè, àten z̄i k̄a k̄u Libinadenŋ. ⁹ K̄u Asiria kína mà Etiopia kína Tiraka ten su z̄i k̄a k̄áo, ak̄u à era à z̄irinŋ gb̄āre Ezekayaa k̄u takadao à p̄i: ¹⁰ À o Yudanŋ kína Ezekayanε, t̄ana k̄u àteni a náani ke gbasa à p̄i áni Yurusalemu namene ma oĩro, àsun tó t̄ana p̄i a kekero. ¹¹ Adi ma lák̄u Asiria kínanŋ k̄ē b̄usunŋne n̄ à n̄ ké búgubugu p̄ínkiroo? Àk̄u mé ani bo ado s̄aa? ¹² Buri k̄u ma dizinŋ n̄ k̄akate Goz̄ā k̄u Aranao

kū Rezeḡfio kū Edeni kū à kú Telasaonŋ, n̄ tãnanŋ n̄ bó yá? ¹³ Amata kína kú máa? Apada kína kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kinanŋn kú máa?

¹⁴ Ezekaya Asirianŋ takada sì žirii pìnŋa. Kū à a kyó kè, akū à gèe Dikiri onn à pòro a are ¹⁵ à wé kèa à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda, n̄ kú kerubunŋ dagura, mŋkŋmmè bùsu kū à kú andunia gūn pínki Luda ũ. Mŋkŋn mé n musu kū žĩteoo kè. ¹⁶ N̄ sã kpá n̄ yã ma, Dikiri. N̄ wé sé n̄ gu gwa, Dikiri. N̄ dŋkena kū mŋkŋn Luda Wèndideo légbãžã kū Senakeribi kè ma fá! ¹⁷ Yãpurame Dikiri, Asiria kinanŋ buri pìnŋ kàkate n̄ pínki, n̄ bùsunŋ gŋ bežĩ ũ. ¹⁸ Ò n̄ tãnanŋ kà tén ò n̄ kpáta, zaakū pŋ pìnŋn kú pŋke léiro, pŋ kū bisāsiri kè kū lío kū gbèeonŋme. ¹⁹ Dikiri ó Luda, n̄ ó bo a žĩ, de bùsu kū à kú andunia gūn sĩnda pínki gŋ dŋ kū mŋkŋn Dikiri, mŋkŋmmè Luda ũ ndo.

Senakeribi ganaa

²⁰ Akū Amŋzu né Isaya légbãžã kè Ezekayane à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda pì a wékena kū n̄ kè Asiria kína Senakeribi yã musu mà, ²¹ akū à lé kène a pì: Zaiŋ nŋkpare būnu teni n̄ gya bo,

àteni n̄ lalandi ke n̄ kpe.

Yurusalemu nŋgbè ten ère ke,

àteni a mì dada a gãn.

²² Dín n̄ dŋke kãao n̄ sŋsŋ?

Dín n̄ pataa n̄ n̄ mìi dâne íaa?

Isarailanŋ Luda kū à kú adonan n̄ abire kène.

²³ N̄ dà n̄ žirinŋne, akū ò Dikiri sŋsŋ,

n̄ pì n̄ didi kpìnŋ musu

kū n̄ sŋgonŋ dasidasi

ari Lebana bùsu kpi mìsŋntea.

N̄ sida lí gbãnanŋ žŋžŋ,

n̄ pini lí žŋkŋnŋ nè,

n̄ ka a léa musu ari a líkpe sisinan.

²⁴ N̄ lògŋŋ yŋ buri pãndenŋ bùsun,

n̄ a í mì,

n̄ gèsee pètepete Misila swanŋa ari n̄ í bàba.

²⁵ Kū makū mé ma dìte le zaa žĩ,

n̄di maroo?

Ma zeo à gii kè, akū ma tò à kè.

Ma tò n̄ n̄ wète bĩnidenŋ gbòro gbìrim,

a gbènŋ gŋ katena.

²⁶ Wètepidenŋ gbãna kĩa,

ò gŋ sùum, wé'i n̄ kū,

ò de lán sèe bà, lán sèla bŋtŋ bà,

lán sè kū à bò kpé musu à kori kè gŋnŋ bà.

²⁷ Má n̄ kúki dŋ,

má n̄ gena kū n̄ sunaao dŋ,

má n̄ futenamai dŋ.

²⁸ Zaakū n̄ futemai,

n̄ wékākā kū n̄ vĩ yã gè ma sãn,

mani bà kãnne n̄ yĩn,

mani sŋmŋ kãnne n̄ lén,

mani tó n̄ era n̄ tá kū zé kū n̄ suoŋŋ.

²⁹ Ezekaya, yã díkĩna nigŋ denne sèeda ũ:

Áni pŋ zã ble wènla,

ziki do áni ble gwe.

Ziki dire sà á pó t̄s áni pó k̄k̄k̄,
á geepi lí pépe áni a né ble.

³⁰ Yuda kpara k̄ū ò ḡñ̄o
ni z̄ini péte z̄ite gbasa ò né i musu.

³¹ Zaakū gb̄e kparano ni bo Yurusalemume,
gb̄e k̄ū ò ḡñ̄o p̄ino ni ɔ tá zaa Zaiš k̄pia.

Dikiri Z̄ikaride kokari mé ani abire ke.

³² Abire yāin ma yā dí ò Asiria k̄ina musu:

Ani ḡe w̄ete d̄inlo,

ani kà zunlo,

ani a s̄ēgbako d̄onero,

ani likai à gbà lei dairo.

³³ Ani era à tá k̄ū zé k̄ū à s̄uooo,
ani ḡe w̄ete d̄inlo.

Makū Dikiri makū mé ma ò.

³⁴ Mani ḡi k̄ū w̄ete díome,

mani a sura ba ma z̄ida yāi

k̄ū ma z̄òbleri Dauda yāo do.

³⁵ Gwāani k̄ua Dikiri Malaikaa b̄ò à ḡe Asiriano b̄uran à gb̄ēno d̄ede d̄ubu bak̄endo aw̄es̄oro. K̄ū ò f̄ute k̄onko, akū ò ḡēno è katena gu s̄inda p̄inkia. ³⁶ Akū Asiria k̄ina Senakeribi f̄ute a b̄uraa p̄in à era à tà Nineva à ḡñ̄o gwe. ³⁷ Z̄iika k̄ū à kutena a tāna Nisiroku kp̄én, akū a n̄eno Adaram̄eki k̄ū Sarezao a d̄e k̄ū f̄enedao. Ò bàa s̄i ò tà Ararata b̄usun, akū a né Esarad̄o a ḡēne bl̄e.

20

Ezekaya gyākenaa

¹ Goro birea Ezekaya gyā k̄e à kà gana, akū annabi Isaya, Am̄zu né ḡe à a l̄e à p̄ine: Dikiri p̄i ò lé dite n gb̄ēno, zaakū nten su game, ïni fute doro. ² Akū Ezekaya are d̄o gb̄ia à w̄e k̄e Dikiria ³ à p̄i: Dikiri, n yā nna! Zaakū ma donyī k̄ū yāpura, akūs̄ ma yā k̄ū n̄ yei k̄e k̄ū n̄ese m̄en doo, ò t̄o à d̄ongu. Akū à w̄enda ɔ do. ⁴ De Isaya ḡo gé bo onn, akū Dikiri yā s̄ua à p̄i: ⁵ Ò gé ò o ma gb̄ēno don'arede Ezekayan̄e, k̄ū makū Dikiri a dizi Dauda Luda, ma p̄i ma a aduak̄enaa mà, ma a w̄e'ì è. Mani a gba aafiaa, a goro aak̄ode z̄i ani gé ma kp̄én. ⁶ Ma a goro k̄aran̄e w̄e ḡero. Mani a sí Asiria k̄inaa k̄ū w̄ete dío. Mani ḡi k̄ū w̄ete dío ma z̄ida yāi k̄ū ma z̄òbleri Dauda yāo.

⁷ Isaya p̄i ò kaka né l̄o. K̄ū ò l̄o, ò d̄oko a b̄òb̄unua, akū à aafiaa l̄e. ⁸ Akū Ezekaya Isaya là à p̄i: Zaakū Dikiri p̄i áni ma gba aafiaa mani gé a kp̄én a goro aak̄ode z̄i, b̄o mé aniḡo de a s̄eda ūu? ⁹ Akū Isaya w̄e à p̄i: S̄eda k̄ū Dikiri ni kenne lé k̄ū à s̄enne yā musun dí. Ura k̄ū if̄ant̄e ten suo Aza didikin̄o, n̄ ye à gé ari a gb̄apeki m̄en kuriian yá, ke à era à su kpe kpa m̄en kuriiam̄e? ¹⁰ Akū Ezekaya w̄e à p̄i: Ura kipana gb̄apeki m̄en kuriia z̄i'uro. À t̄o à era kpe kpa gb̄apeki m̄en kuriia. ¹¹ K̄ū annabi Isaya Dikiri w̄e k̄e, akū ura k̄ū if̄ant̄e ten suo era à didi gb̄apeki m̄en kuri k̄ū à k̄ipaa yāno.

Babil̄nu b̄usu z̄irin̄o suna Yurusalemu

¹² Goro birea Baladā né Merodaki Baladā, Babil̄nu k̄ina takada kp̄az̄a Ezekayan̄e k̄ū gbao, k̄ū à a gyākena baaru mà yāi. ¹³ Ezekaya gb̄anake kp̄a z̄irii p̄ino à ḡe k̄ūn̄wo a laasin, à a andurufu p̄ono m̄on̄ne k̄ū wura p̄ono k̄ū pó gb̄i n̄n̄ano k̄ū n̄isi manao. À ḡe k̄ūn̄wo a ḡokeb̄okatekin do à a aruzek̄eno

mòñne mámmam. Póke kú a bea ke a búsun kú à gí mòñneiro. ¹⁴ Akú annabi Isaya gèe à a lè à a là à pì: Yā kpaten gbē pìno ònnèe? Zaa mákpan ò bòn ò sù n kīnaaa? Akú Ezekaya wèa à pì: N boki zà, Babilonun ò bòn. ¹⁵ Akú Isaya a là à pì: Bón ò è n beaa? À wèa à pì: Ò ma be pó sīnda pínki è. Ma aruzeke ke kun kú ma gi mòñneiro. ¹⁶ Akú Isaya pìne: N yā kú Dikiri ò ma: ¹⁷ Goro ten su, oni n be pó sīnda pínki kú aruzeke kú n dizino tònnè n kūna ari gbāranò sète ò táo Babilonu. Dikiri pì a ke ni gōro. ¹⁸ Oni né kú ĩni n i kenò sète ò tá kúnwo, oni gō Babilonu kīnabe zīkerino ũ. ¹⁹ Akú Ezekaya pì Isayanè: Dikiri yā kú n òmène pì mana. Zaakú àten da vutena aafia yākete sari ánigō kun ari a wèndi lémmè. ²⁰ Ezekaya yā kparanò kú a négōgbēkeyānon kú Yudanò kīnanò gīayākenanò takadan kú lākū à íkaki kè nà kú íbaze kú à sò gbèn àdi su kú ío wēte gūnwo. ²¹ Kú à gà, akú a né Manase a gēne blè.

21

Yudanò kīna Manase

¹ Manase wè kuri awèplade gūnn à kí blè, akú à kú kīn Yurusalemu wè baaakō asōrosari. A da tón Efēziba. ² À yā kú Dikiri yeiro kè à zè kú buri kú Dikiri pèmma Isarailanonenò yāvānikenanò. ³ À tānagbagbaki kú a de Ezekaya gbòronò kèke à bò kú Baali sa'okinò. À Asera lí pète lākū Isarailanò kīna Ahabu kè nà yā. À kùte susunenone à n gbagba. ⁴ À sa'okinò bò Dikiri onn Yurusalemu, gu kú Dikiri pì a tó nigō kúaa pì. ⁵ À sa'okinò bò Dikiri on mèn planò gūn susunenone pínki. ⁶ À sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò kú a négōgbēo, à pó dām̄ma à masonò kè, à yā gbēka gèsisirinò a kú wedekūnnadenò, à yā kú Dikiri yeiro kè manamana, akú à a pō fēne. ⁷ À Asera tāna kú à kèe pìi dìte Dikiri onn kú Dikiri pì Daudanè kú a né Sulemanuo a tó nigō kúaa goro sīnda pínki, zaakú Isaraila wētenò té pínki Yurusalemun à sè. ⁸ À pì, tó Isarailanò yā kú a dītēnnenò kūna pínki, tó ò zè kú doka kú a zòbleri Musa kpām̄mao pínki, áni era à n bote būsu kú a kpà n dizinanlo, áni tó ò likara zō dorō. ⁹ Bee kú abireo ò gí a yā mai. Manase n sàte, akú ò yā vāni kè de buri kú Dikiri n kakate n dizinonenò póla.

¹⁰ Akú Dikiri yā ò a zòbleri annabinò gāi à pì: ¹¹ Zaakú Yudanò kīna Manase yā kú à de tè ũnò kè à yā vāni kè de Amōri kú ò kú a ānola, à Yudanò dà durunnakenan tāna kú à kènò yā musu, ¹² abire yāin makú Dikiri Isarailanò Luda ma pì, mani ásarū zī Yurusalemu kú Yudanò būsuo pínki. Gbē kú ò a baaru mánò ni ke gīri. ¹³ Zaka kú ma yōo Samarianen mani yōo Yurusalemunè se. Mani kenè lākū ma kè Ahabu benè nà. Mani Yurusalemu wawa lākū òdi ta wawa ò a lé kùte nà. ¹⁴ Mani pā kpá ma gbē kpara pìno mā n na n íberenone n ō. Oni n pónò nakōa ò n sète, ¹⁵ zaakú ò yā kú má yeiro kè, òdigō ma pō fēmenè zaa goro kú n dizino bò Misila ari kú a gbārao.

¹⁶ Manase taarisaridenò dèdè dasidasi ari n gènò Yurusalemu pà zaa a léa la ari a léa dire, durunna kú à kè à Yudanò dà yā kú Dikiri yeiro kenan baasi. ¹⁷ Manase yā kparanò kú durunna kú à kènò pínki kú Yudanò kīnanò gīayākenanò takadan. ¹⁸ Kú à gà, ò a vī a bea, Uza karan, akú a né Amō a gēne blè.

Yudanò kīna Amō

¹⁹ Amō wè baro awèplade gūnn à kí blè, akú à kú kīn Yurusalemu wè pla. A da tón Mesulemè, Aruzu né, Yotōba gbēmè. ²⁰ À yā kú Dikiri yeiro kè lākū a de Manase kè nà. ²¹ À a de ágba sè pínki. À dò tāna kú a de dōnyīnò à kùtēñne. ²² À Dikiri a dizino Luda tòn, adi a zé séro. ²³ Akú a íbanò lé kpākūsūi ò a dè a bea.

24 Kū Yudanŋ gbē kū ò lé kpàkūsūii pìno dède ń pínki, akū ò a né Yosia kà kína ũ a gbèn. 25 Amŋ yā kparanŋn kú Yudanŋ kínanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki. 26 Kū ò a vī Uza karan, akū a né Yosia vùte a gēne ũ.

22

Yudanŋ kína Yosia

1 Yosia wè sɔraakɔde gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè baraakuri awεεdo. A da tón Yedida, Adaya né, Bɔzɔka gbēme. 2 À yā kū Dikiri yeii kè à a dizi Dauda ágba sè pínki, adi pāne ɔplai ke ɔzeiro. 3 A kíblena wè baro plansaride gūnn à a takadakēri Safana, Azalia né, Mesulamu daikore zī Dikiri ɔnn à pì: 4 N̄ gé sa'oriki Ilikia kīnaa n̄ one à ɔgo kū ò sùo Dikiri ɔnn kū zédākpārinŋ s̄i n̄ ɔī naro 5 à na gbē kū ò n̄ díte Dikiri ɔn zīkerinŋ gbē zōkō ũnŋne n̄ ɔī, ò fīna boo gbē kū òten kpé pì gu kū à yàkanŋ kekenŋne, 6 lí'arinŋ kū kpéborinŋ kū gbè'arinŋ. Ò lí lúo dɔ kū gbè ananŋ ò kpé pì kekeo. 7 Òsun gbeka lākū ò ɔgo kū ò nānne n̄ ɔī pìi dè nàro, zaakū gbē nāanidenŋme.

8 Sa'oriki Ilikia pì takadakēri Safananε a bo Musa doka takadaa Dikiri ɔnn, akū à kpàa. Kū à a kyó kè, 9 akū à gèe kína kīnaa à a yā gbāne à pì: N̄ ibanŋ ɔgo kū à kú Dikiri ɔnn b̀te ò nà ɔn zīkerinŋ gbē zōkōnŋne n̄ ɔī. 10 À era à p̄ne sa'ori Ilikia takada kpàawa, akū à a kyó kè kīnanε. 11 Kū kína Musa doka takada pì yā mà, akū à a uta zōkō gà à kè. 12 Akū à pì sa'ori Ilikianε kū Safana né Aikamuo kū Mikaya né Akaboo kū takadakēri Safanao kū a iba Asayao à pì: 13 À gé gbekamene Dikiria Yudanŋne n̄ pínki takada kū ò bòa dí yā musu. Dikiri pɔ fēwái à kè zōkō, zaakū ò dizinŋ dí ó yā kū à kú takada dí gūn ma ò zī kèaro. 14 Akū sa'ori Ilikia kū Aikamuo kū Akaboo kū Safanao kū Asayao gèe ò yā p̄i ò n̄gbē annabi Uludanε. N̄gbē pì kú Yurusalemu fārandi plade gūmme, a zā tón Salumu, Tikiva né, Arasa daikoreme. Arasan Dikiri ɔn utakateki dākpāri ũ. 15 Dikiri Isarailanŋ Luda yā sù n̄gbē p̄ia à pì: À gé à o gbē kū à á zīmanε, 16 makū Dikiri ma pì mani kisira kpá gu dīkīnai kū gbē kū ò kunnŋ lākū à kú takada kū Yudanŋ kína a kyó kèe p̄i gūn nà. 17 Mani pɔfē kipa gu dīkīnaa, ma pɔfē pì ni kpátero, zaakū ò ma ton ò turaretiti kpàta tānanŋa ò ma pɔ fēmene tāna kū ò kèe p̄ino yāi. 18 À o Yudanŋ kína kū à á zī à gbekamane, yā kū à màa p̄i musu, makū Dikiri Isarailanŋ Luda ma pì 19 yā kū ma ò gu dīkīnaa kū gbē kū ò kunnŋ, ma pì ani gō bezī ũ kana pó ũme, zaakū à swèε kpà yā p̄ia à a zīda b̀sa à a uta zōkō gà à kè à ɔɔ d̀, abire yāi ma a yā mà. Makū Dikiri makū mé ma ò. 20 Abire yāin mani tó à ga, ò a vī yīda gūn. A wé ni si ásarū kū mani zī gu díalero. Akū zīrii p̄ino era ò tà kína kīnaa kū yā p̄io.

23

Yosia zena kū Dikiri bàka kunna kū Isarailanŋ yāo

1 Kína Yurusalemu gbē zōkōnŋ kū Yuda gbē zōkōnŋ s̄isi, akū ò kàkarai n̄ pínki. 2 À gèe kūńwo Dikiri ɔnn kū sa'orinŋ kū annabinŋ kū Yurusalemudenŋ kū Yudanŋ n̄ pínki, né f̄iti gbē zōkō, akū à tò ò Dikiri bàka kunna kūńwo takada kū ò lè a ɔnn pì kyó kè n̄ wára pínki. 3 Kína zena kpé gbègba sare, akū à era à zè kū Dikiri bàka kunna kūńwo yānŋ. À pì á té Dikirii, áni gō a yāditenanŋ kū a yādannenŋn kūna, áni gō a ɔɔki gwa kū nèse mèn doo kū a p̄oyeinaao pínki, lākū à kú takada p̄i gūn nà. Akū baadi pínki zè kū Dikiri bàka kunna kūńwo yāo dɔ.

4 Kína pì sa'oriki Ilikiane kũ a kpàasiio kũ Dikiri ɔn zédâkpārino ò pò kũ ò kè Baaline kũ Aserao kũ susuneno sète ò boo Dikiri kpén. Akũ à gèe à té nàa Yurusalemu bīni kpe Kidironu guvute búgben, akũ ò a túbu sète ò tào Beteli. 5 Akũ kína pè tana sa'orino kũ Yudano kīnāno n díte ò sa o Yuda wēte tñagbagbakino kũ pò kũ ò lika Yurusalemuino n pínki kũ sa'ori kũ ò sa ò Baaliano kũ ifántēo kũ mɔvurāao kũ susune tódeno kũ susune kparano pínki. 6 À Asera lípete sè à bòo Dikiri ɔnn à gèe à té nàa Yurusalemu bīni kpe zaa Kidironu guvuten, akũ à a tí bò à a fáfā talakanō mirano. 7 À gōgbē karuano kpé kũ à kú Dikiri ɔnnno gbòro do. Kpé pino gūnn nōgbēno di Asera kuta bizano tñ. 8 À tò sa'ori kũ ò kú Yuda wētēno sù Yurusalemu, akũ à tñagbagbaki kũ ò bò kũ sa'orino sa òano gbāa lè sena zaa Gēba ari Bēseba. À tñagbagbaki kũ ò kú wēte don'arede Yɔsua gānu léa wēte pì bīnile ɔzeino gbòro. 9 Bee kũ tñagbagbaki sa'orii pino di sa ò Dikiria Yurusalemuro, òdi burodi futenasari só kũ n sa'ori dakeno. 10 À tò sa'oki kũ à kú Tofeti, Benino guvuten gbāa lè, de gbēke sún sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ o Molekia kũ a nēgōgbē ke a nēnōgbēo dorō. 11 À sō kũ Yudano kīnāno sa kè ifántē pò ūno Dikiri kpé kpélelea gò, akũ à sō pino góno kpàta. Sō pino kú gbānade Natāmeleki kpé sare. 12 À sa'oki kũ Yudano kīnāno bò Aza kpé musuano gbòro kũ a kũ Manase bò Dikiri ɔn mèn pla gūnnno. À wīwi búgubugu, akũ à a búruu sète à kòte Kidironu guvuten. 13 Isarailano kína Sulemanu tñagbagbakino bò yā Sidōdeno tana Asatorene kũ Mɔabuno tana Kemōsio kũ Amōnino tana Molekio Yurusalemu ifāboki kpa zaa Kùkpe sīsīgerēei gēno midoki kpa, akũ Yosia tñagbagbaki pino gbāa lè. 14 À a gbēpeteno wīwi à a lípeteno zōzō, akũ à bisāsiri gēwano fākōa gu pino la.

15 Bee tñagbagbaki kũ Nebati né Yeroboamu bò Beteli kũ a sa'okio à Isarailano dào durunnakēnan pìi, Yosia gbagbaki pì kũ a sa'okio gbòro. À gbagbaki pìi gbēno wīwi à a tí bò à té nà Asera lípetea do. 16 Kũ à wé zù, à mirano è sīsīa gwe, akũ à gēwano bōten à kpàta sa'oki pīia à a gbāa lè, lán Dikiri gīnake à ò nà Luda gbē gāi. 17 Akũ kína pì: Dí miran ò sēdaa kēa zā diree? Akũ wētepideno pì: Luda gbē kũ à bò Yudano búsumme. Akũ mé à gīnake à yā kũ n kè Beteli sa'oki dīkīnaneē pīi ò. 18 Akũ kína pì: À a tó gwe. Gbēke sún a wá sé à sōsōoro. Akũ ò a wāno tò gwe kũ annabí kũ à bò Samaria wáo. 19 Tñagbagbaki kpé kũ Isarailano kīnāno bò Samaria búsu wētēno gūn ò Dikiri pò fēonenon Yosia wīwi pínki lākū à kè Beteli pónē nà. 20 Akũ à gbagbaki pino sa'orino kùtu kpàkpa sa'oki kũ òdi sa oanōa n pínki à bisāsiri gēwano kpàta, akũ à èra à tà Yurusalemu.

21 Kína pì gbē sīnda pínkinē: À Vīnla dikpe ke Dikiri á Ludane lākū à kú Dikiri baka konna kūoo takada dí gūn nà. 22 Zaa goro kũ yāgōgōrinō dò Isarailanoē are kũ goro kũ Isarailano kīnāno kũ Yudano kīnāno ten kí bleo pínki, òdi Vīnla dikpe pì ke à kà lero. 23 Kína Yosia kīblena wè baro plansaride gūnn ò Vīnla dikpe pìi kè Yurusalemu. 24 Abire gbera à gēsisirino kũ wedekūnnadeno mī dè kũ kpé gūn tñano kũ ɔn tñano kũ tē pò kũ ò è Yurusalemu kũ Yudano búsuono pínki, de à zī ke dokayā kũ ò kú takada kũ sa'oriki Ilikia bòa Dikiri ɔnn pino. 25 Kína kũ ò kú a āno kũ kína kũ ò kú a gberano té, n gbēke dí are do Dikiria kũ nēse mèn doo kũ a poyeinaao pínki lākū a bāro. À Musa doka kūna pínki a gbāna lén. 26 Bee kũ abireo Dikiri pōfēna Yudano kũ pētē pāsio yā vāni kũ Manase kè yāi dí kpátero. 27 Dikiri pì: Mani pé Yudano mà n gomala lākū ma pē Isarailano mà n gómala nà. Mani gí Yurusalemu kũ ma sēi kũ kpé kũ ma pì ma tó nigō kúaa. 28 Yosia yā kparanon kú Yudano kīnāno gīayākenano

takadan kŭ yā kŭ à kènŋ pínki.

²⁹ Kína Yosia gŋrŋa kŭ Misila kína Firi'auna Neko ten gé Asiria kína le Yuflatii, akŭ Yosia gèe zĩ ká káao Megido. Kŭ ò kŋ lè, akŭ Neko a dè. ³⁰ A ìbanŋ a gèe sè ò dà sŋgo gŭn ò sùo Yurusalemu ò vĩ. Akŭ Yudanŋ a né Yoaza kà kína ũ a gène ũ.

Yudanŋ kína Yoaza

³¹ Yoaza wè baro awèe'aakŋde gŭnn à kí blè, akŭ à kú kín Yurusalemu mŋ aakŋ. A da tŋn Amutali, Ilimia né, Libina gbème. ³² À yā kŭ Dikiri yeiro kè lākŭ a dizinŋ kè nà. ³³ Akŭ Firi'auna Neko mŋŋ kàa Ribla, Amata bŭsun, de àsungŋ de kína ũ Yurusalemuro yāi, akŭ à pì Yudanŋ fīna boare andurufu tŋn aakŋ kŭ a kusuo kŭ wuraaŋo kiloo baraakuri awèesŋŋro. ³⁴ Akŭ à Yosia né Eliakimu dīte kína ũ a de gène ũ, akŭ à a tŋ lītene Yoyakimu. Akŭ à Yoaza sè à tà káao Misila, gwen à gàn. ³⁵ Yoyakimu andurufu kŭ wura kŭ Firi'auna Neko gbèkaawa sà a bŭsudenŋa baadi gbāna lén, akŭ à kpàa.

Yudanŋ kína Yoyakimu

³⁶ Yoyakimu wè baraasŋŋrode gŭnn à kí blè, akŭ à kú kín Yurusalemu wè kuri awèedo. A da tŋn Zebida, Pedaya né, Ruma gbème. ³⁷ À yā kŭ Dikiri yeiro kè lākŭ a dizinŋ kè nà.

24

¹ Yoyakimu kíblegŋrŋan Babilŋnu kína Nebukanèza sù à lète Yudanŋ bŭsuua, akŭ Yoyakimu gŋŋ a zŋbleri ũ ari wè aakŋ. Abire gbera Yoyakimu nèse līte, akŭ à bŋ a kpe. ² Dikiri Babilŋnia gbānamŋnnerinŋ gbàrea kŭ Sirianŋ kŭ Mŋabunŋ kŭ Amŋninŋŋ. À n gbàre ò Yudanŋ bŭsu kakate lākŭ à ò a zŋbleri annabinŋ gāi nà. ³ Yā pì Yudanŋ lè kŭ Dikiri mé à ò yāi, de à péńma à n goala durunna kŭ Manase kènŋ yāi kŭ yā kŭ à kènŋ pínki ⁴ kŭ taarisaride kŭ à n dèdenŋ yāo. Manase tò Yurusalemu pà kŭ taarisaride kŭ à n dèdenŋ aruo. Abire yāi Dikiri dí we à sùru kè káaoro. ⁵ Yoyakimu yā kparanŋn kú Yudanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kŭ yā kŭ à kènŋ pínki. ⁶ Kŭ à gā, akŭ a né Yoyakini a gène blè. ⁷ Misila kína dí era à bŋ a bŭsun doro, zaakŭ Babilŋnu kína bŭsu kŭ à de Misila pŋ ũ yā sà pínki sèna zaa Misila bŭsu lézeki swai ari Yuflatii.

Yudanŋ kína Yoyakini

⁸ Yoyakini wè baro plansaride gŭnn à kí blè, akŭ à kú kín Yurusalemu mŋ aakŋ. A da tŋn Neusuta, Elenatā né, Yurusalemu gbème. ⁹ À yā kŭ Dikiri yeiro kè lākŭ a de kè nà. ¹⁰ Gŋrŋ birean Babilŋnu kína Nebukanèza zīkarinŋ sù Yurusalemu ò a kaguraa kè. ¹¹ Akŭ Nebukanèza sù gwe gŋrŋ kŭ a zīkarii pīnŋn likai. ¹² Akŭ Yudanŋ kína Yoyakini bŋ à gèe à a zīda kpàa, àpii kŭ a dao kŭ à ìbanŋ kŭ a sakpanŋ kŭ a kpàasinŋ. Babilŋnu kína Yoyakini kŭ a kíblena wè sŋraakŋde gŭn. ¹³ Akŭ à Dikiri ŋn aruzekenŋ kākara à bŋŋ gwe kŭ kīnabe aruzekenŋ pínki. À wura pŋ kŭ Isarailanŋ kína Sulemanu kè Dikiri kpé pŋ ūnŋ zŋzŋkŋre pínki lākŭ Dikiri gīnake à ò nà. ¹⁴ À Yurusalemu gbè zŋkŋnŋ kŭ zīkarinŋ kŭkŭ à tà kŭńwo zīzŋnŋ ũ n pínki. Ò kà gbèŋnŋn dŭbu kuri. À tà kŭ lí'arinŋ kŭ sianŋ dŋ. Gbèke dí gŋro, séde talakanŋ baasiro. ¹⁵ Len à Yoyakini kŭ Yurusalemu le kŭ a dao kŭ a nŋnŋ kŭ a kpàasinŋ kŭ bŭsu gbè zŋkŋnŋ à tà kŭńwo Babilŋnu zīzŋnŋ ũ. ¹⁶ À tà Babilŋnu kŭ gŋ gbānanŋ gbèŋnŋn dŭbu suppla kŭ zīkerinŋ kŭ sianŋ gbèŋnŋn wāa sŋŋro. N pínki zīkari gbānanŋme. ¹⁷ À Yoyakini disē Matania dīte kína ũ a gène ũ, akŭ à a tŋ lītene Zedekia.

Yudanŋ kína Zedekia

¹⁸ Zedekia wè baro awɛɛdode gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè kuri awɛɛdo. A da tón Amutali, Ilimia né, Libina gbɛmɛ. ¹⁹ À yā kū Dikiri yeiro kè lākū Yoyakimu kè nà. ²⁰ Dikiri pɔfɛ mé à tò yā pì Yurusalemu kū Yudanŋ būsuuo lè pínki ari à gɛɛ pɛ́m̄ma à n̄ goala. Akū Zedekia bò Babilŋnu kína kpɛ.

25

Yurusalemu kakatɛnaa

¹ Zedekia kíblena wè kɛndode gūn, a mɔ kuri gɔɔ kuriden Babilŋnu kína Nebukanɛza sù léte Yurusalemua, àpii kū a zìkarinŋ n̄ pínki. Ò bùraa pɛte a bīni sare, akū ò gbà leinŋ dò ò lìkai. ² Ò wɛte pì kaguraa kè lɛ ari kína Zedekia kíblena wè kuri awɛɛdode gūn. ³ A mɔ siikŋ gɔɔ kɛndoden nà gbāna kpà wɛte pìn, gbɛke pòble vī doru. ⁴ Kū ò bīni f̄, bee kū Babilŋnianŋn̄ likana wɛte pìii, akū Yuda zìkarinŋ bàa s̄ n̄ pínki, ò bòte kū kínabe karaao ò bòte wɛte gɛkia gwāani, akū ò pɛte Yoda s̄n̄. ⁵ Akū Babilŋnia zìkarinŋ pɛte kína pìii ò a lè s̄n̄ Yeriko kpa. Kū Zedekia zìkarinŋ lèkōa ò a tòn, ⁶ akū ò a kù ò tà kāao Babilŋnu kínane zaa Ribla, akū ò yā dàala. ⁷ Ò a n̄n̄ dède a wára, akū ò a wé bòbo ò m̀gotɛ kpàtii kpàne ò tà kāao Babilŋnu.

⁸ Babilŋnu kína kíblena wè baro donsaride gūn, a mɔ sɔɔro gɔɔ supplade zī a ìba Nebuzaradā sù Yurusalemu. Àkūmɛ Nebukanɛza dogarinŋ gbɛ zōkō ū. ⁹ À té nà Dikiri ɔnnwa kū kínabeo kū Yurusalemu kpéno pínki. Kpé kū à de kpé zōkō ū pínki, à té nàa. ¹⁰ Akū à tò Babilŋnia zìkarinŋ n̄ pínki Yurusalemu bīni gbòro. ¹¹ À gbɛ kū ò ḡ wɛte pìi gūnnŋ kàkara à tà kūnwo Babilŋnu kū gbɛ kū ò ḡɛ ò nà Babilŋnu kínaano kū gbɛ kparano. ¹² Talakanŋn̄ à tòn de òḡ geepi búno kū búgbenŋ s̄ wa.

¹³ Babilŋnianŋ Dikiri ɔnn m̀gotɛ gbánŋ kū tadibŋnŋ kū íkaki zōkōo wìwi ò tàò Babilŋnu. ¹⁴ Ò túbukabŋnŋ kū a sɛtebŋnŋ kū fitiladebŋnŋ kū ḡmbŋnŋ kū m̀gotɛ pò pānde kū òdi Dikiri zī keono kàkara ò tàò d̄. ¹⁵ Akū dogarinŋ gbɛ zōkō pì takasonŋ kū arusbŋnŋ kū pò kū ò pì kū wurao ke kū andurufuuoŋn̄ s̄te pínki. ¹⁶ M̀gba mèn pla kū íkaki p̄io kū tadibŋ kū Sulemanu pì Dikiri ɔn pò ūnŋ, òdi f̄ ò a m̀gotɛ ȳ kilooaro, a tikisii kè zōkō. ¹⁷ M̀gba p̄ino lei kà ḡsākuru baro plansari, akūs̄ a fūra kū ò kú musunŋ lei kà ḡsākuru sɔɔro. M̀kakōana tana kū ɔzī kū ò kè lán b̄isi né bànŋn̄ likana fūraa p̄inoi pínki. M̀gba mèn pla p̄inoŋ lɛlɛmɛ.

¹⁸ Dogari gbɛ zōkō pì sa'oriki Seraya kū kū a plade Zefanayao kū zédákpāri gbɛnŋn̄ aakōnŋ. ¹⁹ À gbɛ zōkō kū à de zìkari don'arɛde ū kù wɛte gūn kū kína ìba gbɛnŋn̄ sɔɔro kū à bòm̄ma wɛte gūnnŋ d̄ kū zìkari gbɛ zōkō takadak̄eri kū àdi gbɛnŋ tó da sozanwo kū a gbɛnŋ gbɛnŋn̄ baaakō kū ò bòm̄ma wɛte gūnnŋ. ²⁰ Nebuzaradā n̄ kàkara à tà kūnwo Babilŋnu kínane zaa Ribla, ²¹ akū Babilŋnu kína n̄ dede Ribla gwe Amata b̄usun. Lɛn ò Yudanŋ kàkara n̄ b̄usun ò tà kūnwo lɛ.

Gedalia ditɛna Yudanŋ b̄usu gbɛ zōkō ū

²² Babilŋnu kína Nebukanɛza Aikamu né Gedalia, Safana daikore ditɛ gbɛ kū ò ḡ Yudanŋ b̄usunŋ gbɛ zōkō ū. ²³ Kū zìkari don'arɛdenŋ kū n̄ gbɛnŋ m̀ Babilŋnu kína Gedalia ditɛ gbɛ zōkō ū, akū ò sù a kīna Mizipa. Netania né Sumaila kú n̄ té kū Karea né Yoananao kū Tanumɛ né Seraya, Netofa gbɛo kū Maaka gbɛ né Yazaniao kū n̄ gbɛnŋ. ²⁴ Akū Gedalia la dànnɛ kū n̄ gbɛ p̄ino ò pì: Àsun vīna ke Babilŋnia gbānadenŋn̄ero. À vute ó b̄usun la à zò ble Babilŋnu kínane, ániḡ aafia. ²⁵ Ama a mɔ supplade gūnn̄ Netania né Sumaila, Elisama

daikore kũ à de kíne ũ sù kũ gbēnɔn kurinɔ à Gedalia dè kũ Yuda kũ ò kú kãao Mizipanɔ kũ Babilɔnia kũ ò kú kãao gwenɔ. ²⁶ Akũ Yudanɔ fùte, né fíti gbē zókɔ́ ń pínki kũ zíkari don'arede pínɔ, ò bàa sì ò tà Misila, kũ òten vīna ke Babilɔnianɔne yāi.

Yoyakini gbarɛnaa

²⁷ Yudanɔ kína Yoyakini tana Babilɔnu wè baraakuri awɛɛsupplade, a mɔ kuri awɛɛpla gɔrɔ baraasɔro awɛɛpladen Babilɔnu kína Evili Merodaki a bò kpésiran a kíblena wè káaku gūn. ²⁸ À yā mana òne, akũ à vuteki kpàa kũ à de a kína dake kũ ò kú kãao Babilɔnunɔ póla. ²⁹ Akũ Yoyakini a kpésira uta bò à kàte, àdigɔ́ pó ble kũ kínao lɛɛɛ ari a wèndi lén. ³⁰ Lákũ gu dìgɔ́ dɔ nà kína dìgɔ́ póble kũ à yei kpàa ari à gèè à gà.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa nɛɛ, Samuelin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̀ te Gusunən tii u swīi. Yēro u kī u sun s̄ōsi ma Gusunə turowa u s̄a Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba s̄a win s̄am kowobu.

Ta maa sun s̄ōm̄o ma Dafidiwa u s̄a yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄ōru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu wuuka s̄aarun s̄. Adama Salom̄owa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄ōki ka yin t̄ambun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄ōlun ḡō, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄ŌKI

Adamun bweserun t̄ōkan di

n ka girari Esaun bibun

bweser̄o

¹ Adamuwa u s̄a Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara. ² Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalal̄ēli mara. Ma Mahalal̄ēli u maa Yer̄edi mara. ³ Yer̄ediwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lem̄eki mara. ⁴ Ma Lem̄eki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄a Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄a Yafetin bibu, bera Gom̄ee, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka M̄eseki, ka sere maa Tirasi. ⁶ Be ba s̄a Gom̄een bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷ Be ba s̄a Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹ Kusi biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄a Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄o Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄ruḡo damgii handunia s̄ō. ¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, m̀n di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³ Kananiwa u Sidoni ka H̄eti mara. Sidoni wiya u s̄a win bii gbiikoo. ¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba, ¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄a Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Get̄ee, ka sere M̄eseki. ¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹ Bii t̄on dur̄obu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yīsi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄ō win waati s̄ōra duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄n̄on yīsira maa Yokutani. ²⁰ Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²² ka Ebali ka Abimāeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³ Beni kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄o Aburhamu.

²⁸ Aburhamun biba, Isaki ka Isim̄eli. ²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimælin bii gbiikoowa Nebayotu. Win wənɔba Keda, ka Adibeli, ka Mibusamu,³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema,³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba sāa Isimælin bibu.

³² Aburahamun kurɔ wi ba mɔ Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Mɛdani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³ Madianin biba Efa, ka Efɛ, ka Enɔku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba sāa Keturin bibu ka win nikuraminu.

³⁴ Aburhamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵ Be ba sāa Esau bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶ Be ba sāa Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷ Be ba sāa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Eɛɛ, ka sere Disani. ³⁹ Be ba sāa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰ Be ba sāa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ebal, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹ Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴² Be ba sāa Eɛɛn bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa sāa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edɔmun sinambu

(I maa mɛɛrio Torubu 36:31-43)

⁴³ Sinam be ba bandu di Edɔmu, Isireliba bu sere maa bandu swi ben temɔ, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba. ⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gɔna kɔsire kua. Wiya u Madianiba go Mɔabun baru kpaanɔ. Win wuuwa Afiti. ⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Sɔlu, Rehobɔtugii u gɔna kɔsire kua. Rehobɔtu ye, ya wāawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹ Ye Sɔlu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gɔna kɔsire kua. ⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gɔna kɔsire kua. Win kurɔn yisira Mɛhetabeli, Matiredin bii, Mɛsaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gɔn biru, Edɔmuba ba bandu bɔnu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sɔ, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti,⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinani,⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa,⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edɔmu, bera mi.

2

Yudan bibun bweseru

¹ Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Simeɔ, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni,² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamɛɛ, ka Nefitali, ka Gadi, ka Aɛɛ.

³ Be ba maa sāa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben mɛrowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kɔsa kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ⁴ Tamaa Yudan biigii kurɔwa u nɔn Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tɔmbu nɔbu. ⁵ Be ba sāa Peresin bibu, bera Hɛsironi, ka Hamulu. ⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tɔmbu nɔbu. ⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nɔni swāaru kpɛ kɔsa ye u kuan sɔ. U yānu sua ni Gusunɔ u nɛ bu kpeerasia mam mam. ⁸ Etanin biiwa Asaria. ⁹ Be ba maa sāa Hɛsironin bibu, bera Yeramɛeli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumɔ Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u

sāa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sāa yiruse. Ma Sama u sāa itase. ¹⁴ Ma Netanēeli u sāa nnese. Ma Radai u sāa nōobuse. ¹⁵ Ma Osemu u sāa nōoba tiase. Ma Dafidi u sāa nōoba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sāa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sāawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundowa maa Yetē, Isimēli.

¹⁸ Kalēbu, Hēsironin bii u tən durōbu ita mara ka win kurō Asuba. Bera Yesē ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriātu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalēbu u Efarata sua kurō. Ma Efarata wi, u nūn Huri marua. ²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hēsironi u kua wōō wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurō. Ma u nūn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temō. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wōri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sāawa wusu wata. Be ba wāa wuu si sōō kpuro, ba sāawa Makiri Galadin tondon debuminu. ²⁴ Hēsironi, Abian durōn gōōn biru, Kalēbu u maa ka Efarata mēna ma u nūn bii tən durō marua wi ba sokumō Asuri. Asuri wiya u sāa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hēsironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sāa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameeli wi, u maa kurō goo sua wi ba sokumō Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekē. ²⁸ Be ba sāa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sāa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurōn yīsira Abihaili. Wiya u nūn Akubani ka Mōlidi marua. ³⁰ Be ba sāa Nadabun bibu, bera Selēdi ka Apaimu. Selēdi wi, u n bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba sāa Yada, Samain wōnōn bibu, bera Yetē ka Yonatam. Yetē wi, u n bii mara u ka gu. ³³ Be ba sāa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sāa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u n bii tən durōbu mara. Bii tən kurōbu tōnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mō yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tən kurō sua u Yara win yoo Egibitigii wi wē u sua kurō. Ma u nūn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obēdi mara. ³⁸ Obēdiwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalēbu, Yerameelin mōōn bii gbiikoowa Mēsa, wi u sāa Sifun tundo ka Maresa wi u sāa Heboronin tundo. ⁴³ Be ba sāa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Reķemu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yōōkamun tundo mara. Reķemuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalēbun kurō goo, wiya u Harani, ka Mōsa, ka Gasēsi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nūn yīsiru kā Gasēsi. ⁴⁷ Be ba sāa Yadaibib, bera Reķemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalēbun kurō goowa u Sebē ka Tirana mara. ⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeon tundo. Kalēbu u bii tən kurō mara. Wiya ba mō Akusa.

⁵⁰ Win kurō Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sāa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Gedēen kaba wuko. ⁵² Be ba sāa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Mēnuhōtugibun sukum, ⁵³ ka bwese ķeri yi yi wāa Kiriati Yarimuō. Yiya Yetēba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese ķeri yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴Saluman min diya Betelehəmuḡibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarətu Bəti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ka be ba ra tirenu yore ba ka wāa Yabəsiə. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sāawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sāa Rekabun bweserun sikado.

3

Dafidin bibun bweserun tōka

¹Bii be Dafidi u mara Heboroniə ben yīsa wee. Aməə, Akinəamu Yisirēligiin biiwa u sāa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sāa yiruse. ²Ma Abusaləmu, Maakan bii u sāa itase. Maaka wi, u sāawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sāa nnese. ³Ma Sefatia, Abitalin bii u sāa nəəbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sāa nəəba tiase. Egila wi, u maa sāawa Dafidin kurəbun turo. ⁴Be nəəba tia yera ba nūn marua Heboroniə. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wəə nəəba yiru ka suru nəəba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemuə wəə tena ka ita. ⁵Bii be u maa mara Yerusalemuə, bera Siməa, ka Sobabu, ka Natani ka Saloməə. Bibu nne ye, ya sāawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ka Nəga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sāawa mi be nəəba nne. ⁹Be ba sāa Dafidin bibu bera mi, win kurəbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰Saloməəwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹Ma Yosafati u Yoramumu mara. Ma Yoramumu u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹²Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴Ma Manase u Aməə mara. Ma Aməə u Yosiasu mara. ¹⁵Be ba sāa Yosiasu bibu, be wee. Yohananiwa u sāa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sāa yiruse. Ma Sedesiasi u sāa itase. Ma Salumu u sāa nnese. ¹⁶Be ba sāa Yoyakimu bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷Be ba maa sāa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealiteli mara, ¹⁸ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nədabia. ¹⁹Be ba sāa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Siməi. Be ba maa sāa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sāa ben sesu. ²⁰Pedaya wi, u maa bibu nəəbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesədi.

²¹Be ba sāa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²²Bibu nəəba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nəaria, ka Safati. ²³Bibu itawa Nəaria u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴Be ba maa sāa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nəəba yiru.

4

Yudan bibun bweseru

¹Be ba sāa Yudan bibu, bera Perəsi, ka Həsironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ²Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun tōka.

³⁻⁴Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehəmun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisirēli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Həsəleponi, ka Penuəli, Gedorin kaba wuko, ka Ešəe, Husan kaba wuko.

⁵Kurəbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mə. Bera Helea ka Naara. ⁶Be Naara u nūn marua, bera Akusamu, ka Hefəe, ka Teməni, ka Akasitari. ⁷Be ba sāa Helean bibu, bera Serəti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kōsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹ Yabesi u bæεε mō n kere win wānōbu. Win mero u nūn yīsi te kāwa yèn sō u wahala kua win marubu sō. ¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u næε, Gusunō, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nōmu demio a man kōsu. Kpa a de nōni swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunō u nūn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan mōwa u Mēkiri, Esitonin tundo mara. ¹² Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mō Nakasi swīi. Ben bibun bwesera ta sina Rekaō.

¹³ Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati.

¹⁴ Mēnōtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa sām kowobun sikado be ba wāa wōwao ye ba mō Nōman sām kowobun wōwa.

¹⁵ Kalebu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba sāa Yehalēlin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸ Esidasin biba Yetεε, ka Mēredi, ka Efεε, ka Yaloni. Mēredi u Bitiya Egibiti sunōn bii wōndia sua kurō, ma u nūn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mō Esitemōa swīi. Ma Mēredi wi, u maa kurō Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka Hebεε, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba mō Gedori swīi, ma Hebεε u maa Soko swīi, ma Yekutieli u maa Sanōa swīi.

¹⁹ Hodiya u Nakamun sesu sua kurō. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilaō ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemōaō.

²⁰ Be ba sāa Simōn bibu, bera Amōō, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mō Leka swīi, ka Lada, wi u maa Maresa swīi, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēε dangii Bēti Asibeao, ²² ka Yokimu ka tōn be ba wāa Kosebaō ka Yoasi ka Sarafu be ba Mōabuba sua kurōbu, ba sere na ba sina Lesemuō. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³ Ben bibun bwesera ta ra wekenu mōm. Ba ra n wāa dāa gbaano ka kpara yenō ba n sina boko sōmburu kuammε.

Simēon bibun bweseru

²⁴ Be ba sāa Simēon bibun bweseru, bera Nemuēli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sōolu. ²⁵ Ye Sōolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamuēli mara. Ma Hamuēli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Simēi mara. ²⁷ Bii tōn durōbu wōkura nōabu ka tia Simēi u mara ka sere bii tōn kurōbu nōaba tia. Ben bweseru ta n mara n dabi. Yen sōna ta n kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹ Wuu si sōō ba wāa sere n ka girari Dafidin bandun waati sōō, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mōlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betuēli, ka Hōoma, ka Sikilagi, ka Bēti Maakabōti, ka Hasaa Susimu, ka Bēti Bire, ka Saaraimu, ³² ka maa wusu nōabu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimōō, ka Tokēni, ka Asani, ³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatiō. Ye ba yorua ben wāa yenu ka ben bwese tōkan sō, yera mi.

³⁴ Be ba sāa Simēon bwese keran wirugibu, bera Mēsobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asiēlin sikadobu, ³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adiēli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸ Beniwa ba sāa wirugibu ben bwese keri sōō. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹ Ma ba da Gedori bera gia n ka da wōwan sōō yari

yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sã. ⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mε, mu kpã. Ma mu wãa bõri yendu sã. Domi be ba raa wãa mi yellu ba sãawa Kamun bweseru. ⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sãra tøn be, ba na tem mε sã, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wõri ba kãsuka. Ma ba sina tem mε sã. Domi yakasu wãa mi, ben yãanun sã.

⁴² Simεon bwese keran tãmbu gabu ba da Seirin guurõ. Ben geera sãawa tãmbu nεera wunõbu (500). Be ba maa sãa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nεaria, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³ Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gisãn gisõ.

5

Rubenin bwese keran tãmbu

¹ Rubeni u sãawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tondon kurõ kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wãnõ Yosεfun bibu wẽ. Yen sãna ba ñ win bwese keran tãmbun yĩsa tireru doke yerumarun swaa sã. ² Isirelin bii be sã, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosεfun biba ba yerumaru wẽ.

³ Be ba sãa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enõku, ka Paalu, ka Hεsironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gõgu mara. Ma Gõgu u maa seewa u Simeï mara. ⁵ Ye Simeï u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara. ⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sãa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pileεε, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran tãmbun yĩsa wee nge mε ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mε ba ka keranε. Yeyeliwa u sãa ben gbiikoo. Ma Sakari u swĩi, ⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroεen di, n ka da guu te ba mð Nεboõ, sere ka Baali Mεonõ. ⁹ Sãõ yari yeru gia, win tem mu wãawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yerõ. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem mε sã. ¹⁰ Sãõlu, sina bokon waati sã, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wãa yenõ Galadin sãõ yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tãmbu

¹¹ Gadin bwese keran tãmbu ba sina Rubeniban deedeeru sãõ yẽsan nãm geu gia, Basanin temõ sere n ka girari Salikaõ sãõ yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese kera ya kpãaru bo. Ma Safamugia ya sãa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wãa Basanõ. ¹³ Bwese keri nõba yiru gεε maa wãa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebeεgia. ¹⁴ Be ba sãa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yεsisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sãa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese kerin tøn be, ba wãawa Galadiõ ka Basanõ ka yen baru kpaanõ ka yen kpara yenõ saa Saronin di n ka da yen nõ bura yenõ.

¹⁷ Ba ben bwese keri yi kpuro tireru dokewa nge mε yi ka swĩine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sãõ.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bõnu ba tabu durõ damgibu mõ be ba koo kpĩ bu tereru ka takobi nenε kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yẽ gem gem. Ben geera sãawa tãmbu nãrõbun suba weeru ka nne ka tãmbu nata ka wunõbu ka wata (44.760). Ba maa sãõru sãa bu ka tabu to. ¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nõdabugibu tabu wõri. ²⁰ Sanam mε ba taa bi mð, ba Yinni Gusunõ somiru kana domi ba ben naanε doke wi sãõ. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹ Ma ba ben

yaa sabenu mwεεra. Niya yooyoosu nārəbun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nārəbun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nārəbun suba yiru (2.000) ka sere təmbu nārəbun suba wunəbu (100.000). ²² Tən be ba go taa bi səə, ba dabi. Domi Yinni Gusunəwa u dera n koorə mε. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese kera sukum mu na mu sinawa tem mε mu wāa Basaniə, n ka da Baali Hεeməwə ka Seniriə, sere ka guu te ba mə Hεeməwə. Tən be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun yīsa wee. Efεε, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tən durə wərugəba, ma ba yīsiru yara.

²⁵ Adama ba Gusunə ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen sāna wi, Gusunə Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pilesεε ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese kera sukum yoru mwεεra ba ka da Salasiə, ka Saboriə, ka Harəə, ka sere Gosanin daarun bəkuə. Miya ba wāa sere ka gisə.

Lefti be ba sāa yāku kowo

tənwerobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Gεεsəni, ka Kehati, ka Mεrari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Məwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Finεesi mara. Ma Finεesi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Mεrayətu mara. ³³ Ye Mεrayətu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadəku mara. Ma Sadəku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunən sāa yerə te Saloməwə u bana Yerusalemuə. ³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadəku mara. Ma Sadəku u seewa u Salumu mara. ³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹ Sanam mε Yinni Gusunə u dera Nεbukanesaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwεεra u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

6

Lefin bwese kera

təmbu gabu

¹ Lefiwa u Gεεsəni ka Kehati ka Mεrari mara. ² Ye Gεεsəni u seewa, ma u Libini ka Simei mara. ³ Be ba sāa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴ Be ba maa sāa Mεrarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese keri səə.

⁵ Ma Gεεsəni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba səə, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Səəlu mara.

¹⁰ Be ba sãa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimoti. ¹¹ Ahimotin bweseru sɔɔ, Akimoti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara.

¹³ Samuelin biba maa sãa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Merarin bwese kera sɔɔ, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeï mara. Ma Simeï u seewa u Usa mara.

¹⁵ Ma Usa u seewa u Simeã mara. Ma Simeã u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam me ba Yinni Gusunon woodan kpakororu yii yeru waaWa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunon sãa yerɔ. ¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunon kuu bekurugirun wuswaaɔ sere Salomɔɔ u ra ka Yinni Gusunon sãa yeru bana Yerusalemuɔ. Ba ben samburu kuawa dee dee nge me ba bu ten wooda wẽ.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sɔɔ, Hemanıwa u sãa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samueli, ¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sãawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wãa Hemanin nom geuɔ u n nùn somimɔ. Win sikadobara Berekia, ka Simeã, ²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simeï, ²⁸ ka Yasati, ka Geesoni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru sɔɔ, be ba ra womusu ko, ba ra n wãawa Hemanin nom dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semee, ³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sɔma ko ye ya wãa Yinni Gusunon sãa yerɔ kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yãku dɔɔ mwaaruginu ko yãku yeru wɔllɔ kpa bu maa turare dɔɔ doke mi. Bera ba ra sɔma kpuro ko dii te ta deere gem gem sɔɔ kpa bu torarun yãkunu ko Isireliban sɔ nge me Mowisi, Gusunon sɔm kowo u bu yiire. ³⁵ Aronin bweserun tɔka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finesi mara. Ma Finesi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Merayotu mara. Ma Merayotu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadoku mara. Ma Sadoku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wẽ

³⁹ Ye ba tete toba, be ba gbia ba tem wẽ bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sɔɔ. Ben wãa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nɔɔ bura yenu wee. ⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wãa Yudan temɔ ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wẽ. ⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru wẽ, siya Heboroni mi ba ko n da kpikiru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemɔa ka yen kpara yenu, ⁴³ ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semesi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ ka Benyamɛen tem wuu sini, Gibea ka yen kpara yenu, ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatotu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wãkura ita nge me bwese keri yi, yi geeru ne.

⁴⁶ Ye ba maa tete toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wəkuru wa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ ka Danun bwese keragim sɔɔ, ka Manasen bwese keran sukungim sɔɔ. ⁴⁷ Geesɔnin bibun bweseru ta wusu wawa wəkura ita nge me ben bwese kerin geera ne. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sɔɔ ka Aseen bwese keragim sɔɔ, ka Nefitalin bwese keragim sɔɔ ka Manasen bwese keragim sɔɔ Basaniɔ. ⁴⁸ Ye ba maa wure ba tete toba, wusu wəkura yiruwā Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sɔɔ, ka Gadigian tem sɔɔ, ka Sabulonigian tem sɔɔ nge me ben bwese kerin geera ne. ⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu. ⁵⁰ Ba wuu si gɔsawa ka tete Yudan bwese keran temɔ, ka Simɛɔn bwese keragim sɔɔ, ka Benyamɛɛn bwese keragim sɔɔ.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ. ⁵² Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guurɔ, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikiru de. Ka Gesɛɛ ka yen kpara yenu, ⁵³ ka Yokumɛamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimɔɔ ka yen kpara yenu. ⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anɛɛ ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Geesɔnin bwese keran tɔmbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basaniɔ ka yen kpara yenu, ka Asitarɔtu ka yen kpara yenu. ⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ ka Ramoti ka yen kpara yenu, ka sere Anɛmu ka yen kpara yenu. ⁵⁹ Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ ka Hukaku ka yen kpara yenu, ka sere Rehabu ka yen kpara yenu. ⁶¹ Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya wāa Galilen temɔ ka yen kpara yenu, ka Hamɔɔ ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru sɔɔ wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimɔnɔ ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³ Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru giɔ, Yerikon deedeeru sɔɔ yari yeru gia, siya Beseri ye ya wāa tem saaraɔ ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin temɔ ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yaseɛ ka yen kpara yenu.

7

Isakarin bibun bweseru

¹ Bibu nnɛwa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samuɛli. Bera ba sāa wirugibu ben yenusɔ, Tolan bwese kera sɔɔ. Ba sāawa wɔrugɔba ben waati ye sɔɔ. Dafidin waati sɔɔ, ben geera sāawa nɔrɔbun suba yenda yiru ka tɔmbu nata (22.600). ³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sāawa be wirugibu nɔɔbu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴ Be ba wāa ka be sannu, tɔn kurɔbu ka bibu ba dabi sere ba koo kpī bu tɔn durɔbu nɔrɔbun suba tɛna ka nɔɔba tia (36.000) wa be sɔɔ be ba koo kpī bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera sɔɔ, be ba tireru doke, ben geera sāawa nɔrɔbun suba wɛnɛ ka nɔɔba yiru (87.000). Be kpuro ba sāawa wɔrugɔba.

Benyamɛɛ ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyamεε u mara. Bera Bela, ka Bekεε, ka Yedieli. ⁷ Bibu nɔɔbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimɔti, ka maa Iri. Ben baawure u sɔawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa wɔrugɔbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nɔrɔbun suba yenda yiru ka tɔmbu tena ka nne (22.034). ⁸ Bekεεn biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesεε, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremɔti, ka Abiya, ka Anatɔtu, ka Alameti. Beni kpurowa ba sɔa Bekεεn bibu. ⁹ Ma ba bu tireru doke nge mε ba ka swiine bwese kera ye sɔɔ. Be kpuro ba sɔawa yenu yero wɔrugɔba. Ma ben geera sɔa tɔnu nɔrɔbun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamεε, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa. ¹¹ Be kpuro ba sɔawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa wɔrugɔbara. Ma ben baawure u sɔa wirugii win bwese kera sɔɔ. Ben geera sɔawa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka yiru, ka tɔmbu goobu (17.200) be ba koo kpɔ bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba sɔawa Irin bibu. Ma Husimu u maa sɔa Akεεn bii.

¹³ Nεfitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesεε, ka sere Salumu. Beni kpuro ba sɔawa Bilihan nikurɔminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurɔ Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u sɔa Galadin tundo. ¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurɔbu sua. Win sesun yisira Maaka. Win bii yirusen yisira Selofadi. Bii tɔn kurɔba Selofadi wi, u mara. ¹⁶ Maaka, Makirin kurɔ u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisiru kɔ Peresi. U maa wure u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisiru kɔ Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Reke mu mara. ¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sɔa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Hamɔleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesεε ka Mala mara. ¹⁹ Be ba sɔa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikεmu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Beredi mara. Ma Beredi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esεε ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wari bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²² Ma Efaraimu u gɔɔ wooru sina n ka tε. Ma win mero bisibu ba na ba nɔn nukuru yemiasia. ²³ Yen biruwa u ka win kurɔ menna, ma u gura sua u bii tɔn durɔ mara. Ma ba nɔn yisiru kɔ Beria yɛn sɔ u nuku sankiranu wa win yenuɔ. ²⁴ U maa bii tɔn kurɔ mara wi ba mɔ Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya wɔa wɔwɔa, ka ye ya wɔa gunguru wɔllɔ, ka maa Useni Seera. ²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem mε ba wa ba sina mεya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya wɔa sɔɔ yari yeru gia ka Gesεε ye ya wɔa sɔɔ duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikεmu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasɔ ka yen baru kpaanɔ.

²⁹ Tem mε Manasen bibun bwesera wa, mεya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Mεgido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sɔara Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Asεεn bibun bweseru

³⁰ Be ba sɔa Asεεn bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki. ³¹ Be ba sɔa Berian bibu, bera Hebεε ka Maakieli. Maakieli wiya

u wuu ge ba m̀ Biisafiti swīi. ³² Hebεεwa u Yafiletī mara ka Somεε ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³ Be ba sāa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba sāa Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴ Be ba sāa Samεεn bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵ Be ba sāa win wənə Helεmun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶ Be ba sāa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanεfεε ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ ka Beseri ka Hədu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸ Be ba sāa Yetεεn bibu, bera Yεfunε ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba sāa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba sāa Aseεn bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sāawa wirugii win beraə. Be kpuro ba sāawa wərugəba. Be ba tireru doke, ben geera sāawa nərəbun suba yenda nəbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

8

Benyamεn bwese keragii

be ba wāa Yerusalemuə

¹ Bibu nəbuwa Benyamεε u mara. Wee nge mε ba ka swīine, Bela ka Asibeli ² ka Ara ka Nəka ka sere Rafa. ³ Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu səə, ma ba ka bu da Manahatiə, ⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kurəbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Məabuban temə. ⁹ Bii be u ka win kurə Hodesi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yērobu. ¹¹ Be u ka win kurə Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹² Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebεε ka Miseamu ka sere Semεε wi u wuu ge ba m̀ Onəə bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu səə, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴⁻¹⁶ Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yereməti ka Sebadia ka Aradi ka Edεε ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebεε ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹ Be ba sāa Simεin bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵ Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebεε ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemuə.

²⁹ Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurən yīsira Maaka. ³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε, ³² ka sere Mikoloti, Simεan tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemuə, ben mero bisibun bəkuə.

Səəlun bibun bweseru

(I maa mεerio 9:39-44)

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səəlu mara. Ma Səəlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Mεleki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Məsa mara. ³⁷ Ma Məsa u Binεa mara. Ma Binεa u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸ Bibu nəba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimεeli ka

Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹ Aseli wi, u wənə mə wi ba sokumə Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeləti. ⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wərugəba ka tən towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tambu wunaa weeru ka wəkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyamēen bibun bweseru.

9

¹ Ba Isireliba kpuron yīsa yorua ben gari garin tireru sɔɔ nge mɛ ba ka swīine, bwese kɛra ka bwese kɛra.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniə kōsa ye ba kuan sɔ. ² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sɔɔ, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyamēen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kɛra sɔɔ. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Peresin bwese kɛra sɔɔ. ⁵ Silonigibun bwese kɛra sɔɔra Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. ⁶ Serakin bwese kɛra sɔɔra Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wənɛ ka wəkuru (690).

⁷ Be ba wāa Benyamēen bwese kɛra sɔɔ, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, ⁸ ka Yibineə, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mesulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tambu gabu. ⁹ Tən be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenuso nge mɛ ba ka swīine. Ben geera sāawa nɛnɛ ka wunəbu ka weeraakuru ka nəɔba tia (956).

¹⁰ Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sadaku ka Merayotu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunən sāa yerun wirugii. ¹² Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasiswa ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Imeri. ¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenuso, ben geera sāawa tambu nərəbu ka nata ka wunəbu ka wata (1.760). Be kpuro ba sāawa wərugəba. Bera ba ra səmburu ko Yinni Gusunən sāa yerə.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mɛ ba ka swīine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kɛra sɔɔ. ¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Miseen ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temə, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kənnə kōsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumə, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n wāa sina bokon kənnəwə ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia sere ka gisə. Be ba sāa kənnə kōsobu Lefin bweseru sɔɔ, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunən kuu bekurugirun kənnə kōsu. Ben sikadobara ba ra raa səmbu te ko. ²⁰ Finesi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunə u wāa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kənnə kōsu.

²² Be kpuron geera sāawa mi goobu ka wəkura yiru (212). Bera ba ra kənnəsu kōsu. Ben yīsa ba maa doke tireru sɔɔ ka ben wusu. Dafidi ka Gusunən səmə Samueliwa ba bu səmbu te nəmu səndia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunən sāa yee ten kənnə si kōsu.

²⁴ Be ba sāa yerun kənnə si kōsu mi, ba ra n wāawa bera ka bera, sɔɔ yari yerə ka sɔɔ duu yerə, ka sɔɔ yēsən nəm geuə ka yen nəm dwarə. ²⁵ Begibu gabu

ba ra nε ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ Kɔnnɔ kɔsobun wirugibu nne be, ba sɔawa Lefiba. Ba ra n wɔawa ben sɔmburu sɔɔ baadomma. Bera ba ra maa sɔa yerun dii sɔsu ka sɔa yee ten arumani kɔsu. ²⁷ Ba ra kpunεwa bu ka sɔa yee te sikerena. Yam m̀n sɔra, kpa bu ten kɔnnɔsu wukia.

²⁸ Kɔnnɔ kɔso ben gaba ba ra yɔkurun dendi yɔnu kɔsu. Ba ra nu gariwa b̀n nu yaramɔ. Kpa bu maa nu gari b̀n nu duusiamɔ. ²⁹ Ben gaba ba ra maa sɔa yerun dendi yɔa ni nu tie kɔsu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dɔɔ doke ka maa turare nubu durorugia. ³⁰ Yɔku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru sɔɔ, wiya u ra kiranu wɔ. ³² Wigibu gabu Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔɔ wɛrarugiru baateren pɛε ko, ye ba ra Yinni Gusunɔ yiiye.

³³ Bera ba sɔa Lefiban yenu yɛrobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wɔawa sɔa yerun dinu ganu sɔɔ. Ba ku ra maa sɔma gaa ko, yɛn sɔ ba ra n sɔmburu m̀d sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.

³⁴ Bera ba sɔa Lefiban yenu yɛrobu nge mε ba ka swĩine. Be, ba wɔawa Yerusalemɔ.

Sɔɔlun bibun bweseru (I maa mεerio 8:29-38)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni swĩi, u wɔawa Gabaoniɔ. Win kurɔn yĩsira Maaka. ³⁶ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸ Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba wɔawa Yerusalemɔ begibun bɔkuɔ.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ⁴⁰ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea. ⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. Ma Mɔsa u maa Bineɔ mara. ⁴³ Bineɔwa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴ Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Ben yĩsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimεeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sɔa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sɔɔlu ka win bibun gɔɔ (I maa mεerio Samueli I, 31:1-13)

10

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wari. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ. ² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwε. Ma ba bii be go. ³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swĩε. Ten towobu ba ǹn sɛenu twee ba mεera kua gem. ⁴ Yera u win tabu yɔa sɔɔwo sɔɔwa u nεε, u win takobi womɔ u ǹn ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa ǹn sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mε, domi berum ǹn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yɔa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mε Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge mεya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yɔa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷ Ye Isireli be ba wɔa Yisireelin wɔwɔɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tɔn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yɔnu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurɔ. ⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu

yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpɔra ben bũ diaɔ ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro. ¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben bũu dirɔ. Ma ba win wiru sua ba bwɛ ben bũu wi ba mɔ Dagonin dirɔ.

¹¹ Sanam mɛ Yabesi ye ya wāa Galadin temɔ, yen tɔmbu ba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹² yera be ba sāa tabu durɔ wɔrugɔba ba seewa ba Sɔɔlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiɔ. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurɔ Yabesi mi. Ma ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

¹³ Sɔɔlu u guwa yèn sɔ u Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua, u n win woodaba mɛm nɔɔwɛ. U bikiaru dawa be ba ra gɔribu sokun mi. ¹⁴ U n Yinni Gusunɔ bikie. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wɛ.

Dafidi u kua Isireliban sunɔ
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:1-3)

11

¹ Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniɔ. Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛsɛ ka wunɛ, sa sāawa yɛm tem. ² Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u sāa bɛsɛn sunɔ, wuna a ra sun mɛnnɛ a sun kpɔra a ka tabu da, kpɔra a ka maa sun wurama. Gusunɔ wunɛn Yinni u maa nun sɔɔwa u nɛɛ, wuna kaa ko bɛsɛn wirugii kpɔra a bɛsɛ win tɔmbu kpɔra.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniɔ. Ma u ka bu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ Heboroni mi. Yera ba nùn gum tāre wirɔ, ba nùn kua be, Isireliban sunɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua saa Samuelin nɔɔn di.

Dafidi u Yerusalemu wɔri

u mwa
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:6-10)

⁴ Sɔɔ teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wɔri. Yerusalemu yera ba maa sokumɔ Yebusi. Miya Yebusiba ba wāa. ⁵ Yera ba Dafidi sɔɔwa ba bɛɛ, n n koorɔ u duuma wuu ge sɔɔ.

Adama Dafidi u bu wɔri u ben wuu gbāraruugu ge mwa. N deema gera ba maa sokumɔ Siɔni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, wi u gbɔa u Yebusiba wɔri u kamia, yɛrowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbɔa u bu wɔri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gbāraruugu gen mi. Yen sāna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sɔnwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimɔ. Domi Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

Dafidin tabu kowobu
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 23:8-39)

¹⁰ Wee be ba sāa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nùn kua sina boko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. Ba nùn mɛm nɔɔwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sɔɔ.

¹¹ Yasobeamu, Hakumɔnin bii u sāa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tɔmbu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔɔ.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sāawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³ U wāa ka Dafidi Pasi Damimuɔ, sanam mɛ Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wɔri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wāa mi, tɛ sɔɔ ba ɔɔsu duura. ¹⁴ Yera Eleasaa ka win tɔmbu ba yɔra gbee ten suunu sɔɔ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunɔ u bu nasara baka wɛ dɔma te.

¹⁵ Sɔɔ teeru Dafidin tabu sinambu tɛna ye sɔɔ, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wɔruɔ, sanam mɛ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔɔ. ¹⁶ Saa ye sɔɔ, Dafidi u wɔa kpee wɔru ge sɔɔ, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ. ¹⁷ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehemun gb̄ara k̄ann̄on d̄ok̄on nim naawa n nɔ.

¹⁸ Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim mɛ takama ba ka na. Adama u n̄ mu n̄ra. U ka mu ȳakuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria. ¹⁹ U nɛɛ, Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, nɛna na nim mɛ n̄ra. Domi mɛn s̄na t̄n ben ba ben w̄aru kari b̄orie. Nim mɛ, mu s̄awa nge ben yem mɛ mu koo raa yari.

Yen s̄na u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun w̄nɔwa u s̄a tabu sinambu tɛna yen wirugii. T̄mbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u ȳsiru yara wigibun suunu sɔɔ. ²¹ Ba nùn bɛɛɛ w̄ɛ too. Adama u n̄ tabu durɔbu ita be tura.

²² Benaya, Kabisɛeligii, Yehoyadan bii, u s̄awa tabu durɔ w̄rugɔ. Ma u ȳsiru yara nasara dabi te u wan s̄. Wiya u M̄abuban t̄mbu yiru gabu go, be ba s̄ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua d̄k̄o kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ k̄asi mi, u go puran saa sɔɔ. ²³ Ma u Egibitin tabu durɔ damgii goo go. Win gunum mu s̄awa ḡm soonu n̄ɔbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta s̄awa nge weson d̄ka ye u ra beku yasa t̄ke. Saa ȳɛ sɔɔ u nùn w̄rim d̄ɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni mi w̄ra u ka nùn s̄ka u go. ²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u ȳsiru yara tabu kowobu tɛna ye sɔɔ. ²⁵ U bɛɛɛ baka wa Dafidin tabu durɔbu tɛna ye sɔɔ. Adama ya n̄ tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win tiin k̄sobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun ȳsa wee, Asaeli, Yoabun w̄nɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁷ ka Samoti, Harorigii, ka Helɛsi, Palonigii, ²⁸ ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abiesɛɛ, Anatɔtugii, ²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Helɛdi, Baanan bii, wi u maa s̄a Netofagii, ³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya w̄a Benyamɛen temɔ, ka Benaya, Piratonigii, ³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ ka Benɛ Hasɛmu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ ka Hefɛɛ, Mɛkeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ ka Hɛsiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ ka Yoeli, Natanin m̄ɔ, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ ka Selɛki, Am̄onigii, ka Nakarai, Berɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu ȳnu s̄obe, ⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba s̄a Yetɛba, ⁴¹ ka Uri, Hɛti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubɛnin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tɛna m̄ɔ, ⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ ka Osiasi, Asitarɔtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba s̄a Hotamun bibu, Aroɛɛgibu, ⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win w̄nɔ Yoka, Tisigii, ⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, M̄abu, ⁴⁷ ka Elieli, ka Obɛdi, ka Yasieli, Sobagii.

12

Tabu kowo be ba ka Dafidi

n̄ɔ tia kua S̄ɔlun waati

¹ Sanam mɛ Dafidi u kpikiru sua u da Sikilagiɔ u ka S̄ɔlu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba s̄awa tabu durɔ w̄rugɔba be ba s̄aru s̄a bu ka nùn tabu somi. ² Ma ba tennu ka kpurantɛnu neni. Ba maa ye kpuron tobu ȳwa n̄m geu ka n̄m dwaru.

Be ba sãa Benyamεεba, Sɔɔlun bwese kεra sɔɔ, ³ bera tabu sunɔ Akiesεε ka Yoasi be ba sãa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sãa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sãa Anatɔtugibu, ⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sãa tabu sinambu tɛna yen wirugii turo, ⁵ ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii, ⁶ ka Elusai ka Yerimɔti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harɔfugii, ⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesεε ka Yasobeamu, be ba sãa Koren bwese keragibu, ⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba sãa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sɔɔ, tabu durɔ wɔrugɔba ba na Dafidin mi kpee wɔru gen mi, gɔburɔ. Ba sãawa be ba tabu tobu yε. Ma ba tɛrɛnu ka yaasi neni. Ba dam mɔwa nge gbee sinansu. Ma ba sãu nge nɛm ni nu wãa guunu wɔllɔ. ¹⁰⁻¹⁴ Ba sãawa tɔnu wɔkura tia. Bera tabu sunɔ Eεε ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵ Be ba sãa Gadigibu ba ka sãa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sɔɔ, wiya u koo tɔmbu wunɔbu (100) tabu wɔri. Wi u maa bo, kpa u tɔmbu nɔrɔbu (1.000) tabu wɔri. ¹⁶ Bera ba Yuudeni tɔbura wɔɔn suru gɔiikoo sɔɔ, sanam mε ya nim yiba sere bɔɔwɔ. Bera ba maa tɔn be ba wãa wɔwi sɔɔ gira yen sɔɔ yari yeru gia ka yen sɔɔ duu yeru gia.

¹⁷ Benyamεεba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wɔru mi. ¹⁸ Dafidi u bu sennɔ da, ma u bu sɔɔwa u nεε, i n ween na nɛn mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bεε nɔɔ tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nɛn yiberεba bu ka man go sanam mε na n̄ taarε gaa kue, Gusunɔ besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tɛna yen turo sɔɔ, ma u gerua u nεε, wuna sa ka yɔra, wunε Dafidi, Isain bii. Wunε ka be ba nun somimɔn bwεra yu kpunɔ. Domi Gusunɔ wunεn Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sɔɔ.

²⁰ Manasen bwese keran tɔmbu ba Dafidi swĩi sanam mε wi ka Filisitiba ba dɔɔ bu ka Sɔɔlu tabu ko. Adama ba n̄ Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nεε, u ko n wãawa Sɔɔlu win yinnin biruɔ kpa u ra bu wiru bɔɔri. ²¹ Manasen bwese keragii be ba Dafidi swĩima sanam mε u gɔsirama Sikilagiɔ, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba sãawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu. ²² Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sãawa tabu durɔ wɔrugɔba ka maa tabu sinambu. ²³ Tɔɔ baatere, tɔmbu ba ra n naamɔwa Dafidin mi bu ka n̄n somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunɔn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron sunɔ

²⁴ Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroniɔ bu ka n̄n Sɔɔlun bandu wesia nge mε Yinni Gusunɔ u gerua, ben geeru wee.

²⁵ Yudan bwese kεra sɔɔ, tabu kowo be ba tɛrɛnu ka yaasi neni, ba sãawa tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔba tia ka nεnε (6.800). ²⁶ Simεɔn bwese kεra sɔɔ, be ba sãa tabu durɔ wɔrugɔba ben geera sãawa nɔrɔbun suba nɔɔba yiru ka wunɔbu (7.100). ²⁷ Lefiban bwese kεra sɔɔ, tɔmbu nɔrɔbun suba nne ka nata (4.600) ba wãa, ²⁸ ka Yehoyada, Aronin yɛnun wirugii ka win tɔmbu nɔrɔbun suba ita ka nata ka wunɔbu (3.700), ²⁹ ka Sadaku, aluwaasi kpɛmbu wi u sãa tabu durɔ wɔrugɔ ka wirugibu yɛnda yiru be ba sãa win tondon yɛnugibu. ³⁰ Benyamεεn

bwese kera sɔɔ, be ba sãa Sɔɔlun mero bisibu, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Sɔɔlu yɔra n ka saa ye girari. ³¹ Efaraimun bwese kera sɔɔ ba sãawa nɔrɔbun suba yendu ka nenɛ (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba sãawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba yĩsiru yara. ³² Manasen bwese keran sukungibu ba sãawa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yĩsa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ. ³³ Isakarin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpare. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi yɛ bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko. ³⁴ Sabulonin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu yɛ, ba maa tabu yãa bwese bweseka neni, ba sɔɔru kpeere bu ka tabu ko ka gɔru tia. ³⁵ Nɛfitalin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tabu sinambu nɔrɔbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nɔrɔbun suba tɛna ka nɔɔba yiru (37.000) be ba tɛrenu ka yaasi neni. ³⁶ Danun bwese kera sɔɔ, be ba tabun sɔɔru kpeere, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600). ³⁷ Aseɛn bwese kera sɔɔ, be ba tabu yɛ ma ba sɔɔru sãa bu ka tabu ko, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru (40.000). ³⁸ Be ba wãa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukungibu ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yãa bwese bweseka mɔ.

³⁹ Tɔn be ba tabun sɔɔru sãa mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka gɔru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔɔ tia kua. ⁴⁰ Ma ba kua sɔɔ ita Dafidin mi, ba dimɔ ba nɔrumɔ. Domi begibu ba dɔanun sɔɔru kua ben sɔ. ⁴¹ Yen biru be ba wãa ben bɔkuɔ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nɛfitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birakɔsu ka sere maa ben ketɛba dɔanu sɔbimɛwa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resɛm gbebi, ka tam ka gum, ka ketɛba ka yãanu dabi dabinu, domi be kpuro ba wãa nuku dobu sɔɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakorori yi

Obɛdi Edɔmun yɛnuɔ

(I maa mɛɛriɔ Samuɛli II, 6:1-11)

13

¹ Sɔɔ teeru Dafidi u tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu mɛnna ka sere maa wirugii be ba tie. ² Ma u be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, yeni yà n ween na Gusunɔ besɛn Yinnin min di, ma ya bɛɛ wɛre, i de su sɔmɔbu gɔri besɛgibun mi Isirelin tem kpuro sɔɔ, yãku kowobu ka Lefiban mi be ba wãa wuu marosɔ ka kpara yenɔ kpa bu mɛnnama. ³ Kpa su ka Gusunɔ besɛn Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n ten gari kue Sɔɔlun waati sɔɔ.

⁴ Ma tɔn be kpuro ba wura bu ko mɛ. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵ Ma Dafidi u Isireliba kpuro mɛnna saa Sikorin di ye ya wãa Egibitiɔ sere ka Hamatin duu yerɔ kpa bu da bu Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di. ⁶ Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalaɔ ye ba maa mɔ Kiriati Yarimu, Yudan temɔ, bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te tama, tɛn wuswaaɔ ba ra Yinni Gusunɔn yĩsiru soku, wi u ra n sɔ ten wallo wallo kɔsɔbun suunu sɔɔ. ⁷ Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa gaa sɔɔ ba ka doona Aminadabun yɛnun di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kpare. ⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swi ba mɔrɔkunu soomɔ ka gɔɔgenu, ka bara kpãnu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu mɔ ba yaamɔ ka ben dam kpuro ba ka Gusunɔ sãamɔ. ⁹ Saa yɛ sɔɔ ba tura Kidonin doo soo yerɔ, yera kpakoro te, ta wɔrumaa dɔɔ, ma Usa u nɔma demia u tu gaba. ¹⁰ Mii mii, Yinni

Gusunɔ u ka nùn mɔru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten bɔkuɔ u gu, yèn sɔ̄ u tu baba.

¹¹ Dafidi u mɔru kua too yèn sɔ̄ Yinni Gusunɔ u ka Usa sɛɛyasia mɛ. Ma u yam mi yĩsiru kã Perɛsi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yĩsi tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔn gisɔ. ¹² Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia dɔma te. Yera n dera u ka nɛɛ, amɔna u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yɛnuɔ.

¹³ U n̄ dere bu gina ka tu da win yɛnuɔ Yerusalemɔ. U dera ba ka tu dawa Obɛdi Edɔmu Gatigiin yɛnuɔ. ¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yɛnugibu ka maa ye u mɔ kpuro domaru kua.

*Dafidi u wãa Yerusalemɔ
(I maa mɛɛrio 3:5-9; Samuɛli II, 5:11-16)*

14

¹ Sɔ̄o teeru, Hiramɔ, Tirin sunɔ u Dafidi sɔmɔbu gɔria ka dãa gea ye ba sokumɔ sɛduru ka dãa dãkɔbu ka be ba ra kpenu dãku, kpa bu nùn sina kpaaru bania. ² Dafidi u tuba ma Gusunɔwa u win bandun dam siremɔ. Wiya u maa ban te wɔlle suamɔ win tɔmbu Isireliban sɔ̄.

³ Yen biru Dafidi u maa kurɔbu gabu sua Yerusalemɔ. Ma ba nùn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomɔ̄ ⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ ka Nɔga ka Nɛfɛgi ka Yafia ⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

*Dafidi u Filisitiba kamia
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:17-25)*

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tãre wirɔ u kua Isireliba kpuron sunɔ, yera be kpuro ba seewa ba nùn wɔrim wee. Ye u nua mɛ, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹ Saa ye sɔ̄ra Filisiti be, ba tunuma ba tɛria Refan wɔwaɔ. ¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Filisiti be wɔri? Kaa man bu nɔmu bɛria?

Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, a doo, kon nun bu nɔmu bɛria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasimuɔ. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nen yibɛɛban wuuru gĩa nge mɛ nim tora ya ra guna gĩɛ.

Yen sɔ̄na ba yam mi yĩsiru kã Baali Perasimu. ¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bwãarokunu deri mi. Ma Dafidi u win tɔmbu sɔ̄wa bu nu guro bu dɔo meni.

¹³ Amɛn biru, Filisiti be, ba kpa na ba tɛria Refan wɔwa mi. ¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n maa doo n bu wɔri? Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, oo. Adama a ku da sɔ̄ru sɔ̄rum mɛ. A besiro kpa a da a n wãa dãa ye ba mɔ miren sɔ̄wɔ. ¹⁵ Sanam mɛ a naa damu damusu gasu nɔmɔ dãa wɔllɔ, a yarima. Domi nɛ, Yinni Gusunɔwa na nun gbiiye n ka ben sansani ye wɔri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔ̄wa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Gesɛɛɔ. ¹⁷ Ma Dafidi u yĩsiru yara tem baama kpuro sɔ̄. Ma Yinni Gusunɔ u nùn dam wɛ bwesenu kpuro sɔ̄.

15

*Dafidi u Yinni Gusunɔn
woodan kpakororu wãa yeru*

sɔ̄ru kua

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemɔ. U maa Yinni Gusunɔn woodan kpakororu wãa yeru kua mi. ² Ma u nɛɛ, Lefiba tɔnawa n weenɛ bu tu

sɔbe. Domi bera Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka tu sɔbe, kpa bu maa ten sɔmburu ko saa kpuro sɔɔ.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ mi u sɔɔru kua ten sɔ. ⁴ U maa yaku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba menna. ⁵ Kehatin bweseru sɔɔ, Urieliwa u sɔa wirugii ka wigibu tɔnu wunaa teeru (120). ⁶ Merarin bwese kera sɔɔ, Asayawa u sɔa wirugii, ka wigibu tɔmbu goobu ka yendu (220). ⁷ Gɛɛsɔnin bwese kera sɔɔ, Yoeliwa u sɔa wirugii ka wigibu tɔmbu wunaa teeru ka wɔkuru (130). ⁸ Elisafanin bwese kera sɔɔ, Semayawa u sɔa wirugii ka wigibu tɔnu goobu (200). ⁹ Heboronin bwese kera sɔɔ, Elieliwa u sɔa wirugii ka wigibu tɔnu wene (80). ¹⁰ Usielin bwese kera sɔɔ, Aminadabuwa u sɔa wirugii ka wigibu tɔnu wunɔbu ka wɔkura yiru (112). ¹¹ Ma Dafidi u yaku kowobu Sadaku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹² Ma u bu sɔɔwa u neɛ, beɛya i sɔa wirugibu Isireliban bwese keri sɔɔ. Yen sɔ, i tii dɛɛrasio beɛ ka beɛn yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔ beɛɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wɔa yeru kua sɔɔ. ¹³ Yellu, Gusunɔ beɛɛn Yinni u sun seɛyasia ka gɔɔ yɛn sɔ i n daa wɔa mi, ma sa n win wooda mem nɔɔwe.

¹⁴ Yera yaku kowo be, ka Lefi be, ba tii dɛɛrasia bu wa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵ Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dɔa pɔasi yi ba ra ka tu sue nge me Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa Mɔwisin nɔɔn di. ¹⁶ Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔɔwa u neɛ, bu begibu sɔɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mɔrɔkunu ka sɛketirenu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sɔasi. ¹⁷ Be Lefiba ba sɔɔru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Merarin bwese keragii. ¹⁸ Be ba maa swii, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikiɛya ka Obedi Edɔmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sɔawa kɔnnɔ kɔsobu. ¹⁹ Wom kowo be ba sɛketirenu soomɔ ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰ Be ba maa guunu soomɔ ni nu gɔru yaka mɔ, bera Sakari ka Asieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹ Matitia ka Elifele ka Mikiɛya ka Obedi Edɔmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔrɔku serum nɔɔba itaginu soomɔ ba ka womusu swii. ²² Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u sɔa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yɛru mɔ. ²³ Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ ka Obedi Edɔmu ka Yehia. Yaku kowo be ba ra kɔbi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netanɛeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemɔ

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm wirugibu ba swaa wari ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wee Obedi Edɔmun yenun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunɔ u wɔa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba ketɛ nɔɔba yiru ka yaa kinɛnu nɔɔba yiru go ba ka yakuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ damgii. Yen biru, Dafidi u maa yaku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te na Yerusalemɔ.

Ba kuuki m̀ò nuku dobun s̄, ma ba k̄bi ka s̄ketirenu ka guunu ka m̀r̀kununu soom̄.

²⁹Ye ba ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te dū Dafidin wuū, yera Mikali S̄alun bii t̄n kur̄ u m̄erima saa fenentin di. Ye u wa sina boko Dafidi u ȳakum̄ u yaam̄, yera u n̄n gema.

16

¹Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayer̄ kuu bekurugiru s̄ te Dafidi u kua ten s̄. Yen biruwa u Yinni Gusun̄ ȳaku d̄̄ m̄waararuginu ka siarabun ȳakunu kua. ²Ye Dafidi u ȳaku ni kua u kpa, yera u win t̄mbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusun̄n ȳisuru. ³Ma u be kpuro d̄ianu b̄nu kua, t̄n kur̄bu ka t̄n dur̄bu. U baawure p̄̄e ka yaa w̄̄ra w̄̄e ka sere maa kira te ba kua ka res̄em gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusun̄

siam̄ ka womusu

(I maa m̄erio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴Ma Dafidi u Lefi ben gabu s̄ma w̄̄ woodan kpakoro ten s̄, kpa bu ka Gusun̄ be Isireliban Yinni s̄. Kpa bu n̄n siara, kpa bu n̄n b̄̄̄e w̄̄.

⁵Asafuwa u s̄a ben wirugii. Ma Sakari u s̄a win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiram̄tu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obedi Ed̄mu ka sere Yeyeli ba guunu ka m̀r̀kununu soom̄. Ma Asafu u maa s̄ketirenu soom̄.

⁶Ma ȳaku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba k̄bi soom̄ t̄a t̄a Yinni Gusun̄n woodan kpakoro ten wuswaā. ⁷T̄̄o tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusun̄ t̄mam torua. Ba n̄̄̄,

⁸i Yinni Gusun̄ siaro, kpa i n̄n s̄,
kpa i bwesenu n̄̄̄sia s̄m baka ni u kua.

⁹I n̄n t̄m̄.

I n̄n siaro ka womusu,
kpa i win s̄m maamaakiginun gari kpara.

¹⁰I ȳ̄erio win ȳ̄i d̄̄er̄arun s̄,

kpa i nuku dobu ko
b̄̄̄ b̄̄n ḡ̄ru ga n̄n kasu.

¹¹I ḡ̄siro Yinni Gusun̄ Dam kpurogiin mi,
kpa i n̄n kasu baadomma.

¹²⁻¹³B̄̄̄ Isireliba, Yak̄bu Gusun̄n s̄m kowon bweseru,
b̄̄̄ be u ḡ̄sa,

i yaayo s̄m maamaakigii ni u kua
ka gari yi u b̄̄̄ s̄̄wa.

¹⁴Gusun̄wa u s̄a b̄̄̄en Yinni.
Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶I arukawani ye yaayo baadomma
ye u ka Aburahamu b̄̄kua

ka maa n̄̄̄ m̄w̄̄̄̄̄ te u Isaki kua.

¹⁷U ka ye Isireliba, Yak̄bun bweseru b̄̄kuawa
ya n̄ s̄a wooda sere ka baadommā.

¹⁸U n̄̄̄, u koo bu Kananin tem w̄̄
bu tubi di.

¹⁹N deema sanam m̄̄,
Isireliba ba n̄ dabi,
ma ba s̄a s̄̄bu tem m̄̄ s̄̄.

²⁰Ba ra n̄ daam̄wa bwese tukunun mi
ka wuu tukus̄.

²¹Adama u n̄ dere goo u bu dam d̄̄re.

U maa sinambu s̄eyasia ben s̄o.
²² U n̄eε, i ku n̄en t̄on be na ḡosa baba.
 I ku maa n̄en s̄am̄abu k̄ōsa kua.
²³ Yen s̄o, b̄eε handuniagibu,
 i Yinni Gusun̄o t̄am̄o.
 I win faaban gari kparo t̄ō baatere.
²⁴ I win yiikon girima ka win s̄am̄ maamaakiginu kparo
 bwesenun suunu s̄ō.
²⁵ Domi Yinni Gusun̄o u kp̄ā.
 Wiya n weenε bu siara.
 U b̄ūnu kpuro nanum kere.
²⁶ Bwese tukunun b̄ūnu nu s̄āawa kam dirum.
 Adama Yinni Gusun̄owa u w̄ollu kua.
²⁷ Yiiko ka girima ya w̄āa win wuswaā.
 Ma dam ka nuku dobu w̄āa win w̄āa yer̄o.
²⁸ B̄eε bwesenu kpuro,
 i Yinni Gusun̄o yiiko ka b̄eεε w̄ēȳo.
²⁹ I Yinni Gusun̄on ȳis̄iru yiiko w̄ēȳo.
 I ka n̄un k̄ēnu daawo win s̄āa yer̄o.
 Kpa i yiira win wuswaā
 i n̄un s̄ā win d̄eεrarun s̄o.
³⁰ B̄eε handuniagibu kpuro,
 i diirio win wuswaā.
 Tem mu dam m̄o,
 mu ñ b̄āarim̄o.
³¹ W̄ollu, a ȳēerio,
 kpa tem mu nuku dobu ko.
 I bwesenu kpuro s̄ōw̄o
 ma Yinni Gusun̄o u bandu dii.
³² Nim w̄ōku gu kuuki koowo,
 ka ye ya w̄āa ge s̄ō.
 Ye ya w̄āa gen bera mi gia kpuro,
 yu nuku dobu koowo.
³³ D̄ānu, i nuku dobun kuuki koowo
 Yinni Gusun̄on wuswaā.
 Domi u wee u handuniagibu siri.
³⁴ I Yinni Gusun̄o siaro win t̄on geerun s̄o.
 Win k̄iru ta ñ n̄oru m̄o.
³⁵ I n̄un n̄ōogiru sueyo i n̄eε,
 Gusun̄o b̄eεn Faaba kowo, a sun faaba koowo.
 A sun w̄oro bwese tukunun n̄oman di,
 kpa a sun m̄enna.
 Saa yera sa ko nun t̄oma
 sa n wunen ȳisi d̄eεraru soku,
 kpa sa n ȳērim̄o, sa n m̄ò,
³⁶ Gusun̄o, Isireliban Yinni,
 wuna ba ko n siaram̄o sere ka baadommā.
 Ma t̄ambu kpuro ba n̄eε, ami! I Yinni Gusun̄o siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n w̄āa Yinni Gusun̄on woodan
 kpakoro ten mi, ba n s̄amburu m̄ò baadomma. ³⁸ Ma u Ob̄edi Ed̄omu ka Hosa
 ka begibu ḡosa. Ben geera s̄āawa t̄ambu wata ka n̄ōba ita (68). Ob̄edi Ed̄omu,
 Yedutum bii, ka Hosa ba s̄āawa k̄ann̄o k̄s̄obu.

³⁹ Ma Dafidi u ȳāku kowo Sad̄aku ka wigibu yiire bu s̄amburu ko gunguru
 w̄oll̄o Gabaonīo, mi ba ra Yinni Gusun̄o ȳākuru kue, ⁴⁰ ba n da n̄un ȳāku d̄ō

mwaararuginu kue baadomma yāku yerə, bururu ka yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya wāa wooda sɔɔ ye u Isireliba wē. ⁴¹ Be sɔɔra Hemani ka Yedutum ka sere be ba gɔsa ba ben yīsa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunə sã ba wāa. Domi wi, Yinni Gusunən tən geeru ta ra n wāawa sere ka baadomma. ⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra kəbi ka sɛkɛtirɛnu ka sere maa yāa ni nu tien wunanɔsu ko, ni ba ra ka womusu ko bā n Yinni Gusunə sāmə. Yedutum biba ba maa sãa kənnən kōsobu.

⁴³ Yen biru, təmbu kpuro ba gɔsira ba wura ben yɛnusə. Ma Dafidi u maa da win yɛnuə u ka win yɛnugibu domaru kua.

Nɔɔ mwɛɛ te Gusunə u Dafidi

*ka win bibun bweseru kua
(I maa mɛɛriɔ Samuɛli II, 7:1-17)*

17

¹ Ye Dafidi u da u sina win yɛnuə, yera u Gusunən sɔmə Natani sɔɔwa u nɛɛ, n weenɛ na n wāa diru sɔɔ te ba kua ka dāa gea ye ba mɔ sɛduru, kpa Gusunən woodan kpakororu ta n wāa kuu bekurugiru sɔɔ?

² Ma Natani u nùn wisa u nɛɛ, a doo a ko nge mɛ a gɔru doke kpuro. Domi Yinni Gusunə u wāa ka wunɛ.

³ Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunə u Natani sɔɔwa kāsiru sɔɔ u nɛɛ, ⁴ a doo a nɛn sɔm kowo Dafidi sɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunə na nùn sɔmə ma n n̄ wi u koo man diru bania mi na ko n wāa. ⁵ Domi na n̄ sinare diru garu sɔɔ saa m̄n di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisə. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirə kpa ba n ka man bəsɔ. ⁶ Baama mi sa da nɛ ka Isireliba, na ra kparobu gɔsiwa ba n be ba tie kpare. Adama na n̄ ben goo taarɛ wēere n nɛɛ, mban sōna u n̄ man diru banie ka dāa ye ba mɔ sɛduru. ⁷ Yen sɔ, a doo a Dafidi nɛn sɔm kowo sɔ a nɛɛ, nɛ, Gusunə wəllu ka tem Yinni, na nɛɛ, yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka sãa nɛn təmbu Isireliban kparo. ⁸ Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Mɛya na nùn win yiberɛba dɛra. Ma na dera u yīsiru yara nge tən boko dunia sɔɔ. ⁹ Na nɛn təmbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bəri yendu, kpa tən kōsobu bu ku raa maa se bu bu n̄ni sɔ ¹⁰ nge mɛ ba bu kua yellu kparobun waati sɔɔ. Na win yiberɛba kpuro sekuru doke. Nɛ, Yinni Gusunəwa na nùn sɔmə ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹ Win saa yà n tura u gu, ba nùn sika win baababan sika, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gɔna swīi ya n dam mə sere ka baadomma. ¹³ Na kon sãa nge win tundo, kpa u n maa sãa nge nɛn bii. Na n̄ nùn nɛn durom wunarimə nge mɛ na mu sunə wi u nùn gbiiye wunari. ¹⁴ Kon nùn ko nɛn təmbun sunə, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadomma.

¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sɔɔwa nge mɛ Yinni Gusunə u nùn sɔɔsi kāsɛ te sɔɔ.

Dafidi u kanaru kua

(I maa mɛɛriɔ Samuɛli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunən sãa yerə. U gerua u nɛɛ, Yinni Gusunə, na yē ma na n̄ sãa gāanu. Nɛn bwesera kun maa gāanu tura. Ka mɛ, a man kua sunə Yerusalemu mini. ¹⁷ Ma a ye garisi gāa piiminu wunen mi. Domi a kpam gerumə nge mɛ nɛn bweseru ta ko n sãa sia. Ma wunɛ wi a kpā, a man ye sɔmə nɛ wi na sãa tən diro. ¹⁸ Mba kon maa gere bɛɛɛ ye a man doke min sɔ. Domi a man yē kə. ¹⁹ Yinni Gusunə, wunen gari ka maa wunen ḡrun k̄run saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔɔsi. ²⁰ Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sɔɔsi ma a kpā. Goo sari wi u sãa nge wunɛ.

Wunε turowa a sãa Gusunə. ²¹ Bweseru garu maa sari nge beε Isireliba te ta koo nεε, ten bũu u tu yakiamā yorun di, ma u tu yĩsiru kã ta n ka sãa wigiru. Ka geema, gãa bakana a sun kua. A maa gãa maamaakiginu kua beεen wuswaaə ye a ka bwese tukunu gira beεen wuswaan di, ma a sun yakiamā Egibitigibun min di. ²² A wunen tǝmbu Isireliba swĩi ba n ka sãa wunεgibu mam mam sere ka baadommaə. Ma wunε Gusunə, a kua ben Yinni. ²³ N n men na, gari yi a gerua nε ka nen bweserun sǝ a de yi koorā sere ka baadommaə. ²⁴ A de wunen yĩsiru tu wǝlle suara sere ka baadommaə. Kpa bu nεε, wunε Gusunə wǝllu ka tem Yinniwa a sãa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaə. ²⁵ Yinni Gusunə, wunen tiywa a man sǝəwa a nεε, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sǝna na ka kãka na kana teni mǝ. ²⁶ Yinni, wuna a sãa Gusunə. Wuna a maa nε wunen sǝm kowo durom menin nǝə mwεeru kua. ²⁷ N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaə wunen wuswaaə. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mǝwa sere ka baadommaə.

*Dafidi u bwese tukunu kamia
(I maa mεεriə Samuēli II, 8:1-14)*

18

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ² Ma u Mǝabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nũn wǝə gobi kǝsiamə. ³ Yen biru u Hadadesεε, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam mε wi, Hadadesεε u dǝə u win tem yasia daa te ba mǝ Efaratiə. ⁴ Ma Dafidi u nũn tabu kεkε nǝrǝbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasǝbu nǝrǝbun suba nǝba yiru (7.000), ka naanaakobu nǝrǝbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa sĩinu bǝəra ma n kun mǝ wunǝbu (100) yi u tii deria. ⁵ Sirigii be ba wǝa Damasiə ba na bu ka Hadadesεε, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tǝmbu nǝrǝbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Ma u bu kparobu yiiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nũn wǝə gobi kǝsiamə. Yinni Gusunə u ra n Dafidi kǝsuwa baama kpuro mi u da. ⁷ Ma u Hadadesεεen sǝm kowobun tεrenu mwεera ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemuə. ⁸ U maa sii gandu gurama ta kpǝ Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sǝawa Hadadesεεgisu. Sii gan teya Saloməə u ka boo kua ka gen yǝratii ka maa sǝa yerun dendi yǝnu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesεε, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰ yera u win bii Hadoramu gǝra Dafidin mi u nũn tǝbiri kpa u nũn siara yèn sǝ u Hadadesεε tabu wǝri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesεε tabu mǝwa. Ma u Dafidi gbǝa mǝrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu. ¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunən sǝ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwεera bwese tuku ninin min di. Niya, Edǝmuba ka Mǝabuba ka Amǝniba ka Filisitiba ka sere Amalεkiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edǝmuba kamia wǝwaaə ye ba mǝ Bǝru. Ma u ben nǝrǝbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³ Ma u kparobu yi yi Edǝmu mi. Ma Edǝmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunə u ra n Dafidi kǝsuwa baama kpuro mi u da.

*Dafidin sǝm kowobun yĩsa
(I maa mεεriə Samuēli II, 8:15-18)*

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sǝə. Ma u gea mǝ, u bu siriammε dee dee. ¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sǝa tirenun bero. ¹⁶ Sadǝku, Akitubun bii, ka Abimεlεki, Abiataan biiwa ba

sãa yãku kowobu. Ma Safusa u sãa tire yoro. ¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u sãa Keretiba ka Pelētiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sãa win gerunasibu.

Ba Dafidin sina asakpɔbu

sekuru doke

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 10:1-5)

19

¹ Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua. ² Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi mɛya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nɔn nukuru yemiasia win tondon gɔɔn sɔ. Ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura Hanuni win mi, Amɔniban temɔ bu ka nɔn nukuru yemiasia, ³ yera Amɔniban wirugibu ba Hanuni sɔɔwa ba nɛɛ, a tamaa Dafidi u ka wunɛn tundo bɛɛɛ wɛn sɔna u sɔmɔbu gɔrima bu nun nukuru yemiasia? A n̄ yɛ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wɔrima bu kam koosian sɔna sɔmɔ beni ba na wunɛn mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sɔmɔ be mwa u ben toba kɔna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanɔ. Ma u bu yɔsu ba doona. ⁵ Ye Dafidi u nua ye n tɔn be deema ma u wa ba wãa seku bakarar sɔɔ, yera u gabu gɔra bu ka bu yinna kpa bu bu sɔ bu gina doo bu sina Yerikoɔ sere ben toba ye, yà n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amɔniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 10:6-19)

⁶ Ye Amɔni be, ba wa ma ba Dafidin mɔru seeyawa, yera Hanuni ka Amɔni be, ba sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) mɔrisia Sirigibun mi be ba wãa Mesopotamiɔ ka Maakaɔ ka sere Sobaɔ bu ka bu tabu kekeba ka maasɔbu wɛɛma. ⁷ Ma ba bu tabu keke nɔrɔbun suba tɛna ka yiru (32.000) wɛɛma, ka maa Maakan sunɔ ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Mɛdebɔɔ. Ma Amɔniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sɔru.

⁸ Ye Dafidi u nua mɛ, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo dangibu sure. ⁹ Ma Amɔniba ba yarima ba wãa wuun duu yerɔ. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yɔra nennɛnka. ¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma u Isireliban tabu kowo dangibu sɔɔ tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹ Ma u maa win wɔnɔ Abisai tabu kowo be ba tie wɛ bu ka Amɔniba wɔri. ¹² Ma u nɛɛ, Sirigibu b̄a n man kamiamɔ, a man somiru na. Amɔniba b̄a n maa nun kamiamɔ, kon nun somiru na. ¹³ A de a n wɔrugɔru mɔ, kpa su taa bi ko ka wɔrugɔru besɛn tɔmbun sɔ ka maa Gusunɔ besɛn Yinnin wusun sɔ. Kpa Yinni Gusunɔ u ko ye n ko n nɔn wɛre.

¹⁴ Ma Yoabu ka win tɔmbu ba Sirigibu tabu wɔri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵ Ye Amɔniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wɔnɔn wuswaan di ba dua wuuɔ. Ma Yoabu u gɔsiramama Yerusalemuɔ.

¹⁶ Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sɔmɔbu gɔra bu Sirigii be ba wãa daarun guru giɔ sokuma. Sofaki, Hadadesɛɛn tabu kowobun wirugii u bu gbiye. ¹⁷ Ma ba ye Dafidi nɔɔsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudɛni tɔbura, ma ba s̄ia ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wɔri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸ Dafidi u ben tabu keke be dumi gawe nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) kɔsuka ka be ba wãa be sɔɔ, ka naanaakobu nɔrɔbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunɔ Sofaki.

¹⁹Ye Hadadesēen sām kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nōo tia kua ba nūn tii wē. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Amōniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wōri

u mwa

(I maa mēerio Samuēli II, 11:1; 12:26-31)

20

¹Wōo kpōon saa yē sōo sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo dangii be u kpare ba da ba Amōniban tem wōri ba kōsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sōo, Dafidi u wāawa win yenuo Yerusalemuō.

²Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunōn furō wuraguu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tēna ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirō. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³Ma u gen tōmbu yoo sōma koosia. Ben gaba dāa bōrimō ka sii, gabu ka gbēe, gaba kpenu dākumō, ma gaba tem gbemō ka dākunu. Nge mēya u maa Amōniban wusu kpuro n tōmbu yoo sōma koosia. Yen biru, Dafidi u gōsirama Yerusalemuō ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mēerio Samuēli II, 21:18-22)

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesēeō. Saa ye sōora Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sōo. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wōnō go. Lasimi win yaasan buru ta bōruwa nge weson beku tēketiru. ⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nōoba tia tiawa u mō nōmaō ka naasō. Ma ni kpuro nu kua yēnda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii. ⁷U Isireliba nōo kuura, ma Yonatan, Dafidin mōo, Simēan bii, u nūn go.

⁸Tōn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiō.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa mēerio Samuēli II, 24:1-9)

21

¹Sōo teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bōrie u ka bu gari. ²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sōowa u nēe, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem sōo yēsan nōm geu gian di sere mēn sōo yēsan nōm dwarō, kpa bu na bu nūn gōra tusia. Nge mēya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nēe, Yinni Gusunō u de win tōmbu bu dabia wunōm wunōm subenu. Nēn yinni sina boko, tōn beni kpurowa ba sāa wunen sām kowobu. Mban sōna a maa yeni bikiamō. Mban sōna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yōrariwa win wooda ye sōo dim dim, ye u Yoabu wē mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuō.

⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpī bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tōmbu nōrōbun suba wunōbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nōrōbun suba nēeru ka wata ka wōkuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese kēragibu ka Bēnyamēen bwese kēragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nūn naawē.

Yinni Gusunō u Dafidi

taare wē

(I maa mēerio Samuēli II, 24:10-17)

⁷ Dafidin wooda ye, ya ñ Yinni Gusunɔ dore. Ma u Isireliba seeyasia. ⁸ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen sam kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u win samɔ Gadi sɔɔwa u neɛ, ¹⁰ a doo a Dafidi sɔ a neɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, wee, na nùn nɔni swāanu ita yiye. U gɔsio te u kī n ka nùn seeyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn sɔɔwa u neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. ¹² U neɛ, gɔɔru tu wunen tem wəri wɔɔ ita, ñ kun me wunen yibereba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, ñ kun me Yinni Gusunɔ u de gɔɔn gɔɔrado u kɛsi kɛsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nɔni swāanu ita ye sɔɔ, a gɔsio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunɔ sɔ, wi u man gɔrima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u neɛ, na wāa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wəri Yinni Gusunɔn nɔmuɔ ye kon ka wəri tɔmbun nɔmaɔ. Domi win wɔnwɔnda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u kɛsi kɛsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tɔmbu nɔrɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u win gɔɔrado gɔɔra Yerusalemuɔ u ye kpeerasia. Sanam me gɔɔrado wi, u ye kpeerasiamɔ, Yinni Gusunɔ u mɛera, ma u gɔru gɔsia kɔsa yen di. Ma u win gɔɔrado wi u wuu ge kpeerasiamɔ mi, sɔɔwa u neɛ, n den tura me, a wunen nɔmu wunɔ.

N deema gɔɔrado wi, u wāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yerɔ. ¹⁶ Dafidi u nɔni seeya u gɔɔrado wi wa u wāa wɔllu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tɔmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u neɛ, nɛna na wooda wɛ bu tɔn be gari. N n mɛn na, nɛna na tora. Tɔn beni ba ñ gāanu kue. Yen sɔ, a ne ka nen yenugibu nɔma dokeo kpa a wunen tɔmbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

yāku yeru bania

(I maa mɛerio Samuɛli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunɔn gɔɔrado u Gadi sɔɔwa u neɛ, a Dafidi sɔɔwɔ a neɛ, u doo ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunɔ u Gadi sɔɔwa. ²⁰ N deema ɔɔnani u wāa win doo soo yerɔ ka win bibu nne ba alikama soomɔ. Ye u siira yera u Gusunɔn gɔɔrado wa ma ba da ba kukua. ²¹ Ma Dafidi u da ɔɔnanin mi. Ye ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaaɔ u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u neɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tɔmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge me kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔɔwa u neɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Keteba wee, a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekɛba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kɛrun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u neɛ, aawo, kon tu dwewa nge me kaa ten gobin geeru bura. Na ñ Yinni Gusunɔ gāanu wɛemɔ ni nu sāa wunɛginu n ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru kua te ta ñ man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min sɔ. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wɔllun di yāku yeru wɔllu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunɔ u ka win gɔɔrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔma ten diya u ra nùn yākuru kue mi. ²⁹ Saa

ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te Mɔwisi u kua gɓaburɔ, ta wɔ̄awa Gabaonin gungurɔ ka yɔ̄ku yeru sannu mi ba ra yɔ̄ku dɔ̄ɔ mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kpɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi, yɛn sɔ̄ bɛrum nɔ̄n mwa gɔ̄rado win sɔ̄.

22

¹ Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔn sɔ̄a yeru bani. Miya yɔ̄ku yera ko n maa wɔ̄a mi Isireliba ba ko n da yɔ̄ku dɔ̄ɔ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

sɔ̄a yerun sɔ̄aru mɔ̄

² Dafidi u dera ba sɔ̄bu kpuro mɛnna be ba wɔ̄a Isireliɔ. Ma u bu yiire bu kpɛɛ bakanu dɔ̄ku bu ka Yinni Gusunɔn sɔ̄a yeru bani. ³ U maa sisu sɔ̄aru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban sɔ̄ ka maa sɔ̄retii. Sii gan te u mɛnna, ta kpɔ̄ sere n n̄ koorɔ bu tu yɔ̄ire. ⁴ Mɛya u maa dɔ̄a gea ye ba mɔ̄ sɛduruba mɛnna siki siki sere ba n̄ kpɛ bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nɔ̄n ye naawa. ⁵ Domi Dafidi u tii sɔ̄ɔwa u nɛɛ, win bii Salomɔɔ u sɔ̄awa bii piibu. U n̄ gina bwisi mɔ̄. Wee sɔ̄a yee te ba koo Yinni Gusunɔ bania mi, ta ko n yɔ̄siru yarawa tem kpuro sɔ̄ ten giriman kpɔ̄arun sɔ̄. Yen sɔ̄na u kɔ̄ u nɔ̄n ten sɔ̄aru kua. Ma Dafidi u sɔ̄aru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sɔ̄a yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u nɔ̄n yiire u nɛɛ, a Gusunɔ Isireliban Yinni sɔ̄a yeru baniɔ. ⁷ Nɛn bii, nɛn tiywa na raa gɔ̄ru doke n nɔ̄n tu bania. ⁸ Adama u man sɔ̄ɔwa u nɛɛ, na tɔ̄mbun yɛm yari too win wuswaaɔ taa baka bi na kuan sɔ̄. Yen sɔ̄ n n̄ nɛ kon nɔ̄n sɔ̄a yeru bania mi ba ko n da nɔ̄n sɔ̄. ⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wɔ̄awa bɔ̄ri yɛndu sɔ̄. U koo maa nɔ̄n wɔ̄ra win yibɛɛ be ba ka nɔ̄n sikerenɛn nɔ̄man di. Ba koo nɔ̄n sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana bɔ̄ri yɛndu. Domi win bandun saa sɔ̄, u koo de Isireliba ba n wɔ̄a bɔ̄ri yɛndu sɔ̄. ¹⁰ Wiya u koo nɔ̄n sɔ̄a yeru bania. U ko n sɔ̄awa win bii, kpa wi, u n maa sɔ̄a win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔ̄ sere ka baadomɔɔ. ¹¹ Tɛ, nɛn bii, Gusunɔ wunɛn Yinni u ko n ka nun wɔ̄a. Kpa wunɛn wɔ̄aru tu dakaɔ da. Kpa a kpɔ̄ a nɔ̄n sɔ̄a yee te bania nge mɛ u nun yiire. ¹² U de a n bwisi ka yɛru mɔ̄ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔ̄, kpa a win woodaba mɛm nɔ̄ɔwa. ¹³ A n Yinni Gusunɔn wooda ka win yiirebu mɛm nɔ̄ɔwa bi u Mɔwisi wɛ Isireliban sɔ̄, saa yera ye a mɔ̄ kpuro ya koo nun koorɔ. A n gesi dam ka wɔ̄rugɔru mɔ̄. A ku nanda, a ku maa bɛrum ko. ¹⁴ Wee na kookari kua na wura sɔ̄aru kua ya tɔ̄nnu nɔ̄rɔ̄bun suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔn sɔ̄a yee ten sɔ̄. Ma na sii geesu sɔ̄aru kua su tɔ̄nnu nɔ̄rɔ̄bun suba tɛna (30.000) kere. Na sii gandu ka sii wɔ̄kusu sɔ̄aru kua siki siki sere ba n̄ kpɛ bu su yɔ̄ire. Mɛya na maa dɔ̄a ka kpɛnu sɔ̄aru kua. Adama wunɛn tii kaa kpɔ̄ a maa sosi mi sɔ̄. ¹⁵ Sɔ̄m kowoba ko n wɔ̄a wunɛn bɔ̄kuɔ dabi dabinu. Bera be ba ra kpɛnu dɔ̄ku ka be ba ra dɔ̄a dɔ̄ku ka sere be ba sɔ̄m bwese bwese kan kobu yɛ. ¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔ̄kusu mɔ̄ su n̄ geeru mɔ̄. Tɛ, a seewo, kpa a sɔ̄mbu te ko. Kpa Yinni Gusunɔ u n ka nun wɔ̄a.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomɔɔ somi sɔ̄mbu te sɔ̄. ¹⁸ U maa bu sɔ̄ɔwa u nɛɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u wɔ̄a ka bɛɛ. Wiya u dera i wɔ̄a bɔ̄ri yɛndu sɔ̄ beri berika. Domi u man tem mɛ nɔ̄mu bɛria. Ma mu kua wi ka win tɔ̄mbugim. ¹⁹ Tɛ i Gusunɔ bɛɛn Yinni kasuo ka bɛɛn gɔ̄ru

kpuro ka bεen bwēra kpuro. I seewo i win sãa yeru bani, kpa i ka win woodan kpkakororu ka win sãarun dendi yãnu kpuro da mi.

23

Dafidi u dera ba Lefiba gara

¹ Ye Dafidi u tãkã kua, yera u win bii Salomão kua Isireliban sunã. ² Ma u Isireliban guro gurobu ka yãku kowobu ka Lefiba menna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wõo tɛna mɔ, ka be ba kere mɛ. Ma ben geera kua nãrãbun suba tɛna ka nãõba ita (38.000). ⁴ Ma Dafidi u tãmbu nãrãbun suba yɛnda nɛɛ (24.000) gãsa be são, be ba ko n da Yinni Gusunãn sãa yee ten bana nãni doke, ka tãmbu nãrãbun suba nãõba tia (6.000) be ba koo tãmbu kpara, kpa ba n da bu sirie. ⁵ U maa tãmbu nãrãbun suba nɛɛ (4.000) gãsa be ba tie são, ba n da sãa yee ten kãnnãsu kãsu, kpa tãmbu nãrãbun suba nɛɛ (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunã tãmɛ ka dwee yãa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunã siara. ⁶ Ma u bu bõnu kua wuu wuuka nge mɛ ba ka wãa Gɛɛsõni ka Kehati ka Mɛrari, Lefin bibun bwese keri são.

⁷ Gɛɛsõnin biba Ladani ka Simɛi. ⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sãa ben gbiikoo. ⁹ Bibu itawa Simɛi u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sãa Ladanin bwese keran wirugibu. ¹⁰ Simɛi u maa bibu nɛɛ gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹ Yasatiwa u sãa ben gbiikoo. Ma Sina u sãa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese keri tia.

¹² Bibu nɛɛwa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³ Amuramun biba Aroni ka Mõwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gãsa ba yi nɛnɛm sere ka baadommao ba n da ka Yinni Gusunã turare dão dokeye, kpa ba n da maa sãarun sãmburu ko, kpa ba n da maa tãmbu domaru kue ka Yinni Gusunãn yĩsiru. ¹⁴ Adama ba Mõwisi Gusunãn sãm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera são. ¹⁵ Mõwisin biba, Gɛɛsõmu ka Eliesɛɛ. ¹⁶ Gɛɛsõmun bii gbiikoowa Sebueli. ¹⁷ Eliesɛɛn biiwa Rehabia. Bii turo win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸ Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. ¹⁹ Bibu nɛɛwa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰ Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹ Mɛrarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²² Eleasaa u ñ bii tãn durãbu mara u ka gu. Bii tãn kurãba u mara. Bera ben mero bisibu Kisin bibu ba sua kurãbu. ²³ Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edɛɛ ka Yeremati.

²⁴ Be ba sãa ben yɛnun wirugibu Lefin bibun bweseru são nge mɛ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sãmburu ko Yinni Gusunãn sãa yerõ saa be ba wõo yɛndu mɔn di n ka da be ba mɛ kere. ²⁵ Domi Dafidi u raa nɛɛ, Gusunã Isireliban Yinni u win tãmbu bõri yɛndu wẽ. Yen biru u ko n wãawa Yerusalemuõ sere ka baadommao. ²⁶ Saa ye são, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusunãn kuu bekurugiru ka ten dendi yãnu sãõmã. ²⁷ Dafidin yiire dãaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wõo yɛndu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. ²⁸ Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru são bu ka sãmburu ko Yinni Gusunãn sãa yerun yaaraõ ka ten dii sãõõ. Bera ba ko n da sãa yee ten dendi yãnu kpuro dɛerasie kpa bu maa sãma gaa ko mi. ²⁹ Bera ba ko n da pɛɛ ye ba ko n da Yinni Gusunã yiiye ko, ka sere maa som mɛ ba ko n da ka kɛnun yãkunu ko, ka pɛɛ ye ba ku ra seeyatia doke, ka pɛɛ ye ba ra wõ perenti são, ka kira ni ba ra sãmɛ. Beya ba ko n da yeba kpuron kpãaru ka yen dɛɛbun saria mɛɛri. ³⁰ Ba ko n da nɛwa sãa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunã tãma, kpa bu nùn bɛɛɛ wẽ. ³¹ Mɛya ba ko n da maa nùn yãku dão mwaararuginu kue baadomma tão

wērarugiru sɔɔ, ka suru kpao ù n yara, ka t̄ɔɔ baka ni nu tia sɔɔ nge mɛ nin geera nɛ ka nge mɛ ba nin wooda yi. ³² Bera ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun sɔmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win s̄aa yerun sɔmburu ko.

24

Yāku kowobun wuunu

¹ Ba Aronin bibun bweseru bɔnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnɛwa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ² Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba ñ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tɔnawa ba yāku sɔma kua. ³ Dafidi u Aronin bibun bweseru bɔnu kuawa nge mɛ ben baawuren sɔmbura s̄aa. Sadaku u wāawa Eleasaan bibun bweseru sɔɔ. Ma Akimɛlɛki u maa wāa Itamaan bibun bweseru sɔɔ. ⁴ N deema tɔmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sɔɔ n kere Itamaan bibugiru sɔɔ. Yen s̄ɔna ba Eleasaan bibun bweseru bɔnu kua wuuru wɔkura nɔɔbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bɔnu kua wuuru nɔɔba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵ Ba bu bɔnu kuawa ka tɛtɛ. Domi be ba s̄aa s̄aa yerun wirugibu ka Yinni Gusunɔn s̄aarun wirugibu, be kpuro ba s̄awa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Nɛtanɛɛlin bii, Lefin bwese kɛra sɔɔ, wiya u ben ȳisa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yāku kowo Sadaku ka Akimɛlɛki, Abiataan bii ka yāku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin ȳisa tireru dokewa ka tɛtɛ. Ba ra gina Eleasaagibu gɔsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gɔsi. ⁷⁻¹⁸ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tɛtɛ, ben ȳisa wee.

Yehoyaribuwa u s̄aa gbliikoo.

Ma Yedaya u s̄aa yiruse.

Ma Harimu u s̄aa itase.

Ma Seorimu u s̄aa nnɛse.

Ma Maakiya u s̄aa nɔɔbuse.

Ma Miyamini u s̄aa nɔɔba tiase.

Ma Hakɔtu u s̄aa nɔɔba yiruse.

Ma Abiya u s̄aa nɔɔba itase.

Ma Yosue u s̄aa nɔɔba nnɛse.

Ma Sekania u s̄aa wɔkuruse.

Ma Eliasibu u s̄aa wɔkura tiase.

Ma Yakimu u s̄aa wɔkura yiruse.

Ma Hupa u s̄aa wɔkura itase.

Ma Yesebabu u s̄aa wɔkura nnɛse.

Ma Biliga u s̄aa wɔkura nɔɔbuse.

Ma Imeri u s̄aa wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Hesiri u s̄aa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hapisɛsi u s̄aa wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Petahia u s̄aa wɔkura nɔɔbu ka nnɛse.

Ma Eskiɛli u s̄aa yɛnduse.

Ma Yakini u s̄aa yɛnda tiase.

Ma Gamulu u s̄aa yɛnda yiruse.

Ma Delaya u s̄aa yɛnda itase.

Ma Maasia u s̄aa yɛnda nnɛse.

¹⁹ Nge mɛya ba ka bu yi yi bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ. Ba ra ben sɔmburu kowa nge mɛ ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunɔ Isireliban Yinnin tiiwa u Aroni wooda ye wɛ.

Lefi be ba tien ȳisa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yīsa wee.

Amuramun bibun bweseru sɔɔ, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru sɔɔ, Yesidiawa. ²¹ Rekabian bibun bweseru sɔɔ, Yisiyawa u sãa gbiikoo. ²² Yiseharin bibun bweseru sɔɔ, Selomɔtuwa. Selomɔtun bibun bweseru sɔɔ maa, Yasatiwa. ²³ Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriyaawa u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekameamu u sãa nnese. ²⁴ Usielin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa. ²⁵ Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa. ²⁶ Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriwa. ²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameliwa. ³⁰ Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edeε ka Yerimatiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun keri, bera mi. ³¹ Ben tii ba tete tobawa nge me begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadoku ka Akimelēki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yisuru tireru doke, ba n̄ ben keranaa mεεa.

25

Wom kowobun wuunu

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem sãarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔrɔkunu ka guunu ka sɛketirenu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yīsa wee.

² Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u n̄n sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge me sina boko u n̄n yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeīwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u n̄n sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔrɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n̄n bεεε wεεmɔ.

⁴ Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimati ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Eσεε ka Yosibekasa ka Maloti ka Hotiri ka Makasioti. ⁵ Beni kpurowa ba sãa Hemanin bibun bweseru. Hemani wiya u ra Yinni Gusunɔn dam walle sue kpa u sina boko sã ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemani wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶ Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka sɛketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu kpa ben tundobu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemani ba n bu gbiye.

⁷ Be ba womusu yε ka be ba bu swi, be kpuron geera sãawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸ Ba tete tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n̄ neε, bukurowa gee, n̄ kun me biiwa gee. Meya ba n̄ maa neε, be ba womusu yεwa gee, n̄ kun me be ba torumɔwa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sãa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sãa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sãa nɔɔba itase.

Ma Matania u sãa nɔɔba nnese.
 Ma Simɛi u sãa wɔkurse.
 Ma Asareli u sãa wɔkura tiase.
 Ma Hasabia u sãa wɔkura yiruse.
 Ma Subæli u sãa wɔkura itase.
 Ma Matitia u sãa wɔkura nnese.
 Ma Yeremoti u sãa wɔkura nɔɔbuse.
 Ma Hanania u sãa wɔkura nɔɔbu ka tiase.
 Ma Yosibekasa u sãa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.
 Ma Hanani u sãa wɔkura nɔɔbu ka itase.
 Ma Maloti u sãa wɔkura nɔɔbu ka nnese.
 Ma Eliata u sãa yɛnduse.
 Ma Hotiri u sãa yɛnda tiase.
 Ma Gidaliti u sãa yɛnda yiruse.
 Ma Makasioti u sãa yɛnda itase.
 Ma Romanti Esee u sãa yɛnda nnese.
 Wuuru baateren wirugii ka win yɛnugibu ba ra n sãawa wɔkura yiru.

26

Be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu

kɔsu

¹ Ba be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu kɔsu bɔnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sɔɔ, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gɔsa. ² Bibu nɔɔba yiruwu u mara. Wee nge mɛ ba ka swĩine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edamu gɔsa. Ma Yinni Gusunɔ u nùn domaru kua, u bibu nɔɔba ita mara. Wee nge mɛ ba ka swĩine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanæli, ⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pɛlitai. ⁶ Semaya, Obedi Edamun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua dangibu, begibun suunu sɔɔ. Domi ba sãawa wɔrugɔba. ⁷ Bii bera, Otini ka Refæli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wɔnɔbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sãa wɔrugɔba. ⁸ Tɔn be kpurowa ba sãa Obedi Edamun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sãawa wɔrugɔba ma ba hania mɔ sɔmburu sɔɔ. Ba sãawa tɔmbu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win wɔnɔbu ba sãawa tɔmbu wɔkura nɔɔbu ka ita. Be kpurowa ba sãawa wɔrugɔba.

¹⁰⁻¹¹ Mɛrarin bweseru sɔɔ, Hosawa ba gɔsa. Bibu nnɛwa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa mɛ n n wi u sãa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wɔnɔbu ba sãawa tɔmbu wɔkura ita.

¹² Kɔnnɔ kɔsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kɔnnɔsu kɔsu Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ¹³ Ba kɔnnɔsu bɔnu kuawa ka tɛtɛ, yɛnu ka yɛnu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yɛ mi u koo kɔsu.

¹⁴ Ye ba tɛtɛ toba, sɔɔ yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sãa bwisi kɛɔ u maa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia tɛtɛ di. ¹⁵ Obedi Edamuwa u sɔɔ yɛsan nɔm dɔwarugia tɛtɛ di. Ma win bii u maa yɛnusu tɛtɛ di mi ba ra dɔanu bere. ¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ duu yeru gia tɛtɛ di, ka ge ba mɔ Saleketi, ga mɛɛra swaaɔ ye ya dɔɔ gunguru gia. Kɔso be, ba mɛɛrinɛwa.

¹⁷ Tɔɔ baatere Lefiba nɔɔba tia ba ra n wãa sɔɔ yari yeru gia, kpa tɔmbu nne ba n wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kpa nne ba n wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwarɔ kpa nne ba n maa wãa diaɔ mi ba ra dɔanu bere. Adama ba diagii be bɔnu sãawa wuunu yiru, wuu teerɔ tɔmbu yiru. ¹⁸ Sɔɔ duu yeru gia, dia ye ba gɔri gɔri sɔɔ, tɔmbu yiru, swaan bera gia, maa tɔmbu yiru.

¹⁹ Kɔnnɔ kɔsobun wuu ni ba kua Kore ka Mɛrarin bwese kɛri sɔɔ, niya mi.

Sama ye ba Lefti gabu wē

²⁰ Lefiba sɔɔ, Akiyawa u ra Yinni Gusunɔn sãa yerun arumani bere ka sere maa kēe ni ba ka Yinni Gusunɔ naawa. ²¹ Gεεsɔnin bweseru sɔɔ, Ladanin bibun bwesera ba sãa yenu yērobu. Wee nge mε ba ka swīine. ²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wɔnɔ Yoeli bera ba ra Yinni Gusunɔn sãa yerun arumani bere. ²³ Amuramun bweseru sɔɔ ka Yiseharin bweseru sɔɔ, ka Heboronin bweseru sɔɔ ka Usielin bweseru sɔɔ, ²⁴ Sebueli, Gεεsɔmun bii, Mɔwisin debubuwa u sãa arumanin berobun wirugii. ²⁵ Win bweseru sɔɔra Eliesεε, Gεεsɔmun wɔnɔn bibun bwesera wãa. Rehabia, Eliesεen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunɔ naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kōsu. ²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunɔ naawa bu ka win sãa yeru sɔmε. ²⁸ Arumani ye Gusunɔn sɔmɔ Samueli ka Sɔɔlu, Kisin bii ka Abinεε, Nεrin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunɔ naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba wãa Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔmbun wunanɔsu ka siribu ko Isirelin temɔ.

³⁰ Hasabia ka tɔmbu nɔrɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) gabu be ba sãa wɔrugɔba Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba Isireliban tem kpare mε mu wãa Yuudenin sɔɔ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔmburu ko ka maa sina bokogiru. ³¹ Yeriya u sãa wirugii Heboronin bweseru sɔɔ. Dafidin bandun wɔɔ weeruse sɔɔra ba bwese ten tɔkan kaso kua. Ma ba wɔrugɔba wa be sɔɔ Yasεεɔ Galadin temɔ. ³² Yerian mero bisi be, ba sãawa wɔrugɔba. Be kpuro maa yenu yēroba. Ben geera sãawa nɔrɔbun suba yiru ka tɔmbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔmburu ka maa sina bokogiru nɔmu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wãa sɔɔ yari yeru gia.

27

Tabu kowobun sama

¹ Wee Isireli be ba sina bokon sɔmburu mɔ. Ba sãawa yenu yērobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n sɔmburu naamɔ suru ka suru, wɔɔ sɔɔ. Wuuru baatere ta sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nne (24.000). ²⁻¹⁵ Wuu nin baatere ta ten wirugii mɔ.

Suru gbiikoo sɔɔ, Yasobeamu, Sabudielin bii, Perεsin bweseru sɔɔ, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sɔɔ, Dodai, Akosigiiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sãa win yiruse.

Suru itase sɔɔ, Benaya, yãku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sãawa tabu durɔ wɔrugɔba tenan turo. Wiya u maa sãa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nùn kɔsire kua u wuu te kpara.

Suru nneεe sɔɔ, Asaeli, Yoabun mɔɔwa u wuuru nneεe kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nùn kɔsire kua.

Suru nɔɔbuse sɔɔ, Samεhutu Yisiragiiwa u wuuru nɔɔbuse kpara.

Suru nɔɔba tiase sɔɔ, Yira, Ikεsin bii, Tekoagiiwa u wuuru nɔɔba tiase kpara.

Suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Helesi Palonigii, Efaraimun bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nɔɔba nnese sɔɔ, Abiesɛɛ Anatɔtugii, Benyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba nnese kpara.

Suru wɔkuruse sɔɔ, Marai Nɛtofagii, Serakin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkuruse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Benaya Piratonigii, Efaraimun bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Helidai Nɛtofagii, Otinielin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶ Wee be ba sɔa Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kɛra sɔɔ, Eliesɛɛ, Sikirin biiwa u sɔa wirugii.

Simeɔn bwese kɛra sɔɔ, Sefatia, Maakan biiwa u sɔa wirugii.

¹⁷ Lefin bwese kɛra sɔɔ, Hasabia, Kemuelin biiwa u sɔa wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadakuwa u sɔa wirugii.

¹⁸ Yudan bwese kɛra sɔɔ, Elihu, Dafidin mero bisibu sɔɔ, wiya u sɔa wirugii.

Isakarin bwese kɛra sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u sɔa wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese kɛra sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sɔa wirugii.

Nɛfitalin bwese kɛra sɔɔ, Yerimoti, Asirielin biiwa u sɔa wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u sɔa wirugii.

Manasen bwese keran sukungibu sɔɔ, be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sɔa wirugii.

²¹ Manasen bwese keran sukungibu sɔɔ, be ba maa wɔa sɔɔ yari yeru gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin biiwa u sɔa wirugii.

Benyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, Yaasieli, Abunɛɛn biiwa u sɔa wirugii.

²² Danun bwese kɛra sɔɔ, Asareli, Yerohamun biiwa u sɔa wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sɔa Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³ Dafidi u n̄ Isireliba gara be ba wɔɔ yɛndu mɔ ka be ba n̄ tura mɛ, yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u n̄ mweɛru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wɔllun kperi.

²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ mɔru kua. Yen sɔna u n̄ ye kurasie. Adama ba n̄ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wɔarun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin sɔm kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatham, Osiasin biiwa u ra maa gbean dɔanu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere kɔsu yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sɔa be ba gbean sɔma mɔn wirugii.

²⁷ Simeɔ, Ramagii, wiya u sɔa resem gbaa sɔm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sɔa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedɛɛgii, wiya u ra dɔa ye ba mɔ olifi ka sikamɔre ye ya wɔa wɔwa ye ba mɔ Sefalaɔn wunanɔsu ko.

Yoasi, wiya u maa sɔa gum beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketɛ yi ba kparamɔ Saroniɔn wunanɔsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketɛ yi ba kparamɔ wɔwi sɔɔn wunanɔsu ko.

³⁰ Obili, Isimɛeli, wiya u ra yooyoo si ba mɔn wunanɔsu ko.

Yesidia Meronɔtugii, wiya u ra maa ketɛku ninu ni ba mɔn wunanɔsu ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yɔa ni ba mɔn wunanɔsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanɔsu mɔ.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatham, Dafidin dusiwa u sɔa win bwisi kɛɔ. Yonatham wi, u bwisi ka yɛru mɔ too. Yehieli, Hakumɔnin bii wiya u sɔa sina bokon bibun keu koosio.

³³ Ahitofeli u maa sãawa sina bokon bwisi kɛɔ. Usai Aakigii, wiya u sãa sina bokon bɔɔ kpaasi. ³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kɛɔbu. Ma Yoabu u sãa win tabu sunɔ.

28

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sãa yeru bani

¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro mɛnna Yerusalemuɔ ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wuunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanɔsu mɔn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sɔm kowobu ka win tabu durɔ wɔrugɔba ka ben damgibu kpuro gesi. ² Yera sina boko Dafidi u seewa u yɔra u nɛɛ, bɛɛ nɛn mero bisibu, bɛɛ nɛn tɔmbu kpuro, i man swaa dakio i nɔ. Wee na raa gɔru doke n Gusunɔ besen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sãa win naa sɔnditiru, ma na sɔɔru sãa n ka tu bani. ³ Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, n nɛ kon tu bani. Domi na sãawa tɔnu wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴ Wi, Gusunɔ bese Isireliban Yinni u man gɔsa nɛn tundon yenun di n ka ko bɛɛ Isireliban sunɔ sere ka baadommaɔ. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te sɔɔ, ma u nɛn tundon yenu gɔsa. Nɛn tundon yenu ge sɔɔ, ma u man gɔsa n ka bandu di bɛɛ Isireliba sɔɔ. ⁵ Yinni Gusunɔ u man bii dabiru kã. Be sɔɔra u Salomɔɔ gɔsa u swi bɛɛ Isireliban sina gɔna sɔɔ, ye ya sãa wi, Yinni Gusunɔgia. ⁶ U man sɔɔwa u nɛɛ, nɛn bii Salomɔɔwa u koo nɔn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nɔn sã. Domi wiya u gɔsa u n ka sãa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunɔ u n maa sãa nge win tundo. ⁷ U koo win bandun dam sire sere ka baadommaɔ u n win woodaba ka win yiirebu mɛm nɔɔwammɛ nge mɛ u mɔ gisɔ. ⁸ Tɛ, nɛgibu, na bɛɛ yiiremɔ Isireliba, Gusunɔn tɔmbun wuswaaɔ ka Gusunɔ besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaaɔ, i de i win wooda mɛm nɔɔwa, i ye nɛnɛ bɛɛn gɔrusɔ kpa i wa i n tem mɛ mɔ, kpa i maa bɛɛn bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaɔ.

⁹ Ma u maa nɛɛ, wunɛ maa Salomɔɔ nɛn bii, a Gusunɔ, nɛ wunen tundon Yinni gio kpa a nɔn sã ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro. Domi wiya u ra tɔmbun gɔrusu ka ben bwisikunu wɛeri. A n nɔn kasu, u koo de a nɔn wa. Adama a n nɔn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaɔ. ¹⁰ Tɛ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔ u nun gɔsawa a ka nɔn diru bania mi ba ko n da nɔn sã. Yen sɔ a de a n wɔrugɔru mɔ kpa a se a sɔmburu ko.

Dafidi u Salomɔɔ

sãa yee ten kpunaa wɛ

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Salomɔɔ sãa yee ten kpunaa wɛ ka ten dia ye ba gɔri gɔrigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wɔrukinugia, ka dii sɔɔkinugia, ka dii tɛn mi ba koo Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yigia. ¹² Dii ten kpunaa kpurowa u nɔn wɛ ye u raa himba sãa u ko kpuro. Yera sãa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerɛnɛgia ka dia yɛn mi ba ko n da sãa yee ten arumani beregia, ka yɛn mi ba ko n da kɛnu beregia ni ba Gusunɔ wɛ, ¹³ ka nge mɛ ba yãku kowobu ka Lefiba bɔnu kua wuu wuukagia, ka nge mɛ ba ko n da ben sɔmburu koosinɛ Yinni Gusunɔn sãa yerɔgia, ka sere maa dendi yã ni ba ko n da ka sɔmburu kogia. ¹⁴ U nɔn wura sɔɔsi ye u koo ka dendi yã wuraginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ma u nɔn sii geesu sɔɔsi si u koo ka dendi yã sii geesuginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ba koo dendi yã ni kowa nin baanire ka nin sɔmburu. ¹⁵ Mɛya u maa bu wura ka sii geesun

bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶ U maa nùn wura wē mèn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunə pēe yiiye, ma u maa nùn sii geesu wē u ka tabulu gēe ko. ¹⁷ Yen biru u maa nùn sōasi nge mē ba koo kaato donnuginu koosina ka gbēa ka nəri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dōo doke ka ten bunum. U maa nùn sōasi nge mē ba koo naa kēkē ka wəllun kōsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunən woodan kpakororu wukiri. ¹⁹ Ma Dafidi u nēe, Yinni Gusunən tiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

²⁰ Yen biru, Dafidi u win bii Saloməə sōəwa u nēe, a tii dam kēə, kpa a n wərugəru mə, kpa a se a səmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunə nən Yinni u ko n ka nun wāa. U n̄ nun derimə, u n̄ maa nun biru kisimə sere win sāa yee ten səmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹ Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bənu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunən sāarun səma ko. N n sāa yee ten banan sōn na, təmbu wee be ba səm bwese bwese kan kobu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

29

Kēe ni ba wē

sāa yee ten banan sō

¹ Sina boko Dafidi u tən be ba mēnē mi kpuro sōəwa u nēe, nən bii Saloməə wi Yinni Gusunə u gəsa, u sāawa bii piibu. U n̄ gina təmbun kparabun bwisi mə. Səmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta n̄ ko n sāa tənugiru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunə giru. ² Na nən dam kpuro doke n ka Gusunə nən Yinni sāa yee ten banan səru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wōkusu ko, na nin sii wōkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nən bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā. ³ Gusunə nən Yinnin sāa yee ten kīrun sō, wura ye na mə ka sii gee si na mə, ye kpurowa na wē sāa yee ten sō ye na raa səru kua yellu baasi. ⁴ Yera wura ye ya na Ofirin di tənnu wunəbu (100), ka sii geesu tənnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote, ⁵ ka sere maa dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni səm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, bēe səə, wara kī u Yinni Gusunə kēru wē ka nuku tia, kpa səm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶ Yera yenu yērobu ka Isireliban bwese kərin wirugibu ka tabu kowobu nərəm nərəm ka wunəm wunəm wirugibu ka sina bokon səm kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia. ⁷ Ye ba wē Yinni Gusunən sāa yee ten sō, yera wuran tənnu wunaa wata ka wəkuru ka wuran gobi nərəbun suba wəkuru (10.000) ka sii geesun tənnu gooba wunəbu (300) ka sii gandun tənnu nata (600) ka sii wōkusun tənnu nərəbun suba ita (3.000). ⁸ Be ba kpee gobiginu mə, ba nu Yeyeli, Gēesənin bweserugii wē u doke Yinni Gusunən sāa yerun arumanin beru yerə. ⁹ Tən be kpuro ba nuku dobu kua kēe ni ba Yinni Gusunə wēn sō, domi ba nu wēwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunə siara tən be ba mēnē mi kpuron wuswaaə. U nēe, i Gusunə bēsen sikado Yakəbun Yinni siaro sere ka baadommaə. ¹¹ Yinni Gusunə, wuna a kpā, a dam mə, a maa yiiko mə. A n̄ nəru mə. Domi wuna

a mǝ kpuro ye ya wǎa wǎllǝ ka ye ya wǎa temǝ. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹² Wunen min diya dukia ka beere ya ra ne. Wuna a bandu dii kpuron wǎllǝ. Wunen nǝmuǝra dam kpuro mu wǎa. Wuna kaa kpī a gǎanu kpuro wǎlle sua kpa a nu tǎsisia. ¹³ Tē, Gusunǝ besen Yinni, sa nun siaramǝ, sa maa wunen yīsirun kpǎaru beere wēemǝ. ¹⁴ Ne ka nen tǝmbu sa ñ gǎanu tura su ka nun kēnu wē. Gǎanu kpuro naamǝwa wunen min di. Ye sa maa nun wēemǝ kpuro, wunen min diya sa ye waamǝ. ¹⁵ Sa besen wǎaru dimǝwa wunen wuswaaǝ nge sǝbu nge mē besen sikadoba ba kua. Besen wǎarun tǝru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyǝbu sari. ¹⁶ Gusunǝ besen Yinni, wuna a kpuro mǝ. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sǝru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsi deeraru sǝwa. ¹⁷ Gusunǝ nen Yinni, na yē ma wuna a ra tǝnun gǝru wēeri, a ra maa gem kǎ. Wee na ka nun kēe nini naawa ka gǝru deerǝ. Na maa wa wunen tǝn be ba wǎa mini, ba nun kēnu wēemǝ ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunǝ, besen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakǝbun Yinni, a de wunen tǝmbun gǝrusu ka ben bwisikunu nu n sǎa meni baadomma, kpa ben gǝrusu su n tǎsa wune sǝ. ¹⁹ Kpa a de nen bii Salomǝn gǝru ga n sǝ, u ka wunen yiirebu ka wunen sǝsinu ka wunen woodaba mem nǝwa, u ka ye kpuro sǝmburu ko, kpa u sǎa yee te bani tēn sǝ na sǝru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tǝn be ba menne mi kpuro sǝwa u nee, i Gusunǝ been Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunǝ ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaaǝ ka maa sina bokon wuswaaǝ.

Ba Salomǝ kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunǝ siarabun yǎkunu ka yǎku dǝǝ mwaararuginu kua ka kete nǝrǝbu (1.000) ka yǎa kinenu nǝrǝbu (1.000) ka yǎa kpemminu nǝrǝbu (1.000), yǎku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yǎku dabinu ganu kua Isireliba kpuron sǝ. ²² Yen tǝǝ te, ba di ba nǝra Yinni Gusunǝn wuswaaǝ ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salomǝ Dafidin biin bandu dam sire ba nǝn gum tǎre wirǝ nǝn yiruse Yinni Gusunǝn wuswaaǝ, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadǝku gum tǎre wirǝ ba nǝn kua yǎku kowo. ²³ Salomǝ u sina Isireliban sina gǝnǝ ye ya maa sǎa Yinni Gusunǝgia. U kua sunǝ win tundo Dafidin ayerǝ. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nǝn wiru kpīiya. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nǝn wiru kpīiyawa. ²⁵ Yinni Gusunǝ u Salomǝ wǎlle sua Isireliba kpuron suunu sǝ. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nǝn gbiiye Isireliǝ.

Dafidin gǝǝ

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sǝ. ²⁷ U bandu diwa wǝǝ weeru Isireliba sǝ. Heboroniǝ wǝǝ nǝǝba yiru, Yerusalemǝ maa wǝǝ tena ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U tǝkǝ kuawa kǝǝ kǝǝ. Ma u gu bǝri yendu sǝ. Ma win bii Salomǝ u bandu kǝsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua dǝku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru sǝ ka Gusunǝn sǝmǝ Natanin tireru sǝ, ka sere maa yam wao Gadin tireru sǝ. ³⁰ Tire ni sǝra ba maa win bandun gari yorua ka win wǝrugǝru, ka ye n koora Isireliban temǝ ka tem tukumǝ win waati ye sǝ.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge mε Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sina boko ma win bibun bwesera ban te wēenamə sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wəri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bənu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏO, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Saloməo, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u wāa ka wi, ma u ǹn wəlle sua.

*Saloməo u bwisi kana
(I maa mεerio Sinambu I, 3:4-15)*

² Səo teeru Saloməo u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) ka wunəm wunəm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yērobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka tən be kpuro da Gabaoniə gungurə. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta wāa te Məwisi Gusunən səm kowo u kua sanam mε Isireliba ba wāa gɓaburə.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemuə ba yi kuu bekurugirə. ⁵ N deema kuu ten wuswaaəra yāku yee te Besalēli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wāa.

Miya Saloməo ka tən be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunən mi. ⁶ Yera Saloməo u da u yākuru kua yāku yee ten mi, te ta wāa kuu bekurugii ten wuswaaə. Yāanu nərəbuwa (1.000) u ka yāku dəo mwaararuginu kua. ⁷ Ye n kua wəkuru, yera Yinni Gusunə u Saloməo kure. Ma u ǹn səəwa u nεε, a man bikio ye a kī n nun kē.

⁸ Ma Saloməo u nεε, wee a nən tundo Dafidi durom kua. Ma a man kəsire kua win ayerə. ⁹ Tē, a de wunen nəo mwεeru tu yibiara te a nən tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tən wuurun suunu səo te ta dabi nge yani sεeri. ¹⁰ Yen sō tē, a man bwisi ka laakari kēeyə, kpa n kpī n ka tən be kpara. Ma n kun mε, wara u koo kpī u wunen tən dabi te kpara.

¹¹ Gusunə u Saloməo səəwa u nεε, na nua ye ya wāa wunen gōruə. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mε beere, n kun mε be ba nun tusan gəo. Meya a n maa bikie wunen wāaru tu daka da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nən tambu kpara bən wəllə na dera a bandu dii. ¹² Tē, kon nun bwisi ka laakari ye wē. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere wē ye sinam be ba nun gbiye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Saloməo u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunən kuu bekurugira wāa. Ma u wurama Yerusalemuə u bandu dii Isireliba kpuron wəllə.

Yiiko ka arumani

*ye Saloməo u mə
(I maa mεerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)*

¹⁴ Saloməo u tabu kεkε yi dumi gawe menna nərəbu ka nεeru (1.400). Ma u maa maasəbu menna nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu səo ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa. ¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemuə nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba m̀ seduru ya

maa dabilia baama nge dāa ye ba m̀ sikam̄ore ye ya ra n wāa Sefalan wəwaa. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka ǹn dumi naawε. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra ǹn tabu keke yi dumi gawen tia d̄orewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa ǹn duma d̄ore sii geesun gobi wunaa weeru ka w̄okuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Saloməə u s̄aa yerun banan

s̄əəru m̀

(I maa m̄εerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Saloməə u wooda w̄ε bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u t̄ambu n̄r̄əbun suba wata ka w̄okuru (70.000) ḡsa be ba ko n da s̄amunu sue, ka t̄ambu n̄r̄əbun suba wεε (80.000) be ba ko n da kpenu d̄aku guunə. Ma u maa t̄ambu n̄r̄əbun suba ita ka nata (3.600) ḡsa be ba ko n s̄ambu te n̄ni doke.

² Saloməə u Hiramū, Tirin sunə ḡria u n̄εε, nge m̄ε a raa n̄n tundo Dafidi d̄aa ye ba m̀ s̄eduru k̄a u ka win sina kpaaru bana, nge m̄ya n̄n tii na maa k̄i a man k̄εema. ³ Wee na Gusunə n̄n Yinni diru baniamm̄ε ta n s̄aa wigiru. Miya ba ko n da ǹn turare nubu durorugia d̄əə dokeye, kpa bu win p̄εε yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa ȳaku d̄əə m̄waararuginu ko bururu ka yoka, t̄əə baatere, ka t̄əə w̄εrarugiru s̄əə, ka suru kpao baawure s̄əə, ka Yinni Gusunə n̄n t̄əə bakarū baatere s̄əə nge m̄ε ba Isireliba yen wooda w̄ε sere ka baadomma. ⁴ Dii te, ta ko n kp̄a. Domi Gusunə b̄es̄en Yinni u b̄ūnu kpuro kp̄aaru kere. ⁵ N n m̄en na, goo kun kp̄ε u ǹn diru bania. Domi baa w̄əllu ka ten kp̄aaru ta n̄ kp̄ε tu ǹn m̄wa. Yen s̄ə, wara ra n n̄ε, Saloməə n sere ka ǹn diru bania. N̄gia n ko mi ko na n da ǹn turare d̄əə dokeye. ⁶ Yen s̄ə t̄ē, wunε Hiramū, a man goo m̄ərisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄okusun s̄amburu ȳε ka sere beka ye ba w̄okua ka wunəm̄ ka maa gaadura kpa u n maa ḡaanun weenasinun kobu ȳε gana s̄əə, kpa bu s̄amburu ko sannu ka n̄n t̄ən be ba maa ȳēru m̄ə ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro s̄əə. T̄ən be, ba s̄awa be n̄n tundo Dafidi u ḡsa. ⁷ A de a man d̄aa ye ba m̀ s̄eduru ka sip̄εε ka santali m̄ərisiama Libanin di. Domi na ȳε ma wun̄en s̄əm̄ kowobu ba yen burabu ȳε. N̄n s̄əm̄ kowobu ba koo bu somi s̄ambu te s̄əə. ⁸ A de bu man d̄aa ye kasuama ya n kp̄a. Domi dii te na k̄i n bani mi, ta kp̄a. Ta ko n maa w̄a. ⁹ Saa ye s̄əə, kon wun̄en s̄əm̄ kowobu alikaman som̄ t̄ənnu n̄r̄əbun suba n̄əba tia (6.000) w̄ε ka d̄ia bimi yi ba m̀ ə̄sun som̄ t̄ənnu n̄r̄əbun suba n̄əba tia ka tam ditiri n̄r̄əbun suba n̄n̄ε (800.000) ka sere maa gum ditiri n̄r̄əbun suba n̄n̄ε.

¹⁰ Ma Hiramū, Tirin sunə, u Saloməə wisa tireru s̄əə u n̄εε, geema, ȳen s̄ə Yinni Gusunə u win t̄ambu k̄i, yen s̄əna u nun kua ben sunə. ¹¹ I ka man Gusunə Isireliban Yinni siaro wi u w̄əllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii k̄a wi u koo wi, Yinni Gusunə s̄aa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹² T̄ē, wunε Saloməə, kon s̄əm̄ ȳēro goo m̄ərisiama. Ȳēro u bwisi m̄ə too. Win ȳisira Huramabi. ¹³ U s̄awa kurə goon bii. Kurə wi, u s̄awa Danun bweserugii. Ma win tundo u s̄aa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄okusu ka kpenu ka d̄aan s̄amburu ȳε. U maa bekan s̄amburu ȳε, ye ba kua ka w̄εε wunəm̄gii ka gaaduragii, ka w̄εε sw̄εε ka sere maa w̄εε damgii. M̄ya u maa ḡaanun weenasinun kobu gani s̄əən s̄amburu ȳε. S̄ambu te ba gesi ǹn n̄m̄u s̄əndia kpuro, u koo kp̄i u tu kowa. U koo s̄ambu te kowa ka wun̄en s̄əm̄ kowobu sannu ka sere be n̄n Yinni Dafidi wun̄en tundo u ḡsa. ¹⁴ T̄ē, wunε maa, a sun alikama ka ə̄su ka gum ka tam m̄ε m̄ərisiama ȳen gari a gerua mi. ¹⁵ B̄es̄ε sa ko maa nun d̄aa b̄əria nge m̄en̄ n̄ə a k̄i, kpa su

ye m̄risiama ka goo nimkusu sere Yaf̄ō. Kpa wun̄gibu bu maa na bu ka ye da Yerusalem̄.

¹⁶ Salom̄ō u s̄abu gara be ba w̄aa Isireliba s̄ō. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. S̄ō ben geera kuawa t̄onu n̄r̄obun suba wunaa weeru ka w̄akura ita ka nata (153.600). ¹⁷ Ma u ben n̄r̄obun suba wata ka w̄akuru (70.000) ḡosa ba n da s̄amunu sue, kpa ben n̄r̄obun suba w̄en̄ε (80.000) ba n da kpenu d̄aku guun̄o. Ben n̄r̄obun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da s̄am kowo be ba tie n̄ni doke.

*S̄aa yerun bana
(I maa m̄erio Sinambu I, 6:1-38)*

3

¹ Salom̄ō u s̄aa yee ten bana torua Yerusalem̄ō guu te ba m̄ M̄riyan w̄oll̄o mi ba win tundo Dafidi s̄ōsi. N deema yam mi n daa s̄awa J̄onani, Yebusin doo soo yeru. ² U s̄aa yee ten bana toruawa win bandun w̄ō n̄n̄esen suru yirusen s̄ō yiruse s̄ō.

³ Ba dii te ȳirawa ka yellun ȳirutia ye ba ra ka ḡaanu ȳire. Ten d̄εbu bu s̄awa ḡam soonu wata. Ten yasum maa s̄aa ḡam soonu ȳendu. ⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun d̄εbu n n̄ewa. N s̄awa ḡam soonu ȳendu. Ma ten gunum mu s̄aa ḡam soonu wunaa teeru. Ma Salom̄ō u ten s̄aw̄o wura gea pote. ⁵ Ma u dii ten tiin gani d̄aa ye ba m̄ sip̄ere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea s̄aa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka ȳonin weenasii kua kua gani yi s̄ō. ⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka s̄ama ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷ U dii te wura potewa ka ten gber̄eba s̄ō, ka ten k̄ann̄o suukus̄o ka ten ganīo, ka ten gamboba s̄ō, ma u w̄ollun k̄sobun weenasibu kua ten gani s̄ō.

⁸ Ma u dii te ta d̄εre gem gem bana mi. Ten d̄εbu ka dii ten tiin yasum mu n̄ewa. Mu s̄awa ḡam soonu ȳendu. Ma ten yasum maa s̄aa ḡam soonu ȳendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera s̄awa t̄onnu ȳendu. ⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera s̄awa kilon b̄onu. Baa ka dia ye ya w̄aa w̄oll̄o kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa k̄sobun weenasibu yiru kua dii te ta d̄εre gem gem mi s̄ō. Ma u ye wura pote. ¹¹ W̄ollun k̄so ben kasa n̄n̄ε ye kpuron d̄εbu bu s̄awa ḡam soonu ȳendu. Kasa yen tian d̄εbu bu s̄awa ḡam soonu n̄ōbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka k̄so yirusegirun teeru girarin̄ε. ¹² Ma k̄so yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo tēn̄o girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarin̄ε. ¹³ K̄so be kpuron kasa ya d̄er̄iaw̄a. Ma yen d̄εbu kua ḡam soonu ȳendu. Ma ba ȳo ba wuswaa t̄fi dii ten k̄ann̄o gia. ¹⁴ Ma u dii ten beku kareru kua ka w̄εε damgii yi ba w̄okua ka gaadura ka wun̄am ka sere maa tom. Ma ba maa k̄sobun weenasibu kua beku te s̄ō.

Dii ten gber̄e be ba kua

*ka sii gandu
(I maa m̄erio Sinambu I, 7:15-22)*

¹⁵ U dii ten wuswaā gber̄e yiru kua. Yen baayeren gunum mu s̄awa ḡam soonu t̄ena ka n̄ōbu. Ma ba ye fur̄ōs̄u s̄ondia w̄oll̄o. Sin gunum mu s̄awa ḡam soonu n̄ōbu. ¹⁶ U maa ȳonin weenasiiin buraru garu kua nge te u raa kua s̄aa yeru mi. Ma u bura te doke fur̄ō sin w̄oll̄o. Ma u d̄aa marum gam weenasim kua wun̄abu (100) u doke ȳoni yi s̄ō. ¹⁷ Ma u gber̄e yiru ye gira s̄aa yee ten wuswaā. Tia n̄am geūo, tia maa n̄am dwar̄o. Ma u n̄am geugia ye ȳisuru k̄a Yakini. Ma u maa n̄am dwarugia ye ȳisuru k̄a Boasi.

4

¹ U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten dēebu bu sāawa gəm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wəkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:23-26)

² U boo sii ganduguu kua. Gen nōon yasum mu sāawa gəm soonu wəkuru. Gen gunum maa gəm soonu nōabu. Ma gen kekera sāa gəm soonu tena. Ga sāawa bwereke mam mam. ³ Ba gen nōo bōkan temō ketēban weenasii kua ba ka sikerena. Gəm soo teerun baa sōo, ketē wəkura ba kua. Ba keten weenasii yi kuawa sīa yiru. Ma ye kpuro ya sāa sii bōri tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴ Ba boo ge sōndiwa keten weenasii wəkura yirun wōllō. Yen ita ya wuswaa kisi sōo yēsān nām geu gia, ita maa sōo duu yeru gia, ita yeni maa sōo yēsān nām dwaru gia, ita ye ya maa tie, sōo yari yeru gia. Ma boo ge, ga sōndi keten weenasii yin wōllō. Ma ketē ben biru ga wura sōowō. ⁵ Boo gen sinum mu ka nām tararu nē. Ma ba gen nōo bōka kua nge nōragia. Ma ga maa nōo dēriare nge biibii. Ga koo kpī gu nim mwa ditiri nōrōbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu wəkuru kua ma u nin nōabu yi sāa yee ten nām geuō. Nōabu yeni maa ten nām dwarō bu wa bu ka tii sārasia, kpa bu maa ka yāku yaa kpakia bā n yāku dōo mwaararuginu mō. Boo sii ganduguu gen nima yāku kowobu ba ra ka ben nōma ka naasu kpakie.

Dendi yāa ni ba kua ka sisu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi wəkuru. U nu kuawa nge mē ba nin wooda yi. Ma u nin nōabu yi sāa yee ten nām geuō. Nōabu yeni maa nām dwarō.

⁸ U tabulu wəkuru kua u yi sāa yeru mi. U nōabu yi nām dwarō, ma u maa nōabu yi nām geuō.

Ma u maa gbēe wuraginu kua wunōbu (100) nī sōo ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹ U yaara gaa kua yāku kowobun sō. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nām geuō sōo yari yerun nām dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbēa yē sōo ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge mēya u ka sōmbu te kua u kpa te sina boko Salomōo u nūn yiire u ko Yinni Gusunōn sāa yee ten sō. ¹² Wee ye u maa kua. Yera gbere yiru

ka furōsu yiru si ba koo doke gbere ben wōllō

ka kōkōsō bwesenu yiru ye ba koo sōndi furō sin wōllō.

¹³ U maa dāa marum weenasim kua nēeru (400) kōkōsō yiru yen sō. Kōkōsō yiru yen baayere sōo, dāa marum weenasim mēn sīa yiru yiruwa u kua u ka sōndi furō sin wōllō.

¹⁴ U wekenu kua wəkuru ka nin sōwaritii wəkuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka keten weenasii wəkura yiru yi yi boo ge sōowa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomōo u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wōriasia. ¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wōwaa mi sōnda wāa Sukōtu ka Seredan baa sōo. ¹⁸ Salomōo u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomōo u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya yāku yee wuragii te,

ka tabulu yè sɔɔ ba ra pɛɛ sɔndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sɔrawa nge me sãa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka nɔri, ka gbɛa, ka dɔɔ guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dɛere gem gem gamboba ka sãa yee ten tiin kɔnnɔn gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salomɔɔ u sãa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gãa ni win tundo u raa yi sãa yee ten sɔ kpuro gurama u doke Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ.

Ba woodan kpakororu yi

Yinni Gusunɔn sãa yerɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yɛnu yɛrobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemɔɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mɔ Sionɔ, kpa bu tu doke sãa yeru mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba mɛnna Salomɔɔn mi wɔɔn suru nɔɔba yiruse wì sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere sãarun dendi yãa ni nu wãa te sɔɔ kpuro. Yãku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba mɛnne mi, ba na ba yɔra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ. Ma ba yãanu ka ketɛ dabinu go ba ka yãkunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garirɔ.

⁷ Ma yãku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wɔllun kɔsobun weenasibu yirun kasin kɔkɔrɔ. ⁸ Kãso be, ba kasa dɛriewa ba woodan kpakoro te ka ten nɛnutii wukiri. ⁹ Ba koo kpĩ bu nɛnutii yi wa yi tere saa dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔn di. Domi ba yi kuawa yi dɛu. Adama ba n̄ kpɛ bu yi wa saa tɔɔn di. Miya kpakoro te, ta wãa sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁰ Gãanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wɔkurun kpee bɛsi yiru ye Mɔwisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u n̄n yi wɛ Horɛbun guurɔ sanam mɛ u ka Isireliba arukawani bɔkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yãku kowobu ba tii dɛerasia. Adama ba n̄ kue nge mɛ wooda ya nɛɛ bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sãa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sãa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ dangii ba ka yɔ yãku yerun sɔɔ yari yeru gia ba sɛketirɛnu neni ka guunu ka mɔrɔkunu. Ma yãku kowobu wunaa teeru ba wãa ben bɔkuɔ ba kɔbi soomɔ. ¹³ Be ba kɔbi soomɔ ka be ba womusu mɔ ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro, domi u sãawa tɔn geo, win durom mu ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Ye ba mɔ mɛ, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunɔn sãa yee te wukiri.

¹⁴ Ma yãku kowobu ba kpana bu yɔra bu ben sɔmburu ko guru wii ten sɔ. Domi Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Salomɔɔ u nɔɔgiru sua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wãa guru wii sinumgiru sɔɔ.

² Adama nɛ, na nun wãa yee geeru bania

mi kaa n wāa sere ka baadommao.

Gari yi Salomao

u Isireliba sōwa

(I maa mērio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Salomao u sīra Isireliba kpuron mi gia, mi ba yō. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u nēē, na Gusunō Isireliban Yinni siara. Domi u win nōo mwēru yibia te u Dafidi nen tundo kua u nēē, ⁵ saa mìn di u win tambu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu gōsa ben wusu gasu sōo bu ka diru bani mi ba koo n̄n s̄a. U n̄ maa goo gōsa u n̄ ka s̄a win tambun kparo. ⁶ Adama Yerusalemuwa u gōsa bu ka n̄n s̄a yeru bania mi. Mēya u maa Dafidi gōsa u n̄ ka s̄a ben kparo. ⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa gōru doke u Gusunō besen Yinni diru bania. ⁸ Ma Yinni Gusunō u n̄n sōwa u nēē, ya wā ye u gōru doke u ka n̄n diru bania. ⁹ Adama n̄ wi, u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰ Tē, Yinni Gusunō u win nōo mwē te yibia. Wee nē, Salomao, na sina bese Isireliban sina gōna wōllō na kua nen tundo Dafidin kōsire. Yen biru, na Gusunō besen Yinni dii te bania mi ba ko n̄ da n̄n s̄a. ¹¹ Dii te sōora na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi wāa kpakoro te sōo, yi sōo ba win woodaba yorua be u besen baababa wē.

Salomōn kanaru

(I maa mērio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Salomao u yōra Yinni Gusunōn yāku yerun wuswaaō Isireliban nōni biru, ma u nōma yīya wōllō u kanaru kua. ¹³ N deema Salomao u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke s̄a yerun yaara yen suunu sōo. Tura ten dēebu bu s̄awa gōm soonu nōabu. Ten yasum maa gōm soonu nōabu. Ma ten gunum maa s̄a gōm soonu ita. Miya u yōwa u yīra Isireliba kpuron wuswaaō. Ma u nōma yīya wōllō u nēē, ¹⁴ Gusunō, bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunē wōllō ka temō. Wunen bwāa be ba nun mēm nōowamme ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu bōkua yibie, kpa a bu wunen wōnwōndu sōosi. ¹⁵ Wee a wunen nōo mwēru yibia te a wunen bōo Dafidi nen tundo kua. Ye a n̄n sōwa kpuro, a ye kua gisō ka wunen dam. ¹⁶ Yen sō, Gusunō besen Yinni, a nōo mwē te yibio te a n̄n kua mi. A nēē, u n̄ kōsire biamō win bibun bweseru sōo wi u koo win bandu di, bii be, b̄a n̄ tii neni dee dee ben wāaru sōo, ma ba nun mēm nōowamme nge mē wi, Dafidi u kua. ¹⁷ N n̄ mēn na, Gusunō besen Yinni, a de wunen gari yi a n̄n sōwa mi kpuro yi koorā.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem mē sōo ka gem? Domi wōlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka mē, Gusunō nen Yinni, a nen gere swaa dakio, kpa a nen kanaru nō te na mō gisō. ²⁰ A de wunen nōni yi n̄ wāa dii te sōo wōkuru ka sōo sōo. A nen kanaru swaa dakio te na mō yam mini. Domi miya a nēē, kaa tii sōosi. ²¹ Nē ka wunen tambu, s̄a n̄ mēna yam mini, sa kanaru mō, a sun swaa dakio saa wōllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yerō, ²³ na nun kanamō a yēro swaa dakio wōllun di kpa a bu siria. A tōn kōso n̄n win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii n̄n win gem wē.

²⁴ Yiberēba b̄a n̄ wunen tambu Isireliba kamia yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamō dii teni sōo, ²⁵ a bu swaa dakio saa wōllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem mē sōo mē a raa ben baababa wē.

²⁶ À n dera gura ya yōra yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yèn sō a bu sekuru doke, ma ba mērima yam mini ba nun sāmō ba kanaru mō, ²⁷ a bu swaa dakio saa wōllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sōosio

yè sɔɔ ba koo sɪ, kpa a de gura yu nɛ tem mɛ sɔɔ, mɛ bɛsɛ wunɛn tɔmbu sa tubi di mi.

²⁸ Gɔɔru tà n dua tem mɛ sɔɔ, n̄ kun mɛ kɛsi kɛsi bararu, n̄ kun mɛ dīanun gɔɔ, n̄ kun mɛ twee, n̄ kun mɛ kəkənu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mɛ yiberɛba b̄a n tem mɛn wusu tarusi, n̄ kun mɛ bara bwese bweseka ȳa n wunɛn tɔmbu deema, n̄ kun mɛ wahala gaa, ²⁹ b̄a n seewa ba kanaru m̄ò ma ben baawure u win toraru wura win ḡoru, ma u win n̄oma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa w̄allun di mi a w̄aa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mɛ u s̄aa. Domi wunɛ turowa a t̄onun ḡoru ȳɛ. ³¹ Kpa bu nun nasia ba n s̄im̄o wunɛn swɛɛ sɔɔ ben w̄aaru kpuro sɔɔ tem mɛ sɔɔ, mɛ a ben baababa w̄ɛ.

³² T̄on tuko goo ù n na u ka nun s̄a ȳèn s̄o u nua wunɛn ȳisira kp̄a, ma a dam bakam m̄o, ma ȳero u kanaru m̄ò dii te sɔɔ, ³³ a n̄un swaa dakio saa w̄allun di mi a w̄aa, kpa a n̄un kua ye u nun bikiam̄o. Kpa handunian tɔmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mɛ wunɛn tɔmbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n ȳɛ ma wuna ba ra s̄a dii te sɔɔ, te na bana mini.

³⁴ À n wunɛn tɔmbu Isireliba wooda w̄ɛ bu da bu ben yiberɛba tabu w̄ari, ma ba kanaru koosima wunɛn mi, ba m̄ɛrima wunɛn gee a ḡosa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio w̄allun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ B̄a n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunɛn m̄aru ya seewa, a bu yiberɛba n̄omu s̄andia, ma ba bu mwɛera ba ka da ba yoru dim̄o turuku, n̄ kun mɛ mi n toma, ³⁷⁻³⁸ b̄a n bwisika tem mi ba yoru dim̄o mi ma ba ḡoru ḡasia mam mam ba nun tii w̄ɛ, ma ba tem meni m̄ɛrima mɛ a ben baaba w̄ɛ, ka wuu geni ge a ḡosa ka s̄aa yee te na nun bania mini, b̄a n kanaru m̄ò ba m̄ò, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa w̄allun di mi a w̄aa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ T̄ɛ, Gusun̄o n̄en Yinni, a de a n̄oni wukia kpa a swaa daki kana te na m̄ò.

⁴¹ Yinni Gusun̄o,
a seewo a na mi a ra w̄ɛre,
wunɛ ka wunɛn woodan kpakororu,
mi wunɛn dam mu ra s̄ɔsire.
A de wunɛn ȳaku kowobu ba n faaba m̄o.
Kpa be ba nun m̄em n̄əwamme
ba n nuku dobu m̄ò doo n̄əru s̄o.

⁴² Yinni Gusun̄o,
a ku wi a ḡosa biru kisi.
A wunɛn durom yaayo
mɛ a Dafidi wunɛn s̄om kowo kua.

S̄aa yee ten wukiabu
(*I maa m̄ɛrio Sinambu I, 8:62-66*)

7

¹ Sanam mɛ Salom̄o u kanaru kua u kpa, yera d̄ɔ u sarama w̄allun di u ȳaku d̄ɔ mwaararugii ni ka ȳaku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusun̄on yiikon girima ya dii te wukiri. ² Ȳaku kowobu ba n̄ kp̄ia bu du Yinni Gusun̄on s̄aa yer̄o, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. ³ Ye Isireliba kpuro ba d̄ɔ wi ka Yinni Gusun̄on yiikon girima ye wa ya sarama ya w̄aa s̄aa yee ten w̄all̄o, yera ba yira ba siriru tem girari turarun w̄all̄o te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusun̄o siaram̄o ba m̄ò, Yinni Gusun̄o u s̄awa t̄on geo. Win durom mu ra n w̄awa sere ka baadomma.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba ȳakunu kua Yinni Gusun̄on wuswaa. ⁵ Yen d̄ama te, Salom̄o u naa kin̄enu n̄r̄əbun suba yenda yiru (22.000) go ka ȳaanu n̄r̄əbun suba wunaa teeru (120.000). Nge m̄eya ba ka s̄aa yee te wukia. ⁶ Ȳaku

kowobu ba yɔ̄ ben ayenɔ, ma Lefiba ba dwee yānu soomɔ, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ sã. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunɔn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Ma yāku kowobu ba kabi soomɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ mi ba yɔ̄. ⁷ Salomɔɔ u sãa yee ten yaaran suunu dɛɛrasia ye ya wāa sãa yee ten tii tiin wuswaaɔ. Domi miya u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua yèn sɔ̄ yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Salomɔɔ ka Isireliba kpuro ba tɔ̄ baka te diwa sere sɔ̄ nɔɔba yiru. Ma tɔn dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹ Sɔ̄ nɔɔba itase, ba maa mɛnna be kpuro ba yāku yee te dɛɛrasia ba yi nɛnɛm. Ba ye kuawa sɔ̄ nɔɔba yiru. Yen biruwa ba maa tɔ̄ bakarun tii di sere sɔ̄ nɔɔba yiru. ¹⁰ Wɔ̄ɔn suru nɔɔba yirusen sɔ̄ yɛnda itase sɔ̄ra Salomɔɔ u dera tɔmba wura ben yenusɔ. Ma ba nuku dobu mɔ̄ durom mɛ Gusunɔ u Dafidi ka Salomɔɔ ka sere win tɔmbu Isireliba kuan sɔ̄.

Yinni Gusunɔ

u kpam Salomɔɔ kure

(I maa mɛɛrio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam mɛ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sãa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya koora, ye u gɔ̄ru doke u ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka sere maa win tiin sina kpaarɔ, ¹² yera Yinni Gusunɔ u nùn kure wɔ̄kuru. Ma u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Na yam mi gɔ̄sa. Miya ba ko n da man yāku kua. ¹³ Nà n wɔ̄llu kɛnu, ma gura kun maa nɛmɔ, n kun mɛ na dera twee yi tem mɛ wukiri yi mɛn dīanu di, n kun mɛ nà n mɛn tɔmbu kɛsi kɛsi baranu sure, ¹⁴ saa ye sɔ̄, bɛɛ be i sãa nɛn tɔmbu, i nɛn yīsiru sɔ̄wa, ma i tii kawa i bɛɛn daa kɔ̄sa deri, ma i man soka, kon bɛɛ wurari wɔ̄llun di kpa n bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua, kpa n bɛɛn tem arumani wesia. ¹⁵ Saa ye sɔ̄, kon bɛɛ mɛɛri kpa n kana ni i man koosima sãa yeru mini swaa daki. ¹⁶ Tɛ̄, na tu gɔ̄sa na yi nɛnɛm nɛn sɔ̄, ta n ka nɛn yīsiru sɔ̄wa. Ten miya nɛn nɔni ka nɛn gɔ̄ru kpuro ko n woo. ¹⁷ Wunɛ maa Salomɔɔ, à n sīimɔ nge mɛ wunen tundo Dafidi u sãa, ma a mɔ̄ ye na nun yiire kpuro, ma a nɛn woodaba mɛm nɔ̄wammɛ, ¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge mɛ na wunen tundo Dafidi nɔ̄ mwɛɛru kua na nɛɛ, u n kɔ̄sire biamɔ wi u koo bandu di Isireliɔ. ¹⁹ Adama i n gɔ̄sira i nɛn woodaba deri be na bɛɛ wɛ̄, ma i maa da i būnu sãwa, ²⁰ kon bɛɛ wunawa nɛn tem di mɛ na bɛɛ wɛ̄. Kpa n dii te yina te na gɔ̄sa na yi nɛnɛm nɛn yīsirun sɔ̄ mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yɛɛ. ²¹ Be ba raa ten kpāaru yɛ yellu, bà n sarɔ mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nɛɛ, mban sɔ̄na Yinni Gusunɔ u wuu geni ka dii teni kua mɛ. ²² Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunɔ ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yirammmɛ ba sãamɔ. Yen sɔ̄na u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

Ye Salomɔɔ u maa kua

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 9:10-28)

8

¹ Wɔ̄ yɛndun baa sɔ̄ra Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sãa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ² U maa wuu si Huramu u nùn kã sɔ̄nwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salomɔɔ u Hamati wɔ̄ri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴ U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mɔ̄ Tadimɔri bana ka sere maa Hamatin wuu sìn mi ba ko n da win dīanu bere. ⁵ U Bɛti Horoni ye ya wāa gunguru wɔ̄llɔ ka ye ya wāa wɔ̄wɔ̄ bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mɔ̄, ka maa yen sɛretinu.

⁶ U maa wuu ge ba mɔ̄ Balati bana ka wuu sìn mi u ko n da win dīanu bere.

Ma u sin gasu sɔɔ win tabu kɛkɛ yi dumi gawe berua ka maasɔbu. Ye Salomɔɔn gɔru ga kɪ, yera u bana Yerusalemuɔ ka Libaniɔ, ka sere wuu si u mɔ sɔɔ.

⁷ Tɔn be ba tie Hetiba sɔɔ, ka Amɔreba sɔɔ, ka Feresiba sɔɔ, ka Hefiba sɔɔ, ka Yebusiba sɔɔ, be, be ba n̄ s̄aa Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomɔɔ u yoo sɔma koosia sere ka gisɔn gisɔ. ⁹ Salomɔɔ u n̄ Isireliban goo yoo sɔmburu koosie. Be, ba s̄awa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kɛkɛ yi dumi gawen kparobu. ¹⁰ Wirugii be Salomɔɔ u gɔsa bu ka win tɔmbu kpara sɔmbu te sɔɔ, ben geera s̄awa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹ Salomɔɔ u dera win kurɔ wi u s̄aa Egibiti sunɔn bii u yara Dafidin yɛnun di ge u bana. U nɛɛ, win kurɔ kun sinamɔ Dafidi Isireliban sina bokon yɛnuɔ. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dɛɛram.

¹² Yera Salomɔɔ u ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua ȳaku yee ten wɔllɔ te u bana Yinni Gusunɔn s̄aa yerun wuswaaɔ. ¹³ U ra ȳakunu ko nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua t̄ɔ baateren s̄ɔ, ka suru kpaon s̄ɔ, ka t̄ɔ w̄ɛrarugiru sɔɔ ka t̄ɔ bakanu ita yenin s̄ɔ ni ba ra ko w̄ɔ tia sɔɔ. Niya p̄ɛ ye ba ku ra seeyatia doken t̄ɔ bakaru, ka duurubun t̄ɔ bakaru, ka sere maa Kunun t̄ɔ bakaru. ¹⁴ U ȳaku kowobu yi wuu wuuka nge mɛ win tundo Dafidi u raa kua. Ȳaku kowo ben baawure ka win sɔmburu. Lefiba ka maa ben sɔmburu. Bera ba ra n̄ Yinni Gusunɔ siaramɔ t̄ɔ baatere kpa bu maa ȳaku kowobu somi ben sɔma sɔɔ. Ma ba k̄annɔsun k̄sɔbu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba n̄ sina bokon wooda sare ye u yi ȳaku kowobu ka Lefiban s̄ɔ ka sere maa arumani beru yerun s̄ɔ.

¹⁶ Nge mɛya ba ka s̄aa yee ten sɔmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mɛya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salomɔɔ u da ɛsioni Gebɛɛɔ ka Elɔtuɔ. Wuu si, su w̄awa nim w̄akun b̄akuɔ Edɔmun temɔ. ¹⁸ Huramu u dera win sɔm kowo be ba nim ȳɛ ba ka Salomɔɔ goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriɔ ka Salomɔɔn sɔm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomɔɔ wuran t̄ɔnnu w̄akura ita naawa.

Seban sunɔ tɔn kurɔ

*u Salomɔɔ mɛɛrim da
(I maa mɛɛriɔ Sinambu I, 10:1-13)*

9

¹ Saa ȳɛ sɔɔ Seban sunɔ tɔn kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u ȳisiru yara, yera u da u ka Salomɔɔn bwisi yin saka mɛɛri kpa u n̄n ḡaa dabinu bikia. U tura Yerusalemuɔ, ka win sina bw̄aa dabinu be ba n̄n sw̄ii, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya w̄aa win ḡaruɔ. ² Ma Salomɔɔ u n̄n wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun n̄n wisibu s̄ɛsie. ³ Ye kurɔ wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka d̄ia ni u ra di, ka win bw̄aabun w̄aa yeru, ka win sɔm kowobun ȳaa ni ba ra doke bu ka n̄n n̄ɔri, ka sere be ba ra n̄n tam dokeye n̄raɔginu, ka ȳaku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ s̄a, ⁵ ye kpuro ya n̄n biti mwa sere u wom mwɛ. Ma u sina boko Salomɔɔ s̄ɔwa u nɛɛ, wunɛn dam ka wunɛn bwisin baaru ye na nua saa nɛn tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n̄ daa gari yi naanɛ kue sere na ka tunuma mini. Wee nɛn n̄ni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n̄ daa man yen b̄onu s̄ɔwa. Wunɛn bwisi ka wunɛn dukia ya kp̄a n̄ kere nge mɛ wunɛn ȳisira yara. ⁷ Doo n̄ɔrugiba wunɛn t̄ɔmbu ka wunɛn sɔm kowo be ba nun n̄ɔrimɔ saa baayere. Ma ba wunɛn bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunɔ wunɛn Yinni siara wi u nun durom kua u nun sw̄ii Isireliban sina ḡna wɔllɔ. U bu k̄iwa sere ka baadommaɔ. Yen s̄ɔna u nun kua ben sunɔ a n̄ da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kā tǎnnu ita ka bǎnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomǎo kun maa turare waare gam gum di ya n kpǎaru nε mε.

¹⁰ Huramun sǎm kowobu ka Salomǎogii be ba ka wura naamǎ Ofirin di, beya ba maa ka dǎa gea ye ba mǎ santali ka kpee gobiginu naamǎ. ¹¹ Ma sina boko u ka dǎa ye yǎotii kua sǎa yerǎ ka sere maa win tiin dirǎ. Dǎa yera u maa ka wom kowobun mǎrǎkunu ka ben guunu kua. Dǎa yen bwesera kun saara mǎ. Mεya ba n maa yen bweseru waare Yudan temǎ.

¹² Salomǎo u sunǎ tǎn kurǎ wi wε kpuro ye u bikia. U nǔn kǎru kǎwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurǎ wi, u gǎsira u wura win temǎ ka win bwǎabu.

Salomǎon dukia

(I maa mεerio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomǎo u ra wa wǎo ka wǎo ya sǎawa tǎnnu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwε tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bǎkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tεre bakanu goobu (200) ka tεre piiminu gooba wunǎbu (300) kua ka wura. Tεre baka nin teerun bunum mu sǎawa kilo nǎoba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sǎa kilo ita. Ma u tεre ni doke diru garu sǎo te ba sokumǎ Libanin dǎa sǎo, win sina kpaarǎ.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸ Sina kita te, ta yǎotia mǎwa naa dabusanu nǎoba tia. Ma ba ten naa sǎnditia kua ka wura. Ma ta nǎm sǎnditia mǎ yǎsi yǎsika. Yen baayeren bǎkuǎra ba gbee sunǎn weenasia kua ya yǎ, tia nǎm dwarǎ, tia maa nǎm geuǎ. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wǎkura yiru ba doke tia tia yǎotia yen naa dabusaru baateren yǎsi yǎsikaǎ. Nǎoba tia ya wǎa nǎm dwarǎ, nǎoba tia maa wǎa nǎm geuǎ. Sunǎ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Salomǎon nǎri kpuro yi sǎawa wura gea ka sere maa win gbǎa ye u ra ka di win sina kpaarǎ te ba sokumǎ Libanin dǎa sǎo. Gǎanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sǎo, ba nǎ sii geesu garisi gǎanu. ²¹ Yǎn sǎ Huramun sǎm kowobu ba ka Salomǎon goo nimkusu tenkuru mǎ su ra n naamǎ wǎo ita ka wǎo ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sǎowa ka suunu donnu, ka wǎnnu ka gunǎ burasu.

²² Salomǎo u sinam be ba wǎa dunia sǎo kpuro bwisi ka dukia kere. ²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nǎ win bwisi yi Yinni Gusunǎ u nǔn kǎn sǎ. ²⁴ Wǎo baagere, ben baawure u ra ka nǔn kǎru naawεwa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yǎnu, gabu turare, gabu maa dumi ka kεtekunu.

²⁵ Ma Salomǎo u tabu kεkεba kasu yi dumi gawe ka maasǎbu. U dum gǎnu kua nǎrǎbun suba nne (4.000). Maasǎ be, ba maa sǎa nǎrǎbun suba wǎkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosǎ, mi win tabu kεkεba ba wǎa ka sere maa Yerusalemuǎ mi win tii u wǎa. ²⁶ Sinam be ba wǎa saa daa te ba mǎ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temǎ, n ka da Egibitin daarǎ, Salomǎowa u be kpuro mǎ. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorǎ Yerusalemu mi nge kpenu. Mεya u maa dera dǎa gea ye ba mǎ sǎduru ya dabia nge yakasun dǎa ye ba mǎ sikamǎre ye ya ra n wǎa Sefalan wǎwaǎ. ²⁸ Salomǎo u tenkuba mǎ be ba ra nǔn dumi dwem daawe Egibitiǎ ka sere maa tem baamaǎ.

Salomǎon gǎo

(I maa mεerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Salomǎon kookoo si u kua, gbiikisu ka dǎakisu, si kpuron garin sukum yorua Gusunǎn sǎmǎ Natanin tireru sǎo, ka Gusunǎn sǎmǎ Akiya, Siligiin tireru sǎo, ka sere maa Gusunǎn sǎmǎ Yedon kǎsinun tireru sǎo. Yedo wiya u Yeroboamu, Nebatin bii, Isireliban sina bokon wǎarun faagi yorua. ³⁰ Salomǎo

u bandu diwa wɔɔ weeru Isireliba kpuron wɔllɔ Yerusalemuɔ. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tundo Dafidin wuuɔ. Ma win bii Roboamu u bandu kəsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

bənu kua yiru

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 12:1-15)

10

¹ Roboamu u da Sikemuɔ. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nùn ko sunɔ. ² N deema Yeroboamu, Nɛbatin bii, u raa kpikiru sua Salomɔɔn sɔ u da u wɔa Egibitiɔ. Sanam mɛ u nua Roboamu u bandu di, yera u gəsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nùn sɔmɔ gəria ba nɛɛ, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese kəri wəkuru ba mɛnna ba da ba Roboamu sɔwa ba nɛɛ, ⁴ wunen tundo u sun yoo sɔma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunɛ a sun tu kawo kpa su nun swi.

⁵ Ma u bu sɔwa u nɛɛ, i gina doo. N n kua sɔ ita kpa i wurama.

Ma tən be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu mɛnna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔɔ bwisi kɛ. Ma u bu bikia u nɛɛ, bwisi yirà i man kɛmɔ n tən be sɔ.

⁷ Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, à n wura saa gisən di, a tən be nɔəri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sɔawa wunen tambu sere ka baadomɔɔ.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu sɔwa u nɛɛ, bwisi yirà i man kɛmɔ n ka tən be wisi be ba nɛɛ, n bu yoo sɔma kawo ye nən tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba nɛɛ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, wunen niki bii piibu ga wunen tundon pəra bərum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sɔma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu sɛyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu sɛyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tən be kpuro ba na Roboamun mi sɔ itase te, nge mɛ u raa gerua. ¹³ Roboamu u tən be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔmburu kua, ma u nɛɛ, nən tundo u raa bɛɛ yoo sɔma koosia. Adama tɛ, nɛgira ta koo kera. U raa bɛɛ sɛyasia ka yii sennu. Adama nɛ, som kpakiya kon ka bɛɛ sɛyasia.

¹⁵ Nge meya Roboamu u yina u tən begii swaa daki, domi Yinni Gusunɔwa u dera n kooru mɛ, kpa win gari yi ka kooru yi u raa Yeroboamu, Nɛbatin bii sɔwa saa Akiya, Silogiin nɔɔn di.

Roboamu

u kua Yudaban sunɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n ben gere swaa daki, yera ba nùn sɔwa ba nɛɛ,

mba n sun mɔsinɛ bɛsɛ ka Dafidi, Isain bii.

Sa n maa bənu gaa mɔ ka wi.

Bɛsɛ Isireliba i de su gəsira

su wura bɛsɛn yɛnusɔ.

Wunɛ Roboamu,

a wunen bweserun wunanɔ koowo.

Ma Isireli be, ba gəsira ba wura ben yɛnusɔ. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sunɔ. ¹⁸ Saa ye sɔra u Hadoramu gəra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wɔɔ gobi mwa. Ma ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii

u win tabu kekε wəri fuuku fuuku u da Yerusalemuə. ¹⁹ Nge meya Isireliban bwese keri wəku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisə.

11

¹ Saa yè səə Roboamu u tunuma Yerusalemuə, yera u Yudaba ka Benyamεεba kpuro menna, ma u be səə tabu durə damgibu nərəbun suba wunəbu ka wene (180.000) gəsa bu da bu Isireliban bwese keri wəku te wəri kpa bu ban te wərama bu nùn wesia. ² Adama Gusunə u ka win səmə Semaya gari kua u neε, ³ a Roboamu, Saloməən bii, Yudaban sunə ka Yudaba ka Benyamεεba kpuro səəwə a neε, ⁴ wee ye ne, Yinni Gusunə na gerua. Na neε, bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gəsiro win yenuə. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusunən gere wura, ba gəsira ba wura ben yenusə.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemuə. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi. ⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temə ka Benyamεεn temə. Ma u su tāsisia. ¹¹ U su gbāranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹² U wuu sin baagere səə tere nu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyamεεba ba ka nùn yōra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³ Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem səə kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴ Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaə ka Yerusalemuə yèn səə Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo səma ko. ¹⁵ Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sə, ni u kua nu ka boo kinenu ka keteba weene. ¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunən sāarun kīru mə, ba Lefiba swī Yerusalemuə bu ka Gusunə ben baababan Yinni yākuru kua. ¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Saloməən bii tāsisia wəə ita. Wəə ita ye səəra ba sīa Dafidi ka Saloməən yira səə.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kurə. Mahalatin tundon yīsira Yeriməti, Dafidin bii. Win meron yīsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹ Mahalati wi, u bii tən durəbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kurə. Maaka wi, u sāawa Abusaləmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹ Roboamu u Maaka kī too n kere win kurə be ba tie. Domi kurəbu yendu yiru sariwa u sue yenuə ma u maa kurə tanəbu mə wata təəwə. Bii tən durəbu tēna yiru sariwa u mara. Bii tən kurəbu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wē. Ma u nùn kua win maabu ka win wənəbun guro guro. Domi u kī u nùn ko sunə. ²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Benyamεεn wuu gbāranugisu səə. U bu dīanu wē nu kpā. Ma u maa bu kurə dabinu sua.

Egibitin sunə Sisaki

u Yudaba wəri (I maa mεerio Sinambu I, 14:25-28)

12

¹ Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u t̄asa, yera u Yinni Gusun̄n woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira sw̄i. ² Roboamun bandun w̄ō n̄ōbuse s̄ōra Sisaki, Egibitin sun̄ u Yerusalem̄u w̄ari. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusun̄ torari. ³ Sisaki wi, u tabu kek̄eba m̄ōwa n̄r̄ōbu ka goobu (1.200), maas̄ōbu maa n̄r̄ōbun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka t̄n dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴ Ma u Yudan wuu gb̄aranugisu mw̄era sere n̄ ka girari Yerusalem̄u. ⁵ Yera Gusun̄n s̄ōm̄ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam m̄e Sisaki u wee. Ma u bu s̄ōwa u n̄e, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, i n̄n deri. Wee u koo maa b̄en tii deri, kpa u b̄e b̄eri Sisakin n̄m̄u.

⁶ Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wuru ba n̄e, Yinni Gusun̄ u s̄āwa gemgii.

⁷ Ye Yinni Gusun̄ u wa ba tii kawa, yera u Semaya s̄ōwa u n̄e, wee ba tii kawa. Yen s̄, na n̄ maa bu kpeeriam̄. Na n̄ t̄em̄ n̄ ka bu somiru na. Na n̄ derim̄ Sisaki u maa Yerusalem̄u w̄ari n̄n m̄arun s̄. ⁸ Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma n̄n yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

⁹ Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalem̄u w̄ari ma u Yinni Gusun̄n s̄ā yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa t̄erenu gura ni Salom̄ u kua ka wuru. ¹⁰ Ma Roboamu u t̄e nin k̄sire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun k̄nn̄n k̄sobun wirugibu n̄m̄u s̄ndia. ¹¹ M̄n n̄ō sina boko u gesi d̄ō Yinni Gusun̄n s̄ā yer̄, k̄nn̄ k̄sō be, ba ra n̄wa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wuru bu yi ben dir̄.

¹² M̄ru ye Yinni Gusun̄ u raa ka Roboamu s̄ā ya sure ȳn s̄ u tii kawa. Ma u n̄ dere bu n̄n kam koosia mam mam. Ma u dera ḡa geenu tiara Yudā.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³ Roboamu u m̄ōwa w̄ō weeru ka tia sanam m̄e u bandu di Yerusalem̄u. Ma u win bandun dam sire. U kuawa w̄ō w̄kura n̄ōbu ka yiru bandu s̄ō Yerusalem̄u mi. N deema wuu gera Yinni Gusun̄ u ḡsa Isireliba kpuron s̄ ga n̄ ka win ȳsira s̄ōwa. Roboamu win m̄eron ȳsira Naama, wi u s̄ā Am̄ni.

¹⁴ K̄sa u kua, domi u n̄ Yinni Gusun̄ kasu ka win ḡru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gb̄ikisu ka d̄akisu, ye kpuron gari yi yorua Gusun̄n s̄m̄ōbu Semaya ka Idon tirenu s̄ō. Tire ni s̄ōra ba ben ȳsa yorua nge m̄e ba ka sw̄ine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n̄ tabu m̄ōwa baadomma.

¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba n̄n sikua win baababan sik̄ō Dafidin wuu. Ma win bii Abia u bandu k̄sire kua.

Abia u bandu di Yudā

(I maa m̄erio Sinambu I, 15:1-8)

13

¹ Yeroboamun bandun w̄ō w̄kura n̄ōbu ka itase s̄ōra Abia u bandu di Yudā. ² U bandu diwa w̄ō ita Yerusalem̄u. Win m̄eron ȳsira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben w̄aru kpuro s̄ō. ³ Abia u tabu kowo damgibu sua n̄r̄ōbun suba n̄eru (400.000) u ka Yeroboamu w̄ari. Ma Yeroboamu u maa tabu dur̄ damgibu sua n̄r̄ōbun suba n̄ene (800.000) u bu sure. ⁴ Yera Abia u seewa u n̄ōguru sua saa guu te ba m̄ Semaraimun di. Guu te, ta s̄āwa Efaraimun guurun bee tia. U n̄e, Yeroboamu, wune ka Isireliba, i man sw̄a dakio i n̄. ⁵ I n̄ ȳ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusun̄ Isireliban Yinni u bandu w̄ Isireliba kpuro s̄ō? U maa n̄e, u n̄ arukawani ye kusiam̄.

⁶ Adama Yeroboamu, N̄batin bii, Salom̄, Dafidin biin s̄m̄ kowo u win yinni

seesi. ⁷ N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sãawa aluwaasi. U ku ra gãanu ko ka toro sindu. Ma u kpana u yõra dim dim ben wuswaa. ⁸ Tẽ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunõ u Dafidin bibun bweseru nõõ mwεεru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwãarokunu mõ ni Yeroboamu u bεε kua ka wura nu n sãa bεen yinnibu. ⁹ Ma i Yinni Gusunõn yãku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yãku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yãa kinenu nõõba yiru na, wiya ba ra ko bwãaroku nin yãku kowo, ni, ni nu ñ sãa Gusunõ. ¹⁰ Adama bεε Yudaba, Gusunõwa u sãa bεen Yinni. Sa ñ maa nùn deri. Yãku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sãma mð. ¹¹ Sa ra Yinni Gusunõ tãõ baateren yãku dõõ mwaararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra nùn turare dõõ dokeye kpa su nùn p̄ε yiya tabulu dεera yen wõllõ. Meya sa ra maa fitilanu sãre yoka baayere dabu wuraguu gen wõllõ. Bεε, sa nùn mεm nõõwammε. Adama bεε i nùn deri. ¹² Meya Gusunõ ka win yãku kowobu ba wãa ka bεε. Ba sun swaa gbiiye. Meya sa kãbi mõ yin swĩ yi dam mõ. Sa ko bεε yi swee. Bεε Isireliba, i ku ka Gusunõ bεen baababan Yinni tabu ko. Domi i ñ kamiamõ.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win tøn be ba kukua Yudaban biruõ ba yarima ba Yuda be wõri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wãa Yudaban wuswaa. Nge meya n kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴ Ye Yudaba ba sãira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruõ ka wuswaa. Ma ba nõõguru sua ba Yinni Gusunõ somiru kana. Sanam mε, yãku kowobu ba kãbi soomõ, ¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunõ u Yeroboamu ka wigibu wõri Abia ka Yudaban wuswaa. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunõ u bu beri Yudaban nõmã. ¹⁷ Ma Abia ka win tõmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sãõ, tõmbu nõõrõbun suba nεera wunõbuwa (500.000) ba wõruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dõma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunõ ben baababan Yinniwa ba tãsa. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nùn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sãõ. Ma Yinni Gusunõ u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurõbu sua wõkura nne. Ma u bii tøn durõbu yenda yiru mara ka bii tøn kurõbu wõkura nõõbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunõn sãmõ Idon tireru sãõ. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaõ, Dafidin wuuõ. Ma win bii Asa u bandu kãsire kua.

*Asa u bandu di Yudaõ
(I maa mεerio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma bõri yenda dua tem mε sãõ sere wõõ wõkuru.

14

¹ Asa u sãa dee dee Gusunõ win Yinnin wuswaa. ² U bũu yãku yenu ka gungunu ka bwãarokunu kãsuka. ³ U Yudaba sãõwa u nεε, bu Gusunõ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mεm nõõwa. ⁴ U bwãaroku ka gungunu mi ba ra bũnu sã kpuro kãsuka. Ma win banda wãa bõri yendu sãõ. ⁵ U dera ba wuu gbãranugisu seeya. Win bandu sãõ, tabu sari. Bõri yenda ta wãa, domi Yinni Gusunõ u dera u wõra. ⁶ Asa u maa Yudaba sãõwa u nεε, su wuu si sãmε su si gbãranu ka kãsu yenu toosi kpa su sin kãnnõsun gamboba kãkãrõba doke, domi tem mε, mu sãawa bεεgim. Meya sa Gusunõ bεen Yinni kasu ma u sun wõrabu wẽ beri berika kpuro.

Ma ba kpĩa ba wuu si sãnwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nərəbun suba gooba wunəbu (300.000) mə Yudaba səə be ba tərənə ka yaasi mə. Benyaməeba səə maa, təmbu nərəbun suba goobu ka wənə (280.000) be ba tərənə nənī ma ba tən toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durə damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wərim wee. Ma u tunuma Maresəə ka win tabu kowobu nərəbun suba nərəbu (1.000.000), ka tabu kəkē yi dumi gawe gooba wunəbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nūn yinna wəwa ye ba mə Sefataə, Maresan bəkuə. ¹⁰ Ma Asa u Gusunə win Yinni kana u nē, Yinni Gusunə, wunə turowa kaa kpī a damgii n̄ kun mē dam sarirugii somiru na. Yen s̄, a na a sun somi. Domi wunə səəra sa tāsā. Mēya ka wunən yīsira sa ka tən dabi teni wərim na. Gusunə bəsən Yinni, a ku de tən u nasara wa wunən wəllə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Gerəə. Ma Etiopigii be, ba wəruka ba gu. Domi Yinni Gusunə ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dəma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³ Asa ka win təmbu ba wuu si su wāa Gerəə wəri ba kəsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin təmba Yinni Gusunən bərum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kəsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yānu ka yooyoosu mwēera dabi dabinu. Yen biru, ba gəsira ba wura Yerusalemə.

Asa u būu sāaru yina

(I maa mērio Sinambu I, 15:12-15)

15

¹ Yinni Gusunə u dera win Hunde u Asaria, Odədin bii yəəwa. ² Ma u da Asan wuswaaə u nūn səəwa u nē, Asa, wunə ka Yudaba, ka Benyaməeba, i swaa dakio i nə. Yinni Gusunə u wāa ka bē, i n ka nūn yōra. I n nūn kasu, i ko i nūn wa. Adama i n nūn deri, u koo maa bē deri. ³ N deema saa ye səə, Isireliba ba Yinni Gusunə deri. Ba n̄ yāku kowobu mə be ba koo bu Yinni Gusunən woodaba səəsi. Mēya ba n̄ maa Gusunən wooda gaa mə. ⁴ Adama ben nuku sankiranu səə, ba gəsirama Gusunə ben Yinnin mi ba nūn kasu. Ma u tii bu səəsi. ⁵ Waati ye səə, be ba dumə ka be ba yarimə ba n̄ bəri yəndu mə. Domi tabu wāawa tem kpuro səə. ⁶ Tabu wāa bwesenu səə ka wusu səə. Domi Gusunəwa u bu wahala dabi ni suremə. ⁷ Yen s̄ tē, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i bēen kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunən səmə Asaria, Odədin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem səə ka Benyamēen tem səə kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwēera səə Efaraimun guurə. Ma u Yinni Gusunən yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaaə. ⁹ Ma u Yudaba kpuro mēna ka Benyaməeba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Siməba, be, be ba wurama win mi Yudaə. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaə yèn s̄ ba wa ma Gusunə, Asan Yinni u ka nūn wāa. ¹⁰ Ma ba mēna Yerusalemə wəən suru itase səə. N deema Asan bandun wəə wəkura nəəbuse səəra mi. ¹¹ Yen t̄ə te, arumani ye ba gura səə, ketē nata ka wunəbu (700) ka yānu nərəbun suba nəəba yiruwā (7.000) ba ka Yinni Gusunə yākunū kua. ¹² Ba nəə mwēeru kua ma ba koo Gusunə ben baababan Yinni kasuwa ka ben ḡru kpuro, ka ben bwēra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunə Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa ù n sāan na bukuro n̄ kun mē bii, tən durə n̄ kun mē tən kurə. ¹⁴ Ma ba b̄ri yi wuramə ka dam Yinni Gusunən wuswaaə, ma ba nuku doḅun kuuki mə ba kəbi ka guunu soosimə. ¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku doḅu kua ben nəə mwē te ba kuan s̄. Domi ba tu kuawa ka ben ḡru kpuro. Ma ba Yinni Gusunə kasu ka ben ḡru kpuro. Ma u bu tii səəsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sō. Ma Asa u gu kōsuka muku muku u dōō meni wōwao ye ba mō Sedoroni. ¹⁷ Adama Asa u n̄ kpīa u gungunu mi ba ra būnu s̄a kpuro kpeerasie baa mē u tii Gusunō wē mam mam win wāaru kpuro sōō. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bweseka yi Yinni Gusunōn sō. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunōn s̄aa yerō.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye sōō, sere n ka kua Asan bandun wōō tena ka nōōbuse sōō.

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa mēerio Sinambu I, 15:16-22)*

16

¹ Asan bandun wōō tena ka nōōba tiase sōō, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wōrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tōmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunōn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gōra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasiō. ³ U nēē, u de bu arukawani bōke nge mē ben baababa ba raa bōkua. Wee u nūn sii geesu ka wura mōrisiammē. Yen sō, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bōkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gōra bu Isireliban wusu wōri. Ma ba Iyoni wōri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu s̄in mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mē Basa u ye nua, yera u win sōmburu yōrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimo mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunōn sōmō Hanani

pirisōm doke

⁷ Saa ye sōōra, Gusunōn sōmō Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nēē, yēn sō a wunen naanē doke Sirin sina boko sōō, n n̄ mō Gusunō wunen Yinni sōō, yen sō, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mō ka tabu kēkē dabi dabinu yi dumī gawe, ka sere maa maasōbu. Ka mē, Yinni Gusunō u nun bu nōmu beria yēn sō a nūn naanē kua. ⁹ Domi Yinni Gusunō u kpuro mēera handunia ye sōō u ka wa be ba nūn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunē, a gari baka kookoosu kua gari yi sōō. Yen sō, saa tēn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunōn sōmō wi mōru kua gem gem. Ma u dera ba nūn pirisōm doke. Saa ye sōōra u maa Yudaban gabu dam dōremō.

Asan bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sōō. ¹² Asan bandun wōō weeru tia sarise sōō, u naasu bara sere u nōni sōōra. Baa mē u barō, ka mē, u n̄ Yinni Gusunō kasu. Timgiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wōō weeru ka tiase sōō. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nūn sikua siki ni u dera ba gban teerō Dafidin wuuō. Bu sere nūn sike, ba nūn kpīwa kpin yeru garun mi tē sōō ba turare bwese bweseka mēna ye ba kua nge mē turare kowobu ba ra ko. Ma ba nūn ye dōō dokea gem gem.

17

Yosafati u bandu di

¹ Asan gəən biru, win bii Yosafatiwa u bandu kəsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sō. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sō. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mε sō ka sere maa Efaraimun wusu sō si win tundo Asa u raa mwεεra. ³ Yinni Gusunə u ka Yosafati wāa. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiikii sō. U n̄ būu wi ba m̄ Baali kasu u sāwa. ⁴ Gusunə win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mēm nəwa. U n̄ Isireliban yira swīi. ⁵ Yinni Gusunə u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka n̄n kēnu naawammε. U dukia baka ka bεεε baka wa. ⁶ Ma win gōru ga tāsā Yinni Gusunə sō. Ma u dera ba būnu ka nin sāa yenu kəsuka Yudaə.

⁷ Win bandun wōə itase sō, yera u win tabu sinam beni gəsa bu da bu keu sōsi Yudan wusu sō. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanēli ka Misee. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swīi. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramətu ka Yonatan ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoram. ⁹ Ba Yinni Gusunən woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianε, ba bu wooda yen keu sōsimə.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerenε ba bεrum duura Yinni Gusunən sō. Ba n̄ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wōə gobi yi ba ra n̄n kəsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka n̄n yaa sabenu naawa. Niya yāanu nərəbun suba nəəba yiru ka nata ka wunəbu (7.700) ka bonu nərəbun suba nəəba yiru ka nata ka wunəbu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimə ya dō. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaə mi ba ra dīanu bere. ¹³ U səm dabi dabinu kua Yudan wusu sō. Ma u tabu kowo wərugəba mə Yerusalemuə. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sō, be ba sāa tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wərugəba nərəbun suba gooba wunəbu (300.000). ¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nərəbun suba goobu ka wεnε (280.000). ¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunə wē ka kīru, u maa tabu kowobu nərəbun suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷ Benyamēn bweseru sō, Eliada tabu kowo wərugəwa u tabu kowobu nərəbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka tεrenu mə. ¹⁸ Ma Sosabadi u maa tambu nərəbun suba wunəbu ka wεnε (180.000) kpare be ba tabu yānu neni. ¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sōma m̄, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sō baasi.

Yosafati u ka Akabu

*arukawani bəkua
(I maa mεerio Sinambu I, 22:1-4)*

18

¹ Yosafati u dukia baka ka bεεε baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bəkua kurə kēnaa sō. ² Amēn biru, u da u Akabu deema Samariə. Ma Akabu u dera ba ka yāanu ka kεtε dabi dabinu go Yosafati ka win təmbun sō. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Raməti wəri ye ya wāa Galadin temə. ³ U nεε, Yosafati, kaa ka man da Ramətiə, Galadin temə?

Ma Yosafati u n̄n wisa u nεε, oo. À n səuru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tambu bā n seewa, nεgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wəri sannu.

Səmə weesugiba nεε,

*Akabu koo tabu di
(I maa mεerio Sinambu I, 22:5-12)*

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔwɔa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ mɛ u koo nun sɔ.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sɔmɔbu mɛnna tɔmbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu beria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo maa sari mini wɔn min di sa ko win gere nɔ?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ turowa u wɔa mini wɔn min di sa ko kpɔ su Gusunɔn gere nɔ. Adama na nɔn tusa domi u ku ra man gɔa geenu sɔ ma n kun mɔ gɔa kɔsunu. Win yɔsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sɔm kowo gɔra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yɔnu doke, ben baawure u sɔ win sina kitarɔ Samarɔn gbɔra kɔnnɔwɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba wɔa ben wuswaaɔ ba gari mɔ. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, kɔbi yini yi sɔawa yɔreru te ta wunɛn dam sɔɔsimɔ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wɔ. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu beria.

Miseen u nɛɛ,

ba koo Akabu kamia

(I maa mɛɛriɔ Sinambu I, 22:13-28)

¹² Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Miseen sokua u Miseen sɔwɔa u nɛɛ, wee Gusunɔn sɔmɔ be ba wɔa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Miseen u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru, ye wi, Gusunɔ nɛn Yinni u man sɔwɔa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Miseen u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, Miseen, sa ko kpɔ su tabu da Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma Miseen u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wɔ. Yinni Gusunɔ u koo nun bu nɔmu beria.

¹⁵ Adama sina boko u nɛɛ, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔ u nun sɔwɔa a gere.

¹⁶ Miseen u nɛɛ,
na Isireliba wa ba yarɔnɛ guunu wɔllɔ,
ba sɔa nge yɔa ni nu kun kparo mɔ.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
tɔn beni ba n kparo mɔ.

Ben baawure u gɔsiro u wura yɛnuɔ ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔwɔa u nɛɛ, na n daa nun sɔwɔa ma u ku ra man gɔa geenu sɔ, ma n kun mɔ gɔa kɔsunu?

¹⁸ Yera Miseen u Akabu sɔwɔa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio. Na nɔn wa u sɔ win sina kitarɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geuɔ ka win nɔm dwarɔ. ¹⁹ Ma u nɛɛ, wara koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianɔ mɔ. Wini u n gerua mɛni, wɔnɔ u gere mɛ. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya nɛɛ, kon Akabu wi nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔ u ye bikia u nɛɛ, amɔna kaa koosina.

²¹ Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n du Gusunɔn sɔmɔ be sɔɔ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔ u ye wisa u nɛɛ, ya wɔ. Swaa gea. Kaa maa kpɔ a bu nɔni wɔke. N n mɛn na, a yario a da a ko mɛ. ²² Wee tɛ,

Yinni Gusunə u dera hunde ye, ya dua win səmə be səə bu ka nun weesu kua. Yen sō, a n yē ma kōsa Yinni Gusunə u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Misee bəkuə, u nùn baara so. Ma u nεε, swaa yerə Yinni Gusunən hunde u ka yara nən min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Misee u nùn wisa u nεε, kaa ye gia dəma te kaa n duku dukubu mə a n kuku yeru kasu diaə.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nεε, i Misee məə i ka da Aməə wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sō i nεε, ameniwa nε sina boko na gerua. Na nεε, bu nùn məə bu kpēε pirisəm səə kpa ba n nùn dīanu ka nim wēemə saka səə sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Misee u nùn sōəwa u nεε, à n wurama ka alafia, n n̄ Yinni Gusunə u ka man gari kua. Bεε be i wāa mini, bεen baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gəə

(I maa mεerio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramətiə Galadin temə. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sōəwa u nεε, kon yānu ganu kəsi ni ba n̄ ka man tubu. Adama wunε, a n wunen sina yānu doke.

Mεsuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kεkεban tabu sinambu sōəwa u nεε, i ku goo go ma n kun mə Isireliban sina boko təna.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wendε kua, yera ba nεε, Isireliban sunəwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wəri. Adama u nəəguru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunə u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda. ³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³ Yera goo u sēu tooma Isireliban mi gia. U n̄ goo yīisi. Adama ga na ga Akabu wəri deedeeru mi win tarakpe ga yōra. Yera u win tabu kεkε swaa sōsio sōəwa u nεε, a tabu kεkε ye sīiyə biruə, kpa a man yara tabu sīan di. Domi ba man mεera kua.

³⁴ Tabu swīa yen dəma te, sere ba sina boko neni u ka yō win tabu kεkε səə u mεera Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye sōə u dua, ma u gu.

19

Yosafati u wirugibu gəsa

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemə ka bəri yendu. ² Ma Yehu, Gusunən səmə Hananin bii u nùn sennə da. Ma u Yosafati sōəwa u nεε, ba ra tən kōso somi? A be ba Gusunə tusa kī? Yeniban sō, Yinni Gusunə u ka nun məru sāa. ³ Adama u gāa geenu wa ni a kua. Yera a būu wi ba mə Asitaaten bwāarokunu kpuro kəsuka mam mam tem mε kpuro səə. Ma a wunen tii wē a ka wi, Yinni Gusunə kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemə. Ma u win təmbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunə. Ma u ben gōrusu wesia Gusunə ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbāraruguu baagere səə. ⁶ Ma u siri kowo be sōəwa u nεε, i de i n tii sε ye i sirimə səə. Domi n n̄ təmbun sō i siribu mə. Yinni Gusunən sōna i sirimə. U ko n maa wāa bεen bəkuə. ⁷ Yen sō, i de i nùn nasia kpa i n tii sε. Domi Yinni Gusunən mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meya u ku ra maa nəm biram kēnu mwe.

⁸ Sanam mε ba wurama Yerusalemə, Yosafati u Lefiba ka yāku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka təmbu siria bā n gari gεε mə. ⁹⁻¹⁰ Wee wooda ye u bu wē. U nεε, goo ù n ka siribu na bεen mi saa wuu gagun di yèn sō ba goo go, n̄ kun mε goo u wooda sara, n̄ kun mε u Yinni Gusunən yiirebu

gabuyina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunən nasiaru sɔɔ, ka murafitiru sarirur sɔɔ, ka gõru dɛɛrɔ. I de i bu swaa gea sɔɔsi kpa bu ku raa Yinni Gusunɔ torari kpa u ku bɛɛ ka bɛɛgibu mɔru ko. Nge mɛya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹ Wee yāku kowo tɔnwerɔ Amaria u ko n sãa wirugii sãarun swaa sɔɔ, kpa Sebadia, Isimɛlin bii Yudaban yenu yẽro u n sãa wi u ra sina bokon yenun wunanɔsu ko, kpa Lefiba ba n maa sãa siri kowobu. Yen sɔ, i tii dam kɛɛyɔ kpa i se i sɔma ko, kpa Yinni Gusunɔ u n wãa ka wi u koo gea ko.

20

Yosafati u ka Edəmuba

tabu kua

¹ Yeniban biru, Mɔabuba ka Amɔniba ba seewa ba Yosafati tabu wɔrim wee. ² Ma ba na ba ye Yosafati sɔɔwa. Ba nɛɛ, wee tɔn dabiru ta nun wɔrim wee saa nim wāku bɔruguun guru giɔn di, Edəmun temɔ. Ba wãa Hasasən Tamaaɔ ye ya wãa Engɛdiɔ.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunɔ kasu. U dera ba nɔɔ bɔkua Yudan tem kpuro sɔɔ. ⁴ Ma Yudaba kpuro ba mɛnna bu ka Yinni Gusunɔ kana. Tɔmbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunɔ kasu. ⁵ Yosafati u seewa u yõra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu sɔɔ Yinni Gusunən sãa yerun yaara kpaan wuswaaɔ. ⁶ Ma u nɛɛ, Gusunɔ bɛsɛn baababan Yinni, wuna a sãa Yinni wɔllɔ. Wuna a bwesenu kpuron bandu nɛni. Wuna a maa dam kpuro nɛni wunɛn nɔmaɔ. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a tem min tɔmbu gira bɛsɛ, wunɛn tɔmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bɛsɛ, Aburhamu wi u nun kãan bibun bweseru wẽ. ⁸ Sa sina tem mɛ sɔɔ. Ma sa sãa yeru bana te ta wunɛn yĩsiru sɔɔwa. ⁹ Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunɛn siribu bu sun wɔriwa? Aa, barara? Aa, gõra? Ma sa seema sa na diru mini wunɛn wuswaaɔ sa nun kana bɛsɛn wahala sɔɔ, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹ Wee tẽ, Mɔabuba ka Amɔniba ka Edəmuba be ba wãa Seirin guurɔ ba na bu bɛsɛ Isireliba gira tem mɛ a sun wɛn di. N deema a raa bɛsɛn baababa sɔɔwa a nɛɛ, bu ku du bwese ni sɔɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kɔsa kua. ¹² Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n kaa bwese ni siri? Domi bɛsɛ, sa n dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n yẽ ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛɛra.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba yõ Yinni Gusunən wuswaaɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunən Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u sãawa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵ Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi n n bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunən tiiwa u koo taa bi ko. ¹⁶ Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba mɔ Sisin di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gbabu te ba mɔ Yerueliɔ. ¹⁷ Bɛɛn tii i n tabu mɔ. Adama i gesi doo i yõra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wãa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunən wuswaa bu ka nùn bæere wē. ¹⁹ Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunə Isireliban Yinni siaramə ka nɔɔguru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gbaburu gia te ba mɔ Tekoa. Sanam mɛ ba yariɔ, yera Yosafati u seewa u yōra. U nɛɛ, bæe Yudaba ka bæe Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunə bæen Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I bæen naane dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹ Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n sãa yānu sebu, kpa ba n tabu kowobu gbiiye, ba n Yinni Gusunə siaramə ka womu geni, ba n mɔ, i Yinni Gusunə siaro. Domi win durom mu n nɔru mɔ.

²² Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu mɔ bu ka Yinni Gusunə siara, yera Yinni Gusunə u Aməniba ka Mɔabuba ka Edəmu be ba wãa guu te ba mɔ Seiriɔ burisina. Ma ba sēsukuna ben tii tiine. ²³ Aməniba ka Mɔabuba ba Edəmu ba wəri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wərina ben tii tiine ba goona. ²⁴ Sanam mɛ Yudaba ba tunuma mìn di ba ra n tem mi gāanu ku ra kpī wende sãa, yera ba mɛera bera mɔ gia tɔn dabira raa wãa, ma ba deema gona nu kpī kpī. Goo kun kisire. ²⁵ Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yānu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gāa gobiginu. Ba yāa ni gurawa nge mèn nɔɔ ba koo kpī bu sua. Ba kuawa sɔɔ ita ba yāa ni guramə. Domi nu kpā.

²⁶ Sɔɔ nnese, ba menna wəwaa ye ba mɔ Beraka. Ma ba Yinni Gusunə siara. Yen sōna ba yam mi yīsiru kã Beraka. Tera ba ka mu sokumə sere ka gisɔ. Yīsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunə siara. ²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemuə. Domi Yinni Gusunə u bu nuku dobu wē ben yibere be u bu kamian sã. ²⁸ Ba dua Yerusalemuə ba womusu mɔ ka mərəkunu ka gōɔgenu ka kɔbi ba ka dua sere Yinni Gusunən sãa yerɔ.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunə nasia sanam mɛ ba nua ma u Isireliban yibereba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bəri yendu sɔɔ. Ma Gusunə win Yinni u nùn wērabu wē beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru (I maa mɛerio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mɛ Yosafati u bandu di Yuda, wɔɔ tena ka nɔɔbuwa u mɔ. Win mɛron yīsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuə. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swīiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunən wuswaa. ³³ Adama u n gunguu nìn mi ba ra bũu yākunu ko kpuro kpeerasie. Domi win tɔmbu Yudaba ba n ben gōru Gusunə ben baababan Yinni wē mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dākisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u n Yinni Gusunən bæere yē. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Gebere. ³⁷ Yera Eliesee, Dodafan bii, Maresagii u Gusunən gari gerua Yosafatin sɔ u nɛɛ, Yinni Gusunə u koo wunen sɔmburu kam koosia yèn sɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kɔsikira. Su n maa kpā su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nùn sika win baababan sika, Dafidin wuu. Ma win bii Yoram u bandu kɔsire kua.

Yoram u bandu di
(*I maa mɛɛrio Sinambu II, 8:16-24*)

² Yoram u wɔnɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sɔawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kɛru wɛ ta kpɔ. Tera sii geesu ka wura ka gɔa gobiginu ka wuu si su gbɔranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoram u bandu wɛ domi wiya u sɔa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mɛ Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tɔsisia, yera u win wɔnɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam mɛ Yoram u ban te di, u mɔwa wɔɔ tɛna ka yiru. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ⁶ Isireliban sinambun yira u swɔi nge mɛ Akabun yɛnugibu ba kua. Domi Akabun bii tɔn kurɔwa u sua kurɔ. Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁷ Adama Yinni Gusunɔ u n wure u nɔn go, arukawani ye u ka Dafidi bɔkuan sɔ ye u nɛɛ, Dafidi kun kɔsire biamɔ bandu sɔɔ win bweserɔ.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wɔkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yinɛ sere ka gisɔn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yɛn sɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam bɔu yɔku yenu kua Yudaban guunu wɔllɔ. Ma u dera ba bɔu gasirinu wɔri. U bu bɔriewa ni sɔɔ mam mam.

¹² Yera Gusunɔn sɔmɔ Eli u nɔn yorua u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nɛɛ, wee, a n sɔa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sɔɔ. ¹³ Isireliban sinambun yira sɔɔra a sɔa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba bɔu gasirinu wɔri nge mɛ Akabun yɛnugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wɔnɔbu mwɛera a go, be, be ba nun sanɔ kere wunen tondon yɛnuɔ. ¹⁴ Yen sɔ, Yinni Gusunɔ u koo wunen tɔmbu wahala baka doke, ka wunen kurɔbu ka wunen bibu ka sere maa bɛen arumani ye i mɔ. ¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakaru kpɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n kpɛamɔ tɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama tɔɔwɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wɔa Kusigibun bɔkuɔ. Ma ba Yoram wɔri. ¹⁷ Yera ba Yudaba wɔri ba ben dukiaba mwɛera ye ya wɔa sina bokon yɛnuɔ ka maa win bibu ka win kurɔbu ba ka doona. Win bii dɔako Akasiawa ba deri, wi ba maa mɔ Yoakasi.

¹⁸ Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u sina bokon tii bararu kpɛɛ nukurɔ te u n bekuramɔ. ¹⁹ Ma win bara te, ta sosimɔ tɔɔ baatere. Bara ten wɔɔ yiruse sɔɔra win nuki yarima ten wahalan sɔ. Ma u gu nɔni swɔa bakaru sɔɔ. Win tɔmbu ba n nɔn turare dɔɔ dokeye nge mɛ u win baababa kua.

²⁰ Yoram u mɔwa wɔɔ tɛna ka yiru sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Ye u gu, goo kun nɔn wɔnwɔndu kue. Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ. Adama n n mɔ sinambun sikaɔ.

Akasia u bandu di Yudaɔ
(*I maa mɛɛrio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29*)

22

¹ Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dɔako u bandu di win tondon ayerɔ. Domi yiberɛ be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wɔri ba go. Nge mɛya Akasia u ka bandu wa u di. ² Sanam mɛ u bandu di, u mɔwa wɔɔ yɛnda yiru. Wɔɔ tia u kua bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win mɛron yɔsira Atali, Omirin bii. ³ U sɔawa Akabun yɛnugibun yira sɔɔ. Domi bwisi kɔsiya win mɛro u nɔn kɛmɔ u ka kɔsa ko. ⁴ Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge mɛ Akabun yɛnugibu ba kua. Ben miya u bwisi kɛɔbu wa win tondon gɔɔn biru.

Ba nùn bwisi kōsi kā, ma yi nùn kam koosia. ⁵ Domi u ka Yoramun Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu wəri Ramotio Galadin temə. Ma Sirigibu ba Yoramun mɛɛra kua. ⁶ Ma u gəsira Yisireliu bu ka win mɛɛra ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka nùn wa mi ba nùn tim nendu kuammɛ. Domi mɛɛra ye, ya n̄ sanə m̄.

⁷ Yinni Gusunə u dera Akasia u Yoramun beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramun ba Yehu, Nimusin bii wərim da. N deema Yinni Gusunəwa u Yehu wi gəsə u ka Akabun yɛnugibu kpeerasia. ⁸ Sanam mɛ u Akabun yɛnugii be kpeerasiamə, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba nùn kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwɛɛra u go. ⁹ Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samariə, mi u kukua. Ba ka nùn na Yehun mi, ba go. Ma ba nùn sikua yèn s̄ə u s̄əa sina boko Yosafati wi u Gusunə kasu ka win gōru kpuron bii.

Akasian bwese te s̄ə, goo sari wi u s̄əa dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰ Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹ Sanam mɛ ba bii be goomə, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tən kurə u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri s̄ə. Ma u nùn sua u ka da ka win n̄ərio mi kp̄in yenu wāa s̄əa yerə. Nge mɛya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurə u ka Yoasi wəra Atalin n̄əman di, u n̄ ka nùn wa u go. Yoseba wi, u s̄əawa Akasian sesu. ¹² Ba nùn beruawa w̄ə n̄əba tia Yinni Gusunən s̄əa yerə. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 11:4-20)

23

¹ W̄ə n̄əba yiruse s̄ə, Yehoyada u wərugəru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunəm wunəm kpare arukawani b̄əkuə. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ² Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yērobu. Be kpuro ba na Yerusalemu. ³ Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani b̄əkuə Yinni Gusunən s̄əa yerə. Yera Yehoyada u bu s̄əwa u n̄ɛ, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemu nge mɛ Yinni Gusunə u gerua Dafidin bibun s̄ə. ⁴ Wee ye ba koo ko. Be ba koo s̄əmburu ko t̄ə w̄ərarugiru s̄ə, yāku kowobu ka Lefiba, ba koo tii b̄ənu kowa wuunu ita. ⁵ Wuu teeru ta n s̄əa yerun k̄ənn̄əs̄u k̄əsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru k̄əsu, kpa itaseru ta n wāa k̄ənn̄əw̄ə ge ba m̄ Kp̄ɛkp̄ɛku, kpa tən be ba tie kpuro ba n ȳə s̄əa yerun yaara. ⁶ Goo u ku raa du Yinni Gusunən s̄əa yerə ma n kun m̄ yāku kowobu ka Lefiba be ba s̄əmburu m̄ d̄əma te. Beya ba koo kp̄i bu du mi, domi beya ba d̄ɛre. T̄əmbu kpuro ba koo ȳərawa t̄əw̄ə bu k̄ənn̄ə k̄əsu. ⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yānu n̄eni, wi u dua mi, bu ka nùn go. I ko i n wāawa sina bokon b̄əkuə sanam mɛ u duə ka sanam mɛ u yari.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win t̄əmbu sua be ba duə s̄əmburu s̄ə ka be ba yari t̄ə w̄ərarugii te s̄ə. Domi yāku kowo Yehoyada u n̄ goo bure. ⁹ U tabu kowobu wunəm wunəm wirugibu yaasi ka t̄ɛɛ bakanu ka piiminu w̄ɛ. T̄ɛɛ ni, nu s̄əawa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunən s̄əa yerə. ¹⁰ Ma u t̄əmbu yi yi ba sina boko sikerenɛ saa s̄əa yee ten n̄əm geu gian di n ka da ten n̄əm dwarə yāku

yerun bəkuə. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nùn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nùn sina furə dokea. Ma ba nùn woodan tireru wē ba nεε, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹² Ye Atali u nua tamba duki m̀ ba sina boko tāmamə, ¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunən s̄a yerə. U mεera u deema sina boko u yō turaru wəllə. Ma wirugibu ka be ba kəbi wuramə ba yō win bəkuə. Təmbu kpuro ba nuku dobu m̀, ba kəbi soomə. Yera wom kowobu ba womusu m̀ ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunə siaramə. Yera Atali u win yānu nenua u gēka nuku sankiranun s̄. U nεε, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yera be ba s̄a tabu kowobu wunəm wunəm wirugibu. U bu s̄əwa u nεε, i Atali wi yaro. Wi u maa nùn swīi, kpa i yēro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu s̄əwa u nεε, bu ku nùn go s̄a yeru mi.

¹⁵ Ma ba nùn deri u da sina bokon dirə saa dumin kənnən di. Miya ba nùn s̄ere ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tən be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bəkuə ba nεε, ba ko n s̄awa Yinni Gusunən təmbu. ¹⁷ Ma tən be kpuro ba dua b̄u wi ba m̀ Baalin dirə ba ye kəsuka ka yen turarə ka yen bwāarokunə. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yenə. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunən s̄a yeru Lefi be ba s̄a yāku kowobu nəmu b̄eria bu k̄su. N deema Dafidi u raa bu b̄ənu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunə yāku d̄ə mwaararuginu kua nge mε Məwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunə siara. ¹⁹ U kənnən k̄so be yiwa s̄a yee ten kənnəwə kpa disigii goo u ku raa ka d̄u mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere təmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunən s̄a yerun di, ma ba ka nùn da sina kpaarə saa kənnə ge ga wāa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarə. ²¹ Ma təmbu kpuro ba nuku dobu m̀.

Wuu ga wāa bəri yendu s̄ə yèn s̄ ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunən

s̄a yeru sənwa

(I maa mεerio Sinambu II, 12:1-17)

24

¹ W̄ə n̄əba yiruwa Yoasi u m̄ sanam mε u bandu di. Ma u kua w̄ə weeru bandu s̄ə Yerusalemuə. Win m̄eron yīsira Sibia, Beri Sebagii. ² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunə w̄ere yāku kowo Yehoyadan wāaru kpuro s̄ə. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kurəbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tən durəbu ka tən kurəbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u ḡru doke u Yinni Gusunən s̄a yeru s̄əmε. ⁵ Ma u yāku kowobu ka Lefiba menna u nεε, i yario i da Yudaban wusu s̄ə, ka Isirelibagisə i gobi mwεeri w̄ə baagere i ka Gusunə b̄esən Yinnin s̄a yeru s̄əmε. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n̄ ye kue. ⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u nεε, mban s̄na a n̄ Lefiba gobi yi bikie yi Məwisi Yinni Gusunən s̄əm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən s̄a yeru s̄əmε. ⁷ Domi Atali tən k̄so wi ka win bibu ba Yinni Gusunən s̄a yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka b̄u wi ba m̀ Baali s̄awa.

⁸ Yera sina boko u nεε, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi s̄a yerun kənnəwə t̄əwə. ⁹ Ma ba kpara Yudaə ka Yerusalemuə ba nεε, bu ka gobi yi na yi Məwisi Gusunən s̄əm kowo u Isireliba bure ḡbaburə mi ḡanu ku ra

kpi. ¹⁰ Yenu yērobu ka tən be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kp̄em̄o kpakoro te s̄o sere ta ka yiba. ¹¹ T̄o baatere Lefiba ba ra n̄wa bu kpakoro te sua bu ka da tən be sina boko u ḡsa ba n da gina tu m̄erim mi. B̄n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka ȳaku kowo t̄nweron s̄m̄o ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayer̄o. Nge m̄ya ba ra ko t̄o baatere, kpa bu gobi wa yi n kp̄a. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tən be w̄e be ba s̄mbu te n̄mu s̄ndia. Domi ba s̄m̄ kowobu sua be ba koo gobi k̄sia. Ben gabu ba s̄awa kpee d̄akobu, gabu d̄a d̄akobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun s̄mburu ko. T̄n beni kpurowa ba koo dii te s̄m̄e. ¹³ Be ba s̄mbu te n̄mu s̄ndia, ba s̄mburu kua. Ma ba dera ba s̄a yee te s̄mm̄o. Ba dii te s̄nwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam m̄e ba s̄mbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba s̄a yee ten dendi ȳanu kua ka mi ba ra ȳaku d̄o mwaararuginu kon dendi ȳanu, ka n̄ri, ka dendi ȳanu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra ȳaku d̄o mwaararugii ni kowa Yehoyadan w̄aarun t̄ru kpuro s̄o Yinni Gusun̄n s̄a yer̄o.

Yoasi u Gusun̄o biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u t̄k̄ru kua k̄o k̄o. Ma u kpuna u gu. U m̄wa w̄o wunaa teeru ka w̄kuru sanam m̄e u gu. ¹⁶ Ma ba n̄n sikua Dafidin wuūo, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isirelīo ka maa Yinni Gusun̄n wuswaāo ka sere s̄a yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan ḡon biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka b̄ere, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸ Yera ba Gusun̄o ben baababan Yinnin s̄a yeru biru kisi. Ma ba da ba b̄u wi ba m̄ Asitaate s̄am̄o ka sere bw̄arokunu ganu. Yera Yinni Gusun̄o u ka Yudaba ka Yerusalemugibu m̄ru kua. Domi ba tora. ¹⁹ Yinni Gusun̄o u bu win s̄m̄bu ḡria bu wa bu ka ḡru ḡsia bu wurama win mi. Ma s̄m̄o be, ba ka bu gari kua. Adama ba n̄ swaa daki. ²⁰ Yera Yinni Gusun̄n Hunde u Sakari, ȳaku kowo Yehoyadan bii ȳawa. Ma u ȳra t̄mbun wuswaāo u n̄e, am̄niwa Yinni Gusun̄o u gerum̄o. U n̄e, mban s̄na i win woodaba saram̄o. I n̄ maa koor̄o. Domi i wi, Yinni Gusun̄o deri. Yen s̄na win tii u koo maa b̄e deri.

²¹ Yera ba n̄o toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda w̄e bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusun̄n s̄a yerun yaarāo. ²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u n̄n kua. Ye Sakari u ḡo d̄o, yera u n̄e, Yinni Gusun̄o, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 12:18-22)

²³ W̄o tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi w̄rima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalem̄o. Ma ba wirugibu go go ba ben ȳanu gura ba ka ben sina boko daawa Damasīo. ²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba n̄ dabi. Adama ka m̄e, Yinni Gusun̄o u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusun̄o ben baababan Yinni deri. Nge m̄ya Yinni Gusun̄o u Sirigibu denda u ka Yoasi s̄eyasia. ²⁵ Sanam m̄e Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka s̄o, ma win bw̄aba n̄n seesi ba go win kpin yer̄o ȳn s̄o u ȳaku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuūo. Adama ba n̄ ka n̄n de mi ba ra sinambu sike. ²⁶ Be ba n̄n seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin m̄eron ȳsira Simeati, wi u s̄a Am̄ni, Yosabadin m̄eron ȳsira maa Simeriti, wi u s̄a M̄abu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win s̄o ka sere Yinni Gusun̄n s̄a yee te u s̄nwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru s̄o. Win bii Amasiawa u bandu di win ayer̄o.

Amasia

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 14:1-7)*

25

¹ Amasia u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mɛ u bandu di Yerusalemuɔ. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu ka nne bandu sɔɔ. Win meron yĩsira Yoadani, Yerusalemugii. ² U kua dee Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Adama u ñ win gɔru kpuro Yinni Gusunɔ wɛ.

³ Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bwãabu go be ba raa win tundo go. ⁴ Adama u ñ ben bibu go. U Yinni Gusunɔn wooda swĩwa ye u Mɔwisi sɔɔwa u yorua woodan tireru sɔɔ u nɛɛ, baababa ba ñ gbimɔ ben bibun toranun sɔ. Mɛya maa bibu ba ñ gbimɔ ben baababan toranun sɔ. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sɔ.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyamɛɛba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm ka nɔrɔm nɔrɔm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. Ma ba kua tɔmbu nɔrɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). Ba sãawa be ba tabu yɛ sãa sãa. Ba koo kpĩ bu ka yaasi ka tɛɛnu sanna. ⁶ Ma u maa tabu durɔ wɔrugɔba kasu Isireliba sɔɔ, tɔmbu nɔrɔbun suba wunɔbu (100.000) bu ka nùn somi kpa u bu sii geesun gobi tɔnnu ita wɛ. ⁷ Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunɔ u ñ ka bu wãa, be Efaraimu be. ⁸ Æ n ka bu da, baa mɛ a dam mɔ, Gusunɔ u koo nun sura yiberɛban wuswaaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, amɔna kon ko tɛ n ka nen sii geesun gobi tɔnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wɛ mi.

Yera sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔ u koo kpĩ u nun wɛ n ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gɔsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mɔru kua, ma ba gɔsira ben yenusɔ ka mɔru baka.

¹¹ Ma Amasia u wɔrugɔru seewa u win tɔmbu kpara ma u da u wãa wɔwaaɔ ye ba mɔ Bɔru. Miya u tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sɔɔ. ¹² Ma ba maa tɔn ben nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) mwɛɛra wasiru ba ka da guuru wɔllɔ. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nùn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sɔɔ saa Samarin di n ka da Bɛti Horoniɔ. Ma ba tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) go, ba ben yãnu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

*u Amasia kamia
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 14:8-14)*

¹⁴ Sanam mɛ Amasia u Edɔmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun bũnu gurama ba ka na win temɔ. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiiramme u sãamɔ. Ma u nu turare dɔɔ dokeamme. ¹⁵ Yera Yinni Gusunɔ u ka Amasia mɔru kua. Ma u nùn win sɔmɔ goo gɔriama. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a Edɔmuban bũnu gurama, ni, ni nu ñ kpĩa nu bu wɔre wunen nɔman di.

¹⁶ Sanam mɛ u gari yi mɔ u dɔɔ, yera Amasia u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wara nun gɔsa a n ka sãa nɛ sina bokon bwisi kɛɔ. A doonɔ min di. Mban sɔna a kĩ bu nun go.

Ye sɔmɔ wi, u doonɔ, yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Gusunɔ u gɔru doke u nun kpeerasia yèn sɔ a kua mɛ. Wee a ñ nen bwisi kɛru wure.

¹⁷ Sanam mɛ Amasia ka wigibu ba nɔɔsina, yera u gɔra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sɔ bu nɛɛ, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera

Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nεε, sākin kikiru garu ta wāa Libanin guurɔ. Tera ta dāa bakaru sɔmɔbu gəria Libaniɔ ta nεε, a man wunen bii wəndia kēema u ko nen biin kurɔ. Adama gbeeku yεε yi seewa yi da yi sākin kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edəmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sɔ, a sinɔ sēε wunen yenuɔ. Mban sōna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kōsa naawa. Domi wunε ka Yudaba, sa ko bεε kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nūn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunən min di u ka wa u nūn yiberεba nəmu beria. Domi Amasia wi, u Edəmuban būnu guramawa u sāmɔ. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wəri Bēti Semēsio Yudaban temɔ. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuɔ. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Bēti Semēsio. Ma u ka nūn da Yerusalemuɔ. Saa ye sɔra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gəm soonu nεeru (400) saa kənnɔ ge ba mɔ Efaraimun di sere n ka da kənnɔwɔ ge ba mɔ Gani gəmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obēdi Edəmun yenuɔ ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mɔru mwεera u ka gəsira win wuuɔ Samariɔ.

Amasian gɔɔ

(I maa mεerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gɔɔn biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wɔɔ wəkura nɔɔbu bandu sɔɔ. ²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunɔ tonda u kpa, yera ba nūn seesi Yerusalemuɔ. Ma u duka sua u da u wāa Lakisiɔ. Miya ba nūn naa swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26

¹ Amasian gɔɔn biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu sɔɔ win tundo Amasian ayerɔ. Saa ye sɔɔ, u mɔwa wɔɔ wəkura nɔɔbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sənwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundon gɔɔn biru.

³ Osiasi u kuawa wɔɔ weeraakuru ka yiru Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaɔ nge mε win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunɔ biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunɔ sāwa Sakarin wāaru kpuro sɔɔ. Sakari wi, u bwisi mɔ u ka kāsini tubusia ni nu wee Gusunən min di. Saa ye sɔɔ, ye Osiasi u mɔ kpuro ya ra nūn koorewa.

⁶ Sɔɔ teeru u yara u ka Filisitiba wəri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinεguru ka Asidɔduguru. Ma u wusu bana Asidɔdugibun temɔ Filisitiban wusun suunu sɔɔ. ⁷ Yinni Gusunɔ u nūn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliɔ ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye sɔɔ, Aməniba ba ka Osiasi kēnu naawamme ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nɔɔ bura yerɔ. Domi win dam mu nɔra baama kpuro. ⁹ Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemuɔ kənnɔwɔ ge ba mɔ Gani gəmburu, ka ge ga wāa wɔwa gia, ka gbāraruun goo gəmkirɔ. Ma u dera nu dam mɔ. ¹⁰ U maa kōsu yenu bana gbaburɔ, ma u dəkɔ dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mɔ

ni nu wāa Sefalan wəwaa ka nim wōkun goorə. Meya u maa gbaa wukobu mə ka be ba ra resem səmburu ko guunə ka guu te ba mō Kaamelio. Domi u ra gbee səmburu kā.

¹¹ Osiasi u tabu durəbu mə be ba ra tabu de wuu wuuka nge me win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunə turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpə turo wi ba mō Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yērobu ka tabu durə wərugəba, be kpuron geera sāawa nərəbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tən be, ba tabu durəbu nərəbun suba gooba wunəbu ka nəəba yiru ka nēera wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu səə. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tereņu ka yaasi wē ka sii furəsu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantēnu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kōsu yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēenu toomə, n̄ kun me nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam me Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu n̄n kam kua. U n̄ Gusunə win Yinni mēm nəəwε. Ma u da Yinni Gusunən sāa yerə u ka turare dōo doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu wεε, ¹⁸ be ba wərugəru mə. Ma ba sina boko Osiasi sōowa ba nεε, Osiasi, n̄ n̄ wunε kaa Yinni Gusunə turare dōo dokea. Aronin bibun bwesera ba gəsa yen sō. N n̄ mēn na, a yario sāa yeru min di. Domi a kua mēm nəə sari. A n̄ maa beere wasi Yinni Gusunən wuswaaə.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u məru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dōo doke nēni. Yera bara disigira n̄n wəri win sirikanaə yāku kowo ben n̄ni biru Yinni Gusunən sāa yeru mi, mi ba ra turare dōo doken wuswaaə. ²⁰ Yera yāku kowo tənwerə Asaria ka yāku kowo be ba tie, ba n̄n mēera, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanaə. Yera ba yande nεε, u yario təəwə. Ma Osiasi u yara təəwə fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u n̄n bara disigiru kpεε.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wāasi sere u da u ka gu. Ba n̄n yara Isireliban suunu səən di, u da u wāa wi turo. Win bii Yotamuwa u n̄n kəsire kua u tem me kparamə. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wāa dāakiru səə, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səmə Esai, Amətin biin tireru səə. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka n̄n da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n̄ n̄n sikua win baababan siki wəruə, domi ba nεε, u bara disigiru mə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 15:32-38)

27

¹ Wōo yenda nəəbuwa Yotamu u mə sanam me u bandu di. Ma u kua wōo wəkura nəəbu ka tia bandu səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Yersa, Sədəkun bii. ² U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Win tundo Osiasin yira u swīi mam mam. Adama u n̄ due Yinni Gusunən sāa yerə. Yen biru, u dera tamba sankiramə win tem me səə.

³ Wiya u Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ge ga wāa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbārərə. ⁴ U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa kōsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasə.

⁵ U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. Wōo ge səə, Aməniba ba n̄n sii geesun gobi wunəbu (100) wē ka dīa bimi yi ba mō əsun tənnu nərəbun suba ita (3.000) ka alikaman tənnu nərəbun suba ita. Nge meya ba mō sere n

ka girari wɔɔ ita. ⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naane doke Yinni Gusunɔ sɔɔ.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win sɔma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁸ Yotamu u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mɛ u kua sina boko. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. ⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kɔsire kua.

*Akasi u kua sina boko Yudaɔ
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 16:1-6)*

28

¹ Akasi u mɔwa wɔɔ yendu sanam mɛ u bandu di. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira sw̄i. ² Isireliban sinambun yira u sw̄i. U mam b̄u wi ba m̄ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³ U turare d̄ɔ doke Hinɔmun bibun bweserun wɔwaɔ. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua nge mɛ bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴ U ra b̄u ȳakunu ko kpa u nu turare d̄ɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere d̄a kubenɔ.

⁵ Gusunɔ wi, Akasin Yinni u nɔn Sirin sina boko nɔmu bɛria. Ma ba nɔn kamia ba win tɔn dabinu mwɛɛra ba ka da Damasiɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa nɔn bɛri Isireliban nɔmaa. Ma Isireli be, ba nɔn kamia. ⁶ Peka, Remalian bii, u tɔmbu nɔrɔɔbun suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔ teerun s̄ɔɔ, yɛn s̄ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Tɔn be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu durɔ wɔrugɔba. ⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄a sina bokon yɛnun sɔm kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpɔ gbiikoo. ⁸ Isireliba ba ben mɛro bisibu Yudaba yoru mwa tɔmbu nɔrɔɔbun suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹ N deema Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo u w̄a mi. Win ȳisira Odɛdi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U nɛɛ, wee Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni u ka Yudaba m̄ru kua, ma u bɛɛ bu nɔmu bɛria, ma i bu go ka wɔnwɔndu sariru sere ben wuri ȳi nɔn girari. ¹⁰ Yera i k̄i t̄ɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko bɛɛn yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ bɛɛn Yinni torari? ¹¹ I swaa dakio i nɔ. I yoo be i mwɛɛra bɛɛn mɛro bisibu sɔɔ mi ȳsuo bu wura ben yɛnusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ m̄ru baka m̄.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mɛsilemɔtun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³ Ba bu s̄ɔwa ba nɛɛ, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i bɛɛn taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄ru s̄a.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳsu, ba bu ben ȳanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben ȳisa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄a tereru ȳanu dokea ni tabu kowoba mwɛɛrima. Ba bu ȳanu ka baranu w̄ɛ. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben mɛɛran bosu bɔkua. Ma ba yoo be sɔɔ be ba kun kp̄ɛ bu s̄i ketekunu sɔndi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa b̄ɛ w̄a. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u ḡra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Edɔmuba ba na ba kpam Yudaba w̄ari ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mwɛɛra ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba w̄raa na wuu si su w̄a Sefalan wɔwaɔ ka si su w̄a

Yudan tem sōo yēsān nām dwardu gia. Ma ba Bēti Semēsi ka Ayaloni mwa ka Gederātu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si sōo. ¹⁹ Domi Yinni Gusunō u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin sō. Akasi wi, u kom bēreṭeke kuawa Yudaō, u Yinni Gusunō mēm nōabu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesē u na u nūn wōri nge yiberē. U n nūn somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunōn sāa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko wē. Adama ka mē, yen gaa kun nūn yare. ²² Sanam mē u wāa nuku sankiranu sōo, ka mē, u Yinni Gusunō mēm nōabu sariru koosimōwa u dōo. ²³ U Damasīn būnu yākuru kua ni nu nūn kamia mi. Domi u nē, wee Sirin sina bokon būnu nu ra bu somi. Tē, win tii u koo maa nu yākuru kua kpa nu wa nu nūn somi. Adama nu n nūn somi. Nu nūn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴ Akasi u Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu kpaasina u kōsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u būu yāku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemū. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sōo bu ka būnu yākuru kua kpa bu maa nu turare dōo dokea mi. Nge mēya u kua u ka Gusunō win baababan Yinnin mōru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dāakisu si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sōo. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nūn sikua Yerusalemū. Adama ba n nūn sikua Isireliban sinambun sikāo. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kōsire kua.

*Esekiasi u bandu di Yudaō
(I maa mērio Sinambu II, 18:1-4)*

29

¹ Esekiasi u mōwa wōo yenda nōabu sanam mē u bandu di. Win mēron yīsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wōo yenda nōabu ka nne bandu sōo Yerusalemū.

² U kua ye ya Yinni Gusunō wēre. Win sikado Dafidin yira u swīi mam mam.

³ Win bandun wōo gbiikuun suru gbiikoo sōo, u Yinni Gusunōn sāa yeru kenīa. Ma u ten gamboba sōnwa. ⁴ U dera yāku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu mēna sāa yerun batumaō ye ya wāa sōo yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sōowa u nē, bē Lefiba i swaa dakio i nō. I tii dērasio, kpa i maa Gusunō bēen baababan Yinnin sāa yeru dērasia. I ye ya disi mō kpuro yaro sāa yee ten min di. ⁶ Bēsen baababa ba kua mēm nōo sariba. Ba kōsa kua Gusunō bēsen Yinnin nōni sōo. Ba wi ka win sāa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba sāa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nūn turare dōo dokeye. Ba ku ra maa nūn yāku dōo mwaararuginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusunō u Yuda ka Yerusalemū mōru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yēmō nge mē i waamō gisō. ⁹ Bēsen baababa ba gbisuka tabu sōo ma bēsen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēsen kurōbu ba yoru da tem tukumō Yinni Gusunōn mōru yen sō. ¹⁰ Tē, na kī n ka Gusunō bēse Isireliban Yinni arukawani bōke, kpa win mōru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen sō, nēn bibu, i ku maa Gusunō atafiiru ko. Domi u bēe gōsawa i ka nūn sōmburu kua, i n nūn sāamō, kpa i n nūn turare dōo dokeammē.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sōo ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalēlin bii Mērarin bibun bweseru sōo ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gēēsōnin bibun bweseru sōo ¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sōo ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sōo ¹⁴ ka Yeyeli ka Simeī Hemanin bibun bweseru sōo ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sōo. ¹⁵ Ba ben mēro bisibu mēna ye ba tii dērasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunōn sāa yeru dērasia nge mē sina boko u gerua ka nge mē Yinni Gusunō u wooda wē. ¹⁶ Yāku kowobu ba dua Yinni Gusunōn sāa yerō bu ka tu dērasia. Ma ba disinu

kpuro yara ni nu wāa sāa yeru mi, ka ten yaaraa. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wəwaa ye ba mō Sedoroni. ¹⁷ Ba sāa yee ten dēerasiabu toruawa wōan suru gbiikoon tōo gbiikirun di. Yen sōo nōba itase, ma ba tura ten aderəwə. Yen biruwa ba maa kua sōo nōba ita ba ka tu dēerasia ba kpa. Sōo wəkura nōbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dēerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nēe, wee sa sāa yee te dēerasia sa kpa ka yāku yee te, ka ten dendi yānu ka tabulu mi ba ra pēe yi ka yen dendi yānu. ¹⁹ Yāa ni kpurowa sa sənwa, ma sa nu dēerasia ni Akasi u raa disi doke win mēm nōbu sarirun sō sanam mē u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunən yāku yerun wuswaa.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunən sāaru seeya

²⁰ Yera sōo teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu mēna, ma ba da Yinni Gusunən sāa yerə. ²¹ Ma ba ka naa kinenu nōba yiru na ka yāa kinenu nōba yiru ka yāa kpemminu nōba yiru ka boo kinenu nōba yiru bu ka toranun yāku ko bandun sō ka yāku yee ten sō ka sere Yudaban sō. Yera sina boko u yāku kowobu Aronin bibun bweseru sōwa u nēe, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunən yāku yerə. ²² Ma ba ketē kinē ni sakira ba nin yem sua ba yēka yāku yerə. Yen biru, ba yāa kinē ni sakira ma ba nin yem yēka yāku yerə. Meya ba maa yāa kpemmii ni sakira ba nin yem yēka yāku yerə. ²³ Yen biru, ba maa ka boo kinē ni na sina bokon wuswaa ka tambu kpuron wuswaa bu ka toranun yāku ko. Ma be kpuro ba ben nōma sōndi boo nin wiru wəllə. ²⁴ Ma yāku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yāku yerun temə. Ba yāku te kuawa Isireliba kpuron toranun sō. Domi sina boko u nēe, yāku dōo mwaararugii ni, ka torarun yāku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sō.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunən sāa yerə ba seketirenu neni ka guunu ka mərəkunu nge mē Dafidi ka Gusunən sōmbu Gadi ka maa Natani ba wooda wē bu ko. Yinni Gusunəwa u bu wooda ye wē. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunən sāa yerə ka dwee yāa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yāku kowobu ba maa dua ka ben kəbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nēe, bu yāku dōo mwaararugiru koowo yāku yeru wəllə. Ye ba yāku dōo mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kəbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yāa ni. ²⁸ Ma tən be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunə bēere wē. Ba kəbi soomə, ba womusu mō sere ba ka yāku dōo mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam mē ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tən be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunə bēere wē. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sōwa ba nēe, bu Yinni Gusunə siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunə kpuna ba nūn sāwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nēe, tē, wee i tii dēerasia, i kua Yinni Gusunəgibu. Yen sō, i susima i nūn siarabun yāku kua win sāa yerə.

Yera tən be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nūn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nūn yāku dōo mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yāku dōo mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Ketēban geera sāawa wata ka wəkuru, yāa kinenu maa wunəbu (100) ka sere yāa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dōo mwaararugii ni kua. ³³ Yen biru, ba maa ketē nata (600) go ka yāanu nərəbun suba ita (3.000). ³⁴ Adama yāku kowobu ba n dabi dōma te. Yen sōna ba n kpīa bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sōmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii dēerasia. Domi Lefiba ba tii wē ka kīru n kere yāku kowobu. ³⁵ Dōma te, ba yāku dōo mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mē ba ka yāku dōo mwaararuginu kua.

Nge mɛya ba ka s̄āru seeya Yinni Gusun̄n s̄ā yer̄. ³⁶ Esekiasi ka t̄n be kpuro ba nuku dobu kua ȳn s̄ Gusun̄ u doke t̄mbun ḡrus̄ ba ka win s̄āru seeya m̄sum fuuku.

30

Ḡ sararibun t̄ō bakarun

S̄̄ru

¹ Esekiasi u s̄m̄bu ḡra Isirelī ka Yudā. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Ḡ sararibun t̄ō bakaru di Gusun̄, be Isireliban Yinnin s̄ā yer̄, Yerusalem̄. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakp̄bu ka Yudaba ba n̄sina ma ba koo Ḡ sararibun t̄ō baka te di w̄n̄n suru yiruse s̄. ³ Domi ba ñ kp̄ bu tu di ten saa s̄ ȳn s̄ ȳku kowo dabiru ta ñ tii d̄erasie. M̄ya t̄n dabira kun maa m̄n̄n Yerusalem̄. ⁴ Sina boko ka t̄n be kpuro ba t̄ō te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro s̄ saa Beri Seban di n ka da sere Danū, t̄mbu bu ka na Yerusalem̄ bu Gusun̄ Isireliban Yinni Ḡ sararibun t̄ō baka te diiya. Domi t̄n dabiru ta ku ra raa maa tu di nge m̄ ba yorua bu ko. ⁶ Ma ḡro be, ba sina boko ka win sina asakp̄bun tire ni sua ba ka da Isirelī ka Yudā. Ma ba bu s̄ōwa ka sina bokon ȳsiru ba n̄, b̄ Isireliba, i wurama Gusun̄ Aburhamu ka Isaki ka Yak̄bun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama b̄en mi. I de i wurama b̄en be i kisira Asirin sina bokon n̄man di. ⁷ I ku b̄en baababa ka b̄en maabu saari be ba ñ Gusun̄ ben baababan Yinni m̄m n̄ōw̄, ma u bu kam koosia nge m̄ i waam̄o gis̄. ⁸ I ku swaa taaya nge b̄en baababa. I wurama Yinni Gusun̄n mi. I na i n̄n s̄ win s̄ā yer̄ te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusun̄ b̄en Yinni s̄ kpa win m̄ru baka ye, yu b̄en doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusun̄n mi, b̄en t̄mbu ka b̄en bii be ba mw̄era ba ka yoru da, ba koo bu w̄nw̄ndu kua kpa bu den de bu wurama tem m̄ s̄. Domi Gusun̄ b̄en Yinni u ra suuru ko. Win w̄nw̄nda kp̄. U ñ maa b̄en biru kisim̄ ñ n wurama win mi.

¹⁰ Nge m̄ya ḡro be, ba gerum̄ ba ka wusu gasirim̄ saa Efaraimun tem di ka Manasen tem̄ n ka girari Sabulonin tem̄. Ma ba bu ȳem̄ ba yaakorū koosim̄. ¹¹ Adama gaba tii kawa Āen tem̄ ka Manasen tem̄ ka Sabulonin tem̄, ma ba seema ba na Yerusalem̄. ¹² M̄ya maa Yinni Gusun̄ u ka Yudaba w̄ā. Ma u dera ben ḡru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakp̄bun gari m̄m n̄ōwa nge m̄ wi, Yinni Gusun̄ u gerua.

Ḡ sararibun t̄ō bakaru

¹³ T̄n dabiru ta m̄n̄na w̄n̄n suru yiruse s̄ Yerusalem̄ bu ka p̄e ye ba kun seeyatia doken t̄ō bakaru ko. D̄ma te, t̄n be, ba d̄bia. ¹⁴ Yera ba seewa ba b̄u ȳku yee ni nu w̄ā Yerusalem̄ k̄suka ka sere mi ba ra nu turare d̄ō dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure w̄w̄a ye ba m̄ Sedoroni. ¹⁵ Yen biru, ba Ḡ sararibun t̄ō bakarun ȳku yaa sakira w̄n̄n suru yirusen s̄ō w̄kura n̄n̄e s̄. Sekura ȳku kowobu ka Lefiba m̄wa, ma ba tii d̄erasia. Ba ȳku d̄ō m̄waararuginu kua Yinni Gusun̄n s̄ā yer̄. ¹⁶ Ben baawure u da u w̄ā win ayer̄ nge m̄ M̄wisi Yinni Gusun̄n t̄nu u yorua woodan tireru s̄. Ma ȳku kowobu ba yem ȳkam̄ m̄ Lefiba ba bu w̄em̄. ¹⁷ Nge m̄ t̄n dabira w̄ā be ba ñ tii d̄erasie d̄ma te, yera n dera Lefiba ba bu ȳku ȳe yi sakiriam̄, kpa bu ka yi d̄erasia bu yi n̄n̄em Yinni Gusun̄n s̄. ¹⁸⁻¹⁹ T̄n dabiru ta w̄ā te ta ñ tii d̄erasie, n mam n̄ere Efaraimuba s̄ō ka Manaseba s̄ō ka Isakariba s̄ō ka sere Sabuloniba s̄ō. Ba Ḡ sararibun t̄ō bakaru di. Adama ba ñ ten wooda sw̄i. Yen s̄na Esekiasi u bu kanaru kua u n̄, Yinni Gusun̄, wun̄ t̄n geowa. Be ba tii w̄ ka ben ḡru kpuro ba ka wun̄ Gusun̄ ben baababan Yinni kasu, baa m̄ ba ñ tii d̄erasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunə u Esekiasin kana te mwa ma u tən be suuru kua.

²¹ Nge meya Isireli be ba mənna Yerusalemə, ba ka pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōba yiru ka nuku dobu. Tōo baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunə siaraməwa ka dwee yānu. ²² Esekiasi u Lefi baawure siara sambu te u kuan sō Yinni Gusunən sō. Ba yāku yaa ye tema sōo nōba yiru. Ma ba siarabun yāku kua ba ka Gusunə ben baababan Yinni siara. ²³ Yen biru, tən be, ba maa wura bu tōo bakaru di sōo nōba yiru. Ma ba maa sina sōo nōba yiru ba tōo bakaru di ka nuku dobu. ²⁴ Domi Esekiasi u ketē kinenu nərəbu (1.000) gəsa ka yānu nərəbun suba nōba yiru (7.000). Ma win sina asakpəbu ba maa ketē kinenu nərəbu gəsa ka yānu nərəbun suba wəkuru (10.000). Ma yāku kowobu dabinu ba tii dēerasia. ²⁵ Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka səbu be ba wāa Isireliə ka Yudaə, be kpurowa ba nuku dobu kua dəma te. ²⁶ Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemə. Saa Salomə Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n tōo baka ten bweseru koore Yerusalemə. ²⁷ Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tən be domaru kua. Yinni Gusunə u ben nəo nua domi ben kana te, ta nūn girari sere win wāa yee dēerarə wəllə.

31

Esekiasi

u Yinni Gusunən sāaru seeya

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sōo ba bwāarokunu kəsuka ma ba gungunu ka būu yāku yenu kpuro kəsuka Yudan temə ka Benyamēen temə ka Efaraimun temə ka Manasen temə. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temə, ben baawure u da u wāa win wāa yerə.

² Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben səmburu sōo nge mē ba ka bənu sāa ka sambu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yāku ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunə siara win sāa yerun kənnəwə. ³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dōo mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tōo wērarugiru sōo ka suru kpaon tōo bakaru sōo ka sere tōo baka ni nu tie sōo nge mē ba yorua woodan tireru sōo.

⁴ Yera u Yerusalemugibu sōowa u nēe, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēeyə, kpa bu kpī bu Yinni Gusunən woodaba mēm nōowa sāa sāa. ⁵ Sanam mē gari yi, yi nōora baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wē ka tam kpaam ka gum ka tim ka sere ben dīanu ganu. Meya ba maa ka gāanu kpuron wəkuru baateren wəllən tia tia na. ⁶ Meya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosə ba ben yaa sabenun wəkuru baateren wəllən tia tia wē ka sere gāa ni ba gəsa ba yi nēnem Yinni Gusunən sō. Ma ba nu suba suba. ⁷ Ba nin subenu toruawa saa wōon suru itasen di n ka da wōo gen suru nōba yiruse sōo. ⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunə ka win təmbu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nēe, subu nirà mini. ¹⁰ Yera yāku kowo tənwero Asaria, Sadəkun bweseru sōo, u nūn wisa u nēe, saa mīn di ba ka kēnu naamə Yinni Gusunən sāa yerə, dīanu ra n wāawa sa n dimə, sa n debumə. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunə u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu səme mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sənwa. ¹² Ma ba ka kēnu ka wəkuru baateren wəllən tia tia na ka yāku dīa ni nu sāa Yinni Gusunəginu. Lefi wi ba mē Konania wiya ba dīa ni nəmu səndia, ma win mero bisi Simēi u sāa win yiruse. ¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka

Yerimoti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simai ba kpare nge me sina boko Esekiasi ka yaku kowo Asaria Yinni Gusunan saa yerun wirugii ba wooda we. ¹⁴ Kore wi u saa Lefi Yiminan bii, u saawa kanno ge ga wa sso yari yeru gian koso. Wiya ba kee ni nomu sandia ni ba ka Yinni Gusuno naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wune Yinni Gusunan so. Beya ba ko n da kee ni bonu ko. ¹⁵ Yaku kowobun wusu soo, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gosa bu Kore wi somi ba n da ka kee ni begibu bonu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge me ba ka bu bonu saa wuu wuuka. ¹⁶ Beya tan duru bii be ba gara saa wo itan di n ka da be ba kere me, ka be ba gesi dumo Yinni Gusunan saa yero too baatere bu ka ben sama ko wuu wuuka, ¹⁷ ka yaku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wo yendu man di nge me ben sambura saa wuu wuuka, ¹⁸ ka sere maa tan be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurabu ka bii tan durubu ka tan kurabu, domi ba tii wewa mam mam Yinni Gusunan saa yerun samburu soo. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta saa yaku kowobu baru kpaano wuu marosun bokuo, ba tambu gosa wuu baagere soo be ba ko n da bu dianu bonu kue ben suunu soo, ka sere Lefi be ba gara garan suunu soo.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro soo. U sawa dee dee gem soo Gusuno win Yinnin wuswaa. ²¹ Sama ye u kua bu ka saaru ko Yinni Gusunan saa yero ka sere win woodan mem noobu, u ye kpuro kuawa ka goru tia. Ma u kora.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wari

(I maa merio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

32

¹ Esekiasi u saa dee dee Yinni Gusunan wuswaa. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yuda, ma u dera ba wuu gbārarugisu tarusi. U nee, u koo su wariwa ka dam. ² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka, ³ bu wesiana bu ka bwii yi kee yi yi wa wuun biru. ⁴ Tan dabira ta nun somi ba ka bwii yi korua ka nim tora ye ya kokumo bera yen suunu soo. Domi Esekiasi u nee, u n ki Asirigibu ba n tunuma bu nim deema n kpa.

⁵ Ma u win bandun dam tasisia. U Yerusalemun gbārarun mi n woruma seeya ka maa wuun koso yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biru u ka sikerena. Ma u kari ye sanwa ye ba mō Milo Dafidin wuu. U tabu yaa dabi dabinu kasu ka maa terenu.

⁶ U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gbārarun kannawa. Ma u bu kiru kua u nee, ⁷ bu tii dam keeyo kpa bu worugoru sso. Bu ku berum ko bu diiri Asirin sina boko ka win tan dabi ten wuswaa. Domi be ba ka bu wa ba dabi n kere be ba ka nun wa. ⁸ Tomba ba ka nun wa. Adama be, Gusuno ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam we tabu soo.

Ma tan be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u gora

Yerusalemu

(I maa merio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹ Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win sam kowobu gora Yerusalemu sanam me u wa Lakisio ka win tabu kowobu kpuro. U sam kowo be gorawa Esekiasi ka Yuda be ba wa Yerusalemu kpuron mi, ¹⁰ bu nee, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nee, ma sora ba ben naane doke ba ka wa Yerusalemu ka nuku sankiranu. ¹¹ Bu ku de Esekiasi u bu nani wake kpa u de bu gbi goru ka nim norun so ye u nee, Gusuno ben Yinni

u koo bu wəra wi, Asirin sina bokon noman di. ¹² Ba ñ yē ma wi, Esekiasiwa u gungunu kəsuka ka Yinni Gusunən yāku yee te? Ma u bu sōwa u nεε, yāku yee teeru tanan miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunə sã kpa bu nùn turare dōo dokea. ¹³ Adama be, ba ñ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin būnu nu kpīa nu bu yara saa win noman di? ¹⁴ Bwese ni win baababa ba kam koosia sō, nin niren būna nu kpīa nu bu yakia win noman di ben tii bu ka sere nεε, Gusunə ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵ Yen sã, bu ku de Esekiasi u bu nani wōke kpa u n bu gari seeyamə mεsum. Bu ku nùn naanε ko. Domi bweseru garun būnu kun kpīa nu tu wəre win noman di, ñ kun mε win baababan noman di. Kaa sere gere Yudaban būnu?

¹⁶ Nge mεya Sankeribun sōmə be, ba Yinni Gusunə ka win sōm kowo Esekiasi wōmmə.

Sankeribun sōməbu

ba Yinni Gusunə wōmmə

(I maa mεerio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

¹⁷ Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunə Isireliban Yinni wōmε. U nεε, nge mε bwese ni nu tien būnu nu ñ kpīa nu nin tōmbu wəre win noman di, nge mεya Gusunə, Esekiasin Yinni u ñ maa kpē u bu wəra win noman di.

¹⁸ Ma Sankeribun sōmə be, ba gbāramə ka dam ka Yudan barum bu ka tōmbu nandasia be ba wāa gbāra ten sōwə kpa bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹ Ba Gusunə Yerusalemugibu Yinnin gari mō nge bwese ni nu tien būu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa mεerio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

²⁰ Yera Esekiasi ka Gusunən sōmə Esai, Amətin bii ba kanaru wəri gari yin sō ba Yinni Gusunə nōogiru sue wəllə. ²¹ Yera Yinni Gusunə u gərado goo gəra u Asirigibu sansani wəri u ben tabu durə wərugəba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gəsira u wura win temə ka sekuru. Ma u da win būu dirə. Miya win tiin bibu ba na ba nùn kāasi ba go ka takobi.

²² Nge mεya Yinni Gusunə u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun noman di ka sere be ba tie kpuron noman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerenən sō. ²³ Tən dabira ta ra ka Yinni Gusunə kēnu naawε Yerusalemuə kpa tu maa ka Esekiasin tii kēε gobiginu naawa. Saa yen dōma ten di, u yīsiru yarawa bwesenu kpuro sō.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴ Saa ye sō, Esekiasi u bara sere u gōo turuku kua. Ma u Yinni Gusunə kana. Ma Yinni Gusunə u nùn wisa, ma u nùn sōm maamaakiginu kua. ²⁵ Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunən min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunə u bu mōru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu. ²⁶ Ye u wa mε, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunən mōru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sō.

²⁷ Esekiasi u dukia baka ka bεεε baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tereku ka gāa bwese bweseka ye ya wā. ²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gōru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ketεba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunə u nùn dukia baka wē.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gèn nōo ga wāa gungurun bera gia kōrua, ma u nōo kpōo yaba Dafidin wuun sōo duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gõru doke u ko kpuro, ya nùn koorawa. ³¹ Adama sanam me Babilonin sina boko u sãmabu m̄arisa u ka wa sãm maamaaki ye Yinni Gusunõ u m̄ Isireliõ, yera Gusunõ u Esekiasi deri u ka wa ye ya wãa win gõruõ.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge me u Gusunõ sãwa ka naanε, ye kpuron gari yi yorua Gusunõn sãmõ Esai, Amõtin biin kãsinun tireru sãõ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sãõ. ³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerõ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nùn gãõ swĩiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kãsire kua.

Manase

*u kua Yudaban sina boko
(I maa m̄εriõ Sinambu II, 21:1-18)*

33

¹ Manase u m̄wa wãõ wãkura yiru sanam me u bandu di Yudaa. Ma u kua wãõ weeraakuru ka nãõbu ban te sãõ Yerusalemuõ. ² Kõsa u kua Yinni Gusunõn nãni sãõ. Bwese ni Yinni Gusunõ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kõsum m̄ya u swĩi. ³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kãsuka. Ma u bũu wi ba m̄ Baalin yãku yenu kua ka bũu wi ba m̄ Asitaaten bwãarokunu ni win tundo u raa kãsuka. Ma u kperi ka sãõ ka surun sãaru wõri. ⁴ U bũu turanu bana Yinni Gusunõn sãa yerõ tẽn mi Yinni Gusunõ u win yĩsiru doke sere ka baadommaõ. ⁵ U maa suru ka sãõ ka kperin yãku yenu kua sãa yee ten yaari yiru ye sãõ. ⁶ U dera ba ka win bii tãn durãbu yãkuru kua Hinãmun wãwaa. U ra ka wεε ka guru winu sãroru ko kpa u dobo doboba ko. U gari sokobu yii be ba ra nùn sian gari sã. Ma u kãsa m̄õ u dõõ ye ya Yinni Gusunõn m̄aru seeya. ⁷ U win bũun bwãaroku kua u yi Yinni Gusunõn sãa yerõ. N deema Yinni Gusunõ u raa Dafidi ka win bii Salomãõ sãõwa u nεε, sãa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gõsa Isireliban suunu sãõ ya n ka nen yĩsiru sãõwa sere ka baadommaõ. ⁸ Na ñ maa Isireliba yaramõ saa ben tem di mε na ben baababa wẽ bà n gesi nen woodaba ka nen gere m̄em nãõwammε ye na Mõwisi wẽ u yorua. ⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunõ tonda, ma ba kãsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunõn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunõ u ka Manase ka win tãmbu gari kua. Adama ba ñ nùn swaa daki. ¹¹ Yera Yinni Gusunõ u Asirin sina bokon tabu sinambu gõra ba Manase mwa ba yõni doke, ma ba nùn bõkua ka sii gandun yõni ba ka da Babiloniõ. ¹² Sanam me u wãa nuku sankiranu sãõ, yera u tii kawa Gusunõ win baababan Yinnin wuswaaõ. Ma u nùn kana. ¹³ Ma Yinni Gusunõ u gõru gõsia u win kanaru mwa, u ka nùn wura Yerusalemuõ win bandu sãõ. Saa ye sãõra Manase u gia ma Gusunõwa u sãa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tãõwõ Gihonin sãõ duu yeru gia wãwaa. Gana ye, ya dawa sere kãnnãwõ ge ba m̄õ Swẽε. Ma ya ka Yerusalemun wãõ bera ye ba m̄õ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbãranu m̄õ kpuro sãõ. ¹⁵ Ma u tãn tukobun bũnun bwãarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunõn sãa yerõ kpuro wuna ka sere bũu yãku yee ni u bana Yinni Gusunõn sãa yerun guurõ Yerusalemuõ. Ma u nu kasi kua wuun biruõ. ¹⁶ Yera u Yinni Gusunõn yãku yeru wesia sãa yerõ. Ma u siarabun yãkunu kua. U Yudaba wooda wẽ bu Gusunõ Isireliban Yinni wi turo sã. ¹⁷ Saa ye sãõ, tãmba yãkunu m̄õ gungunõ, adama Gusunõ ben Yinniwa ba nu kuamme.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunõn gari yi win sãmabu ba nùn sãõwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru

səə. ¹⁹ Win kanaru ka nge mε Yinni Gusunə u nùn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mεm nəəbu sari te u kua ka sere bwāaroku ni u seka ma u nu gira u sāwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru səə. ²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tiin dirə. Ma win bii Aməə u bandu kəsire kua.

*Aməə u kua sina boko Yudaə
(I maa mεerio Sinambu II, 21:19-26)*

²¹ Wəə yenda yiruwā Aməə u mə sanam mε u bandu di. Ma u kua wəə yiru ban te səə Yerusalemuə. ²² Kəsa u kua Yinni Gusunən nəni səə nge win tundo Manase. U bwāaroku ni Manase u kua kpuro yākuru kua u sāwa. ²³ U n̄ tii kawe Yinni Gusunən wuswaaə nge mε win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosiməwa u dəə.

²⁴ Win səm kowobu ba nùn seesi ma ba nùn go win dirə. ²⁵ Adama be ba nùn seesi ba go mi, tamba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kəsire kua bandu səə.

Yosiasi

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mεerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)*

34

¹ Wəə nəəba itawa Yosiasi u mə sanam mε u bandu di. Ma u kua wəə tɛna ka tia bandu səə Yerusalemuə. ² Gea u kua Yinni Gusunən nəni səə. Win sikado Dafidin yira səəra u sīa mam mam. U n̄ yen gam gere.

³ Win bandun wəə nəəba itase səə, sanam mε u sāa aluwaasi, u Gusunə win sikado Dafidin Yinni kasum wəri. Win bandun wəə wəkura yiruse səə, u Yerusalemu ka Yuda dεerasiabu torua. U gunguu n̄n mi ba ra būnu sā kəsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka. ⁴ Ba būu wi ba m̄ Baalin yāku yenu kəsuka win wuswaaə. Ma u bwāaroku ni ba kua s̄ən s̄ə ka ni ba kua ka sii gandū kəsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu sāmən sikan wəllə. ⁵ Ma u būu yāku kowobun kukunu sikia u d̄əə doke ben yāku yenə. Nge mɛya u ka Yuda ka Yerusalemu dεerasia.

⁶ Manasen wusu səə ka Efaraimugisə ka Simeəgisə ka Nεfitaligisə si su kua bansu, u būu yāku yenu kəsukawa ⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kəsuka muku muku nu kua tua. Mɛya u maa bwāaroku ni ba kua s̄ən s̄ə kəsuka Isireliban tem kpuro səə. Ma u gəsira u wura Yerusalemuə.

Yāku kowo tənwerə

*u woodan tireru wa
(I maa mεerio Sinambu II, 22:3-10)*

⁸ Yosiasin bandun wəə yendu yiru sarise səə, sanam mε u tem mε, ka Yinni Gusunən sāa yee te dεerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gəra ka Maaseya wi u sāa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sāa tire bero bu ka Gusunə win Yinnin sāa yeru səmε. ⁹ Tən be kpuro ba da yāku kowo tənwerə Hilikiyan mi. Ma ba nùn gobi wē yi Lefiba ba raa mwεera Yinni Gusunən sāa yerun s̄ə saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Bɛnyamεen tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰ Be ba səmbu te kpare bera ba gobi yi n̄mu s̄əndia ma ba yi səm kowobu wē be ba sāa yee te səmmə. ¹¹ Bera dāa dākobu ka banəbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā. ¹² Tən be, ba səmburu kuawa ka naanε. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, Mɛrarin bweseru səə ka Sakari ka Mεsulamu, Kehatin bweseru səə, bera ba bu kpare. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra səmunu sue nəni doke ka sere

maa sãa yee ten sãm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sãa tire yorobu ka sãmãan guro gurobu. Gaba maa sãa kãnnãn kãsobu.

¹⁴ Sanam mε ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunãn sãa yerun sã, yera yãku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunã u raã Mawisi wē. ¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sãwa u nεε, na woodan tireru wa Yinni Gusunãn sãa yerã. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nũn sãwa u nεε, wunεn sãm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷ Ba tãn be a sãa yee ten sãmburu nãmu sãndia ka tãn be ba sãma m̀ mi, gobi yi wē.

¹⁸ Yen biru, yãku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaã.

Yosiasi u tãmbu gɔra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa mεerio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam mε sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yãnu nenua u karana nuku sankiranun sã. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sãm kowo sãwa u nεε, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunãn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sã tire te sa wa minin garin sã. Domi Yinni Gusunã u ka sun m̃ru m̀ ya kpã yèn sã besen baababa ba ñ win gari mεm nãwε. Ba ñ kue nge mε ya yorua woodan tire te sã.

²² Hilikiya ka tãn be sina boko u gɔsa mi, ba da Gusunãn sãmã tãn kuro Huludan mi. Huluda wi, u sãawa Salumun kurã, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sãa yãnu kãsun debubu. Huluda wi, u wãawa Yerusalemun wãã beri kpaaã. Sanam mε ba nũn sãwa ye ba kĩ, ²³ yera u bu wisa u nεε, ameniwa Gusunã Isireliban Yinni u gerua. U nεε, i durã wi u bεε gɔrima sãwã i nεε, ²⁴ u koo de kãsa ka b̃ri yi tem m̃n tãmbu deema yi yi yorua tireru sãã tē i gara Yudaban sina bokon wuswaaã. ²⁵ Domi ba nũn biru kisi ba da ba bũnu turare d̃ã dokeammε. Ma ba win m̃ru seeya ka bwãaroku ni ba tii kua ba sãamã. Yen sã, u ko n ka tem m̃n tãmbu m̃ru sãawa, ya ñ suremã. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bεε gɔrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunãn mi sã i nεε, Gusunã Isireliban Yinni u nεε, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win g̃ru taare wē, ma u tii kawa Gusunãn wuswaaã, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sã, ma u swĩ wi, Gusunãn wuswaaã. ²⁸ Tē, Gusunã wi, u koo de u gbi b̃ri yendu sãã kpa bu nũn sike win sikirã. Win nãni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tãmbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunã

arukawani b̃kua

(I maa mεerio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunãn sãa yerã ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yãku kowobu ka Lefiba tãmbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibã. Ma u be kpuro Yinni Gusunãn woodan tire te garia te ba wa sãa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yãra win turaru wãllã, ma u ka Yinni Gusunã arukawani b̃kua u nεε, u koo wi, Yinni Gusunãn woodaba ka win gere swĩwa ka win g̃ru kpuro ka win bwẽra kpuro kpa u ka gari yi mεm nãwa yi ba yorua woodan tire te sãã. ³² Ma u dera tãn be ba wãã Yerusalemuã ka Bɛnyamεn temã ba dua arukawani ye sãã. Ma ba kua nge mε Gusunã ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumã. ³³ Yosiasi u bũnun bwãarokunu kãsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be

ba wãa Isireliã kpuro tilasi kua bu ka Gusunã ben Yinni sã. Win wãarun tõru kpuro sã, ba ñ gere Yinni Gusunã yiran di.

Yosiasi

*u Gã sararibun tão bakaru di
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:21-23)*

35

¹ Yosiasi u Gã sararibun tão bakaru di Yerusalemuã Yinni Gusunã sã. Ba ten yãku yɛɛ sakirawa wãon suru gbiikoon são wãkura nnese são. ² U yãku kowobu doke ben sãmburu são. Ma u bu dam kã bu ka Yinni Gusunã sãa yerun sãmburu ko. ³ U Lefi be ba gõsa nenem Yinni Gusunã sã ba Isireliba keu sãosimã sãowa u nɛɛ, i Yinni Gusunã woodan kpakoro dɛɛra te dokeo sãa yerã tẽ Salomã Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I ñ maa tu suamã senã. I de bɛɛ ka bɛɛn tãmbu i Gusunã bɛɛn Yinni sã. ⁴ I de i n sãoru sãa yenu ka yenu ka nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomã ba bɛɛ bõnu kua ba yorua. ⁵ I de i bɛɛn ayeru mwa sãa yerã yenu ka yenu nge mɛ ba bɛɛn mero bisibu Lefiba bõnu sãa. ⁶ Bɛɛya i ko i Gã sararibun yãku yɛɛ sakiri. Yen sã, i de i tii dɛɛrasia, kpa i ten sãoru ko bɛɛn mero bisibun sã nge mɛ Yinni Gusunã u Mawisi wooda wẽ.

⁷ Yosiasi u tãn be ba wãa mi yãanu ka bonu wẽ nãrãbun suba tena (30.000) ka sere keteba nãrãbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gã sararibun tão bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸ Win sina bwãabu ba tãmbu ka yãku kowobu ka Lefiba kẽnu kã ka nuku tia. Ma sãa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yãku kowobu yãanu nãrãbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere keteba gooba wunãbu (300) wẽ. ⁹ Konania ka Semaya ka Netanɛli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yãanu nãrãbun suba nãbu (5.000) ka keteba nɛɛra wunãbu (500) wẽ. ¹⁰ Wee nge mɛ ba tão baka ten kpunaa koosina. Yãku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mɛ sina boko u gerua. ¹¹ Ba Gã sararibun yɛɛ go. Ma yãku kowobu ba yem yẽkamã mɛ Lefiba ba bu tĩimã. Yen biru, ma Lefi be, ba yɛɛ yi kokumã. ¹² Ba yãku dão mwaararuginun yɛɛ yi nenem bu ka ye tãmbu wẽ yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunã yãkuru kua nge mɛ ba yorua woodan tireru são te Yinni Gusunã u Mawisi wẽ. Nge mɛya ba maa kua ka keteba. ¹³ Ba Gã sararibun yãku yaa ye wãowa nge mɛ wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wãa nenem Yinni Gusunã sã yikua. Ma ba yande ye tãmbu kpuro bõnu kua. ¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yãku kowobugia yikua. Domi yãku kowo Aronin bibu ba sãmburu kua sere ka wãkurã. Ba yãku dão mwaararuginu ka yaa gum yãkunu m̀. Yen sãna Lefiba ba bu yaa yikuammɛ. ¹⁵ Wom kowo Asafun bibu ba wãa ben ayerã nge mɛ Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kẽo ba wooda yi. Ma kãnnã kãsobu ba yã kãnnã baageren mi. Ba ñ doonɛ ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dãanu kuammɛ. ¹⁶ Nge mɛya ba kpunaa yi dãma te, bu ka Gã sararibun tão bakaru di, kpa bu yãku dão mwaararuginu ko Yinni Gusunã yãku yerã nge mɛ sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba wãa mi kpuro ba Gã sararibun tão bakaru di dãma te, ma ba pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tão bakaru di são nãba yiru. ¹⁸ Saa Gusunã sãmã Samuelin waatin di sere n ka gisã girari, ba ñ Gã sararibun tão bakaru garu diire mɛ Isireliã. Mɛya sina boko goo maa sari Isireliã wi u Gã sararibun tão bakaru diire nge Yosiasi ka yãku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wãa Yerusalemuã dãma te. ¹⁹ Yosiasin bandun wão yendu yiru sarise sãora ba Gã sararibun tão baka te di.

*Yosiasin bandun kpeeru**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:28-30)*

²⁰ Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yee te sɔnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Nɛko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisio, daa te ba mɔ Efaratio. Yera Yosiasi u seewa u n̄n wɔrim da mi. ²¹ Yera Nɛko u n̄n sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, mba n sun mɔɔsinɛ nɛ ka wunɛ Yudaban sina boko. Domi n n̄ wunɛ na tabu wɔrim wee gisɔ. Yenu ge ga ka man tabu mɔ, gera na wɔrim dɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man s̄ɔwa u nɛɛ, n doo fuuku. Yen s̄, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man w̄aa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²² Adama Yosiasi u yina u n̄n deri. U n̄ Nɛkon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii kɔsa bu ku ka n̄n tubu. U da u Nɛko tabu wɔri wɔwɔa ye ba mɔ Megido. ²³ Yera tɛn towobu ba Yosiasi twee. Ma u win sɔm kowobu s̄ɔwa u nɛɛ, i ka man doonɔ minin di, domi ba man mɛɛra kua ya kp̄a.

²⁴ Win sɔm kowobu ba n̄n sua saa win tabu kɛken di ma ba n̄n doke win tabu kɛkɛ gaa sɔɔ ba ka da Yerusalemɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sikaa. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ sw̄i.

²⁵ Yeremi u gɔɔ sw̄i Yosiasin s̄. Ma wom kowobu, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba Yosiasi doke gɔɔ sw̄in womusu sɔɔ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isirelio. Womu si, su w̄aa ben gɔɔ sw̄in womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua d̄aku te, ka nge mɛ u Gusunɔ s̄awa ka naanɛ nge mɛ Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

*Yoakasi ka Yoyakimu**ka Yoyakini ba bandu di**ba w̄ɛna**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:30-24:17)***36**

¹ Tɔmba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba n̄n kua sunɔ win tundon ayero Yerusalemɔ. ² Yoakasi u mɔwa w̄ɔɔ yɛnda ita sanam mɛ u bandu di Yudaa. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ³ Egibitin sunɔwa u n̄n bandu yara. Ma u win tɔmbu sii geesun tɔnnu ita ka wuran kilo tena bure bu kɔsia w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ. ⁴ Yen biruwa u Yoakasi win wɔnɔ, Eliakimu sua u kɔsire kua bandu sɔɔ. Ma u n̄n ȳisi kpaaru k̄a Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitio.

*Yoyakimu**u kua Yudaban sina boko*

⁵ Yoyakimu u mɔwa w̄ɔɔ yɛnda nɔɔbu sanam mɛ u bandu di Yudaa, ma u kua w̄ɔɔ wɔkura tia bandu sɔɔ. K̄sa u kua Gusunɔ win Yinnin nɔni sɔɔ. ⁶ Yera s̄ɔɔ teeru Babilonin sina boko, Nebukanɛsaa u na u Yoyakimu tabu wɔri. Ma u n̄n mwa u bɔkua ka sii gandun yɔni u ka da Babilonio. ⁷ Nebukanɛsaa u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳanu gura u ka da u yi win sina kpaarɔ.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka k̄sa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kɔsire kua.

*Yoyakini**u kua Yudaban sina boko*

⁹ W̄ɔɔ nɔɔba itawa* Yoyakini u mɔ saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka s̄ɔɔ wɔkuru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. K̄sa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. ¹⁰ Ye

* **36:9** w̄ɔɔ nɔɔba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nɛɛ, Yoyakini u mɔwa w̄ɔɔ wɔkura nɔɔbu ka ita sanam mɛ u bandu di.

n kua wɔɔ kpɔɔ, yera Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babiloniɔ. Ma u Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yãkabu Sedesiasi kua sunɔ Yudaban suunu sɔɔ Yerusalemuɔ.

Sedesiasi u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi u mɔwa wɔɔ yɛnda tia sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. ¹² Kɔsa u kua Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ. U ñ tii kawɛ Gusunɔn sɔmɔ Yeremin wuswaaɔ wi u ra nùn Yinni Gusunɔn gari sɔ. ¹³ U swaa taaya, ma u gɔru bɔbia. U ñ win gɔru wesie Gusunɔ Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanɛsaa seesiwa wi u nùn bɔrusia ka Yinni Gusunɔn yĩsiru sanam mɛ ba arukawani bɔkumɔ. ¹⁴ Yãku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kɔsa kua ya kpã. Domi ba tɔn tukobun komanu swĩi. Ma ba Yinni Gusunɔn sãa yeru disi doke te u gɔsa Yerusalemuɔ. ¹⁵ N deema Gusunɔ ben baababan Yinni wi, u bu kirɔ kua yee yellun di saa win sɔmɔbun min di. Domi u kĩ u win tɔmbu ka win sãa yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunɔn sɔmɔ be yɛɛ ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiru kua sere Yinni Gusunɔn tii u ka bu mɔru kua ye ba ñ kpɛ bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunɔ u dera Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u bu tabu wɔri, ma u ben aluwaasiba takobinu sɔkura u go ben sãa yerɔ. U ñ goo deri, aluwaasiba ka wɔndiaba ka durɔ tɔkɔnu. Be kpurowa Yinni Gusunɔ u bɛri win nɔmaa. ¹⁸ Nebukanɛsaa u Yinni Gusunɔn sãa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwãabugia. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunɔn sãa yeru ka Yerusalemun dii geenu dɔɔ sɔka. Ma ba yen gãa geenu kɔsuka. Ma ba yen gbãraru sura. ²⁰ Nebukanɛsaa u be ba ñ go tabu sɔɔ gura u ka da Babiloniɔ. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere Pɛɛsiba ba ka bandu di. ²¹ Nge mɛya Yinni Gusunɔn gari yi ka koorɔ yi win sɔmɔ Yeremi u raa gerua u nɛɛ, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem mɛ, mu wa mu sanam wɛragim di kpa mu wɛra sere wɔɔ wata ka wɔkuru, wahala ye mu raa wan sɔ.

Sirusi u Yudaba wooda wɛ

bu wura ben temɔ

²² Sirusi, Pɛɛsin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera Yinni Gusunɔ u gɔru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win gɔro Yeremin nɔɔn di. Ma u doke Sirusin gɔruɔ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sɔɔ. ²³ Yi nɛɛ, amɛniwa Sirusi, Pɛɛsin sina boko u gerua. U nɛɛ, Gusunɔ Wɔrukoo u man handunian bannu kpuro wɛ. Ma u man yiire n nùn sãa yeru bania Yerusalemuɔ Yudaban temɔ. Yen sɔ, be ba sãa Isireliba kpuro bu wuro Yerusalemuɔ kpa Gusunɔ ben Yinni u n ka bu wãa.

EZERA

Sirusu Isarailanɔ gbarɛnaa

¹ Pesianɔ kina Sirusu kiblana wɛ káaku gūn Dikiri té kàagu de yā kū à dà Ilimiane à ò ke yāi. Akū Sirusu kpàkpaa kè a bùsun pínki, gbasà à kè takadan à pì: ² Yā kū makū Sirusu, Pesianɔ kina ma òon dí. Dikiri Luda Musude tò andunia kpata sīnda pínki gò ma pò ũ, akū à ma dite mà kpé boare Yurusalemu, Yudanɔ bùsun. ³ Gbɛ kū à de a gbɛ ũ á té, Luda gō kú kãao à tá Yurusalemu, Yudanɔ bùsun, à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Luda kū à de Dikiri ũ Yurusalemune gwe. ⁴ Ní gbɛ kū ò gòò pìnɔ gbɛdakenɔ kpányĩ kū andurufuuo kū wuraaoo kū aruzekenɔ kū pókādenɔ kū Luda kpé kū òten gé bo Yurusalemu gbanɔ.

⁵ Akū Yudanɔ kū Biliaminunɔ ɔmbedenɔ kū sa'orinɔ kū Levinɔ kū gbɛ kū Luda té kàngunɔ fùte, òten gé Dikiri kpé bo Yurusalemu. ⁶ Ní gbɛdakenɔ ɔ dàmma ò n gbá andurufu pónɔ kū wura pónɔ kū aruzekenɔ kū pókādenɔ kū pò ɔgòdenɔ kū Dikiri kpé gbanɔ pínki. ⁷ Akū Pesianɔ kina Sirusu bò kū Dikiri kpé pò kū Nebukanɛza sète yā zaa Yurusalemu à kàte a tãna kpé gūnnɔo. ⁸ À pì a ɔgò'uteri Mitiredane à pò pìnɔ nara à kpá Yudanɔ kina Sesebazaa, akū à kè le. ⁹ Pò pìnɔ dasi lén dí:

Wura ta baraakuri,
andurufu ta wàa ɔɔro,
tire baraakuri donsari,
¹⁰ wura toko baraakuri,
andurufu toko wàa pla kū kuriio,
ta buri pāndenɔ wàa ɔɔro.

¹¹ Wura kū andurufu tanɔ fùte pínki mèn dúbu ɔɔro kpé wàa pla. Kū zìzò pìnɔ bòte Babilonu ò sù Yurusalemu, akū Sesebaza sù kū pò pìnɔ pínki.

2

Zìzò kū ò sùnɔ

¹ Babilonu kina Nebukanɛza Isarailanɔ kùkù zìzò ũ à tà kūnwo Babilonu yā, akū n gbɛkenɔ bò zìzòke pìn ò sù Yurusalemu, Yudanɔ bùsun sà, akū n baadi tà wɛtea. ² Ní don'arɛdenɔn dí: Zerubabeli, Yesua, Nɛemaya, Seraya, Relaya, Mòdekai, Bilisā, Misipa, Bigivai, Reumu kū Baanao. Isaraila gōgbɛ kū ò sùnɔ dasi lén dí.

³ Parɔsu burinɔ gbɛnɔn dúbu pla kū mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁴ Sefatia burinɔ gbɛnɔn wàa do kū mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁵ Ara burinɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kū mèn bakendo ɔɔrosario.

⁶ Pamɔabu buri kū ò de Yesua kū Yoabuo burinɔ ũnɔ gbɛnɔn wàa gɛro donsari kū kuri awɛɛplao.

⁷ Elamu burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kū mèn bupla akuri awɛɛsiikɔo.

⁸ Zatu burinɔ gbɛnɔn wàa siikɔ kū mèn basupla awɛɛɔɔroo.

⁹ Zakai burinɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kū mèn basɔraakɔo.

¹⁰ Bani burinɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kū mèn bupla awɛɛplao.

¹¹ Bebai burinɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kū mèn baro awɛɛ'aakɔo.

¹² Azagada burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kū mèn baro awɛɛplao.

¹³ Adonikamu burinɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kū mèn baaakɔ awɛɛsuddoo.

¹⁴ Bigivai burinɔ gbɛnɔn wàa kuri kū mèn bupla akuri awɛɛsuddoo.

¹⁵ Adini burinɔ gbɛnɔn wàa pla kū mèn bupla akuri awɛɛsiikɔo.

- 16 Ata burinɔ gbɛnɔn basɔɔro plansari.
 17 Bezai burinɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn basuddo awɛɛ'aakɔ.
 18 Yora burinɔ gbɛnɔn basɔɔro akuri awɛɛpla.
 19 Asumu burinɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 20 Giba burinɔ gbɛnɔn basiikɔ akuri awɛɛsɔɔro.
 21 Bɛtilihamudenɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛ'aakɔ.
 22 Nɛtofadenɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛsuddo.
 23 Anatodenɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 24 Azamavɛdenɔ gbɛnɔn bupla awɛɛpla.
 25 Kiriayarimudenɔ kũ Kɛfiradenɔ kũ Berodenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn basuppla awɛɛ'aakɔ.
 26 Ramadenɔ kũ Gɛbadenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn baro awɛɛdo.
 27 Mikimasadenɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛpla.
 28 Bɛtɛlidenɔ kũ Aidenɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 29 Nɛbodenɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛpla.
 30 Magbisidenɔ gbɛnɔn basuppla akuri awɛɛsuddo.
 31 Elamu pãnde burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kũ mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.
 32 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn basuddo.
 33 Lodudenɔ kũ Adididenɔ kũ Onɔdenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn basuddo awɛɛsɔɔro.
 34 Yɛrikodenɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn basuppla awɛɛsɔɔro.
 35 Senadenɔ gbɛnɔn wàa baro plansari kũ mèn baraakurio.
 36 Sa'ori buri kũ ò sùnɔn dí:
 Yesua buri Yedaya burinɔ gbɛnɔn wàa siikɔ kũ mèn basɔraakɔ akuri awɛɛ'aakɔ.
 37 Ima burinɔ gbɛnɔn wàa sɔɔro kũ mèn bupla akuri awɛɛplao.
 38 Pasu burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kũ mèn bupla awɛɛsupplao.
 39 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa sɔɔro kũ mèn gɛro awɛɛplao.
 40 Levi kũ ò sùnɔn dí:
 Odavia buri Yesua kũ Kadamiɛlio burinɔ gbɛnɔn baaakɔ akuri awɛɛsiikɔ.
 41 Asafa buri lèsirinɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 42 Zédãkpãri kũ ò de Salumu kũ Atao kũ Talamɔo kũ Akubuo kũ Atitao kũ Sobaio buri ùnɔ gbɛnɔn basuppla donsari.
 43 Gbɛ dínɔ burinɔ mé ò Luda ɔn zĩkerinɔ ũ:
 Zia, Asufa, Tabao,
 44 Kerosu, Sia, Padɔ,
 45 Lebana, Agaba, Akubu,
 46 Agabu, Salamai, Anana,
 47 Gideli, Gaa, Raya,
 48 Rezĩ, Nɛkoda, Gazamu,
 49 Uza, Pasea, Besai,
 50 Asana, Mɛunimu, Nɛfusimu,
 51 Bakabuku, Akufa, Aru,
 52 Bazalu, Meida, Asa,
 53 Bakosi, Sisera, Tema,
 54 Nɛzia kũ Atifao.
 55 Sulemanu zòbleri dínɔ burinɔ mé ò bò zìzɔken ò sù:
 Sotai, Asofɛɛ, Peruda,
 56 Yala, Daakɔ, Gideli,
 57 Sefatia, Atili, Pɔkɛɛ Azebaimu kũ Amio.
 58 Luda ɔn zĩkerii pìnɔ kũ Sulemanu zòblerii buri pìnɔ kà gbɛnɔn wàa do kũ mèn bakɛndo akuri awɛɛplao.

⁵⁹ Gbēkeno bō Telemela kŭ Telasao kŭ Kerubuo kŭ Adšo kŭ Imao, akŭ odi le ò n̄ buri bozire ònne kŭ Isarailanome n̄ ũro. ⁶⁰ Delaya kŭ Tobiao kŭ Nekodao burinome, ò kà gbēnon wàa aakō kŭ mèn bupla akuri awεεplao. ⁶¹ Sa'ori buri kŭ ò de Obaya kŭ Akozuo kŭ Bazilaio burino ũ sù dō. Bazilai pì Giliada bùsu gbē Bazilai né sè yā, akŭ à a anzure pì tó sè. ⁶² Gbē pino n̄ tó wēte buri bozire takadan, ama odi boaro, akŭ ò ginne kŭ sa'orikεo. ⁶³ Bùsu don'arede pinne, tó adi ke sa'ori n̄ yā gwà kŭ Urimuo kŭ Tumimuo baasiro, òsun sa'opo blero.

⁶⁴ Gbē pino n̄ pínki gbēnon dúbu bupla awεεpla kpé wàa do kŭ basōraakōme. ⁶⁵ N̄ zōbleri gōgbēno kŭ nōgbēno kun dō gbēnon dúbu suppla kpé wàa do kŭ basuddo akuri awεεsupplao. Lèsirino gōgbē kŭ nōgbēo kŭ kŭnwo dō gbēnon wàa do. ⁶⁶ Ò sō vī mèn wàa aakō kŭ mèn basuddo akuri awεεsuddoo, baragbāsō wàa do kŭ mèn bupla awεεsōroo, ⁶⁷ lakumi wàa pla kŭ mèn baraakuri awεεsōroo, zaaki dúbu suddo kpé wàa aakō kŭ basuddo.

⁶⁸ Kŭ ò kà Dikiri kpé bokia Yurusalemu, n̄ ombedenō gba dà, de ò le ò Luda kpé keke ò boo a gbèn. ⁶⁹ Ò gba dà kpé zī gōditekiki gŭn n̄ gbāna lén, wura kiloo wàa pla kpé basōro, andurufu tōn aakō kŭ sa'ori gyabano basōro. ⁷⁰ Sa'orino kŭ Levinō kŭ lèsirino kŭ zédākpārinō kŭ Luda on zīkerino kŭ gbē kpara keno vūtevute lakutu kŭ ò kēkēnenō gŭn, akŭ Isaraila kparano vūte n̄ wētenō gŭn.

3

Dikiri gbagbaki bonaa

¹ Kŭ wē mō supplade kà, Isarailanon vutena n̄ wētenō gŭn, akŭ ò kō kākara Yurusalemu gbē dokōnonō ũ. ² Yozadaka né Yesua kŭ a sa'ori dakenō kŭ Sealatieli né Zerubabelio kŭ a gbēno Isarailano Luda gbagbaki bō, de ò sa'opo kŭ òdi ká tén à té kŭ oa lākŭ Luda gbē Musa ò a doka gŭn nà. ³ Bee kŭ òten vīna ke gbē kŭ ò kŭ bùsuu pì gŭnnōne, ò gbagbaki pì bō a gbèn, akŭ ò sa'opo kŭ òdi ká tén à té kŭ ò Dikiria kōnko kŭ okōsio. ⁴ Ò Kutadōna dikpe kē lākŭ à kŭ takada gŭn nà, òdigō sa'opo kŭ òdi ká tén à té kŭ o lākŭ gu digō dō nà lākŭ ò a lé dite nà. ⁵ Abire gbera ò sa'opo kŭ òdigō ká tén à té kŭ gōro sīnda pínki ò kŭ mō dufu pōo kŭ dikpe kŭ Dikiri ditenō pōo kŭ gba kŭ òdi suoneno. ⁶ Mō supplade gōro káaku zīn ò nà Dikiri gbagbanaa le, bee kŭ odi a kpé bo kōro.

⁷ Ò gō kpà gbè'arino kŭ lí'arino, akŭ ò pōble kŭ pōminaao kŭ nísio kpà Sidōdenō kŭ Tayadenōa, de ò sida lí zōzō Lebana bùsun ò yīyī ò géo ari Yōpa funa ísiralā, lākŭ Pesiano kína Sirusu n̄ gbá zé nà. ⁸ N̄ kana Luda kpé bokia Yurusalemu wē plade mō plade gŭn, Sealatieli né Zerubabeli kŭ Yozadaka né Yesua ò zīa kŭ n̄ gbē kparano, sa'orino kŭ Levinō kŭ gbē kŭ ò bō zīzōken ò sù Yurusalemunō n̄ pínki. Ò Levi kŭ ò kà wē baro ke kŭ ò dealano dite Dikiri kpé zī pì gbē zōkōno ũ. ⁹ Yesua kŭ a burino nākōa kŭ Kadamielio kŭ a né Odavia burino, akŭ ò gō zī pì gbē zōkōno ũ kŭ Enadadao kŭ a burino. Levinome n̄ pínki. ¹⁰ Kŭ Dikiri kpéborino ten kpé pì ē pēte, sa'orinon zezε gwe sa'ori pōkasano dadana, ò n̄ kākākinō kŭkūna, akūsō Levi né Asafa burinon kŭ gwe dō kŭ sēgēno de ò Dikiri táaki léo lākŭ Isarailano kína Dauda dite yā nà. ¹¹ Ò lè sī ò Dikiri táaki lè ò a sáabu kpà ò pì:

Dikiri mana,

a gbēke kena ókōno Isarailanone lakana vīro.

Akŭ gbē sīnda pínki wiki gbāna lè ò Dikiri táaki lè, kŭ ò Dikiri kpé ē pēte yāi.

¹² Ama sa'ori paride kŭ Levinō kŭ bedē kŭ ò zī kŭ ò wé sī kpé káakulenō, kŭ ò kpé pì ēbonaa è, ò wēnda sō dō. Gbē kparano sō, òten pōnna wiki lé dasi. ¹³ Gbēke

dí ponna wiki dōkōne kū wēnda ó kū òten dōo doro, kū baadi ten wiki gbāna lé yāi, akūsō ò wiki pìi mà zā.

4

Iberesena kū Dikiri kpéborino

¹ Kū Yudanō kū Biliaminunō iberenō mà zīzō kū ò sùnō ten kpé bo Dikiri Isarailanō Ludanē, ² ò sù ò Zerubabeli kū ɔmbedenō lè ò pìinne: À tó ò kpé bo kǎáo, zaakū odì á Luda ki wete lán á bàme se. Odìgō a gbagbame zaa goro kū Asirianō kína Esaradō sù kūoo la. ³ Akū Zerubabeli kū Yesuao kū Isaraila bede kparanō pìinne: Ó Luda kpébona de á yā ũro. Óni ó pó bo Dikiri Isarailanō Ludanē ó tēne lākū Pesianō kína Sirusu dītewēre nà. ⁴ Akū būsupidenō ten wete ò Yudanō nēsēe yaka, òten wé tām̄ma de òsun kpé pì boro yāi. ⁵ Ò fīna bò kína lédammarinōne zaa Sirusu goro ari à gēe pé Pesianō kína Dariusu kíblegorōa, akū ò gīinne kū yā kū òten péaa.

⁶ Ò takada kē Asuerune kū à kí blè gōnō ò gbē kū ò kú Yurusalemunō kū Yudanō būsuuo pínki káara kè a kia. ⁷ Bisilamu kū Mitiredao kū Tabelio kū n gbē kparanō takada kē Pesianō kína Atasesene dō a kíblegorōa. Ò kēne kū Siria yāo, akū ò bōkōtene. ⁸ Būsu gbē zōkō Reumu kū a takadakēri Simisaio takada kē kína Atasesene Yurusalemu yā musu dō ò pì: ⁹ Būsu gbē zōkō Reumu kū a takadakēri Simisaio kū n gbē kpara yākpatekerinō kū gbānadenō kū Tiripolidenō kū Pesianō kū Erekidēnō kū Babilōnudenō kū Susade kū ò bōte Elamu būsuu gūnnō ¹⁰ kū gbē kū kína zōkō bèere de Asubanipali n bōte n būsun à n vūte vute Samaria wēten kū Yuflati bara la gu pāndenō, ¹¹ ókōnō Yuflati baraladenō n zōblerinō mé o takada dí kēne kína Atasese, o pì:

¹² Kína, ngō dō kū Yuda kū ò bò n kīnaa ò sù lanō gēe òten Yurusalemu wēte vāni pāsī pì káte, ò era òteni a bīni bo dō, òteni a bezī fute. ¹³ Kína, ngō dō dō, tó ò era ò wēte pìi káte ò a bīni bò ò lāka, oni táfe bonne doro ke ete'ogō ke be'ogō, n ogō kū ndì sí ni lago. ¹⁴ Tera lán dí bà kína, lākū n be wisin odì ble nà, adi kū ò n kpe ero. A yā mé à tò o takada dí kína kpāzānne de ò yā pì onne. ¹⁵ N wete n dizinō takadanō gūn n gwa, ĩni dō dera wētepidenō sā gbāna, ò wari dō kīnanōa kū būsū gbānadenō. Zaa zī wētepidenō yākete kē zōkō. Abire yāin ò wēte pìi gbōro. ¹⁶ Kína, óten onne, tó ò era ò wēte pìi fūte ò era ò a bīni bò ò lāka, ĩnigō pōke vī Yuflati bara la doro.

¹⁷ Abire gbera kína takada kpāzānne à pì: Būsu gbē zōkō Reumu kū a takadakēri Simisaio kū á gbē kpara kū ò kú Samaria kū Yuflati bara direnō, ma fō kpāáwa. ¹⁸ Takada kū a kpāzāmenē, ò a kyó kē ò bōkōtemenē. ¹⁹ Ma pì ò wete takada zīnō gūn, akū ò lè yāpuramē, wētepidenō dīgō bo kīnanō kpeme. Zaa zī yāketedenōme. ²⁰ Kína zōkōnō kpata blè Yurusalemu gwe, ò gbāna blè Yuflati baradiredenōa n pínki, akū ò táfe bōnne kū ete'ogōo kū be'ogōo. ²¹ À yā dīte gbē pìnōne ò kámma bo sà. Òsun era ò wēte pìi futero ari mà n gba lé. ²² À laakari ke! Àsun nigāzī kpá yā pīaro, de yā vāni pìi sún ɔ tá à ó ásarū kero yāi.

²³ Kū ò kína Atasese takada pìi kyó kē ò bōkōte Reumune kū a takadakēri Simisaio kū n gbē kparanō, akū ò fūte ò gēe ò Yudanō lè Yurusalemu gōnō. Ò gīinne pāsīpāsī ò pì ò kámma bo. ²⁴ Len ò kámma bò le kū Luda kpé zī kū òten ke Yurusalemuo ari Pesianō kína Dariusu kíblena wē plade gūn.

5

Tatenai takadakēna kína Dariusune

¹ Annabi Agai kũ annabi Zakari, Ido néo annabikēyā ò Yuda kũ ò kũ Yurusalemu kũ Yudano bùsuuo kũ Isarailano Luda tóo. ² Akũ Sealatieli né Zerubabeli kũ Yozadaka né Yesuao fùte ò nà Luda kpé bonaaa Yurusalemu. Luda annabii pìnɔn kũ kũnwo òten kpányĩ. ³ Gwe gònɔ Yuflati bara la don'arede Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ n gbēnɔ sù ò n lé ò n lá ò pì: Dí mé à á gbá zé à kpé dí keke à boo? ⁴ Ò gbē kũ òten kpé pì bonɔ tó gbèka dɔ. ⁵ Ama Luda wé té Yuda gbē zókɔ pìnɔi, akũ odi oñne ò kámma boro. Ò pì oni légbázá ke Dariusune gĩa, oni takada kũ ani kē a yā musu le. ⁶ Yuflati bara la don'arede Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ n gbē Pesiano takada kē, akũ ò kpàzā kína Dariusune. ⁷ Légbázá kũ ò kēnen dí, ò pì:

Kína Dariusu, o fɔ kpamma manamana. ⁸ Kína, ngɔ dɔ kũ o ge Yudano bùsun ari Luda kũ à zókɔ kpén. Òten kpé pì bo kũ gbè gbèntēnɔ òten lí lèkete kpáte kpé pì gbìnɔn. Òten zī pì ke kũ laakariio àten táa o. ⁹ O yā làla n gbē zókɔnɔa o pì: Dí mé à á gbá zé à kpé díkina keke à boo? ¹⁰ O n tó gbèka de ò le ò onne, akũ o n don'arede pìnɔ tó dà takadan. ¹¹ Lákũ ò yā wèwá nà dí. Ò pì, musu kũ zíteo Luda zɔblerinɔme n ũ. Kpé kũ ò bò yā à wèe kè ò kèke òten bo dɔ. Isarailano kína zókɔ mé à bò yā. ¹² Ò pì n dizinɔ Luda Musude pɔ fè, akũ à n ná Kaladia buri Nebukanēza, Babilonu kínane a ɔĩ, akũ à kpé pì wìwi à gbē pìnɔ sète à tà kũnwo Babilonu. ¹³ Ama Babilonu kína Sirusu kíblena wè káaku gũn à yā dìte à pì ò era ò Luda kpé pì bo dɔ. ¹⁴ Bee wura kũ andurufu pɔ kũ Nebukanēza sète Luda kpén zaa Yurusalemu à kàte a tãna kpén Babilonunɔ, kína Sirusu bòte à kpà Sesebaza kũ à dìte bùsu don'arede ũa. ¹⁵ À pìne à pɔ pìnɔ sé à gé à kàte Luda kpén zaa Yurusalemu, tó ò kpé pì kèke ò bò. ¹⁶ Akũ Sesebaza sù Luda kpé ē pète. Òten kpé pì bo zaa gɔɔ kũa ari kũ a gbārao, ama adi láka kòro. ¹⁷ Kína, tó à kēnne mana, n takada wete kínano takadakatekia zaa Babilonu n gwa tó kína Sirusu yā dìte ò Luda kpé bo Yurusalemu. Lákũ n è nà, n légbázá kewere.

6

Dariusu yāditenà Luda kpé bona yā musu

¹ Kína Dariusu yā dìte, akũ ò takada pì wète takada kũ ò kàte Babilonu takadakatekianɔ té. ² Akũ ò bò takada kokonaaa Ekebatana wète bñiden Midia bùsun. Yā díkina kũ a gũn de òsun sāsairo yāi:

³ Kína Sirusu kíblena wè káaku gũn à yā dìte Luda kpé kũ à kũ Yurusalemu musu, à pì ò kpé pì bo sa'oki ũ. Ò a ē kpáte, kpé pì lei ká gāsākuru baaakɔ, a yāasa gāsākuru baaakɔ. ⁴ Ò gbè gbèntē mèn aakɔ didikɔa, lí lèkete mèn do, gbè gbèntē aakɔ, lí lèkete mèn do. Oni a fīna bo kũ kínabe ɔɔo. ⁵ Wura kũ andurufu pɔ kũ Nebukanēza sète Luda kpén Yurusalemu à sùo Babilonunɔ sɔ, oni era ò gé kàte a gbèn Luda kpén Yurusalemu.

⁶ Akũ kína Dariusu légbázá kè à pì: Tera sà Yuflati bara dire gbē zókɔ Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ á gbē kũ ò kũ Yuflati bara gwenɔ, à á zīda gá gwe. ⁷ À Luda kpé bòrinɔ tó tēne. À tó Yuda don'aredenɔ kũ n gbē zókɔnɔ Luda kpé pì keke ò bo. ⁸ Maten yā kũ àsun ke Yuda gbē zókɔnɔne Luda kpé pì bonaa musu dìteáre. À pɔ kũ ò yeinɔ sète ma aruzekatekin gwe kũ Yuflati bara dire táfe kũ ò bòo, à kpámma pínki de zī pì sún ze doroyāi. ⁹ Pɔ kũ ò yei pínki, zùsaa, sākaroo, sáne bɔɔ kũ òdi Luda Musude gbagbaoo, pɔblewe, wisi, sèwē, nísi, àgɔ kpá Yurusalemu sa'orinɔa lákũ gu digɔ dɔ nà lákũ ò gbèka nà funaa sari, ¹⁰ de ò le ò sa kũ à kà Luda Musudegu oa, ò wé keamene kũ ma négɔgbēnɔ. ¹¹ Tó gbēke yā kũ ma dìte díkina lítē, oni ade kpé lí wo ò a páa ò pète ò a be ke tubura ũ. ¹² Tó kína ke buri ke ten wete yā pì lítē ke àten wete Luda kpé kũ à kũ

Yurusalemu pì wí, Luda kù à tò a tó kúaa pì a kakatε. Makù Dariusu makù mé ma yā pìi dìte. Ò zī kea manamana.

Luda kpé sakēnaa

¹³ Kù kína Dariusu légbāzā pìi kè le, Yuflati bara la gbē zōkō Tatenai kù Seta Bozenaio kù n gbēno yā pìi kè kù laakarīio. ¹⁴ Akù Yuda gbē zōkōno kpébona ten gé arε lākù annabi Agai kù annabi Zakari Ido néo annabikeyā ò nà. Ò kpé pìi bò ò làka lākù Isarailano Luda ò nà, lākù Pesiano kínano Sirusu kù Dariusuo kù Ataseseo a yā dìte nà. ¹⁵ Ò Luda kpé làka Ada goro aakōde zī kína Dariusu kíblena wè suddode gūn. ¹⁶ Akù Isarailano Luda kpé sa kè kù ponnao, sa'orino kù Levino kù gbē kpara kù ò sù kù zìzokeono n pínki. ¹⁷ Luda kpé sakēnaa pì yāi ò sa ò kù zùsano mèn basoro kù sákarono mèn wàa do kù sáne bōrono mèn wàa pla, akù ò sa ò kù blèkofinino mèn kuri awεεpla Isaraila dasi lén n pínki durunna kútekebo ũ.

¹⁸ Ò sa'orino dìtedite gā kù gāao, akù ò Levino dìtedite gā kù gāao do de ò zī ke Ludane Yurusalemu lākù à kù Musa takada gūn nà. ¹⁹ Mo káaku goro kuri awεesiikōde zī, zìzo kù ò sùu pìno Vīnla dikpe kè. ²⁰ Sa'orino kù Levino gbà bò n zīdane ò gō gbāsī sari n pínki, akù ò Vīnla sã kùtu kpàkpa zìzo kù ò sùnone kù n sa'ori dakeno pōo kù n zīda pōo. ²¹ Isaraila zìzo kù ò sùu pìno mé ò sò kù gbē kù ò n zīda kè buri pāndenō yābēnekēnanōa òten Dikiri Isarailano Luda ki wetenō. ²² Akù ò Burodí Futenasari dikpe kè kù ponnao ari goro suppla. Dikiri tò n po kè nna, zaakù à tò Asiriano kína nèsee líte n yā musu, akù à kpànyī a kpé bona zī gūn, Isarailano Luda pìi.

7

Ezera su à Yurusalemu sorukēnaa

¹⁻⁵ Yā birenō gbera Pesiano kína Atasese kiblegoroa Ezera bò Babilōnu à sù. Sa'oriki zōkō Haruna mé à Eleaza i, Eleaza Finεasi i, Finεasi Abisua i, Abisua Buki i, Buki Uzi i, Uzi Zeraya i, Zeraya Merayo i, Merayo Azaria i, Azaria Amaria i, Amaria Aitubu i, Aitubu Zadōki i, Zadōki Salumu i, Salumu Ilikia i, Ilikia Azaria i, Azaria Seraya i, akù Seraya Ezera pìi i. ⁶ Ezera bi yādanneriime, à Musa doka kù Dikiri Isarailano Luda dìte dō sānsān. Lākù Dikiri a Luda o kúa nà, kína pō kù à wé kēaa kpāa pínki. ⁷ Kína Atasese kíblena wè supplade gūn Isaraila kenō sù Yurusalemu do. Sa'orinon kù n té kù Levino kù lèsirino kù zédākpārinō kù Luda on zīkerino. ⁸ Ezera kà Yurusalemu kína kíblena wè supplade mo soroode gūn. ⁹ À fùte Babilōnu mo káaku goro káaku zī, akù à kà Yurusalemu mo soro goro káaku zī. A Luda o kúa, ¹⁰ zaakù Ezera mēε kpà Dikiri doka wāaripanaaa kù a kenao, de à le à a yāditenano kù a dokayāno dada Isarailano.

Takada kù kína Atasese kpà Ezeraa

¹¹ Takada kù kína Atasese kpà sa'ori Ezeraa yān dí, kù àdi Dikiri yāditenano kù a dokayāno da Isarailano. ¹² Atasese, kínano kína mé à takada díkina kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezerae. Ma fo kpamma. ¹³ Ma yā dìte ma pì Isaraila ke sa'ori ke Levi kù à kù ma busun kù à ye à gé künwo Yurusalemu à gé. ¹⁴ Makù kù ma iba gbēnon supplanō mé o n gbare de n gé Yurusalemu kù Yudano būsuo pínki yā gwagwa n Luda doka kù n kúna musu. ¹⁵ N andurufu kù wura kù makù kù ma ibanō o Isarailano Luda kù a be kù Yurusalemu gbà sète n géo ¹⁶ kù andurufuo kù wura kù n lè Babilōnu busunwo pínki kù pō kù gbēno kù sa'orino kpà n Luda kpé pō ũ Yurusalemuo. ¹⁷ N zùsano kù sákarono kù sáne bōrono lulu kù ogo pìio n laakarīia n sa'opo kù òdi ká tén à té kù o n

Luda kpé gbagbakia Yurusalemu kú flawa gbao kú pómína gbao. ¹⁸ Mókõn kú n gbẽnò à ke kú andurufuuo kú wura kú à gòò lákú à kèáre mana nà, lákú á Luda yei nà. ¹⁹ Ñ pò kú ò nànnè n òĩ n Luda kpé donyĩkebò ùnò kpá Luda kú à kú Yurusalemu pìia. ²⁰ Tó n ye Luda kpé pò kparanò, tó a kekenaa gò n yá ùmè, n sè ma laasin gwe. ²¹ Makú kína Atasese, ma yá dìte Yuflatì bara dìre ògò'uterinòne n pínki. À wéke kú Luda Musude dokadannèri sa'ori Ezera kèáwa kpáa gònnò pínki. ²² Andurufu sún de tòn aakòlaro. Póblewe sún de tòn baraakurilaro. Sèwè kú nísio sún de lita wàa basòsòrolaro. Wisi sò, lákú à yei nà lén. ²³ Lákú Luda Musude dìte pínki nà, à kpá gònnò a kpé pò ù, de àsun pètè ke kú ma kíkèo ke kú ma nénòoro. ²⁴ Àgò dõ sò kú á zé vī à táfé ke ete'ogò ke be'ogò sí Luda ònn pì zìkerinòaro ke sa'orinò ke Levinò ke lèsirinò ke zédákpárinò ke zìkeri pàndenò.

²⁵ Mókõn sò Ezera, n yákpatekerinò kú yággòrinò dìtedite òndõ kú n Luda kpàmma lén, de ògò yá keke a zéa gbè kú ò kú Yuflatì bara direnòne n pínki. Onigò de gbè kú ò n Luda doka dõnò ù. Gbè kú ò dõronò sò, n dadaínè. ²⁶ Gbè kú n Luda doka kú bùsu dokao kúna òplaplaro, oni yá daala, a denaa ke a bona bùsun ke a aruzèke sinaa ke a dana kpésirann yá.

²⁷ Akú Ezera pì: Ò Dikiri ó dizinò Luda sáabu kpá! À laasun mana dà kínane a swèn, akú kína pì gbàna kpà a kpé kú à kú Yurusalemua le. ²⁸ À tò ma yá kà kína kú a ìbanògu kú a kína gbànade dakenò n pínki. Lákú Dikiri ma Luda ò kúma nà, ma kùu kè gbàna, akú ma Isaraila don'arèdenò kàkara ò gé kúmao.

NĚEMAYA

NĚemaya Yurusalemu damukenaa

¹ Akalia né NĚemaya yān dí. Atasese kíblena wĕ barode mo kŭ òdi pi Kisilevi gŭn má kú kínabea Susa wéran. ² Akŭ ma dakŭna Anani bò Yudanò bŭsun à sù kŭ gbĕkenò. Ma yā làlámma Yuda gbĕ kpara kŭ ò bò zìzòkenannò musu kŭ Yurusalemuo. ³ Ò wèma ò pì, gbĕ kŭ ò bò zìzòken ò tà Yudanò bŭsuu gŭnnòn ten wari ke manamana, òteni ñ lalandi ke, zaakŭ Yurusalemu bĭni gborona akŭsŏ a bĭnile gbànò tékŭna. ⁴ Kŭ ma yā pì mà, ma vute, akŭ wé'i bòma. Ma óò dò gòrò pla, maten lé yĭ maten wé ke Luda Musudea ⁵ ma pì: N yā nna Dikiri Luda Musude! Ñ zòkŏ akŭsŏ ñ naasi vĭ. Gbĕke gŭn n bàka dīgŏ kú kŭ gbĕ kŭ ò yenyĭ ò n yāditenanò kŭnanò. ⁶ Ñ wé té makŭ n zòbleriii ñ sã kpá adua kŭ maten ke fānantĕ kŭ gwāanio n zòbleri Isarailanòneea. Maten durunna kŭ o kĕnnĕ yā o. Bee makŭ kŭ ma de bedenò o durunna kĕ se. ⁷ O yā vāni kĕnnĕ manamana, ódi n yāditenanò daro, ódi n òòki gwaro, ó n doka kŭ n òdi n zòbleri Musane yā kŭnaro. ⁸ Ñ tó yā kŭ n òdi n zòbleri Musane díkĭna ònggu. N pì tó o bo n kpe, ĩni ó fākŏa burinò té. ⁹ N pì ò tó o era o are òmma akŭsŏ ó n yāditenanò kŭna óten zĭ kea, bee kŭ n pèwá ari andunia léa, ĩni ó kakara ñ su kŭoo gu kŭ n sè n tó kúaa kŭn. ¹⁰ Gbĕ pìnò bi n zòblerinòme, n gbĕ kŭ n ñ bó kŭ n iko zòkŏo kŭ n gàsã gbānaonòme. ¹¹ N yā nna Dikiri, ñ sã kpá makŭ n zòbleri aduakenaai kŭ n zòbleri kŭ n yā òdi kĕnnĕ nna akŭsŏ ò n vĭna vĭno aduakenaao. Ñ tó makŭ n zòbleri sa'a kŭ gbāra de kĭna ma wĕnda gwa.

Gòrò birea sŏ, kĭna pì wĕkpaateriime ma ũ.

2

Kĭna Atasese NĚemaya zĭna Yurusalemu

¹ Kĭna Atasese kíblena wĕ barode mo kŭ òdi pi Nisã gŭn kĭna ye à wĕ mi, akŭ ma sè ma kpàa. Adi ma e kŭ ānsisinaao zikiro, ² akŭ à ma la à pì: Bó yā mé à tò n ān sisinaa? Nten gyā kero. N nĕse mé à yàkaa? Vĭna ma kŭ manamana, ³ akŭ ma pĭne: Luda n òdi kŭ aafiaao, Zaaki! Ma ān sisina, zaakŭ wĕte kŭ ma dizinò mira kun gŏ bezĭ ũ. A bĭnile gbànò tékŭna. ⁴ Akŭ à pĭmene: Ñ ye mà ke deramĕe? Ma wé kĕ Luda Musudea gĭa, ⁵ akŭ ma wea ma pì: Kĭ, tó à kĕnnĕ mana akŭsŏ makŭ n zòbleri yā kàngu, ñ ma zĭ Yudanò bŭsu wĕte kŭ ma dizinò mira kun pĭn, de mà le mà kĕke mà káte. ⁶ Kĭna pì nanò vutena a sare, akŭ à ma la à pì: ĩnigŏ kú gwe ari bŏremĕe? Bŏren ĩni suu? Kŭ kĭna wĕ ma genaai, akŭ ma gòrò òdi. ⁷ Ma pĭne: Tó à kĕnnĕ, ñ takada kĕ Yuflati bara dire don'aredenòne ñ kpáma. Ñ oĭne ò tó mà gĕ ñ bŭsun ari mà gé káo Yudanò bŭsun. ⁸ Ñ takada kĕ n líkpe dākpāri Asafane ò. Ñ one à ma gba lí mà zeki gbāna kŭ à kú Luda kpé sare lénò keo kŭ bĭnilenò kŭ kpé kŭ manigŏ kun pŏo. Akŭ kĭna pŏ kŭ ma gbĕkaawa kpàma, zaakŭ ma Luda ò kúma. ⁹ Kĭna soza bàdenò kŭ sŏdenò òdi ò gé kŭmao. Akŭ ma ge ma Yuflati bara dire don'aredenò lè ma kĭna takadanò kpámma. ¹⁰ Kŭ Oronu gbĕ Sambala kŭ a ìba Tobia, Amòni burio mà gbĕke sù Isarailanò gwena kara, à kĕnnĕ ĩni manamana.

¹¹ Kŭ ma ka Yurusalemu, ma kámma bò gĭa gòrò aakŏ. ¹² Akŭ ma fute gwāani kŭ gbĕkenò, mádi yā kŭ ma Luda dà ma swĕn mà ke Yurusalemu o gbĕkenero. Má òdi zaaki kpe, gbĕ kparanò té gĕse. ¹³ Ma bo Guvute bĭnilen gwāani ma mĭ pè Gbĕgbon lŏgŏa kŭ Tubura bĭnileo. Maten Yurusalemu bĭni kŭ ò gbòro gwagwa

kū a bīnile tēkūnanɔ. ¹⁴ Akū ma ge are ari Ísēboki bīnilea kū Kína íkakio. Gu ke kú gwe, ma zaaki dí f̄s à gènlo, ¹⁵ akū má té swaween gwāani, maten bīni gwagwa. Akū ma era ma su ma gē Guvute bīnilen. ¹⁶ Gbānadenɔn gu kū ma gen ke yā kū ma kè d̄sro, zaakū mádi yāke o Yudanɔne gīaro, bee sa'orinɔ ke kinenɔ ke gbānadenɔ ke gbē kpara kū oni zī pì kenɔ. ¹⁷ Akū ma pìinne: A wari kū à ó lé è yá? Yurusalemu ḡò bezī ũ, a bīnilenɔ tēkūna. À tó ò era ò bīni bo d̄o de òsunḡo de lalandi p̄s ũ doroyāi. ¹⁸ Ma pìinne d̄o lākū ma Luda ɔ kúma nà kū yā kū kína òmeneno. Akū ò pì: Ò fute ò na a bonaaa. Akū ò nà zī mana p̄ia ɔplapla.

¹⁹ Kū Oronu gbē Sambala kū a ìba Tobia, Amɔni burio kū Larubu buri Gesemu a baaru mà, ò ó fobò ò ó gya bò ò pì: Bón áten ke gwee? Áten bo kína yā kpen yá? ²⁰ Akū ma yā s̄inla ma pì: Luda Musude ni tó ò sa'a kū. Ók̄onɔ a z̄òblerinɔ, Yurusalemu bīnibonaan óten naa dí. Ák̄onɔ s̄s̄ á baka kunlo. Á yā kú la doroyāi, á tó niḡs̄ d̄o gbēkegu wēte dí gūn doroyāi.

4

Iberesena kū Yurusalemu bīniborinɔ

¹ Kū Sambala mà ók̄onɔ Yudanɔ óten Yurusalemu bīni bo, a p̄o f̄e a laakarīi f̄ute manamana, akū àteni ó lalandi ke. ² À pì a gbēnɔ kū Samaria z̄ikarinɔ wára: Bón Yuda ginaa p̄inɔ ten kee? oni f̄s ò era ò bīni pì bo yá? Oni sa o ò zī pì né ḡro do yá? Oni f̄s ò wēte pì vu kū gbē kū à té k̄u à katena p̄inɔ yá? ³ Amɔni buri Tobia kú a sare, akū à pì: Bīni kū òten bo p̄i, tó gbēgbon d̄idia, a gbēnɔ gboro fá!

⁴ Akū ma pì: Ó Luda, ò ó yā ma, zaakū ò d̄okè kūoo. Ò tó ó lalandi kū òten ke wí ñ musu. Ò tó ò ñ k̄uk̄u ò tá k̄únwo z̄iz̄onɔ ũ. ⁵ Ñsun lá kú ñ taarinɔlaro. Ñsun ñ durunnanɔ wararo, zaakū ò bīniborinɔ s̄s̄s̄. ⁶ Len o bīni p̄i bò le ari à p̄ek̄sa, akū a lei kà guragura, zaakū gbēnɔ ten zī pì ke kū nèse mèn doom̄e.

⁷ Kū Sambala kū Tobiao kū Larubunɔ kū Amɔninɔ kū Asad̄ididenɔ mà Yurusalemu bīnik̄ek̄ena ten gé are guforonɔ ten tata, ñ p̄o f̄e manamana. ⁸ Akū ò lé kp̄ak̄ūsū ñ p̄inki ò pì oni su léte Yurusalemua ò yāket̄e likańyī. ⁹ Akū o wé kè ó Ludaa akūs̄o o gud̄ak̄p̄arinɔ d̄it̄ed̄ite f̄anant̄e kū gwāanio ñ yāi. ¹⁰ Akū Yudanɔ p̄i: Asoserinɔ gbāna ten láka. Gbē kū ò gb̄oro ò w̄ute dasi, óni f̄s ò bīni p̄i bo ò a láraro. ¹¹ Ó iberenɔ p̄i, ari òḡs̄ gé ñ yā d̄s, oni siógu ò ó dede, zī p̄i ni ḡs̄ kpana zén. ¹² Ó gbē kū ò kú ñ sarenɔ s̄u ò p̄iwere à kà gèn kuri ò pì: òten bo gu s̄inda p̄inkia, ò ye ò su ò létewá. ¹³ Akū ma gbēnɔ d̄it̄ed̄ite bīni foronɔ gūn kū a gu kū ò kè etenlenɔ. Ma ñ d̄it̄ed̄ite danedan̄e, baadi kū a f̄enedao kū a sario kū a sáo. ¹⁴ Kū ma wé p̄e gunɔi, ma fute ma pì kinenɔne kū gbānadenɔ kū gbē kparanɔ: Àsun v̄ina keńnero. Àḡs̄ d̄s kū Dikiri z̄sk̄s̄ à naasi v̄i. À z̄i ká á gbēnɔne kū á néḡs̄gbēnɔ kū á n̄enɔgbēnɔ kū á n̄onɔ kū á benɔ. ¹⁵ Kū ó iberenɔ mà Luda ñ f̄u à tò o ñ lékp̄ak̄ūsūna asiri mà, akū ó p̄inki o era o na bīnibonaaa, baadi kū a z̄i.

¹⁶ Zaa ḡro birea ma gbēnɔ kp̄aatete leu pla. Gbēkenɔ ten zī ke, gbēkenɔ s̄ari kūna kū s̄egbakoo kū sáo kū m̄'utao dana. Gbē z̄sk̄onɔn zena gbē kū òten bīni bonɔ kpe. ¹⁷ Gbē kū ò aso senanɔ aso kūna ɔdo, ḡs̄kebo ɔdo. ¹⁸ Bīniborinɔ f̄eneda d̄ona ñ pi ñ p̄inki. Kuruperi d̄iḡs̄ kú ma sare. ¹⁹ Akū ma pì kinenɔne kū gbānadenɔ kū gbē kparanɔ: Zī dasi akūs̄o bīni p̄i gbāna, akū o k̄s̄ kp̄aatete a lén. ²⁰ Gu kū a mà òten kuru p̄en, à k̄s̄ kakarawái gwe, ó Luda ni z̄i k̄awere. ²¹ Akū o era o na z̄ia, gbēkenɔ s̄ari kūna zaa gugurugurua ari susunenɔ ḡe ò b̄òte. ²² Zī k̄ua ma pì gbēnɔne: Á baadi ḡs̄ i Yurusalemu la kū a ìbanɔ, de àḡs̄ le à gu d̄ak̄p̄a gwāani àḡs̄ zī ke f̄anant̄e. ²³ Makū kū ma dakūnanɔ kū ma ìbanɔ

kū gudākpāri kū ò kú kūmaonɔ, odì ó pókasa boro, baadi digō a gōkɛɔ kūna a ɔplammɛ.

5

Neemaya zena kū takasidenɔ

¹ Gɔɔ kua ó Yuda kenɔ kū n nanonɔ ten wiki lé n gbɛnɔa manamana. ² N gbɛkenɔ pi: Ókɔnɔ kū ó nɛnɔ ó dasi. Ó ye póblewɛi ò pó ble ò le ògō aafia. ³ N gbɛkenɔ pi dɔ: Nà kun, akū o ó buranɔ kū ó geepi búno kū ó kpɛno tɔɔma kè póblewɛ yāi. ⁴ N gbɛkenɔ pi: O ɔgɔ sākā de ò ó buranɔ kū ó geepi búno táfe bo kɛnanɛ yāi. ⁵ Bee tó ó buri dokɔnɔmɛ, akūsɔ ó nɛnɔ dokɔnɔ kū n nɛnɔ, óteni ó nɛnɔ yíam̄ma zɔnɔ ũ tilasi. Ó nɛnɔgbɛ kenɔ ten zò ble kò akūsɔ ó gbāna dí ká ò póke kèro, zaakū ó buranɔ kū ó geepi búno gō n pó ũmɛ.

⁶ Kū ma n wiki pìi mà kū gbɛnɔ káara kū ò kèro, ma pɔ fè manamana. ⁷ Ma yā pìi laasun lè ma swèe gūn, akū ma zuka dò kɛnɔnɔ kū gbānadɛnɔa ma pìinɛ: Á baadi ten ɔgɔ'i ká a gbɛdakenɛ. Akū ma pìi ò pari kakara n yā pìi yāi. ⁸ Ma pìinɛ: O ó gbɛ Yuda kū ò gō buri pāndɛnɔ pó ũno bò ó gbāna lén, akū a tò á gbɛnɔ teni n zīda yíawá dɔ yá? Akū ò yīte kpɛn, òdi yāke le ò òro. ⁹ Akū ma era ma pìi: Yā kū áten ke pìi manaro. Àgō ó Luda vīna vī de ó iberɛ buri pāndɛnɔ sún ó sōsōro yāi. ¹⁰ Makū kū ma danɛnɔ kū ma ibanɔ, o ɔgɔ kū pówɛo sākānɛ dɔ. À ɔgɔ'ikannɛna tó sà, ¹¹ à n buranɔ kū n geepi búno kū n kùkpɛnɔ kū n kpɛno sukpañnɛ kū pó basɔrode kū áten símma ɔgɔ'i ũo, ɔgɔ kū pówɛo kū wèo kū nísio pínki. ¹² Akū ò pìi: Óni sukpañnɛ, óni póke wɛtɛm̄ma dorɔ. Óni ke lákū n ò nà. Akū ma sa'orinɔ sīsì ma tò gbɛ pìnɔ la dà n wára lákū ò a lé sè nà. ¹³ Ma a uta zōkō kpùke ma pìi: Luda gbɛ kū adi zī ke lé kū à gbè pìiaro kpùke le à a be kū a aruzekɛnɔ sía. Luda a kpùke de à gō kori le. Pari pìi: Aami! Akū ò Dikiri sáabu kpà. Akū gbɛnɔ kè lákū ò a lé sè nà.

¹⁴ Abire gbera zaa gɔɔ kū kina Atasesɛ ma dite Yudanɔ būsɔ don'arɛde ũ a kíblɛna wè baroden ari a wè baraakuri awɛɛplade gūn, à kà wè kuri awɛɛpla, makū kū ma danɛnɔ ódi don'arɛdeke pó blero. ¹⁵ Don'arɛde káaku kū à dòmɛnɛ arɛnɔ aso tikisii tò gbɛnɔa, ò póble kū sèwèo sì baadia kū andurufu ɔgɔ mèn buplabuplao. N ibanɔ gbāna blém̄ma dɔ. Makū sō, mádi ke lero, zaakū má Luda vīna vī. ¹⁶ Ma mèe kpà bīni pìi bonaaa, mádi zīte sé ma pó ũro. Ma ibanɔ kakarana gwe zī pìi yāi. ¹⁷ Yudanɔ digō pó ble ma bea gbɛnɔn basuppla akurikuri, gbānadɛnɔ kū gbɛ kū ò bò buri kū ò likanawáinɔ kīnaanɔ. ¹⁸ Lákū gu digō dɔ nà òdigō zù kekɛmɛnɛ mèn dodo kū sá mèkpananɔ mèn suddodo kū konɔ, akūsɔ òdigō sèwè ba zōkōzōkō gɔɔ kuri kū gɔɔ kuriio. Bee kū abireo mádi don'arɛdeke póble gbekam̄maro, zaakū zī kū gbɛ abirenɔ ten ke zōkō. ¹⁹ Ma Luda, yā mana kū ma kè gbɛ dínɔnɛ pínki gō dɔngu.

6

Neemaya iberɛnɔ zéwetɛna ò ɛndō kɛnɛ

¹ Ma bīni bò ma làka a foro kú gukea dorɔ, ama mádi a bīnile gbànɔ pétepete gīaro. Kū Sambala kū Tobiao kū Larubu buri Gesemuó kū ma iberɛ kparanɔ a baaru má, ² Sambala kū Gesemu pìio légbāzā kɛmɛnɛ ò pìi mà mó mà dañle Onɔ guvute lakutu ke gūn. Yā vānin òten wɛte kūmao. ³ Ma gbɛnɔ zīm̄ma ma pìi: Maten zī zōkō kɛmɛ, mani le mà suro. Mani le mà zī pìi tón mà su á kīnaaro. ⁴ Ó légbāzā pìi kɛmɛnɛ gèn siikō, akū ma yā mèn do pìi sínla. ⁵ A gèn sɔrode Sambala a iba ke zīma. À takada kū òdi kāni'ɔ naaro kūna. ⁶ Ò kè takada pìi

gūn ò pì: O yāke mà burinɔ kīnaa, akū Gesemu pì yāpurame. À pì mɔkɔn kū Yuda kparanɔ a zεo à bo kīna yā kpeme. Abire yāin áten bīni pì bo. Ò pì dɔ n ye ñ gɔ Yudanɔ kīna ũme, ⁷ akū n annabinɔ dīte ò o Yurusalemu, mɔkɔmme n kīna ũ. Kīna ni yā pì ma. A yā mé à tò ñ mɔ ò lé kpákūsū. ⁸ Akū ma légbāzā kène ma pì: Yā kū nten o kunlo. Mɔkɔmme n yā pì ò n zīdaa. ⁹ N pínki ò ye vīna ma kū ò pì, ó ɔ ni gɔ dɔwáime, óni le ò zī pì lákaro. Ma Luda, ñ ma ɔ gba gbāna.

¹⁰ Ma ge Delaya né Semaya, Metabeli daikore bea, zaakū à a zīda yī a kpén. À pì: Ò dakare Luda kpén ò a gbà taóle, zaakū gbēnɔ ten su n demε. Oni su ò n de gwāanime. ¹¹ Akū ma pì: Ma taka di bàa sí yá? Ma taka ni fɔ à gé ute Luda kpén ma zīda surabana yāi yá? Mani géro. ¹² Má dɔ ma zīdaa a yā pì dí bo Luda kīnaaro. À annabikeyā pì ò ma yā musu kū Tobia kū Sambalao fīnaa bōne yāime. ¹³ À fīnaa bōne de vīna le à ma kū mà durunna ke mà gé gwe, gbaso ò ma tɔ yaka ò ma sɔsɔ. ¹⁴ Ma Luda, Tobia kū Sambalao yākenaa pì gɔ dɔngu. Nɔgbē annabi Nɔadia yā gɔ dɔngu dɔ kū annabi kpara kū ò ye vīna ma kūnɔ.

Yurusalemu bīni lakanaa

¹⁵ Gɔɔɔ bupla akuri awεεpla gbera ò bīni pì laka Elulu mɔ gɔɔɔ baraasɔrodea. ¹⁶ Kū ó iberenɔ a baaru mà akūsɔ buri kū ò likanawáinɔ wé siále, n ká gà ò dɔ sà kū o zī pì kè kū ó Luda gbānao. ¹⁷ Gɔɔɔ birea Yudanɔ kīnenɔ ten takada kpāzā Tobiane dasi, akūsɔ Tobia pì ten kpāzāñne. ¹⁸ Yudanɔ yā yī káo dasi, zaakū Ara né Sekaniame a anzure ũ akūsɔ Berékia né Mesulamu mé à Tobia né Yoanana anzure ũ. ¹⁹ Ódi a sáabu kpá ma wára dɔ, akū ódi era ò ma yā babane. Tobia pì takadanɔ kpāzāmenε dɔ de vīna le à ma kū.

7

¹ Kū o bīni bò akūsɔ ma a lé gbànɔ pètepete, ò zédákpārinɔ kū lèsirinɔ kū Levinɔ dīte. ² Akū ma a dakūna Anani dīte Yurusalemu gbē zɔkɔ ũ kū zeki gbāna gbē zɔkɔ Ananiao, zaakū gbē náanideme. À Luda vīna vī de gbē dasinɔla. ³ Ma pīnne: Òsungɔ Yurusalemu bīnile gbànɔ wēro ari ifāntē gé gbāna kū. Ògɔ zé tata ò lígurukpanɔ dan ari zédákpārinɔ tá. Ò Yurusalemudenɔ dītedīte gudákpārinɔ ũ dɔ, n gbēkenɔ gɔ kú dākpākia, n gbēkenɔ n be sare.

8

Ezera Musa doka kyókēnaa

¹ Baadi pínki kākara kū lédokɔnɔo batu kū à kú Í bīnile sare, akū ò pì danneri Ezera ò bo kū Musa doka kū Dikiri dīte Isarailanɔne takadao. ² Mɔ suppla gɔɔɔ káakun sa'ori Ezera bò kū Musa dokao pari are. Gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ kū gbē kū oni fɔ ò yā manɔ n pínki kú gwe. ³ À are dɔ batu kū à kú Í bīnile pì sare, akū áten takada pì kyó ke zaa kɔnkɔkɔnkɔ ari ifāntē kà midangura gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ kū gbē kū oni fɔ ò manɔ wára. Gbē sīnda pínki sã dɔ Musa doka takada pì kyókēnaai. ⁴ Danneri Ezera zena tintin lei kū ò kè kú lío musu takada pì kyókēna yāi. Matitia kū Semaio kū Anayao kū Uriao kū Ilikiao kū Masiao kú a ɔplai. Pedaya kú Misailio kú Malakiao kú Asumuo kú Asabadanao kú Zakario kú Mesulamuo kú a ɔzei. ⁵ Kū Ezera takada wè, gbē sīnda pínki è, zaakū a zeki lei deñla. Kū à wè, gbē sīnda pínki fùte ò zè. ⁶ Ezera Dikiri Luda zɔkɔde sáabu kpá, akū gbē sīnda pínki ɔ sè musu ò pì: Aami! Aami! Akū ò m̀i pète zīte ò donyī kè Dikirinε. ⁷ Gɔɔɔ kū gbēnɔ zena gwe, Levi kenɔ Musa doka dàdañne. Levi pìnɔ tón dí: Yesua, Bani, Serebia, Yami, Akubu, Sabetai, Odia, Masia, Kelita, Azaria, Yozabada, Anana kú Pelayao. ⁸ Ò Luda doka takada pì kyó kè, akū ò b̀kɔte ò a wé wèñne, de ò le ò kyó pì ma. ⁹ Akū b̀usu gbānade Neemaya kú danneri sa'ori

Ezerai kũ Levi kũ òten yã dada gbẽnɔnɔnɔ pìinne: Goro díkĩna bi Dikiri á Luda pómɛ. Àsun wẽnda kero àsun ɔɔ dɔro. Zaakũ kũ òten Musa doka yã ma, òten ɔɔ dɔ n̄ pínki. ¹⁰ Neemaya pì: À gé à pò níside ble à í nnanna mi. À li gbẽ kũ ò pòke v̄ironɔnɛ. Goro díkĩna bi ó Dikiri pómɛ. Àsun wẽnda ɔɔ dɔro, zaakũ ponna kũ Dikiri di kpáwá de á gbãnaleki ũ. ¹¹ Levinɔ gèè ò gbẽnɔ nèsee kpàteíne ò pì: À yĩte! Goro díkĩna bi Luda pómɛ, àsun wẽnda ɔɔ dɔro. ¹² Akũ ò fùte ò gèè ò pò blè ò í mì, ò likɔne ò ponna kè manamana, zaakũ ò yã kũ ò òhne mà sà.

¹³ Mɔ pì goro pladea ɔndenɔ kũ sa'orinɔ kũ Levinɔ kàkara danneri Ezerai, de ò le ò wé té Musa dokai. ¹⁴ Akũ ò yã kũ Dikiri dìte Musanɛɛ lè gwe à pì, Isarailanɔ g̃ kú lá kutanɔ g̃n mɔ supplade dikpegorɔa, ¹⁵ ò yã díkĩna kpàkpa ke n̄ lakutunɔ g̃n kũ Yurusalemuo ò pì: À bɔte à gé sèn à kù lánɔ kè à suo kũ sãma lánɔ kũ gbẽtẽ lánɔ kũ domina lánɔ kũ lí urade lánɔ, de à lá kutanɔ dɔo lákũ à kú takadan nà. ¹⁶ Akũ gbẽnɔ gèè ò kèkè ò sùo, baadi kuta dɔo a kpé musu ke ɔnn ke Luda ɔnn ke Í b̄inile batun ke Eflaimu b̄inile batun. ¹⁷ Gbẽ kũ ò bò z̄iz̄oken pinɔ lá kutanɔ dɔdɔ n̄ pínki, akũ ò kú a g̃n. Zaa Nuni né Yɔsua goro ari goro birea Isarailanɔ dí dikpe pì ke lero. Akũ ò ponna kè manamana. ¹⁸ Ezerai dig̃ Luda doka takada kyó ke lákũ gu dig̃ dɔ nà naana zaa dikpegorɔ káakua ari à gèè à làkao. Ò dikpe pì kè goro supplame. A goro sɔraakɔdea ò kòkakaranaa kè lákũ ò dìte nà.

9

Isarailanɔ n̄ durunnanɔ ona Ludane

¹ Mɔ dokɔnɔ pì goro baro awesiikɔdea Isarailanɔ k̄ kàkara kũ léyĩnao kũ uta kasanɔ dadana, bùsu ká n̄ mìn. ² Ò n̄ z̄ida kè buri pãndenɔa akũ ò zena, òteni n̄ durunnanɔ kũ n̄ dizinɔ yãv̄anikenanɔ o. ³ Ò g̃ zena gu kũ ò kún, akũ ò Dikiri n̄ Luda doka takada kyó kèhne awa aakɔ, akũ ò n̄ durunnanɔ ò ò donyĩ kè Dikiri n̄ Ludane awa aakɔ. ⁴ Levi kenɔ zena tintin kũ ò kèhne musu, ò lé zù Dikiri n̄ Ludai gbãngbãn. N̄ tónɔn dí: Yesua, Bani, Kadamieli, Sebania, Buni, Serebia, Bani kũ Kenanio. ⁵ Levinɔ Yesua kũ Kadamielio kũ Banio kũ Asabaniao kũ Serebiao kũ Odiao kũ Sebaniao kũ Petayao pì:

À fute à Dikiri á Luda táaki lé!

À kun zaa káaku ari goro s̄inda pínki.

Ò n̄ tó gakuride bo,

à de gbẽ tókpana kũ táakiola pínki.

⁶ Mɔkɔmmɛ Dikiri ũ ndo.

N sarapura kè kũ n̄ be kũ à kú musuo

kũ pò kũ ò kú gwenɔ pínki.

N andunia kè kũ pò kũ ò kúnno.

N ísira kè kũ pò kũ ò kú a g̃nno.

Ndì wèndi kpá n̄ pínkia,

n̄ be malaika dasinɔ di donyĩ kenne.

⁷ Mɔkɔmmɛ Dikiri Luda kũ à Abramuo sè ũ,

n̄ bo kãao Uru, Kaladia bùsun,

n̄ a tó litene Ibrahim̄.

⁸ N è à n̄ náani v̄i a swèe g̃n,

akũ n̄ pì n̄ bàka nig̃ kú kãao,

ĩni Kanaanɔ bùsu kpáa kũ a burinɔ,

bùsu kũ Itinɔ kũ Am̄orinɔn kún

kũ Perizinɔ kũ Yebusinɔ kũ Gigasinɔ.

Akũ n̄ lé kũ n̄ gbẽne pì pàpa,

kū n mana yāi.

⁹ N wari kū ó dizinɔ̀ kè Misila è,
n wiki kū ò lè Isira Tēraii mà.

¹⁰ N sèedanɔ̀ kū daboyānɔ̀ kè Firi'aunanɛ,
n sunyĩ kpàì kū a ìbanɔ̀
kū a būsudenɔ̀ n pínki,
zaakū n dō lākū ò ania pāsī kè kū ó dizinɔ̀ nà.
N tó bō lākū à kun ari kū a gbārao nà.

¹¹ N ísira zòkōrɛ́nɛ,
akū ò táa ò gukoria ò bikù.
N gbě kū ò pètɛnyĩnɔ̀ zù í lòkoton,
n n zú lán gbèè bà í zòkō pìi gūn.

¹² N do n gbēnɔ̀nɛ arɛ tɛluku gūn fānantɛ,
gwāani sō tɛ gūn.

N zé kū à de ò sé pù́nɛ.

¹³ N kipa Sinai kpi musu,
n yā ò́nɛ zaa musu.
N doka zéde yāpurade kpà́mma
kū yā mana kū n ditenɔ̀.

¹⁴ N tò ò kámmabogɔ̀rɔ̀ dō n pó ũ.
N n yāditenanɔ̀ kū n ɔ̀ɔ̀kio
kū n dokao dà n zòbleri Musanɛ
akū à kpà́mma.

¹⁵ Kū nà n dé, n póble gbàrɛ́nɛ zaa musu.
Kū ími n dé, n í bṓnɛ gbèsin.
Bùsu kū n a la dà́nɛ n pì ñni kpà́mman
n pì́nɛ ò gé ò sí n pó ũ.

¹⁶ Bee kū abireo ó dizi pìnɔ̀ karambaani vī,
n sã gbāna kū,
òdigō n yāditenanɔ̀ kūnaro.

¹⁷ Ò gì n yā mai,
daboyā kū n kè́nɛnɔ̀ yā sã́ngu.
N sã gbāna kù ò bō n yā kpe
ò don'arɛde dítɛ à era à tá kúnwo zòblen.
Luda, ndi gbēnɔ̀ durunna kḗmma,
n sùru vī kū wēndao,
n pɔ̀ dì fē likaro, n gbēke vī zòkō,
akū n̄di pā kpányīro.

¹⁸ Bee kū ò m̀ò kàsa lán zùsane b̀òrɔ̀ bà,
ò pì n̄ dikiri kū à n̄ bóte Misilan gwe,
akūsō ò ɔ̀kè kūnwo manamana,

¹⁹ n̄di pā kpányī gbárannanlo
n wēnda zòkō yāi.
Tɛluku pìi d̀ò́nɛ arɛ à zé m̀ò́nɛ fānantɛ,
tɛ pì zé kū à de ò sé pù́nɛ gwāani,
adi n̄ tón zikiro.

²⁰ N n Nini kpà́mma à yā dà́nɛ.

N̄di n̄ tē manaro,
kū ími teni n̄ de, n n̄ gbá í.

²¹ N n̄ gwá gbárannan wè bupla,
póke dí kīammaro.

Í pókasanɔ dí yakaro,
 ń gbá dí sésɛro.

²² N burinɔ kpàámma kũ ń b̀usunɔ,
 n ń b̀usuu p̄inɔ kpàateteńne m̄iom̄io.

Ò Ɛsɛb̄ɔ k̄ina Sīɔ b̀usuu si ń p̄ó ũ
 kũ Bas̄a k̄ina Ogu p̄oo.

²³ N tò ń burinɔ dasi kũ lán susunenɔ bà,
 n ḡe kũńwo b̀usu kũ n ò ń denɔne ò gé ò sí ń p̄ó ũ gũn.

²⁴ Kũ ń n̄enɔ ḡe ò b̀usuu p̄i si ń p̄ó ũ,
 akũ n Kanaa kũ ò kú gwenɔ k̄a d̄eńne,
 n ń náńne ń ɔĩ kũ ń k̄inanɔ ń p̄ínki,
 n b̀usuu p̄i burinɔ kpàámma,
 ò ń p̄oyeinaa k̄eńma.

²⁵ Ò w̄ete b̄inidenɔ si kũ z̄ite manao,
 ò kp̄enɔ si kũ p̄ó mana kũ ò kunno
 kũ l̄ogɔ kũ ò ȳinɔ
 kũ geepi búno kũ k̀ukpenɔ
 kũ lí kũ òdi a né blenɔ à k̄e z̄ók̄o.
 Ò p̄ó bl̄e ò k̄a ò m̄e k̄p̄a,
 ò nnamanaa mà n arubarika z̄ók̄o ȳai.

²⁶ Bee kũ abireo ń s̄a gb̄ana kũ,
 akũ ò b̀o n ȳa k̄pe ò k̄pe lí n dokane.

Ò annabi kũ ò lé dàámma
 de ò summanɔ d̄ede,
 ò d̄ok̄e kũńwo manamana.

²⁷ N ń ná ń iberenɔne ń ɔĩ,
 ò gb̄ana s̄unne,
 akũ ò wiki l̄emma ń warikena gũn.
 Zaa musu n ń w̄eke si
 n w̄enda z̄ók̄o ȳai,
 n surabarinɔ d̄iteńne,
 akũ ò ń bó ń ibere p̄inɔ ɔĩ.

²⁸ Tó ò a ȳida l̄e,
 òdi era ò ȳa kũ à v̄aninne keme,
 akũ n ń kp̄a ń iberenɔa,
 ò gb̄ana bl̄eńma.

Ò era ò wiki l̄emma,
 akũ zaa musu n ń w̄eke si,
 n ń bó ḡen ũgbangba n w̄enda ȳai.

²⁹ N lé dàámma ò are d̄o n dokaa,
 ama ò d̄ok̄e kũńwo òdiḡo n ȳaditenano kũnaro,
 ȳa kũ tó gb̄e kũna aniḡo kun a ḡai.

Ò z̄a n ȳa p̄inɔa ò k̄pe linne,
 ń s̄a gb̄ana kũ ò ḡi n ȳa mai.

³⁰ N mena kũńwo a w̄e dasi,
 n Nini ȳa dà n annabinɔne,
 akũ ò lé dàom̄ma, ama odi s̄a d̄airo,
 akũ n ń ná buri p̄andenɔne ń ɔĩ.

³¹ N w̄enda z̄ók̄o gũn ńdi ń lákaro,
 Luda s̀urude w̄endad̄onnerime n ũ,
 ńdi p̄a kp̄ánȳiro.

32 A yā mé à tò ó Luda,
 ń zōkō, ń gbāna akūsō ń naasi vī,
 lākū n bàka dìgō kú kūoo n gbēke gūn nà,
 wari kū à ó lé
 kū ó kínanō kū ó don'arēdenō
 kū ó sa'orinō kū ó annabinō
 kū ó dizinō kū n gbēnō ń pínki
 zaa Asiria kínanō gōrō ari kū a gbārao,
 ñsun tó à kennē fítiro.

33 Yā kū à ó lénō pínki musu ń mana,
 bee kū o yā vāni kè, ń náani vī.

34 Ó kínanō kū ó don'arēdenō
 kū ó sa'orinō kū ó dizinō
 odi zī ke n dokaaro,
 odi laakari dō n yāditenanōaro
 ke lé kū n dàímmanō.

35 Bee gōrō kū ò ń zīda vī
 akūsō ò pó mana dasi kū n ń gbánō vī
 kū būsū yàasa tōkōtēde kū n kpàímao,
 odi donyīro odi kpē li ń yā vāninōnero.

36 Ñ gwa! Zònon ó ũ gbāra.
 Būsū kū n kpà ó dizinōa
 ò a línēnō kū a pó mananō ble,
 zònon ó ũ a gūn.

37 Kína kū n tò ò kí blewánō
 ó búgbē yàasanō gē ń pó ũ ó durunnānō yāi.
 Òdi kí blewá kū ó pókādenō
 lākū ò yei nà.

Ó kú wētāmma zōkōō gūn.

38 Yā birenō yāi pínki óten lédokōnō ke kūnwō kū yāpuraō óten kē takada gūn.
 Ó don'arēdenō kū Levinō kū ó sa'orinō teni ń sēeda kea.

ESITA

Kína Asueru nano Vasati bona kpatan

¹ Kína Asueru goro a kí blè b̀usu m̀en basuddo awɛɛsupplanɔ sɛna za India b̀usun ari à g̀e pé Etiopia b̀usuua. ² Vutena a bea Susa wéran ³ a k̀iblena wè aakõde g̀un à gb̀anadenɔ k̀u a ibanɔ k̀akara ń pínki dikpe p̀oblea. Pesia k̀u Midião b̀usu z̀ikari b̀adenɔn k̀u gwe k̀u gb̀e bèɛɛdenɔ k̀u b̀usu gb̀anadenɔ. ⁴ À a kpata aruzɛke z̀õkõnɔ k̀u a z̀õkõke gakurio m̀ónne ari m̀o suddo. ⁵ K̀u goro bireno p̀apa, à dikpe p̀oble k̀e gb̀e k̀u ò k̀u Susanɔne, k̀inenɔ k̀u talakanɔ ń pínki. Ò dikpe p̀o blè ari goro suppla a be on líkpen. ⁶ Ò biza pura k̀u a búguo d̀d̀o andurufu t̀ankanɔa k̀u bà puranɔ k̀u bà gaaruradenɔ, ak̀u ò lòko kpé gb̀egba k̀u ò b̀o k̀u gb̀epunɔa. Wura k̀u andurufu wutebɔnɔ katena gusara k̀u ò k̀e k̀u gb̀epuo k̀u gb̀et̃o k̀u gb̀esirao k̀u gb̀e búguo. ⁷ Ò wè kp̀akp̀am̃ma gwe k̀u wura tokonɔ. Toko p̀ino buri donadona k̀õne pínki. Kína wè p̀i kp̀am̃ma à g̀e la. ⁸ Kína dite k̀u òsun g̀i ẁemirinɔnero. À p̀i a begwarinɔne ò wè kp̀a baadia lákũ à yei nà.

⁹ Kína Asueru nano Vasati dikpe p̀oble k̀e nɔgb̀enɔne k̀inabea d̀o. ¹⁰ A goro supplade z̀i kína p̀o k̀e nna wèa, ak̀u à p̀i a dogari gb̀enɔn suppla k̀u ò ń f̀ere k̀enɔne: M̃uma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta k̀u Kakasao, ¹¹ ò suare k̀u a nano Vasatio k̀u a kí nano f̀uraao kuna, de à a manake m̀o gb̀enɔne k̀u gb̀anadenɔ, zaakũ nɔgb̀e p̀i bi nɔme. ¹² K̀u kína dogari p̀ino yã p̀i ò a nanɔne, à g̀i sui, ak̀u kína p̀et̃e k̀e a p̀o f̀ei manamana. ¹³ Kína yã p̀i ò wézeri susune t̀asikarinɔne, zaakũ àdigõ yã s̃inda pínki gb̀eka gb̀e k̀u ò b̀usu doka d̃nɔame. ¹⁴ Pesia k̀u Midião gb̀anade k̀u òdigõ k̀u a sare gb̀enɔn supplanɔ t̀on dí: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, M̃eresi, Masena k̀u M̃emukão. M̀õkõnɔme a kp̀asino ũ. A kpata gb̀anadenɔn gwe. ¹⁵ À p̀iñne: Ma a dogarinɔ z̀i ma nano Vasatia k̀u yão, ak̀u à g̀i mai. Óni ke k̃ao derame? Doka p̀i derame? ¹⁶ Ak̀u M̃emukã p̀i k̀inane k̀u gb̀anade p̀ino: Kí, m̀õkõm̃me n nano Vasati taari k̀enne ndoro, à taari k̀e gb̀anadenɔne k̀u n b̀usu gb̀e s̃inda pínki. ¹⁷ Yã k̀u n nano p̀i k̀e ni dagula, nɔgb̀e s̃inda pínki ni ma ò ń z̃anɔ gya bo ò pi: Kína Asueru p̀i ò a nano Vasati sísiare, ak̀u à g̀i sui. ¹⁸ Pesia k̀u Midião b̀usu gb̀anadenɔ nɔgb̀e k̀u ò n nano yã p̀i m̀ano nigõ yã ṽani we ń z̃anɔa tera. Lé'ena k̃oa k̀u zukao ni ke dasi. ¹⁹ Kí, tó à k̀angu, ñ yã dite Vasatine àsun wé ke pla k̀unwo doro, ñ nɔgb̀e k̀u à deala ká kpatan a g̀ene ũ. Oni yã p̀i k̀e Pesia k̀u Midião doka k̀u òdi gbororo takada g̀un. ²⁰ Tó ò yã k̀u n dite kp̀akpaa k̀e n b̀usu z̀õkõ g̀un pínki, nɔgb̀enɔ ni bèere lí ń z̃anɔne, nɔ gb̀anadenɔ k̀u nɔ f̀itinnanɔ ń pínki. ²¹ Yã p̀i kà k̀inagu k̀u gb̀anadenɔ ń pínki, ak̀u à k̀e lákũ M̃emukã òne nà. ²² Ak̀u à légb̃azã k̀e b̀usu k̀u à ṽinɔne pínki, b̀usu k̀u b̀usuuo k̀u a takadak̃ena burio, buri k̀u burio baadi k̀u a buriyão. À p̀i g̀õgb̀e mé anigõ gb̀ana ble onn, a buriyãn ògõ o onn p̀i g̀un.

2

Esita g̃õna kína nano ũ

¹ Yã bireno gb̀era k̀u kína Asueru p̀o kp̀ate, yã k̀u Vasati k̀ene k̀u yã k̀u à dite a yã musuo dí s̃aguro. ² Ak̀u kína ibanɔ p̀ine: Kí, ñ tó ò nɔkpare manano wetenne. ³ Ñ gb̀e z̀õkõnɔ dite n b̀usuno g̀un pínki ò nɔkpare manano kakara ò su ò ń ká n nɔgb̀enɔ té Susa la. N nɔgb̀enɔ gwàri Egai k̀u ò a f̀ere k̀e ni ń gwa k̀u n nɔnɔ, oni ń keke k̀u ñsid̃õk̃onanɔ swáswa. ⁴ Nɔgb̀e k̀u à k̀angu ni gõ n nano ũ Vasati g̀ene ũ. Yã p̀i k̀e k̀inane nna, ak̀u à z̀eo le.

⁵ Yuda ke kú Susa Biliaminu burime, a tón Mɔdekai, Yairi néme. Simeí kú Kisio kú a dizinɔ té. ⁶ À kú zìzɔnɔ té kú Babilɔnu kína Nɛbukaneza n kúkú Yurusalemu kú Yudanɔ kína Yekɔnio à tà kúnwo. ⁷ Àteni a disɛ né Adasa kú òdi pinɛ dɔ Esita gwa, zaakú a de kú a dao kunlo. Nɔkpare pì kakana mana akúsɔ à mana. Kú a de kú a dao gà, Mɔdekai a sè a né ũ. ⁸ Kú ò yá kú kína dìte pì mà, akú ò gèe kú nɔkparenɔ dasidasi Susa ò n ná Egaine a ɔí. Akú ò Esita sè ò gèe káao kínabea kína nɔgbɛnɔ gwàrii pinɛ. ⁹ Nɔkpare pì kènɛ mana, akú à gbɛke kènɛ à pì ò a kɛkɛ kú nísidɔkɔnanɔ swáswa gònɔ, ò pòble mana kpáa. À kínabea nɔkpare kú a sè gbɛnɔn supplanɔ kpáa, akú à kpé mana kpáa kína nɔgbɛnɔ bea. ¹⁰ Esita dí a buri ke a be búsú o gbɛkenɛro, zaakú Mɔdekai pinɛ àsun tó gbɛke dɔro. ¹¹ Lákú gu digɔ dɔ nà Mɔdekai digɔ kína nɔgbɛnɔ be gānule zé sɔ, de à le àgɔ Esita kunna dɔ kú yá kú àteni a leo.

¹² Ari nɔkparenɔ zé e ògɔ gé i kú kína Asueruo, séto ò yá kú ò dìteíne ke gĩa ari mɔ kuri awɛɛpla. Òdigɔ nísi kú ò kè kú lí'ɔ gbí nnao dɔkɔmɔ ari mɔ suddo, akú òdigɔ n kɛkɛ kú nísi gbí nnao kú nɔgbɛ mɛkekebɔnɔ ari mɔ suddo. ¹³ Nɔkpare kú kína pì ina kàa, kína nɔnɔ be pɔ kú à gbɛka pínki òdi kpáa à géome. ¹⁴ Àdi gé ɔkɔsi à su kína nɔnɔ bea kɔnkɔ gwàri kú òdi pinɛ Sasagaza kú ò a fɛrɛ kè fàrandi. Àkú mé àdi ɔ lika kína nɔ yìgisaride pìnɔi. Àdi le à era à gé kína kīnaa doro, séto a yá kà kína pìn à a sísì dɔ baasiro. ¹⁵ Kú inaa kà Abihaili né Esita kú a disɛ Mɔdekai a sè né ũ pìia, adi pòke gbekaro, séde pɔ kú kína nɔgbɛnɔ gwàri Egai pì òne baasiro. Esita yá kà gbɛ kú ò a ènɔgu n pínki. ¹⁶ Kína kíblena wè supplade gūn ò gèe káao a bea mɔ kuride Tɛbe gūn. ¹⁷ Kína ye Esitai de a nɔ kparanɔla n pínki. A yá kàagu, à kènɛ mana de nɔkpare kparanɔla n pínki, akú à kína nanɔ fūraa kùne à a dìte a nɔ Vasati gène ũ. ¹⁸ Akú kína pì dikpe pòble kàkara gbānadenɔne kú a ìbanɔ Esita sena yá musu. À dìte kú ò dikpe zókɔ ke, akú ò a kpàkpaa kè búsú kú búsúuo, akú à gba dà gbɛnɔne à gè ɔla.

Mɔdekai kú Amanao

¹⁹ Nɔkparenɔ kakarana gèen pladen Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn. ²⁰ Esita dí a be búsú ke a buriyá o gbɛke mào lákú Mɔdekai òne nà. À tɛ Mɔdekai yá lákú àdigɔ ke nà zaa gɔrɔ kú àteni a gwa. ²¹ Kú Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn le, kína Asueru dogari zédákpāri gbɛnɔn planɔ pɔ fɛ kínai, akú ò lé kpákūsūi ò a de. N tón dí: Bigitana kú Tɛresio. ²² Kú Mɔdekai yá pì mà kpāni, à ò kína nanɔ Esitanɛ, akú Esita ò kínane kú Mɔdekai tó. ²³ Ò yá pì gwàgwa ò è yāpurame, akú ò gbɛnɔn pla pìnɔ lòko lía ò gà. Ò yá pì kè búsú gīayākɛna takadan kína wára.

3

¹ Yá bireno gbɛra kína Asueru Amɛdata né Amana, Agaga buri gwena kàra à a gbà gbāna, à vuteki kú à de a gbānade dakenɔ pòla n pínki kpáa. ² Kína ìba kú ò kú a be gānu gūnnɔ dì kúte ò mì nate Amanane lákú kína dìte nà, ama Mɔdekai dì kúte à mì nateɛro. ³ Akú kína ìbaa pìnɔ Mɔdekai là ò pì: À kè dera nídi kína yá maroo? ⁴ Lákú gu digɔ dɔ nà òdigɔ onɛ le, ama àdi n yá daro, à pì Yudan a ũ. Akú ò ò Amanane de ò le ò dɔ tó ani Mɔdekai yākenaa pì fɔ. ⁵ Kú Amana è Mɔdekai dì kúte à mì natearero, akú a pɔ fɛ. ⁶ Kú ò Mɔdekai buri òne, akú a dena ado kènɛ fíti, akú àten zé wete à Mɔdekai buri Yuda kú ò kú Asueru búsúuo gūnnɔ dede n pínki.

Amana lékpakūsūna Yudanɔi

⁷ Kína Asueru kíblena wè kuri awɛɛpladen a mɔ káaku Nisā gūn, Amana gbè kú òdi pi purimu zù à gu gwà, de à mɔ kú ani yá pì kea dɔ kú a gɔrɔo. Akú gugwanaa pì bò mɔ kuri awɛɛpla kú òdi pi Ada gūn. ⁸ Akú Amana pì kína

Asuerune: Buri ke kun a gbēno fākōa buri pādeno té n būsu dasino gūn pínki. N futēokarayāno donadona kū buri kparano pōo, òdi n doka daro. Adi kō sí n n tó tēnero. ⁹ Kí, tó à kēne nna, n yā dīte de ò láka kúnwo, mani andurufu tōn wāa pla kpá n ɔgɔ'uterinɔa ò ká n aruzekatekin. ¹⁰ Kína a tánka sēedakebɔɔ bò à kpà Amēdata né Amana, Agaga buri Yudanɔ zāngurii piia ¹¹ à pì: N ke buri piine lākū à kēne mana nà, ngɔ andurufu pì kūna n pó ũ.

¹² Mɔ káaku ɔrɔ kuri awēe'aakōde zī Amana kína takadakērinɔ sisi. Ò yā kū Amana dīte kína ibano kū kína kū ò kú būsu kū būsuoono, buri kū burio gbānadenone dà takadan. Ò kē buri kū burioone, baadi kū a yā takao, būsu kū būsuo kú a takadakēna burio. Ò kē kū kína Asueru tóo, akū ò a sēedaa kē takada piia kū a tánkao. ¹³ Ò takada pino nà zīrinone n ɔi ò n gbāre kína būsu dasino gūn. Takada pì gūn ò pì ò Yudanɔ dede ò láka kúnwo ò n buri bo, né fíti gbē zōkō, gōgbēno kū nōgbēno ɔrɔ do gūn, mɔ kuri awēeplade Ada ɔrɔ kuri awēe'aakōde zī, ò n póno kakara. ¹⁴ Oni yā kū à dīte pì takada kpāzā būsu kū būsuoone pínki de àgɔ de doka ũ, oni a kpākpa ke buri sīnda pínki de ògɔ kú soru gūn ɔrɔ pì zī. ¹⁵ Zīrinɔ wā ò gēe gōno yā kū kína dīte pì yāi, akū ò a kpākpa kē Susa wéran. Kína kū Amanao vūte òten í gbē. Susadenɔ sɔ ò bídi kē yā piia.

4

Mɔdekai wékena Esitaa de à lé da yān

¹ Kū Mɔdekai yā kū ò kēe pìi mà, à a pókasanɔ gā à kē, akū à uta kasanɔ kùala à túbu gbē a mīa, akū àten kure wēte gūn àten wēnda ó gbāna do. ² À gēe ari kínabe gānulea, zaakū gbēke dī fɔ à gē kínabe gānu gūn kū uta kasanɔ danaro. ³ Ò yā kū kína dīte doka ũ pìi kpākpa kē būsu kū būsuoone pínki, akū Yudanɔ nà ɔɔɔnaaa manamana gu sīnda pínki kū léyīnaao. Òten wētē kóte òten wēnda ɔɔ do. N gbēno uta kasanɔ dàda dasi ò túbu gbē n mīa.

⁴ Kū Esita iba nōgbēno kū gōgbēno sù ò òne, a nēsee yāka manamana. À pókasanɔ kpāzā Mɔdekaine à da uta kasanɔ gbēn, ama adi we à sìro. ⁵ Ataka kū ò a fēere kēeme dogari kū kína dīte àgɔ kú Esita sare ũ. Esita a sisi à a zī Mɔdekaia à gé à a lá: Bó yā mé à sùu? Bó yā mé à tò àten ke lee? ⁶ Ataka bò kínabe gānulea à Mɔdekai lè. ⁷ Mɔdekai yā kū à a le bàbane pínki, akū à andurufu kū Amana pì ani ká kína aruzekatekin Yudanɔ dedena yāi lé òne papana. ⁸ À yā kū ò dīte Yudanɔ dedena yā musu kū ò a kpākpa kē Susa takada kpāa do de à mɔ Esitanɔ à a bɔkɔtene. À pì à o Esitanɔ à gé kína kīnaa à kúte kene à wé kea a gbēno yā musu. ⁹ Ataka tà à yā kū Mɔdekai ò bàba Esitanɔ.

¹⁰ Akū Esita piine à gé à yā dí o Mɔdekaine: ¹¹ Kía ibano kū a būsu gbēno dō n pínki kū tó gōgbē ke nōgbē nà kīnai a kpé gūn, tó adi a sísiro, doka kun mēn dome. Òdi ade demɔ, tó adi ke kína a wura gòo dō adea de à le àgɔ kun baasiro. Makū sɔ, à kà ɔrɔ baraakuri kū odi ma sísi mà gé kína kīnaaro. ¹² Kū à gēe à Esita yā pì bàba Mɔdekaine, ¹³ akū Mɔdekai èra à légbāzā kēne à pì: Nsungɔ da mɔkōn mé ìni bo ndo Yudanɔ té n kunna kínabea yāiro. ¹⁴ Tó n yītena ɔrɔ díkīna taka gūn, kpányī ni bo gukea à Yudanɔ mì sí à n bo. Mɔkōn kū n de bedenɔ sɔ áni gaga. Tó ɔrɔ díkīna taka yāime n gō kína nano ũ, dí mé à dō? ¹⁵ Akū Esita légbāzā kē Mɔdekaine à pì: ¹⁶ N gé n Yuda kū ò kú Susano kakara n pínki, à lé yī ma yā musu. Àsun pó blero àsun í miro ɔrɔ aakō fānantē kū gwāanio. Makū kū ma ibano óni lé yī le se. Abire gbera mani gé kína kīnaa, bee tó má gena zé víro. Tó sɔ ma ga, ma gan gwe. ¹⁷ Akū Mɔdekai tà à yā kū Esita òne kē pínki.

5

Esita wékèna kínaa

¹ A gɔɔ aakɔde zĩ Esita a kína nano bizano yĩ, akū à gèe à zè kíname onn kpé kū à kun kpélele. Kína vutena kíblegbaaa kpé gūn gwe, a are dɔna kpélele. ² Kū à a nano Esita è zena kpélele, a pɔ kèa nna, akū à a wura gò kū a kūna dɔa. Esita nài à ɔ kè a gòo pì léa. ³ Kína a là à pì: Esita, bómee? Bón nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁴ À wèa à pì: Kí, tó à kènnè mana, n Amaná sísi pòble kū maten kennea gbāra. ⁵ Akū kína pì ò su kū Amanao gòno, de ò gé ò yā kū Esita gbèkaa pì ke. Akū kína kū Amanao gèe de ò pòble kū Esita kèñne pì ble.

⁶ Kū òten sèwè mi, kína Esita là à pì: Bón nten wé ke maa? Mani kenne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁷ Esita wèa à pì: Yā kū maten wé kemman dí. ⁸ Kína, tó ma n pɔnna lè, tó à kènnè, n yā kū maten wé kemma kemene, à mó à pòble kū mani keáre zia ble, mani yā kū n ma lai onne.

⁹ Kū Amaná bò zĩ birea, a pɔ kè nna àten yāa dɔ. Ama kū à Mɔdekai è kíname gānu gūn adi fute à zèarero adi vīna kearero, akū à pɔ fèi. ¹⁰ À a zīda kū à tà be. Kū à a gbènnano sísi kū a nano Zerésio, ¹¹ akū àten ĩa dā a aruzeke zókò kū a négɔgbè dasino yā musu. À pì a karanaa lè kína kínaa à a gba gbāna de a ĩba kparanɔla kū gbānadenɔ ñ pínki. ¹² À pì dɔ: Madon kína nano Esita ma sísi à pòble kèmenè kū kínao. À era à ma sísi mà pò ble kū kínao zia dɔ. ¹³ Bee kū abireo tó ma Yuda buri Mɔdekai è vutena kíname gānu gūn, yā bireno pínki dì kemene pòke ũro. ¹⁴ Akū a nano Zerési kū a gbènnano pìne: Ñ tó gbèno lí pètènnè a lei kà gāsākuru bupla akuri, n wé ke kínaa zia kɔnkɔ à n gba zé ñ Mɔdekai loko, gbasà ñ gé kū kínao ñ pò ble kū pɔnnao. Yā pì kà Amanagu manamana, akū à lí pì pète.

6

Bèerekarana Mɔdekaine

¹ Gwāani birea kína dí fɔ à i òro. Akū à pì ò mó kū a bùsu gīayākèna takadao. Ò a kyó kènnè, ² akū ò Mɔdekai yā è gwe, lākū kína dogari zédákpāri gbènon planɔ Bigitana kū Terésio lé kpākūsūi nà, akū Mɔdekai bòo. ³ Kína a ĩbano là à pì: Ò Mɔdekai bèere kàra ò a gbà gbāna yā pì yāi deramèe? Ò wèa ò pì: Odi yāke kenero. ⁴ Akū kína pì: Dí mé à kú onn gwee? Gɔɔ kùa Amaná gè kíname onn gòno de à Mɔdekai lokona lí kū à pète pìia yā one. ⁵ Akū kína ĩbano wèa ò pì: Amaná mé à kú onn gwe. Akū kína pì à gè. ⁶ Kū à gè, kína a là à pì: Bón oni ke gɔgbè kū má ye mà a karane? Amaná laasunn lè à pì: Dín kína ye à bèere karane de makūlaa? ⁷ Akū à wèa à pì: Tó ñ ye ñ gbè bèere kara, ⁸ oni kína arukĩmba kū n dà yā sé ò móo kū n sɔ kū ò kífuraa kùaa. ⁹ Ñ arukĩmbaa pì kū sɔ pìio kpá n gbānade bèeredenɔ dokea, à arukĩmbaa pì da gbè kū ñ ye ñ a bèere karane à a di sɔa àgɔ té a are wète zédano gūn àgɔ pūtā àgɔ pì: Len kína dì ke le gbè kū à ye à a bèere karane. ¹⁰ Akū kína pìne: Ñ gé ñ arukĩmbaa pì sé gòno kū sɔo lākū n ò nà, ñ yā pì ke Yuda buri Mɔdekai kū àdigɔ vutena ma be gānu gūnnè. Ñsun yā kū n pì ò kenèe pì ke tóro.

¹¹ Amaná gèe à arukĩmbaa pì sè kū sɔ pìio à sùo. Akū à arukĩmbaa pì dà Mɔdekaine à a dì sɔa, à té a are wète zédano gūn, àten pūtā à pì: Len kína dì ke le gbè kū à ye à a bèere karane. ¹² Kū ò sù, Mɔdekai gèe à vùte kíname gānu gūn, akū Amaná ɔ kù a wéa à tà be kū ɔɔɔo. ¹³ À yā kū à a le bàba a nano Zerésine kū a gbènnano ñ pínki. Akū a lédamarii pino kū Zerésio pìne: Zaakū

Mɔdekai kũ n gɔ̃ kpɛ a yāi pì bi Yuda burime, ïni a fɔ̃ doro, ïnigɔ̃ kīai ñgɔ̃ géme. ¹⁴ Gɔ̃ɔ̃ kũ òten yā pì one, kína dogari kũ ò ñ fèrɛɛ kènɔ̃ kà, akũ ò a sè likalika ò gèe kãao pòble kũ Esita kèea.

7

Amana lokona lía

¹ Akũ kína kũ Amanao gèe pò ble kũ Esitao. ² Gɔ̃ɔ̃ kũ òten wē mi a gɔ̃ɔ̃ plade pì zī, akũ kína Esita là à pì: Esita, bɔ̃n ïni wé kemaa? Mani kenne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee ma kpata kpadome mani kpámma. ³ À wèa à pì: Tó ma n pɔ̃nna lè akūsɔ̃ yā pìi kènne, ñ tó màgɔ̃ kú wèndiio. Wéke kũ ma kèmmann gwe. Ñ tó ma gbèñɔ̃ gɔ̃ wèndi vī. Yā kũ ma gbèkan gwe. ⁴ Zaakũ makũ kũ ma gbèñɔ̃, ò dìte kũ ò ó dɛdɛ ò láka kũñwo ò ó buri bome. Tó òteni ó yía zòñɔ̃ ũ yāme, de má yītena. Wari dí taka dí ká mà wari dɔ̃mmaro. ⁵ Akũ kína a là à pì: Dímeɛ? Dí mé ani fɔ̃ à ze kũ yā bire taka buri kenaaoo? ⁶ À wèa à pì: Amana vāni díkīnan ibere kũ à zāógu pì ũ. Swèe kè Amanaa kína kũ a nanɔ̃ pìio yā musu. ⁷ Kína fùte a wèla pɔ̃fɛ gūn à gèe líkpen a ɔ̃nn. Amana sɔ̃ à gɔ̃ gwe kũ Esitao, akũ Amana ten kúte kene a wèndi yā musu, zaakũ à è kũ kína zèo à vāni keareme. ⁸ Kũ kína bò líkpen à sù pòblekia gòñɔ̃, Amana lèle gbà wutebɔ̃ kũ Esita gengesekenaaa, akũ à pì: À ye à kusi ma nanɔ̃a ma wára kpé gūn lan yá? Kũ yā pìi bò kína lén gòñɔ̃, ò sù ò pò yī Amana ãnnwa. ⁹ Kína dogarinɔ̃ doke Abona pìne: Lí petena Amana pì be sare à kà gāsákuru bupla akuri. Àkũ mé à lí pìi pète de à le à Mɔdekai kũ à yā mana kènne lokoa. Akũ kína pì: À a lokoa. ¹⁰ Kũ ò Amana lòko lí kũ à pète Mɔdekaine pīia, akũ kína pɔ̃ kpàte.

8

Kína yā pānde ditena Yudanɔ̃ yā musu

¹ Zī pīian kína Asueru Yudanɔ̃ zānguri Amana be kpà a nanɔ̃ Esitaa. Esita pì kīnane Mɔdekaimɛ a danɛ ũ, akũ Mɔdekai nà kīnai. ² Kína a tǎnka kũ à sī Amanaa bò à dà Mɔdekaine, akũ Esita Amana be nàne a ɔ̃.

³ Esita èra à gèe yā o kīnane dɔ̃. À wùte a gbá are àten wétɛ kóte, à kúte kène de à yā vāni kũ Agaga buri Amana a lé kpàkūsū Yudanɔ̃ii gboro. ⁴ Kína wura gò d̃a, akũ à fùte à zè a are ⁵ à pì: Tó ma yā kàngu akūsɔ̃ ma n pɔ̃nna lè, tó yā díkīna zé vī akūsɔ̃ ma yā kànne, zaakũ Amedata né Amana, Agaga buri zèo à Yuda kũ ò kú n būsū gūñɔ̃ dɛdɛ ñ pínki, ñ o n takadakērinɔ̃ne ò takada kē ò Amana yā pì lite kpédangara. ⁶ Mani ke deran mà kisira kũ ani su ma gbèñɔ̃ le gwaa? Mani ke dera mà wé ke pla kũ ma burinɔ̃ dɛdɛnaaoo? ⁷ Akũ kína Asueru pì a nanɔ̃ Esitane kũ Mɔdekaio: À gwa, ma Amana be kpà Esitaa, akũ ma Amana pìi lòko lía kũ à yā vāni kpàkūsū Yudanɔ̃i yāi. ⁸ À takada kē Yudanɔ̃ yā musu lākũ à kèare mana nà. À kē kũ ma tóo à ma tǎnka sèeda kea, zaakũ takada kũ ò kē kũ ma tóo ò ma tǎnka sèedaa kèa litena vīro. ⁹ Gwe gòñɔ̃ ò kína takadakērinɔ̃ sīsi. Mɔ aakɔ̃de Sivā gɔ̃ɔ̃ baro awɛɛ'aakɔ̃de zīn ò yā kũ Mɔdekai dìte Yudanɔ̃ne kũ kína ìbanɔ̃ kũ kīnanɔ̃ kũ būsū gbānadenɔ̃ kè pínki būsū mèn basuddo awɛɛsupplanɔ̃ne sena zaa India būsūn ari à gèe pé Etiopia būsūua. Ò takada kè būsū kũ būsūuo kũ ñ takadakēna burio, buri kũ burio kũ ñ yāo. Ò takada kè Yudanɔ̃ne kũ ñ takadakēna takao kũ ñ buriyāo dɔ̃. ¹⁰ Mɔdekai takada kè kũ kína Asueru tóo à kína tǎnka sèedaa kèa à takada pìnɔ̃ nà zīrinɔ̃ne ñ ɔ̃, akũ ò dì sɔ̃ bàaleri kũ ò bò kína sɔ̃yīkianɔ̃a ò gèeo.

¹¹ Yã kũ kína dìte pì Yuda kũ ò kú wēte kũ wēteonɔ gbà zé ò kō kakara ò gí kũ ñ zĩdao. Tó buri ke b̀usu z̀ikari ke l̀etɛ́mma kũ ñ ńenɔ kũ ñ nɔgbɛ́nɔ, ò ñ d̀edɛ ò láka kṹnwo ò ñ m̀i d̀e ò ñ p̀ónɔ s̀ete. ¹² À ñ gbá zé ò abire ke kína Asueru b̀usunɔ gũn p̀ínki mɔ kuri awɛɛplade Ada gɔrɔ kuri awɛɛ'aakɔ́de z̄in. ¹³ Ò yã kũ à dìte p̀i takada kp̀ázã b̀usu kũ b̀usuuo p̀ínki doka ũ. Ò a kp̀akpaa k̀e buri s̄inda p̀ínkine de Yudanɔ ḡs kú soru gũn ò yã yía ñ ibɛrɛnɔa z̄i birea. ¹⁴ Kína yãditena p̀i yãin z̄irii p̀inɔ k̀e likalika dina kína s̄o bàalerinɔa ò g̀e. Akũs̄ ò yã p̀i kp̀akpaa k̀e Susa wéran. ¹⁵ M̀odekai b̀ò k̀inabea à k̀ike p̀ó pura kũ p̀ó búguo dana, à k̀ifura z̄ók̄ kũ ò p̀i kũ wuraaɔ kuna. À táaru biza arukĩmba t̄era dana dɔ, akũ Susadenɔ ayuwii k̀e kũ p̀onnao. ¹⁶ Gu p̀u Yudanɔne z̄i birea, òten p̀onna ke kũ yáa dɔo, zaakũ ò ñ gbá gbãna. ¹⁷ B̀usu kũ b̀usuuo wēte kũ wēteo, gu kũ kína yã ditena p̀i kàn p̀ínki Yudanɔ p̀onna k̀e kũ yáa dɔo ò dikpe k̀e kũ p̀óblegb̄enaao. Buri p̀andenɔ ḡs Yudanɔ ũ dasi, kũ v̄ina ñ kũ Yudanɔ yã musu yãi.

9

Yudanɔ z̄iblena ñ ibɛrɛnɔa

¹ M̀o kuri awɛɛplade Ada gɔrɔ kuri awɛɛ'aakɔ́de z̄in yã kũ kína dìte kegɔrɔ ũ. Z̄i k̀ua Yudanɔ ibɛrɛnɔ wé dɔi yã kũ ò gbãna mɔ Yudanɔne, ama yã p̀i litɛ kpedangara, akũ Yudanɔ gbãna m̀ò ñ ibɛrɛnɔne. ² Kína Asueru b̀usunɔ gũn p̀ínki Yudanɔ k̄s k̀akara f̀arandi kũ ò kun de ò léte gb̄e kũ ò yã v̄ani kp̀akũs̄ũnȳinɔa. Gb̄eke dí f̄s à ñ furo, zaakũ buri p̀andenɔ ten v̄ina k̀e ñne ñ p̀ínki. ³ B̀usu gb̄anadenɔ, kína ibanɔ kũ ḱinenɔ kũ a z̄ikerinɔ ñ p̀ínki z̀e Yudanɔ kpe, kũ òten v̄ina ke M̀odekainɛ yãi. ⁴ M̀odekai b̀eere v̄i k̀inabea, akũ a tó dà b̀usu s̄inda p̀ínkila, zaakũ a gbãna ten karamɛ.

⁵ Yudanɔ ñ ibɛrɛnɔ d̀edɛ kũ f̄enedao ò láka kṹnwo ñ p̀ínki ò ñ p̀oyeinaa k̀e ñ z̄angurii p̀inɔa. ⁶ Ò ḡsɔgb̄enɔ d̀edɛ Susa wéran gb̄enɔn wàa pla kp̀e basɔro. ⁷ Ò Pasandata kũ Dalaf̄o kũ Asapatao ⁸ kũ Poratao kũ Adaliao kũ Aridatao ⁹ kũ Pamasatao kũ Arisaio kũ Aridaio kũ Vaizatao d̀edɛ dɔ. ¹⁰ Gb̄e p̀inɔ bi Amɛdata né Amana, Yudanɔ z̄anguri néḡsɔgb̄e gb̄enɔn kurinɔmɛ. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ p̀okearo.

¹¹ Z̄i dok̄nɔ p̀ian ò gb̄e kũ ò ñ d̀edɛ Susanɔ dasi lé gb̄a ḱinanɛ. ¹² Akũ à p̀i a nanɔ Esitanɛ: Yudanɔ ḡsɔgb̄enɔ d̀edɛ Susa la gb̄enɔn wàa pla kp̀e basɔro kũ Amana néḡsɔgb̄e gb̄enɔn kurinɔ. Bón ò k̀e ma b̀usu kparanɔ gũn s̄e! Yã kpaten nten wé kema dɔo? Mani kenne. Bó yã nten gbekamaa? Mani kp̀amma. ¹³ Esita wèa à p̀i: Kína, tó à k̀enne mana, ñ Yuda kũ ò kú Susa lanɔ gba zé ò yã kũ ñ dìte ò ke gb̄ara ke zia dɔ, ò Amana néḡsɔgb̄e gb̄enɔn kurii p̀inɔ loko lía. ¹⁴ Kína p̀i, ò ke lɛ. Ò a kp̀akpaa k̀e Susa, akũ ò Amana né p̀inɔ g̀e lòkoloko. ¹⁵ Yuda kũ ò kú Susanɔ k̄s k̀akara Ada gɔrɔ ḡero donsaride z̄i, akũ ò ḡsɔgb̄enɔ d̀edɛ dɔ gb̄enɔn wàa dɔ kp̀e basɔro. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ p̀okearo.

¹⁶ Yuda kpara kũ ò kú kína b̀usunɔ gũnnɔ ñ p̀ínki k̄s k̀akara de ò gí kũ ñ z̄idao ò bo ñ ibɛrɛnɔ yã, akũ ò ñ z̄angurii p̀inɔ d̀edɛ gb̄enɔn dúbu basiik̄s̄ sɔro sari. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ p̀okearo. ¹⁷ Ò yã p̀i k̀e Ada gɔrɔ kuri awɛɛ'aakɔ́de z̄imɛ, a gɔrɔ ḡero donsaride z̄in ò kámma b̀ò. Ò gɔrɔ p̀i dìte dikpe ũ de ò dikpe p̀óble ke ò p̀onna ke gɔrɔ p̀ia.

¹⁸ Yuda kũ ò kú Susanɔ k̄s k̀akara a gɔrɔ kuri awɛɛ'aakɔ́de z̄i kũ a gɔrɔ ḡero donsaride z̄io, akũ ò kámma b̀ò a gɔrɔ ḡerode z̄i. Ò gɔrɔ p̀i dìte dikpe ũ de ò dikpe p̀óble ke ò p̀onna ke gɔrɔ p̀ií. ¹⁹ Abire yãin Yuda búbari kũ ò kú lakutu gũnnɔ d̀i dikpe p̀i ke Ada gɔrɔ ḡero donsaride z̄i ò dikpe p̀óble ke ò p̀onna ke òdi p̀óble dak̄nɛ.

Purimu dikpe ditēnaa

²⁰ Mɔdekai yā pìnɔ kɛ takada gūn, akū à kpàzā Yuda kū ò kú kína Asueru būsuu gūnnɔne ń pínki, gbɛ kū ò kú káninɔ kū gbɛ kū ò kú zǎnɔ ń pínki. ²¹ À ditēnne kū ògɔ dikpe pì ke wè kū wèeo Ada gɔɔ gēro donsaride zī kū a gɔɔ gērode zīo. ²² Gɔɔ pìnɔme Yudanɔ bona ń ibereɔɔ ɔī dikpe ũ. Mɔ pìi gūn ń pɔsira lite pɔnna ũ, ń wēndakēnaa lite dikpekēna ũ. Ògɔ dikpe pì ke gɔɔ pìnɔ zī, ògɔ dikpe pɔble ke ògɔ pɔnna ke, ògɔ pɔble dakɔne, ògɔ gba da takasidenɔne. ²³ Yudanɔ zè kū yā kū Mɔdekai kèñneɔ, akū dikpe kū ò kè pìi gòñne futεokarayā ũ.

²⁴ Amadata né Amana, Agaga buri Yudanɔ pínki zānguri yā vāni kpàkūsūnyī kū à ń dede, akū à gbè kū òdi pi purimu zù à a gu gwà de à le à ń fu à ń dede.

²⁵ Ama kū kína yā pìi mà kpāni, à yā ditε takada gūn, de yā vāni kū à a lé kpàkūsū Yudanɔii pì era a musu. Akū ò a lòko lía kū a négɔgbēnɔ lεεε. ²⁶ A yā mé à tò òdi gɔɔ pìnɔ sísi Purimu, zaakū gbè kū à zù à a gu gwà tón gwe. Yā kū Mɔdekai kè takada pìi gūn kū yā kū à ń léno yāin ²⁷ ò sì kū ò dikpe ke gɔɔ pla pìnɔ gūn wè kū wèeo. Ò pì mókɔnɔ kū ń néno kū gbɛ kū ò nāmmanɔ ni gí dikpe pì keiro, ògɔ ke a gɔɔa lákū ò kè takadan nà. ²⁸ Wè kū wèeo gɔɔ pìnɔ yā gɔ dɔngu, ògɔ a dikpe ke ɔn kū ɔnnwo wète kū wèteɔ būsuu kū būsuu, de Purimu dikpe pì sún láka Yudanɔ kīnaaro yāi, a kegɔɔ sún mì de ń burinɔaro.

²⁹ Kína nanɔ Esita, Abihaili né takada plade kè kū a ikoo pínki Purimu yā musu, à gbāna kpào takada kū Yuda buri Mɔdekai kèa. ³⁰ Mɔdekai takada pìi kpàzā Yuda kū ò kú kína Asueru būsuu mèn basuddo awεεsuppla gūnnɔne. À kunna aafia kū laakarikpatēnaao yā òñne, ³¹ akū à Purimu dikpe pìi ditε a gɔɔa, lákū àpìi kū kína nanɔ Esitao ditēnne nà, lákū mókɔnɔ sɔ ò sì ò ke nà kū ń burinɔ ń kpe kū léyīnaao kū ɔɔɔɔ. ³² Yā kū Esita ditε pìi gbāna kpà Purimu doka pìnɔa, akū ò kè takadan.

10

Kína Asueru kū Mɔdekaio yā

¹ Kína Asueru tò gbɛ kū ò kú a būsuu gūnnɔ pínki kū ísira luannɔ táfe boare. ² Yā zɔkɔ kū à kènɔ kū a ikokeyānɔ kēna Midiānɔ kū Pesianɔ kínanɔ gīayākēna takadan. Lákū kína Mɔdekai gbà gbāna à gɔ gbɛ zɔkɔ ũ nà, a yā kú takada pìi gūn dɔ. ³ Yuda buri Mɔdekaimε kína Asueru kpàasi ũ. À tó bò Yudanɔ té akūsɔ a yā kàngu dasi, zaakū à a gbēnɔ aafiaa wète, akū à kunna nna zé kèke a buri pìnɔne.

AYUBA

Setan Ayuba yōnaa 1:1-2:13

Ayuba a igoro gyabonaa 3:1-3:26

Ayuba gbēnnanɔ yāweanaa 4:1-5:22

Ayuba wena a gbēnnanɔa 14, 19, 31

Dikiri wena Ayubaa 38:1-41:34

Ayuba yā mīdenaa 42:1-42:17

Setan Ayuba yōna káaku

¹ Gōgbē ke kú Uzu būsun yā, a tón Ayuba. Gbē maname, àdigō taari vīro. À Luda vīna vī akūsō à gī yāvānikenaai. ² À négōgbēnɔ vī gbēnɔn suppla, nēnɔgbēnɔ gbēnɔn aakō. ³ À sānɔ vī dúbu suppla, lakuminɔ dúbu aakō, zùnɔ wàa soro, zaakinɔ wàa pla kpé basoro, akūsō a zīkerinɔn dasi manamana. À aruzeke zōkō de gbē sīnda pínki póla ifāboki kpa. ⁴ À négōgbēnɔ digō ponna poble kekōne be kú beo, òdi n dāre pino sisi ò mós ò poble ò í mi kúnwo lele. ⁵ Goro kú ò ponna poble ò làka pínki, Ayuba di gbē zīmma ò gbà boñne. Tó gu dò, àdi fute kónkónkónkò à sa'opo kú òdi ká tén à té kú o n baadine à pi: Òdigō dōro ma nēnɔ durunna kè ò dōkè kú Ludao n swèn gwεε. Len Ayuba digō ke le goro sīnda pínki.

⁶ Zīkea malaikanɔ sù ò zè Dikiri are, akūsō Setan kú n té. ⁷ Akū Dikiri pì Setanne: N bo mámeε? À wèa à pì: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmε. ⁸ Akū Dikiri pìne: N ma zòbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbē maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsō à gī yāvānikenaai. ⁹ Akū Setan pì Dikiri: Ayuba n vīna vī pān yá? ¹⁰ Mōkōmmε n karaa kpà n likai kú a beo kú pō kú à vīnɔ pínki. N arubarikaa dà a zīn, akū a pónɔ kàra à dàgula. ¹¹ N bo n pá a pónɔa pínki n gwa, tó adi yā vāni onnero. ¹² Akū Dikiri pìne: Tò! Ma a pō sīnda pínki nānne n oī, ama n̄sun ɔ pá a mèεaro. Akū Setan gò Dikiri are.

¹³ Zīkea Ayuba négōgbēnɔ kú a nēnɔgbēnɔ ten poble òten sèwē mi n vīni bea. ¹⁴ Akū gbēke sù Ayuba kīnaa à pì: Zùnɔ ten bú wí akūsō zaakinɔ ten sè ble n sare, ¹⁵ akū Sebanɔ lètemma ò n sète ò tà kúnwo, ò n dārinɔ dède kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁶ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: Sura pète n sá kpāsana ò té kú, pódārinɔ gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁷ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: Kaladianɔ kō kpàatete gā aakō ò sù ò lète n lakuminɔa ò n sète ò tà kúnwo, ò n dārinɔ dède kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁸ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: N négōgbēnɔ kú n nēnɔgbēnɔ ten poble òten sèwē mi n vīni bea, ¹⁹ akū zàgā'īa gbāna kàka à bò gbārannan à sù n kpé kusuru siikōnɔa, akū à lète à sī né pino ò gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne.

²⁰ Akū Ayuba fūte à a uta gā à kè à a mī bò. Akū à wùte a gberεa à donyī kè Ludanε ²¹ à pì:

Ma bo ma da gberεn ɔkori
akūsō mani era mà tá ɔkori.
Dikiri kpāma akū à era à sīma.

Ò Dikiri sáabu kpá.

²² Yā pino gūn pínki Ayuba dí durunna ke à Luda taari èro.

2

Setan Ayuba yōna a gèn plade

¹ Zīkea malaikanɔ ɛra ò sù ò zè Dikiri arɛ, akūsɔ Setan kú n̄ tɛ. À zè Dikiri arɛ, ² akū Dikiri a là à pì: N bo mámɛɛ? À wèa à pì: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmɛ. ³ Akū Dikiri pìnɛ: N ma zòbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbɛ manamɛ, à taari vīro. À ma vīna vī akūsɔ à gì yāvānikɛnaai. Bee kū n ma sã vùnɛ, ma kisira kpàì pã, à kpé kun taari sari ari tera. ⁴ Akū Setan pìnɛ: N̄ kemɛnɛ mà kennɛ. Pó kū gbɛ vī sīnda pínki ani kpá a surabana yāi. ⁵ N̄ n ɔ bo n̄ pá a mɛɛa n̄ gwa. Ani yā vāni onnɛ. ⁶ Akū Dikiri pìnɛ: Tò! Ma a nānnɛ n ɔī, ama n̄ a wèndi tó.

⁷ Setan gò Dikiri arɛ, akū à bòbūnu zì Ayubaa sɛna zaa a gèssɛa ari à gèè pé a midangura. ⁸ Akū Ayuba takaso sè à gèè à vùtɛ tubura, àtɛni a zīda wao. ⁹ A nānɔ pìnɛ: Īnigɔ kpé kun taari sari ari teran yá? N̄ yā vāni o Ludanɛ n̄ ga. ¹⁰ Akū à pìnɛ: Nten yā o lán nɔgbɛ yōnkɔ bà. Ónigɔ yā mana le Luda ɔī ò gí a vāni lei yá? Yā pìnɔ gūn pínki Ayuba dí durunna kɛ a yā'onaa gūnlo.

Ayuba gbɛnnanɔ suna a kīnaa

¹¹ Kū Ayuba gbɛnna gbɛnɔn aakɔnɔ kisira kū à a lèno baaruu mà, n̄ baadi bò a bea ò kɔ kàkara, akū ò gèè ò wènda kɛ kãao ò a laakari kpátɛnɛ. N̄ tónɔn dí: Temana gbɛ Elifaza, Sua gbɛ Bilidada kū Naamati gbɛ Zofao. ¹² Kū ò a wīna kè zāzā, odi a dōro, akū ò ɔɔ dè, n̄ baadi a uta gà à kè, akū ò būsuu dà ò fà musu n̄ mīla. ¹³ Akū ò vùtɛ kãao zītɛ gɔɔɔ suppla fānantɛ kū gwāanio. N̄ gbɛke dí yāke o kãaoro, zaakū ò è lākū a warikɛnaa kè zōkɔ manamana nà.

3

Ayuba a igɔɔ gyabonaa

¹ Abire gbɛra Ayuba lé wèè à yā vāni ò a igɔɔ musu ² à pì:

³ Luda ma igɔɔ kɛ pã
atɛnsa gwāani kū ò ma nò s̄i p̄i.

⁴ Gɔɔ p̄i li gusira ũ,
zaa musu Luda sún a yā daro,
àsun tó gu puaro.

⁵ Gusira kū níkiniki gɔɔ p̄ia,
ludambe sira kútɛa,
gusira b̄itim daala.

⁶ Gwāani p̄i s̄ɔ à sira kū níkiniki,
òsun a da wèè gɔɔnɔ tɛ doro,
òsun a naro mɔ gɔɔnɔ gūnlo.

⁷ Gwāani p̄i kɛ gwāani f̄ini ũ,
ayuwii sún ḡɔ dɔ gɔɔ kùaro.

⁸ Pódammari kū òdi tó ifāntɛ gu puronɔ láari kɛ gɔɔ p̄ia,
gbɛ kū ò d̄ lākū òdi ɔ ká kwāsaaii p̄inɔ.

⁹ A gudɔnao susunɛnɔ sira kū,
oni a gudɔna dā pã, gu ni kēro.

¹⁰ Zaakū gɔɔ p̄i dí ma da né'isɔ zé tatamalero,
à tò ma wé wari è.

¹¹ À kè dera òdi ma i gè ũroo?
Bóyāi mádi bo gbɛrɛn ma era ḡnɔroo?

¹² À kè dera ò ma kpa gbálaa?
Bóyāin ò yō kpàma ma m̄i?

¹³ Tó ma ga yā, de ma ḡɔ kítikiti,

de ma i ò ma kámma bò
¹⁴ kũ kínanɔ kũ andunia gũn lédammari
 kũ ò kínabe zĩnɔ kèkè ò bò n zĩdanenɔ,
¹⁵ kíne kũ ò wuraa kàkarańyĩnɔ
 akũsɔ ò andurufuu kà n kpén à pà.
¹⁶ À mana yā ò ma vī lán nòbɔtenɛ bà,
 lán né kũ à sù gè ũ adi andunia ero bà.
¹⁷ Gwen yāvānikerinɔ dì n vānikena tón
 akũsɔ gbē busananɔ dì kámma bon.
¹⁸ Zizɔnɔ dì ĩampaki le gwe,
 òdi n wétāmmarinɔ kòto ma doro.
¹⁹ Gbānadenɔ kũ talakanɔn kú gwe n pínki,
 akũsɔ zòò dìgɔ de a dikiri pó ũ gwe doro.

²⁰ Bóyāi Luda dì gu pu wēndadenɔnɛɛ?
 À kè dera àdi wēndi kpá gbē kũ n pɔ siranɔaa?
²¹ Ní wé dìgɔ dɔ gai òdi lero,
 òdi kpáte kei de aruzekè kũ à utenala.
²² Tó ò gà ò n vī, òdi pɔnna kɛ,
 n nèsɛɛ dì kɛ nna.
²³ Luda n zia yā ùténne,
 à karaa likańyĩ kpa sīnda pínkia.
²⁴ Wesakakara à bona mé à gò ma póble ũ,
 ma ndanaa dì lákaro.
²⁵ Yā kũ ma vīna kènɛɛ pì mé à ma le,
 yā kũ ma kā gè pì mé à sùma.
²⁶ Má ĩampana vīro, ma laakari kpátɛnaro.
 Má kámmabona vīro, ma wari dì lákaro.

4

Elifaza yāwena Ayubaa

¹ Akũ Temana gbē Elifaza yā wèa à pì:
² Asa tó gbē yā ònne, ĩni pɔ fēroo?
 Zaakũ manì fɔ màgɔ yītɛnaro.
³ N dɔn lákũ n lé dà gbēnɔa dasi nà,
 n gbē kũ n gbāna làkanɔ gbà swèè.
⁴ N yā gbē kũ òten funɔ sè lei,
 n gbē kũ ò busananɔ gbà gbāna.
⁵ Kũ yā n le sà, akũ nten fu,
 kũ à sùmma, n bídi kè.
⁶ N vīnakena Ludanɛ dí n laakari kpátɛroo?
 N kunna taari sari dì tó ògɔ tāmaa vīroo?
⁷ N laasun lé n gwa!
 Kisira taarisaride lè ziki ari à gà yá?
 Mán ò gbē mananɔ kàkatɛn zikii?
⁸ Gbē kũ à yā vāni bú wì à yākete tɔa,
 ma è abire mé àdi butenɛ.
⁹ Luda lé'ia mé àdi a kakatɛ,
 a pó bona a yīn mé àdi a dúgu zɔ.
¹⁰ A pūtāna kũ kòto gbānao lán músuu bà dì láka,
 Luda dì a saka woronɛ.

11 Àdi ga lán músu kũ à nòbɔɔ wète à kùraii bà,
a néno ni gbasa ò fákɔa.

12 Yã sùma kpāni asiri gūn,
a ãa gè ma sãn.

13 Gɔɔ kũ maten nana bène o gwāani,
gɔɔ kũ gbēno i ò ò kà zã,

14 vīna ma kũ maten lukaluka,
ma mēgu sīnda pínki ten luka.

15 Ìa ke buri ma pa ma ānnwa,
ma mēkāsese fùte à zè.

16 Kũ à zè, mádi a taka dōro,
pó pì kú ma are,

akũ ma a kòto kpāni mà à pì,

17 bisāsiri ni fō àgō de yānnade ũ Ludan yá?

Gbē ni fō àgō zēna a Kèri are yá?

18 Zaakũ Luda dì a malaikanɔ náani kero,
akūsō àdi a zīkerii pìnɔ taari le,

19 ókōnɔ kũ ó mè de lán ē kpé bà,

ó kasana de bùsu kori ũ
akūsō òdi ó dúgu zō lán dāmboroo bà,
oni ó pó o dɔ yá?

20 Zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi gbēno dì gaga,

òdi kakate ari gɔɔ sīnda pínki,

òdi ñ tàasi káro.

21 Luda dì ñ kuta lí gboronne,
akũ òdi ga òndō sari.

5

1 Ñ lé zú sà ñ ma tó gbēke ni wemma.

Malaika kpaten ñni are dɔaa?

2 Íbetesena di yōnkɔ de,
nēsēgōbaa di mīsaride kakate.

3 Ma è yōnkɔ zīni pète,
akũ zīni pīi yò kānto.

4 A néno zã kũ aafia kīnaao,
òdi ñ yāno mátēmatēne yákpatekēkia,
gbēke di zē kūńworo.

5 Nàderinɔ di a burapɔnɔ ble,

bee pó kũ à lèe likainɔ,

ímiderinɔ di luka a aruzekēi.

6 Kisira di fute bùsunlo,
wari di bute zītero.

7 Lákũ tépūtāna gena musu sika vīro nà,
len gbē kũ ò ò pínki di wari le le.

8 Tó makūme sō, Ludan mani gbeka,
mani ma yā kpáte a are.

9 Àdi yā zōkō ke kũ oni fō ò a gbá dōro,
oni fō ò a yābonsarekenanɔ lé dōro.

10 Àdi tó legū ma zīte,
àdi tó a í dagula sēntē.

- 11 Àdi gbě busananɔ sé lei,
àdi wëndadenɔ da pɔnnan.
- 12 Àdi yā kū manafikidenɔ ten péa gboro,
de n̄ ɔzĩ súnḡ arubarika vīro yāi.
- 13 Àdi ɔndɔrinɔ kū n̄ wézē ḡn,
àdi tó yālekpere'orinɔ yāḡḡḡna ke pā.
- 14 Gu dī sira kūrma fānantē,
òdi ɔ mátεmate fānantē lán gwāani bà.
- 15 Àdi takasidenɔ bo ga léi,
àdi pɔsaridenɔ bo gbānamɔnnerinɔ ɔĩ.
- 16 A yā mé à tò gbānasaridenɔn tāmaa vī,
yāzεdesaridenɔ dī yīte kyáu.
- 17 Arubarikaden gbě kū Luda dī a toto ũ.
Tó àteni n sã gaga, ñsun yāvunu káro.
- 18 Zaakū àdi gbě kīnna akū àdi a bò gwa,
àdi gbě wíwi akū àdi a werekɔa.
- 19 Ani n bo yān ḡèn suddo,
bee tó à kà ḡèn suppla, kisira ni n lero.
- 20 Ani n sí gaa nàḡɔɔ,
ani n bo fēneda léi zīlan.
- 21 Dikiri ni n bo gběyakarinɔ ɔĩ,
tó yakanaa sù, vīna ni n kūro.
- 22 Īni yakana kū nàao yáa dɔ,
ĩni vīna ke nòbɔ pāsīnɔnero.
- 23 Zaakū ĩnigɔ kun aafia kū gbènɔ,
ĩnigɔ nna kū nòbɔsēntenɔ,
- 24 ĩnigɔ d̄s kū n ɔn nigɔ nna,
tó n ḡε n kpàsan, pókε ni kīaro.
- 25 ĩnigɔ d̄s kū n nénɔ ni ke dasi,
n burinɔ ni dagula lán sēε bà.
- 26 Īni zī kū yúkuyuku gbasa ñ ga
lán ése kū à mà ò kè a ḡɔɔaa bà.
- 27 Kū o yā pì asiri gbèka, len à de le.
Ñ yā pì sí ḡḡ d̄s kū n zīda yāme.

14

Ayuba yā'ona Ludanε

- 1 Bisāsiri dī bo nɔgbě kīnaame,
a wëndii kusu, àdigɔ kun yāketε sariro.
- 2 Àdi pia lán lāvυ bà àdi kori ke,
àdi ḡēte lán uraa bà àdi ḡi kεro.
- 3 Gbě dí takan ĩni wé dɔa
ñ yākpate ke kāao yá?
- 4 Pó gbāsī ni f̄s à pó gbāsīsari i yá?
Ani sí kεro.
- 5 N bisāsiri ḡɔɔ ditenε,
a mɔ lé kú n ɔĩ,
n a wē lé dànε, ani f̄s à vīalaro.
- 6 Ñ wé goa ñ a tó gwe

ari a ɔɔɔ lé papa lán zamalingakerii bà.

⁷ Lí dìgõ tãmaa vĩme,
zaakū tó ò zõ, àdi era à bòto pá,
akūsõ a bòto dufu pìi dì furo.

⁸ Bee tó a zĩni zĩ kù zĩte gũn,
akūsõ a mukutu gà bũsun,

⁹ tó à í gbĩ mà, ani bòto pá,
ani gà bo lán lí kù ò pèe bà.

¹⁰ Tó gbẽ gà sõ, àdigõ wutena sòɔɔɔ,
àdi tá àdigõ kun doro.

¹¹ Lákū sèbè'i dì lago nà,
akūsõ swa'i dì baba à láka,

¹² len bisāsiri dì wúte le àdi fute doro,
ari ludambe gé gẽteo, ani vuro,
ani vu kũ i pìoro.

¹³ Tó ĩni ma ute gyāwānn
n ɔ kúma ari n ɔ gòma dé!
Tó ĩni ɔɔɔ lé ditemenε gwe
gbasa n ɔ ma yān dé!

¹⁴ Tó gbẽ gà, ani era àgõ kun yá?
Tó lemε, manigõ wé ɔɔ ma vunaai
ma ɔsikanaa gũn ɔɔɔ sĩnda pĩnki.

¹⁵ ĩni lé zumai mani wemma,
ĩni makū kũ má de n ɔzĩ ũ bege ke.

¹⁶ ɔɔɔ birea n wé nigõ té ma yākenanɔi,
ama ĩni ma durunna yā da doro.

¹⁷ ĩni ma taarinɔ ká bòkɔn n yĩ n dite,
ĩni lá kú ma yāvānikenaa pìnɔa.

¹⁸ Lákū kpi dì gboro à fākõa nà,
akūsõ s̄is̄i musu gbè gbènt̄εε dì s̄s̄s̄,

¹⁹ lákū swa'i dì gbè lólɔ nà,
akūsõ í dì bũsu s̄ete à táo,

len ndi bisāsiri tãmaa nenε le.

²⁰ Ndi gbāna mɔne à tá, àdi su doro,
ndi tó a ān lite à andunia tó.

²¹ Tó a n̄enɔ gõ gbẽ bèer̄edenɔ ũ, ani d̄oro,
tó ò kè gbẽ fitinɔ ũme s̄õ, ani ero.

²² Wāwān anigõ ma ado,
a zĩda ɔɔsiran àdigõ ke.

19

Ayuba wena a gbēnnanɔa

¹ Akū Ayuba wè a gbēnnanɔla à pì:

² Ari bɔren anigõ wari ɔɔma,
àgõ ma nèse yakamεε kũ yāz̄z̄ɔnaoo?

³ A ma s̄s̄s̄ à kè gèn kuri sà,
át̄eni ma fobo, wé'i dì á kũro.

⁴ Tó ma s̄atemε yāpura,

ma taari de ma zīda yā ūme.

⁵ Tó a gi áteni á zīda sé lei demala,
akūsō áteni ma taari e yā kū à ma le musu,
⁶ àgō dō kū Luda mé à yā dí kèmenε kpedangara,
à tankute kpàkpamεε à ma kū.

⁷ Madì faaba wiki lé, gbēke dì wemaro,
madì surabana óo dō, yāzede kunlo.

⁸ Luda zé zōmenε, gēki kunlo,
à gusira dà ma zéla.

⁹ À ma kpe bō,
à ma fūraa gō.

¹⁰ Àdi ma wíwi kpa sīnda pínkia ari ma laka,
àdi ma tāmaa ne lākū òdi lí né nà.

¹¹ Àdi a pōfē kipama,
àdi ma dite a ibεε ū.

¹² A zīkarinō dì futεmai lεεε,
òdi ma kagura ke,
òdi bùra káte ò lika ma kpéi.

¹³ À tò ma gbēnō dì kakara kūmao doro,
gbē kū ò ma dōnō lèε zō ò tātamale.

¹⁴ Ma danenō pā kpàmai,
ma gbēnnanō sà ma yān.

¹⁵ Ma gō nibō ū ma be zīkerinōne,
ma gōñne lán buri zītō bà.

¹⁶ Tó ma a begwarii sisi, àdi wema doro,
bee tó ma kúte kène kū ma zīda léo.

¹⁷ Ma lé'ia dì ke ma nanōne léfōtō ūme,
ma vīninō kū ma dakūnanō yemai doro.

¹⁸ Bee né ketenō dì ma gya bo se,
tó ma fute ma ze, òdigō ma lalandi kemε.

¹⁹ Ma kpàasinōn ye ma yāiro,
ma gbē yenyīdenō bō ma kpe.

²⁰ Ma mè yitoro kù,
à gō fīti mà ga.

²¹ À ma wēnda gwa ma gbēnnanō,
à ma wēnda gwa, zaakū Luda o tōmame.

²² À kè dera adì wé dōma lán Luda dì wé dōma nà?
Ma nòbō sona dí mōáwa leroo?

²³ De ò ma yānō kē
ò kà takadan.

²⁴ De ò kē gbèεa kū gāo,
ò daruma kpàten àgō kun ari gōrō sīnda pínki.

²⁵ Zaakū má dō kū ma Zekūnwode kun,
ani fute à ze ma sèedade ū kpekpe.

²⁶ Tó ma mēbara díkīna kàkate,
mani wé si Ludale mēε sari.

²⁷ Mani wé siale ma zīda,
ani kemεne gbē zītō ūro.

Yā pì ma kūna gbāna ma swèε gūn.

28 À kè dera a wé dòmene,
a pì makū ma a zīda lèoo?

29 À vīna ke Luda fēnedane,
zaakū ani pɔfē kipao yāvānikerinɔa,
de àgō dō kū yākpate teni á dā.

31

Ayuba zena kū a taarisariko

1 Ma la dà kū ma wé nigō kú nɔkparearo.

2 Bó mé ani gō bisāsiri baka ũ Luda kīnaa zaa musuu?
Bó túbini ani le Gbānasīndapinkide kīnaa zaa ludambēe?

3 Gbē vāninɔn kisira di ní leroo?
Vānikerinɔn kakatenaa di gēnyīroo?

4 À de Luda teni ma yākenanɔ e
à ma gēsēsena lé dōroo?

5 Madigō táa o kū manafikion yá?
Madi wā mà gbē sātēn yá?

6 Luda ma yō a zéa à gwa,
ani dō kū má taari vīro.

7 Tó ma pā zéne,
akūsō pō kū ma wé ènɔ mé àtēni ma swè ble,
ke tó ma ɔ kú yā vāni ke gūn,

8 tó lēme, mà pō tō gbē pāndenɔ ble,
ò pō kū ma bānɔ wowo.

9 Tó gbēke nɔ ni gè ma swèn,
tó ma nagui ma gbēdake nɔ yāi,

10 tó lēme, gbē pānde gbá di ma nanɔa,
àgō kīni ke dakenɔne.

11 Zaa kū tó ma yā pì kè, dà vānime,
durunna kū à kà ò a yā gōgōme.

12 Yā pì bi té pōkakateriime,
kū à de à dɔ ma burapɔnɔa à té kū kororo.

13 Tó ma gōgbē ke nɔgbē zīkeri yā vī kūmao,
tó mádi gōgō a zéaro,

14 mani ke derame, tó Luda fùtemaii?
Tó à sūmai, mani pine deramee?

15 Luda kū à ma í kàsa né'isɔn mé à ade í kàsa seroo?
Luda mèn do pì mé à ó baadi kè a da gbērenloo?

16 Tó ma takaside tē pō kū àtēni a ni de,
tó ma gi gyaanɔ wēnda gwai,

17 tó ma pō blè,
ma tone kū à gwàri vīro tē sō, tò!

18 Lēnlo! Zaa ma kefennakegɔrɔa
tonenɔ demē ma ũ.
Zaa lākū ma bo ma da né'isɔn nà
gyaanɔnɔ kpányīriime ma ũ.

19 Tó ma gbēke è kū ïa teni a de,
ke tó ma takaside è kū à biza vī à kúaloro,

2 Dí mé àtèn fayasariyā ká ma òndōlaa?

3 Ñ fute ñ ze lán négōgbē bà,
mani n la yāi, ñni wema.

4 Kū ma andunia kàtè, ñ kú māmèè?
Tó ñ dōna vī, ñ omènè.

5 Dí mé à a zīte lé sèedaa lèè?
Dí mé à bàa yōa à gwàa? À de ñ dōo?

6 Bó mé à zīte kūnaa?
Dí mé à a ē pète

7 gōrō kū gudōna susunènon tèn ayuwii kè,
malaikanō pōnna wiki dō ñ pínkii?

8 Kū ísira gu fō à bō,
dí mé à zé tàtaalèè?

9 Ma ludambè luku dànè pókasa ū,
ma gusira yīnè biza ū.

10 Ma a lézeki dànè,
ma zénō tàta ma gùrukpanō dàdan.

11 Ma pìnè: Ìnigō ká la ñsun vīaloro,
n ísōkèna gbānanō ni ze la.

12 Zaa lākū ò n i nà n yā dìte kōnkōnè yá?
N boki mò gudōnaanè ziki yá?

13 Gudōnaa dì andunia kū a léa
de à gbāké lán biza bà a yāvānikèrinō kótè.

14 Àdi andunia litè kokūkōkū lán kwā kpe bà,
kpinō dì bo gupuraa lán uta yīyīkōanaa bà.

15 Àdi gí yāvānikèrinōnè ò ñ gusira yā kè,
àdi ñ o sena musu é'è.

16 N gè ari zaa ísira ísēbokinōa yá?
N táa ò í lòkotoo pìi gānun ziki yá?

17 Ò ga bīnile gbānō mōnnè yá?
N gyāwān gānulèno è yá?

18 N andunia yàasa lé tàasii kà yá?
Tó ñ yā bireno dō pínki, ñ omènè.

19 Gupura bè zén máa?

Ñ gusirakuki dō yá?

20 Ìni fō ñ gé kūnwo ñ būsun yá?

Ñ ñ bè zé dōroo?

21 Ñ dō sàee! À de ò n i gōrō birea!
À de n wè lé vīroo?

22 N gē laasi kū ma gu yīda kàtèn yá?

N ma legūgbè dō è yá?

23 Madi ute ari warikègōrōa,
madi gbarè zīkagōrō zī.

24 Gupura dì bo māmè à dagulaa?
Ifāboki kpa ña dì bo à da zītèla deramèè?

25 Dí mé àdi zé bo legū dasinèè?

Dí mé àdi gu para surapūtānaanèè?

26 Àdi mɔtɔ pisi zĩte kũ gbẽke kunloa,
bee gbáranna kũ bisāsiri kunlo.

27 Àdi bezĩ kũ tàragaa yĩda kũ,
àdi tó sè butε gwe.

28 Legũ de vĩ yá?
Dí mé à plí ìi?

29 Dí né'isɔn legũgbεε dì bonn?
Dí mé àdi suka i gbasa à kpáa?

30 Dí mé àdi tó í li à ke gbè ũ
à tó ísira musu ke kpakparakpaa?

31 Ìni fɔ̀ n̄ susunε mèn supplanɔ̀ yĩ n̄ kakara yá?

Ìni fɔ̀ n̄ susunε azianɔ̀ fákɔ̀a yá?

32 Ìni fɔ̀ n̄ mɔ'azia bo a gɔ̀rɔ̀a yá?

Ìni fɔ̀ n̄ gu mɔ̀ susunε ko nérande kũ a nénɔ̀nε yá?

33 N̄ musu pɔ̀nɔ̀ doka dɔ̀ yá?

Ìni fɔ̀ n̄ n̄ ká kpatan zĩtela yá?

34 Ìni fɔ̀ n̄ lé zu legũi

de à sisi à í bo à n̄ yaku yá?

35 Ìni fɔ̀ n̄ legũpinanɔ̀ gbarε ò da zén yá?

Òdi su ò onne ókɔ̀nɔ̀ dí yá?

36 Dí mé à òndɔ̀ dà ludambε lukunɔ̀nε à legũ maa?

Dí mé à dɔ̀naa kpà sukaa à kpáa?

37 Dí òndɔ̀ mé à kà à ludambε lukunɔ̀ naroo?

Dí mé ani fɔ̀ à musu orozánɔ̀ kpákasia keε?

38 Tó a í b̀te, b̀su kori dì gɔ̀ b̀kɔ̀tɔ̀ ũ,
làkpakɔ̀nɔ̀nɔ̀ dì nanakɔ̀a.

39-40 Mɔ̀kɔ̀mmε ndi tofe ká músudane,

tó àten ǹbɔ̀ dádá d̀akoo gũn yá?

Mɔ̀kɔ̀mmε ndi p̀oble kpá a nénɔ̀a ò ká
gɔ̀rɔ̀ kũ ò kú n̄ tòn yá?

41 Tó káakáanna nénɔ̀ ten likara gui,

òten lé zu Ludai kũ p̀oble kíam̄ma yái,

dí mé àdi p̀oble kpám̄maa?

39

1 N̄ zɔ̀ né'igɔ̀rɔ̀ dɔ̀ yá?

N̄ gási è gɔ̀rɔ̀ kũ àten né i yá?

2 Ndi n̄ ǹ mɔ̀ d̀dɔ̀ yá?

Ndi n̄ né'igɔ̀rɔ̀ dɔ̀ yá?

3 Òdi kúte ò né imε,
akũ n̄ né'iwāwā dì kpáte.

4 N̄ nénɔ̀ dì gbãna kũ sèn òdi péte,
òdi gẽ zéla òdi su n̄ danɔ̀a doro.

5 Dí mé à tò zaakisēnte gɔ̀ a zĩdanεε?

Dí mé à a p̀oro à a gbàreε?

6 Ma sēnte dìtene a be ũmε,
ma zĩte wiside kènε a kúki ũ.

7 Àdi pã kpá wēte kīnii,
àdi a kpàkerii zuka maro.

8 Àdigō kure sīsīnɔa àgō sè wete,
àdigō kpáte ke pó ísinɔi pínki.

9 Zùsēnte ni we à zī kenne yá?
Ani we à i n zùnɔ karan yá?

10 Īni bà dɔa de à bú wínne yá?
Īni gbāngo danɛ de à kpase kēnne yá?

11 Īni náani dɔa a gbāna zōkō yāii?
Īni n zī tóne yá?

12 Īni a náani ke à n pówɛ sése
à suonne pówɛgbēkia yá?

13 Sōbā dì a dèmbereɔ poro kù pɔnnao,
ama ani sí lekōa kù tokū dèmbereoro.

14 Àdi négbīni da zīte,
àdi tó bùsu'atē négbīnii pìnɔ wā à pipi.

15 À sāsán kù oni su ò gèse pétea à wíwi,
kesō nòbɔsēntenɔ ni táa oa.

16 Àdigō pāsī kù a nénɔ,
īnigō dō se a zīda nénɔnlo,
zī pã kenaa dì kene yāke ūro.

17 Zaakū mádi a gba òndōro,
mádi a baka da fayadenɔ téro.

18 Ama tó à fùte à bò kù bàao,
àdi gē sōla à a òri yáa dɔ.

19 Mɔkɔn mé ndi tó sō gō gbāna vī yá?
Mɔkɔn mé n sèrekā pèpe a wakaaa yá?

20 Mɔkɔn mé ndi tó àgō vīvī lán kwa bà yá?
A pó bona a yīn kīni gbāna dì tó vīna n kù.

21 Àdi a gbá gátegatɛ guvuten,
àdi pɔnna ke a gbāna yāi,
akū àdi gé da zīkarinɔle.

22 Àdi pó kù òdi vīna kene yáa dɔ,
swèè dì kēaguro, àdi boru kpe fēnedanero.

23 Kàa òdigō kīni ke gbàtan a musu,
sári lèketɛ kù sári gésedeo dì pí.

24 Tó ò zī kuru pè, àdigō a zīda daki dōro,
àdigō zīte léle àdigō vīvī àdigō ke kèrekere.

25 Tó ò kuru yīsām pà,
àdi pó bo a yīn à pi, ēhē!
Àdigō zī ĩa sése zaa zāzā
kù gbē zōkɔnɔ wiki gbānao kù kùwikikenaao.

26 N òndō mé à tò boro dì yàa ke,
à a dèmbere poro à gé gènɔmidɔki kpa yá?

27 Mɔkɔn mé n dìte vāune
àgō vura zāzā à a sà da zaa musu yá?

- 28 Àdigõ kú gbèe musu, gwen àdi in,
 àdi di gbè mìsõntea a aafialeki ù.
 29 Zaa gwen àdigõ kpáte ke pòblei,
 àdi wé pá pónɔa zaa zà.
 30 Arun a nénɔ pòble ù,
 gu kú pò gè kún, gwen àdigõ kún.

40

Bisāsiri dì f̃ à Luda vāni boro

- 1 Akū Dikiri èra à pì Ayubanɛ:
 2 Makū Gbānasīndapinkide,
 ĩni ma taari e ò ma gba laakari yá?
 Ludavānibori, ò yā wema sà.
 3 Akū Ayuba wèa à pì:
 4 Pókɛn ma ũro fá! Deran mani wemmaa?
 Séde mà ɔ kú ma léa baasiro.
 5 Ma yā ò gèn do, mani era mà o doro,
 ma ò gèn pla se, mani yā wemma doro.
 6 Akū Dikiri èra à yā ò Ayubanɛ zàga'ia gūn à pì:
 7 N fute ò ze lán négõgbē bà,
 mani n lala yāi, ĩni wema.
 8 ĩni lá kú ma yākena a zéalan yá?
 N ye ò ma taari e de n yā bo nnan yá?
 9 N gāsā gbāna kà ma pò ũ yá?
 N kòto ni f̃ à gu yīgā lán ma pò bà yá?
 10 N zókõke kú kíkɛo da pókasa mananɔ ù,
 ò gakuri kú bèɛɛɛo da uta zókõ ù.
 11 N n pɔfē kiparíma,
 ò zīdabirinɔ gwa kú wé pāsīo ò wé'i daríma.
 12 N zīdabirinɔ gwa kú wé pāsīo ò n busa,
 ò n dúgu zõ gu kú ò kún,
 13 ò n vī zīte n pínki,
 ò n yīyī ò n ká gyāwānn,
 14 gbasa mà n sáabu kpá,
 kú n zīi blè kú n gāsā gbānao yāi.

Ũma yā

- 15 N ũma gwa,
 kú ma a kè lākū ma n ke nà.
 Àdi sè ble lán zùu bàme.
 16 A gbāna kú a wógbaaame,
 a iko kú a gberɛ báasiame.
 17 A vlā porona lán sida lí bà,
 a gbáda tī de lán bà tānaa bà.
 18 A wánɔ gbāna lán mògotē bà,
 a gbánɔ de lán mò gòo bà.
 19 A zókõ mé à de pò bēne kú ma kènɔla pínki,
 a Kèri ado mé aní a f̃.
 20 Sīsīnɔ musun àdi pò blen,

gwen nòbòsēntenò dì fàai bon ñ pínki.

²¹ Àdi wúte lè'ite gbáru,

àdigõ sòtò v̄ñ dādāa gūn.

²² Lè'ite uraa dì daala,

swa sarε lubanò dì likai.

²³ Bee tó ísõ ten v̄v̄ĩ, àdi bídi kero,

tó Yoda ísõkena teni a lé pá,

a laakaríi dìgõ kpátename.

²⁴ Oni f̄s ò a wé wíwi ò a kū yá?

Oni f̄s ò òndõ kenε ò a yī f̄s yá?

41

Kwā kàsaraa

¹ Īni f̄s ñ kwā kàsara kū kū daburuuo

ñ gáte ñ boo yá?

Īni f̄s ñ bà dò a nénea yá?

² Īni f̄s ñ bà ká a yīn yá?

Īni f̄s ñ a légbako f̄s kū kúrao yá?

³ Ani kúte kenne ñ a gbarε yá?

Ani pinne ñ sùru ke yá?

⁴ Ani wenne ñ a sé n zò ũ

ari a wèndi lén yá?

⁵ Īni a dato lákū òdi bã dato nà yá?

Īni bà dɔa ñ kpá n nénɔgbènɔa yá?

⁶ Sòròkòtò ni kwā kàsaraa pì tókem̄ma yá?

Oni a líli lagatarinòne yá?

⁷ Īni f̄s ñ a pápa kū sakao ñ a bára f̄s yá?

Īni f̄s ñ a mì ke yákiyaki kū sário yá?

⁸ Ñ wete ñ ɔ naa ñ gwa!

Ɔsi pì yā ni sānguro,

īni we ñ a buri ke doro.

⁹ Tó nten da Īni a f̄s, nteni n zīda kekeme,

tó n wé siále, ndigõ sùumme.

¹⁰ Zaakū gbēke wórɔgɔ dí ká à a go a gbènlo,

dí mé ani f̄s à zε ma are s̄o?

¹¹ Dí fīna mé à dɔma kū mani bonεε?

Pó kū à kú andunia gūn sīnda pínki bi ma pómε.

¹² Mani gí kwā kàsaraa pì gbánò yā oiro

ke a ḡsagbānake ke a manake.

¹³ Dí mé ani f̄s à a t̄kεε gogoo?

Dí mé ani we à s̄mɔ kánεε?

¹⁴ Dí mé ani we à a lé w̄k̄ɔaa?

A saka kà à gbē naasi kū.

¹⁵ A t̄kε de lán s̄ēgbakonò bà a kpε,

à didik̄ɔana sarapura sari d̄òrɔd̄òrɔ.

¹⁶ A t̄kεε pìnò nanak̄ɔamε,

bee ĩa dì ḡēki lero.

¹⁷ Ò pép̄k̄εrena gín̄gin,

oni sí gok̄ɔaro.

¹⁸ Tó à yī sà, gu dì pumε,

a wé de lán ifántě bina kɔnkɔ bà.
 19 Ténenɛ dì bɔtɛ a lén,
 sīsī tédɛ dì bon dɔ.
 20 Túsukpɛ dìgɔ bɔtɛ a yīn
 lán í kũ ò dì téa àtɛn pípi puusu bà.
 21 A lé'ia dì tó sīsī té sé,
 ténenɛ dì bo a lén.
 22 A gbāna kú a wakaaamɛ,
 gbɛ kũ à bòa mɛɛ dì ke kpàm.
 23 A báasi dìgɔ sɔsɔkɔana gíngin,
 à naa gbāngbān, àdi yīgāro.
 24 A kù gbāna lán gbèɛ bà,
 lán wísilɔgbɛ da bà.
 25 Tó à fùtɛ, swèɛ dì kɛ gɔsa gbānanɔgu,
 òdi kɔ kɛ kùo ò kura gékii.
 26 Fɛnɛda kũ ò a lèo pínki dì póke kenɛro
 ke sári ke kà ke saka.
 27 Àdi m̀si gwa lán leba bàme,
 m̀gotě dìgɔ denɛ lán lí mùkumukuu bàme.
 28 Àdi bàa lé kàanero,
 gbèmba gbèɛ dìgɔ denɛ lán ése ùkã bàme.
 29 Àdigɔ gò gwa lán sè kori bàme,
 sári kīni dìgɔ denɛ yáadɔyã ùmɛ.
 30 A gbɛɛ t̀kɛ de lán takaso bà,
 a gbèɛ dìgɔ té bɔkɔtɔn
 lán zùswa guwibɔɔ bà.
 31 Àdi í lòkoto ya lán í kũ àtɛn pípi oron bà,
 àdi ísira de lán nísidenaa bà.
 32 Íwisi dìgɔ té a kpɛ,
 ísira pì dì ya a kpɛ púu.
 33 A sára kú andunia gūnlo,
 ma pónɔ té àkũ mé à vīna vīro.
 34 Àdi ǹbɔ kũ òdi n̄ zīda binɔ da póke ũro,
 àkũmɛ ǹbɔ kũ ò dìtɛ ò kànɔ kína ũ.

42

Ayuba m̀natena Ludanɛ

1 Akũ Ayuba pì Dikirinɛ:
 2 Má d̄s kũ ĩni f̄s ò yã s̄inda pínki ke,
 gbèke ni f̄s à kpá n poyeinaanero.
 3 N pì, dí mé àtɛn kpá ɔndɔne d̄snaa sarii?
 Yápuramɛ, ma yã kũ má a gbá d̄sro ò,
 yábonsarɛ kũ à de ma d̄snala.
 4 N pì mà sã kpá, ĩni yã o,
 ĩni yã lalama, mani wemma.
 5 Ma n yã mà kũ sãomɛ yã,
 tera sã mà wé s̄inlɛ.
 6 Abire yãí ma a zīda gya bò,
 ma a n̄sɛɛ litɛ ma vutɛ bùsutitin tubura.

Dikiri era à Ayuba zīni petenaa

⁷ Dikiri yā birenɔ onaa gbera à yā ò Temana gbě Elifazane à pì: Ma pɔ fěnyĩ kũ n gběnnan gběnnan planɔ, zaakũ ádi ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro.

⁸ À zùsanε bòrɔ sé mèn suppla kũ sākaroɔ mèn suppla, à géo ma zòbleri Ayuba kīnaa à sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ oo, ma zòbleri Ayuba ni adua keáre. Mani a aduakena sí mani keáre á yōnkɔkenaaaro. Ádi ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro. ⁹ Akũ Temana gbě Elifaza kũ Sua gbě Bilidadao kũ Naamati gbě Zofao gèε ò kè lákũ Dikiri òíne nà, akũ Dikiri Ayuba aduakennena si.

¹⁰ Ayuba aduakena a gběnnanɔnεε gbera Dikiri tò à sù a gwena zīn. À èra à pɔ kũ à vī yā kàranε leu pla. ¹¹ A vīni kũ a dakūnanɔ sù a kīnaa ní pínki kũ a gbě dōnanɔ ní pínki. Ò pɔ blè kāao a bea ò wēnda kè kāao, ò a laakarii kpàtenε yā kũ Dikiri tò à a lè pínki yāi. Akũ ní baadi a gbà andurufu ɔgɔ kũ wura tãnkao mèn dodo.

¹² Dikiri arubarikaa dà Ayubagu kpekpe de káakupɔla. À sãnɔ vī dúbu gēro donsari, lakuminɔ dúbu suddo, zùnɔ wàa kuri kũ zaakinɔ wàa sɔɔro. ¹³ À négōgběnnɔ ì gběnnan suppla kũ nénōgběnnɔ mèn aakō dɔ. ¹⁴ A nénōgbě káakude tón Yemima, a plade tón Kezia, a aakōde tón Kerēnapuku. ¹⁵ Bùsuu pìi gūn pínki nōgbě ke kun a mana kà Ayuba nénōgbě pìnɔ ũro. Ní de ní túbi dìteíne kũ ní dāgōnɔ.

¹⁶ Ayuba warikēnaa gbera à kè wè basuppla dɔ, à wé si a daikorenɔ kũ a sākpenɔ kũ a nasionɔ lé. ¹⁷ À zī kũ yúkuyuku, àkũ à gà.

ZABURA TAKADA KAAKU

1

Zabura 1-41

Arubarikade

1 Arubarikaden gbẽ kũ àdi gbẽ vāninɔ lédamma maro ũ,
àdi kifirinɔ zé séro,
àdi vute kũ gbẽ foborinɔoro.

2 Dikiri doka mé àdi káagu,
àdigɔ laasun léa fānantẽ kũ gwāanio.

3 À de lán lí kũ ò pète swa sare bà,
a lá dì kori kero,
àdigɔ né i a gɔrɔa,
yā kũ àdi ke pínki karana vī.

4 À de lɛɛɛ kũ gbẽ vāninɔoro,
ò de lán ése ũkā kũ ïa dì sète bà.

5 Gbẽ vāninɔ ni bo mana yākpatekɛgɔrɔ zīro,
kifirinɔ ni ze gbẽ mananɔ sarero.

6 Dikiri dì gbẽ mananɔ zé dākpāñne,
gbẽ vāninɔ zé sɔ à mì pé kakatenaana.

2

Kína kũ Luda kà

1 Bóyāi burinɔ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákūsūu?

2 Andunia kínanɔ ten zī soru ke,
kpatablerinɔ ten kakara Dikiri
kũ Kína kũ à kào.

3 Òten pi: Ò ní m̀kākɔananɔ kèkè,
ò ní bàa porowá.

4 Dikiri teni ní fobo,
à vutena musu, àteni ní yáa dɔ.

5 Àten patamáma kũ pɔfɛo,
a pètẽ dì ní gba vīna.

6 À pì a a Kína kà a kpi Zaiɔ musu.

7 Mani yā kũ Dikiri dìtemene o kũ à pì:
Ma Néme n ũ, gbāran ma n i.

8 Ñ wé kema,
mani buri sīnda pínki kpámma n pó ũ,
mani n gba andunia kusuru siikɔ.

9 Ìni kí bleńma kũ m̀ gòoo,
ĩni ní wíwi lākũ òdi oro wíwi nà.

10 Kínanɔ, à lédamma díkīna ma,
andunia kpatablerinɔ, à ɔndɔ kũ sà.

11 À do Dikirii kũ vĩnao,
à pɔnna keo kũ lukanaao.

12 À lé pé a Néa
de a pɔ sún fěái à gaga zénlo,
zaakũ a pɔ dì fě kántome.

Arubarikaden gbě kũ à nài ũ.

3

Lézuna Ludai ibereɔ yã musu
(2Sa 15:13-17)

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ à bàa lè a né Abusalomune.

1 Dikiri, ma weterinɔn dimme fá,
gbě kũ ò ibereε sè kũmaonɔn dasi.

2 Òteni ma yã o dasidasi,
òten pi Luda ni ma sura baro.

3 Mɔkɔn sɔ Dikiri,
ndi ɔ likamai sɛgbako ũ,
ma gakturime n ũ,
ndi tó ma mì gɔ dana íla.

4 Madì wiki lé Dikiria,
àdi wema zaa a kúkia kpi musu.

5 Madì wúte mà i o mà vu,
zaakũ Dikirimε ma kũna ũ.

6 Gbɛnɔn dúbu kurinɔ teni ma we kpa sĩnda pínkia,
ama madì vĩna keńnero.

7 Ñ fute, Dikiri,
ñ ma sura ba, ma Luda,
ñ ma ibereɔ sãn keke,
ñ gbě vãninɔ saka é'ε.

8 Dikiri mé àdi gbě sura ba.
Ñ arubarika da n gbɛnɔgu.

4

Okosi aduakɛnaa

Dauda lèε. Òdi sí kũ mɔɔlɛnaaomε.

1 Tó ma n sisi, ñ wema Luda ma zekũnwode,
tó má kakũnna, ñ ma gba ãampaki,
ñ ma wěnda gwa ñ ma aduakɛna sí.

2 Gbɛnɔ, áni gí àgɔ wé'i da ma Luda gakturidea ari bɔremεε?
Ánigɔ ye pɔ pãnɔi àgɔ té tãnanɔin yá?

3 Àgɔ dɔ kũ Dikiri a gbɛnɔ dìte adona,
tó ma a sisi, ani ma yã ma.

4 Tó a pɔ fě, àsun durunna kero,
à laasun lé á wutebɔ musu à yĩte.

5 À sa kũ à de à o o,
à Dikiri náani ke.

6 Parinɔ̀ dì pi: Dí mé ani yā mana keƵereƵe?
 Ìn ān werewá, Dikiri, ì arubarika daógu.
 7 Bee tó póblewε kũ sēwēo dińyĩ,
 pɔ̀nna kũ ñ dàmenε ma swèn de ñ póla.
 8 Madì wúte mà i o nnanna,
 zaakũ Dikiri, mɔ̀kɔ̀mmε ndì tó m̀gɔ̀ kú ma laakariia.

5

Kɔ̀nkɔ̀ aduakεnaa

Dauda lèε. Odi sí kũ kutεpenaaomε.

1 Ìn s̄á kpá ma yāi, Dikiri,
 ñ laakari dɔ̀ ma ndanaaa.
 2 Ma Kína, ñ ma ɔ̀dɔ̀na ma,
 ma Luda, maten wé kemma.
 3 Dikiri, ndì ma kòto ma gudɔ̀,
 madì ma yānɔ̀ dɔ̀dɔ̀nne kɔ̀nkɔ̀,
 ma wé dìgɔ̀ dɔ̀nyĩ.

4 Mɔ̀kɔ̀n Luda ñ ye yā vāniiro,
 ndìgɔ̀ kú lεεle kũ gbē vānioro.
 5 Īadārii dì le à ze n arero,
 n zā yāvānikerinɔ̀ ñ pínki.
 6 Dikiri, ndì ékedεnɔ̀ mì dε,
 ñ ye gbēderinɔ̀ kũ gbēblerinɔ̀ káiro.

7 Makũ s̄s̄, mani gē n ɔ̀nn n gbēke z̄k̄s̄ yāi,
 mani kúte mà are dɔ̀ n kpéa mà mì natenne.
 8 Dikiri, ñ ma da zén n náanikεna yāi,
 ñ zé poromεne ma weterinɔ̀ yāi.

9 Zaakũ ñ yāke náani vīro,
 ñ n̄εε de lán kaka be bàme,
 ñ kòto de lán mira wēnaa bàme,
 òdi lénna keńne.

10 Ìn tó yā vutέmma Luda,
 ñ tó yā vāni kũ òten kpákpanɔ̀ wí ñ musu.
 Ìn p̄émma n are ñ taari dasinɔ̀ yāi,
 zaakũ ò gí n yā mai.

11 Ìn tó gbē kũ ò utena n kīnaanɔ̀ yáa dɔ̀,
 ògɔ̀ lè sí kũ pɔ̀nnao gɔ̀rɔ̀ s̄inda pínki.
 Ìn kú gbē kũ ò yenyĩnɔ̀,
 de ò pɔ̀nna ke n yā musu.
 12 Dikiri, ndì arubarika da gbē mananɔ̀gu,
 ndì likañyĩ kũ yenyĩo lán s̄ēgbako bà.

6

Faaba w̄ikilεna Luda

Dauda lè. Odi sí kũ mɔ̀rɔ̀lεnaaomε.

1 Dikiri, ñsun patama kũ p̄ēt̄oro,
 ñsun ma toto kũ p̄ōf̄oro.

2 Ñ ma wēnda gwa, Dikiri,
 zaakū ma gō fēfēna,
 ñ ma gba aafiaa, Dikiri,
 zaakū ma wánɔ tɛn wíme.
 3 Ma pɔ yàka manamana,
 Dikiri, ìni kpámai bɔremɛɛ?

4 Ñ era ñ ma mì sí, Dikiri,
 ñ ma sura ba n gbēke yāi.
 5 Zaakū gè ni le à n tó kpáro,
 oni n sáabu kpá mira gūnlo.

6 Ma ndana ma kpasa,
 ma mibɔkɔɔ dì yaku kū wé'io,
 ma wutɛbɔ dì yīda kū ari gu gé dɔo.
 7 Ma wé kakana kū pɔsira ódɔnaao,
 àtɛn ga kū ma ibɛrɛnɔn dasi yāi.

8 À go ma kīnaa yāvānikerinɔ,
 zaakū Dikiri ma óo dɔ mà.
 9 Dikiri ma wikilɛnaa mà,
 Dikiri ma aduakɛnaa sì.
 10 Wé'i ni ma ibɛrɛnɔ kū ò gō bídi gūn,
 oni fua kānto ò kpɛ li ñ pínki.

7

Ñya nna kpáma, Dikiri!

Lè kū Dauda sì Dikirinɛ Biliaminu buri Kusu yā musu.

1 Dikiri ma Luda, ma nanyī,
 ñ ma mì sí ñ ma sura ba
 gbē kū ò pètɛmainɔ ɔĩ.
 2 Tó lenlo, oni ma ke yákiyaki
 lán músuu dì kɛ́nɛ nàme,
 oni ma kēkēkōɛ,
 gbēke ni ma mì síro.

3 Dikiri ma Luda, tó ma taari ke kè,
 tó ma ɔ kú yā vānin,
 4 tó ma a vāni kè ma gbēdakenɛ,
 ke tó ma gbāna mò ma ibɛrɛnɛ pā,
 5 ñ tó ma ibɛrɛ pì pètɛmai à ma kū,
 à gèse pètɛpetɛma zīte,
 à ma vī būsú'atɛn.

6 Ñ fute ñ ze kū pɔfēo, Dikiri,
 ñ fute ma ibɛrɛnɔi ñ nèse kpākpa yāi.
 Ñ vu, ma Luda,
 ñ yā gōgō a zéa.

7 Ñ tó gbēnɔ kakaranyī,
 ñ kí blemma zaa musu.
 8 Dikiri, ndi yākpate ke kū gbēnɔ.
 Dikiri, ñ tó yā bo kūmao nna ma yāzedeke lén.

Luda Musude, ò yā kemene ma nèsapura lén.

⁹ Luda, mɔkɔmmɛ mana,
ndì nèsɛ kũ laasunnwo kpáte ke.

Ò gbē vāninɔ pāsīkenaa mì de,
ò gbē mananɔ gba zeki.

¹⁰ Luda Musudeme ma sēgbako ũ,
àdi gbē kũ ñ nèsɛ mananɔ sura ba.

¹¹ Luda ò yākpate ke a zéa,
àdi tó yā gō vutemma gɔrɔ sīnda pínki.

¹² Tó gbē dí a nèsɛ litero,
Luda ò a fēneda lé keke
àdi a sá kú à kã.

¹³ Àdi a gōkebo kũ àdi ga ínɛnɔ keke,
àdi a kà tédɛnɔ kpá sála.

¹⁴ Ò gwa, yā vāni ò ò dɔ gbēn,
akũ àdi wari ò sí à né i éke ũ.

¹⁵ Àdi wèɛ yō gbēnɔnɛ zázá tankute ũ,
akũ àdi zu wèɛ kũ à yṑ pìi gūn.

¹⁶ A àlesi pāsī ò doi,
a wétāna gbēnɔa ò wí a mīa.

¹⁷ Mani Dikiri sáabu kpá a manake yāi,
mani Dikiri Musude tó bo kũ lèsinaao.

8

Luda gakuri yá'onaa

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn pínki,
n gakuri bò gupuraa musu.

² N dà né fítinɔnɛ kũ nékpāntēnɔ ò n sáabu kpá
de n ibɛrɛnɔ kũ n zānguri mɔrakarínɔ yīte.

³ Kũ ma n zī gwà musu,
mɔvura kũ susunɛ kũ n pèpe gwɛnɔ,

⁴ ma pì bón bisāsiri ũ kũ a yā òigō dɔnguu?
Bóme a ũ kũ n laakari dɔaa?

⁵ N a kè kīana malaikanɔi fíti,
n a kà kpatan kũ gakurio kũ bèɛɛɛo.

⁶ N tò à kí blè pó kũ n kènɔa,
n tò pó sīnda pínki mì nàtɛnɛ,

⁷ sánɔ kũ zúnɔ kũ òbɔsēntɛnɔ pínki,

⁸ bānɔ kũ kpònɔ kũ pó kũ ò kú ísira gūnnɔ.

⁹ Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn pínki.

9

Luda sáabukpana kũ àdi yā keke gbēnɔnɛ yāi

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri, mani n sáabu kpá kũ nèsɛdoo,
mani n yābonsarɛkenanɔ kpàkpa keíne.

2 Mani pɔnna ke mà ãa dā n yā musu,
Luda Musude, mani n tó kpá kũ lèsinaao.

3 Ma iberenɔ dì kpe li,
òdi léte ò gaga n are.

4 Zaakũ n ze kũmao n yā nna kpàma,
vutena n tintinnwa n yā gògò a zéa.

5 N kpākē burinɔi,
n gbē vāninɔ kàkate n n tó dède míomio.

6 N kisira kũ àdi lākaro kpà ma zāngurinɔi,
n n wētenɔ gbòro, n yā dɔ gbēkegu doro.

7 Dikiri dì kí ble gɔrɔ sīnda pínki,
à a kpata dìte yākpatekena yāi.

8 Ani yākpate ke kũ andunia gbēnɔ súsu,
ani kí ble burinɔa a zéa.

9 Dikirimε uteki ũ gbē kũ òten gbāna mɔ́nɛnɛnɛ,
à deñne aafialeki ũ warikegɔrɔa.

10 Dikiri, gbē kũ ò n tó dɔnɔn n náani vī,
ndi n ki weterinɔ zukūnaro.

11 À lè sí Dikirinε, àten kí ble zaa Zaiš,
à a yākenanɔ kpàkpa ke buri sīnda pínkinε.

12 Zaakũ àdi mɔraa ká gbēderia, yā dì sánlo,
àdi takasidenɔ wikilena yā da.

13 Dikiri, n gwa lākũ ma iberenɔ ten wari dɔma nà,
n ma wēnda gwa n ma bo ga léi,

14 de mà n tó kpá Zaiš bīnilea,
mà pɔnna ke kũ n ma sura bà yāi.

15 Burinɔ si wèe kũ ò yòn,
n gbá zù bà kũ ò kpàkpan.

16 Ò Dikiri dɔ kũ yākpatekena a zéaao,
àdi tó gbē vāni yākena era a musu.

17 Gbē vāninɔ dì tá gyāwān,
buri kũ òdi Luda yā daro pìnɔ.

18 Wēndadenɔ yā ni sāagu zikiro,
takaside sɔ à wédɔina lakana vīro.

19 N fute Dikiri, n̄sun tó bisāsiri n gā fīro,
n buri sīnda pínki kakara n yākpate ke kũńwo.

20 Dikiri, n̄ tó vīna burinɔ kũ,
de ò le ò dɔ kũ bisāsirinɔmε n ũ.

10

Wékena Ludaa à yākpate ke bisāsirinɔne

1 Dikiri, bóyāi n̄ zena zázāa?

À kè dera ndi n zīda ute warikegɔrɔaa?

2 Gbē vāni dì gbānasaride wete à de zīdabi gūn,
àdi manafiki kenε à a kũ.

- 3 Gbē vāni dì a pónidenanɔ̄ ãa dǎ,
àdi sǎnkarade sáabu kpá àdi Dikiri tó yaka.
- 4 Gbē vāni zǐdabi mé à tò àdi Dikiri ki wetero,
à Luda laasun vīro.
- 5 Yā kū àdi ke pínki dì bonε maname,
àdi a zǐda kara, àdi n doka daro,
àdi lézuki ke a iberenɔ̄a.
- 6 Àdi pi áni kpágularo,
ánigō kú kū ponnao warikεnaa sari.
- 7 Eke kū gbēkanaao kū yā pāsio a lé pà,
àlesi pāsī kū yā vānio mé àdigō da a lén.
- 8 Àdi nate taarisaridenε lakutu kpe
de à le à a de asiri gūn,
àdi àleside kpákpa gukpado.
- 9 Àdi nate gbēnɔ̄ne asiri gūn lán músu bà,
àdi nate lákpen de à le à gbānasaride kū.
Tó à a kù, àdi a gáte kū a bàao.
- 10 Gbē kū à a lè à kù dìgō wutena sùum,
gbāna mé à a nè.
- 11 Gbē vāni dì pi Luda dì yā tàasi káro,
àdi ɔ̄ kú a wéame àdi gu ero.
- 12 Dikiri, ò fute ò su kū n gbānao,
Luda, òngō takasidenɔ̄ tàasi ká.
- 13 Luda, bóyáin gbē vāni dì dɔ̄ke kúnwo lεε?
Àdi pi a swèε gūn ïni wari dɔ̄áwaro.
- 14 Bee kū abireo ndi gbēnɔ̄ yá'úmmana e sǎnsǎn,
ndi ñ pɔ̄sira yá da de ò le ò ɔ̄ daríma.
Gbānasaride dì a zǐda kpámma,
tone kū à gwàri vīro kpànyĩriime n ũ.
- 15 Ò gbē vāninɔ̄ kū gbē pāsínɔ̄ gāsá éñne,
ò ñ yá vāni kū òten da ò dōro eraíma.
- 16 Dikiri dìgō kí ble gɔ̄rɔ̄ sǐnda pínki,
a yádarisarinɔ̄ ni kakate a búsun.
- 17 Dikiri dì takasidenɔ̄ wékεna sí,
àdi ñ gba swèε, àdi sǎ kpá ñ ɔ̄ dɔ̄i.
- 18 Àdi ze kū tone kū à gwàri vīronɔ̄
kū gbē kū òten wé tǎmmanɔ̄,
de bisāsiri kū à de búsutiti ũ
sún tó swè kē gbēnɔ̄gu doró yái.

11

Laakarikipatεnaa

Dauda lèε.

1 Ma na Dikirii.

Bó yá mé à tò áten pimεne mà vura
mà tá kpi musu lán bā bàa?

2 À yāvānikerinɔ̄ gwa, ò kàa kpà sála,
ò nate gusare ò ñ sá gà,
ò kàa dɔ̄dɔ̄ nèsemanadenɔ̄a.

³ Tó futεokarayā ten kakatε,
gbē mananɔ ní kε deramεε?

⁴ Dikiri kú a kpé kú à kú adonaa gūn,
à vutena kpatan musu gwe.

Àdi wé pé bisāsirinɔla à n̄ tàasi ká.

⁵ Dikiri dì gbē mananɔ gwagwa,
ama à zā yāvānikerinɔgu
kū gbē kú yā pāsī dì kēñne nnanɔ.

⁶ Ani tēyɔ kú ifāntēgbɔɔo kú yāvānikerinɔa,
īa wāna mé anigɔ de n̄ baka ū.

⁷ Zaakū Dikiri dì yā kε a zéa,
yāmanakεnaa dì kεne nna,
gbē mananɔ ni wé kε kāao pla.

12

Bisāsiri vānikε

Dauda lèε. Òdi sí kú mɔrɔlεnaaomε.

¹ N̄ ma sura ba, Dikiri,
zaakū gbē mana ke kun dorɔ,
nāanide làka bisāsirinɔ té.

² Baadi dì éke to a gbēdakene,
àdi lénna kásañne kú n̄εεplao.

³ Dikiri, n̄ lénnade lé kò é
kū zīdabiri pínki pɔo.

⁴ Òdi pi n̄ lé mé ani tó ò zī ble,
ò n̄ lé vī, dí mé ani kí bleñmaa?

⁵ Wétāna gbē busenɔa
kū wēndadenɔ ndanaao yāi
Dikiri pì áni futε sà
à n̄ gba zéboki kú òteni a ni de.

⁶ Dikiri yā mamberu vīro,
à de lán andurufu kú ò yò tévuraa gūn
ò bàasa gēn suppla bà.

⁷ Mɔkɔn̄ Dikiri, īnigɔ ó dākpā gɔrɔ sīnda pínki,
n̄ ó sí gbē bire takanɔa.

⁸ Tó gbēnɔ yā bène kù ɔplapla,
gbē vāninɔ dìgɔ kure kú zīdabio gu sīnda pínkia.

13

Wikilena Ludaa

Dauda lèε.

¹ Ari bɔrεε, Dikiri?
Ma yā nigɔ sāngu gɔrɔ sīnda pínkin yá?

Īni kpe limεne ari bɔrεmεε?

² Manigɔ ɔsi ká kú ma laasunnɔ ari bɔrεmεε?

Ma pɔ dìgɔ sira lākū gu dìgɔ dɔ nà,
ma ibεre nigɔ gbāna blema ari bɔrεmεε?

³ Dikiri ma Luda, ò ma gwa ò ma yā ma,
 ò ma ān weremene de màsun garo yāi,
⁴ de ma ibere sùn pi a ma nero yāi,
 de ma zāngurinò sùn ponna ke ma fuana yā musuro.

⁵ Mateni n gbēke náani ke,
 ma pò kè nna kù n ma sura bà.

⁶ Mani lè sí Dikiri,ne,
 zaakū à yā mana kèmene.

14

Yōnkò yā'onaa

Dauda lèe.

¹ Yōnkò dì o a swèn Luda kunlo.
 Gbēnò yàku kpà, ò yākena vāni,
 yāmanakeri ke kú ò téro.

² Zaa musu Dikiri dì bisāsirinò tāsasi ká
 à gwa tó gbēke òndò kà à a ki wete.

³ Ó sàte ò pínki ò gò dōrò sari míomio,
 yāmanakeri ke kú ò téro, bee mèn do.

⁴ Vānikerinò ò òna vīnloo?
 Òdi ma gbēnò mómò lán ú bà,
 òdi Dikiri sísiro.

⁵ Gwen vīna ò kùn manamana,
 zaakū Luda kú kù gbē manano.

⁶ Òdi kpá takasidene a poyeinakēnaa,
 ama Dikiri me a uteki ũ.

⁷ Luda, ò bo Zaiò ò mó ò Isarailanò sura ba!
 Tó Dikiri sù kù a gbēnò ò gwena zīn,
 Yakubu burinò ni ponna ke,
 Isarailanò ni yāa dō.

15

Ludayāmari yā'onaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri, dí mé à zé vī à gē n be onnn?
 Dí mé ani fò àgò kú n kpi musuu?

² Gbē kù àdigò kun taari sari,
 àdi yā ke a zéa,
 àdi yāpura o zaa a nēsen.

³ Àdi yā di gbēkearo,
 àdi taari ke a gbēdakenero,
 àdi a gbē do sōsōro.

⁴ Àdi ludayādarisarinò gya bo,
 àdi bèere li ludayāmarinòne.
 Àdi a légbēna papa, bee tó à kēne zī'ũ.

⁵ Àdi ogo sākāñne kù a íoro,
 àdi bo taarisaride kpe gusaregba yāiro.

Gbē kū àdi ke ɛ ni kpágula zikiro.

16

Nana Ludai aduaa

Dauda lèe.

¹ N ma dákpá Luda, mɔkɔn ma nanyĩ.

² Ma pì Dikirine: Mɔkɔmme ma Dikiri ũ,
n baasiro má pɔ mana ke vĩro.

³ N gbē kū ò kú bùsu dí gũnnɔ,
mɔkɔnɔmɛ gakuride kū ò kàmagunɔ ũ.

⁴ Gbē kū òdi wá ò gé tãna kĩnaano
dì yã'ũmmana kpá n zĩdaimɛ.
Mani sa'o'aru kóte kũńworo,
oni n tãnanɔ tó ma ma lénlo.

⁵ Dikiri, mɔkɔmme má n vĩ ndo,
n ma ka ma bakaaa,
ma wèndi kú n ɔĩmɛ.

⁶ N zĩte lézekinɔ dàmenɛ gu mana gũn,
gba kū n dàmenɛ kàmagu.

⁷ Mani Dikiri sáabu kpá kū àdi lé dama yãì,
bee gwãani àdi tó ma swè ma gba laakarii.

⁸ Madigɔ Dikiri e ma wén baala'i,
lákũ à kú ma ɔplai nà, péke ni ma lukaro.

⁹ Abire yãì ma pɔ dìgɔ nna,
ma nèsegũn pù.

Má tãmaa vĩ kū ma mè nigɔ kun,

¹⁰ zaakũ ñni ma tó mira gũnlo,
ñni we n gbē kū à kú adona yagi kũro.

¹¹ N ma da wèndi zéa,
ma ponna nigɔ pana n kĩnaa,
pɔ mananɔ nigɔ kú n ɔĩ gɔrɔ sĩnda pínki.

17

Taarisaride aduakɛnaa

Dauda aduakɛnaa

¹ Dikiri, n ma yãzede ma,
n sã kpá ma wikilɛnaai,

n ma wékena sí,
zaakũ matɛn ke kū manafikioro.

² N kĩaan mani yã nna len,
n wé ten yã kū à zé vĩ e sãnsã.

³ N ma swèe gwà, n wé témai gwãani,
n ma tàasii kà, ndi yãke emaro,
zaakũ ma zɛo kū ma lé ni ma kari boro.

⁴ Madi té bisãsiri yãkenanɔiro,
madi gbē pãsĩnɔ turuba séro.

⁵ Ma kure n zén súsu,
mádi pã n yãnero.

⁶ Matɛn lé zunyĩ, zaakũ ñni wema.

Luda, ò sã kpá ma aduakenaai.

⁷ Ì n gbēke yābonsare kemene,
ò gbē kù ò nānyĩno bo ñ ibereño ɔĩ.

⁸ Ì laakari dɔma lán n wéne bà,
ò ma sɔto n orun.

⁹ Ì ma sí gbē pásĩ kù òdi wari dɔmanɔa,
ma ibere kù ò likanamai pino.

¹⁰ Òdi gbēke wé gwaro,
ñ lé dì zĩda sɛna lei yã o.

¹¹ Ò pètɛmai ò likamai,
ò wé pítima de ò le ò ma pãte zĩte.

¹² Ò ye ò ma ke yákiyaki
lákù músu nàderi dì ke nà,
lán músu kù à natena gukpado bà.

¹³ Dikiri, ò fute ò dañle ò ñ ne,
ò ma sí gbē pásĩnoa kù n fēnɛdao.

¹⁴ Ì ma bo ñ ɔĩ kù n gbānao.
Ñ baka kù andunia díkĩna gūn,
ñ aruzeke òdĩ ò dińyĩ, ñ nénò dì kã,
òdi pò kù à òdĩnyĩno káte ñ nénone.

¹⁵ Makù sɔ, mani wé ke pla kúnwo ma nèsɛmana yã,
tó ma n e ma vugɔɔa, abirekù ni ma kã.

18

Zible sáabukpanaa (2Sa 22:1-51)

Lè kù Dikiri zòbleri Dauda sɛne gɔɔo kù à a bò Solu kù a ibere kparanɔo ɔĩ.

¹ Má yenyĩ Dikiri, mɔkɔmme ma gbāna ũ.

² Dikirime ma gbèsi ũ kù ma zeki gbānao,
ma surabariime.

Ma Ludame ma zeki gbāna ũ, madì nai.

Àkūme ma sēgbako ũ,
ma surabari gbāna kù ma guleio.

³ Dikiri kà ò a sáabu kpá.
Madì a sísi, àdi ma bo ma ibereño ɔĩ.

⁴ Gó'ite vlè kūmao,
ípaka kù àdi ñ kakate teni ma ble.

⁵ Mira bànò likamai,
ga tankute kpàkpamene ma are.

⁶ Kù má kakūna, ma Dikiri sísi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akū à ma kòtoo mà zaa a bea,
ma wiki kà à kīnaa, à gè a sãn.

⁷ Zĩte lùkaluka à yìgāyīgā,
kpino dègedege ari ñ zīnin.

Ò lùkaluka kù à pɔ fè yã.

⁸ Túsukpe bò a yĩn,

té kũ àdi n̄ kpata bò a lén,
a yòno ten té ke a are.

⁹ À musu wè à kipa,
legũ sìsi a gèse gbáru.

¹⁰ Àten vura dina kerubu kpe,
àten yàa ke ìala.

¹¹ À gusira dà a zĩdala,
ludambe sira kũ a kũkila.

¹² Zaa a gakuri tékenaa gũn legũ ten sisi,
legũgbè ten kote, legũ ten pi pāsĩpāsĩ.

¹³ Dikiri pàta zaa musu,
Luda Musude kòto do legũpũtāna ũ.

¹⁴ À kàa fã ma iberenɔa à n̄ fãkɔa,
à tò legũ pĩmma à pèmma.

¹⁵ Kũ n patarĩma Dikiri,
kũ n pò bò n yĩn,
ísira zĩte bò gupuraa,
andunia zĩni gò katena punsi.

¹⁶ À ɔ bò zaa musu à ma kũ,
à ma bo swada gũn.

¹⁷ À ma si ma ibere gbāna òi
kũ ma zānguri kũ n̄ gbāna demalanɔ.

¹⁸ Ò lètema ma sunyĩkegɔɔa,
ama Dikiri zè kũmao.

¹⁹ À ma bo à ma gba mèporoki,
à ma sura bà kũ à yemai yāi.

²⁰ Dikiri yā kèmenɛ ma nèsemāna lén,
à fĩna bòmene ma gbāsĩsarikena lén.

²¹ Zaakũ má Luda yāditenanɔ kũna,
mádi yā vāni ke ma a Luda tònlo.

²² A dokayānɔ dīgɔ domene are pĩnki,
mádi kpe li yā kũ à ditenɔnero.

²³ Ma kunna taari vĩ Dikirinero,
má a zĩda kũna durunna sari.

²⁴ Dikiri fĩna bòmene ma nèsemāna lén,
zaakũ à è má kun gbāsĩ sari.

²⁵ Náanideme n ũ náanidenɔne,
taarisarideme n ũ taarisaridenɔne.

²⁶ N̄ swáswa gbè swáswanɔne,
ama ndi kisira li gbè dòrsaridenɔi.

²⁷ Ndi zĩdabusarino sura ba,
ndi zĩdabirino lago.

²⁸ Dikiri, ndi ma fitila té tó nana,
ma Luda, ndi ma gusira lite gupura ũ.

²⁹ Kũ n gbānao mani fɔ mà kùse kpá karaa,
ma Luda gāi mani fɔ mà vĩ gbĩla.

³⁰ Luda díkĩna sɔ a yākena botena.

Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa.

À de sēgbako ū gbē kū ò nàinᵋᵋ.

³¹ Dikiri baasiro, díᵋᵋ Luda ūu?

Ó Luda baasiro, dín gbèsi ūu?

³² Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkū mé àdi zé poromēᵋᵋ sūsu.

³³ Àdi tó ma gbá kái gō nna lán zō pó bà,
àdi tó màgō táa o guleinᵋᵋ musu.

³⁴ Àdi zìkanaa dadamēᵋᵋ
ari ma gāsā ni fō à m̀gotē sá gá.

³⁵ Ndì n zìblesēgbako kpáma,
ń ma kūna n ᵋplaa,
ndì nate ń ma tó bo.

³⁶ Ndì ma zé yàasa kūmēᵋᵋ
de ma gbá sún sataro.

³⁷ Ma pete ma ibereᵋᵋi ma ń kūkū,
mádi era ma suro, sé ma ge ma ń dede.

³⁸ Ma ń zōzō, odi fō ò fùte doro,
ò lète ò gò katēna ma gbá léi.

³⁹ N ma gba gbāna ma zìi kào,
n tò ma ibereᵋᵋᵋ mì natemēᵋᵋ.

⁴⁰ N tò ma zāngurinᵋᵋ kpe lì,
akū ma a ibereᵋᵋ pìnᵋᵋ kàkate.

⁴¹ Ò wiki lè, gbēke dí ń sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weńmaro.

⁴² Ma ń ké nékuneku lán b̀sutiti kū ĩa sète bà,
ma táa òńma lán zé gūn b̀koto bà.

⁴³ N ma bo gbē kū ò fùte kūmaonᵋᵋ oĩ,
n ma ke buri kū burio m̀de ū.

Buri kū má ń d̄ronᵋᵋ dì zò blemēᵋᵋ,

⁴⁴ buri z̄itᵋᵋᵋ dì ká natemēᵋᵋ.

Tó ò ma yá mà, òdi mì natemēᵋᵋ.

⁴⁵ ń ká dì busa,

òdi bo kū lukanaao ń zeki gbānanᵋᵋ.

⁴⁶ Dikiri kun! Arubarikademēᵋᵋ ma gbèsi ū!

Ò Luda ma surabari tó bo.

⁴⁷ Luda mé àdi m̀ra kámmamēᵋᵋ,
àdi tó burinᵋᵋ mì natemēᵋᵋ,

⁴⁸ àdi tó mà piti ma ibereᵋᵋa.

N ma gba gbāna de ma zāngurinᵋᵋla,
n ma bo gbē pāsīnᵋᵋ oĩ.

⁴⁹ Abire yāi mani n sáabu kpá burinᵋᵋ té,
mani n tó kpá, Dikiri.

⁵⁰ Dikiri dì zì z̄k̄ō ble kína kū à a sèᵋᵋᵋ,
àdi gbēke ke kína kū à a kàᵋᵋᵋ,
makū Dauda kū ma burinᵋᵋo
ari ḡro s̄inda p̄inki.

19

Ludambɛ gakuri kũ Luda yā gakurio

Dauda lèɛ.

¹ Musu dì Luda gakuri bo gupuraa,
sarapurapɔnɔ dì a ɔzĩ mɔ́nɛ.

² Àdigɔ̄ yā o'óñɛ lán gu òdìgɔ̄ dɔ̀ nà,
àdi dɔ̀na kpáñɛ gwāani kũ gwāanio.

³ Àdi yā oro, a yā'ona buri ke kunlo,
òdi a kīni maro.

⁴ A kòtoo dì da anduniala pínki,
a yā'onaa dì gé ari zĩte léa.

Luda kpé bò ifántɛnɛ gwe,

⁵ àdi bo kpén à fute lán nɔserii bà,
àdi fute táo kũ pɔnnao lán gɔ̄sa gbāna bà.

⁶ Àdi fute ludambɛlea la,
àdi bikũ à gé ari a léa dire,
póke òdìgɔ̄ utena a puusuiro.

⁷ Dikiri doka papana,
àdi n̄ konna kɛkɛ à kɛñɛ dɔ̀.

Dikiri yā náani vī,
àdi lé da ɔ̀ndɔ̀saridenɔ̀a.

⁸ Dikiri dì ɔ̀dɔ̀ki dɔ̀ñɛ súsu,
àdi n̄ pɔ̀ ke nna.

Dikiri yāditenanɔ̀n gbāsī vīro,
àdi n̄ ɔ̀n wereñɛ.

⁹ Mīnatena Dikirine zé pì wébona,
onigɔ̄ téi gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki,
Dikiri yákpatekena yāpura vī,
àdigɔ̄ mana swáswa.

¹⁰ A mana de wurala, bee wura mana,
a nna de zó'ila, bee zó búsu.

¹¹ Abire musu ndì lé da makũ n zòbleriia,
gbě kũ à n yā kũnaa àree òdìgɔ̄ zókó.

¹² Dí mé ani fɔ̀ à yā kũ à zàanɔ̀ dɔ̀ɔ̀?

Ñ sùru ke kũmao kũ ma taari kũ ò utenanɔ̀.

¹³ Ñsun tó makũ n zòbleri taari kenne gbñnigbñniro,
ñsun tó durunnao kí blemaro,
manigɔ̄ kun swáswa taari zókó sari.

¹⁴ Ñ tó yā kũ àtɛn bo ma lén kángu
kũ laasun kũ à kú ma swèɛ gūnwɔ̀,
Dikiri, ma gbèsi, ma surabarii.

20

Zìble wékenaa

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri sí kũnwɔ̀ n warikɛgɔ̀rɔ̀a,
Yakubu Luda ɔ̀ kúm̄ma.

² À n sura ba bona a kúkia,

à kpányĩ bona zaa Zaiṣ.

³ À n sa'ona sí pínki,
n sa'opo kũ òdi ká tén à té kũno don.

⁴ À pó kũ n po yei kpámma,
à tó ò pó kũ nten péa le.

⁵ Óni ayuwii ke zĩ kũ n blè yã musu,
óni tuta do musu kũ ó Luda tóo.
Dikiri wéke kũ n kè sí pínki.

⁶ Má dṣ sà kũ Dikiri di kína kũ à à kà sura ba,
àdi yã sí kãao zaa a be kũ à kú adona,
àdi tó à zĩ ble kũ a gãsã gbãnao.

⁷ Gbēkeno di sōgono náani ke,
gbēkeno di sōno náani ke,
ókōno sō, Dikiri ó Ludan odì náani ke.

⁸ Oni sata ò léte,
ókōno sō ónigō zena gíngin.

⁹ Dikiri, ò tó kína zĩ ble.
Tó o n sisi, ò wewá.

21

Zible sáabukpana

Dauda lèe.

¹ Dikiri, kína ten ponna ke kũ n gbãnao,
a po nna manamana kũ n tò à zĩ blè.

² N pó kũ a po yeii kpàa,
ńdi gí a wékena síiro.

³ N daale kũ arubarika zōkōo,
n wura fūraa kùne.

⁴ À wèndii gbèkamma, akũ n kpàa,
n tò àgō kun ari goro sīnda pínki.

⁵ A gakuri zōkō kũ n tò à zĩ blè,
n bēere kũ zōkōkeo kpàa.

⁶ Ndigō arubarika daagu goro sīnda pínki,
n kunna kãao tò a po kè nna.

⁷ Zaakũ kína Dikiri náani kè,
kunna Luda Musude gbēken ani yīgāro.

⁸ N o ni n ibereño kũ ń pínki,
ĩni n zāngurino kũ kũ n oplao.

⁹ ĩni ń ke tāmате yàka ũ n sugoroa.
Dikiri ni ń kakate a pofēgoroa,
ani tó té ń ble.

¹⁰ ĩni ń néno dede andunia gūn,
ĩni ń burino kē bisāsirinōa.

¹¹ Bee tó ò lé kpākūsūnyĩ,
ń poyeinayā ni zĩ kero.

¹² ĩni kà do do ń wéa,
ĩni tó ò kpe li.

13 N gbānake gūn, Dikiri, ò n zīda sé lei,
òni lè sí ò n zōkōke sáabu kpá.

22

ጌጋጋጋጋ Ludaa

Dauda lèe.

1 Ma Luda, ma Luda,
à kè dera n ma tonn?

Ma wiki lè,
à kè dera ndi su ma sura baroo?

2 Ma Luda,
ma lé zùnyĩ fānantē, ama ndi wemaro,
ma wiki lèmma gwāani dɔ, mádi yītero.

3 N kú adona n vutena kpatan,
mɔkɔn kú Isarailanɔ dì n sáabu kpá.

4 Mɔkɔmmε ó dizinɔ náani kè,
ò n náani kè, akū n n m̀i s̀i.

5 Ò lé zùnyĩ, akū ò boki lè,
ò n náani kè, akū wé'ì dí n kuro.

6 Kòkò fítinnan ma ũ, bisāsirimε ma ũro,
òteni ma s̀s̀s̀, òteni ma gya bo.

7 Gbē kú òteni ma gwanɔ teni ma fobo,
òten lézuki kema,
òteni n m̀i ke dékūdekū òten pi:

8 Lákū àten Dikiri náani ke nà, à a sura ba,
tó a yā kàagumε, à a m̀i sí.

9 Mɔkɔmmε n ma bo ma da nèsen,
n ma gwa aafia ma yōmigɔɔ.

10 Má na n ɔĩ zaa né'isɔmmε,
ma Ludamε n ũ zaade má kú ma da nèsen.

11 Nsungō kú kúmao zāro,
zaakū wari kè kāni kúmao,
gbēke kun à kpámairo.

12 Ò likamai dasidasi lán zùsanɔ bà,
ò ma kaguraa kè lán Basā bùsu zùsa gbānanɔ bà.

13 Òten lé atēma lán músu ɔɔdɔri
kú òten pó ke yákiyakinɔ bà.

14 Ma gbāna tà lán í kɔtenaa bà,
ma m̀e gupekinɔ b̀kūn pínki,
ma m̀e yò lán z̀saa bà.

15 Ma kòto kori kè lán kpēne kaso bà,
ma néne nà ma lé musu,
ò ma wute lán g̀e bà lukutēn.

16 Lεwannanɔ gā likanamai,
gbē vāni pìnɔ nākarama,
ò ma ɔnɔ kú ma gbánɔ z̀z̀z̀.

17 Mani f̀s̀ mà a wánɔ naro pínki,
ò wé b̀iribiri, òteni ma gwa.

18 Ò ma pókasanɔ kpàatekōne,

ò kàpaa kpà ma uta yā musu.

19 Dikiri, òsungõ kú kũmao zàro,
mòkõmmε ma gbāna ũ,
n̄ mós n̄ kpámai likalika.

20 N̄ ma bo n̄ fēneda léi,
n̄ ma wēndi sí lēwana pìnɔa.

21 N̄ ma bo músu pìnɔ léi,
n̄ ma si zùsēnte pìnɔ bēnea.

22 Mani n̄ tó bo ma gbēnɔ té,
mani n̄ sáabu kpá kōkakaranaa gūn.

23 Ákōnɔ Dikiri vīnakerinɔ, à a sáabu kpá,
ákōnɔ Yakubu burinɔ, à a tó bo,
ákōnɔ Isarailanɔ, à mì natene.

24 Zaakū adi takaside gya boro,
adi a wēndake foboro,
adi mìkperε zunero,
à sã kpà a wikilēnaai.

25 Mani n̄ sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn,
mani lé kũ ma gbēnne papa n̄ vīnakerinɔ wára.

26 Takasidenɔ ni pós ble ò kã,
Dikiri ki weterinɔ ni a sáabu kpá,
onigõ kú kũ wēndiio gɔrɔ sīnda pínki.

27 Andunia lézekidenɔ nigõ Dikiri dõ ò are dɔa,
buri kũ ò kunnɔ ni kútene n̄ pínki,

28 zaakū kíblena bi Dikiri pómε,
àdi kí ble buri sīnda pínkia.

29 Andunia aruzekedenɔ ni donyĩ kene n̄ pínki,
kũ gbē kũ ò kú ga léinɔ,
gbē kũ ò gèε gékianɔ ni mì natene n̄ pínki.

30 Zia gbēnɔ ni donyĩ,
oni Dikiri yā baba gbē kũ oni sunɔne.

31 Ò surabana yā o gbē kũ òdi n̄ i kòronɔne,
zaakū à gīnake à kè.

23

Dikirimε ma dāri ũ

Dauda lèε.

1 Dikirimε ma dāri ũ,
póske ni kīamaro.

2 Àdi ma wúte sèla bòtɔnɔn,
àdi gé kũmao í katena kítikiti sare.

3 Àdi ma kunna keke dɔ,
àdi domene are zé mananɔ gūn a tóbona yāi.

4 Bee tó ma taa ò guvute sira pásīn,
mani yā vāni vīna kero, zaakū n̄ kú kũmao,
n̄ sári kũ n̄ gòo dì ma laakari kpátεmεne.

⁵ Ndì póbìlè káte ma are ma ibereṅṅo wára,
ndì n̄sì gb̄nnade kú ma m̄ia,
ndì í ká ma tokon ari à pa yéere.

⁶ Yāpura Dikiri gb̄ke kú a yenyīo nigō kú kūmao ɔɔɔ s̄inda p̄ínki,
manigō kú a ɔnn ari ma w̄endi l̄én.

24

Dikiri ḡena a kpé ḡun

Dauda l̄èè.

¹ Z̄ite kú p̄ó kú ò kúnno bi Dikiri p̄óme,
andunia kú gb̄e kú ò kúnno n̄ p̄ínki.

² À z̄ite z̄ini p̄ete ísiran,
à andunia káte kú swano.

³ Dí mé à zé v̄i à didi Dikiri kpiaa?
Dí mé ani f̄ō à ḡē a ɔnnn?

⁴ Gb̄e kú à taari v̄iro akūsō a n̄èe mana,
gb̄e kú a laakari ò tá t̄anan̄o kparo
akūsō àdi sí kú t̄ana t̄oro.

⁵ Dikiri ni arubarika da adegú,
Luda a surabari ni tó yā bo k̄āo nna.

⁶ Len à de l̄e kú a ki weterin̄o,
Yakubu burin̄o Luda are weterin̄o.

⁷ À b̄ñilen̄o w̄ēw̄ē,
à gb̄a z̄in̄o w̄ēw̄ē,
à tó Kína gakuride ḡē.

⁸ Díme Kína gakuride p̄i ūu?
Dikiri gb̄ānazōkōdeme,
àkūme Dikiri z̄ikari gb̄ānade p̄i ū.

⁹ À b̄ñilen̄o w̄ēw̄ē,
à gb̄a z̄in̄o w̄ēw̄ē,
à tó Kína gakuride ḡē.

¹⁰ Dín Kína gakuride p̄i ūu?
Dikiri Z̄ikarideme Kína gakuride p̄i ū.

25

Luda ó dakp̄arii

Dauda l̄èè.

¹ Dikiri, ma a sw̄èè kp̄amma,

² Ma Luda, mateni n náani ke,
n̄sun tó wé'i ma k̄uro,
n̄sun tó ma ibereṅṅo ma nero.

³ Wé'i ni gb̄e kú ò wé d̄onyīn̄o kú zikiro,
sé gb̄e kú ò b̄o n̄ kp̄e s̄èda ke sarin̄o.

⁴ Dikiri, n̄ n zé m̄omene,
n̄ n yā dadamene.

⁵ N̄ ma da n yāpura z̄én,
n̄ a yā dadamene,
zaakū Luda ma surabariime n̄ ū,
ma wé ò d̄igō d̄onyīme ɔɔɔ s̄inda p̄ínki.

- 6 N wēnda kū n yenyĩ gō dōngu,
 zaakū abirekūnō kú kūnwo zaa zĩ, Dikiri.
- 7 Ñsun taari kū ma kènō yā daro
 ke durunna kū ma kè ma keƒennakegōrōanō.
 Ñ tó ma yā gō dōngu yenyĩ gūn,
 kū n mana yāi, Dikiri.
- 8 Dikiri mana, àdi yā ke a zéa,
 abire yāi àdi a yā dada durunnakerinōne.
- 9 Àdi zĩdabusarinō da a zéa,
 àdi yā mana dadañne.
- 10 Dikiri ògō yenyĩ kū náanio vĩ
 kū gbē kū ò a bàka kunna kūnwo yā kūnanō.
- 11 Bee kū ma durunna zōkō Dikiri,
 ñ kēma n tōbona yāi.
- 12 Dí mé à Dikiri vĩna vĩ?
 Dikiri ò ade da zé kú à de à séa.
- 13 Ade nigō kú nmananaa gūn,
 a burinō mé onigō n būsū vĩ.
- 14 Dikiri nna kū a vĩnakerinō,
 àdi tó ògō a bàka kunna kūnwo yā dō.
- 15 Ma wé ògō dō Dikiria baala'i,
 àkū mé àdi ma gbá bo bàn.
- 16 Ñ arē dōma, n ma wēnda gwa,
 zaakū má kú mado wétamma gūn.
- 17 Ma yā'ūmmananō kàra ma nēsēē gūn,
 ñ ma bo ma wari pìn.
- 18 Ñ ma wétamma kū ma pōsirao gwa,
 ñ ma durunnānō kēma pínki.
- 19 Ñ gwa lākū ma ibereñō dàgula nà,
 ò zāmagu pāsīpāsī.
- 20 Ñ ma wēndi dākpā, n ma sura ba,
 ñsun tó wé'i ma kūro, zaakū ma nanyĩ.
- 21 Ñ tó yāpura kū kunna manao gō ma dākpā,
 zaakū ma wé ògō dōnyĩ.
- 22 Luda, ñ Isarailanō bo n warikenanōn pínki.

26

Gbē mana aduakēnaa

Dauda lèe.

- 1 Ñ yā nna kpáma Dikiri,
 zaakū ma yā kè a zéa,
 ma n náani kè sika sari.
- 2 Ñ ma yō ñ ma gwa Dikiri,
 n ma nēsē kū ma laasunnō gwa,
- 3 zaakū n yenyĩ ògō domēne arē,
 madì zĩ ke n yāpuraa.
- 4 Madì vutē kū ékedenōoro,
 madì gē manafikidenō téro.

- 5 Ma zã durunnakerinɔ kɔkakaranan,
madì vute kũ gbẽ vāninɔoro.
6 Ma ɔ pìpi ma taarisarike sèeda ũ,
maten lika n gbagbakii, Dikiri,
7 de mà le mà n sáabu kpá lèsinaa gūn,
mà n yābonsarenɔ kpàkpa ke.
8 Dikiri, má ye n kpé kũ ndìgɔ kunyĩ,
gu kũ n gakuri dì kipan.
- 9 Ñsun ma kakara kũ durunnakerinɔoro,
ñsun ma baka kakara kũ gbɛderinɔ pɔoro.
10 Laasun vāni mé àdigɔ doñne are,
ń ɔ digɔ pa kũ ɔɔnkpɛgbanɔ.
11 Makũ sɔ, madì yā ke a zéa,
n ma wēnda gwa, n ma sura ba.
- 12 Ma zeki è gu manan,
mani Dikiri sáabu kpá pari kɔkakaranaa gūn.

27

Dikirime ma gupura ũ

- Dauda lèe.
1 Dikirime ma gupura ũ kũ ma surabariio,
dín mani vīna kɛɛɛ?
Dikirime ma uteki ũ,
dí vīnan mani kɛɛ?
2 Tó gbẽ vāninɔ simagu de ò ma ke yákiyaki
ke tó ma iberenɔ kũ ma zāngurinɔ lètɛma,
ò gè sí ò létɛ.
3 Bee tó zìkarinɔ likamai,
ma kù ni vīro,
bee tó gbẽnɔ fùtɛma kũ zìio,
ma laakari nigɔ kpatɛna.
- 4 Yā mèn don maten gbɛka Dikiria,
yā pìn maten wete manamana.
Má ye màgɔ kú Dikiri ɔnn ari ma wèndi lén,
de mà le màgɔ a are wete a kpén gwe,
má wé ɔ a manakɛnaai.
5 Ani ma ute a kpén warikɛgɔɔa,
ani ma gwa a bizakutan,
ani ma ze gbèe musu aafia.
6 Ma mì ni bo ma ibere kũ ò likamainɔ pɔla,
má sa o Dikiri ɔnn kũ ayuwiikɛnaao,
má lè sí mà a sáabu kpá.
- 7 Tó ma n sisi Dikiri, n wema,
n ma wēnda gwa, n ma yā ma.
8 Ma nèse ten lé dama mà n are wete,
Dikiri, mateni n are wete.
9 Ñsun n mìkpeɛ zu makũ n zòbleriinero,
ñsun kpe ɔmɛne kũ pɔfɛoro.

Ma kpányĩriime n ũ, ñsun ma zukũnaro,
Luda ma surabarii, ñsun ma tónlo.

¹⁰ Tó ma de kũ ma dao pã kpàmai,
Dikiri ni ɔ likamai.

¹¹ Dikiri, ñ ma da n zéa,
ñ domene are zé súsu gũn ma wétãmmarinɔ yã.

¹² Ñsun tó ma iberenɔ poyeina kemenero,
zaakũ sèeda ékedenɔ ten yã dima,
gbẽ pãsinɔ ten yĩ fẽma.

¹³ Má yã díkĩna náanikena,
kũ Dikiri ni yã mana kemenene andunia díkĩna gũn.

¹⁴ Ñ wé dɔ Dikirii,
ñ ze gbãna, ñ laakari kpáte,
ñ wé dɔ Dikirii.

28

Wékena kũ sáabukpanaao

Dauda lèe.

¹ Dikiri, mɔkɔmme ma gbèsi ũ, mateni n sísi,
ñsun n sã tatamenero.
Tó n yĩtema dé,
mani gɔ lán gbẽ kũ ò sì gyãwãnnnɔ bàme.

² Maten kpányĩ ɔɔ dɔnne,
ñ sã kpámai,
mateni ma ɔ sé n kúkia.

³ Ñsun ma gáte lele kũ gbẽ bèneno ke vãnikerinɔoro.
Òdi yã nna o ñ gbèdakenene,
ama zãngu mé à kú ñ swèn.

⁴ Ñ keñne ñ yãkenaaa kũ ñ vãnikenaao,
ñ fĩna boñne ñ dàaa
de a gbè wí ñ musu.

⁵ Òdi Dikiri yãkena kũ à zĩkenaao yã daro,
ani ñ lite kpèdangara, ani ñ fute dororo.

⁶ Arubarikademe Dikiri ũ,
zaakũ à sã kpà ma wènda wikilenaai.

⁷ Dikirime ma gbãna ũ kũ ma sègbakoo,
má a náani vĩ ma swèn.
Àdi kpámai, ma pɔ dì ke nna,
madì a sáabu kpá kũ lèsinaao.

⁸ Dikirime a gbẽno gbãna ũ,
à de uteki ũ kina kũ à kàane, àdi a sura ba.

⁹ Ñ n gbẽno sura ba ñ arubarika dañgu,
ñ ñ dãkpã ñgɔ ñ kũna gɔɔ sinda pínki.

29

Dikiri yá'ona zàgãña gũn

Dauda lèe.

¹ Ákɔno malaikanɔ, à Dikiri tó kpá,

à gækuri kŭ gbānao dŝ Dikirine.
 2 À Dikiri tŝ kpá,
 à kúte Dikirine a kúadona gupuran.

3 Dikiri kòto kú ínŝ musu,
 Luda Gækuride dî tó legŭ pŭtá,
 Dikiri kòto kīni dŝ ínŝ musu.
 4 Dikiri kòto gbāna dŝ,
 Dikiri kòto gækuri vī.
 5 Dikiri kòtoo dî sida línŝ para,
 Dikiri dî Lebana bùsu sida línŝ para.
 6 Àdi tó Lebana kpínŝ vīvī lán zùne bà,
 Emŝ gbè sŝ lán zùsane bŝrŝ bà.
 7 Dikiri kòtoo dî bo kŭ legŭpinanŝ,
 8 Dikiri kòtoo dî gbāranna yīgāyīgā,
 Dikiri dî Kadesi gbāranna yīgāyīgā.
 9 Dikiri kòtoo dî línŝ yīgāyīgā,
 àdi líkpenŝ pura kŭ,
 gbē kŭ ò kú à ɔnnŝ ten pine,
 Gækuridemŝ a ũ.
 10 Dikiri kú í kŭ à da anduniala musu,
 Dikiri vutena Kína ũ gŝrŝ sīnda pínki.
 11 Dikiri dî a gbēnŝ gba gbāna,
 Dikiri dî arubarika daŋgu ògŝ aafia.

30

Dikiri sáabukpanaa

Lè kŭ Dauda dà Luda ɔn sakena yái.
 1 Mani n tŝ sé lei Dikiri,
 zaakŭ n ma kara,
 nídi tó ma iberenŝ ma nero.
 2 Dikiri ma Luda, ma sŝ dŝnnŝ,
 akŭ n ma gba aafia.
 3 Dikiri, n ma si miraa,
 nídi tó ma si gyāwānnlo.
 4 Dikiri gbēnŝ, à a tŝ kpá,
 à a tŝ kŭ à kú adona sáabu kpá.
 5 Zaakŭ a pŝfēnaa dî la kŭ lao lero,
 à arubarika mé àdigŝ kun ari gbē wēndi lén.
 ɔɔɔnaa digŝ kun gwāani,
 akŭ gu dî dŝ kŭ pŝnnao.
 6 Kŭ má kú nnamanaa gŭn ma pì:
 Mani kpágula zikiro.
 7 Dikiri, kŭ n arubarikaa dàmagu,
 n ma ze gínjin lán kpi bà.
 Ama kŭ n kpe limenŝ,
 ma gŝ bídi gŭn.
 8 Mŝkŝn Dikiri, ma n sisi,
 ma kúte kè ma dikiriine ma pì:
 9 Bŝ àreen ma gana ke ma sina gyāwān vī?
 Ma mira ni n tŝ kpán yá?

Ani n náani kpàkpa ken yá?

¹⁰ Ì ma yā ma Dikiri ò ma wēnda gwa,
Dikiri, ñgō de ma kpanyīri ũ.

¹¹ N ma ódónaa lite ũwāna ũ,
n ma uta kasanò bòtema,
n pónna dāmenε pókasa ũ.

¹² Manigō yītenaro, manigō n tó kpáme,
Dikiri ma Luda,
manigō n sáabu kpá goro sīnda pínki.

31

Zidakpana Dikiria

Dauda lèε.

¹ Dikiri, mōkōnn ma nanyī,
ñsun tó wé'i ma kũ zikiro.
Ì ma sura ba n manakεna yāi.

² Ì sā kpámai ñ ma faaba ke likalika,
ñ gō ma uteki gbè ũ,
zeki gbāna kũ ani ma faaba ke ũ.

³ Ma gbèsi kũ ma zeki gbānaoome n ũ,
ñ domεne are ñ ma da zéa n tó yāi.

⁴ Ìsun tó mà zu bà kũ ò kpàkpamenenlo,
zaakũ ma surabariime n ũ.

⁵ Ma a nini nānne n ò,
ñ ma sura ba Dikiri Luda yāpurade.

⁶ Ma zā gbè kũ òdi na tānanòinon,
Dikirin ma náani kè.

⁷ Mani yāa do mà pónna ke kũ n yenyō,
zaakũ n ma yā'ūmmanaa è,
n ma warikεnaa dōmεne.

⁸ Ìdi ma na ma ibεrenone ñ òiro,
n ma gba mēporoki.

⁹ Ì ma wēnda gwa Dikiri,
zaakũ má kú wari gūmme,
pōsira tò ma wé gō súkusuku,
ma pō sira kũ ma nèεε yāka.

¹⁰ Pōsira teni ma swè ble,
ndana teni ma wè lago,
laasun tò má gbāna vī doro,
ma wāno bùsa.

¹¹ Ma gbēdakeno di ma gya bo ma ibεreno yāi,
ma yā di ma gbēno gba vīna manamana,
gbè kũ odì dakare batunò di pāmεne.

¹² Ma yā dí do gbēkegu doro,
ma gō lán gèε bà,
ma gōñne lán oro kaso bà.

¹³ Madì ma kũ gbēno teni ma pi dasi,
vīnapōnon likamai.

Òdi kakara ò lé kpákūsūmai,
òdi lédokōno ke ma wëndibona yāi.

¹⁴ Ama ma n náani kè Dikiri,
madi pi ma Ludame n ũ.

¹⁵ Ma wëndii ògō kú n ɔĩ gɔɔ sīnda pínki,
n ma sí ma ibere kú òteni ma wete
ò ma deno ɔĩ.

¹⁶ N̄ ãn were makū n zòbleriia,
n ma sura ba n yenyĩ gūn.

¹⁷ Dikiri, ñsun tó wé'i ma kūro,
zaakū ma wiki lèmma.

N̄ tó wé'i yāvānikerinō kū,
n tó n̄ lé gō nakōana gyāwānn,

¹⁸ n̄ tó éketorii pìnō néne nate.

Òdi dōke kū gbē manano,
òdi n̄ gya bo kū ñadānaao.

¹⁹ Aruzeke kū n kākara n vīnakerinone zōkō,
ndi arubarika da gbē kū ò nanyīnogu
gbē sīnda pínki wára.

²⁰ Tó gbēno lé kpákūsūnyĩ, ndi n̄ ute n kuru,
tó òten lékpakōa ke kūnwo, ndi n̄ dākpā n kukia.

²¹ Arubarikademe Dikiri ũ,
zaakū à yenyĩ zōkō mòmene
wete kū ò likaii gūn.

²² Swèe kèmagu gwe,
akū ma dà, n ma zukūname.
Kū ma faaba lé zūnyĩ,
n ma wēnda ɔdōnaa mà.

²³ Àgō ye Dikirii, ákōno á gbēno.
Dikiri di a náanikerinō dākpā,
àdi fīna bo zīdabirinone pāsīpāsī.

²⁴ Ákōno kū á wé dō Dikiriinō,
àgō gbāna à á swè kpáte.

32

Durunna'ona Ludane

Dauda lèe.

¹ Arubarikademe gbē kū Luda a taarinō tōne
à a durunnao kēne ũ.

² Arubarikademe gbē kū Dikiri di a durunna yā daro ũ,
akūsō manafiki kú à nèsee gūnlo.

³ Kū ma yīte kū ma durunnao, ma fēfē,
ma wiki ògō dō zaa kōnko ari ɔkōsi.

⁴ N̄ ò ògō tōnama fānantē kū gwāanio,
ma gbāna làka lākū guwānagɔɔ ifāntē ma le bà.

⁵ Akū ma wenne ma durunnai,
mádi ma yā vāni utenne dorō.

Ma pì, mani ma taarinɔ o Dikirine,
akū a ma durunna kēmene.

⁶ Abire yāi n náanikeri wé kemma a gɔɔa,
tó kisira ten su, ani a lero.

⁷ Ma utekime n ũ,
ndì ma bo wétāmmaanaa gūn,
ndì likamai n ma sura ba.

⁸ Mani yā danne mà n da zé kū à de n séa,
mani lé damma, ma wé gō tēnyĩ.

⁹ Nsungō kun laasunn sari
lán sō ke baragbāsō bàro,
tó ndi sōmɔ káine kū a bàaoro,
òdi da n dōrɔɔaro.

¹⁰ Yā'ummanaa dì da gbē vāninɔla,
Dikiri yenyĩ dì lika a náanikerinɔa.

¹¹ Gbē mananɔ, à pɔnna ke Dikiri yāi,
nèsepuradenɔ, à ayuwii ke à yāa dɔ.

33

Luda sáabukpanaa

¹ À ayuwii ke Dikirine gbē mananɔ,
à kù nèsepuradenɔ a sáabu kpá.

² À Dikiri tó kpá kū gidigboo,
à lè síne kū mɔɔɔo.

³ À lè dufu síne,
à pó'ūborinɔ lé kū dōnaao kū pɔnna wikio.

⁴ Zaakū yā kū Dikiri ò bi yāpurame,
à náani vī a yākenaa gūn pínki.

⁵ À ye yā manai kū yāzedeo,
Dikiri yenyĩ andunia pà.

⁶ Dikiri yā'ona mé à musu kè,
a lé'ia mé à musupɔnɔ pèpe.

⁷ À í kàte gu dokɔnɔ, à gō ísira ũ,
à ínɔ kàkara, à gō í lòkoto ũ.

⁸ Andunia gbē sīnda pínki, à vīna ke Dikirine,
gbē bēnenɔ pínki, à mì natene.

⁹ Zaakū à yā ò, akū andunia gō katena,
à yā dìte, akū pó sīnda pínki gō kun.

¹⁰ Dikiri dì lé kū burinɔ kpākūsū ke pā,
àdi kpá būsudenɔne kū pó kū òten péaa.

¹¹ Yā kū Dikiri zèo dìgō zena gíngin,
yā kū à a pɔ gbà dìgō kun gɔɔ sīnda pínki.

¹² Arubarikaden buri kū Dikiri de a Luda ũ ũ,
gbē kū à n sé a pó ũnɔ.

¹³ Zaa musu Dikiri dì gu gwa zīte,
àdi bisāsirinɔ e n pínki.

- 14 Zaa gu kũ à kun àdi wé pã
gbẽ kũ ò kú andunia gũnnola ń pínki.
- 15 Àkũ mé à gbẽ sīnda pínki swèè kè,
àdi ń yákenanɔ dɔ́ pínki.
- 16 Kína ke dì zì ble a zìkari gbānanɔ yāiro,
zìkari ke dì bo a gɔ́sagbānake yāiro.
- 17 Sɔ́ náanikena à n m̀ sí bi ékeme,
bee kũ a gbānakenao ani fɔ́ à gbẽ sura baro.
- 18 Dikiri wé kú a vīnakerinɔ,
gbẽ kũ ń wé dɔ́ a yenyīanɔ.
- 19 Ani ń bo ga léi,
ani ń gwa nàgɔ́.
- 20 Ó wé ògɔ́ dɔ́ Dikirii,
àkũme ó kpanyīri ũ kũ ó sēgbakoo.
- 21 Zaakũ Dikirin ó pɔ́ ògɔ́ nna kāao,
ó a tó kũ à kú adona náani vī.
- 22 Dikiri, ǹ tó n yenyī gɔ́ kú kũoo
lákũ ó wé dɔ́nyī nà.

34

Dikiri manakēnaa

Lè kũ Dauda dà gɔ́ɔ́ kũ à a zīda òtè ìade ũ Abimeleki arɛ, ari Abimeleki pèa à t̀a.

- 1 Manigɔ́ Dikiri tó sé lei lakanaa sari,
manigɔ́ a tó kpá lákũ gu ògɔ́ dɔ́ nà.
- 2 Manigɔ́ ìa dá Dikiri yā musu,
takasidenɔ ni ma ò pɔ́nna ke.
- 3 À zɔ́kɔ́ke dɔ́ Dikirine kũmao,
ò a tó bo lèèè.
- 4 Ma Dikiri ki wète, akũ à wèma,
à ma bo ma vīnanɔ gũn.
- 5 Gbẽ kũ ń wé dɔ́inɔ ān nigɔ́ werena,
wé'i ni ń kũ zikiro.
- 6 Gbẽ takaside dí Dikiri s̀isi, akũ à wèa,
à a bò a warinɔ gũn pínki.
- 7 Dikiri Malaika ògɔ́ kú a vīnakerinɔ sare,
àdi ń m̀ sí.
- 8 À lé ke à gwa, áni dɔ́ kũ Dikiri nna,
arubarikaden gbẽ kũ à nài ũ.
- 9 Dikiri gbēnɔ, à vīna kene,
póke dì kīa à vīnakerinɔaro.
- 10 Nà dì músunɔ de, póble dì kīańma,
ama pó mana ke dì kīa Dikiri ki weterinɔaro.
- 11 Gbēnɔ, à mó à ma yā ma,
mà vīnakena Dikirineɛ dadaáre.
- 12 Àkɔ́nɔ kũ á ye á wèndi gɔ́ mana
akũsɔ́ á ye á kunna gɔ́ nna,
- 13 à á lé kũ kũ yāvāni'onaa,

àsun tó éke bo á lénlo.

¹⁴ À kpe li yā vānine à yā mana ke,
à aafia zé wete àgō tēi.

¹⁵ Dikiri dīgō wé té gbē mananɔi,
àdi sã kpá ñ sódɔnaai.

¹⁶ Dikiri di kpe li yāvānikerinɔne,
de ñ yā sún dɔ gbēkeguro yāi.

¹⁷ Tó gbē mananɔ lé zù Dikirii, àdi ma,
àdi ñ bo ñ warinɔ gūn pínki.

¹⁸ Dikiri kãni kũ gbē kũ ñ pɔ yàkanɔ,
àdi kpá gbē kũ ñ ãn sisinanɔi.

¹⁹ Wari dīgō gbē mana le gèn baaakō,
ama Dikiri di a bo a gūn pínki.

²⁰ Àdi a wánɔ dākpā pínki,
a ke di éro, bee mèn do.

²¹ Kisira ni gbē vāninɔ dede,
yā ni vute gbē mana iberenɔa.

²² Dikiri di a zòblerinɔ mì sí,
yā ni vute gbē kũ à naiaro.

35

Gbē mana sódɔna Dikirine

Dauda lèe.

¹ Dikiri, ñ ibere sé kũ ma iberenɔo,
ñ zì ká kũ gbē kũ òten zì ká kũmaonɔ.

² Ñ n sēgbako kũ n zìkabɔnɔ sète,
ñ fute ñ kpámai.

³ Ñ n sári kũ n fēnedao sé dɔ,
ñ gé ñ da gbē kũ òten pētemainɔle.

Ñ omene ma surabariime n ũ.

⁴ Gbē kũ òteni ma wete ò ma denɔ,
ñ tó ò kpe li, wé'i ñ kũ.

Gbē kũ òten kisira gōgōmainɔ,
ñ tó ò fua, mà ñ kpe e.

⁵ Ògō de lán ése ũkã kũ ãa sète bà,
Dikiri Malaika pémma.

⁶ Ñ zé gō gusira ũ kũ guzãreɛo,
Dikiri Malaika ɔ sōnyĩ.

⁷ Zaakũ ò wèeɛ yòmene pã,
mádi yãke keñero, akũ ò bàa kpàkpamene.

⁸ Ñ tó kisira ñ le kãnto,
ñ tó bà kũ ò kpàkpamene ñ kũ

de ò léte wèe kũ ò yòò pìi gūn.

⁹ Ma pɔ ni gbasa à ke Dikiria nna,
mani ponna ke kũ à ma sura bà yāi.

¹⁰ Mani pi kũ nèsedoo,

Dikiri, dí mé à de lán n bàa?
 Ndì takasidenɔ sí gbānamɔnnɛrinɔ,
 ndì wēndadenɔ bo í wétāmmarinɔ ɔ̃.

11 Sèeda ékedenɔ dì futemai,
 òdi yā kū má a yā dōro lalama.

12 Òdi yā mana fīna bomene kū yā vānio,
 akū ma gō boado ũ.

13 Tó ò gyā kè sō, ma uta kasa dà,
 ma ma zīda bùsa kū léyīnaao,
 ma adua kēñne lakanaa sari,

14 lākū ò de ma gbēnna ke ma danɛ ũ bà.
 Ma kure má mīpetena kū pōsirao,
 lākū ma dan maten wēnda kenene bà.

15 Ama kū ma gèè sì,
 ò likamai kū pōnnao,
 ò ma ke pā ò lètēma,
 ò ma yaka lakanaa sari.

16 Ò ma fobò pāsīpāsī,
 ò saka pītima.

17 Dikiri, ìnigō ma gwa le ari bōreɛ?
 Mūsu pìnɔ teni ma ke yákiyaki,
 ò ma símma màgō kú wēndiio.

18 Mani n sáabu kpá pari kōkakarana gūn,
 mani n tó kpá gbēnɔ wára.

19 Ìsun tó ma ibereɔ ma yáa dōro,
 òsun tó gbē kū ò zāmagu pānɔ
 ma gwa kū wé vānioro.

20 Yā nna dì bo í lénlo,
 òdi yā di yāketesaridenɔa.

21 Òdi lé atē ò pi:
 Èhě, èhě, ó wé è.

22 Dikiri, n wé è, òsungō yītenaro,
 ma Dikiri, òsungō zà kūmaoro.

23 Ma Luda, ò fute ò ze kūmao,
 ma Dikiri, ò tó yā bo kūmao nna.

24 Ndì yā ke a zéa,
 Dikiri ma Luda, ò yā nna kpáma,
 òsun tó ò ma yáa dōro.

25 Ìsun tó ò o í swèn ò ma nɛro,
 òsun tó ò pi ò ma mɔ bēnɛro.

26 Lākū òten pōnna ke ma wétāmmaanaa musu nà,
 ò tó wé'i í kū, mà í kpe e.
 Lākū òten zōkōke mōmēne nà,
 ò wé'i damma ò í kpe bo.

27 Gbē kū ma bona mana dì kēñne nnano
 ò tó ò pōnna ke ò ayuwii ke.
 Gbē kū ma bona aafiaa dì kángunɔ
 ò tó ògō pi baala'i, Dikiri mé à zōkō.

28 Makū sō, mani n náani yā o,
manigō n sáabu kpá goro sīnda pínki.

36

Bisāsiri vāni

Dikiri zòbleri Dauda lèe.

1 Gbē vāni durunna yā dɔ ma swèèa,
à wé dìgō Luda wé'i vīro.

2 Zaakū àdigō a zīda e gbē mana ũme,
àdi a durunna dō gbasa à zānlo.

3 Èke kū manafikio kú a lén,
à ɔndō kū manakenaaoo tò.

4 Àdi yā vāni laasun lé a wútekia,
àdi gí yā pāsīro,
àdi a zīda da zé fayasariden.

5 Dikiri, n yenyī zōkō kà ludambea,
ń náani vī manamana, à zō susunenɔa.

6 N manakena zōkō lán kpinɔ bà,
n yāzedeke lé vīro lán ísira lòkotoo bà.
Dikiri, ndì bisāsirinɔ kú nòbɔnɔ bo pínki.

7 Luda, n yenyī bèere vī fá,
bisāsirinɔ dì ute n orun.

8 Òdi n ɔn pòble níside ble ò ká,
ndì n swa'i ponnade kpámma ò mi.

9 Zaakū mōkōmme wèndiboki ũ,
ó kunna n gupuran mé à ó wé kè.

10 Ñgō yenyī mɔ gbē kú ò n dōnɔne,
ñgō nèsepuradenɔ sura ba ñgō gé.

11 Ñsun tó zīdabirinɔ gèse pétepetemaro,
ñsun tó yāvānikerinɔ ɔ sōmairo.

12 Ñ gwa, manafikide pìnɔ lète,
ò gè wutena sòrɔrɔ, oni fō ò futero.

37

Gbē mananɔ kú gbē vāninɔ ziake zī

Dauda lèe.

1 Ñsun tó gbē vāninɔ yā n kú gbānaro,
ñsun yāvānikerinɔ gwena ni dero,

2 zaakū ò kori ke tera lán sèè bàme,
ń manakena ni láka lán sèla ísi bà.

3 Ñ Dikiri náani ke, ñgō yā mana ke,
ñgō kú bùsu dín, ñgō nna ma.

4 Ñ tó n pɔ gō nna kú Dikirio,
ani pó kú n nèse yei kpámma.

5 Ñ ze kú Dikirio ò a náani ke,
ani yā dínɔ kenne.

6 Ani tó yā bo kúnwo nna lán gudɔnaa bà,

ani tó ò bo mana lán fānantē gupurakūnaa bà.

7 Ì zε kū menao Dikiri arε ò a dā,
 òsun tó aruzεkεde yā n kū gbāna
 ɔɔɔ kū à bò kū a wézē vānioro.

8 Ì pɔfē tó ò mì kē pētēa.

Òsun tó yā birenɔ n kū gbānaro,
 àdi su kū yāvānikεnaaomε.

9 Zaa kū gbē vāninɔ ni kakatε,
 gbē kū ò wé dɔ Dikiriinɔ mé ògɔ bùsu vī.

10 À gɔ fíti kū gbē vāninɔ nigɔ kun doro,
 bee tó n ò wétε, òni ò lero.

11 Zīdabusarinɔ mé onigɔ bùsu vī,
 onigɔ pɔnna kε kū aafia zɔkɔɔ.

12 Gbē vāni dī yā vāni kpákpa gbē mananε,
 àdi sakaa pítia.

13 Ama Dikiri dīgɔ a yāa dɔ,
 zaa kū à dɔ kū a ɔɔɔ ni papa.

14 Gbē vāninɔ dī fēnεda woto,
 òdi ò kà kpá sála,
 de ò le ò takasidenɔ kū wēndadenɔ dedεo,
 ò gbē kū ò yākena mananɔ kakatε.

15 Ì zīda fēnεda ni ò zɔ ò swèn,
 oni ò sánɔ é'εínε.

16 Pó fíti kū gbē mana vī
 de gbē vāni dasinɔ aruzεkεla,

17 zaa kū gbē vāninɔ gbāna ni mì dε,
 ama Dikirimε gbē mananɔ kūna ũ.

18 Dikiri taarisaridenɔ yā dɔ,
 ò bakaa dīgɔ de ò pó ũ ɔɔɔ sīnda pínki.

19 Wé'i ni ò kū yā pāsī ɔɔɔ zīro,
 bee tó nàa kà, onigɔ kāna.

20 Gbē vāninɔ sɔ oni kakatε,
 Dikiri ibεrεnɔ ni láka lán sèla bòtɔ bà,
 ò gētε lán túsukε bà.

21 Gbē vāni dī pó sākām̄ma à a fīna boro,
 gbē mana sɔ àdi gba da yōnkɔyōnkɔ.

22 Gbē kū Dikiri arubarikaa dàngunɔ mé ògɔ bùsu vī,
 gbē kū à lé kēñnεnɔ sɔ oni kakatε.

23 Dikiri mé àdi zémile kū gbēnε,
 a pɔ dīgɔ nna a kunnaaa.

24 Bee tó à gèε sī, ani létε sɔɔɔɔɔ,
 kū Dikiri a kūna yāi.

25 Kefennan ma ũ yā, akū ma zī kù,
mádi e Luda gbē mana zùkūna zikiro,
mádi e à nénɔ ten bara kero.

26 Àdigō gba da gɔɔ sīnda pínki
àdigō pó sākāñe,
a nénɔ nigō de arubarikadenɔ ũ.

27 Ñ kpe li yā vānine ñgō yā mana ke,
ñinigō kú b̀usu dín gɔɔ sīnda pínki.

28 Zaakū Dikiri ye yāzedei,
ani a náanikerinɔ zukūnaro.

Onigō kun aafia gɔɔ sīnda pínki,
gbē vāninɔ sō oni kakate.

29 Gbē mananɔ mé ògō b̀usu vī,
onigō kun gɔɔ sīnda pínki.

30 Ɔndōyā dì bo gbē mana lén,
a lé dì yāzede o.

31 A Luda doka kú a swèn,
a gbá dì sata pókearo.

32 Gbē vāni dì gbē mana kpákpa
de à le à a de,

33 ama Dikiri ni a tó a ɔĩro,
ani we yákpate a blero.

34 Ñ Dikiri dā ñgō a yā kūna,
ani n kara de ñgō b̀usu vī,
ñni gbē vāninɔ mìdena e.

35 Ma gbē pásī gbānade ke è yā,
àten ɔ tá lán lí kú zíte kènne nna bà.

36 Kū tá kà kūmao gwe, à kú gwe doro,
ma a wète, mádi a lero.

37 Ñ taarisaride yā gwa,
n wé pé gbē mana yái,
zaakū nēseyĩdade burinɔ ni gō buri ũ.

38 Durunnakerinɔ sō oni kakate lelelelele,
gbē vāninɔ buri ni mì de.

39 Dikiri mé ani gbē mananɔ sura ba,
anigō deñne uteki ũ warikegɔɔa.

40 Dikiri ni kpányĩ à n bo,
ani n sí gbē vāninɔa à n sura ba
kū ò nài yái.

38

Takaside aduakēnaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri, ñsun ma toto kú pɔfēoro,
ñsun ma sã fī kú pētēoro.

2 N kàno ma papa,

n ɔ t̄ma.

3 Ma m̄e gb̄ana làka n p̄et̄e ȳai,
ma wá aafiaro ma durunna ȳai.

4 Ma taarino dàmalá,
ò t̄ma lán aso tikisii bà.

5 Ma b̄ono li f̄onna ũ,
ò yagi k̄e ma ȳonk̄ok̄e ȳai.

6 Má kuna, ma ḡo z̄ob̄ob̄o,
madiḡo té ānsisiname ḡoro s̄inda p̄inki.

7 Ma kp̄ewa ten wí ȳapura,
ma m̄e gb̄ana v̄iro.

8 Má gb̄ana v̄iro, ma m̄e k̄e búgubugu,
maten wiki lé ma p̄oyakana ȳai.

9 Dikiri, ní p̄ó k̄ú má yei d̄o p̄inki,
ndi ma ndana ma s̄ans̄an.

10 Ma k̄ú ten v̄i gb̄i gb̄i, ma gb̄ana làka,
ma wé ten té k̄e doró.

11 Ma gb̄ennano k̄ú ma gb̄eno di gb̄at̄emene,
ma daneno di bà lémene ma b̄ono ȳai.

12 Gb̄e k̄ú ò wete ò ma deno di bà kp̄ákp̄amene,
ma weterino di ȳa v̄ani kp̄ák̄us̄ú k̄úmao,
òdiḡo manafikiyá gwa k̄ú k̄o ḡoro s̄inda p̄inki.

13 Ma ḡo lán s̄ato bà, madì ȳa maro,
lán gb̄e k̄ú a n̄ene n̄ate bà, madì lé w̄ek̄s̄aro.

14 Má de lán gb̄e k̄ú àdi ȳa maro bà,
madì wer̄maro.

15 Dikiri, m̄ok̄omme ma wé d̄onyĩ,
ĩni ma ȳa ma, Dikiri ma Luda.

16 Ma p̄i, ñsun t̄o ò ȳḡo kemaro,
ñsun t̄o ò ã d̄a ma satana ȳairo.

17 Ma ka letena,
madiḡo k̄ú ȳa'ümmanaa ḡun.

18 Mani ma ȳa v̄anino onne s̄a,
zaak̄ú ma durunna ȳain ma p̄o yakana.

19 Ma ib̄ere p̄as̄inon lé v̄iro,
gb̄e k̄ú ò z̄amagu p̄ap̄anon dasi.

20 Òdi ȳa mana f̄ina b̄omene k̄ú ȳa v̄anio,
ȳa manan má t̄ei, ak̄ú ò ib̄ere s̄e k̄úmao.

21 Dikiri, ñsun ma zuk̄unaro,
ma Luda, ñsunḡo k̄ú k̄úmao z̄aro.

22 Ñ m̄o ñ kp̄amai likalika,
ma Dikiri, ma surabarii.

39

Takaside ɔɔɔna Ludane

Dauda lèɛ.

¹ Ma pì, manigɔ ma zīda kūna dɔ,
mani tó ma lé ma da durunnakenaa gūnlo.
Tó gbē vāni kú kūmao, mani ma lé kū.

² Ma lé nakɔana, ma yīte kítikiti,
mádi yāke oro, bee yā mana se,
akū ma yā'ūmmanaa èra à kàra.

³ Ma swèè puusu bò ma gūn,
kū ma laasunn lè, ma nèseè wā,
akū ma lé bò ma pì:

⁴ Dikiri, ò tó mà a wèndigɔɔ lé dɔ
kū ma gɔɔ dasi léo.
N tó màgɔ dɔ lákū ma wèndii ni láka nà araga.

⁵ N ma wèndi lé yò n ɔla lén,
ma kunna de wé kū yīola n kīnaaro.

Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme,
⁶ bisāsiri tena ògɔ de lán uraa bàme.

Àdi ke gàragara à aruzekke kakara,
ama à dɔ ke dín ani gōnɛro.

⁷ Tó lemɛ, bó tāmaan manigɔ vīi?
Mɔkɔmmɛ ma wé donyī, Dikiri.

⁸ N ma taarinɔ kēma,
n̄sun tó yōnkɔnɔ ma foboro.

⁹ Ma lé nakɔana, mádi ma lé wēkɔaro,
zaakū mɔkɔn mé n yā bire kè.

¹⁰ N̄sun ma lé doro,
n okū teni ma ká gaa.

¹¹ Ndì gbē toto ndì wé tāa a durunna yāi,
ndì a aruzekke ble lán blé bà.
Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme.

¹² N ma aduakena sí Dikiri,
n̄ sã kpá ma wikilɛnaaa.
N̄sun sã tata ma ɔɔɔnaanɛro,
zaakū n nibɔɔn ma ũ,
má de gbē zìtɔ ũ lán ma dizinɔ bà.

¹³ N wé goma de ma pɔ le àgɔ nna dɔ,
ari màgɔ gé andunia tó.

40

Dikiri sáabukpanaa

Dauda lèɛ.

¹ Ma wé dɔ Dikirii manamana,
akū à are dɔma à ma ɔɔɔnaa mà.

² À ma bo tōnɔwɛɛɛ gūn,
à ma bo fokon.

À ma gbá pète gbèsi musu,
à ma ze gwe gíngin.

3 À lè dufu dàmenε ma lén
ó Luda sáabukpana pó ũ.
Gbēnɔ ni e dasi, vīna ni n kũ,
ò Dikiri náani ke.

4 Arubarikaden gbē kũ à Dikiri náani vī ũ,
akūsō àdi are dɔ zīdabirinɔ kũ tānagbagbarinɔaro.

5 Dikiri ma Luda, n yābonsarekenanɔn dasi,
oni fō ò yā kũ nten péawere dɔdɔro.
Tó maten babanne, à lé vīro,
mani fō mà o pínkiro.

6 N̄ ye sa'opɔ ke gbairo,
akũ n ma gba sã mà yā mao.
N̄di sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ
ke durunna kútekeɔ gbekaro.

7 Akũ ma pì: Makūme la,
ma su lákũ à kēna takadan ma yā musu nà.

8 Má ye n poyenyīna kemε, ma Luda,
n doka kú ma swēε gūn.

9 Mani yāzede baaru kpá pari kōkakaranaa gūn,
mani ma lé nakōaro, lákũ n̄ dō nà Dikiri.

10 Mádi n yāzedeke uteńnero,
ma n náani kũ n surabanaao yā ò.
Mádi gí n yenyī kũ n yāpurao oi
pari kōkakaranaa gūnlo.

11 Dikiri, n̄sun gí ma wēnda gwairo,
n yenyī kũ n yāpurao gō ma dākpā.

12 Zaakũ yā vāni kũ à likanamai lé vīro,
ma taarinɔ dāmala, maten gu ero,
à dasi de ma mīkāla, swēε kēmagu.

13 Dikiri, n̄ sùru ke n̄ ma sura ba,
Dikiri, n̄ ke likalika n̄ mós n̄ kpámai.

14 Wé'i gbē kũ òten wete ò ma denɔ kũ,
ò n̄ mī péte.

Gbē kũ ò ye mà kisira enɔ kpe li,
n̄ ān gō sisina.

15 Gbē kũ òdi pimεε, taare, taarenɔ,
wé'i n̄ kũ ò gō ḡiri.

16 Gbē kũ òteni n̄ ki wetenɔ,
n̄ tò n̄ pɔ kemma nna ò yāa dɔ.

Gbē kũ ò ye n̄ surabanainɔ
gō pi Dikiri zōkō.

17 Takaside wēndademe ma ũ,
n̄ laasun lé ma yāa, Dikiri.
Mōkōmmε ma kpányīri ũ kũ ma mīsiriio,

ma Luda, òsun gí kero.

41

Gyäre aduakēnaa

Dauda lèè.

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbānasaride yā da ũ,
Dikiri dì a bo warikenagorɔa.

² Dikiri ni à dākpā à a gba wèndi gbàna,
ani arubarika daagu a bùsun,
ani a kpá a iberenɔa ò ní poyeina kearo.

³ Dikiri ni ze káao tó à wutena gyān,
ani tó à fute gyā pìn aafia.

⁴ Ma pì: Dikiri, ma durunna kènne,
n ma wènda gwa, n ma gba aafiaa.

⁵ Ma iberenɔ teni ma wete kū gao ò pì:
Boren ani ga de a tó sātée?

⁶ Tó ò sù ma gwa, yā pān òdi omene,
òdi baaru vāni wete ma yā musu,
gbasa òdi fute ò gé ò yā pì fā bàai.

⁷ Ma zāngurinɔ dì ma kpákpa kū yā vānio,
n pínki òdi àlesi vāni dɔma ò pi:

⁸ Gagagyā mé à a lè,
ani fute a wutena bire gūn doro.

⁹ Bee ma gbēnna kū ma a náani kè,
kū òdi kakara ta dokɔnɔ gūn bò ma kpe.

¹⁰ Mɔkɔn sɔ Dikiri, n ma wènda gwa,
n ma gba aafiaa de mà fīna boñne.

¹¹ Tó ma iberenɔ dí ma yògɔ kemaro,
manigɔ dɔ sà kū ma yā kàngu.

¹² N ma kūna ma nèsemana yāi,
n tò màgɔ kú n are gɔrɔ sīnda pínki.

¹³ Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
zaa káaku ari gɔrɔ sīnda pínki!

Aami! Aami!

TAKADA PLADE

Zabura 42-72

42

Zìzɔ sɔdɔnaa

Kora burinɔ lèè.

¹ Lákū zɔ dì swa sare ni de nà,
len n ni dì ma de le, Luda.

² Ma nini ten Luda ni de, Luda Wèndide pì.
Boren mani le mà gé daalée?

³ Wétē mé à gɔ ma pòble ũ
fānantē kū gwāanio,
òdigɔ pimene gɔrɔ sīnda pínki:
N Luda kú máa?

4 Ma nèsee wènnε, akū yā dīkīnanɔ dòmagu,
lákū madì gé pari gūn nà ari Luda ɔnn,
gbēnɔ dìgɔ tété ma kpε kū ayuwiiɔ,
dikpekεrinɔ dì dodomai kū sáabukpanaao.

5 Bóyāin ma nèsee yàkaa?
À kè dera ma laakarīi fùtεε?
Séde màgɔ wé dɔ Ludai,
zaakū mani era màgɔ à sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

6 Ma nèsee yàka, akū n yā dòmagu
zaa Miza kpigεεi ari Yoda mīa,
zaa Emɔ kpīnɔ musu.
7 Ndì tó ísókεna kīni gɔ dɔ,
í lòkotonɔ ten lé zukɔi.
N tò í ten damala,
a sɔ ten tá kūmao.

8 Dikiri dì yenyī mɔmεnε fānantē,
a lèε dìgɔ dɔ ma lén gwāani,
maten wé kε Luda kū à de ma wèndi ūa.

9 Madì pi Luda ma gbèsinε:
Bóyāin ma yā sànguu?
À kè dera n tò màgɔ té kū pɔsirao
ma ibεε wétāmmaana yāii?
10 Ma waridɔmmarinɔ dì ma sɔsɔ,
akū ma wánɔ dìgɔ wí,
òdigɔ pimεnε gɔrɔ sīnda pínki:
N Luda kú máa?

11 Bóyāin ma nèsee yàkaa?
À kè dera ma laakarīi fùtεε?
Séde màgɔ wé dɔ Ludai,
zaakū mani era màgɔ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

43

1 Ñ ma yā nna kpáma Luda,
ñ zε kūmao buri ludadɔrisarinɔ yā musu,
ñ ma bo gbē vāni manafikidenɔ ɔĩ.
2 Luda, mɔkɔmmε ma uteki ū,
bóyāin n gimaii?
À kè dera n tò ma gɔ té kū pɔsirao
ma ibεε wétāmmaana yāii?
3 Ñ n gupura kū n yāpurao zīma,
à domεnε arε n kpi musu,
à gé kūmao ari n kúkia gwe.
4 Gbasa mà gé n gbagbakia Luda,
ma pɔ ni kemma nna, Luda ma pɔnna,
mani n tó kpá kū mɔrɔɔɔ,
Luda ma Luda.

5 Bóyāin ma nèsee yàkaa?
 À kè dera ma laakarii fùtée?
 Manigō wé dō Ludai,
 zaakū mani era mǎgō a sáabu kpá,
 ma Surabari, ma Luda.

44

Isarailanɔ faaba wékenaa

Kora burinɔ lèe.
 1 Luda, yā kū n kè zaa gikena ó dizinɔ gɔrɔa,
 ò òwɛɛ ó sǎ mà.
 2 N ɔ sǒ burinɔi n wari dòmma,
 n ó dizinɔ kàte n gbèn,
 n n kara ò dàgula.
 3 Adi ke n fɛnɛda mé à n ká bùsu díaro,
 n gǎsǎ gbānan ò zìi blèoro.
 N zīda gǎsǎ gbāna mé à tò,
 n arɛ dòmma kū n yeńyĩ yāi.
 4 Mǎkōmmɛ ma Kína ũ ma Luda,
 ndi tó Yakubu burinɔ zìi ble.
 5 N gǎin odi ɔ sǒ ó ibɛɛnɔi,
 kū n tson odi gbá pétepete ó zāngurinɔa.
 6 Adi ke ma sá náanikɛnanlo,
 adi ke ma fɛnɛda mé àdi ma boro.
 7 Zaakū mǎkōn mé ndi ó sí ó ibɛɛnɔa,
 ndi wé'i da ó zāngurinɔa.
 8 Luda, odigō n sáabu kpá gɔrɔ sīnda pínki,
 odigō n tó kpá lakanaa sari.
 9 Bee kū abireo n giwái n tò wé'i ó kū,
 ndi bo kū ó zìkarinɔ dororo.
 10 N tò o boru kpe ó ibɛɛnɔnɛ,
 n tò ó zāngurinɔ ó pónɔ nǎkōa.
 11 N n gbá zé ò ó dede lán sǎnɔ bà,
 n ó fǎkōa burinɔ té.
 12 N n gbɛnɔ yà araga,
 ndi àre le a gúnlo.
 13 N tò ó gbɛdakenɔ ó sǒsǒ,
 gbɛ kū ò kú ó sareɔ ó lalandii kè.
 14 N tò o gō baaru pó ũ burinɔnɛ,
 gbɛnɔ di n mi yīgāwɛɛ.
 15 Madigō kú kú wé'io gɔrɔ sīnda pínki,
 ma gasuu gō kpá ma wéi
 16 ma lalandikerinɔ kú ma sòsòrinɔ yāi
 kú ma ibɛɛ kú ò ye ò fīna bomanɔ yāo.
 17 Abirekū ó lé pínki,
 bee kū n yā dí sǎóguro,
 ódi n bàka kunna kūoo yā gbororo.
 18 Ó laasun dí kēmmaro,

ódi kě n zéaro.

¹⁹ N ó ké dúgudugu,
n ó bùsu kè gběgbonno kureki ũ,
n gusira níkiniki dàóla.

²⁰ Tó ó Dikiri tó sàógu yā,
ke tó ó wé dè buri zítòno tãnanò,

²¹ Luda ni gí ei yá?
Zaakū àkū mé à ó nèsègūnyāno dō pínki.

²² N yāi ó kú ga léi zaa kònkò ari òkòsi,
òdi ó dite lán sã kú oni ñ kùtu kpánò bà.

²³ Ñ vu Dikiri! À kè dera nten i oo?
Ñ fute! Ñsun gíwái gòrò sīnda pínkiro.

²⁴ À kè dera n kòkòtòò dòwèrèè?
Ó wëndake kú ó wétãmmaaao sãngun yá?

²⁵ O gō yīna lukutēn,
o gō wutena zīte.

²⁶ Ñ fute ñ kpáwái,
ñ mó ñ ó bo n yenyī yāi.

45

Kína nòsena lèè

Yenyī lè kú Kora burino dà.

¹ Yā nna ten pípi ma swèè gūn,
lákū maten lè díkīna da kínane nà.
Ma lé nna lán takadakēri mana takadakēbòò bà.

² N manake de gbě sīnda pínkila,
n légbèè dìgō nna,
arubarika kú Luda dàngu lakana vīro.

³ Mòkōn zìkari pāsī, ñ n fēneda sé
ñ loko n kíkègakuri sèeda ũ.

⁴ Ñ di sōa ñ gé zì ble n gakurike gūn
yāpura kú nèsedoo kú yāzedeo yāi,
ñ yā náasidenò ke kú n òpla gbānao.

⁵ Kí, n kàno lé sōnte,
àdi gē à n ibèrenò swè zō,
burino dì léte n gbá sare.

⁶ Luda, ñnigō vutena kpatan gòrò sīnda pínki,
ñnigō n kíkègo kúna yāzede ũ.

⁷ Ñ ye yāmanakènaai, n zã a yāvānikenagu.
À yā mé à tò Luda, n Luda, n ka kín,
à ponna pìsimma de n gbēnola.

⁸ Lí'ò gbī nnanna pìsi n pòkasanò,
mòrò'ũ dì n pò ke nna
n kpé kú ò kèke kú wisa sakaao gūn.

⁹ Kína nénògbēnòn kú n nò yenyīdenò té,
n nò dufu kú n òplai,
à Ofi bùsu wurapòno dana.

- 10 Nénokpare, ò sã kpá ò ma!
N de be kũ n gbẽno yã sún donne arero.
- 11 N nomanake ten kína m̀e luka,
ò m̀ natene, zaakũ n dikirime a ù.
- 12 Tayadenò ni su ò gba danne,
aruzekedenò ni n wé wete.
- 13 Kína nénokpare vutena kpéne gũn kũ gakurio,
ò zĩ kè a pókasanò kũ wura bàao.
- 14 Òten su kãao kínane
kũ a pókasa wãnzãndenò dana.
Nénokpare zennerinò téi,
òten su kãao a kĩnaa.
- 15 Òten gẽ kũnwo kínabea,
òten ponna ke kũ ayuwiikenaao.
- 16 N négõgbẽno ni gõ n denò gẽne ù,
ĩni ò ditèdite kínano ù andunia gũn pínki.
- 17 Mani tó n tó gõ do gbẽno gu lakanaa sari,
burino nigõ n saabu kpá goro sinda pínki.

46

Luda kú kũoo

Kora burino læ.

- 1 Ludan ó uteki ù kũ ó gbãnao,
àdigõ kpáwái goro sinda pínki ó warikena gũn.
- 2-3 A yã mé à tò bee tó andunia yàka
akũsõ kpino læte ò si ísiran,
bee tó í pì kĩni kà à fùtaa bò
akũsõ kpino dège kũ kĩnio,
swè ni kèóguro.
- 4 Swa ke kun kũ a í dì su kũ ponnao Luda wète gũn,
Luda Musude kúki kũ à kú adonaa pìi.
- 5 Luda kú wète pìi gũn, ani gõ bezĩ ùro,
Luda ni kpái gudò.
- 6 Burino ten wiki lé, kpatano ten yĩgã,
Luda pùtã, akũ andunia yò.
- 7 Dikiri Zìkaride kú kũoo,
Yakubu Ludan ó uteki ù.
- 8 À mó à Dikiri yãkenano gwa,
lákũ à yã yia anduniaa nà.
- 9 Àkũ mé àdi zìi m̀ de ari andunia lén,
àdi sãno é'è àdi sãrino dúgu zõ,
àdi té sõ sègbakonò.
- 10 À ze teene àgõ dõ kũ makũme Luda ù.
Burino ni ma tó sé lei,
oni ma tó kpá andunia gũn pínki.
- 11 Dikiri Zìkaride kú kũoo,
Yakubu Ludan ó uteki ù.

47

Ludame andunia pínki kína ũ

Kora burinɔ̀ lèɛ.

¹ Buri sīnda pínki, à ɔ̀kpa lé,
à pɔ̀nna wiki lé Ludanɛ kũ ayuwii.

² Zaakũ Dikiri Musude naasi vī,
andunia pínki Kína zɔ̀kɔ̀mɛ a ũ.

³ À tò o zīi blè burinɔ̀,
à tò o gèɛɛ pète gbēnɔ̀.

⁴ À ó zīte bakaa kpàwá,
a yenyīde Yakubu burinɔ̀ ãadābɔ̀ ũ.

⁵ Luda fùte, òten ayuwii ke,
Dikiri zena, òten kuru pé.

⁶ À lè sí Ludanɛ, à lè síne,
à lè sí ó Kínanɛ, à lè síne.

⁷ Zaakũ andunia pínki Kíname a ũ,
à lè síne kũ dōnaao.

⁸ Luda ten kí ble burinɔ̀,
à vutena a kpata kũ à kú adonaa.

⁹ Burinɔ̀ kpatablerinɔ̀ ten kɔ̀ kakara
gbē kũ ò de Ibrahī Luda gbēnɔ̀ ũ,
zaakũ andunia kínanɔ̀ bi Luda pómɛ.

À deńla n pínki.

48

Zaiš bi Luda wētemɛ

Kora burinɔ̀ lèɛ.

¹ Dikiri zɔ̀kɔ̀, à kà ò a sáabu kpá manamana
ó Luda wēte gūn a kpi kũ à kú adonaa musu.

² Zaiš gbè katena mana,
à de andunia gbē sīnda pínkinɛ pɔ̀nna ũ.
Kína zɔ̀kɔ̀ wēte pì kú kpi gugbānduru kpa.

³ Luda kú a gudākpākinɔ̀ gūn,
à tò ò a dō aafialeki ũ.

⁴ Kũ kínanɔ̀ lédokɔ̀nɔ̀ kè
de ò su ò létɛa lɛɛɛ,

⁵ kũ ò wēte pì è lɛ, akũ à bò n sare,
vīna n kũ, akũ ò bàa lè.

⁶ Ò gò kũ lukanaao
lán nɔ̀gbē nòwāwākerii bà.

⁷ N n ké dúgudugu
lákũ ifāboki ãa dì lagatarinɔ̀ gó'itɛnɔ̀ kakate nà.

⁸ Yā kũ o mǎan ó wé è
Dikiri Zīkaride ó Luda wēte gūn.
Luda wēte pìi kàte àgɔ̀ kun gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

⁹ Luda, ó kú n kpé ɔ̀nn,
òten laasun lé n yenyīkenaaa.

¹⁰ Luda, lákū n tó dàgula ari andunia lén nà,
lén n sáabukpanaa dàgula le dɔ.

Ndì yā gōgō n gbēnɔnɛ a zéa.

¹¹ Zaiō kpídenɔ ten pɔnna ke,
Yudano bùsu wētɛdenɔ pɔ kè nna,
yákpate kū n kènɔ yāi.

¹² À dɔdɔkɔa à lika Zaiōi,
à a bīni dākpāki lei dasinɔ naro.

¹³ À a bīnino tàasi ká kū a zeki gbānano
de à le à baba ziadɛnɔnɛ.

¹⁴ Zaakū Luda díme ó Luda ũ gɔɔ sīnda pínki,
àdi dowerɛ are ari ò gé gao.

49

Aruzeke náanikena bi yōnkɔyāme

Kora burino lèɛ.

¹ Buri sīnda pínki, à yā díkīna ma,
andunia pínki, à sã kpá,

² kínano kū talakanɔ,
aruzekɛdenɔ kū takasidenɔ á pínki.

³ Ōndōyā kú ma lén,
dōna kú ma swèn.

⁴ Mani sã dɔ yáasi yāi
mà a bɔkɔte ke kū mɔɔlɛnaao.

⁵ Mani vīna ke yā pāsī gɔɔnɛro,
bee tó ma zāngurino likanamai.

⁶ Ò n aruzeke náani vī,
òdi n ɔgɔda ĩa dā.

⁷ Gbēke ni fɔ à gí a gbēdakenɛ ga kū ani gairo,
ani le à póke kpá Ludaa à a wèndi booro.

⁸ Zaakū gbē wèndi bona zī'ū,
aruzeke ni fɔ à bo zikiro.

⁹ Ani fɔ à tó àgō kun gɔɔ sīnda pínkiro,
ani fɔ à gíne àsun wé ke pla kū gyāwānworɔ.

¹⁰ Zaakū ò dō kū bee ɔndōrinɔ dì ga,
mìsaridenɔ kū yōnkɔnɔ dì mì de le se,
òdi n aruzeke tó gbē pāndenɔnɛ.

¹¹ Bee kū ò n tónɔ kpà bùsunɔnɛ yā,
n mira nigō de n be ũme gɔɔ sīnda pínki,
anigō n kúki ũ ari n buria.

¹² Bisāsiri kū a bèɛɛkɛo
dīgō kun gɔɔ sīnda pínkiro,
ani kakate lán nòbɔnɔ bàme.

¹³ Mìsaridenɔ lakanaan gwe,
lɛme à de le dɔ kū gbē kū ò té n ágbainɔ.

¹⁴ Oni si gyāwānn lán sānɔ bà,
ga mé anigō de n dāri ũ,
gbē manano ni kí bleńma gudɔo.

ń mènɔ ni yagi kũ miran,
gyāwān mé anigõ de ń be ũ.

15 Ama Luda ni ma wèndi sí gyāwānnwa
à gbānake kpámai.

16 Tó gbē ten gõ aruzekede ũ
akūsõ a be tó ten bo nna,
ñsun tó à kenne yāke ũro,

17 zaakũ ani le à póke sé à táo a gagɔɔro,
a aruzekenɔ ni bo téiro.

18 Bee tó à a zīda dõ arubarikade ũ a wèndi gɔɔ
akūsõ ò a sáabu kpà a nnamana yāi,

19 ani ká a dizinɔlame,
ani wé ke pla kũ gupurao ziki doro.

20 Bisāsiri kũ a bèerekεo,
tó a wé dí kēro,
ani gēte lán nòbɔnɔ bàme.

50

Donyĩkena yápura

Asafa lèε.

1 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide ten yā o,
àten lé zu andunia gbēnɔi
zaa ifāboki kpa ari a létε kpa.

2 Luda gakuri ten bi Zaiõ,
wēte kũ a manake papana.

3 Ó Luda ten su, anigõ yītenaro.
Té kũ àdi ń ble kú a are,
zàga'īa pásī likai.

4 Àten musudenɔ sísi kũ zītedenɔ
de à le à yākpate ke kũ a gbēnɔ.

5 À pì: À ma yāmarinɔ kakaramene,
gbē kũ ma bàka kú kúnwo sa'onaa gāinɔ.

6 Ludame yākpatekeri ũ,
musudenɔ dì a yākena a zéa kpàkpa ke.

7 À ma, ma gbēnɔ, má yā vī mà oáre,
Isarailanɔ, mani á dà bobo,
makūme Luda á Luda ũ.

8 Maten zuka káái á sa'ona yāiro,
ke sa'opɔ kũ adigõ ká tén à té kũ.

9 Má zùsa kũ à kú á kpàsan ni vīro,
kesõ blè kũ à kú á karaa gūn,

10 zaakũ nòbɔsēntenɔ bi ma pónɔme
kũ pókāde kpàsa kũ ò kú sīsī dasinɔ musuo.

11 Má kpi musu bānɔ dõ pínki,
sēntenε pó ketenɔ kun ma pó ũme.

12 Tó nà teni ma de, mani oáero,
zaakũ makūme má andunia vī
kũ pó kũ ò kunnɔ pínki.

13 Madi zùsa nòbɔ sòn yá?

Madì blèkofīnii aru min yá?

¹⁴ À sa oma kennakūkōo pó ũ,
à lé kū a gbè makū Luda Musudea fīna bo.

¹⁵ À ma sísi warikegōra,
mani á bo, áni bèere límene.

¹⁶ Akū Luda pì yāvānikerinone:

À kè dera áteni ma yāditenanō dōdōo?
Bóyāi ma bàka kunna kūńwo yā da á lénn?

¹⁷ Á ye ma yādannenaairo,
a ma yāno kpà kpe.

¹⁸ Tó a kpāni è, adì a ke á gbēnna ũme,
á bàkaa dīgō kú kū zinakerino.

¹⁹ Á légbē vāni,
adì lénnā kēńne.

²⁰ Adīgō á gbēndo pi,
adì á da né éke bo.

²¹ A yā birenō kè, akū má yītena.

Áten da má de lán á bàme,
ama mani kpākēái mà á dà bobo.

²² Ákōno kū ma yā sàágunō, à yā pì ma.

Tó len sōro, mani á ke yákiyaki,
gbēke ni fō à á símaro.

²³ Gbē kū à kennakūkōo sa òma zōkōke dōmēne,
àteni ma gba zé mà mōáre
lákū madì gbēno sura ba nà.

51

Sùrukpana Ludaa

Lè kū Dauda dà gōro kū annabi Natā gèe a kīnaa a zinakena kū Basebao gbera

¹ Luda, ò ma wēnda gwa n yenyī gūn,
ò ma taarino gogo n mana zōkō yāi.

² Ò ma durunna kēma mà gō swáswa,
ò ma durunna kēma míomiō.

³ Má a taarino dō sà,
ma durunna dīgō sāmāguro.

⁴ Mōkōmmē ma durunna kēnne,
ma yā kū í yeiro kè.

Tó n yā ò, n yā nigō zé vī,
tó n yākpate kè kūmao, n yā nigō nna.

⁵ Zaa ma da nèsen má vāni,
má durunna vī zaa ma ina gōromē.

⁶ Nèsemāna mé àdi kángu,
ò òndō damēne ma swēe gūn.

⁷ Ò ma zú o kū sakoo mà pu swáswa,
ò ma nèse pípimēne mà gō púu táitai.

⁸ Ò tó mà pōnna ke kū yáadōnaao,
ò tó ma wá kū n bùsanō were.

9 Ñsun ma durunnano yã daro,
 ñ ma yã vānino bo ñ zukūna pínki.

10 Luda, ñ nēsepura damene,
 ñ era ñ tó ma laakari gō kpatena.

11 Ñsun ma zukūnaro,
 ñsun n Nini símaro.

12 Ñ era ñ tó ma pō ke nna
 kū n ma sura bà yāi.

Ñ ma nini gba màgō n yã ma,

13 gbasà mà n yã dada yāvānikerinene,
 durunnakerino ni era ò are òmma.

14 Ñ ma bo gbēdena yān,
 Luda, Luda ma surabarii,
 mani lè sí n yākena a zéa musu.

15 Dikiri, ñ ma gba lé
 mà n sáabu kpá.

16 Sa'onaa di kenne nnaro,
 tó lenlo de ma ò.
 Sa'opo kū òdi ká tén à té kū di kánguro.

17 Sa kū maten ommame ma nēeyīda ũ,
 ndi wēndade sūrude gya boro.

18 Luda, ñ arubarika da Zaiōgu
 n poyeina mana gūn,

ñ Yurusalemu bīni gba gbāna,

19 gbasà sa'ona a zéa ni kángu
 kū sa'opo kū òdi ká tén à té kūo,
 oni sa o kū zūsaneno n gbagbakia.

52

Aruzeke de ĩadānaa

Lè kū Dauda dà goro kū à gèe Aimeleki bea, akū Edomu gbē Doegi gèe à ò Solunee

1 Gōsa gbāna, Luda gbēke kun goro sīnda pínki,
 à kè dera nten ĩa dā kū yã vānioo?

2 Ndigō léfōto ke kū gbēno goro sīnda pínki,
 n lé nna lán gē miboboo bà,
 ndi gbēno gbákī zōo.

3 N' ye yã vānii de a manala,
 éketonaa di kenne nna de yāpurala.

4 N' ye gbēkakatena yāi,
 manafikiyā mé à da n lén.

5 Luda ni n gbāna kò é ari goro sīnda pínki,
 ani n kū à bo kūnwo n kpén,
 ani n bo gbē bēnenō té.

6 Tó gbē manano è, vīna ni n kū,
 oni n lalandi ke ò pi:

7 Gbē kū adi Luda ke a uteki ũron dí!

À náani kpà a aruzeke zōkōo,
 à gō gbānade ũ gbēkakatena gūn.

⁸ Má de lán kù lásirade kù à kú Luda ɔnn bà,
manigõ ze kù Luda yenyĩo gɔrɔ sĩnda pínkime.

⁹ Manigõ n sáabu kpá gɔrɔ sĩnda pínki
yã kù n kè yãì,
mani n tó sé lei n yámarinɔ wára,
kù n mana yãì.

53

Yõnkɔ yã'onaa

Dauda læε.

¹ Yõnkɔ dì pi a swèn Luda kunlo.
Gbènɔ yàka, n yákenaa vãni,
yámanakeri ke kù n téro.

² Zaa musu Luda dì bisásirinɔ tàasi ká
à gwa tó gbẽke ɔndõ kà à a kĩnaa wεε.

³ Ò sàte n pínki ò gò dɔrɔ sari míomio,
yámanakeri ke kù n téro, bee mèn do.

⁴ Yãvãnikerinɔ dõna vĩroo?
Òdi ma gbènɔ mómɔ lán ú bà,
òdi Luda sísiro.

⁵ Gwen vĩna n kũn manamana,
vĩnapɔnɔn kù gwe sɔro.
Luda tò gbẽ kù ò lètɛáwanɔ gò katena gènɔ ũ,
a wé'i dàmma kù Luda gĩnyĩ yãì.

⁶ Luda, n bo Zaiõ n mó n Isarailanɔ sura ba!
Tó Luda èra à sù kù a gbènɔ n gwena zĩn,
Yakubu burinɔ ni pɔnna ke,
Isarailanɔ ni yáa dɔ.

54

Gbẽ kù òten wé tãa aduakɛnaa

Lè kù Dauda dà gɔrɔ kù Zifidenɔ gèε ò pì Solunε, Dauda utena n bùsun.

¹ Luda, n ma sura ba n tó yãì,
n yã símɛnε kù n gbãnao.

² Luda, n ma aduakɛna ma,
n sã kpá ma yã'onaaì.

³ Zaakù buri pãndenɔ fùtemai,
gbẽ pásĩnɔ teni ma wε ò ma dε,
òdi Luda yã daro.

⁴ Ludamε ma kpanyĩri ũ,
Dikiri mé à ma kũna.

⁵ N ma zãngurinɔ vãni eramãma,
n n dúgu zõ n náani yãì.

⁶ Mani sa omma kù ma pɔyeinaao,
mani n tó bo Dikiri, zaakù n mana.

⁷ À ma bo ma warinɔ gũn pínki,

à tò ma yǝgǝ kè ma ibereṅṅa.

55

Aduakena kunna wétammaanaa gūn

Dauda lèε. Òdi sí kū guruminṁε.

¹ Luda, ñ ma aduakena ma,
ñsun lá kú ma yálaro.

² Ñ sã wē ma yāi ñ wema,
ma laasun ma likara ma gǝ bídi gūn,

³ ma ibereṅṅ yá'ona yāi
kū gbě vāninṁ wébirimanaao,
zaakū òten wari ḁmameε,
ò ma kūna kū pǝfěo.

⁴ Swèε kèmagu,
ga vīna gèmagu.

⁵ Vīna ma kū, maten lukaluka,
ma nini vùra.

⁶ Tó má dèmbere vī lán potēne bà,
de mani vura mà gé kámma bo,

⁷ mani bàa lé mà gé zàzã,
mani gé mà vute gbárannan.

⁸ Mani wã mà gé mà uteki wete,
de zàga'ĩa gbãna sún ma lero yāi.

⁹ Ñ ñ yã gboro, Dikiri, ñ ñ yã yākateíne,
zaakū ma è zuka kū fitiio kú wēte gūn.

¹⁰ Òdi kpáte ke bīni musu fānantē kū gwāanio,
yã vāni kū yã gbãnao di wēte gūn.

¹¹ Gbēdeḁeyã mé à wēte pìi pà,
gbānamṁnena kū manafikio di kē a batunlo.

¹² Tó ma ibere mé àteni ma sōsō yã, mani mena,
tó ma zānguri mé à fùtemai, mani uteneε.

¹³ Ama mǝkǝn, mǝkǝn kū ó sára léle,
ma gbēndo, ma gbēnna!

¹⁴ Odì fàai bo kū kōo yã nnanna,
odigǝ tékōi pari té Luda ṁnn.

¹⁵ Ga ni zāmba ke ma ibereṅṅε,
ò si gyāwān ñ gbānagṁṁ,
zaakū vāni vuteki è ñ gūn.

¹⁶ Makū sō, madì Luda sísi,
akū Dikiri di ma sura ba.

¹⁷ Kṁnkṁ, fānantē kū ṁkṁsio
madigǝ ma yã'ūmmananṁ bṁteneε kū ndanaao,
akū àdi ma yã ma.

¹⁸ Bee kū ma ibereṅṅṁ dasi,
àdi ma sí à ma bo fitin aafia.

¹⁹ Luda ògǝ vutena kpatan gṁṁ sīnda pínki,
ani ma yã ma, ani wé'i daríma,

zaakū òdi ní dà litero, ò Luda vīna vīro.

²⁰ Ma gbē pìi fiti kè kū a gbēnᵋᵋ,
à bò lédokᵋᵋ kū ò kè kū kᵋᵋ kpe.

²¹ Àdi yā nna o lán zó bà,
ama fiti laasun kú a swèn.
Àdi lénna keńne páipai,
ama yáadᵋmma bà da a bᵋkᵋmma.

²² Ñ n yā'ümmananᵋ tó Dikirine,
anigᵋ n kūna,
àdi tó gbē mana fu zikiro.

²³ Gbēderi náanisaridenᵋ ni ní gᵋᵋ dagura lero,
Luda, ñni tó ò si gyāwān tᵋᵋwēen.

Makū sᵋ, manigᵋ n náani vī.

56

Zidakpana Ludaa

Lè kū Dauda dà gᵋᵋ kū Filisitininᵋ a kú zaa Gata.

¹ Ñ ma wēnda gwa Luda, òten péma,
òdigᵋ zì ká kūmao ògᵋ wé tāma gᵋᵋ sīnda pínki.

² Ma kpàkparinᵋ òdigᵋ péma gᵋᵋ sīnda pínki,
ní karambaani yāin òten zì ká kūmao.

³ Tó vīna teni ma kú, mani n náani ke.

⁴ Mani Luda tó kpá yā kú à ò yāi,
má Luda náani vī, mani vīna kero.
Bón bisāsiri ni fᵋ à kemenee?

⁵ Òdigᵋ ma yā lite kpedangara gᵋᵋ sīnda pínki,
òdigᵋ ma kpákpa kú yā vānio.

⁶ Òdi kᵋ kakaramai ò natemene,
òdi ma kpákpa ògᵋ ye ò ma de.

⁷ Luda, ñsun tó ní gbēke boro,
ñ burinᵋ ne kú pᵋfᵋo.

⁸ Ñ ma warikena yā da,
ñ ma wétēkᵋtena ká n tūruu gūn.
À kú n takada gūnloo?

⁹ Tó ma lé zù Ludai,
ma iberenᵋ ni boru kú kpeo,
manigᵋ dᵋ kú à yā sìmene.

¹⁰ Mani Luda tó kpá yā kú à ò yāi,
ee, mani Dikiri tó kpá yā pì ona yāi.

¹¹ Má Luda náani vī, mani vīna kero.
Bón bisāsiri ni fᵋ à kemenee?

¹² Luda, mani lé kú ma gbènnenᵋ fīna bo,
mani kennakūkᵋᵋ sa omma.

¹³ Zaakū n ma si ga léi,

ńdi tó ma gèè sìro,
de màgõ kure kũnwó
gupura kũ àdi wèndi kpámma gũn.

57

Wikilena Luda Musudei

Lè kũ Dauda dà gɔrɔ kũ à bàa lè Solunε à ùte gbèwεen.

¹ Ẹ ma wènda gwa Luda, ñ ma wènda gwa,
zaakũ mɔkɔmmε ma nanyĩ.

Ẹ ma sɔtɔ n orun ari ma bo ga léi.

² Maten wiki lé Luda Musudei,
Luda kũ àdi yã kũ à ò papamεne pli.

³ Ani tó kpányĩ bo zaa musu à ma sura ba,
ani wé'i da gbě kũ òten pémanɔa,
ani a gběke kũ a náaniyão kemεne.

⁴ Má kú músunɔ té,
ma gõ wutena nòbɔ pásĩnɔ dagura.
Gbě pìnɔ néne nna lán fɛneda bà,
ń saka bi sárime kũ kàao.

⁵ Luda, ñ n zĩda tó sé lei ari musumusu,
ñ tó n gakuri da anduniala pínki.

⁶ Ò tankute kpàkpamεne ma zén,
akũ ma gõ wari gũn,
ò wèεε yõ ma are, akũ ò zù wèεε pìn.

⁷ Ma laakari kpatεna Luda, ma laakari kpatεna,
mani lè sí mà n táaki lé.

⁸ Ẹ vu, ma swè!
Ma mɔrɔ kũ ma gidigboo kú máa?
Mani gudɔ pá mĩio.

⁹ Dikiri, mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n táaki lé gběnɔne.

¹⁰ Zaa kũ n gběke zɔkɔ kà n kĩnaa,
n náani ludambe luku lè.

¹¹ Luda, ñ n zĩda tó sé lei ari músusu,
ñ tó n gakuri da anduniala pínki.

58

Gbě vāninɔ tona kũ Ludao

Dauda lèε.

¹ Gbānadenɔ, adì yã o a zéa sɔ yá?
Adì yákpate ke kũ gběnɔ súsú yá?

² Adì yã vāni laasun lé á swèε gũn,
adì gbāna mɔ gběnɔne á būsun.

³ Gbě vāninɔn sātεna zaa ń ina gɔrɔme,
ékedenɔn yakana zaa ń da nèsen.

⁴ Ẹ légbε de lán mlè sεwε bà,

ò de lán káre kù à a sã tàtaa bà,
⁵ de mlèè pì sún a kòkò'ori úra ù maro,
 de àsun a dabukeri gonike ero.

⁶ Luda, ò ò saka é'èné ò lén,
 Dikiri, ò músuu pìno saka sònteno é'èné.

⁷ Ò tó ò gète lán í bàasinaa bà.
 Tó ò sá gà, ò ò kàno é'èné.

⁸ Ò tó ò kori ke zén lán kònto lé'i bà,
 ògò de lán nòbòtene kù adi ifántè ero bà.

⁹ Ari yàka té gò oro wá,
 gbè vānino ni gète kù ïao.

¹⁰ Gbè manano ni ponna ke
 zì kù Luda fīna bònne gbè vānino,
 kù ò ò gbá pìpi ò aru gūn.

¹¹ Gbèno ni pì: Gbè manano láada vī fá!
 Luda kun, àdi yākpate ke andunia gūn.

59

N̄ma sí ma ibereno

Lè kù Dauda dà goro kù Solu gbèno zì ò a dādā a bea ò a de.

¹ Ma Luda, ò ma sí ma ibereno,
 ò ma bo gbè kù ò fùtemaino òi.

² Ò ma sí yāvānikerinno,
 ò ma bo gbèderino òi.

³ Ò gwa, òteni ma kpákpa,
 gbè pásino ten fiti ke kúmao.
 Dikiri, mádi taari ke durunna keñero,

⁴ mádi zāñne yākearo,
 akù ò kù kù soruo ò nakarama.
 Ò ma wēnda gwa ò fute ò mó ò kpámai!

⁵ Mòkòñ Dikiri Luda Zìkaride, Isarailano Luda,
 ò fute ò wé tã buri kùnno ò pínki.
 Òsun bonkpede vāni kùnno wēnda gwaro.

⁶ Òdi era ò su okosi do,
 òdi likara zò wēten,
 òdi hùu kema lán gbèno bà.

⁷ Ò gwa, ò lé'i ten to,
 fēne kpá ò lén,
 òdi pì gbēke teni ò maro.

⁸ Mòkòñ sō Dikiri, ndi ò yáa do,
 ndi buri pino lalandi ke ò pínki.

⁹ Luda ma gbāna, ma wé donyī,
 mòkòmmē ma aafialeki ū.

¹⁰ Luda ni domene are a gbēke gūn,
 ani tó mà yògò ke ma zāngurinno.

¹¹ Dikiri ó sēgbako, òsun ò dederò,

de n̄ yā sún sã ma gbẽnɔguro yãì.

N̄ tó ò likara z̄s n̄ n̄ kóte kũ n gbãnao.

¹² Yã kũ àdi bo n̄ lén bi durunna yãme.

N̄ tó n̄ karambaanikena n̄ kũ,

zaakũ òdi éke to òdi gbẽ ká.

¹³ N̄ n̄ kakate kũ pɔfẽo,

n̄ n̄ dúgu z̄s, òsungõ kun doro,

gbasa ògõ d̄s ari andunia léa

kũ Luda ten kí ble Yakubu burinɔa.

¹⁴ Òdi era ò su ɔkɔsi dɔ,

òdi likara z̄s w̄ete gũn,

òdi hũu ke lán gbẽnɔ bà.

¹⁵ Òdi likara ògõ p̄oble wete,

tó odi kãro, òdi wiki lé.

¹⁶ Makũ s̄s, mani lè sí n gbãna yã musu,

mà ayuwii ke kɔnkɔ n gbẽke yãì,

zaakũ m̄ok̄ɔmm̄e ma aafialeki ũ,

m̄ok̄ɔmm̄e ma uteki ũ warik̄egɔɔa.

¹⁷ Luda ma gbãna, mani n táaki lé,

zaakũ m̄ok̄ɔmm̄e ma aafialeki ũ,

Luda kũ àdi gbẽke kemene.

60

Óni z̄i ble kũ Luda gbãnao

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ à z̄i kà kũ Siria kũ ò kú Mesopotamia b̄usun kũ Zoba b̄usuu gũnnɔ, akũ Yoabu s̄s à Ed̄munɔ d̄ede Guvute Wisiden gbẽnɔn d̄ubu kuri aw̄epla.

¹ Luda, n pɔ f̄ewái,

n ɔ gbàrewái n ó zukũna.

N̄ era n̄ are d̄owá sà.

² N̄ tó ó b̄usuu ȳgã ari à pàra.

N̄ era n̄ tata a gbèn,

zaakũ à ḡò kpámme.

³ N̄ tó yã z̄i'ũ s̄s n gbẽnɔa,

n ó káka kũ í gbãnao,

akũ óten t̄atantatan ke.

⁴ Ama n tuta d̄ò n v̄inakerin̄ne,

de ò le ò bo gbẽnɔ ságana léi.

⁵ N̄ wewá n̄ ó sura ba kũ n ḡásã gbãnao

de ók̄nɔ n gbẽ yenȳidenɔ le ò bo.

⁶ Luda yã ò zaa a kúkia à p̄i:

Mani Sek̄emu kpaate kũ k̄uwikio,

mani gba da kũ Suko guvuteo.

⁷ Giliada b̄usu bi ma p̄óme,

Manase burinɔ b̄usu bi ma p̄óme,

Eflaimu burinɔ b̄usu bi ma m̄ofuraame,

Yudanɔ b̄usu bi ma ḡòome.

⁸ M̄abunɔ b̄usu bi ma ɔpipib̄ɔme,

madi ma kyate káte Edomunɔ̀ b̀usun,
madi k̀wiki dɔ̀ Filisitininɔ̀ b̀usuua.

⁹ Dí mé ani gē k̀mao wēte b̀inide g̀unn?
Dí mé ani domene are ari Edomunɔ̀ b̀usunn?

¹⁰ Luda, à de m̀k̀n mé n ɔ̀ gb̀arewái,
ndi bo k̀ú ó z̀karinɔ̀ doroo?

¹¹ N ɔ̀ dawá ó iberenɔ̀ yái,
zaakū bisásiri kpányĩ bi yá p̄ame.

¹² Óni z̀i ble k̀ú Luda gb̀anao,
àkū mé ani g̀ese pétepete ó iberenɔ̀a.

61

Kína aduakena

Dauda lèe.

¹ Luda, ñ s̄a kpá ma wikilenaai,
ñ ma aduakena ma.

² Kunna zaa andunialea ma wiki lèmma,
k̀ú ma ẁndii g̀ò lèkèe, akū ma n sisi.

Ñ gé k̀mao gb̀esi k̀ú à lei demala k̀inaa.

³ Zaa k̀ú m̀k̀mme ma aafialeki ũ,
ma uteki gb̀ana ũ ma iberenɔ̀ are.

⁴ Má ye màg̃ó k̀ú n ɔ̀nn g̀ɔ̀ɔ̀ s̄inda p̄inki,
màg̃ó s̄ɔ̀ɔ̀na n orun.

⁵ Luda, zaakū n lé k̀ú ma gb̀enne mà,
n n v̄inakerinɔ̀ bakaa kpàma.

⁶ Ñ k̀ina d̄s̄ k̀ú aafiaao,
ñ tó à ká a g̀ɔ̀ɔ̀a.

⁷ Àg̃ó kpata ble n d̄naa g̀un g̀ɔ̀ɔ̀ s̄inda p̄inki,
ñ a d̄ákp̄a n gb̀eke k̀ú n náanikenaaao yái,

⁸ gbasa màg̃ó n táaki lé lákū gu d̄ig̃ó dɔ̀ nà,
manig̃ó lé k̀ú ma gb̀enne f̄ina bo g̀ɔ̀ɔ̀ s̄inda p̄inki.

62

Ludame utski ũ

Dauda lèe.

¹ Luda ado mé à tò ma laakari kpátana,
àkū mé àdi ma sura ba.

² Àkūme ma gb̀esi ũ ma surabari ũ,
madi gb̀ana lea, mani ȳig̃a zikiro.

³ G̀en ũgban áni g̃ó fute gb̀eaa?
Áni a ne lán gb̀i k̀ú à è à kpán
ke kara z̄i bàn yá?

⁴ A gona a tía lén áten kpákūsū,
éketona mé àdi kéáre nna.
Adi sa mana o gb̀ene k̀ú léome,
akū adi n ká á swèe g̀un.

⁵ Luda ado mé à tò ma laakari kpátana,

zaakū àkūme ma wé dɔi.

⁶ Akūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
madi gbāna lea, mani yīgā zikiro.

⁷ Ma aafia kū ma bèereεo di bo a kīnaame,
àkūme ma gbèsi gbāna ũ, ma uteki ũ.

⁸ Gbēno, àgō a náani vī goro sīnda pínki,
à á swè wēne, àkūme ó uteki ũ.

⁹ Talakanon de lán lé'ia bàme,
gbānadenon kú póke léiro.

Tó ò n yō kilooa,
n pínki nigō de fáuunle.

¹⁰ Asun gbēble'ogō náani kero,
àsun ia dā kū kpāni póro.

Tó á aruzeke ten kō,
àsun tó à á swè blero.

¹¹ Yā mèn don Luda ò,
yā mèn pla dínon ma mà:

Luda, mōkōn mé n gbāna vī,

¹² Dikiri, mōkōn mé n gbēke vī,
akū ndi fīna bo baadine a yākenaaa.

63

Luda nidenaa

Lè kū Dauda dà goro kū à kú Yuda gbárannan.

¹ Luda, ma Ludame n ũ,
mateni n are wete,
ma nini yenyī, mateni lukanyī
lán zīte kori kū à ye í bà.

² Ma n e n kúkia,
ma wé si n gbāna kū n gakuriole.

³ Zaakū n gbēke manamene de wëndila,
n sáabukpana nigō da ma lén.

⁴ Manigō n tó kpá ari ma wèndi lén,
mani o sé musu mà n sísi.

⁵ Ma nèse ni kā lākū òdi pó nna ble ò kā nà,
n táakilena nigō da ma lén kū ayuwiikenaao.

⁶ N yā di domagu ma wútekia,
madi laasun lémma gwāani.

⁷ Ma sōtona n orun, maten lè sí,
zaakū mōkōmme ma kpanyīri ũ.

⁸ Ma nini namma,
n ma kūna n oplan.

⁹ Gbē kū òteni ma weno ni kakate,
ò gē zīte.

¹⁰ Luda ni tó ò n dede kū fēndaome,
ò gō gbēgbonno póble ũ.

¹¹ Kína sō ani ponna ke kū Ludao.
Gbē kū òdi la da kū Ludaonni a sáabu kpá,

ékedenɔ sɔ̃, ń lé nigɔ̃ nakɔ̃ana.

64

Ñ ma sí gbě vāninɔ̃ ɔ̃

Dauda lèɛ.

¹ Luda, ń ma ndana ma,
ń ma bo ma ibere kũ òteni vīna damainɔ̃ ɔ̃.

² Ñ ma ute gbě vāni kũ ò lé kpàkūsūmainɔ̃ne,
yāvānikeri zukade pìnɔ̃.

³ Òdi ń lé keke lán fēneda bà,
yā pāsīnɔ̃ dì bo ń lén lán kà sewede bà.

⁴ Òdi taarisaride dādā ò a pá,
òdi a pá kānto, vīna dì ń kūro.

⁵ Òdi té kákōgu ń vānikena gūn,
òdi bàkpakpanena gusare yā gōgō
òdi pi: Gbēke ni ó ero.

⁶ Òdi vānikena yā gōgō ò pi,
yā kũ o a lé kpàkūsū papana.
Bisāsiri nèɛgūnyānɔ̃ asiri zōkō.

⁷ Ama Luda ni ń pá kũ kàao,
ani ń kīnna kānto.

⁸ Ani tó yā kũ ò ò wí ń musu,
gbě kũ à ń é pínki nigɔ̃ mì ke dékūdekū
ò pi taare.

⁹ Vīna ni gbě sīnda pínki kũ,
oni Luda yākenanɔ̃ baba,
onigɔ̃ yā kũ à kènɔ̃ laasun lé.

¹⁰ Gbě mananɔ̃, àgɔ̃ pɔ̃nna ke Dikiri gūn ò nai,
nèɛpuradenɔ̃, àgɔ̃ a táaki lé ń pínki.

65

Buri sīnda pínki wé dɔ̃ Ludai

Dauda lèɛ.

¹ Luda, à kũ ò n táaki lé Zaiɔ̃
ò lé kũ ò gbēnnenɔ̃ fīna bo.

² Mɔ̃kōn kũ ndi aduakena ma,
n kīnaan buri sīnda pínki ni sun.

³ Ó yā vāninɔ̃ ó fú,
akũ n ó taarinɔ̃ kèwá.

⁴ Arubarikademe gbě kũ n sè
n gē kāao n ɔ̃nn ũ.

N kpé pó mananɔ̃ mòwá,
n kpé kũ à kú adona pìi.

⁵ Ndì wewá kũ yā mana naasidenɔ̃,
Luda ó Surabari.
Andunia lézekidenɔ̃ kũ ísirabaradenɔ̃
wé dɔ̃nyí ń pínki.

6 N gbāna dānla,
n kpino kè kũ n ikoo.
7 Ndì ísira kũ a sōno kīni kpáte,
ndì burino zuka lákañne.
8 N daboyāno dì swè kē
gbē kũ ò kú zīteleanon,
òdi ayuwii dōmma zaa ifāboki kpa
kũ a léte kpao.

9 Ndì laakari do anduniaa, ndì a gba í,
ndì taaki ká zītene, n swanon pana kũ ío,
ndì tó póweno ke, zaakū len n dīte le.
10 Ndì í dagula ari búgbano pa,
ndì guno foko fō kũ legūo,
ndì arubarika da pó kũ à būtenogu.
11 Ndì arubarika da burazīn wè kũ wèeo,
póble níside dì kóte n ágban.
12 Pódādākinō sèla bōtōo kù sēnte,
sīsīno pōnna dà uta ũ.
13 Pókādeno dàgula n dādākinōa,
pówē dàgula sīsīgerēei.
Òten pōnna wiki lé, òten lè sí.

66

Luda sáabukpanaa

1 Andunia gbē sīnda pínki,
à ayuwii ke Dikiria.
2 À lè sí a tó gakurike musu,
à a táaki lé à a tó bo.
3 À o Ludane: N yākenanon naasi vī,
n gbāna zōkōo dì tó n iberenō kā nate.
4 Andunia pínki dì kútēne,
òdi n táaki lé ò n tó bo.
5 À mó à Luda yākenano gwa,
yā kũ àdi ke bisāsirinone naasi vī.
6 À ísira lì gukori ũ,
ò swa bikù gèse.
Ò pōnna ke a yā musu.
7 Àdigō kí ble kũ a gbānao goro sīnda pínki,
a wé dìgō kú burinōa.
Sāgbānadenō sún doke kāaoro.
8 Burino, à ó Luda sáabu kpá,
a táakilēna gō do á lén.
9 À ó wēndi dàkpāwēre,
adi tó ó gbá sataro.
10 Luda, zaakū n ó lé n ó gwá,
n ó baasa lán andurufuu bà.
11 N ó ká kpésiran,
n aso tìkisii dīwēre ó kpe.

12 N tò ò dìwá lán sǎ bà,
ó wé té mà, í dàóla,
akū n su kūoo nnamana kǐnaa.

13 Mani su n ɔnn mà sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū o,
mani lé kū ma kèmmannɔ fīna bo,
14 yā kū à bò ma lén ma warikεgɔɔa.
15 Mani sa omma kū pó mèkpanannɔ,
mani sākaronɔ kpátanne,
mani n gbagba kū zùsanɔ kū blèkofīninɔ.

16 Ákɔnnɔ kū á Luda vīna vīnɔ,
à mó à ma á pínki,
mani yā kū à kèmenε oáre.

17 Ma wiki lèa,

a táakilena da ma lén.

18 Tó ma yā vāni dà ma swèn,
de Dikiri gí ma yā mai.

19 Ama à ma yā mà,
akū à ma aduakεnaa sì.

20 Arubarikademε Dikiri ũ,
adi gí ma aduakεna mairo,
adi gí gbēke kemeneiro.

67

Arubarika gbekana Luda

Lè kū òdi sí kū guruminɔ.

1 Luda, ò ó wēnda gwa,
n̄ ãn werewá n̄ arubarika daógu,

2 de andunia pínki gɔ n zé dɔ,
buri sīnda pínki dɔ lákū ndi gbē sura ba nà.

3 Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé.

4 Burinɔ pɔnna ke à ayuwii ke,
zaakū ndi yákpate ke kū gbēnɔ a zéa,
ndi do andunia burinɔne are.

5 Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé,

6 gbasa zīte póble ke,
Luda ó Luda ni arubarika daógu.

7 Luda ni arubarika daógu,
andunia lézekidenɔ ni vīna kene í pínki.

68

Luda zókōke

Dauda lèe.

1 Luda fute, a iberenɔ fākɔa,
a zāngurinɔ bàa léne.

2 Lákū túsukpe di gēte kū ãao nà,
n̄ tó ò gēte le.

Lákū zósaa di yó té sare nà,

yāvānikerinɔ ni kakate Luda are ɛ.

³ Gbē mananɔ sɔ ò pɔnna ke,
ò yāa dɔ Luda are,
ò vīvī kū pɔnna zɔkɔɔo.

⁴ À lè sí Ludane à lé maa,
à di ludambe lukua, à a tó bo,
a tón Dikiri, à pɔnna wiki lé a are.

⁵ Kunna a kpé kū à kú adonaa gūn,
Luda bi tonenɔ deme,
gyaanɔnɔ zekūnwodemɛ.

⁶ Luda di be ke gbē kū à gbē vīrone,
à di purusunanɔ bɔte à n da nnamanan,
sāgbānadenɔ sɔ onigɔ kú gu kori gūmmɛ.

⁷ Luda, kū n do n gbēnɔne are,
gɔrɔ kū n taa ò kūnwo gbárannan,

⁸ zīte yīgāyīgā, ludambe legū gbàre n are,
mɔkɔn Luda kū n yā ò Sinai kpi musu,
Luda, Isarailanɔ Luda.

⁹ Luda, n mùsee pisi n būsuaa baala'i,
n n gbē busananɔ gbà gbāna.

¹⁰ N gbēnɔ vùte a gūn Luda,
akū n wēndadenɔ gbà pó n manake yāi.

¹¹ Dikiri yā ò,
akū nɔgbēnɔ gɔ a baarukparinɔ ũ dasi.

¹² Kínanɔ kū n zīkarinɔ ten bàa lé likalika,
nɔgbē kū ò gɔ benɔ teni n pónɔ kpaatete.

¹³ Bee kū a wute a kpàsa guragura,
andurufu í kú ma potēne dēmbereɔa,
a kánɔ ten té ke lán wuraa bà.

¹⁴ Kū Gbānasīndapinkide kínanɔ fàkɔa,
ò kòte Zalamɔ kpia lán legūgbɛɛ bà.

¹⁵ Basā kpi gakuri vī,
Basā kpi misɔntenɔn dasi.

¹⁶ Ákɔnɔ kpi misɔntenɔ,
bóyāi áten kpi kū Luda sè
a kibleki ũ gwa kū nēsɛgɔbaaoo?
Gwen Dikiri nigɔ kun gɔrɔ sīnda pínki.

¹⁷ Luda sɔgonɔ lé vīro,
à kà dúbu leu ũgbangba,
Dikiri bòo zaa Sinai,
à sù à kipa a gu kū à kú adonan.

¹⁸ N fute n ta musu dona zìzɔnɔne are,
n gba sè gbēnɔa ari kū sāgbānadenɔ,
akū n vute gwe, Dikiri Luda.

¹⁹ Arubarikademɛ Dikiri Luda ó surabari ũ,
àkūmɛ àdigɔ ó asonɔ sɛna lākū gu òigɔ dɔ nà.

20 Ó Luda bi Luda kũ àdi ñ sura bame,
Dikiri Luda mé àdi ó bo ga léi.

21 Luda ni a ibereño mì wíwiíne,
bisāsiri mikā dore kũ ò té ñ durunnaano.

22 Dikiri pì: Mani ñ bote Basā busun,
mani ñ bote ísira lòn,

23 de à á gbá ya á ibereño arun,
á gbēdanò ni néne maten ò ñ baka ble.

24 Luda, o n gbēno è ò tétékōi,
ma Luda ma Kína, òten su n kúkia.

25 Lèsirinon té are, batanon té ñ kpe,
nokpare sēgēsēgēparinon té ñ guragura.

26 À Luda tó bo pari kōkakaranaa gūn,
à Dikiri sáabu kpá ákōno Isaraila burino.

27 Né kpede Biliaminu burinon té are gwe,
abire gbera Yudanò kinenò kũ ñ gbēno
kũ Zebulunì buri kinenò
kũ Nafatali buri kinenò.

28 Luda, ñ n gbāna mōwere,
Luda, ñ bo kũ n gbāna kũ n mōwere yāo.

29 Kínano ni sunne kũ ñ gbanò
n kpé kũ à kú Yurusalemu yāi.

30 Ñ kpākē Misila ítenoboi,
ñ pata burino zūsanōa kũ ñ gbēno.

Ñ andurufu gò tōrma,
ñ gbē kũ zikanāa di kéne nnano fākōa.

31 Misilano ni zirinò gbaremma,
Etioṗiano ni ò dōmma, Luda.

32 Andunia kpatablerino, à lè sí Ludane,
à Dikiri táaki lé,

33 àkũ kũ à di ludambe kũ à kun zaa zīzīa.
À ma, àten pūtā gbānagbāna.

34 À Luda gbāna kpàkpa ke,
ò a zōkōke dō Isarailano,
a gbāna kú ludambea.

35 Luda, ñ naasi ví n kúkia,
Isarailano Luda di gbāna kũ ikoo kpá a gbēno.

Arubarikademé Luda ũ!

69

Wétamma gūn aduakēnaa

Dauda lèe.

1 Luda, ñ ma sura ba,
zaakū í ma kũ ma wakale.

2 Foko teni ma mó ma ka zā,
gèsepeteki kunlo,
ma kpaté í lòkoton,
ísō ten damala.

3 Ma wiki lè ma kpasa,
ma kòtoo nà,
ma wé dò ma Ludai
ari ma wé ten sira kù.

4 Gbē kù ò zàmagu pānṅn
dasi de ma mikāla.
Ma ibeṛeṅṅn lé vīro,
ò ye ò ma de pòke wínne sari.
Pó kù mádi a kpāni oron
ò pì mà kpárima.

5 Luda, ní ma yōnkoyānṅ dō,
ma taarinṅn utenannero.

6 Dikiri Luda Zìkaride,
gbē kù ní wé dōnyīnṅ
ṅsun tó wé'i ní kù ma yāiro.
Isarailanṅ Luda,
gbē kù òdi n ki wetenṅ
ṅsun tó ní tó yaka ma yāiro.

7 Zaakū n yāin maten sōsōna fō,
akū ma gasuu gò kpá ma wéi.

8 Ma gō zītṅ ũ ma gbēnṅ té,
ma gō boado ũ ma da bedenṅ té.

9 N ṅn yā ma kù gbāna manamana,
gbēnṅ dōkena kūnwo gōmēne.

10 Tó ma lé yì pōsira gūn,
òdigō ma sōsō.

11 Tó ma uta kasanṅ fīfīma,
òdigō ma lalandi ke.

12 Gbē kù ò vutena gānuleanṅ dì ma pi,
ígbanamirinṅ dì lè da ma yāi.

13 Ama tó à gō ma yāi, Dikiri,
mōkōn manigō wé kemma a gōrōa.

ṅ wema Luda n gbēke zōkō yāi,
ṅ ma sura ba yāpura.

14 ṅ ma bo fokon,
ṅsun tó mà vlēnlo.
ṅ ma bo í lōkoton,
ṅ ma sí ma zāngurinṅa.

15 ṅsun tó ísō damalaro,
ṅsun tó mà kpáte í lōkotonlo,
ṅsun tó wēe tatamalero.

16 ṅ wema Dikiri, zaakū n gbēke mana,
ṅ are dōma n sùru zōkō gūn.

17 ṅsun mìkperē zu n zòbleriinero,
ṅ wema likalika,
zaakū ma gō kagura gūmme.

18 ṅ namai ṅ ma mì sí,
ṅ ma sura ba ma ibeṛeṅṅa.

19 N ma s̄s̄na d̄s
kū ma wé'idammaao kū ma kpebonaao,
nten gbē kū ò ma kūna kū yāon̄ e.

20 S̄s̄naa ma swèè z̄ò, ma ḡs̄ gbāna sari,
gbē kū ani ma wēnda gwan ma wète,
mádi lero,
gbē kū ani ma nèse kpátemenen ma wé d̄i,
à kunlo.

21 Ó εε vāni kàmenε p̄óblen,
kū ími ma kū, ò sèwē kpàkpāa kpàma mà mi.

22 N dikpekena ḡñne tankute ū
à n kū à yā lúnne.

23 N wé sira kū de òsun gu ero,
n wó ḡs̄ kokona.

24 N n pētē kipaíma,
n n p̄fē pāsī pisiíma.

25 N be ḡs̄ bezī ūme,
n gbēke s̄nḡs̄ kun de à vute n kpén doro.

26 Zaakū òdi wé tā gbē kū n n lén̄a,
òdi gbē kū n n k̄nnan̄ wāwā yā o.

27 N n yā s̄inda p̄ínki taari diíne,
n baka s̄nḡs̄ kú n surabanaa ḡnlo.

28 N n tó gogo wèndi takada ḡn,
n tó s̄nḡs̄ kú kū gbē manan̄ tóro.

29 Luda, má kú wāwā kū yā'ummanaao ḡn,
n ma sé lei de mà bo aafia.

30 Mani Luda tó bo lèsinaa ḡn,
mani a sáabu ke mà a tó sé lei.

31 Abirekū ni ká Dikirigu de sa'ona kū z̄uola,
bee z̄usanε kū à bēne vī.

32 Takasiden̄ ni e ò p̄onna ke,
ák̄n̄ Luda ki weterin̄ niḡs̄ wèndi vī.

33 Zaakū Dikiri dì wēndaden̄ yā ma,
àdi a gbē kū ò de z̄iz̄ ūn̄ gya boro.

34 À a táaki lé musu kū z̄íteo,
ísira kū p̄ó kū ò kú a ḡnn̄ p̄ínki.

35 Zaakū Luda ni Zaīs̄ sura ba,
ani era à Yuda wēten̄ káte,
a gbēn̄ ni vuten n p̄ó ū.

36 A z̄òbleri n̄n̄ mé òḡs̄ vī,
gbē kū ò ye a tó nnain̄ niḡs̄ kún.

70

Wikilena surabarii (Zab 40:14-18)

Dauda l̄e.

1 N yā nna Luda, n ma mì sí,
Dikiri, n ke likalika n mó n kpámai.

2 Ñ tó wé'i gbē kū òtēni ma wε ò ma dεno kū,
ò n̄ m̄i péte.

Ñ tó gbē kū ò ye mà sunyĩ leno kpe li,
n̄ ãn gō sisina.

3 Gbē kū òdi omene, taare, taareno,
n̄ tó ò era kū wé'iyāo.

4 Gbē kū òtēni n̄ ki weteno po kemma nna ò yáa do,
gbē kū ò ye n̄ surabanaaino gō pi Luda zōkō.

5 Takaside wēndademε ma ũ,
Luda, n̄ ke likalika.
Mōkōmmε ma kpanyĩri ũ kū ma surabariio,
Dikiri, n̄sun gi kero.

71

Mare zōkō aduakēnaa

1 Dikiri, mōkōnn ma nanyĩ,
n̄sun tó wé'i ma kū zikiro.

2 Ñ ma bo n̄ ma m̄i sí n̄ manakēna yāi,
n̄ sã kpámai n̄ ma sura ba.

3 Ñgō de ma uteki gbè kū manigō gé uten ũ.
N̄ d̄ite n̄ ma sura ba,
ma gb̄esi kū ma zeki gb̄anaoome n̄ ũ fá!

4 Ma Luda, n̄ ma bo yāvānikerinō oĩ,
n̄ ma sí gbē vāni pāsīnoa.

5 Mōkōnn ma wé d̄onyĩ, Dikiri Luda,
mōkōnn má n̄ náani v̄i zaa ma kefennakegoroa.

6 Ma gb̄ana lēmma zaa ma igoro,
mōkōn mé n̄ ma bo ma da n̄esen.
N̄ táakin madigō lé.

7 Ma kunna de yābonsare ũ gb̄enone dasi,
zaakū mōkōmmε ma uteki gb̄ana ũ.

8 N̄ táakilena digō da ma lén,
madigō n̄ manake bo kōnko kū okosio.

9 Ñsun pã kpámai ma z̄ikūkena yāiro,
n̄sun ma zukūna ma gb̄ana lakana yāiro.

10 Zaa kū ma iberenō teni ma pi,
ma weterino ten lé kpákūsūmai ma wēndi bona yāi.

11 Ò p̄i: Luda ḡime, ò péa ò kū,
gb̄eke kun kū à a sura baro.

12 Luda, n̄sungō kú kūmao zāro,
ma Luda, n̄ ke likalika n̄ mó n̄ kpámai.

13 Ñ tó wé'i gbē kū òten yā dimano kū
de ò kakate,
n̄ tó s̄ōs̄ōna da gbē kū òten wé t̄āmanola
de n̄ tó yaka.

14 Makū s̄o, ma wé nigō d̄onyĩ,
manigō n̄ táaki lé màgō gé.

15 N manakena nigõ da ma lén gɔɔ sɪnda pínki
kū n surabana kū má a lé dõroo.

16 Mani su mà n zõkõkeyãɔ o Dikiri Luda
n mèn do manaken mani da gbẽnɔne.

17 N yã dàmenε zaa ma kefennakεgɔɔa,
Luda, ari tera mateni n yãbonsarenɔ o'o.

18 Bee kū ma zĩ kũ, ma mìkã pura,
̀nsun ma tónlo, Luda,
de mà le mà n gbãna baba teradenɔne,
mà n gbãnakeyã da gbẽ kū òten futenɔne ní pínki.

19 Luda, n manakēnaa zõ susunenɔa,
n yã zõkõ kè, dín oni lekõa kũnwoo?

20 N tò wari pāsĩ ma le dasidasi,
ama ĩni era ñ ma gba wèndii dɔ,
ĩni era ñ ma bo zĩte.

21 ĩni ma bèere karamene,
ĩni era ñ ma laakari kpátemene dɔ.

22 Ma Luda, mani n sáabu kpá
kū mɔɔɔɔ n náani yãĩ.
Isarailanɔ Luda kū ní kú adona,
mani n táaki lé kū gidigboo.

23 Ayuwii nigõ dɔ ma lén,
makū kū n ma mì si mani n táaki lé.

24 Manigõ n manakēna o gɔɔ sɪnda pínki,
zaakū wé'i gbẽ kū ò ma wete kū vãnionɔ kũ,
ò gõ bídi gũn.

72

Aduakēna kínane

Sulemanu lèe.

1 Luda, ñ dada kínane à yákpate ke kū yãpurao,
ñ tó kína yã mana ke lákū ndi ke nà,

2 de à do n gbẽnɔne are a zéa,
à yã gõgõ talakanɔne súsu,

3 gbasa kpinɔ ni su gbẽnɔne kū aafiao,
sĩsĩnɔ ni tó ògõ kú nmananaa gũn.

4 Kína ni tó yã bo kū talakanɔ nna,
ani takaside nénɔ sura ba,
ani gbãnamɔnnerinɔ dúgu zõ.

5 Anigõ kun lákū ifántẽ digõ kun nà,
lán mɔvura digõ kun nà wè kū wèeo.

6 Anigõ de lán kabura legū bà,
lán mɔɔ kū àdi pisi zĩteaa bà.

7 Gbẽ mananɔ ni ɔ tá a gɔɔa,
nmanana nigõ zõkõ ari mɔ súnigõ kun doro.

8 Ani kí ble zaa ísira bara la kū bara direo,
sena zaa Yuflati ari gena andunia léa.

9 Buri kū ò kú gbáranna gũnnɔ ni su ò kútene,

a ibereṅṅo ni wúte kú kùaaṅṅo a are.
 10 Tasisi kína kú ísira bara kínanṅṅo ni táfe bone,
 Seba kú Seba kínanṅṅo ni su ò gba danε.
 11 Kínanṅṅo ni su ò kúte a are ní pínki,
 buri sīnda pínki ni donyĩ.

12 Zaakū ani wēndade kú ní wiki dṅṅo bome,
 ani takaside kú ò kpanyĩri vīronṅṅo sura ba.
 13 Ani gbānasaridenṅṅo wēnda gwa,
 ani takasidenṅṅo bo ga léi.
 14 Ani ní bo gbānamṅṅonnerinṅṅo kú gbē pāsīnṅṅo ɔĩ,
 zaakū à ye ní arukṅṅotenaairo.

15 Luda kína dṅṅo kú aafiaaṅṅo!
 Ògṅṅo a gba Seba bùsu wuraa,
 ògṅṅo wé keke Ludaa lakanaa sari,
 ògṅṅo sa mana onε gṅṅo sīnda pínki.
 16 Ní tó burapṅṅon ke a bùsun manamana,
 a lánṅṅo gṅṅo da sīsīnṅṅo musu síi,
 ò né i ò pia lán Lebaana lákpe bà,
 ò gbā lán kàsapli bà sēnte.
 17 Ní tó a tó gṅṅo kun gṅṅo sīnda pínki
 lán ifántē bà,
 buri sīnda pínki ni arubarika le a gāi,
 oni a tó nna sí.

18 Arubarikaden Dikiri Luda, Isarailanṅṅo Luda!
 Àkū mé àdi yābonsarenṅṅo ke ado.
 19 Ògṅṅo a tó gakuride bo gṅṅo sīnda pínki!
 À tó a gakuri da anduniala pínki!
 Aami! Aami!

20 Yeεε né Dauda aduakεna lén gwe.

TAKADA AAKṅṅODE

Zabura 73-89

73

Yāvānikerinṅṅo nnamanaa

Asafa lèε.

1 Luda dì yā mana ke Isarailanṅṅonε yāpurame,
 atēnsa nēεpuradenṅṅo.

2 Makū sṅṅo, ma ka kāni letena,
 ma gbá ye à satame yā.

3 Kú ma yāvānikerinṅṅo kunna mana è,
 ma ãdārii pìnṅṅo gwena ni dè.

4 Yāke dì kpáñnero,
 aafia mṅṅómma akūsṅṅo ò mēkpana.

5 Òdi wari ke lán dakenṅṅo bàro,
 òdi gyā ke lán dakenṅṅo bàro.

6 Òdi ãdāna da ní wakan lán mṅṅowakarε bà,

òdi pāsīke da pókasa ũ.

⁷ N swèè kè gbāna kŭ yāvānikenaao,
yā bèè ñ nèsee pà.

⁸ Òdi gbē lalandi ke òdi yā vāni liríma,
òdi gbāna mǎñne ñ zókōke yāi.

⁹ Òdi pi: Luda kipa ò ɔsi ká,
akūsō ñ yā mé àdi ble andunia gŭn.

¹⁰ Abire yāi òdi era ñ kpa,
òdi yā kŭ ò ò pínki sí yāpura ũ.

¹¹ Òdi pi: Luda dō māmee?
Luda Musude dōna kà le yá?

¹² N yāvānikerinɔ gwa, òdi yāke damu kero,
ñ gwena dīgō kara gɔɔ sīnda pínki.

¹³ Ase ma nèsee pura pān yá?
Ma a ɔ bôte taarin swáswa pāme yá?

¹⁴ Ndīgō ma gbē gɔɔ sīnda pínki,
ndīgō ma sã gágamenē lākŭ gu dīgō dɔ nà.

¹⁵ Tó ma ze kŭ yā dí taka onaa,
abirekŭ nigō de bona n gbēnɔ kpe yā ũme.

¹⁶ Kŭ ma laasunn lè yā piia de mà dō,
à kèmenē zī'ũ.

¹⁷ Sé kŭ ma gē Luda kúkia,
gbasa ma wé kè lākŭ oni láka nà.

¹⁸ N ñ dá guzāre kpa yāpura,
ndi ɔ sōnyĩ ò léte ò kakate.

¹⁹ Òdi gō kakatena pó ũ kānto,
vīnapɔnɔ di ñ le ò láka.

²⁰ Lākŭ nana di gēte kŭ ñao nà tó gbē vù,
tó n fute Dikiri, ñ tó ò gēte le.

²¹ Kŭ ma nèsee yàka,
akūsō ma pɔ sira kŭ,

²² ma ke yōnkɔ, má yāke dōro,
ma gōnne lán nòbɔsēnte bà.

²³ Bee kŭ abireo madīgō kú kŭnwo,
ñ ma kŭna ma ɔplaa.

²⁴ Ndì domene are kŭ n lédammao,
ñni láka ñ ma sí n gakuri gŭn.

²⁵ Dín ma wé dɔi musu n baasii?
N baasiro póke ni teni ma de andunia gŭnlo.

²⁶ Bee tó ma mè kŭ ma swèeo ten láka,
Ludame ma swè gbānaleki ũ,
àkŭme ma baka ũ gɔɔ sīnda pínki.

²⁷ Gbē kŭ ò kèmmannɔ ni láka,
ñni gbē kŭ ò bò n kpenɔ kakate.

²⁸ Luda, ma nanyīna mé à kèmenē nna,

Dikiri Luda, ma n ke ma uteki ũ,
mani n yākenano babañne.

74

Wikilena Ludai a kpé kũ ò wì yāi

Asafa lèe.

¹ Luda, b́yāi n giwái ari gɔɔ sīnda pínkii?

À kè dera n pētē ten fute n kpása sānoii?

² Ń tó gbē kũ n ń sí zaa zīno yā dɔngu,

buri kũ n bò ò gò n ṕ ũno

kũ Zaiš kpi kũ n kè n kúki ũo.

³ N ibereno n kúki wì ò dāte mámmam,
n dɔdɔi n gwa, à gbòro pínki.

⁴ N zāngurino zuka kàkara gu kũ odì danlen,
ò n zīda tutano pète gwe sèeda ũ.

⁵ O è, ń kpása dɔ musu,
òten ke lākũ òdigò dako gbē nà.

⁶ Lí ana mana kũ ò nàna n kpé kpataaa,
ò gbè ò gbòro kũ kpásao kũ adao.

⁷ Ó té sò n kúkia à kòte,
ò tò kpé kũ n tó kúaa pìi gbàa lè.

⁸ Ó ò n nèsen: Ó ɔ tōm̄ma mámmam.

Ó té sò ó bùsu aduakekpènoa.

⁹ N kpé sèedanɔ kun doro,
annabi ke kun doro.

Ónigò kun le ari bɔremee?

Ó gbēke dōro.

¹⁰ Luda, ñni tó n ibereno gò n yáa dɔ ari bɔremee?

N zāngurino nigò n gya bo lakanaa sarin yá?

¹¹ B́yāin n ɔ kakūnnaa?

N ɔ go n kúaaa n ń dede.

¹² Ludame ma kína ũ zaa káaku,
àkũ mé àdi gbē sura ba andunia gūn.

¹³ Mɔkōn mé n ísira zòkōre kũ n gbānao,
n kwā kàsaraa mìnɔ wìwi í gūn.

¹⁴ N Misilano kàkate gwe,
n ń gèno kpà gbáranna nòbɔnoa pòble ũ.

¹⁵ N swano bò n zé wè ísēbokinone,
n swa kũ a í babana vīro zòkōre.

¹⁶ Fānantē kũ gwāanio de n ṕ ũ,
n mɔvura kũ ifāntēo kúki kèñne.

¹⁷ Mɔkōn mé n andunia lézekino dà pínki,
n sakare kũ bunsireeo gɔɔ dìte.

¹⁸ N yá kũ n ibereno dò yā dɔngu Dikiri,
yōnkono n tó gya bò.

¹⁹ Nsun n potēne kpá nòbo pásīnoaro,
n gbē wēndadenɔ yā sún sānguro.

20 Ñ laakari dɔ n bàka kunna kūoooo,
zaakū ó bùsu gusarenɔ pāsī kù pínki.

21 Ñsun tó ó gɔnawēndadenɔ boru kpε kū wé'ioro,
ñ tó wēndadenɔ kū takasidenɔ n táaki lé.

22 Luda, ñ fute ñ gí kū n zīdao,
ñ n yá kū yɔnkɔnɔ ten dɔ zɛnaa sari ma dé!

23 Ñsun zuka kū n iberenɔ ten kányī kpá sākotoro,
n zāngurinɔ kīni dīgɔ dɔ lakanaa sari.

75

Ludame yākpatekeri ũ

Asafa lèε.

1 O n sáabu kè Luda, o n sáabu kè.
Tó ò n yābonsarenɔ bàba, ndīgɔ kú kāni.

2 Luda pì: Ma gɔrɔ dìte
kū mani yākpate ke a zéa.

3 Tó andunia yīgā kū gbē kū ò kunnɔ n pínki,
makū mé madì a gbègbanɔ kū gíngin.

4 Madì o zīdabirinɔne òsun Ìa dāro,
madì o yāvānikerinɔne òsun kùa biriro.

5 Àsun kùa biri ludamɛaro,
àsun waka nɔnɔmairo.

6 Zaakū gbāna dì bo ifāboki kpa ke a léte kparo,
àdi bo gbárannanlo,

7 Ludame yākpatekeri ũ,
àkū mé àdi gbē do lago à gbē do kara.

8 Toko kú Dikiri ɔī, í gbāna kán à pà,
àten sén a pɔfē ũ fūuu.

Àdi atē andunia yāvānikerinɔa n pínki,
òdi mi à láka láí kū a gbòɔo.

9 Makū sɔ, manigɔ yā pì o gɔrɔ sīnda pínki,
mani Yakubu Luda táaki lé.

10 Mani yāvānikerinɔ bēne é'ε,
gbē mananɔ bēne sɔ, mani sé musu.

76

Ludame zīblena gbāna ũ

Asafa lèε. Òdi sí kū guruminɔo.

1 Ò Luda dɔ Yudanɔ bùsumme,
a tó zɔkɔ Isarailanɔ té.

2 A bizakuta kú Salemu,
a kúki kú Zaiɔ.

3 Zaa gwen à kà wānanɔ è'en
kū sēgbakonɔ kū fēnedanɔ kū zīkabɔnɔo.

4 Ndì gu pu ndīgɔ té ke,
n zɔkɔke de kpi kū ò kun gɔrɔ sīnda pínkinɔla.

5 N kùgbānadenɔ gɔkebɔnɔ sìmma,

ò wutena kū ga'io,
 g̃ gbāna p̃ñ doke dí f̃ à a ɔ s̃ero.
⁶ Yakubu Luda, n kpākēnyĩ,
 akū s̃deñ kū ñ s̃ñ g̃ katena g̃eñ ũ.
⁷ M̃k̃ñ mé ñ naasi ṽi ndo,
 tó n p̃ò b̃ò n ỹñ,
 dí mé ani f̃ à z̃e n ar̃e?
⁸ Zaa musu n yākpat̃e k̃e,
 akū ṽina andunia kū, à ỹte k̃itikiti,
⁹ z̃i kū Luda, n fute ñ yā g̃g̃ anduniane
 de ñ gbānasarideñ sura ba.

¹⁰ N p̃f̃ena gb̃eñ di n tó bo,
 n p̃f̃e kpara òg̃ d̃o n pi.

¹¹ À lé ke Dikiri á Ludaa à a f̃ina bo.
 Ák̃ñ kū á likanawáiñ, à m̃ó
 à Luda kū à de òg̃ a ṽina ṽi gba p̃ó.
¹² Àdi kpatableriñ k̃a kpát̃e,
 àdi tó ṽina andunia k̃inañ kū.

77

Luda kpányĩ begek̃ena wari g̃un

Asafa l̃e.

¹ Ma lé z̃u Ludai ma a s̃isi,
 ma wiki l̃e Ludaa de à ma yā ma.
² Kū má kú wari g̃un ma Dikiri ki w̃ete,
 ma ɔ s̃e musu gwāani k̃ammabonaa sari,
 ma laakari g̃i kpát̃e.
³ Kū ma laasun tà Luda k̃inaa, akū ma á'á,
 kū ma d̃o a yān, ma g̃o k̃pam l̃eke.
⁴ N tò ma wé t̃e i'ona,
 ma g̃o bídi g̃un má d̃o deran ma ò ñaro.
⁵ Ma d̃o yā z̃iñ
 kū w̃e kū ò g̃eteñ.
⁶ Ma laasunn l̃e ma sw̃e g̃un gwāani,
 ma a z̃ida là mà wete mà d̃o.
⁷ Ma p̃i: Dikiri g̃iwai s̃ans̃ann yá?
 A p̃o ni ke nna k̃úoo doroo?
⁸ A gb̃eke làka mámmann yá?
 A yā nig̃o futena g̃o s̃inda p̃inkin yá?
⁹ Ó w̃endagwana yā s̃à Ludagun yá?
 A p̃o f̃ewái, ani w̃enda kew̃ere doroo?
¹⁰ Akū ma p̃i: Yā kū à ùman dí.
 Luda Musude ɔ b̃usaw̃ere.
¹¹ Mani laasun lé Dikiri yābonsareña,
 mani d̃o yā kū à k̃e yāñ.
¹² Mani n daboyāk̃enañ laasun lé p̃inki,
 mani n yāz̃k̃kenañ da ma sw̃eñ.
¹³ Luda, n z̃é kú adona.

Dikiri kpate zōkō mé à kà lán ó Luda bàa?

14 Mòkōmmε Luda yābonsarεkeri ũ,
n n gbāna mò burinε.

15 N n gbēnε sura bà kũ n gāsā gbānao,
ókōnε Yakubu kũ Yusufu burinε.

16 Kũ ísira wé sìnle Luda,
kũ ísira wé sìnle, akũ à kótε kpà,
à yìgāyīgā ari a lòkoton.

17 Ludambε í kòte,
surapatana kīni dε musu,
n kànε ten fā legūpina ũ.

18 N pūtāna kīni dε zàgā'īa gūn,
n legūpinaa andunia pù pínki,
zīte kè gīri à yìgāyīgā.

19 N zé dà ísiran,
n gēki kè í zōkōnε dagura,
odi n gèsegbe ero.

20 N do n gbēnε are lán sā kpāsaa bà
Musa kũ Harunao gāi.

78

Lè kũ Isarailanε yā ó gbáo laakarīi

Asafa lèε.

1 Ma gbēnε, à ma yādannεna ma,
à sā kpá ma yāi.

2 Mani yā oáre kũ yáasio,
mani yā kũ à utena zaa zī bókoteáre,

3 yā kũ o mà akūsō ó dō,
yā kũ ó denε bàbawεre.

4 Óni yā pì ute ó nénεnero,
óni Dikiri táakilεna da ó daikorenεne,
a gbāna kũ yābonsarε kũ à kènε.

5 A yā dìte Yakubu burinεne,
à a doka dà Isarailanεne,
à dìte ó dizinεne ò tó n nénε dō,

6 de à gō n buri kũ ò kpénεne futeokarayā ũ,
gbasa ò fute ò dada n nénεne se,

7 de ò le ò Luda náani ke,
a yākenanε sún sānguro,
ama onigō a yāditenanε kūna.

8 Ògō de lán n dizinε bàro,
zaakũ ò sāgbāna kè ò gī Luda yāi,
n swè kú Ludaaro, ò yāpura vīnero.

9 Eflaimu burinε bi kàzurinεme,
akũ ò bòru kpε zīi gūn.

10 Odi zε kũ Luda bàka kunna kũńwo yāoro,
ò gī té a dokaiii.

11 A yākenanε sāngu
kũ yābonsarε kũ à mòńnenε.

12 À daboyãno kè ní dizinɔ wára
Zoã wête gūn, Misila būsun.

13 À ísira zókõre à bikù kúńwo,
à tò í gò zena lán bīni bà.

14 À dõnne are téluku gūn fānantē,
gwāani sō kū té gupurao.

15 À gbèsi pàra gbárannan,
à í kpàńma zókõ lán ísira'i bà.

16 À tò í bõnne gbèn,
à tò í bàa lè lán sèbèe bà.

17 Akū ò kpé òten durunna kené,
ò gí Luda Musude yā mai gbárannan.

18 Ò Luda lè ò gwà kū nèse plao,
ò ní poyeina pòble gbèkaa.

19 Ò Luda vāni bò ò pì:
Luda ni fō à ó gbá pòble gbárannan la yá?

20 Bee kū à gbèe lè, í bò à dàgula,
ani fō à pòble ke nòbɔ kpáwá dɔ yá?

21 Kū Dikiri yā pìi mà, à pɔ fè,
akū té fùte à dà Yakubu burinɔla,
à pɔfè kipa Isarailanɔa.

22 Zaakū odi Luda yā síro,
odi a surabana gbāna náani kero.

23 Bee kū abireo à yā dìte ílukuné,
à musu zé wè,

24 akū à mana kòteńne ò blè,
à pòble kū à bò musu kpàńma.

25 Ò malaikanɔ pòble blè,
à zānaa kèńne, à gè ɔla.

26 À tò ĩa gbāna bò ifáboki kpa,
à pè gènɔmidɔki kpa ĩaa dɔ kū a gbānao,

27 akū à nòbɔ kòteńne dasi lán lukutē bà,
bānɔ dāńla lán ísirale būsua'tē bà.

28 À tò ò kìpakipa ní bùran,
ò gò káte likana ní kpéno.

29 Luda pó kū òteni a ni denɔ kpàńma,
akū ò blè ò kà gíngin.

30 De a ni kpé à bońma,
gɔrɔ kū pòble pì kpé da ní lén,

31 Luda pɔfè fùteńyĩ,
à Isaraila gɔ gbānanɔ dède,
à ní kefennanɔ lè à nè.

32 Bee kū abireo ò kpé òten durunna ke,
bee kū a yābonsarekenanɔ, odi a náani kero.

33 Akū à ní wèndii kèńne pā lán lé'ĩa bà,
à tò sunyĩ ní lé.

34 Tó à ní gbèkenɔ dède, òdi a ki wete,
òdi era ò are dɔa kū wānao.

- 35 Akū ò dòn sà kū Ludame n̄ gbèsi ũ,
 ò d̄ kū Luda Musudemε n̄ surabari ũ.
 36 Ḡr̄ k̄ua sà òdi lé maa,
 òdi éke tone,
 37 n̄ swè kúaro,
 ò a bàka kunna kúnwo yā gbòro.
 38 Àpi s̄ ò n̄ wēnda gwà,
 à n̄ durunnanō kēm̄ma, adi n̄ kakatero.
 Àdiḡ a zīda milε ble baala'i,
 àdi a p̄f̄kipammana ò lago.
 39 À n̄ bisāsirikε d̄m̄ma,
 kū òdi gēte sunaa sari lán ãa bà.
- 40 Ò sāgbāna kènε gbárannan gèn ũgbangbaa!
 Ò a p̄ yàkane s̄ente gwe à kè dasi.
 41 Ò Luda lè ò gwà, ò Luda lè ò gwà,
 ò Isarailanō Luda kū à kú adonaa f̄.
 42 A iko gbāna s̄āngu,
 lākū à n̄ sí n̄ iberen̄a nà,
 43 lākū à daboyānō kè Misila nà,
 akūs̄ ò yābonsaren̄ō kè Zoā b̄sun.
 44 À n̄ swa ín̄ō l̄i aru ũ,
 akū odi f̄ ò a í mì doro.
 45 À ífinin̄ō k̄āngu, ò n̄ soso,
 kū kaso kū ò kisira kp̄ányīnō.
 46 À tò kwan̄ō n̄ bú p̄blewen̄ō blè,
 à sutēnō kà n̄ burap̄on̄ō.
 47 À tò legūgbε n̄ geepi líkpen̄ō kè búgubugu,
 z̄aga'īa n̄ kaka lín̄ō è'ε.
 48 À n̄ p̄k̄aden̄ō k̄akate kū legūgbεεo,
 sura p̄ete n̄ kp̄asan̄ō.
 49 À a p̄f̄ z̄k̄ō b̄òbor̄m̄ma,
 à kè ãni kúnwo kū p̄f̄ō kū p̄t̄ēo,
 à malaika kisiraden̄ō gb̄arēm̄ma.
 50 À a p̄f̄ z̄é w̄è, adi gí gane doro,
 à gagagyā k̄āngu.
 51 À Misila daudun̄ō d̄ede n̄ p̄ínki,
 Hamu buri n̄éḡgb̄é k̄áakun̄ō ḡaga.
 52 Ama à b̄ò kū a gb̄ēnō lán s̄ānō bà,
 à d̄ón̄ne are gbárannan lán s̄ā kp̄asan̄ō bà.
 53 À té kúnwo kū laakar̄iio kp̄atena v̄ina sari,
 n̄ iberen̄ō s̄, ísira d̄ān̄la.
 54 À kà kúnwo a b̄usu lén,
 gus̄ís̄ide kū à s̄i kū a gb̄anaō p̄i.
 55 À p̄ēn̄ne burin̄ō,
 akū à n̄ b̄usuu kp̄ateteín̄ne n̄ p̄ó ũ,
 à on̄n kp̄àkpa Isaraila burin̄ō.
- 56 Akū ò Luda ȳ ò gwà ò ḡi a yā mai,
 ò Luda Musude ȳaditen̄anō kúnaro.

- 57 Ò era ò bò a kpe lán n deno bà,
ò náani vïro lán sá kotinaa bà.
- 58 Ò a po fè kũ n sa'okinoo,
ò a nèsɛgɔba fùte kũ n tãnanoo.
- 59 Kũ Luda dɔ le, akũ a po fè,
à gi Isarailanɔi pãsipãsi.
- 60 À a bizakuta tò zaa Silo gwe,
a be kũ à dò bisãsirino té pìi.
- 61 À tò n weterino sù ò a àkpatii sè,
àkũme a gbãna kũ a gakuribokio ũ.
- 62 À tò ò a gbẽno dède kũ fẽnedao,
a po fè buri kũ n séi.
- 63 N kɛfennano té kũ zii gũn,
n nokparenɔ dí le ò zákelɛɛ sɔ doro.
- 64 Ò n sa'orino dède kũ fẽnedao,
n gyaanoo dí fɔ ò ɔo doro.
- 65 Akũ Dikiri fùte sà lán i'orii bà,
lán gɔsa kũ à vù kũ wé'io bà.
- 66 À n weterino gbè, ò bòru kpe,
à tò ò gò kũ wé'io goro sɔnda pínki.
- 67 À gi Eflaimu burinoi,
adi Yusufu buri pì sé doro.
- 68 Yuda burin à sè sà
kũ Zaiɔ kpi kũ à yeiio.
- 69 À a kúki bò musumusu gwe,
anigɔ kun goro sɔnda pínki lán andunia katɛnaa bà.
- 70 Akũ à a zòbleri Dauda sè,
à a bò sãkpasan.
- 71 À a bò sãdãnan, à dò Isarailanone arɛ,
Luda gbè Yakubu burino kɔname.
- 72 Dauda n kpá a kpe kũ nèsedoo,
à dönne arɛ kũ a ɔ arubarikadeo.

79

Ɔɔɔna Yurusalemu wina yã musu

Asafa lèɛ.

- 1 Luda, burino sɔ n busun,
ò n kpé kũ à kú adona yàka,
ò Yurusalemu wìwi ò dàte.
- 2 Ò n zòblerino gèɛ kpà bãnoa,
ò n yãmarino mèɛ tò nòbo pãsinone pòble ũ.
- 3 Ò n aru kòte lán í bà Yurusalemu bñnikpe,
gbèke kun à n vïro.
- 4 O gɔ sɔsɔna pò ũ ó sarɛdenone,
o gɔ lalandi pò ũ gbè kũ ò likawáinone.
- 5 Dikiri, ñigɔ po fè kũoo ari bɔremɛɛ?
N pètè té nigɔ kũ goro sɔnda pínkin yá?
- 6 N pɔfè kipa buri kũ ò n dɔronoa,

gbē kū òdi n sísirono būsuna.

⁷ Zaakū ò Yakubu burino blè,
ò ní būsuu yàka.

⁸ Ñsun ó deno durunnano wí ó musuro.
Ñ wēnda dōwewe likalika,
zaakū o busa o gō búgubugu.

⁹ Ñ kpáwái, Luda ó surabari,
ñ ó sura ba de ñ tó bo,
ñ ó durunnano kēwá n tó yái.

¹⁰ Bóyái ñni tó burino ó lá ò pi:

Ó Luda kú máme sée?

Ñ tó burino gō dō ó wára
kū ndi n zòblerino dedena fīna bońma.

¹¹ Ñ tó zìzoño sódoña gē n sãn,
ñ gbē kū ò kú ga léino bo
kū n gāsã gbãnao.

¹² Ñ lalandi kū buri kū ò likawáino kènne
fīna bońma gēn suppla, Dikiri.

¹³ Ókōño n gbēño, n kpàsa sãño,
ónigō n sáabu kpá gōrō sīnda pínki,
ónigō n tó babańne ari ó buria.

80

Isarailano suna ní gwena zīn aduakēnaa

Aşafa lèe.

¹ Ñ sã kpá, Isarailano Don'arede,
mòkōn kū ndi Yusuflu burino dā lán sã bà.
Ñ bo ñ mó, mòkōn kū ní vutena kerubuno dagura,

² ñ do Eflaimu burinone are
kū Biliaminu burino kū Manase burino.
Ñ fute kū n gbãnao, ñ mó ñ ó sura ba!

³ Luda, ñ tó ò era ò su ó gwena zīn,
ñ ãn werewá, ní ó sura ba.

⁴ Dikiri Luda Zìkaride,
ñni fē ñ gí n gbēño aduakēna síi ari bōremee?

⁵ N wé'i dōńne ní pómína ũ,
n ní wé'i yōńne a pó pà, ò mì.

⁶ N tò o gō fobona pó ũ ó sarēdenone,
ó ibereeno teni ó lalandi ke.

⁷ Luda Zìkaride, ñ tó ò su ó gwena zīn,
ñ ãn werewá ní ò sura ba.

⁸ N geepi lí wò Misila,
n pe burino, akū n lí pìi pè ní gbèn.

⁹ N gu kèkene à zīni pète,
akū à ò tà à gu sì.

¹⁰ A uraa dà kpinola,

a gǎnɔ de sida lí zǝkǝnɔla.

11 À ɔ tà à gɛɛ ari ísira léa,
a ɔnɛnɔ kà ari Yuflatì.

12 Bóyǎin n a karaa gbòro
de gbɛ kǔ òtɛn gɛtɛnɔ gɔ ɔ mǎte a néii?

13 Sàkpanɔ dì lé kái ò bì,
nòbɔsɛntɛnɔ dì su ò a lá ble.

14 N yǎ nna! Luda Zìkaride, ò era ò are dɔwá!
Zaa musu ò wé kpáte ò gwa!

Ò laakari dɔ geepi lí día,

15 pɔ kǔ n pè kǔ n ɔplao,
né kǔ n tǔtuu kè n zǐdanɛɛ.

16 Ò n geepi lí pìi zǝ ò té sǝa,
ò wé tɛra pitirímma de ò kakate.

17 Ò ɔ kú gbɛ kǔ à kú n ɔplaiia,
bisásiri né kǔ n sè n pɔ ũ pìi,

18 óni kɛmma doro.

Ò ó kunna keke ò kɛwɛɛ, óni n sísi.

19 Dikiri Luda Zìkaride,

ò tó ò su ó gwena zǐn,

ò ãn werewá ò ó sura ba.

81

Isarailanɔ dikpɛ lèɛ

Aşafa lèɛ.

1 À ayuwii ke Luda ó gbānaa,
à pɔnna wiki lé Yakubu burinɔ Ludaa.

2 À lè dɔ à bata lé
kǔ mɔrɔ ũ nnao kǔ gidigboo.

3 À kuru pé mɔ dufu bonaao,
à pé tó mɔ kè papana ó dikpɛgɔrɔ,

4 zaakǔ à de doka ũ Isarailanɔnɛmɛ,
yǎ kǔ Yakubu burinɔ Luda diten gwe.

5 À yǎ pìi dà Yusufu burinɔnɛ

gɔrɔ kǔ à vǐ Misila búsula.

Ò kòto kǔ ò dǝro mà à pì:

6 Ma aso gò á gǎaa,

ma á ɔ bò ɛbona zǐn.

7 A ɔ dòmɛnɛ warikɛgɔrɔa, akǔ ma á bó,

ma weáwa zaa legǔvĩnaa gǔn,

ma á lé ma á gwá zaa Meriba í kĩnaa.

8 À sǎ kpá ma gbɛnɔ, mani lé daáwa,
ákɔnɔ Isarailanɔ, tó áni ma yǎ ma dé!

9 Àsungɔ buri zǐtɔnɔ tǎna vǐ á téro,

àsun kúte dikiri pǎndenɛro.

10 Makǔmɛ Dikiri á Luda ũ,

ma á bóte Misila.

À á lé wě, mani tó à kā.

¹¹ Ama Isarailanɔ̀ gí ma yā mai,
ma gbě pìnɔ̀ dí mì natemenero.

¹² Akū ma n̄ tó kū n̄ sāgbānakeo,
ò té n̄ zīda poyeinaai.

¹³ Tó ò pi Isarailanɔ̀ ni ma yā ma,
tó ma gbēnɔ̀n té ma yāi,

¹⁴ de mani n̄ ibereɔ̀ sōpete gōnɔ̀gōnɔ̀,
mani ɔ̀ sō n̄ zāngurinɔ̀i.

¹⁵ Ma zāngurinɔ̀ ni kā nate ma are,
n̄ wétāmma nīgō lakana vīro.

¹⁶ Gbasa mà á gwa kū póblewe manao,
mà era mà gbè zó'i kpááwa à móawa.

82

Yākpatekena kū gbānadenɔ̀

Asafa lèe.

¹ Luda vutena pari kōkakaranaa gūn,
àten yākpate ke kū Ludanɔ̀ à pì:

² Ari bōren áni gō yākpate kee a kpedangara
à yā sí yāvānikerinɔ̀ne?

³ À yā nna kpá gbānasaridenɔ̀a kū tonenɔ̀,
à ze kū takasidenɔ̀ kū gbě kū òten wé tāmmanɔ̀.

⁴ À gbānasaridenɔ̀ kū wēndadenɔ̀ sura ba,
à n̄ bo yāvānikerinɔ̀ ɔ̀i.

⁵ Ò yāke dōro, ò a ke gbá dōro,
ò kú gusira gūmme,
akū andunia yīgā ari a gēi.

⁶ Ma pì Ludanɔ̀me á ũ,

Luda Musude nēnɔ̀n á ũ á pínki.

⁷ Bee kū abireo áni ga bisāsiri gana ũme,
áni kpágula lán gbānade kparanɔ̀ bàme.

⁸ Luda, n̄ fute n̄ yākpate ke kū anduniao,
zaakū buri sīnda pínki bi n̄ pómme.

83

Ibereɔ̀ kpana Luda

Asafa lèe.

¹ Luda, n̄sungō yītenaro,
n lé sūngō nakōanaro,
n̄sungō kun kítikitiro, Luda.

² N̄ n̄ ibereɔ̀ gwa lákū ò fūte ò zè nà,
n zāngurinɔ̀ teni n̄ mì zuzu.

³ Òten ɔ̀ndō ke n̄ gbēnɔ̀ne,
òten lé kpákūsū n̄ gbě yenyīdenɔ̀i.

⁴ Òten pi: À mó ò n̄ buri bo,
de n̄ tó Isaraila sūngō ɔ̀ gbēken doro.

5 Ò lé kpàkūsū, n̄ yā kō sè,
 ò lédokōn̄ kè kū kōo ò futenyī.
 6 Edōmun̄ kū Sumaila burin̄
 kū Mōabun̄ kū Hazara burin̄
 7 kū Gebaliden̄ kū Amōnin̄
 kū Amalekin̄ kū Filisitinin̄ kū Tayaden̄o.
 8 Bee se Asirian̄ nàmma d̄o,
 de ò o da Lutu burin̄a.

9 N̄ keñe lākū n̄ kè Midiān̄ne nà,
 lākū n̄ kè Sisera kū Yabīone nà Kisōi.
 10 N̄ n̄ ké búgubugu End̄o,
 akū ò gō katena zīte lán bisaa bà.
 11 N̄ ke n̄ wēnen̄ne
 lākū ò kè Orebu kū Zebuone nà.
 N̄ ke n̄ kīnanen̄ne
 lākū ò kè Zeba kū Zalamunaone nà.
 12 Mókōn̄ mé ò pì yā,
 ò Luda sādāki sé n̄ pō ũ.

13 Ma Luda, n̄ tó ò gō lán sēñampuruu bà,
 lán ése ũkā kū ña ten sé bà.
 14 Lākū dàkoo dī té kū nà,
 kesō lākū té dī kp̄in̄ ble nà,
 15 n̄ péteñyī kū n̄ zāga'iao,
 n̄ tó n̄ ña pāsī swè kēñgu.
 16 N̄ tó n̄ gasu gō kpá n̄ wéi,
 de ò n̄ gbāna dō Dikiri.

17 Wé'i nigō n̄ kū gōr̄o sīnda pínki kū bídio,
 ò boru kp̄e ò mì de.
 18 N̄ tó ògō dō kū n̄ tón Dikiri,
 mōkōmme Luda Musude ũ andunia gūn pínki.

84

Luda on begēkenaa

Kora burin̄o lèe.
 1 N̄ kúki mana fá, Dikiri Zīkaride!
 2 Maten Dikiri on begē ke ari gu ten lima,
 ma nini kū ma mēeo ten luka Luda Wèndidei.
 3 Dikiri Zīkaride ma Kína ma Luda,
 bee bāntoro sàa dà n̄ gbagbaki sare,
 Ludakibebā kpé bò gwe à a nēno kàn.
 4 Arubarikaden̄ome gbē kū ò kú n̄ on̄n̄o ũ,
 òdigō n̄ táaki lé gōr̄o sīnda pínki.
 5 Arubarikaden̄ome gbē kū n̄ gbānan n̄ ũno ũ,
 n̄ on̄ gena yā kú n̄ swèe gūn.
 6 Tó òten gēte Baka guvutea,
 àdi gō lán gu kū à ísēbokin̄o vī bà,
 pótōgōr̄o legū dī tó arubarika dagula.
 7 N̄ gena gūn n̄ gbāna dīgō karamē

ari ò gé káo n kīnaa Zaiš.

⁸ Dikiri Luda Žikaride, ò ma aduakena sí,
ò sã kpá ma yái, Yakubu Luda.

⁹ Luda, ò kína kũ à de ó sēgbako ũ gwa,
ò wé pé kína kũ n kàai.

¹⁰ Kunna n ɔn gɔrɔ do manamene
de kunna gu pãndea gɔrɔ wàa sɔɔrola.
Ma Luda ɔn zédãkpãrike sì
de kunna ɔn dokɔnɔ kũ yãvãnikerinɔla.

¹¹ Dikiri Luda deñne ifãntē kũ sēgbako ũ,
Dikiri di gbēke keñne kũ bèereeo,
àdi gí pó mana kpá taarisaridenɔairo.

¹² Dikiri Žikaride,
arubarikademe gbē kũ àteni n náani ke ũ.

85

Aafia wékena Ludaa

Kora burinɔ lèe.

¹ N arubarikaa dà n bùsun, Dikiri,
n su kũ Yakubu burinɔ ò gwena zīn.

² N n gbēnɔ taarinɔ gòríma,
n ò durunnano kèríma pínki.

³ N n pɔ kpàkpáa tò pínki,
n n pɔfē pāsī tò.

⁴ Ò su kũoo ó gwena zīn, Luda ó Surabari,
ò pētē kũ n kè kũoo lago.

⁵ N pɔ nigɔ fēnawái gɔrɔ sīnda pínkin yá?
Ìnigɔ n pɔfēgɔrɔ gága wè kũ wèeon yá?

⁶ Ìni era ò n gbēnɔ kunna keke ò keñne dɔ,
de ò pɔ le à kemma nnaroo?

⁷ Dikiri, ò n gbēke mɔwewe,
ò ó sura ba kũ n gbãnao.

⁸ Ma sã dɔ Dikiri Luda yã'onaaa,
zaakũ àdi aafia lé sé a yãmarinɔne,
tó odi era ò sù ò yònkoyãɔaro.

⁹ A vīnakerinɔ surabanaa gɔrɔ zãro,
de a gakuri le àgɔ kú ó bùsun yái.

¹⁰ Gbēke kũ náanio di dakare,
yãzede kũ aafiao di ɔ kpákɔa.

¹¹ Náani di ɔ poro musu,
yãzede di ɔ nɔnɔ zīte.

¹² Dikiri ni yã mana kewewe,
ó zīte ni poble ke.

¹³ Yãzede di gɔ té a are,
àdi zé kekenne.

86

Kpányĩ wékena Luda

Dauda lèè.

¹ Dikiri, ò sã kpá ma yãì ò wema,
zaakũ takaside wëndaden ma ũ.

² Ò ma wëndi dâkpã,
zaakũ má a zĩda kpàmma.

Ò makũ n zòbleri sura ba,
zaakũ mateni n náani ke,
mòkõmmè ma Luda ũ.

³ Ò sùru ke kũmao, Dikiri,
zaakũ madìgõ n sísi kònkò kũ òkòsio.

⁴ Ò makũ n zòbleri pò ke nna,
zaakũ ma laakarii tà n kĩnaa, Dikiri.

⁵ Ò mana akũsõ ò sùru vĩ, Dikiri,
n gbèke zòkõ n sísirinòne.

⁶ Dikiri, ò sã kpá ma wékenaai,
ò laakari dò ma wëndi wikia.

⁷ Mani n sísi ma warikègòrò zĩ,
zaakũ ndi wema.

⁸ Tãna ke ni sí lekõa kũnworò, Dikiri,
gbèke di fõ à n kèna kero.

⁹ Buri kũ n kènò ni su ò kútènne,
ò n tó bo ò pínki.

¹⁰ Zaa kũ ò zòkõ akũsõ ndi daboyãno ke,
mòkõmmè Luda ũ ndo.

¹¹ Ò n zé mòmmène, Dikiri, manigõ táa o n yãpura gũn,
ò ma laasun kèmmène do, de màgõ n vĩna vĩ.

¹² Mani n sáabu kpá kũ nèsedoo,
Dikiri ma Luda, manigõ n tó bo gòrò sĩnda pínki.

¹³ Zaa kũ gbèke kũ n kèmmène zòkõ,
n ma wëndii sè gyãwãn lòn.

¹⁴ Luda, karambaanidenò ten futemai,
gbè pásĩno teni ma wè, òdi n yã daro.

¹⁵ Mòkõn Dikiri, Luda wëndadõnnerime n ũ,
ò sùru vĩ akũsõ n pò di fè likalikaro,
n gbèke kũ n náanio zòkõ.

¹⁶ Ò arè dõma ò ma wëndi gwa,
ò n zòbleri gba gbãna,
ò makũ n zònkpare né sura ba.

¹⁷ Ò yãmanakèna sèeda kèmmène
de ma zãngurinò e, wé'i ò kũ,
zaakũ Dikiri, n kpamai,
n ma laakarii kpàtemène.

87

Zaiš bi Luda wèteme

Kora burinò lèè.

¹ Luda a wète kàte

kpi kú à kú adona musu,
² Dikiri ye Zaiš bñilənɔi
 de Yakubu burinɔ wēte kparanɔla pínki.
³ Luda wēte,
 Luda gakuriyā ò n musu à pi:
⁴ Mani Misilanɔ kú Babilɔnudenɔ da
 gbē kú ò ma dšnɔ té.
 Filisitininɔn kú a gūn dɔ
 kú Tayadenɔ kú Etiopianɔ.
 Oni pi, ò gbē birenɔ ì gweme.
⁵ Zaiš yā musu oni pi:
 Ò wāanɛ kú wāanɛo ì gweme,
 Luda Musude mé àdi a zīni pēte gíngin.
⁶ Tó Dikiri ten gbēnɔ tó da takadan,
 ani pi: Ò gbē dí ì gweme.
⁷ Lèsirinɔ kú ūwārinɔ n pínki ò pi:
 Ó manakɛ pínki dì bo Zaišme.

88

Kunna ga léi aduakɛnaa

Ezera buri Emani lèe.
¹ Dikiri Luda ma Surabari,
 maten wiki lémma fānantē kú gwāanio.
² N̄ tó ma aduakɛna kámma,
 n̄ sã kpá ma ɔɔɔnaai.
³ Zaakū yā'ūmmana ma nēsɛɛ pà,
 ma wëndii kú ga léi.
⁴ Ò ma da gbē kú òten si gyāwānnnɔ té,
 ma gō gbānasaride ū.
⁵ Ò pã kpàmai ò ma da gènɔ té
 lán gbē kú ò wutena miran sòrɔrɔnɔ bà,
 lán gbē kú n̄ yā dɔngu dorɔ
 n̄ bàka kú kūnworonɔ bà.
⁶ N ma zu wèe lòkoton
 ari zīte tú tšnɔwɛɛ gusiran.
⁷ N pɔfē tšma,
 a ísɔ dàmala.
⁸ N tò ma gbēnɔ ma zukūna,
 n tò ò ye ma káiro.
 Ò ma tata, boki kunlo,
⁹ warikɛna ma wé sira kù.
 Mateni n sísi zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
 ma ɔnɔ dɔnanyĩ.
¹⁰ Gènɔn ndi yābonsarɛ kɛhne yá?
 Gyāwāndenɔ mé òdi fute ò n sáabu kpá yá?
¹¹ Òdi n gbēke baba mira gūnn yá?
 Òdi n nánikena yā o gyāwānn yá?

12 Ò n daboyãṅ dṣ gusira gūnn yá?
N yāmanakɛnanṅ dṣna kú yāsānguki gūnn yá?

13 Dikiri, matɛn ɔɔ dɔnnɛ,
ma aduakɛna kɔnkɔ dì ká n kīnaa.

14 Bóyāi nten gímai, Dikiri?

À kè dera n mìkperɛ zùmɛnɛɛ?

15 Má kú ga léi wēndawēnda zaa ma kɛfɛnnakɛgɔɔa,
n yā pāsīṅ tōma, ma gṣ sàii.

16 N pɔfɛnamai dāmala,
n vīnapɔṅ ma kakatɛ.

17 Ò dāmala lán í bà zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
ò likamai mámmam.

18 N tò ma gbēṅ kū ma gbēnnanṅ ma zukūna,
gusira mé à gṣ ma kpàasi ũ.

89

Luda lésɛna Daudanɛ

Ɛzɛra buri Etani lèɛ.

1 Dikiri, manigṣ lè sí n gbēkɛ yā musu lakanaa sari,
manigṣ n náanikɛna kpàkpa kɛ wè kū wèɛo.

2 Mani o kū n gbēkɛ lakana vīro,
n náanikɛna zīni pɛtɛna n bɛa zaa musu.

3 N pi: Ma bàka kú kū gbē kū ma sèɛo,
ma lé sè ma zòbleri Daudanɛ.

4 Mani tó a buri gṣ kí ble gɔɔ sīnda pínki,
mani a kpata gba gbāna ari a buria.

5 Musudenṅ dì n daboyãṅ sáabu kpá, Dikiri,
malaikanṅ dì n náanikɛna yā o n kṣkakaranaa gūn.

6 Zaakū gbēkɛ kú musu kū à kà Dikiri ũro,
malaika ke ni sí lɛkṣa kāaoro.

7 Luda vīna dì malaikanṅ kū n kṣkakaranan,
à naasi vī de gbē kū ò likainṅla.

8 Dikiri Luda Zīkaride, dí mé à lɛɛɛ kūnwoo?
N gbāna kū náanio vī yā sīnda pínki gūn.

9 Ndì gbāna mɔ ísirane,
tó à sṣ fùtɛ kū vīvīnaao, ndì a gbāna fṣ.

10 N Misilanṅ dúgu zṣ, ò gṣ gèṅ ũ,
n n zāngurinṅ fākṣa kū n gāsā gbānao.

11 Musu bi n pómɛ, zītɛ dɔ bi n pómɛ,
n andunia kātɛ kū pó kū ò kú a gūnnṅ pínki.

12 N gugbānduru kū gèṅmidṅkio kè,
Tabo kú ɛmṅ gbèṅ dì ayuwii ke kū n tóo.

13 N gāsā bi gbāna pómɛ,
n ɔ gbāna akūsṣ n ɔpla dɔ musu.

14 Yāmanakɛ kū yāzɛdekɛoomɛ n kpata zīni ũ,
gbēkɛ kū náanio mé à donnɛ arɛ.

15 Arubarikadenṅmɛ gbē kū ò ayuwiikɛmmanṅ ũ,

kū òdigõ táa o gupura kū à kú n kurunyĩ, Dikiri.

16 Òdigõ ponna ke kū n tóo goro sinda pínki,
òdi ìa dā kū n manakeo.

17 Zaakū ñ gakuri kū ñ gbānaome n ũ,
n zena kūoo di ó sé lei.

18 Ó kína bi Dikiri pómé,
ó sēgbako pì bi Isarailano Luda pómé.

19 N yā ò n yāmarinone yā wégupu'ena gūn
n pì: Ma kpányĩ kè gōsaane,
ma kefenna sè musu a gbēno té.

20 Ma a zòbleri Dauda lè,
ma a nìsi kùa ma a dītē.

21 Manigõ a kùna ma oĩ,
ma gāsā gbāna nigõ kú kāao.

22 Iberé ke ni fõ à táfe síaro,
gbē vāni ke ni le à gbāna monero.

23 Mani a weterino mì de a are,
mani a zāngurino ne.

24 Mani gbēke kene kū náanio,
oni a sé lei kū ma tóo.

25 Mani ísira nane a oĩ,
anigõ iko vī swanoa.

26 Ani ma sísi à pi,
má de a De ũ kū a Ludao,
a gbèsi ũ kū a surabariio.

27 Mani a ke ma daudu ũ,
anigõ de andunia kīnanao mīde ũ.

28 Manigõ gbēke vī kāao goro sinda pínki,
ma bàka kū à kú kāao gborona vīro.

29 Mani tó a buri gõ kí ble goro sinda pínki,
a kpata nigõ kun lākū ludambe dīgõ kun nà.

30 Tó a burino pā kpà ma dokai,
akūsõ odi té ma yāditenanairo,

31 tó ò bò ma yā kpe,
akūsõ ò ma yādannenano kūnaro,

32 mani gò tōmā ñ taarino yāi,
mani ñ ke búgubugu ñ vānikenaa musu.

33 Ama gbēke kū má vī kāao ni lākaro,
mani fõ mà náanisariyā kero.

34 Mani ma bàka kunna kāao yā gbororo,
mani yā kū à bò ma lén litero.

35 Ma sì kū ma kunnao gēn do,
mani éke to Daudanero, kū ma pì,

36 a buri nigõ kun goro sinda pínki,
a kpata nigõ kun ma wára lán ifāntē bà.

37 Lākū movura de sēeda náanide ũ musu nà,
lén a kpata nigõ kun goro sinda pínki le.

38 Bee kū abireo n gi kína kū n kài,
n o gbàrei n po fē kāao manamana.

39 N n bàka kunna kū n zòbleriio yā gbòro,
n a kífura gya bò n pàte zĩte.

40 N a wēte bīninɔ gbòro,
n a zeki gbānanɔ kòte n dàte.

41 Gbē kū òten gētenɔ ní baka bòn ní pínki,
à gò lalandi pò ũ a buri dakenɔne.

42 N a weterinɔ gāa sè lei,
n tò a iberenɔ ponna kè.

43 N a fēneda gbāna è,
ńdi ze kāao zĩi gūnlo.

44 N a kíkēgoo sia,
n a kpataa nè.

45 N tò à zĩ kù a gbānan,
n wé'i dàa arukĩmba ũ.

46 Dikiri, ĩnigō utenawere ari boremee?
N pofē té nigō kū goro sīnda pínkin yá?

47 N laasun lé ma wēndi kutukēa.
N bisāsiri kè pān yá?

48 Dí mé anigō kun à gí gaii?
Dí mé ani fō à a zīda sí mira gbānaaa?

49 Dikiri, gbēke kū ní vī yā gēe máa?
N yenyī kū n a lé sè Daudane kū náanio sō bi?

50 N tó n zòbleri fobona yā dōngu,
burinɔ ma sōsō ò ma nèsee yàka.

51 N iberenɔ kína kū n kà lalandii kè
ari gu kū a gēsee pēten, Dikiri.

52 Arubarikaden Dikiri ũ ari goro sīnda pínki!
Aami! Aami!

TAKADA SIIKODE

Zabura 90-106

90

Luda kū bisāsirio

Luda gbē Musa aduakēnaa.

1 Dikiri, ó utekimē n ũ wē kū wēeo.

2 De ní kpé ñ kpínɔ ke,
de ní kpé ñ zĩte kū anduniaio kátē,
Ludame n ũ zaa káaku ari goro sīnda pínki.

3 N dite kū bisāsiri era zĩte,
ndi piñne ò era būsun.

4 Wē wàa soro denne lán goro do bà,
à denne lán gĩa ke gwāani zaka bà.

5 Ndi bisāsiri sé kū ga'io,
ò de lán sè yīda bà kónkɔ.

6 Àdi bute kónkɔ à gbā,
àdi yitoro kū okosi à kori ke.

7 N pofē di ó kakate,

n patammanaa dì swè kěógu.

⁸ Ó yā vāninɔn katena n are,
ó asiriyānɔ bò gupuran n kùru.

⁹ Ó gɔɔ dì gēte n pētē yāi,
ó wēndii dì láka kũ ndanaao.

¹⁰ Ó wēε dì ká baaakɔ akuri,
tó ó gbāna sɔ, basiikɔ.

Wari kũ pɔsiraoon wēε pìnɔ dì suowere,
òdi gēte likalika, akũ odì kpágui.

¹¹ Dí mé à n pɔfē gbāna lé dɔɔ?
n pētē zɔkɔɔ kà vīna kũ à de ò kenne ũ.

¹² Ñ dadawere ògɔ ó wēndi kutuke lé dɔ,
de ò ɔndɔ le ó swēε gūn.

¹³ Dikiri, bɔren ñni n pɔfē kpátee?
Ñ n zòblerinɔ wēnda gwa.

¹⁴ Ñ tó n gbēke suwá lákũ gu ògɔ dɔ nà,
de ògɔ pɔnna ke kũ ayuwiikenaao ari ó gɔɔ lén.

¹⁵ Ñ ó pɔ ke nna ɔ kũ n tɔwá gɔɔ lén,
wari kũ o kè wè lén.

¹⁶ Ñ n yākenanɔ mɔ ókɔnɔ n zòblerinɔne,
n tó ó néɔ n gbāna gakuri dɔ.

¹⁷ Dikiri ó Luda, n tó ò n pɔnna le,
n tó ó zī àre le,
ee, n tó ó zī àre le.

91

Ludame ó dakpāri ũ

¹ Gbē kũ à utena Luda Musude ɔĩ
nigɔ kú Gbānasīndapinkide uraai.

² Ani pi Dikirime a zeki gbāna ũ,
a Ludame a uteki ũ, á a náani vī.

³ Àkũ mé ani n sí kariia,
ani n sura ba kũ gagagyāo.

⁴ Ani n sɔɔ a pɔten, ñnigɔ utena a orun,
a náanikena mé ani n dākpā lán sēgbako bà.

⁵ Gwāani karinɔ kũ fānantē kà vīlanɔ
ń ke vīna ni n kũro,

⁶ ke gagagyā kũ àdigɔ té gusiran
ke gyāgēwēte kũ àdi ń le fānantē gbāna.

⁷ Bee tó gbēnɔn wàa sɔɔro ten léte n sare,
ke gbēnɔn dúbu kuri ten ga n oplai,
póke ni n lero.

⁸ Ñni wé sé ñ gwa,
ñni e lákũ òdi wé tā yāvānikerinɔa nà.

⁹ Tó n Luda Musude kè n uteki ũ,
tó n Dikiri kè n kúki ũ,

10 yā vāni ke ni n lero,
kisira ni gē n ɔnnlo.
11 Zaakū ani n yā o a malaikanɔnɛ,
de ò n dākpā gu kū nten gén pínki.
12 Oni n sé ñ ɔĩ
de ñsun gē sí gbèɛaro yāi.
13 Ìni gèɛ zɛ músuua kū káreo,
ñni gèɛ pétepete sàbooa kū pitikoo.

14 Dikiri pì: Zaakū à nàmai, mani a bo,
zaakū à ma dō, mani ɔ kúa.
15 Ani ma sísi, mani wea,
tó yā nàkaraa, manigō kú kāao,
mani a sura ba mà a kpe ta.
16 Mani a pɔ ke nna kū wèndi gbànao,
mani tó à e lākū madì gbē sura ba nà.

92

Luda sáabukpanaa

Kámmabogɔɔ lèɛ.

1 À mana ò n sáabu kpá, Dikiri,
ò lè sí ò n tó bo, Luda Musude,
2 ò n gbēke baba kɔnkɔ,
ò n nāanikeyā o gwāani,
3 ò n táaki lé kú mɔɔɔɔ
kū gidigboo kú kontigiio.
4 N yākenanɔ dì ma pɔ ke nna, Dikiri,
madì ayuwii ke n ɔzikenanɔa.
5 Dikiri, n yākenanɔn zōkō manamana,
n laasunnɔn zā à kè zōkō.
6 Yōnkɔ yā pì dōro,
mìsaride ni fō à dōro dōro.
7 Bee tó gbē vāninɔ fùte ò gbà lán sèɛ bà
akūsō yāvānikerinɔ karana lè ñ pínki,
ñ zia bi kakatena lakanasarime.
8 Mɔkōn sō Dikiri,
ndìgō kú musu gɔɔ sīnda pínki.
9 Ñ gwa, n iberenɔ ten láka,
vānikerinɔ ten fākōa ñ pínki.
10 N ma gba gbāna lán zùsēnte bà,
n nísi mana kù ma mìa.
11 Ma wé sì ma weterinɔ letenale,
ma sã ma ibere vāninɔ wikilēnaa mà dɔ.
12 Gbē mananɔ ni gbā lán domina línɔ bà,
oni ke zōkō lán Lebana sida línɔ bà.
13 Ó pena Dikiri be gūn,
oni gbā ó Luda ɔnn.
14 Bee kú ñ zīkūkeo onigō né ime,
ñ lá nigō té ke síi plèple.

15 Ò pi, Dikirin mana,
àkūme ó gbèsi ũ, vāni ke kú a gūnlo.

93

Dikirime Kína ũ

1 Dikiri mé àtɛn kí ble,
à zōkōke dana uta ũ.
Dikiri zōkōke dana,
à gbāna dō a pi,
à andunia kàtɛ gíngin,
ani yīgāro.

2 N kpata pɛtɛna zaa zīzī,
ń kun zaa káaku.

3 Í zōkō dāgula Dikiri,
í zōkō kīni dō,
í zōkō tɛn gāgā lé.

4 Dikirin kú musu, à zōkō,
a zōkō de í dasi kīnila,
a gbāna de ísira sō vīvīnala.

5 Dikiri, n yāditenanɔn gborona vīro,
à kù n kpé gō kú adona ari gɔɔ sīnda pínki.

94

Ludame yākpatekeri ũ

1 Dikiri Luda Mɔrakari,
Luda Mɔrakari, ñ bo gupuran!

2 Andunia yākpatekeri, ñ fute,
ñ fīna bo zīdabirinɔa ń yākenaaa.

3 Gbē vāninɔ nigō pɔnna ke ari bɔremɛɛ?
Ari bɔremɛɛ, Dikiri?

4 Yāvānikerinɔ dì gōsa yā o,
òdi yā bɔtɛ òdi ía dā ń pínki.

5 Dikiri, òdi n gbēnɔ dúgu zō,
òdi gbāna mɔ gbē kù n ń sɛnɔnɛ.

6 Òdi gyaanɔnɔ kù bòasunɔ dɛdɛ,
òdi tonɛnɔ kakatɛ.

7 Òdi pi Dikiri dí ń ero,
Yakubu burinɔ Luda laakari kúmmaro.

8 Ákōnɔ yōnkɔnɔ, à laakari ke!
Ákōnɔ mīsaridenɔ, áni ōndō kù bɔremɛɛ?

9 Luda mé à sā pè, ani gí yā mai yá?
À wé kè, ani gí gu ei yá?

10 Àdi burinɔ toto, ani ń sā gágaro yá?
Àdi yā dañnɛ, à dōna vīro yá?

11 Dikiri bisāsiri laasun dō,
kù yā pāmɛ.

12 Arubarikademɛ gbē kù ndi toto

ñ n doka dadane ũ, Dikiri.

¹³ Ndì a laakari kpátene warikεgɔɔa
ari ò gé wèe yǝ vānikeriine.

¹⁴ Dikiri ni pǎ kpá a gbēnɔiro,
ani gbē kũ à ñ sé a pó ũnɔ zukūnaro.

¹⁵ Oni era ò yákpate ke a zéa,
nèεpuradeno ni zeo.

¹⁶ Dí mé ani futemene gbē vāninɔaa?
Dí mé ani ze kūmao yāvānikerino yǎ musuu?

¹⁷ Tó adi ke Dikiri kpányĩ kèmenenlo,
de má kú miran kítikiti kò.

¹⁸ Kũ ma pì guzāre teni ma séte,
n ma kũ n gbēke gūn, Dikiri.

¹⁹ Kũ laasun pà ma swèn,
n ma laakariĩ kpàtemene n ma pɔ kè nna.

²⁰ N bàka nigǝ kú kũ yǎlekperεgǝgǝrino kpataao yá?
Ñ yāditenano dì suñe kũ wario.

²¹ Òdi lé kpákūsũ gbē manai,
òdi yǎ da taarisaridela ò a de.

²² Dikirime ma zeki gbāna ũ,
ma Ludame gbèsi kũ madì uten ũ.

²³ Ani ñ vānikena eramma,
ani ñ buri bo ñ taarinɔ yǎi.
Dikiri ó Luda ni ñ buri bo.

95

Luda táakilenaa

¹ À mó ò pɔnna lè sí Dikirine,
ò ayuwii dɔ Gbèsi kũ àdi ó sura baa.

² Ò su a are ò a sáabu kpá,
ò lè sí ò a táaki lé.

³ Zaakũ Dikiri bi Luda kũ à zǝkǝme.
Kina zǝkǝme, à de dikiri sīnda pínkila.

⁴ Zíte lòkoto kú a ɔĩ,
kpi misǝntenɔ bi a pǝme.

⁵ Ísira bi a pǝme, zaakũ à kè,
àkũ mé à zíte í kàsa kũ a ɔo.

⁶ À mó ò kúte ò donyĩ ke
ò wúte Dikiri ó Kèri are.

⁷ Zaakũ àkũme ó Luda ũ,
a kpàsa gbēnɔme ó ũ,
a sǎ kũ àteni ñ dánɔ ũ.

Tó a a kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun sāgbāna ke lákũ á dizinɔ kè nà zaa Meribaro
ke Masa gɔɔ kũ ò kú gbárannan.

⁹ Bee kũ ò ma yákenano è,
ò ma le ò ma gwa gwe.

¹⁰ Akũ ma pɔ fè gbē pìnɔi ari wè bupla,

ma pì gbě sāsānanɔmε n̄ ũ,
ò ma zénɔ dōro.

¹¹ Akū ma la dà ma pɔfē gūn ma pì,
oni gē ma kámmabokinlo.

96

Dikirimε Kína zōkō ũ

¹ À lè dufu sí Dikirinε,
andunia gbě sīnda pínki, à lè sí Dikirinε.

² À lè sí Dikirinε à a tó bo,
àgō a surabana baaru kpá lákū gu dīgō dɔ nà.

³ À a gakurikεyā o burinɔnε,
à a yābonsarenɔ baba gbě sīnda pínkinε.

⁴ Dikirin zōkō, à kà ò a táaki lé,
à kù ò vīna kenε de tānanɔla n̄ pínki.

⁵ Burinɔ tānanɔ bi pó ginanɔmε,
ama Dikiri mé à musu kè.

⁶ Zōkōke kù bēereεo kúa,
gbāna kù gakurio kú a kúkiamε.

⁷ À gakuri kù gbānao dō Dikirinε,
bùsu sīnda pínki gbēnɔ, à dō Dikirinε.

⁸ À Dikiri tó gakuri dōnε,
à mó kù gbao à gēo a ɔnn.

⁹ À donyī ke Dikirinε a kúadona manaken,
zītedenɔ, àgō luka a are á pínki.

¹⁰ À o burinɔnε, Dikiri ten kí ble.
Andunia katena gíngin, à yīgāna vīro,
ani yākpate ke kù gbě sīnda pínki a zéa.

¹¹ Musudenɔ, à pɔnna ke,
zītedenɔ, à vī kù pɔnnao,
ísira kù pó kù ò kunnɔ, à kīni ke.

¹² Sēntε kù pó kù ò kunnɔ, à pɔnna wiki lé,
lí kù ò kú dàkoo gūnnɔ, à ayuwii ke á pínki.

¹³ Oni pɔnna ke Dikiri are, zaakū àten su,
àten su yākpate ke kù anduniao.
Ani yākpate ke kù anduniao a zéa,
à yā gōgō gbēnɔnε kù yāpurao.

97

Dikiri sunaa

¹ Dikiri mé àten kí ble,
zītedenɔ pɔnna ke,
ísirabaradenɔ gō kú pɔnna gūn.

² Legū luku kù gusira níkinikio likai,
manake kù yāzedeoomε a kpata zīni ũ.

³ Té dīgō kù a are,
àdi ibere kù ò likainɔ kpata.

⁴ A legūpinaa dì zīte pu,

tó andunia è, àdi luka.

⁵ Kpinɔ dì yó lán zósaà bà Dikiri arɛ,
andunia pínki Dikiri arɛ.

⁶ Musudenɔ dì a manakɛ kpàkpa kɛ,
buri sīnda pínki dì a gakuri e.

⁷ Wé'i dì tãnagbagbarinɔ kũ n pínki,
gbɛ kũ òdi ãa dá kũ pó ginanɔ.
Tãnanɔ ni donyĩ kɛɛ n pínki.

⁸ Zaiɔdenɔ mà ò pɔnna kè,
Yuda wɛtɛdenɔn kú pɔnna gũn
n yákpatekenanɔ yãí, Dikiri.

⁹ Zaakũ n kú musu de andunia pínkila,
Dikiri, n de tãnanɔla n pínki.

¹⁰ Dikiri ye gbɛ kũ ò zà yã vãninnɔi,
àdigɔ a yãmarinɔ wɛndi dákpã,
àdi n bo yãvãnikerinɔ òí.

¹¹ Gu dì dɔ gbɛ mananɔa,
nɛɛpuradenɔn pɔnna vĩ.

¹² Gbɛ mananɔ, à pɔnna kɛ Dikiri gũn,
à a tó kũ à kú adona bo.

98

Dikiri suna táakilenaa

¹ À lè dufu sí Dikirinɛ,
zaakũ à yãbonsarenɔ kè,
à zìi blè kũ a ɔpla kũ à kú adona gbãnao.

² Dikiri tò ò a surabanaa dɔ,
à a manakɛnaa mò burinɔnɛ.

³ Gbɛkɛ kũ náani kũ à vĩ kũ Isarailanɔ dòn,
andunia lézekidenɔ ó Luda surabanaa è n pínki.

⁴ Andunia pínki, à pɔnna wiki lé Dikiria,
à kakũn kũ ayuwiiɛnaao.

⁵ À mɔrɔlɛna ũ dɔ Dikirinɛ,
à mɔrɔ lɛnɛ kũ lèsinaao

⁶ kũ kãkãkipɛnaao kũ kuru yĩsãmpanaao.
À pɔnna wiki lé Dikiri ó Kínanɛ.

⁷ Ísira kũ pó kũ ò kunnɔ kĩni kɛ,
andunia kũ gbɛ kũ ò kunnɔ n pínki.

⁸ Swanɔ ɔkpa lé Dikiri arɛ,
kpinɔ ayuwii kɛ lɛlɛ,

⁹ zaakũ àtɛn su yákpate kɛ zĩtɛmɛ,
ani yákpate kɛ kũ anduniao a zéa,
ani yã gɔgɔ gbɛnɔnɛ kũ yãpurao.

99

Luda kũ à kú adonaa

¹ Dikiri tɛn kí ble, burinɔ luka,

à vutena kerubunɔ dagura,
andunia yĩgã

² Dikirin zɔkɔ Zaiɔ,
à de buri sɪnda pɪnkila.

³ Ò a tɔ zɔkɔ à naaside bo,
à kú adona.

⁴ Kína pì gbāna vī, à ye yāzedei,
àkū mé à yākpatekena a zéaa dà,
à yā gògò Yakubu burinɔne a zéa.

⁵ À Dikiri ó Luda tɔ sé lei,
à kúte a tintin aɛ,
à kú adona.

⁶ Musa kú Harunao kú a gbàgbarinɔ té,
Samuelime a sisirinɔ doke ũ,
ò a sisi, akū à wèrma.

⁷ Zaa téluku gūnn à yā òhne,
ò a doka kú a yādannenano kūna.

⁸ Dikiri ó Luda, n werma,
mɔkɔmme Luda kú àdi n taari kèrma ũ,
bee kú abireo n n yā vāninɔ wì n musu.

⁹ À Dikiri ó Luda tɔ sé lei,
à donyī kene a kpi kú à kú adona musu,
zaakū Dikiri ó Luda kú adona.

100

Dikiri sáabukena

Sáabukena lèe.

¹ Andunia pínki, à pɔnna wiki lé Dikiria.

² À donyī ke Dikirine kú pɔnnao,
à mɔ a kīnaa kú ayuwiikenaao.

³ À dɔ kú Dikirimɛ Luda ũ,
àkū mé à ó ké, ó de a pɔ ũ,
ó de a gbēnɔ ũ, a kpàsa sãnɔ ũ.

⁴ À gē a ɔnlɛn kú sáabukenaao,
à gē a ɔnn kú a táakilenaao,
à a sáabu ke à a tɔ sé lei.

⁵ Zaa kú Dikiri mana, a gbēke lakana vīro,
àdigò náani vī gɔɔ sɪnda pɪnki.

101

Kína léena Ludane

Dauda lèe.

¹ Mani lè da gbēke kú yāzedeoo musu,
mani lè sínne, Dikiri.

² Mani laakari ke màgò kun taari sari,
bɔɔren ìni sumaa?
Manigò kú ma ɔnn kú nèsepuraoo.

³ Ma wé nigò kú pɔ ginaaaro,
mani zã yādɔɔsarikenan, ani namaro.

- 4 Ma nèse nigõ manafiki vïro,
ma bàka nigõ kú kũ yã vãnioro.
5 Mani gbẽ kũ àdi a gbẽdake yaka a kpε kakate,
mani sùru fõ kũ karambaanidenõ kũ zĩdabirinõoro.
6 Ma wé nigõ kú ma bùsu náanidenõa,
de ògõ kú kũmao,
gbẽ kũ àdigõ kú taari sari nigõ de ma zĩkeri ù.
7 Mani we gbẽsãteri gõ kú ma bearo,
mani tó manafikide ze ma arero.
8 Manigõ ma bùsu gbẽ vãninõ láka lákũ gu ògõ ðõ nà,
manigõ yãvãnikerinõ buri bo Dikiri wẽte gũn.

102

Gbãnasaride aduakεnaa

Wẽndade gbãnasaride kũ àteni a yã'úmmananõ bõte Dikirinεε aduakεnaa.

- 1 Dikiri, ò ma aduakεna ma,
ò tó ma wiki n ki le.
2 Nsun wé utεmεne ma warikεgõrõaro,
ò sã kpámai,
tó ma n sisi, ò wema likalika.
3 Zaakũ ma gõrõ ten gẽte lán tú sukpe bà,
ma m̀e ten puusu bo lán téyõ bà.
4 Ma nèsee yàka, ma gõ lán s̀e kori bà,
ma sã pòbleyã.
5 Ma ndana gbãna mé à tò
ma gõ wàakuu ù.
6 Ma gõ lán gbáranna tiongo bà,
lán bezi kóro bà.
7 I ò gẽ ma wénlo,
ma gõ lán bã kũ à di kpé musu ado bà.
8 Ma iberεnõ ògõ ma s̀s̀s̀ gõrõ s̀inda pínki,
ma foborinõ ò gbẽ ká kũ ma tó.
9 Túbumε ma pòblee ù,
ma wé'i ò ká ma ímibõn
10 n pòfẽ kũ n pètẽo yái,
zaakũ n ma se n ma zukũna.
11 Ma gõrõ ten gẽte lán uraa bà,
akũ maten kori ke lán s̀e bà.
12 Mòkõn s̀ Dikiri,
ndìgõ kú kpatan gõrõ s̀inda pínki,
n tó ni garo ari ó buria.
13 Ìni fute ò Zaiõ wẽnda gwa, zaakũ gõrõ kà,
gõrõ kũ n òte kà, kũ Ìni a ponna wete.
14 A gbènõ kè n zòblerinõne mana,
a gborona bùsuu ò keñne wẽnda.
15 Buri s̀inda pínki ni vïna kenne, Dikiri,
andunia kınanõ ni n kíkε ò ñ pínki.
16 Zaakũ Dikiri ni Zaiõ kekε à bo ðõ,
ani bo à suríma kũ gakurio.
17 Ani takasidenõ aduakεna sí,
ani ñ wékεna kpá sãkotoro.

18 Ò yā dí kē kpɛdenɔ yāi
 de gbē kū ò kpénɔ Dikiri táaki lé.
 19 Dikiri zīte gwà zaa a kúkia,
 zaa musu à wé kpàte zīte,
 20 de à gbēnɔ zòble ɔɔ dɔ ma
 à n bo ga léi yāi.
 21 Oni Dikiri tó bo Zaiɔ,
 oni a táaki lé Yurusalemu,
 22 zī kū bùsu sīnda pínki gbēnɔ ni kɔ kakara gwe,
 kū kpatablerinɔ ò donyī kenɛ.

 23 À ma gbāna bùsa zégbān,
 à ma wèndi kè kutu,
 24 akū ma pì: Ma Luda,
 ñsun ma wèndi bo gugbānlo,
 mɔkɔn kū n kun ari ó buria.
 25 N andunia zīni pète zaa káaku,
 musu bi n ɔzīme.
 26 N pínki ni gēte, ama ñnigɔ kun,
 oni zī kū lán pókasa bà,
 ñni n lite lán uta bà n n zukūna.
 27 Mɔkɔn sɔ n kunnaa digɔ dokɔnɔ,
 n gɔrɔ lakana vīro.
 28 N zòblerinɔ néno nigɔ kun aafia,
 n burinɔ ni zīni péte n kuru.

103

Luda gbēke

Dauda lèɛ.
 1 Ma swè, n Dikiri sáabu kpá,
 ma gu sīnda pínki, n a tó kū à kú adona bo.
 2 Ma swè, n Dikiri sáabu kpá,
 ñsun sá a yámanakena kenlo.
 3 Àdi ma taarinɔ kēma pínki,
 àdi ma werekɔa kū ma gyānɔ pínki.
 4 Àdi ma wèndi bo gyāwān,
 àdi a nna diramene a gbēke kū a wēndao gūn.
 5 Àdi tó pɔ mana kū má yeinɔ móma,
 de ma kefennake le àgɔ dufu lán vāu pɔ bà.

 6 Dikiri di yā ke a zéa,
 àdi tó yā bo gñawēndadenɔ nna.

 7 À tò Musa a pɔyeina yā dɔ,
 à a yābonsarenɔ mò Isarailanɔne.
 8 Dikiri sùru vī kū wēndao,
 a pɔ di fē likaro, a gbēke dasi manamana.
 9 Ani n taari le gèn baaakɔro,
 ani pɔfē da a nēsen gɔrɔ sīnda pínkiro.
 10 Àdi yā kewere lán ó durunnanɔn de nàro,
 àdi fīna bowá lán ó sātēnanɔn de nàro.

- 11 Lákū ludambe lei de nà kū zīteo,
len à gbēke zōkō kū a vīnakerinō le.
- 12 Lákū ifāboki zākōne kū a léte kpao nà,
len àdi ó taarinō kēwá le.
- 13 Lákū de di a nēnō wēnda gwa nà,
len Dikiri di wēnda dō a vīnakerinōne le.
- 14 Zaakū à dō pō kū à ó kéo,
à dōn kū būsuumē ó ũ.
- 15 Bisāsiri wēndi kutu lán sēē bà,
àdigō gakuri vī gōrō pla lán lāvū bà.
- 16 Tó ĩa pàa, àdi gēte,
gu kū à kunn pìi di dō a yān doro.
- 17 Dikiri digō gbēke vī kū a vīnakerinō
zaa káaku ari gōrō sīnda pínki,
àdi yā mana ke n nēnōne kū n daikorenō,
- 18 gbē kū ò zè kū a bàka kunna kūńwo yāo
akūsō ò yā kū à ditenō kūnanō.
- 19 Dikiri a kpataa dìte musu,
à gbāna vī gbē sīnda pínkia.
- 20 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō a malaikanō,
ákōnō gbānade kū adì a yā ma à zī keanō.
- 21 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō ludambe zīkarinō á pínki,
ákōnō a zīkeri kū adì a pōyenyīna yā kenō.
- 22 À Dikiri sáabu kpá, ákōnō a pōkenanō á pínki
gu kū àten kí blennō pínki.

Ma swè, n Dikiri sáabu kpá.

104

Dikiri Póssīndapinkikeri táakilenaa

1 Ma swè, n Dikiri sáabu kpá.

Dikiri ma Luda, n zōkō manamana,
n gakuri dana pōkasa ũ, àten té ke,

2 n gupura kùnla lán biza bà,
n musu kpàte lán pèe bà,

3 n be bò ínola musu.
N ludambe luku kè n sōgo ũ,
ndi di ĩa o.

4 Ndi ĩa ke n zīrinō ũ,
ndi tévura ke n zīkerinō ũ.

5 N andunia kàte, n a zīni pète,
à yīgāna vī zikiro.

6 N ísira kùa arukĩmba ũ,
í pìi dà kpínola.

7 N kpākē í pìi, akū à bàa lè,
n pataa, akū à nàgui.

8 Kpinō bò gupuran, guvutenō sīkūn,
akū í tà gu kū n ditenen.

9 N lézeki kè í pìine, ani fō à vīaloro,

ani era à da zītela ziki doro.

10 Ndì tó ísēbokinɔ í pisi swa'ɔnenɔa,
akū a í òigō bàa lé kpínɔ dagura.

11 Sēnte pó sīnda pínki òigō a í mi,
a í òi saginɔ ími kēm̄ma.

12 Bānɔ òi sà da swanɔ sare,
òdigō kú a òakoo gūn, í wiki òigō ò.

13 Zaa n be musu ndì legū gbare kpínɔa,
n zī gbèè òi andunia kã.

14 Ndì tó sè bute pókādenɔne,
ndì tó burapɔnɔ bute bisāsirinɔne,
ndì pób̄le buteíne zītea,

15 sèwē kū àdi í pɔ ke nna
kū nísi kū àdi í ãn té keo
kū pób̄le kū àdi í gba gbānao.

16 Dikiri línɔ òi mɔɔ le manamana,
Sida lí kū à bà Lebanaanɔ.

17 Gwen bānɔ òi sà dadan,
zùbaananɔ òi be ke pini lí musu.

18 Kpi leinɔ de kpasaranɔ kúki ũ,
gbèsɔkɔnɔ de gbè'ēnenɔ uteki ũ.

19 N mɔvura kè gɔɔ tàasikabɔ ũ
kū ifāntē kū à a gēna kpén gɔɔ d̄so.

20 Ndì tó gu si, akū gwāani òi ke,
lákpe pónɔ òi fute kū táo í pínki.

21 Músunɔ òi nàdena ó ò,
òdi pób̄le wete Ludaa.

22 Tó ifāntē bò, òdi lɔɔte
ò tá wúte í tòn.

23 Bisāsiri òi bo à gé zī ke,
àdigō a zīda yā ma ari ɔkosi.

24 Dikiri, n yākenanɔn dasi fá!
A sīnda pínki bò n ònd̄s gūmm̄e,
andunia pà kū pó kū n kènɔ.

25 Ísira kun, à z̄k̄s akūs̄s̄ à yàasa,
pó bēne kū ò kú a gūnnɔn lé vīro,
a fíti kū a z̄k̄s̄o pínki.

26 Gó'itenɔ òigō táa on
kū kwā z̄k̄s̄ kū n kè à k̄k̄s̄ o a gūnwɔ.

27 Pó pínɔ òi wé ònyī í pínki
de ò pób̄le kpám̄ma a gɔɔa.

28 Ndì kpám̄ma, òdi séte,
ndì ɔ poroíne, akū pó mananɔ òi móm̄ma.

29 Tó n mikpere zún̄ne, òdi bídi keme,
tó n wèndii símm̄a, òdi ga ò era ò tá b̄sutitin.

30 Tó n n Nini gbàre, pónɔ òi wèndi le,
ndì tó zīte era à ke dufu.

31 Ò tó Dikiri gakuri gō kun goro sīnda pínki,
ò tó Dikiri pò ke nna a yākenanɔ.

32 Àkū mé àdi zīte gwa, akū àdi yīgā,
àdi ɔ na kpina, akū túsukpe dì bo.

33 Mani lè sí Dikirine ari ma wèndi lén,
mani ma Luda táaki lé ari ma goro lén.

34 Ñ tó ma laasun kánne, Dikiri,
lákū maten ponna ke kúnwo nà.

35 Durunnakerinɔ mì de andunia gūn,
yāvānikerinɔ sūngō kun doro.

Ma swè, ñ Dikiri sáabu kpá.
Aleluya!

105

Luda a gbēnɔ surabanaa

1 À Dikiri sáabu ke à a tó kpá,
à tó burinɔ a yākenanɔ dō.

2 À lè sí à a táaki lé,
à a yābonsarekenanɔ baba pínki.

3 À ïa dā kū Dikiri tó kū à kú adonaa,
ákōnɔ Dikiri kiweterinɔ à ponna ke.

4 À Dikiri ki wete à gbāna wé kea,
àgō a are wete lakanaa sari.

5 À tó yābonsare kū à kēnɔ dōágu,
a daboyākenanɔ kū a yākpatekenanɔ,

6 ákōnɔ Dikiri zòbleri Ibrahī burinɔ,
ákōnɔ Yakubu buri kū à á sēnɔ.

7 Àkūme Dikiri ó Luda ũ,
a yākpatekena kú andunia gūn pínki.

8 A bàka kunna kūoo yā dì sāagu zikiro,
yā kū à dìte nigō kun ari ó buria.

9 A bàka kú kú Ibrahīo,
à èra à sì kú a kunnaao Isaakune dō.

10 A yā pì pàpa Yakubune dokayā ũ,
akū à kú kú Isarailanɔ ari goro sīnda pínki.

11 À pì áni Kanaanɔ būsú kpámma,
anigō de n baka ũ kú ògō vī.

12 Goro birea ò dasiro, òdi n yā daro,
ò kú Kanaanɔ būsún bōasunɔ ũme.

13 Òdigō likara zō buri kú burionɔ té,
òdigō kure būsú kú būsúuo.

14 Adi we ò gbāna mōñnero,
à kpākē kínanɔi n yā musu à pì,

15 òsun ɔ na gbē kú a n sēnaro,
òsun wé tā a annabinaro.

- 16 Akū à tò nàa gè̀ būsuu pìn,
à tò n̄ zànaa làka pínki.
- 17 Akū à Yusufu gbàre à dònne n̄ are,
ò a yà zò ũ.
- 18 Ò mòkpatii kpà a gbáa,
ò mòkakōanaa kà a wakale
- 19 ari yā kū à gĩnake à òo gè̀e à pàpao,
akū yā kū Dikiri dànne tò yā bò kãao nna.
- 20 Kū kina gbē zì, akū ò a gbàre,
bùsu gbē zōkōò pì a kè.
- 21 À a d̄ite a bùsu don'arede ũ,
à tò à iko v̄i a aruzeken̄oa pínki.
- 22 Yusufu a k̄inanen̄o tòto a p̄oyeinaaaa,
à ònd̄o dàda a ìban̄ne.
- 23 Akū Yakubu sù Misila,
Isarailan̄o kun nib̄n̄o ũ Hamu burin̄o b̄usun.
- 24 Dikiri tò a gbēn̄o kò gwe manamana,
à tò ò dasi kù de n̄ ìber̄en̄ola.
- 25 À n̄ ìber̄ee p̄in̄o sã v̄ùnne, akū ò zã a gbēn̄ogu,
de ò ònd̄o ke a zòblerin̄ne.
- 26 À a zòbleri Musa z̄im̄ma
kū Haruna kū à a s̄ēeo.
- 27 Ò dabodabon̄o kè Misilan̄ne,
ò yābonsaren̄o kè Hamu burin̄o b̄usun.
- 28 À gusira gbàreim̄ma, gu s̄i n̄ b̄usun,
kū ò ḡi a yā mai yāi.
- 29 À n̄ ìn̄o l̄i aru ũ,
akū n̄ kp̄on̄o ḡaga.
- 30 Kason̄o dà n̄ b̄usula
kū n̄ gb̄anaden̄o wut̄ekin̄o pínki.
- 31 À yā ò, akū ìf̄inin̄o dàñla,
s̄aano s̄i n̄ té ari n̄ b̄usu l̄en̄ pínki.
- 32 À legūgb̄e k̄òt̄eñne legū ḡēne ũ,
surapatanaa dà n̄ b̄usula pínki.
- 33 À n̄ geepi l̄in̄o è'ε kū n̄ kakapura l̄in̄o,
à n̄ b̄usu l̄in̄o kè búgubugu.
- 34 À yā ò, akū kwan̄o dàñla,
kwa z̄ek̄on̄o kà ò lé v̄iro.
- 35 Ò n̄ b̄usu s̄ē kū l̄áo bl̄è ò nè,
ò n̄ burap̄on̄o bl̄è pínki.
- 36 À n̄ b̄usu daudun̄o d̄ède n̄ pínki,
n̄ né daudu kū ò ò ò n̄ kefennak̄eḡon̄o.
- 37 À bò kū Isarailan̄o,
ò andurufu kū wuraaò s̄ena,
n̄ buri gb̄eke dí ḡē sí z̄en̄lo.
- 38 Kū ò b̄òte, Misilan̄o p̄o kè nna,
kū v̄ina n̄ kū Isarailan̄o yā musu.
- 39 À téluku dà a gbēn̄ola,
à kè té ũ gw̄aani à gu p̄ùñne.

40 Ò wé kèa, akū à sùnnε kū kpekperεwinɔ,
à musu póble kpàmma, ò mòm̄ma.

41 À gbèsi pàra, akū í bòn,
í bàa lè gbárannan gwe lán swa'i bà.

42 Zaakū à d̄ò lé kū à sè
a zòbleri Ibrahĩne yān.

43 À bò kū a gbēnɔ, òten pɔnna ke,
gbē kū à n̄ sēnɔ ten ayuwii dɔ.

44 À burinɔ būsuu kpàmma,
ò zĩ kū dakenɔ kèε àree blè,

45 de ò le òḡɔ a yāditenanɔ kūna,
ò a dokayānɔ da.

Aleluya!

106

Isarailanɔ n̄ durunnanɔ ona Ludanε

1 Aleluya!

À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana v̄iro.

2 Dí mé ani f̄ɔ à Dikiri yāz̄k̄ɔkenanɔ oo?

Dí mé ani f̄ɔ à a táaki lé pínkii?

3 Arubarikadenɔn gbē kū òdi yā ke a zéanɔ ũ,
kū òdi yā mana ke gɔrɔ s̄inda pínki.

4 Tó nten̄i a nna ke n gbēnɔne,
n̄ tó ma yā ḡɔ d̄ongu, Dikiri,

tó nten̄i n̄ sura ba, n̄ ma wé gwa,

5 de ma baka le àḡɔ kú n gbēnɔ nnamanan,

mà pɔnna ke kū buri kū n n̄ sēnɔ,

de mani n táaki lé n gbē p̄inɔ té.

6 O durunna kè lán ó dizinɔ bà,
o taari kè o yā v̄ani kè.

7 Kū ó dizinɔ kú Misila,
odi Dikiri daboyākenanɔ yā daro,

gbēkeyā dasi kū à kènn̄enɔ s̄àngu,

akū ò s̄āgbāna kè Isira Tēra sarε.

8 Bee kū abireo à n̄ sura bà a tó yāi,

de à a gbāna z̄k̄ɔ m̄ónnε.

9 À kpākē Isira Tērai, akū gukori bò,

à gè kúnwo a wèen, ò bikù lán ò pi gbárannan bà.

10 À n̄ bó n̄ iberεnɔ ɔĩ,

à n̄ sí n̄ zāngurinɔ gbānaa.

11 Í dà n̄ weterinɔla,

bee n̄ gbē m̄èn do adi boro.

12 Akū ò a yā kū à òo s̄i,

ò a táaki lè.

13 Ama a yākenanɔ s̄àngu ḡonɔ,

akū odi ze de à lé dam̄maro.

14 Ò póble pānde ni dè gbárannan,

akū ò Dikiri lè ò gwà sènte gwe.

¹⁵ À pò kū ò wé kèawa kpàríma,
akū à mè'ibabagyā zíríma.

¹⁶ Ò gōba kpà kū Musao b̀uran
kū Haruna kū à kú adona Dikirinεεo.

¹⁷ Zíte pàra à Datani m̀, à nàkōa Abiramua kū a gbēnɔo.

¹⁸ Té f̀ute ǹ íbanɔ té,
tévuraa k̀ute gbē vāninɔa à ǹ blé.

¹⁹ Ò m̀ɔ p̀i zaa Orebu lán z̀usanε b̀ɔrɔɔ bà,
ò donyī k̀è ǹ tāna kū ò p̀ine.

²⁰ Ò Luda gakuride lilin k̀è
kū z̀ù s̀esorii takao.

²¹ Ò s̀āsā Luda ǹ surabari yān,
kū à yā z̀kōnɔ k̀è ǹnε zaa Misila,

²² kū à daboyānɔ k̀è Hamu burinɔ b̀usun,
kū à naasiyānɔ k̀è Isira Tēra léa.

²³ Abire yāin à p̀i áni a gbēnɔ kakate,
akū Musa kū à a s̀εε kpāne,
à tò a p̀ɔ kpāte, adi ǹ kakatεro.

²⁴ Ò b̀usu nide kū gya b̀ò,
ò g̀i Dikiri yā náani k̀ei.

²⁵ Ò yāvunu kà ǹ bizakutanɔ g̀ūn,
odi do Dikiri yāiro.

²⁶ Akū à ɔ pāte à la dànne à p̀i,
áni tó ò gaga gbárannan,

²⁷ áni tó ǹ burinɔ gaga burinɔ té
áni ǹ fākōa b̀usunɔ g̀ūn.

²⁸ Ò dò Peo tānai,
ò p̀ò kū ò sa òo p̀ogenɔaa blé.

²⁹ Ǹ yākenanɔ Dikiri p̀ɔ f̀è,
akū gagagyā g̀èngu.

³⁰ Finεasi f̀ute à yā p̀i té dè,
akū gyā p̀i zè.

³¹ Akū Dikiri tò yā b̀ò kāao nna,
a bàka kú kāao ari a buria.

³² Ò Dikiri p̀ɔ f̀è Meriba í kīnaa,
akū yā b̀ò kū Musao vāni ǹ yāi.

³³ Zaakū ò a ǹεεε yāka,
akū à yā ò laasunn sari.

³⁴ Odi b̀usupidenɔ kakate
lākū Dikiri d̀ite ǹnε nāro.

³⁵ Ò k̀è kō gbēnɔ ū kū buri p̀inɔ,
ò ǹ futεokara ágba sè.

³⁶ Ò dò ǹ tānanɔi,

akū yā pì gǝ́nne tankute ũ.
 37 Ò n̄ négǝ́gbēn̄o kè sa'op̄o ũ,
 ò sa ò t̄anan̄o kū n̄ n̄én̄o gbēn̄o.
 38 Ò taarisariden̄o kùtu kpàkpa,
 n̄ négǝ́gbēn̄o kū n̄ n̄én̄o gbē p̄n̄o.
 Ò sa ò kūn̄wo Kanaan̄o b̄usu t̄anan̄o,
 akū n̄ b̄usu p̄i gbàa lè.
 39 Ò gbàa lè n̄ yākenan̄o yāi,
 ò gǝ́ n̄aanisariden̄o ũ n̄ yākenan̄o.

40 Akū Dikiri p̄ofē k̄ipam̄ma,
 à ye gbē kū à n̄ s̄én̄o k̄ai dor̄o.
 41 À n̄ kpá burin̄o,
 akū n̄ z̄angurin̄o kí blè n̄ musu.
 42 N̄ iberen̄o gbāna m̄ónne,
 ò ɔ t̄óm̄ma.
 43 Àdiḡo n̄ bo ḡèn baaak̄o,
 ama ò zè kū n̄ s̄āgbānak̄enaao,
 akū ò vlè n̄ durunna ḡūn.

44 Bee kū abireo tó à n̄ wiki mà,
 àdi n̄ warik̄ena yā da.
 45 N̄ yāi àdi d̄o a bàka kunna kūn̄wo yān,
 àdi a n̄èse lite a gbēke z̄ok̄o yāi.
 46 À tò gbē kū ò n̄ k̄ūkū z̄iz̄o ũn̄o
 n̄ wēnda gwà.

47 Dikiri ó Luda, n̄ ó sura ba,
 n̄ ó b̄ote burin̄o té n̄ ó kakara,
 de ò n̄ tó kū à kú adona bo
 ò ìa d̄a kū n̄ táakilen̄aao.

48 Arubarikade Dikiri, Isarailan̄o Luda
 zaa káaku ari ḡoro s̄inda p̄ínki!
 Gbē s̄inda p̄ínki pi aami!
 Aleluya!

TAKADA S̄ORODE

Zabura 107-150

107

Dikiri s̄abuk̄ena

1 À Dikiri s̄áabu ke, zaakū à mana,
 a gbēke lakana v̄iro.
 2 Gbē kū Dikiri n̄ bóno o le,
 gbē kū à n̄ bó n̄ iberen̄o ɔ̄n̄o.
 3 Gbē kū à n̄ bó b̄usu kū b̄usuuo à n̄ kakara
 bona ifāboki kpa kū a léte kpao
 kū gugbānduru kpao kū ḡen̄omid̄oki kpaon̄o.
 4 N̄ gbēken̄o likara z̄è gbárannan,
 odi w̄ete kū oni gé vuten zé d̄oro.
 5 Nà n̄ dé, ími n̄ kū,

ń wëndii gǝ lɛkɛɛ.

⁶ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wétèra gūn.

⁷ À ń dá zé súsun
ari ò kà wète kū oni vuten.

⁸ Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yâbonsare kū àdi ke gbẽnɔnɛɛo.

⁹ Zaakū àdi ímiderinɔ kòto yīda kūńne,
àdi pó mana kpá nàderinɔa ò kã.

¹⁰ ń gbêkenɔ kú ga gusiran,
òten wari ke yīna kū m̀kákɔanaao.

¹¹ Zaakū ò gì Luda yā mai,
ò Luda Musude lédamma gya bò.

¹² À tò ò ń búsa kū zī gbānao,
ò gèè s̀ ò lète, kpanyīri kunlo.

¹³ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wétèra gūn.

¹⁴ À ń bó ga gusiran,
à ń m̀kákɔananɔ gà à kèkè.

¹⁵ Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yâbonsare kū àdi ke gbẽnɔnɛɛo.

¹⁶ Zaakū àdi bīnile gbà kū ò pì kū m̀gotèoo gboro,
àdi m̀si gbāngo zétatabɔnɔ é'ɛ.

¹⁷ ń gbêkenɔ likara ń sāgbāna yâi,
ò wétamma lè ń taarinɔ yâi.

¹⁸ Póble ni bò ń pɔn,
ò kà gana.

¹⁹ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wétèra gūn.

²⁰ À a yā zīm̄ma, akū ò wèrekɔa,
à ń bó ga léi.

²¹ Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yâbonsare kū àdi ke gbẽnɔnɛɛo.

²² Ò kennakūkɔo sa oa,
ò a yākenanɔ baba kū ayuwiikenaao.

²³ ń gbêkenɔ dì ísira musu gó gūn,
òten laga tá í zókɔla.

²⁴ Ò Dikiri yākenanɔ è,
kū yâbonsare kū àdi ke í daguranɔo.

²⁵ À yā ò, akū zàga'īa gbāna kàka,
ísira s̄ ò fùte musumus.

²⁶ Òten fute musu, òten su zīte,
ò kú kari léi, akū swèè kèngu.

²⁷ Gó yīgāyīgā kūńwo,
ò tātantatan kè lán wēderii bà,
íte'ònd̄s̄ s̄inda pínki làkaríma.

²⁸ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,

akū à n bó n wétēra gūn.
 29 À ã gbāna zè, à gò ã fēēē ũ,
 à ísò kpàte, akū í zè kítikiti.
 30 Kū gu yì, n pò kè nna,
 akū à gēē kūnwo gódòki kū òtēn wete kpa.
 31 Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
 kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēēo.
 32 Ò a tó bo dasi kōkakaranaa gūn,
 ò a táaki lé don'arēdenō kakaranan.
 33 À swa ídenō kè gbáranna ũ,
 à tò ísēbokinō gò gukori ũ.
 34 À zīte arubarikade lì guwiside ũ
 gbē kū ò vutēnō yāvānikēna yāi.
 35 À gbáranna lì sēbe ũ,
 à tò gukori gò ísēbokinō ũ.
 36 À nāderinō kàte gwe,
 akū ò wēte kàte ò vùtēn.
 37 Ò burapōnō tō, ò geepi línō bà,
 akū à né ínne manamana.
 38 À arubarikaa dàngu, ò kè dasi manamana,
 adi tó n pókādenō làgoro.
 39 Akū à n lago dō, ò bùsa
 gbānamōnnēna kū kisirao kū pōsirao yāi.
 40 À wé'i dà kínenōa,
 à tò ò likara zò gukori zésaride gūn.
 41 Ama à wēndadenō bò takasikēn à n sé lei,
 à tò n òndenō kè dasi lán kpāsapōnō bà.
 42 Tó gbē mananō è, òdi pōnna ke,
 gbē vāninō sō òdi n lé nakōa.
 43 Òndōde laakari dō yā pìnōa,
 à Dikiri gbēke gwa lākū à de nà.

108

Luda mé àdi tó ò zì ble

Dauda lèē.

¹ Ma laakari kpatēna, Luda,

mani lè sí mà n táaki lé kū nèēēdoo.

² Ma mōrō kū ma gidigboo kú máa?

Mani gudō pá mīio.

³ Dikiri, mani n sáabu kpá burinō té,

mani n táaki lé gbēnōnē.

⁴ Zaakū n gbēke zōkōō kà n kīnaa,

n náanikēnaa ludambē luku lè.

⁵ Luda, ò n tó sé lei ari n kukia,

n tó n gakuri da anduniala pínki.

⁶ N̄ wewá n̄ ó sura ba kū n gāsā gbānao,
 de ókōnō n gbē yenyīdenō le ò bo.

7 Luda yā ò zaa a kúkia à pì:
 Mani Sekemu kpaatete kũ kùwikio,
 mani Suko guvute kpámma.
 8 Giliada b̀usu bi ma ṕome,
 Manase burinɔ̀ b̀usu bi ma ṕome,
 Eflaimu burinɔ̀ b̀usu bi ma m̀dfuraame,
 Yuda b̀usu bi ma g̀ome.
 9 M̀abunɔ̀ b̀usu bi ma ɔ̀pipibɔ̀ome,
 madì ma kyate káte Edɔ̀munɔ̀ b̀usuua,
 madì kùwiki dɔ̀ Filisitininɔ̀ b̀usuua.
 10 Dí mé ani gẽ kũmao wẽte b̄nide gũnn?
 Dí mé ani domene ari Edɔ̀munɔ̀ b̀usunn?
 11 Luda, à de m̀kɔ̀n mé n ɔ̀ gbàrewái,
 ndì bo kũ ó z̀ikarinɔ̀ doroo?
 12 N ɔ̀ dawá ó iberenɔ̀ yái,
 zaakũ bisásiri kpányĩ bi yā pámme.
 13 Óni z̀ì ble kũ Luda gbãnao,
 àkũ mé ani gèse pétepete ó iberenɔ̀a.

109

Sa v̄ani ona ibereene

Dauda lèe.
 1 Luda, m̀kɔ̀nn madì n táaki lé,
 òsungõ ȳitenaro.
 2 Zaakũ gbẽ v̄ani bonkpɛdenɔ̀ dì ma yaka,
 òdi lé bo ò ékeyã dima.
 3 Òdi likamai kũ z̄anguyão,
 òdi fiti ke kũmao ṕoke wíwinnena sari.
 4 Òdi yenyĩ eramene kũ ȳadimmanaao,
 bee kũ madì adua keíne.
 5 Òdi yā mana f̄ina bomene kũ a v̄anio,
 yenyĩ s̄o, kũ z̄anguo.
 6 N̄ Setan s̀u kea,
 ò a kpakũ kũ Ibilisio.
 7 N̄ tó yákpate a ne,
 ò tó a aduakena yā ine.
 8 A w̄endi ḡo kutu,
 gbẽ p̄ande ḡo a ḡene ũ.
 9 N̄ tó a néno ḡo de sari,
 a nanɔ̀ ḡo gyaanɔ̀ ũ.
 10 A néno ḡo likaraz̄orinɔ̀ ũ òḡo bara ke,
 òḡo n̄ kpake n̄ be z̄inɔ̀ ḡun.
 11 A f̄nade a ṕonɔ̀ nak̄o pínki,
 buri z̄itɔ̀nɔ̀ a z̄i àre sía.
 12 Gb̄eke sún gb̄eke kenero,
 òsun w̄enda d̄s a né kũ à t̄onɔ̀nero.
 13 N̄ tó a burinɔ̀ láka,
 n̄ tó sún ḡo kù buri kũ oni futenɔ̀ téro.
 14 A dizinɔ̀ v̄anikena yā ḡo d̄ongu, Dikiri,
 òsun tó a da durunna k̄ea zikiro.

15 Ñ durunna gō dɔngu, Dikiri,
ń yā sā gbēnɔgu andunia gūn.

16 Zaakū adi dɔn à gbēke ke gbēkenero,
àdi wé tã takasidenɔa kū wēndadenɔ
kū pɔsiradenɔ ari gyāwān.

17 À ye sa vāni onnenaai,
n tó à wí a musu.
Sa mana onnenaai di kánero,
n tó arubarika ke kãao zã.

18 À lékennenaai dà lán uta bà,
à a mēe yàku lán í bà,
à gē a wánɔn lán nísi bà.

19 Kanaa pì gō daala lán uta bà,
àgō dɔ a pì lán asa bà.

20 Dikiri fīna bo ma yādimmarinɔa le
kū gbē kū òdi yā vāni o ma musunɔo.

21 Dikiri Gbānasīndapinkide,
n ma wēnda gwa n tó yāi,
n ma bo n manake kū n gbēkeo yāi.

22 Zaakū takaside wēndademē ma ũ,
ma pɔ yàka búgubugu.

23 Maten gēte lán ɔkosi uraa bà,
má de lán kwa kū ãa ten sé bà.

24 Léyīnaa tò ma gbá di sí sé doro,
ma fēfē ma gō wàakuu.

25 Ma gō yáadɔnapɔ ũ ma yādimmarinɔne,
òdi ma gwa ò mì gbāke.

26 Ñ kpámai, Dikiri ma Luda,
n ma sura ba n gbēke yāi,

27 de ò dō kū n ɔ mé à kè,
mɔkɔn Dikiri, n kenaame.

28 Bee tó ò ma ka, ñni arubarika damagu,
tó ò fùtemai, wé'i ni n kū,
makū n zòbleri mani pɔnna ke.

29 Tó vāni ni gō ma yādimmarinɔne uta ũ,
oni wé'i damáma lán arukĩmbaa bà.

30 Mani Dikiri sáabu kpá kū kòto gbānao,
mani a táaki lé dasi kōkakaranaa gūn.

31 Zaakū àdi ze kū wēndadenɔ,
àdi n sí gbē kū òdi yā vútemmanɔa.

110

Arumasihu kike

Dauda lèe.

1 Dikiri pì ma dikiriine à vute a oplai
ari àgō a iberenɔ kene a tintin ũ.

2 Dikiri ni tó n iko dagula,
ñni kí ble n iberenɔa zaa Zaiō.

3 N gbẽnɔ ni n zĩda kpámma zĩkagɔɔ
kpi kũ à kú adona musu,
n kefennanɔ ni su n kĩnaa lán gudɔ plíkpanaa bà.

4 Dikiri la dà, ani lé sukparɔ à pì:
Ĩnigɔ de sa'ori ũ ari gɔɔ sĩnda pínki
lán Melékizedeeki bàme.

5 Dikiri kú n ɔplai,
ani kínanɔ dúgu zɔ a pɔfɛgɔɔ.

6 Ani yákpate ke kũ burinɔ,
n gẽnɔ nigɔ kpá,
ani andunia pínki kínanɔ dúgu zɔ.

7 Ani í mi swai zé léa,
abire yáin a mì nigɔ dana íla.

111

Dikiri tɔbonaa

1 Aleluya!

Mani Dikiri sáabu kpá kũ nèsedoo
gbẽ mananɔ kɔkakaranaa gũn.

2 Dikiri yákenanɔn zɔkɔ,
gbẽ kũ a yá kèíne nnanɔ dì a laasun lé.

3 A yákenanɔn bèere ví kũ gakurio,
a yámanakena lakana víro.

4 Dikiri tò a yábonsarekenanɔ dɔ́ogu,
à sùru ví kũ wẽndao.

5 Àdi póble kpá a vĩnakerinɔa,
àdigɔ dɔ a bàka kunna kũńwo yān.

6 À a yákenanɔ gbāna m̀ a gbẽnɔne,
à buri pāndenɔ b̀sunɔ s̀ à kpámma.

7 A yákenanɔn náani ví akũsɔ à zé ví,
a yádannenanɔn yápura ví pínki.

8 Yā p̀nɔ zĩni pɛtena gɔɔ sĩnda pínki,
àdi yā ke a zéa kũ náanio.

9 À surabarii zĩ à a gbẽnɔ b̀ò,
a bàka kú kũńwo gɔɔ sĩnda pínki.

A tó kú adona, à naasi ví.

10 Vĩnakena Dikirineme ɔ́ndɔ zĩni ũ,
gbẽ kũ ò a vĩna vĩnɔme asānsĩnidenɔ ũ.
A táakilena nigɔ lakana víro.

112

Gbẽ kũ à Dikiri vĩna ví

1 Aleluya!

Arubarikademe gbẽ kũ à Dikiri vĩna ví ũ,
akũsɔ Dikiri yáditenanɔ dì káne manamana.

2 A nénɔ nigɔ gbānadenɔ ũ ǹ b̀sun,
ǹsepurade burinɔ nigɔ de arubarikadenɔ ũ.

3 Ɔgɔ kũ aruzekεo di a bea,
 a yãmanakεna lakana vĩro.
 4 Bee gusiran gu dı pu gbẽ mananε,
 nẽsεpurade kũ à sùru kũ wẽndao vĩ.
 5 Gbẽ kũ àdi ɔ poro, kũ àdi pɔ sãkãńne,
 akusɔ àdi yã ke a zéa, yã dı bo kãao nna.
 6 Pɔke ni gbẽ mana lá ble zikiro,
 a yã nigɔ dɔńgu gɔrɔ sında pínki.
 7 Baaru vãni dı a vĩna kũro,
 a laakariri dıgɔ kpatεna, àdigɔ Dikiri náani vĩ.
 8 A kũu dı vĩro, vĩna dı a kũro
 ari à gé à yògɔ ke a ibεrεnɔa.
 9 Àdi pɔ fá takasidenɔnε,
 a yãmanakεna lakana vĩro,
 a gbãna dıgɔ kara kũ bèεrεεo.
 10 Gbẽ vãni dı a e à pɔ fẽ,
 àdi saka kakũn à nagui,
 gbẽ vãni pɔyeinaa dı ke pã.

113

Dikiri táakilenaa

1 Aleluya!
 Dikiri zòblerinɔ, à a táaki lé,
 à Dikiri tɔ bo!
 2 Ò Dikiri sáabu kpá
 zaa tera ari gɔrɔ sında pínki.
 3 Ò Dikiri tɔ bo
 zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.
 4 Dikiri zòkɔ de buri sında pínkila,
 a gakuri dana musula.
 5 Dí mé à kà Dikiri ó Luda ũu?
 À vutεna kpatan zaa musu,
 6 àdi wé zu zĩte
 à musu kũ zĩteo gwa.
 7 Àdi gbãnasaridenɔ bo bùsu té à n fute,
 àdi wẽndadenɔ bo tuburan à n sé lei.
 8 Àdi n da kınanεnɔ té,
 buri kũ à sè kınanεnɔ.
 9 Àdi para kara a ben,
 àdi a ke nérande pɔnnade ũ.
 Aleluya!

114

Vĩnla dikpe lèε

1 Kũ Isarailanɔ bò Misila,
 kũ Yakubu burinɔ bò gbẽ zĩtɔnɔ té,
 2 Yudanɔ bùsuu gɔ Dikiri kúki ũ,
 Isarailanɔ bùsuu gɔ a kibleki ũ.

³ Isira Tēra wé sìnle à bàa lè,
Yoda í èra kpe.

⁴ Kpinɔ vīvī lán sākaronɔ bà,
sīsīnɔ kɔɔ lè lán sānenɔ bà.

⁵ Ísira, bó mé à n le n bàa lèe?
Yoda, à kè dera n èra kpee?

⁶ Kpinɔ, bóyāin a vīvī lán sākaronɔ bàa?
Sīsīnɔ, à kè dera a kɔɔ lè lán sānenɔ bàa?

⁷ Andunia, n̄ yīgāyīgā Dikiri arɛ,
Yakubu Luda arɛ.

⁸ À gbèsi kè íkateki ũ,
à gbèpu lì ísēboki ũ.

115

Dikiri mé àdi arubarika dańgu

¹ Adi ke ókɔnɔnlo Dikiri,
adi ke ókɔnɔnlo,
mɔkɔmmɛ n̄ de ò n tó bo
n gbēke kũ n náanio yāi.

² À kè dera burinɔ dì ó la
ò pi ó Luda kú máa?

³ Ó Luda kú musu,
pó kũ à yein àdi ke.

⁴ Ò n̄ tānanɔ pì kũ andurufuuo kũ wuraaɔ,
bisāsiri ɔzīmɛ.

⁵ Ò lé vī, ama òdi yā oro,
ò wé vī, ama òdi gu ero.

⁶ Ò sã vī, ama òdi yā maro,
ò yī vī, ama òdi pó gbī maro.

⁷ Ò ɔ vī, ama òdi pó kũro,
ò gbá vī, ama òdi táa oro,
òdi kòto kekero.

⁸ N̄ pìrinɔn lele kũńwome
kũ gbē kũ òteni n̄ náani kenɔ n̄ pínki.

⁹ Isarailanɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpanyĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹⁰ Haruna burinɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpanyĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹¹ Dikiri vīnakerinɔ, à Dikiri náani ke!
Àkũme á kpanyĩri ũ kũ á sēgbakoo.

¹² Dikiri dò ó yān,
ani arubarika dańgu.
Ani arubarika da Isaraila burinɔgu,
ani arubarika da Haruna burinɔgu,

¹³ ani arubarika da a vīnakerinɔgu,
né fíti gbē zókō.

14 Dikiri á buri kara,
ákõñõ kũ á nénõ.

15 Dikiri arubarika daágu,
musu kũ zĩteo Kèrii.

16 Musu bi Dikiri pómε,
ama à zĩte nà bisāsirinõne n òĩ.

17 Adi ke gènõ mé òdi Dikiri táaki léro,
kesõ gbē kũ n lé yĩtenõ.

18 Ókõñõ, ónigõ Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari gõrõ sĩnda pínki.
Aleluya!

116

Gbē kũ à bò ga léi Dikiri sáabukpanaa

1 Má ye Dikirii, zaakũ à ma yā mà,
à ma wikilenaawa mà.

2 Manigõ a sísi ari ma wèndi lén,
kũ à sã kpàmai yāi.

3 Ga bàa fĩkãmai yā,
mira wāwā tòmá,
wétãmmaana kũ p̄siraõ dàmala.

4 Akũ ma Dikiri sìsi ma pì:
Dikiri, n yā nna, n ma mì sí.

5 Dikirin sùru vĩ akūsõ à mana,
ó Luda wènda vĩ.

6 Dikiri di gbãnasaridenõ dãkpã,
kũ ma busa, à ma sura bà.

7 Ma swè, n keke n kpáte,
zaakũ Dikiri yā mana kènne.

8 Dikiri, n ma bo ga léi,
n wé'i wàramene, nídi tó ma gè síro,
9 de màgõ té n arε gbē bēnenõ kukia la.

10 Bee kũ wari tòmá ma gõ búgubugu,
má kpé a náanikena, akũ ma yā ò.

11 Bídì ma kũ ma pì:
Gbē sĩnda pínki bi ékedenõme.

12 Bón mani fĩna boo Dikirine
yā mana kũ à kèmenε pínki musuu?

13 Mani Dikiri surabana toko sé musu,
mani a sísiõ.

14 Mani lé kũ ma kè Dikirianõ papa
a gbēnõ wára n pínki.

15 Dikiri yāmarinõ gana bèere vĩne.

16 Dikiri, n yā nna, n zòbleriime ma ũ,
nõgbē kũ à zò blènne néme ma ũ,
n ma bo bàn.

17 Mani kennakũkõ sa omma,

mani n sísió, Dikiri.

¹⁸ Mani lé kú ma kè Dikiriano papa
a gběno wára n pínki

¹⁹ a kpé onn Yurusalemu gūn.

Aleluya!

117

Dikiri táakilenaa

¹ Ákōno buri sīnda pínkinó à Dikiri tó kpá,
ákōno bùsu sīnda pínki gběno à a táaki lé.

² Zaakū gběke kú à vī kúoo kè zókō,
Dikiri náani vī goro sīnda pínki.

Aleluya!

118

Gena Dikiri onn kú sáabukenaao

¹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gběke lakana vīro.

² Isarailano o:

A gběke lakana vīro.

³ Haruna burino o:

A gběke lakana vīro.

⁴ A vīnakerino o:

A gběke lakana vīro.

⁵ Ma lé zù Dikirii ma warikena gūn,
akū à wema à ma gba mēporoki.

⁶ Dikiri kú kúmao, vīna ni ma kuro.

Bón bisāsiri ni fō à kemenee?

⁷ Dikiri kú kúmao ma kpányiri ũ,
mani yōgō ke ma iberenoa.

⁸ Nana Dikirii mana de
bisāsiri náanikenala.

⁹ Nana Dikirii mana de
gbānadenó náanikenala.

¹⁰ Buri sīnda pínki likamai,
akū ma n kakate kú Dikiri tóo.

¹¹ Ó likamai kpa sīnda pínki,
akū ma n kakate kú Dikiri tóo.

¹² Ó fīma lán zónó bà,
akū ò làka lán kāni tékūnaa bà,
ma n kakate kú Dikiri tóo.

¹³ Ó o sōmai kpe, má ye mà léte,
akū Dikiri kpāmai.

¹⁴ Dikiri mé à ma gbāna ũ, a táakin madì lé,
akū mé à gō ma surabari ũ.

¹⁵ À ma, ponna wiki do gbě manano bùran,
Dikiri opla zī zókō kè.

16 Dikiri ɔpla kú musu,
Dikiri ɔpla zĩ zǝkǝ kè.

17 Mani garo, manigǝ kun,
manigǝ Dikiri yǎkɛnanɔ baba.

18 Dikiri ma toto manamana,
ama adi tó ga ma sɛro.

19 À zé mana gbàɔ wɛmɛɛ,
de mà gɛ mà Dikiri sáabu kpá.

20 Dikiri ɔn zén dí,
gbɛ mananɔ mé òdi gɛn.

21 Ma n sáabu kè Dikiri, zaakū n wema,
n gǝ ma surabari ũ.

22 Gbè kū kpéborinɔ pǎ kpài
mé à gǝ kpé kusuru gbè mède ũ.

23 Dikiri mé à abirekū kè,
akū à kèwɛɛ yǎbonsare ũ.

24 Gɔrɔ kū Dikiri diten dí,
ò pɔnna ken ó nèse ke nna.

25 N yǎ nna Dikiri! N ó sura ba!

N sùru ke Dikiri! N tó ò sa'a le!

26 Arubarikademe gbɛ kū àten su kū Dikiri tóo ũ,
zaa Dikiri ɔnn óten gbānake kpányĩ.

27 Dikirimɛ Luda ũ, à gu pùwɛɛ.

À zà lá kpákpa àgǝ téo dikpekerinɔ
ari sa'okí bɛnɛnɔ kīnaa.

28 Ma Ludame n ũ, mani n sáabu ke,
ma Luda, mani n tó sé lei.

29 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbɛke lakana vīro.

119

Luda yǎ sɛna lei

1 Arubarikadenɔme gbɛ kū ò kun taari sari
ò Dikiri doka kūnanɔ ũ.

2 Arubarikadenɔme gbɛ kū ò Dikiri yǎ kūna
ò a ki wɛɛ kū nèsedoonɔ ũ.

3 Òdi yǎ kpɛdangara kero,
òdi táa o a zé gūn.

4 N n ɔɔki mɔwɛɛ,
de ògǝ téi kū laakarīio.

5 Má ye màgǝ kú ma dɔrɔɔa
màgǝ n yǎdannɛnanɔ kūna.

6 Tó má n yǎditenanɔ kūna pínki,
abirekū ni tó wé'i ma kūro.

7 Gɔrɔ kū mateni n dokayǎ mananɔ dada,
mani n sáabu kpá kū nèsepurao.

8 Manigǝ n yǎdannɛnanɔ kūna,

̀nsun ma t3n s3ns3nlo.

9 Deran keƒenna ni f3 3g3 kun gb3s3 sari n3a?

S3de a y3ken3 k3 s3 k3 n y3o.

10 Mateni n ki wete k3 n3s3doo,
̀nsun t3 m3 z3 n y3ditenan3aro.

11 Ma n y3 d3 ma sw33 g3n
de m3sun durunna kennero y3i.

12 Arubarikademe m3k3n Dikiri 3,
̀n n y3ditenan3 damene.

13 Dokay3 k3 3 b3 n l3nn3 p3nki,
mani baba3ne k3 ma l3o.

14 Madi p3nna ke k3 n y3n3
l3k3 3di ke k3 aruzeke z3k33o n3.

15 Madi laasun l3 n 3d3kia,
ma w3 k3 n z3n3a.

16 Ma p3 k3 nna n y3ditenan3a,
n y3 ni s3maguro.

17 ̀N y3 mana ke mak3 n z3bleriine
de m3g3 kun k3 w3ndiio, m3g3 n y3 k3na.

18 ̀N ma w3 k3mene
de m3 w3 si y3bonsaren3e n dokan.

19 Nib33me ma 3 andunia g3n,
̀nsun n y3ditenan3 utemenero.

20 N dokay3n3 nid3na baala'i
ma sw33 bl3.

21 Nd3 kp3k3 karambaanide k3 l3 n k3n3i,
gb3 k3 3 z3 n y3ditenan3an3.

22 ̀N ma bo s3s3nan k3 gyabonaa,
zaak3 m3 n y3n3 k3na.

23 Bee k3 k3nanen3 v3te 3 l3 kp3k3s3mai,
ma laasun nig3 k3 n y3dannenan3a.

24 N y3n3 di ma p3 ke nna,
n y3 p3 di l3 dama.

25 Ma g3 wut3na z3te,
̀n ma w3ndi d3kp3 l3k3 n 3 n3.

26 Ma a y3kenan3 d3d3nne, ak3 n wema,
̀n n y3dannenan3 damene.

27 ̀N t3 m3 n 3d3kin3 d3,
ma laasun nig3 k3 n y3bonsaren3a.

28 Ma p3 sira 3 k3 z3k3,
̀n ma gba gb3na l3k3 n 3 n3.

29 ̀N ma bo manafiki z3a,
̀n ma gba z3 m3 ze k3 n dokao.

30 Ma y3pura z3 s3,
ma sw33 dig3 k3 n dokaa.

31 M3 n y3n3 k3na 3plapla,
̀nsun t3 w3'i ma k3ro, Dikiri.

32 Madi w3 n y3ditenan3 z3i,
zaak3 n ma laakarii kp3temene.

33 Dikiri, ò n yādannenano zé mómene
 de màgõ kũna ari ma wèndi lén.
 34 Ñ ma gba òndõ màgõ n doka kũna,
 màgõ zĩ kea kũ nèsedoo.
 35 Ñ ma da n yāditenanò zén,
 zaakũ abirekũ mé àdi kámagu.
 36 Ñ tó ma swè tá n yānoa,
 àsun tá bĩni zénlo.
 37 Ñ ma wé go pó pānoa,
 ò ma wèndi dākpā lākũ n ò nà.
 38 Ñ yā kũ n ò papa makũ n zòbleriine,
 lé kũ n sè n vīnakerinone.
 39 Ñ tó sòsōna kũ madì a vīna ke goma,
 zaakũ n dokayāno mana.
 40 Má ye n òdoki fá,
 ò ma wèndi dākpā n manake gūn.

41 Dikiri, ò mós ò gbēke kemene,
 ò ma sura ba lākũ n ò nà,
 42 gbasà mà yā we ma sòsōrinōa,
 zaakũ mateni n yā náani ke.
 43 Ñsun yāpura yā sí ma lénlo,
 zaakũ n dokayāno ma wé dōi.
 44 Manigõ n doka kũna
 ari goro sīnda pínki.
 45 Manigõ té aafia,
 zaakũ ma n òdoki wète.
 46 Mani n yāno o kīnāno are,
 wé'i ni ma kũro.
 47 N yāditenanò dì ma pò gba,
 zaakũ má yei.
 48 Ma gāa sè n yāditena kũ má yeinone,
 madì laasun lé n yādannenano.

49 Ñ dō yā kũ n ò n zòbleriinen,
 zaakũ n tò ma wé dōi.
 50 Yā kũ àdi ma laakari kpáte ma warikenan dí,
 n lésena mé àdi ma wèndi dākpā.
 51 Karambaanidenò teni ma fobo lakanaa sari,
 bee kũ abireo madì zā n dokaaro.
 52 Madì dō n dokayā kũ à kú zaa zīno,
 akũ òdi ma nèse yīda kūmene, Dikiri.
 53 Madì pò fē manamana,
 kũ yāvānikerinò dì pā kpá n dokai yāi.
 54 Madì lè sí n yādannenano musu
 ma kunna andunia díkīna gūn.
 55 N yā dīgõ dōmagu gwāani, Dikiri,
 madīgõ n dokayāno kũna.
 56 Ma dónè kè kũ yā birenōo,
 zaakũ madīgõ n òdoki gwa.
 57 Dikiri, mōkōmme ma baka ũ,

ma lé sè kū mani n yā ma.

58 Madì kúte kenne kū nèsedoo,
 ò sùru ke kūmao lákū n ò nà.

59 Ma a yākenanɔ laasunn lè,
 akū ma era n dokayānɔa.

60 Mani wā, mani zezero,
 de mà n yāditenanɔ da.

61 Bee kū gbē vāninɔ bàa fīkāmai,
 n dokayānɔ ni sāmāguro.

62 Madì fute mà sáabu kenne lizāndo
 n dokayā mananɔ musu.

63 N vīnakeri pínki gbēnname ma ũ,
 gbē kū òdi n ɔɔki gwanɔ.

64 Dikiri, n gbēke andunia pà,
 ò n yāditenanɔ damene.

65 N a mana kè makū n zòbleriine,
 lákū n ò nà, Dikiri.

66 Ñ wézē kū dōnaao damene,
 zaakū ma n yāditenanɔ sì.

67 De ní kpé ò tōma, má sātename,
 ama tera sà má n yā kūna.

68 Ñ mana, akūsō n yākenanɔn mana,
 ò n yāditenanɔ damene.

69 Bee kū karambaanidenɔ yāsira nàma,
 madigō n ɔɔki gwa kū nèsedoo.

70 Ñ sã dī, àdi yā maro,
 makū sō ma pɔ nna n dokaa.

71 N ɔtōmanaa kèmene mana,
 de mà le mà n yādannenɔnɔ dada.

72 Doka kū à bō n lén manamene
 de wura kū andurufu mèn dúbu ũgbangbanɔla.

73 N ɔ ma í kàsa à ma ke,
 ò ma gba òndō mà n yāditenanɔ dada.

74 N vīnakerinɔ ni ma e ò pɔnna ke,
 zaakū n yān ma wé dōi.

75 Dikiri, má dō kū n dokayānɔn mana,
 kū ní náani vī yāin n ɔ tōma.

76 Ñ gbēke kèmene de ma nèse le à yīda kū,
 lákū n ò makū n zòbleriine nà.

77 Ñ mó ò wēnda dōmene de màgō kun,
 zaakū n dokayānɔme ma pɔnna ũ.

78 Ñ tó wé'i karambaanide kū ò taari kèmene pānɔ kū,
 makū sō mani laasun lé n ɔɔkia.

79 Ñ tó n vīnakerinɔ su ma kīnaa,
 gbē kū ò n yānɔ dōnɔ.

80 Ñ tó ma nèse gō yāke vīro n yānɔ musu
 de wé'i sún ma kūro yāi.

81 N surabana yā teni ma swè ble,

n yān ma wé dɔi.

⁸² Ma wé dɔdɔna n lésenaai ari ma wé wò, bɔren ñni ma nèse yīda kūmenεε?

⁸³ Má de lán bára b̀̀k̀̀ k̀̀ à túsukpe màa bà, bee k̀̀ abireo n yāditenanɔ̀ dì sāmaguro.

⁸⁴ Makū n z̀̀bleri manig̀̀ n dā ari b̀̀rεε? Bɔren ñni wari dɔ ma wétāmmarinɔ̀aa?

⁸⁵ Karambaanidenɔ̀ dì wèε ỳ̀mεneε mà zun, ñ yā̀ dì k̀̀ sé k̀̀ n dokaoro.

⁸⁶ N yāditenanɔ̀ pínki náani vī, ñ kpámai, zaakū òten wé tāma pāme.

⁸⁷ À g̀̀ fítì k̀̀ oni láka k̀̀mao andunian, makū s̀̀ mádi pā kpá n ɔ̀dɔkinero.

⁸⁸ Ñ ma wèndi dākpā n gbēke yāi, mani n yānɔ̀ da.

⁸⁹ Dikiri, n yā̀ dìg̀̀ kun g̀̀rɔ̀ sīnda pínki, a zīni petena zaa musu.

⁹⁰ Ñ náani vī wè k̀̀ wèεo, n andunia kàte, akū à kpé kun.

⁹¹ Pó sīnda pínki kpé kun gbāra n doka yāi, zaakū pó sīnda pínki dì donyī.

⁹² Tó n dokame ma pɔ̀nna ũ yāro, de ma laka ma warikena gūn.

⁹³ N ɔ̀dɔki ni sāmagu zikiro, zaakū a gāin n ma wèndii dākpā.

⁹⁴ N pómε ma ũ, ñ ma sura ba, zaakū ma n ɔ̀dɔki wète.

⁹⁵ Gbē vāninɔ̀ teni ma dā ò ma de, ama ma laakari kú n yānɔ̀a.

⁹⁶ Ma è k̀̀ pó mana sīnda pínki zaka lé kumme, ama n yāditenanɔ̀ z̀̀k̀̀ lé vīro.

⁹⁷ Má ye n dokai à kè z̀̀k̀̀ fá, madìg̀̀ laasun léa zaa k̀̀nk̀̀ ari ɔ̀k̀̀si.

⁹⁸ N yāditenanɔ̀ dì tó ma ɔ̀nd̀̀ g̀̀ de ma ibereno póla, zaakū à kú ma swèn g̀̀rɔ̀ sīnda pínki.

⁹⁹ Ma wéze de ma yādannerinɔ̀ póla ñ pínki, zaakū ma laasun dìg̀̀ kú n yānɔ̀ame.

¹⁰⁰ Ma ɔ̀nd̀̀ de marenɔ̀ póla, zaakū madìg̀̀ n ɔ̀dɔkinɔ̀ gwa.

¹⁰¹ Madì mi kē zé vāni sīnda pínkia de mà le màg̀̀ n yā k̀̀na yāi.

¹⁰² Mádi kē n dokayānɔ̀aro, zaakū m̀̀k̀̀n mé n dàmenε.

¹⁰³ N yānɔ̀n nnamεneε à kè z̀̀k̀̀, à nna de zóla ma lén.

¹⁰⁴ N ɔ̀dɔki dì ma gba laakarii, abire yāi ma zā sātēna zé sīnda pínkin.

¹⁰⁵ N yāme fitila ũ ma gbáne, àdi gu pumεneε zén.

- 106 Ma la dà ma zεo
 kũ manigõ té n dokayã mananɔi.
 107 Ma wétãmmaanaa kè zõkõ, Dikiri,
 ñ ma wèndi dákpa lákũ n ò nà.
 108 Ñ ma sáabukpana sí,
 gbasa ñ n dokayãno damene, Dikiri.
 109 Madigõ ma zĩda da kariĩ gũn,
 bee kũ abireo n dokayãno di sámaguro.
 110 Yãvãnikerinõ tankute kpàkpamene,
 ama mádi zã n ɔɔkiaro.
 111 N yãno me ma túbi ũ ari goro sĩnda pĩnki,
 mókõno me ma ponna ũ.
 112 Ma swè kú n yãdannenanao
 ari ma wèndi lén.
 113 Ma zã nèsepladenon,
 má ye n dokai.
 114 Mõkõmme ma uteki kũ ma sēgbakoo ũ,
 n yãn ma wé doi.
 115 À gomala ákõno yãvãnikerinõ
 de mágõ ma Luda yãditenanõ kũna.
 116 Ngõ ma kũna lákũ n ò nà, manigõ kun,
 ñsun tó tãmaa ma nero.
 117 Ñ ma sé musu de mà bo aafia,
 ma wé nigõ pé n yãdannenanao.
 118 Ndì jí gbē kũ ò zã n yãdannenanao,
 ñ manafikikena bi pãme.
 119 Ndì andunia yãvãnikerinõ kóte lán mōgbõ bà,
 abire yãin má ye n yãno.
 120 Ma mēe di fute n vĩna yãĩ,
 n dokayãnon naasi vĩme.
 121 Ma yã kè a zéa súsu,
 ñsun ma tó ma wétãmmarinõnero.
 122 Ñ zenkeke sé makũ n zòbleriine de mà bo mana,
 ñsun tó karambaanidenõ ma wé tãro.
 123 Ma wé do n surabanaai ari ma kpasa,
 mateni n léena mana dã.
 124 Ñ yã kemene n gbēke gũn,
 ñ n yãdannenanao da makũ n zòbleriine.
 125 N zòbleriime ma ũ, ñ ma gba laakarii
 de mà n yãno dõro dõ.
 126 Yãkena goro kà, Dikiri,
 zaakũ òten bo n doka kpe.
 127 Má ye n yãditenanõ de wurala,
 bee wura baasanaa.
 128 Ma è n ɔɔki mana,
 abire yãĩ sãtena zé pĩnki di kemenero.
 129 N yãnon demene yãbonsare ũ,
 abire yãĩ má kũna ma swèn.
 130 N yã bõkõtenaa di gu puĩne,

àdi nèsedodeno gba laakarii.

131 Ma lé wēna, maten wesa bo fèeku, zaakū n dokayāno ni teni ma de.

132 Ñ are dōma ñ sùru ke kūmao, lākū ndi ke gbē kū ò ye n tóinone nà.

133 Ñ ma da zéa lākū n ò nà, ñsun tó yā vāni ke kí blemaro.

134 Ñ ma bo gbē takikerino oĩ de mà n odoiki gwa.

135 Ñ an were makū n zòbleriia, ñ tó mà n yādannenano dō.

136 Wé'i ten pla ma wén kū ò n doka kūnaro yāi.

137 Dikiri, ní mana, n dokayānon zé vī.

138 Ñ n yāno dìte a zéa, ò náani vī manamana.

139 Ma ibereno sà n yān, akū ní yā ma kū gbāna manamana.

140 Ò n yā yō ò gwà à sánkara ke vīro, makū n zòbleri, má yei manamana.

141 Póken ma ūro, òdi ma gya bo, bee kū abireo n odoiki di sāmaguro.

142 Ñ yāmanakena lakana vīro, n doka yāpura vī.

143 Wari kū yā'ummanao ma le, ama n yāditenanome ma ponna ū.

144 Ñ yānon mana goro sīnda pínki, ñ ma gba laakari de màgō kun.

145 Madì n sísi kū nèsedoo Dikiri, ñ wema, manigō n yāditenano kūna.

146 Madì lé zunyī ñ ma sura ba, manigō n yāno kūna.

147 Madì futē gudō mà wiki lémma, n yān ma wé doì.

148 I dì na ma wéa gwāaniro de mà le mà laasun lé n yāa yāi.

149 Ñ ma yā ma n gbēke yāi, Dikiri, ñ ma wèndi dākpā lākū n yāzedeke de nà.

150 Gbē kū òdi lé kpákūsūmaino kāni kūmao, ama ò zā kū n dokao.

151 Ñ kú kūmao kāni Dikiri, n yāditenano pínki yāpura vī.

152 Zaa gikena ma dō n yānoa kū n dìte àgō kun goro sīnda pínki.

153 Ñ ma warikena gwa ñ ma sura ba, zaakū n doka dí sāmaguro.

154 Ñ zé kūmao ñ ma bo,

̀n ma w`endi d`akp`a l`ak`u n a l`e s`e n`a.

155 N surabanaa z`a k`u y`av`anik`erino,
zaak`u `odi n y`adann`enan`o w`etero.

156 N w`enda z`ok`o, Dikiri,

̀n ma w`endi d`akp`a l`ak`u n y`az`edek`e de n`a.

157 Ma ib`er`e k`u `odi w`e t`aman`on dasi,
ama m`adi z`a n y`an`aro.

158 M`a ye n n`aanisarid`en`o k`airo,

k`u `o n y`a k`unaro y`ai.

159 N` gwa l`ak`u m`a ye n `od`okii n`a.

Dikiri, ̀n ma w`endi d`akp`a n gb`ek`e y`ai.

160 N y`a s`inda p`inki bi y`apuram`e,
n dokay`an`on mana `o lakana v`iro.

161 Gb`anad`en`o di w`e t`ama p`a,
ama n y`a v`ina di ma k`u.

162 Mad`i p`onna k`e k`u n l`es`enaao,

l`ak`u ma aruz`ek`e z`ok`o s`et`e z`i g`un b`a.

163 Ma z`a manafikin, m`a ye a y`airo,
n dokan m`a yei.

164 Mad`ig`o n t`aaki l`e g`or`o do g`en supplapla
k`u n dokay`an`on mana y`ai.

165 Gb`e k`u `o ye n dokain`o aafia z`ok`o,
y`ake di t`o `o furo.

166 Ma w`e d`i n` ma sura ba, Dikiri,
mad`i t`e n y`adit`enan`o i.

167 M`a n y`an`o k`una,
zaak`u m`a yei manamana.

168 Mad`i n `od`oki gwa mad`i n y`an`o ma,
zaak`u ma y`ak`ena s`inda p`inki k`u n `i`m`e.

169 N` t`o ma wikil`ena n k`inaa le, Dikiri,
̀n ma gba laakari l`ak`u n `o n`a.

170 N` t`o ma aduak`ena n ki le,

̀n ma sura ba l`ak`u n l`e s`e n`a.

171 N t`aakil`ena g`o da ma l`en,
zaak`u nd`i n y`adann`enan`o dam`en`e.

172 Mani l`e s`i n l`es`ena musu,
zaak`u n y`adit`enan`on mana p`inki.

173 N`g`o k`u k`u soruo n` o dama,
zaak`u ma z`e k`u n `od`okio.

174 Mat`eni a ni d`e n` ma sura ba, Dikiri,
n dokam`e ma p`onna `u.

175 N` t`o m`ag`o kun, manig`o n t`aaki l`e,
̀n t`o n dokay`an`o g`o ma k`una.

176 Ma z`a z`ea l`an s`a k`u `a s`at`e b`a,
̀n mak`u n z`obl`eri w`et`e,
zaak`u n y`adann`enan`o di s`amaguro.

120*Kunna yāketedenɔ té*

Gená Yurusalemu lèe.

¹ Ma warikɛnaa gūn ma Dikiri sìsi,
akū à wèma.

² N̄ ma sí yāsiradenɔ ɔĩ
kū manafikidenɔ léo.

³ Manafikide, deran Luda ni ke nà kūnwoo?
Ke bón ani kennɛɛ?

⁴ Ani wé tãma kū gōsa kà lé nnanɔ
kū sē lí sīsī wãnao.

⁵ Waiyoo makū kū má kú Mɛɛkinɔ té,
má vutena Kedanɔ bizakutan.

⁶ Ma vutɛ à g̃i kè manamana
kū gbē kū ò zà aafianɔ.

⁷ Vutena aafiaan má yei,
ama tó ma yã ò, fitiin òdi futɛomai.

121*Dikiri ó Dákpárii*

Gená Yurusalemu lèe.

¹ Ma wé dɔ s̄s̄inɔ kpa,
gu kū ma kpányĩ d̄i bon.

² Ma kpányĩ d̄i bo Dikiri k̄inaame,
akū mé à musu kū z̄it̄eo kè.

³ Ani tó n gbá sataro,
n dákpári ni idekū dero.

⁴ Isarailanɔ dákpári ni idekū dero fá,
ani i o sero.

⁵ Dikirimɛ n dákpári ũ,
Dikiri denne ura ũ n ɔplai.

⁶ Ifántē ni n lé f̄anant̄ero,
kes̄ɔ m̄vura gwāani.

⁷ Dikiri ni n sí kisira s̄inda p̄inkia,
ani n w̄endi dákp̄anne.

⁸ Dikiri ni n dákp̄a n genaa gūn kū n sunaao
zaa tera ari ḡoɔ s̄inda p̄inki.

122*Dauda aduakɛna Yurusalemune*

Gená Yurusalemu lèe.

¹ Kū ò p̄imɛnɛ ò gé Dikiri ɔnn,
ma pɔ kè nna.

² Ó zena n b̄inilea sà Yurusalemu.

³ Ò Yurusalemu k̄atɛ nanak̄ɔana ḡíngin.

⁴ Gwen Isaraila burinɔ d̄i ḡɛn,
buri kū Dikiri s̄ɛɛ p̄inɔ.

Òdi gé Dikiri sáabu kpá
lákū à dìtèhne nà.

⁵ Gwen yāgōgōrinō gbànon káten,
Dauda burinō kpata gbàno ũ.

⁶ À aafia wé ke Yurusalemunε à pi:
Luda tó gbē kū ò yenyīnō arubarika le!

⁷ Aafia gō kú n bīninō dagura,
n gudākpākinō gō katena nna.

⁸ Ma gbēnō kū ma gbēnnanō yāi mani pi,
Luda n gba aafia.

⁹ Dikiri ó Luda kpé yāi
mani yā mana wé kenne.

123

Wédona Ludai

Gena Yurusalemu lèε.

¹ Ma wé sè, mateni n ki gwa,
mōkōn kū n kpata kú zaa musu.

² Lákū zò wé dìgō dō pói a bede oĩ nà
akūsō zònōgbē wé dìgō dō a dai,
lèn ó wé dìgō dō Dikiri ó Ludai le
ari à gé ó wēnda gwao.

³ Ñ ó wé gwa, Dikiri, ñ ó wé gwa,
zaakū gbēnō ó gyabona ó kpasa manamana.

⁴ O zīdabirinō lalandikēnaa fī manamana
kū karambaanidenō gyabonaao.

124

Dikiri ó zekunwode

Gena Yurusalemu lè kū Dauda dàa.

¹ Tó Dikiri kú kūoo yāro,

Isarailanō o:

² Tó Dikiri kú kūoo yāro

gōrō kū ò fùtewái,

³ de ò ó mōmō bēne kū ò pō fēwái,

⁴ de ò dàóla lán í zōkōo bà,

de ò ó séte ò tà kūoo lán swa panaa bà,

⁵ de ò ó wára lán swa'i kū à fēε bà.

⁶ Arubarikademe Dikiri ũ,
kū adi tó ò ó ke yákiyairo.

⁷ O bo tankuten lán bā bà,
bàa kē, o pitimma.

⁸ Ó kpányī dì bo Dikiri kīnaame,
àkū mé à musu kū zīteoo kè.

125

Luda gbēnō kunna aafia

Gena Yurusalemu lèε.

¹ Dikiri náanikerinōn de lán Zaiō kpi bà,

à yīgāyīgāna vīro, àdigō kun goro sīnda pínki.

² Lákū kpínɔn likana Yurusalemu nà,
len Dikiri likana a gbēnɔi le
zaa tera ari goro sīnda pínki.

³ Gbē vāninɔ ni le ògō kí ble
gbē mananɔ būsun ògō géro,
de gbē mananɔ sún ɔ da vānikenanlo yāi.

⁴ Dikiri, n̄ yā mana ke gbē mananɔne,
gbē kū n̄ nèse puranɔ.

⁵ Gbē kū ò zé kotinaa sènɔ sō,
Dikiri ni n̄ wara kū vānikerinɔme.

Luda Isarailanɔ gba aafia!

126

Isarailanɔ suna n̄ gwena zīn

Gena Yurusalemu lèe.

¹ Kū Dikiri ó bó zòblen à sù kūoo Zaiō,
à dewere lán nana bàme.

² O vī kū yáadɔ o ayuwii kè,
akū burinɔ pikōne,

Dikiri yā zōkō kèwewe.

³ Dikiri yā zōkō kèwewe,
akū óten ponna ke.

⁴ Dikiri, n̄ su kūoo ó gwena zīn,
lákū ndi su kū ío gbárannan nà.

⁵ Gbē kū ò pó tō kū wé'ionɔ,
adenɔ ni keke kū ayuwiikenaame.

⁶ Gbē kū à bò kū ódɔ kū pówe burio kūna,
ade ni era à su kū ayuwiikenaao
kū ése bàkaao sena.

127

Pó sīnda pínki bi Luda gbame

Gena Yurusalemu lè kū Sulemanu dàa.

¹ Tó adi ke Dikiri mé à kpé boro,
a bòrinɔ ten zī pā keme.

Tó adi ke Dikiri mé à wēte dākpāro,
a dākpārinɔ ten ibēne ke pāme.

² Futena kɔnkɔkɔnkɔ, wutena lizāndo,
zīkena bàmbām póble yāi bi pāme,
zaakū Dikiri di a gbē yenyīdenɔ gba ñampanaa.

³ Néggōgbēnɔ bi Dikiri gbame,
nénɔ bi a láadame.

⁴ Lákū kànɔn de nà zīkari ɔī,
len kefennakegoro néggōgbēnɔn de le.

⁵ Arubarikaden gbē kū a gbàta pana kūnwo ũ,
tó a iberenɔ a lè gānulea, wé'i ni a kūro.

128

Yā mana kū Dikiri vīnakerii di le

Gena Yurusalemu lèe.

¹ Arubarikademe gbē kū à Dikiri vīna vī akūsō à té a zén ū.

² Īni n zī àre ble,

īnigō arubarika vī, īnigō kun aafia.

³ N nō nigō kú n ɔnn

lán geepi lí né'irii bà,

n nēgōgbēnō nigō lika n teburuui

lán kù lí ketenō bà.

⁴ Len gbē kū à Dikiri vīna vī

dīgō arubarika vī lè.

⁵ Zaa Zaiō Dikiri arubarika dangu

ari n wèndi lén.

À tó ò wé sí Yurusalemu nmanale,

⁶ à tó ò n daikorenō e kū wéó.

Dikiri Isarailanō gba aafia!

129

Isarailanō sa vāni ona ní iberenenē

Gena Yurusalemu lèe.

¹ Zaa ó néfitikegɔɔ ò wé tàwá a lé vīro.

Isarailanō o:

² Zaa ó néfitikegɔɔ ò wé tàwá a lé vīro,

ama òdi fō ò ó fúro.

³ Ò ó kpɛdagura bú kpàte,

ò a dòrɔɔ kè gbānagbāna.

⁴ Dikirin mana,

à gbē vāninō bàa zōwɛɛ.

⁵ Gbē kū ò zā Zaiōnnō

era kpɛ kū wé'iyāo.

⁶ Ògō de lán sè kū à bùte kpé musu bà,

ari àgō gbā à kori kè.

⁷ Ani sèkēri okū paro,

ani bàka ke à sí yī ò da gānlo.

⁸ Gbē kū òten gētenō sún pi,

Dikiri arubarika dańguro,

ke ò arubarika dańgu kū Dikiri tóo.

130

Wédona Dikirii

Gena Yurusalemu lèe.

¹ Zaa í lòkoton ma wiki lè Dikiria ma pì,

² Dikiri, ò ma yā ma,

ò sã kpá ma wikilenaai ò ma wé gwa.

³ Dikiri, tó ndi ó durunnānō kē ò diteme,

Dikiri, dí mé ani boo?

⁴ Mɔ̀kɔ̀n mé n durunnakɛ̀mmana zé vĩ,
abire yáin òdi vĩna kenne.

⁵ Ma wé dígɔ̀ dɔ̀ Dikirii, mateni a dā,
a yā náanin má vĩ.

⁶ Lákū gudákpárinɔ̀ wé dígɔ̀ dɔ̀ gudɔ̀naai nà,
ma wé dígɔ̀ dɔ̀ Dikirii deńla,
ee, à de gudákpárinɔ̀ wédɔ̀na gudɔ̀naaila.

⁷ Ákɔ̀nɔ̀ Isarailanɔ̀, à wé dɔ̀ Dikirii,
zaakū Dikiri gběke vĩ,
à surabana gbāna vĩ papana.

⁸ Àkū mé ani Isarailanɔ̀ bo
ń durunnanɔ̀ gūn pínki.

131

Nana Dikirii

Gena Yurusalemu lè kū Dauda dàa.

¹ Dikiri, madì ma zīda biro,
madì wé matenyīro,
madì ɔ̀ ká yā kū à demalairo
kesɔ̀ yā kū à zī'ūmɛnɛ.

² Lenlo! Ma a nɛ̀sɛɛ dà dokɔ̀nɔ̀,
ma a laakarrii kpàtɛ
lán né yɔ̀miri kū à kú a da ɔ̀i bà,
ma nɛ̀sɛ de lán né yɔ̀miri pɔ̀ bà.

³ Ákɔ̀nɔ̀ Isarailanɔ̀, á wé gɔ̀ dɔ̀ Dikirii
zaa tera ari gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

132

Dauda burinɔ̀ vutɛna kpatan Zaiɔ̀

Gena Yurusalemu lèɛ.

¹ Dikiri, n tó Dauda yā gɔ̀ dɔ̀ngu
kū wari kū à kènɔ̀ pínki.

² À la dà Dikirinɛ,
à lé sè Yakubu Luda gbānadɛnɛ à pì,

³ áni gē kpénlo,
áni wúte a gádoaro,

⁴ áni we à idekū dero,
áni tó i na a wéaro,

⁵ ari à gé gu leo Dikirinɛ
à kpé bo Yakubu Luda gbānadɛnɛ.

⁶ O a baaruu mà Eflata busun,
o boa Yarimu bura.

⁷ Ó gé a kúkia,
ò kúte a tintin arɛ.

⁸ Dikiri, n fute n su n kipakia,
mɔ̀kɔ̀n kū n gbānakɛ̀ àkpatiio.

⁹ N gbàgbarinɔ̀ manakɛ̀ da uta ũ,
n yámarinɔ̀ ayuwii gɔ̀ dɔ̀.

10 Ñsun mìkperε zu kína kũ n kàanero
n zòbleri Dauda yāi.

11 Dikiri s̀i kũ a kunnaao Daudanε,
à náani vī, ani lé litero, à p̀i:
Mani n burinɔ doke ká n kpatan.

12 Tó n burinɔ ma bàka kunna kũńwo yā dà,
tó ò yā kũ ma dàńnenɔ kũna,
ń burinɔ nigõ vutε n kpatan gɔɔ s̀inda pínki.

13 Zaakũ Dikiri Zaiõ s̀e,
à ye àgõ de a vutεki ũ, à p̀i:

14 Gu dín manigõ kun gɔɔ s̀inda pínki,
lan manigõ vutεna, zaakũ à ma pɔ gbàmε.

15 Mani arubarika dan manamana,
mani p̀oble kpá a takasidenɔa à mómma.

16 Mani surabana da a sa'orinɔne uta ũ,
ma yāmarinɔ ayuwii nigõ dɔ.

17 Gwen mani Dauda buri kína gbānade bon,
gwen kína kũ ma kà té nigõ kún.

18 Mani wé'i da a iberenɔa,
a kífura nigõ pí a m̀ia.

133

Kunna kũ k̄o kũ lédok̄nɔ

Gena Yurusalemu lè kũ Dauda dàa.

1 À gwa lákũ à mana nà akūsõ à nna,
tó Luda gbēnɔ kun kũ k̄o kũ lédok̄nɔ.

2 À de lán sakena ǹisi
kũ ò k̀ Haruna m̀iaa bà,
kũ à plà a lékāsai ari à kà a uta léa.

3 À de lákũ ò pi
Emɔ plí mé àten kpá Zaiõ kpina bà.
Gwen Dikiri a arubarikadangunaa diten
wèndi lakanasari ũ.

134

Dikiri sáabukpana gwāani

Gena Yurusalemu lèε.

1 Ák̄nɔ Dikiri z̄ikerinɔ,
à Dikiri sáabu kpá á pínki,
ák̄nɔ kũ áten z̄i ke Dikiri ɔnn gwāaninɔ.

2 À á ɔ sé musu Dikiri kúki kpa,
à a sáabu kpá.

3 Zaa Zaiõ Dikiri arubarika daágu,
ákũ mé à musu kũ z̄iteoo kè.

135

Dikiri táakilenaa

1 Aleluya!

À Dikiri tó bo!
 À Dikiri sáabu kpá, ákõno a zĩkerino!
 2 Ákõno kũ adi zĩ ke Dikiri beano,
 á gbẽ kũ adigõ zena ó Luda onno.

3 À Dikiri tó bo, zaakũ à mana,
 à a táaki lé, zaakũ abirekũ mé à nna.
 4 Dikiri Yakubu burino sè a pò ù,
 à Isarailano òtè a gbẽ yenyĩdeno ù.

5 Má dõ kũ Dikirin zõkõ,
 ó Luda mé à de tãnanola n pínki.
 6 Dikiri di yã kũ à yei ke
 musu kũ zĩteo,
 ísira gũn kũ a lãno.
 7 Àdi tó legũ sisi ari andunia lézekia,
 àdi tó legũ ma kũ a pinaao,
 àdi bo kũ zàga'iao a pókatekin.

8 À Misila dauduno dède
 kũ pókade né káakuno pínki.
 9 À sèedanõ kũ daboyãno kè Misila,
 à wé tã Firi'auna kũ a ibanõa n pínki.
 10 À burino làka dasi,
 à kina gbãnadeno dède,
 11 Amõrinõ kina Siõ
 kũ Basã kina Oguo
 kũ Kanaanõ bùsu kinanõ n pínki.
 12 À n bùsu sè à kpà
 a gbẽ Isarailanõa túbi ù.

13 Dikiri, n tó òigõ kun goro sinda pínki,
 Dikiri, n yã nigõ do gbẽngu ari ó buria.
 14 Zaakũ Dikiri ni tó a gbẽno bo mana,
 ani a zòblerino wenda gwa.

15 Burino n tãnanõ pì kũ andurufuuo kũ wuraaõ,
 bisãsiri zĩno.
 16 Ó lé vĩ, ama òdi yã oro,
 ò wé vĩ, ama òdi gu ero,
 17 ò sã vĩ, ama òdi yã maro,
 òdi wesa boro.
 18 N pìrinõn leelee kũnwome
 kũ gbẽ kũ òteni n náani kenõ n pínki.

19 Isarailano, à Dikiri sáabu kpá!
 Haruna burino, à Dikiri sáabu kpá!
 20 Levi burino, à Dikiri sáabu kpá!
 Dikiri vĩnakerino, à Dikiri sáabu kpá!
 21 Arubarikademè Dikiri ù zaa Zaiõ,
 àkũ kũ à kú Yurusalemu.
 Aleluya!

136

Dikiri sáabukenaa

- 1 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gběke lakana vīro.
- 2 À Luda kū à de tānanola sáabu ke,
a gběke lakana vīro.
- 3 À Dikiri kū à de dikirinola sáabu ke,
a gběke lakana vīro.
- 4 Àkū mé àdi daboyā zōkōnō ke ado,
a gběke lakana vīro.
- 5 À musu kè kū a ɔ̄ndōo,
a gběke lakana vīro.
- 6 À zīte kpàte í musu,
a gběke lakana vīro.
- 7 À pógupuri zōkōnō kè,
a gběke lakana vīro.
- 8 À ifāntē kè à kí ble fānantē,
a gběke lakana vīro.
- 9 À mɔ̄vura kū susunēnō kè ò kí ble gwāani,
a gběke lakana vīro.
- 10 À Misila daudunō dède,
a gběke lakana vīro,
- 11 À Isarailanō bòte n̄ té,
a gběke lakana vīro.
- 12 À a gāa pòro kū a iko gbānao,
a gběke lakana vīro.
- 13 À Isira Tēra zōkōre pla,
a gběke lakana vīro.
- 14 À tò Isarailanō gēte a dagura,
a gběke lakana vīro.
- 15 À Firi'auna kū a zìkarinō kà Isira Tēran,
a gběke lakana vīro.
- 16 À dò a gbēnōne are gbárannan,
a gběke lakana vīro.
- 17 À kína zōkōnō lè à nè,
a gběke lakana vīro.
- 18 À kína gbānadenō dède,
a gběke lakana vīro.
- 19 Amōrinō kína Siō,
a gběke lakana vīro.
- 20 Kū Basā kína Oguo,
a gběke lakana vīro.
- 21 À n̄ būsuu s̄i à gba d̄ào,
a gběke lakana vīro.
- 22 À kpà a zòbleri Isarailanōa túbi ũ,
a gběke lakana vīro.
- 23 À dò ó yān ó gwena vānin,
a gběke lakana vīro.
- 24 À ó bó ó ibereenō ɔ̄i,

a gběke lakana vīro.

²⁵ Àdi póble kpá pó sīnda pínkia,
a gběke lakana vīro.

²⁶ À Luda Musude sáabu ke,
a gběke lakana vīro.

137

Zìzòno wikilēnaa

¹ Kū o vute Babilònu swano sare,
Zaiš yā d̀ògu, akū o ó d̀.

² O ó m̀r̀nò tò lokona luba línòa gwe.

³ Gwen gbě kū ò ó k̀ǹnò pì ò lè sííne,
ó wétámmarinò ye ò k̀k̀ óíne,
ò Zaiš lènò doke sííne.

⁴ Deran óni Dikiri lènò sí nà
buri p̀ndenò b̀suu g̀nn?

⁵ Tó n yā s̀magu Yurusalemu,
ma ɔpla ga.

⁶ Tó Yurusalemu yā dí d̀maguro,
tó mádi a dite ma p̀nnakena m̀de ũro,
ma néne nate.

⁷ Dikiri, ò d̀ yā k̀ Ed̀munò kèn
zī k̀ ò yā m̀ Yurusalemunè
ò p̀: À wíwi,
à wíwi à date manamana.

⁸ Babilònudenò bi p̀ kakatenanòme!
Arubarikademe gbě k̀ ani yā k̀ a k̀wère f̀na boáre ũ,
⁹ k̀ ani á ǹnò k̀k̀ à ñ pápa gbèea.

138

Dikiri sáabukpana a gběke yāi

Dauda lèe.

¹ Mani n sáabu kpá k̀ ǹsedoo,
mani n táaki lé gb̀anadenò are.

² Mani k̀te mà are d̀
n kpé k̀ à k̀ adona kpa,
mani n tó bo n gběke k̀ n náanio yāi,
zaakū n n tó k̀ n yāoo sè lei de p̀ sīnda pínkila.

³ Kū ma n sisi, n wema,
n ma k̀ ke gb̀ana, n ma swè k̀páte.

⁴ Tó andunia k̀ǹnò yā k̀ n òo mà,
oni n sáabu kpá ñ pínki, Dikiri.

⁵ Oni lè sí Dikiri yákenanò musu,
zaakū Dikiri gakuri z̀k̀.

⁶ Bee k̀ Dikiri kunnamusukèo,
àdi gbě k̀ǹnò wènda gwa,
àdi wé tá z̀dabirinola.

⁷ Bee tó wétámmánaa likamai,

ndì ma wèndi dākpā,
 ndì ma ibereṅo pofē kpáte,
 ndì ma sura ba kū n gā gbānao.
⁸ Dikiri ni yā kū à ò papamene.
 Dikiri, n gbēke lakana vīro,
 òsun makū kū n ma ke tóro.

139

Dikiri yā sīnda pínki dō

Dauda lèe.

¹ Dikiri, n ma yā gwàgwa n dō,
² n ma vutena kū ma futenaao dō,
 zaa zāzā n ma laasunnō dō.
³ Ndì ma taa'ona kū ma wutenaao tàasi ká,
 n kō dō kū ma yāṅo pínki.
⁴ Ari yā gō bo ma lén,
 Dikiri, n dō sānsān.

⁵ N líkamai kpe kū areo,
 n o kúmala.
⁶ Dōna bire demene daboyā ūme,
 à demala, ma òndō dí káaro.

⁷ Mán mani gén mà kē n Niniaa?
 Mán mani bàa sí mà gén mà kuranyīi?
⁸ Tó ma fute ma ge musu, n kú gwe!
 Tó ma wuteki kē gyāwān, mōkōmme gwe!
⁹ Tó ma fute ma ge ifāboki kpa,
 tó ma ge vute ísira bara ifālete kpa,
¹⁰ bee gweme má na n o,
 ònigō ma kūna kū n oplao.

¹¹ Tó ma pì gusira damala,
 ke gupura kū à likamai li gwāani ū,
¹² gu dīgō sirannero,
 gwāani dīgō denne lán fānantē bàme,
 gupura kū gusirao dīgō leelenneme.

¹³ Mōkōn mé n ma gūn kē,
 n ma í kàsa ma da nèsen.
¹⁴ Ma n sáabu kē kū ma kena naasi vī
 akūsō à yābonsare vī.
 N yākenano dì bo n sara,
 má dō sānsān ma nèsen.
¹⁵ Goro kū n ma í kàsa né'isoo gūn,
 ma wá ke utenannero.
 Kū ma mè ten li asiri gūn gwe,
¹⁶ n wé sì ma négbīnile.
 Lákū n ma goro dite nà pínki,
 a lé kú n takadan
 zaade a ke dí naaro.

¹⁷ Luda, n laasunn bèere vīmene manamana,

a lé vīro fá!
 18 Tó má ye mà naro,
 n̄ dasi de bùsu'atēla,
 tó ma vu,
 madigō kú kúnwo ari tera.

19 Luda, tó ĩni gbē vāninɔ dɛdɛ dé?
 À gomala, ákɔnɔ gbēderinɔ!
 20 N iberenɔ di n yā o kū n̄ɛɛ vānio,
 n tó b̄ɛɛ vī n lénlo.
 21 Dikiri, madì zā gbē kū ò zāngunɔguroo?
 Madì gí gbē kū ò fùtenyĩnɔ kái.
 22 Má yāke vīn̄ɛro, se zāngu,
 madì n̄ ditɛ ma iberenɔ ũmɛ.

23 Luda, n̄ ma gwagwa n̄ ma n̄ɛɛ d̄ɔ,
 n̄ ma ȳɔ n̄ ma gwa n̄ ma laasun d̄ɔ.
 24 N̄ gwa tó má laasun vāni ke vī,
 n̄ ma da zé kū àdigō kun gɔrɔ s̄inda pínkiaa gūn.

140

Aduakɛna gbē vāninɔ musu

Dauda l̄ɛɛ.

1 Dikiri, n̄ ma sí gbē vāninɔa,
 n̄ ma dākpā gbē pāsīnɔ yāi.
 2 Òdi yā vāni laasun lé n̄ sw̄ɛɛ gūn,
 fitiin òdigō wɛɛ gɔrɔ s̄inda pínki.
 3 Òdi n̄ lé kɛkɛ lán ml̄ɛɛ bà,
 n̄ légbɛ bi pitiko sɛwɛmɛ.

4 Dikiri, n̄sun tó gbē vāninɔ ɔ namaro,
 n̄ ma sí gbē pāsīnɔa,
 òdi lé kpákūsū de ò ma pāɛ.
 5 Z̄idabirinɔ w̄ɛɛ ȳm̄ɛnɛ,
 ò tankutɛ kpàkpamɛnɛ,
 ò bàa kpàmɛnɛ zén.

6 Dikiri, ma p̄innɛ: Ma Ludamɛ n̄ ũ,
 n̄ s̄á kpá ma w̄ɛnda wikii, Dikiri.
 7 Dikiri Luda, ma surabari gbāna,
 m̄ɔkɔn kū ndi ɔ kúmala z̄ilan,
 8 n̄sun tó gbē vāninɔ n̄ p̄oyeina zé lero,
 Dikiri, n̄sun tó n̄ lékpákūsūna k̄ɔ séro.

9 Gbē kū ò likamainɔ,
 n̄ tó yā vāni kū òtɛni ma kpàkpao wí n̄ musu.
 10 N̄ tó t̄éȳɔ wāna kúm̄ma, n̄ tó ò n̄ zu tén,
 n̄ tó ò si w̄ɛɛ kū oni bonlo gūn.
 11 N̄sun tó gb̄eyakarínɔ z̄eki le andunia gūnlo,
 n̄ tó kisira ḡɔ gbē pāsīnɔ wɛ zɛnaa sari.

12 Má d̄ɔ kú Dikiri di yā nna kpá w̄ɛndadenɔa,

àdi yā kēkē takasidenɔnɛ a zéa.
¹³ Yāpura, gbē mananɔ ni n tó bo,
 nèsɛpuradenɔ nigɔ kú n are.

141

Surabana aduakɛnaa

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri, maten wiki lényĩ, ò kē likalika,
 tó ma n sisi, ò sã kpá ma yāi.

² Ñ tó ma aduakɛna ká n kĩnaa
 lán turaretiti túsukpɛ bà.

Ñ tó ma ɔ dɔna musu gɔ denne
 sa ɔkɔsi ona ũ.

³ Dikiri, ò léso damɛnɛ ma léne,
 ò tó mà a lé fɔ.

⁴ Ñsun tó yā vāni ma swè gátɛro,
 de màsun kakara kũ yāvānikɛrinɔ
 ñ yāvānikɛnaa gūnlo,
 de màsun ñ pɔ nnanɔ ble kũńworo.

⁵ Tó gbē mana ma lɛ, à gbēkɛ kèmenɛmɛ!
 Tó à kpàkɛmai, mani gíro,
 nísi kũ a kpèoomɛ.

Madìgɔ adua kɛ baala'i
 de gbē vāninɔ yākɛna gboro.

⁶ Tó ò ñ gbānadenɔ kà sīsĩgororo wèen,
 yāvānikɛrinɔ ni sí kũ ma yā mé à nna.

⁷ Lákũ òdi yàkaa para a bùru fākɔa nà,
 len ñ wá nigɔ fākɔana ñ mira léa lɛ.

⁸ Dikiri Luda, mɔkɔmmɛ ma wé dɔnyĩ,
 ma nanyĩ, ñsun ma kpá gairo.

⁹ Ñ ma bo tankute kũ ò kpàkpamɛnɛnɔn,
 bà kũ yāvānikɛrinɔ kpàkpamɛnɛnɔ.

¹⁰ Ñ tó gbē vāninɔ si ñ zīda bàa gūn,
 makũ sɔ mani gètɛ aafia.

142

Aduakɛna gbèwɛɛn

Dauda aduakɛna gɔrɔ kũ à kú gbèwɛɛn.

¹ Maten ó gbāna dɔ Dikirine,
 maten wēnda wiki lé Dikiria.

² Mateni ma yā'ūmmana bɔtɛnɛ,
 mateni ma warikɛna gbānɛ.

³ Tó ma nèsɛɛ yàka manamana,
 mɔkɔn, ndìgɔ ma gèsɛsɛna dɔ.

Ò tankute kpàkpamɛnɛ ma zén.

⁴ Ñ wé sé ñ ma ɔpla gwa,
 gbēkɛ dì ma yā daro.

Má naki vī doro,
gbēke dì ma aafiaa gbekaro.

⁵ Dikiri, maten wiki lémma ma pì:

Mɔkɔmmɛ ma uteki ũ,
mɔkɔmmɛ ma baka ũ andunian.

⁶ Ñ sã kpá ma wikilenaai,
zaakū ma gɔ múkumukumɛ.

Ñ ma sí gbē kū òten pémanɔa,
zaakū n gbãna demala.

⁷ Ñ ma bo kagura díkĩnan,
de mà n tó bo,
gbasa gbē mananɔ likamai
kū n yã mana kèmenɛ yãi.

143

Kunna ibereɔ ɔ̃ aduakɛnaa

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri, ñ ma aduakɛna sí,
ñ sã kpá ma wènda wikii,
ñ wema n náani kū n manao yãi.

² Ñsun yãkpate ke kū makū n zòbleriioro,
zaakū gbēke taari sari n kĩnaaro.

³ Ma ibere pètemai à ma nɛ,
à tò má kú gusiran
lán gbē kū à gà zaa gikɛnaa bà.

⁴ Akū ma nèseɛ yàka manamana,
ma sɔpète vãni.

⁵ Yã zĩzĩnɔ dòmagu,
madi laasun lé n zĩkenanɔa,
madi n yãkenanɔ da.

⁶ Ma a ɔ dɔnyĩ,
madi n ni de lán gukori dì í ni de nà.

⁷ Ñ wema likalika Dikiri,
ma gbãna làka.

Ñsun mìkperɛ zumɛnɛro,
de màsun gɔ lán gbē kū ò sì gyãwãnnɔ bàro.

⁸ Ñ n gbēke mɔmenɛ kɔnkɔ,
zaakū mɔkɔmmɛ má n náani vī.
Ñ ma da zé kū à de mà séa,
zaakū mɔkɔmmɛ ma a swèɛ kpàmma.

⁹ Ñ ma sí ma ibereɔa, Dikiri,
mɔkɔmmɛ ma nanyĩ.

¹⁰ Mɔkɔmmɛ ma Luda ũ,
ñ n pɔyenyĩna yã damɛnɛ.

Ñ tó n Nini mana domɛnɛ arɛ gusaran.

¹¹ Ñ ma wèndi dákpã n tó yãi, Dikiri,
ñ ma bo yã'úmmanaa gūn n mana yãi.

12 Ñ ma ibereṅo láka n gbēke yāi,
 ñ ma zāngurino dede n pínki,
 zaakū n zòbleriime ma ũ.

144

Aduakena surabana yā musu

Dauda lèe.

1 Arubarikademε Dikiri ma gbèsi ũ,
 àdi zìkana dadamεε,
 àdi ma ɔ tùtu ke zìkana yāi.

2 Àkūme ma uteki ũ, àdi gbēke kemεε,
 à de ma zeki gbāna ũ, àdi ma sura ba.
 À de ma sēngbako ũ kū madì nai,
 àdi tó burino mì natεμεε.

3 Dikiri, bón bisāsiri ũ
 kū a yā dìgō dɔnguu?
 Bón a ũ kū ndi laakari dɔaa?
 4 Bisāsiri de lán kása plí bame,
 a wèndii dì gēte lán uraa bà.

5 Dikiri, ñ musu nate ñ kipa,
 ñ ɔ na kpino de ò túsukpe bo.

6 Ñ tó legū pí ñ gbēno fākōa,
 ñ kà fā n té ò lekōa.

7 Ñ ɔ bo zaa musu ñ ma kū,
 ñ ma bo í zōkōo gūn,
 ñ ma sí buri zìtɔnoa.

8 Éketona n lé pà,
 òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

9 Luda, mani lè dufu sínne,
 mani n táaki lé kū mɔro bà mèn kurideo,

10 mɔkōn kū ndi tó kínano zì ble,
 ndi n zòbleri Dauda bo fēneda pāsī léi.

11 Ñ ma sí ñ ma bo buri zìtɔno ɔĩ,
 éketona n lé pà,
 òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

12 Ó négōgbēno ni fute n kefennakegɔroa
 lán lí kū à nna màa bà,
 ó nēnogbēno gō de
 lán kínabe gbègba kū ò zā blèaa bà.

13 Ó dōno ni pa kū pó buri sīnda pínkio.
 Ó sāno ni kō leu wàa do,
 oni ká ũgbangba ó kpàsan.

14 Ó zūno nigō de nérandenō ũ,
 nòbɔtēna nigō kunlo,
 lagona nigō kunlo,
 wēnda'òdona nigō kú gānulεaro.

15 Arubarikadenome gbẽ kũ ñ kunna de leno ũ,
arubarikadenome gbẽ kũ Dikiri de ñ Luda ũno ũ.

145

Dikiri táakilena a manakena yāi

Dikiri táaki kũ Dauda lèe.

1 Mani n táaki lé, ma Luda ma Kína,
manigõ n tó bo goro sinda pínki.

2 Manigõ n sáabu kpá lákũ gu digõ do nà,
manigõ n táaki lé lakanaa sari.

3 Dikiri zõkõ, à kà ò a táaki lé,
a zõkõke lé vïro.

4 Kpáino ni n yákenano sáabu kpá Wurenone,
oni n yázõkõkenano kpàkpa ke.

5 Oni n manake zõkõ gakuride yā o,
mani n yābonsarakenano laasun lé.

6 Oni n yákèna naasi gbāna yā o,
mani n zõkõke gadi keñe.

7 Oni n manake zõkõ baaru kpá,
oni ayuwii ke n yāzedekenano yāi.

8 Dikiri sùru vï kũ wēndao,
àdi pò fè likaro, à gbèke vï zõkõ.

9 Dikiri di yā mana ke gbẽ sinda pínkinè,
àdi a pó kũ à kèno wēnda gwa ñ pínki.

10 Pó kũ n kèno ni n sáabu kpá ñ pínki,
n yāmarino ni n tó sé lei, Dikiri.

11 Oni n kpata gakuri gadi ke,
oni n iko gbāna yā o,

12 de gbẽ sinda pínki n yázõkõkenano dõ
kũ n kpata mana gakuride yāo.

13 N kpata bi kpata lakanasarime,
ñigõ de kína ũ ari ó buria.

Dikirin náani vï yā kũ à ò musu pínki,
à sùru vï kũ pó kũ à kèno ñ pínki.

14 Dikiri di gbẽ kũ òten léteno kũ,
àdi gbẽ kũ wari tòmmano fute.

15 Pó sinda pínki wé donyĩ,
ndi póble kpámma a goroa.

16 Ndi ɔ poroñne pó mómma,
ndi pó sinda pínki poyeina bokotene.

17 Dikiri yákenanon mana pínki,
à gbèke vï a yā sinda pínki kenaa gũn.

18 Dikiri káni kũ a sísirino ñ pínki,
gbẽ kũ òdi a sísi kũ yāpuraono.

19 Àdi a vīnakerino poyeina bokoteñne,
àdi ñ wikilena ma à ñ sura ba.

20 Dikiri di gbẽ kũ ò yeaino dākpā ñ pínki,
ama ani yāvānikerino kakate.

21 Dikiri táakilena nigõ da ma lén,
pó s̄inda pínki gõ a tó kũ à kú adona bo
gɔɔ s̄inda pínki.

146

Dikiri laakaridɔna wɛndadenɔa

1 Aleluya!

Ma swɛ̀, ñ Dikiri táaki lé.

2 Manigõ Dikiri táaki lé ari ma wɛ̀ndi léa,
manigõ lè sí ma Ludanɛ ari ma kunna léa.

3 Àsun náani kpá gbãnadenɔaro,
surabana kú bisàsiri kĩnaaro.

4 Tó ñ wɛ̀ndii tà, òdi era ò gɛ̀ bùsun,
zĩ birean yã kũ òten péa dì láka.

5 Arubarikademɛ gbɛ̀ kũ Yakubu Luda de a kpanyĩri ù ù,
kũ à wé dɔ Dikiri a Ludai.

6 Àkũ mé à musu kũ zĩteo kè,
ísira kũ pó kũ ò kú a gũnnɔ pínki.
Dikiri náani vĩ gɔɔ s̄inda pínki,

7 àdi yã sí kũ gbɛ̀ kũ òten gbãna mɔ́nɛnɔ,
àdi póble kpá nàderinɔa.

Dikiri dì bàa poro gbɛ̀ kũ ò yĩnanɔa,

8 Dikiri dì v̄inanɔ wé wɛ̀ínɛ,
Dikiri dì gbɛ̀ kũ wari t̄órnmanɔ fute,
Dikiri ògõ ye gbɛ̀ mananɔi.

9 Dikiri dì b̄oasunɔ gwa,
àdi ɔ da gyaanɔnɔa kũ tonɛnɔ,
ama àdi zé yãkate gbɛ̀ v̄aninɔnɛ.

10 Dikiri ògõ kí ble gɔɔ s̄inda pínki,
Zaišdenɔ, á Luda ògõ kun ari á buria.
Aleluya!

147

Pó s̄inda pínki kú Luda ɔ̄

1 Aleluya!

Lèsina ó Ludanɛ mana,
à nna akūsõ à kũ ò a táaki lé.

2 Dikiri ten Yurusalemu fute dɔ,
à Isaraila z̄izɔnɔ kàkara àten era à su kũńwo.

3 Àdi gbɛ̀ kũ ñ n̄esɛɛ yàkanɔ laakari kpátéínɛ,
àdi ñ b̄ò pípiínɛ.

4 À susunɛnɔ lé d̄õ,
àdi ñ baadi sísi a t̄óa.

5 Ó Dikiri z̄õk̄õ, à iko v̄i manamana,
a ɔ̄nd̄õ lé v̄iɔ.

6 Dikiri dì z̄idabusarinɔ gba gbãna,
ama àdi ɔ t̄õ yãv̄anikerinɔa ari z̄íte.

- 7 À lè sí Dikirine kū a sáabukenaao,
à ó Luda táaki lé kū mɔrɔɔo.
- 8 Àdi tó legū sisi,
àdi zĩte gba legū,
àdi tó sè bute sĩsĩna.
- 9 Àdi póbale kpá nɔbɔna
kū kākāanna nénɔ, tó òten wiki pé.
- 10 Àdi ke sɔ gbānake mé àdi kánero,
adi ke gɔsagbānake mé àdi kenero.
- 11 Gbē kū ò a vīna vīnɔ mé àdi káne,
gbē kū n wé dɔ a gbēkeino.
- 12 Yurusalemudenɔ, à Dikiri tó bo,
Zaiɔdenɔ, à á Luda táaki lé.
- 13 Zaakū àdi arubarika daágu,
àdi á wēte bīnilenɔ gbāna karaáre.
- 14 Àdi á gba aafia ari á būsule lén,
àdi póburi mana kpááwa à kā.
- 15 Àdi yā o à kpāzā zĩtene,
a yā dì ká gɔnɔgɔnɔ.
- 16 Àdi tó legūgbɛ kóte púu lán buu bà,
àdi tó plí kpá lán túbu bà,
- 17 àdi legūgbɛ fā lán gbèkɔsɔɔ bà.
Dí mé ani fɔ à ze a ĩa yĩdaii?
- 18 Àdi yā o à kpāzā, legūgbɛɛ dì yó,
àdi ĩa gbarɛ, a í dì bàa lé.
- 19 Àdi tó Yakubu burinɔ gɔ a yā dɔ,
àdi doka kū à dìtenɔ da Isarailanɔne.
- 20 Àdi abirekū ke buri pānde kenero,
ò a yāditenanɔ dɔro.
Aleluya!

148

Dikiri pɔ kū à kènɔ a táakilenaa

- 1 Aleluya!
À Dikiri táaki lé, a bedenɔ!
À a táaki lé zaa musu!
- 2 À a táaki lé, a malaikanɔ á pínki!
À a táaki lé, a ìbanɔ á pínki!
- 3 À a táaki lé, ifāntē kū mɔvuraaao!
À a táaki lé, susune ínnanɔ pínki!
- 4 À a táaki lé, sarapura musumusu pónɔ
kū í kū à kú ludambelanɔ.
- 5 Ó Dikiri tó bo,
zaakū à yā ò, akū ò kun.
- 6 À n pɛpɛ n pépekia
de ògɔ kú gwe gɔrɔ sīnda pínki,
à doka dìteńne, oni fɔ ò vīalaro.

7 À Dikiri táaki lé, pò kù ò kú zĩteno,
 kpò gbèntèno kù ísira lònò
 8 kù legúpinaao kù legùgbèno kù legùsisinaao
 kù zàgà'íà kù àdi mii nate a yānèno,
 9 kù kpino kù sīsīno pínki
 kù lí né'irinò kù sida líno pínki,
 10 kù nòbòsèntèno kù pókādenò pínki
 kù pò kù òdi taa o kù kùaaonò kù bāno,
 11 kù andunia kīnanò kù burinò pínki
 kù kīnanenò kù būsū gbānadeno n pínki,
 12 kù kefennanò kù nòkpārenò n pínki
 kù gbē zōkōno kù né fītino.

13 Ò Dikiri tó bo,
 zaakū a mèn do tó mé à zōkō,
 a gakuri de musu kù zītēola.
 14 À kīna kà a gbēno,ne,
 kù a yāmarinò dī a táaki lé,
 Isaraila kù ò kāni kāaonò.
 Aleluya!

149

Dikiri gbēno yākpatekena kù burinò

1 Aleluya!
 À lè dufu sí Dikirine,
 à a táaki lé a gbēno kōkakaranaa gūn.
 2 Isarailanò pò ke nna n Kèriia,
 Zaiōdenò pōnna ke kù n kīnao.
 3 Ò ū wā ò a tó bo,
 ò a táaki lé kù mōrōno kù sēgēsēgēo.
 4 Zaakū Dikiri gbēno yā dī káagu,
 àdi surabana fūra kù zīdabusarinōne.
 5 Dikiri yāmarinò pōnna wiki lé n zīblena yāi,
 ò ayuwii ke n wutēbōno musu.
 6 Luda táakilena gō da n lén,
 fēnēda lékplade gō na n oī,
 7 de ò mōra káo burinōa,
 ò būsū sīnda pínki gbēno wé tào,
 8 de ò n kīnanò yīyī kù mōkākōananò,
 ò mō ká n kīnenōa,
 9 de ò yā dañla lākū à kēna takada gūn nà.
 Gakuri kù Dikiri yāmarinò ni len gwe.
 Aleluya!

150

Dikiri táakilenaa

1 Aleluya!
 À Luda táaki lé a kúkia,
 à a táaki lé sarapura zōkōno gūn.

² À a táaki lé a gbānake yāi,
à a táaki lé kũ a zōkō deñla yāi.

³ À a táaki lé kũ kurupenaao,
à a táaki lé kũ mɔrɔɔo kũ gidigboo.

⁴ À a táaki lé kũ gāgāo kũ ũwānaao,
à a táaki lé kũ gugeo kũ úrao.

⁵ À a táaki lé kũ sègēpanaao,
à a táaki lé kũ sègē ũ gbānao.

⁶ Pó bēne sīnda pínki, à Dikiri táaki lé!
Aleluya!

YAASINŌ

Yā kū à tò òdi yáasi zu

- ¹ Yáasi kū Dauda né Sulemanu, Isarailanŋ kína zù,
² de gbě̀nŋ le ò ɔ̀ndɔ́ kù ògɔ́ laakari vī,
 ò dɔ́na yā dada,
³ ò gɔ́ wéẓēri laakaridenŋ ũ
 manakena kù yāzedeo kù náanio yā gūn.
⁴ Yáasi dínŋ dì nèsedode gba laakarii,
 àdi tó kefenna gɔ́ kú a dɔ́rɔ̀ɔa kù dɔ́naao.
⁵ Laakaride ni ma, a yādadana le à kara,
 nèsede ni lédamma le a gūn,
⁶ ani yáasi kù yálekɔ́anaao mì dɔ́
 kù ɔ̀ndɔ́rinŋ yā'onaao kù ń gara kutu yānŋ.
⁷ Vīnakena Dikirineme dɔ́na naana ũ,
 ama yɔ́nkŋ dì ɔ̀ndɔ́ kù lédammao gya bo.

Laakarikena gbē vāni manafikii

- ⁸ Ma né, ñ n de yā'onnenena ma,
 ñsun pā kpá n da lédammairo.
⁹ Anigɔ́ de fùra mana ũ n mīia,
 anigɔ́ de m̀ɔ̀wakare ũ n wakaaa.
- ¹⁰ Tó durunnakerinŋ teni n laakari gáte,
 ñsun wero, ma né.
¹¹ Òdi pi: Ñ m̀ó ò gé gbě̀nŋ dádá ò ń dede,
 ò taarisaridenŋ kpákpa ò ń kùkù.
¹² Ò ń m̀ómŋ bēne lákù mira dì ke nà,
 ò ń m̀ó vāni lákù gyāwān dì ke nà,
¹³ óni p̀ó ɔ̀gɔ́de buri sīnda pínki le,
 ó kpéno ní pa kù p̀ó kù o nàkɔ́anŋ.
¹⁴ Ñ m̀ó ò ó baka kakara,
 ó pínki ó ɔ̀gɔ́sɔ́nŋ nigɔ́ dokɔ́nŋ.
¹⁵ Ma né, ñsun gé kùńworo,
 ñsun zé sé kùńworo.
¹⁶ Zaakù òdigɔ́ lika kù yāvānikenaao,
 ò wāna kù gbēdenaao.
¹⁷ Bàkpakpana bānŋ wára bi yā pāme.
¹⁸ Òten tankute kpákpa ń zīdaneme,
 ń toke mé à ń para.
¹⁹ ɔ̀gɔ́vāniweterinŋ zian gwe ń pínki,
 ń lukana p̀ói mé àdi ń wēndi bo.

ɔ̀ndɔ́ teni ó sisi

- ²⁰ ɔ̀ndɔ́ ten wiki lé gānulea,
 a kòto dɔ́ zédan.
²¹ Àten lé zu zé kù òdi kɔ́ kakaran léa,
 àten kpákpa ke wēte bīnilenŋ gūn à pi:
²² ɔ̀ndɔ́saridenŋ, áinigɔ́ kun kù ɔ̀ndɔ́sarikéo ari b̀oree?
 Lalandikerinŋ, áni ma fobona tó b̀oree?
 Yɔ́nkŋ, áinigɔ́ zā dɔ́nan ari b̀oree?

23 Tó a ma lédamma mà yā,
 de ma a dōnaa pìsiáwa,
 mani tó àgō ma laasun vī.
 24 Lákū ma á sisi a gi sá kpái nà,
 ma ɔ pòroáre á gbēke dí laakari kero,
 25 lákū a ma lédamma kpà sākoto nà pínki,
 ádi we laakari kū ma á gbáiro,
 26 tó kisira á lé, mani á yáa dōme,
 tó yā á lé, mani á lalandi keme,
 27 bee tó yā á lé lán zàga'íà bà,
 ke tó kisira á lé lán tùtuu bà,
 ke tó takasi kū yā'ümmanao gèái.
 28 Zī birea áni lé zumai, mani we sōro,
 áni ma kī wete, áni ma e sōro.
 29 Zaakū a zā dōnan,
 ádi ze kū vīnakena Dikirineero.
 30 Ádi we ma lédammairo,
 a laakari kū ma á gbá gya bò.
 31 Áni á dàa gbè le,
 yā vāni kū a zeo ni wí á musu.
 32 Kpelina òndōne ni òndōsaridenɔ dede,
 laasunsari ni yōnkɔnɔ dúgu zō.
 33 Gbē kū à ma yā kūna sō anigō kun aafia,
 anigō kun kū laakariio kpatena vīnakena vāninee sari.

2

Tena òndōi àree

1 Ma né, tó n ma yā sì,
 tó n ma yāditenanɔ kūna n swèn,
 2 tó n ten sá kpá òndōyāi,
 tó n swèe kpà yā asānsia,
 3 tó n lé zù wézēi,
 tó n wiki lè yā dōrɔ dōnaaa,
 4 tó n kpatε kèi lán andurufuu bà,
 tó n wète lán aruzeke kū à utēnaa bà,
 5 Ìnigō vīnakena Dikirine dō sà,
 Ìni bo Luda dōnaaa.
 6 Zaakū Dikiri mé àdi n gba òndō,
 dōna kū yā dōrɔ dōnaao dì bo a kīnaame.
 7 À zīblena kūna gbē mananone,
 à de sēgbako ũ taarisaridenone.
 8 Àdi ɔ lika gbē mananɔi n zé gūn,
 àdi a yāmarinɔ dākpā n táa'onaa gūn.
 9 Ìnigō yāzede dō sà kū yā súsuo
 kū yā manao kū zé manao pínki.
 10 Zaakū òndō ni gē n swèn,
 dōna ni n pɔ ke nna.
 11 N laakari ni n dākpā,
 asānsi ni ɔ likanyī.
 12 Ani n bo gbē vāninɔ zén

ani n sí yābēne'orino ɔĩ.

13 Gbē pìno pà zé súsune,
ò gusira zé sè.

14 Òdi pɔnna ke vānikēnaa gūn,
òdi yā vāni fayasari nna ma.

15 N̄ yākenā súsuro,
òdigō yā ke kū manafikiome.

16 Ɔndō pì ni n sí zinakeri ɔĩ,
ani n bo karua yānnanna'onnenan.

17 Nɔgbē pì pā kpà a nēnɔkparekegɔro gōi,
à Luda bàka kunna kāao yā gbòro.

18 A be dì mì pé kūńwo gaame,
a kpé zé dì tá kūńwo gyāwān.

19 Gbē kū à gēii dì nèse litero,
àdi wēndi zé le doro.

20 Ɔndō pì ni n da gbē manano zéa,
īnigō d̀̀̀̀deno zé kūna.

21 Zaakū nèsepuradeno mé oni gō b̀̀̀su vī,
taarisarideno mé onigō kú a gūn.

22 Yāvānikerino sō, oni pémma ò n̄ bote b̀̀̀sun,
oni náanisarideno kpake a gūn.

3

Dikiri náanikenaa dì n̄ gba ɔndō

1 Ma né, òsun tó ma yādannena sānguro,
̀̀̀gō yā kū ma d̀̀̀tennenɔ kūna n swēn.

2 Zaakū ani n ká wēndi gbānaa,
ani aafia karanne.

3 Gbēke kū náanio sún kēmmaro,
̀̀̀gō dana m̀̀̀wakare ũ,
̀̀̀ kē n swēea lākū òdi yā kē anloa nà,

4 n tó nigō nna,
īnigō mana Luda kīnaa kū bisāsirino.

5 N̄ Dikiri náani ke kū nèse mēn doo,
̀̀̀sun gbāna kpá n zīda d̄̀̀naaaro.

6 N̄gō a d̄̀̀ n yā sīnda pínki kenaa gūn,
ani zé poronne súsú.

7 N̄sun n zīda gwa ɔndōde ũro,
̀̀̀gō Dikiri vīna vī ò kē yā vānia.

8 Abirekū nigō de n mē aafia eze ũ,
ani n wāno gba gbāna.

9 N̄ b̀̀̀ere lí Dikiri ke kū n aruzekero
kū n burapo káakunɔ pínki,

10 p̀̀̀blewenɔ ni n d̄̀̀ pa ari àgō kóte,
n lo z̄̀̀k̄̀̀no ni pa ỳ̀̀ere kū s̀̀̀wē dufuo.

11 Ma né, tó Dikiri ten foru d̄̀̀mma,
̀̀̀sun d̄̀̀ke kū a yāoro,

tó à kpàkēnyĩ, òsun tó à kenne ìniro.

¹² Zaakū gbē kū Dikiri yeiin àdi toto,
lákū de di ke a né kū à kēne manane nà.

Ḑndō àree

¹³ Arubarikaden gbē kū à ḑndō lè à kū
à dōnaa lè à pàpa ũ.

¹⁴ Zaakū à àre vī de andurufula,
àdi karana keñne de wurala.

¹⁵ À bèere vī de gbè bèeredela,
pó kū n a ni vīno ke dí ká a ũro.

¹⁶ Wèndi gbàna kú a ḑplan,
aruzeke kū gakurio kú a ḑzen.

¹⁷ A yákenanōn nna,
a zé sīnda pínki aafia vī.

¹⁸ À de lí wèndide ũ gbē kū ò kūnanōne,
arubarikadenōn gbē kū ò sìno ũ.

¹⁹ Dikiri gonike gūn à zīte kàte,
a ḑndō gūn à musu kè.

²⁰ À ísira wèe bò a dōnaa gūn,
à tò ludambe luku mōto vī.

²¹ Ma né, ògō wézē vī kū fayaa,
òsun wé vīaloro.

²² Anigō de n nini wèndi ũ,
anigō de mōwakare ũ n wakaaa.

²³ Ìnigō kure n laakariia,
póke ni kpánnero.

²⁴ Tó n wute, vīna ni n kūro,
ìni wúte ò i o nna.

²⁵ Ìni vīna ke kariinero,
ke kisira kū àdi yāvānikerinō le kānto.

²⁶ Zaakū Dikiri nigō de n mìkpaki ũme,
ani tó n gbá vī tankutela.

²⁷ Tó n ḑteni n kpe le,
òsun gí ò yā mana ke gbē kū à de ò kenneero.

²⁸ Tó ò kpányĩ zé vī,
òsun pi n gbēdakenē à gé gĩa ari ziaro.

²⁹ N gbēdake kū à kú n sare kū à n náanikena,
òsun a kū yā vānioro.

³⁰ Tó gbē dí yáke kenneero,
òsun lékpakōa ke káao páro.

³¹ Ìsun gbānamōnneri kunna ni dero,
òsun té a yákena keiro.

³² Zaakū Dikiri tēeme manafikidenō ũ,
nèḑpuradenōn àdi ke a kpàasinō ũ.

³³ Dikiri di láari bo gbē vāninō ḑnnwa,
àdi arubarika da gbē manano ben.

³⁴ Àdi lalandidenō lalandi ke,
ama à gbēke vī kū zīdabusarinō.

³⁵ Ḑndōde di bèere le,

yōnkɔ sō àdi wé'i da a zīdaa.

4

Gbē zōkō lédamma

- ¹ Ma néno, à gbē zōkō lédamma ma,
à laakari dɔa de à asānsi le.
- ² Dōna sūsun maten daáre,
àsun pā kpá ma yādannenaaairo.
- ³ Kū má kun né ũ ma de ɔĩ,
má busana ma da né mèn do légelege ũ.
- ⁴ Ma de yā dàmenε à pì:
N̄gō ma yā kūna n swēε gūn,
n̄ ma yāditenano da ĩnigō kun.
- ⁵ N̄ ōndō kū n̄gō dōna vī,
n̄sun sāsāi n̄ pā ma yānero.
- ⁶ N̄sun pā kpá ōndōiro, ani n dākpā,
n̄gō yei, ani ɔ kúmma.
- ⁷ N̄ ōndō kū, àkūme yā sīnda pínki mì ũ,
n̄ dōna wete kū aruzeke kū n̄ vīo pínki.
- ⁸ N̄ a kū gbāngbān, ani n kara,
n̄ a kū ɔplapla, ani bèere línne.
- ⁹ Anigō de fūra mana ũ n mīia,
anigō denne kífura gakuride ũ.
- ¹⁰ Ma né, n̄ sā kpá ma yāi,
n̄ yā pì da, n wēndi nigō gbāna.
- ¹¹ Ma ōndō zé mōnne,
ma n da yā mana zén.
- ¹² Tó nten táa on, póke ni kpánnero,
tó nten bàa lén, ĩni gè síro.
- ¹³ N̄gō ma lédamma kūna, n̄sun gbarero,
n̄ a kū gbāna, zaakū àkūme n wēndi ũ.
- ¹⁴ N̄sun yāvānikerinɔ zé séro,
n̄sun té gbē vāninɔ zéiro.
- ¹⁵ N̄ pāńne, n̄sun nańmaro,
n̄ kēńma n̄ n gena ke.
- ¹⁶ Tó odi vāni le ò kèro, òdi i oro,
tó odi gbē le ò kari boro, i dì gē n̄ wénlo.
- ¹⁷ Zaakū vānikenaame n̄ póbile ũ,
wétāna gbēnoaame n̄ pómīna ũ.
- ¹⁸ Gbē manano zé de lán gudɔnaa bàme,
a gupura dīgō bo lán ifāntē bonaa bà.
- ¹⁹ Yāvānikerinɔ zé de lán gusira níkiniki bàme,
òdi pó kū à tò òdi gè sí dōro.
- ²⁰ Ma né, n̄ laakari dɔ yā pìnɔa,
n̄ sā kpá ma yā'onnenaaa.
- ²¹ N̄sun kpá sākotoro,
n̄gō kūna n swēε gūn.
- ²² Zaakū à de wēndi ũ gbē kū à lè à kūnaane,

à de mè pínki aafia ũ.

²³ A kŭ à denla ò laakari dɔ n swè yāa,
zaakŭ wèndi zīni bò swè kīnaame.

²⁴ Ñ bo yāvāni'onan,
ò mi kē yālekperε'onaaa.

²⁵ Ñ wé dɔ n are,
ò gu gwa n kuru sŭsu.

²⁶ Ñ zé sé sŭsu,
n yākenanɔ pínki ni bo mana.

²⁷ Ñsun na ɔplai ke ɔzeiro,
òsun gbá péte yā vāni zénlo.

5

Laakarikena karuaai

¹ Ma né, ò laakari dɔ ma dōnaaa,
ò sã kpá ò ma òndō yā ma,

² de ògō kú n laakariia,
dōna yā nigō kú n lén.

³ Karua yā'onaa ògō nna lán zó bàme,
àdi ò gáte kŭ lénnao,

⁴ ama kpekpe àdi kēne kyàkyā lán sewε bà,
àdi ò zō lán fēneda lénna kpa plade bà.

⁵ A zé ò mi pé kŭnwo gaa,
àdi si kŭ gbē kŭ ò téinɔ gyāwān.

⁶ Àdi laasun lé wèndi zéaro,
à dō a zā zé pīaro.

⁷ Ma né, ò sã kpá ma yāi sà,
òsun kpe li ma lédammanero.

⁸ Ñ pã nɔgbē dí takanε zāzā,
òsun na a be gānuleiro,

⁹ de n bèere sún gō gbē pāndenɔnero,
de òsun n wèndi kpá gbē pāsīnɔaro,

¹⁰ de n aruzekenɔ sún gō dakenɔnero,
de n zī are sún gō ɔn pānde bedenɔnero.

¹¹ Ìnigō nda n gɔrɔ lakanaaa,
ìni fēfē n gbāna ni láka.

¹² Ìni pi: Ma gi lédammai fá!
Ma dɔkena kŭ foruo mé à tò.

¹³ Mádi arufannanɔ yā'onnenā maro,
mádi sã kpá ma yādannerinɔiro.

¹⁴ À gō fīti kŭ mà kpe bo
andunia dagura.

¹⁵ Ñ n zīda orozā í mi,
ò ze kŭ n zīda lògɔ'io.

¹⁶ Ñ í kɔtena bàai manaro.
Ñ í bona gānulea zé vīro.

¹⁷ Ñ tó àgō de n nanɔ pó ũ ado,
àsungō de gbē pānde pó ũro.

- 18 Luda arubarika da n íboki pìn,
 ò pònna ke kũ n kefennakegɔɔ nɔo.
 19 N gā yenyĩde! N bikyao mana!
 Ñ tó a bāndaragana gō kenne nna,
 ñ a yenyĩ ni de lākũ gu òigō òo nà.
 20 Ma né, bóyāin ìni karua ni dee?
 Bóyāin ìni bāndara gá kũ gbē pānde nɔoo?
 21 Bisāsiri yākɛna ke utena Dikirinero,
 àdigō zé kũ à sè òo pínki.
 22 Yāvānikeri taari òi bà kpákpane,
 a durunna òi a kũ.
 23 Lédammamanasari ni a kpá gai,
 a yōnkɔke zōkō ni a sāte.

6

Fīna kũ ma'ao kũ bisāsiri pao yā

- 1 Ma né, tó n n gbēdake fīna òi n musu,
 tó n zenkpeke sè gbēne,
 2 tó n lé n ásarú kè,
 tó n yā'ona n da yān,
 3 ñ ke dí bà, ma né, ñ lé bo yā pìn,
 zaakũ n na n gbēdake oĩ.
 Ñ gé ñgō zezɛ n gbēdake pìi,
 ñ kúte kene.
 4 Ñsun tó i gē n wé gūnlo,
 ñsun tó n wébara tìkisi kũro,
 5 ñ n zīda sía lākũ gā òi n kē nà,
 lākũ bā òi bo gbàgidikpakpari on nà.
 6 Ma'āde, ñ gé blèno gwa,
 ñ a yākɛna tāasi ká ìni òndō kũ.
 7 À don'arede vīro,
 à gbē zōkō ke dikiri vīro.
 8 Àdi zàna zī di sakareme,
 àdi a póbile kakara pókēgɔɔa.
 9 Ma'āde, ñigō wutena ari bɔreɛ?
 Bɔren ìni vu inn?
 10 Ndi kámma bo fíti ndi i o fíti,
 ndi wúte fíti okpana n kùseɛa.
 11 Takasi ni gēnyĩ lán kpāni wédewe bà,
 pókīammana ni summa
 lán gbē kũ à gōkebo kũna bà.
 12 Bisāsiri pā bi gbē vānime,
 àdigō kure kũ ékeo da a lén.
 13 Àdi yā o kũ wéo kũ o,
 àdi sèeda kéne kũ gbáo.
 14 Manafiki mé à a nèse pana,
 yā vāni laasunnn àdigō lé gɔɔ sīnda pínki.
 15 Abire yāi kisira ni sua lézammanaa sari,
 kakatena ni gēi kánto, anigō futena vīro.

- 16 Yā mèn suddo kun kŭ Dikiri zāagu,
à kà se suppla kŭ à denε tē ũ.
17 Zidabinaa, éketonaa, taarisaride denaa,
18 yā pāsī laasunlenaa, wāna vānii,
19 sèeda éketona kŭ danεɔ dɔkɔanaao.
- Laakarikena zinakenaai*
20 Ma né, ñgɔ n de yāditenanɔ kūna,
ñsun pā kpá n da yādannenairo.
21 Ñgɔ kūna n swèe gŭn,
ñgɔ dana m̀wakare ũ.
22 Ani donne are n taa'onaa gŭn,
ani n dākpā n wutenaa gŭn.
Tó n vu, ani lé damma.
23 Zaakŭ yāditenaa pìnɔ bi fitilame,
yādannenaa pì bi gupurame,
lédamma kŭ foruo bi zé wèndideme.
24 Ani n sí nɔgbē vāni ɔī,
ani n bo gbē pānde nɔ yānnanna'onnenan.
25 Ñsun a manake ni dero,
ñsun tó a wékpāntē n kŭro.
26 Karuaa dì ñ ke kori,
gbē pānde nɔ sɔ àdi ñ wèndi bèerde kakate.
27 Tó gbē té sè à dà a pɔten,
a pókasa ni gí té kŭi yá?
28 Tó gbē gèseε pète téyɔa,
ani gí a kpátai yá?
29 Len à de ε kŭ gbē kŭ à gè a gbédake nɔiio,
zaakŭ tó à ɔ kèa, ani bo pāro.
30 Tó nà ten gbē de, tó à kpāni ò,
òdi a yā da pā yá?
31 Tó ò a kŭ, ani a fīna bo leu suppla,
ani pó kŭ à vī a ɔnn kpá pínki.
32 Zinakeri laasun vīro,
gbē kŭ àdi abirekŭ ke dì a zīda kakateme.
33 Gbēna mana kŭ kpebonaaoome a baka ũ,
a tó vāni ni kēaro.
34 Zaakŭ gɔgbē nèsegɔba mé ani su kŭ pɔfēo,
tó àten fīna boríma, ani ñ wènda dōro.
35 Ani kútekebo ke síro,
bee tó à gba zɔkɔɔ dāne, ani weiro.

7

Laakarikena karuaai

- 1 Ma né, ñgɔ ma yānɔ kūna,
ñ ma yāditenanɔ da n nèsen.
2 Ñgɔ ma yāditenanɔ kūna ñngɔ kun kŭ wèndiio,
ñ laakari dɔ ma yādannenaaa lán n wéne bà.
3 Ñ da n ɔnea tánka ũ,
ñ kē n swèea lákŭ òdi kē anloa nà.
4 Ñ o ɔndɔne n dāren a ũ,
ñ asānsi sísi n gbē ũ.

5 Ani n sí bona karua ɔĩ,
ani n bo gbě pānde nɔ yānnanna'onnenan.

6 Má zena ma kpé wondoo gūn,
maten bàai gwa.

7 Akū ma gō gbāna kenɔ è, ɔndō kīarímma,
kefenna ke kú n té, à laasun vīro.

8 Àten likara karua gānulea,
àten wakalokū kekei a be kpa

9 zaa ifāntē letenaao ari gwāani,
ari gu gèe à sira kù manamana.

10 Akū nɔgbě pìi bò à sù daale ɔndō'ɔndō,
àten ɔ má a zīdaa lán karuaa bà.

11 Kùgbānademe, à wé'isari vī,
a pòrɔ di péte bero.

12 Zīkenɔa àdigō kú zédan, zīkenɔa gānulea,
àdigō kpáte ke zérankpakōa.

13 Akū à kefenna pìi kù à lé pèa,
à wékpāntē mātēi à pì:

14 Sáabukpa sa'ona kúma yā,
akū ma lé kù ma gbèe pì fīnaa bò gbāra.

15 Ó kō'ena yāin ma boi,
mateni n wete ma n e la sō.

16 Ma bɔrɔgɔ kpáte ma gádoa
kū Misila būsū biza wé manao.

17 Ma turare'i fàke ma wútekia
kū ò kè kù lí'ɔ gbī nnao kū lítekeeo.

18 N mót ò yenyī ke ari gu gé dɔo,
ò ó poyeina ke ari à mótá.

19 Zaakū ma zā kú bero,
wēte kù à gèen zā.

20 À ɔgɔsɔnɔ yī à gèeo,
ari àgō gé su mɔ ni ke papana.

21 À a swèe blè kù yā dasi fānaao,
à gā nàa kù yānnanna'onnao.

22 Akū kefenna pìi bò à tēi gōnɔ,
lán zù kù òten gé a kùtu kpá bà,
lán gā kù àten gbá péte goron bà,

23 lán bā kù àten wā à sī gbèsaan bà.
Adi dō kù a a zīda kpà gairo,
ari kàa gèe à a swèe kù.

24 Tera sà, ma nénɔ, à ma yā ma,
à laakari dɔ yā kù àten bo ma lénwa.

25 Àsun tó á laasun tá a kīnaaro,
àsun sātē à gē a zénlo.

26 Gbē kù à n né à n kakatenɔn dasi,
gbē kù à n dede pìnɔ lé vīro.

27 A be bi mira zédame,
àdi gē kúnwo gyāwān kpénen.

8

Ɔndŏ teni ó sisi

- 1 Ɔndŏ mé àten lé zuwáiroo?
Wéžē mé àteni ó sísiroo?
- 2 À kú sísi musu zé kpado,
à zena zérankpakŏa.
- 3 À kú wēte bīnile sare,
a kòto do bīnile pìi gbàno kīnaa.
- 4 Gbēno, ákōno mateni á sisi,
bisāsirinŏ, maten lé zuái.
- 5 Nigāzīkerinŏ, à laakari wete àgŏ vī,
yōnkōno, à tó àgŏ laasun vī.
- 6 À sá kpá, zaakū yā tìkisiin mani oáre,
yā dōrode mé ani bo ma lén.
- 7 Zaakū ma lé ò yāpura o,
ma zā yā vānigu.
- 8 Yā kū ò da ma lénnōn mana,
ń ke manafiki ke sātēna vīro.
- 9 À sūsu asānsīnidenōne pínki,
à zé vī gbē kū ò dōna vīnōne.
- 10 À ma lédamma sé de andurufula,
à dōna sé de wura manala.
- 11 Zaakū Ɔndŏ bēere vī de gbē bēerēdenŏla,
póke ni kúmma kū à kà a ūro.
- 12 Makū Ɔndŏ má laakari vī,
má yākena a zéa dōna vī.
- 13 Vīnakena Dikirinēeme zāna yā vānigu ū.
Ma zā zīdabinan kū īadānaao
kū kunna vānio kū yālekperē'onaa.
- 14 Lédamma kū fayayākenaao bi ma pómē,
ma kīnaan gbāna ò bon kū asāsīnio.
- 15 Kīnanŏ ò kpata ble ma gāime,
kpatablerinŏ ò yāzede dite kū ma gbānao.
- 16 Gbānadenŏ ò iko ke ma gāime
kū andunia kpatadenŏ ń pínki.
- 17 Má ye gbē kū ò yemainŏi,
gbē kū òdi ma wetenŏ mé òdi ma e.
- 18 Aruzekē kū gakurio kú ma Ɔĩ
kū Ɔgoda karanao kú kunna nnao.
- 19 Né kú madì iíne sána de wura manala,
karana kú madì kéíne de andurufu swáswala.
- 20 Má té yā mana zén,
madì táa o zé sūsu gūn.
- 21 Madì gbē kū ò yemainŏ gba pó,
madì ń aruzekēkatekinŏ paíne.
- 22 Dikiri ma ke a zī naanagōroa,
ari àgŏ gé yā kú à kè zaa káakunŏ ke.
- 23 À ma dite zaa káakume,
zaa a naana gōroa, de adi andunia ke kōro.
- 24 À ma i zaade ísira kunlo,

ísēboki ke kun gɔɔ kũaro.

²⁵ À ma i kpino ā,

ari àgō gé s̄s̄ino z̄ini péte,

²⁶ ari àgō gé andunia káte,

ke s̄ente ke b̄usu w̄én do.

²⁷ Kũ àten p̄ó kũ ò kú musuno ke,

kũ àten sarapura da ísiralá,

²⁸ kũ àten legū na musu,

kũ àten z̄íte í z̄é f̄ó,

²⁹ kũ àten ísira léz̄eki ke

de a í sún v̄ialaro,

kũ àten andunia káte, má kú gwe.

³⁰ Má kú a sar̄e ɔ̄z̄ikeri mana ū,

ma p̄o diḡo nna a ar̄e lákū gu diḡo d̄o nà,

madiḡo p̄onna ke k̄ao gɔɔ s̄inda p̄ínki.

³¹ Ma p̄o diḡo nna Dikiri anduniaa,

bis̄asirin̄o de ma p̄onnak̄e b̄o ū.

³² Tera sà, ma n̄én̄o, à ma yā ma,

arubarikaden gb̄ē kũ à ma z̄é kũna ū.

³³ À ma lédamma ma à ɔ̄nd̄o kũ,

às̄un p̄ā kp̄airo.

³⁴ Arubarikaden gb̄ē kũ àten s̄ā kp̄a ma yāi ū

kũ àdiḡo ma w̄ete ma kp̄éleleá,

kũ àdiḡo ma d̄ā gɔɔ s̄inda p̄ínki.

³⁵ Zaakū gb̄ē kũ à ma e w̄ëndii è,

aniḡo nna kũ Dikirio.

³⁶ Gb̄ē kũ à k̄uramai yā v̄āni ì a z̄īdaneme,

gb̄ē kũ à z̄āmagun̄on ye gaim̄e.

9

ɔ̄nd̄o kũ ȳōnk̄o k̄e

¹ ɔ̄nd̄o a kp̄é b̄o,

à a gb̄ègbano à m̄èn suppla à p̄ètepete,

² à n̄òb̄o d̄e à s̄ew̄ē bà,

à p̄óblen̄o soru k̄e à k̄ate.

³ À a n̄okpare z̄ikerin̄o z̄ì,

àten lé zu w̄ete s̄īs̄i m̄is̄ōnt̄ea à p̄i:

⁴ Ák̄ōn̄o fayasariden̄o à era à m̄ó la!

Ák̄ōn̄o laasunsariden̄o mat̄en oár̄e,

⁵ à m̄ó à ma p̄óble ble,

à w̄ē kũ ma bà mi.

⁶ À á ȳōnk̄o k̄e t̄o, aniḡo kun w̄ëndiio,

à t̄ā o w̄ēk̄ēna z̄én.

⁷ Gb̄ē kũ àten lalandide da z̄éa ten s̄ōs̄ō w̄eteme,

gb̄ē kũ àten kp̄āk̄ē yāv̄ānikeriii ten taari w̄ete a z̄īdaneme.

⁸ Ñsun kp̄āk̄ē lalandideiro, ani ke k̄ūnwo ñni,

ñ ɔ̄nd̄ōd̄e da z̄éa, aniḡo yenyī.

⁹ Ñ yā da ɔ̄nd̄ōden̄e, a ɔ̄nd̄o niḡo din,

ñ yā o gb̄ē manan̄e, a d̄ōna ni kara.

10 Vĩnakena Dikirineme òndõ naana ũ,
Luda kũ à kú adona dõnaame wékēna zé ũ.

11 Zaakũ ìni gĩ ke ma gāi,
n wèndi gbàna ni kara.

12 Tó ñ òndõ, n zĩdaneme,
tó lalandideme n ũ, n mii musu.

13 Yõnkoke de lán nõgbē léde bàme,
à òndõ vĩro akūsõ à yāke dõro.

14 Àdi vute gbàaa a kpélelea,
a kpé kú wēte sīsīia,

15 àten lé zu gbē kũ òten gētenoi,
àten pi gbē kũ ò té zén súsunone:

16 Ákõno fayasaridenõ à era à mó la!

Ákõno laasunsaridenõ, maten oáre,

17 í kpāni minaa ògõ nna,
põblenaa asiri gũn bi zómē.

18 Gbē pìnõn dõ kũ abire bi gyāwān zénlo,
gbē kũ yõnkoke ñ sisinõ sè gyāwān tñõwēen.

10

Sulemanu yáasinõ

1 Né òndõde dì tó a de pò ke nna,
né yõnkõ dì a da nèsee yakanē.

2 Ōgõ vāni dì àre kero,
yākēna a zéa dì ñ sí ga õĩ.

3 Dikiri dì tó nà gbē mana dero,
àdi yāvānikerinõ tē pò kũ ò yeii.

4 Ō ma'āde dì su kũ takasio,
zĩkenaa õplapla mé àdi su kũ aruzekēo.

5 Né kũ àdi pówē kakara sakare bi laakarideme,
né kũ àdi i o pókēgõrõ wé'i vĩro.

6 Gbē mana mii ògõ arubarika vī,
yā pásĩ dì yāvānikeri lé pa.

7 Gbē mana dì ga kũ a tóoro,
yāvānikeri tó dì kakatēme.

8 Ōndõde dì zĩ ke yāditenanõ,
yābõteri dì a zĩda nē.

9 Gbē kũ àdi yā ke a zéa kú a laakariia,
yāvānikeri yā ni bo gupuraa.

10 Gbēgwana kũ wédoo dì su kũ yāo,
gbē kũ àdi yā ute a nèsee gũnlo mé àdi ibere mì de.

11 Gbē mana lé bi ísēboki wèndideme,
yā pásĩ dì yāvānikeri lé pa.

12 Zāngu dì fiti da,
yenyĩ dì lá kúte taari sīnda pínkila.

13 Ōndõ yā ògõ kú laakaride lén,
flāan fayasaride pò ũ a kpēa.

14 Ōndõrinõ dì dõna zĩ di,
laakarisaride lé dì a kakate araga.

15 Ōgõde aruzēke ògõ denē lán wēte bīnide bà,

takaside takasi sō àdi a kakate.

¹⁶ Gbē mana láada dì sunε kŭ wèndiio,
yāvānikerii àree dì wétāmma inε.

¹⁷ Gbē kŭ àdi lédamma ma dì wèndi zé mójine,
gbē kŭ àdi pā kpá foruii dì n sātε.

¹⁸ Gbē kŭ àdi zāngu ute bi ékedeme,
guderi bi yōnkōme.

¹⁹ Yā dasi botēnaa digō durunna sariro,
gbē kŭ àdi a lé kŭ bi laakarideme.

²⁰ Gbē mana nēne de lán andurufu swáswa bà,
yāvānikerii nèsee bèere vīro.

²¹ Gbē mana yā'onaa dì gbē dasinō da zéa,
laakarisaride dì ga fayasarike gūmme.

²² Dikiri arubarikaa dì n ke aruzekede ũ,
zīkena kŭ wario dì póke kararo.

²³ Vānikena de yōnkōne kōkōyā ũ,
ōndō dì ke laakaridenε nna.

²⁴ Yā kŭ yāvānikeri ten vīna kene mé ani a le,
Luda ni pó kŭ gbē mana yei kpáa.

²⁵ Tó zāga'īa kàka à gè, yāvānikerinō digō kun doro,
gbē mana zīni digō petena goro sīnda pīnki.

²⁶ Lākŭ lemu kpàkpāa dì ke sakaanε nà,
lākŭ túsukpe dì ke wéne nà,
len ma'ade de le gbē kŭ ò a zīnōne.

²⁷ Vīnakena Dikirine dì wèndi gbàna kara,
yāvānikerinō sō, n wèndi nigō kutume.

²⁸ Gbē mananō wé digō dō pōnnai,
yāvānikerinō sō, wédōina ni n ne.

²⁹ Dikiri zé de uteki ũ gbē mananōne,
yāvānikerinō sō, àdi n kakateme.

³⁰ Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,
gbē vāni sō ani vuteki e bùsunlo.

³¹ Ōndō yā dì bo gbē mana lén,
lévānide sō, oni a nēne zōkōreme.

³² Gbē mana yā kŭ à kō sio ò oīne dō,
yākpēdangara'onaa digō da gbē vāni lén.

11

¹ Dikiri zā pōyōna kŭ manafikion,
kilooyōna sūsun à yei.

² Zīdabina dì su kŭ wé'io,
zīdabusanaame ōndōyā ũ.

³ Gbē mana nèsepura dì a da zéa,
nāanisaride nèse vāni dì a yaka.

⁴ Aruzeke àre vī yākpatekegoro zīro,
yākena a zéa sō àdi n sí gaa.

⁵ Taarisaride manakenaa dì zé porone,
yāvānikeri yāvānikena dì a ne.

⁶ Nèsepurade manakenaa dì a bo,
nāanisaride pōnidena sō àdi a kŭ.

⁷ Tó gbē vāni gà, a wédōinaa dì mì de,

pó kŭ à náanikena a gbānagɔɔ̀ dī láka pínki.

⁸ Gbē mana dī bo wētāmma,
akŭ gbē vāni dī gēn a gēne ũ.

⁹ Ludayādarisari lé dī a gbēdake yaka,
ama dōnaa dī gbē mana bon.

¹⁰ Tó gbē mananɔ̀n kú nnamanan, wēte dīgō nna,
tó gbē vāninɔ̀ gāga, òdi ayuwii ke.

¹¹ Wēte dī kara nēsepuradenɔ̀ gāi,
gbē vāninɔ̀ lé dī wēte de.

¹² Fayasaride dī a gbēdake fobo,
laakaride dī a lé kŭ.

¹³ Kɔ̀rɔ̀mɔ̀tɔ̀de dī bo kŭ asiriyāo gupuraa,
gbē náanide dī n̄ asiri ta.

¹⁴ Don'arēdesarike dī tó gbēnɔ̀ fu,
yākekēri dasinɔ̀ dī tó ò zī ble.

¹⁵ Tó n gbē pānde fīna dī n musu,
wētāmma n leme,

gbē kŭ a ɔ̀ bòten dī gō a laakariia.

¹⁶ Gbānamɔ̀nnerii dīgō aruzekē vī,
ama nɔ̀gbē nēsemanade dīgō bēere vīnne.

¹⁷ Sùrude dī mana i a zīdane,
gbē pāsī dī a zīda kpá waria.

¹⁸ Gbē vāni láada dīgō arubarika vīro,
yāmanatōrii dī àre e yāpura.

¹⁹ Kunna mana yāpura dī n̄ ká wēndiia,
tena yā vāniiii dī su kŭ gao.

²⁰ Dikiri tēeme nēsevānidenɔ̀ ũ,
a pɔ̀ dī ke nna taarisaridenɔ̀a.

²¹ Yāpura, gbē vāninɔ̀ ni bo pāro,
ama gbē mananɔ̀ ni bo aafia.

²² Lákŭ wura tánka de nà alēde yīn,
len nɔ̀ mana òndōsaride de le.

²³ Gbē mananɔ̀ poyeina dī n̄ ká nnamanaaa,
gbē vāninɔ̀ wédɔ̀inaa dī n̄ ne.

²⁴ Gbē kŭ àdi ɔ̀ poro dī karana le,
gbē kŭ à gī pó kŭ à de à kpá kpáii dī gō takasimme.

²⁵ Bisāsiri arubarikade ni nna ma,
gbē kŭ àdi n̄ poyīda kŭ ni poyīda le se.

²⁶ Òdi gbē kŭ àdi poblewe ute láari bo,
òdi sa mana o gbē kŭ àdi yíammane.

²⁷ Gbē kŭ àdi yā mana wete nigō nna kŭ gbēnɔ̀,
gbē kŭ àdi yā vāni wete, yā vāni ni a le.

²⁸ Gbē kŭ àdi a aruzekē náani ke ni léte,
gbē mana ni ɔ̀ tá lán lí láde bà.

²⁹ Gbē kŭ à yā ì a ɔ̀nnne ni gō kori,
yōnkɔ̀ ni gō òndōde zò ũ.

³⁰ Gbē mana yākennena bi lí wēndideme,
gbē kŭ àdi gbēnɔ̀ le òndō vī.

³¹ Zaakŭ Luda dī fīna bo gbē manane andunian,
oni ludayādarisariri kŭ durunnakeriio pó o dɔ̀ yá?

12

- 1 Gbē kū lédamma dì kene nna ye dōnaai,
gbē kū foru dì kene vāni mī vīro.
- 2 Gbē mana dì Dikiri ponna le,
ama Dikiri dì yā da manafikidela.
- 3 Vānikēnaa dì gbēke zīni pétero,
gbē mana zīni yīgāyīgāna vīro.
- 4 Nō mana de a zāne lán fūraa bà,
nō wé'idammari denē lán mēkemunaa bà.
- 5 Gbē manano dì pé yāzēdea,
gbē vānino lédamma manafiki vī.
- 6 Gbē vānino yā bi gbēdena yāme,
gbē manano lé sō àdi n bo.
- 7 Òdi gbē vānino lite n kpedangara ò mī de,
ama gbē manano onn dīgō kun.
- 8 Òdi gbē tō bo a ōndō lémmē,
òdi fayasaride gya bo.
- 9 Gbē futa kū à zīri vī sàna de
gbē kū àdi a zīda dite pōke ū akūsō à pōble vīrola.
- 10 Gbē mana a pōkādēno gwana dō,
gbē vānino dà pāsī kū n pōno.
- 11 Búbari aniade dīgō kāna,
laasun kīa gbē kū àdi pé gukorīaaa.
- 12 Gbē vāni dì ogo vāni ni de,
ama gbē mana zīni dīgō mōto vī.
- 13 Gbē vāni lé vāni dì a kū,
ama gbē mana dì bo yāketen.
- 14 Lé mana dì n ká pō manaa,
zī kū gbē kē, a àree dì sua.
- 15 Yōnkō yākenaa dì kene mana,
ōndōde sō àdi lédamma ma.
- 16 Yōnkō dì tó ò a pōfē dō gōno,
laakaride sō àdi sōsō daro.
- 17 Yāpura'orii dì yāzēde o,
sēeda'ekede yā dīgō manafiki vīme.
- 18 Laasunsariyā dì n swē zō lán fēnēda bà,
ōndōde légbēe dì su kū aafiaao.
- 19 Yāpura kū ò òo dīgō gīkena,
éke sō àdi gē zēla lán wé'ipakenaa bà.
- 20 Manafiki kú vānilēkpakūsūrinō swēn,
gbē'aafiaweterinō mé ò ponna vī.
- 21 Vāni ke dì gbē mana lero,
gbē vānino sō, yā dì dañla.
- 22 Dikiri tēeme ékede ū,
a pō dīgō nna yāpuradea.
- 23 Laakaride dīgō a dōna kūna a swēn,
yōnkō dì yā fayasari kpākpa ke.
- 24 Zīkena oplapla dì tó gbē kī ble,
ma'ā dì gbē da zōblen.
- 25 Kunna bīdi gūn dì gbē sōpete,
yānna'onnenaa dì n pō ke nna.

26 Gbē mana dī a gbēdake da zéa,
gbē vāninŏ yākenaa dī n̄ sātē.

27 Ma'āde dī a n̄bŏ kā wawaro,
aniade dī laakari dŏ a p̄nŏa.

28 Kunna yāzede zén wēndi vī,
zé p̄i senaa dī n̄ kpá gairo.

13

1 Né ōndōde dī a de lédamma ma,
lalandide dī gí kpākēnaai.

2 Légbe nna dī gbē ká p̄o manaa,
nāanisaride dī ble a pāsī gūmmē.

3 Gbē kū àdi a lé kū dī a wēndi dākpā,
gbē kū a lé dī kúro dī a zīda yaka.

4 Ma'āde dī p̄o kū à yei lero,
aniade s̄o àdi nna ma.

5 Gbē mana zā manafikiyān,
gbē vāni dī wé'io daríma àdi n̄ kpe bo.

6 Manakēnaa dī taarisaride sura ba,
vānikēnaa dī durunnakeri litē kpēdangara.

7 Gbēkenŏ dī n̄ zīda dite aruzekede ū,
ama òdigō p̄oke vīro.

Gbēkenŏ dī n̄ zīda dite takaside ū,
ama òdigō p̄o vī zōkō.

8 Aruzekede dī a zīda bo kū a aruzekedeo,
takaside s̄o àdi wétāmma lero.

9 Gbē mananŏ gupura dīgō puna,
gbē vāninŏ fitilaa dī garíma.

10 Zīdabinaa dī fiti da,
lédammamana dī tó ò ōndō kū.

11 Ōgŏ vāni dī gé arero,
ŏgŏ kū ò lè ísimma gūn s̄o àdi kō.

12 Wédōinaa gikēnaa dī n̄ nēsēe yaka,
p̄o kū ò yei lenaa dī su kū wēndi dufuo.

13 Gbē kū àdi yā daro ni yā le,
gbē kū àdi yā ma ni àre le.

14 Ōndōde yādannēnaamē ísēboki wēndide ū,
àdi n̄ bo ga bàn.

15 Wézē mana dī tó gbē dakare mìnnao,
ama nāanisaridenŏ zé pāsī.

16 Laakaridenŏ dī yā ke kū dōnaao,
yōnkŏ dī a fayasarike mōñne.

17 Ziri vāni dī gē yān,
ìba nāanide dī su aafia.

18 Gina foruui dī su kū takasio kū wé'io,
lédammamanaa dī bèere líñe.

19 P̄onidēna lenaa dī n̄ p̄o ke nna,
ama yōnkŏ ye kēna yāvānikēnaairo.

20 Gbē kū à té ōndōrinŏii dī ōndō kū,
gbē kū à kakarana kū yōnkŏnŏ dī yā le.

21 Kisira dīgō té durunnakerinŏi,
nnamanamē gbē mananŏ àre ū.

- 22 Gbē mana dì túbi tó a daikorenɔnɛ,
durunnakeri aruzekɛ ni gō gbē mananɛ.
23 Takaside bura dì póbɛ ke manamana,
ama yákená lékpɛɛ dì tó à kurai.
24 Gbē kū àdi a né gbēro zān,
gbē kū à ye a néi dì a toto káaku.
25 Gbē mana dì póbɛ à kǎ,
gbē vāninɔ nèsɛɛ dìgō da kori.

14

- 1 Nɔgbē ōndōde dì ɔn kátɛ,
a fayasaride sō àdi ɔn fákōa.
2 Gbē kū àdi yā ke a zéa Dikiri vīna vī,
gbē kū àdi zé sé súuro sō àdi a gya bo.
3 Fayasaride léme a gbēbo ū,
ōndōde yā'onaa dì a bo.
4 Tó zù kunlo, póbɛ gbàa dìgō da korimɛ,
òdi àre zōkō le kū zùnɔ gbānao.
5 Sèeda yāpurade dì éke toro,
sèeda ékede yā dìgō manafiki vī.
6 Lalandide dì kpátɛ ke ōndōi à kurai,
yādōnaa araga laakaridenɛ.
7 Ñ kē yōnkōa zāzā,
zaakū ñni dōna learo.
8 Ōndō dì tó laakaride laasun lé a zéa,
yōnkō fayasarikɛ dì a sātɛ.
9 Fayasaridenɔ dì taari kutekɛna gya bo,
gbē mananɔ dìgō nna kū kōo.
10 Baadi a zīda yā'ūmmana dō,
gbē pōnna dìgō de gbē pānde pó ūro.
11 Gbē vāninɔ ɔn ni mì de,
gbē mananɔ be ni ɔ tá.
12 Zé ke kun àdi ke gbēnɔnɛ mana,
ama a mìdeki bi game.
13 Bee yáadōnaa gūn nèsɛɛ dì yaka,
pōnna kun kū àdi mì de kū pōsirao.
14 Borukpɛde yákenaa dì wí a musu,
gbē mana dì a yákenaa gbè le.
15 Laasunsaride dì yā sīnda pínki síme,
laakaride dì yā náani ke laasunlɛnaa sariro.
16 Ōndōde dìgō vānikɛnaa vīna vī àdi pānɛ,
yōnkō dì náani kpá a zīdaa àdigō wāna.
17 Pōfērii dì yā futa ke,
manafikide dì zāngu i a zīdanɛ.
18 Ōndōsaridenɔ dì gō faya sari,
laakaridenɔ dì dōna kú fūra ū.
19 Gbē vāninɔ ni mì nate gbē mananɔnɛ,
yāvānikerinɔ ni kúte nèsɛpuradenɔ kpélɛlɛa.
20 Takaside, bee a gbēdake dì zān,
ama aruzekɛde gbēnnanɔ dìgō dasi.
21 N gbēdake gyabona bi durunname.
Arubarikaden gbē kū àdi wēnda dō takasidenɔnɛ ū.

22 Yā vāni lékpakūsūrinŋó n̄ sātēnaroo?
 Yā mana laasunlerinŋon sùru vī kū náanio.
 23 Mèkpana zīa digō àre vī,
 yābōtēna pā dì su kīanaao.
 24 Ōndōdenŋo aruzekeme n̄ fūra ū,
 yōnkŋonŋo fayasarikē dì su kū fayasariyāo.
 25 Sèeda yāpurade dì gbē sura ba,
 ama sèeda ékēde yā manafiki vī.
 26 Vīnakēna Dikirinē bi gbānaleki nāanideme,
 à de surabaki ū a nēnŋonē.
 27 Vīnakēna Dikirinē bi ísēboki wēndideme,
 àdi tó ò bo ga bān.
 28 Tó kína gbēnŋon dasi, àdigō gakuri vī,
 bùsugbēsarikē bi kpatableri kisiramē.
 29 Gbē kū àdi pofē likaro wé kēna,
 pofērii dì a futakē sé lei.
 30 Laakarikipatēna bi mè aafiaame,
 zāngu dì mèkemuna zīm̄ma.
 31 Wēndade wētāmmarii dì a Kēri kpe bo,
 takaside wégwarii dì a Kēri kpe ta.
 32 Tó kisira sù, àdi yāvānikeri neme,
 bee tó gbē mana gà, à utēki vī.
 33 Ōndō dì vutēki le laakaride nēsēn,
 ama òdi e yōnkŋaro.
 34 Yāzēde dì bùsu sé lei,
 durunna dì wé'i da gbēnŋo, bee díme.
 35 Zōbleri laakaride yā dì ká kínagu,
 ama àdi a pofē kipa a wé'idammariia.

15

1 Yāwemmanaa dì pofē kpátē,
 yā pāsī dì n̄ pō fē.
 2 Ōndōde yā'onaa dì n̄ gba dōnaa,
 ama yōnkŋo yā digō faya sari.
 3 Dikiri wé kú gu sīnda pínkia,
 àdigō gbē vāninŋo kū gbē mananŋo tàasi ká.
 4 Yābuse'onaa dì n̄ gba wēndi dufu,
 yālekperē dì n̄ kā dē.
 5 Fayasaride dì a de foru gya bo,
 lédammmari sō à laakari vī.
 6 Gbē mana ŋnn digō aruzekē vī zōkō,
 gbē vāni pónŋo digō yākete vī.
 7 Ōndōde lé dì dōna fā,
 yōnkŋonŋo sō, ò nēsē vīro.
 8 Dikiri tēeme gbē vāninŋo sa'ona ū,
 ama gbē mananŋo wékenaa dì káagu.
 9 Dikiri zā gbē vāni yākenan,
 à ye gbē kū ò té yāzēdeinŋo.
 10 Foru pāsīme gbē kū à pā zēne pó ū,
 gbē kū à ye lédammairo sō ani game.
 11 Lākū Dikiri gyāwān kū kakatēnaao yā dō nà,

oni bisāsiri swè pó o dɔ yá?
¹² Lalandide dīgō ye ò a gba laakariro,
 àdi gé ɔ̀ndōrinɔ kīnaaro.
¹³ Nèse nna dì tó ān gō werena,
 nèse yakanaa dì gbē mē dē.
¹⁴ Laasunde dì dōna wete,
 yōnkɔ dì yāfayasari mómɔ.
¹⁵ Goro sīnda pínki dīgō pāsī wēndadeneme,
 ponnade dīgō kú dikpe gūn.
¹⁶ Pó vīna fīti vīnakena Dikirineε gūn
 mana de aruzεke zókō kūna wari gūnla.
¹⁷ Dò pā blena yenyī gūn
 mana de nòbɔ nīsīde sona kū zānguola.
¹⁸ Pōfērii dì fīti da,
 nèseyīdade dì zuka mì dē.
¹⁹ Ma'āde zé dīgō denε lēkara ūme,
 gbē mana zé bì zédame.
²⁰ Né ɔ̀ndōde dì tó a de pɔ ke nna,
 bisāsiri yōnkɔ dì a da gya bo.
²¹ Yāfayasarii dì ke laasunsaridene nna,
 laasunde dì zé sé sūsū.
²² Lēkpakūsūnasari dì yā gboro,
 lédammari dasinɔ dì tó yā ke.
²³ Yāwemmanaa dì a òri pɔ ke nna,
 yā'ona a goroaa dīgō nna fá!
²⁴ Wèndi zé dì gé kū laakaridenɔ musu
 de òsun sí gyāwānnlo yāi.
²⁵ Dikiri dì zīdabiri ɔn wí,
 àdi gyaanɔ gulezεki dākpā.
²⁶ Dikiri zà laasun vānin,
 yānna'onaa dì kenε gbāsīro.
²⁷ Ɔgɔvāniweterii dì wari dɔ a ɔnnwa,
 gbē kū à zà gusaregban nigō kun aafia.
²⁸ Gbē mana dì laasun lé yā kū ani weṛmaa,
 yā vāni dì bo gbē vāninɔ lén gōnɔ.
²⁹ Dikiri zà kū gbē vāninɔ,
 àdi sā kpá gbē mananɔ aduakenaai.
³⁰ Ānwerenaa dì n pɔ ke nna,
 baaru nna dì n wá were.
³¹ Gbē kū àdi sā dɔ aafia lédammai
 nigō bedε ū ɔ̀ndōrinɔ té.
³² Gbē kū à gī foruii zā a zīdan,
 lédammamari sō àdi gō laakaride ū.
³³ Vīnakena Dikirineε dì ɔ̀ndō daṛne,
 zīdabusanaa dì bèere líne.

16

¹ Bisāsiri dì yā dite a swèn,
 ama a mīdenaa dì bo Dikiri lémmε.
² Baadi dì a yākena e maname,
 ama Dikiri dì n nèsegūnyānɔ yō à gwa.

- 3 Ñ yā kū nten ke na Dikiri oĩ,
 n poyeina ni bo mana.
 4 Dikiri pó sında pínki kè a poyeina yáime,
 yāvānikerinŏ pón wétāmmagŏ ũ.
 5 Dikiri tēeme zīdabirinŏ ũ,
 yāpura, oni bo pāro.
 6 Gbēke kū náanio dì lá ká taarila,
 vīnakena Dikirine di tó ò pā yā vānine.
 7 Tó gbē yākenanŏ kè Dikirine nna,
 àdi tó a iberenŏ ke kāao nna se.
 8 Pó fīti lena manakēnaa gūn
 mana de àre vāni zōkō lenala.
 9 Bisāsiri di zé kū àten sé laasun lé,
 ama Dikiri di a gèse da zéa.
 10 Lákū kína di yā dite Luda gēne ũ nà,
 à mana a yā bo yāzede kperŏ.
 11 Zaka mana kū kiloo súsuo bi Dikiri pómē,
 pótikisigwabŏ sında pínki bi a pōkenanŏmē.
 12 Adi kō sío kína yā vāni kero,
 òdi kpata zīni péte yāzede musumē.
 13 Yāzede'orīi di ke kīnane nna,
 àdigō ye yāpura'orīi.
 14 Kína pōfē de lán ga zīrii bàme,
 ama òndōde di a té de.
 15 Kína ān werēnaa digō aafia vī,
 a manakēnēna de lán pótōgŏ legū bàme.
 16 Òndōkūna mana de wurala zà,
 gōna laakaride ũ bēere vī de andurufu manala.
 17 Gbē mana zé kū àdi sé pā zé vānine,
 gbē kū à a zīda kūna dō di a wēndi dākpā.
 18 Īadānaa di su kū letēnaao,
 zīdabīnaa di su kū kakatēnaao.
 19 Zīdabusana talakanŏ té mana
 de baka kunna kū zīdabirinŏla.
 20 Gbē kū àdi yā'onnēna ma di yā mana le,
 Dikiri náanikeri digō pōnna vī.
 21 Gbē kū a nēse panan òdi sísi laakaride,
 gbē kū a lé nnan òdi a yādōna zé e.
 22 Laakariime wēndi mī ũ gbē kū ò vīnŏne,
 fayasaridenŏ yāfayasari di wé tām̄ma.
 23 Òndōde laasun di a lé da zén,
 a lé di tó ò a yādōna zé e.
 24 Yānna'ona bi zómē,
 à nna nēsen akūsō àdi mē gba aafia.
 25 Zé ke kun àdi ke gbēnŏne mana,
 ama a mīdeki bi game.
 26 Búbarīi nēsee di a da zīn,
 zaakū nàa di té káime.
 27 Gbē pā di yā vāni gōgō,
 a légbē de lán té kū àten kū bàme.
 28 Gbē dōrosaride di fīti da,
 kōmōtōde di gbēnnanŏ kēkōa.

- 29 Gbē pāsī dì manafiki ke a gbēdakenε,
gbasa à a da zé vānin.
30 Gbē kū àten wé lé laasun dìgō kpedangara,
gbē kū àten lézuki ke zè kū yā vāniomε.
31 Mikā pura bi fūra gakuridemε,
manakεnaa dì n̄ káa.
32 Nèseyĩdade mana de zìkarila,
gbē kū à a zīda kūna dō mana de wētεsirila.
33 Ōdi yā gbeka kū ɔgɔ purao,
ama a bɔkɔtenaa dì bo Dikiri kīnaame.

17

- 1 Burodi kusu kori sona yākete sari
mana de n̄bɔgbēna ɔn fitidenla.
2 Zò laakaride nigō gbāna vī né wé'idammarii musu,
anigō baka vī ɔn túbi gūn.
3 Ōdi andurufu kū wurao baasa,
ama Dikiri dì n̄ swēε tàasi ká.
4 Gbē vāni sã dìgō nna kū yādɔɔsario,
ékεde laakarii dìgō kú gbēpiriia.
5 Gbē kū àdi takaside fobo dì a Kèri gya bo,
gbē kū àdi gbē yáa dɔ kisiraa ni bo páro.
6 Daikorenɔmε n̄ dizinɔ gakuri ũ,
denɔmε n̄ n̄nɔ ãadãbɔ ũ.
7 Yāzede'onaa dì kō sí kū yōnkɔoro,
ékε dì kō sí kū bèεεdeoro.
8 Gusarεgba de yɔbande ũ a dàriine,
gu kū à liten pínki a tá dìgō nname.
9 Gbē kū à lá kù taarila ten yenyĩ wεtemε,
yāzĩfuteri sō, àdi gbēna kékōa.
10 Ɔndōde dì kpākēnyĩna ma,
ama yōnkɔ dì gbēna gēn baaakō daro.
11 Yā vāni dì do sāgbānadene are,
oni zìri wēndadōrisaride gbarεa.
12 Dakarεna kū músu kū ò a n̄nɔ s̄eteo
sāna de dakarεna kū yōnkɔo a yōnkɔke gūnla.
13 Tó gbē yā mana fīnaa bò kū yā vānio,
yā vāni ni kē a ɔnnwaro.
14 Lékpakōana naana de lán íze wēnaa bàme,
n̄ bo gwe ari fiti gō gé futε.
15 Yā nna kpāna taaridea kū yādana taarisaridelao,
Dikiri zà yā birenɔn pínki.
16 Bó àreen yōnkɔ vī ɔgɔblena kyódōnaa musuu?
Zaakū à nèse vīro.
17 Gbēna yenyĩ dìgō kun gɔɔ sīnda pínki,
v̄ini kū dakūnanɔ kun n̄ yā dōkōnena yāime.
18 Yōnkɔ dì gbē fīna di a musu,
àdi zenkpεke sé a gbēdakenε.
19 Gbē kū à ye fitiii ye durunnaimε,
gbē kū à a gānule bò yàasa dì kisira wεte a zīdane.
20 Laasunkpedangarade dì yā mana lero,

léfɔtɔde dì léte à da yān.

²¹ Yōnkɔ da pɔ̀ dìgɔ̀ sirame,
fayasaride de pɔ̀ dìgɔ̀ nnaro.

²² Nèse nname eze mana ũ,
pɔ̀sira dì n̄ fēfē.

²³ Yāvānikerii dì gusaregba sɔtɔ a utan,
de à yāzede mì deo yāi.

²⁴ Laakaride wé dìgɔ̀ kú ōndōa,
ama yōnkɔ wépeki dìgɔ̀ zāme.

²⁵ Né yōnkɔ dì tó a de pɔ̀ gɔ̀ sira,
àdi a da'ina nèsee yaka.

²⁶ À mana ò wé tã taarisaridearo,
bèere de gbēna a nèsemana yāi zé vīro.

²⁷ Gbē kū àdi a lé kū dōna vī,
nèseyīdade dìgɔ̀ laakari vī.

²⁸ Bee yōnkɔ, tó à yītena, òdi a dite ōndōde ũme,
gbē kū àdi a lé kū bi laakarideme.

18

¹ Zīda poyeina dì do gbē kū àdi kērmame are,
àdi gí lédamma sīnda pīnkii.

² Yōnkɔ dì ponna ke laakari yā musuro,
yā kū à bò a lén àdi o.

³ Vānikēnaa dì su kū gbē gyabonaaome,
kpeboyā dì su kū wé'io.

⁴ Bisāsiri légbē bi í lòkotoome,
swa'ì bàasinaame, ísēboki wēndideme.

⁵ Kena vānikeriine kèrekere
ke yākena taarisaridene lékperē manaro.

⁶ Yōnkɔ lé dì a da fitin,
a yā'onaa dì a kpá gbēnaai.

⁷ Yōnkɔ lé dì a yaka,
a yā'onaa dì a kū lán tankute bà.

⁸ Gbēpiri yā dì kéne lán zó bà,
àdi gē lén dō ari nèsee gūn.

⁹ Gbē kū àdi pā kpá a zī bi
ásarude dakūname.

¹⁰ Dikiri tó bi utēki leime,
gbē mana dì bàa lé à gēn à aafia le.

¹¹ Ōgɔde aruzēke denē lán wēte kū ò lèkara likai bà,
lán bīni kū oni fō ò didiario bà.

¹² Zīdabinaa dì su gbēne kū letēnaao,
zīdabusanaa dì su kū bèereeo.

¹³ Gbē kū àdi wēma sākpanaa sari,
yōnkɔke kū kpebonaao gōne.

¹⁴ Kāgbānake dì gbē gba gbāna gyāpēea,
ama dí mé ani pɔ̀sira fō?

¹⁵ Laakaride dì yā dada a swēn,
ōndōde sā dìgɔ̀ dɔ̀ dōnaai.

¹⁶ Gba kū gbē dàa dì zé kekene,
àdi zé wēne gena gbē zōkōno kīnaa.

17 Gbē kū à yā ò káakun òdi a gwa yānnade ũ,
ari a ibere gō gé a éke bo.

18 Likpanaa di fiti mi de,
adi gōsa gbānanɔ kpaate.

19 Dane kū ò taari kēne yā digō gbāna lán bīni bà,
ń fiti de lán zékakana kū lèeo bà.

20 Yá'ona dō di su gbēne kū kánaao,
a légbēe di tó pó móa.

21 Ga kū wēndiio kú lémmē,
gbē kū à ye yá'onaa ni a gbè le.

22 Gbē kū à nɔ lè à sè pó mana lè,
arubarika dí bò Dikiri kīnaame.

23 Takaside di yā o wēndawēnda,
aruzekede di weríma gbānagbāna.

24 Gbēnna berekete di yā vāni ínne,me,
gbēnna kenɔ kun òdi na gbēi de ɔn gbēla.

19

1 Kunna takaside taarisaride ũ mana
de kunna yōnkɔ yāvāni'ori ũla.

2 Kokari vīna dōnaa sari manaro,
wāna zōkō di ń kē zéame.

3 Bisāsiri fayasarikē di zé yakanē,
akū àdi Dikiri taari e.

4 Aruzekē di tó ò gbēnna le dasi,
takaside gbēnna di kēame.

5 Sèeda ékede ni bo pāro,
ékede ni gí wētamma leiro.

6 Gbē daside di kpatableri tó nna sí,
gbē sīnda pínki digō ye gbadari gō de a gbē ũme.

7 Takaside danenɔ di pā kpáime,
oni a gbēnnanɔ kēnaa o doro.

Tó àten wete à yā o kūńwo,
òdigō kú bero.

8 Gbē kū àten òndō kū ye a zīdaimē,
gbē kū à ye laakarīi di yā mana le.

9 Sèeda ékede ni bo pāro,
éketori ni kakate.

10 Lákū nnamanaa dí kō sí kū yōnkɔoro nà,
len zò kíblena zīdadena dí kō síoro le.

11 Laakaride pɔ di fē líkaro,
lákana taarilame a íadābɔ ũ.

12 Kīna pɔfēna de lán mūsū pūtānaa bà,
a manakennena de lán mɔɔpisina sēea bàme.

13 Né yōnkome a de yakana ũ,
nɔ fitide de lán ítɔna zenaa sari bàme.

14 Òdi be kū a aruzekēo le túbi ũme,
ama nɔ laakaride lenaa di bo Dikiri kīnaame.

15 Ma'ākēnaa di ń da izōkō'onan,
nàa di gbē gina de.

16 Gbē kū àdi yā'onnenaa da di a wēndi dākpā,
gbē kū àdi a zīda yākena daro ni ga.

17 Gbē kū à wēnda dō takasidenē pó sākā Dikirinēme,

àkū mé ani a yākenanō fīna bonε.

18 Ñ n né toto a gɔɔa,
ama ñsun tó à gē ɔla ari à garo.

19 Pɔfēri ni fīna bomε,
tó n a bò, a bona nigō lé vīro.

20 Ñ lédamma ma ñ totona da,
de ñ ɔndō kū are yāi.

21 Laasun kú bisāsiri nēsɛn dasi,
ama yā kú Dikiri zèo mé àdi ke.

22 Gbēken òdi wete bisāsiria,
takaside mana de ékedela.

23 Vīnakena Dikirine dì su kú wèndiio,
gbē kú à vī dì i o laakariio kpatena,
yā vāni dì a lero.

24 Ma'āde dì a ɔ da tan
à fu pɔblelinaa à da a lén.

25 Ñ lalandide gbē, yōnkō ni gō laakari vī,
ñ kpākē laakaridei, ani yā dada.

26 Né kú àdi a de gbē à pé a daa né
né gina kú àdi wé'i dammame.

27 Ma né, tó n kamma bò kú lédammanaao,
n pā yādōnaanɛn gwe.

28 Sèeda vānide dì yāzede fobo,
yāvānikerii dì yā vāni mómō vāni.

29 Gòo lokona lalandikerinɔla,
gbēnan yōnkōnō pó ũ n kpea.

20

1 Wē dì lalandi zīmā,
í gbāna dì n da yābɔten,
gbē kú à tò à a de ɔndō vīro.

2 Kína pɔfēna de lán músu pūtānaa bà,
gbē kú à tò à pɔ fē a zīda kpà gaimε.

3 Bàalena ledikpanaanε bèere vī,
fayasaridenō dì kasa fīti kero.

4 Ma'āde dì bú wí a gɔɔaro,
tó à gēε bura pókēgɔɔ, àdi póke lero.

5 Bisāsiri nēsεgūnyā bi í lòkotoome,
ama laakaride mé à yā pìnō tona dō.

6 Gbē daside dì a manakena yā o,
ama bona gbē náanidea zī'ū.

7 Gbē mana digō kun taari sari,
arubarikadenɔn né kú à n tónō ũ.

8 Kína kú à vutena a yākpatεkεkia
dì yā vāni sīnda pínki dō a wé gūn à ple dodo.

9 Dí mé ani fō à o kú a nēsε yāke vīro,
á kun durunna sari swáswaa?

10 Kilooyōna vāni kú manafiki zakaa,
Dikiri zā abirenɔn pínki.

11 Bee kōkō'ona gūn òdi dō néa,
tó a yākena mana ke à zé vī.

12 Sā kú òdi yā mao kú wé kú òdi gu eoo,

Dikiri mé à ń kẹ́ ń pínki.

¹³ Tó ń ye i'onaai, ìni gǝ takaside ũme,
 ñ ibēne ke, pǝble ni mǝmma.

¹⁴ Pǝlurii dǝ pi: À manaro! À manaro!
 Tó à kào are, àdi a zǝda sáabu kpá.

¹⁵ Wura kun, akūsǝ òso din,
 ama dǝna kunna lémmē gbè bèere de ũ.

¹⁶ Tó gbē nibǝ fǝnaa dǝ a musu,
 ñ a uta sí ñgǝ kǝna tǝrǝma ũ ade gēne ũ.

¹⁷ Dibidibi pǝble dǝgǝ nna gbēnemē,
 àdi láka à gǝ n lén lán gbèwa bà.

¹⁸ Ñ ze kǝ yǝo lédamma musu,
 ñ yǝ gwa manamana gbasa ñ zǝ ká.

¹⁹ Kǝrǝmǝtǝde dǝgǝ kure kǝ dakenǝ asiriyǝome,
 ñsun kakara kǝ yǝbǝteriioro.

²⁰ Gbē kǝ à lé kè a de ke a danē,
 a fitila ni ga gusira níkinikimmē.

²¹ Túbiblena káaku warikesari
 dǝgǝ arubarika vǝ saaro.

²² Ñsun yǝ vǝni fǝnabonaa laasun léro.

Ñ Dikiri dǝ à n sura ba.

²³ Dikiri zǝ kilooyǝna vǝnin,
 manafiki zakaa dǝ káaguro.

²⁴ Dikiri mé àdi bisǝsiri gēse da zéa.
 Deran gbē ni yǝ kǝ ani ke zé dǝ?

²⁵ Gba léena Ludanē wǝnawǝna kari vǝ,
 ìni láka ñ laasun lé lé kǝ n kēneē pǝia.

²⁶ Kǝna òndǝde dǝ gbē vǝninǝ pleple
 à ń ká gbèn à ń akara ke.

²⁷ Dikiri fitilaa dǝ bisǝsiri laasun pu,
 àdi nèsegǝnyǝ tǝasi ká pínki.

²⁸ Gbēke kǝ náaniome kǝna dǝkpǝrinǝ ũ,
 manakēnaa dǝ a kpata zǝni pété.

²⁹ Kefennanǝ gbǝname ń ñadǝbǝ ũ,
 mare zǝkǝnǝ mikǝ purame ń gakuri ũ.

³⁰ Wétǝmmanaa dǝ yǝ vǝni kēmǝma,
 flǝ ũmmanaa dǝ yǝ bēne bo nèsen.

21

¹ Kǝna nèse kǝ Dikiri ǝ lán íze bàme,
 àdi a lite gu kǝ à yeia.

² Baadi dǝgǝ e a yǝkēna mana,
 ama Dikiri mé àdigǝ ń nèse dǝ.

³ Manakēna kǝ yǝkēna a zéaao
 dǝ ke Dikirinē de sa'onala.

⁴ Zǝdabina kǝ ñadǝo
 dǝ yǝvǝnikerinǝ durunna bo gupuraa.

⁵ Kokaride laasun dǝ a ká nnamananaa,
 nèsewǝnade dǝ gē takasin.

⁶ Aruzēke kǝ gbē lè éketonaa gǝn
 ni gēte kǝ ñao à ń kpá gai.

- 7 Yāvānikerinŏ pāsīkena ni tá kūńwo,
zaakū òdi we ò yāzede kero.
- 8 Taaride yākenaa òdìgŏ òrŏ vīro,
taarisaride yākenaa òdìgŏ swáswa.
- 9 Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lēle kū nŏ fitideola.
- 10 Yāvānikerii swēē òdìgŏ kú yā vāniamē,
àdi a gbēdake wēnda gwaro.
- 11 Tó ò wé tǎ lalandidea, yŏnkŏ òdì ōndŏ kūmē,
tó ò kpākē ōndŏdei, a dŏnaa òdì karamē.
- 12 Luda mana, àdi yāvānikeri be tàasi ká,
àdi yāvānikerinŏ ká kakatenan.
- 13 Gbē kū adi sǎ kpá wēndade wikiaro,
àpii ni wiki lé se, gbēke ni wearo.
- 14 Gbadana asiri gūn òdì pŏfē kpáte,
gusaregba sŏtŏna utan òdì pŏfē mì de.
- 15 Yāgŏgŏna a zéaa òdì gbē mana pŏ ke nna,
ama àdi vīna dada yāvānikeriine.
- 16 Gbē kū à pǎ laakari zéne
ni si gyāwāndenŏ témē.
- 17 Gbē kū à nèseē kpà pŏnnakēnaaa ni gŏ takasin,
gbē kū à ye wēi kū nísio ni ke aruzekede ūro.
- 18 Yāvānikerinŏmē gbē mananŏ tŏrŏmakpabŏ ū,
Luda òdì wé tǎ náanisaridenŏa nèsepuradenŏ gēne ū.
- 19 Kunna gbārannan mana
de vutena kū nŏ fitide pētēdeola.
- 20 Pŏble mana kū nísio òdìgŏ katena ōndŏde bea,
ama yŏnkŏ òdì a pŏ mŏmŏ gŏnŏmē.
- 21 Gbē kū àdi yāzede kū gbēkeo wete
òdì wēndi kū yā nnao kū bèereeo le.
- 22 Ōndŏde òdì si gŏsa gbānanŏ wētēa,
àdi zeki gbāna kū òteni a náani ke gboro.
- 23 Gbē kū à a lé fŏ akūsŏ à a néne kù,
àkū mé àdi a zīda bo yān.
- 24 Gbē kū à zīda bina vī kū ïadānaao tŏn fobori,
àdi yā ke kū zǎzǎ zŏkŏŏomē.
- 25 Ma'āde pŏyeinaa òdì a kpá gai,
kū à ŏ gbàre zīi yāi.
- 26 Àdìgŏ kú pŏnidēnan gŏrŏ sīnda pínki,
gbē mana sŏ, àdi gba da kū nèse mēn doo.
- 27 Gbē vāni sa'ona Dikiria bi tēemē,
atēnsa tó àten o kū manafikio.
- 28 Sēeda ékede ni mì de,
gbē kū à tē a yāi ni kakate.
- 29 Gbē vāni wé òdìgŏ pāsīme,
nèsepurade wé òdìgŏ té a yākenaai.
- 30 Ōndŏ ke wézē ke lédamma,
ń ke ni fŏ à Dikiri furo.
- 31 Ōdi sŏ soru ke zī yāime,
ama Dikiri mé à zīblena yā dŏ.

22

- 1 Tó nna de aruzekela,
nna kũ gb̃n̄o de wura kũ andurufuuola.
- 2 Aruzekede kũ takasideo zĩni dok̄n̄ome,
Dikiri mé à n̄ ké n̄ pínki.
- 3 Laakaride dì gĩnake à yā vāni e à utene,
ōnd̄saride dìḡō gé ari à wétamma le.
- 4 Zĩdabusana kũ vĩnakena Dikirineo gb̄eme
aruzeke kũ b̄ereeo kũ w̄endiio ũ.
- 5 L̄e kũ tankuteo kú gb̄e d̄r̄saride z̄en,
gb̄e kũ à ye aafiai dì k̄m̄ma.
- 6 N̄ né f̄iti da zé kũ à de à séa,
tó à z̄k̄ kũ, ani k̄aro.
- 7 Aruzekede dì gb̄ana m̄o takasidene,
p̄s̄ak̄arii dì z̄ò ble p̄óden̄e.
- 8 Gb̄e kũ à yā vāni t̄ò, ade ni yā le a k̄eḡo, a
a p̄s̄ikego ni a gb̄e.
- 9 Luda ni arubarika da gb̄e kũ à gb̄eke v̄ine
kũ àdi p̄ble kpaate takasiden̄e yāi.
- 10 N̄ pé lalandikeriia, f̄iti ni mì de,
ȳakete kũ wé'io ni láka.
- 11 N̄esepurade kũ a légb̄e nna
mé aniḡō de k̄ina gb̄enna ũ.
- 12 Dikiri wé dìḡō pé d̄naai,
àdi m̄ikp̄ere zu náanisaride yāne.
- 13 Ma'ade dì pi músu kú bàai,
tó ma bo, ani ma de ḡanulea.
- 14 Karua lé bi w̄e l̄okotoome,
gb̄e kũ Dikiri p̄o f̄e k̄ao dì léte à sin.
- 15 Fayasariyā dìḡō kú n̄n̄o sw̄en,
foru kũ fl̄ao ni tó ò k̄ea.
- 16 Gb̄e kũ àdi wé t̄a takasidea de à a aruzeke kara
kũ gb̄e kũ àdi gba da ɔḡden̄eo, n̄ pínki ni k̄ia.

Ōnd̄den̄o lédamma

- 17 N̄ s̄a kp̄á ñ ònd̄rin̄o yā'onnen̄a ma,
ñ n̄ n̄ese w̄e ma yādannen̄aan̄e,
- 18 zaakū à nna ñḡō k̄una n̄ sw̄e ḡun,
àḡō kú n̄ l̄en.
- 19 Bee m̄ok̄n̄, mat̄en yā danne gb̄ara,
de ñḡō Dikiri náani v̄i yāime.
- 20 Ma yā'onnen̄aa k̄enne m̄en baraakuri,
yā p̄in̄o lédamma kũ d̄naao v̄i.
- 21 Mat̄en yāpura kũ à náani v̄i danne,
de ñ le ñ yā wer̄ma a z̄eam̄e.
- 22 N̄sun gb̄anasaride ble a gb̄anasarike yāiro,
ñsun gb̄ana m̄o w̄endadene ȳakpatek̄ek̄iaro,
- 23 zaakū Dikiri ni yā sí k̄ūwo,
ani wé t̄a gb̄e kũ òten wé t̄am̄man̄o.

24 Ñsun gbēnna kpá kŭ pɔfēriioro,
 ñsun kure kŭ nēsɛwānadeoro,
 25 de ñsun a dà sēte
 ñ n zīda da yānlo yāi.

26 Ñsun gbēke fīna di n musuro,
 ñsun zenkpeke sēnero.
 27 Tó n póke vī ñ fīna booro,
 oni n wutebo sé n zītea.

28 Ñsun zīte lé sèeda zī woro,
 n dizinɔ mé ò a pète.

29 N gbē kŭ à a zī dō manamana è yá?
 Ade ni zī ke kīnanɔne,
 adi ke talakanɔme ani keñnero.

23

1 Tó n su pó ble kŭ gbānadeo,
 ñgō dō gbē kŭ à kú n arɛ.
 2 Tó sānkarademe n ũ,
 ñ fēne da n kòtooa.
 3 Ñsun wākŭ ke a póble nísideiro,
 zaakŭ póble pì de lán daburuzunnɛnaa bàme.

4 Ñsun wari dɔ n zīdaa ɔgɔdasiwetena yāiro,
 ñ òndō kŭ ñgō n zīdakūna dō.
 5 Òdi wé lé ɔgɔa, akŭ àdi gē zéla,
 àdi dèmbere bobo à vura lán vāu bà.

6 Ñsun aniapāsīde pó blero,
 ñsun wākŭ ke a póble nísideiro,
 7 zaakŭ àdigō a ɔgɔ naro a nēsɛmmɛ.
 Ani pinne ñ pó ble ñ í mi,
 ama adi keɛne a nēsɛnlo.
 8 Ìni a fítì kŭ n blèe pisime,
 sáabu kŭ n kè ni ke pã.

9 Ñsun yā o yōnkɔ sānlo,
 zaakŭ ani pã kpá n òndōyāime.

10 Ñsun zīte lé sèeda zī woro,
 ñsun tonɛnɔ bú lé ñ ká n pólaro,
 11 zaakŭ n Dākpāri gbāna,
 ani bo n kpe à yā sí kŭnwo.

12 Ñ lédamma yā da n swèn,
 ñ laakari dɔ dōna yāa.

13 Ñsun gí n né foruiro,
 tó n a gbē kŭ flāao, ani garo.
 14 Ñ a gbē kŭ flāao,
 de ñ a bo ga ɔĩ.

15 Ma né, tó n ɔ̀ndɔ̄ vī n swèn,
ma pɔ̄ ni ke nna.

16 Tó yáẏede ten bo n lén,
ma pɔ̄ ni ke nna.

17 Ñsun durunnakerinɔ̄ gwena ni dero,
̀ngɔ̄ Dikiri vīna vī gɔ̄rɔ̄ sīnda pínki,

18 zaakū ñinigɔ̄ zia vīme,
tāmaa ni n nero.

19 Ma né, ñ ma yā ma, ñni ɔ̀ndɔ̄ kū,
̀n tó n swè gɔ̄ té zé manai.

20 Ñsun kakara kū wēmiringɔ̄ro,
̀nsungɔ̄ kú lé'idenō téro,

21 zaakū wēderi kú lé'ideò dì gɔ̄ takasidenɔ̄ ũ,
̀n m̀ekpeteè dì ñ da utakasadanamme.

22 Ñ n de'ina yā ma,
tó n da zī kū, ñsun a gya boro.

23 Ñgɔ̄ yāpura wete, ñsun ɔ̄ gbareiro,
̀n ɔ̀ndɔ̄ kū kú yādadanaao kú wéẏe.

24 Gbē mana de pɔ̄ digɔ̄ nna manamana,
gbē kú à né ɔ̀ndɔ̄dè ì pɔ̄ digɔ̄ nnaame.

25 Ñ tó n de kú n dao pɔ̄ kemma nna,
̀n tó n da'ina ayuwii kemma.

26 Ma né, ñ n nèse wēmene,
n wé gɔ̄ té ma yākenaai,

27 zaakū karua bi wèè l̀okotoome,
nɔ̄ pāpākeri bi l̀ogɔ̄ sɔ̄rɔ̄rɔ̄me.

28 Àdi gbē kpákpa lán kpāni wédewè bà,
̀adi tó gɔ̄gbēnɔ̄ gɔ̄ náani sari dasi.

29 Dín òdi waiyoo kenee?

Dín òdi o'o kenee?

Dí mé à lékpakɔ̄ana vīi?

Dí mé à zuka vīi?

Dí mé àdi kīna pāa?

Dí wé mé à tēraa?

30 Gbē kú òdi g̀i ke wēmikianɔ̄,
kū òdi gé kpáte ke sèwē yākatenanɔ̄ime.

31 Ñsun wé biri sèwēa
de a tērake n ni dero,
zaakū àdigɔ̄ pípi zaa t̀uruu gūn,
akūsɔ̄ a gēna lén dìgɔ̄ nna.

32 Ani láka saka t̄omma lán mlèè bà,
ani n gbā à n kú lán pitiko bà.

33 Ñni wé ke pla kú pó kú ñdi e yāroo,
ñni laasun kpedangara lé n swèn.

34 Ñinigɔ̄ de lán gbē kú à wutena gón ísira musu bà,
lán gbē kú à kú gó'ite biza mìs̄ntea bà.

35 Īni pi: Ò ma gbē, adi ūmaro,
ò ma kē búgubugu, mádi a wari maro.
Bōren ma wé ni were de mà í wete mà mi dō?

24

1 Ñsun luka gbē vāninŏ gwenaairo,
ñsun kakara kŭńwo ni de sero,
2 zaakŭ yā pāsī laasun mé àdigŏ kú n swèn,
yākete digŏ kú n lén.

3 Ōndŏn òdi be péteo,
laakarīi dī tó àgŏ arubarika vī.

4 Dŏnaan òdi pŏ káo kpénŏ pa
kŭ aruzeke mana bèeredeo.

5 Ōndŏde gbāna digŏ karamē,
dŏri ikoo digŏ gé aremē.

6 Baaruu dī tó ò zī asānsīni dŏ,
tó yākekērinŏn dasi, àdi tó ò zī ble.

7 Ōndŏ lei de fayasaridela,
lakutu kŏkakaranaa gŭn a lé digŏ nakŏanamē.

8 Gbē kŭ àdigŏ vānikēnēna laasun vīn
òdi a sīsi manafikide.

9 Yāfayasari wāaripana bi durunnamē,
gbēke digŏ ye lalandikēriiuro.

10 Tó n mēbusēē kē warikēgŏrŏa,
n gbāna zŏkŏro.

11 Ñ gbē kŭ ò mīi pē gaanŏ sura ba,
ñ gī gbē kŭ ò sŏro òten si kakatenannŏne.

12 Tó n pi: O'o, ó dŏ yāro fá,
Luda kŭ à nēsegŭnyā dŏ ni eroo?
N wēndi Gwàri a yā dŏ,
ani fīna bo baadinē a yākenaaamē.

13 Ma né, ñ zŏ ble, zaakŭ à mana,
zŏsa dī kē léne nna.

14 Len ŏndŏ dī kē gbēne nna a nēsen le.
Tó n ŏndŏ kŭ, ñigŏ zia vī,
tāmaa ni n nero.

15 Dàde, ñsun gbē mana ŏn kpákparo,
ñsun a be pŏnŏ wararo.

16 Bee tó gbē mana lēte gēn suppla,
àdi era à futemē,
yāvānikērinŏ sŏ, kisira dī n fu.

17 Tó n ibere lēte, ñsun pŏnna kero,
tó à fù, ñsun à yāa dŏro.

18 Tó Dikiri è le, ani kēne nnaro,

a pɔfē ni were n ibereε p̄iame.

19 Ñsun tó gbē vānino yā n kũ gbānaro,
 ñsun yāvānikerinɔ gwena ni dero,
 20 zaakũ gbē vāni nigō zia vīro,
 Luda ni yāvānikerinɔ fitila té de.

21 Ma né, ñ vīna ke Dikirine kũ kínao,
 ñsun gbēnna kpá kũ gbē kũ ò bò n̄ kpenooro,
 22 zaakũ yā ni n̄ le kāntome.
 Dí mé à dō lākũ oni n̄ ásarú ke n̄aa?

Ɔndōdenɔ yān dí dɔ

23 Ɔndōdenɔ yān dí dɔ:
 Gbēwegwana yākpate gūn manaro.
 24 Gbē kũ àdi yā nna kpá taaridea,
 gbēnɔ ni sa vāni one, burinɔ ni a ká.
 25 Gbē kũ àdi yā da taaridela nigō yā mana le,
 Luda ni arubarika daagu manamana.

26 Yāwemmana súsu
 de lán lépena léaa bà.
 27 Ñ n bàai zī ke ñ n bura soru ke,
 gbasa ñ kpé bo sà.

28 Ñsun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
 ñsun tó n lé gbēnɔ sātero.
 29 Ñsun pi: Mani keε lākũ à kēmene n̄aro,
 kesō mani fīna bone a yākenaaa.

30 Ma pā ma'āde búne,
 ma do fayasaride geepi búi,
 31 akũ ma è lèε bùte à dàgula pínki,
 à sèε kù, gb̄i kũ à bò kũ gbèεo lète.
 32 Ma yā dí gwà ma laasun lèa,
 akũ pó kũ ma è yā dàdamene.
 33 Tó n p̄i: Mani i o f̄iti, mani kámma bo f̄iti,
 mani wúte f̄iti ɔkpana ma kùua,
 34 takasi ni bo n̄ á lán kpāni bà,
 pókīamma ni summa
 lán gbē kũ à gōkebo kũnaa bà.

25

Sulemanu yáasi pādenɔ

1 Sulemanu yáasi kũ Yudanɔ kína Ezekaya gbēnɔ kè takada gūnnɔn dí.
 2 Luda gakuri vī à yā ute,
 kínanɔ gakuri vī ò yā tàasi ká.
 3 Lán óni f̄s ò ludambe lei kũ zīte lòkotooo dōro n̄a,
 len óni f̄s ò kína laasun dōro le.
 4 Ñ andurufu gbāsī bote,
 a p̄iri ni pó mana pio,
 5 ñ yāvānikerinɔ bote kína are,

a kpata ni gbāna kū yāzede musu.

⁶ Ñsun n zīda sé lei kína arero,
ñsun vute gbē zōkōno vutekiaro.

⁷ Zaakū à sàna à pinne ò su are la
de à n dite kīana gbē bèeredenò arela.

⁸ Yā kū n wé è,
ñsungō wāna kū a gōgōnaaoro,
zaakū tó ò n yā éke bō,
bón ñni láka ò kee?

⁹ Tó nten yā gōgō kū n gbēdakeo,
ñsun bo kū gbē pānde asirioro.

¹⁰ Tó à mà, ani wé'i dammamε,
n tó vāni ni láka doro.

¹¹ Yāmana'ona a gōrōa nna
lán mangoro tēra kū à da andurufu tan bà.

¹² Ōndōde lédamma mana gbē kū à nèse vīne
à de lán wura nomanablebōo bàme.

¹³ Lákū í yīda digō de nà pōkērinōne,
len zīri náanide de le gbē kū ò a zīnōne,
àdi ñ nèse yīda kūñne.

¹⁴ Gbē kū àdi gbadana lé sé akū àdi daro
de lán legū kū à sisi a ña kàka adi maro bàme.

¹⁵ Menana dì tó kína a yāze e,
kpatena yāii dì tó a yā ble.

¹⁶ Tó n zó lè, ò ble n nèse lén,
de ñsun ble dasi ò lé sukparo yāi.

¹⁷ Ñsun n gbēdake be zé soro,
de àsun kpasa kūnwo à zānguro yāi.

¹⁸ Gbē kū à yā dì a gbēdakea
de lán gò ke fēneda ke kàle sōnte bàme.

¹⁹ Nana náanisaridea warikegōrōa
de lán saka gyāre ke gbá erεε bàme.

²⁰ Pōnna lèsina pōsiradene
de lán utasimmana ñampurugōrō
ke yūku kana bōo bàme.

²¹ Tó nà teni n ibere de, ò pōble kpáa,
tó ímimε sō, ò a gba í.

²² Tó n kè le, nteni a o kúne a léame,
Dikiri ni fīna bonne.

²³ Lákū gūgbānduru kpa ña dì su kū legūo nà,
len gbēpinaa dì su ānsisinaao le.

²⁴ Ina kpé laasin mana
de kunna kpén leεε kū nō fitideola.

²⁵ Baaru nna bonaa bùsu zāzān
de lán íyīdakpana gbē kū a gbāna làkaaa bàme.

²⁶ Gbē mana kū àdi we vānikeriine
de lán ísēboki kū a í yanāa bàme,
lán lògō kū a í yàkaa bà.

²⁷ Zōblena dasi manaro,

gbē bēerelina a zīdane gakuri vīro.
 28 Gbē kū à a zīda kūna dōro
 de lán wēte kū a bīni gboronaa bàme.

26

1 Lán legūsisina de nà sakare
 kesō lán legūmana de nà pókēgoroa,
 len gakuri dí kō sí kū yōnkoro le.
 2 Lákū bāntoro kū ludakibebāoo
 dīgō vuravura à gé la à su gwe nà,
 len gbēkana pā dì pōke boṃmaro le.
 3 Gése bi sō pómē,
 bà bi zaaki pómē,
 yōnkō pón gò ũ a kpēa.
 4 Nsun we yōnkōa a fayasarikēaro,
 de nsun gō lán a bàro yāi.
 5 N yā we yōnkōa a fayasarikē lén,
 de asun a zīda gwa òndōde ũro yāi.
 6 Tó n légbāzā kè yōnkō gāi,
 n n zīda yākame, n yā wēte n zīdane.
 7 Yáasi kū à kú yōnkō lén
 de lán ere gbá kū àten gbāke bàme.
 8 Bēerelina yōnkōne
 de lán gbēdana gbēmban bà.
 9 Yáasi kū à kú yōnkō lén
 de lán lè kū à dana wēderi oī bàme.
 10 Gbē kū à yōnkō ke gbē kū àten gēte dà zīn
 de lán tofekari kū àdi nòbo sīnda pínki gbā bàme.
 11 Yōnkō erana a yāfayasarikenaaa
 de lán gbēda kū à era à a pisi blèe bàme.
 12 N gbē kū à a zīda dìte òndōde ũ è yá?
 Yōnkō sàna deala.
 13 Ma'āde dì pi: Músu kú zémme,
 nòbo pāsī té batun.
 14 Lákū gbàa dīgō yīgā a asigbeaa nà,
 len ma'āde dīgō litelite a wútekia le.
 15 Ma'āde dì o da tan
 à fu pòblelinaa à da a lén.
 16 Ma'āde dīgō da a òndō
 de yāwemmadōri gbēnōn supplanōla.
 17 Gbē kū à vī à pète dakenō ledikpanan
 de lán gbē kū à gbēda kū a sāaa bà.
 18-19 Gbē kū à a gbēdake sàte
 gbasa à pīne: Maten fāai bome
 de lán bānde kū àten kà téde
 kū kàgbao zuñyī bàme.
 20 Tó yàka kunlo, té dì game,
 tó kōromōde kunlo, fīti dì lākame.
 21 Lákū sīsī dì ke tēyōne nà,
 lākū yàkaa dì ke tēne nà,

len lékpakōade dì fiti da ɛ.

²² Kɔrɔmɔtɔde yā dì keńne lán zó bà,
àdi gē len dō ari nēsese gūn.

²³ Nēsēpāsīde kū àdi yā nnanna ońne
de lán lo kū ò andurufu í lèaa bàme.

²⁴ Zāngurii dì a zīda kēke kū léome,
ama manafiki mé à kú a swèn.

²⁵ Tó yā nnanna bò a lén, òsun síro,
zaakū yā vāni mèn suppla mé à kú a swèn.

²⁶ Bee tó à a zāngu ùte manafiki gūn,
a vāni dì bo gupuraa pari wára.

²⁷ Gbē kū àten wēe yōńne ni zu a gūmme,
gbē kū àten gbè gbigiri ke, gbēe pì ni si adea.

²⁸ Ekede dì zā gbē kū àdi n yakan,
manafikide dì gbē kpá letenaai.

27

¹ Òsun n zīda sáabu kpá zia yā musuro,
zaakū n dō yā kū ani su ziaro.

² Ò tó ò n sáabu kpá,
òsun n zīda sáabu kpáro.

Ò tó à bo gbēno lén,
òsun tó à bo n lénlo.

³ Gbēe tikisi, búsu'atē bi asome,
ama yōnko pofē tikisi de abirekūnola pínki.

⁴ Pētē pāsī, pofē dì dańla,
ama dí mé ani nēsēgōba fō?

⁵ Kpákēna gbēi pari wára mana
de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yá'ūmma kápányī náani vī,
iberē lépemmana manafiki vī.

⁷ Gbē kū à kána dì zázā kū kú zóome,
ama nàderi pó kyákyā dōro.

⁸ Gbē kū à kē a onnwa àten likara
de lán bā kū à sātē a sàaa bàme.

⁹ Nísi gbī nnanna kū turaretitio dì n pɔ ke nna,
lédakōana kū nēsē mèn doo dì gbēnnano ke nna.

¹⁰ Òsun pā kpá n gbēnnairo ke n de gbēnna.

Tó yā n le, òsun gé n vīni ke n dakūna bearo.

N gbēdake kū à kú káni kúnwo mana
de n be gbē kú à kú zāla.

¹¹ Ma né, ògō ńndō, ma pɔ ni kemma nna,
mani we ma sōsōrinɔa sà.

¹² Laakaride dì yā pāsī e káaku, akū àdi utene,
laasunsaride dì gí àgō gé, akū àdi yā le.

¹³ Tó gbē nibɔ fīnaa dì a musu,
n a uta sí ògō kūna tɔrɔma ũ ade gēne ũ.

¹⁴ Tó n yā ò gbānagbāna

n sa mana ò n gbēdakenε kɔnkɔkɔnkɔ,
onigō da sa vānime.

¹⁵ Nɔ fitide de lán legū'i

kū àten tótɔ zena sari bàme,

¹⁶ a dādāna de lán ìa dādāna bàme,

ade ten nisi'iwa kū kū ɔome.

¹⁷ Lákū m̀nɔ̀ dì kō lé kεkε nà,

len bisāsiri dì a gbēdake kεkε le.

¹⁸ Tó gbē laakarīi d̀ò kaka lía, ani a né ble,

tó gbē a dikiri yā mà, ani a kpe ta.

¹⁹ Lákū gbē dì a nini e ín nà,

len bisāsirinɔ̀ dìgō kō laasun dō le.

²⁰ Lákū g̀enɔ̀ dì m̀ó gaaro nà kū gyāwānnwo,

len gbē wé yena p̀óì dì m̀óaro le.

²¹ Lákū òdi andurufuu kū wuraaɔ mana dō a baasanaa gūn nà,

len òdi bèere lí gbēne a t̀óbonaa gūn le.

²² Bee tó n fayasaride dà gón

n a sabò lán p̀óblewe bà,

a fayasarike ni kēaro.

²³ Ngō n p̀ókādenɔ̀ kunna dō manamana,

̀n laakarī d̀ɔ̀ n kpàsa p̀ónɔ̀a,

²⁴ zaakū aruzεke dìgō kun g̀ɔ̀rɔ̀ sīnda p̀ínkiro,

beekpata dì gō gbē p̀ó ù ai a buriaro.

²⁵ S̀èε dì láka, a dufu dì bute,

ndì a t̀aragaa kpá p̀ónɔ̀a,

²⁶ ndì p̀ókasa ke kū n s̀ānɔ̀ kāo,

ndì bú lú kū n blèe ɔ̀gɔ̀ɔ̀,

²⁷ n blènɔ̀ vī dìgō dinyī n p̀óble ù,

ndì n ɔ̀ndenɔ̀ kū n nɔ̀gbē zīkerinɔ̀ gwao.

28

¹ Yāvānikerīi dì bàa lé, bee tó òten péaro,
gbē mana dìgō ẁɔ̀rɔ̀gɔ̀ vī lán músu bà.

² Tó bùsu taari kè z̀ókō, a kínanɔ̀ dìgō dasime,
ama laakaride yādōri ni tó aafia gō kun.

³ Kína kū àdi wé t̄a takasidenɔ̀a
de lán legū kū à mà à p̀óble yàkaa bàme.

⁴ Dokadarisarinɔ̀ dì yāvānikerinɔ̀ sáabu kpá,
dokadarinɔ̀ sō òdi fiti ke kūnwo.

⁵ Gbē vāninɔ̀ yāzede mì dōro,
ama gbē kū òdi Dikiri are wetenɔ̀ dō swáswa.

⁶ Takaside taarisaride mana
de aruzεkede yálekperεkerila.

⁷ Né dokadari asānsīni vī,
pāpādenɔ̀ gbēnna dì wé'i da a deame.

⁸ Gbē kū àdi a aruzεke kara ɔ̀gɔ̀'ì z̀ókō gūn
ten p̀ó kakara gbē kū àdi takasidenɔ̀ wēnda gwaneme.

⁹ Gbē kū àdi doka kpá sākoto,
Luda dì zā a aduakεnan.

¹⁰ Gbē kū àdi gbē mananɔ̀ da zé vānia
ni léte à da a zīda tankutemme,
taarisaridenɔ̀ sō oni bo mana.

11 Ɔgɔde dī a zīda dite ɔndɔde ūme,
 ama takaside asānsīnide dī a ɔndɔ dɔame.
 12 Tó gbē mananɔ zīlè blè,
 gbē sīnda pínki dī ĩa dāme,
 tó yāvānikerinɔ kpata blè,
 baadi dīgɔ mì kpáguime.
 13 Tó n n taarinɔ ùte, ĩni gé arero,
 tó n ò akūsɔ n tò, Luda ni n wēnda gwa.
 14 Arubarikademε gbē kū àdigɔ Dikiri vīna vī ũ,
 sāgbānade sɔ àdi léte à da yān.
 15 Gbē pāsī kū àdi kí ble takasidenɔa
 de lán músu kū àten pūtá bàme,
 lán sàbo kū àten kusímma bà.
 16 Don'arede kū àdi wé tã a gbēnɔa faya vīro,
 gbē kū à zà ɔgɔvānilenan wēndii dīgɔ gbàna.
 17 Gbēderi kū a laasun ten wari dɔa
 nigɔ bàa lé ari à gé gaome.
 Gbēke sún kpánero.
 18 Gbē kū àdi yā ke a zéa nigɔ aafiamε,
 yādɔrɔsarikeri sɔ ani léte kǎnto.
 19 Gbē kū àdi laakari dɔ a bú zīa dīgɔ kǎna,
 gbē kū àdi pé gukoria sɔ àdigɔ kú takasi gǔmme.
 20 Luda ni arubarika da náaniden manamana,
 gbē kū àten wā à ke ɔgɔde ũ ni bo páro.
 21 Gbēwegwana manaro,
 bee kū abireo gbē ni taari ke burodi kusu yāi.
 22 Sānkarade dī wā kū aruzekelenaao,
 àdigɔ dɔ kú takasi ni a lero.
 23 Gbē kū àdi kpākē gbēi nigɔ nna kǎao
 de gbē kū à a tó nna sila.
 24 Gbē kū à kpāni ò a de ke a daa,
 akū àten pi, taarinlo,
 ade lεεε kū kpāni wédewεome.
 25 Gbē kū à wākū vī dī fīti dame,
 gbē kū à Dikiri náani vī mé ani karana le.
 26 Gbē kū àteni a zīda náani ke bi yōnkɔme,
 gbē kū à té ɔndɔi mé ani bo mana.
 27 Pó dī kīa gbē kū àdi takasidenɔ gba páro,
 òdi gbē kū àdi ní wé gwaro káme.
 28 Tó yāvānikerinɔ kpata blè,
 baadi dīgɔ mì kpáguime.
 Tó ò gàga, gbē mananɔ dī dagula.

29

1 Gbē kū ò kpākēi manamana, akū à gī mai,
 ade ni kakate kǎnto yòrɔɔ sari.
 2 Tó gbē mananɔ dàgula, gbēnɔ pɔ dīgɔ nname,
 tó gbē pāsī kú kpatan, òdigɔ n dame.
 3 Gbē kū à ye ɔndɔii dī a de pɔ ke nna,
 karuanɔ be zéserii dī a ɔgɔ yaka.
 4 Kína dī tó a bùsu gbāna kū yázede musu,
 gusaregbasiri sɔ àdi a bùsu demε.

- 5 Gbē kū àten lénna ke a gbēdakene
ten bà kpákpa a zīdane.
- 6 Gbē vāni taarikenaa di a kū tankute ūme,
gbē mana di ayuwii ke kū ponnao.
- 7 Gbē mana di laakari dɔ takaside yāgōgōnaaa,
yāvānikeri sō àdi a yā daro.
- 8 Lalandikerinɔ di wēte wā,
ōndōrinɔ di gbēnɔ laakari kpátēíne.
- 9 Tó ōndōde gēe yākpate ke kū yōnkɔ,
yōnkɔ pii di pɔ fē àdi yāa dɔ, a lé di nakōaro.
- 10 Gbēderinɔ di zā taarisaridegume,
òdigō gbē mananɔ wete ò n de.
- 11 Yōnkɔ pɔfē di pisi a wéame,
ōndōde sō, àdi mena fōme.
- 12 Tó gbānade ten sā kpá ékeyāi,
a ibanɔ di gō yāvānikerinɔ ū n pínkime.
- 13 Takaside kū gbānamōnneriio yā mèn do dí vī,
Dikiri mé à tò n wé ten gu e n pínki.
- 14 Kína kū àdi yākpate ke takasidenone kū yāpurao,
a kpata zīnipetena nigō gbāna gɔrɔ sīnda pínki.
- 15 Totona kū flāao di tó gbē ōndō kū,
né kū ò tò a zīdane di wé'i da a daame.
- 16 Tó yāvānikerinɔ dàgula, taarikenaa di kōme,
ama gbē mananɔ ni n kpe e.
- 17 N n né toto, ani n laakari kpátenne,
ani tó n pɔ ke nna.
- 18 Gu kū Luda yā kunlo, òdigō n zīdakūna dōro.
Arubarikaden gbē kū à a doka kūna ū.
- 19 Òdi zò toto kū léoro,
bee tó à mà, ani zī kearo.
- 20 N gbē kū àdi wā à yā o è yá?
Yōnkɔ sána de adela.
- 21 Zò kū ò a vā zaa a fīti gɔrɔ,
ani láka à gō guturu ūme.
- 22 Pɔfērii di fīti da,
nèefutade di durunna ke manamana.
- 23 Īadānaa di n busame,
zīdabusana mé àdi n kara.
- 24 Gbē kū àdi ble kū kpānio zā a zīdagume,
àdi sí kū Ludao, ama àdi we à yāpura oro.
- 25 Vīnakena bisāsirine bi tankuteme,
gbē kū àdi Dikiri náani ke mī nigō da íla.
- 26 Gbēnɔ di gbānade are wete dasi,
ama yākpatekena bi Dikiri yāme.
- 27 Gbē mana ye ékedeiro,
gbē vāni di zā zēsususērigume.

30

Agu yā'onaa

- 1 Yake né Agu yā'onaaame.
Ma kpsa Luda, ma kpsa manamana,

2 zaakū ma yōnkōke de dakenō pōla,
má bisāsiri asānsīni vīro.

3 Mádi ōndō dadaro,
má Luda dōna vīro.

4 Dí mé à gèe ludambe yā à sūu?
Dí mé à ãa kākara à kù a ōi?
Dí mé à legū'i kòko a pókasann?
Dí mé à zīte lézekinō kèe?
A tón deraa? A Né tón deraa?
Tó n dō.

5 Luda yānō pínki à mamberu vīro,
àdigō de sēgbako ū gbē kū à nàaiine.

6 Ñsun yāke kara a yā gūnlo,
de àsun n éke kánne n ōiro yāi.

7 Yā mèn plan maten gbekamma Dikiri,
ñsun gíomenero ari mágō gé ga.

8 Ñ ma kē yāpā'onaaa kū éketonaa,
ngō ma gba pōble mōkōana.

Ñsun ma ke takaside kesō ogōdaside ūro,

9 de pō sūngō dimai mà ledi kpányī
mà pi díme Dikiri ū yāi,
de takasi sún ma kū mà kpāni o
mà n tó yakaro yāi.

10 Ñsun yā dí zōo a dikiri kīnaaro,
de àsun n ká à wí n musuro yāi.

11 Gbēkenō kun òdi n denō tó bēne sí,
òdi n danō sōsō.

12 Gbēkenō kun òdigō da ò gbāsīro,
ama n vānike dí kēm̄maro.

13 Gbēkenō kun òdi n zīda bi,
òdi gbēnō gwa ò mì zu.

14 Gbēkenō kun n saka de lán fēneda bà,
n saka sōntenōn de lán fēnenō bà,
òdi andunia takasidenō kū bisāsiri wēndadenō keo yákiyaki.

15 Toro nēnōgbēnō vī mèn pla,
òdi pi: Ñ ó gba, n ó gba.

Pó mèn aakō kun kū òdi kāro,
à kà siikō se, òdi pi pó mōm̄maro:

16 Gyāwān kū para né'isōo
kū zīte kū í dì mōaroo
kū té kū àdi pi a kāroo.

17 Wé kū né dì a de foboo
akūsō àdi a da gya boo,
swawee kāakāannanō ni a wé pì bo,
yumburukunō ni a gè ble.

18 Yā mèn aakō kun kū ò de ma dōnala,
à kà mèn siikō se má n mì dōro:

19 Zé kū vāu digō téo musu,

zé kũ mlèè ògõ táa on gbè sàraaa,
 zé kũ gó'ite ògõ tén ísira dagura
 kũ zé kũ gõgbè ògõ ye nɔkpareiio.

²⁰ Nɔ zinakeri yákenaan dí:

Àdi pɔ ble à ɔ má a léa
 à pí ádi yá vāni kero.

²¹ Yá mèn aakõ mé àdi tó zíte lukaluka,
 à kà siikõ se, zíte ni yá pìnɔ fīro:

²² Zɔ kũ à kpata blè,
 yɔnkɔ kũ à pɔ blè à ká,

²³ nɔgbè kũ ò zàagu akũ à zā kè
 kũ zò nɔkpare kũ à gò a dikiri zā nɔ ũo.

²⁴ Pɔ fítinɔn kú zíte mèn siikõ,

ama ò òndõ vī manamana:

²⁵ Babarenɔn kun pɔ gbānanɔ ũro,
 ama òdi pɔble zāna ke sakareme.

²⁶ Gbè'ēnenɔn kun pɔ zōkōnɔ ũro,
 ama òdi be bo gbè dagurame.

²⁷ Kwanɔ ògõ kína vīro,
 ama òdi bɔte ò zeze gá kũ gāaome.

²⁸ Īni fī ò zukpata kũ kũ ɔo,
 ama àdi gé na kína kpé sakaaimé.

²⁹ Pɔ mèn aakõ kun kũ n tēna mana,
 à kà siikõ se, n taa'ona nna:

³⁰ Músu kũ à de gōsa ũ nòbɔnɔ té,
 àdi boru kpe pɔkenero

³¹ kũ kosa kũ à tuke bòoo kũ blèkoffiniio
 kũ kína kũ à kú a zīkarinɔ areo.

³² Tó n yɔnkɔyā kè zīdabinaa gūn

ke tó n yá vāni laasun lè,

n ɔ kú n léa,

³³ zaakũ lākũ òdi vī fakam pá à nísi bo nà,
 ke lākũ òdi yī kũ ò fī à aru bo nà,
 len gbè pɔfēnaa òdi fīti da le.

31

Kína Lemueli yā

¹ Kína Lemueli da lé dāa à pì:

² Deramee, ma né? Bómee, ma né'ina?

À kè deramee, né kũ ma a lé sè Ludané?

³ Ñsun n wó de nɔgbēnɔ kīnaaro,
 ñsun zé kũ àdi kīnanɔ yaka séro.

⁴ Lemueli, sèwē de kīnanɔ pómīna ũro,

í gbāna de kpatablerinɔ pómīna ũro,

⁵ de òsun mi, dokayānɔ sāngu,

ò yā gōgō takasidenɔne faya sariro yāi.

6 À í gbāna kpá gbē kū òten ganɔa,
 à sèwē kpá pɔsiradenɔa
 7 ò mi, n takasi sángu,
 n yā'ūmmana sūngō dōngu dorō.
 8 N yā o gbē kū oni fō ò yā oronɔ gēne ũ,
 n yā sí gbē kū ò kpanyīri vīronɔne.
 9 Nsungō yītenaro, n yākpate ke a zéa.
 N takasidenɔ kū wēndadenɔ yā nna kpámma.

Nɔ laakaride

10 Dí mé ani nɔ laakaride lee?
 A bēere vī de gbē bēerenɔla zā.
 11 A zā dìgō a náani ke kū nēsedomē,
 pó mana ke di kīaaro.
 12 Yā manan àdigō ke a zāne,
 adi ke yā vāninlo ari a wēndi lén.
 13 Àdi sākā kū bàwisio wete
 à a zī ke kū ponnao.
 14 Àdi gé poble sé zā
 lán gó'ite lagatarii bà.
 15 Àdi fute gūkēkōana à poble ke a ondenɔne,
 àdi zī kpaatete a nɔkparenɔne.
 16 Àdi zīte mana wete à lú,
 àdi geepi línɔ pépen kū a zīda bòkɔɔ ɔgɔɔ.
 17 Àdi gbāna dɔ a pia asa ũ
 à gāsāwa bobo a zīa.
 18 Àdigō dō kū áni ete le,
 a fitilaa dìgō nana gwāanimē.
 19 A ɔ dìgō porona àgō buutábɔ kūna,
 àdigō keke ũ wā kū a ɔneɔ.
 20 Àdi ɔ poro wēndadenɔne,
 àdi ɔ lika takasidenɔi.
 21 Àdi ãampurugɔɔ vīna ke a bedenɔ yā musuro,
 zaakū a ondenɔ di uta didikōamē.
 22 Àdi wutebɔ bizanɔ tá a zīda,
 a pókasanɔ bi táaru biza kū biza gaaruradenɔmē.
 23 A zā di tó bo fàaibokia,
 àdigō vutena gu dokōnɔ kū būsū gbē zōkōnɔ.
 24 Nɔgbē pì di pódangān ke àgō yía,
 àdi gère tá à kpá a lagatarinɔa.
 25 Àdigō gbāna kū gakurio dana pókasa ũ,
 a kunna zia yā di swē kēaguro.
 26 Ɔndōyā dìgō da a lén,
 àdi yā dañe kū yenyīo.
 27 A wé dìgō pé a ɔn yākenaai,
 àdi poble ma'ānlo.
 28 A nēnɔ di fute ò sa mana one,
 a zā di a sáabu kpá à pi:
 29 Nɔgbēnɔ kokari vī dasi fá,
 ama mɔkōn mé n deñla n pínki.

³⁰ Kakana mana ðìgõ náani vīro,
nɔmanakε ðì gē zélame,
nɔgbē kŭ à Dikiri vīna vīn òdi sáabu kpá.

³¹ Ñ zī kŭ à kè àre kpáa,
ñ a tó kpá a yākenaa musu batun.

LAASUNDE

A pínki pãme

- ¹ Laasunde Dauda né, Yurusalemu kína yān dí.
- ² Makū laasunde ma pì:
Yā pā búgubugu,
yā pā búgubugu,
a pínki pãme.
- ³ Bó àreen bisāsiri dì le andunia gūn
wari kū àten ke a zī sīnda pínki gūnwaa?
- ⁴ Kpàino dì gēte, wurenɔ dì su,
ama andunia digō kun gɔrɔ sīnda pínkime.
- ⁵ Ifántē dì bo àdi gē,
àdi wā à era à gé gu kū àdi bon.
- ⁶ Īa dì káka gènɔmidɔki kpa,
àdi era à su gugbānduru kpa,
àdigō likara àgō gé àgō su.
- ⁷ Swa sīnda pínki í digō ká ísira gūmme,
ama ísira dì paro,
í pino dì era ò su swa pino miiame.
- ⁸ Pó sīnda pínki dì n kpa,
kpa pì yā gè onala.
Gugwana dì mó wéaro,
yāmana dì sã paro.
- ⁹ Yā kū à kun yā mé ani era àgō kun dɔ,
yā kū ò kè yān oni era ò ke dɔ.
A dufu ke kú andunia gūnlo.
- ¹⁰ Póke kun kū oni pi:
Nè pò dufu ke gwa yá?
Oí! À gīnake à kun ó ā zaa zī kò.
- ¹¹ Gbē káakunɔ yā digō dɔ gbēken doro.
Bee gbē kū onigō kun zianɔ,
n yā ni dɔ gbēken ziakeziro.
- ¹² Makū laasunde ma kí blè Isarailanɔa Yurusalemu. ¹³ Ma mēe kpà yā kū
òten ke andunia gūn pínki tàasikanaaaa, ma gwàgwa òndɔ'òndɔ ma è Luda zī pāsī
dà bisāsirinɔne ò ke. ¹⁴ Ma yā kū òten ke andunia gūn è pínki, a pínki bi pãme,
pena gukoriamε.
- ¹⁵ Pó fikarana porona vīro,
òdi le ò pó kū à kunlo naroro.
- ¹⁶ Akū ma ò ma swèe gūn ma pì: Nè gwa! Ma òndɔ zōkɔ de gbē kū ò kpata
blè Yurusalemu ma ānɔla n pínki, ma òndɔ kū ma dōnao wé bò manamana.
- ¹⁷ Akū ma mēe kpà òndɔ asiri dōnaaa de mà yōnkɔke kū mīsariyāo asiri dɔ, akū
ma è abirekū bi pena gukoriamε dɔ.
- ¹⁸ Òndɔ zōkɔ dì su kū nèseyakana zōkɔome,
òdi yā'ūmma le n dōna lémmε.

2

Pɔnnakena pãme

¹ Ma ò ma zĩdane: Ñ fute ñ pɔnnakena yɔ ñ gwa ñ nnamana dɔ, akũ ma è abirekũ pãme dɔ. ² Ma è kũ yáadɔna bi yɔnkɔyãme. Pɔnnakena sɔ, bɔn òdi leaa?

³ Ma pɔnna wète wẽminaa gũn ma ɔ lika yɔnkɔyãi, ama ma swè ten domene are òndɔ gũn de mà dɔ yã kũ à mana bisãsirine à ke andunia gũn a wèndi zaka lén.

⁴ Ma zĩ zɔkɔnɔ ɔ kpà, ma kpénɔ bò ma zĩdane ma geepi línɔ pèpe dasidasi.

⁵ Ma karanɔ kpàkpa ma swa dàkonɔ kèke ma lí kũ òdi a né ble buri sĩnda pínki bàban. ⁶ Ma íkakinɔ kèke ògɔ mɔto pisi líkpe pínɔa. ⁷ Ma zòno lùlu gɔgbènɔ kũ nɔgbènɔ, ò a kenɔ ì ma bea. Má zùnɔ kũ pókàde ketenɔ vĩ dasidasi de gbè kũ ò kú Yurusalemu ma ànɔla n pínki. ⁸ Ma andurufu kũ wuraaò kàkaramai kũ kínanɔ aruzekenɔ kũ n bũsu pónɔ. Ma lèsirinɔ sè gɔgbè kũ nɔgbènɔ, ma nɔgbè kũ gɔgbè dì lukańyínɔ sè dasi. ⁹ Ma tɔ bò, má zɔkɔ de gbè kũ ò kú Yurusalemu ma ànɔla n pínki, akũ má kpé òndɔ vĩ a pínki gũn.

¹⁰ Mádi gí ma zĩdane

kũ pɔ kũ à ma wé blèeoro.

Mádi pɔ kũ à ma pɔ gbà ke tóro.

Ma pɔ kè nna ma zĩkena sĩnda pínkia, àkũme ma ísimmawarana pínki láada ũ.

¹¹ Kũ ma wé pè yã kũ ma kènɔi pínki kũ ísimma kũ ma wàraao a musu, ma è a pínki bi pãme, pena gukoriaime, à àre vĩ andunia gũnlo.

¹² Akũ ma laasun lè gena òndɔ kũ yɔnkɔkeo kũ mìsarikeo kpa.

Yã kũ ò kè zaa zĩ baasiro, a kpaten kína gène ni ke dɔɔ?

¹³ Ma è òndɔ àre vĩ de yɔnkɔkela lákũ gupura dìgɔ àre vĩ de gusirala nà.

¹⁴ Òndɔri wé dìgɔ kú a are, yɔnkɔ dìgɔ kure gusiran.

Akũ ma è gó dokɔnɔ mé ani n bikũ n pínki.

¹⁵ Akũ ma laasun lè ma swèn ma pì, zaakũ gó dokɔnɔ mé ani ó bikũ kũ yɔnkɔnɔ nà, bɔ àreen mani le ma òndɔaa? Akũ ma pì, abirekũ pãme dɔ.

¹⁶ Òndɔri yã ni dɔ gbèken de yɔnkɔlaro, n pínki n yã ni sã gbènon zia. Òndɔri dì ga lán yɔnkɔ bàme.

Ísimmawarana pãme

¹⁷ Akũ ma a kunna gya bò, zaakũ yã kũ òten ke andunia gũn pínki dì kemene nèseyakayã ũme. A pínki bi pãme, pena gukoriaime. ¹⁸ Akũ ma zĩ kũ ma kè andunia gũnnɔ gya bò pínki kũ mani tó ma gènene yã. ¹⁹ Dí mé à dɔ tó òndɔri ke yɔnkɔn a ũu? Bee kũ abireo zĩ kũ ma kè andunia gũn kũ òndɔo ni gñeme.

Abirekũ pãme dɔ. ²⁰ Akũ ma pɔ yàka ísimma kũ ma wàra andunia gũn pínki yã musu. ²¹ Zaakũ gbè dì zĩ ke kũ òndɔo kũ dɔnaao kũ gonikeo, akũ àdi tó gbè kũ adi a ke keronè à gɔ a pɔ ũ. Abirekũ pãme dɔ, nèseyakayãme manamana.

²² Bɔn gbè dì le ísimma kũ à wàra andunia gũn kũ ɔsi kũ à kàao pínki yã musuu?

²³ A kunna andunia gũn gɔrɔ sĩnda pínki a zĩ dìgɔ sunè kũ yã'ũmmanaao kũ pɔyakanaaome. Bee gwãani a laakaríi dìgɔ kpatenaro. Abirekũ pãme dɔ.

²⁴ Yã kũ à mana kũ bisāsirio mé à de à pò ble à í mi à a zĩ sáabu kpá. Ma è abirekũ bò Luda òime dɔ. ²⁵ Luda kpányĩ sari dí mé ani f̃s̃ à pò ble à ponna kee? ²⁶ Luda dì ònd̃s̃ kũ d̃naao kũ p̃onnao kpá gb̃e kũ à k̃eñeaa, ama àdi aruzeke kakarana zĩ da durunnakeriine de à sí à kpá gb̃e kũ a k̃eñeaa. Abirekũ p̃ame dɔ, p̃ena gukoriam̃e.

3

Yã s̃inda p̃ínki kũ a g̃or̃ome

¹ Yã s̃inda p̃ínki kũ a g̃or̃ome,
b̃ok̃ote s̃inda p̃ínki kũ a keg̃or̃o.
² Né'ig̃or̃o kun, gag̃or̃o kun,
p̃ót̃og̃or̃o kun, a wotog̃or̃o kun.
³ Deg̃or̃o kun, gbana aafia g̃or̃o kun,
gborog̃or̃o kun, a d̃og̃or̃o kun.
⁴ Ɔd̃og̃or̃o kun, yáad̃og̃or̃o kun,
w̃endakeg̃or̃o kun, k̃ók̃s̃'og̃or̃o kun.
⁵ Gb̃ek̃otena g̃or̃o kun, gb̃ekakarana g̃or̃o kun,
b̃andaragag̃or̃o kun, a k̃ena g̃or̃o kun.
⁶ P̃ówetena g̃or̃o kun, a ɔgbarena g̃or̃o kun,
p̃ók̃una g̃or̃o kun, a gbarena g̃or̃o kun.
⁷ P̃ógaok̃ena g̃or̃o kun, a nabig̃or̃o kun,
lék̃una g̃or̃o kun, yá'ona g̃or̃o kun.
⁸ Yenyĩ g̃or̃o kun, z̃angu g̃or̃o kun,
z̃ikana g̃or̃o kun, vutena aafia g̃or̃o kun.

⁹ Bó àreen z̃ikeri dì le wari kũ à k̃eaa? ¹⁰ Ma zĩ kũ Luda dà bisāsiriñone ò ke è. ¹¹ Luda tò pò s̃inda p̃ínki mana a g̃or̃oa. À kunna g̃or̃o s̃inda p̃ínki laasun dà bisāsiri sw̃eñ dɔ, bee kũ abireo ani f̃s̃ à yã kũ Luda ten ke zaa andunia naana ari a lakanaa d̃or̃o d̃oro. ¹² Má d̃s̃ kũ p̃oke mana kũ bisāsirio de kunna p̃onna g̃un kũ manak̃enaao a w̃endi l̃enlaro. ¹³ Tó gb̃e ten pò ble àten í mi àteni a zĩ s̃inda p̃ínki sáabu kpá, Luda mé à a gbà. ¹⁴ Má d̃s̃ kũ yã kũ Luda dì ke nig̃o kun g̃or̃o s̃inda p̃ínki. Oni f̃s̃ ò p̃oke karanlo, oni f̃s̃ ò p̃oke lagonlo. Luda k̃e le de òg̃o a ṽina ṽi ỹaim̃e. ¹⁵ Pò kũ à kun tera g̃inake à kun zaa zĩ k̃ò. Pò kũ anig̃o kun zia kun yã k̃ò. Luda dì yã kũ ò k̃e ỹaño gb̃e sísi.

¹⁶ Ma yã è andunia g̃un dɔ,
gu kũ à de ỹaz̃ede g̃o k̃un,
ỹaz̃esaride mé à kú gwe,
gu kũ à de yã mana g̃o kun s̃o,
yã ṽani mé à kú gwe.

¹⁷ Ma ò ma sw̃èe g̃un,
Luda ni ỹak̃pat̃e ke kũ gb̃e manaño
kũ gb̃e ṽaniño ñ p̃ínki,
zaakũ ỹak̃ena s̃inda p̃ínki kũ a g̃or̃ome,
b̃ok̃ote s̃inda p̃ínki kũ a keg̃or̃o.

¹⁸ Ma ò ma sw̃èe g̃un dɔ, bisāsiriño s̃o, Luda dì ñ yã w̃é w̃éine de ò d̃s̃ ñ z̃idaa kũ ò de l̃añ ñb̃oño b̃ame. ¹⁹ Bee zaa zĩ bisāsiriño kũ ñb̃oño, gó dok̃oño mé àteni ñ bikũ. Lákũ ñb̃oo dì ga nà len bisāsiri dì ga le se, ñ we'ona dok̃oñome. Bisāsiri de ñb̃olaro, zaakũ a p̃ínki p̃ame. ²⁰ Ñ p̃ínki dì gé gu dok̃oñomme, zaakũ ñ p̃ínki bò b̃usutiti g̃um̃me, ñ p̃ínki ni era à g̃o b̃usutiti ùme. ²¹ Tó bisāsiri nini dì tá

musu, nòbò pò sǝ àdi tá zĩtemε, dí mé à dǝ? ²² A yā mé à tò ma è yāke mana kũ bisāsirio de à a zĩ sáabu kpálaro, zaakũ a bakaan gwe. Dí mé ani tó à dǝ yā kũ ani ke a gberaa?

4

Kunna kũ kǝ

¹ Akũ ma gbāna kũ òten mǝ gbēnǝne andunia gũn yā gwà dǝ pínki. Ma gbē kũ òten wé tāmmanǝ wétē è, ò laakarikpateri vĩro. Ò laakarikpateri vĩro, zaakũ n wétāmmarii pìnǝ mé ò gbāna vĩ. ² Akũ ma pì, gbē kũ ò gànǝn sáabu vĩ de gbē kũ ò kunnǝla, ³ ama gbē kũ odi i kòro akūsǝ adi wé ke pla kũ a vāni kũ òdi ke andunia gũnworò sānarĩma n pínki. ⁴ Ma è kũ pò kũ à tò gbē dì zĩ ke à mè kpáa, de àgǝ de a gbēdakela yāimε. Abirekũ pāme dǝ, pena gukoriamε.

⁵ Yǝnkǝ dì ǝ kpa a kùla ari à fēfē.

⁶ Kunna kũ pò okũ doo kũ laakarikpatenaao mana de kunna kũ pò okũ plao kũ ísimmawaranaao kũ pena gukoriaola.

⁷ Akũ ma era ma yā pā pānde è andunia gũn dǝ. ⁸ Gbēke mé à kun à né vĩro, à vĩni kesǝ dakũna vĩro. A ísimma dì lákaro, bee kũ abireo a aruzεke dì móaro. Dí yāin àten zĩ keε? Bóyāi à nmananaa tē a zĩdanεε? Abirekũ pāme dǝ, yābǝkǝte pāsĩme.

⁹ Pla de dola, zaakũ n zĩkena àre nigǝ mana.

¹⁰ Tó gbē mèn do lète, a gbēndo ni a sé.

Waiyoo gbē mèn do!

Tó à lète, anigǝ sèri vĩro.

¹¹ Tó gbēnǝn planǝn wutena gu dokǝnǝn, oni kǝ puusu ma.

Deran gbē mèn do ni ke nà à bo ĩann?

¹² Òdi gbāna mǝ gbēmendonε, gbēnǝn planǝ sǝ òdi ze ò gĩme.

Bà né mèn aakǝ dì kē likaro.

¹³ Kεfenna ǝndǝri takaside mana de kĩna zĩkũna yǝnkǝ kũ àdi lédamma ma dorola, ¹⁴ bee tó kεfenna pì bò kpésira gũn, akũ à gǝ kĩna ũ, ke tó ò a ì bǝsuu pìn takaside ũ. ¹⁵ Ma è andunia tē kĩna gēne kũ à de kεfenna ũ pìiime. ¹⁶ Goro birea à gbēnǝ dasi lé vĩro, à de n don'arede ũ. Ama gbē kũ ò sù zānǝ dí a sáabu kpáro. Abirekũ pāme dǝ, pena gukoriamε.

5

Lékena Ludaa laasunlɛnaa sari

¹ Tó n ge Luda ǝnn, ñgǝ kũ kũ laakariio. N nai n a yā ma mana de yǝnkǝnǝ sa'ona gwela, zaakũ n yādǝnasari mé àdi tó ò yā vāni ke. ² N lé sǝngǝ wānarò, ñsun wā n yā o Ludanero. Lákũ à kũ musu n kũ zĩte nà, ñsun yā o dasiro. ³ Lákũ yābǝkǝte dasi dì su kũ nana'onaa nà, len yā dasi bǝtenaa dì su kũ yǝnkǝyāo le. ⁴ Tó n lé kē Ludaa, ñsun a fĩnabona goro gágaro. N a fĩna bo, zaakũ yǝnkǝnǝ yā dì kánero. ⁵ Lékena Ludaa sari mana de n lé kēa papanaa sarila. ⁶ Nsun tó n lé n da yānlo. Nsun o sa'oriine n pì n sā lékena yānlo. N ye Luda pǝ fēnyĩ n yā pì yāi à zĩ kũ nten ke kakaten yá? ⁷ Nana dasi ona kũ yā dasi bǝtenaa dì su kũ yā pāomε. Abire yāi ñgǝ Luda vĩna vĩ.

Aruzeke pāme

⁸ Tó n è òten gbāna mɔ takasidenɔne gukea, òten gínne kũ yāzedeo òten yā gōgōńne a zéaro, ñsun tó yā pì bo n sarero, zaakũ būsuu pì gbānadeno ten wé dɔkɔi, akũ ñ gbē zōkōno ten wé dɔnyĩ dɔ. ⁹ Ní pínki dì būsuu pì baka blemε, zaakũ kína mé à burano vī.

¹⁰ Gbē kũ à ye ɔgɔɔi dì kīaa,
gbē kũ à ye aruzekεii àree dì móaro.
Abirekũ pāme dɔ.

¹¹ Tó aruzekε ten kara,
a blérino digō karamε.
Bó àreen à vī a dikiriinεε?
À wé pítia baasiro.

¹² Zīgbānakerii dì i nna o
à pó blè fítin yá ke dasin yá.
Aruzekεde sɔ a pó dasi dì tó à i oro.

¹³ Ma nèsɛyakana yā pāsī è andunia gūn,
gbēke zé tàta a ɔgɔdale
à a zīda kariii bò,

¹⁴ akũ à bɔkɔte vāni kèo,
a aruzekε lāka pínki.
Kũ à nэгōgbē ì, à póke vī kũ à tónero.

¹⁵ Bisāsiri dì bo a da gberεn pótompomε.
Lákũ à sù nà len àdi era à tá le dɔ,
àdi a zī àre ke le à sé à na a ɔĩ à táoro.

¹⁶ Abirekũ bi nèsɛyakayā pāsīme dɔ.
Lákũ gbē sù nà len àdi era à tá le dɔ.

À ísimma wàra à pè gukoria pā,
bó mé à gōnεε?

¹⁷ Abire gbera à a gɔro dè gusiran
kũ nèsɛyakana zōkɔɔo
kũ gyāo kũ pɔfēo.

¹⁸ Akũ ma è à mana kũ bisāsirio à pó ble à í mi à zī kũ à kè kũ wario andunia gūn sáabu kpá a wèndi zaka kũ Luda a gbà lén, zaakũ a bakaan gwe. ¹⁹ Abire gbera tó Luda gbē gbà ɔgɔda kũ aruzekεo, akũ à a gbà zé à anfāni kεo, à ze kũ a bakaao à a zī sáabu kpá. Luda mé à a gbà. ²⁰ Àdigō laasun lé a wèndi zakaaa dasi doro, zaakũ Luda mé à yā màa kũ pɔnnao.

6

¹ Ma nèsɛyakana yā è andunia gūn dɔ kũ à tō bisāsirinɔa. ² Luda gbē gbà ɔgɔda kũ aruzekεo kũ bèereεo, a pó kũ à de àgō a ni de pínki vī, akũ Luda dí a gba zé à anfāni kèoro, gbē pānde mé à gō vī. Abirekũ pāme, nèsɛyakayā pāsīme dɔ.

³ Tó gbē né ì mèn basɔoro, akũ à zī kũ yúkuyuku, bee kũ a gikenakεo, tó adi pɔnna kεoro, tó à gà, tó a gèvī kpetanaro, ma pì né kũ ò ì gè ũ sàna deala. ⁴ Zaakũ né pìi sù pāme, akũ à tà gusiran, a tó gō tatana. ⁵ Bee kũ adi ifāntē ero akūsɔ à yāke dōro, à nna mà de aruzekεde pila. ⁶ À de gbē kũ à kun wè wàa kuri pɔnnakesarila. Gu dokōnon òdi gén ñ pínkinloo?

⁷ Bisāsiri ísimma kũ à wàra,
de à pó le à da lén yāime,
ama a gberε dì kāro.

8 Bón òndòri deo yònkòlaa?
 Bó àreen yàkena a zéaa dì i takasidenεε?
 9 Pònnakena kù pò kù ñ vïo
 mana de a pānde nidεnala.
 Abirekù pāme dɔ, pεna gukoriamε.
 10 Pò kù à kè yā tó vï kò,
 pò kù bisāsiri de a ũ sō, ò dō kò.
 Bisāsiri ni fō à lékpakōa ke
 kù gbē kù a gbāna dealaoro.
 11 Yābɔtεna dasi dì yā yaka.
 Bó àreen abire vï gbēnεε?

12 Dí mé à dō pò kù à mana kù bisāsirio a wèndi kori zaka kù àdi gēte lán uraa
 bà gūnn? Dí mé ani fō à yā kù ani ke a kpe andunia gūn onεε?

7

Òndòdannεnaa

1 Tó nna mana de nísi gbī nna bèεredela,
 gagɔɔ mana de igɔɔla.
 2 Gēna òn kù òten gè sɔ dɔn mana
 de gēna òn kù òten dikpe kenla,
 zaakū gbē sīnda pínki lakanaan gwe,
 à mana gbē kù ò kunnɔ yā pì da.
 3 Wēndakεna mana de yáadɔnala,
 pɔsirakεnaa gbera nèεε dì were.
 4 Òndòri laakarīi dìgō kú òn kù òten sɔ dɔnwa,
 yònkò laakarīi dìgō kú òn kù òten pɔnna kenwa.
 5 À mana ò òndòri kpākēnyīna da
 de ò sā kpá yònkò n tókpanala,
 6 zaakū yònkòɔ yáadɔna de
 lán sàkpa lí tépūtāna kīnīi gūn bàme.
 Abirekù pāme dɔ.
 7 Gbāna mɔna gbēnɔnεε dì tó òndòri yònkò kūme,
 gusaregba dì gbē yakame.
 8 Yā mīdena mana de a naanala,
 mεna mana de ñ zīda binala.
 9 Ñsun tó n pɔ fē likalikaro,
 zaakū yònkò mé àdigō pɔfē vī.
 10 Ñsun pi, bóyāin yāgɔɔ mana de tera pólaro,
 zaakū yālana dí taka bi òndòyānlo.
 11 Òndò bi pò maname lán túbi bà,
 à àre vī gbē kù òten ifāntē enɔne.
 12 Òndò bi utekime,
 lākū ɔgɔ de uteki ũ nà,
 ama dōna àreen dí:
 Òndò dì gbē kù ò vīnɔ sura ba.
 13 Ñ laasun lé Luda yākenanɔa.
 Dí mé ani fō à pò kù à kè kotinaa dɔdɔɔ?
 14 Tó gɔɔ nna sùmma, ò pɔnna keo.
 Tó gɔɔ vānimε sō, ò laasun lé.
 Luda mé à a pínki kè,

de gbēke sùngō a zia dōro yāi.

¹⁵ Ma wèndi kori dí gūn
ma yā díkīnanò è pínki.

Ma gbē mana è,
à gà a manakenaa gūn,
ma gbē vāni è,
àten gí ke a yāvānikenaa gūn.

¹⁶ Ñsun tó n manakena gē olaro,
ñsun tó n òndō gē olaro.

À kè dera ìni n zīda kakatεε?

¹⁷ N vāni sún gē olaro,
ñsungō yōnkò ūro.

À kè dera ìni ga n goro āa?

¹⁸ À mana ñgō yā mèn pla pìnò kūname,
ñsun ò gbareiro,
zaakū gbē kū à Luda vīna vī
dì a pla pìnò zé le pínkime.

¹⁹ Òndō dì tó òndōri gbāna gō de
wéte gbānade gbēnòn kurinola.

²⁰ Gbē mana kū àdigō yā mana ke
kū àdi durunna kero kú andunia gūnlo.

²¹ Ñsun sá kpá yā kū gbēnò ten oi pínkiro,
de ñsun ma n zīkeri teni n sōsōro.

²² Zaakū ñ dō n zīdane,
kū mōkōn se n gbēnò sōsō dasi.

²³ Ma yā bireno gwà kū òndōo pínki,
ma zεo kū mà òndō kū,
akū à zà kūmao.

²⁴ Bee tó òndō fō àgō dera, a kúki zā,
a asiri zōkō manamana,
dí mé ani fō à boaa?

²⁵ Ma òndō kū yā sīnda pínkioo mīi tàasii kà,
ma gwàgwa de mà le mà dō,
de mà yāvānikena dō yōnkòke ū,
de mà yōnkòke dō mīsarike ū.

²⁶ Nōgbē kū à de tankute ū
a swè bi gbàgidiime
a ònò bi mōkakōanaame,
a yā dì ma pò yaka de gala.
Gbē kū a yā kà Ludaneεε dì wotoa,
ama nōgbē pìi dì durunnakeri kūme.

²⁷ Makū laasunde ma pì,
n yā kū ma boa gwa.
Kū maten yā gwa zéazεa
de mà le mà a mī dō,

²⁸ goro kū maten wete lenaa sari,
ma gōgbē mana lè mèn do
gbēnòn wàa sōronò té,
ama bee nōgbē mana mèn do
mádi le ñ téro.

²⁹ Yā kū ma boaan dí.

Luda bisāsirinɔ kè nèsepuradenɔ ũme,
akū ò gè manafiki zén.

8

¹ Dí mé à de lán òndõrii bàà?
Dí mé à yānɔ bokotena dõɔ?
Òndõ dì bisāsiri ān werenε,
àdi a wé pásī lite wé mana ũ.

² Ñ mì nate kína yāne,
zaakū n lé kèa kū Luda tóme.

³ Ñsun wā ñ go a arero,
ñsun ze yā kū àdi kenε vāni kpero,
zaakū yā kū à kènε nnan àdi ke pínki.

⁴ Zaa kū kína yā mé à zé vī,
dí mé ani f̄s̄ à pinε: Bón nten ke gwee?

⁵ Gbē kū à mì nàtεne ni gē yānlo,
gbē kū à òndõ ni a gɔɔ kū a kenaa dõ.

⁶ Yā sīnda pínki a gɔɔ kū a kenaa vīme,
bee tó yā'úmmana ten t̄s̄ gbēa manamana.

⁷ Zaa kū gbēke zia dõro,
dí mé ani f̄s̄ à yā kū ani su onεε?

⁸ Gbēke a wèndi kūna gbāna vīro,
lεme se gbēke ni f̄s̄ à a gagɔɔ s̄s̄s̄ arero.

Òdi le ò bò sozan z̄i gūnlo,
lεme dɔ yā vāni dì a kèrinɔ gbarero.

⁹ Kū ma yā kū òten ke andunia gūn laasun lè pínki, ma è bisāsiri dì gbāna blemma à wari kpányī. ¹⁰ Akū ma yāvānikeri kū òteni n̄ vīnɔ è. Gbēnɔ bò Luda onn ò sù n̄ tó nna sí wéte kū ò n̄ yā vāni kèn gūn. Abirekū pāme dɔ. ¹¹ Tó odi wari dɔ dàkeriia likalikaro, a yā dì tó gbēnɔ zeo n̄ swèn ò a vāni kemε se. ¹² Bee tó durunnakerii dàa kè gèn baaak̄s̄, akū à ḡi kè, má dõ kū gbē kū ò Luda vīna vī akūs̄ òten mì natεnenɔ s̄ana deala. ¹³ Yā ni bo kū gbē vāninɔ nnaro, kū ò Luda vīna vīro yāi, n̄ gɔɔ ni ḡi kero lán uraa bàme.

¹⁴ Yā pā pānde kun àten ke andunia gūn. Yā dì gbē mana le lākū yāvānikeriin a ũ bà, yā dì yāvānikeri le lākū gbē manan a ũ bà. Ma p̄i abirekū pāme dɔ.

¹⁵ Madì p̄nnakena s̄áabu kpá, zaakū à mana kū bisāsiriò andunia gūn à p̄o ble à í mi à p̄onna ke, p̄onna p̄i ni done are a z̄ikenaa gūn lākū Luda a gbà a wèndi lén nà andunia gūn.

¹⁶ Ma m̄ε kpà òndõkūnaaa, akū bokote kū òten ke andunia gūn kū i dì na n̄ wénlo f̄anant̄e kū gwāanio, ma a laasun lè ¹⁷ ma è Luda tò gbēke ni f̄s̄ à yā kū àten ke andunia gūn dõro. Bee tó gbē kpáte k̄i manamana, ani a mì dõro. Bee tó òndõrii p̄i á dõ, ani f̄s̄ à boaro.

9

Yā dok̄nɔ mé àten gbē sīnda pínki dā

¹ Ma abirenɔ laasun lè pínki, akū ma zeo kū gbē mananɔ kū òndõrinɔ kū n̄ yākenanɔn kú Luda oīme. Gbēke diḡs̄ dõ tó yenyī ke zāngu teni a dāro. ² Yā dok̄nɔ mé àten gbē sīnda pínki dā, yāpuradenɔ kū nèsepāsidenɔ, gbē mananɔ kū gbē vāninɔ, gbāsīsaridenɔ kū gbāsīdenɔ, ludagbagbarinɔ kū ludagbagbarisarinɔ. Lākū à de kū gbē mananɔ nà, len à de le kū durunnakerinɔ. Lākū à de nà kū gbē kū òdi la da kū Ludaonɔ, len à de le kū gbē kū òdi la da k̄aoronɔ.

³ Yā kū àdi ke andunia gūn pínki nèseyakayāme, kū yā dokōnō mé àdi gbē sīnda pínki le. Yā vāni kò bisāsirinō swèn, yōnkoyā mé àdi doñne are, a gbera òdi tá gyāwānn. ⁴ Goro kū gbē kú kū wèndiio àdigō támaa vī. Bee gbēda bēne à sàna de músu gèla. ⁵ Gbē bēnenō dō kū oni ga, gèno sō ò póke dōro. Ó láada ke vī doro, n yā ni dō gbēken doro. ⁶ N yena gbēi kū n zāna gbēnwo kū n nèsegōbakēnaao gè zélan gwe kò. N baka nigō kú kū yā kū àdi ke andunia gūnwo ziki doro. ⁷ N gé n n pó ble kū pōnnao, n n sèwē mi kū yáadōnaao, zaakū Luda n yākenaa pìno sáabu kpà kò. ⁸ Ngō uta pura dana goro sīnda pínki. Nsungō kun nísi dōkōna n mīia sarīro. ⁹ N pōnna ke kū n nanō yenyīdeo n wèndi kori kū Luda kpamma andunia gūn lén, zaakū n bakaan gwe goro kū nten ísimma wara andunia gūn.

¹⁰ Zī kū n o nà a kenaaa, n ke n gbāna lén, zaakū zī ke yāgōgōna ke dōna ke òndō kú gyāwān kū nten tánlo. ¹¹ Ma è andunia gūn dō kū bàkpakūsūblēnaa dī ke bà nna yānlo,

zīblēnaa dī ke gbāna yānlo,
pōblelēnaa dī ke òndō yānlo,
aruzekelenaa dī ke wézē yānlo,
nna kū gbēno dī ke kyódōna yānlo,
zaakū goro vāni kū kisirao dī n lé n pínki,
¹² gbēke goro kū yā vāni ni a le dōro.
Lán kpò kū à sī táaru gūn bà,
lán bā kū bà a kùu bà,
lén gu dī dō gbēne vānivāni à a kū bùrum le.

Òndō de gbānala

¹³ Ma òndō ke taka è andunia gūn, a yā ma kū gbāna. ¹⁴ Lakutu ke kun yā, a gbēnōn dasiro, akū kīna gbānade sù à lētea à lika a bīnii. ¹⁵ Gōgbē takaside òndōri ke kú lakutu pì gūn, à lakutu sura bà kū a òndō, akū takaside pì yā dí dō gbēkenlo. ¹⁶ Akū ma pì òndō de gbānala, ama òdi takaside òndō gya bo, òdi a yā daro.

¹⁷ Òndōri yā yīdayīda kū ò sā kpai mana de yōnkōnō kīna patammanala.

¹⁸ Òndō mana de gōkēbōnola, ama durunnakeri mèn do dī yā mana zōkō yakame.

10

Yōnkōke kari

¹ Lākū ífīni gèno dī tó turarekeri nísi gbī vāni kū nà, lén yōnkōke fīti dī gbē kū à òndō vī kū bèereeo tó yaka le.

² Òndōri laasun dī tá oplai, yōnkō pó dī ta ozei.

³ Bee tó yōnkō ten táa o zén, a òndō dīgō kīaname, àdi tó gbē sīnda pínki a mīsarīke dō.

⁴ Tó gbānade pō fēnyī, n̄sun go n tíaro, kunna n laakariia dī lá ká taari zōkōa.

⁵ Ma nèseyakayā ke è andunia gūn, à de gbānade sātēna yāa ūme.

⁶ Òdi yōnkōnō ká kpata zōkōn dasi, aruzekedenō sō òdigō kú kpata fītin.

- 7 Ma zòno è di s̄a,
zĩdaden̄o s̄o òten t̄aa o ḡese lán zòno bà.
- 8 Gb̄e k̄u àten w̄e ȳo ni zu a ḡun,
gb̄e k̄u àten b̄ini gboro, ml̄e ni a só.
- 9 Gb̄e k̄u àten gb̄e wí, gb̄e ni a k̄inna,
gb̄e k̄u àten yaka para, yaka ni a kari bo.
- 10 Tó kp̄asa lénnaro,
akū odi a lé kekero,
sé ñ ḡas̄awa boboi k̄u gb̄anao,
ama ònd̄o di tó ò zé leme.
- 11 Tó ml̄e bon'á k̄e a k̄ók'oriine à a sò,
à àre v̄i a ḡun doro.
- 12 Ònd̄ori légb̄e nna,
ama ȳonko lé di a kakateme.
- 13 Àdi na ȳa'onaaa ȳonko ȳonko,
àdi a mì de k̄u mìsariȳa v̄anio,
14 zaakū ȳonko di ȳa b̄oteme.
Lákū gb̄eke ȳa k̄u ani su d̄oro nà,
dí mé ani f̄o à ȳa k̄u ani ke a kp̄e onee?
- 15 Ȳonko z̄i di a kpasame,
ari se àdi zé d̄o gena w̄ete ḡunlo.
- 16 Waiyoo b̄usu k̄u a k̄ina de kefenna ũ,
a ìbano dìḡo p̄oble gb̄e zaa k̄onko.
- 17 M̄innaden b̄usu k̄u a k̄ina de k̄inane ũ,
a ìbano di p̄oble a ḡoro gb̄anakarana ȳai,
adi ke w̄edena ȳainlo.
- 18 Tó gb̄e ma'á v̄i,
a kp̄é lík̄k̄un̄o dìḡo sik̄uname,
tó àten gwa k̄u w̄éo,
a kp̄é ni í bo.
- 19 Òdi p̄oble z̄ok̄o ke p̄onakena ȳaime,
w̄emina di su k̄u ȳad̄o,
ama ogo mé àdi su k̄u a p̄inkio.
- 20 Ñsun k̄ina s̄os̄oro, bee n n̄ese ḡun,
ñsun aruzekede k̄aro, bee n kp̄é ḡun,
zaakū b̄a ni ȳa p̄i s̄ete à gé à oñe.

11

- 1 Ñ gba da k̄u p̄obleo gb̄en̄one,
z̄i kea ñni le d̄o.
- 2 Ñ kpaatete gb̄en̄on supplan̄one ke s̄oraak̄o,
zaakū ñ kisira k̄u ani b̄usu le d̄oro.
- 3 Tó ludambe sira k̄u k̄u ío,
àdi ma z̄ite leḡu ũme,
tó lí l̄ete if̄aboki kpa ke if̄al̄ete kpa,
gu k̄u à l̄eten, gwen àdiḡo w̄uten.
- 4 Gb̄e k̄u à w̄e d̄o ñai di p̄o t̄oro,
gb̄e k̄u àten ludambe sira gwa di p̄o k̄ero.
- 5 Lákū ñ w̄endiboki d̄oro nà
ke né kasana a da gber̄en,
ñni f̄o ñ Luda P̄os̄indapinkikeri z̄i d̄oro.

6 Ñ pɔ tʃ kɔnkɔ,
 ñsun ma'ã kũ ɔkɔsiro,
 zaakũ ñ dɔ a kpate mé ani arubarika kero.
 Adíkĩnan yá ke adirekũn yá,
 ke onigɔ mana ñ pínkin yá, ñ dɔro.

7 Gupura nna,
 ifántè'ena dì kángu.

8 Bee tó gbē wèndi gbàna fɔ àgɔ dera,
 à pɔnna ken pínki.
 Bee kũ abireo à laasun lé gusira gɔrɔa,
 zaakũ onigɔ dasime.
 Yã kũ àten su pínki pãme.

Lédana kefennanɔa

9 Kefenna, ñ pɔnna ke n kefennakegɔrɔa,
 ñ tó n pɔ ke nna n négɔgbēkegɔrɔ zĩ.

Ñ yã kũ à n pɔ gbà ke
 ñ té pɔ kũ à kàngui,
 ama a pínki gũn ñgɔ dɔ kũ
 Luda ni yákpate ke kũnwo.

10 Ñsun tó n pɔ yakaro,
 ñ n mè'ümmanɔ gonla,
 zaakũ kefennake kũ mikã sirao dì gē zélame.

12

1 Ñ tó n Kèri yã gɔ dɔngu n kefennakegɔrɔ zĩ
 ari gɔrɔ vāni gé ká,
 ari wè kũ ñni pi nteni a nna ma doroa.

2 Ñ tó a yã gɔ dɔngu
 ari ifántè kũ gupurao gɔ ligo,
 ari mɔvura kũ susunenɔ gɔ sira kũ,
 ari legūmanaa gbera guweresari gɔ gé su.

3 Gɔrɔ birea n ɔnɔ nigɔ lukaluka,
 n gbánɔ ni koko,
 n pɔsobɔnɔ ni kámma bo kũ ò dasi doro yái,
 n gugwabɔnɔ ni gu e ñ wondoo gũn dāadāa.

4 Ñ lé nigɔ nakɔana gānulea,
 wísilɔgbɛ kĩni ni buse kũnne.
 Bãnɔ wiki ni n vu in,
 nɔkparenɔ lè ni kenne buse.

5 Ñni vīna ke guleine kũ kurena zé gũnwo,
 n mikã ni pura kũ lán desu vú bà.
 Ñni n zīda gáte lán kwa táa'onaa bà,
 pɔke ni n mè fute doro,
 zaakũ bisāsiri dì gé a gékiamɛ,
 akũ ɔɔdɔrinɔ digɔ kure gānulea.

6 Ñ tó n Kèri yã gɔ dɔngu
 ari n andurufu bà gɔ gé kē,
 ari n wura ta gɔ gé kpakoto kũ,
 ari n í lo gɔ gé wíwi,
 ari n lògɔ guga gɔ gé wí,

7 ari n b̀̀sutiti g̃õ era à g̃é g̃ẽ zĩten,
 gu kũ à b̀̀n,
 ari n nini g̃õ g̃é tá
 Luda kũ à kp̀̀amma k̃ĩnaa.

8 Makũ laasunde ma p̀̀i:
 Yã p̃ã búgubugu,
 a p̀̀inki p̃ãme.

Yã p̀̀i lakanaa

9 Abire gbera l̀̀akũ laasunde p̀̀i ɔ̀ndõ nà, à d̃õnaa dàdańne. À laasun lè à kp̀̀ate kè yãĩ, akũ à yãasinɔ̀ lè dasi. 10 À kp̀̀ate kè yã manai, akũ a yã p̀̀inɔ̀ kè a zéa, akũs̃ yãpurame.

11 ɔ̀ndõri yãnɔ̀n de
 l̀̀akũ gò kũ òdi p̀̀ókãdenɔ̀ léo bàme,
 ñ yã'onanɔ̀n de
 lán koosa kũ ò p̃ã g̃inginnɔ̀ bà.
 Sãdãri mèn do mé à yã p̀̀inɔ̀ dà.

12 Ma né, ñ laakari ke, ñsun yãke karanlo. Òdi takadanɔ̀ kè dasidasi, à lé ṽĩro. Kyókena z̃ók̃õ s̃õ àdi m̃èe kpasame. 13 Ò a p̀̀inki mà, a m̀̀idenaan dí:

Ñ ṽĩna ke Ludane,
 ñg̃õ a yãditenanɔ̀ kũna,
 zaakũ gb̃ẽ s̃ĩnda p̀̀inki yãn gwe.

14 Luda ni yãkpate ke ó yã s̃ĩnda p̀̀inki musu,
 kũ yã kũ utenaao p̀̀inki,
 bee a mana ke a ṽĩni.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta mɔ.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba k̄i. Ma naanɛ dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔwa ga ka yã.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

² a man s̄suo ka wunɛn tiin nɔ. Domi wunɛn k̄irun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunɛn wani yi nuburu do.

A s̄awa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄na wɔndiaba ba nun k̄i.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.

A s̄awa nɛn sunɔ, a ka man doo wunɛn w̄a yerɔ.

Wunɛn saabuwa sa nuku dobu mɔ.

Wunɛn k̄iru ta tam dobu kere.

Ba gem mɔ be ba nun k̄i.

⁵ Yerusalemun wɔndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na w̄awa nge beku karenu ni nu w̄a Salomɔn sina kpaarɔ.

⁶ I ku man gem yɛn s̄ na t̄iri.

S̄ɔwa u man kua mɛ.

Nɛn sesubu ba ka man m̄ru kua.

Ba man kua ben reseem d̄a gbaarun k̄so.

Adama na n̄ nɛn tiigiru k̄su.

⁷ A man s̄ɔwɔ nɛn k̄nasi mi a ra wunɛn sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunɛn berusebun sabenun suunu s̄ɔ.

Yãa kparoba nɛɛ,

⁸ wunɛ wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi yɛ, a doo a yãa ḡɔn yira sw̄i.

Kpa a wunɛn bonu kpara kparobun w̄a yerun b̄kuɔ.

Durɔ u nɛɛ,

⁹ nɛn k̄nasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunɛn bura ȳanu nu ra de wunɛn baanu nu man w̄ere.

Wunɛn w̄ira ka goonu w̄a.

Yãa kparoba nɛɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu m̄enne.

Kurɔ u nɛɛ,

¹² sanam mɛ sina boko u s̄ ka wigibu,

nɛn turaren nubura pusa.

¹³ Nɛn kɛnasi u nuburu dowa nge turare ye ba m̀ miru, ye ya sure nɛn tororɔ.

¹⁴ Nɛn kɛnasi u s̄awa nge d̄a w̄ɛ burasu. Su ra kpiwa resɛm d̄a gbaarɔ Engɛdio.

Durɔ u nɛɛ,

¹⁵ nɛn kɛnasi, a s̄awa kurɔ burɔ. Wunɛn nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶ nɛn kɛnasi, a s̄awa durɔ burɔ, wuna a man w̄ɛre.

Bɛsɛn kpɛn yeru ta ko n nɔɔ nɛ nge yaka bekusu.

¹⁷ D̄a ye ba m̀ sɛduru, yera ba ka bɛsɛn dirun d̄a mwaanatia kua. Ma ba ten yari kua ka d̄a ye ba m̀ sipɛɛ.

2

¹ Nɛna na s̄a nge gunarun biibii ye ya kpia tem tɛɛraɔ.

Na maa s̄a nge yakasun biibii ye ya w̄a wɔwaaɔ.

Durɔ u nɛɛ,

² à n nɛn kɛnasi wa win wɔndia kpaasibun wuurɔ, u ra n s̄awa nge biibii ye ya w̄a s̄akin suunu sɔɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

³ à n nɛn kɛnasi wa aluwaasiban suunu sɔɔ, u s̄awa nge d̄a te ba m̀ pɔmiɛ d̄anun suunu sɔɔ tɛn marum mu dibu do.

Na ra k̄a na n s̄ win saarɔ.

⁴ U ka man da mi ba ra t̄ɔ baka d̄ianu di.

Ma u man nenua ka k̄iru.

⁵ Wee k̄ira man barɔ kua.

A man dam k̄ɛ ka kira duronu, ka pɔmiɛn marum.

⁶ Na k̄i na n nɛn wiru sɔndi win nɔm dwarɔ, kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

Durɔ u nɛɛ,

⁷ bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ s̄ɔmɔ ka yɛɛ kpiki ka nennun ȳsinu, i ku nɛn kɛnasi yamia saa ye u n̄ k̄i u se.

Durɔ u wee

Kurɔ u nɛɛ,

⁸ na nɛn kɛnasin nɔɔ nɔmɔ.

Wɔɔ u guunu sarikiramɔ u wee.

⁹ U s̄awa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpɛma.

Wi wee dirun biruɔ,

u man mɛɛrima fɛnɛntin di.

¹⁰ Ma u ka man gari kua u nɛɛ, a seewo nɛn kɛnasi, kurɔ burɔ, a na.

¹¹ Wee puran saa ya doona,

ma gura ya ȳra.*

¹² Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunɔ bwese bwesekan sw̄i nɔmɔ.

Kparukonun sw̄i yi nɔra bɛsɛn tem sɔɔ.

¹³ D̄a te ba m̀ figie ta marum torumɔ,

ma resɛm t̄kan w̄ɛsun nubura pusa.

A seewo, a na nɛn kɛnasi, kurɔ burɔ,

¹⁴ wunɛ wi a s̄a nge s̄akus̄a ye ya w̄a kpee baa sɔɔ ya kukua.

* **2:11** gura ya ȳra - Isireliban temɔ, puran saa gura ra nɛ.

A man wunen wuswaa sōsio.
 A de n wunen nōo nō.
 Domi wunen dākōra nōobu do.
 Meya maa wunen wuswaa ra man wēre.

Kurōn mero u nē,

¹⁵ i sun demaku binu mwεerio
 ni nu bεsen resem gbaaru sankumō saa ye ya wēsu sāa.

Kurō u nē,

¹⁶ nen kīnasi u sāawa nēgii,
 na maa sāa wigii.

U win sabenu kparamō yakasun biibiin suunu sōo.

¹⁷ A de a gōsira, nen kīnasi, a n wāa guunu wōllo
 a n sāa nge yaa kpiku n kun mε nge gini kpema,
 sere sōo u ka du saaru tu kpēa.

Kurō u ka win kīnasi dosimō
Kurō u nē,

3

¹ wōku girira na kpī nen kpin yeru wōllo.
 Na kasu wi nen gōru ga kī.

Adama na n nūn wa.

² N n men na, kon sewa n bōsu wuu sōo,
 gen swεεo ka gen yaburō na n kasu wi nen gōru ga kī.

Na nūn kasu kasu, adama na n nūn wa.

³ Ye wuu gen kōsoba bōsu ba wuu mεrimō, ba man wa,
 ma na bu bikia na nē, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na nūn sēre, na n nūn yōsu
 sere na ka nūn da nen mero wi u man maran dirō.

⁵ Bεε Yerusalemun wōndiaba,
 na bεε sōomō ka yεε kpiki ka nennun yīsinu,
 i ku nen kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Kurō u nē,

⁶ wara u saram wee gbaburun di meni nge wii tīa.

U turare ye ba mō miru ka turare dēkagia bwese bwese kan nuburu mō.

⁷ Salomōn kpin yera ba sōawa ba ka wee,
 Isireliban tabu durō dangibu wata ba nūn swīi ba wāa gōn gōnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannō yē.

Ba sāawa tabu durōbu.

Ben baawure u win takobi beki win yēsao
 u ka sōaru sāa baa yiberēba bā n kurama wōkuru.

⁹ Sina boko Salomōo u dera ba nūn amakēen kitaru kua ka dāa ye ba ka na
 Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian dēki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunōmgiru wukiri
 te Yerusalemun wōndiaba ba buraru kua kīrun sō.

¹¹ I yarima bεε Siōnin wōndiaba, i sina boko Salomōo wa.

U win furō doke ge win mero nūn dokea saa ye u kurō kpaaru kua.
 Dōma te, u wāa nuku dobu sōo.

Durō u nē,

4

¹ a sāawa kurō burō, nen kīnasi.

Wunen nani yi ballimɔ nge waa bakagii wunen sɔnditian wɛrin di.
 Wunen seri yi sãa nge boo wuuru te ta saramamɔ Galadin guuru wɔllun di.
 2 Wunen donnu nu buriri nge yãa nɛn sansu ba bɔɔra nu nim nɔrum wee.
 Nu maa nɔɔ nɛwa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.
 3 Wunen nɔɔ ga swɛriwa nge tom,
 ma ga waabu wã.
 Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.
 4 Wunen wɛira wãwa nge Dafidin dii bwereku gagu
 mi ba ra tabu yãnu bere.
 Wunen saban bataniba ba sãa nge tabu yãa ni ba bwɛ mi.
 5 Wunen bwãsu sãa nge yaa kpikun binu yiru ni nu yakasu dimɔ biibiin suunu
 sɔɔ.
 6 Sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛa,
 kon da guuru wɔllɔ mi turare ye ba mɔ miru ka turare dɛkagia ya wãa.
 7 A sãawa kurɔ burɔ, nɛn kɛnasi.
 A n̄ bau gagu mɔ.
 8 A na su doona saa Libanin guunun di
 ka Seniri ka Hɛɛmɔɔn guurun di
 mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wãa.
 9 Bɛsɛn nani yì n yinna, n̄ kun mɛ nà n wunen saban batani tia wa,
 wunen kɛra ra nɛn gɔru kpuro mwɛwa, nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 10 Wunen kɛru ta nuku dobu mɔ nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 Wunen kɛru ta tam dobu kere.
 Mɛya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.
 11 Wunen nɔɔ ga sɔsubu do nge tim bau.
 Tim ka bom mu wãa wunen nɔɔ sɔɔ.
 Wunen yãnu nu nuburu dowa nge dãa te ba mɔ sɛduru Libaniɔ.
 12 A sãawa nge dãa gbaaru te ba kara koosi, nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 A sãawa nge dɔkɔ ye ba kɛnuwa, n̄ kun mɛ nge bwia ye ba mara.
 13 Wunen nim mu dãa gbaarun dãnu yɛkamɔ.
 Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do too.
 Mɛya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
 14 ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka kanɛli,
 ka dãa ni ba ra ka turare dɛkagia ko, ka miru, ka aloɛsi,
 ka sere yaka si su nuburu do bo kpuro.
 15 Wunɛ a sãawa nge dãa gbaarun dɔkɔ
 n̄ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
 mɛ mu wee saa Libanin guunun di.
Kurɔ u nɛɛ,
 16 sɔɔ yɛsi yɛsikan wosu,
 i seewo i nɛn dãa gbaarun dãnu kɔ,
 kpa nin nuburu duroru tu yari kpuro.
 I de nɛn kɛnasi u du win dãa gbaaru sɔɔ
 kpa u yen dãa bii geenu di.

Durɔ u wee
Durɔ u nɛɛ,

5

1 na dua nɛn dãa gbaaru sɔɔ,
 nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 Na nɛn turare ye ba mɔ mirun dãa yorimɔ ka kiki si su nuburu do.
 Na nɛn tim baun tim dimɔ.

Na nen tam ka nen bom n̄orum̄.
Yerusalemun w̄andiaba ba n̄eε,
 i dio, b̄eε be i k̄iane.
 I n̄ruo kpa i n k̄iru bar̄o.

Kur̄o u gambo wukia

adama n d̄akuru kua

Kur̄o u n̄eε,

² na d̄o adama nen bw̄era ya n̄ kp̄i.
 Na ka nen k̄inasi dosim̄o u gambo soom̄o.

Dur̄o u n̄eε,

a man ken̄io, nen sesu, nen k̄inasi.
 Wun̄e wi a s̄aa nge s̄akus̄a, a yiba.
 Nen wira nikerera.
 Ma nen seri nim s̄era.

Kur̄o u n̄eε,

³ wee na nen yaberu pota.

Kon maa kp̄i n se n tu sebe?

Na nen k̄iri kpakia k̄o, yera kon maa se n yi disinu ko?

⁴ Yera nen k̄inasi wi, u win n̄omu kp̄ema gambon wem di,
 ma nen bw̄era wura win mi.

⁵ Na seewa n ka n̄un ken̄ia.

Turare ye ba m̄o miru ya d̄akum̄o nen n̄oman di gambon nenutia s̄o.

⁶ Na nen k̄inasi ken̄ia,
 adama na deema u doona.

Nen bw̄era raa wura win mi, sanam me na win n̄o nua.

Na n̄un kasu kasu, na n̄ n̄un wa.

Na n̄un soka, u n̄ wure.

⁷ Wuu gen k̄sobu ba ka man yinna.

Ba man so ba m̄era kua.

Be ba gb̄araru k̄osu, ba nen s̄anditia mwa.

⁸ B̄eε Yerusalemun w̄andiaba, na b̄eε kanam̄o,
 i n nen k̄inasi wa, i n̄un s̄ow̄o win k̄ira man bar̄o kua.

Yerusalemun w̄andiaba ba n̄eε,

⁹ wun̄e wi a kur̄obu kpuro buram kere,

m̄ba wunen k̄inasi wi, u m̄o ye goo kun m̄o a ka sun s̄om̄o m̄e.

Kur̄o u n̄eε,

¹⁰ nen k̄inasi, t̄on sw̄awa, win wuswaa ballim̄o.

T̄ambu n̄ar̄abun suba w̄okuru (10.000) s̄o, wiya kaa waabu gbi.

¹¹ Win wuswaa ya ballim̄o nge wura gea.

Win seri yi t̄iriwa nge gun̄o m̄oran sansu.

¹² Win n̄oni yi s̄awa nge waa bakagii ye ya w̄a daar̄o.

Win n̄oni kpiki yi s̄awa nge bom bekum.

N̄oni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu s̄o.

¹³ Win baanu nu w̄awa nge turare bii yi yi kpiibu wee.

Win n̄o ga s̄awa nge biibii ȳen min di turare ya d̄akum̄o.

¹⁴ Win n̄oma ya ka wuran suma weene ye ba kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi w̄aru nge suunu don te ba w̄ariasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu n̄oni boogu m̄o.

¹⁵ Win k̄iri yi s̄awa nge ghere yiru ye ba kua ka kpee kpikiru.

Ma ba ye gira wura gean w̄oll̄o.

À n n̄un m̄era, u s̄awa nge Libanin d̄aa ni ba m̄o s̄eduru.

¹⁶ Win n̄on gari do.

Wi s̄ara nen bw̄era ra n w̄a mam mam.

Bεε Yerusalemun wɔndiaba, mε nen bɔrɔ kɪnasi wi, u sɔawa mi.
Yerusalemun wɔndiaba ba nεε,

6

¹ mana wunen kɪnasi wi, u da,
 wunε wi a kurɔbu kpuro buram kere.
 Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nεε,

² nen kɪnasi u dawa win dɔa gbaarɔ,
 mi turare bii wɔa yi yi kpiibu wee,
 u ka win sabenu kpara kpa u biibii bɔari.

³ Na sɔawa nen kɪnasigii, ma u maa sɔa nεgii.
 U win sabenu kparamɔ biibiin suunu sɔɔ.

Nge mε kurɔ win wasi sɔa

Durɔ u nεε,

⁴ a girima mɔ nge wuu ge ba mɔ Tirisa.
 Nen kɪnasi, a wɔ nge Yerusalemu.
 A nanum mɔ nge tabu sɔa ka yen gidi bɔra.

⁵ A ku maa man mεeri.
 Domi wunen nɔni yi nen kɪru seeyamɔ.
 Wunen seri yi sɔa nge boo wuuru
 te ta saramamɔ Galadin guurun wɔllun di.

⁶ Wunen donnu nu buriri nge yɔa nɪn sansu ba bɔra
 nu nim nɔrum wee, nu maa nɔɔ nεwa swεε swεε, nin gara kun kande.

⁷ Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.

⁸ Sinanibun geera sɔawa wata,
 sina kurɔbu maa wεnε.

Wɔndiaban geera kun nɔru mɔ be.

⁹ Adama nen kɪnasi wi, u nɔ bau mɔ,
 u sɔawa nenεm be sɔɔ.

U sɔawa win mεron bii wɔndia teereru te u kɪ too.

Wɔndia be ba nɪn wa, ba nεε,
 u sɔawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔbu ba maa nɪn siara ba nεε,

¹⁰ wara u yarimam wee nge buruku sɔɔ.

Wara u wɔ mε nge suru.

Wara u ballimɔ nge sɔɔ.

U nanum mɔ nge tabu sɔa ka yen gidi bɔra.

¹¹ Na da dɔa gbaarɔ mi dɔa marum wɔa,

n ka wa yakasu sɔ n kpia wɔwɔa,

kpa n wa resεm tɔka yɔ n kpara,

kpa n maa wa dɔa te ba mɔ gerenadi tɔ n wɛsu sɔa.

¹² Na nɔ ka baaru nen bwɛra man sua,

ya man doke nen tɔmbun tabu kekεban suunu sɔɔ yi dumi gawe.

Kurɔbu ka wɔndiaba ba nεε,

7

¹ a gɔsirama, a gɔsirama, Sunεmun bii,

a gɔsirama su nun mεeri.

Mban sɔna i nε Sunεmun bii mεera

nge wi u yaamɔ tɔn wuunu yirun baa sɔɔ.

Durɔ u nεε,

² wɔndia bεεregii, wunen naasu su wɔ salubata sɔɔ.

Wunen p̄ara ya w̄awa nge saba.

Wi u ye kua m̄am̄an tiiwa.

³ Wunen bw̄irun gira yera s̄awa bwerere nge n̄aran n̄o
ye ya ku ra tam kpe.

Wunen b̄os̄o ga sw̄eri nge alikama ye ba ka biibii sikerene.

⁴ Wunen bw̄asu s̄awa nge yaa kpikun binu yiru.

⁵ Wunen w̄iru ta buririwa nge suunu donnu.

Wunen n̄ani yi d̄ereewa nge H̄esibonin yeru
si su w̄aa wuu b̄ok̄o gen k̄onn̄on b̄okuo.

Wunen w̄eru ta d̄endewa mam mam nge Libanin k̄osu yeru
te ta Damasi m̄era.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba m̄o Kaameli.

Ma wunen tara ya ballim̄o nge beku gobigiru
sere ya sina bokon bw̄era kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man w̄ere too.

Wune s̄ara nen k̄iru kpuro w̄aa.

⁸ Wunen wasi yi d̄endewa nge kpakpa b̄aa.

Wunen bw̄asu su s̄awa nge d̄aa marum sw̄aaru.

⁹ Na n̄e, kon kpakpa ȳwa kpa n yen marum nen̄e.

Wunen bw̄asu su s̄awa nge resem sw̄aaru.

Wunen w̄esiaru ta nuburu do nge d̄aa marum me ba m̄o p̄amu.

¹⁰ N̄a n nun s̄osu, na ra n nuku dobu m̄o nge wi u tam durom n̄ara.

Kur̄o u n̄e,

tam me, mu kokuo nen k̄inasin s̄o

mu du win n̄o s̄o ù n dweeyam̄o.

¹¹ Na s̄awa nen k̄inasigii,

ma win k̄iru kpuro w̄aa ne s̄o.

K̄iana s̄ara nuku doba w̄aa

Kur̄o u n̄e,

¹² nen k̄inasi, a yarima su da baru kpaan̄o kpa sa n w̄aa mi.

¹³ Bururu sa ko se su da d̄aa gbaar̄o,

su wa resem t̄oka ka d̄aa te ba m̄o

gerenadi ȳa n kpare ya w̄esu s̄aa.

Miya kon nun k̄iru s̄osi.

¹⁴ D̄aa te ba m̄o mandaragore ta ten turare ȳekam̄o.

Besen ȳenu k̄onn̄ow̄o, sa d̄aa marum kpuro m̄o me mu dobu bo,

ginakugim ka gis̄oku gegim.

Na me kpuro yii wunen s̄o nen k̄inasi.

8

¹ À n daa s̄aa nen sesu mero turosi, kon ka nun yinna t̄ow̄o,
kpa n nun b̄okasi, goo kun maa man gemm̄o.

² Kon ka nun da nen meron ȳenuo

kpa a man bwisi k̄e.

Kon nun tam nubu durorugim w̄e

me na kua ka d̄aa bii ni ba m̄o gerenadi.

³ Na k̄i na n nen wiru s̄ondi win n̄om d̄war̄o,

kpa win n̄om geu gu man b̄okasi.

⁴ Bee Yerusalemun w̄andiaba, na bee s̄om̄o,

i ku nen k̄inasi yamia saa ye u ñ k̄i u se.

W̄andiaba ba n̄e,

⁵ wara u wee gbaburun di u win k̄inasi gballi.

*Kĩrun dam**Kurɔ u nɛɛ,*

na nun yamia dāa saarɔ wunen yenun bɔkuɔ,
mi wunen mero u wunen gura sua u nun mara.

⁶ A de nɛ turon gari yi n wāa wunen gōruɔ.

A de a n nɛ turo bɔkasi.

Domi kĩru ta dam mawa nge gɔɔ.

Nisinu nu maa sāawa gāa gɔbunu nge gɔribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dāo yari.

Yinni Gusunɔn min diya yi wee.

⁷ Nim wɔkun nim ka mɛn kpāaru mu n kpɛ mu kĩrun dāo go.

Mɛya maa daanun nim yiburu ta n kpɛ tu kĩi te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wɛ bu ka nùn kīan sɔ,

u n kīi te wasi.

Yen kɔkɔrɔ, ba koo nùn gemwa.

Kurɔn sesubu ba nɛɛ,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwāa kpia.

Amɔna sa ko nùn kua sanam mɛ ba nùn kīan na.

⁹ U n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa sāa nge kɔnnɔ,

sa ko ge kɔrewa ka dāa ye ba mɔ sɛdurun gambo.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nɛn bwāa ya sāa nge wuu kɔsobun wāa yeru.

Nɛn kīnasi u yɛ ma na bɔri yendu mɔ win mi.

Durɔ u nɛɛ,

¹¹ Salomɔ u resɛm tɔkan gbaaru mɔ Baali Hamɔwɔ.

Ma u gbaa te kɔsobu nɔmu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) nɛwa

bu sere gbaa ten marum sɔri.

¹² Salomɔ u win sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) suo u n mɔ,

kpɔ u win gbaa kɔsobu yen goobu (200) wɛ.

Nɛna na nɛn tiin resɛm gbaaru mɔ,

ma na tu kɔsu.

¹³ A de n wunen nɔɔ nɔ nɛn kīnasi,

wunɛ wi a ra n wāa dāa gbaaru sɔɔ.

Kpaasiba kī bu gu nɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁴ a wasi suo nɛn kīnasi,

kpɔ a n sāa nge yaa kpiku n kun mɛ nge gini kpɛma

ye ya wāa guuru wɔllɔ mi yaka nubu durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔawa yɔku kowon bweseru. U nɔni swɔaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wɔaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooa win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasia ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooa Yeremin wɔaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunu sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

¹ Tire ten gari yi sun sɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyamɛɛn temɔ. ²Yudaban sina boko Yosiasia Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³ U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasia Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛɛra ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,
⁵ u sere man mɔmɛ
 nɛn mɛron nukurɔ,
 u man yɛ saa ba n man marubu kpa.
 U man gɔsa u yi nɛnɛm
 n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi
 bu sere man ma.
⁶ Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na n kpɛ n gari gere tɔn dabinun
 wuswaaɔ, domi nɛ biiwa.
⁷ Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
 n ku gere mɛ.
 Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.
 Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.
⁸ N ku ben bɛrum ko.
 Domi u ko n ka man wɔa,
 kpa u man wɔra karin di.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. ⁹ Ma u win nɔmu dɛmia u nɛn nɔɔ baba u
 nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ. ¹⁰ Yen biruwa u maa nɛɛ,
 wee gisɔ, u man yiiko wɛ
 bwesenu ka nin sinambu kpuron wɔllo
 n ka nu wukiri n sura,
 kpa n maa wure n nu gira nge dɔa.
 Mɛya n maa ka nu kɔsuku n kam koosia,

kpa n maa wure n nu seeya.

Kāsinu yiru

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nùn wisa na nɛɛ, dāru garun kāasa na waamɔ.

¹² Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii sɛ u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

¹³ Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta ghisimɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya
wahala ya koo na yu tem men tɔmbu kpuro wɔri.

¹⁵ U koo sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama
bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri
kpa bu Yerusalemu ye tarusi

bu sina yen gbāra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

¹⁶ U koo win tɔmbu sɛɛyasia ben kɔsa yen sɔ
ye ba ka nùn deri,

ba bũnu turare dɔɔ dokea,
ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sāwa.

¹⁷ Adama nɛ, n be sɔɔru koowo,
n kpaka sɛka

kpa n se n bu sɔ kpuro
ye u koo man yiire.

U nɛɛ, n ku de nen tororu tu kara ben suunu sɔɔ,
kpa u ku raa man berum sosia n diiri ben wuswaaɔ.

¹⁸⁻¹⁹ Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu
ka sere tɔn be ba tie kpuro

ba koo ka man tabu ko.
Adama ba n kpɛ bu man kamia.

Domi saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbāraru toosi,
n kun mɛ nge ghere ye ba kua ka sisu,

n kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

2

Isireliban sikadoban durum

¹ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ² n doo n bɛɛ Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ,
u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kurɔ kpao,

i ka nùn swīi gbabu tɛn mi gāanu ku ra kpi.

³ Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ.

I sāawa win arumani ye u tii gɔsia.

Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro deemɛwa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁴ Tɛ, bɛɛ Isireliba,
bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,

i swaa dakio i nɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn deri,
ba da ba kam swīi,

ma ben tii ba kam kua.

⁶ Ba n tii bikie bu nɛɛ,

mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu yarama Egibitin di.

Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gbaburɔ mi gāanu ku ra kpi.

Gbabu te sɔɔ, nim sari,

dɔkɔ kpirina nu yiba,

wāara maa sē mi.

Yen sōna goo kun wāa mi,

goo ku ra maa sī mi.

⁷ Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa,

kpa bu ka mɛn dāa bii duronu ka mɛn dīa geenu di.

Adama ye ba tura mi,

ba tem mɛ sankɔ,

ba mu disi doke.

⁸ Ben yāku kowobu ba n̄ bikie bu nɛɛ,

mana Yinni Gusunɔ u wāa.

Mɛya maa wooda yērobu ba n̄ n̄n gie.

Ben wirugibu ba n̄n seesi.

Būu wi ba m̄ Baali, win gariya Gusunɔn sɔmɔbu ba swīi ba ka gari m̄.

Ma ba da ba būnu sāwa ni nu n̄ bu arufaani gaa wēemɔ.

⁹ Yen sōna u koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru siribu soku.

¹⁰ I be ba wāa nim wōkun tem bure te ba sokumɔ Sipu mɛɛrio.

I goo gario Kedaɔɔ

u mɛɛri sāa sāa u ka wa

b̄a n̄ m̄ nge bɛɛ,

¹¹ u ka wa bweseru garu t̄a n̄ ten būnu k̄sire

baa mɛ nu n̄ sāa gem,

nge mɛ bɛɛ, i Gusunɔ deri

wi u sāa bɛɛn bɛɛɛ.

Ma i wura yè sɔɔ i n̄ arufaani gaa wasi.

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ w̄allugibu, i biti sooro yenin s̄,

kpa i wēnu wura.

¹³ Wee win t̄ambu ba durum yiru kua.

Ba n̄n deri, wi, wi u sāa nge nim gem mɛ mu koo n̄rura,

ma ba da ba būnu swīi ni nu sāa nge dɔkɔ kpiri ni nu n̄ nim n̄enumɔ.

Isireliban naanɛ sarirun are

¹⁴ Isireliba, i n̄ sāa yobu.

Ba n̄ bɛɛ mara yoru sɔɔ.

N n̄ mɛn na, mban sōna bɛɛn yiberɛba ba bɛɛ naa swīi nge gbeeku yɛɛ.

¹⁵ Wee ba bɛɛ kukirisi nge gbee sinansu.

Ba bɛɛn tem yānu gura,

ma ba bɛɛn wusu d̄ɔɔ mɛniki,

goo maa sari mi.

¹⁶ N̄ofu ka Tapanɛsigibun tii

ba koo bɛɛ k̄ni bu p̄ɔru woka

bu ka bɛɛ yoru mwɛɛri.

¹⁷ Yeni ya koo bɛɛ deema,

domi i Gusunɔ bɛɛn Yinni deri sanam mɛ u bɛɛ kpare swaa gea sɔɔ.

¹⁸ I n̄ da i tii Asirigibu

n̄ kun mɛ Egibitigibu wē,

i ben daarun nim n̄rumɔ,

m̄ba i ko wa.

¹⁹ I n̄ yē ma bɛɛn nuku k̄suru ka bɛɛn naanɛ sariru ta koo bɛɛ n̄ni s̄.

Saa ye s̄ara i ko wa,

kpa i gia ma gāa k̄suna i kua mi,

ye i ka man deri,
i ñ maa man nasie.
Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba sãawa nge kurɔ

wi u kun naane mɔ

²⁰ Yinni Gusunɔ u neɛ,
saa yellun di, i tii yoru yara,
i sugu ka yɔni yi ba raa beɛ doke kasuka.
Ma i neɛ, i ñ maa kī i man yoru diiya.
Ma i da gungunu wɔllɔ ka dāa kubenɔ
i bũnu gasirimɔ i sãamɔ.
²¹ Yellu, na beɛn bweseru duurawa
nge resɛm dāa geeru te ta kpuro kere,
adama tē, i kɔsa i kua
nge resɛm dāa te ta yina.
²² Baa ì n wobura ka werem mɛ mu gɛm durom mɔ,
ka mɛ, ko na n beɛn disi yi waamɔwa.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
²³ Amɔna i ko kpī i siki i neɛ,
i ñ tii disi koosi,
i ñ bũu wi ba mɔ Baali sãwa.
I beɛn naasun yira mɛerio wɔwa sɔɔ.
I de i wura ye i kua,
beɛ be i sãa nge yooyoo niu
ge ga bɔsu ga durɔbu kasu.
²⁴ Beɛ be i sãa nge gbeeku keteku niu
ge ga gbaburun dɔɔne mɔ.
Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
ga ra n yɔɔkumɔwa,
goo kun kpē u gu yɔrasia.
Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
ya ku ra wasire yu ka gu wa.
Domi ya ra gu deemɛwa gen yɔɔbun saa sɔɔ.
²⁵ Beɛ Isireliba, na neɛ,
i ku bũnu gasiri sere beɛn baranu nu diira,
kpa nim nɔru gu beɛ go.
Adama i ñ wure.
Ma i neɛ, n ñ koorɔ,
domi niya i kī,
i ko maa nu swīi i sãwa.

Ba koo Isireliba seɛyasia

²⁶ Nge mɛ sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
bà n nùn mwa subaru sɔɔ,
nge mɛya beɛ Isireliba ka beɛn sinambu
ka beɛn wirugibu ka beɛn yāku kowobu
ka Gusunɔn sɔmɔbu i ko i sekuru wa.
²⁷ Domi i bũu dāru sokumɔ beɛn baaba,
ma i maa kperu sokumɔ beɛn mɛro.
Wee beɛ Isireliba kpuro i man biru kisi,
i ñ maa man mɛerimɔ.
Adama i n wāa wahala sɔɔ,
i ra neɛwa, n seema n beɛ faaba ko.

28 Bɛɛ Yudaba, bɛɛn bwãaroku ni i tii sekua
nu ka bɛɛn wusu geeru nɛ mi,
mana nu wãa.
Nu seewo nu bɛɛ faaba ko wahalan saa sɔɔ
nù n koo kpĩ.

29 Mban sɔna i ka man sikirinamɔ.
Wee bɛɛ kpuro i ñ ka man yõre.

30 Kam sɔra na bɛɛ sɛyasia.
I ñ nɛn sɛyasia bi garisi gãanu.
I Gusunɔn sɔmɔbu wɔri i go
nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa wɔri gu go.

31 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i tie, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.
Na bɛɛ sãawewa nge tem mi gãanu ku ra kpi?
Na bɛɛ sãawewa nge yam wãku nanumgiru?
Mban sɔna bɛɛ nɛn tɔmbu i gerumɔ i mɔ,
i tii mɔ,
i ñ gɔsiramamɔ nɛn mi.

32 Wɔndia u ra win bura yãnu duari ro?
Kurɔ kpao u ra win sɔnditia duari?
Amɔna bɛɛ nɛn tɔmbu i ka man duari n ka tɛ mɛ,
na ñ mam yen tɔnun geeru yɛ.

33 I durɔ dama bwisi mɔ sere kurɔ tanɔbu ba yi giamɔ bɛɛn min di.

34 Wee tɔn be ba ñ toren yɛm mu yiba bɛɛn yabena
be, be i ñ ka gã kɔsunu ganu mwɛ.

35 Ka mɛ, i tii sokumɔ be ba dɛɛre.
Ma i mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru yu bɛɛ doonari.
Adama kon bɛɛ siribu soku yèn sɔ i mɔ, i ñ durum mɔ.

36 Mban sɔna i sirene i ka swaa kɔsi.
Egibitigiba koo bɛɛ sekuru doke
nge mɛ Asirigiba bɛɛ kua.

37 Kpa i yari min di i n tuke.
Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na be i naane sãa mi yina.
I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

3

Isireliba

ba sãawa naane sarirugibu

1 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
goo ù n win kurɔ yina,
ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
Aawo. U n kua mɛ, ya koo win tem disi doke.
Adama bɛɛ Isireliba, i kua mɛ.
I da i bũu dabiru sãamɔ,
ma i kĩ n maa bɛɛ mwaama.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
2 I seewo i mɛɛri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara wãa tèn mi i ñ bũnu sãwa.
Wee, i ra bũnu kasu
nge mɛ kurɔ tanɔ u ra win kĩnasibu kasu.
I sãa nge Daarubu swaa dio be ba ra n tɔmbu mara swɛɛ sɔɔ.

Ma i tem me disi doke been būu gasiribu ka been nuku kōsurun sō.

³ Yen sōna gura kun tāramo

bu sere nee, ya koo ne.

Adama ka me,

i būnu gasirimō i dōwa.

Sekura kun bee mō.

⁴ Wee tē, i man nōogiru suemo i mō,

i man nōogiru mō i gerumo

nēna na sāa been baaba,

i maa man kīwa saa been piiburun di.

⁵ Ma i bikiamō,

ko na n ka bee mōru sāawa sere ka baadomma?

Bee Isireliba, yeniwa i ra n gerumo,

adama i kōsa mō i dō

nge mēn nōo i kī.

Yudaba ka Isireliba,

i de i gōru gōsia

⁶ Yudaban sina boko Yosiasin waati sōo, Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nee, a wa ye Isireliba ba mō? Ba sāawa mem nōo sariba. Wee, ba da mi gungunu ka dāa kubenu wāa kpuro, ba būnu sāamo. ⁷ Ma ne, Yinni Gusunō na tii sōwa na nee, ba n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba n wurame. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta sāa nge kurō naane sarirugii, ben tii ba wa me. ⁸⁻¹⁰ Isireliba ba tem me disi doke ben būu gasiribun sō ka ben sekuru sarirun sō te baawure u gerumo. Ma ba būu sāamo kpenu ka dānun nuurō. Yen sōna na bu yina ma na bu yinabun tireru wē. Ka me, na wa Yudaba ba n berum kue. Ba dawa ba būnu gasira ben tii. Ba n wurame nen mi ka ben gōru kpuro. Weesu sōra ba yō.

¹¹ Yinni Gusunō u maa Yeremi sōwa u nee, baa me Isireliba ba sāa mem nōo sariba, ba sanō bo ka sere Yudaba. ¹² Yen sō, a doo sōo yēsan nōm geu gia a Isireliba gari yini sō a nee,

bu wurama, na n ka bu nōnu kōsu mērimō.

Domi na sāawa wōnwōndugii.

Na ku ra mōru ko n ka te.

¹³ Bu gesi ben durum wuro.

Bu wuro ma ba n ka man yōre,

nee, Gusunō ben Yinni.

Domi ba da ba būnu gasira dāa kubeno.

Ba yina bu nen gari swaa daki.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunōn tōmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴ Bu wurama nen mi, be, bii mem nōo sariba. Domi na sāawa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sin mi ba wāa kpuron di, baa n n tōn turon na, n kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Siōniō. ¹⁵ Saa ye sōo, kon bu kparobu wē be nen gōru ga kī. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶ Ba koo marura bu dabia tem me sōo. Sanam me sōo, ba koo man gia. Ba n maa nen woodan kpakororun gari mō. Goo kun maa ten bwisikunu mō. Goo kun maa tu yaayamō u nee, maña ta wāa. Goo kun maa ten kōsire mō. ¹⁷ Saa ye sōo, nen sina gōna ya ko n wāawa Yerusalemuō. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa mēna mi, nen yīsirun sō. Ba n maa ben bwisi kōsi swīimō. ¹⁸ Saa ye sōo, Yudaba ka Isireliba ba koo mēna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa

sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Kpa bu sina tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa wɛ ba tubi di.

¹⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ,
kon daa bɛɛ Isireliba kowa nɛn bii kɪnasibu,
kpa n bɛɛ tem gem wɛ
mɛ mu buram bo handunia yeni sɔɔ.
Na raa tamaa i ko man sokuwa bɛɛn Baaba,
kpa i ku maa man deri.

²⁰ Adama i man tɔnu kam kom kua
nge mɛ kurɔ naanɛ sarirugii u ra win durɔ kue.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wɔllɔ.
Ase Isirelibara ba kuuki mɔ ba bɩnu kanamɔ,
domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,
ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni duari.

²² Bɛɛ, bii mɛm nɔɔ sariba, i wurama nɛn mi.
Kon bɛɛ bɛɛn mɛm nɔɔbu sariru suuru kua.
Ma Isireliba ba nɛɛ, Gusunɔ, wuna a sɔa bɛsɛn Yinni.
Bɛsɛ wee, wunɛn miya sa wee.

²³ Geema bɩu ni sa raa sɔamɔ guunu wɔllɔ sa kuuki mɔ,
nu sɔawa weesu.

Adama Gusunɔ bɛsɛn Yinni,
wuna a sɔa bɛsɛ Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa bɛsɛn birun di sa waamɔ bɩu wi ba mɔ Baali,
wiya u bɛsɛn baababan gbean dɩanu di kpuro,
ka maa ben yɔanu ka ben ketɛba ka sere ben bibu.
Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ
kpa su bɛsɛn bɛɛrɛ sariru wukiri nge bekuru.
Domi bɛsɛ ka bɛsɛn baababa
sa wunɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni torari.
Saa bɛsɛn birun di n ka gisɔ girari
sa n wunɛn gere wure.

4

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba,
i n kɪ i wurama nɛn mi, i ko kpɪ i wurama.
I n bɛɛn bɩu sɔaru deri, i n maa yaayaare mɔ,
² i n da bɔre gem sɔɔ ka gɔru dɛɛrɔ,
i nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru,
saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nɛn min di,
kpa bu woo kana nɛn sɔ.

³ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bɛɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔmɔ na mɔ,
i gbee kpaanu kasirio, i dɔa dɔɔ go.
I ku ra maa bɛɛn dɩanu duure sɔki sɔɔ.

⁴ Geema, i bango sɔa wasi sɔɔ.
Adama n tiɛwa i man tii wɛ,
kpa nɛn mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ,
wi goo kun kpɛ u go,
domi bɛɛn nuku kɔsuru ta kpɔ.

Ba Yudaba wɔrima

⁵ Yeremi u nɛɛ,
i Yudaba sɔɔwɔ kpa i gbɔra Yerusalemɔ.

I kɔba soowo tem me kpuro sɔɔ.
 I nɔɔgiru suo ka dam i nee,
 bu mennama bu da wuu si su gbãranu mɔ sɔɔ.

⁶ Bu gidi bɔra sueyo Siɔni gia
 bu duki yakuro bu ku yɔra.
 Domi Gusunɔ u koo de kɔsa yu na
 saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

⁷ Yiberɛ be ba ra bwesenu kam koosie
 ba seewa ben wãa yerun di nge gbee sunɔ
 ge ga tii demiamɔ gen bweun di,
 ba wee bu ka tem me kam koosia.
 Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku
 kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ
 kpa i swi i weeweenu ko,
 domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nee,
 yen tɔɔ te sɔɔ,
 sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana
 kpa yaku kowobu bu biti soora,
 kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,
¹⁰ bu nee, ne, Yinni Gusunɔ
 na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wɔkua
 ye na nee, ba koo bɔri yendu wa.
 Wee tɛ ba woburu sɔndi ben wĩinɔ.

Yiberɛba ba Yudaba sikerene

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nee,
 wee, woo ga wee saa gbaburun guunun di,
 gu ka nen tɔmbu Yudaba swee.
 Woo ge, ga n sãa fere fere
 nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko n dam mɔwa.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.
 Tɛwa kon bu siri.

¹³ Ma Yudaba ba nee,
 gbera sun di, domi sa kam kua.
 Wee, wi u koo sun kam koosia u sĩimɔ nge guru wiru.
 Win tabu keke yi sãa nge guru woo.
 Ma win dumi yi gunɔ bakeru sãabu kere.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nee,
 bɛɛ Yerusalemugibu,
 sere saa yerà i kĩ i n kɔsa bwisikumɔ.
 I bɛɛn gɔrusu dɛɛrasio, kpa i faaba wa.
¹⁵ I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di
 ka Efaraimun guunun di
 ba nee, kɔsa wee.

¹⁶ I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.
 Kpa i ye Yerusalemugibu sɔ i nee,
 yiberɛba ba wee saa tontonden di.
 Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

¹⁷ Kpa bu Yerusalemu sikerena
 nge be ba gberu kɔsu.
 Domi yen tɔmbu ba man seesi.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Bεε Yudaba, geema wahala ya bεε nɔni sɔɔwa sere bεen woo sɔndɔ.
Adama ya sɔawa bεen kom kɔsum ka bεen nuku kɔsurun are.

Yeremi u wasikiramɔ

win tɔmbun wahalan sɔ

¹⁹ Yeremi u nεε,

nεn nuki man wuririmɔ ma nεn torora kara.

Na n̄ kp̄ε n̄ nɔɔ mari wahala yenin sɔ.

Na tabun kɔba nɔɔmɔ. Bu wee.

²⁰ Ba sun nɔɔsiamɔ ma ba wuu dabinu kɔsuka.

Tem mε kpuro mu kam kobu dɔɔwa.

Subaru sɔara ba na ba bεsen tabu kowobun kuu bekuruginu wukura.

Ma ba nu gura ba ka doona.

²¹ Sere domma na kon yiberεban gidi bɔra waamɔ,

kpa na n̄ kɔban sw̄i nɔɔmɔ t̄aa t̄aa.

²² Ma Yinni Gusunɔ u nεε,

wee, nεn tɔmbu ba n̄ bwisi mɔ.

Mεya ba n̄ man ȳε.

Ba sɔawa gari bakasu.

Ba kɔsan kobun bwisi mɔ,

adama ba n̄ gean kobu ȳε.

Kam kobu wee

²³ Na tem mεera ma mu s̄aa bitam,

ḡaanu sari m̄en w̄ollɔ.

Na maa w̄ollu mεera,

na deema yam bururam sari mi.

²⁴ Na guunu mεera, na wa wee,

nu w̄orum̄a. Ma gungunu nu b̄aarimɔ.

²⁵ Na maa mεera na wa wee,

t̄onu sari tem s̄ɔɔ.

Ma gunɔsu su yarina kpuro.

²⁶ Na tem mεera mε mu raa s̄aa tem gem.

Na deema wee, mu kua tem saaram.

Ma wuu si su w̄aa mi, su w̄aruka.

Yinni Gusunɔwa u ye kua win m̄arun saabu.

²⁷ Yinni Gusunɔ u nεε,

u koo tem mε ḡosia tem saaram,

adama u maa nεε,

u n̄ derimɔ mu n̄ s̄aa mε ka baadommaɔ.

²⁸ Yen s̄ɔ, tem mu ko n̄ ḡɔɔ wooru s̄ɔ,

kpa w̄ollu tu yam t̄ira.

Domi u himba yi kɔ, u n̄ maa biru wurɔ.

²⁹ Ye wusu kpuron tɔmbu ba maasɔbu ka ten towobun w̄akinu nua,

yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba w̄ariki d̄aa s̄ɔsɔ ma gaba dua kpee baaba s̄ɔɔ.

Ba wuu si deri su kua bansu.

³⁰ Wunε Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii kua.

Kaa tii beku wunɔmgiru kasuawa a dewe,

kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?

Kam sɔara kaa tii buraru kua.

Wee wunεn̄ k̄inasibu ba nun tusa

ba kasu bu nun go.

³¹ Na wuri ka weeweenu nɔɔmɔ

nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u win bii gbiikoo ma.
 Ase Yerusalemun nɔɔwa ga nɔɔramɔ mi.
 Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
 ya kam kuawa.
 Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

5

Yerusalemugibun toraru

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ kpuro swīiyɔ.
 I doo ka mi tɔmba ra mɛnnɛ i kasu
 ì n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
 ma u ra gem gere.
 I n yɛro wa,
 saa ye sɔra nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn durum wɔka.

² Ma Yeremi u nɛɛ,
 wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
 ka Yinni Gusunɔn wāaru,
 adama weesu sɔra ba bɔri yi mɔ.

³ Yinni, n ñ wi u gem swīi, wiya a kasu?
 Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru kua.
 A bu nani sɔwa, adama ka mɛ, ba ñ gāanu gie.
 Ben gɔru ga bɔbiawa nge kperu.
 Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴ Ma na nɛɛ, ba sāawa nge bibu,
 ba mɔwa nge gari bakasu.
 Domi ba ñ wunen swɛɛ yɛ,
 ba ñ maa wunen woodaba yɛ.

⁵ Kon gɔsira n da be ba bukuren mi,
 kpa n ka bu gari ko.
 Domi be, ba wunen swɛɛ yɛ,
 ba maa wunen woodaba yɛ.
 Wee, ben tii ba nun yina
 nge yāa te ta wɛɛ yina
 ma ta yi kasuka.
⁶ Yen sāna bà n dua dāa sɔwɔ,
 gbee sinansu su ra bu go.
 Bà n dua yakasɔ,
 gbeeku bɔnu nu ra bu go.
 Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔru bwɛɛye
 ben wuun gbāraru kɔnnɔwɔ,
 be ba yara min di,
 gu ka bu sɛre gu kasuku.
 Domi ben toranu nu dabia.
 Ben naanɛ sariru ta kpā.

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 mban sāna kon nɛn tɔmbun durum wɔka.
 Domi wee, ba man deri
 ma ba bɔrumɔ ka bñnun yīsinu.
 Na bu debia,
 adama bñna ba ka arukawani bɔkua
 ba nu gasirimɔ.

⁸ Ba sāawa nge dum dwɛɛ yi yi deba

yi wuri m̀̀ yi kur̀̀bu gire.
Nge m̀̀ya ba ra n ben berusebun kur̀̀bu naa gire,
ba n kpeeki m̀̀.

⁹ Mban s̀̀na na ǹ̀ ko n bwese teni m̀̀ru k̀̀sie,
kpa n tu s̀̀eyasia yenin s̀̀.

¹⁰ Nε, Yinni Gusuǹ̀,
kon bu yiberεba surema,
be, be ba s̀̀a nge nen resem gbaaru.

Ba koo ten kara sura
kpa bu ten d̀̀a k̀̀asi b̀̀ari yi yi ǹ̀ s̀̀a negii.
Adama ba ǹ̀ gbaa te kam koosiam̀̀ kpuro.

¹¹ M̀̀ya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
ba ǹ̀ ka nε turo ỳ̀re.
Nε, Yinni Gusuǹ̀wa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusuǹ̀ u nεε,
Isireliba ba man siki
ba nεε, na ǹ̀ dam gam m̀̀.
K̀̀sa kun maa bu deemam̀̀.
Ba ǹ̀ tabu wasi,
ba ǹ̀ maa g̀̀ru wasi.

¹³ Nen s̀̀m̀bun gari yi maa s̀̀awa nge wom dirum.
Ben goo ku ra bu gari gee s̀̀.
Ba maa gerum̀̀ ba m̀̀,
s̀̀m̀ ben gari yi ẁ̀ri ben tii s̀̀.

¹⁴ Yen s̀̀, nε, Gusuǹ̀, ẁ̀llu ka tem Yinni,
na nεε, ye ba ka gerua mε,
wee, nen gari yi ko n s̀̀a nge d̀̀o wunε Yeremin ǹ̀o s̀̀,
kpa nen t̀̀n be, ba n s̀̀a nge d̀̀a ye d̀̀o wi, u koo mwa.

¹⁵ T̀̀ε bεε nen t̀̀mbu, Isireliba,
kon bεε bweseru garu surema tontonden di.
Bwese te, ta dam m̀̀
ta raa maa ẁ̀awa saa yellun di.

I ǹ̀ maa ten barum ǹ̀m̀.

¹⁶ Ba s̀̀awa tabu dur̀̀bu be kpuro.

Ben s̀̀enun saabu,
gonu ra n yibawa sika.

¹⁷ Bwese te, ta koo bεen d̀̀anu kam koosia,
ka bεen bibu, ka bεen yaa sabenu, ka bεen d̀̀a marum,
kpa bu bεen wuu si su gb̀̀aranu m̀̀ tabu ẁ̀ri,
bu k̀̀suku,
s̀̀ s̀̀ bεen ỳ̀iỳ̀bu ẁ̀a.

¹⁸ Adama yen t̀̀o te, n ǹ̀ bεε kpuro kon kam koosia. ¹⁹ T̀̀ε Yeremi, b̀̀ n nεε,
mban s̀̀na nε, Gusuǹ̀ ben Yinni na bu yenin bweseru kuammε, kaa bu wisiwa
a nεε, ba man deri ba ka t̀̀n tukobun b̀̀nu na ben tem̀̀ ba s̀̀am̀̀. Nge m̀̀ya
ben tii ba koo da bu t̀̀n tukobu s̀̀ tem tukum̀̀.

Gusuǹ̀ u win t̀̀mbu kir̀̀ m̀̀

²⁰ Yinni Gusuǹ̀ u nεε,
i Yak̀̀bun bweseru s̀̀ẁ,
be, be ba s̀̀a Yudaba, i nεε,

²¹ bu swaa dakio ye na bu s̀̀m̀.
Ba s̀̀awa nge ẁ̀kobu, ba ǹ̀ bwisi m̀̀.
Ba ǹ̀ni m̀̀, adama ba ǹ̀ yam waam̀̀.

Ba swasu mɔ, adama ba ñ gari nɔɔmɔ.
²² Ba ñ koo man nasia?
 Ba ñ koo diiri nen wuswaaɔ?
 Nena na dera yani seeri yi nim wɔkun nim gunua.
 Ma na nee, mu ñ maa saramɔ
 mi na men nɔɔ bura yeru yi mi.
 Miya mu ko n waa sere ka baadommɔ.
 Baa me nim kurenu nu ra se, nu ñ dam mɔ.
 Baa me nu ra waki, mu ku ra gam de.
²³ Adama be, nen tumbu, ba saawa mem nɔɔ sariba.
 Ba ra ka man mɔru ko kpa bu man deri.
²⁴ Ba ku ra tii sɔ bu nee,
 bu ne, Yinni Gusunɔ nasia,
 ne wi na ra bu gura wɛ
 wɔɔ ka wɔɔ yen saa sɔɔ,
 kpa n maa saa yi bu ka dɔanu gɛ.
²⁵ Ba n yɛ ma ben durum ka ben toranun sɔna
 ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
²⁶ Domi ben suunu sɔɔ tɔn kɔsoba waa.
 Ba ra tumbu yɛri beriewa bu ka bu mwɛeri
 nge be ba ra gunɔsu taa yinuɛ.
²⁷ Takiwa ya ra n yiba ben yenusɔ,
 nge me gunɔ taason gunɔ diru
 ta ra n gunɔsu yiba.
 Nge meya ba kuura ma ba dam kua.
²⁸ Ba dɔa geenu di ma ba bɔria.
 Ba ra kɔsa kowa yu banda.
 Ba ku ra ka gobeku yine, ñ kun me saaro.
 Ba ku ra bu ben gem wɛ.
 Kpa ben tii ba n kuuramɔ.
²⁹ Mban sɔna na ñ kon bwese teni mɔru kɔsie,
 kpa n bu seeyasia yenin sɔ.
³⁰ Wee, nen tamba gaa kɔsunu mɔ tem me sɔɔ.
³¹ Ben sɔmɔbu ba gari weesugii mɔ.
 Ma yaku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma nen tumbu ba bu yen dam kɛmɔ.
 Sanam me kpuro ya koo nɔru ko, amɔna ba koo ko.

6

Yiberɛba ba Yerusalemu tarusi

¹ Bɛɛ Benyamɛɛba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I kɔba soowo Tekoɔɔ.
 I yireru koowo Bɛti Hakerɛmuɔ.
 Domi nani swaa bakaru ka kam kobu sisi,
 saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
² Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ ge kɔsuku.
³ Wee, tamba ye wɔrim wee
 nge kparobu ka ben yaa sabenu.
 Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.
 Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.
⁴ Ba kuuki mɔ ba mɔ,
 i de su se sɔɔ sɔɔ gbɔara su wuu ge wɔri.

Adama tẽ sã kpa, yam maa tĩramã.

⁵ N n mɛn na, i de su se wãkuru
su da su gen dii geenu kãsuku.

⁶ Ma Yinni Gusunã u bu sãwa u nɛɛ,
bu dãa bɔrio kpa bu ka ye sasanu gira
bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛɛyasia
yɛn sã yɛn tãmba dam darenamã.

⁷ Nge mɛ dɔkã ya ra nim swĩ mu n kokumã,
nge mɛya Yerusalemugibun nuku kãsuru
ta ra n sãsirãmã.

Daa bɔbɔya ka kam kobun kookoosun gariya
yi ra n nɔramã mi.

Na ra n waamã baadomma
ba tãmbu nɔni sãmã ba bu mɛɛra mɔ.

⁸ N n mɛn na, bɛɛ Yerusalemugibu,
i nɛn sãsiru laakari koowo,
kpa n ku ra nɛn tii gawa saa bɛɛn min di
n bɛɛn tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mɛm nɔbu sariba

⁹ Gusunã, wãllu ka tem Yinni, u Yeremi sãwa u nɛɛ,
ba koo Isireli be ba tie gura mam mam
nge mɛ ba ra dãa binu sãri
ba kun gãanu deri.

¹⁰ Ma Yeremi u wisa u nɛɛ,
wara kon gari sã, kpa n nũn kirã ko.
Wara koo man swaa daki.
Wee, ba swaa tau. Ba ñ kpɛ bu laakari ko.
Ben mi, wunɛ Yinni Gusunãn gari
yi ra bu sekuru kowa.
Ba ku ra kã bu yi nã.

¹¹ Yinni Gusunã,
wee, na ka tãn be mɔru mɔ wunen sã.
Na kpana n tii nɛnɛ.

Ma Yinni Gusunã u nɛɛ,
a de mɔru ye a man kuammɛ mi,
yu wãri bibu sã be ba dweemã dãa saanã,
ka sere maa aluwaasiban wuunu sã.
Domi kurãbu ka durãbu ka tãkãnu,
kpurowa ba koo gura bu ka doona.

¹² Kpa ben yɛnusu su ko gabugisu
ka ben gbea ka ben kurãbu.
Domi kon tem mɛ kpuron tãmbu nɛn dam sãsi.
Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

¹³ Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka damgibã,
ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.
Nɛn sãmãbu ka yãku kowobun tii,
ba ra n weesu mɔwa.

¹⁴ Ba ra n nɛn tãmbun wahala atafiiru sãawa,
ba n mɔ, alafia wãa,
adama alafia gaa sari.

¹⁵ N weenɛwa sekuru ta n bu mɔ,
kãsa ye ba mɔn sã,

adama ba ñ sekuru mɔ.
 Ba ñ mam wure ma ba tore.
 Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi.
 Ba koo fukura bu wɔruku
 dɔma te kon bu sɛɛyasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ,
 i seewo i swɛɛ mɛɛri
 i bɛɛn yellun swaa bura ye kasu i swĩi,
 kpa i wa i n wãa bɔri yɛndu sɔɔ.
 Adama ba wisa ba nɛɛ,
 sa ñ ye swĩimɔ.

¹⁷ Gusunɔ u nɛɛ,
 na bɛɛ kɔsobu wẽ
 i ka ben kɔban swĩi swaa daki.
 Adama ba wisa ba nɛɛ,
 sa ñ swaa dakimɔ.

¹⁸ Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,
 i swaa dakio i nɔ ye ya koo nɛn tɔmbu deema.

¹⁹ Bɛɛ temgibu, i waawo.
 Wee kon nɛn tɔmbu kɔsa sure.
 Yera ya ko n sãa ben bwisikunun are.
 Domi ba ñ nɛn gari swaa daki,
 ma ba nɛn woodaba gɛma.

²⁰ Na ñ ben turare ye ya wee Seban di
 ñ kun mɛ dãa kiku nubu duroruguu
 ge ba ka na saa tontonden din bukata mɔ sãarun sɔ.
 Na ñ ben yãku dɔɔ mwaararuginu kĩ.
 Mɛya ben yãku ni nu tie, nu ñ maa man wẽremɔ.

²¹ Yen sɔna kon bu sokuratia dokea,
 kpa baababa ka ben bibu,
 tɔnu maa ka win bɔrɔ
 bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba wɔrima

²² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee bweseru gara sisi
 saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
 mi n toma.

Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.

²³ Ba tennu ka yaasi nɛni.

Ba nuki sosu, ba ñ wɔnwɔndu mɔ.
 Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.
 Ba yɔɔwa dumi wɔllɔ,
 ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔɔru sãa
 bu ka wunɛ Yerusalemu wɔri, wunɛ wi a sãa Siɔni.

²⁴ Yerusalemugiba nɛɛ,
 ye sa ben labaari nua,
 yera bɛɛn gɔma dwiia.
 Sa wurura nge tɔn kurɔ
 wi u yiire u kĩ u ma.

²⁵ Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
 Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
 Domi yibereba ba wãa mi,
 ba ben takobiba nɛni.

Tamba berum soore baama.
²⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ nɛn tambu, i saaki pɔra sɛkeo
 kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sɔ.
 Bɛɛn baawure u gɔɔ swĩiyɔ
 nge wi u win bii teereru bia.
 I wuri koowo ka nɔni yĩresu.
 Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
 u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wunɛ Yeremi, na nun yi a ka nɛn tambu sɔwa
 nge mɛ seko u ra sii geesu sɔwe,
 kpa a ka ben daa gia.

²⁸ Ma Yeremi u nɛɛ,
 tɔn be, ba sɔawa wee kowobu ka mɛm nɔɔ sariba.
 Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba sankirewa.

²⁹ Bɔ n sisu ka pɛɛrum dɔɔ doke ba wure,
 ye kpuro ya ra yandewa,
 kpa pɛɛrum mɛ, mu sii si sɔwa.

Adama kam sɔɔra ba Isireliba sɔwa.
 Ben tɔn kɔsobu ba n wunaramɔ,

³⁰ ma ba bu sokumɔ sii si su n gea sɔa.
 Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

Yeremi u waasu mɔ

Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ

(I maa mɛɛrio 26:1-19)

7

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a yɔra nɛn sɔa yerun kɔnnɔwɔ a nɛɛ, yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa kɔnnɔ minin di bu ka man sɔ, bu swaa dakio bu nɔ. ³ Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben sanu sanusu ka ben daa kɔsio. Saa yera kon de ba n wɔa tem mɛ sɔɔ. ⁴ Bu ku ben naane doke dii teni sɔɔ ba n mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn sɔa yera mi! ⁵ Bɔ n ben sanu sanusu ka ben daa kɔsa, ma ba gea kuanamme, ⁶ ma ba kun sɔbu ka gɔminibu ka gobekuba dam dɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu wi u kun gɔanu kuen yem yarimɔ, ma ba kun bũnu sɔamɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa yera kon de ba n wɔa tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa wɛ, ba n mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama wee gari weesugiya ba naane sɔa yi yi n arufaani gaa mɔ. ⁹ Ba ra n gbɛnimɔ, ba ra n tambu goomɔ, ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ weesuginu mɔ, kpa ba n bũu wi ba mɔ Baali turare dɔɔ dokeamme, kpa ba n maa bũu sɔaru mɔ te ba ku ra raa ko. ¹⁰ Kɔsi yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na bu yɔra dii tɛn mi ba ra man sɔ ba n mɔ, sa yakiara yibereban nɔman di. ¹¹ Ba tamaa dii tɛn mi ba ra man sɔ ta sɔawa gbɛnɔbun wɔa yeru? Domi mɛsuma na waamɔ.

¹² N n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man sɔ mɛɛri. Kpa bu wa nge mɛ na mu kua nɛn tambu Isireliban daa kɔsan sɔ. ¹³ Tɛ, yɛn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba n man swaa daki, na bu soka ma ba n man wurari, ¹⁴ yen sɔna kon nɛn sɔa yee tɛ sɔɔ ba ben naane doke ka tem mɛ na be ka ben baababa wɛ kam koosia nge mɛ na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda nɛn wuswaan di nge mɛ na ben mɛro bisibu Isireliba gira.

*Gusunɔ u Yeremin**kanaru yina Yudaban sɔ*

¹⁶ Wunɛ Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi na n̄ nun swaa dakimɔ. ¹⁷ A n̄ waamɔwa ye ba m̄ Yudaban wuu marosɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ? ¹⁸ Bibu ba d̄aa guramɔ b̄uu ȳakunun sɔ. Ma ben baababa ba ka ye d̄ɔ s̄orumɔ b̄uu s̄aa yenɔ. Tɔn kurɔba p̄ɛɛ som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka b̄uu wi ba m̄ Asitaate ka sere maa b̄unu ganu s̄a, kpa bu ka man torari. ¹⁹ Adama ka gem, n̄ n̄ n̄ɛ ba torarimɔ, beya ba tii sekuru dokemɔ.

²⁰ Yen s̄ɔna na n̄ɛɛ, kon de n̄ɛn m̄aru yu w̄ari n̄ɛn s̄aa yee te sɔɔ, ka t̄ambu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka d̄aaɔ ka sere maa d̄ianu sɔɔ. N̄ɛn m̄aru ye, ya ko n̄ ḡbisimɔwa, ya n̄ suremɔ.

Yudaban m̄em n̄ɔbu sariru

²¹ Wee ye n̄ɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, n̄ɛ wi na w̄ollu ka tem m̄ na gerua na n̄ɛɛ, i ra ȳakunu ko r̄in sukum i ra di, ka ȳaku d̄ɔ m̄waararuginu, adama n̄ buram bo i ni kpuro m̄enna i b̄ɛɛyam di. ²² Domi na n̄ b̄ɛɛn baababa ȳakuru garu yiire d̄oma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu n̄ɛn gari n̄ɔwɔ, kpa na n̄ s̄aa ben Yinni, kpa be, ba n̄ maa s̄aa n̄ɛn t̄ambu. Bu n̄ɛn wooda kpuro sw̄iɔ ye na bu w̄ɛ, kpa ben w̄aru tu w̄ɛra. ²⁴ Adama ba n̄ swaa tem kp̄i bu n̄ɛn gari n̄. Ben tiin ḡɔru k̄ira ba sw̄i, ma ben daa k̄ɔsa ya sosi. ²⁵ Saa d̄oma t̄ɛn di b̄ɛɛn baababa ba yara Egibitin di sere n̄ ka gisɔ girari, na ra n̄ b̄ɛɛ n̄ɛn s̄am̄bu ḡriamm̄ewa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i n̄ man swaa daki. Ma i k̄ɔsa kua n̄ kere ye b̄ɛɛn baababa ba kua.

²⁷ Wunɛ Yeremi, à n̄ yeniba kpuro gerua, ba n̄ nun swaa dakimɔ. À n̄ maa bu soka, ba n̄ nun wurarimɔ. ²⁸ Ka m̄ɛ, a bu s̄ɔwɔ a n̄ɛɛ, ba s̄awa bwese te ta ku ra Gusunɔ ten Yinnin gari n̄. Tora tee teya ba ra n̄ m̄ baa ù n̄ bu s̄ɛyasia. Gem ku ra n̄ maa w̄aa ben n̄ɔsɔ.

*Durum ye Yudaba ba kua**Beni Hinɔmun w̄ɔwɔ*

²⁹ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ,
Yudaba bu ben seri buro bu k̄ɔ
yi yi s̄ɔsimɔ ma ba s̄aa n̄ɛgibu.
Bu ȳɔwɔ guuru w̄ollɔ,
kpa bu ḡɔ sw̄i.

Wee ba n̄ɛn m̄aru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba k̄ɔsa kua n̄ɛn n̄ani sɔɔ. Ba ka b̄unu dua diru mi ba ra man s̄a, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba b̄uu turanu bana Tofetiɔ, Beni Hinɔmun w̄ɔwɔ bu ka ben bibu ȳaku d̄ɔ m̄waararuginu ko mi, ȳaku n̄n bweseru na n̄ mam ḡɔru doke n̄ bu s̄ɔ bu ko.

³² Yen s̄ɔna t̄ɛnu ganu sisi n̄ sɔɔ ba n̄ maa w̄ɔwa ye sokumɔ Tofeti n̄ kun m̄ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa t̄ɛn goo yeru. Miya ba koo t̄ambu sike ȳɛn s̄ɔ ayeru maa sari gam. ³³ Gunɔsu ka ȳɛ yi koo t̄ɛn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari s̄ɔ s̄ɔɔ, ba n̄ maa nuku dobun kuuki m̄ wuu si sɔɔ. M̄ɛya ba n̄ maa kurɔ kpaarun womusu n̄ɔm̄ mi. Domi tem m̄ɛ, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ, yen t̄ɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakp̄obun kukunu sikia sikirun di ka ben ȳaku kowobuginu ka ben s̄am̄buginu ka sere maa Yerusalemun t̄ambuginu. ² S̄ɔ sɔɔ, nu ko n̄ s̄ɔ soore. W̄akuru kpa nu n̄

wāa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba n̄ maa nu guramɔ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi sɔɔ ka suru ka kperi yiya ba raa kīa ma ba yiira ba yi sāwa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kōsagii be sɔɔ, mi na bu yarinasia kpuro, gɔɔwa ba ko n kī n kere wāaru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mɔ

⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, a nen tɔmbu bikio a neɛ, tɔnu ù n wɔruma, u ku ra se?

Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wuramɛ?

⁵ N n mɛn na, mban sɔna nen tɔmbu Yudaba ba swaa kōsa swīi ba dɔɔ.

Ba yārariwa dim dim ben weesu sɔɔ

ba n bũnu sāmɔ.

Ba n̄ kī bu gɔsirama nen mi.

⁶ Na yɔ sɛɛ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumɔ yi yi n̄ asansi gaa mɔ.

Ben goo kun gōru gɔsiamɔ win nuku kōsurun di, u neɛ, mban sɔna u yeni mɔ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swīiwa

nge duma ye ya wāa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu yɛ saa ye n weenɛ nu sī

ka saa ye n weenɛ nu wurama nin wāa yerɔ.

Adama nen tɔmbu ba n̄ nen wooda yɛ

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, amɔna ba koo ka kpī bu neɛ ba bwisi mɔ.

Beya ba ne Gusunɔn wooda mɔ.

Domu be ba wooda ye yorua, ba ye gɔsiawa.

⁹ Wee bwisigiba ne, Yinni Gusunɔn gari gɛma.

Ma ba yiberɛban yina mwaara

ba wāa biti ka sekuru sɔɔ.

N n mɛn na, bwisi yirà ba maa mɔ.

¹⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ, kon de yiberɛba bu ben kurɔbu ka ben gbea mwɛɛri.

Domu saa ben bwɛɛbwɛɛbun di

n ka girari ben dangibɔ,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sɔmɔbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n mɔ.

¹¹ Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru sāawa,

ba n mɔ, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.

¹² N weenɛwa sekuru tu bu mwa kōsa ye ba mɔn sɔ.

Adama sekura ku ra bu mwɛ bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi

dama te kon bu sɛyasia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u neɛ, gbaa wuko u ra win dīanu gɛwa u menna.

Adama wee, na kī n nɛn dīanu mɛnna Isireliban mi,
ma na deema ba s̄awa nge resɛm
n̄ kun mɛ nge figie ye ya wurusu dɛlla
ya n̄ binu m̄.

Yen s̄ona kon bu deri swaa sarobun s̄.

¹⁴Yudaba ba nɛɛ,
mban s̄ona sa s̄o mini.

I de su mɛnna
kpa su da wuu si su gb̄aranu m̄n mi,
sa n̄ ḡo mara.

Dom̄i Gusun̄o bɛsɛn Yinni u yiwa su gbi.

U koo sun nim d̄ɛgim n̄rusia,
yɛn s̄o sa n̄n torari.

¹⁵Wee, sa tamaa w̄ara koo k̄osi,
adama ya n̄ koore.

Sa tamaa saa gaa wee yɛ s̄o bɛsɛn n̄ni sw̄aru
ta koo kpe,

adama nandaba bu sun deema.

¹⁶Wee sa yibɛɛban dumin w̄kinu n̄om̄o Danun bera gia.

Ma yi wuri m̄, yi tem kpuro n̄ni mu diirim̄o.

Yibɛɛ be, ba dīanu guram̄o ba gbea mwaam̄o,
ka sere Yerusalemu ka yen t̄ambu.

¹⁷Adama Yinni Gusun̄o u wisa u nɛɛ,
na n̄ daa bɛɛ s̄owa mɛ ro?

Wee kon bɛɛ wɛɛ d̄ɛgii kparema

yi yi n̄ dobo dobogibun gari n̄om̄o.

Yi koo bɛɛ dw̄ɛwa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸Yeremi u nɛɛ,
nɛn nuki sankira nɛn t̄ambun wahalan s̄o.

Na kī n̄ tii nukuru yemiasia,
adama ya n̄ koor̄o.

¹⁹Wee, na nɛn t̄ambun weeweenu n̄om̄o baaman di.

Ba m̄, Yinni Gusun̄o u sariwa Sīonīo?

Yen sun̄o u n̄ maa w̄awa mi?

Ma Yinni Gusun̄o u wisa u nɛɛ,

mban s̄ona ba nɛn m̄ru seeya

ba b̄nu s̄am̄o n̄n bw̄arokunu

ba waama t̄n tukobun min di.

²⁰Ma Yeremi u nɛɛ,
saa ye sa raa ȳiȳo su faaba wa,
ya doona nge ḡɛbun saa.

Wee, sa n̄ faaba wa.

²¹Nɛn t̄ambu ba n̄ni s̄ore.

Ben n̄ni sw̄a te, ta man b̄kana.

Na nande, na nuki sankire.

²²Tibu sariwa Galadīo?

Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban s̄ona Isireliban bosu kun kpeem̄o.

²³Nɛn wiru t̄a n̄ daa nim yiba

ma nɛn n̄ni yi s̄a nge bwii,

kon daa wuri kowa s̄o s̄o ka w̄kuru

nɛn t̄n be ba gun s̄o.

9

Bwese weesugiru

¹ Yeremi u nεε,
 nà n daa kuru mɔ gɓaburɔ, kon daa dawa ten mi,
 n nɛn tɔmbu deri na n ka bu tondinε.
 Domi be kpuro ba sãawa nge sakara kowobu.
 Ma ba kua naanε sarirugibu.

² Yinni Gusunɔ u gerua u nεε,
 ba ra n nɔɔ dɛɛrawa bu ka weesu ko.
 Ba ku ra tem mε kpare dee dee gem sɔɔ,
 sere ka weesu.
 Wee siya su kua ben dam.
 Ba ra n nuku kɔsuru mɔwa ba n dɔɔ.
 Mɛya ba ku ra nε, Yinni Gusunɔ wure.

³ Baawure u ra n win kpaasi taki dimɔwa.
 Ba n naanε mɔsinε.
 Ba ra n kɔrumɔtɔnu kuanammewa,
 kpa ba n weesu sɔɔnamɔ.

⁴ Kpa ba n nɔni wɔkunamɔ.
 Ba ku ra gem sɔɔnε,
 kpa ba n ben nɔɔ dɛɛrimɔ bu ka weesu ko.
 Mɛya ba ra n mɛrimɔ nge mε ba koo ka kɔsa ko.

⁵ Ba ra tii wɛ kɔsan kobu ka weesu sɔɔ
 sere ba yina bu man wura.

⁶ Nε, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nεε,
 wee, kon bu sɔwa n ben laakari mɛeri.
 Domi na n yɛ ye kon ka nɛn tɔn beni ko
 ben nuku kɔsurun sɔ.

⁷ Wee, tɔn ben yara ya sãawa nge sɛε dɛεguu
 ge ga ra go.
 Weesa ba ra n mɔ,
 kpa ba n ben berusebu bɔri yɛndun gari sɔɔmɔ.
 Adama ben gɔruɔ, yina ba ra n bu berie.

⁸ Yeniban sɔ, kon bu sɛɛyasia
 kpa n bu mɔru kɔsie.
 Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swĩin sanam

⁹ Yeremi u nεε,
 kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swĩiya.
 Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
 ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi.
 Ma gunɔsu ka gbeeku yεε yi duki yakikira min di.
 Gãanu kun maa wãa mi.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nεε,
 u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
 kpa yu ko gbeeku bɔnnun wãa yeru.
 Mɛya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

¹¹ Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia.
 Yinni Gusunɔ ù n ka yɛro gari kua,
 u geruo yèn sɔ tem mε, mu kua bansu
 mi goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusunɔ u maa nεε, yeni ya koorawa yèn sɔ nɛn tɔmbu ba nɛn
 woodaba deri ye na bu wɛ, ma ba n nɛn gere wure, ba n ka ye sɔmburu kue.

¹³ Ma ba ben tiin kīru swīi ba būu wi ba m̀ Baali s̄awa nge m̄e ben baababa ba bu s̄osi. ¹⁴ Yen s̄na n̄e, Gusun̄o Isireliban Yinni, n̄e wi na w̄ollu ka tem m̄o, na n̄e, wee, kon bu d̄aa kiku gagu* ge ga sosu diisia, kpa n bu nim m̄e mu d̄e m̄o n̄rusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu s̄o, mi be ka ben baababa ba n̄ daa ȳ. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam. ¹⁶ N̄e, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u n̄e,
i doo i t̄an kur̄o be ba ra ḡo swī kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

¹⁷ bu na fuuku bu sun ḡo wuri kua,
kpa bes̄en n̄oni ȳresu su koku.

¹⁸ Domi wuri n̄ara Sīnīo.

Ba m̀, wee, ba sun gura,
seku bakara sun deema.
N kua tilasi su ka bes̄en tem deri.
Wee ba bes̄en ȳnusu k̄osuka.

¹⁹ B̄e kur̄abu, i Yinni Gusun̄an gari n̄aw̄o.

Kpa i swaa daki i n̄o ye u gerum̄o.

I b̄een w̄andiaba wuri s̄osio,
i ḡo wuri s̄osin̄o.

²⁰ Domi ḡo u sun k̄asi saa f̄en̄entin di,
ma u dua sere sina kpaar̄o.

M̄eya u maa bii be ba b̄osu sw̄e s̄o goom̄o,
ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi m̄enne kpuro.

²¹ Yinni Gusun̄o u n̄e,
t̄amba koo w̄aruku bu gbisuku,
kpa ben gonu nu n terie yakas̄o nge naa bisu,
n̄ kun m̄e nge dobi yi yi gea yina ba deri gber̄o.
Ba n̄ maa yi suam̄o.

À n k̄i a n bwisi gee m̄o,

a Gusun̄o gio

²² Yen s̄o, bwisigii u ku woo kana win bwisin s̄o.

Damgii u ku maa woo kana win dam s̄o.

M̄eya dukiagii u ku woo kana win dukian s̄o.

²³ Adama wi u k̄i u woo kana,
u woo kan̄o ȳn s̄o u bwisi m̄o u ka man tubu,

ma u ȳ ma n̄ena na s̄a Yinni Gusun̄o.

Na s̄awa naan̄egii wi u ra siri dee dee,

kpa u de durom mu n w̄a tem s̄o.

T̄an benin bwesera ba ra man w̄ere.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Kir̄o

Yuu be ba n̄ Gusun̄o ȳn s̄o

²⁴ Wee t̄oru gara sisi t̄e s̄o kon bu kam koosia be ba bango m̄o wasi s̄o ma ba ku ra n̄en arukawani yibie. ²⁵ Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Ed̄muba, ka Am̄aniba, ka M̄abuba, ka be ba ra ben wii baarun seri k̄oni, ka sere be ba w̄a gbar̄o. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban t̄ii, ba s̄awa bango sariba ben ḡorus̄o.

* **9:14** d̄aa kiku gagu - D̄aa kiku gera ba ra soku abusenti.

10

Bũnu ka Yinni Gusunɔ

- ¹ Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U nɛɛ,
² i ku bwese tukunun yira swĩ.
 I ku wurura wɔllun yĩre nin sã,
 ni bwese tukunu nù n wa,
 nu ra nande.
³ Domi bwese nin sãaru ta sãawa kam dirum.
 Nu ra sewa nu da dãa sɔɔwɔ nu dãa bura.
 Kpa dãa dãko u ka ye bwãaroku ko.
⁴ Kpa bu gu buraru kua,
 bu gu sii geesu ka wura pote.
 Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,
 gu ku ka wɔruman sã.
⁵ Bwãarokunu nu ra n sãawa
 nge nare ye ba ra ko gberɔ.
 Nu n gari mɔ, ba ra n nu sɔɔwawa,
 domi nu n kpɛ nu ka tii sã.
 Yen sã, i ku nin berum ko.
 Nu n kpɛ nu bɛɛ kãsa n kun mɛ gea kua.
⁶ Ma Yeremi u Gusunɔ siara u nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ, a kpã.
 Goo sari wi u ka nun weenɛ.
 Ma a yĩsiru yara wunen dam saabu.
⁷ Wuna a sãa bwesenu kpuron sina boko.
 Wara u n koo nun nasia.
 Wuna a yiiko kpuro mɔ.
 Bwesenu kpuron bwisigibu sɔɔ,
 goo sari wi u ka nun weenɛ.
⁸ Be kpuro ba n bwisi mɔ.
 Ben yẽru ta sãawa kam.
 Domi dãra ba ra dãku ba n sãamɔ.
⁹ Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,
 n kun mɛ wura ye ya wee Ufasin di,
 kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunɔmgiru sebusia.
 Yeba kpuro ya sãawa tɔnun nɔman sɔmburu.
¹⁰ Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,
 a sãawa Yinni, wuna n weenɛ bu sã.
 A wãawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadommaɔ.
 Wunen mɔru yà n seewa,
 tem mu ra yĩriwa,
 kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yɔra wunen wuswaaɔ.
¹¹ Bɛɛ bwese tukunu, i swaa dakio i nɔ, bɛɛn bũu ni, nu n wɔllu ka tem taka
 kue. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.
¹² Yinni Gusunɔwa u tem taka kua
 ka win dam, ka win yẽru,
 ma u wɔllu teria ka win bwisi.
¹³ Wiya u ra de bukɔ gu se wɔllɔ,
 kpa u woo seeyama saa gen wãa yerun di,
 kpa guru winu nu nim kpaasina,
 kpa guru maakinu nu koorã, kpa gura yu nɛ.
¹⁴ Tɔnu ù n ye kpuro mɛɛra, u ra biti soorewa.
 Sekuru ta ra maa sekɔbu mwewa
 bà n ben bwãaroku ni wa.

Domi nu ñ kpě nu ko mε, nu ñ wēsiaru mǎ.

¹⁵ Ba nu kuawa bu ka tǎmbu nǎni wǎke.
Nu ñ sǎa gǎanu. Nu koo kam ko sǎo teeru,
dǎma te Yinni Gusunǎ u koo nu siri.

¹⁶ Gusunǎ, Isireliban Yinni u ñ sǎa nge ni.

Domi wiya u kpuro taka kua.

Wiya u sǎa win tǎmbun arumani.

Win yīsira Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wǎrumaa

ya turuku kua

¹⁷ Yeremi u nεε,
bεε Yerusalemugibu, wee, yiberε ba bεε tarusi.
I seewo i bεen yǎnu kpaasina.

¹⁸ Domi Yinni Gusunǎ u nεε,
u koo de yiberε be, bu bεε wǎri,
kpa bu bεε gura bu ka bεε da mi n toma.

¹⁹ Yerusalemugibu ba wuri wǎri ba mǎ,
sa kam kua. Wee, bεsen bosu kpěa,
bεsen nǎni swǎara banda.
Sa raa nεε, kǎsa yà n sun deema,
sa ko kpĩ su ye ma.

²⁰ Adama bεsen dia ya wǎruka.
Yen wēε kpuro kasikira.
Ma ba bεsen bibu gura kpuro.
Goo sari wi u koo maa bεsen wuu seeya.

²¹ Yera Yeremi u nεε,
bεen kparobu ba kua gari bakasu.
Ba ñ Yinni Gusunǎ kasu.
Yen sǎna ba ñ kuure,
ma bεε kpuro i yarina.

²² Wee damu gagu ga nǎoramǎ.
Tǎn dabira wee saa sǎo yēsan nǎm geu gian di,
bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
kpa su ko gbeeku bǎnun wǎa yeru.

Yeremi u kanaru mǎ

ka win tǎmbun yīsiru

²³ Yinni Gusunǎ, na yē
ma tǎnu kun kpě u win tii kpara
nge mε n weenε.
Goo sari wi u koo kpĩ u win tii swaa gea sure.

²⁴ Yinni Gusunǎ, a man sεeyasio saka sǎo,
n kun ka mǎru, kpa a ku ra man kam koosia.

²⁵ A wunen mǎru sureo
bwese ni nu ñ nun mεm nǎwammεn mi,
ni, ni nu ñ nun sǎamǎ.
Domi nu wunen tǎmbu Yakǎbun bweseru kpeerasiamǎ,
nu ben tem bansu koosiamǎ.

11

Isireliba ba Yinni Gusunǎn
arukawani kusia

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa. U nɛɛ, ² a nɛn arukawanin gari nɔɔwɔ, kpa a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ³ nɛ, Yinni Gusunɔ, na gerua na nɛɛ, b̄ruruowa wi u yina u nɛn arukawani yenin gari nɔ, ⁴ ye na raa ka bɛɛn baababa b̄kua sanam mɛ na bu yara Egibitin di mi ba raa nɔni sɔɔre too. Miya na bu sɔɔwa na nɛɛ, bu nɛn gari swaa dakio, kpa bu ko ye na bu sɔɔwa. Saa ye sɔɔra ba kɔ n s̄a nɛn t̄mbu, kpa na n maa s̄a ben Yinni. ⁵ Nge mɛya kon ka nɛn nɔ m̄wɛɛru yibia te na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu tem w̄ɛ m̄ɛ sɔɔ tim ka bom mu kokumɔ. Tem mɛya i waamɔ gisɔ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, ami.

⁶ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nukurun swɛɛ kpuro sɔɔ, a nɛɛ, bu nɛn arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mɛm nɔɔwa. ⁷ Saa d̄oma t̄n di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka gisɔ, na ra n bu sɔɔmɔwa bu de bu man mɛm nɔɔwa. ⁸ Adama ba n̄ nɛn gari yi swaa daki, bu sere yi mɛm nɔɔwa. Ben baawure u win tiin ḡru k̄ru sw̄iwa. Ma na dera b̄ri ȳn gari yi w̄a arukawani ye sɔɔ, yi bu di.

⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nɔɔ tia kua. ¹⁰ Ba wura ben baababan yira sɔɔ, be, be ba yina bu nɛn gari swaa daki. Ma ba ka b̄nu arukawani b̄kua ba nu s̄amɔ. Isireliba ka Yudaba ba nɛn arukawani ye kusia ye na ka ben baababa b̄kua.

¹¹ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de k̄sa yu bu w̄ri. Ba n̄ yariɔ k̄sa yen min di. Ba koo man nɔɔgiru sue adama na n̄ bu swaa dakimɔ. ¹² Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu b̄nu soku ni ba ȳkunu koosimɔ. Adama b̄nu ni, nu n̄ bu faaba m̄d wahalan saa sɔɔ. ¹³ Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru nɛ, nge mɛya bɛɛn b̄nu nu geeru nɛ. Nge mɛ Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge mɛya yen s̄a yenu nu geeru nɛ, mi i ra b̄u wi ba m̄d Baali s̄a. ¹⁴ Adama wunɛ Yeremi, a ku kanaru ko t̄n ben s̄. Domi baa b̄n man soka ben wahalan saa sɔɔ, na n̄ bu wurarimɔ.

Isireliba ba s̄a nge d̄a

te ta n̄ maa arufaani m̄

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
bɛɛ nɛn t̄n be na k̄i,
mba i kasu nɛn s̄a yerɔ.
Domi murafitira i ra n̄ m̄d.
I tamaa kon maa bɛɛn ȳkunu mwa,
kpa i kun maa nɔni sɔɔre?
I tamaa kon de i yari wahalan di?

¹⁶ Yellu i s̄a nge nɛn d̄a geeru,
te ta kpare ta maa bii geenu marumɔ.
Adama t̄ɛ kon d̄a te ka ten k̄asi kpuro d̄ɔ m̄ni subaru sɔɔ.

¹⁷ Nɛ, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na raa bɛɛ gira nge d̄a. Nɛna kon de k̄sa yu bɛɛ deema bɛɛ Isireliba ka bɛɛ Yudaba, k̄sa ye i kua i ka nɛn m̄ru seeyan s̄. Domi i b̄u wi ba m̄d Baali ȳkunu koosimɔ.

Yeremin yɛnugibu

ba n̄n seesi

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man s̄ɔsi ye nɛn t̄mbu ba man b̄kuammɛ. U man ben sanu sanusu s̄ɔsi. ¹⁹ Na raa bu naanɛ s̄awa nge ȳa te ba ka d̄ɔ bu go. Na n̄ ȳɛ k̄sa ba man bwisikusimɔ, ba m̄d, bu de bu d̄a te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu s̄ɔn di kpa bu ku maa ten ȳsiru nɔ.

²⁰ Adama wunɛ Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,
a s̄awa wi u ra siri dee dee.

Wuna a tɔnɔn gɔru ka win bwisikunu yɛ.
Wuna na nɛn weeweenu nɔmu sɔndia.
Na marawa n wa mɔru ye kaa bu kɔsia.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee ye u koo Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu nɛn wɔaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere ka win yɛsiru. Nɔ n maa yina, ba koo man go. ²² Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo bu mɔru kɔsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu bu gbi gɔɔrun sɔ. ²³ Domi u koo Anatɔtugibu nɔni swɔaru kpɛɛwa wɔɔ gɛ sɔɔ u koo bu mɔru kɔsia kpa goo kun tiare be sɔɔ.

12

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

¹ Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii baadomma,
na n kpɛ n nun siribu soku.

Adama ka mɛ, na kɪ n nun gɔanu bikia
wunɛn gem mɛ sɔɔ.

Ye na bikiamɔ wee.

Mban sɔna durumgiin wɔaru ta ra n kuuramɔ.

Mban sɔna a ra de be ba n nun naane sɔa
ba n wɔa bɔri yɛndu sɔɔ.

² Wuna a bu duura nge dɔru, ma ba nuuru kua,
ba kpɛa ba binu marumɔ.

Mɛya wunɛn gari ra n wɔa ben nɔwɔ.

Adama yi n wɔa ben gɔruɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a man yɛ.

A man waamɔ ma a nɛn gɔru wɛɛra,

a wa ma ga wɔa ka wunɛ.

A tɔn kɔso be wunɔ nge yɔa ni ba ra mwɛ bu sake.

A bu sɔaru koowo a yi

tɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

⁴ Sere saa yerɔ kaa n dera besen tem mu n wɔa nuku sankiranu sɔɔ. Wee yakasu kpuro gberamɔ, ma gbeeku yɛɛ ka gunɔsu gbimɔ besen tem mɛn tɔn kɔsobun sɔ. Domi ba gerumɔ ba mɔ, a n ben sanu sanusu waamɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka mɔ,

ma a bu kpana, a wasira,

amɔna kaa ka kpɪ a ka dumigibu duka da.

À n bɔri yɛndu mɔ sanam mɛ tem mu alafia mɔ tɔna,

amɔna kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba ta yarimɔ.

⁶ Domi wunɛn mɛro bisibu ka wunɛn yɛnugibu ba nun naane sarirun kom kuammɛ. Wee ba nun nɔɔgiru suemɔ biruɔ. A ku bu naane ko, baa bà n nun gari dori sɔɔmɔ.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu deri

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

na nɛn sɔa yeru deri. Na nɛn tɔmbu biru kisi,

be, be ba sɔa nɛn arumani.

Wee be, be na kɪ mi, na bu yiberɛba nɔmu sɔndia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunɔ

ge ga kukirimɔ dāa sɔwɔ.

Yen sɔna na n̄ maa bu kī nge yellu.

⁹ Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su di.

Kon gbeeku yεε kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yiberεε dabiru ba na nen tɔmbun temɔ ba mu sankɔ,
nge mε yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.

Tem mε, mu raa wā,
adama ba n̄ gāanu deri mi.

¹¹ Ba tem mε gɔsia nge tem saaram.

Wee mu sāare nge tɔnu wi u gɔɔ sumɔ u nuki sankire.

Tem mε kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u mɛn weeweenu kua.

¹² Ka guunun wii kpiirɔ kpuro yiberεba ba yɔwawa.

Na dera tabu bu tem mε kpuro wukiri.

Goo sari wi u wāa b̄ari yendu sɔɔ.

¹³ Wee ba dīanu duura, ma sāki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba gā nε, Yinni Gusunɔn m̄arun sɔ.

Nɔɔ mwεε te Yinni Gusunɔ

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nεε, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu sāawa tɔn k̄sɔbu. Nu tem mε mwa mε nε, Yinni Gusunɔ na Isireliba w̄ε mu n sāa ben tubi. Wee ye na gerumɔ bwese nin sɔ. Na nεε, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sɔɔn di. ¹⁵ Adama sanam mε na nu wuka na kpa, kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temɔ mε ta tubi di. ¹⁶ Geema ba raa nen tɔmbu sɔɔsi bu b̄ore ka b̄uu wi ba m̄ Baalin yīsiru, adama b̄a n ḡoru gɔsia, ba m̄ nge mε n weene nen tɔmbu bu ko, kpa ba n b̄orumɔ ba n m̄, ka nε, Yinni Gusunɔn wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen tɔmbun suunu sɔɔ. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man m̄m nɔwɔ, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

13

Kpaka ye ba kua

ka w̄εε damgii

¹ Yinni Gusunɔ u nεε, nε, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye s̄eka p̄raɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ. ² Ma na kpaka ye dwa na s̄eka p̄raɔ nge mε u man sɔwɔ. ³ Ma Yinni Gusunɔ u kpam nεε, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba m̄ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee w̄oru gagu sɔɔ. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge mε u gerua. ⁶ Ye n tε, u maa nεε, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa nεε, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n̄ maa garu koorɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man sɔwɔ u nεε, ⁹ nge m̄ya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U nεε, ba sāawa tɔn k̄sɔbu, ba ku ra wure bu win gari nɔ. Ben ḡoru k̄run gariya ba ra n ȳrari, kpa ba n b̄unu yīiramme ba n sāamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n̄ maa garu koorɔ mi.

¹¹ Nge mε ba ra kpaka s̄eke p̄raɔ, nge m̄ya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii s̄eke ba n ka sāa win tɔmbu, ba n win yīsiru sɔwɔ, ba n sāa win buraru, kpa tɔmba n n̄n siaramɔ ben sɔ. Adama ba n̄ win gari wure. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn m̄aru

¹² Yinni Gusunɔ u nɛ, Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, n doo n nɛn tɔmbu Isireliba sɔ ma wi, ben Yinni, u gerua u nɛɛ, tam bwɔara wɔawa tam sɔ. Adama bɔ n wisa ba nɛɛ, ba yɛ mɛ, ¹³ saa yera kon bu sɔ n nɛɛ, mɛsuma wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam mɛ mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba sɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ, ka yɔku kowobu, ka win sɔmɔbu, tem mɛn tɔmbu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu kɔsukuna, baaba ka bii, u n̄ ben goon wɔnwɔndu m̄. Gãanu maa sari ni nu koo n̄n yɔrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunɔ u tɔmbu

kirɔ m̄ ben tii suabun sɔ

¹⁵ Bɛɛ, Isireliba,
i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ.
I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari m̄.

¹⁶ I Gusunɔ bɛɛn Yinni bɛɛɛ wɛɛyɔ
u sere ka yam wɔkuru na
te ta koo de i sokukira guunu wɔllo.
Mɛya i yam bururam mara,
adama u koo de mu t̄ira mam mam
kpa mu gɔsia yam wɔku bakaruru
nge te ta wɔa gɔribun wɔa yerɔ.

¹⁷ I kun gari yi swaa daki,
kon da n swi bɔkuɔ bɛɛn tii sua bin sɔ.
Kon nɔni ȳresu yari n banda.
Domi ba koo bɛɛ Yinni Gusunɔn tɔmbu yoru mwɛɛri
bu ka da tem tukumɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
n sina boko ka win mɛro sɔɔwɔ n nɛɛ,
bu sinɔ temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka
si su sɔa ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su wɔa sɔɔ yɛsan nɔm d̄waru gia Nɛgebuɔ,
sin tɔmba doona kpuro,
ma wuu si, su kenua.
Goo sari wi u koo maa su kenia,
domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem
ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun bɛɛɛ wuna

²⁰ Wunɛ Yerusalemu, a nɔni seeyo a wa,
wee, wunɛn yiberɛba ba wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
Mana tɔn be na raa nun nɔmu sɔndia ba wɔa,
bɛn sɔ a raa bɛɛɛ m̄.

²¹ Be ba raa nun sokumɔ yinni,
bɔ n nun sɛyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye sɔara wuriribu bu koo nun deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

²² Kaa tii bikia gɔruɔ a nɛɛ, mban sɔna yeni ya nun deema.
Wunɛn tora dabinun sɔna ba wunɛn bekuru pota ka dam
ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kp̄i u win wasin gɔna kɔsi?
Musuku gbeeku ga koo maa kp̄i gu gen sansun bausu kɔsi?
Aawo.
Nge mɛya bɛɛ be i kɔsan dɔɔnɛ m̄,
i n̄ kp̄ɛ i gea ko.

24 Yen sō, kon bεε yarinasiawa
nge mε woo ga ra yakasu yarinasiε gbaburō.

25 Wunε, Yerusalemu,
yèn sō a nε, Yinni Gusunō duari,
ma a wunen naanε doke weesu sō,
wee ye na nun yīye.

26 Kon wunen bekuru gbabia
kpa bu wunen tereru wa.

27 Na waamō sakararu ka kuuki yi a mō,
sanam mε a būnu gasirimō a sāamō guunu wōllō ka yakasō.
Ya sāawa gāa kōsunu nen nōni sō.
Yen sō, wunε Yerusalemu, kaa kam ko à kun tii dεerasie.
Saa yerà a mara, a ka tii dεerasia.

14

Nim gōō bakaru

1 Sanam mε nim gōōra wāa, Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nεε,

2 Yudaba ba gōō wooru sō.

Goo maa sari ben wuu marosun kōnnōsō.
Wee ba wāruka temō ba nuki sankire.
Ma Yerusalemugibu ba nōōguru sue ba faaba kanamō.

3 Damgibu ba bwēεbwēεbu gōrimō bu nim kasuma.
Adama bà n dākō da ba ku ra nim wa.
Ba ra gōsiramēwa ka koto gbebusu,
kpa seku bakaru ta n bu mō, ba n wuswaa gāanu wukiri.

4 Tem mu besikira yèn sō gura kun nεmō.
Ma sekura gbee wukobu mō ba wuswaa gāanu wukiri.

5 Yaka bekusu sari.
Batuma sōōra nennu ra ma
kpa nu doona nu binu deri.

6 Wee gbeeku ketekunu nu wāa guunu wōllō,
nu wom gabirimō nge gbeeku bōnu.
Nin nōni tonda yèn sō yakasu sari.

7 Yudaba ba gerumō ba mō,
baa mε sa taarε mō besen durum sō,
Yinni Gusunō, a sun somiō wunen yīsirun bεeren sō.
Wee sa kua mεm nōō sariba, ma sa nun torari.

8 Wunε wi bεε Isireliba sa naanε sāa,
wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sō.
Mban sōna kaa n sāa nge sō wi u sarō besen temō
u kpuna wōku teeru tōna.

9 Mban sōna kaa n sāa nge wi ba wōri subaru sō,
n kun mε nge tabu durō wi u kpāna u sun faaba ko,
a sere wāa besen suunu sō.
Yinni Gusunō, ma sa wunen yīsiru sōōwa,
a ku sun deri.

10 Wee ye Yinni Gusunō u gerua win tōmbun sō. U nεε, ba ra kā ba n yaayaare
mō. Ba ku ra kpī bu sina bu tii nenε. Ba n maa nūn wēremō. U ben durum yaaye.
Yen sōna u bu sεeyasiamō.

11 Ma Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nεε, a ku tōn be kanaru kua n ka bu gea
kua. 12 Domi baa bà n nōō bōkua, na n ben kanaru nōōmō. Bà n maa yāku dōō

mwaararuginu ka kēnu ganu kua, na n̄ nu mwaamə. Kon de bu gbiwa gđorun sđ ka kēsi kēsi bararun sđ ka maa tabu sđ.

¹³ Ma Yeremi u wisa u n̄e, Yinni Gusunə, wee wunen səmabu ba wunen tambu sđomə ba mđ, ba n̄ tabu wasi. Gđora kun maa duə ben temə. Kaa de ba n wāawa bəri yendu sđ ka toro sindu.

¹⁴ Yinni Gusunə u maa n̄n sđwa u n̄e, weesa ba gerumə ka n̄n yĩsiru. Na n̄ bu gəre, na n̄ bu wooda gaa wē. Meya na n̄ maa bu gari gē sđwa. Kāsinu ka sian gari ka ben gōrusun gari yi ba gerumə, ye kpuro weesa. ¹⁵ Yen sđ, sđmə be na n̄ gəre mi, ba ka tambu sđomə ba mđ, ba n̄ tabu wasi ben temə, gđora kun duə mi, kon de bu gbi tabu sđ, ka gđorun sđ. ¹⁶ Kpa tən be ba maa weesun gari sđomə mi, ba n wəruka Yerusalemun swē sđ gđo te, ka taa bin sđ. Ba n̄ goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kurəbu ka bibu. Kon de ben nuku kōsuru tu wəriwa ben tii sđ.

¹⁷ Yeremi u n̄e, Gusunə u man sđwa n tən be sđ n̄e, n̄n n̄ni yĩresu su kokumə bururu ka yoka, su n̄ yōre.

Domi wahala baka ya n̄n tambu deema.

Ba bu so ba mēera kua.

¹⁸ Nā n yara na da yakasə,

na ra tən be ba go tabu sđon gonu wawa nu kpĩ.

Nā n maa wurama wuuə,

kpa n deema tamba barə gđorun saabu.

Gusunən səmabu ka yāku kowobu

ba ra n den sirenəwa tem mē sđ.

Ba n̄ yē ye ba mđ.

Isireliba ba Yinni Gusunə

suuru kanamə

¹⁹ Yinni Gusunə,

a bese Yudaba biru kisiwa mam mam?

A sun bwēra yarawa?

Mban sđna a sun seeyasiamə a mēera mđ

ye ya n̄ bekuramə.

Sa bəri yendu mara, adama sa n̄ tu wa.

Sa mara a sun bekiə, adama n̄ni swāaru sđora sa wāa.

²⁰ Yinni Gusunə, sa durum kua wunen mi.

Sa tuba ma nuku kōsura sa kua, bese ka besen baababa.

²¹ A wunen arukawani yaayo ye a ka sun bəkua.

Wunen yĩsirun sđ, a ku sun gēm.

A ku maa Yerusalemu funē wīa mi a wunen sina gōna yiikogia yii.

²² Būu goo sari wi u koo kpĩ u gura nēesia,

wollun tii, ta n̄ kpē tu gura nēesia.

Gusunə besen Yinni, wuna a ra de gura yu nē.

Wuna sa maa naanē sāa. Domi wuna a ra ye kpuro ko.

15

¹ Yinni Gusunə u Yeremi sđwa u n̄e, na n̄ n̄n tambu Yudaba wənwəndu kuammē, baa Məwisi ka Samuēli bā n na n̄n mi, bu ka man suuru kana ben sđ.

Kon bu sđwa n̄e, bu doonə n̄n wuswaan di. ² Bā n maa wunē Yeremi bikia ba n̄e, mana ba koo da, kpa a bu wisi a n̄e,

ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gəə gbi, gəə wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.
 Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.
 Kpa bu maa gabu yoru mwɛeri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kɛsinu nnɛ yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa bɔnu nu ben gonu gɛeri, kpa gbeeku yɛɛ ka gunɔsu bu di mam mam. ⁴ Biti ka bɛrum koo bwese tukunu mwa bɔ n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusalemɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba sɛyasia

⁵ Saa ye sɔɔ, Yerusalemu,
 wara u koo wunen wɔnwɔndu wa.
 Wara u koo nun wanyo kua.
 Wara u koo na u bikia ye n nun mɔ.
⁶ Wee a man deri, ma a biru wura.
 Yen sɔ, kon nun nɔma doke n nun kpeerasia.
 Domi na wasira ka baadomman wɔnwɔn te na nun kuammɛ.
⁷ Kon nɛn tɔn be sarawa nge dobi
 wusun gb̃ara kɔnnɔsɔ.
 Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia.
 Domi ba yina bu ben swɛɛ kɔsi deri.
⁸ Kon de ben gaminibu bu yani sɛeri dabiru kera
 yi yi w̃a nim wɔkun goorɔ.
 Kon de yiberɛba bu na
 bu ben aluwaasiban mɛrobu wɔri sɔɔ sɔɔ gb̃ara.
 Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mɛro be deema subaru sɔɔ.
⁹ Wi ba raa bɛɛɛ wɛɛmɔ
 yɛn sɔ u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara
 u wasikiramɔ.
 U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru.
 Be ba tie, kon de yiberɛba bu bu gowa tabu sɔɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

¹⁰ Yeremi u nɛɛ,
 nɛn mɛro, mban sɔna a man mara.
 Wee na kua bɔruro.
 Domi nɛn sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro
 ba sikirinamɔ ba sannamɔ.
 Na n̄ goon mi g̃aanu b̃akure,
 na n̄ maa goo g̃aanu b̃akure.
 Adama ka mɛ, ba man b̃orusimɔwa kpuro.
¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kon nun yakia wunen gean sɔ,
 kpa n nun wunen yiberɛba kamia
 wahala ka nuku sankiranun saa.
¹² Goo kun kpɛ u sisu b̃ɔku,
 si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
 ka sere maa sii gandu.
¹³ Kon de yiberɛba bu na
 bu tem mɛn arumani kpuro gura
 nɛn tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ.
¹⁴ Kon de bu ben yiberɛba s̃a tem tukumɔ mi ba n̄ yɛ.

Domi nen m̄aru seewawa be s̄o nge d̄o.

¹⁵ Yera Yeremi u Yinni Gusun̄o wisa u n̄e, a kpuro ȳ.

A man yaayo. A ku man duari.

A be ba man n̄ni s̄om̄o m̄aru k̄asio.

A ku man go, wun̄e wi a suuru m̄o.

A ȳ ma wun̄en s̄ona na sekuru s̄owa.

¹⁶ Wun̄en gari kpurowa na swaa daki.

Ma na yi doke ḡoru.

Yiya yi man nuku dobu w̄.

Gusun̄o w̄llu ka tem Yinni,

a n̄ ȳ ma wun̄en ȳsira na s̄owa.

¹⁷ M̄eya na n̄ wure n̄ sina ka t̄n yaa kasikiobu

su ka nuku dobu ko sannu.

Na tii ḡowawa na s̄o n̄e turo,

domi a dera nen m̄aru seewa.

¹⁸ Yinni Gusun̄o,

m̄ban s̄ona na wahala m̄o sere ka t̄.

M̄ban s̄ona ya s̄aa nge boo wi u ku ra kpe.

Yinni, kaa n̄ man s̄aawewa nge bwia ye ya n̄ naane m̄o,

n̄ kun m̄e nge daa te ta ra nim kpe?

¹⁹ Ma Yinni Gusun̄o u Yeremi wisa u n̄e,

à n̄ ḡosirama nen mi,

kon de a maa ko nen s̄om̄ kowo.

À n̄ wura a m̄em saarinu deri

kpa a gari arufaanigii gere,

kon maa nen gari doke wun̄en n̄ow̄o.

N̄ n̄ m̄o wuna kaa ḡosira ben mi,

beya n̄ weene bu wurama wun̄en mi.

²⁰ Kon de a n̄ dam̄ m̄o

nge gb̄ara te ba kua ka sii gandu.

Ba koo ka nun tabu ko,

adam̄a ba n̄ nun kamiam̄o.

Domi ko na n̄ ka nun w̄aa n̄ nun faaba ko.

²¹ Kon nun yakia t̄n k̄sobun n̄oman di.

Kpa n̄ nun w̄ara be ba nuki sosun n̄oman di.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

16

Gusun̄o u yina

Yeremi u kur̄o sua

¹ Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄owa u n̄e, ² a ku kur̄o sua, kpa a ku bibu ma tem mini. ³ Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem m̄e s̄o deema, ka ben m̄erobu ka ben tundobu. ⁴ Barara ta koo bu go. Ba n̄ bu ḡo sw̄iyamme. Ba n̄ maa bu sikum̄o. Ba koo kowa taaki tem s̄o. Be ba tia kpa bu bu go tabu s̄o, n̄ kun m̄e, ḡoaru tu bu go, kpa gb̄ee ku ye ka gun̄osu ben gonu di.

⁵ Yinni Gusun̄o u maa n̄e, a ku du diru mi ba ḡo wooru s̄o a ka bu duura. Domi na nen b̄ari yendu wuna t̄n ben min di. Na n̄ ben k̄iru m̄o, m̄eya na n̄ maa ben w̄n̄w̄andu m̄o. ⁶ Damgibu ka bw̄ebw̄ebu ba koo gbiwa. Ba n̄ bu sikum̄o, ba n̄ maa ben ḡo wooru sinam̄o. Goo kun tii muririm̄o, goo kun maa k̄anim̄o ben ḡon nuku sankiranun s̄o. ⁷ B̄en t̄mba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu d̄anu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam̄ k̄e, baa n̄ n̄ ben m̄eron na u gu, n̄ kun m̄e, ben tundo.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, yɛnu mi ba tɔɔ baka dim mɔ, a ku du mi, i di i nɔ ka be sannu. ⁹ Domi nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na kon yam min nuku dobu kpeerasia bɛɛn nɔni biru. Ba n̄ maa nuku dobu womusu ka be ba suanamɔn nɔɔgiri nɔɔmɔ mi.

¹⁰ Sanam mɛ kaa tɔn be gari yi nɔɔsia, ba koo nun bikia bu nɛɛ, mban sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu nɔni swāa tenin bweserun gari sɔmɔ. Mba ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni torari. ¹¹ Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a nɛɛ, ben baababa ba man deri, ma ba da ba būnu sāwa ba yiira nin nuurɔ, ma ba man biru kisi, ba n̄ nɛn woodaba mɛm nɔwɛ. ¹² Ma ben tii ba kɔsa kua n kere ben baaba be. Wee ben baawure u yārari u win gōrun kīru kankam swīi. Ba n̄ nɛn gari swaa dakimɔ. ¹³ Yen s̄, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba n̄ yē. Miya ba koo būnu s̄ s̄ɔ s̄ɔ ka wōkuru. Domi na n̄ maa bu durom gam kuamme.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen sɔna tɔnu ganu sisi n̄ sɔɔ ba n̄ maa bōrumɔ bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u Isireliba yarama Egibitin di. ¹⁵ Adama ba koo bōrewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u Isireliba yarama saa sɔɔ yēsan n̄m geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben temɔ mɛ na raa ben baababa wē.

Sɛyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee, kon yiberɛba seeya bu Isireliba mwɛeri nge mɛ susure kowobu ba ra swēɛ mwɛeri. Yeniban biru, kon maa yiberɛ gabu seeya bu bu wəri bu go gungunu wɔllɔ ka guunɔ, ka sere maa kpee baaba sɔɔ nge mɛ taasobu ba ra yɛɛ wəri bu go. ¹⁷ Domi nɛn nɔni yi ben sanu sanusu mɛɛra, sin gasu kun berua nɛn nɔni sɔɔ. Mɛya na maa ben toranu kpuro waamɔ. ¹⁸ Kon bu ben durum are wē mam mam. Domi ba nɛn tem disi doke mɛ mu s̄a nɛn arumani, ma ba dera mu ben būun bwāarokunu yiba ni nu n̄ wāaru mɔ.

Tɔmbu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a s̄awa nɛn dam
ka nɛn kuku yee damgiri, nɔni swāarun saa.
Wunɛn miya handunian goonu nɛ kpuron tɔmbu ba koo na,
kpa bu nɛɛ, weesa ben baababa ba swīi.
Ben būnu nu n̄ gāanu sosi, nu s̄awa kam dirum.
²⁰ Tɔnu u koo kpī u tii kua ye u koo s̄a.
Adama ka gem, nu n̄ s̄a Gusunɔ.
²¹ Yen sɔna, wunɛ Yinni Gusunɔ a nɛɛ,
kaa bu wunɛn dam s̄ɔsi,
kpa bu gia ma wuna a s̄a Yinni Gusunɔ.

17

Yudaban durum

ka ben sɛyasiabu

¹ Yudaban durum ya yorua ben gōrusɔ.
Ya maa s̄ɔsire ben yāku yenun kāanu sɔɔ.
Ma n̄ s̄are ba ye yorua mi,
ka yorutii sisugia ka kpee te ta bɔbunu bo.
² Ya s̄awa seeda ye ya bu taare wēɛmɔ.
Nge mɛya ben būu turanu ka ben bwāarokunu
ka ben d̄aa kubenu ka ben gungunu mi ba ra būu wi ba mɔ Asitaate s̄a,
ya maa bu taare wēɛmɔ.

3 Yen sōna ne, Yinni Gusunə,
kon nen guu tèn mi ba ra man sā,
ka ben dukia ka ben gbea
ka gungunu mi ba ra būnu sā
yiberɛba nōmu beria, ben durum yen saabu
ye ba kua ben tem me kpuro sɔɔ.

4 Ben toranun sōna ba koo ben tem bia
me mu sāa ben tubi.
Kon bu ko ben yiberɛban yobu,
kpa bu da tem mi ba n̄ yē.
Domi ba dera nen m̄ru ya yabura nge d̄ɔɔ.
Ya ko n maa yaburewa sere ka baadommaɔ.

A kun t̄nu naane sāa

5 Ne, Yinni Gusunəwa na nee,
b̄rigiiwa wi u win ḡru s̄iya nen min di,
ma u t̄nu naane sāa, u t̄sa wi sɔɔ.

6 U ko n w̄nw̄ndu soorewa
nge d̄aa kiki si su w̄a mi ḡanu ku ra kpi.
U n̄ nuku dobu wasi.
U ko n w̄awa tem saaramə mi goo sari.

7 Adama domarugiiwa wi u win naane doke ne, Yinni Gusunə sɔɔ,
ma win toro sindu ta w̄a ne sɔɔ.

8 Ȳero ko n sāawa nge d̄aa te ta ȳo daarun gooro,
tèn gbini yi ku ra nim bie.

D̄aa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.
Ten wurusu ra n bekusu sāawa saa kpuro.
S̄ɔɔ s̄arerun saa yà n na,
ta ku ra gbere, baa w̄ɔ ge gbebura ȳra.
M̄ya ta ku ra maa marubu ȳre.

9 T̄nun ḡru ga ra k̄sa berewa.
M̄ya gen barara ku ra bekure.
Goo u w̄a wi u koo kp̄i u gen bwisikunu gia?

10 Ne, Yinni Gusunəwa
na ra t̄nun ḡru ka win bwisikunu w̄eri,
n ka n̄n ye u kuan are w̄ē.

11 Wi u dukia guramə ka swaa k̄sa,
u sāawa nge kusu ge ga s̄ia tuka wee ye ga n̄ ka.
Dukia ye, ya koo n̄n deriwa
win w̄aarun suunu suunuka sɔɔ,
kpa u n sāa nge gari b̄kə win w̄a d̄akiru sɔɔ.

Yinni Gusunə turowa

u sāa w̄aarun bwia

12 Beɛen sāa yee d̄eraru
ta sāawa nge sina kita yiikogiru
te ta w̄alle suare yellun di.

13 Yinni Gusunə, wuna beɛ Isireliba sa ȳiyə.
Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n sāawa nge bèn ȳisa ba yorua tua sɔɔ.
Domi ba wune Yinni Gusunə deri,
wune wi a sāa nge bwia yèn nim mu w̄aru w̄emə.

Yeremi u Yinni Gusunə

somiru kanamə

¹⁴ Yinni Gusunə, a man bəkiə,
kpa n wa n bəkura mam mam.

A man faaba koowo kpa n faaba wa.

Domi wunε turowa na ra n siaramə.

¹⁵ Yinni Gusunə, wee, tamba man bikiamə ba m̀,
mana nən swāarun gari yi a bu sōwa mi, yi woo.

I den bu wərima.

¹⁶ Adama na n̄ yinε n wunen tambu kpara.

N n̄ nε, na sende nən swāa ten tōru tu ka na.

Wunen tii, a yē mε.

A maa yē gari yi na yara nən nən di kpuro.

¹⁷ Yen sō, a ku de na n maa bεrum soore wunen sō,
wunε wi a sāa nən kuku yeru nən swāarun saa.

¹⁸ A de be ba man nən sōmə bu sekuru wa.

Kpa nε, na kun tu wa.

A de bu diiri, kpa nε, na n wāa ka toro sindu.

A de nən swāaru tu bu deema,

kpa a bu sεyasia n kpā.

Tō wērarugirun bεεε wēebu

¹⁹ Yinni Gusunə u nεε, Yeremi, a seewo a da a yōra kənnəwə ge ba m̀²⁰ təmbun kənnə mi Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa da a yōra kənnə si su tien mi. ²⁰ Kpa a bu sō a nεε, be, Yudaba ka ben sunə ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumə kənnə sin min di, bu nε Yinni Gusunəgia swaa dakio bu nə. ²¹ Na nεε, ba n tii sε kpa bu ku raa səmunu səbe tō wērarugiru sə. Bu ku raa maa nu duusia Yerusalemun gbāra kənnəsun di. ²² Bu ku raa mam nu yara ben yenusun di. Bu ku səmburu garu ko. Adama bu sanam mε yiyo nε, Yinni Gusunən sō nge mε na ben baababa yiire. ²³ Geema, ben baaba be, ba swaa taaya. Ba n̄ man swaa daki. Ba nən sōsinu yina.

²⁴ Adama be, bā n man swaa daki ka gem, ma ba n̄ səmunu ganu duusie Yerusalemun kənnəsun di tō wērarugiru sə, ma ba tō te yi nε, Yinni Gusunən sō, ma ba n̄ səmburu garu kue te sə, ²⁵ saa yera sinam be ba sō Dafidin sina gənaə ka ben sina asakpəbu ba koo du saa Yerusalemun kənnə sin min di, ba n̄ tabu kəkəba dua, be dumi gawe, kpa gabu ba n̄ dumi səni. Meya Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi, kpa Yerusalemu ya n̄ tambu yiba sere ka baadommaə. ²⁶ Tamba koo na nən sāa yerə Yudan wusu ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka Bənyamεen tem di, ka sere maa guunun di ka wəwin di, ka sō yēsan nəm dwaru gian di, tem mε kpuron di gesi, bu yāku dō mwaararuginu ko ka siarabun yākunu, kpa bu ka kēnu na, kpa bu turare dō doke mi. ²⁷ Adama bā kun nən gari swaa daki, yi na nεε, bu man tō wērarugii te yiya, ma ba dumə Yerusalemun kənnəsun di, ba n̄ səmunu səwa, tō wērarugii te sə, saa yera kon wuu ge dō doke wi u n̄ gbimə kpa be kpuro bu dō mwaara.

18*Yeremi u da məmən yenuə*

¹ Yinni Gusunə u Yeremi sōwa u nεε, ² a seewo kpa a da məmən yenuə. Miya kon nun gari sō.

³ Ma u seewa u da məmən yenu mi. U deema wee u wekeru m̀. ⁴ Weke te u m̀ mi, ta n̄ gea kue. Ma u ten sən te sua u ka weke kpaaru kua te ta n̄n wēre.

⁵ Yera Yinni Gusunə u nεε, ⁶ mban sōna na n̄ kpē n ka bεε Isireliba ko nge mε. Wee nge mε məmə wi, u səndu sua u neni win nəmuə, nge meya i maa wāa nən

nɔmuɔ. ⁷ Gasɔ, na ra gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu wuka n sura nge dɔa, kpa n tu kam koosia. ⁸ Adama bwese te, tɔ n ten daa kɔsa ta nuku kɔsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kɔsa kue. ⁹ Mɛya gasɔ, na ra maa gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, tɔ n kɔsa mɔ ma ta n nɛn gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gɔru doke mi. ¹¹ Yen sɔ, a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔru mɔ n ka bu kɔsa kua. Na yen kpunaa yi. N n mɛn na, ben baawure u win daa kɔsa derio u wurama nɛn mi.

¹² Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban sɔna ba koo kɔsi. Ben baawure u koo win bwisiku kɔsunu swiwa u ko ye u ki.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireliba ba gaa kɔsunu kua n sara.
I bwesenu kpuro bikio,
wara u yenin bweseru nɔre.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wɔllun di?
Daa te ta kokumɔ,
ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nɛn tɔmbu ba man duari
ba da ba bɔnu turare dɔɔ dokeammɛ.
Ya dera ba n yɛ ye ba mɔ ben swɛɛ sɔɔ.
Ba ben yellun swaa dosu derimɔ,
ma ba swaa kisi swi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira.
Ma tɔmbu ba bu yɛmɔ baadomma.
Wi u sarɔ mi gesi, u n mu wa,
u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen sɔna kon de bu yarina yiberɛban wuswaaɔ
nge tua ye sɔɔ yari yerun woo ga yarinasia.
Kon bu biru kisi.
Na n bu mɛrimɔ sanam mɛ ba nɔni sɔre.

Ba nɔɔ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tɔn be, ba nɛɛ, su Yeremi nɔɔ tia kua su nɔn mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yaku kowobu ba kun waa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu ba kun waa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yɛn sɔ win sɔmɔba sari. N n mɛn na, i na su nɔn wɔri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ,
a man swaa dakio.
A nɛn yiberɛban gari yi nɔwɔ.

²⁰ Kaa de gea yu gɔsira kɔsa?
Wee ba dɔkɔ kpiriru gba
bu ka man kpɛɛ sɔɔ.
A yaayo ma na yɔra wunen wuswaaɔ ben sɔ,
na ka nun gari kua
kpa a ku maa ka bu mɔru ko.

²¹ Yen sɔ, a de gɔru tu ben bibu go.
A de bu gbisuku tabu sɔɔ,
kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia,
kpa bu ko gɔminibu.
A de baranu nu durɔ be go,

kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.

²² A de tabu kowo wuunu nu bu wɔri.

Kpa wuri yi nɔɔra ben yɛnusɔ.

Domi ba dɔkɔ kpiriru gba

bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.

Ba man yina beria nen swaa sɔɔ.

²³ Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ,

a ben nɔɔsinaa kpuro yɛ,

ye ba kua bu ka man go.

Yen sɔ, a ku bu ben toranu wɔka.

A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaaɔ.

A bu sɛɛyasio wunen mɔrun saa sɔɔ.

19

Weke te ta kɔsira

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a doo mɔmɔn mi a boo dwe ge ba kua ka sɔndu. Kpa a yɔku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu mɛnna, ² kpa i da wɔwa ye ba mɔ Beni Hinɔmuɔ ye ya wɔa kɔnnɔ gen mi gia, mi ba ra wekenu mɔm. Miya kaa nɔɔgiri sua a gari gere yi kon nun sɔ. ³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu sɔ bu swaa dakio bu nɔ ye nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua. Kon de nɔni swɔaru tu na Yerusalemɔ sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba bɔnu turare dɔɔ dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba n̄ yɛ. Ma ba tɔn dabinu go mi, be ba n̄ gɔanu kue. ⁵ Ba bɔnu wi ba mɔ Baali yɔku yeru bania gunguru wɔllɔ. Miya ba ra ka ben bibu yɔku dɔɔ mwaararugiru ko, yɔku tɛn bweseru na n̄ bu yiire, na n̄ mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔnu ganu sisi n̄ sɔɔ ba n̄ maa wɔwa ye sokumɔ Tofɛti n̄ kun mɛ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. ⁷ Wɔwa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun nɔɔ tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yiberɛba bu bu go tabu sɔɔ. Kon de gbeku yɛɛ ka gunɔsu ben gonu di. ⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yɛɛ. Wi u sarɔ mi kpuro, u n ye wa, u biti soora u wia ko nɔni swɔa ten sɔ. ⁹ Kon de yiberɛ be, bu bu nɔni sɔ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo ge kɔra tɔn be ba ka nun da min wuswaaɔ. ¹¹ Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kɔsuku nge boo ge, ge ba n̄ kpɛ bu maa sɔmɛ. Tofɛtin wɔwa miya ba koo tɔmbu sike yɛn sɔ ba n̄ maa ayeru wasi gam. ¹² Mɛya kon tem mɛ ka mɛn tɔmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofɛti. ¹³ Yerusalemugibun yɛnusɔ ka Yudaban sinambun yɛnusɔ, yɛnusɔ kpuro gesi mi ba ra bɔnu turare dɔɔ dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔɔ sɔ, ka sere mi ba ra maa bɔnu ganu sɔ, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofɛti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gɔsirama Tofɛtin di mi Yinni Gusunɔ u n̄n gɔra u win gari gere. Ma u na u yɔra Yinni Gusunɔn sɔa yerun yaaraɔ u tɔmbu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u nɛɛ, wee u koo de kɔsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔmba swaa taaya, ba n̄ win gere nua.

20

Ba Yeremi dɔa doke

¹ Yera são teeru, Pasuri Imërin bii wi u sãa yãku kowo u ka maa sãa Yinni Gusunon sãa yerun kôsobun tãnwero u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua.
² Yera u dera ba nùn so, ma ba nùn dãa doke nge wiïro Yinni Gusunon sãa yerã, kãnnã ge ba sokumã Benyamëen kãnnã bera gia. ³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dãa ye wuna. Ma Yeremi u nùn sãowa u nëe, Yinni Gusunã kun maa nun sokumã Pasuri. Yïsi ten tubusiana bãri yenda ka nun sikerene. Adama tẽ, u nun sokumã Magãã Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene. ⁴ Domi Yinni Gusunã u gerua u nëe, u koo wunë ka wunen bãrãba nandabu kpẽe. U koo de bëen yiberëba bu bëen gabu go tabu sãã, kpa a ye wa ka wunen nãni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwëeri u ka da Babiloniã. ⁵ U koo de yiberëba bu Yerusalemun arumani gura, ka sãma ye tãmba kuan are kpuro, ka sere gãa gee ni nu wãa ye sãã. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶ Pasuri, wunë ka wunen yenugibu, ba koo bëe yoru mwa bu ka da Babiloniã. Miya i ko i gbi, wunë ka be a gari weesugii kua, kpa bu bëe sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunã

weeweenu koosimã

⁷ Yinni Gusunã, a man kãkura,
 ma na wunen gari wura.
 A man sãre a kamia.
 Wee tãru baatere
 tãmbu kpuro ba ra n man yëemãwa,
 kpa ba n man gari bãkã mã.
⁸ Nã n kã n gari gere,
 sere n nããgiru sua ka dam n nëe,
 yiberëba ba wee bu sun dam dãre,
 kpa bu sun kam koosia.
 Yinni Gusunã,
 tãmba ra n man yëemãwa wunen garin sã baadomma.
⁹ Nã n nëe, kon nun deriwa,
 na ñ maa wunen gari kparamã,
 n da n sãawa nge dãã u wãa nen wasi sãã
 u nen kukunu menimã.
 Kpa n kookari ko n ka tii marisi,
 adama na ku ra kpã.
¹⁰ Na nããmã tãn dabinu nu man kãsa bwisikusimã.
 Ba mã, nandabu wãa baama.
 Su ka win gari da wirugibun mi.
 Be ba raa ka man nãã tia sãa
 ba mëerimã nã n kon sokura.
 Ba mã, sãrãkudo kon de bu man samba ko.
 Kpa bu wa bu man mwa bu mãru kãsie.
¹¹ Adama na yë ma wunë Yinni Gusunã, a wãa ka në
 nge tabu durã damgii.
 Yen sãna be ba man nãni sããmã ba koo sokura.
 Ba ñ kpẽ bu man kamia.
 Yen sãna ba koo sekuru wa
 kpa ba n tu yaaye sere ka baadommaã.
¹² Wunë Gusunã wãllu ka tem Yinni,
 wunë wi a ra tãnu wëeri,
 a ka wa ù n sãa gemgii,
 kpa a n win bwisikunu ka win gãrun gari yë,
 wuna kon de a nen yiberëba mãru kãsie.

Domi wuna na tii n̄mu s̄ndia.

¹³ I Yinni Gusun̄o siaro ka womusu.

Domi u ra w̄n̄w̄ndo w̄re

saa t̄n̄ k̄son n̄man̄ di.

¹⁴ T̄o b̄rigira t̄o t̄e s̄o ba man̄ mara.

T̄o te, tu ku domaru wa.

¹⁵ B̄rurowa wi u da u n̄n̄ tundo s̄owa u n̄e,

wee, ba n̄n̄ bii t̄n̄ dur̄o marua.

Ma labaari ye, ya n̄n̄ nuku doo bakabu w̄.

¹⁶ Dur̄o wi, u kam koowo

nge wuu si Yinni Gusun̄o u kam koosia

u n̄ sin w̄n̄w̄ndu kue.

Kpa u wuri n̄o bururu,

kpa u tabun wurenu n̄o s̄o s̄o gb̄ara.

¹⁷ Mban s̄na Gusun̄o u n̄ yande dere n̄ gbi

sanam̄ m̄e na w̄a n̄n̄ meron nukur̄o,

kpa nuku te, tu yande ko n̄n̄ sikiru,

kpa na n̄ w̄a mi sere ka t̄.

¹⁸ Mban s̄na na yara n̄n̄ meron nukurun̄ di,

na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waam̄o,

ma n̄n̄ w̄ara wiru gooram̄o ka sekuru.

21

Yerusalemu koo kam ko

¹⁻² Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, ȳaku kowo Maseyan bii ḡra Yeremin mi, bu n̄n̄ s̄o bu n̄e, u bu bikiaru kuo Yinni Gusun̄on̄ mi, domi Nebukan̄esaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu m̄. S̄r̄kudo Yinni Gusun̄o u koo n̄n̄ maamaaki gaa kpare ben s̄o, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua.

³ Ma Yeremi u t̄n̄ be wisa u n̄e, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu n̄e, ⁴ ameniwa Gusun̄o Isireliban Yinni u gerua. U n̄e, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win t̄mbu sannam̄o wuun birūo bu duki su bu wura wuu ge s̄o. ⁵ Kpa wi, Gusun̄on̄ tii u ka be Yudaba sanna ka m̄ru u bu win dam s̄osi, ⁶ u de bara k̄suru tu hunde koniba kpuro w̄ri tu go wuu ge s̄o, t̄mbu ka yaa sabenu. ⁷ Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukan̄esaa n̄mu beria, wi ka win s̄m̄ kowobu ka win t̄n̄ be ba w̄a wuu ge s̄o, be ba gesi yara bararun̄ di, ka tabun̄ di, ka ḡorun̄ di. Be kpurowa Nebukan̄esaa u koo go. U n̄ ben w̄n̄w̄ndu m̄. U n̄ maa goo derim̄o.

⁸ Wee ye Yinni Gusun̄o u maa Yeremi s̄owa win t̄mbun̄ s̄o. U n̄e, wee, u bu swaa yiru yiyamm̄e, swaa ȳn̄ mi w̄ara w̄a, ka ȳn̄ mi ḡo u w̄a. ⁹ Wi u koo gesi ȳra wuu ge s̄o, u koo gbiwa tabu s̄o, n̄ kun̄ m̄e ka ḡoru, n̄ kun̄ m̄e ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu w̄e be ba bu tarusi, ȳero koo win w̄aru w̄ra. Teya ta ko n̄ s̄a win arumani ye u kp̄ia u yara. ¹⁰ Domi u ȳrariwa u wuu ge k̄sa kua, n̄ n̄ m̄o gea. U koo gu Babilonin sina boko n̄mu s̄ndiawa u gu d̄o meni.

Gari yi Yinni Gusun̄o

u Dafidin bweseru s̄owa

¹¹ Yinni Gusun̄o u n̄e, ameniwa wune Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru s̄o. A n̄e,

bu n̄e, Yinni Gusun̄on̄ gari n̄ow̄o.

¹² Be, Dafidin bweseru,

ba n̄ da gem sw̄i baadomma.

Kpa bu be ba dam dɔre yakia
 be ba bu dam dɔremɔn nɔman di.
 Bɔ kun kue mɛ,
 nɛn mɔru ya koo bu yabure
 ben kom kɔsum sɔ.
 Ba n̄ maa kpɛ bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu wɔri.
 Be, be ba wɔa wɔwa sɔɔ kperun wɔllɔ,
 baa bɔ n gerumɔ ba mɔ,
 wara u koo kpɛ u du ben wɔa yerɔ,
 u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu sɛɛyasia nge mɛ ben kookoosu nɛ.
 Kon ben sina kpaaru dɔɔ mɛni
 te ba bana ka dɔa ye ba mɔ sɛduru,
 kpa ye ya ka tu sikerenɛ kpuro yu dɔɔ mwaara.

22

¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Yudan sina bokon yenuɔ
 kpa a bu gari yini sɔ. ² A nɛɛ, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u sɔ Dafidin sina
 gɔnaɔ, ka win bwɔabu ka win tɔmbu ka be ba gesi wɔa sina kpaaru mi, ³ bu
 nɛ, Yinni Gusunɔn gari yini swaa dakio bu nɔ. Bu gem swiɔyɔ. Bu be ba dam
 dɔremɔ wɔro be ba bu dam dɔremɔn nɔman di. Bu ku sɔbu ka gɔminibu ka
 gobekuban gɔanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴ Bɔ
 n wooda yeni mɛm nɔɔwa, gabu ben bweseru sɔɔ, ba ko n bandu diiwa ba n sɔ
 Dafidin sina gɔna yeni sɔɔ. Ba koo du saa kɔnnɔ minin di ba n dua tabu keke
 sɔɔ ye dumi gawe, n̄ kun mɛ, ba n dumi sɔni, be ka ben bwɔabu ka ben tɔmbu.
⁵ Adama bɔ n yina bu ye mɛn nɔɔwa, sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wɔaru, sina
 kpaa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sɔ. Na nɛɛ,
 baa mɛ na sina kpaa te wa ta wɔ
 nge dɔa sɔɔ ge ga wɔa Galadiɔ,
 n̄ kun mɛ, nge Libanin guurun wii kpiiru,
 ka gem kon tu bansu koosia.
 Goo kun maa sinamɔ mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu yɔnu sebusia bu tu wɔri.
 Kpa bu ten gbere yi ba kua ka dɔa ye ba mɔ sɛduru wukiri bu dɔɔ doke.

⁸ Tɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sɔɔna bu nɛɛ, mban sɔna
 Yinni Gusunɔ u wuu bɔkɔ geni kua mɛsum. ⁹ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, gen tɔmbu
 ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba bɔnu sɔamɔ.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun sɔ

¹⁰ Bɛɛ Yudaba,
 i ku wuri ko Yosiasi wi u gun sɔ.
 I ku maa win ario ko.
 Adama i wuri koowo Salumun sɔ,
 wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumɔ.
 Domi u n̄ maa wee.
 Mɛya u n̄ maa tem mɛ wasi
 mi ba n̄n mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosiasi Yudaban sina bokon biin
 sɔ, wi u bandu dii win baan ayerɔ. U nɛɛ, u doona, u n̄ maa wee. ¹² U koo gbiwa
 dɛsiru sɔɔ mi ba ka n̄n da mi, u n̄ maa tem mɛ wasi.

*Yinni Gusunɔ**u Yoyakimu gerusi*

¹³ Yeremi u Yoyakimu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wunɛ Yoyakimu, bɔrurowa a sãa.

Wee a wunen sina kpaaru bana, adama a n̄ gem swĩi.

A tu gidambisaba sosia adama ye n weenɛ a tɔmbu kua, a n̄ bu kuammɛ.

A ra gabu sɔmburu koosie kam.

A ku ra bu ben kɔsiaru wɛ.

¹⁴ Ma a nɛɛ, kaa tii sina kpaɔ bakaru baniawa kpa ta n gidambisa baka mɔ.

Ma a fɛnɛntiba doke, a ten gani dãa gea ye ba mɔ sɛduru wukiri.

Ma a tu swɛrasia kom kom a ka sɔɔsi ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶ Yɛn sɔ a ka sina kpaɔ te sɛduruba bana, yeya n dera a sãa sina boko?

Wunen baaban tii u n̄ sãa sina boko ro?

U ra diwa kpa u nɔ nge baawure, adama u ra baawure kuewa ye n weenɛ u ko.

U ra sãarobu ka wɔnwɔndobu siriewa dee dee.

Yen sɔna ye kpuro ya n̄n koorɔ dee dee win wãaru sɔɔ.

Wi u maa mɔ nge mɛ,

wiya u wi, Yinni Gusunɔ yɛ ka gem.

¹⁷ Adama wunɛ, wunen tiin arufaaniwa a kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dɔre kpa a bu go.

¹⁸ Yen biru, Yeremi u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ Yoyakimu,

Yosiasin bii, Yudaban sina bokon sɔ. U nɛɛ,

ù n gu, ba n̄ n̄n gɔɔ swĩiyammɛ bu nɛɛ, waiyo nɛn mɔɔ!

Waiyo nɛn sesu!

Waiyo nɛn yinni!

¹⁹ Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusalemun di bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰ Yeremi u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, i doo i yɔ guu te ba mɔ Libaniɔ,

ka Basanin guurɔ,

ka Abarimun gungunu wɔllɔ,

kpa i kuuki ko i nɔɔgiru sua.

Domi be i ka arukawani bɔkua ba munkira.

²¹ U bɛɛ kirɔ kua sanam mɛ i wãa bɔri yendu sɔɔ, adama i nɛɛ, i n̄ n̄n swaa dakimɔ.

Nge mɛya bɛɛn daa ya sãa saa bɛɛn piiburun di, i ku ra n̄n swaa daki.

²² Tɛ, bɛɛn kparobu ba koo ka woo doona

kpa be i ka arukawani bɔkua

bu bu yoru mwɛeri bu ka da tem tukumɔ.

Saa ye sɔ̄ra i ko i sekuru wa,
 bɛɛn kom kɔ̄sum sɔ̄.
²³ Bɛɛ Yerusalemugibu,
 bɛɛ be i sɔ̄ sɛɛ bɛɛn dii buranu sɔ̄
 ni i kua ka Libanin dɔ̄a gea,
 amɔ̄na bɛɛn weeweenu ko n nɛ,
 sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
 nge tɔ̄n kurɔ̄ wi u yiire u kɔ̄ u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄ɔwa u nɛɛ, kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ̄ Yekonia, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ̄ a nɛɛ, sere ka nɛn wɔ̄aru, baa ù n sɔ̄an na nge taabu nɛn nɔ̄m geuɔ̄, kon nùn wuna min di. ²⁵ Kon nùn win yiberɛba nɔ̄mu sɔ̄ndia, be, be ba kasu bu nùn go. Kon nùn bu nɔ̄mu sɔ̄ndia be, bèn berum u mɔ̄ mi. Beya Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu kɔ̄, wi ka win mɛro wi u nùn mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ̄ mi ba ñ bu mara. Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔ̄ɔ, ba ko ba n kɔ̄ bu gɔ̄siramɔ̄ ben temɔ̄ adama ya ñ koorɔ̄.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi, u sɔ̄awa nge weke te ta kɔ̄sire, ñ kun mɛ, nge gɔ̄a ni goo kun maa kɔ̄? Aawo. N n mɛn na, mban sɔ̄na ba wi ka win bweseru tem yara ma ba ka bu da sere mi ba ñ yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nɛn temgibu, i nɔ̄ɔwɔ̄ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ, i durɔ̄ wi garisio wi u ñ kooramɔ̄ win wɔ̄aru sɔ̄ɔ. U ko n sɔ̄awa nge wi u bibu bia, domi win bweseru sɔ̄ɔ, goo kun maa sinamɔ̄ sina gɔ̄na sɔ̄ɔ u Yudaba kpara.

23

Kparo kɔ̄sobu

¹⁻² Gusunɔ̄ Isireliban Yinni u nɛɛ, bɔ̄ruroba kparo be ba nɛn tɔ̄mbu goomɔ̄, ma ba bu yarinasiamɔ̄ nge yɔ̄a kparo kɔ̄sobu. Na maa nɛɛ, wee ba nɛn tɔ̄mbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu bu nɔ̄ari. Yen sɔ̄, kon bu seeyasia ben nuku kɔ̄su ten saabu.

³ Kpa n nɛn tɔ̄n be ba tie mwɛɛrima tem kpuron di, mi na raa dera ba yarinɛ, n ka bu wurama ben temɔ̄, kpa bu marura bu dabia. ⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄ kon bu kparo kpaobu wɛ be ba koo bu kpara. Ba ñ maa nandamɔ̄ berum sɔ̄. Baa ben turo kun maa biaramɔ̄.

⁵ Wee saa ya sisi

yè sɔ̄ kon gemgii goo seeya Dafidin bweserun di

nge dɔ̄a kp̄ii p̄atura,

kpa u n bandu dii ka baadommaɔ̄.

U koo tɔ̄n be kparawa ka bwisi gee.

Kpa u gem sɔ̄asi tem mɛ sɔ̄ɔ.

⁶ Win waati ye sɔ̄ɔ,

Yudaba ba koo faaba wa.

Kpa u de Isireliba ba n wɔ̄a bɔ̄ri yendu sɔ̄ɔ.

Kpa ba n nùn sokumɔ̄ ba n mɔ̄,

Yinni Gusunɔ̄wa u sɔ̄a ben faaba kowo.

⁷ Yen sɔ̄na na nɛɛ, wee saa ya maa sisi yè sɔ̄ ba ñ maa bɔ̄rumɔ̄ bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔ̄n wɔ̄aru wi u bu yarama saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔ̄n wɔ̄aru wi u bu yarinasia sɔ̄ɔ yɛsan nɔ̄m geu gia ka wusu gasu sɔ̄ɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ̄.

Gariyi Yeremi

u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa

9 N n sɔmɔbun sɔn na,
 nɛn gɔru ga sankira too,
 ma na diirimɔ sere ka nɛn kukunɔ.
 Na sɔa nge wi tam mu goomɔ
 Yinni Gusunɔ ka win gari dɛerin sɔ,
 yi u man sɔɔwa u nɛɛ,
 10 tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,
 be ba sakararu mɔ.
 Kɔsa ba naa gire.
 Miya ben dam mu wɔa.
 Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,
 ma mɛn kpɔra yee ni nu wɔa gɔbaburun bera gia nu gbera.
 Domi u mu bɔrusi.
 11 Gusunɔn sɔmɔbu ka yɔku kowobu ba sankire,
 u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ
 sere ka win sɔa yerɔ.
 12 Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,
 kpɔ yu bu yam tɔre.
 U koo de bu bu bɔria,
 kpɔ bu wɔruku saa ye u koo bu sɛɛyasia
 u de wahala yu bu deema.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

*Yudan Gusunɔn sɔmɔbun**kɔsan kpɔaru*

13 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kɔsa ye na wa nɛn sɔmɔbu ba mɔ Samariɔ,
 ya n ka nɔɔ gerurɔ.
 Domi bɔu wi ba mɔ Baalin yɔsira ba ka gari mɔ.
 Ma ba nɛn tɔmbu Isireliba gerasia nɛn swaan di.
 14 Adama kom kɔsum mɛ na wa Gusunɔn sɔmɔbun suunu sɔɔ Yerusalemɔ,
 mu beɔnɔgim kere.
 Ba sɔawa sakara kowobu,
 ma ba weesu mɔ,
 ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben kom kɔsum deri,
 ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Gomɔran tɔmbu.
 15 Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 na nɛn sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔɔmɔ
 ma wee kon de bu dɔa kiku gagu* ge ga sosu di,
 kpɔ bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔ.
 Domi beya ba dera tem mɛn tɔmbu kpuro ba n maa man bɛɛɛ wɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

16 Amenywa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ,
 i ku maa nɛn sɔmɔ ben gari swaa daki.
 Domi ba dera i yɔiyɔ ye i n wasi.
 Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ,
 n n mɔ yi yi wee nɛn nɔɔn di.
 17 Ba ra mam be ba man gɛma sɔ bu nɛɛ,
 na be gerua na nɛɛ,
 ba koo bɔri yɛndu wa.
 Kpɔ ba n be ba ben tii tiin gɔru kɔru mɔ sɔɔmɔ ba n mɔ,

* 23:15 dɔa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

ba ñ kōsa gaa wasi.

¹⁸Yeremi u nεε,

ben wara u ka Yinni Gusunə wesiana.
Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.

¹⁹Wee Yinni Gusunən məru ya koo na nge guru woo bəko
kpa yu tən kōsobu wəri.

²⁰Win məru ye, ya ñ suremə,
ma n kun mə u win himba yibia.

Amən biru, ya koo bεε nən tambu yeeri.

²¹Yinni Gusunə u nεε,

səmə be, ba duki da, baa mε na ñ bu gəre.

Ba maa gari gerua, baa mε na ñ ka bu gari kue.

²²Bà n daa nən gari swaa daki,
nən gariya ba koo raa kpara nən tambun suunu sɔɔ.
Kpa bu wa bu gəru gəsia bu ben kom kōsum deri.

Yinni Gusunə

u wāa yam kpuro

²³Nε Gusunə, na wāawa yam kpuro,
turuku ka tontondeo.

²⁴Goo u koo kpī u kuke na kun nùn wa?
Na wāawa yam kpuro, wəllə ka temə.

Mba yakasu ka dobi

yi məəsine

²⁵Na nəəmə ye səməbu ba gerumə. Be ba gari weesugii m̀ ka nən yīsiru ba
m̀, na ka bu gari kua dosu sɔɔ, ²⁶sere saa yerà səmə beni ba ko n gari weesugii
m̀, kpa ba n nən tambu nən wākumə ka ben gōrun gari. ²⁷Ba kīwa ben dosu
weesugisun gari yi de nən tambu bu nən yīsiru duari nge mε ben baababa ba
raa man duari būu wi ba m̀ Baalin s̄. ²⁸Səmə wi u dosa u geruo ma u dosa.
Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Nε, Yinni Gusunə na nεε,
mba yakasu ka dobi yi məəsine.

²⁹Nən gari kun s̄a nge d̄ɔ ro?

Yi ñ s̄a nge matalaka ye ya ra kperu kəre ro?

³⁰Yen s̄na nε, Yinni Gusunə, kon səmə be sεyasia, be, be ba ben winsim
gari suamə ba ka gari weesugii m̀. ³¹Kon bu sεyasia be ba ben tii tiin gari
suamə ba gerumə ka nən yīsiru. ³²Kon bu sεyasia be ba ben dosu weesugisun
tambu s̄əmə. Ma ba dera nən tamba kōramə ben wee si ka ben tən biarun s̄.
Na ñ bu gəre, na ñ maa bu wooda w̄. Meya ba ñ maa arufaani gaa m̀ tən ben
suunu sɔɔ.

Yinni Gusunən gari

yi s̄awa s̄munu

³³Yinni Gusunə u Yeremi s̄əwa u nεε, tən ben goo, ñ kun mε nən səmə goo,
ñ kun mε yāku kowo goo ù n nun bikia u nεε, mba nε, Yinni Gusunə na gerua,
səmu nirà na bu s̄bi, kaa nùn wisiwa a nεε, bera ba s̄a nən s̄munu. Adama
kon bu biru kisi. ³⁴Ben wi u gesi nə wukia u nεε, nε, Yinni Gusunə na bu
s̄munu s̄bi, kon ȳro sεyasiawa wi ka win yēnugibu. ³⁵Ye baawure u koo
kpī u win winsim bikia, yera, u nεε, mba Yinni Gusunə u gerua, mba u wisa.
³⁶Adama bu ku raa maa gere bu nεε, na bu s̄munu s̄bi. Wi u ye gerua, win
gari koo wəri win tii sɔɔ. Domi ba nən gari temaməwa nε wi na s̄a ben Yinni
wi u ra n wāa, u dam kpuro m̀. ³⁷Kaa maa səmə be bikia a nεε, mba nε, Yinni

Gusunɔ na bu sɔɔwa. Mba na bu wisa. ³⁸ Bɔ̀ n maa nun wisa ba nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmunu sɔbi, baa mɛ na nɛɛ, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa wɛ. ⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta n̄ duarirɔ sere ka baadommaɔ. Kpa ba kun maa bɛɛɛ mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ.

24

Figie bii

ni nu wɔ̄a birenu yiru sɔɔn gari

¹ Ye Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakpɔbu ka ben dɔ̄a dɔ̄kobu ka ben sekobu, u ka bu da Babiloniɔ, saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru sɔɔ sɔ̄si sɔ̄a yerun kɔnnɔwɔ. ² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu sɔ̄a nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii kɔsunu yiba ni nu n̄ diirɔ.

³ Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi bikia u nɛɛ, Yeremi, mba a waamɔ mi. Ma u wisa u nɛɛ, birenu yiruwɔ na waamɔ, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sɔ̄a, ma ganu kɔsunu sɔ̄a, nu n̄ diirɔ.

⁴ Yera Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, ⁵ wee ye na gerua, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni. Na nɛɛ, nge mɛ figie bii gee ni, nu ra tɔmbu wɛre, nge mɛya kon Isireli be ba yoru mwɛera ba ka da Babiloniɔ mɛeri ka nɔnu geu. ⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na n̄ maa bu suramɔ, kon bu tɔsisiawa. Na n̄ maa bu wukamɔ, kon bu girawa n sire. ⁷ Kon bu gɔru kpɔɔ wɛ, kpa bu gia ma nɛna na sɔ̄a kpuron Yinni. Ba koo wurama nɛn mi kpa ba n̄ sɔ̄a nɛn tɔmbu ba n man sɔ̄amɔ.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu ka tɔn be ba tie Yerusalemuɔ ka be kpuro be ba sɔ̄ tem mɛ sɔɔ, ka sere be ba kpikiru da Egibitiɔ, kon dewa ba n̄ sɔ̄a nge figie bii kɔsu ni nu n̄ diirɔ mi. ⁹ Tɔmbu bɔ̀ n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu yɛɛwa bu bu yaakoruu koosi kpa ba n̄ wɔ̄a sekuru sɔɔ kpa ba n̄ da ka ben yɛsiru tɔmbu bɔrusi. ¹⁰ Kon bu tabu surema ka gɔru ka baranu sere bu ka gbi tem mɛ kpuro sɔɔ, mɛ na be ka ben baababa wɛ.

25

Yudaban mɛm nɔ̄ sarirun are

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua Yudaban sɔ̄. Ya sɔ̄awa Nebukanɛsaa, Babilonin sina bokon bandun wɔ̄ɔ gbiikuu. ² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, ³ saa Yosiasia, Amɔɔn biin bandun wɔ̄ɔ wɔkura itasen di, n ka gisɔ girari, yen wɔ̄ɔ yɛnda itawa mi. Saa min diya na ra n̄ bɛɛ Gusunɔn gari sɔ̄mɔ adama i ku ra man swaa daki. ⁴ Yinni Gusunɔ u ra n̄ bɛɛ win sɔm kowobu gɔriammɛ, bera win sɔmɔbu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i n̄ bu swaa daki, i n̄ ben gari wure. ⁵ Sɔmɔ be, ba ra n̄ gerumɔ ba n̄ mɔ, i gɔru gɔsio kpa i bɛɛn daa kɔsa deri, kpa i wa i n̄ wɔ̄a bɛɛn tem sɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ sere ka baadommaɔ. ⁶ I ku maa b̄uu goo yiira i n̄n sɔ̄. I ku Gusunɔn mɔru seeya ka bɛɛn bwɔ̄aroku ni i kua ka bɛɛn tii, kpa u ku maa bɛɛ kɔsa gaa kua. ⁷ Adama Yinni Gusunɔn tii u nɛɛ, i n̄ n̄n swaa daki. I win mɔru seeyawa bɛɛn bwɔ̄aroku ni i kuan sɔ̄. Ma ya ka bɛɛ kɔsa naawa.

⁸ Yen sɔ̄na wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, yɛn sɔ̄ i n̄ n̄n swaa daki, ⁹ yen sɔ̄na u koo maa sɔ̄ yɛsan nɔm geun tɔmbu kpuro gurama ka win sɔm kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bɛɛn tem mɛn tɔmbu wɔri bu kam koosia, ka be ba bɛɛ sikerenɛ kpuro. Tem mɛ, mu koo kowa bansu

sere ka baadommaɔ. Wi u sarɔ mi, kpa biti yu n̄n mwa, sere u wia ko. ¹⁰ Ba ñ maa t̄ɔ bakanun womusu n̄ɔmɔ mi, ka sere kurɔ kpaanun womusu. Meya ba ñ maa nambun w̄kinu n̄ɔmɔ. Ba ñ maa fitilanu wasi mi. ¹¹ Tem m̄e kpuro mu koo kowa bansu, kpa b̄e, win t̄ambu, i Babilonin sina boko yoru diiya w̄ɔ wata ka w̄kuru.

¹² Adama w̄ɔ wata ka w̄ku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo Babilonin sina boko ka win t̄ambu seesima ben tora ni ba kuan s̄ɔ, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommaɔ. ¹³ B̄ri yi u gerua tem m̄en s̄ɔ, ka sere ȳen gari n̄e, Yeremi na gerua na yorua tire te s̄ɔ, bwesenu kpuron s̄ɔ, yi koo koorawa. ¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mw̄eri. Nge meya Gusunɔ u koo ka bu ben k̄sa k̄sie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro s̄eɣasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win m̄aru weesina ka tam m̄e u doke n̄ra s̄ɔ u n̄e, Yeremi t̄i u n̄e, n ye m̄ɔ kpa n de bwese n̄n mi u man ḡriɔ nu ye n̄ɔ. ¹⁶ B̄a n wa ma u dera yiberɛba ba bu w̄ri ba goomɔ, ba ko n b̄arim̄wa kpa ba n burisin̄e nge wiirɔbu.

¹⁷ Yera na n̄ra ye mwa Yinni Gusunɔn n̄man di. Ma na dera bwese n̄n mi u man ḡra nu win m̄aru ye n̄ra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu n̄rusia, ka Yudan wusu kpuron t̄ambu ka ben sinambu ka ben sina asakp̄ɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye t̄ambu b̄rusi nge m̄e ya kooraa t̄e.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye n̄rusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakp̄ɔbu, ka win t̄ambu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu w̄a Egibitiɔ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asid̄duɔ, ben sunɔ, ²¹ ka Ed̄muba, ka M̄abuba, ka Am̄nigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba w̄a nim w̄kun bera giɔ, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri k̄ni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba w̄a gbaburɔ mi yani s̄eri w̄a, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere M̄ediban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia kpuro, be ba w̄a turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi w̄a handunia s̄ɔ, ni ka nin sinambu ba m̄aru ye n̄ra ma Babiloni ye ba maa m̄ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔwa n Isireliba s̄ɔwɔ n n̄e, am̄eniwa wi, ben Yinni, wi u maa s̄a w̄llu ka tem Yinni u gerua. U n̄e, bu n̄ruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu w̄ruku sere bu kpana bu se ȳen s̄ɔ u dera yiberɛba ba bu w̄ri ba goomɔ. ²⁸ U maa n̄e, bwese nin garu t̄a n yina tu n̄ɔ ye na tu t̄i, n tu s̄ɔwɔ n n̄e, tu n̄ruo baa ñ n m̄eren na. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u ñ win wuu Yerusalemu deri. N n m̄en na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u ñ derim̄. Bwesenu kpuro s̄ɔra u koo win m̄aru sure. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man s̄ɔwa u n̄e, n bu s̄ɔwɔ n n̄e, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri w̄llun di. Win n̄ɔ ga koo n̄ra saa win w̄a yee d̄er̄arun di. U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge t̄n dabi te ta d̄ianu ḡem̄ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo n̄ra handunia kpuro s̄ɔ. Domi u t̄ambu kpuro sokum̄ win siri gbaburɔ. Wi siribu di, u koo ȳero gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, u maa n̄e,

win siribu bu ko n sãawa nge woo bako
ge ga bwesenu kpuro gasirimã,
ga handunian goonu nne kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunã u koo de bu gbi siri bi sã, ba ko n teriewa baama handuniaã. Goo sari wi u koo ben gonu menna u sike, kpa bu ben gã swĩ. Nu koo kowa taaki tem sã.

³⁴ Bɛɛ, win tãmbun kparobu,
i wuri koowo, i bindio temã.
Domi tãra tunuma tẽ sã ba koo bɛɛ sakiri.
I ko i wãruma i kãsikira
nge tem mæn weke buraru.

³⁵ I ñ kisiramã
domi i ñ kuku yeru wasi.

³⁶ Wee, kparo ben wuri yi koo nãra
domi Yinni Gusunã u koo ben tem kam koosia

³⁷ ka win mãru baka.

Tem mɛ, mu wãa bõri yendu sã,
adama mu koo ko bansu.

³⁸ Nge mɛ gbee sunã ga ra yari gen wãa yerun di
gu ka dĩanu kasu,
nge mɛya Yinni Gusunã u koo yari win wãa yerun di,
u de bwesenu nu goona
kpa tem mu tãmbu bia win mãru bakan sã.

26

Yeremi u wãa Yudaban

wirugibu wuswaa

¹ Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen sã mɛɛ tera Yinni Gusunã u ka Yeremi gari yini kua u nɛɛ, ² ameniwa nɛ, Yinni Gusunã na gerua na nɛɛ, a yõro sãa yerun yaara mini. Tøn be ba koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man sã, kpa a bu gari yi kpuro sã yi na nɛɛ, a bu sã. Baa yin tia a ku ra bure. ³ Bã n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben dã sã, ba ben kom kãsum deri, kãsa ye na raa gõru doke n bu kua, kon ye deri. ⁴ A bu sãwã a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunã na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa dakio bu nɛn woodaba swĩ ye na bu wẽ, ⁵ kpa bu ku nɛn gãrobun gari atafiiru ko. Na ra be bu gãrie saa yellun di, adama ba ñ bu swaa daki. ⁶ Yen sã, kon sãa yee te kam koosia nge mɛ na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen yĩsiru sia nù n bõrumã.

⁷ Yãku kowobu ka Gusunã sãmãbu ka wuun tãmbu ba Yeremin gari yi nua yi u gerumã Yinni Gusunã sãa yerã. ⁸ Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunã u nùn yiire u tøn be kpuro sã mi, yera yãku kowo be, ka Gusunã sãmã be, ka sere wuun tøn be ba tie kpuro ba na ba nùn sãre. Ba gbãsumã ba m̀, kaa gbiwa. ⁹ Tãmbu kpuro ba na ba Yeremi mɛnɛ Yinni Gusunã sãa yeru mi, ba m̀, mban sãna a gerumã ka Yinni Gusunã yĩsiru a m̀, sãa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua mɛ, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunã sãa yerã, ma ba sina sãa yee ten kãnnãwã ge ba sokumã kãnnã kpã.

¹¹ Ma yãku kowo be, ka Gusunã sãmã be, ba wirugibu ka tøn be ba tie kpuro sãwã ba nɛɛ, n weenɛwa bu durã wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusimã. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka tøn be kpuro sãwã u nɛɛ, Yinni Gusunãwa u man gãrima n ka gari ko sãa yee teni ka wuu genin sã, nge mɛ i nua kpuro. ¹³ I

gõru gæsio kpa i kom kõsum deri. I Gusunõ bɛɛn Yinnin gari swaa dakio, kpa u kãsa ye deri ye u raa kĩ u bɛɛ kua. ¹⁴ Adama nɛ wee bɛɛn nãmã, i ka man koowo nge mɛ n bɛɛ dɛnde. ¹⁵ I yẽ ma na ñ taarɛ gaa mɔ. Yen sɔ, ñ n man go, nɛn yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen sɔmunu. Domi ka gem Yinni Gusunõwa u man gɔrima n ka bɛɛ gari yini kpuro sɔ.

¹⁶ Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba yãku kowo be, ka sɔmɔ be sɔɔwa ba nɛɛ, n ñ weenɛ su durɔ wi go domi ka Gusunõ bɛɛn Yinnin yĩsira u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba tɔn wɔru ge sɔɔwa ba nɛɛ,

¹⁸ Misee Mɔresɛtigii u raa Gusunõn gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u nɛɛ, amɛniwa Gusunõ, wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ,

ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,

kpa yu ko nge kpee ni ba suba,

kpa guu tɛn wɔllɔ ba Yinni Gusunõn sãa yee te bana,

tu dãnu kpi n ko dãa sɔɔ bɔkɔ.

¹⁹ Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u ñ Yinni Gusunõ nasie? Nge u ñ Yinni Gusunõ suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunõ u kãsa ye deri ye u raa kĩ u bu kua. Yera i ko de bɛɛ, su tii durum baka yeni sɔbi?

Yoyakimu

u Gusunõn sɔmɔ Uri go

²⁰⁻²¹ N deema Yoyakimun waati ye sɔɔ, durɔ goo maa wãa wi ba mɔ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunõn yĩsira. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sɔ nge mɛ Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mɛ, u bɛrum soora, ma u kpikiru sua u da Egibitiɔ. ²² Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gɔra Egibitiɔ ka tɔmbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³ Ma ba Uri wi mwaama ba ka nùn na sina bokon mi. Ma u dera ba nùn go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tɔn dirobu sike.

²⁴ Adama Akikamu Safanin bii u yãrawa ka Yeremi ma u yina bu tɔn be Yeremi nãmu beria bu go.

27

Yeremi

u sugu sɔndi win seru wɔllɔ

¹ Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tɛ fiiko, yera Yinni Gusunõ u ka Yeremi gari kua u nɛɛ, ² Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wẽɛ a ye sɔbe, ³ kpa a ye sɔmɔbu wẽ be sinam beni, Edɔmuban sunɔ, ka Mɔabuban sunɔ, ka Amɔniban sunɔ, ka Tirin sunɔ, ka Sidonin sunɔ ba gɔra Yerusalemu Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴ Kpa a maa bu sɔ bu ben yinnibu sɔ bu nɛɛ, nɛ, Gusunõ, wɔllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sãamɔ, na nɛɛ, ⁵ nɛna na tem taka kua ka tɔmbu ka yee yi yi wãa mɛ sɔɔ, ka nɛn dam bakam. Wi na kĩ, wiya na ra mu wẽ. ⁶ Wee tẽ kon bɛɛn tem mɛ kpuro nɛn sɔm kowo Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko wẽ. Kpa n de sere ka gbeeku yɛyɔ yi nùn sɔmburu kua. ⁷ Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sã. Adama saa gaa koo na yè sɔɔ bwese damginu ni nu sinam damgibu mɔ, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu tà n yina tu Nɛbukanesaa sã tu nùn yoru diiya, nɛ, Yinni Gusunõ, kon de u bwese te tabu wɔri. Kon maa tu bararu ka gõru kpẽɛ, u ka kpĩ u tu kpeerasia.

⁹ N n men na, bæε, i ku maa bæen sãmɔbu swaa daki, ka bæen sɔrobu ka bæen tiin dosusu, ka bæen gɔri sokobu, be, be ba ra bæε sɔ bu nεε, i n̄ ko Babilonin sina boko sã. ¹⁰ Domi weesa ba gerumɔ, ye ya koo de n bæε tondasia bæen tem di kpa n bæε kpeerasia.

¹¹ Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sɔbe, tu n̄n yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sɔɔ kpa tu gbea ko mi, ta n wãa. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹² Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sɔɔwa. U nεε, Sedesiasi, wunε ka wunen tɔmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i n̄n yoru diiya, wi ka win tɔmbu, kpa i wa i n wãa. ¹³ Mban sɔna kaa de bu wunε ka wunen tɔmbu go tabu sɔɔ, n̄ kun mε i gbi gɔɔru ka baranun sɔ nge mε Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kp̄iyya ta koo gbiwa nge mε. ¹⁴ U maa nεε, i ku sãmɔ ben gari swaa daki, be, be ba bæε sɔmɔ ba mɔ, i n̄ Babilonin sina boko yoru diiyammε. Domi gari weesugiiya ba mɔ. ¹⁵ N n̄ nε, Yinni Gusunɔ na bu gɔra. Ba gari mɔwa ka nen yĩsiru adama weesa ba mɔ. I n̄ bu swaa daki, kon bæε girawa, kpa i gbi, bæε ka be sannu.

¹⁶ Ma Yeremi u maa yãku kowobu ka tɔn be ba mennen mi, gari yi sɔɔwa. U nεε, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε, i ku bæen sãmɔbun gari swaa daki, be ba gerumɔ ba mɔ, ba koo ka Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu wurama saa Babilonin di n̄ n̄ tεemɔ. Domi gari weesugiiya ba mɔ mi. ¹⁷ I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kp̄iyyɔ, kpa i wa i n wãa. Mban sɔna i ko i de besen wuu geni gu ko bansu.

¹⁸ Yeremi u maa nεε, sãmɔ be, b̄a n sãan na Gusunɔn sãmɔbu ka gem ma win gariya ba kparamɔ, bu n̄n kanɔ, wi, wɔllu ka tem Yinni, u ku de bu yãa ni gura ni nu tie win sãa yerɔ ka Yudaban sina kpaarɔ ka Yerusalemu sɔɔ kpuro, bu ka da Babiloniɔ. ¹⁹⁻²⁰ Domi sanam mε Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpɔbu, u n̄ gina dendi yãa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sɔwaritii, ka dendi yãa ni nu tie Yerusalemuɔ. ²¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua dendi yãa nin sɔ. ²² U nεε, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloniɔ. Miya nu ko n wãa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

28

Yeremi

ka Gusunɔn sãmɔ Hanania

¹ Sedesiasin bandun wɔɔ nnεse te sɔɔ, yen suru nɔɔbuse sɔɔ, Hanania, Asurin bii, wi u sãa Gusunɔn sãmɔ Gabaoniɔ, u ka Yeremi gari kua yãku kowobu ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ, Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ² U nεε, ameniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nεε, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sãa nge sugu ben wĩinɔ. ³ N ka ko wɔɔ yiru u koo de Nebukanεsaa u ka wi, Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloniɔ. ⁴ U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tɔn be ba ka da Babiloniɔ. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵ Yera Yeremi u Gusunɔn sãmɔ Hanania wisa yãku kowobu ka tɔn be ba wãa Yinni Gusunɔn sãa yeru mi kpuron wuswaaɔ, ⁶ u nεε, ami. Gusunɔ u de yu koorã nge mε a gerua. Kpa u de tɔn be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãa ni. ⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a n̄, yi na gerumɔ wunen wuswaaɔ ka tɔn ben wuswaaɔ. ⁸ Gusunɔn sãmɔ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, n̄ni swãaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu sɔɔwa. ⁹ Tε Gusunɔn sãmɔ goo ù n seewa u b̄ari yendun

gari m̀, am̀na t̀mba koo ka tubu ma Gusuǹwa u ỳero g̀rima, ma n kun m̀ ye u gerua mi, ya kooa.

¹⁰ Yera Gusuǹn s̀m̀ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̀oka. ¹¹ Ma u t̀mbu kpuro s̀wa u ǹe, am̀niwa Yinni Gusuǹ u gerua. U ǹe, n ka ko ẁo yiru u koo Babilonigibun dam m̀e bua nge m̀e na sugu ye b̀oka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n dooǹ.

¹² Sanam m̀e Hanania u sugu d̀a ye wuna Yereimin ẁirun di u b̀oka u kpa, yera Yinni Gusuǹ u Yeremi s̀wa u ǹe, ¹³ a doo a Hanania s̀ a ǹe, u kp̃a u sugu d̀agia ye b̀oka, adama u koo yen k̀sire wa ye ya s̀a sisugia.

¹⁴ Ǹe Gusuǹ, Isireliban Yinni, ǹe wi na ẁllu ka tem m̀, na ǹe, wee na sugu sisugia dokem̀ bwese ni kpuron ẁiǹ, kpa nu ka Nebukan̄saa, Babilonin sina boko yoru diiya. Baa ka gbeeku yeyo, kon ǹn ye ǹmu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania s̀wa u ǹe, a swaa dakio a ǹ, Yinni Gusuǹ kun nun g̀re. Ka m̀e, a da a t̀mbu gari weesugii s̀wa, ma ba yi naane kua. ¹⁶ Yen s̀, t̀e, wee ye Yinni Gusuǹ u gerua. U ǹe, u koo nun wuna tem minin di, domi wuǹn gari yi dera t̀mba ǹn seesi. Kaa gbi gisaku ge.

¹⁷ Ma Gusuǹn s̀m̀ Hanania wi, u gu ẁo gen suru ǹba yiruse s̀.

29

Yeremi u Yuda be ba ẁa

Babilonì tireru kua

¹ Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka ỳku kowobu ka Gusuǹn s̀m̀bu tireru kua, t̀mbu kpuro gesi be Nebukan̄saa, Babilonin sina boko u yoru mw̄era u ka da Babilonì. ² N deema saa ye s̀, ba sina boko Yoyakini mwa k̀ ka win m̀ro ka win s̀m kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba ẁa Yerusalem̀ ka Yudan wuu si su tie s̀, ka d̀a d̀akobu ka sekobu. ³ Wee saa ye s̀, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii g̀rì Nebukan̄saan mi, Babilonì. Ma Yeremi u bu win tire te w̄. Wee ye tire te, ta gerum̀.

⁴ Ta ǹe, Gusuǹ, ẁllu ka tem Yinni, u maa s̀a b̀e Isireliban Yinni. Wiya u ka b̀e gari m̀, b̀e be u dera ba yoru mw̄era ba ka da Babilonin tem̀. ⁵ U ǹe, i dia banì kpa i n ẁa ye s̀. I gbea koowo kpa i yen d̃anu di. ⁶ I kur̀bu suo kpa i bibu ma. I de b̀en bii t̀n dur̀bu bu kur̀bu sua bu bibu ma, kpa i b̀en bii t̀n kur̀bu dur̀bu k̄ kpa ben tii bu maa k̀wara. I dabio mi i ẁa mi, i ku kaara. ⁷ I kasuo nge m̀e tem m̀e, mu koo ka kuura mi Yinni Gusuǹ u dera i yoru dim̀. Kpa i ǹn kana tem m̀n s̀, domi m̀ n kuura, b̀en tii i ko i kuurawa.

⁸ Gusuǹ, b̀en Yinni wi, u maa ǹe, i ku de ǹn s̀m̀ be ba ẁa b̀en suunu s̀, bu b̀e ǹni w̄ke. I ku s̀robu ka be ba b̀e b̀en dosusu tubusiam̀ naane ko. ⁹ Domi ba gerum̀ ba m̀, wiya u bu g̀ra, bu ka b̀e gari s̀. Adama weesa ba m̀, n ǹ wi.

¹⁰ U maa ǹe, ẁo wata ka ẁkurun baa ỳ n doona, u koo na u b̀e yara u ka wurama b̀en tem̀. Nge m̀ya u koo ka win ǹo mw̄eru yibia. ¹¹ Yinni Gusuǹ u maa ǹe, u ỳ himba ye u yii b̀en s̀. Himba gea, n ǹ m̀ himba k̀sa. U koo de ye i ỳiy yu b̀e kooa sia. ¹² Saa ye s̀, i n ǹn soka b̀en kanaru s̀, u koo b̀e swaa daki kpa u b̀e wurari. ¹³ I n ǹn kasu ka b̀en g̀ru kpuro, u koo de i ǹn wa, ¹⁴ kpa u b̀e be ba raa yoru mw̄era mi, m̀nna maa tem kpuron di ka bwesenu kpuro s̀on di mi u dera i yarin̄e, kpa u b̀e g̀siam̄ i wurama b̀en tem̀, m̀n di u dera ba b̀e gura. Wi, Yinni Gusuǹwa u yeni gerua.

¹⁵ U b̀e yeni s̀m̀wa, domi i gerum̀ i m̀, wiya u b̀e s̀m̀bu w̄ Babilonì.

¹⁶ T̀e, wee ye u gerum̀ suǹ wi u s̀ Dafidin sina g̀naon s̀, ka sere t̀n be ba ẁa Yerusalem̀ be ba ǹ yoru mw̄e ba ka de Babilonìn s̀. ¹⁷ U ǹe, wee, u koo

de bu bu tabu wɔrima kpa gɔ̄ɔru ka bararu tu bu wɔri. U koo bu wahala kpɛɛ kpa ba n sãa nge dãa marum mɛ mu kɔ̄sa ba yina bu di. ¹⁸ Bã n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gɔ̄ɔru ka bararu tu bu wɔri sere bwesenu kpuro nu nanda nù n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sɔɔ kpa ba n da ka ben yĩsiru tɔmbu bɔrusi, ñ kun mɛ, bu ka goo gãa kɔ̄sunu sie, ñ kun mɛ gãa nanumginu, ñ kun mɛ, gãa sekuruginu. ¹⁹ Domi ba ñ wi, Yinni Gusunɔn gari swaa sue baa mɛ u ra n bu yi sɔ̄mɔ saa win sɔmɔbun nɔɔn di. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁰ Adama bɛɛ be u dera ba gura ba ka da Babiloniɔ, i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ.

²¹ U nɛɛ, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bɛɛ gari weesugii sɔ̄mɔ ka win yĩsiru, u koo bu Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko nɔmu beria kpa u bu so u go, bɛɛn nɔni biru. ²² Kpa bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wãa Babiloniɔ, i tɔmbu yiru yen yĩsinu sua i n da ka tɔmbu bɔrusi, i nɛɛ, Gusunɔ u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sɛɛwa dɔɔ sɔɔ. ²³ Domi tɔn be, ba gãa kɔ̄sunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurɔbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunɔn yĩsiru, baa mɛ u ñ bu yiire. Adama u yɛ ye ba kua kpuro, u sãa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem taka kua, u Yeremi gɔra Semaya, Nɛɛlamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yãku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mɔrisia ka sere yãku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶ Ye u gerua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, Sofoni, Yinni Gusunɔwa u nun gɔsa a ka ko yãku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusunɔn sãa yeru kɔ̄su. Goo ù n seewa u tii kua nge wiiro ma u tii sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, kpa a nùn mwa a bɔke ka wɛɛ dangii ka yɔni. ²⁷ N n mɛn na, mban sɔna a ñ Yeremi, Anatɔtugii mwe a sɛɛyasie, wi u tii kua Gusunɔn sɔmɔ bɛɛn suunu sɔɔ. ²⁸ Wee, u mam sun goo gɔriama Babiloni mini u sun sɔ ma sa ko yoru di mini n ka tɛ. Yen sɔ, su be dia baniɔ kpa sa n wãa ye sɔɔ, kpa su be gbea ko kpa su yen dɔ̄anu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ, ³¹ a be ba yoru mwɛera ba ka da Babiloniɔ mi gɔrio a nɛɛ, ³² wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Nɛɛlamugiin sɔ. Semaya wi, u bɛɛ gari sɔ̄wa, adama na ñ nùn gari gɛɛ sɔ̄wa bɛɛn sɔ. Wee tɛ u dera i weesu naane kua. Yen sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon nùn wɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wãaru dimɔ bɛɛn suunu sɔɔ. U ñ maa durom mɛ wasi mɛ kon nen tɔmbu kua. Domi u dera ba man seesi.

30

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

¹ Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ, ² a gari yi kpuro yoruo tireru sɔɔ yi na nun sɔ̄wa. ³ Na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon nen tɔmbu Isireliba ka Yudaba yakiaama yorun di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem mɛ na ben baababa wɛ sɔɔ, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄wa Isireliba ka Yudaban sɔ. ⁵ U nɛɛ, na nandabun kuuki nɔmɔ.

Tɔmba berum soore,
ba ñ bɔri yɛndu mɔ.

⁶ I bikio kpa i nɔ tɔn durɔ ù n da yiire u ma.

N n mɛn na, mban sɔna na tɔmbu wa
ba ben gãanu neni

nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.
 Mban sōna be kpuron wuswaa burisine.
 7 Anna a wahala baka wa ya wee.
 Tōo te, tōo kōsura.
 Ta ñ ka tōru garu weene.
 Te sōra Isireliba ba koo nani swāa bakaru wa.
 Adama ka mε, kon bu faaba ko.

8 Yen tōo te, nε, Yinni Gusunɔ, nε wi na wōllu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīnun di n bōoku kpa n wēε yi ba raa ka bu sari kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba ñ maa tɔn tukobu sāamɔ. 9 Nε, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo sã, ka sere maa Dafidin kāsire wi kon swīi ben sina gɔnaɔ.

10 Bεε Isireliba, Yakɔbun bweseru,
 bεε be i sãa nen sɔm kowobu,
 i ku nanda, i ku diiri.
 Wee, kon bεε yakama saa tem tukum di mi i yoru dii,
 bεε ka bεen bibun bweseru.
 I ko i wurama kpa i wēra i n wāa bari yendu sɔɔ.
 Goo kun maa bεε tōya mɔ.

11 Domi ko na n ka bεε wāa kpa n bεε faaba ko.
 Kon bwesenu kpuro kpeerasia ñin mi i raa yarine i wāa.
 Adama bεε, na ñ bεε kpeerasiamɔ.
 Kon bεε seeyasiawa nge mε n weene.
 Domi na ñ kpe n bεε deri n nεε, i ñ gāanu kue.

12 Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na maa bεε Yerusalemugibu sōomɔ.
 Na nεε, bεen barara kpā,
 bεen mēera ya ñ bekuramɔ.

13 Goo kun bεen wɔnwɔndu mɔ u bεen mēera ye tim doke.
 Tim gam sari mε mu koo bεen mēera ye bekia.

14 Be ba raa ka bεε arukawani bɔkua, ba ñ maa bεε kasu,
 domi na bεε sowa nge mε ba ra yiberε so.
 Na bεε seeyasia ka dam bεen durum dabinun sɔ.

15 Mban sōna i mēeran weeweenu mɔ ye i wa bεen toranun sɔ.
 I n yē ma bεen durum bakan sōna na bεε yeni kua.

16 Adama be ba bεε wari ba di, kon ben tii wariwa n di.
 Be ba sãa bεen yiberεba kpuro
 ba koo bu yoru mwēeriwa.
 Be ba bεen yānu guramɔ,
 kon de bu maa ben tiin yānu gura.

17 Adama bεε, be ba raa mɔ i kam kua,
 ma goo kun bεen laakari mɔ,
 kon bεen mēeran bosu bekia.
 Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

18 Na wure na nεε,
 wee, kon bεε Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di,
 kpa i wura bεen yenusɔ.
 Kon bεen yenusun wɔnwɔndu ko,
 kpa n bεen wuu bani gen bansɔ
 n bεen sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wāa.
 19 I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.

Kon bεε dabiasia, i ñ maa kaaramo.
Kon de bu bεε bεεε wē, kpa bu ku bεε gεm.

²⁰ I ko i n sãawa nge yellu,
kpa i n da bεεn mennosu ko nen wuswaa.
Kpa n be ba bεε dam doremō kpuro sεyasia.

²¹ Bεεn turowa koo ko bεεn suno.
Kpa n de u man susima,
domi goo kun kākō u man susi,
ma n kun mō na nūn soka.
Nε, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

²² Saa ye sōra i ko i n maa sãa nen tambu,
kpa n ko bεεn Yinni.

²³ Wee, nε, Yinni Gusunon mōru ya wee nge guru woo bōkō,
kpa yu tōn kōsobu wōri.

²⁴ Nen mōru ye, ya ñ suremō
ma n kun mō ya nen himba yibia.
Amen biru kpa yu bεε yeeri.

31

Isireliba

ba koo gōsirama yenuo

¹ Yinni Gusunō u nεε, saa gaa sisi yè sōo kon maa ko Isireliban bwesenu
kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tambu.

² Sanam mε ba wãa gbaburō,
na bu nen durom sōosi,
ben be ba yara tabun di,
ba wee bu wēra sere ka baadommao.

³ Bεε Isireliba, na bεε nen tii sōosi saa yellun di.
Na bεε kīwa sere ka baadommao.

Yen sōna na bεε nen durom derie.

⁴ Bεε Isireliba, kon maa wure n bεε swīi,
kpa i yōra.

Kon de i bεεn baranu so,
kpa i yari i n yaamō be ba nuku dobu mōn suunu sōo,

⁵ i ko i maa resεmba duure Samarin guunō,
kpa i yen binu wa i sōri.

⁶ Saa ya sisi yè sōo wuun kōsobu ba koo nōogiru sua
Efaraimun guuru wōllun di
bu nεε, i seewo su da Siōnio
mi Gusunō bεεn Yinni u wãa.

⁷ Yinni Gusunō u maa nεε,
i Yakōbun bweseru taki kuo ka nuku dobu.
I yēerio ten sō te ta sãa bwesenun wiru.
I nōogiru suo kpa i siarabun womusu ko.
I nεε, Yinni Gusunō u win tambu Isireli be ba tie faaba mō.

⁸ Wee na ka bu wee saa sōo yēsān nām geu gian di.
Na bu mennamō handunian goonu nnen di.

Tōn be, ba dabi.
Be sōo, wākoba wãa ka yεmōbu ka gurigibu,
ka be ba yiire ba kī bu ma.

9 Be wee ba wee ka swīi, ba man kanamə.
 Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerə
 ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,
 mi ba n̄ sokuramə.
 Domi na sãawa Isirelin bweserun Baaba.
 Ma ta maa sãa n̄n̄n̄ bii yeruma.

10 Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunən gari swaa dakio,
 kpa i yi kpara
 i ka da sere mi n toma.
 I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,
 na kon maa tu menna,
 kpa n tu k̄su nge mɛ yãa kparo u ra win yãanu k̄su.

11 Domi nɛ, Yinni Gusunə na Yakəbun bweseru yakia,
 na tu wəra saa wi u tu dam keren n̄mun di.

12 Ba koo na Siənin guuru wəllə,
 ba n nuku dobu m̄ ka kuuki.
 Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni Gusunə na bu w̄n̄n̄ s̄.
 Yeya, dobi ka resem ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka yãanu ka nɛɛ.
 Ben bw̄ra koo yemiawa nge d̄aa gbaaru te ta nim waamə.
 Ba n̄ koo maa wahala ko.

13 Wəndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamə.
 Mɛya maa aluwaasiba ka durə təkənu ko n ȳerimə.
 Domi kon ben nuku sankiranu gəsia nuku dobu,
 n bu nukuru yemiasia.
 Kpa n maa ben n̄ni swāaru gəsia b̄ri yendu.

14 Kon de n̄n̄n̄ ȳaku kowobu bu d̄ia geenu di bu debu,
 kpa n̄n̄n̄ t̄mbu bu debu n̄n̄n̄ arumanin s̄.
 Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

15 Ameniwa Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ,
 ba swīi gɛɛ n̄ɔɔm̄ Ramə.
 Ȳero u sumə u weeweenu m̄.
 Ase, Raseliwa u sumə win bibun s̄.
 Ma u yinamə bu n̄n̄n̄ suuru kana
 domi bii be kpurowa ba gu.

16 Adama na nɛɛ,
 u mario,
 u win n̄ni ȳresu woko.
 Domi u koo are wa ye u win bibu kuan s̄.
 Ba koo wurama yiberəban tem di.

17 Nɛ, Yinni Gusunə na nɛɛ, win sia ya koo w̄ra,
 domi win biba koo wurama ben temə.

18 Na Isireliban n̄ɔɔ n̄ɔɔm̄ ba weeweenu m̄, ba m̄,
 n de bu wurama n̄n̄n̄ mi ka gem.
 Ba sãawa nge naa buu ge ga gen tii kpare,
 ma na bu sɛyasia.

Domi n̄na na sãa Gusunə ben Yinni.

19 Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.
 Ye ba ben toranu gia,
 ma ba tuka ka sekuru
 ye ba kua saa ben aluwaasirun din s̄.

20 Isirelin bweseru ta sãawa nge n̄n̄n̄ bii k̄n̄asi.
 Mɛya na maa tu k̄ru s̄ɔsi.

Domi nge mèn nòru na ten gari m̀, nge meya ten k̄ru ta ra n w̄a nen ḡruo. Nèn bw̄era kun kpunε ten s̄. Kon tu w̄onw̄on bakaru kua. Nε, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

²¹ Bεε Isireliba, i ȳireru koowo bεen swaa s̄o kpa i d̄a gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa sw̄i.

Bεε Isireliba, i wurama bεen wus̄o.

²² Sere saa yer̄a i ko i n k̄ore i n yaayaare m̀, bεε naane sariba.

Wee nε Yinni Gusun̄, na ḡa kpaanu kua tem̄o.

T̄on kur̄wa u koo dur̄o kasu.

Arumani ye Yinni Gusun̄

u koo win t̄ambu w̄ε

²³ Gusun̄ Isireliban Yinni wi u w̄ollu ka tem m̄o u gerua u nεε, n̄a n ka Isireliba wurama saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro s̄o bu nεε,

Yinni Gusun̄ u guu te u ḡosa Yerusalem̄o domaru kuo, mi gem mu w̄a.

²⁴ Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu maros̄o ka m̄en baru kpaan̄o. ²⁵ Domi kon wi nim n̄oru ga m̀ nim w̄ε, kpa win ḡru gu yemia. Kpa n de wi u w̄ak̄onu w̄arimo ḡōrun s̄o u di u debu. ²⁶ Saa ye s̄o, Yeremi u dom yanda, ma u m̄era u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷ Ma Yinni Gusun̄ u nεε, wee saa ya sisi yè s̄o kon de yaa sabenu ka t̄ambu bu yibu Isirelib̄o ka Yudāo. ²⁸ Nge m̄ε na raa bu wukura na surura nge d̄anu, na bu kasuka na kam koosia nge dia, nge meya kon maa wure n bu seeya n gira. Nε, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua. ²⁹ Saa ye s̄o, ba n̄ maa gerum̄o bu nεε, baababara ba res̄em ḡoma di, ma ben bibun n̄osu yaaya.

³⁰ Adama wi u win res̄em ḡoma di, win n̄owa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹ Nε, Yinni Gusun̄ na nεε, t̄onu ganu sisi n̄i s̄o kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpa b̄ake. ³² Adama ya n̄ ko n s̄a yèn bweseru na raa ka ben baababa b̄kua sanam m̄ε na bu n̄omu n̄enua na yarama Egibitin di. Ba n̄ ye m̄em n̄ow̄ε, baa m̄ε nε, Yinni Gusun̄ na s̄a ben Yinni. ³³ T̄ε, arukawani kpa ye wee, ye kon ka Isireliba b̄ake. Nε, Yinni Gusun̄, kon de nen woodaba ba n w̄a ben bwisikunu s̄o, kpa n ye yorusi ben ḡrus̄o. Kpa na n s̄a ben Yinni, kpa be, ba n maa s̄a nen t̄ambu. ³⁴ Domi t̄ambu kpurowa ba ko n man ȳε saa hibun di sere ka bukurob̄o. Goo kun maa win winsim n̄ kun m̄ε win m̄ero bisi goo keu m̀ u ka Gusun̄ gia. Kon bu ben durum w̄aka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵ Yinni Gusun̄wa u s̄o kua u ka yam d̄erasia s̄o s̄o.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam d̄erasia w̄kuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim w̄kun di, kpa nu w̄aki.

Win ȳisira Yinni Gusun̄ wi u w̄ollu ka tem m̄o.

Wiya u gerua u nεε,

³⁶ taka koor̄a yeniba kpuro ȳa n koo kpe,

Isireliban bwesera koo maa kpe,

kpa ta kun maa w̄a.

³⁷ U maa gerua u nεε,
 ma ba kp̄ā ba w̄allun kp̄āaru yīira ba gia,
 ma ba dua tem̄o ba m̄en kp̄εεkp̄εεkun asansi gia,
 saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina k̄ōsa ye ba kuan s̄o.

³⁸ Wee saa ya sisi yè s̄o ba koo man b̄εεε w̄ē bu Yerusalemu bani saa Hanan̄εlin di sere n ka da wuun gb̄ārarun k̄ann̄w̄o ge ba m̄ò gani ḡamburun k̄ann̄o. ³⁹ Kpa bu maa w̄ēε demiam̄a min di bu yīire bu ka da Gar̄ebun gungur̄o, kpa bu besira bu da sere Goatīo. ⁴⁰ W̄ōwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya w̄āa bera mi sere n ka da Sedoronin daarāo, ka k̄ann̄o ge ga w̄āa s̄ōo yari yeru gia, m̄in di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n s̄āa n̄ε, Yinni Gusun̄ogia. Ba ñ maa ye k̄asukum̄o sere ka baadommāo.

32

Yeremi u gberu garu dwa

¹ Yudaban sina boko Sedesiasin bandun w̄ōo w̄okuruse s̄o, Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nebukan̄esaan bandun w̄ōo yendu yiru sarisewa mi. ² Saa ye s̄ōora win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u w̄āa p̄iris̄om s̄o Yudaban sina kpaarāo. ³ Sedesiasi wiya u n̄un p̄iris̄om ye kp̄εε yèn s̄o u Gusun̄on gari gerua u nεε, wee Yinni Gusun̄o u Babilonin sina boko wuu geni n̄amu b̄eria kpa u gu kamia. ⁴ Sedesiasi kun maa kisiram̄o tabu kowobun n̄aman di. Babilonin sina boko u koo n̄un n̄ama turi, kpa bu waana n̄oni ka n̄oni bu gari ko. ⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka n̄un da Babilonīo. Miya u ko n w̄āa sere Gusun̄o u ka win gari ko. Yen s̄o, baa ì n ka Babilonigibu tabu m̄ò t̄ē, ì ñ bu kamiam̄o.

⁶ Yeremi u nεε, Yinni Gusun̄o u maa man s̄ōowa u nεε, ⁷ wee, Hanam̄εli, Salumun bii, n̄en baan tundo turosin bii, u koo na u nεε, n na n win gberu dwe Anat̄otūo, Benyam̄εen tem̄o. Domi n̄ena n ween̄ε n tem m̄ε yakia n tubi di.

⁸ Yera n koor̄a nge m̄ε Yinni Gusun̄o u gerua. Hanam̄εli wi, u na n̄en mi p̄iris̄om dir̄o u nεε, n win tem m̄ε dweeyo m̄ε mu w̄āa Anat̄otūo Benyam̄εen tem̄o domi n̄ena n ween̄ε n mu yakia n tubi di.

Saa ye s̄ōora na tuba ma Gusun̄owa u k̄i m̄ε.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi w̄okura n̄oobu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹ Ma na seedagibu sua na tem m̄en dwee tirenu yorua yiru na n̄en yīreru doke ten teeru w̄all̄o na wukiri nge m̄ε wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo s̄ondi seedagii ben wuswaāo. Ma na tire ni sua ¹² na Baruku, N̄eriyān bii, Maseyan debubu w̄ē Hanam̄εli ka seedagii be ba ben yīrenu doke tire te s̄o ka sere maa Yudaba be ba w̄āa p̄iris̄om dii yaara min n̄oni biru. ¹³ Be kpuron n̄oni bira na maa Baruku s̄ōowa ¹⁴ na nεε, Isireliban Yinni wi u w̄allu ka tem m̄o, wiya u gerua u nεε, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yīreru koosi, u da u nu doke wekeru s̄o kpa nu ku raa sankira.

¹⁵ Domi s̄ōo teeru t̄ambu ba koo maa dia ka gbea dwe tem m̄ε s̄o.

Yeremin kanaru

¹⁶ Sanam m̄ε na tem m̄en dwee tire ni Baruku, N̄eriyān bii w̄ē na kpa, na Yinni Gusun̄o kana na nεε, ¹⁷ Yinni Gusun̄o, a w̄allu ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yiikon saabu. Gāanu sari ni a kpan̄ε. ¹⁸ A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bib̄o. Adama baababa b̄a n tora, a ra ben bibu s̄εyāsie tora nin s̄o. Gusun̄o, a s̄āawa Yinni boko, ma a dam m̄o. Wunen yīsira w̄allu ka tem Yinni. ¹⁹ Wunen himba ya kp̄ā, a maa dam m̄o a ka ye yibia. A ra n m̄εera ye t̄amba m̄ò kpa a baawure kua nge m̄ε win kookoosu n̄ε.

²⁰ A sɔm maamaakiginu kua sanam mɛ besɛn sikadoba ba wāa Egibitiɔ. Mɛya gisɔ a maa mɔ besɛn suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yĩsiru yara nge mɛ sa nɔɔmɔ gisɔ. ²¹ A wunen dam sɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tɔmba nanda. Yera ya dera a wunen tɔmbu yara saa Egibitin di. ²² Ma a bu tem mɛ wɛ mɛ a ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri, mɛ mu tim ka bom yiba. ²³ Mɛya ba maa na ba tem mɛ mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem nɔɔwɛ. Ba n maa wunen woodaba swi. Mɛya ba n maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kɔsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee tɛ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wɔri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu bɛria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gɔru ka bararu. Mɛya ye a gerua kpuro ya kooru, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ. ²⁵ Wee wuu ge, ga wāa Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka mɛ, a man sɔɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ, ²⁷ wee, nɛ Gusunɔ, na sɔawa handuniagibu kpuron Yinni. Gāanu sari ni na kpanɛ. ²⁸ Yen sɔna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanɛsaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye wɔri kpa bu ye dɔɔ mɛni kpa bu dia yɛn wɔllɔ Yudaba ba ra bũu wi ba mɔ Baali yākuru kue dɔɔ sɔku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun bũu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nɛn mɔru seeya.

³⁰ Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nɛn mɔru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³¹ Saa mìn di ba wuu ge swi, n ka girari gisɔ, gen tɔmbu ba ra nɛn mɔru seeyewa. Yen sɔna na n kã n gu wa nɛn wuswaaɔ. ³² Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu, ba kɔsa kua. Yera ya nɛn mɔru seeya. ³³ Ba yina bu man mɛeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nɛn sɔsiru nɔ. ³⁴ N n mam ye tɔna, ba maa ben bwāarokunu duusiawa nɛn sãa yerɔ ba tu disi doke. ³⁵ Ba bũu wi ba mɔ Baali sãa yeru bania Beni Hinɔmun wɔwaaɔ. Miya ba ra ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu ko Mɔlɔkun sã. N deema na n bu yen gaa yiire. Na n mam bwisika bu kɔsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nɛɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i nɛɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu bɛria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gɔru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen tɔmbu mɛnna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wāa bɔri yendu sɔɔ. ³⁸ Ba koo wure bu ko nɛn tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n wāa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na n bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔruɔ kpa bu ku raa maa gera nɛn swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swi mam mam tem mɛ sɔɔ ka gɔru tia.

⁴² Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nge mɛ na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge mɛya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔɔ mwɛɛru na kua. ⁴³ Yeremi, a gerua a nɛɛ, ba tem mɛ Babilonigibu nɔmu bɛria. Wee, mu kua bansu. Tɔmbu ka yaa sabenu maa sari mɛ sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wura kpa bu gbea dwe. ⁴⁴ Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaaɔ. Ba koo gbea dwe Benyamɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su wāa guunun bera gia, ka si su wāa wɔwi sɔɔ, ka si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru

gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mwεεra mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

33

Nɔɔ mwεε ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u kpam ka Yeremi gari kua sanam mε u wāa pirisɔm sɔɔ. ² U nεε, nε wi na ra n wāa, nε wi na tem taka kua ma na mu neni, nen na nεε, ³ a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gāa baka asiriginu sɔɔsi ni a n̄ yē. ⁴ Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gāanu mɔ ni na kī a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wəri ba surura. ⁵ Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nen mɔru bakan sɔ, domi Yerusalemugibu ba kɔsa kua sere na n̄ maa kī n wuu ge wa.

⁶ Wee, saa gaa sisi yè sɔɔ kon gu nɔəri nge barɔ. Kon gu bekia n bwāa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n wāa bəri yendu sɔɔ. ⁷ Kon de be ba yoru mwεεra Yudan di, ben wāaru tu kasi, kpa n bu swī nge yellu. ⁸ Kon bu ben durum kpuro waka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam mε ba man seesi suuru kua. ⁹ Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nen yīsiru bεεre wεεmɔ, kpa bwese tukunu nu n man siaramɔ. Bwese ni, n̄ n wa durom bakam mε kon ye kua ka doo nɔɔ te kon ye wē, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nεε, beε Yudaba, i nεε, beεn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yεε maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swεε yi kua swεε gonu yi goo ku ra maa sī. ¹¹ Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kura kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga nεε, i Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni siaro. Domi u s̄a tɔn geo.

Win kīru ta n̄ nɔru mɔ. Meya ba koo maa tɔn be ba ka yākuunu na s̄a yerɔn womusu nɔ. Domi kon de tɔn be ba raa yoru mwεεra mi, bu wurama tem mε sɔɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹² Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nεε, tem mε, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari mɛn wusu kpuro sɔɔ. Adama tē, yāa kparobu ba koo wāa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wēra. ¹³ Yāa kparobu ba koo maa yāanu kpara baama kpuro wuu si su wāa guunun bera gia ka si su wāa wōwi sɔɔ, ka si su wāa sɔɔ yēsan nɔm dvaru gia, ka Benyamεen temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ ka Yudaban wusɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win nɔɔ mwεεru kabie

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nεε, t̄ra sisi tē sɔɔ kon nen nɔɔ mwεε gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵ Saa ye, yà n tunuma, kon goo seeya nge dāa kp̄ii p̄tura Dafidin bweseru sɔɔ u n s̄a gemgii, kpa u tɔmbu kpara gem sɔɔ. ¹⁶ Yen t̄ɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n wāa bəri yendu sɔɔ, kpa bu ye yīsiru kē, Yinni Gusunɔn miya besen gem wāa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nεε, Dafidi sina boko u n̄ goo biamɔ wi u koo sina win bweserun sina gɔnɔ Isireliɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁸ Meya maa Lefiba be ba s̄a yāku kowobu, ba n̄ k̄sire biamɔ ben bweseru sɔɔ bu ka man yāku d̄ɔ

mwaararuginu kua, kpa bu man turare dɔɔ dokea kpa ba n da yākunu ko tɔɔ baatere.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁰ nɛna na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua. I n ko i kpī i yen gaa yɔrasia yu ku maa sɔmburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nɛn arukawani ye kusia, ²¹ saa yera nɛn tii, kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka Dafidi nɛn sɔm kowo bɔkua, kpa u kɔsire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka yāku kowobu Lefin bweseru bɔkua be ba ra sɔmburu ko nɛn s̄a yerɔ. ²² Adama n n̄ koorɔ mɛ. Kon Dafidin bweseru ka yāku kowobun bweseru dabiawi nge kperi, n̄ kun mɛ nge yani sɛeri yi yi w̄a daarun goorɔ yi ba n̄ kpē bu gari.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ a n̄ nɔɔmɔ ye tɔmba gerumɔ? Ba m̄, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔsa biru kisi. Yen s̄na ba bu gema, ba n̄ bu garisi bweseru. ²⁵ Adama wee ye na gerumɔ, nɛ wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua, ma na w̄llu ka tem wooda yiya, ²⁶ nɛna kon Isireliban bweseru ka Dafidi nɛn sɔm kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goo gɔsa u bandu di Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun bweserun suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwɛɛra mi, kpa n de bu wurama.

34

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

¹ Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wari. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba w̄a mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ² u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a n̄n s̄, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na n̄n sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko n̄mu bɛria u ye kam koosia u dɔɔ mɛni. ³ Mɛya wi, Sedesiasi u n̄ n̄n kisirarimɔ. U koo n̄n mwa kpa bu waana n̄ni ka n̄ni bu gari geruna u sere ka n̄n da Babiloniɔ.

⁴ Yen s̄, u nɛn gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u n̄ gbimɔ tabu sɔɔ, ⁵ u koo gbiwa bari yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba n̄n gbiiyegii kua. Ba koo n̄n turare dɔɔ dokea kpa bu n̄n gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wari. Wu gb̄rarugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛɛra

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusalemugibu n̄ɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi m̄ yoo, t̄n kurɔwa? A, t̄n durɔwa? U koo ȳro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka t̄n be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n̄ tii m̄. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amɛn biru t̄n be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa sw̄i ba mwaama ba yoo s̄ma koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a t̄n be sɔɔwɔ a nɛɛ, ¹³ wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam mɛ na bu

yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dima. ¹⁴Na nee, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nun samburu kua waa naba tia, yen naba yiruse u koo nun karawa yoo ten di, u n tii ma. Adama ben sikado be, ba n man swaa daki bu sere nen gere na. ¹⁵Wee te ba wurama ben daa saa ma ba gea kua nen nani saa. Domi ba naba tia kua ba nee, baawure wi u yoo ma u nun karo u n tii ma. N deema nen saa yerawa ba naba tia kua. ¹⁶Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yisuru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷Yen sa, wee ye ne, Yinni Gusuna na geruma. N daa weenewa ben baawure u win yobu kara ba n tii ma. Adama ba yina, ba n man mem naawe. Yen sana kon bu yasuu tabu saa kpa n bu baranu ka gaaru kpe kpa bwese ni nu tie nu n bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰Wee te, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunan sam kowobu ka sere tan be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bakua batuma saa sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besi yin suunu saa bu ka ben arukawani ye sire, ba n ye mem naawe, ba n ben naba mwee te yibie. Yen sa, kon bu ben yiber be ba kasu bu bu go namu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku ye yi ben gonu di. ²¹Me ya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpabu kua. Kon bu yiberba namu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu namu beria baa ba n ka bu tonde. ²²Kon de bu na bu wuu ge wari bu daa meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

35

Yeremi ka Rekabun bweseru

¹Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati saa, Yinni Gusuna u Yeremi sawa u nee, ²a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen saa yeru dia ye ya waa ten yesi yesibun teeru kpa a bu tam we mi, bu na.

³Ma Yeremi u da u Yaasania Yere min bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴Ma u ka bu da Yinni Gusunan saa yerun dii teeru mi, ten mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunan sam kowo u waa. Dii te, ta wawa sina asakpabun dirun bakua, gbara kaso, Maaseya, Salumun biin dirun walla. ⁵Ma Yeremi u bu tam bwaaanu we ka nari u nee, bu naru.

⁶Adama ba nun wisa ba nee, sa n tam naruma. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda we u nee, su ku ra tam na sere ka besen bibun bibu,

⁷su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resen gbaanu ko,

sa n kpe sa n mam ye ma.

Adama sa ko n wawa kuu be kunuginu saa besen waa ru kpuro saa.

Nge me ya sa ko ka te tem me saa,

mi sa waa sa saru dima mini.

⁸Yen sa, besu ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem naawamme. Sa n tam naruma besen waa run tanu kpuro saa, besu ka besen kurabu ka besen bibu. ⁹Sa n maa dia banima ye saa sa ko n waa. Me ya sa n gbea ma, sa n maa resen gbaanu ma. ¹⁰Sa waa kuu be kuruginu saa. Mesuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem naawamme. ¹¹Adama sanam me Nebukanesa, Babilonin sina boko u tem me warima, yera sa nee, su se su da Yerusalemu, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sana sa waa Yerusalemu mini gisa.

¹² Yera Yinni Gusunə u Yeremi sɔɔwa u neɛ, ¹³ ne Gusunə, wəllu ka tem Yinni, ne wi na maa sãa Isireliban Yinni, na neɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a neɛ, ba n̄ nen kirəba swaa dakimə kpa bu man mɛm nɔɔwa? ¹⁴ Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mɛm nɔɔwa ye u neɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Meya ba n̄ maa tam me nɔra sere ka gisən gisə. Ba ben sikado mɛm nɔɔwa. Adama ne, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba n̄ man swaa daki. ¹⁵ Na bu nen sɔmɔbu gəriama saa yellun di, bu ka ben baawure sɔ u win daa kɔsa deri. Bu ku maa b̄nu sã kpa bu wa ba n wãa tem me sɔɔ, me na ben baababa wẽ. Adama ba n̄ sɔmɔ be swaa daki, bu sere man mɛm nɔɔwa. ¹⁶ Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mɛm nɔɔwa. Adama be, nen tɔmbu, ba ku ra man mɛm nɔɔwɛ.

¹⁷ Yen sɔna ne Gusunə, wəllu ka tem Yinni, ne wi na maa sãa Isireliban Yinni, na neɛ, wee kon de kɔsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba n̄ man swaa daki. Na bu soka, ba n̄ man wurari.

¹⁸ Yera Yeremi u Rekabun bwese te sɔɔwa u neɛ, ameniwa Gusunə, wəllu ka tem Yinni wi u maa sãa Isireliban Yinni u gerua. U neɛ, wee i beɛn sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mɛm nɔɔwa. ¹⁹ Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u n̄ kəsireba biamə win bweseru sɔɔ be ba ko n̄ nen sɔmburu m̄.

36

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunən sãa yerə

¹ Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wɔɔ nnese sɔra Yinni Gusunə u ka Yeremi gari kua u neɛ, ² a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sɔɔwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron sɔ saa dɔma tən di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔɔ n̄ ka gisə girari. ³ Yudaba b̄ n̄ nua kɔsa ye kon bu kua sərəkudo ba koo ḡru gɔsia bu ben kom kɔsum deri. Saa yera kon bu ben durum wəka.

⁴ Yen biru Yeremi u Baruku Neriyan bii soka ma u n̄n sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunə u n̄n sɔɔwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔɔ.

⁵ Yera Yeremi u maa n̄n sɔɔwa u neɛ, wee ba man mwa ba neni, na n̄ kp̄ n̄ da Yinni Gusunən sãa yerə. ⁶ Yen sɔ, dɔma te ba koo nɔɔ b̄ke, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunən gari yi na nun sɔɔwa a yore mi gari sãa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tən be ba ko n wãa mi kpuro bu yi n̄. ⁷ Sərəkudo ba koo ḡru gɔsia bu ben daa kɔsa deri, kpa bu Yinni Gusunə suuru kana. Domi win m̄ru ya kp̄ ye u ka bu m̄.

⁸ Yera Baruku Neriyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u n̄n sɔɔwa. U Yinni Gusunən gari yi gara sãa yee ten mi. ⁹ Yoyakimun ban ten wɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yen suru nɔɔba nnese sɔɔ, yera ba nɔɔ b̄kurun t̄ru yi t̄ sɔɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu nɔɔ b̄ke Yinni Gusunən sãa yerə. ¹⁰ Yen t̄ɔ te sɔra Baruku u Yerin gari yi gara tən ben wuswaa Yinni Gusunən sãa yerə, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sãa tire yoro. Dii te, ta wãawa k̄nno ge ba m̄ k̄nno kp̄ɔn bera gia, gunguru wəllɔ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sɔɔwa

¹¹ Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunən gari yi nua yi ba yorua tire te sɔɔ, ¹² yera u da sina bokon yenuə sere win tire yoron dirə. Ma u deema wirugii beni ba m̄nne mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian

bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³ Ma Misee u bu sɔɔwa kpuro gari yi u nua Baruku u tɔn be garia.

¹⁴ Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu gɔria ba nɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵ Ye u tura mi, yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a sino kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶ Ye ba gari yi nua, yera ba mɛɛrina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nɛɛ, ¹⁷ a sun sɔɔwɔ nge mɛ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u nɛɛ, Yeremiwa u man gari yi sɔɔmɔ ma na yorumɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba nùn wisa ba nɛɛ, i doo i kuke wunɛ ka Yeremi, kpa goo u ku raa bɛɛ wa.

Sina boko u tire te dɔɔ mɛni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nùn gari yi sɔɔwa.

²¹ Yera sina boko u Yehudi gɔra u nɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ. ²² N deema saa ye, puran saawa. Wɔɔn suru nɔɔba nnese sɔɔra mɛ. Ma u deema sina boko u sɔ u dɔɔ wɔsu win diru mi u ra sinɛ puran saa. ²³ Yehudi ù n tire ten kabura ita, ù kun mɛ nɛ gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kɔɔ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dɔɔ sɔɔ, sere te kpuro ta ka dɔɔ mwaara muku muku. ²⁴ Ye sina boko ka win bwɔabu ba ye kpuro nua ba ù nande, ba ù maa ben yɔnu gɛɛka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sɔ. ²⁵ Sina boko u sere tire te dɔɔ mɛni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nùn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔɔ mɛni. Adama u ù bu swaa daki. ²⁶ Yera sina boko u Yeramɛeli wi u sɔa sunɔn bii, ka Seraya Asiriɛlin bii, ka Selemia Abudɛlin bii wooda wɛ u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba ù bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷ Sanam mɛ sina boko u tire te dɔɔ mɛni, te Yeremi u Baruku sɔɔwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wɔa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dɔɔ mɛni mi. ²⁹ Kpa a maa nùn sɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔɔ mɛni, ma u nɛɛ, mban sɔna wunɛ Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u mɛn tɔmbu ka mɛn yaa sabenu gura. ³⁰ Yen sɔna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔɔmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Mɛya ba koo maa win tiin goru deri tɔɔwɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ta n sɔɔ ka pura sooramɔ. ³¹ Kon bu sɛɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwɔabu. Kon de kɔsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔɔwa, yèn sɔ ba ù wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Nɛriyan bii, wi u sɔa tire yoro wɛ. Yera u maa nùn tire te Yoyakimu u dɔɔ mɛni min gari sɔɔwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weenɛ.

37

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

¹ Babilonin sina boko Nebukanesa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yuda, Yekonia Yoyakimun biin ayera. ² Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tumbu ba n Yinni Gusunon gari yi swaa daki yi Gusunon somo Yeremi u bu sōwa mi.

³⁻⁴ N deema saa ye sō, ba n gina Yeremi pirisom doke. U ra dawa mi u ki, win tumbun suunu sō. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sāa yaku kowo gora win mi, bu ka nun sō u bu Gusunon ben Yinni kana u ka bu nonu geu mēri. ⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunon tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷ Saa yera Gusunon Isireliban Yinni u Yeremi sōwa u nē, a Yudaban sina boko wi u nun garima nen mi sōwa a nē, wee, Egibiti sunon tabu kowo be ba raa wee bu ka nun somi ba gōsirō ben temo. ⁸ Tē, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wari bu ye mwa, bu dō saku. ⁹ Yen sō, ameniwa nē, Yinni Gusunon na gerua. Na nē, bu ku tii noni wōke bu nē, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n yē ma ba n gam de. ¹⁰ Baa ba n Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba mēra kua, ka mē, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dō meni.

Ba Yeremi kpē pirisom dirō

¹¹ Sanam mē Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunon tabu kowo ben sō, ¹² yera Yeremi u ki u yari Yerusalemun di u da Benyamēn temo u ka win baa sua tubi ye ba bonu mō sō. ¹³ Sanam mē u yari u kōnō tura ge ba mō Benyamē, ma u deema ben kōsobun tōnwero wi ba mō Yirēya Selemian bii, Hananian debubu u yō mi. Ma u nun yōrasia u nē, a tii Babilonigibu wē.

¹⁴ Yera u nē, aawo, na n nen tii Babilonigibu wē.

Adama durō wi, u n win gari yi wure. Ma u nun mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵ Yera wirugii ben mōru ya seewa ba nun mwa ba so ba pirisom doke Yonatan dirō wi u sāa tire yoro. N deema ba win dii te gōsiawa pirisom diru. ¹⁶ Nge mēya ba ka nun pirisom doke dirō wōru sō sere n ka tē.

¹⁷ Sō teeru, sina boko Sedesiasi u gōra u nē, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nun gari bikia asiri sō u nē, Yeremi, a gari gē mō yi yi wee Yinni Gusunon min di a man sō?

Ma u nun wisa u nē, oo. Yinni Gusunon u koo de Babilonin sina boko u nun noma turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa nun bikia u nē, tora tera na bē tora wunē ka wunen bwāabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirisom kpē. ¹⁹ Mana bēn somo be, ba wāa be ba bē gari sōwa ba nē, Babilonin sina boko kun nun wōrim wee u sere tem mē mwa.

²⁰ Tē, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru nō, kpa a man kua ye na ki. A ku maa de n wura Yonatan tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda wē u nē, bu nun yiiyo pirisom dirun yaara kpa ba n da nun pē kuse teeru wē baadomma ye wuun pē kowoba ra ko sere wuu nukurun pē yu ka kpe. Nge mēya u ka sina pirisom dirun yaara mi.

38

Ba Yeremi kpē

dakō kpiriru sō

¹ Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tōn be sōwa. U nē, ² ameniwa Yinni Gusunon u gerua. U nē, wi u sina Yerusalemu ye sō, yiberēba ba koo nun gowa tabu

sɔɔ, n̄ kun mɛ u gbi gɔɔrun saabu, n̄ kun mɛ ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu n̄mu s̄ndia, wiya ko n w̄a. Win w̄a tera ta ko n s̄a win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko s̄ɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka t̄n be ba w̄a wuu ge s̄ɔ b̄rum tiamɔwa ka win gari. U n̄ b̄sɛn gea kasu sere b̄sɛn k̄sa. N n m̄n na, n weenɛ bu n̄n go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u w̄a b̄sɛn n̄muɔ. Na n̄ kp̄ɛ n b̄ɛɛ ḡanu yinari.

⁶ Yera ba n̄n sua ba kp̄ɛɛ sina bii wi ba m̄, Maakiyan d̄kɔ kpiriru garu s̄ɔ. D̄kɔ kpiri te, ta w̄awa p̄ris̄m dirun yaaraɔ. Te s̄ara ba n̄n kp̄ɛɛ ka w̄ɛɛ. Adama ta n̄ n̄m m̄. P̄t̄k̄ɔwa ta m̄, ma u numa p̄t̄k̄ɔ ye s̄ɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba m̄, Ebedi Meleki u w̄a u s̄mburu m̄ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kp̄ɛɛ d̄kɔ kpiriru s̄ɔ. Saa ye s̄ɔ, sina boko u w̄a u s̄ gb̄ara k̄nn̄w̄ɔ ge ba sokum̄ Benyamɛɛ, u sirim̄. ⁸ Yera Ebedi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ n̄n yinni sina boko, ye t̄n be, ba kua mi, ya n̄ w̄, ye ba ka Yeremi kp̄ɛɛ d̄kɔ kpiriru s̄ɔ. U koo gbi mi, gɔɔrun s̄, domi d̄fanu kun maa w̄a wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Ebedi Meleki wooda w̄ɛ u nɛɛ, a t̄mbu t̄na suo kpa i da i Yeremi yara saa d̄kɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebedi Meleki wi, u t̄n be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u ȳa t̄k̄n̄u yarama. U nu Yeremi kp̄ɛɛya d̄kɔ ye s̄ɔ ka w̄ɛɛ. ¹² Ma u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a ȳa t̄k̄ɔ ni dokeo wun̄n b̄u bakus̄ a sere w̄ɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua m̄. ¹³ Ma ba n̄n yarama ka w̄ɛɛ yi, saa d̄kɔ kpiri ten min di, ba dera u w̄a p̄ris̄m dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ S̄ɔ teeru Sedesiasi u maa ḡra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u n̄n deema Yinni Gusun̄n s̄a yerun k̄nn̄ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari ḡɛ m̄ kon nun bikia. A ku man ḡanu berua.

¹⁵ Ma u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ n̄n ye s̄ɔwa, a n̄ man goom̄? Na ȳɛ ma n̄ n̄n nun bwisi k̄m̄ a n̄ man swaa dakim̄.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u b̄rua asiri s̄ɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusun̄n w̄aru wi u sun w̄aru w̄ɛ, na n̄ nun goom̄. Na n̄ maa nun t̄n be n̄mu b̄riammɛ be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi s̄ɔwa u nɛɛ, am̄niwa Gusun̄ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, à n̄ wun̄n tii Babilonin sun̄n tabu sinambu w̄ɛ kaa n̄ w̄awa wun̄n ka wun̄n yenugibu. M̄ya u n̄ maa wuu ge d̄ɔ m̄nim̄. ¹⁸ Adama à kun bu tii w̄ɛ, u koo bu wuu ge n̄mu b̄ria kpa bu gu d̄ɔ m̄ni. A n̄ maa kisiram̄ ben n̄man di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu w̄n s̄. Na b̄rum m̄ bu ku raa man bu n̄mu s̄ndia kpa bu man n̄ni s̄.

²⁰ Ma Yeremi u n̄n wisa u nɛɛ, ba n̄ nun bu n̄mu s̄ndiammɛ. A n̄w̄ɔ ye Yinni Gusun̄ u gerum̄ saa n̄n min di, kpa a faaba wa, a n̄ w̄a. ²¹ Adama à n̄ yina a bu tii w̄ɛ, wee ye Yinni Gusun̄ u man s̄ɔsi k̄s̄iru s̄ɔ. ²² Na wa ba wun̄n Yudan sina bokon kur̄ be ba tie mw̄era ba ka da Babilonin sun̄n tabu sinambun mi. Ma kur̄ be, ba m̄, wee, be ba raa nun gari s̄ɔwa ba nɛɛ, kaa n̄ b̄ri yendu m̄ mi, ba nun n̄ni w̄kua ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ pɔtɔkɔ sɔɔ,
ma ba yarina ba nun deri.

²³ Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛeri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a n̄ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge d̄ɔ mɛni.

²⁴ Yera Sedesiasi u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go. ²⁵ Wirugibu b̄a n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu ḡānu berua ye a man s̄ɔwa ka ye na nun s̄ɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶ saa ye sɔɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatan yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷ Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba n̄n gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u n̄n s̄ɔwa mam mam, ma ba n̄ɔ mari ba yara. Domi gari yi u n̄n s̄ɔwa mi, yi n̄ gina yara t̄ɔwɔ. ²⁸ Pirisɔm dirun yaara miya u w̄a sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(I maa mɛɛrio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koorɔ sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

¹ Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun w̄ɔ n̄ɔba nnɛse, yen suru w̄ɔkuruse s̄ɔra Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu w̄arima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen b̄akuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Sedesiasin bandun w̄ɔ w̄ɔkura tiasen suru nnɛse, yen s̄ɔ n̄ɔba nnɛse s̄ɔra ba gb̄araru yaba. ³ Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen k̄annɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben ȳisa wee, Nɛɛgali Sarɛɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon s̄ɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Sarɛɛɛ wi u s̄a dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴ Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina w̄ɔkuru ba yara ka k̄annɔ ge ga w̄a gb̄aranu yirun baa s̄ɔ sina bokon d̄a gbaarun b̄akuɔ w̄owan bera gia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa sw̄i ma ba n̄n naamwɛ Yerikon w̄ɔwɔ. Yera ba n̄n mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilɔ, Hamatin temɔ. Miya u n̄n siri. ⁶ Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win n̄ni biru. ⁷ Yen biru u Sedesiasin tiin n̄ni w̄ɔwa ma u n̄n b̄akua ka sii gandun ȳni ba ka da Babiloniɔ.

⁸ Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu d̄ɔ mɛni, ma ba yen gb̄araru surura. ⁹ Yen biru Nɛbusarada, k̄sɔbun wirugii, u t̄n be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba n̄n tii w̄ɛ ka sere maa be ba tie tem mɛ s̄ɔ gura u ka doona Babiloniɔ. ¹⁰ Adama u ben bw̄ɛbw̄ɛ be ba n̄ ḡānu mɔ deri tem mɛ s̄ɔ ma u bu gbea w̄ɛ.

Ba Yeremi yara pirisɔm di

¹¹ Ma Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u Nɛbusarada, k̄sɔbun wirugii wooda w̄ɛ Yeremin s̄ɔ u nɛɛ, ¹² a n̄n mɛɛrio kpa a n̄n k̄su. A ku n̄n k̄sa gaa kua. Ye u nun s̄ɔwa kpuro, a koowo. ¹³ Ma Nɛbusarada, k̄sɔbun wirugii, ka Nɛbusasibani, sina bokon s̄ɔm kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Sarɛɛɛ, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ ba ḡra bu Yeremi yarama pirisɔm dirun di, kpa bu ka n̄n da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu n̄mu s̄andia. Wiya u ka n̄n da win yenuɔ. Nge mɛya Yeremi u ka yara u w̄a ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebɛdi Mɛlɛki sɔɔwa

¹⁵ Saa yɛ sɔɔ Yeremi u wɔa piriɔm sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶ a doo a Ebɛdi Mɛlɛki, Etiopigii wi sɔ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na raa gerua na nɛɛ, kɔsa ya koo wuu ge deema, n nɛ mɔ gea. Tɛ, kon de kɔsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koorɔ win nɔni biru. ¹⁷ Adama yen tɔɔ te, kon nɔn yakia. Bɛn bɛrum u mɔ mi, ba n nɔn nɔma turi. ¹⁸ Na nɛ derimɔ bu nɔn go. Kon win wɔaru yakia, domi u man naane kua. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

40

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipaɔ

¹ Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam mɛ Nɛbusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nɔn bɔkuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dɔɔ Babiloniɔ. Min diya Nɛbusarada u nɔn yara. ² Ma Nɛbusarada wi, u nɔn soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, kɔsa ya koo wuu geni deema. ³ Wee, tɛ, ye u gerua mi, ya koorɔ yɛn sɔ i nɔn torari, i nɛ win gere mɛm nɔɔwɛ. ⁴ Tɛ, kon nun yakia n nun yɔni yi pota. Adama a n kɔ a ka man da Babiloniɔ, a na su da. Kon nun nɔɔri. A kun maa kɔ, a sinɔ. A doo a sina mi n nun wɛre.

⁵ Sanam mɛ Nɛbusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nɛɛ, nɛ n mɛn na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nɛbukanesaa u kua sunɔ Yudaban wusu sɔɔ. Kaa n ka nɔn wɔa ka tɔn be ba tie sannu, nɛ kun mɛ, a doo mi a kɔ.

Ma Nɛbusarada wi, u nɔn dɔanu kusenu kua ka sere maa kɛnu ganu. Ma u dera u doona. ⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipaɔ, u sina mi ka tɔn be ba tie tem mɛ sɔɔ sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mɛerio Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa yɛ sɔɔ tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nɔn tɔn be ba tie Yudaɔ kpuro nɔmu bɛria, ka sere bwɛɛbwɛɛ be ba nɛ yoru mwɛ ba ka de Babiloniɔ, ⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipaɔ. Be ba da mi, bera, Isimɛli, Nɛtanian bii, ka Yokanani ka Yonatan, Karean bibu, ka Seraya, Tanumɛtin bii, ka Efai Nɛtofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tɔmbu. ⁹ Yera Gedalia u bu sɔɔwa ka bɔri u nɛɛ, i ku bɛrum ko i ka Babilonigibu sɔ. I gesi sinɔ bɛsɛn tem mɛ sɔɔ kpa i Babilonin sina boko sɔ. Saa yera i ko i n wɔa bɔri yɛndu sɔɔ. ¹⁰ Wee, na wɔa Misipa mini na n ka sɔa bɛɛn nɔni Babilonigii ben mi. Adama bɛɛ, i doo i gberun dɔa marum sɔri mɛ ba ra di ka mɛ ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bɛɛn wekenɔ, kpa i sina i n wɔa wuu si i mwa sɔɔ.

¹¹ Ma Yuda be ba wɔa Mɔabun temɔ ka Amɔniban temɔ ka Edɔmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben kparo. ¹² Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dɔa marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mɛerio Sinambu II, 25:25-26)

¹³ Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipaa. ¹⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimɛli, Nɛtanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u n̄ ye wure. ¹⁵ Ma Yokanani u da Misipaa u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n̄ da n̄ Isimɛli, Nɛtanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba mɛnne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu ghi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimɛli go, domi ye a gerua win sɔ mi, weesa.

41

¹ Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimɛli u na Misipaa Gedalian mi. Isimɛli wi, u sɔawa sina bii ka maa sina asakpa. Tɔmbu wɔkura ba nùn swiima ba ka na mi. Sanam mɛ ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia, ² yera Isimɛli ka tɔn be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sakura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi. ³ Isimɛli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba waa mi go.

Isimɛli u tɔmbu wɛnɛ go

⁴ N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n̄ kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵ yera tɔmbu wɛnɛ gabu ba seema saa Sikemu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yānu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Mɛya ba maa alikama sɔɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ yākuru kua Yerusalemuɔ win sɔa yerɔ. ⁶ Yera Isimɛli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. ⁸ N deema be sɔɔ, u n̄ tɔmbu wɔkuru go yèn sɔ ba raa nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ. ⁹ Dɔkɔ kpiri tɛ sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sɔawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu m̄. Te sɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛɛra u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛɛra u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimɛli u mwɛɛra

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba waa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimɛli u kua. ¹² Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimɛli wari. Ma ba nùn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga waa Gabaoniɔ. ¹³ Tɔn be Isimɛli u mwɛɛra mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴ Ma be kpuro ba Isimɛli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵ Adama Isimɛli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tɔmbu nɔɔba ita gabu, ma u da u waa Amɔniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛɛra Isimɛlin nɔman di, be u raa mwɛɛra sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛɛrima saa Gabaonin di. ¹⁷ Ma ba da ba waa sɔbun sɔbia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun bɔkuɔ. Yen biru, ba kpikiru da Egibitiɔ. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum m̄ yèn sɔ Isimɛli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

42

*Yudaba ba Yeremi bikia**u bu Gusunɔ kana*

¹ Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwɛɛbwɛɛbɔ, ba na ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ² a de a nɔ ye sa nun bikiamɔ. A sun Gusunɔ kanɔ, bɛɛ be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama tɛ sa kaara, nge mɛ a waamɔ. ³ A Gusunɔ wunɛn Yinni kanɔ u sun sɔɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunɔ bɛɛn Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa. Na n bɛɛ gɔanu beruammɛ.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunɔ u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko bɛɛn seeda dio gemgii ka naanegii sà kun bɛɛn nɔɔ mwɛɛru yibie. ⁶ Wee bɛɛra sa nun gɔra a sun Gusunɔ bɛɛn Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun sɔɔwa su ko, baa yà kun sun wɛre. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu mɔ yɛn sɔ sa nùn mɛm nɔɔwammɛ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

⁷ Sɔɔ wɔkurun biru, Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nùn swii ka sere ben tɔmbu kpuro be ba wɔa mi, wirugibu ka bwɛɛbwɛɛbu. ⁹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee bɛɛya i man gɔra n Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man sɔɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ ì n sina tem mɛ sɔɔ,
u koo de bɛɛn tɔmbu bu tãsi.

U n maa bu goomɔ.

U koo bɛɛ swiwa i n nuuru mɔ.

U n bɛɛ wukamɔ,

u n maa derimɔ kɔsa yu bɛɛ deema

ye u raa bwisika u bɛɛ kua.

¹¹ N n mɛn na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wɔa kpa u bɛɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusunɔ u koo de u bɛɛn wɔnwɔndu wa.

Kpa u de i wurama bɛɛn temɔ.

¹³ Adama ì n nɛɛ, i n wi, Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔwammɛ, i n sinamɔ tem mɛni sɔɔ, ¹⁴ i ko i dawa Egibitiɔ mi i n tabu wasi, baa bin kɔban swii i n nɔɔmɔ, i n maa dɔanu biamɔ, yen sɔ, miya i ko sina, ¹⁵ tɛ i swaa dakio ye Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerumɔ. U nɛɛ,

bɛɛ Yudaba be i tie, ì n gɔru doke i ka da Egibitiɔ ka gem,

kpa i n wɔa mi,

¹⁶ sanam mɛya taa bin berum i mɔ,

bu koo bɛɛ deema Egibiti mi.

Gɔɔ tɛn weeweenu i maa mɔ mi,

ta koo bɛɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiɔ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sɔɔ,

ka gɔru sɔɔ, ka baranu sɔɔ.

Ben goo kun kisiramɔ kɔsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, nge mɛ u Yerusalemugibu win mɔru seesi, nge mɛya u koo maa bɛɛ ye seesi, ì n da Egibitiɔ. Saa ye sɔra ba ko n da ka bɛɛn yisuru tɔmbu bɔrusi,

ñ kun mε, bu ka goo gãa kōsunu sie, kpa bu bεε gεm i seku bakaru wa kpa i kun maa sine tem mε sɔɔ.

¹⁹ U maa nεε, i ku Egibiti da, bεε be i tie Yudaban bweseru sɔɔ. I de i n yē ma u bεε ye yinariwa gisɔ. ²⁰ Sanam mε i man gɔra n bεε Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nεε, n bεε sɔɔwɔ mam mam ye Gusunɔ bεen Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi gisɔ, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nεε, n bεε sɔ. ²² Tē, mi i dɔɔ i sina mi, i n yē ma tabu sɔɔra i ko i gbi, ñ kun mε gɔɔru sɔɔ, ñ kun mε baranu sɔɔ.

43

Ba ka Yeremi da Egibitiɔ

ka dam

¹ Sanam mε Yeremi u gari yi tɔn be ba wãa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nεε, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nεε, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ bεen Yinni kun nun sɔɔwa a sun sɔ, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyan biiwa u nun bɔriemɔ a ka sun sɔ su ku da mi, domi u kīwa Babilonigibu bu sun mwεeri bu go, ñ kun mε bu sun yoru mwa bu ka da ben temɔ.

⁴ Nge mεya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tambu kpuro ba yina bu Yinni Gusunɔn gari nɔ ye u nεε, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiɔ, be, be ba raa kpikuru da tem tukumɔ ba wurama, ⁶ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon bii wɔndiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kōsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yerebin tii da ka maa Baruku Neriyan bii. ⁷ Ba da ba wãa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesiɔ. Nge mεya ba ñ ka Gusunɔn gere mεm nɔɔwε.

Ba koo Egibiti tabu wari

⁸ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Tapanesiɔ u nεε, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaaɔ mi ba ra birikiba wɔ ye ya wãa Egibitin sina kpaarun kɔnnɔwɔ Tapanesiɔ. ¹⁰ Kpa a Yudaba sɔ a nεε, ameniwa ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nεε, wee, kon de bu Nebukanesa, nen sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swīi kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mwεeri u ko yobu kpa u mwεeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben bũu dia dɔɔ meni, kpa u bũu nin tii gura kpa u maa ben yãnu gura ya kun nùn sēsie kpa u yari min di ka bari yendu, nge mε naa kparo u ra win kpara yaberu sebe u n doonɔ. ¹³ U koo Beti Semεsin bwāarokunu kɔsuku, kpa u bũu dia ye ya tie dɔɔ meni Egibiti mi.

44

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikuru da Egibitiɔ

Sɔɔwa

¹ Yinni Gusunɔ u Yuda be ba wãa Migidoliɔ ka Tapanesiɔ ka Menfisiɔ ka Paturasiɔ Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yerebin min di u nεε, ² wee, ye ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nεε, i kōsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi. ³ Domi ba kōsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba bũnu yākunu kuamme ni bεε ka bεen baababa i ñ daa yē. ⁴ Na bεε nen sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka bεε sɔ, i ku sãa kōsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i ñ man swaa daki. I ñ bεen kom

kōsum deri. I n̄ maa būu yāku kobu deri. ⁶ Ma na ka bεε m̄aru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swεε kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mε i waam̄o gis̄o.

⁷ Yen s̄o tē, am̄eniwa nε, Gusun̄o Isireliban Yinni, nε wi na w̄ollu ka tem m̄o, na gerua. Na nεε, mban s̄ona i tii durum baka yeni s̄obim̄o ye i ka dera ba kur̄abu ka dur̄abu ka bibu ka bii w̄εenu go sere goo kun maa tie. ⁸ I k̄iwa i nen m̄aru seeya ka b̄een būu yāku kookoo si i m̄ò Egibitīo mi i w̄āa? I k̄iwa i tii kam ko, kpa i ko b̄origibu ka sekurugibu handunia ye s̄o? ⁹ I duariwa k̄sa ye b̄een baababa ka b̄een sinambu ka ben kur̄abu ka b̄een tii ka b̄een kur̄abu i kua Yudāo ka Yerusalem̄o? ¹⁰ Wee, sere ka tē i n̄ tii kawε i ḡoru ḡosie. I n̄ man nasie, i n̄ maa nen woodaba sw̄i ye na bεε ka b̄een baababa w̄ε.

¹¹ Yen s̄ona nε, Gusun̄o Isireliban Yinni, nε wi na w̄ollu ka tem m̄o na b̄ee biru kisi ma na b̄ee k̄sa kua n̄ ka b̄ee Yudaba kpuro kam koosia. ¹² Kon Yuda be ba kpikuru da Egibitīo kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n̄ goo burem̄o. Ba koo gbiwa tabu s̄o, ka ḡoru s̄o kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n̄ da ben ȳisuru sie bu ka goo b̄rusi, n̄ kun mε bu n̄n ḡāa k̄sunu gerusi. ¹³ Kon bu s̄eyasiawa nge mε na Yerusalem̄ugibu s̄eyasia ka tabu, ka ḡoru, ka maa baranu. ¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiram̄o. Goo kun maa wee Yudan tem̄o baa mε ba ko n̄ k̄i bu wurama am̄en biru.

Ba Asitaate yākuru kuamme

¹⁵ Yera be kpuro be ba yē ma ben kur̄abu ba ra būnu turare d̄o dokeye ka t̄on kur̄o dabinu kpuro be ba w̄āa mi, ka t̄on dabi te ta tie Patur̄asīo, Egibitin tem mi, ba Yeremi s̄ōwa ba nεε, ¹⁶ sa n̄ gari yi m̄em n̄ōwamme yi a gerua a nεε, yi weewa Yinni Gusun̄on min di. ¹⁷ Sa ko kowa nge mε sa gerua, su būu wi ba m̄ò Asitaate turare d̄o dokea, kpa su maa n̄n tam t̄ara nge mε sa ra raa ko, b̄ese ka b̄esen baababa, ka b̄esen sinambu ka b̄esen wirugibu Yudan wusu s̄o ka Yerusalemun swεε s̄o. Domi saa ye s̄ōra sa ra wa su di su debu, sa n̄ nuku dobu m̄o kpa sa kun wahala ḡaa wa. ¹⁸ Adama saa d̄oma t̄en di sa n̄ maa būu wi turare d̄o dokeare, sa n̄ maa n̄n tam t̄arare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma ḡōra sun go.

¹⁹ Ma t̄on kur̄o be, ba gerua ba nεε, sanam mε sa būu wi yākunu kuamme, ka b̄esen dur̄abun ȳera. Ba yē ma sa ra būu wi kiraru kue su ka n̄n b̄ereε w̄ε, kpa su n̄n tam t̄ara tem̄o.

²⁰ Ma Yeremi u t̄on be kpuro wisa, kur̄abu ka dur̄abu, u nεε, ²¹ b̄ee ka b̄een baababa ka b̄een sinambu ka b̄een wirugibu, i ra būu yākunu kue Yudan wusu s̄o ka Yerusalemun swεε s̄o. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusun̄o kun ye yē? Nge i tamaa u ye duariwa. ²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka b̄ee wasirawa b̄een kom k̄sum s̄o ka daa k̄sa ye i kuan s̄o. Yen s̄ona b̄een tem mu kua bansu. Goo maa sari mε s̄o. Ma mu kua tem b̄ōruram nge mε sa waam̄o gis̄o. ²³ Wahala ye, ya b̄ee deemam̄owa gis̄o ȳen s̄i i būnu yākuru kua ma i Yinni Gusun̄o torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win s̄ōsinu ka win woodaba ka win kir̄oba sw̄i.

²⁴ Yeremi u maa t̄on be kpuro, kur̄abu ka dur̄abu, s̄ōwa u nεε, b̄ee Yudaba, b̄ee be i w̄āa Egibitīo, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄o u gerua. ²⁵ Wee ye Gusun̄o Isireliban Yinni wi u w̄ollu ka tem m̄o u gerua. U nεε, b̄ee ka b̄een kur̄abu, i nεε, i ko i b̄een n̄ō mw̄enu yibia ni i būu t̄on kur̄o wi ba m̄ò Asitaate kua. Wiya i ko i turare d̄o dokea, kpa i maa n̄n tam t̄ara tem̄o. Wee, i maa ye kua. ²⁶ Yen s̄o tē, i swaa dakio i n̄o ye wi, Yinni Gusun̄o u b̄ee s̄ōm̄o. U b̄ōrum̄o ka win ȳisi bakaru ma Egibitin tem kpuro s̄o, Yuda goo kun maa b̄ōrum̄o ka win ȳisuru u nεε, sere ka Yinni Gusun̄on w̄āaru. ²⁷ U koo dewa k̄sa yu b̄ee deema, n̄ n̄ m̄o gea. Yuda be ba w̄āa Egibitīo kpuro, ba koo gbiwa tabu s̄o ka ḡoru s̄o. ²⁸ Ka mε, b̄een fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudāo. Saa yera, b̄ee

be i da mi kpuro i ko i gia ñ n nen garin na yi koorã, ñ n maa bæegiin na yi koorã.
²⁹ U koo bæe deema Egibiti mi, kpa u bæe yĩreru wẽ te ta koo bæe sãasi ma kãsa
 ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yĩre tera, ³⁰ u koo Egibitin sunã Hofara
 win yiberẽba nãmu beria be ba kasu bu nùn go, nge me u Yudaban sina boko
 Sedesiasi Nebukanẽsaa nãmu beria, wi, wi u kasu u nùn go. Yinni Gusunãwa u
 yeni gerua.

45

Gari yi Yeremi u Baruku

Sãowa

¹ Sanam me Baruku Neriyan bii u gari yi yorua tireru sãã yi Yeremi u nùn
 sããwa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wãã nnese sããra
 mi. Yen biru Yeremi u Baruku sããwa u nẽẽ, ² wee ye Gusunã Isireliban Yinni,
 u gerua wunen sã. ³ U nẽẽ, a gerumã a m̀, a kam kuãwa domi wi, Yinni Gusunã
 u wunen wahala sosimã. Ma a weeweenu m̀ sere a wasira. Adama a bia mi
 kaa wẽra.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunã u nẽẽ n nun sã. U nẽẽ,
 u koo ye u raa bana kãsukuwa,
 kpa u ye u raa duura wukiri.
 Yen tubusiana, u koo tem me kpuro sanku.

⁵ U maa nẽẽ,
 gãã bakana a kasu wunen tiin sã?
 A ku be nu kasu.
 Domi u koo de kãsa yu na yu tãmbu kpuro wãri.
 Adama wunẽ u koo wunen wãaru yara mi a da kpuro.
 Tera ta ko n sãã nge wunen arumani ye a gura tabu sãã.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunã u Yeremi sããwa bwese tukunun sã.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisiã

² Babilonin sina boko u Egibitin sunã Neko ka win tabu kowobu kamia
 Kaakemisiã, Efaratin daarun bãkuã. N deema saa ye sãã, Yoyakimu, Yosiasin
 bii, Yudaban sina bokon bandun wãã nnese sããra mi. Saa ye sããra Yinni
 Gusunã u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun sã u nẽẽ,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki m̀ ba m̀,
 i terenu sããru koowo,
 bakanu ka piiminu,
 kpa i se i tabu da.

⁴ I bæen tabu kãkã be dumi gawe sããru koowo.
 Bæe maasãbu, i bæen dumi yããwo,
 kpa i bæen tabu furãsu doke.
 I bæen yaasi sunkuo yi balli,
 kpa i bæen tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusunã u sere waamã ya kooramã ben suunu sãã.
 U nẽẽ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramã.
 Ba ben tabu durãbu kamia.
 Ma ba duki m̀, ba ñ mam biru mærimã.
 Tem me kpuro mu berum duura.

⁶ Kam sããra be ba sãu ba duki m̀.
 Baa tabu durã damgibu bà n duki sua kama.
 Domi sãã yẽsan nãm geu gia, Efaratin daarun bãkuã,

dabiru ta sokuramɔ ta wɔrukumɔ.

⁷ Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weeneɛ tɔ n yiba.

Wara u ka tu weeneɛ sanam me ten tora bɔ.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weeneɛ.

Domi ba neɛ, nge me Nilun nim mu ra terie ka dam tem sɔɔ,

nge meya ben tabu kowobu ba koo maa teria tem sɔɔ,

kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹ Wee ba mɔ, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu keke be dumi gawe dua,

bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tere piiminu neni,

ka sere Ludiba be ba saa ten towobu,

bu seewo.

¹⁰ Adama tɔɔ teni, ta ko n saawa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n saawa tɔ sɔɔ u win yiberɛba mɔru kɔsiemɔ.

Takobi ya koo tɔmbu di,

kpa yu yem debu.

Tɔn dabi te ya koo go,

Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔ,

ta ko n kpɔ nge yaku yaa

Efaratin daarun goorɔ,

sɔɔ yɛsan nam geu gia.

¹¹ Beɛ Egibitigibun tabu kowobu,

baa i n seewa i da Galadiɔ i tim kasu, kama.

Beɛn meera ya n kpeemɔ.

¹² Bwesenu kpuro nu koo nɔ

nge me ba beɛ sekuru doke.

Domi ba koo beɛn desirun kuuki nɔ baama.

Beɛn tabu durɔbu ba ko n baarimɔwa.

Ba n yinna, ba koo wɔrukuwa sannu.

Nebukanɛsaa u Egibiti wɔri

¹³ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa sanam me Babilonin sina boko, Nebukanɛsaa u na u Egibiti wɔri. U neɛ,

¹⁴ a Egibitigibu nɔɔsio

ka be ba waa yen wuu si ba mɔ Migidoli, ka Menfisi, ka Tapanesi sɔɔ,

a neɛ, ben baawure u seewo u sɔɔru ko.

Domi ba bu tabu wɔrima baaman di.

¹⁵ Ben tabu durɔ damgibu ba wɔruka.

Ba n kpɔa ba ka tii yinɛ.

Ne, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

¹⁶ Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta wɔruka.

Ma ba mɔ, bu seewo bu wura ben temɔ

mi ba bu mara, mi tabu sari.

¹⁷ Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ,

bu Egibitin sunɔ yɔsi kpaaru keeyɔ

bu neɛ, woo kanɔ.

U dera saa gea nɔn doonari.

¹⁸ Ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

ne wi na saa sina boko,

sere ka nen waaaru,

nge me ba ye ma guu te ba mɔ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge me ba ye ma guu te ba mɔ Kaameli

ta wāa nim wōkun bōkuo,
nge mēya ba n yē kam kam
ma yiberēba ba koo na bu bu wōri.

¹⁹ Bēē Egibitigibu, i sōru koowo i bēēn yānu gura,
ba koo bēē yoru mwēeri.

Domi wee, Mēfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamō ye sō.

²⁰ Bēē Egibitigibu, i sāawa nge naa gbiiba ye ya wā.

Adama wee, daru swāa gaa ya wee

saa sō yēsan nām geu gian di,

yu ye wōri.

²¹ Bēēn tabu kowo be ba ra bēē somi gobin sō,

ba bōru nge naa gumgia.

Ka mē, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi nōni swāara koo bu wōri.

Ben sēyasiabun saa ya tura.

²² Egibitigiba duki mō

nge wēē yi yi doonō wōkinu sari.

Domi yiberēba ba bu wōrimō ba suririmō,

nge dāa buro wi u dāa suririmō ka gbāa, dāa sōwō.

²³ Baa mē ben dāa sō ga kpā

sere goo kun kpē u du mi,

ka mē, ba koo gu bōriwa.

Domi yiberē be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kpē u ben geeru gia.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²⁴ Egibitigiba wāa sekuru sō.

Domi wee, ba bu sō yēsan nām geugibu nāmu sōndia.

²⁵ Nē, Gusunō Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō, na maa nēē, kon būu wi ba mō Amō sēyasia wi u wāa Tebesiō, ka Egibitin sunō, ka Egibitigibu kpuro ka ben būnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunō wi naane sāa. ²⁶ Kon bu Nebukanēsaa, Babilonin sina boko ka win sōm kowobu nāmu beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa nē, Yinni Gusunō na gerua.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba yakia

(I maa mēerio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusunō u nēē,

bēē Isireliba, Yakōbun bweseru,

bēē, nēn sōm kowobu,

i ku berum ko, i ku maa nanda.

Domi kon bēē wōrama saa tontonden di.

Kon bēēn bweseru yakiamā saa yorun di.

I ko i wurama i wēra,

i n wāa bōri yēndu sō.

Goo kun maa bēē nōni sōmō.

²⁸ I ku berum ko.

Domi na wāa ka bēē.

Kon bwese ni kpuro kpeerasia,

nīn suunu sō na raa bēē yarinasia mi.

Adama bæε, na ñ bæε kpeerasiamɔ.
Kon bæε sɛɛyasiawa nge mɛ n weenɛ,
domi na ñ kpɛ na kun bæε sɛɛyasie.

47

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban sɔ

¹ Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wɔri, wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Filisitiban sɔ. U nɛɛ,
² wee, yiberɛba ba wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di, ba tɛriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim yibumɔ ta bɔɔ saramɔ. Ma ba tem ka ye ya wɔa mɛ sɔɔ wukiri ka mɛn wusu ka tɔn be ba wɔa si kpuro sɔɔ. Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu mɔ.
³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban uruuban wɔkinu nɔɔramɔ. Baababa ba ben bibu derimɔ, domi ben gɔma kpuro dwiia.
⁴ Saa ya tunuma yɛ sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro go, ka tɔn be ba koo kpɛ bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi, ka tɔn be ba tie ba wɔa tem bure te ba mɔ Kafitoria.
⁵ Gasagibu ba wɔawa nuku sankiranu sɔɔ ba wii pɔɔnu pote. Asikalonigibu ka be ba wɔa wɔwɔa ba nɔɔ maari. Bɛɛ be i tie, sere saa yerà i ko i n wɔa i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swɛ.
⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ, Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa wɛra. A wuro wunɛn kararɔ, kpa a n wɔa mi sɛɛ.
⁷ Amɔna ya koo ka wɛra. Domi Yinni Gusunɔn tiiwa u ye wooda wɛ, yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkun goonugibu wɔri.

48

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban sɔ

¹ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerua Mɔabuban sɔ. U nɛɛ,
Nɛbo ya kam kua domi wee ba yen yɔnu gura. Kiriataimu ya wɔa sekuru sɔɔ domi ba ye mwa. Misigabu ya wɔa sekuru sɔɔ, domi ba ye kɔsuka.
² Mɔabun bæɛɛ ya kpa. Ma ba bwisikumɔ bu Hɛsiboni kam koosia. Ba mɔ, su da su ye kam koosia kpa ya kun maa wɔa handunia sɔɔ. Wunɛ Madimɛni, kaa ko bansu, domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.
³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ, wee ba bæɛn yɔnu guramɔ.

Wee ba kpuro kəsukumə.

⁴ Ba Məabu kam koosia.
Ma bibun nəə ga nəəramə.

⁵ Ba wuri wenne guu te ba m̀ Lusitiə,
ma nuku sankiranun kuuki yi saramamə saa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba m̀, i duki yakuro, i beən wāaru wəra,
kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu ghaburə.

⁷ Domi i beən naane dokewa beən nəman səmburu ka beən arumaniba səə.
Wee, tē ba koo beən tii mwɛɛri
kpa bu beən būu wi ba m̀ Keməsi
ka win yāku kowobu ka win wirugibu
yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.
Ba koo duwa wuu baagere səə.
Gen gaga kun kisiramə ben nəman di.
Ba koo kpuro kam koosiawa wəwi səə ka tem tɛɛri səə.
Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,
i Məabuban sika səəru koowo,
domi ben gəə turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.
Goo kun ko n maa wāa si səə.

¹⁰ Be ba Gusunən səmburu m̀ ka atafiru, u bu bōrusio.
Be ba yinamə bu tambu go ka takobi,
Gusunə u bu bōrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Məabuba ba wāa bəri yendu səə.
Ba n̄ yoru diire gam.

Ba sōwa kpetɛɛ nge tam kərəru.
Ba n̄ bu gəsiare gam səə nge tam.
Ben dobu ka ben wani kun kəsa.

¹² Yen sōna nɛ, Yinni Gusunə na nɛɛ, tōru gara sisi t̄ səə kon bu tambu surema
bu bu gəsie wekenu ganu səə, kpa bu weke ni kəsuku. ¹³ Məabu be, ba koo
sekuru wa ben būu wi ba m̀ Keməsin s̄, nge mɛ Isireliba ba sekuru wa būu
wi u wāa Beteliən s̄, domi wi səəra ba ben naane doke.

¹⁴ Bɛɛ Məabuba, aməna i ko i ka kp̄i i gere i nɛɛ,
i s̄awa tabu durəbu be ba wāa tabun s̄.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.
Beən wusu su d̄ə mwaara.
Ma yiberɛba ba beən aluwaasi damgibu mwɛɛra ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win ȳisira Gusunə, wəllu ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Məabun kam kobu turuku kua.
Nəni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gəə sinə.

Bɛɛ be i bu ȳɛ, i bu bikio i nɛɛ,
aməna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mɛ kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i beən sin yee bɛɛɛginu derio,
kpa i na i sina temə.

Domi be ba Məabuba kam koosia,
ba wee bu bɛɛ wəri,
kpa bu beən gbāra damginu kəsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛɛgibu, i doo swaaə i mɛɛri,
kpa i Məabu be ba kpikiru sua bikia i nɛɛ,

mba n koorā.

²⁰ Ba koo bεε wisi bu nεε,
ba wāawa sekuru sō ba diirimō.
I kuuki koowo, i gbāra,
kpa i baawure nōsia Aanōwō
ma ba Mōabuba gura.

²¹ Yinni Gusunōwa u bu sεεyasia mō be ba wāa wōwa sō ka yen wuu sini sō,
si ba mō, Holoni ka Yahasi ka Mefati, ²² ka Diboni ka Nεbo ka Beti Dibilatimu,
²³ ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti Mεni, ²⁴ ka Keriōtu ka Botisira,
Mōabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondeō.

²⁵ Ba Mōabuban dam bua,
ma ben yiiko ya kpa.
Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

²⁶ Mōabuba ba tii sua Gusunōn wuswaaō. Yen sō, bu bu tam taasio sere bu
mu siruku kpa bu bu yēε. ²⁷ Bεε Mōabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yēε. I raa
bu wii gimānu koosi nge be i gbena mwa.

²⁸ Tē, i yario bεen wusun di
kpa i da i n wāa kpee baaba sō,
kpa i kpee goominu saari,
i bεen wāa yenu ko kpee baaba sō.

²⁹ Sa Mōabuban tii suabun gari nua, ka ben tōn biaru,
ka sere maa ben woo kanabu,
ka ben degangam, ka ben nōni yōnnu.

³⁰ Yinni Gusunō u nεε, nen tii, na yē ma ba ra tii sue ben gari gerubu sō.
Adama ye ba mō kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mō.

³¹ Yen sōna na Mōabuba kpuro gōō swīiyammε.
Ma na Kiri Herεsigibu weeweenu kuammε.

³² Sibiman resem gbaaru, na wuri mō wunen sō.
Nen wuri yi, yi Yasεεgibugii kere.
Yellu, wunen dāa kāasi yi nim wōku saramō.

Yi mam Yasεen daarun nim dεkamō.
Adama wee, kam koosio u yin marum wōri u kam koosia.

³³ Nuku dobun womusu kun maa wāa Mōabuban gbeaō.
Goo ku ra maa tam game mi.
Tam sari wekenu sō.
Nuku dobun kuuki kun maa nōramō mi,
ma n kun mō tabugii.

³⁴ Hεsibonigibu ba nōōgiri sue ba somiru kanamō. Ba ben nōō nōōmō Elealeō,
ka Yahasiō, ka Soariō, ka Koronaimuō, ka Egalati Selasiō. Domi baa Nimurimun
daaru ta kam kua.

³⁵ Yinni Gusunō u nεε, kon den Mōabuba kpeerasia, be, be ba yōōmō ben būu
turanō ba nu turare dōō dokeammε.

³⁶ Yen sōna nen gōru ga sumō nge guuru Mōabuba ka Kiri Herεsigibun sō.
Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷ Tōmbu kpuro ba ben seri
ka ben toba kōna, ba tii murura nōma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku
sankiranun sō. ³⁸ Ba gōō wuri mō yenu baagere sō ka sere mi ba ra mēnne
kpuro gesi domi na Mōabuban tem kōsuka nge weke te goo kun maa kī. Nε,
Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³⁹ I gōō swīiyō, Mōabuba ba wōruma. Ba biruku
yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yēεmō.

⁴⁰ Yinni Gusunō u nεε, wee, yiberεba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimō
wōllō.

41 Kpa bu wuu ge ba m̀ Keriɔtu mwa,
bu gen gb̄aranu k̄osuku.

M̄abun tabu dur̄o damgibu ba koo nanda nge t̄on kur̄o wi u yiire u k̄i u ma.

42 Ba koo M̄abuba kpeerasia.

Ben bwesera koo n̄oru ko,
domi ba n̄e, Yinni Gusun̄o seesi.

43 Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

44 Wi u duka m̀ berum s̄o,
u koo w̄ariwa suura ye s̄o.

Wi u maa yara suura yen di,
kpa u taa mwaara.

Domi kon de M̄abun s̄eeyasiabun t̄oru tu na.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

45 Be ba kpikuru sua ba ñ maa dam tie,
ba w̄era yeru kasu H̄esibonīo.

Adama d̄ōo yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,
yi da yi M̄abuban tem n̄ōo bura yenu ka m̄en guunu di.

46 B̄ēe, M̄abuba, i kam kuawa.

B̄ēe Kem̄sigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo b̄een bibu yoru mw̄eri bu ka doona.

47 Adama saa gaa sisi

ȳe s̄ōo kon ka M̄abu be ba yoru mw̄era mi wurama ben tem̄o.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Nge m̄eya kon ka M̄abuba s̄eeyasia.

49

Gari yi Yinni Gusun̄o u gerua

Am̄oniban s̄o

1 Wee ye Yinni Gusun̄o u gerua Am̄oniban s̄o. U n̄ēe,

m̄ban s̄ona b̄ūu wi ba m̀ Malik̄omu u Gadin tem mwa.

M̄ban s̄ona win t̄ambu Am̄oniba ba Isireliban wusu w̄era.

Isireliba ba ñ bibu m̄owa be ba koo mu tubi di?

2 Yen s̄ō t̄ē, kon de tabun wurenu nu n̄ōra ben wuu mar̄ō ge ba m̀ Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu d̄ōo mw̄aakira.

Nge m̄eya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

3 B̄ēe, H̄esibonigibu, i ḡōo sw̄iȳo.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i n̄ōogiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun s̄o,

kpa i n̄ siren̄e i n̄ ḡōo sum̄o.

Domi ba koo b̄een b̄ūu wi ba m̀ Malik̄omu sua,

ka win ȳaku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

4 B̄ēe Rabagibu, b̄ēe be i ku ra m̄em n̄o,

wee i tii sue b̄een w̄owa ye ya tem gem m̄an s̄o.

Ma i b̄een dukia naane s̄a.

Ma i m̀, wara u koo kp̄i u b̄ēe w̄arima.

5 Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni u n̄ēe,

wee kon b̄ēe n̄oni sw̄āaru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo b̄ēe m̄enna.

⁶ Adama amen biru kon de be ba yarine mi, bu wurama.
Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunawa u gerua

Edamuban sa

⁷ Wee ye Gusunawa, wallu ka tem Yinni u gerua Edamuban sa. U nee,
bwisi yi kpawa Temania?

Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?

Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bee Dedanigibu, i gosi,ro,
i duki yakuro i da i kuke kpee baaba so.

Domi kon Esaugibu nani swaaru kpee
sanam me kon bu seeyasia.

⁹ Be ba ra resem sari ba n na been mi,
ba ra fiko deri.

Gbenabu ba n tambu wari,
ba ra suewa ye ba koo kpi.

¹⁰ Adama ne, Yinni Gusunawa,
kon Esaun bweseru kpuron yanu gurawa.
Kon bu sikiamana ben kuku yenun di.

Ba n kpee bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerene kpuro ba koo gbiwa.

Goo kun tiarama.

¹¹ Baa ba n ben bibu deri ba kua gobekuba,
nana kon de ba n wa,
kpa ben gaminibu bu man naane ko.

¹² Na maa nee, be na n daa seeyasiamawa, kon bu seeyasia. Yera bee, Edamuba,
i tamaa i yara min di? Aawo, kon bee seeyasiawa. ¹³ Na boruma sere ka nen
wawaru ma been wuu maro Botisira ga koo bansu ko kpa n saa sekuru, kpa
tambu ba n da gu sie ba n goo borusimawa. Meya maa been wuu si su tie su koo
ko bansu sere ka baadomma. Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusunawa u Yeremi labaari yeni sawa u nee,
ba samawa goo gara bwesenun suunu so u nu sa u nee,
nu mennama nu Edamuba wari,
nu seewo nu bu tabu wari.

¹⁵ Domi ne, Yinni Gusunawa, kon bu ko daakobu bwesenu kpuro so,
be tamba ko n gama.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben nongiru ta dera ba kara.

Be ba wa kpee baaba so, ka sere gungunun wii kpiinawa,
baa ba n wa yenu kua sere wallun so sawa, nge gunawa bakeru,
kon bu surama min di.

Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

¹⁷ Edamu ya koo kowa bansu. Be ba sarawa mi, ba n ye wa, biti ya koo bu
mwa kpa bu wia ko asawa yen sa. ¹⁸ Domi ya ko n sawa nge me ba Sodomu
ka Gomara kpeerasia ka yen baru kpaana. Goo kun maa sinamawa mi.

¹⁹ Ko na n sawa nge gbee suna

ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga daw gu nim na.

Kpa n tambu kpuro yarinasia subaru so.

Saa ye sawara kon Edamuba suna kpawo we wi nen tii na gosa.

Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpi u man wooda we.

Sina boko wara u koo kpi u yara nen wuswawa.

²⁰ Yen sa, i swaa dakio i na himba ye na kua Edamuban sa,

ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun sã.
 Na nεε, kam kam, kon de bu be kpuro mwεeriwa nge yãanu
 bu ka da tem tukumã.
 Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu sã, tem mu koo yĩiri.

Tamba koo nãgiru sua bu somiru kana,
 kpa ben nãsu su nãra sere nim wãkuã, ge ba m̀ Sã.

²² Wee, yiberεba ba koo Botisira wukiri nge mε yaberekunu nu ra yaa gonu
 kunisi. Yen dãma te, Edãmun tabu durã damgibu ba ko n kpa sa wãri m̀wa nge
 tãn kurã wi u yiire u kĩ u ma.

Gari yi Yinni Gusunã u gerua

Damasin sã

²³ Wee ye Yinni Gusunã u gerua Damasın sã. U nεε,
 yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
 sin tãmba wãa sekuru sã.
 Ba labaari kãsa nua, ma ba diirimã.
 Ben laakari ya burisina nge nim wãkun nim,
 sere ya ñ kpĩa ya wuramε.

²⁴ Damasigibu ba mwia kpãna ba gãsira bu ka duki su,
 adama ba berum soore.
 Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu ñeni
 nge tãn kurã wi u yiire u kĩ u ma.

²⁵ Wuu gèn sã na ra n nuku dobu mã,
 mban sãna gen tãmbu ba ñ kpikiru sua.
 Wuu bãkã ge, ge ga yĩsiru yara mi,
 mban sãna gen tãmbu ba ñ gu deri.

²⁶⁻²⁷ Sã teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swεε sã. Ba koo maa gen
 tabu kowobu kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu dã mēni ka Beni Hadadin sina
 kpaaru. Nε, Gusunã, wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunã

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sã

²⁸ Wee ye Yinni Gusunã u gerua Kedaagibun sã ka bwese ni nu wãa Hasoriã
 sã, ni Babilonin sina boko Nεbukanesaa u kamia. U nεε,
 i seewo i Kedaagibu wãri.

I be, sã yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,
 ka ben beka ka ben sãmunu ka ben yooyoosu,
 kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bεε Hasorigibu i seewo i duki su fuuku,
 kpa i da i kuke wãrusu sã.

Domi Babilonin sina boko Nεbukanesaa u kpunaa kua u ka bεε wãri.
 Nε, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

³¹ U maa nεε,
 i doo i bu wãri be, be ba wãa bãri yendu sã, ba sã sēε ben yenusã.
 Ben wusu su ñ gamboba ka kãkãrãba mã,
 ma ba ka tãmbu desire.

³² Yiberεba ba koo ben yooyoosu mwεeri
 ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.
 Kon bu yarinasia baama,
 be, be ba ra ben wii baanu kãni beri berika.

Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu kam koosia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,

kpa ga n s̄aa gbeeku b̄ɔnun w̄aa yeru sere ka baadommaɔ.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun s̄ɔ

³⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u win s̄omɔ Yeremi s̄ɔwa Elamun s̄ɔ. Saa ye s̄ɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi. ³⁵ Gusunɔ, w̄allu ka tem Yinni u nɛɛ,

wee, kon Elamugibun t̄ennu b̄ɔku

ni nu s̄aa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu n̄nɛ kpuron woo kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi ba n̄ ko n w̄aa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri

ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaɔ.

N̄n m̄arun saabu kon bu n̄ni sw̄aa bakaru kp̄ɛɛ.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go

kpa n n̄n tiin bandu sw̄i.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁹ Adama t̄ɔru gara wee t̄ɛ s̄ɔɔ kon de

be ba raa yarina mi, bu wurama.

50

Babiloni ya kam kua

¹ Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin s̄ɔ ka yen tem kpuron s̄ɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni n̄ɔsio.

I ȳirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparɔ i nɛɛ,

Babiloni ya w̄aruma.

Yen b̄ũnu nu sekuru sua.

B̄ũu ni ba m̄ɔ B̄eli ka M̄erodaki

nu w̄aa sekuru s̄ɔɔ.

Nin bw̄arokunu nu b̄erum soora.

³ Bweseru gara ye w̄arim wee

saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di.

Ta koo tem m̄ɛ ḡɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa w̄aa mi.

T̄ambu ka ȳɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen t̄ɔɔ te, Isireliba ka Ȳudaba ba koo wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n n̄ Gusunɔ, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Sīnin swaa bikia,

bu w̄arima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani b̄ɔke

ye ba n̄ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, n̄n t̄ambu, wee ba s̄aa nge ȳaa ḡɔɔ

ge ga raa k̄ɔre.

Ben kparoba raa bu k̄ɔ

ba dera ba sirene guunu wallo
 ba gasirimɔ gee ka gio,
 sere ba ben wāa yeru duari.
 7 Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,
 ba ra bu gurewa.
 Kpa yiberɛ be, bu neɛ,
 ba n̄ kōsa kue.
 Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunɔ torari,
 wi, wi u sāa gemgii
 ka wi ben sikadoba ba naane sāa.
 8 Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,
 nge boo ni nu gōo gbiiye.
 9 Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka
 kpa n de nu Babiloni wɔri.
 Ba koo nawa saa sōo yēsan nɔm geu gian di,
 kpa bu ye tarusi bu mwa.
 Ben sɛɛnu nu n̄ kam wɔrimɔ.
 Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.
 10 Babilonigibu ba n̄ kisiramɔ kam koo bin di.
 Be ba koo ben yānu gura kpuro,
 ba koo nu gurawa ka nuku tia.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
 11 Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nen arumani gura,
 i nuki doro.
 I n yōokumɔ nge naa kpɛmi yakasɔ.
 I n sumɔ nge dum dwɛɛ.
 12 Adama i bɛɛn tem mɛɛrio.
 Wee, mu wāa sekuru sɔɔ.
 Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.
 Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.
 13 Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.
 Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
 kpa bu wia ko.
 14 Bɛɛ be i ra tendu to,
 i na i Babiloni tarusi.
 I ye sɛɛnu tweeyo.
 I ku yen wɔnwɔndu ko.
 Domi ya ne, Yinni Gusunɔ torari.
 15 I tabun kuuki koowo baama
 domi Babilonin gani yi wɔruka,
 yen gbārara suba.
 Wee yen tamba nɔma yiiye
 ba tii yiberɛba wɛ.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,
 na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.
 I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.
 16 Tabu wee ka kam kobu sannu.
 I bu goowo be ba duurumɔ
 ka be ba gɛɛmɔ.
 Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wāa.
 17 Yinni Gusunɔ u neɛ,
 Isireliba ba sāawa nge yāa ni nu kōra
 ma gbee sinansu su nu naa swīi.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wəri u gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu wəri u kəsuka. ¹⁸Yen sōna, nε Gusunə Isireliban Yinni, wi u wəllu ka tem mə, na nεε, kon Babilonin sina boko ka win temgibu sεεyasia nge mε na Asirin sunə sεεyasia.

¹⁹Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerə,
kpa bu ben dīanu yewe guu te ba m̀d Kaameliə
ka Basaniə ka guu te ba m̀d Efaraimuə,
ka sere maa Galadin temə.
Ba n̄ maa gāanun yāaru m̀d.

²⁰Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa,
domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wəka.

²¹Yinni Gusunə u nεε,
i Mərataimugibu ka Pekodigibu wəri.
I bu goowo i kam koosia mam mam.
I n̄n woodaba kpuro yibio.

²²Wee, tabun wurenu n̄oramə tem mε kpuro s̄ə.
Asərə baka ya tunuma.

²³Babiloni ye ya handunia kpuro kəsuka, nge matalaka,
yen tii wee, ya kəsikira,
ya kua bansu bwesenu kpuron suunu s̄ə.

²⁴Babiloni, na nun yina beria,
ma ya nun mwa a n̄ ka baaru.
Wee, t̄ε, a kua pirisəm,
domi a nε, Yinni Gusunə wəri.

²⁵Ma na n̄n tabu yānun beru yeru wukia.
Ma na n̄n m̄ru s̄əsi ka tabu yāa ni.
Domi nε Gusunə, wəllu ka tem Yinni,
na s̄mburu m̄ te kon ko Babiloniə.

²⁶Bεε handuniagibu kpuro,
i na i Babilonigibun biranu suriri,
kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,
i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.
²⁷I ben tabu durə damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.
Ba kam kua, domi ben t̄ra tunuma,
t̄ə s̄ə ba koo bu sεεyasia.

²⁸Yera Isireliba be ba kpikiru suuma
ba na Yerusalemuə ba m̀d,
Yerusalemu, Yinni Gusunə u nun m̄ru kəsia.
U win s̄a yee d̄eraru m̄ru kəsia.

²⁹I t̄n towobu m̄n̄nə bu Babiloni wəri,
kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,
kpa bu ku raa de goo u kisira min di.
Bu bu kəsieyo nge mε ben daa ya nε.
Bu bu kuo nge mε ba raa gabu kua.
Domi ba tii wəlle sua nε, Yinni Gusunən wuswaaə,
nε wi na s̄a Isireliban Yinni D̄ero.

³⁰Yen s̄, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu
kowobun tii bu gbisuku t̄ə te.

³¹Nε, Gusunə, wəllu ka tem Yinni, na nεε,
wunε Babiloni, wunε wi a tii sue,
na ka nun m̄ru s̄a.

Wunen tōra tunuma tē sōo kon nun seeyasia.
³² Wunε wi a tii sue mi, kaa fukura a wōruma.
 Goo sari wi u koo nun seeya.

Kon wuu si su ka nun sikerene dōo doke
 kpa u sin tem kpuro di.

³³ Ne, Gusunō, Isireliban Yinni, ne wi na wōllu ka tem mō, na maa neε,
 wee ba Isireliba ka Yudaba dam dōre
 ba bu yoru nenusi,
 ma ba yinamō bu bu yōsu.

³⁴ Adama ne, ben yakio, na dam mō.
 Nen yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.
 Kon ka bu yina kpa n ben tem bōri yendu wē,
 kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunō u yi

Babilonin sō

³⁵ Yinni Gusunō u maa neε,
 i Babilonigibu tabu wōrio
 ka sere ben wuu bōkō gen tōmbu
 ka ben sina asakpōbu ka ben bwisigibu.

³⁶ I ben sōmō tii suo be tabu wōrio
 kpa bu gōsira wiirōbu.
 I ben tabu durō damgibu wōrio
 kpa bu nanda.

³⁷ I ben dumi ka ben tabu kēkē yi dumi gawe tabu wōrio.
 I tōn be ba kana ba bu somimō tabu sōo, tabu wōrio,
 kpa bu berum soora nge tōn kurōbu.
 I ben dukia wōrio i gura.

³⁸ Ben daanun nim mu gbero.
 Domi tem mi, būna ba ra sā,
 ma nu dera ba wiru bie.

³⁹ Yen sōna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommao,
 kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wāa mi.

⁴⁰ Kon Babiloni ye kōsukuwa nge Sodomu ka Gomōra
 ka sin wuu si ne, Yinni Gusunō na kam koosia.
 Goo kun maa sinamō mi.
 Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁴¹ Wee, bweseru gara wee saa sōo yēsān nōm geu gian di.
 Bwese te, ta kpā.
 Ten sinambu ba dam mō.
 Be wee, ba swaa mō ba wee saa tontonden di.

⁴² Ben tabu kowōbu ba takobi ka tema neni.
 Ba ñ wōnwōndu mō, ba bōōbu.
 Ba wōki nge nim wōkun nim.
 Ba dumi yōwa ba swīine swēε swēε.

Ba tabun sōoru sāa bu ka Babilonigibu wōri.

⁴³ Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,
 yera win gōma dwiia.

Berum ka wuriribu nūn mwa
 nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

⁴⁴ Ne, Yinni Gusunō, kon wuu gbāraruguu wōri
 nge gbee sunō ge ga yarima
 saa Yuudenin gbee surorun di,
 kpa n gen tōmbu kpuro yarinasia subaru sōo.

Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wɛ
 wi nɛn tii na gɔsa.
 Nge wara u ka man nɛ.
 Wara u koo kpī u man wooda wɛ.
 Sina boko wara u koo kpī u yōra nɛn wuswaaɔ.
⁴⁵ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na yi
 Babiloni ka yen tɔmbun sɔ.
 Na nɛɛ, kam kam kon de bu be kpuro gura
 nge yāanu bu ka da tem tukumɔ.
 Ba koo ben wāa yeru kpuro kam koosiawa.
⁴⁶ Babilonin kam koo bin wurenu sɔɔ,
 tem mu koo yīiri,
 kpa wɔki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U nɛɛ,
 kon de woo gu Babiloni swee,
 ye ka yen tɔmbu,
 kpa gu bu kam koosia.
² Kon de tɔmbu bu bu yarinasia
 nge mɛ woo ga ra yakasu yarinasie.
 Tɔɔ kɔsu te sɔɔ, ba koo ye wɔrima baaman di.
³ Tɛn towobu bu wuu gen tɔmbu tweeyo.
 Bu yɛro tweeyo wi u win tarakpe naanɛ sɔa.
 Bu ku gen aluwaasiba deri.
 Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.
⁴ Kpa bu ben gonu deri
 nu n kpī kpī ben tem kpuro sɔɔ ka Babilonin swɛɛyɔ.
⁵ Domi ba Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero torari n kpā.
 Adama wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 u ka win tɔmbu Isireliba ka Yudaba wāa.
⁶ I duki yario Babilonin di.
 Baawure u win wāaru wɔro,
 kpa u ku raa gbi Babiloni ye sɔɔ,
 ye, ye ya koo ko bansu mi.
 Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tōra tunuma.
 U koo Babilonigibu ben kookoosun are wɛ.
⁷ Babiloni ya raa sɔawa nge nɔra wuragia Yinni Gusunɔn nɔma sɔɔ.
 Yera u ka handuniagibu tam wɛ ba nɔra
 sere mu bu go ba wiru bia.
⁸ Wee subaru sɔɔ, Babiloni ya wɔruma ya kɔsikira.
 I gɔɔ swīiyɔ yen sɔ,
 kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.
 Sɔrɔkudo ya koo bɛkura.
⁹ Sɔɔ be ba wāa mi, ba nɛɛ,
 sa Babiloni tim kā,
 adama ya n bɛkure.
 Su ye deri su gɔsira bɛsɛn temɔ,
 domi yen sɛɛyasia bi, bu kpā
 sere bu nɔra handunia kpuro sɔɔ.
¹⁰ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun siria.
 Su da Siɔniɔ su kpara ye u sun kua.

11 Yinni Gusunɔ u kɪ u Babiloni kam koosia, kpa u win s̄a yee d̄eeraru m̄aru k̄asia. Yen s̄ona u M̄ediban sinambu dam k̄em̄o bu ka ye w̄ari.

I b̄een s̄eenun n̄osu s̄onw̄o,
kpa i b̄een t̄erenu sua.

12 I ȳireru koowo kpa i Babiloni w̄ari.

Wuun k̄sobu, bu wureo bu ȳor̄o s̄ame ben k̄asu yer̄o.

I Babiloni ȳor̄u bw̄eȳo.

Domi ye Yinni Gusunɔ u ȳrari u ko ye s̄o,
u koo ye kowa.

13 Wun̄e Babiloni, wun̄e wi a s̄o daa bakanun b̄akuo,
wun̄e wi a dukia yiba,

wee wun̄en kpeerun t̄oru ta tura.

Wun̄en bin̄e ya koo kpe.

14 Domi Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni,

u b̄rua u n̄ee, sere ka win w̄aru,

u koo nun t̄ambu kparema nge twee

kpa bu nun nasarān kuuki koosi.

Yinni Gusunɔn ȳiiko

15 Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka win dam.

Wiya u maa handunia sw̄i ka win ȳeru,

ma u w̄ollu t̄eria ka win bwisi.

16 U n n̄ogiru sua u wooda w̄e,

nim mu ra kpaasin̄ewa w̄ollo,

kpa guru winu nu n s̄im̄o,

kpa guru maakinu nu de gura yu n̄e,

kpa woo gu seema gen w̄a yerun di.

17 T̄ambu b̄a n ye kpuro m̄era,

ba ra biti soorewa,

kpa sekuru tu bw̄arokunun sekobu mwa,

domi nu s̄awa weesu, nu n̄ w̄aru m̄o.

18 Nu s̄awa kam dirum m̄e mu t̄ambu n̄oni w̄okum̄o.

Ni kpuro nu koo doonawa

sanam m̄e Yinni Gusunɔ u koo nu s̄eyasia.

19 Adama Gusunɔ u n̄ s̄a nge bw̄aroku ni.

U s̄awa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua,

wiya u maa Isireliba m̄o.

Win ȳisira Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

20 Yinni Gusunɔ u n̄ee,

Babiloni, a raa s̄awa nge n̄en matalaka baka tabu s̄o.

Wuna na denda na ka bwese dabinu k̄suka,

ma na nin bannu surura.

21 Wuna na maa denda na ka maas̄obu

ka ben dumi k̄suka,

ka tabu keke yi dumi gawe ka yin kparobu,

22 ka dur̄obu ka kur̄obu,

t̄k̄onu ka bibu, aluw̄aasiba ka w̄andiaba.

23 Wuna na maa denda na ka ȳa kparobu ka ben ȳanu k̄suka

ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba

ka sinambu ka ben sina asakp̄obu.

24 Adama n̄e, Yinni Gusunɔ na n̄ee,

kon wun̄e Babiloni ka wun̄en tem t̄ambu k̄sie

wunen nani biru kōsa ye i kua Siōniō.

²⁵ Kon nun wōrima, wunε wi a sāa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.

Kon nun nōma dēmiε,
kpa a binda a wōruma temō.

Kaa kowa nge guu te ta dōō mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,
ba ñ maa suamō bu ka dirun koru swīi.
Kaa kowa bansu sere ka baadommaō.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bōra yōrasio i Babiloni wōri.

I kōba soowo kpa bwesenu nu mēna.

I nu sōaru koosio.

I sinam be ba wāa Araratiō ka Miniō
ka Asikenasiō mēnna bu Babiloni tabu wōri.

I tabu sinambu gōsio

kpa i de dumi yi se nge twee

yi bu wōri.

²⁸ I bwesenu kpuro sōaru koosio

n mam nēere Mēdiban sinambu

ka ben bera ka beran wirugibu

ka sere tōn be ba wāa ben tem sōo kpuro.

²⁹ Wee tem mu yīirimō.

Yinni Gusunōn himba ya koo kōora Babiloni sōo.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durōbu ba koo kpana bu maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sōo.

Ben dam mu koo kpe,

kpa bu ko nge tōn kurōbu.

Ben gbāra kōnnōsu ko n wukiare,

kpa bu ben yēnusu dōō doke.

³¹ Sāmōbu ba ko ñ daamō ba n wuramamō

bu ka Babilonin sina boko sō

ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba swēε kpuro bōōra.

Ba maa kuku yenu kpuro dōō mēni.

Ma tabu durōbu ba wurure.

³³ Amēniwā Gusunō, Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mō u gerua. U nεε,

wee yiberēba ba koo na bu Babilonigibu suriri

kpa bu bu taaku nge dobi

yi yi wāa doo soo yerō.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nεε,

Babilonin sina boko Nēbukanesaa u raa man gura,

ma u man deri nge weke diiru.

U man sēre nge yaa gōba,

ma u sua ye ya gea sāa kpuro nε sōo.

Yen biru u nēn tōmbu gira.

³⁵ Yen sō, Babilonigii be, bu nani sōōro dam mε ba man dōren sō,

kpa yem mε ba yari mi, mu wōri ben wiru wōllō.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Yerusalemugibun sō. U nεε,

wee, kon bæε sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu
mi gbeeku bõnu nu ko n wãa.

Tõnu kun ko n maa wãa mi,
kpa bu ye yẽε.

³⁸ Wee yen tãmba gina sãa nge gbee sinansu si su kukirimã.

³⁹ Adama sanam mε ba gàrì seewa,

kon de bu tam nã sere n banda,

kpa ba n nuku dobu m̀,

kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaã.

Ba ñ maa seemã.

Nε, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yãanu ka bonu yaa goo yero.

Ba Babiloni gãã swĩiyammε

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunã u gerua Babilonin sã. U nεε,

anna a wa ma Babiloni,

wuu bãkã ge tãmba raa siaramã,

ya wãrumã.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sãã.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,

ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,

ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa wãa mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunã u maa nεε,

kon Babilonin bũu wi ba m̀ Bεli seesi.

Kon nũn siasia ye u raa mwε,

kpa tãmbu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gbãrara wãrumã.

⁴⁵ Bεε, nεn tãmbu Isireliba, i yario min di.

Baawure u win wãaru wãro nεn m̃ru baka ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye ya nãaramã tem mε kpuro sãã sã.

Wãã baagere ka gen labaariwa. Tãmbu ba ko n dam diinamã, kpa sinambu ba n seesinamã.

⁴⁷ Adama sãã teeru kon Babilonin bũnu seesi,

kpa yen tem kpuron tãmbu bu sekuru wa.

Gonu nu ko n t̃riewa baama kpuro.

⁴⁸ Wãllã ka temã ka yam kpuro,

nuku dohun kuuki koo nãra Babilonin sã.

Domi yibereba ba koo na saa sãã yẽsan nãm geu gian di,

bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen tãmba tãn dabinu go handunia kpuro sãã.

T̃ε yen tiin saa ya tunuma yu ka wãrumã.

Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ Bεε Isireliba, bæε be i kisira ben nãman di,

i ku maa yãra mini.

I doonã n tãma Babilonin di.

Saa min di, i Yinni Gusunã yaayo

ka bæεn wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba nεε,

sanam mε sa nua ba sun wãmmã,

sekura ra sun mwεwa.
Sanam mε yiberεba ba Yinni Gusunɔn sãa yeru wɔri ba kɔsuka,
sekura sun mwawa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusunɔ u nεε,
wee, tɔnu sisi ni sɔɔ u koo Babilonin bũnu seesi,
kpa be ba mεera wan wuri yi nɔɔra tem kpuro sɔɔ.

⁵³ Baa Babilonigibu bà n seewa ba da wɔllɔ,
baa bà n ben gbāranun dam sosi
sere goo kun kpε u da mi,
ka mε, u koo de yiberεba bu bu wɔri bu kam koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki nɔɔramɔ yen wusu sɔɔ.

⁵⁵ Yinni Gusunɔwa u ben wusu kam koosia.
U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberεba ba wee ba wɔki nge nim wɔku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be wɔri,
kpa bu ben tabu kowo damgibu mwεeri bu ben tɛnnu bɔku.
Domi Gusunɔ u sãawa Yinni
wi u ra baawure kɔsie ye u kua.

⁵⁷ U sãawa sunɔ. Win yĩsira wɔllu ka tem Yinni. U nεε, u koo de tam mu
Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem yērobu ka ben wirugibu
ka ben tabu durɔ damgibu kpa bu dweeya sere ka baadommaɔ ba kun maa
seewe.

⁵⁸ Babilonin gbāra baka ni, nu koo wɔruma.

Nin kɔnnɔ baka si, su koo dɔɔ mwaara.
Nge mεya sɔmbu te ba kua gbāra ten sɔ, ta koo kam ko.
Ben hania kpuro ya koo kam kowa dɔɔ sɔɔ.

Ba Yeremin tireru kpεε

daa te ba mɔ Efaratio

⁵⁹ Seraya, Neriyan bii, Maseyan debubu, u sãawa Sedesiasi, Yudaban sina
bokon sɔm kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wɔɔ nɛse sɔɔra ba da
Babiloniɔ wi ka sina boko. ⁶⁰ Yera Yeremi u yorua tireru sɔɔ kɔsa ye ya koo
Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ.

⁶¹ Ma u Seraya yiire u nεε, sanam mε a tura Babiloniɔ, a kookari koowo a gari
yini gari ka dam tɔmbu bu nɔ. ⁶² Kpa a kanaru ko a nεε, Yinni Gusunɔ, wuna a
gerua a nεε, goo kun maa sinamɔ Babiloniɔ sere ka yεyɔ. Ya koo kowa bansu
sere ka baadommaɔ. ⁶³ À n tire te gara a kpa, a tu kperu gbinisio kpa a tu kpεε
daa te ba mɔ Efaratio, ⁶⁴ kpa a nεε, nge mε tire te, ta numami, nge mεya Babiloni
ya koo kam ko. Ya ñ maa seemɔ, kɔsa ye Yinni Gusunɔ u ye suremɔn sɔ. Ya koo
wɔrumawa kpa ya kun maa dam mɔ.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya wɔruma

(I maa mεerio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

52

¹ Wɔɔ yenda tia Sedesiasi u mɔ sanam mε u bandu di Yudaɔ. Ma u kua
wɔɔ wɔkura tia bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yĩsira Hamutali, Yeremi,
Libinagiin bii. ² Sedesiasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. U kua mam
mam nge mε Yoyakimu u raa kua. ³ Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu ka
Yudaba mɔru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanεsaa Babilonin sina boko seesi. ⁴ Sedesiasin bandun
wɔɔ nɔɔba nɛsen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkurse, yera Nebukanεsaa u na ka

win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu wəri. Ma ba ben sansani gira gbāraru gāarɔ. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gbāra te sikerena. ⁵ Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wɔ̄ wəkura tiase.

⁶ Wɔ̄ gen suru nnesen sɔ̄ nɔ̄ba nnesɛ sɔ̄, yera gɔ̄ra wuu ge nɛnua. Domi dīanu maa sari tem mɛ sɔ̄ ni tɔ̄mba koo di. ⁷ Yera ba gbāraru yaba, ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wɔ̄kuru. Ba yara saa kɔ̄nnɔ̄n di ge ga wāa gbāraru yirun baa sɔ̄ sina bokon dāa gbaarun bɔ̄kuɔ̄. N deema saa ye sɔ̄, Babilonigiba wuu ge sikerenɛ. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dɔ̄ Yuudenin wɔ̄wa gia. ⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nɔ̄n mwa Yerikon wɔ̄waa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba nɔ̄n deri. ⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribilaɔ̄, Hamatin temɔ̄. Ma u nɔ̄n siri. ¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nɔ̄ni biru Ribila mi. ¹¹ Ma u Sedesiasin tiin nɔ̄ni wɔ̄wa u nɔ̄n bɔ̄kua ka sii gandun yɔ̄ni. Yen biru, u nɔ̄n sua u ka da Babiloniɔ̄ u nɔ̄n doke pirisɔ̄m sɔ̄ sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunɔ̄n s̄a yeru

d̄ɔ̄ mɛni

(I maa mɛerio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukanɛsaan bandun wɔ̄ yɛndu tia sarise sɔ̄, yen suru nɔ̄busen sɔ̄ wɔ̄kuruse, yera Nebusarada wi u s̄a sina bokon kɔ̄sobun guro guro u na Yerusalemuɔ̄. ¹³ Ma u Yinni Gusunɔ̄n s̄a yeru d̄ɔ̄ mɛni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yɛnusu? ¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gbāraru kɔ̄suka ba surura.

¹⁵ Ma ba bwɛɛbwɛɛbu gabu yoru mwɛera ka be ba tie wuu ge sɔ̄ ka be ba tii wɛ ka sere nɔ̄man sɔ̄m kowobu. ¹⁶ Adama Nebusarada u bwɛɛbwɛɛ ben gabu deri bu ka resɛm gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸ Yen biru, Babilonigii be, ba s̄a yee ten torom ḡaritii sua ka kaatonu ka woba ka n̄ri ka gb̄a yɛ sɔ̄ ba ra ȳaku yem doke ka sere s̄a yee ten dendi ȳa ni ba kua ka sii gandu. Ma ba s̄a yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge kɔ̄suka ka gen ȳoratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ̄. ¹⁹ Ma kɔ̄sobun guro guro wi, u maa gb̄ɛ yorukunu sua ka d̄ɔ̄ guratii ka n̄ri ka torom ḡaritii ka gb̄a yɛ sɔ̄ ba ra ȳaku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wɔ̄kura yiru ye ya boo ge sɔ̄wa, ye sina boko Salomɔ̄ u kua ka sii gandu Yinni Gusunɔ̄n s̄a yee ten s̄, goo kun yen bunum geeru yɛ. ²¹ Gbere yiru ye, ya gunum nɛwa. Yen baayeren gunum mu s̄awa gɔ̄m soonu yɛndu yiru sari. Ma yen bɔ̄rum mu s̄a gɔ̄m soonu wɔ̄kura yiru. Yen baayere ya wem mɔ̄wa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu s̄a nɔ̄m tararun saka. ²² Ba yen baayere furɔ dokea ge ba kua ka sii gandu. Furɔ gen baageren d̄ɛbu s̄awa gɔ̄m soonu nɔ̄bu, ma ba gen baagere sii yɔ̄ni ka d̄a marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. ²³ D̄a marum weenasii wunɔ̄buwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔ̄bu nne sariwa ba koo kp̄i bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniɔ̄

²⁴ Nebusarada sina bokon kɔ̄sobun guro guro wi, u Seraya ȳaku kowo tɔ̄nwero mwa ka Sofoni wi u s̄a ȳaku kowo Serayan yiruse ka s̄a yerun kɔ̄nnɔ̄n kɔ̄sobu ita, ²⁵ ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka tɔ̄mbu nɔ̄ba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesianɛ ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun ȳisa yore tireru sɔ̄ ka sere maa tɔ̄mbu wata be ba

sāa wuugibu. ²⁶ Be kpurowa u mwεεra, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribila. ²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin tem.

Nge mεya ba ka Yudaba yoru mwεεra ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nebukanesa u yoru mwεεra u ka da win tem win bandun wō nōba yiruse sō, ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mwεεra Yerusalem u win bandun wō yendu yiru sarise sō, ben geera sāawa tōmbu nεnε ka tεna ka yiru (832).

³⁰ Win bandun wō yenda itase sō, yera Nebusarada wi, u tōmbu nata ka wunaa weeru ka nōbu (745) mwεεra Yerusalem u ka da. Yuda be ba mwεεra mi kpuro, ben geera kuawa tōmbu nōrōbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mεerio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efili Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wō gbiikuu sō, yera u Yoyakini Yudaban sina boko wōlle sua ma u nūn yara pirisam di win yoru dibun wō weeru ita sarise sō, yen suru wākura yirusen sō yenda nōbuse sō. ³² U ka nūn gari kua ka kīru ma u win bandu wōlle sua n kere sinam be ba yoru mwεεra ba ka wāa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³ Ma u win pirisam yānu kōsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wāarun nōrō. ³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra nūn nōri baadomma kpa u nūn wē yèn bukata u mō kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swii Yerusalemu ye ba wari ba kasukan so ka sere Yudaban toranun so. U wigibu tubusia yen so Gusuno u dera yiberaba ba kua me. Adama u nee, Yudaba ba n goru gosia, Gusuno u koo bu win wonwandu soosi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya saa nge kurɔ gomini, wiru 1.
2. Yinni Gusuno u Yerusalemu seeyasia, wiru 2.
3. Nani swaaruu so, yiyabu waa, wiru 3.
4. Yerusalemugibun wahala tabun so, wiru 4.
5. Yinni Gusuno, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya saa nge kurɔ gomini

- 1 Yerusalemu ye so tamba raa dabi,
wee ya waa ye tona,
ya kua nge gomini.
Ya raa yisuru yara bwesenun suunu so.
Wee te ba ye yoru diisiamɔ.
- 2 Ya wuri mo waku giriru
ma yen nani yiresu kokumɔ.
Be ba raa saa yen kinasibu,
ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ.
Be kpuro ba kuawa naane sariba,
ma ba kua yen yiberaba.
- 3 Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ.
Me ya, ba bu dam doremɔ ba yoru diisiamɔ.
Ba ku ra n werabu mo.
Ben yiberaba ba bu wari subaru so
ba deema ba waa nani swaaruu garu so.
- 4 Yerusalemu ya waa nuku sankiranu so,
domi ba ku ra maa yen swee si bu tao bakaru na.
Goo kun maa waa yen gbara konnawa.
Yen yaku kowobu ba weeweenu mo.
Yen wondiaban nuki sankira.
Yen tii ya waa nuku sankira bakaru so.
- 5 Yen yiberaba ba ye tabu di,
ma ba waa bari yendu so.
Yinni Gusonowa u ye nuku sankira ni kpɛɛ
yen tora dabinun so.
Wee yiberaba ba yen bibu kpara
ba ka da ba yoru diisiamɔ.
- 6 Yerusalemun beere ya kpa.
Ma yen wirugibu ba ka gini weene
yi yi n yakasu wa yi di.
Yi n maa dam mo
ma yi duki mo taason wuswaan di.
- 7 Saa yeni so, Yerusalemu ya waa yaru so,
yen tamba yaayaare mo.
Yera ya yaaya ga gee ni ya raa mo yellu.
Sanam me yen yiberaba ba ye kamia,
ya goo bia u na u ye somi,

ma n yiberε be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.

⁸ Yerusalemu ya tora too.

Yen sɔna ba ye tusa.

Be ba raa ye doke,

bà n yen bansu wa ba ra ye gemwa.

Wee, yen tii, ya weeweenu m̀,

ya wãa sekuru sɔɔ.

⁹ Wee, yen durum yĩreru ta wãa yen yaberɔ.

Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika.

Ya wɔruma subaru sɔɔ

goo kun ye nukuru yemiasie.

Ma ya nɔɔgiru sua ya nεε,

Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swãaru mεerio.

A mεerio nge mε yiberε u tii sue.

¹⁰ Wee, ba nen gãa gee ni na mɔ gura.

Wee, bwese tuku ni a yina nu n wãa ka wunen tɔmbu sannu,

nu dua wunen sãa yerɔ.

¹¹ Wee, Yerusalemgibu kpuro ba wasire

ba dīanu kasu ni ba koo di.

Ma ba ka ben gãa geenu dīa ni kɔsina

bu wa ba n ka wãa.

Yerusalemu ya nεε,

Yinni Gusunɔ, a mεerio nge mε na wɔnwɔndu soore.

¹² Bεεya na ka yã, bεε be i sarɔ mini kpuro.

I mεerio nɔni swãaru garu tà n maa nεgii teni kere,

te Yinni Gusunɔ u man kpɛε win mɔrun saa sɔɔ.

¹³ Saa wɔllun di n sãare u dɔɔ surema nen wasi sɔɔ,

ma u man di.

U nen naasu yina beria.

Ma u man sura gbaru gbara

u man kpɛε nuku sankiranu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ U nen toranu kpuro menna

nge wɛε yi ba tara.

Ma u nu gbinisi nen wĩirɔ.

U nen dam bua.

Ma u man yiberε nɔmu beria

mi na ñ kpɛ n ka tii yina.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nen tabu kowobu surura.

U tabu durɔbu menna

bu ka nen aluwaasiba kam koosia.

U nε, Yerusalemu taaka

nge mε ba ra resem taaku.

¹⁶ Yen sɔna na wura m̀,

na nɔni yĩresu kokumɔ.

Wi u koo man nukuru yemiasia u man wãaru wesia,

u man deri.

Nen biba nuki sankire,

domi yiberε u man kamia.

¹⁷ Na nɔma yiiya na kanaru kua.

Adama goo kun nε u man nukuru yemiasia.

Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nen tɔmbu Isireliba sikerene

ba kua nen yiberεba,

ma ba man garisi disi.

18 Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua mɛ.

Domɪ na ñ win gere mɛm nɔɔwɛ.

Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,

kpɔ i nɛn nuku sankiranu wa.

Nɛn wɔndiaba ka nɛn aluwaasiba ba yoru da tem tukumɔ.

19 Na nɛn kĩnasibu somiru kana,

adama ba man bɔrɔ kɔɔru kua.

Nɛn yãku kowobu ka wuun guro gurobu ba gu nɛn swɛɛ sɔɔ

sanam mɛ ba dĩanu kasu ni ba koo di ba ñ ka wãa.

20 Yinni Gusunɔ, a nɛn nɔni swãaru mɛɛrio,

nɛn bwɛra kun kpĩ.

Na nuki sankire too,

domɪ na ñ nun mɛm nɔɔwɛ.

Tɔɔwɔ tabu sun dimɔ.

Ma wuun sɔɔwɔ gɔɔ wãa.

21 Ba nɛn weeweenu nua.

Adama goo kun man nukuru yemiasie.

Yiberɛban nukura dora, yɛn sɔ a man kua mɛ.

N n mɛn na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua mi,

kpɔ bu ko nge nɛ.

22 A ben nuku kɔsuru mɛɛrio,

kpɔ a bu kua nge mɛ a man kua nɛn durum kpãarun sɔ.

A mɛɛrio nge mɛ na weeweenu mɔ, nɛn nuki sankire.

2

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɛɛyasia

1 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.

Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii bakaru.

Yen bɛɛɛ ye ya raa girari sere guru winɔ,

u ye kara u kɔ temɔ.

Win mɔru yen saa sɔɔ,

u ñ yaaye ma Yerusalemu ya sãa win naa sɔnditia.

2 U Isireliban wãa yenu

ka ben wusun gbãranu kpuro surura ka mɔru wɔnwɔndu sari.

Ni wee nu wɔruka temɔ.

U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.

3 U Isireliban dam kpuro bua win mɔru bakan sɔ.

U tii bɔkua sanam mɛ yiberɛba ba bu wɔrim na.

Ma u Isireli be dɔɔ kare,

ma dɔɔ wi, u bu di beri berika.

4 U bu win tɛndu gawe ka win nɔm geu.

Ma u bu yĩisi nge yiberɛ,

u kpuro go ye ya gea sãa ben nɔni sɔɔ.

U dera win mɔru yabura nge dɔɔ

ben wãa yenɔ Yerusalemuɔ.

5 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔri nge yiberɛ.

U bu mwa nge dɔɔ u ben dii geenu di.

U ben gbãranu kɔsuka,

ma u dera wuri yi nɔɔramɔ baama ben suunu sɔɔ.

6 U win sãa yeru kɔsuka.

U dera ba ku ra maa sãarun tɔɔ bakanu ka tɔɔ wɛrarugiru di.

Win m̄oru seewa ka dam.

Ma u sina boko ka yāku kowobu yina.

⁷ U win s̄aa yeru mi ba ra n̄n yākuru kue biru kisi.

U yiber̄eba Yerusalemun dii geenu n̄omu beria.

Ma w̄ākinu n̄ōara win s̄aa yeru mi, nge t̄ō bakanun saa.

⁸ Yinni Gusun̄o u ḡōru doke u Yerusalemun gb̄aranu k̄osuku.

Wee u nu k̄osuka kpuro mam mam.

Ya kua w̄ānw̄āndu baama kpuro.

Gb̄aranu yiru ye kpuro ya kua bansu.

⁹ Yen k̄ann̄osu su numa tem̄o.

Sin d̄aa ye ba ra ka su s̄esuku ya b̄ōkira.

Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura

ba ka da tem tukum̄o.

Wooda maa sari.

Baa Gusun̄an s̄om̄abu ba ñ maa k̄āsinu waam̄o win min di.

¹⁰ Wee, yen guro gurobu ba s̄ō tem̄o ba n̄osu maari.

Ba tii torom wisi win̄o,

ba saaki deewa nuku sankiranun s̄ō.

Ma yen w̄āndiaba ba s̄ō ba tuke.

¹¹ N̄en n̄ōni yandam̄o wurin s̄ō.

N̄en wasi gbisim̄o ma n̄en torora kare.

Domi n̄en t̄amba kam kua.

Wee, bii w̄ēnu ka bibu ba w̄āa Yerusalemun sw̄ēē s̄ō,

ba ñ maa dam m̄o.

¹² Ba ben m̄erobu s̄ōm̄o ba m̄,

mana sa k̄o d̄ānu wa.

Ma ba w̄ōrukum̄o sw̄ēē s̄ō nge be ba m̄ēra kua.

Gaba gbisukum̄o ben m̄eron tororu w̄oll̄o.

¹³ Yerusalemu, mba kon nun s̄ō.

Mba kon ka nun weesina.

Wara u maa n̄ōni s̄ōre nge wun̄e,

n ka kp̄i n nun nukuru yemiasia.

Domi wun̄en n̄ōni sw̄āara kp̄ā nge nim w̄ōkun nim.

Goo sari wi u koo kp̄i u tu kpeesia.

¹⁴ Wun̄en s̄om̄abu ba nun gari weesugii s̄ōwa.

Ba ñ nun wun̄en toranu s̄ōsi

bu ka nun gbara yorun di.

Gari weesugiiya ba nun s̄ōwa yi yi nun n̄ōni w̄ōkua.

¹⁵ Wee, t̄ē wi u sar̄o u ra nun taka koosiwa u ȳēē,

kp̄a u wia ko u n̄ēē,

wuu geniwa ba ra raa soku wuu bur̄o,

ḡēn s̄ō handunian t̄ambu kpuro ba ra n nuku dobu m̄?

¹⁶ Kp̄a yiber̄eba ba n n̄ō tendu ber̄i

ba n nun ȳēm̄o ba n m̄,

sa nun mw̄e nge d̄īa d̄ōka.

Wee, t̄ō te sa mara ta tunuma,

sa tu wa.

¹⁷ Yinni Gusun̄o u kua ye u ḡōru doke.

U yibia ye u gerua saa yellun di u n̄ēē,

u koo ko.

Wee u wun̄e Yerusalemu kam kua.

U ñ wun̄en w̄ānw̄āndu wa.

U dera yiber̄eban nukura dora wun̄en s̄ō,

domi u bu dam kã.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusunə nəəguru sueyo,
a de u wunen wuri nə.

A nəni yĩresu kokuo nge daaru.

A ku wēra, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko wōkuru,
a wunen gōru kpuro kusia Yinni Gusunən wuswaaə.

A nəma yiiyo a nùn kana wunen bibun sō

be ba gbimə swεε səə gōərun sō.

20 Yinni Gusunə, a mεerio a wa.

Wara a kuare nge mε.

Mban sōna a dera tən kurəba ben bibu tema be ba kī mi.

Mban sōna a dera yiberεba ba maa wunen səməbu ka yāku kowobu go wunen
sāa yerə.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpĩ swεε səə.

Ba nən wəndiaba ka aluwaasiba go tabu səə.

A dera ba bu sakira wənwəndu sari, wunen mərun saa.

22 A nən yiberε be na nasie sokusia baaman di

ba menna nge tōə bakarun saa.

Yen dāma te, goo kun kisire.

Goo kun maa seewe bii be na kī na seeya səə.

A dera nən yiberε u bu go kpuro.

3

Nəni swāaru səə, yīyəbu wāa

1 Na sāawa tən u wi u nəni swāaru yē

te ta na Yinni Gusunən mərun sō.

2 U dera na da yam wōkuru səə, mi yam bururam sari.

3 Nε turowa u nəma doke bururu ka yoka.

4 U dera na woora saa nən wirun di sere ka nən naasə.

N sāare u nən kukunu kəsuka,

5 u ka man nuku sankiranu ka nəni swāaru bunana nge gbāraru.

6 U dera na da yam wōkuru səə

nge gəri be ba gu n te.

7 U man gbāraru bunana n ku ka yari,

ma u man bəkua ka yəni damgii.

8 Ma na nəəguru sua na somiru kana.

Adama u n man swaa daki u sere nən kanaru mwa.

9 U nən swaa kenua ka kpee bakanu,

u ye go.

10 U kukua u man mara

nge gbeeku bōə ge ga yaa mara.

U man mara nge gbee sunə

ge ga yaa yəəru bwēyε.

11 U nən swεε bəəra,

ma u man mwa u gēeka.

U man deri biti səə.

12 U win təndu bəri

ma u man kua nge yaa ye u koo to.

13 U nən yēsa yabura ka sēenu.

14 Ma təmbu kpuro ba man yēemə

ba womusu dokemə tōə baatere.

15 U dera na nɔni swāaru wa
ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

16 U dera na kpenu tema
ma nen donnu bɔɔkira.

Ma u man torom wisi.

17 U dera na n̄ maa wāa b̄ari yendu sɔɔ,
na n̄ maa nuku dobu mɔ.

18 Ma na gerua na n̄ɛɛ,
na n̄ maa dam mɔ,
na n̄ maa gāanu yīiyɔ wi, Yinni Gusunɔn mi.

19 Nà n nen nɔni swāaru yaaya,
n da n s̄arewa nge d̄aa sosurarun nima na n̄ra ka d̄ɛɛ.

20 Nà n yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.

21 Adama wee ye ya man yīiyɔbu w̄ɛɛmɔ.

Na kī n tii ye yaayasia n gere.

22 Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,
win w̄ɔnw̄ɔnda kun maa n̄ru kue.

23 Ta ra n wuramam̄wa bururu baatere.
Win b̄arɔkiniru ta kp̄a.

24 Na n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ u s̄awa n̄gii.

Yen s̄na na yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.

25 U ra wi u n̄n naan̄ɛ s̄aa kīru s̄ɔsi,
kpa u wi u n̄n kasu durom kua.

26 Ya w̄a t̄ɔnu ù n Gusunɔn somiru mara ka t̄ɛmanabu.

27 Ya w̄a t̄ɔnu u Gusunɔn yoru wura win aluwaasiru sɔɔ.

28 U n laakari m̄ɛribu gabu wa,
u tii gawo s̄ɛɛ u da u n w̄aa wi turo,
domi Yinni Gusunɔwa u n̄n bu kp̄ɛɛ.

29 U n n̄n wiru kp̄iye win nuku sankiranu sɔɔ,
kpa u n yīiyɔ ma u koo n̄n somi.

30 U wi u n̄n baara soomɔ baaru t̄iyyɔ u s̄ɔm̄ɛ,
kpa u wura bu n̄n w̄ɔm̄ɛ.

31 Domi Yinni Gusunɔ u ku ra t̄ɔnu biru kisi ka baadommaɔ.

32 Baa ù n dera ȳɛro u n̄ni swāaru wa,
ka m̄ɛ, u n̄n kī too,
domi win w̄ɔnw̄ɔnda kp̄a.

33 N n̄ win kīru u ka t̄ɔnu n̄ni s̄ɔ,
kpa u n̄n nuki sanku.

34-36 Yinni Gusunɔ u ȳɛ
sanam m̄ɛ ba yobu n̄ni s̄ɔm̄ɔ ba taakumɔ.

U ȳɛ sanam m̄ɛ ba n̄ t̄ɔmbu kuamm̄ɛ nge m̄ɛ n ween̄ɛ.

U ȳɛ sanam m̄ɛ ba n̄ bu siriamm̄ɛ dee dee.

37 Goo kun kp̄ɛ u n̄ɛɛ, gāanu nu kooro,
Yinni Gusunɔ ù kun nin wooda w̄ɛ.

38 Wi, Gusunɔ W̄ɔrukoo
wiya u ra de gea ka k̄sa yu na.

39 N n̄ m̄ɛn na, mban s̄na t̄ɔnu u ko n weeweenu m̄ɔ.

U de u weeweenu ko win durum s̄ɔ.

40 Yen s̄ɔ, i de su b̄ɛsɛn daa m̄ɛɛri
kpa su ye w̄ɛɛri

su wa su ka ḡsirama Yinni Gusunɔn mi.

41 Gusunɔ u w̄aa w̄ollo.

I de su noma yiiya su nùn kana.

⁴² Su nee, Yinni, sa durum kua,
sa nun seesi.

A ñ sun suuru kue.

⁴³ A tii berua wunen m̄aru bakan s̄o,
ma a sun naa gira a go w̄onw̄ondu sari.

⁴⁴ A dua guru wiru s̄o a ku ka besen kanaru n̄on s̄o.

⁴⁵ A dera ba sun garisi nge kubanu bwesenun suunu s̄o.

⁴⁶ Besen yiber̄eba kpuro ba sun n̄o kuurim̄o.

⁴⁷ Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,

domi ba besen ȳanu gura,

besen tem mu kua bansu.

⁴⁸ Wee na n̄oni ȳiresu kokum̄o

ȳen s̄o n̄en t̄amba kam kua.

⁴⁹ N̄en n̄oni ȳiresu kokum̄o, su ñ ȳore,

⁵⁰ na ka mara Yinni Gusun̄o u n̄en laakari kooma w̄allun di,

⁵¹ kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemam̄o,

ya n̄en nuki sank̄a.

⁵² Be ba man tusa kam s̄o

ba man naa gira nge gun̄o.

⁵³ Ba k̄i bu n̄en w̄āaru kpeesia w̄oru s̄o.

Ba man kpenu kasuka.

⁵⁴ Nim mu man mw̄eem̄o,

ma na nee, na kam kuawa.

⁵⁵ Saa ye s̄o, na kanaru kua na nee,

Yinni Gusun̄o, na nun soka saa w̄oru ge s̄on di,

⁵⁶ ma a n̄en n̄o nua.

A ku wunen swaa k̄ore.

A n̄en wuri ka n̄en weeweenu n̄ow̄o.

⁵⁷ D̄oma te, a man susi,

a man s̄ow̄a a nee, n ku berum ko.

⁵⁸ Yinni a man siria

ma a n̄en w̄āaru yakia.

⁵⁹ A wa k̄sa ye ba man kua,

a man sirio.

⁶⁰ A wa m̄aru ye ba man k̄siem̄o

ka n̄o tia ye ba m̄o bu ka man seesi.

⁶¹ Yinni Gusun̄o, a ben w̄ama nua ye ba man koosim̄o.

⁶² A ben n̄o tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusim̄o t̄o baatere.

⁶³ Ye ba m̄o kpuro s̄o gesi,

n̄ena ba ra n womu dokem̄o.

⁶⁴ Yinni Gusun̄o, na ȳe ma kaa bu k̄sie

nge m̄e ben kookoosu ne.

⁶⁵ Kaa ben ḡrun n̄oni w̄ake

kpa a de wunen b̄ri yi n s̄a ben baa.

⁶⁶ Kaa bu naa gira ka m̄aru baka

kpa a bu kpeerasia

ba kun maa w̄a tem m̄e s̄o.

4

Yerusalemugibun wahala tabun s̄o

¹ Yinni Gusun̄on s̄a yerun wura gea ye, ya t̄ira.

Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro sɔɔ.

² Yerusalemun tɔn be ba raa garisi nge wura gea,
ba gisɔ bu garisiwa nge tem mɔnnu.

³ Baa ka gbeeku bɔnɔ, nu ra nin binu bom kɛ.

Adama nɛn tɔmbu ba n ben bibun wɔnwɔndu mɔ.
Ba sɔawa nge taataa niru te ta wɔa gbaburɔ.

⁴ Ba dera ben bii wɛɛnun yari mani nin darosu sɔɔ nim nɔrun sɔ.
Bibu ba dɔanu kasu, adama goo sari wi u koo bu wɛ.

⁵ Be ba ra raa dɔa geenu di,

ba gbisukumɔ swɛɛ sɔɔ.

Be ba seeya doo nɔru sɔɔ,

ba kubanu bũurimɔ.

⁶ Nɛn tɔmbun sɛɛyasiabu bu kpɔ, bu Sodomugibu kere,
wuu ge Yinni Gusunɔ u kpeerasia nɔni kpaki teeru
goon nɔma sari mi sɔɔ.

⁷ Ben sina bibu ba raa wɛsu bururam kere.

Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin gɔna ra n sɔriwa

kpɔ ben wuswaa ya n ballimɔ nge kpee gobiginu.

⁸ Adama tɛ ba dɔɔ durom tɔram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ sɔɔ.

Ba woorewa sere ben gɔna ya kukunu mani.

Ma ben wasi gbere nge dɔa gbeba.

⁹ Be ba gbimɔ tabu sɔɔ, ben gɔɔ buram bo

n kere be ba ra nɔni sɔre

bu woorɔ gɔɔrun sɔ bu sere ghi.

¹⁰ Baa mɛ bii mɛrobu ba ben bibu kɔ too,

ka mɛ, ba bu yikumɔ ba dimɔ

wahala ye ya be, nɛn tɔmbu deeman sɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u win mɔru kpuro sɔɔsi,

u Yerusalemu dɔɔ sɔre

ma ya dɔɔ mwaara sere ka yen kpɛɛkpɛɛkuɔ.

¹² Sina boko goo n kun mɛ tɔn diro goo sari handunia sɔɔ

wi u raa tamaa yiberɛ u koo kpɔ u du Yerusalemun gbɔrarun kɔnnɔn di.

¹³ Wahala baka yeni ya nawa

Gusunɔn sɔmɔbu ka yɔku kowobun toranun sɔ.

Domi bera ba be ba n toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun swɛɛ sɔɔ.

¹⁴ Ba ra n sirenɛwa swɛɛ sɔɔ ba n babi nge wɔkɔbu

ba n disi sɔɔwa tɔmbun yem sɔ.

Goo kun kɔkɔ u mam ben yɔnu baba.

¹⁵ Bɔ n da tɔmbun bɔkuɔ, ba ra bu girewa bu nɛɛ,

i doonɔ minin di, bɛɛ disigibu.

I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doonɛ min di ba kun yɛ mi ba dɔɔ.

Bɔ n maa wɔa bwese tukunun suunu sɔɔ,

nu ra bu sɔwa nu nɛɛ,

i ku sina besen suunu sɔɔ mini n ka tɛ.

¹⁶ Yinni Gusunɔn tii u bu yarinasia ka mɔru.

U n kɔ u bu wa.

U n ben yɔku kowo goo doke gɔanu.

U n maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.

¹⁷ Sa swaa mɛɛra sa wasira

su ka wa mìn di somira koo sun naawa.
 Sa raa bweseru garu mɛɛra
 te sa yĩiyɔ ta koo sun faaba ko.
 Wee, ta ñ sun faaba kue.

18 Yiberɛba ba bɛsɛn sanu sanusu mɛɛra,
 bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.
 Bɛsɛn gɔɔ turuku kua.
 Bɛsɛn wāarun tōra kpawa mi.

19 Bɛsɛn yiberɛ be, ba gunɔ bakeru sāabu kere.
 Ba sun yɔɔru bwɛɛyɛ gbaburɔ.
 Ba sun naa gire sere guunu wɔllɔ.

20 Bɛsɛn sina boko wi u dera sa wāa,
 wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,
 wee, ba nùn yina mwa.
 N deema sa raa nɛɛ,
 win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun suunu sɔɔ.

21 Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wāa Usiɔ,
 i ko kpĩ i nuku dobu ko tɛ,
 adama i n yɛ ma siribu bɛɛ mara.

I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i tereru yōra.

22 Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛn sɛɛyasiabu kpa.
 Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaamɔ bu ka doona.
 Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ mɔru kɔsia,
 kpa u bɛɛn toranu terasia.

5

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

1 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun deema.

A mɛɛriɔ a wa nge mɛ sa wāa sekuru sɔɔ.

2 Bɛsɛn tem mɛ a sun wɛ mu kua gabugim.

Tɔn tukoba ba wāa bɛsɛn diaɔ.

3 Bɛsɛn baababa ba gu,
 ma bɛsɛn mɛrobu ba gɔminiru sɔ.

Sa wāa tundobu sari.

4 Gobiya sa ra kɔsie su sere bɛsɛn tiin dɔkɔn nim nɔ.

Gobiya sa ra maa ka bɛsɛn tem dāa dwe.

5 Wee, bɛsɛn yiberɛba ba sun yoru diisiamɔ.

Sa wasire, ba ñ maa sun wɛrabu wɛɛmɔ.

6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.

7 Wee, bɛsɛn baababa ba kōsa kua,
 adama ba ñ maa ka sun wāa.

Bɛsɛra sa yen wahala sɔɔwa.

8 Yoba ba kua bɛsɛn yinnibu.

Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben nɔman di.

9 Sa ra bɛsɛn wāaru kari bɔriewa,
 domi sa ra ka yiberɛba tabu kowa gbaburɔ
 su sere wa su di.

10 Gōɔrun sɔ bɛsɛn wasi swīa nge pɛɛ wɔɔ yeru.

11 Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ

Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere Yerusalemɔ.

12 Ba bɛsɛn wirugibu mwɛɛra ba soora doke.

Ba ñ durɔ tɔkɔnu bɛɛɛ wɛ.

13 Ba bɛsɛn aluwaasiba mwɛɛra nge yobu bu ka som nam.

Ma biba dāa guramə ba wərukumə yen bunum sō.

¹⁴ Bēsən bukurobu ba ku ra maa sine
bu siribu ko siri yerə.

Meya bēsən aluwaasiba ba ku ra maa womusu ko.

¹⁵ Bēsən nuku dobu bu kpa.

Bēsən nuku dobu yaabu gəsira nuku sankiranu.

¹⁶ Bēsən bēere ya kpa.

Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sō.

¹⁷ Gisə sa nuki sankire,

ma sa nōni yĩresu kokumə,

¹⁸ yèn sō guu te ba m̀ Siōni ta kua bansu,

ma ta kua gbeeku bōnun wāa yeru.

¹⁹ Adama wunε Yinni Gusunə, a sāawa sunə.

Kaa n bandu diiwa sere ka baadommaə.

²⁰ Kaa n sun deriwa n ka tε?

Mban sōna kaa n sun duari sere ka baadommaə.

²¹ Yinni Gusunə, à n nεε, su wurama wunen mi,
sa ko wurama.

A de bēsən wāaru tu wurama nge yellu.

²² Kaa n ka sun məru baka sāawa?

Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIËLI

Sanam mɛ Esekieli u Gusunɔn gari yini gerua u wāawa Babiloniɔ u yoru dimɔ ka win mɛro bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te sɔɔ, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kɔsuka.

Gbiikaa, u Yudaba sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu siri kpa u de yiberɛba bu Yerusalemu wɔri bu kamia. Yiruse, Gusunɔ u koo maa bwese tukunu siri yɛn sɔ nu win tɔmbu dam dɔre. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiamɔ, domi Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemuɔ kpa ben sia yu wɛra. Nnɛse, u wa win kāsiru sɔɔ nge mɛ Yinni Gusunɔn s̄a yeru ta koo kɔam wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban s̄o yiberɛba bu sere Yerusalemu wɔri, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun s̄o, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. S̄a yee kpaaru kāsiru sɔɔ, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusunɔ

u tii Esekieli s̄ɔsi

¹⁻³ Wɔɔ tenasen suru nnɛsen s̄ɔɔ nɔɔbuse sɔɔra Esekieli, yāku kowo Busin bii u wāa daa te ba mɔ Kebarin goorɔ ka Yuu be ba yoru mwɛɛrima sannu. Miya u wa wɔlla kenjara ma Gusunɔ u dera u kāsiru wa. U ka n̄n gari kua ma win dam n̄n nɛnu. N deema sina boko Yoyakimun wɔɔ nɔɔbusewa mi, ye u ka wāa yoru sɔɔ Babiloniɔ.

⁴ Wee ye u wa kāsiri te sɔɔ. U woo bɔkɔ wa ga seema saa s̄ɔɔ yɛsan nɔm geu gian di ga guru wiru sɔɔwa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerɛnɛ. Ma ten suunu sɔɔ n ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia. ⁵ Guru wii te sɔɔ, hunde koniba nnɛ ba wāa mi be ba ka tɔmbu weenɛ. ⁶ Ben baawure wuswaa nnɛ ka kasenu nnɛwa u mɔ. ⁷ Ben k̄iri yi dɛnde. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weenɛ, ma su ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia. ⁸ Kasa yen baayeren temɔ, tɔnun nɔmuwa ga wāa mi. Nɔma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya mɛɛra. ⁹ Kasa ye kpuro ya nɔsu girarinɛwa. Hunde koni be, b̄a n s̄imɔ, ba ku ra s̄ire. Mi ba dɔɔ, miya ba ra n mɛɛra. ¹⁰ Hunde koni ben baawure u wuswaa mɔwa nnɛ. Tia ya s̄a tɔnun wuswaa. Yen nɔm geu gia, gbee sunɔn wuswaa. Yen nɔm dwaru gia ketɛn wuswaa. Yen biru gia maa gunɔ bakerun wuswaa. ¹¹ Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wɔllɔ ma ya girarinɛ mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹² Mi wuswaa yen baayere ya wāa, mi giawa ya mɛɛra. Yen s̄ona mi ba k̄i bu da kpuro, ba ra dewa ba kun s̄ire. ¹³ Hunde koni ben baa sɔɔ, d̄ɔɔ ḡɛya yi wāa mi, yi f̄iamɔ nge w̄i b̄onnu. D̄ɔɔ win yam bururam mu kp̄a. Min diya d̄ɔɔ buri yi yarimɔ nge guru maakinu. ¹⁴ Hunde koni be, ba ra n s̄auwa nge guru maakinu, ba n dɔɔ, ba n wee.

¹⁵ Ye u bu mɛɛra mɛsum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren bɔkuɔ. ¹⁶ Uruu be, ba ballimɔwa nge kpee gobiginu. Ma ba weenɛ. Ma n s̄are uruu baayere ya wāa uruu gaa sɔɔ. ¹⁷ Ba koo kp̄i bu da bera nnɛ kpuro sɔɔ ba kun tii s̄iyɛ. ¹⁸ Ben gunum mu nanum mɔ. Ma ben nɔsu sɔɔ n s̄are ḡaanu mani mani ni nu ballimɔ. ¹⁹ Hunde koni be, b̄a n sanum seewa, uruu be, ba ra n wāawa ben bɔkuɔ. B̄a n maa ȳɔwa, ka be sanna. ²⁰ Hunde koni be, ba ra dewa mi ba k̄i, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe. ²¹ Yen s̄ona b̄a n

sīimə, uruu be, ba ra n maa sīimə. Bā n yōra kpa uruu be, bu yōra. Bā n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wāawa uruu be sɔɔ.

²² Ma gāanu tērie hunde koni ben wəllə nu ballimə nge kpee gobiginu. ²³ Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarinε gāa nin temə. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri. ²⁴ Sanam mε ba sīimə, yera na ben kasan wəkinu nɔɔmə nge nim wəkun wəkinu, n̄ kun mε nge Gusunə Dam kpurogiin nɔɔ, n̄ kun mε nge tabu kowo wuurun wəkinu. Adama ye ba yōra, ba ben kasa ye kuruawa. ²⁵ Ma na maa wəkinu nɔɔmə gāa nin wəllun di. ²⁶ Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weenε, nu ballimə nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sɔ sina kita ten wəllə nu ka tɔnu weenε. ²⁷ Ma n sāare tɔnu wi, u ballimə nge sii gan te ba wəriasia dɔɔn suunu sɔɔ. Ma yam bururam ka n̄n sikerenε. ²⁸ Yam bururam mε, mu ka guru waa weenε ye ya ballimə sanam mε gura nεmə. Yeniba kpuro ya sāawa Yinni Gusunən yiikon girima.

Gusunə u Esekieli gəra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa mε, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka n̄n gari kua.

2

¹ U nεε, tɔnun bii, a seewo a yōra, kpa n nun gari sɔ.

² Sanam mε u ka n̄n gari yi m̄, yera Yinni Gusunən Hunde u n̄n yɔɔwa ma u n̄n yōrasia. Ma u yēro swaa daki wi u ka n̄n gari m̄ mi. ³ U nεε, tɔnun bii, na nun gəriɔ Isireliban mi, be ba man seesimə. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisɔ. ⁴ Tɔn be, ba swaa tau, ba maa gōru bɔɔbu. Ben miya na nun gəriɔ kpa a bu sɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunə na gerua. ⁵ Na nεε, wee ba sāa mεm nɔɔ sariba. Ba nun swaa daki? Ba n̄ nun swaa daki? Ka mε, ba koo gia ma Gusunən sɔmə u wāa ben suunu sɔɔ.

⁶ Wunε Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin berum ko, baa mε n ko n sāare a wāa sāki ka niin suunu sɔɔ. Domi ba sāawa mεm nɔɔ sariba. ⁷ Ba nun swaa daki? Ba n̄ nun swaa daki? A gesi bu sɔɔwə ye na gerua, baa mε ba sāa mεm nɔɔ sariba.

⁸ Adama wunε, tɔnun bii, a nɔɔwə ye kon nun sɔ. A ku ko mεm nɔɔ sari nge bwese te. A wunen nɔɔ wukio kpa a tem ye kon nun wē.

⁹ Saa yera Esekieli u nɔmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰ Nɔmu ge, ga tire te kusia win wuswaaɔ. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yorua tire te sɔɔ, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3

¹ U maa nεε, tɔnun bii, a tire teni temwə kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u nɔɔ wukia, yera Gusunə u tire te kp̄ε mi, u dera u tu tema. ³ Ma u nεε, tɔnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wē mi.

Ye u tire te tema, ma ta n̄n dore nge tim.

⁴ Yera u maa nεε, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sɔ. ⁵⁻⁶ N n̄ m̄ na nun gəriɔ bwese tuku dabinun mi, n̄n barum mu nɔɔbu sē, a n̄ maa kp̄ε a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gəriɔ. Nā n daa nun gəra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷ adama wee, Isireliba ba n̄ nun swaa dakimə. Domi ba n̄ kī bu nen gere nɔ yèn sɔ be kpuro ba swaa tau ma ben gōru ga bɔɔbu. ⁸ Yen sɔ, kon maa wunen tii bɔbiasia kpa a swaa taaya

nge be, ⁹ a n gõru bɔ nge kperu. A ku berum ko ben swaa taa bin sɔ. Domi ba sãawa bwese te ta ku ra mem nɔ.

¹⁰ Ma u maa kpam nɛɛ, Esekieli, a swaa dakio a nɔ kpa a gari yi kon nun sɔ nenɛ wunen gõruɔ. ¹¹ Yen biru, kpa a da a wunen mɛro bisibu deema mi ba yoru dimɔ. Ba nun swaa daki? Ba n nun swaa daki? A gesi bu sɔwɔ ma nɛna na ka bu gari mɔ.

¹² Yera Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u nɔɔgiru nua win biruɔ ta gerumɔ ka dam ta mɔ, bu Yinni Gusunɔ siaro mi u wãa u win yiiko baka sɔsimɔ.

¹³ Ma u hunde koni ben kasan wɔkinu nɔmɔ ya soonamɔ ka sere maa ben uruuban wɔkinu. Wɔki ni, nu kpɛa n banda. ¹⁴ Gusunɔn Hunde wi u nùn sua mi, u ka nùn doona, ma win dam nùn nɛnua. Ma Esekielin mɔru seewa u burisina. ¹⁵ U tura Teli Abibuɔ, Kebarin daarun bɔkuɔ mi yoo be, ba wãa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sɔɔ sɔɔ nɔɔba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirɔ ko

¹⁶ Sɔɔ nɔɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwɔa u nɛɛ, ¹⁷ wunɛ tɔnun bii, kon de a Isireliba nɔni doke. Kaa n da nen gari swaa daki kpa a ka bu kirɔ ko. ¹⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ, nà n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a n nùn kirɔ kue u win daa kɔsa ye deri u ka win wãaru wɔra, tɔn kɔso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹ Adama à n nùn kirɔ kua, ma u n win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔsa yen sɔ kpa wunɛ a wunen wãaru wɔra. ²⁰ Gemgii ù n gem deri u kɔsa kua ma a n nùn kirɔ kue, ma na nùn yina beria, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. Na n win yellun daa gea garisimɔ, adama wuna kon win yem bikia. ²¹ À n maa nùn kirɔ kua u ku ka durum ko, ma u n durum ye kue, u n gbimɔ. Wunen tii a maa wunen wãaru wɔrawa mi, domi a nùn kirɔ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ u gari ko

²² Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔwɔa ma u nùn sɔwɔa u nɛɛ, a seewo a da wɔwɔa. Miya kon nun gari sɔ.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunɔn yiikon girima wa nge sanam mɛ u raa wãa Kebarin daarun bɔku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴ Yera Gusunɔn Hunde u maa nùn yɔwɔa. Ma u nùn seeya u yɔrasia. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a doo a tii kenusi wunen dirɔ. ²⁵ Mɛya ba koo nun bɔke kpa a kpana a yari tɔwɔ, tɔmbu bu nun wa. ²⁶ Kon de wunen yara yu wunen daro mani kpa a kpana a gari ko. Mɛya a n kaa kpĩ a maa bu gerusi be, be ba ku ra mem nɔ mi. ²⁷ Adama nà n ka nun gari kua, kon wunen nɔɔ wukia. Saa ye sɔɔra kaa tɔn be sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimɔ. Domi ba sãawa bwese te ta ku ra mem nɔ.

4

Gusunɔn sɔmɔ u nɛɛ,

ba koo Yerusalem tarusi

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wunɛ Esekieli tɔnun bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswaaɔ a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wɔllɔ. ² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wunɛ ka ganana baa sɔɔ, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunen tii kaa n gu yɔre, kpa ye kpuro ya n sãa yĩreru Isireliban sɔ.

⁴ Yen biru kpa a kpuna ka wunen yēsi nām dwarugia kpa a n Isireliban toranu sōwa sere tōo te kaa se. ⁵ Tōo nin geeru ta kon sāawa wōo sin geeru, si sōo Isireliba ba man torari. Nu sāawa sōo gooba wunabu ka wene ka wākuru (390). Tōo ni kpuro sōora kaa n ben tora ni sōawa. ⁶ Yen biru kpa a gōsia a ka wunen yēsi nām geugia kpuna sōo weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sō. Sōo teeru ta ko n sāawa wōo tia. ⁷ Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gāseru kpare kpa a yen gari gere. ⁸ Meya nε, Yinni Gusunō kon ka nun wēε bōke kpa a ku ra sīra. Meya kaa n kpī ka yēsi tia ye, sere tōo te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹ Kpa a alikama ka swii ka gbεε ka dāsi ka dobi sua a ye menna gbεε teeru sōo a burina a ka pēε ko. Yera kaa n da di sere sōo gooba wunabu ka wene ka wōku te, tu ka yibu, kpa a n kpī ka yēsi tia ye. ¹⁰ Pēε kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sōo teeru. Nge meya kaa n dimō mi sere tōo te, tu ka yibu. ¹¹ Meya nim mε kaa maa nō mu ko n saka mōwa, ditiri tian sakawa kaa n da nō sōo teeru. ¹² Tōmbun bii gbebusa kaa ka pēε wō. Kaa n da ye wōwa ben nōni biru. ¹³ Nge meya Isireliba ba ko n da ben dīanu di ka disi tōn tukobun suunu sōo mi kon bu yarinasia.

¹⁴ Esekieli u Yinni Gusunō wisa u nεε, na tii nenua disi kpuron di. Na n̄ yaa goru garu diire saa n̄n piiburun di. Na n̄ maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵ Yinni Gusunō u wisa u nεε, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a tōmbun bisu deri.

¹⁶ Kon dīanu fiiko ye ya tie Yerusalemuō kpeesia kpa bu bu dīanu ka nim saka kua kpa bu di bu nō ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷ Nge meya ba koo dīanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sō.

5

Gusunō u koo Isireli seeyasia

¹ Yinni Gusunō u nεε, wunε tōnun bii, a kōo suo ge ga nōo do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kōni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yīire kpa a yi bōnu ko suba ita. ² Kpa a sube teeru sua a dōo doke Yerusalemun suunu sōo sanam mε yen tarusibun tōra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kōo ge soomō a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³ Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaō. ⁴ Kpa yi sōo, a gεε sua a dōo doke kpa dōo wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵ Yinni Gusunō u nεε, yīre ni, Yerusalemuwa nu ka yā. Wee na ye kua handunian suunu. Tōn tukobun tem mu ye sikerene. ⁶ Ma yen tōmbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba n̄n woodaba yina. Ba n̄ n̄n gere swīi. ⁷ Yen sōna nε, Yinni Gusunō na nεε, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n̄ n̄n woodaba mem nōwε. Ba n̄ maa n̄n gere swīi ye na bu sōwa. Ben daa kōsa ya mam bwese ni nu ka bu sikerengia kere. ⁸ Yen sō, n̄n tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaō. ⁹ Kpa n bu seeyasia bi na n̄ daa bu koore ben būu sāanun sō. Meya na n̄ maa bin bweseru mō kpam. ¹⁰ Yen sōna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu n̄nε sōo.

¹¹ Wee ba n̄n sāa yeru disi doke ka ben būnu kpuro. Yen sō, sere ka n̄n wāaru n̄n tii kon bu biru kisi, na n̄ maa bu mērimō ka wōnwōndu. ¹² Bā n bu bōnu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurō, bararu ka gōōrun sō, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sōo Yerusalemun biruō. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu n̄nε kpuro sōo. Kon bu takobi suesiwa. ¹³ Nε, Yinni Gusunō kon bu n̄n mōru seesiwa mam mam sere

nɛn bwɛra yu ka kpuna. Nà n bu mɔru kɔsie, saa yera ba koo gia ma na n̄ kī ba n s̄a mɛm n̄ɔ sariba. ¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu bɛɛɛ bia bwese ni nu bu sikerɛnɛn wuswaaɔ. ¹⁵ Kon bu siriwa ka nɛn mɔru baka n bu sɛɛyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerɛnɛ mi, nu bu yɛɛ. Adama yeni ya ko n s̄aawa nge kirɔ ye ya koo de ben tii bu bɛrum duura. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu ghisuku ḡɔrun s̄. Ḡɔ te, ta koo bu n̄ni s̄wa nge be ba s̄ɛnu twee. Kon ben d̄ia ni nu tie kpeerasia kpa bu ghisuku ḡɔrun s̄. ¹⁷ Kon bu ḡɔru ka gbeku yɛɛ sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka t̄n goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

6

Be ba b̄nu s̄amɔ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² wunɛ t̄nɛn bii, a wunɛn wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nɛn gari gere be ba w̄a min s̄. ³ A nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon be ba w̄a Isireliban guunɔ ka gungunɔ ka nin w̄wi s̄ɔ w̄rima ka takobi, kpa n ben gunguu n̄n mi ba ra b̄u ȳkuru ko k̄suku. ⁴ Kon ben b̄u ȳku yenu k̄suku ka mi ba ra nu turare d̄ɔ dokeye, kpa ben gonu nu n w̄ruka ben b̄nun nuurɔ. ⁵ Kon Isireliban gonu kp̄i ben bw̄arokunun wuswaaɔ. Kpa n ben kukunu yaruku ben b̄u ȳku yenɔ. ⁶ Wuu s̄in mi ba w̄a kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben ȳku yenu k̄suku ni ba kua gungunu w̄llɔ. Kon ben bw̄aroku ni gura n k̄suku, kpa nu kun maa w̄a mi. Mɛya kon bw̄aroku ni ba ra ka s̄ɔ s̄a suriri. Ye ba gesi seka ka n̄ma ya koo kam kowa mam mam. ⁷ Ben suunu s̄ɔ gaba koo w̄ruku bu ghisuku. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ. ⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarinɛ tem tukumɔ. ⁹ Saa ye s̄ɔ, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimɔ. Domi kon ben ḡru ge w̄a ge ga n̄ ka nɛ turo ȳ. Kon ben sakara n̄ni w̄a yi ba ka b̄nu mɛɛra. Ben tii ba koo tii tusi, k̄sa kpuro ye ba kuan s̄. ¹⁰ Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nɛna Yinni Gusunɔ. N̄ n̄ kam s̄ɔ na ka bu gerusi, ye na nɛɛ, kon bu wahala yeni kp̄ɛɛ.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nun s̄ɔmɔ. A n̄ma suo kpa a ka naasu tem so a nɛɛ, wanyo. Wee Isireliba ba k̄sa kua ya kp̄a. Yen s̄, ba koo gbi tabu s̄ɔ, ka ḡru s̄ɔ, ka bararu s̄ɔ. ¹² Wi u toma, barara ta koo n̄n go. Wi u maa w̄a turuku, tabu s̄ɔra ba koo n̄n go. Wi u koo sina yɛnuɔ, ba koo n̄n tarusiwa kpa u gbi ḡrun s̄. Kon bu m̄ru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ b̄a n wa gonu kp̄i ben b̄nun b̄kuɔ ka sere ben ȳku yenɔ ka gungunɔ ka guunɔ ka d̄a kubenɔ ka d̄a koo bakanɔ mi ba ra raa b̄nu turare d̄ɔ dokeye, ya n nubu duroru m̄. ¹⁴ Kon bu nɛn n̄mu demie kpa n de tem mɛ, mu ko bansu saa s̄ɔ ȳsan n̄m dwarun di n ka girari Dibilaɔ s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia. Mi ba w̄a kpuro kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

7

Isireliban sɛɛyasiabu

bu turuku kua

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nɛɛ, ² wunɛ t̄nɛn bii, a swaa dakio a n̄ ye na gerumɔ bɛɛ Isireliban s̄. Na nɛɛ, kpeera wee. Ta pusi bɛɛn tem goonu n̄n kpuro s̄ɔ. ³ T̄ ta koo bɛɛ deema. Kon de nɛn m̄ru yu bɛɛ w̄ri. Kon bɛɛ siriwa nge mɛ bɛɛn sanu sanusu s̄a. Kpa n bɛɛ k̄sa ye i kua kpuron are k̄sie. ⁴ Na n̄ bɛɛ mɛrimɔ ka w̄n w̄ndu. Nà n bɛɛ sɛɛyiasamɔ, na n̄ tii nɛnumɔ. K̄sa ye i kua yera kon bɛɛ k̄sia. Kpa i gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

⁵ Ameniwa ne, Yinni Gusunə na gerua. Na nee, kōsa wee, ya n̄ maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemə ta wee been mi. Wee ta sisi. ⁷ Bee Isireliba, bee be i wāa tem me sɔɔ, saa ya turuku kua. Tōɔ te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tōru. Tōɔ te sɔɔ, nuku dobun kuuki kun maa nōoramə guunu wəllə. ⁸ Tē kon de nen m̄ru yu se. Na n̄ ye yōrasiamə ma n̄ kun m̄ ya ka tii sara. Kon bee siriwa nge me been daa ya ne. ⁹ Na n̄ bee meerimə ka wənwəndu. Nā n̄ bee seeyasiamə, na n̄ maa tii nenumə. Kōsa ye i kua yera kon bee kōsie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunəwa na bee seeyasia.

¹⁰ Tōɔ te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bəbunu ka tii suabu bu sosimə. ¹¹ Bəbunu nu kua nge dɛka ye ba ra ka tumbu so. Gāanu kun maa bee tiamme. Tən dabiru ta koo gbi. Baa wəkinu kun maa nōoramə. Goo kun maa weeweenu m̄ been s̄. ¹² Saa ya turuku m̄. Tōɔ te, ta wee. Wi u dwemə u ku yēeri. Wi u maa dōramə u ku swī. Domi ne, Yinni Gusunən m̄ru sisi tən be ba wāa tem me sɔɔ kpuron s̄. ¹³ Wi u d̄ra u n̄ maa ye u d̄ra wasi u mwa baa u n̄ wāa wāaru sɔɔ. Domi gari yi ba gerua tən be kpuron s̄, yi koo koorā. Goo sari wi u koo yakiarā yèn s̄ baawure u wāa kom bereteki sɔɔ. ¹⁴ Wee ba kəba so ba s̄aru kpa. Adama ben goo kun tabu seemə, domi ne, Yinni Gusunən m̄ru seewa be tən dabi ten s̄.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunə u maa Esekieli s̄ɔwa u nee, tabu ko n wāawa swee sɔɔ kpa baranu ka ḡɔnu nu n̄ wāa yenusə. Tumbu ba koo gbi tabu sɔɔ yakasə. Be ba maa wāa wuu sɔɔ ba koo gbiwa ḡɔru ka baranun s̄. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikiru dawa guunu wəllə nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun s̄.

¹⁷ Ben noma ko n s̄are dam sarirun s̄.
Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri k̄ni nuku sankiranun s̄.
Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi k̄ swee sɔɔ,
kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu,
domi sii geesu n̄ kun me wura
yen gaa kun kp̄e yu bu faaba ko Gusunən m̄run tōru sɔɔ.
Ba n̄ gāanu wasi ye ya koo bu debu,
n̄ kun me ye ya koo ben bine kpunasia,
domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran s̄.
Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum m̄.
Yen s̄na ne, Yinni Gusunə kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de tən tukobu bu ben dukia ye gura,
kpa be ba n̄ Gusunən beere yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na n̄ ka bee yinamə
sanam me ghenəbu ba koo nen s̄a yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yoni s̄aru koowo domi tem me, mu tən gowobu yibawa.
Meya been wuu ge, ga tumbu yiba be ba daa b̄ɔb̄ɔya m̄.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku k̄suru bo,
kpa nu been yenusu mwēeri.

Kon been damgibun tii suabu kpeesia.
Kpa n de bu been s̄a yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.
I ko i faaba kasu, adama i n̄ wasi.

²⁶ Kōsa ya koo sosi kōsa sɔɔ.

Meya labari kōsi yi ko yi n nōoramō yi n dōo.
 I ko i Gusunān sāmabu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bεε sō ye ya koo na.
 Adama yāku kowobu ba n̄ ko n Yinni Gusunān wooda yē.
 Bεεn guro gurobu ba n̄ maa bwisi gεε mō bu tōnu kē.
²⁷ Bεεn sina boko u koo gōo sina
 kpa sina bibu ba n wurure.
 Tōmbu kpuro ba ko n diirimō.
 Kon bu kuawa nge mε ben kookoosu nε.
 Saa ye sōara ba koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō.

8

Ba būnu sāmō

Yinni Gusunān sāa yerō

¹ Wōo nōaba tiasen suru nōaba tiasen sōo nōabuse sōo, Esekieli u sō win dirō ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusunān dam nūn yōowa. ² Yera u mεera u wa gāanu kurama nu ka tōnu weenε. Win pōran tem gia ya sāa nge dōo ma win wōllu gia ya ballimō nge sii gan te ba wōriasia. ³ Ma u gāanu demia nge nōma u ka wi, Esekielin seri nēnua. Kāsi te sōo, Gusunān Hunde nūn sua wōllō ma u ka nūn da Yerusalemō. U deema yen kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia ba bwāaroku gagu yōrasie ge ga Gusunān nisinu seeye. ⁴ Ma Gusunō Isireliban Yinnin yiikon yam bururam nūn kure mi nge mε u raa mu wa wōwao. ⁵ U nεε, tōnun bii, a mεerio sōo yēsān nōm geu gia.

Ma u mεera. U wa yāku yerun duu yerō bwāaroku gaga yō ge ga Gusunān nisinu seeye. ⁶ Ma Yinni Gusunō u nεε, tōnun bii, a wa ye ya kooramō mi? Wee Isireliba ba būnu sāmō bu ka man gira nēn sāa yerun di. N n̄ maa ye tōna, kon kpa n̄ nun gam sōosi.

⁷ Ma u maa nūn sua u ka da tōwō sāa yerun yaaran kōnnōwō. Ma u wōru gagu wa ganao. ⁸ Gusunō u nεε, tōnun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kōnnō gaga wāa mi. ⁹ U nεε, a duo kpa a wa kom kōsum mε tōn be, ba mō mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, yεε yi yi ra kabiri ka yεε kōsi gεεn weenasii ba kua gani sōo ba ka sikerena ka sere maa būnu kpuro ni ba ra sā. ¹¹ Ma u Isireliban guro gurobu wa tōnu wata ka wōkuru yεεn weenasii yi kpuron wuswao. Ma Yaasania Safanin bii u wāa be sōo. Bukuro ben baawure u turare ka gāanu nēni yē sōo ba ra turare dōo doke. Ma turaren wiisu bōkua wōllō tuku tuku. ¹² Yinni Gusunō u bikia u nεε, tōnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mō asiri sōo? Ben baawure u win būu yeru mō. Ma ba tii gafara kuammε ba mō, nε, Yinni Gusunō na n̄ bu waamō. Domi na ben tem deri.

¹³ U nεε, a na a maa wa ye ba mō ye ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka nūn da win sāa yerun kōnnōwō ge ga sōo yēsān nōm geu gia mεera. U deema tōn kurōba sō ba būu wi ba mō Tamusi swīiyammε. ¹⁵ Yera u maa nεε, a wa nge mε mi n sāa? Tē, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u nūn sua u ka da sāa yerun yaaraō yāku yeru ka dii dεerarun kōnnōn baa sōo. Miya u tōmbu yenda nōobu wa ba sāa yeru biru kisi ba yiire sōo yari yeru gia ba sōo sāmō. ¹⁷ Gusunō u maa nεε, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya n̄ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem mε sōo bu ka nēn mōru seeya. Adama beya ba tii wēru dēka sōkumō. ¹⁸ Nēn tii kon bu ye ba kua kōsie ka nēn mōru baka. Na n̄ bu mεerimō ka wōnwōndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na n̄ bu swaa dakimō.

9

Yerusalemun seeyasiabu

¹ Yen biru Esekieli u Yinni Gusunən nɔɔ nua. U nɛɛ, i susima bɛɛ be i ko i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n win tabu yānu neni ni u koo ka bu kam koosia.

² Yera u wa wee tambu nɔɔba tia ba yarima saa sāa yerun kənnɔ ge ga wāa gungunu wəllu gian di, sɔɔ yēsən nəm geuɔ. Ma ben baawure u win tabu yānu neni ni u koo ka tambu kam koosia. Ma ben suunu sɔɔ goo u wāa u yāku kowon yaberu doke ba gāanu sərə win kpaka sɔɔ nì sɔɔ u koo yore. Yera u na u yōra yāku yerun bəkuɔ te ba kua ka sii gandu. ³ Ma Gusunən yiiko ye ya raa wāa wəllun kəsobun weenasibu sɔɔ, ya seewa ya da sāa yerun kənnɔ gia. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka gāa nì sɔɔ u koo yore. ⁴ U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo wuu suunu sɔɔ a tambu yīreru koosi sirikanɔɔ be ba weeweenu m̀ kōsa ye tamba m̀ Yerusalemun sɔ.

⁵ Ma Esekieli u nua durɔ wi, u be ba tie sɔɔmɔ u m̀, i durɔ wi swīiyɔ wuu ge sɔɔ kpa i tambu so i go. I ku bu mɛeri ka wənwəndu. I ku tii nɛnɛ. ⁶ I bu goowo mam mam təkənu ka aluwaaasiba ka wəndiaba ka tən kurəbu ka bibu. Adama i ku be ba yīreru koosi mi baba. I toruo saa nen sāa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wāa dii ten kənnɔwɔ. ⁷ U nɛɛ, i sāa yee te disi dokeo i ten yaari tən gonu yibie. Yen biru kpa i da tɔɔwɔ i tambu go.

Ma ba yara tɔɔwɔ ba tambu sēsuka ba go.

⁸ Sanam mɛ tamba tən be goomɔ, Esekieli u yɔ mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u nɔɔgiru sua wəllɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mərəu yen sɔ?

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpɛa. Wee ben tem mɛ sɔɔ, tən gobera ta wāa, gem sari. Domi ba m̀, nɛ, Yinni Gusunɔ na ben tem deri. Na n̄ maa waamɔ ye ba m̀. ¹⁰ Yen sɔna nen tii n̄ n̄ bu seeyasiamɔ, na n̄ bu mɛerimɔ ka wənwəndu. Na n̄ maa tii n̄enumɔ. Kon bu ben daa kəsiewa ye ba kua.

¹¹ Durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, na kua kpuro ye a man sɔɔwa.

Yinni Gusunɔ

*u maa Esekieli tii sɔɔsi
(I maa mɛerio 1:1-28)*

10

¹ Esekieli u mɛera wəllun kəsobun weenasii ben wəllɔ. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weenɛ. ² Ma Gusunɔ u durɔ wi u yāku kowon yānu doke mi sɔɔwa u nɛɛ, a duo uruu ben baa sɔɔ, be ba wāa wəllun kəsɔ ben temɔ. Kpa a dɔɔ gɛɛ gure wunen nɔmɔ wəllun kəsɔ ben suunu sɔɔn di kpa a da a dɔɔ gɛɛ yi wisi wuu ge sɔɔ.

Yera Esekieli u wa durɔ wi, u da u dɔɔ gɛɛ yi sua. ³ Sanam mɛ u tura sāa yee ten mi, wəllun kəsɔ be, ba yɔ ten nəm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴ Ma Yinni Gusunən yikon girima ya seewa wəllun kəsɔ ben wəllun di ya da sāa yee ten kənnɔwɔ. Ma sāa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunən yikon giriman yam bururam sɔɔsira sere ka ten yaaraɔ. ⁵ Ma wəllun kəsobun kasenun wəkinu nu nɔɔra sere sāa yee ten yaaraɔ. Ma n̄ s̄are nge Gusunɔ Dam kpurogiin nɔɔwa ga gari m̀. ⁶ Yera Yinni Gusunɔ u wi u yāku kowon yānu sebua mi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a dɔɔ sua uruu be sɔɔ, wəllun kəsɔ ben baa sɔɔ. Ma durɔ wi, u da uruu ben bəkuɔ. ⁷ Ma kəsɔ ben turo u nɔma dɛmie dɔɔ gia, wi u wāa ben suunu sɔɔ. Ma u ka ye dɔɔ gura u durɔ wi wɛ. Ma durɔ wi, u ka doona.

⁸ Ma n sãare tɔnɔn nɔma yarima saa kɔso ben kasan tem di. ⁹ Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wãa wɔllun kɔso ben turon bɔkuɔ. Uruu yen baayere ya ballimɔwa nge kpee gobigiru. ¹⁰ Ye kpuro ya weenewa ma n sãare tia wãa tian sɔwɔ. ¹¹ Ya koo kpɪ yu sɪ beri nne kpuro ya kun tii sɪiyɛ. Ma ya dɔɔ mi gia wɔllun kɔsobun wira wãa. ¹² Kɔso ben wasi ka biru ka nɔma ka kasenu, ye kpuro ya nɔni mɔwa. Nge meya maa uruu nne ye kpuro ya mɔ. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokumɔ woo guna. ¹⁴ Wuswaa nnewa wɔllun kɔso ben baawure u mɔ. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusunɔn gɔradogia weenɛ. Yiruse ya ka tɔnugia weenɛ. Itase ya ka gbee sunɔgia weenɛ. Nnese maa ya ka gunɔ bakerugia weenɛ. ¹⁵ Ma wɔllun kɔso be, ba yɔɔwa wɔllɔ. Ba sãare nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun bɔkuɔ. ¹⁶ Bã n swaa wɔri, uruu be, ba ra n maa swaa wɔriwa. Bã n seewa bu ka yɔ, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ Bã n yɔra, uruu ben tii ba ra yɔrewa. Bã n yɔɔwa ba ra ka bu yɔwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunɔn yiiko

ya sãa yee te derimɔ

¹⁸ Yera Yinni Gusunɔn yiikon girima ya doona dii kɔnnɔ gen min di ma ya na ya sina wɔllun kɔso be sɔɔ. ¹⁹ Yera Esekieli u wa kɔso be, ba ben kasi deria ba seewa ba yɔɔwa ka uruu be. Ma ba da ba yɔra sãa yerun kɔnnɔwɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia. Ma Gusunɔ Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballimɔ ben wɔllɔ. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusunɔ u dera u raa wa Kebariɔ. Ma u gia ma wɔllun kɔsoba. ²¹ Ben baawure u wuswaa nne mɔ ka kasenu nne. Ma ba nɔma mɔ nge tɔnugia ya wãa ben kasan temɔ. ²² Ben wusweɛ yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariɔ migii weenɛ. Ben baawure u dɔɔwa deedeeru mi u wuswaa kisi.

11

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun sɔ

¹ Yinni Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u ka nɔn da sãa yerun kɔnnɔwɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia. Kɔnnɔ gen miya u tɔmbu yenda nɔɔbu wa. Be sɔɔ, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba sãawa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnɔn bii, tɔn be a wa mi, ba sãawa be ba kɔsa bwisikumɔ ma ba tɔmbu bwisi kɔsi kɛmɔ Yerusalemuɔ. ³ Ba mɔ, n ñ mɔ tɛ sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya sãawa nge wekeru. Ma bese yen tɔmbu sa sãa nge yaa ye ya wãa te sɔɔ. ⁴ Yen sɔ, tɛ tɔnɔn bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusunɔn Hunde u nɔn yɔɔwa u nɛɛ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na yɛ ye be Isireliba ba bwisikumɔ ka ye ba gerumɔ. ⁶ Wee ba begibu goomɔ dabi dabinu wuu ge sɔɔ. Ma gonu yiba ben swɛɛ sɔɔ. ⁷ Yen sɔ, begii be ba go mi, ba sãawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga sãa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸ Wee ba tabun berum mɔ. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye gerua. ⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tɔn tukobu nɔmu beria. Nge meya kon ka bu sirisina. ¹⁰ Tabu sɔra ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem nɔɔ bura yerɔ. Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ¹¹ Wuu ge, ga ñ bu nenumɔ nge wekeru. Ba ñ ko n maa sãa nge yaa te sɔɔ. Ben tem nɔɔ bura yerɔwa kon bu siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ wɔn gere ba ñ mɛm nɔɔwɛ, ka wɔn woodaba ba ñ swɪi. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swɪi.

¹³ Sanam me Esekieli u Yinni Gusunon gari yi gerumɔ, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sɔɔra Esekieli u wuswaa tem girari u nɔɔgiru sua u neɛ, Yinni Gusunɔ, kaa dewa Isireli be ba tie bu ghisuku?

Yinni Gusunɔ u koo win tɔn

be ba yarinɛ menna

¹⁴ Yinni Gusunɔ u neɛ, ¹⁵ tɔnun bii, wee, be ba wɔa Yerusalemɔ ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kɛmɔ ba mɔ, bu yɔro mi ba yoru dimɔ mi, ba n ka Yinni Gusunɔ tonde, domi be, be ba wɔa Yerusalemɔ mi, beya ba tem me wɛ. ¹⁶ Adama a bu sɔɔwɔ a neɛ, baa me na dera ba yarinɛ mi, ba wɔa tem tukumɔ, sɔɔ teeru ko na n ka bu wɔa nge me na ra n wɔa sɔa yerɔ. ¹⁷ Kpa n bu menna n yara bwese nin suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ mi, n bu Isireliban tem wɛ. ¹⁸ Mɛya ba koo na kpa bu bɔu ni kpuro wuna ni ba ra raa sɔ mi, ni ne, Yinni Gusunɔ na n kɛ. ¹⁹ Kon bu gɔru teu wɛ kpa n bu bwisiku kpaanu wɛ. Kon ben gɔru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gɔru kpɔɔ wɛ ge ga du. ²⁰ Kpa bu ka nen gere mem nɔɔwa, bu nen woodaba swi. Ba ko n sɔawa nen tɔmbu, kpa na n maa sɔa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama be ba yɔrari ba ben kɛru swi ba da ba bɔnu sɔamɔ ni ne, Yinni Gusunɔ na n kɛ mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunon yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²² Yen biruwa wɔllun kɔso be, ba kasi dɛria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunon yiikon girima ya sɔɔsire ben wɔllɔ. ²³ Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wɔa guuru garun wɔllɔ, wuun sɔɔ yari yeru gia. ²⁴ Ma Gusunon Hunde u Esekieli sua kasi te sɔɔ, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kasi te u waamɔ mi, ta kpa. ²⁵ Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

12

Ba koo Isireliba yoru mwɛeri

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ, ² tɔnun bii, wee a wɔa mem nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba n kɛ bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba n kɛ bu ka gari nɔ yɛn sɔ ba bɔ. ³ Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wɔa gam. Sɔrɔkudo ba koo gia ma ba sɔa bwese mem nɔɔ sariba. ⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u neɛ, a wunen yɔnu menna a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbɔara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵ Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yɔnu yara min di. ⁶ U maa neɛ, a yɔa ni sɔɔwo ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem me mɛeri. Domi na kiwa a n sɔa yireru Isireliban sɔ.

⁷ Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbɔara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbɔraru yaba ka nɔma u win yɔa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸ Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nɔn gari kua u neɛ, ⁹ Isireliba, mem nɔɔ sari be, ba n nun bikia ba neɛ, mba a mɔ mi, ¹⁰ a bu wisio a neɛ, Isireliban sunɔ wi u wɔa Yerusalemɔ mi, wiya ye a mɔ ya ka yɔ, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wɔa mi. ¹¹ A sɔawa yireru te ta sɔɔsimɔ ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa kooru. ¹² Sunɔ wi u wɔa ben suunu sɔɔ u koo win yɔnu gura wɔkuru kpa u yari. Ba koo gbɔraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wɔke u ku ka win tem wa. ¹³ Ne, Yinni Gusunɔ kon nɔn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nɔn da Babilonin temɔ. Adama u n tem me wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴ Win sina asakpɔbu ka win kɔsobu ka win tabu kowobu be kpurowa

kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sɔkiri. ¹⁵ Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ, nɔ n bu yarinasia bwese tukunun suunu sɔɔ. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔɔrun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba nɛ, Yinni Gusunɔ kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, ka nandaba kaa wunen pɛɛ di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ. ¹⁹ Kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be, Yerusalemugibu ba koo ben dɛanu diwa ka berum kpa bu nim nɔ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gɔa ni nu wɔa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tɔn dam dɔrebun sɔ. ²⁰ Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem mɛ kpuro mu kam ko. Saa ye sɔra Isireliba ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi koo koorɔ

²¹ Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²² mban sɔna Isireliba ba ra n mɔndu mɔ ba n mɔ, wee tɔra denyamɔ, adama kɔsi nin gara kun kooramɔ. ²³ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de mɔn te, tu kpe. Ba n maa tu gerumɔ Isireliɔ. Adama a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔra turuku mɔ. Kɔsi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nɛn gari gɛɛ maa sari yi ba gerua bu ka bu nɔni wɔke Isireliɔ. ²⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya n tɛɛmɔ. Be, mɛm nɔɔ sariba, ka gem ben nɔni bira kon de gari yi, yi koorɔ.

²⁶ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ²⁷ tɔnun bii, wee Isireliba ba nɛɛ, kɔsi ni a wa mi, nu n kooramɔ tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ²⁸ nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya n tɛɛmɔ.

13

Sɔmɔ weesugibu

¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ² tɔnun bii, a tɔn be gerusio be ba tii kua nɛn sɔmɔbu. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ. ³ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ. Na nɛɛ, kɔsa koo bu deema be, be ba sɔa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swi ba ka gari gerumɔ, ba n gɔanu ganu waamɔ. ⁴ Bɛɛ Isireliba bɛɛn sɔmɔbu ba sɔawa nge gbeeku bɔnu ni nu bɔsu bansɔ. ⁵ Wee ba n dere bu gbɔrarun kuunu kɔre. Ba n maa gbɔraru banɛ tu ka bu ganɛ nɛ, Gusunɔn mɔrun saa sɔɔ. ⁶ Wee ba kɔsi weesuginu saarimɔ, ma ba gari gerumɔ yi yi n sɔa gem. Ba mɔ, wee nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu ye kpuro wɛ. Adama na n bu gɔre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na nɛn sɔmɔ be sɔɔmɔ ma ben kɔsinu nu sɔawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sɔawa weesu. Ba tamaa nɛn gariya ba tɔmbu sɔɔmɔ. N deema na n mam ka bu gari koore. ⁸ Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kɔsinu seka ma ba weesu kparamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁹ Kon bu nɛn dam sɔɔsi be, be ba weesu kparamɔ mi. Ba n ayeru wasi nɛn tɔmbun suunu sɔɔ. Ba koo ben yi sa go mi nɛn tɔmbun yi sa yorua. Ba n maa wurɔ ben temɔ. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Wee ba nɛn tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yɛnda wɔa. Adama bɔri yɛndu garu sari. Nɛn tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo tɛɛnimɔ. ¹¹ Adama a be ba soo tɛɛnimɔ mi sɔɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se. ¹² Gana ye, yɔ n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛɛni mi. ¹³ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa

guru baka yu ne. Kpa guru kpenu nu ne ka dam nu gãanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpeɛkpɛeku gu sɔsira. Ya koo beɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ¹⁵ Ne, Yinni Gusunɔ kon nen mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu neɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wãa! ¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waamɔ kãsiru sɔɔ ma bɔri yɛnda wãa, adama bɔri yɛndu garu sari. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nen sɔmɔbu sɔɔwɔ a neɛ, ¹⁸ bɔruroba ba sãa. Domi ba kãasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wĩinu sɔɔ nge bɔki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kãwa bu nen tɔmbun wãaru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba n man beɛre wɛemɔ nen tɔmbun wuswaaɔ dĩa nɔm wɔɔnun sɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n n weene bu go. Ma ba gabu deri be n weene bu go. Mɛya ba ra nen tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, kon bu wɔri ben kãa sin sɔ, si ba ka tɔmbun wãaru mwɛerimɔ mi. Kon bu si mwaariwa n gɛɛku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi gɛɛku kpa n nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba n maa kpɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ²² Ben weesun sɔ, ba gemgibu nukuru sankã, be, be na n daa kã n kɔsa kua. Ba yina bu tɔn kɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom kɔsum deri kpa bu ben wãaru yakia. ²³ Yen sɔ, ba n maa kãsinu ka gari weesugii mɔ. Kon nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

14

Gusunɔ u bũu sãaru yina

¹ Sɔɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi. ² Yera Yinni Gusunɔ u neɛ, ³ tɔnun bii, tɔn be, ba bũu sãamɔwa ben gɔruɔ, ma ba tii nu wɛ, ma nu dera ba wãa durum sɔɔ. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu sɔɔwɔ a neɛ, amɛniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, Isireli goo u n tii wɛ bũu sãaru sɔɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nen sɔmɔ goon mi u ka nùn bikiaru kua ne, Yinni Gusunɔn mi, nen tiwa kon yɛro wisi nge mèn nɔɔ win bũnu dabiru ne. ⁵ Nen wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gɔruɔ be, be ba man yina ben bũu sãarun sɔ. ⁶ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a neɛ, nɛna na neɛ, bu gɔru gɔsio kpa bu ben bũnu deri ka maa kom kɔsum me ba mɔ, mɛ mu n ne, Yinni Gusunɔ wɛremɔ.

⁷ Isireliban goo n kun mɛ sɔɔ goo ben suunu sɔɔ u n man deri u bũnu sãamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nen sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nen mi, ne, Yinni Gusunɔn tiwa kon nùn wisi. ⁸ Kon yɛro wɔriwa n seɛyasia kpa u n sãa seeda ye ba ko n da ka mɔndu ko. Kon nùn wunawa nen tɔmbun suunu sɔɔn di, kpa i gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

⁹ Nen sɔmɔ goo u n wura durɔ wi, u nùn nɔni wɔkua, ma u nùn bikiaru kua, ne, Yinni Gusunɔwa na dera u kua mɛ. Nen tiwa kon sɔmɔ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹⁰ Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sãa torobu. Ba koo maa ben tora nin are sɔbe. ¹¹ Nge mɛya be Isireliba ba n maa tondamɔ nen swaan di. Ba n maa ben tii disi dokemɔ ka ben tora dabi ni. Ba ko n sãawa nen tɔmbu kpa na n sãa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gãanu sari ni nu koo Gusunɔn siribu yɔrasia

¹² Yinni Gusunɔ u maa gerua u neɛ, ¹³ tɔnun bii, su tɛ neɛ, tem gam tɔmbu ba man mem nɔɔbu sariru kua. Ma na bu nen dam sɔɔsi na ben dɛanu kam koosia na bu gɔɔru kpɛɛ ba gbisukumɔ be ka ben yaa sabenɔ kpuro, ¹⁴ baa tɔmbu ita beni Nɔwe ka Danieli ka Yoobu bɔ n wɔa mi, ba n kpɛ bu tem men tɔmbu kpuro faaba ko ben gem sɔ. Ben tii tɔnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ N kun me nɔ n dera gbeeku yeɛ yi tem me wɔri yi bu go kpuro kpa tem me, mu ko bansu sere goo kun maa sarɔ mi, gbeeku yeɛ yin sɔ, ¹⁶ sere ka nen wɔaru, baa tɔmbu ita be, bɔ n wɔa tem me sɔɔ, tem megibu ba n kpɛ bu faaba wa. Tɔmbu ita be tɔnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba n kpɛ bu faaba wa. Ma tem me, mu koo kowa bansu.

¹⁷ N kun me nɔ n dera ba tɔn be tabu wɔrima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabenɔ, ¹⁸ baa tɔmbu ita be, bɔ n wɔa mi, be tɔnawa ba koo faaba wa. Sere ka ne, Yinni Gusunɔn wɔaru, ba n kpɛ bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ N kun me nɔ n dera barara dua tem me sɔɔ, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabenɔ, ²⁰ baa Nɔwe ka Danieli ka Yoobu bɔ n wɔa tem me sɔɔ, tem men tɔmbu ba n kpɛ bu faaba wa ben sɔ. Be ita ye tɔnawa ba koo faaba wa ben gem sɔ. Baa mam ben tiin bibu ba n kpɛ bu faaba ko ben gem sɔ.

²¹ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u neɛ, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kpɛɛ n ka yen tɔmbu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka gɔɔru ka gbeeku yeɛ gɔbi ka baranu. ²² Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu beɛ deema kpiki yeru mi. Saa ye sɔɔ, i n ben daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa beɛ mɔ kɔsa ye na Yerusalemu kuan sɔ. ²³ Ya koo beɛn nukuru yemiasia i n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sɔɔ, i ko i gia ma n n kam sɔɔ na bu wahala yeba kpɛɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

15

Resem dɔa te ba dɔɔ doke

¹ Yinni Gusunɔ u neɛ, ² tɔnun bii, resɛm dɔa ya dɔa ye ya tie beɛɛ kere? Yen dɔa kɔasa ya dɔa kɔasi yi yi tie kere? ³ Ba koo kpɛ bu ye dendi bu ka sɔmburu garu ko? Ba koo kpɛ bu ka ye gabatia ko? ⁴ Geema ya wɔawa bu ka ye dɔɔ sɔre adama yen nɔsu yiru kpuro ka yen suunu sɔɔ yɔ n dɔɔ mwaara sɔmbu tera ya koo maa kpɛ yu ko. ⁵ Sanam me ya n dɔɔ mwaara ba n ka ye gɔanu kue. Kaa sere gere ye ya den dɔɔ mwaara, ya n maa garu koorɔ?

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Nge me dɔnu sɔɔ resɛm dɔa ba ra dɔɔ doke, nge meya kon maa Yerusalemugibu seɛyasia. ⁷ Kon bu wɔrima. Ba tamaa ba yara dɔɔn di. Adama dɔɔ wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ. ⁸ Kon de ben tem me, mu ko bansu, domi ba man mem nɔɔbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

16

Yerusalemu ya raa sɔawa

nge bii wi ba kɔ

¹⁻² Yinni Gusunɔ u Yerusalemu yen kɔsa sɔɔsi saa Esekielin nɔɔn di, u neɛ, ³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin temɔ. Wunen tundo u sɔawa Amɔreban bweseru. Ma wunen mero u sɔa Hetiban bweseru. ⁴ Dɔma te ba nun mara ba n nun bwia bure. Ba n maa nun wobura a ka deera. Ba n nun sire ka bɔru. Ba n maa nun bekuru tɛkusi. ⁵ Goo kun wunen wɔnwɔndu kue u sere nun gɔa nin gaa kua. Adama ba nun kɔwa yakasɔ dɔma te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶ Saa ye ne, Yinni Gusunɔ na sarɔ wunen bɔkuɔ, na wa a wɔri mɔ wunen maru yɔnu sɔɔ. Ma na gerua na neɛ, bu de a n wɔa baa me a yem wobura. ⁷ Ma na dera a kpɛa nge dɔa yakasɔ. A kpɛa a kua kurɔ burɔ. Wunen

bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kpēa. Adama terera a sīimə mam mam. ⁸ Ma na sara wunen bəkuə na nun mēera ma na wa saa ya tura su ka kīru ko. Ma na nən yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bəkuə ka bōri na nē, a kua nēgii. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yem mē a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰ Ma na nun yabe te ba səma kua dokea ka bara ni ba kua ka gəna ba buraru koosi, ka sēkatia ye ba kua ka wēe damgii, ka sere yabe geeru. ¹¹ Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nəmaə ka saba wīirə. ¹² Ma na taabu doke wunen wērə ka swaa tonkunu ka sere yasi bēeregia wunen wirə. ¹³ Nge mēya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wēe damgii ka yabe te ba səma dokea. Dīa ni a ra maa di, nu sāawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimə a dəə nge sina kurə. ¹⁴ Ma a yīsiru yara bwesenun suunu səə wunen buram sō. Wunen buram mē, mu yibawa nən bura yāa ni na nun kuan sō. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurə tanaru kpēe

¹⁵ Yinni Gusunə u maa nē, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram səə. Ma a tii kua nge kurə tanə yīsi te a yaran sō. Tənu baawure wi u sarə mi kpuro, a ra nən tii wēwa. ¹⁶ Ma a wunen yāa nəniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra būnu sā buraru kua. Miya a tii wē. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Mēya yen bwesera kun maa kooramə. ¹⁷ Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka būu tən durəbu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸ Ma a wunen yāa ni ba səma doke sua a būu ni wukiri. Ma a maa nən gum ka nən turare sua a nu wē. ¹⁹ Ma a maa dīa ni na ra ka nun diisie sua a ka būu ni yākuru kua nge mē ba ra man yaku nubu durorugiru kue. Dīa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya koorə. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ²⁰ Adama sakara te, ta nən tura. Ma a wunen bii be a man marua mwēera a ka būu ni yākuru kua. ²¹ Wee a nən bibu sakira a ka būnu yaku dəə mwaararugiru kua. ²² Yen kom kōsum mē səə, a nən maa wunen wəndiaru yaaye ka sanam mē a wāa tereru wunen maru yem səə.

²³ Nē, Yinni Gusunə na gerumə ma a kua bōrura kōsa ye a kuan sō. ²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa būu turanu baama kpuro. ²⁵ Wee swaa kēenanu baama a būu turanu kua, ma a kom kōsum kua a tii tambu kpuro wē. Be ba gesi sarə mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpēasia. ²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mə mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpēasia a ka nən məru seeya. ²⁷ Yera na nun nən dam sōəsi na nun nəma dəmiē. Ma na nun doke nən yiberəban nəmu səə. Yiberə bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kōsan sō. ²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a nən deba. A da a tii bu wē. Adama ka mē, a nən deba. ²⁹ Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka mē, a nən deba. ³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹ Domi a sakara kunu gira swaa kēenanə ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurə tanə gobi mwe. ³² A sāawa nge kurə tanə sakara kowo wi u durə tukobu mwaamə win durən ayerə. ³³ Kurə tanə baawurewa ba ra gāanu kē. Adama wunē, a durə tanəbu gāanu wēemə kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴ Ye kurə tanəbu ba ku ra ko yera a kua sakararu səə, domi ye kaa ka durə tanəbu kēnu mwaari, wunen tiiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, nē, Yinni Gusunə na nē, Yerusalemu, a man swaa dakio wunē wi a sāa nge kurə tanə. ³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam mē a sakararu mə ka būnu ni a kī, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua. ³⁷ Yen sōna kon wunen

kĩnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mennama baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaa. ³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tən gowobu ka kurō tanōbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mōru ka nen nisinun saabu. ³⁹ Kon nun beri wunen kĩnasi ben nōmaa. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kōsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru. ⁴⁰ Saa ye sō, kon tōmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sākiri. ⁴¹ Ba koo wunen dia dō meniki kpa bu nun seeyasia kurō dabinun wuswaa kpa n de wunen sakararu tu kpe. A n maa ben goo gāanu wēmō. ⁴² Nen mōru koo sure. Na n maa ka nun nisinu mō. Meya na n maa ka nun mōru mō. ⁴³ Ka me, yèn sō a n yaaye nge me na nun nōri wunen birun di, ma a nen mōru seeya ka wunen kookoosu, yen sō, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mən teni ko bu nē, nge me mero u sāa, nge meya win bii wōndia u ra n sāa, ba koo nē, wuna ta ka yā. ⁴⁵ A sāawa wunen meron bii wi u durō ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durō ka bibu yina. Bēn mero u sāawa Hēti. Ma bēn tundo u sāa Amōregii. ⁴⁶ Wunen mō wi u wāa sō yēsān nōm geu gia, wiya Samari ka yen bii wōndiaba. Wunen wōnō wi u maa wāa sō yēsān nōm dwaru gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷ N n mō ben yira a swīi tōna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swēē kpuro sō. ⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wōnō ya n kue nge me a kua wunē ka wunen bibu. ⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nōru ka bōri yendu sō. Ya ku ra wōnwōndobu ka sāarobu somi. ⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tōnu bie ba kōsa kua nen nōni sō. Ye na wa me, yera na bu gira. ⁵¹ Wunen mō Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sanō kera. ⁵² Wunē wi a ra raa bu taare wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mēera ba ra deemēwa be, ba mam dēere. Tē a kua sekurugii yèn sō bā n wunen daa mēera ba ra wa ba sanō sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunō u Yerusalemu sōwa u nē, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wōndiaba seeya ka sere maa wunē Yerusalemugibu. ⁵⁴ Wunen mō Samari ye, ka wunen wōnō Sodomu ben nukura koo yemia yèn sō wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunē ka wunen bibu sannu. ⁵⁶ Sanam me a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa yu sere sōsira batuma sō. ⁵⁷ Tē, wuna Edōmuba ka Filisitiba ba koo yēē. Wee ba nun gema yam kpuro. ⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sōwa. Nē Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁵⁹ Nē, Yinni Gusunō na nē, wee a man gema. A n nen arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua. ⁶⁰ Adama ka me, na n nen arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkua wunen wōndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadomma. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa nā n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīiya nge wunen bibu. Adama na n ye mō arukawani ye na ka nun bōkuan sō. ⁶² Kon kpam ka nun nen arukawani bōke kpa a gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama nē kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

17

Gunɔ bakeru ka resɛm

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Isireliba mɔndu kuo. ³ A nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, gunɔ bakeru gara wɔa ta kasa dɛu ma ta san bakasu mɔ si su nɔni bwese bweseka mɔ. Ma ta yɔwa ta da sere Libanin guurun wii kpiirɔ. Ma ta da ta dɔa ye ba mɔ sedurun wii kpiiru wɔa. ⁴ Ma ta dɔa ten kɔasa ye ya gunum bo wɔa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gɛ sɔ tenkuba ba wɔa. ⁵ Ma ta dɔa kpii pɔtura gaa sua ta da ta gira nge dɔa ye ya ra n wɔa nim bɔkuɔ mi tem gem mu wɔa, mi nim mu yiba. ⁶ Kpii pɔtura ye, ya seewa ya kpɛa nge resɛm koru te ta yasia adama ta n gunu. Ma ten kɔasi yi mɛera gunɔ bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem mɛn sɔwɔ. Ma dɔa ye, ya gɔsia resɛm, ya kpara ya kɔasi kua. ⁷ Yen biruwa gunɔ bakeru gara na ta kasa dɛu. Ten sansu taasine. Ma resɛm koo te, ta ten gbini ka ten kɔasi gɔsie gunɔ bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N deema ta raa girewa tem gem sɔ mi nim yiba kpa tu kɔasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sɔa resɛm gea.

⁹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bikia. Na nɛɛ, resɛm yen bweseru ya koo kpɔ yu kuura? Gunɔ bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kpɛm mɛ, mu gbera? N n mɛn na, n n maa tilasi tɔn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sɔɔ yari yerun woo gɔ n tu baba, ta n koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mɔn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹² a Yudan mɛm nɔɔ sari be bikio a nɛɛ, ba mɔn ten tubusianu yɛ? A bu sɔwɔ a nɛɛ, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemuɔ. U ben sina boko mwa ka win sina asakpɔbu ma u ka bu da Babiloniɔ. ¹³ Ma u turo gɔsa wi u sɔa nge kpii pɔtura sina bibu sɔɔ, u ka nɔn arukawani bɔkua. U nɔn bɔrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temɔ. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mɛm nɔɔwa. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sɔmɔbu gɔra Egibitiɔ bu ka dumi kasuma ka sere maa tɔn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nɛn wɔaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunɔ wi u nɔn bandu wɛn temɔ. Domi u n win nɔɔ mwɛɛru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Baa Egibitin sunɔ u n tabu kowo dabiru mɔ be ba dam mɔ, u n kpɛ u bu somi bu ka tii yina sanam mɛ Babilonin sina boko u koo na u wɔrusu gbe u tabu sɔa kpɔ u ka tɔn dabinu go. ¹⁸ Domi durɔ wi, u maa win nɔɔ mwɛɛru atafiiru kua, ma u arukawani kusia ye sɔɔ u raa win nɔɔ mwɛɛru doke. Yen sɔ, u n kisiramɔ.

¹⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nɛn wɔaru, nɛn arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa. ²⁰ Kon nɔn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nɔn da Babiloniɔ. Miya kon nɔn siri win naanɛ sari te u kuan sɔ. ²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swɔiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru

²² Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, nɛn tiwa kon dɔa kɔasa kpɛma mɛeri seduru yen wii kpiirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu. ²³ Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kɔasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sɔa dɔa te ta waabu wɔa. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kɔasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ.

²⁴Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. Nēna na ra dāa ni nu gunu kawē, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Mēya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gberē bārəm dokea. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Mēya ya koo maa koorā.

18

Gusunō u ra baawure siriwa

nge mē win daa ya nē

¹Yinni Gusunō u gerua u nēē, ²Esekieli, mban sōna Isireliba ba ra mən teni ko bu nēē, baababa ba resēm birenu di, ma ben bibun nōsu yaaya.

³Adama nē, Yinni Gusunō, na bēē sōmō ma sere ka nēn wāaru, i n̄ maa mən teni gerumō Isireliō. ⁴Geema, nēna na baawuren wāaru neni, baaba ka bii. Yen sō, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵Su tē nēē, goo u wāa u gea m̄, win daa ya wā. ⁶U ku ra de gungunō u būu sā. U ku ra maa būu yākunu di. U ku ra ka goon kurō mēnnē. Mēya u ku ra maa ka tən kurō mēnnē sanam mē u yasa m̄. ⁷U ku ra goo gbēni. U ku ra maa goo sōmburu koosie kam. U ra wi u win dibu nēni win tāruba wesie. U ra wi gōra m̄ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimō yānu wē. ⁸U ku ra tōnu gobi bōkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sō. U ra siriwa dee dee, u baawure n̄n win gem wē. ⁹U ra nēn woodaba mēm nōwē mam mam. Tōnu win bwesera nē, Yinni Gusunō na ra soku gemgii. Win wāara ta koo dakaa da.

¹⁰Su maa tē nēē, durō wi, u bii mō wi u ra tōmbu wōri u go, u ben yānu gura, n̄ kun mē u ra daa kōsa gaa ko. ¹¹N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunō. U ra ka gabun kurōbu mēnnē. ¹²U ra bwēbweē sōmburu koosie kam. U ra tōmbu gbēni. U ku ra be u tāruba mwaari ye wesie. U ra būnu sā, kpa u n kom bēretēke m̄. ¹³U ra tōmbu gobi bōkure u nim doke. N weenē tōnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kōsa kua. Win yem mu koo wōriwa win tii sō.

¹⁴Su tē nēē, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u n̄ win tondon yira ye swī. ¹⁵U ku ra būu yākunu de gungunō. U ku ra būnu sā ni Isireliba ba sāmō. U ku ra ka goon kurō mēnnē. ¹⁶U ku ra goo sōmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu nēni tāruba mwaari. U ku ra gbēni. U ra wi gōra m̄ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimō yānu wē. ¹⁷U ku ra n wāa weesun swaa sō. U ku ra tōnu gobi bōkure u nim doke. U ra nēn woodaba mēm nōwē. Bii wi, u n̄ gbimō win tondon toranun sō. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sō domi u tōmbu tōya kua u gbena.

¹⁹I bikiamō i m̄, mban sōna bii kun win tondon durum are sōmō. Geema, bii kun ye sōmō yēn sō u gea kua. Ma u sīa dee dee nēn yira sō, u nēn woodaba mēm nōwē mam mam. Yen sōna u ko n wāa. ²⁰Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba n̄ ben baababan toranun are sōmō. Mēya baababa ba n̄ maa ben bibun toranun are sōmō. Kon gemgii n̄n win are wē yēn sō u kom gem kua. Kpa n maa tən kōso seeyasia yēn sō u kōsa kua.

Kōsan kirō

²¹Tən kōso ù n win daa kōsa deri, ma u gem swī nge mē nēn wooda ya gerua kpuro, u n̄ maa gbimō. ²²Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wāa gea ye u m̄n sō. ²³I tamaa nē, Yinni Gusunō na kī tən kōso u gbi? Aawo. Ye na kī, yera u gōru gōsia kpa u n wāa. ²⁴Adama wi u gem deri, ma u daa kōsa m̄ nge tən kōso, i tamaa u ko n wāa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa

n de u gbi win daa kōsa ka win mem nɔɔ sarirun sɔ. ²⁵ Bɛɛ Isireliba, i m̀, nɛn gere ye, ya n̄ s̄a dee dee. I swaa dakio i n̄. Nɛn gerewa ya n̄ s̄a dee dee? Nge bɛɛya i saka saramɔ. ²⁶ Gemgii ù n gea deri, ma u kōsa m̀, u koo gbiwa kōsa yen sɔ. ²⁷ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u daa gea m̀, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸ U ko n wāa, domi u gia ma kōsa u raa m̀, ma u ye deri. N n mɛn na, u n̄ maa gbimɔ. ²⁹ Bɛɛ Isireliba i m̀, nɛn gere ya n̄ s̄a dee dee. Adama n̄ n̄ mɛ, bɛɛya i saka saramɔ. ³⁰ Yen sɔ, kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya s̄a. N n mɛn na, i bɛɛn daa kōsio i kōsa deri. I ku de bɛɛn daa kōsa yu bɛɛ kam koosia. ³¹ I bɛɛn daa kōsa derio kpa i bɛɛn gōrun bwisikunu gōsia. Mban s̄na i ko i tii go. ³² I yɛ ma nɛ, Yinni Gusunɔ, na n̄ goon gɔɔ kī. N n mɛn na, i gōru gōsio kpa i wa i n wāa.

19

Ba Isireliban sinambu

gɔɔ wuri kuamme

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a gɔɔ swīiyɔ Isireliban sina bibun sɔ, a nɛɛ,
² ben mɛro u s̄awa nge gbee sunɔ niu geu
 ge ba yɛ gbee sinansun suunu sɔɔ.
 Ga ra n gen binu kpunɛwa
 ga n nu diisiamɔ.
³ Ma ga gen buu teu seeya
 ga kua kpɛmbu.
 Ga gu yaa mwaabu s̄ɔsi,
 ma ga tɔmbu s̄ɛsukum w̄ari.
⁴ Ye s̄aba gen gari nua,
 ma ba gu yina bɛria.
 Yera ba gu mwa ka k̄k̄aru
 ba ka da Egibitio.
⁵ Ma gen mɛro ga mara gu wurama.
 Adama ga tɛmanabu kpana,
 ga wa n n̄ koorɔ.
 Yen biruwa ga maa gen buu teu sua
 ga seeya ga dam kua,
 ga kua gbee sunɔ kpɛmbu.
⁶ Ma ga w̄ari gbee sinansun wuuru sɔɔ.
 Ga yaa mwaabu mɛɛra.
 Ma ga tɔmbu s̄ɛsukum w̄ari.
⁷ Ga tem min sina kpaaru w̄ari ga sura.
 Ma mɛn wusu kua bansu.
 Ma tɔmbu ka ye ya wāa tem mɛ sɔɔ kpuro
 ya bɛrum soora gen kukiribun sɔ.
⁸ Ma bwesenu nu mɛnna
 nu ka gu tabu kua.
 Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.
 Ba gu suura kua ga w̄ari.
⁹ Ma ba gen w̄eru yaba
 ba taabu doke
 ba gu s̄ari diru garu sɔɔ.
 Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.
 Ma ba gu kɛnusi
 sere ba n̄ maa gen kukiribu n̄ɔmɔ Isireliban guunɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
ben mero u sãawa nge resɛm
ye ba duura daa toran bɔkuɔ.

Resɛm ye, ya ra ma.

Ya maa kãasi yiba nim mɛ ya waamɔn sɔ.

¹¹ Ya kãasi damgii mɔ yi ba koo kpɪ bu ka sina dɛki ko.

Ya waabu wã, yen gunum ka yen kãasi dabinun sɔ.

¹² Adama ba ye wuka ka mɔru

ba sura temɔ.

Woo ge ga wee são yari yerun di,

ga yen marum gberasia.

Yen kãasi damgii yi, yi gbera yi dão mwaara.

¹³ Tɛ ya gire tem gbebum sɔo

mi gãanu ku ra kpi.

¹⁴ Ma dão u yara saa yen kãasin di

u yen marum mwa.

Ya n̄ maa kãasa damgia mɔ

ye ya koo ko sina dɛka.

Womu geni ga sãawa gɔo wuri. Geya ba ko n da ko bà n gɔo wuri m̄o.

20

Isireliba

ba Yinni Gusunɔ seesi

¹ Sanam mɛ Isireliba ba wãa yoru sɔo Babiloniɔ, yoo ten wão nɔɔba yirusen suru nɔɔbusen sɔo wɔkuruse sɔora ben guro gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. Ma ba na ba sina win wuswaaɔ. ² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, a tɔn beni sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, n n̄ Isireliba ba nawa bu ka nɛn kɪru bikia? Sere ka nɛn wãaru na n̄ wuramɔ bu man gãanu bikia.

⁴ Tɛ a sɔoru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom kɔsum mɛ ben baababa ba man kua. ⁵ Ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ wee. Na nɛɛ, sanam mɛ na be, Isireliba gɔsa be, be ba sãa Yakɔbun bweseru na bu nɔo mwɛɛru kua ka b̄ri. Ma na bu tii sɔɔsi Egibitiɔ, na bu sɔɔwa na nɛɛ, nɛna na ko n sãa ben Yinni. ⁶ Yen dɔma tera na bu nɔo mwɛɛru kua ka b̄ri na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka bu da tem mɛ na bu gɔsia sɔo mi tim ka bom mu yiba. Tem mɛ, mu sãawa mɛ mu tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu sɔɔwa na nɛɛ, baawure u win b̄u ge u kɔdɛ sãa deriɔ kpa u ku raa tii disi doke ka Egibitin b̄u ni. Domi nɛna na sãa Gusunɔ ben Yinni.

⁸ Ka mɛ, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun b̄u ni deri, n̄ sɔo ben kɔdɛ wãa. Ba n̄ Egibitin b̄u ni deri. Ma na bwisika n bu mɔru kpuro seesi n bu wɔri Egibitiɔ. ⁹ Adama na bu deri, domi na n̄ kɪ nɛn yɪsiru tu sankira bwese tukunun suunu sɔo yɛn sɔ na tii bwese tuku ni sɔɔsi ¹⁰ sanam mɛ na Isireliba yara Egibitin di na ka da gbaburɔ. ¹¹ Ma na bu sɔɔwa ye ba koo ko ka sere nɛn woodaba ye ba koo sw̄i ba n ka wãa. ¹² Na bu tɔo wɛrarugiru wɛ ta n sãa yɪreru te ta sɔɔsimɔ ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu wuna nɛnɛm. ¹³ Adama be Isireliba ba man seesi gbaburɔ ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔowɛ ye bà n sw̄i ba ko n wãaru m̄o. Mɛya ba n̄ maa nɛn tɔo wɛrarugiru mɛm nɔowɛ sere na bwisika n ka bu mɔru ko n bu kpeerasia gbaburɔ. ¹⁴ Adama n̄ n ye kua, bwese tukunu nu koo nɛn yɪsiru gem, n̄n n̄ni biru na bu yara Egibitin di. ¹⁵ Yen s̄na gbaburɔ na n̄mu sua na b̄rua na nɛɛ, na n̄ maa ka bu dɔo tem buram mɛ sɔo, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu nɔo mwɛɛru kua. ¹⁶ Domi ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔowɛ. Mɛya ba maa nɛn tɔo wɛrarugii te

disi doke yèn sō ben gōru ga woo būnun mi gia. ¹⁷ Ka mε, na ben wɔnwɔndu wa na n̄ bu go gɓaburɔ.

Isireliba ba n̄ ben

mεm nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sōɔwa gɓaburɔ na nεε, bu ku ben baababan yira swīi, bu ku ko ye ba bu sōɔwa, bu ku maa tii disi koosi ka ben būnu. ¹⁹ Adama bu nε Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka nεn gere swīiyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko. ²⁰ Bu nεn tō wērarugiru wunɔ nεnεm kpa ta n s̄a yīreru nε ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na s̄aɔwa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mε, bii be, ba man seesi, ba n̄ nεn woodaba ka nεn gere mεm nɔɔwε ye bà n swīi ba ko n wāaru mɔ. Ba nεn tō wērarugiru disi doke. Ma na bwisika n̄ ka bu nεn m̄aru seesi gɓaburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nεn yīsiru gεm sō, na n̄ bu gāanu kue. Domi bwese nin wuswaaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gɓaburu miya na n̄ma sua wallo na bōrua na nεε, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba n̄ nεn woodaba ka nεn gere mεm nɔɔwε. Ma ba nεn tō wērarugii te disi doke. Ma ba ben kɔdε doke ben baababan būnu sɔɔ. ²⁵ Nεna na maa bu wooda wē ye ya n̄ bu gea maruammε ka ye ya n̄ bu wāaru wεεmɔ. ²⁶ Na dera ba disi duura ye ba ka ben bii gbiikobu yāku dōɔ mwaararugiru m̄, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nεna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

būu s̄aaru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nεε, tɔnun bii, a Isireliba sōɔwɔ a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nεε, ben baababan tii ba man tɔra, ba n̄ nεn arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem mε sɔɔ mε na bu nɔɔ mwεeru kua na sire ka bōri. Miya ba ben binε doke gungunu gia ka d̄a kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben būu yāku yenu. Miya ba ra yāku dōɔ mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun d̄ianu ka tam kpa bu turare dōɔ doke. Ye kpuro ya dera nεn m̄aru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nεε, mba gunguu ni, n̄n mi i ra n̄ naamɔ. Saa yen d̄ama ten di, ba ben yāku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen sō, a bu sōɔwɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, bu ku tii disi koosi nge ben baababa. Bu ku maa būnu gasiri bu s̄a. ³¹ Wee t̄ε, ba tii disi m̄ ba būnu gasirimɔ ba ka nu kēnu daawammε ma ba ka nu ben bibu yāku nu kuammε. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nεn mi? Aawo, sere ka nεn wāaru na n̄ wuramɔ bu bikiaru ko nεn mi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n̄ d̄anu ka kpenu s̄amɔ. Adama n̄ n̄ koorɔ. ³³ Sere ka nεn wāaru ka dama kon bu w̄ari kpa n̄ bu seesi, kpa na n̄ bandu dii be sɔɔ. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarinε kpa n̄ bu menna n̄ bu nεn dam ka nεn m̄aru sōsi. ³⁵ Kon ka bu da gɓaburɔ be t̄ona mi goo kun w̄a. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge mε na ben sikadoba siri gɓaburɔ sanam mε ba wee Egibitin di. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sena ba n̄ ka s̄a nge nεn yāa gōɔ kpa bu arukawani ye mεm nɔɔwa ye na ka bu b̄akua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba s̄a t̄an k̄sɔbu kpa n̄ bu yara tem mi ba w̄aan di. Adama ba n̄ d̄ɔɔ Isireliɔ. Saa ye s̄ora be, Isireliba ba koo gia ma nεna na s̄a Yinni Gusunɔ. ³⁹ T̄ε, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sō. Na nεε, bu doo bu ben būnu s̄a. Adama amen biru, ba koo man mεm nɔɔwa. Ba n̄ maa nεn yīsiru sankumɔ ka ben būu s̄aaru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man s̄a Isirelin guurɔ te na ḡosa nεn sō. Miya kon ka bu n̄nu geu m̄eri. Kpa n̄ bu yāku nu bikia ka k̄εe gee ni ba s̄oru kua nεn sō. ⁴¹ N̄a n̄ bu yara bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba raa yarinε ma na bu menna, saa yera kon bu mwa nge yāku nubu durorugiru. Bwese tuku

ni, nù n wa mε, kpa nu gia ma nena Yinni Gusunɔ Dεεro. ⁴² Mεya ben tii ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ nà n bu kpara na ka da Isireliɔ mi na ben baababa nɔɔ mwεεru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa kɔsa ye ba kua yellu, yè sɔɔ ba tii disi doke kpa bu tii tusi kɔsa ye ba kuan sɔ. ⁴⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ nà n bu sεεyasia nen yĩsirun bεεren sɔ. N n̄ mɔ ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

21

Labaari kɔsa Isireliban sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nεε, ² tɔnun bii, a mεεrio sɔɔ yẽsan nɔm dwarɔ, kpa a bu gerusi be ba wãa dãa sɔɔ mi. ³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dãa sɔɔ ge ga wãa sɔɔ yẽsan nɔm dwaru gia mi. A nεε, kon gu dɔɔ doke, kpa dɔɔ wi, u dãa bekunu ka ghebunu mwa. Dɔɔ wi, kun gbimɔ. Tɔmbu kpurowa ba koo dɔɔ soora saa sɔɔ yẽsan nɔm dwarun di n ka da nɔm geuɔ. ⁴ Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma nε, Yinni Gusunɔwa na dɔɔ wi sɔrua, u n̄ maa gbimɔ.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nεε, wee ba ra n ka man wɔki ba n mɔ, suka na ra n bu kuammε.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa u nεε, ⁷ wunε, tɔnun bii, a mεεrio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka mɛn sãa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sɔɔwɔ a nεε, wee ye na gerumɔ ben sɔ. Na nεε, kon bu deema, kpa n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kɔso go. ⁹ Kon bεε kpuro kpeerasia. Yen sɔna kon nen takobi woma saa yen kararun di, kpa n tɔmbu go saa sɔɔ yẽsan nɔm dwaru gian di n ka da nɔm geuɔ. ¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na n̄ maa ye wesiamɔ mi. ¹¹ Yen sɔ, wunε tɔnun bii, a yãaro a weeweenu ko nge win gabu ga bɔɔra. ¹² Bã n nun bikia mban sɔna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a nεε, labaaari kɔsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tɔmbun toronu nu kara. Ba koo gɔma dwiiya. Kpa ben wɔrugɔru tu kpe, bu dũunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa nεε, ¹⁴ wunε tɔnun bii, a tɔmbu gerusio. A bu sɔɔwɔ ye nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, takobi gaa wee ya wee, ya nɔɔ dẽεrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ, yera ba koo ka tɔmbu go.

I tamaa bεεn bandu ta n̄ kpeemɔ,*

¹⁶ adama ba takobi ye nɔɔ dẽεrawa ba neni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu bεrie.

¹⁷ A gbãro, kpa a weeweenu ko, wunε tɔnun bii.

Domi ba ye nen tɔmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yibereba nɔmu bεria.

A wunen nɔma bɔkuo,

nɔni swãa bakara wee.

Bεεn bandu ta n̄ wɔruma maa ni.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.†

¹⁹ Tẽ wunε tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,

yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,

a ka takobi yen dam sɔɔsi.

Domi ya sãawa takobi

* **21:15** - Naa sin sukum Heberum sɔɔ mu n̄ dεεre. † **21:18** - Naa sin sukum ka Heberum mu n̄ dεεre.

ye ya ka gɔɔ wee.

Gɔɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wɔa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,

ya sɔɔru sɔa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔɔmɔ na mɔ,

yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dwaru gia.

Takobi nɔɔ durɔra wunɛ,

a doo mi ba nun tii.

²² Nɛ, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nɛn mɔru kpuro sɔɔsi mam mam sere yu ka sara. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpa gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔɔsi min di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔɔsi wuu gɛn mi ya dɔɔ. ²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔɔ Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri. ²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wɔa swaa yiru yen kɛnanɔ u bikiaru mɔ bɔu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔɔsi win nɔm geu sɔɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yɔnu yi yi Yerusalemun kɔnnɔsɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n sɔa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nɔn bɔkuan sɔ. Adama u n ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ na mɔ, wee ben mɛm nɔɔbu sari te ta sɔɔsiramɔ ben daa sɔɔ, ta man ben toranu yaayasiamɔ ma nu bu taare wɛɛmɔ. Ba n maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura mɛ. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gɔanu koo kɔsi. Be ba tii kawɛ ba koo wɔlle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum mɛ ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee, ba takobi nɔɔ dɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben kɔsi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru bɔɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben toranu nu den tura mɛ. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karanɔ. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mɔru seesi n bu wure nge dɔɔ kpa n bu tɔmbu nɔmu beria be ba koo bu wɔri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de dɔɔ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu sɔɔ. Ba n maa bu yaayamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

22

Yerusalemugibun daa kɔsa

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a sɔɔru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba sɔa tɔn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. ³ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Wee ba tɔmbu goomɔ. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam

ko. Wee ba bwāarokunu sekumə ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tən be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwāarokunu kua. Nge meya ba ka ben wāarun tōnu kawa. Yen sōna kon de bwese tukunu nu bu yēe. ⁵ Be ba toma ka be ba wāa turuku ba koo bu yēe yèn sō ben wuu Yerusalemun yīsira bæere bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba tambu dam dāremə ba goomə Yerusalemu ye sō. ⁷ Ma yen tambu ba ben mērobu ka ben tundobu gema. Gaba sōbu dam dāremə. Gaba maa gobekuba ka gəminibu taki dimə. ⁸ Tambu ba n nən sāa yeru daabu kī. Ba n maa kī bu nən tō wērarugiru mēm nōwa. ⁹ Gaba wāa ba ben winsim kōsa gerumə bu ka nūn go. Meya maa tambu ba ra būnun dīanu di gungunun wəllə kpa ba n sekuru sari kookoosu mə. ¹⁰ Gabu ba wāa ba ra ka ben tondon kurəbu kpunε. Gabu ba ra mam tən kurəbu gabe sanam mε ba yasa mə. ¹¹ Gaba maa wāa ba sakararu mə ka ben bensim kurəbu, n kun mε ka ben biin kurə n kun mε ka ben sesu tundo turosibu. ¹² Gaba maa wāa be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tambu go. Gaba wāa ba ra are bæke kasu bā n ben winsim gobi bəkura. Gaba wāa be ba ben winsim taki dimə bu ka gobi ko. Ma ba nε, Yinni Gusunə duari mam mam. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gbena ka tən be ba gon sō. ¹⁴ Nā n bu wəri yen tō te, ba n ko n maa dam ka mwia mə. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. Ya koo maa kooru. ¹⁵ Kon de bu yarina ba n wāa bwese tukunu sō. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sōn di. ¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusunə u maa nεε, ¹⁸ tənun bii, wee nən nōni sō Isireliba ba sāa nge sii bisu n kun mε nge sii gandu n kun mε nge sii kpikisu n kun mε nge pērum n kun mε nge sii wākusu si ba doke sōwatia sō bu ka su sōwa. Ba sāawa nge sii geesun bisu. ¹⁹ Yen sōna nε, Yinni Gusunə na nεε, kon bu menna Yerusalemu sō. ²⁰ Nge mε ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii wākusu ka sii kpikisu ka sii pērum mēnne bu doke sōwatia sō, kpa bu dō doke su ka yanda, nge meya kon bu menna nən mōru sō, kpa n bu deri bu yanda. ²¹ Kon bu menna sube teeru sō, kpa n bu kpēε nən mōrun sundu sō kpa bu yanda nge sisu. ²² Nge mε sii geesu su ra yande dō sō, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sō. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mōru seewa.

²³ Yinni Gusunə u maa gerua u nεε, ²⁴ tənun bii, a Yerusalemugibu sōwə a nεε, ben tem mu sāawa nge mi gura ku ra nε. Yen sō, kon de mu kam ko nən mōrun saa sō. ²⁵ Ben sōməbu ba sāawa nge gbee sinan si su kukirimə sanam mε su yaa wa su sēre. Domi ba tambu goomə. Ma ba gabun gobi ka dukia wōramə. Ma ba derimə kurə gəminibu ba dabiama. ²⁶ Ben yāku kowobu ba ku ra nən woodaba mēm nōwε. Ba ku ra maa nən sāa yeru bæere wē. Ba ku ra wunanε ye ya sāa nεgia ka ye ya n sāa nεgia. Ba ku ra maa tambu sōsi ye ya dεere ka ye ya n dεere. Ba ku ra mam nən tō wērarugii te mēm nōwε. Ye kpuro sōra ba ku ra man bæere wē. ²⁷ Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku yεε. Domi ba tambu goomə bu wa bu ka ben binε suresia. ²⁸ Ben sōməbu ba ye kpuro wukirimə nge gāa ni ba soo tēni. Wee ba bu kāsī weesuginu ka gari weesugii sōmə. Ba gerumə ba mə, gari yi ba tambu sōmə yi weewa nən min di. N deema nε, Yinni Gusunə na n bu gāanu sōwa. ²⁹ Tem mēn tambu ba dam dārenamə ba gbēnimə ba sāarobu ka be ba n dam mə taaremə. Ma ba sōbu taki dimə ba gem biramə. ³⁰ Wee na goo kasu ben suunu sō u gbāraru bani u ka sikerena, n kun mε u yōra kururu mi, u ka tem mε yina n ku ka mu kam koosia. Adama na n goo wa. ³¹ Kon bu mōru seesiwa. Na n yōramə sere nən mōru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kōsie. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

23

Samari ya sãa nge kurɔ tanɔ

¹Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²tɔnun bii, kurɔbu yiruwɔ ba wãa be kpuro mero turo. ³Ma ba da ba kurɔ tanaru di Egibitiɔ ben wɔndiaru sɔɔ. Miya ba ben bwãsu sɛkura. Ba ben toronu bɔkasi. ⁴Mɔɔn yĩsira Ohola. Wɔnɔgira maa Oholiba. Ohola u sãawa Samari. Oholiba u maa sãa Yerusalemu. Na bu sua kurɔbu ma ba man bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ⁵Ohola wi, u kua naanɛ sarirugii, u kurɔ tanaru wɔri. Ma u Asirigibu kĩa too too be ba wãa win bɔkuɔ. ⁶Tɔn be, ba yãa wunɔmginu doke domi ba sãawa tem yẽrobu ka siri kowobu. Ba sãawa aluwaasi durɔ burabu. Ma ba maasɔru yẽ. ⁷Beya Ohola u tii wẽ. Be ba sãa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kĩa too sere u ben bũnu sãwa. ⁸U n win sakara te deri te u raa kua Egibitiɔ. Domi sanam mɛ u sãa wɔndia, ba ra n ka nũn kpunamɔ ba n win bwãsu babirimɔ, ma ba nũn sakararu kpɛɛ. ⁹Yen sɔna na nũn deri win kĩnasi Asirigii ben nɔmuɔ. ¹⁰Ma ba win yãnu potira ba nũn yɔsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U sɛyasiabu wa bi bu kua seeda tɔn kurɔ be ba tien sɔ.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholan wɔnɔ Oholiba u win mɔɔn sakara kookoo si wa. Ka mɛ, wigira ta boya sere ta n ka nɔɔ gerurɔ. ¹²Ma win tii u Asirin tem yẽrobu kĩa ka ben siri kowobu. Tɔn be, ba sãawa aluwaasi durɔ burabu. Ba yãa buranu doke, ba maa maasɔru yẽ. ¹³Nɛ, Yinni Gusunɔ na wa ma Oholiban tii u disi mɔ. Be kpuro swaa tia yera ba swĩi mi. ¹⁴Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sɔɔ teeru u tɔmbun weenasibu wa ba yorusi gani sɔɔ. Ba bu kuawa ka gãa swãanu. Tɔn be, ba sãawa Babilonigibu. ¹⁵Ba kpaki sɛke pɔraɔ, ma ba dawani nɔni bwese bwesekagii bɔkua wirɔ. Be kpuro ba sãawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weenɛ. ¹⁶Ye u bu wa mɛ, yera u bu kĩa sere u sɔmɔbu gɔra Babiloni mi. ¹⁷Ma ba na win mi ba ka nũn kpuna ba nũn sakararu kpɛɛ sere win bwɛra yɔɔwa ben min di. ¹⁸U win sakara te sɔɔsi batuma sɔɔ. Ma nen gɔru ga doona win min di nge mɛ ga raa doona win mɔɔn min di. ¹⁹Ka mɛ, u sakara te mɔ u dɔɔwa nge mɛ u kua win wɔndiarun saa sɔɔ Egibitiɔ, ²⁰mi u tii kurɔ dama kowobu wẽ be ba ra n kurɔbu yɔɔmɔ nge ketekunu n kun mɛ nge dumi.

Yerusalemun sɛyasiabu

²¹Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sɔɔ te a raa kua wunen wɔndiaru sɔɔ sanam mɛ a dera Egibitigibu ba wunen bwãsu babura. ²²Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Kon de wunen yellun kĩnasi be a tusa mi tẽ bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wɔri. ²³Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durɔ burɔ be ka ben tem yẽrobu ka ben sinambu ka ben tabu durɔbu be kpuro ba yɔɔwa dumin wɔllɔ. ²⁴Wee ba nun wɔrim wee ba tabu yãnu neni ka tabu kekɛba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerenɛ yam kpuro. Be kpuro ba sii furɔsu doke ma ba tɛrenu neni. Kon bu siribu nɔmu sɔndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵Kon nun mɔru seesi kpa n de bu nun wɔri ka dam. Ba koo wunen wɛru ka wunen swasu bɔɔri kpa bu nun dakura tabu sɔɔ, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dɔɔ mɛni. ²⁶Ba koo wunen yãnu gura kpa bu wunen bura yãnu wuna. ²⁷Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mɔ saa yee yellun di Egibitiɔ. Wunen nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A n maa bu yaayamɔ.

²⁸Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee na nun bɛri be a tusan nɔmuɔ, bɛn mi wunen bwɛra kun maa wãa. ²⁹Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia

gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔɔsira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke bɔu sɔarun swaa sɔɔ. ³¹ A wunen mɔɔn yira swi. Yen sɔna kon de a nen mɔrun nɔra ye nɔ nge wi. ³² Ne, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ,

kaa ka nɔra ye nɔ

ye wunen mɔɔ u ka nɔra.

Nɔra ye, ya yasu, ya maa dɛu.

Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoru koosi.

Nɔra ye, ya nen mɔru yibawa sere ka nɔɔwɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛera ko ka yen kɛki.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔɔwo.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taare wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔɔwɔ kɔsa ye ba kua. ³⁷ Wee ba sɔawa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu mɔ. N deema nɛna ba raa bii be wɛ. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nen sɔa yeru disi doke, ma ba nɛn tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔɔwe.

³⁹ Domi dama te ba dua nen sɔa yerɔ ba ka ben bibu bɔu yakunu kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen sɔa yerun sɔɔwɔ. ⁴⁰ Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yɔnu doke durɔ ben sɔ. ⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaaɔ yɛn wɔllɔ ba nen turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi. ⁴² Ma tɔn dabira bu naawa te ta nɛ gɔanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gɔburun di. Ma ba kurɔ be sumi dokea nɔm wɔinɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasu dokea winɔ. ⁴³ Yera na nɛɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u ko n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba ko n maa nɔn naawammɛ? ⁴⁴ Wee durɔbu ba ra nɛ bu ka nɔn dendi nge kurɔ tanɔ. Nge mɛya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taare wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swɔaru kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yɛnusu dɔɔ meniki. ⁴⁸ Nge mɛya kon ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔɔ. Kon tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swi. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔwa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

24

Yerusalemu ya sɔa

nge weke te ta wuuru diira

¹ Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnɛsen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³ A nɛn tɔmbu mɛm nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kirɔ ko. A nɛɛ, nɛna na nun yiire na nɛɛ,

a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴ Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi.

Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllɔ.

⁵ A maa yɔa geeru gɔsio wunen yɔa gɔɔn di

kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dɔa doke

a yaa ye kpuro yike yu ye

sere ka yen kukunɔ.

⁶ Kpa a yaa ye wuna tia tia.

Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sɔawa nge sii weke te ta wuuru diire,

te ba n̄ kpɛ bu tea bu naamwɛ.

⁷ Yɛm mɛ Yerusalemu ya yari mi,

mu wɔawa yen suunu sɔɔ.

Ya mu yariwa kperu wɔllɔ,

n̄ n̄ mɔ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸ Tɛ kon yɛm mɛ deri kpee ten wɔllu mi,

mi mu n̄ berurɔ,

kpa nɛn mɔru yu ku ka se

n̄ Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,

Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Nɛn tii kon dɔa sube bakararu ko.

¹⁰ A dɔa taasio kpa a dɔɔ doke

kpa a de yaa ye, yu ye mɛtɛ mɛtɛ.

A ye kpee yɔnu dokeo

kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ

sere tu swɔa tu swɛra.

Kpa disi ni nu raa wɔa te sɔɔ nu kpe

ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka mɛ, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dɔɔ kun kpɛ u wuu diiram mɛn

bweseru kpeesia. ¹³ Nge mɛya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan

sɔ. Wee na kɔa n̄ ye dɛɛrasia adama ya n̄ wure. Yen sɔ tɛ, ya n̄ maa kpɛ yu dɛɛra

sere nɛn mɔru yu ka sure. ¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon ye siriwa

nge mɛ yen daa ya nɛ, na n̄ yen wɔnwɔndu mɔ. Ya koo maa kooru. Kon ye kowa

na n̄ sika mɔ. Na n̄ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn gɔɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶ tɔnun bii, kon nun wi a kɔru bo

goori subaru sɔɔ. Adama a n̄ yɛron gɔɔ yeru mɔ. A n̄ win gɔɔ sinamɔ. A n̄ maa

gɔɔ sumɔ win sɔ. ¹⁷ A weeweenu koowo wunen tii sɔɔ a ku de goo u nɔ. A ku

gɔɔ sina. A wunen dawani bɔkuo kpa a wunen baranu doke nge mɛ a ra ko. A

ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gɔɔ dɔanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tɔmbu sɔɔwa bururu ma yen yoka win kurɔ u kpuna

u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n yiire. ¹⁹ Yera

tombu ba nùn bikiamɔ ba m̀, u bu tubusio ye u m̀ mi. ²⁰ Yera u bu wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ²¹ u be Isireliba gari yini sɔɔwɔ u nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo de bu win sãa yeru kɔsuku tèn sã ba tii sue ka te bà n mɛɛra ba ra n nuku dobu m̀ ka tè sɔɔ ba ben yĩiyɔbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemɔ mwɛɛri bu go. ²² Ba koo kowa nge mɛ Esekieli u kua. Ba ñ ben wuswaa wukirimɔ nuku sankiranun sɔ, ba ñ maa gɔɔ dīanu dimɔ. ²³ Ba koo ben dawani bɔkewa kpa bu ben baranu doke. Ba ñ koo gɔɔ yeru ko, ba ñ koo maa gɔɔ swĩ. Adama ba koo wooru ben toranun sã kpa ba n weeweenun m̀. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sãawa yĩreru ben suunu sɔɔ. Ba koo kowa nge mɛ u kua. Sanam mɛ ye ba kpuro ya koo bu deema, saa ye sɔɔra ba koo gia ma Gusunɔ u sãawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, u koo de Isireliba bu win sãa yeru bia te ta sãa ben kuku yeru mi, te bà n mɛɛra ta ra bu nuku dobu wẽ mi, ka tèn sɔ ba tii sue mi, ma ba ben yĩiyɔbu doke te sɔɔ. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam mɛ kɛsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sã. ²⁷ Yen tã te, wunen nɔɔ ga koo wukiaru kpa a ka yẽro gari ko. Wuna kaa n sãa yĩreru wunen tombun sã. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛ Gusunɔ na sãawa Yinni.

25

Gari yi ba gerua Amɔniban sã

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wuswaa sĩiyɔ Amɔniban mi gia. ³ Kpa a bu sã a nɛɛ, bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio bu nɔ. Yèn sã ba yẽɛ sanam mɛ nen sãa yera disi duura ka yèn sã Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴ yen sã tẽ, kon bu sɔɔ yari yerugibu nɔmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sɔɔ, kpa bu ben wãa yenu ko mi. Beya ba koo ben dãa marum di kpa bu ben sabenun bom nɔ. ⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sãa yãanun wãa yeru. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

⁶ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, yèn sã ba taki kua, ba yɔɔka ma ba nuku dobu kua sanam mɛ Isireliba ba nɔni sɔɔre, ⁷ yen sɔna tẽ, kon bu nɔmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nɔmu beria nge gbeeku yeɛ. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sɔɔn di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Mɔabuban sã

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yèn sã Mɔabuba ka Edɔmuba ba nɛɛ, Isireliba ba sãawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sɔɔ, ⁹ yen sã tẽ, u koo wuu si wɔri si su dam m̀ mi, si su ñ derimɔ bu Mɔabuban tem du. Wuu si, su koo wɔrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Bɛti Yesimɔti ka Baali Mɛɔni ka Kiriataimu. ¹⁰ U koo dewa sɔɔ yari yerugibu bu bu wɔri nge mɛ ba Amɔniba kua sere ba ñ maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ. ¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma wiya u sãa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sã

¹² Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yèn sã Edɔmuba ba tora ba Yudaba mɔru kɔsie, ¹³ yen sã tẽ, u koo bu nɔmu demie kpa u tombu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniɔ, kpa mɛn tombu bu gbisuku tabu sɔɔ. ¹⁴ U koo de win tombu Isireliba bu bu mɔru kɔsie. Ba koo bu kua nge mɛ win mɔru ya kpãaru nɛ kpa bu gia ma ba ku ra nùn tore kam. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sã

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wee Filisitiba ba Isireliba mɔru kɔsie ka dam domi ba sɔawa ben yiberɛba saa yellun di. ¹⁶ Yen sɔ tɛ, u koo bu win nɔmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wɔa nim wɔkun goorɔ. ¹⁷ U koo bu seeyasia u mɔru kɔsia ka dam. Saa ye sɔara ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

26

Gari yi ba gerua Tirin sɔ

¹ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen surun tɔɔ gbiikiru sɔara Yinni Gusunɔ u ka Esekieli gari kua. U nɛɛ, ² tɔnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yɛɛmɔ ba mɔ, wee ya kam kua yɛn mi gia tɔmbu ba ra raa kpe bɔ n gam dɔɔ. Tɛ ben mi gia tɔmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³ Yen sɔ tɛ, Yinni Gusunɔ u koo Tiri ye mɔru seesi u de bwese dabinu nu ye wɔri nu tɛria nge mɛ daara ra nim yibu. ⁴ Kpa nu yen gbɔranu kɔsuku ka yen tabu durɔbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sɔa nge kpee saara. ⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta wɔa nim wɔku sɔ mi surɔkɔba ba ra ben yɔakoronu kewe. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wɔri. ⁶ Kpa nu be ba wɔa gen turuku go go. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ.

⁷ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di u Tiri ye wɔri. U koo na ka dumu ka tabu kɛkɛ be dumu gawe ka sere maasɔbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sɔa kpɔ ba n tɛrɛnu nɛni bu ka tii ganɛ. ⁹ Ba koo Tiri yen gbɔranu kɔsuku bu suriri ka ben tabu yɔnu. ¹⁰ Kpa ben dumu dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimɔ maasɔbun wɔkinun sɔ ka tabu kɛkɛ ben wɔkinun sɔ. Domi ba koo Tiri ye wɔriwa nge wuu ge ba kamia kɔ. ¹¹ Ba koo ka dumu swɛɛ kpuro swɔiwa kpa ba n tɔmbu goomɔ ka takobi kpa bu yen bɔu sɔa yenun gbereba suriri bɛn sɔ ya woo kanamɔ. ¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya dɔramɔ gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbɔranu ka yen dii geenu kɔsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dɔa ka yen kɛki gura bu sure nim wɔku sɔɔ. ¹³ U koo de ben womusu su nɔru ko. Ba n maa mɔrɔkunun swɔi nɔmɔ mi. ¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara yɛn wɔllɔ surɔkɔba ba ko n da ben yɔakoronu kewe. Ba n yen bansu seeyamɔ. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ Tiri yen sɔ. U nɛɛ, be ba wɔa n toma nim wɔkun goorɔ, bɔ n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mɛɛra wan weeweenu nɔmɔ, ba koo diiri. ¹⁶ Wee tem mɛn kparo be ba wɔa nim wɔkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sɔma doke potiri ba n wurure ba n sɔ temɔ. Saa kpuro sɔɔ, ba ko n bɛrum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sɔ. ¹⁷ Ba ko n gɔɔ wuri mɔ Tirin sɔ ba n mɔ,

wee ya kam kua ye, ye ya raa yɔsiru yara mi.

Ye, yɛn tɔmbu ba raa dabiru bo nim wɔkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo,

ma be ba ka bu sikerɛnɛ ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba wɔa tem burenɔ

ba diirimɔ Tiri yen kam kobun sɔ.

Be ba toma ba ka wɔa nim wɔkun goorɔ

ba nande yen kpeerun sɔ.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa wɔa mi. Sanam mɛya u koo de nim wɔkun nim mu ye wukiri

kpa ye kpuro yu num ya n wāa g̃aribun wāa yerō mi yeruku t̃amba kpī. ²⁰ U koo de yu da sere tem s̃awō mi yeruku t̃amba wāa kpa ya n k̃ōre mi. U koo de ya n wāa mi ka g̃aribu. Goo kun maa sinamō ye s̃aw. Ya n̄ maa ayeru wasi wasobun suunu s̃aw. ²¹ T̃amba koo nanda ye ya koo ye deeman s̃. Ya n̄ ko ya n maa s̃aa g̃aanu. Domi ba koo ye k̃asukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

27

Wuri yi ba kua Tiri bansun s̃

¹ Esekieli u n̄e, Tiri, Yinni Gusunō u man s̃awōwa u n̄e, ² n nun g̃aw wuri kuo, ³ n nun s̃ n n̄e, wun̄e Tiri a wāawa nim w̃kun goorō ma a ka bwese dabinu tenkuru m̄. Ye Yinni Gusunō u gerua wee. U n̄e, wun̄e Tiri, a ra raa n̄e, a s̃awa wuu burō. ⁴ Wun̄en dam mu wāawa sere nim w̃kuō. Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burō. ⁵ Ma ba wun̄en wasi kua ka d̃aa ye ba m̄ sip̄e ye ya wee Senirin di. Ma ba d̃aa ye ba m̄ s̄duru ye ya wee Libanin di sua ba ka wun̄en beku s̄retiru kua. ⁶ Ma ba wun̄en s̄s̄enu kua ka Basanin d̃aa gea ye ba m̄ s̄eni. Ma ba wun̄en kitanu kua ka d̃aa ye ba m̄ buyi ye ba ka na saa Kitimun di ma ba nu suunu donnu mani. ⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiō ka w̄e damgii ba s̄ma doke. Beku ni, nu s̃awa nge wun̄en gidi b̄ra. Ma ba beka ye ya ra wun̄en kianu wukiri kua ka w̄e gaaduragii, ka maa w̄e wun̄mgii yi yi wee saa tem bure te ba m̄ Sipun di. ⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wun̄en s̄s̄enu bwie kpa wun̄gii be ba ȳru bo ba n bu kpare. ⁹ Gebalin n̄man s̄m kowo be ba s̄ma ye ȳ s̃aa s̃aa, bera ba ra wun̄en w̄rusu k̄re. Be ba tenkuru m̄ ka goo nimkusu kpuro, ba ra ȳrewa wun̄en mi bu wun̄en kiaru dwe. ¹⁰ P̄esiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa s̃awa wun̄en tabu kowobu. Ba s̃awa tabu dur̄bu ka gem. Wun̄en miya ba ra ben t̄enu ka ben sii furō k̄k̄onu bw̄e kpa ye kpuro ya n nun b̄ere doke. ¹¹ Aafadiba ka wun̄en tiin tabu kowoba ba ra wun̄en gb̄araru k̄su bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wun̄en kuku yenu k̄su. Wun̄en gb̄ararōwa ba ra ben t̄enu bw̄e kpa nu n nun b̄ere doke.

Tiri ya s̃awa wuu b̄ko

ḡen mi ba ra tenkuru ko

¹² Tiri, wun̄en arumani bakan s̄na Taasisigibu ba ra tenkuru n̄e wun̄en mi. Beya ba ra n ka kianu naamō wun̄en yaburō. Niya sii geesu, ka sii w̃kusu, ka sii kpikisu, ka sii p̄erum. ¹³ Wun̄e ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosin̄e. Ba ra ka nun yobu ka g̃aa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴ Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka s̄mburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu d̄ram n̄e wun̄en yaburō. ¹⁵ Wun̄e ka Dedanigibu ka be ba wāa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosin̄e. Ba ra nun wun̄en dibu k̄sie ka suunu donnu ka d̃aa ye ba m̄ ebeni. ¹⁶ Wun̄e maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosin̄e. G̃aa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu

naawa ni nu sãa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba sãma dokea, ka beku ni ba kua ka wẽε damgii, ka nim wõkun kpee buranu,* ka kpee gobigii ni nu sõri. ¹⁷ Wunε ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosinε. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka pẽε bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wunε ka Damasigibu i ra tenkuru koosinε wunen arumani bakan sã. Ba ra ka nun tam mε mu wee Helubonin di ka wẽε kpiki yi ba kua ka yãa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerεkiba ba ra ka kianu nε wunen yaburɔ. Niya, sisu ka dãa gaa ka sere dãa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wunε ka Dedanigibu i ra tenkuru koosinε kpa bu nun gaari beka dɔre. ²¹ Wunε ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinamɔ. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka yãa kpemminu ka yãa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wunε ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosinε. Ba ra ka turare ye ya gea bo nε wunen yaburɔ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wunε ka Haranigibu ka Kannεgibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosinε. ²⁴ Yãa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Yãa ni ba ra ka nε wunen yaburɔ niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba sãma doke ka beka ye ba sãma doke ka sere maa wẽε damgii yi ba tara.

Ba Tiri gɔɔ swĩyamme

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu sɔɔwa.

Ma wunen dukia ka wunen beere ya kpẽa nim wõkun bera mi gia.

²⁶ Goo temɔbu ba ka nun bɔsu nim bakam sɔɔ.

Adama woo gaga koo na saa sɔɔ yari yerun di gu nun kɔsuku nim wõku gen suunu sɔɔ.

²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu

ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare

ka be ba ra wunen wɔrusu kɔre ka wunen kia dɔrobu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba wãa wunen tii sɔɔ

ba koo num nim wõkun sɔɔwɔ dɔma te a wɔruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko

kpa nim wõkun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sesenu bwiamɔ ka be ba bu kpare,

be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dirɔɔ.

³⁰ Ba koo nɔɔguru sua

bu nun wuri kɔsi koosi

kpa bu tii tua wisi winɔ

bu bindi torom sɔɔ nuku sankiranun sã.

³¹ Ba koo ben winu kɔni wunen sã,

kpa bu saakiba dewe

bu nun gɔɔ swĩiya nuku sankiranun sã.

³² Ben nuku sankira ni sɔɔ,

ba koo nun womu koosi bu nεε,

wunε Tiri, a n̄ ka wuu gagu weenε.

Wee a kam kua nim wõkun suunu sɔɔ.

³³ Sanam mε a wunen tenkuru m̄ tɔn dabira a ra diisie.

Wunen dukia ka wunen kianun kpɔarun sã,

a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a kɔsikira a wɔri nim wõkun sɔɔwɔ

ma wunε ka wunen kianu ka wunen tɔn dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba wãa tem burenu sɔɔ ba nuki sankire wunen sã.

Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisinε.

* **27:16** - nim wõkun kpee buranu Ya sãawa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura yãnu ko.

36 Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa kpa bu nun wia koosi.

Domi a kam kua.

A ñ kaa n maa wãa sere ka baadomma.

28

Gari yi ba gerua

Tirin sunan sã

1 Yinni Gusunã u gerua u nee, 2 tãnun bii, a Tirin sunã sãwã a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunã na gerumã. Na nee, wee u tii sua sere u gerumã u mɔ, wiya u sãa Gusunã. Ma u sã Gusunãn sina kitaru wãllã nim wãkun suunu sã. Adama u n yẽ ma u sãawa tãnu, n ñ mã Gusunã, baa me u tamaa win bwisikunu sãawa teenu ka ne Gusunãginu. 3 U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun nùn berue. 4 Win yẽru ka win bwisin sã u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yerã. 5 Win bwisi beke ka win tenkurun sã, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen sã.

6 Yen sãna ne, Yinni Gusunã na nee, yèn sã u tamaa win bwisikunu nu sãawa teenu ka neginu, 7 yen sãna kon nùn tãn tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo nùn takobi sãkiri bwisi beke yin sã kpa bu win beere ye disi doke. 8 Ba koo nùn surewa gãribun wãa yerã, kpa u gbi nim wãkun suunu sã nge wi ba sãkura. 9 Saa ye sã, bà n nùn goobu (200) na, u koo kpĩ u maa nee, u sãawa Gusunã? Aawo, u ko n sãawa tãnu, n ñ mã Gusunã, wi u nùn goomãn nãmaa. 10 U koo gbiwa nge wi u kun Gusunã yẽ. Tãn tukoba ba koo nùn go. Ne, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

11 Yinni Gusunã u maa nee, 12 tãnun bii, a maa gã swiyyã Tirin sunan sã. A nùn sãwã a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunã na gerumã. Na nee, wee u raa sãa wi u yiban yĩreru bwisi sã ka buram sã. 13 U raa wãawa Edeniã, Yinni Gusunãn gbaarã. Ma ba nùn kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu nãni swãaru mã ka dãm buuru ka digi ka wuru beku ka swãaru ka boogu ka swãaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba nùn gãasu ka guunu soowammẽ ni ba ka wura. Ma ba nùn gãasu ka guunu soowammẽ ni ba sãaru kua win marubun tãrun sã. 14 U raa sãawa nge wãllun kãso ma u kasa derie. Ma na dera u wãa nen guu dẽerãrã u sĩmã kpee ni nu ballimã wãllã. 15 Saa min di ba nùn taka kua, win daa ya wãwa sere n ka girari tã te ba daa kãsa gaa wa wi sã. 16 Win tenkurun kpãaru ta dera u bãbunu ka keeta wãri. Yen sã, kon nùn sura saa nen guu dẽera ten min di, wi, wi u sãa nge wãllun kãso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimã min suunu sãon di. 17 U tii sua win buram sã ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sankã. Yen sã, kon nùn kã temã kpa sinam be ba tie bu nùn ka. 18 Win durum kpãaru ka win keeta ye u mɔ tenkuru sãon sã, u win wuun sãa yenu disi doke. Yen sã, kon de dã u se win tiin min di kpa u nùn gãsia torom tãn be ba nùn mæeran nãni biru. 19 Saa ye sã, bwese ni nu nùn yẽ kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U ñ ko n maa wãa sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua Sidonin sã

20 Yinni Gusunã u Esekieli sãwã u nee, 21 tãnun bii, a mæerio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. 22 A nee, ameniwa ne, Yinni Gusunã na gerua. Na nee, wee kon ye wãri. Kon ye nen dam sãsi kpa bu man beere wẽ yen suunu sã. Nã n ye siri, ma na ye sãsi ma na sãawa Dẽero, saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunã. 23 Kon de baranu nu ye wãri. Kon de bu tãmbu go yen swẽẽ sã. Tãmba koo wãruku bu ghisuku taa bi ba koo ye wãrima beri berikan din sã. Saa ye sãra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunã.

Isireliba

ba ko n wāa bəri yendu sɔɔ

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu n̄ ko n maa sāa nge sāku ni nu bu mɛɛra m̄ nu ḡɛkum̄. Saa yera ba koo gia ma n̄na na sāa Yinni Gusun̄.

²⁵ Ameniwa n̄, Yinni Gusun̄ na maa gerua. Na n̄ɛɛ, sanam m̄ kon Isireliba mennama bwese tukunun suunu s̄on di mi ba yarin̄ɛ, kon s̄osi bwese tuku nin n̄ni biru ma na sāawa D̄ɛɛro. Saa ye s̄ora Isireliba ba koo da bu sina ben tem̄ m̄ na ben baaba Yak̄abu w̄ɛ. ²⁶ Ba koo sina bəri yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resamba duure. Ba ko n wāa bəri yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n̄ seeyasia. Saa ye s̄ora ba koo gia ma n̄na na sāa Gusun̄ ben Yinni.

29*Gari yi ba gerua Egibitin s̄*

¹ Isireliban yorun w̄ɔ w̄akurusen suru w̄akurusen s̄ɔ w̄akura yiruse s̄ora Yinni Gusun̄ u Esekieli s̄ɔwa u n̄ɛɛ, ² t̄onun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sun̄on mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro s̄ ³ a n̄ɛɛ, ameniwa n̄, Yinni Gusun̄ na gerua. Na n̄ɛɛ, wee kon n̄n w̄arima wi, wi u sāa nge karaku ge ga nanum m̄ ga kp̄i daa te ba m̄ Nilu. Ma u gerum̄ u m̄, daa te, ta sāawa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon k̄k̄anu s̄ore win baa saburosu s̄ɔ kpa n̄ de daa ten sw̄ɛ yi n̄ s̄ore s̄ore win koko w̄arukis̄. Kpa n̄ n̄n gawa n̄ yara daa ten min di ka sw̄ɛ yi sannu. ⁵ Kpa n̄ n̄n sua n̄ k̄ɔ gbabur̄ ka sw̄ɛ yi kpuro. U koo w̄ariwa yakas̄. Goo kun n̄n seeyam̄, goo kun maa n̄n d̄ɔbam̄. Gbeeku yeɛ ka gun̄sa su koo win goru di. ⁶ Saa ye s̄ora Egibitigibu kpuro ba koo gia ma n̄na na sāa Yinni Gusun̄.

Domi somi te u Isireliba kua ta sāawa nge kabaru, ta n̄ dam m̄. ⁷ Ba n̄n t̄asisi ma u b̄ora ben n̄mam̄ u ben senu m̄ɛra kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen s̄, wee ye n̄, Yinni Gusun̄ na gerum̄. Na n̄ɛɛ, kon de bu n̄n w̄arima ka takobi kpa n̄ de bu win t̄ambu ka yeɛ kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma n̄na na sāa Yinni Gusun̄.

Domi yen sun̄ u n̄ɛɛ, wiya u daa te ba m̄ Nilu m̄. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen s̄, kon wi ka win daa te w̄arima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n̄ ka da Asuan̄ ka Etiopin tem n̄ɔ bura yen̄. ¹¹ T̄onu kun maa sar̄ mi, m̄ya yaa gaa kun maa sar̄ mi. Ya koo kowa w̄ɔ weeru goo kun maa w̄a mi. ¹² W̄ɔ weerun baa s̄ɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n̄ kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n̄ de ba n̄ wāa bwese tukunun suunu s̄ɔ.

¹³ Ameniwa n̄, Yinni Gusun̄ na maa gerua. Na n̄ɛɛ, w̄ɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu s̄on di mi ba yarin̄ɛ. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dim̄ kon ka bu wurama ben tem̄ bera mi ba m̄ Patur̄asi. Miya ba koo bandu sw̄i te ta n̄ dam m̄. ¹⁵ Ta ko n̄ sāawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam m̄ bwese ni nu tie s̄ɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba n̄ maa tu naane m̄. Ba n̄ maa d̄ɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n̄ sāa ben durum. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma n̄na na Yinni Gusun̄.

*Nebukan̄saa u koo Egibiti**tabu w̄ari u mwa*

¹⁷ Isireliban yorun w̄ɔ yenda n̄ɔbu ka yirusen suru gbiikoon t̄ɔ gbiikiru s̄ora Yinni Gusun̄ u n̄ɛɛ, ¹⁸ t̄onun bii, wee Nebukan̄saa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba s̄m s̄s̄oginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka m̄, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba n̄ arufaani gaa wa s̄ambu te s̄ɔ, te ba kua. ¹⁹ Yen s̄na n̄, Yinni Gusun̄ na n̄ɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin

dukia kpuro wē. U koo ben yānu gura kpa nu n sãa win tabu kowobun kãsiaru. ²⁰ Kon nùn Egibiti wēwa ya n sãa win sãmbu te u kuan kãsiaru. Domi nēna, wi ka win sãm kowobu ba sãmburu kua.

²¹ Yen t̄õ te, kon Isireliba dam kē kpa n maa wunε t̄onun biin n̄õ wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nēna na sãa Yinni Gusun̄õ.

30

Yinni Gusun̄õ

u koo Egibiti s̄εyasia

¹ Yinni Gusun̄õ u n̄εε, ² t̄onun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu s̄õ a n̄εε, ameniwa n̄ε, Yinni Gusun̄õ na gerua. Na n̄εε, wee t̄õ k̄õsura wee. Bu weeweenu koowo. ³ T̄õ te, ta sisi t̄è s̄õ n̄ε, Yinni Gusun̄õ kon bu w̄ari. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sãawa yam w̄okuru. ⁴ Tabu koo na Egibitiõ kpa bu t̄on dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem m̄ε, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wãa Etiopiõ. ⁵ Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa n̄en t̄ambu Isireli be ba ka bu n̄õ tia sãa ba koo w̄aruku bu ghisuku taa bi s̄õ. ⁶ N̄ε, Yinni Gusun̄õ na maa gerua na n̄εε, be ba ka Egibitigibu yinam̄õ mi, ba koo bu go tabu s̄õ saa Migidolin di n ka girari Asuan̄õ kpa dam m̄ε Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. N̄ε, Yinni Gusun̄õwa na yeni gerua. ⁷ Ben tem m̄ε, mu koo ko bansu n kere tem m̄ε n tie handunia s̄õ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸ N̄a n Egibitigibu d̄õ s̄okuma ma na dera be ba ka bu yinam̄õ min dam mu kpa, saa ye s̄õra ba koo gia ma nēna na sãa Yinni Gusun̄õ. ⁹ Yen t̄õ te s̄õ, kon sãm̄bu ḡari goo nimkusu s̄õ bu Etiopigii be ba raa wãa b̄ari yendu s̄õ nandasia kpa bu b̄erum soora Egibitigibun wahalan t̄õ te s̄õ, te ta sisi.

¹⁰ N̄ε, Yinni Gusun̄õ na n̄εε, kon sina boko Nebukan̄esaa dendi n ka Egibitin t̄on dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹ Wi, ka win tabu kowo w̄anw̄andu sarirugii be, ba koo na bu tem m̄ε w̄ari bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem m̄ε kpuro s̄õ. ¹² Kon de daa te ba m̄õ Nilun keri yi gbera kpa n Egibitin tem t̄on k̄sobu n̄õmu b̄eria. T̄on tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. N̄ε, Yinni Gusun̄õwa na yeni gerua.

¹³ N̄ε, Yinni Gusun̄õ na maa gerua na n̄εε, kon N̄ofun b̄ũu turanun bwãarokunu kpuro k̄suku. Goo kun maa bandu dim̄õ Egibitiõ. Kon dewa tem m̄ε, mu b̄erum duura. ¹⁴ Kon Patur̄asi kpeerasia kpa n Soani d̄õ men̄i kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵ Kon ka Sini m̄aru ko ye, ye ya sãa nge Egibitigibun gbãra bakaru kpa n Tebesin t̄on dabi dabi te go. ¹⁶ Kon Egibiti d̄õ s̄oku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbãraru k̄ra kpa yib̄ereba bu N̄ofu kamia s̄õ s̄õ gbãara. ¹⁷ Ba koo Onin aluwaaasiba ka Pibes̄etigibu go ka takobi. Wuu si kpuron t̄amba ba koo yoru mwa. ¹⁸ N̄a n Egibitigibun dam bua m̄ε ba m̄õ ba ka t̄ambu yoru diisie, ma dam m̄ε ba raa ka tii sue mi, mu n̄aru kua, yam mu koo t̄ira Tapan̄esio kpa bu yen t̄ambu yoru mw̄eri. ¹⁹ Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nēna na sãa Yinni Gusun̄õ.

Babilonin sina boko

u sãawa Gusun̄õn denditia

²⁰ Isireliban yorun w̄õ w̄okura tiasen suru gbiikoon s̄õ n̄õba yiruse s̄õra Yinni Gusun̄õ u gerua u n̄εε, ²¹ t̄onun bii, na Egibitin sun̄õn gãseru bua. Wee, ba ñ wa wi u koo nùn b̄ekia. Domi ba ñ win m̄εera ye b̄akue u sere n̄εε, u koo kp̄i u takobi n̄εn̄ε. ²² Wee na Egibitin sun̄õ wi w̄arim wee. Kon win gãsenu kpuro b̄õku te ta gea sãa ka te ta ñ gea sãa. Kon de takobi yu w̄aruma win n̄õman di. ²³ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu s̄õ. Kon de bu da tem baam̄ere s̄õ. ²⁴ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa n nùn n̄en

takobi nɔmu beria. Adama kon Egibitin sunɔn gāseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaaɔ nge u gɔɔ dɔɔ. ²⁵ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nà n nɛn takobi Babilonin sina boko nɔmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wɔri, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

31

Egibitin sina boko u sãawa

nge dãa ye ba m̀̀ sɛduru

¹ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru itasen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te sɔɔwɔ a nɛɛ, wara ka ǹ̀n weenɛ win kpãaru sɔɔ.

³ Wee u sãawa nge Libanin dãa ye ba m̀̀ sɛduru.

Yen kãasi yi wã

ma yen wurusu kubenu sãa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kpɛasia.

Nim mɛ mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mɛ kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi wãa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ dãa ni nu tien mi.

⁵ Yen sãna ya kpɛa ya dãnu kpuro gunum kera.

Yen kãasi yi dabia ma yi teria.

Domi ya nim waamɔ too.

⁶ Gunɔsu na su sin sokunu kua yen kãasio.

Ma gbeeku yeɛ na yi maruramɔ yen kɔkɔrɔ.

Ma bwese dabira na ta sɔ yen saarɔ.

⁷ Ya sãawa dãa buraru

ma ya gunu ya kãasi dɛu.

Domi yen nuwi yi duawa sere tem sɔɔwɔ mi nim mu kpã.

⁸ Baa nɛ, Gusunɔn dãa gbaa te ba m̀̀ Edeni sɔɔ,

sɛduru gaa sari ye ya ka ye weenɛ.

Mɛya dãa ye ba maa m̀̀ sipɛɛ yen gaa sari ye ya kãasi bure mɔ nge ye.

Dãa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weenɛ.

Dãru garu sari te ta ka ye buram nɛ.

⁹ Kãasi bureya na ye wē sere dãa ni nu wãa nɛ, Gusunɔn dãa gbaa te ba m̀̀ Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo bɔra

nge dãa ye ba m̀̀ sɛduru

¹⁰ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sɛduru ye, ya kpɛa ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹ Yen sãna kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere nɔmu beria kpa u ye kua nge mɛ yen torara nɛ. ¹² Tɔn tuko be ba nuku kɔsuru bo ba koo ye kii bu sura bu kɔ. Kpa yen kãasi yi wɔri guunu ka wɔwi sɔɔ kpa yi bɔkɔra tem mɛ kpuron wɔwi sɔɔ. Kpa tɔn be ba raa wãa yen saarɔ bu yarina bu ye deri. ¹³ Yen biiirun wɔllɔwa gunɔsu su koo na su sina. Kpa gbeeku yeɛ yi yin wãa yeru ko yen kɔkɔrɔ. ¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa dãa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum sɔ. Domi dãnu ka tɔmbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu gɔribu deema.

¹⁵ Wee ye ne, Yinni Gusunə na gerumə. Na nee, dama te seduru ye, ya koo du garibun waa yerə, kon de taka koorə ye ya waa yam mi kpuro yu gəə wooru sina. Kon nim yərasia yen sə, kpa n de daanu nu kokubu yəra. Kon maa de yam mu tīra Libaniə, kpa n dānu gberasia yakasə. ¹⁶ Sanam me kon de seduru ye, yu wəruma yu da gəriə ka tən be ba dəə mi sannu, be ba koo yen wərumaan damu nə ba koo diiri berum sə. Gbaa te ba mə Edənin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea sāa ni kpuro ni nu gesi nim waamə Libaniə nu ko n nuku dobu məwa sere tem səwə. ¹⁷ Nin tii nu koo sara nu da garibun waa yerə nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa sāawa yen dam ma ba waa yen saarə təmbun suunu sə.

¹⁸ Edənin gbaa te sə, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sə ka kpāaru sə. Ka me, ba koo nən surewa garibun waa yerə tem sə səwə ka dāa ni nu waa Edeni mi sannu kpa u n kpī ka be ba go tabu sə ka takobi, be ba n Gusunə yən suunu sə. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tən dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni kpuro gerua.

32

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gəə swīya

¹ Isireliban yorun wəə wəkura yirusen suru wəkura yirusen təə gbiikiru səəra Yinni Gusunə u nee, ² tənun bii, a gəə swīyə Egibitin sunən sə. A nən səwə a nee,

wee u sāawa nge gbee sunə kpembu bwesenun suunu sə.

Ma u maa sāa nge karaku nim wəku sə.

U ra tii kpare daa ten nim sə

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen sə, ameniwa ne, Yinni Gusunə na gerumə. Na nee, kon nən nen yāakororu surema sanam me tən dabinu nu mənne kpa bu nən gawa bu yarama. ⁴ Kon nən yarawa kasə kpa n nən kə yakasə. Kon dewa gunəsə su na su sina win wəllə kpa gbeeku ye ye ni nən di. ⁵ Kon win yaa yariwa guunu wəllə kpa n ye ya tie taasi wəwi sə. ⁶ Kon de win yem mu n yari tem mē sə u waa sere ka guunə kpa yem mu n yiba mən wəwi sə. ⁷ Sanam me u koo gbi, kon de wəllu tu tīra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu səə wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia. ⁸ Kon wəllun fitilanu kpuro go win sə. Kpa n de yam mu tīra win tem sə. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nən win kpeerabun labaari nua, baa ka tem me u n yē. ¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win sə. Kpa nin sinambu ba n diirimə berum sə sanam me kon nen takobi fīa ben wuswaa. Sanam me u koo kpeera mi, ba ko n diiriməwa saa kpuro sə, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹ Domi ameniwa ne, Yinni Gusunə na gerumə. Na nee, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nən wəri ka takobi. ¹² Kon nən tabu kowo damgibu be ba nuku kəsuru bo surema bu win tən dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe.

¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bəkuə kpa təmbu nən kun me yaa sabenun naasu su ku maa nim me buri. ¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumə nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ¹⁵ Nə n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen təmbu kam koosia, saa ye səəra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tən kurəbu ba koo ko Egibiti ka yen tən dabi ten sə. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swĩya

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpa a de wunen gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wɔa yerɔ be ka bwese ni nu dam mɔn tɔmbu. ¹⁹ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ba tamaa ba gabu bɛɛɛ kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wɔa yerɔ ba n kpĩ mi sannu ka be ba kun Gusunɔ yɛ. ²⁰ Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹ Tabu durɔ dangii be ba wɔa gɔribun wɔa yerɔ ka be, Egibitigibun somiɔ be ba gu, ba koo nɔɔguru sua bu bu dam koosia bu nɛɛ, be wee ba sarama be, be ba n Gusunɔ yɛ. Wee ba kpĩ. Ba bu gowa ka takobi.

²² Mɛya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpĩ ma ben sika ya nùn sikerenɛ. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ. ²³ Siki ni, nu wɔawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokoguru sikerenɛ. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Mɛya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ. Ma win tabu kowobun sikiu wiguru sikerenɛ. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba n Gusunɔ yɛ. Wee ba wɔa sikaɔ sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wɔa yeru mi. ²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wiguru sikerenɛ. Be, be ba n Gusunɔ yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpĩ ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶ Mɛɛki ka Tubali ba kpĩ ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerenɛ. Be, be ba n Gusunɔ yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie. ²⁷ Be, be ba n Gusunɔ yɛ mi, ba n ka bu yellun tabu durɔ dangibu mɛnɛ ba sikua. Ba duawa gɔribun wɔa yerɔ ka ben tabu yɔnu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tɔmbu ba raa nasie. ²⁸ Nge mɛya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tɔn be ba n Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹ Edɔmuba ka ben sina asakpɔbu ben tii ba wɔa gɔribun wɔa yeru mi. Baa mɛ ba wɔrugɔru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba n Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun wɔa yerɔ. Wee tɔn be, ba wɔa sekuru sɔɔ baa mɛ ba raa bu nasie ben wɔrugɔrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpĩ ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba n Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wɔa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten sɔ ka win tabu kowobun sɔ be ba go tabu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Na dera tɔmbu ba ra n bɛrum soore Egibitin sina boko win sɔ. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba n Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u Esekieli kua

*Isireliban kirɔ kowo
(I maa mɛɛrio 3:16-21)*

33

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunen tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tabu bɔn n wɔa ben tem sɔɔ, ba ra gbamgba sowo gɔsiwa. ³ Saa ye sɔɔ, gbamgba sowo wi, ù n yiberɛba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. ⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberɛ ù n nùn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ. ⁵ U koo gbiwa yèn sɔ u gbamgba ye atafiiru kua. U kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wɔaru wɔra. ⁶ Su nɛɛ,

gbamgba sowo wi, u yiberɛba waamɔ ba wee, ma u n̄ gbamgba so u ka wigibu n̄ɔsia. Saa ye s̄ɔ, b̄a n̄ goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum s̄ɔ. Adama gbamgba sowo win taarɛwa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ T̄onun bii, wuna na ḡsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu s̄ɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nen gari ka nen kirɔba swaa daki kpa a bu ye n̄ɔsia. ⁸ N̄a n̄ t̄e n̄e, t̄on k̄so goo u koo gbi, ma a n̄ n̄n̄ kirɔ kue u ka win daa k̄sa ye deri, u koo gbiwa win durum s̄ɔ kpa n̄ nun win yem bikia. ⁹ Adama a n̄ n̄n̄ kirɔ kua u ka win daa k̄sa deri, ma u yina u ye deri, ȳero u koo gbiwa win durum s̄ɔ. Kpa wunɛ a wunen w̄aru w̄ara.

Wi u win daa k̄sa deri,

u koo w̄aru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u n̄e, t̄onun bii, a Isireliba yeni s̄ɔwɔ a n̄e, wee ba ra gere bu n̄e, ben toranu ka ben durum ya bu w̄asi. Yen s̄na ba n̄ni s̄ore. Am̄na ba koo ka kp̄i ba n̄ w̄a. ¹¹ Adama a bu wisio a n̄e, am̄niwa n̄e, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄e, sere ka nen w̄aru, na n̄ t̄on k̄son ḡɔ k̄i. Na k̄iwa u ḡru ḡsia kpa u wa u n̄ w̄a. Yen s̄, be, Isireliba bu ḡru ḡsio. Mban s̄na ba koo tii go.

¹² T̄onun bii, a maa wunɛgibu s̄ɔwɔ a n̄e, gemgii ù n̄ k̄sa m̄, win gea ye u raa kua ya n̄ win w̄aru w̄aram̄. T̄on k̄so ù n̄ maa win daa k̄sa deri u gea m̄, win yellun daa k̄sa ye, ya n̄ derim̄ u kam ko. Yen s̄na gemgii ù n̄ k̄sa m̄, win yellun daa ya n̄ win w̄aru w̄aram̄. ¹³ N̄a n̄ gemgii s̄ɔwa na n̄e, u ko n̄ w̄aru m̄ win daa gean s̄, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa k̄sa w̄ari, u n̄ ȳ ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa k̄san s̄. ¹⁴ N̄a n̄ maa t̄on k̄so s̄ɔwa na n̄e, u koo gbi, ma u ḡru ḡsia u win daa k̄sa deri, ma u gea m̄ u gem sw̄i, ¹⁵ ma u t̄aruba ye u raa goo mwaari ka sere maa ḡa ni u raa gb̄ena wesia, ma u nen woodaba m̄m n̄ɔwamm̄e be ba w̄aru w̄em̄, u n̄ gbim̄. U ko n̄ w̄awa ka gem, domi u gea m̄. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n̄ w̄a domi u gea m̄.

¹⁷ T̄onun bii, wunɛgiba n̄e, nen gere ye, ya n̄ s̄a dee dee. Adama bera ba saka saram̄. ¹⁸ Gemgii ù n̄ win daa gea deri, ma u k̄sa m̄, u koo gbiwa k̄sa yen s̄. ¹⁹ T̄on k̄so ù n̄ maa win daa k̄sa deri, ma u gea m̄, u ko n̄ w̄awa yen s̄.

²⁰ Be, Isireliba ba n̄e, nen gari yi, yi n̄ s̄a dee dee. Ba n̄ ȳ ma kon baawure siriwa nge m̄ win daa ya n̄e.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam m̄ Isireliba ba w̄a yoru s̄ɔ, ten w̄ɔ w̄akura yirusen suru w̄akurusen s̄ɔ n̄ɔbuse s̄ɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u n̄e, ba Yerusalemu mwa.

²² N̄ deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam w̄e, ma win yara kusirara. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka n̄n̄ gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u n̄e, ²⁴ t̄onun bii, wee ye t̄on be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerum̄. Ba m̄, Aburhamu u w̄awa wi turo. Ka m̄, u tem m̄ mwa. Kaa sere gere b̄eɛ be sa dabi, ma ba sun tem m̄ w̄e? ²⁵ Yen s̄, a bu s̄ɔwɔ a n̄e, wee ye n̄e, Yinni Gusunɔ na bu s̄ɔm̄. Na n̄e, ba yaa temm̄ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄am̄, ma ba t̄ambu goom̄. Yera ba tamaa tem m̄, mu ko n̄ s̄a begim? ²⁶ Ben tabu ȳna ba ra n̄ naane s̄a. Ba ra n̄ daa k̄sa m̄wa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunam̄. Yera ba tamaa tem m̄, mu ko n̄ s̄a begim?

²⁷ A maa bu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nɛn wāaru, be ba wāa bansu sɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔ, gbeeku yɛya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sɔ ka kpee baaba sɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mɛ gɔsia bansu. Mɛn dam mu koo kpe mɛn sɔ ba tii sue. Ba koo mɛn guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nà n tem mɛ bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba sɛyasia ben daa kɔsan sɔ, saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

³⁰ Tɔnun bii, wunɛgibu Isireliba ba wunen faagi mɔ ganin bɔkuɔ ka dii kɔnnɔsɔ. Baawure u win winsim sɔmɔ u mɔ, a na su da su Yinni Gusunɔn gari nɔ.

³¹ Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba n mɔ ye a bu sɔmɔ. Ba wunen gari yaakoru sãa ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³² Wee a sãawa nge ben barɔ wi u dɔkɔru do. A maa bara soberu yɛ. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be mɛm nɔwɛ. ³³ Adama ye a bu sɔwa mi kpuro yà n koorɔ, ba koo gia ma nɛn sɔmɔ u wāa ben suunu sɔ.

34

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nɛn kirɔba sɔwɔ. Wee ye na bu sɔmɔ. Na nɛɛ, be, Isireliban kparobu, ba kuawa bɔrurobu. Domi ben tiin gariya ba mɔ. Ba n yāa gɔ nɔrimɔ. ³ Wee ba yāa ni nu gum mɔ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom nɔrumɔ. Adama ba n nu kparamɔ. ⁴ Ba n ni nu kpanamɔ somi. Ba n ni nu barɔ nɔri. Ba n ni nu mɛera wan bosu tim doke. Ba n ni nu geramɔ sure swaa gea sɔ. Mɛya ba n ni nu kɔra kasu. Adama ba nu dam dɔremɔwa. ⁵ Ma nu yarina domi nu n kparo mɔ. Nu kua gbeeku yɛɛn dīanu. ⁶ Ma nu sirene guunu ka gungunu wɔllo nu yarine tem kpuro sɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷ Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔmɔ. ⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ, sere ka nɛn wāaru, na wa ma ba nɛn yāanu wɔri ba goomɔ. Ma nu kua gbeeku yɛɛn dīanu yèn sɔ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu nɔri. Ma ba sere ben tii nɔrimɔ. ⁹ Yen sɔ, bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔmɔ. ¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba n ko n maa sãa nɛn yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wɔra ben nɔman di, kpa nu kun maa sãa ben dīanu.

Yinni Gusunɔ u ko n sãa

win yāanun kparo

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa tɛn di. Na nɛɛ, nɛn tiywa kon nɛn yāanu mɛnna n nu nɔri. ¹² Kon nu mɛnnawa nge mɛ yāa kparo u ra win yāanu mɛnne nù n yarina. Tɔ te nu yarina ta sãawa yam wɔku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³ Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu mɛnna n ka na nin temɔ Isireliɔ. Kon nu kpara guunɔ ka wɔwi sɔ ka sere mi tamba wāa kpuro. ¹⁴ Kon ka nu da kpara yee geeru sɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yɔ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵ Nɛn tiywa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶ Kon ni nu kɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛera wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ nɔri nu dam ko. Adama kon ni nu bɔru go. Nɛn tiywa kon nɛn yāanu kpara gem sɔ.

Gusunɔ

u win tambu somiru wee

¹⁷ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba sãa nge yãanu sɔɔmɔ. Na nee, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yãanu ka bonu wunana. ¹⁸ Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumɔ. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu me mu tie taaka nu burisi. ¹⁹ Yaka si nu taaka mi, siya nen yãa ni nu tie nu dimɔ. Nim me nu maa burisi mi, meya nu nɔrumɔ. ²⁰ Yen sãna ne, Yinni Gusunɔ na nu sɔɔmɔ na mɔ, kon yãa ni nu bɔɔru ka ni nu woore wunana. ²¹ Domi ni nu bɔɔru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikia nu yarinasia. ²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwɛeri. Kon nu siria. ²³ Kon nu kparo turo wɛ wi u koo nu nɔɔri. U koo yariwa nen sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔɔri kpa u n sãa nin kparo geo. ²⁴ Ne Gusunɔ ko na n sãa nin Yinni. Kpa nen sɔm kowo Dafidi u n sãa nin kparo. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵ Na nɔɔ mwɛeru kua ma kon nu bɔri yendu wɛ. Kon de gbeeku ye kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpɔ nu kpuna gbaburɔ ka dãa sɔɔwɔ. ²⁶ Kon de nu n wãa guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ. ²⁷ Dãnu nu koo binu ma. Tem mu koo de dãanu nu ma, kpa baawure u n wãa bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tɔmbun yorun yɔni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwɛeran nɔman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸ Tɔn tukobu ba ñ maa bu dimɔ. Gbeeku ye yi ñ maa bu mwɛerimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹ Kon bu gbea wɛ ye ya koo yɔsiru yari. Ba ñ maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba ñ maa bu sekuru dokemɔ. ³⁰ Ba koo gia ma ne Gusunɔ na sãawa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba wãa. Ba sãawa nen tɔmbu. Nena na yeni gerua.

³¹ Be nen tɔmbu, beya ba sãa nen yãa ni na nɔɔrimɔ mi. Domi na sãawa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

35

Gari yi ba gerua Edɔmuban sã

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nee, ² tɔnun bii, a mɛerio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sã a nee, ³ ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, wee kon tu wɔrima. Kon tu nen nɔmu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yɔra diiru. Saa ye sɔɔra ta koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ⁵ Wee ta ka Isireliba yiberɛ tɛeru neni sere ka gisɔ. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi sɔkura sanam me ben durum ya yewa. ⁶ Yen sã, ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wãaru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu swi. Domi ta ñ tɔmbun yem yaribu yine. Yen sã, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarɔ mi kpuro go. ⁸ Tɔn be ba gon gonu nu ko n teriewa baama guunɔ ka gungunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere maa wɔrusɔ. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadomɔ. Goo kun maa sinamɔ ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Seiri ya nee, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na wãa mi. ¹¹ Yen sã, sere ka ne, Yinni Gusunɔn wãaru, kon ye mɔru ka nisinu ka tusiru kɔsie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii sɔɔsi sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ya koo gia ma ne, Yinni Gusunɔ na nua wɔma ye ya Isireliban guunu wɔnwa. Ya nee, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nɔmu sɔndia nge gbeeku ye. ¹³ Ya tii sua nen wuswaɔ ka yen gari gerubu. Ya man tɔn bia gari gerusi. Nen tiiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nee, sanam me tem kpuro mu ko n wãa nuku dobu sɔɔ, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edɔmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

36

Isireliba

ba koo wurama ben temo

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnɔn bii, a Isireliban guunu nɛn gari sɔɔwɔ kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, ² wee yiberɛba ba gerumɔ ba mɔ, ɛhɛ, tɛ i kua beginu. ³ Yen sɔ, amɛniwa wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. U nɛɛ, u wa ma ba kɪa bu bɛɛ kpeerasia beri berika kpuro, bu bɛɛ mwe. Kpa bwese ni nu tie nu n bɛɛ mɔ. Mɛya nu ra n bɛɛ yɛmɔ nu n ka faagi mɔ yam kpuro. ⁴ Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberɛba ba wɔri ba yɔnu gura ma bwese ni nu ka su sikerɛnɛ nu su yɛmɔ, i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ bɛɛn sɔ. ⁵ Wi, Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ka nisi bakana u ka Edɔmuba kpuro gari mɔ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem wɛ ka nuku dobu ka win gɛndu ma nu ka mɛn yɔnu kpuro gura. ⁶ Bɛɛ Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi, wee ye u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. U nɛɛ, wi wee u gari gerumɔ mɔru ka nisinun sɔ. Domi bwese tukunu nu bɛɛ sekuru doke. ⁷ Yen sɔna u nɔma yiiya u bɔrua u nɛɛ, bwese ni nu ka bɛɛ sikerɛnɛ mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸ Saa ye sɔɔ, bɛɛ guunun dɔnu i ko kpara kpa i binu ma win tɔmbu Isireliban sɔ. Domi ben wuramaru ta turuku kua kɔ. ⁹ Wi wee u ka bɛɛ wɔa. U koo bɛɛ wuswaa kisima. Ba koo maa wuku bɛɛn temɔ bu duure. ¹⁰ U koo de tɔmbu bu dɔbia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n wɔa bɛɛn suunu sɔɔ. Kpa bu bansu sɔɔ dii kpaanu bani. ¹¹ U koo de tɔmbu ka yaa sabenu bu dɔbia bu kɔwara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u sɔa Yinni Gusunɔ. ¹² U koo de win tɔmbu Isireliba bu sɪ bɛɛn wɔllɔ kpa ba n bɛɛ mɔ. I ko n sɔa ben tubi. Saa ye sɔɔ, i n maa derimɔ bu ben bibu bia. ¹³ Wee tɔmba gerumɔ ba mɔ, Isirelin tem mu sɔa nge gbeku yaa ye ya yen tiin binu temmɔ. ¹⁴ Yen sɔna i n maa tɔmbu temmɔ. I n bɛɛn tɔmbu kam kɔosiamɔ. ¹⁵ U n maa derimɔ i bwese tukunun wɔma nɔ. Ba n maa bɛɛ sekuru dokemɔ. Mɛya i n maa derimɔ bɛɛn tɔmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba mɛnna

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ, ¹⁷ tɔnɔn bii, sanam mɛ Isireliba ba wɔa ben temɔ, ba mu disi doke ben daan sɔ ka ben kookoosun sɔ. Ma na ben kookoo si garisi disi nge tɔn kurɔ wi u yasa mɔ. ¹⁸ Yen sɔna na bu mɔru seesi yem mɛ ba yari ben tem sɔn sɔ ka sere bɔu ni ba ka mu disi doke. ¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun sɔ. Ma na bu yarinasia ba wɔa wɔa bwesenu ganu sɔɔ tem tukumɔ. ²⁰ Ye ba wɔa bwese nin mi, ni ba tii wɛ, miya ba nɛn yɪsi dɛɛra te sankaa sere tɔmba mɔ, Yinni Gusunɔn tɔmba. Win tem diya ba yarima. ²¹ Yen sɔna na kɪ n nɛn yɪsi dɛɛra te faaba ko te be, Isireliba ba sankumɔ bwesenun suunu sɔɔ mi ba wɔa. ²² Yen sɔ, tɔnɔn bii, a kpam Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, n n ben sɔ na yeni mɔ. Nɛn yɪsi dɛɛra ten sɔna te ba sankaa bwesenu sɔɔ. ²³ Kon nɛn yɪsi baka te bɛɛɛ wesia te ba sankaa bwesenun suunu sɔɔ mi. Bwese ni, nɔ n wa ba man bɛɛɛ wɛmɔ, nu koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu sɔn di n bu mɛnna n ka wurama ben temɔ. ²⁵ Kon bu nim dɛɛram wisi kpa bu dɛɛra. Kon ben toranu kpuro wɔka kpa n ben bɔnu kpuro wuna n kɔ. ²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka gɔru kpaasu wɛ. Kon ben gɔru si su bɔɔbu nge kperu wuna kpa n bu gɔrusu wɛ si su du nge wasi. ²⁷ Kon bu nɛn Hunde wɛ kpa n de bu nɛn woodaba mɛm nɔɔwa ba n ka ye sɔmburu mɔ. ²⁸ Ba koo sina tem mɛ na ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua sɔɔ, kpa bu ko nɛn tɔmbu kpa na n maa sɔa ben Yinni. ²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara.

Kon de bu dīanu wa nu n kpā. Na ñ maa bu gǝoru kparemǝ. ³⁰ Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dīanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gǝorun sǝ bwesenu sǝ. ³¹ Saa ye sǝra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya ñ wā kpa bu tii tusi yen sǝ. ³² Adama be, Isireliba ba n yē ma n ñ ben sǝ na mǝ mε. Bu de sekuru tu bu mwa. Ne, Yinni Gusunǝwa na yeni gerua.

³³ Ne, Yinni Gusunǝ na maa nεε, dǝma te kon bu dεerasia ben toranu kpuron di, kon de tǝmbu bu yibu wusu sǝ kpa bu ben bansu seeya. ³⁴ Ba koo maa dīanu yewe tem mε sǝ, mε ba raa deri tǝmbu kpuro bu ka wa ma gāanu ku ra kpi mi. ³⁵ Kpa bu nεε, tem mi gāanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mǝ Edeni. Men wuu si su raa bansu sǝa su tē tǝmbu yiba ma ba su gbāranu toosi. ³⁶ Kpa bwese ni nu ka bεε sikerene nu gia ma nena na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Ne, Yinni Gusunǝwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yāa gǝ. ³⁸ Wuu si su raa bansu sǝa, su koo tǝmbu yibu nge yāa gǝ si ba gǝsa yākurun sǝ, si ba ra ka nε Yerusalemǝ tǝo bakarun sǝ. Saa ye sǝ, ba koo gia ma nena na sǝa Yinni Gusunǝ. Ne, Yinni Gusunǝwa na yeni gerua.

37

Esekieli u kuku gbebunu wa

kāsiru sǝ

¹ Yinni Gusunǝn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wǝwa gaan suunu sǝ. Wǝwa ye sǝ, kukuna nu yiba. ² Ma dam mε, mu dera u sǝa kuku nin suunu sǝ. U deema nu dabi wǝwa ye sǝ, ma nu gberere woko woko.

³ Ma Yinni Gusunǝ u nεε, tǝnun bii, kuku ni, nu koo kpī nu wāaru wa?

Ma u wisa u nεε, wuna a yē mε, Yinni.

⁴ Ma u nùn sǝwa u nεε, a gari geruo kuku gbebu nin sǝ a nu sǝ a nεε, nu nε, Yinni Gusunǝn gari swaa dakio nu nǝ. ⁵ Na nεε, kon nu hunde kpaa wē kpa nu maa se nu n wāa. ⁶ Kon nu sīi kpaanu wē kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpaa wē kpa nu se nu n wāa. Saa yera ba koo gia ma nena na sǝa Yinni Gusunǝ.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge mε Yinni Gusunǝ u nùn sǝwa. Sanam mε u gari yi mǝ, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸ Yera u wa nu sīinu kua ma nu wasi kpara, adama nu ñ gina hunde mǝ. ⁹ Yinni Gusunǝ u maa nεε, tǝnun bii, a gari geruo a hunde sǝ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunǝ na gerua. Na nεε, hunde yu na saa handunian goonu nnen di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wāa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge mε Yinni Gusunǝ u nùn sǝwa. Ma hunde ya na ni sǝ, nu wāaru wa ma nu seewa nu yǝra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunǝ u maa nεε, tǝnun bii, kuku ni, nu sǝawa Isireliba. Wee ba mǝ, ben kukunu nu gbera. Ben yīiyǝbu bu doona ma ba kǝra. ¹² Yen sǝ tē, a bu sǝwǝ a nεε, wee kon be, nen tǝmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temǝ. ¹³ Nà n bu kua mε, ba koo gia ma nena na sǝa Yinni Gusunǝ. ¹⁴ Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sǝna ben temǝ. Saa ye sǝra ba koo gia ma nε, Yinni Gusunǝ na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunǝ u maa nεε, ¹⁶ wunε tǝnun bii, a dǝa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten wǝllǝ. Kpa a maa dǝa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wǝllǝ. ¹⁷ Kpa a dǝa kukunu yiru ye swεena nu ko nge dǝa kuku teeru wunen nǝma sǝ. ¹⁸ Sanam mε tǝmba koo nun bikia bu

nεε, a ñ kaa sun dāa yen tubusianu sō? ¹⁹ Saa ye sōra kaa bu wisi a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu swεena ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nōmao. ²⁰ Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunen nōmao ba n waamo. ²¹ A maa bu sōwō a nεε, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarinε bwesenu sō, kpa n de bu wurama ben temo. ²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunō kpa ba n sunō turo mō. Ba ñ ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba ñ ko n maa sinambu yiru mō. ²³ Ba ñ maa tii disi dokemo ben būu sāanun sō ka ben toranun sō. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu dεerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n maa sāa ben Yinni. ²⁴ Dafidi nen sōm kowon bibun bweseru sōra ba koo sunō wa. Kparo turowa ba ko n mō. Ba koo nen woodaba mem nōwōa kpa bu ka ye sōmburu ko. ²⁵ Ba koo wure ba n wāa tem me sō me na nen sōm kowo Yakōbu wē. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibō ka baadommao. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommao. ²⁶ Kon ka bu arukawani bōri yendugia bōke ye ya ko n wāa sere ka baadommao. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sāa yeru gira ben suunu sō sere ka baadommao. ²⁷ Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sō. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n sāa ben Yinni. ²⁸ Nen sāa yeru tō n wāa ben suunu sō sere ka baadommao, saa ye sōra bwesenu nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō wi u Isireliba gōsa nenem.

38

Gari yi ba gerua Gōgun sō

¹ Yinni Gusunō u nεε, ² tōnun bii, a mεerio Gōgun bera gia Magōgun temo wi, wi u sāa Mεεki ka Tubalin kparo kpa a nūn gerusi a nεε, ³ wee ye nε, Yinni Gusunō na gerumo. Na nεε, kon Gōgu wōrima wi u sāa Mεεki ka Tubalin kparo. ⁴ Kon nūn gōsiamā kpa n kōkōnu doke win baa saburoso, kpa n nūn gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasōbu, kpa win tōn dabi te, ta n tabu yānu sebua ta n tere bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamō. ⁵ Peesiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tere nu ka sii furō kōkōnu doke, be kpurowa ba koo ka nūn da. ⁶ Gomeen tabu kowobu ka Beti Togaamagii be ba wāa sō yēsān nōm geun sō sō gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tōmbu, be kpurowa ba koo nūn swīi. ⁷ U gesi win sōru koowo wi ka tōn be ba koo nūn swīi kpa u n sōru kpeere. Wiya u koo bu kpara. ⁸ Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wōri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinewa tem tukumo ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wāa. Ba wurama ba menna Isireliban guunō ni ba raa deri n te. Ma ba sina mi ka bōri yendu. ⁹ Adama wi ka win tōn be ba nūn swīi ba koo tem me wukiriwa nge woo bōkō ñ kun me nge guru wiru. ¹⁰ Ne, Yinni Gusunō na nεε, saa ye, yā n tunuma, bwisiku kōsunu koo nūn deema kpa u kōsa himba ko. ¹¹ U koo gōru doke u nεε, u koo tem gam tōmbu wōri be ba wāa bōri yendu sō, bēn wusu su ñ gbāranu ka gamboba mō. ¹² U koo da u tōmbu wōri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yānu gura. Tōn be, ba wuramawa saa tōn tukobun suunu sōn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wāa handunian suunu sō. ¹³ Saban tōmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba wāa turuku mi, ba koo nūn bikia bu nεε, mban sōna u tōn dabi teni menna. U kīwa u tōmbu wōri u ben yānu gura? U kīwa u tōmbun sii geesu ka ben wura gura? U kīwa u ben yaa sabenu ñ kun me ben dukia baka gura?

¹⁴ Wunε tōnun bii, a Gōgu sōwō a nεε, ameniwa nε Yinni Gusunō na gerumo. Na nεε, dōma te nen tōmbu Isireliba ba koo sina bōri yendu sō, u ko n yē.

¹⁵ Saa ye, u koo na saa win wāa yerun di sō yēsān nōm geuō wi ka bwese dabi

dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yɔɔwa dumin wɔllɔ. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tɔmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge me guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wari kpa n bwese ni nu tie sɔsi saa wi, Gɔgun min di ma nena na sãa dɛero.

¹⁷ Amenywa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, Gɔgu wi, u sãawa win gari na dera nen sɔmɔbu ba gerua gasɔn di Isireliɔ. Na nee, kon de u nen tɔmbu wari. ¹⁸ Tɔɔ tɛ sɔɔ Gɔgu u koo Isireliban tem wari, ne Yinni Gusunɔ kon wɛru wura ka mɔru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka mɔru baka. Na nee, tɔɔ te, tem mu koo yiri too too Isireliɔ. ²⁰ Swɛɛ ka gunɔsu koo diiri berum sɔ nen wuswaɔ ka sere gbeeku yeɛ ka yeɛ yi ra kabiri ka tɔmbu kpuro. Guunu nu koo wɔruku kpa kpenu nu kankira kpa gbãranu kpuro nu wɔruku. ²¹ Kon de tabu bu nɔn wari nen guunu kpuron wɔllɔ. Baawure u koo win winsim tabu wariwa. ²² Kon Gɔgu wi siri n nɔn bararu kpɛɛ kpa n de bu nɔn go bu yem yari. Kon de guru baka yu ne ka kpenu kpa dɔɔ ka sɔɔ bisu yu wi ka win tabu kowobu wari ka sere tɔn dabi te ta wãa ka wi. ²³ Nge meya kon ka bwese dabinu sɔsi ma na kpã na maa sãa dɛero kpa nu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

39

Ba Gɔgu kamia

¹ Wunɛ tɔnun bii, a Gɔgu gerusio a nee, amenywa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, ne wee na Gɔgu seesi wi, wi u sãa Mɛseki ka Tubalin kparo. ² Kon nɔn yara win tem di me mu wãa sɔɔ yɛsan nɔm geun sɔɔ sɔɔwɔ. Kpa n de u Isireliba wari. ³ Adama kon win tɛndu wɔra win nɔm dwarun di kpa n win sɛɛnu mwɛeri win nɔm geun di. ⁴ U koo wɔruma Isireliban guunu wɔllɔ wi, ka win tabu kowobu ka tɔn be ba nɔn swiima. Kpa gunɔsu ka gbeeku yeɛ yi ben yaa di. ⁵ U koo wɔrumawa temɔ nge me ne, Yinni Gusunɔ na gerua. ⁶ Kon Magɔgu ye dɔɔ doke ka sere be ba wãa tem burerɔ bari yɛndu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ⁷ Kon de bu nen yisi dɛeraru gia Isireliban suunu sɔɔ. Na n derimɔ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na sãa Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramɔ ya wee. Ya koo koorawa tɔɔ te nen tii na yi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ Yen tɔɔ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yiberɛban tɛɛ bakanu ka piiminu mwɛeri ka ben tema ka sɛɛnu ka ben yaasi ka ben bari kpa bu ka ye kpuro dɔɔ sɔre wɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁰ Ba n maa dãa kaso dɔɔ yakasɔ. Meya ba n maa dãa buramɔ dãa sɔɔwɔ bu ka doo ko. Domi tabu yãa niya ba koo ka dɔɔ sɔre. Ba koo ben yiberɛba mwɛeri be, be ba raa bu mwɛera. Ba koo tɔmbun yãnu gura be ba raa ben yãnu gura. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yen tɔɔ te, Isireliɔ kon Gɔgu siku yeru wɛ nim wɔku bɔruguun sɔɔ yari yeru gia, mi tɔmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gɔgu ka win tɔn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gɔgun tɔn dabinun wɔwa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dɛerasia. Ba koo ye kowa suru nɔɔba yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tɔɔ te, ba koo man beɛɛ wɛ, kpa bu mɔm. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁴ Suru nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Meya ba koo ka tem me kpuro dɛerasia. ¹⁵ Tɔn be ba bɔsu tem me sɔɔ, bɔ n tɔn kukunu wa, kpa bu yireru ko mi. Be ba siku ten sɔmburu mɔ bɔ n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten wɔwa mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu yisuru kɛ Hamɔna. Yisi ten tubusiana dabiru. Nge meya ba koo ka tem me dɛerasia.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nee, tɔnun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gbeeku yeɛ kpuro sɔɔwɔ a nee, yi mennama baama kpuron di nen yaku te kon kon sɔ. Kon yaku

bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ. ¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba sãa nge Basanin yãa kinenu ka yãa kpemminu ka bonu ka ketɛ kinɛ ni nu gum mɔ. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam nen yãku te kon yi kua min sɔ. ²⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yerɔ.

²¹ Kon bwesenu nen yiiko sɔɔsi kpa nu wa nge mɛ na bu siri ka sɛɛyasia bi na bu kua. ²² Saa yen dɔma ten di sere ka baadommaɔ, nen tɔmbu Isireliba ba koo gia ma nɛna na sãa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwɛɛra ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yiberɛba nɔmu sɔndia ba bu go tabu sɔɔ. ²⁴ Na bu sɛɛyasia nge mɛ ben toranu nu nɛ ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua. ²⁵ Adama tɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔɔ, kon nisinu se nen yĩsi dɛɛra ten sɔ. ²⁶ Sanam mɛ ba koo sina ba n wãa bɔri yendu sɔɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ Tɔmbu ba koo man bɛɛɛ wɛ nã n Isireliba wunama ben yiberɛban suunu sɔɔn di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma nɛna na sãa Gusunɔ ben Yinni, nɛ wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sɔɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na ñ derimɔ u sina tem tukumɔ. ²⁹ Na ñ maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde wɛ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUŞUNŊN SĀA YEE KPAARU WA KĀSIRU SŊ

40

Esekieli u kāsiru wa

¹ Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda nɔɔbusen suru gbiikoon sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nɛnu. N deema ye ba Yerusalemu wɔri ba kɔsuka yen wɔɔ wɔkura nnɛse sɔɔra mi. Ma u nùn kpaa u ka da Isireliban temɔ ² kāsiru sɔɔ. U nùn sua u yi guuru wɔllɔ te ta gunu too. Ten sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, u dia wa ya sãa nge wuu. ³ Ma u ka nùn da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandu weenɛ u wɛɛ damgii ka dɛka neni ye ba ra ka yĩire. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ. ⁴ Durɔ wi, u nɛɛ, tɔnun bii, a mɛɛrio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka mɛɛri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔɔkisu

⁵ Wee ye u wa. U gbāraru wa ta sãa yee te sikerɛnɛ. U dɛka wa durɔ win nɔma sɔɔ. Yen dɛɛbu bu ka gɔm soonu nɔɔba tia nɛ. Adama yen gɔm soo ten baatere ta dɛɛbu sosiwa ka nɔm wĩi teeru. Yen yasum maa kua dɛka tia. Yen gunum maa kua dɛka tia. ⁶ Ma u da kɔnnɔwɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia ma u yɔɔwa gen yɔɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yĩira. Ma mu kua dɛka tia. Aderɔ ga wãa dii ten suunu sɔɔ ma kɔsu yenu wãa gen yɛsi yɛsikaɔ. ⁷ Kɔsu yee nin baaterɛn dɛɛbu ka ten yasum mu nɛwa. Ye kpuro ya sãawa dɛka tia. Batuma ye ya nu karane ya sãawa gɔm soonu nɔɔbu. Gambo ye ya wãa dii sɔɔn kɔnnɔwɔ a sere sãa yerun tii du, yen yasum mu sãawa dɛka tia. ⁸⁻⁹ Ma durɔ wi, u dii sɔɔ ge yĩira. Gen ganan gunum mu sãawa dɛka nɔɔba ita. Ma gen gani tɔɔkii yi maa sãa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔɔwɔ. Diru gara wãa sãa yee ten bɔkuɔ. ¹⁰ Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu wãa sɔɔ yari yeru gia nu nɛwa. Dia ita itawa ya wãa

aderə gen beri berikaə. Batuma ye ya bu karane ya maa newa. ¹¹ Durə wi, u maa kənnə gen yasum yīira ma ya kua gəm soonu wəkuru. Ma gen dēebu bu kua gəm soonu wəkura ita. ¹² Kōsu yee nin baateren wuswaaə ba batuma gaa wīa gəm soo teeru. Kōsu yee ten baateren goonu nu sāawa gəm soonu nəəba tia tia. ¹³ Durə wi, u yīira saa kōsu yee teerun gana səən di n ka girari yirusen gana səə te ta gbiikii te mēera. Ma n kua gəm soonu yenda nəəbu. ¹⁴ U maa dii səə ge yīira ma ga kua gəm soonu yendu. Dii ten bera gia, sāa yee ten yaara ya ka kənnə ge sikerenewa. ¹⁵ Batuma ye ya wāa kənnə gən min di ba ra ka du n ka da kənnə ge ga wāa səəwə, yen dēebu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. ¹⁶ Ba kōsu yee nin fənentiba kuawa nge kəkəsə nin gani təkiiə ka maa gani yi yi nu burane səə ka sere dii səə gen gani səə. Ma ba dii nin ganin səəwə kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷ Yen biru durə wi, u ka nūn da sāa yee ten yaara təkkaaə mi dia tena ya wāa. N deema ba gāanu tāwa nge simaa ba ka yaara ye sikereña. ¹⁸ Simaa ye ba tāwa mi, ya wāawa dia yen bəkuə. Ma ya ka dia yen gani dēebu nē. Adama ya n yaara səkkaa gunum tura. ¹⁹ Ma u batuma yen dēebu yīira saa kənnə gbiikuun səən di n ka girari yaara səkkaan ganaə ma n kua gəm soonu wunəbu (100). U ye yīira səə yari yeru gia ka səə yēsən nəm geu gia. ²⁰ Ma u maa yaara təkkaan kənnə ge ga wāa səə yēsən nəm geu gian dēebu ka yasum yīira. ²¹ Kənnə ge, ga kōsu yenu nəəba tia mə, ita ita gen aderən yēsi yēsikaə. Gen gani yi, ka gen dii səə ya ka kənnə ge ga wāa səə yari yeru gia dēebu ka yasum newa. ²² Yen fənentiba ka dii səə ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sāawa tia ka kənnə ge ga wāa səə yari yeru mi. A ka da yen kənnə ge ga wāa səə yēsən nəm geu gia, kaa yəətia yəwa naa dabusanu nəəba yiru. ²³ Səə yēsən nəm geun kənnən dee deeru, kənnə gaga wāa səəwə gən min di ba ra ka du yaara səkkaaə. Kənnəsü yiru yen baa səə ya sāawa gəm soonu wunəbu nge mē n sāa səə yari yeru gia. ²⁴ Ma u ka man da səə yēsən nəm dwaru gia mi kənnə gaga wāa. Ma u gen kōsu yenu ka gen dii səə ka gen gani yīira. Ye kpuro ya ka kənnə siənəgia newa. ²⁵ Kənnə ge, ka gen dia ya fənentiba mə ya ka sikereñe nge fənenti beəñə. Gen dēebu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəəbu. ²⁶ Gen yəətia ya məwa naa dabusanu nəəba yiru a ka da dii səə gen mi. Ba dii ten gani səkkaa buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷ Yaara səkkaa ya maa kənnə mə səə yēsən nəm dwaru gia. Kənnəsü yiru ye, ya tondinewa ka gəm soonu weeraakuru.

Yaara ka kənnə səkkiisu

²⁸ Durə wi, u ka maa man da yaara səkkaa yen mi, səə yēsən nəm dwaru gian kənnən di. Ma u kənnə ge yīira u deema ya newa ka yaara təkkaan kənnəsü. ²⁹ Gen kōsu yenu ka gen gani ka gen dii səə, ye kpuro ya newa ka yaara təkkaan kənnəsü. Kənnə ge, ga fənentiba mə ba ka sikereñe. Gen dēebu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəəbu. ³⁰ Kənnə gen dēebu bu sāa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nəəbu. ³¹ Dii səə gen kənnə ga mēerawa yaara təkkaaə. Ba gen gani səkkaa buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yəətia ye, ya naa dabusanu məwa nəəba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara səkkaa yen mi, saa kənnə ge ga wāa səə yari yeru gian di. Ma u kənnə ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi newa. ³³ Gen dii səə ka gen gani ka gen kōsu yenu, ye kpuro ya newa ka kənnə si u raa yīira. Yen biru ga fənentiba mə ya ka sikereñe. Kənnə gen dēebu bu sāawa gəm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gəm soonu yenda nəəbu. ³⁴ Gen dii səə ga yaara təkkaa mēerawa. Ma ba gen gani səkkaa buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yəətia ya naa dabusanu mə nəəba ita.

³⁵ U ka maa man da kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kɔnnɔ ge, ka si u raa yīira mi, su dɛɛbu ka yasum nɛwa. ³⁶ Kɔnnɔ ge, ga maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu buranɛ ka sere dii sɔɔ. Ma ba fɛnɛntiba kua ba ka gu sikerena. Gen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sāa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ³⁷ Dii sɔɔ ge, ga yaara tɔɔkaa mɛɛrawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtian naa dabusanu sāawa nɔɔba ita.

³⁸ Kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru garu mɔ te ta mɛɛra gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sɔɔ gen beri berikaa tɔɔwɔ, tabulu yiru yiruwā ya wāa. Tabulu ben wɔllɔwā ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ka toranun yākunū ka yāku ni ba ra ka toranu sɔmɛn yaa sake.

⁴⁰ Dii sɔɔ gen tɔɔwɔ, tabulu nɛwa ya wāa. À n dɔɔ kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nɔɔba itawa ba mɔ yɛn wɔllɔ ba ra yāku yaa go. Ba ye yiwa nɛ nɛ kɔnnɔ gen beri berikaa.

⁴² Tabulu yɛn nɛ sɔɔra ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu sɔɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yɛn dɛɛbu bu sāawa gɔm soo teeru ka bɔnu, yɛn yasum maa sāa gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yɛn gunum mu sāa gɔm soo teeru. Tabulu yɛn miya ba ra yāku sɔm yānu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nɔɔ baki kua nɔm tararun yasum saka. Tabulu yɛn wɔllɔwā ba ra yāku yaa sɔndi. ⁴⁴ Yɛn biruwa durɔ wi, u ka man da yaara sɔɔkaaɔ. Ma na dia yiru wa mi. Teera wāa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta nɔɔ tīi sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Teera maa wāa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ma ten kɔnnɔ ga maa tīi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

⁴⁵ U man sɔɔwā u nɛɛ, dii tɛn kɔnnɔ ga tīi sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ta sāawa yāku kowobun diru be ba ra sāa yerun sɔmburu ko. ⁴⁶ Dii tɛn kɔnnɔ ga maa tīi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta sāawa yāku kowobugiru be ba ra yākuru ko yāku yerɔ. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadɔkun bwese kɛra ya koo kpī yu du sāa yerɔ yu Yinni Gusunɔ sã.

Yinni Gusunɔn sãa yeru

⁴⁷ Durɔ wi, u sãa yee ten yaara sɔɔkaa kpuro yīira ma u deema yɛn goonu kpuro nu nɛwa. Yɛn dɛɛbu bu sãa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yɛn yasum maa sãa gɔm soonu wunɔbu. Ma yāku yera wāa sãa yee ten kɔnnɔwɔ. ⁴⁸ Ma u maa ka man da sãa yee ten adɛrɔwɔ mìn di ba ra ka du. Ma u adɛrɔ gen gbereba yīira. Ma yɛn baayeren bɔɔrum mu sãa gɔm soonu nɔɔbu. Kɔnnɔ gen yasum mu sãawa gɔm soonu wəkura nɛɛ. Gen yɛsa baayeren dāa ya maa sãa gɔm soonu ita. ⁴⁹ Adɛrɔ gen tiin dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu yɛndu. Ma gen yasum maa sãa gɔm soonu wəkura tia. Ba ra gu duwa ka yɔɔtia ye ya naa dabusanu wəkuru mɔ. Ma ga gbere mɔ bera ka bera tia tia.

41

¹ Durɔ wi, u ka maa man da sãa yerun suunu sɔɔ. Ma u ye kpuro yīira. Adɛrɔ gen ganin sinum mu sãawa gɔm soonu nɔɔba tia. ² Kɔnnɔ gen yasum maa sãawa gɔm soonu wəkuru, gen beri berika nɔɔbu nɔɔbu. Ma u sãa yee ten tii yīira. Ten dɛɛbu sãawa gɔm soonu weeru. Ma ten yasum maa sãa gɔm soonu yɛndu. ³ Yɛn biru u dua dii ten sɔɔwɔ u ten kɔnnɔn dāa yīira, ya kuawa gɔm soonu yiru. Ma kɔnnɔ gen tiin yasum sãa gɔm soonu nɔɔba tia. Ma gen ganin yasum beri berikaa mu sãa gɔm soonu nɔɔba yiru yiru. ⁴ Ma u dii sɔɔ gen tii yīira, gen dɛɛbu ka gen yasum mu nɛwa. Ya sãawa gɔm soonu yɛndu. Ma u man sɔɔwā u nɛɛ, ga sãawa dii te ta dɛɛre gem gem.

Dia ye ba gəri gəri

⁵ Sãa yee te, ta gani yiru mɔ, tia sɔɔwɔ, tia maa tɔɔwɔ. Ma durɔ wi, u ten gana sɔɔkaa yīira ma yɛn sinum mu kua gɔm soonu nɔɔba tia. Ma ba dinu gəri

gəri gani yiru yen baa sɔɔ ba ka sikerena. ⁶ Dii ni, nu swɛɛnɛwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sãawa tɛna. Dii nin gani yi ka tɔkaaginu maninɛ adama yi ñ ka sɔkaaginu maninɛ. ⁷ Gidambisa ye, ya yasum keranɛ wɔllu gia. Domi yen gana tɔkaa ya sinum kaara. Mɛya n sãa ya ka sãa yee te sikerena. Yen sɔna wɔllu gia batuma ya kp̄aru bo yen sɔwɔ. Saa gidambisa ye ya wãa temɔn di, tɔnu koo kp̄i u yɔ u da sere ye ya wãa wɔllɔ u kun kp̄a ka swaa gaa. ⁸ Ma na dia ye kpuron gunum mɛera na deema ye ba gəri gəri mi, saa yen kp̄ɛkp̄ɛkun di, yen gunum mu sãawa deka nɔɔba tia tia. ⁹ Dia yen gana tɔkaan sinum mu sãawa gɔm soonu nɔɔbu. Dia ye ba gəri gəri sãa yee ten yɛsi yɛsikaɔ, ¹⁰ ka yãku kowobun dian baa sɔɔ, ba batuma deri yɛn yasum mu sãa gɔm soonu yɛndu. ¹¹ Dia ye ba gəri gəri mi, ya nɔɔ t̄iwa batuma ye ba derin bera gia. Kɔnnɔsu yiruwɔ ya wãa mi. Teu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, teu maa sɔɔ yɛsan nɔm d̄waru gia. Gana ye ya batuma ye sikerenɛ, yen sinum mu sãawa gɔm soonu nɔɔbu. ¹² Sãa yee ten sɔɔ duu yeru gia, diru gara wãa ta batuma ye ba deri mi nɔɔ t̄i. Dii ten d̄ɛbu bu sãawa gɔm soonu wɛnɛ ka wɔkuru. Ma ten yasum mu sãa gɔm soonu wata ka wɔkuru. Ten ganan sinum maa sãa gɔm soonu nɔɔbu. ¹³ Durɔ wi, u sãa yee te ȳira ma ten d̄ɛbu kua gɔm soonu wunɔbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana sɔɔ duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu. ¹⁴ Sɔɔ yari yeru gia, sãa yee ten d̄ɛbu ka batuma ye ba deri min yasum mu sãawa gɔm soonu wunɔbu. ¹⁵ Ma u maa dii te ta wãa sãa yerun biruɔ ȳira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu.

Sãa yee ten sɔwɔ

Sãa yee ten duu yeru ka dii d̄ɛraru ka dii te ta d̄ɛre gem gem mi, ¹⁶ ba ye kpuron gani ka fɛnɛntiban kadiriba d̄aa bɛsi maniwa. Mɛya ba maa kua gidambisa yeba sɔɔ. ¹⁷ Sãa yee ten tɔwɔ ka ten sɔwɔ saa ten kɔnnɔn di sere ka dii te ta d̄ɛre gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ ka wɔllun kɔsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wɔllun kɔsobun weenasii be, ba yɔwɛnɛwa. ¹⁹ Wɔllun kɔsobun weenasii ben baawure u wuswaa mɔwa yiru. Wuswɛɛ yin tia ya ka tɔnugia weenɛ ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunɔgia weenɛ ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge mɛya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰ Ba wɔllun kɔsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganiɔ ka ten kɔnnɔsun wɔllɔ. ²¹ Sãa yee ten kɔnnɔn kadirin d̄anu nu nɛwa.

Dii te ta d̄ɛre gem gem wuswaaɔ, gãanu wãa mi. ²² Nu sãare nge yãku yeru te ba kua ka d̄aa. Ten gunum mu sãa gɔm soonu ita. Ten d̄ɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu nɔɔ b̄aka kuawa ka d̄aa. Yera durɔ wi, u man sɔwɔ u nɛɛ, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunɔn wuswaaɔ yera mi.

²³ Dii d̄ɛraru ka dii te ta d̄ɛre gem gem nu mɔwa kɔnnɔsu yiru. ²⁴ Gambo sikanɛ yiruwɔ kɔnnɔ si, su mɔ. Ye kpuro ya ra n kɛniarewa. ²⁵ Ba gambo yen wɔllɔ wɔllun kɔsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge mɛ ba kua gani yi sɔɔ. Ma ba kɔbɛ kua ten tɔwɔ dii d̄ɛra ten kɔnnɔwɔ. ²⁶ Dii ten yɛsi yɛsikaɔ ka sere dii ni ba gəri gəri mi ka maa yen kɔbɛɔ, ba yen fɛnɛntiba kɔkɔrɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

42

Dinu ganu sãa yee ten b̄akuɔ

¹ Durɔ wi, u ka man da sãa yee ten yaara tɔkaaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, sere dia ye ya wãa batuma ye ba deri ka dii te ta wãa sãa yee ten biruɔn deedeeru.

² Dia yen d̄ɛbu bu sãawa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu sãa gɔm

soonu weeraakuru. ³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nɔɔ kisi. Batuma yen dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu yɛndu. Ma ya ka sãa yee te sikerene. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tɔɔkaa ye ba simaa doke nɔɔ kisi. Ya gidambisa ita mɔ. Ma ba ye kɔbɛ kua kua. ⁴ Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu wɔkurun saka. Ma ba swaa wãa ye sɔɔ gɔm soo teeru. Dia yen kɔnnɔsu su nɔɔ tiiwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁵ Dia ye ya wãa wɔllɔ ya piiminu bo ya kere ye ya wãa temɔ ka ye ya wãa suunu sɔɔ. Domi kɔbɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶ Adama yen kɔbɛ ya n̄ gbereba mɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen sãna dia ye ya wãa wɔllɔ ya n̄ suunukinu ka temkinu kpãaru tura. ⁷ Dia yen gana ye ya yaara tɔɔkaa mɛera, yen dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu weeraakuru. ⁸ Domi dia yen tiin dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. Adama sãa yee ten bera gia, yen dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu wunɔbu (100). ⁹ Bã n wee saa yaara tɔɔkaan di, kɔnnɔ gaga wãa dia yen temɔ sɔɔ yari yeru gia gɛn min di ba ra ka du. ¹⁰ Kɔnnɔ ge, ga wãa mi yaara tɔɔkaan gana ya torua.

Dia maa wãa yaara tɔɔkaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta wãa sãa yee ten biruɔn deedeeru. ¹¹ Dia yen wuswaaɔ, swaa wãa. Dia ye, ya ka ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia weene. Yen dɛɛbu ka yen yasum ka nge mɛ ba ye banisina ka yen kɔnnɔsu ye kpuro ya sãawa tia. ¹² Nge mɛya dia ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔsu su sãa. Kɔnnɔ gaga wãa swaa yen duu yerɔ, yaara tɔɔkaan ganaɔ sɔɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³ Durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, dia ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ka ye ya wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ya wãawa Yinni Gusunɔn sɔ. Miya yãku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ba ko n da yãku dĩa ni di. Dia ye, ya dɛɛrewa. Miya ba koo maa kɛnu yi ka yãku yaa ye ba ka toranun yãkunu kua ka ni ba ka toranu sɔnwa. ¹⁴ Yãku kowobu bã n dua mi, ba n̄ yariɔ tɔɔwɔ ka ben yãnu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yãa ni, nu sãawa sãa yãnu. Ben tiin yãna ba ko n da doke bu ka da sãa yerun yaaraɔ mi tɔn be ba tie ba yɔ.

Gani tɔɔkiin dɛɛbu

¹⁵ Sanam mɛ durɔ wi, u dii ten sɔɔwɔ yĩira u kpa, yera u dera na yara ka sɔɔ yari yeru gian kɔnnɔ. Ma u batuma ye ya ka sãa yee te sikerene yĩirubu wɔri. ¹⁶ Yera u sɔɔ yari yeru gian bera yĩira ka win dɛka ma ya kua dɛka yen nɛera wunɔbu (500). ¹⁷ Ma u maa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia yĩira. Ma ya maa kua dɛka yen nɛera wunɔbu. ¹⁸ U maa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia yĩira ma ya kua dɛka yen nɛera wunɔbu. ¹⁹ U maa yĩira sɔɔ duu yeru gia ma mi gian tii maa kua dɛka nɛera wunɔbu. ²⁰ Nge mɛya u gana yen goonu nɛ kpuro yĩira u ka sikerena. Yen dɛɛbu ka yen yasum mu nɛwa. Yen baayere dɛka nɛera wunɔbu. Gana ye, ya sãa yee te wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔ.

43

Gusunɔ

u wurama win sãa yerɔ

¹ Durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia. ² Yera Gusunɔ Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sɔɔ yari yeru gian di. Ma win nɔɔ ga nɔɔramɔ nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³ Kãsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam mɛ Gusunɔ u kĩ u Yerusalemu kam koosiagiru weenɛwa. Mɛya ta maa ka kãsi ni u wa Kebarin daarun bɔkuɔginu weene. Ma u yiira u wuswaa tem girari. ⁴ Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya dua sãa yee te sɔɔ saa kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gian di. ⁵ Yera Hunde nùn sua saa sãa yee ten yaaran di ya ka nùn da sɔɔwɔ. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yibumɔ. ⁶ Yera u nua goo u ka nùn gari mɔ saa dii ten min di. Ma durɔ

wi u ka nùn wāa mi, u yō win bōkuo. ⁷ Ma u nùn sōwa u nee, tōnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sōndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommao. Be ka ben sinambu ba n̄ maa nen yīsi dēera te sankumo ba n būnu gasirimō ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wōllō mi ba ra yākuru ko. ⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kōnnosu bakunasia nen sāa yerun kōnnosun bōkuo. Gana tia tōna ya nu karanε. Mēya ba maa nen yīsi dēera te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen sōna na bu wōri ka nen mōru baka. ⁹ Tē ben būu gasiribu bu koo nōru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sōo sere ka baadommao.

¹⁰ Wunε tōnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sōosio kpa bu sekuru wa ben toranun sō, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mēeri. ¹¹ Sekuru tā n bu mwa yèn sō ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sōosio nge mε ba koo tu banisina, ten dēebu ka ten yasum ka ten kōnnosu ka ten ganān buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nōni biru. Ba koo wooda ye kpuro swīwa ten bana sōo. Yeni ya ko n sāawa ten banān wooda. ¹² Guuru wōllō batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisawa dēera. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durō wi, u yāku yeru yīira ka yīirutia ye ya ka gōm soo teeru ka nām wīi teeru nε. Wōru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yīirutia tia. Ma yen nōo bōkan biruō, ya sāa gōm soorun bōnu. ¹⁴ Saa wōru gen tem di n ka girari sāa yee ten temō ya kua yīirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sāa yīirutia tia. Saa yāku yee ten bōka piibun di n ka girari ten bōka bakaō, ya sāawa yīirutii nne. Ma yen yasum maa sāa yīirutia tia. ¹⁵ Yāku yee ten wōllō mi ba ra dōo sōre, ten gunum mu sāawa yīirutii nne, ma ba kāanu nne kua ba gira tia tia ten goonun yinna yenō. ¹⁶ Yāku yee ten goonu nne kpuro nu nεwa. Nu sāawa yīirutii wōkura yiru yiru. ¹⁷ Ten bōka yirusen goonu nne kpuro nu nεwa. Ni kpuro nu mōwa yīirutii wōkura nne nne. Ma ba wōru kua ye sōo ba ka ye sikerena yīirutia tian yasum saka. Bōka yen nōo bōka ya sāawa gōm soorun bōnu. Ma yen yōotii yi mēera sōo yari yeru gia.

¹⁸ Durō wi, u maa nùn sōwa u nee, tōnun bii, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nee, dōma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dōo mwaararuginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swīi wee. ¹⁹ Lefiba sōo, Sadōkun bweseru sōora kaa yāku kowobu wuna ba n da nùn yākuru kue kpa a bu naa kinε kpendu wē torarun yākurun sō. ²⁰ Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten kāanu nne ye sōo ka ten goonu nne ye sōo ka sere maa yen bōka yiruse ye sōo a ka sikerena. Nge mēya kaa ka yāku yee te disi wōka kpa a tu sārasia. ²¹ Kpa a naa kinε ten yaa sua a doke dōo sōo batuma gaa sōo ye ba sōoru kua tōowō. ²² Tōru yiruse sōo, kaa ka boō kineru nawa te ta n̄ alebu gaa mō kpa a ka tu yākuru ko torarun sō. Nge mēya kaa ka sāa yee te sārasia nge mε a raa kua ka naa kinε te. ²³ À n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yāa kineru sua ni nu kun alebu gaa mō. ²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunōn mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo n̄n yaa bōru yēkawa kpa bu ka nùn ye yāku dōo mwaararugiru kua. ²⁵ Sōo nōoba yirun baa sōo tōo baatere, kaa n da boō kineru ka naa kineru ka yāa kineru gowa a ka torarun yākuru ko. ²⁶ Nge mēya sōo nōoba yiru yen baa sōo ba koo ka yāku yee te sārasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunōn sō. ²⁷ Sōo nōoba yiru yen biru, sōo nōoba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tōmbu yāku dōo mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunōn mi. Kpa u ka bεε nōnu geu mēeri. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

44

Sāa yerun kǎnnǎ

ge ga wǎa sǎo yari yeru gia

¹ Durǎ wi, u maa ka Esekieli da tǎowǎ kǎnnǎ ge ga wǎa sǎo yari yeru gia. N deema kǎnnǎ ge, ga kenuawa. ² Yera Yinni Gusunǎ u nùn sǎowa u nεε, kǎnnǎ ge, ga ko n kenuawa ba ñ gu keniamǎ. Goo kun maa sarǎ mi, domi nε, Gusunǎ Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sǎ, ga ko n kenuawa. ³ Adama bεen kparǎ u koo kpī u sina mi, u ka di nε Yinni Gusunǎn wuswaaǎ. Wiya u koo maa kpī u du kǎnnǎ gen adērǎn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba ñ duǎ

Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ

⁴ Ma durǎ wi, u ka Esekieli da kǎnnǎwǎ ge ga wǎa sǎo yēsǎn nǎm geu gia sǎa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mεera yera u wa wee Yinni Gusunǎn yiikon girima ya win sǎa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari. ⁵ Yera Yinni Gusunǎ u nεε, tǎnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mεeri sǎa sǎa ka wunen tiin nǎni kpa a swaa daki a nǎ ye kon nun sǎ sǎa yee ten woodaban sǎ. A yen dubu ka yen yaribun wooda nǎni dokeo.

⁶ A Isireliba sǎowǎ be, be ba sǎa mεm nǎǎ sariba a nεε, ben daa kǎsa ye, ya den man nua. ⁷ Wee ba dera tǎn tuko bango sariba be ba ñ man sǎamǎ ba dua nεn sǎa yerǎ ba tu disi doke. Sanam mε be, Isireliba ba man yǎkuru kuamme ka pēε ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nεn arukawani mεm nǎowε ben daa kǎsan sǎ. ⁸ Ben tii ba ñ nεn sǎa yerun sǎmburu nǎni doke. Adama sǎba ba tu nǎmu sǎndia. ⁹ Nε, Yinni Gusunǎ na nεε, tē, sǎǎ goo ù n wǎa ben suunu sǎǎ, ma u ñ man sǎamǎ, ma u ñ maa bango kue, u ñ duǎ nεn sǎa yeru mi.

Wooda Lefiban sǎ

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusunǎ u maa nεε, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mε Isireliba ba man deri ma ba da ba bǔnu swīi, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹ Ba ko n sǎawa nεn sǎa yerun sǎm kowobu. Bera ba ko n da n sǎa yee ten kǎnnǎsu mara. Kpa ba n ten sǎma mǎ. Beya ba ko n da Isireliban yǎku dǎǎ mwaarugirun yaa sake kpa ba n wǎa nε Yinni Gusunǎn sǎ. ¹² Wee tē, ba sǎa Isireliban yǎku kowobu bǔnun nuurǎ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sǎ, kon nǎma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³ Na ñ maa wuramǎ bu man susi bu Isireliba yǎkuru kua. Ba ñ maa duǎ nεn sǎa yerun dii dεerarǎ ka dii te ta dεere gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kǎsan are mwa. ¹⁴ Sǎa yerun nεnubun sǎma kon bu wē bu ko.

Wooda

yǎku kowo tǎnwerobun sǎ

¹⁵ Adama yǎku kowobu Lefiba Sadakun bweseru sǎǎ, be ba sǎmburu kua nεn sǎa yerǎ sanam mε Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yǎkuru ko ka pēε ka yaa gum ka yaa yem. Nε, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua. ¹⁶ Beya ba ko n da du nεn sǎa yerǎ kpa bu susi nεn tabuluǎ bu man sǎ. Kpa bu nεn sǎa yee ten sǎmburu nǎni doke. ¹⁷ Bà n duǎ sǎa yee ten yaara sǎǎkaǎǎ, kon de ba n sǎa yǎnu dokewa ni ba kua ka wēε damgii. Bà n sǎmburu mǎ sǎa yee ten yaara mi ka sere ten tiin sǎowǎ ba ñ yǎnu dokemǎ ni ba kua ka yǎa sansu. ¹⁸ Ba ko n dawani bǎkuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sǎa ye ba wesa ka wēε damgii. Kpa bu ku raa kpaka sēke bu ku ka wenyǎn sǎ. ¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mεnnε, ba koo gina ben yǎku yǎa ni potiriwa bu yi sǎa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tǎmbu baban sǎ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Yāku kowobu ba ñ wii pǎoru potamǎ. Ba ñ maa derimǎ ben seri yi denya. ²¹ Yāku kowo goo u ku raa tam nǎ u sere da nen sǎa yerun yaara sǎakaa. ²² Ben goo u ku raa maa gǎmini ñ kun mǎ kurǎ wi ba yina sua kurǎ. Isireliba sǎara u koo wǎndia wi u kun durǎ yǎ sua. Adama u koo kpī u yāku kowo goon gǎmini sua.

²³ Ba koo nen tǎmbu sǎosiwa ye ya sǎa nǎ Gusunǎgia ka ye ya ñ sǎa nǎgia. Yeya, ye ya dǎere ka ye ya ñ dǎere. ²⁴ Bera ba koo nen tǎmbu siria nge mǎ nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mem nǎwa ka nen tǎo baka ni na bu wǎ, kpa bu nen tǎo wǎrarugiru bǎere wǎ.

²⁵ Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpī u win tiin tondon goru baba ka win mǎrogiru ka win bibuginu ka win mǎogiru ka win wǎogiru ka win sesu wi u kun durǎ yǎgiru. ²⁶ U n tii dǎerasia goo ten sǎ, sǎo nǎba yiruwu u koo ko u sere win sǎmburu tore. ²⁷ Dǎma te u koo du dii te ta dǎere mi, u koo gina win tiin toranun yǎkuru ko. Nǎ, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua. ²⁸ Wee ye ya ko n sǎa ben tubi. Nǎna ba koo sǎmburu kua. Ba ñ bu tem gam wǎemǎ ba n mǎ Isireliǎ. Nǎna ko na n sǎa nge ben tem kǎsire. ²⁹ Ye ba ka torarun yǎkunu ka yāku ni ba ra ka toranu sǎme kua ka kǎe ni ba ka naamǎ ka sere ye ba yi nǎ, Yinni Gusunǎn sǎ, ye kpuro ya ko n sǎawa ben dǎanu. ³⁰ Dǎa gbiikii ni ba koo ka nǎ, Yinni Gusunǎ naawa, nu koo kowa yāku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben dǎa bimin som gem yāku kowobu wǎwa kpa n bu domaru kua. ³¹ Adama yāku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun mǎ gunǎ goru dimǎ ñ kun mǎ ye gǎanu kasuka nu go.

45

Tem mǎ ba koo wuna nenem

¹ Yinni Gusunǎ u maa nǎe, sanam mǎ ba koo Isireliban bwese kǎri yi tem bǎnu kua, ba koo tem gam wunawa mu n sǎa kǎru te ba Yinni Gusunǎ wǎ. Tem mǎn dǎebu ko n sǎawa gǎm soonu nǎrǎbun suba yenda nǎabu (25.000). Mǎn yasum maa gǎm soonu nǎrǎbun suba wǎkuru (10.000). Mǎ kpuro mu ko n sǎawa mǎ ba wuna ba yi Yinni Gusunǎn sǎ. ² Tem mǎ sǎara ba koo batuma wuna sǎa yerun sǎ. Yen dǎebu ka yen yasum mu ko n nǎwa mu n sǎa dǎka nǎera wunǎm wunǎm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n sǎa gǎm soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye sǎo mi ba koo Yinni Gusunǎn sǎa yeru swīi. Ya ko n sǎawa nenem Yinni Gusunǎn sǎ tem mǎ sǎo. ⁴ Yera ya ko n sǎa yāku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunǎ sǎmburu kue sǎa yerǎ. Miya ben dia ko n wǎa ka Yinni Gusunǎn sǎa yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n wǎa yen dǎebu ko n sǎawa gǎm soonu nǎrǎbun suba yenda nǎabu (25.000). Yen yasum maa gǎm soonu nǎrǎbun suba wǎkuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusunǎn batuma yen deederu, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen dǎebu bu ko n sǎawa gǎm soonu nǎrǎbun suba yenda nǎabu (25.000) kpa yen yasum mu n sǎa gǎm soonu nǎrǎbun suba nǎabu (5.000). ⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon sǎ. Ya ko n wǎawa Isirelibagian nǎwǎ ka sere maa Yinni Gusunǎgian nǎwǎ. Batuma ye, ya koo dawa saa sǎo duu yerun di n ka girari nim wǎkuǎ, saa maa sǎo yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu yǎra. Yen dǎebu bu ko n ka Isireliban bwese kǎra tian tem nǎwa. ⁸ Nge mǎya kparobu ba ko n ben tem mǎ Isireliǎ. Ba ñ maa nen tǎmbu dam dǎremǎ bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka tǎmbugia

⁹ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, bee Isireliban sina bibu ya den tura. I de wɔraru ka dam dɔrebu bu kpe. I gem ka wooda swiyo kpa i ku maa nen tambu wɔrari ye ba ma. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁰ I de been kiloba ka been yirutinu nu n saa dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka dia bimi yire ba mɔ efa ka ge ba ra ka ga yarum yire ba mɔ bati, i de ni kpuro nu n ne. Kpa ye kpuro ya n saa sakaku ge ba mɔ homerin bonu wɔkurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa saa gobi yi ba mɔ gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa saa minu tia.

¹³ Wee ke ni i ko i n da we. I n been alikama ka dia bima ye ba mɔ ɔsu ga, i ko efan bonu nɔba tian sube teeru suawa homeri tia so. ¹⁴ I n maa gum weema, i ko i mu yirewa ka sakaku ge ba mɔ bati. Bati wɔkuru ta sawa homeri tia. Homeri ka kari ya sawa tia. Batin bonu wɔkurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isirelia, ya ga so, yānu goobu (200) n n wa, ya teera i ko i we krun s n kun me ya ku do mwaararugirun s n kun me siarabun yakurun s. Nge meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka bee been toranu suuru kua. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo ke te we. ¹⁷ Domi wiya u ko n da ya ku nin wunanɔsu ko Isireliban s suru kpao baawure so ka to werarugiru so, to bakarun baatere so gesi. Ya ku ni ba ko n da ko mi, niya ya ku do mwaararuginu ka ke nu ka ya ku ni ba ra ko ka gberun dianu ka torarun yakunu ka sere siarabun yakunu.

Ya ku yerun deerasiabu

¹⁸ Amenawa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, suru gbiikoon to gbiikiru, ba koo naa kineru sua te ta n alebu ga ma. Kpa bu ka saa yee te disi waka. ¹⁹ Ya ku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yeka saa yee ten kɔnnɔn kadiriba so ka sere ya ku yerun goonu nen nɔ bakana wallo ka sere dii yaara ye ya wa so wɔn kɔnnɔwɔ kadiriba so. ²⁰ Suru win so nɔba yiruse so, ba koo maa yakuru ko be ba tora ba n ka baarun s. Nge meya ba koo ka saa yee te sarsia.

²¹ Suru gbiikoon so wakra nese sara ba koo Ga sararibun to bakarun di. Ba koo to te diwa so nɔba yiru. Pee ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di to ni so. ²² Yen dama te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tambuginun s. ²³ So nɔba yiru ye so, to baatere ke kinenu nɔba yiru ka ya kinenu nɔba yiruwu u koo go u ka ya ku do mwaararuginu ko. Kpa u maa bo kinenu nɔba yiru go toranun yakunun s, yen ga ya kun alebu ga ma. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri nɔba tia ba koo sɔndi naa ka yaaru baateren wallo.

²⁵ Suru nɔba yirusen so wakra nɔbuse so, to bakarun sanam, ya ku tee niya ba koo ko so nɔba yiru ye so ka yen som me, ka gum me.

46

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swi

¹ Ne, Yinni Gusunɔ na nee, saa yerun yaara so kaan kɔnnɔ ge ga wa so yari yeru ga, ga ko n kenawa so nɔba tia ye so ba ra samburu ko. Adama ba koo gu kenawa to werarugiru so ka sere maa suru kpao u n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wa so wɔn di kpa u na u yora kɔnnɔ gen kadirin baku sanam me ya ku kowobu ba nun ya ku do mwaararugiru ka siarabun yakuru kuamme. Saa ye so, u ko n yirewa kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba n kɔnnɔ ge kenunɔ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunɔ beere we kɔnnɔ gen mi to werarugiru so ka sere maa suru kpao baawure so.

⁴ Tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, sina boko u koo yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka yāa kɛmminu nɔɔba tia ka sere maa yāa kinɛ teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi yāa kinɛru baateren wɔllɔ ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som mɛn wɔllɔ. Som mɛ u kīwa u koo sɔndi yāa kɛmminu wɔllɔ. ⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kinɛ kɛndu gowa te ta ñ alebu mɔ ka yāa kɛmminu nɔɔba tia ka yāa kinɛ teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ. ⁷ Mɛya u koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi naa kinɛru baateren wɔllɔ ka yāa kinɛru baateren wɔllɔ. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som mɛ sɔɔ kpa u yāa kɛmmii nin wɔllɔ som sɔndi mɛ u kī. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba bà n man sāaru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. Be ba maa dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Goo kun yariɔ kɔnnɔ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam mɛ ba duɔ kpa u yari sanam mɛ ba yariɔ.

Yākunun wooda

¹¹ Tɔɔ bakanun sanam, bà n yākuru mɔ ka naa kinɛru ka yāa kinɛru, alikaman som kilo tɛna ba ko n da sɔndi sabe nin baateren wɔllɔ ka gum ditiri nɔɔba tia. Adama ñ n yāa kinɛ kɛndun na ba ka mɔ, som mɛn nɔɔ ba kīwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n gɔru doke u yāku dɔɔ mwaararugiru ñ kun mɛ siarabun yākuru ko, ba ko n da nùn kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia keniewa. U koo tu kowa nge mɛ u ra ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. U n yara u doona kpa bu kɔnnɔ ge kɛnɛ.

¹³ Tɔɔ baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuenta ka yāaru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere. ¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo nɔɔbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Mɛya ba ko n da tu ko tɔɔ baatere sere ka baadommaɔ. ¹⁵ Nge mɛya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka yāa kinɛ kɛndu ka som ka sere maa gum. Mɛya ba ko n da tu ko sere ka baadommaɔ.

Ye n sāa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireliban kparo ù n win bibun turo tem kā, tem mɛ, mu koo kowa bii win bibun bweserugim.

¹⁷ Adama ù n win yoo tem kā, yakiabun wɔɔ gà n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem mɛ mɔ. Saa ye sɔɔ, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu tɔnawa ba koo kpī bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparo wi, u ku raa win tɔmbu tem mwaari. Ye u koo win bibu wɛ kpuro u de ya n wee win mɔrun di. Kpa nɛn tɔmbu sɔɔ goo u ku raa ka win tem bia.

Sāa yerun doo koo yeru

¹⁹ Durɔ wi, u ka Esekieli da dirɔ te ta wāa yāku kowobun sɔ sāa yerɔ. U dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Yen sɔɔ mi, ayeru gara wāa sɔɔ duu yeru gia. ²⁰ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, aye te, ta sāawa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike kpa bu som mɛ ba ka yākunu kua sɔmɛ. Nge mɛya ba ñ maa ka yi dɔɔ tɔɔwɔ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya sāawa Yinni Gusunɔgia.

²¹ Yen biru u maa ka nùn da yaara tɔɔkaaɔ. Ma ba da yen goonu nɛ ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wāa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren dɛebu bu sāawa gɔm soonu weeru ma yen yasum maa sāa gɔm soonu tɛna. Ye nɛ ye kpuro ya nɛwa. ²³ Ba gana kua ba ka ye nɛ ye kpuro

sikerena. Ma ba dosu gira gana ye sɔɔ. ²⁴ Ma durɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ya sɔɔwa mi sɔɔ yee ten sɔm kowobu ba ko n da yaa yike ye tɔmba ka yɔkuru na.

47

Daa te ta yarimɔ

saa sɔɔ yerun di

¹ Yen biru durɔ wi, u ka Esekieli gɔsira sɔɔ yerun kɔnnɔwɔ. Yera nim mu kuramɔ dii ten kɔnnɔn tem di sɔɔ yari yeru gia. Domi dii ten kɔnnɔ ga mɛɛrawa sɔɔ yari yeru gia. Ma nim mɛ, mu kokumɔ mu dɔɔ sɔɔ yerun nɔm geu gia yɔku yerun sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. ² Ma u maa ka nùn da kɔnnɔ, ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ba besira ba da tɔɔwɔ sere kɔnnɔwɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim mɛ, mu kokumɔwa nɔm geu gia. ³ Durɔ wi, u da sɔɔ yari yeru gia. N deema u wɛɛ nɛni win nɔmaa. Nge mɛ u dɔɔ, u yam mi yɔira gɔm soonu nɔrɔbu (1.000). Ma u Esekieli tɔburasia. Ma nim mɛ, mu na sere win naa wɔinɔ. ⁴ Yen biru u maa gɔm soonu nɔrɔbu yɔira. Ma u dera Esekieli u nim mɛ tɔbura. Ma nim mɛ, mu na sere win dɔu wɔinɔ. Ma u maa susi u yɔira gɔm soonu nɔrɔbu. Ma mu na sere win pɔraa. ⁵ Ma u maa yɔira gɔm soonu nɔrɔbu mi n sɔɔ nim bwee bakaru te Esekieli u n̄ kpɛ u tɔbura. Domi nim mɛ, mu duku. Goo kun kpɛ u mu tɔbura ma n kun mɔ ka kɛeri. ⁶ Ma u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a ye kpuro mɛɛra sɔɔ sɔɔ?

Ma u ka nùn wurama daa ten bɔɔwɔ. ⁷ Ye u ka nùn tura mi, yera u wa dɔnu nu dabi daa ten goo gookaɔ. ⁸ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nim mɛ, mu koo kokuwa mu da wɔa bera ye ya wɔa sɔɔ yari yeru giaɔ ka wɔwa ye ba mɔ Arabaɔ kpa mu sere da nim wɔkuɔ. Mɛya mu koo nim wɔkun nim dɛɛrasia. ⁹ Mi nim mɛ, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya wɔa mi ya ko n wɔaru mɔwa. Kpa swɛɛ yi n dabi. Domi mi nim mɛ, mu dua kpuro mu koo mɛ mu tie dɛɛrasiawa. ¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuɔ, surɔkɔba ba ko n da n wɔawa mi, ba n yɔakoronu keewa daa ten goorɔ. Ta ko n swɛɛ bwese bweseka mɔwa nge nim wɔku ge ba sokumɔ Mɛditeranɛ. Swɛɛ yi, yi ko n dabi. ¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bɔɔ te ta wɔa min sɔ. ¹² Ten goonɔ dɔa ko n kpiawa n̄n wurusu kun dɛruramɔ, n̄n marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamɔwa sɔɔ yerun di. Ba ko n da dɔa n̄n marum diwa kpa bu ka n̄n wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

tem nɔɔ bura yenu yimɔ

¹³ Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bɛɛ Isireliba, tem mɛ i ko i bɔnu ko, kon bɛɛ mɛn nɔɔ bura yenu sɔɔsi. Yosefun bwese kɛra bɔnu yiruwa ya koo wa. ¹⁴ Bwese kɛri yi yi tien bɔnu ya ko n nɛwa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na nɔma sua na bɔrua na nɛɛ, bɛɛn baababara kon mu wɛ. Yen sɔna bɛɛ i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵ Tem mɛn nɔɔ bura yeru wee. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ta torua saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka da Hɛtilonin swaaɔ sere ka Sedadin wuu duu yerɔ, ¹⁶ ka Hamatiɔ ka Bɛrɔtaɔ ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su wɔawa Damasi ka Hamatin nɔɔ bura yerun baa sɔɔ ka Hasɛɛ Hatikonin temɔ Hafaranin tem nɔɔ bura yeru gia. ¹⁷ Nge mɛya sɔɔ yɛsan nɔm geun tem nɔɔ bura yee te, ta ko n wɔa saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka girari Hasaa Enɔɔwɔ Damasini tem nɔɔ bura yerɔ ka Safoniɔ Hamatin tem nɔɔ bura yerɔ. ¹⁸ Sɔɔ yari yeru gia maa tem mɛn nɔɔ bura yeru ta koo daa te ba mɔ Yuudɛni swɔiwa Hafaraniɔ ka Damasiɔ ka Galadiɔ ka Isireliban tem baa sɔɔ. Ta ko n wɔawa saa tem nɔɔ bura yee te ta wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di n ka na nim wɔku bɔruguuɔ sɔɔ yari yeru gia. ¹⁹ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian tem nɔɔ

bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiaɔ Kadesia kpa tu Egibitin daaru swi sere n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteranea. Nɔɔ bura yee te ta waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, tera mi. ²⁰ Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n saawa nim wɔku ge ba mɔ Mediterane ma ya yɔra Hamatin deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yerugiara maa mi.

²¹ Bɛɛ Isireliban bwese keri wɔkura yiru sɔɔ ²² i ko i tem mɛ bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛn tii tiine sɔɔ ka sɔɔ be ba waa ka bɛɛ ba ka bibu mara bɛɛn suunu sɔɔ. I ko i bu garisawa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bɔnu ko ka be sannu ka tɛtɛ. ²³ I ko i sɔɔ nɔn win baa wɛwa bwese kera ye sɔɔ u waa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

48

Ba tem mɛ bɔnu kua

¹ Isireliban bwese kera baayeren yi sira wee ka bɔnu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hɛtilonia Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem mɛ, mu waa wa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia. ² Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ Aseɛbagima mu waa mi. ³ Aseɛbagim bɔkuɔ Nɛfitalibagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁴ Nɛfitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁵ Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁶ Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ⁷ Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

Tem

mɛ ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸ Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteranea sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yiire. Mɛn dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa mɛn yasum mu n saa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn saa yeru bani mɛn suunu sɔɔ. ⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n saawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n saa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000). ¹⁰ Yaku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n saa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia yen dɛɛbu bu n saa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn saa yeru ta n waa yen suunu sɔɔ. ¹¹ Yaku kowo Sadakun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Domi beya ba waa ne, Yinni Gusunɔn sɔmburu sɔɔ sanam mɛ Lefi yaku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹² Batuma ye, ya ko n saawa nenem ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ. ¹³ Lefi ben tem mu ko n waa wa yaku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n saawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wɔkuru. ¹⁴ Ba n mɛ sɔɔ gam gum dɔramɔ. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kasina n kun mɛ bu mu goo wɛ. Domi meya mu kpuro kere yen sɔ mu saa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n saa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵ Tem me mu tie, men yasum mu s̄awa ḡom soonu n̄ar̄abun suba n̄əbu (5.000). Ma men d̄ebu bu s̄a ḡom soonu n̄ar̄abun suba yenda n̄əbu (25.000). Ye kpuro ya ko n s̄awa wuugibugia. Me s̄ara ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n n̄ewa, ¹⁶ gooru baatere ta n s̄a ḡom soonu n̄ar̄abun suba nne ka n̄era wun̄bu (4.500). ¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n s̄a ḡom soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro s̄ə. ¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian ȳsi ȳsikāo ya ko n w̄awa ȳku kowobugian b̄ku. Yen d̄ebu bu ko n s̄awa ḡom soonu n̄ar̄abun suba w̄kuru (10.000) s̄ə yari yeru gia ka maa s̄ə duu yeru gia. Batuma ye s̄ara ba koo d̄ianu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen s̄amburu m̄ n̄ari. ¹⁹ Ba koo s̄am kowo be ḡosiwa bwese k̄era baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem me s̄ə. ²⁰ Yinni Gusun̄an tem me kpuron goonu nne kpuro nu ko n n̄ewa, nu n s̄a ḡom soonu n̄ar̄abun suba yenda n̄əbu n̄əbu (25.000). Me s̄ara ba koo wuun batuma w̄a. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n s̄awa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusun̄agia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n s̄awa ḡom soonu n̄ar̄abun suba yenda n̄əbu s̄ə yari yerun tem n̄ə bura yeru gia, yen d̄ebu bu n maa s̄a ḡom soonu n̄ar̄abun suba yenda n̄əbu s̄ə duu yeru gia nim w̄ku ge ba m̄ M̄editeran̄e gia. Nge m̄ya batuma ye ba wuna Yinni Gusun̄an s̄ ka s̄a yee ten s̄, ye kpuro ya ko n w̄awa tem men suunu s̄ə. ²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia b̄nu s̄awa yiru. Ya ko n w̄awa Yudabagia ye ya w̄a s̄ə ȳsan n̄m geu gia ka sere Benyam̄ebagia ye ya w̄a s̄ə ȳsan n̄m dwaru gian baa s̄ə.

Bwese keri yi yi w̄a

s̄ə ȳsan n̄m dwar̄an tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyam̄ebagim mu ko n w̄awa saa Isireliban tem n̄ə bura yerun s̄ə yari yerun di n ka da nim w̄ku ge ba m̄ M̄editeran̄ə s̄ə duu yer̄. ²⁴ Benyam̄ebagim b̄ku Simēbagima mu ko n w̄a mi, s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yer̄. ²⁵ Simēbagim b̄ku Isakaribagima mu ko n maa w̄a mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yer̄. ²⁶ Isakaribagim b̄ku Sabulonibagima mu ko n maa w̄a mi, s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yer̄. ²⁷ Sabulonibagim b̄ku Gadibagima mu ko n maa w̄a mi, s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yer̄. ²⁸ Gadibagima mu ko n s̄a Isireliban tem n̄ə bura yeru s̄ə ȳsan n̄m dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiā Kad̄sī, kpa tu Egibitin daaru sw̄i sere n ka da nim w̄ku ge ba m̄ M̄editeran̄ə. ²⁹ Tem m̄ya i ko i b̄nu ko ka t̄e b̄e Isireliban bwese keri s̄ə kpa b̄en baawure u win b̄nu wa. Ne, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua.

Yerusalemun k̄n̄nsu

w̄kura yiru

³⁰⁻³¹ K̄n̄nsu w̄kura yiruwa ba koo doke Yerusalem̄. Sin baagere ga koo bwese k̄era tian ȳsiru s̄bewa. S̄ə ȳsan n̄m geu gia, gana yen d̄ebu s̄awa ḡom soonu n̄ar̄abun suba nne ka n̄era wun̄bu (4.500). K̄n̄nsu itawa ba koo doke mi. Teu s̄ə, ba koo Rub̄enin ȳsiru doke, yiruse s̄ə Yudagiru, itase s̄ə maa Lefigiru. ³² S̄ə yari yeru gia maa gana ya ko n w̄a. Yen d̄ebu bu ko n s̄a ḡom soonu n̄ar̄abun suba nne ka n̄era wun̄bu (4.500). Ba koo k̄n̄nsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun ȳsiru m̄, yiruse Benyam̄egiru, itase maa Danugiru. ³³ S̄ə ȳsan n̄m dwaru gian gana ya ko n ka ȳn̄ d̄ebu n̄ewa. Ba koo maa k̄n̄nsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simēn ȳsiru m̄, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ S̄ə duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie d̄ebu n̄ewa. Kpa bu yi k̄n̄nsu ita yaba nge me ba ȳn̄ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin ȳsiru

mɔ, yiruse Aseegiru, itase maa Nefitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛebu bu ko n sãawa gam soonu nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000). Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunɔ u wãa mini.

DANIELI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam mɛ ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yoru a u ka win tɔmbu dam kɛ bu ka temana baa bā n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wɛ.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yiberɛban wɔllɔ yɛn sɔ ba ben naanɛ doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsidi dabinu wa ni nu sɔɔsimɔ nge mɛ bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsini, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu

ba wāa Babiloniɔ

¹ Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ² Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yero.

³ Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yɛru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵ Ma sina boko u win tiin dīa nɔn bweseru u ra di ka tam mɛn bweseru u ra nɔ bu wɛ ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶ Be ba gɔsa mi sɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷ Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mɛsaki. Asariagira maa Abenego. ⁸ Danieli u gɔru doke u sina bokon dīanu ka win tam mɛ yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nɔn tilasi ko u ka sese te di. ⁹ Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛera u nɔn durom kua. ¹⁰ U nɛɛ, na nɛn yinni sina bokon berum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. U n da maa wa i n bɔɔru nge bɛɛgii be ba tie, saa ye sɔɔ, kari sɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹ Yera Danieli u be nne yen nɔɔrio wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹² a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³ Yen biru, kpa a bɛsɛn wuswaa mɛeri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛeri. Yen mɛ a wa kpa a sun kua mɛ.

¹⁴ Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵ Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶ Ma Danieliban nɔɔrio wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam mɛ wɛ. U bu dīanu wɛwa yaa sari. ¹⁷ Gusunɔ u aluwaasi nne ye yɛru wɛ. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsini kpuro tubusia.

¹⁸ Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanɛsaa u bura mi, yera sɔm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nɔn bu daawa. ¹⁹ Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sāa nge Danieli

ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n s̄a win s̄am kowobu. ²⁰ Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka s̄arobu bwisi kere sere mi n toma, be ba w̄a win tem s̄o kpuro.

²¹ Ma Danieli u w̄a mi sere Sirusi u ka bandu di.

2

Nebukanēsaan dosu

¹ Nebukanēsaan bandun w̄o yiruse s̄o, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga n̄n berum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka s̄arobu ka b̄u sinambu ka bwisigibu bu ka n̄n win dosu ge s̄. Ma t̄n be kpuro ba na ba m̄na win wuswaa. ³ Ma u bu s̄o wa u n̄e, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na k̄i wa i man s̄ ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko s̄o wa ka Aramugibun barum ba n̄e, yinni, wunen hunde yu daka da! A sun dosu ge s̄o wa kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu s̄o wa u n̄e, wee ye na ḡru doke n b̄e kua. I kun man dosu gen tii s̄o wa ka gen tubusianu sannu, kon de bu b̄e b̄tiri b̄tiriwa kpa b̄en yenusu su ko bansu. ⁶ Adama i n man gu s̄o wa ka gen tubusianu sannu, kon b̄e k̄e dabinu w̄. Kpa i b̄e b̄e baka wa. Yen s̄ t̄, i man dosu gen tii s̄o wa ka gen tubusianu.

⁷ Ba kpan n̄n wisa ba n̄e, yinni, a sun wunen dosu ge s̄o wa kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u n̄e, na ȳ s̄a s̄a ma i k̄i i gari gawawa. Domi i nua ye na ḡru doke n b̄e kua. ⁹ Ma i n̄ man dosu ge s̄o wa, ye na ḡru doke n b̄e kua mi, ya koo b̄e kpuro deema. Domi i s̄o ru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n̄ ka n̄n gere k̄si. Yen s̄, i man dosu gen tii s̄o wa kpa n̄ gia ma i ko i k̄i i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba n̄n s̄o wa ba n̄e, goo sari dunia s̄o mini wi u koo k̄i u wunen gari yini wisi baa be ba dam m̄ nge wun̄e, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare s̄arobun mi, n̄ kun m̄ dobo dobogibun mi, n̄ kun m̄ Babilonin bwisigibun mi. ¹¹ Ye wun̄e sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo k̄i u nun ye tubusia sere b̄nu baasi ya! Wee nu ku ra n maa w̄a t̄mbun suunu s̄o.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u m̄ru besira. Ma u wooda w̄ bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusun̄o

u Danieli dosu ge s̄o wa

¹⁴ Sanam m̄ Ariaku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka n̄n gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U n̄e, am̄na sina bokon wooda yeni ya ka dam m̄ m̄. Yera Ariaku u n̄n gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u n̄n kana u n̄n deri saa fiiko, kpa u wa u n̄n dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dir̄o u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi s̄o wa. ¹⁸ Ma u bu yiire bu W̄rukoo kana u ben w̄n w̄ndu wa kpa u bu dosu ge s̄ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusun̄o u Danieli dosu ge s̄o wa w̄kuru, k̄siru s̄o. Ma Danieli u n̄n siara. U n̄e,

²⁰ Yinni Gusun̄o,
wuna ko na n̄ siaram̄o ka baadomma.

Wuna a bwisi ka dam m̄.

²¹ Wuna a ra saaba ḡsie.

Wuna a ra sinambu bandu w̄.

Wuna a ra maa bu bandu yare.
Wuna a ra laakarigibu laakari wē,
kpa a bwisigibu yēru kē.

²² Wuna a ra tōnu sōsi ye ya berua,
ye u n̄ kpē u ka tii tubu.

A yē ye ya wāa wōkuru sō.

Domi yam bururam mu ra n wāawa wunen mi.

²³ Gusunō nen baababan Yinni, na nun siaramō.

Na takaru m̄ bwisi ka dam mē a man k̄n s̄.

Domi a man sōsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge sōwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariokun mi, wi sina boko u wooda wē u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u n̄n sōwa u n̄ε, a ku t̄n be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n̄ n̄n win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Arioku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko sōwa u n̄ε, wee na durō goo wa Yuda be ba mwεerima sō, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sōwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa yīsiru k̄ Belitasaa bikia u n̄ε, kaa kp̄i a man nen dosu gen tii s̄ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sōwa u n̄ε, bwisigibu ka s̄robu ka dobo dobogibu ka b̄u sinambu ba n̄ kpē bu nun asiri ye a bikia mini s̄. ²⁸ Adama Yinni goo wāa w̄llō wi u ra t̄nu asiri sōsi, wiya Gusunō. U maa nun sōsi ye n̄ koo koorā. Sanam mē a kp̄i, ye a dosa ka ye a wa k̄siru sō wee. ²⁹ Sian bwisikuna a m̄. Yera wi u ra t̄nu asiri sōsi u nun sōsi ye n̄ koo koorā. ³⁰ Adama ba n̄ man asiri ye sōsi yēn s̄ na t̄n be ba tie bwisi kere. Ba man ye sōsiwa kpa n̄ ka nun tubusia kpa a n̄ ka yē ye a bwisika wunen ḡruō.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku b̄kō gaga ga yō wunen wuswaaō. Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballimō gem gem. Ma ga nanum mō n̄ kp̄ā. ³² Gen wiru ta sāawa wura gea n̄ tii tii. Gen tororu ka gen ḡsenu maa sāa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sāa sii gandu. ³³ Gen k̄ri yi maa sāa sii wōkusu. Ma gen naasu sāa sii wōku si ba ka s̄ndu menna. ³⁴ Sanam mē a gu mēera, yera kperu garu ta m̄ndama guurun di te goo kun karame. Ta na ta gen naasu so ta k̄suka muku muku. ³⁵ Ma sii wōku si, ka s̄n te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sō s̄rerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a n̄ maa kpē a wa. Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta ḡsirawa guu bakarū. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tē, gen tubusianu wee. ³⁷⁻³⁸ Wunε sina boko, wuna a sāa sinambun sunō. Wuna a sāa nge wii wuragii te. W̄rukoowa u nun bandu ka dam ka yīko ka b̄εε wē. Ma u nun t̄mbu ka gbeeku yēε ka gunōsu nōma b̄eria a n̄ ka sāa ye kpuron yinni. ³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta n̄ wunεgiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n̄ dam mō handunia kpuro sō. Tera ta sāa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu nn̄seru gara koo maa se, kpa ta n̄ dam mō nge sii wōkusu si su ra ḡānu kpuro k̄suku. Nge m̄ya ban te, ta ko n̄ dam mō tu ka bannu kpuro k̄suku. ⁴¹ M̄ya a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka gen niki binu sāawa sii wōkusu si ba menna ka s̄ndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n̄ b̄nu sāawa yiru. Ka mē, b̄nu tia ya ko n̄ dam mō nge sii wōku si. ⁴² Kpa b̄nu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sāa sii wōku si ba ka s̄ndu menna. ⁴³ Sii wōkusu ka s̄n te a wa ya m̄nne mi sannu, ya maa

sõõsimõ ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya ñ koorõ nge me ya ñ koorõ sisu ka sõndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii wõku si, ka sii gan te, ka sõn te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kõsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sõõ, Wõrukoo u koo bandu garu swĩi. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tõna ta n wãa sere ka baadommaõ. Gusunõ Dam kpurogii wiya u nun sõõsi ye n koo koorõ. Ye a wa wunen dosu ge sõõ kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sãawa nge me na nun sõõwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nɛbukanesaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaaõ. Ma u dera ba yãkuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sõõwa u nɛɛ, ka geema bɛɛn Yinni wini u bũnu kpuro kere, u maa sãawa sinambun Yinni. Wiya u ra tõnu gari asirigii sõ. Domi u dera a kpĩa a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tõn boko win bandu sõõ. Ma u nùn kɛɛ baka dabinu kã. Yen biru, u nùn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tõnwero. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abɛnɛgo Babilonin bera ye nõmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kɛõ.

3

Nɛbukanesaa u wooda wẽ

bu win bwãaroku wuraguu sã

¹ Sina boko Nɛbukanesaa u bwãaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sãa gõm soonu wata. Gen yasum maa sãa gõm soonu nãõba tia. Ba gu yõrasia batuma gaa sõõ ye ba mõ Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem mɛn sinambu kpuro menna ka mɛn beri berikan wirugibu ka mɛn bwisi kɛõbu ka mɛn siri kowobu ka be ba ra mɛn arumaniba bere ka sere maa mɛn wirugii be ba tie bu ka bwãaroku gen sãaru tore. ³ Ma tõn be kpuro ba menna. Ben baawure u yõra bwãaroku gen wuswaaõ bu ka gen sãaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barõ u kpara u nɛɛ, bɛɛ bwesenu kpuro i swaa dakio i nã ye sina boko u bɛɛ yiiremõ. ⁵ Ma i nua ba kõba so ka guunu ka mõrõkunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwãaroku wuraguu ge sã ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sãwa ba koo nùn kpɛɛwa mii mii dõõ boko wi ba sõruan suunu sõõ.

⁷ Yen sõna saa ye tõn be, ba nua ba kõbi yi ka guu ni so ka mõrõku ni, ka barani, ka gãa si, ba yiira ba bwãaroku wuraguu ge sãwa.

Danilin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwãaroku ge sã

⁸ Yen dõma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dõmɛ sina bokon mi. ⁹ Ba nùn sõõwa ba nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da! ¹⁰ Wunɛ sina boko, wuna a wooda wẽ a nɛɛ, baawure wi u nua ba kõbi so ka guunu ka mõrõkunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwãaroku ge sã. ¹¹ Meya a maa nɛɛ, wi u kun yiire u gu sãwa bu nùn kpɛɛyõ dõõ boko wi ba sõrua sõõ. ¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abɛnɛgo, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba ñ wunen wooda ye garisì gãanu. Ba ku ra wunen bũnu sã. Meya ba ñ maa yiire ba wunen bwãaroku ge sãwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mõru ya seewa u nɛɛ, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abɛnɛgo mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nɛbukanesaa u bu bikia u nɛɛ, ka gem, i yinawa i nɛn bũnu ka nɛn bwãaroku wuraguu ge na kua mi sã? ¹⁵ Tɛ, i doo i n sõru sã.

I n kpam nua ba kɔba so ka guunu ka mɔrɔkunu ka baranu ka g̃asu ka bara bwese ni nu tie, i yiuro kpa i bw̃aroku ge s̃a. I n yina, ba koo bɛɛ kp̃ɛɛwa mii mii d̃ɔ boko wi ba s̃ɔrua s̃ɔ kpa n wa n̄ n b̃u weren na u koo bɛɛ w̃ra saa n̄n n̄mun di.

¹⁶ Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo ba n̄n wisa ba nɛɛ, yinni, sa n̄ ka tii yinam̃.

¹⁷ À n sun kp̃ɛɛ d̃ɔ boko wi s̃ɔ, Gusuñ wi sa s̃am̃ u koo kp̃i u sun yara d̃ɔ win min di kpa u sun w̃ra wunen n̄man di. ¹⁸ Baa n̄ n m̄ren na, a n̄ ỹ ma sa n̄ wunen b̃nu s̃am̃. M̄ya sa n̄ maa wunen bw̃aroku ge yiiram̄.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu m̄ru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu d̃ɔ win kp̃aru sosio gem gem. ²⁰ Ma u dur̃ gbebunu g̃sa win tabu kowobu s̃ɔ be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo b̃kuo bu kp̃ɛɛ d̃ɔ boko wi s̃ɔ.

²¹ Yera ba t̃n be mwa ba b̃kua, ma ba bu kp̃ɛɛ d̃ɔ boko wi s̃ɔ ka ben ỹa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben fur̃su. ²² Ma ba d̃ɔ win kp̃aru sosi nge m̄ sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera d̃ɔ win yam susura tabu dur̃ be go be ba Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo kp̃ɛɛbu da mi. ²³ Ma Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo ba w̃ri d̃ɔ boko wi s̃ɔ nge m̄ ba ka bu b̃kua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n̄ d̃ɔ mwaare

²⁴ Yera sina boko Nɛbukanesaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra n̄n bwisi k̃ɛ bikia u nɛɛ, n̄ n̄ t̃mbu itawa sa b̃kua sa kp̃ɛɛ d̃ɔ boko wi s̃ɔ?

Ba n̄n wisa ba nɛɛ, oo, m̄ya.

²⁵ Ma u bu wisa u nɛɛ, wee t̃mbu nn̄wa na waam̃ ba s̃im̃ d̃ɔ boko win suunu s̃ɔ. Ba n̄ d̃ɔ mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nn̄se u ka w̃llun t̃nu ween̄.

²⁶ Saa ye s̃ɔra Nɛbukanesaa u susi d̃ɔ boko win b̃kuo u nɛɛ, Sadaki, Mɛsaki, Abɛnɛgo, bɛɛ W̃rukoon s̃m kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara d̃ɔ boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba m̄nna mi, be kpuro ba wa ma d̃ɔ kun dam m̃ dur̃ be s̃ɔ. M̄ya baa ben seri tia ya n̄ d̃ɔ mwaare. Ben ỹa ni ba sebua nu n̄ d̃ɔ numī. ²⁸ Ma Nɛbukanesaa u n̄agiru sua u nɛɛ, i Gusuñ siaro wi u s̃a Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgon Yinni. Domi wiya u win g̃rado g̃rima u ka win bw̃a be ba n̄n naan̄ kua mi faaba ko. Ba n̄ sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi g̃anu. Ba yina bu b̃u goo s̃a ma n̄ kun m̃ Gusuñ. ²⁹ T̃ wooda ye na w̃em̃ wee, t̃nu baawure baa n̄ n bwese teren na u s̃a, ma u Gusuñ, Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu ỹro b̃tiriwa, kpa win ȳnu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kp̃i u t̃nu faaba ko nge m̄.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nɛbukanesaa u Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo aye bakanu w̃ Babilonin tem bera mi.

Nɛbukanesaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nɛbukanesaa u bwese ni nu w̃a handunia s̃ɔ kpuro t̃bura u nɛɛ, Gusuñ u de i n̄ alafia m̃.

³² N̄ man w̃re n̄ ka bɛɛ s̃ ỹirenu ka maamaaki be W̃rukoo u man s̃ɔsi.

³³ Win ỹre ni, nu kp̃a.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeem̃.

U ko n̄ s̃awa suñ sere ka baadomm̃.

4

¹ N̄, Nɛbukanesaa, na w̃a n̄n sina kpaar̃ ka b̃ri ȳndu ka nuku dobu.

² Yera w̃kuru garu s̃ɔ, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. K̃si ni na wa sanam m̄ na kp̃i, nu man nanum mwa. ³ Yen s̃na na wooda yara na nɛɛ,

Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi kpa bu man dosu ge tubusia. ⁴Yera dobo dobogibu ka sɔrobu ka bũu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge sɔɔwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵Yen biru, Danieli wi ba sokumɔ ka nen bũun yĩsiru Belitasaa u na. N deema bũu geeba* ka nũn wãa. Ma na nũn nen dosu ge sɔɔwa. ⁶Na nɛɛ, wi, wi u sãa bwisigibu kpuron wirugii, na yẽ ma bũu geebun hunde ya nũn wãasi. Yen sɔ, asiri gaa sari ye ya ka nũn sɛ. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷Sanam mɛ na kpĩ, ye na dosa wee.

Dãru gara na wa ta yɔ handunian suunu sɔɔ.

Dãa te, ta gunu too.

⁸Ma ta dam mɔ.

Ten gunum mu sosi sere mu wɔllu girari.

Handunian goonu nnegibu kpuro ba tu waamɔwa.

⁹Ten wurusu wã

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te sɔra handuniagibu kpuro ba ra ben dĩanu wa.

Ten saarɔwa gbeeku yɛɛ yi ra sɔɔ sure.

Ten kãasi wɔllɔwa gunɔsu su sokunu sãa.

Te sɔra hunde koni baayere ya ra yen dĩanu wa.

¹⁰Ma na Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wɔllun di. ¹¹U nɔɔgiru sua u nɛɛ, i dãa te kĩiyɔ i sura

kpa i ten kãasi bɔɔri bɔɔri.

I ten wurusu wɔko

kpa i ten marum sɔri i yari.

Kpa gbeeku yɛɛ yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunɔsu su se saa ten kãasin di.

¹²Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ

ka ten gbini yakasɔ

ta n bɔkua ka sisu ka sii gandun yɔni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yɛɛ.

¹³Bu tu tɔnun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n sãa mɛ wɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁴Wooda ye, ya weewa saa Gusunɔn gɔradoban min di kpa tɔmbu kpuro bu ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kĩwa u ra nu wɛ. U ra wi ba ñ mam garisi gãanu wɔlle sue.

¹⁵Dosu gera mi, ge nɛ, Nɛbukanesaa na dosa. Tɛ, wunɛ Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wãa nen tem mɛ sɔɔ kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wunɛ, kaa kpĩ yèn sɔ bũu geeba ka nun wãa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶Yera Danieli wi ba maa sokumɔ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nɛbukanesaa u nɛɛ, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nɛɛ, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yiberɛba nera.

¹⁷A dãru wa ta kpã. Ma ta dam mɔ. Ten gunum mu girari wɔllɔ. Ma ba tu waamɔ handunia gira kpuro. ¹⁸Ten wurusu wã. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dĩanu waamɔ te sɔɔ. Gbeeku yɛɛ yi ra n wãa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kãasi wɔllɔ. ¹⁹Dãa te, ta sãawa wunɛ sina boko. Domi a kpɛa a dam kua ma mu wɔllu girari. Ma wunen bandun

* **4:5** bũu geebu - Nɛbukanesaa u ñ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u wãa ka Danieli. Yen sɔna u nɛɛ, bũu geeba ba Danieli somimɔ.

dam mu s̄asira handunian goonu nne s̄o. ²⁰Yen biru, a Gusun̄n ḡrado goo wa u sarama w̄llun di ma u n̄e, i d̄a te k̄iȳo i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem s̄o mi, ka ten gbini ta n b̄kua ka sisu, ka sii gandun ȳoni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dim̄o nge gbeeku ȳe sere w̄o n̄aba yiru. ²¹Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. W̄rukoowa u nun win himba s̄asi ye u kua wunen s̄. ²²Ba koo nun gira t̄mbun suunu s̄on di. Kpa a n w̄a ka gbeeku ȳe sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere w̄o n̄aba yiru sere a ka gia ma W̄rukoowa u bannu kpuro n̄eni. Wi u k̄iwa u ra maa nu w̄. ²³Wooda ye ba w̄ ba n̄e, bu d̄a ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma W̄rukoowa u bannu kpuro n̄eni. ²⁴Yen s̄, sina boko, a de a n̄en gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa k̄sa kpuro derio kpa a s̄arobu w̄nw̄ndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koor

²⁵Yeniba kpuro ya sina boko N̄ebukan̄esaa deema. ²⁶Ye n kua suru w̄kura yirun biru, s̄o teeru yera u s̄im̄o win dii t̄era w̄ll̄o Babilonīo. ²⁷Ma u n̄e, Babiloni wee, wuu b̄k̄o ge na bana ka n̄en tiin dam ga n ka s̄a n̄en sina kpaaru. Ga maa n̄en yiiko ka n̄en b̄ere s̄osim̄o.

²⁸Sanam m̄e sina boko u gari yi gerum̄o u n̄ kpa, yera n̄o gaga n̄ora w̄llun di ga n̄e, sina boko N̄ebukan̄esaa, a swaa dakio a n̄o. Ba nun bandu yara. ²⁹Ba koo nun gira t̄mbun suunu s̄on di. Kpa a n w̄a ka gbeeku ȳe sannu kpa a n yakasu dim̄o nge naa sere w̄o n̄aba yiru sere a ka wura ma W̄rukoowa u bannu kpuro n̄eni. Wi u k̄iwa u ra maa nu w̄.

³⁰Yande gari yi, yi N̄ebukan̄esaa deema. Ba n̄n gira t̄mbun suunu s̄on di. Ma u yakasu dim̄o w̄ri nge naa u dirum soore. Ma win seri d̄enya nge gun̄o bakerun sansu. Ma win nii k̄k̄su su d̄enya nge gun̄ogisu.

N̄ebukan̄esaa

u maa wure u kua t̄nu

³¹Ma N̄ebukan̄esaa u n̄e, ye saa ye, ya doona, yera na n̄oni seeya w̄ll̄o. Ma n̄en bwisikunu wure nu kua t̄nuginu. Ma na W̄rukoo siara ka b̄ere wi u w̄a sere ka baadommāo. Wiya u yiiko kpuro m̄o. Win sinanda kun n̄oru m̄o. Win bandu ta ko n w̄awa sere ka baadommāo. ³²Baa handunian t̄mbu kpuro b̄a n m̄enna, ben dam kun s̄a ḡanu win n̄oni s̄o. U ra ko nge m̄e u k̄i win ḡradoban suunu s̄o ka t̄mbun suunu s̄o. Goo sari wi u koo kp̄i u win n̄omu d̄eba n̄ kun m̄e u n̄n s̄ u n̄e, mba u m̄e m̄e.

³³Sanam m̄e n̄en laakari ya wurama, yera ba maa man n̄en b̄ere ka n̄en girima ka n̄en bandun yiiko kpuro wesia. N̄en bwisi k̄̄bu ka n̄en sina asakp̄bu kpuro ba na n̄en mi b̄a man n̄en bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴T̄, n̄e N̄ebukan̄esaa, na w̄llun sina boko siara ka b̄ere. Na n̄n w̄lle sua. Domi ye u m̄e kpuro ya s̄awa gea. Win sw̄e kpuro yi s̄awa dee dee. U koo mam kp̄i u be ba tii suam̄o kawa.

5

B̄esasāa u t̄mbu dim soka

¹N̄ebukan̄esaan biru, sina boko B̄esasāa u bandu di. Yera s̄o teeru u win sina asakp̄bu n̄r̄bu (1.000) dim soka. Ma ba tam n̄orum̄o wi ka be sannu. ²Ye tam m̄e, mu B̄esasāa nuka, yera u ḡra u n̄e, bu win n̄ri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba N̄ebukan̄esaa u gurama saa Gusun̄n s̄a yerun di te ta w̄a Yerusalem̄o. Kpa wi ka win sina asakp̄bu ka win kur̄bu ka win sinanibu bu ka yi tam n̄o. ³Yera ba ka n̄ri wuragii yi na, ba ka yi tam n̄orum̄o wi

ka win tɔn be kpuro. ⁴Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bũnu siaramɔ nɔn bwãarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dãa ka kpenu.

⁵Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔɔsire, ma ga yorumɔ sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛɛni. ⁶Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimɔ sere win dũu winu soonamɔ. ⁷Yera u nɔɔgiru sua ka dam u nɛɛ, bu nũn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka bũu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpĩa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yẽro wuran saba dokea kpa u nũn gurumusuru sebusia u nũn win bandun dam sukum wẽ u n ka sãa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wãa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia. ⁹Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰Sina bokon mero u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba mɛnnɛ ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunɛn hunde yu daka da! A ku nanda sere wunɛn wuswaa ya n burisine. ¹¹Domi goo u wãa wunɛn tem mɛ sɔɔ, wi u bũu geebun* hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge bũnu. Yen sãna wunɛn baaba Nebukanɛsaan waati sɔɔ, u nũn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹²Durɔ win yĩsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanɛsaa u yĩsiru kã Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yẽɛ bakaru mɔ, ma u suka ka dosusu ka gãa ni nu sɛn tubusianun kẽru mɔ. N n mɛn na, a nũn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nũn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sãawa Yuu ben turo be nɛn baaba sina boko u mwɛerima Yudan tem di? ¹⁴Ba man wunɛn gari sɔɔwa ma bũu geeba ka nun wãa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gãa sɛsɔginu tubusia. ¹⁵Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana. ¹⁶Na maa nua ma a ra tɔmbu gãanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tẽ, à n kpĩa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nɛn bandun dam sukum wẽ. Kpa a ko tɔnu itase nɛn bandu sɔɔ.

¹⁷Yera Danieli u nũn wisa u nɛɛ, yinni, a wunɛn kɛɛ ni tii yiiyo, ñ kun mɛ a goo wẽ. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸N n mɛn na, yinni, a swaa dakio a nɔ. Wɔrukoo u wunɛn tundo Nebukanɛsaa bandu wẽ ka bɛɛɛ ka girima ka yiiko. ¹⁹Dam mɛ u nũn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nũn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaaɔ. Ye u kĩ, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpĩ u nũn go, ñ kun mɛ u nũn deri, ñ kun mɛ u nũn wɔlle sua, ñ kun mɛ u nũn taare.

²⁰Adama saa ye sɔɔ, u tii sua u gɔru bɔbia, yera Gusunɔ u nũn yara bandun di ma u gina nũn yiiko ye mwaari. ²¹U nũn wuna tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma win bwisikunu gɔsia nge gbeeku yaaginu. U da u wãa ka kɛɛ gbeekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kĩwa u ra maa nu wẽ. ²²Wee, wunɛ maa Bɛɛsasaa, wunɛ wi a sãa win bii, baa mɛ a ye kpuro yẽ, a yina a tii kawa. ²³Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaaɔ. A dera ba ka win sãa yerun nɔri na i ka tam nɔra wunɛ ka wunɛn sina asakpɔbu ka wunɛn kurɔbu ka wunɛn sinanibu. Ma a seewa a wunɛn bũnu siaramɔ nɔn bwãarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dãa ka kpenu, baa mɛ nu ñ gari nɔmɔ, nu ñ yam waamɔ, nu ñ maa gãanu yẽ. Adama Gusunɔ wi u wunɛn wãaru neni, a ñ nũn bɛɛɛ wẽ. ²⁴Yen sãna u nɔmu ge gɔrima ge ga yora ye kua. ²⁵Ye ba yorua mi

* 5:11 bũu geebu - I wiru 4:5n tubusianu mɛɛrio.

wee, ba gara, ba gara, ba yĩira, ba bɔnu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu nɔru koosia. ²⁷ Ba yĩira, ya gerumɔwa ba wunen bunum yĩira ba deema a n̄ bunu. ²⁸ Ba bɔnu kua, ya maa gerumɔwa ba wunen bandu bɔnu kua. Ma ba tu Mediba ka Pɛsiba wɛ.

²⁹ Yande mi kɔ, Bɛsasaa u nɛɛ, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua tɔnu itase win bandu sɔɔ.

³⁰ Dɔma ten wɔkura ba Bɛsasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u s̄a Mɛdin bweseru u bandu di. Saa ye, u mɔwa wɔɔ wata ka yiru.

Danielin yiberɛba

ba n̄n yina beria

² Darusi u tɔmbu wunaa teeru gɔsa ba n̄ s̄a win tem beri berikan wirugibu. ³ Ma u tɔmbu ita gɔsa u bu kua wirugii ben tɔnwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n̄ da nɛ bu ben sɔma tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u s̄awa tɔnwerobu ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben tɔnwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem mɛ kpuron wirugii. ⁵ Saa ye sɔra Danielin tɔnwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba nɔɔ tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa sɔɔ. Adama ba n̄ toraru garu wa wi sɔɔ. Domi u s̄awa naanɛgii, u n̄ k̄sa gaa koore. U n̄ maa sɔmburu garu atafiru koore. ⁶ Yera tɔn be, ba nɛɛ, sa n̄ ḡanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄ kun mɔ ye ya s̄a win Gusunɔ s̄aarun gari baasi.

⁷ Ma ba nɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! ⁸ Bɛsɛ beri berikan wirugibu ka tɔnwerobu ka siri kowobu ka wunen wesianɔsibu, bɛsɛ kpurowa sa nɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun s̄a sere sɔɔ tɛna. Wi u ye yina ma u b̄u goo n̄ kun mɛ tɔnu goo s̄awa sere n̄ ka ko sɔɔ tɛna ye, ba koo ȳro kp̄ɛwa w̄ru m̄i sɔɔ gbee sinansu w̄a. ⁹ T̄ɛ yinni, a wooda ye sireo a nɔma doke kpa yu ko nge Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ye ba ku ra k̄si.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye nɔma doke ba ye yara.

Ba Danieli kp̄ɛɛ

gbee sinansun w̄ru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye nɔma doke, yera u da win gidambisan w̄llɔ u dua yen dii sɔwɔ ḡn fenɛnti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yiira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko t̄ru baatere n̄n ita. ¹² Yera sɔɔ teeru tɔn be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³ Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n wooda ye yaayasia ba nɛɛ, n̄ n̄ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun s̄a? N̄ n̄ wuna a nɛɛ, ma goo ù n̄ b̄u goo n̄ kun mɛ tɔnu goo s̄awa sɔɔ tɛnan baa sɔɔ, ba koo ȳro kp̄ɛwa w̄ru ge sɔɔ, mi gbee sinansu w̄a?

Ma sina boko u wura u nɛɛ, wooda ye, ya w̄awa dim dim nge mɛ Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ya s̄a. N̄ n̄ koorɔ bu ye k̄si.

¹⁴ Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u s̄a Isireliban turo be ba mwɛɛrima Yudan di, u n̄ nun garisi ḡanu, u n̄ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mɛm nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanɛwa t̄ru baatere n̄n ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u ḡru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua.

¹⁶ Adama tɔn be, ba kpam menna ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ya ku ra k̄si sina boko ù n̄ ye nɔma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda wē u nεε, bu Danieli yarama bu kpēε wōru ge sō, mi gbee sinansu wāa mi. Saa yera u nūn sōwa u nεε, Gusunō wunen Yinni wi a sāmō baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakaru tama ba ka wōru gen nō kōrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpōbun yīreru doke kpee ten wōllō, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaarō. Wōku te, u n̄ di, u n̄ nōra, u n̄ maa kpunε sinani goon bōkuō. Meya u n̄ maa dweeye dōma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wōru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wōri ka nuku sankiranu u mō, Danieli Gusunōn sōm kowo, Gusunō wi a ra n sāmō wērabu sari mi, u kpīa u nun wōra gbee sinan sin nōn di?

²² Saa yera Danieli u nūn wisa u nεε, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ²³ Gusunō nen Yinni u win gōrado gōrima u gbee sinan sin nōsu bōkua. Su n̄ man mēera gaa kue domi u wa ma na n̄ toraru garu kue win wuswaaō ka maa wunen wuswaaō.

²⁴ Yera sina bokon nukura dōra ma u wooda wē u nεε, bu Danieli yarama saa wōru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba n̄ mēera gaa wa win wasi sō. Domi u Gusunō win Yinni naane sāa. ²⁵ Ma sina boko u wooda wē u nεε, bu tōn be ba raa Danieli taare wē mi mwaama bu kpēε wōru ge sō, be ka ben bibu ka ben kurōbu kpuro. Tōn be, bu sere mam turi wōru gen temō, gbee sinan si, su bu sēsukawa su kukunu kōsuka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nεε, alafia ya n sosimō bεε sō ya n dō.

²⁷ Wooda ye na wēmō wee. Be ba wāa nen tem sō kpuro gesi, bu de bu Gusunō Danielin Yinni nasia kpa bu nūn bεere wē.

Domi u sāawa waso.

U ko n wāawa sere ka baadommaō.

Win bandu ta n̄ kpeemō.

Ten dam mu ko n wāawa sere ka baadommaō.

²⁸ Wiya u ra tōnu wōre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yīrenu ko wōllō ka temō.

Wiya u Danieli wōra gbee sinansun nōsun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sō, Danieli u kua tōn boko sere n ka girari Sirusi Pēsin bandu sō.

7

Danieli u gbeeku yεε nne wa

dosu sō

¹ Bεεsasaa Babilonin sina bokon bandun wōō gbiikuu sōra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerō. Yen biru, u yorua ye n weenε tōmbu bu gia dosu ge sō. ² U gerua u nεε, ye na wa kāsi te sō wōkuru wee. Na woo gagu wa ga na wōllun beri berika n̄n̄n di ga nim wōku bōkōn nim so. ³ Yera gbeeku yεε bεke nne yi yarima nim wōku gen min di, yen gaa kun ka gaa weenε. ⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee sunō weenε ma ya gunō bakerun kasa mō. Ye na maa mēera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun bwisikunu dokea. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weenε ma ya ka yēsi tia yō. Yēsan kukunu itawa ya nōo beri. Ma ba ye sōwa ba nεε, yu seewo yu yaa mwε. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weenε ma ya kasa nne mō yen biru wōllō. Ma ya winu nne mō. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nneε wa nen kāsi te sō. Yaa ye, ya nanum mō. Ya maa dam mō too. Ma ya don sisugii bakanu mō. Yā n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu

kəsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya ñ ka yεε gbiikii yi weene. Kɔbi wɔkura ya mɔ. ⁸Ye na kɔbi yi mɛɛra sãa sãa, yera na kɔbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wãa yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbu piibu ge, ga kɔbi wɔku ten ita wuka. Ga nɔni mɔ nge tɔnu, ga maa nɔɔ mɔ ga gari mɔ ka tii suabu.

Gusunɔn siribu

⁹Ye na mɛɛra tii, yera na wa ba sina kitaru yiimɔ. Ma na goo wa nge durɔ tɔkɔ u na u sina win sina kitaru sɔɔ. Yãa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimɔwa nge dɔɔ yari bakaru. Mɛya maa ten naasun tii. ¹⁰Ma dɔɔ yari bakaru ta yarimɔ win sina kita ten min di ta kokumɔ nge nim. Gusunɔn gɔradoba nɔrɔm nɔrɔm ba na ba nùn sãamɔ. Ma ben gabu ba yɔ win wuswaaɔ. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹Ye na kɔbu piibu ge mɛɛra ga tii sua gari gerumɔ, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpɛɛ dɔɔ boko sɔɔ. ¹²Gbeeku yεε yi yi tie, ba yin dam wɔra. Adama ba dera yi wãa sere saa gaa.

¹³Wɔku te, kãsi te sɔɔ, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wɔllun di guru wii wuroru sɔɔ. Ma u da durɔ tɔkɔ win mi gia. Ma ba nùn susisia win wuswaaɔ. ¹⁴Ba nùn bandu ka bɛɛre ka yiiko wɛ. Ma ba nùn gãanu kpuro nɔmu sɔndia. Bwesenu kpuro nu nùn sãwa. Win banda kun nɔru mɔ. Ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Kãsinun tubusianu

¹⁵Nɛ Danieli nɛn bwɛra kun kpunɛ domi kãsi ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶Yera na gɔrado ben turo susi be ba wãa mi. Ma na nùn bikia na nɛɛ, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷gbeeku yεε bɛkɛ nɛɛ ye, ya sãawa sinambu nɛɛ be ba koo bandu di di dunia sɔɔ. ¹⁸Yen biru, Wɔrukoo u koo de win tɔn dɛɛrobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommaɔ. ¹⁹Ka mɛ, na kasu n gbeeku yaa nɛɛse ye ya ñ ka ita yeɔnɔ weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mɔ too. Yen donnu nu sãawa sisu ma yen nikisu su sãa sii gandu. Yà n yaa mwa ya ra yen kukunu kəsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰Na maa kasu n kɔbi wɔku ten tubusianu gia te ya mɔ yen wirɔ ka sere maa kɔbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wãa yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbi wɔku ten ita ya wɔruka yen wuswaaɔ. Ga nɔni mɔ, ga nɔɔ mɔ, ma ga gari mɔ ka tii suabu, ga maa nanum mɔ ga yionɔ kere. ²¹Ma na kɔbu piibu ge wa ga ka Wɔrukoon tɔn dɛɛrobu tabu mɔ ga bu kamiamɔ. ²²Adama durɔ tɔkɔ wi, u na u Gusunɔn tɔn be gem wɛ. Sanam mɛ saa ya tura ma ba bandu di.

²³Ma durɔ wi, u man tubusia u nɛɛ, yaa nɛɛse ye, ya sãawa bandu nɛɛse te ba koo swii handunia yeni sɔɔ. Ban te, ta ñ ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴Kɔbi wɔku te, ta sãawa sinambu wɔkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunɔ goo wi u ñ ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn dɛɛrobu nɔni sã. U ko n maa kii u saaba ka woodaba kasi. Ba koo nùn tɔn dɛɛrobu nɔmu sɔndia sere saa ita ka bɔnu. ²⁶Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u nùn bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷Yen biru, ba koo ban ni nu wãa handunia sɔɔ kpuron dam ka nin yiiko Wɔrukoon tɔn dɛɛrobu nɔmu beria. Win bandu ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo sã kpa bu nùn mɛm nɔɔwa.

²⁸Ye nɛ Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nɛn wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nɛn gɔruɔ.

ka boo wa kāsiru sɔɔ

¹ Bɛɛsasaan bandun wɔɔ itase sɔɔ, nɛ Danieli na kāsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam mɛ na kāsiri te mɛɛra n man sãare na wãa wuu bɔkɔ ge ba mɔ Susio Elamun temɔ. Ma n sãare na wãa daa te ba mɔ Ulain bɔkuɔ. ³ Ye na nɔni seeya na mɛɛra, yera na yãa kinɛru wa ta kɔbu bakanu yiru mɔ ta yɔ daa ten dee deeru. Kɔbu teeru ta teeru dɛɛbu kere. Te ta dɛɛbu bo mi, tera ta kpia dākuru. ⁴ Yera yãa kinɛ te, ta ten kɔbi soomɔ sɔɔ duu yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yiberɛ wɔra ten nɔman di. Ta mɔwa ye ta kɔ. Ma ta kpɛamɔ ta dam mɔ.

⁵ Sanam mɛ na laakari mɔ, yera na mɛɛra ma na boo wa ga yarima saa sɔɔ duu yeru gian di ka duki baka ga tem bɔsu ma n sãare ga n tem deke. Boo ge, ga kɔba nanungia mɔ gen nɔnin baa sɔɔ. ⁶ Ma ga tura sere yãa kinɛ ten mi, te na raa wa ka kɔbi yiru mi, ta yɔ daa ten dee deeru. Ma ga yãa kinɛ te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yãa te susi ka mɔru ga tu so ga kɔbi bɔɔka. Yãa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temɔ ga yasisimɔ. Goo sari wi u tu wɔra gen nɔman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpɛa. Ye ga kpɛa ga kpa, yera kɔba baka ye, ya bɔɔra. Kɔba yen ayerɔwa kɔbi nɛ nanungii yi kpia. Ma yi mɛɛra handunian goonu nɛ kpuro sɔɔ, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa kɔbi yin tian di, kɔbu piibu gaga yara ga kpɛa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka sɔɔ yari yeru gia ka sere tem mɛ mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wɔllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temɔ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yãku te ba ra nùn kue yɔrasia. Ma ga win sãa yeru kɔsuka. ¹² Ga wɔllun tabu kowobu ka baadomman yãkunu nɔma doke ga kamia toranun sɔ. Ma ga gem kasa kua temɔ. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tɔn dɛero goon gari nua. Yen biruwa tɔn dɛero goo u gbiikoo wi bikia u nɛɛ, sere saa yerà ba ko n baadomman yãku ten kobu yɔrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wãa gem sarirun sɔ. Sere saa yerà sãa yee te, ta ko n disi duure mɛsum. Sere saa yerà ba ko n wɔllun tabu kowo be taakumɔ. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nɛɛ, sere tɔnu nɔrɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) baa yà n doona. Yen biruwa yãku yee te, ta koo wurama ta n dɛere nge yellu.

Kāsiri ten tubusianu

¹⁵ Sanam mɛ nɛ Danieli na kāsiri te waamɔ, ma na kasu tu man yeeri, yera na gãanu wa nu ka tɔnu weene nu yɔ nɛn wuswaaɔ. ¹⁶ Ma na maa goon nɔɔ nua daa te ba mɔ Ulain suunun di. U nɔɔgiri sua u nɛɛ, Gabiriɛ, a durɔ wini kāsiri te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wɔruma temɔ. U man sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a de yi nun yeeri. Kāsiri te, ta wãawa sanam dāakim sɔ. ¹⁸ Sanam mɛ u ka man gari mɔ, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yɔrasia mi na raa wãa. ¹⁹ Yen biru, u maa man sɔɔwa u nɛɛ, wee kon nun sɔ ye ya koo na Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ sanam dāakim sɔɔ. ²⁰ Yãa kinɛ te a wa ta kɔbi yiru mɔ mi, ta sãawa Mediba ka Pɛɛsiban sinambu. ²¹ Boo ge, ga sãawa Gɛɛsin sunɔ. Kɔba baka ye ya bɔɔkira mi, ya sãawa sunɔ gbiikoo. ²² Kɔba nɛ ye ya kpia baka ye ya bɔɔkiran min di, ya sãawa sinambu nɛ gabu be ba koo yari sunɔ gbiikoo win min di. Adama ba n dam wasi nge wi. ²³ Sinambu nɛ yen bandu tã n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunɔ goo u koo yari u tii sua kpa u n tɔmbu nɔni wɔkubu yɛ. ²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n n mɔ ka win tiin dam. U koo gãa dabinu kam koosia ye ya n ka nɔɔ gerurɔ. Win ye u mɔ kpuro ya koo nùn kooru. U koo bwese damginu go ka maa Gusunɔn tɔmbu. ²⁵ U koo tii sua win dukian sɔ ka win bwisin sɔ. U koo tɔn dabinu go be ba wãa bɔri yendu sɔɔ. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kɔsikira goo u kun nùn

babe. ²⁶ Kāsi te a wa tōnu nārābun suba yiru ka gooba wunābun (2.300) sō, ta sāawa gem. A ye nenuō asiri sō. Domi ya wāawa sanam dāakim sō. ²⁷ Ma ne Danieli na kua sō dabiru na barō. Na n̄ dam mō. Yen biruwa na seewa na nen sām̄buru m̄ te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sō kāsi ten sō. Domi ta n̄ man yeeri.

9

Danieli u kanaru kua

win tām̄bun sō

¹ Saa ye Darusi, Asuresin bii, Mēdin bweseru u bandu dii Babilonin temō, ² win bandun wōō gbiikuu sō, Danieli u tirenu mērimō ma u girari mi Yinni Gusunō u win sām̄ Yeremi sōawa u nē, wōō wata ka wākura Yerusalemu ya ko n̄ sāa bansu. ³ Ma u nōō bōkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sō. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunōn mi gia, ⁴ u win tām̄bun toranu tuuba m̄.

U nē, Yinni Gusunō, a kpā ma sa nun nasie. A ra wunen nōō mweeru yibie kpa a wunegibu kīru sōōsi be ba nun kī ba wunen woodaba mem nōōwamme. ⁵ Sa tora, sa daa kōsa kua, sa sāa nuku kōsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶ Sa n̄ wunen sām̄bu swaa daki sanam mē ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen tōmbu kpuro wunen gari sōawa. ⁷ Yinni Gusunō, a sāawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa wāa sekuru sōō gisō besē Yudaba ka be ba wāa Yerusalemuō ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondeō ka turukuō yēn sō sa n̄ nun mem nōōwē. ⁸ Yinni, wee sa sekuru sōawa besē ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹ Gusunō besen Yinni, a sun suuru kuo wunen wōnwōndun saabu baa mē sa wunen gari yina. ¹⁰ Sa n̄ maa wunen gere swaa daki su sere nē, sa ko wunen woodaba swīi ye wunen sām̄bu ba sun nōōsia. ¹¹ Mēya besē Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa n̄ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sōna bōri yi a dera wunen sām̄ kowo Mōwisi u yorua woodan tireru sōō yi sun di. ¹² Nge mēya a dera wunen gari yi koorā yi a nē, kaa besē ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nōni swāaru wa tēn bweseru ba n̄ waare gam. ¹³ Wahala ye kpuro, ya sun deema nge mē Mōwisi u yorua woodan tireru sō. Ka mē, sa n̄ besen daa kōsa deri su wunen gem swīi kpa su wunen kīi geeru kasu. ¹⁴ Gusunō besen Yinni, wahala ye a nē, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sāawa dee dee. Besera sa n̄ nun mem nōōwē.

¹⁵ Gusunō besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sōōsira. A yīsiru yara te ta wāa sere ka gisō. Adama besē, sa durum ka daa kōsa kua gem gem. ¹⁶ Tē Yinni, na nun kanamō wunen durom sō, a de wunen mōru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wāa wunen guu te a gōsan wōllō. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka besē wunen tōmbu gema besen toranu ka besen baababan daa kōsan sō. ¹⁷ Gusunō, a nen nōō swaa dakio kpa a nen kanaru nō. A wunen sāa yee te ta bansu sāa mi mēerio wunen yīsirun sō. ¹⁸ Gusunō nen Yinni, a swaa dakio a nō. A nōni seeyo a wuu ge ba ka wunen yīsiru sokumō mēeri nge mē ga bansu kua. Sa yē ma besen deerara kun tura su ka nun gāanu ganu kana. Adama wunen wōnwōn bakarun sōna sa nun yeni kanamō. ¹⁹ Yinni, a besen kanaru nōōwō kpa a sun suuru kua. A besen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n̄ tē wunen yīsirun sō. Domi wuna a wuu ge ka tōn be kpuro mō.

Gabirīe u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹ Sanam mē Danieli u kana te m̄ u gari gerumō u n̄ kpa, u wi ka win tām̄bun toranu tuuba m̄, ma u Gusunō win Yinni kanamō win sāa yee deera ten sō, yera durō wi, Gabirīe wi u raa wa win kāsi gbiikiru sō, u n̄n yōōsima ka dam u sura win bōkuō saa yē sōō ba ra yokan yākuru ko. ²² U ka n̄n gari

kua u neɛ, na nawa wunen mi, n ka nun kãsi te tubusia. ²³ Saa yèn di a wunen kanaru torua, Gusunɔ u tu mwa. Yen sɔna na nun win gari sɔɔbu na, domi Gusunɔ u nun kī. N n mɛn na, a swaa dakio n nun kãsi te tubusia. ²⁴ Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka wɔkura Gusunɔ u himba kua yu doona u sere wunen tɔmbu ka wunen wuu dɛɛrɔ yakia toranu ka kɔsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wɛ sere ka baadommaɔ. Gusunɔn sɔmɔɔbun gari ka kãsinun baa ya koo doona kpa tɔn dɛɛro goo u ko sunɔ. ²⁵ N n mɛn na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa mìn di ba wooda wɛ bu Yerusalemu sɔmɛ bu bani, sere wirugii wi Gusunɔ u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ sɔmɛ ka yen gbāraru saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n sãawa wahalan saa. ²⁶ Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yà n doona, ba koo wirugii wi Gusunɔ u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nùn yina. Kpa sunɔ kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sãa yee te wisire bu kɔsuku kpa ba n asɔrɔ mɔ sere Gusunɔ u ra ka nùn kpeerasia nge mɛ u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n ka tɔn dabiru nɔɔ tia sãa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔnun biru, u koo de yãkunu ka abɔnu nu kpe kpa u gãa kɔsunu ko sãa yerɔ nìn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunɔ u yi win sɔ bu ka nùn deema.

10

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daarɔ kãsiru sɔɔ

¹ Sirusi, Pɛɛsin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sãawa gem. Yi ka nɔni swãa bakaru yã te ta koo na. Ma gari yi, yi nùn yeeri. Saa ye sɔɔra u kãsi te tuba.

² N deema u wãa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita. ³ Alusuma ita ye sɔɔ, u ñ dĩa geenu ganu diire. U ñ yaa tende. Tam kun maa win nɔɔ duure. Mɛya u ñ maa tii gum saware. ⁴ Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ yɛnda nnɛse sɔɔ, u wãa u yɔ daa te ba mɔ Tigirin bɔkuɔ. ⁵ Yera u nɔni sua u durɔ goo wa u yãnu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii ma u kpaka sɛke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nɔni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nɔni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gãsenu ka win naasu sãa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷ Danieli turowa u kãsi te wa. Tɔn be ba ka nùn wãa mi, ba ñ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi turowa u yɔra ma u kãsi te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiia u dam bia. ⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dũu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹ Ma u neɛ, kãnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wãa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹² Durɔ wi, u gerua u neɛ, Danieli, a ku bɛrum ko. Domi saa dɔma tèn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yɛnda tia ma na sina win bɔkuɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kãsi te, ta ka yã.

¹⁵ Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gãanu wa nu ka tɔnu weenɛ ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u neɛ, nɛn Yinni, nɛn wuswaa ya burisina, na ñ maa dam gam mɔ kãsi te na wan sɔ. ¹⁷ Nɛ wi na sãa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpī n ka nun gari ko. Domi na ñ dam gam mɔ. ¹⁸ Wi u ka tɔnu weenɛ mi, u maa nùn baba u dam kã. ¹⁹ Yera u

nùn sɔ̀wa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ̀ kīnasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam kɛ̀yɔ̀. Ye u ka nùn gari m̀, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kā. ²⁰ Durɔ̀ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yē yèn sɔ̀ na na wunɛn mi? Tē, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wəri. Nà n doona, Gɛɛkiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun sɔ̀ ye ya yorua gem tireru sɔ̀. Goo kun man somimɔ̀ tɔ̀n ben sɔ̀, ma n kun mɔ̀ Miseli bɛɛ Isireliban kɔ̀so,

11

¹ wi nɛn tii na somi na dam kā Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wɔ̀ gbiikuu sɔ̀. ² Wee tē, kon wunɛ Danieli gem sɔ̀.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ̀. Yen biru, sina boko nnɛse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sɔ̀, u koo Gɛɛkiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko wɔ̀rugɔ̀ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kī. ⁴ Saa yè sɔ̀ win banda dam kua, saa ye sɔ̀ra ta koo wɔ̀ruma kpa tu bɔ̀nu ko handunian goonu nne kpuro sɔ̀. Win bibun bweseru ta n̄ ban te dimɔ̀. Ban te, ta n̄ maa dam mɔ̀ nge mɛ ta raa s̄a. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔ̀muɔ̀.

⁵ Sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwaru gian banda ko n dam mɔ̀. Adama win sina asakpɔ̀ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kp̄. ⁶ W̄su gasun biru, ba koo arukawani bɔ̀kuna kpa sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwaru gian bii wɔ̀ndia u na sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geu gian sunɔ̀n mi bu ka arukawani bɔ̀ke, bu suana. Adama wɔ̀ndia win dam mu koo kpe. Durɔ̀ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wɔ̀ndia win tii go ka be ba nùn yɔ̀sirima ka win tundo ka tɔ̀n be ba ka nùn yɔ̀ra waati ye sɔ̀ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kp̄i pɔ̀tura kurɔ̀ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geu gia mi wəri gb̄aranu sɔ̀ u ko ye u kī. Yēro u koo dam ko. ⁸ U koo ben b̄nun bw̄arokunu gura ni ba kua ka sii gandu ka ben ḡa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiɔ̀. Kpa u ka sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sunɔ̀ wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geu gia u koo da u sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwarugii tabu wəri kpa u gɔ̀sirama win temɔ̀.

¹⁰ Saa ye sɔ̀ra win bibu ba koo tabun sɔ̀ru ko kpa bu tabu kowobu mɛnna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nɔ̀ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta b̄ɔ̀ saramɔ̀. U koo sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwaru gian sunɔ̀n gb̄araru wəri kpa u gɔ̀sira u wurama. ¹¹ Saa ye sɔ̀, sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwaru gia mi, u koo mɔ̀ru se kpa u nɔ̀m geugii wi, tabu wəri. Nɔ̀m geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu mɛnna bu wiɔ̀nɔ̀ wəri. Adama ba koo nɔ̀m geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sɔ̀. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mɛ, u n̄ nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu mɛnna n kere be u raa mɛnna yellu. W̄su gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu ȳa geenu u nɔ̀m dwarugii wi wəri. ¹⁴ Saa ye sɔ̀, tɔ̀n dabinu nu koo sina boko wi u wāa sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwaru gia seesi. Tɔ̀n k̄sobu ba koo maa nùn seesi wunɛ Danielin tɔ̀mbun suunu sɔ̀n di wunɛn k̄asi ten gari yi ka kooru. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ Sɔ̀ yɛsan nɔ̀m geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gb̄ararugisu mwɛɛri. Saa ye sɔ̀, ba koo sɔ̀ yɛsan nɔ̀m dwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba n̄ dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u nɔ̀m geugii wi wəri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kp̄ u nùn yinari. Yēro u koo mam da tem mɛn mi n buram bo sɔ̀, kpa u go ye u nɔ̀ma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo ḡru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa

u ka nəm dwarugii wi bəri yendun arukawani bəke u nùn win bii wəndia wē u sua kurə, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n nùn yaramə. ¹⁸ Yen biru, u koo sīra wuu si su wāa nim wōkun bəkuə kpa u sin dabinu mwεeri. Adama tabu sunə goo u koo win dam mε bua sere u kpana u məru kəsia. ¹⁹ Saa ye səra u koo gəsirama win temə u ka kuke win wuu gbārarugisu səə, adama u koo wəruma u gbi, ba n maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo nùn kəsire ko, u koo dam dio doke tem mən mi n buram bo səə. Adama amən biru, dam dio wi, u koo bəəkira, n n mə mərən sə, n n maa mə tabu səə.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu kəsire ko. Ba n nùn sina yānu wēemə. Bəri yendu səra u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu nùn wərima nge nim, u koo bu kəsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bəkuən wirugii turo. ²³ U koo tən be u ka arukawani bəkuə nəni wōke. U koo bandu di kpa u dam wa ka təmbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem wāa ka bəri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n daa koore. U koo tem mən dukia gura kpa u win bərəba bənu kua. U koo mam bwisiku u gbāranu wəri. Adama u n yeni mə n ka tε.

²⁵ U koo win dam ka win wərugəru ka win tabu kowobu dendi u ka səə yēsən nəm dwarugii wi wəri. Nəm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u n kamiamə. Domi ba koo nùn murafitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka nùn dimə, beya ba koo nùn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kōsa ko, kpa mi ba dimə mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimə. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yə n tura. ²⁸ Sina boko wi u wāa səə yēsən nəm geu gia, u koo gəsira win temə ka dukia baka. Swaa səə, u koo Isireli be Gusunə u ka arukawani bəkuə seesi. Yen biru, u koo gəsira u da win temə.

²⁹ Saa ye ba yi yə n tunuma, nəm geugii wi, u koo səə yēsən nəm dwarugii wi seesi kpa. Adama u n nasara wasi nge mε u raa wa yellu. ³⁰ Domi tamba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nùn wəri. Saa ye səə, win kabia ya koo bəra, kpa u gəsira u wura. U koo Isireli be Gusunə u ka arukawani bəkuə mi, məru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri nəə tia sāa. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunən sāa yeru ka ten agbara disa doke. Kpa bu tōə baateren yākuu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwāaroku kōsu gira yāku yeru mi. ³² U koo təmbu nəni wōke be ba Yinni Gusunən arukawani ye deri. Adama tən be ba Yinni Gusunə yē, ba ko n yōwa dim dim ben daa gea səə. ³³ Be ba bwisi mə, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko səə, ba koo gabu go tabu səə, kpa bu gabu dōə mən, kpa bu gabu yoru mwεeri, kpa bu gabun yānu gura. ³⁴ Saa ye səə, ba koo somiru fiiko wa. Tən dabira ba koo ka bu nəə tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu səwa bu dεera mam mam sere kpeerun tōru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii səə.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u kī. U koo tii sua u nεε, wiya u būnu kpuro kere. Kpa u Gusunə wi u kpuro kere wəme. Wəmbu te, ta n ka nəə gerurə. Təmbu ba koo nùn naanε ko sere Gusunən məru yu ka səsira. Domi ye wi, Gusunə u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U n win sikadoban būnu gasirimə, u n maa būu wi tən kurəba kī gasirimə, būnu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo būu sā wi u ra n gbāranu kōsu wi win sikadoba ba n yē. U koo nùn sā ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gāa ni nu gobi mə. ³⁹ U koo wuu si su gbāraru mə tabu wəri ka win būu wi u wa tem tukum di. U koo be ba būu wi wura bεere wē, kpa u de bu bandu di tən dabinun wəllə, kpa u bu tem bənu kua mu n sāa ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa səə, sina boko wi u wāa səə yēsən nəm dwaru gia u koo ka maa nùn sanna. Adama səə yēsən nəm geugii wi, u koo nəm dwarugii wi wukiri nge

woo bɔkɔ ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wɔri tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nùn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba n̄ mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yāa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nùn s̄a. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa s̄ɔɔ yari yeru gian di ka s̄ɔɔ yēs̄an nɔm geu gian di yu nùn nandas̄ia. Saa ye s̄ɔɔra u koo m̄eru baka se u t̄ɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim w̄ɔku ka Yinni Gusunɔn guu d̄ɛra ten baa s̄ɔɔ. Saa yera ḡɔɔ u koo nùn deema subaru ba kun nùn somi.

12

Sanam d̄aakim

¹ Sanam d̄aakim s̄ɔɔ, Miseli, maleeka wi u s̄a tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wunɛ Danielin t̄ambu ȳɔ. Saa ye, ya ko n s̄aawa n̄ni sw̄aarun t̄aru t̄en bweseru ta n̄ koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye s̄ɔɔra wunɛn t̄ambu ba koo faaba wa b̄en ȳisa ya yorua w̄aarun tireru s̄ɔɔ. ² Dabiru be ba d̄ɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka w̄aarun te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka n̄ni sw̄aarun wa sere ka baadommaɔ. ³ Be ba bwisi m̄ɔ, ba koo balliwa nge w̄allun yam bururam. Be ba maa t̄ɔn dabinu gem swaa s̄ɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ. ⁴ Wunɛ Danieli, a gari yi n̄enuɔ asiri s̄ɔɔ kpa a yi ȳireru koosi tire te s̄ɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mɛ, t̄ɔn dabinu nu koo yi gari kpa ȳeru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n s̄aawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u m̄ɛra ma u t̄ambu yiru wa ba ȳɔ turo daarun gooru gee, turo maa w̄a daarun gooru giɔ. ⁶ Ma turo u wi u ȳanu doke ni ba kua ka w̄ɛɛ dangii u ȳɔ daa ten nim w̄allɔ bikia u n̄ɛɛ, saa yer̄a maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa ḡɔrado wi, u win nɔma yiru kpuro ȳiia w̄allɔ ma u b̄ɔrua ka wi u ra n w̄a sere ka baadommaɔn ȳisuru u n̄ɛɛ, n̄ni sw̄a te, ta ko n w̄aawa sere saa ita ka b̄onu kpa tu kpe d̄oma te ba Gusunɔn t̄ambun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi n̄ nùn yeeri. Ma u n̄ɛɛ, n̄n Yinni, am̄ona gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹ Yera u nùn wisa u n̄ɛɛ, Danieli, a wunɛn laakari kp̄iia. Gari yi, yi ko n s̄aawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu s̄arasia bu d̄ɛra mam mam. T̄ɔn k̄s̄obu ba ko n k̄sa m̄ɔ. Ben goo kun tubu ye ya kooramɔ. Adama be ba bwisi m̄ɔ, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa d̄oma t̄en di ba koo t̄ɔɔ baateren ȳaku ni ba ra Yinni Gusunɔ kue ȳɔrasia ka saa ye kam koosion bw̄aroku k̄su ga ko n w̄a ȳaku yer̄ɔ, ya ko n s̄aawa s̄ɔɔ n̄r̄ɔbu ka gooba wunɔbu w̄akuru sari (1.290). ¹² Doo n̄ɔrugiiwa wi u temana sere s̄ɔɔ n̄r̄ɔbu ka gooba wunɔbu ka tena ka n̄ɔbu (1.335). ¹³ Adama wunɛ Danieli, a de a temana sere ka n̄r̄ɔ. Saa ye s̄ɔɔra kaa w̄ɛra kpa a se a wunɛn are mwa kpeerun saa s̄ɔɔ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimə yèn sǎ ba kua naane sariba Yinni Gusunən mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirə ko bu ka wa bu gōru gǎsia kpa bu wura Gusunən mi. U sǎosimə ma Yinni Gusunən kīru ta kpā, ta n̄ maa n̄ru mə. Tire te, ta kī te ta wāa Gusunə ka Isireliban baa sǎə weesinaməwa nge kī te ta wāa durə ka win kurə ka ben bibun baa sǎə.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurə suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimə, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirə mǎ bu gōru gǎsia, wiru 14.

¹ Sanam mε sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temə, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temə, sanam mεya Yinni Gusunə u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurə ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunə u gbia u Osee sǎowa yi wee. U nεε, Osee, a doo a kurə sua wi u ra sakararu ko. Bεεn bibu ba koo maa win yira swīi. Domi Isireliba ba būnu gasirimə ba sǎamə nge kurə sakara wi u durəbu gasirimə. Ma ba nε, Yinni Gusunə deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomεε Dibilaimun bii sua kurə. Yera u ka n̄n menna. Ma kurə wi, u gura sua u n̄n bii tən durə marua. ⁴ Ma Yinni Gusunə u nεε, i bii wi yīsiru kēeyə Yisireli. Domi saa fiiko sǎə kon Yehun yεnugibu wəri yèn sǎ ba tǎmbun yem yari Yisireliə, kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ Tǎə te sǎə, kon Isireliban tabu durəbun tennu bǎəku Yisirelin wəwəə.

⁶ Yeniban biru, Gomεε u maa gura sua ma u bii tən kurə mara. Ma Yinni Gusunə u Osee sǎowa u nεε, a n̄n yīsiru kēeyə Lo Ruhama. Yen tubusiana bii wi ba yina. Domi na n̄ maa Isireliba wənwəndu kuammε. Na n̄ bu suuru kuammε.

⁷ Adama kon Yudaba wənwəndu kua, kpa nen tii n bu faaba ko nε wi na sǎa Gusunə ben Yinni. Adama n̄ n̄ mə kon ka ben yiberεba tabu ko. Na n̄ tendu dendimə n̄ kun mε takobi n̄ kun mε dumi ka yin maasəbu.

⁸ Yeniban biru, Gomεε u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tən durə mara. ⁹ Ma Yinni Gusunə u nεε, a n̄n yīsiru kēeyə Lo Ami. Yen tubusiana n̄ n̄ nen tǎmbu. Domi i n̄ maa sǎa nen tǎmbu, na n̄ maa sǎa bεεn Yinni.

2

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

¹ Yinni Gusunə u Osee sǎowa u nεε, saa ya sisi yè sǎə Isireliba ba koo dabia nge nim wǎkun yani sεeri. Ba n̄ kpē bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tambu,
miya ba koo bu soku ne Gusunə, Yinni wason bibu.

²Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu
kpa bu goo gəsi u n sāa be kpuron sunə.

Domi ba koo dabia bu teria tem me kpuro səə.

Yen dama te, t̄ə bakara Yisireliə.

³Bee Yudaba ka Isireliba, i s̄əənə ma i sāawa nen tən be na kī.

Isireli u sāawa naane sarirugii

⁴Nen bibu, i been mero taare w̄eyə,

domi u n̄ maa sāa nen kurə,

meya na n̄ maa sāa win durə.

I n̄n̄ s̄əwə u de u win durə dama n̄ni yi wuna,

kpa u sakara kookoosu wuna win ḡərun di.

⁵Ma n̄ kun me, kon win yānu potiri mam mam

kpa n̄ n̄n̄ ȳəsu tereru

nge me ba ka n̄n̄ mara.

Kon de u n̄ sāa nge tem

mi ḡāanu ku ra kpi,

kpa n̄ de nim n̄ru gu n̄n̄ go.

⁶Na n̄ maa bee win bibun w̄ənw̄əndu m̄,

domi been mero u sāawa sakara kowo.

⁷U kurə tanaru ka sekuru sariru d̄əra.

Domi u nee, u koo win durə tanəbu sw̄iwa

kpa bu n̄n̄ nim ka d̄ianu ka tam ka gum ka yānu w̄ē ni u koo doke.

⁸Yen s̄ə, kon win swaa keke ka sāki,

kpa n̄ ye d̄āa s̄əsuku kpa u kun maa win swaa ye sw̄i.

⁹Baa ù n̄ daa yara u win durə tanə be naa gira,

u n̄ maa bu naa turi.

Baa ù n̄ bu kasu,

u n̄ maa bu wasi.

Saa ye s̄əra u koo nee,

n̄ n̄ men na, a de n̄ wura nen durə gbiikoon mi,

domi na raa nuku dobu m̄ win mi n̄ kere t̄ē.

¹⁰Meya u n̄ daa gie ma n̄na na n̄n̄ dobi ka tam kpam ka gum w̄ēemə.

Meya na maa n̄n̄ sii geesu ka wura taasi.

Adama u ka ye b̄ūu wi ba m̄ Baali sāwa.

¹¹Yen s̄ə, kon ḡəsirama n̄ nen dobi mwa yin ḡēebun saa s̄ə,

ka tam men saa s̄ə ka sere yāa ni u sebua u ka win tereru wukiri,

¹²kpa n̄ n̄n̄ sekuru doke win durə tanəbun wuswaaə.

Goo sari wi u koo n̄n̄ w̄əra nen n̄man di.

¹³Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia

ka t̄ə baka ni u ra ko suru ka suru

ka t̄ə w̄ərarugiru ka sere m̄n̄n̄ si u ra ko sāarun swaa s̄ə.

¹⁴Kon de win resem d̄ānu ka win figieba bu kam ko

be u nee, u wa durə tanəbun min di.

Kon de gbee ni, nu ko d̄āa s̄ə,

kpa gbeeku yee yi d̄āa nin marum di.

¹⁵Kon n̄n̄ seeyasia yèn s̄ə u man deri

u b̄ūu wi ba m̄ Baali turare d̄ə dokeammē.

Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durə tanəbu sw̄i.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹⁶Adama saa ya sisi ye s̄ə kon n̄n̄ k̄kiri n̄ ka da gbaburə

kpa n̄ ka n̄n̄ gari ko ka k̄ru.

17 Kon nùn win resem gbaaru wesia
te ta wãa Akəən wəwaa.
Yisi ten tubusiana nəni swāarun wəwa.
Yera ya ko n sãa win yīiyəbun tore,
kpa u womu ko nge sanam me u yarima saa Egibitin di win wəndiaru.

Yinni Gusunə

u koo ka win təmbu dora

18 Yen tōə te, u koo man soku win durə.
U n maa man sokumə Baali win yinni.
19 Kon de u būu wi ba m̀ Baalin yīsiru duari
kpa u kun mam kpīa u tu sia.
20 Saa yera kon ka gbeeku yee ka gunəsu ka sere yee yi yi ra kabiri arukawani
bəke
yi ku ka nen təmbu kōsa gaa kua.
Kon de tabu bu kpe, kpa ba n wãa bəri yendu səə.
21-22 Isireli, kon maa nun ko nge nen kurə sere ka baadommaa,
kpa n nun gem ka wənwəndu ka durom sōasi.
Bərəkiniru səəra kon ka nun arukawani bəke.
Saa ye səəra kaa wura ma nena na sãa Yinni Gusunə.
23-24 Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerumə.
Saa gaa sisi yè səə kon wəllun kananu nə,
kpa n tu nim kē.
Wəlla koo tem kanaru nə kpa tu gura nēesia.
Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nə
kpa ye kpuro yu kpi.
Kpa yu Yisireelin bukata wunana.
25 Kon de nen təmbu bu sina tem me kpuro səə
kpa n bu wənwəndu kua
be, be na raa yina n wənwəndu kua.
Kpa be, be ba ku ra raa soku nen təmbu,
n bu soku nen təmbu.
Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

3

Osee u win kurən

laakari mēera

1 Ma Osee u nēe, Yinni Gusunə u man sōəwa u nēe, n doo n kpa n nen kurə wi
kīa wi goo u kīa ma u sekuru sariru m̀. N kurə wi kīə nge me wi, Yinni Gusunə
u Isireliba kī, baa me ba nùn biru kisi ba da ba būnu sāmə ma ba resem kiranu
kī ni ba ra ka būu ni sã. 2 Ma na da na kurə wi yakia ka sii geesun gobi wəkura
nəəbu ka sere əəsu* ditiri nata† (600). 3 Ma na nùn sōəwa na nēe, a de a n wãa
nen sō n ka te. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durə goon mi. Nen tii kon
maa tii nene.

4 Nge mēya Isireliba ba ko n wãa sunə sari n ka te. Mēya ba n ko n maa wirugii
mə. Ba n maa yākunu m̀. Ba n maa būnu ganu sāmə. Mēya yāku kowo goo
kun ko n maa wãa ben suunu səə u ka bu bikiaru kua. 5 Yeniban biru, ba koo
wurama bu Gusunə ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa
sãa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bə n Yinni Gusunə wa ka win kīi te u
koo bu sōasi saa ye səə.

* 3:2 օօօօ - Dīa bimi gēen bwesera yi yi ka gbēe weene. † 3:2 ditiri nata - Ya sãawa saaki nəəba yirun saka.

4

*Yinni Gusunə**u Isireliba taarɛ wɛ̃*

- ¹ Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunə swaa dakio.
 Domi na siribu mə ka bɛɛ tem mɛn tɔmbu
 yɛn sɔ wɔnwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ,
 gemgii goo maa sari.
 Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ̃.
- ² I nɔɔ mwɛɛnu mə ka bɔ̃ri, adama weesa i mə.
 Mɛya i maa tɔmbu goomə, i gbɛnimə, i sakararu mə.
 I dam dɔrenamə, ma tɔn gobera sosimə ta dɔɔ.
- ³ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunə, kon de tem mɛ, mu gbera.
 Bɛɛ be i wɔ̃a mi kpuro, i ko woorawa
 saa gbɛeku yɛɛn di n ka da gunəsə ka wɛɛyɔ,
 ye kpurowa ya koo kam ko.

*Yinni Gusunə**u yāku kowobu taarɛ wɛ̃emə*

- ⁴ Yinni Gusunə u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina
 n̄ kun mɛ u goo gerusi.
 Domi wunɛ yāku kowo tɔnwerowa na ka sannamə.
- ⁵ Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbāara
 kpa wunɛn beruse nɛn sɔmə u maa wɔruma wɔ̃kuru.
 Kon maa Isirelin bweseru go te ta sɔa nge wunɛn mɛro.
- ⁶ Wee nɛn tɔmba gbimə yɛn sɔ ba n̄ man yɛ̃.
 Adama wunɛn tii, a yina a man wura.
 Yen sɔ, kon nun yina kpa a kun maa sɔa nɛn yāku kowo tɔnwero.
 Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunən woodaba duari,
 nge mɛya kon maa wunɛn bibu duari.
- ⁷ Nge mɛ ba dabiama, nge mɛya ba man torarimə ba dɔɔ.
 Kon ben bɛɛrɛ kpeesia kpa bu sekuru wa.
- ⁸ Wee ba kuuramə nɛn tɔmbun toranun sɔ.
 Ma ba bu bɔ̃riemə ba n̄ ka toramə ba n̄ dɔɔ.
- ⁹ Yen sɔ, sɛɛyasia tee biya kon nɛn tɔmbu ka ben yāku kowobu ko.
 Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ ben daa ya nɛ.
 Kon bu kɔsiawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.
- ¹⁰ Ba koo di, adama ba n̄ debumə.
 Ba koo sakararu ko b̄u nuurə bu ka bibu wan sɔ.
 Adama ba n̄ marumə yɛn sɔ ba nɛ, Yinni Gusunə biru kisi
 ba n̄ nɛn woodaba sw̄i.
- ¹¹ Yinni Gusunə u nɛɛ, sakararu ka tama mu nɛn tɔmbun wiru gɔsia.
- ¹² Dɔa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sɔ.
 B̄u gasribu dera ba kɔ̃ra ma ba ka man tonda.
- ¹³ Ba ra de ba n̄ yākunu mə guunu wɔ̃lɔ,
 kpa ba n̄ turare dɔ̃ dokemə gungunu wɔ̃lɔ
 ka dɔa baka bwese bwesekan nuurə n̄n saara bu wɛ̃re.
 Yen sɔna ben bii wɔ̃ndiaba ba sekuru sariru mə.
 Ma ben biigii kurəbu ba sakararu mə.
- ¹⁴ Na n̄ ben bii wɔ̃ndia be, ka ben biigii kurə be sɛɛyiasiamə
 ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba mɔn sɔ.
 Domi ben mɔwɔbun tii ba sakararu mə ka kurə be ba wɔ̃a b̄u s̄arun sɔ.
 Ma ba maa yākunu mə sannu ka be.
 Adama ba n̄ yɛ̃ nge mɛ mɔndu gara gerua ta nɛɛ,

tɔn be ba ñ laakari mɔ, ba kam kobu dɔɔwa.

¹⁵ Isireliba ba bũnu gasirimɔ,
adama Yudaba bu ku raa bu swĩi.
Bu ku da Giligaliɔ ñ kun mɛ Beteli Afeniɔ* bu ka yākunu ko
kpa ba n bɔrumɔ ba n mɔ,
sere ka Yinni Gusunɔn wāaru.

¹⁶ Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpaa bu kpaa. Adama tẽ, Yinni
Gusunɔ u koo bu yɔsu batuma sɔɔ nge yāanu. ¹⁷ Isireliba ba bũnu sāamɔ. A bu
derio mi. ¹⁸ Bã n tam nɔra ba kpa, ba ra n yande dɔɔwa bu sakararu ko. Wee
ben wirugibu ba ra n kīwa ba n wāa sekuru sari kom sɔɔ. ¹⁹ Sɔɔ teeru woo ga
koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yāku nin sɔ.

5

Keu koosio k̄sobu

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.
Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ.
Bɛɛ sina kpaarugibu, i swaa tem kp̄iyo i nɔ.
Bɛɛya siri bini bu ka yā.

Domi i kua tɔmbun yina Misipaa,
ma i kua ben taa Taboriɔ.

² Ma ba man biru kisi ba numa durum sɔɔ.
Yen sɔ, kon bɛɛ kpuro sɛɛyasia.

³ Na Isireliba yɛwa sāa sāa.

Ben goo kun man berue.
Wee ba da ba bũnu gasira
ba tii disidoke.

⁴ Osee u nɛɛ,
ba ñ kp̄ɛ bu maa wurama ben Yinnin mi ben kookoosun sɔ.
Domi bũu s̄aarun gasiribu gina wāa ben gɔru sɔɔ.
Mɛya ba ñ maa wi, Yinni Gusunɔ yɛ.

⁵ Isireliban tii suabu bu s̄ɔsimɔ mɛ ba sāa.
Ba koo wɔruma ben durum sɔ.
Yudaban tii ba koo wɔruma ka be sannu.

⁶ Sanam gam sisi
mɛ sɔɔ ba koo bikiaru da Yinni Gusunɔn mi,
kpa bu ka n̄n yāanu ka ketɛba yākuru kua.
Adama ba ñ n̄n wasi,
domi u bu deri.

⁷ Beya ba n̄n tɔnu kandu kua.
Domi ba da ba bii seegeba mara be ba ñ n̄n yɛ.
Tɛ, ñ n̄n tɛmɔ u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusunɔ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i tabun kɔba soowo Gibeaa ka Ramaa.
I tabun wurenu koowo Beteli Afeniɔ.
Bɛɛ Benyamɛɛba, tabu durɔba wee bɛɛn birun di.

⁹ Gari geeya na Isireliba s̄ɔmɔ.
Dɔma te kon bu sɛɛyasia, ba koo kam kowa.

¹⁰ Wee Yudaban wirugibu ba sāawa nge be ba ra tem gbɛni
bu ka ben tiin tem sosi.

* **4:15** Beteli Afeniɔ - yen tubusiana d̄ɔn wāa yeru

Yen sɔ̃, kon bu nɛn mɔ̃ru wisi nge nim tora.

¹¹ Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dɔ̃remɔ̃
yɛn sɔ̃ ba kam naa gire.

¹² Na kon bu di nge gɛmi.

Kpa na n Yudaba wahala mɔ̃ nge bara te ta kukunu temmɔ̃.

¹³ Mɛya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba gɔ̃ra Asiriɔ̃

bu ka sina boko Yarɛbu somiru kana.

Adama u n̄ kpɛ̃ u bu bɛkia

u sere nɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.

¹⁴ Na ko n sɔ̃awa nge gbee sunɔ̃ Isireliba ka Yudaban sɔ̃.

Kon bu wɔ̃ri n yaaku kpa n bu sua n ka doona.

Goo sari wi u koo bu wɔ̃ra saa nɛn nɔ̃man di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵ Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ,
n̄ n mɛn na, kon bu biru kisi

kpa n wura nɛn wɔ̃a yerɔ̃

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben nɔ̃ni swɔ̃aru ta koo de bu man kasu

kpa bu man somiru kana.

6

¹ Isireliba ba sɔ̃na ba nɛɛ,
i na su gɔ̃sira Yinni Gusunɔ̃n mi.

Wee u sun so u mɛɛra kua.

Adama u koo bɛsɛn mɛɛra ye nɔ̃ri u sun bɛkia.

² N n̄ maa tɛɛmɔ̃ u ka sun wɔ̃aru wɛ̃,

kpa sa n wɔ̃a win wuswaaɔ̃.

³ I de su kasu su n̄n gia.

Nge mɛ sa ra n yɛ̃ kam kam ma sɔ̃ u koo yari,

nge mɛya sa n maa yɛ̃ ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem yɛmiasie.

⁴ Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ,

bɛɛ Yudaba ka Isireliba, mba kon bɛɛ kua.

Wee bɛɛn k̄iru nɛn sɔ̃ ta sɔ̃awa nge bururun kakoru

n̄ kun mɛ nge dirum mɛ mu ra yarine fuuku.

⁵ Yen sɔ̃na kon bɛɛ nɛn sɔ̃mɔ̃bu gɔ̃riama

bu bɛɛ sɔ̃ ma kon bɛɛ sɛɛyasia.

Kpa bu maa bɛɛ sɔ̃ ma kon bɛɛ go.

Nɛn siribu bu koo sɔ̃sira nge yam bururam.

⁶ Domi wɔ̃nwɔ̃nda na k̄i, n n̄ mɔ̃ yɔ̃kuru.

Mɛya na maa k̄i nɛn tɔ̃mbu bu man gia

n kere bu man yɔ̃ku dɔ̃ mwaararuginu kua.

⁷ Ba nɛn arukawani kusia nge mɛ tɔ̃mbu ba ra n kuanammɛ.

Wee ba man tɔ̃nu kandu kua.

⁸ Galadigibu ba sɔ̃awa tɔ̃n kɔ̃sobu

ma ba yɛm yari baama.

⁹ Nge mɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,

nge mɛya yɔ̃ku kowobun wuuru ta wɔ̃a Sikɛmun swaaɔ̃ ta tɔ̃mbu goomɔ̃.

¹⁰ Na gɔ̃a kɔ̃sunu wa Isireliɔ̃,

niya ba b̄unu gasirimɔ̃,

ba tii disì dokemə nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yè sɔɔ kon maa bɛɛ Yudaba sɛɛyasìa.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunə u nɛɛ,

sanam mɛ na kī nɛn tɔmbu Isireliba bu wurama yorun di,

7

¹ kpa n bu bɛkia,

saa yera ben durum maa sɔɔsira Samariə.

Gbenəbu ba dumə diaə ba gbɛnimə.

Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔɔ.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sɔ u nɛɛ,

na yaaye kɔsa ye ba mɔ.

Tɛ, wee ba mwaara ben kom kɔsum mɛ sɔɔ.

Na ye kpuro waamə.

³ Ben nuku kɔsu kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wɛɛmə.

⁴ Be kpuro ba sɔawa sakara kowobu ba sum
nge pɛɛ wɔɔ yeru te pɛɛ kowo u dɔɔ doke u deri.

Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere mu ka se.

⁵ Bə n ben sina bokon tɔɔ bakaru mɔ,
ben sina asakpəbu ka sunən tii ba ra tam nɔwa
kpa ba n tɔmbu yaa kasikimə.

⁶ Be ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,
ba sɔa nge pɛɛ wɔɔ yeru.

Wəkuru, ben wɔrugɔru ta ra yɛmiɛwa
kpa yam sɔre bururu tu se nge ba gāanu dɔɔ doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dɔɔ.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wɔrukumə tia tia.

Adama ben goo ku ra maa man somiru kanɛ.

⁸ Yinni Gusunə u maa nɛɛ,
Isireliba ba ka bwese tukunu mɛnna.
Ma ba kua nge kira te ba n gɔsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimə.

Adama ba n yɛ mɛ.

Təkɔra bu deemaməwa,

adama ba n tuba.

¹⁰ Ben tii suabu sɔɔsiramə.

Domi ba n gɔsiramɛ nɛ Gusunə ben Yinnin mi.

Ka yen de kpuro, ba n man kasu.

¹¹ Ba sɔawa nge totoberɛ

te ta n bwisi mɔ.

Ba Egibitigibu somiru kanamə,

ma ba daamə Asiriə.

¹² Adama bə n swaa wɔri na ra bu taa bɛriewa
n bu mwɛeri nge gunəsu.

Kpa n bu sɛɛyasìa nge mɛ ba bu nɔɔsìa.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimə.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nɛna kon daa bu faaba ko.

¹⁴ Bə n man somiru kanamə, ba ku ra tu ko gɔruə.

Adama ba ra sinɛwa ba n tii muririmə.

Kpa ba n yiyə yeya ya koo de ben gbɛa yu alikama ka resɛm gea ma.

Nge meya ba ra n m̀ bu ka man seesi.
¹⁵ N deema nena na bu nani doke na bu dam wē.
 Adama ka mε, ba man kōsa bwisikusimə.
¹⁶ Ba gəsira goon mi gia.
 Ba sāa nge ten te ta n̄ gea sāa.
 Yen s̄, ba koo ben wirugibu go tabu s̄ə
 ben gari kam gerubun s̄.
 Yera ya koo de bu bu yēε Egibitiə.

8

Ye a duura yera kaa gē

¹ Yinni Gusunə u nεε,
 i kəba soowo.
 Wee yiberɛba ba n̄n sāa yeru wuusima nge kasi.
 Domi Isireliba ba n̄n arukawani kusia.
 Ma ba n̄n s̄əsiru yina.
² Ba koo man n̄əguru suema bu nεε,
 ba nε ben Yinni yē.
³ Adama ba gea deri,
 ma yiberɛba ba koo bu naa swīi.
⁴ Ba tii sinambu kua
 ba n̄ man saawara kue.
 Ma ba būnu seka ka sii geesu ka wura.
 Yen s̄na ba koo kam ko.
⁵ Bεε Samarigibu, na bεεn naa wuragia ye tusa.
 Na maa ka bεε m̄ru m̀.
 Saa yerà i ko i sina ba ku n bεε taare wē.
⁶ Wi u bwāarokunun s̄mburu yē Isireliba s̄ə
 wiya u naa wuragia ye kua.
 Ya n̄ sāa Gusunə.
 Yen s̄na ba koo ye kəsuku muku muku.
⁷ Wee i woo duura,
 yen s̄na i ko i woo b̄kə gē.
 M̄ndu gara nεε, dobi b̄em sari ku ra n som m̄.
 I n maa yē ma bεεn gbean dīanu n̄ n daa gea kua,
 s̄ba ba koo nu gura.
⁸ Isireliba ba dera ba bu mwε.
 Be wee bwesenu s̄ə nge weke te goo kun maa kī.
⁹ Domi ba da Asiriə nge gbeeku keteku ge ga tii kpare.
 Ba da ba somiru kasu mī.
¹⁰ Ba bwese tukunu gobi k̄sia ba n ka n̄ə tia sāa.
 Adama ka mε, kon bu m̄enna,
 kpa Asirin sina boko u bu yoo s̄ma koosia.
¹¹ Isireliba ba būu turanu kua nu dabi.
 Niya nu dera ba durum m̀.
¹² Baa n̄ n bu n̄n woodaba yorua sere ka yen gari piiminə,
 ba ra ye garisiwa nge ye ya wee t̄n tukon min di.
¹³ Ba ra yēε go bu ka man yākuru kua,
 kpa bu yin yaa tem.
 Adama ben yāku ni, nu n̄ man doremə.
 Na n̄ ben toranu duari.
 Kon bu s̄εyasia.
 Yen s̄na ba koo gəsira bu da Egibitiə.
¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba ne ben taka kowo duari.
Yudaba ba maa ben wuu dabinu gbāraru toosi.
Adama kon ben wusu dōō sākiri kpā u ben dii geenu di.

9

Yinni Gusunən tambu

ba koo kpuro bia

- ¹ Bɛɛ Isireliba, i ku tōō bakaru ko gɛɛbun saa sōo
nge bwese ni nu tie.
Domi i Yinni Gusunə biru kisi.
Ma i da i būnu gasirimə
i nu siaramə mi ba alikama soomə kpuro.
² Adama alikama ye ba soomə ka gum mɛ ba gamamə,
yen gaa kun ko n sāa bɛɛgia.
Mɛya i n̄ tam kpam wasi i wuna.
³ Isireliba ba n̄ sinamə tem mɛ Yinni Gusunə u bu wɛ sōo.
Ba koo wurama Egibitiə n̄ kun mɛ Asiriə.
Kpā bu dīa sesenuginu di mi.
⁴ Saa ye sōo, ba n̄ maa kpɛ bu yākuru ko ka tam.
Baa bā n tu kua,
ta n̄ Gusunə wɛremə.
Ben yāku dīanu nu ko n sāawa nge gōō dīanu.
Wi u nu di, u koo disu duurawa.
Dīa ni, nu koo win gōōru kpeesia.
Adama ba n̄ ka ye duə Yinni Gusunən sāa yerə.
⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunən tōō bakanu sōo.
⁶ I n bɛɛn yenusu deri bansu,
Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.
Adama yen wuu ge ba m̄ Mɛnfisi ga ko n sāawa nge bɛɛn sikiru.
Awī yi koo bɛɛn arumani di.
Kpā sākī yi kpi bɛɛn kunə.
⁷ Saa ya tura yè sōo Yinni Gusunə u koo siri.
Saa ya tunuma yè sōo u koo baawure kōsia ye u kua.
Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.
Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kpāarun s̄,
i ra n tamaa Gusunən s̄m̄ə u wiirawa.
Wi, wi Yinni Gusunə u ka gari kua u tam n̄rawa.
N deema bɛɛ, i torewa n kpā, ma i n̄n tusa.
⁸ Adama s̄m̄ə wi u bɛɛ kirə m̄,
u wāa ka Gusunə.
Ka mɛ, i n̄n yina bɛriammɛ mi u dōō kpuro.
I ra mam n̄n seesiwa Gusunə win Yinnin sāa yerə.
⁹ Wee i da i kōsa kua nge mɛ i raa kua Gibeə.
Yinni Gusunə kun bɛɛn toranu duari.
U koo bɛɛ sɛɛyasia nin s̄.

Yinni Gusunə u nuki sankira

- ¹⁰ Yinni Gusunə u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na Isireliba wa,
nɛn n̄ni sōo, ba sāawa nge resɛm marum
mɛ ba wa mi gāanu ku ra kpi.
Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbiikum.
Adama ye ba tunuma Baali Peoriə,
miya ba tii būu wi ba m̄ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge bũu wi.

¹¹ Tẽ Isireliban bæεε ya koo doona nge gunə mərin wuuru.

Ben kurəbu ba ñ maa guri suamə bu sere ma.

¹² Bà n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nà n bu biru kisi.

¹³ Nge mε na Isireliba waasinamə,

ba sãawa nge dãa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yiberεba nəmu beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nεε, Yinni Gusunə, bà n koo Isireliba sεεyasia,

sεεyasia birà ba koo gəsi.

A de ben kurəbu bu nukuru yari,

kpa ben bwāsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunə u nεε,

geema ben nuku kōsuru kpuro ta sōsira Giligaliə.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nən wuswaan di ye ba kuan sɔ.

Na ñ maa bu kī.

Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimə.

¹⁶ Na be, Isireliba sεεyasia.

Ba sãa nge dãa te ta gbera nuurun di kpuro.

Ta ñ maa binu marumə.

Baa bà n maa bibu mara, kon de bii be ba kī mi, bu gbiwa.

¹⁷ Osee u nεε, Gusunə nən Yinni u bu yina

yèn sɔ ba ñ win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu sɔɔ.

10

Isireliban banda kpa

¹ Isirelin bweseru ta raa sãawa nge resəm gea
ye ya ra ma too.

Adama nge mε ba dabiamə,

nge mεya ba bũu yenu dabiasiamə.

Nge mε ben tem mu kuuramə,

nge mεya ba bũu yenu səmmə ka kpee geenu.

² Tən be, ba sãawa gōrusu yirugibu.

Ba koo yen are sɔbe.

Yinni Gusunə u koo ben bũu yee ni ka nin kpee geenu kəsuku.

³ Ba koo tẽ nεε, yèn sɔ sa ñ Gusunə nasie,

yen sōna sa ñ sina boko mə.

Adama tən wāa te sa wāa mini,

mba sina boko koo maa kpī u sun wunana.

⁴ Wee ba gari kam gerumə,

ma ba arukawani bəkumə ka bōri weesugii.

Yen sɔ, siribu dabiamə nge yaka kōsusu

si su ra kpi gbee te ba wuka sɔɔ.

⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sāmə

ge ge wāa Beteli Afeniə bu nanda

kpa bu gɔɔ sina gen sɔ.

Gen yāku kowobu ba koo diiri

bà n wa gen bæεε ya kpa.

6 Domi ba koo ka gu da Asiriɔ
 bu gu ben sina boko wɛ.
 Isireliba ba koo sekuru wa.
 Ba koo nà n daa yɛ ko
 ye ba ka bũu kua ben suunu sɔɔ.
 7 N n Samarin sɔn na, ye kpuro ya kpawa mi.
 Domi ba koo ka yen sina boko doona
 nge deka ye nim mu ka doonɔ.
 8 Ba koo ben bũu yenu kpuro kɔsuku mi ba tora.
 Kpa yakasu ka sãki yi kpi mi.
 Saa gaa sisi yè sɔɔ ba koo guunu ka gungunu sɔ bu nɛɛ,
 i sun sɛsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gɛ ye ba duura

9 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa dɔma tɛn di Isireliba ba durum kua Gibeaa,
 ba toramɔ ba dɔɔwa.
 N n weenɛ tabu bu tɔn kɔso be wɔri mi?
 10 Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu sɛɛyasia nge mɛ na kɪ,
 kpa bwesenu nu nɔɔ tia ko nu bu wɔri ben tora bakanun sɔ.
 11 Isireliba ba sãawa nge naa kpɛmi yi yi ra dobi taaku.
 Adama kon sugu doke ben wɪi bura ni sɔɔ.
 Kon de Yudaba bu kɔrɔ ko,
 kpa be, Yakɔbun bweseru bu tem kusanu kɔsuku.
 12 Yen sɔ tɛ, bɛɛ Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem duure.
 Kpa i durom gɛ.
 Domi saa ya tura i ka gɔsirama nɛ, Yinni Gusunɔn mi,
 kpa n bɛɛ susi n bɛɛ gea kua.
 13 Adama bɛɛ, i kɔsa duura ma i kɔsa gã.
 Ma i bɛɛn weesun are di.
 I bɛɛn naanɛ doke bɛɛn tiin dam
 ka tabu kowo dabi dabiru sɔɔ.
 14 Yen sɔna tabun wurenu koo nɔɔra bɛɛn suunu sɔɔ.
 Kpa bu bɛɛn gbãranu kpuro kɔsuku
 nge mɛ Saluman sina boko u Beti Aribeli wɔri,
 ma u bii mɛrobu ka ben bibu munkã.
 15 Bɛɛ Beteligibu, wee ye kon bɛɛ kua bɛɛn nuku kɔsurun sɔ.
 Bururu yam sãreru yande,
 tabu sɔɔra ba koo bɛɛn sina boko go.

11

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu kɪ

baa mɛ ba nũn seesimɔ

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kɪa.
 Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nen bii.
 2 Adama nge mɛ na bu sokumɔ
 nge mɛya ba ka man tondamɔ.
 Ba da ba bũu ni ba mɔ Baali sãamɔ.
 Ma ba nu turare dɔɔ dokeammɛ.
 3 N deema nɛna na bu kpare,
 na ben nɔma nɛni.
 Adama ba n tuba

ma nena na bu nɔ̄rimɔ.
⁴ Na bu gawama nen mi ka kīru
 ma na bu dīanu wē
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyamɔ u ka nu nɔ̄ri.
⁵ Adama ba yina bu na nen mi.
 Yen sōna na nɛɛ, ba koo da Egibitiɔ
 kpa Asirigii u ko ben sunɔ.
⁶ Ba koo ben wusu tabu wɔ̄ri,
 kpa bu ben damgibu kɔ̄suku
 yèn sō ba ben tiin kpunaa swīi.
⁷ Wee nen tɔ̄mbu ba yɔ̄rari bu ka man tonda.
 Ba bu soka bu gōru gɔ̄sia bu wurama nɛ, Wɔ̄rukoon mi.
 Adama ben goo kun wure.
⁸ Ka mɛ, bɛɛ Isireliba,
 na n̄ kpɛ̄ n bɛɛ deri,
 n bɛɛ tɔ̄nu kandu kua.
 Na n̄ kpɛ̄ n bɛɛ kam koosia
 nge mɛ na wuu si ba m̀ Adima ka Seboimu kua.
 Wee nen gōru ga sankire,
 nen bwēra kun kpunɛ.
⁹ Na n̄ maa bɛɛ kpeerasiamɔ ka nen m̄ru baka ye.
 Na n̄ maa wee n bɛɛ kam koosia.
 Domi na s̄awa Gusunɔ n̄ n̄ m̄ tɔ̄nu.
 Na s̄awa Dɛɛro bɛɛn suunu sɔ̄.
 Na n̄ bɛɛ w̄rim wee ka m̄ru.
¹⁰ Bɛɛ nen bibu, i ko nɛ, Yinni Gusunɔ swīi
 n̄ n̄ kukura nge gbee sunɔ
 kpa i duki na saa s̄ɔ̄ duu yerun di.
¹¹ I ko duki na saa Egibitin di nge gunɔ m̄ri
 kpa i na saa Asirin di nge totobɛɛnu,
 kpa n de i sina bɛɛn yɛnusɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

12

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusunɔn nuki sankɔ

¹ Isireliba ba ra n man weesu kuammɛwa,
 kpa ba n man n̄ni w̄kumɔ.
 Adama Yudaba ba ka nɛ, Yinni Gusunɔ Dɛɛro s̄imɔ dee dee.
² Isireliba ba Egibitigibu gum w̄ɛmɔ.
 Ma ba ka Asirigibu arukawani b̄kumɔ.
 Nge mɛya ba ka kpaasibu kasu be ba n̄ s̄a ḡanu.
 N s̄are ba woo naa gire.
 Ba ben weesu dabiashiamɔ t̄ɔ̄ baatere.
 Ma ba daa b̄ɔ̄b̄ya m̀ ba d̄ɔ̄.
³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na Yudaba siribu sokumɔ.
 Kon be Yakɔ̄bun bweseru w̄rima ben daa k̄san s̄ɔ̄.
 Kpa n bu ben k̄san are k̄sia.
⁴ Ben baaba Yakɔ̄bu u win m̄ɔ̄n naa tokuru nɛnu
 saa win m̄ron nukurun di.
 Ye ba n̄n mara u kp̄ɛ̄a,
 ma u ka nɛ Gusunɔ w̄ri kua ka win dam kpuro.
⁵ U ka nen ḡrado w̄ri kua, ma u kamia.

U swĩ, ma u gɔrado wi kana u nùn domaru kua.
 Beteli miya u ka ne Gusunɔ yinna.
 Ma na ka nùn gari kua.
⁶ Nɛna Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.
 Nɛn yĩsira Wi u ra n wāa.
⁷ Bɛɛ Isireliba, i de i wurama ne bɛɛn Yinnin mi.
 I de i gea ko kpa i n man naane sāa baadomma.
⁸ Bɛɛ Isireliba i sāawa nge tenku be ba kilo weesugia neni.
 Ba ra gbena kā.
⁹ Kpa i nɛɛ, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.
 Kōsa gaa sari ye sɔɔ. Bɛɛn sɔmburun areya.
¹⁰ Adama ne, Gusunɔ na sāawa bɛɛn Yinni
 saa mìn di i wāa Egibitiɔ.
 Kon maa de i wura i n wāa kuu bekuruginu sɔɔ
 nge sanam me na bɛɛ yarama Egibitin di i wāa gbaburɔ.
¹¹ Nɛn sɔmɔba na ka gari kua kāsɪnu sɔɔ,
 kpa be, bu maa ka bɛɛ gari ko.
 Beya ba maa bɛɛ nɛn himba sɔɔsi ya ka gisɔ girari.
¹² Ka me, Galadigibu ba kua tɔn kōsobu.
 Ma ba koo kam ko.
 Ba ra ketɛ kinɛ dabinu go Giligaliɔ.
 Adama ben yāku yenu nu koo ko kpee subenu gbaanun kpĩi sɔɔ.
¹³ Yakɔbu u kpikiru da Aramuɔ.
 Miya u sɔmburu kua u yāanu kpara u ka kurɔ wa.
¹⁴ Adama sɔmɔ goowa Yinni Gusunɔ u gɔra
 u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.
 Sɔmɔ wiya u bu kpara.
¹⁵ Adama yeniba kpuro sɔɔ,
 Isireliba ba Yinni Gusunɔ nuki san̄ka too too.
 Yen sɔ, u koo de yem me ba yari mi, mu wari ben wiru wallo.
 U koo de bu yen sekuru wa.

13

Siri dāaki bi ba Isireliba kua

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba sɔɔ.
 Bā n bwese keri yi yi tie gari sɔɔwa,
 ba ra nandewa.
 Adama ba būu wi ba mɔ Baali sāwa,
 ma ba gu.
² Wee sere ka tē, ba durum mɔ ba dɔɔ.
 Ba tii bwāaroku sii geesuginu kua.
 Ben tiiwa ba bwisika
 ma ba nu seka ka ben nɔma
 nu ka naa binu weene.
 Ma ba gerumɔ nin sɔ ba mɔ,
 be ba yākuru na,
 bu yiuro bu naa bii ni sɔsu.
³ Yen sōna ba koo doona nge bururun kakoru
 n̄ kun me nge dirum.
 Ba sāa nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
 su ka woo doonɔ
 n̄ kun me nge wii si su yarimɔ gbaburun di.
⁴ Adama ne, na sāawa Gusunɔ ben Yinni

saa mìn di na bu yarama Egibitin di.
 Ba ò maa Yinni goo mǎ ma n kun mǎ nɛ.
 Faaba kowo maa sari nɛ baasi.
⁵ Na bu kpara saa mìn di ba wǎa gbaburɔ
 mi gǎanu ku ra kpi.
⁶ Sanam mɛ ba dua tem mɛ sɔɔ,
 ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
 ma ba tii suabu torua ba man duari.
⁷ Tɛ, ko na n sǎawa nge gbee sunɔ
 na n bu mara swaaɔ nge musuku gbeeku.
⁸ Kon bu wǎrimawa nge gbeeku yaa gɔba
 yèn binu ba mwa.
 Kpa n ben toronu bɛsuku.
 Mɛya kon bu kasuku
 nge mɛ gbeeku yɛɛ yi ra yaa kasuku,
 kpa gbee sunɔ niu gu bu tem.
⁹ Isireliba, wee i kam kua
 yèn sǎ i man seesi nɛ wi kon kpĩ n bɛɛ somi.
¹⁰ Mana bɛɛn sina boko u wǎa.
 I de u bɛɛ faaba ko bɛɛn wusu kpuro sɔɔ.
 Mana bɛɛn kparoba wǎa be i bikia i nɛɛ,
 bu bɛɛ sinambu kua.
¹¹ Na raa bɛɛ sina boko wɛ ka mǎru.
 Mɛya kon maa bɛɛ nùn mwaari ka mǎru.
¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.
¹³ Isirelin bweseru ta sǎawa nge bii wìn marubun saa ya tura
 ma u kpasa wǎri mǎ,
 adama bii wi, u yina u yarima.
¹⁴ Kon bu wuna saa gǎribun wǎa yerun dam di.
 Kpa n bu yakia gǎɔn nǎman di.
 Gɔɔ, a na ka wunɛn bara te a ra ka tǎnu go.
 Gǎribun wǎa yeru, a na ka wunɛn kam kootia.
 Domi na ò maa ben wǎnwǎndu mǎ.
¹⁵ Baa Isireliba bà n kuura amǎ,
 begibun suunu sɔɔ,
 yiberɛba ba koo na nge woo sum saa sǎɔ yari yerun di.
 Nɛ, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamawa gbaburun di,
 kpa bu dǎkǎba gberasia.
 Kpa bwii yi nim kpe.
 Gǎa ni nu gea sǎa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14

¹ Na kon de bu Samari sɛɛyasia
 yèn sǎ yen tǎmbu ba nɛ Gusunɔ ben Yinni seesi.
 Ba koo bu gowa tabu sɔɔ
 kpa bu ben bii piiminu nam.
 Kpa bu ben kurɔ be ba guri mǎn nukunu bɛsuku.

Osee u Isireliba kǎkirimɔ

² Osee u Isireliba sǎɔwa u nɛɛ,
 bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi,
 domi ba wǎruma ben toranun sǎ.
³ Bu wurama wìn mi bu kana teni ko
 te ta nɛɛ, Yinni Gusunɔ,

a sun beɛn toranu kpuro suuru kuo.

Kpa a sun mɛeri ka nɔnu geu.

Ye sa ko ka nun yākuru kua,

sa ko nun siara.

⁴ Asirigii wi, u n̄ kp̄ u sun faaba ko.

Sa maa yē ma dumɪ kun sun faaba m̀ tabu sɔɔ.

Sa n̄ maa bwāaroku ni sa tii kua sokumɔ beɛn yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

kon de nɛn tɔmbu bu ka den nɛ turo yōra

kpa n bu kīa too.

Na n̄ maa ka bu m̄ru m̀.

⁶ Ko na n s̄awa nge kakoru be, Isireliban s̄o.

Ba ko n wāwa nge dāa wēsu,

kpa bu nuuru gira nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.

⁷ Ben kāasi yi koo tɛriawa

kpa yi n wā nge dāa te ba m̀ olifi,

kpa yi n nuburu do nge dāa ni nu wāa Libaniɔ.

⁸ Ba koo ḡsirama bu sina nɛn k̄k̄rɔ

kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge resɛm dāa

kpa bu yīsiru yari nge Libanin tam.

⁹ Saa ye, Isireliba ba n̄ maa b̄nu s̄amɔ.

Domi kon ben kanaru nɔ,

kpa n bu n̄ni doke.

Na kon s̄awa nge dāa ye ya ku ra gbere ben s̄o.

Nɛn min diya ba koo domaru wa.

¹⁰ Wi u laakari mɔ, u de u n tii sɛ gari yinin s̄o.

Wi u maa bwisi mɔ, u de yi n̄n yeeri.

Domi Yinni Gusunɔn swɛɛ yi s̄awa dee dee.

Gemgiba ba koo s̄i yi sɔɔ.

Adama be ba n̄n seesimɔ, ba koo w̄ruma yi sɔɔ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya sãa kirɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn tɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge mɛya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba n̄ n̄n naanɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam d̄aakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koorɔ nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, yĩsi ten tubusiana Gusunɔ u sãawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn tɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Petuelin bii sɔɔwa u Yudaba sã.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro

i swaa tem kp̄iyɔ i gari yi nɔ.

Gãa ninin bweseru nu koore bɛɛn waati sɔɔ,

n̄ kun mɛ bɛɛn sikadoban waati sɔɔ?

³ I bɛɛn bibu yen gari sɔɔwɔ.

Kpa bii be, bu maa ben bibu sã,

kpa be, b̄a n seewa bu maa begibu sã.

⁴ Wee d̄ia ni kɔkɔnu nu di n tiara,

twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n tiara

ma swĩini yi na yi di.

Ye swĩini yi di n tiara,

ma gbaanu na nu ye di.

⁵ Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i swĩ.

Bɛɛ tam n̄robu, i weweenu koowo.

Domi tam mu koo kpe resɛm biarun sã.

⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu

ta bɛsɛn tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mɔ.

Yin donnu dam mɔwa nge gbee sinansuginu.

⁷ Yi bɛsɛn resɛm gbaanu kam koosiamɔ.

Yi bɛsɛn figie d̄anu dimɔ.

Yi yen kokosu wĩamɔ.

Ma yi yen kãasi derimɔ kokosu sari.

⁸ I wuri koowo nge kurɔ kpao wi gɔminira deema.

⁹ Ba ku ra maa ka k̄enu de Yinni Gusunɔn sãa yerɔ

ni nu sãa alikama ka tam.

Yen s̄na Yinni Gusunɔn sɔm kowo be ba sãa yãku kowobu ba sãare ba gɔɔ sã.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resɛm ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba sã biti sɔɔ.

Be ba ra resɛm yewe, weweena ba m̄.

Domi dīa bimi sari.
 Dīanu kpuro nu kam kua.
 12 Resem gbaanu nu gbera.
 Figie ya della.
 Dāa gbaanu kpuro nu gea yina.
 Ya dera tambu ba ñ maa nuku dobu mō.

Yoeli u tambu kanamō

bu Yinni Gusunō suuru kana

13 Bεε Yinni Gusunōn sōm kowobu, yāku kowobu,
 i saaki sebuo
 i ka kpuna wōku giriru nuku sankiranun sō.
 Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam kēnu ne
 Gusunō besen Yinnin sāa yerō.

14 I tōru garu wunō
 tē sōo i ko i nōo bōke.
 I tambu kpuro mēnnō sere ka durō tākōnō
 Gusunō besen Yinnin sāa yerō,
 kpa i nūn kana.

Yinni Gusunōn mōrun tōru

15 Yinni Gusunōn tōru ta turuku kua.
 Tōo te, ta sāawa win tōru.
 Te sōora wi, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.
 Anna a tōo kōsuru wa te ta sisi mi.

16 Wee sa mēera ba ka besen dīanu doonō.
 Ma nuku dobu kpa Gusunō besen Yinnin sāa yerō.

17 Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sōo.
 Dīanu kpa biranu sōo.

Ma bira ni, nu wōrukumō.
 Domi nu ñ maa dīanu mō.

18 I swaa dakio i nō nge mē yεε yi wuri mō,
 ma yi bōsu baama.
 Domi yi ñ yakasu wa kpara yerō.
 Baa ka yāanō nu nōni sōore.

Yoeli u kanaru mō

19 Yinni Gusunō, wuna na nōogiru suemō.
 Domi wee, yakasu ka dāa dōo mwaara gberō.

20 Ma yεε yi nōogiru sue yi nun kanamō.
 Domi daanu gbera, yakasu maa dōo mwaakira gbaburō.

2

Yinni Gusunōn tōru

ta turuku kua

1 I kōba soowo Siōniō.
 I de bu ye nō Yinni Gusunōn guu dēeraru mi.
 Bεε be i wāa tem mē sōo kpuro, i diirio berum sō.
 Domi Yinni Gusunōn mōrun tōra wee.

Wee ta mam turuku kua.

2 Tōo te, ta tīriwa.

Ta guru wiru ka bukō sōowa.

Ma twee wuura wee yi dabi,

yi maa dam mō.

Yin wuu te, ta tīriwa

nge yam wōkura guuru wukiri.

Sa ñ yen bweseru waare.

Sa ñ maa yen bweseru wasi.

³ Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge dōo mwaara u doona.

Yi ku ra gāanu deri.

Yellu beɛɛn tem mu gea sāa
nge gbaa te ba mō Edɛni.

Adama tē yi mu kua nge mi gāanu ku ra kpi.

⁴ Twee yi, yi sāawa nge tabu maasabu
be ba dumi yakiamō.

⁵ Yi yōokumō yi guunu gasirimō.

À n yen wəkinu nua

a ra n tamaa nge tabu kekebara,

ñ kun mε yaka si su dōo mwaaramon wəkinu.

Yi ra n weewa nge tabu durō be ba tabun sōoru sāa.

⁶ Tōmbu kpuro ba ra n nandewa yi n tunuma.

Kpa ben wuswaa yu burisina.

⁷ Yi ra tii yōsuwa nge tabu durōbu,

yi n gbāraru gasirimō,

yen baayere ya n yen swaa swīi.

Yi ku ra gam gere.

⁸ Yi ku ra maa baasinε.

Yen baayere ya ra n yen sīa swīiwa.

Gāa ni nu koo ye gəngεε ko,

yi ra nu wəriwa sannu.

Nu ku ra maa ye yōrasie.

⁹ Yi ra wuu wukiriwa

yi n gbāraru ka yenusu gasirimō,

kpa yi n dumō fənɛntiban di nge gbenōbu.

¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,

kpa n sāare wəlla koo wəruma,

kpa suru ka sōo yam tīra,

kpa kperin ballibu kpe.

¹¹ Nge mεya Yinni Gusunō ù n gari gerua win tabu kowobun wuswaa,

ba ra nùn mεm nōowεwa.

Ba dabi, ba maa dam mō.

Yen sōna win tōo te, ta nanum mō.

Wara u koo yōra u tu ma.

I gōru gōsio

¹²⁻¹³ Yinni Gusunō u nεε,

na sāawa wənwəndugii.

Nɛn kīru ta kpā.

Nɛn mōru ya ku ra fuuku se.

Na ra maa tōnu suuru kue

kōsa ye na raa kī n nùn kua sōo.

Tē, i wurama ka beɛn gōru kpuro nɛn mi,

i nōo bōke, kpa i wuri ko.

Beɛn gōruwa i ko i gōsia,

n ñ mō i yānu gēeku tōna.

I wurama nε, Gusunō beɛn Yinnin mi.

¹⁴ Sərəkudo kon gōru gōsia,

kpa n beɛ durom kua.

Saa ye sɔ̄ra i ko i kpī i ka man alikama ka tam kēnu naawa.

I kanaru koowo

ka nɔ̄ bɔ̄kuru

15 I kɔ̄ba soowo Siɔ̄niɔ̄.

I tɔ̄mbu mɛnnɔ̄,

kpɔ̄ i nɔ̄ bɔ̄kurun tɔ̄ru yi.

16 I tɔ̄mbu mɛnnɔ̄ bu man sã,
guro gurobu ka bibu, ka bii wēɛnɔ̄.

Baa ka be ba wãa kurɔ̄ kpaa dirɔ̄,
bu yario ben kurɔ̄ kpaa dirun di.

17 Kpɔ̄ yãku kowo be ba man sãamɔ̄
bu du nɛn sãa yerɔ̄ ka swī,
yãku yeru ka kɔ̄nnɔ̄n baa sɔ̄ɔ̄,
bu nɛ ben Yinni kana bu nɛɛ,
n ben wɔ̄nwɔ̄ndu waawo, be, nɛn tɔ̄mbu.
N ku bu sekuru doke.
N ku de tɔ̄n tukobu bu bu yēɛ bu nɛɛ,
mana nɛ, ben Yinni na wãa.

Yinni Gusunɔ̄

u win tɔ̄mbu wisimɔ̄

18 Yinni Gusunɔ̄ u nisinu mɔ̄ win tem sɔ̄.

U win tɔ̄mbun wɔ̄nwɔ̄ndu mɔ̄.

19 Ma u win tɔ̄mbun kanaru wisa,
u nɛɛ, kon bɛɛ alikama kpaa wē, ka resɛm, ka gum.
I ko i deburu wa.

Na ñ maa derimɔ̄ bweseru garu tu bɛɛ yēɛ.

20 Kon bɛɛ yiberɛ be ba na saa sɔ̄ɔ̄ yēsan nɔ̄m geu gian di gira,
kpɔ̄ n de bu da n toma

mi tem mu gbere ma gãanu ku ra kpi.

Kon de ben swaa gbiobu bu nim wãku bɔ̄ruguu wɔ̄ri.

Kpɔ̄ be ba wãa biruɔ̄ bu nim wãku ge ba mɔ̄ Mɛditeranɛ wɔ̄ri.

Ben gonu nu koo numia sere bu kpɔ̄na bu wēsia.

Geema, Yinni Gusunɔ̄ u gãa bakanu kua.

21 Tem, a ku bɛrum ko,
a nuku dobu koowo,
domi Yinni Gusunɔ̄ u gãa bakanu kua.

22 Bɛɛ gbeeku yɛɛ, i ku nanda.

Domi yakasu su koo wure su kpi temɔ̄,
kpɔ̄ dãnu nu ma.

Figie ka resɛm ya koo binu ma siki siki.

23 Bɛɛ Siɔ̄nigibu i nuku dobu koowo Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni sɔ̄ɔ̄.

Domi u koo de gura yu nɛ yen saa sɔ̄ɔ̄ nge yellu.

U koo de yu nɛ saa ye ya ra tore

kpɔ̄ u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

24 Alikaman soo yera kun maa gberamɔ̄.

Olifin gum, ka resɛm tam kun maa biaramɔ̄ wekenɔ̄.

25 Kon bɛɛ wɔ̄ɔ̄ si ka dĩa nin kɔ̄sire wē,
ni nɛn tabu kowobu, kɔ̄kɔ̄nu, ka gbaanu, ka twee yi di
wɔ̄ɔ̄ si su doona sɔ̄ɔ̄.

26 Bɛɛ nɛn tɔ̄mbu, i ko i di i debu.

I ñ sekuru wasi.

Kpɔ̄ i nɛ, Yinni Gusunɔ̄ bɛɛrɛ wē,

nε wi na bεε sɔm maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye sɔɔ, i ko i gia

ma na wāa bεε Isireliban suunu sɔɔ.

Ma na sāa Gusunɔ bεen Yinni.

Nε baasi, Yinni goo maa sari.

Bεε nen tɔmbu, i n̄ maa sekuru wasi.

3

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

¹ Yen biru kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ.

Bεen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo nen gari gere,

kpɔ bεen durɔ tɔkɔnu nu n dosusu m̄,

kpɔ bεen aluwaasiba bu kāsini wa.

² Baa ka yobɔ, kon bu nen Hunde wēwa tɔɔ te.

³ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.

Kon de yem ka d̄ɔɔ ka wii bakasu s̄ɔsira w̄llɔ ka temɔ.

⁴ S̄ɔɔ u koo yam t̄ira,

kpɔ suru u sw̄era nge yem,

Yinni Gusunɔn t̄ɔɔ nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵ Adama yen t̄ɔɔ te,

wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo kisira n̄ni sw̄aa ten di

S̄ɔnin guurɔ Yerusalemɔ

nge mε Yinni Gusunɔ u gerua.

Beya be u soka ba n ka w̄aru m̄.

4

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

¹ Yinni Gusunɔ u nεε, yen t̄ɔɔ te,

kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge yellu.

² Kpɔ n bwese tukunu kpuro menna

n nu sure Yosafatin w̄wa sɔɔ.

Miya kon nu siri

k̄sa ye nu nen tɔmbu Isireliba kuan s̄.

Domu nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.

Ma nu ben tem b̄nu kua.

³ Nu nen tɔmbu b̄nu kua ka t̄εε.

Nu ben aluwaasiba mwεera nu d̄ra

nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.

Ma nu w̄ndiaba mwεera nu d̄ra nu ka tam n̄.

⁴ Bεε Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba wāa Filisitiban temɔ,

mba i k̄i nen mi.

I k̄i i man m̄ru k̄siawa?

N n̄ m̄n na, na n̄ t̄em̄ n̄ ka maa bεε m̄ru k̄sie.

⁵ Wee i nen sii geesu ka nen wura

ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi bεen b̄u s̄a yerɔ.

⁶ Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwεera i Gerekiba d̄re.

Nge m̄ya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷ Adama nε, kon ka bu wurama mi ba raa wāa.

Kon de k̄sa ye i bu kua mi,

yu wəri been wiru wəllə.
⁸ Kon been bibu Yudaba dɔre.
 Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,
 be ba wāa n toma.
 Yeniwa ne, Yinni Gusunə na gerua.

Taa dāakibu ka siribu

⁹ Yoeli u nee,
 i bwese tukunu nəsio bu tabun səruru ko.
 Nu tabu durə damgibu seesio, kpa bu swaa wəri,
 tabu kowobu kpuro gesi.
¹⁰ Nu nin naa tebonu gəsio takobiba,
 kpa nu nin kəmbənu gəsia yaasi.
 Be ba raa sāa bɛrurobu, bu tii koowo tabu durəbu.
¹¹ I seewo fuuku i na.
 Bɛɛ bwese ni i wāa turuku, i mennama.
 Yinni Gusunə, a de wunen tabu kowobu bu na.
¹² Ma Yinni Gusunə u nee, bɛɛ bwesenu kpuro,
 i seewo i na Yosafatin wəwa yen mi.
 Domi miya kon sina
 n bwese ni nu wāa mi kpuro siri.
¹³ Domi ben nuku kəsura banda.
 I kəmbənu suo i tən be gē nge dīa ni nu ye.
 I na i bu munku nge resəm ye ba doke gama yerə,
 ma yen nim mu kotosu yiba.
¹⁴ Wee tən wəru ga wee wəwa yèn mi ba koo təmbu siri.
 Domi ne, Yinni Gusunən tō te, ta tura
 tē sə kon nen məru sōsi.
¹⁵ Sə ka suru kun maa ballimə.
 Ma kperi yi yam tīra.
¹⁶ Ne, Yinni Gusunə na kukirimə Siənin guurun di.
 Nen nə ga nəramə Yerusalemun di.
 Wəllu ka tem mu yīrimə.
 Adama na nen təmbu Isireliba kəsū.
 Nena na sāa ben kuku yeru.
¹⁷ Bɛɛ Isireliba, i ko i gia
 ma ne Gusunə na sāawa been Yinni,
 ne wi na wāa Siəniə nen guu dɛɛraru mi.
 Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko nɛgia.
 Tən tukobu ba n maa ye wərimə.

Yinni Gusunə

u koo win təmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yè sə resəm ya koo gea ko
 sere ka gungunu wəllə.
 Kpa sabenu nu di mi.
 Kpa nu bom ko mu n kpā.
 Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.
 Daru koka gaa koo yari
 Yinni Gusunən sāa yerun di,
 kpa yen nim mu da
 sere Sitimun wəwaa.
¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,
 kpa Edəmun tem mu ko bansu.
 Domi ba Yudaba dam dɔre,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tambun yem yari mi m̄ru k̄sia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n w̄a ben tem̄
sere ka baadommā.

Kpa ne, Yinni Gusun̄ na n w̄a Sīnī.

AMOSU

Amosu wi, u sãawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nùn soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sō siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sō, Isireliba ba dukia mōwa too, adama ben wāasinaa ka Gusuno ya biru wura. Baa me ba sãaru neni, ben gōru ga ñ wāa te sō. Ba ñ sãarobu nōrimo. Ba bwēebwēebu gem biramō. Ba tambu taki dimo tenkurun swaa sō.

N deema saa ye sō, Asirigiba dam mō. Amosu u Isireliba yaayasia mō wooda ye Yinni Gusuno u Mōwisi wē ben sō ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sō, bà kun Gusuno sāmō ka gem, mem nōbu sarira ba mō. U maa bu sōmō ma Yinni Gusunon siribu wee be sō.

Amosu u sãawa Isireliban bwese kera wōkura yiru yen sōmō dāako wi Gusuno u bu gōria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tambu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirō ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kāsinu nōbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sãawa yāa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sō, n kua wōo yiru tem mu sere yīra. Saa ye sō, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireli. ² Amosu u nee, Yinni Gusunon nō ga nōramo Sionin guuro Yerusalem. Yakasu maa sari kpara yeno, ma guu te ba mō Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusuno na nee, Damasigibun toranu nu kpēa. Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō. Domi ba Galadigibu taaka ba munka. ⁴ Tē, kon de dōo u na u sina boko Hasaelin yenu wōri, kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam. ⁵ Kon ben wuu Damasim gbāraran gamboba kāsuku, kpa n Bikati Afenin tambu kpeerasia. Kpa n Beti Edenin suno go. Kpa n de bu Sirigibu yoru mwēeri bu ka da Kirio. Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusuno na nee, Filisitiban toranu nu kpēa. Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō. Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwēera ba Edomuba nōmu beria. ⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dōo sōku, kpa u yen dii geenu di. ⁸ Kon Asidōdun tambu ka Asikalonin suno kpeerasia. Kon Ekoronigibu wōri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.
Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

Yinni Gusunə

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ Ne, Yinni Gusunə na nee,
Fenisiban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mweera
ba Edəmuba nəmu beria.
Ba n̄ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu bɔkua.
¹⁰ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tiri dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusunə

u koo Edəmuba seeyasia

¹¹ Ne, Yinni Gusunə na nee,
Edəmuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa swi ka takobi.
Ba n̄ bu wɔnwɔndu kue.
Ben maru kun maa sure.
Ma ba ka bu wereru saa dim dim saa kpuro.
¹² Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tema dɔɔ sɔku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusunə

u koo Aməniba seeyasia

¹³ Ne, Yinni Gusunə na nee,
Aməniban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadiə,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamə
begin mu ka yasian sɔ.
¹⁴ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Raba tabu wəri bu ye dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.
Saa ye sɔɔ, tabun wurenu koo nɔra nge woo bɔkə.
¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru mweeri.
Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

2

Yinni Gusunə

u koo Məabuba seeyasia

¹ Ne, Yinni Gusunə na nee,
Məabuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
Domi ba Edəmun sina bokon kukunu dɔɔ meni nu kua torom.
² Yen sɔ, kon de bu Məabuban tem dɔɔ meni
kpa u ben wuu Keriatun dii geenu di mam mam.
Kpa Məabu be, bu kam ko tabu gberə,
sanam me tabu swi ba kabi soomə, ba kuuki mɔ.
³ Kon ben sina boko ka win tabu sinambu kpuro kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunawa na yeni gerua.

*Yinni Gusunə**u koo Yudaba seeyasia*

⁴ Ne, Yinni Gusunə na nee,
 Yudaban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
 Domi ba nen woodaba yina.
 Ba n̄ ye mem nɔwɛ.
 Ma ba b̄nun weesu sw̄i, ni ben baababa ba raa sw̄i.
 Ma nu dera ba gera nen swaan di.
⁵ Yen sɔ, kon de bu ben tem d̄ɔ meni.
 Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di mam mam.

*Yinni Gusunə**u koo Isireliba seeyasia*

⁶ Ne, Yinni Gusunə na nee,
 beɛ Isireliba, beɛn toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.
 Domi i gemgibu d̄ra i ka beɛn dibu wa i mwa.
 Ma i ka s̄arobu baranun gobi k̄sinamə.
⁷ I ra n k̄wa i w̄nwendobu taare
 kpa ba n wiru tua s̄a nuku sankiranun sɔ.
 Kpa i n bw̄ɛbw̄ɛbu dam d̄remə.
 Bii ka baa ba ka kurə turo m̄ennamə.
 Nge m̄eya i ka ne, Yinni Gusunən ȳisi d̄eraru sankumə.
⁸ I ra n kp̄i kp̄i beɛn b̄nun nuunə
 ȳanu w̄llə ni i t̄ruba mwa,
 kpa i n tam n̄rumə m̄e i yokuma.
⁹ Ka m̄e, na Am̄reba kam koosia mam mam beɛn sɔ,
 be, be ba gunu nge d̄a ye ba m̄ɔ seduru.
 Ma ba dam m̄ə nge d̄a damgia.
¹⁰ M̄eya na beɛ yarama Egibitin tem di.
 Ma na beɛ kpara gbaburə w̄ɔ weeru
 n̄ ka beɛ Am̄re ben tem w̄.
¹¹ Na s̄m̄abu seeya beɛn bibu s̄ɔ.
 Ma na gabu ḡsa nen sɔ beɛn aluwaasiba s̄ɔ,
 ma ba man tii w̄ ba b̄rua bu ku tam n̄.
 Beɛ Isireliba geema? Nge weesa.
 Ne, Yinni Gusunəwa na yeni bikiamə.
¹² I dera be na ḡsa mi, ba tam n̄ra.
 Ma i nen s̄m̄abu wooda w̄ i nee,
 bu ku maa t̄mbu nen gari sɔ.
¹³ Wee t̄ɛ, kon beɛ munku muku muku
 nge m̄e naa k̄k̄e ye ya d̄ianu s̄ɔwa ya ra tem k̄suku.
¹⁴ Yen d̄ma te, wasi kasanugiba kun maa kp̄ɛ bu duka su.
 Damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben dam dendi bu ka ḡanu ko.
 M̄eya tabu durə damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben w̄aru w̄ra.
¹⁵ Ten towoba kun maa kp̄ɛ bu ka tii yina.
 Be ba maa naasu s̄au, ba n̄ kisiramə.
 M̄eya maas̄ba kun maa kp̄ɛ bu we ben dumin dugin saabu.
¹⁶ Be ba s̄a tabu durə damgibu be s̄ɔ d̄ma te,
 ba koo ben tabu ȳanu k̄wa bu duki su n̄m dira.
 Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

3

*Yinni Gusunən tambu**ba koo ben daa tusia*

¹ I swaa dakio i nɔ ye nɛ, Yinni Gusunə na gerumə, bɛɛ Isireliba kpuron sɔ, bɛɛ be na yarama Egibitin di.

² Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, bɛɛ tɔnawɔ na gɔsa. Yen sɔna kon bɛɛ sɛɛyasia bɛɛn durum ye i kua kpuron sɔ.

*Gusunə ù n gari gerua,**Gusunən sɔmɔ kun kpɛ**u nɔɔ mari*

³ Tambu yiru ba koo swaa wəri sannu ba kun gina nɔɔsinɛ?

⁴ Gbee sunə ga ra gbāre yakasə ga kun yaa mwɛ rɔ?

Gbee sunə buu ga ra kukiri gen kpin yerun di ga kun yaa wa ga dimə?

⁵ Gunə ga koo taa mwaara temə ba kun ye bɛri?

Taa ya koo se wɔllɔ gāanu kun ye kɛsie?

⁶ Ba ra tabun kɔba so wuuə wuugibu ba kun nande?

Kɛsiru garu ta ra koore wuuə n kun nɛn min di?

⁷ Aawo, na ku ra gāanu ganu ko na kun yè nɛn sɔmɔ sɔɔwa.

⁸ Gbee sunə gà n gbāra, wara ku ra nande. Nɛ, Yinni Gusunə nà n gari gerua, nɛn sɔmɔ wara kun yi kparamə.

*Yinni Gusunə**u koo Samari sɛɛyasia*

⁹ I Asidədu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nɔɔgiru sueyo i nɛɛ, bu mɛnnama Samarin guunə, kpa bu wa daa bɛɛɛtɛkɛ ka dam dɔrenaa ye ya wāa ben suunu sɔɔ.

¹⁰ Ba ku ra kã bu gea ko.

Ma ba arumani guramə ka dam ka taki, ba taasimə ben sina kpaanə.

¹¹ Yen sɔna kon de yibɛɛba bu na bu tem mɛ tarusi, bu ben dam kpeerasia.

Kpa bu ben sina kpaanu kəsuku.

Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Faaba ye ya n nuku dobu mɔ

¹² Wee ye na maa gerua. Na nɛɛ, nge mɛ yāa kparɔ u ra win sabenun sukum wɔre gbee sunən nɔɔn di, nge mɛya kon bɛɛ Isireliba wɔra bɛɛ be i na i sɔ Samariə kpin yee buranu sɔɔ.

Kirɔba

13 I swaa dakio i nɔ
 kpa i Yakɔbun bweseru kirɔ ko
 i bu sɔ ye nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.
 14 Na nɛɛ, sanam mɛ sɔɔ, kon Isireliba sɛɛyasia ben durum sɔ.
 Kon Betelin yāku turanu kɔsuku,
 kpa nin kāanu nu bɔɔkira nu wɔruku.
 15 Kon bɛɛn dia mi i ra n wāa yam susurun saa ka puran saa kɔsuku.
 Kpa n bɛɛn sina kpaanu kam koosia
 ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
 ka sere dii gee ni nu tie.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

4

1 Bɛɛ Samarin tɔn kurɔbu,
 bɛɛ be i dimɔ i bɔriamɔ nge Basanin naa gbiibi
 yi yi wāa Samarin guurɔ,
 i wɔnwɔndobu dam dɔremɔ,
 i bwɛɛbwɛɛbu taki dimɔ,
 ma i bɛɛn durɔbu sɔɔmɔ bu ka tam na i nɔ.
 Tɛ, i swaa dakio i nɔ.
 2 Nɛ, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nɛn tiin yīsi dɛɛraru na mɔ,
 wee saa ya sisi yɛ sɔɔ ba koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru kɔkɔnu sɔre bu gawa
 nge swɛɛ.
 3 Bɛɛn baawure u koo yari kururun di
 kpa bu bɛɛ kuba sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliban gɔru bɔbunu

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Isireliba, i doo yāku yee ten mi Beteliɔ,
 kpa i n man torarimɔ.
 I doo Giligaliɔ,
 kpa i n man torarimɔ nge mɛn nɔɔ i ko kpī.
 I n bɛɛn yāku nu mɔ bururu baatere,
 kpa i n ka bɛɛn kɛnu naamɔ sɔɔ ita ka sɔɔ ita.
 5 I bɛɛn siarabun yāku nu koowo ka pɛɛ ye ba seeyatia doke.
 Kpa i tɔmbu sɔ ma i kɛnu kua ka kīru.
 Domi yera bɛɛ Isireliba i kīru bo.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

6 N wee na dera gɔɔra dua bɛɛn wuu marosu kpuro sɔɔ.
 Ma i dīanu bia bɛɛn yenusu kpuro sɔɔ.
 Adama ka mɛ, i n gɔsirame nɛn mi.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
 7 Na yina gura yu nɛ ye n tie suru ita bu ka dīanu gɛ.
 Na dera gura ya na wusu gasun mi.
 Ma na n wure yu nɛ gasun mi.
 Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.
 Ma na n wure yu nɛ ganun mi.
 Ma nu gbera.
 8 Yera bɛɛn wusu gasun tɔmbu ba da wuu gagun mi
 bu ka nim wa bu nɔ.
 Adama ben nim nɔru ga n kpa.

Ka me, i ñ gəsirame nen mi.
 Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.
 9 Na dera been dīanu kusenu kua,
 ma twee yi na yi been gbean dīanu ka been dāa gbaanun wurusu kpuro di.
 Adama ka me, i ñ gəsirame ne Gusunə been Yinnin mi.
 10 Na maa bee kēsi kēsi bararu sure nge me na kua Egibitiə.
 Na dera ba been aluwaasiba go tabu səə.
 Ma ba ben dumi mwεεra.
 Na dera i been tən be ba gun nuburu nua been sansaniə.
 Adama ka me, i ñ gəsirame nen mi.
 11 Na bee sura na kəsuka nge Sodomu ka Goməra ye na kam koosia.
 Ma i kua nge dāa nəə ge ba wuna dōn di.
 Adama ka me, i ñ gəsirame ne, Yinni Gusunən mi.
 12 Yen sōna bee Isireliba kon bee seeyasia.
 N n men na, i n səəru sāa i n ka ne Gusunə been Yinnin siribu mara.
 13 Domi nena na guunu məma,
 ma na woo taka kua.
 Na ra nen bwisikunu tən giasie.
 Na ra maa yam bururam gəsie yam wəkuru,
 kpa na n sīimə guunu wəllə.
 Nen yīsira Gusunə wəllu ka tem Yinni.

5

Isireliba, i de i gəru gəsia

1 Bee Isireliba, i swaa dakio i nə gəə swīi yi na mə been sə.
 2 Bee be i wərumε temə nge wəndia be ba gu,
 i ñ maa seemə.
 Goo sari wi u koo bee seeya.
 3 Domi Yinni Gusunə u gerua u neε,
 been wuu ge ga tabu durəbu nərəbu (1.000) mə,
 bə n tabu da, təmbu wunəbuwa (100) ba koo wurama.
 Ge ga maa tabu durəbu wunəbu mə,
 təmbu wəkura ba koo tia.

I wurama Gusunən mi

n sere dākuru ko

4 Wee ye Yinni Gusunə u maa bee Isireliba sōmə.
 U neε; i n kī i n wāa, wiya i ko kasu.
 5 I ku maa sāaru da Beteliə ka Giligaliə ka Beri Sebaə.
 Domi u koo de bu Giligaligibu yoru mwεeri.
 Kpa bu Beteligibu kam koosia.
 6-7 Bee be i ra gem gəsie weesu,
 kpa i kun mu garisi gāanu,
 i na wi, Yinni Gusunən mi,
 kpa i wa i n wāa,
 kpa u ku raa bee Isireliba wəri u mwa nge dōə.
 Kpa i goo bia Beteliə wi u koo dōə wi go.
 8 Yinni Gusunəwa u kperi bwese bweseka kua,
 ma u yen baayere yi yen ayerə.
 U ra yam wəkuru gəsie yam bururam.
 Kpa u de sōə sōə gu tīra, gu gəsia wəkuru.
 U ra nim wəkun nim mənne,
 kpa u mu yəkana tem kpuro sōə.

9 Wiya u ra damgibun dam bue.
 Kpa u de bu ben wusun gbāranu kəsuku.
 Ka gem, win yīsira Yinni Gusunə.
 10 Bεε Isireliba, be ba bεε sirimə dee dee,
 i ra n bu tusa,
 kpa i n ka wi u gem gerumə kōrua.
 11 I ra bwēεbwēεbu dam dore,
 i n ben gbean dīanu mwεεrimə ka dam.
 Yen sō, i n sinamə bεen dia sō
 ye i bana ka kpee ni i dāka.
 Meya i n maa bεen resem ye i duuran bii duronun tam nōrumə.
 12 Domi u bεen toranu yē nu kpā,
 u maa yē ma i durum kua too.
 I gemgibu nani sōmə.
 I nəm biran kēnu mwaamə.
 Ma i yinamə bu sāarobu ben gem wē siri yerə.
 13 Sanam mēni, sanam kōsuma.
 Yen sō, wi u laakari mə, wiya u ko n nə maari.
 14 I de i n gea mə n kun mə kōsa.
 Kpa i wa i n wāa.
 Nge meya Gusunə wəllu ka tem Yinni u ko n ka bεε wāa nge mε i ra gere.
 15 I kōsa tusio kpa i gea kīa.
 I de gem mu siribu di siri yerə.
 Sərəkudo Gusunə, wəllu ka tem Yinni u koo bεε Isireliban tən be ba tiara
 wənwəndu kua.
 16 Yen sō, Gusunə wəllu ka tem Yinni u gerua u nεε,
 tamba koo gə wuri ko yam kpuro,
 kpa ba n sumə swεε sō, ba n mə, wee, wee!
 Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gə wooru sina,
 kpa bu gə swīgibu mēnna.
 17 Sanam mε u koo bεε wərima,
 ka be ba wāa gberə kpuro ba koo gə swīwa.
 Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

Yinni Gusunən siribun tōru
 18 Bōruroba bεε be i Yinni Gusunən siribun tōru mara.
 Mba i yīiyə i wa tō te sō.
 I n yē ma ta ko n sāawa yam wōkuru, n n mə yam bururam.
 19 I ko i n sāawa nge tōnu wi u gbee sunə duka suurimə,
 ma u ka yaa gəba gaa yinna.
 Ye u dua win dirə u gana nənua,
 ma waa ya nūn dāma.
 20 Yinni Gusunən tō te, ta sāawa yam wōkuru n n mə yam bururam.
 Ta tīriwa niki niki, yam bururam sari.

Sāa te Yinni Gusunə u tusa
 21 Yinni Gusunə u nεε, u bεen tō baka ni i ra nūn diiye tusa.
 U n mam maa kī u bεen mēnnəsun woo nə.
 22 I n nūn yāku dō mwaararugiru kua ka maa kēnu,
 u ku ra nu mwε.
 Meya u ku ra maa bεen siarabun yākunu mēeri
 ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mə.
 23 I ka bεen womusun wəkinu doonə win bəkun di.
 U n maa kī u bεen mərəkunun wurenu nə.
 24 Adama i de gem mu n wāa bεen suunu sō,

mu n kokumə nge nim mε mu ku ra kpe.

²⁵ Bεε Isireliba, i ka kua wəə weeru gbaburu səə, i nùn yākunū ka kēnu kuare nge mε? ²⁶ Būu wi ba m̀ Sakutu wi i garisi bεen sunə ka sere kpera ye i sāmə i m̀ Kewani, i nin bwāroku ni i tii kua səəre nge mε i səəwa gisə? Bεen tii i yē ma i n̄ koore mε.

²⁷ Yen s̄, u koo de bu bεε yoru mwεeri

bu ka da sere Damasin bera giə.

Wi, Gusunə wəllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

6

Ba koo Isireliba kpeerasia

¹ Bōruoba bεε be i wāa Siəniə bəri yendu səə,

ka bεε be i s̄ Samarin guurə ka toro sindu.

Ma i tamaa i s̄a bwese te ta kpāaru bon wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bεen min di.

² I doo Kalinεə i wa.

Min di, kpa i da Hamatiə wuu bəkə gen mi.

Kpa i sara i da Gatiə Filisitiban temə.

Ben wuu si, su bεε Isireliba ka Yudaban wusu gea tura?

Ben tem mε, mu bεen tem kpāaru tura?

³ Wee i n̄ kī wahalan t̄ru tu bεε naawa.

Ma i sere tii daa k̄sa gawemə.

Ma ya bandu dii bεen suunu səə.

⁴ Ma i kpī sau kpin yee buranu səə, n̄ ba buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kpemminu ka naa kpemi yi yi gum mə gəsiammε ḡsun di i temmə.

⁵ I m̄rəkunū soomə i womusu m̀ bwisikunū sariru səə.

Ma i tamaa i nin soberu yēwa nge Dafidi.

⁶ I tam n̄rumə ka n̄ri bεε.

I tii gum turaregim sawamə.

Ma i n̄ nuki sankire yèn s̄ bεen bweseru ta koo kam ko.

⁷ Yen s̄na ba koo gbi bu bεε yoru mwεeri bu ka doona

kpa bεen nuku dobun kuuki ka bεen t̄ə baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸ Gusunə wəllu ka tem Yinni u b̄rua ka win tiin wāaru u nεε,

u n̄ bεε Isireliban tii suabu kī.

U maa bεen sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wāa ye səə kpuro.

⁹ T̄mbu w̄kuru b̄a n tie yenu gagu səə, ba koo gbiwa. ¹⁰ Goo ù n win t̄nun goru sua yēnun di u ka yara u d̄ə u d̄ə mēni, u koo wi u wāa yenu səəwə bikia u nεε, goo maa tie u wāa ka wunε?

Kpa yēro u nùn wisi u nεε, goo sari.

Kpa wini u nεε, a mario. N n̄ weenε su Gusunən yīsiru sia saa yeni səə kpa u sun s̄irema.

¹¹ Domi Yinni Gusunə u wooda yeni w̄ u nεε,

u koo yēnusu kpuro k̄sukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

¹² Ba ra dumi yakie kpee saara wəllə?

Ba ra ka nεε wuku mi?

Adama wee bεε i gem ḡsia d̄εε.

Ma i gea ḡsia ḡā sosuranu.

¹³ Bεε i nuku dobu m̀ kam səə, ma i gerumə i m̀, bεen tiin dama i ka nasara wa. ¹⁴ Yen s̄na Gusunə wəllu ka tem Yinni u nεε, u koo de bwese tukuru garu

tu bæε seesi. Kpa tu bæε dam dɔre saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim toraɔ ye ya wãa gɓaburun bera gia mi gãanu ku ra kpi.

7

Amusun kāsiru sɔɔ,

u tweewa yi tɛrie

¹Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa kāsiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kɔwara dabi dabinu sanam mɛ yakasu kparam wee si sina boko u raa bɔɔra win yaa sabenun sɔ. ²Sanam mɛ yi tem min yaka si kpuro di, yera na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wãa. Domi ta n̄ maa dam mɔ.

³Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia kɔsa yen di. U nɛɛ, yeni ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u maa dɔɔ wa

win kāsiru sɔɔ

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera na wa kāsiru garu sɔɔ. U nɛɛ, u koo tɔmbu sɛɛyasia ka dɔɔ. Kpa u de dɔɔ wi, u nim mɛ mu wãa tem sɔɔwɔ gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di. ⁵Ma na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ye yɔrasio. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wãa. Domi ta n̄ dam mɔ.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia kɔsa yen di u nɛɛ, yenin tii ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u nifoo wa

win kāsiru sɔɔ

⁷Wee ye na maa wa kāsiru garu sɔɔ. Na Yinni Gusunɔ wa u yɔ ganaɔ ma u nifoo nɛni. ⁸Ma u man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na n̄n wisa na nɛɛ, nifoo.

Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, nifoowa kon ka nɛn tɔmbu Isireliba yĩire nge gana.

Na n̄ maa bu suuru kuamme.

⁹Kon ben sikado Isakin b̄u turanu kɔsuku, kpa n Isirelin sãa yenu suriri, kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi n tu kpeerasia.

Amosu ka yãku kowo Amasia

¹⁰Yera Amasia Betelin yãku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gɔria u nɛɛ, wee Amosu u nun seesimɔ Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina. ¹¹Domi u nɛɛ, wunɛ Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi. Kpa bu Isireliba yoru mwɛɛri ben tem di bu ka da mi n toma.

¹²Yen biruwa Amasia u na Amusun mi, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ wunɛ, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi m̄ mi, a ka wa a n dimɔ.

¹³Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya sãawa sina boko ka Isireliba kpuron sãa yeru.

¹⁴Ma Amosu u n̄n wisa u nɛɛ, na n̄ sãa Gusunɔn sɔmɔ. Na n̄ maa Gusunɔn sɔmɔn bɔɔ. Nɛ, yãa kparowa. Sikamɔrewa* na ra yewe. ¹⁵Yera Yinni Gusunɔ u man gɔsa sanam mɛ na yãanu kparamɔ. U man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari sɔ. ¹⁶Tɛ, a swaa dakio a Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wunɛ Amasia, wunɛ wi a nɛɛ, n ku Isireliba Gusunɔn gari sɔ. ¹⁷Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ,

wunen kurɔ u koo sakararu ko wuu sɔɔ, kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ,

* **7:14** sikamɔre - Ya sãa dãa t̄n binu ba ra di.

kpa bu wunen gberu bonu ko,
domi wunen tii kaa gbi tem tukuma mi n toma,
mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

8

Amosu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kāsɪ teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ mɛ mu ye. ² Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, dāa maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nɛɛ,
saa ya tura u ka win tumbu Isireliba sɛɛyasia.

U n̄ maa bu suuru kuammɛ.

³ U maa nɛɛ, yen tɔɔ te,

sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n tɛrie baama.

Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i swaa dakio bɛɛ be i s̄arobu dam d̄aremɔ.

Ma i bw̄ɛɛbw̄ɛɛbu kam koosiamɔ.

⁵ I m̄, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su bɛsɛn alikama d̄ara.

Domma tɔɔ w̄ɛrarugira koo kpe,

kpa su wa su bɛsɛn biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tumbu gbɛni.

Kpa su doo s̄inu d̄ara.

⁶ Sa ko w̄ɛnw̄ɛndobu dwe ka gobi,

kpa su s̄arobu ka baranun gobi k̄osina.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na b̄ɔrua ka nɛn tiin ȳisuru na nɛɛ,
na n̄ bɛɛ Isireliba k̄ɔsa ye i kua duarimɔ.

⁸ Bɛɛn tem mu koo ȳiri,

kpa bɛɛ nɛn tumbu i n ḡɔɔ wooru s̄.

Tem mɛ kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ u du sɔɔ sɔɔ gb̄ara

kpa yam mu t̄ira.

¹⁰ Kon bɛɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu,

kpa bɛɛn womusu su n s̄a weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n wii p̄ɔru pote nuku sankiranun s̄.

Kon de tumbu ba n nuki sankire tem mɛ sɔɔ

nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n s̄awa n̄ni sw̄arugiru.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, kon de ḡɔru tu du tem mɛ sɔɔ.

N n̄ m̄ d̄ianun ḡɔru, n n̄ maa m̄ nim n̄ru.

Adama nɛn garin ḡɔru ka yin nim n̄ruwa i ko i n m̄.

¹² I ko i n yarinɛwa saa sɔɔ ȳɛsan n̄m dwaru gian di n ka da sɔɔ duu yerɔ,

saa maa sɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di n ka da sɔɔ yari yerɔ,

i n b̄osu baama, i n kasu i nɛn gari n̄.

Adama i ñ wasi i yi nɔ.

¹³ Saa ye sɔɔ, bɛɛn wɔndia burɔbu ka bɛɛn aluwaasiba ba koo gbi nim nɔrun saabu.

¹⁴ Be ba bɔrumɔ ka Samarigibun bɔnun yɔsiru ba mɔ,
ka bɔu wi u wɔa Danuɔn wɔaru,
ñ kun mɛ ka sɔa te ba mɔ Beri Sebaɔ,
be kpurowa kon de bu wɔruku,
kpa bu kpana bu se.

9

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu siri

¹ Amosu, u Yinni Gusunɔ wa u yɔ sɔa yerun yɔku yerɔ. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ,
u sɔa yerun gbereba soowo saa ben wɔllun di kpa tem mu diiri,
kpa bu wɔruku bu tɔn be ba wɔa mi kpuron winu kɔsuku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie go tabu sɔɔ ka takobi.

Baa ben goo kun kpɛ u kisira u doona.

² Baa bɔ n kukua gɔriɔ, win nɔmu ga koo bu yarama.

Baa bɔ n yɔɔwa wɔllɔ, u koo bu sarasiama.

³ Bɔ n da ba kukua guu te ba mɔ Kaamelin wii kpiirɔ, u koo bu kasu,
kpa u bu mwa.

Bɔ n numa nim wɔkun sɔɔwɔ,
u koo de waa baka yu bu dwɛɛ migum.

⁴ Ben yiberɛba bɔ n maa bu yoru mwɛɛra,
u koo de yiberɛ be, bu bu go ka takobi.

U ko n bu nɔni girariwa,
kpa u bu kɔsa kua, n ñ mɔ gea.

⁵ Ma Amosu u nɛɛ,
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u tem baba,
ma mu kɔsikira.
Ma mɛn tɔmbu kpuro ba gɔɔ wooru sɔ.
Mɛ kpuro mu kukumɔ,
ma mu suremɔ
nge Egibitin daa baka te ba mɔ Nilun nim.

⁶ U win wɔa yeru bana wɔllɔ,
ma u dera wɔlla kua tem girum kpɛɛru.

U nim wɔkun nim mɛnna,
ma u mu yɛka tem sɔɔ.

Win yɔsira Yinni Gusunɔ.

Taarɛgibun siribu

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, i ñ Etiopigibu kere nɛn nɔni sɔɔ.

Geema, na bɛɛ yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸ Wee, nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu nɔni girari,
domi ta tora.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.

Adama n ñ mɔ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Wee, kon nɛn woodaba wɛ,
kpa n Isireliba sɔire

bwese tukunun suunu sɔɔ
 nge mɛ ba ra dobi sīire,
 baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.

¹⁰ Nɛn tɔn be ba durum mɔ,
 ma ba gerumɔ ba mɔ,
 na n̄ bu n̄ni swāaru suremɔ,
 ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

¹¹ Tǎru gara sisi tɛ sɔɔ kon Dafidin bandu seeya
 te ta s̄a nge yenu ge ga bansu kua.
 Kon tu sɔmɛ, kpa tu se tu wurama nge yellu.

¹² Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka bwese tuku ni nu raa man s̄amɔn tem
 mwa.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.

¹³ Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ b̄a n ḡa, n n̄ tɛmɔ bu ka kpa duure.

B̄a n resɛm duura, n n̄ tɛmɔ bu ka ye gama.

Baa ka guunu w̄llɔ resɛm ya koo kpiwa

ya n tɛrie bu ka tam ko.

¹⁴ Kon nɛn t̄ambu Isireliba yakia yorun di.

Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua seeya
 bu sina mi.

Ba koo resɛmba duure,

kpa bu yen tam nɔ.

Ba koo d̄aa gbaanu ko,

kpa bu yen marum di.

¹⁵ Kon den bu girawa n sire dim dim nge d̄aa,

ba n w̄a ben temɔ mɛ na bu w̄ɛ mi.

Goo kun maa bu wukamɔ mɛ s̄ɔn di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam mε Abudiasi wi, u win sɔmburu kua. Adama Yudaban temɔwa u Gusunɔn gari gerua Edɔmuban sɔ. Edɔmu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa mε sikado turowa ba mɔ. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temɔ sanam mε ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba wɔraa dewa bu ben yānu gura. Yen sɔna Abudiasi u bu sɔɔwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusunɔ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. Sɛɛyasia bɪ Gusunɔ u koo Edɔmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusunɔn siribun tɔru, naasu 6n di sere naasu 21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u nεε, Abudiasi u gere Edɔmuban sɔ. Yinni Gusunɔ u sɔmɔ gɔra bwese tukunun suunu sɔɔ u nεε, nu seewo nu Edɔmuba tabu wɔri.

Edɔmuba ba koo kam ko

² Yinni Gusunɔ u Edɔmuba sɔɔwa saa Abudiasin nɔɔn di u nεε, bεε Edɔmuba, kon bεε ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro sɔɔ. Tɔmbu kpuro ba koo bεε gεm.

³ Wee bεεn tii suabu bεε nɔni wɔkua, ma i sɔ kpee baaba sɔɔ mɪ goo kun kpɛ u bεε naa turi.

Ma i tii sɔmɔ i mɔ, wara u koo sun sura minin di.

⁴ Yen sɔ, i n yē ma baa ñ n da sere mi gunɔ bakeru ta ten sokuru mɔ, ñ kun mε, i dua kperio i bεεn wāa yenu kua mi, kon bεε sarasiama.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵ Gbɛnɔbu bà n na ba bεε wɔri subaru sɔɔ wɔkuru, ba koo bεεn yānu gurawa.

Bà n bεεn resɛm gbea wɔri,

ba koo ye sɔriwa,

kpa bu bεε fiiko deria.

⁶ Adama bεε Esaun bibun bweseru, yiberɛba ba koo bεεn arumani gura, baa ka bεεn dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka nɔɔ tia sāa, ba koo bεε tɔnu kandu kua, kpa bu bεε gira sere bεεn tem nɔɔ bura yerɔ.

Be ba raa sāa bεεn bɔrɔba, ba koo bεε dam dɔre.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo bεε yina beria.

Adama i ñ ye tubumɔ.

⁸ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε,

nɛn mɔrun tɔru sɔɔ, kon bwisigibu kpeerasia Edɔmun tem sɔɔ, kpa n laakarigibu go.

⁹ Bεε Temagibu, bεεn tabu kowobu ba koo burisina

kpa bu be kpuro go.

Yèn sɔ ba koo Edɔmuba

sɛɛyasia

¹⁰ Bεε Edɔmuba, wee i bεεn mɛro bisibu Yakɔbun bweseru mwεera i go.

Yen sɔ, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommaɔ.

11 Domi i wãa mi sanam me yiberɛba ba Isireliba tabu kamia
ma ba dua ben wusɔ.

Ma ba ben yãnu gura Yerusalemuɔ ba tɛtɛ toosi.

Bɛɛn tii i sãa nge yiberɛ be.

12 Bɛɛ Edɔmuba, n n daa weenɛ i bɛɛn mɛro bisibu Yudaba mɛɛri ka nuku dobu
sanam me ba nɔni sɔɔre.

N n daa weenɛ i nuku dobu ko

n kun me i bu wɔmɛ sanam me ba nuki sankire.

13 Bɛɛ Edɔmuba, n n daa weenɛ i du nen tɔmbun wuuɔ

sanam me yiberɛba ba gu kpeerasia.

N n daa weenɛ i gen bansu mɛɛri ka nuku dobu.

N n daa weenɛ i gen dukia gura i tii koosi.

14 N n daa weenɛ i yãra swaa yinna yerɔ

i ben be ba duki mɔ mwɛɛri i go,

n kun me i bu mwa i yiberɛba nɔmu sɔndia nɔni swãa te sɔɔ.

15 Domi saa ya turuku kua

yɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye sɔɔ, ba koo bɛɛ kua nge me i gabu kua.

Kɔsa ye i kua mi, ya koo wãriwa bɛɛn wiru wɔllɔ.

Isireliba

ba koo Edɔmuba mɔru kɔsie

16 Bɛɛ Isireliba, i nen mɔru ye na ka bɛɛ sɛɛyasia nɔra
nen guu dɛɛrarun wɔllɔ.

Mɛya bwese ni nu tie, nu n kpɛ nu ye nɔ nu kpe.

Nu ko n ye nɔrumɔwa sere yu ka nu go

kpa nu kpeera mam mam.

17 Saa ye sɔɔ, Siɔni koo maa ko nɛ Gusunɔn guu dɛɛraru.

Be ba yara tabun di Yakɔbun bweseru sɔɔ ba koo faaba wa mi,

kpa bu ben tem mwa be ba raa mu mwan nɔman di.

18 Yakɔbun bibun bweseru ka Yɔsefun bibun bwesera ko n sãawa nge dɔɔ.

Ba koo Esaun bweseru dɔɔ mɛniwa nge yakasu.

Ba koo bu dɔɔ mɛniwa mam mam, ba n goo derimɔ mi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerenɛn tem mwa

19 Yuda be ba wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ba koo Edɔmuban tem me mwa.

Be ba wãa wɔwɔɔ, ba koo Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa,
kpa Benyamɛba bu maa Galadin tem mwa.

20 Isireliban tabu kowo be ba raa kpikuru sua saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,
ba koo Kananiban tem mwa sere n ka da Sarepataɔ. Yerusalemugii be ba maa
kpikuru da Sefaradiɔ, ba koo wuu si su wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mwa. 21 Ka
nasarawa ba koo Siɔnin guuru yɔ. Min diya ba ko n Edɔmuba kpare.

Kpa Yinni Gusunɔ u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenɛ. Domi Gusunɔ u n̄n sɔɔsi ma handuniagibu kpurowa u kɪ, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka gɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄awa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun gɔru gɔsiabun arufaani sɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun s̄, wiru 4.

Yonasi u kookari kua

u ka Gusunɔ duka suuri

¹ Sɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii sɔɔwa u nɛɛ, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku kɔsuru ta banda sere ta man girari.

³ Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafoɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge mɛya u ka Taasisin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim wɔku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim diira. ⁵ Be ba goo ge tɛmamɔ, ba bɛrum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim wɔkuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u dɔ mam mam sere goo gen sɔɔwɔ. ⁶ Ma goo gen tɛmɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u nɛɛ, mban sɔna a dɔ. A seewo a wunɛn b̄u soku. Sɔrɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷ Ma ba geruna ba nɛɛ, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia w̄n s̄ kɔsa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸ Yera ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wi u sun kɔsa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunɛn ȳsiru. Bwese terɔ a s̄a. Sɔmbu teren sɔna a w̄a mini.

⁹ Ma Yonasi u bu wisa u nɛɛ, na s̄awa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua.

¹⁰⁻¹¹ Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu sɔɔwa mɛ. Ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu dɔɔwa. ¹² Ma u bu wisa u nɛɛ, i man suo i kp̄ɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na yɛ ma nɛn sɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³ Ka mɛ, goo tɛmɔ be, ba seewa ba hania m̄ bu ka turi nim mɛn goorɔ. Adama ba kp̄ana. Domi nim mɛ, mu seewawa. ¹⁴ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄aarun s̄. A ku sun wi u kun sun ḡaanu kuen yɛm sɔbi. Domi a ra kowa ye a k̄i.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kp̄ɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera ga kpuna s̄ɛ. ¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳakuru kua. Ma ba nɔɔ mwɛeru kua ma wiya ba koo s̄a.

2

*Yonasin kanaru**swāan nukurɔ*

¹ Yinni Gusunɔ u dera swāa baka ya Yonasi mwε. Ma u kua wɔkuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita swāa yen nukurɔ. ² Swāa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³ U nεε,

Yinni Gusunɔ, sanam mε na wāa nuku sankiraru sɔɔ,
na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa.

Saa gɔribun wāa yerun di na nun soka.

Ma a nɛn nɔɔ nua.

⁴ Wee a man kpɛε sere nim wɔkun sɔɔwɔ.

Ma nim man mwε.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵ Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di,
na da sere mi n toma.

Adama wee tɛ, kon maa wunen sāa yee dɛɛraru wa.

⁶ Nim man mwε sere na kī n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wāa mɛn sɔɔwɔ
su man tɛkusi sere wirɔ.

⁷ Na numa na da sere guunun kpɛεkpɛεkuɔ,

ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kenusi dim dim.

Adama Gusunɔ nɛn Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam mε na kom yaa bia

na wunε Yinni Gusunɔ yaaya,

ma a nɛn kanaru nua wunen sāa yee dɛɛrarun mi.

⁹ Be ba būnu sāmɔ, ba n̄ maa wunen durom wasi.

¹⁰ Adama nε, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara,

kpa n nɛn nɔɔ mwεεru yibia.

Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔɔwa u nεε, yu doo yu Yonasi sia kasɔɔ.
Ma swāa ye, ya da kasɔɔ ya Yonasi sia.

3

Yonasi u waasu mɔ Ninifu

¹ Yinni Gusunɔ u kparam Yonasi sɔɔwa u nεε, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifu nge mε Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu sāawa wuu bɔkɔ gè sɔɔ ba koo sī sɔɔ ita bu sere gen gooru wa. ⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sīa tɔɔ giriru, u nɔɔgiru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naanε kua. Ba nɔɔ bɔkuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bwɛɛbwɛɛbɔ.

⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ. ⁷ Ma u kpara Ninifu u nεε, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nεε, saa tɔnu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ. ⁸ Kpa tambu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu n̄n kana, kpa bu ben kom kōsum deri ka ben daa bɔɔbɔya ye ba ra raa ko. ⁹ Sɔrɔkudo Gusunɔ u koo gɔru gɔsia kpa win m̄ru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba gɔru gɔsia, ba ben daa kōsa deri, yera u win himba gɔsia. Ma u n̄ maa bu kōsa ye kue ye u raa gɔru doke u bu kua.

4

*Yonasin mɔru**Gusunɔn durom sɔ*

¹ Yera Yonasin mɔru seewa gãa ni Gusunɔ u Ninifugibu kuan sɔ. ² Ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, yeniban beruma na mɔ sanam mɛ na wãa nen temɔ. Yen sɔna na duka yakura fuuku na dɔɔ Taasisiɔ. Na yɛ ma a sãawa wɔnwɔndugii, a maa suuru mɔ. Wunɛn kĩru ta kpã. A ra tɔnu kɔsa wĩari ye a raa gɔru doke a nùn kua. ³ Tɛ, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wãa.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a n gem mɔ Yonasi, a ka mɔru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wãa yen sɔɔ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶ Ma Yinni Gusunɔ u dãa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nùn saaru kua, kpa win bwɛra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷ Adama sisiru bururu, Gusunɔ u maa dera kɔkɔru gara na ta dãa te di. Ma ta gbera. ⁸ Sanam mɛ sɔɔ yara, u dera woo sum ga na saa sɔɔ yari yerun di. Ma sɔɔ wi, u Yonasi so wirɔ sere u wasikira. Ma u nɛɛ, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wãa.

⁹ Yera Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a n gem mɔ a ka mɔru ko dãa kiku gen sɔ.

Ma Yonasi u nɛɛ, na gem mɔ n ka mɔru ko too too sere n gɔɔ kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a n sɔmburu garu kue dãa ten sɔ. N n wunɛ a tu kpiisia. Wee ta kpɛa wɔku teeru, ma ta gu wɔku kpaaru. Ka mɛ, wee a tu wɔnwɔndu kuammɛ. ¹¹ Ninifu wuu bɔkɔ gen tɔmbu ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000), ba n maa gea ka kɔsan wunanɔ yɛ. Yera a n kĩ n be ka ben yaa sabe dabinu wɔnwɔndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wāa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa s̄arobu ka t̄n kurɔbu giramɔ ba bu ben yenusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba n̄m biran k̄enu mwaaamɔ. Ben yāku kowobu ka Gusunɔn s̄amɔbu ba t̄mbu gobi mwaarimɔ bu sere ben s̄amburu ko. Durum yeniba kpuron s̄na Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu s̄ɔwa ma Gusunɔn durom mu kp̄a. Yen s̄, bu de bu ḡru ḡsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. M̄ya u maa s̄arobu dam k̄mɔ bu ka ben tii Gusunɔ w̄. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen s̄na n n̄ koorɔ u kun k̄san kowobu s̄eyasie. S̄ɔ teeru u koo win t̄mbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de b̄ri yendu ka gem mu n wāa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben s̄eyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win t̄mbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn n̄ɔ mw̄εε duronu, wiru 7:8-20.

¹ Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Misee M̄resetigii s̄ɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win t̄mbu taar̄ε w̄

² B̄εε bwesenu kpuro, i swaa dakio.

B̄εε handuniagibu, i swaa tem kp̄iyɔ i n̄ɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win wāa yee d̄εrarun di u b̄εε taar̄ε w̄.

³ Wee u yarim wee saa win wāa yee ten min di, u s̄imɔ guunun w̄llɔ.

⁴ U n nu taara, nu ra numwa.

Kpa w̄wi yi n yandamɔ nge gum yarum

n̄ kun m̄ nge nim m̄ mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun s̄na yeni kpuro ya koor̄a.

Wara u Isireliba dam k̄a bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ b̄uu s̄āru s̄ɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔ u n̄εε, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu kpa bu res̄em duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere w̄wan s̄ɔwɔ.

Kpa bu yen kp̄εεkp̄εεku wa.

⁷ Ba koo yen bw̄arokunu kpuro k̄suku.

K̄εε ni ba raa wa, ba koo nu d̄ɔ m̄ni.

U koo de bu yen b̄ūnun s̄ā yānu kpuro gura.

Domi sakara gobiya* ba ka nu dwa.

T̄, t̄n tukobu ba koo nu gura bu ka s̄āru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ N̄ε Misee kon weeweenu ko n sw̄i.

* **1:7** sakara gobi - Ben b̄uu s̄āru s̄ɔɔ ba ra sakararu ko ka kur̄o be ba ra n wāa ben b̄uu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

Kon sī tereru, ka naa dirisu.
Kon wuri ko nge gbeeku bōō.

Kpa n swī nge taataaru.

⁹ Samarin nōni swāa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemō.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu n̄en t̄ambun wuun k̄onnōwō.

¹⁰ I ku ye kpara Gatiō.

I ku maa swī Akoō.

I bindio tua sōo nuku sankiranun sō Bēti Leafaraō.

¹¹ Wee b̄ēē Safirigibu ba koo b̄ēē yoru mw̄ēeri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sōo.

Sananigibu ba n̄ kākō bu yari ben wuun di.

Bētisalegibun weeweenu dera ba n̄ wāa yeru mō.

¹² Mar̄otigibu ba diirimō ben alafian sō.

Nōni swāa te, ta weewa Yinni Gusun̄an min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra k̄onnō girari.

¹³ B̄ēē Lakisigibu i b̄ēēn k̄ēk̄ē yi dumi gawe s̄ōru kowo.

Domi i Isireliban daa kōsa saarimō.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.

¹⁴ Yen sōna i ko t̄ē karana ka M̄oreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵ B̄ēē Maresagibu, Yinni Gusunō u koo kpm b̄ēē yib̄ēē kpaō n̄amu s̄andia.

Isireliban sina yiikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba m̄ō Adulamuō.

¹⁶ B̄ēē Yerusalemugibu, i b̄ēēn seri k̄oniō i wii kparanu yi nuku sankiranun sō.

I swīiyō b̄ēēn bii be i k̄in sō.

Wee ba koo bu mw̄ēeri bu ka da tem tukumō.

2

Be ba t̄ambu dam d̄oremō

¹ B̄ōruroba be ba ra n̄ kōsa bwisikumō wōkuru mi ba kpī.

Bà n̄ seewa buru buru kpa bu ye ko ȳen sō ba yen dam mō.

² Bà n̄ goon gberu bin̄e kua, kpa bu tu mwa.

Bà n̄ goon diru bin̄e kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra ȳēro ka win ȳenugibu dam d̄orewa

kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen sōna Yinni Gusunō u n̄ēē, wee na kōsan s̄ōru m̄ō t̄on ben sō.

Ba n̄ maa kp̄ē bu ye duka suuri.

M̄eya ba n̄ maa kp̄ē bu sī ba n̄ wīru ȳōrasie dam dam.

Domi t̄ōo te ta wee mi, t̄ōo kōsura.

⁴ Yen t̄ōo te, ba koo ḡōō wura yeni ko bu n̄ēē,

wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben t̄ambu ba n̄ maa tem mō.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye b̄ōnu kua ben tii tiin̄e sōo.

Mban sōna ba bu gura nge m̄ē.

⁵ Adama saa gaa sisi ȳē sōo ben goo kun maa tem wasi

Yinni Gusun̄an t̄ambu bà n̄ tem b̄ōnu m̄ō.

Gabu ba Gusun̄an s̄omō

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee s̄ōwa ba n̄ēē,

a ku maa gari suni a n̄ m̄ō, kōsa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru b̄ōrusiwa?

Yinni Gusunō u suuru kpanawa?

Nge meya u ra raa sun kue?
 Adama Misee bu wisa u nee,
 gari doriya na geruma be ba kom gem man sa.
 8 Adama beeya Yinni Gusuna u soma u ma,
 i kua win tambun yibera.
 I tambu sere be ba wee tabu gberun di i ben yanu potira.
 9 I ben kurabu gira saa yenu si ba kin min di,
 ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadommao ye na raa bu we.
 10 I seewo i doona,
 i n maa bari yendu wasi tem me so.
 Wahala baka ya bee mara been mem noobu sarirun sa.
 11 Domi Gusunan soma benin bwesera i ra ka
 be ba ra bee weesu kue bu nee,
 i ko i tam wa i na, yen tam boobom mam.

Yinni Gusuna

u koo Isireli be ba tie mena

12 Yinni Gusuna u nee,
 bee Isireliba, Yakabun bweseru,
 kon bee be i tie kpuro mena.
 Kon bee mena nge yanu go teu so.
 Kpa i n wa sanna nge yanu kpara yero.
 Been tem mu koo tambu yibu.
 13 Ne, Yinni Gusuna been sina boko,
 nana na bee kpare.
 Kon na n bee swaa gbiiye.
 Nana kon bee swaa kenia i ka yakiara.
 I ko i swaa gia kpa i yari min di.

3

Misee u Isireliban wirugibu

kiru ma

1 Bee Isireliba Yakabun bweserun wirugiba na ka ya.
 N n beeya n weene i n woodaba ye?
 2 Adama wee i n gea ki,
 kasa i ki.
 I ra tambu ben ganu kpuro mwaariwa.
 Kpa i bu yasu tereru.
 3 I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu kosuka,
 ma ba ye batira ba doke wekeru.
 4 Yen sana i n Yinni Gusuna kana u bee somi,
 u n bee wisima.
 U koo bee biru kisiwa kasa ye i kua min sa.

Gusunan soma

be ba Isireliba nani wokuma

5 Misee u nee, wee ye Yinni Gusuna u geruma soma be ba win tambu nani
 wokuman sa. U nee,
 ba n bu ganu no dokea,
 ba ra neewa, bari yenda wee.
 Ba kun maa bu ganu we,
 kpa bu nee, tabu sisi.
 6 Yen sa, ba n maa yam wasi.

Ba ñ maa win gari m̀.
 Yam w̄kura koo ka bu sikerena.
 Ba ñ maa ḡānu wasi.
⁷ S̄am̄ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun s̄.
 Domi Yinni Gusun̄ u ñ bu wisim̄.
⁸ Adama n̄ε Misee, kon na n dam yibawa.
 Domi Yinni Gusun̄ u man win Hunde w̄.
 Na gem ka w̄ruḡaru sebua.
 Ma na Isireliba, be Yak̄abun bweseru ben m̄em n̄obu sariru s̄̄om̄.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ B̄εε Isireliba Yak̄abun bweserun wirugibu,
 i swaa dakio i n̄.
 I ku ra gem k̄.
 I ra mu ḡasiewa k̄sa.
¹⁰ Wee i t̄ambu goom̄,
 i ben dukia suam̄ i ka Yerusalemu banim̄.
¹¹ Ma i n̄am biran k̄̄nu m̄waaam̄ i sere siri.
 Ȳaku kowobu ba ra gina t̄ambu gobi m̄wariwa bu sere wooda s̄̄asi,
 kpa Gusun̄n s̄m̄abu bu gobi m̄wa bu sere win gari gere.
 Kpa ba n sere m̀ ba s̄awa Gusun̄n t̄ambu.
 Ḡānu kun bu deemam̄ ȳen s̄ u ka bu w̄a.
¹² T̄̄, b̄ε̄n s̄, ba koo Sīni k̄era nge gbee te ba wuka.
 Kpa Yerusalemu yu ko bansu.
 Kpa guu te ta w̄a s̄a yer̄ tu kikisu kpi.

4

Yerusalemu ya ko n w̄a

b̄ari ȳendu s̄̄

¹ Saa gaa sisi ȳe s̄̄ guu t̄en mi Yinni Gusun̄n s̄a yera raa gire,
 ta koo guu ni nu tie b̄ε̄ε̄ kera.
 Kpa bwese dabinu nu na mi,
² nu n̄ε, i na su da Yerusalemu Yinni Gusun̄n guuro
 mi Isireliba ba ra n̄n s̄,
 kpa u sun win sw̄ε s̄̄asi su s̄i yi s̄̄.
 Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.
³ U koo bwese dabinu siri,
 ni nu dam m̄ nu na tontonden di.
 Kpa bwese ni, nu nin takobiba b̄̄ari nu ka tebonu seku.
 M̄ya nu koo nin yaasi b̄̄ari nu woba so.
 Bweseru gara kun garu seesim̄.
 Ba ñ maa tabun gari m̀ ben suunu s̄̄.
⁴ Baawure u ko n w̄a win gberu kpaan̄ε b̄ari ȳendu s̄̄.
 Goo kun maa n̄n nandasiama.
 Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.
⁵ Bweseru baatere ta ra k̄awa tu ten b̄̄u m̄em n̄̄wa.
 Adama b̄ε̄, Gusun̄ b̄ε̄n Yinniwa sa ko m̄em n̄̄wa sere ka baadommā.

Yinni Gusun̄wa u s̄a sun̄

Yerusalemu

⁶ T̄̄ru gara sisi t̄e s̄̄ kon be ba m̄era kua m̄enna,
 kpa n be ba kpikuru sua sokusiam̄,
 be, be na raa n̄ni s̄̄wa mi.
⁷ Kon be ba m̄era kua mi m̄enna.

Kpa be, ba n sãa nen tãmbun sukum me mu tie.
 Kpa n be, be ba raa kpikiru sua mi ko bwese damgiru.
 Kpa ne, Yinni Gusunã na n sãa ben sunã Siãniã sere ka baadommaã.
 8 Wunε Yerusalemun guuru,
 wunε wi a sãa nge wuu kãsobun diru,
 a tãmbu kãsu,
 kaa maa wunen beεεε wa nge yellu.
 Domi Yerusalemu ya koo kparam ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun nãni

swãaru ka ben yakiabu

9 Mban sãna i kuuki m̀ beε Yerusalemugibu.
 Mban sãna i tii tẽbirimã nge tãn kurã wi kĩ u ma.
 Mana beεn sunã u wãa.
 Mana beεn bwisi kẽõbu ba da.
 10 Beε Yerusalemugibu, i wuri koowo
 nge tãn kurã wi u yiire u kĩ u ma.
 Domi tẽ, i ko i yari Yerusalemun di.
 Kpa i da i n wãa yakasã.
 Ba koo ka beε da sere Babiloniã.
 Adama Yinni Gusunã u koo ra beε yakiamã min di.
 Kpa u beε wãra beεn yiberεban nãman di.
 11 Tẽ, bwese dabinu nu mennamã nu ka beε seesi.
 Nu m̀, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu beεεε bia, yu ko bansu.
 Kpa sa n su mεεra.
 12 Adama tãn be, ba ñ yẽ himba ye Yinni Gusunã u yi win tãmbun sã.
 Ba ñ win bwisikunu yẽ.
 U kĩ u bu menna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.
 13 Yinni Gusunã u neε,
 beε Yerusalemugibu, i seewo i beεn yiberεba so nge alikama.
 Kon de i n dam mã nge keten kãba ye ya dam mã nge sisu.
 Ma yen naa konnu nu dam mã nge sii gandu.
 I ko i bwese dabinu munkuwa.
 Kpa i ben arumani gea mwa i ne Gusunã tem kpuron Yinni yiiya.
 14 Adama beε Yerusalemugibu,
 i beεn tabu kowobu mennama.
 Wee ba beε tarusi.
 Ma ba beεn sina boko soomã baanã ka bokunu.

5

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

1 Yinni Gusunã u neε,
 wunε Betelehemu, Efaratagibun wuu,
 wuna a piiburu bo Yudan wusu sãã.
 Adama wunen min diya kparo koo yari
 wi u koo nen tãmbu Isireliba kpara.
 U wãawa saa yee yellun di.
 2 Adama ko na n gina nen tãn be deriwa ben yiberεban nãma sãã
 sere kurã wì u koo kparo wi ma, u ka ma.
 Be ba kpikiru da, ba koo gãsirama bu Isireli be ba tie deema.
 3 Kpa kparo wi na beε nãã mwεεru kua mi,
 u beε nen tãmbu menna u kpara mam mam

ka ne, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.
 Win tɔmbu ba ko n wãa bɔri yendu sɔɔ.
 Kpa u yĩsiru yari handunian goonu nne ye sɔɔ.
⁴ Wiya u koo ka bɔri yendu na.
 Asirigibu bà n na, ba bɛsɛn tem wɔri
 ba dua sere bɛsɛn sina kpaarɔ,
 sa ko bɛsɛn kparɔ be ba dam bo seeya bu bu wɔri.
⁵ Ben tabu yɔnun sɔ,
 ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
 kpa bu sun wɔra Asirigibu bà n bɛsɛn tem wɔrima.

Isireli be ba wãa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wãa tɔn dabinun suunu sɔɔ nge kako arufaanigiru
 te Yinni Gusunɔ u dera ta wɔruma,
 n̄ kun mɛ nge gura ye ya nɛmɔ tɛɛru,
 ya n̄ gãanu yĩiyɔ tɔnun min di.
⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wãa tɔmbun suunu sɔɔ,
 kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga wãa gbeeku yɛɛn suunu sɔɔ,
 n̄ kun mɛ yã gɔɔ sɔɔ.
 Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwe.
 Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.
⁸ Isireliba, i seewo i bɛɛn yiberɛba wɔri.
 Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bɛɛn dumi ka bɛɛn tabu kɛkɛba kpeerasia.
¹⁰ Kpa n bɛɛn wusu kam koosia.
 Kpa n bɛɛn gbãranu suriri.
¹¹ Kon bɛɛn dobo dobogibu go.
 I n̄ maa ben dobo dobo wasi bɛɛn suunu sɔɔ.
¹² Kon bwãarokunu ka kpee ni i gira kɔsuku.
 I n̄ maa nu sãamɔ.
¹³ Kon bũu wi ba mɔ Asitaaten sãa yerun dãnu wukiri.
 Kpa n bɛɛn wusu kɔsuku.
¹⁴ Nen mɔru koo se,
 kpa n nen dam sɔɔsi bwese ni nu n̄ man mɛm nɔwammɛn mi.

6

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

taare wɛɛmɔ

¹ I swaa dakio ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ,
 Isireliba, i seewo
 i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaɔ.
² Bɛɛ guunu, i swaa dakio.
 Bɛɛ tem kpɛɛkpɛɛku damginu,
 ne, Yinni Gusunɔ na nen tɔmbu taare wɛɛmɔ.
 Na k̄i n̄ bu siribu soku.
³ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ nen tɔmbu, kɔsa mba na bɛɛ kua.
 Ma sɔɔra na dera i wasira.
 I man wisio.

4 I man taare wɛemɔ yèn sɔ na bɛɛ Isireliba yara saa Egibitin di?
 N kun mɛ yèn sɔ na bɛɛ yara saa yorun di?
 N kun mɛ yèn sɔ na bɛɛ kparo beni gariama, Mɔwisi ka Aroni ka Mariamu?
 5 Bɛɛ nɛn tɔmbu, i yaayo kɔsa ye Balaki Mɔabun sina boko u bwisika u bɛɛ kua.
 I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn wisa.
 Na bɛɛ yɔsiri bɛɛn sanum sɔɔ saa Sitimun di sere Giligaliɔ.
 Ma i nɛn durom wa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na bɛɛ kua.

Ye Yinni Gusunɔ u tɔmbu

bikiamɔ

6 Kɛɛ terà kon ka Yinni Gusunɔ wi, wi u kpuro kere daawa
 nà n dɔɔ win sãa yerɔ.
 Kɛɛ terà ko na n nɛni n ka nùn yiira.
 Naa wɔɔ tiagia kon ka nùn yãku dɔɔ mwaararugiru kua?
 7 Yinni Gusunɔ u yãa kinɛ dabi dabinun bukata mɔ?
 Gum kotosun bukatawa u mɔ?
 Nɛn bii gbiikoowa kon nùn wɛ u sere man nɛn toranu suuru kua?
 8 Aawo, Yinni Gusunɔ u tɔmbu gea sɔɔsi ye u ra kã.
 Ye u bu kanamɔ bu ko,
 yera bu ben berusebu wɛ ye n sãa begia.
 Kpa bu bu kĩru sɔɔsi.
 Kpa bu wi, Gusunɔ ben Yinni swĩi ka tii kawabu.

Yinni Gusunɔ u ra gbɛnɔbu

ka daa bɔɔbɔyagibu sɛɛyasie

9 Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu yã.
 Wi u bwisi mɔ, u koo nùn nasia.
 Bɛɛ Yudaba, i de nɛn siribu bu bɛɛ yeeri.
 10 Kon wura tɔn kɔso u dukia gure win dirɔ ka gbɛna?
 Kpa u n sakaku mɔ ge na n kĩ?
 11 I tamaa wi u kilo weesugia mɔ u dɛere?
 12 Wee bɛɛn gobigibu ba tɔmbu dam dɔremɔ,
 ba ra n weesu mɔ.
 Kpa ba n gabu nɔni wɔkumɔ ka ben gari.
 13 Tɛ, na sɔɔru kpa n ka bɛɛ sɛsuku bɛɛn durum sɔ,
 kpa i kam ko.
 14 I ko i di, adama i n debumɔ.
 I ko i nɔɔgiru sua gɔɔrun sɔ.
 Mɛya n n koorɔ i gãanu bere.
 I n maa gãanu berua, taba kon ka ye kam koosia.
 15 I ko i duure, adama i n gɛemɔ.
 I ko i olifi gama,
 adama i n wasi i yen gum sawa.
 I ko i resɛm tam wĩa,
 adama i n wasi i mu nɔ.
 16 Domi i sina boko Omirin daa kɔsa saarimɔ ka sere maa Akabugia.
 I ben daa saarimɔwa mam mam.
 Yen sɔna kon de bɛɛn wuu gu ko bansu.
 Kpa n de bu bɛɛ yɛɛ.
 I ko i sekuru wa bɛɛ kpuro nge mɛ nɛn tɔmbu ba ra wa.

¹ Misee u nεε,
 wee na wɔnwɔndu soore nge wi u dāa binu kunɔnu mɔ.
 Ma u n̄ gāanu wa u di.
 U n̄ maa resem yeba wa ye win gōru ga kī u di.
² Domi tem mε sɔɔ, goo sari wi u Gusunɔ mεm nɔɔwamme.
 Goo kun mɔ dee dee.
 Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tɔmbu go.
 Ma ba sākirianamme.
³ Ba kōsan kobun yēru mɔ.
 Ma sinambu ka siri kowobu ba tɔmbu nɔm biram kēnu mwaarimɔ.
 Ben dangibu ba ben binε sōsimɔ.
 Ma be kpuro ba nɔɔ tia sāa bu ka ko ye ba kī.
⁴ Ben wī u sanɔ bo, u sāawa nge sāka.
 Ben wī u dεere, u awīi kōsi kere.
 Yen sō tē, tō te Gusunɔn sɔmɔbu ba bu nɔɔsia
 tē sɔɔ ba koo bu sεyasia ta tunuma.
 Wee ba burisinε kɔ nuku sankiranun sō.
⁵ Yen sō, a ku wunen berusebu naane ko.
 A de a wunen yara nene wunen tiin kurɔn wuswaaɔ.
⁶ Domi bii u ra win tundo wɔmε,
 kpa bii wɔndia u win mero seesi,
 kpa bigii kurɔ u win dwaa mero seesi.
 Baawure u ra n win yiberε mɔwa win tiin yenu sɔɔ.
⁷ Adama nε, Yinni Gusunɔwa ko na n mεera.
 Wiya ko na n naane sāa.
 Domi u ra man faaba ko.
 Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ Bεε be i sāa besen yiberεba,
 i ku yēε ye ya sun deeman sō.
 Baa sà n wɔruma, sa ko se.
 Sà n maa wāa yam wōkuru sɔɔ,
 Yinni Gusunɔwa u ko n sāa besen yam bururam.
⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn mɔru sɔbe,
 domi sa n̄n tora.
 Adama saa gaa sisi yè sɔɔ u koo ka sun yina,
 kpa u sun gem wē.
 U koo ka sun na yam bururam sɔɔ
 kpa u sun durom kua.
¹⁰ Besen yiberεba ba koo ye wa.
 Saa ye sɔɔra ba koo sekuru wa,
 be, be ba ra raa bikie bu nεε,
 mana Gusunɔ besen Yinni u wāa.
 Ba koo bu taaku nge pɔtɔkɔ,
 kpa su bu yēε.
¹¹ Tōru gara sisi tē sɔɔ ba koo Yerusalemun gani seeya,
 kpa bu besen tem nɔɔ bura yeru yasia tu tonda.
¹² Saa ye sɔɔ, besεgii be ba wāa Asiriɔ ka Egibitiɔ
 ka daa ni ba mɔ Nilu ka Efaratin goorɔ,
 ka sere maa be ba wāa nim wōkun goorɔ ka guunɔ,
 ba koo wurama besen temɔ.
¹³ Kpa tem mε mu tie dunia sɔɔ mu ko bansu,

tɔn be ba wãa min kom kɔsum sɔ.

¹⁴Yinni Gusunɔ,

a wunen tɔn be a gɔsa kparo ka wunen kpara deka.

Be wee ba wãa be tɔna dãa sɔwɔ mi tem gem wãa.

A bu kparo Basani ka Galadin kpara yenɔ nge yellu.

¹⁵A sɔm maamaakigia koowo nge me a kua

sanam me a sun yarama saa Egibitin di.

¹⁶Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.

Kpa nu sekuru wa baa me nu dam mɔ.

Nu koo nɔɔ nɔma wukiri, nu yɔra nu kun gari gerua,

kpa nu kun gãanu nua.

¹⁷Kpa nu tua di nge waa,

ɲ kun me nge yeɛ yi yi kabirimɔ.

Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka berum,

nu na wune Yinni Gusunɔn mi, nu n diirimɔ,

kpa nu n nun nasie wunen dam sɔ.

¹⁸Wara u ka nun weene.

Wee, a ra ka beɛe wunen tɔmbun bweserun sukum me mu tie temane

beɛe be sa sãa wunen arumani

kpa a sun besen toranu suuru kua.

Wunen mɔru ku ra te.

Domi kɪra a ra sun sɔɔsi.

¹⁹Kaa maa besen wɔnwɔndu wa.

Kpa a ku besen toranu garisɪ.

Kpa a besen durum wuna a kɔ yu da sere nim wɔkun temɔ.

²⁰Kaa beɛe be sa sãa Aburhamu ka Yakɔbun sikadominu kɪru ka bɔrɔkiniru
sɔɔsi

nge me a besen sikadoba nɔɔ mwɛeru kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u sãsimã win tireru sã tora ni Ninifugibu ba m̀. Yen sãna u bu sãmã ma ba koo ben wuu ge wãri bu kpeerasia. Yeniba kpuro sã, Gusunã u koo be ba ǹn naanẽ sãa wãnwãndu ka durom kua sanam mε u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusunãn yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusunãn siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunã u gerua wuu ge ba m̀ Ninifun sã. Nahumu Elikosigiwa Gusunã u dera u yi wa kãsiru sã ma u yorua.

Yinni Gusunã u do u sã

² Yinni Gusunã u sãawa nisinugii.

U ra m̄ru kãsie.

Win m̄ru ya kpã.

U ra win yiberẽba m̄ru kãsie.

U ku ra bu suuru kue.

³ U ku ra toro deri u kun ǹn s̄eyasie.

Adama u ku ra m̄ru se fuuku.

Win dam mu kpã.

U n s̄imã, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n sãa nge win naasun tua.

⁴ U n nim wãku gbãre, ga ra gberewa.

U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su wãa Basaniã ka Kaamelin gãanã su gbera,
kpa dãa w̄e si su wãa Libaniã su della.

⁵ U dera guunu bãarimã.

Ma gungunu diirimã.

Ma tem ka m̄n tãmbu ba yiyaramã win wuswaaã.

⁶ Wara u koo kpĩ u yãra u win m̄ru ma.

Wara u koo ka win m̄ru gabirina.

Win m̄ru ya ra pusiwa nge dãã.

Wee ya kpenu b̄esukumã.

⁷ Yinni Gusunã u sãawa t̄n geo.

U sãawa be ba wãa wahala sãon kuku yeru.

Be ba ǹn naanẽ sãa, bera u ra nãri.

⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,

kpa u win yiberẽba naa gira sere ḡribun wãa yerã yam wãkuru sãã.

Gari yi Gusunã u gerua

Yuda ka Ninifun sã

⁹ Mba i Yinni Gusunã bwisikusimã.

Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra nãni swãaru wa nãn yiruse.

¹⁰ Yiberẽ be, ba sãa nge sãki kãkãnu,

ba ra tam nã sere mu bu go.

Ka mε, ba koo dãã mwaarawa mam mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara

wi u Gusunã kãsa bwisikusimã,

ma u kī u nùn seesi.

¹² Yinni Gusunɔ u Yudaba sɔɔwa u nɛɛ,
baa bɛɛn yiberɛba bà n dabi amɔ,
ma ba dam mɔ amɔ,
ka mɛ, kon bu gowa mam mam.

Na bɛɛ sekuru doke.

Na n̄ maa wuremɔ n bɛɛ kua nge mɛ.

¹³ Kon ben yoo te ba bɛɛ diisiamɔ kpeerasia.

Kon ten yɔni kasuku.

¹⁴ Bɛɛ Ninifugibu, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua bɛɛn sɔ̄.

Na nɛɛ, i n̄ bweseru wasi

te ta koo bɛɛn yīsiru sɔbe.

Kon bɛɛn bwāaroku dāaginu ka sisuginu kpuro wuna bɛɛn bũu dirun di,
kpa n bɛɛn sika sɔ̄ru ko.

Domi i n̄ s̄a gāanu.

2

¹ Bɛɛ Yudaba, wee goo u na guunu wɔllɔ

u b̄ari yendun labaari gea kparamɔ.

Yen sɔ̄, i bɛɛn t̄ɔ̄ baka ni i ra raa di Yinni Gusunɔn s̄ dio.

I bɛɛn n̄ɔ̄ mwɛɛnu yibio.

Domi t̄ɔn k̄so wi, u n̄ maa wee bɛɛn suunu s̄ɔ̄.

Na nùn kpeerasiawa mam mam.

² Bɛɛ Ninifugibu, kam koosio u bɛɛ w̄rim wee.

Yen sɔ̄, i bɛɛn gb̄araru maruo,

kpa i bɛɛn swɛɛ k̄su.

I s̄ɔ̄ru koowo,

kpa i w̄ruḡru s̄ɔ̄si ka bɛɛn dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusunɔ u Yakɔbun bweseru, Isireliba ben bɛɛɛ wesiamɔ,

be, be yiberɛba ba w̄ri ba ben yānu gura

nge mɛ ba ra resɛm k̄asi yakiri.

Ba Ninifu w̄ri

ba yen yānu gura

⁴ Ninifun yiberɛban tabu durɔ̄ damgibun t̄ɛɛnu nu s̄ri.

Ma ba yāa wunɔ̄mginu doke.

Tabun t̄ɔ̄ru t̄a n tura,

ben tabu k̄k̄k̄ be dumi gawe

yi ra kuramɛwa yi n ballimɔ nge d̄ɔ̄ buri,

kpa ba n yaasi f̄iamɔ.

⁵ Ba tabu k̄k̄k̄ba yakiamɔ swɛɛ s̄ɔ̄ nge wiirubu.

Ba daamɔ batuma kpuro s̄ɔ̄ ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa d̄ɔ̄ yariya.

Kpa ba n duki m̄ nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu durɔ̄ damgibu yaaya u sokumɔ.

Adama be wee, ba s̄imɔ ba b̄arimɔ.

Ben yiberɛba ba s̄ende ba ka d̄ɔ̄ wuun gb̄araru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru s̄ɔ̄, ba daanun swɛɛ k̄enia,

ma sina kpaara w̄ruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka doona.

Yen t̄ɔn kur̄bu ba sumɔ nge kparukonu,

ma ba toronu soomɔ.

⁹ Ninifu ye, ya s̄awa nge nim bwee bakaru
t̄en nim mu ḡera mu doona.

Ma n̄ogira n̄oram̄o ta m̄o,
i ȳro, i ȳro.

Adama goo kun ȳre.

¹⁰ I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya ñ n̄ru m̄o.

Dukia bwese bwesekawa ba m̄o.

¹¹ Ba guram̄o, ba goom̄o, ba sankum̄o.

T̄ambu kpuron ḡoma dwiia.

Ben d̄unu soonam̄o, ma ben dam doona.

Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya s̄awa

nge gbee sun̄o ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya w̄a t̄e,

ye, ye ya raa s̄a nge gbee sinansun w̄a yeru,
mi gbee sun̄o dwaa ka ninu ka binu nu ra n b̄su,
goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dwaa ye, yu yen kur̄bu ka yen binu yaa goowa,
kpa yu w̄a yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusun̄o w̄llu ka tem Yinni u n̄e, n̄e wee.

N̄na na s̄a yen yiber̄e.

Kon de yen tabu k̄k̄eba bu d̄o mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu s̄o.

Kon de yu ku maa t̄ambun ȳnu gura.

Goo kun maa yen s̄m̄bun n̄o n̄om̄o.

3

Ba Ninifu kam koosia

¹ Ninifugiba kua b̄rurobu.

Domi ba s̄awa t̄n gowobu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuram̄o ka gbana.

Ba ra n t̄ambun ȳnu guram̄owa.

² Wee s̄enan damusu n̄oram̄o wuu ge s̄o.

Wee tabu k̄k̄eban uruun w̄kinu n̄oram̄o,
ma dumi yi yi gawe yi ȳokum̄o.

³ Maas̄bu ba wee,

ba takobiba ka yaasi n̄ni yi ballim̄o.

Wee ba t̄ambu m̄era kua,

ma gonu terie baama, nu ñ garir̄o.

Ma ba nu w̄rikim̄o.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴ Ninifu ya s̄awa nge kur̄o sakara kowo kpoko.

Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen s̄ororun s̄o.

⁵ Yen s̄na n̄ Gusun̄o, w̄llu ka tem Yinni, kon ye w̄rima.

Kon yen yaberu gbabia n ka yen wuswaa wukiri,

kpa n yen tereru bwesenu s̄osi,

kpa yu sekuru wa.

⁶ Kon ye kubanu sure, kpa t̄ambu bu ye ka.

⁷ Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.
 Wara u koo ye wɔnwɔndu kua.
 Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸ Tebesi ya wāa Nilun nim swɛɛ yi ba gban bɔkuɔ.

Nim mu ka ye sikerene.

Ma mu s̄aa yen gb̄araru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sana kere?

⁹ Etiopigibu ka Egibitigiba ba s̄aa yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba s̄aawa yen somiɔbu.

¹⁰ Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ kpuro s̄ɔɔ.

Ba yen wirugibu tɛtɛ toosi,

ma ba yen damgibu mwɛɛra ba yɔni doke.

¹¹ Wunɛ Ninifu, kaa nɔni s̄ɔrawa,

kpa a n s̄aa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yiberɛban s̄ɔ a kuke.

¹² Saa ye s̄ɔɔ, wunen gb̄aranu kpuro nu ko n s̄aawa nge d̄aa n̄n marum mu ye.

B̄a n mu sira kpa mu w̄ari wi u koo mu din n̄ɔwɔ.

¹³ Wee wunen t̄ambu ba s̄aa nge t̄an kurɔbu wunen suunu s̄ɔɔ.

Wunen tem wusun k̄ann̄asu su kenjara mam mam yiberɛban wuswaaɔ.

Ma d̄ɔɔ u sin k̄ak̄ar̄aba di.

¹⁴ Bɛɛ Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo b̄ɛɛn wuu tarusi.

I b̄ɛɛn gb̄ararun dam sosio.

I birikiba muro kpa i s̄andu taaku i ka tu bani.

¹⁵ Baa ì n yeba kpuro kua,

ka mɛ, d̄ɔɔ u koo na u b̄ɛɛ di,

n̄ kun mɛ bu b̄ɛɛ go ka takobi.

Ba koo b̄ɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi ra d̄aa wurusu di.

Ba Ninifun t̄ambu kpuro go

Wee, i dabia nge twee.

¹⁶ B̄ɛɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona

nge twee yi yi ȳɔwa.

¹⁷ B̄ɛɛn k̄s̄obu ba dabi nge gbabu sw̄ɛɛ.

B̄ɛɛn s̄ɔm kowobu ba dabi nge twee

yi yi sina d̄aa kikis̄ɔ bururu.

Adama ye s̄ɔɔ u yara ma yi ȳɔwa yi doona,

ba n̄ tuba mi yi da.

¹⁸ Wunɛ Asirin sina boko,

wee wunen kparobu ba dom ȳibirim̄ɔ.

Wunen tabu dur̄ɔ damgibu ba n̄ maa wasi.

Ma wunen t̄ambu ba yarinɛ yam kpuro guunu w̄all̄ɔ,

goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹ Goo kun wunen m̄ɛra ye n̄ɔrim̄ɔ.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku dobun s̄ɔ.

Domi goo sari wi a n̄ n̄ni s̄ɔwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ.
Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naanɛ doke, wiya u koo kpɔi u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ

ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera

ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mem nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weenɛ.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛerio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naanɛ mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mwɛeri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɔ.

⁸ Ben dumi yi sannɛkunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpɔ yi yiberɛ wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yɔnu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwɛerimɔ ba mennamɔ nge yani sɛeri.

10 Ba sinambu gema.
 Ba tem yērobu yēmō.
 Ba n̄ wusun gbāranu gara.
 Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbāra ni yō
 kpa bu wuu si mwa.
 11 Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,
 kpa bu maa da bu gam wōri bu kōsa ko.
 Ben dama ba naanē sāa, mu sāa nge ben būu.

Habakuku u maa Gusunō soku

12 Saa yellun di, wuna a sāa Gusunō.
 Wuna a sāa n̄n̄n̄ Yinni.
 A d̄ere. Yen sō, sa n̄ gbimō.
 Yinni, wuna a sāa n̄n̄n̄ kpee baa mi na ra kuke.
 Wuna a Babilonigibu gōsa,
 ma a bu dam kā kpa bu ka sun s̄eyasia.
 13 Adama a n̄ kp̄ē a yōra a n̄ kōsa m̄era,
 domi a d̄ere too.
 N n̄ m̄en na, mban sōna a m̄era ye t̄n̄ kōsoba m̄,
 ma a n̄ gāanu gerumō.
 Mban sōna a maari t̄n̄ kōsobu ba gemgibu goomō.
 14 Mban sōna a t̄mbu kuamm̄e nge sw̄ēē,
 n̄ kun m̄e nge k̄ak̄o ni nu n̄ kparō m̄.
 15 Babilonigibu ba t̄mbu mw̄erimō
 nge sw̄ēē yi ba mwa ka k̄ak̄onu
 n̄ kun m̄e ka yāakorōnu,
 kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.
 16 Yen sōna ba ra ben yāakorōnu yākunu kue,
 kpa bu nu turare d̄ō dokea.
 Domi nin saabuwa
 ba koo ka kp̄ī bu d̄īa geenu wa
 ni nu do bu di.
 17 Domma ba koo den ben takobiba wesia ben karanō.
 Ba ko n̄ bwesenu sakirimōwa w̄n̄w̄ndu sariru s̄ō sere ka baadomm̄ō?

2

1 Adama n̄e, Habakuku na yōwa gbāraru w̄llō n̄n̄n̄ kōsu yerō
 nge wi u yōru bw̄ēē,
 kpa n̄ ka n̄ ye Gusunō u koo man sō,
 ka nge m̄e u koo man wisi n̄n̄n̄ weeweenun sō.

Gusunō u Habakuku wisa

2 Yera Yinni Gusunō u man wisa u n̄e,
 n̄ gari yi yoruo yi u man sōmō.
 N̄ yi yoruo kpasasa kpee besi s̄ō.
 3 Yin tōra kun gina tura yi ka koorā.
 Adama yi koo koorā yin saa yā n̄ tura.
 Baa yī n̄ t̄emō, na n̄ gesi yi mara.
 Domi yi koo koorawa kam kam.
 4 N̄ yoruo ma wi u tii sue u n̄ wāa swaa gea s̄ō.
 Adama wi u kua gemgii naanē dokebu s̄ō, u ko n̄ wāawa.
 5 Wi u tii sue, u ku ra sine s̄ēē.
 U ra n̄ sāawa nge tam n̄ro,
 kpa u n̄ n̄ō wukie nge ḡaribun wāa yeru.
 U ku ra debu nge ḡō.

U ra n tii bwesenu gawemɔwa u ka ko nin yinni.

Bɔrusibu nɔɔbu

⁶ Adama bwese ni u mwɛɛra mi,
nu koo nùn seesi nu nùn gari sɔ ka wɔma ka mɔnnu, nu nɛɛ,
u kuawa bɔruro wi, wi u dukia mennamɔ ye ya ñ sãa wigia,
ma u gabun yãnu guramɔ u tɔruba yiimɔ.

Sere saa yerà u ko n m̀ nge mɛ.

⁷ Bèn dibu u neni, ba koo nùn seesi subaru sɔɔ,
kpa bu gura ye u mɔ.

⁸ Nge mɛ u tɔn dabinu wɔri u nin yãnu gura,
nge mɛya be ba tie, ba koo maa nùn wɔri bu win yãnu gura
yèn sɔ u tɔmbun yem yari,
ma u tem ka mɛn wusu ka mɛn tɔmbu dam dɔre.

⁹ Bɔrurowa wi u dukia guramɔ
ye ya ñ dɛere win berusebun mi,
kpa u wa u n wãa aye bɛɛɛguru sɔɔ,
mi u ñ maa nɔni swãaru wasi.

¹⁰ Adama win yɛnun sekura u sɔɔru kua mi,
ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wãara u kari bɔrie.

¹¹ Domi baa ka ganiɔ, yi koo wuri ko yi nùn taare wɛ,
kpa kpɛɛrun yari yi wuri wura.

¹² Bɔrurowa wi u win wuun kpɛɛkpɛɛku swĩimɔ yem wɔllɔ,
ma u tɔmbu dam dɔremɔ.

¹³ Ye tɔmba m̀ kpuro, ya koo dɔɔ mwaara.

Ba tii nɔwɔ m̀wa kam sɔɔ.

Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam koosia.

¹⁴ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yɛru ta ko n yibawa tem sɔɔ
nge mɛ nim wɔku ga ra n nim yiba.

¹⁵ Bɔrurowa wi u win beruse tam bɔɔbɔm wɛɛmɔ
mu ka nùn go nge dɛɛ, u n yɔ tereru,
kpa u nùn sekuru doke u n mɛɛra.

¹⁶ Yɛro u tii sekuru dokemɔwa mi, n ñ mɔ bɛɛɛ.

Win tii u mu nɔruo kpa u tereru yɔra.

Yinni Gusunɔ u koo nùn tilasi ko

u ka win mɔrun nɔra nɔ kpuro,

kpa win bɛɛɛ ye u raa mɔ yu gɔsia sekuru.

¹⁷ Daa kɔsa ye u kua Libaniɔ,

ya koo wɔri win wiru wɔllɔ.

U yɛɛ go.

Adama yɛɛ yi, yi koo nùn nandasia.

Yeni kpuro ya koo nùn deema yem mɛ u yarin sɔ,

ka dam mɛ u tem mɛ ka mɛn wusu ka mɛn tɔmbu dɔren sɔ.

¹⁸ Arufaani yerà bwãarokunu nu mɔ tɔnu u ka sina u nu seku.

Nu sãawa ni ba seka ka sisu,

ma nu dera u weesu naanɛ sãa.

Mban sɔna tɔnu u koo win naanɛ doke bwãaroku ni u seka sɔɔ,
ni, ni nu ñ kpɛ nu gari gere.

¹⁹ Bɔrurowa wi u dãa kuku sɔɔmɔ u m̀, gu seewo,

ma u kperu sɔɔmɔ u m̀, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kpĩ yu nùn bwisi kɛ?

Geema, u nu wura ka sii geesu pote.

Adama nu ñ hunde mɔ, nu n sere wãaru mɔ.

20 Yinni Gusunə u wāa win sāa yee dɛɛrara.
Tambu kpuro bu nəo mario win wuswaaə.

3

Habakukun kanaru

¹ Wee kana te Gusunən sɔmə Habakuku u kua ka weeweenu.

² U nɛɛ, Yinni Gusunə, na nua ye a gerua.

Ma na nanda.

A de yu koorə wāo sini sɔə.

A de tambu bu ye wa bɛsɛn waati yeni sɔə.

Adama wunɛn mɔru ye sɔə, a yaayo a sun wɔnwɔndu kua.

³ Gusunə, a na saa Edəmun di.

Wunɛ, Dɛɛro, a na Paranin guurun di.

Wunɛn yiiko ya wɔllu yam bururasie.

Ma tem kpuro mu nun siaramə.

⁴ A na, ma yam mu burura.

Səo yāna yara wunɛn nɔman di,

mi wunɛn dam mu wāa.

⁵ A dera baranu nu pusimə.

A nu derimə mi a sara kpuro.

⁶ À n yōra, tem mu ra yīiriwa.

À n bwesenu mɛɛra, nu ra diiriwa.

Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu wɔruka,

gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu kɔsikira,

domi niya nu raa sāa wunɛn swaa ye a ra sī.

⁷ Na Kusanigibun weeweenu nəomə.

Na maa wa ma Madianiba ba bɛrum soore.

⁸ Yinni Gusunə, a ka daanu mɔru mɔwa?

Nge nim wākuwa a ka mɔru mɔ.

Wee a yəowa guru winu wɔllə

nge wi u yəowa tabu keken wɔllə,

ma ya nūn nasara wɛ.

⁹ A wunɛn tɛndu bɛri.

Wunɛn bōri yi sāawa nge sɛɛnu.

A tem bɛra ma daanu koka min di.

¹⁰ Guunu nū n nun wa, nu ra diiriwa.

Gura ya nɛmə ka dam, ma nim wākun nim mu waki,

mu nim kurenu kōomə sere wɔllə.

¹¹ Səo ka suru ba yōra ye ba wunɛn guru maakinu wa
nu ballimə nge yaasa, ma nu dɔə nge sɛɛnu.

¹² Wee a tem bukianamə,

a bwesenu kɔsukumə ka mɔru baka.

¹³ Wee a yara

a wunɛn tambu ka wunɛn sunə wi a gosa somiru na.

A tən kɔsobun sunə go.

A win bwāabu kpeerasia mam mam.

¹⁴ A yibɛɛban sinambun winu yabura ka ben tiin sɛɛnu.

Ba raa sun wɔrim wee ka sɛndaru nge woo bəkə,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku dobun kuuki mɔ.

Ba sɔoru sāa bu ka sun go bɛsɛn kuku yenə.

¹⁵ Yinni Gusunə, a sɔ wunɛn dumin wɔllə,

a nim wāku taakumə

ge ga nim kɔ̃mɔ ga wɔki.

¹⁶ Na gen wɔkinu nɔ̃mɔ too.

Ma na nanda gem gem,
nɛn nɔ̃ ga diirimɔ bɛrum sɔ̃.

Ma nɛn wasi yi wɔkɔnu wɔrimɔ,
na yɔ̃ sɛɛ na nuku sankiranun tɔ̃ru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔ̃ren sɔ̃.

¹⁷ Figien dɔ̃nu nu n̄ ko n binu mɔ.

Resɛm dɔ̃nu nu n̄ maa marumɔ.

Olifin dɔ̃nu nu n̄ maa binu marumɔ.

Gbea kun maa dɔ̃anu wɛɛmɔ.

Yɔ̃anu ka ketɛ kun ko n maa wɔ̃a gɔ̃wɔ̃.

¹⁸ Adama nɛ, nɛn nuku dobu weewa wunɛ Yinni Gusunɔ̃n min di.

Na nuku dobu mɔ yɛn sɔ̃ a ra man faaba ko.

¹⁹ Wuna a sɔ̃a nɛn dam.

A ra de na n sɔ̃u nge nɛmu.

Kpa na n sɔ̃imɔ guunu wɔ̃llɔ̃.

Womu geniwa ba wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sãamã ma Gusunã u koo bu sɛɛyasia. Ma u maa tãn tukobu kirã m̀ be ba ka bu sikerene u nɛɛ, Yinni Gusunã siribun tãra wee. Tã te, nãni swãarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunã mi kpa bu kpa Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunã u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunã u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunã u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunã u Sofoni, Kusin bii sãwa Yosiasi, Amãon bii, Yudaban sina bokon bandun waati sã. Sofoni wi, u sãawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yãasebu.

Yinni Gusunã

u koo handunia sɛɛyasia

- ² Yinni Gusunã u nɛɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia sã.
- ³ Kon tãmbu ka yɛɛ ka gunãsu ka swẽɛ kpeerasia
ka sere maa tãn kãsobu ka ye ya ra bu sokurasie.
Kon tãmbu kpuro kpeerasia handunia sã.
Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yinni Gusunã u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu sɛɛyasia

- ⁴ Yinni Gusunã u maa nɛɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro nãma doke.
Kon bũu wi ba m̀ Baalin sãa yee ni nu tie kpeerasia min di.
Kon yen wirugibu ka yen yãku kowobun yĩsa go.
- ⁵ Be ba dii tɛeri wãllã kperi ka suru sãamã
ka be ba bõrumã ka nɛ, Yinni Gusunãn yĩsiru,
ma ba wure ba bõrumã ka ben bũun yĩsiru,
be kpurowa kon go.
- ⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,
ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,
be kpurowa kon go.
- ⁷ I nã mario wi, Yinni Gusunãn wuswaaã.
Domi win tãru ta turuku kua.
U win yãkuru sãru kua.
U maa gãsa be ba koo tu di.
- ⁸ Wi, Yinni Gusunãn yãku ten tãru sã,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wãri,
ka sere maa be ba tãn tukobun komanu swĩ.
- ⁹ Yen tã te, be ba ku ra sãa yerun kãnnã suuku taaram kã nge bũu sãabu,
ka sere be ba ben sunãn yenu dukia yibiamã
ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wãri.
- ¹⁰ Yen tã te, ba koo wuri nã sere kãnnãwã ge ba m̀ Swẽɛ,
ka maa wuun wã bera gaan mi.
Mɛya nãni swãa bakara ko n wãa guunu wãllã.
- ¹¹ Bɛɛ Makitesigibu, i wuri koowo.

Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.
 Be ba gobi kasimɔ kpuro ba koo kpeera.
 12 Yen tɔɔ te, u koo Yerusalemu bũuri ka fitilanu.
 U koo tɔmbu wɔrima be ba sɔ̄ kpetɛɛ nge tam kɔrɔnu.
 Ma ba gerumɔ ben gɔruɔ ba mɔ,
 wi, Yinni Gusunɔ u n̄ gea mɔ, u n̄ maa kɔsa mɔ.
 13 Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.
 Ba koo dia bani yè sɔ̄ ba n̄ sinamɔ.
 Ba koo resɛm duure, adama ba n̄ yen tam nɔrumɔ.

Yinni Gusunɔn tɔru

14 Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgira ta turuku kua.
 Te wee ta wee fuuku, ta nɔɔgɪru sue.
 Tabu durɔ damgii u koo kuuki ko dɔma te.
 15 Tɔɔ te, ta sɔ̄awa mɔrun tɔru.
 Tɔɔ te, ta sɔ̄awa nuku sankiranun tɔru.
 Ta sɔ̄awa kam kobun tɔru.
 Tɔɔ te, yam wɔkura koo tu wukiriwa nge bukɔ ka guru winu.
 16 Yen tɔɔ te, tabu kowobu ba koo kɔbi so
 kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbɔranu mɔ wɔri.
 17 U koo tɔmbu nuku sankiranu kpɛɛ
 kpa ba n̄ s̄imɔ nge wɔkobu.
 Domi Yinni Gusunɔwa ba torari.
 U koo de ben yem mu n̄ tɛrie nge tua,
 kpa ben gonu nu n̄ sɔ̄a nge kubanu.
 18 Yen dɔma te, ben sii geesu n̄ kun mɛ ben wura,
 yen gaa kun kpɛ̄ yu bu wɔra Yinni Gusunɔn mɔru baka yen min di.
 Tem mɛ kpuro mu koo dɔɔ mwaara win mɔrun sɔ̄.
 U koo mɛn tɔmbu kpuro gowa subaru sɔ̄.

2

I tii kawo

1 Bɛɛ sekuru sariba,
 i de i sina i bwisiku,
 2 Yinni Gusunɔn himba yu sere koorɔ.
 Kpa tɔɔ te, tu ku raa bɛɛ samba ko
 nge doo sako ge ga ka woo doonɔ.
 I de i sina i bwisiku
 Yinni Gusunɔn mɔru baka yen tɔru tu sere tunuma
 tu bɛɛ deema.
 3 Bɛɛ be i tii kawo kpuro tem mɛ sɔ̄,
 i Yinni Gusunɔ kasuo.
 Bɛɛ be i n̄n̄ mɛm nɔɔwɛ,
 i gem kasuo, kpa i tii kawo.
 Sɔ̄rɔkudo i ko i yari Gusunɔn mɔrun tɔɔ te sɔ̄n di.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wɔ̄a

sɔ̄o duu yeru gian sɔ̄

4 Gasan tem mu koo bansu ko.
 Kpa Asikaloni yu yɔra dira.
 Ba koo Asidɔdun tɔmbu gira sɔ̄o sɔ̄o gbɔara.
 Kpa bu Ekoronin tɔmbu seeya ben wuun di.
 5 Bɛɛ Keretin bweseru, bɛɛ be i wɔ̄a nim wɔkun gooro,

i kam kuawa.

Wunε maa Kanani, wunε wi a sãa Filisitiban tem,
Yinni Gusunɔ u nun gerusimɔ.

U nεε, u koo nun kpeerasia.

Goo kun maa sinamɔ wunε sɔɔ.

⁶ Nim wɔkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,
mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben yãanu kparamɔ.

⁷ Domi saa ye sɔɔ,

Gusunɔ, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara
kpa u ka ben yobu wurama.

Nim wɔkun goo te, ta koo ko begiru.

Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,

kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸ U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba ka win tɔmbu sekuru doke.

Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu susisia.

⁹ Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni,

wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,

u nεε, sere ka win wãaru, u koo de Mɔabuba bu kam ko nge Sodomugibu,

kpa Amɔniba bu maa kam ko nge Gomɔragibu,

ben tem mu yaka kɔsusu kpi,

n̄ kun mε mu gɔsira bɔru.

Gãanu kun maa kpiimɔ mi sere ka baadommaɔ.

Win tɔn be ba tie,

ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri

bu ben yãnu gura bu tem tubi di.

¹⁰ Yeniwa Gusunɔ u koo de yu bu deema ben tii suabun sɔ

ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tɔmbu wɔnwa

ba sekuru doke.

¹¹ Wi, Yinni Gusunɔ, u n̄ ka bu wɔnwɔndu m̄.

U koo handunia kpuron bũnu kam koosia.

Baa bwese ni nu wãa tem burenɔ,

nu koo yiira win wuswaaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

¹² Bεε Etiopigibu, ba koo maa bεε sɔkiri ka win takobi bu go.

¹³ U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ

u Asirigibu kam koosia,

kpa Ninifu yu ko bansu.

Gãanu kun maa kpiimɔ mi.

¹⁴ Yaa sabena nu koo sina mi,

yεε bwese bwese ka gesi.

Boorosu ka duuru bεεkuna nu koo kpuna furɔ si ba yen gbereba kuan sɔwɔ.

Ba koo kuuki nɔ saa fenɛntiban di.

Nɔni swãara ko n wãa yen kɔnnɔwɔ.

Domi dirun bura te ba kua ka sɛdurun dãa ta koo kɛsikira.

¹⁵ Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,

ge, ge ga raa tii sue mi,

ma ga tamaa ga wãawa b̄ari yendu s̄o,
 ma ga tii s̄oam̄o ga m̄o,
 gera ga kpuro kere.
 Wee ga w̄aruma ga bansu kua.
 Ga kua ȳeen w̄a yeru.
 Wi u sar̄o mi, u koo wia kowa u n̄oma kpara.

3

Yerusalemugibu

ba ñ Gusun̄o gere wure

¹ B̄oruroba b̄ee Yerusalemugibu.
 Domi i s̄awa m̄em n̄o sariba,
 ma i disi m̄o, i dam diinam̄o.
² I ku ra googii n̄o.
 I ku ra maa s̄eyasiabu wure.
 I ku ra Gusun̄o b̄een Yinni naane ko.
 I ku ra maa n̄un susi.
³ B̄een sina asakp̄abu ba s̄awa nge gbee sinan
 si su kukirim̄o wuu ge s̄o.
 Ma b̄een siri kowobu ba maa s̄a nge yokan puruka
 ni nu ku ra d̄ianu yi bururun s̄o.
⁴ Gusun̄o s̄am̄bu ba s̄awa naane sariba.
 Ba ku ra gere ye Gusun̄o u bu s̄owa.
 B̄een ȳaku kowobu ba Gusun̄o s̄aru disi dokem̄o.
 Ba ku ra woodaba m̄em n̄ow̄e.
⁵ Adama ka m̄e, Yinni Gusun̄o u w̄a ka b̄ee.
 U s̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
 U ra win gem terasiewa siribu s̄o bururu baatere.
 U ku ra t̄oru bure.
 Adama t̄an k̄soba ba k̄sa m̄o, sekura kun bu m̄o.
⁶ Wi, Yinni Gusun̄o u n̄ee,
 u bwese girinu go,
 ma u nin gb̄aranu ka nin kuku yenu k̄suka.
 U dera goo ku ra maa s̄i nin sw̄ee s̄o.
 U nin wusu k̄suka, goo kun maa w̄a mi.
⁷ Yera u n̄ee, b̄ee Yerusalemugibu, ñ daa n̄un nasie,
 ma i win s̄eyasiabu wuram̄o,
 u ñ daa b̄een w̄a yenu k̄sukum̄o.
 U ñ daa maa b̄ee s̄eyasiam̄o nge m̄e u kua,
 adama i ra n̄ sendewa k̄san kobu s̄o.
⁸ Yen s̄o, wi, Yinni Gusun̄o u n̄ee,
 i n̄un maruo t̄o t̄e s̄o u koo se u b̄ee w̄rima.
 Domi u ḡoru doke u bwesenu ka nin sinambu m̄enna
 u bu win m̄oru s̄oasi ka yen dam.
 Kpa n̄ s̄are nge ba tem m̄e kpuro d̄o doke win m̄arun s̄o.

Yinni Gusun̄o

u n̄o mw̄eru kua

⁹ Saa ye s̄o, Yinni Gusun̄o u koo t̄ambun yari d̄eerasia
 kpa bu win ȳisiru soku bu n̄un s̄a sannu.
¹⁰ Be ba n̄un s̄am̄o ba yarine baama,
 ba koo ka n̄un k̄enu naawa saa Etiopin daanun gurun di.
¹¹ Yen t̄o te, b̄ee win t̄ambu Isireliba,

i ñ sekuru wasi bɛɛn daa kɔ̄sa ka bɛɛn tora ni i kua sɔɔ.
Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu sɔɔ wuna,
kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu dɛɛrarun wɔllo.

¹² U koo de tɔmbu fiiko ba n wɔ̄a bɛɛn suunu sɔɔ
be ba ñ tii sue.

Ba koo win yĩsiru soku u ka bu kɔ̄su.

¹³ Isireli be ba tie, ba ñ maa kɔ̄sa mɔ̄.

Ba ñ maa weesu mɔ̄.

Gari kɔ̄si yi ñ ko n wɔ̄a ben nɔ̄sɔ.

Ba ko n wɛ̄rewa,
goo kun bu baasimɔ̄.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

¹⁴ Bɛɛ Sionigibu, i gɔ̄ru dobun kuuki koowo.

Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛ̄erio

kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔ̄ru kpuro.

¹⁵ Yinni Gusunɔ̄ u bɛɛn sɛɛyasiabu kpeesia bi u koo raa bɛɛ ko.

U bɛɛn yibereba yarinasia.

Gusunɔ̄ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni, u wɔ̄a bɛɛn suunu sɔɔ.

I ñ maa kɔ̄sa gaa wasi.

¹⁶ Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu sɔ̄ bu nɛɛ,

i ku bɛrum ko Sionɔ̄.

I ku de bɛɛn gɔ̄ma dwiiya.

¹⁷ Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni u wɔ̄a bɛɛn suunu sɔɔ.

U sɔ̄awa nge tabu durɔ̄ wi u ra faaba ko.

U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ̄.

U ñ maa gɔ̄anu gerumɔ̄ yèn sɔ̄ u bɛɛ kɔ̄.

U ko n nuku doo bakabu mɔ̄.

¹⁸ Be ba wɔ̄a nuku sankiranu sɔɔ

yèn sɔ̄ ba ka Yerusalemu tonda,

ba wɔ̄a sekuru sɔɔ te ta bu buniamɔ̄ nge sɔ̄munu,

ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,

beya u koo mennama.

¹⁹ Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ̄ wɔ̄ri,

kpa u yemɔ̄bu faaba ko.

U koo be ba raa gira mennama

kpa u de bu tɔmbu nuku doo wɛ̄

kpa bu yĩsiru yari tem kpuro sɔɔ

mi ben baawure u raa sekuru dimɔ̄.

²⁰ Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ mennama.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛrɛ wɛ̄

kpa i yĩsiru yari handunian bwesenu kpuron suunu sɔɔ

sanam me u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu wa.

Wi, Yinni Gusunɔ̄wa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba s̄aa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn s̄o saa Samarigibun min di ka sere maa ḡɔ te ta dua ben suunu s̄ɔn s̄o. Yera be ba dukia mɔ, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye s̄ɔ, ben goo kun maa k̄iru mɔ u ka Yinni Gusunɔn s̄amburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam k̄emɔ bu ka bana ye se. Win gari yi s̄ɔ, u nee, bu Gusunɔ mem n̄ɔwɔ kpa bu win s̄amburu n̄ɔni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. S̄aa yerun bana, wiru 1.
2. S̄aa yee kpa ten girima, wiru 2.

S̄aa yerun bana

¹ Darusi P̄eesiban sina bokon bandun w̄ɔ yirusen suru n̄ɔba tiasen t̄o gbiikiru s̄ɔra Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka ȳaku kowo t̄ɔnwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win s̄mɔ Aseen n̄ɔn di u nee, ² bee Isireliba i m̄, saa kun tura i ka nen s̄aa yeru bani. ³ Yen s̄na na bee gari yini s̄ɔmɔ na nee, ⁴ n bee w̄ere i n w̄a dii buranu s̄ɔ ni ba s̄ma kua, kpa nen s̄aa yeru ta n bansu s̄aa? ⁵ Yen s̄na ne, w̄llu ka tem Yinni na nee, i bwisikuo been daa ye i m̄n s̄o. ⁶ Wee i d̄ianu duurumɔ too, adama fiikowa i ḡemɔ. I dimɔ, adama i ñ debumɔ. I n̄rumɔ, adama been n̄ru kun kpeemɔ. I ȳanu dokemɔ, adama nu ñ bee wooru giramme. I n been k̄siaru mwa, ta ra doonewa nge te ba doke b̄ɔ ḡere s̄ɔ. ⁷ Yen s̄, ne, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni na nee, i bwisikuo been daa ye i m̄n s̄o. ⁸ I seewo i da guurɔ i d̄a kasuma i ka nen s̄aa yee te bani, kpa i man beerε w̄. Ye s̄ra ko na n nuku dobu m̄. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too been gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban s̄o. Ȳn s̄o i nen s̄aa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Ne, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen s̄na gura kun maa nemɔ. M̄ya tem kun maa bee d̄ianu w̄emɔ nge m̄ n weenε. ¹¹ Na dera gbebura kua been tem kpuro s̄ɔ ka guunɔ. Ma alikama ka res̄em ka olifi kpuro ya gbera. D̄a ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma t̄mbu ka yaa sabenu n̄ni s̄ɔre. Ma been s̄ma ye i m̄ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka ȳaku kowo t̄ɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mem n̄ɔwa nge m̄ Gusunɔ u win s̄mɔ Asee s̄ɔwa u bu s̄o. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn ḡro u bu s̄ɔwa ye Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. U nee, Yinni Gusunɔ u w̄a ka bee.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, ȳaku kowo t̄ɔnwero ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u w̄llu ka tem m̄n s̄aa yee ten s̄amburu torua, ¹⁵ Darusin bandun w̄ɔ yirusen suru n̄ɔba tiasen s̄o yenda n̄ese s̄ɔ.

2

S̄aa yee kpa ten girima

¹ Wɔ̄ɔn suru nɔ̄ɔba yirusen sɔ̄ɔ yɛnda tiase sɔ̄ɔra Yinni Gusunɔ u Asee sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sɔ̄ɔwɔ a nɛɛ, ³ be, be ba tie sɔ̄ɔ, ben wara u s̄aa yee ten yellu yē ten girima gbiikaa sɔ̄ɔ. Tē, amɔna ba tu waasinε. Nge mε ta s̄aa mi, ta ñ s̄aare kam dirum ben nɔni sɔ̄ɔ? ⁴ Yen s̄ɔ tē, nε, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinni, na nɛɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam kēeyɔ, kpa bu sɔmburu ko. Domi na wāa ka be. ⁵ Nge mε na bu nɔ̄ɔ mwεεru kua sanam mε na bu yarama Egibitin di, nge mεya na maa bu sɔ̄ɔmɔ gisɔ ma nɛn Hunde wāa ka be. Yen s̄ɔ, bu ku bεrum ko. ⁶ Nε, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinni, na ñ maa tεemɔ n ka wɔ̄llu ka tem ka nim wāku sira. ⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nɛn s̄aa yeru mini. Kpa n s̄aa yee te girima yibia. Nε, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸ Nɛna na sii geesu ka wura mɔ. ⁹ Tē, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tɔmbu b̄ori yɛndu wē. Nε, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tɔn be ba ñ dεere

¹⁰ Darusin bandun wɔ̄ɔ yirusen suru nɔ̄ɔba nnɛsen sɔ̄ɔ yɛnda nnɛse sɔ̄ɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔ̄ɔmɔ Asee gari kua u nɛɛ, ¹¹ a yāku kowobu woodan gari yini bikio a nɛɛ, ¹² goo ù n yāku yaa b̄akua win yaberun kasaa, ma win yabe kasa ye, ya p̄εε baba, ñ kun mε kpee, ñ kun mε tam, ñ kun mε gum, ñ kun mε d̄ianu ganu, ba tamaa d̄ia ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia mε, yera ba wisa ba nɛɛ, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nɛɛ, goo ù n disi duura yèn s̄ɔ u goru baba, ma u seewa u maa d̄ia ni baba, d̄ia nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba nɛɛ, oo, d̄ia nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, nge mεya bεε Isireliba i s̄aa win nɔni sɔ̄ɔ. Mεya maa bεen nɔman sɔma ya s̄aa. Ye i nùn wēemɔ kpuro, ya disi mɔ.

I laakari koowo saa tēn di

¹⁵ N n mɛn na, i bwisikuo ye ya bεε deema n ka gisɔ girari i sere kpenu menna i ka s̄aa yee te bani. ¹⁶ Wee bεen goo ù n seewa u alikaman sakaku yɛndu kasum da birarɔ, ma u ye so, wākura u ra wa. U n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resɛm gama yerɔ, ditiri yɛnda u ra wa. ¹⁷ Nε, Gusunɔ na bεen sɔmburu kam koosia. Na dera guru kpenu bεen d̄ianu sanku nu kōsa, nu bukusa duura. Adama ka mε, i ñ wuramε nɛn mi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸ Yen s̄ɔ, i bwisikuo ye ya bεε deema n ka gisɔ girari saa m̄in di ba ka s̄aa yee ten kpεεkpεεku sw̄i ba deri. Gisɔn t̄oru ta s̄aawa wɔ̄ɔn suru nɔ̄ɔba nnɛsen sɔ̄ɔ yɛnda nnɛseru. I de i bwisiku. ¹⁹ I maa d̄ianu mɔ biranu sɔ̄ɔ? Bεen gbean d̄aa binuginu mara? Aawo, adama saa gisɔn di, kon bεε durom kua.

Nɔ̄ɔ mwεε ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua nɔn mεεruse suru win sɔ̄ɔ yɛnda nnɛse te sɔ̄ɔ u nɛɛ, ²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparo sɔ̄ɔwɔ a nɛɛ, nε, Yinni Gusunɔ kon wɔ̄llu ka tem sira. ²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpeesia. Kon bεen tabu kεkε yi dumi gawe ka be ba dua yi sɔ̄ɔ fukiri ka sere maa dumi ka yin maasɔbu. Ben tii tiinεwa ba koo goona ka takobiba. ²³ Yen t̄ɔ te, kon nɛn sɔm kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n nùn ko nɛn yīreru. Domi wiya na gɔsa. Nε, Gusunɔ wɔ̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpĩ su tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koorã sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

sokumɔ bu wurama

¹ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔmɔ, i wurama nɛn mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nɛn sɔmɔ gbiikobu ba nɛn gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki bu sere man mem nɔɔwa. ⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba wãa tẽ. Sɔmɔ ben tii, ba wãa sere ka tẽ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nɛn sɔmɔ be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiru sɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nnese sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiru sɔ. ⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔ. Ma dum swɛɛ ka dum berɔ wurusu ka dum kaaba yi wãa win biruɔ. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nɛn Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpaam Yerusalemu gɔsi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, amɛniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kĩru mɔ ta kpã.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sãa yeru bani.
 Kpa bu Yerusalemun kpεεkpεεku yĩire.
 17 Win wusu su koo dukia yibu.
 U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.
 Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.
 Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

2

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa kāsiru sɔɔ

1 Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa. 2 Ma u gɔrado wi u ka nùn gari mɔ bikia u nne, kɔbi yirà mini.

Ma u nùn wisa u nne, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

3 Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nùn sekobu nne sɔɔsi. 4 Ma u nùn bikia u nne, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nùn wisa u nne, ba nawa bu ka kɔbi yi tɔya ko, kpa bu yi bɔɔku yi, yi yi Yudan tem wɔri yi men tɔmbu yarinasia sere ben goo kun kpĩa u ka tii yina.

Sakari u wɛɛ wa kāsiru sɔɔ

5 Ye Sakari u maa mɛɛra, yera u durɔ goo wa u wɛɛ yĩirutii neni. 6 Ma u nùn bikia u nne, mana a dɔɔ.

Ma u wisa u nne, na dɔɔwa n Yerusalemu yĩire n ka yen dɛɛbu ka yen yasum wa.

7 Sanam mɛ Gusunɔn gɔrado wi u ka nùn gari mɔ, u susim wee, yera gɔrado goo u maa na u ka wiɔnɔ yinna. 8 Ma u nùn sɔɔwa u nne, a duka doo a aluwaasi wi sɔ a nne, Yerusalemu ya koo ko wuu gè ba ñ maa gbāraru toosimɔ. Domi gen tɔmbu ka gen yaa sabenu koo dabia. 9 Yinni Gusunɔ u maa nne, u ko n sãa nge gbāra dɔɔgiri Yerusalemu yen sɔ. Mɛya u ko n maa sãa yen bɛɛɛ.

Yinni Gusunɔ u be ba raa

kpikuru da soku

10 Sakari u nne,
 Yinni Gusunɔ u gerua u nne,
 bɛɛ be u raa yarinasia handunian goonu nne ye sɔɔ,
 i wurama.

I seema i wurama saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

11 Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛ be i yoru dimɔ Babiloniɔ,
 i kisirama.

12 Domi wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nne,
 yeniban biru,

Yerusalemun bɛɛɛ ya koo wurama.

Wee u man gɔriɔ bwese ni nu bɛɛn yānu guran mi.

U nne, nù n maa bɛɛ baba,
 ya sãawa nge win tiin nɔniya nu baba.

13 Wee u koo nu nɔma doke
 kpa nu gɔsia bɛɛn yobu.

Saa ye sɔɔra nu koo gia ma Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u man gɔrima.

14 Wiya u nne, bɛɛ Yerusalemugibu, i nuku dobun kuuki koowo.

Domi u koo na u n ka bɛɛ wãa.

15 Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunɔn mi gia yen tɔɔ te,
 kpa nu ko win tɔmbu,

kpa u n wãa ka be.

Saa ye sɔɔra i ko i gia ma wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u man gɔrima.

16 U ko n maa Yuda mɔ tem dɛɛram mɛ sɔɔ.
U koo maa Yerusalemu gɔsi.

17 Baawure u koo nɔɔ mari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.
Domi u koo seema win wɔa yee dɛɛrarun di.

3

Sakari u yaku kowo wa

kāsiru sɔɔ

1 Sakari u Yosue yaku kowo tɔnwero wa u yɔ Yinni Gusunɔn gɔradon* wuswaaɔ. Ma Setam† u yɔ win nɔm geuɔ u ka nùn taare wɛ. 2 Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u Setam sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gɔsa. A ñ yɛ ma Yosue u sɔawa nge dɔa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di?

3 N deema yɔa disinugina Yosue u sebua u ka yɔ gɔrado win wuswaaɔ. 4 Ma gɔrado wi, u be ba yɔ win wuswaaɔ sɔɔwa u nɛɛ, bu Yosuen yɔa disinugii ni wunɔ. Ma u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tɔɔ baka yɔnu sebusia.

5 U maa wooda wɛ u nɛɛ, bu nùn dawani ye ya dɛɛre bɔkusio. Ma ba nùn ye bɔkusia. Ma ba nùn yɔnu sebusia. Saa ye sɔɔ, gɔrado wi, u yɔ mi. 6 U Yosue gari yini sɔɔwa u nɛɛ, 7 ameniwa wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, à n sɔimɔ win swɛɛ sɔɔ, ma a win woodaba mɛm nɔɔwammɛ, wuna kaa win sɔa yeru ka ten yaaran sɔmburu kpara. U koo nun kowa be ba win sɔmburu mɔn turo.

Yinni Gusunɔ

u koo win sɔm kowo naawa

8 Yosue, wunɛ yaku kowo tɔnwero, wunɛ ka wunen tɔn be ba sɔ wunen wuswaaɔ, i swaa dakio i nɔ. Tɔn be, ba ko n gina sɔawa yɔreru wi u sisin sɔ. Domi Yinni Gusunɔ u koo win sɔm kowo gɔrima wi u sɔa kpia pɔtura. 9 Wunɛ Yosuen wuswaaɔ, u kperu garu yiimɔ. Wuswɛɛ nɔɔba yiruwa ta mɔ. Win tiywa u koo yore te sɔɔ. Kpa u tem mɛn toranu wuna sɔɔ teeru. 10 Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, yen tɔɔ te, i ko i sokuna i nuku dobu ko bɔri yɛndun sɔ bɛɛn dɔa gbaanɔ.

4

Sakari u dabu wuraguu

ka dɔa ye ba mɔ olifi wa

kāsiru sɔɔ

1 Gusunɔn gɔrado wi u ka Sakari gari mɔ u na u nùn yamia nge mɛ ba ra tɔnu dom yamie. 2 Ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, wuran dabuwa na waamɔ gèn wɔllɔ ba wekeru garu sɔndi. Weke te, ta kɔanu nɔɔba yiru mɔ. Nin wɔllɔwa ba fitilanu sɔndi tia tia. Kɔa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. 3 Olifin dɔnu yiru ya wɔa weke ten bɔkuɔ. Teeru nɔm dwaru gia, teeru maa nɔm geu gia.

* 3:1 Yinni Gusunɔn gɔrado - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunɔ tɔna. † 3:1 Setam - Win sɔmbura u ka taare da Gusunɔn wuswaaɔ.

⁴ Ma Sakari u wure u gɔrado wi bikia u nɛɛ, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵ Ma Gusunɔn gɔrado u nɛɛ, a ñ yen tubusianu yɛ?

⁶⁻¹⁰ Ma Sakari u nɛɛ, aawo, yinni. Ma gɔrado u nɛɛ, fitila nɔɔba yiru ye, ya sãawa Yinni Gusunɔn nɔni yi yi tem bukianamɔ.

¹¹ Ma Sakari u maa nɛɛ, mba olifin dānu yiru ye ya wāa dabu gen nɔm geuɔ ka gen nɔm dward min tubusianu.

¹² U maa bikia u nɛɛ, mba olifin kãanu yiru yen tubusianu ni nu wāa dabun kãanu yiru yen bɔkuɔ, mìn di gum kokumɔ nge wura.

¹³ Yera u wisa u nɛɛ, a ñ nin tubusianu yɛ?

Ma u nɛɛ, aawo, Yinni.

¹⁴ U nùn wisa u nɛɛ, nu sãawa tɔmbu yiru be na gɔsa ba nɛ, tem kpuron Yinni sãamɔ.

Nɔɔ mwɛɛnu Sorobabelin sɔ

(6b) Yera u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u Sorobabeli sɔɔmɔ. U nɛɛ, n ñ mɔ ka wi, Sorobabelin dam ñ kun mɛ ka win yiikowa u koo kpĩ u sɔmburu ko.

Adama ka wi, Gusunɔn Hunden dama.

Wi, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

(7) U maa nɛɛ,

Sakari, mba n da n guu baka te ta wāa Sorobabelin wuswaaɔ.

Sorobabeli wi, u koo tu kɔra

kpa u kpee geeru yara

te ba koo sɔndi sãa yerun wii kpiirɔ.

Saa ye sɔɔ, tɔmbu ba koo nuku dobun kuuki ko ba n mɔ

anna a kpee buraru wa.

(8) Yinni Gusunɔ u maa Sakari sɔɔwa u nɛɛ,

(9) Sorobabeliwa u dii ten kpɛɛkpɛɛku swĩ.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye sɔɔra nen tɔmbu ba koo gia ma nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.

(10) Yen sɔ, bu ku sɔmbu ten tore gɛm

baa tà n sãan na piibu.

Ba koo nuku dobu ko

bà n wɛɛ wa

yi ba ra ka ganan dɛndabu mɛɛri

Sorobabelin nɔmɔɔ.

5

Sakari u tireru wa ta yɔɔwa

¹ Sakari u maa nɔni seeya kāsiru sɔɔ ma u tire kureru garu wa ta yɔɔwa. ² Ma Gusunɔn gɔrado u nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, tire kureru gara na waamɔ ta yɔɔwa. Ten dɛɛbu sãawa gɔm soonu yendu. Ten yasum maa gɔm soonu wɔkuru.

³ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔriya ta sɔɔwa yi yi koo yabi tem mɛ kpuro sɔɔ. Ten bee tiaɔ, ba yoruawa ma ba koo gbɛnɔbu kpuro gira minin di. Bee tiaɔ maa ba koo be ba ra bɔri weesugii ko gira. ⁴ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tiiwa u koo de bɔri yi, yi na kpa yi gbɛnɔbun yenusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunɔn yĩsiru bɔre kam. Miya yi koo sina yi yin wāa yeru ko kpa yi ben dirun kpɛɛkpɛɛku ka ten kpenu di.

Sakari u tɔn kurɔ goo wa

kāsiru sɔɔ

⁵ Gusunɔn gɔrado wi, u Sakari susi ma u nɛɛ, a nɔni seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nùn wisa u nɛɛ, mba mi.

Ma u nɛɛ, birera mi, ta yarim wee tɛ sɔɔ tem min tɔmbu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam mɛ bire ten wukiritia ye ba kua ka pɛɛrum ya wukiarɔ, yera u kurɔ goo wa u sɔ ten sɔɔwɔ. ⁸ Ma gɔrado wi, u nɛɛ, kurɔ wi, u sɔawa toranu.

Ma u wure u kurɔ wi taare bire ten sɔɔwɔ, ma u wukiri. ⁹ Ye u maa nɔni seeya wɔllɔ, yera u kurɔbu yiru gabu wa kāsiru sɔɔ. Kurɔ be, ba kasi mɔ nge kpakpayɛ, ma woo ga yi suamɔ. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wɔllɔ. ¹⁰ Ma u gɔrado wi bikia u nɛɛ, mana ba ka tu dɔɔ. ¹¹ U nùn wisa u nɛɛ, ba ka tu dɔɔwa Babilonin temɔ. Miya ba koo tu diru bania. Bɔ n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wɔa mi.

6*Sakari u tabu kɛkɛ nɛɛ wa**kāsiru sɔɔ yi dumi gawe*

¹ Sakari u maa nɔni seeya ma u tabu kɛkɛ nɛɛ wa yi dumi gawe yi yario guunu yirun baan di. Guu ni, nu sɔawa sii ganduginu. ² Tabu kɛkɛ gbiikaa, dum swɛɛya yi gawe. Yiruse, kɔnkɔrɔba. ³ Itase, kaaba. Nnɛse, dumi yi yi bau swɔasu mɔ. ⁴ Ma u gɔrado wi u ka nùn gari mɔ bikia u nɛɛ, berɔ mi nɛn Yinni.

⁵ U nùn wisa u nɛɛ, wɔllun goonu nnɛn wosa si su raa wɔa Gusunɔ, tem kpuron Yinnin bɔkuɔ. Siya su tɛ doonɔ.

⁶ Dum kɔnkɔrɔ be ba tabu kɛkɛ yen tia gawe mi, ba dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma dum kaa be, ba swɔi. Adama dum bau swɔasugii yi, yi dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ⁷ Dum swɛɛ yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gɔrado wi, u yi sɔɔwa u nɛɛ, yi doo yi tem mɛ bukiana.

Ma yi tem mɛ bukiana. ⁸ Gɔrado wi, u nùn soka u nɛɛ, a mɛɛrio a wa. Dumi yi yi da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, yi Gusunɔn mɔru suresiawa bera mi.

*Ba koo Yinni Gusunɔn**sɔa yeru seeya*

⁹ Yinni Gusunɔ u Sakari sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰ a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan kɛnu mɔɔ kpa a da Yosiasi, Sofonin biin yɛnuɔ mi yoo be, ba wɔa sanam mɛ ba tunuma Babiloniɔ. ¹¹ Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, yɔku kowo tɔnwero, Yosadakin biin wirɔ. ¹² Kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, goo wɔa wi ba mɔ kpɔi pɔtura.

Saa win min diya wɔara koo yari

kpa u nɛn sɔa yee te bani.

¹³ U koo sina yɔnu sebe,

kpa u sina win sina gɔnɔɔ u tɔmbu kpara.

Yɔku kowo ko n wɔa win bɔkuɔ

kpa ba n nɔɔ tia sɔa mam mam.

¹⁴ Sina furɔ ge, ga ko n wɔawa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Geya ga koo de bu Helɛmu ka Tobiya ka Yedaya ka Hɛni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nɛɛ, be ba wɔa n toma, ba koo na bu sɔa yee te bani. Saa ye sɔara ba koo gia ma nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.

Yeni kpuro ya koo koorawa ì n nɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere mɛm nɔɔwa mam mam.

7

Nɔɔ bɔku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayama

¹ Darusin bandun wɔɔ nnese sɔɔ, yen suru nɔɔba nnese wi ba mɔ Kisilun sɔɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Sakari gari kua u nɛɛ, ² Beteligibu ba raa Sarɛɛɛ ka Regemu Mɛleki ka gabu gɔra Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔa yerɔ bu ka win durom kana. ³ Kpa bu maa yɔku kowobu ka win sɔmɔbu bikia bɔ n ko ba n sumɔn na, kpa ba n nɔɔ bɔkua wɔɔn suru nɔɔbuse kpuro sɔɔ nge mɛ ba mɔ tɛɛbun di.

⁴ Yera Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u Sakari sɔɔwa u nɛɛ, ⁵ a yɔku kowobu ka tɔn be kpuro wisio a nɛɛ, saa wɔɔ wata ka wɔkurun di, ba ra nɔɔ bɔke kpa ba n wɔa nuku sankiranu sɔɔ wɔɔn suru nɔɔbuse ka nɔɔba yiruse sɔɔ. Adama ba n ye mɔ bu ka man bɛɛɛ wɛ.

⁶ Bɔ n maa dimɔ, ba nɔrumɔ, ben tiin sɔna.

⁷ Yellu, nɛ, Yinni Gusunɔ na tɔmbu kirɔ kua ka gari yinin bweseru nɛn sɔmɔ gbiikobun min di. Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerenɛn tɔmbu ba wɔa bɔri yendu sɔɔ, ma tɔmba yiba sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka wɔwaa.

⁸⁻⁹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u maa Sakari sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be gari yini yaayasio yi yi nɛɛ, bu tɔmbu sirio dee dee, kpa ba n tɔn geeru ka wɔnwɔndu mɔɔsinɛ.

¹⁰ Bu ku gɔminibu ka gobekuba

ka sɔbu ka sɔarɔbu dam dɔre.

Bu ku maa ben winsim kɔsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba n gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa. ¹² Ma ba ben gɔrusu bɔbiasia nge kpee kpikuru. Ba n nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wɛ saa nɛn sɔmɔbun min di, be nɛn Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mɔru kua too.

¹³ Sanam mɛ na bu soka, ba n wisa.

Yen sɔna nɛn tii na n maa bu wisa

sanam mɛ ba man somiru kana.

¹⁴ Yen sɔna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sɔɔ ni ba n daa yɛ.

Ma ba ben tem deri dirum

goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem mɛ, mu kua bansu.

Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

8

Yinni Gusunɔ u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

¹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,

² nɛn nisinu kpɔ Yerusalemun sɔ.

Domi na ye kɔ gem gem.

³ Yen sɔna na nɛɛ, kon wura Yerusalemu ye sɔɔ

kpa na n wɔa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin guu te soku guu dɛɛraru.

⁴ Durɔ tɔkɔnu ka kurɔ tɔkɔnu

nu koo ka dɛki sɔima

kpa nu na nu sina yen batumaba sɔɔ.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wɔndiaba

ba koo yibu yen batuma be sɔɔ
ba n dweebu mɔ.

⁶ Isireli be ba tien nɔni sɔɔ,
ya ko n s̄aa nge ye ya kun kp̄e yu kooraa.
Adama nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
kon kp̄i n maamaaki ye ko.
Nɛna na yeni gerua.

⁷ Wee na nɛn tɔmbu faaba mɔ
be ba w̄aa s̄ɔɔ yari yerɔ ka s̄ɔɔ duu yerɔ.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemuɔ
ba n s̄aa nɛn tɔmbu
kpa na n maa s̄aa ben Yinni gemgii
wi u naanɛ mɔ.

⁹ Wee ye nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nɛɛ, i wɔrugɔru koowo
bɛɛ be i nua gisɔ ye nɛn sɔmɔbu ba gerua
sanam mɛ ba nɛn s̄aa yee ten kp̄ɛkp̄ɛku sw̄i.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sɔmburun kɔsiaru wa.
Goo ku ra maa yaa sabe ni nu n̄n sɔmburu kuan kɔsiaru w̄ɛ.
Saa ye sɔɔ, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka b̄ari yendu yiberɛban s̄ɔ.
Domi na tɔmbu ȳsuwa bu ka w̄arina.

¹¹ Adama t̄ɛ, na n̄ maa Isireli be ba tie kuammɛ nge mɛ na kua yellu.
Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Kon de b̄ari yendu tu duwa tem sɔɔ kpuro.
Resɛm ya koo ma.

Gura ya koo nɛ
kpa tem mu d̄ianu ko.
Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Bɛɛ Yudaba ka Isireliba,
wee i kua bwese te na b̄rusi bwesenun suunu sɔɔ.
Adama t̄ɛ, kon bɛɛ faaba ko
kpa i n s̄aa domarugibu tɔmbun suunu sɔɔ.
Yen s̄ɔ, i ku b̄erum ko.
I de i n wɔrugɔru mɔ.

¹⁴ Ameniwa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nɛɛ, na raa ḡɔru doke n bɛɛ k̄sa kua
yɛn s̄ɔ bɛɛn baababa ba nɛn m̄ru seeya.
Na n̄ daa ḡɔru ḡasie n ye k̄bia.

¹⁵ Adama t̄ɛ, na ḡɔru doke
n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.
Yen s̄ɔ, i ku b̄erum ko.

¹⁶ I ka gari yini sɔmburu koowo.
Yiya, baawure u n da win winsim gem s̄ɔ.
Kpa i n da baawure siri gem sɔɔ
i n ka w̄aa b̄ari yendu sɔɔ.

¹⁷ I ku goo k̄sa kua.
I ku b̄ari weesugii ko.
Domi yeniba kpurowa na tusa.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

*Nɔɔ b̄akurun t̄ɔru ta koo
ḡasira nuku doɓun t̄ɔru*

¹⁸ Gusunə wəllu ka tem Yinni u neɛ, ¹⁹ nəɔ bəku ni i ra ko suru nnese sɔɔ ka suru nəɔbuse sɔɔ ka suru nəɔba yiruse sɔɔ ka suru wəkuruse sɔɔ, nu koo gəsira nuku doɓun tɔnu Yudaɔ. Ni sɔɔra ba ko n da tɔɔ bakanu di.

Adama yeba kpuro sɔɔ, i de i gem ka bəri yendu kɪa.

²⁰ Na maa wure na neɛ,
tɔmbu ba koo na Yerusalemuɔ
saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tɔmbu ba koo gasun tɔmbu sɔ bu neɛ,
bu da bu ne, Gusunə wəllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemuɔ
kpa bu man sã.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mɔ
nu koo na nu nen durom me kasu
kpa nu man sã.

²³ Ne, Gusunə wəllu ka tem Yinni na neɛ,
yen tɔɔ te, bweseru baatere sɔɔ,
tɔmbu wəku wəkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni
ba n mɔ, ba koo ka nùn da.

Domi ba nua ma ne, Gusunə na wãa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

9

Yinni Gusunə

u koo bwese ni nu tie siri

¹ Ameniwa Yinni Gusunə u gerua Hadarakin tem sɔ u neɛ,
kon wuu ge ba mɔ Damasi siri.

Domi nen nɔni wãa tɔmbu sɔɔ
nge me yi wãa Isireliban bwese keri kpuro sɔɔ.

² Kon maa Hamati ye ya wãa Damasın tem nəɔ bura yerɔn tem siri
ka Tiri ka sere maa Sidoni,
baa me wuu sin tɔmbu ba bwisi mɔ.

³ Tiri ye, ya wãa gbãra damgirun suunu sɔɔ.

Meɣa ya gobi guramɔ nge tua.

Ma ya wura guramɔ nge pətəkɔ.

⁴ Adama ne, Yinni Gusunə, kon ye kpuro mwa.

Kon yen dam sure nim wɔku sɔɔ

kpa n de yu dɔɔ mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa

kpa bu berum duura.

Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wəri,

kpa Ekoronigibun yĩiyɔbu kpuro bu kam ko.

Gasa ya koo sunə bia.

Goo kun ko n maa wãa Asikalonio.

⁶ Sɔbu ba koo na bu sina Asidəduɔ.

Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba n maa yem dimɔ.

Ba n maa bũu yãku dɪanu dimɔ.

Ba koo kowa ne, Gusunən tɔmbu nge Yudaba

kpa Ekoronigibu ba n maa sãa nen tɔmbu

nge me Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sãa yeru sikerena.

Kpa yiberɛ be ba daamɔ ba wuramamɔ bu ku raa ye wəri.

Dam dioba kun maa sarɔ mi.

Domi nen nɔni wãa mi.

Sunə wi u ka bəri yendu sisi

⁹ Bɛɛ Siɔnigibu, i nuku dobun kuuki koowo.
 Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛɛrio nuku dobun sɔ.
 Wee bɛɛn sina boko u sisi bɛɛn mi.
 U sɔawa gemgii ka faaba kowo.

U n̄ tii sue.

Kɛtɛku buuwa u sɔni.

¹⁰ Kon de tabu kɛkɛ yi kpe Efaraimun temə
 kpa dumi ka tɛn ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemuə.
 Sunə wi, u koo ka bwesenu bəri yendu naawa.
 U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di
 sere ka nim wɔku giə,
 saa maa daa te ba m̄ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔə.

Pirisəmban karabu

¹¹ Yinni Gusunə u nɛɛ,
 nɛn arukawani ye na ka bɛɛ bəkuan sɔ,
 ma i ye sire ka yāku yaa yɛm,
 kon bɛɛn yobu yara dəkə kpirirun di te ta n̄ nim mə.

¹² Bɛɛ yobu, bɛɛ be i yīiyə bakabu mə,
 i wuro bɛɛn wusə si su gbāranu mə.
 Na maa bɛɛ nɔsiamə ma kon bɛɛ domaru kua
 nge yellugirun nɔn yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tɛndu.
 Kpa Efaraimu ya n sɔa ten sɛɛnu.
 Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerekiba tabu wəri.
 Kon bu kowa nge tabu durə damgiin takobi.

¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunə, kon tii sɔəsi wəllə.
 Nɛn sɛu ga koo doona nge guru maakinu.
 Kon kəba so,

kpa n sarama guru woo bəkə sɔə,
 ge ga wee saa sɔə yɛsan nɔm dwaru gian di.

¹⁵ Nɛ, Gusunə, wəllu ka tem Yinni, kon nɛn tɔmbu kɔsu.
 Ba koo ben yiberɛba kamia bu ben kpurantɛɛnun kpenu kɔsuku.
 Kon de yiberɛ ben yɛm mu yari nge tam,
 n̄ kun mɛ nge yāku yaa yɛm mɛ mu ra gbɛɛru yibu
 bu yɛka yāku yerun kāanə.

¹⁶ Yen tɔə te, kon nɛn tɔmbu faaba ko
 nge mɛ yā kparo u ra win yāanu faaba ko.
 Ba koo balli ben temə nge kpee gobigii
 ni ba mani sina furə sɔə.

¹⁷ Tem miya doo nɔəru ka buram mu ko n wāa.
 Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka wəndiaba ba n dam mə.

10*Gusunə turowa sɔa Yinni*

¹ I Yinni Gusunə kanə u bɛɛ tom buruku gura kɛ.

U koo de guru woo gu na
 kpa guru baka yu nɛ.

Kpa yakasu su kpi baama.

² Domi būu n̄n bwāarokunu ba m̄ Terafimu nu weesu m̄.
 Sərobu ba kāsī weesuginu waamə.

Ben dosusu su sɔawa weesu.

Sin nuku yemiasibu sɔawa kam dirum.

Yen sōna ba sirene nge yaa sabenu.
Ba wɔnwɔndu soore,
domi ba ñ kparo mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu yakia

- ³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na ka kparo tuko be ba nen tɔmbu kpare mɔru mɔ.
Be, be ba sãa nge bonu mi, kon bu wɔrima.
Domi nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni
na nen tɔmbu Yudaba naawa.
Kon bu dendiwa tabu sɔɔ nge dum girimagia.
- ⁴ Ben min diya sinambu ba koo yari.
Kpa ba n dam mɔ nge gani gɔmburun kperu,
ñ kun mɛ nge kuu bekurugirun gbere,
ñ kun mɛ nge ten te ba ra ka tabu de.
- ⁵ Ba ko n sãawa nge tabu durɔ damgii
be ba ben yiberɛba taakumɔ swɛɛ sɔɔ nge pɔtɔkɔ.
Ba koo tabu ko yɛn sɔ nɛ, Yinni Gusunɔ ko na n ka bu wãa.
Ben yiberɛ be ba dumi yɔɔwa ba koo sekuru wa.
- ⁶ Kon Yudaba tãsisia,
kpa n Isireliba wɔra.
Kon ka bu wurama,
domi na ben wɔnwɔndu mɔ.
Ba ko n sãawa nge be na ñ daa biru kisi.
Domi nɛna na sãa Gusunɔ ben Yinni.
Kon ben kanaru mwa.
- ⁷ Efaraimuba ba ko n sãawa nge tabu durɔ damgibu.
Ba ko n nuku dobu mɔ nge wi u tam nɔra.
Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.
Ba koo nuku dobu ko nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ.
- ⁸ Kon wia ko bu ka mennama.
Domi nɛna na bu yakiamɔ.
Ba koo dabia nge yellu.
- ⁹ Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu sɔɔ.
Mi ba wãa n toma mi,
ba ko n da man yaaye min di.
Kpa ba n wãa mi ka ben bibu.
Yen biru, ba koo wurama.
- ¹⁰ Kon de bu wurama saa Egibitin di.
Kon bu mennama saa Asirin di.
Kpa n de bu wurama Galadiɔ ka Libaniɔ.
Batuma kun bu turi.
- ¹¹ Ba koo nim wɔku tɔbura mi ba nuku sankiraru wa.
Gusunɔ u koo gen nim kurenu so,
kpa Nilun daarun nim mu gbera.
Asirigibun tii suabu koo kpe.
Kpa Egibitigibun bandu tu nɔru ko.
- ¹² Kon nen tɔmbu tãsisia.
Kpa ba n sɔlimɔ ka nen yɔsiru.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹ Bεε Libanigibu, i bεen kənnəsɔ keniə
 kpa dɔɔ u bεen dāa ye ba mɔ sɛduru di.
² Bεe dāa ye ba mɔ sipere, i weeweenu koowo.
 Domi sɛduruba ba wəruka.
 Be ba tii sue mi, ba kpeera.
 Bεe Basanin dāa bakanu, i weeweenu koowo.
 Domi dāa sɔɔ ge ba n̄ daa kpɛ bu du ga wəruka.
³ Kparobu ba wuri mɔ,
 domi ben bεere ya kpa.
 Gbee sinansu su kukirimɔ,
 domi Yuudenin dāa sɔɔn bεere ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusunɔ u Sakari sɔɔwa. U nεε, a yāanu kparo ni ba koo go.
⁵ Be ba nu dwemɔ ba goomɔ ba n̄ bu sεeyasiamɔ. Be ba maa nu daramɔ ba mɔ,
 ba nε, Gusunɔ siara, domi ba gobi mɔ. Nin kparobu ba ku ra maa ka nu yinε.
⁶ Nε, Yinni Gusunɔ na n̄ maa tɔmbun wɔnwɔndu mɔ tem mε sɔɔ. Kon baawure
 bəriwa win winsim nɔmuɔ ka win sunɔn nɔmuɔ. Ba koo ben tem arumani
 gurawa. Na n̄ maa bu wɔramɔ ben yiberɛban nɔmun di.
⁷ Yera Sakari u yāanu kparabu wəri ni ba koo go. Yāa niya nu kɔsuru bo.
 Ma u kpara deki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa nɔɔ tia. Ma u da u yāa ni
 nɔɔri. ⁸ Suru tian baa sɔɔ u nin kparobu ita go. Ma u ka nu tii kpara u temanabu
 kpana. Ma nin tii nu n̄n tusa. ⁹ Ma u nεε, na n̄ maa nu kparamɔ. Nin ni nu koo
 gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tenna.
¹⁰ Ma u win deka ye u soka durom bɔka u ka sɔɔsi ma u win arukawani kusia
 ye u raa ka bwesenu kpuro bɔkua. ¹¹ Yen tɔɔ tera u arukawani ye kusia. Ma yāa
 kɔsu ni nu n̄n mεera mi, nu gia ma Yinni Gusunɔn gariya yi kooramɔ. ¹² Ma u
 bu sɔɔwa u nεε, yà n bu wēre, bu n̄n kɔsiaru wεeyɔ, ya kun maa bu wēre, bu
 derio.
 Yera ba sii geesun gobi tɛna yīra ba n̄n kɔsia. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u n̄n
 sɔɔwa u nεε, a sii geesun gobi tɛna ye ba mεera bure mi, mɔmɔ wεeyɔ.
 Ma u gobi yi sua u yari Gusunɔn sāa yerɔ yi ka ko mɔmɔgii. ¹⁴ Yen biru, u
 maa win kpara deka yiruse ye u soka nɔɔ tia mi, bɔka u ka sɔɔsi ma Yudaba ka
 Isireliban baa sɔɔ nɔɔ tia maa sari. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa n̄n sɔɔwa u nεε, a
 kparo nge kparo gari bɔkɔ. ¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem mε sɔɔ, wi u kun
 yāanu nɔɔrimɔ ni nu gɔɔ dɔɔ. U n̄ nin binu kasum dɔɔ. U n̄ ni nu mεera wa tim
 kuammε. Meya u n̄ maa ni nu bwāa do nɔɔrimɔ. Adama u koo ni nu gum mɔn
 yaa tem sere ka nin kɔriɔ.
¹⁷ Bɔruowa kparo gari bɔkɔ wi u yāanu derimɔ.
 Takobi yu win gāseru ka win nɔm geun nɔnu kəsukuo,
 kpa gāse te, tu gbera kpa nɔnu ge, gu gbi.

12

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemu yakia

¹ Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Isireliban sɔ wee.
 Wi, wi u wɔllu ka tem mɔma,
 ma u maa tɔnu hunde dokea
² u nεε, na Yerusalemu kua nge nɔra ye ya nɛn mɔru yiba nge tam. Ya koo bwese
 ni nu ka ye sikerene woo tiro kpɛε. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nɛnε
 b̄a n Yerusalemu tarusi. ³ Tɔɔ te sɔɔ, kon ye gɔsia nge kpee bakaru. Be ba kī
 bu tu sua ba koo mεera wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo menna nu tu

wɔri. ⁴Yen tɔɔ te, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon ben dumi woo tiro kpɛɛ kpa n yin maasɔbu nɔni swāaru kpɛɛ, kpa n bwese tukunun dumi wɔkoru kpɛɛ. Adama kon Yudaba kɔsu. ⁵Yudan wirugibu ba koo nɛɛ, Yerusalemugiba ba sãa ben dam nɛ, Gusunɔ ben Yinnin sɔ, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ. ⁶Yen tɔɔ te sɔɔ, kon Yudaban wirugibu kowa nge dɔɔ boko dāa sɔwɔ, ñ kun mɛ nge wii bɔn tɛn dɔɔ ba saka dīa bɔkunu sɔɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sɔwa ben temɔ.

⁷Nɛ, Yinni Gusunɔ kon Yudaban yɛnusu faaba ko, kpa Dafidin yɛnun bɛɛɛɛ ka Yerusalemugibun bɛɛɛɛ yu ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸Yen tɔɔ te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be sɔɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yɛnugibu ba n sãa nge Gusunɔn gɔrado wi u yɔ ben wuswaaɔ.

Ba gɔɔ wooru sɔ

tem mɛ kpuro sɔɔ

⁹Yen tɔɔ te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wɔrim wee. ¹⁰Kon de Dafidin yɛnugibu ka Yerusalemugibu ba n wɔnwɔndu mɔ kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gɔsirama nɛn mi, nɛ wi ba yaasa saka. Ba koo man swīisi nge wɔn bii teereru ta gu. Ba koo swīwa ka nuku sankira bakanu nge wɔn bii gbiikoo u gu. ¹¹Yen tɔɔ te, nuku sankiraru ta ko n kpã Yerusalemuɔ nge te ba kua Hadadirimɔn sɔ Megidon wɔwaaɔ. ¹²Tem mɛ kpuro sɔɔ, ba ko n gɔɔ wooru sɔwa yɛnu ka yɛnu. Dafidin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Natanin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹³Lefin yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Simein yɛnugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹⁴Nge mɛya yɛnu si su maa tien tɔmbu ba ko n gɔɔ wooru sɔ nɛnɛnka, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm.

13

¹Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yɛnugibu ka Yerusalemugibun toranu wɔka.

Yinni Gusunɔ u koo

wɔn sɔmɔ weesugibun

bwāarokunu kɔsuku

²Yen tɔɔ te, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni kon bɔnun yīsinu kpeerasia tem mɛ sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nɛn sɔmɔ weesugii be ba bɔu sãarun kīru mɔ mi wuna. ³Goo ù n gari weesugii mɔ, wɔn tundo ka wɔn mɛro ba koo nɔn sɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunɔn yīsinu. Kpa tundo wi, ka mɛro wi, bu nɔn takobi saku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴Yen tɔɔ te, Gusunɔn sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben kãsi weesuginun sɔ. Bã n gari mɔ, ba ñ maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nɔni wɔke. ⁵Ben baawure u koo nɛɛwa, u ñ sãa Gusunɔn sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nɔn dwawa saa wɔn piiburun di. ⁶Bã n nɔn bikia ba nɛɛ, mana u sere mɛɛra yeni wa ye ya wãa wɔn nɔmɔ, kpa u wisi u nɛɛ, u ye wawa wɔn bɔrɔ kīnasibun yɛnuɔ.

Ba koo gia ma

Gusunɔwa u sãa Yinni

⁷Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, takobi, a nɛn kparo wi na kua nɛn bɔɔ wɔrio. A nɔn goowo kpa yãanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam mɔ wɔri.

⁸U maa nɛɛ, bã n tem mɛn tɔmbu bɔnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹Kon sube tee te dɔɔ doke kpa n tu sɔwa nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe. Kon tu sɔwawa nge mɛ ba ra wura sɔwe. Ta koo nɛn yīsinu

soku kpa n tu wurari. Kon tu sō n nɛɛ, ta sãawa nɛn tɔmbu. Kpa ten tii tu maa nɛɛ, na sãawa Gusunɔ ten Yinni.

14

Yinni Gusunɔn tōru

- ¹ Bɛɛ Yerusalemugibu, Yinni Gusunɔn tōra wee.
Ba koo bɛɛn yānu gura bu bɔnu ko bɛɛn nɔni biru.
- ² U koo bwesenu kpuro mɛnna nu ka Yerusalemu wɔri.
Ba koo ye mwa kpa bu yen yɛnusu dō soku.
Ba koo ka yen tɔn kurɔbu kpuna ka dam.
Kpa bu yen tɔmbun bɔnu yoru mwɛeri bu ka doona.
Adama ba n̄ be ba tie goomɔ.
- ³ Saa ye sɔra Yinni Gusunɔ u koo tii sōsi
kpa u ka bwese ni tabu ko nge mɛ u ra ko tabu sɔ.
- ⁴ Yen tō te, u koo win naasu sɔndi Olifin guurɔ
te ta wā Yerusalemun dee deeru, sō yari yeru gia.
Olifin guu te, ta koo bɛsira suunuɔ
saa sō yari yerun di sere sō duu yerɔ.
Wɔwi baka ya koo yari ten suunu sɔ.
Guu ten bee tia ya koo da sō yɛsan nɔm geu gia
kpa bee tia yu maa da sō yɛsan mɔm dɔwaru gia.
- ⁵ Saa ye sɔ, i ko i duki dawa win guunun wɔwa sɔ.
Domɔ wɔwa ye, ya ko n wāawa sere Atiseliɔ.
I ko i duki suwa nge mɛ i raa kua
sanam mɛ tem yīribu bɛɛ deema
Osiasi Yudaban sina bokon waati.
Saa ye sɔra Gusunɔ nɛn Yinni u koo na ka win tɔn dɛerobu.
- ⁶ Yen tō te, yam bururam mu n̄ ko n maa wā.
Pura ya ko n wā ka sere maa nim mɛ mu gɔsira nge kperu.
- ⁷ Tō te, ta ko n sãawa nɛnɛm te Yinni Gusunɔ u yɛ.
Ba n̄ wɔkuru ka sō sɔ wunanamɔ.
Adama yoka, yam bururam mu koo sōsira.
- ⁸ Yen tō te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di
kpa mɛn sukum mu koku mu da nim wɔkuɔ
ge ga wā sō yari yeru gia,
kpa sukum mu da nim wɔku ge ga wā sō duu yeru gia.
Nge mɛya n ko n sã sō sāreru ka guran saa.
- ⁹ Yinni Gusunɔwa u ko n sã tem kpuron sunɔ.
Wi turowa u ko n sã Yinni.
Win turon yīsira tɔmbu kpuro ba koo gia.
- ¹⁰ Isireliban tem kpuro mu koo gɔsia wɔwa
saa Geban di sō yɛsan nɔm geu gia
n ka da Rimɔwɔ Yerusalemun sō yɛsan nɔm dɔwaru gia.
Saa ye sɔ, Yerusalemu ya koo yīsiru yari
kpa ya n wā yen ayerɔ.
Ya ko n wāawa saa kɔnnɔ ge ba m̄ Benyamɛn di,
n ka da kɔnnɔ gbiikuuɔ,
sere ka kɔnnɔwɔ ge ba m̄ gani gɔmbunu.
Saa maa kōsu yee te ba m̄ Hananɛlin di,
n ka girari sina bokon resɛm gama yerɔ.
- ¹¹ Tɔmba koo sina ye sɔ.
Ba n̄ maa ye kam koosiamɔ.

Ya ko n wāawa bəri yendu sɔɔ.

¹² Wee nɔni swāa te Yinni Gusunɔ u koo tɔmbu kpɛɛ

be ba Yerusalemu tabu wəri.

Ben wasi koo kɔsiwa ba n ka sɔimɔ.

Ben nɔni yi koo kɔsi ben nɔni wɔrusu sɔɔ,

kpɔ ben yari yi kɔsi ben nɔsɔ.

¹³ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon wahala baka doke ben suunu sɔɔ.

Kpɔ bu wɔrina bu soona.

¹⁴ Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuɔ,

kpɔ bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenɛn dukia gurama.

Yera, wura ka sii geesu ka yāa dabinu.

¹⁵ Nin dumi ka nin birakɔsu

ka nin yooyoosu ka nin ketɛkunu

ka sere maa yaa sabe ni nu wāa mi,

kpuro nu koo dumgbɛku mwaaara.

Dumgbɛku tia yera ya koo nu deema.

¹⁶ Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wəri,

nin ni nu tie, nu ko n da nɛwa wɔɔ baagere

nu yiira Gusunɔ sina bokon wuswaaɔ,

wi u sāa wɔllu ka tem Yinni,

kpɔ nu Kunun tɔɔ bakaru ko.

¹⁷ Bweseru garu tà kun de

tu Gusunɔ sina boko wi u sāa wɔllu ka tem Yinni yiira

tu sā Yerusalemuɔ,

gura kun nɛmɔ ten temɔ.

¹⁸ Egibitigibu bà kun de Yerusalemuɔ

bu ka Kunun tɔɔ bakaru ko,

gura kun nɛmɔ ben temɔ.

U koo bu wahala dokewa

nge bwese ni nu yina nu da

nu Kunun tɔɔ bakaru ko.

¹⁹ Nge mɛya u koo Egibitigibu ka bwese ni nu yina nu Kunun tɔɔ bakaru da
Yerusalemuɔ kua.

²⁰ Yen tɔɔ te, ba koo dumin yangirenu sɔɔ yore bu nɛɛ, Yinni Gusunɔgia.

Sāa yerun wekenu kpuro nu ko n sāawa nge yāku yerun gbɛa.

²¹ Wekenu kpuro nu ko n sāawa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniginu Yerusalemuɔ
ka Yudaɔ.

Be ba koo yākuru na,

bera ba ko n da nu sue

bu ka ben yāku yaa yike.

Yen tɔɔ te sɔɔ, ba n maa tenkuba wasi sāa yeru mi,

ba n yānu dɔramɔ.

MALAKI

Sa'onayā

¹ Yā kū Dikiri ò Isarailanɔne Malaki gāin dí. ² Makū Dikiri ma pì má yeái, akū a pì ma yeái deramεε? Makū Dikiri ma pì Isau bi Yakubu v̄ninloo? Bee kū abireo Yakubun má yei ³ ma gi Isau, akū ma a gusĩsĩde lì gugbagaraga ũ, ma a b̄suu kè gbáranna gbēgbonno kúki ũ. ⁴ Edomu gbē p̄no p̄i ò n̄ wēt̄enɔ dúgu z̄s̄, oni era ò n̄ bez̄inɔ fute. Akū makū Dikiri Z̄ikaride ma p̄i: Tó ò k̄εε ò k̄ate, mani gboro, oni pīne B̄usu V̄anidenɔ, gbē kū Dikiri p̄t̄ē k̄ē k̄ūnwo ari ḡrɔ s̄inda p̄inkinɔ! ⁵ Á wé ni yā p̄i e à p̄i Dikiri z̄ōk̄ō ari Isarailanɔ b̄usu lé dire kpa.

⁶ Né dì a de kpe ta akūs̄ z̄òblerii dì a dikiri kpe ta. Kū má de á De ũ, át̄eni ma kpe ta yá? Kū má de á Dikiri ũ, á ma v̄ina v̄i yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mat̄eni á la. Ák̄onɔ sa'orinɔ ák̄onɔ mé át̄eni ma gya bo. Adì pi: Deran o n gya b̄ò? ⁷ Kū a ma teburu gya b̄ò yāime. Adì su ma gbagbakia kū p̄oble gbās̄io. Adì pi: Deran o n gbagbaki gb̄aa l̄εε? ⁸ Kū a su sa oma kū p̄ó v̄inanɔ, yā v̄anin gweroo? Kū a sa òma kū p̄ó erenɔ kū a gyārenɔ, yā v̄anin gweroo? Á gé kpá b̄usu gbē z̄ōk̄ōa à gwa! Á yā ni káagu yá? Anì á s̄áabu kpá yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mat̄eni á la.

⁹ Á k̄ute kemene mà á w̄enda gwa. Ama tó p̄ó dí takanɔn kú á òĩ, mani sí yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mat̄eni á la. ¹⁰ Ò pi á gb̄eke ḡεε à ma on zé tàta yā, de òsun ḡε ò té ká ma gbagbakia p̄aro. Abirekū s̄ana. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. Á yā ten kemene nnaro, mani á gba síro. ¹¹ Zaa if̄aboki kpa ari a léte kpa ma tó niḡō z̄ōk̄ō burinɔ té. Oni turaretiti kp̄atamene oni sumene kū gba gb̄ās̄isarino gu s̄inda p̄inkia, zaakū ma tó niḡō z̄ōk̄ō burinɔ té. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ¹² Ama ák̄onɔ adì d̄oke kū ma t̄oo adì pi ma teburuu gb̄ās̄i v̄i, akū adì sa oa kū p̄ók̄āde ginanɔ. ¹³ Makū Dikiri Z̄ikaride ma p̄i: Adì pi á kpa kū yā p̄io, akū adì lézuki kea. Tó a su ma gbagba kū p̄ó k̄onɔkunanɔ kū p̄ó erenɔ kū p̄ó gyārenɔ, mani abirenɔ sí yá? Makū Dikiri makū mé mat̄eni á la. ¹⁴ Manafikide kū à p̄ó s̄a v̄i a kp̄asan kū à lé s̄emene, akū à ḡεε à ma gbagba kū p̄ó mamberudeo a ḡene ũ, ma láari b̄ò adea. Zaakū makūme Kína z̄ōk̄ō ũ, ma tó dì burinɔ naasi kū. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò.

2

¹ Makū Dikiri Z̄ikaride ma p̄i: Ák̄onɔ sa'orinɔ á yān dí s̄a. ² Tó ádi ma yā maro, tó ádi da á sw̄en à ma tó kp̄aro, mani láari boáwa de àsun ḡō arubarika v̄iro. Ma b̄oáwa se k̄ò, zaakū ádi da á sw̄en a ma tó kp̄aro. ³ À ma! Mani kp̄ak̄ē á burinɔi á yāi, mani dikpe sa'oponɔ gb̄ò l̄ób̄ á ānnwa, oni á s̄ete ò á k̄ote. ⁴ Ániḡō d̄s̄ s̄a kū ma yā dí d̄it̄éare de ma bàka kunna kū Levi burinɔ kp̄é kun. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ⁵ Ma bàka kunna k̄ūnwo p̄i ḡun ma w̄endi kū aafiao kp̄ar̄ma de òḡō ma v̄ina v̄i, akū ò ma v̄ina v̄i, n̄ nini kòko ma tó yāi. ⁶ Yādannena yāpura da n̄ l̄én, odi ékeyā ma n̄ l̄énlo. Ò t̄aa ò k̄ūmao kū l̄édok̄onɔ kū n̄sepuraò ò gb̄enɔ b̄ò yā v̄ani ḡun dasi. ⁷ À mana sa'ori ḡō d̄s̄na v̄i de gb̄enɔ le ò yādannena ma a léi, zaakū àkūme makū Dikiri Z̄ikaride z̄iri ũ. ⁸ Ák̄onɔ s̄ō a z̄á z̄éa, á yādannenanɔ t̄ò gb̄enɔ f̄u dasi, a ma bàka kunna kū Levi burinɔ gb̄oro. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ⁹ Akū ma t̄ò ò á gya b̄ò ma á k̄ia gbē s̄inda p̄inki k̄inaa, kū ádi té ma ágbairo akūs̄ adì gb̄enɔ t̄è bo doka musu.

Yìgidena yā

¹⁰ À de ó pínki De mèn domεε? À de Luda dokōno mé à ó keε? Bó mé à tò odi yāfute kekōneε? O Luda bàka kunna kù ó dizino yā gbòro. ¹¹ Yudano yāfute kè ò yā vāni kè Isarailano busun kù Yurusalemuo, zaakū ò tānagbagbarino sè no ũ ò Dikiri kpé kù à yeii gbàa lèo. ¹² Gbē kù à yā dí taka kè, Dikiri a kē Yakubu burino, bee tó díme, bee tó à sù kù gbanō Dikiri Zìkaridene.

¹³ Yā plade kù adì ken dí. Adìgō ɔɔ do àgō wiki pé, á wé'i dīgō kù Dikiri gbagbakia, kù adi wé sé à gba kù a suone gwa gbasa à sìro yāi. ¹⁴ Adì pi: Bó mé à sù kù yā dioo? Kù Dikiri mé à sèedade ũ á dagura kù n kefennakegōro nokpammao yāime. Zaakū n nokpamma pin n gbēndo kù a kō yā mà ũ, akū n yā fūtenε. ¹⁵ À de Dikiri á ke mē dokōno ũ de á mē kù á léo gō dokōno yāimeε? Bón Luda ten péa á mēdokōnoke pìi musuu? De á nēno le ò a yā ma yāime. Abire yāi àgō á zīda kūna dō de àsun yā fute á nokpammanero. ¹⁶ Makū Dikiri Isarailano Luda ma pì, ma zā yìgidenan kù no kpebonaao. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. Àgō á zīda kūna dō, àsun yā futenero.

¹⁷ A tò Dikiri kpàsa kù á yā'onaao. Adì pi: Ó yā kpate mé à a kpàsaa? Kù adì pi vānikerino mana Dikirine, akū n yā dì káagu yāi. Adì pi do Luda kù àdi yākpate ke kù gbēno a zéa pì kù mameε?

3*Dikiri yākpatekegōro zī*

¹ Makū Dikiri Zìkaride ma pì: À ma! Mani ma Zìri gbare à domene are à zé kekemene. Dikiri kù adì a kīnaa wete ni gē a kpén kanto. À ma, ma bàka kunna kááo Malaika kù á pō doaa pì ten su! ² Ama dí mé ani a sugōro fōo? Tó à bò gupuraa, dí mé ani fō à zεε? Zaakū anigō de lán mōbaasari té bàme, lán pópipirii mōsōno gbāna bà. ³ Ani vute à gbēno baasa à gbāsī boñne. Ani gbāsī bo Levi burino lākū òdi ke wura kù andurufuoonε nà, gbēno ni gbasa ò su Dikirine kù gbanō a zéa. ⁴ Gōro birea Yurusalemudenō kù Yudano n pínki gba ni ká Dikirigu lán yā bà, lán a zī bà.

⁵ Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Mani suái yākpatekεkia manigō wāna mà gbē kù ò ma vīna vironō bobo n dān: Pōdammarino kù zinakerino kù gbē kù òdi la da ékeyā musuno kù gbē kù òdi gbāna mō n zikerinoε kù gyaano kù toneno kù bōasuno.

Kpāni'ona Ludaa

⁶ Makū Dikiri madì litero. Abire yāin ákōno Yakubu burino ádi kakatero. ⁷ Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Zaa á dizino gōro a pā ma yāne á téiro. À are dooma, mani are doáwa. Adì pi, deran óni are dommaa?

⁸ Bisāsiri dì kpāni o Ludaa yá? Ama áteni kpāni oma. Adì pi, bó musun áten kpāni omaa? Á pō kuride kù á gbanō yā musume. ⁹ Á buri sīnda pínki gō láari pō ũ kù áten kpāni oma yāi. ¹⁰ À su kù pō kurideo pínki à ká ma aruzekεkatεkin, de pōble gō kù ma kpén. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. À ma lé abire musu à gwa, tó mádi musu zé wē ma arubarikaa pisiáre a kura a kákakiro. ¹¹ Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Mani kpá á burapō yākarinoε de òsun á pōno kakatero. Á geepi líno né ni wororo. ¹² Buri sīnda pínki ni pi arubarikadenon á ũ, zaakū á būsū nigō nna. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò.

¹³ Makū Dikiri ma pì: A yā pásī ò ma musu. Adì pi, bó yān o ò n musuu? ¹⁴ A pì zòblena Ludane bi yā pāme. Kù o zī kè Dikiri Zìkaride yāa akūsō o uta kasanō dà a yāi, bó àreen o lèe? ¹⁵ Tera lán dí bà adì pi ìadārinon arubarikadenō

ũ. Áten da yāvānikerinɔ mé òten zīni péte, gbě kũ àdi pi Luda kipa ò ɔsi ká s̄, yáke di a lero.

¹⁶ Akũ gbě kũ ò Dikiri vīna vīnɔ yā ò kũ k̄so, akũ à s̄a kpà n̄ yāi à mà. Akũ ò gbě kũ ò Dikiri vīna vī kũ òdi laasun léanɔ tó k̄e d̄ngu takadan a arɛ. ¹⁷ Makũ Dikiri Z̄ikaride ma pì ḡrɔ kũ ma bo kũ yāo, oniḡs̄ de ma p̄ó ũ ma aruzekɛ ũ. Mani s̄uru ke kũn̄wo lákũ gbě di s̄uru ke kũ a né kũ àten zī kenɛɛo nà. ¹⁸ Áni gbě mananɔ kũ gbě vāninɔ d̄k̄ɔne s̄a, gbě kũ òten do Ludainɔ kũ gbě kũ òten doironɔ.

4

Dikiri suḡrɔ zī

¹ Makũ Dikiri Z̄ikaride ma pì: À ma! Ḡrɔ pì ten su, aniḡs̄ wāna lán tām̄ate bà, akūs̄ ñadārinɔ kũ yāvānikerinɔ niḡs̄ de lán s̄è kori bà. Ḡrɔ pì ni n̄ kpata n̄ p̄inki, n̄ zīni ke n̄ ɔne ni ḡs̄ro. ² Ák̄ɔnɔ kũ á ma vīna vīnɔ s̄o, á surabana Ifānt̄ɛ ni bo, aafia niḡs̄ kú a gupurai. Áni b̄ote àḡs̄ vīvī lán z̄une kũ ò n̄ gbárenɔ bà. ³ Makũ Dikiri Z̄ikaride ma pì: Ḡrɔ kũ ma bo kũ yāo áni ḡɛɛ pétepete gbě vāninɔa, oniḡs̄ de lán túbu bà á gbá ḡɛi.

⁴ Á tó doka kũ ma kpà ma z̄òbleri Musaa zaa Orebu ḡs̄ d̄águ, yā kũ ma dìte Isarailanɔne kũ yā kũ ma dànn̄eo. ⁵ À ma! Mani annabi Ilia z̄íáwa ari ma suḡrɔ z̄ók̄s̄ vīnade ḡs̄ gé ká. ⁶ Ani tó denɔ p̄o ḡs̄ kú n̄ n̄enɔa akūs̄ n̄enɔ p̄o niḡs̄ kú n̄ denɔa. Tó lenlo, mani su mà ɔ p̄ātep̄āte á b̄usun mà lé keáre.

MATIU

Baaru nna kũ Matiu kēē
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:23
 Yahaya Da'itekēri waazikēnaa 3:1-3:12
 Yesu da'itekēnaa 3:13-4:11
 Yesu yādannēna Galili 4:12-18:35
 Zaa Galili ari Yurusalēmu 19:1-20:34
 Yesu kunna Yurusalēmu 21:1-26:13
 Yesu gana kũ a vunaa 26:14-28:20

Yesu Kirisi buri bozire
(Luk 3:23-38)

- ¹ Ibrahī kũ Daudao buri Yesu Kirisi boziren dí:
² Ibrahī Isaaku ì,
 Isaaku Yakubu ì,
 Yakubu Yuda ì kũ a v̄ninɔ̄ kũ a dakūnanɔ̄,
³ Yuda Pērezi kũ Zerao ì kũ a nɔ̄ Tamao,
 Pērezi Ezerɔ̄nu ì,
 Ezerɔ̄nu Ramu ì,
⁴ Ramu Aminadabu ì,
 Aminadabu Nasɔ̄ ì,
 Nasɔ̄ Salamɔ̄ ì,
⁵ Salamɔ̄ Bɔ̄aza ì kũ a nɔ̄ Rahabuo.
 Bɔ̄aza ɔ̄bedi ì kũ a nɔ̄ Rutuo,
 ɔ̄bedi Yesē ì,
⁶ akũ Yesē kina Dauda ì.
- Akũ Dauda Sulemanu ì kũ Uria nanɔ̄, ⁷ Sulemanu Reoboamu ì,
 Reoboamu Abia ì,
 Abia Asa ì,
⁸ Asa Yosafata ì,
 Yosafata Yehoramumu ì,
 Yehoramumu Uzia ì,
⁹ Uzia Yotamu ì,
 Yotamu Aza ì,
 Aza Ezekaya ì,
¹⁰ Ezekaya Manase ì,
 Manase Amɔ̄ ì,
 Amɔ̄ Yosia ì,
¹¹ Yosia Yoyakini ì kũ a dakūnanɔ̄ gɔ̄rɔ̄ kũ ò gbēnɔ̄ kũkũ ò tà kũńwo Babilɔ̄nu.
- ¹² Tana kũ gbēnɔ̄ Babilɔ̄nu gberan Yoyakini Sealatieli ì,
 Sealatieli Zerubabeli ì,
¹³ Zerubabeli Abiudu ì,
 Abiudu Eliakimu ì,
 Eliakimu Azɔ̄ ì,
¹⁴ Azɔ̄ Zadɔ̄ki ì,
 Zadɔ̄ki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
¹⁵ Eliudu Elēaza ì,
 Elēaza Matā ì,
 Matā Yakubu ì,
¹⁶ Yakubu Mariama zā Yusufu ì,

akū Mariama Yesu kū òdi pinε Arumasihu ì.

¹⁷ Zaa Ibrahī gɔɔa ari à gèε pé Daudaa, de kū a néo kun gèro donsarimε. Zaa Dauda gɔɔa ari gɔɔ kū ò tà kū gbēnɔo Babilɔnu, de kū a néo kun gèro donsarimε. Zaa tana kū gbēnɔo Babilɔnu ari à gèε pé Arumasihua, de kū a néo kun gèro donsarimε.

*Yesu Kirisi inaa
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Deran ò Yesu Kirisi ì nàndí: A da Mariama kun Yusufu nɔkpamma ũmε. Ari àgɔ gé zā ke, à nò sì kū Luda Nini gbānao. ¹⁹ A gɔkpamma Yusufu bi gbē manamε, à ye à wé'i daaro, akū à zèo kū áni bo a yān asiri gūn. ²⁰ Gɔɔ kū àtεn laasun lé yā piia, Dikiri malaika bò à sùà nana gūn à pìnε: Dauda buri Yusufu, òsun bídi ke n nɔkpamma Mariama sena yā musuro, zaakū nò kū à sinaa bò Luda Nini kīnaamε. ²¹ Ani né i gɔgbē ũ, ïni tó kpáne Yesu, zaakū ani a gbēnɔ bo ñ durunnano gūn. ²² Abirekū kè pínki, de yā kū Dikiri dà annabii gāi ke, à pi:

²³ Nɔkpare lési mé ani nò sí
à né i gɔgbē ũ,

oni tó kpáne Imanueli.

Tó pì pi, Luda kú kúoo.

²⁴ Kū Yusufu vù, à kè lákū Dikiri malaika dītεne nà, à a nɔ pì sè. ²⁵ Ama adi a dɔ nɔgbē ũro ari à gèε à négɔgbē pì ì. Akū à tó kpáne Yesu.

2

Susuneyādōrinɔ suna Yesu gwa

¹ Ò Yesu ì Betilihamu Yudea būsun kína Herɔdu gɔɔa. Akū susuneyādōrinɔ bò ifāboki kpa, ò sù Yurusalemu, ² ò gbēnɔ là ò pì: Né kū ò ì Yudano kína ũ kú máa? O a susunε è ifāboki kpa, akū o su kútεne. ³ Kū kína Herɔdu yā pì mà, à bídi kè kū Yurusalemudenɔ ñ pínki. ⁴ À Yuda sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kākara ñ pínki, akū à ñ lá gu kū oni Arumasihu in. ⁵ Ò wèa ò pì: Betilihamume zaa Yudea būsun. Zaakū lákū annabii kè nàndí:

⁶ Betilihamu kū à kú Yudano būsun,

ñ kīana Yuda wētεnɔiro fá.

Zaakū n gūnn kína ni bon,

kū ani do ma gbē Isarailanɔne are.

⁷ Akū Herɔdu susuneyādōrinɔ sisi asiri gūn, à susunε pì bogɔɔ sānsān gbèkarīma. ⁸ Akū à ñ gbare Betilihamu à pì: À gé à né pì baaru gbekagbeka kú laakariio. Tó a a è, à su à omεne, makū se, mani gé kútεne.

⁹ Kū ò kína yā mà, akū ò dà zén. Akū susunε kū ò è ifāboki kpa yā pì dōnne are dɔ ari à gèε à zè né pì kúkila. ¹⁰ Kū ò susunε pì è, ñ pɔ kè nna manamana. ¹¹ Ò gè kpén, ò né pì è kū a da Mariamao, akū ò kùte ò donyī kènε. Akū ò ñ aruzεke àkpatinɔ wèwē, ò a gbà wura kū turaretitio kú lí'ɔ gbī nnannao. ¹² Luda ònne nana gūn kū òsun bote Herɔdu kīnaaro, akū ò tà ñ būsun kú zé pāndeo.

Gena kú Yesuo Misila

¹³ Ñ tanaa gbera Dikiri malaikaa bò à sù Yusufua nana gūn à pì: Ñ fute ñ né pì sé kú a dao, ñ bàà lé ñ gé kūñwo Misila, ïnigɔ kú gwe ari mà su mà yā onne dɔ, zaakū Herɔdu ni né pì wete à demε.

¹⁴ Akū Yusufu fute gwāani, à né pì sè kú a dao, à gèε kūñwo Misila. ¹⁵ À kú gwe ari Herɔdu gèε à gào. Abirekū kè, de yā kú Dikirii ò annabii gāi ke yāime, à pì:

Ma a né gbèse Misila.

Négōgbēno dēdenaa

¹⁶ Kū Herodu è susuneyādōrinō òndō kèare, akū a pō fē manamana. À susunε bogoro taka dō yā kū à gbēka susuneyādōrii pìnōa yāi, akū à gbēno zī ò négōgbē kū ò kà wè pla ke kū ò kīainō dēde Betilihamu kū a burano pínki. ¹⁷ Yā kū annabi Ilimia òo kè sà, à pì:

¹⁸ Ò wiki gbāna mà Rama,
òten óo dō, òten wiki pé.
Rahila teni a néno óo dō,
à gí ò a nēse kpátei,
zaakū ò kun dorō.

Suna kū Misilao

¹⁹ Kū Herodu gà, akū Dikiri malaika bò à sù Yusufua Misila nana gūn ²⁰ à pì: N fute n né pì sé kū a dao, n tá kúnwo Isarailano būsun, zaakū gbē kū òten wete ò né pì deno gāga.

²¹ Akū à fute à né pì sè kū a dao, à tà kúnwo Isarailano būsun. ²² Kū à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Herodu gēne ũ, vutena gwe vīna a kù. Luda yā òne nana gūn, akū à tà Galili būsun, ²³ à gēe à vute wete kū òdi pi Nazera gūn. Len yā kū annabino òo pàpa, kū ò pì: Oni a sísi Nazera gbē.

3*Yahaya Da'itekeri waazikenaa**(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)*

¹ Abire gbera Yahaya Da'itekerii sù Yudea gbárannan, àten waazi ke ² à pì: À nēse lite, kpata kū à bò Luda kīnaa kà kāni. ³ A yān annabi Isaya ò yā à pì:

À baarukparii kòto ma dō gbárannan,
àten pi à zé kēke Dikirine,
à zé térereno porone súsu.

⁴ Yahaya dìgō pókasa kū ò tà kū lakumi kāono dana, àdi bára asa dō a pi. Kwa kū z'iomε a poble ũ. ⁵ Òdigō bote Yurusalemu kū Yudea būsū gu sīnda pínkiō kū Yoda dōrooio ògō su a kīnaa. ⁶ Òdi n durunnono o gupuraa, akū àdi n da'ite ke Yodan.

⁷ Kū Yahaya è Farisino kū Sadusino ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akū à pīnne: Bisāsiri pitikonō! Dí mé à lé dàáwa à bàa sí pofē kū Luda ni kiparmanεε? ⁸ À nēselitena yā ke, onigō dō kū a lite. ⁹ Kū Ibrahī de á dizi ũ, àsungō da kū abirekū mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fō à gbè dīno ke Ibrahī burino ũ. ¹⁰ Kpása ditena líno kò. Luda ni lí kū àdi né mana iro zō à zu té gūn. ¹¹ Mateni á da'ite ke á nēselitena sèeda ũme, ama gbēke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sétenero. Àkū mé ani á da'ite ke kū Luda Ninio kū téo. ¹² À gbaka kūna a oī ešegbēkia. Tó à fā, ani a poblewe ká a dōn, ani a sàko ká té kū àdi garo gūn.

*Yesu da'itekenaa**(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)*

¹³ Akū Yesu bò Galili būsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴ Yahaya ye à gí à pì: Makū kū má de n ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵ Akū Yesu wèa à pì: Àgō de le gīa, zaakū à kō sī kūoo le yā sīnda pínki kena a zéa yāi. Akū à wè.

¹⁶ Kū Yesu da'ite kè, à bikù gōno. Zī birea ludambe wēkōa, akū à è Luda Nini ten su lán potēne bà à diawa. ¹⁷ Akū ò kòtoo mà bona ludambe à pì: Ma né mèn do légele yenyīden dí, kū ma pō nnaa manamana.

4

*Yesu ȳogwanaa**(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)*

¹ Akū Luda Nini ḡεε kū Yesuo gbárannan de Ibilisi a ȳō à gwa. ² Yesu lé ȳì f̄anantē kū gwāanio ari ḡoɾo bupla. Kū nà teni a de, ³ akū gb̄ēk̄ekerii p̄i n̄ai à p̄i: Tó Luda Ném̄ε n̄ ũ, n̄ pi gb̄è d̄ín̄o li burodi ũ. ⁴ Yesu w̄èa à p̄i: À kú Luda ȳān ò p̄i:

P̄óblen bis̄āsiri niḡō kúo adoro,
sé yā kū Luda ten o p̄ínki.

⁵ Akū Ibilisi a s̄è à ḡèeo Luda w̄ēt̄en, à a z̄è Luda kp̄é mìs̄ont̄ea ⁶ à p̄i: Tó Luda Ném̄ε n̄ ũ, n̄ o gbar̄ε n̄ z̄idai la, zaakū à k̄ēna Luda ȳān ò p̄i: Ani n̄ yā o a malaikan̄oε.

Oni n̄ sé n̄ ōi de n̄sun ḡè sí gb̄èεaro yāi.

⁷ Yesu w̄èa à p̄i: Ò k̄è d̄o ò p̄i,
n̄sun Dikiri n̄ Luda lé n̄ gwaro.

⁸ Akū Ibilisi a s̄è à ḡèeo d̄o kpi lei manamana musu, à andunia kpatan̄o m̄on̄ε p̄ínki kū n̄ aruzek̄en̄o ⁹ à p̄i: Mani n̄ gba adin̄o p̄ínki, tó n̄ kut̄ε n̄ donȳi kem̄en̄ε.

¹⁰ Akū Yesu p̄in̄ε: N̄ gomala Setan! Zaakū ò k̄è Luda ȳān ò p̄i:

N̄ donȳi ke Dikiri n̄ Ludan̄ε
n̄ḡō doi ado.

¹¹ Akū Ibilisi a tò gwe sà, akū malaikan̄o sù ò kp̄ai.

*Yesu nana a z̄īa zaa Galili**(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kū Yesu mà ò Yahaya k̄ù ò dà kp̄ésiran, akū à tà Galili. ¹³ Adi vut̄ε Naz̄era doro, à ḡèε à v̄ut̄ε s̄èb̄εε sare Kap̄enam̄u, Z̄ebuluni burin̄o kū Nafatali burin̄o b̄usun, ¹⁴ de yā kū annabi Isaya ò ke yāi à p̄i:

¹⁵ Z̄ebuluni burin̄o kū Nafatali burin̄o b̄usu,
zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili b̄usu kū buri p̄ānden̄o kun p̄i,

¹⁶ n̄ gb̄ē kū ò kú gusira ḡūnn̄o gupura z̄ōk̄ō è,
gu d̄o b̄usu kū à kú ga léi p̄i den̄oε sà.

¹⁷ Zaa ḡoɾo k̄ūa Yesu nà waaziken̄aaa à p̄i: À nèε lite, kpata kū à bò Luda k̄īnaa kà k̄āni.

*Yesu iba k̄áakun̄o sisinaa**(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Kū Yesu ten do Galili s̄èb̄εei, à gb̄ēn̄on plan̄o è, v̄ini kū dakūnao, Sim̄o kū òdi pi Pita kū a dakūna Anduruo. Òten táaru kpá s̄èb̄εε p̄in̄, zaakū s̄oɾok̄on̄oε.

¹⁹ Akū Yesu p̄in̄ε: À m̄ó à t̄émai, mani á ke gb̄ēw̄eterin̄o ũ. ²⁰ Zaa gwe ḡōn̄o ò n̄ táarun̄o t̄on̄, ò bò ò t̄èi. ²¹ Kū à ḡèε ar̄ε, à gb̄ēn̄on pla p̄ānden̄o è, v̄ini kū dakūnao d̄o, Z̄ebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite ḡūn kū n̄ de Z̄ebedio, òteni n̄ táarun̄o k̄ek̄e. Yesu n̄ sísi, ²² akū ò n̄ de tò gó ḡūn gwe ḡōn̄o, ò bò ò t̄èi.

*Yesu yādann̄εnaa**(Luk 6:17-19)*

²³ Yesu d̄iḡō kure Galili b̄usun, àdi yā dañ̄ε n̄ aduak̄ek̄pen̄o ḡūn, àdi kpata kū à bò Luda k̄īnaa baaru kpá, àdi gb̄ēn̄o k̄ēk̄ōa kū gyā buri s̄īnda p̄ínki. ²⁴ A tó dà Siria b̄usula p̄ínki, akū òdiḡō sun̄ε kū gb̄ē kū òten gyā buri s̄īnda p̄ínki kū w̄āw̄āo ken̄o kū t̄ānad̄en̄o kū lét̄el̄et̄egyāden̄o kū er̄en̄o, akū àdi n̄ w̄erek̄ōa. ²⁵ Ò bò Galili kū W̄ēt̄em̄enkuri b̄usuuo kū Yurusalem̄uo kū Yudeao kū Yoda barao dasidasi ò t̄èi.

5

Arubarikadenome Yesu ibanɔ ũ
(Luk 6:20-23)

¹ Kū Yesu pari pìnɔ è, à dīdi sīsīia. Kū à vùte, a ibanɔ sù a kīnaa, ² akū à nà yādannenaanaa à pì:

³ Arubarikadenome gbē kū ò n kīana dōnɔ ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de n pò ũ.

⁴ Arubarikadenome pɔsiradenɔ ũ, zaakū Luda ni n laakari kpáteñe.

⁵ Arubarikadenome zīdabusarino ũ, zaakū mókōnɔ mé onigō andunia vī.

⁶ Arubarikadenome yāzede niderino ũ, zaakū mókōnɔ mé oni kā.

⁷ Arubarikadenome wēndadōnnerino ũ, zaakū Luda ni n wēnda dō.

⁸ Arubarikadenome nēspuradenɔ ũ, zaakū mókōnɔ mé oni wé si Ludale.

⁹ Arubarikadenome ibere miderino ũ, zaakū oni n sīsī Luda néno.

¹⁰ Arubarikadenome gbē kū òdi wari dōmā n yāmanakena yāino ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de n pò ũ.

¹¹ Arubarikadenome á ũ, tó ò á sōsō, tó ò wari dōáwa, tó ò yā vāni sīnda pínki diáwa ma yāi.

¹² À pōnna ke à yāa dō, zaakū á láada zōkō ludambe. Len ò wari dō annabi kū ò kú á ānɔa le.

Yesu ibanome wisi ũ kū gupurao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ákōnɔ mé á wisi ũ anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à gō wisi ũ dō? À àre ke vī doro, séde ò kóte gbēno táa oa.

¹⁴ Ákōnɔ mé á gupura ũ anduniane. Wēte kū ò kàte sīsī musu dì fō àgō utenaro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka kútēaro. Òdi a di a dibō musume, de à gu pu gbē kū ò kú ònnɔne. ¹⁶ À gu pu gbēno le, de ò á yāmanakenanɔ e ò á De kū à kú musu tó kpá.

Musa doka bōkōtenaa

¹⁷ Àsungō da ma su Musa doka kū annabinɔ yāno gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame. ¹⁸ Yāpuran maten oáre, ludambe kū zīteo ni gēte, ama doka pì wānzān fítinle ke a pò kete ke ni gētero, yā sīnda pínki ni ke. ¹⁹ Abire yāi tó gbē gī yā kū ò dìte pìnɔ dokei, bee a kū à kīányī, tó àdi da gbēno ò ke le, ade nigō kīányī kpata kū à bò Luda kīnaa gbēno tēme. Tó gbē kūna, tó àdi dañne le sō, ade nigō zōkō kpata kū à bò Luda kīnaa gbēno té. ²⁰ Maten oáre, tó á yāmanakena de ludayādannerino kū Farisino pólaro, áni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo.

Pōfēnaa

²¹ A mà ò pì yādenone òsun gbē dero. Gbē kū à gbē dē, oni yākpate ke kāao. ²² Makū sō, maten oáre, gbē kū à pō fē a gbēdakei kà ò yākpate ke kāao. Gbē kū à a gbēdake sōsō kà ò gé kāao gbānadenɔ kīnaa. Gbē kū à pì a gbēdakene mīsaride sō kà à gē tén gyāwānn. ²³ Tó n su n Luda gba pò a gbagbakia, tó n dōn gwe kū n gbēdake n yā kūna, ²⁴ n n gba tó sa'oki are gwe, n gé n kúte ke n aden gīa, gbasa n su n sa o sà. ²⁵ Tó n ibere ten gé kūnwo yākpatekēkia, n ke

likalika ò kɛ kãao nna zaa zén, de àsun n kpá yákpatekeriario yáí. Tó nídi kɛ lero, yákpatekeri pí ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yápuran maten onne, ìni bo gwero ari ò gé fína boo pínki. Bee kòbò ni gò ténýíro.

Zinakɛnaa

²⁷ A mà ò pí, àsun zina kero. ²⁸ Makū sō, maten oáre, tó gbē nɔgbē gwà kū laasun pāndeo, ade zina kè kãaon gwe kò. ²⁹ Tó n ɔpla wé dì tó ò fu, ò a bo ò zukūna. N kurana n mēgu kei mana de ò n mēgu sīnda pínki zu ténla. ³⁰ Tó n ɔpla dì tó ò fu, ò zō ò zukūna. N kurana n mēgu kei mana de n mēgu sīnda pínki tana ténla.

Yìgidɛnaa

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Ò pí dɔ, tó gbē ten gí a nanɔi, à yìgidetakada kpáa. ³² Makū sō, maten oáre, gbē kū à gí a nanɔi, tó adi kɛ à gōpose kènlo, a zā pí mé àdi tó à gō zinakeri ũ. Gbē kū à nɔ kū ò giì sè sō, à zina kèn gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pí yādenɔne dɔ, ò yā kū ò sì kū Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makū sō, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kū ludambɛoro, zaakū Luda kíblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakū Luda tìntimme, ke Yurusalemu, zaakū Kína zòkò wētɛme. ³⁶ Ñsun la da kū n miiro, zaakū ìni fō ò n mikā mèn do pura kū ke ò a sira kuro. ³⁷ Àgō pi ee ke oi. Yā kū à de abirekūla bò yā vāni gūmme.

Fīnabonaa

(Luk 6:29-30)

³⁸ A mà ò pí, ò wé fína bo kū wéo, saka kū sakaao. ³⁹ Makū sō, maten oáre, àsun fína bo gbē kū à vāni kèárɛaro. Tó gbē n sān kè n ɔpla gasuua, ò a do dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbē ye à n uta lokomma yákpate kɛ kúnwo, ò n uta zòkò tónɛ dɔ. ⁴¹ Tó gbē gā namma ò aso séare kiloo do, ò géone kiloo pla. ⁴² Tó gbē pó wé kemma, ò kpáa. Ñsun gbē kū à ye à pò sākamma tēro.

Yena iberɛi

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ A mà ò pí, àgō ye á gbédakei, à zā á iberɛgu. ⁴⁴ Makū sō, maten oáre, àgō ye á iberɛnɔi, à adua kɛ gbē kū òdi wé tãáwanɔne, ⁴⁵ de à gō á De kū à kú musu nénɔ ũ yápura. Zaakū àdi ifántɛ bo gbē vāninɔne kū gbē mananɔ ò pínki, àdi legū ma taarisaridenɔne kū taaridenɔ ò pínki. ⁴⁶ Tó gbē kū ò yeáinɔn á yeñýí, áni láada ke le Luda kīnaa yá? Bee be'ɔgɔsirinɔ dì kɛ leroo? ⁴⁷ Tó á gbēnɔn àdi fò kpákpañma n̄tɛne, bó á deo gbē pāndenɔlaa? Bee kifirinɔ dì kɛ leroo? ⁴⁸ Abire yáí àgō kun papana, lán á De kū à kú musu kun papana nà.

6

Gbadanaa

¹ À laakari kɛ á donyīyākɛna gupuraa. Àsun kɛ bisāsiri wé yáiro. Tó átɛn kɛ lɛ, áni láada le á De kū à kú musu kīnaaro. ² Tó nten gba da takasidenɔne, òsun a kpàkpa kɛ lán manafikidenɔ bàro. Òdi kɛ aduakɛkpenɔ gūn kū gānuleanɔ de gbēnɔ ò tó nna sí yāime. Yápuran maten oáre, ò ò láada lèn gwe kò! ³ Mòkɔn, tó nten gba da takasidenɔne, òsun tó n ɔze dō lán n ɔpla ten kɛ nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana kɛ asiriya ũ, n De kū à asiriya dō ni a fína bonne.

Aduakɛnaa

(Luk 11:2-4)

⁵ Tó átɛn adua kɛ, àsungō de lán manafikidenɔ bàro. Òdigō ye ò adua kɛ zɛna aduakɛkpen kú zérankpakɔanɔ de gbēnɔ ò e yáí. Yápuran maten oáre, ò ò láada

7

Ks taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Àsun gbẽ taari ero, Luda ni á taari e sero. ² Zaakū lákū ndi gbẽ taari e nà, len Luda ni n taari e ɛ. Zaka kū n yōónne ani yōonne. ³ Bóyāi nten sèburu kū à da n gbẽdake wén ei, akūsō nten límukutu kū à da n wén yā daroo? ⁴ Kū límukutu da n wén, à kè dera ìni pi n gbẽdakenɛ à tó n sèburu kū à da a wén bonɛ? ⁵ Manafikide! Ñ límukutu kū à da n wén bo gĩa, gbasa ñ gu e swáswa de ñ le ñ sèburu kū à da n gbẽdake wén bonɛ.

⁶ Àsun Luda pó kpá kifirinɔaro, de òsun era ò á kari kero yāi. Àsun á gbè bèɛɛdenɔ zu alɛdenɔnero, de òsun taa o'ooaro yāi.

Wékena
(Luk 11:9-13)

⁷ À wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ⁸ Zaakū gbẽ kū à wé kèen òdi kpáa, gbẽ kū à wete sō àdi le, gbẽ kū à gbàa lèen oni wène. ⁹ Á té, dí mé ani gbè kpá a néa, tó à burodi wé kèaa? ¹⁰ Tó à kpò wé kèa sō, ani mlè sé à kpáa yá? ¹¹ Bee kū á vānikɛo, á pó mana kpána á nénɔa dō. Oni á De kū à kú musu pó mana kpána gbẽ kū ò wé kèanɔa pó o dō yá?

¹² À ke gbènnɛ lákū á ye ò kéáre nà. Musa doka kū annabinɔ yānɔ mìn gwe.

Zéle kpakoto
(Luk 13:24)

¹³ À zéle kpakoto sé. Zé kū a lé yàasa akū à mèporoki vī dì gé kūńwo kakatɛnaa gūmmɛ. Abirekūn pari ten sé. ¹⁴ Zé kū àdi gé kūńwo wèndii gūn lé kpakoto à nakōana, akūsō gbẽ kū ò lè ò sènnɔ dasiro.

Gbẽ dōna a yākena
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À laakari ke annabi ékɛnɔi. Òdi su á kīnaa kū sā bárao dana, ama lɛwanna nàderinɔmɛ ñ ũ. ¹⁶ Áni ñ dō ñ yākena. Òdi geepi bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷ Lí mana dì né nna i, lí vāni dì né gina i. ¹⁸ Lí mana dì fō à né ginaa ìro, lí vāni dì fō à né nna ìro. ¹⁹ Òdi lí kū àdi né mana iro zō ò zu té gūmmɛ. ²⁰ Lɛmɛ áni ñ dō ñ yākena le.

²¹ Ádi ke gbẽ kū àdigō ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gẽ kpata kū à bō Luda kīnaa gūnlo, sé gbẽ kū àdi ma De kū à kú musu poyenyīna keɛ. ²² Yākpatekɛgɔɔ zī pari ni pimɛnɛ: Dikiri, Dikiri, o Luda yā òñne kū n tó bi! O tānanɔ gòmma kū n tó bi! O daboyānɔ kè dasi kū n tó bi! ²³ Mani piñne súsu: Má á dō zikiro. À gomala yāvānikerinɔ!

Kpébori gbènnɔ planɔ
(Luk 6:47-49)

²⁴ Abire yāi gbẽ kū à ma yā dínɔ mà, akū à zī kèa de lán gbẽ laakaride kū à a kpé bō gbèea bàme. ²⁵ Kū legū mà, í dàgula, ìa kàka à sù kpé pìia, akū adi létero, kū ò a ɛ pète gbèea yāi. ²⁶ Gbẽ kū à ma yā dínɔ mà, akū adi zī kearo de lán mìsaride kū à a kpé bō būsú'atèa bàme. ²⁷ Kū legū mà, í dàgula, ìa kàka à sù kpé pìia, akū à gbòro à lète gbìrim.

Yesu ikoo

²⁸ Kū Yesu yā birenɔ̀ ò à làka, a yādannenaa bò pari sare, ²⁹ zaakū adi yā dañne lán ludayādannerinɔ̀ bàro, à dàñne kū ikoomε.

8

Kusu werekɔ́anaa (Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kū Yesu k̀pa s̀s̄s̄ia, pari téi. ² Akū kusu ke s̀s̄ à k̀tε a are à p̀i: Dikiri, tó n̄ yei, ìni f̄s̄ n̄ ma werekɔ́a swáswa. ³ Yesu ɔ̀ bò à n̄a à p̀i: Má yei. N̄ ḡs̄ swáswa. Zaa gwe ḡnɔ̀ a kusu làka. ⁴ Akū Yesu p̀ine: N̄sun o gb̄eke maro. N̄ gé n̄ n̄ z̄ida m̄ sa'oriine, n̄ sa'opɔ̀ kū Musa d̄ite kpá n̄ werekɔ́ana s̄eda ũ gb̄enɔ̀ε.

Sozanɔ̀ gb̄ε z̄k̄ɔ̀ z̄ikeri werekɔ́anaa (Luk 7:1-10)

⁵ Kū Yesu ten ḡε Kapenam̄u, akū Romu sozanɔ̀ gb̄ε z̄k̄ɔ̀ s̀s̄ à k̄inaa, a wé k̄èa ⁶ à p̀i: Dikiri, ma z̄ikeri wútεna be, à k̄nɔ̀ k̀, m̄ε ten ũa manamana. ⁷ Akū Yesu p̀ine: Mani gé mà a werekɔ́a. ⁸ Akū gb̄ε z̄k̄ɔ̀ p̀i p̀ine: Dikiri, mádi ká n̄ gé ma bearo. N̄ yā o dé, ma z̄ikeri ni werekɔ́a. ⁹ Zaakū makū se, ò iko v̄i ma musumε, akū má iko v̄i sozanɔ̀a. Mad̄i o n̄ gb̄ε done à gé, àdi gé. Mad̄i o a p̄andene à m̄, àdi su. Mad̄i o ma z̄ikeriine à adikū ke, akū àdi ke.

¹⁰ Kū Yesu yā p̀i mà, à bò a sare, akū à p̀i gb̄ε k̀ ò téinɔ̀ε: Yāpuran maten oáre, mádi le gb̄eke ma náani k̄ε le Isarailanɔ̀ téro. ¹¹ Maten oáre, gb̄enɔ̀ ni bo ifáboki kpa k̀ ifálete kpao dasidasi oni su p̄ ble k̀ Ibrah̄io k̀ Isaakuo k̀ Yakubuo kpata k̀ à bò Luda k̄inaa ḡn. ¹² Gb̄ε k̀ ò de yā òḡ k̀ kpataa p̀i ḡnɔ̀ s̄, oni n̄ zu bàai gusira ḡummε. Gwen oni ɔ̀ d̄on ò ɔ̀ d̄i n̄ m̄ia. ¹³ Akū Yesu p̀i sozanɔ̀ gb̄ε z̄k̄ɔ̀ p̀ine: N̄ tá be. À kenne lákū n̄ ma náani k̄è n̄. Akū a z̄ikeri p̀i gb̄ana k̀ ḡro k̀a ḡnɔ̀.

Yesu gyārenɔ̀ werekɔ́ana dasidasi (Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu ḡε Pita bea, akū à è a nanɔ̀ da wútεna, àten m̄wāna ke. ¹⁵ Kū à ɔ̀ n̄ a ɔ̀a, akū a m̄ε ȳida k̀, akū à f̄tε à p̄ble k̄enε.

¹⁶ Kū ɔ̀k̄osi k̄ε, akū ò s̄unε k̀ t̄anadenɔ̀ dasidasi, akū à t̄ana p̀inɔ̀ ḡóm̄ma k̀ yā'onaa, à gyārenɔ̀ w̄erekɔ́a n̄ p̄inki. ¹⁷ Len yā k̀ annabi Isaya òo k̄ε le à p̀i: À ó gb̄anasarike s̄ε, à ó gyānɔ̀ k̄éwá.

Gb̄ε k̀ ò ye ò té Yesuinɔ̀ (Luk 9:57-62)

¹⁸ Kū Yesu è pari k̄akaraai, akū à p̀i a ìbanɔ̀ε: Ò bikū s̄εbeε bara. ¹⁹ Akū ludayādanneri ke s̀s̄ à p̀i Yesune: Danneri, gu k̀ n̄ten ḡén s̄inda p̄inki maniḡó t̄enȳi. ²⁰ Yesu p̀ine: Gb̄εḡbonnɔ̀ n̄ tò v̄i, b̄anɔ̀ n̄ sà v̄i, Bisāsiri Né s̄ à ìampaki v̄iro.

²¹ Akū ìba p̄ande p̀ine: Dikiri, n̄ tó ari ma de kpágui ḡia. ²² Akū Yesu p̀ine: N̄ témai. N̄ tó ḡenɔ̀ n̄ ḡenɔ̀ v̄i.

Yesu z̄aga'ia z̄enaa (Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu ḡε ḡó'ite ḡn, akū a ìbanɔ̀ t̄ei ò dà z̄én. ²⁴ K̄anto z̄aga'ia gb̄ana k̄aka s̄εbela, í ten v̄iv̄i àten k̄aka n̄ ḡón. Yesu ten i o, ²⁵ akū a ìbanɔ̀ n̄ai, ò a v̄u ò p̀i: Dikiri, n̄ ó sura ba, óten kakatεmε. ²⁶ Akū à p̀inne: Ludanaanik̄ianadenɔ̀! À k̄ε dera á v̄ina v̄i l̄ε? Akū à f̄tε à ḡi ìane k̀ ío, akū gu k̄ε k̄itikiti. ²⁷ Yā p̀i bò gb̄ε p̀inɔ̀ sare ò p̀i: Gb̄ε kpate taka burin dí? Bee ìa k̀ ío d̄i a yā mamε.

Tānanɔ gbarɛna alɛdenɔ
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikū bara dire Gadara būsun, tānade gbēnɔn pla kenɔ bò miranɔ té, ò sù ò dàale. Ò pāsī manamana, gbēke dì f̄s̄ à b̄t̄e gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò pì: Bón ó vī kō cī, Luda Né? N su wé t̄awá la ari a ḡr̄o ḡo kán yá? ³⁰ Alɛde kpàsa z̄s̄k̄ó kú kūn̄wo z̄à dire, òten p̄ó ble. ³¹ Akū tāna p̄in̄o kúte kè Yesune ò pì: Tó n pèwá, ò ó gbarɛ alɛde kpàsa dire gūn. ³² Akū Yesu p̄in̄ne: À gé. Akū ò gòm̄ma ò gè alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kpàsa p̄i wì kū bàao p̄inki, ò s̄oro s̄is̄igororooa, ò s̄i s̄èben, akū ò ḡaga í gūn gwe. ³³ Akū alɛde d̄arin̄o bàà lè ò gè w̄t̄e gūn, ò yā p̄in̄o bàbañne kū yā kū à t̄anadenɔ lèoo p̄inki. ³⁴ Akū w̄t̄edenɔ b̄t̄e ò ḡe da Yesule ò p̄inki. Kū ò a è, ò kúte k̄ene kū à boñne ò būsun.

9

K̄n̄ode werek̄anaa
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu ḡe ḡo gūn, à èra à s̄èbe bikū à k̄a a be w̄t̄ea. ² Akū gbēkenɔ m̄ne kū k̄n̄odeo w̄utena gyāres̄b̄n. Kū Yesu è ò a náani vī, akū à p̄i k̄n̄ode p̄in̄ne: Ma gbē, ò laakari kp̄at̄e! N durunn̄anɔ k̄emma. ³ Ludayādanneri kenɔ kú gwe, akū ò ò ò n̄es̄e gūn ò p̄i: Gbē bire ten d̄oke kū Ludaoome. ⁴ Yesu ò laasun d̄s̄, akū à ò l̄a à p̄i: B̄oyāi át̄en laasun v̄ani lé á n̄es̄e gūnn̄? ⁵ Tó ma p̄i, a durunn̄anɔ k̄e, ke tó ma p̄i à fut̄e à t̄aa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò l̄e de à ḡo d̄s̄ kū Bisāsiri Né durunn̄anɔ k̄emma iko vī z̄it̄e lame. Akū à p̄i k̄n̄ode p̄in̄ne: Ò fut̄e ò n w̄utebo sé ò t̄a be. ⁷ Akū à fut̄e à t̄a be. ⁸ Kū pari è l̄e, v̄ina ò kū, ò Luda kū à iko bire taka kp̄a bisāsirin̄o t̄o b̄o.

Matiu sisinaa
(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu b̄o gwe, àten ḡt̄e, akū à gbē kū òdi pi Matiu è vutena a be'oḡosikpen. À p̄in̄ne: Ò m̄ó ò t̄emai. Akū à fut̄e à t̄ei. ¹⁰ Kū Yesu ten p̄ó ble a bea, be'oḡosirin̄o kū kifirin̄n kú gwe dasi, òten p̄ó ble k̄āao kū a òban̄o l̄e. ¹¹ Kū Farisin̄o è l̄e, akū ò a òban̄o là ò p̄i: B̄oyāi á dikiri ten p̄ó ble kū be'oḡosirin̄o kū kifirin̄o? ¹² Kū Yesu yā p̄i mà à p̄i: Gbē kū à aafia vī bàka kú kū likita yāoro, sé gyāre. ¹³ À gé à laasun lé yā kū à k̄ena Luda yān bire m̄ia ò p̄i: K̄s̄ w̄endagwanaan má yei, adi ke sa'onaa. Mádi su gbē manan̄o s̄is̄iro, sé kifirin̄o.

Léyīnaa
(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'it̄ek̄eri òban̄o sù ò Yesu là ò p̄i: À k̄e dera ók̄n̄o kū Farisin̄o òdi lé yī, akū ò òban̄o dì yī s̄oro? ¹⁵ Akū Yesu yā l̄ek̄oñne à p̄i: N̄os̄eri gbēn̄o ni p̄osira ke ḡr̄o kū à kú kūn̄wo n̄os̄e gūn yá? Oi, ama a ḡr̄o ni su kū oni n̄os̄erii p̄i bo ò té, gbasa ò lé yī s̄à. ¹⁶ Gbēke dì uta z̄i nambata na kū p̄ole dufuoro, zaakū a dufu ni s̄okūn̄ à k̄ek̄ore, uta z̄i f̄na ni kara. ¹⁷ Òdi s̄ew̄e dufu k̄a t̄uru z̄i gūnlo. Tó ò k̄e l̄e, t̄uru ni p̄t̄ame, w̄e p̄i ni k̄ote, t̄uru ni w̄iwi. Oi, òdi s̄ew̄e dufu k̄a t̄uru dufu gūm̄me, oniḡo mana ò p̄inki.

N̄en̄okpare vuna kū n̄ogbē kū à ɔ n̄a Yesu utaaao
(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Ḡr̄o kū Yesu ten yā biren̄o oñne, gbānade ke sù à kúte a are à p̄i: Ma n̄en̄ogbē gà tera dí. Ò m̄ó ò ɔ naa, aniḡo kú w̄endiio. ¹⁹ Akū Yesu fut̄e à t̄ei kū a òban̄o.

²⁰ Nɔgbɛ ke kú gwe, aru di botea à kà wɛ̀ kuri awɛɛpla. À sù à ɔ̀ nà Yesu uta léa a kpɛ kpa. ²¹ Zaakú à pì: Bee tó ma ɔ̀ nà a utaa dé, mani werekɔa. ²² Yesu lítɛ à a è, akú à pì: N n laakari kpáte, nɔgbɛ! Ma náani kú n kè mé à n werekɔa. Gwe gònɔ nɔgbɛ pì werekɔa.

²³ Kú Yesu kà gbánade pì bea, à è òten kute pé, pari kīni dɔ. ²⁴ Akú Yesu pì: À á zīda gá. Né pì dí garo, àten i omɛ. Akú òten a lalandi ke. ²⁵ Kú ò pè gbɛnɔa ò bôte bàai, akú Yesu gè kpén, à né pì kù a ɔa, akú à fùte. ²⁶ Akú yā pì baaruu dà būsuu pila pínki.

Vīnanɔ werekɔanaa

²⁷ Kú Yesu bò gwe, vīna gbɛnɔn planɔn téi kú wikio òten pì: N ó wēnda gwa, Dauda buri! ²⁸ Kú Yesu kà be, vīna pìnɔ nài, akú à n lá à pì: Á ma náani vī kú mani fɔ̀ mà yā pì keáre yá? Ò wèa ò pì: Lɛmɛ, Dikiri. ²⁹ Akú à ɔ̀ nà n wéa à pì: Àgɔ̀ deáre lákú a ma náani kè nà. ³⁰ Akú n wé gu è. Yesu kpàkēnyī à pì: Àsun o gbēke maro. ³¹ Bee kú abireo ò gèè ò a baaruu dàgula būsuu pìn pínki.

Néɛnatɛnade werekɔanaa

³² Gɔ̀rɔ̀ kú vīnanɔ ten bote, ò sù Yesunɛ kú tãnade kú a néɛ natenaao. ³³ Kú Yesu tãna pì gòa, akú à yā ò. Yā pì bò pari sare ò pì: Ódi yā bire taka e Isarailanɔ̀ būsun yāro. ³⁴ Akú Farisinɔ̀ pì: Àdi tãna gorúma kú tãnanɔ̀ kína gbānaomɛ.

Yesu wēndadɔ̀na gbɛnɔne

³⁵ Yesu gèe wɛtenɔa kú lakutunɔ̀ pínki, à yā dànnɛ n aduakekpɛnɔ̀ gūn, à kpata kú à bò Luda kīnaa baaru nna kpánne, à gyārenɔ̀ werekɔa n pínki kú gbānasaridenɔ̀ n pínki. ³⁶ Kú à pari è, akú ò kène wēnda, zaakú ò kú bídín, ò likara lán sã kú ò dāri vīronɔ̀ bà. ³⁷ Akú Yesu pì a ibanɔne: Pókēna zókɔ̀, ama zīkerinɔ̀n dasiro. ³⁸ À wé ke Buradea de à zīkerinɔ̀n gbare ò a pónɔ̀ kē.

10

Yesu zīri gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ̀ ditɛnaa (Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu a ìba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ̀ sisi, akú à n gba iko ò tãnanɔ̀ gorúma, ò gyārenɔ̀ werekɔa kú gbānasaridenɔ̀ n pínki. ² Zīri gbɛnɔn kuri awɛɛpla pìnɔ̀ tónɔ̀n dí: Gbɛ káaku Simɔ̀ kú òdi pine Pita kú a dakūna Anduruo, Zebedi né Yamisi kú a dakūna Yuhanao, ³ Filipi, Batɔ̀lɔ̀miu, Tomasi, be'ogɔ̀siri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simɔ̀ Kokaride kú Yudasi Isikarioti kú à bò a kpɛo.

Yesu zīrinɔ̀ zīnaa (Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kú Yesu ten gbɛnɔn kuri awɛɛpla pìnɔ̀ zī, à pìnnɛ: Àsun gé buri pāndɛnɔ̀ kīnaaro. Àsun gɛ Samaria wɛtenɔ̀ gūnlo. ⁶ À gé Isaraila kú ò sàte lán sã bànɔ̀ kīnaa. ⁷ À gé àgɔ̀ waazi ke àgɔ̀ géo à pì: Kpata kú à bò Luda kīnaa kà kāni! ⁸ À gyārenɔ̀ werekɔa, à gènɔ̀ vu bona gan, à kusunɔ̀ werekɔa swáswa, à tãnanɔ̀ gorúma. Lákú a lè pókekpanaa sari nà, à kénnɛ pókesinaa sari. ⁹ Àsun ɔ̀gɔ̀ da á bókɔ̀nlo. ¹⁰ Àsun bókɔ̀lokona séro ke uta plade ke kyate ke gòo, zaakú zīkerii kà à a pòble le. ¹¹ Wɛte kú áni kán sīnda pínki ke lakutu, à gbɛ mana wete à kipaa, àgɔ̀ kú gwe ari à gé gɛo zéla. ¹² Tó a gɛ ɔ̀nn, à fɔ̀ nna kpárima. ¹³ Tó ɔ̀ndɛnɔ̀ kà, á fɔ̀ nna ni gónnɛ. Tó odi ká sīro, á fɔ̀ nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kú odi gbānake kpáai ke odi sã kpá á yāiro, à bo ɔ̀n ke lakutu pì gūn à lukutɛ

warawara á gbánᵁ. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, yākpatekegᵁ zĩ wétámmana kũ Sᵁdᵁmu kũ Gᵁmᵁradenᵁ ni le nigᵁ sàna de wēte pì denᵁ póla.

Yā kũ ani Yesu ibanᵁ le onnena
(*Maa 13:9-13, Luk 21:12-17*)

¹⁶ Mateni á zĩ lán sánᵁ bà lewannanᵁ téme. Àgᵁ laakari vĩ lán mlènᵁ bà, àgᵁ de yākekerisaridenᵁ ũ lán potēnenᵁ bà. ¹⁷ À laakari ke bisāsirinᵁ, zaakũ oni á kũkũ ò á na yākpatekerinᵁ ne n̄ si, oni á gbēgbē n̄ aduakekpenᵁ gũn. ¹⁸ Oni gé kãáo bùsu gbē zᵁkᵁnᵁ kũ kinnanᵁ kĩnaa ma yāi. Ánigᵁ deñe ma sèedadenᵁ ũ kũ buri pāndenᵁ. ¹⁹ Tó ò á kpámma, àsun yā kũ áni o damu kero ke yā kũ áni límma. Zĩ kũa Luda mé ani yā kũ áni o da á lén. ²⁰ Adi ke ákᵁnᵁ mé áni yā oro, á De Nini mé ani yā da á lén.

²¹ Vĩni kũ dakūnanᵁ ni kᵁ kpámma ò de. Denᵁ ni bo n̄ néno kpe. Néno ni bo n̄ denᵁ kũ n̄ danᵁ kpe ò n̄ de. ²² Gbē sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbē kũ à zena gbāna ari a gᵁrᵁ léa ni surabana le. ²³ Tó òten wé tāáwa wēte ken, à bàa lé à tá a pānden. Yāpuran maten oáre, áni gé Isarailanᵁ bùsu wētenᵁ gũn à láka pínkiro, Bisāsiri Né ni gĩnake à su. ²⁴ İbaa diḡᵁ de a dannerilaro. Zĩrii diḡᵁ de a dikirilaro. ²⁵ Tó İba a yādanneri lenaa lè ke tó zĩri a dikiri lenaa lè, abirekũ mò le. Tó ò tᵁ kpà ᵁn bedenē Belezebubu, tᵁ kũ a vāni de abirekũlan oni kpá a ondenᵁ.

Zena kũ Yesuo gbēnᵁ are
(*Luk 12:2-9*)

²⁶ Àsun vīna keñero. Pᵁke kun utena kũ ani bo gupuraa. Asiriyā ke kun kũ oni gĩ dᵁiro. ²⁷ À yā kũ maten oáre gusiran o gupuraa. À yā kũ áten ma á sã gũn kpàkpa ke gānulea. ²⁸ Gbē kũ òdi mē kakate, ama òdi fᵁ ò nini dèronᵁ, àsun vīna keñero. À vīna ke Ludane, kũ ani fᵁ à nini kũ mēeo kakate té gũn pínki. ²⁹ Òdi bāntoro mēn pla yía kᵁbᵁ donloo? Ama n̄ ke di léte zĩte á De yādᵁnaa sariro. ³⁰ Bee á mikānᵁ, à a lé dᵁ. ³¹ Abire yāi àsun vīna kero. Á bēere de bāntoro dasinᵁla.

³² Gbē kũ à zè kũmao gbēnᵁ are, mani ze kãao ma De kũ à kú musu are. ³³ Gbē kũ à ledi kpāmai gbēnᵁ are sᵁ, mani ledi kpái ma De kũ à kú musu are.

Kēkēkᵁana Yesu yāi
(*Luk 12:51-53, 14:26-27*)

³⁴ Ásungᵁ da ma su de gbēnᵁ gᵁ nna kũ kᵁo andunia gũnnlo. Mádi su de gbēnᵁ gᵁ nna kũ kᵁo yāinlo, sé futena kũ kᵁo. ³⁵ Ma sume, de gᵁgbē bo a de kpe, nᵁgbē bo a da kpe, nᵁzāre bo a zā da kpe. ³⁶ Gbē bedenᵁ ni gᵁ a iberenᵁ ũ. ³⁷ Gbē kũ à ye a de ke a dai demala dí ká àgᵁ de ma İba ũro. Gbē kũ à ye a négᵁgbē ke a nᵁgbēi demala dí ká àgᵁ de ma İba ũro. ³⁸ Gbē kũ adi a lígbāndurukpana sé àgᵁ téomairo, ade dí ká àgᵁ de ma İba ũro. ³⁹ Gbē kũ à a wēndi kũna, ade ni kurai. Gbē kũ à gĩ a wēndiii ma yāi sᵁ, ade nigᵁ wēndi vĩ.

Láada yā

⁴⁰ Gbē kũ à á sí ma simē. Gbē kũ à ma si sᵁ, ade gbē kũ à ma zĩ simē. ⁴¹ Gbē kũ à annabii si a annabike yāi ni annabi láada le. Gbē kũ à gbē mana si a manake yāi ni gbē mana láada le. ⁴² Bee í yīdan, gbē kũ à né dínᵁ doke gbà ma İbake yāi, yāpuran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

11

Yahaya Da'itekeri zĩrinᵁ
(*Luk 7:18-35*)

¹ Kū Yesu yā bireno dà a ìba gbēnon kuri awεεplanone à làka, à bò gwe, à gèe waazi ke n wēteno gūn, àten yā dañne.

² Zaa kpésiran Yahaya Kirisi yākenano mà, akū à a ìba kenò zì ³ ò a la, àkū mé à gbē kū ani su ū yá, ke ògō wé dō gbē pāndeime? ⁴ Akū Yesu wémma à pì: À gé yā kū átēn ma átēn e gbā Yahayanē à pì, ⁵ vīnāno ten gu e, εreno ten táa o, kusuno ten werekōa, sātono ten yā ma, gēno ten vu, takasidenō ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gbē kū àdi fu ma yāaro ū.

⁷ Kū Yaaya zīrinò tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kū ìa ten yīgān yá? ⁸ Bón a ge gwa sàa? Gbē kū à pókasa zāne danan yá? Pókasamanadarino digō kú kīnabeame. ⁹ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Leme! Matēn oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakū Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì: Mani ma zīri gbare n ā de à zé kekenne.

¹¹ Yāpuran matēn oáre, nōgbē né'inaa gūn gbēke dí bo à kà Yahaya Da'itekēri ūro. Bee kū abireo gbē kū à de gbē kpēde ū kpata kū à bò Luda kīnaa gūn deala.

¹² Zaa goro kū Yahaya Da'itekērii nà waazikenāaa ari suna gbāa, òten kōde ke ò gē kpataa pìn, akū kùgbānadeno ten gēn. ¹³ Musa kū annabino pínki gīnake ò a yā ò ari à gèe pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni fō à sí, Yahaya pì mé à Iliasu kū ò pì ani su ū. ¹⁵ Gbē kū à sã vī à yā pì ma.

¹⁶ Bón mani gbāragbēno lekōaoo? Ò de lán né kū ò kú εte gūnno bà òten lé zukōi ¹⁷ òten pì:

O kutεε pèáre, ádi ū wāro,
o wēnda lèε siáre, ádi óo doro.

¹⁸ Zaakū Yahaya sù, adi burodi sóro, adi wē miro, akū ò pì tānademe. ¹⁹ Kū Bisāsiri Né sù, ádi pó ble, ádi í mi, akū ò pì: Guturu wēmiriime, be'ogōsirino kú kifirino gbēnname! Ama òdi òndō dō a yākenāame.

*Yesu zukakana wēte kenò deni
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Akū Yesu fūte à zuka kà wēte kú à a daboyā paride kēnno gbēno, kú odi n nèse litero yāi à pì: ²¹ Waiyoo Kōrazīdeno! Waiyoo Betesaidadeno! Tó ma daboyā kú ma kè á tēno kè Taya kú Sidō yā, de wētepideno pókasano dàdañla, ò vūte tuburaa à gii kè nēselitena sēeda ū. ²² Matēn oáre, yākpatekegoro zī á wētāmmāna nigō de Tayadeno kú Sidōdeno pōla. ²³ Ákōno Kapenamudeno sō áni gbā à zō Ludaan yá? Oni o zōái ari gyāwānn. Zaakū tó ò daboyā kú ma kēáreno kè Sōdōmu yā, de à kun ari kú a gbārao. ²⁴ Matēn oáre, yākpatekegoro zī á wētāmmāna nigō de Sōdōmudeno pōla.

*Kámmabona Yesu kīnaa
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Zī kúa Yesu pì: Baa, musu kú zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kú n yā bireno ùte yādōrinone kú òndōrinno, akū n boo kyódōrisarinone. ²⁶ Leme, Baa, zaakū n poyenyīnaame. ²⁷ Ma De pó sīnda pínki nāmenne ma oī. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kú gbē kú Né pì ye à a mōnnebaasiro.

²⁸ À mó ma kīnaa ákōno kú á aso sēna a kpasano pínki, mani á gba zé à kámma bo. ²⁹ À ma gbāngo sé à yā dada ma kīnaa, á laakari ni kpáte, zaakū má buse akūsō ma nèse yīda. ³⁰ Ma gbāngo sēna zī'ūro, ma aso tūkisiro.

12

*Kámmabogoro yā
(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)*

1 Goro birea Yesu ten pa buranola kammabogoro zi. Na teni a ibanɔ de, akũ ò poblewe woro, oten só. 2 Kũ Farisino è le, akũ ò pine: N n ibanɔ gwa, oten ya kũ òdi ke kammabogoro ziro ke. 3 Akũ Yesu pine: Adi kyó ke a è lãkũ Dauda kè nã kũ a gbẽno goro kũ nã teni n deroo? 4 À gè Luda onn, apii kũ a gbẽno burodi kũ ò kate Ludane sò, burodi kũ ò a sona zé viro, sé sa'orino. 5 Kũ sa'ori kũ ò kũ Luda onn kammabogoro zino di goro pi ya daro, akũsõ adi kenne taari ũro, ádi a kyó ke a è Luda yanloo? 6 Maten oare: Pó kũ à zókõ de Luda onla kũ la. 7 Tó á ya dikina mi dõ, kũ kowendagwanaan má yei, adi ke sa'onaanlo, de ádi taarisaridenɔ taari lero. 8 Zaakũ Bisasiri Né mé à iko vi kammabogoro.

9 Kũ Yesu bò gwe, akũ à gè n aduakexpen. 10 Gõgbẽ ke kũ gwe, a ɔ do ibana. Gbẽkenɔ ten zé wete ò ya dí Yesua, akũ ò a là ò pi: Gbẽ werekõana kammabogoro zi zé vi ya? 11 Akũ à wemma à pi: Tó á gbẽke sã vi à zu wẽen kammabogoro zi, à gí gé à boii? 12 Bisasiri de sala zã. Abire yã yamanakena kammabogoro zi zé vi. 13 Akũ Yesu pi gõgbẽ pine: N n ɔ pii poro. Kũ à poro, akũ à kè a gbèn swáswa lán a do bà. 14 Akũ Farisino bõte ò gè ò ya gõgõ deran ò ke nã ò Yesu de.

Zikeri kũ Luda sèe

15 Yesu dõ, akũ à gò gwe. Pari bò ò tẽi, akũ à n gyãrenɔ werekõa n pinki, 16 à giñne ò o gbẽ kũ á de a ũ. 17 Len Luda ya kũ annabi Isaya òo kè le, à pi:

18 Ma zikeri kũ ma sèen dí,
ma yenyide kũ a ya di kãmagu.

Mani ma Nini di a musu,
ani yãzede da burinone.

19 Ani lékpakõa kero, ani patammaro,
gbẽke ni a zuka ma do batunlo.

20 Ani kãpa kũ à kpana zén éro,
ani fitila wé'ipakena dero,
ari à tó yãzede zi ble.

21 Buri sinda pinki tãmaa nigõ do.

Tãnagona gbẽna

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

22 Akũ ò sù Yesune kũ tãnade vana kũ a nene natenaao. Yesu a werekõa, àten ya o sã, àten gu e. 23 Akũ ya pii bò gbẽno sare n pinki ò pi: Dauda buri pin díroo?

24 Kũ Farisino mà, akũ ò pi: Gbẽ dikina ni fõ à tãna goommaro sé kũ tãnanɔ kina Belezebubu gbãnao. 25 Yesu n laasun dõ, akũ à pi: Kpata kũ a gbẽno ibere sè kũ kõo ni kakate. Wete ke on kũ a gbẽno ibere sè kũ kõo ni gõ bezĩ ùme.

26 Tó Setan teni a zida go gbẽna, à ibere sè kũ a zidaon gwe. A kpata ni gi ke derame? 27 Tó Belezebubu gbãnan madigõ tãnanɔ goomma sõ, á gbẽno di n go kũ dí gbãnaome? Len á zida gbẽno á éke bò le. 28 Tó Luda Nini gbãnan maten tãna goomma, agõ dõ kũ kina kũ Luda kã sù à á lén gwe.

29 Deran gbẽ ni ke nã à gè gõsa gbãna kpén à a póno sétete? Séto à a yĩ gĩa, gbasa à a kpé wara. 30 Gbẽ kũ à de ma gbẽ ũro bi ma ibereeme. Gbẽ kũ àten pó kakara kũmaoro ten fãkõame. 31 Abire yã maten oare, Luda ni gbẽno durunnano kemma kũ a tó vãni kũ òdi sísinɔ pinki, ama ani gbẽ kũ à a Nini tó vãni sì kero. 32 Tó gbẽ Bisasiri Né tó vãni bò, Luda ni kãa, ama tó gbẽ Luda Nini tó vãni bò, ani ade kã andunia tera dikina gũnlo ke a kũ àten su.

Gbẽ dõna a yãkenaaa

(Luk 6:43-45)

33 Tó lí mana, a né nigõ maname. Tó lí vãni sõ, a né nigõ vãnime. Zaakũ línen òdi lí dõa. 34 Bisasiri pitikonɔ! Kũ á vãni, à kè dera áni fõ à ya mana oo? Zaakũ

yā kū à swèè pàn lé dì o. ³⁵ Gbē mana dì a mana bo a mana kū à katena a gūmmme. Gbē vāni sō àdi a vāni bo a vāni kū à katena a gūmmme. ³⁶ Maten oáre, yākpatekegɔɔ zī gbēnɔ ni n fayasariyā kū ò ò baba Ludane pínki. ³⁷ Zaakū yā kū n ò mé ani yā nna kpámma kesō à yā danla.

Sèedagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akū ludayādannerinɔ kū Farisi kenɔ pì Yesune: Danneri, ó ye n sèeda ke ke ò e. ³⁹ Akū Yesu wémma à pì: Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke kéñnero, sé annabi Inusa pó. ⁴⁰ Lákū Inusa kè kpò gbèntē gberε gūn nà fānantē kū gwāanio ari gɔɔ aakō, len Bisāsiri Né ni ke le zīten fānantē aakō gwāani aakō. ⁴¹ Yākpatekegɔɔ zī Ninevadenɔ ni fute ò yā da gbāragbēnɔla, zaakū kū ò Inusa waazi mà, ò n nèsε líte, akū gbē kū à zōkō de Inusala kú la. ⁴² Yākpatekegɔɔ zī gènmidɔki kpa saraunia ni fute à yā da gbāragbēnɔla, zaakū à bò zaa andunia léa à sù Sulemanu òndōyā ma, akū gbē kū à de Sulemanula kú la sà.

Tāna erana a be zīa

(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó ò tāna gò gbēa, àdigō likara zō gukorin àgō vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdi pì: Mani era mà tá ma be zīame. Tó à kà gwe, àdi le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdi gé à à tāna kū n pāsī dealanɔ sète mèn suppla à su kúnwo òdi gē ò vuten. Leme ade gwena kpede vāni digō de a káakupɔla. Gó dokɔnɔ pì mé ani gbāragbē vāninɔ bikū sō.

Yesu danɔ

(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kū Yesu ten yā o gbēnɔne, akū a da kū a dakūnanɔ kà, ò zè bàai, ò ye ò yā o kāao. ⁴⁷ Akū ò pìne: N da kū n dakūnanɔ zena bàai, ò ye ò yā o kúnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à pì: Dín ma da úu? Dín ma dakūnanɔ úu? ⁴⁹ Akū à ò dō a ìbanɔa à pì: Ma da kū ma dakūnanɔn dí. ⁵⁰ Zaakū gbē kū àdi ma De kū à kú musu poyenyīna ken ma dakūna kū ma dāreo kū ma dao ũ.

13

Yālekšana kū pówefariio

(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Gɔɔ dokɔnɔ pì zī Yesu bò be à gèe à vùte sèbe léa. ² Ò kàkarai dasidasi, akū à gèe à vùte gó'iten, gbēnɔ gò sīsīa n pínki. ³ Akū à yā lèkšanañe dasi à pì: Búbari ke mé à bò à gèe pówε fā. ⁴ Lákū àten fā nà, akū a kenɔ lète zé gūn, bānɔ sù ò blè. ⁵ A kenɔ lète gbè sàraa musu, gu kū à bùsu vī zōkōro, akū ò bòte gōnɔ, kū bùsuu gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifāntē fùte, akū ò té kù ò gāga, kū ò zīni vīro yāi. ⁷ A kenɔ lète lèε gūn, akū lèε fùte à nàkaramma. ⁸ A kenɔ sō ò lète zīte mana gūn, ò fùte ò né ì, a kenɔ wé basɔsɔro, a kenɔ baaakōkō, a kenɔ baraakurikuri. ⁹ Gbē kū à sā vī, à yā pì ma.

¹⁰ Akū Yesu ìbanɔ nài, ò a là ò pì: Bóyāi nten yā oñne kū yālekšanaao? ¹¹ Akū à wémma à pì: Luda á gbá zé à kpata kū à bò a kīnaa asirinɔ dō, ama adi n gba zéro. ¹² Zaakū gbē kū à pó vīn Luda ni karane ari àgō dasi. Gbē kū à póke vīro sō, bee a fīti kū à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā oñne kū yālekšanaao, de ò gu gwa póke'ena sari, òdi sā kpá yāmanaa sari, a dōro dōnaa sari.

¹⁴ Luda yā kū annabi Isaya òo kēmma à pì:

onigō sā kpá yākemanaa sari,

onigō gu gwa póke'ena sari.

¹⁵ Ò nèsε vīro de òsun òndō kūro yāi,

ń sã gbãna de òsun yã maro yãì,
ń wé kukurena de òsun gu ero yãì,
zaakū ò ye ò arɛ dɔma mà ń gba aafiaro.

¹⁶ Arubarikadenɔmɛ á ũ kũ á wé ten gu e akūsɔ á sã ten yã ma. ¹⁷ Yãpuran maten oáre, annabinɔ kũ gbɛ mananɔn kun yã dasi, ò ye ò pɔ kũ áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yã kũ áten manɔ ma, odi maro.

¹⁸ À pówɛfãri yã mì dɔ sà. ¹⁹ Tó gbɛ kpata kũ à bò Luda kĩnaa yã mà akũ adi dɔro, Setan dì su à pɔ kũ ò tɔ a swèè gũn pì síamɛ. Pówɛ kũ à lète zé gũn mìn gwe. ²⁰ Pówɛ kũ à lète gbè sàraaa sɔ, abirekũmɛ gbɛ kũ à yã mà à sì gɔnɔ kũ pɔnnao ũ. ²¹ Zaa kũ à zĩni vĩro, àdi ke gɔrɔ plaro. Tó yã'ũmmana a lè ke tó ò wé tãa yã pì yãì, àdi fume gɔnɔ. ²² Pówɛ kũ à lète lèè gũn de lán gbɛ kũ à yã mà à sì bà, ama andunia yã damukena kũ yena aruzekɛiio dì nakaraa, akũ àdi gɔ àree sari. ²³ Pówɛ kũ à lète zĩte mana gũn de lán gbɛ kũ à yã pì mà à a dɔrɔ dɔ bà. Àdi ke karana pɔ ũ, ń kenɔ basɔɔrɔ, kenɔ baaakɔkɔ, kenɔ baraakurikuri.

Yãlekɔana kũ fɔnɔ

²⁴ Yesu yã pãnde lèkɔañne à pì: Lákũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa de nàn dí: Gbɛke ése mana tɔ a bura. ²⁵ Gɔrɔ kũ òten i o, akũ a ibere sù à fɔnɔ wé fã ése pìn, akũ à gè zéla. ²⁶ Kũ ése nɔ sì, áten pia, akũ fɔnɔ pì bò gupuraa. ²⁷ Akũ burade zĩkerinɔ sù ò pìne: Dikiri, pówɛ manan n tɔ n buranloo? Fɔnɔ gèè à bò máa? ²⁸ Akũ à pìinne: Iberɛ mé à abirekũ kè. Akũ zĩkerinɔ pìne: N ye ò gé wotowoton yá? ²⁹ Akũ à pì: Oi! Tó áten wotowoto, áni woto kũ éseomɛ. ³⁰ À tó ò fute lèlè ari pókègɔrɔ. Mani o pókèrinɔne ò fɔnɔ pì kè gĩa, ò a bàka yĩ té pɔ ũ, gbasà ò ése kè ò ká ma dɔn.

Yãlekɔana kũ musadi wé (Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yã pãnde lèkɔañne à pì: Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán musadi wé kũ gbɛ sè à tɔ a buraa bàme. ³² A wé kete de pówɛnɔla pínki, ama tó à fùte, àdi ke zɔkɔ de dò pónɔla pínki. Àdi lí ke ari bãnɔ dì su ò didi a gãnɔa.

Yãlekɔana kũ lùbenɛɛo (Luk 13:20-21)

³³ Yesu yã pãnde lèkɔañne à pì: Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán lùbenɛ kũ nɔgbɛ sè à kà flawa zaka lé aakɔ gũn à yàkatɛ pínki bà.

Pɔ kũ à tò Yesu yã lèkɔañne (Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yã birenɔ ò gbɛnɔne kũ yãlekɔanao. Adi yãke oñne yãlekɔanaa sariro, ³⁵ de yã kũ annabii ò ke yãì, zaakū à pì: Mani lé wè mà yãlekɔana oñne, mani yã kũ à utena zaa anduniakatena gɔrɔ oñne.

Fɔnɔ yã bɔkɔtenaa

³⁶ Akũ Yesu gbɛnɔ tò gwe à tà bɛ. A ibanɔ nài ò pì: N bura fɔnɔ yã bɔkɔte kewere. ³⁷ Akũ à pìinne: Pówɛmanatɔri bi Bisásiri Néme. ³⁸ Bura bi anduniamɛ. Pówɛ mana bi kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbɛnɔmɛ. Fɔnɔ bi Setan gbɛnɔmɛ. ³⁹ Iberɛ kũ à ń tɔ bi Ibilisimɛ. Pókèna bi andunialakagɔrɔmɛ. Pókèrinɔ bi malaikanɔmɛ. ⁴⁰ Lákũ òdi fɔnɔ kè ò ká tén nà, len ani ke lè andunialakagɔrɔa. ⁴¹ Bisásiri Né ni a malaikanɔ gbare ò gbèkɛkerinɔ kũ yãvãnikerinɔ bɔte a kpata gbɛnɔ té ń pínki, ⁴² ò ń ká té pãsi gũn. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di ń mìa. ⁴³ Akũ gbɛ mananɔ nigɔ té ke lán ifántɛ bà kpata kũ à bò ń De kĩnaa gũn. Gbɛ kũ à sã vĩ à yã pì ma.

Yālekšana kū aruzekεo

⁴⁴ Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán aruzekε kū à utena zīte gūn bàme. Kū gbēke bòa, à kèke à ùte, akū ponna gūnn à tà à pò kū à vīno yia pínki, akū à zīte pìi lù.

Yālekšana kū gbè bèeredeo

⁴⁵ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàn dí do. Lagatari mé àten òso manano wete. ⁴⁶ Kū à òso ɔgɔde lè, akū à tà à pò kū à vīno yia pínki, akū à òsoo pìi lùo.

Yālekšana kū táaru

⁴⁷ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàn dí do. Ò táaru kpà sèben, à kpò buri sīnda pínki kū. ⁴⁸ Kū à pà, ò gàte ò bikūo bara, akū ò vùte ò a manano plèple ò kà tānkon, ò a vānino kòte. ⁴⁹ Len anigō de le andunialakagɔɔ. Malaikano ni su gbē vānino sète ò n bo gbē manano té, ⁵⁰ oni n ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔɔ don ò ɔ di n mīa. ⁵¹ Akū Yesu n lá à pì: A yā bireno mì dō sà pínki yá? Ò wèa ò pì: Ee! ⁵² Akū à pīnne: Tó yādanneri kpata kū à bò Luda kīnaa yā dàda, anigō de lán bede kū àdi pò dufu kū a zīo bo a laasii gūn bàme.

Nazeradenɔ gina Yesui

(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kū Yesu yā bireno lèkšānne à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à gèe a be wēten, akū èe yā daanē n aduakεkpen. A yā bò n sare ò pì: Mákpan gōgbē pì ɔndō kū daboyā bireno lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da tón Mariamaroo? A dakūnanon Yamisi kū Yusufuo kū Simo kū Yudao ūroo? ⁵⁶ A dārenɔ kú kūoo laroo? À yā bireno lè máme pínkii? ⁵⁷ Akū ò gii. Yesu pīnne: Annabii dīgō bèere sariro, sé a be wēten kū a ɔnnwo. ⁵⁸ Adi daboyā ke gwe dasiro, kū òteni a náani kero yāi.

14

Yahaya Da'itekeri ganaa

(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Goro kúa būsuu pì kína Herodu Yesu baaruu mà. ² Akū à pì a ìbanone: Gbē pì bi Yahaya Da'itekeriime. À vù bona gan. Abire yāin à gbāna lè àten daboyāno ke. ³ Zaakū Herodu Yahaya kù yā, à mòò kàa, à a dà kpésiran a vīni Filipi nāno Herodia yāi. ⁴ Zaakū Yahaya dīgō pine: N Herodia kūna no ū zé vīro. ⁵ Herodu ye à a de, ama àten vīna ke gbēnne, zaakū ò a annabike sì.

⁶ Herodu igoro làa kōkō zī Herodia nēnɔkpare ū wà gbē kū ò sù gwenne, akū à kè Herodune nna manamana. ⁷ Akū à lé sè à pì: Ma la dà kū mani n gba pò kū n a wé kèma pínki. ⁸ Akū a da yā kàkanε à pì: N ma gba Yahaya Da'itekerii mì dana tiree gūn la tera. ⁹ Akū kína pɔ yàka, ama kū à la dà nibono wára yāin à pì ò kpáa. ¹⁰ Akū à gbē zī ò Yahaya mì zō kpésiran. ¹¹ Kū ò sù kū a mìio dana tiree gūn, ò kpà né pīia, akū à gèe a danε. ¹² Akū Yahaya ìbanɔ sù ò a gèe sè ò vī, akū ò gèe ò ò Yesune.

Yesu poblekpana gōgbē gbēnɔn dūbu ɔɔronɔa

(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kū Yesu yā pìi mà, akū a gè gó'ite gūn, àten gé gusare de àgō kú ado. Kū gbēno mà, ò bò wēte kū wēteo dasi ò pètei gèse. ¹⁴ Kū Yesu bò gō gūn, à gbēno è dasidasi, akū ò kēne wēnda, akū à n gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kū ɔkosi kè, a ìbanɔ nài ò pì: Gu dīkīna bi sēntepɔɔtume, akūsō gu ten si. N gbēno gbarε ò tá lakutuno gūn, ò poble wete ò lú. ¹⁶ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Adi ke tilasi ò táro. À pò kpám̄ma ò ble. ¹⁷ Akū ò pīne: Burodi mēn ɔɔro kū kpò mēn plaon ó vī la. ¹⁸ Yesu pīnne: À mómene la. ¹⁹ À ò gbē pīnne ò vute sēea, akū à burodi mēn

sɔɔro kũ kpò mèn pla pìio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dàn. Akũ à burodii pìi lìlikɔre à kpà a ìbanɔa, ò kpàatete gbɛ̀nɔne. ²⁰ Ò pò blè ò kà ní pínki. Akũ ò a kpara kũ ò g̀nɔ sète tánko mèn kuri awεεpla pà. ²¹ Gɔgbɛ̀ kũ ò pò blèno kà gbɛ̀nɔn dúbu sɔɔro taka, nɔgbɛ̀no kũ nénɔ baasi.

Yesu táa'ona sèbela
(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ìbanɔa g̀nɔ ò gɛ̀ gó'iten, ò done are gena sèbεε bara dire ari àgɔ pari gbarε. ²³ N̄ gbarεnaa gbera, à didi s̄s̄i musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite pìi kà zà kũ í léao, akũ í teni góro pì yīpayīpa kũ zàga'īa kàkanyī yāi. ²⁵ Gudɔo Yesu gèe ní kīnaa, àten táa o íla. ²⁶ Kũ ò a è àten táa o íla, akũ swèe kèngu ò pì: Gyāwāndemε! Ò wiki lè kũ vīnao, ²⁷ akũ Yesu pìnne g̀nɔ: À á laakari kpáte, makūmε! Àsun tó vīna á kūro. ²⁸ Akũ Pita pìnε: Dikiri, tó mɔkɔmmε, n̄ tó mà táa o íla mà su n kīnaa. ²⁹ Akũ Yesu pì: N̄ mó! Akũ Pita bò gó gūn, àten táa o íla, àten gé a kīnaa. ³⁰ Kũ à è īa ten káka, akũ vīna a kũ. Àten vl̄, akũ à wiki lè à pì: Dikiri, n̄ ma sura ba. ³¹ Gwe g̀nɔ Yesu ɔ̀ bò à a kũ, akũ à pìnε: Ludanaanikīanade! Bóyāi n sikaa kèe? ³² Kũ ò gè gó gūn, īa zè. ³³ Akũ gbɛ̀ kũ ò kú gó gūnno donyī kène ò pì: Luda Némε n ū yāpura.

Yesu gyārenɔ werekɔana zaa Genesareti

³⁴ Kũ ò bikũ bara, ò kà Genesareti b̄sun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu d̄, akũ ò a baaruu dàgula b̄suu pìn gu s̄inda pínki, akũ ò m̄ne kũ gyārenɔ ní pínki. ³⁶ Ò wé kèa de ò ɔ̀ na bee a uta léa. Akũ gbɛ̀ kũ ò ɔ̀ n̄anɔ wèrekɔa ní pínki.

15

Futeokarayā
(Maa 7:1-13)

¹ Farisinɔ kũ ludayādanneri kenɔ bò Yurusalemu ò sù Yesu kīnaa, akũ ò a là ò pì: ² Bóyāi n ìbanɔ d̄igɔ ó dizinɔ futeokarayā kūnaroo? Òdi ɔ̀ p̄ipi gbasa ò pò blero. ³ Akũ Yesu wèr̄ma à pì: Bóyāin adì pā kpá Luda yāditenanɔa de àgɔ a futeokarayā kūnaa? ⁴ Zaakũ Luda pì, à á de kũ á dao bèere d̄. À pì d̄, gbɛ̀ kũ à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ák̄nɔ s̄ adì pi, tó gbɛ̀ pì a de ke a danε, pò kũ á vī à ní kpe tao gè Luda pò ū, ⁶ àton a de kpe taoro. Lemε adì Luda yā ke pā le, de àgɔ á futeokarayā kūna yāi. ⁷ Á manafikidenɔ! Isaya annabikεyā ò á yā musu swáswa à pì:

⁸ Buri bire di bèere limene kũ léome,
ní swè d̄maro.

⁹ Òdigɔ donyī kemene pāme,
bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

Yā kũ àdi tó ò gɔ gbāsī
(Maa 7:14-23)

¹⁰ Akũ Yesu pari s̄isiai à pì: À s̄a kpá à yā ma. ¹¹ Adi ke pò kũ àdi gɛ̀ lén mé àdi tó gbɛ̀ gɔ gbāsīro. Yā kũ àdi bo lén mé àdi tó gbɛ̀ gɔ gbāsī. ¹² Akũ a ìbanɔ n̄ai ò pì: N̄ d̄ kũ Farisinɔ yā p̄i mà à ní z̄s̄ ní swèεaroo? ¹³ Yesu wèr̄ma à pì: Pò kũ ma De kũ à kú musu dí t̄ro oni wutεmε. ¹⁴ À ní tó gwe. Vīna don'arēdenomε! Tó vīnaa gò kūna vīnaane, ní pla ní pínki ni zu wèemε. ¹⁵ Pita pìnε: N̄ yā pì b̄kɔtewε. ¹⁶ Akũ Yesu pì: Á laasun kpé yīda se yá? ¹⁷ Á d̄ kũ pò kũ à gè lén di tá gberen gbasa a bo m̄ gūnloo? ¹⁸ Yā kũ àdi bo lén s̄ adì bo swèe gūmmε. Àkũ mé àdi tó gbɛ̀ gɔ gbāsī. ¹⁹ Zaakũ zaa swèe gūnn laasun vāni di bon: Gbēdenaa,

zinakenaa, pāpākenaa, kpāni'onaa, éketona kù gbēsōsōnaao. ²⁰ Yā birenɔ mé àdi tó gbē gō gbāsī. Póblena ɔpipisari di tó gbē gō gbāsīro.

Nɔgbē zītɔ wékenaa
(Maa 7:24-30)

²¹ Akū Yesu bò gwe, à gèe Taya kù Sidōo bùsun. ²² Kanaa nɔgbē ke kú bùsuu pìn, à sù à wiki lèa à pì: Dikiri, Dauda Buri, ò ma wēnda gwa. Tāna ten wé tã ma nénɔkparea manamana. ²³ Akū Yesu dí wearo. A ìbanɔ nài, ò wé kèa ò pì: Ò pé nɔgbē pìia, zaakū àdigō téwái kù wikiomε. ²⁴ Yesu wèrɔmma à pì: Isarailanɔ sātèna lán sãnɔ bàme. Ò kīnaan Luda ma zīn ado. ²⁵ Akū nɔgbē pìi sù à donyī kènε à pì: Dikiri, ò kpámai. ²⁶ Yesu pinε: À mana ò nénɔ póble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁷ Akū nɔgbē pìi pì: Yápurame Dikiri! Ama bee gbēdanɔ di póble bùru kù ò lète ò dikiri teburuu zītenɔ sésε. ²⁸ Akū Yesu wèa à pì: Nɔgbē, ò ma náani vī zōkō. À kènε lákū ò yei nà. Akū a nénɔkpare pìi aafiaa lè gɔɔ birea gōnɔ.

Yesu gyārenɔ werekōanaa

²⁹ Yesu bò gwe à gèe àten do Galili sèbεei, akū à bikù à vùte sīsīia. ³⁰ Ò sùnε kù εrenɔ kù vīnanɔ kù kōnɔdenɔ kù sãto kpáturukunɔ kù gyāre pāndenɔ dasidasi. Ò ò káte a are, akū à ò wérekōa. ³¹ Kù gbēnɔ è sãto kpáturukunɔ ten yā o, kōnɔdenɔ ten gō swáswa, εrenɔ ten tãa o, vīnanɔ ten gu e, yā pìi bò ò sare, akū ò Isarailanɔ Luda sáabu kpà.

Yesu póblekpana gbēnɔn dúbu siikōnɔa
(Maa 8:1-10)

³² Yesu a ìbanɔ sīsīiai à pìnnε: Gbē díno kēmene wēnda, zaakū ò gīnake ò kú kūmao gɔɔ aakō, akū ò póke vī ò blero. Má ye mà ò gbarε kù nàaoro, de gu sún līmɔma zénlo yāi. ³³ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Mákpán óni póble len sēntεpɔɔtu la, à pari dí taka kãa? ³⁴ Akū Yesu ò lá à pì: Burodi mèn ūgban á vīi? Ò pì: Mèn supplamε kù kpò kete kenɔ. ³⁵ Akū à pì pari vute zīte. ³⁶ Akū à burodi mèn suppla pìnɔ sè kù kpònɔ, à sáabu kè, akū à lilikōre à kpà a ìbanɔa, ò kpà gbēnɔa. ³⁷ Gbē sīnda pínki pò blè ò kã. Ò a kpàra kù à gōnɔ sète ari tãnko mèn suppla pà. ³⁸ Gōgbē kù ò pò blèno kà gbēnɔn dúbu siikō, nɔgbēnɔ kù nénɔ baasi. ³⁹ Kù Yesu gbēnɔ gbàre, akū à gè gó'ite gūn, à gèe Magadã bùsun.

16

Farisinɔ manafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

¹ Farisinɔ kù Sadusinɔ sù Yesu kīnaa de ò a yō ò gwa, akū ò a gbèka à sèeda ke kēnε kù Luda gbānao ò e. ² Akū Yesu wèrɔmma à pì: Tó ifāntē gè kpén adì pi, ludambe ni kēkōa, zaakū à tēra kù. ³ Tó kōnkōmε adì pi, legū ni ma gbāra, zaakū ludambe de tēε gēnεgēnε. Á ludambe wé dōkōnε, ama ádi fō à gɔɔ díkīna sèeda dōro. ⁴ Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèedaa gbekama, ama mani sèeda ke kēnnero, sé Inusa pò. Akū à ò tó gwe à tà.

⁵ Kù a ìbanɔ bikù bara gwe, burodi zàna yā sãngu. ⁶ Akū Yesu pìnnε: Àgō á zīda kūna dō! À laakari ke Farisinɔ kù Sadusinɔ lùbenεei. ⁷ Akū òten pikōnε: Kù ódi burodi séro yāin à ò le. ⁸ Yesu dōmɔma, akū à ò lá à pì: Ludanaanikīanadenɔ, bōyāin áten pikōnε kù á burodi vīro yāimεε? ⁹ Ari tera adì dōroo? Burodi mèn sɔɔro kù ma kpà gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa yā dí dōáguroo? Á sète tãnko mèn ūgbamεε? ¹⁰ Burodi mèn suppla kù ma kpà gbēnɔn dúbu siikōnɔa sō, a sète

tānko mèn ūgbameε? ¹¹ Bóyāin adi dō kŭ burodi yān mádi oáreroroo? À laakari ke Farisinɔ kŭ Sadusinɔ lùbenεei! ¹² Akŭ ò dō sà adi ke lùbenεen àten onne ò laakari keiro, Farisinɔ kŭ Sadusinɔ yādannenaame.

Pita Yesu Arumasihukena onaa
(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³ Kŭ Yesu kà Sizaria Filipi bùsun, akŭ à a ìbanɔ là à pì: Dín gbēnɔ ten pi Bisāsiri Né de a ūu? ¹⁴ Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ dì pi Yahaya Da'itekeriime, gbēkenɔ dì pi Iliasu, gbēkenɔ dì pi dɔ Ìlimia ke annabi yānɔ dokeme n ū. ¹⁵ Yesu pì: Ákōnɔ sō, dín adi pi má de a ūu? ¹⁶ Simɔ Pita wèa à pì: Arumasihume n ū, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Akŭ Yesu pìne: Arubarikademe n ū, Inusa né Simɔ! Zaakŭ adi ke bisāsiri mé à yā bire dànnero, ma De kŭ à kú musume. ¹⁸ Maten onne: Pitame n ū, gbèsi pìn mani ma sɔsi kátea, gyāwān gbāna ni zì blearo. ¹⁹ Mani kpata kŭ à bò Luda kīnaa m̀nenɔ kpámma. Pó kŭ n yì zīte yīna musu. Pó kŭ n pòro zīte porona musu. ²⁰ Akŭ Yesu a ìbanɔ sã fīne de òsun o gbēkene kŭ Arumasihun a ūro.

Yesu a ga kŭ a vunaao yā'onaa
(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹ Zaa gɔrɔ kŭa Yesu teni a Yurusalemu gena bɔkɔte a ìbanɔne à pì, séde à wétamma le manamana gbē zōkōnɔ kŭ sa'orikinɔ kŭ ludayādannerinɔ ɔī, oni a de, a gɔrɔ aakōde zī áni vu. ²² Akŭ Pita gèe kāao kpado, àten gíne à pì: Kai Dikiri! Abirekŭ ni n lero! ²³ Akŭ Yesu lítè à pì Pitane: N̄ gomene gwe Setan! N̄ ye n̄ zé zōmeneme. N laasun bi Luda pónlo, bisāsiri pómé.

²⁴ Akŭ Yesu pì a ìbanɔne: Tó gbē ye à ke ma ìba ū, séde à gí a zīda wèndiii, à a lígbāndurukpana sé à téomai. ²⁵ Gbē kŭ à ye àgō a wèndi kŭna ni kurai. Gbē kŭ à gí a wèndiii ma yāi sō, ade mé anigō wèndi vī. ²⁶ Tó gbē gō à andunia vī pínki, tó à kùra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbē ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷ Zaakŭ Bisāsiri Né ni era à su a De gakuri gŭn kŭ a malaikanɔ, ani fīna bo baadine a yākenaaa.

²⁸ Yāpuran maten oáre, gbēkenɔ kú gu dín oni garo ari ò Bisāsiri Né e, àten su kína ū.

17

Yesu linaa
(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

¹ Gɔrɔ suddo gbera Yesu Pita kŭ Yamisio kŭ a dakŭna Yuhanao sète à gèe kŭnwo kpi leia ntēne. ² Akŭ à ò ní wára. A ān ten té ke lán ifāntē bà, a pókasano gō pú táitai lán legūpinaa bà. ³ Akŭ Musa kŭ Iliasuo bò ò sùmma, òten yā o kŭ Yesuo. ⁴ Akŭ Pita pì Yesune: Dikiri, à mana kŭ ó kú la. Tó ní yei, mani kuta dɔ mèn aakō, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. ⁵ Gɔrɔ kŭ àten yā o, ludambe luku tékenaa dàníla, akŭ ò kòtoo mà a gŭn à pì: Àkŭme ma Né mèn do légelege yenyīde ū, a yā dì kámagu. À a yā ma. ⁶ Kŭ a ìbaa pìnɔ kòtoo pìi mà, vīna ní kŭ manamana, ò wùte ní gberεa. ⁷ Akŭ Yesu nànyī, à ɔ nàmma à pì: À fute, àsun vīna kero. ⁸ Kŭ ò wé sè musu, odi gbēke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kŭ òten kipa kpi piia, Yesu diteíne à pì: Àsun wégupu kŭ a è yā o gbēke maro ari Bisāsiri Né vu bona gan. ¹⁰ Akŭ a ìbanɔ a là ò pì: Bóyāin ludayādannerinɔ dì pi Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akŭ à wèmma à pì: Iliasu ni su yāpurame, ani yā sīnda pínki keke a gbèn. ¹² Ama maten oáre, Iliasu sù kò, akŭ odi a dōro, akŭ ò ní poyeinaa kène. Len ò wé tā Bisāsiri Néa le dɔ. ¹³ Akŭ a ìbanɔ dō kŭ Yahaya Da'itekeri à téa.

Yesu nэг̃gbē t̃anade werek̃anaa
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò kà pari g̃n, g̃gbē ke sù à kùte Yesune ¹⁵ à pì: Dikiri, ò ma né wēnda gwa, zaakū gasindademε. Àdi wari ke manamana, àdigō léte tén ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su k̃áo n ìbanε, odi f̃ ò a wèrek̃aro. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gb̃aragbē yakana ludanaanikerisarinε! Manigō kú k̃áo ari b̃oremε? Manigō mena k̃áo ari b̃oremε? À m̃omenε kú né p̃io la. ¹⁸ Yesu g̃i t̃ananε, akū à gò né p̃ia, à wèrek̃a gwe g̃n.

¹⁹ Abire gbera Yesu ìbanε ñi ñt̃enε, ò a là ò pì: À kè dera ódi f̃ o pé t̃ana p̃ia à bòroo? ²⁰ À wèmma à pì: Kū á Luda náani ṽi z̃k̃ro ỹaimε. Ỹapuran maten oáre: Tó á Luda náani ṽi f̃iti lán εf̃o wé bà, áni o kpi dík̃inanε à go la à gé z̃á, ani ke le. Ỹake ni á furo. ²¹ T̃ana dí taka dì sí boro, sé kú aduak̃enaao kú léỹinaao.

Yesu era à a ga kú a vunaao ỹ'ona
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² G̃ro kú à kú kú a ìbanε lele Galili, à p̃inne: Oni Bis̃asiri Né nãne ñ c̃i, ²³ oni a de, a g̃ro aak̃ode z̃i ani vu. Akū ñ p̃o ỹaka manamana.

Luda ñ g̃o f̃nabonaa

²⁴ Kū ò kà Kap̃enam̃u, Luda ñ g̃osirinε sù ò Pita là ò pì: Á danñerii dì Luda ñ g̃o kp̃aroo? ²⁵ Pita wèmma à pì: Àdi kp̃á. Kū Pita ten gē be, Yesu g̃inake à p̃ine g̃n: Sim̃o, d̃iñon andunia dí k̃inanε dì be'og̃o ke ete'og̃o símmaa? Ñ ññon ỹa ke gbē p̃andeñmε? Ñ ỹa p̃i è deraa? ²⁶ Pita pì: Gbē p̃andeñmε. Yesu p̃ine: Tó lemε, ñ ññon bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó ỹa s̃un ũm̃maro ỹai, ò gé ò daburu da s̃ebeε g̃n. Kp̃ò kú ìni kú k̃áaku, ò a lé wē, ìni g̃o le a g̃n. Ñ abirekū sé ò kp̃ám̃ma, makū kú m̃ok̃nwo p̃ó ũ.

18

T̃ena Yesui lán né bà
(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

¹ Z̃i k̃ua Yesu ìbanε sù ò a là ò pì: Dí mé à deñla kpata kú à bò Luda k̃inaa gb̃eño t̃eε? ² Akū Yesu né f̃iti ke sisi à a z̃è ñ are ³ à pì: Ỹapuran maten oáre, tó ádi nèse lite a g̃o lán né f̃iti bàro, áni gē kpata kú à bò Luda k̃inaa g̃nlo. ⁴ Gbē kú à a z̃ida b̃usa à g̃o lán né f̃iti dík̃ina bà, ade mé à deñla kpata kú à bò Luda k̃inaa gb̃eño g̃n. ⁵ Gbē kú à né bire taka sì ma ìbake ỹai, makūme à ma si.

Ỹa kú àdi tó ò s̃ate

⁶ Tó gbē tò né kú à ma náani ṽi dík̃inanε do s̃ate, anigō s̃ana adenε ò w̃isil̃gbe gb̃ent̃ε do a wakale ò a zu s̃ebe lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kú ỹa kú àdi tó ò s̃ate kú a g̃n ỹai. Séde ỹa kú àdi tó ò s̃ate g̃o kun, ama waiyoo gbē kú s̃atena ỹa p̃i bò a k̃inaa. ⁸ Tó ñ o ke ñ gbá mé àdi tó ò s̃ate, ò z̃ ò zukūna. À s̃anñenε ò gē w̃end̃ii g̃n kú o kusuo ke εre ũ de ñ g̃o o m̃en pla ke gbá m̃en pla ṽila ò ñ zu té kú àdi garo g̃n. ⁹ Tó ñ wé mé àdi tó ò s̃ate, ò bo ò zukūna. À s̃anñenε ò gē w̃end̃ii g̃n kú wé doo de ñ g̃o wé m̃en pla ṽila ò ñ zu té g̃n gỹaw̃anñ.

Ỹalek̃ana kú s̃a s̃atenaao

¹⁰⁻¹¹ À laakari ke dok̃ena kú né dík̃inanε dooi, zaakū maten oáre, ò malaikañon kú musu, ò kú k̃o wén kú ma De kú à kú gweo baala'i. ¹² Áten da deramεε? Tó gbē s̃a ṽi m̃en bas̃oro, tó a do s̃ate, ani a m̃en bas̃oro donsari tó s̃is̃iger̃ei gwe, à gé à a s̃a kú à s̃ate p̃i weteroo? ¹³ Ỹapuran maten oáre, tó à

bò, a pɔ nigɔ nnaa de a mèn basɔro donsari kù odi sàteronɔla. ¹⁴ Len á De kù à kù musu ye né dínɔ doke sàte sɔro le.

Sùrukɛna kù kɔ

¹⁵ Tó n gbɛdake taari kè, n gé n a le ndo, n yã pì bonɛ gupuraa. Tó à n yã mà, n n gbɛ pì mile blè. ¹⁶ Tó adi n yã ma sɔro, n gbɛ mèn doke gbɛnɔn pla sé n namma, de à yã pì sí sèedade gbɛnɔn pla ke aakɔ musu. ¹⁷ Tó à gí n yã mai, n yã pì o sɔsi gbɛnɔnɛ. Tó à gí à sɔsi gbɛ pìnɔ yã mai dɔ, n a dite kifiri ke gbɛ zítò ù.

¹⁸ Yãpuran maten oáre, pɔ kù a yì zíte yĩna musu, pɔ kù a pòro zíte porona musu. ¹⁹ Maten oáre dɔ, tó á gbɛnɔn planɔ lé kè dokɔnɔ zíte la, yã kù a a wé kè ma De kù à kù musua pínki, ani kéáre. ²⁰ Zaakù gu kù gbɛnɔn pla ke gbɛnɔn aakɔnɔ kɔ kàkaran kù ma tɔo, má kù n té.

²¹ Abire gbera Pita sù à Yesu là à pì: Dikiri, gèn ùgban mà sùru ke kù ma gbɛ kù àdigɔ taari kemeneoo? Gèn supplan yá? ²² Yesu wèa à pì: Maten onne, adi ke gèn supplanlo, gèn suppla leu baaakɔ akurime.

²³ Abire yãi kpata kù à bò Luda kĩnaa de lán dí bà. Kĩna ke mé à ye à a ɔɔ yã gɔgɔ kù à ibanɔ. ²⁴ Kù à nà ɔɔ pì yãa, akù ò sùne kù gbɛ kù à a fĩna sena miliɔ waa kuriio. ²⁵ Kù à ɔɔ vĩ à fĩnaa pì boro, akù a dikiri pì ò a yía kù a nanɔ kù a néno kù pɔ kù à vĩnɔ pínki gbasà ò a kè. ²⁶ Akù ìbaa pì wùte a dikiri are, à kùte kène à pì: N mena ke kùmao, mani n fĩna bonne pínki. ²⁷ Akù a dikiri a wènda gwà a a gbàre, à fĩnaa pì tònɛ. ²⁸ Kù ìbaa pì bò dé, à dàkare kù a ìba dake kù a fĩna dɔa andurufu ɔɔ mèn basɔroo. Akù à a kù, àten ɔ tɔ a kòtooa à pì: N ma fĩna bomene. ²⁹ A gbɛdake pì wùte a are, à kùte kène à pì: N menamene, mani n fĩna bonne. ³⁰ Ama adi wero. À tò ò a dà kpésiran ari à a fĩna bonne. ³¹ Kù a ìba kparanɔ è le, n pɔ yàka manamana, akù ò gèe ò yã kù à kèe pì gbá n dikiriine pínki. ³² Akù dikiri pì a sisi à pì: Ìba pāsì! Ma n fĩnaa tònne pínki, kù n kùte kèmene yã. ³³ Lákù ma sùruu kè kùnwo nà, de n sùru kè kù n gbɛdakeo le se. ³⁴ A dikirii pì pɔ fè, à tò ò a dà kpésiran, ògɔ wé tãa ari à gé à fĩnaa pì boo pínki. ³⁵ Akù Yesu èra à pì: Tó á baadi dì sùru ke kù a gbɛdakeo kù nèseoo mèn doro, len ma De kù à kù musu ni kéáre le se.

19

Yìgidena yá

(Maa 10:1-12)

¹ Kù Yesu yã bireno ò à làka, à bò Galili, à gèe Yudea bùsu kpado Yoda bara. ² Pari téi, akù à n gyãno wèrekɔarĩma gwe. ³ Farisi kenɔ sù ò a yɔ ò gwa, akù ò a là ò pì: Gɔgbɛ zé vĩ à yìgi de yã sĩnda pínki yãin yá? ⁴ À wèmma à pì: Kù Luda n ké gɔgbɛ kù nɔgbɛo ù zaa káaku, ádi a kyó ke a màroo? ⁵ Luda pì, abire yãin gɔgbɛ ni a de kù a dao tó, ò nakɔa kù a nanɔ, n gbɛnɔn pla ni gɔ mè do ù. ⁶ Ò kun pla doro, sé do. Abire yãi gbɛ kù Luda n nákanɔ, bisásiri sún n kèkɔaro. ⁷ Akù Farisinɔ a là ò pì: Bóyã Musa dite gɔgbɛ yìgidetakada kpá a nanɔa à a gbaroo? ⁸ Yesu wèmma à pì: Á sãgbãna yãin Musa á gbá zé à á nɔnɔ gbarɛ, ama à de le zaa káakuro. ⁹ Maten oáre, gbɛ kù à yìgii dè kù a nanɔ, tó adi ke à gɔpose kènlo, tó à nɔ pãnde sè, ade zina kèn gwe.

¹⁰ Akù a ìbanɔ pìnɛ: Tó len gɔgbɛ yã de le kù a nanɔ, à mana ò nɔ séro. ¹¹ Akù Yesu pìnɛ: Adi ke gɔgbɛ sĩnda pínki mé ani yã pì fɔro, sé gbɛ kù Luda n gbá a zénɔ. ¹² Zaakù gbɛkenɔ dì nɔ séro, kù ò n í le yã, gbɛkenɔ digɔ kun le kù ò n fèrɛ kè yã, gbɛkenɔ n zĩda kù le kpata kù à bò Luda kĩnaa yã. Gbɛ kù ani yã pì fɔ à fɔ.

Arubarikadana nénɔgu
(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesu ɛ kù nénɔ de à ɔ naríma à adua kéíne, akù a ìbanɔ gííne. ¹⁴ Akù Yesu pì: À tó nénɔ mós ma kínaa. Àsun gíínero, zaakù n takanɔ pómɛ kpata kù à bò Luda kínaa ũ. ¹⁵ Kù à ɔ nànaríma, akù à bò gwe.

Aruzekede
(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akù gōgbē ke sù Yesu kínaa, à a là à pì: Danneri, bó manan mani ke mà wèndi kù àdi lákaro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera nteni ma la manakena yáii? Luda ado mé à mana. Tó n ye n gē wèndii pìi gūn, ngō a yāditenanɔ kùna. ¹⁸ Akù à a là à pì: A kpatemɛɛ? Akù Yesu pì: Nsun gbē dero, nsun zina kero, nsun kpāni oro, nsun yā di n gbēdakearo, ¹⁹ ngō bēere lí n de kù n daone, ngō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ²⁰ Kefenna pìi pìne: Má yā bireno kùna pínki. A kpaté mé à gōmɛɛ dɔɔ? ²¹ Yesu pìne: Tó n ye ngō papana, n gé n n póno yía pínki, n a ɔgo kpá takasidenɔa, n mós n témai, ñigō aruzekɛ vī ludambe. ²² Kù kefenɛna pìi yā pìi mà, à tà kù pɔsiraɔ, kù à aruzekɛno vī dasi yāi.

²³ Akù Yesu pì a ìbanone: Yāpuran maten oáre, à zī'ũ aruzekedenɛ à gē kpata kù à bò Luda kínaa gūn. ²⁴ Maten oáre dɔ, lakumi gēna pɔɔwɛɛn araga de aruzekede gēna kpata kù à bò Luda kínaa gūnla. ²⁵ Kù a ìbanɔ yā pìi mà, akù à bò n sare manamana ò pì: Tó lemɛ, dí mé ani fō à surabana lee? ²⁶ Akù Yesu n gwá tíii, à pìine: Bisāsiri ni fōro. Luda kínaa bee pó sīnda pínki di sí ke.

²⁷ Akù Pita wèa à pì: O pó sīnda pínki tò o tenyī. Bó mé ani gōwɛɛ sàa? ²⁸ Yesu pìine: Yāpuran maten oáre: Tó Bisāsiri Né vùte a kíblegba gakuridea andunia dufu gūn, ákɔnɔ kù á témainɔ áni vute kíblegba mèn kuri awɛɛplanɔa, àgō yā gōgō Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanone. ²⁹ Gbē kù à a bɛ ke a vīnino tò ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ ke a buranɔ ma yāi, ade ni era à abire taka le leu basɔɔro, akūsō ani wèndi kù àdi lákaro le. ³⁰ Ama gbē káakunɔ nigō gbē kpɛdenɔ ũ dasi, gbē kpɛdenɔ nigō gbē káakunɔ ũ dasi.

20

Yalékšana kù zamalingakerino

¹ Lákù kpata kù à bò Luda kínaa de nán dí: ɔmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnkɔ, à gē zamalingakerino wete ò zī keare a bura. ² N yā kō sè à fīna boíne andurufu ɔgo mèn dodo. Akù à n gbáre a bura. ³ À bò dɔ mò kēndo, akù à gbē pāndenɔ lè ete gūn katena pā. ⁴ À pìine: Ákɔnɔ sō, à gé à zī ke ma bura, mani fīna boáre a zéa. ⁵ Akù ò gēɛ. À era à bò dɔ ifāntē mīdangura, akù à era à bò ifāntē ura kipana, à ò gbē pāndenone le dɔ. ⁶ Kù à bò ɔkɔsi, à gbē pāndenɔ lè katena, akù à n lá à pì: Bóyāi á katena la pā zaa kɔnkɔɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kù òdi zī dawerero yáime. À pìine: À gé à zī ke ma bura se. ⁸ Ifāntē gēna kpénn burade pìi pì a zamalingakerino gbē zōkɔne: N zamalingakerino sísi n fīna boíne. N naa gbē kpɛdenɔa ari à gé mì de gbē káakunɔa. ⁹ Akù ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔgo lè mèn dodo. ¹⁰ Kù gbē káakunɔ sù, òten da n ɔgo nigō de gbē kpɛdenɔ pólame, akù andurufu ɔgo mèn don ò lè n pínki. ¹¹ Kù ò n ɔgo sì, akù ò léfɔtɔ kà bedɛ pìii ¹² ò pì: Awa don gbē kpɛdenɔ zī kè, akù n n kè sára kù ókɔnɔ kù o zī zōkɔ kè ifāntē gbāna gūnwoo yá? ¹³ Akù à wè n gbē do pìia à pì: Ma gbē, mádi n blero. O kō yā mà andurufu ɔgo mèn do musunloo? ¹⁴ N n pó sí n tá. Má ye mà kpá gbē kpɛde díkínaa lán n pó bàme. ¹⁵ Má zé vī mà ke kù ma ɔgo lákù má yei nàroo?

Nten wé boboi kú má gbêke vî yâin yá? ¹⁶ Len gbê kpedenɔ nigɔ gbê káakunɔ ũ le, gbê káakunɔ nigɔ gbê kpedenɔ ũ.

Yesu era à a ga kú a vunaao yá'onaa
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Gɔrɔ kú Yesu ten gé Yurusalemu, à a ìba gbɛ̀nɔn kuri awɛɛplanɔ sɛ̀te ñdona, à yá ò́nne zén à pì: ¹⁸ Óten gé Yurusalemumɛ. Gwen oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinɔa kú ludayádannerinɔ, oni yá daala à ga, ¹⁹ oni a kpá buri pānde gbɛ̀nɔa. Oni a fobo, oni a gbê kú flāao, oni a pá lía ò a de, a gɔrɔ aakɔde zī ani vu.

Yamisi kú Yuhanao wékeanaa
(Maa 10:35-45)

²⁰ Akú Zebedi nénɔ da sù Yesu kīnaa kú a nénɔ. À ye à wé kea, akú à kùtenɛ. ²¹ Akú à a là à pì: Bón n̄ yeii? À wèa à pì: Ñ tó ma né gbɛ̀nɔn pla dínɔ vute kúnwo n kpatan, gbê do n ɔplai, gbê do ɔzei. ²² Akú Yesu pì né pìnɔne: Á yá kú áteni a wé kema dōro. Toko'i kú mani mi, áni f̄s̄ à mi yá? Ò wèa ò pì: Òni f̄s̄. ²³ Yesu pìnne: Toko'i kú mani mi, áni mi fá, ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yānlo. Gbê kú ma De kèkènnɛnɔ pómɛ. ²⁴ Kú a ìba gbɛ̀nɔn kuri kparanɔ yá pìi mà, n̄ pɔ f̄f̄ v̄ni kú dakūnaoo p̄iii. ²⁵ Akú Yesu n̄ kákara à p̄ínne: Á d̄s̄ kú buri pānde kínanɔ d̄i gbāna ble n̄ gbɛ̀nɔa, gbānadɛnɔ s̄s̄ òdi iko m̄ónne, ²⁶ ama à de le á kīnaaro. Á té gbê kú à ye à ḡs̄ gbê z̄s̄k̄s̄ ũ, sé ade ke á z̄iri ũ. ²⁷ Lemɛ do gbê kú à ye à ḡs̄ gbê káaku ũ, sé ade ke á z̄ò ũ. ²⁸ Zaakú Bisāsiri Né dí su de ò zī kenɛro, à sù de à zī kènnɛmɛ, à a zīda wèndi kpá de à gbɛ̀nɔ bo dasi yāi.

V̄ina barakerinɔ werekōanaa
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Gɔrɔ kú òten bo Yeriko, pari té Yesui. ³⁰ V̄ina gbɛ̀nɔn planɔ vutena zé léa, ò mà Yesu mé àten ḡete, akú òten lé gbāna zu ò pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³¹ Ò ḡinnɛ ò pì ò ȳite, akú ò lé gbāna zunaa kàra òten pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³² Akú Yesu zè à n̄ sísi, à n̄ lá à pì: Bón á ye mà keáree? ³³ Ò wèa ò pì: Dikiri, ó ye ó wé gu emɛ. ³⁴ Yesu n̄ wènda gwà, à ɔ nà n̄ wéa. Gwe ḡs̄nɔ n̄ wé gu è, akú ò tèi.

21

Gbānakɛkpana Yesui Yurusalemu
(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

¹ Kú ò kà kāni kú Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kú à kú Kùkpe s̄s̄s̄igerɛei, akú Yesu a ìba z̄i gbɛ̀nɔn pla ² à p̄ínne: Á gé lakutu kú à káte á are dire gūn. Tó a ḡe ḡs̄nɔ, áni zaaki e kú a néo bàdɔna gwe. À poro à suomenɛ. ³ Tó ò á lá ò pì, à kè deraa, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ À kè le de yá kú annabii ò ke yāime à pì:

⁵ À o Zaiɔdenɔne
ñ kina mé àten su n̄ kīnaa.
À buse à di zaakinɛ b̄rɔ kpe.

⁶ Ìbaa p̄inɔ ḡe ò kè lán Yesu ò́nne nà. ⁷ Ò sù kú zaaki p̄io kú a néo, ò n̄ utano kpátemma, akú Yesu d̄ia. ⁸ Gbɛ̀nɔ teni n̄ utano kpáte zén dasidasi, gbêkenɔ ten lá z̄s̄, òten kpáte zén do. ⁹ Gbê kú ò té arenɔ kú gbê kú ò té kpenɔ ten wiki lé òten pì:

Ñ gbāna ke, Dauda buri!
Arubarikaden gbê kú àten su kú Dikiri tóo ũ!

Ò gbānake kpáí ari ludambe.

¹⁰ Kū Yesu gè Yurusalemu, wēte lòko, gbē sīnda pínki ten pi: Dín gbē bire ūu?
¹¹ Pari pì: Annabi Yesume. À bò Nazera, Galili būsun.

Yesu kunna Luda ɔnn
(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Yesu gè Luda ɔnn, à pè lagayarinɔ kū lagalurinɔa à n bôte n pínki. A ɔɔlilinkerinɔ teburunɔ kū potēnyarinɔ gbàno yìpa à kòteíne. ¹³ À pìíne: Ò kè Luda yān, ma kpé nigō de aduakekpē ū, akū a kè gbēblerinɔ tò ū.

¹⁴ Vīnanɔ kū erenɔ sù a kīnaa Luda ɔnn gwe, akū à n werekōa. ¹⁵ Kū sa'orikinɔ kū ludayādannarinɔ yābonsare kū àten kenɔ è, akūsō ò mà neno ten wiki dɔa Luda ɔnn òten pi, n gbāna ke, Dauda Buri, akū n pɔ fē. ¹⁶ Ò pìne: N mà lākū òten o nà yá? Yesu wēm̄ma à pì: Lemē! Kū Luda dà né fītinɔne kū nékpāntēno ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a m̄aroo? ¹⁷ Akū à bò wēte pìn à n tón, à gēe à i Betani.

Yesu kaka lí kanaa
(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kū gu dō kɔnkɔkɔnkɔ, à era àten su wēten, akū nà teni a de. ¹⁹ À kaka lí è zé léa, akū à nài adi pòke learo, sé a lánɔ. Akū à pì lí pìne: Īni né i ziki doru. Gwe gōnɔ lí pìi kori kè à gà. ²⁰ Kū a ibanɔ è, akū à bò n sare ò pì: À kè dera kaka lí pìi kori kè le gōnɔgōnɔ? ²¹ Yesu wēm̄ma à pì: Yāpuran maten oáre, tó á Luda náani vī sika sari, adi ke kaka lí pì yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu sēben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani vī, yā kū a a wé kēa aduakēnaa gūn pínki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gè Luda ɔnn, àten yā daíne. Akū sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ sù ò a là ò pì: Iko kpaten nten yā dínɔ keoo? Dí mé à n gba ikoo pìi? ²⁴ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Makū sō, yā mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmenne, mani iko kū maten yā dínɔ keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbēno da'ite kèoo? À bò Luda kīnaan yáa, ke bisāsiri kīnaame? Akū ò yā gōgō ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, bōyāin ódi Yahaya yā síro. ²⁶ Tó o pì bisāsiri kīnaame sō, ó gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike si. ²⁷ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pìíne: Ehē makū se, mani iko kū maten yā dínɔ keo oáero.

Négōgbē gbēnon planɔ

²⁸ Akū Yesu pì: Gbēke négōgbēno vī gbēnon pla. Akū à pì Worune: N gé n zī ke bura gbāra. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akū à a nēsese lite zā à gēe. ³⁰ Mare pìi gēe à pì Sabine le dɔ. Sabi pì: Tò. Akū adi géro. ³¹ A è deraa? Gbēnon pla pìnɔ gūn, n dí mé à a de poyeinaa kèe? Ò pì: Worumē. Akū Yesu pìíne: Yāpuran maten oáre, be'ogōsirinɔ kū karuanɔ ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn á ā. ³² Zaakū Yahaya sù, à zé sūsū m̄áre, ádi a yā síro. Be'ogōsirinɔ kū karuanɔ mé ò a yā síro. Bee kū abirekū enaao ádi á nēsese lite zā a a yā síro.

Geepi líkpe arukerinɔ
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ À yā pānde ma dɔ. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèe yō a gūn geepi'ifēki ū à búdkpāgbaa dō. Akū à bú pìi nà arukerinɔne n ōī, akū à fute kū táo. ³⁴ Kū geepizōgɔrɔ kà, akū à a zīrinɔ zī arukerii pìnɔa, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akū arukerii pìnɔ a zīrinɔ kùkù, ò n gbē do gbē, ò n gbē do dē, ò n gbē do pāpa kū gbēo ò a dē. ³⁶ Akū à era à zīri pāndenɔ zīm̄ma, n dasi de

gbě káakunola, akū ò kèńne le dọ. ³⁷ Kpekpe à a né zìńma à pì: Oni ma né yā da. ³⁸ Kū arukerii pìno né pìi è, ò pìkōne: Túbibleriin dí. À tó ò a de, a túbi ni gō ó pò ũ. ³⁹ Akū ò a kù ò bò kãao bura gūn, ò a dè. ⁴⁰ Tò! Tó burade pìi sù, bón ani ke arukerii pìno ne? ⁴¹ Ò wèa ò pì: Ani gbě pāsī pìno dede pāsīpāsī, ani bura pì na arukeri pānde kū oni a baka kpáa a gɔɔanone n ɔ. ⁴² Akū Yesu pìńne: Ádi Luda yā dí kyó keero?

Gbè kū kpéborino pā kpài

mé à gò kpé kusuru gbè mède ũ.

Dikiri mé à abirekū kè

akū à kèwère yābonsare ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Abire yāi maten oáre: Luda ni á bo kpata kū à bò a kīnaa gūn, ani gbě kū oni a baka kpáano kán.

⁴⁵ Kū sa'orikino kū Farisinọ Yesu yálekōanaa pìno mà, ò dō kū n yān àten o.

⁴⁶ Akū ò zé wète ò a kū, ama ò vīna kè parine, kū ò a dìte annabi ũ yāi.

22

Nọse ponnakenaa

(Luk 14:15-24)

¹ Yesu èra à yā lèkōańne à pì: ² Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàn dí dọ. Kína ke mé àten nọse ponna ke a néné, ³ akū à a zìrinọ zì ò o gbě kū à n sísì ò mó pò blenone ò mó, ama ò ye ò suro. ⁴ Akū à èra à zìri pādenọ zì à pìńne: À gé à o gbě kū ma n sísino ma sorumii mà, ma zùsano kū pókāde mèkpanano dè ma kèke kò. Ò mó nọse poblekia. ⁵ Akū odi laakari dọ yā piaro, n baadi gèe a bọkote kè. Gbèkenọ gèe n bura, gbèkenọ gèe laga tá. ⁶ Gbè kparano zìrii pìno kùkù, ò wé'i dàńma, ò n dede. ⁷ Akū kína pì pò fè, à a sozano gbàre, ò gèe ò gbèderii pìno dède, akū ò té sò n wètea. ⁸ Akū kína pìi pì a zìrinone: Nọse poble mà, ama gbě kū ma n sísino dí kō síoro. ⁹ À gé zérankpakōano gūn, à gbě kū a lè sīnda pínki sísì nọse poblea. ¹⁰ Akū zìrii pìno fùte ò gèe zéno gūn, ò gbě kū ò n léno kàkara, gbě vānino kū gbě manano n pínki. Len nọse ponnakerino gu pà le.

¹¹ Kū kína pìi gè à ponnakerii pìno gwa, à gōgbè ke è gwe, à nọse ponna uta danaro, ¹² akū à pìne: Ma gbě, à kè dera n gè la nọse ponna uta danaa sarii? Akū à yītena kítikiti. ¹³ Akū kína pì a dogarinone: À a ɔno yī kū a gbáno, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di n mīa. ¹⁴ Zaakū gbě kū Luda n sísino dasi, ama gbě kū à n sėno dasiro.

Be'ogkpana Sizaa yā

(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵ Abire gberan Farisinọ bò ò gèe ò yā gògò lákū oni ke nà ò Yesu kū a yā'onaa gūn. ¹⁶ Akū ò n ibanọ zīa kū Herodu gbēno ò pì: Danneri, ó dō kū gbě yāpurademe n ũ. Ndì Luda zé dańne sūsu, ndì gbě wé gwaro, ndì gbě gwena gwaro. ¹⁷ Lákū n è nà n owere. À zé vī ò be'ogk kpá Sizaa yā, ke à zé vīro? ¹⁸ Yesu n nese vāni dōńma, akū à pì: Manafikidenọ! Bóyāi átēni ma yō à gwaa? ¹⁹ À ɔgọ kū òdi be'ogk kpáo mōmenē. Akū ò ɔgọ pì do kpāa. ²⁰ Akū à n lá à pì: Dí mì wānzān dí kū a tóoo? ²¹ Ò wèa ò pì: Siza pómē. Akū à pìńne: Èhè à pò kū à de Siza pò ũ kpá Sizaa, á pò kū à de Luda pò ũ kpá Ludaa. ²² Kū ò yā pìi mà, à bò n sare, akū ò tà ò a tò gwe.

Gèno vuna yā

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Gwɔ dokɔnɔ pì zĩ Sadusi kũ òdi pi gènɔ dì ga à vuronɔ sù Yesu kĩnaa., akũ ò a gbèka ò pì: ²⁴ Danneri, Musa òwɛɛ tó gɔgbɛ̀ gà né'isari, a dakũna a v̄ini gyaanɔ sé de à né buri dato a v̄inine. ²⁵ Tò. Dedokɔnɔdenɔn kú ó té yã gbɛ̀nɔn suppla. Woru nɔ sè, akũ à gà à nɔ pì tò né'isari, akũ gyaanɔ gò Sabine. ²⁶ À kè Sabine lɛ dɔ kũ Biɔo ari à gèɛ pé n̄ suppladea. ²⁷ N̄ pínki gberan nɔ pì gà se. ²⁸ Tò! Gènɔ vuna gwɔ zĩ n̄ gbɛ̀nɔn suppla pìnɔ té dí mé anigɔ nɔ pì v̄ii? Zaakũ n̄ pínki ò a d̄ɔ nɔ ũ. ²⁹ Akũ Yesu wèmma à pì: A sãte á Luda takada kũ a gbãnao d̄ɔnaa sari yã. ³⁰ Tó gènɔ vù, ò nɔ séro, ò zã kero, onigɔ kun lán malaikanɔn kun nà ludambɛmɛ. ³¹ Gènɔ vuna yã musu ádi yã kũ Luda òáɛ kyó keroo? À pì ³² akãamɛ Ibrahim̄ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. Luda dì kɛ gènɔ Luda ũro, gbɛ̀ b̄ɛnɛnɔ Ludamɛ. ³³ Kũ gbɛ̀nɔ yã pì mà, a yãdannɛnaa bò n̄ sarɛ.

Dokayã kũ à deŋla

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kũ Farisinɔ mà Yesu Sadusinɔ fù, ò k̄ kàkara. ³⁵ Akũ n̄ dokad̄rinɔ do a yò à gwa, à a là à pì: ³⁶ Danneri, dokayã kpate mé à de a kparanɔlaa? ³⁷ Yesu wèa à pì: Ngɔ ye Dikiri n̄ Ludai kũ n̄ɛɛ mèn doo kũ n̄ ninio pínki kũ n̄ laasunnwo pínki. ³⁸ Dokayã kũ à bèɛɛ v̄i de a kparanɔlan gwe. ³⁹ A plade kũ à bòk̄ɔon dí: Ngɔ ye n̄ gbɛ̀dakei lán n̄ zĩda wèndii bà. ⁴⁰ Musa doka pínki kũ annabinɔ yãoo lokona dokayã mèn pla dínɔamɛ.

Arumasihu buri yã

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákũ Farisinɔ kakarana nà, Yesu n̄ lá à pì: ⁴² A è dera Arumasihu yã musuu? Dí burin a ũu? Ò wèa ò pì: Dauda burimɛ. ⁴³ Akũ Yesu pínne: À kè dera Luda Nini d̄idi Daudaa, akũ Dauda Arumasihu s̄isi Dikirii? À pì, ⁴⁴ Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àgɔ a ìbɛɛnɔ kátɛnɛ a gbá gbáru. ⁴⁵ Kũ Dauda p̄ine Dikiri, à kè dera anigɔ de a buri ũ dɔɔ? ⁴⁶ Gbɛ̀ke dí f̄ɔ à wèaro. Zaa gwɔ b̄irea gbɛ̀ke dí sù à yãke laa doro.

23

Ludayãdannerinɔ kũ Farisinɔ manafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Abire gbera Yesu yã ò gbɛ̀nɔnɛ kũ a ìbanɔ ² à pì: Ludayãdannerinɔ kũ Farisinɔ mé ò gò Musa ḡɛnɛ ũ. ³ Abire yã à yã kũ òdi oáɛnɔ kɛ pínki àgɔ kũna. Ama àsun n̄ yãkɛna kero, zaakũ òdi yã kũ òdi o kero. ⁴ Òdi aso t̄ikisi ȳȳi ò di gbɛ̀nɔnɛ n̄ ḡan akūs̄ bee ɔnɛ do òdigɔ ye ò káiro. ⁵ Òdi n̄ yã s̄inda pínki kɛ de gbɛ̀nɔ n̄ e yãimɛ. Len òdi Luda yã ezɛba gbɛ̀ntɛ da lɛ, òdi bùsubusu gbãna da n̄ pókasanɔ. ⁶ Òdigɔ ye ò vute p̄onna pób̄le vuteki mananɔn kũ aduakɛkɛ vuteki mananɔ. ⁷ Òdigɔ ye ògɔ f̄ɔ kpákpańma etɛnɔa, ògɔ n̄ s̄isi Rabi. ⁸ Àsun tó ò á s̄isi Rabio, zaakũ á pínki v̄ininɔ kũ dakũnanɔmɛ á ũ, á Danneri mèn domɛ. ⁹ Àsun gbɛ̀ke s̄isi á de z̄itɛ laro, zaakũ á De mèn domɛ, àkũ mé à kú musu. ¹⁰ Àsun tó ò á s̄isi Arɛdero, zaakũ á Arɛde mèn domɛ, àkũ mé à Arumasihu ũ. ¹¹ Á z̄irin gbɛ̀ z̄k̄ ũ á té. ¹² Gbɛ̀ kũ àdi a z̄ida kara, Luda ni a busa. Gbɛ̀ kũ àdi a z̄ida busa, Luda ni a kara.

Yesu kpákɛna ludayãdannerinɔ kũ Farisinɔ

(Luk 11:37-42, 44, 52)

13 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì kpata kũ à bò Luda kĩnaa zé tata gbẽnõnẽ. Adì gẽ a gũnlo, akũsõ adì we gbẽ kũ ò ye ò gẽ a gũnno gẽn sero.

14 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì adua gbãna ke de gbẽnõ á e yãì, akũ adì gyaanõnõ kpé símma. Abire yãì á wétamma nigõ pásì de gbẽ sĩnda pínki póla.

15 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì kure zĩte kũ ísirao ìba mèn do lena yãì. Tó a a lè sõ, adì a ke té pó ù deála leu pla.

16 Waiyoo ákõño vĩna don'arēdenõ! Adì pi, tó ò pi ò si kũ Luda kpéõ, à yãke vĩro, ama tó ò pi ò si kũ Luda kpé wuraaõ, abirekũ mé à yã vĩ. 17 Vĩna yõnkõnõ! A kpate mé à zõkõ? Wuraan yá, ke Luda kpé kũ àdi tó wura gõ a pó ù? 18 Adì pi dõ, tó ò la dà kũ sa'okio, a yãke vĩro, ama tó ò la dà kũ sa'obõ kũ à kú gweo, abirekũ mé à yã vĩ. 19 Vĩnanõ! A kpate mé à zõkõ? Sa'obõn yá, ke sa'oki kũ àdi tó sa'obõ gõ Luda pó ù? 20 Gbẽ kũ à la dà kũ sa'okio la dà kũ pó kũ à kú gwenõ pínkimẽ dõ. 21 Gbẽ kũ à la dà kũ Luda kpéõ la dà kũ Luda kũ à kú a gũnwomẽ dõ. 22 Gbẽ kũ à la dà kũ ludambẽõ la dà kũ Luda kiblegbaõ kũ Luda kũ à vutēnaaaomẽ.

23 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì tofenõ tókõtedo kũ kpé'akãõ kũ dà láo kuride kpá Ludaa, akũ adì dokayã tikisinõ tón, yãzede kũ sùruuo kũ náanio. Yã birenõ mé à de ògõ kũna a kpara tonaa sari. 24 Vĩna don'arēdenõ! Adì mósõ né bo á póminan, akũ adì lakumi mós.

25 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì tokonõ kpe gbãsí bo kũ tanõ, ama wákũ kũ zĩdakũnadõnasario mé à á nèsee pà. 26 Mõkõn Farisi vĩna! N gbasĩ bo toko gũnne gĩa, a kpe ni gõ gbãsí sari.

27 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Á de lán mira kũ ò gbè pura lèanõ bàme. N kpe mana wéne, ama gèwanõ kũ gbãsí pínkio mé à n gũn pà. 28 Lemẽ ákõño se dõ, á kunna mana gbẽnõ wéne, ama manafiki kũ yã vãnio mé à á gũn pà.

29 Waiyoo ákõño yádannerinõ kũ Farisinõ! Manafikidenõ! Adì pó bo annabinõ miranõa, adì zã ble Luda gbẽnõ póa 30 adì pi: Tó ó kun yã ó dizinõ gõrõa, ó bàka nigõ kú kũńwo annabinõ dedēnaa gũnlo. 31 Lemẽ a si kũ gbẽ kũ ò annabinõ dēdenõ burinõn á ù. 32 À ania ke, à á dizinõ tàragaa ba à a mì de sà! 33 Mlènõ! Bisāsiri pitikonõ! Áni ke dera à bo té yã kũ à danaála gũnn? 34 Abire yãì mani annabinõ kũ òndõrinõ kũ yádannerinõ zĩáwa. Áni n gbēkenõ dede, áni n gbēkenõ pá lía, áni n gbēkenõ gbẽ kũ flãao á aduakēkpenõ gũn, áni péńma wēte kũ wēteõ. 35 Lemẽ Luda gbẽ kũ ò n dēdenõ yã ni wí á musu le, sena zaa gbẽ mana Habila dēnaaa ari à gèe pé Berēkia né Zakari kũ a a dè Luda kpé kũ sa'okio daguraa. 36 Yãpuran maten oáre, yã birenõ pínki ni wí gbãragbẽnõ musumẽ.

Yurusalemu yã (Luk 13:34-35)

37 Yurusalemudenõ, Yurusalemudenõ! Adì annabinõ dede, adì gbẽ kũ Luda n zĩáwanõ papa kũ gbèeo à n dede. Madìgõ ye mà á kakaramai gẽn baaakõ, lán ko di a dèmbere kú a nènõla nà, ama ádi weiro. 38 Luda ni á kpé toáre bezĩ ùme sà. 39 Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gbẽ kũ àten su kũ Dikiri tóo ù.

24

Yurusalemu yakana kũ andunia lákagɔɔ sèedano

(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)

¹ Yesu bò Luda ɔnn àten tá, akũ a ìbanɔ nàai ò lészuki kènne a kpénɔa. ² Akũ Yesu pìnnɛ: A abirekũ è pínki yá? Yápuran maten oáre, oni gbè ke tó dikɔaro, oni gboro pínkime.

³ Gɔɔ kũ Yesu vutena Kùkpe s̄is̄iger̄ei, a ìbanɔ sù a kīnaa gusare, ò a là ò pì: N̄ owere, b̄oren yā dínɔ ni kee? Bó mé aniḡɔ de n suna kũ andunialakagɔɔ sèeda ũu? ⁴ Yesu wèmma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á s̄atero. ⁵ Zaakũ oni su dasi kũ ma t̄so, oniḡɔ pi Arumasihume n̄ ũ, oni gb̄enɔ s̄ate dasi. ⁶ Áni z̄inɔ baaru ma kũ a òpiio. Àsun bídi kero. Sé abirekũnɔ ke, ama gɔɔ lakana kpé. ⁷ Buri kũ burio ni fute kũ k̄so, lem̄e d̄o b̄usu kũ b̄usuuo. Nà kũ z̄ite ȳiḡaȳiḡanao niḡɔ kú gukenɔn. ⁸ Yā birenɔ pínki n̄w̄aw̄a naana ũ. ⁹ Abire gbera oni á kũkũ ò á kpár̄mma, ò wé t̄ááwa ò á de, buri s̄inda pínki ni z̄áágu ma yāi. ¹⁰ Gb̄enɔ ni fuma dasi, ò bo k̄o kpe, oni z̄ák̄n. ¹¹ Annabi ékenɔ ni su dasi ò gb̄enɔ s̄ate dasi. ¹² Yā v̄ani ni k̄o, gb̄enɔ yenyī ni busa dasi. ¹³ Gb̄e kũ à zena gb̄ana ari a gɔɔ léa mé ani surabana le. ¹⁴ Oni kpata kũ à bò Luda kīnaa pì baaru kpá andunia gu s̄inda pínkia sèeda ũ buri s̄inda pínkine, gbasa p̄o pínki ni láka.

¹⁵ Tó a t̄e guyakari kũ annabi Danieli a yā òo è Luda ɔnn, kyókeri ḡɔ d̄s, ¹⁶ gb̄e kũ ò kú Yudeano bàa sí ò mì pé kp̄inɔa. ¹⁷ Gb̄e kũ à kú a kpé musu s̄un kipa à ḡe kpé ḡun à p̄oke sé à booro. ¹⁸ Gb̄e kũ à kú bura s̄un era be à a uta séro. ¹⁹ Waiyoo n̄s̄indarenɔ kũ n̄randenɔ gɔɔ birea. ²⁰ À adua ke de bàasinaa pì s̄un ke bunsire ke kámmabogɔɔ z̄iro. ²¹ Zaakũ gɔɔ pì wét̄amma niḡɔ z̄ók̄o. Zaa gɔɔ kũ Luda andunia kè ari gb̄ara, a taka dí kero, akūs̄o ani ke zikiro. ²² Tó Luda dí gɔɔ p̄inɔ lagoro, de gb̄eke ni boro. Ama ani gɔɔ p̄inɔ lago a gb̄e kũ à n̄ sénɔ yāime.

Bisāsiri Né sunaa

(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)

²³ Gɔɔ birea tó gb̄eke piáre, à Arumasihu gwa la kes̄o à Arumasihu gwa z̄aa, àsun síro. ²⁴ Zaakũ Arumasihu ékenɔ kũ annabi ékenɔ ni su ò sèeda z̄ók̄nɔ kũ daboyánɔ ke, de ò gb̄e kũ Luda n̄ sénɔ s̄ateo se, tó ani sí ke. ²⁵ À ma, ma ḡinake ma óare zaa káaku kò. ²⁶ Tó ò piáre à gwa, à kú s̄en, àsun géro. Ke tó ò piáre à gwa, à kú kpéne ḡun, àsun síro. ²⁷ Zaakũ lákũ legũ dì pí à ludambe pura kũ zaa if̄aboki kpa ari a léte kpa nà, len Bisāsiri Né suna niḡɔ de le. ²⁸ Gu kũ ḡe kún, gwen yumburukunɔ ni k̄o kakaran.

²⁹ Gɔɔ p̄inɔ wét̄amma gbera ḡonɔ if̄ant̄e ni sira kũ, m̄ovura ni í kero, susunenɔ ni wowo ludambe, gb̄ana kũ ò kú musunɔ ni dege. ³⁰ Bisāsiri Né sèeda gbasa à bo ludambe, buri kũ ò kú andunia ḡunnɔ ni n̄ z̄ida k̄ek̄e n̄ pínki, oni Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kũ gb̄anao kũ gakuri z̄ók̄ɔo. ³¹ Ani a malaikanɔ z̄i kũ kākāki'ũ gb̄anao, oni a gb̄e kũ à n̄ sénɔ kakara andunia kusuru siik̄o zaa ludambe lé díkũ kũ a lé direkũo.

³² À yā dada kaka lía. Tó a ḡan̄o í kpākpa, àten lá b̄oto kú, á d̄s guw̄anagɔɔ kà k̄ani. ³³ Lem̄e s̄o, tó a yā p̄inɔ è pínki le, àḡɔ d̄s kũ a sunaa kà k̄ani, à kú kpélele. ³⁴ Yápuran maten oáre, gɔɔ dí gb̄enɔ ni ḡetero ari yā p̄inɔ gé keo pínki. ³⁵ Musu kũ z̄iteo ni ḡete, ama ma yān̄on ḡetena v̄iro.

³⁶ Gb̄eke a gɔɔ ke a gɔɔ zaka d̄oro, bee malaika kũ ò kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lákũ à de nà Nuhu gɔɔ, len aniḡɔ de le se Bisāsiri Né sugɔɔa. ³⁸ Gɔɔ kũ í dí da andunialaro, òten p̄o ble òten í mi, òten n̄o sé òten z̄a ke ari Nuhu ḡe à ḡe ḡo'ite ḡun. ³⁹ Odi d̄oro, akũ í sù à n̄ s̄ete n̄ pínki. Len aniḡɔ de le

se Bisāsiri Né sugɔɔa. ⁴⁰ Gɔɔ birea gbɛnɔn planɔ nigɔ kú bura, oni gbɛ do sé ò gbɛ do tón. ⁴¹ Nɔgbɛ gbɛnɔn planɔ nigɔ pɔ lɔlɔ gbɛn, oni gbɛ do sé ò gbɛ do tón. ⁴² Abire yāi á wé gɔ do, zaakū á dɔ gɔɔ kú á Dikiri ni suro. ⁴³ Àgɔ adikīna dɔ. Tó bede gɔɔ zaka kú kpāni ni suawa dɔ yā, de á wé gɔ do, ani tó à a kpé fɔro. ⁴⁴ Abire yāi ákɔnɔ sɔ, àgɔ kú kú soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kú á wé dɔiroame.

Zikeri náanide laakaride
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Díme zikeri náanide laakaride kú a dikiri a zikerino nàne a ɔi de à pòble kpámma a gɔɔa ũu? ⁴⁶ Arubarikaden zikeri kú a dikiri a lè àten ke le a sugɔɔa ũ. ⁴⁷ Yāpuran maten oáre, ani a aruzeke sīnda pínki nanɛ a ɔime. ⁴⁸ Ama tó zikerii pì pāsī, akū à pì a nɛsɛe gūn a dikiri ten gí ke, ⁴⁹ akū à nà a zikeri dakenɔ gbɛgbɛnaaa, àten pɔ ble àten í mi kú wɛderino, ⁵⁰ a dikiri ni su gɔɔ kú a wé dɔiroame, gɔɔ zaka kú à dɔroa, ⁵¹ ani a zɔzɔkɔre, à a baka da kú manafikidenɔ. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di n mīa.

25

Nɔkpare gbɛnɔn kurino

¹ Gɔɔ birea kpata kú à bò Luda kīnaa nigɔ de lán nɔkpare gbɛnɔn kuri kú ò n fitilano sè ò bòo, òten gé da nɔserile bàme. ² N gbɛnɔn sɔɔronɔ bi yɔnkɔnɔme. N gbɛnɔn sɔɔronɔ sɔ laakaridenɔme. ³ A yɔnkɔnɔ n fitilano sè nísi zànaa sari, ⁴ a laakaridenɔ sɔ ò n fitilano sè kú nísi zànaao. ⁵ Nɔseri dí su likalikaro, akū i n sé n pínki, òten i o. ⁶ Lizāndo ò wiki lè: Nɔseri ten su! À fute à gé daale. ⁷ Akū nɔkpare pìno vù n pínki, ò n fitilano kèke. ⁸ Akū yɔnkɔnɔ pì laakaridenɔne: À ó gba nísi fítì sàee! Ó fitila ten ga bi! ⁹ Akū laakaride pìno wémma ò pì: Ani mɔwá kááo pínkiro. À gé à á pɔ lú a yàrinɔ kīnaa. ¹⁰ Kú ò gèe lú, akū nɔserii kà. Gbɛ kú n soru kènɔ gèe káao nɔse gūn, akū ò gbàa tàta. ¹¹ Kú à kè saa nɔkpare kpata pìno sù, òten lé zu: Dikiri, Dikiri! N ze wɛwɛre! ¹² Akū à wémma à pì: Yāpuran maten oáre, má á dɔro. ¹³ Abire yāi á wé gɔ do, zaakū á a gɔɔ ke a gɔɔ zaka dɔro.

Ɔgɔdakena zikerinone
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kú à bò Luda kīnaa de lán gbɛ kú àten gé wɛteaa bà, akū à a zikerino sīsi, à a aruzeke nàne n ɔi. ¹⁵ À ɔgɔda kè n gbɛ done sɔnɔ sɔɔro, gbɛ plade sɔnɔ pla, gbɛ aakɔde sɔnɔ do, n baadi gbāna lén, akū à gèe wɛtea. ¹⁶ Sɔnɔsɔɔrode gèe à laga tà kú ɔgɔ pìno gònɔ, akū à àree lè sɔnɔ sɔɔro. ¹⁷ Sɔnɔplade kè le do, akū à àree lè sɔnɔ pla. ¹⁸ Sɔnɔdode sɔ à gèe à wèe yɔ, akū à a dikiri ɔgɔ pì ùten. ¹⁹ Gɔɔ pla gbera zikerii pìno dikirii sù, akū àteni a ɔgɔ yā gɔgɔ kúnwo. ²⁰ Sɔnɔsɔɔrode sù kú sɔnɔ sɔɔro pānde kú à lèeo à pì: Dikiri, n sɔnɔ sɔɔro kú n kpàma gwa, à àree kàramene sɔnɔ sɔɔro do. ²¹ Akū a dikirii pìne: N kè zikeri mana náanide! Lákū n náani vī kú a fítio nà, mani a zɔkɔ nanne n ɔi sà. N gè ma pɔnnakēnaa gūn. ²² Sɔnɔplade sù do à pì: Dikiri, n sɔnɔ pla kú n kpàma gwa, à àree kàramene sɔnɔ pla do. ²³ Akū a dikirii pìne: N kè zikeri mana náanide! Lákū n náani vī kú a fítio nà, mani a zɔkɔ nanne n ɔi sà. N gè ma pɔnnakēnaa gūn. ²⁴ Akū sɔnɔdode sù sà à pì: Dikiri, má dɔ kú n yānɔn zī'ú. Ndi pɔ kè gu kú ndi tɔnlo. Ndi pɔ kakara gu kú ndi gbɛnlo. ²⁵ Akū vīna ma kú, ma ge ma n ɔgɔ ùte wèen. N pón dí. ²⁶ Akū a dikirii pìne: Zikeri vāni ma'āde! N dɔ kú madì pɔ kè gu kú mádi tɔnlo, madì pɔ kakara gu kú mádi gbɛnloo? ²⁷ À mana yā n ɔgɔda kèo gbɛkenɛ, de tó ma su,

mà a pò sí kù a ío. ²⁸ À sǝnǝ do pì sía à kpá sǝnǝsǝrodea. ²⁹ Zaakù gbě kù à pò vīn Luda ni karane ari àgǝ din. Gbě kù à vīro sǝ, bee pò kù à vī Luda ni síame. ³⁰ Zikeri pǝ dí sǝ, à a zu bàai gusiran. Gwen oni sǝ dǝn ò ò di n mìa.

Ziakpe zīyākpatekenaa

³¹ Tó Bisāsiri Né sù a gakuri gūn kù a malaikano n pínki, ani vute a kiblegba gakuridea. ³² Andunia burinǝ ni kakara a are n pínki, ani n kǝkǝa, lākù pódārīi dī sǝnǝ kǝkǝa kù blènǝ nà. ³³ Ani sǝnǝ kpá a ɔplai, blènǝ sǝ ɔzei. ³⁴ Abire gbera Kína pì ni pi gbě kù ò kù a ɔplainǝne: Ákǝnǝ kù ma De arubarikaa dàágunǝ, à mǝ à kpata kù à a soru kèáre zaa anduniakatena gǝrǝ ble. ³⁵ Zaakù kù nà teni ma de, a pǝble kpàma. Kù ími teni ma de, a í kpàma. Kù má kun nibǝ ũ, a ma si. ³⁶ Kù má kun punsi, a asiri tàmene. Kù maten gyǝ ke, a ma gwa. Kù ò ma da kpésiran, a su wé kpàtemai.

³⁷ Gbě mananǝ ni pine: Dikiri, bǝren o è nà teni n de o pǝble kpàmma ke ími teni n de, o í kpàmmaa? ³⁸ Bǝren o n e nibǝ ũ o n si, ke n kun punsi o asiri tǝnnεε? ³⁹ Bǝren o n e nten gyǝ ke, ke ò n da kpésiran o ge wé kpàtenyīi? ⁴⁰ Kína pì ni weǝma à pi: Yǝpuran maten oáre, yǝ kù a kè gbě kǝanaane ma gbě dínǝ té, makǝme a kèmene.

⁴¹ Abire gbera ani pi gbě kù ò kù a ɔzeinǝne: À gomenε gwe ákǝnǝ kù Luda lé kèárenǝ! À tá té kù àdi garo kù Luda kèke Ibilisine kù a ìbanǝ gūn. ⁴² Zaakù nà teni ma de, ádi pǝble kpámaro. Ími teni ma de, ádi í kpámaro. ⁴³ Má de nibǝ ũ, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri tàmenero. Maten gyǝ ke ke ò ma da kpésiran, ádi su à wé kpàtemairo. ⁴⁴ Oni gbasa ò a la ò pi: Dikiri, bǝren o n e kù nàao ke ímio ke nibǝ ũ ke punsi ke gyǝre ke purusuna ũ, akǝ ódi kpányīroo? ⁴⁵ Kína ni weǝma à pi: Yǝpuran maten oáre, lākù ádi ke gbě kù à kǝanaane gbě dínǝ téro nà, makǝme ádi kèmenero. ⁴⁶ Gbě birenǝ ni tá wétamma kù àdi lákaro gǝmme, gbě mananǝ sǝ wèndi kù àdi lákaro gūn.

26

Lǝkpakūsūna Yesui

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Kù Yesu yǝ birenǝ ò pínki à làka, akǝ à pì a ìbanǝne: ² Á dǝ kù Vīnla dikpe gǝ gǝrǝ pla, oni Bisāsiri Né kpámma ò a pá lía.

³ Abire gbera sa'orikinǝ kù Yuda gbě zǝkǝnǝ kǝ kàkara sa'oriki zǝkǝ kù òdi pi Kayafa bea. ⁴ Ò yǝ gǝgǝ ǝndǝo lākù oni Yesu kù ò a de nà ⁵ ò pì: Òsun ke dikpe zīro, de gběnǝ sún zuka káro yǝi.

Nísi gbī nna kuna Yesu mìa

(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kù Yesu kù Betani, Simǝ Kusu bea, àten pǝ ble gengesekena, akǝ nǝgbě ke nài, à lo fítinna kù nísi gbī nna ɔgǝde kù a gūn kūna, akǝ à kù Yesu mìa. ⁸ Kù a ìbanǝ è le, akǝ n pǝ fùte ò pì: Bón pǝ lalasekena dí ũu? ⁹ De ò nísi pì yìa yǝ kù ɔgǝ zǝkǝǝ ò kpà takasidenǝa. ¹⁰ Yesu dǝrǝmma, akǝ à pìinne: Bóyǝi áten wari dǝ nǝgbě pliaa? À zī mana kèmenεme. ¹¹ Takasidenǝn kù kǝáo gǝrǝ sīnda pínki, makǝ sǝ manigǝ kù kǝáo gǝrǝ sīnda pínkiro. ¹² Kù à nísi pì kù ma mèea, à kè le de à ma gè keome. ¹³ Yǝpuran maten oáre, gu kù òteni ma baaru nna waazi ken andunia gūn pínki, onigǝ yǝ kù nǝgbě pì kè o a dǝngu yǝi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴ Abire gbera gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ do kũ òdi pinɛ Yudasi Isikariotɔ gɛɛ sa'orikinɔ kĩnaa ¹⁵ à pì: Tó ma Yesu kpááwa, bón á ye à kpámaa? Akũ ò andurufu ɔɔ mèn baraakurii nàro ò kpàa. ¹⁶ Zaa ɔɔ birean àten zé wɛɛ à Yesu kpámma.

Vĩnla póblenaa

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

¹⁷ Burodi Futenasari dikpe ɔɔ káaku zĩ Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pì: Mán n̄ ye ò gé kekennɛ n̄ Vĩnla póblenɔ? ¹⁸ À wèmma à pì: À gé wɛɛten ɔɔgbɛ ke kĩnaa à pinɛ, Danneri pì a ɔɔ kà kãni. A bean áni Vĩnla póblen kũ a ìbanɔ. ¹⁹ Yesu ìbanɔ kè lákũ à dànnɛ nà, ò Vĩnla póbleyã kèkè. ²⁰ Kũ ɔkɔsi kè, Yesu gengɛsekɛna teburuui kũ a gbēnɔn kuri awɛɛpla pìnɔ. ²¹ ɔɔ kũ òten póblen à pì: Yāpuran maten oáɛ, á gbɛ mèn do ni ma kpámma. ²² N̄ n̄ɛɛ yàka manamana, akũ òteni a la dodo: Asa makũmɛroo, Dikiri? ²³ Yesu wèmma à pì: Gbɛ kũ óten ɔ kakara ta gũn læɛ mé ani ma kpámma. ²⁴ Bisāsiri Né ni kpágui lákũ à kēna a yā musu nà, ama waiyoo gbɛ kũ ani Bisāsiri Né kpámma pì. Ani ke sàna adenɛ tó odi a i yāro. ²⁵ Akũ Yudasi kũ ani a kpámma pì pì: Asa makũmɛroo, Rabi? Yesu pinɛ: Mòkõmmɛ n̄ ò gwe.

Dikiri póblen

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

²⁶ Kũ òten póblen, Yesu burodii sè, à arubarikaa dàn, akũ à likõɛ à kpà a ìbanɔ à pì: À sí à só, ma mèn dí. ²⁷ Akũ à toko sè do à arubarikaa dàn, à kpámma à pì: À mi á pínki. ²⁸ Ma arun dí, Luda bàka kunna kũ gbɛ dasinɔ aru ũ, kũ ani bɔtema n̄ durunnanɔ kēmmana yāi. ²⁹ Maten oáɛ, zaa gbāra mani geep'i dí mi doro ari kpata kũ à bò ma De kĩnaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi kááo sà. ³⁰ Kũ ò læ s̄i, akũ ò bɔte ò gɛɛ Kùkpe s̄is̄igerɛɛi.

Yesu gĩnake à d̄s̄ yā kũ Pita ni ke

(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

³¹ Akũ Yesu p̄innɛ: Á pínki áni fuma gwāaniala, zaakũ ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, s̄anɔ ni fāk̄sa. ³² Ama ma vunaa gbera mani doáɛ arɛ gɛna Galili. ³³ Akũ Pita pinɛ: Bee tó ò fũmma n̄ pínki, mani fumma zikiro. ³⁴ Akũ Yesu pinɛ: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko ɔ́ gé lé zu, ñni ledi kpámai ḡɛn aak̄s̄. ³⁵ Pita pinɛ: Bee tó mani sù mà ga kũnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akũ a ìbanɔ ò læ se n̄ pínki.

Yesu aduakɛna zaa Getɛsemani

(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶ Akũ Yesu kũ a ìbanɔ kà gu kũ òdi pi Getɛsemani, akũ à p̄innɛ: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. ³⁷ À Pita kũ Zebedi né gbēnɔn planɔ sè à gɛɛ kũnwo. A po sira kũ à nèseyɔkɔ s̄i. ³⁸ Akũ à p̄innɛ: Ma po sira kũ manamana ari ga léi. À zɛ la à it̄ ke kũmao. ³⁹ Kũ à gɛɛ arɛ f̄iti, akũ à kùte z̄ite à adua kè à pì: Baa, tó ani sí ke, n̄ tó toko'i d̄ik̄ina ḡɛtemala. Ama adi ke lákũ má yei nàro, séde lákũ n̄ yei nà. ⁴⁰ Akũ à èra à sù à a ìbanɔ lè, òten i o. Akũ à pì Pitane: Len yá? Ádi f̄s̄ a it̄ kè kũmao bee awa doroo? ⁴¹ À it̄ ke àḡ adua ke de àsun fu ȳogwanaaaro yāi. Nini yei, ama m̄ɛɛ busɛ. ⁴² À k̄emma a ḡɛn plade, à adua kè à pì: Baa, tó toko d̄ik̄ina ni ḡɛtemala a í minaa sariro, n̄ tó n̄ p̄yenȳina ke. ⁴³ Kũ à èra à sù à n̄ lé, òten i o do, zaakũ òten idekũ dede. ⁴⁴ Akũ à n̄ tón do, à gɛɛ à wé kè a ḡɛn aak̄ode, à yā dok̄nɔ p̄i ò do. ⁴⁵ Akũ à èra à sù à ìbanɔ kĩnaa à p̄innɛ: Áten i o, áten kámma bo ari teran yá? À gwa! ɔɔ kà kãni. Ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinɔ. ⁴⁶ À fute ò tá. Gbɛ kũ à ma nañne n̄ ɔ̄ ten su.

*Yesu kūnaa**(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)*

⁴⁷ Kū à kpé àten yā pì o, akū Yudasi, a ìba gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ doke sù kū pario, ò fēnedanɔ kūna kū gònɔ, ò bò sa'orikinɔ kū Yuda gbē zòkɔnɔ kīnaa. ⁴⁸ Bonkpɛde pì sɔ, à sèedaa ònne à pì: Gbē kū mani lé péa, àkūme gwe. À a kū. ⁴⁹ Akū à m̀i d̀ Yesua g̀nɔ à p̀: F̀, Rabi! Akū à lé p̀ea. ⁵⁰ Yesu p̀ine: Ma gbē, ò n kena ke! Akū ò s̀ ò ɔ p̀ete Yesua ò a k̀. ⁵¹ Akū Yesu gbēnɔ do a fēneda wòto, à sa'oriki zòkɔ z̀rii lèò à a s̀a g̀. ⁵² Akū Yesu p̀ine: Ǹ n fēneda soto a plɛn. Zaakū gbē kū à zè kū fēnedao, fēneda mé ani a de. ⁵³ Tó má ye ma De malaika z̀karinɔ gbaremenɛ g̀nɔ de g̀a kuri awɛɛplanɔla, ǹ d̀o mani fua mà a wé kean yá? ⁵⁴ Tó ma kè le s̀, deran yā kū ò k̀ Luda yān ò p̀ ani ke le ni kee? ⁵⁵ Akū Yesu p̀i parine: Kpāni wédewen ma ũ kū a su à ma kū k̀ fēnedanɔ kū gònɔ yá? Madig̀ vute Luda onn lákū gu dig̀ d̀ nà madig̀ yā daare, ádi ma k̀uro. ⁵⁶ Ama yā p̀i kè p̀inki, de yā kū annabinɔ k̀ Luda yān ke yá. Akū a ìbanɔ bàa lè ǹ p̀inki ò a tòn.

*Yuda gbānadenɔ yákpatekena kū Yesuo**(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Gbē kū ò Yesu k̀nɔ g̀e k̀ao sa'oriki zòkɔ Kayafa bea. Ludayādannerino kū gbē zòkɔnɔ kakarana gwe. ⁵⁸ Pita té a kpe zà dire ari sa'oriki zòkɔ p̀i bea. À g̀ onn, à vute kū dogarinɔ de à yā p̀i m̀dena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ kū Yuda yákpatekerinɔ ǹ p̀inki ten sèeda wete Yesua ò a de. ⁶⁰ Bee kū gbēnɔ s̀ ò ékeyānɔ didia dasi, adi kero. Kpekpe gbēnɔn pla kenɔ s̀ ⁶¹ ò p̀: Gbē p̀i p̀i, áni f̀ à Luda kpé wí, áni era à bo g̀rɔ aakɔ dagura sé! ⁶² Akū sa'oriki zòkɔ f̀ute à zè à p̀i Yesune: Ǹ yáke v̀ ò wémaroo? Yā kū òten didimma dí de deraa? ⁶³ Yesu ỳite kpēn, akū sa'oriki zòkɔ p̀i p̀ine: Ma nanne Luda Ẁendidei, ò owere tó Luda Né Arumasihume ǹ ũ. ⁶⁴ Yesu wèa à p̀i: Len ǹ ò le. Makū s̀, maten oare, zaa gbāra áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūs̀ áni a suna e ludambe lukun. ⁶⁵ Akū sa'oriki zòkɔ p̀i a utanɔ g̀a à k̀ à p̀i: A d̀kè kū Ludao! À kè dera òten sèedade pānde kenɔ wete d̀ɔ? A mà lákū à d̀kè kū Ludao nà. ⁶⁶ Yā kpaten a zeo teraa? Akū ò wèa ò p̀i: A taari kà ò a de. ⁶⁷ Akū ò lé'i s̀ a ānnwa, ò a lèle kū ok̀o. Gbēkenɔ a s̀an k̀e ⁶⁸ ò p̀i: Arumasihu, ò annabikeyá ò ò gbē kū à n le owere.

*Pita ledikpana Yesui**(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Pita vutena onn, akū z̀nɔkpare ke s̀ ò p̀ine: M̀kɔn s̀ ndig̀ k̀ lele kū Galili gbē Yesu p̀iome. ⁷⁰ Akū à ledi kpà ǹ p̀inki wára à p̀i: Mádi yā kū nten ò d̀rɔ d̀ro. ⁷¹ Akū à f̀ute à g̀ gānun. Ǹgbē pānde a è, akū à p̀i gbē kū ò k̀ gwenɔne: Gbē díkīna lele kū Yesu Nazeraome. ⁷² Pita era à ledi kpà à la dà à p̀i: Má gbē p̀i d̀ro. ⁷³ Kū à kè saa f̀iti, gbē kū ò zena gwenɔ nà Pitai ò p̀i: Yāpurame, ǹ gbē dome ǹ ũ, zaakū ò ǹ d̀ ǹ yá'onaame. ⁷⁴ Akū à f̀ute à a zīda kà à la dà à p̀i: Má gbē p̀i d̀ro. Zaa gwe g̀nɔn ko lé z̀. ⁷⁵ Akū yā kū Yesu òo d̀ Pitagu kū à p̀i, ari ko g̀ gé lé zu, ani ledi kpāai g̀en aakɔ. Akū Pita bò bàai à p̀sira s̀ d̀.

27*Yudasi ganaa**(Zīr 1:18-19)*

¹ Kū gu d̀ k̀nkɔk̀nkɔ sa'orikinɔ kū Yuda gbē zòkɔnɔ ǹ p̀inki yā g̀g̀ Yesui de ò a de. ² Ò a ỳ, akū ò g̀e ò a nà bùsu gbē zòkɔ Pilatine a ũi.

³ Kū Yudasi kū à bò a kpε è yā dàala, à gǝ dǐndǝmεnε gūn, akū à gèe andurufu ɔɔ mèn baraakurii pì era sa'orikinɔnε kū gbē zǝkǝnɔ ⁴ à pǐnε: Ma durunna kè, ma taarisaride kpà gai. Akū ò pǐnε: Ó bàka ũgbaa? N yān gwe. ⁵ Akū Yudasi ɔɔ pì zù Luda kpén, akū à tà à gèe à a zǐda lòko. ⁶ Akū sa'orikinɔn ɔɔ pì sète ò pì: ɔɔ pì kana Luda kpé ɔɔdaki gūn zé vīro, zaakū gbēde'ɔɔmε. ⁷ Kū ò yā gǝgǝ, akū ò orobori gbǐdāki lù kū ɔɔ pìio nibɔnɔ vīki ũ. ⁸ Abire yāi ari kū a gbārao òdi pi zǐte pǐnε Zǐte Arude. ⁹ Akū yā kū annabi Ilimia òo kè à pì: Ò andurufu ɔɔ mèn baraakurii pì sète, ɔɔ kū Isarailanɔ zèo ò kpà a yā musu pì, ¹⁰ akū ò orobori gbǐdāki lùo, lākū Dikiri dǐtemεnε nà.

Pilati yākpatekena kū Yesuo

(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹ Yesu zεna bǐsu gbē zǝkǝ arε. Akū gbē zǝkǝ pì a là à pì: Mǝkǝn Yudanɔ kǐna ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ¹² Gɔɔ kū sa'orikinɔn kū gbē zǝkǝnɔ ten yā didia, adi yāke weńmaro. ¹³ Akū Pilati pǐnε: Nǐdi yā dasi kū òten didimma maroo? ¹⁴ Ama Yesu dí yāke o yā pǐnɔ doke musuro, akū yā pì bò bǐsu gbē zǝkǝ pì sarε manamana.

Yādana Yesula

(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

¹⁵ Vǐnla dikpε zǐ pǐnki bǐsu gbē zǝkǝ pì dǐ purusunanɔ do kū gbēnɔn yei gbareńne. ¹⁶ Gɔɔ kūa sǝ purusuna tóde kú gwe òdi pi Baraba. ¹⁷ Kū pari kākara, akū Pilati nǐ lá à pì: Dǐn á ye mà gbareáreε? Baraban yá, ke Yesu kū òdi pi Arumasihu? ¹⁸ Zaakū à dǝ kū nèsegǝba vǐna kū Yesuo yāin ò a kpàawa.

¹⁹ Gɔɔ kū Pilati vutena a gbǐgbaaa, a nanɔ gbē zǐa à pì: Nsun yāke ke gbē mana pǐnεro, zaakū nana kū ma ò a yā musu gǐa gwāani wari dǝma manamana.

²⁰ Sa'orikinɔn kū gbē zǝkǝnɔ nākara gbēnɔa ò Baraba gbeka, ò pi ò Yesu dε. ²¹ Akū bǐsu gbē zǝkǝ pì nǐ lá à pì: Gbēnɔn pla pǐnɔ gūn, dǐn á ye mà gbareáreε? Akū ò pì, Barabame. ²² Akū Pilati nǐ lá à pì: Bón mani ke kū Yesu kū òdi pi Arumasihuoo? Gbē sǐnda pǐnki pì: Nǐ a pá lía. ²³ Akū à nǐ lá à pì: Bó dāan à kèε? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: Nǐ a pá lía. ²⁴ Kū Pilati è áni fǝ à yāke kero, zuka ten kara, akū à í dà, à a ɔ pǐpi gbēnɔ wára à pì: Ma ɔ bǝte gbē pì gana yān. Á yāme. ²⁵ Akū gbē pǐnɔ pì: A dεna yā wí ó musu kū ó nénɔ. ²⁶ Akū à Baraba gbareńne, à pì ò Yesu gbē kū flāao ò a pá lía.

Sozanɔ Yesu fobonaa

(Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)

²⁷ Akū Pilati sozanɔ gè kū Yesuo bǐsu gbē zǝkǝ pì bea, akū ò nǐ gǝ kākara pǐnki ò likai. ²⁸ Ò a pónɔ bǝtea ò arukǐmba tēra dāne, ²⁹ akū ò lè fùraa tǝ ò kùne, ò leba nāne a ɔplan gò ũ. Akū òten kúteketεne, òteni a fobo òten pi: Fɔɔ, Yudanɔ kǐna! ³⁰ Ó lé'i súa, ò leba pì sè ò a lèo a mǐia. ³¹ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukǐmba pì gòala ò a zǐda pókasanɔ dāne, akū òten gé a pá lía.

Yesu pana lía

(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

³² Kū ò bǝte òten gé, ò dākare kū Sireni gbē kū òdi pi Simɔo, akū ò gǝ nāa à Yesu lígbāndurukpana sé. ³³ Akū ò kà gu kū òdi pi Gɔɔta kū à pì mǐtokoki. ³⁴ Akū ò sèwē kū ò yākate kū ezεo dǝne à mi. Kū à í kè, akū à gǐ mii. ³⁵ Kū ò a pà lía, akū ò kàpaa kpà ò a pókasanɔ kpàatekǝne. ³⁶ Akū ò vùte òteni a dākpa gwe. ³⁷ Ó yā kū ò dǐaa kè ò nà a mǐla ò pì:

Yudanɔ kǐna Yesun dí.

³⁸ Akū ò kpāni wédewenɔ pà lía a sare gbēnɔn pla, gbē do a ɔplai, gbē do a ɔzei.
³⁹ Gbē kū òten gē zéla gwenɔ teni ní mì ke dékūdekū, òteni a s̄s̄s̄ ⁴⁰ ò pì: Mòkōn kū n pì ìni Luda kpé wí ñ era ñ bo gɔɔ aakō daguran gweroo? Tó mòkōmme Luda Né ũ, ñ n zīda sura ba ñ kipa lía. ⁴¹ Leme dɔ sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kū gbē zōkōnɔ teni a fobo le ò pì: ⁴² À gbē pāndenɔ sura bà, ama ani f̄s̄ à a zīda sura baro. Isarailanɔ kīnanloo? À kipa lía tera, óni a náani ke. ⁴³ À Luda náani vī. Tó Luda yei, à a bo sà, zaakū à pì akāame Luda Né ũ. ⁴⁴ Bee kpāni kū ò ní pá lía lelenɔ teni a s̄s̄s̄ le dɔ.

Yesu ganaa

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

⁴⁵ Kū ifāntē kà mīdangura, akū gusira dà būsuu pīla pínki ari fānantē mò aakō.
⁴⁶ Fānantē mò aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Abirekū pì, ma Luda, ma Luda, à kè dera n ma tonn? ⁴⁷ Kū gbē kū ò zena gwe kenɔ yā pì mà, akū ò pì: Dake ten Iliasu sísi. ⁴⁸ Zaa gwe gōnɔ ní gbē do bàa lè à gèe à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fīfī lebaa, akū à d̄s̄ Yesune à mi. ⁴⁹ Akū gbē kparanɔ pì: À ze gīa ò gwa tó Iliasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu era à wiki gbāna lè dɔ, akū à a wēndii gbàre.

⁵¹ Akū Luda kpé lábure kèkōsa pla bona musu suna zīte. Zīte yīgāyīgā, gbēnɔ pàrapara, ⁵² miranɔ wēwē, akū Luda gbēnɔ fùte bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò b̄te miran, ò gè Luda wēten, gbēnɔ ní é dasi. ⁵⁴ Kū sozanɔ gbē zōkō kū a gbē kū òten Yesu dākpānɔ zīte yīgāyīgānaa pì è kū yā kū ò kēnɔ pínki, vīna ní kū manamana ò pì: Yāpurame Luda Né n gbē dí ũ. ⁵⁵ Nɔgbēnɔn kú gwe dasi, òten gu gwa zà dire. Ò té Yesui bona Galilime, òdigō p̄oble kenε. ⁵⁶ N̄ tén Mariama Magadaleni kun kū Mariamao Yamisi kū Yusufuo da kū Zebedi nēnɔ dao.

Yesu vīnaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kū ɔkōsi kè, Arimatea gbē ɔḡde kū òdi pinε Yusufu sù. Yesu ìbaame dɔ. ⁵⁸ À gèe à Yesu gèe gbēka Pilatia, akū Pilati pì ò kpāa. ⁵⁹ Kū Yusufu gèe pì sè, a táaru biza dufu fīfīa, ⁶⁰ à a dà a zīda gbèwεε kū ò sò mira ũ gūn. Akū à gbè gbèntēε gbigiri kè à tà wèε pìle à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni kū Mariama pānde p̄io vutena gwe, ò ared̄na miraa.

⁶² Kū gɔɔ lite, kām̄mabogɔɔ zī kà, akū sa'orikinɔ kū Farisinɔ gèe Pilati kīnaa lele ⁶³ ò pì: Yā kū gbēkēkerii p̄io ò a bēne zī d̄ógu à pì, gɔɔ aakō gbera áni vu. ⁶⁴ N̄ tó òḡ mira pì dākpā ari a gɔɔ aakōde zī. Tó lenlo, a ìbanɔ ni su ò a gè sé kpāni, oni o gbēnɔne à fùte bona gan. Eke kpe bire nigō de a káakup̄la. ⁶⁵ Akū Pilati p̄inne: À sozanɔ sí à gé à mira pì dākpā lākū áni f̄s̄ nà. ⁶⁶ Akū ò gèe ò sèdaa kè miragbēεa, ò sozanɔ tò gwe òḡ dākpā.

28

Yesu vunaa

(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kām̄mabogɔɔ gbera azumanenna zī kōnkōkōnkō Mariama Magadaleni kū Mariama pānde p̄io bò ò gèe mira gwa. ² Akū zīte yīgāyīgā gbānagbāna, zaakū Dikiri malaika ke bò musu, à sù à gbèe pì gbigiri kè à gò mira léa, akū à vùtea. ³ A ān de lán legūpinaa bà, a uta de pú táitai lán buu bà. ⁴ Vīna gudākpārino kū, òten lukaluka, akū ò ḡs̄ s̄aii. ⁵ Akū malaika p̄io p̄io nɔgbē p̄inɔne: Àsun tó vīna á kūro. Má d̄s̄ kū Yesu kū ò pà líaan átēn wete. ⁶ Á kú laro, à fùte lākū à ò nà.

À mós à gu kũ ò a wùten gwa, ⁷ á gé à o a ìbanɔne likalika à fùte bona gan. Ani dońne are gena Galili. Gwen áni a en. Ma òáren gwe.

⁸ Akũ ò bò miran likalika kũ vīnao, ama n̄ pɔ nna zókō. Ò bàa lè òten gé a baaru kpá a ìbanɔne. ⁹ Akũ Yesu dànle gònɔ, à fɔ kpámma. Kũ ò nài, ò donyĩ kènne, akũ ò ɔ nà a gèsekpea. ¹⁰ Akũ Yesu pínne: Àsun tó vīna á kũro. À gé à o ma gbēnɔne ò gé Galili. Gwen oni ma en.

Soza gudákpárinɔ yágbānneaa

¹¹ Kũ nɔgbēnɔ tà, akũ soza gudákpári kenɔ gè wēte gūn, ò yā kũ ò kènɔ ò sa'orikinɔne pínki. ¹² Akũ sa'oriki pìnɔ gbē zókōnɔ sìsi, ò yā gògò, akũ ò ɔgɔ zókō kpà sozaa pìnɔa gusare ¹³ ò pì: À pi a ìbanɔ mé ò sù gwāani, ò a gèe sè kpāni gɔrɔ kũ áten i o. ¹⁴ Tó būsɔ gbē zókō yā pìi mà, óni kúte kénne, áni bo yāketen. ¹⁵ Sozanɔ ɔgɔ pìi sì, akũ ò kè lákũ ò dānne nà. Akũ yā pìi gè Yudanɔne baaru ũ ari kũ a gbārao.

Yesu zĩ nana a ìbanɔne n̄ ɔĩ

(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zĩr 1:6-8)

¹⁶ Yesu ìba gbēnɔn kuri awɛɛdonɔ gèe Galili kpi kũ à a ki gògòne yā musu. ¹⁷ Kũ ò a è, ò donyĩ kènne, ama n̄ gbēkenɔ ten sika ke. ¹⁸ Akũ Yesu nànyĩ à pínne: Luda musu kũ zĩteo iko pínki kpàma. ¹⁹ Abire yāi à gé à buri sīnda pínki ke ma ìbanɔ ũ, à n̄ da'ite ke kũ De Luda tóo kũ a Né tóo kũ a Nini tóo, ²⁰ à yā kũ má dìteárenɔ dānne ògò kũna pínki. À ma, manigò kú kááo gɔrɔ sīnda pínki ari andunia gé lákao.

MAAKU

Baaru nna kū Maaku kɛɛ
 Yesu da'itekɛnaa 1:1-1:13
 Yesu yādanna Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52
 Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kū a vunaa 14:10-16:20

Yahaya Da'itekeri waazikɛnaa
 (Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ² À nàa lákū à kú annabi Isaya takada gūn nà à pì:

Mani ma z̄iri gbare n ā
 à zé kekɛnne.

³ À baarukparii kòto ma do gbárannan àten pì:

À zé keke Dikirine,
 à zé kotinanɔ porone súsu.

⁴ Len Yahaya Da'itekeri sù gbárannan le, àten waazi ke gbɛnɔne à pì ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnanɔ kɛm̄ma. ⁵ Yudea búsudenɔ kū Yurusalemudenɔ gɛe a kīnaa n pínki. Òdi n durunnanɔ o gupuraa, akū àdi n da'ite ke Yodai.

⁶ Yahaya digō pókasa kū ò t̄a kū lakumi k̄aonɔ dana, àdi bára asa do a pi. Kwa kū zó'ioome a póble ũ. ⁷ À waazi kè à pì: Gbɛke ni su ma gbera a gbāna demala. Mádi ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸ madì á da'ite ke kū íome, akū mé ani á da'ite ke kū Luda Ninio.

Yesu da'itekɛna
 (Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹ Gɔɔ birea Yesu bò Nazera, Galili búsun, à sù, akū Yahaya a da'ite kè Yodai. ¹⁰ Kū Yesu bikū ḡnɔ, à è ludambe ten wɛk̄sa, Luda Nini ten suawa lán potɛne bà. ¹¹ Akū à kòtoo mà bona ludambe à pì: Mòkōme ma né mèn do légelege yenyīde ũ, kū ma pɔ namma manamana.

Yesu yōgwanaa
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹² Akū Luda Nini a gbàre gbárannan ḡnɔ, ¹³ akū à kú gwe kū nòbɔsɛntenɔ ari gɔɔ bupla, Setan teni a yō à gwa. Akū malaikanɔ sù ò kpài.

Yesu ìba káakunɔ sisinaa
 (Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴ Yahaya kūnaa gberan Yesu tà Galili, àten baaru nna kū à bò Luda kīnaa kpá ¹⁵ à pì: A gɔɔ kà, kpata kū à bò Luda kīnaa kà k̄ani. À nèse lite à baaru nna pì sí.

¹⁶ Kū Yesu ten do Galili sèbɛi, à Simɔ kū a dakūna Anduruoo è, òten birigi kpá sèbɛe pìn, zaakū sɔɔkɔnɔme. ¹⁷ Akū Yesu pìinne: À mós à témai, mani á ke gbɛweterinɔ ũ. ¹⁸ Zaa gwe ḡnɔ ò n biriginɔ tòn ò bò ò t̄i. ¹⁹ Kū à gèe are f̄iti, à Zebedi né Yamisi è kū a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite gūn, òteni n biriginɔ kekɛ. ²⁰ À n s̄isi ḡnɔ, akū ò n de Zebedi kū zamalingakerinɔ tò gó gūn gwe ò bò ò t̄i.

Yesu t̄anade werek̄sana Kapɛnamu
 (Luk 4:31-37)

21 Ò gèe Kapenamú. Kú kámmabogoro kà, Yesu gèe aduakekpen, àten yá dańne. 22 A yádannena bò n sare, zaakú àdi dańne kú ikooome, adi ke lán ludayádannerino pò bànlo.

23 Goro birea gōgbē tãnade ke kú aduakekpen gwe. À wiki lè à pì: 24 Bón ó vī kō ñii, Yesu Nazera? N su ñ ó kakaten yá? Má dō gbē kú n de a ũ, mōkōmme Luda gbē kú à kú adona ũ. 25 Akú Yesu gí tãna pìine à pì: Ñ yĩte! Ñ go gbē pìia. 26 Akú tãna pì a yīgāyīgā à wiki gbāna lè, akú à gò. 27 Bídì gbēno kù n pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān dí? Yádannena dufun yá? Àdi yá dańne kú ikooó fá! Bee kú tãnanō, tó à yá dítēńne, òdi a yá mame. 28 Akú kãnto a tó dà Galili būsula pínki.

Yesu gyãrenō werekōana dasi
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

29 Kú Yesu bò aduakekpen, akú à tà Simō kú Anduruo bea gōno kú Yamisio kú Yuhanao. 30 Simō nanō da wútena, mēwāna a kù, akú ò a yá ò Yesune gōno. 31 À gèe a kīnaa à a kù a ɔa à a fùte. Akú a sikonnaa pìi wèrea ari à pòble kēńne. 32 Kú ɔkosi kè, ifántē ten gē kpén, ò sùne kú gyãrenō kú tãnadeno n pínki. 33 Wētēdenō kākara a kpé kpéleleá n pínki. 34 À gbēno kēkōa dasi kú gyā buri sīnda pínki, à tãnanō gò gbēnoa dasidasi. Àdi tãnanō gba zé ò yá oro, zaakú ò dō gbē kú à de a ũ.

Yesu waazikēna zaa Galili
(Luk 4:42-44)

35 Kōnkōnkō Yesu fùte à bò à gèe sēn gusare, àten adua ke gwe. 36 Akú Simō kú a gbēno pètei. 37 Kú ò bóa, ò pìne: Gbē sīnda pínki teni n gbeka. 38 Akú à pìne: Ò gé gu pãndea lakutu kú à kú ó sareno gūn, mani waazi ke gwe dō, zaakú abire yāin ma su. 39 Leme àdigō kure Galili būsú gu sīnda pínkia le, àdigō waazi ke n aduakekpenō gūn àdigō tãnanō gogómma.

Kusude werekōanaa
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Akú kusude ke sù a kīnaa à kùte à wé kèa à pì: Tó n yei, ñni fō ñ ma werekōa swáswa. 41 À kè Yesune wēnda, akú à ɔ bò à kèa à pì: Má yei, ñ gō swáswa. 42 Zaa gwe gōno a kusu làka à gō swáswa. 43 Akú Yesu a gbàre gōno à gīne à pì: 44 Ñsun ò gbēke maro. Ñ gé ñ n zīda mō sa'oriine, ñ sa'opo kú Musa dīte kpá n werekōana sēeda ũ gbēno. 45 Kú à bò, à gèe àten yá pì o'ónne. Yá pìi dàgula, akú Yesu dī fō à gē wēten gupuraa doro. Àdigō kú sēn gusareme, akú òdigō bo gu sīnda pínkia ògō su a kīnaa.

2

Gbē kōnkuna werekōanaa
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

1 Goro pla gbera Yesu era à tà Kapenamú. Kú ò mà à kú be, 2 akú ò kàkarai dasidasi, gēki kun doro bee kpéleleá, àten Luda yá óńne. 3 Akú ò sùne kú gbē kōnkunaa, gbēnon siikō mé ò a sena. 4 Kú odi le ò nà kãao Yesuiro pari yāi, akú ò didi kãao kpé musu, ò kpé fō gu kú Yesu kunwa. Kú ò fō, akú ò gyãre pìi kipa kú a wútebo. 5 Kú Yesu è ò a náani vī, à pì gbē kōnkunaa pìine: Ma gbē, n durunnano kēmma. 6 Ludayádanneri kenō vutena gwe òten ò n nēsee gūn: 7 Bóyāi gbē dí ten ò le? Àten dōke kú Ludaome! Dí mé ani fō à durunnano kēmma, tó adi ke Luda ado baasiroo? 8 Gwe gōno Yesu dō a nēsee gūn laasun kú òten lé, akú à n lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nēsee gūnn? 9 Tó ma pì

gbē kònkunaa pìine a durunnaṅ kèa, ke tó ma pì à fute à a wútebo sé à táa o, a kpate mé à aragaa? ¹⁰ Ma ò le de agō dō kù Bisāsiri Né durunnaṅ kēmmana iko vī zīte lame. Akū à ò gbē kònkunaa pìine à pì: ¹¹ Ma ònne ò fute ò n wútebo sé ò tá be. ¹² Akū à fute gòṅ à a wútebo pìi sè à bòo gbēṅ wára n pínki. Yā pìi bò ò sare, akū ò Luda tó bò ò pì: Ódi yā dí taka e yāro.

Yesu Levi sisinaa
(Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)

¹³ Yesu era à bò à gèe sèbe léa. Òten su a kīnaa dasidasi, akū àten yā dañne. ¹⁴ Goro kù àten gēte, akū à Alafeu né Levi è vutena a be'ogōsikin. À pìine: Ñ mó ò tēmai. Akū à fute à tēi. ¹⁵ Zikea kù Yesu ten pò ble Levi pì bea, be'ogōsirinō kù kifirinō ten pò ble kāao dasi kù a ìbano lēle. Zaakū gbē bire takanōn tēi dasi. ¹⁶ Farisi kù òdi Luda yā dañnenōn kù gwe. Kù ò è Yesu ten pò ble lēle kù be'ogōsirinō kù kifirinō, akū ò a ìbano là ò pì: Bóyāin àten pò ble lēle kù be'ogōsirinō kù kifirinōo? ¹⁷ Kù Yesu yā pìi mà, à pìinne: Gbē kù à aafia vī bàka kù kù likita yāoro, sé gyāre. Mádi su gbē mananō sísiro, sé kifirinō.

Léyīnaa
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

¹⁸ Yahaya Da'itekēri ìbano kù Farisinō ten lé yī, akū ò sù ò Yesu là ò pì: Yahaya ìbano kù Farisi ìbano di lé yī, akū ò ìbano di yī sero bi? ¹⁹ Akū Yesu pìinne: Nōseri gbēṅ ni lé yī goro kù à kù kùnwō nōse gūn yá? Oi! Goro kù nōseri kù kùnwō, oni lé yīro. ²⁰ A goro ni su kù oni nōseri bo n té. Goro birean oni lé yī sà. ²¹ Òdi pòle dufu nambata di uta zīlaro. Tó ò kè le, a dufu ni sōkūn oni kēkōa, uta zī fōna ni kara. ²² Òdi sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, wē pìi ni tūru pūtā, wē kù tūruuo ni yaka n pínki. Oi, òdi sèwē dufu ká tūru dufu gūmme.

Kámmabogoro yā
(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

²³ Kámmabogoro zī kea Yesu ten pā buranōla. Lákū àten gé nà a ìbano pòblewe wòro òten só. ²⁴ Akū Farisinō pìine: Ñ gwa! Bóyāin òten yā kù òdi ke kámmabogoro zīro kee? ²⁵ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Àdi a kyó ke ziki a è lákū Dauda kè goro kù àp̄ii kù a gbēṅ ten takasi ke, kù nà teni n deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata goro a gè Luda onn, à burodi kù ò kàte Ludanee sò, kù gbēke a sona zé vīro, sé sa'orinō, akū à kpà a gbēṅa. ²⁷ Yesu era à pìinne dō: Luda kámmabogoro dìte bisāsiri aafia yāime. Àdi ke kámmabogoron à bisāsiri kēiro. ²⁸ Abire yāi Bisāsiri Né iko vī kámmabogoro se.

3

¹ Yesu era à gèe aduakēkpen. Gōgbē ke kù gwe a do ìbana. ² Gbēkenō ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekōa kámmabogoro zī, de ò yā le ò dia. ³ Akū Yesu pì gbē kù a do ìbanaa pìine: Ñ fute ò ze zàa gūn. ⁴ Akū à n lá à pì: Kámmabogoro zī à zé vī ò a mana ken yá, ke a vāni? Ò gbē mì sín yá, ke ò demē? Akū odi yāke oro. ⁵ Yesu n gwá pōfēo à likai, zaakū a pō yàka n sāgbāna yāi. Akū à pì gōgbē pìine: Ñ n do pìi poro. Kù à pòro, akū a do pìi kè a gbēṅ. ⁶ Akū Farisinō bōte ò gèe ò yā gōgō kù kīna Herōdu gbēṅ gòṅ, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi kōkakarana sèbe léa

⁷ Yesu kù a ìbano n zīda gāinne gwe ò gèe sèbe léa. Akū pari bò Galili ò tēi. ⁸ Gbēkenō bò Yudea dō kù Yurusalemuo kù Edōmu bùsuuo kù Yoda barao kù Tayao kù Sidō ò sù a kīnaa dasidasi, kù ò yā kù àten kenō baaruuo mà yāi. ⁹ Pari yāi Yesu ò a ìbanōne ò gó'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yāi. ¹⁰ Zaakū

Yesu gbě̀nɔ̀ wèrèkɔ̀a dasi yāi, akū gyārenɔ̀ ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ̀ naa. ¹¹ Tānadennɔ̀ sɔ̀, tó ò a wé è, òdi su ò wúte a arɛmɛ, òdi wiki lé ò pi: Mɔ̀kɔ̀mmɛ Luda Né ũ. ¹² Akū Yesu dì gínne ò o gbě̀ kū á de a ũ.

*Yesu z̄iri gbě̀nɔ̀n kuri awɛɛplanɔ̀ ditɛnaa
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)*

¹³ Kū Yesu dīdi kpia, à gbě̀ kū à yeinɔ̀ s̄isiai, akū ò sù a kīnaa. ¹⁴ Akū à gbě̀nɔ̀n kuri awɛɛplanɔ̀ ditɛ ògɔ̀ kú k̄āao, de àgɔ̀ n̄ z̄i waazi ke, ¹⁵ ògɔ̀ iko vī ò tānanɔ̀ goṛmma. À tó kp̄ānne z̄irinɔ̀. ¹⁶ N̄ tón dí: Simɔ̀ kū à tó kp̄āne Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao. À tó kp̄ānne Bɔ̀anegɛ. Tó bire pì surapatammarinɔ̀. ¹⁸ Abire gb̄era Anduru, Filipi, Batɔ̀lɔ̀miu, Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Simɔ̀ Kokaride ¹⁹ kū Yudasi Isikarioti kū à bò a kpeo.

*Tānagona gbě̀nɔ̀a
(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23)*

²⁰ Kū Yesu tà be, akū gbě̀nɔ̀ èra ò kàkara dɔ̀ dasi, akū Yesu kū a ìbanɔ̀ dí zé le ò pɔ̀ blè sero. ²¹ Kū a bedenɔ̀ yā pii mà, ò dà zén ò a gb̄ese, zaakū òten pi ìa kàame.

²² Ludayādanneri kū ò bò Yurusalemu ò sùnɔ̀ pì: À Belezɛbubu vī, tānanɔ̀ kina pì gb̄ānan àdi tāna goṛmma. ²³ Akū Yesu n̄ s̄isiai à yālekɔ̀ana ò́nne à pì: Setan ni f̄s̄ à a z̄ida goṛmma yá? ²⁴ Tó kpata gbě̀nɔ̀ ib̄ere sè kū k̄o, kpata pì ni ḡi ke yá? ²⁵ Tó be k̄ek̄ɔ̀a leu pla, akū ib̄ere kú n̄ dagura, be pì ni ḡi ke yá? ²⁶ Tó Setan ib̄ere sè kū a z̄ida gbě̀nɔ̀ ò k̄ek̄ɔ̀a, ani ḡi kero, ani m̄i demɛ. ²⁷ Gb̄eke ni f̄s̄ à ḡe ḡɔ̀sa gb̄āna kpén à a pónɔ̀ sétero, séto à a ȳi ḡia, gbasa à a kpé wara.

²⁸ Yāpuran maten oáre, Luda ni gbě̀nɔ̀ durunnannɔ̀ k̄ém̄ma kū a tó vāni kū òdi s̄isinɔ̀ p̄inki, ²⁹ ama tó gbě̀ Luda Nini tó vāni s̄isi, ani k̄earo, zaakū ade durunna kū àdi sí k̄ém̄maro k̄emɛ. ³⁰ Yesu ò le kū ò pì à tāna vī yāime.

*Yesu danenɔ̀
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)*

³¹ Kū a da kū a dakūnanɔ̀ kà, ò zè bàai, akū ò gbě̀ z̄i ò a s̄isi. ³² Gbě̀nɔ̀n vutena ò likai dasi, akū ò p̄inne: N̄ gwa! N da kū n dakūnanɔ̀ ze bàai òteni n gb̄eka. ³³ Akū à wèmma à pì: Dín ma da kū ma dakūnanɔ̀ ũu? ³⁴ Akū à gbě̀ kū ò vutenaainɔ̀ gwà à pì: Ma da kū ma dakūnanɔ̀n dí. ³⁵ Gbě̀ kū àdi Luda p̄yenyīna kemɛ ma dakūna kū ma d̄areo kū ma dao ũ.

4

*Yālekɔ̀ana kū p̄wɛf̄ariio
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)*

¹ Yesu èra àten yā dañne s̄eb̄ee sare. Ò kàkarai dasidasi, akū à ḡe à vùte gó'iten ìla, gbě̀nɔ̀ ḡò katena s̄is̄i bara s̄ebe léa n̄ p̄inki. ² À yā dañne kū yālekɔ̀ananɔ̀ dasi. Lákū àten dañne nà à pì: ³ À s̄ā kpá! Búbari ke mé à kun à bò à ḡe p̄wɛ f̄a. ⁴ Lákū àten f̄a nà, akū a kenɔ̀ l̄ete zé gūn, b̄ānɔ̀ sù ò blè. ⁵ A kenɔ̀ l̄ete gb̄e s̄āraa musu, gu kū à b̄usu vī dasiro, akū ò b̄ute ḡōnɔ̀, kū b̄usuu ḡegete gwero yāi. ⁶ Kū if̄ant̄e f̄ute, akū ò té k̄ù ò ḡaga, kū ò z̄ini v̄iro yāi. ⁷ A kenɔ̀ l̄ete l̄enɔ̀ gūn, akū l̄e f̄ute à nàkaram̄ma odi né iro. ⁸ A kenɔ̀ s̄ō ò l̄ete z̄ite mana gūn. Ò b̄ute ò f̄ute ò né ì, a kenɔ̀ karanaa k̄e baraakurikuri, kenɔ̀ baaak̄k̄, kenɔ̀ bas̄os̄oro. ⁹ Akū Yesu pì: Gb̄e kū à s̄ā vī à yā pì ma.

¹⁰ Kū Yesu ḡōnne gwe à kú ado, akū a gbě̀nɔ̀n kuri awɛɛplanɔ̀ kū gbě̀ kū ò kúinɔ̀ sù ò yā p̄inɔ̀ m̄i gb̄ekaa. ¹¹ Akū à p̄inne: Luda kpata kū à bò a kīnaa asiri kp̄ááwa àḡo d̄s̄, ama madì yā s̄inda p̄inki o gbě̀ kparanɔ̀ne kū yālekɔ̀ananɔ̀mɛ, ¹² de ògɔ̀ gwagwa p̄oke'ena sari,

ògõ sã kpákpa a dõrõ dõnaa sari,
de òsun are dõ Luda,
à ní durunnano kēĩmaro yái.

¹³ Akū Yesu ní lá à pì: Á yā pì dõroo? Deran áni yálekõana ke dõo? ¹⁴ À ma! Búbari pìi Luda yān àten fã. ¹⁵ Gbēkeno de lán zé gūn pówε bà, gu kū ò Luda yā fã. Tó ò mà, akū Setan dì su à Luda yā kū ò fã ní té pì símma gõno. ¹⁶ Gbēkeno de lán pówε kū à lète gbè sàraa musu bà. Tó ò Luda yā mà, òdi sí gõno kū ponnao. ¹⁷ Zaakū ò zĩni vĩro, òdi ke gõro plaro. Tó yã'ummana ní lé ke tó ò wé tãm̃ma yā pì yái, òdi fumε gõno. ¹⁸ Gbēkeno de lán pówε kū à lète lèno gūn bà. Ò Luda yā mà, ¹⁹ ama andunia yā damukena kū yena aruzekēiio kū pó kparano nidenao dì nakaram̃ma, akū yā pìi dì gõ àree sari. ²⁰ Gbēkeno de lán pówε kū ò lète zĩte manaano bà. Òdi Luda yā ma ò sí, akū òdi ke karana pó ũ, ní keno baraakurikuri, keno baaakõkõ, keno basõõõro.

Yálekõana kú fitilao
(Luk 8:16-18)

²¹ Yesu pìĩne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladibõõ musun òdi dínloo? ²² Asiri ke kun kú oni gí boairo. Póke kun utena kú ani bo gupuraaro. ²³ Gbē kú à sã vĩ à yā pì ma.

²⁴ À pìĩne dõ: À laakari ke yā kú áten maa. Zaka kú adì yõónnen Luda ni yõóáre ani era à karaáre dõ. ²⁵ Gbē kú à pó vĩ Luda ni karane. Gbē kú à póke vĩro sõ, bee a fítinna kú à vĩ Luda ni sía.

Yálekõana kú pówεbutenaao

²⁶ À pì dõ: Kpata kú à bò Luda kĩnaa de lán pówε kú gbē fã bura bà. ²⁷ Gwãani kú fãnantõ bee tó àten i o ke à bēne, pówε pìi dì bute à zõkõ kú, gbē pìi dìgõ dõ lákū àdi ke nàro. ²⁸ Zĩte mé àdi póbλεwe i a zĩda. Àdi kà pá gĩa gbasa à nò sí, a gberan àdi pia. ²⁹ Tó à mà, akū òdi kē kú kòmao, zaakū a kēgõro mé à kà.

Yálekõana kú musadi wéo
(Mat 13:31-32, Luk 13:18-19)

³⁰ À pì dõ: Bón kpata kú à bò Luda kĩnaa bòkõaoo? Bón óni le ò lekõaoo? ³¹ À de lán musadi wé bà, kú a wé kete de pówε kú òdi tñnla pínki, ³² ama tó ò tñ, àdi bute à zõkõ kú de dò pónla pínki. Àdi òne gègeteno ke ari bāno dì su ò didi a lá uran.

³³ Yesu Luda yā òĩne dasi kú yálekõana bire takano ní mana lén. ³⁴ Adi yáke oĩne yálekõanaa sariro. Tó à kú kú a ìbano òtēne, akū àdi yā sĩnda pínki bõkõteĩne.

Yesu zàgãĩa zēnaa
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

³⁵ Kū òkõsi ten ke, à pì a ìbanõne: Ò bikū bara. ³⁶ Lákū Yesu kú gó gūn nà, akū ò gè kãao lēle ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó pãndenõ gèe kũnwo. ³⁷ Akū zàgãĩa gbãna fũte. Í ten gó yĩpayĩpa àten ká a gūn ari à ye à pa. ³⁸ Yesu kú gó kpε kpa, àten i o a mì di mibõkõõa. Akū a ìbano a vù ò pĩne: Danneri! Kū óten kákate, òdi bídi keroo? ³⁹ Akū à fũte à pàta ìaa à pì íne: Ñ yĩte! Ñ ze teene! Akū ìa kpàte, gu yĩ kítikiti. ⁴⁰ Akū à ní lá à pì: À kè dera á sika vĩ lēe? Ase á ma náani vĩro ari tera yá? ⁴¹ Akū ò gõ bídi gūn òten kõ lala ò pì: Dín gbē dí ũ sée? Bee ìa kú ío dì a yā mamε.

5

Tānanɔ gbarɛna alɛdenɔ
(*Mat 8:28-34, Luk 8:26-39*)

1 Ò kà Gadara bùsun sèbɛɛ bara. 2 Kū Yesu bò gó gūn gònɔ, tānade ke bò gènvīkia à sù à dàalɛ. 3 Àdigõ kú gbèwɛɛ kú à de mira ũnɔ gūn. Bee mòkakɔanaa dì fɔ à a yī doro. 4 Zaakū òdi a yī kú mòkakɔanaaomɛ òdi a da lín baala'i, ama àdi mòɔ pìnɔ kèkè àdi lí pìnɔ gborogboro. Gbèke dì a gbāna f̄ro. 5 Gwāani kú fānant̄ɔ pínki àdigõ kure gènvīkin kú s̄s̄igerɛnɔ, àdigõ wiki lé àdigõ a zīda líli kú gbèɛo.

6 Kū à Yesu è zāa, akū à bàa lè à sù à kùtɛ a arɛ. 7-8 Kū Yesu pì tāna pì goa, akū à wiki gbāna lè à pì: Yesu, Luda Musude Né, bón ó vī kō ɔ̄i? Ma nanne Ludai, ñsun wé tamaro. 9 Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèa à pì: Ma tón Dasi, zaakū ó dasi. 10 Akū ò kùtɛ kè Yesune manamana ò pì àsun pémma bùsuu pì gūnlo.

11 Alɛɛ kpàsa zōkō kú gwe, òten pò ble s̄s̄igerɛɛi. 12 Akū tāna pìnɔ wé kè Yesua ò pì: Ñ ó gbarɛ alɛdenɔ té ò dir̄mma. 13 Yesu ñ gbá zé, akū tāna pìnɔ gòà ò dì alɛɛɛ pìnɔa. Akū alɛɛ kpàsa kú à kà wàa kuri taka pìnɔ bò kú bàao ò sòro s̄s̄igerɛɛi ò s̄i sèben, akū ò gàga gwe. 14 Akū alɛɛd̄arinɔ bàa lè ò gèɛ yā pì bàab̄anne wète gūn kú buranɔ. Akū gbènɔ b̄tɛ ò gèɛ yā kú à kèè pì gwa. 15 Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gōgbè kú tāna kú a gūn dasi yā pì è vutena gwe, à uta dana à bann̄ pì wèrea, akū vīna ñ kú. 16 Gbè kú ò yā pì è kú wéonɔ yā kú à tānade pì lèè òñne kú alɛdenɔ yāo. 17 Akū ò kùtɛ kè Yesune kú à boñne ñ bùsun.

18 Kū Yesu ten gē gó'iten, gōgbè kú à tānanɔ vī yā pì wé kèa de à le à tá k̄aa. 19 Yesu dí wero à p̄nɛ: Ñ tá n bea n gbènɔ kīnaa, ñ yā kú Dikiri kènne òñne pínki, dera à n wènda bò nà. 20 Akū gōgbè p̄i tà, àten yā kú Yesu kènne kp̄kpa ke Wètemenkuri bùsun, akū yā p̄i bò gbè s̄inda pínki sare.

Yairu né vuna kú nɔgbè kú à ɔ nà Yesu utaaa
(*Mat 9:18-26, Luk 8:40-56*)

21 Yesu èra à bikù sèbɛɛ bara kú góo, akū pari kàkarai sèbɛ léa. 22 Aduakekpe gbè zōkō kú òdi p̄nɛ Yairu sù gwe. Kú à Yesu è, à wùtɛ a kùaa a gbá sare, 23 akū à kùtɛ kènne manamana à pì: Ma nénɔgbè kú ga léi. Ñ mó ñ ɔ naa de à gbāna kú àgō kú wèndiio. 24 Akū Yesu dà zén k̄aa. Pari téi òten nakaraa.

25 Nɔgbè ke kú gwe aru dì b̄tɛa à kà wè kuri awɛɛpla. 26 Ezɛdenɔ a kè takaside ũ manamana, à a ɔgɔ dè pínki. Adi aafia lero, àdi kèkè àgō karamɛ. 27 Kū à Yesu baaruu mà, akū à nà Yesui pari gūn kpe kpa. Akū à ɔ nà a utaa, 28 zaakū à pì: Bee tó ma ɔ nà a utaa dé, mani werek̄ɔa. 29 Akū a arub̄tenaa p̄i zè gònɔ. À d̄ò a m̄èe gūn a werek̄ɔa kú a gyā p̄iio. 30 Zaa gwe gònɔ Yesu d̄ò a m̄èe gūn gbāna ke bò a gūn, akū à litɛ pari gūn à pì: Dí mé à ɔ nà ma utaaa? 31 Akū a ibanɔ p̄nɛ: N è lākū gbènɔ ten nakaramma nà, akū n p̄i dí mé à ɔ namma yá? 32 Akū Yesu gbènɔ gwà à likai de à gbè kú à yā p̄i kè e. 33 Vīna nɔgbè p̄i kú àten lukaluka, zaakū à d̄ò yā kú à a lè a m̄èe gūn, akū à sù à wùtɛ a kùaa a gbá sare à a yāpura òne pínki. 34 Akū Yesu p̄nɛ: Nɔgbè, ma náani kú n kè mé à n werek̄ɔa. Ñ tá be aafia, n gyā p̄i kèmm̄an gwe.

35 Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbè zōkō p̄i bea ò sù ò òne: N né p̄i kè sari, ñsun wari d̄o dann̄eriia doro. 36 Yesu dí s̄a kpá ñ yāiro, ben à p̄i gbè zōkō p̄inɛ: Ñsun tó swè kènguro, ñ ma náani ke dé. 37 Adi we gbèke gé zearero, sé Pita kú Yamisio kú Yamisi dakūna Yuhanao. 38 Kū ò kà gbè zōkō p̄i bea, Yesu è òten ɔ d̄o òten wiki gbāna lé òten ñ zīda kèkè manamana. 39 Kū à gè

kpén, à n lá à pì: Bóyāi áteni á zīda kēkē áten óo dɔɔ? Né pì dí garo, áten i omé.
⁴⁰ Kū òteni a lalandi ke, akū à pèrma ò bôte bàai n pínki. Sé né pì de kū a dao kū
 a iba kū ò kú káaonɔ, mókɔnɔme à n sé à gè kúnwo gu kū né pì kunwa. ⁴¹ Akū à
 né pì ɔ kù à pìne: Talita kum! Yā pìi pì, nénɔkpare, n fute. ⁴² Zaa gwe gònɔ né pìi
 fute à táa ò. Né pì sɔ à kà wè kuri awεεpla. Yā pìi bò n sare manamana. ⁴³ Akū
 Yesu giñne sãnsãn òsun o gbēke maro. Akū à pì ò pòble kpáa à ble.

6

Nazeradenɔ gina Yesui

(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Yesu bò gwe à gèe a be wēten, a ibanɔn téi. ² Kū kámmabogɔɔ kà, akū áten
 yā dañne aduakεkpen. Akū pari kū ò a yā mànɔ bídi kè ò pì: Mákpan gōgbē pì
 yā díno lènm? ɔndɔ kpaten ò kpàa, akū áten daboyā dí takanɔ keε? ³ Akūme
 lí'ari ūroo? Mariama nénlɔo? Yamisi kū Yusufuo kū Yudao kū Simɔnɔ vñin
 gweroo? A dárenɔ mé ò kú kúoo laroo? Akū ò gi. ⁴ Akū Yesu pìinne: Annabii
 digɔ bèereε sariri, sé a be wēten kū a danenɔ kīnaao kū a ɔnnwo baasiro. ⁵ Yesu
 dí fɔ à daboyā ke kè gwero, sé gyāre kū à ɔ nàmma à n wérekɔa kenɔ baasiro.
⁶ Kū odi a náani kero, n yā bò a sare manamana.

Yesu zìrinɔ zīnaa

(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akū à gèe lakutu kū lakutuo, áten yā dañne. ⁷ Akū à a iba gbēnɔn kuri
 awεεplanɔ sisiai, akū à n zī gbēnɔn plapla, à n gbá iko ò tãnanɔ goñma. ⁸ À
 pìinne: Àsun pòke sé à géoro, zàna ke bókɔlokona ke ɔgo, sé gòo. ⁹ À kyate kpá,
 ama àsun uta da mèn plaro. ¹⁰ Be kū a kipan, àgɔ kú gwe ari à gé boo wēte
 pìi gūn. ¹¹ Gu kū odi gbānake kpáai ke odi sã kpá á yāiro, tó áten tá, à lukutē
 warawara á gbánɔa n tona kū Ludao sèeda ũ. ¹² Akū ò dà zén ò nèselitena waazi
 kè gbēnɔne ¹³ ò tãnanɔ gòñma dasi, ò nísi màma gyārenɔa dasi ò n wérekɔa.

Yahaya Da'itekéri ganaa

(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Kí Herɔdu yā pino mà, zaakū Yesu tó kà gu sīnda pínkia. Gbēkenɔ ten pi
 Yahaya Da'itekéri mé à fute bona gan, abire yāin à gbāna lè áten daboyānɔ ke.
¹⁵ Gbēkenɔ pì Iliasume, gbēkenɔ pì annabiime lán annabi yānɔ doke bà. ¹⁶ Kū
 Herɔdu mà à pì: Yahaya kū ma a mì zò mé à vù bona gan.

¹⁷⁻¹⁸ Zaakū Herɔdu dokɔnɔ pì mé à a vñi Filipi nɔ Herɔdia sia à sè. Kū Yahaya
 digɔ onε a vñi nɔ sinaa manaro, akū Herɔdu tò ò Yahaya kù ò mòo kàa ò a
 dà kpésiran. ¹⁹ Herɔdia sɔ à Yahaya pētē kúname à ye à a de, ama adi zé lero,
²⁰ zaakū Herɔdu dɔ̀ kū Yahaya bi Luda gbē súsume, akū àdi vīna kenε àdi tó ò
 wari dɔaro. Tó à gèe à a yā ma, laasun dì gēmmε. Bee kū abireo àdigɔ ye a
 fāaibonaai.

²¹ Herɔdia zé è Herɔdu ina gɔɔ kōkō zī. Herɔdu gbānadeno kū soza gbē zōkɔnɔ
 kū Galili gbē bèeredeno kākara pòblekia. ²² Akū Herɔdia nénɔkpare gè à ũ wà.
 À kè Herɔdune nna kū a nibɔnɔ n pínki, akū kína pì né pìine: Pó kū n yei n a wé
 kema, mani n gba. ²³ Akū à era à pìne: Ma la dānne pó kū n a wé kema pínki,
 mani n gbame, bee ma kpata kpaate. ²⁴ Akū nénɔkpare pìi bò à gèe à a da là à
 pì: Bón mani wé keaa? Akū a da pìne, Yahaya Da'itekérii mì. ²⁵ Gwe gònɔ à era
 à sù likalika à gèe à ò kínane: Má yei n ma gba Yahaya Da'itekérii mì dana tiree
 gūn la tera.

²⁶ Akū kína pɔ yàka manamana, ama kū à la dà nibɔnɔ wára yāin adi fɔ à gi
 doro. ²⁷ Akū kína pì a dogari ke zì gònɔ, à pìne à gé à a mì zɔ à móo. Akū à gèe

à a mii zè kpésiran ²⁸ à dà tiree gūn à sù à kpà né piia, akū à kpà a daa. ²⁹ Kū Yahaya ibanɔ yā pìi mà, akū ò sù ò a gèe sè ò vī.

Póblekpana gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa
(*Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15*)

³⁰ Yesu zìrii pìnɔ sù a kīnaa, akū ò yā kū ò kènɔ kū yā kū ò dànnɛnɔ òne pínki. ³¹ Òten gé òten su, akū Yesu kū a zìrinɔ dí zé le ò pɔ blè sero pari yāi. Akū à pìnnɛ: À mɔ ò gé gusare ó tēne ò kámma bo fíti. ³² Akū ò dà zén gó'ite gūn òten gé gusare ntēne. ³³ Kū gbēnɔ n̄ genaa è, ò n̄ dɔ, akū ò bò wēte kū wētɛo dasi ò bàa lè gèse ò kà gwe n̄ ā. ³⁴ Kū Yesu bò gó gūn, à gbēnɔ è dasidasi, akū ò kēne wēnda, zaakū ò de lán sã kū ò dàri vīronɔ bàme. Akū àten yā dañne manamana.

³⁵ Kū ifántē bùsa, akū a ibanɔ nài ò pì: Gu dí bi sēntɛpɔɔtumɛ, akūsɔ gu ten si. ³⁶ N̄ gbēnɔ gbarɛ ò tá bura kū lakutu kū ò kú káninɔa, ò pɔ wete ò lú ò ble. ³⁷ Akū Yesu wèrɛmma à pì: À pɔ kpámma ò ble. Akū ò pìnnɛ: N̄ ye ò gé burodi lú andurufu ɔɔ wàa do ò kpámma ò blen yá? ³⁸ Akū Yesu n̄ lá à pì: Burodi mèn ũgban á vīi? À gé gwa. Kū ò kà, ò pì: Burodi kun mèn sɔɔro kū kpòɔo mèn pla.

³⁹ Akū à pìnnɛ: À gbēnɔ vutɛvutɛ sēla bòtɔɔa gāagāa. ⁴⁰ Akū ò vutɛvutɛ gā kū gāao, gā kenɔ gbēnɔn basɔɔro, gā kenɔ gbēnɔn bupla akuri. ⁴¹ Akū Yesu burodi mèn sɔɔro kū kpòɔo mèn pla pìioo sè à wé sè musu à arubarikaa dàn. Akū à burodii pìi è'e à kpà a ibanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. Akū à kpò mèn pla pìnɔ kpàateteñne n̄ pínki. ⁴² Ò pɔ blè ò kà n̄ pínki. ⁴³ Akū ò burodi kpara kū kpò kpara kū à gōnɔ sète tãnko mèn kuri awɛɛpla pà. ⁴⁴ Gōgbē kū ò pɔ blè ò kà gbēnɔn dúbu sɔɔro.

Yesu tãa'ona sèbela
(*Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21*)

⁴⁵ Yesu gā nà a ibanɔa gōnɔ ò gē gó'iten, de ò done are gena Betesaida ari àgō pari gbarɛ. ⁴⁶ Kū à lé zámma, akū à didi kpi musu à gèe adua ke. ⁴⁷ Kū ɔkɔsi kè gó'ite kú sèbɛɛ dagura, Yesu sō à kú í bara ado. ⁴⁸ Akū à è gófina ten wari dómma, kū ïa gbāna ten kákányī yāi. Gudɔnaao à gèe n̄ kīnaa àten tãa o íla, akū à kè deran á ye à gēteríma bà. ⁴⁹ Kū ò a è àten tãa o íla, òten da gyāwāndeme, akū ò wiki lè. ⁵⁰ Zaakū ò a è n̄ pínki, akū swèè kèngu. Akū Yesu pìnnɛ gōnɔ: À á laakari kpáte, makūme. Àsun tó vīna á kūro. ⁵¹ Kū à gè gó gūn, akū ïa zè, akū yā pìi bò n̄ sare manamana, ⁵² zaakū n̄ wé dí kē burodi yāaro kū laasun kīaríma yāi.

Yesu gyārenɔ werekɔana zaa Genesareti
(*Mat 14:34-36*)

⁵³ Kū ò bikū bara, ò kà Genesareti, akū ò n̄ gó bàa dɔ gwe. ⁵⁴ Kū ò bòte gó gūn, ò Yesu dè gōnɔ, ⁵⁵ akū ò bàa lè ò gèe bùsuu pì lakutu pínkin, ò gyārenɔ sète kū wútebɔnɔ, gu kū ò mà à kunwa pínki òdigō su kūñwo a kīnaa. ⁵⁶ Gu kū à gèen pínki, lakutunɔ ke wētɛnɔ ke buranɔ, òdigō sunɛ kū gyārenɔ ari ò n̄ kátɛ etɛnɔn, akū òdi wé kea de ò ɔ na bee a uta léa. Akū gbē kū ò ɔ nàanɔ wèrekɔa n̄ pínki.

7

Futeokarayā
(*Mat 15:1-9*)

¹ Farisinɔ kū ludayādanneri kū ò bò Yurusalemu kenɔ sù Yesu kīnaa, ² akū ò è a iba kenɔ ten pɔ ble ɔpipinaa sari. ³ Zaakū Farisinɔ kū Yudanɔ n̄ pínki n̄ dizinɔ futeokarayā kūname, òdi pɔ ble ɔpipina a zéa sariro. ⁴ Tó ò bò etɛn ò sù, òdi pɔ

ble zú'onaa sariri. Ò futεokarayā pāndenɔ kūna dasi. Leme òdi tokonɔ kū lonɔ kū butanɔ pípi le. ⁵ Akū Farisinɔ kū ludayādannerii pìnɔ Yesu là ò pì: Bóyāi n ìbanɔ dìgɔ ó dizinɔ futεokarayā kūnaroo? Òdi pò ble ɔpipinaa sari. ⁶ Yesu wèmma à pì: Isaya annabikεyā ò á manafikidenɔ yā musu swáswa lákū à kè Luda yān nà à pì:

Buri bire dì bèεε limεε kū léomε,
ń swè kúmaro.

⁷ Òdigɔ donyī kemεε pāme,
bisāsiri yāzεkpaten òdi dañne.

⁸ A pā kpà Luda yādannenaai, akū á bisāsiri futεokarayā kūna. ⁹ Akū à pínne dɔ: A pā Luda yāne de à le àgɔ á futεokarayā kūna manan yá? ¹⁰ Musa pì, àgɔ á de kū á dao bèεε dɔ. À pì dɔ, gbē kū à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ¹¹ Ákōnɔ sɔ, adì pi tó gbē pì a de ke a danε, pò kū á vī à ń kpe tao bi Kɔɔbāme, ¹² à zé vī à a de kū a dao kpe tao doro. Kɔɔbāme pò kū òdi kpá Ludaa ũ. ¹³ Leme adì Luda yā ke pā le á futεokarayā kū adì dañne yāi. Yā bire takanɔn adì ke dasi.

Yā kū àdi tó ògɔ gbāsī
(Mat 15:10-20)

¹⁴ Akū Yesu èra à pari sisiai à pì: À sã kpá à ma yā ma á pínki. ¹⁵ Póke kun kū àdi gē gbē gūn kū àdi a gbà léro. Pó kū àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgɔ gbāsī. ¹⁶ Gbē kū à sã vī, à yā pì ma. ¹⁷ Kū à pari tò gwe à tà be, akū a ìbanɔ a là yā pì mii. ¹⁸ À pínne: Á laasun kpé yīda se yá? Kū póke kun kū àdi gē gbē gūn à tó àgɔ gbāsīro, á dōroo? ¹⁹ Pó pì dì gē a swèε gūnlo, sé a gberen, gbasa à bo mèn. Len Yesu póble sīnda pínki kè blena pò ũ le tēε sari. ²⁰ Akū à pì: Yā kū àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgɔ gbāsī. ²¹ Zaakū zaa bisāsiri swèε gūn laasun vāni dì bon: Pāpākenaa, kpāni'onaa, gbēdenaa, zinakenaa, ²² wākūu, nèsevāni, manafiki, wé'isariyā, sánkara, gbēsōsōnaa, karambaani kū mīsariyāo. ²³ Yā vāni pìnɔ dì bo swèε gūn pínki, àkū mé àdi tó gbē gɔ gbāsī.

Nɔgbē zītɔ Yesu náanikenaa
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yesu bò gwe à gèε Taya bùsun, akū à kipa be kea. À ye ò a dōro, ama adì le à a zīda ùtero. ²⁵ Nɔgbē kū a nénɔkpare tāna vī Yesu baaruu mà, akū à sù à wùte a are gònɔ. ²⁶ Nɔgbē pì sɔ Giriki gbēme ò a ì Siria Fenisia bùsun. À wé kè Yesua de à tāna goare a néa. ²⁷ Akū Yesu pìnε: Ì tó ò póble kpá nénɔa gīa, zaakū à mana ò nénɔ póble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁸ Akū nɔgbē pì wèa à pì: Dikiri, bee gbēda kū òdi wúteńyīnɔ dì nénɔ póble bùru séε. ²⁹ Yesu pìnε: Kū n yāwenama mana yāi, ì tá, n né tāna gòà. ³⁰ Kū à kà be, à a né lè wútena pèea, tāna pì gòà.

Sāto werekōanaa

³¹ Akū Yesu fùte Taya bùsun à gèε Sidɔ, akū à bòte kū Wētemenkuri bùsuuo ari à gèε à kà Galili sèbeei. ³² Akū ò sùnε kū sāto bebekariio, ò wé kèa de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari gūn kū sāto pìio à a ɔneterere pèpe a sán. Kū à lé'i sù, akū à ɔ nà sāto pì nénea. ³⁴ À wé sè musu à wesa kākara à bò, akū à pìnε: Efata. Yā pì pì ñ wē. ³⁵ Zaa gwe gònɔ gōgbē pì sã wè a néne fùte, akū à yā ò swáswa. ³⁶ Yesu pínne òsun o gbēke maro, ama lákū àten gínne nà, lεme òteni a kpàkpa kéne le. ³⁷ Yā pì bò ń sare manamana à gè onala, akū ò pì: A yā sīnda pínki kenaa dìgɔ maname. Àdi tó bee sātonɔ yā ma, akū àdi tó bebekarinɔ yā o.

8

Póblekpana gbēnɔn dúbu siikɔnɔa (Mat 15:32-39)

¹ Gɔɔ kúnɔ gún dɔ gbēnɔ kàkarai dasi. Ò póble ví ò blero, akū Yesu a ìbanɔ sisiai à pínne: ² Gbē dínɔ kèmenne wēnda, zaakū ò gīnake ò kú kúmao gɔɔ aakɔ, akū ò póke ví kú ò blero. ³ Tó ma n gbáre ò tá be kú nàao, gu ni límma zé gún, zaakū n gbēkenɔ boki zà. ⁴ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Mákpan óni póble len sèntepɔɔtu la kú ani gbē pìnɔ káa? ⁵ Akū Yesu n lá à pì: Burodi mèn ũgban á víi? Ò pì: Mèn supplame. ⁶ Akū à pì pari vute zíte. Akū à burodi mèn suppla pìnɔ sè à sáabu kè, ben à è'e à kpà a ìbanɔa ò kpaatete parine, akū ò kpaateteíne. ⁷ Ò kpò fitinnanɔ ví fíti dɔ. Kū à arubarikaa dàn, à pínne ò era ò abirekū kpaateteíne dɔ. ⁸ Akū ò blè ò kà, akū ò a kpara kú ò gònɔ sète tánko mèn suppla. ⁹ Gbē pìnɔ kà káni dúbu siikɔ. Kū Yesu n gbáre, ¹⁰ akū à gè gó'ite gún kú a ìbanɔ, ò gèe Dalamanutu busun.

Farisinɔ sèdagbekanaa (Mat 16:1-12)

¹¹ Akū Farisinɔ sù òten lékpakɔa kpá káao òten lí kpátea, òten wete à sèda ke kéíne kú Luda gbānao. ¹² Akū à wesa bò à pì: Bóyái gbāragbēnɔ dì sèda gbekamaa? Yāpuran maten oáre, mani sèda ke kéínero. ¹³ Akū à n tó gwe à era à gè gó'ite gún à tà bara.

¹⁴ A ìbanɔ sán ò burodi zàna sé. Burodi mèn do mé à gónne gó gún. ¹⁵ Akū Yesu lé dàmma à pì: Àgɔ á zída kúna dɔ. À laakari ke Farisinɔ kú Herɔdu gbēnɔ lùbeneci. ¹⁶ Akū òten pikɔne: Kú ó burodi víro yá mé à tò à ò le. ¹⁷ Yesu dómma, akū à n lá à pì: Bóyái áten pi kú á burodi víro yáii? Ari tera á wé dí ké à dōroo? Á laasun víroo? ¹⁸ Á wé ví à gu eoroo? Á sá ví à yá maoroo? Yáke dì dóguroo? ¹⁹ Kú ma burodi mèn sɔɔro è'e ma kpà gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa, a a kpara sète tánko mèn ũgbamee? Ò wèa ò pì: Mèn kuri awεεplame. ²⁰ Akū à era à n lá à pì: Kú ma burodi mèn suppla è'e ma kpà gbēnɔn dúbu siikɔnɔa, a a kusu sète sù mèn ũgbaa? Ò wèa ò pì: Mèn suppla. ²¹ Akū à pínne: Ari tera á dōroo?

Betesaida vīna wéwēnaa

²² Kū ò kà Betesaida, akū ò sùne kú vīnaao ò wé kèa à ɔ naa. ²³ Akū à vīnaa pì kú a ɔa à bò káao wéte kpe. À lé'i kà a wéa à ɔ nàa, akū à a là à pì: Nteni gu e yá? ²⁴ Akū gōgbē pì a wé sè musu à pì: Maten gbēnɔ e lán línɔ bà òten táa o. ²⁵ Akū Yesu era à ɔ nà a wéa dɔ. Kū gōgbē pì wé kè biribiri, akū a wé wè àten pò sīnda pínki e sà swáswa. ²⁶ Akū Yesu a gbàre à tá be à pì: Nsun bote lakutu gúnlo.

Pita Yesu Arumasihukena onaa (Mat 16:13-23, Luk 9:18-22)

²⁷ Kū Yesu ten gé kú a ìbanɔ Sizaria Filipi lakutunɔ gún, akū à a ìbanɔ là zé gún à pì: Dín gbēnɔ dì pi má de a ũu? ²⁸ Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ dì pi Yahaya Da'itekeriime, gbēkenɔ dì pi Iliasu, gbēkenɔ dì pi dɔ annabi yānɔ dokeme n ũ. ²⁹ Akū à n lá à pì: Ákɔnɔ sɔ, dín adì pi má de a ũu? Pita wèa à pì: Arumasihume n ũ. ³⁰ Akū Yesu n sá fínne de òsun yá pì o gbēke maro.

Yesu a ga kú a vunaao yá'onaa (Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

³¹ Akū à nà yādannenaanaa à pì: Séde Bisāsiri Né wétamma le manamana, gbē zókɔnɔ kú sa'orikinɔ kú ludayādannerinɔ ni gíi, oni a de, a gɔɔ aakɔde zī ani fute. ³² À yá pì òíne swáswa, akū Pita gèe káao kpado, àten gíne. ³³ Kū Yesu lite

à a ìbano gwà, akū à pàta Pìtaa à pì: Ñ gomene gwe Setan! N laasun bi Luda pónlo, bisásiri pómé.

³⁴ Abire gbera Yesu pari sisiai kū a ìbano à pìnné: Tó gbē ye à ke ma ìba ũ, séde à gí a zīda wèndiii à a lígbāndurukpana sé à téomai. ³⁵ Gbē kū à ye àgō a wèndi kūna ni kurai. Gbē kū à gí a wèndiii ma yāi kū ma baaru yāo sō, ade nigō wèndi vī. ³⁶ Tó gbē gō andunia vī pínki, tó à kùra a wèndiii, bó àreen à vīi? ³⁷ Bón bisásiri ni le à a wèndi lilin keoo? ³⁸ Tó gbē makū kū ma yāno wé'i dè gbāragbē durunnade ludanaanikerisarinō té, Bisásiri Né ni ade wé'i de goro kū ani su a De gakuri gūn kū a malaikanō.

9

¹ Akū à pìnné: Yāpuran maten oáre, gbēkenō kú la kū oni garo ari ò kína kū Luda kà e, àten su kū gbānao.

Yesu linaa

(Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36)

² Goro suddo gbera Yesu Pita kū Yamisio kū Yuhanao sè à dīdi kúnwo kpi leia ntēne. Akū à lì n wára, ³ a pókasanō ten té ke púu táitai. Gbēke kú andunia gūn kū ani fō à a pura kū lero. ⁴ Akū Iiasu kū Musao bò ò sùmma, òten yā o kū Yesuo. ⁵ Akū Pita pì Yesune: Danneri, à mana kū ó kú la. Ò kuta do mèn aakō, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iiasu pó mèn do. ⁶ À dō yā kū áten oro, zaakū vīna n kū manamana. ⁷ Ludambe luku kipa à dàńla, akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Àkūmé ma Né mèn do légelege yenyīde ũ. À a yā ma. ⁸ Kānto kū ò gu gwàgwa, odi gbēke e doro, sé Yesu ado.

⁹ Kū òten kipa kpi pìia, akū Yesu pìnné òsun yā kū ò èe pì o gbēke maro ari Bisásiri Né vuna gan. ¹⁰ Ò yā pì kūna, ama òten kō lala òten pì: Vuna gan yā bire de deramee? ¹¹ Akū ò a là ò pì: Bó yā mé à tò ludayādannerinō dī pì Iiasu mé ani su káakuu? ¹² À wèmma à pì: Iiasu ni su káaku yāpurame, ani yā sīnda pínki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè Luda yān ò pì, Bisásiri Né ni wétamma le manamana ari ò gīi? ¹³ Ama maten oáre Iiasu sù kò, akū ò kènè n poyeinaaame, lākū ò a yā ò Luda yān nà.

Yesu négōgbē tånade werekšanaa

(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò sù n gbē kparanō kīnaa, ò è pari likańyī, ludayādannerinō ten lékpakōa ke kúnwo. ¹⁵ Kū pari Yesu è, a yā bò n sare, akū ò bàà lè ò gèe ò fō kpàa gōnō n pínki. ¹⁶ Akū à a ìbano là à pì: Bó lékpakōan áten ke kúnwo lee? ¹⁷ Akū gōgbē ke wèa zāa gūn à pì: Danneri, ma sunne kū ma néome, tāna mé à a néne nàte. ¹⁸ Tó à didia, àdi a pāte zīte, àdigō lé'ifuta bote, àdigō saka só, àdi gbāgbā sòro. Ma pì n ìbanone ò pé tāna pìia à bo, akū ò fūa. ¹⁹ Akū Yesu pìnné: Gbāragbē ludanaanikerisarinō! Manigō kú kááo ari boremee? Manigō mena kááo ari boremee? À mómene kū né pìio la.

²⁰ Kū ò sùne káao, kū tāna pì Yesu è gōnō, akū à né pìi yīgāyīgā à a pāte zīte bèn. Akū àten gbigiri ke àten lé'ifuta bote. ²¹ Yesu né pì de là à pì: Zaa boremee à kúo lee? À wèa à pì: Zaa a né fīti zīme. ²² Àdigō a zu té kū ío gūn baala'i, àdigō ye à a de. Tó ìni fō n pòke ke n ó wènda gwa, n kpáwái. ²³ Yesu pìnné: N pì, tó mani fō yá? Bee pó sīnda pínki dī sí ke gbē kū à ma náani vīne. ²⁴ Akū né pì de wiki lè gōnō à pì: Má n náani vī. Ñ n náani kū àten kīama karamene. ²⁵ Kū Yesu è zà ten nakaramma, à gí tāna pìine à pì: Tāna sāto kpáturuku, ma ònne n go né pìia.

Ñsun gẽ a gũn doro. ²⁶ Akũ tãna pì wiki lè à a yìgã pãšĩpãšĩ, akũ à gò. Né pìi gõ wútèna lán gèe bà ari gbẽ daside pì à gàmè. ²⁷ Akũ Yesu a kù a ɔa à a fùte à zè.

²⁸ Kũ Yesu gè ɔnn, akũ a ìbanɔ a gbèka gusare ò pì: À kè dera ódi fĩ ò pé tãna pìia à boroo? ²⁹ Akũ à wèmmà à pì: Adi taka dì sí boro, sé kũ aduakènaao.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yã'ona
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)

³⁰ Kũ ò bò gwe, akũ ò pã Galilinè. Yesu ye ògõ a kúki dõro, ³¹ zaakũ àten yã da a ìbanɔnemè. À pìnnè: Oni Bisãširi Né na gbènnè ñ ɔ ò a de, a goro aakõde zĩ ani fute. ³² Odi a yã pìi dõro dõro, akũ vĩna ñ kũ ò yã pì gbekaa.

Tena Yesui lán né fĩti bà
(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)

³³ Akũ ò kà Kapenamú. Goro kũ à kú be, à a ìbanɔ là à pì: Bó lékpakõan àten ke zé gũnn? ³⁴ Akũ ò yĩtèna, zaakũ òten lékpakõa ke zé gũn deñla yã musumè. ³⁵ Akũ à vùte à gbènnon kuri awèepla pìno sisiai à pì: Tó gbè ye à ke gbè káaku ũ, ade gõ gbè kpède ũ, àgõ gbè sĩnda pínkinè zĩri ũ. ³⁶ À né fĩti sè à a zè ñ are, akũ à a sè à a kpà a kùla à pìnnè: ³⁷ Gbè kũ à né dínɔ do sì ma ìbake yã, makũmè à sì. Gbè kũ à ma si sõ, makũmè à sì madoro, gbè kũ à ma zĩn à sì.

Gbè kũ adi ibere kpá kũoro bi ó gbèmè
(Luk 9:49-50)

³⁸ Akũ Yuhana pìnnè: Danneri, o gbèke è, àten tãnanɔ gorĩma kũ n tóo, akũ o ginè, zaakũ ó gbèno. ³⁹ Akũ Yesu pì: Àsun gínèro, zaakũ gbèke ni fĩ à daboyã ke kũ ma tóo à era à ma tó vãni sí doro. ⁴⁰ Gbè kũ adi ibere kpá kũoro bi ó baakpèmè. ⁴¹ Yãpuran maten oáre, gbè kũ à á gba ímina kũ á kun Kirisi pò ũ yã, ade ni kura a láadairo.

⁴² Tó gbè tò né kũ ò ma náani vĩ dínɔ doke sãte, anigõ sãna adenè ò wísilɔgbe zõkõ do a wakale ò a zu sèbèe gũn. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé àdi tó ñ fu, ñ zõ ñ zukũna. À sãnanne ñ gè wèndii gũn kũ ɔ kusuo de n gõ kũ ɔ mèn plaola ñ gè té kũ àdi garo gũn gyãwã. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé àdi tó ñ sãte, ñ zõ ñ zukũna. À sãnanne ñ gè wèndii gũn ère ũ de n gõ kũ gbá mèn plaola ò n zu tén. ⁴⁷ Tó n wé mé àdi tó ñ fu, ñ bo. À sãnanne ñ gè kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũn kũ wé doo de n gõ kũ wé mèn plaola ò n zu tén, ⁴⁸ gu kũ ñ kòkòbirii dì lákaro, té pìi dì garo.

⁴⁹ Té ni mè ũ gbè sĩnda pínkia lákũ òdi pò keke kũ wisio nà. ⁵⁰ Wisi bi pò manamè, ama tó a nna tà, deran oni ke nà à gõ wisi ũ doo? À tó wisi gõ kũ á gũn, áni gõ nna kũ kõo.

10

Yìgidena yã
(Mat 19:1-12)

¹ Akũ Yesu bò gwe à gèe Yudea bùsun ari Yoda bara. Pari era ò kàkarai gwe, akũ à yã dàrĩne lákũ àdi ke nà. ² Farisi kenɔ sù ò a yõ ò gwa, akũ ò a là ò pì: Gõgbè zé vĩ à yìgi de yá? ³ À wèmmà à pì: Musa dàáre deraa? ⁴ Ò pì: Musa gõgbè gbà zé à yìgidetakada kè à a nanɔ gbarèo. ⁵ Akũ Yesu pìnnè: Á sãgbãna yã mé à tò Musa doka birekũ dàáre. ⁶ Zaa káaku kũ Luda andunia kè, à gõgbè kè kũ nɔgbèomè. ⁷ Abire yã gõgbè ni a de kũ a dao tó, ò nakõa kũ a nanɔ, ⁸ ñ gbènnon pla oni gõ mè do ũ. Ò kun pla doro, sé do. ⁹ A yã mé à tò gbè kũ Luda ñ nakõano, bisãširi sún ñ kèkõaro. ¹⁰ Kũ Yesu tà be, a ìbanɔ a là yã pìi mĩii. ¹¹ Akũ à pìnnè: Gbè kũ à yìgii dè kũ a nanɔ à nɔ pãnde sè, ade zina kè a nɔ káakunè. ¹² Nɔgbè kũ à yìgii dè kũ a zão à gõ pãnde sè sõ, à zina kèen gwe.

Yesu arubarikadana nénɔn
(*Mat 19:13-15, Luk 18:15-17*)

¹³ Òtɛn su Yesu n kù n é n ɔ de à ɔ na m ɔ ma, akù a ì ban ɔ g ɔ n ɛ. ¹⁴ Kù Yesu è l ɛ, à p ɔ f ɛ à p ɔ n ɛ: À t ɔ n é n ɔ m ɔ ma k ɔ n a a, à sun g ɔ n n e r ɔ, zaakù kpata kù à b ɔ Luda k ɔ n a a m é à n takan ɔ p ɔ ũ. ¹⁵ Yápuran matɛn oáɛ, gbɛ kù adi kpata kù à b ɔ Luda k ɔ n a a sí lán né fíti bàro ni g ɛ n l ɔ. ¹⁶ Akù à n é n ɔ s è à n kpákpa a kùla, à ɔ nàna m ɔ ma à arubarikaa dà n gu.

Aruzekede
(*Mat 19:16-30, Luk 18:18-30*)

¹⁷ Kù Yesu dà zén àtɛn gé, akù g ɔ gbɛ ke bàa lè à sù à kùtɛ a arɛ à a là à p ɔ: Dannɛri mana, deran mani ke nà mà w è n d i kù à di l á k a r ɔ l e e? ¹⁸ Akù Yesu p ɔ n ɛ: À k è d e r a n p ɔ m á m a n a a? Gbɛke manaro, sé Luda ado. ¹⁹ N dokan ɔ d ɔ: N sun gbɛ d e r ɔ, n sun zina k e r ɔ, n sun kpāni oro, n sun yā di n gbɛ d a k e a r ɔ, n sun gbɛ b l e r ɔ, n g ɔ b è e r ɛ l í n d e kù n d a o o n ɛ. ²⁰ Akù à p ɔ: Dannɛri, zaa ma né fiti g ɔ r ɔ a n m á y ā b i r e n ɔ k ũ n a p ɔ n k i. ²¹ Akù Yesu a gwà kù yenyi w é o à p ɔ n ɛ: Yā m è n d o m é à g ɔ n n e. N gé n p ɔ kù n v ɔ n ɔ y ɔ a p ɔ n k i n à a ɔ g ɔ k p á t a k a s i d e n ɔ a, n m ɔ n t é m a i, ñ n i g ɔ a r u z e k e v ɔ l u d a m b e. ²² Akù g ɔ gbɛ p ɔ ā n n s i s i y ā p ɔ y ā i, à t à kù p ɔ s i r a o kù à a r u z e k e n ɔ v ɔ z ɔ k ɔ y ā i. ²³ Akù Yesu a ì ban ɔ gwà g w a à p ɔ n ɛ: À z ɔ ũ m a n a m a n a a r u z e k e d e n ɛ à g ɛ k p a t a kù à b ɔ Luda k ɔ n a a g ũ n. ²⁴ A y ā p ɔ i b ɔ a ì ban ɔ s a r ɛ, akù Yesu è r a à p ɔ n ɛ: Gbɛ n ɔ, à z ɔ ũ g b ɛ n e m a n a m a n a à g ɛ k p a t a kù à b ɔ Luda k ɔ n a a g ũ n! ²⁵ Lakumi g ɛ n a p ɔ r ɔ w e e n a r a g a d e a r u z e k e d e g ɛ n a k p a t a kù à b ɔ Luda k ɔ n a a g ũ n l a. ²⁶ Akù y ā p ɔ i b ɔ a ì ban ɔ s a r ɛ m a n a m a n a, ò p ɔ k ɔ n ɛ: D í m é a n i f ɔ à s u r a b a n a l e e? ²⁷ Yesu n g w á à p ɔ: B i s ā s i r i n i f ɔ r ɔ, sé Luda. Luda k ɔ n a a b e e p ɔ s ɔ n d a p ɔ n k i d i s i k e.

²⁸ Akù Pita p ɔ n ɛ: O bee p ɔ s ɔ n d a p ɔ n k i t ɔ o t e n y ɔ. ²⁹ Yesu p ɔ: Yápuran matɛn oáɛ, gbɛ kù à a b e t ɔ k e a v ɔ n i n ɔ k e a d a k ũ n a n ɔ k e a d a k e a d e k e a n é n ɔ k e a b u r a m a y ā i kù m a b a a r u k p a n n e n a y ā o, ³⁰ a d e n i è r a à b e n ɔ kù v ɔ n i n ɔ kù d a k ũ n a n ɔ kù d a n ɔ kù n é n ɔ kù b u r a n ɔ e l e u b a s ɔ r ɔ a n d u n i a d í g ũ n, a m a kù w é t ā m m a o m e, a n i w è n d i kù à d i l á k a r ɔ l e a n d u n i a kù à t ɛ n s u g ũ n. ³¹ Gbɛ k á a k u n ɔ n i g ɔ g b ɛ k p e d e n ɔ ũ d a s i, g b ɛ k p e d e n ɔ n i g ɔ g b ɛ k á a k u n ɔ ũ.

Yesu era à a ga kù a vunaao yā'onaa
(*Mat 20:17-19, Luk 18:31-34*)

³² Ò è r a ò d à z é n ò t ɛ n g é Y u r u s a l e m u. Yesu d o a ì b a n ɔ n e a r ɛ, akù y ā p ɔ i b ɔ n s a r ɛ, v ɔ n a g b ɛ kù ò t é a k p e n ɔ k ũ. Akù Yesu a g b ɛ n ɔ n k u r i a w e e p l a n ɔ s è t e n d o n a, à è r a à y ā kù o n i k e a r e ò n ɛ d ɔ ³³ à p ɔ: À m a! Ó t ɛ n g é Y u r u s a l e m u m e. O n i B i s ā s i r i N é k p á s a ' o r i k i n ɔ kù l u d a y ā d a n n e r i n ɔ a, o n i y ā d a a l a à g a, o n i a k p á k i f i r i n ɔ a. ³⁴ O n i a l a l a n d i k e o n i l é ' i k á a o n i a g b ɛ kù f l ā a o o n i a d e, a g ɔ r ɔ a a k ɔ d e z ɔ a n i f u t e.

Yamisi kù Yuhanao wékenaa
(*Mat 20:20-28*)

³⁵ Akù Zebedi n é n ɔ Y a m i s i kù Y u h a n a o n à Y e s u i ò p ɔ n ɛ: D a n n ɛ r i, ó y e n y ā kù ó t ɛ n w é k e m m a k e w e r ɛ. ³⁶ Akù à n l á à p ɔ: B ɔ n á y e m à k e á r e e? ³⁷ Ó w è a ò p ɔ: N t ɔ ò v u t e k ũ n w o n k p a t a g ũ n, g b ɛ d o n ɔ p l a i g b ɛ d o ɔ z e i. ³⁸ Yesu p ɔ n ɛ: Á y ā kù á t e n i a w é k e m a d ɔ r ɔ. T o k o ' i kù m a n i m i, á n i f ɔ à m i y á? W é t ā m m a kù m a n i g ɛ n á n i f ɔ à g ɛ a g ũ n y á? ³⁹ Ó w è a ò p ɔ: Ó n i f ɔ. Akù Yesu p ɔ n ɛ: T o k o ' i kù m a n i m i á n i m i, w é t ā m m a kù m a n i g ɛ n á n i g ɛ n, ⁴⁰ a m a v u t e n a m a ɔ p l a i k e m a ɔ z e i b i m a y ā n l o. G b ɛ kù Luda k è k e n n e n ɔ p ɔ m e.

⁴¹ Kū a ìba gbēnɔn kuri kparanɔ yā pìi mà, n pɔ fɛ̀ Yamisi kū Yuhanaooi.
⁴² Akū Yesu n kákara à pìinne: Á dɔ kū gbē kū òteni n gwa buri pānde kɔnɔ ũnɔ
 dì gbāna ble n gbēnɔa, gbānadenn sɔ òdi iko mɔ́nne, ⁴³ ama à de le á kīnaaro. Á
 té gbē kū à ye à gɔ gbē zɔkɔ ũ, sé ade ke á zìri ũ. ⁴⁴ Lemε dɔ gbē kū à ye à gɔ gbē
 káaku ũ, sé ade ke á sīnda pínki zò ũ. ⁴⁵ Zaakū Bisāsiri Né dí su de ò zī kenεro, à
 sù de à zī kenεme à a zīda wèndi kpá de à gbēnɔ bo dasi yāi.

Batimeu wéwēnaa
 (Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ò kà Yeriko. Kū Yesu ten bo gwe kū a ìbanɔ kū pario, vīna Timeu né
 Batimeu vutena zé léa, àten bara ke. ⁴⁷ Kū à mà ò pì Yesu Nazera mé àten gēte,
 akū à nà lé gbāna zunaa à pì: Yesu, Dauda Buri, n ma wēnda gwa! ⁴⁸ Akū pari
 ten gíne òten pi à yīte. Akū a lé gbāna zunaa kàra àten pi: Dauda Buri, n ma
 wēnda gwa. ⁴⁹ Yesu zè à pì: À a sísi. Akū ò vīnaa pìi sisi ò pìne: N laakari kpáte
 n fute. Àteni n sísi. ⁵⁰ Akū vīnaa pì a uta bò à vī à fute à sù Yesu kīnaa. ⁵¹ Akū
 Yesu a là à pì: Bón n ye mà kennεε? Vīnaa pìi wèa à pì: Rabi, má ye ma wé gu
 emε. ⁵² Akū Yesu pìne: N gé, ma náani kū n kè mé à n werekɔa. Zaa gwe gōnɔ a
 wé gu è, akū à dà kāao zén.

11

Gbānakεkpana Yesui Yurusalemu
 (Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

¹ Kū ò kà kāni kū Yurusalemuo, ò kà Betefage kū Betani kū à kú Kùkpe
 sīsigerεiio, akū Yesu a ìbanɔ zī gbēnɔn pla ² à pìinne: Á gé lakutu kū à káte á
 are dire gūn. Tó a gē gōnɔ, áni zaakine bɔrɔ e bàdɔna gwe, gbēke dí dia zikiro.
 À poro à suo. ³ Tó ò á lá ò pì, bón àten ke gwe, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo
 tera. ⁴ Akū ò gèe ò zaaki è bàdɔna kpélele bàai. Kū òten poro, ⁵ akū gbē kū ò ze
 gwennɔ n lá ò pì: Bón àten ke kū zaaki pìio kū àten poroo? ⁶ ò wèmma lākū Yesu
 ónne nà, akū ò n tó ò táo. ⁷ Ò sù kū zaaki pìio Yesunε, ò n utanɔ kpàtea, akū
 Yesu dia. ⁸ Gbēnɔ teni n utanɔ kpáte zé gūn dasi, gbēkenɔ ten lánɔ zɔ sèn òten
 kpáte dɔ. ⁹ Gbē kū ò té arenɔ kū gbē kū ò té kpenɔ ten wiki lé òten pi:

N gbāna ke!

Arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tso ũ.

¹⁰ Luda arubarika da ó dizi Dauda kpata kū àten bo gupuraan.

Ò gbānakε kpái ari ludambe.

¹¹ Kū Yesu kà Yurusalemu, à gè Luda ɔnn, akū à pò sīnda pínki gwà à likai. Kū
 ifāntē ten gē kpén yāi, akū à bò à gèe Betani kū a ìba gbēnɔn kuri awεεplanɔ.

Yesu láaribona kaka lía kū a kunna Luda ɔnnwo
 (Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Kū gu dɔ, ò bò Betani, akū nà ten Yesu de. ¹³ À kaka lí è zà dire a lá kù. Akū
 à gèe gwa ke tó à né vī. Kū à kà gwe, adi póke lero, sé a lánɔ, zaakū kaka gɔrɔ
 dí ká kòro. ¹⁴ Akū à pì lí pìine: Gbēke ni n né ble ziki doroo. A ìbanɔ yā pìi mà.

¹⁵ Kū ò kà Yurusalemu, Yesu gè Luda ɔnn, akū à pè eteblerinɔa kū lagatarinɔ
 à n bóte. À gɔlilinkerinɔ teburunɔ kū potēnyarinɔ gbànɔ yīpa à kòteíne. ¹⁶ Adi
 we gbēke a aso sè à gèteo Luda ɔnnlo. ¹⁷ Akū à yā dà gbēnɔne à pì: Ò kè Luda
 yān ò pì: Ma kpé nigɔ de aduakekpe ũ buri sīnda pínkine, akū a kè gbēblerinɔ
 tò ũ. ¹⁸ Sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ yā pìi mà, akū òten zé wete ò a de. Òten
 vīna kene, zaakū a yādannenaà bò gbē sīnda pínki sare. ¹⁹ Kū ɔkosi kè, akū Yesu
 kū a ìbanɔ bòte wēte pìi gūn.

20 Kū gu dò, òtɛn gēte, akū ò kaka lí pìi è à kori kè kū a zīnio. 21 Akū à yā dò Pitan, akū à pì Yesunɛ: Rabi, n̄ kaka lí kū n̄ láari bòa gwa, à kori kù. 22 Yesu wèmma à bè: Agō Luda náani vī. 23 Yāpuran maten oáre, tó gbē ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu sèben, tó ádi sika ke a nèsee gūnlo, tó à náani vī kū yā kū à òo pì ni ke, ani keneme. 24 Abire yāi maten oáre, tó áten adua ke, yā kū a a wé kè pínki, à dite à gīnake a lè kò, áni le sō. 25 Tó a fute áten adua ke, tó á nèse vāni kūna kū gbēkeo, à kēne, de á De kū à kú musu á durunnano kēáre do. 26 Tó ádi gbēno kē sōro, á De kū à kú musu ni á durunnano kēáre sero.

Yesu gbekana a ikooi
(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

27 Akū ò kà Yurusalemu. Lákū Yesu ten kure Luda on̄n nà, sa'orikin̄o kū ludayādannerin̄o kū gbē zōkōn̄o sù 28 ò a la ò pì: Iko kpaten nten yā dín̄o keoo? Dí mé à n̄ gba yā pì kena ikoo? 29 Akū Yesu wèmma à pì: Yā mèn don mani gbekaáwa. À wema, mani iko kū maten yā dín̄o keo oáre. 30 À omene. Yahaya gbēno da'itekēnaa bò Luda kīnaan yá, ke bisāsiri kīnaame? 31 Akū ò yā gōgō ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó lá bōyāin ódi Yahaya yā síroo? 32 Tó o pì bisāsiri kīnaame sō, tò! Ò gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike si. 33 Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pínne: Ehē makū se, mani iko kū maten yā dín̄o keo oáero.

12

Geepi líkpe arukerin̄o
(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

1 Akū Yesu fute áten yálekōañne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèee yò geepi'ifēki ū à búdākpāgbaa kè, akū à bú pìi nà arukerin̄one n̄ oī, akū à fute kū táo. 2 Kū geepizōgōro kà, akū à a zīrii zī arukerii pìn̄o de à a geepi né sí. 3 Akū arukerii pìn̄o a kù ò a gbè, ò a gbàre okori. 4 Akū à era à zīri pānde zī do. Akū ò gbē bire lè a miia ò wé'i dāa. 5 A era à gbē pānde zī do, akū ò gbē bire dè. Len à gbē pānden̄o zī le dasi, ò n̄ gbēken̄o gbè ò n̄ gbēken̄o dè. 6 À négōgbē mèn do yenyīde mé à gōne sà, akū à a zī zā à pì: Oni ma né yā da. 7 Akū arukerii pìn̄o pikōne: Túbibliiime dí. À tó ò a de, a túbi ni gō ó pó ū. 8 Akū ò a kù ò a dè, akū ò a gēe sè ò bòo bura gūn. 9 Tò! Bón burade pì ni kee? Ani su à arukerii pìn̄o dede à bura pì na gbē pānden̄one n̄ oī. 10 Ádi Luda yā dí kyó keoo?

Gbè kū kpéborin̄o pā kpài
mé à gō kpé kusuru gbè mīde ū.

11 Dikiri mé à abirekū kè,
akū à kèwēre yābonsare ū.

12 Akū ò zé wète ò a kù, zaakū ò dō kù n̄ yāin à yálekōanaa pìi ò, ama ò vīna kè parine, akū ò a tò gwe ò tà.

Bé'ogōkpana Sizaa yá
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

13 Akū ò Farisi ken̄o kū Herōdu gbēno zī Yesu kīnaa kū ōndōo, de ò a kù a yā'onaa gūn. 14 Kū ò kà, akū ò pìne: Danneri, ó dō kū gbē yāpurademe n̄ ū. Ndì gbē wé gwaro, ndì gbē gwena gwaro, ndì Luda zé dañne sūsu. À zé vī ò būsū'ogō kpá Sizaa yá, ke à zé vīro? Ò kpāan yá, ke òsun kpáaro? 15 Yesu n̄ manafikike dōm̄ma, akū à pínne: Bōyāin áteni n̄ lé áten gwaa? À mó kōn̄o gō pì doo mà gwa. 16 Kū ò kpāa, akū à pínne: Dí mì wānzān dí kū a tóoo? Ò wèa ò pì: Siza póm̄e.

17 Akū Yesu pìnnε: À pò kū à de Siza pò ũ kpá Siza, à pò kū à de Luda pò ũ kpá Ludaa. A yā bò n sαρε.

Gènɔ vuna yā

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

18 Akū Sadusi kū òdi pi gènɔ dì vuronɔ sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ò pì: 19 Danneri, Musa òwεε a takada gūn à pì, tó gbē gā à a nanɔ tòn né'isari, a dakūna gyaanɔ pì sé, de à né buri dato a vīninε. 20 Tò! Dedokɔnɔnɔn kun gbēnɔn suppla. Woru nɔ sè, akū à gā né'isari. 21 Akū Sabi nɔ pì sè dɔ, akū à gā à nɔ pì tò né'isari. Akū Biò kè ε dɔ 22 ari à gēε à pè n suppladea. N pínki ò gā né'isari. N pínki gberan nɔ pì gā se. 23 Gènɔ vuna gɔɔ zī n dí mé anigɔ nɔ pì vīi? Zaakū n gbēnɔn suppla n pínki ò a dè n ũmε. 24 Akū Yesu wèmma à pì: Á Luda yā kū a gbānao dōnasari yāin a sāteroo? 25 Tó gènɔ fùte, oni nɔ séro, oni zā kero, onigɔ kun lán malaikanɔn kun nà ludambεmε. 26 Gèvuna yā musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kū à lèkara yā òn Luda pìne akāame Íbrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. 27 Luda dì ke gènɔ Luda ũro, gbē bēnenɔ Ludame a ũ. A sāte à kè zōkō.

Dokayā kū à deñla

(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

28 Ludayādanneri ke kú gwe, à lékpakōa kū òten ke mà. Kū à è Yesu yā wèmma manamana, akū à nài à a là à pì: Dokayā kpate mé à de a kparanɔla pínkii? 29 Yesu wèa à pì: Yā kū à deñlan dí: Isarailanɔ à sā kpá. Dikiri ó Ludame Dikiri ũ ado. 30 Ngɔ ye Dikiri n Ludai kū nèse mèn doo kū n ninio pínki kū n laasunnwo pínki n gbāna lén. 31 A pladen dí: Ngɔ ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. Dokayā ke de abirenɔlaro. 32 Akū ludayādannerii pì pìne: Yā maname, danneri. N yāpura ò, n pì Luda mèn dome, a pānde kunlo, sé àpii. 33 Yena Ludai kū nèse mèn doo kū n laasunnwo pínki n gbāna lén kū yena n gbēdakei lán n zīda wèndi bàao de sa'opɔ kū òdi ká tén à té kūla kū sa'ona buri sīnda pínkio. 34 Kū Yesu è à yā wèawa kū laakarīio, à pìne: Gēna kpata kū bò Luda kīnaa gūn zā kūnworoo. Zaa gɔɔ birea gbēke dí sù a yāke laa doroo.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

35 Yesu èra àten yā dañne Luda ɔnn, akū à gbēnɔ là à pì: À kè dera ludayādannerinɔ dì pi Dauda burin Arumasihu ũu? 36 Kū Luda Nini dìdi Daudaa, à pì:

Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àgɔ a iberenɔ kátene a gbá gbáru.

37 Lákū Dauda pìne Dikiri ũ, à kè dera anigɔ de a buri ũ dɔɔ?

Ludayādannerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akū pari teni a yā ma kū pɔnnao. 38 A yādannena gūn à pì: À laakari ke ludayādannerinɔi. Òdigɔ ye kurenaai kū uta zōkōnɔ dana, de ògɔ fɔ kpákpámma εtenɔa. 39 Òdigɔ wete ò vute aduakεkpe vuteki mananɔ gūn kū dikpe vuteki mananɔ. 40 Òdi adua gbāna ke de gbēnɔ n e yāi, akū òdi gyaanɔnɔ kpé símma. N wétamma nigɔ pāsīpāsī de gbē sīnda pínki póla.

Gyaanɔ takaside gba

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Akū Yesu vùte Luda ònn ɔɔɔɔɔɔɔɔ are, àten gběno gwa lákū òten ɔɔɔ dan nà. ɔɔɔɔɔɔɔɔ ten ɔɔɔ zòkò dan. ⁴² Akū gyaano takaside sù à kòbò pla dàn, adi kà sisiro. ⁴³ Akū Yesu a ìbano kàkara à pínne: Yāpuran maten oáre, gyaano takaside dí ɔɔɔ dà ɔɔɔɔɔɔɔɔ gūn de gbě sīnda pínkila. ⁴⁴ Zaakū n ɔɔɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n pínki. Nògbě dí sò, a takasike gūnn pò kú à vī à pò bleon à dàn pínki.

13

Yurusalemu yakana kú andunialakagɔɔ sèedano
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

¹ Lákū Yesu ten bo Luda ònn nà, a ìbano doke pínne: Danneri, n gwa lákū ò kpé mana dí takano bò nà kú gbè mana dí takano. ² Akū Yesu pínne: N kpé zòkò dínò è pínki yá? Gbè ke kú gu dí kú oni tó dikòaro, oni gboro pínkime.

³ Yesu vutena Kùkpe sīsigerēei areɔkòsana kú Luda ònnwo, akū Pita kú Yamisio kú Yuhanao kú Anduruo a gbèka gusare ò pì: ⁴ N owere, boren yā dínò ni kee? Bó mé anigò de a pínki kegɔɔ sèeda ũu? ⁵ Akū Yesu pínne: À laakari ke, àsun tó ò á sàtero. ⁶ Oni su dasi kú ma tóo, onigò pi Arumasihume n ũ oni gběno sàte dasi. ⁷ Tó a zínò baaruu mà kú a òpiio, àsun bídi kero. Sé abirekūno ke, ama andunia lakana kpé. ⁸ Buri kú burio ni futekò, lemē dò būsū kú būsūuo. Zíte yīgāyīgāna nigò kú gukenon kú nàao. Yā dínome nòwāwā naana ũ.

⁹ À laakari ke. Oni á kúkū ò á na yákpatekerinone n ɔ, oni á gběgbě aduakēkpeno gūn. Oni á ze būsū gbě zòkòno kú kínano are ma yāi, de àgò deñne ma sèedadeno ũ. ¹⁰ Sé ò ma baaru nna waazi ke buri pínki ma gīa. ¹¹ Tó ò gèe kááo yákpatekēkia, àsun gīnake à bídi ke yā kú áni oaro. Yā kú Luda dàáre á lén gɔɔ kúa à o, zaakū ákòno mé áni yā oro, Luda Ninime. ¹² Vīni kú dakūnanao ni kò kpárima ò de. Deno ni bo n neno kpe. Neno ni bo n deno kú n danò kpe ò n de. ¹³ Gbě sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbě kú à zena gbāna ari a gɔɔ léa ni surabana le.

¹⁴ Tó a tē guyakari è gu kú à de àgò kunlo, kyókeri gò dō, gbě kú ò kú Yudeano bàa sí ò mì pé kpínna. ¹⁵ Gbě kú à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pòke sé à booro. ¹⁶ Gbě kú à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁷ Waiyoo nòsindareno kú nérandeno gɔɔ birea. ¹⁸ À adua ke de yā pì sún ke bunsire gɔɔɔ, ¹⁹ zaakū wétamma nigò kun gɔɔ pínna. Zaa gɔɔ kú Luda andunia kè ari gbāra a taka dí kero, ani sò ke zikiro. ²⁰ Tó Dikiri dí gɔɔ pínno lagoro, de gběke ni boro. Ama à gɔɔ pínno làgo a gbě kú à n sèno yáime.

Bisāsiri Né sunaa
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹ Gɔɔ birea tó gběke piáre, à Arumasihu gwa la kesò à Arumasihu gwa zā dire, àsun síro. ²² Zaakū Arumasihu ékeno kú annabi ékeno ni su ò sèedano kú daboyāno ke, de ò gbě kú Luda n sèno sàteo, tó ani sí ke. ²³ À laakari ke. Ma gīnake ma yā pínki oáre zaa káaku kò.

²⁴ Gɔɔ pínno wétammaanaa gbera ifantē ni sira kú, mɔvura ni í kero, ²⁵ susuneno ni woro ludambe, gbāna kú ò kú musuno ni yīgā, ²⁶ gbaso ò Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kú gbāna zòkòno kú gakurio. ²⁷ Ani a malaikano zī andunia kusuru siikò gūn, de ò gbě kú Luda n sèno kakara zaa andunia lé díkū kú a lé direkūo.

²⁸ À yā dada kaka lía. Tó a oneno í kpàkpa àten lá bòto kú, á dō kú guwānagɔɔ kà kāni. ²⁹ Lemē sò, tó a è yā pínno ten ke, àgò dō kú a sunaa kà kāni, à kú kpélele. ³⁰ Yāpuran maten oáre gɔɔ dí gběno ni gētero ari yā pínno gé keo pínki. ³¹ Musu kú zíteo ni gēte, ama ma yānon gētena vīro. ³² Gběke a gɔɔ ke a gɔɔ zaka dōro, bee malaika kú ò kú musuno ke Luda Né, sé De Luda.

³³ À laakari ke, á wé gō dō, zaakū á dō gōrō kū ani suro. ³⁴ A de lán gbē kū àten gé wētea bà. À a be tò a zīkerinone baadi kū a zīo, akū à pì a gudákpáriine á wé gō dō. ³⁵ Ákōnō sō, á dō gōrō kū bede ni suro, okōsin yá, lizāndon yá, kolezuon yá, ke gudō. A yā mé à tò á wé gō dō, ³⁶ de àsun su kānto à á le áten i oro yāi. ³⁷ Yā kū maten oáre maten o gbē sīnda pínkineme, à wé gō dō.

14

Lékpakūsūna Yesui

(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Vīnla dikpe kū Burodi Futenasari dikpeo gō gōrō pla, akū sa'orikinō kū ludayādannerinō ten zé wete kū ōndōo ò Yesu kū ò de. ² Zaakū ò pì: Òsun ke dikpe zīro, de gbēnō sún zuka káro yāi.

Nísi gbī nna kuna Yesu mīia

(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

³ Gōrō kū Yesu kú Betani, Simō kusu bea, àten pò ble gengesekena, akū nōgbē ke nài a lo fītinna kū nísi gbī nna buri mana ogoode kú a gūn kūna. Akū à lo pì wakaa è, à nísi pì kú Yesu mīia. ⁴ Gbēkenō kú gwe, ní pō fūte ò pì: Bómē nísi pì laalasekēna ūu? ⁵ Oni fō ò yía de andurufu wāa do kpé basōrola ò a ogo kpá takasidenōa. Akū ò léfōto kpà nōgbē pīii. ⁶ Akū Yesu pì: À a tó gwe. Bó yā mé à tò áten wari dōaa? À zī mana kēmeneme. ⁷ Takasidenō nigō kú kááo gōrō sīnda pínki, gōrō kú á yei, áni fō à kéine. Makū sō manigō kú kááo gōrō sīnda pínkiro. ⁸ À kè a gbāna lémmē, à gīnake à nísi kú ma mēea de à ma gè keome. ⁹ Yāpuran maten oáre, gu kú òteni ma baaru nna waazi ken andunia gūn pínki, onigō yā kú nōgbē pì kè o a dōngu yāi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

¹⁰ Abire gbera gbēnōn kuri awēēplanō do kú òdi pinē Yudasi Isikarioti gēe sa'orikinō kīnaa de à Yesu kpárima. ¹¹ Kū ò a yā mà, akū ní pō kè nna, akū ò lé sēne kú oni ogo kpáa. Akū àten zé wete à Yesu kpárima.

Vīnla pòble kekēnaa

(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30)

¹² Burodi Futenasari dikpego káaku zī kú òdi Vīnla sāne bōrōo kùtu kpá, Yesu ìbanō a là ò pinē: Mán ní ye ò gé kekēne n Vīnla pò blenn? ¹³ Yesu gbēnōn pla zī a ìbanō té à pīnne: À gé wēte gūn. Gōgbē ke ni daále à í sena kú loo. À tēi ¹⁴ ari on kú ani gēn. À o on pì bedene, danneri pì mán a kipaki kunn, gu kú áni Vīnla pò blen kú a ìbanō? ¹⁵ Ani kpé musu zōkō kú ò kèke mōáre. À pòbleyā kekewere gwe. ¹⁶ Yesu ìbaa pìno dà zén, ò gè wēte pì gūn, akū ò lè lákū à ónne nà. Akū ò Vīnla pòbleyā kèke gwe.

¹⁷ Kū okōsi kè, akū Yesu gēe gwe kú a gbēnōn kuri awēēpla pìno. ¹⁸ Kū ò gengesekena òten pò ble, akū à pì: Yāpuran maten oáre, á gbē mēn do kú óten pò ble lēle ni ma kpárima. ¹⁹ N nēsēe yāka, akū òteni a la dodo: Asa makūroo? ²⁰ Akū à pīnne: À gbēnōn kuri awēēplanō do kú óten pò ble ta gūn lēleme. ²¹ Bisāsiri Né ni kpágui lákū a kēna a yā musu nà, ama waiyoo gbē kú ani Bisāsiri Né kpárima pì. Ani ke sàna adene tó odi a i yāro.

Dikiri pòble

(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kō 11:23-25)

²² Kū òten pò ble, Yesu burodii sè à arubarikaa dàn, akū à likōre à kpà a ìbanō a pì: À sí, ma mēen dí. ²³ Akū à toko sè à arubarikaa dàn à kpárima, akū ò mì

ń pínki. ²⁴ Akū à pìnnè: Ma arun yè, Luda bàka kunna kū gbě dasinɔ aru ũ kū ani bɔtɛma. ²⁵ Yāpuran maten oáɛ, mani geepi'i mi gĩa doru ari kpata kū à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasà mà a dufu mi sà. ²⁶ Kū ò lèɛ sɪ, akū ò bɔtɛ ò gèɛ Kùkpe sɪsɪgɛɛɪ.

*Yesu gĩnake à d̄s̄ yā kū Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)*

²⁷ Akū Yesu pìnnè: Á pínki áni fuma, zaakū ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sānɔ ni fākōa. ²⁸ Ama ma vunaa gbera mani doáɛ arɛ gena Galili. ²⁹ Akū Pita pìnɛ: Bee tó ò fù ń pínki, mani furo. ³⁰ Akū Yesu pìnɛ: Yāpuran maten onnɛ, gwāaniala ari ko gō gé lé zu gèn pla, ĩni ledi kpámai gèn aakō. ³¹ Akū Pita pì māmam: Bee tó mani sù mà ga kūnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akū ò ò lɛ se ń pínki.

*Yesu aduakɛna zaɛ Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)*

³² Ò kà gu kū òdi pì Getesemani, akū Yesu pì a ìbanɔnɛ: À vutɛ la ari mà gé adua ke. ³³ À Pita kū Yamisio kū Yuhanao sè à gèɛ kūńwo. Pɔsira a kū a nèsɛyɔkɔ sɪ. ³⁴ Akū à pìnnè: Ma pɔ sira kù manamana ari ga léi. À zɛ la à ìbɛnɛ ke. ³⁵ Kū à gèɛ arɛ fíti, akū à kùtɛ zĩtɛ à adua kè tó ani sí ke, gɔɔ zakaa pì gɛtɛala. ³⁶ À pì: Baa, ma De, pɔ sīnda pínki d̄i sí kenne. N̄ toko'i dí síma, ama adi ke yā kū má yeinlo, sé kū ń yeii. ³⁷ Akū à èra à sù à a ìbanɔ lè, òtɛn i o. Akū à pì Pitane: Simɔ, nten i on yá? N̄di f̄s̄ n ìbɛnɛ kè bee awa doroo? ³⁸ À ìbɛnɛ ke àgō adua ke de àsun fu yōogwanaaaro yāi. Nini yei, ama m̄e busɛ. ³⁹ À èra à gèɛ adua ke, akū à yā dokɔnɔ p̄i ò d̄o. ⁴⁰ Kū à èra à sù à ń lé, òtɛn i o, zaakū òtɛn idekū dedɛ. Ò d̄s̄ deran oni yā onɛ nàro. ⁴¹ A suna gèn aakōdeo à pìnnè: Átɛn i o átɛn kámma bo ari teran yá? À mò lɛ. Gɔɔ kà sà. À gwa, ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinɔ. ⁴² À futɛ ò gé. Gbɛ kū à ma kparíma pì ten su fá.

*Yesu kūnaa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)*

⁴³ Kū à kpé àtɛn yā pì o, akū Yudasi a ìba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ doke sù kū pario, ò f̄nɛdanɔ kùkūna kū gònɔ. Ò bò sa'orikinɔ kū ludayādannɛrinɔ kū gbɛ zōkōnɔ kīnaa. ⁴⁴ Bonkpɛde pì s̄s̄ à sèdaa ònnɛ à pì: Gbɛ kū mani lé p̄ea, àkūn dí. À a kū gbāna à tá kaa. ⁴⁵ Akū à m̄i p̄e Yesua gònɔ à pìnɛ: Rabi! Akū à lé p̄ea. ⁴⁶ Akū ò ɔ p̄tɛ Yesua ò a kù gínjin. ⁴⁷ Akū gbɛ kū ò zena gwenɔ doke a f̄nɛda wòto à sa'oriki z̄iri ke lèo à a s̄a gò. ⁴⁸ Akū Yesu pìnnè: Kpāni wédewɛn ma ũ kū a su à ma kū kū f̄nɛdanɔ kū gònɔ yá? ⁴⁹ Madìgō kú kááa Luda ɔnn lākū gu d̄igō d̄o nà, madìgō yā daáɛ, ádi ma kūro. Ama sé yā kū ò kè Luda yān papa. ⁵⁰ Akū a ìbanɔ bàà lè ń pínki ò a tòn.

⁵¹ Kefenna ke t̄i à p̄oke danaro, bizatarun à kùala. Kū ò a kù, ⁵² akū à bò ń ɔ à a biza tònne gwe à bàà sɪ à tà punsi.

*Yuda gbānadenɔ yāpatɛkɛna kū Yesuo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Akū ò gèɛ kū Yesuo sa'oriki zōkō bea. Sa'orikinɔ kū gbɛ zōkōnɔ kū ludayādannɛrinɔ kākara gwe ń pínki. ⁵⁴ Pita t̄e a kpɛ z̄à dire ari à gèɛ à gè sa'oriki zōkō be ɔnn. À vùtɛ gwe àtɛn t̄e kpákpa kū dogarinɔ lɛlɛ. ⁵⁵ Sa'orikinɔ kū Yuda yākpatekerinɔ ń pínki ten sèda wetɛ Yesui ò a dɛ, akū odi a lero. ⁵⁶ Ò ékeyā d̄idia dasi, ama ń yāke dí kō séro. ⁵⁷ Akū gbɛkenɔ futɛ ò ékeyā d̄idia ò pì: ⁵⁸ Ò mà à pì áni Luda kpé kū bisāsiri bò wí áni a pānde bo gɔɔ aakō dagura kū

bisāsiri dí boro. ⁵⁹ Bee kũ abireo n̄ yā dí kō séro. ⁶⁰ Akũ sa'oriki zōkō fùte à zè n̄ are à Yesu gbèka: N̄ yāke vī n̄ weńmaroo? Yā kũ òten didimma dí de deraa? ⁶¹ Yesu yīte kpēn adi yāke wearo, akũ sa'oriki zōkō pìi era à a gbèka: Mōkōn Arumasihu, Luda arubarikade Né ũ yá? ⁶² Akũ Yesu pì: Makūme a ũ. Áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūsō áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akũ sa'oriki zōkō pì a utanō gā à kè à pì: À kè dera óten sèedade pānde kenō wete dō? ⁶⁴ A mà lākū à dōkè kũ Ludao nà. Yā kpaten a zεo teraa? Akũ ò yā dàala n̄ pínki ò pì ò a de. ⁶⁵ Akũ gbēkenō fùte ò lé'i kàa. Akũ ò pó yīne a ānwa, òteni a léle kũ okūo òten pine: N̄ annabikēyā ò n̄ gbē kũ à n̄ le o. Akũ dogarinō a kũ ò a sān kèke.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kũ ɔnn zīte, akũ sa'oriki zōkō zònkpareno doke sù gwe. ⁶⁷ Kũ à Pita è àten té kpákpa, akũ à wé dia à pìne: Mōkōn sō ndigō kũ lele kũ Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akũ à ledi kpà à pì: Má a dōro, mádi yā kũ nteni o dōro dōro. Akũ à fùte à gè gānun. ⁶⁹ Kũ zònkpare pì a è gwe dō, akũ à ò gbē kũ ò zena gwenone à pì: N̄ gbē mèn don dí. ⁷⁰ Akũ Pita ledi kpà dō. Kũ à kè saa fíti, gbē kũ ò zena gweno pì Pitane: Yāpurame n̄ gbē dome n̄ ũ, zaakũ Galili gbēme n̄ ũ. ⁷¹ Akũ Pita fùte à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē kũ áteni a yā o pì dōro. ⁷² Zaa gwe gōnō ko lé gèn plade zù, akũ yā kũ Yesu òo dō Pitan, kũ à pì, ari ko gō gé lé zu gèn pla, ani ledi kpáai gèn aakō. Akũ à nà ɔdōnaaa.

15

Pilati yākpatekena kũ Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Kũ gu dō gōnō sa'orikinō kũ gbē zōkōnō kũ ludayādannerinō kũ gbānadeno n̄ pínki yā gōgō, akũ ò Yesu yì ò gèe ò a nà Pilatine a ɔĩ. ² Akũ Pilati a là à pì: Mōkōmme Yudanō kína ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n̄ ò le. ³ Sa'orikinō ten yā didia, ⁴ akũ Pilati a là dō: Īni yāke oroo? Yā kũ òten didimma ma fá! ⁵ Ama Yesu dí yāke weńmaro, akũ yā pìi bō Pilati sare.

Yādana Yesula

(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

⁶ Vīnla dikpe zī òdi purusunano doke kũ gbēno a wé kè gbareíne. ⁷ Goro kũa sō gbēke kũ kpésiran òdi pi Baraba. À kũ kũ gbē gaavude kũ ò gbē dēno. ⁸ Akũ pari nà Pilatii ò wé kèa à ke lākū àdi kéne nà. ⁹ Akũ Pilati n̄ lá à pì: Á ye mà Yudanō kína gbareáren yá? ¹⁰ Zaakũ à dō kũ nèsegōba kũ sa'orikinon vī kũ Yesuo yāin ò a kpàawa. ¹¹ Akũ sa'orikinō gbēno laakarīi fùte, de ò o Pilatine à Baraba gbareíne. ¹² Akũ Pilati n̄ lá à pì: Bón á ye mà ke kũ gbē kũ adi pi Yudanō kinao teraa? ¹³ Akũ ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁴ Akũ Pilati píine: À kè deraa? Bó dàan à kèe? Akũ ò wiki lè ò kàra ò pì: N̄ a pá lía! ¹⁵ Pilati ye à gbēno pōnna wete, akũ à Baraba gbareíne. À Yesu kpà sozanōa ò a gbē flāao ò a pá lía.

Yesu fobona

(Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3)

¹⁶ Akũ sozaa pìno gèe káao bùsu gbē zōkō pì be ɔnn, akũ ò n̄ gā kākara pínki. ¹⁷ Ò arukĩmba tēra dāne, akũ ò lè fūraa tã ò kùne. ¹⁸ Akũ òten fō kpáa ò pì: Fōo Yudanō kína! ¹⁹ Òteni a lé kũ gōoo a mīa òten lé'i káa òten kúte n̄ kosoa òten mì

natene. ²⁰ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukĩmba tēra pìi gòala ò a zĩda pókasa dāne. Akū ò bò kāao òten gé a pá lía.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

²¹ Kū òten gé, Sireni gbē kū ò pine Simo bò lakutu kea àten su wēte gūn, akū ò gā nāa à Yesu lígbāndurukpana sé. Àkūme Alesanda kū Rufuo de ũ. ²² Akū ò gēe kū Yesuo gu kū òdi pi Gogota kū à pì m̀tokoki. ²³ Akū ò sèwē kū ò yàkate kū ezee dōne, ama adi miro. ²⁴ Kū ò a pá lía, akū ò a pókasanɔ kpàate ò kàte, akū ò kàpaa kpà lākū n̄ baadi ni sé nà. ²⁵ Ò a pá lía mò kēndome. ²⁶ Ò yā kū ò diaa kè ò nà lía a m̀la ò pì:

Yudano kina.

²⁷ Ò kpāni wédewenɔ pá lía a sare gwe do gbēnɔn pla, gbē do a oplai gbē do a ozei. ²⁸ Len yā kū ò kè Luda yān pàpa le kū ò pì: Ò a kākara kū dakerinɔ.

²⁹ Gbē kū òten gē zéla gwenɔ teni n̄ m̀i ke dékūdekū, òteni a sōsō ò pì: Èhè! M̀okōn kū n̄ pì ĩni Luda kpé wí n̄ era n̄ bo goro aakō daguran gweroo? ³⁰ N̄ n̄ zĩda m̀i sí n̄ kipa lía! ³¹ Leme do sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ teni a fobo le ò pì: À gbē pāndenɔ m̀i s̀i, ama ani fō à a zĩda m̀i síro. ³² Tó Arumasihu, Isarailano kina kipa lía tera ò e, óni a náani ke. Akū gbē kū ò n̄ pá lía lelenɔ teni a sōsō do.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

³³ Kū ifantē kà midangura, akū gusira dà būsuu pila pínki ari fānantē mò aakō. ³⁴ Fānantē mò aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Abirekū pì: Ma Luda, ma Luda, à kè dera n̄ ma tonn? ³⁵ Kū gbē kū ò zena gwe kenɔ yā pìi mà, akū ò pì: À ma, àten Iliasu sísi. ³⁶ Akū gbēke bàa lè à gēe à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fífí lebaa, akū à do Yesune à mi. Akū à pì: À ze gĩa ò gwa, tó Iliasu ni su à a kipa. ³⁷ Yesu wiki gbāna lè à wèndii tà. ³⁸ Akū Luda kpé lábure kèkōa pla bona musu suna zĩte. ³⁹ Kū sozanɔ gbē zōkō kū à ze Yesu are gwe è lākū à gā nà, akū à pì: Yāpurame Luda Nén gbē dí ũ. ⁴⁰ Nɔgbē kenɔ kú gwe do òten gu gwa zà dire. N̄ tén Mariama Magadaleni kun kū Mariamao Yamisi Fíti kū Yusufuo da kū Salomeo. ⁴¹ Goro kū Yesu kú Galili, m̀okōnɔ mé òdigō téi ògō kpái. Nɔgbē pāndenɔn kú gwe do dasi kū ò gēe kāao Yurusalemu lele.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁴² Azuma zĩ okosi. Kū òten kāmabogoro soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gbē sù. Gbē tódeme Yuda gbānadenɔ té. Àkū sō àten kpata kū à bò Luda kīnaa dā. À kùgbāna kè à gēe Pilati kīnaa à Yesu gēe gbèkaa. ⁴⁴ Kū Pilati mà Yesu gīnake à gā kò, à bò a sare. Akū à sozanɔ gbē zōkō s̀isi à a là tó Yesu gā kò. ⁴⁵ Kū Pilati gbē zōkō yā pìi mà, akū à Yusufu gbà zé à gēe pì sé. ⁴⁶ Akū Yusufu gēe à táaru biza lù, akū à gēe à a gēe kipa lía à biza pìi fífí. À a dà gbèwee kū ò sò mira ũ gūn, akū à gbè gbèntē gbigiri kè à tàta wēe pile. ⁴⁷ Mariama Magadaleni kū Mariama Yusufu dao è gu kū ò Yesu gēe pìi wūten.

16

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kāmabogoro lakanaao okosi Mariama Magadaleni kū Mariama Yamisi dao kū Salomeo nísi gbī nna lù, de ò gé ò kú Yesu m̀eaa yāi. ² Azumanenna zĩ kōnkōkōnkō ò bò òten gé mira pì kīnaa. ³ Ò kō là zén ò pì: Dí mé ani gbèe kù

gbigiri ke à gowere mira léa sɔɔ? ⁴ Zaakū gbèè pì zɔkɔ manamana. Kū ò wé sè ò gwà, akū ò è ò gbèè pì gbigiri kè ò gò mira pì léa. ⁵ Kū ò gè mira pì gūn, akū ò kefenna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akū ò kè gíri. ⁶ À pínne: Àsun ke gíriro, Yesu Nazera kū ò pà lían átèn weteroo? À vù, à kú laro. À gu kū ò a wùten gwa, ⁷ áni gé à o a ìbanɔne kū Pitao kū àten doíne are gena Galili. Gwen oni a en lákū à ònne nà. ⁸ Òten lukaluka, yā pìi bò ní sare, akū ò bò miran ò bàà lè. Odi yāke o gbèkenero kū vīna ní kū yāi.

Yesu bo à suna a ìbanɔne
(*Mat 28:16-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23*)

⁹ Kū Yesu fùte azumanenna zī kɔnkɔkɔnkɔ, à a zīda m̀ Mariama Magalalenine káaku. Nɔgbè pìi gūnn Yesu pè tana mèn supplanɔa. ¹⁰ Akū nɔgbè pìi gèè à ò gbè kū ò kú káao yānɔne. Ní ǹesee yakana òten ɔɔ do. ¹¹ Kū ò mà kū Yesu kú kū wèndiio ari nɔgbè pì a è kū wéó, odi síro.

¹² Abire gbera gɔɔ kū ní gbènɔn planɔn té zé gūn òten gé wète gūn, à bò à sùmma lán gbè pānde bà. ¹³ Kū ò èra ò sù, ò ò gbè kparanɔne, ama odi ní yā síro. ¹⁴ Kū à kè saa à bò à sù a ìba gbènɔn kuri awɛɛdonɔne kū òten pó ble. Akū à kpàkènyī ní sāgbāna yāi, zaakū odi a náani kero akūsɔ odi gbè kū ò a è à vùnɔ yā síro. ¹⁵ Akū à pínne: À gé andunia gu sīnda pínkia à ma baaru nna kpá gbènɔne ní pínki. ¹⁶ Gbè kū à s̀ akū à da'ite kè mé aní surabana le. Gbè kū adi sí s̀ro, yā ní bo adenɛ vāni. ¹⁷ Gbè kū ò baaru pìi s̀nɔ yākenanɔn dí: Oni tãnanɔ gońma kū ma t́o, oni yāke buri o. ¹⁸ Oni mlè sé kū ɔo. Bee tó ò sewe mì, póke ní ní lero. Oni ɔ na gyārenɔa ò gbāna kū.

Tana kū Yesuo ludambe
(*Luk 24:50-53, Zīr 1:9-11*)

¹⁹ Kū Dikiri Yesu yā ònne à làka, akū Luda a sè à tà káao musu, akū à vùte Luda ɔplai. ²⁰ Akū a ìbaa pìnɔ gèè ò waazi kè gu sīnda pínkia. Dikiri zī kè kũńwo à a yā zīni pète kū daboyā kū ò téinɔ.

LUKU

Baaru nna kù Luku kèè
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52
 Yahaya Da'itekèri waazikenaa 3:1-3:20
 Yesu da'itekènaa 3:21-4:13
 Yesu yádannena Galili 4:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27
 Yesu kunna Yurusalemu 19:28-22:46
 Yesu gana kù a vunaa 22:47-24:53

¹ Gbèno ɔ kpà dasi, de ò yā kù à kè ó té baba takada gūn zéazea, ² lākū gbē kù ò de yā pii sèedadenɔ ũ kù a baarukparinɔ òwèrè nà zaa káaku. ³ Tera sà makū s̄, lākū ma wé pè yā p̄nɔi nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà kènne zéazea, ma gbē bèrède Tiofilu, ⁴ de ò yā kù ò dānne s̄ns̄n d̄.

Malaika ḡnake à Yahaya Da'itekèri ina yā'onaa

⁵ Yudea bùsu kína Herɔdu gɔɔ sa'ori ke kun, a tón Zakari. À kù Abia sa'orino ḡaa gūmme. A nanɔ tón Elizabeti. Haruna burime dɔ. ⁶ N̄ pla n̄ p̄nki mana Ludane. Òdiḡo kun taari sari, ò Dikiri doka kù yā kù à d̄tenɔ kùna. ⁷ Ama ò né v̄ro, zaakū Elizabeti bi parame, akū n̄ gbènon pla n̄ p̄nki z̄i kù.

⁸ Gɔɔ kù sa'onaa kà n̄ ḡaa, Zakari mé àten sa'ona Ludaa z̄i ke. ⁹ Lākū sa'orii p̄nɔ di ke nà, ò kàpaa kpà, akū kàpa Zakari kù de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰ Turaretitikpatana gɔɔ pari kàkara kpélele n̄ p̄nki, òten adua ke. ¹¹ Akū Dikiri malaikaa bò a s̄ua, à zè turaretitikpataki ɔplai. ¹² Kù Zakari a è, à kè giri, v̄ina a kù. ¹³ Akū malaikaa p̄i p̄ine: N̄sun tó v̄ina n kùro Zakari. Luda n wéke s̄i, n nanɔ Elizabeti ni né i ḡgbē ũ, n̄ tó kpáne Yahaya. ¹⁴ N p̄o ni ke nna, n̄ yāa dɔ, gbèno ni p̄onna ke a ina yā musu dasi, ¹⁵ zaakū aniḡo de Dikirine gbē z̄k̄o ũme. Ani wé ke í gbāna ke miro, Luda Nini niḡo kúa zaa a da gberemme. ¹⁶ Ani tó Isarailanɔ are dɔ Dikiri n̄ Ludaa dasi, ¹⁷ ani do Dikirine are kù Luda Nini gbāna kù Iliasu v̄i yāo. Ani tó denɔ lé ke do kù n̄ n̄nɔ, ani tó s̄yāmarisaridenɔ gbē mananɔ ònd̄o sé. Ani tó gbèno ḡo kù soru gūn Dikirine.

¹⁸ Akū Zakari p̄i malaikaa p̄ine: Deran mani yā p̄i yāpura d̄ɔ? Zaakū mare z̄ikūnaan ma ũ, akū ma nanɔ z̄i kù dɔ. ¹⁹ Akū malaikaa p̄i wèa à p̄i: Makūme Gibirilu ũ, madiḡo zena Luda are. Àkū mé à ma z̄i mà yā p̄i onne, mà baaru nna p̄i kpánne. ²⁰ N̄ ma, n n̄ene ni nate, ïni f̄ n̄ yā oro ari yā p̄i gé keo, kù ndi ma yā kù ani ke a gɔɔa síro yāi. ²¹ Gɔɔ kù s̄o òten Zakari d̄a. A ḡikenaa Luda kpén bò n̄ sare. ²² Kù à bò, adi f̄ à yā ò kúnworo, akū ò d̄ kù à wégupu è Luda kpén. Lākū a n̄ene nate nà, akū àten yā oñne kù ɔ. ²³ Kù Zakari sa'ogɔɔ p̄apa, akū à tà be. ²⁴ Abire gbera a nanɔ Elizabeti n̄o s̄i, akū à a z̄ida ùte ari m̄o s̄oro à p̄i: ²⁵ Dikiri yā dí kèmene, à ma wènda gwà, à ma bo wé'iyān.

Malaika ḡnake à Yesu ina yā'onaa

²⁶ A m̄o suddode gūn Luda malaika Gibirilu z̄i Galili lakutu kù òdi pi Nazera gūn. ²⁷ À ḡè n̄okpare b̄unu kù a tón Mariama k̄inaa. À ḡokpamma v̄i Dauda buri ũ. A tón Yusufu. ²⁸ Kù malaikaa p̄i ḡè a k̄inaa, à p̄ine: F̄o arubarikade! Dikiri kù k̄nwo. ²⁹ Mariama bídi kè manamana yā p̄ia, à laasun lè à p̄i: F̄o bire mì de deraa? ³⁰ Akū malaikaa p̄i p̄ine: Mariama, n̄sun tó v̄ina n kùro, zaakū Luda gbēke kènneme.

31 Ñ ma! Ñni nò sí ñ né i gōgbē ũ,
 ñ tó kpáne Yesu.

32 Anigō de gbē zōkō ũ,
 oni a sísi Luda Musude Né.

Dikiri Luda ni a ká
 a dizi Dauda kpatan,

33 anigō kí ble Yakubu burinᵒa gᵒᵒᵒ sīnda pínki,
 a kíblena nigō lakana vīro.

34 Akū Mariama pì malaikaa pìine: Mádi gōgbē dō zikiro, abirekū ni sí ke
 deraa? 35 Malaikaa wèa à pì:

Luda Nini ni summa,
 Luda Musude gbāna ni danla.

Abire yāi né kū Ñni i pì kunna nigō adona,
 oni a sísi Luda Né.

36 N danε Elizabeti négōgbē nòsina se a zīkūnaa gūn. Nōgbē kū ò dìte para ũ pì
 kú kū nò mᵒ suddoo tera. 37 Zaakū Luda kīnaan pó sīnda pínki dì sí ken. 38 Akū
 Mariama pì: Dikiri zòbleriin ma ũ. À kemene lākū n ò nà. Akū malaikaa pìi tà
 à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kīnaa

39 Gᵒᵒᵒ kūa Mariama fùte à gèe lakutu kū à kú Yudea bùsu gusīsīden gōnᵒ. 40 À
 gèe Zakari bea, akū à fᵒ kpà Elizabetia. 41 Kū Elizabeti Mariama fᵒᵒ pìi mà, a né vī
 a gberε gūn, akū Luda Nini sù Elizabetia, 42 à wiki gbāna lè à pì: Arubarikademe
 n ũ de nōgbē sīnda pínkila. Arubarikaden né kū à kú n gberεn ũ dᵒ. 43 Bón ma ũ,
 kū ma Dikiri da sù ma gwaa? 44 Gᵒᵒᵒ kū ma n fᵒkpammanaa mà dé, né kū à kú
 ma gberεn vī kū pᵒnnaome. 45 Arubarikademe n ũ, mᵒkōn kū n yā kū Dikiri
 ònne sì, kū ani ke.

Mariama Dikiri tó sēna lei

46 Akū Mariama pì:

Maten Dikiri tó sé lei ma swèe gūn,

47 ma pᵒ ten ke nna

Luda ma Surabariia,

48 zaakū à ma yā dā,

makū a zòbleri kū mádi ká póke ũro.

Zaa tera ari gᵒᵒᵒ sīnda pínki oni pimene arubarikademe,

49 zaakū Luda gbānade yā zōkō kèmene.

A tó kú adona.

50 Àdi wēnda dō gbē kū òdi a vīna kenᵒne
 ari n buria.

51 À a gāa pòro, à a gbāna mòhne,

à zīdabirinᵒ fākōa kū n laasunnᵒ.

52 À gbānadenᵒ bᵒ kpatan,

à talakanᵒ sè lei.

53 À pᵒ mananᵒ kpà nàderinᵒa ò ká,
 ama à ᵒgᵒdenᵒ gbàre ᵒkori.

54 À kpà a zòbleri Isarailanᵒi,
 n yā dí sāaguro.

55 À wēnda dō Ibrahimε kū a buri pìnᵒ
 lākū à ò ó dizinᵒne nà.

56 Mariama vùte kū Elizabetio lán mᵒ aakō bà, akū à èra be.

Yahaya Da'itekeri inaa

⁵⁷ Elizabeti né'igwɔ̀wɔ̀ kà, akū à né ì gɔ̀gbɛ̃ ũ. ⁵⁸ Kū a fàrandidenɔ̀ kū a danenɔ̀ mà lákū Dikiri a wɛ̀nda gwà nà, ò pɔ̀nna kè kãao. ⁵⁹ A gɔ̀wɔ̀ sɔ̀raakɔ̀de zĩ ò sù t̃ z̃ né p̃ine, de ò a de Zakari t̃ kpáne, ⁶⁰ akū a da p̃i: Oi! Oni a sísi Yahayame. ⁶¹ Ò p̃ine: Gb̃eke kú n danenɔ̀ té kū à t̃ bire ṽiro. ⁶² Akū ò yã ò a denɛ̃ kū ɔ̀, de ò d̃s deran à ye ò t̃ kpáne nà. ⁶³ Zakari anlo gb̃eka, akū à k̃ea: A t̃n Yahaya. Yã p̃i bò ñ sarẽ ñ p̃inki. ⁶⁴ Gwe g̃onɔ̀ a néne sè lei, à lé bò àten yã o, àten Luda sáabu kpá. ⁶⁵ Akū ṽina ñ fàrandidenɔ̀ k̃ ñ p̃inki, akū Yudea b̃usu gus̃is̃ide gb̃enɔ̀ ten yã p̃i o ñ p̃inki. ⁶⁶ Akū gb̃ẽ kū ò yã p̃i mànõ k̃una ñ ñes̃ẽẽ g̃un ò p̃i: B̃on né p̃i nig̃o de a ũ ziaa? Zaakū Dikiri ɔ̀ kúa.

Zakari annabikɛyã'onaa

⁶⁷ Luda Nini sù a de Zakaria, akū à annabikɛyã ò à p̃i:

⁶⁸ Ò Dikiri Isarailanɔ̀ Luda sáabu kpá!

À sù à a gb̃enɔ̀ bò.

⁶⁹ À Surabari gb̃anade b̃owerẽ

a z̃ɔ̀bleri Dauda buri té,

⁷⁰ lákū à ò a annabinɔ̀ g̃ai nà zaa g̃ikena.

⁷¹ Ò p̃i ani ó sí ó iberẽnɔ̀,

ani ó bo gb̃ẽ kū ò z̃aógu p̃inɔ̀ ɔ̃i.

⁷² Lemẽ à ó dizinɔ̀ wɛ̀nda gwà le,

a bàka kunna k̃unwo yã dí s̃aguro.

⁷³ À la dà ó dizi Ibrahim̃ẽ

⁷⁴ à p̃i áni ó bo ó iberẽnɔ̀ ɔ̃i,

áni ó gba zé ò doarẽ ṽina sari,

⁷⁵ de ó kunna g̃onẽ adona gb̃ẽ mananɔ̀ ũ

ari ó w̃endi lén.

⁷⁶ M̃ok̃oñ s̃o ma né,

oni ñ sísi Luda Musude annabii,

zaakū m̃ok̃oñ mé ïni do Dikirinẽ arẽ ñ zé kekenẽ.

⁷⁷ ïni t̃o a gb̃enɔ̀ d̃s lákū ani ñ sura ba nà,

lákū ani ñ durunnanɔ̀ k̃em̃ma nà.

⁷⁸ Zaakū ó Luda s̃uru ṽi,

bonaa musu ani su ó gwa lán gudɔ̀naa bà,

⁷⁹ de à gu pu gb̃ẽ kū ò kú gusira g̃unnɔ̀nẽ

kū gb̃ẽ kū ò kú ga léinɔ̀,

de à ó gbá da aafia zén.

⁸⁰ Né p̃i z̃ok̃õ k̃u, à g̃õ k̃agb̃anade ũ. A kú gb̃arannan ari gɔ̀wɔ̀ k̃u à bò Isarailanɔ̀nẽ gupuraa.

2

Yesu Kirisi inaa (*Mat 1:18-25*)

¹ Gɔ̀wɔ̀ k̃ua Siza Og̃osutu bò k̃u yão, à p̃i ò a b̃usu gb̃enɔ̀ naro ñ p̃inki. ² Narona k̃aku k̃u ò k̃en gwe gɔ̀wɔ̀ k̃u Kiriniu de Siria b̃usu gb̃ẽ z̃ok̃õ ũ. ³ Gb̃ẽ s̃inda p̃inki g̃ẽẽ a bẽ w̃eten, de ò a t̃o da takadan. ⁴ Yusufu s̃o, à bò Nazera, Galili b̃usun, à g̃ẽẽ Dauda bẽ lakutu Betilihamu, Yudea b̃usun, k̃u à de Dauda buri ũ yã. ⁵ À g̃ẽẽ de ò a t̃o da takadan gwe k̃u a ñokpamma Mariama k̃u à ñosinaao, ⁶ akū gɔ̀wɔ̀ k̃u ò kú gwe, a né'igwɔ̀wɔ̀ kà, ⁷ akū à a né dauduu ì. À biza f̃if̃ia, à a w̃ute p̃ok̃adenõ p̃obleb̃oñ, k̃u odi gu le nib̃onɔ̀ kipakiaro yã.

⁸ S̃ad̃ariñoñ kú b̃usu dok̃onɔ̀ p̃i g̃un, òten i s̃entẽ, òteni ñ s̃anɔ̀ d̃akp̃a gw̃ani.

⁹ Akū Dikiri malaikaa bò à s̃um̃ma, Dikiri gakuri gupura k̃u à likańyĩ, akū ṽina

ń kũ manamana. ¹⁰ Malaikaa p̄i òńne: Ásun tó v̄ina á kũro, zaakũ ma su mà baaru nna kpááreme, gbẽ s̄inda p̄inki p̄o ni ke nna manamana. ¹¹ Ò Surabarii iáre Dauda w̄eten gwāaniala, àkũme Arumasihu ũ Dikiri ũ. ¹² Sèeda kũ ani tó à a d̄on dí: Áni nékp̄antē e wútena pókādeno pób̄leboō gūn, biza f̄if̄ia. ¹³ Kānto ludambe gb̄enon kú leele kũ malaika p̄io dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò p̄i: ¹⁴ Ò Luda tó sé lei zaa musu, gbẽ kũ ń yā k̄ene nnan̄o aafia le z̄ite.

¹⁵ Kũ malaikaa p̄ino ḡónla ò tà ludambe, akũ s̄ad̄arin̄o òk̄one ò p̄i: Ò gé Betilihamu, de ò yā kũ à k̄e p̄i e, yā kũ Dikiri tò o d̄ò. ¹⁶ Akũ ò f̄ute ò ḡe likalika, ò b̄o Mariama kũ Yusufuoa kũ nékp̄antē p̄io wútena pókādeno pób̄leboō gūn. ¹⁷ Kũ ò a è, ò yā kũ ò òńne né p̄i musu ò. ¹⁸ Akũ yā kũ s̄ad̄arin̄o òo p̄i b̄o gbẽ kũ ò m̄ano sare ń p̄inki. ¹⁹ Mariama yā p̄i kũna a n̄ese gūn p̄inki, àten laasun léa. ²⁰ S̄ad̄arin̄o era ò tà, òten Luda tó bo, òteni a sáabu kpá yā kũ ò mà akũ ò è yāi, zaakũ à k̄e lákũ ò òńne nà.

Tókpana Yesune

²¹ A ḡoro s̄oraak̄ode z̄i né t̄z̄oḡoro kà, akũ ò tó kp̄ane Yesu, tó kũ malaikaa ò zaade odi a n̄o síro.

Yesu m̄ona Dikirine

²² Kũ ń gb̄aboḡoro kà, ò a s̄e ò ḡe à m̄o Dikirine Yurusalemu lákũ Musa doka ò nà. ²³ Zaakũ à kú Dikiri doka takadan ò p̄i, ò daudun̄o kpá Dikiria. ²⁴ Ò sa'opo kũ ò d̄ite Dikiri doka takadan kpà, ò p̄i pot̄ene m̄en pla ke lukulukune b̄oro m̄en pla.

²⁵ Gb̄eke kú Yurusalemu, a t̄on Simeo. Gb̄e maname, à Luda v̄ina v̄i, à wé do Isarailano surabanaai. Luda Nini kúa, ²⁶ akũ à p̄ine ani ga Dikiri gbẽ kũ òdi pi Arumasihu enaa sariro. ²⁷ Luda Nini d̄one are, akũ à ḡe Luda onn. Kũ Mariama kũ Yusufuo sù kũ ń né Yesuo yā kũ ò d̄ite doka takadan kena yāi, ²⁸ akũ Simeo a si a oī, à Luda sáabu kpà à p̄i:

²⁹ Ẹ makũ n z̄òbleri gbare aafiaa gūn sà

lákũ n òmene nà Dikiri,

³⁰ zaakũ ma wé k̄e pla kũ Surabari kũ n d̄iteo,

³¹ kũ n a yā k̄eke buri s̄inda p̄inki wára.

³² Aniḡo de gupura ũ de à gupura kũ buri p̄anden̄one,

à n gbẽ Isarailano tó bo.

³³ Yā kũ à ò né p̄i musu b̄o a de kũ a dao sare. ³⁴⁻³⁵ Simeo sa mana òńne, akũ à ò né p̄i da Mariamane à p̄i:

Àkũ mé aniḡo de sèeda kũ Isarailano ni ḡi ũ,

p̄osira ni n sw̄e z̄o lán f̄eneda bà.

Isaraila ken̄o ni kakate ń ken̄o ni bo aafia a ḡai,

ń n̄ese gūn yā ni bo gupuraa.

³⁶ N̄ogbẽ annabi ke kú gwe, a t̄on Ana, Fanueli né, Asa burime. N̄ogbẽ p̄i z̄i kũ yúkuyuku. À z̄a k̄e kũ a ḡokpammao w̄e supplame, ³⁷ akũ à ḡo gyaano ũ ari w̄e basiik̄o aw̄esiik̄o. Àdi bo Luda onnlo, àdiḡo do Ludai f̄anantē kũ gwāanio kũ léyinaao kũ aduakenaao. ³⁸ Z̄i birea ḡon̄o à n̄ányi, à Luda sáabu kpà, àten né p̄i yā o gbẽ kũ ń wé do Yurusalemu bonaain̄one ń p̄inki.

Era tana Nazera

³⁹ Kũ Yusufu kũ Mariamao k̄e lákũ à kú Dikiri doka takadan nà p̄inki ò làka, ò era ò tà ń be w̄etea Nazera, Galili b̄usun. ⁴⁰ Né p̄i f̄ute à gb̄ana kũ. Ẹnd̄o m̄a, àdiḡo kú kũ Luda arubarikaa.

Yesu gena Luda ɔnn a néfitikegɔɔɔ

⁴¹ Wè kù wèeɔ Yesu de kù a dao dì gé Vĩnla dikpe ke Yurusalemume. ⁴² Kù Yesu kà wè kuri awɛɛpla, ò èra ò gèe dikpe ke lákù òdi ke nà. ⁴³ Kù dikpe làka, òten tá, akù ní né Yesu gò Yurusalemu, ò a yã dõro. ⁴⁴ Òten da à kù ní gbẽno téme. Kù ò táa ò gɔɔ do, akù òteni a wete ní danenɔ kù ní gbẽ dõnanɔ té. ⁴⁵ Kù odi a ero, ò èra ò gèe a wete Yurusalemu. ⁴⁶ A gɔɔ aakõde zĩ ò a è Luda ɔnn vutena yãdannerino té, àten sã kpá ní yãa, àten yã lalarĩma. ⁴⁷ A yã dõna kù a yãwemmanaao bò gbẽ kù òteni a yã manɔ sare ní pínki. ⁴⁸ Kù a de kù a dao a è, à bò ní sare, akù a da pĩne: Bóyáí n kèwɛɛ lɛɛ? N de kù makũo, ó bídi kè n wete na yãí. ⁴⁹ À wèmma à pì: À kè dera átèni ní weteɛ? À dõ kù à kù mà a De bɔkɔte kenloo? ⁵⁰ Ama odi yã kù à ònne pìi dõro dõro.

⁵¹ Yesu èra à tà kũnwo Nazera, à ní yã mà. A da yã pìnɔ kùna a nèɛɛ gũn pínki. ⁵² Yesu zõkõ kù, a òndõ kàra, à nna kù Ludao kù bisāsirinɔ.

3

Yahaya Da'itekeri waazikenaa

(Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

¹ Siza Tiberia kible na wè gèrode gũn Põntiu Pilati mé à Yudea bũsu gbẽ zõkõ ù, Herɔdu ten kí ble Galili, a vĩni Filipi ten kí ble Iturea bũsun kù Tarakõniti bũsuuo, Lisania sã àten kí ble Abilenɛ bũsun. ² Anasa kù Kayafaoome sa'orikinɔ ù. Gɔɔ kùna Luda yã ò Zakari né Yahayanɛ gbárannan. ³ Akù à fũte àten kure Yoda bara dire kù bara laooi pínki, àten waazi ke gbẽnɔne. À ònne ò ní nèɛe lite ò da'ite ke, Luda ní ní durunnano kèmma. ⁴ Lákù à kù annabi Isaya takada gũn nà à pì:

À baarukparii kòto ma dɔ gbárannan,
àten pi à zé keke Dikirine,
à zé térereno porone súsu.

⁵ Guvute pínki ni tata,
kpino kù s̄s̄ino ni date pínki.
Zé kotinanɔ ni poro súsu,
zé wókũwokũno ni kpákũsũ,

⁶ gbẽ s̄inda pínki ni e lákù Luda dì ní sura ba nà.

⁷ Gbẽno dìgõ su a kĩnaa dasi ò da'ite ke, akù àdi oĩne: Bisāsiri pitikonɔ! De mé à lé dàáwa à bàa sí pɔfɛ kù Luda ni kipańmanɛɛ? ⁸ À nèselitena yã ke, onigõ dõ kù a lite. Kù Ibrahim de á dizi ù, àsungõ da kù abirekũ mé ani á boro. Maten oáre, Luda ní f̄s̄ à gbè díno ke Ibrahim burino ù. ⁹ Kpása ditena linoi kò. Lí kù àdi né mana iro, Luda ní zõ à zu té gũn.

¹⁰ Gbẽno a là ò pì: Tó lɛme, óni ke deraa? ¹¹ À wèmma à pì: Gbẽ kù à uta vĩ mèn pla, à a do kpá gbẽ kù à vĩroa. Gbẽ kù à pòble vĩ, à ke lɛ dɔ. ¹² Bɛ'ogɔsirinɔ sù da'ite ke, akù ò a là ò pì: Danneri, óni ke deraa? ¹³ À wèmma à pì: Ásun be'ogɔ símma de lákù ò dìte nàlaro. ¹⁴ Sozanɔ a là: Ókõno s̄s̄, óni ke deraa? À ònne: Ásun gbãna mɔ gbẽnɔne à ní blero. À ze kù fĩna kù òdi boáreɔ.

¹⁵ Gbẽno wédɔina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nèɛɛ gũn Yahaya yãa, tó àkũme Arumasihu ù. ¹⁶ Yahaya ònne ní pínki à pì: Madì á da'ite ke kù íome. Ama gbẽke ni su a gbãna demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. ¹⁷ À gbaka kùna kù ani pò fáo. Ani pòblewɛ ká a dõn, ani a sàko ká té kù àdi garo gũn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannena gũn, à nàkaramma kù yã pãndenɔ dasi. ¹⁹ Akù à yã kpàkè kina Herɔdui a vĩni nano

Herodia yā musu kū yā vāni pānde kū à kèno pínki, ²⁰ akū Herodu èra à yā vāni kè do, à Yahaya dà kpésiran.

Yesu da'itekēnaa
(*Mat 3:13-17, Maa 1:9-11*)

²¹ Kū Yahaya ten gbēno da'ite ke n pínki, à Yesu da'ite kè se. Goro kū Yesu ten adua ke, ludambe wèkōa, ²² akū Luda Nini sùà à de lán potēne bà. Akū à kòto ke mà bona ludambe à pì: Mòkōn ma Né mèn do légelege yenyīde ũ, kū ma pō nnamma manamana.

Yesu buri bozire
(*Mat 1:1-17*)

²³ Goro kū Yesu nà a zīa, à kà wè baraakuri taka. Òten da Yusufu né'inaame.

Yusufu sō Eli néme,

²⁴ Eli sō Matata néme,

Matata sō Levi néme,

Levi sō Meleki néme,

Meleki sō Yanai néme,

²⁵ Yanai sō Yusufu néme,

Yusufu sō Matatia néme,

Matatia sō Amosi néme,

Amosi sō Naumu néme,

Naumu sō Eseli néme,

Eseli sō Nagai néme,

²⁶ Nagai sō Maata néme,

Maata sō Matatia néme,

Matatia sō Semēi néme,

Semēi sō Yoseki néme,

Yoseki sō Yoda néme,

Yoda sō Yoanana néme,

²⁷ Yoanana sō Resa néme,

Resa sō Zerubabeli néme,

Zerubabeli sō Sealatieli néme,

Sealatieli sō Neri néme,

Neri sō Meleki néme,

²⁸ Meleki sō Adi néme,

Adi sō Kosamu néme,

Kosamu sō Elemadamu néme,

Elemadamu sō Ee néme,

Ee sō Yosua néme,

²⁹ Yosua sō Elieza néme,

Elieza sō Yorimu néme,

Yorimu sō Matata néme,

Matata sō Levi néme,

Levi sō Simeo néme,

³⁰ Simeo sō Yuda néme,

Yuda sō Yusufu néme,

Yusufu sō Yonamu néme,

Yonamu sō Eliakimu néme,

Eliakimu sō Melea néme,

³¹ Melea sō Mena néme,

Mena sō Matata néme,

Matata sō Natā néme,

Natā sō Dauda néme,

Dauda sō Yesē néme,

³² Yesē sō Obedi néme,

Obedi sō Bōaza néme,

Bɔaza s̄s̄ Salamɔ néme,
 Salamɔ s̄s̄ Nas̄ néme,
 Nas̄ s̄s̄ Aminadabu néme,
³³ Aminadabu s̄s̄ Ramu néme,
 Ramu s̄s̄ Ezerɔnu néme,
 Ezerɔnu s̄s̄ Perɛzi néme,
 Perɛzi s̄s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄s̄ Yakubu néme,
³⁴ Yakubu s̄s̄ Isaaku néme,
 Isaaku s̄s̄ Ibrahī néme,
 Ibrahī s̄s̄ Tera néme,
 Tera s̄s̄ Nao néme,
 Nao s̄s̄ Serugu néme,
³⁵ Serugu s̄s̄ Rɛu néme,
 Rɛu s̄s̄ Pɛlegi néme,
 Pɛlegi s̄s̄ Eberu néme,
 Eberu s̄s̄ Sela néme,
 Sela s̄s̄ Kaina néme,
³⁶ Kaina s̄s̄ Apasada néme,
 Apasada s̄s̄ Semu néme,
 Semu s̄s̄ Nuhu néme,
 Nuhu s̄s̄ Lamɛki néme,
 Lamɛki s̄s̄ Metusela néme,
³⁷ Metusela s̄s̄ Enɔku néme,
 Enɔku s̄s̄ Yarɛdi néme,
 Yarɛdi s̄s̄ Malalɛli néme,
 Malalɛli s̄s̄ Kenana néme,
 Kenana s̄s̄ Enɔsu néme,
³⁸ Enɔsu s̄s̄ Seti néme,
 Seti s̄s̄ Adamu néme,
 Adamu s̄s̄ Luda néme.

4

Yesu ȳs̄ogwanaa

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu b̄o Yoda àten su k̄u Luda Ninio pɛkɛɛna, ak̄u Nini p̄i ḡɛ k̄ao gb̄arannan. ² Ibilisi a ȳs̄ à gwà gwe ari ḡɔɔ bupla. Ḡɔɔ k̄ua adi p̄ɔke blero. K̄u ḡɔɔ bupla p̄i p̄apa, nà teni a de. ³ Ak̄u Ibilisi p̄ine: Tó Luda Néme n ũ, ñ pi gbè dí li burodi ũ. ⁴ Yesu w̄ɛa à p̄i: À kú Luda ȳan ò p̄i: P̄ɔblen bis̄asiri ðiḡs̄ kúo adoro.

⁵ Ak̄u Ibilisi ḡɛ k̄ao musu, ak̄u à andunia kpatanɔ m̄ɔne p̄inki a zeki gbèn ḡɔɔ ⁶ à p̄i: Mani n gba abireɔ iko p̄inki k̄u a gakurio, zaak̄u à kú ma ɔ̄ime, gb̄ɛ k̄u má yei mani kp̄aa. ⁷ Tó n kute ma are dé, ani ḡs̄ n p̄o ũme p̄inki. ⁸ Yesu w̄ɛa à p̄i: Ò k̄ɛ ò p̄i, ñ donȳi ke Dikiri n Ludane ñḡs̄ doi ado.

⁹ Ak̄u Ibilisi ḡɛ k̄ao Yurusalemu, à a zè Luda kpé mis̄ɔntea à p̄i: Tó Luda Néme n ũ, ñ ɔ gbarɛ n z̄idai la, ¹⁰ zaak̄u ò k̄ɛ Luda ȳan ò p̄i: Ani n ȳa o a malaikanɔne ò n d̄akp̄a.

¹¹ Ò p̄i d̄o:

Oni n sé ñ ɔ̄i, de ñsun ḡɛ sí gb̄ɛɛaro ȳai.

¹² Yesu w̄ɛa à p̄i: Ò p̄i, ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

¹³ K̄u Ibilisi Yesu ȳs̄ à gwà k̄u ȳa p̄inkio à làka, ak̄u à a tòn ari z̄ikeya d̄o.

Yesu nana a z̄ia Galili
(*Mat 4:12-17, Maa 1:14-15*)

¹⁴ Yesu ɛ̀ra à tà Galili kũ Luda Nini gbãnao, akũ a tó dà bùsuu pìla pínki. ¹⁵ Àdi yã dańne ñ aduakekpeno gũn, baadi pínki dì a sáabu kpá.

Nazeradeno gina Yesui
(*Mat 13:53-58, Maa 6:1-6*)

¹⁶ Akũ à gèe Nazera, gu kũ à né blèn. Kámmabogoro zĩ à gèe aduakekpen lákũ àdi ke nà. À fùte à zè de à kyó ke, ¹⁷ akũ ò annabi Isaya takada kpáa. Kũ à pòro, à bò gu kũ ò yã dí kènwa ò pì:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,
à ma dite mà baaru nna kpá takasidenone,
à ma zĩ mà gōnzīdane kpàkpa ke
gbē kũ ò ñ zīda vīronone,
mà wéwēnaa kpàkpa ke vīnanone,
mà gbē kũ ò yīnanō poro,

¹⁹ mà Dikiri gbēkekennegoro kpàkpa ke.

²⁰ Akũ à takada pìi kòko à kpá kpányīriia, à vùte. Gbē kũ ò kú kpé gūnno wé fīa ñ pínki. ²¹ Akũ à nà yã'onnenaaa à pì: Luda yã dí pàpa gbāra lákũ áten ma nà. ²² Yã mana kũ à da a lén bò ñ sare ñ pínki, òtenì a tó nna sí ò pì: Yusufu nén díroo?

²³ Akũ à pìinne: Má dō sãnsãn kũ áni yási dí zumene. Tó mōkōmme likita ũ, ñ n zīda were. Áni omene mà yã kũ a mà ma kè zaa Kapenamumu ke ma be wēte gūn la do. ²⁴ Yāpura maten oáre, annabii dīgō bèere vī a be wēte gūnlo. ²⁵ Maten oáre yāpura, kũ ludambe zé tà Iiasu goro, gyaanonon dasi. Legū dí maro ari wè aakō kũ mō suddoo, akũ nà zōkō gè Isarailano būsun pínki, ²⁶ ama Luda dí Iiasu zĩ ñ gbēkearo, sé gyaano kũ à kú Zarēfa, Sidō sare. ²⁷ Annabi Elisa goro sō, Isarailano būsun kusunon dimme, ama adi ñ gbēke werekōaro, sé Siria būsun gbē Naama.

²⁸ Kũ gbē kũ ò kú aduakekpe gūnno yã pìi mà, ñ pō fè manamana ñ pínki. ²⁹ Akũ ò bò kũ Yesuo wēte kpe, ò gèe káao sīsī kũ ñ wēte kátea mīsōntea, de ò o sōi à léte à sín yāi. ³⁰ Akũ à bò ñ té à tà.

Yesu tãnade werekōana Kapenamumu
(*Mat 8:14-17, Maa 1:21-39*)

³¹ Yesu tà Kapenamumu, Galili būsun, akũ àten yã dańne kámmabogoro zĩ. ³² A yādannenaa bò ñ sare, zaakũ a yã iko vī. ³³ Gōgbē tãnade ke kú aduakekpen gwe, akũ à wiki gbãna lè à pì: ³⁴ É'e! Bón ó vī kō oīi, Yesu Nazera? N su ñ ó kakaten yá? Má dō gbē kũ ñ de a ũ, mōkōmme Luda gbē kũ à kú adona ũ. ³⁵ Akũ Yesu gī tãna pìine à pì: Ñ yīte! Ñ go gōgbē pìia. Akũ tãna pì gōgbē pìi pàte gbēno té, à gò, adi a kīnaro. ³⁶ Gbēno bídi kè ñ pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān gwee? Àdi yã dite tãnanone kũ iko gbãnao, akũ òdi gomma. ³⁷ Akũ a tó dà bùsuu pìla pínki.

Gyāreno werekōana dasidasi
(*Mat 8:14-17, Maa 1:29-34*)

³⁸ Kũ à bò aduakekpen, akũ à tà Simo bea. Simo nana da ten mēwāna ke manamana, akũ ò a yã òne. ³⁹ Yesu zèala à gī mēwāna pìine, akũ a mēe kè sàna. Zaa gwe gōno à fùte à pòble kèinne.

⁴⁰ Kũ ifántē gè kpén, gbē kũ ò gyāre vīno sù kūńwo Yesune, akũ à o nana ñ baadia, à ñ werekōa kũ ñ gyā buri sīnda pínki. ⁴¹ Tãnanō sō òten bo gbēno

gūn kū wikio dasi ò pì: Mòkòmmε Luda Né ũ. Ama àdi gíinne ò yā o, kū ò a dǝ Arumasihu ũ yāi.

*Yesu waazikεna Galili
(Maa 1:35-39)*

⁴² Gukēkōana Yesu bò wēte gūn, à gēε gusare, akū gbēno teni a wete. Kū ò bòa, ò ye à n tóro. ⁴³ Akū à pìinne: Sé mà kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá wēte kparanone dɔ, zaakū abire yāin Luda ma zī. ⁴⁴ Akū à gēε àten waazi ke Yudea būsɔ aduakεkpeno gūn.

5

*Yesu iba káakunɔ sisinaa
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)*

¹ Zīkea Yesu zena Genesareti sèbεε bara, akū gbēno kàkarai dasi de ò Luda yā ma yāi, òten nakaraa. ² Akū à gó'ite è katena bara mèn pla, sɔɔkɔno bòten òteni n táarunɔ pípi. ³ Akū à gè gó pìno do gūn kū à de Simɔ pó ũ, à wé kèa à a yīpa fíti, à go baraa fíti. Akū à vùte gó pìi gūn, à yā dà gbēnoε.

⁴ Kū à yā ò à làka, akū à pì Simone: N̄ gé kū góo í lòkoto kpa, à birigi fá á kpò kū. ⁵ Simɔ wèa à pì: Danneri, o zī kè ari gu gēε à dɔo, ódi póke kūro, ama lákū n ò nà, mani fá. ⁶ Kū ò kè le, ò kpòo kàkara yɔnkɔyɔnkɔ ari n biriginɔ ye ò kēkē. ⁷ Akū ò kè yáku n gbédake kū ò kú gó pì do gūnnone, ò su ò kpányī. Kū ò sù, ò kpòo kà gó mèn pla pìno pà ari ò ye ò kpáte. ⁸ Kū Simɔ Pita è le, à kùte Yesu gbá sare à pì: N̄ go ma sare Dikiri, zaakū durunnakerin ma ũ. ⁹ Simɔ bídi kè kū gbē kū ò kú lelelɔn n pínki kpò dasi kū ò kúu pì yāi. ¹⁰ Lemε dɔ Yamisi kū Yuhanao, Zebedi né kū ò de kō gbēna ũ kū Simɔo bídi kè se. Akū Yesu pì Simone: N̄sun tó vīna n kūro. Zaa gbāra bisāsirin ñigō wete. ¹¹ Kū ò kà kū n góo bara, akū ò pò sīnda pínki tòn ò tēi.

*Kusu werekōanaa
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)*

¹² Zīkea Yesu kú wēte ke gūn, akū gōgbē kū kusu dàala sù. Kū à Yesu è, à wùte a kùaa, à wé kèa à pì: Dikiri, tó n̄ yei, ñni f̄ n̄ ma werekōa swáswa. ¹³ Akū Yesu ò bò à nàa à pì: Má yei, n̄ gō swáswa. Zaa gwe gōno a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu pìne: N̄sun o gbēke maro. N̄ gé n̄ n zīda mɔ sa'oriine, n̄ sa'opo kū Musa dìte kpá n werekōana sèeda ũ gbēnoε.

¹⁵ Yesu baaruu dàgula de yāla. Gbēno dīgō kakara dasi ò a yā ma, de à n̄ werekōa kū n̄ gyāno dɔ. ¹⁶ Akū Yesu dīgō bo n̄ té àgō gé adua ke gusare.

*Kōno de werekōanaa
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)*

¹⁷ Zīkea Yesu ten yā dañne. Farisi kenɔ kū ludayādanneri kenɔ vutena gwe. Ò bò Galili kū Yudea wēteno gūn pínki kū Yurusalemuo. Luda gbāna kú kāao, akū àten gyārenɔ werekōa. ¹⁸ Akū gbēkeno sù, ò kōno de sena kū wúteboɔo, òten zé wete ò gē kāao ò a dìte Yesu are. ¹⁹ Kū odi gēki ero pari yāi, akū ò didi kāao kpé musu, ò kpé f̄, akū ò a kipa kū a wúteboɔo zaa gūn Yesu are. ²⁰ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì: Ma gbē, n durunnano kemma. ²¹ Ludayādannerino kū Farisi pìno ò n̄ nèseε gūn: Dín gbē kū àten dɔke kū Ludao dí ũu? Dí mé ani f̄ à durunna kemma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ²² Yesu n̄ laasun dǝ, akū à n̄ lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nèseε gūnn? ²³ Tó ma pì a durunnano kēa, ke tó ma pì à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? ²⁴ Ma ò le de àgō dǝ kū Bisāsiri Né durunnakemma iko vī zīte lame. Akū à pì kōno de pìne: Ma ònne, n̄ fute

ñ n wútebo sé ñ tá be. ²⁵ Gwe gñño à fùte à zè ñ wára, à a wúteboo pìi sè à tà be, àten Luda sáabu kpá. ²⁶ Gbē sīnda pínki lé àte, akū ò Luda tó bò. Vīna gūn ò pì: O daboyā è gbāra.

Levi sisinaa

(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Abire gbera Yesu bò, akū à be'ogɔsiri kū òdi pine Levi è vutena a be'ogɔsikin. À pìne: Ñ mós ñ témai. ²⁸ Akū à fùte, à pó sīnda pínki tòn à tèi.

²⁹ Akū à pòble zòkò kè a bea à Yesu sisia, be'ogɔsirinò kū gbē pāndenò ten pò ble kúnwo dasi. ³⁰ Akū Farisinò kū ñ ludayādannerinò yāketè kà a ìbanò ò pì: Bóyāi áten pò ble, áten í mi kū be'ogɔsirinò kū kifirinòo? ³¹ Akū Yesu wèmma à pì: Gbē kū à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. ³² Mádi su gbē manano sísi ò ñ nèse litero, sé kifirinò.

Léyīna yā

(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

³³ Akū ò pìne: Yahaya ìbanò òdigò lé yī, ògò adua ke baala'i. Leme kū Farisi ìbanò dò. Ama n gbēno òdigò pò ble òdigò í mi. ³⁴ Akū Yesu wèmma à pì: Áni f̄s à pi nɔseri gbēno lé yī gɔrɔ kū à kú kúnwo yá? ³⁵ A gɔrɔ ni su kū oni nɔserii pì bo ñ té. Zī pīan oni lé yī sà. ³⁶ Yesu yā lèkòañne dò à pì: Gbēke dì uta dufu lí ò dì a zīlaro. Tó ò kè le, uta dufu ni yakame, a zī ni kò sé kú uta dufu nambataoro. ³⁷ Òdi sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, wē dufu pì ni tūru pūtāme, ani kóte, tūru ni yaka. ³⁸ Oi, òdi sèwē dufu ká tūru dufu gūmme. ³⁹ Gbē kū à kò dō kú wē zī minao dì a dufu sáabu kpáro, àdi pì a zī mé à nna.

6

Kámmabogɔrɔ yā

(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

¹ Kámmabogɔrɔ zī kea Yesu ten pā buranola, akū a ìbanò pòblewe wòro ò sùkà ñ on, òten só. ² Akū Farisi kenò pìñne: Bóyāi áten yā kú à de òdi ke kámmabogɔrɔ zīro kee? ³ Yesu wèmma à pì: Ádi a kyó ke a è lákū Dauda kú a gbēno kè nà gɔrɔ kú nà teni ñ deero? ⁴ À gè Luda onn, à burodi kú ò kàte Ludanee sè à sò, à kpà a gbēnoa, burodi kú gbēke a sona zé vīro, sé sa'orinò. ⁵ Akū Yesu pìñne: Bisāsiri Né mé à iko vī kámmabogɔrɔa.

⁶ Kámmabogɔrɔ pānde zī dò Yesu gè aduakekpen, àten yā dañne. Gōgbē ke kú gwe, a ɔpla íbana. ⁷ Ludayādannerinò kú Farisinò ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekòa kámmabogɔrɔ zī, de ò yā le ò dia. ⁸ À ñ laasun dō, akū à pì gbē kú a ɔ íbanaa pìne: Ñ fute ñ ze zàa gūn. Kū à fute à zè gwe, ⁹ akū Yesu pìñne: Mateni á lámé. À zé vī ò yā mana ke kámmabogɔrɔ zī yá, ke a vāni? Ò gbē mì sín yá, ke ò a demé? ¹⁰ Yesu ñ gwá à likańyī, akū à pì gōgbē pìne: Ñ n ɔ pìi poro. Kū à pòro, akū a ɔ kè a gbèn. ¹¹ Farisinò pò fè manamana, akū ò lé kpàkūsū Yesui, deran oni kenè nà.

Zīri gbēnon kuri awēplanò ditēnaa

(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Gɔrɔ birea Yesu bò à gèe adua ke sīsigerēei, akū à wé kè Ludaa gwāani ari gu gèe dō. ¹³ Kū gu dò, akū à a ìbanò sisiai, à gbēnon kuri awēplanò bò ñ té, à ñ díte zīrinò ū. ¹⁴ Gbē pìnò tón dí: Simò kú à tó kpàne Pita, a dakūna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Batòbmiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Simò kú òdi pine Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kú Yudasi Isikarioti kú à gò bonkpède ūo.

Yesu yádannena Galili
(Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesu kipa kúńwo, à zè gusaraa, gu kú a ìba kparanɔ kú gbě pario kún. Ò bò Yurusalemu kú Yudea búsuuo pínki kú ísirale wěte kú ò kú Taya kú Sidōo sarɛnɔ. ¹⁸ Ò sù a yā ma, de à n werekōa kú n gyānɔ dɔ. Gbě kú tāna ten wari dómmanɔ aafiaa lè dɔ. ¹⁹ Gbě sīnda pínki ten wete à ɔ naa, zaakū gbāna ten bo a gūn, àten gbě sīnda pínki werekōamɛ.

Arubarikadenɔmɛ Yesu ìbanɔ ũ
(Mat 5:1-12)

²⁰ Akū à wé sè à a ìbanɔ gwà à pì:
Arubarikadenɔmɛ ákōnɔ takasidenɔ ũ,
zaakū kpata kú à bò Luda kīnaa de á pɔ ũ.
²¹ Arubarikadenɔmɛ ákōnɔ kú nà teni á de teranɔ ũ,
zaakū áni kã.
Arubarikadenɔmɛ ákōnɔ kú áten ɔɔ dɔ teranɔ ũ,
zaakū áni yāa dɔ.
²² Arubarikadenɔmɛ á ũ,
tó ò zǎágu, tó ò giái, tó ò á sōsō,
tó ò á tó vāni sisi Bisāsiri Né yāi.
²³ Gɔɔ kú yā birenɔ á lé, à pɔnna ke à vīvī kú pɔnnao, zaakū á láada zōkō
ludambe. Len n dizinɔ kè annabinɔne le.
²⁴ Waiyoo ákōnɔ ɔgɔdenɔ,
a gīnake a á mēnnamanaa è kò.
²⁵ Waiyoo ákōnɔ kú á kāna teranɔ,
nà ni á de.
Waiyoo ákōnɔ kú áten yāa dɔ teranɔ,
áni wēnda ke à ɔɔ dɔ.
²⁶ Waiyoo ákōnɔ,
tó gbě sīnda pínki teni á tó nna sí,
zaakū len n dizinɔ kè annabi ékedenɔne le.

Yena ìberɛɛi
(Mat 5:38-48)

²⁷ Maten o ákōnɔ kú áteni ma yā manɔne, àgō ye á ìberɛnɔi, à a mana ke gbě kú ò zǎágunɔne. ²⁸ À sa mana o gbě kú òdi sa vāni oárenɔne. À adua ke gbě kú òdi wari dɔáwanɔne. ²⁹ Tó gbě n sǎn kè n gasu doa, n a do dɔne dɔ. Tó gbě n uta zōkō sɔmma, òsun gíne kú n utanɛoro. ³⁰ Tó gbě pɔ wé kemma, n kpáa. Tó gbě n pɔ sɔmma, òsun gbekaaro. ³¹ À ke gbēnɔne lākū á ye ò keáre nà. ³² Tó gbě kú ò yeáinɔn á yeńyĩ, bɔ sáabun à vīáree? Bee kifirinɔ dīgō ye gbě kú ò yeńyĩnɔi se. ³³ Tó gbě kú òdi a mana keárenɔn adì a mana keńne, bɔ sáabun à vīáree? Bee kifirinɔ di ke le se. ³⁴ Tó gbě kú á wé dɔ à pɔ leńmanɔn adì pɔ sākāńne, bɔ sáabun à vīáree? Zaakū kifirinɔ di pɔ sākākōne, de ò le ò a gēne sí yāime. ³⁵ Àgō ye á ìberɛnɔi, à a mana keńne. À pɔ sākāńne wédɔisari, áni láada zōkō le, áni gō de Luda Musude nénɔ ũ, zaakū àdi a mana ke guturunɔne kú gbě vāninɔ. ³⁶ Àgō wēnda vī lākū á De wēnda vī nà.

Kō taari'ena
(Mat 7:1-6)

³⁷ Ásun gbě taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun yā vute gbēaro, Luda ni yā vuteáwaro. À sùru ke kú gbēnɔ, Luda ni sùru ke kááo. ³⁸ À gbě gba pɔ, Luda ni á gba. Ani zaka mana kú à gbègbè à wè à pà yérere kááre á uta lén. Zaakū zaka kú ndi yōónne Luda ni yōonne se.

³⁹ Akū à yā lèkōáñne à pì: Vĩna ni fō à gò kū vĩnaane yá? N' pla n' pínki ni si wèenloo? ⁴⁰ Ìbaa dìgō de a dannerilaro. Gbē kū à yā dàda papana de lán a dannerii bàme. ⁴¹ Bóyāi nten sèburu kū à da n gbēdake wén e, akūsō ndi lí kū à da n wén yā daroo? ⁴² Mòkōn kū ndi límukutu kū à da n wén ero, Ìni ke dera n o n gbēdakenε, à tó n sèburu kū à da a wén bonεε? Manafikide! N' límukutu kū à da n wén bo gĩa, gbasa n gu e swáswa, de n le n sèburu kū à kú n gbēdake wén bonε.

Gbē dōna a yákenaa
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

⁴³ Lí mana dì né vāni iro, lí vāni dì né mana iro. ⁴⁴ Òdi lí sīnda pínki dō a néame. Òdi kaka bo lè líaro, òdi geepi le lèkaraaro. ⁴⁵ Gbē mana dì a mana bo a mana kū à katena a gūmmε. Gbē vāni sō àdi a vāni bo a vāni kū à katena a gūmmε. Zaakū yā kū à kò swèε gūnn lé dì o.

Kpébori gbēnōn plano
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Bó yā mé à tò adìgō ma sísi Dikiri, Dikiri, akū adì yā kū ma ò keroo? ⁴⁷ Gbē kū à sù ma kīnaa, à ma yā mà akū à zī kèa, mani mōáre lākū ade de nà. ⁴⁸ À de lán ēbori kū à wèe yò zāzā, à ē pète gbèea bàme. Kū swa pà, í dàgula à kà kpé pìii, adi yīgāro, kū ò bò mana yāi. ⁴⁹ Gbē kū à ma yā mà akūsō adi zī kearo de lán ēbori kū à ē pète zīte pā wèeyōnaa sari bàme. Kū swa'i kài, akū à kòte bitim gōnō. Kpé pìi yakanaa kè zōkō.

7

Sozanō gbē zōkō zīkeri werekōanaa
(Mat 8:5-13)

¹ Kū Yesu yā bireno ò gbēnōne pínki à làka, akū à gèε Kapenamū. ² Romu sozanō gbē zōkō ke kú gwe, à zīkeri vī à yei manamana, akū àten gyā ke à kà gana. ³ Kū gbē zōkō pì Yesu baaruu mà, à Yuda gbē zōkōnō zīa ò wé kea à su à a zīkerii pìi mì sí. ⁴ Kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kèa gbāngbān ò pì: Gbē pìi kà n kpái. ⁵ À ye ó burii, àkū mé à aduakεkpe dōwεε. ⁶ Akū Yesu gèε kūnwo. Kū à kà kāni kū a beo, akū gbē zōkō pì a gbēnnanō zī ò yā dí one: Dikiri, òsun wari dō n zīdaaro, mádi ká kū n gē ma bearo. ⁷ A yā mé à tò ma dìte kū mádi ká mà su n kīnaa ma zīdaro. N' yā o, ma zīkeri ni werekōa. ⁸ Zaakū makū se ò iko vīmame, má iko vī sozanōa. Madì o n gbē done à gé, akū àdi gé. Madì o a pāndene à mó, akū àdi su. Madì o ma zīkeriine à adikū ke, àdi ke. ⁹ Kū Yesu yā pìi mà, à bò a sare. Akū à līte à pì gbē kū ò téainōne: Maten oáre, mádi e gbēke ma náani kè le bee Isarailanō téro. ¹⁰ Kū zīrii pìno era ò sù, ò è zīkerii pìi wèrekōa.

Gyaanō né mèn do légele vuna gan

¹¹ Abire gbera Yesu gèε wète kū òdi pi Naini gūn. A ìbanō kū gbē pāndenō gèε kāao dasidasi. ¹² Kū à kà kāni kū wète pì bīnīleo, à è ò gè sēna òten boo. Gyaanō né mèn do légelegeme. Wètepidenōn kú kū nōgbē pìio dasi. ¹³ Kū Dikiri a è, akū à kène wēnda, à pìne: Ìsun sō dōro. ¹⁴ Akū à nà gèε pìii, à ò nà a àkpatiia. Kū gbē kū ò senanō zè, akū à pì: Kefenna, ma ònne n vu! ¹⁵ Akū gèε pìi vùte à nà yā'onaaa. Akū Yesu a kpà a daa. ¹⁶ Vĩna gbēnō kū n' pínki, ò Luda sáabu kpà ò pì: O annabi zōkō è ó té. Ò pì dō: Luda sù a gbēnō gwa. ¹⁷ Akū Yesu baaruu dà Yudea būsula kū būsū kū ò likainō pínki.

Yahaya Da'itekeri zìrinɔ
(Mat 11:1-19)

¹⁸ Yahaya ìbanɔ yā pìnɔ bàbanɛ pínki. Akū Yahaya n gbēnɔn planɔ sisi, ¹⁹ à n zī Dikiria, ò a la, àkūmɛ gbē kū ani su ũ yá, ke ògɔ wé dɔ gbē pāndeimɛ? ²⁰ Kū gbē pìnɔ kà Yesu kīnaa, ò pìnɛ: Yahaya Da'itekeri mé à ó zī ò n la, mɔkɔmmɛ gbē kū ani su ũ yá, ke ògɔ wé dɔ gbē pāndeimɛ? ²¹ Zaa gwe gònɔ Yesu gbēnɔ wèrekɔa dasi kū n gyānɔ kū n wāwānɔ kū n tānanɔ. À tò vīnanɔ gu è dasi dɔ. ²² Akū à pì Yahaya zìrinɔnɛ: À gé à yā kū a è, akūsɔ a mànɔ gbānɛ. À onɛ vīnanɔ ten gu e, ɛrɛnɔ ten taa o, kusunɔ ten werekɔa, sātonɔ ten yā ma, gènɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. ²³ Arubarikaden gbē kū àdi fu ma yāaro ũ.

²⁴ Kū Yahaya zìrinɔ tà, Yesu Yahaya yā ò parinɛ à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kū ìa ten yīgān yá? ²⁵ Bón a ge gwa sàa? Gbē kū à pókasa zāre danan yá? Nnamari kū òdi pókasa mana danɔ digɔ kú kīnabɛamɛ. ²⁶ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Lemɛ! Maten oáre à de annabila se. ²⁷ Zaakū Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì:

Mani ma zìri gbare n ā

à zé kekennɛ.

²⁸ Maten oáre, nɔgbē né'inaa gūn gbēke dí ká Yahaya ũro. Bee kū abireo gbē kū à de gbē kpede ũ kpata kū à bò Luda kīnaa gūn deala.

²⁹ Kū gbē sīnda pínki a yā mà, ari kū be'ogɔsirinɔ sé, ò yā nna kpà Ludaa, zaakū Yahaya n da'ite kè. ³⁰ Farisinɔ kū ludayādannerinɔ sɔ, ò gí yā kú Luda dìte à keñnei, akū odi we kú Yahaya n da'ite kèro.

³¹ Yesu pì: Bón mani gbāragbēnɔ kpákūsūoo? Bón ò bòkɔaoo? ³² Ò de lán né kú ò kú ɛte gūn, òten lé zukɔinɔ bà òten pi:

O úra pèare, ádi ũ wāro.

O wēnda lèe siáre, ádi ɔɔ dɔro.

³³ Zaakū Yahaya Da'itekerii sù, adi burodi sóro, adi sèwē miro, akū a pì tānademɛ. ³⁴ Bisāsiri Né sù, àdi pò ble, àdi í mi, akū a pì: Guturu wēmiriimɛ, be'ogɔsirinɔ kú durunnakerinɔ gbēnname. ³⁵ Ama òdi òndɔ dɔ a yākenaaamɛ.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pò ble kāao. Yesu gèe a bea, akū àten pò ble gengesekeɛna. ³⁷ Nɔgbē dàvānide ke kú wète pìi gūn. Kū à mà Yesu ten pò ble Farisi pì bea, akū à gèe gwe kú kpáluba fítinnao kú nísi gbī nnao kú a gūn. ³⁸ À zè a kpe a gbá sare, àten ɔɔ dɔ. A wétè ten tɔ a gèsekpea, akū àten wara kú a mikāo, à lé pèpe a gbáa, akū à nísi gbī nna pìi kúa. ³⁹ Kū Farisi kú à a sisi pìi è le, akū à pì a swèe gūn: Tó gbē pì bi annabiimɛ, de à nɔgbē kú àten ɔ naa dí taka dɔ, kú dàvānidemɛ. ⁴⁰ Akū Yesu pì Farisi pìine: Simɔ, má yāke vī mà onne. Simɔ pì: Ñ o, Danneri. ⁴¹ Yesu pì: ɔgɔdakeri ke mé à kun, gbēnɔn planɔ a fīna kūna, gbē do andurufu ɔgɔ wāa pla kpé basɔro, gbē do sɔ ɔgɔ bupla akuri. ⁴² Kū ò pòke vī ò fīna booro, akū à tòinne n pla n pínki. N té, dí mé anigɔ yei de a dakelaa? ⁴³ Simɔ wèa à pì: Maten da gbē kú ò tònɛ kú ɔgɔ zókɔome. Yesu pìnɛ: N we mana. ⁴⁴ Akū Yesu are dɔ nɔgbē pìia, à pì Simɔnɛ: N nɔgbē pìi è yá? Kū ma gè n bea, nídi í kpáma ma gbá pìpiro, akū nɔgbē pì ma gbá pìpi kú a wétèo, à wàra kú a mikāo. ⁴⁵ Ndi lé pémaro. Nɔgbē pì sɔ, zaa gɔro kú ma gè la, adi kámma bo kú lépena ma gbáaaro. ⁴⁶ Ndi nísi má ma mliaro. Nɔgbē pì sɔ, à nísi gbīnnade kú ma gbánɔa. ⁴⁷ Abire yā mé à tò maten onne, à yemai manamana kú a durunna zókɔo kèa yāimɛ. Gbē kú ò a kè kú a fítio sɔ, yenyī fítinlen àdigɔ vī. ⁴⁸ Akū à pì nɔgbē pìine: N durunnao kènnɛ. ⁴⁹ Akū gbē kú òten pò ble lèlɛnɔ òkɔnɛ ò pì:

Dín gbě̀ pì ù, kù àtèn durunnano kě́mmaa? ⁵⁰ Akù Yesu pì nɔgbě̀ pìine: Ma náani kù n kè mé à n sura bà. Ñ tá be aafia.

8

Nɔgbě̀ kù ò té Yesuino

¹ Abire gbera Yesu kurè wě̀te kù wě̀teo, lakutu kù lakutuo, àtèn waazi ke, àtèn kpata kù à bò Luda kīnaa baaru nna kpáíne. A z̄iri gbě̀non kuri awεεplanɔ gèe káao ² kù nɔgbě̀ kù à t̄ananɔ bò n̄ gūn à n̄ wérek̄o kù n̄ gyāno. Mariama kù òdi pinε dɔ Mariama Magadaleni kù Yesu t̄ana mèn supplanɔ b̄te a gūn kù n̄ té ³ kù Herodu begwari Kuza nano Yoanao kù Suzanao kù nɔgbě̀ p̄andenɔ dasi. Òdiḡo Yesu kù a ìbanɔ gwa kù p̄o kù ò v̄io.

Yalék̄sana kù p̄wεf̄ariio (Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wě̀te kù wě̀teo ò k̄akara Yesui, akù à ȳa lèk̄oáíne à p̄i: ⁵ Búbari ke mé à bò à gèe p̄wε f̄a. Lákù àtèn f̄a nà, a kenɔ lète zé gūn ò t̄aa òa, akù b̄ano sù ò blè. ⁶ A kenɔ lète gbè s̄araa musu. Kù ò b̄ute, akù ò ḡaga, kù odi m̄oto lero ȳai. ⁷ A kenɔ lète lèno gūn, akù lèe f̄ute k̄úwo lèele à n̄akarám̄ma. ⁸ A kenɔ s̄o à lète z̄ite mana gūn, akù ò b̄ute ò né ì leu bas̄oro. Kù à ò le, à p̄ut̄a à p̄i: Gbè kù à s̄a v̄i à ȳa p̄i ma.

⁹ A ìbanɔ a là ȳa p̄i b̄ok̄otenaai. ¹⁰ Akù à p̄i: Luda á gbá zé à kpata kù à bò a kīnaa asirinɔ d̄s, ama madì o gbè kparan̄ne kù ȳalék̄sanaaome, de ò gu gwa p̄oke'ena sari, ò ȳa ma a d̄oro d̄ona sari. ¹¹ Ȳa p̄i b̄ok̄otenaan dí: P̄wε p̄i bi Luda ȳame. ¹² Zé gūn p̄ono de lán gbè kù òdi Luda ȳa manɔ bà, akù Ibilisi di su à ȳa p̄i bo n̄ swèe gūn, de òsun Luda náani ke à n̄ sura baro ȳai. ¹³ Gbè s̄araa musu p̄ono de lán gbè kù òdi Luda ȳa ma ò sí kù p̄onnaonɔ bà, ama ò z̄ini v̄iro. Òdi Luda náani ke ḡoro pla, ama tó ò n̄ ȳo ò gwà, òdi fumε. ¹⁴ P̄wε kù ò lèe lèno gūno de lán gbè kù òdi Luda ȳa manɔ bà, ama andunia damukena kù aruzeke ȳao kù p̄onnakenaao di nakarám̄ma, òdi f̄s ò né ì à m̄aro. ¹⁵ Z̄ite mana p̄ono de lán gbè kù òdi Luda ȳa ma kù n̄εpurao òdi sí kù n̄εmanaonɔ bà, akù òdi mena f̄s ari ò gé karana keo.

Yalék̄sina kù fitilaa (Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila na ò ta kútea ke ò d̄ite ḡado gbáruro. Òdi di a dib̄o musumε, de gbè kù òtèn gēno gupura e ȳai. ¹⁷ P̄oke kù utena kù oni gí boo gupurairo. Asiriȳa ke kun kù oni ma ò gí o gupuraaairo. ¹⁸ Abire ȳai à ȳa ma kù laakariio. Gbè kù à p̄o v̄in Luda ni karane. Gbè kù à p̄oke v̄iro s̄o, bee p̄o kù àtèn da á v̄i Luda ni sía.

Yesu danenɔ (Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kù a dakūnanɔ sù a kīnaa, akù odi le ò n̄airo pari ȳai. ²⁰ Akù ò p̄ine: N da kù n dakūnanɔ kù bàai, ò ye n enaai. ²¹ Akù à wèmm̄a à p̄i: Gbè kù òdi Luda ȳa ma ò z̄i kean̄ome ma da kù ma dakūnanɔ ù.

Yesu z̄aga'ia z̄enaa (Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Z̄ikea Yesu gè ḡó'ite gūn kù a ìbanɔ, akù à p̄inne: Ò bikù s̄ebeε bara. Akù ò dà zén. ²³ Ḡoro kù òtèn gé, i Yesu sè. Akù z̄aga'ia f̄ute s̄ebela, í ten ká ḡo gūn, ò kù kari gūn. ²⁴ Akù a ìbanɔ n̄ai ò a v̄u ò p̄i: Danneri! Danneri! Ótèn ká í té! Akù à f̄ute à ḡi ìane kù í kù àteni n̄ ḡo ȳipaȳipao, akù à zè, gu kè k̄itikiti. ²⁵ Akù à p̄inne:

Á ma náani víroo? Akū yā pìi bò n sare, vīna n kū, akū ò òkōne: Dín gbē dí ũ sée? Bee ĩa kū ío, àdi yā diteńne, akū àdi a yā mamε.

Tānanɔ gbarɛna alɛdenɔ
(*Mat 8:28-34, Maa 5:1-20*)

²⁶ Akū ò kà Gadara bùsun sèbεε bara, Galili bùsu ifāboki kpa. ²⁷ Kū Yesu bikū í bara, à dākare kū wēte pìi gōgbē kū à tāna vīo. À gɔɔ pla kè adi pókasa naawaro. Àdigō kú bero, sé miranɔ té. ²⁸⁻²⁹ Òdi a yī kū m̀kākōananɔ, òdi a da lín a kūna yāi, ama àdi m̀kākōanaa pìnɔ kēkēme, tāna pìi dì a si sèn. Kū à Yesu è, akū à wiki lè, à sù à kùte a are, akū à pùtā à pì: Yesu, Luda Musude Né, bón ó vī kō ɔi? N yā nna! Nsun wé tamaro. À ò le kū Yesu ò tāna pāsī pì bo a gūn yāimε. ³⁰ Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèala à pì: Ma tón Dasi. Zaakū tānanɔn kú a gūn dasimε. ³¹ Akū tāna pìnɔ kùte kè Yesune manamana ò pì, àsun n gbarε ò si Zīngò wèe lòkotoo gūnlo.

³² Alɛde kpàsa zōkō kú gwe, òten pò ble s̀s̀s̀gerεei. Akū tāna pìnɔ wé kè Yesua à n gba zé ò gē n gūn. Yesu n gbá zé, ³³ akū tānanɔ gò gbē pìia ò gè alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kpàsaa pìi wì kū bàao, ò sòro s̀s̀s̀gerεei ò si sèben ò gaga gwe. ³⁴ Kū alɛde dārinɔ è le, ò bàalè ò gèe ò yā pìi bàbańne wēte gūn kū buranɔ. ³⁵ Akū ò bòte de ò yā kū à kèe pìi gwa. Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gbē kū tānanɔ gòaa pìi è vutena Yesu gbá sare kú pókasao dana, à kú a laakariia. Akū vīna n kū. ³⁶ Kū gbē kū ò yā pìi è kū wéonɔ òńne deran ò tånade pìi wèrekōa nà, ³⁷ akū Gadara bùsu gbēnɔ pínki kùte kè Yesune à bo n bùsun, zaakū vīna n kū manamana. Akū à gè gó'ite gūn, àten tá. ³⁸ Gbē kū tānanɔ gòaa pìi kùte kènne de à tá kāao, ama Yesu gīne à pì: ³⁹ N era n tá n bea, n yā kū Luda kènne ońne pínki. Akū à tà, à yā kū Yesu kèare kpàkpaa kè wēte pìi gūn pínki.

Yairu né vuna kú nɔgbē kú à ɔ nà Yesu utaaao
(*Mat 9:18-26, Maa 5:21-43*)

⁴⁰ Kū Yesu era à sù, akū gbēnɔ gbānake kpai, zaakū gbē sīnda pínki teni a dāmε. ⁴¹ Akū gōgbē kū à de aduakεkpe gbē zōkō ũ kū òdi pine Yairu sù à wùte a kùaa Yesu gbá sare, à kùte kènne de à gé a bea, ⁴² kú a né mèn do légelege ten ga yāi. Nénɔgbē pìi kà wè kuri awεεpla. Kū Yesu ten gé, akū pari ten nakaraa.

⁴³ Nɔgbē ke kú gwe, aru dì botea à kà wè kuri awεεpla. Pó kú à vī pínki à dè ezedenɔ kīnaa, ama gbēke dí fō à a wèrekōaro. ⁴⁴ Kū à nà Yesu kpe kpa, akū à ɔ nà a uta léa. Zaa gwe gònɔ a arubotenaa zè. ⁴⁵ Akū Yesu pì: Dí mé à ɔ nàmaa? Akū n gbē sīnda pínki pì á a yā dōro. Akū Pita pì: Danneri, gbēnɔ likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akū Yesu pì: Gbēke ɔ nàma, zaakū má dō kú gbāna bò ma mēe gūn. ⁴⁷ Kū nɔgbē pìi è ò a yā dō, akū à sù àten lukaluka, à wùte a kùaa a gbá sare, akū à yā kú à tò à ɔ nàaa ò gbē sīnda pínki wára kú lākū à aafiaa lè nà gònɔ. ⁴⁸ Yesu pìne: Nɔgbē, ma náani kú n kè mé à n werekōa. N tá be aafia.

⁴⁹ Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakεkpe gbē zōkō pìi bea, ò sù ò pìne: N né pìi kè sari, n̄sun wari dō danneriia dorō. ⁵⁰ Yesu yā pìi mà, akū à pì Yairune: N̄sun tó swè kēnguro. N̄ ma náani ke dé, ani werekōa. ⁵¹ Kū à kà a bea, adi we gbēke gè kāaoro, sé Pita kú Yuhanao kú Yamisio kú né pì de kú a dao. ⁵² Gbē kú ò kú gweno ten ɔɔ dō n pínki, òteni n zīda kēkē. Akū Yesu pì: Ásun ɔɔ dorō. Adi garo, àten i omε. ⁵³ Akū ò a lalandi kè, zaakū ò dō kú né pìi gà kò. ⁵⁴ Yesu a kù a ɔa, akū à pùtā à pì: Nénɔkpare, n̄ vu! ⁵⁵ Akū à wèndii sù, à fùte gònɔ. Yesu pì ò pòble kpáa. ⁵⁶ Yā pìi bò né pì de kú a daoo sare, akū Yesu òńne òsun yā kú à kèe pì o gbēke maro.

9

Yesu z̄irino z̄inaa
(*Mat 10:5-15, Maa 6:7-13*)

¹ Yesu a ìba gb̄enon kuri awεεplanon s̄isiai, akū à ñ gbá gbāna kū ikoo ò tana buri s̄inda p̄inki go r̄mma, ò gyāno werekōar̄mma. ² Akū à ñ z̄i ò kpata kū à bò Luda k̄inaa yā waazi ke, ò gyārenon werekōa. ³ À p̄inne: Ásun p̄oke sé à géoro, gò ke b̄ok̄lokona ke z̄ana ke ɔḡo ke uta m̄en pla. ⁴ On kū a kipan, àḡo kú gwe ari à gé boo w̄ete p̄i ḡun. ⁵ W̄ete kū odi gb̄anake kpáárenlo, à bon à lukut̄e warawara á gb̄an̄a ñ tona kū Ludao s̄eda ũ. ⁶ Akū ò dà z̄én, ò kurè w̄ete kū w̄eteo, ò baaru nna kp̄ánn̄e, ò gyāno w̄erekōar̄mma gu s̄inda p̄inki.

Herodu b̄idikēnaa
(*Mat 14:1-12, Maa 6:14-29*)

⁷ Kū k̄ina Herodu yā biren̄on mà p̄inki, akū à b̄idi k̄e, zaakū gb̄ekenon ten pi Yahaya Da'itek̄eri mé à f̄ute bona gan. ⁸ Gb̄ekenon pi Iliasu mé à bò à s̄um̄ma, gb̄ekenon pi do annabi yāno doke mé à v̄u. ⁹ Herodu p̄i: Ma Yahaya m̄i z̄ò. Dín gb̄e kū ma a baaru m̄a p̄i ũ s̄ée? Akū à ten wete ñ wé ke pla.

Yesu p̄oblekpana ḡogb̄e gb̄enon d̄ubu s̄oron̄a
(*Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14*)

¹⁰ Kū z̄irii p̄ino s̄u, akū ò yā kū ò k̄enon gb̄a Yesun̄e. Akū à ñ s̄ete ñt̄ene à ḡe k̄un̄wo w̄ete kū òdi pi Betesaida. ¹¹ Kū pari d̄ò, akū ò p̄etei. À gb̄anake kp̄ányi, à kpata kū à bò Luda k̄inaa yā òinne, akū à gb̄e kū ò ye ò ñ werekōanon werekōa.

¹² Kū if̄ant̄e b̄usa, z̄iri gb̄enon kuri awεεplanon n̄ai ò p̄ine: Ñ gb̄enon gbare ò gé kipaki kū p̄obleo wete lakutu kū bura kū ò kú k̄aninon ḡun, zaakū s̄ente p̄or̄otun ó kú la. ¹³ À p̄inne: Ák̄on̄o à p̄o kp̄ámma ò ble. Akū ò p̄i: Burodi m̄en s̄oro kū kp̄ò m̄en plao ó v̄i. Séde ò gé p̄oble lú gb̄e d̄in̄one ñ p̄inki. ¹⁴ Ḡogb̄enon kú gwe gb̄enon d̄ubu s̄oro taka. Akū à p̄i a iban̄one: À tó ò vute ḡa kū ḡaao gb̄enon bupla akurikuri. ¹⁵ Akū ò k̄e le, ò ñ v̄utevute ñ p̄inki. ¹⁶ Akū à burodi m̄en s̄oro kū kp̄ò m̄en pla p̄ino s̄e à a wé s̄e musu à arubarikaa dàn. Akū à lilik̄ore à kp̄a a iban̄a, ò kp̄aatete gb̄enone. ¹⁷ Ò p̄o bl̄e ò k̄a ñ p̄inki, akū ò a kusu kū ò ḡon̄o s̄ete t̄anko kuri awεεpla p̄a.

Pita Yesu Arumasihukēna onaa
(*Mat 16:13-23, Maa 8:27-33*)

¹⁸ Z̄ikea kū Yesu ten adua ke ado, a iban̄o s̄u ò a l̄e, akū à ñ lá à p̄i: Dín gb̄enon di pi má de a ũu? ¹⁹ Ò w̄ea ò p̄i: Gb̄ekenon di pi Yahaya Da'itek̄eriime, gb̄ekenon di pi Iliasu, gb̄ekenon di pi do annabi yāno doke mé à v̄u. ²⁰ Akū à ñ lá à p̄i: Ák̄on̄o s̄s̄, d̄in̄ ad̄i pi má de a ũu? Pita w̄ea à p̄i: Luda gb̄e Arumasihum̄e n̄ ũ.

Yesu a ga kū a vunaao yā'onaa
(*Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1*)

²¹ Akū à ḡinne òsun yā p̄i o gb̄eke maro. ²² Akū à p̄i do: Séde Bis̄asiri Né w̄et̄amm̄ana le manamana, gb̄e z̄ok̄on̄o kū sa'orikin̄o kū ludaȳadannerin̄o ni ḡi, oni a de, a ḡoro aak̄ode z̄i ani vu.

²³ Akū à p̄inne ñ p̄inki: Tó gb̄e ye à ke ma ìba ũ, séde à ḡi a z̄ida w̄end̄iii, àḡo a lígb̄andurukpana sé l̄akū gu d̄iḡo do n̄a àḡo téomai. ²⁴ Gb̄e kū à ye àḡo a w̄endi k̄una ni kurai. Gb̄e kū à ḡi a w̄end̄iii ma yāi s̄s̄, ade niḡo w̄endi v̄i. ²⁵ Tó gb̄e andunia l̄e p̄inki, à a z̄ida lilin k̄eo à k̄ura a w̄end̄iii, bó àreen ani lee? ²⁶ Tó gb̄e makū kū ma yāo w̄e'i k̄u, Bis̄asiri Né ni ade w̄e'i k̄u ḡoro kū ani su a gakuri ḡun kū a De gakurio kū a malaikan̄o gakurio. ²⁷ Yāpuran maten ōare, gb̄ekenon kú la kū oni garo ari ò k̄ina kū Luda k̄a e.

*Yesu linaa**(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)*

²⁸Yá pì onaa gbera à kà azuma do taka bà, akū à Pita kū Yuhanao kū Yamisio sè à didi kúnwo kpia de à adua ke. ²⁹Kū àten adua ke, a ãnn litè a pókasano kè púu táitai. ³⁰Kánto gbēnɔn planɔn kú káao, Musa kū Iliasuo, òten yá o kū Yesuo. ³¹Ò bò ò sùà gakuri gūn, òten andunia kū ani tó zaa Yurusalemu yá o. ³²I Pita kū a gbēnɔ sè. Kū ò vù, ò Yesu gakuri è kú gbēnɔn pla kū ò zena a sareno. ³³Kū gbēnɔn pla pìno ten kékɔa kú Yesuo, Pita pìne: Dikiri, à mana kū ó kú la. Ò kuta do mèn aakɔ, n pò mèn do, Musa pò mèn do, Iiasu pò mèn do. À dɔ yá kú áten oro. ³⁴Kū àten o le, ludambe luku kipa à dànlà. Kū ò kú a gūn, vīna n kú, ³⁵akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Ma Né kú ma a sèn dí. À a yá ma. ³⁶Kòtoo pì manaa gbera ò è Yesu mé à gò gwe ado. A ìbaa pìno n lé kù, odi yá kú ò è o gbēke ma gɔɔ kùaro.

*Négbē tãnade werekɔanaa**(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)*

³⁷Kū gu dò, ò kipa kpi pìi musu, akū gbēnɔ sù da Yesule dasi. ³⁸Zàa gūn gògbē ke pùtá à pì: Danneri, n yá nna! N ma né gwa, zaakū ma né mèn do kú má vīn gwe. ³⁹Tána dì futèa, akū àdi wiki lé kánto. Àdi a pãte àgò bigiri keke àgò lé'ifuta bɔte, àdi wari dɔa àdi goa likalikaro. ⁴⁰Ma wé kè n ìbanɔa ò pé tãna pìia à bo, akū ò fù. ⁴¹Yesu pì: Gbãragbē yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigò kú káao ari bɔrɛɛ? Manigò mēna káao ari bɔrɛɛ? N mós kú n né pìio la. ⁴²Ari né pì gò gé nai, akū tãna pì a pãte, àten bigiri keke. Akū Yesu gí tãna pìine à né pìi wèrekɔa, akū à a kpà a dea. ⁴³Luda gbãna zòkò yá pìi bò n sare n pínki.

*Yesu era à a ga yá'onaa**(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)*

Gbēnɔ lé wè Yesu yákenaa pínki, akū à pì a ìbanɔne: ⁴⁴Àgò yá díkīna kūna á nèseɛ gūn. Oni Bisāsiri Né na gbēnɔne n ò tera. ⁴⁵Odi yá pìi dɔɔ dɔɔ, a mì utenañne, ò fù, akū vīna n kú ò yá pìi gbekaa.

*Denla yá**(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)*

⁴⁶Akū ò fùte kú lékpakɔao denakɔla yá musu. ⁴⁷Yesu laasun kú à kú n nèseɛ gūn dɔ, akū à né fítì sè à a zè a sare, ⁴⁸à pìinne: Gbē kú à né dí taka sì ma ìbake yáì, makūme à ma si. Gbē kú à ma si sɔ, ade gbē kú à ma zī sìme. Gbē kú à a zīda dìte kīana á té mé à gbē zòkò ũ.

*Gbē kú adi ibere sé káaro bi a gbēndome**(Maa 9:38-40)*

⁴⁹Akū Yuhana pì: Danneri, o gbēke è, àten tãnanɔ goñma kú n tó, akū o ginɛ, zaakū ó gbēnlo. ⁵⁰Akū Yesu pì: Ásun gínero, zaakū gbē kú adi ibere sé káaro bi á gbēndome.

Samaria būsulakutu gina Yesui

⁵¹Kū Yesu tana ludambe gɔɔ kà káni, à mìi pè Yurusalemua. ⁵²Akū à gbēnɔ gbàre ò dòáre are, akū ò gèè ò gè Samaria būsulakutu ke gūn de ò soru kenɛ. ⁵³Akū lakutude pìno gí a síi kú à mìi pè Yurusalemua yáì. ⁵⁴Kū a ìba kenɔ Yamisi kú Yuhanao è le, ò pì: Dikiri, n ye ò pi té bo ludambe à su à n kakaten yá? ⁵⁵Akū Yesu litè à kpàkēnyĩ. ⁵⁶Akū òten gé lakutu pãndea.

*Tena Yesui**(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kū ò té zén, gōgbē ke sù à pì Yesune: Gu kū nten gén pínki, manigō ténýí.
⁵⁸ Yesu pìne: Gbēgbonno ñ tò vī, bāno ñ sà vī. Bisāsiri Né sō à ñampaki vīro.
⁵⁹ Yesu pì gbē pāndene: Ñ mós ñ témai. Akū gbē pì pì: Dikiri, ñ tó ari ma de gèe kpágui gĩa. ⁶⁰ Yesu pìne: Ñ tó gèno ñ gèno vī. Mòkōn sō, ñ gé kpata kū à bò Luda kínaa yā waazi ke. ⁶¹ Gbē pānde pì do: Manigō ténýí Dikiri, ama ñ tó mà gé lé za ma bedenja gĩa. ⁶² Yesu pìne: Gbē kū swakure na a oī, tó àten kpe gwa, ade dí kō sé kū kpata kū à bò Luda kínaaoro.

10

Gbēnon baaakō akuri awēplanō zīnaa
(Mat 11:20-27, 13:16-17)

¹ Abire gbera Dikiri gbēnon baaakō akuri awēpla pāndeno òtē, akū à ñ zī gbēnon plapla ò doáre are wēte kū gu kū á ye à gēnono pínki. ² À pìne: Pókēna zōkō, ama a zīkerinon dasiro. À wé ke Buradea de à zīkerino gbarē ò a pò keke. ³ À da zén. Mateni á zī lán sāne bōrono bà lewannano tème! ⁴ Ásun ogosōno séro ke bōkolokona ke kyatenō. Ásun ze zén à fō kpá gbēkearo. ⁵ On kū a gēn pínki à pì gĩa Luda on pì gba aafia. ⁶ Tó aafiade kú gwe, á fō aafiade ni gōne. Tó à kú gwe sōro, ani era à suáwame. ⁷ Agō kú on pìi gūn, à pómína ke poble kū ò kpááwa ble, zaakū zīkerii kà à a láada le. Ásungō kipaki lilin kero. ⁸ Wēte kū a gēn akū ò á sí, à pò kū ò sùoáre ble. ⁹ À wēte pì gyāreno werekōa, à o gbēnone kpata kū à bò Luda kínaa kà káni kúńwo. ¹⁰ Tó a gē wēte gūn, tó odi á sí sōro, à bote gánulea à pì: ¹¹ Bee á wēte lukutē kū à kpà ó gbála se, o wāra á tona kū Ludaoo sèeda ũ. Agō dō sānsān kū kpata kū à bò Luda kínaa kà káni. ¹² Maten oáre, yákpatekegoro zī wētamma kū Sodomudenō ni le nigō sána de wētepideno póla.

¹³ Waiyoo Korazidenō! Waiyoo Betesaidadenō! Tó ma daboyā kū ma kè á ténō kè Taya kū Sidōo yā, de wētepideno uta kasanō dàda, ò vùte tuburaa à gii kè nēsilitenaa sèeda ũ. ¹⁴ Yákpateke-goro zī á wētamma nigō de Tayadenō kū Sidōdenō póla. ¹⁵ Á Kapenamudenō sō, áni gbā à zō Ludaan yá? Oni o sōái ari gyāwān.

¹⁶ Akū Yesu pì a ìbanone: Gbē kū à á yā mà ma yā màme. Gbē kū à gíái gímáme. Gbē kū à gímai sō, ade gí gbē kū à ma zīime.

¹⁷ Gbēnon baaakō akuri awēpla pìno gèe, akū ò era ò sù kū pōnnao ò pì: Dikiri, bee tñano mii nàewere n tó yāi. ¹⁸ Yesu pìne: Ma Setan è à lète bona ludambe lán legūpinaa bà. ¹⁹ Ma á gbá zé à táa o mlèno kū fínō kū á ìbere gbāna pínkinōa, pòke ni á kínnaro. ²⁰ Bee kū abireo ásun pōnna ke kū mì kū tñano ò nateáero. À pōnna ke kū á tó kú takadan ludambe yāi.

²¹ Zī birea Luda Nini Yesu pò kè nna manamana à pì: Baa, musu kū zíteo Dikiri, ma n sáabu kè, kū n yā birenō ùte yādōrinone kū òndōrinō n boo kyódōrisarinone. Leme, Baa, zaakū n poyenyinaame. ²² Ma De pò sīnda pínki nāmenē ma oī. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kū gbē kū Né pì yei à mōneno baasiro.

²³ Akū Yesu are dō a ìbanōa ñtēne, à pìne: Arubarikadenome á ũ pò kū áten e kū wéo yāi. ²⁴ Maten oáre, annabinō kū kīnanon kun yā dasi, ò ye ò pò kū áten eno e, odi ero, ò ye ò yā kū áten manō ma, odi maro.

Samaria būsū gbē mana

²⁵ Dokadōri ke fùte de à Yesu yō à gwa à pì: Danneri, deran mani ke nà mà wèndi kū àdi lákaro lee? ²⁶ Yesu pìne: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè

n mà deramεε? ²⁷ Gbē pìi wèa à pì: Ngõ ye Dikiri n Ludai kũ nèseεεo mèn do kũ n ninio pínki kũ n laasunnwo pínki n gbāna lén, n swè gõ kúa, abire gbera ngõ ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ²⁸ Yesu pìne: N we mana. Ngõ ke le, ñinigõ kun. ²⁹ Gbē pìi ye à yā nna kpá a zīdaa, akũ à Yesu là à pì: Dín ma gbēdake ũu?

³⁰ Akũ Yesu pìne: Gbēke mé à bò Yurusalemu àten gé Yeriko, akũ kpāni kāsaranɔ zé zǝne. Ò a pókasanɔ sia, ò a gbè búgubugu ari à kà gana. Akũ ò a tòn ò gè zéla. ³¹ À sù à lè sa'ori ke zé dokǝnɔ pìi sè. Kũ à a è, akũ à pāne à gète. ³² Lemε do kũ Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akũ à pāne à gète. ³³ Ama Samaria bùsu gbēke té zé pìn. Kũ à sù à a è, akũ à kène wēnda. ³⁴ À nài, à eze màma gu kũ à kinnanɔa kũ nísio kũ sèwēo, à pó yīyīa. Akũ à a sè à dì a zaaki kpe, à gèe kǝao nibɔnɔ kipakia, gu kũ à a gwàn. ³⁵ Kũ gu dǝ, akũ à andurufu ɔgɔ bò mèn pla à kpà kipakide pìia à pì: N a gwamεne. Tó n ɔgɔ dè de adila a musu, mani fīna bonne, tó ma su.

³⁶ Tǝ! Gbēnɔn aakǝ pìnɔ té dín nten da gbē kũ kpāninɔ dàale pì gbēdake ũu? ³⁷ Dokadǝrii pìi wèa à pì: Gbē kũ à a wēnda dǝmε. Akũ Yesu pìne: N gé n ke le se.

Yesu kunna Maata kũ Mariamao bea

³⁸ Gɔɔ kũ Yesu kũ a ìbanɔn té zén, ò kà wēte gūn, akũ nɔgbē kũ òdi pine Maata Yesu si a bea. ³⁹ À dakūna vī, òdi a sísi Mariama, à vùte Dikiri gbá sare, àteni a yā ma. ⁴⁰ Kīni zī kè Maataa dasi, akũ à sù Yesu kīnaa à pì: Dikiri, kũ ma dakūna ma to zī gūn mado, adi kenne yāke ũroo? N onε à kpámai. ⁴¹ Akũ Dikiri wèa à pì: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari do n zīdaa kũ yānɔo dasi. ⁴² Yā mèn do mé à zé vī. Mariama baka mana sè, oni síaro.

11

Aduakεnaa (Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Zīkea Yesu ten adua ke gukea. Kũ à làka, a ìba ke pìne: Dikiri, n aduakεnaa dadawere, lákū Yahaya dà a ìbanɔne nà. ² Akũ à pìinne: Tó áten adua ke, ágõ pi: Baa, n tó ògõ dǝ kũ n tó adona.

N tó kpata kũ à bò n kīnaa bo gupuraa.

³ N ó gba pó kũ ónigõ ble lákū gu dīgõ do nà.

⁴ N ó durunnanɔ kēwá, zaakū odì kē gbē kũ ò durunna kèwεrenɔne n pínki.

Nsun tó ò fu yǝogwanaaaro.

⁵ Akũ à pìinne: Ò pì à gbēke mé à gbēnna vī, akũ à gèe a kīnaa lizāndo à pìne: Ma su n kīnaame, n burodi sākāmεne mèn aakǝ. ⁶ Nibɔɔ kipama tera dí, má póke vī mà kpáaro. ⁷ Akũ a gbēnna pìi wèa zaa kpé gūn à pì: Nsun wari do maro, ma gbàa tà kò. Ma gē kpén kũ ma nénɔ, mani fǝ mà fute mà póke kpámmaro.

⁸ Maten oáre, bee tó adi fute à kpàa gbēnnake yāiro, ani fute à pó kũ à yei kpáa, kũ à zèi dāndān yāi. ⁹ Makū sǝ maten oáre, à wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ¹⁰ Zaakū gbē kũ à wé kèen òdi kpáa, gbē kũ à wète sǝ àdi le, gbē kũ à gbàa lèen oni wēne. ¹¹ Ákǝnɔ kũ á nénɔ vī, tó á né kpò wé kèáwa, á dí mé ani mlè sé à kpáaa? ¹² Ke tó à né konεgbīni wé kèáwa, á dí mé ani fí sé à kpáaa? ¹³ Bee kũ á vānikεo á pɔ mana kpāna á nénɔa dǝ. Oni á De kũ à kú musu Nini kpāna gbē kũ ò wé kèanɔa pó o do yá?

Tānagona gbēnɔa (Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴ Yesu ten tãna sãto kpaturuku go gbẽa. Kũ tãna pìi gò, sãto pìi nà yã'onaaa, akũ yã pìi bò pari sare. ¹⁵ Akũ ñ gbẽkeno pì: Àdi tãna gomma kũ tãnanò kina Belezebubu gbãnaome. ¹⁶ Akũ gbẽ pãndenò a yõ ò gwà, ò a gbèka à sèeda ke keñne kũ Luda gbãnao. ¹⁷ Kũ Yesu ñ laasun dõ, akũ à pìinne: Kpata kũ a gbẽno ibere sè kũ kõo ni kakate. On kũ a gbẽno ibere sè kũ kõo ni gõ bezĩ ùme. ¹⁸ Tó Setan ibere sè kũ a gbẽno, deran a kpata ni gĩ kee? Ma ò le kũ áten pi madì tãna gomma kũ Belezebubu gbãnao yãime. ¹⁹ Tó Belezebubu gbãnan madì tãna goomma, á gbẽno dì gomma kũ dí gbãnaome? Leme á zĩda gbẽno á éke bò le. ²⁰ Tó ma tãnagommana bi Luda ogbeme, agõ dõ kũ kina kũ Luda kàa sù à á lén gwe. ²¹ Tó gõsa gbãna zikabonò kũna àteni a on dákpaò, a aruzekenò digõ aafiaame. ²² Ama tó gbẽ kũ a gbãna deala sù à gèi à gbãna mone, ani a gõkebo kũ à a náani vĩno sète, ani a aruzeke kpaateteñne. ²³ Gbẽ kũ à kú kumaoro bò ma kpe. Gbẽ kũ àdi pò kakara kumaoro dì fãkõame.

²⁴ Tó ò tãna gò gbẽa, àdigõ likara zõ gukorin agõ vuteki wete. Tó adi lero, akũ àdi pi: Mani era mà tá ma be zĩame. ²⁵ Tó à kà gwe, àdi le à warana swáswa zéazea, ²⁶ akũ àdi gé tãna kũ ñ pãsi dealanò sète mèn suppla à su kũñwo, òdi gè ò vuten. Leme ade gwena kpekpe vãni digõ de a káakupola.

Arubarika yã

²⁷ Kũ Yesu ten o le, no gbẽ ke pùtã zàa gũn à pì: Nõgbẽ kũ à n i à yõ kpamma arubarika vĩ. ²⁸ Akũ Yesu pì: Oi! Arubarikadenon gbẽ kũ ò Luda yã mà ò kũnanò ù.

Sèeda gbekana Yesua (Mat 12:38-42)

²⁹ Kũ pari ten kara, akũ Yesu pì: Gbãragbẽnon zara. Òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke keñnero, sé Inusa pò. ³⁰ Lákũ Inusa de sèeda ù Ninevadenone nà, len Bisãsiri Né nigõ de sèeda ù gbãragbẽnone le. ³¹ Yãkpatetekgoro zĩ gènomidoki kpa saraunia ni vu à yã dí gbãragbẽnoa, zaakũ à bò zaa andunia léa, à sù Sulemanu ondyã ma, akũ gbẽ kũ à de Sulemanula kú la sà. ³² Yãkpatetekgoro zĩ Ninevadenò ni fute ò yã da gbãragbẽnola, zaakũ kũ Ninevadenò Inusa waazi mà ò nèsee lite, akũ gbẽ kũ à zõkõ de Inusala kú la sà.

Wème mè fitila ù (Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Òdi fitila na ò dìte gukpado ke ò gbaka kútearo. Òdi di a dibonò musume, de gbẽ kũ òten gẽno gupura e yã. ³⁴ N wème n mè fitila ù. Tó n wé aafia, n mè pínki nigõ gupura ù. Tó n wé gbãnarò sõ, n mè pínki nigõ gusira ù. ³⁵ Abire yã mé à tò, ò laakari ke, de gupura kũ nten da ñ vĩ sùngõ de gusira ùro. ³⁶ Tó n mè pínki gupura vĩ, a ke kú gusira gũnlo, anigõ gu pura kũ swáswa lándõ fitila'i domma bà.

Yesu ludayadannerinò kũ Farisinò bobona ñ dàn (Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kũ Dikiri yã ò à làka, akũ Farisi ke a sisi à mó à pò ble kãao, akũ à gè à vùte. ³⁸ Kũ Farisi pìi è adi o da ín gbasa ò pò blero, à bò a sare. ³⁹ Akũ Dikiri pìne: Ákõno Farisinò adì gbãsi bo tokonò kpe kũ tanò, ama wákũ kũ yãvãnikenaao mé à á nèsee pà. ⁴⁰ Yõnkõnò! Luda kũ à pò kpe kè mé à a gũn kè seroo? ⁴¹ À pò kũ à kú á tanò gũn dã wëndadenone, á ta pìno ni gõare gbãsi sari.

⁴² Waiyoo ákõno Farisinò! Adì tofenò toktedo kũ kpè'akão kũ dò pòno pínki kuride kpá Ludaa, akũ adì pã kpá yãzedei kũ yena Ludaiio. Yã bireno mé à de agõ kũna pãkpana a kparanò sari. ⁴³ Waiyoo ákõno Farisinò! Adigõ ye à

vute aduakekpe vuteki mananɔn, adigɔ ye ɔgɔ fɔ kpákpaáwa etenɔn. ⁴⁴ Waiyoo ákɔnɔ! Á de lán mira kú ɔdigɔ táa oa a yádɔnaa sari bàme.

⁴⁵ Akú dokadɔri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó sɔsɔme se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ákɔnɔ dokadɔrinɔ sɔ! Adì gbɛnɔ da asosena zì'ùn, akú adì ɔ daríma kú a senaaoro, bee ɔneɛ. Waiyoo ákɔnɔ! ⁴⁷ Adì pɔ bo annabi kú á dizinɔ n dedenɔ miranɔa n yá dɔngu yáí. ⁴⁸ Leme a sì kú a ze kú á dizinɔ yákenanɔome. Ò annabinɔ dede, akú adì pɔ bo n miranɔa. ⁴⁹ Abire yáí Luda wézé gún à pì, áni annabinɔ kú zìrinɔ zíáwa. Áni n gbɛkenɔ dede, áni wé tá n gbɛkenɔa. ⁵⁰ Leme annabi kú ò n dede zaa andunia naanagɔɔ ari gbáranɔ yá ni wí teradenɔ musu le, ⁵¹ sena zaa Habila dena ari à gèe pé Zakari kú ò a dè sa'oki kú Luda kpéɔ daguraa. Ee, maten oáre, yá birenɔ pínki ni wí teradenɔ musume. ⁵² Waiyoo ákɔnɔ dokadɔrinɔ! A dɔnaa gbà mɔne wòto. Ádi gè a gúnlo, akú a kpa gbè kú ò ye ò gè a gúnnɔne. ⁵³ Kú Yesu bò gwe, ludayádannerinɔ kú Farisinɔ nákaraa gbágbán, ɔten yá lalaa dasi, ⁵⁴ ɔteni a kpákpa, de ò a kú yá kú àten o gún.

12

Laakarikena Farisinɔ manafikii (Mat 10:26-27)

¹ Goro birea gbɛnɔ kàkarai, ò n lé dɔro, ari ɔten gèse pétepetekɔa, akú à yá ò a ìbanɔne gíà à pì: À laakari ke Farisinɔ lùbenɛɛi. Àkúme n manafiki ú. ² Pɔke kun utena kú ani bo gupuraa. Asiriyá ke kun kú oni gí dɔiro. ³ Leme dɔ yá kú a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriyá kú a ò kɔ sán kpé tú, oni a kpákpa ke gánu are.

Zena kú Yesuo gbɛnɔ are (Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴ Ma gbɛnnanɔ, maten oáre, gbè kú oni mè kakate a gbera oni fɔ ò yáke kéare doronɔ, àsun vína kénero. ⁵ Mani gbè kú à de à vína kene oáre. À vína ke Ludane kú à gbána vī à á zu té gún mèkaatenaa gbera. Ee, maten oáre, à vína kene. ⁶ Òdi bántoro mèn sɔɔro yía kɔbɔ plaroo? Ama bee n ke yá dī sá Ludanlo. ⁷ Bee á mikánɔ, à a lé dɔ. Ásun vína kero, á bèere de bántoro dasinɔla.

⁸ Maten oáre, gbè kú à zè kúmao gbɛnɔ are, Bisāsiri Né ni ze káao Luda malaikanɔ are. ⁹ Gbè kú à ledi kpàmai gbɛnɔ are sɔ, mani ledi kpái Luda malaikanɔ are. ¹⁰ Tó gbè Bisāsiri Né vāni bò, Luda ni a kè. Ama tó gbè Luda Nini tó vāni sì, ani kénero. ¹¹ Tó ɔten gé kááo yákpatekɛkia aduakekpen ke kínanɔ kú gbánadenɔ are, àsun á zīda bona damu kero ke yá kú áni o, ¹² zaakú Luda Nini mé ani yá kú à de à o daáre zī birea.

Ɔgɔde (Mat 6:19-34)

¹³ Zaa gún gbèke pì Yesune: Danneri, n o ma vīnīne à ma baka kpáma ó túbi gún. ¹⁴ Akú à wèa à pì: Ma gbè, dí mé à ma dite á yákpatekeri ke á yágɔgɔri úu? ¹⁵ Akú à pì gbɛnɔne: Ágɔ á zīda kúna dɔ. À laakari ke pɔ sīnda pínki aniapāsīkenaai, zaakú aruzekɛ bi bisāsiri wèndinlo, bee tó à fɔ àgɔ didikɔa dia.

¹⁶ Akú à yá lèkɔañne à pì: Ɔgɔde mé à kun a bura pòble kène manamana, ¹⁷ akú à laasun lè à pì: Bón mani kee? Má pòwekaki vīro. ¹⁸ Akú à pì: Yá kú mani ken dí: Mani ma pòkatekinɔ gboro, mani a zòkɔnɔ bo, mani ma pòwe kán pínki kú ma aruzekɛnɔ. ¹⁹ Mani pì ma zīdane: Gbè, n gīnake n pò mana vī zòkɔ, kú ani ká kúnwo wè ùgbangbaa? N kámma bo, n pò ble, n í mi, n ponna ke. ²⁰ Akú Luda pìne: Yónkɔ, gwāaniala mani n wèndi gbekamma. Soru kú n kè ni

gõ dí pò ùmεε? ²¹ Lεmε gbē kū à aruzεke tòkõai, ama à de ɔgɔde ù Ludanero yā de le.

Ludanaanikenaa
(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Akū à pì a ìbanɔne: Abire yāi maten oáre, àsun á wèndi damu à pi bón óni blero, àsun á mè damu ke à pi bón óni daro. ²³ Wèndi de pòblela. Mè de pòkasala. ²⁴ À kākāannanɔ gwa. Òdi pò tōro, òdi pò kēro, ò dō ke gbàsɔ vīro, bee kū abireo Luda dì ñ gwa. Á bèere vī manamana de bānɔla fá! ²⁵ Á té, dí mé ani fō à a wèndi gbàna kara, bee gɔɔ do, a damukεnaa gūnn? ²⁶ Tó áni yā fíti dí fōro, bōyāi átɛn yā kparanɔ damu keε? ²⁷ À lāvunɔ gwa sèn lākū ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu tāro, ama maten oáre bee Sulemanu kū a aruzεkeo, adi uta da a mana kà ñ ke ūro. ²⁸ Sèla kū à kun gbāra ani té kū zia, lākū Luda dì pò nai le nà, oni ákōnɔ ludanaanikīanadenɔ pò o dɔ yá? ²⁹ Ásun tó pò kū áni ble ke pò kū áni mi yā doáre arero. Ásun a damu kero. ³⁰ Andunia dí burinɔn pò pìnɔ pínki yā dì dōñne arε, á De sō à dō kū pò pìnɔ kō sī kááo. ³¹ À tó kpata kū à bò a kīnaa yā doáre arε, ani pò pìnɔ karaáre. ³² Ma kpàsa fíti gbēnɔ, àsun vīna kero, zaakū á De poyenyīnaame à á kpá kpataa pìn. ³³ À pò kū á vīnɔ yá, à takasidenɔ gba a ɔgɔ. À ɔgɔsōnɔ kū àdi zī kūro zō, ludambε aruzεke kū àdi lākaro káki ū, kū kpāni dì nairo, kòkɔ sō àdi a yakaro. ³⁴ Zaakū gu kū á aruzεke kún, gwen á laakari nigō kun se.

Zīkeri náanide laakaride
(Mat 24:45-51)

³⁵ Àgō kú soru gūn, à tó á fitila gō nana. ³⁶ Àgō de lán gbē kū òteni ñ dikiri suna dā à su kū nɔse pōnnakεnaao bà, de gɔɔ kū à sù à gbàa lè, oni zé wēne gōnɔ. ³⁷ Arubarikadenɔn zīkeri kū ñ dikiri ni ñ le bēne a sugɔɔanɔ ū. Yāpuran maten oáre, dikirii pì ni a pónɔ keke à yī, ani ñ vute, ani pòble kakarañne. ³⁸ Bee tó à sù lizāndo ke kōnkɔkōnkɔ, tó à ñ lé le, arubarikadenɔme á ū. ³⁹ Àgō yā dí dō. Tó bede gɔɔ zaka kū kpāni ni suawa dō yā, de ani tó à a kpé fōro. ⁴⁰ Ákōnɔ sō, àgō kú kū soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kū á wé dōiro.

⁴¹ Pita pì: Dikiri, ó yāin n yā pìi lèkōa yá, ke gbē sīnda pínki yāime? ⁴² Dikiri pì: Dín begwari náanide laakaride kū a dikiri dì a zīkerinɔ nane a ɔī, à pòble kpámma a gɔɔa ūu? ⁴³ Arubarikadenɔn zīkeri kū a dikiri a lè, àten ke le a sugɔɔa ū. ⁴⁴ Yāpuran maten oáre, ani a aruzεke sīnda pínki nane a ɔīme. ⁴⁵ Ama tó zīkerii pì pì a nèsee gūn, a dikiri suna ten gí ke sō, akū à nà a zīkeri dakenɔ gbēgbēnaaa, gōgbēnɔ kū nōgbēnɔ, àten sánkara pò ble, àten wēde ke, ⁴⁶ a dikiri ni su gɔɔ kū a wé dōiroame, gɔɔ zaka kū à dōroa, ani a zōzōkōre à a baka da kū kifirinɔ.

⁴⁷ Zīkeri kū à a dikiri poyenyīna dō, akū adi soru ke à a poyeinaa kèro, oni a gbē búgubugu. ⁴⁸ Zīkeri kū à a dikiri poyenyīna dōro, akū à yā kū à de ò a gbē kè sō, oni a gbē fítimε. Gbē kū Luda a gbà zōkō Luda ni wetea zōkō. Gbē kū Luda pò nane a ɔī zōkō, ani gbekaa deñla.

Kēkēkōana Yesu yāi
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Tén ma su na anduniaa, mádi gii té pì gō kū se teraro. ⁵⁰ Má wétamma vī kū mani gēn. Má kú laasun zōkō gūn ari à gé lākao. ⁵¹ Áten da ma su de gbēnɔ gō nna kū kōo andunia gūnn yá? Oi! Maten oáre, kēkēkōana yāin ma su. ⁵² Zaa tera ɔn kū gbēnɔn sɔɔronɔn kún, oni kō kpaatete. Gbēnɔn aakōnɔ ni bo gbēnɔn planɔ kpe, gbēnɔn planɔ ni bo gbēnɔn aakōnɔ kpe. ⁵³ De ni bo a négōgbē kpe,

négōgbē ni bo a de kpe. Da ni bo a nénōgbē kpe, nénōgbē ni bo a da kpe. Zā da ni bo nōzāre kpe, nōzāre ni bo a zā da kpe.

Gɔɔ díkĩna yáasi d̄naa
(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu pì gbēnōnē: Tó a è legū ten sisi ifálete kpa, áni pì gōnō, legū ni ma, akū àdi ke le. ⁵⁵ Tó a è ãa ten bo gènomidōki kpa, áni pì, gu ni wā, akūsō àdi wā. ⁵⁶ Manafikidenō! Á zĩte kū musuo wé dōkōi, akū á gɔɔ dí yáasi d̄s̄ro bi?

Gaafara weteṅnaa
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ Bóyāi á yākēna a zéa d̄s̄ á zĩdaaroo? ⁵⁸ Tó n iberē ten gé kūnwo yākpatekēkia, ñ kokari ke de à gaafara kenne zaa zén, de àsun n gáte à gé kūnwo yākpatekeri kĩnaaro yāi. Tó ñdi ke lero, yākpatekerii pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ⁵⁹ Maten onne, ñni bo gwero ari ñ gé fĩna boo pínki. Bee kōbō ni gō ténýĩro.

13

Nēsēlitēna ke ga

¹ Gɔɔ birea gbēkenō sù ò Galili gbē kū Pilati ñ dēde à ñ aru yākatē kū ñ sa'obo aruonō yā ò Yesunē. ² Akū Yesu pìñnē: Kū Galili gbē pìnō ga de le, áten da ñ durunna de Galili gbē kparanō pólán yá? ³ Oi! Maten oáre, tó ádi nēsē litero, á pínki ni ga lán ñ bàme. ⁴ Gbēnōn baro plansari kū Siloamu kpédidikōanaa gbòro à sìm̄ma ò gāganō s̄s̄, áten da ñ taari de gbē kpara kū ò kú Yurusalemunō pólán yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi nēsē litero, á pínki áni ga lán ñ bàme.

⁶ Akū à yā dí lèkōañnē à pì: Gbēke mé à kaka lí bà a swadakoo gūn, akū à gēe a né wete adi ero. ⁷ Akū à pì a zĩkeriine: Ñ gwa, a wè aakōden dí, kū madì su né wete kaka lí p̄ia mádi ero. Ñ a z̄s̄, óni tó à gu sí p̄an yá? ⁸ Akū zĩkerii p̄i p̄ine: Baa, ñ tó ari ziki dō. Mani gu bi mà likai mà taaki káne. ⁹ Ani gí né i zikiro. Tó adi né iro sà, mani a z̄s̄ mà nē.

Nōgbē kōnōde werekōanaa

¹⁰ Kámmabogɔɔ zĩ Yesu ten yā dañnē aduakēkpen. ¹¹ Nōgbē ke kú gwe, tāna a kōnō kù à kà wè baro plansari. Àdigō kokoname, àdi f̄s̄ à a zĩda poro bee f̄itiro. ¹² Kū Yesu a è, akū à a sisi à pì: Nōgbē, n kōnōke gòm̄ma. ¹³ Akū à ò nàa. Zaa gwe gōnō à pòro, akū à Luda sáabu kpà.

¹⁴ Akū aduakēkpe gbē zōkō pō f̄è, kū Yesu a wèrekōa kámmabogɔɔ zĩ yāi, akū à f̄ute à pì gbēnōnē: Gɔɔ suddo mé à kun kū òdi zĩ ken. Ágō su ò á werekōa gɔɔ abirenōa, ama kámmabogɔɔ zĩ baasi. ¹⁵ Akū Dikiri wèa à pì: Manafikidenō! Kámmabogɔɔ zĩ á baadi d̄i a zù ke zaaki poro a bàdōkia à gé í kpáaroo? ¹⁶ Ibrahĩ buri nōgbē díkĩna s̄s̄, Setan a ȳl̄ wè baro plansarime. A bàa p̄i poronaa kámmabogɔɔ zĩ zé v̄i-roo? ¹⁷ Kū à ò le, akū wé'i a iberenō kū ñ pínki, ama gbēnō pō kè nna daboyā kū àten kenōa pínki.

Yālekōana kū musadi wéo
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

¹⁸ Akū Yesu pì: Bón kpata kū à bò Luda kĩnaa bōkōaoo? Bón mani kpákūsūoo? ¹⁹ À de lán musadi wé bà, akū gbē sè à t̄s̄ a karaa gūn. Kū à b̄ute, à kè lí ū, akū bānō sù ò d̄idi a gānōa.

Yālekōana kū lùbenēeo
(Mat 13:33)

²⁰ Akū à pì dɔ: Bón mani kpata kú à bò Luda kīnaa kpákūsūoo? ²¹ À de lán lùbene kú nɔgbē sè à kà flawa zaka lé aakō gūn, à yàkate pínki bà.

Zéle kpakoto

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Gɔɔ kú Yesu ten gé Yurusalemu, àten gē wētenɔ kú lakutunɔla, àten yā dañne, ²³ akū ò a là ò pì: Baa, ase gbē kú oni surabana lenɔn dasiroo? Akū Yesu pì gbēnɔne: ²⁴ À kokari ke à gē zéle kpakoto gūn. Maten oáre, gbēnɔ ni wete ò gēn dasi, ama oni fɔro. ²⁵ Tó bede fùte à zé tãta à làka, tó a gō bàai, akū àten gbà lé, àten pi: Baa, ñ zé wēwewe, ani oáre, á á dō gukearo. ²⁶ Abire gbera tó a pìne à pò blè kãáo, à í mì kãáo, à yā dàñne á be gānulea, ²⁷ ani oáre á á dō gukearo. À goala á yāvānikerinɔ á pínki.

²⁸ Tó a Ibrahimī kú Isaakuo kú Yakubuo kú annabinɔ è pínki kpata kú à bò Luda kīnaa gūn, akū ò á zú bàai, gwen áni ɔɔ dɔn, à ɔ di á mīia. ²⁹ Gbēnɔ ni bo ifāboki kpa kú ifālete kpao kú gugbānduruo kú gēnɔmidɔkio, oni su pò ble kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. ³⁰ Len gbē kpedenɔ nigō gbē káakunɔ ũ le, gbē káakunɔ nigō gbē kpedenɔ ũ.

Yurusalemu yā

(Mat 23:37-39)

³¹ Gɔɔ birea gēnɔ Farisi kenɔ sù Yesu kīnaa ò pìne: Ñ fute gu dín, zaakū Herɔdu ye à n demε. ³² Akū à pìñne: À gé o flē pìne, maten tãnanɔ goñma, maten gyārenɔ werekōa gbāra kú ziao, a gɔɔ aakōde zī sō mani ma zī papa. ³³ Bee kú abireo séto mà gé are gbāra kú ziao kú ziandoo, zaakū adi kú annabi ga gukearo, sé Yurusalemu. ³⁴ Yurusalemudenɔ, Yurusalemudenɔ! Adì annabinɔ dede, adì gbē kú Luda ñ zīawano pápa kú gbēeo, à ñ dede. Madìgō ye mà á kakaramai gēn baaakō, lākū ko di dēmberε kú a nēnɔla nāme, ama adì weiro. ³⁵ Luda ni á kpé tóáre bezī ũme sà. Maten oáre, áni ma e dororo ari à pi, arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri tóo ũ.

14

Yesu kunna Farisi ke bea

¹ Kámmabogɔɔ ke zī Yesu gēe pò ble Farisinɔ gbē zōkō ke bea, akū gbē kú ò kú gwenɔ teni a kpákpa. ² Kákagyākeri ke kú Yesu are gwe. ³ Akū Yesu dokadōrinɔ kú Farisinɔ là à pi: Odi gbē werekōa kámmabogɔɔ zī yá ke òdi werekōaro? ⁴ Akū ò gō yītēna kítikiti. Akū Yesu gyāre pìi kú, à a wèrekōa à a gbàre. ⁵ Akū à ñ lá à pi: Tó á gbēke né ke zù vī à zù lɔgɔn kámmabogɔɔ zī, ani a bo gōnɔroo? ⁶ Odi fō ò wèaro.

⁷ Yesu è deran gbē kú ò ñ sísino ten vuteki mana kú nà, akū à yā lèkōañne à pi: ⁸ Tó ò n sisi nɔse pòblea, ñsun vute vuteki mana gūnlo. Tó ò gbē kú à zōkō denla sisi bi! ⁹ Tó á sísirii sù à pìñne: Ñ fute ñ vuteki kpá gbē pìia, ñni fute ñ gé vute kpe kpa kú wé'iomε. ¹⁰ Tó ò n sisi, ñgō vute kpe kpa, de tó n sísirii sù, ani pinne: Ma gbēnna, ñ fute ñ su are la. Abirekū ni n ke bèerede ũ gbē kú á kú lēelenɔ are. ¹¹ Gbē kú àdi a zīda karan Luda ni a busa. Gbē kú àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

¹² Akū Yesu pì a sísirii pìine: Tó nten gbēnɔ sísi pòble fānantē blenaaa ke ɔkosi pò, ñsun n gbēnnanɔ sísiro ke n vīninɔ kú n dakūnanɔ ke n danenɔ ke n ɔgɔde dakenɔ. Tó n kē le, oni era ò n sísimε se ò fīna bonne. ¹³ Tó nten gbēnɔ sísi pòblea, ñ takasidenɔ sísi kú kōnɔdenɔ kú erenɔ kú vīnanɔ, ¹⁴ arubarikadenomε á ũ, zaakū ò pòke vī ò fīna boonnero. Luda mé ani fīna bonne gbē mananɔ vugɔɔa.

Yalékšana kù pòble dasio
(Mat 22:1-14)

¹⁵ Kù gbē kù ò kù lèlèno doke yā pìi mà, akù à pì Yesune: Arubarikaden gbē kù ani pò ble kù kpata kù à bò Luda kīnaa gbēno ũ. ¹⁶ Yesu pìne: Gbēke mé à ye à pòble ke, akù à gbēno sisi dasidasi. ¹⁷ Pòblegɔɔ zī à a zīkerii zī à o gbē kù à n sīsinone ò su, ò pò sīnda pínki soru kè ò làka sà. ¹⁸ Akù n baadi ten wete ò n kē. Gbē káaku pìne: Ma bú lù, mani gé gwa. N yā nna, n ma kē. ¹⁹ Gbē pānde pì: Ma zù búbabono lù mèn kuri, mani gé n gwa. N yā nna, n ma kē. ²⁰ Gbē pānde pì: Ma no sè dufume. A yā mé à tò mani le mà suro. ²¹ Akù zīkerii pìi èra à tà, à n légbèè ò a dikiriine. Akù bede pì pò fè, à pì a zīkeriine: N gé wete gūn likalika gānuleano kù zédano, n takasideno kù kōndeno kù vīneno kù ereno kakara n su kūwo la. ²² Abire gbera zīkerii pìi sù à pìne: Dikiri, ma yā kù n òo kè, ama vuteki kpé kun. ²³ Akù dikirii pìi pì zīkerii pìine: N gé zeno gūn kù zé térereno pínki, n gā na gbēnoa ò gē, de ma on pa. ²⁴ Maten oáre, gbē kù ma n sīsi pino ke ni lé zō ma pòble pìiaro.

Gōna Yesu iba ũ
(Mat 10:37-38)

²⁵ Ò té zén kù Yesuo dasidasi, akù à líte à pìinne: ²⁶ Tó gbē sù ma kīnaa, akù à ye a dei demala ke a da ke a nana ke a néno ke a vīnino ke a dakūnana ke a zīda, ani fō à ke ma iba ũro. ²⁷ Gbē kù adi a lígbāndurukpana sé àgō téomairo, ade ni fō à ke ma iba ũro. ²⁸ Tó á gbēke ye à kpédidikšana bo, ani vute gīa à a ɔɔɔ dɔɔ à gwa, tó ani fō à zī pì keroo? ²⁹ Tó adi ke lero, akù à ē pète, tó adi fō à a làkaro, gbē kù à è pínki ni a lalandi ke ³⁰ ò pi: Gbē dīkīna nà kpébonaaa à fūa à a mì de. ³¹ Ke tó kīna ke ye à gé zī ká kù kīna pānde, ani vute gīa à a laasun lé à gwa, tó a soza gā kurino ni fō ò kù kpá soza gā baro kù òten sunoaro? ³² Tó à è áni fōro, ani zīrino zī, de ò lédokōnōkena yā gbekaa zaade adi ká kāniro. ³³ Leme dɔ, tó à gbēke dí ɔ gbare pò kù à vīno pínkiro, ani fō à ke ma iba ũro.

³⁴ Wisi bi pò nname, ama tó a í nna tà, deran oni ke nà à gō nna dɔɔ? ³⁵ À mana zīte ke zùgbōkatekinero, òdi kótème. Gbē kù à sã vī à yā pì ma.

15

Pò sātēnana
(Mat 18:12-14)

¹ Be'ɔɔsirino kù durunnakerino ten na Yesui de ò a yā ma n pínki. ² Akù Farisino kù ludayādannarino yākete kà ò pì: Gbē dīkīna dī durunnakerino sí à pò ble kūwo lèlè. ³ Akù Yesu yā dīkīna lèkōaíne à pì: ⁴ Ò pì á gbēke sã vī mèn basoro, akù a do sàte, àdi a basoro donsari tó sèn à péte sã kù à sàte pìi ari à gé leroo? ⁵ Tó à bòa, àdi a sé à da a gān kù ponna ⁶ à táo be, à a gbēnana kù a fārandideno sísi à pìinne: À ponna ke kūmao. Ma a sã kù à sàte pìi lè. ⁷ Leme dɔ maten oáre, oni ponna ke ludambe durunnakeri mèn do kù à nèsee líte yā musu de gbē mana gbēnon basoro donsari kù ò nèselitena ni vīronla.

⁸ Nōgbē kù à andurufu ɔɔwapu vī mèn kuri sō bi, tó a mèn do sàte, àdi fitila na à kpé wara, à wete busebuse ari à gé leroo? ⁹ Tó à bòa, àdi a gbēnana kù a fārandideno sísi à pìinne: À ponna ke kūmao. Ma a andurufu ɔɔ kù à sàte pìi lè. ¹⁰ Leme dɔ maten oáre, Luda malaikano dī ponna ke durunnakeri mèn do kù à nèsee líte yā musu.

Négōgbē kù à sàte

¹¹ Yesu pì dɔ: Gbēke mé à kun à nэг̃gbēnɔ vī mèn pla. ¹² Akū Sabi pì a denε: Baa, ñ ma baka kū manig̃ vī túbi gūn kpáma. Akū de pì a aruzεke kpàatεtεñne. ¹³ Adi ke gɔɔ plaro, akū Sabi a pónɔ nàk̃ɔa pínki, à tà bùsu pānden zázā. Gwen à a aruzεke kàkaten pāpākenaa gūn. ¹⁴ Kū à pó kū à vīnɔ dè pínki, akū nà gbāna kà bùsuu pìn, akū à g̃ò kū takasio. ¹⁵ À gèè à nà bùsuu pì gbēkei zamalingakeri ũ, akū gbē pì a gbàre a bura à póble kpá alεdenɔa. ¹⁶ Àdig̃ ye à pó tèke kū alεdenɔ ten ble ble à kã, ama òdi póke kpáaro. ¹⁷ Kū à laakarīi sù à pì: Ma de zamalingakerinɔn póble vī dińyĩ, akū maten ga kū nàao la. ¹⁸ Mani futε mà tá ma de kīnaa, mani pine: Baa, ma durunna kè Ludanε kū mɔk̃ɔnwo, ¹⁹ mádi ká ò ma sísi n né ũ doro. Ñ ma dite n zamalingakerinɔ do ũ. ²⁰ Akū à fute àten tá a de kīnaa. Kū à té zā àten su, a de pì a è, akū à kènε wēnda. À bàa s̃i à gèè à kùsia, à lé pèa. ²¹ Akū né pii pine: Baa, ma durunna kè Ludanε kū mɔk̃ɔnwo, mádi ká ò ma sísi n né ũ doro. ²² Akū de pì pì a zīkerinɔne: À gé likalika, à uta z̃k̃ɔ mana kū à de a kparanɔla sé à suo à danε, à tãnka danε, à kyate kpáne. ²³ À zùsanε b̃rɔ mèkpana kū à de, ò só p̃nnakεnaa gūn, ²⁴ zaakū ma né pì g̃à à fute mε. À s̃atε mε, akū ma a lè. Akū ò nà p̃nnakεnaaa.

²⁵ Woru s̃ɔ à kpé bura. Kū àten su à kà k̃ani kū beo, akū à bata ũ mà dɔ kū k̃k̃ k̃inio. ²⁶ Akū à zīkerinɔ do sìsi, à a là bón òten keε. ²⁷ Akū à wèa à pì: N dakūna mé à sù, akū n de zùsanε b̃rɔ mèkpana dè, kū à a lè aafia yāi. ²⁸ Akū Woru pɔ f̃è, à g̃i g̃è ɔnnyĩ. Kū a de bò, à kúte kènε, ²⁹ akū Woru pì pì a denε: É!é! À kà wè ùgbangba kū maten zī kenne, mádi gí n yāi zikiro, akū bee blèkofini gokū nídi kpáma mà p̃nna keo kū ma gbēnnanɔoro. ³⁰ Kū n né kū à n aruzεke kàkate karuanɔne p̃i sù, n zùsanε b̃rɔ mèkpanaa dènε. ³¹ Akū a de pine: Ma né, n kú kūmao gɔɔ s̃inda pínki. Pó kú má vī pínki n póme. ³² À k̃ s̃io ò pó ble kū p̃nnaomε, zaakū n dakūna p̃i g̃à à fute. À s̃atε mε, akū ò a lè.

16

Aruzeke náanisari

¹ Yesu pì a ìbanɔne: Ɔg̃ode ke mé à kun à begwariii dite a zīkerinɔne. Akū ò sù ò k̃rɔmɔtɔ kènε ò pì, àteni a aruzεke kakate. ² Akū à a sìsi à pine: Yā kū ma mà n musu de deramεε? Ñ yā kū nten ke n begwanaa gūn babamεne. Ñni g̃ɔ de ma begwari ũ doro. ³ Akū begwariii p̃i ò a swèè gūn: Ma dikiri teni ma bo zī gūn, mani ke deraa? Akū dí mani f̃ mà sè waro, akū barakεna demεne wé'iyā ũ. ⁴ Má d̃ɔ yā kū mani ke de gbēnɔ ma dite n bea, tó à ma bo zīn. ⁵ Akū à a dikiri f̃inadenɔ sìsi dodo, à gbē káaku là à pì: Ñ ma dikiri f̃ina kūna ùgbamεε? ⁶ À pì: Nísi gáruwa lé basɔromε. Akū begwariii p̃i pine: N f̃ina takadan la. Ñ vute ñ kē bupla akuri likalika. ⁷ Akū à pì gbē pāndene: Mɔk̃ɔn s̃ɔ, n f̃ina ùgbame? Akū à pì: Ése asasa basɔromε. Akū begwariii p̃i pine: N f̃ina takadan la, ñ a kē basiik̃ɔmε. ⁸ Akū dikirii p̃i begwari náanisaride p̃i sáabu kpà wézē kū à kè yā musu. Zaakū andunia dík̃ina gbēnɔ wé zēna de gupuradenɔla n k̃ tēne yākenaa gūn.

⁹ Makū s̃ɔ maten oáre, à gbēnnanɔ wete kū andunia aruzεkenɔ, de gɔɔ kū à làkaáwa, Luda ni gbānake kpáái be kū àdi lákaro gūn. ¹⁰ Gbē kū à náani vī kū a f̃itio nig̃ náani vī kū a z̃k̃ɔomε se. Gbē kū à náani vī kū a f̃itioro nig̃ náani vī kū a z̃k̃ɔo sero. ¹¹ Tó adi ke á náani vī kū andunia aruzεkeoro, Luda ni á náani ke kū a yāpuradeo yá? ¹² Tó adi ke á náani vī kū gbē pānde pónoro, Luda ni a zīda pó kpááwa yá? ¹³ Zīkerii di f̃ à zò ble dikiri mèn planero, zaakū ani

zã gbê dogu àgõ ye gbê doi, ke ani na gbê doa à gbê do gya bo. Áni fõ àgõ zò ble Ludane kũ ògõ lèlèro.

Ɔgõde kũ Lazaruo

¹⁴ Farisino ye ògõ. Kũ ò yã pìi mà pínki, akũ òten lézuki ke Yesua. ¹⁵ Yesu pínne: Adì yã nna kpá á zĩdaa bisāsirinò kĩnaame, ama Luda á swè dõ. Yã kũ à zõkõ bisāsirinonen Luda dì a gya bo.

Ɔgõde kũ Lazaruo

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kũ annabinò takadanò kun ari Yahaya gɔɔa. Zaa gɔɔa kũ òten kpata kũ à bò Luda kĩnaa baaru kpá, akũ gbê sĩnda pínki ten wete à gèn kũ gbãnao. ¹⁷ Ludambe kũ zĩteo gètènaa araga de doka pìi wãnzãn fítì gogonala. ¹⁸ Gbê kũ à gì a nanci à nò pãnde sè, ade zina kème. Gbê kũ à nò kũ ò giì sè sò, à zina kèn gwe.

¹⁹ Gõgbê ògõde ke kun àdi pókasa mana ògõdenò da, àdigõ ponna ke nna-manana gũn gɔɔa sĩnda pínki. ²⁰ Barakeri kũ òdi pine Lazaru ògõ wútèna a be gãnu gũn, bònò dɔdɔ a mèea. ²¹ Àdigõ pòble kũ àdi léte ògõde pìi teburu zĩte blena ni de. Gbèdanò mé òdigõ a bònò pìnò sãsa. ²² Barakerii pìi gà, akũ malaikanò a sè ò tà kãao Ibrahĩ kuru. Ɔgõde pìi gà se, akũ ò a v̄. ²³ Kunna wétãmma gũn gyãwãn, kũ à wé sè musu, akũ à Ibrahĩ è zã, Lazaru kú a sare. ²⁴ Akũ à lé zùì à pì: Baa Ibrahĩ, ò ma wènda gwa, ò Lazaru zĩ à a òne zõ ía, à mó à tòmene ma nénea, zaakũ maten wãwã ma tévura díkĩna gũmme. ²⁵ Akũ Ibrahĩ pì: Ma né, ò tó nnamana kũ à likanyĩ n wèndigɔɔa yã dɔngu kũ takasi zõkõ kũ Lazaru kèeo. A laakari kpatena la sà, akũ ò kú wãwã gũn. ²⁶ Abire gbera wèe lòkoto kú ó dagura. Tó gbê ye à bo la à gé á kĩnaa, ani fõro, gbêke ni fõ à bo gwe à su ó kĩnaa sõro. ²⁷ Akũ ògõde pìi pì: N yã nna Baa, tó lème, ò a zĩ ma de bea, ²⁸ zaakũ má dakũnanò v̄ gbènon sɔɔro. À gé lé dańma, de òsun su gu wãwãde dí gũnlo. ²⁹ Akũ Ibrahĩ pì: Ò Musa kũ annabinò takadanò v̄, ò ò yã ma. ³⁰ Akũ ògõde pìi pì: Oi, Baa Ibrahĩ! Tó gbêke bò gan à gèe ò kĩnaa, oni ò nèse lite. ³¹ Akũ Ibrahĩ pine: Tó odi Musa kũ annabinò yã maro, bee tó gbêke bò gan, oni a yã síro.

17

Ludanaanikènaa *(Mat 18:6-7, 21-22)*

¹ Yesu pì a òbanne: Yã kũ àdi tó gbèno fu ògõ sarìro, ama waiyoo gbê kũ ani bo a kĩnaa. ² Anigõ sãna adene ò wísilgbè zõkõ dɔ a wakale, ò a zu sèbèe gũn de à tó né dínò do fula. ³ Àgõ kú kũ laakariio. Tó n gbèndo durunna kè, ò gé ò a le. Tó à a nèse lite, ò sùru kenè. ⁴ Tó à durunna kènne gɔɔa do gèn suppla, akũ à èra à pìnne gèn suppla a nèse lite, ò sùru kenè. ⁵ Dikiri zìrinò pìnne: Ò ó ludanaanikèna karawere. ⁶ Dikiri pì: Bee tó á Luda náani v̄ fítì lán efò wé bà, áni o síri lí díne à a zĩda wo à gé pé sèbèe gũn, ani á yã ma.

⁷ Tó á gbêke zò v̄, àten sè wa ke àten sãno dá, tó à sù kũ burao, a dikiri ni pine à su à pò ble gònò yá? ⁸ Oi, ani pine à pòble keare, à a uta lite, à suare kũ pòbleo kũ pómínao, àpìi ni gbasa à pò ble, à í mi. ⁹ Òdi zò sáabu kpá, kũ à yã kũ ò dànne kè yáin yá? ¹⁰ Lème ákònò se, tó a yã kũ Luda dàare kè pínki, à pi: Zònò ò ù, ò zĩn ò kè.

Kusu gbènon kurinò werekãanaa

¹¹ Kũ Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria bùsu léa kũ Galilio. ¹² Kũ àten gè lakutu ken, akũ gõgbê kusu gbènon kurinò dàale. Ò ze dire, ¹³ ò lé zùì

ò pì: Dikiri Yesu, ò ó wēnda gwa. ¹⁴ Kū à ñ é, akū à pìnnε: À gé à á zīda mō sa'orinε. Kū òten gé, akū ò wèrekōa. ¹⁵ Kū ñ gbē do è a werekōa, akū à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kū kòto gbānao. ¹⁶ À wùte a kùaa Yesu are à fō kpàa. Gbē dí bi Samaria gbēmε. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbēnōn kurinō mé ò wèrekōaroo? Gbēnōn kēndonōn kú máa? ¹⁸ Ñ gbēke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbē zīto dí yá? ¹⁹ Akū Yesu pìnε: Ñ fute ñ tá, ma náani kū n kè mé à n werekōa.

Bisāsiri Né sunaa
(Mat 24:23-41)

²⁰ Farisinō Yesu là kpata kū à bò Luda kīnaa bona gupuraa, akū à wēm̄ma à pì: Kpata kū à bò Luda kīnaa dì bo gupuraa ò e kū wéoro. ²¹ Oni pì à gwa la ke à gwa direro. Kpata kū à bò Luda kīnaa pì kú á té lame.

²² Akū à pì a ìbanε: A goro ten su kū áni Bisāsiri Né sugoro pino doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piáre à kú dire ke à kú la, ama àsun géro, àsun tényīro. ²⁴ Lákū legūpinaa dì gupura kū ludambe lé gu dín kū a lé direkūo nà, len anigō de le Bisāsiri Né sugoro. ²⁵ Séto à wétāmma è manamana gīa, gbāragbēno ni gūi. ²⁶ Lákū à de nà Nuhu goro, len anigō de le se Bisāsiri Né sugoro. ²⁷ Gbēno ten pó ble, òten í mi, òten nō sé, òten zā ke ari Nuhu gēe à gē gó'ite gūn, akū í dà anduniala, ò gāga pínki. ²⁸ Leme dō Lutu goro, òten pó ble, òten í mi, òten pó lú, òten pó yía, òten pó tō, òten kpé bobo. ²⁹ Goro kū Lutu bò Sodomu, té kū ifantēgbōo kōte bona ludambe, akū ò gāga pínki. ³⁰ Len anigō de le goro kū Bisāsiri Né ni bo gupuraa.

³¹ Goro birea gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pónō sète à booro. Len dō gbē kū à kpé bura sún era à pó sé bero. ³² À tó Lutu nanō yā dōágu. ³³ Gbē kū à ye àgō a wēndi kūna ni kurai. Gbē kū à gī a wēndiii sō, ade nigō wēndi vī. ³⁴ Maten oáre, gwāani birea gbēnōn planō nigō wútēna kō sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ Nōgbē gbēnōn planō nigō pó lólō gu dokōna, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ Gōgbē gbēnōn planō nigō kú bura, Luda ni gbē do sé à gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò pì: Dikiri, má kpaá? À wēm̄ma à pì: Gu kū gè kún, gwen yumburukunō ni kō kakaran.

18

Gyaano kū à zè yákpatekerila

¹ Yesu yā lèkōañe de à mōñne ògō adua ke Ludaa baala'i, òsun kpasaro. ² À pì: Yákpatekeri ke mé à kú wēte kea, à Luda vīna vīro, àdi gbēke yā daro. ³ Gyaano ke kú wēte pìi gūn, àdigō su a kīnaa gēn baaakō àdi pì: Ñ ze kūmao ma ibere yā musu. ⁴ Adi wero ari goro pla. Abire gbera à pì a zīdane: Bee tó má Luda vīna vīro, akūsō madì gbēke yā daro, ⁵ lákū gyaano pì ten wari dōma nà, mani ze kāao. Tó mádi ke lero, a zemalana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶ Akū Dikiri pì: À yákpatekeri vāni yā'ona ma. ⁷ Luda ni ze kū gbē kū à ñ sé òten wiki léa fānantē kū gwāaninōoro? Ani mēyīda ke kū wēm̄manaon yá? ⁸ Maten oáre, ani ze kūnwome gōnō. Bee kū abireo tó Bisāsiri Né sù, ani a náanikeri e andunia gūn yá?

Farisi kū be'ogōsirii

⁹ Akū à èra à yā díkīna lèkōa gbē kū òdi ñ zīda dite mana ò ñ gya bonε. ¹⁰ Gbēnōn pla kenō mé ò gēe adua ke Luda onn, gbē do bi Farisimε, gbē do sō be'ogōsirii. ¹¹ Farisi pì zena, àten adua ke. À pì a swēe gūn: Luda, ma n sáabu kè kū má de lán gbē kparano bāro, dibidibikerino, náanisarideno, zinakerino ke lán be'ogōsiri dí bà. ¹² Madigō lé yī goro plapla azuma kū azumao. Pó kū ma lè pínki madì a kuride bonne. ¹³ Be'ogōsirii pì sō ze dire, adi fō à wé sè à musu

gwà sero. À a zīda kèkè à pì: Luda, n sùru ke kũmao, durunnakeriime ma ũ.
¹⁴Maten oáre, gōgbē pìi tà a bea Luda yāsinakāao gūmme, adi ke Farisi pìnlo. Zaakū gbē kũ àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kũ àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

Arubarikadana nénogu
 (Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵Óten su Yesune kũ ní né fítino de à o naríma. Kũ a ìbano è le, akũ ò gínne.
¹⁶Akũ Yesu nénò sisi à pì: À tó nénò su ma kīnaa, àsun gínnero, zaakū ní takano pón kpata kũ à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁷Yápuran maten oáre, gbē kũ ani kpata kũ à bò Luda kīnaa sí lán né fíti bàro ni gēnlo.

Aruzekede
 (Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸Gbānade ke sù à Yesu là à pì: Danneri mana, deran mani ke mà wèndi kũ àdi lákaro lee? ¹⁹Yesu pìne: À kè dera n pì, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰N dokano dō: Nsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun yā dí n gbēdakearo, ògō bèere lí n de kũ n daone. ²¹Akũ à pìne: Zaa ma né fíti goro má yā birenò kũna pínki. ²²Kũ Yesu yā pìi mà, à pìne: Yā mèn do mé à gōnne. N pò kũ ní vīno yā pínki, n a ogo kpá takasidenò, ònigō aruzeke vī ludambe. Abire gbera n mós n témai. ²³Kũ à yā pìi mà, a nèsere yāka, zaakū aruzekézōkōdeme. ²⁴Kũ Yesu a gwà, akũ à pì: À zī'ũ manamana aruzekedenè à gē kpata kũ à bò Luda kīnaa gūn. ²⁵Lakumi gēna porowen araga de aruzekede gēna kpata kũ à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶Akũ gbē kũ ò yā pìi màno pì: Tó lème, dí mé ani fō à surabana lee? ²⁷Yesu wèmma à pì: Yā kũ bisāsiri fua à ke, Luda kīnaa àdi sí ke.

²⁸Akũ Pita pì: O beebò pínki tò o tenyī. ²⁹Akũ Yesu pìne: Yápuran maten oáre, gbē kũ à a be tò ke a nanao ke a vīnino ke a dakūnanao ke a de ke a da ke a nēno kpata kũ à bò Luda kīnaa yāi, ³⁰ade ni era à abire taka le de yāla dasidasi andunia dí gūn, ani wèndi kũ àdi lákaro le andunia kũ àten su gūn.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yā'onaa
 (Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹Yesu a gbēnon kuri awēplanò kākaraai, akũ à pìne: Óten gé Yurusalemu. Gwen yā kũ annabino kè Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pínki sà. ³²Oni a kpá buri pānde gbēno, oni a fobo, oni a sōsō, oni lé'i sua, oni a gbē kũ flāao, oni a de, ³³a goro aakōde zī ani futē. ³⁴Ama a ìbaa pìno dí a ke mì dōro, zaakū yā pìi mì utenāne, ò dō yā kũ àten oro.

Vīna barakeri werekōanaa
 (Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

³⁵Kũ Yesu kà kāni kũ Yerikoo, vīna ke vutena zé léa, àten bara ke. ³⁶Kũ à mà gbēno ten gēte dasi, akũ à ní lá à pì, bón òten kee. ³⁷Akũ ò pìne, Yesu Nazera mé àten gēte gwe. ³⁸Akũ à lé zùì à pì: Yesu, Dauda buri, n ma wēnda gwa. ³⁹Gbē kũ ò té arenò gine ò pì à yīte, akũ a lé gbāna zunaa kàra àten pi: Dauda buri, n ma wēnda gwa. ⁴⁰Yesu zè à pì ò mó kāao. Kũ à sù, akũ Yesu a là à pì: ⁴¹Bó ní ye mà kennē? À wèa à pì: Dikiri, má ye ma wé gu eme. ⁴²Akũ Yesu pìne: N gu e. Ma náani kũ n kè mé à n werekōa. ⁴³Zaa gwe gōno a wé gu è, akũ à tēi, àten Luda sáabu kpá. Kũ gbē sīnda pínki è le, akũ ò Luda tó bò.

19

Zakeusi

1 Kū Yesu kà Yeriko, àten gête a gūn. 2 Gbēke kú gwe a tón Zakeusi. Be'ogōsirino gbē zōkōme, akūsō aruzekedeme. 3 Àten wete à e gbē kū Yesu de a ũ, ama gbē kutuumε, adi fō à a èro pari yāi. 4 Akū à bàa lè à gèe arε à dīdi síri lía de à Yesu e, zaakū ani gête gwe kpamε. 5 Kū Yesu kà gwe, akū à wé sè musu à pìne: Zakeusi, ñ kipa likalika. Séde mà kipa n bea gbāra. 6 Akū Zakeusi kipa likalika, à gbānake kpai kū ponnao. 7 Kū gbēno è le, akū òten yākete ká ò pì: À gèe kipa durunnakeri bea. 8 Akū Zakeusi fùte à zè à pì Dikirine: Dikiri, mani ma aruzeke kpado kpaate takasidenone. Tó ma gbēke blè sō, mani era mà a gēne kpáa leu siikōme. 9 Akū Yesu pìne: On dí deno surabanaa è gbāra. Zaakū gbē díkīna se bi Ibrahī burimε. 10 Bisāsiri Né sù de à gbē kū à sàte wete à a sura bame.

*Ɖgɔdakɛna zīkerinone
(Mat 25:14-30)*

11 Goro kū òteni a yā pì ma, akū à èra à yā kàrañne do. Lákū à kà kāni kū Yurusalemuo nà, òten da kpata kū à bò Luda kīnaa ni bo gupuraa gōno me, akū à yā lēkōañne 12 à pì: Kína buri ke mé àten gé kpata ble būsū zāzān, ani era à su. 13 Akū à a zīkerino sīsī gbēnon kuri, à andurufu ɔgɔwapu kpà ñ baadia mèn basosoro à pìne: Àgō laga táo ari mǎgō gé su. 14 A būsudeno sō ò zāagu, akū ò zīrino zī à kpe ò pì: Óni we gbē pì kí blewero. 15 A suna kū kpatablenao gbera, à pì ò zīkeri kū a ɔgɔ kpámma pino sīsī, de à le à dō lákū ò àree lè nà. 16 Gbē káaku sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kàramene leu kuri. 17 Akū à pìne: N kè zīkeri mana. Lákū ñ náani vī kū a fítio nà, ñigō gbāna vī wēte mèn kurinɔa. 18 Gbē plade sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kè leu soro. 19 Akū à pìne: Mōkōn sō, ñigō gbāna vī wēte mèn soro. 20 Akū gbē pānde sù à pì: Dikiri, n ɔgɔn la. Ma ùte kokona bizakasa gūn. 21 Má n vīna vī, zaakū n yānon zī'ū. Ndì pò kū ndi dītero sé, ndi pò kū ndi tōro kē. 22 Akū à pìne: Zīkeri zara, n lé mé à n kari kè. N dō kū ma yānon zī'ū, madì pò kū mádi dītero sé, madì pò kū mádi tōro kē. 23 Kū ñ dō le, bōyāin ndi ɔgɔda keoñneroo, de tó ma su, mà a pò sí kū a àree? 24 Akū à pì gbē kū ò kú gweno: À a ɔgɔ pì sía à kpá gbē kū à àree lè leu kuriia. 25 Akū ò pìne: Dikiri, à àree leu kuri kúna kò. 26 Akū à wémma à pì: Maten oáre, gbē kū à pò vīn Luda ni karanε. Gbē kū à vīro sō, bee pò kū à vī Luda ni síame. 27 Ma ibere kū ò ye mà kí bleñnerono sō, à mó kúnwo la à ñ dede ma arε.

*Gbānakekpana Yesui Yurusalemu
(Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)*

28 Kū Yesu yā pìi ò à làka, akū à dà zén, àten gé Yurusalemu. 29 Kū à kà kāni kū Betefageo kū Betanio, sīsī kū òdi pi Kùkpe gereei, akū à a ibaa zī gbēnon pla 30 à pìne: À gé lakutu kū à káte á arε direkū gūn. Tó a gē, áni zaakine bōro e bādona gwe, gbēke dí dia zikiro. À poro à suo. 31 Tó ò á lá ò pì, à kè deran àten poroo, à pi Dikiri mé à yei. 32 Akū zīrino gèe, ò è lákū à òñne nà. 33 Kū òten zaaki pì poro, akū a dikirino ñ lá ò pì: Dí mé à pì à zaaki pì poroo? 34 Ò wémma ò pì: Dikiri mé à yei. 35 Akū ò sù kū zaaki pìio Yesune, ò ñ utano kpátea, akū ò Yesu dia. 36 Lákū àten gé nà, gbēno teni ñ utano kpáte zén.

37 Kū à kà kāni kū gu kū zé pìi mii pète Kùkpe sīsī guvutenwo, akū ponna gūn a iba kū ò téino pínki nà Luda sáabukpanaaa kū kòto gbānao daboyā kū ò èno musu pínki 38 ò pì:

Arubarikaden kína kū àten su kū Dikiri tóo ũ.

Aafia kú ludambe!

Ò Luda tó kpá zaa musu!

³⁹ Farisi kũ ò kú zàa gũn kenɔ pìnɛ: Danneri, ò pata n ìbanɔa. ⁴⁰ Akũ à wèrma à pì: Maten oáre, tó ò yíte, gbènɔ mé oni wiki pì lé.

Yesu ɔɔɔna Yurusalemudenɔne

⁴¹ Kũ à nà Yurusalemui, à gwà, akũ à ɔɔ dɔ a musu ⁴² à pì: Tó n yã kũ ani sunne kũ aafiaaoo dɔ gbàra yã dé, de à ke nna. Tera sà à utenanneme. ⁴³ A gɔɔ ni su kũ n ìberenɔ ni su ò gbà leinɔ dɔ ò likanyĩ ò n kagura ke ⁴⁴ oni n gboro oni n gbènɔ ú ló zĩtea. Bee gbè ken oni tó didikɔaro, kũ nídi gɔɔ kũ Luda wé kpàtenyĩ dɔro yã.

Yesu kunna Luda ɔnn

(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kũ Yesu gè Luda ɔnn, akũ à pè lagayarinɔa. ⁴⁶ À pìnɛ: Ò kè Luda yã ò pì: Ma kpé nigɔ de aduakεkepε ùme, akũ a litε gbɛblerinɔ tò ù.

⁴⁷ Lákũ gu dīgɔ dɔ nà Yesu dīgɔ yã dañne Luda ɔnn. Akũ sa'orikinɔ kũ ludayádannerinɔ kũ gbɛ zɔkɔnɔ ten zé wete ò a de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kũ gbɛ sɔnda pínki sã kpá òteni a yã ma yã.

20

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Zĩkea Yesu ten yã da gbènɔne Luda ɔnn, àten baaru nna kpáñne, akũ sa'orikinɔ kũ ludayádannerinɔ kũ gbɛ zɔkɔnɔ sù ² ò pìnɛ: Ñ owere, iko kpaten nten yã dínɔ keoo? Dí mé à n gba iko dí pìi? ³ Akũ à wèrma à pì: Makũ se mani yã gbekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gbènɔ da'itekɛnaa bò Luda kĩnaan yáa, ke bisásiri kĩnaame? ⁵ Akũ ò yã gògɔ ò pì: Tó o pì Luda kĩnaame, ani ó la, bóyãin ódi Yahaya yã síroo? ⁶ Tó o pì bisásiri kĩnaame sɔ, gbɛ sɔnda pínki ni ó pápa kũ gbèro ò ó dede, zaakũ ò Yahaya annabike sɔ. ⁷ Akũ ò wèa ò pì: Ó dɔ gu kũ à bònlo. ⁸ Akũ Yesu pìnɛ: Makũ se mani iko kũ maten yã dínɔ keo oáre.

Geepi líkpe arukerinɔ

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Akũ Yesu èra à yã lèkɔañne à pì: Gbèke mé à geepi líkpe bà, akũ à nà arukerinɔne ní ɔĩ à fùte kũ táo à gɔɔ pla kè gwe. ¹⁰ Kũ geepizɔgɔɔ kà, akũ à a zĩri ke zĩ arukerii pìnɔa, de ò a geepi né pì kpáa, akũ arukerii pìnɔ a gbè, ò à gbàre ɔkori. ¹¹ Akũ à èra à zĩri pãnde zĩ dɔ, akũ ò a gbè ò wé'i dàa ò a gbàre ɔkori. ¹² Akũ à èra a gbɛ aakɔde zĩ dɔ, akũ ò a kɔnna ò pèa. ¹³ Akũ burade pì pì: Mani ke derame sãa? Mani ma négɔgbɛ mèn do yenyĩde zĩmma. Ke oni a yã da gwεε? ¹⁴ Kũ arukerii pìnɔ a è, ò pikɔne: Túbiblerin dí, ò a de, a túbi ni gɔwεε. ¹⁵ Akũ ò bò kãao bura gũn, ò a dè.

Tò! Bón burade pì ni ke kũnwo? ¹⁶ Ani su à arukerii pìnɔ dede à bura pì na gbɛ pãndenɔne ní ɔĩ. Kũ gbènɔ yã pì mà ò pì: Òsun ero! ¹⁷ Akũ Yesu ní gwá tíi à pì: Yã kũ ò kè Luda yã díkĩna de deraa?

Gbè kũ kpéborinɔ pá kpài

mé à gɔ kpé kusuru gbè mède ù.

¹⁸ Gbè kũ à lète gbèe pìia ni wíwime.

Tó gbèe pì lète à sɔ gbèa sɔ, ani a ú lómε.

Bé'gɔkpana Sizaa yã

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayádannerinɔ kũ sa'orikinɔ dɔ kũ ní yãin à yálekɔanaa pì ò, akũ ò zé wete ò a kũ gònɔ, ama ò vĩna kè gbènɔne. ²⁰ Òteni a kpákpa, akũ ò zãmbade kũ

òteni n̄ zīda dite gbē mana ūn̄ zīa, de ò le ò a kũ a yā'onaa gūn, ò a kpá n̄ b̄usu gbānadea à gbāna m̄one. ²¹ Akũ zāmbade p̄in̄ a là ò p̄i: Danneri, ó d̄s̄ kũ ndi yā o n̄ yā dañne a zéa, ndi gbē wé gwao, ndi Luda zé dañne kũ yāpurao. ²² À zé vī ò be'oḡo kpá Sizaa yá ke òsun kpáaro? ²³ Yesu n̄ manafikike d̄m̄ma, akũ à p̄in̄ne: ²⁴ À oḡo p̄i do m̄omene mà gwa. Dí mì wānzān dí kũ a t̄oo? Ò wèa ò p̄i: Siza p̄ome. ²⁵ Akũ à p̄in̄ne: T̄ò, à p̄o kũ à de Siza p̄o ū kpá Sizaa, à p̄o kũ à de Luda p̄o ū kpá Ludaa. ²⁶ Akũ ò f̄ua ò a kũ a yā'onaa gūn gbēn̄ wāra. A yāwemmanaa b̄o n̄ sare, akũ ò n̄ lé n̄ak̄oa.

Gèn̄o vuna yā

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Akũ Sadusi kũ òdi p̄i gèn̄o dì vuron̄ sù Yesu k̄inaa, ò a gbēka ²⁸ ò p̄i: Danneri, Musa òwere a takada gūn à p̄i: Tó gbē gā à a nan̄o tò né'isari, a dakūna gyaan̄o p̄i sé de à le à né buri dato a v̄in̄ine. ²⁹ Leme dedok̄on̄on̄ kun gbēn̄on̄ suppla. Woru n̄o sè, akũ à gā né'isari. ³⁰ Akũ Sabi n̄o p̄i sè d̄o. ³¹ Sabi gbera Bio sè d̄o. Ò kè le n̄ gbēn̄on̄ suppla n̄ p̄inki, ò gāga né'isari. ³² N̄ p̄inki gberan̄ n̄o p̄i gā se. ³³ T̄ò! Gèn̄o vuna ḡo zī n̄ dí mé aniḡo n̄o p̄i v̄i? Zaakũ n̄ gbēn̄on̄ suppla n̄ p̄inki ò a d̄ò n̄o ūme. ³⁴ Akũ Yesu wèmma à p̄i: Andunia la gbēn̄o dì n̄o sé òdi zā ke, ³⁵ ama gbē kũ Luda dite kũ ò k̄s̄ s̄io ò bo gan ò andunia dufu len̄o ni n̄o séro, oni zā kero. ³⁶ Oniḡo kun lán malaikan̄on̄ kun n̄ame, oni ga doro. Oniḡo de Luda néno ūme, gāvuno ū. ³⁷ Bee Musa à gèn̄o vuna yā b̄iriañne, gu kũ à tariankpā yā òn̄ à p̄i, Dikirim̄e Ibrahim̄i kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ū. ³⁸ Dikiri dì ke gèn̄o Luda ūro, gbē b̄enen̄o Ludame, zaakũ gbē s̄inda p̄inki b̄ene Ludane. ³⁹ Akũ ludayādanneri ken̄o f̄ute ò yā ò ò p̄i: Danneri, n̄ yā mana ò. ⁴⁰ Akũ òdi sù ò yāke làa doro.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

⁴¹ Yesu n̄ lá à p̄i: À kè dera òdi p̄i Dauda burin Arumasihu ūu? ⁴² Zaakũ Dauda p̄i Zabura takada gūn: Dikiri p̄i ma dikirine à vute a oplai ⁴³ ari àḡo a ìber̄en̄o kene t̄intin ū. ⁴⁴ Kũ Dauda a s̄isi Dikiri, à kè dera aniḡo de a buri ū d̄o?

Ludayādannerin̄o kũ Farisin̄o manafiki

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

⁴⁵ Kũ gbē s̄inda p̄inki teni a yā ma, akũ à p̄i a ìban̄one: ⁴⁶ À laakari ke ludayādannerin̄o. Òdiḡo ye òḡo kure kũ uta z̄ok̄on̄o dana, de òḡo f̄o kpákpar̄ma eten̄o. Òdiḡo ye ò vute aduak̄ekpe vut̄eki manan̄on̄ kũ p̄onna p̄oble vut̄eki manan̄o. ⁴⁷ Òdi adua gbāna ke de gbēn̄o n̄ e yāi, akũ òdi gyaan̄on̄o kpé símma. N̄ wét̄amma n̄iḡo p̄as̄i de gbē s̄inda p̄inki póla.

21

Gyaan̄o takaside gbadanaa

(Maa 12:41-44)

¹ Kũ Yesu wé sè musu, akũ à è oḡoden̄o teni n̄ gban̄o ká oḡodaki gūn. ² Akũ à gyaan̄o takaside ke è gwe, à k̄ob̄o pla dàn. ³ Akũ à p̄i: Yāpuran mat̄en̄ oáre, gyaan̄o takaside p̄i oḡo dàn de gbē s̄inda p̄inkila. ⁴ Zaakũ n̄ oḡo dasi gūnn̄ ò b̄on̄ ò k̄an̄ n̄ p̄inki. N̄ogbē p̄i s̄s̄, a takasike gūn p̄o kũ à v̄i à p̄o bleon̄ à dàn p̄inki.

Yurusalemu kakat̄ena kũ andunia l̄akaḡo s̄edan̄o

(Mat 24:1-22, Maa 13:1-20)

⁵ Gbēkeno ten Luda on ya o, o pi o a kpeno kēke mana ku gbē manano ku po ku o Luda gbano, aku Yesu pi: ⁶ Goro ke ni su, po ku a e dino, bee gbē ken oni to dikaro, oni gboro pinkime. ⁷ Aku o a la o pi: Danneri, boren ya dino ni kee? Bo me anigo de a kegoro sēda uu? ⁸ Aku a wemma a pi: A laakari ke, asun to o a satero, zaaku oni su dasi ku ma to, onigo pi Arumasihume n u, goro pi so a ka kani. Asun tenyiro. ⁹ To a zino baaru ma ke futekina yano, asun to vna a kuro. Se abirekuno ke kaaku ga, ama andunia ni laka gonoro. ¹⁰ Aku a pinne: Buri ku burio ni futekoi, leme do busu ku busuu. ¹¹ Zite yigayigana pasino ku naao ku gagayano nigō ku gukeno. Alesi bene vna yano ni bo ludambe.

¹² De ya pino kpe a su pinki oni a kuku o we taawa. Oni a na aduakēkpedenone n oi, oni a ka kpesiran, oni ge kaa kinanō ku busu gbē zokono are ma to ya, ¹³ anigo de ne ma sēdadeno u. ¹⁴ A a laakari kpatē, asun kaaku ya ku ani o damu kero, ¹⁵ zaaku maku me mani ya daare a len, mani a gba ondo, de a ibere ke sun gi a ya ke a a eke boro. ¹⁶ Bee a de ku a dao ku a vningo ku a dakunano ku a daneno ku a gbennano ni a kpanna, o a gbēkeno de. ¹⁷ Gbe sinda pinki ni zaagu ma ya, ¹⁸ ama bee a mikā wen do ni zukunaro. ¹⁹ Zena gbana gun ani wendi le.

²⁰ To a e zikarinō lika Yurusalemui, ago do ku a kakatēnaa za dorō. ²¹ Gbe ku o ku Yudeano ba a si o mi pe kpinōa, gbē ku o ku Yurusalemuno fakoa. Lakutudeno sun ge a gunlo. ²² Zaaku goro pi bi wetammagorome, de ya ku o ke Luda yan papa pinki ya. ²³ Waiyoo nsindarenō ku nerandeno goro birea, zaaku busuu pi wari nigō zokō, Luda pofe ni kipa gbē pino. ²⁴ Oni n gbēkeno dede ku fenēdao, oni n gbēkeno kuku o ta kunwo busu sinda pinki gun zizono u, buri pandeno ni kiti pa Yurusalemua ari n goro papa.

Bisāsiri Né sunaa

(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

²⁵ Sēdanō nigō ku ifantēa ku movuraao ku susuneno, buri sinda pinki nigō ku posiran andunia gun. Onigo ku bidi gun isira kini ku a zuzunaa ya. ²⁶ Vinakena ya ku ateni su anduniaaa ya gidi ni to gbēno gbāsī lé, zaaku po ku o ku ludambeno ni sate n kugia, ²⁷ gbaso wa Bisāsiri Né suna e ludambe lukun ku gbanao ku gakuri zokoo. ²⁸ To ya birenō na kenaa, a fute a ze, a a mi se musu, zaaku a surabana me a ka kani.

²⁹ Yesu ya lekōanne a pi: A kaka li gwa ku li kparano. ³⁰ To a e o la botō ku, adi do a zida ku guwanagoro ka kani. ³¹ Leme so, to a e ya pino ten ke le, ago do ku kina ku a bo Luda kina suna ka kani. ³² Yapurān maten oare, goro di gbēno ni getero ari ya pino ge keo pinki. ³³ Musu ku ziteo ni gete, ama ma yanon getena viro.

³⁴ A laakari ke. Asun to papakena ku wēdekēnao ku wendi damukēnao a laakari siawaro, de a sugoro sun a ku kanto lan tankute boro ya. ³⁵ Zaaku ani kute gbē ku o ku andunia gunnoa gu sinda pinki.

³⁶ A ite ke, ago adua ke baala'i, de a fi a piti ya ku aten sua pinki a ze Bisāsiri Né are. ³⁷ Lakū gu digō do na Yesu digō ya danne Luda onn. To okosi kē, adi bo a ge i Kūkpe sisigerēi. ³⁸ Konkōkonko gbē sinda pinki di fute a ge a ya ma Luda onn.

22

Lēkpakūsuna Yesui

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Burodi Futenasari dikpe ku odi pi Vinla ka kani. ² Sa'orikino ku lodayadannerino ten ze wete o Yesu de, zaaku oten vna ke gbēnōne.

Yudasi bona Yesu kpe
(*Mat 26:14-16, Maa 14:10-11*)

³ Akū Setan gè Yudasi kū òdi pinε Isikarioti gūn, gbēnɔn kuri awεεplanɔ dokemε. ⁴ Akū Yudasi gèε à yā ò kū sa'orikinɔ kū Luda ɔn dākpāri gbē zōkōnɔ lākū áni ke nà à Yesu kpámma. ⁵ N̄ pɔ kè nna, akū ò lédokōnɔ kè ò ɔgɔ kpáa. ⁶ À zèo, akū àtɛn zé wεtε à Yesu kpámma gbēnɔ kpe.

Vīnla póblena
(*Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30*)

⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ kà, gɔɔ kū òdi Vīnla sānε bɔrɔɔ kùtu kpá. ⁸ Akū Yesu Pita kū Yuhanao zī à pì: À gé Vīnla póbleyā kekεwεε. ⁹ Akū ò a là ò pì: N̄ ye ò kekε māmεε? ¹⁰ Akū à wémma à pì: Tó a ge wētε gūn, gōgbē ke ni daále à í sɛna kū loo. À tēi ari ɔn kū ani gēn. ¹¹ À o ɔn pì bedenε, Danneri pì, mán kipaki kunn, gu kū áni Vīnla póblen kū à ibanɔ? ¹² Ani kpé musu zōkō kū ò kèke mɔáε. À póbleyā kekε gwe.

¹³ Kū ò gèε, ò è lākū Yesu ònne nà, akū ò Vīnla póbleyā kèke gwe.

Dikiri póble
(*Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25*)

¹⁴ Kū a gɔɔ kà, Yesu sù à vùtε gwe kū a zīrinɔ lεεε. ¹⁵ Akū à pìnne: Vīnla póble dí blena kááo ni teni ma de manamana ari màgō gé wari ke, ¹⁶ zaakū maten oáε, mani ble doro ari kpata kū à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasā dikpe yāpura gé su. ¹⁷ Kū à toko sè, à Luda sáabu kpà, akū à pì: À sí à dɔdɔkōnε, ¹⁸ zaakū maten oáε, mani geepi'i mi doro ari kpata kū à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kū à burodii sè, akū à arubarikaa dàn à likōre à kpámma à pì: Ma mē kū má kpà á yāin dí, àgō abirekū ke ma yā dɔnaágu yāi. ²⁰ Kū ò póble ò làka, à toko pii sè lε dɔ à pì: Ma aru kū ani bɔtεáren dí, Luda bàka kunna kū gbēnɔ tera aru ũ. ²¹ Ma bonkpεde ɔ kú kúmao ta gūn, ²² zaakū Bisāsiri Né ni kpágui lākū Luda ditenε nāmε. Waiyoo gbē kū ani a kpámma pì. ²³ Akū ò nà kō lalanaaa ò pì: Ó dí mé ani yā bire kekε?

Yesu lédana a ibanɔ

²⁴ Akū lékpakōanaa fùtε n̄ té, kū ò ye ò dō n̄ gbē kū à de a dakela. ²⁵ Akū Yesu pìnne: Buri pānde kīnanɔ di gbāna ble n̄ gbēnɔ, gbānadennɔ sō òdi n̄ zīda sísi yāmanakerinɔ. ²⁶ Ama àsun ke lero. Séde gbē kū à zōkō á té gō de lán gbē kū à kīanaái bà. Séde á don'arede gō de lán gbē kū àtɛn zī keáε bà. ²⁷ Póbleri kū zīriio, n̄ dí mé à zōkō? Póbleriinloo? Makū sō má kú á té lán zīrii bàme. ²⁸ Gbē kū ò zè kúmao ma warikεnaa gūnnɔn á ũ. ²⁹ Lākū ma De ma ka kpatan nà, len mani á ká kpatan lε se, ³⁰ áni póble kúmao ma kpatan, áni vute kíblegbaaa àgō yā gōgō Isaraila buri mèn kuri awεεplanɔnε.

Yesu gīnake à dō yā kū Pita ni ke
(*Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38*)

³¹ Simɔ, Simɔ, n̄ ma. Setan zé wētε à á fāfā lākū òdi póblewε fāfā nà. ³² Akū ma adua kènne de ma náani kū n̄ vī sún kīammaro. Tó n̄ era n̄ suma, n̄ n̄ gbēnɔ gba gbāna. ³³ Pita pìnne: Dikiri, ma s̄i ò ma da kpésiran mà ga kúnwo.

³⁴ Yesu pì: Pita, maten onne, ari ko gō gé lé zuo gbāra, ĩni ledi kpámai gēn aakō. ³⁵ Akū à n̄ lá à pì: Kū ma á zī ɔgɔsōnɔ kū b̀̀k̀̀olokonaao kū kyatenɔ sari, pókε k̀̀aáwa yá? Akū ò pì: Oi. ³⁶ Akū à pìnne: Tera sà gbē kū à ɔgɔsōnɔ vī, à sé. Lεme dɔ kū b̀̀k̀̀olokonaao. Gbē kū à fēneda vī s̄iro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten oáε, séto yā kū ò kè Luda yān ma musu papa kū ò pì: Ò a d̄ite dokōnɔ kū taarikerinɔ. Yā

kū ò kè ma musu pì mé àtèn ke sà. ³⁸ Ò pì: Dikiri, fēneda mèn plan dí. Akū à pìnnè: Abirekū mò.

Yesu aduakena zaa Kùkpe s̄s̄igerēei
(*Mat 26:36-46, Maa 14:32-42*)

³⁹ Yesu bò à gèe Kùkpe s̄s̄igerēei lākū àdi ke nà. A ìbanon tēi. ⁴⁰ Kū à kà gu kū àtèn gèn, à pìnnè: À adua ke de ásun fu yōgwanaaaro. ⁴¹ Akū à kēm̄ma à kà lākū òdi gbè zu à léte taka bà. Akū à kùtè à adua kè ⁴² à pì: Baa, tó n̄ ye, n̄ toko'í síma, ama adi ke ma p̄yenyīnaanlo, séde n p̄ó. ⁴³ Akū malaikaa bò ludambe à s̄ua à a gbà gbāna. ⁴⁴ Kunna wētamma gūn àtèn adua ke kū kokario. Akū à ísimma tèn tó z̄ite lán arutōnaa bà. ⁴⁵ Kū à adua kè, à f̄ute à èara à s̄u à a ìbanò lè, òtèn i o kū p̄sirao. ⁴⁶ Akū à pìnnè: À kè dera átèn i oo? À fute à adua ke de ásun fu yōgwanaaaro.

Yesu kūnaa
(*Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11*)

⁴⁷ Kū à kpé àtèn yā o, akū ò kà dasidasi. Gbē kū òdi pine Yudasi, a ìba gbēnon kuri awēēplanò doke mé à dōnnè are. Kū à nài de à lé péa, ⁴⁸ akū Yesu p̄innè: Yudasi, lépenaaan ìni Bisāsiri Né kp̄aóm̄ma yá? ⁴⁹ Kū gbē kū ò kú kū Yesuonò yā kū àtèn su è ò pì: Dikiri, ò n̄ léte kū fēnedaon yá? ⁵⁰ Akū n̄ gbē do sa'oriki z̄ōk̄ō z̄ir̄ii lè à a ɔpla s̄ā gò. ⁵¹ Akū Yesu p̄i: À abirekū tó. Kū à ɔ nà a s̄āa, akū a s̄ā èra à nàn. ⁵² Akū à p̄i sa'orikinò kū Luda on dāk̄p̄arinò kū gbē z̄ōk̄ō kū ò s̄uinnè: A sumai kū fēnedanò kū gōnò lākū kp̄ani wédewen ma ū bà yá? ⁵³ Lākū gu d̄iḡō d̄o nà madiḡō kú k̄āáo Luda onn, akū ádi ɔ namaro. Ama ḡoɔ dí de á p̄ó ūme, gusira k̄iblena ḡoɔme.

Pita ledikpana Yesui
(*Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kū ò Yesu k̄u ò s̄u k̄āao, ò gèe k̄āao sa'oriki z̄ōk̄ō bea. Pita té n̄ kpe z̄āz̄ā. ⁵⁵ Kū ò té kà on gura, ò kàte ò likai, akū Pita s̄u à s̄òtò n̄ té. ⁵⁶ Z̄ōnòkpare ke a è, akū à wé dia à p̄i: Gbē dí kú k̄āao s̄ō bi. ⁵⁷ Akū à ledi kp̄ai à p̄i: N̄ogbē, má a d̄ōro. ⁵⁸ Kū à kè saa f̄iti gbē p̄ānde a è, akū à p̄i: M̄ok̄ōn se, n̄ gbē dome n ū. Akū Pita p̄i ḡōgbē p̄innè: Makūmero. ⁵⁹ Kū ḡoɔ ḡēte lán awa do bà, gbē p̄ānde n̄akarao à p̄i: Yāpura gbē d̄ik̄ina kú k̄āaome, zaakū Galili gbēm̄e. ⁶⁰ Akū Pita p̄i: Má d̄ō p̄ó kū n̄ téaro. Zaa gwe ḡōnò kū àtèn yā o, akū ko lé z̄u. ⁶¹ Dikiri litè à wé p̄e Pitaa, akū yā kū à òo d̄ò Pitagu kū à p̄i, ari ko ḡō gé lé zu gbāra, ani ledi kp̄ai ḡèn aak̄ō. ⁶² Akū Pita bò bàai à p̄sirao ɔ d̄ò.

Yesu fobonaa
(*Mat 26:67-68, Maa 14:65*)

⁶³ Gbē kū òtèn Yesu dāk̄p̄anò a fobò ò a gbè. ⁶⁴ Ò p̄ó ȳinne a ānnwa, akū òtèni a lala ò p̄i: N̄ annabikeyā o, dí mé à n̄ l̄e? ⁶⁵ D̄ok̄ena k̄āao gūn ò yā dasi p̄āndenò òne d̄o.

Yuda gbānadenò yāk̄patekena kū Yesuo
(*Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24*)

⁶⁶ Kū gu d̄ò, Yuda gbē z̄ōk̄ōnò k̄ō k̄ākara, sa'orikinò kū ludayādannerinò n̄ p̄inki, akū ò Yesu s̄e ò ḡeoo n̄ yāk̄patek̄ekia. ⁶⁷ Akū ò a là ò p̄i: Arumasihume n ū yá? N̄ owere. À wēm̄ma à p̄i: Tó ma òáre, áni síro. ⁶⁸ Tó ma yāke làáwa s̄ō, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bisāsiri Né niḡō vutena Luda Gbānade ɔplai. ⁷⁰ Akū gbē s̄inda p̄inki p̄i: Ase Luda Néme n ū yá? Akū à wēm̄ma à p̄i: Lākū a ò nà, makūme a ū. ⁷¹ Akū ò p̄i: Ó bàka ūgba kū s̄edadeo d̄oɔ? O mà a lén k̄ò.

23

Pilati yákpatekɛna kú Yesuo

(*Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38*)

¹ Akū ò fùtɛ ń pínki ò gèɛ káao Pilati kínaa. ² Òtɛn yá dia ò pì: O gbɛ dí lè àtɛn gudɛ kɛ ó bùsun, àdi gínɛ ò bɛ'ɔgɔ kpá Sizaa, akū à a zīda dītɛ Arumasihu ũ, kína ũ. ³ Akū Pilati a là à pì: Mɔkɔn Yudanɔ kína ũ yá? À wèa à pì: Lɛn n ò lɛ. ⁴ Akū Pilati pì sa'orikinɔ kú pari kú ò kú gwenɔnɛ: Mádi taari e gɔgbɛ pìiaro. ⁵ Akū ò nàkara káao ò pì: Àdigɔ té ká gbɛnɔgu a yádannɛnaa gūn Yudea bùsun pínki. À nàa Galilimɛ ari à gèɛ à kào la sà.

⁶ Kú Pilati mà lɛ, akū à gbɛka tó Galili gbɛmɛ a ũ. ⁷ Kú à dɔ kú à bò Hɛrɔdu bùsummɛ, akū Hɛrɔdu pì sɔ à kú Yurusalemu zī birea, akū à a gbàrɛa. ⁸ Kú Hɛrɔdu Yesu è, akū a pɔ kè nna manamana. À a baaruu mà, akū à ye ń wé kɛ pla zaa gikɛna. À wé dɔ à Yesu daboyákɛna e. ⁹ À yānɔ làlaa dasi, akū Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikinɔ kú ludayáannɛrinɔn zɛna gwe òtɛn yá didia pásīpāsī. ¹¹ Hɛrɔdu kú a sozanɔ Yesu gya bò ò a fobò ò uta wéde dànɛ, akū à èra à a gbàrɛa Pilatia. ¹² Zī birea Hɛrɔdu kú Pilatio gɔ kɔ gbɛ ũ, zaakū ò ibɛrɛɛ sè kú kɔo yá.

Yádana Yesula

(*Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16*)

¹³ Pilati sa'orikinɔ kú gbānadɛnɔ kú gbɛ kparanɔ kàkara ń pínki ¹⁴ à pìnnɛ: A sumɛnɛ kú gɔgbɛ kú a pì gudɛriimɛɛo. Ma a làla á wára yá kú a didianɔ musu, mádi e à taari ke kèro. ¹⁵ Lɛn Hɛrɔdu dí ero lɛ se, zaakū à èra à a gbàrɛwámɛ. À gwa, adi yáke kɛ kú à kà mà a dero. ¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari dɔa, gbasa mà a gbare. ¹⁸ Akū ò wiki lè ń pínki lɛlɛ ò pì: N̄ gɔgbɛ pì dɛ! N̄ Baraba gbarewɛrɛ! ¹⁹ Ò Baraba pìi dà kpésiran yá bona gbānadɛnɔ kpɛ kú gbɛdenaao yáimɛ. ²⁰ Pilati ye à Yesu gbare, akū à gbɛnɔ laakarīi gātɛ à sùawa. ²¹ Akū ò èra ò wiki lè ò pì: N̄ a pá lía! N̄ a pá lía! ²² A gɛn̄ aakɔdeɔ Pilati pìnnɛ: Bó dàan à kèɛ? Mádi taari kú à kà ò a dɛ earo. Mani tó ò wari dɔa, gbasa mà a gbare. ²³ Akū ò zèi òtɛn gbɛkaa kú wiki gbānao à a pá lía. Akū ń zukakanaa tò ò yá blè. ²⁴ Akū Pilati dītɛ kú ò kɛ lákū ò gbɛkaawa nà. ²⁵ Gɔgbɛ kú ò dà kpésiran bona gbānadɛnɔ kpɛ kú gbɛdenaao yá kú ò gbɛkaa pìin à gbàrɛnɛ, akū à Yesu kpà gai lákū ò yei nà.

Yesu pana lía

(*Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27*)

²⁶ Kú òtɛn gé káao, akū Sireni gbɛ Simɔ tɛn su kú burao, akū ò a kù ò lígbāndurukpanaa dìnɛ àgɔ téo Yesui. ²⁷ Pari bò téi kú nɔgbɛ kú òtɛn sɔ dɔ òtɛn wēnda kɛnɛnɔ. ²⁸ Yesu litɛ à arɛ d̄r̄n̄ma à pì: Yurusalemu nɔgbɛnɔ, àsun sɔ dɔ ma yáiro. À sɔ dɔ á zīda yá kú á n̄n̄. ²⁹ Zaakū a gɔrɔ tɛn su kú oni pì: Arubarikadɛnɔn para kú odi né iro, né dí ń yɔ mironɔ ũ. ³⁰ Gɔrɔ birea oni pì kpínɔ létɛ à sir̄ma,

oni o s̄s̄n̄n̄ létɛ à dańla.

³¹ Lákū òtɛn yá dí taka kɛ kú lí búsuɔ, lí kori pó nigɔ de deraa?

³² Òtɛn gé kú dàkeri gbɛnɔn pla kenɔ dɔ, de ò ń dɛdɛ kú Yesuo lɛlɛ. ³³ Kú ò kà gu kú òdi pì Mìtokokia, akū ò a pà lía gwe kú dàkeri pìnɔ, gbɛ do a ɔplai, gbɛ do a ɔzei. ³⁴ Akū Yesu pì: Baa, n̄ gaafara kɛn̄n̄, zaakū ò dɔ pó kú òtɛn kero. Akū ò kàpaa kpà ò a pókasanɔ kpàatekɔnɛ. ³⁵ Gbɛnɔn zɛna gwe ò wé kà òtɛni a gwa, akū Yuda gbānadɛnɔ tɛn lézuki kea ò pì: A gbɛ pāndɛnɔ sura bà. Tó Arumasihu kú Luda dītɛmɛ a ũ, à a zīda sura bae! ³⁶ Sozanɔ tɛni a lalandi kɛ dɔ. Akū ò nài ò sèwɛ kpàkpāa dònɛ ³⁷ ò pì: Tó Yudanɔ kíname n ũ, n̄ n̄ zīda sura ba. ³⁸ Sèda ke na a m̄i musu ò kèa:

Yudano kɪnan dí!

³⁹ Dàkeri kù ò lokona lía pìnɔ do dɔkena yã òne à pì: Arumasihumε n ũroo? Ñ n zída sura ba kù ókɔnɔ lεεε. ⁴⁰ Akù a gbēndo pàtaa à pì: Ñ Luda vīna vīroo? Yã dokɔnɔ mé à kúwá. ⁴¹ Ókɔnɔ, ó pɔ kú a zéamε. Pɔ kù o t̄s̄ mé à bùtewá, ama gbē dí dí yã ke kero. ⁴² Akù a pì: Yesu, tó n su kpata ble, ñ dɔ ma yã. ⁴³ Akù à wèa à pì: Yápuran maten onne, gbāra ñigɔ kú kúmao aruzenna.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)

⁴⁴ Kù ifántē kà m̀dangura, akù gusira dà bùsuu pila pínki ari f̀anantē m̀ò aak̄s̄. ⁴⁵ Luda kpé lábure k̀èk̄ore pla. ⁴⁶ Yesu wiki gbāna lè à pì: Baa, ma a ẁendii ǹanne n ɔ́. Kù à ò le, akù a ẁendii tà. ⁴⁷ Kù sozanɔ gbē z̄k̄s̄ yã kù à k̀e p̀i è, à Luda sáabu kpà à pì: Yápuramε gbē manamε a ũ. ⁴⁸ Pari kù ò k̀akara ò s̀u gu gwano, kù ò yã kù à k̀enɔ è, ò èra ò tà òteni n zída léle. ⁴⁹ Yesu gbē d̄nanɔ kù nɔgbē kù ò téi bona Galilinɔ pínki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

⁵⁰ Ḡgbē ke kun a t̄n Yusufu. Yuda gbānadeno dokemε. Gbē manamε, akūs̄ ò b̀ere v̄i. ⁵¹ A lé kú yã kù a gbēnɔ zè kù a kenaaoo p̀inlo. Yuda lakutu Arimatea gbēme, a wé dɔ kpata kù à b̀ò Luda k̄inaai. ⁵² À g̀e Pilati k̄inaa à Yesu g̀e gbèkaa. ⁵³ Akù à g̀e p̀i k̀pa à táaru biza f̄f̄ia à dà gbèwεε kù ò s̀ò mira ũ g̀n, odi gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Ḡrɔ p̀i bi azuma z̄ime, kám̄maboḡrɔ ten ká. ⁵⁵ Nɔgbē kù ò té Yesu bona Galilinɔn té Yusufu p̀i kpe, ò mira p̀i è lákù à Yesu g̀e ẁute a g̀n nà. ⁵⁶ Akù ò tà ò g̀e nísi gb̄i nna kù eze kù àdi t̄ó g̀e v̄aro soru ke. Kám̄maboḡrɔ z̄i ò kám̄ma b̀ò lákù Luda d̄ite nà.

24

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

¹ Azumanenna z̄i k̄n̄k̄k̄n̄k̄ nɔgbē pìnɔ b̀ò ò g̀e mira p̀i k̄inaa kù nísi gb̄i nna kù ò a soru k̀eεo. ² Ò lè ò gb̀eε g̀ò mira léa. ³ Kù ò g̀e, odi Dikiri Yesu g̀e ero. ⁴ Ò kú bídi g̀n, akù ḡgbē gbēnɔn pla kenɔ b̀ò ò s̀úm̄ma kù p̀ókasa kù òten té kenɔ dana. ⁵ Vīna n kù ò n m̀i nàte, akù ḡgbē pìnɔ p̀inne: À k̀e dera áten gbē b̀ne wete g̀enɔ tée? ⁶ À kú laro, à v̀u. À tó yã kù à òáre ḡrɔ kù à kú Galili d̄águ ⁷ à p̀i, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirinɔa ò a pá lía, a ḡrɔ aak̄de z̄i ani vu. ⁸ Akù a yã p̀i d̄n̄gu. ⁹ Bona mira k̄inaa, ò g̀e ò yã p̀i baaruu kpà z̄iri gbēnɔn kuri awεεdonne kù gbē kparanɔ. ¹⁰ Mariama Magadaleni kù Yoanao kù Yamisi da Mariamao kù nɔgbē kpara kù ò kú k̄n̄wonɔ mé ò yã p̀i ò z̄iri p̀inɔne. ¹¹ Akù nɔgbē pìnɔ yã p̀i k̀n̄ne lán f̄ai yã bà, odi síro. ¹² Akù Pita f̀ute à bàa s̀i à g̀e mira p̀i k̄inaa. Kù à wé kpàte mira p̀in, adi p̀oke ero, sé táaru bizanɔ, akù à èra à tà laasun g̀n, yã p̀i a kù gbāna.

Zaa Emausi z̄én

(Maa 16:12-13)

¹³ Ḡrɔ dokɔnɔ p̀i z̄i Yesu ìba gbēnɔn pla kenɔ ten gé lakutu kù òdi p̀i Emausi. À zà kù Yurusalemuo lán kiloo kuri awεεdo bà. ¹⁴ Òten yã kù à k̀e pínki f̄ai bok̄ne, ¹⁵ akù ḡrɔ kù òteni a f̄ai bo òteni a laasun lé, Yesu n lé z̄én, akù òten t̄aa o lεεε. ¹⁶ Akù n wé sisi odi a d̄ro. ¹⁷ Akù à n lá à p̀i: Bó yã á té áten o kù k̄soo? Akù ò zè n ãn sisina. ¹⁸ Ñ gbē do kù òdi pine Keleopa wèa à p̀i: M̄k̄n̄ nib̄omε n ũ ndo Yurusalemu gwεε, kù ndi yã kù à k̀e ḡrɔ pla dia d̄roo? ¹⁹ Akù

à ní lá à pì: Yā kpatemεε? Ò wèa ò pì: Yesu Nazera yāme. Annabi zōkōme. Gbē sīnda pínki dō kù a yākena kù a yā'onaaò bò Luda kīnaame. ²⁰ Akū sa'orikino kù ó gbānadeno dake kpàmma, de ò ga yākpatε kene yāi, akū ò a pà lía ò a dè. ²¹ Ókōno sō, daken óten da ani Isarailano mì sí. Abire gbera yā pì kena goro aakōden gbāra. ²² Akū yā kù ó nōgbē kenò òò bò ó sare. Kū ò gèe a mira kīnaa kōnkōala káakukaaku, ²³ odi a gè lero. Ò sù ò pì malaikano bò ò sùmma ò pìne à kù wèndiio. ²⁴ Akū ó gbēkenò gèe ò mira pìi gwà, ò è lākū nōgbē pìno ònne nà, à kù gwero. ²⁵ Akū Yesu pìne: Laasunsarideno, adì yā kù annabino ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí dite Arumasihu wétamma le lán dí bà gbasa à gē a gakuri gūnloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à gèe pé annabino pōa pínki, Yesu yā kù à kēna Luda yān a musu bōkōteíne pínki.

²⁸ Kū ò kà kāni kù lakutu kù òten génwo, Yesu kè lākū áni gē zéla bà. ²⁹ Akū ò a kùkù ò pì: Nè gō kùoo la. Okosi kè, gu ten si. Akū à gèe onn à gō kúnwo. ³⁰ Goro kù àten pò ble kúnwo, akū à burodii sè à arubarikaa dàn, akū à likōre à kpàmma. ³¹ Akū ní wé kè ò a dō sà, akū ò kùrai. ³² Akū ò òkōne: Kū àten yā owere zén àten Luda yā bōkōtewere, ó nèsee gūn ten puroo? ³³ Akū ò fùte gwe gōno ò era ò gèe Yurusalemu. Ò a zìri gbēnon kuri awēedono è kakarana gwe kù gbē kù ò nānmanoo ³⁴ òten pì: Dikiri vù yāpurame, à a zīda mò Simone. ³⁵ Akū gbēnon pla pìno zé gūn yā bàbaíne kù deran ò a dō nà burodi likōreanaa gūnwo.

Yesu bo à suna a ibanone

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yuh 20:19-23, Zīr 1:6-8)

³⁶ Kū òten yā pì ò le, kānto ò a è zena ní té, akū à pìne: Àgō kù kù aafiaao! ³⁷ Akū swèe kēngu ò kè gìri, òten da gyāwānden ò è. ³⁸ Akū à pìne: À kè dera á nèsee fùteε? À kè dera á kù kù nèsee plaoo? ³⁹ À ma onn kù ma gbāno gwa, kù makūme. À on nama à gwa. Gyāwānde dìgō mè kù wáo vī lākū á èma nàro. ⁴⁰ Kū à ò le, akū à a onn kù a gbāno mōíne. ⁴¹ Ponna gūn odi we kaaoro, kù à bò ní sare yāi. Akū à ní lá à pì: Pòble ke kun yá? ⁴² Akū ò kpò kpáteana kōno kpàa, ⁴³ akū à sè à sò ní wára. ⁴⁴ Akū à pìne: Yā kù ma òare goro kù má kù káao mé à kè. Ma pì séto yā kù ò ò ma musu Musa doka takadan kù annabino takadao kù Zabura takadao papa pínki. ⁴⁵ Akū à ní nèsee wèíne de ò yā kù à kù takada pìno gūn dōro dō. ⁴⁶ À pìne: Ò kè Luda yān ò pì Arumasihu ni wétamma e, a goro aakōde zī ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri sīnda pínkine kù a tōo naana zaa Yurusalemu, de ò nèsee lite ní durunnano kēm̄ma. ⁴⁸ Ákōno yā pì sèedadenò ū. ⁴⁹ Makū sō, mani gba kù ma De a lé sè kpāzāare. Àgō kù wēte gūn la ari gbāna bo ludambe à daála.

Tana kù Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Zīr 1:9-11)

⁵⁰ Kū Yesu bò kúnwo wēte kpe ari Betani sare, akū à a onn sè lei à arubarikaa dańgu. ⁵¹ Kū àten arubarika dańgu le, akū à kēm̄ma, Luda a sè à tà káao a kīnaa. ⁵² Akū ò donyī kēne ò era ò tà Yurusalemu kù ponna zōkōo. ⁵³ Òdigō kù Luda onn goro sīnda pínki ògō Luda sáabu kpá.

YUHANA

Baaru nna kũ Yuhana kɛɛ

Yahaya Da'itekɛri kũ Yesu ìba káakunɔ 1:1-1:51

Yesu yádannɛnaa 2:1-12:50

Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kũ a vunaao 18:1-20:31

Yesu boasuna a ìbanɔa 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gũn

¹ Zaa káaku Yã kun, Yã pì kú kũ Ludao, Yã pìime Luda ũ. ² À kú kũ Ludao zaa káaku. ³ Luda pó sɛnda pínki kè a gãime, póke kun kũ à kè a sariro. ⁴ A gũnn wèndi kún, akũ wèndii pì de gupura ũ gbɛnɔnɛ. ⁵ Gupura pì di pu gusiran, akũ gusira pì ni le à daalaro.

⁶ Luda gbɛke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pì sèedade ũme, à gupura pì yã ò gbɛnɔnɛ, de baadi a náani ke a gãi. ⁸ Akũme gupura pì ũro, à sù gupura pì sèedade ũme. ⁹ Gupura yãpurade kũ àdi gu pu gbɛ sɛnda pínkinɛ mé àten su andunia gũn.

¹⁰ Yã pì kú andunia gũn. Bee kũ Luda andunia kè a gãi, andunia dí a dõro. ¹¹ À sù a bea, akũ a gbɛnɔ dí a síro. ¹² Gbɛ kũ ò zè káao ò a náani kènɔ sɔ, à ñ gbá zé ò gò Luda nénɔ ũ. ¹³ Ní inaa pì dí bo gbɛke aru gũnlo, adi bo mɛfutɛna ke gɔgbɛ pɔyeina kĩnaaro, Luda mé à ñ í.

¹⁴ Yã pì gò bisásiri ũ, à gɔɔ pla kè kũoo, akũ o a gakuri è, De Luda Né mèn do légelege gakurime, a gbɛke kũ yãpurao pekɛɛana. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à pùtã à pì: Gbɛ kũ ma a yã òon dí, ma pì gbɛ kũ àten su ma gbera demala kũ à kun ma ã yãi. ¹⁶ Gbɛke pekɛɛanaa gũn à gbɛke kè ó baadinɛ, akũ o arubarikaa lè didikɔana. ¹⁷ Luda a doka kpàwá Musa gãi, à gbɛke kũ yãpurao kèwɛɛ Yesu Kirisi gãime. ¹⁸ Gbɛke dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do légelege kũ à kú a De kuru pì mé à tò ò a dõ.

Yahaya Da'itekɛri Yesu sèedakɛnaa

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbãnade kũ ò kú Yurusalemunɔ sa'ori kenɔ kũ Levi buri kenɔ zì Yahayaa, akũ ò a là ò pì: Díme n ũu? Yã kũ à ònɛn dí. ²⁰ À ònɛn súsusú, adi yãke uteñɛro à pì: Arumasihun ma ũro. ²¹ Akũ ò a là ò pì: Díme n ũ sɛɛ? Iliasumɛn ũ yá? À wèmma à pì: Oi! Akũ ò èra ò a là dɔ: Annabi zɔkɔɔme n ũ yá? À wèmma à pì: Oi! ²² Akũ ò pìnɛ dɔ: Díme n ũ sɔɔ? N owɛɛ de ò gé ò o gbɛ kũ ò ó zĩnɔnɛ. Deran nten o nà n zĩda yã musuu? ²³ Akũ à pì lákũ annabi Isaya ò nà: Gbɛ kũ a kòto dɔ gbárannamme ma ũ, kũ àten pì ò zé poro Dikirine.

²⁴ Gbɛ kũ ò ñ zĩ pìnɔ sɔ, ò bò Farisinɔ kĩnaame. ²⁵ Akũ ò a là ò pì: Zaakũ Arumasihumɛ n ũro ke Iliasu ke annabi zɔkɔɔ, bɔyãi ntenì gbɛnɔ da'ite kɛɛ? ²⁶ Yahaya wèmma à pì: Madì gbɛnɔ da'ite ke, ama gbɛke kú á té, á a dõro. ²⁷ Akũ mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yã pìnɔ kè Betani kũ à kú Yoda bara direme, gu kũ Yahaya ten gbɛnɔ da'ite ken.

Sãne Bòrɔ kũ Luda kpàa

²⁹ Kũ gu dò, Yahaya Yesu è àten su a kĩnaa, akũ à pì: Sãne Bòrɔ kũ Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbɛ pì yãn ma ò yã ma pì, gbɛ kũ àten su ma gbera demala, kũ à kun ma ã yãi. ³¹ Má a dõ yãro, ama ma su, maten gbɛnɔ

da'ite ke de Isarailanɔ a dɔ yāime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambe lán potēne bà, à sù à zàa. ³³ Mádi a dɔ yāro. Kū Luda ma zī gbēnɔ da'ite ke, à pìmenε gbē kū ma è a Nini sù à kīpaa, àkū mé ani gbēnɔ da'ite ke kū Nini pìio. ³⁴ Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kū àkūme Luda Né ũ.

Yesu ìba káakunɔ

³⁵ Kū gu dɔ, Yahaya èra à kú gwe dɔ kū a ìba gbēnɔn planɔ. ³⁶ Kū à Yesu è àten gēte, à pì: Sāne Bòrɔ kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū ìba gbēnɔn pla pìnɔ yā pìi mà, ò bò ò tè Yesui. ³⁸ Yesu litε à è ò téai, akū à n lá à pì: Bón á yeii? Ò pìnε: N be kú mámeε, Rabi? Tó pìi pì Danneri. ³⁹ À wèmma à pì: À mós à gwa. Akū ò gèε ò gu kū à kun è, akū ò gò káao zī birea. Ɔkosi mò siikò taka bà.

⁴⁰ Gbēnɔn pla kū ò Yahaya yā mà ò bò ò té Yesui pìnɔ, n gbē do bi Simɔ Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gèε à a vīni Simɔ lè gīa, akū à pìnε: O Arumasihu è. Tó pìn òdi pì dɔ Kirisi. ⁴² Akū à gèε káao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà tíii à pì: Yuhana né Simɔme n ũ. Oni pinne sà Pitame. Tó pìi pì gbèε.

⁴³ Kū gu dɔ, Yesu ye à tá Galili bùsun, akū à dà Filipile à pìnε: N témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kū Pitaò be wēte Betesaida gbēme. ⁴⁵ Akū Filipi gèε à Natanaeli lè à pì: Gbē kū Musa a yā ò a doka gūn, akūsò annabinɔ a yā ò dɔ, o a lè. Yusufu né Yesume. Nazera gbēme. ⁴⁶ Natanaeli pìnε: Gbē mana ni bo Nazera yá? Filipi pìnε: N mós n gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àten su a kīnaa, à a yā ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nèseε manafiki vīro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pìnε: N ma dɔ mámeε? Akū Yesu wèa à pì: Ari Filipi gò gé n sísi, ma n e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pìnε: Rabi, Luda Néme n ũ, Isarailanɔ kiname n ũ. ⁵⁰ Yesu pìnε: Kū ma ònne ma n e kaka lí gbáru, akū mé à tò n ma náani kè yá? Ìni yā zòkò e de adikīnala. ⁵¹ À èra à pìnε dɔ: Yāpuran maten oáre, áni ludambe e wèkòana, Luda malaikano nigò didi Bisāsiri Néa ògò kipaa.

2

Nɔsena zaa Kana

¹ A gɔrɔ aakòde zī òten nɔ sé zaa Kana, Galili bùsun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kū a ìbanɔ sìsi nɔse kīnaa dɔ. ³ Kū sèwē kīa, Yesu da pìnε: ò sèwē vī dorò bi. ⁴ Akū Yesu wèa à pì: Bóyāi n ma le abireoo? A gɔrɔ dí kámenε kòro. ⁵ Akū a da pì zīkerinɔne: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gbè orozánɔn kú gwe mèn suddo Yudanɔ gbābo'i kábɔnɔ ũ. A kenɔ dì í sí lita basiikòme, a kenɔ sò basuddo. ⁷ Akū Yesu pì zīkerinɔne: À í káka orozā dínɔ pa. Akū ò í káka à pà yérere. ⁸ Akū à pìnε: À tó à géo kòkò'orinɔ gbē zòkòne sa. Akū ò tò ò gèone. ⁹ Kū gbē zòkò pì í litena sèwē ũ pì lé kè, adi dɔ gu kū à bònlo, ama zīkeri kū ò í pìi tònɔn dɔ. Akū gbē zòkò pì ebayao sìsi ¹⁰ à pìnε: Wè nnan òdi kpámma gīa. Gɔrɔ kū wè ten diríman òdi su kū a gebuo sà. Mòkòn sò, n wè nna tò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyá káakuden gwe, kū à kè zaa Kana, Galili bùsun. À tó bò, akū a ìbanɔ a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu gèε Kapenamú kū a dao kū a dakūnanɔ kū a ìbanɔ, ama odi gɔrɔ pla ke gwero.

Yesu kunna Luda ɔnn

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kū Yudanɔ Vīnla dikpe kà káni, akū Yesu gèε Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zùnɔ kū sánɔ kū lukulukunɔ yía Luda ɔnn, ɔgɔlilinkerinɔn vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tà à pèrma ò bote kū sánɔ kū zùnɔ pínki. À ɔgɔlilinkerii pìnɔ ɔgɔ fàkòa, à n teburunɔ yīpa à kòteine. ¹⁶ Akū à pì lukulukuyarii pìnɔne: À pò pìnɔ séte à boo pínki. Àsun ma De ɔn ke ete ũro. ¹⁷ Akū yā kū à kēna Luda yān díkīna dɔ a ìbanɔgu kū à pì: N ɔn yā ma kū gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānadenɔ a là

ò pì: Daboyā kpaten ìni keweε de ò dō kū n̄ yā bire kena iko v̄i? ¹⁹ Yesu wèmma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute gɔɔ aakō dagura. ²⁰ Akū gbānade pìno pìne: Wè bupla awεεsuddon ò kpé pì bò, akū mɔkɔn ìni fute gɔɔ aakō gūn yá? ²¹ Ama Luda kpé kū à a yā òo pì, a mè yān àten o. ²² Kū Yesu vù bona gan, yā kū à òo pì dò a ìbanɔgu, akū ò yā kū à kēna Luda yān s̄i kū yā kū Yesu òo pìo.

Yesu baadi nèεε dō

²³ Kū Yesu kú Yurusalemu Vīnla dikpe z̄i ò a náani kè dasi, kū ò daboyā kū à kènɔ è yāi. ²⁴ Yesu dí n̄ náani kero, zaakū à baadi nèεε dōmε. ²⁵ Adi ke séto gbēke gbē yā ònɔro, zaakū à yā kū à kú baadi nèεε gūn dō.

3

Yesu kú Nikodemuo

¹ Farisi ke kun kū òdi pìne Nikodemu. Yuda gbānadenɔ domε. ² À sù Yesu kīnaa gwāani à pìne: Rabì, ó dō kū mɔkɔn danneri kū à bò Luda kīnaa ũ, zaakū gbēke ni f̄ à daboyā kū ndi kenɔ kero, sé Luda kú kāao. ³ Akū Yesu pìne: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò era ò gbē ì dɔ baasiro, ani f̄ àgō kpata kū à bò Luda kīnaa dōro.

⁴ Akū Nikodemu Yesu là à pì: Oni gbē kū à z̄i kū i deramεε? Ani era à gē a da nèεε gūn de à a i dɔn yá? ⁵ Akū Yesu wèa à pì: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò gbē ì kū ío kū Luda Ninio baasiro, ani f̄ à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁶ Bisāsiri né'ina bi mè yāme, Luda Nini né'ina bi nini yāme. ⁷ N̄sun tó yā kū ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á i dɔ. ⁸ Īa dì káka gu kū à yein. Ndi a kīni ma, n̄ dō gu kū à bòn ke gu kū àten génlo. Len àdigō de le kū gbē kū Luda Nini a ìio.

⁹ Akū Nikodemu a là à pì: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰ Yesu wèa à pì: Mɔkɔn Isarailanɔ yādanneri ina akū n̄ abirekū dōro? ¹¹ Yāpuran maten onne, yā kū ó dōn óten o. Yā kū o èe sèedaan óten kpá, akū áten gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā óare nà, akū a gi síi, tó ma ludambe yā óare, áni sí yá? ¹³ Gbēke dí gé ludambe yāro, tó adi ke Bisāsiri Né kū à bò gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa mlèε sè à dò musu gbárannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dɔ musu le, ¹⁵ de gbē kū àteni a náani ke gō wèndi kū àdi lákaro v̄i. ¹⁶ Zaakū Luda ye andunia à kè zōkō, akū à a Né mèn do légelege kpà, de gbē kū àteni a náani ke sún garo, séde àgō wèndi kū àdi lákaro v̄i. ¹⁷ Luda dí a Né z̄i andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāime. ¹⁸ Yā ni vute a náanikerīīaro. Yā gīnake à vute a náanikerisaria kò, kū adi Luda Né mèn do légelege pì náani kero yāi. ¹⁹ Pó kū à tò yā vute gbēnɔaan dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēnɔ ye gusirai de gupura pila, kū n̄ yākenanɔn vāni yāi. ²⁰ Zaakū yāvānikeri sīnda pīnki dì zā gupuramme, àdi su gupura kīnaaro, de a yākenanɔ sún bo gupuranlo yāi. ²¹ Gbē kū àdi z̄i ke yāpuraa, àkū mé àdi su gupura kīnaa, de ògō dō kū kunna Luda gūnn à yā pìno kèn.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa

²² Abire gbera Yesu gèε Yudea bùsun kū a ìbanɔ. À gɔɔ pla kè kūnwo gwe, àten gbēnɔ da'ite ke. ²³ Yahaya ten gbēnɔ da'ite ke se zaa Aino, Salimu sare, zaakū í di gwe. Òdigō su a kīnaa, akū àdi n̄ da'ite ke. ²⁴ Zaakū odi Yahaya da kpésiran kōro. ²⁵ Gɔɔ birea Yahaya iba kenɔ nà ledikpakεnaaa kū Yuda gbānade keo gbàbona yā musu. ²⁶ Akū ò nà Yahayai ò pì: Rabi, gbē kū à kú kūnwo yā Yoda bara dire, kū n a yā òwεε mé àten gbēnɔ da'ite ke tera, baadi ten gé a kīnaa. ²⁷ Yahaya pìinne: Gbēke dì f̄ à póke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ákōnɔ mé á ma sèedadenn̄ ũ kū ma pì makūmε Arumasihu ũro. Ma pì Luda ma z̄i mà done aremε. ²⁹ Nɔseri mé à nɔ v̄i. Nɔseri gbēnna sō àdigō ze a sare àdi

sã kpá a yâi, nɔseri kòtoo dì a pɔ ke nna. Len sɔ ma pɔnna kè zɔkɔ le. ³⁰ Séde àpii gɔ kara makũ sɔ màgɔ ligo.

Gbɛ kũ à bò musu

³¹ Gbɛ kũ à bò musu de gbɛ sɛnda pínkila. Gbɛ kũ à bò zĩte bi andunia gbɛme, andunia yãn àdi o. Gbɛ kũ à bò ludambe sɔ de gbɛ sɛnda pínkila, ³² àdigɔ pɔ kũ à è kũ yã kũ à màaoo sèeda ke, akũ gbɛke teni a yã síro. ³³ Gbɛ kũ à a yã sì zèo kũ Luda bi yãpurademe. ³⁴ Gbɛ kũ Luda a zĩi pìi dì Luda yã o, zaakũ Luda a Nini kpàa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néi, akũ à pɔ sɛnda pínki nàne a ɔĩ. ³⁶ Gbɛ kũ àten Né pì náani ke wèndi kũ àdi lákaro vĩ. Gbɛ kũ àten gí a yã mai ni wèndii pì lero, Luda pɔfɛ kpé kúame.

4

Yesu kũ Samaria nɔgbɛo

¹ Farisinɔ mà kũ Yesu ten gbɛnɔ da'ite ke àten ibanɔ le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi n̄ da'ite ke a zĩdaro, a ibanɔ mé òdi ke. ³ Kũ Yesu yã pìi mà, à fùte Yudea à èra àten tá Galili. ⁴ Kũ àten gé sɔ, à kũ à bɔte Samaria bùsun. ⁵ Akũ à kà Samaria wɛte kũ òdi pi Sika. À zã kũ zĩte kũ Yakubu kpà a né Yusufuaaoro. ⁶ Yakubu lògɔ kú gwe. Yesu táa ò à kpàsa, akũ a vùte lògɔ pìi sare. Ifãntɛ kà m̀dangura.

⁷ Samaria nɔgbɛ ke sù í tɔ, akũ Yesu pìne: N̄ ma gba í mà mi. ⁸ A ibanɔ sɔ, ò gèe pɔble lú wɛte gũn. ⁹ Akũ nɔgbɛ pìi pìne: Yudame n̄ ũ, Samaria nɔgbɛn ma ũ, akũ nten í wé kemaa? Zaakũ Yudanɔ kũ Samariadenɔ yã dì kɔ séro. ¹⁰ Akũ Yesu pìne: Tó n̄ gba kũ Luda dì dañne d̄s kũ gbɛ kũ àten í wé kemmao, de m̀kɔmme ìni wé kea à n̄ gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbɛ pìi pìne: Baa, n̄ guga vĩro. Lògɔ dí sɔ a wèe lòkoto. Ìni í wèndide pì le mámeɛ? ¹² N̄ de ó dizi káaku Yakubula gwɛɛ? Àkũ mé à lògɔ pìi tòwɛɛ. Àpi a í mì kũ a néno kũ a pókãdenɔ. ¹³ Akũ Yesu pìne: Gbɛ kũ à í díkĩna mì, ìmi ni era à a demɛ dɔ. ¹⁴ Gbɛ kũ ani í kũ mani kpàa mì sɔ, ìmi ni a de ziki doro. Zaakũ í kũ mani kpàa ni gɔ a nèseɛ gũn ísɛboki í kũ ani bɔtene wèndi kũ àdi lákaro ũme. ¹⁵ Akũ nɔgbɛ pìi pìne: Baa, n̄ ma gba í pìi, de ìmi sún ma de mà su í tɔ la doro. ¹⁶ Yesu pìne: N̄ gé n̄ zã sísi à su lɛɛɛ. ¹⁷ Nɔgbɛ pìi wèa à pì: Má gɔ vĩro. Akũ Yesu pìne: Kũ n̄ pì, n̄ gɔ vĩro, n̄ yã ò a zéame. ¹⁸ N̄ zã kè leu sɔoro, akũ gɔgbɛ kũ n̄ kú kãao tera bi n̄ zãno. N̄ yãpura ò. ¹⁹ Akũ nɔgbɛ pìi pìne: Baa, má d̄s sà kũ annabiime n̄ ũ. ²⁰ Ó dizinɔ donyĩ kè Ludane kpi dí musu, ákɔnɔ sɔ adì pi Yurusalemu mé à gu kũ ò donyĩ kenne ũ. ²¹ Yesu pìne: Nɔgbɛ, n̄ ma yã sí. Gɔrɔke ten su kũ áni donyĩ ke De Ludane kpi dí musu ke Yurusalemu doro. ²² Ákɔnɔ, adì donyĩ ke Ludane, ama á a d̄ro, ókɔnɔ sɔ, odì donyĩ kene, akũsɔ ó a d̄s, zaakũ surabanaa dì bo ókɔnɔ Yudanɔ kĩnaame. ²³ Gɔrɔ ten su à kà kò, kũ donyĩri yãpuradenɔ ni donyĩ ke De Ludane kũ yãpurao kũ a Nini gbãnao. Gbɛ bire takanɔn De Luda ten wɛte ò donyĩ keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbɛ kũ òdi donyĩ kenenɔ donyĩ kene kũ yãpurao kũ a Nini gbãnao. ²⁵ Akũ nɔgbɛ pìi pìne: Má d̄s kũ Arumasihu kũ òdi pìne Kirisi ni su. Tó à sù, ani yã sɛnda pínki bɔkɔtewɛɛ. ²⁶ Akũ Yesu pìne: Makũ kũ maten yã onne, makũme a ũ.

²⁷ Gɔrɔ birea Yesu ibanɔ sù, ò a lè àten yã o kũ nɔgbɛo. À bò n̄ sare, ama n̄ gbɛke dí a la bɔn̄ à yeiro ke b́yãi àten yã o kũ nɔgbɛ pìioro. ²⁸ Akũ nɔgbɛ pì a lo tò gwe, à gè wɛte gũn à pì gbɛnɔne: ²⁹ À mɔ à gɔgbɛ ke gwa. À yã kũ ma kèno òmenɛ pínki. Ke Arumasihu pìime gwɛɛ? ³⁰ Akũ ò bɔte wɛte gũn òten gé Yesu kĩnaa.

³¹ Gɔrɔ birea sɔ Yesu ibanɔ pìne: Rabi, ìni pɔ bleroo? ³² Akũ à pìinne: Má pɔble ke vĩ kũ á d̄ro. ³³ Akũ a ibanɔ kɔ lala ò pì: Gbɛke sùnɛ kũ pɔbleon yá? ³⁴ Akũ

Yesu pìinne: Ma pòblen gbē kū à ma zī poyenyĩnakena ũ ari mà zī kū à dàmene mì de. ³⁵ Ákōno adì pi mō siikō mé à gò kū pòkēgōro ni ká. Maten oáre, à wé sé à burano gwa, zaakū póno mà ò kà kēna. ³⁶ Pókēri teni a láada le kò, àten gbēno kakara wèndi kū àdi lákaro pò ũ, de pótōri kū pòkēriio ponna ke lele. ³⁷ Zaakū yā díkina bi yāpurame: Gbēke mé àdi pò tō, gbēke kē. ³⁸ Ma á zī pò kē gu kū ádi zī kenlo. Gbē pāndenō mé ò zī kē gwe, akū àteni n zī àre ble.

³⁹ Samaria gbē kū ò kú wēte pìi gūnno Yesu náani kē dasi yā kū nōgbē pìi òrñe yāi, kū à pì à yā kū a kēno òare pínki. ⁴⁰ Abire yāi kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kēa à gō kúnwo, akū à kē kúnwo gōro pla. ⁴¹ Kū Yesu yā òrñe, gbē pāndenō a náani kē dasidasi. ⁴² Akū ò pì nōgbē pìine: Adi ke yā kū n òwere yāin o a náani kē adoro. O a yā mà ó zīdame, akū o dō sà kū andunia Surabariin a ũ yāpura.

Gbānade né werekōanaa

⁴³ Kū à gōro pla kē kúnwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakū à pì annabi dìgō bèere vī a zīda bùsunlo. ⁴⁵ Kū à kà Galili, Galilidenō gbānake kpai, zaakū ò gēe ò Vīnla dikpe Yurusalemume, akū ò yā kū à kē dikpe pì zīno è pínki. ⁴⁶ Akū Yesu èra à gēe Kana, gu kū à í lite sèwē ũ. Būsu gbānade ke kú gwe, a négōgbē ten gyā ke zaa Kapenam. ⁴⁷ Kū à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akū à gēe a kīnaa à wé kēa à gé a né werekōa, zaakū a kú ga léi. ⁴⁸ Akū Yesu pìne: Tó adi ke a daboyāno kū yābonsarenō è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akū gbānade pìi pìne: Baa, n mó ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pìne: N tá be. N né ni garo. Gōgbē pìi yā kū Yesu òne sī, akū à dà zén. ⁵¹ Gōro kū à té zén, à dàkare kū a zīrinō, akū ò pìne a né kun. ⁵² Akū à n lá à pì: Gōro kpate takan à kē sānaa? Akū ò pìne: Gīa fānantē mò do zakan mēwāna pìi kēa. ⁵³ Akū de pìi dō kū gōro kū Yesu òare kū a né ni garon gwe. Akū ò a náani kē, àpii kū a bedenō n pínki. ⁵⁴ Sèeda plade kū Yesu kē bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyāre werekōana íkpakia

¹ Abire gbera Yudanō dikpe ke kà, akū Yesu èra à gēe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Gēki sare, kū òdi pi Beteseda kū Eberu yāo. Íkpaki pì kámmaboki vī leu sōoro, ³ gyārenō dìgō wútenan dasidasi, vīnanō kū erenō kū gbē kū n mēgu fēfēnanō. ⁴⁻⁵ Gōgbē ke kú gwe àten gyā ke à kà wē bupla plansari. ⁶ Kū Yesu a è wútena gwe, à dō kū àten gyā ke a gūi kē manamana, akū à pìne: N ye ngō aafia yá? ⁷ Akū gyāre pìi wēa à pì: Mare, má gbēke vī à ma da í gūn gōro kū à yīgāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde dì gīnake à gē ma āme. ⁸ Yesu pìne: N fute n zē, n n pè sé n táa o. ⁹ Gwe gōno gōgbē pìi aafiaa lè. À a pèe sè à táa ò. Gōro pì bi kámmabogōro zīme, ¹⁰ akū Yuda gbānadenō pì gōgbē kū à wèrekōa pìine: Kámmabogōro zīn gbāra. À zé vī ngō n pè senaro. ¹¹ À wēm̄ma à pì: Gbē kū à ma gba aafia mé à òmene mà a pè sé mà táa o. ¹² Akū ò a là ò pì: Dí mé à pìinne n n pè sé n táa oo? ¹³ Gbē kū à wèrekōaa pìi dō tó dínlo, zaakū Yesu gēte pari kū ò kú gwenō tème. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda onn, akū à pìne: N ma, n aafiaa lè. Nsun durunna ke doro, de yā kū à vāni de abirekūla sún n le doro yāi. ¹⁵ Akū gōgbē pìi gēe à ò Yuda gbānadenōne kū Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akū gbānade pìno wé tà Yesua, kū àdi yā bire takano ke kámmabogōro zī yāi. ¹⁷ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Ma De dìgō zī ke kámmabonaa sarime, len maten ke le se. ¹⁸ Yā bire yāi gbānade pìno ten Yesu wēte ò a de de káakula. Adi ke kū àdi kámmabogōro zī yā daro ado yānlo, kū àdi pi Ludame a De ũ, àten sára kpá kū Ludao yāime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wèmma à pì: Yápuran maten oáre, Luda Né dì f̄s à yáke ke k̄u a z̄ida gb̄anaoro, sé yā k̄u à è a De ten ke baasiro, zaakū yā k̄u a De dì ke p̄inki, àkūme a Né p̄i dì ke se. ²⁰ Zaakū De Luda ye a Néi, àdi yā k̄u àdi ke p̄inki m̄one. Anì yā k̄u a z̄k̄s de abirekūla m̄one, anì bo á sare. ²¹ Lákū De Luda dì ḡen̄o vu à w̄endi kp̄ámma nà, len a Né dì w̄endi kp̄á gb̄e k̄u à yein̄o le. ²² De Luda dì yākpate ke k̄u gb̄ekeoro, à yākpatekena gb̄ana p̄inki kp̄a a Néa, ²³ de baadi bèere lí a Néne, lákū òdi lí De Ludane nà. Gb̄e k̄u àten bèere lí Luda Nénero, ade ten bèere lí a De k̄u à a z̄inero. ²⁴ Yápuran maten oáre, gb̄e k̄u àteni ma yā ma, akūs̄s̄ àten gb̄e k̄u à ma z̄i náani ke, ade w̄endi k̄u àdi láraro v̄i. Yā ni vutearo, ade bò gan à ḡè w̄endii ḡumme. ²⁵ Yápuran maten oáre, ḡor̄oke ten su à kà k̄ò, k̄u ḡen̄o ni Luda Né k̄oto ma, n̄ gb̄e k̄u ò m̄an̄o ni vu. ²⁶ Lákū De Luda w̄endikpamma gb̄ana v̄i nà, len à w̄endikpamma gb̄ana kp̄a a Néa le d̄o. ²⁷ À yākpatekena gb̄ana kp̄aa d̄o, k̄u à de Bisāsiri Né ū yāi. ²⁸ Àsun tó abirekū bo á sarero, zaakū ḡor̄oke ten su k̄u ḡè k̄u ò kú mira ḡunn̄o ni a k̄oto ma ²⁹ ò b̄ote n̄ p̄inki. Yāmanakerin̄o ni vu ò ḡè w̄endii ḡun, yāvānikerin̄o s̄o yāvutemmaanaa ḡun. ³⁰ Madì f̄s mà yáke ke k̄u ma z̄ida gb̄anaoro. Madì yākpate ke lákū à òmene n̄ame, madì yākpate ke a z̄éa, zaakū madì ma z̄ida p̄oyeina wetero, sé gb̄e k̄u à ma z̄i p̄i p̄ó.

Yesu iko s̄edadens̄o

³¹ Tó má de ma z̄ida s̄edade ū, de ma yā náani v̄iro. ³² S̄edade p̄ande kun k̄u àdi ma yā o, má d̄s̄ k̄u ma yā k̄u àdi o náani v̄i. ³³ Bee ák̄on̄o, a gb̄en̄o z̄i Yahayaa, akū à yápura oáre. ³⁴ Madi m̄è kp̄á bisāsiri s̄edakenaaaro, mateni abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila k̄u à nana àten gupura k̄u bà, akū a we à p̄onna k̄è a gupurai ḡor̄o pla. ³⁶ Yā k̄u De Luda d̄amene mà ken̄o, k̄u maten ke p̄in̄o deáre s̄eda ū, k̄u De Luda mé à ma z̄i. Ma s̄edaa p̄i de Yahaya p̄ola. ³⁷ Ma De k̄u à ma z̄i ma yā ò d̄o. Ádi a k̄oto ma zikiro, ádi wé ke siik̄s̄ k̄aoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á sw̄èe ḡunlo, k̄u áten gb̄e k̄u à a z̄i náani kero yāi. ³⁹ Adì m̄è kp̄á Luda yā kyókēnaaaa, zaakū adìḡs̄ da gwen áni w̄endi k̄u àdi láraro len. Ma yān takada p̄i ten o s̄s̄, ⁴⁰ ama áten ḡi su ma k̄inaai de à w̄endii p̄i le. ⁴¹ Maten s̄áabu wete bisāsiri k̄inaaro, ⁴² ama má á d̄s̄, má d̄s̄ k̄u á ye Ludairo. ⁴³ Ma su k̄u ma De tóo, akū ádi ma síro. Tó gb̄e p̄ande s̄u k̄u a z̄ida tóo, áni a sí. ⁴⁴ Lákū adì s̄áabu wetek̄sa nà, ama adì s̄áabu wete Luda m̄en̄ do légelegea lero, áni ke dera à ma yā síi? ⁴⁵ Àsunḡs̄ da makū mé mani gé k̄u á yāo ma De k̄inaaro, Musa k̄u á wé d̄oi mé anì gé k̄u á yāo. ⁴⁶ Tó a Musa yā sí, de a ma yā sí se, zaakū ma yān à k̄è Luda yān. ⁴⁷ K̄u ádi yā k̄u à k̄è Luda yānn̄o síro, áni ke dera à ma yā síi?

6

P̄oblekp̄ana ḡs̄gb̄e gb̄en̄on̄ d̄úbu s̄or̄on̄o (Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

¹ Abire gbera Yesu bikù Galili s̄ebe k̄u òdi pi d̄o Tiberia bara. ² Gb̄en̄o ḡs̄ téi dasidasi, k̄u ò a daboyān̄o è deran àten gyāren̄o werek̄s̄ana yāi. ³ Akū Yesu didi à v̄ute s̄is̄i musu k̄u a ìban̄o. ⁴ Yudan̄o V̄inla dikpe kà k̄ani. ⁵ K̄u Yesu wé s̄e musu, à è gb̄en̄o ten su a k̄inaa dasidasi, akū à Filipi là à p̄i: Mákpan óni p̄oble lún de gb̄en̄o blee? ⁶ À abirekū ò de à Filipi ȳs̄ à gwa yāime, zaakū à d̄s̄ lákū áni ke nà. ⁷ Akū Filipi w̄e à p̄i: Andurufu òḡo m̄en̄ w̄aa do burodii, bee tó ò è'è baadine f̄itifiti, anì m̄órm̄aro. ⁸ A ìban̄o do Anduru, Sim̄o Pita dakūna p̄ine: ⁹ Nénḡs̄gb̄e ke kú la, à burodi araga v̄i m̄en̄ s̄or̄o k̄u kp̄ò f̄itinn̄o m̄en̄ pla. Bón

abirekū ni ke pari díkīnanonē? ¹⁰ Yesu pì: À gbēno vutεvute. Sèla di gu pìn, akū ò vutεvute. Gōgbēno kà gbēnon dúbu sōro taka. ¹¹ Yesu burodii pìno sè à arubarikaa dàn, akū à kpàatete gbē kū ò vutena pìno lákū ò yei nà. Len à kpòo kpàmma le do. ¹² Kū ò kà ó pínki, à pì a ìbanonē: À a kpara kū à gō sète pínki, de a ke sún ke pāro. ¹³ Akū ò burodi mèn sōro kū ò sòo pì kpara kū ò gōno sète tānko kuri awεεpla pà. ¹⁴ Kū ò daboyā kū Yesu kèe pì è ò pì: Gbē pì bi annabi kū àten su andunia gūmme yāpura. ¹⁵ Yesu dō kū ò ye ò su ò a kū ò a ká kína ũ kū gbānaome, akū à gōnne gwe à era à didi sīsī musu ado.

Yesu taa'ona sèbela
(Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)

¹⁶ Kū okosi kè, a ìbanon gèe sèbēe bara. ¹⁷ Akū ò gè gó'ite gūn, òten bikū sèbēe pìi bara dire Kapenamū kpa. Gu gīnake à sī Yesu dí ká n kīnaa kòro. ¹⁸ Zàga'ia gbāna kàka, akū í ten fute. ¹⁹ Kū a ìbanon gó li ò kà kiloo sōro ke suddo taka bà, akū ò Yesu è àten taa o íla, àten na n gó, akū vīna n kū. ²⁰ Akū à pìnnē: Makūmē, àsun tó vīna á kūro. ²¹ Ò wènē à gē gó gūn, akū gó pìi kà gu kū òten gén gōno.

Gbēno Yesu wεtenaa

²² Kū gu dō pari kpé zena sèbēe bara dire. Ò dō kū gó'ite kú gwe yā mèn dome, Yesu sō adi gē gó pìi gūn kū a ìbanoro, ò tà rītēnemē. ²³ Kū à kè saa gó'ite pāndeno bò Tiberia, ò sù gu kū kāni kū gu kū ò burodii sōnwo, kū Dikiri sáabu kpà à làka. ²⁴ Kū pari pìi è àpii ke a ìbanon kú gwe doro, ò gè gó pìno gūn ò gèe a wete Kapenamū.

Yesumē pòble kū àdi n ká wèndiia ũ

²⁵ Kū ò a è sèbēe bara gwe, ò pìnnē: Rabi, n ka la bōrēe? ²⁶ Yesu pìnnē: Yāpuran maten oáre, áteni ma wete burodi kū a sò a ká yāimē, adi ke daboyā kū a èno yāinlo. ²⁷ Àsun zī ke pòble kū àdi láka yāiro, sé pòble kū àdi n ká wèndi kū àdi láraro. Bisāsiri Né mé ani á gba pòble pìi, zaakū àpiin De Luda a sèdaa kèa.

²⁸ Akū ò a là ò pì: Deran óni ke nà ò yā kū Luda ye ò ke kēe? ²⁹ Yesu wèmma à pì: Yā kū Luda ye à ken dí: À gbē kū à a zī náani ke. ³⁰ Ò pìnnē: Daboyā kpaten ìni kewere, de ò le ò n náani kēe? Yā kpaten ìni kēe? ³¹ Ó dizino mana blè gbáranan lákū ò kè Luda yān nà ò pì: A pòble kū à bò musu kpàmma ò blè. ³² Akū Yesu pìnnē: Yāpuran maten oáre, adi ke Musa mé à pòble kū à bò musu kpááwaro. Ma De mé àdi pòble yāpurade kū à bò musu kpááwa. ³³ Pòble kū Luda kpà pìin gbē kū à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò pìnnē: Mare, ngō pòble bire taka kpáwá goro sīnda pínki. ³⁵ Akū Yesu pìnnē: Makūmē pòble kū àdi n ká wèndiia ũ. Nà ni gbē kū à sù ma kīnaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kū abireo lákū ma oáre nà, bee kū a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kū ma De kpàma ni su ma kīnaa, mani pé gbē kū à sù ma kīnaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma zīda poyenyīna yāin ma bo musu ma suro, gbē kū à ma zī pómē. ³⁹ Pó kū gbē kū à ma zī pì yein dí: Màsun tó gbē kū à kpàmano ke sátero. À ye mà n fute goro kpède zī. ⁴⁰ Zaakū pó kū ma De yein dí: Gbē kū à wé pè a Néa, akūsō àteni a náani ke gō wèndi kū àdi láraro vī, má a vu goro kpède zī.

⁴¹ Akū Yuda gbānadenon zuka kài, kū à pì ákāame pòble kū à bò musu ũ yāi. ⁴² Ò pì: Gbē pì bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kū a dao dō bi! Akū àten pi a bo musumē. ⁴³ Yesu pìnnē: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni fō à su ma kīnaaro, tó adi ke ma De kū à ma zī a sīsi baasiro, mani a fute goro kpède zī. ⁴⁵ À kēna annabino takada gūn ò pì: Luda mé ani yā da baadine. Gbē kū à De Luda yā mà, akūsō à a yā dà, akū mé àdi su ma kīnaa. ⁴⁶ Adi ke gbēke De Luda è kū wéonlo. Gbē kū à bò

a kīnaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yāpuran maten oáre, ma náanikerii wèndi kù àdi lákaro vī. ⁴⁸ Makūme póbale kù àdi n ká wèndiia ũ. ⁴⁹ Á dizinɔ mana blè gbáranan, bee kù abireo ò gága. ⁵⁰ Póbale kù àdi bo musu sɔ, tó gbē blè, ani garo. ⁵¹ Makūme póbale wèndide kù à bò musu pì ũ. Tó gbē adi blè, anigɔ kun gɔɔ sīnda pínki. Póbale kù mani kpámmame ma mèbaasi ũ, de andunia gɔ wèndi vī yāi.

⁵² Akū gbānade pìnɔ ten lékpakɔa ke kù kɔo ò pì: Gbē pì ni fɔ à a mèbaasi kpáwá ò sòn yá? ⁵³ Akū Yesu pìñne: Yāpuran maten oáre, tó ádi Bisāsiri Né mèbaasi só a a aru mīro, ánigɔ wèndi vīro. ⁵⁴ Gbē kù àdi ma mèbaasi só à ma aru mi wèndi kù àdi lákaro vī. Makū mé mani a fute gɔɔ kpede zī. ⁵⁵ Zaakū ma mèbaasi bi póbale yāpurame, ma aru bi pómīna yāpurame. ⁵⁶ Gbē kù àdi ma mèbaasi só à ma aru mi kú ma gūn, makū sɔ má kú a gūn. ⁵⁷ Lákū De Luda Wèndide ma zī, akūsɔ má kun a yāi nà, len gbē kù àdi ma mèbaasi só nigɔ kun ma yāi le. ⁵⁸ Póbale kù à bò musun gwe. À de lán póbale kù á dizinɔ blè ò gà bàro. Póbale bire blèri nigɔ kun gɔɔ sīnda pínkimé. ⁵⁹ Yesu yā birenɔ ò gɔɔ kù àten yā dañne Kapenamū aduakεkpemme.

Yesu iba kenɔ borukpenaa

⁶⁰ Kù a ibanɔ yā pì m̀, n gbē dasidenɔ pì: Yā gbāname, dí mé ani abirekù fɔɔ? ⁶¹ Yesu dɔ a swēε gūn kù a ibanɔ ten zuka ká yā pì musu, akū à pìñne: Yā pì teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisāsiri Né fute àten tá gu kù a kun yā sɔ bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpámma, mèbaasi bi pòkenlo. Yā kù ma òárenɔme Luda Nini kù àdi n ká wèndiia yā ũ. ⁶⁴ Ama á gbēkenɔ teni ma náani kero. Zaakū Yesu gbē kù òteni a náani keronɔ dɔ zaa káaku kù gbē kù ani a kpámmao. ⁶⁵ Akū à pì dɔ: Abire yāin ma òáre, gbēke ni fɔ à su ma kīnaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa gɔɔ birea a iba kenɔ bòru kpeo dasidasi, òdi téi doro. ⁶⁷ Akū Yesu a iba gbēnɔn kuri awεεplanɔ là à pì: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Simɔ Pita wèa à pì: Dikiri, dí kīnaan óni génn? N wèndi kù àdi lákaro yā vī. ⁶⁹ O n náani kè, o dɔ kù Luda gbē kù à kú adoname n ũ. ⁷⁰ Yesu pìñne: Á gbēnɔn kuri awεεpla dínɔn ma sèroo? Bee kù abireo á gbē mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Simɔ Isikarioti nén à téa. Àkūme gbēnɔn kuri awεεpla pìnɔ doke kù ani a kpámma ũ.

7

Yesu kù a dakūnanɔ

¹ Abire gbera Yesu gèε Galili wète kù wèteo, zaakū à ye à kure Yudearo, kù Yuda gbānadenɔ teni a wete ò a de yāi. ² Yudanɔ Kutadɔna dikpe kà káni, ³ akū a dakūnanɔ pìne: N fute la n gé Yudea, de n iba kù ò kú gwenɔ yā kù nten kenɔ e se. ⁴ Tó gbē ye à tó bo, àdi a yānɔ ke utenaro. Lákū nten yā dínɔ taka ke nà, n n zīda mɔ anduniane. ⁵ Bee a dakūna pìnɔ dí a náani kero. ⁶ Akū Yesu pìñne: A gɔɔ dí kámene kòro. Ákɔnɔ sɔ á zé vī gɔɔ sīnda pínki. ⁷ Andunia ni we à zāáguro, ama à zāmagu kù madì pi a yākena vāni yāi. ⁸ À gé dikpekekia, maten géro, zaakū a gɔɔ dí kámene kòro. ⁹ Kù à yā pì ò, akū à gɔ Galili.

Yesu gena Kutadɔna dikpen

¹⁰ Kù a dakūna pìnɔ gèε dikpekekia, gbasa à gèε. Adi gé gbēnɔ wáraro, à gèε asiri gūmmé. ¹¹ Yuda gbānadenɔ teni a wete dikpekekia ò pì: Api kú máa? ¹² Pari gūn òten yā o kpānikpāni a musu manamana. Gbēkenɔ pì: Gbē maname. Gbēkenɔ pì: Oi, àten gbēnɔ sāteme. ¹³ Gbēke dí a yā o gupuraaro, kù òten vīna ke gbānade pìnɔne yāi.

14 Kū dikpe kà a dagura, Yesu gèe Luda onn, àten yā dañne. 15 A yā bò gbānade pìno sare ò pì: Gbē kū adi kyó kero mé à takada dō lē yá? 16 Akū Yesu pìñne: Yā kū madi dañne bi ma zīda yānlo, gbē kū à ma zī yāme. 17 Gbē kū à ye à ze kū Luda poyenyīnakenaao nigō dō tó ma yādannena de Luda pò ũ, kesō ma zīda yān maten o. 18 Gbē kū àdi a zīda yā o ten wete à tó bome. Gbē kū àdi wete à gbē kū à a zī tó bo náani vī, manafiki kú a gūnlo. 19 Musa dí doka daáeroo? Á gbēke yā pì kūna sōro. Bóyāi áten wete à ma dee?

20 Akū gbēno pìne: N tāna vīme. Dí mé àten wete à n dee? 21 Yesu pìñne: Daboyā mèn don ma kè, akū à bò á pínki sare. 22 Musa tōzōyā dàáre, akū adì tō zō kámmabogoro zī. Ase adi ke Musa kīnaan à nānlo, à bò á dizi káakuno kīnaame. 23 Lákū òdi tō zō néne kámmabogoro zī nà de òsun bo Musa doka kpero yāi, à kè dera á pò fēnamai, kū ma gbē gbà aafia swáswa kámmabogoro zī? 24 Ásun yā gwa lákū á wé ten e nàro. Á yā gwa a zéa.

Kēkēkōana Yesu yāi

25 Akū Yurusalemudenō pì: Gbē pì bi gbē kū òteni a wete ò a denloo? 26 Á gwa, àten yā o gupuraa, akū gbēke dí yā liaro. Gbānadenō a dō Arumasihu ũ yāpuran yá? 27 Ó dō gu kū gbē dí bòn. Tó Arumasihu sù, onigō dō gu kū à bònlo. 28 Abire yāi goro kū Yesu ten yā dañne Luda onn, à pūtā à pì: Á ma dō, akūsō á dō gu kū ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a dōro. 29 Má a dō, zaakū ma bo a kīnaame, àkū mé à ma zī.

30 Akū òteni a wete ò a kū, ama gbēke dí o naaro, zaakū a goro dí papa koro. 31 Zāa gūn ò Yesu náani kè dasi ò pì: Tó Arumasihu sù, ani daboyā ke dasi de a kū gbē dí kèlan yá?

Dogarinō zīna ò Yesu kū

32 Kū Farisinō mà òten yā o kpānikpāni zāa gūn a yā musu, akū sa'orikino kū Farisi pìno dogarinō zī ò a kū. 33 Akū Yesu pì: Ma kunna kāáo gō fíti, mani gbasa mà tá gbē kū à ma zī kīnaa. 34 Áni ma wete à kuramai, zaakū áni fō à gé gu kū má kunlo.

35 Akū gbānade pìno ten kō lala: Mán à ye à gén kū óni kuraii? Á ye à gé ó gbē kū ò fākōa Giriki būsuno gūn kīnaa de à yā da Giriki pìnonen yá? 36 Yā kū à òo pì mi de deramee? Kū à pì óni a wete ò kuraii akūsō gu kū á kun óni fō ò gé gwero.

Í kū àdi n ká wēndiia

37 Dikpe goro kpede zōkō zī Yesu fūte à pūtā à pì: Gbē kū ími teni a de à mó ma kīnaa à í mi, 38 gbē kū àteni ma náani ke sō, í kū àdi n ká wēndiia nigō bàa lé zaa a nēsee gūn lákū ò kè Luda yān nà. 39 Á yā dí ò Luda Nini kū gbē kū òteni a náani kenō ni sí yā musume. Ò Luda Nini pì vī gīaro, kū Yesu dí gīnake à tó bo koro yāi.

Gbēno kēkēkōana Yesu yāi

40 Kū gbēno yā pì mà, gbēkenō pì: Gbē díkīna bi annabii pīme yāpura. 41 Gbēkenō pì: Gbē díkīna bi Arumasihume. Ama gbēkenō pì: Arumasihu ni bo Galili sō yá? 42 Ò kè Luda yān ò pì, Arumasihu bi Dauda burime, ani bo Dauda be wete Betilihamume. 43 Akū gbēno kēkēkōa Yesu yāi. 44 N gbēkenō ye ò a kū, ama gbēke dí o naaro.

Yuda gbānadenō di Yesu náani kero

⁴⁵ Akū dogarinɔ ɛra ò tà sa'orikinɔa kū Farisinɔ. Akū ò n lá ò pì: Bóyāi ádi a kū a su kãaoroo? ⁴⁶ Dogari pìnɔ wèmmá ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷ Akū Farisinɔ pìnnɛ: À á likara sen yá? ⁴⁸ Gbānade ke Farisi ke a náani kèn yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yā dōro, Luda lé kènnemɛ. ⁵⁰ Nikodemu kū à gèe Yesu kīnaa yā bi gbānade pìnɔ dokemɛ. À pìnnɛ: ⁵¹ Ó doka gūn ò pì, òsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kū à kè dōnaa sariro. ⁵² Ò pìnɛ: Galili gbēme n ũ se yá? N̄ tàasi ká n̄ gwa. Īni e kū annabi ke di bo Galiliro. ⁵³ Akū baadi tà a bea.

8

Nɔgbē kū ò kù zinakenaa gūn

¹ Yesu gèe Kùkpe s̄s̄igerɛɛi. ² Kū gu dò gōnɔ, à ɛra à gèe Luda onn. Gbē s̄inda pínki sù a kīnaa, akū à vùte àten yā dañne. ³ Akū ludayādannɛrinɔ kū Farisinɔ sù a kīnaa kū nɔgbē kū ò kù zinakenaa gūn, ò a zè zàa gūn ⁴ ò pì Yesunɛ: Dannɛri, ò nɔgbē díkīna kù kù gōposeo wɛdewɛ. ⁵ Ó doka gūn Musa d̄ite ò nɔgbē dí taka pápa kū gbèe ò a demɛ. N è dera s̄ɔ? ⁶ Ò abirekū ò de ò a yō ò gwa ò le ò yā daala yāimɛ. Akū Yesu nàte àten ɔgbɛ kē zītea. ⁷ Kū ò kpé òteni a lala, akū à a m̄i sè lei à pìnnɛ: Á gbē kū adi durunna ke zikiro a pá kū gbèe káaku. ⁸ Akū à ɛra à nàte àten ɔgbɛ kē zītea dɔ. ⁹ Kū ò mà lɛ, akū ò fák̄sa dodo sena zaa gbē z̄k̄nɔa. Akū ò Yesu tò ado kū nɔgbē p̄io. ¹⁰ Akū à ɛra à a m̄i sè lei à pìnɛ: Nɔgbē, ò tà máa? Odi yā danla doroo? ¹¹ Nɔgbē p̄i wèa à pì: Baa, n̄ gbēke kú la doroo. Akū Yesu pìnɛ: Makū se, mani yā danlaro. N̄ gé. Zaa gbāra òsun durunna ke doroo.

Yesumɛ gupura ũ andunianɛ

¹² Akū Yesu yā ò gbēnɔnɛ dɔ à pì: Makūmɛ gupura ũ andunianɛ, gbē kū à témai niḡó kú gusiran doroo, gupura kū àdi n̄ ká wèndiian ade niḡó v̄i.

¹³ Akū Farisinɔ pìnɛ: N̄ de n̄ zīda sèedade ũ, n̄ yā náani v̄iro. ¹⁴ Akū Yesu wèmmá à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani v̄i, zaakū má d̄s̄ gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo. Ák̄nɔ s̄s̄, á gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo d̄s̄ro. ¹⁵ Áteni ma taari e bis̄sirikemɛ. Mádi gbēke taari e s̄s̄ro. ¹⁶ Tó ma gbē taari è s̄s̄, taari'ena p̄i niḡó náani v̄i, zaakū má kú madoro, ma De kū à ma zī kú kūmao. ¹⁷ À kú á doka takadan ò pì, sèedade gbēnɔn planɔ yā mé à náani v̄i. ¹⁸ Makūmɛ ma zīda sèedade ũ. Ma De kū à ma zī bi ma sèedademɛ dɔ.

¹⁹ Akū ò a là ò pì: N̄ de kú máa? Yesu wèmmá à pì: Á ma d̄s̄ro, akūs̄ó á ma De d̄s̄ro. Tó a ma d̄s̄, de a ma De d̄s̄. ²⁰ Yesu yā bire ò ɔgodakia, gɔrɔ kū àten yā dañne Luda on gūmmɛ. Odi a kūro, zaakū a gɔrɔ dí papa k̄ro.

Áni f̄s̄ à gé gu kū maten tánlo

²¹ Akū Yesu pìnnɛ dɔ: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūmmɛ. Áni f̄s̄ à gé gu kū maten tánlo. ²² Akū gbānade pìnɔ pì: À pì óni f̄s̄ ò gé gu kū áten tánlo. Áni a zīda den yá? ²³ Akū Yesu pìnnɛ: Zīte la gbēnɔn á ũ, musu gbēn ma ũ. Andunia díkīna gbēnɔn á ũ, andunia díkīna gbēn ma ũro. ²⁴ Abire yāin ma p̄iáre áni ga á durunna gūmmɛ. Tó ádi sí kú makūmɛ gbē kū má de a ũ ũro, áni ga á durunna gūmmɛ.

²⁵ Akū ò a là ò pì: Díme n̄ ũu? Yesu wèmmá à pì: Gbē kū ma òáre zaa káakun ma ũ. ²⁶ Má yā v̄i dasi mà o á musu mà yā daoála. Gbē kū à ma zī bi yāpurademɛ, yā kū ma mà a kīnaan madì o andunianɛ.

²⁷ Odi d̄s̄ kú De Ludan à téaro, ²⁸ akū Yesu pìnnɛ: Tó a Bis̄siri Né sè a dò musu, gbasa à d̄s̄ kú makūmɛ gbē kū má de a ũ ũ. Madì yáke ke kú ma zīdaoro, yā kú ma De dàmenen madì o. ²⁹ Gbē kū à ma zī kú kūmao, adi ma tó madoro,

zaakū madigō yā kū àdi káagu ke goro sīnda pínki. ³⁰ Goro kū Yesu ten yā pino o, ò a náani kè dasi.

Zidadenō kū zōnō

³¹ Akū Yesu pi Yuda gbānade kū ò a yā sìnōne: Tó á ma yā kūna, ániḡō de ma ìbanō ū yāpura. ³² Ániḡō yāpura dō, yāpura pì ni tó à ḡō á zīda vī.

³³ Akū ò pìne: Ibrahī burin ó ū, ódi zò ble gbēkenē zikiro. Akū nten pi óni ḡō ó zīda vī yá? ³⁴ Yesu wēm̄ma à pì: Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi durunna ke bi durunna zōmē. ³⁵ Zò kun on gbē ū goro sīnda pínkiro, on né mé à on gbē ū goro sīnda pínki. ³⁶ Tó Luda Né á bo zòblenan, áni ḡō á zīda vī yāpura. ³⁷ Má dō kū Ibrahī burin á ū, ama áteni ma wete à ma de kū ma yā kú á nēsēē ḡunlo yāi. ³⁸ Yā kū ma è ma De kīnaan maten o, yā kū a mà á de kīnaan áten ke.

³⁹ Akū ò pìne: Ibrahīme ó de ū. Akū Yesu pìne: Tó Ibrahī nēnon á ū, de a Ibrahī dà sète. ⁴⁰ Tera sà áten wete à ma de, makū kū ma yāpura kū ma mà Luda kīnaa òáre. Ibrahī dí yā bire taka kero. ⁴¹ Áteni á de yākena kemē. Akū ò pìne: Nō yìgisaride nēnon ó ūro. De mēn don ó vī, àkūme Luda ū. ⁴² Yesu pìne: Tó á den Luda ū, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Mádi su kū ma zīdaoro, àkū mé à ma zī. ⁴³ À kè dera ádi ma yā dōro dōroo? Kū adì fō à ma yā dōro dōro yāime. ⁴⁴ Á de Ibilisi pón á ū, a poyeinaan á ye à ke. Gbēderiin a ū zaa káaku, àdi ze kū yāpuraoro, kū yāpura kú a nēsēē ḡunlo yāi. Tó à éke tò, a zīda dāan gwe, zaakū ékeden a ū, éke mīime. ⁴⁵ Makū sō, madì yāpura o. Abire yāi adì ma yā síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna kēe? Kū yāpuran maten o, à kè dera áteni ma yā síroo? ⁴⁷ Gbē kū à de Luda pó ū dì yā kū Luda ten o mame. Á de Luda pō ūro, abire yāin adì we ma yāiro.

Yesu dena Ibrahīla

⁴⁸ Akū gbānade pino pìne: Samaria gbēmē n ū! N tāna vīme! Ke yāpuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pì: Má tāna vīro. Madì bèere li ma Denē, ama adì ma kpe bo. ⁵⁰ Madì wete mà a zīda tó boro, gbēke mé àdi wetemene, àkūme yāḡḡōri ū. ⁵¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi dō ma yāi ni ga zikiro.

⁵² Akū gbānade pino pìne: Ó dō sà kū n tāna vī. Ibrahī gà kū annabinō pínki, akū nten pi gbē kū àdi dō n yāi ni ga zikiro yá? ⁵³ N de ó dizi Ibrahī kū à ḡalan yá? Annabinō ḡaga dō. Dín nteni n zīda sé a ūu? ⁵⁴ Akū Yesu pì: Tó mateni ma zīda tó bomē, abirekū bèere vīro. Ma De kū áten pi à de á Luda ū, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a dōro, ama má a dō. Tó ma pì má a dōro, manigō de ékede ū lán á bàme. Má a dō, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahī pōnna kè ma goro ena yā musu. À è, akū a pō kè nna.

⁵⁷ Akū gbānade pino pìne: Ndi ká wè bupla akuri kōro, akū n Ibrahī è yá? ⁵⁸ Yesu pìne: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahī i kōro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbēē sète de ò a pápao. Akū a a zīda ùte à bò Luda onn.

9

Gōgbē kū ò ì vīna ū werekšanaa

¹ Kū Yesu ten kure, à ḡōgbē kū ò ì vīna ū è. ² Akū a ìbanō a là ò pì: Rabi, dí durunna yāin ò gbē pì ì vīna ūu? A zīda pó yāin yá, ke a de kū a dao pómē? ³ Yesu wēm̄ma à pì: Adì ke àpii ke a de kū a dao durunna yāinlo. De ò Luda yākena ea yāime. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī ke zaa gupuraa. Gusira ten su kū gbēke ni zī ke le à ke doro. ⁵ Goro kū má kú andunia ḡun, má de gupura ū anduniane.

⁶ Kū à ò ɛ, à lé'i tò zĩte, akū à yákatè à màma a wénɔa. ⁷ À pìne: Ñ gé ñ àn pípi Siloamu í gūn. Tó pìi pì, í gbarena. Akū à gèe à ànn pìpi, akū à sù kū wéó wèna. ⁸ A fárandidenɔ kū gbē kū ò a dō barakeri únɔ pì: Gbē kū àdigō bara ke vutena pìin gweroo? ⁹ Gbēkenɔ pì: Àkūmɛ. Gbēkenɔ pì: Oi, ade bòkōaomɛ. Gōgbē pìi pì: Makūmɛ! ¹⁰ Akū ò a là ò pì: À kè dera n wé wèè? ¹¹ À wèmma à pì: Gbē kū òdi pìne Yesu mé à bùsuu yákatè à màma ma wéa, à pì mà gé àn pípi Siloamu í gūn. Kū ma gɛ ma ànn pìpi, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pì: Àpi kú máa? À pì: Má dōro.

Farisinɔ yálalana gbē kū à de vīna ũ yāa

¹³ Akū ò gèe Farisinɔ kīnaa kū gbē kū à de vīna ũ yā pìio. ¹⁴ Akūsō kámmabogɔɔ zīn Yesu bùsuu yákatè à a wé wèonɛ. ¹⁵ Akū Farisinɔ a là dɔ: Deran n kè nà n gu èè? À wèmma à pì: À bòkɔɔ mà ma wéamɛ. Kū ma pìpi, akū ma gu è. ¹⁶ Akū Farisi kenɔ pì: Gbē pì dí bo Luda kīnaanlo, zaakū àdi kámmabogɔɔ zī yā daro. N gbēkenɔ pì: Durunnakeri ni fō à daboyā birenɔ taka ke yá? Akū ò kèkèkōa. ¹⁷ Akū ò a là dɔ: Mòkōn sō, gbē kū à n wé wènnɛ, nteni a yā da deramɛ? À pì: Annabiimɛ. ¹⁸ Bee kū abireo gbānadenɔ dí sí kū vīnaan a ũ gbasa a wé wèro, akū ò gèe ò a de kū a dao sisi. ¹⁹ Ó n lá ò pì: Á nén dí yá? A a ì vīna ũn yá? À kè dera àten gu e sàa? ²⁰ Akū a de kū a dao wèmma ò pì: Ó dō kū ó néme. O a ì vīna ũme. ²¹ Ama lākū à kè nà àten gu e sà, ke gbē kū à a wé wènnɛ, ó dōro. À a la gwe. Gbē òndōnaamɛ, ani fō à a zīda yā o. ²² A de kū a dao ò ɛ, kū òten vīna ke gbānadenɔne yāimɛ. Zaakū ò zèo kū gbē kū à pì Yesu bi Arumasihumɛ, ò aduakekpe zé zōnɛ. ²³ Abire yāin a de kū a dao pì, gbē òndōnaamɛ, ò a la.

²⁴ Gbē kū à de vīna ũ yā pì síkina gèn plade gūnn ò pìne: Ñ yāpura o Luda yāi. Ó dō kū gōgbē pì bi durunnakeriimɛ. ²⁵ Akū à pì: Tó durunnakeriimɛ, má dōro. Yā mèn don má dō. Vīnaan ma ũ yā, akū maten gu e sà. ²⁶ Akū ò a là ò pì: Bón à kènnɛ? Deran à kè nà à n wé wènnɛ? ²⁷ À wèmma à pì: Ma óáre kō, ádi sã kpáro. Bó á ye à ma dɔɔ? Á ye à gō a ibanɔ ũ sen yá? ²⁸ Akū ò zuka kài ò pì: Mòkōmmɛ n de a ìba ũ gwe! Ókōnɔ sō Musa ibanɔn ó ũ. ²⁹ Ó dō kū Luda yā ò kū Musao. Àkū sō, ó dō gu kū à bònlo. ³⁰ Akū gōgbē pìi pìinne: À yābonsare ma gwe! À ma wé wèmmɛ, akū á dō gu kū à bònlo yá? ³¹ Ó dō kū Luda dì sã kpá durunnakerinɔ yāiro, àdi sã kpá a yāmari kū òdi a poyenyīna kenɔ yāimɛ. ³² Zaa lākū Luda andunia kàte nà, odi ma gbēke gbē kū wà a ì vīna ũ wé wènnɛ zikiro. ³³ Tó adi ke gbē pìi bò Luda kīnaaro, ani fō à póke kero. ³⁴ Akū ò pìne: Ó n ì durunna gūn mámmamɛ, akū nten yā dawere yá? Akū ò pèa.

Ludadōnasari bi vīnakūnaame

³⁵ Yesu mà kū ò pèa. Kū à a lè, à a là ò pì: Nten Bisāsiri Né náani ke yá? ³⁶ Gōgbē pìi wèa à pì: Mare, dín a ũ de mà le mà a náani ke? ³⁷ Yesu pìne: N a è, àkū mé àten yā o kūnwɔ. ³⁸ Akū gōgbē pìi pìne: Dikiri, mateni n náani ke. Akū à donyī kènnɛ. ³⁹ Akū Yesu pì: Gbēnɔ kèkèkōana yāin ma su andunia gūn la, de wésiradenɔ wé kē, wékērínɔ gō wésiradenɔ ũ.

⁴⁰ Farisi kenɔ kú gwe. Kū ò yā pìi mà, ò pìne: Ókōnɔ, vīnanɔn ó ũ se yá? ⁴¹ Akū Yesu pìinne: Tó vīnanɔn á ũ, de á durunna vīro. Ama kū àten pi á wé kēna yāi, á durunna kpé kú káámɛ.

10

Yálekōana kū sādariio

¹ Yāpuran maten oáre, gbě kũ àdi gě sã karalenlo ama àdi vlẽ karala gu pānden, ade bi kpānimε, kpāni wédewεmε. ² Gbě kũ àdi gě karalen sō, aden sādāri ũ. ³ Kara dākpārii di zé wē adenε, sãno sō ò a kòto dō. Àdi a sãno sísi n̄ baadi tóa à bote kũnwo. ⁴ Tó à bote kũnwo, àdi doñne are òdigō téi kũ ò a kòto dō yāi. ⁵ Òdi we ò té gbě pāndeiro. Òdi bàa lénε kũ ò gbě pānde kòto dōro yāi. ⁶ Yesu yā pìi lèkōañne, akũ odi dō tó bó yān àten oñnero.

Yesu bi sādāri manamε

⁷ Abire yāi Yesu èra à pìinne: Yāpuran maten oáre, makūmε karalε ũ sãnoñε. ⁸ Gbě kũ ò dòmenε arenō bi kpāninōmε, kpāni wédewenōmε n̄ pínki, akũ sãno dí n̄ yā maro. ⁹ Makūmε karalε ũ. Gbě kũ à gè ma gūn ni aafia le. Anigō gě àgō bo ani póbaleki le. ¹⁰ Kpāni'ona yāin kpāni di su àdi pò de àdi pò kakate. Ma sumε, de gbēno gō wèndi vī ògō vī papana. ¹¹ Makūmε sādāri mana ũ. Sādāri mana di gí a wèndiii a sãno yāi. ¹² Zamalinga bi sādāri mananlo. Kũ sãno de a pò ũro yāi, tó à è lɛwanna ten su, àdi sãno tón à bàa lémε, akũ lɛwanna di sí sãno té à n̄ fákōa. ¹³ Gbě pìi bàkaa di gō kú kũ sãnooro, kũ à de zamalinga ũ yāi. ¹⁴ Makūmε sādāri mana ũ. Má a sãno dō, ma sãno sō ò ma dō, ¹⁵ lākũ De Luda ma dō akūsō má a dō nà. Maten gi ma wèndiii n̄ yāi. ¹⁶ Má sã pāndenō vī kũ ò kú kara dí gūnlo. Séde mà su kũnwo se. Oni ma kòto ma, kpāsa ni gō mèn do kũ dàriio mèn do. De Luda yemai ¹⁷ kũ maten gi ma wèndiii yāi, de mà era mà sí dō. ¹⁸ Gbēke ni ma wèndi símaro, mani gí kũ ma zīdaomε. Má a giina zé vī, má a sina zé vī dō. Yā kũ ma De dìtemenen gwe.

¹⁹ Yā pìi yāi Yuda gbānadenō kèkèkōa dō. ²⁰ N̄ té gbēno pìi dasi: À tãna vīmε, a mii lité. Bóyāin àten sã kpá a yāii? ²¹ N̄ gbēkenō pìi: Tānade yā'onaan gwero. Tãna ni fō à vīna wé wē yá?

Yesu a ludakena onnena

²² Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusalemu. Bunsire gūmmε, ²³ akũ Yesu ten kure Luda onn, zaa gu kũ òdi pìi Sulemanu èdan. ²⁴ Akũ Yuda gbānadenō likai, ò a là ò pìi: Ìni ó tó lokona ari bōrεε? Tó Arumasihumε n̄ ũ, n̄ owεε swáswa. ²⁵ Akũ Yesu wèrma à pìi: Ma òáre, ádi síro. Yā kũ maten ke kũ ma De tóoo pìnōn a sèeda ũ. ²⁶ Ákōno sō ádi síro, kũ á de ma sãno ũro yāimε. ²⁷ Ma sãno di ma kòto ma. Má n̄ dō, akũ òdigō témai. ²⁸ Madì wèndi kũ àdi lākaro kpámma, oni ga zikiro. Gbēke ni fō à n̄ bo ma oīro. ²⁹ Ma De kũ à n̄ kpáma de gbě sīnda pínkila. Gbēke ni fō à n̄ bo a oīro. ³⁰ Makũ kũ ma Deo ó dokōnōmε.

³¹ Gbānade pìnō gbèε sèεε dō de ò a pápao ò a de. ³² Akũ Yesu pìinne: Ma yā mana kũ ma De dàmenenō kèáre dasi. Yā mana kpate yāimε á ye à ma pápa kũ gbèεoo? ³³ Akũ gbānade pìnō wèa ò pìi: Ó ye ò n̄ pápa kũ gbèεo yā mana kũ n̄ kè yāinlo. Kũ n̄ dōkè kũ Ludao yāimε. Bisāsirimε n̄ ũ, akũ n̄ n̄ zīda sè Luda ũ. ³⁴ Akũ Yesu wèrma à pìi: Luda ò á doka takadan à pìi Ludanōmε n̄ ũ. ³⁵ Luda dí gbě kũ àten yā oñne pìnō sísi ludanōroo? A yā gogona vī sōro. ³⁶ Makũ kũ ma De ma dite adona à ma zī andunia gūn sō, kũ ma pìi Luda Nén ma ũ, bóyāi a pìi ma dōkè kũ Ludao? ³⁷ Tó mateni ma De yākēna kero, àsun ma yā síro. ³⁸ Tó maten ke sō, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yākēnanō yāi, de àgō dō sãnsãn kũ De Luda kú ma gūn, akũ má kú a gūn sō. ³⁹ Akũ ò èra òten zé wete ò a kũ, akũ à pìtirma.

⁴⁰ Akũ à èra à gèe Yoda bara dire, gu kũ Yahaya gbēno da'ite kèn káaku. À goro pla kè gwe, ⁴¹ akũ ò sù a kīnaa dasidasi ò pìi: Bee kũ Yahaya dí daboyā ke kero, yā kũ à ò gbě díkīna musu pínki bi yāpuramε. ⁴² Akũ wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

¹ Gbē kū òdi pinε Lazaru ten gyā ke zaa Betani wēte kū Mariama kū a vīni Maatao kún. ² Mariamame nɔgbē kū à nísí gbīnnade kù Dikiri gbáa à gògo kū a mìkào ũ. ³ Akū Lazaru dāre pìnɔ légbāzā kè Yesunε ò pì: Dikiri, n gbēnna ten gyā ke. ⁴ Kū Yesu yā pìi mà à pì: Gyā pìi ni láka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yāimε, de Luda Né sō tó bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kū a dakūnao kū Lazaruo. ⁶ Kū à mà Lazaru ten gyā ke, akū à gò gu kū à kun gīa gɔɔ pla. ⁷ Abire gberan à pì a ibanɔnε: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akū a ibanɔ pìnε: Rabi, gbānadenɔn ye ò n pápa kū gbèeo adi gí kero, akū n ye ò era ò gé gwe dɔ yá? ⁹ Yesu pì: Fānantē do bi awa kuri awεεplanloo? Gbē kū àten kure fānantē dì gè síro, kū àten gu e andunia dīkīna gupurai yāi. ¹⁰ Tó àten kure gwāani, àdi gè sí kū à gupura pì vīro yāi.

¹¹ Yā pì onaa gbera Yesu pìnε: Ó gbēnna Lazaru i òmε. Mani gé mà a vu. ¹² Akū a ibanɔ pìnε: Dikiri, tó àten i omε, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yān Yesu ten oñnε, akū òten da i'onaamε yāpura. ¹⁴ Akū Yesu ònε swáswa sà à pì: Lazaru gāmε. ¹⁵ Ma pɔ kè nna kū má kú gwero, de à le à ma náani ke yāi. Ò gé a kīnaa. ¹⁶ Akū Tomasi kū òdi pinε Sika pì a gbēnɔnε: Ò gé kú Dikirio ò ga ó pínki.

Yesumε gbē kū àdi gènɔ vu à wèndi kpámma ũ

¹⁷ Kū Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru vī à gīnake à kè gɔɔ siikɔ kò. ¹⁸ Betani kú kāni kú Yurusalemuo lán kiloo aakɔ bà. ¹⁹ Yuda gbānadenɔ bò zaa gwe dasi ò sù Maata kú Mariamao kīnaa, de ò sùru kpánnε n dāgɔ ga yā musu. ²⁰ Kū Maata mà Yesu ten su, à bò à gèe daale, ama Mariama zè be. ²¹ Akū Maata pì Yesunε: Dikiri, tó n kú lamε yā, de ma dāgɔ dí garo. ²² Bee tera má dɔ kú yā kú n gbèka Ludaa, ani kennε. ²³ Yesu pìnε: N dāgɔ ni vu. ²⁴ Maata pìnε: Má dɔ kú ani vu zī kú gènɔ ni vu gɔɔ kpede zī. ²⁵ Yesu pìnε: Makūmε gbē kū àdi gènɔ vu à wèndi kpámma ũ. Bee tó ma náanikerii gà, anigɔ kpé kummε. ²⁶ Gbē kū à kun, akū àteni ma náani ke ni ga zikiro. N abirekū sè yá? ²⁷ Maata pìnε: Ee, Dikiri, ma sè kú Arumasihumε n ũ, Luda Né kú ò pì ani su andunia gūn.

Yesu wé'i kàn

²⁸ Kū Maata ò le, akū à gèe à a dakūna Mariama sisi, akū à pìnε asiri gūn à pì: Danneri sù àteni n gbeka. ²⁹ Kū Mariama yā pìi mà, à fùte likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí gīnake à gē wēte gūn kòro, à kpé kú gu kú Maata dàalen. ³¹ Gbānade pìnɔn kú kpén kú Mariamao, òten sùru kpánε. Kū ò è à fùte likalika à bò, ò bò ò tēi, zaakū òten da àten gé sɔ dɔ miraamε.

³² Kū Mariama kà gu kú Yesu kún, kú à a è, à kùte a gbá sare à pìnε: Dikiri, tó n kú lamε yā, de ma dāgɔ dí garo. ³³ Yesu è àten sɔ dɔ, akū gbānade kú ò kú kāao pìnɔ ten sɔ dɔ dɔ. Akū à nèseyɔkɔ sè a pɔ yàka. ³⁴ Akū à pì: A a vī máa? Ò wèa ò pì: Mare, n mó n gwa. ³⁵ Yesu wé'i kàn. ³⁶ Akū gbānade pìnɔ pì: À gwa lākū à yei nà. ³⁷ Akū n gbēkenɔ pì: Àkāa kú à vīna wé wè, ani fɔ à gi Lazarunε àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kū Yesu ten gé mira pì kīnaa, akū à nèseyɔkɔ sè dɔ. Mira pì bi gbèwεεεmε, gbè gbèntē tàtaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akū gbē kú à gāa pì dāre Maata pìnε: Dikiri, àten gbī sō, zaakū à kè gɔɔ siikɔn dí. ⁴⁰ Yesu pìnε: Mádi onne kú tó n ma náani kè, ĩni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kū ò gbèe pìi gò, akū Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sáabu kè kú n ma yā mà. ⁴² Má dɔ kú ndìgɔ ma yā ma gɔɔ sīnda pínki, ama ma ò le pari kú ò kú lanɔ yāimε, de ò le ò sí kú mɔkɔmmε n ma zī.

⁴³ Kū à ò lɛ, akū à pùtā kū kòto gbānao à pì: Lazaru, ò bo. ⁴⁴ Akū gbē kū à gāa pì bò, pólɛ fifina a mèɛa, biza yīna a mīa. Yesu pìnnɛ: À pò poroa à a gbarɛ.

Lékpakūsuna Yesui

⁴⁵ Yuda gbānade kū ò sù Mariama kīnaa pìno, kū ò yā kū Yesu kèɛ pì è, ò a náani kè dasi. ⁴⁶ Ama ñ gbēkeno gèɛ Farisino kīnaa, ò yā kū Yesu kèɛ gbānnɛ. ⁴⁷ Akū sa'orikino kū Farisi pìno gbānadenɔ sisi kōkakaranaaa ò pì: Gbē pì ten daboyā kɛ dasi, bó óten kɛɛ? ⁴⁸ Tó o tò àten kɛ lɛ, baadi ni a náani kɛ, Romudenɔ ni su ò ó Luda kpé kū ó burio kakatɛ pínki. ⁴⁹ Akū Kayafa ñ gbē mèn do kū à de sa'oriki zōkō ũ wè birea pìnnɛ: Á yāke dōro. ⁵⁰ Á dō kū gbē mèn do gana ó pínki gēnɛ ũ mana de ó buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yā pì o kū a zīda poyeinaaoro. Kū à de sa'oriki zōkō ũ wè birea yāin à annabikɛyā ò kū Yesu ni ga Yudanɔ gēnɛ ũ. ⁵² Adi kɛ Yudanɔ ñtēnenlo, ari kū Luda né kū ò fākōananɔ dɔ, de à ñ kɛ mè dokōno ũ. ⁵³ Zaa zī birean gbānade pìno zè kū Yesu denaao. ⁵⁴ Abire yāi Yesu dí bo gupuraa ñ té doro. Akū à gèɛ lakutu kū à kú gbāranna sarɛ kū òdi pì ɛflaimu. À goro pla kè gwe kū a ibanɔ.

⁵⁵ Yudanɔ Vīnla dikpɛ kà kāni. Ò bò lakutuno gūn dasidasi, ò gèɛ Yurusalemu gbàbona yāi ari dikpɛ pì gé ká. ⁵⁶ Òten Yesu wɛtɛ, ò zena Luda onn, òten kō lala òten pì: Áten da deramɛɛ? Anì we à su dikpɛ dí kɛ yá? ⁵⁷ Sa'orikino kū Farisino dìte kū tó gbēke Yesu kúki dō, à onne de ò le ò a kū.

12

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa (Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

¹ Vīnla dikpɛ gō goro suddo, akū Yesu sù Betani, Lazaru kū à a vù bona gan wɛtɛa. ² Ò pòble kè Yesunɛ gwe. Maata mé àten pòble kpaatɛtɛ, Lazaru sō à kú pòblerino té kū Yesuo. ³ Akū Mariama nísi buri mana ogo de sè à sùo, à kù Yesu gbáa, akū à a gbá gogo kū a mikāo. Nísi gbī dàgula kpé pì gūn. ⁴ Yesu ibanɔ doke Yudasì Isikarioti kū anì Yesu kpámma pì: ⁵ Nísi dí ogo kà andurufu wàa do kpé basoro. Bóyāi odi yía ò a ogo kpà takasidenaroo? ⁶ Adi kɛ à abirekū o takasidenɔ wēndagwana yāinlo, kū à de kpāni ũ yāime. Àkū mé àdigō ogosōno kūna àgō ogo fīnti bo. ⁷ Akū Yesu pì: Ñ nōgbē dake tó. Abirekū dìte ari ma gè kɛgorame. ⁸ Takasidenɔ nigō kú kááo goro sīnda pínki, makū sō manigō kú kááo goro pínkiro.

Lékpakūsuna Lazarui

⁹ Yuda gbānadenɔ mà kū Yesu kú Betani, akū ò gèɛ gwe dasidasi. Adi kɛ Yesu yāin ò gèɛ adoro, de dɔ ò Lazaru kū Yesu a vù bona gan e yāime. ¹⁰ Akū sa'orikino zèo ò Lazaru de se dɔ, ¹¹ zaakū a yāin gbānadenɔ ten kēmma dasi, òten Yesu náani kɛ.

Gbānakɛkpana Yesui zaa Yurusalemu (Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Kū gu dō, pari kū ò sù dikpɛ kɛ Yurusalemuno mà kū Yesu ten su, ¹³ akū ò zaa lánɔ zōzō ò gèɛ daaleo. Òten wiki lé òten pì:

Ñ gbāna kɛ!

Arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tóo ũ!

Arubarikaden Isarailano kina ũ!

¹⁴ Yesu zaaki è à dia lākū à kēna Luda yān nà ò pì:

¹⁵ Zaiōdenɔ, àsun vīna kero.

Á kina ten su à di zaakine boro kɛ.

¹⁶ A ìbanɔ dí yā pìi mì dǔ gĩaro. Yesu fute à tana gakuri gũn gberan ò dǔ sà kũ ò yā pìi kè a musumε, akũ mókɔnɔ mé ò a pínki kènε.

¹⁷ Kũ Yesu Lazaru sisi à a vù bona miran, gbε kũ ò kú kãaonɔ a baaruu kpàkpañε. ¹⁸ Abire yāin pari gèε ò dàale, zaakũ ò mà kũ à daboyā pìi kè. ¹⁹ Akũ Farisinɔ pìkɔnε: A è yá? Óni fǔ ò póke woaro. À gwa lákũ andunia bò à téi nà.

²⁰ Girikinɔn kú gbε kũ ò sù donyĩ ke dikpekekinɔ té, ²¹ akũ ò gèε Filipi kũ à bò Betesaida, Galili bùsun kĩnaa, ò wé kèa ò pì: Mare, ó ye kǔ'enaai kũ Yesuo.

²² Filipi gèε à ò Andurune, akũ ò gèε ò ò Yesune lεεε.

Yesu a ga yá'onaa

²³ Yesu pìñε: Bisāsiri Né tǔbogɔɔ kà. ²⁴ Yāpuran maten oáre, tó pówε dí gē bùsuu gũn à fǔmbaa bòro, àdigǔ kun adomε. Tó à fǔmbaa bò sǔ, àdi né i manamana. ²⁵ Gbε kũ à ye a wèndiii ni kurai. Gbε kũ à gí a wèndiii andunia díkĩnan sǔ, ade nigǔ kũna ari gɔɔ sǔnda pínki. ²⁶ Tó gbε ye à zĩ kemεne, àgǔ témai. Ma zĩkeri pì nigǔ kú gu kũ má kún. Tó gbε ten zĩ kemεne, ma De ni a kpe ta. ²⁷ Tera sà ma pɔ yàka. Bón mani oo? Mani pi, Baa, ò ma bo yā kũ àten suman yá? Oi! Ma su yā kũ àten suma pì yāimε. ²⁸ Baa, ò tǔ bo. Akũ kòtoo bò ludambe à pì: Ma tǔ bò kò, akūsǔ mani era mà bo dɔ.

²⁹ Kũ gbε kũ ò kú gwenɔ mà, ò pì: Legũ mé à pùtā. Gbēkenɔ pì: Malaika mé à yā ònε. ³⁰ Akũ Yesu pìñε: Adi ke ma yāin kòtoo pìi bòro, á yāimε. ³¹ Yā ni vute andunia díkĩnaa sà. Oni andunia díkĩna kina bo kpatan sà. ³² Makũ sǔ, tó ò ma se ò ma dɔ musu mani buri sǔnda pínki gáte ò su ma kĩnaa.

³³ Kũ Yesu ò lε, à ga kũ ani ga takan à téa. ³⁴ Akũ gbēnɔ pìñε: O mà à kú doka takadan ò pì Arumasihu nigǔ kun gɔɔ pínkimε, akũ n pì oni Bisāsiri Né sé ò dɔ musu sǔ bi? Díme Bisāsiri Né pì ũu? ³⁵ Yesu wémma à pì: Gupura kunna kãáo gǔ fítimε. Gɔɔ kũ gupura pì kú kãáo, àgǔ kuren, de gu sún sira kũáwaro yāi. Gbē kũ àten kure gusiran dǔ gu kũ àten génlo. ³⁶ Gɔɔ kũ á gupura pì vī, à gupura pì náani ke, de à gǔ gupuradenɔ ũ.

Kũ Yesu ò lε, akũ à gèε à ùteñε.

Gbēnɔ dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kũ daboyā dasi kũ à kè ñ wáranɔ, odi a náani kero, ³⁸ de yā kũ annabi Isaya ò le à papa yāi kũ à pì:

Dikiri, gbēke dí baaru kũ o kpà síro.

Ò n gbāna è odi dǔro.

³⁹ Odi we ò a náani kèro, zaakũ Isaya pì dɔ:

⁴⁰ Luda ñ wé vīna kũñε
de òsun gu ero.

À ñ kùgbāna kũñε
de òsun yā ma

ò are dɔa à ñ werekǔaro.

⁴¹ Isaya abirekũ ò kú à Yesu gakuri è yāimε, akũ à a yā ò. ⁴² Bee kũ abireo gbānade pìnɔ Yesu náani kè dasi. Farisinɔ yāin òdigǔ ye ò dǔm̄maro, de òsun aduakekpe zé zǔñnero yāi. ⁴³ Zaakũ ò ye bisāsirinɔ ñ sáabu kpá de Luda ñ sáabu kpála.

⁴⁴ Akũ Yesu pùtā à pì: Gbē kũ àteni ma náani ke, adi ke makũn àteni náani ke adoro, àten gbē kũ à ma zĩ náani kemε se dɔ. ⁴⁵ Gbē kũ àteni ma e ten gbē kũ à ma zĩ emε se. ⁴⁶ Ma su andunia gũn gupura ũmε, de gbē kũ àteni ma náani ke sún gǔ gusiran doro. ⁴⁷ Gbē kũ à ma yā mà akũ à kũnaro, adi ke makũ mé mani yā vutearo, zaakũ mádi su yā vute andunianlo, ma su andunia sura bame. ⁴⁸ Yākpatεkena ten gbē kũ à gĩmai adi ma yā síro dā. Yā kũ ma ònεε pì mé

ani vutea ziazĩ. ⁴⁹ Zaakũ mádi yáke o kũ ma zĩdaoro. Yã kũ ma ò kũ yã kũ ma dànn̄eo, ma De kũ à ma zĩ mé à dìtemene. ⁵⁰ Má d̄s kũ yã kũ à dìtemene bi wèndi kũ àdi lákaro yãme. Abire yã yã kũ maten o, maten o lákũ ma De dàmenene nãme.

13

Yesu a iban̄o gbá pipinaa

¹ Ari Vĩnla dikpe ḡs ḡé ká, Yesu d̄s kũ a bona andunia dí gũn tana a De kĩnaa ḡoro kà. Lákũ à ye a gb̄en̄oi andunia gũn nà, à yeñyĩ ari a wèndi lémm̄e. ² Kũ òten ɔk̄osi p̄ó ble, Ibilisi ḡĩnake à yã dà Sim̄o Isikarioti né Yudasi swèn k̄ò, de à Yesu kpám̄ma. ³ Yesu d̄s kũ a De p̄ó s̄inda p̄ínki nàare a ɔĩ. À d̄s kũ a bo Luda kĩnaame, akũs̄o áni era à tá a kĩnaame. ⁴ Ḡoro kũ òten p̄ó ble, Yesu f̄ute à a uta bò à kàte, akũ à tawali s̄è à d̄ò a pi. ⁵ Abire ḡbera à í kà ta gũn, akũ à nà a iban̄o gbá pipinaaa, àten gogo kũ tawali kũ à d̄ò a piaao. ⁶ Kũ à kà Sim̄o Pita kĩnaa, Pita p̄ine: Dikiri, m̄ok̄on̄ mé ñni ma gbá p̄ipimene yá? ⁷ Yesu wèa à p̄i: N̄ yã kũ maten ke d̄s ḡīaro, ama ñnis̄un̄ d̄s. ⁸ Pita p̄ine: Ñni ma gbá p̄ipimenero fá! Yesu p̄ine: Tó mádi n̄ gbá p̄īpiro, n̄ bàka kú kũmao doro. ⁹ Sim̄o Pita p̄ine: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ kũ ma m̄īoom̄e d̄o. ¹⁰ Yesu p̄ine: Gb̄e kũ à zú òò bàka kú kũ a m̄ègu ke p̄ipinaaoro, séde a gbá, zaakũ à puname. Á gb̄as̄īro, ama adi ke á p̄ínkinlo. ¹¹ À gb̄e kũ ani a kpám̄ma d̄s. Abire yãin̄ à p̄i ò gb̄as̄ī sari n̄ p̄ínkiro.

¹² Kũ à n̄ gbá p̄ipiñne à làka, à a uta s̄è à dà, akũ à èra a gb̄enh. À p̄inne: Á yã kũ ma k̄éare d̄s yá? ¹³ Adì ma sísi Danneri kes̄o Dikiri. Áten o a zéame, zaakũ má de a ùme. ¹⁴ Lákũ makũ kũ má de á dikiri kũ á danneriio ù á gbá p̄ipīare nà, àḡo k̄s̄ gbá p̄ipi le se. ¹⁵ Ma a taka k̄éare. Àḡo ke lákũ ma k̄éare nà. ¹⁶ Yãpuran maten oáre, z̄òblerii d̄iḡo de a dikirilaro, z̄irrii d̄iḡo de gb̄e kũ à a z̄ilaro.

¹⁷ Lákũ a yã bire d̄s nà, arubarikaden̄on̄ á ù tó áten ke le. ¹⁸ Adì ke á p̄ínki yãn maten oro. Má gb̄e kũ ma n̄ sén̄o d̄s. Séde yã kũ à k̄ena Luda yãn dí papa kũ ò p̄i: Gb̄e kũ odì ɔ kakara ta dok̄on̄o gũn mé à bò ma kpe. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kpé à su, de tó à sù, áni sí kũ makũme a ù. ²⁰ Yãpuran maten oáre, gb̄e kũ à ma z̄irrii s̄i ma sim̄e. Gb̄e kũ à ma si s̄s̄, ade gb̄e kũ à ma z̄i sim̄e.

Yesu ḡĩnake à d̄s yã kũ Yudasi ni ke (Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Kũ Yesu ò le, à n̄es̄eyok̄o s̄i, akũ à òñne swás̄wa à p̄i: Yãpuran maten oáre, á gb̄e m̄èn do mé ani ma kpám̄ma. ²² Akũ a iban̄o k̄s̄ wé gwàgwa ò bídi k̄e gb̄e kũ à téa. ²³ Ìba do kũ Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akũ Sim̄o Pita lézuki k̄ene à Yesu la tó d̄in̄ à téa. ²⁵ Akũ ìbaa p̄i nà Yesui à a là à p̄i: Dikiri, díme? ²⁶ Yesu wèa à p̄i: Mani loma z̄ò d̄òoa mà kpá adea. Akũ à lomaa z̄ò d̄òoa à kpà Sim̄o Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kũ Yudasi lomaa p̄i s̄i, Setan ḡèagu ḡon̄o. Akũ Yesu p̄ine: Yã kũ ñni ke ñ ke likalika. ²⁸ Gb̄e kũ òten p̄ó blen̄o ke dí d̄s ke b̄oyãi Yesu òne lero. ²⁹ Kũ Yudasi mé àdiḡo ɔḡos̄on̄o kũna, akũ gb̄eken̄o ten da Yesu p̄ine à gé dikpe p̄ó kũ ò yein̄o lúme ke à gé p̄óke kpá takasiden̄oa. ³⁰ Kũ Yudasi lomaa p̄i s̄i, à bò ḡon̄o. Gwāanime s̄o.

Yesu ḡĩnake à d̄s yã kũ Pita ni ke (Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Luk 22:31-34)

³¹ Kũ Yudasi bò, akũ Yesu p̄i: Tera sà Bisāsiri Né ni tó bo, Luda s̄o ani tó bo a yã musu. ³² Tó Luda tó bò a musu s̄s̄, Luda ni a tó bo a kĩnaa, akũs̄o ani bo ḡon̄ome. ³³ Ma n̄en̄o, ma kunna k̄ááo ḡò f̄itime. Áni ma wete, ama maten oáre tera lákũ ma ò gb̄anaden̄one nà, áni f̄s̄ à gé gu kũ maten tánlo. ³⁴ Maten yã dufu

diteáre, àgõ yekõì. Lákũ má yeáì nà, ákõñõ sã àgõ yekõì le ðõ. ³⁵ Tó á yekõì, baadi ni á dõ ma ìbano ù.

³⁶ Simõ Pita a là à pì: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kũ maten tán, ìni fõ ñ témai gĩaro, ama ìni láka ñ su. ³⁷ Pita pìne: Dikiri, bõyáì mani fõ mà tényĩ teraroo? Mani gí ma wèndiii n yáì. ³⁸ Yesu pì: Ìni gí n wèndiii ma yáì sõ yá? Yāpuran maten onne, ari ko gõ gé lé zu, ìni ledi kpámai gèn aakõ.

14

Yesumε ludambε zé ù

¹ Àsun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke ðõ. ² Ma De be onn kpéneñon kun dasi, tó à de lero, de ma òáre. Maten gé gu kekéáre. ³ Lákũ maten gé gu kekéáre nà, mani era mà su mà á sète mà tá kãáo ma kĩnaa, de ákõñõ se àgõ kú gu kũ má kunwa. ⁴ Á gu kũ maten tán zé dõ. ⁵ Akũ Tomasi pìne: Dikiri, ó dõ gu kũ nten tánlo. Óni fõ ò a zé dõ deramee? ⁶ Yesu wèa à pì: Makũmε zé ù, makũmε yāpura kũ wèndiio ù. Gbēke dì le à gé ma De kĩnaa ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma dõ, de á ma De dõ. Zaa tera a a dõ, akūsõ a a è.

⁸ Akũ Filipi pìne: Dikiri, ñ n De mowere. Abirekũ ni mowá. ⁹ Yesu pìne: Filipi, má kú kãáo zaa gikena, akũ ní ma dõroo? Gbē kũ à ma e à ma De e. Bõyáì nten pì mà a De mowere? ¹⁰ Kũ má kú ma De gũn, akūsõ ma De kú ma gũn, rídi síroo? Yā kũ maten oáre maten o kũ ma zĩdaoro. Ma De kũ à kú ma gũn mé àdi a yākenano ke. ¹¹ Kũ ma pì má kú ma De gũn, ma De sõ à kú ma gũn, à ma yā sí. Tó len sõro, à sí daboyākēna pìñõ yáì. ¹² Yāpuran maten oáre, gbē kũ àteni ma náani ke ni yā kũ madì ke pìñõ ke. Bee kũ à de abireñola se, kũ maten tá ma De kĩnaa yáì. ¹³ Pó sĩnda pínki kũ áni wé ke kũ ma tóo mani ke de ma De tó bo ma musu yáì. ¹⁴ Pó kũ áni a wé kema kũ ma tóo pínki, mani ke.

Yesu lésena a Nini yā musu

¹⁵ Tó á yemai, áni gõ yā kũ ma ditenõ kũna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kũ anigõ kú kãáo gõrõ sĩnda pínki ¹⁷ Nini yāpurademe. Andunia gbēñõ ñi fõ ò a síro, zaakũ òteni a ero, akūsõ ò a dõro. Ama á a dõ, zaakũ à kú kãáo, akūsõ anigõ kú á gũn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kĩnaa. ¹⁹ À gò fíti kũ andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kũ má kun yáì, áni gõ kun se. ²⁰ Gõrõ kũna áni gõ dõ kũ má kú ma De gũn, á kú ma gũn, akūsõ má kú á gũn. ²¹ Gbē kũ à ma yāditenano dà akūsõ à kũna, ade mé à yemai. Ma De nigõ ye gbē kũ à yemai, makũ sõ manigõ yei mani ma zĩda mone.

²² Akũ Yudasi a là, adi ke Yudasi Isikariotinlo, à pì: Dikiri, à kè dera ìni n zĩda mowere, akũ andunia sõ ani n eroo? ²³ Akũ Yesu wèa à pì: Tó gbē yemai, anigõ ma yā kũna. Ma De nigõ yei, óni su a kĩnaa ò vute lele. ²⁴ Gbē kũ à yemairo ma yā kũnaro. Yā kũ áten ma pì dí bo ma kĩnaaro, à bò ma De kũ à ma zĩ kĩnaame. ²⁵ Ma yā pì òáre gõrõ kũ má kpé kú kãáo. ²⁶ Ma De ni a Nini zĩ kũ ma tóo Zekūnwode ù. Àkũ mé ani yā sĩnda pínki dadaáre, ani tó yā kũ ma òáre ðágu pínki. ²⁷ Mateni á tó kũ aafiao, ma zĩda aafiaan mateni á gba. Mateni á gba lákũ andunia dì ñ gba nàro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó vĩna á kũro. ²⁸ A mà ma òáre maten tá mani era mà su á kĩnaa. Tó á yemaimε, de á põ nna kũ maten tá ma De kĩnaa yáì, zaakũ ma De demala. ²⁹ Ma òáre tera ari à kpé à ke, de tó à kè, áni ma náani ke. ³⁰ Mani le mà yā o kãáo à gù kè doro, zaakũ andunia díkĩna kína ten su. À gbāna vĩ ma musuro, ³¹ ama lákũ ma De dāmene nàn maten ke, de andunia le à dõ kũ má yei. À fute ò go gu díkũn.

15

Yesumε geepi lí yāpura ũ

¹ Makūmε geepi lí yāpura ũ, ma Demε geepi lí búde ũ. ² Àdi lígã kũ à péma né'inaa sari z̄s pínki, akūs̄s̄ àdi a né'iri ɔne lago pínki de a né'ina kara yāi. ³ Ákōno s̄s̄ á punamε yā kũ ma òáre yāi. ⁴ Àḡs̄ kũ ma gũn lákũ má kũ á gũn nà. Lígãa dì f̄s̄ à né kpá a z̄idaoro, séde àḡs̄ kũ lídaa. Lemε ákōno áni f̄s̄ à né kpáro, tó adi ke àḡs̄ kũ ma gũn baasiro. ⁵ Makūmε geepi lída ũ, ákōnomε a gāno ũ. Gbē kũ à kũ ma gũn, akūs̄s̄ má kũ a gũn, àkũ mé ani né kpá manamana, zaakũ áni f̄s̄ à p̄oke ke ma sariro. ⁶ Tó gbē kũ ma gũnlo, oni a zukūna, lákũ òdi lígã z̄s̄ ò zukūna à kori kũ ò séte ò ká tén à té kũ nà. ⁷ Tó á kũ ma gũn, akūs̄s̄ ma yā kũ á gũn, à p̄o s̄inda pínki kũ á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpá manamana, gbēno niḡs̄ d̄s̄ kũ ma ibanɔn á ũ yāpura, ma De tó ni bo. ⁹ Má yeái lákũ ma De yemai nà. Àḡs̄ kũ ma yenyī gũn. ¹⁰ Tó á yā kũ ma d̄itenɔ kũna, ániḡs̄ kũ ma yenyī gũn, lákũ má yā kũ ma De d̄itenɔ kũna nà, akūs̄s̄ má kũ a yenyī gũn. ¹¹ Ma yā p̄ino òáre, de p̄onna kũ má v̄i ḡs̄ kũ á gũn yāime, á p̄onna niḡs̄ papana. ¹² Yā kũ ma d̄iteáren dí: Àḡs̄ yek̄si lákũ má yeái nà. ¹³ Tó gbē ḡi a wēndīi a gbēnnanɔ yāi, gbēke yenyī v̄i de abirekūlaro. ¹⁴ Tó áten yā kũ ma d̄iteáre ke, ma gbēnnanɔn á ũ. ¹⁵ Mad̄i á sísi z̄òblerinɔ doro, zaakũ z̄òblerii d̄iḡs̄ a dikiri bok̄ote d̄oro. Ma á sísi ma gbēnnanɔmε, zaakũ yā kũ ma mà ma De kínaan ma òáre pínki. ¹⁶ Ákōno mé a ma sero, makũ mé ma á sé, akũ ma á z̄i à gé né ká, nékana kũ ani láraro, gbasá De Luda á gba p̄o s̄inda pínki kũ a wé kèa kũ ma tóo. ¹⁷ Yā kũ ma d̄iteáren dí: Àḡs̄ yek̄si.

Andunia zāna Yesugu kũ a ibanɔ

¹⁸ Tó andunia z̄áágu, àḡs̄ d̄s̄ kũ à z̄ámagu á á. ¹⁹ Tó andunia gbēno á ũ, de andunia yeái. Lákũ ma á sé ma á bó andunia gũn nà, á de a gbēno ũro. Abire yāin andunia z̄áágu. ²⁰ À tó yā kũ ma òáre ḡs̄ d̄óágu. Z̄òblerii d̄iḡs̄ de a dikirilaro. Lákũ ò wé tàma nà, len oni t̄ááwa le. Tó ò ma yā kũname, oniḡs̄ á yā kũna se d̄o. ²¹ Oni yā birenɔ keáre pínki ma tó yāi, zaakũ ò gbē kũ à ma z̄i d̄oro. ²² Tó mádi su ma yā ònne yāro, de ò taari v̄iro. Ama tera sà n̄ taari kutena v̄iro. ²³ Gbē kũ à z̄ámagu z̄à ma Degumε se. ²⁴ Tó mádi yā kũ odi ke yāro ke n̄ téro, de ò taari v̄iro. Ama tera sà ò yā kũ ma kēno è, akũ ò z̄ámagu kũ ma Deo ó pínki, ²⁵ de yā kũ à kũ n̄ doka gũn papa, kũ ò p̄i ò z̄ámagu p̄ame. ²⁶ Tó Zekūnwode kũ mani a gbareáwa bò ma De kínaa à s̄u, Nini yāpurade kũ àdi bo a kínaa p̄i, ani ma s̄èda ke. ²⁷ Ákōno s̄s̄, áni ma s̄èda ke, kũ á kũ kũmao zaa káaku yāi.

16

¹ Ma yā d̄ino òáre de àsun furo yāime. ² Oni aduakekpe zé z̄áare. A ḡoro ten su se kũ gbē kũ ani á de niḡs̄ da Luda z̄in àten ke. ³ Oni yā p̄ino keáre kũ ò ma De kũ mak̄o d̄oro yāi. ⁴ Ma yā d̄ino òáre de tó a ḡoro kà, ániḡs̄ d̄s̄ kũ ma òáre kò.

Luda Nini z̄ikēnaa

Mádi yā d̄ino oáre zaa káakuro, kũ má kũ kááo yāi. ⁵ Maten tá gbē kũ à ma z̄i kínaa sà, ama á gbēke dí ma la gu kũ maten tánlo. ⁶ Á nèsee yàka sà kũ ma yā d̄ino òáre yāi. ⁷ Yāpuran maten oáre, ma tana ni àre keáre, zaakũ tó mádi táro, Zekūnwode p̄i ni su á kínaaro. Tó ma ta, mani a z̄iáwa. ⁸ Tó à s̄u, ani tó andunia a yāze d̄s̄ durunna kũ manakēnao kũ yāvutemmanao musu. ⁹ Oni a yāze d̄s̄ durunna yā musu, kũ odi ma náani kero yāi. ¹⁰ Oni a yāze d̄s̄ manakēna yā musu, kũ maten tá ma De kínaa, áni ma e doro. ¹¹ Oni a yāze d̄s̄ yāvutemmanaa musu, kũ yā v̄ute andunia d̄ik̄ina kínaa yāi. ¹² Má yā v̄i d̄o dasi mà oáre, ama áni

yā pìnɔ fɔ̄ gĩaro. ¹³ Tó Nini yāpurade sù, ani doáre are yāpura pínki gūn. Ani yā o kū a zīda dōnaaoro, yā kū à màan anigō o, ani yā kū àten sunɔ baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma tó bo, zaakū ani ma yānɔ sète à babaáre. ¹⁵ Pó kū ma De vī pínki bi ma pómé. Abire yāin ma pì, ani ma yānɔ sète à babaáre. ¹⁶ À gò fíti kū áni ma e doro, à gò fíti dɔ kū áni ma e.

Pɔsira litena pɔnna ũ

¹⁷ Akū a ìba kenɔ pikōne: Bó yān àten owere gwee? À pì à gò fíti kū óni a e doro, à gò fíti dɔ kū óni a e. À pì dɔ, àten tá a De kīnaame. ¹⁸ Akū ò pì: À gò fíti kū à òo pì de deraa? Ódi yā kū àten o pìi dɔrɔ dōro. ¹⁹ Yesu dō kū ò ye ò a la, akū à pīnne: Kū ma pì à gò fíti kū áni ma e doro, akūsō à gò fíti kū dɔ áni ma e, abirekūn àten kō lalai yá? ²⁰ Yāpuran maten oáre, áni sɔ dɔ à wēnda ke, ama andunia ni pɔnna ke. Ánigō kú pɔsira gūn, ama á pɔsira pì ni lite pɔnna ũ. ²¹ Tó nɔgbē ye à né i, a nēsere di yaka kū a wāwākēna gɔrɔ kà yāi. Tó à né ì sō, wāwā kū à màa pìi di dɔn doro. A pɔ di ke nna kū à né dufu ì andunia gūn yāi. ²² Len ákōnɔ sō á nēsere yakana le gĩa. Mani era mà á e dɔ, á pɔ ni ke nna, gbēke sō ani fɔ̄ à á pɔnna pì síáwaro. ²³ Gɔrɔ kùà áni yáke lama doro. Yāpuran maten oáre, ma De ni pó sīnda pínki kū áni wé kea kū ma tóo kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi póke wé ke kū ma tóoro. À wé ke, áni le de á pɔnna gō papana yāi.

Yesu zīi blè anduniaa

²⁵ Ma yā pìnɔ lèkōááre. A gɔrɔ ten su kū mani yā oáre kū yālekōanaao doro, mani ma De yā oáre swáswa. ²⁶ Gɔrɔ kùà áni wé ke kū ma tóo. Mádi oáre kū makūme mani wé keáre ma Dearo, ²⁷ zaakū ma De a zīdane yeáí kū á yemai yāi, akūsō a ma bona a kīnaa sī. ²⁸ Ma bo ma De kīnaa ma su andunia gūn. Tera sà maten andunia tó maten tá a kīnaa.

²⁹ Akū a ìbanɔ pīne: Tò, nten yā o kū yālekōanaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰ Ó dō sà kū n yā sīnda pínki dō, àdi ke sèto ò yáke gbekamaro. Abire yāin o n bona Luda kīnaa sī. ³¹ Akū Yesu pīnne: Áteni ma náani ke sà yá? ³² A gɔrɔ ten su à kà kò, kū áni fākōa, á baadi ni tá a bea à ma tóo mado. Bee kū abireo má kun madoro, zaakū ma De kú kūmao. ³³ Ma yā dínɔ òáre, de á laakari gō kpatena kunna ma gūn. Áni wétamma le andunia gūn, ama à swè dite, ma gīnake ma zīi blè anduniaa.

17

Yesu aduakēna a ìbanɔne

¹ Yesu yā pì onaa gbera à wé sè musu à pì: Baa, a gɔrɔ kà. N n Né tó bo, de n Né n tó bo. ² N tò má iko vī gbē sīnda pínki musu, de mà wēndi kū àdi láraro kpá gbē kū n kpàmanɔa. ³ Mɔkōn Luda mèn do légelege yāpurade kū makū Yesu Kirisi kū n zīio dōname wēndi kū àdi láraro pì ũ. ⁴ Ma n tó bō zīte. Zī kū n dāmene mà ke ma kè ma laka. ⁵ Baa, n gākuri kpáma n kīnaa tera sà, lākū n kpàma nà n kīnaa zaade andunia katenaro. ⁶ Gbē kū n n sé andunian n n kpàmanɔ ma tò ò n dō. N pónome, akū n n kpáma. Ò n yā kūna, ⁷ ò dō sà kū yā kū n dāmene pínki bō n kīnaame. ⁸ Ma yā kū n dāmene dàinne. Ò sī, akū ò dō kū ma bo n kīnaame yāpura. Ò sī kū mɔkōn mé n ma zī. ⁹ Maten wé keñne, adi ke andunian maten kenere, séde gbē kū n n kpáma pìnɔ, zaakū n pónome. ¹⁰ Ma gbēnɔ bi n gbēnɔme n pínki, n pónɔ bi ma pónome pínki. Maten tó bo n gāi. ¹¹ Maten su n kīnaa, manigō kú andunia gūn doro, ama mókōnɔ nigō kú andunia gūn. Baa Kúadonade, ñgō n kūna kū n tó kū n kpàma gbānao, de ògō kun mè dokōnɔ lán ó bà. ¹² Gɔrɔ kū má kú kúnwo, má n kūna kū tó kú n kpàma pì gbānao. Ma n

dákpá, akū n gbēke dí sátero, tó adi ke gbē kū à mii pè kakatenaaa de n yā le à papa yāi. ¹³ Tera sà maten su n kīnaa. Ma yā dínò ò andunia gūn, de ògō ponna kū má vī vī àgō papanama. ¹⁴ Ma n yā dàíne, akū andunia zāngu, kū andunia gbēnme n ūro yāi, lākū makū má de andunia gbē ūro nà. ¹⁵ Maten wé kemma, adi ke de n n bo andunia gūnnlo, ama de n n dákpá a vāni yāime. ¹⁶ Andunia gbēnme n ūro, lākū makū má de andunia gbē ūro nà. ¹⁷ N tó n kunna gō adona kū yāpura gbānao. N yāme yāpura pì ū. ¹⁸ Lākū n ma zī andunia gūn nà, len makū sō ma n zī andunia gūn le. ¹⁹ Mateni ma zīda kpámma n yāi, de ògō kun n gbēn ū yāpura. ²⁰ Adi ke maten wé kéíne ndonlo, kū gbē kū oni ma náani ke n yā yāinme dō, ²¹ de n pínki gō kun mē dokōn ū. Baa, lākū n kú ma gūn nà akūsō má kú n gūn, mókōn sō gō kú ó gūn le, de andunia le à sí mōkōn mé n ma zī. ²² Gakuri kū n kpāman ma kpāmma, de ògō kun mē dokōn lán ó bà. ²³ Má kú n gūn, akūsō n kú ma gūn, de ògō kun mē dokōn ū mámmam, de andunia gō dō kū mōkōn mé n ma zī, akūsō n yeñyī lākū n yemai nà. ²⁴ Baa, gbē kū n kpāman, má ye ògō kú gu kū má kún, de ò wé ke pla kū ma gakurio, gakuri kū n kpāma kū n yemai yāi zaade andunia katēnaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dōro, ama má n dō, akū gbē dínōn dō kū mōkōn mé n ma zī. ²⁶ Ma tò ò n dō, manigō tó ògō n dō, de yenyī kū n vī kūmao gō kú n gūn, de makū sō mágō kú n gūn.

18

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Yesu yā pì onaa gbera à bò kū a ibanō, akū ò bikū Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akū à gēn kū a ibanō. ² Yudasi bonkpede sō à gu pì dō, zaakū Yesu kū a ibanō digō kakara gwe baala'i. ³ Akū Yudasi gēe gwe kū soza gā doo kū dogari kū sa'orikinō kū Farisinō n zīnō. Ò fitilanō kūna kū sētenō kū gōkebonō. ⁴ Yesu yā kū ani a le dō pínki, akū à bò à dàíle à n lá à pì: Dín áten wete? ⁵ Ò wèa ò pì: Yesu Nazeramē. À pínne: Makūme a ū. Yudasi bonkpede pì kú kúnwo. ⁶ Kū Yesu pínne, makūme a ū, akū ò èra kpekpe, ò bò ò lète. ⁷ Yesu n lá dō: Dín áten wete? Akū ò pì: Yesu Nazeramē. ⁸ Yesu wémma dō à pì: Ma óare kū makūme a ū. Tó makū áten wete, à tó gbē díkīnanō tá. ⁹ À ò le de yā kū à ò yā le à papa yāime, kū à pì: Gbē kū n n kpāmanō, n gbēke dí sátero. ¹⁰ Simō Pita fēneda lokona, akū à wòto à sa'oriki zōkō zīrii lèò à a opla sā zō flēm. Zīrii pì tón Malaku. ¹¹ Akū Yesu pì Pitane: N n fēneda soto a sòn. Mani wētamma toko kū ma De dītemene í miroo?

¹² Akū sozanō kū n gbē zōkōo kū Yuda dogarinō Yesu kù ò a yī. ¹³ Akū ò gēe kāao Anasa kīnaa gīa. Anasa bi Kayafa kū à de sa'oriki zōkō ū wè birea anzureeme. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbānadenone yā à pì: À mana gbē mèn do ga baadi gēne ūme.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Simō Pita kū iba pāndeó té Yesu kpe. Sa'oriki zōkōo iba pānde pì dō, akū ibaa pì té Yesui à gē sa'oriki zōkōo pì be onn, ¹⁶ ama Pita gō zena gānulea. Akū iba kū sa'oriki zōkō dō pì gēe à yā ò nōgbē kū áten zé pì dákpāne, akū à tò Pita gē. ¹⁷ Akū nōgbē zédákpārii pì Pita là à pì: Gōgbē pì ibanō dokeme n ūroo? Pita wèa à pì: Makūro. ¹⁸ Zīrinō kū dogarinō ten té kú ò lè kpákpa kū ĩa kun yāi. Pita kú kúnwo gwe, áten té kpákpa se.

*Sa'oriki yálalana Yesua**(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)*

¹⁹ Akū sa'oriki zōkō ten Yesu lala a ìbanō yāi kū a yādannenaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yā ò baadinε gupuraa. Ma yā dàdañne aduakekpεnō gūn kū Luda onnwo, gu kū Yudanō dì kō kakaran ñ pínki. Mádi yāke o asiri gūnlo. ²¹ Bóyāi nteni ma lalaa? Ñ ma yāmarinō la, ò yā kū ma òñne dō. ²² Kū Yesu yā ò lε, dogari kū ò kú gwenō do a sán kè à pì: Òdi yā we sa'oriki zōkōa lεro. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yā vānin ma ò, ñ o ò ma. Tó yā manan ma ò sō, bóyāin n ma lεe? ²⁴ Akū Anasa Yesu gbàre sa'oriki zōkō Kayafa kīnaa yīna.

*Pita era à ledikpana Yesui dō**(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)*

²⁵ Pita kpé ze gwe àten té kpákpa. Akū ò a là ò pì: A ìbanō dokeme n ūroo? Pita ledi kpà à pì: Makūmero. ²⁶ Sa'oriki zōkō zīrinō do bi gbē kū Pita à a sã gò daneme, akū à pì: Mádi á e lεεε swadakoo gūnloo? ²⁷ Akū Pita ledi kpà dō. Zaa gwe gōnō ko lé zù.

*Pilati yákpatekena kū Yesuo**(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)*

²⁸ Gudō akū Yuda gbānadenō bō kū Yesuo Kayafa bea, ò gèε kāao būsū gbē zōkō bea. Odi gē a onnlo, de òsungō gbāsīro yāi, zaakū ò ye ò Vīnla dikpe kemε. ²⁹ Abire yāi Pilati bō à sù ñ kīnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gbē pìioo? ³⁰ Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de ódi su ò a kpámmaro. ³¹ Akū Pilati pìñne: À a sé à gé yákpate ke kāao á zīda dokaa. Akū gbānade pìnō pìnε: Ó gbēdεna zé vīro. ³² Abirekū kè de yā kū Yesu ò le à papa yāime, kū à a ga yā taka ò. ³³ Akū Pilati èra à gè onn. À Yesu sisi, akū à a là à pì: Mōkōn Yudanō kīna ū yá? ³⁴ Yesu wèa à pì: Nten o lε kū n zīdaoon yá, ke ò ma yā onnemeε? ³⁵ Pilati pì: Yudan ma ū yá? N burinō kū n sa'orikinō mé ò n kpama. Bón n kèε? ³⁶ Yesu pì: Ma kpata bi andunia díkīna pónlo. Tó ma kpata bi andunia díkīna pómε, de ma ìbanō zīi kà de òsun ma kpá Yuda gbānadenōaro. Ma kpata bi andunia la pónlo. ³⁷ Akū Pilati pìnε: Ase kiname n ū yá? Yesu wèa à pì: N ò a zéa kū kīnan ma ū. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yāpura sèedade ū. Gbē kū à de yāpura pó ū dì ma yā ma. ³⁸ Pilati pì: Bón yāpura ūu?

*Yādana Yesula**(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)*

Kū à ò lε, à èra à bō à gèε Yuda gbānadenō kīnaa à pìñne: Mádi taari ke le gbē diaro. ³⁹ Á futεokarayā vī kū madì purusunano doke gbaréáre Vīnla dikpe zī. Á ye mà Yudanō kīna gbaréáren yá? ⁴⁰ Akū ò wiki lè dō ò pì: Àkūmero, Barabame! Baraba pì sō bi kpāni wédeweme.

19

¹ Akū Pilati pì, ò Yesu kū ò a gbē kū flāao. ² Akū sozanō lè fūraa tã ò kùnε ò arukīmba tēra dànε. ³ Òten nai dodo òten pì: Fō, Yudanō kīna! Akū òteni a sán keke. ⁴ Pilati èra à bō dō, akū à pì gbēnōne: À gwa, maten booáre bàai la de à le à dō kū mádi yāke learo. ⁵ Yesu bō bàai, à lè fūraa pì kuna à arukīmba wéde pì dana. Akū Pilati pìñne: Gōgbē pìn dí! ⁶ Kū sa'orikinō kū dogarinō a è, ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! Akū Pilati pìñne: À a kū à pá lía á zīda, zaakū mádi taari ke learo. ⁷ Yuda gbānade pìnō wèa ò pì: Ó doka vī, akūsō doka pì pì séde à ga, kū à a zīda dìte Luda Né ū yāi.

⁸ Kū Pilati yā pìi mà, akū vīna kèkè à a kù. ⁹ À era à gè kù Yesuo onn dɔ, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati pìne: Ìni yā o kùmaoroo? N dō kù má n gbarena iko vī, akūsō má n pana lía iko vīroo? ¹¹ Yesu wèa à pì: N iko ke vī ma musuro, sé kù Luda kpàmma. Abire yāi gbē kù à ma kpamma durunna mé à zōkō. ¹² Zaa gɔɔ birea Pilati ten zé wete à a gbarɛ, ama Yuda gbānadeno wiki lè ò pì: Tó n gbē pìi gbàre, Siza gbēnname n ũro. Gbē kù à a zīda dìte kína ũ ibere sè kù Sizaomɛ. ¹³ Kù Pilati yā bira mà, à pì ò bo kù Yesuo bàai. Akū à vùte a tìntiia gu kù òdi pì gbè gusaran, kù Eberu yāo sō, Gabata. ¹⁴ Vīnla dikpe sorukezīme, ifāntē kà mīdangura. Akū Pilati pì Yuda gbānade pìnɔne: Á kīnan dí. ¹⁵ Akū òten wiki lé òten pì: N a de. N a de. N a pá lía. Pilati pìinne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikino pì: Ó kína ke vīro, Siza baasiro. ¹⁶ Akū Pilati Yesu kpàmma ò a pá lía. Akū ò a sè ò tà káao.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷ Yesu bò wete gūn à a zīda lígbāndurukpana sɛna, à gèe gu kù òdi pì Mìtokokia, kù Eberu yāo sō Gɔgɔta. ¹⁸ Gwen ò a pá lía kù gbēnon pla pādeno, gbē do a oplai gbē do a ɔzei, akū Yesu kú n dagura. ¹⁹ Pilati takada kè à nà Yesu lí pìia. Yā kù à kèe pìin dí:

Yesu Nazera, Yudano kína.

²⁰ Yudano takada kù à kèe pì kyó kè dasi, zaakū gu kù ò Yesu pá lían pìi zà kù wētɛoro. Ò takada pìi kè kù Eberu yāo kù Romudeno yāo kù Giriki yāomɛ.

²¹ Akū Yuda sa'orikino pì Pilatine: Nsun kē n pì Yudano kīnaro, ama n kē kù àkū mé à pì Yudano kiname a ũ. ²² Pilati pì: Yā kù ma kèn ma kè. ²³ Kù sozano Yesu pá lía ò làka, akū ò a pókasano sète ò kpàate leu siikō baadi mīia. Ò a utagyaba kù ò tà nabinaa sari zaa musu ari zīte sè dɔ, ²⁴ akū ò pìkōne: Òsun uta pì kēkēkōrɛro. Ò kàpa kpá de ògō dō gbē kù ani gōne. Ò kè le, de yā kù ò kè Luda yān le à papame, kù ò pì:

Ò ma pókasano kpàatekōne,

ò kàpaa kpà ma uta yāi.

Abire yāin sozano kè le. ²⁵ Yesu da kù a da dakūnao kù Kolopa nana Mariamao kù Mariama Magadaleno kú lí kù ò Yesu pàaa sare. ²⁶ Kù Yesu a da è kù a ìba kù à yeiio zena kō sare, à pì a dane: Nɔgbē, n nén dí! ²⁷ Akū à pì ìbaa pìine: N dan dí! Zaa zī biraan ìbaa pìi a sè à tà káao a bea.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Abire gbera Yesu dō kù a pínki pàpa. De yā kù à kēna Luda yān le à papa akū à pì: Ími teni ma de. ²⁹ Lo kú gwe, sèwē kpàkpā kán pana. Akū ò sako yàku wē pìi gūn ò pè sèlia ò dō Yesune a léa. ³⁰ Kù à wē pìi mì à pì: Yā làka. Akū à a mìi pète à a wèndii gbàre.

Yesu zōna kù sario

³¹ Kámmabogɔɔ sorukezīme. Yuda gbānadenon ye gèno gō lía ari kámmabogɔɔ zīro, zaakū kámmabogɔɔ zī pì bi gɔɔ zōkōmɛ. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n gbá é'è ò n kipa. ³² Akū sozano gèe ò gbē káaku kù ò pá lía lele kù Yesuo gbá é'è kù a plade pɔo dɔ. ³³ Kù ò kà Yesu kīnaa, ò è à gīnake à gà kò, akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozano doke Yesu zō kù sario a gbāntɛɛɛa. Gwe gōno aru kù ío bòte. ³⁵ Gbē kù à yā pìi è kù wéo mé a ò. A sèedakena yāpura vī, à dō kù yāpuran áten o, de ákōno sō à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yā birenò kè de yā

kū à kēna Luda yān díkīna papame, ò pì: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān dɔ ò pì: Oni gbě kū ò a zò gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ibaame asiri gūn, kū à ten vīna ke Yuda gbānadenone yāi. Pilati wène, akū à gèe à a gèe sè à tàò. ³⁹ Nikodemu kū à gèe Yesu kīnaa gwāani gèe se kū lí'ò yākatena kū eze kū à di tó gè vāroo à kà kiloo baraakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizano fīfīa kū eze pīio, lākū Yudano di gè kpe ta nà n futεokarayā gūn. ⁴¹ Kara kú gu kū ò Yesu pà líaa pìn. Gbèwεε kū ò sò mira ũ dufu kú karaa pīi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wūten, kū à zā kūńworo, kū dɔ Yudano kāmabogoro ten ká yāi.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zī gudɔ Mariama Magadaleni bò à gèe mira kīnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàa lè à gèe Simo Pita kīnaa kū iba pānde kū Yesu yeii pīio à pīinne: Ò Dikiri bò miran, ó dɔ gu kū ò a dānlo. ³ Akū Pita kū iba pānde pīio fūte ò gèe mira kīnaa. ⁴ N gbēnon pla n pīnki ten bàa lé lεεε, akū iba pānde pīi bà nna de Pitala, à kà mira kīnaa káaku. ⁵ Kū à wé kpāten, akū à táaru bizano è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kū Simo Pita kà a gbera, akū à gè miran. À táaru biza pīi è katena ⁷ kū biza kū ò fīfī a mīiao. Biza pīi pēkerena kū póle pīnoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akū iba kū à kà mira kīnaa káaku pīi gè se. À è, akū à sī. ⁹ Ari tera odi yā kū à kēna Luda yān doro doro kū ò pī, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū iba gbēnon pla pīno èra ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magadalénine

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, à ten ɔɔ dɔ. Lākū à ten ɔɔ dɔ nà le, akū à wé kpāte miran. ¹² Akū à malaika gbēnon plano è vutena gu kū ò Yesu gèe wūten yāaa. A do kú a mì kpa, a do sɔ gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akū ò a là ò pī: Nɔgbē, bó mé à n le nten ɔɔ dɔ? À wèńma à pī: Ò ma Dikiri sè ò tà kaaome, má dɔ gu kū ò a wūtenlo. ¹⁴ Kū à ò le, akū à lite à Yesu è zena, ama adi dɔ kū Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là à pī: Nɔgbē, bó yā mé à tò nten ɔɔ dɔ? Dín nten wεεε? Mariama ten da karademe, akū à pīne: Mare, tó mɔkɔn mé n a sè n bo kāao, n omene gu kū n a wūten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pīne: Mariama! Akū à are dā à pīne kū Eberu yāo: Rabi! Tó pīi pī Danneri. ¹⁷ Yesu pīne: Nsun ɔ namaro, mádi tá ma De kīnaa koro. N gé n o ma gbēnone maten tá ma De kū n Deo kīnaa, ma Luda kū n Ludao kīnaa. ¹⁸ Akū Mariama Magadaleni gèe à a baaruu kpà a ibanone à pī: Ma Dikiri è. Akū à yā kū à òne bābańne.

Yesu bo à suna a ibanone

(Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanenna birea ɔkɔsi a ibanɔ kakarana kpén, ò gbà tātānle ò mōne kà, kū ò ten vīna ke Yuda gbānadenone yāi. Akū Yesu sù à zè n té à pīinne: Àgɔ kun aafia! ²⁰ Kū à ò le, akū à a ɔno mōńne kū a gbāntereεo. Kū ibaa pīno Dikiri è, n pɔ kè nna manamana. ²¹ Yesu èra à pīinne: Àgɔ kun aafia! Lākū ma De ma zī nà, len mateni á zī le. ²² Kū à ò le, akū à ĩa vūńma kū léo à pī: À Luda Nini sí.

23 Gbɛ̃ kũ a ń kɛ̃ kũ ń durunnano, à kɛ̃mman gwe. Gbɛ̃ kũ ádi ń kɛ̃nero sɔ̃, ani kɛ̃mmaro.

Yesu kũ Tomasio

24 Gorõ kũ Yesu sù, Tomasi, a ìba gbɛ̃non kuri awɛɛplanɔ̃ doke kũ òdi pinɛ̃ Sika kũ kũnwo. 25 Akũ a ìba kparanõ pinɛ̃: O Dikiri è. Akũ à pinɛ̃: Tó mádi koosa gbè e a ɔ̃nõ gũn ma ɔ̃ne pènlo, akũsɔ̃ mádi ɔ̃ zɔ̃ a gbànterɛ̃nlo, mani síro. 26 A gorõ làa a ìbanon kũ kpén do, Tomasi kũ kũnwo sà. Ò gbà tàtañle ò m̀ne kà, akũ Yesu sù à zè ń té à pì: Àgɔ̃ kun aafia! 27 Akũ à pì Tomasine: Ñ n ɔ̃ne pé ma ɔ̃ gũn la ñ gwa, ñ n ɔ̃ zɔ̃ ma gbànterɛ̃ɛa. Ñsun sika ke doro. Ñ ma náani ke. 28 Tomasi wèa à pì: Ma Dikiri, ma Luda. 29 Yesu pinɛ̃: Kũ n ma e yáin n ma náani kè. Arubarikadenon gbɛ̃ kũ ò ma náani kè ma enaa sarinõ ũ.

30 Yesu daboyá pãndenɔ̃ kè dasi a ìbanɔ̃ wé wára kũ odi kè takada dí gũnlo. 31 Ama ò adikinanɔ̃ kè de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à wèndi le a náanikenaa gũn yáime.

21

Yesu bo à suna a ìbanone sèbe léa

1 Abire gbera Yesu èra à a zída mò a ìbanone do Tiberia sèbe léa. Lán dí bàn à a zída m̀nne. 2 Simõ Pita kũ lɛɛɛ kũ Tomasi kũ òdi pinɛ̃ Sikao kũ Natanaeli kũ à bò Kana, Galili bùsuuo kũ Zebedi nénõ kũ Yesu ìba gbɛ̃non pla pãndenɔ̃. 3 Simõ Pita pinɛ̃: Maten gé kpò weteme. Akũ ò pinɛ̃: Ókɔ̃nõ se óni gé kũnwo. Akũ ò gèè ò gè gó'ite gũn, ama odi pòke kũ gwãani birearo. 4 Kũ gu ten su do, Yesu zena bara, ama a ìbanɔ̃ dí d̃s kũ àkũmero. 5 Akũ à lé zùnyĩ à pì: Gbɛ̃nõ, ádi pòke le a kũroo? Ò pì: Oi! 6 Akũ à pinɛ̃: À birigi zu gó ɔ̃plai áni pò kũ. Kũ ò zù, ò kpò kũ dasidasi ò fù sena. 7 Akũ ìba kũ Yesu yeii pì pì Simõ Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kũ à mà ò pì Dikirime, akũ à a uta sè à dà à kùsi ía. 8 Ìba kparanõ ten birigi gáte pana kũ kpòɔ̃ òten suo kũ góo, zaakũ ò zã kũ baraoro, à de mita basoro takalaro. 9 Kũ ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kũ kpòɔ̃ kpakpana téa. 10 Yesu pinɛ̃: À m̀s kũ kpò kũ a kù terao kenɔ̃. 11 Akũ Simõ Pita gè gó gũn à birigi gáte à bikùo bara. À pana kũ kpò gbèntɛ̃nõ mèn basuppla akuri awɛɛ'aakɔ̃. Bee kũ à dasi le, táaru pì dí kɛ̃ro. 12 Yesu pinɛ̃: À m̀s à pò ble. A ìba ke dí f̃s à lé bò à a là dín a ũro, zaakũ ò d̃s kũ Dikirime. 13 Yesu gèè à burodii sè à kpàmma. Len à kè le kũ kpòɔ̃ do. 14 Yesu a zída m̀na a ìbanone gèen aakɔ̃den gwe a vuna gan gbera.

Yesu kũ Pitao

15 Kũ ò pò blè ò làka, Yesu Simõ Pita là à pì: Yuhana né Simõ, ń yemai de gbɛ̃ dínla yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ń d̃s kũ má yenyĩ. Yesu pinɛ̃: Ñ pòble kpá ma sãne b̀rona. 16 A gèen plade Yesu èra à a là do à pì: Yuhana né Simõ, ń yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ń d̃s kũ má yenyĩ. Yesu pinɛ̃: Ñ ma sãnõ dãmene. 17 À a là a gèen aakɔ̃de à pì: Yuhana né Simõ, ń yemai yá? Kũ Yesu Pita là a gèen aakɔ̃de tó à yeai, a pò yàka, akũ à pinɛ̃: Dikiri, ń yã sinda pínki d̃s. Ñ d̃s kũ má yenyĩ. Yesu pinɛ̃: Ñ pòble kpá ma sãna. 18 Yápuran maten onne, kũ ń de kefenna ũ, ndi pò da n zída ñ gé gu kũ ń yein, ama tó n zĩ kũ, ñni n ɔ̃nõ poro, gbɛ̃ pãnde ni danne à gé kũnwo gu kũ ń yeiron. 19 Kũ Yesu ò le, Pita ga kũ ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu pinɛ̃: Ñ témai.

Yesu kũ ìba kũ Yesu yeio

²⁰ Pita lité à ìba kù Yesu yeii pìi è ténýĩ. Gbē pì mé à nà Dikirii gɔrɔ kù òtɛn pòble, à a là gbē kù ani a kpámmai. ²¹ Kù Pita a è, à pì Yesunɛ: Dikiri, gbē dí sɔ̀ bì?

²² Yesu pìnɛ: Tó má ye àgɔ́ kú wèndiio ari màgɔ́ gé su, a yā n le máa? N̄gɔ́ témai dé. ²³ Akū yā pìi fàk̄sa Yesudenɔ́ té kù ìbaa pì ni garo. Ama Yesu dí onɛ kù ani ganlo. À pì, tó á ye àgɔ́ kun ari àgɔ́ gé su, a yā a le māmɛɛ?

²⁴ Ìbaa pì mé à yā dínɔ́ sèeda kè. Àkū mé à takada dí kè, akū ó d̄s̄ kù a sèedakɛna náani v̄ĩ.

Midenaa

²⁵ Yesu yā pāndenɔ́ kè dasidasi dɔ́. Tó ò kè takada gūn dodo pínki, matɛn da andunia a zīdanɛ ni f̄s̄ à takada kù ò kèɛ pìnɔ́ síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

Yudano Yesu yā sinaa 3:1-12:25

Polu wētegena káakude 13:1-14:28

Polu wētegena gēn plade 15:1-18:22

Polu wētegena gēn aakōde 18:23-21:16

Polu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dàrñeno pínki zaa a naana gɔɔ ² ari gɔɔ kū à yā dīte a zīrinone kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà kāao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbera à a zīda mòñne à sèedayāno kèñne dasi kū à tò ò dǎ sikaa sari kū à bēne. À a zīda mòñne gɔɔ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òñne. ⁴ Kū ò kakarana, akū à pīñne: Àsun bo Yurusalemuro. Àgō lé kū ma De sèáre dā, lákū ma a yā òáre nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēno da'ite kè í gūmme, ama gɔɔ pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe (Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pì: Dikiri, gɔɔ dí gūnn ñni Isarailano kpata erañne yá? ⁷ À wèrma à pì: Á zé vī àgō gɔɔ kesō gɔɔ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikooo dōro. ⁸ Tó Luda Nini kīpaáwa, áni gbāna le àgō de ma sèedadenō ũ Yurusalemu kū Yudea būsu gu sīnda pínki kū Samaria būsuo ari à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbera Luda a sè ñ wára ari à gēe à sàte ñ wéa ludambe lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lákū ñ wé pé ludambea nà, akū gbēnon pla kenō bò ò zè ñ sare ò pókasa purano dana. ¹¹ Ò pì: Galili būsudenō, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà kāao a kīnaa pìi, ani era à su lákū a è àten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹² Akū ò kīpa Kùkpe sīsīia ò sù Yurusalemu. Sīsīi pìi zà kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò dīdi kpé musu, gu kū òdigō kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batōbmio kú Matiyo kú Alafeu né Yamisio kú Simō Kokarideo kú Yamisi né Yudasio. ¹⁴ Ñ pínki ñ zīda kpà aduakēnaaa lēle kú Mariama Yesu dao kú Yesu dakūnāno kú nōgbē kparano.

¹⁵ Gɔɔ birea Pita fùte à zè Yesu ìba kū ò kà gbēnon basuddo takano té à pì: ¹⁶ Ma gbēno, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kūnonne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. ¹⁷ Ó gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. ¹⁸ À zīte lù kú ɔgō kū à lè a vānikēnaa gūnwō. Gwen à bàkē à lèten, a nēsēe pūtā a nukānino bōte pínki. ¹⁹ Yurusalemudenō pínki yā pìi mà, akū ò tó kpà gu pīne Akēledama kú ñ buri yāo. Tó pìi pì gbēderi zīte. ²⁰ Ò a yā ò Zabura takada gūn ò pì:

A be gō bezī ũme,
gbēke sūngō kú a gūn doro.

Ò pì dō:

Gbē pānde gō a gēne ũ.

21-22 A yā mé à tò gbē kū òdigō téwái gɔɔ kŭ ó kú lɛɛɛ kŭ Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēnɔ da'itekɛgɔɔ ari gɔɔ kŭ Luda a bò ó ténɔ, ò n gbē do bo àgō de a vuna gan sèedade ũ kŭoo. 23 Akŭ ò gbēnɔn planɔ bò, Yusufu kŭ òdi pinɛ Baasaba òdi pinɛ dɔ Yusutu kŭ Matiao. 24 Akŭ ò adua kè ò pì: Dikiri, n gbē sīnda pínki nèse dō. Gbēnɔn pla dínɔ té n gbē kŭ n bò mɔwɛɛ, 25 de a bàka gō kŭ kŭ ókōnɔ zīrino zī dīkīna gŭn yāi, zī kŭ Yudasi bòn à gèe gu kŭ kō sè kāao gŭn. 26 Akŭ ò kàpaa kpà gbēnɔn pla pìnɔ yā musu. Akŭ líkpana Matia kŭ, akŭ ò a dà zīri gbēnɔn kuri awɛɛdonɔ té.

2

Luda Nini kipanaa

1 Kŭ Pentikosi dikpɛ gɔɔ kà, ò kú gu dokōnɔa n pínki. 2 Kānto ò kīni mà bona ludambɛ lán zàga'īa gbāna bà, akŭ kpé kŭ ò vutena wā. 3 Ò pò è lán ténɛnɛnɔ bà à fākōa à didi n baadia. 4 Akŭ Luda Nini kīparíma n pínki, akŭ ò nà yākeburì'onaaa lākŭ Nini pì n gbá lé nà.

5 Yuda kenɔ kŭ Yurusalemu gwe, ludayāmari kŭ ò bò andunia bŭsu sīnda pínki gŭnnɔ ũ. 6 Kŭ ò n zuka pii mà, ò kākarañyī dasidasi, akŭ ò bídi kè, kŭ ò mà òteni n gbē sīnda pínki buri yā o. 7 Yā pì n kŭ gbāna à bò n sare ò pì: Yā'orii pìnɔ bi Galilidenɔmɛ n pínkiroo? 8 À kè dera o mà òteni ó baadi bŭsu yā oo? 9 Patianɔ kŭ Midianɔ kŭ Elamunɔn ó ũ kŭ gbē kŭ ò kú Mesopotamianɔ kŭ Yudeao kŭ Kapadosiao kŭ Pōntuo kŭ Asiao 10 kŭ Firigiao kŭ Pamfiliao kŭ Misilao kŭ Libia bŭsu kŭ à kú Sireni sarɛo kŭ gbē kŭ ò bò Romunɔ. 11 Yudanɔ kŭ gbē kŭ ò n donyī zé sènɔn ó ũ kŭ Keretinɔ kŭ Larubunɔ, akŭ óten ma òten Luda yābonsarɛ kenanɔ o kŭ ó baadi buriyānɔ. 12 Yā pì n kŭ gbāna ò bídi kè, òten kō lala òten pi: Yā kpate takan gwee? 13 Gbēkenɔ sō òteni n lalandi kɛ ò pì: Í mé à n kŭ.

Pita waazikɛnaa

14 Akŭ Pita fùtɛ à zè kŭ a gbē kpara gbēnɔn kuri awɛɛdonɔ à yā ò gbāngbān à pì: Ákōnɔ Yudanɔ kŭ gbē kŭ á kú Yurusalemunɔ pínki, à sā kpá à tó mà yā pì oáɛ. 15 Í dí gbē pìnɔ kŭ lākŭ áten da nàro, zaakŭ kōnkɔ mò kēndon tera. 16 Yā kŭ annabi Yoeli òon dí:

17 Luda pì:

Gɔɔ kpɛdenɔ zī mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia,
á négōgbēnɔ kŭ á néngbēnɔ ni annabikɛyā o,
á kɛfennanɔ ni wégupu e,
á mare zōkōnɔ ni nana o.

18 Gɔɔ birenɔa

mani ma Nini pisi ma zòblerinɔa
gōgbēnɔ kŭ nōgbēnɔ n pínki
onì annabikɛyā o.

19 Mani sèedanɔ kɛ musu,

mani yābonsarɛnɔ kɛ andunia gŭn,
aru kŭ téo kŭ túsukpɛ síi lukuo nigō kŭn.

20 Ifāntɛ ni sira kŭ,

mɔvura ni tɛra kŭ lán aru bà
ari Dikiri sugɔɔ zōkō gakuride gō gé ká,

21 gbē sīnda pínki kŭ òdi Dikiri sísinɔ ni bo.

22 Isarailanɔ, à yā dí ma. Lākŭ á dō á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mòáɛ a gbē ũ kŭ daboyānɔ kŭ yābonsarɛnɔ kŭ sèeda kŭ à kè a gāi á ténɔ. 23 Luda zèo a pɔyenyīna kŭ a dōnaao gŭn kŭ ò a kpàáwa, akŭ a tò kifirinɔ a pà lía ò a dè.

²⁴ Akū Luda ga bàa pòroa à a vù, zaakū à zé vī kū ga ni f̄s àḡs a kūnaro. ²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pì:

Madiḡs Dikiri e ma wén ḡoɾɔ s̄inda pínki,
lákū à kú ma ɔplai nà
póke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma p̄o òdiḡs nna,
ma n̄esegūn p̄u.

Ma tāmaa vī kū ma m̄e niḡs kun,

²⁷ zaakū ĩni ma tó mira gūnlo,
ĩni we n gb̄e kū à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da w̄endi z̄éa,
ma p̄onna niḡs pana n kīnaa.

²⁹ Ma gb̄enɔ, mani f̄s mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa. À gà ò a v̄i a mira kú w̄ete dín ari kú a gb̄arao. ³⁰ A annabike gūn à d̄ò kú Luda lé s̄èawa à pì, áni a burinɔ doke ká a kpatan. ³¹ Dauda ḡínake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pì: Luda ni a tó mira gūnlo, ani we a m̄e yagi kūro. ³² Yesu p̄iin Luda a vù gan. A s̄èedadenɔn ó ũ ó pínki. ³³ Vut̄ena Luda ɔplai à a Nini kū à a lé s̄èw̄ere s̄i a Dea. Yā kū át̄en e akūs̄s̄ át̄en ma tera de Luda Nini kū à p̄isiwá ũme. ³⁴ Zaakū adi ke Dauda mé à f̄ute à ḡèe ludambero, à pì:

Dikiri ò ma dikirine à vute a ɔplai

³⁵ ari àḡs a ìberenɔ kene a t̄intin ũ.

³⁶ Isarailanɔ, àḡs d̄s s̄ans̄an kū Yesu kū a a p̄a líaan Luda òte Dikiri ũ, Arumasihu ũ d̄o.

³⁷ Kū ò yā p̄ii mà, à n z̄s, akū ò Pita kū z̄iri kparanɔ là ò pì: Gb̄enɔ, óni ke deraa? ³⁸ Akū Pita p̄inne: Á baadi n̄ese lite à da'ite ke kū Yesu Kirisi t̄so, á durunnanɔ ni k̄éáwa áni Luda Nini sí gba ũ. ³⁹ Zaakū lé kú Luda s̄èe p̄i de á p̄ó ũme kú á n̄enɔ kú gb̄e kú ò kú z̄anɔ, gb̄e kú Dikiri ó Luda ni n̄ s̄isi p̄inɔ n̄ pínki. ⁴⁰ À yā p̄andenɔ òn̄e dasi à n̄akar̄mma à pì: À á z̄ida bo gb̄aragb̄e v̄ani d̄inɔ té. ⁴¹ Akū gb̄e kú ò a yā p̄ii s̄inɔ da'ite k̄e. Z̄i birean ò k̄ara n̄ té gb̄enɔn w̄aa ḡero. ⁴² Ò laakar̄ii d̄ò z̄irinɔ ȳadannenaaa kū k̄sḡb̄ek̄enaao kū Dikiri p̄óblenaao kū aduak̄enaao.

Yesudenɔ kunna kū k̄so

⁴³ Z̄irii p̄inɔ ten s̄èeda kū ȳabonsarenɔ ke, akū v̄ina gb̄e s̄inda pínki k̄u. ⁴⁴ Dikiri n̄anikerinɔ pínki ḡà dok̄nɔme. P̄ó kū ò v̄inɔ ḡò n̄ pínki p̄ó ũ. ⁴⁵ Tó ò n̄ p̄ó kū ò v̄inɔ ȳia, òdi a ɔḡo kpaat̄etek̄one lákū baadi b̄ok̄ote de nà. ⁴⁶ Lákū gu òdiḡs d̄o nà òdiḡs k̄s kakara Luda ɔnn, òdiḡs p̄ó ble k̄s bea kū p̄onnao kū n̄ese m̄en doo. ⁴⁷ Òdiḡs Luda t̄ó kpá, akūs̄s̄ òdiḡs nna kū baadi pínkió. Dikiri òdiḡs gb̄e kū át̄eni n̄ sura banɔ kara n̄ té lákū gu òdiḡs d̄o nà.

3

Ḡsḡb̄e ere werek̄anaa

¹ Z̄ikea Pita kū Yuhanao ḡèe Luda ɔnn f̄anant̄e m̄ò aak̄s̄ aduakeḡoɾɔa. ² Ḡsḡb̄e ke kú gwe ò a ì ere ũme. Lákū gu òdiḡs d̄o nà òdi a sé ò su ò a òte Luda ɔnn ḡanu kū òdi pi Ḡanu Mana gūn. Gwen àdiḡs bara ke gb̄e kū òten ḡe ɔn p̄ii gūnnɔa. ³ Kū à Pita kū Yuhanao è, òten su ḡe Luda ɔnn, akū à baraa k̄em̄ma. ⁴ Ò wé p̄èa, akū Pita p̄ine: N̄ ó gwa la. ⁵ Akū à wé p̄em̄ma àteni n̄ gba d̄á. ⁶ Akū Pita p̄ine: Má ɔḡo v̄iro, ama p̄ó kú má v̄in̄ mani n gba. Kū Yesu Kirisi Nazera t̄so n̄ fute n̄ t̄aa o. ⁷ Akū Pita a k̄u a ɔplaa à a f̄ute a z̄è. Gwe ḡonɔ a gb̄alanɔ kū a ḡèsewaanɔ gb̄ana k̄u. ⁸ À v̄i à z̄è, akū à nà t̄aa'onaaa. À ḡèe k̄uñwo Luda ɔnn àten t̄aa o àten v̄iv̄i àten

Luda sáabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è àten táa o àten Luda sáabu kpá, ¹⁰ akū ò a dǝ barakeri kǝ àdigǝ vute Luda ònn Gānu Manan ũ, akū yā kǝ à a lè n kǝ gbāna à bò n sare.

Pita waazikena Luda ònn

¹¹ Lákū à na Pita kǝ Yuhanaoa nà gu kǝ òdi pi Sulemanu èdan, akū baadi pínki ten gē n kīnaa, kǝ yā pìi bò n sare yāi. ¹² Kǝ Pita gbēno è, à pìine: Isarailano, bó yā mé à tò yā pìi bò á sare? Bó yā mé à tò á wé fīwá lē? Áten da ó zīda gbāna kesǝ ó ludayāmana mé à tò gbē dí táa ò yá? ¹³ Ó dizi káakunǝ Ibrahī kǝ Isaakuo kǝ Yakubuo Luda gwena kpà a zīkeri Yesua. Ákōno sǝ a a kpà gbānadenǝ a bo a kpe Pilati kǝ à zè kǝ a gbarenaao are. ¹⁴ A bo Luda gbē mana kǝ à kú adona pìi kpe, akū a wé kè Pilatia à gbēderi gbareáre. ¹⁵ A Wèndikpammarii dè, akū Luda a vù bona gan. A sèedadenon ó ũ. ¹⁶ Yesunaanikena mé à tò gǝgbē kǝ á a dǝ áteni a gwa dí wèrekǝa Yesu tǝ gbāna yāi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma gbēno, má dǝ kǝ ákōno kǝ á gbānadenǝ yā pìi kè wésirakenaa gǝmmē. ¹⁸ Luda dǝ annabinǝne are, akū ò gīnake ò pìi n pínki kǝ Arumasihu ni wétamma e, akūsǝ à kè le. ¹⁹ Abire yāi à nèse lite à are dǝ Ludaa, á durunnanǝ ni kēáwa de à suáre kǝ nèsekpatenaao ²⁰ à Yesu kǝ à gīnake à a dīteáre Arumasihu ũ pìi zīáwa. ²¹ Séde àgǝ kú musu gīa ari gǝro kǝ Luda ni pǝ pínki keke à ke dufu, lákū à dà a annabinǝne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pìi, Dikiri á Luda ni á gbēke sé annabi ũ lán a bà. Á yā kǝ ani oáre ma pínki. ²³ Gbē kǝ adi annabii pìi yā ma sǝro, Luda ni ade bo á té à a demē. ²⁴ Annabi kǝ ò Luda yā òno pínki naana Samueli kīnaa gǝro díkīna baaruu kpà. ²⁵ Yā kǝ annabii pìno òo kǝ Luda bàka kǝ à kú kǝ á dizi káakunǝo gǝ á pǝ ũ, lákū à ò Ibrahīne nà à pìi áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶ Kǝ Luda a zīkeri pìi dīte, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpe li a yāvānikenanǝne.

4

Yākpatekena kǝ Pitao kǝ Yuhanao

¹ Kǝ Pita kǝ Yuhanao ten yā o gbēno, sa'orino kǝ Luda kpé dogari gbē zǝkǝo kǝ Sadusinǝ gēnyī. ² Nǝ pǝ fē kǝ òten yā da gbēno yāi, òten gēno vuna Yesu gūn kpàkpa ke. ³ Akū ò n kǝ ò n dá kpésiran ari gu dǝ, zaakū gu gīnake à sǝ kǝ. ⁴ Ama gbē dasi kǝ ò n yā màno Yesu náani kè ari n gǝgbēno dasi kǝ à kà gbēnon dǝbu sǝro taka bà.

⁵ Kǝ gu dǝ, Yuda gbānadenǝ kǝ gbē zǝkǝno kǝ ludayādannerino kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kǝ Kayafao kǝ Yuhanao kǝ Alesandao kǝ gbē kǝ ò de sa'oriki pìi danē ũno n pínki. ⁷ Ò sù kǝ Pitao kǝ Yuhanao gbānade pìno are, akū ò n lá ò pìi: Bó gbāna ke dí tǝn a abirekǝ kèoo? ⁸ Akū Luda Nini sù Pitaa à pìine: Gbānadenǝ kǝ gbē zǝkǝno, ⁹ lákū áteni ó lala gbāra nà yā mana kǝ o kè erene yāi, deran o kè à wèrekǝa nà, ¹⁰ ákōno kǝ Isarailano pínki àgǝ dǝ kǝ gbē kǝ à zena á are dí aafiaa lè kǝ Yesu Kiri Nazera kǝ a a pà lía Luda a vù bona gan tǝome. ¹¹ Lemē gbè kǝ ákōno kpéborino a pǝ kpàì mé à gǝ kpé kusuru gbè mǝde ũ. ¹² Gbē pānde ke kun kǝ ani gbē sura baro, zaakū andunia gūn pínki Luda dí gbēke dīte bisāsirinǝne à n sura baro, séde àpii.

¹³ Kǝ ò Pita kǝ Yuhanao kǝgbānakena è, akūsǝ ò dǝ kǝ talaka wésiradenǝne n ũ, à bò n sare, akū ò dǝ sà kǝ ò gīnake ò kú kǝ Yesuome yā. ¹⁴ Lákū ò gbē kǝ à werekǝanaa pìi è zē nà n sare, odi fǝ ò yāke ò doro. ¹⁵ Ò pìine ò bǝte, akū ò yā gǝgǝ ¹⁶ ò pìi: Óni ke dera kǝ gbē pìnooo? Zaakū Yurusalemudenon dǝ pínki kǝ ò daboyā zǝkǝ kè, óni fǝ ò gíiro. ¹⁷ De yā pìi sún dagula de adilaro, ò kpàkényī

pāsīpāsī de òsun yā o gbēkene kū tó pìio doro. ¹⁸ Akū ò ñ sísi ò yā dìteíne òsun yā o kesō ò yā daíne kū Yesu tóoro sãnsãn. ¹⁹ Akū Pita kū Yuhanao wèmma ò pì: À gwa á zīdane. Á yãn óni ma yá, ke Luda pó? A kpate mé à mana Ludane? ²⁰ Zaakū óni f̄s ò gí ò yā kū o mà akūsō o è oiro. ²¹ Gbãnade pìnò èra ò vīna dàdańyĩ, akū ò ñ gbáre. Odi wétãmma zé lero, zaakū baadi pínki ten Luda sáabu kpá yā kū à kèe pì yāi. ²² Gbē kū ò werekōana daboyã bire kènne pì zī kù de wè buplala.

Yesudenŋ kùgbãna wékena

²³ Kū ò ñ gbáre, akū ò tà ñ gbēno kīnaa, ò òíne lákū sa'orikinŋ kū gbē zōkōno òíne nà. ²⁴ Kū ò mà, ò ó gbãna dō Ludaa leele ò pì: Dikiri, mōkōn mé n musu kè kū zīteo kū ísiraŋ kū pó kū ò kú ñ gūnnŋ pínki. ²⁵ N dà n zīkeri ó dizi Daudane kū n Nini gbãnao, akū à pì:

Bó yā mé à tò burinŋ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pã kpákūsūu?

²⁶ Andunia kīnanŋ ten zī soru ke, kpatablerinŋ ten kakara Dikirii

kū Kína kū à kàao.

²⁷ Yãpurame, Herōdu kū Pōntiu Pilatio kākara wēte dí gūn kū Isarailanŋ kū buri pãndenŋ n zīkeri kū à kú adona Yesu kū ñ kà kína ũ pìii. ²⁸ Ò kè lákū n gīnake n zeo nà n gbãna kū n poyenyĩnaaooa. ²⁹ Tera sà Dikiri, ñ yā pāsī kū ò ò ma gwe. Ókōnŋ n zòblerinŋ, ñ ó gba lé ò n yā o kū kùgbãnao manamana. ³⁰ Nŋ dawá de ò gbēno werekōa ò daboyãno kū yãbonsarenŋ ke kū n zīkeri kū à kú adona Yesu tó. ³¹ Kū ò adua kè ò làka, gu kū ò kōkakaranan yīgáyīgã, Luda Nini sūmma ñ pínki, akū ò gèe òten Luda yā óíne kū kùgbãnao.

Yesudenŋ nèsedokōnŋkena kū kō

³² Yesu náanikerinŋ laasun dokōnŋ vī kū lédokōnŋ. N gbēke dì pi a pó kū á vīno bi a pómee adoro. N pó pínki bi ñ pínki pómee. ³³ Luda zīrinŋ ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gbēnoe kū gbãna zōkōo. Ó Luda gbēke zōkō lè ñ pínki. ³⁴ Póke dí kĩa ñ gbēkearo, zaakū gbē kū ò bú ke kpé vīno dì yía ò su kū a ogo ³⁵ ò kpá zīrinŋa, de ò kpá baadia lákū à a bokote de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kū à bò Sipiru busun kú ñ té. Luda zīrinŋ tó kpàne Baanaba. Tó pì pì Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kū à vī yia, akū à sù à a ogo kpá zīrinŋa.

5

Anania kū Safirao

¹ Gōgbē kū òdi pine Anania kun dō kū a nanŋ Safirao. A zīte yia ² à a ogo fīnti bò kū a nanŋ dōnao, akū à gèe à a kpara kpá zīrinŋa. ³ Akū Pita pìne: Anania, bōyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zīte ogo fīnti bò, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Goro kū ñdi zīte pì yíaro, n pónloo? Kū n yia sō, lákū ñ yei nà ñni ke kū a ogoroo? À kè dera n yā bire kena laasun lèe? Adi ke bisāsirin n éke tònoro, Ludan n tōne. ⁵ Kū Anania yā pìi mà, à lète à gà. Akū vīna gbē kū ò yā pìi màno kù manamana. ⁶ Kefennanŋ gè ò biza dàala, akū ò a sè ò gèe ò a vī.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yãke manaa sari a nanŋ sù à gè. ⁸ Akū Pita a là à pì: N omene, a zīte pìi yia lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, lemee. ⁹ Akū Pita pìne: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwàa? Gbē kū ò n zã vīno n kú kpélelea, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōnŋ à lète a are à gà. Kū kefennanŋ gè, ò è à gà, akū ò a sè

ò gèe ò a vī a zā sare. ¹¹ Akū vīna s̄osi gbēn̄o kū manamana n̄ pínki kū gbē kū ò yā p̄i m̄an̄o n̄ pínki.

Daboyān̄o kū yābonsarēn̄o

¹² Luda z̄irin̄o ten daboyā kū yābonsarēn̄o ke dasi gbēn̄o té. Yesu náanikerino dì k̄ōkakarana ke l̄ēle Sulemanu èdan n̄ pínki. ¹³ Gbē pānden̄o dì we ò n̄am̄maro, ama gbē s̄inda pínki dì n̄ t̄o nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kū òten Dikiri Yesu náani ken̄o, ḡōgbēn̄o kū n̄ogbēn̄o n̄ pínki, òdiḡō kara n̄ té. ¹⁵ Akū ò gyāren̄o s̄ete kū wúteb̄on̄o kū gyāreseb̄on̄o ò n̄ k̄ate z̄én, de tó Pita ten ḡete, a nini le à da n̄ gbēken̄ola yāi. ¹⁶ Pari b̄ò w̄ete kū ò kú Yurusalemu saren̄on̄ ò sù kū gyāren̄o kū gbē kū t̄an̄an̄o ten wari d̄óm̄man̄o, akū ò w̄erek̄ōa n̄ pínki.

W̄etamma m̄ona z̄irin̄one

¹⁷ Akū sa'oriki kū Sadusi ḡà gbē kū ò de a gbē ūn̄o f̄ute ò n̄eseḡōbaa kp̄a k̄ūn̄wo. ¹⁸ Ò z̄irin̄o k̄ūkū ò n̄ k̄á kp̄ésiran, ¹⁹ akū Dikiri malaika sù à kp̄é p̄i z̄é w̄ēn̄ne gw̄āani à n̄ b̄ote à p̄i: ²⁰ À ḡé àḡō kú Luda on̄n, à w̄endi dufu p̄i yā o baadi p̄inkine.

²¹ Z̄irin̄o yā p̄i mà, akū ò ḡēe Luda on̄n k̄onk̄ok̄onk̄o òten yā dañ̄e.

Kū sa'oriki kū a gbēn̄o f̄ute, ò Isaraila gb̄anaden̄o kū n̄ gbē z̄ōk̄ōn̄o k̄ākara, akū ò dogarin̄o z̄i ò ḡé z̄irin̄o b̄ote kp̄ésiran ò su k̄ūn̄wo. ²² Kū dogari p̄in̄o k̄à gwe, odi n̄ le kp̄énlo. Akū ò era ò t̄à ò p̄in̄ne: ²³ Kū o ka kp̄é p̄i k̄inaa, o l̄e gb̄an̄on̄ tatana ḡinḡin a d̄ākp̄arin̄on̄ kú kp̄élelēa, ama kū o w̄ē, òdi gbēke lenlo. ²⁴ Kū Luda on̄ d̄ākp̄arin̄o gbē z̄ōk̄ō kū sa'orikin̄o yā p̄i mà, ò b̄idi k̄é lán yā p̄i de n̄a. ²⁵ Akū gbēke sù à p̄in̄ne: À ma! Gbē kū a n̄ k̄á kp̄ésira ḡūnn̄on̄ kú Luda on̄n òten yā dañ̄e. ²⁶ Akū Luda on̄ d̄ākp̄arin̄o kū n̄ gbē z̄ōk̄ōo ḡēe ò n̄ k̄ūkū ò sù k̄ūn̄wo yākete sari, zaakū òten vīna ke gbēn̄one, de òsun n̄ pápa kū gb̄eoro yāi.

²⁷ Kū ò sù k̄ūn̄wo, ò n̄ z̄é gb̄anaden̄o are, akū sa'oriki n̄ lala yāi à p̄i: ²⁸ O giāre s̄āns̄ān̄ à yā dañ̄e kū t̄o p̄iio, akū a t̄o yā p̄i kp̄é àten da Yurusalemula p̄inki, akūs̄ō á ye à gbē p̄i ga yā diwa yá? ²⁹ Akū Pita kū z̄iri kparan̄o w̄em̄ma ò p̄i: Luda yā mé à k̄ū ò ma de bis̄āsiri p̄óla. ³⁰ Ó dizin̄o Luda mé à Yesu kū a a lòko lía a d̄e p̄i vù. ³¹ Luda a s̄e à v̄ute a oplai K̄inan̄e Surabari ū, de à Isarailan̄o gba z̄é ò n̄ese lite à n̄ durunn̄an̄o k̄ēm̄ma. ³² Yā p̄in̄o s̄eedaden̄on̄ ó ū, ók̄ōn̄o kū Luda Nini kū Luda dì kp̄á gbē kū òdi a yā man̄oaa.

³³ Kū ò yā p̄i mà, n̄ p̄o f̄ē manamana, akū ò ye ò n̄ d̄ede. ³⁴ Farisi kū òdi pine Gamalieli kú n̄ té. Ludayādanneriime, gbē s̄inda pínki dì a t̄o nna sí. À f̄ute à z̄é à p̄i ò bo kū gbē p̄in̄o ḡia. ³⁵ Akū à p̄in̄ne: Isarailan̄o, à laakari ke yā kū á ye à ke gbē p̄in̄oneea. ³⁶ Adi ḡi kero kū Tuda f̄ute àteni a z̄ida dite a ka. Ò t̄ei lán gbēn̄on̄ w̄aa pla bà. Kū ò a d̄e, akū a ìban̄o f̄āk̄ōa, akū yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudas̄i f̄ute gbēn̄o naroḡōa à gbēn̄o ḡate à n̄àawa dasi. À ḡà se, akū a ìban̄o f̄āk̄ōa n̄ pínki. ³⁸ Mat̄en oāre tera, àsun gbē p̄in̄o yā daro, à n̄ t̄o. Tó n̄ p̄oyeina kū n̄ yāken̄an̄o b̄ò bis̄āsiri k̄inaame, ani mì de. ³⁹ Tó à b̄ò Luda k̄inaame s̄ō, áni f̄ō à kp̄áñ̄ero. À laakari ke z̄ikana kū Ludaoi. ⁴⁰ Ò a yā mà, akū ò z̄irin̄o s̄isi ò n̄ gbē. Ò ḡin̄ne ò yā o kū Yesu t̄o, akū ò n̄ gb̄are.

⁴¹ Z̄irin̄o b̄ò gb̄anaden̄o k̄inaa kū p̄on̄nao, zaakū ò è ò k̄à kū ò w̄é'i dar̄ma Yesu t̄o yāi. ⁴² Lákū gu d̄iḡō d̄o n̄a òdiḡō yā dañ̄e Luda on̄n kū n̄ ben̄o, òdiḡō Yesu baaru nna kp̄áñ̄e k̄ammabonaa sari, òdi p̄i àk̄ūme Arumasihu ū.

6

Kp̄anyīri gbēn̄on̄ supplan̄o dit̄enaa

¹ Ḡōr̄o b̄irea kū Yesu ìban̄o ten kara, n̄ Girikiyāmarin̄o ten yākete k̄á n̄ Eberuyāmarin̄o ò p̄i, tó òten p̄oble kpaate lákū gu d̄iḡō d̄o n̄a, òdi p̄a kp̄á n̄

gyaanɔɔime. ² Akū zīri gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ Yesudenɔ sisi n pínki ò pì: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dɔ pɔble kpaatenaaaro. ³ À gōgbēnɔ bo á té gbēnɔn suppla, gbē mana kū ɔndɔ kū Luda Ninio pèkerɛmmanɔ, de ò n dite zī pì gbē zōkɔn ũ, ⁴ óni laakari dɔ aduakenaana kū Luda yā'orínenaao. ⁵ Yā pìi kàngu n pínki, akū ò Sitivī kū Luda Nini kū ludanaanikenaao pèkerɛaa sè kū Filipio kū Porokoruo kū Nikanɔ kū Timɔ kū Pamenao kū Antioku gbē Nikola kū à Yudanɔ donyīze sè yāo. ⁶ Ò gèe kúnwo zīrinɔ kīnaa, akū ò adua kèrɛne ò ɔ nàrma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ibanɔ ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orinɔ Yesu yā sɔ dasidasi.

Sitivī kūnaa

⁸ Luda arubarika kū gbānao pèkerɛ Sitivīa, akū àten daboyā kū yābonsarenɔ ke gbēnɔ té. ⁹ Aduakekpe ke kun kū òdi pì zīdadennɔ aduakekpe. N gbēkenɔ bò Sirɛni kū Alesandariao kū Silisia būsuo kū Asia būsuo. Akū ò ibere sè kū Sitivīo ò lékpakɔa kè kāao. ¹⁰ Ama odi a fōro ɔndɔ kū Luda Nini a gbà yāi. ¹¹ Ò té kà gbēnɔn, akū gbē pìnɔ pì: O mà à bò Musa kū Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanɔ kū n gbē zōkɔn kū ludayādannɛrinɔ laakarīi fùte, akū ò gèe ò Sitivī kù, ò gèe kāao n gbānadenɔ kīnaa. ¹³ Akū ò sù kū sèedade ékenɔ ò pì: Gbē dí mé àdigɔ Luda kpé kū a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū o mà à pì Yesu Nazera ni kpé pì kakate à ó futɛokarayā kū Musa dàwɛɛ lite sé. ¹⁵ Akū gbānade kū ò vutena gwenɔ wé pè Sitivīa n pínki, ò è a ān de lán malaika ānn bà.

7

Sitivī yā'ona gbānadenɔne

¹ Akū sa'oriki Sitivī là à pì: N yā pìnɔ ò yāpuran yá? ² Akū à pì: Ma gbēnɔ kū ma denɔ, à ma! Luda Gakuride bò à sù ó dizi káaku Ibrahīa gɔɔ kū à kú Mesopotamia būsun, zaade à kpé à gé vute Arana. ³ À pìne: N bo n būsun n danennɔ té n tá būsuo kū mani mɔnnɛn. ⁴ Akū à bò Kaladia būsuo pìi gūn à gèe à vute Arana. A de ga gbera Luda sù kāao būsuo kū á kun tera dí pìn. ⁵ Luda dí būsuo pì zīte ke kpáa bee gèse doro, ama à a lé sène à pì ani gō a pó ũ kū a burinɔ. Gɔɔ birea sō Ibrahī né vīro. ⁶ Luda pìne lán dí bà: N burinɔ ni nibɔ ble būsuo pānden. Gwen oni zò blen, oni wé tāmma ari wè wàa pla. ⁷ Luda pì áni wari dɔ buri kū oni zò bleñnenɔa, Ibrahī buri pìnɔ ni bote ò su ò donyī keare gu dí pìn. ⁸ Akū Luda tōzōyā dà Ibrahīne a bàka kunna kāao sèeda ũ. Kū à Isaaku ì, à tō zōne a gɔɔ sɔraakɔde zī. Len Isaaku kè Yakubune le dɔ, akū Yakubu kè ó dizi káaku gbēnɔn kuri awɛɛplanɔne le se dɔ. ⁹ Akū ó dizi káaku pìnɔ nèsegōbaa kpà kū n gbēndo Yusufuo, ò a yia ò tà kāao Misila. Luda kú kāao, ¹⁰ à a bò a wari sīnda pínki gūn. Luda Yusufuo pìi gbà ɔndɔ à tò à nna kū Misila kína Firi'aunao, akū à a dite Misila būsuo gbē zōkɔ ũ kū a be ɔnnwo. ¹¹ Akū nàa kà Misila kū Kanaanɔ būsuo pínki. Wari kè zōkɔ, ó dizi pìnɔ dí pòke le ò blèro. ¹² Kū Yakubu mà pòblewɛ kú Misila, à ó dizi pìnɔ zī gwe. N gena káakuden gwe. ¹³ A gènn pladen Yusufuo a zīda mò a vīninɔne, akū Firi'auna Yusufuo danennɔ dō. ¹⁴ Akū Yusufuo gbē zī a de Yakubua à mó kú a danennɔ n pínki. N pínki gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛsɔromɛ. ¹⁵ Akū Yakubu gèe Misila. Gwen à gàn kū ó dizi pìnɔ n pínki. ¹⁶ Ò sù kū n gènnɔ Sɛkemu, akū ò n vī gbèwɛɛ kú Ibrahī lù mira ũ gūn Amɔ nènɔa à fīnaa bònnɛ kú andurufuuo.

¹⁷ Kū lé kú Luda sè Ibrahīne gɔɔ ye à ká, ó buri dasi kú à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akū kína dufu kú à Yusufuo dōro kpata blè Misila. ¹⁹ À pāsī kú ó burio à wé tà ó dizinɔa, à tò ò n nènɔ kòte ò gàga. ²⁰ Gɔɔ birean ò Musa

ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mŏ aakŏmε. ²¹ Kū ò a zùkūna, akū Firi'auna nénŏgbē a sè a a gwà a zīda né ũ. ²² Ò Misilanŏ òndŏ dà Musanε pínki, à gŏ gbē zŏkŏ ũ yā'ona kū yākenaao gūn.

²³ Kū à kà wè bupla, à dà a nèsee gūn à gé a Isaraila dakenŏ gwa. ²⁴ Kū à è Misila gbē ten wari dŏ a gbē mèn doa, akū à yā sì a gbēne à fina bòa à a dè. ²⁵ Kū Luda ye à a gbēnŏ sura ba a gāi, àten da ò dŏmε, ama ò dŏro. ²⁶ Kū gu dŏ, Isaraila gbēnŏn planŏ ten fiti ke, akū a sù à n kpaate à kúte kèñne à pì: Ma gbēnŏ, à kè dera àten wari dŏkŏa átēneε? ²⁷ Akū gbē kū àten wari dŏ a gbēndoa ŏ sŏ Musai à pì: Dí mé à n ke kína yāgŏgŏri ũwεεε? ²⁸ N̄ ye n̄ ma de lākū n Misila gbē dè nà gīan yá? ²⁹ Kū Musa yā pìi mà, à bàa lè à tà Midia būsun. Gwen à négŏgbēnŏ ìn gbēnŏn pla.

³⁰ Wè bupla gberan malaika bò à sùà gbárannan Sinai kpi sare tariankpā té gūn. ³¹ Kū Musa daboyā bire è, à bò a sare. Kū à nài à gwa, à Dikiri kòtoo mà à pì: ³² Makūmε n dizinŏ Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. Vīna Musa kū àten lukaluka, adi fŏ à wé sè à gwàro. ³³ Akū Dikiri pìne: N̄ n kyate bobo, zaakū gu kū n̄ zen kú adoname. ³⁴ Ma wétamma kū òten mŏ ma gbē kū ò kú Misilanŏne è sānsān ma n̄ ndanaa mà, akū ma su mà n̄ sura ba. Mani n zī Misila sà. ³⁵ Musa kū ò gīne yā ò pì dí mé à a kè kína yāgŏgŏri ũñne pīn Luda yā òne malaika kū à bò à sùà tariankpā gūn gāi, à a zī kína kū ani n̄ gbare ũ. ³⁶ Àkū mé à bò kūñwo à yābonsarenŏ kū daboyānŏ kè Misila kū Isira Tērao kū gbáranna gūnwo wè bupla. ³⁷ Musa pì mé à pì Isarailanŏne, Luda ni n̄ gbēke sé annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa pì kú kū gbē kū ò kakarana pīnŏ gbárannan, à kú gwe kū ó dizinŏ kū malaika kū à yā òne Sinai kpi musuo. Àkū mé à yā wèndidenŏ sì à kpáwá.

³⁹ Ó dizinŏ dí a yā maro, akū ò gī n̄ laasun èra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pì Harunanε: N̄ tāna kenŏ kewεε ò dowεε are, zaakū Musa kū à ó bŏte Misila, ó dŏ yā kū à a lèro. ⁴¹ Gŏrŏ birean ò tāna pì lán zūsane bŏrŏŏ bà, akū ò sa òa ò dikpe kè pŏ kū ò kè n̄ zīdane pì yā musu. ⁴² Akū Luda kpe líñne à tò ò donyī kè ludambe pŏnŏne lākū ò kè annabinŏ takada gūn nà ò pì:

Isarailanŏ, adi ke makū a sa òma gbárannan wè buplaro.

⁴³ Tāna Mŏleki bizakutan á sena
kū susune tāna Refā kū a zeo takao.
Dikiri kū a pì a donyī kèñnenŏ yāin
mani tó ò tá kāáo Babilŏnu dire kpa.

⁴⁴ Ó dizinŏ Luda bàka kunna kūñwo kuta vī gbárannan. Luda a taka mŏ Musanε, akū ò kè lākū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pìi gŏ Yŏsuanε kū ó dizinŏ, akū ò sù ò buri kū Luda pèrmañnenŏ būsuu siríma. Kuta pì kú gwe ari Dauda gŏrŏa. ⁴⁶ Dauda pì nna kū Ludao, akū à wé kèa de à le à kpé bo Yakubu Ludanε. ⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pìi bŏne. ⁴⁸ Ama Luda Musude ògŏ kú kpé kū bisāsirinŏ bòo gūnlo, lākū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kíblegbaame,
zīte bi ma tintimmmε.
Kpé kpate takan áni bomεneε?
Mákpan ma kipaki kunn?

⁵⁰ Makū mé ma pŏ sīnda pínki kèroo?

⁵¹ Ludayādarisarinŏn á ũ! Á nèse vīro! Á sã gbāname! Adìgŏ gí Luda Ninii adìgŏ ke lán á dizinŏ bà. ⁵² Annabi kpaten á dizinŏ gí wé tāaii? Ò gbē kū ò gīnake ò

Gbē Mana suna yā òo pìnŋ dède. Ade pìn a bo a kpe a a dè sà. ⁵³ A doka kù malaikanŋ sùoo sì, ama ádi zī ke a yāaro.

Sitivĩ papana kù gbèeo

⁵⁴ Kù ò yā pìi mà, n pŋ fèi ò saka sòì. ⁵⁵ Akù Luda Nini didi Sitivĩa à wé pè ludambea, akù à Luda gakuri è kù Yesuo zena a ɔplai. ⁵⁶ Akù à pì: À ma! Ma ludambe è wēna, Bisāsiri Né zena Luda ɔplai. ⁵⁷ Akù ò ɔ tàta n sàa ò wiki gbāna lè, akù ò kùsia lèlèlèlè. ⁵⁸ Ò a gâte ò bò kāao wēte kpe, akù òten a pápa kù gbèeo de ò a de. Ò n uta zŋkŋnŋ bò ò kàte kefenna kù òdi pinè Solu sare. ⁵⁹ Kù òten Sitivĩ pápa kù gbèeo le, à adua kè à pì: Dikiri Yesu, n ma nini sí. ⁶⁰ Akù à kùte à wiki gbāna lè à pì: Dikiri, n̄sun n durunna díkĩna daro. Yā bire onaa gberan à gà.

8

¹ Solu kù gbē kù ò Sitivĩ dènŋ kpe.

Solu wétamma mŋna Yesudenŋne

Zi birean ò nà wétāna sŋsi gbē kù ò kù Yurusalemunŋa manamana. Zirinŋ baasi ò fākŋa n pínki Yudea kù Samaria būsunŋ gūn. ² Ludayāmari kenŋ Sitivĩ vĩ ò a gè ɔɔ dŋ kù wiki gbānao. ³ Akù Solu kokari kè kù sŋsi gbēnŋ kakatenaao. Àdigŋ gē ɔn kù ɔnnwo àgŋ gŋgbēnŋ kù nŋgbēnŋ kùkù àgŋ n gâte à gé à n ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria būsun

⁴ Gbē kù ò fākŋanŋ gēe ò Yesu baaruu kpà gu sīnda pínkin. ⁵ Filipi gēe Samaria būsū wēte ken, akù à Arumasihu waazi kēnne. ⁶ Kù gbēnŋ Filipi yā mà, akūsŋ ò daboyā kù à kēnŋ è, ò laakarīi dŋ yā kù àten oa kù nēse mēn doo. ⁷ Zaakù gbē kù n tānanŋ gòm̄ma kù wiki gbānaonŋn dasi, akūsŋ kŋnŋdenŋ kù erenŋ wèrekŋa dasi. ⁸ Akù ò pŋnna kè manamana wēte pìi gūn.

⁹ Gŋgbē ke kù gwe zaa zī òdi pinè Simŋ. Àdigŋ daboyā ke à bò Samariadenŋ sare, akù à a zīda dīte gbē bēere de ū. ¹⁰ Né fīti gbē zŋkŋ pínki dī laakari dŋ a yāa ò pì: Gbē pì bi gbē kù òdi pinè Luda gbāna zŋkŋdeme. ¹¹ Daboyā kù àdigŋ ke n té zaa gikena n kù gbāna. ¹² Ama kù ò kpata kù à bò Luda kīnaa baaru kù Filipi kpānne kù Yesu Kīrisi tŋoo mà, ò sì, akù ò da'ite kè gŋgbēnŋ kù nŋgbēnŋ n pínki. ¹³ Bee Simŋ yā pìi sì à da'ite kè, akù à nà Filipia. Kù à daboyā kù gbāna yā zŋkŋ kù Filipi ten kenŋ è, yā pìnŋ bò a sare.

¹⁴ Kù zirinŋ mà zaa Yurusalemu Samariadenŋ Luda yā sì, ò Pita kù Yuhanao zīr̄ma. ¹⁵ Kù ò kà gwe, ò adua kēnne de ò Luda Nini le yāi. ¹⁶ Ò n da'ite kè yā kù Dikiri Yesu tŋo, ama Luda Nini dí didi n gbēkearo. ¹⁷ Kù ò ɔ nām̄ma, akù ò Luda Nini lè sà. ¹⁸ Kù Simŋ è ò Luda Nini è kù zirinŋ ɔnammanaao, akù à sūnne kù ɔgŋo ¹⁹ à pì: À ma gba gbāna pì se, de gbē kù ma ɔ nàa ni Luda Nini le. ²⁰ Akù Pita pìnne: N ɔgŋ kakate kūnwo, zaakù nten da ĩni Luda gba lú kù ɔgŋome. ²¹ N ɔ kù zī pìi gūnlo, n baka kù a gūnlo, zaakù n nēse mana Ludanero. ²² N kpe li n yā vāni pīine n adua ke Dikiria, ke ani sūru ke kūnwo kù n laasun bire takao gwēe? ²³ Zaakù ma è kù sēwe zīni kù n gūn, durunna bàa kànne. ²⁴ Akù Simŋ pì: À adua kemene Dikiria de yā kù a ò ke sūn ma lero yāi.

²⁵ Kù Pita kù Yuhanao Dikiri sèedaa kè ò a yā dàr̄ne, akù ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunŋ gūn dasidasi.

Filipi kù Etiopia gbānade keo

²⁶ Dikiri malaika yā ò Filipine à pì: N fute n gé gēnŋmidŋki kpa. N zé kù à bò Yurusalemu à gēe Gaza sé, zé kù à bŋte gbārannan. ²⁷ Akù à dà zén. Etiopia

gbēke té zé pìn. Etiopia bùsu saraunia kũ òdi pine Kandase begwariime, a aruzeke dākparinŋ gbē zōkōme. À sù à donyĩ kè Yurusalemu, ²⁸ akũ à èra àten tá à vutena a sōgo gūn, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akũ Luda Nini pì Filipine: Ñ gé ñ na sōgo direi. ³⁰ Akũ Filipi bàa lè à gèe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akũ à a là à pì: Ñ kyó kũ nten ke bokote dō yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokotemenero, mani fō mà a dōrŋ dō yá? Akũ à Filipi sìsi à gè à vùte a sare. ³² Yā kũ àteni a kyó ke pìn dí:

Lán sã kũ òten gé a kùtu kpá bà,
lán sãne bōrŋ kũ òteni a kã kē bà,
à yĩte kpēn adi lé wēkōaro.

³³ Ò wé'i dàa,
odi yākpate ke kãao a zéaro.
Dí mé ani fō à a gōrŋ bire yā oo?
Zaakũ ò a wēndii bò andunia gūn.

³⁴ Akũ gōgbē pì pì Filipine: Ñ omene, dí musun annabi yā bire òo? A zīdan yá ke gbē pāndeme? ³⁵ Naana Luda yā pìia Filipi Yesu baaru nna kpāne. ³⁶ Kũ òten gé are, ò kà í ke kīnaa, akũ gōgbē pì pì: Ñ í gwa la. Bó mé ani kpámene mà da'ite kee? ³⁷ Akũ Filipi pìne: Tó n yā pì sì kũ nèse mèn doo, ñni fō. À wèa à pì: Ma sì kũ Yesu Kirisi bi Luda Néme. ³⁸ Akũ à pì ò gó ze. Akũ ní pla ní pínki ò kipa ò gè ín. Akũ à a da'ite kè. ³⁹ Kũ ò bikũ bara, akũ Dikiri Nini Filipi kpāgui, gōgbē pì dí a e doro, akũ pōnna gūn à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a zīda è ze Azotu, akũ à gèe à Yesu baaru nna kpā wēte kũ wēteo ari à gèe à kào Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua (Zīr 22:6-16, 26:12-18)

¹ Gōrŋ birea sō Solu ten pō bo a yīn, àten yā pāsī o Dikiri ìbanŋ dēdena yā musu. À gèe sa'oriki kīnaa, ² à gbēkaa à lá kē Damasuku aduakekpēdenŋne à kpáawa, de tó à zé pì denŋ lè gwe, gōgbēnŋ kũ nōgbēnŋ ní pínki, ani ní kũkũ à su kũñwo Yurusalemu. ³ Kũ à dà zén, àten gé à kà kāni kũ Damasuku, akũ kánto gupura bò ludambe à dāmala. ⁴ À bò à lète, akũ à kōtoo mà à pìne: Solu, Solu, bó mé à tò nten wé tãmaa? ⁵ Akũ à pì: Díme n ūu, Dikiri? Akũ à wèa à pì: Makūme Yesu kũ nten wé tãa ū. ⁶ Ñ fute ñ gē wēte gūn, oni onne yā kũ ñni ke. ⁷ Gbē kũ òten gé kãaonŋ gò sãii. Ò kōtoo pì mà, ama odi gbēke ero. ⁸ Kũ Solu fùte, à a wé wē, akũ adi gu ero. Akũ ò a kũ a ɔa ò gèe kãao Damasuku. ⁹ À kè gōrŋ aakō gu'ena sari, adi pō blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kú Damasuku kũ òdi pine Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gūn à pì: Anania. Akũ à wèa à pì: Makūn dí, Dikiri. ¹¹ Akũ Dikiri pìne: Ñ fute ñ da zé kũ òdi pì Súsun ari Yudasi be ɔnn ñ Taasu gbē kũ òdi pine Solu gbeka. Àten adua ke gwe. ¹² Wégupu'ena gūn à n e, n su n ɔ nàa de à gu e. ¹³ Akũ Anania pìne: Dikiri, ma mà ò gbē pì yā ò dasi, lākũ à yā vāni kè n gbē kũ ò kú Yurusalemunŋne nà. ¹⁴ Sa'orikinŋ a gbà zé à gbē kũ òteni n sísi lanŋ kũkũ. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akũ Dikiri pìne: Ñ gé, zaakũ ma gbē pì sè à gé ma tó bo buri pāndenŋne kũ ní kīnanŋ kũ Isarailanŋome. ¹⁶ Lākũ ani wétamma le ma tó yāi nà mani mōne. ¹⁷ Akũ Anania bò à gèe à gè ɔn pìn, à ɔ nà Solua à pì: Solu ma gbē, Dikiri Yesu kũ à bò à sūmma zén gōrŋ kũ nten su la, akũ mé à ma zī de ñ gu e Luda Nini summa yāi. ¹⁸ Gwe gōnŋ pō bōte a wén lán kpòtekeke bà ò lète, akũ à gu è. Akũ à fùte à da'ite kè. ¹⁹ Kũ à pō blè, à gbāna kũ.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kɛ kŭ Damasuku Yesudenɔ, ²⁰ akŭ à nà Yesu yā waazikenaanaa gŏnɔ Yudanɔ aduakɛkpenɔ gŭn, à pì Yesu bi Luda Némɛ. ²¹ Yā pìi bò gbɛ kŭ ò mànɔ sare ò pì: Gbɛ bire mé adi gbɛ pìi s̀sirinɔ ásarɔ ke Yurusalemuroo? Àkŭ mé adi su la à n̄ kŭkŭ à tá kŭńwo sa'orikinɔ kŭnaaroo? ²² Solu s̄, a gbāna òḡo kara, akŭ a yā Yuda kŭ ò kŭ Damasukunɔ fù à b̀riańne kŭ Yesu bi Arumasihumɛ.

²³ Gɔɔ pla gbera Yudanɔ lédokɔnɔ kei ò a de, ²⁴ akŭ à n̄ lékpakŭsŭnaai pìi mà. Òten wɛte b̀nilenɔ dākpā fānantɛ kŭ gwāanio de ò a de yāi. ²⁵ Gwāanin Solu gbɛnɔ a dà tānkɔn ò a gbàre kŭ bàao bàai bona b̀ni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kŭ à kà Yurusalemu, à wɛte à na Yesudenɔa, akŭ ò v̄ina kène n̄ pínki, odi a Yesudekena náani kero. ²⁷ Akŭ Baanaba a sè à gèe k̄ao z̀irinɔ kŭnaa, à gbāńne lākŭ Solu Dikiri è zén nà kŭ yā kŭ Dikiri òneɛo kŭ lākŭ à Yesu yā ò gupuraa nà zaa Damasuku. ²⁸ Akŭ Solu gè n̄ té à kurè kŭńwo Yurusalemu à yā ò gbɛnɔne kŭ Dikiri tóo gupuran. ²⁹ Kŭ à yā ò Yuda Girikiyāmarinɔne à lékpakŭa kè kŭńwo, akŭ òten wɛte ò a de. ³⁰ Kŭ a gbɛnɔ d̄, ò zène Sizaria, akŭ à tà Taasu.

³¹ Abire gbera s̄si gbɛ kŭ ò kŭ Yudea kŭ Galilio kŭ Samaria b̀susuonɔn kun aafia pínki. Òten gbāna kŭ òten gé are v̄inakena Dikirinɛe gŭn, òten kara kŭ Luda Nini n̄ nèse kpàteńne yāi.

Ainea werekšanaa

³² Pita ò kure wɛte kŭ wɛteo pínki, akŭ à gèe Luda gbɛ kŭ ò kŭ Lidano gwa. ³³ À ḡgbɛ kŭ òdi pine Ainea è gwe, à kŏnɔ kŭ katena wè s̄raak̄. ³⁴ Akŭ Pita pine: Ainea, Yesu Kirisi n werek̄a. N̄ fute n̄ n pè koko. Akŭ à fute gŏnɔ. ³⁵ Lidadenɔ kŭ Sarɔnudenɔ a è, akŭ ò litɛ ò are d̄o Dikiria.

Tabita vuna gan

³⁶ Nɔgbɛ Yesude ke kŭ Yɔpa a tón Tabita, kŭ Giriki yāo s̄o Dɔkasi. Tó pìi pì z̄. Yā mana kenaa pèkɛrea, akŭs̄ àdi takasidenɔ wɛnda gwa. ³⁷ Gɔɔ birean à gyā kè à gā. Kŭ ò a zú ò, ò a sè ò wùte kpé musu gŭn. ³⁸ Yɔpa s̄ à zā kŭ Lidaoro. Kŭ Yesudenɔ mà Pita kŭ gwe, ò n̄ gbɛnɔn planɔ z̄ia ò wé kèa ò pì: N̄ m̄ ó kŭnaa likalika. ³⁹ Akŭ Pita fute à gèe kŭńwo. Kŭ à kà, ò òdi k̄ao kpé pìi musu. Akŭ gyaanɔnɔ nài n̄ pínki kŭ s̄oɔo, ò uta kŭ p̄kasa kŭ Tabita kè gɔɔ kŭ à kpé kŭ kŭńwonɔ m̀ne. ⁴⁰ Pita pèr̄ma à n̄ bóte bàai. À kùte à adua kè, akŭ à are d̄o gèe p̄ia à pì: Tabita, n̄ fute. Kŭ à wé wè, à Pita è, akŭ à vùte. ⁴¹ Pita a kŭ a ɔa à a fute à a zè. Akŭ à Luda gbɛ pinɔ s̄isi kŭ gyaanɔnɔ, akŭ à a kpàr̄ma b̄ne. ⁴² Yā p̄i dà Yɔpala pínki, akŭ ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gɔɔ pla kè gwe Simɔ Āna bea.

10

Pita kŭ Kɔneliuo

¹ Gbɛke kŭ Sizaria a tón Kɔneliu. Àkŭmɛ soza gā kŭ òdi pi Itali gā gbɛ z̄k̄ ũ. ² Gbɛ pì bi ludayāmariimɛ, àdiḡo Luda v̄ina v̄i àpii kŭ a bedenɔ n̄ pínki. Àdi gba da manamana, akŭs̄ àdiḡo adua ke gèen baaak̄. ³ Z̄ikea fānantɛ m̀ aak̄ à Luda malaikaa è t̄t̄t̄nt̄ wégupu gŭn, à gè a bea à pine: Kɔneliu. ⁴ Akŭ Kɔneliu wé wèa kŭ v̄inao, akŭ à pì: Bómɛe, Dikiri? À wèa à pì: N̄ aduakena kŭ n gbadana gbɛnɔneɛo kà Luda kŭnaa, akŭ à s̄i. ⁵ N̄ gbɛnɔ z̄i Yɔpa s̄a, de ò Simɔ kŭ òdi pine Pita sísi. ⁶ À k̄ipa gbɛ kŭ òdi pine Simɔ Āna bea. A be kŭ ísira léa. ⁷ Kŭ malaikaa p̄i tà, Kɔneliu a z̄ikeri gbɛnɔn pla kenɔ s̄isi kŭ soza ludayāmari kŭ à naaao. ⁸ Kŭ à yā p̄i bàbańne pínki, akŭ à n̄ z̄i Yɔpa.

⁹ Kū gu dō, akū ò dà zén, ò kà kāni kū wēte pīo. Goro birea kū ifāntē kà mīdangura, Pita dī kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à pò ble, akū goro kū òten pòble ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wēkōana, pòke ten kipa lán biza zōkō bā. Bā dōdōna a kusuru mèn siikōna pínki, àten su zīte. ¹² Pó buri sīnda pínki kú a gūn, nòbōnō kū pò kū òdi taa o kū kùaonō kū bānō. ¹³ Akū ò pīne: Pita, n fute n de n só. ¹⁴ Akū Pita pì: Agya Dikiri. Madi tè pò ke pò gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akū à kòtoo pì mà a gèn plade dō ò pì: Pó kū Luda pì à swáswa, òsun a tè boro. ¹⁶ À kè le gèn aakō, akū kānto ò pò pì gā ò tào ludambe.

¹⁷ Pita ten bīdi ke wégupu kū à è pīia, akū Kōneliu zīri kū ò Simō be gbèkano kà gōnō, ò zena gānu léa. ¹⁸ Ò lé zù ò gbèka tó gwen Simō kū òdi pīne Pita kīpan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kū à èea, akū Luda Nini pīne: Gbēnōn aakōnō teni n gbeka. ²⁰ N kipa n gé kúnwo sikaa sari, zaakū makū mé ma n zīmma. ²¹ Akū Pita kīpa à gèe gbē pīnō kīnaa à pì: Makūme gbē kū áten gbeka ũ. Bó yā mé à tò a su laa? ²² Ò pì: Sozanō gbē zōkō Kōneliu mé à ó zī. Gbē maname, à Luda vīna vī. Yudanō pínki dī a tó nna sí. Luda malaikaa pīne à n sísi n su a bea de à n yā ma. ²³ Akū Pita gè kúnwo onn à n yārii kè.

Kū gu dō, à fute à dà kúnwo zén. Yopa Yesude kenō gèe kāao lēle. ²⁴ A goro aakōden ò kà Sizaria. Kōneliu a danenō kū a gbēnna kāninō kākara àteni n dā. ²⁵ Kū Pita gè onn, akū Kōneliu gèe à dàale à kùte a are. ²⁶ Akū Pita a fute à pì: N fute n ze. Bisāsirin ma ũ se. ²⁷ Àten yā o kāao ari ò gèe ò gè kāao kpén, akū à gbēnō lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pīnne: Á dō kū Yudanō zé vī ò yākatē kū buri pāndeō ari ò gè n onnlo. Ama Luda mōmene màsun gbēke gbāsī gwa ke mà a tè boro. ²⁹ A yā mé à tò kū ò ma sisi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kū a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akū Kōneliu pì: A goro siikōden dí kū maten adua ke ma bea ifāntē mō aakō mandara'i. Akū kānto ma gbēke è zena ma are à pókasa kū àten té ke dana ³¹ à pì: Kōneliu, Luda n aduakēnaa sì, n gbadanaa kàagu. ³² N gbēnō zī Yopa Simō kū òdi pīne Pita sísi. À kīpa Simō Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akū ma gbēnō zīmma gōnō. Lákū n su nà à kè mana. Tera sà ó pínki ó kú la Luda dōnaa gūn, de ò yā kū Dikiri ònne n owere ma yāi.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pì: Ma sì yāpura sà kū Luda dī gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda pínki té gbē kū àten vīna kene, akūsō àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbāzā kū Luda kè Isarailanōne dō, à kena kāao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpānne. Akūme buri sīnda pínki Dikiri ũ. ³⁷ Á yā kū à kè Yudea gu sīnda pínki dō, lākū à nà nà zaa Galili Yahaya waazikēna da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Á dō lākū Luda a Nini pīsi Yesu Nazeraa nà, akū à kú kū gbānao à gèe wēte kū wēteō, à yā mana kēnne à gbē kū Ibilisi nō fēnne n kpēnō wèrekōa, zaakū Luda kú kāao. ³⁹ Ókōnōme yā kū à kè Yudea būsun kū Yurusalemuo pínki sēedadeno ũ. Ò a lòko lía ò a dè, ⁴⁰ akū Luda a vù gan a goro aakōde zī à tò à a zīda mōwēre. ⁴¹ Adi ke gbē sīnda pínki mé à a èro, sé ókōnō kū Luda gīnake à ó sé a sēedadeno ũ. A vuna gan gbera o pò blè o í mì kāao. ⁴² Akū à dàwēre ò waazi ke gbēnōne ò oñne kū akāame gbē kū Luda dīte gbē bēneno kū gyāwāndeno pínki yākpatekeri ũ. ⁴³ Annabinō pínki a yā ò ò pì gbē kū ò a náani kēnō durunnano nī kēmīma a tó gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenōne

⁴⁴ Goro kū Pita kpé àten yā pì oñne, Luda Nini kīpa gbē kū òten yā pì manōa n pínki. ⁴⁵ Yā pì bō Yuda Yesude kū ò sù kū Pitaonō sare, kū bee buri pāndenōn

Luda a Nini p̄isim̄ma gba ũ yāi. ⁴⁶ Zaakū ò mà òten yāke buri o òten Luda yābonsare kenano o. Akū Pita p̄i: ⁴⁷ Gbē p̄ino Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani f̄s à gíinne ò da'ite kee? ⁴⁸ Akū à p̄i ò da'ite keñne k̄u Yesu Kirisi t̄o. Akū ò wé k̄ea à goro pla ke k̄unwo.

11

Pita buri p̄anden̄o yā gbāna Yuda Yesuden̄e

¹ Z̄irin̄o k̄u Yesude k̄u ò k̄u Yudeano mà lākū buri p̄anden̄o Luda yā si nà se. ² Kū Pita s̄u Yurusalemu, gbē k̄u ò zè k̄u t̄oz̄yāon̄o a taari lè ³ ò p̄i: N gē gyof̄or̄den̄o bea n p̄o blè k̄unwo. ⁴ Akū Pita f̄ute àten yā p̄i bok̄oteñne zéazea à p̄i: ⁵ Má k̄u Yopame, maten adua ke, akū ma wégupu è. Ma p̄oke è lán biza z̄ok̄o bà, bà d̄od̄ona a kusuru m̄en siik̄on̄a, à bò ludambe àten kipa ma k̄inaa. ⁶ Ma wé p̄ea tíi, ma n̄ob̄on̄o è a ḡun, s̄ente p̄on̄o k̄u p̄o k̄u òdi t̄aa o k̄u k̄uaon̄o k̄u b̄an̄o. ⁷ Akū ma k̄otoo mà ò p̄imene: Pita, ñ fute ñ de ñ só. ⁸ Akū ma p̄i, agya Dikiri, t̄e p̄o kes̄o p̄o gb̄as̄i ke dí gē ma lén zikiro. ⁹ K̄otoo p̄i bona ludambe ḡen plade p̄i d̄o, p̄o k̄u Luda k̄eke à ḡe swáswa, màsun a t̄e boro. ¹⁰ À k̄e le ḡen aak̄o, akū ò era ò ḡa p̄inki ò t̄ao ludambe. ¹¹ Goro bire ḡon̄o gb̄en̄on aak̄o k̄u ò ñ z̄ima bona Sizarian̄o s̄u on̄o k̄u má kún. ¹² Akū Luda Nini p̄imene mà gé k̄unwo sikaa sari. Ó gb̄en̄o gb̄en̄on suddo dík̄inan̄o ḡe k̄umao lele se, akū o gē gbē k̄u à gbē p̄ino z̄ima bea. ¹³ Akū à òwere lākū a malaikaa è nà, à bò à s̄uawa a kp̄en̄ à òare à gbē z̄i Yopa à ma sísi, ¹⁴ de mà yā k̄u ani a sura ba oare, akāa k̄u a beden̄o ñ p̄inki. ¹⁵ Kū ma na yā'onaaa, Luda Nini k̄ip̄an̄ma lākū à k̄ipawá káaku nà. ¹⁶ Akū yā k̄u Dikiri ò dí d̄omagu k̄u à p̄i, Yahaya gb̄en̄o da'ite k̄e k̄u ío, akāa s̄o áni ó da'ite ke k̄u Luda Ninio. ¹⁷ Lākū Luda gba dok̄on̄o k̄eñne k̄u ók̄on̄o k̄u o Dikiri Yesu Kirisi náani k̄en̄o nà, d̄in̄ ma ũ mà f̄s mà gí Ludanee? ¹⁸ Kū ò yā p̄i mà, odi yāke o doro, akū ò Luda t̄o bò ò p̄i: O è Luda era à buri p̄anden̄o gb̄a zé d̄o ò nèse lite ò w̄endi k̄u àdi lākaro le.

Antiokuden̄o z̄ena k̄u Yesuo

¹⁹ W̄et̄ammana k̄u à f̄ute Sitiv̄i ga gbera mé à tò gb̄en̄o f̄ak̄oa ò tà Fenisia b̄usun k̄u Sipiru b̄usuuo k̄u Antiokuo, òten Luda yā o Yudan̄one ñt̄ene. ²⁰ Ama ñ gb̄eken̄o bi Sipiru b̄usu k̄u Sireni b̄usuuo gb̄en̄one, akū ò ḡe Antioku òten yā o buri p̄anden̄one se d̄o, òten Dikiri Yesu baaru nna kp̄añne. ²¹ Dikiri ten̄o dam̄ma, akū gb̄en̄o yā p̄i si dasidasi ò are d̄o Dikiria.

²² Akū yā p̄i baaru k̄a Yurusalemu s̄osi gb̄en̄o k̄inaa, akū ò Baanaba z̄i Antioku. ²³ Kū à k̄a gwe, à è lākū Luda arubarikaa k̄eñne nà, akū a p̄o k̄e nna. À lé d̄am̄ma ñ p̄inki ò ze k̄u Dikirio k̄u nèse m̄en doo. ²⁴ Baanaba bi gbē maname, Luda Nini k̄u ludanaanik̄enaa p̄ek̄ere, akū ò k̄ara Dikiri gb̄en̄o ḡun dasidasi. ²⁵ Akū Baanaba ḡe Taasu de à Solu wete. ²⁶ Kū à a lè, akū à s̄u k̄ao Antioku. Òdiḡo kakara k̄u s̄osi gb̄en̄o dasidasi òḡo yā dañne ari w̄e do papana. Antioku gwen ò Yesu ìban̄o s̄isin Yesuden̄o ũ káaku.

²⁷ Goro k̄ua annabin̄o bò Yurusalemu ò s̄u Antioku. ²⁸ Ñ gbē k̄u òdi pine Agabu f̄ute à zè à ḡinake à nà z̄ok̄o k̄u ani k̄a andunia ḡun p̄inki yā òñne k̄u Luda Nini gb̄anao. Kalaudio k̄iblena ḡon̄o nàa p̄i k̄a. ²⁹ Akū Yesuden̄o z̄eo ò ñ gbē k̄u ò k̄u Yudeano k̄amaza ke lākū baadi gb̄ana k̄a nà ò kp̄az̄añne. ³⁰ Akū ò k̄e le ò Baanaba k̄u Soluo z̄io ò kp̄a ñ gbē z̄ok̄on̄a.

12

Yamisi dena k̄u Pita dana kp̄ésiranwo

¹ Goro kua kina Herodu o pète Yesude kenoa pāsīpāsī. ² À Yuhana v̄ni Yamisi dè kù fēnedao. ³ Kū à è yā bire kè Yudanone nna, akū à èra à Pita kù do. À abirekū kè Burodi Futenasari dikpe zīme. ⁴ Kū à Pita kù, à a dà kpésiran à a nà sozanone n̄ oĩ ò a dākpā. Soza p̄no gā do bi gbēnon siisiikōme leu siikō. À d̄te à yākpate ke k̄ao gbēno wāra Vīnla dikpe gbera. ⁵ Akū ò Pita kūna kpésiran, ama s̄si gbēno ten adua kene zēnaa sari.

Pita bona kpésiran

⁶ Zī kù tó gu d̄ kù Herodu ni bo k̄ao, zī birea gwāanin Pita ten i o soza gbēnon plano dagura yīna kù m̄kakōanaao m̄n pla, akūs̄o gbēnon planon kù kpélelea òten kpé p̄i dākpā. ⁷ Kānto ḡno Dikiri malaikaa ḡe gwe, akū kpé p̄i pura kù. À Pita lè a gbāntereea à a vù à p̄i: N̄ fute likalika. Akū m̄kakōanaa p̄no b̄te a o. ⁸ Akū malaikaa p̄i p̄ine: N̄ n uta da n̄ n kyate kpá. Pita kè le, akū malaikaa p̄i p̄i: N̄ n uta kakara n̄ kù n̄ témai. ⁹ Akū Pita bò à tèi. Adi yā kù malaika ten kene d̄o yāpura ūro, àten da àten nana ome. ¹⁰ Ò ḡete gudākpāri kākula kù a pladeo, akū ò kà b̄nile. B̄nile p̄i gbà bi m̄ome, akū à w̄ēne kù a zīdao. Ò b̄te òten ḡe w̄eten, akū gwe ḡno malaikaa p̄i Pita tò zéda gūn. ¹¹ Kù Pita wé kè à p̄i: Má d̄o s̄ans̄an sà kù Dikiri a malaikaa z̄i de à ma bo Herodu oĩ kù yā kù Yudan̄o wé do ò kemeneo p̄inki.

¹² Kù a laakarīi sù, à ḡe Yuhana kù òdi p̄ine do Maaku da Mariama bea. Ò kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³ Kù à gānu gbà lè, akū n̄gbē z̄ikeri kù òdi p̄ine Roda ḡe gwa. ¹⁴ Kù à Pita kòtoo d̄o, p̄onna gūn adi zé w̄ero, à bàa lè à èra à ḡe à p̄inne Pita ze kpélelea. ¹⁵ Ò p̄ine: Īa ten kāmman yá? Akū à zèò kù yāpurame. Akū ò p̄i: A malaikaame. ¹⁶ Pita kpé àten gbà lé. Kù ò w̄e, ò a è, akū yā p̄i bò n̄ sare. ¹⁷ Akū à o k̄ēne yaku ò ȳte, akū à bàbāne lākū Dikiri a bo kpésiran nà. Akū à p̄i: À gé à o Yamisine kù ó gbē kparano. Akū à bò à ḡe gu p̄andea do.

¹⁸ Kù gu d̄o, zuka gbāna kà sozano dagura òten kō lala: Bó mé à Pita lèe? ¹⁹ Herodu p̄i ò a wete. Kù odi a lero, akū à yā lāla gudākpārii p̄noa, akū à p̄i ò n̄ dede.

Herodu ganaa

Abire gbera Herodu bò Yudea à ḡe à goro pla kè Sizaria. ²⁰ À p̄o f̄e Tayadeno kù Sidōdenoi manamana, akū gbē biren̄o lédokōno kè ò sù a gwa leele. Ò ḡe kina p̄i begwari Blasatu k̄inaa. Kù Blasatu n̄ yāze è, ò ḡe lédokōno ke kù Heroduo, zaakū n̄ b̄usu p̄oble di bo a b̄summe.

²¹ Kù goro kù ò d̄te kà, Herodu a k̄ible'utano dà à ḡe à v̄ute a t̄intinnwa, akū à yā ò gbēnone. ²² Gbēno wiki lè ò p̄i: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisāsirinlo. ²³ Gwe ḡno Dikiri malaika a lè à a nè, kù adi z̄kōke d̄o Ludanero yāi, akū a m̄e k̄kōo kà à gā.

²⁴ Luda yā t̄en dagula àten kara. ²⁵ Baanaba kù Soluo s̄o, kù ò n̄ kāmaza yā k̄eke ò làka, ò bò Yurusalemu ò Yuhana kù òdi p̄ine Maaku s̄e ò tà k̄ao.

13

Baanaba kù Soluo zīnaa

¹ Annabin̄o kù yādannerinon kù Antioku s̄si gbēno té, n̄ t̄on Baanaba kù Simeo kù òdi p̄ine B̄arasirao kù Sireni b̄usu gbē Lusiuo kù Manae kù à né blè kù kina Heroduo leele kù Soluo. ² Goro kù òten donyī ke Dikirine kù léyīnaao, Luda Nini p̄i: À Baanaba kù Soluo d̄te ndona zī kù ma n̄ séa yāi. ³ Kù ò lé ȳ ò adua kè, akū ò o didim̄ma ò n̄ gbāre, ò dà z̄en.

Kunna Sipiru b̄usun

⁴ Kū Luda Nini Baanaba kū Soluoo z̄i l̄e, ò ḡe Selusia. Zaa gwe ò ḡe gó'iten ò ḡe Sipiru b̄usun. ⁵ Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi k̄e Yudan̄o aduakekpen̄o gūn. Yuhana Maaku kú kūńwo kpanyĩri ũ. ⁶ Ò ḡete luan p̄ila ari Paf̄o, akū ò kpākū kū Yuda dabokeri kū à de annabi éke ũo gwe. A tón Yesun̄e. ⁷ Àdiḡo kú kū b̄usuu p̄i gb̄e z̄k̄o Segiu P̄olu. Gb̄e z̄k̄o p̄i bi ònd̄riime, akū à Baanaba kū Soluo s̄isi kū à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii p̄i tón Elima kū Giriki yāo. À iberēe s̄e kūńwo, àten wete à gb̄e z̄k̄o p̄i s̄a v̄ú de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kū òdi pi d̄o P̄olu, Luda Nini d̄idia, akū a w̄e p̄e Elimaa à p̄i: ¹⁰ Ibilisi n̄eño doke kem̄e n̄ ũ! Mana s̄inda p̄inki kparaside! Bis̄asiri kū yā v̄ani s̄inda p̄inki p̄ekerēa! W̄ez̄eri p̄as̄i! Īni Dikiri z̄e s̄usu litena kpedangara t̄oro? ¹¹ Tera s̄a Dikiri ni ò k̄utemma de ò v̄ina kū. Īni ḡoro pla ke kū if̄ant̄'enaao. Gwe ḡõno Elima w̄e ḡõ d̄aad̄aa, gusira k̄utea. Akū àten ò m̄atema te à gb̄e wete à a ò kū. ¹² Kū gb̄e z̄k̄o p̄i yā kū à k̄e p̄i è, à Dikiri náani k̄e, zaakū Dikiri yā kū P̄olu d̄ane a k̄u gb̄ana.

Kunna Antisku kū à kú Pisidia b̄usun

¹³ Akū P̄olu ḡe gó'iten kū a gb̄eño ò b̄o Paf̄o ò ḡe P̄ega, Pamfilia b̄usun. Gwen Yuhana Maaku n̄ tón à èra à t̄a Yurusalemu. ¹⁴ Bona P̄ega ò ḡe Antisku kū à kú Pisidia b̄usun. K̄ammaboḡoro z̄i ò ḡe ò v̄ute aduakekpen̄. ¹⁵ Doka kū annabin̄o takadan̄o kyók̄ena gbera aduakekpe gb̄e z̄k̄oño gb̄e z̄i à p̄iñe: Gb̄eño, t̄o á karana ȳake v̄i à o gb̄eño, à o. ¹⁶ Akū P̄olu f̄ute à ò k̄eñe à p̄i: Isarailan̄o kū buri p̄ande donȳirin̄o, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailan̄o Luda ó dizin̄o s̄e, akū à n̄ buri k̄ara kū ò kú Misila b̄usun. Akū à b̄o k̄uńwo gwe kū a gb̄ana z̄k̄oño. ¹⁸ À n̄ gwa gb̄arannan lán w̄e bupla taka bà. ¹⁹ À gb̄ana bl̄e Kanaan̄o b̄usu buri m̄en supplan̄o, akū à n̄ b̄usuu p̄i kp̄ámma. ²⁰ A p̄inki k̄a w̄e w̄a pla kp̄e bupla akuri taka bà. Abire gbera à ȳaḡḡorin̄o d̄iteñe ari à ḡe pé annabi Samuelia. ²¹ Kū ò k̄ina gb̄eka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri d̄iteñe. À kpata bl̄e w̄e bupla, ²² akū Luda a b̄o kpatan à Dauda k̄a a ḡeñe ũ. Luda Dauda yā ò à p̄i a l̄e Ȳese né Dauda laasun p̄o k̄eare, ani a p̄oyeina p̄inki yā kem̄e. ²³ A buri gūn à Yesu b̄on Isarailan̄e Surabari ũ l̄ákū à a l̄e s̄e n̄a. ²⁴ Ari Yesu p̄i ḡõ ḡe su Yahaya ḡinake à waazi k̄e Isarailan̄e n̄ p̄inki, à òñe ò n̄ n̄ese lite ò da'ite ke. ²⁵ Kū Yahaya z̄i ye à l̄aka à p̄i: D̄in àten da má de a ũu? Gb̄e kū àten w̄e d̄oin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi k̄a mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gb̄eño, Ibrah̄i burin̄o kū buri p̄ande donȳirin̄o, ók̄on̄on Luda surabana yā d̄ik̄ina kp̄az̄awere. ²⁷ Yurusalemuden̄o kū n̄ gb̄anaden̄o dí Yesu d̄õro, odi annabin̄o takada kū òdiḡo a kyó ke k̄ammaboḡoro z̄i p̄inki z̄e d̄õro, akū ò t̄o annabii p̄in̄o yā p̄apa ò yā d̄aala. ²⁸ Odi ȳake lea kū à k̄a ò a d̄ero, akū ò w̄e k̄e Pilatia de ò a d̄e. ²⁹ Kū ò yā kū ò k̄e a yā musu k̄e p̄inki, ò a k̄ipa lía ò a w̄ute miran. ³⁰ Ama Luda a v̄u bona gan. ³¹ A ḡoro pla kenaa gūn à b̄o à s̄u gb̄e kū ò b̄o Galili ò ḡe k̄aao Yurusalemun̄o. M̄ók̄on̄ome a s̄eɛdaden̄o ũ gb̄eño. ³² Ók̄on̄o s̄õ, o su a baaru nna kp̄áare. L̄ákū Luda l̄e s̄e ó dizin̄e n̄a ³³ à k̄e ók̄on̄o kū ó de n̄ buri ũñe, à Yesu v̄u lán ò ò Zabura plade gūn n̄a. Luda p̄i:

Ma néme n̄ ũ,
gb̄aran ma n̄ i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a v̄u bona gan l̄ákū Luda ò n̄a yā à p̄i:

Mani kúadona arubarika keare ȳapura

l̄ákū ma ò Daudan̄e n̄a.

³⁵ Akū ò ò gukea d̄o ò p̄i:

Īni we n gbē kū à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda s̄ à Luda p̄yenyĩnaa kè a ḡoɔa, à gà ò a mira kpàkūsū kū a dizino p̄óo, akū à yagi kè. ³⁷ Gbē kū Luda a vù bona gan pì dí yagi kero. ³⁸ Ma gbēno, àḡō d̄ō kū durunnano kēmmana waazi kū óten keáre b̄o Yesu ḡaim̄e. ³⁹ Musa doka di f̄ō à tò Luda yā bo kũńwo nnaro, ama Luda di tó yā bo kū gbē kū óten Yesu náani ken̄o nna a pínki ḡun. ⁴⁰ À laakari ke, de yā kū annabino ò sún á lero ⁴¹ ò pì:

À ma, ák̄ōno lalandikerino,
à ke ḡiri à kakate,
zaakū mani yāke ke á ḡoɔa.

Bee tó ò óare, áni síro.

⁴² Kū P̄olu kū Baanabao ten b̄ote aduakekpen, ò wé k̄er̄ma ò era ò su yā pì oñne kámmaboḡoɔ làa d̄o. ⁴³ Kū óten f̄ák̄ōa, Yudano kū gbē kū òdi donyĩ ke kũńwono b̄o ò tè P̄olu kū Baanabaoi dasi. Ò yā óñne ò lé dàr̄ma, de òḡō gé are kū gbēke kū Luda k̄er̄neo.

⁴⁴ Kámmaboḡoɔ làa w̄etedeno kàkara n̄ pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵ Kū Yudano pari è le, ò n̄eseḡbaa kpà manamana, akū óten P̄olu yā éke bo óteni a s̄ōs̄ō.

⁴⁶ Akū P̄olu kū Baanabao yā óñne kū sw̄ègb̄anao ò pì: Ák̄ōnon à kù ò Luda yā oáre káaku ḡia. Zaakū a gii áten da ádi ká à w̄endi kū àdi lákaro lero, óni era ò are d̄o buri p̄anden̄o sà. ⁴⁷ Zaakū Dikiri yā dí d̄itewere à pì:

Ma n̄ d̄ite gupura ū buri p̄anden̄one,
de n̄ gé kū surabana yāo ari z̄ite léa.

⁴⁸ Kū buri p̄anden̄o yā p̄i mà, n̄ p̄o kè nna ò bèere l̄i Dikiri yāne, akū gbē kū Luda n̄ d̄ite w̄endi kū àdi lákaro p̄o ūno Yesu náani kè.

⁴⁹ Akū Dikiri yā dà b̄usuu p̄ila pínki. ⁵⁰ Yudano ò z̄ò buri p̄and̄e n̄gbē donyĩri bèer̄end̄o kū w̄ete gb̄anaden̄o, akū ò wé t̄a P̄olu kū Baanabaoa ò p̄er̄ma n̄ b̄usun. ⁵¹ Ò lukut̄e kp̄ukek̄uke n̄ gb̄ano n̄ tona kū Ludao s̄eda ū, akū ò ḡe Ik̄oni. ⁵² Yesuden̄o s̄ō, Luda Nini p̄eker̄er̄ma kū p̄onno.

14

Kunna Ik̄oni

¹ Ò kè Ik̄oni lákū òdi ke nà, ò ḡe Yudano aduakekpen ò yā ò ari Yudano kū buri p̄anden̄o Dikiri náani kè dasidasi. ² Akū Yuda kū ò ḡi yā pì síno buri p̄anden̄o s̄a vù Yesuden̄one ò ibere s̄e kũńwo. ³ Bee kū abireo P̄olu kū Baanabao ḡoɔ pla kè gwe ò Dikiri yā ò kū sw̄ègb̄anao, akū Dikiri n̄ gbá zé ò s̄edano kū daboyāno kè, kū à yāpura kpà a gb̄ekeyā kū óten oa. ⁴ Akū w̄etedeno k̄èk̄k̄ōa, gb̄eken̄o zè kū Yudano, gb̄eken̄o s̄ō kū z̄irino. ⁵ Akū Yudano kū buri p̄anden̄o kū n̄ gb̄anaden̄o z̄eo ò wé t̄am̄ma ò n̄ pápa kū gb̄ēeo. ⁶ Kū P̄olu kū Baanabao n̄ yā d̄ō, akū ò bàa s̄i ò t̄a Likaonia b̄usu w̄eten̄o ḡun, Lisitira kū Deb̄io kū n̄ lakutuno. ⁷ Akū ò kpé óten baaru nna pì kp̄áine gwe.

Kunna Lisitira

⁸ Ḡōgbē ke kú Lisitira a gb̄ano íbana. Zaa lákū ò a ò n̄a er̄eme, adi t̄aa o zikiro. ⁹ Áten s̄a kpá P̄olu yāi, akū P̄olu wé p̄ea tíii, à è a ludanaanik̄ena kà à a werek̄ōa, ¹⁰ akū à p̄ine kū k̄oto gb̄anao: Ñ fute n̄ ze n̄ gbáa. Akū à v̄i à zè à n̄a t̄aa'ona. ¹¹ Kū gb̄eno è lákū P̄olu kè nà, akū ò wiki kàkara kū Likaonia yāo ò pì: T̄anano l̄i bis̄asirino ū ò k̄ipawá. ¹² Ò tó kpà Baanabane Zusu, P̄olu s̄ō Emesi kū akū mé àdi doñne are kū yā'onaao yāi. ¹³ Zusu pì kpé kú w̄ete kpe, akū a gb̄agbarii sù kū z̄usa kū ò lávu z̄ablebo k̄er̄nen̄o w̄ete b̄inile. À ye gb̄eno sa oo z̄irino. ¹⁴ Kū

Baanaba kŭ Pɔluo yā pii mà, ò ní utanɔ gàga ò kèkè, akŭ ò sì gbēnɔ té kŭ wikio ¹⁵ ò pì: Gbēnɔ, bó yā mé à tò áten ke lee? Bisāsirinɔn ó ũ se lán á bà. Baaru nnan óten kpááre, de à kpe li pɔ gina dínɔne à are dɔ Luda Wèndidea. Àkŭ mé à musu kè kŭ zĩteo kŭ ísiraò kŭ pɔ kŭ ò kú a gŭnnɔ pínki. ¹⁶ À buri sĩnda pínki tò yā ò ní zĩda zé sè. ¹⁷ Bee kŭ abireo à a zĩda m̀áre yāmanakenaa gŭn. Àdi tó legŭ maáre de à pɔ kè a gɔɔa. Àdi á gba pɔble dasi de àgɔ kú pɔnna gŭn. ¹⁸ Bee kŭ yā bire onaaò, gbāna kŭ gbānaò ò gbasa ò gĩ gbēnɔne ò sa ońma.

¹⁹ Akŭ Yudanɔ bò Antiokŭ kŭ Ikɔniuo ò sù ò gbēnɔ sã vù. Akŭ ò Pɔlu pàpa kŭ gbèeò ò a gàte ò bò kãao wète kpe, òten da à gàmè. ²⁰ Kŭ Yesudenɔ kàkarai, akŭ à fùte à gè wète gŭn. Kŭ gu d̀, àpii kŭ Baanabao gèe Debi.

Zĩrinɔ tana Antiokŭ

²¹ Kŭ ò baaru nna kpàńne wète pii gŭn, ò gbēnɔ lè dasidasi. Akŭ ò era ò gèe Lisitira kŭ Ikɔniuo kŭ Antiokŭo, ²² òten Yesudenɔ gba gbāna, òten lé damma ò wé tã Yesu náanikenaaa ò pì: Séde ò wari ke manamana, gbasa ò gè kpata kŭ à bò Luda kĩnaa gŭn. ²³ Ò gbè zɔkɔnɔ dìteńne sɔsi kŭ sɔsio, akŭ ò adua kèńne kŭ léyĩnao ò ní ná Dikiri kŭ ò a náani kè oĩ.

²⁴ Kŭ ò bòte Pisidia bùsu kpa, akŭ ò kà Pamfilia bùsun. ²⁵ Ò Luda yā ò Pega, akŭ ò gèe Atalia. ²⁶ Gwen ò gè gó'iten ò tà Antiokŭ, gu kŭ ò ní ná Ludane a oĩ yā, de à gbèke keńne zĩ kŭ ò kè ò làka tera yā musu. ²⁷ Kŭ ò kà, ò sɔsi gbēnɔ kàkara ò yā kŭ Luda kèńne gbāńne pínki, lákŭ à buri pāndenɔ gbà zé ò a náani kè nà. ²⁸ Akŭ ò gɔɔ pla kè kŭńwo gwe.

15

Yāgɔgɔna Yurusalemu

¹ Gbēkenɔ bò Yudea ò sù Antiokŭ, akŭ ò yā dà Yesudenɔne ò pì: Tó ádi t̀ z̄s lákŭ Musa dìte nàro, áni surabana lero. ² Pɔlu kŭ Baanabao zuka kàńyĩ ò lékpakɔa kè kŭńwo manamana yā pii musu. Akŭ Yesudenɔ zèò Pɔlu kŭ Baanabao kŭ ní gbēkenɔ gé Yurusalemu de ò yā pì gɔgɔ kŭ zĩrinɔ kŭ gbè zɔkɔnɔ. ³ Ò gèe ò zèńne, akŭ ò bòte Fenisia kŭ Samariao bùsu kpao. Ò buri pāndenɔ nèselitena yā bàba ní gbēnɔne gwe, akŭ ní pɔ kè nna manamana. ⁴ Kŭ ò kà Yurusalemu, sɔsi gbēnɔ kŭ zĩrinɔ kŭ gbè zɔkɔnɔ gbānake kpàńyĩ, akŭ ò yā kŭ Luda kèńne pínki baaru kpàńne. ⁵ Akŭ Farisi Yesude kenɔ fùte ò pì: Séde buri pāndenɔ t̀ z̄s, ò ońne ògɔ Musa doka kŭna. ⁶ Akŭ zĩrinɔ kŭ gbè zɔkɔnɔ k̀ kàkara òten yā pì gwa. ⁷ Kŭ yāgɔgɔnaa gbāna kŭ, Pita fùte à pìńne: Ma gbēnɔ, á d̄s kŭ Luda ma dìte á té à gĩ kè, de buri pāndenɔ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbè sĩnda pínki nèse d̄s, akŭ à ní gbá a Nini ní sinna sèeda ũ lákŭ à ó gbá nà. ⁹ Luda dí ní dìte dodo kŭ ókɔnɔro. À ní nèsee pìpìńne kŭ ò Yesu náani kè yāi. ¹⁰ Bó yā mé à tò áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kŭ ó dizinɔ f̀a ò sé kŭ ókɔnɔn á ye à dińne yá? ¹¹ Lenlo! Ó sì kŭ óni surabana le Dikiri Yesu gbèke yāi lán m̀kɔnɔ bà se.

¹² Gbēnɔ kè kítikiti ní pínki, akŭ ò sã kpà Baanaba kŭ Pɔluooi, òten sèedanɔ kŭ daboyá kŭ Luda kè ní gāi buri pāndenɔ ténɔ ońne. ¹³ Kŭ ò yā ò ò làka, Yamisi fùte à yā ò à pì: Ma gbēnɔ, à ma yā ma. ¹⁴ Simɔ ò lákŭ Luda wé pà buri pāndenɔla káaku nà à gbēnɔ sè ní té a pɔ ũ. ¹⁵ Annabinɔ yānɔ k̀ sè kŭ abireo, zaakŭ ò pì:

¹⁶ Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezĩ bo,
mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷ de bisāsiri kparanɔ ma ki wete,
buri pānde gbè kŭ ma t̀ kúńma pìnɔ ní pínki.

Dikiri kŭ àten yā pì ke mé à ò,

¹⁸ àkŭ mé à tò ò yā pì dŝ zaa káaku.

¹⁹ A yā mé à tò ma è à mana ò yā kŭ à zī'ŭ dite buri pānde kŭ òten are dŝ Ludaanŋero. ²⁰ Ò takada kēñne ò mì kē tāna póblea kŭ pāpākenaao kŭ nòbŝ kùtukpanasario kŭ aruo. ²¹ Zaakŭ à gŭi kè kŭ òdigŝ Musa takada kyó ke aduakekpenŝ gŭn kámmabogŝ zī pínki òdigŝ a doka waazi ke wēte kŭ wēteo.

Gbēnŝ zīna buri pānde Yesudenŝa

²² Akŭ zīrinŝ kŭ gbē zŝkŝnŝ kŭ sŝsi gbēnŝ pínki zèo ò gbēnŝ bo n̄ té ò n̄ zī Antiŝku kŭ Pŝluo kŭ Baanabao. Akŭ ò n̄ arede kenŝ bŝ, Yudasi kŭ òdi pine Baasaba kŭ Silasio. ²³ Ò n̄ zī kŭ takadao, yā kŭ ò kè a gŭnn dí:

Ókŝnŝ zīrinŝ kŭ gbē zŝkŝnŝ o fŝ kpà ákŝnŝ ó gbē kŭ ò de buri pānde ũnŝa zaa Antiŝku kŭ Siria bùsuuo kŭ Silisia bùsuuo. ²⁴ O mà ó gbēkenŝ gèe á kīnaa ó lé sari, ò á nèsee yākaáre ò á dá bídin n̄ yā'onaa gŭn. ²⁵ Akŭ o lédokŝnŝ kè o zèo kŭ ò gbēnŝ bo ò n̄ zīáwa kŭ ó gbē yenyīdenŝ Baanaba kŭ Pŝlu ²⁶ kŭ ò gŭi n̄ wèndiii ó Dikiri Yesu Kirisi tŝbona yāiio. ²⁷ A yā mé à tò óten Yudasi kŭ Silasio zīáwa, de ò yā kŭ o kè takadan oáre kŭ léo. ²⁸ Zaakŭ Luda Nini kŭ ókŝnŝ o zèo òsun aso ke diárero, séde pŝ kŭ à zé vī díkīnanŝ. ²⁹ À mì kē nòbŝ kŭ ò sa òo tānaaa kŭ aruo kŭ nòbŝ kùtukpanasario kŭ pāpākenaao. À mana à mì kē adinŝa. Ò kŝ e aafia!

³⁰ Akŭ ò n̄ gbáre ò gèe Antiŝku. Ò sŝsi gbēnŝ kàkara n̄ pínki, akŭ ò takada pìi kpàánma. ³¹ Kŭ ò a kyó kè, akŭ n̄ pŝ kè nna manamana kŭ nèseyīdakŭna yā pìio. ³² Yudasi kŭ Silasio bi annabinŝme, akŭ ò lé dà n̄ gbē pinŝa manamana ò n̄ gbá gbāna. ³³ Kŭ ò gŝrŝ pla kè gwe, Yesudenŝ lé zàánma, akŭ ò tà n̄ zīrinŝ kīnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pŝlu kŭ Baanabao gŝ Antiŝku. Kŭ gbē dasi pāndenŝ ò Dikiri yā dàñne, ò baaru nna kpàánne.

Pŝlu kŭ Baanabao kēkŝanaa

³⁶ Gŝrŝ pla gbèra Pŝlu pì Baanabanè: Ò era ò gé ó gbēnŝ gwa wēte kŭ o Dikiri yā waazi kèn yānŝ gŭn, ògŝ dŝ lákŭ ò kun nà. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kŭñwo, ³⁸ akŭ Pŝlu ten da à mana ò gbē kŭ à kèmmma Pamfilia à gŭi tényī n̄ zī gŭn sé doro. ³⁹ Kŭ odi kŝ yā maro, akŭ ò kēkŝa. Baanaba Maaku sè ò gè gó'iten ò gèe Sipiru. ⁴⁰ Akŭ Pŝlu Silasi sè. Yesudenŝ n̄ ná Dikirine a ŝŝ de à gbēke kēñne, akŭ ò dà zén, ⁴¹ ò gète Siria kŭ Silisiaola ò sŝsi gbēnŝ gbà gbāna.

16

Pŝlu wētegena kŭ Timŝtio kŭ Silasio

¹ Pŝlu kà Dèbi kŭ Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tŝn Timŝti. A da bi Yuda Yesudemè, a de sŝ bi Girikimè. ² A tŝ nna Yesude kŭ ò kŭ Lisitira kŭ Ikŝniuonŝ kīnaa. ³ Pŝlu ye à gé kāao, akŭ a tŝŝ zŝne Yuda kŭ ò kŭ wēte pinŝ gŭnnŝ yāi, zaakŭ n̄ pínki dŝ kŭ a de bi Girikimè. ⁴ Wēte kŭ ò gèen pínki, ò yā kŭ zīrinŝ kŭ gbē zŝkŝnŝ dite Yurusalemu ò sŝsi gbēnŝne ògŝ kŭna. ⁵ Akŭ òten gbāna kŭ n̄ ludanaanikena gŭn òten dasi kŭ lákŭ gu dŝgŝ dŝ nà.

Pŝlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini gŭñne ò gé Luda yā o Asia bùsun, akŭ ò gète Firigia kŭ Galatia bùsunŝola. ⁷ Kŭ ò kà Misia bùsu lén, ò ye ò gè Bitinia bùsun, akŭ Yesu Nini dí weñnero. ⁸ Kŭ ò gète Misia bùsula, akŭ ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pŝlu Masedonia bùsu gbēke è zena wégupu'ena gŭn, àten kúte kene à pì: N̄ bikŭ n̄ su ó kīnaa

Masedonia ñ kpawáí. ¹⁰ Kū à wégupu è le, akū o Masedonia soru kè gǔnŋ, zaakū o dǔ sà kū Luda mé àteni ó sísi ò gé baaru nna kpáíne.

Lidia Yesu zé senaa

¹¹ Akū o gē gó'iten Toroasi o m̀i pè Samotarasia. Kū gu d̀o o ka Neapoli. ¹² Bona gwe o ge Filipi. Àkūme Masedonia b̀usu kpado p̀i wéra ũ, kū Romudenŋn vī. Akū o g̀rŋ pla kè wēte p̀i gūn. ¹³ Kámmabogŋŋ zī o bo wēte kpe o ge swa sare, gu kū o mà aduakēki kunwa. Akū o vute o yā ò nŋgbē kū ò kakarana gwenŋne. ¹⁴ Nŋgbē ke kú gwe òdi pinē Lidia. Tiatira gbēme, biza wé tēra búgu ỳariime, akūsŋ Luda donyīriime. Àten yā kū P̀olu ten o ma, akū Dikiri a swēè wēne à yā p̀i s̀i. ¹⁵ À da'ite kè kū a bedenŋ, akū à wé k̀ewá à p̀i: Tó a ma Dikiri náanikenaa s̀i, à m̀ó à kipa ma bea. Akū o a yāze è.

P̀olu kū Silasio dana kpésiran Filipi

¹⁶ Zīkea kū óten gé aduakēkia, o dakare kū z̀nŋgbē kū à mlè tána vīo. A dikirinŋ d̀i ŋgŋ le manamana a zia yā'onnenaa musu. ¹⁷ Akū à bò à téwáí, ókŋnŋ kū P̀olu, àten wiki lé à p̀i: Gbē d́nŋ bi Luda Musude z̀blerinŋme, òten surabana zé kpàkpa kéare. ¹⁸ Àdigŋ ke le lán gu digŋ d̀o nà, akū P̀olu kpàsa káao. À lítè à p̀i tána p̀ine: Ma ònne kū Yesu Kirisi tóo ñ goa. Akū à g̀o g̀nŋ.

¹⁹ Kū a dikirinŋ d̀s ñ àrelena a yā musu wéd̀inaa làka, akū ò P̀olu kū Silasio kū ò ñ gáte ò g̀e kūnwo gbānadeno kīnaa ete gūn. ²⁰ Ò g̀e kūnwo yākpatekerino kīnaa ò p̀i: Gbē d́nŋ bi Yudanŋme, òteni ó wēte yakawere. ²¹ Futēokarayā kū ókŋnŋ Romudenŋ doka gi ò sí ke ò ken òten daíne. ²² Pari f̀uteńyī, akū yākpatekeri p̀ino p̀i ò ñ p̀nŋ bońma ò ñ léle g̀oo. ²³ Kū ò gbēna mana k̀éne, akū ò ñ dá kpésiran ò p̀i kpé p̀i dākpāriine à ñ dākpā manamana. ²⁴ Kū ò òne le, akū à ñ dá kpé tú à ñ gbānŋ ỳi lía ǵngin.

²⁵ Lizāndo gūn P̀olu kū Silasio ten adua ke òten lè sí Ludane, gbē kparanŋ ten sā kpá ñ yāi. ²⁶ Kānto zīte ỳlgāyīgā kū gbānao ari kpé p̀i gb̀nŋ kè giri. Gwe g̀nŋ a gbānŋ wēwē pínki, akū purusunanŋ m̀kakŋananŋ b̀teńma pínki. ²⁷ Kū kpé dākpārii p̀i v̀u, à gbānŋ è wēwēna pínki, akū à a fēneda wòto à ye à a zīda de, zaakū àten da purusunanŋ bàa sìme. ²⁸ Akū P̀olu p̀utā kū kòto gbānao à p̀i: Nsun n zīda kari boro. Ó kú la ó pínki. ²⁹ Kpé dākpārii p̀i p̀i ò m̀ó fitilaa, akū à s̀i ñ té kū bàao à k̀ute P̀olu kū Silasio are àten lukaluka. ³⁰ À bò kūnwo bàai, akū à p̀i: Marenŋ, daran mani ke mà surabana lee? ³¹ Ò p̀ine: Ǹ Dikiri Yesu náani ke ĩni surabana le, m̀kŋn kū n bedenŋ á pínki. ³² Akū ò Dikiri yā òne kū a bedenŋ ñ pínki. ³³ Lizāndo k̀ua kpé dākpārii p̀i ñ sé à g̀e à ñ b̀nŋ p̀ipińne, akū à da'ite kè g̀nŋ kū a gbēnŋ ñ pínki. ³⁴ Akū à g̀è kūnwo a bea à p̀oble k̀éne. Àpii kū a bedenŋ, ñ p̀o kè nna manamana kū ò Luda náani kè yāi.

³⁵ Kū gu d̀o, yākpatekerino dogarinŋ z̀i ò gé one à gbē p̀ino gbare. ³⁶ Akū kpé dākpārii p̀i p̀i P̀olune: Yākpatekerino gbēnŋ z̀ima de mà á gbare. À b̀te à tá aafia. ³⁷ Akū P̀olu p̀i dogarii p̀inŋne: Ò ó gbē gbēnŋ wára yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ókŋnŋ kū Romudenŋn ó ũ. Tera sà ò ye ò ó b̀te asiri gūn yā? O'o! O'i! Séde ò su ò ó b̀te ñ zīda. ³⁸ Dogarii p̀ino yā p̀i gbà yākpatekerinŋne. Kū ò mà Romudenŋme ñ ũ, akū vīna ñ kū. ³⁹ Akū ò s̀u ò k̀ute k̀éne ò ñ b̀te kpésiran, akū ò wé k̀éńma ò bońne ñ wēte gūn. ⁴⁰ Kū ò b̀te kpésiran, ò g̀e Lidia bea. Ò Yesudenŋ lè gwe, akū ò ñ ǹese ỳida kūńne ò dà zén.

¹ Ò bòte kũ Amfipōlio kũ Apōlōniao, akũ ò kà Tesalonika, gu kũ Yudano aduakekpe kún. ² Akũ Pōlu gè aduakekpen lákũ àdigō ke nà, à waazi kèñne yā kũ à kēna Luda yān musu kámmabogō aakō. ³ Àten bokoteñne lákũ à kō sèo Arumasihu wétamma le nà à fute bona gan à pì: Yesu kũ mateni a yā oáre mé à Arumasihu pì ũ. ⁴ N̄ gbēkeno yā pì zé è, akũ ò nà Pōlu kũ Silasiooa. Len Giriki donyīrinō nām̄ma le dasi se ari kũ nōgbē kũ ò tó bōno dasi dō.

⁵ Akũ Yudano nēsēgōbaa kpà kũñwo, ò kurepāpā'orino kākara ò dasi kũ, akũ ò wēte wā. Ò gèè ò lika Yasō bei, òten Pōlu kũ Silasio wete de ò n̄ kũ ò bo kũñwo gupuraa. ⁶ Kũ odi n̄ lero, ò Yasō kũ Yesude pādeno gāte ò bō kũñwo wēte gbānadenō kīnaa, òten wiki lé òten pi: Gbē pino bi andunia guderinome. Ò sù la, ⁷ akũ Yasō n̄ díte a bea. Gbē pino ten pā Siza dokane n̄ pínki, òdi pi kina pānde kun òdi pine Yesu. ⁸ Yā pìi zò gbēno pōa kũ wēte gbānadenō. ⁹ Akũ ò ogo s̄i Yasōa kũ a gbē kparano ò n̄ gbāre.

Pōlu kunna Berea

¹⁰ Gwāani birea gōno Yesudenō Pōlu kũ Silasio gbāre Berea. Kũ ò kà gwe, akũ ò gè Yudano aduakekpen. ¹¹ Gbē birenō nēsē mana de Tesalonikadenō pōla ò Luda yā s̄i oplapla. Lákũ gu digō dō nà òdigō Luda yā gwagwa de ò dō tó Pōlu yā pino yāpura vī. ¹² N̄ gbēno Dikiri náani kè dasidasi kũ Giriki nōgbē bēerēdeno kũ Giriki gōgbēno dasidasi dō. ¹³ Kũ Tesalonika Yudano mà Pōlu ten Luda yā waazi ke Berea dō, akũ ò sù gwe ò yāketē dà gbēno té ò n̄ pō fute. ¹⁴ Akũ Yesudenō Pōlu gbāre gōno ísira kpa, ama Silasi kũ Timōtio gō gwe. ¹⁵ Gbē kũ ò gèè ze Pōlunenō gèè kāao Ateni, akũ ò èra ò tà Silasi kũ Timōtio kīnaa kũ Pōlu légbēo, à pì ò mó ò a le likalika.

Pōlu kunna Ateni

¹⁶ Kũ Pōlu teni n̄ dā Ateni, a pō yāka kũ à è tāna di wēte pìi gūn yāi. ¹⁷ Akũ à waazi kè Yudanone kũ buri pānde donyīrinō aduakekpen kũ gbē kũ àdigō n̄ le ete gūnno lákũ gu digō dō nà. ¹⁸ Pōlu ten yā lekōa kũ yāwaaripari kũ òdi n̄ sísi Epikurenō kũ Sotoikinō. Akũ n̄ gbēkeno pì: Bó yān titimako dí ten bōte? Gbēkeno pì: Óten da tāna dufuno yā kpākpan àten ke. Ò ò le kũ àten Yesu yā kũ a vuna ganwo baaru nna kpañne yāime. ¹⁹ Akũ ò Pōlu sè ò gèè kāao gbē zōkōno kīnaa Areopagu ò pì: Īni yā dufu kũ ndi dañne owerero? ²⁰ O yābonsare mà n lén, ó ye ò a bokotena dō. ²¹ Àtenidenō pínki kũ nibō kũ ò kú gwenō digō ye yā pāndeiro, séde yā dufu mana kũ a wāaripanaao.

²² Akũ Pōlu fute à zè Areopagude pino té à pì: Àtenidenō, ma è á mìnatenā tānanone kokari vī manamana yā s̄inda pínki gūn. ²³ Kũ maten kure á wēte gūn, maten pō kũ adì donyī kēñnenō tāasi ká, akũ ma sa'oki ke è, ò pō kēa ò pì: Luda kũ ó dōro pō. Luda kũ á a dōro àten donyī kene baaruun maten kpááre. ²⁴ Luda andunia kè kũ pō kũ ò kú a gūnno pínki. Àkūme musu kũ zīteo Dikiri ũ, àdigō kú kpé kũ bisāsirinō bōnenō gūnlo. ²⁵ A bàka kú kũ bisāsiri oamma keoro. Àkū mé àdi wēndi kũ we'oo kpá gbē s̄inda pínkia kũ pō s̄inda pínki. ²⁶ À buri s̄inda pínki bō gbē mēn do kīnaame, akũ ò kú andunia kusuru siikō pínkia. A gīnake à gōro ditedite buri pínkine kũ gu kũ onigō kunwa léo. ²⁷ À n̄ ké de ògō a wete ò o mātēmate ari ò gé boa. Bee kũ abireo à zà kũ ó gbēkeoro. ²⁸ Zaakū àkū mé àdi tó ògō wēndi vī ò f̄ ò ó mè sé ògō kún. Lákũ á kere kenō ò nà: A burinōn ó ũ se. ²⁹ Lákũ Luda burinōn ó ũ nà, òsungō da Luda de lán tāna bàro kũ bisāsiri kè kũ wurao ke andurufu ke gbēè kũ à a ozi kēa a laasunnwa. ³⁰ Luda m̄kperē zù ó wēsiragō yāne, ama àten yā dite gbēnoa gu s̄inda pínkia tera de ò nēsē lite.

³¹ Zaakū à gɔɔ dīte kū gbē kū à a sè yākpate ke kū anduniao a zéa. À gbē kū à a sèè pìi vù gan sèeda ũ gbē sīnda pínkine.

³² Kū ò gènɔ vuna yā pìi mà, n gbēkenɔ a fobò, ama n gbēkenɔ pì: Óni n yā pì ma zīkea dɔ. ³³ Akū Pɔlu bò n kīnaa. ³⁴ Gbēkenɔ nàa, akū ò Yesu náani kè. Areopagu gbē kū òdi pine Dìɔnisiu kú n té kū nɔgbē kū òdi pine Damario kū gbēkenɔ dɔ.

18

Pɔlu gɔɔ pla kɛna Kɔrinti

¹ Abire gbera Pɔlu bò Atɛni à gèe Kɔrinti. ² À kpàkū kū Yuda keo gwe, Pɔntu b̀usu gbē kū òdi pine Akila kū a nanɔ Pirisilao. Ò sù kū Itali b̀usuuo dufume, kū Siza Kalaudiu dīte Yudanɔne ò b̀ote Romu yāi. Pɔlu gèe n kīnaa, ³ akū à kīpaŋma, àten zī ke kūnwo kū ɔzīdokɔnɔkerinɔme n ũ yāi. Zaakū bizakutakerinɔme n ũ n pínki. ⁴ Kámmabogɔɔ zī pínki àdi waazi ke aduakekpen àten wete Yudanɔ kū Girikinɔ a yāze e.

⁵ Kū Silasi kū Timɔtio bò Masedonia b̀usun ò sù, Pɔlu zè kū waazikenaa ò àten o Yudanɔne swáswa kū Yesume Arumasihu ũ. ⁶ Kū Yudanɔ ibere sè káa ò a s̀s̀s̀, akū à a p̀kasanɔ kp̀uke à pì: Yā kū a kè wí á musu, ma yān doro. Zaa tera mani gé buri pāndenɔ kīnaame. ⁷ Kū à bò gwe à gèe à kīpa buri pānde donyīri kū òdi pine Titiu Yusutu bea aduakekpe pìi sare. ⁸ Aduakekpe gbē z̀k̀k̀ Kirisipu Dikiri náani kè kū a bedenɔ n pínki. Kɔrintide kū ò Pɔlu yā mànɔ Yesu náani kè dasi, akū ò da'ite kè. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pɔlune wégupu'ena gūn à pì: Ǹsun tó vīna n kūro, ǹsun kámma bo kū yá'onnenaoro, ¹⁰ zaakū gbēnɔn kú ma p̀ ó ũ dasidasi wete dí gūn. Makū mé má kú kūnwo, gbēke ni n kū à wari d̀mmaro.

¹¹ Akū Pɔlu wè do kū m̀o suddoo kè gwe àdigɔ Luda yā da gbēnɔne.

¹² Gɔɔ kū Romu gbē Galio de Girisi b̀usu gbē z̀k̀k̀ ũ, Yudanɔ lédokɔnɔ kè ò f̀ute Pɔlui, ò gèe káa yākpatekɛkia ¹³ ò pì: Àkū mé àten té ká gbēnɔgu òg̀o donyīyā kū à p̀ á dokane kūna. ¹⁴ Kū Pɔlu ye à yā o, akū Galio pì Yudanɔne: Yudanɔ, tó dà ke taari z̀k̀k̀n à kè yā, à k̀ mà mena káá. ¹⁵ Lákū áten yākete ká gbēnɔ tó yā musu nà kū á zīda dokao, abirekū g̀ á yā ũme. Ma gi yā bire taka kekɛnaime. ¹⁶ Akū à p̀em̄ma à n b̀ote yākpatekɛkpen. ¹⁷ Akū pari aduakekpe gbē z̀k̀k̀ Sɔsɔtene k̀ ò a gb̀gb̀ yākpatekɛkpe léa. Ama adi ke Galione yāke ũro.

Pɔlu tana Antiɔku

¹⁸ Pɔlu gɔɔ pla kè Kɔrinti dɔ, akū à lé zà Yesudenɔa à gè g̀'iten àten tá Siria b̀usun. Pirisila kū Akilao gèe káa. À m̀i bò Kenkɛrea lé kū à sè à Ludane yāi. ¹⁹ Kū ò kà Efesu, Pɔlu Pirisila kū Akilao tò gwe. A gèe aduakekpen ò yā l̀k̀k̀a kū Yudanɔ, ²⁰ akū ò wé kèa à gɔɔ pla ke kūnwo. Akū à g̀, ²¹ ama kū àten lé zaríma à pì: Tó Luda wè, mani era mà su á gwa. Akū à bò Efesu kū g̀'iteo. ²² Kū à kà Sizaria, à gèe à f̀ kpà s̀si gbēnɔa zaa Yurusalemu, akū à tà Antiɔku. ²³ Kū à gɔɔ pla kè gwe, à era à dà zén à gèe wete kū weteo Galatia b̀usun kū Firigia b̀usuuo à Yesudenɔ gbà gbāna n pínki.

Apolo waazikɛna Efesu

²⁴ Yuda ke kun a t̀n Apolo, Alesandaria gbēme. A l̀enna, akūs̀ à Luda yā d̀ manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā d̀ne, akū Yesu yādannena a k̀ gbāna. Àdi dañne a zéa, ama Yahaya da'itekɛna yān à d̀. À sù Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakekpen kū sẁgbānao. Kū Pirisila kū Akilao a yā mà, akū ò a sisi ò Luda zé yā b̀k̀tene s̀ns̀n. ²⁷ Kū Apolo ye à gé Girisi b̀usun, Yesudenɔ a gbà sẁe, akū ò takada kè Yesude kū ò kú gwenɔne de ò a kū ɔplapla. Kū à kà gwe, à ɔ dà

gbē kū ò Yesu náani kè Luda gbēke gāinᵋa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanᵋ fū pari gūn mámmam, à mᵋ́nᵋ Luda yā gūn kū Yesumᵋ Arumasihu ũ.

19

Pᵋlu kunna Efesu

¹ Gᵋrᵋ kū Apolo kú Kᵋrinti, Pᵋlu gᵋ Asia bᵋsuu guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenᵋ lè gwe, ² akū à n lā à pì: Kū a Dikiri náani kè, a a Nini lè yá? Akū ò wèa ò pì: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n lā à pì: Da'ite kpaten a kèe? Ò wèa ò pì: Yahaya pᵋmᵋ. ⁴ Akū Pᵋlu pì́nᵋ: Yahaya gbēnᵋ da'ite kè n nᵋselitᵋnaa sèeda ũmᵋ. À ò gbēnᵋ ò gbē kū ani su a kpe náani ke. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pìi mà, ò da'ite kè kū Dikiri Yesu tᵋo. ⁶ Kū Pᵋlu ᵋ nà́mma, Luda Nini dīdirímma, akū ò yāke buri ò ò annabikeyā ò. ⁷ Gbē pìnᵋ kà lán gbēnᵋn kuri awᵋᵋpla bà n pínki.

⁸ Pᵋlu dīgᵋ gé aduakᵋkpen ari mᵋ aakᵋ. À yā ónᵋ kū swᵋgbānao, àten yā gága kúnwo de ò a yāze e kpata kū à bò Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n gbēkenᵋ sāgbāna kè odi Luda yā síro, akū ò zé pì vāni bò pari gūn. Akū Pᵋlu gbē kū ò Yesu náani kènᵋ sᵋte ò bò n té. Akū àdigᵋ yā gága kúnwo Tiranu kyókpen lākū gu dīgᵋ dᵋ nà. ¹⁰ À kè le ari wᵋ pla, akū Asia bᵋsudᵋnᵋ Dikiri yā mà Yudanᵋ kū Girikinᵋ n pínki.

Seva néno

¹¹ Luda Pᵋlu gbà zé à daboyā bonsarenᵋ kè. ¹² Len bee tᵋ ò ísimmawarabᵋnᵋ ke fūranᵋ nà Pᵋlu mᵋᵋa ò gᵋ ò nà gyārenᵋa, òdi werékᵋamᵋ n tānanᵋ dī gomma. ¹³ Yuda tānagommari kū òdigᵋ kure kenᵋ wᵋte ò tāna go kū Dikiri Yesu tᵋo ò pì: O óare kū Yesu kū Pᵋlu dī a yā waazi ke tᵋo, à gomma. ¹⁴ Yudanᵋ sa'oriki kū òdi pine Seva négᵋgbē gbēnᵋn supplanᵋ mé òdi ke le. ¹⁵ Akū tāna pì́nᵋ: Má Yesu dᵋ, akūsᵋ ma Pᵋlu baaruu mà. Ákᵋnᵋ sᵋ, dín á ũu? ¹⁶ Akū tānade pìi kᵋsimma à gbāna mᵋ́nᵋ, à n né n pínki à n kīna, akū ò bàa lè ò bᵋte ᵋn pìi gūn punsi. ¹⁷ Kū Efesudenᵋ yā pìi mà Yudanᵋ kū Girikinᵋ n pínki, vīna n kū, akū ò Dikiri Yesu tᵋ sè lei. ¹⁸ Akū gbē kū ò Yesu náani kènᵋ sᵋ òtenī n yākenanᵋ o gupuraa dasidasi. ¹⁹ Pᵋdamari kenᵋ n takadanᵋ nākᵋa ò sᵋ ò kà tén pari wāra. Kū ò takada pìnᵋ ᵋgᵋ dᵋdᵋ, ò è à kà andurufu ᵋgᵋ mèn dúbu bupla akuri. ²⁰ Len Dikiri yā ten dagula le àten gbāna kū.

Yākete futᵋna Efesu

²¹ Yā birenᵋ kenaa gbera Pᵋlu zᵋo a nᵋsᵋᵋ gūn kū ani bᵋte kū Masedonia bᵋsuuo kū Girisi bᵋsuuo à gé Yurusalemu à pì tᵋ a gᵋᵋ gwe, séde à gé Romu. ²² Akū à a kpanyīri gbēnᵋn pla kenᵋ zī Masedonia, Timᵋti kū Erasatuo. Àkū sᵋ à gᵋ Asia bᵋsun gīa.

²³ Gᵋrᵋ birean yākete fᵋte manamana Dikiri zé yā musu. ²⁴ Andurufupiri ke kun a tᵋn Demeteriu, àdi Atemi tānakpe taka pi kū andurufuuo. A pìri dakenᵋ dī àre zᵋkᵋ le zī pīia. ²⁵ Akū à n kākara kū n gbᵋdake kū òdi zī bire taka kenᵋ à pì́nᵋ: Gbēnᵋ, á dᵋ kū ᵋzī dime ó bleki ũ. ²⁶ Àten e akūsᵋ àten ma lākū Pᵋlu ten ke nà, kū à pì tāna kū ò n pìnᵋ bi dikirinᵋnlo. À gbēnᵋ mīi lᵋte dasidasi, ò a yāze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kū Asia bᵋsu gu dasiomᵋ. ²⁷ Yā dí ni fᵋ à kisira iwere fá. Adi ke ó ᵋzī letᵋna adonlo, a yā ni tᵋ tāna nᵋgbē zᵋkᵋ Atemi kpé ke pā, tāna kū Asia bᵋsudᵋnᵋ kū andunia gbēnᵋ pínki dī donyī kenᵋᵋ pìi gakuri kᵋ nī é.

²⁸ Kū ò yā pìi mà, n pᵋ fᵋ, akū ò nà wikilᵋnaaa ò pì: Efesudenᵋ Atemi zᵋkᵋ. ²⁹ Wᵋte wā, gbēnᵋ bàa lè òten sí kᵋkakarakekin, akū ò Masedonia bᵋsu gbēnᵋn pla Gayusi kū Arisitaku kū òdi gé wᵋtea kū Pᵋluonᵋ kᵋ ò gᵋᵋ kúnwo gwe. ³⁰ Pᵋlu ye à gᵋ zà pìi gūn, akū Yesudenᵋ dí wenᵋro. ³¹ Asia bᵋsu gbē zᵋkᵋ kenᵋ bi a

gbēnnanɔmɛ, akū ò gbēnɔ zīa ò lɛ dàa àsun gē zànlo. ³² Kōkakaranaa yàka, gbēnɔ ten wiki lé òten kō yā maro, zaakū pari dō tó bōyāin ò kàkarairo. ³³ Yudanɔ ɔ sò Alesandai à yā o, akū zāa gūn gbēkenɔ ten lé dɔa. Akū Alesanda ɔ kēñne de ò yīte, à ye à Yudanɔ bàka bo yān gbēnɔ wára. ³⁴ Kū ò a dō Yuda ū, akū n pínki wiki sīkūn lɛlɛ lán awa pla bà ò pì: Efesudenɔ Atemi zōkō.

³⁵ Akū wēte gbē zōkō n zuka zè à pì: Efesudenɔ, gbē sīnda pínki dō kū á de tāna zōkō Atemi kpé dākpāri ū kū a surakpasao. ³⁶ Lákū gbēke ni fō à bo abirekū kpero nà, à á zīda kū tɛne. Àsun yāke kɛ kū wānaoro. ³⁷ A su kū gbē dínɔ la, odi ɔ na ó tñnakpe pōkearo odi ó tāna tó vāni síro. ³⁸ A yā mé à tò, tó Demeteriu kū a piri dakenɔ yā vī kū gbēkeo, yākpatekegɔɔ kun kū yākekɛrinɔ. Ó gé kō sísi gwe. ³⁹ Tó á yā pānde vī dɔ, oni gōgōare kōkakarana kū gbānadɛnɔ gbēkaa gūn. ⁴⁰ Zaakū oni fō ò ó taari le zuka kū ò kà gbāra dīkīna yāi. Óni yāzede le ò o zuka pì musuro, zaakū à gbá vīro. ⁴¹ Yā bire onaa gberan à gbēnɔ gbàre.

20

Pɔlu gena Masedonia būsun kū Girisio

¹ Kū zuka làka, Pɔlu Yesudenɔ kākara à n gbá swèe à lé zàrnma, akū à gèe Masedonia. ² Kū àten gēte būsɔ birela, à gbēnɔ gbà swèe kū yānɔ dasi ari à gèe à kào Girisi, ³ akū à mɔ aakō kè gwe. Kū àten gé gē gó'iten de à tá Siria būsun, à mà Yudanɔ lé kpākūsūai, akū à zèo à era à tá kū Masedonia kpao. ⁴ Gbē kū ò gèe zenɛnɔ tón dí: Berea gbē Piru né Sopata kū Tesalonika gbēnɔ Arisitaku kū Sekunduo kū Debi gbē Gayusio kū Timotio kū Asia būsɔ gbēnɔ Tikiku kū Torofimuo. ⁵ Gbē birenɔ dòwɛre are ò gèe, òteni ó dā Toroasi. ⁶ Ókōnɔ sō Burodi Futenasari dikpe gbera o gē gó'iten Filipi, akū gɔɔ sɔɔro gbera o n lé Toroasi. Gwen o azuma do dèn.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna zī o kō kākara de ò burodi só lɛlɛ. Pɔlu ten waazi kēñne. Kū à ye à tá tó gu dō, akū à dà yāla ari lizāndo. ⁸ Fitila dasi kú kpé musu gu kū ó kōkakaranan. ⁹ Kefenna ke vutena wondoo gūn kū òdi pine Yutiku, àten idekū dede. Kū Pɔlu waazikenaa kè gbāna, i a lè, akū à bò zaa kpé musu pì leu aakōde wondoo gūn à lète, akū ò à sè gè ū. ¹⁰ Akū Pɔlu kipa à kūsia, akū à a sè à kpà a kùla à pì: Àsun tó swèe kēáguro, à kú wèndiio. ¹¹ Kū à era à dīdi musu, à burodii lìlikōre à sò, akū à yā ò manamana ari gu dō, akū à dà zén. ¹² Akū ò tà kū kefenna pìio bēne, gbēnɔ nèsɛ yīda kū manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ókōnɔ sō o gɛ o gē gó'iten, o do Pɔlunɛ are o ta Aso, wēte kū óni a sén. Len à zèo lɛ, zaakū à ye à gé gwe gèsɛmɛ. ¹⁴ Kū à ó lé Aso, akū o a sè o gɛ Mitileni. ¹⁵ Kū gu dō, o bo gwe kū gó'iteo o gɛ Kio. Gu làa dɔna o gɛ Samɔ, akū a gɔɔ aakōde zīn o ka Miletu. ¹⁶ Pɔlu zèo yā à do Efesui de gɔɔ sún gēa Asia būsunlo yāi, zaakū àten wā de à le à ká Yurusalemu ari Pentikosi dikpe gō káme, tó ani sí kɛ.

Pɔlu lézana Efesu gbē zōkōnɔa

¹⁷ Pɔlu gbēnɔ zī sɔsi gbē zōkōnɔa Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kū ò kà, akū à pīnne: Á dō lákū madì ke nà gɔɔ kū má kú kāáo zaa zī kū ma gbá pète Asia būsun la. ¹⁹ Ma zī kè Dikirinɛ zīdabusanaa gūn kū wé'io. Ma wari kè Yudanɔ lékpākūsūnamai yāi. ²⁰ Madi karana yāke uteárero, ma waazi kèáre ma dàáre gupuraa kū á benɔ. ²¹ Ma lé dà Yudanɔa kū Girikinɔ n pínki ò are dɔ Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani kɛ. ²² Tera sà maten gé Yurusalemu lákū Luda Nini ma dan nà, yā kū ani ma le gwe má dōro. ²³ Wēte kū wētɛo Luda Nini ten omene kpésira

kū wētāmmanaao teni n̄ dā. ²⁴ Ama ma wēndi bèere vīmenε doro, séde mà yā kū maten péa le mà zī kū Dikiri Yesu dàmenε ke mà a mì de. Àkūme Luda gbēke baarunnakpana gbēn̄nε ū.

²⁵ Àkōn̄o kū ma kure á té ma kpata kū à bò Luda kīnaa waazi kèáren̄o, má d̄s tera sà kū óni wé ke pla doro. ²⁶ A yā mé à tò ma òáre gbāra, tó á gbēke s̄ate, ma yān gwe doro. ²⁷ Ma Luda p̄yenyīna pínki òáre, mádi a ke uteárero. ²⁸ À laakari d̄o á zīdaa kū s̄a kū Luda Nini á díte n̄ gbē z̄kōn̄o ūn̄o n̄ pínki. À Luda s̄osi gbē kū à n̄ lú kū a zīda aruo p̄in̄o gwa. ²⁹ Má d̄s kū ma tanaa gbera lewanna p̄āsī kū ò s̄ān̄o wēnda vīron̄o ni s̄i á té. ³⁰ Bee á gbēken̄o ni fute ò yālekperε dañne de ò gbēn̄o gá ò nam̄ma. ³¹ A yā mé à tò àḡō kū a laakariia. Lákū ma lé dà á baadia kū wé'io n̄a f̄ānantē kū gwāanio wē aak̄ō dagura kām̄mabonaa sari, à tó a yā ḡō d̄oágu.

³² Tera sà mateni á na Ludanε a oī kū a gbēke yā kū ani f̄ō à gbāna karaáreo, à á gba zé de á baka ḡō kū a gbēn̄o n̄ pínki. ³³ Mádi gbēke ogo ke a p̄ókasa ke ni dero. ³⁴ Á d̄s kū á zīdao kū ma zī kē kū ma zīda oome, akū ma p̄ó kū ó a ni vī kū ma gbēn̄o lè. ³⁵ Má m̄óáre yā s̄inda pínki gūn̄ à zī ke lán dí bà à kpá gbānasariden̄o. Yā kū Dikiri Yesu ò ḡō d̄oágu kū à p̄i gbadana p̄onna vī de gbasinala.

³⁶ Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kū n̄ gbē s̄inda pínki ò adua kè. ³⁷ N̄ wé p̄a kū wé'io n̄ pínki ò ml̄ēml̄ē P̄olua ò lé p̄ep̄ea. ³⁸ Yā kū à tò n̄ p̄o sira kù z̄k̄ō mé à de kū à p̄i n̄ wé ni ke pla doro. Akū ò z̄ēne ari ḡó'ite kīnaa.

21

P̄olu tana Yurusalemu

¹ Ó kēnam̄ma gbera o ḡē ḡó'iten o da zén o mì p̄e Kosua. Gu làa d̄onaao o ka Rode, akū bona gwe o ḡe Patara. ² Gwen o ḡó'ite kū àten gé Fenisia b̄usun lèn, akū o ḡēn̄o da zén. ³ Kū o Sipiru è z̄à dire, o p̄āne ozei óten gé Siria b̄usun, akū o ka Taya, gu kū ò ḡó'ite aso b̄òten. ⁴ O Yesuden̄o w̄ete, akū o azuma do kè k̄ūn̄wo. N̄ gbēken̄o ò P̄olunε kū Luda Nini gbānao kū àsun gé Yurusalemuro. ⁵ Ama kū ḡoro p̄apa kū óni tá, o fute óten tá. Ò ḡē zewere n̄ pínki kū n̄ n̄on̄o kū n̄ n̄ēn̄o w̄ete kpe ari ísira léa. Akū o kute ó kosoa o adua kè. ⁶ Kū o lé z̄ak̄ōa, o ḡē ḡó'iten. M̄ók̄ōn̄o s̄ō ò èra n̄ bea.

⁷ Bona Taya o era o da zén ari o ka T̄olemai. O f̄o kpà Yesuden̄o a o ke k̄ūn̄wo ḡoro do. ⁸ Kū gu d̄ò, o fute o ḡe Sizaria. O ḡe o kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbēn̄on̄ suppla kū ò n̄ sé yān̄o dome. ⁹ À n̄ēn̄o gbē annabin̄o vī gbēn̄on̄ siik̄ō odi z̄à ke k̄oro. ¹⁰ O ḡoro pla kena gwe gūn̄ annabi kū òdi pinε Agabu bò Yudea b̄usun à sù. ¹¹ Kū à sù ó kīnaa, à P̄olu utabaa s̄è à a zīda gbān̄o kū a ōn̄o ȳlo à p̄i: Lákū Luda Nini ò n̄an̄ dí: Gbē kū à bà dí vī, len Yudan̄o ni a yī Yurusalemu ò a kpá buri p̄ānden̄o a le. ¹² Kū o yā p̄i mà, ók̄ōn̄o kū w̄ete p̄iden̄o o kùte kè P̄olunε àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akū à p̄i: B̄óyāi áten ōo d̄o áteni ma n̄ēseε yakamenεε? Àsunḡō yīna ū sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè k̄o. ¹⁴ Kū òdi f̄ō ò a milε bl̄ero, o kām̄ma bò o p̄i: Dikiri p̄yenyīna ke. ¹⁵ Abire gbera o soru kè, akū o ḡe Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kū ò kú Sizaria ken̄o ḡē ò k̄ipa k̄ūoo Sipiru gbē Nas̄ō bea. Yesudemε a ū zaa zī.

P̄olu ḡena Yamisi gwa

¹⁷ Kū o ka Yurusalemu, Yesuden̄o ó sí kū p̄onnao. ¹⁸ Kū gu d̄ò, P̄olu ḡē k̄ūoo Yamisi bea. Gbē z̄k̄ōn̄o kakarana gwe n̄ pínki. ¹⁹ P̄olu f̄o kp̄am̄ma, akū à yā kū Luda kè a zī ḡai buri p̄ānden̄o té bàbañne mām̄mam zéazεa. ²⁰ Kū ò yā p̄i mà,

ò Luda sáabu kpà. Akū ò pìnɛ: Ñ yā pì gwa, ó gbě. Yudanɔ Yesu náani kè dúbu ũgbangba, akū n pínki kokari vī Musa doka musu. ²¹ Ò mà kū nten yā da Yuda kū ò kú buri pāndenɔ ténɔne ò kpɛ li Musa dokanɛ, òsun tǝ zǝ n nénɔnero òsungǝ n futɛokarayānɔ kūnaro. ²² Óni ke deraa? Zaakū oni gí n suna yā mairo. ²³ Ñ ke lákū óni onne nà. Ó té gbēnɔn siikǝ kenɔ lé kè Ludaa. ²⁴ Ñ n sé à gé gbà bo á zīdanɛ, n n fīna bo de ò le ò mì bo, gbě sīnda pínki gǝ dǝ kū yā kū ò mà n musu bi yāpuranlo. Oni e kū mǝkǝn sǝ n té Musa dokai. ²⁵ Buri pānde Yesu náanikerino sǝ, o takada kè o ònne o zɛo ò mì kè nǝbɔ kū ò sa òo tānaaaa kū aruo kū nǝbɔ kūtukpanasario kū pāpākenaa.

²⁶ Akū Pɔlu gbě pìnɔ sè à tà kūnwo. Kū gu dǝ, ò gbà bò n zīdanɛ, akū à gè Luda ɔnn de à gbàbogɔɔ lé dītɛ kū sa kū oni o n baadinɛɛo.

Pɔlu kūna Luda ɔnn

²⁷ Kū gbàbona gɔɔ suppla bire kà lakana, Asia bùsu Yuda kenɔ Pɔlu è Luda ɔnn. Ó té kà parigu, akū ò a kū. ²⁸ Òten wiki lé ò pì: Isarailanɔ, à ó leo. Gbě díkīna mé àdigǝ yā da gbě sīnda pínkinɛ gu sīnda pínkia, kū à bo ó gbēnɔ yā kpɛ kū ó dokao kū gu díkīnao. Abire gbera à dǝkè kū Luda ɔnnwo dǝ à gènn kū Girikinɔ. ²⁹ Ò ò lɛ kū ò Efesu gbě Torofimu è kū Pɔluo wētɛ gūn yā yāime, akū òten da Pɔlu gè kǝao Luda ɔn gūmmɛ.

³⁰ Wētɛ wǝ, gbēnɔ bò kū bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pɔlu kù Luda ɔnn ò a gǝtɛ ò bò kǝao. Gwe gǝnɔ ò Luda ɔn pìi gbànɔ tàta. ³¹ Kū ò ye ò a dɛ, yā pì baaru Romu sozanɔ gbě zǝkǝ kīnaa lè, à mà Yurusalemu wǝ. ³² Gwe gǝnɔ à soza bàdenɔ sè kū a bàsaridenɔ, akū ò gènnma kū bàao. Kū gbēnɔ sozanɔ gbě zǝkǝ pìi è kū sozanɔ lɛlɛ, ò Pɔlu gbēnaa tò. ³³ Akū gbě zǝkǝ pìi nà Pɔlui à a kū à pì ò a yī kū mǝkakǝananɔ mèn pla. À n lá à pì: Dín gbě pì ũu? Bó yān à kèɛ? ³⁴ Akū zàa gūn gbēnɔ ten wiki lé òten yā dokǝnɔ oro. Kū zuka dí tó gbě zǝkǝ pìi fǝ à yā pì sǝnsǝn maro, à pì ò gé kǝao sozanɔ bùran. ³⁵ Kū ò kà kǝao didikia, sozanɔ mé ò a sè gbēnɔ nanakǝana yāi. ³⁶ Zaakū gbě sīnda pínki téi kū wikio òten pì: À a dɛ.

Pɔlu gina kū a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gé kū Pɔluo sozanɔ bùran, akū à gbě zǝkǝ pìi là à pì: Īni we mà yā ónne yá? Akū à a là à pì: Ndì Giriki yā ma yá? ³⁸ Mísila gbě kū à fùtɛ kū gbānadenɔ zīna à gèe gbārannan kū bùsuderi gbēnɔn dúbu siikǝnɔmɛ n ũroo? ³⁹ Pɔlu wèa à pì: Yudan ma ũ. Ò ma i Taasu, Silisia bùsumme. Wētɛ tǝsaridenlo. Ma wé kèmma n ma gba zé mà yā o gbēnɔne. ⁴⁰ À a gbà zé, akū Pɔlu zè didikia à ɔ sè gbēnɔne. Kū ò yǝtɛ kítikiti, à yā ónne kū Eberu yāo à pì:

22

¹ Ma gbēnɔ kū ma marenɔ, à sǝ kpá à ma yǝzɛ ma tera. ² Kū ò mà àten yā ónne kū Eberu yāo, ò zè kítikiti. Akū Pɔlu pì: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia bùsumme, akū ma kefɛn blè wētɛ gūn la. Gamalieli kīnaan ma doka kū ó dizinɔ kūna dàdan a zéa. Má ania vī Ludanɛ lákū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé tà donyī zé pì sèrinɔa ari n gbēkenɔ gǝga, ma gǝgbě kū nǝgbēnɔ kùkū ma n ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kū gbě zǝkǝnɔn de ma sèedadenɔ ũ n pínki. Ma takada kū ò kè Damasuku Yudanɔne sì n ɔī, maten gé gwe mà gbě pìnɔ kùkū mà su kūnwo Yurusalemu ò wé tǝnnma.

Pɔlu a Yesu zé sɛna bàbannɛnaa (Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kū má té zén, ma ka káni kū Damasukuo ifántē kà mīdangura, akū kánto gupura zōkōò bò ludambe à dāmala. ⁷ Ma bo ma lēte zīte, akū ma kòtoo mà ò pìmenē: Solu, Solu, à kè dera nten wé tāmaa? ⁸ Akū ma pì: Díme n ũu, Dikiri? Akū à pìmenē: Makūme Yesu Nazera kū nten wé taa ũ. ⁹ Gbē kū ò kú kúmaonŋ gupura pìi è, ama odi gbē kū àten yā o kúmao kòto maro. ¹⁰ Akū ma a là: Bón mani kee, Dikiri? Akū à pìmenē mà fute mà gē Damasuku. Gwen oni yā kū a dītemenē mà ke omēne pínki. ¹¹ Gupura pì í gbāna tò ma wé dí gu e doro, akū ma gbēnŋ ma kū ma ɔa ò gē kúmao Damasuku.

¹² Donyīri ke kú gwe kū òdi pine Anania. Àdi mì nate Luda dokanē, akūsō Damasuku Yudanŋ pínki dī a tó nna sí. ¹³ À sù ma kīnaa à zè ma sare, akū à pìmenē: Solu ma gbē, ò era ò gu e. Gwe gōnŋ ma wé wē, akū ma a è. ¹⁴ À pì ó dizinŋ Luda mé à ma se de mà wé ke pla kū Gbē Manao mà yā ma a lén mà a poyenyīna dō. ¹⁵ À pì manigō de a sèedade ũ màgō yā kū ma è kú yā kū ma màao o gbē sīnda pínkinē. ¹⁶ Akū à pì bón maten dā dō, mà fute mà da'ite ke ma durunnanŋ ni kēma kū à sīsinaa.

Pɔlu zīna buri pāndenŋ kīnaa

¹⁷ Kū ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda onn, akū ma wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmenē mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaakū gbēnŋ ni yā kū maten o a musu síro. ¹⁹ Akū ma pì Dikirinē, ò dō sānsān kū madigō gē aduakēkpe kū aduakēkpenwo de màgō a nāanikerinŋ ká kpésiran ògō n gbē. ²⁰ Kū òteni à sèedade Sitivī de sō, makū má kú gwe ma ze kū a dērinŋ má n utanŋ kūnañne. ²¹ Akū Dikiri pìmenē mà gé, áni ma zī ari buri pāndenŋ kīnaa zāzā.

Pɔlu bi Romu gbēme

²² Ò sá kpà a yāi ari à gēe à kà buri pāndenŋ yā pīia, akū ò nà wikia ò pì: À a de! Gbē dí taka kunna zé vīro! ²³ Òten wiki lé òteni n utanŋ kpuke òten būsutiti fā musu. ²⁴ Akū Romu sozanŋ gbē zōkōò pì ò gē kū Pɔluo n būran, ò a gbē kū flāao ari à yāpura o ò le ò yā kū òten wiki dōa a yāi ma. ²⁵ Kū òten Pɔlu onŋ poro de ò a yī, à pì soza bàde kū à kú gwene: Á a zé vī à Romu gbē gbē yākpatekenaa sari yá? ²⁶ Kū sozaa pì yā pīi mà, à gēe à pì n gbē zōkōonē: Bón ĩni kee? Gbē pì bi Romu gbēme. ²⁷ Akū gbē zōkōò pīi sù à Pɔlu là à pì: N omēne, Romu gbēme n ũ yá? À wèa à pì: Ee. ²⁸ Akū gbē zōkōò pīi pīne: Ma ɔgŋ dasi kpàme, akū ma gō Romu gbē ũ. Akū Pɔlu pīne: Makū sō ò ma i a ũme. ²⁹ Akū gbē kū ò yei ò yā lalaa yānŋ bòru kpe gōnŋ. Kū gbē zōkōò pīi dō kū Pɔlu bi Romu gbēme, vīna a kù kù à tò ò mōò kàa yāi.

Yuda gbānadenŋ yākpatekena kū Pɔluo

³⁰ A gu dō kū gbē zōkōò pīi ye à yā kū Yudanŋ sùo sānsān ma, à mōò pòroa, akū à sa'orikinŋ kū Yuda gbānadenŋ kākara à sù kū Pɔluo n are.

23

¹ Pɔlu wé pè gbānadenŋa à pì: Ma gbēnŋ, yāke teni ma swè vī Luda arero ari kū a gbārao. ² Akū sa'oriki Anania ò a dogarinŋne ò a lé a léa. ³ Akū Pɔlu pīne: Luda n lé se, bisāsiri kaka né. N vutena nten yākpate ke kúmao doka musu, akū mōkōn sō n bo a kpe, n pì ò ma lé. ⁴ Akū dogari pīnŋ pì: Mōkōmmē nten Luda sa'oriki sōsō le yá? ⁵ Pɔlu pì: Gbēnŋ, má dō sa'orikinlo, zaakū ò kè Luda yān ò pì òsun ó būsū gbānade tó vāni síro.

⁶ Pɔlu dō kū gbānade pīnŋ gbēkenŋ bi Sadusinŋme, n gbēkenŋ sō Farisinŋ, akū à òñne gbāngbān: Ma gbēnŋ, Farisin ma ũ, Farisinŋ nén ma ũ. Gènŋ vuna

tāmaa kū má vī yāin átēn yākpate ke kūmao. ⁷ Kū à yā pìi ò, Farisinŋ kū Sadusinŋ fùte kū kŋo kū lékpakŋao, akū kŋakararinŋ kpàate leu pla. ⁸ Sadusinŋ di pi gènŋ di vuro, akūsŋ malaikanŋ kū nininŋ kunlo. Farisinŋ sŋ ò zè kū yā pìnŋo pínki. ⁹ Ò zuka gbāna kà n̄ té, akū Farisi kū òdi doka dañne kenŋ fùte kū lékpakŋa gbānao ò pì: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sŋ bi? ¹⁰ Kū lékpakŋa kè gbāna, sozanŋ gbē zŋkŋ ten vīna ma de gbēnŋ sún Pŋlu ke yákiyairo yāi, akū à ò a sozanŋne ò kipa ò gē n̄ té ò a kū ò gé kāao n̄ bŋran.

¹¹ Zī birea gwāani Dikiri bò à sù Pŋlua à pì: N̄ laakari kpáte! Lákū n ma yā ò Yurusalemu la nà, séde n̄ o Romu dŋ.

Lékpakūsūna Pŋlui

¹² Kū gu dŋ, Yuda kenŋ kākara asiri gŋn ò la dà ò pì oni pŋ blero oni í miro ari ò gé Pŋlu deo. ¹³ Lékpakūsūrii pìnŋ de gbēnŋn buplala. ¹⁴ Ò gēe sa'orikinŋ kū gbē zŋkŋn kīnaa ò pīnne: O si kū Ludao o pì tó ódi Pŋlu deo, tó o pŋ blè, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákŋnŋ kū gbānadēnŋ á pínki à gé à o sozanŋ gbē zŋkŋne à suáre kū Pŋluo lákū ò pi á ye à a yānŋ tàasi ká tera de a káakupŋla bà. Ókŋnŋ sŋ ónigŋ kú soru gŋn ò a de zén ari ágŋ gé ká la.

¹⁶ Kū Pŋlu dāre négŋgbē n̄ yā kū ò gŋgŋŋ pìi mà, akū à gēe à gē sozanŋ bŋran à ò Pŋlune. ¹⁷ Akū Pŋlu soza bàde sisi à pīnne: N̄ gé kū kefenna dio á gbē zŋkŋ kīnaa, zaakū à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akū à a sè à gēe kāao n̄ gbē zŋkŋ kīnaa à pì: Pŋlu kū ò a dà kpén ma sisi à kúte kèmenne mà su n kīnaa kū kefenna dio. À yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akū gbē zŋkŋŋ pìi kefenna pìi kú a ŋa à gēe kāao gukpado n̄ pla, akū à a là à pì: Bŋ yān n̄ vī n̄ omenee? ²⁰ Akū à pì: Yudanŋ mé ò lé kpākūsū, ò ye ò kúte kenne n̄ su kū Pŋluo n̄ gbānadēnŋne zia, lákū ò pi ò ye ò a yā gwa tera de a káakupŋla bà. ²¹ N̄sun weñnero, zaakū n̄ gbēnŋ teni a dā zén ò de gbēnŋn buplala. Ò la dà ò pì oni pŋ blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kè kò, n yān n̄ sã dŋi. ²² Gbē zŋkŋŋ pìi pì kefenna pīnne: N̄sun tó gbēke dŋ kū n òmenero. Akū à a gbàre.

Pŋlu gbarēna Sizaria

²³ Akū à soza bàde gbēnŋn planŋ sisi à pīnne: À o soza fēnedade gbēnŋn wàa donŋne ò soru ke ò gé Sizaria ŋkŋsi úblegŋrŋ kū sŋde gbēnŋn baaakŋ akurinŋ kū sáride gbēnŋn wàa donŋ. ²⁴ À sŋ yā keke Pŋlune à dia à géo bŋsu gbē zŋkŋ Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akū à takada kēne à pì:

²⁶ Bŋsu gbē zŋkŋ Felisi, makū Kalaudiu Lisia ma takada díkīna kēnne ma fŋ kpàmma. ²⁷ Yudanŋ mé ò gbē díkīna kù ò ye ò a de. Kū ma a dŋ Romu gbē ū, akū ma ge kū sozanŋ ma a símma. ²⁸ Kū má ye mà a taari kū ò là ma, ma a sè ma ge kāao n̄ yākpatekerinŋ kīnaa. ²⁹ Gwen ma dŋn kū taari kū ò là bi n̄ doka yāme, adi yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kū ò lé kpākūsūi, ò a yā kpāni kèmenne, akū ma a gbàemma gŋnŋ ma ò yādenŋne ò gé kū a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozanŋ kè lákū ò ònne nà ò Pŋlu sè ò gēe kāao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dŋ, soza kū òten taa o gēsēe pìnŋ Pŋlu nà sŋdenŋne n̄ ŋi ò do kāao are, akū ò era ò tà n̄ bŋran. ³³ Kū sŋdenŋ kà Sizaria, ò takada pìi kpà bŋsu gbē zŋkŋŋ pīa, akū ò Pŋlu nāne a ŋi. ³⁴ Bŋsu gbē zŋkŋŋ pì takada pì kyó kè, akū à Pŋlu là bŋsu kū à bŋn. À mà kū Silisia bŋsuun à bŋn, ³⁵ akū à pīnne: Tó gbē kū ò yā vī kŋnwŋn sù, mani ma lákū oni o nà. Akū à pì ògŋ a dākŋpā Herŋdu kipakia.

24

YudanĶ PĶlu kĶarakpanaa

¹ GĶrĶ sĶĶro gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kŭ gbĕ zĶkĶ kenĶ kŭ dokadĶri kŭ òdi pine Tetuluo. Ò sù PĶlu kĶara kpá bŭsu gbĕ zĶkĶ kĶnaa. ² Kŭ ò PĶlu sĶsi, Tetulu fŭte àten yĶ daala à pì: Felisi, kŭ n arubarikaao ó bŭsu katena aafia. N zia laasunlena mé à ó bŭsuu kĕ mana. ³ Òdi n tŶ nna sí ògĶ n sĶabu kpá gu sĶnda pĶnkin gĶrĶ sĶnda pĶnki. ⁴ Kŭ má ye mà n yĶ gĶgaro, mani wĕ kemma ò sŭru ke kŭoo ò ó yĶ fĶtinna dí ma. ⁵ O è kŭ gbĕ pì bi guderiime. Àdi yĶkete da YudanĶ té andunia gŭn pĶnki, à de donyĶze éke kŭ òdi n sĶsi Nazeradeno don'arede ũ. ⁶ À ye se à Luda Ķn gbĶ lé, akŭ o a kŭ. ⁷⁻⁸ Tó n a làla n zĶda, Ķni taari kŭ ó làa yĶpura dĶ. ⁹ Akŭ YudanĶ yĶ'i kĶara ò pì len yĶ pĶno de le.

PĶlu gina kŭ a zĶdao Felisi are

¹⁰ Akŭ bŭsu gbĕ zĶkĶ pì mĶi kĕ dékŭ PĶlune de à yĶ o. Akŭ PĶlu pì: Lákŭ má n dĶ yĶkpatekeri ũ bŭsu dí gŭn a wĕ dasi kĕ, a yĶi mateni ma mĶbona yĶ o ma laakariia. ¹¹ Tó n gbĕka, oni onne kŭ ma gena Yurusalemu mà donyĶ ke de gĶrĶ kuri awĕεplalaro. ¹² Odi ma e maten lékpakĶa ke kŭ gbĕkeo Luda Ķnnlo. Odi ma e maten yĶkete da aduakεkpenĶ gŭn ke wĕte gŭnlo. ¹³ Gbĕ pĶno ni fĶ ò taari kŭ ò làma sĕedade lennero. ¹⁴ Ma sì kŭ zé kŭ òten sĶsi donyĶze éke pì gŭnn maten do ó dizinĶ Ludai. Má yĶ kŭ ò kĕ Musa doka gŭn kŭ annabinĶ takadanĶ náanikena pĶnki. ¹⁵ Ma wĕ dĶ Ludai lán mĶkĶnĶ bà, kŭ gbĕ mananĶ kŭ gbĕ vĶninĶ ni vu n pĶnki. ¹⁶ A yĶ mé à tò madĶgĶ ma zĶda toto gĶrĶ sĶnda pĶnki de ma swĕ sŭngĶ vĶ Luda are ke bisĶsiri arero. ¹⁷ Ma wĕkena kŭ ma bŭsuuo gbera ma era ma su ma Ķ dàmma ma sa ò ¹⁸ Luda Ķnn. Kŭ maten sa o ma gbĶbonaa gbera, akŭ ò ma le gwe. Mádi gbĕnĶ kĶkararo, yĶkete kunlo. ¹⁹ Asia bŭsu Yuda kenĶme yĶdenĶ ũ. Séde ò su ò yĶ bo kĶ len n kĶnaa. ²⁰ Tó lenlo, ò tó gbĕ kŭ ò kŭ lanĶ dà kŭ ò làma gĶrĶ kŭ ò yĶkpatε kĕ kŭmao o. ²¹ Sé yĶ mĕn do kŭ ma òné kŭ kòto gbĶnao, gĕnĶ vuna yĶ musun òten yĶkpatε ke kŭmao.

²² Felisi Yesu zé bokĶtena dĶ, akŭ à lá kŭ YudanĶ yĶla à pì: Tó sozanĶ gbĕ zĶkĶ Lisia sù, mani á yĶ mĶ deáre. ²³ À ò soza bàdenε àgĶ PĶlu dĶkpĶ, ama à a gba zé à Ķam pá, à tó a gbĕnĶ kpái.

PĶlu kunna kpĶsiran Sizaria

²⁴ GĶrĶ pla gbera Felisi sù kŭ a Yuda nanĶ kŭ òdi pine Durusilao. À PĶlu sĶsi, akŭ à Kirisi Yesu náanikena yĶ màa. ²⁵ PĶlu ten yĶ o manakenaa musu kŭ zĶdakŭnadĶnaao kŭ yĶkpatεkena kŭ àten suo, akŭ vĶna Felisi kŭ à pì: N fute ò tá gĶa. GĶrĶ kŭ ma Ķ làmani era mà n sĶsi. ²⁶ Àten wĕ dĶ PĶlui kŭ ani gusaregba daareme, akŭ àdigĶ a sĶsi gĕn baaakĶ à su fĶai bo kĶao. ²⁷ Kŭ à kĕ wĕ pla, PĶsiu Fesutu vŭte Felisi gĕne ũ. Kŭ Felisi ye àgĶ nna kŭ YudanĶ yĶi, akŭ à PĶlu tò dana kpĶsiran.

25

PĶlu zĕ kŭ gena Siza kĶnaao

¹ Fesutu vutena kpatan gĶrĶ aakĶ gbera à fŭte Sizaria à gĕε Yurusalemu. ² Gwen sa'orikinĶ kŭ Yuda gbĶnadenĶ sù a kĶnaa ò fŭte kŭ PĶlu yĶo. Ò wĕ kĕa ³ à sŭru ke à tó PĶlu su Yurusalemu. Zaakŭ ò zĕo ò tankute kpĶkpane zĕn ò a demε. ⁴ Akŭ Fesutu pĶnne: PĶlu kŭ kpĶsiran Sizaria, makŭ sĶ mani tá gwe tera. ⁵ Á gbĶnade kenĶ su ò gé kŭmao. Tó à yĶ vĶni kĕme, áni o.

⁶ Fesutu kè kũnwɔ lán gɔɔ sɔraakɔ ke gɔɔ kuri taka bà, akũ à èra à tà Sizaria. Kũ gu dɔ̀, à vùte a tintinnwa à pì ò mɔ́ kũ Pɔluo. ⁷ Kũ ò sù kãao, Yuda kũ ò bò Yurusalemunɔ̀ likai, akũ ò yã zɔ̀kɔ̀ kũ odi fɔ̀ ò a sèedade lèronɔ̀ dia dasidasi. ⁸ Pɔlu zè kũ a zĩdao à pì: Mádi taari ke Yudanɔ̀ doka ke Luda ɔ̀nnɛro, ke Siza. ⁹ Fesutu ten wete àgɔ̀ nna kũ Yudanɔ̀, akũ à Pɔlu là à pì: Īni we ñ gé Yurusalemu de mà yãkpate ke kũnwɔ gwe yã dínɔ̀ musu yá? ¹⁰ Pɔlu pì: Siza doka kũ à kũ ò yãkpate keomenɛ aren má zen la. Mádi taari ke Yuda kenɛro lákũ mɔ̀kɔ̀n ñ dɔ̀ sãnsãn nà. ¹¹ Tó ma taari kũ à kà ò ma de kè, maten gi mà garo. Ama lákũ mádi yã kũ gbè dínɔ̀ ten o ma musu ke kero nà, gbèke zé vī à ma kpám̄maro. Gena Siza kĩnaan ma zɛo. ¹² Kũ Fesutu lé kpákũsũ kũ a gbèno à pì: Kũ Sizame n zɛo, a kĩnaan ĩni gén.

Gena kũ Pɔluo kina Agaripa kũ Benisio are

¹³ Gɔɔ pla gbera kina Agaripa kũ Benisio sù Sizaria de ò fɔ̀ kpá Fesutua. ¹⁴ Kũ òten gɔɔ pla ke gwe yãi, Fesutu bò kũ Pɔlu yão kina piine à pì: Gɔ̀gbè ke kú la kũ Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kũ ma ge Yurusalemu, sa'orikinɔ̀ kũ Yuda gbè zɔ̀kɔ̀nɔ̀ sùmenɛ kũ a yão ò pì mà sùru ke mà yã daala. ¹⁶ Ma piíne tó gbè kũ ò sù kũ a yão dí zé le à kɔ̀ e kũ gbè kũ ò yã vī lèlɛnɔ̀ à yã wèmm̄maro, ókɔ̀nɔ̀ Romudenɔ̀ odi a kpám̄maro. ¹⁷ Kũ o su la lèlɛ, mádi zɛzɛro. Kũ gu dɔ̀ gònɔ̀, akũ ma vute ma tintinnwa ma pì ò mɔ̀menɛ kũ adeo. ¹⁸ Gbè kũ ò taari lèaa pìnɔ̀ yã ò, odi yã vāni kũ maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yãkete vī kãao ñ donyīze yã musu kũ gɔ̀gbè kũ òdi pine Yesu yão. À gà, akũ Pɔlu zè kũ a kunna wèndin yão. ²⁰ Ma bídi kè yã pì zé dɔ̀naaa, akũ ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yã pì gɔ̀gɔ̀ne gwe. ²¹ Akũ Pɔlu pì Romu kinan a zɛo ògɔ̀ a kũna. Akũ ma pì ògɔ̀ a dákpā ari màgɔ̀ gé a gbare Siza. ²² Akũ Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbè pì yã ma ma zĩda. Akũ Fesutu pì: Īni yã ma a lén zia.

²³ Kũ gu dɔ̀ Agaripa kũ Benisio sù kũ gakuri zɔ̀kɔ̀ɔ̀, akũ ò gè kɔ̀kakarakekpen kũ soza gbè zɔ̀kɔ̀nɔ̀ kũ wète gbè bèɛɛdenɔ̀. Kũ Fesutu yã ò, ò sù kũ Pɔluo. ²⁴ Akũ Fesutu pì: Kí Agaripa kũ ákɔ̀nɔ̀ kũ á kú kũoo lanɔ̀ pínki, a gbè dí è yá? Yuda kũ ò kú Yurusalemunɔ̀ kũ gu dínɔ̀ ñ pínki gbè pì yã sè ò sùoma, òten wiki léma ò pì à mana àgɔ̀ kun doro. ²⁵ Makũ sɔ̀, mádi e à yãke kè kũ à kà ò a dero, akũ lákũ à zè kũ Sizao nà, ma zɛo mà a gbare. ²⁶ Mádi yã pì gbá dɔ̀ gbasa mà takada kè kinanɛ a yã musuro. A yã mé à tò ma su kãao á are, atēnsa mɔ̀kɔ̀n kina Agaripa, de yálalanaaa gbera mà yã le mà kè. ²⁷ Zaakũ purusuna gbaremm̄mana taari kũ ò lèa sãnsãn onaa sari zé vī ma kĩnaaro.

26

Pɔlu a zĩda yã bɔ̀kɔ̀tena kina Agaripa are

¹ Akũ Agaripa pì Pɔlune: N zé vī ñ n yã o. Akũ Pɔlu ɔ̀ sè à a zĩda yã bɔ̀kɔ̀te à pì: ² Kí Agaripa, ma è ma mìnna kè, kũ ma lè mateni ma zĩda yã bɔ̀kɔ̀te n are gbāra taari kũ Yudanɔ̀ dìma pínki yã musu. ³ Atēnsa kũ ñ Yudanɔ̀ futɛokarayã dɔ̀ pínki kũ ñ yãketenɔ̀. Abire yãi ma wé kèmma ñ ma yã dí mamɛne. ⁴ Yudanɔ̀ ma kunna dɔ̀ zaa ma né fíti zĩ naana zaa ma būsun ari Yurusalemu. ⁵ Ò ma dɔ̀ à gi kè. Tó ò yei, oni fɔ̀ ò o kũ má kú ó donyīrinɔ̀ gá kũ à gbāna kũ Luda yão kũ òdi pi Farisinɔ̀ té. ⁶ Tera sà òten yãkpate ke kũmao kũ ma wé dɔ̀ lé kũ Luda sè ó dizinɔ̀nɛei yãi. ⁷ Ó buri mèn kuri awɛɛplanɔ̀ digɔ̀ do Ludai fānantē kũ gwāanio wédɔ̀na lésena dokɔ̀nɔ̀ pi. Kí, tãmaa pì yāin Yudanɔ̀ fùtemai. ⁸ Bóyāin Luda gènɔ̀ vunaa kèare yāzesari ũ sée?

⁹ Makũ sɔ̀ yã, ma zɛo kũ yã kũ ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manigɔ̀ ke. ¹⁰ Len ma kè le Yurusalemu. Sa'orikinɔ̀ ma gba zé, akũ ma Luda gbèno kà kpésiran

dasi. Tó òteni ní dede s̄s̄, ma lé òdìḡó kú a gūmm̄e. ¹¹ Madìḡó gé aduak̄ek̄pe kú aduak̄ek̄peo ḡèn baaak̄ó, màḡó wé t̄ám̄ma mà ḡá nam̄ma de ò ledi kpá Yesui. Ma p̄o f̄ēn̄ayī, akū madi gé wari d̄óm̄ma ari buri p̄ānde w̄ēt̄en̄o.

P̄olu a Yesu zé s̄ena yā'onaa
(Zīr 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yāi mat̄en gé Damasuku kú doka kú sa'orikin̄o ma gbar̄eoo. ¹³ Kína, kú má té zén kú if̄ānt̄eo di midangura, ma gupura è à bò ludambe à damala kú ma gb̄ēn̄o, à p̄āsī de if̄ānt̄ēla. ¹⁴ O let̄e z̄īte ó p̄ínki, akū ma k̄otoo mà ò òm̄ene kú Eberu yāo ò p̄i: Solu, Solu, à k̄e dera n̄ten wé t̄āmaa? L̄ez̄ōna kú gb̄áo kyate sari ten wari d̄óm̄ma fá! ¹⁵ Ma p̄i: Díme n ū, Dikiri? Akū Dikiri p̄i: Makūm̄e Yesu kú n̄ten wé t̄āa ū. ¹⁶ Ñ fute ñ ze. Ma bo ma summa de mà n sé ma z̄ikeri ūme, ñḡó de yā kú n è kú yā kú mani m̄on̄neoo s̄ēdade ū. ¹⁷ Mani n sura ba Yudan̄o ɔ̄i kú buri p̄ānden̄o. Mani n z̄ír̄mma ¹⁸ de ñ ní wé k̄ēñ̄ne, ò k̄pe li gusiran̄e ò are d̄o gupuraa, ò bo Setan gb̄ānan ò ḡē Luda p̄ón, de ní durunnan̄o le à k̄ēñ̄ma, ní baka ḡó kú kú Luda gb̄ēn̄o ma n̄ānik̄ena yāi.

P̄olu z̄ik̄ena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, akū mé à tò mádi gí ludambe gb̄ē kú à bò à s̄uma yāiro. ²⁰ Ma waazi k̄e Damasuku ḡia kú Yurusalem̄uo, akū ma k̄e Yudea b̄usu gu s̄inda p̄ínkia kú buri p̄ānden̄o k̄inaao. Ma òñ̄ne ò n̄ese lit̄e ò are d̄o Ludaa, ò yā kú ani tó ò d̄ó kú ò n̄ese lit̄e k̄e. ²¹ Abire yāin Yudan̄o ma kú Luda ɔ̄nn, ò ye ò ma de. ²² Luda kp̄ányīn má kunwo ari kú a gb̄ārao, akū má z̄ena a s̄ēdade ū né f̄iti gb̄ē z̄ók̄ōn̄ne ní p̄ínki. Madi yā p̄ānde oro, sé yā kú annabin̄o kú Musao ò à k̄e baasiro. ²³ Ò p̄i Arumasihu ni wari le, akū mé ani fute bona gan káaku à gupura yā o Yudan̄one kú buri p̄ānden̄o.

²⁴ Kú P̄olu teni a z̄ida yā b̄ok̄ote le, Fesutu wiki d̄o à p̄i: Īa k̄āmm̄an yá P̄olu? N d̄ōna z̄ók̄ó mé àteni n m̄i lit̄e. ²⁵ Akū P̄olu p̄i: Īa dí k̄amaro, gb̄ē b̄ēer̄ede Fesutu. Yāz̄eden mat̄en o, akūs̄o yāpuram̄e. ²⁶ Kí, l̄ákū ní yā bireno d̄ó nà mani f̄ó mà yā on̄ne s̄usu v̄ina sari. Má d̄ó kú a ke dí ke n m̄i k̄pero, zaakū yā p̄i bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n yā kú annabin̄o òo s̄i yá? Má d̄ó kú n s̄i. ²⁸ Akū Agaripa p̄i P̄olune: Ḡoro f̄iti dí l̄én n̄ten da ĩni f̄ó ñ ma lit̄e mà ḡó Yesude ūn yá? ²⁹ P̄olu p̄i: Bee tera ke ḡik̄ena má yei, tó Luda w̄e. Adi k̄e ndonlo, kú gb̄ē kú òteni ma yā ma gb̄āran̄o ní p̄ínki, ò ḡó l̄ákū má de nà m̄òkak̄ōana d̄ín̄o baasi. ³⁰ Akū k̄ina p̄i kú b̄usu gb̄ē z̄ók̄ōo kú Benisio f̄ute kú gb̄ē kú ò kakarana gwen̄o. ³¹ Kú ò b̄òte, òten o'ok̄ōne: Gb̄ē p̄i dí yā kú à k̄a ò a de ke ò a da kp̄ésiran̄o k̄ero. ³² Akū Agaripa p̄i Fesutune: Tó gb̄ē p̄i dí ze kú gena Siza k̄inaao yāro, de óni f̄ó ò a gbar̄e.

27

Ḡena kú P̄oluo Romu ḡó'ite ḡūn

¹ Kú ò z̄èò ò da Itali zén, akū ò P̄olu kú purusuna kpara ken̄o nà soza bàde kú òdi pin̄e Yuliune a ɔ̄i. À de soza ḡá kú òdi pi Siza sozan̄o don'ar̄eden̄o do ū. ² O ḡé ḡó'ite kú à bò Adaramitiumu ḡūn, àten b̄ote kú Asia b̄usu w̄ēt̄en̄o, akū o da zén. Masedonia b̄usu gb̄ē Arisitaku Tesalonika kú k̄ūoo. ³ Kú gu d̄ò o ka Sid̄o. Yuliu P̄olu k̄ūna kú n̄es̄edoo, akū à a gb̄à zé à gé a gb̄ēn̄o gwa, de ò kp̄ái. ⁴ Kú o bo gwe, o ka í dagura. Kú ĩa ten daóle yāi, akū o do Sipiru b̄usuui k̄pe kpa. ⁵ T̄āa'ona ísira dagura o do Silisia kú Pamfilia b̄usun̄o, akū o ka Mira, Lisia b̄usun. ⁶ Gwen soza bàde p̄i Alesandaria ḡó'ite kú àten gé Itali l̄en, akū à ó kán.

⁷ Ḡoro ken̄o ḡūn ó tá b̄usa. O ɔ̄si k̄a ari o ka Sinidu léa. Kú ĩa dí wew̄ere ò gé s̄usuro, o p̄āne o bo Kereti b̄usu k̄pe kpa Salam̄one sar̄e. ⁸ ɔ̄sikanaa ḡūn óten p̄a Keretine, akū o ka gu kú òdi pi Ḡód̄oki Manan. A k̄āni kú w̄ēte kú òdi pi Laseao.

⁹ Lákū o gii kè zén nà, ó gena arɛ g̃̀ kari yā ũ, zaakū Yudanɔ léyĩgɔrɔ g̃̀ kò. A yā mé à tò Pɔlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēnɔ, ma è tá dí ni su kū ásarɔ z̃̀k̃̀ɔ kū kisirao. Adi ke gó pì kū a asonɔ adonlo, kū ók̃̀nɔmɛ se. ¹¹ Ama soza bàde góɔɔɔri kū gódeo yā si de Pɔlu póla. ¹² Gu pì mana ò gó dɔn ò bunsirɛ blenlo, akū gbēnɔ zè dasi kū ò era ò da zén ò tá. Ò ye ò ká Fenisi, w̃̀tɛ kū à kú Kereti ifāletɛ kpa, tó ani sí ke ò bunsirɛ ble gwe.

Zàga'ĩa futena ísiralá

¹³ Kū ĩa busɛ fùtɛ g̃̀nɔmidɔki kpa, òten da ò f̃̀ ò ñ poyeina kemɛ. Akū ò ñ gó pòro ò dà zén òten pā Keretɛnɛ k̃̀nik̃̀ni. ¹⁴ Adi g̃̀ kero zàga'ĩa gbāna kū òdi pì ĩa pāsī bò Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó litɛ, ódi f̃̀ ò arɛ dɔa dorɔ, akū o g̃̀ t̃̀i. ¹⁶ Kū à ó kpá luan fítinna kū òdi pì Kodai, à k̃̀wá s̃̀ana f̃̀ti. Ɔsikanaa g̃̀ñ o ó gó fítinna surababɔ lè o kù gwe. ¹⁷ Kū ò sè ò g̃̀ò gó z̃̀k̃̀ɔ g̃̀ñ, akū ò k̃̀k̃̀ ò bàa d̃̀ gó z̃̀k̃̀ɔ p̃̀ia. Kū òten ṽ̀ina ke Libia b̃̀usu í s̃̀arara g̃̀nane yāi, akū ò gó kúra gbàre ín ò g̃̀ t̃̀i. ¹⁸ Kū gu d̃̀, lákū zàga'ĩa kpé àteni ó gó ỹ̀paỹ̀pa gbāngbān nà, akū ò nà asonɔ zuzunaaa í g̃̀ñ. ¹⁹ A g̃̀rɔ aak̃̀de z̃̀ ò ñ gó z̃̀k̃̀ɔ b̃̀tɛ ò k̃̀tɛ ñ z̃̀ida. ²⁰ À kà g̃̀rɔ ũgbangba ifānt̃̀ kū susunɛnɔ dí boro, ĩa pāsī p̃̀i kū leg̃̀o dí kpátero. Surabana t̃̀amaa kū ó ṽ̀i yā làkawá p̃̀inki.

²¹ O g̃̀rɔ pla kè ódi le o p̃̀ blèro, akū Pɔlu fùtɛ à p̃̀innɛ: Gbēnɔ, tó a ma yā m̃̀ame yā, de ódi fute Kereti, kisira kū ásarɔ d̃̀nɔ gbasá à ó léro. ²² Ari tera mat̃̀n lé daáwa à laakari kpátɛ! Á gb̃̀ke ni garo, sé gó p̃̀i yaka. ²³ G̃̀ia gwāani Luda kū má de a p̃̀ ũ mat̃̀n doi malaika b̃̀ ò s̃̀uma ²⁴ à pì: Ñsun ṽ̀ina kero, Pɔlu. Séde ñ Siza arɛ le. Luda gb̃̀ kū ò kú k̃̀ñwo gó g̃̀ñnɔ b̃̀nnɛ aafia ñ p̃̀inki. ²⁵ A yā mé à tò gbēnɔ, à laakari kpátɛ! Má Luda náani ṽ̀i kū ani ke lákū à òm̃̀ne nà. ²⁶ Séde ò ká luan ke í s̃̀araran.

²⁷ A g̃̀rɔ g̃̀ero donsaride z̃̀i gwāani ĩa pāsī p̃̀i teni ó gáte Adariatiki íla ari tera. Akū lizāndo gó gbēnɔ ten da o ka k̃̀ni kū í baraomɛ. ²⁸ Akū ò bà ílɔgwabɔ gbàre ín, ò è g̃̀s̃̀akuru basiik̃̀. Kū à kè saa f̃̀ti ò gbàre d̃̀, ò lè a lòkotoo kà g̃̀s̃̀akuru baaak̃̀. ²⁹ Òten kpana gb̃̀la ṽ̀ina ke, akū ò kúra m̃̀n siik̃̀ gbàre gó p̃̀rɔ kpe, akū òten adua ke de gu d̃̀r̃̀mma. ³⁰ Gó gbēnɔ ten zè w̃̀tɛ ò b̃̀tɛ gó g̃̀ñ ò bàa lé, akū òten gó surababɔ p̃̀i kipa ò da íla, òten ke lákū ò ye ò kúranɔ gbare gó arɛ bà. ³¹ Akū Pɔlu p̃̀i soza bàdenɛ kū a bàsaridenɔ: Tó gb̃̀ birenɔ dí g̃̀ gó g̃̀ñlo, áni f̃̀ à boro. ³² Akū sozanɔ gó surababɔ b̃̀ñ z̃̀z̃̀ ò tò à l̃̀tɛ ín.

³³ Kū gu ye à d̃̀, Pɔlu kúte k̃̀ñne ñ p̃̀inki ò p̃̀ ble à pì: A g̃̀rɔ g̃̀ero donsarin gbāra a g̃̀ lokona p̃̀ble sari. ³⁴ Mat̃̀n kúte keárɛ à p̃̀ ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mik̃̀ m̃̀n do ni létero. ³⁵ Pɔlu yā bire onaa gb̃̀era à burodii sè à Luda s̃̀abu kpà gb̃̀ s̃̀inda p̃̀inki w̃̀ara, akū à è àten só. ³⁶ Ñ gb̃̀ s̃̀inda p̃̀inki laakar̃̀i kpátɛ, akū ò p̃̀ blè sà. ³⁷ Ók̃̀nɔ kū ó kú gó g̃̀ñnɔ ó p̃̀inki o ka gbēnɔn w̃̀a do kpé baaak̃̀ akuri aw̃̀esuddo. ³⁸ Kū ò p̃̀ blè ò kà, ò p̃̀blewɛ b̃̀tɛ ò kà ín, de gó le à ke futa yāi.

Gó'itɛ yakanaa

³⁹ Kū gu d̃̀, ò s̃̀is̃̀iaa lè odi d̃̀ro. Kū ò luankore è kū b̃̀usu'at̃̀ s̃̀araao, akū ò z̃̀ò ò gé kú góo í s̃̀araran gwe, tó oni f̃̀. ⁴⁰ Ò kúranɔ pòro ò dà í g̃̀ñ, akū ò báli góɔɔɔb̃̀ñ bàa pòro g̃̀ñ. Ò gó arɛ biza pòro ĩane, akū ò m̃̀i pè gu s̃̀araa p̃̀ia. ⁴¹ Akū ò s̃̀i b̃̀usu'at̃̀ñ d̃̀naa sari, akū gó zè gwe. B̃̀usu'at̃̀ p̃̀i gó arɛ kù g̃̀ngin adi f̃̀ à ỹ̀g̃̀aro, akū ís̃̀k̃̀ena kū àten k̃̀aka kū gbānao ten gó p̃̀rɔ kpe yaka. ⁴² Sozanɔ z̃̀ò ò purusunanɔ d̃̀d̃̀, de ñ gb̃̀ke s̃̀uñ í kpá ò pitir̃̀maro yāi. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pɔlu m̃̀i sí, akū à g̃̀íñne ò ñ poyeina ke. À p̃̀i íkparinɔ doñ̃ne arɛ ò kusi ía ò

bikū, ⁴⁴ gbē kparanŋ gŋ té n̄ kpe lí lèketenŋ ke gó kasonŋ musu. Len gbē sīnda pínki í bara lè aafia ɛ.

28

Pɔlu kunna Malata luan

¹ Kū o í bara lè aafia, o mà luan pì tón Malata. ² Bedenŋ ó sí kū yenyĩo manamana. Ò gbānake kpàwái, ò té sàa lèwɛɛ, zaakū legū nà manaaa, akū ĩa bòte. ³ Pɔlu yàka kete kàkara à sù àten ká tén, pitiko kú a gūn. Kū té puusu a pà, à bò à Pɔlu sò a ɔa. ⁴ Kū bedenŋ mlèè pìi è dɔ a ɔa, ò pìkōne: Gbē bire bi gbēderiime yāpura. Bee kū à bikū í bara aafia, yāpura dí wene àgŋ kunlo. ⁵ Ama Pɔlu mlèè pìi gbàke à dà tén, adi póke kenɛro. ⁶ Gbēnŋ wé dɔi kū a ɔ ni ká à léte à ga gwe gŋnŋme. Kū à gii kè, ò è póke dí a lero, akū ò lé litè ò pì, gbē pì bi tana zŋkŋ kemɛ.

⁷ Gu pìi saren luan gbē zŋkŋ kū òdi pinɛ Publiu be kunwa. À ó díte gɔrŋ aakŋ à nibŋkenaa kèwɛɛ kū yenyĩo. ⁸ Publiu de wútɛna kū mèwānao àten bādubādu ke. Akū Pɔlu gè a kīnaa à adua kènɛ, à ɔ nàa à a wèrekŋa. ⁹ Kū à kè ɛ, luan pì gyāre kparanŋ sù a kīnaa, akū ò wèrekŋa se. ¹⁰ Ò ó kpe tà manamana. Kū óten tá, ò zānaa kèwɛɛ dɔ.

Pɔlu kana Romu

¹¹ Ó kunna luan pìi gūn mŋ aakŋ gbera o gè gó'ite kū à bunsire blè gwen o da zén. Gó pìi bò Alesandaria ò sika tānanŋ sèedaa kèa. ¹² Kū o ka Sirakusi, o gɔrŋ aakŋ kè gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o gɛ káo Regiumu. Kū gu dè ĩa bò gènŋmidŋki kpa, a gɔrŋ pladen o ka Putɛli. ¹⁴ Wète pìi gūnn o Yesudenŋ lèn. Ò pì ò sùru ke ò azuma do ke kúnwo. O kè ɛ, akū o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenŋ ó baaruu mà, akū ò sù daóle. Gbēkenŋ ó lé Apiu Etɛn, gbēkenŋ sŋ gu kū òdi pì Kipakimen'aakŋn. Kū Pɔlu n̄ é, à Luda sáabu kpà a laakarīi kpàte.

Pɔlu waazikɛna Romu

¹⁶ Kū o ka Romu, ò Pɔlu gbà zé àgŋ kun adona kū soza kū anigŋ a dākpāo. ¹⁷ Gɔrŋ aakŋ gbera Pɔlu Yuda gbē zŋkŋnŋ sīsī. Kū ò kàkara, à pìinne: Ma gbēnŋ, mádi zā Yudanŋne yākearo. Mádi bo ó dizinŋ futɛokarayāke kperɔ, akū ò ma kū Yurusalemu ò ma kpa Romudenŋa. ¹⁸ Ò ma lala yāi odi yāke le ma musu kū à kà ò ma dɛro, akū ò ye ò ma gbarɛ. ¹⁹ Akū Yudanŋ bò ma kpe. Tilasi ma zɛ kū gena Siza kīnaao, adi ke má yā vī kū ma bùsu gbēnŋnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò kŋ e mà yā o kááo, zaakū gbē kū Isarailanŋ wé dɔi yāin ò mò dí kāmāi.

²¹ Akū ò pinɛ: Ódi takada ke le à bò Yudea bùsun n̄ yā musuro. Ó gbēke sŋ adi bo gwe à sùwɛɛ kū n̄ baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kū n̄ vī ma n̄ lén, zaakū o mà òdi donyīze pì vāni bo gu sīnda pínkiamɛ.

²³ Ò gɔrŋ ditekŋne kū Pɔluo, akū ò sù a kīnaa ɔn kū à kīpan dasidasi. À ye ò a yāze dŋ Yesu yā musu, akū à nà Musa dokaa kū annabinŋ yānŋ, à kpata kū à bò Luda kīnaa yā ònne à bòkŋteinne zaa kŋnkŋ ari ɔkŋsi. ²⁴ Gbēkenŋ yā kū àten onŋ zé lè, ama gbēkenŋ gii. ²⁵ Kū òten kékŋa kū lékpakŋao, Pɔlu yā mèn do kàraínɛ à pì: Yā kū Luda Nini dà annabi Isayanɛ à ò á dizinŋne bi yāpuramɛ, kū à pì:

²⁶ N̄ gé n̄ o gbē kŋnŋne,
onigŋ sã kpá yākemanaa sari,
onigŋ gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ó nèse vīro de òsun ɔndŋ kūro yāi,
n̄ sã gbāna de òsun yā maro yāi,
n̄ wé kukurena de òsun gu ero yāi,

zaakū ò ye ò arε dɔma mà ń gba aafiaro.

²⁸⁻²⁹ A yã mé à tò, àgɔ dɔ kũ Luda gbẽnɔ zì kũ surabana yão buri pãndenɔa. Mókɔnɔme oni sí.

³⁰ Pɔlu kè kpé kũ àten fĩna bo gũn wè pla mámmam. Àdigɔ gbẽ kũ òdi su fàai bo kãaonɔ kũ ɔplapla ń pínki. ³¹ À kpata kũ à bò Luda kĩnaa yã waazi kèńne à Dikiri Yesu Kirisi yã dàńne kũ laakariio kpatena, gbẽke dí kpánero.

ROMUDENŃ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime 1:1-3:20
 Lákū Luda dì tó yā bo kǔńwo nna nà 3:21-4:25
 Kunna gbē dufunŃ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39
 Yā kǔ Luda ten wete IsarailanŃ musu 9:1-11:36
 YesudenŃ yākenaa 12:1-15:13
 Pɔlu fɔkpanmanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana RomudenŃa

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu zɔbleri, Luda ma sisi à ma díte a zǐri ũ, baaru nna ² kǔ à gǐnake à a lé sè a annabinŃne ò kè a yān kpàri ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmmē. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wewē kǔ gbānao kǔ Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé m̀gɔ de a zǐri ũ buri sīnda pínkinē, de ò le ò a náani ke ò gɔ a yāmarinŃ ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbē kǔ Yesu Kirisi n sísí à n sénŃ té se. ⁷ Ma takada díkīna k̀éáre, ákŃnŃ Romude kǔ Luda yeái à á sísí a gɔ a gbēnŃ ũ pínki. Luda ó De kǔ Dikiri Yesu Kirisio gbēke k̀éáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gīa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kǔ á ludanaanikēnaa dà anduniala pínki yāi. ⁹ Tó maten adua ke gɔrŃ sīnda pínki, á yā dì sāmaguro. Ludame ma sèedade ũ. Àpiin maten doi kǔ nèse m̀en doo mateni a Né yā baaru kpá. ¹⁰ Madìgɔ wé kea à zé kekemenē lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á zīnipetena yāi, ¹² de á ludanaanikēna kǔ ma pɔo le à ó baadi gba swèē. ¹³ Ma gbēnŃ, má ye àgɔ dɔ kǔ madìgɔ gɔrŃ díte g̀en baaakɔ mà su á gwa,* de mà a zī gbè e á té lákū ma è buri pāndenŃ té nà, akū ari tera mádi zé ero. ¹⁴ GirikiyāmarinŃ kǔ GirikiyāmarisarinŃ n pínki, d̀orinŃ kǔ d̀orisaridenŃ n pínki, n yā g̀è ma yā ũ. ¹⁵ Abire yāi ma m̀e wà mà baaru nna pì kpá ákŃnŃ RomudenŃne se. ¹⁶ Madì wé'i kǔ kǔ baaru nna pì yāoro,† àkūme gbāna kǔ Luda dì gbē kǔ òteni a náani kenŃ sura bao ũ, atēnsa YudanŃ, n gbera buri pāndenŃ. ¹⁷ Baaru nna pì dì owewē lákū Luda dì tó yā bo kǔńwo nna nà. À de ludanaanikēna yā ũ adome, lákū ò kè Luda yān nà ò pì: Gbē kǔ Luda tò yā bò káao nna a náani kǔ àten ke yāi nigɔ kun.

BisāsirinŃ bi taaridenŃme Luda kīnaa

¹⁸ Zaa musu Luda dì a pɔfēna kipa bisāsiri kǔ n vānikēna dì zé zɔ yāpuranenŃa n pākpaina kǔ n vānikēnaao yāi. ¹⁹ Yā kǔ oni fɔ ò dɔ Luda yā musu utenańnero, Luda mé à yā pìi b̀ónne gupuraa. ²⁰ Zaa gɔrŃ kǔ à andunia kàte, a gbāna kǔ àdi lákaro kǔ a ludakena kǔ òdi e kǔ wéoro bò gupuraa a zīnŃ gūn swáswa. A yā mé à tò bisāsirinŃ kutekena vīro. ²¹ Ò Luda dɔ, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. N laasunnŃ kè pā, akū ò gɔ gusiran n m̀isari yāi.‡ ²² Ò n zīda díte ũndorinŃ ũ, akū ò gɔ yŃnkŃnŃ ũ. ²³ Òdi kúte bisāsiri kǔ òdi ganŃ kǔ bānŃ kǔ ǹbŃnŃ kǔ pɔ kǔ òdi táa o kǔ k̀uaonŃ takane Luda kǔ àdi garo gēne ũ.

²⁴ A yā má à tò Luda n kpá gbāsīkenaa, de ò wé'isariyā ke kǔ kɔo, lákū òdi a ni de n nèsee gūn nà.§ ²⁵ Ò Luda yāpurade lilin kè kǔ ékeo. Òdi donyī ke Luda pɔkenanŃne ò donyī Luda kǔ à pɔ sīnda pínki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ gɔrŃ sīnda pínki! Aami.

* 1:13 Zīr 19:21 † 1:16 Maa 8:38 ‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12

²⁶ Abire yāi Luda n kpá wé'isariyā nidenaana. Bee n nɔgbēnɔ yā kũ òdi ke lilin kè kũ yā kũ òdi keroo. ²⁷ Leme se gōgbēnɔ, ò yā kũ òdi ke kũ nɔgbēnɔ tò, òdi lukakōi. Gōgbē kũ gōgbēo dì wé'isariyā ke kũ kōo, òdi a gbè le n zīdaa n sātēna lén. ²⁸ Lākū odi we ò zè kũ Luda dōnaaoro nà, akū à n laasun kè lékpere, de ò yā kũ à de ò keronɔ ke. ²⁹ Yā vāni sīnda pínki pèkerēm̃ma: Nèse pāsī, wākū, ĩnikena kōo, nèsegōba vīna kōo, gbēdenaa, fitii, gbēblena kũ manafikikēnaao. Kɔɔmɔɔdenɔme n ũ, ³⁰ gbēyakarino, Luda iberenɔ, gbē takikerino, yōgōdenɔ, ĩadārinɔ, vāni laasunlerinɔ, de kũ dao yādarisarinɔ, ³¹ mīsaridenɔ, nāanisaridenɔ, gbēyākerisaridenɔ, wēndasaridenɔ. ³² Ō dō kũ Luda dīte kũ yā bire taka kèrinɔ kà ò n dede, ama òdi ze kũ a kenanɔ adoro, òdi té ká a kèrinɔgume dɔ.

2

Luda ni yākpate ke a zéa

¹ Abire yāi mōkōn kũ ndi gbē pānde taari e, n kutēkena vīro. Tó n gbē pānde taari è, n n zīda dà yāmm̃e,* zaakū mōkōn gbētaari'eri ndi ke le se dɔ. ² Ō dō kũ Luda yākpatekena kũ yā bire taka kèrinɔ kun a zéame. ³ Mōkōn kũ ndi yā bire taka kèrinɔ taari e, akū ndi ke se, nten da ĩni bo Luda yākpatekenan yá? ⁴ Ke nten dōke kũ Luda nnakennena zōkōo kũ a menao kũ a sūruome? N dō kũ Luda teni a nna kenne de n n nèse lite yāinloo? ⁵ N sāgbāna kè, ndi nèse litero, nten pōfē kakaranyī ari Luda pōfēkipamma goro zī, tó Luda yākpatekenaa kũ gbēnɔ a zéa bō gupuraa. ⁶ Ani fīna bo baadine a yākenaaa.† ⁷ Gbē kũ òten gakuri kũ bèereeo kũ mēvānasario wete, akūsō òten yā mana ke kũ menaonɔ ni wēndi kũ àdi lākaro le. ⁸ Gbē kũ n zīda poyeina ten doñne are ò gi yāpurai ò té yā vāninɔ sō, Luda ni pōfē kũ pētēo kipańma. ⁹ Wētāmma kũ wāwāo ni yāvānikeri sīnda pínki le, atēnsa Yudanɔ, n gbera buri pāndenɔ. ¹⁰ Luda ni yāmanakeri sīnda pínki gba gakuri kũ bèereeo kũ aafiaao, atēnsa Yudanɔ, n gbera buri pāndenɔ. ¹¹ Zaakū Luda di gbēke wé gwaro.

¹² Gbē kũ à durunna kè Musa doka dōnaa sari ni kakate le doka pīi sari. Gbē kũ à durunna kè nana doka pīi sō, Luda ni yākpate ke kāao doka pīi musume. ¹³ Adi ke gbē kũ àten doka ma kũ sō mé à mana Ludanero. Gbē kũ àten zī kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kũ ò Musa doka dōronɔ yā kũ à kō sīoo kè kũ n zīdao, ò doka vī n zīdaame. ¹⁵ Ōten mōwere kũ yā kũ à kú doka pīi gūn kú n nèsemme. N laasun teni a yāpura o dɔ, zaakū n laasun mēn doro, a kenɔ di n da yān, a kenɔ di n bon. ¹⁶ Leme yākpatekegoro zī Luda ni yākpate ke kũ bisāsirinɔ yā kũ à utena n nèsen musu Kirisi Yesu gāi, lākū baaru nna kũ maten kpá ò nà.

Yudanɔ bi dokadarisarinɔme

¹⁷ Mōkōn Yuda inaa, n ze kũ n Yudakeo, n Musa doka náani vī, nteni ĩa dā kũ Ludao. ¹⁸ N Luda poyenyīna dō kũ yā kē à zé vīo, kũ ò doka pīi dàdanne yāi. ¹⁹ Nteni da n de vīnanɔ wéde ũ, gbē kũ ò kú gusira gūnnɔ fitila ũ, ²⁰ wēsiradenɔ yādanneri ũ, gbē dufunɔ kyódari ũ. Nteni da Luda dokame dōna kũ yāpurao mī ũ. ²¹ Mōkōn kũ ndi yā da gbē pāndenɔne, bōyāi ndi da n zīdaneroo? N pī òsun kpāni oro, mōkōn ndi o se yá? ²² Ndi pī òsun zina kero, akū ndi ke se yá? Ndi tānanɔ gya bo, akū ndi n kpé pónɔ kpāni o se yá? ²³ Ndi ĩa dā Luda doka musu, akū n doka pīi danasari di Luda tó yaka. ²⁴ Zaakū á yāin buri pāndenɔ dīgō Luda tó vāni sí lākū ò kè Luda yān nà.

²⁵ Tó n Luda doka kūna, akū tōzō àre vīnne. Tó ndi a yā da sōro, n leele kũ gyofrɔdenɔme. ²⁶ Tó gyofrɔde Luda dokanɔ kūna, Luda ni gyofrɔde pīi gwa

* 2:1 Mat 7:1-2 † 2:6 Zab 62:12

leele kũ gbẽ kũ à t̃õ z̃õoro? ²⁷ Bee tó ñ doka takada pì kũna, akũs̃ ñ t̃õz̃õna, tó ñdi doka pì daro, gyɔfɔrɔde kũ à yã pì kũna ni tó yã danla. ²⁸ Kunna Yuda ũ yãpura bi m̃ebarayãno, l̃eme t̃õz̃õna yãpura bi m̃ebarayãno sero. ²⁹ Kunna Yuda ũ yãpura bi ñes̃egũnyãme, l̃eme do t̃õz̃õna yãpura bi ñes̃egũnyãme se. Luda Nini z̃ĩme, adi ke doka takada yãno. Luda mé àdi gbẽ bire taka sáabu kpá, adi ke bisásirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ũ ṽĩ? Àre kpaten t̃õz̃õna ṽĩ? ² À karana ṽĩ z̃õk̃õ yã s̃inda pínki gũn. Káaku g̃ĩa Luda a yã ñáñne ñ oĩme. ³ Kũ ñ gbẽkeno náani ṽĩro, bón abirekũ ṽĩ? Ñ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda g̃õ yãpura ṽĩ, bee kũ gbẽ s̃inda pínki bi ékedeme, lákũ ò k̃ẽ Luda yãno à ò pì:

Tó n yã ò, n yã nig̃õ zé ṽĩ,

tó n yãkpat̃e k̃ẽ kũńwo, n yã ni ble.*

⁵ Tó ó ṽanike di Luda manake bo gupuraa, bó yãno óni oo? Óni pi Luda ṽani kũ àdi p̃of̃ẽ kipawá yãin yá? Maten o lán bisásiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yãze ṽĩro, à k̃ẽ dera ani f̃õ à yãkpat̃e ke kũ anduniaoo? ⁷ Gbẽke ni pi, tó a ékeke ten Luda náani kara, akũs̃ àteni a tó bo, bóyãni ani yã daala lán durunnakerii bàa? ⁸ Tó n ò le ñteni pi ò yã ṽani ke, yã mana ni bon. Gbẽkeno ma tó ṽani s̃i ò pì len madì o le. Luda yãdanlana k̃õ s̃i kũńwo.

Gbẽke manaro

⁹ Tò! Ók̃õno Yudanõ ó s̃anan yá? Lenlo fá! Zaakũ ma Yudanõ kũ buri p̃andeno b̃õbo ñ dàn ñ pínki k̃õ, ñ pínki bi durunna z̃õno. ¹⁰ Ò k̃ẽ Luda yãno ò pì: Gbẽke manaro, bee m̃en do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò s̃àsã ñ pínki ò g̃õ d̃õro sari, yãmanakeri ke kunlo, bee m̃en do.†

¹³ Ñ k̃õto de lán mira w̃ẽnaa bàme.

Òdi l̃enna keńne,

ñ légb̃e bi pitiko seweme,‡

¹⁴ yã ñni kũ gbẽkanaao ñ lé pà.§

¹⁵ Ò w̃ana kũ gb̃ẽdenaao,

¹⁶ òdi suńyĩ kũ kisirao kũ w̃etãmmao,

¹⁷ ò aafia zé d̃õro,

¹⁸ ñ wé d̃ig̃õ Luda wé'i ṽĩro.**

¹⁹ Ó d̃õ kũ Luda doka pínki de gbẽ kũ ò na doka pì oĩno p̃õ ũme, de gbẽ s̃inda pínki lé g̃õ nak̃õana, andunia gbẽ s̃inda pínki g̃õ taaride ũ Luda k̃ĩnaa. ²⁰ Zaakũ gbẽke ni bo mana Luda k̃ĩnaa doka pì kũna yãiro.†† Luda doka mé àdi tó ò durunna d̃õ.

Deran Luda di tó yã bo kũńwo nna nà

²¹ Deran Luda di tó yã bo kũńwo nna nà b̃õ gupuraa sà, lákũ a yã k̃ẽna Musa doka kũ annabinõ takadanõ gũn nà. Adi ke a doka kũna yãno. ²² Luda di tó yã bo kũńwo nna Yesu Kirisi ñanik̃ena yãime. Gbẽ kũ àteni a náani ke s̃inda pínki p̃õme. Gbẽke bona adoro, ²³ zaakũ baadi durunna k̃ẽ, ò k̃ĩa Luda gakurii. ²⁴ Luda di tó yã bo kũńwo nna gba ũ a gbẽke yã kũ Kirisi Yesu kũ à ñ bó gb̃anao.

* 3:4 Zab 51:4 † 3:12 Zab 53:1-3 ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3 § 3:14 Zab 10:7 ** 3:18 Zab 36:1 †† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

²⁵ Àkūme Luda kpà durunna kútekebo ũ gbē kū òteni a aru náani kenone, de à mós baadi pínkine kū adì yā ke a zéaame. À mena yā, adi durunna zīno yā daro, ²⁶ akū à mōñne tera kū adì yā ke a zéa. Deran Luda dī yā ke a zéa nān gwe, akūsō àdì tó yā bo kū Yesu náanikerinno nna.

²⁷ Bisāsirinno ni fō ò ãa dā do yā? Abirekū ni sí kero. Bóyāii? Zaakū à de zīkena dokaa yā ũro, Yesu naanikena yāme. ²⁸ Zaakū ma è yā dī bo kū gbēo nna Yesu náanikena yāime, zīkena dokaa baasi. ²⁹ Luda bi Yudanō Ludame ñtēne yā? Buri pāndenō Ludan seroo? Ee, buri pāndenō Ludame do. ³⁰ Zaakū Luda mēn dome. Ani tó yā bo kū gbē kū à tōo zōo nna a náani kū àten ke yāime, akūsō ani tó yā bo kū gyoforo deo nna a náani dokōno pīi musu. ³¹ Óten doka da póke ũro ludanaanikena yāin yā? Lenlo, óten gbāna kpáaame.

4

Yā bò kū Ibrahīo nna ludanaanikena yāi

¹ Ókōno Yudanō, óni o derame ó dizi káaku Ibrahī yā musuu? ² Tó Luda tò yā bò káao nna yā kū à kè yāi, de à à ãadāyā lè, ama adi fō à dā Luda arero. ³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pī Ibrahī Luda náani kè, akū Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kè yāi.* ⁴ Fīnabona zīkeriine bi gbēkekennenaanlo, a ísimmame. ⁵ Bee tó gbē ten yāke kero, tó àten Luda kū àdì tó yā bo kū taaridenō nna náani ke, Luda ni tó yā bo káao nna a náani kū àten ke yāi. ⁶ Dauda gbē kū Luda tò yā bò káao nna yākekēnaa sari arubarikalena yā ò à pī:

⁷ Arubarikadenon gbē kū Luda pó kù ñ taarinola à ñ durunnono kēmmanō ũ.

⁸ Arubarikaden gbē kū Dikiri ni a durunna yā daro ũ.†

⁹ Arubarika bire bi gbē kū à tōo zō pōme ado yā, ke gyoforo de pōme do? Ò pī Luda tò yā bò kū Ibrahīo nna, kū à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahī de goro kū Luda tò yā bò káao nnaa? À tōzōna yā ke gyoforodemē? Adi tō zōro, gyoforodemē. ¹¹ Akū à tōo zō sēda ũ, kū Luda tò yā bò káao nna a gyoforo dekegoro yāi.‡ Len à de gyoforo de kū Luda tò yā bò kūñwo nnanō dizi ũ le ñ pínki ñ ludanaanikena yāi. ¹² À de gbē kū ò tōo zōno dizi ũme do. Adi ke ñ tōzōna yāinlo, kū ò té ó dizi Ibrahī gēsēgbēei yāime kū à Luda náani kè a gyoforo dekegoro.

Deran Ibrahī Luda náani kè nà

¹³ Luda lé sē Ibrahīne kū a burino à pī, andunia ni gō ñ pó ũ. § Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kè yāime. ¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanō mé oni kí ble, akū ludanaanikēnaa àre vīro, akūsō Luda lésēnaa kè pāpā,** ¹⁵ zaakū doka dī su kū Luda pofōme. Gu kū doka kunlo, taari dīgō kú gwero. ¹⁶ A yāi pó kū Luda a lé sē lena bi a náanikena yāme, de àgō de a gbēke yā ũ. Lésēnaa pī sō bi Ibrahī buri pīno pōme ñ pínki, adi ke gbē kū ò Musa doka kūna ñtēnenonlo, kū gbē kū òten Luda náani ke lán Ibrahī bànōme do. Ibrahī bi ó pínki dizime.†† ¹⁷ À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lākū ò kè Luda yān nà. Luda pī a a dīte buri dasino dizi ũ. Ibrahī Luda kū àdì wēndi kpá gēno à tó pó kū ò kun yāronō gō kun‡‡ náani kè. ¹⁸ À Luda náani kè à wé dō pó kū gbēke wé doiroi, akū à gō buri dasino dizi ũ lākū Luda òne nà à pī, leme a burino nigō de le. §§ ¹⁹ Ibrahī kà lán wē basoro taka bà. Bee tó à laasun lè a gōgbēkebosaria kū Sara né'iso tatanao, a ludanaanikena dí busaro.*** ²⁰ Adi sika ke lé kū Luda

* 4:3 Naa 15:6, Gal 3:6 † 4:8 Zab 32:1-2 ‡ 4:11 Naa 17:10 § 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29

** 4:14 Gal 3:18 †† 4:16 Gal 3:7 ‡‡ 4:17 Naa 17:5 §§ 4:18 Naa 15:5 *** 4:19 Naa 17:17

sènεεaro, adi gí Luda náani keiro, akū à gbāna lè a ludanaanikenaaaa à Luda tó bò, ²¹ zaakū à dǝ kū à yā futena vīro, Luda ni fǝ à lé kū à sèe pì ke. ²² Abire yāin Luda tò yā bò kāao nna. ²³ Òdi yā bona kāao nna pì kē a yāi adoro, ²⁴ ò kè ókǝnǝ kū Luda ni tó yā bo kūoo nnanǝ yāime dǝ, ókǝnǝ kū óten Luda kū à ó Dikiri Yesu fùte bona gan náani kenǝ. ²⁵ Luda a kpàmma de à le à ó taarino kēwεε yāime, akū à a fùte kū wèndiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

5

Kena nna kū Ludao

¹ Lákū Luda tò yā bò kūoo nna nà a náani kū óten ke yāi, ó nna kāao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ² A náanikεnaa gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kū ó kúoo pìi gūn, akū óten pǝnna ke kū Luda gakuri kū ó wé dǝiio. ³ Adi ke abiren adoro, óten pǝnna ke kū ó warikεnaao dǝ, zaakū ó dǝ kū wari dì su kū menao, ⁴ mena dì su kū dà manao, dà mana dì su kū tāmāaa, ⁵ tāmāa sǝ àdi ó néro, zaakū Luda a yenyī dà ó nèsen a Nini kū à ó gbá gāi. ⁶ Ó gbānasarike gūn Kirisi gà ókǝnǝ yāvānikεrinǝ gēne ũ gǝrǝ kū Luda dītea. ⁷ Gana gbē mana gēne ũ aragaro. Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēne ũ gwεε, ⁸ akū Luda mǝwεε deran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gà ó gēne ũ. ⁹ Lákū yā bò kūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pǝfēa a gāi sika vī dǝ yá? ¹⁰ Yā ó ìni kū Ludaome, akū o ke kāao nna a Né gana yāi. Lákū o ke kāao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dǝ yá? ¹¹ Adi ke adikīname adoro, óten pǝnna ke kū Ludao dǝ ó Dikiri Yesu Kirisi kū à tò o ke kāao nna gāi.

Kirisi yā lekǝana kū Adamuo

¹² Gbē mèn do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga ì.† Lεme dǝ ga kú gbē sīnda pínkia, kū gbē sīnda pínki durunna kè yāi. ¹³ Durunna kú andunia gūn de Musa doka gǝ gé su. Gǝrǝ kū doka kunlo, Luda dí durunna yā daro, ¹⁴ ama sεna zaa Adamua ari à gèε pé Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee gbē kū odi durunna ke lán Adamu sātεna bàronǝ. Adamu bi gbē kū ani su takame.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lekǝa kū Adamu taarioro, zaakū lákū gbēnǝ gà dasi nà Adamu ado sātεna yāi, Luda gbēke kū a gbao kū à kà gbēnǝa dasi Yesu Kirisi ado gbēke yāi de abirekūla. ¹⁶ Luda gba ni sí lekǝa kū gbē mèn do durunna pǝioro. Taari mèn do pì mé à sù kū yākpatekεnaao, akū yā vùte bisāsirinǝa. Taarinǝ sù kū Luda gbao, akū yā bò kū gbēnǝ nna. ¹⁷ Lákū Adamu ado taari mé à tò ga sù à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kū à sùo zǝkǝ de abirekūla. Abire yāi gbē kū Luda gbēke kèñne, kū à tò yā bò kūñwo nna gba ũnǝ ni kí ble wèndii gūn. ¹⁸ Abire yāi lákū taari mèn do pìi tò yā vùte buri sīnda pínkia nà, lεme dǝ yāmanakεna mèn do pìi dì tó buri sīnda pínki bo mana le ò wèndi le. ¹⁹ Lákū gbē mèn do sāgbāna mé à tò gbēnǝ gè durunnadenǝ ũ dasi nà, lεme dǝ gbē mèn do yāmana ni tó gbēnǝ bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari le àgǝ kara yāime. Ama kū durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla. ²¹ Lákū durunna kíblenaa sù kū gao nà, len dǝ Luda gbēke kíblenaa dì tó ò bo mana le, ò wèndi kū àdi lákaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

¹ Óni o derameε? Óni gí ògǝ durunna ke de Luda gbēke le àgǝ karan yá? ² Oi! Lenlo! Ókǝnǝ kū ò de gènǝ ũ durunna yā musu, à kè dera ónigǝ kpé ògǝ durunna

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17

ke dɔɔ? ³ Ókɔ̃nɔ̃ kũ o da'ite kè Kirisi Yesu pɔ̃ ũnɔ̃, á dɔ̃ kũ ó lɛɛɛ kãao a ga gũnloo? ⁴ O ga kãao da'itekɛnaa gũn, ò ó vĩ kãao de ògɔ̃ kú kũ wèndi dufuo, lákũ Kirisi bò gan kũ a De gbãna gakurio à kun nà.* ⁵ Lákũ o gɔ̃ kãao mè dokɔ̃nɔ̃ ũ a ga gũn nà, len óni gɔ̃ kãao lɛ a vunaa gũn se. ⁶ Ó dɔ̃ kũ ó dà zĩ gà kãao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanɛ doro, ⁷ zaakũ gbɛ̃ kũ à gàa bò durunna yãmmɛ. ⁸ Lákũ o ga kũ Kirisio nà, ó a náani vĩ kũ ónigɔ̃ kú kãao dɔ̃. ⁹ Ó dɔ̃ lákũ Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbãna vĩa doro. ¹⁰ Zaakũ gana kũ à gà, à gà durunna yã musu gè̃n dome, kunna kũ à kun tera sɔ̃, à kun Luda pɔ̃ ũmɛ. ¹¹ Len ákɔ̃nɔ̃ se, à á zĩda dite gè̃nɔ̃ ũ durunna yã musu lɛ, ánigɔ̃ kun Luda pɔ̃ ũ Kirisi Yesu gũn. ¹² Abire yã̃i àsun tó durunna kí ble á mè kũ ani gaa á dà vãni doáɛ arɛ doro. ¹³ Àsun á mɛ̃guke kpá durunnaa vãnikɛbɔ̃ ũro. Á á zĩda kpá Ludaa gbɛ̃ kũ ò bò gan ò kunnɔ̃ ũ, à á mɛ̃gunɔ̃ kpáa yãmanakɛbɔ̃nɔ̃ ũ. ¹⁴ Àsun tó durunna gɔ̃ gbãna vĩawa doro, zaakũ á na doka ɔ̃ro, séde Luda gbɛ̃kɛ.

Yãmanakɛna zò̃nɔ̃

¹⁵ Deran gwee? Lákũ ó kú doka ɔ̃ doro nà, séde Luda gbɛ̃kɛ ɔ̃i, ónigɔ̃ gí durunna kɛn yá? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á dɔ̃ kũ tó a á zĩda kpá gbɛ̃a áten mì natɛnɛ, á de ade zò ũroo? Tó durunnan a á zĩda kpáa, áni game. Tó a mì nàte Ludanɛ sɔ̃, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu kè kũ Ludao, zaakũ durunna zò̃nɔ̃n á ũ yã, akũ a mì nàte yã kũ ò dàáɛ zéazeane kũ nè̃sɛ mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yã̃n, a gɔ̃ yãmanakɛna zò̃nɔ̃ ũ. ¹⁹ Matɛn yã pì o lákũ bisásiri yã'onaa bà á gbãnasarike yãimɛ. Lákũ a á mɛ̃gunɔ̃ kpá yã pãpãkɛna kũ yã vãnio zò̃nɔ̃ ũ a yã vãni kè nà, len tera dɔ̃ à á mɛ̃gunɔ̃ kpá manakɛna zò̃nɔ̃ ũ de á kunna gɔ̃ adona. ²⁰ Kũ á de durunna zò̃nɔ̃ ũ yã, á bàka kú kũ yãmanakɛnaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yã kũ a kè yã kũ à kèáɛ wé'iyã ũ teranɔ̃ musuu? Yã pìnɔ̃ lakana bi game. ²² Tera sà lákũ a bo durunna yã̃n nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sɔ̃ bi wèndi kũ àdi lãkaromɛ. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kũ Luda dàwɛɛ kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gũnn wèndi kũ àdi lãkaro ũ.

7

Ó kú Musa doka ɔ̃ doro

¹ Ma gbɛ̃nɔ̃, matɛn yã oáɛ lán gbɛ̃ kũ ò Musa doka dɔ̃nɔ̃ bà. Á dɔ̃ kũ doka iko vĩ gbɛ̃a gɔ̃rɔ̃ kũ à kun kũ wèndiionloo? ² Len doka pì nɔ̃zãɛ yĩ a zãɛ lɛ gɔ̃rɔ̃ kũ à kun kũ wèndiio. Tó a zã gà, akũ doka pì di poroa. ³ Gɔ̃rɔ̃ kũ a zã kun, tó à gɔ̃ gɔ̃ pãnde pɔ̃ ũ, oni pine zinakeriimɛ. Tó a zã gàmmɛ sɔ̃, doka pì pòroaan gwe. Tó à gɔ̃ gɔ̃ pãnde pɔ̃ ũ sà, abirekũ bi zina yãmmɛ doro. ⁴ Len ákɔ̃nɔ̃ se ma gbɛ̃nɔ̃, a ga doka musu Kirisi mè̃e gã̃i, akũ a gɔ̃ gbɛ̃ kũ à vù gan pì pɔ̃ ũ, de ò le ò karana le Luda pɔ̃ ũ. ⁵ Kũ ó dàa dòwɛɛ arɛ yã, doka mé à tò durunna ni ó kũ ó mè̃e gũn, akũ o karana lè ga pɔ̃ ũ. ⁶ Tera sà o ga pɔ̃ kũ à ó kũ zò ũ pì yã musu, o bo dokan, akũ óten do Ludai a Nini zé dufu gũn, adi kɛ doka takada zé zĩ gũnlo.

Doka kũ durunnao

⁷ Óni pi deramɛɛ? Luda doka bi durunnan yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dɔ̃. Tó doka dí pì òsun pɔ̃ ni deroro,* de má dɔ̃ deran pónidɛna dīgɔ̃ de nãro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yãditɛnaa pìia, akũ à tò pɔ̃ sĩnda pínki ni ma kũ. Zaakũ má doka dɔ̃ro, durunna demɛnɛ yãke ũro. ⁹ Má kun yã doka sari, ama kũ ma yãditɛnaa pìi mà, durunna vù in, ¹⁰ akũ ma ga. Yãditɛna kũ à de à wèndi kpáma pìi sùmmɛnɛ kũ gao. ¹¹ Durunna zeki lè yãditɛnaa pìia, akũ à

* 6:4 Kɔ̃l 2:12 * 7:7 Bon 20:17

kèke à ma de yā pìi gāi. ¹² Leme doka pìi kunna adona, akūsō Luda yāditenaa pìi kunna adona, à zé vī akūsō à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga ìmene yā mana gāi, de ò durunna dō durunna ũ yāditenaa pìi gāi.

Zìkana kù durunnao

¹⁴ Ó dō kù doka pìi bò Luda kīnaame. Makū sō, dàden ma ũ, má na durunna oī. ¹⁵ Madigō yā kù maten ke gbá dōro, zaakū madì yā kù má ye mà ke kero, yā kù má ye mà keron madì ke.† ¹⁶ Tó yā kù ma kè dí kō sí kù ma poyeinaaoro, ma we kù doka pìi mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kù à kú ma gūmme. ¹⁸ Má dō kù yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madigō ye mà yā mana ke, ama madì fō mà kero. ¹⁹ Yā mana kù má ye mà ke, madì kero. Yā vāni kù má yeiron madì ke. ²⁰ Tó yā kù má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kù à kú ma gūmme. ²¹ Ma è tó má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domene are. ²² Luda doka mé àdi kemene nna ma swèe gūn, ²³ ama ma è iko pānden kú ma mēe gūn, àdigō zì ká kù iko kù à kú ma laasun gūnwo, akū má na durunna iko kù à kú ma mēe gūn pìi oī. ²⁴ Makū wēndade ina, dí mé ani ma sí ma mē kù à ma kpa gai dí oī? ²⁵ Ma sáabu kè kù Ludao! Kù ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokane ma laasun gūn le, akūsō má de zò ũ durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zìblena kù Luda Nini gbānao

¹ Yākpatē ni gbē kù ò kú Kirisi Yesu gūnno ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kù àdi wēndi kpámma gbāna ma bo durunna kù gao ikon. ³ Yā kù Musa doka dí fō à kèro bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a zīda Né zì bisāsiri ũ lán ókōno durunnadeno bà durunna kērmāna yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né mēe pìi gāi, ⁴ de yā kù doka ten wete yāpura kewá, ókōno kù ó dàa dì dowerē are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kù ní dàa dì doñne areno dì laakari do ní dà yāa, gbē kù Luda Nini dì doñne areno dì laakari do Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wēndi kù aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi ìberesena kù Ludaoome. Ade dì mì natē Luda dokanero, ani fō sero. ⁸ Gbē kù ní dàa dì doñne areno yā dì ká Ludaguro.

⁹ Ákōno sō, á dàa dì doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini vī sōro, à kun Kirisi pó ũro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mē de gè ũ durunna yāi, á nini kumme,* kù Luda tò yā bò kāáo nna yāi. ¹¹ Tó Luda kù à Yesu bò gan Nini kú á gūn,† Luda kù à Kirisi pìi vù gan ni wēndi kpá á mē kù à gàa pìia a Nini kù à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbēno, tena ó dàai bi tilasinlo, poyeinaame. ¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yā vāni kenano mì dē kù Luda Nini gbānao sō, áni gō kun. ¹⁴ Gbē kù Luda Nini dì doñne areno mé ò Luda nēno ũ. ¹⁵ Zaakū nini kù àdi tó ò zò ble kù vīnaaon a lèro, Luda Nini kù à tò a gō Luda nēno ũn á vī, akū odì do do Ludane kù a gbānao ò pi: Baa, ó De.‡ ¹⁶ Nini pìi dì o ó ninine kù Luda nēnon ó ũ. ¹⁷ Lákū a nēnon ó ũ nà, a túbiblerinon ó ũ. Luda túbiblerinon ó ũ, óni ble lele kù Kirisiome. Tó o wari kè kāao, óni gō kú kāao a gakuri gūn. §

Wédna Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fō ò goro díkīna wari lekōa kù gakuri kù Luda ni boowere gupuraaro. ¹⁹ Luda pókenano sīnda pínki wé do a nēno bona gupuraai lakanaa

† 7:15 Gal 5:17 * 8:10 Yuh 6:63 † 8:11 1Kō 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7

sari. ²⁰ Zaakū Luda tò a pókēnanŃ gē pāpākenaa gūn pínki** Adi ke n̄ poyeinaanlo, Luda mé à kè lē, de n̄ wédŃinaa gūn ²¹ andunia bo yakana kū àten zò blenēē gūn, gbasā àgŃ a zīda vī Luda nēnŃ gakuri gūn. ²² Ó dŃ kū Luda pókēnanŃ sīnda pínki ten nda kū wāwāo lán né'ipŃ bà ari tera. ²³ Adi ke abireme adoro, ókŃnŃ kū ó Luda Nini vī zenkpēke ũnŃ, óten nda kpāni se ari Luda gŃ gé ó mè lite à ó sí a nēnŃ ũ.†† ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé dŃ abirekūi. Pó kū ò è kū wéó bi wédŃina yān doro. Dí mé àdi wé dŃ pó kū à gīnake à lēe? ²⁵ Tó ó wé dŃ pó kū ódi leroi sŃ, odīgŃ a dā kū menaomē.

²⁶ Lemē sŃ Luda Nini di kpāwái ó gbānasarike gūn, zaakū ó aduakena dŃ a zéaro, akū Luda Nini di kúte kewere Ludanē kū ndana kū a yā gē onalao. ²⁷ Luda di nēse gūn e, akūsŃ à a Nini laasun dŃ, zaakū Luda Nini di kúte ke Luda gbēnŃnē lākū Luda yei nāmē. ²⁸ Ó dŃ kū yā sīnda pínki di bo mana gbē kū ò ye LudainŃnē, gbē kū à n̄ sísi à n̄ sé lākū àten wete nānŃ. ²⁹ Zaakū Luda dīte zaa káaku kū gbē kū à gīnake à n̄ dŃnŃ bokŃsa kū a Néó, de àgŃ de daudu ũ dakūna dasinŃ té. ³⁰ Gbē kū à n̄ dīte zaa káaku pīnŃn à n̄ sísi, akū à tò yā bò kū gbē kū à n̄ sísi pīnŃo nna, akū à tò gbē kū yā bò kūnwo nna pīnŃo gŃ gakuri vī.

Yenyī kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūn

³¹ Óni o deramē yā birenŃ musuu? Lākū Luda zè kūoo nà, dí mé ani fŃ à kpāwēere? ³² Lākū adi gí kū a zīda Néoro nà à a kpà ó pínki yāi, ani gí pó sīnda pínki naawere gba ũ sŃi yá? ³³ Dí mé ani gbē kū Luda n̄ sénŃ káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kūnwo nna. ³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kū à de abirekūla à èra à fùte, à kú Luda òplai, àten kúte kenewere. ³⁵ Bó mé ani ó kēkŃsa kū Kirisi yenyīoo? Wari ke mē'ūmmana ke wētāmmana ke nà ke takasi ke kari ke fēnēda, n̄ ke ni fŃ yá? ³⁶ À kēna Luda yān ò pì: N yāi ó kú ga léi zaa kŃnŃo ari òkŃsi,

òdi ó dite lán sā kū oni n̄ kùtu kpānŃo bà.††

³⁷ Yā birenŃ gūn pínki ó de zīblerila kū gbē kū à yewái gbānao. ³⁸ Zaakū má dŃ sānsān kū ga ke wēndi ke malaikanŃ ke tānanŃ ke tera yā ke zia yā ke gbānadenŃ ³⁹ ke musu pŃnŃo ke zīte pŃnŃo ke Luda pókēna pāndenŃ, n̄ ke ni fŃ à ó kēkŃsa kū yenyī kū Luda vī kūooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūn.

9

Luda IsarailanŃ sēna a gbēnŃ ũ

¹ Maten yāpura o Kirisi gūmmē, mádi éke toro. Ma laasun di we kū Luda Ninio se. ² Ma pŃsira kè zŃkŃ, ma nēseē dīgŃ yakana gŃrŃ sīnda pínki. ³ Mani fŃ mà wé ke Ludaa à ma bo Kirisi gūn, à láari kema ma Isaraila dakenŃ gēnē ũ. ⁴ MókŃnŃn Luda n̄ sé a nēnŃ ũ,* à a gakuri mŃnŃnē, a bàka kú kūnwo, à a doka kpāmma, à donyīkenaa dānŃnē, à lé sēnŃnē. ⁵ Ò de Luda gbē káakunŃo burinŃ ũ, akūsŃ n̄ buri gūnn Kirisi kū à de gbē sīnda pínkila bŃn bisāsiri ũ. Àkūmē Luda kū à kŃ ògŃ a sáabu kpá gŃrŃ sīnda pínki ũ. Aami.

⁶ Adi ke yā kū Luda ò lēte pānlo, zaakū Isaraila gbē sīnda pínkime Isaraila yāpura ũro. ⁷ Adi ke Ibrahī buri sīnda pínkime Ibrahī pì nēnŃ ũ Luda kīnaaro, zaakū Luda ò Ibrahīne à pì, Isaaku burinŃn onigŃ piñne a burinŃ ũ.† ⁸ Lemē adi ke né kū à n̄ í kū poyeinaaonŃmē Luda nēnŃ ũro, né kū à n̄ í Luda lésēnaa musunŃmē buri pīnŃ ũ. ⁹ Zaakū Luda lé sè à pì: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gŃgbē ũ.† ¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda di gbēnŃ sé lākū a poyenyīnaa bàme, adi ke n̄ yākena yāinlo, kū à n̄ sísi yāime. Lemē kū Rebeka

** 8:20 Naa 3:17-19 †† 8:23 2KŃ 5:2-5 †† 8:36 Zab 44:22 * 9:4 Bon 4:22 † 9:7 Naa 21:12

† 9:9 Naa 18:10

sìkanŃ nòŃ sì kũ ó dizi káaku Isaakuo, ari àgŃ gé n̄ i, ari ògŃ gé yā mana ke a vāni ke, Luda pì Reβekane, a kũ à bò káaku nigŃ né ũ gbē kpedene. § 13 Lákũ ò kè Luda yān nà ò pì:

Má ye Yakubui,

Isau sŃ, ma gii.**

14 Óni pi derameε? Yā vāni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fá! 15 Zaakũ à pì Musane, gbē kũ á ye à sùru ke kāaon áni keo,

akūsŃ gbē kũ á ye à wēnda dŃnen áni dŃne. ††

16 A yā mé à tò Luda gbēnŃ sēna dí bo bisāsirinŃ poyeinaa gāiro ke n̄ kokarikenan, à bò Luda sùru gūmmε. 17 Zaakũ Luda ò Firi'aunanε a yān à pì: Ma n ka kpatan de mà a gbāna mŃ gbēnŃ n musumε, ò ma tó kpá andunia gūn pínki. †† 18 Leme gbē kũ à ye à sùru ke kāaon àdi ke kāao ε, akūsŃ gbē kũ à ye à a sã gbāgbān àdi gbāgbā.

Luda pŃfē kũ a sùruuo

19 Á gbēke ni ma la, bŃyāi Luda ten gbēnŃ taari le dŃŃ? Dí mé ani fŃ à gí Luda poyenyīnaaii? 20 MŃkŃn bisāsiri ina, díme n ũ gbasa n̄ yā sí Ludalaa? Oro ni a bŃri la à pì: BŃyāi n ma bo lán dí bà yá? 21 Orobori zé vī à oro sāde kũ a sāsario bo kũ ε dokŃnŃ kũ à tòooroo? 22 Tó Luda ye à a pŃfē mŃn̄ne de ò a gbāna dŃ, akũ à mena zŃkŃŃ kè kũ gbē kũ ò de à pŃfē kipaŃma à n̄ kakatenŃ sŃ bi! 23 Tó à abire pì kè, de ókŃnŃ kũ à sùru kè kũoonŃ a gakuri zŃkŃ dŃ sŃ bi, ókŃnŃ kũ à gīnake à ó kéke de ò gē a gakuri pì gūnnŃ! 24 Gbē kũ Luda n̄ sísi à n̄ sé pinnŃ ó ũ. Àdi ke YudanŃme n̄tēnεro, kũ buri pāndenŃome se. 25 Lákũ Luda ò annabi Osea takadan nà à pì:

Buri kũ ò de ma gbēnŃ ũronŃn mani piŃne ma gbēnŃ.

Buri kũ má yeŃyīronŃn manigŃ yeŃyī.

26 Gu kũ Luda pinn̄ne ò de a gbēnŃ ũro,

gwen oni n̄ sísi Luda Wēndide pì nēnŃ.

27 Isaya wiki lè IsarailanŃ yā musu à pì:

Bee tó IsarailanŃn dasi

lán ísirale bŃsu'atē bà,

n̄ kpara kũ à gŃ mé ani bo.

28 Zaakũ Dikiri ni yā kũ à ò ke andunia gūn,

akūsŃ ani a mì de zēnaa sarimε.

29 Lákũ Isaya gīnake à ò nà à pì:

Tó Dikiri Zīkaride dí ó buri kenŃ tó yāro,

de o gŃ lán SŃdŃmudenŃ bà,

de o ke lán GŃmŃradenŃ bà.

IsarailanŃ gina Kirisi baaruui

30 Óni pi derame sàa? Buri pāndenŃ ten wεε Luda tó yā bo kŃn̄wo nnaro, akũ à tò à bò kŃn̄wo nna. À tò yā bò kŃn̄wo nna a náani kũ ò kè yāi. 31 IsarailanŃ sŃ òten wεε Luda tó yā bo kŃn̄wo nna doka musu, akũ adi bo kŃn̄wo nnaro.

32 BŃyāii? kũ ò ye Luda tó yā bo kŃn̄wo nna n̄ yākenaaa yāime, adi ke a náanikena yāinlo. Ó gēε sì gbè kũ àdi n̄ pātea 33 lákũ ò kè Luda yān nà:

N̄ gwa, maten gbè kũ àdi tó ò gē sí dite ZaiŃ,

gbèsi kũ àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbē kũ à a náani kè kũro.

10

¹ Ma gbēnŃ, yā kŃ má yei ma swēε gŃn mateni a wé ke Ludaame Isarailano surabana ũ. ² Mani fŃ mà n sèda ke kŃ ò kokari vŃ kŃ Luda yāo, ama n wé kēnaro. ³ ZaakŃ ò dŃ deran Luda di tó yā bo kŃnwo nna nàro, akŃ òdigŃ wete yā bo kŃnwo nna kŃ n zŃda gbānao. Deran Luda di tó yā bo kŃnwo nna nà, odi wero. ⁴ ZaakŃ Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kŃ gbē sŃnda pŃnki kŃ à a náani kēo nname.

Surabana bi gbē sŃnda pŃnki pŃme

⁵ Deran doka di tó yā bo kŃnwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbē kŃ à yā pì kè mé ani wēndi le a gŃn. ⁶ LákŃ ludanaanikēnaa di tó yā bo kŃnwo nna nà kēna a yān à pì:

N̄sun o n nēsen n̄ pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kŃ à òon dí:

Yā pì kŃ kŃnwo kāni,

à kŃ n lén kŃ n nēseεo.*

Ludanaanikēna yā kŃ odi a waazi ken yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kŃ léo gupuraa kŃ Yesume Dikiri ũ, akŃsŃ n̄ s̄i n swēn kŃ Luda a bō gan, ani n sura ba. ¹⁰ ZaakŃ yā pì sina n swēn mé àdi tó yā bo kŃnwo nna, akŃsŃ yā pì ona kŃ n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kŃ àteni a náani ke kŃ zikiro.

¹² YudanŃ kŃ buri pāndenŃ donadona kōnero, zaakŃ n̄ pŃnki Dikiri dokōnŃme, àdi karana ke gbē kŃ òdi a s̄isinŃne n̄ pŃnki. ¹³ ZaakŃ Dikiri s̄isirino ni bo n̄ pŃnki. ¹⁴ Deran gbēnŃ ni a s̄isi a náanikēnaa sarii? Deran oni a náani ke a yāmana sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerino zīrmaro, deran oni waazi kēne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparino suna di kēne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbē sŃnda pŃnki mé à baaru nna pì s̄iro. AkŃ Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā s̄i? ¹⁷ Leme ludanaanikēnaa di bo a yāmana kŃnaame, yā pì s̄i bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yŃ! Odi manloo? Ò mà.

N̄ kòtoo dà anduniala pŃnki,

n̄ yā'onaa gēe ari z̄ite léa.†

¹⁹ Ma pì yŃ! IsarailanŃ dí dŃro yá? Káaku gŃa Musa pì:

Mani tó ò gōba kpá kŃ buri kŃ ò de ma gbē ũronŃo,

mani tó n̄ pŃ fē bisāsiri wēsiradenŃ yā musu.

²⁰ AkŃ Isaya Luda yā ò kŃ kŃgbānao à pì:

Gbē kŃ odi ma ki weteronŃ mé ò ma le,

ma a zŃda m̀ gbē kŃ odi ma gbekaronŃne.

²¹ IsarailanŃ yā musu à pì:

Zaa kŃnŃ ari ŃkŃsi ma Ń d̀ buri sāgbānade kŃ ò fēna kŃmaonŃne.

11

Luda dí IsarailanŃ zukūnaro

¹ Ma pì yŃ? Luda a zŃda gbēnŃ zukūnan yá? Lenlo fá! MakŃ bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahim burin ma ũ Biliaminu buri gŃn.* ² Luda dí a gbē kŃ à gŃnake à n̄ dŃnŃ zukūnaro. Á Iliasu yā kŃ à kēna Luda yān díkŃna dŃroo? KŃ à gēe kŃ IsarailanŃ yāo Luda kŃnaa à pì: ³ Dikiri, ò n annabinŃ dède, ò n gbagbakino gbòro. MakŃ mé ma gŃ mado, akŃ òteni ma wεε.† ⁴ Luda pì Iliasune derameε? À pì, á gbē kŃ odi kŃte BaalineronŃ kŃna a pŃ ũ gbēnŃn dŃbu suppla.‡ ⁵ Leme

* 10:8 Dok 30:12-14 † 10:18 Zab 19:4 * 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki 19:18

dɔ́ n̄ gbě kpara kũ Luda n̄ sé a gběke gũnɔ́ kpé kun ari gbāra. ⁶ Lákũ à n̄ sé a gběke gũn nà, adi ke n̄ yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gběke nigõ gběke ũro.

⁷ Deran gwee? Isarailanɔ́ dí yā kũ òten wete lero, ama n̄ gbě kũ Luda n̄ sénɔ́ lè. N̄ gbě kũ ò gũnɔ́ sã tàta, ⁸ lákũ à kēna Luda yān nà ò pi:

Luda iwēza dànnε,
akũ n̄ wé dí gu ero,
n̄ sã dí yā maro ari kũ a gbārao.

⁹ Dauda pì dɔ́:

N̄ dikpekεna gṹnne tankute ũ à n̄ kũ,
à gṹnne gèsiki ũ de à yā lúnne.

¹⁰ N̄ wé sisi de òsun gu ero,
n̄ wó gõ kokona gɔ́ɔ́ sīnda pínki. §

¹¹ Ma pì yóó? Kũ Isarailanɔ́ gèε s̄i, ò lète sãnsãnn yá? Lenlo fá! N̄ taarinɔ́ yāin Luda buri pāndenɔ́ sura bà, de Isarailanɔ́ gõba kpá kṹwo yāi. ¹² Lákũ n̄ taarinɔ́ mé à tò andunia karanaa lè nà, akũs̄ ñ funa mé à tò buri pāndenɔ́ karanaa lè, oni n̄ lé papana yā o dɔ́ yá?

Buri pāndenɔ́ surabanaa

¹³ Maten yā o ákõnɔ́ buri pāndenɔ́ne sà. Lákũ má de z̄iri ũ buri pāndenɔ́ kīnaa nà, madì ãa dā ma z̄irikεna yā musu, ¹⁴ de mà a z̄ida burinɔ́ nèε vute ò gõba kpá, mà n̄ gběkenɔ́ sura ba. ¹⁵ Zaakũ Luda gina Isarailanɔ́i mé à tò andunia kè káao nna, tó à èra à n̄ sí dɔ́, abire nigõ de deramεε? Abire nigõ bi wèndi ũ gènɔ́ne.

¹⁶ Tó ò burapɔ́ káaku kpà Ludaa, a kpara gò arubarika pó ũme. Tó lí z̄ini de Luda pó ũ, a gānɔ́n de a pó ũme se. ¹⁷ Luda kù lí yāpura gā kenɔ́ z̄õz̄õ, akũ à m̄okõn kũ n̄ de kũnne lí ũ pè a gbèn, de ñgõ kun kũ kù lí mana z̄ini gbānao.

¹⁸ N̄sun kù lí yāpura gā kũ à z̄õz̄õnɔ́ gya boro. N ke dera nten ãa dāa? N̄ kun lí z̄ini yāime, adi ke lí z̄ini mé à kun n yāiro. ¹⁹ Ñni pi, à lígāa pìnɔ́ z̄õz̄õ de à n pé n̄ gbèn yāime. ²⁰ Lemε, ama à n̄ z̄õz̄õ kũ odi a náani kero yāi. M̄okõn s̄i, n zeki lè kũ nten Luda náani ke yāi. N̄sun n z̄ida biro. N̄ laakari ke! ²¹ Lákũ Luda dí gí kũ lí yāpura gānɔ́ z̄õz̄õiro nà, ani gí n z̄i sero. ²² N̄ gwa lákũ Luda mana nà, akũs̄ à pās̄i. À pās̄i kũ gbě kũ ò fūanɔ́, akũ à mananne, tó n ze kũ a manakenaao. Tó lenlo, ani n z̄õme se. ²³ Tó Isarailanɔ́ n̄ ludanaanikεnasari tò, ani era à n̄ pé n̄ gbèmmε, zaakũ à n̄ pena n̄ gbèn gbāna vī. ²⁴ Tó Luda n z̄õ kũnne lía à n pe kù lí yāpuraa lákũ òdi kero nà, kù lí gā yāpuranɔ́ era à pena n̄ z̄ida lía zé vī de abirelaroo?

Isarailanɔ́ surabana kpede

²⁵ Ma gbēnɔ́, má ye àgõ asiriyā díkīna d̄s̄, de á wé s̄ungõ sira à á z̄ida dite ãadārinɔ́ ũro yāi. Isaraila kparanɔ́ s̄āgbāna kũ gīa ari buri pāndenɔ́ gēna kpata kũ à bò Luda kīnaa gũn lé gõ ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni Isarailanɔ́ sura ba n̄ pínki lákũ à kēna Luda yān nà kũ ò pi:

Surabari ni bo Zaiš,
ani Yakubu burinɔ́ kēk̄sa kũ ludad̄nasario.

²⁷ Ma bàka kunna kṹwo yān gwe
gɔ́ɔ́ kũ mani n̄ durunna kḗm̄ma.

²⁸ Baaru nna pì yā musu ò de Luda iberεnɔ́ ũ á yāi. Luda gbēnɔ́ s̄ena yā musu ò de Luda yenyīdenɔ́ ũ n̄ dizi káakunɔ́ yāi. ²⁹ Zaakũ Luda gbanɔ́ kũ gbě kũ à n̄ sísi à n̄ sénɔ́ dì sí litero. ³⁰ Ákõnɔ́ buri pāndenɔ́ ádi Luda yā ma yāro. Tera sà Luda s̄uru kè kááo kũ Isarailanɔ́ dí a yā maro yāi. ³¹ Len Isarailanɔ́ ḡi Luda yā mai le

tera, de Luda le à sùru ke kãáo gbasa à sùru ke kũńwo. ³² Luda yãdasarike kpà gbẽ sĩnda pínkia de à le à sùru ke kũńwo n pínki yãime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda ɔ̀ndɔ̄ kũ a dɔ̀naao zɔ̀kɔ̀ke kà zà fá!

Gbẽke ni fɔ̀ à bo yã kũ à zèo asiriario.

Oni fɔ̀ ò a dɔ̀rɔ̄ dɔ̀ro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dɔ̀?

Dí mé à yã dâne a lédammari ũu?

³⁵ Dí fĩna mé à dɔ̀ Ludaa kũ ani bonεε?*

³⁶ Pó sĩnda pínki bò a kĩnaame,

ò kun kũ a gbãnao,

akũsɔ̀ ò kun a pó ũ.††

Ògɔ̀ a tó bo gɔ̀rɔ̄ sĩnda pínki. Aami.

12

Zikena Ludane

¹ Abire yã ma gbẽno, lákũ Luda ó wẽnda dɔ̀ le nà, ma wé kèáwa à á zĩda kpáa sa'opɔ̄ bẽne mamberusari kũ àdi káagu ũ. Àkũme á donyĩkena a zéa ũ. ² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gɔ̀ dufu de à le à a pɔ̀yenyĩna dɔ̀, yã kũ à mana, akũ à nna, akũ à papana.

³ Gba kũ Luda dàmenε yãin maten o á pínkinε, àsun á zĩda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zĩda dite a yãpura lén, lákũ Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bisāsiri mè mèn do gunɔ̄ vĩ dasi, n baadi kũ a zĩome. ⁵ Lεme, bee kũ ó dasikeo, ó mè dokɔ̀nɔ̄ Kirisi gũmmε, mègu dakenɔ̄n ó ũ.* ⁶ Ó gba bò donadona kɔ̀ne lákũ Luda dàwεε nà a gbẽke gũn.† Tó annabikεyã'ona gban n vĩ, n ke n ludanaanikεna lén. ⁷ Tó zĩrikεnaame, n ke. Tó yádannεnaame, n dañne. ⁸ Tó lédammaame, n darĩma. Tó gbadanaame, n da araga. Tó don'arεdekεme, n ke kũ kokario. Tó wẽndadɔ̀nnεnaame, n dɔ̀ñne kũ pɔ̀nnao.

⁹ À kũ yenyĩ gɔ̀ manafiki sari. À kpε li yã vānine, à zε kũ yã manao. ¹⁰ Àgɔ̀ nna kũ kɔ̀o kɔ̀ gbẽno ũ. Àgɔ̀ wāna kũ bèεrelíkɔ̀nεnaao. ¹¹ Àgɔ̀ kokari vĩ ma'ã sari, á mè gɔ̀ wāna Dikiri zĩ gũn. ¹² À pɔ̀nna ke yã kũ á wé dɔ̀i yã musu. À mena fɔ̀ warikεnaa gũn. À mè kpá wékenaaa. ¹³ À kpányĩ ke Luda gbẽ kũ pó ten kĩarĩmanɔ̄ne. Àgɔ̀ nibɔ̄ ke. ¹⁴ À sa mana o á wétāmmarinɔ̄ne. À sa mana oĩne, àsun n káro.† ¹⁵ À pɔ̀nna ke kũ pɔ̀nnakerinɔ̄o. À ɔ̀o dɔ̀ kũ ɔ̀o dɔ̀rinɔ̄o. ¹⁶ Àgɔ̀ kú kũ kɔ̀o nna. Àsun á zĩda biro. À gbẽnna kpá kũ takasidenɔ̄o. Àsun á zĩda dite yádɔ̀rinɔ̄ ũro.‡ ¹⁷ Àsun yã vāni fĩna bo kũ a vānioro. Àgɔ̀ yã kũ à mana gbẽ sĩnda pínkinε ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé vĩ, àgɔ̀ nna kũ gbẽ sĩnda pínkio. ¹⁹ Ma gbẽ yenyĩdenɔ̄, àsun mɔ̀ra ká gbẽaro, à a tó kũ Ludao. À kēna Luda yān ò pì: Dikiri pì, akāa mé áni fĩna boĩma,

akāa mé áni fĩna boĩma.

²⁰ Tó nà teni n ibεε de, n pɔ̀ble kpáa. Tó ímime sɔ̀, n a gba í. Tó n kè le, nteni a ɔ̀ káne a lémmε.** ²¹ Nsun tó yã vāni zĩ blemmaro. N zĩ blea kũ yã manao.

13

Mĩnatena bùsu gbānadenɔ̄ne

** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1Kɔ̄ 8:6 * 12:5 1Kɔ̄ 12:12 † 12:6 1Kɔ̄ 12:4-11 ‡ 12:14 Luk 6:28
§ 12:16 Yaa 3:7 ** 12:20 Yaa 25:21-22

¹ Gbē sīnda pínki mì natè b̀usu gbānadenŃne, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kū ò kunnŃ dité ń pínki. ² Abire yāi gbē kū à b̀ò gbānade yā kpe, ade b̀ò Luda yāditena kpe. Gbē kū à b̀ò ń kpenŃ ń zīda dà yāmmē. ³ Adi ke yāmanakerinŃ mé òdi vīna ke kpatablerinŃnero, sé yāvānikerinŃ. Tó ń ye gbānadenŃ vīna danyīro, n̄ yā mana ke, ani ń sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda zīkeriime ń aafia yāi. Tó ń yā vāni kè s̄s̄, n̄ vīna kenē, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zīkeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yāi à mana à mì naténe. Adi ke wétāmma yāi adonlo, á laasun yāime d̄. ⁶ Abire yāin adi be'ogŃ kpá d̄, zaakū gbānadenŃ bi Luda zīkerinŃme, òten zī pì kenēme. ⁷ À baadi fīna bońne pínki. À be'ogŃ kpá a s̄riia, à á laganŃ takada sí d̄. À mì natè gbē kū à de à mì natēne. À gbē kū à de à a yā da yā da.*

GŃŃ kà k̄ani, òḡs̄ yek̄si

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yek̄sina fīna baasiro. Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka p̀ekerēame. ⁹ Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun gbē p̀ó ni dero.† Yā p̄inŃ kū yāditena pānde kū ò kunnŃ pínki kú yā dí gūmmē, ò pì: Ñḡs̄ ye ń gbēdakei lán ń zīda w̄endii bà. ¹⁰ Yenyī dì tó gbē yā vāni kè a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakū á gŃŃ kū ó kúa díkīna d̄. Á vuna in gŃŃ kà, zaakū ó surabanaa kà k̄ani tera de gŃŃ kū o Yesu náani k̄ela. ¹² Gu s̄i à kà z̄à, gudŃnaa kà k̄ani. Ò mì k̄e gusira yānŃ ò gupura ḡk̄ebŃnŃ s̄ete. ¹³ Òḡs̄ kú ó d̄rŃŃa fānantē gbēnŃ ū fayasari k̄k̄s̄ kū w̄ēdenaao sari pāpākena kū wé'isariyāoo sari, lékpak̄s̄a kū zānguoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yāze sé. Àsun tó á dà zī doáre arē à a nidena kero.

14

K̄s̄ taari'ena

¹ À gbē kū à buse ludanaanikēnaa gūn sí yākete sari. ² GbēkenŃ ludanaanikēnaa dì p̀oke tè boro, akū gbē kū ń ludanaanikēna busananŃ dì n̄b̄o sóro.* ³ Gbē kū àdi p̀ó sīnda pínki ble sún gbē kū àdi p̀ó sīnda pínki blero gya boro, akūs̄ gbē kū àdi p̀ó sīnda pínki blero sún gbē kū àdi p̀ó sīnda pínki ble taari ero, zaakū Luda a s̄ime. ⁴ Díme n̄ ū kū n̄teni dakenŃ zīkeri taari ee? Tó à f̄s̄ ke à f̄uan yá, a Dikiri yān gwe. Ani f̄s̄, zaakū Dikiri gbāna ni tó à f̄s̄. ⁵ GbēkenŃ s̄i kū gŃŃ kenŃ nna de a kenla, gbē pāndenŃ s̄i kū gŃŃ sīnda pínki l̄eleme. Baadi laasun ḡs̄ dokŃnŃ kū yā kū à z̄eoo. ⁶ Gbē kū àdi gŃŃ bo di bo Dikiri yāime. Gbē kū àdi p̀ó sīnda pínki ble dì ble kū Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kū àdi p̀ó tē dì tē Dikiri yāime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke òḡs̄ kun a zīda yāiro, gbēke dì ga a zīda yāiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri p̀ó ūme, tó o ga, o ga Dikiri p̀ó ūme. Ó kunn yá, o gan yá, ó de Dikiri p̀ó ūme. ⁹ Zaakū Kirisi ḡa à vù de àḡs̄ de gyāwāndenŃ kū gbē bēnenŃ Dikiri ūme. ¹⁰ Kū n̄teni ń gbēndo taari e s̄s̄ bi? M̄k̄s̄n s̄s̄, à kè dera n̄teni ń gbēndo gya bo s̄s̄? Luda niḡs̄ vutena a t̄intinnwa, ó pínki óni bo ò ze a arē,† ¹¹ lákū à k̄ēna Luda yān nà Dikiri p̀i: Kū ma kunnaao, gbē sīnda pínki ni kútemēne, gbē sīnda pínki ni ma ludakēna d̄.

¹² Len baadi ni a zīda yā baba Ludanē le.

Àsun yā kū ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yāi òsun k̄s̄ taari e doro. Kū ani k̄s̄ taari e, à z̄eŃ kū áni yā kū ani tó à á gbēndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gūn má d̄s̄ s̄āns̄ān kū p̀oble ke òḡs̄ gbās̄i

* 13:7 Mat 22:21 † 13:9 Bon 20:13-17 * 14:2 K̄s̄l 2:16 † 14:10 2K̄s̄ 5:10

a zĩdaro. Ama tó gbě dítè kũ pọ́ gbāsĩ, akũ àdigõ gbāsĩne. ¹⁵ Tó n n gběndo nèsèe yàkane pọ́ kũ n blè yāi, n yenyĩ vĩnero. Póble kũ n blè yāi òsun gbě kũ Kirisi gá a yāi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò pọ́ kũ a è à mana gya boárero, ¹⁷ zaakũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa bi pọ́blena kũ pọ́minaao yānlo. Yákèna a zéa kũ aafiaao kũ pọ́nna kũ Luda Nini dì ínèe yāme. ¹⁸ Gbě kũ àtèn do Kirisii lán abirekũ bà yā dì ká Ludagu, akũsõ bisāsiri dì a sáabu kpá. ¹⁹ Abire yāi ògõ kõ aafia wetè ògõ gbāna karakõne. ²⁰ Òsun Luda zĩ yaka pọ́ble yāiro. Póble sĩnda pínki maname, ama pọ́ kũ ani tó n gběndo fu blena manaro. ²¹ Nòbòsonaan yá, wēminaan yá, yā kũ ani tó n gběndo fu pínki, à mana n tēmè. ²² Pọ́ kũ n náani kèe, n tó à gõnnè kũ Ludao. Arubarikaden gbě kũ adi a zĩda taari e kũ pọ́ kũ à zèoro ù. ²³ Tó gbě tèn sika ke pọ́ble kũ àtèn blea sõ, à a zĩda dà yāmmè, kũ adi kõ sé kũ a ludanaanikènaaoro yāi. Yā kũ adi kõ sé kũ gbě ludanaanikènaaoro bi durunname.

15

Ògõ yekõsi wédõna Ludai gũn

¹ Ókõnõ kũ ó gbāna ludanaanikènaa gũnnõ, séde ò gbě kũ ò gbānaronõ sé lei n gbānasarikè gũn. Òsungõ ó pọ́yeina kero. ² Ó baadi gõ yā kũ ani ke a gbědakene nna ke a bona mana yāi kũ a zĩnipetènaao. ³ Zaakũ Kirisi dì a zĩda pọ́yeina kero. À kèna Luda yān ò pì, gběno dõkèna kũ Ludao gõnè.* ⁴ Yā kũ ò kè yā pínki, ò kè lédanawá yāime. Luda yā pì dì ó gba mēna, àdi ó gba swèè de ògõ tāmāa vī. ⁵ Luda kũ àdi n gba mēna à n gba swèè tó àgõ nèsedokõnõ vī kũ kõo lākũ Kirisi Yesu pọ́ bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kũ nèsedokõnõ kũ lédokõnõ.

⁷ À kõ sí lākũ Kirisi á sí nà Luda tóbona yāi. ⁸ Matèn oáre, Kirisi gò zĩri ù Yudanõne de à lé kũ Luda sè n dizi káakunõne papa, ògõ dõ kũ Luda náani vī, ⁹ buri pāndenõ sõ Luda tó bo a sùru yāi lākũ à kèna Luda yān nà ò pì: A yā mé à tò mani n sáabu kpá burinõ té, mani n tó kpá.†

¹⁰ Ò pì dõ:

Burinõ, à pọ́nna ke kũ Luda gběno.

¹¹ Ò pì dõ:

Ákõnõ buri sĩnda pínki, à Dikiri tó kpá,
ákõnõ bùsu gběno sĩnda pínki à a táaki lé.‡

¹² Isaya pì dõ:

Yese zĩni ni bòtõ pá,
ani fute à kí ble buri pāndenõa,
onigõ wé dõi.

¹³ Luda kũ gbě sĩnda pínki wé dõi tó pọ́nna pèkèréáwa kũ aafiaao a náani kũ àtèn ke yāi, de á wédõina kara kũ a Nini gbānao.

Pọ́lu zĩkèna Ludane

¹⁴ Ma gběno, má dõ sānsān kũ manake pèkèréáwa, á yā sĩnda pínki dõ swáswa, áni fõ à lé dakõa. ¹⁵ Ma takada dí kènaa gũn ma yākenõ kè kũ swègbānao dítèna de àgõ dõágu yāi, zaakũ Luda ma gba zé ¹⁶ ma gõ Kirisi Yesu zĩkeri ù buri pāndenõne. Matèn baaru kũ à bò Luda kĩnaa kpáínè, de n kunnā gõ adona Luda Nini gāi, ò gõ Ludane sa'obõ kũ àdi káagu ù. ¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gũn matèn ãa dá zĩ kũ matèn ke Ludane yā musu. ¹⁸ Zaakũ má yāke ona vīro, tó

* 15:3 Zab 69:9 † 15:9 Zab 18:49 ‡ 15:11 Zab 117:1

adi ke yā kū Kirisi kè ma kīnaa baasiro. À tò buri pāndenɔ Luda yā mà ma yā'ona kū ma yākenaa gāi ¹⁹ kū sèedanɔ kū daboyānɔ gbānao kū Luda Nini gbānao. Bona Yurusalemu ma lika wētε kū wētεo ari Ilirikumu būsun, ma Kirisi baaru kpàkpaa kè papana. ²⁰ Madigɔ ye mà baaru nna pì kpá gu kū òdi Kirisi yā ma zikiro, de másun bú ba gbē pānde gānlo yāi. ²¹ Lákū à kēna Luda yān nà ò pì:

Gbē kū odi a yā oñne yāronɔ wé ni kē,
gbē kū odi a baaru ma yāronɔ ni dōrɔ dō.

²² Yā kū àdigɔ kpá ma suna á kīnaane gēn baaakɔn gwe. § ²³ À kà wè ũgbangba kū madigɔ ye mà su á gwa. Tera sà lākū yāke dí gōmēne būsū dīkīnanɔ gūn doro nà, ²⁴ má tāmaa vī ò wé sikɔle sà ma gena Sapaini būsun gūn. Tó ma gɔrɔ pla kè kááo kū pɔnnao, áni zé kemēne gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kū kpányīo Luda gbēnɔne Yurusalemu, ** ²⁶ zaakū gbē kū ò kú Masedonia kū Girisinɔ zèò ò Luda gbē takaside kū ò kú Yurusalemunɔ kámaza ke. ²⁷ Ò zèò, ama tilasime. Lákū Yudanɔ Luda aruzεke kpàatεte buri pāndenɔne nà, à mana buri pāndenɔ n andunia aruzεke kpaatεte Yudanɔne se.†† ²⁸ Tó ma gba pìi nāñne n cī ma làka, ma gena Sapaini gūn mani bo á kīnaa. ²⁹ Má dō kū tó mani su á kīnaa, mani suáre kū Kirisi arubarikaa papaname.

³⁰ Ma gbēnɔ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kū yenyī kū Luda Nini dī kpáímao, à fute à zε à Luda wé ke kūmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenɔ cī, de zī kū mani ke Yurusalemu Luda gbēnɔ té keñne nna, ³² gbasà mà á le kū pɔnnao, tó Luda wè, mani su kámma bo á kīnaa. ³³ Luda Aafiade gō kú kááo á pínki. Aami!

16

Fɔkpammaanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerεa sɔsi gbēnɔ zīri naáre á cī. ² À a sí Dikiri gūn, lākū à mana Luda gbēnɔ ke kū kōo nà. À kpái kū pó kū à yei á kīnao pínki, zaakū à kpà gbēnɔi dasi kū makūo se.

³ À fɔ kpá Pirisila kū Akilaooa. Ma zīkeri dakenɔme Kirisi Yesu zī gūn. * ⁴ Ò sī ò n zīda da kari gūn ma yāi. Adi ke makūme madoro, buri pānde sɔsinɔ gbēnɔ teni n sáabu kpá pínki dɔ.

⁵ À fɔ kpá sɔsi gbē kū òdigɔ kō kakara n ɔnnnɔa.

À fɔ kpá ma gbē yenyīde Epenetua, àkū kū à Kirisi náani kè Asia būsun káaku.

⁶ À fɔ kpá Mariamaa, àkū kū à zī kèáre manamana.

⁷ À fɔ kpá Andarɔniku kū Yuniaooa. Ma buri dake kū ò ó dá kpésiran leelenɔme. Ò tó bò Luda zīrinɔ té, akūsɔ ò kú Kirisi gūn ma ā.

⁸ À fɔ kpá Ampliatu kū à de ma gbē yenyīde ũ Dikiri gūnwa.

⁹ À fɔ kpá Ubanu kū à de ó zīkeri dake ũ Kirisi zī gūnwa kū ma gbē yenyīde Satakio.

¹⁰ À fɔ kpá Apele kū à zena gbāna Kirisi gūnwa.

À fɔ kpá Arisitɔbulu bedenɔa.

¹¹ À fɔ kpá ma Yuda dake Herɔdiša.

À fɔ kpá Nasisu bede kū ò kú Dikiri gūnnɔa.

¹² À fɔ kpá Tirifena kū Tirifosaooa. Nɔgbē pìnɔ dī zī ke Dikirine manamana.

À fɔ kpá Pesia. Nɔgbē yenyīde pì zī kè Dikirine manamana.

§ 15:22 Rom 1:13 ** 15:25 1Kɔ 16:1 †† 15:27 1Kɔ 9:11 * 16:3 Zīr 18:2

¹³ À fɔ kpá Rufu kũ à bò ado Dikiri zĩ gũnwa kũ a da kũ maten gwa ma da ũo.

¹⁴ À fɔ kpá Asinkiritua kũ Fleg̃so kũ Emesio kũ Patarobao kũ Emao kũ n̄ Yesude dake kũ ò kú lɛɛlenɔ n̄ pínki.

¹⁵ À fɔ kpá Filɔɔgua kũ Yuliao kũ Nerɛuo kũ a dāreo kũ Olimpao kũ Luda gbē kũ ò kú lɛɛlenɔ n̄ pínki.

¹⁶ À fɔ kpákɔa kũ Luda gbēnɔ lɛpɛmmanaao. Kirisi sɔsinɔ gbēnɔ fɔ kpàáwa n̄ pínki.

Lézammanaa

¹⁷ Ma gbēnɔ, maten oáre à laakari ke gbē kũ ò bò yā kũ a dàda kpenɔi. Òdi gbēnɔ kēk̃sa ò gbēnɔ sātɛ. À kḗma, ¹⁸ zaakũ gbē bire takanɔ dì do ó Dikiri Kirisiiro, sé n̄ gberɛ yā. Òdi taarisaridenɔ sātɛ kũ lénnao kũ yād̃so. ¹⁹ Gbē s̃inda pínki á minatena Dikirinɛ baaruu mà. Maten pɔnna ke á yā musu. Má ye àg̃ō yā mana ònd̃ō ṽi àg̃ō wésiradenɔ ũ yā ṽani musu. ²⁰ Luda Aafiade ni Setan dúgu z̃s á gbá z̃ite tera. Ó Dikiri Yesu gbēke kɛáre.

²¹ Ma z̃ikeri dake Timoti† kũ ma buri dakenɔ Lusu kũ Yas̃o kũ Sosipatao fɔ kpàáwa.

²² Makũ Tetiu kũ ma takada dí k̃è fɔ kpàáwa Dikiri gũn.

²³⁻²⁴ Ma bedɛ Gayusi‡ kũ sɔsi gbēnɔ dì k̃ō kakara a ɔnn fɔ kpàáwa. W̃ete ɔg̃'uteri Erasatu fɔ kpàáwa kũ ó gbēndo Kaatuo.

Luda t̃ɔb̃naa

²⁵ Tera sà Luda ni f̃ō à á gba gbāna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lákũ asiriyā kũ à utena zaa káaku kũ ò bìriamenɛo de nà. ²⁶ Luda kũ àdig̃ō kun gɔɔ s̃inda pínki dìte ò yā kũ à kēna annabinɔ takadanɔ gũn p̃i bo gupuraa sà, de buri s̃inda pínki le à d̃ō ò Luda náani ke ò g̃ō a yāmarinɔ ũ. ²⁷ Ó Luda m̃en do ònd̃ode t̃ó bo Yesu Kirisi gāi ari gɔɔ s̃inda pínki! Aami.

† 16:21 Z̃ir 16:1 ‡ 16:23-24 Z̃ir 19:29

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆsanaa 1:1-4:21

KƆrinti YesudenƆ durunnakenaa 5:1-7:40

ƆgƆ kƆ kƆ laakariio gƆna n zĩdane yã musu 8:1-11:1

Donyĩkenaa 11:2-14:40

GènƆ vunaa 15:1-15:58

PƆlu fƆkpammanaa 16:1-16:24

PƆlu fƆkpana KƆrintidenƆa

¹ MakƆ PƆlu kƆ Luda ma sisi à ma se lƆkƆ à yei nà, ma gƆ Kirisi Yesu zĩri ũ. MakƆ kƆ ó gbẽnƆ sƆsƆtenƆ, ² ókƆnƆ mé o takada dí kƆ sƆsi gbƆ kƆ ò kƆ KƆrintinƆnƆ. Luda á sisi a gbẽnƆ ũ, á kunna adona Kirisi Yesu gƆn lele kƆ gbƆ kƆ òdigƆ ó Dikiri Yesu Kirisi pì sisi gu sĩnda pĩnki gƆnnƆ, ókƆnƆ kƆ ó Dikiri dokƆnƆ. ³ Luda ó De kƆ Dikiri Yesu Kirisio gbƆke keáre, à á gba aafia.

⁴ MadigƆ Luda sáabu ke gƆrƆ sĩnda pĩnki á yã musu gbƆke kƆ à keáre á kunna Kirisi Yesu gƆn yã. ⁵ Kunna a gƆn pƆ sĩnda pĩnki kàraáre, yã'ona sĩnda pĩnki kƆ dƆna sĩnda pĩnkio, ⁶ zaakƆ ó Kirisi yã'onaáre zĩni pƆte á gƆn, ⁷ akƆ Luda Nini gba ke dí kĩaáwaro, gƆrƆ kƆ á wé dƆ ó Dikiri Yesu Kirisi a zĩda mƆnaai. ⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi ni tó à ze gbãna ari gƆrƆ lé ká, de àgƆ kun taari sari a sugƆrƆ zĩ. ⁹ Luda náani vĩ. ÀkƆ mé à á sisi, a gƆ kƆ gbƆ ũ kƆ a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆsanaa

¹⁰ Ma gbẽnƆ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii, àgƆ lédokƆnƆ vĩ kƆ kƆo á pĩnki, de kƆkƆkƆsana le à láka á té, à kƆ kƆ kƆ laasun dokƆnƆ kƆ nƆse mèn doo. ¹¹ Ma gbẽnƆ, ma mà Koloe bedenƆ léi kƆ yáketé kƆ á té. ¹² LákƆ ma mà nàn dí: Á gbƆkenƆ pì, ò zè kƆ PƆluo. GbƆkenƆ pì, ò zè kƆ Apoloo. GbƆkenƆ pì, ò zè kƆ Pitao. GbƆkenƆ pì dƆ, ò zè kƆ Kirisio. ¹³ Kirisi kƆkƆkƆsanan yá? Ò PƆlu pà lía á yãin yá? A da'ite kƆ kƆ PƆlu tƆon yá? ¹⁴ Ma Luda sáabu kƆ, kƆ mádi á gbƆke da'ite kero, séde Kirisipu kƆ Gayusio baasiro. ¹⁵ LákƆ à de le nà gbƆke ni le à o a da'ite kƆ, a gƆ ma ìba ũro. ¹⁶ Ee, ma Setefana bedenƆ da'ite kƆ dƆ. Abire baasiro, tó ma gbƆ pãnde da'ite kƆ, adi dƆmagu doro. ¹⁷ Kirisi dí ma zĩ gbƆ da'itekƆna yãiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi kƆ kƆ yãdƆnaonlo, de a gana lía sún ke pãro yãime.

Kirisii bi Luda ƆndƆ kƆ a gbãnaome

¹⁸ Kirisi gana lía bi mĩsariyãme gbƆ kƆ òten sãtenƆnƆ. ÓkƆnƆ kƆ Luda teni ó sura banƆ sƆ, à dewere a gbãna ũ. ¹⁹ À kƆna Luda yãn ò pì:

Mani ƆndƆrinƆ ƆndƆ mĩ de,

mani wézerinƆ wéze ke pã.

²⁰ ƆndƆri kƆ máme? TakadadƆri kƆ máme? Andunia tera díkĩna yãpinkidƆri kƆ máme? Luda dí andunia ƆndƆ dite mĩsariyã ũroo? ²¹ Luda ƆndƆ gƆn, adi tó andunia gbẽnƆ a dƆ kƆ n zĩda ƆndƆoro. À kènƆ à gbƆ kƆ òteni a náani kenƆ sura ba waazi kƆ ò dite mĩsariyã ũ pìi gã. ²² Yudano ye dabodaboyã, GirikinƆ dì ƆndƆ wete. ²³ ÓkƆnƆ sƆ, Kirisi gana lía kpàkpan óten ke, akƆ àdi tó Yudano kpágula, buri pãndenƆ dì pi mĩsariyãme, ²⁴ ama gbƆ kƆ Luda n sisi à n sƆnƆ, Yudano kƆ GirikinƆ n pĩnki, Kirisi deñne Luda gbãna kƆ a ƆndƆo ũ. ²⁵ Luda mĩsarike pì de bisãsiri ƆndƆla. Luda gbãnasarike pì de bisãsiri gbãnala.

²⁶ Ma gbẽnƆ, à gwa lƆkƆ á de nà gƆrƆ kƆ Luda á sisi. DakenƆ kĩnaa á daside ƆndƆro, á paride gbãnade ũro, á paride kíne ũro. ²⁷ Luda gbƆ kƆ ò de andunia mĩsaride ũnƆ sè de à wé'i dao ƆndƆrinƆa. À gbƆ kƆ ò de andunia gbãnasaride

ũnŏ sè de à wé'í da gbānadenŏa. ²⁸ À gbē kū andunia n díte kpedenŏ ũ, kū òdi n n gya bo akūsŏ n yā dìgŏ kunlonŏ sè de à gbē kū n yā dìgŏ kunnŏ ke kpedenŏ ũ, ²⁹ de gbēke sún le à ïa dā Luda arero. ³⁰ Ákŏnŏ sŏ, Luda tò á kú Kirisi Yesu gūn, akū à gè ó òndŏ ũ. Kunna Kirisi pìi gūn Luda tò yā bò kūoo nna, ó kunna adona, akūsŏ à ó sura bà. ³¹ À yā mé à tò lākū à kēna Luda yān nà, tó gbē ye à ïa dā, à dā Dikiri yā musu.

2

Kirisi kū a gana lía yāo

¹ Ma gbēnŏ, kū ma su á kīnaa, ma su Luda yā kpàkpa keáremε, adi ke ma su òndŏ gbāna ke lénna keárenlo. ² Ma zεo kū mani yāke oárerero, séde Yesu Kirisi yā baasiro, atēnsa a gana lía yā. ³ Ma suna á kīnaa gūn ma su kū swèvīnaao kū vīnao kū lukalukanaao. ⁴ Ma waazikenaa gūn maten yā o kū lénnao ke kū òndŏoro. Ma ò kū Luda Nini gbāna mǎarenaaomε, ⁵ de á ludanaanikena sún bo bisāsiri òndŏ gūnlo, sé Luda gbāna gūn.

Òndŏ kū Luda Nini dì dańne

⁶ Bee kū abireo odì òndŏyā o gbē kāsaranŏne. Adi ke andunia tera díkīna òndŏ ke a gbānade kū n gbāna ten lakanŏ pónlo. ⁷ Luda òndŏn óteni o, a poyenyīna kū à utena yā pìi. À gīnake à díte ó gakuri lena yāi zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera díkīna gbānade ke òndŏ pìi dŏro. Tó ò dŏme yā, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lākū à kēna Luda yān nà ò pìi:

Pó kū wé dí ero, akūsŏ sā dí maro,

a laasun dí gē gbēke swèε gūnlo,

àkū Luda a soru kè gbē kū ò yeinŏne.

¹⁰ Luda mǎwεε kū a Nini gbānao, zaakū a Nini pìi yā sīnda pínki tàasikana, bee kū Luda asiri zŏkŏnŏ.

¹¹ Gbēke a dake nēsegūnyā dŏro, tó adi ke a nini kū à kú a gūn baasiro. Lemε dŏ gbēke Luda nēsegūnyā dŏro, tó adi ke Luda pìi Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o lèro, Nini kū à bò Luda kīnaan o lè, de ò gba kū Luda dàwεε dŏ. ¹³ Yā kū óteni on gwe, adi ke yā kū bisāsiri òndŏ dì dańnenlo, yā kū Luda Nini dì dańnemε. Len odì Luda Nini yā bŏkŏte gbē kū ò Luda Nini vīnŏne le. ¹⁴ Andunia gbē dì Luda Nini yānŏ síro, zaakū à denε misariyā ũmε. Ani fŏ à a mì dŏ sero, zaakū Luda Nini pìi gbānan òdi a yāze dŏo. ¹⁵ Gbē kū Luda Nini dì donε are dì yā sīnda pínki zé dŏ, gbēke sŏ à zé vī à a vāni boro. ¹⁶ À kēna Luda yān ò pìi: Dí mé à Dikiri nēε dŏ gbasa à lé daaa? Ama ókŏnŏ ó Kirisi nēε vī.

3

Zīkena Ludane

¹ Ma gbēnŏ, mádi fŏ mà yā òáre lākū madì o gbē kū Luda Nini dońne arenŏne bàro, akū ma òáre lán andunia gbēnŏ bà, zaakū nékpāntēnŏn á ũ Kirisi gūn. ² Vīn ma kpàáwa, adi ke pó lomadenlo, zaakū ádi ká kòro. Bee kū terao ádi káro, ³ zaakū dàdenŏn á ũ ari tera. Lākū á zākŏgu nà, akūsŏ á yākete vī, dàdenŏn á ũroo? Á dà mé à doáre are. ⁴ Kū á gbēke pìi a ze kū Pŏluo, akū gbē pānde pìi a ze kū Apoloo, á kú kū á dàaon gweroo? ⁵ Dín Apolo ũu? Dín Pŏlu ũu? Zīkerinŏn ó ũ, akū a Kirisi náani kè ó gāi. Ó baadi ten zī kū Dikiri dàne kemε. ⁶ Ma pó tŏ, Apolo í kànε, akū Luda tò à gbā. ⁷ Lemε pótŏri kū íkariio de póke ũro, sé Luda kū àdi tó à gbā. ⁸ Pótŏri kū íkariio leelemε. N baadi ni a àre le a zī lémmε. ⁹ Luda zīkeri dakenŏn ó ũ. Luda búgbεen á ũ, Luda kpén á ũ.

¹⁰ Gba kù Luda kèmèné mé à tò ma ã pète lán ãbori gonide bà, akù gbè pãnde sù àten kpé pì bo. Baadi laakari ke a kpébonaaa, ¹¹ zaakù gbèke ni f̄ à ã ke péte doru, sé ã kù à petena Yesu Kirisi ù baasiro. ¹² Tó gbè kpé pì d̄ kù wurao ke andurufu ke gbè bèereede ke tó à d̄ kù lío ke lá ke s̄e, ¹³ baadi zĩ yãpura ni bo gupuraa. Oni e yãkpatekeḡo zĩ, zaakù gu ni d̄ kù téome, oni baadi zĩ taka gwa té pì gūn. ¹⁴ Tó gbè zĩ kù à k̄e b̄o tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gbè zĩ té kù, ani kisira le, ade ni bo okori lákù òdi bo tén nà.

¹⁶ Á d̄s kù Luda kpén á ù, Luda Nini kù á gūnloo? ¹⁷ Tó gbè Luda kpé pì yàka, Luda ni ade kakate, zaakù kpé pì kunna adoname, akùs̄ ak̄onome kpé pì ù.

¹⁸ Gbèke sún a zĩda sãtero. Tó á gbèke teni a zĩda dite andunia díkĩna ònd̄ri ù, à ḡónne mìsaride ù de à le à ònd̄s kù. ¹⁹ Zaakù andunia díkĩna ònd̄s de Ludane mìsariyã ùme. À k̄ena Luda yãn ò pì: Àdi ònd̄rin̄o kù ñ w̄ez̄e gūn. ²⁰ À k̄ena d̄o: Dikiri d̄s kù ònd̄rin̄o laasun pã. ²¹ Abire yãì gbèke sún ãa dã bisãsiri yã musuro. Pó s̄inda pínki bi á póm̄e: ²² P̄olu, Apolo, Pita, andunia, w̄endii, ga, tera p̄on̄o, zia p̄on̄on yá, ñ pínki bi á póm̄e. ²³ Ák̄on̄o s̄s, Kirisi p̄on̄ á ù, Kirisi s̄s bi Luda póm̄e.

4

Kirisi z̄irin̄o

¹ Abire yãì à ó gwa Kirisi z̄ikerin̄o ù, Luda asiriyã gwàrin̄o ù. ² À kù gwàrin̄o ḡs náani v̄i. ³ Tó ák̄on̄o ke bisãsiri yãkpatekerin̄o ma taari è, yã pãme ma k̄inaa. Madì ma zĩda manakena ke v̄anikena boro. ⁴ Yãke teni ma sw̄e v̄iro, ama abirekù ni ma boro, Dikiri ma yãkpatekeri ù. ⁵ Abire yãì àsun ḡinake à gbèke taari le Dikiri suḡo ãro. Àk̄ume ani gu pu pó kù à utena gusiraaa à nèse yã bo gupuraa. Zĩ kùba baadi ni ma lákù Luda ni a sãabu kpá nà.

⁶ Yã kù ma òare d̄in̄o, ma ò makù kù Apoloo yã musume de àḡs yã díkĩna d̄o: Òsun v̄i Luda yãlaro. Á gbèke sún ãa dã à ze kù gbè doo, à bo gbè do kpero. ⁷ B̄s ñ deon̄laa? Ñ póke v̄i n z̄idane, kù odi n gbaro yá? Ò n gba, akù nten ãa dã lákù odi n gbaro bà yá? ⁸ A k̄an gwe kò yá? A ke oḡden̄o ùn gwe kò yá? Àten kí ble ó sarin gwe yá? Má ye àḡs kí ble, òḡs lele. ⁹ Zaakù ma è ók̄on̄o Luda z̄irin̄o, Luda ó dite zã lán gbè kù òdi ñ de pari wára bàme. Gu s̄inda pínki gb̄en̄o wé f̄iwá, malaikan̄o kù bisãsirin̄o ñ pínki. ¹⁰ O ḡs mìsariden̄o ù Kirisi yãì, akù kunna Kirisi pì gūn á de ònd̄rin̄o ùroo? Ó busana akù á gbãna v̄iroo? Ó kpebona akù á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kù ímio teni ó de, ó té punsi, o ḡs p̄ogb̄en̄on̄o ù, besariden̄o ù. ¹² Odi zĩ gbãna ke ari ò kpasa. Tó ò ó ká, odi sa mana oñneme. Tó ò wari d̄owá, odi mena f̄s. ¹³ Tó ò ó s̄s̄s, odi kúte keñneme. Ari tera òteni ó dite andunia b̄oto p̄on̄o ù, gbè s̄inda pínki b̄isa ù.

¹⁴ Maten yã dí oare wé'idanaáwa yãinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyiden̄o ùme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gūn á gwàrin̄o kà gb̄en̄on̄o ùgbangba, á de'ina dasiro. Makù mé ma á í kù Kirisi Yesu baarunnakpanaáreo, akù á kù a gūn. ¹⁶ Abire yãì maten kúte keáre, àḡs ma k̄ena ke. ¹⁷ Abire yãì ma a né yenyide Tim̄oti z̄iáwa. Àpi bi náanideme Dikiri gūn, àkù mé ani ma kunna Kirisi gūn yãkena d̄águ. Yã kù madì da s̄osi gb̄en̄on̄o w̄ete kù w̄eton gwe. ¹⁸ Á gb̄eken̄o ten ãa dã, lákù mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wè, mani su á gwa tera, mani ãadãrii p̄in̄o gbãna lé e, adi ke ñ yã'onaa adonlo. ²⁰ Zaakù kpata kù à b̄o Luda k̄inaa bi yã'ona yãinlo, gbãname. ²¹ Á yei deram̄e? Mà suái kù ḡon yá, ke mà su kù yenyio kù nèseyidaome?

5

Papákena Yesudenŏ té

¹ Ma mà papákena gè á té, yā kū a taka kú bee kifirinŏ té sero. Ò pì, á gbēno doke a de nŏ wète. ² Akū átēn ĩa dā yá? À kù á nèsee yaka, à gbē kū à yā pì kè bo á té. ³ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, akū ma yákpate kè kú gbē kū à yā pì kèeo gònŏ lákū ò pi má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a kŏ kàkara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú kááo, tó ma nini kú kááo, à gbē pì kpá Setanwa kú ó Dikiri Yesu tóo, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugŏŏ zī.

⁶ Á ĩadāna manaro. Á dŏ kú lùbene fíti dì flawadēna zŏkŏ séroo? ⁷ À lùbene zī kóte, á gŏ flawa dufu ũ a lùbene sari, lákū à kŏ sio àgŏ de nà, zaakū Kirisi gá ó Vĩnla sáne bŏŏ ũme. ⁸ A yā mé à tò ògŏ kun Burodi Futenasari dikpekerinŏ ũ yápura gūn kú nèsepuraŏ. Òsungŏ kun lùbene zī dikpekerinŏ ũ manafiki kú yāvānikēnaŏ gūnlo.

⁹ Takada kú ma kèare gūn ma pì, àsun kakara kú papákerinŏoro. ¹⁰ Adi ke andunia dí papákerinŏ ke wākūdenŏ kú gbēblerinŏ ke tånagbagbarinŏnlo, zaakū tó gbē díkŏnŏme, séde áni bo andunia gūn. ¹¹ Oi, ma òare gbē kū ò pì ó gbēme, akūsŏ à de papákeri ke wākūde ke tånagbagbari ke gbēyakari ke wēderi ke gbēbleri ũ, àsun kakara káaoro, àsun ŏ kakara káao sero. ¹² Ma bàka ũgba kú yāgŏgŏna kú Yesusaridenŏo? Á zīda gbēno mé à kŏ sio à yā gŏgŏ kúnworo? ¹³ Luda mé ani yákpate ke kú Yesusaridenŏo. À gbē vāni pì bo á té.

6

Yákpatekena kú kŏo

¹ Tó á gbēke yā vī kú a Yesude dakeo, bŏyāi àdi gé yákpate ke kú adeo Luda gbēno kīnaarŏ, sé ludadŏrisarinŏ kīnaa? ² Á dŏ kú Luda gbēno mé oni yákpate ke kú anduniaoro? Lákū ákŏnŏ mé áni yákpate ke kú anduniao nà, ádi ká à yáketenŏ gŏgŏroo? ³ Á dŏ kú ókŏnŏ mé óni yákpate ke kú malaikanŏoro? Oni andunia díkīna pŏ o dŏ yá? ⁴ Tó á yā bire taka gŏgŏna vī, áni gbē kū ò de sŏsi gbēnŏne pŏke ũronŏ sé yāgŏgŏrinŏ ũ yá? ⁵ Ma abirekū ò de mà wé'i daáwa yāime. Á gbēke vī á té kú a ŏndŏ kà à a gbēno yā gŏgŏnŏeroo? ⁶ Séto á gbē do a gbēdake sísi yákpate Yesusaridenŏ kīnaa yá? ⁷ Lákū á yā vī kú kŏo nà, a zā yāa kŏ mámmam. Bŏyāin áni we ò á taki kerŏo? Bŏyāin áni tó ò á blerŏo? ⁸ Ákŏnŏ adì gbē taki ke, adì gbē ble, bee á kŏ tēne. ⁹ Á dŏ kú gbē vāninŏ ni gē kpata kú à bŏ Luda kīnaa gūnlo? Àsun á zīda sātero, papákerinŏ ke tånagbagbarinŏ ke zinakerinŏ ke gŏgbē karuanŏ ke gbē kū òdi wúte kú n gŏgbē dakeonŏ ¹⁰ ke kpāninŏ ke wākūdenŏ ke wēderinŏ ke gbēyakarinŏ ke gbēblerinŏ, n gbēke ni gē kpata kú à bŏ Luda kīnaa gūnlo. ¹¹ Á gbēkenŏ de lemē yā, akū a zú ò, a gŏ Luda pŏ ũ, Luda tò yā bŏ kááo nna kú Dikiri Yesu Kirisi tóo kú ó Luda Nini gbānaŏ.

Ò papákena tó

¹² Adì pì, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama yākenŏ àre vīro. Adì pì, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama àsun tó yāke bà káare á yīnlo. ¹³ Adì pì dŏ, pŏble bi nèse pŏme, akūsŏ nèse bi pŏble pŏme. Bee kú abireo Luda ni n pínki kakate. Mè bi papákebŏnlo, Dikiri pŏme, akūsŏ Dikiri mé à mèe pì gwàri ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri bŏ gan, akūsŏ ani ó bo gan kú a gbānaŏ. ¹⁵ Á dŏ kú á mè mé à Kirisi mēgunŏ ũroo? Oni Kirisi mēgu sé ò ke karua mēgu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á dŏ kú gbē kū à kàkara kú karuaŏ kè káao mèe dokŏnŏ ũnlo? Á kēna Luda yān ò pì, n gbēnŏn pla ni gŏ mè do ũ. ¹⁷ Gbē kū à kàkara kú Dikirio kè káao mēn do Nini gūn. ¹⁸ À kēkŏa kú

pāpākenaa. Durunna pānde kũ gbě di ke pínki bàka kú kũ a m̀̀ero. Pāpākeri s̄, àdi durunna ke a m̀̀eneme. ¹⁹ Á d̄s̄ kũ á mè mé à Nini kũ Luda á gbá, kũ à kú á gũn kpé ũroo? Ák̄n̄ á á z̄ida v̄iro, ²⁰ Luda á lú, à f̄inaa bò. Abire yāi à Luda t̄o bo kũ á m̀̀eo.

7

N̄sena

¹ Takada kũ a k̀̀e yā musu, à maname ḡgb̄e ḡs̄ kun n̄o sari. ² Ama kũ pāpākena dàgula yāi, ḡgb̄e s̄inda pínki ḡs̄ a n̄o v̄i, n̄ogb̄e s̄inda pínki ḡs̄ a ḡs̄ v̄i. ³ Ḡgb̄e ḡs̄ p̄o kũ à k̄s̄io ke a nan̄ne. N̄ogb̄e ḡs̄ ke a z̄āne le se d̄o. ⁴ N̄ogb̄e m̀̀e kun a z̄ida p̄o ũro, sé a z̄ā p̄o ũ. Leme d̄o ḡgb̄e m̀̀e kun a z̄ida p̄o ũro, sé a nan̄o p̄o ũ. ⁵ Àsun ḡik̄n̄ero, séde a m̀̀ak̄ne de à laakari d̄o aduakenaana ḡia, gbas̄a à á ken̄a ke, de Setan s̄un ònd̄o k̄áre à fu menaaro yāi. ⁶ Lén ma dàáwa, adi ke tilasinlo. ⁷ Má ye gb̄e s̄inda pínki ḡs̄ de lán ma bà, ama baadi kũ a gba kũ Luda d̄an̄eome, gb̄e dí kũ a p̄o, gb̄e dire kũ a p̄o.

⁸ Maten yā d̄ik̄ina o posen̄ne kũ gyaan̄o. À mana òḡo kun n̄do lán ma bà, ⁹ ama t̄o oni f̄s̄ ò n̄ z̄ida k̄uro, ò n̄o sé, ò z̄ā ke, zaakũ k̄s̄ena mana de lukana k̄ila.

¹⁰ Maten yā dite n̄oden̄ne kũ ḡden̄o, adi ke mak̄unlo, Dikirime. N̄ogb̄e s̄un ḡi a z̄airo, ¹¹ ḡgb̄e s̄un p̄e a nan̄aro. T̄o n̄ogb̄e s̄u à ḡi a z̄ai, à ḡs̄ pose kes̄o à era a z̄ai.

¹² Maten o gb̄e kparan̄ne, adi ke Dikiri mé à òro. T̄o á gb̄eke n̄o Yesusaride v̄i, akũ n̄o p̄i ye àḡo kú k̄āo lele, àsun p̄earo. ¹³ Leme d̄o t̄o n̄ogb̄e ḡs̄ Yesusaride v̄i, akũ ḡs̄ p̄i ye àḡo kú k̄āo lele, àsun ḡiuro. ¹⁴ Zaakũ Luda di ḡs̄ Yesusaride sí a nan̄o yāi, akũs̄o àdi n̄o Yesusaride sí a z̄ā yāi. T̄o lenlo, n̄ n̄en̄o niḡs̄ gb̄ās̄ime. Ama tera n̄ kunna adona. ¹⁵ T̄o Yesusaride p̄i ḡi, à ḡi. Yā bire taka ḡun n̄ kunna kũ k̄o bi tilasinlo. Luda á s̄isi, à á sé àḡo kun aafiam̄e. ¹⁶ N̄ogb̄e, ke ìni n̄ z̄ā sura ba, n̄ d̄s̄ yá? Ḡgb̄e, ke ìni n̄ nan̄o sura ba, n̄ d̄s̄ yá?

À ze kũ á gwena

¹⁷ Baadi ze kũ a gwena kũ Luda a d̄itenwo ḡro kũ Dikiri a s̄isi. Len mad̄i da s̄osi gb̄en̄ne le w̄ete kũ w̄eteo pínki. ¹⁸ Luda gb̄e s̄isi t̄òz̄naden yá, àsun wete à ke gyof̄rode ũro. Luda gb̄e s̄isi gyof̄roden yá, àsun t̄ò z̄ro. ¹⁹ T̄òz̄na yāke v̄iro, akũs̄o gyof̄ro yāke v̄iro, sé àḡo yā kũ Luda d̄iten̄o k̄ina. ²⁰ Lákũ baadi kun nà ḡro kũ Luda a s̄isi, à zeo le. ²¹ Luda n̄ s̄isi z̄ò ũn yá? N̄sun a damu kero. Ama t̄o n̄ su n̄ ḡs̄ z̄idade ũ z̄é è, n̄ bo z̄òblenan. ²² Z̄ò kũ Dikiri a s̄isi ḡs̄ z̄idade ũ Dikiri p̄i ḡum̄me. Leme d̄o z̄idade kũ Dikiri a s̄isii ḡs̄ Kirisi z̄ò ũ. ²³ Luda á lú, à f̄inaa bò. Àsun ḡs̄ bis̄as̄iri z̄ò ũro. ²⁴ Ma gb̄en̄o, lákũ baadi kun nà ḡro kũ Luda a s̄isi, à ze kũ Ludao le.

Kefennan̄o kũ n̄kparen̄o

²⁵ Kefennan̄o kũ n̄kparen̄o yā musu mádi yāke ma Dikiri k̄inaaro, ama lákũ má náani v̄i Dikiri s̄uruu ḡun nà, lán ma laasun de nan̄o man̄i oáre. ²⁶ W̄et̄am̄mana kũ à kun tera mé à t̄o, maten da à mana kũ gb̄e ze kũ a kunnao. ²⁷ T̄o n̄ n̄o v̄i, n̄sun p̄i ìni a gbarero. T̄o n̄ v̄i s̄oro, n̄sun wete n̄ séro. ²⁸ T̄o n̄ s̄e s̄o, n̄di durunna kero. T̄o n̄kpare z̄ā k̄e s̄o, adi durunna kero. Gb̄e biren̄o ni yā le andunian, akũ má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gb̄en̄o, yā kũ maten on dí: Ḡro dí ḡs̄ z̄aro. Zaa tera n̄oden̄o ḡs̄ lán gb̄e kũ ò v̄iron̄o bà. ³⁰ Ɔ̄d̄orin̄o ḡs̄ lán gb̄e kũ òten̄o s̄o d̄ron̄o bà. P̄onnaden̄o ḡs̄ lán gb̄e kũ n̄ p̄o nnaron̄o bà. P̄olurin̄o ḡs̄ lán gb̄e kũ ò p̄oke v̄iron̄o bà. ³¹ Anduniablerin̄o ḡs̄ lán gb̄e kũ òten̄o bleron̄o bà, zaakũ lákũ andunia dí kun nà tera ten̄o ḡtem̄e.

³² Má ye àgõ kun damu sarime. Pose di laakari do Dikiri yãna, yã kũ à kè Dikirigun àdi ke. ³³ Nõde di laakari do andunia yãna, yã kũ à kè a nanõgun àdi ke, ³⁴ akũ àdigõ kú kũ laasun plao. Nõ pose ke nõkpare di laakari do Dikiri yãna, àdi a mè kũ a ninio kpáa. Nõzãre sõ, àdi laakari do andunia yãna, yã kũ à kè a zãgun àdi ke. ³⁵ Adi ke maten mòkakõana kpáárenlo. Ma abirekũ ò á aafia yãime, de à yã ke a zéa, à á zĩda kpá Dikiria gu pãnde gwanaa sari.

³⁶ Tó gbẽ nõkparma vĩ, tó a ségõro ten gẽ, akũ à kènne wé'iyã ũ, tó à a kàka lán dí bà, à a sé lákũ à kènne nà, adi ke durunna ũro. Ò kõ sé. ³⁷ Ama tó à yã pii bò a nèsemme, akũ tilasi dí a kákaro, akũ à a zĩda kũna dõ, tó à dà a swèn kũ áni a nõkpare pì séro, à kè maname. ³⁸ Leme gbẽ kũ à a pò sè kè mana, ama gbẽ kũ adi a pò séro kè mana de abirekũla.

³⁹ Nõgbẽ bi a zã pómme gõro kũ a zã kú kũ wèndiio. Tó a zã sù à andunia tò, à zé vĩ à zã ke kũ gõ kũ à yeiio, ama gõ pì gõ kun Dikiri pò ũ. ⁴⁰ Bee kũ abireo tó à gõ pose, maten da a pò nigõ nna de tó à zã kèla. Maten da makũ, má Luda Nini vĩ se.

8

Sa'opõble

¹ Sa'opõble yã musu, ó dõ kũ ó pínki ó dõna vĩ. Dõna sõ, à sena lei vĩ, yenyĩ mé à karana vĩ. ² Tó gbẽ ten da á yã dõ, adi dõ lákũ à kũ à dõ nà gĩaro. ³ Tó gbẽ ye Ludai, Luda a dõ. ⁴ Tò, sa'opõblena yã musu ó dõ kũ tãna bi pókemme andunia gũnlo, zaakũ Luda mèn do kunnan ó dõ. ⁵ Bee tó pò kũ òdi piĩne tãnanõn kú musu kũ zĩteo, akũ dakenõ kĩnaa tãnanõn dimme, dikirinõn dimme, ⁶ ó kĩnaa Luda mèn dome, àkũme ó De ũ, kũ pò sĩnda pínki bò a kĩnaa, akũsõ ó kun a yã. Dikiri mèn dome do, àkũme Yesu Kirisi ũ, kũ pò sĩnda pínki kè, akũsõ ó kun a gã. ⁷ Ama gbẽ sĩnda pínki dõ lero. Gbẽkenõ kõ dõ kũ tãna yão ari tera, akũ òdi pò kũ òteni ble díte sa'opõble ũ, ò yãke dõkõnero, akũ n laasun kú zéa doro. ⁸ Põble mé ani ó na Ludairo. Tó ódi blero, kĩananlo. Tó o blè, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á kunna zĩdadenõ ũi, de ásun ke gèsiki ũ gbẽ kũ ludanaanikenaa kĩaámnanõnero. ¹⁰ Mòkõn kũ n dõna vĩ, tó gbẽ kũ à yãke dõkõnero n e, nten pò ble tãna kuru, ani a gba swèè à sa'opõble seroo? ¹¹ Tó n kè le, n dõna n gbẽdake kũ ludanaanikena kĩaana kũ Kirisi gá a yã kàkaten gwe. ¹² Tó a durunna kè á Yesude dakenõne a gbẽ kũ à yãke dõkõnero kari kèn gwe, akũsõ Kirisin a durunna kènne. ¹³ Abire yã tó ma nõbõsona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake sún furo yã.

9

Zĩrinõ n zĩda busana Kirisi baaru nna yã

¹ Má a zĩda vĩnloo? Zĩriin ma ũroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu léroo? Ákõnõme á de ma zĩ gbè ũ Dikiri gũn fá? ² Bee tó má de zĩri ũ gbẽ pãndenõnero, má deáre a ũ fá. Kunna Dikiri gũn ma kunna zĩri ũ sèdaan á ũ.

³ Yã kũ madì o ma vãniborinõnen dí: ⁴ Má põblena kũ pómínaao zé vĩ ma zĩ gũnloo? ⁵ Má a zé vĩ màgõ té kũ nõ Yesudeo gu kũ maten gén lán zĩri kparano kũ Dikiri dakũnanõ kũ Pitao bàroo? ⁶ Makũ kũ Baanabao ó gbẽnõn pla, ókõnõ ó zé vĩ ò ó zĩ tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble kũ a zĩda bòkõ õgõoo? Dí mé àdi lí ba, akũ àdi a né bleroo? Dí mé àdigõ zù dã, akũ àdi a vĩ miroo?

⁸ Bee kũ bisãsiri yãkenanõn ma lèkõaáre, à kú Musa doka gũn leroo? ⁹ À kèna Musa doka takadan ò pì, àsun lésõ da zùune gõro kũ àten pówè gbẽro. Zùun Luda

dì laakari dɔa yá? ¹⁰ Ó yáì à yá pìi òroo? Ee, ó yáin ò yá pìi kè, de búbari gɔ sè wa kù tãmaaa, pówɛgbèri gɔ pɔ gbè kù tãmaaa, de à a baka le a gūn. ¹¹ Tó o Luda yá tɔ á té, akū o ó bakaa leáwa, yáken yá? ¹² Tó dakenɔ zé bire víáwa, óni ó pɔ o dɔ yá? Ódi sète zé bire gūnlo, o yá sīnda pínki fɛ, de òsun zé zɔ Kirisi baaru nnanero yáì. ¹³ Á dɔ kù Luda ɔn zīkerinɔ dì Luda ɔn pɔ bleroo? Luda gbagbaki sa'orinɔ dì n baka le gbagbaki pìi gūnloo? ¹⁴ Len Dikiri dìte a baarunnakparinɔ gɔ pɔ ble baaru pìi kpana yá musu le. ¹⁵ Bee kù abireo mádi zé pìnɔ ke séro, akūsɔ mádi abirekū o de ò kemene yáinlo. Ga manamene de abirekūla. Gbèke ni le à kpá ma ñadāna dínero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana demene ñadāna yá ūro, tilasi mé à gbá dīma. Waiyoo makū, tó maten baaru nna pìi kpáro. ¹⁷ Tó maten zī pìi ke kù ma zīda poyeinaaome, mani wé dɔ ma bakaaime. Lákū Luda mé à nāmenɛ ma ɔī nà, à kɔ sī kūmao mà ke. ¹⁸ Bómɛ ma àre ūu? Tó ma baaru nna pìi kpá ɔsāsānaa sari, tó mádi doka kù má vī baaru nna pìi kpanaa gūn kerūmaro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee kù gbèke ma vīro, ma a zīda dìte zò ū gbè pínkinɛ, de mà gbēnɔ le dasi yáì. ²⁰ Kù má kú kù Yudanɔ, ma gɔ lán n bā, de ò ma yāze e yáì. Kù má kú kù Musa dokadarinɔ, ma gɔ a dàri ū, bee kù à iko vīmaro, de a yá dàrinɔ ma yāze e yāime. ²¹ Kù má kú kù dokadarisarinɔ, ma gɔ lán n bā, de ò ma yāze e yáì. Adi ke ma bo Luda doka zénno, Kirisi mé à iko vīma. ²² Kù má kú kù gbè busananɔ, ma busa, de ò ma yāze e yáì. Madì gɔ pɔ sīnda pínki ū gbè sīnda pínkinɛ, bee dera, de mà le mà n gbèkenɔ sura ba. ²³ Yá kù madì ke pínki, madì ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa gūn.

²⁴ Bākpakūsūnaa gūn, gbè sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dɔ kù gbè mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kɔkɔ'ori sīnda pínki dì a zīda tūtu ke, àdi a zīda foru ke yá sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kù àdi yaka lena yáì. Ókōnɔ sɔ, a pɔ kù àdi yakaro yāime. ²⁶ Abire yáì bà kù maten lé, má dɔ pɔ kù maten péa, adi ke maten ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari dɔ ma mēa, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenɔne gbera, másun bo páro yáì.

10

Laakarikena tãnagbagbanaai

¹ Ma gbēnɔ, má ye ó dizinɔ yá dīkīna dɔágu. Ò tē tēlukui n pínki, ò taa ò ò bòte Isira Tēran n pínki. ² Luda n da'ite kē tēluku pìi gūn kù ísira pìio n pínki Musa íbanɔ ū. ³ Ò Luda pɔble dokōnɔ blè n pínki, ⁴ ò Luda í dokōnɔ mì n pínki, zaakū ò Luda kpi kù à kú kūnwo í mì. Kpi pìi sɔ mé à Kirisi ū. ⁵ Bee kù abireo n daside yá dí ká Ludaguro, akū n gēe gɔ kpáte gbáranan. ⁶ Yá pìi dewere sēda ū, de òsun yá vāni ni de, lákū ò a ni dē nāro. ⁷ Àsungɔ de tãnagbagbarinɔ ū lán n gbèkenɔ bàro. À kēna Luda yān ò pìi: Gbēnɔ vūte òten pɔ ble, òten í mi, akū ò fūte òten pāpā ke. ⁸ Òsungɔ de pāpākerinɔ ū lán n gbèkenɔ bàro. Ò pāpā kè, akū ò gāga gɔrɔ dokōnɔ zī gbēnɔn dūbu baro awēē'aakɔ. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán n gbèkenɔ bàro. Ò a lè ò gwà, akū mlēnɔ n soso ò gāga. ¹⁰ Àsun yākete ká lán n gbèkenɔ bàro. Ò yākete kà, akū ga malaika n dede.

¹¹ Yá pìi n lé sēda ū ókōnɔ kù ó kú gɔrɔ kpēdenaaane, akū ò kē takadan de ò ó gbao laakari yáì. ¹² Gbè kù àten da á zena gbāna, à laakari ke letenaai. ¹³ Yōgwana ke dí á léro, séde kù àdi gbè sīnda pínki le baasiro. Luda náani vī, ani tó ò á yō ò gwa de á gbāna lélaro. Yōgwanaa gūn ani á gba zé à mena fɛ à bon.

¹⁴ Abire yáì ma gbè yenyīdenɔ, à mì kē tãnagbagbanaaa. ¹⁵ Maten yá oáre laakaridenɔ ū. À yá kù maten oáre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade

kū odì sáabu kpáoo, tó o mì, ó bàka kú kū Kirisi aruoroo? Burodi kū odì lílikōre, tó o sò, ó bàka kú kū Kirisi mēeroo? ¹⁷ Zaakū burodi mèn dome, bee kū ó dasikeo ó mē dokōnōme, ó baadi a baka vī burodi dokōnō pìi gūmme. ¹⁸ À gwa Isarailanōa. Gbē kū à sa'opō blè bàka kú kū Luda gbagbakioroo? ¹⁹ Ma ò deramēe? Maten o tãna sa'opōble bi pōken yá? Ke n tãnanō bi pōken yá? ²⁰ Lenlo, ma pì pō kū ò sa òo, ò ò tãnaame, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka gō kú kū tãnaoro. ²¹ Áni fō à Dikiri toko í mi kū tãna pōoro. Áni fō à Dikiri pō ble kū tãna pōoro. ²² Ke ó ye ò Dikiri nēsēgōba futemēe? Ó gbãna kà a ũn yá?

²³ Òdi pi, yã sīnda pínki zé vī. Lemē, ama yã sīnda pínki àre vīro. Òdi pi, yã sīnda pínki zé vī. Lemē, ama yã sīnda pínki karana vīro. ²⁴ Gbēke zīda yã sūn done arero, sé a gbēdake yã. ²⁵ À nōbō kū òten yía eten só yake gbekanaa sari á laasun yái, ²⁶ zaakū zīte kū pō kū ò kúanō pínki bi Dikiri pōme. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi pōblea, tó à kēáre, tó a ge, à pō kū ò kpááwa ble yake gbekanaa sari á laasun yái. ²⁸ Tó ò sù ò òáre sa'opōbleme, àsun blero laasun yái kū gbē kū à òáre yáio. ²⁹ Maten abirekū o ade laasun yáime, adi ke á pónlo.

Gbē pãnde laasun yáin manigō ma zīda vīro yá? ³⁰ Tó ma pō blè kū sáabukēnaao, bōyáin òdi ma vāni bo pō kū ma sáabu kēēii pì yã musuu? ³¹ Yã kū áten ke pínki, áten pō blen yá, áten í min yá, àgō a pínki ke Luda tōbona yái. ³² Àsun tó Yudanō ke Girikinō ke Luda sōsi gbēnō fu á yākēna yáiro. ³³ Len madì ke le. Yã sīnda pínki gūn madì kokari ke, de ma yã ká gbē sīnda pínkigumē. Madì ma zīda pōnna wetero, sé pari pō, de ò le ò bo yái.

11

¹ Àgō ma yākēnaa dada, lākū madì Kirisi pō dada nà.

Nōgbēnō pōkuna n mīia yã

² Ma á sáabu kpà kū ma yã ògō òágu yã sīnda pínki gūn, akūsō á kēotokōne kū ma dàárenō kūna. ³ Má ye àgō òs kū Kirisi mé à gōgbē sīnda pínki mì ũ, gōgbē mé à nōgbē mì ũ, akūsō Luda mé à Kirisi mì ũ. ⁴ Gōgbē kū àten adua ke ke àten annabikēyā o kū pōo kuna a mīia teni a mì kpe bome. ⁵ Nōgbē kū àten adua ke ke àten annabikēyā o mīgā teni a mì kpe bome, à de lākū à mì kpárankparan bàme. ⁶ Tó nōgbē dí pō kú a mīiaro, à a mīkā kēre. Lākū mīkākērena ke mībona de nōgbēne wé'iyā ũ nà, à pō kú a mīia. ⁷ Adi kū gōgbē pō kú a mīiaro, kū à de Luda taka kū a gakurio ũ yái. Nōgbē sō, àkūme gōgbē gakuri ũ. ⁸ Zaakū Luda dí gōgbē bo nōgbē gūnlo, nōgbēn à bò gōgbē gūn. ⁹ Adi gōgbē ke nōgbē yáiro, nōgbēn à kē gōgbē yái. ¹⁰ Abire yái kū malaikanō yāo ò, séde nōgbē gō pō kú a mīia a zā doka sēeda ũ. ¹¹ Dikiri gūn nōgbē kun a zīdane gōgbē sariro, gōgbē sō, à kun a zīdane nōgbē sariro. ¹² Lākū nōgbē bò gōgbē gūn nà, len ò gōgbē ò bo nōgbē gūn le, akūsō pō sīnda pínki ò bo Luda kīnaame.

¹³ À yã pìi laasun lé à gwa. Nōgbē aduakēna mīgā mana yá? ¹⁴ Á òs á zīdane kū mīkā gbãna de gōgbēne wé'iyā ũroo? ¹⁵ Ama tó nōgbē vī, à denē gakuri ũme, zaakū Luda nōgbē gbà mīkā à daalame. ¹⁶ Tó gbēke ye à lékpakōa ke, àgō òs kū òkōnō kū Luda sōsi gbēnō, ó yã pãnde kūnaro, sé abirekū.

Dikiri pōble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yã kū má ye mà daáre tera gūn, manì á sáabu kpáro, zaakū á kōkakaranaa ò vāni iáre de a manala. ¹⁸ Káaku gīa ma mà, tó a kō kākara, adì bo kō kpe gā kū gāaome. Ma yã pìi sì kpado. ¹⁹ Séde kēkēkōana gō kú á té, de ò yāpuradenō òs á té. ²⁰ Tó a kō kākara, adi ke Dikiri pōblen adì blero, ²¹ zaakū á baadi ò wā a pōbleime. Nàa ò gbēkenō de, wē ò gbēkenō de. ²² Á be vī à pō ble, à í minloo?

Ke adì Luda sɔsi gbēnɔ gya bo à wé'í da pɔsaridenɔame? Mani oáre derameε? Mani á sáabu kpán yá? Kàì! Mani á sáabu kpá yā bire musuro.

²³ Yā kū ma sì Dikiri kīnaa, ma dàáren dí: Zī kū ò Dikiri Yesu kpàmma, a gwāani pìia à burodii sè, ²⁴ akū à aubarika dàn, à lilikɔre, akū à pì, a mè kū áni kpá á yāin dí, àgɔ abirekū ke a yā dɔnaágu yāi. ²⁵ Leme dɔ kū ò pɔ blè ò làka, à toko sè à pì, Luda bàka kunna kū gbēnɔ dufu a aru gāin dí. Tó áten mi, àgɔ mi a yā dɔnaágu yāi. ²⁶ Zaakū tó a burodii pìi sò, tó a í pìi mì, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgɔ gé sumε.

²⁷ Abire yāi tó gbē burodii pìi sò, tó à Dikiri í pìi mì, burodi kū í pìio yādanaa sari, à taari kè Dikirine a mè kū a aruo yā musumε. ²⁸ Baadi a zīda yā gwa, gbasa à burodii pìi sò, à í pìi mì, ²⁹ zaakū tó gbē sò, tó à mì Dikiri mè dɔnaa sari, à yā dà a zīdalamε. ³⁰ Abire yāi gyārenɔ kū aafiasaridenɔ kè dasi á té, akūsɔ gbē kū ò kè sarinɔn kīanaro. ³¹ Tó óni ó zīda yā gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, áteni ó totomε, de yā sún daóla kū anduniaoro yāi. ³³ Abire yāi ma gbēnɔ, tó a kɔ kākara, áten Dikiri pɔ ble, àgɔ kɔ dā. ³⁴ Tó nà ten gbē de, à pɔ ble a bea, de á kɔkakarana sún yā iáero yāi. Mani yā kū gònɔ bɔkɔtéare, tó ma su.

12

Luda Nini gbanɔ

¹ Ma gbēnɔ, Luda Nini gbanɔ yā musu, má ye àgɔ dɔnasariro. ² Á dɔ kū gɔrɔ kū á de kifirinɔ ũ, tāna kū òdi yā oronɔ mé òdigɔ á gáte, ògɔ doáre are. ³ Abire yāi ma ye àgɔ dɔ kū Luda Nini dì didi gbēa à Yesu láari kero, akūsɔ gbēke ni fɔ à o Yesumε Dikiri ũro, séto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do pìime. ⁵ Zī buri dasi, ama Dikiri mèn do pìime. ⁶ Gbāna sèedanɔ buri dasi, ama Luda mèn do pìime, àkū mé àdi a pínki ke baadinε. ⁷ Luda Nini dì didi baadia gbē sīnda pínki karana yāime. ⁸ Luda Nini dì gbēke gba zé à òndɔ yā o, akū Nini mèn do pìi dì gbē pānde gba zé à dɔna yā o. ⁹ Nini mèn do pìi dì gbē pānde gba ludanaanikena zé, gbē pānde sɔ gbē werekɔana zé. ¹⁰ Àdi gbē gba daboyākena zé, gbē pānde sɔ annabikéyā'ona zé. Àdi gbē gba zé à nininɔ dɔkɔne. Àdi gbē gba zé à yāke buri o, àdi gbē gba yāke buri pì bɔkɔtena zé. ¹¹ Nini dokɔnɔ mèn do pìi mé àdi a pínki ke, àdi gba pìi da baadinε lākū à yei nà.

Mè kū a gunɔ

¹² Mè mèn do gunɔn dasi. Bee kū a dasikeo, mè mèn dome pínki. Len ó kunna Kirisi gūn de le se. ¹³ Ókɔnɔ pínki, Yudanɔ ke buri pāndenɔ, zònɔ ke zīdadennɔ, Luda ó ké mè dokɔnɔ ũ kū a Nini mèn do pìi gbānaomε, à ó gbá a Nini mèn do pìi, akū o mì ó pínki. ¹⁴ Mègunɔn dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pìi, lākū on a ũro nà, á de mè pɔ ũro, abire yāi anigɔ de mè pɔ ũro yá? ¹⁶ Tó sá pìi, lākū wén a ũro nà, á de mè pɔ ũro, abire yāi anigɔ de mè pɔ ũro yá? ¹⁷ Tó mè būnu de wé ũ, bón oni yā maoo? Tó mè būnu de sá ũ, bón oni pɔ gbī maoo? ¹⁸ Lākū à de nà, Luda mègunɔ pèpekere ní pínki, lākū à yei nà. ¹⁹ Tó ní pínki de mègu buri dokɔnɔ ũ, mè nigɔ kú mámeε? ²⁰ Tera sà mègunɔn dasi, mè mèn dome. ²¹ Wé ni fɔ à pìi onε a bàka kú kāaororo. Leme dɔ mì ni fɔ à pìi gbáne a bàka kú kāaororo. ²² Mègu kú òten da à kīana, mè ni fɔ à ke a sariro. ²³ Mègu kú òten da à gakuri vīro, òdi a kpe ta de mègu kparanɔla. A gu kú òteni a ena dite wé'iyā ũ, òdi pɔ nai de mègu kparanɔla, ²⁴ ama a pɔ kú à mana bàka kú kú adioro. Kū Luda mèe kākara, à gakuri kàra mègu kú gakuri ten kīammanonε de mègu kparanɔla, ²⁵ le mè súnɔgɔ kpaatetenaro, a gunɔn kɔ yā dɔ. ²⁶ Tó mègunɔ doke ten wari ke, a mègu kparanɔ pínki dì ke kāaomε. Tó ò mègunɔ doke kpe tà, a mègu kparanɔ pínki dì ponna ke kāaomε.

27 Ákõnõme Kirisi mè ù, akūsõ á baadi de m̀eè pì gu ù. 28 Káaku gĩa Luda zìrinõ dìte sòsi gbẽnõne, a plade annabinõ, a aakõde yádannerinõ, abire gbera dabokerinõ, abire gbera gbẽ kù à ñ gbá gbẽ werekõana zénõ kù kpanyĩrinõ kù yãgõgõrinõ kù gbẽ kù òdi yáke buri onõ. 29 Zìrinõme ñ ù ñ pínki yá? Annabinõme ñ ù ñ pínki yá? Yádannerinõme ñ ù ñ pínki yá? Dabokerinõme ñ ù ñ pínki yá? 30 Luda gbẽ werekõana gba dàñne ñ pínkin yá? Òdi yáke buri o ñ pínkin yá? Òdi yáke buri bokõte ñ pínkin yá? 31 À wé pé gba kù ò deñlanõa.

Tera sà mani zé kù à mana deñla m̀áre.

13

Yenyĩ

1 Tó ma yáke buri ò, bisásiri ke malaika pò, tó má yenyĩ vĩro, ma kĩni kè lán m̀lèna ke sègèpanaa bàme. 2 Tó ma annabikéyá'ona gba lè, tó ma yá sında pínki asiri mà, akūsõ má dõna pínki vĩ, tó ma ludanaanikènaa kà mà kpì go a tĩa, tó má yenyĩ vĩro, pòken ma ùro. 3 Tó ma pò kù má vĩnõ kpàate takasidenõne pínki, tó ma tò ò té sòma, tó má yenyĩ vĩro, à àre vĩmenero.

4 Yenyĩ mena vĩ, à gbẽke vĩ. Yenyĩ dì gõba kpá kũńworo, àdi a zĩda biro, àdi ãa dāro. 5 Àdi wé'i darĩmaro, àdi a zĩda yá wetero, àdi fěnyĩ likalikaro, àdigõ ñ yá kũna a ǹesee gũnlo. 6 Àdi yáa dõ yá vāniaro, àdi ponna ke kù yāpuraome. 7 Yenyĩ dì yá sında pínki fõ, àdi yá sında pínki náani ke, àdigõ yá sında pínki tãmaa vĩ, àdi mena kù yá pínki.

8 Yenyĩ lakana vĩro. Ama tó annabikéyá'onaame, ani láka, tó sõ yákeburi'onaame, a lé ni ze, tó dõnaame, ani gẽ zéla. 9 Zaakù ó dõna kù ó annabikéyá'onaa dí paparo. 10 Tó yāpapana gɔrɔ sù, a kù adi paparo ni gẽ zéla. 11 Kù má de né fíti ù, madì né fíti yá o, madì né fíti laasun lé, madì yá gwa lán né fíti bà. Kù ma ke gbẽ òndõna ù, ma ɔ gbàre néfitikéyái. 12 Tera la òten gu e dígi gũn b̀uruburu, zĩ birea sõ óni wé sikõle. Tera la ma dõna dí paparo, zĩ birea sõ mani yá dõ swáswa lákù Luda ma dõ nà. 13 Tera sà yá m̀en aakõ dínõ mé ò gò: Ludanaanikèna kù tãmaaao kù yenyĩõ, ama yenyĩ mé à deñla.

14

Yákeburi'ona kù annabikéyá'onaa

1 À tó yenyĩ doáre are, à wé pé Luda Nini gbanõa, atēnsa annabikéyá'onaa. 2 Gbẽ kù àten yáke buri o ten yá o kù gbẽnõonlo, sé Luda, zaakù gbẽke ten maro, àten asiriya o kù Luda Nini gbānaome. 3 Gbẽ kù àten annabikéyá o ten yá o kù gbẽnõome, àteni ñ gba gbāna, àten lé darĩmame, àteni ñ ǹese kpáteñneme. 4 Gbẽ kù àten yáke buri o teni a zĩda karamẽ, gbẽ kù àten annabikéyá o ten sòsi gbẽnõ karamẽ. 5 Má ye à yáke buri o á pínki, ama má ye à annabikéyá o de abirekùla. Annabikéyá'ori de yákeburi'orila, séto òten bokõte de sòsi gbẽnõ le ò kara.

6 Ma gbẽnõ, tó ma suái, akù ma yáke buri ò kãáo, bó àreen à vĩáree? Séde ma yá'ona gõ de yāwewēna ù ke dõna ke annabikéyá'ona ke yádannènaa. 7 Len à de le kù pò'borinõ dõ. Úra ke m̀orõ, tó àten ù bo súsuro, oni le ò dõ deran àten o nà yá? 8 Tó kākāki ù dí bo súsuro, sozanõ ni zĩ soru kero. 9 Lemẽ ákõnõ se, tó àten yáke buri o, akù òten maro, deran oni yá kù áten o gbá dõ nà? Á yá ni gẽ ãame. 10 Yānõ buri dasi andunia gũn, ñ ke bokõtenaa sariro. 11 Tó òten buri kù madì a yá maro o, manigõ de a òriine gbẽ zĩtõ ùme, akūsõ anigõ demene gbẽ zĩtõ ù se. 12 Lemẽ ákõnõ sõ, lákù á kokari vĩ kù Luda Nini gbanõ nà, à kokari ke àgõ géo are, de sòsidenõ le ò kara.

¹³ Abire yáí yákeburi'ori wé ke de à le à yá kú àten o bókote. ¹⁴ Tó ma adua kè kú yáke burio, ma nini mé à kè, ma laasun dí domene arero. ¹⁵ Tò, yá pì de deramεε? Mani adua ke kú ninio, mani ke kú laakariio dɔ. Mani lè sí kú ninio, mani sí kú laakariio dɔ. ¹⁶ Tó n Luda tó nna sì kú ninio, deran gbē dufu kú à kú gwe ni pì, aami, sáabu kú n kpà yá musuu? Zaakū adi yá kú n òo d̀̀ro d̀̀ro. ¹⁷ Bee tó n sáabu kpà a zéa, adi n Yesude dake gbāna kararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kè, kú madi yáke buri o deála á pínki, ¹⁹ ama kókakaranaa gūn tó ma yá mèn sɔ̀̀ro ò kú laakariio, ma yá dàoñne, à manamene de mà yá mèn ũgbangba o kú yáke buriola.

²⁰ Ma gbēnɔ, á laasun súnɡɔ de lán néno pɔ̀̀ b̀̀ro. Àgɔ de lán né fítinɔ bà yāvānikēnaa musu, ama á laasun gɔ de gbē ɔ̀̀ndɔnanɔ pɔ̀̀ ũ. ²¹ À kēna Luda yān ò pì:

Mani buriyā pānde o gbē díkīnanɔne gbē z̀̀tɔnɔ lén,
bee kú abireo oni sá kpá ma yāiro.

²² Abire yáí yákeburi'ona de sèeda ũ Yesu náanikerinɔnero, sé Yesu náanikerisarinɔ. Len dɔ annabikēyā'ona dí ke Yesu náanikerisarinɔ póke ũro, sé Yesu náanikerinɔ. ²³ Tó sɔ̀̀si gbēnɔ kɔ̀̀ kàkara n pínki, akū òten yáke buri o n pínki, tó gbē dufunɔ ke Yesusaridenɔ sù gwe, oni pì ña kàmmānloo? ²⁴ Tó gbē sīnda pínki ten annabikēyā o sɔ̀̀, akū Yesusaride ke gbē dufu sù gwe, ani n pínki yāze dɔ à a taari e, ²⁵ asiriyā kú à kú a nēsen ni bo gupuraa, ani wúte a gberεa à mì nate Ludanε, gbasā à pì Luda kú á té yāpura.

Donyīkena zé

²⁶ Óni pì deramεε ma gbēnɔ? Tó a kɔ̀̀ kàkara, á baadi gɔ̀̀ lè vī ke yādannena ke yāvewēna ke yákeburi'ona ke yáke buri pì bókotēnaa. À a pínki ke, de gbēnɔ le ò kara. ²⁷ Tó òten yáke buri o, gbēnɔn pla ke aakɔ̀̀, àsun de abirekūlaro. Ò kɔ̀̀ gba zé, gbē mèn do bókote. ²⁸ Tó a bókoteri kunlo, à lé nakɔ̀̀a kókakaranaa gūn, à a pɔ̀̀ o ado kú Ludao. ²⁹ Annabikēyā'orinɔ gbēnɔn pla ke aakɔ̀̀nɔ yā o, gbē kparanɔ laasun lé n yāa. ³⁰ Tó Luda yā sù gbē kú à vutenaa, gbē kú àten yā o yīte. ³¹ Á pínki áni fɔ̀̀ à annabikēyā o dodo, à yā dadakɔ̀̀ne á pínki, à kɔ̀̀ kara. ³² Sé annabikēyā'orinɔ gɔ̀̀ n lé kūna dɔ̀̀, ³³ zaakū Luda ye yā yāaairo, sé a zéde.

Lákū sɔ̀̀si gbēnɔ dì ke wēte kú wēteo nà pínki, ³⁴ nɔ̀̀gbēnɔ gɔ̀̀ yītena kókakaranaa gūn, zaakū ò yā'ona zé vīro. Ò mì nate, lákū ò ò Musa doka gūn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yáke dɔ̀̀, ò n zā gbekai bε, zaakū nɔ̀̀gbē yā'ona kókakaranaa gūn bi wé'iyāme. ³⁶ Á kīnaan Luda yā bòn yá? Ke á mèn do yāin à sùu?

³⁷ Tó gbē ten da annabikēyā'oriin a ũ ke gbē kú Luda Nini done are, àgɔ̀̀ dɔ̀̀ kú yá kú ma kēáre pì bi Dikiri yāditēnaame. ³⁸ Tó gbē pā kpà adii, oni pā kpái se. ³⁹ Abire yáí ma gbēnɔ, à wé pé annabikēyā'onāaa, ama àsun gí yákeburi'onāairo. ⁴⁰ À yā sīnda pínki ke a zéa súsú.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbēnɔ, baaru nna kú ma kpàáre, kú a sì a zeon, má ye mà era mà dɔ̀̀águ. ² Baaru nna pì mé ani á sura ba, tó á waazi kú ma kēáre pì kūna. Tó lenlo, á Yesunaanikēnaa kè pāme. ³ Yā kú à deñla kú ma sì, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yāi, lákū à kēna Luda yān nà. ⁴ Ò a vī, akū à fùte a gɔ̀̀ro aakɔ̀̀de zī, lákū à kēna Luda yān nà. ⁵ À a zīda mò Pitane, akū à a zīda mò à iba gbēnɔn kuri awεεplanɔne dɔ̀̀. ⁶ Abire gbera à a zīda mò ó gbēnɔne kú ò kɔ̀̀ kàkara gu dokɔ̀̀nɔn, ò de gbēnɔn wàa pla kpé basɔ̀̀rola. Ní daside kun ari tera, ama n gbēkeno

andunia tò. ⁷ Abire gbera à a zīda mò Yamisine, akū à a zīda mò zīrinone n pínki. ⁸ N pínki gbera à bò à sùmai, ma gō lán né kōnsenaa bà. ⁹ Zaakū Luda zīrinò té makūme kpé, mádi ká ò ma sísi zīriro, zaakū ma wari dō sōsi gbēna. ¹⁰ Gba kū Luda dāmenē yāi má de gbē kū má de a ũ ũ, akūsō gba kū à dāmenē pì ginaro, zaakū ma kokari kè deñla n pínki. Makū mé ma kèro, gba kū Luda dāmenē mé à tò ma kè. ¹¹ Tò, à bò ma kīnaan yá ke n kīnaa, yā kū óteni a waazi ke a sìn gwe.

Gènọ vuna gan

¹² Lákū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kè dera á gbēkeno dì o gènọ ni vuroo? ¹³ Tó gènọ ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro sō, de ó waazikenaa kè pā, akūsō á Kirisi náanikenaa kè pā, ¹⁵ o gō Luda sèedade ékedeno ũ, kū o ò à Kirisi vù yāi. Zaakū tó gènọ dì vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda dì gènọ vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikena àre vīro, akū á kú á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi gūnnọ sō, ò sātē. ¹⁹ Tó ó kunna kū wēndiio dí yāin ó wé dọ Kirisii ado, de wēndadenon ó ũ de gbē sīnda pínkila.

²⁰ Yāpura gūn Kirisi fute bona gan, àkū mé à gāavu káaku ũ gbē kū ò wùte ò i ònọ té. ²¹ Lákū ga bò bisāsiri gāi nà, len gènọ vuna bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ũ tò ga dà gbē sīnda pínkila. Leme dọ gbē kū ò kú Kirisi gūnnọ ni wēndi le n pínki. ²³ Baadi kū a gōrome. Kirisi mé à gāavu káaku ũ, a gbera a gbēnọ ni vu a sugōra. ²⁴ Gbasa gōro lé ká, Kirisi ni kíkē mì de pínki kū dokano kū gbānanọ, ani a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi gō kí ble ari Luda gō a iberenọ ke a tintin ũ. ²⁶ Iberē kū ani a kakate kpekpe me ga ũ, ²⁷ zaakū Luda pò sīnda pínki nà Kirisine a oī. Kū à pì, pò sīnda pínki kú a oī, ó dō kú Luda kú à pò sīnda pínki nàne a oī pì baasime. ²⁸ Tó à pò sīnda pínki nàne a oī, àpii Né kú à pò sīnda pínki nàne a oī pì ni mì natene, Luda pì nigō de a pínki ũ pò sīnda pínkine.

²⁹ Gbē kū òdi da'ite ke gènọ gēne ũ sō bi? Tó gènọ dì vu yāpuraro, bōyāi òdi da'ite ke n gēne ũu? ³⁰ Ókōnọ sō, bōyāi odigō ó zīda da kari gūn gōro sīnda pínkii? ³¹ Kū ïa kū madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gūnwọ, madigō kú ga léime lákū gu dí dọ nà. ³² Tó ma zīda yāin ma oī kài kú nòbọ pásīnọ zaa Efesu, bó àreen à vīmenē? Tó gènọ ni vuro, ò pò ble, ò í mi, zaakū óni ga ziamē.

³³ Àsun tó ò á sātēro, gbēnna vāni dì dà mana yakamē. ³⁴ À su á laakariia súsu, àsun durunna ke doro, zaakū á gbēkeno Luda dōro. Ma abirekū ò de à á wé'iyā dō yāime.

Gāavunọ mēe

³⁵ Gbēkeno ni pi, gènọ ni vu deramēe? Mē kpate takan onigō vīi? ³⁶ Yōnko yāme! Òdi pò tō à bōte fīmabonaa sariro. ³⁷ Tó ò pò tō, gbadon yoo ke pōwe pānde, àdi bute pōwe pì ũro. ³⁸ Luda dì tó à bute lákū à dìte nāme, baadi kū a burio. ³⁹ Pò wēndidenọ pínki mē dokōnoro. Bisāsiri pò ado, nòbōnọ pò ado, bānọ pò ado, kpònọ pò ado. ⁴⁰ Ludambe pónon kun, andunia pónon kun. Ludambe póno gakuri ado, andunia póno gakuri ado. ⁴¹ Ifāntē gakuri ado, mōvura pò ado, susunenọ pò ado. Bee susune pìnọ n gakuri adonadona kōome.

⁴² Len anigō de le gènọ vuna gōro zī. Òdi gē vī à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gē vī bēere sari, ani vu kū gakurio. Òdi gē vī gbāna sari, ani vu kū gbānao. ⁴⁴ Òdi gē vī kū andunia mēeo, ani vu kū wēndi kū àdi lākaro mēeo. Lákū andunia mē kun nà, leme wēndi kū àdi lākaro mē kun le dọ. ⁴⁵ À kēna Luda yān ò pì, gbē

káaku Adamu g̃õ gb̃e b̃ene ũ, ama Adamu kp̃ede g̃õ Nini w̃endikpammari ũ. ⁴⁶ Adi ke w̃endi k̃u àdi lákaro m̃e mé àdi do arero, andunia m̃e mé àdi do are, a gbera sà w̃endi k̃u àdi lákaro m̃e. ⁴⁷ Bisásiri káaku bò b̃usutiti g̃ümme, a plade bò ludambeme. ⁴⁸ Gb̃e k̃u ò de z̃ite p̃ó ũñò bòk̃õa k̃u gb̃e k̃u à bò z̃itenwo. Gb̃e k̃u ò de ludambeme p̃ó ũñò bòk̃õa k̃u gb̃e k̃u à bò ludambemo. ⁴⁹ Lákū ó de gb̃e k̃u à bò z̃iten taka ũ nà, len ónig̃õ de gb̃e k̃u à bò ludambeme taka ũ le se.

⁵⁰ Yā k̃u ma òon dí ma gb̃eñò. Tó kpata k̃u à bò Luda k̃inaa bò gupuraa, óni le ò ble k̃u ó m̃eoro. Óni le òg̃õ kú gu k̃u àdi vāro g̃un k̃u ó m̃e k̃u àdi vāoro. ⁵¹ À ma, mani asiriyā oare. Óni ga ó p̃inkiro, ama óni li ó p̃inki ⁵² k̃anto lán w̃é'ipakenaa bà kākāki kp̃ede p̃ena z̃i. Zaakū kākāki ni ũ bo, g̃eñò ni vu vānaa sari, ók̃õñò s̃õ óni li. ⁵³ Séde ó m̃e k̃u àdi vā dí g̃e a k̃u àdi vāro g̃un. Séde ó m̃e k̃u àdi ga dí g̃e a k̃u àdi garo g̃un. ⁵⁴ Tó ó m̃e k̃u àdi vā g̃e a k̃u àdi vāro g̃un, akūs̃õ ó m̃e k̃u àdi ga g̃e a k̃u àdi garo g̃un, akū yā k̃u à k̃ena Luda yān dí ni papa ò p̃i: Ó z̃i blè gaa, à m̃i dè.

⁵⁵ Ga, n z̃iblena t̃ón deraa?

Ga, n sewe kú m̃amee?

⁵⁶ Durunna mé à ga sewe ũ, durunna gb̃ana s̃õ àdi bo doka g̃ümme. ⁵⁷ Ò Luda sáabu ke, k̃u àdi tó ò z̃i ble ó Dikiri Yesu Kirisi g̃ai. ⁵⁸ Abire yāi ma gb̃e yenỹideñò, à ze gb̃ana g̃ing̃in bona k̃u kp̃eo sari. À w̃é t̃ā Dikiri z̃ia g̃or̃ò s̃inda p̃inki, zaakū á d̃õ k̃u z̃i k̃u áten ke Dikirine p̃aro.

16

P̃olu w̃et̃egeña sorukenaa

¹ Luda gb̃eñò k̃amazakenaa yā musu, lákū ma ò Galatia b̃usu s̃osiñò gb̃eñone nà, à ke le se. ² Azumanenna k̃u azumanenna á baadi g̃õ g̃õ k̃u à lè a gb̃ana len bo adona, àg̃õ kakara de àsun k̃amaza p̃i wete g̃or̃ò k̃u ma suro yāi. ³ Tó ma su, mani gb̃e k̃u a ñ díte ò g̃eñò z̃i Yurusalemu k̃u takadao k̃u k̃amaza k̃u a kākara p̃io. ⁴ Tó à k̃u mà géme s̃õ, oni gé zeme.

Yā k̃u P̃olu kp̃àkpa à keñò

⁵ Tó ma b̃ote k̃u Masedonia b̃usuuo, mani su á k̃inaa, zaakū mani p̃ā Masedonialame. ⁶ Maten kp̃àkpa mà g̃or̃òpla ke k̃ááo. Bee bunsire se manig̃õ ye mà ble k̃ááo, áni gé zemeñe gu k̃u mani g̃eñ. ⁷ Tera la má ye mà g̃eteáwala f̃aaro, maten kp̃àkpa mà g̃or̃òpla ke k̃ááo, tó Dikiri w̃e. ⁸ Mani g̃õ Efesu ari Pentik̃osi dikpe z̃ime, ⁹ zaakū Luda z̃é b̃omeñe manamana mà z̃i mana ke, akūs̃õ ma ibereñon dasi.

¹⁰ Tó Tim̃oti s̃ù à s̃ù, àsun kene búgubugu à ṽina keárero, zaakū áten z̃i ke Dikirine lán ma bàme. ¹¹ Á gb̃eke s̃un a gya boro. À z̃ana kene de à le à ká ma k̃inaa aafia, zaakū makū k̃u ma gb̃eñò ó w̃é d̃oi.

¹² Ó gb̃endo Apolo s̃õ, madig̃õ nakaraa g̃eñ baaak̃õ à su à á gwa k̃u ó gb̃e kparañò. À ye sunaai g̃ĩaro. Tó à z̃é lè, ani su.

Lédamma kpeke

¹³ Àg̃õ kú á laakariia, àg̃õ zena Yesunaanikenaa g̃un. Àg̃õ w̃or̃og̃õ ṽi, àg̃õ gb̃ana. ¹⁴ À yā s̃inda p̃inki ke k̃u yenỹio.

¹⁵ Á Setefana bedeñò d̃õ, k̃u m̃ók̃õñò mé ò Yesude k̃akuñò ũ Girisi b̃usun, akū ò ñ z̃ida kp̃à òg̃õ kp̃á Luda gb̃eñoi. Ma gb̃eñò, ma w̃é k̃éáwa, ¹⁶ à m̃i nate gb̃e bire takañone k̃u gb̃e k̃u òten kokari ke lele z̃i dok̃õñò p̃i g̃unñò ñ p̃inki. ¹⁷ Ma p̃ò k̃e nna Setefana k̃u F̃otunatuo k̃u Akaikuo sunaaa, zaakū ò g̃õmeñe á g̃ene ũme. ¹⁸ Ò tó ma laakarii kp̃àte k̃u á p̃ó. À bèere lí gb̃e bire takañone.

¹⁹ Asia b̀usu s̀sinɔ gb̃enɔ fɔ kpàáwa. Akila kũ Pirisilao kũ s̀si gb̃e kũ òdi k̃ kakara ń beanɔ fɔ kpàáwa manamana Dikiri gũn. ²⁰ Ó gb̃e kũ ó lelenɔ fɔ kpàáwa á pínki. À fɔ kpák̃sa kũ Luda gb̃enɔ lépemmaanao. ²¹ Makũ Polu, ma ɔgben dí. Ma fɔ kpàáwa. ²² Tó gb̃eke ye Dikiriro, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. ²³ Dikiri Yesu gb̃eke keáre. ²⁴ Má yeái á pínki kunna Kirisi Yesu gũn.

KƆRINTIDENƆ TAKADA PLAƊE

Pɔlu kũ Kɔrinti Yesudenɔ 1:1-7:16

Yudea Yesudenɔ káamazakenaa 8:1-9:15

Pɔlu gina kũ a zĩdao 10:1-13:14

Laakarikpatɛnaa

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu zĩrii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbɛ Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada dí kɛ sɔsi gbɛ kũ ò kú Kɔrintinɔne kũ Luda gbɛ kũ ò kú Giriisi bũsunɔ ñ pínki. ² Luda ó De kũ Dikiri Yesu Kirisio gbɛke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wɛndadɔnneri nɛsekpatɛrii pìi. ⁴ Àdi ó laakari kpátewere ó wétámmana sĩnda pínki gũn, de ò le ò gbɛ kũ ò kú bee wétámmana kpate taka buri gũnnɔ laakari kpátɛne se kũ laakarikpatɛbɔ kũ Luda ó laakarii kpátewere. ⁵ Lákũ wari kũ Kirisi kɛ di liwái nà, lemɛ dɔ ó laakarii di kpátɛ manamana Kirisi yái. ⁶ Tó óten wari dɔ, á laakarikpatɛna kũ á surabanaao yáime. Tó Luda ó laakarii kpátɛ, á laakarikpatɛna yáime, de à le à wari dokɔnɔ kũ óten ke fɔ. ⁷ Ó támaa ví á yá musu sikaa sari, zaakũ ó dɔ lákũ á bàka kú kũoo warikɛnaa gũn nà, len á bàka kú kũ ó laakarikpatɛnaao le dɔ.

⁸ Ó gbɛnɔ, ó ye àgɔ dɔ lákũ ò ó wé tà Asia bũsun nà. Ò mɛ ùwá manamana de ó gbána léla, bee ó wɛndi ó wé dɔi sero. ⁹ Yá dàóla, óten da o game. Abire ó lé, de òsun ze kũ ó zĩda gbánaoro, séde Luda kũ àdi gɛnɔ vu gbána. ¹⁰ À ó bó kari zɔkɔ gũn, akũsɔ ani ó bon. Àpiin ó wé dɔi à ó bon dɔ ¹¹ adua kũ áten kewere gá. Lemɛ gbɛnɔ ni sáabu kɛne dasi ó yá musu gbɛke kũ à kèwere yái gbɛ dasino aduakɛna sabai.

Pɔlu tá gboronaa

¹² Yá kũ odì a ãa dãn dí: Ó laasun ten owere, kũ Luda gbánao ó kú kũ nɛsepuraao manafiki sari andunia gũn, atɛnsa á kĩnaa. Andunia ɔndɔn ó kúoro, séde Luda gbɛke. ¹³ Odì takada ke kɛárero, séde a kũ áni a kyó ke à dɔ baasiro. ¹⁴ Lákũ á ó dɔ nà fíti tera, má ye à ó dɔ sãnsã, de à ãa dã ó yá musu Dikiri Yesu sugɔ zĩ, lákũ óni dã á yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Yá pì nánikɛnaa gũn ma dìte yá, tó matɛn gé Masedonia, mà bɔte á kĩnaa mà á gwa káaku, mà era mà su kũ á kĩnao de à arubarika le gɛn pla, gbasa à kpámai ma Yudea gɛnaa gũn. ¹⁷ Kũ ma tá bire dìte, ma yá fute kɛn yá? Tó ma dìte mà yá ke, andunia yá di domɛne are mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸ Lákũ Luda náani ví nà, yá kũ o òáre bi eeme, adi ke oinlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kũ makũ kũ Silasio kũ Timɔtio o a yá waazi kɛáre bi gbɛ kũ àdi pi eeme, adi ke oinlo, àkũmɛ Luda ee ù. ²⁰ Zaakũ lé kũ Luda gbɛ sĩnda pínki yápara di ke a gũmmɛ. Abire yái kũ Yesu Kirisi tó òdi pi, aami, Luda tóbona yái. ²¹ Luda mé à ó zĩni pɛte Kirisi gũn kũ ákɔnɔ, à ó díte a pó ù, ²² à a sèedaa kèwá, à a Nini dà ó swɛn pó kũ óni le zenkpeke ù.

²³ Luda ma nɛse dɔ, àkũmɛ ma sèedade ù. Kũ má ye mà á bobo á dãnlo yáin mádi gé Kɔrinti doro. ²⁴ Adi ke óten gbána mɔáre á ludanaanikɛnaa musunlo, zaakũ a zĩni pɛte kò, óten zĩ ke kááo á pɔnna yáime.

2

¹ Akũ ma zeo kũ mani su á kĩnaa kũ nɛseyakanaao doro. ² Tó ma tò á nɛsɛe yàka, dí mé ani ma pɔ ke nnaa, tó adi ke ákɔnɔ kũ ma á nɛsɛe yàkaárenɔ baasiroo? ³ Ma takada kɛáre le, de tó ma su á gwa, ákɔnɔ kũ á de à ma pɔ

ke nnanƆ sún ma nèse yakaro yáime. Má dɔ sánsán kú ma pɔnna bi á pínki pɔnname. ⁴Ma takada pìi kèáre wari gún kú pɔsira zɔkɔɔ kú wé'i dasio, adi ke de á pɔ yaka yáinlo, de àgɔ dɔ lákú má yeái nà yáime.

Sùrukɛna kú taarideo

⁵Tò, tò gbèke nèseyakana yá kè, adi ke ma nèseen à yàkaro, á gbè sɔnda pínki pómɛ à yàka, ke á gbèkenɔ, de màsun o à gè onalaro. ⁶Wari kú á daside dò gbè pìia m̀̀a. ⁷Abire yáì à sùru ke kãao tera sà, à a laakari kpátɛne, de a pɔsira kori sún a dero yáì. ⁸Abire yáì ma kúte kèáre, à m̀̀ne súsu kú á yei. ⁹Àkú mé à tò ma takada birekú kèáre, ma lí pètɛoáwa, de mà le mà dɔ tó á yá kú ma óare kúna pínki. ¹⁰Tó a gbè kè kú a taario, madì ade kè se. Zaakú tó ma gbè yá kène, tó yáke sù à kun, madì ke á yáì Kirisi are, ¹¹de Setan sún ɔndɔ kewerero yáì, zaakú ó a manafikinɔ dɔ.

Luda zĩkerinɔ

¹²Kú ma ka Toroasi de mà Kirisi baaru nna kpá, Dikiri zé b̀̀mɛne, ¹³ama ma laakari kpatɛnaro, kú mádi ma gbèndo Titu lero yáì. Akú ma lé zámma gwe, ma da Masedonia zén.

¹⁴Ma sáabu kè kú Luda, zaakú àdigɔ dowere are gɔrɔ sɔnda pínki, odigɔ z̀̀blerinɔ ù Kirisi gún, odì a dɔna gbì dagula gu sɔnda pínkia. ¹⁵Zaakú ó de turaretiti gb̀̀nnade kú Kirisi kpàta Ludane ù gbè kú àteni n̄ sura banɔ té kú gbè kú ò sàtenanɔ. ¹⁶Ó de gè gbì ù gbèkenɔne, akú àdi ga ínne. Ó de wèndi gbì ù gbè kparanɔne, akú àdi wèndi ínne. Ó dí mé à kà à zĩ bire kee? ¹⁷Ó de lán gbè kú òdigɔ laga tá kú Luda yáonɔ bàro. Kirisi gún odì yá o kú nèsepura o kú Luda dɔnao a z̀̀irinɔ ù.

3

¹O era óteni ó zĩda sáabu kpán yá? Ó bàka kú kú sèeda takada kú ò kèáre ke kú a kè̀nne lán gbèkenɔ bàn yá? ²Ákɔnɔmɛ ó takada pì ù kú à kèna ó swèɛa. Gbè sɔnda pínki ni fɔ à dɔ à a kyó ke. ³Áten m̀̀nne gupuraa kú ákɔnɔmɛ takada kú Kirisi kè à nàwɛre ó ɔ ù. Adi takada pì kè kú tawadaaoro, à kè kú Luda Wèndide Niniomɛ. Adi kè gbè anloaro, à kè á swèɛame.

⁴Yá kú ó a náani v̄in gwe Luda are Kirisi gáì. ⁵Adi ke o ka ó zĩdane ò pi, yá pìi b̀̀ò ó k̄inaanlo, Ludame ó gbãna ù. ⁶Àkú mé à ó káa, akú ó de a bàka kunna kú gbèno dufu zĩkerinɔ ù. Adi ke doka kú à kènanlo, Luda Nini yáme. Zaakú doka di ga ínne, Nini pì s̄, àdi wèndi ínne.

⁷Kú Luda doka kè gbè anloa, a gakuri b̀̀ò Musa ànnwa. Bee kú a tékena dí g̀̀i kero, Isarailanɔ dí fɔ ò gwàro. Tó zé kú àdi ga ínne pìi b̀̀ò kú gakuri bire takao, ⁸oni Nini pì zé gakuri yá o dɔ yá? ⁹Tó zé kú àdi yá dañla gakuri v̄i, zé kú àdi tó yá bo kúñwo nna gakuri deala zà. ¹⁰Pó kú à gakuri v̄i yá gakuri v̄i doro, gakuri kú à deala pì yáì. ¹¹Tó pó kú adi g̀̀i kero b̀̀ò kú gakurio, pó kú àdigɔ kun gakuri deala zà.

¹²Zaakú ó tãmaa bire taka v̄i, odì yá o kú swègbãnao, ¹³adi ke lán Musa bàro, kú à fáta kú a ànnwa de Isarailanɔ sún a àn tékena kú àdi g̀̀i kero lakana ero yáì. ¹⁴Ama n̄ sã gbãna, zaakú ari gbãra tó òten Luda bàka kunna kúñwo takada kyó ke, fáta dokɔnɔ pìi digɔ kú n̄ laasunlame. Àdi goro, séto gbè kú Kirisi gún baasiro. ¹⁵Ari kú a terao tó òten Musa takada kyó ke, fáta pìi digɔ kú n̄ laasunlame. ¹⁶Ama tó gbè are d̀̀ò Dikiria, fáta pìi di goa. ¹⁷Dikiri p̄ime Luda Nini ù, akús̄ gu kú Dikiri Nini pì kún, àdi tó ò ḡ n̄ zĩdane. ¹⁸Ókɔnɔ kú pó g̀̀ò ó ànnwanɔ, óten Dikiri gakuri m̀̀nne lán dígi bà, odigɔ li lán a bà gakuri ḡ kara gakurila. Dikiri kú à de Luda Nini ù pì kènaan gwe.

4

Luda zìrinö zĩ

¹ Abire yāi lākū Luda zĩ bire dāwēre a sūruu gūn nà, odì kpasaro. ² O ɔ gbàre asiri wé'isariyānɔi, odi yā ke kū manafikioro, akūsō odì Luda yā kotiro. Odì yāpura oñne sūsu, de ò ó zīda mɔ gbē sīnda pínkinē Luda arē. ³ Tó baaru nna kū óten kpá utenamē, gbē kū ò sātenanɔn à utenañne. ⁴ Zaakū andunia dīkīna dikiri Yesusaridenɔ wé vīna kūñne, de òsun baaru nna sí, Kirisi kū à de Luda taka ũ gakuri gu puñnero yāime. ⁵ Ó zīda kpàkpan óten kero, Yesu Kirisi dikirikē kpàkpan óten kē, akūsō óten zò bleáre a yāi. ⁶ Luda pì, gu pu gusiran, akū à gu pù ó swèn le dɔ. Gupura pì de a gakuri kū àten té ke Kirisi ànnwa dōna ũ.

⁷ Ó aruzekē bire vī ó mè kū ò de lán ē oro bànɔ gūn, de ò le ò dō kū gbāna zōkō pì bò Luda kīnaame, adi ke ó kīnaanlo. ⁸ Òdigō wari dōwá kpa sīnda pínkia, bee kū abireo odì fuaro. Òdi bídi kē, ama ó tāmāa dī lākaro. ⁹ Òdi wé tāwá, ama Luda dī ó tónlo. Òdi ó pāte, ama odì garo. ¹⁰ Gɔrɔ sīnda pínki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a kunna le à pisi ó mèea yāi. ¹¹ Zaakū ókōnɔ kū ó bēnenɔ odigō kú ga léi Yesu yāi, de a kunna le à pisi ó mè kū ani gaa yāi. ¹² Len ga pì ten zĩ ke ó gūn le, akūsō wēndi ten zĩ ke á gūn. ¹³ À kēna Luda takadan ò pì: Má Luda náani vī, akū ma yā ò. Ókōnɔ sō, o Luda náani dokōnɔ pì kē, akū óten yā o a yāi. ¹⁴ Zaakū ó dō kū lākū Luda Dikiri Yesu vù gan nà, ani ó vu káao gan se, ani ó káte a arē lele kū ákōnɔ. ¹⁵ Yā dínɔ pínki teni ó lé á yāi, de Luda gbēke kū àten li gbēnɔi dasi le a sáabukpana kara a tóbona yāi.

Wédona mè dufui

¹⁶ Abire yāi odì kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini digō dufu kū lākū gu digō dɔ nà. ¹⁷ Ó wētamma gɔrɔ do leekēenle dīkīna ten gakuri zōkō kū àdi lākaro iwerē, kū adi sí lekōaro. ¹⁸ Ó wé pé pó kū òdi wé sialero, sé pó kū òdi wé sialero. Zaakū pó kū òdi wé siale bi gɔrɔ pla pómē. Pó kū òdi wé sialero sō, àdigō kun gɔrɔ sīnda pínki.

5

¹ Ó dō kū tó ó sò kū ó kun kpé ũ andunia dí gūn yāka, Luda ni kpé kū odi bo kū ɔoro kpáwá a bea ari gɔrɔ sīnda pínki. ² Tera sō odì nda sò pì gūn, ó ye ò ludambe pó pì da, ³ zaakū tó o bo sòn, ónigō kun mèe sariro. ⁴ Gɔrɔ kū ó kú sò dīkīna gūn, odì nda lākū ó aso sena bà. Adi ke ó ye ò bo a gūnnlo, ó ye ò ludambe pó dame, de wēndi ó sò kū ani ga pì mós. ⁵ Abire yāin Luda ó soru kei, akū à a Nini kpàwá pó kū óni le zenkpeke ũ.

⁶ Abire yāi ó swēe digō gbāna. Ó dō gɔrɔ kū ó kú mè dīkīna gūn, ó kú Dikiri kīnaaro. ⁷ Zaakū ludanaanikēnaan ó kúo, adi ke wésinaale yānlo. ⁸ Ó swēe digō gbāna. Bona sò pìn gena Dikiri kīnaan ó yei. ⁹ Kunna mèe gūnn yá, bona a gūnn yá, odigō wete ó yā káagu. ¹⁰ Zaakū Kirisi nigō vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a arē, ani fīna bo ó baadine a kunna mèe gūn yākenaa, a mana ke a vāni.

Bisāsirinɔ kena nna kū Ludao zĩ

¹¹ Lākū óten vīna ke Dikirine le nà, odì wete gbēnɔ yā pì zé e. Luda ó dō sānsān, akūsō ó ye à ó dō á swèn le dɔ. ¹² Óteni ó zīda sáabu kpáare dɔnlo, óteni á gba zé à ãa dā ó yā musumē, de à le à yā we gbē kū àdi ãa dā kū mè yāo, adi ke swē yānloa. ¹³ Tó áten da ó m̀i lítē, Luda yāime. Tó ó kú ó d̀rɔɔa, á yāime. ¹⁴ Zaakū Kirisi yenyĩ mé àten té káogu. O è tó gbē m̀en do gà gbē sīnda pínki yāi, ò gà n

pínkin gwe. ¹⁵ À gà gbě sīnda pínki yāi, de gbě kũ ò gònɔ súnɡɔ kun n̄ zīda pó ũ doro, séde gbě kũ à gà n̄ yāi à vù pó.

¹⁶ Abire yāi odì gběke gwa lákũ andunia gbènɔ dì gwa nà tera doro. Bee kũ ó Kirisi dō lákũ andunia gbènɔ a dō nà yā, ó a dō le tera doro. ¹⁷ Zaakũ tó gbě kú Kirisi gūn, à gò gbě dufu ũ. A kunna zī gète, kunna dufu mé à gònɛ. ¹⁸ Abire bò Luda kīnaame pínki. À ó ké kāao nna Kirisi gāi, akũ à gbènɔ kena nna kāao zī dāwɛɛ. ¹⁹ Kirisi gūn Luda andunia kè kāao nna gbènɔ taarinɔ yā danaa sari, akũ à gbènɔ kena kāao nna pì yā nàwɛɛ ó ɔĩ. ²⁰ Abire yāi Kirisi gēnenɔn ó ũ. Luda ten gbènɔ sísi ó gāi. O kúte kèáɛ Kirisi gbèn, à ke nna kũ Ludao. ²¹ Luda tò durunnasaride gò durunna kútekeɔ ũ ó yāi, de kunna a gūn Luda tó yā bo kũoo nna.

6

¹ Zaakũ Luda zīkeri dakenɔn ó ũ, o kúte kèáɛ, àsun Luda gběke sí à a ke pāro.

² Luda pì:

Ma n yā mà a gɔɔa,
ma kpanyĩ surabana gɔɔ.

Gɔɔ kà sà, gbārame surabana gɔɔ pì ũ.

³ Odì yā kũ ani tó gbě fu kero, de òsun ó zī taari lero yāi. ⁴ Odì ó zīda mɔ gbènɔne zé sīnda pínki gūn kũ Luda zīkerinɔn ó ũ. Odì mena fɔ manamana kũ takasio kũ wario kũ wétāmmanaao. ⁵ Ò ó gbě, ò ó ká kpésiran, ò fùtewái. O zī gbāna kè, ódi le o i òro, nà ó dé. ⁶ O m̀nne kũ nèsepurao kũ dōnaao kũ sùruuo kũ manakenaao kũ Luda Ninio kũ yenyĩ manafiki sario ⁷ kũ yāpura'onaa kũ Luda gbānao. Ó yāmanakeɔnɔ kũna ó ɔplan kũ ó ɔzeo. ⁸ Ódi ó kpe ta, òdi ó kpe bo. Ódi ó tó vāni sí, òdi ó tó nna sí. Yāpuradenɔn ó ũ, akũ òdi ó dite manafikidenɔ ũ. ⁹ Tódenɔn ó ũ, akũ òdi ó dite lán gbě kũ ò n̄ dōronɔ bà. Ó bēneme fá, akũ òdi ó dite gènɔ ũ. Ódi ó dite pógbēnanɔ ũ, ama òdi ó dero. ¹⁰ Ó pɔ dīgɔ nname, akũ òdigɔ ó dite pɔsiradenɔ ũ. Odì gbènɔ ke aruzekedenɔ ũ dasi, akũ òdigɔ ó dite takasidenɔ ũ. Ó pó sīnda pínki vī, akũ òdigɔ ó dite pɔsaridenɔ ũ.

¹¹ Kɔrintidenɔ, o yā òáɛ súsu, o ó nèsee wèáɛ. ¹² Ódi ó nèsegūnyā uteárero, ama a á pó ùtewɛɛ. ¹³ Ma yā òáɛ lán ma nénɔ bà. Lákũ o ó nèsee wèáɛ nà, à á nèsee wèwɛɛ le se.

Àsun ke leele kũ Yesusaridenɔoro

¹⁴ Àsun ke dokɔnɔ kũ Yesusaridenɔoro. Yā mana bàka ũgba kũ a vānioo? Bón gupura kũ gusirao vī kũ k̄oo? ¹⁵ Kirisi yā ni k̄o sí kũ Setan p̄oo derameɛ? Derame Yesude bàka nigɔ kú kũ Yesusarideoo? ¹⁶ Luda kpé dì k̄o sí kũ t̄ananɔ yá? Zaakũ Luda Wèndide kpén ó ũ, lákũ à ò nà:

Manigɔ kú kũnwo, manigɔ kure n̄ té,
manigɔ de n̄ Luda ũ,
onigɔ de ma gbènɔ ũ.

¹⁷ Abire yāi Dikiri pì:

À kēm̄ma, àgɔ kú ádona,
àsun ɔ na pó gbāsīaro,
mani á sí, ¹⁸ manigɔ denɛ De ũ,
ánigɔ de ma négɔgbènɔ ũ kũ ma nénɔgbènɔ.
Dikiri Gbānasīndapinkide mé à ò.

7

¹ Ma gbě yenyīdenɔ, lákũ Luda lé sèwɛɛ le nà, ò mì kē yā kũ àdi m̀ kũ ninio gbà léa mámmam, ò ó kunna adona lé papa vīnakena Ludanɛ gūn.

Pɔlu pɔ kɛ Kɔrintidenɔa nna

² À tó ó yā gō kú á swèn. Ódi taari ke gbēkenero, ódi gbēke sátero, ódi gbēke taki kero. ³ Mádi abire o mà yā daálanlo. Ma ò yā kò kú á yā kú ó swèn ò ga lɛlɛ ke ògō kun lɛlɛmɛ. ⁴ Má á náanikena manamana, madì lé gbē á yā musu manamana. Ó warikena gūn pínki ma laakari kpatena métɛmɛtɛ, ma pɔ kɛ nna à gè ɔla. ⁵ Bee kú o ka Masedonia búsun, ó mè dí kpátero. Wari líkawái kpa sīnda pínkia, ò fùtɛwái kú fitio, vīna ó kú. ⁶ Akū Luda kú àdi gbē kú ò búsano sé lei ó sé lei Titu sunaa gūn. ⁷ Adi ke a sunan adoro, kú a a sè lei yāimɛ dɔ. À pìwɛɛ áteni ma bɛgɛ ke, á kú dīndōmɛnɛ gūn, ma yā á kūna gbāna sà, akū ma pɔnna kàra.

⁸ Bee kú takada kú ma kèáre á nèɛɛ yàka, mádi nèɛɛ lítɛro. Kú ma è takada pì á nèɛɛ yàkaáre gɔɔ pla, de ma nèɛɛ lítɛ yā, ⁹ ama ma pɔ kɛ nna sà. Adi ke kú ma á pɔ yàkaáre yāinlo, kú á pɔsira tò a nèɛɛ lítɛ yāimɛ. Á nèɛɛyakanaa pì bò Luda kīnaamɛ. Abire yāi ódi ásarú kèátero. ¹⁰ Pɔsira kú à bò Luda kīnaa, àdi tó gbē nèɛɛ lítɛ à surabana le, ani dīndōmɛnɛ kero. Andunia pɔsira mé àdi ga iínɛ. ¹¹ À gwa pɔ kú pɔsira kú à bò Luda kīnaa pì iáre. Á mè wà sà, a gi kú á zīdao, á laakarii fùtɛ, vīna á kú, a ma bɛgɛ kè, a wé tã, a n sã gà. Yā pìi gūn pínki a á zīda mōnɛ kú á taari vī yā pìi gūnlo.

¹² Bee kú ma takada pìi kèáre, adi ke gbē kú à taari kè ke gbē kú ò taari kènɛ yāinlo, ma kè Luda dōnaa gūmmɛ, de á yenawái le à boáre gupuraa. ¹³ Abire yāi ó laakari kpatena. Ó laakari kpatena pìi gbera, ó pɔnna kàra manamana Titu pɔnna yā musu, kú á pínki a tò a nini sù yāi. ¹⁴ Ma lé gbènɛ kú á yāo yā, ádi tó wé'i ma kūro. Lákū o yápura òáre yā sīnda pínki gūn nà, len ó légbēna Titunɛ kè yápura ũ le. ¹⁵ Lákū a bèɛɛɛ línɛ nà, a a kpe tà, akūsō a a yā mà á pínki, tó à dɔ á yā pìin, a yenaái dì karamɛ. ¹⁶ Ma pɔ dīgō nna, kú má á náanikena yā sīnda pínki gūn yāi.

8

Kōkamazakɛnaa

¹ Ó gbènɔ, ó ye àgō gbēke kú Luda kè Masedonia búsun gbènɔnɛ dɔ. ² N yōgwanaa kú wétamma pásio gūn, n pɔ kɛ nna manamana, akū bee kú n takaside búgubugukɛo ò gba dàínɛ à gè ɔla. ³ Ma òáre ò gba dà kú nèɛɛ mèn doo n gbāna lén, à de n gbānala se. ⁴ Ò wé kèwá n zīda, ò kúte kèwɛɛ manamana, ò n gba zé n ɔ le àgō kú Luda gbènɔ kámazakɛnaa gūn. ⁵ Ò kè de pɔ kú ó wé dɔila, ò n zīda kpà Dikiria gīa kú ókōnɔ dɔ Luda pɔyenyīnaa gūn. ⁶ Abire yāi o wé kè Titua à gé kámaza yā kú à nàa á té lakiti ke. ⁷ Zaakū á gbāna yā sīnda pínki gūn, ludanaanikena kú yā'onaa kú dōnaa kú yā sīnda pínki aniao kú yenyī kú á vī kúooo, àgō gbāna kámaza pìi kɛnaa gūn dɔ.

⁸ Adi ke maten yā diteárenlo, ania kú gbē pāndenɔ kèn maten oáre, de mà á yenyī yápura dɔ. ⁹ Á ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke dɔ. Póde inaa gō pɔsaride ũ á yāi, akū a pɔsarideke gūn à á ké pɔdenɔ ũ. ¹⁰ Lákū ma è nà yā pìi musun dí: À kú ákōnɔ kú a zɛ kú yā pìio zaa muniyā akūsō áten kɛnɔ, ¹¹ à yā pìi lakiti ke sà. Zaakū á soru kè kú a kɛnao, à ke á gbāna lén. ¹² Tó gbē gba dà kú nèɛɛ mèn doo pɔ kú à vī lén, adi ke kú pɔ kú à vīronlo, abire mé àdi ká. ¹³ Adi ke maten aso lago gbē pāndenɔnɛ, maten diárenlo, de à ke lɛlɛmɛ. ¹⁴ Tera lán dí bà zaakū pɔ díái, à kpá gbē kú pɔ àdi kīammanɔa, de zīkea tó pɔ dīnyī, akūsō pɔ kīaáwa, ò kpááwa. Lán abire bà ániḡō lɛlɛ. ¹⁵ Lákū à kēna Luda yān nà ò pì: Gbē kú à sètɛ zōkō pɔ dí dialaro,

gbě kũ à sète fíti pọ́ dí kǎaro.

Titunɔ yā

¹⁶ Ma sáabu kè kũ Luda, kũ à tò á yā kú Titu swèn lákũ à kú ma swèn nà se. ¹⁷ À ó yā mà, a m̀è wà à su á gwa, lákũ a pọ́ yei nà. ¹⁸ Ó gbě do kũ a tó dàgula sɔsinɔ gběno té ní pínki baarunnakpanaa musun o d̀ane. ¹⁹ Abire gbera do sɔsinɔ gběno a dà à gé kũoo kámaza zĩ kũ óten ke ke. Óten zĩ pì ke Dikiri tóbona yáime kũ ania kũ ó v̄io. ²⁰ Ó ye gběke ó taari e lákũ óten ke nà kũ gba zókó kũ à na ó ɔ́ yáoro. ²¹ Adi ke yā kũ à mana Dikirinɛn óten péa adoro, yā kũ à mana bisásirinɔneme se. ²² O ó gběndo pānde d̀anne do. O a laakarii gwà a lé v̄iro, o è à ania v̄i yā s̄inda pínki gũn, akūs̄o a ania èra à kàra tera, kũ à á nánikena yāi. ²³ Titu dake s̄o, ma zĩkeri dake kũ odi á mana wete lelen a ũ. Ó gbě kparano s̄o, sɔsinɔ gběno z̄irinɔme, mók̄ɔnɔme Kirisi tóborinɔ ũ. ²⁴ Abire yāi à m̀óne kũ á yeńyĩ, de s̄osi gbě p̄ino ḡo d̄o kũ lé kũ óten gbě á yā musu bi yāpurame.

9

¹ Adi kũ mà takada kèáre Luda gběno k̄o kámaza kenaa pì yā musuro, ² zaakũ má d̄o kũ a n̄esemana dà, akũ ma lé gbè Masedonia gběnoɔne ma pì, Girisi gběno soru mà zaa muniyā. Á aniakena pì ní gběno m̀è fùte dasi. ³ Akũ ma ó gbě p̄ino z̄iáwa de àḡo kú soru gũn lákũ ma ò nà, de lé kũ o gbè yā p̄i musu sún ke p̄aro. ⁴ Tó Masedonia gběkeno sù kũmao, tó ò è á soru dí manaro, wé'i ni ó kũ, kũ o á nánikena yāi., Oni á pọ́ o do yá? ⁵ Abire yāi ma d̄ite à mana mà o gbě p̄ino ò domene are, ò gba kũ a ḡinake a a lé sè yā keke káaku, de á soru ḡo mana, àḡo de n̄esedo gba ũ, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kũ n̄esedo

⁶ Àḡo yā dík̄ina d̄o:
Tó n t̄ò fíti, ìni k̄e fíti,
tó n t̄ò zókó, ìni k̄e zókó.
⁷ Baadi kpá lákũ à dà a swèe gũn nà ànsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbě kũ àdi gba da kũ p̄onnao. ⁸ Luda ni f̄o à tó arubarika s̄inda pínki likaái, de ḡoro s̄inda pínki pọ́ s̄inda pínki m̀óawa yā s̄inda pínki gũn ari à f̄e k̄áo à yā mana s̄inda pínki keo. ⁹ Lákũ à k̄ena Luda yān nà ò pì:
Àdi pọ́ f̄a takasidenɔne,
a yāmanakena lakana v̄iro.
¹⁰ Lákũ Luda d̄i póburi kpá pót̄oria nà kũ pọ́ kũ òdi bleo, ani póburi kpááwa, à karaáre, de á manakena ɔgb̄e le à ɔ́ tá. ¹¹ Ani á ke p̄odenɔ ũ yā s̄inda pínki gũn de àḡo gba da dasidasi ḡoro s̄inda pínki, gběno Luda sáabu kpá gba kũ a d̀anne ó ḡai yāi. ¹² Zaakũ Luda gběno pók̄iammana bokoten kámaza zĩ pì ten ke adoro, ani tó Luda sáabukpana dagula manamaname do. ¹³ Gb̄eno ni Luda tó bo, zaakũ kámaza kũ a k̄e pì ni m̀óne, kũ a m̀i n̄ate Kirisi baaru nna kũ a zeoone, akūs̄o a gběke k̄ene kũ gbě s̄inda pínki kũ n̄ese doo. ¹⁴ Oni adua kèáre kũ á yáo dana ní swèn Luda gběke kũ à p̄isiáwa yāi. ¹⁵ À Luda sáabu kpá a gba kũ à gè onala yāi.

10

P̄olu gina kũ a z̄idao a z̄i yā musu

¹ Makũ P̄olu, ma kúte kèáre kũ Kirisi n̄eseȳidao kũ a busekeo, makũ kũ òdi pì, tó má kú k̄áo má buse, tó má kú k̄áoro s̄o, mad̄iḡo p̄as̄iáre. ² Ma wé kèáwa, tó ma su, àsun tó m̀aḡo p̄as̄i k̄áoro, zaakũ mani f̄o m̀aḡo p̄as̄i kũ gbě kũ òdi pì

andunia yā mé àtɛn dowerɛ arenɔ. ³ Ó kú andunia gümme, ama odì zì ká lán andunia gbɛnɔ bàro. ⁴ Ó gɔkeɔnɔ bi andunia pónlo, Luda gɔkeɔnɔ gbāna kú odì zeki gbānanɔ gboroonɔme. Odì éke lékpakɔananɔ gboroo ⁵ kú yǎgɔ yā kú àdì gíinne ò Luda dɔo pínki. Odì laasun sīnda pínki mìle ble, de ò mì natɛ Kirisinɛ.

⁶ Tó a mì natɛwɛrɛ mámmam, o laka kú ò wé tá sáyāmarisaridenɔa.

⁷ Adì yā gwa musume. Tó gbɛ a zīda náanikena kú Kirisi pón a ũ, ade gɔ don kú Kirisi pón ó ũ lán a bà se. ⁸ Bee tó ma lé gbɛ à kè zɔkɔ doka kú Dikiri kpàwá yā musu, wé'i ni ma kúro, zaakū á zīni petena yāime, adi ke á letena yāinlo.

⁹ Àsun ke lándɔ má ye mà vīna dadaái kú ma takadakēnaao bàro. ¹⁰ Òdi pi ma takadanɔn bèere vī, akūsɔ ò gbāna, ama tó ò wé sìmale, àdi n kú gbānaro, ma yā dī ká pòke léiro. ¹¹ Gbɛ kú òten o lenɔ gɔ dɔ kú lákū ó yānɔ de nà takadanɔ gūn tó ó kú kááoro, len óni ke le, tó o kɔ è.

¹² Dín ó ũ ò ó zīda ke leele kesɔ ò ó zīda lekɔa kú gbɛ kú òteni n zīda sáabu kpánɔ. Tó ò n zīda kpákūsū kɔo kesɔ ò n zīda lèkɔa kɔo, òdigɔ ɔndɔro. ¹³ Ókɔnɔ sɔ, óni lé gbɛ de a lélaro. Óni gbɛ ikokeki kú Luda ditɛwɛrɛ lémmɛ, kú à à ká á kīnaa se. ¹⁴ Lákū o ka á kīnaa nà, óten vī ó ikokeki lélaro, zaakū o su kú Kirisi baaru nnao ari á kīnaa káaku. ¹⁵ Odì lé gbɛ de a léla, ò gbɛ pāndenɔ zī ká ó pólaro. Zaakū á ludanaanikena ten kara, ó ye zī kú óten ke á té ɔ tá manamana ari à ká ikokeki kú Luda ditɛwɛrɛ lén, ¹⁶ de ò gé ò baaru nna pì kpá būsú kú ò kú á arenɔ gūn, légbɛna kú gbɛ pāndenɔ tàragaabanaao sari. ¹⁷ Tó gbɛ ye à lé gbɛ, à gbɛ Dikiri yā musu. ¹⁸ Adi ke gbɛ kú àdi a zīda sáabu kpá mé à manaro, sé gbɛ kú Dikiri dī a sáabu kpá.

11

Pɔlu kú zìri ékenɔ

¹ À mena kúmao kú ma yǎnkɔkeo fíti. Ama áten mena kò. ² Lákū Luda dī gɔba kpá nà, len maten kpá le se á yā musu. Ma á kpá Kirisia á gɔ mèn do ũ, de mà á kpázāa lákū nɔkpare lési bà. ³ Lákū mlè ɔndɔ kè Awaune nà, à a sàte, vīna teni ma kú kú ani á laasun likaraáre le se, de à á nana Kirisia gbāsī sari kú nèsedoo tó. ⁴ Tó gbɛke sù à Yesu yā kú à bò ado kú ó pɔo waazi kèáre, adì sí araga. Adì nini kú à bò ado kú pɔ kú a sio sí, adì baaru nna kú à bò ado kú pɔ kú a mào ma. ⁵ Maten da má kīana zìri kú a n díte zɔkɔ kùnɔi yáke gūnlo. ⁶ Bee tó má lénnaro, má dɔna vī. O mòáre á pínki súsú yā sīnda pínki gūn.

⁷ Kú ma baaru nna kú à bò Luda kīnaa waazi kèáre pɔsinaáwa sari, akū ma a zīda būsá á karana yāi, ma taari kèn yá? ⁸ Ma sɔsi pāndenɔ gbɛnɔ taki kè, ma a bakaa lèmma, de mà le mà zī keo á té yāi. ⁹ Gɔro kú má kú kááo, tó pɔ ten kīama, madì wari dɔ gbɛkearo. Ó gbɛ kú ò bò Masedonia būsunnɔ sùmenɛ kú pɔ kú àten kīamao. Maten we mà ke á gbɛkenɛ aso ũro, akūsɔ mani we mà ke á gbɛkenɛ aso ũro. ¹⁰ Kú Kirisi yāpura kú à kú ma gūnwɔ, gbɛke ni kpámene mà lé pìi gbɛ Kirisi būsunnɔ. ¹¹ Bóyāin ma ò leɛ? Luda dɔ kú má yeái.

¹² Yā kú maten ke, manigɔ keme, de mà gbɛ kú òteni n zī lekɔa kú ó pónɔ zīni zɔzɔ kú n légbɛnanɔ. ¹³ Gbɛ bire takanɔ bi zìri ékenɔme! Zikeri manafikidenɔme! Òdi li Kirisi zìrinɔ ũ. ¹⁴ Yā bonsarenlo. Bee Setan pìi dī li gupura malaika ũ se. ¹⁵ Zaakū leme, tó a zīkerinɔ lì yā mana zīkerinɔ ũ, yābonsarenlo. Kpekpe oni n yākenaa gbè le.

Pɔlu warikena a zìrike gūn

¹⁶ Ma era maten o dɔ, gbɛke sún ma gwa yǎnkɔ ũro. Tó len sɔro, àgɔ ma dite lán yǎnkɔ bà, de mà le mà lé gbɛ fíti. ¹⁷ Yā kú maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kú maten gbɛ ma zīda náanikena gūn, maten gbɛ yǎnkɔke gümme. ¹⁸ Lákū

gbẽno ten lé gbẽ ní zĩda yá musu dasi nà, makū se mani gbẽ. ¹⁹ Zaakū ákõno òndõrinõ adì mena fõ kũ m̀saridenõ kũ pɔnnao. ²⁰ Tó òteni á ke zòno ù, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla m̀áre, tó òteni á sãn ke, adì mena fõ. ²¹ Yápurame, ó buse kũ yá pìno kenaa! Abire k̀menε wé'iyã ù! Ama pò kũ gbẽ náanikena, àteni a lé gbẽ, má a náanikena se. Maten abire o yõnkõke gũmme. ²² Eberunõme ní ù yá? Àkũ ma ù se. Isarailanõme ní ù yá? Àkũ ma ù se. Ibrahĩ burinõme ní ù yá? Àkũ ma ù se. ²³ Kirisi zĩkerinõme ní ù yá? Má a zĩkeri ù deñla. Maten o lán ìade bàme. Ma zĩ kè deñla, ma dana kpésiran deñla, má a gbẽna lé dõro, ma kunna ga léi lé vĩro. ²⁴ Yudanõ ma gbẽ kũ flãao lé bupla m̀en donsari ari g̀en soro. ²⁵ Ó ma lele kũ gòoo g̀en aakõ. Ó ma papa kũ gbèeo g̀en do. Gó'ite kpàte kũmao g̀en aakõ, ma ke goro do ísira gũn fãnantẽ kũ gwãanio. ²⁶ Ma wètegena dasinõ gũn madigõ kú kariii gũn: Swa kariii, kpãni wédewenõ kariii, Yudanõ kariii, buri pãndenõ kariii, wète gũn kariii, sènte kariii, ísira kariii, Yesude ékenõ kariii. ²⁷ Ma zĩ gbãna kè kũ wãwão, ma itẽ kè a lé vĩro, nà ma de, ími ma kũ, madigõ kun pòblenaa sari g̀en baaakõ, má té punsi ìa gũn. ²⁸ A kparanõ onaa baasi sòsinõ gbẽno sĩnda pínki laasun dì tõma lákũ gu digõ do nà. ²⁹ Dí mé ani busa, mà gí busaii? Dín oni kè zéa à gí ùmaa?

³⁰ Tó à kũ mà lé gbẽ, mani gbẽ ma gbãnasarike musume. ³¹ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De dõ kũ maten éke toro. Ógõ a sáabu kpá goro sĩnda pínki! ³² Goro kũ má kú Damasuku, akũ kína Areta asakpa pì ò wète pì bĩnilenõ dãkpã, de ò le à ma kũ yã, ³³ akũ ò ma bo wondoo gũn, ò ma kipa kũ bàao tãnko gũn bĩni kpe, akũ ma bàa sì.

12

Pɔlu wégupu'ena

¹ À kũ tilasi mà lé gbẽ. Bee kũ à àre vĩro, mani lé pá wégupu'enanõa kũ yá kũ Dikiri m̀menenõ sà. ² Má gbẽke dõ Kirisi gũn, ò a sè ò gèe kãao ari ludambe aakõden, a wè gero donsin dı. À gèe kũ m̀eon yá, m̀e sarin yá, má dõro, sé Luda. ³ Má dõ kũ ò ade pìi sè ò gèe kãao aruzennamme. À gèe kũ m̀eon yá, m̀e sarin yá, Luda mé à dõ. ⁴ À yá kũ àdi sí oro mà, kũ bisãsiri ni fõ à babaro. ⁵ Mani lé gbẽ ade yá musu, mani gbẽ ma zĩda yá musuro, sé ma gbãnasarike yá. ⁶ Bee tó mani lé gbẽ, adi ke má yõnkõnlo, zaakū yápuran mani o. Ama mani lé gbẽro, de gbẽke sún ma dite de pò kũ à èma ke yá kũ à mà ma lénlaro. ⁷ De màsun ìa dā yá zõkõ kũ Luda m̀menenõ musuro yã, à pò sòto ma m̀e gũn Setan zĩri ù, àgõ wé tãma, de màsun ìa dãro yã. ⁸ Ma wé kè Dikiria g̀en aakõ yá pìi musu de à pò pì bo ma m̀en, ⁹ akũ à pìmenε, a gbẽke kũ adì kemene m̀ma. Gbãnasarike gũnn a gbãna papana dì bon. Abire yã mani lé gbẽ kũ pɔnnao ma gbãnasarike musu, de Kirisi gbãna gõ kú ma gũn. ¹⁰ Abire yá mé à tò madì pɔnna ke kũ gbãnasarikeo kũ wé'idammanaa kũ wario kũ takasio kũ wétãmanaa Kirisi yã, zaakū goro kũ gbãna k̀laman madigõ gbãna.

Kɔrintidenõ yá Pɔlu kũna gbãna

¹¹ Ma yõnkõyã kè, ákõno mé a ma dan. Ákõno me à de yá à ma sáabu kpá. Bee tó má kun pòke ùro, má kĩaana zĩri kũ a ní dite zõkõ kũnõi yãke gũnlo. ¹² Ma a kunna zĩri ù m̀áre kũ menao manamana sèedakenanõ kũ yãbonsarenõ kũ daboyãno gũn. ¹³ Bó mé à á kĩa sòsinõ gbẽ kparanõaa? Ke kũ mádi gõ á gbèkene aso ùro yãii? À sùru ke kũmao kũ taari dio! ¹⁴ Tera sà ma soru kè mà su á kĩnaa a g̀en aakõdeo, akũsõ mani gõ á gbèkene aso ùro. Ákõno mateni á wete, adi ke á pónon maten wetero. Zaakū denõ mé òdi aruzeke dite ní nénõne, adi ke nénõ

mé òdi diteńero. ¹⁵ Mani f̄s mà pò kũ má v̄i deáre pínki, mà a z̄ida kpááwa kũ p̄onnao. Tó ma yenaái ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶ Bee kũ a we kũ mádi ḡóáre aso ũro, gb̄en̄o dì pi, wéẓerin ma ũ, ma pò siáwa kũ ɔnd̄so. ¹⁷ Ma á blé gb̄e kũ ma n̄ z̄iáwan̄o ke ḡai yá? ¹⁸ Ma kúte kè Titun̄e à gé á k̄inaa, akũ ma ó gb̄endo dàn̄e. Titu á blén yá? Ó n̄ese dok̄on̄nloo? Ó ágba dok̄on̄nloo?

¹⁹ Áten da yá óten boki weten yá? Lenlo! Óten yá o kũ Luda d̄snaao kunna Kirisi ḡum̄me. Ma gb̄e yenȳiden̄o, ma abire òáre pínki á z̄ini petena yáime. ²⁰ V̄ina teni ma kũ kũ tó ma su á k̄inaa, mani á le lákũ má ye n̄aro, akũs̄o áni ma e lákũ á ye n̄aro. Maten v̄ina ke fitiine kũ n̄ese ḡobaaoo kũ p̄of̄eo kũ ania p̄as̄io kũ k̄oyakanaao kũ k̄opinaao kũ ñad̄anaao kũ zukakanaao. ²¹ V̄ina teni ma kũ kũ tó ma era ma su á k̄inaa, ma Luda ni tó wé'i ma kũ á are. Gb̄e kũ ò durunna kè yá, ò gb̄as̄i kè, ò p̄ap̄a kè, ò wé'isariyá kèn̄o, tó odi n̄ese lite ò m̄i kè yá p̄in̄aro, mani p̄osira ke kũńwo.

13

Lédamma kpeke

¹ Ma suna á gwa ḡen aak̄oden dí. Òdi yá pínki yápara ma s̄eedade gb̄en̄on pla ke gb̄en̄on aak̄o léi. ² Ma ḡinake ma lé dà gb̄e kũ ò durunna kèn̄o yá kũ gb̄e kparan̄o do ma suna á k̄inaa ḡen pladeo, tera ma era maten lé dar̄mma do bee kũ má kú k̄ááoro, tó ma era ma su do, mani n̄ gb̄e ke tóro yoo! ³ Áten s̄eeda wete kũ Kirisi ten yá o ma ḡain yá? Tò! Adi ke Kirisi gb̄ana sarinlo, à gb̄ana á té. ⁴ Bee kũ à ḡa lía gb̄anasarিকে ḡun, à kun tera kũ Luda gb̄anaome. Lem̄e kunna a ḡun ó kú kũ gb̄anasarিকেo le se, ama óniḡo kú k̄áo á té kũ Luda gb̄anao.

⁵ À á z̄ida tàasi ká à gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanikenaa ḡun. À keke à á z̄ida gwa. Á d̄s kũ Kirisi kú á ḡunloo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má d̄s kũ áni e ódi fuaro. ⁷ Óten wé ke Ludaa de àsun yá v̄ani ke kero. Adi ke de gb̄en̄o ó z̄i s̄áabu kpá yáinlo, de à a mana ke yáime, bee tó òteni ó gwa gb̄e funan̄o ũ. ⁸ Óni f̄s ò bo yápara kpero, sé ò z̄éo. ⁹ Tó ó gb̄ana v̄iro, akũs̄o á gb̄ana, ó p̄o d̄iḡo nname. Odì adua keáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yá biren̄o k̄éáre kũ má kú k̄ááoro, de tó ma su, màsun keáre p̄as̄i kũ doka kũ Dikiri kpàmaoro. À kpàma á z̄inipetena yáime, adi ke á letena yáinlo.

¹¹ Tò, ma gb̄en̄o, à p̄onna ke. À yá keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lédok̄on̄o ke àḡo nna kũ k̄o, Luda yenȳide aafiade ḡo kú k̄áo. ¹² À f̄o kpák̄o kũ Luda gb̄en̄o lép̄emmanaao. Luda gb̄en̄o f̄o kpááwa n̄ pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kirisi gb̄eke keáre, Luda ḡo yeái, k̄ogb̄ekena ḡo kú á té kũ Luda Ninio á pínki.

GALATIANS

Baaru nna pānde kunlo

¹⁻² Makū Pɔlu Luda z̄iri k̄u ma Yesude dake k̄u ó lɛɛlɛnɔ pínki, ókɔnɔ mé o takada dí k̄ɛ sɔsi gb̄ɛ k̄u ò kú Galatia b̄usu ḡunnɔnɛ.*fZ̄ir 16:6* Ma konna z̄iri ũ dí bo gb̄ɛnɔ k̄inaa ke bisāsiri ḡairo, Yesu Kirisi k̄u De Luda k̄u à a f̄ute bona ganwo mé à ma z̄i. ³ Ó De Luda k̄u Dikiri Yesu Kirisio gb̄ɛke k̄éare, à á gba aafia. ⁴ Kirisi ḡi a w̄ɛndiii ó De Luda p̄oyenyĩnaaa, à ó durunna k̄éwá de à ó bo andunia tera v̄ani d̄ín. ⁵ Luda mé à gakuri v̄i ḡɔɔ s̄inda pínki! Aami.

⁶ K̄u átɛn k̄pɛ li Luda k̄u à á sísi a gb̄ɛke ḡunnɛ likalika lán dí bà, à arɛ d̄ò zé pāndea, yā pii b̄ò ma sare manamana. ⁷ Baaru nna pānde ke kunlo. Gb̄ɛ k̄u ò ye ò Kirisi baaru p̄i litɛnɔ teni á likaramɛ. ⁸ Bee tó ókɔnɔ ke malaika k̄u à b̄ò ludambe baaru nna k̄u adi k̄ó sé k̄u a k̄u o òáreoro waazi k̄éare, Luda láari boa. ⁹ O òáre yā ak̄us̄ matɛn oáre d̄ò, tó gb̄ɛke baaru nna k̄u adi k̄ó sé k̄u a k̄u a màaoro waazi k̄éare, Luda láari boa.

¹⁰ Matɛn sáabu wɛtɛ bisāsirian yá, ke Luda? Matɛn wɛtɛ ma yā ká bisāsirigun yá? Tó bisāsirin má ye à kángu ari tera, de Kirisi z̄òbleriin ma ũro.

Yesu Pɔlu sɛna a z̄iri ũ

¹¹ Ma gb̄ɛnɔ, má ye à d̄ò k̄u baaru nna k̄u madi kpáare dí bo bisāsiri k̄inaaro. ¹² Mádi ma bisāsiri k̄inaaro, gb̄ɛke mé à d̄amɛnɛro, Yesu Kirisi mé à b̄ò à s̄òmɛnɛ.

¹³ A mà lákū má kun nà yā Yudanɔ donȳizen. Ma Luda sɔsi gb̄ɛnɔ wé t̄ã p̄ás̄ip̄ás̄i, ma w̄ɛtɛ mà n̄ kakatɛ.*fZ̄ir 8:3* ¹⁴ Ma Yudanɔ donȳize p̄i yā k̄u ɔplapla de ma s̄aranɔla dasi, ma kokari deñla ó dizinɔ futɛokarayā pii ḡun. ¹⁵ Ama Luda ma dite a p̄ó ũ zaa ma da gb̄ɛrɛn. K̄u ma sísi a gb̄ɛke ḡun ḡɔɔ k̄amɛ, ¹⁶ ak̄u à a Né gb̄àrema,*fZ̄ir 9:3-6* de mà a baaru nna kpá buri pāndenɔnɛ. Mádi gé dada gb̄ɛke kiaro, ¹⁷ mádi gé Yurusalemu gb̄ɛ k̄u ò kun z̄irinɔ ũ ma ānɔ k̄inaaro, ma gɛ Larubunɔ b̄usun ḡɔnɔmɛ, ak̄u ma era ma su Damasuku.

¹⁸ W̄ɛ aak̄ó gb̄ɛran ma gɛ Yurusalemu, de ò k̄ó d̄ò k̄u Pitao, ak̄u ma ke k̄āo ḡɔɔ ḡɛro.*fZ̄ir 9:26-30* ¹⁹ Mádi z̄iri pānde ero, séde Dikiri dak̄una Yamisi. ²⁰ Yā k̄u ma k̄éare p̄i, ma si k̄u Ludao k̄u adi ke éken ma tòro. ²¹ Abire gb̄ɛra ma gɛ Siria b̄usun k̄u Silisia b̄usuu. ²² Ḡɔɔ birea Kirisi sɔsi gb̄ɛ k̄u ò kú Yudeanɔ dí wé simalero, ²³ ama ò mà ò p̄i, gb̄ɛ k̄u àteni n̄ wé t̄ã yā mé àten donȳize k̄u à w̄ɛtɛ à kakatɛ p̄i waazi ke tera sà, ²⁴ ak̄u ò Luda tó b̄ò ma yā musu.

2

Pɔlu k̄yāmana k̄u z̄iri kparanɔ

¹ W̄ɛ kuri awɛɛsiik̄ó gb̄ɛra ma era ma gɛ Yurusalemu k̄u Baanabao.*fZ̄ir 15:2-4* Ma Titu sè, à ḡɛɛ k̄ūoo se. ² Ma gɛ gwe, k̄u Luda mé à b̄ò à s̄uma à p̄i mà gé yāimɛ. Ak̄u ma baaru nna k̄u madi kpá buri pāndenɔnɛ b̄òk̄ɔtɛ gb̄ɛ k̄u ò de gb̄ɛ z̄òk̄ó ũnɔnɛ n̄t̄ɛnɛ, de z̄i k̄u ma k̄é k̄u a k̄u matɛn k̄eo s̄un ke p̄aro. ³ Titu k̄u ó lɛɛɛ, bee k̄u a Girikikɛnaao, odi gā naa à t̄ò z̄ɔro. ⁴ Yā pii f̄ute Yesude éke k̄u ò ḡɛwái kp̄aninɔ musumɛ. Ò ḡɛwái de ò ó z̄idadekɛna Kirisi Yesu ḡun asiri gwa ò ó da z̄òblemɛ, ⁵ ak̄u odi we ò m̄i n̄at̄ɛn̄nɛro bee f̄iti, de à le àḡó baaru nna p̄i yāpura k̄una yāi. ⁶ Gb̄ɛ k̄u òteni n̄ gwa gb̄ɛ z̄òk̄ó ũnɔ dí yāke karamɛnɛro. Lákū ò de nà dí kemɛnɛ yāke ũro, zaakū Luda di gb̄ɛke wé gwaro. ⁷ Ò è Luda baaru nna kpana buri pāndenɔnɛ n̄amɛnɛ ma ɔi, lákū à a kpana Yudanɔnɛ

nà Pitane a ɔĩ nà. ⁸ Zaakū lákū Luda zĩ kè Pita gāi nà a kunna zĩri ũ yā musu Yudano té, len à zĩ kè ma gāi buri pāndenɔ té le. ⁹ Yamisi kū Pitao kū Yuhana kū òteni n gwa sɔsi gbègba ũno gba kū Luda dàmenεε dɔ, akū ò ɔ kpàwá, ókɔno kū Baanabao kɔgbèke sèeda ũ. Ò si ò gé buri pāndenɔ kīnaa, mókɔno sɔ, Yudano kīnaa. ¹⁰ Yā kū ò yein dí, n takasidenɔ yā gɔ dɔógu. Goro birea sɔ ó mēε wà kū a kenaaò kò.

Yesu náanikena mé àdi ó sura ba

¹¹ Kū Pita sù Antioku, ma gine tētētē, kū à zā yāa yāi. ¹² Zaakū ari Yamisi zĩrinɔ gɔ gé ká, àdi pò ble kū buri pāndenɔome. Kū ò kà, akū à bòru kū kpeo à kēm̄ma, kū àten vīna ke Yuda kū ò zè kū tòzɔna yāonɔne yāi. ¹³ Yuda kparano nāa manafikikēnaa pìi gūn. Bee Baanaba se ò a gā ò nām̄ma. ¹⁴ Kū ma è ò baaru nna yāpura kūna a zéaro, ma ò Pitane n pínki wára: Mókɔn Yuda ina n kun lán buri pānde bà, adi ke lán Yuda bànlo. À kè dera ndi gā na buri pāndenɔa, de ògɔ Yudano yā kūnaa?

¹⁵ Yudano n ó ũ inaa gūn, buri pānde durunnakerinɔn ó ũro. ¹⁶ Ama ó dɔ kū gbèke di bo mana doka pìi kēna yāiro, séde Yesu Kirisi náanikēna ado.*fRom 3:20, 22* Bee ókɔno, o Kirisi Yesu náani kè, de ò le ò bo mana ó Kirisi náanikēnaa pìi yāime, adi ke doka pìi kēna yāinlo, zaakū gbèke di bo mana dokakūna yāiro.*fZab 143:2* ¹⁷ Goro kū óten wete ò bo mana Kirisi gūn, tó o è durunnakerinɔn ó ũ se, abire pìi Kirisi ten durunna gba zén yá? Oi! ¹⁸ Tó ma era maten doka kū ma gbòro keke, doka pìi taariden ma ũ gwe. ¹⁹ Zaakū ma gɔ gè ũ doka pìi musu, akū ma kpe line, de mágɔ kun Luda pò ũ yāi. Ma ga lía kū Kirisio. ²⁰ Makū mé má kun doro, Kirisi mé à kú ma gūn. Tera sà ma bisāsirikēnaa gūn má kú Luda Né kú à yemai à gí a wèndiii ma yāi náanikēnaa gūmme. ²¹ Maten Luda gbèke da pāro. Tó gbè di bo mana doka pìi yāime, de Kirisi gā pāme.

3

Musa doka kú ludanaanikēnaao

¹ Ákɔno Galatia yɔnkɔno! Ò pò dàáwan yá? O Yesu Kirisi gana lía mòáre a è sánsán. ² Má ye mà yā mèn do gbekaáwa. A Luda Nini lè dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pìi náanikēna yāime? ³ À kè dera a gɔ yɔnkɔno ũ lán dí bàa? A naa kú Luda Nini gbānao, akū àten láka kú á zīda gbānao yá? ⁴ Á wari zɔkɔ kè pān yá? Oi, adi ke pāro. ⁵ Luda a Nini kpàáwa, à daboyāno kè á té á dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pìi náanikēna yāime?

⁶ À gwa Ibrahīa. À Luda náani kè, akū Luda tò yā bò kāao nna a náani kú à kè yāi.*fNaa 15:6, Rom 4:3* ⁷ Àgɔ dɔ kú gbè kú òten Luda náani kenɔ mé ò Ibrahī burino ũ.*fRom 4:16* ⁸ Luda yā takada gīnake à a baaru kpà Ibrahīne à pìi, Luda ni arubarika da buri sīnda pínkigu a gāi,*fNaa 12:3* zaakū Luda yā takada pìi gīnake à dɔ kú Luda ni tó yā bo nna kú buri pāndenɔ a náani kú oni ke yāi. ⁹ Len Luda di arubarika da gbè kú òteni a náani kenɔgu le, lákū à kè a náanikeri Ibrahīne nà. ¹⁰ Gbè kú à zè kú dokakūnao gɔ láari pò ũme, zaakū à kēna Luda yān ò pìi, gbè kú òdigɔ yā kú ò kú doka takada gūnnɔ kūna pínki a zéaro bi láari póm̄ε. ¹¹ Ó dɔ sánsán kú Luda di tó yā bò kúwo nna dokakūna yāiro, zaakū ò pìi, gbè kú Luda tò yā bò kāao nna a náani kú àten ke yāi mé anigɔ kun. ¹² Doka dí kɔ le kú ludanaanikēnaaoro, zaakū ò pìi, gbè kú à yā pìi kèε, ade ni wèndi le a gūn. ¹³ Kirisi gɔ láari pò ũ ó gēne ũ, à ó bó doka láari gūn, zaakū à kēna Luda yān ò pìi, gbè kú ò lòko lía bi láari póm̄ε. ¹⁴ Abire kè le de

arubarika kũ Luda dà Ibrahimĩgu le à gõ buri pãndenõne Kirisi Yesu gãime, de ò Nini kũ Luda a lé sè le a náanikena yã.

Musa doka kũ Luda lésenaao

¹⁵ Ma gbẽno, bisãsiri yãkena takan maten oãre. Tó gbẽ légbẽe dìte, akũsõ à sèedadenõ vĩ, oni fõ ò gbororo, oni fõ ò yãke karanlo. ¹⁶ Len Luda lé sè Ibrahimĩne le kũ a burio. *fNaa 12:7* Luda yã takada dí pi kũ a burinõ lãkũ parin à tẽrĩma bàro, à pi kũ a buriome. Gbẽ mèn don à téa, àkũme Kirisi ũ. ¹⁷ Yã kũ má ye mà on dí: Luda gĩnake à lé sènẽ yã à pi a bàka nigõ kú kãao. Wè wàa pla kũ mèn baraakurio gberan doka sù. *fBon 12:40* Doka pi ni fõ à lésena pi gbororo, ani fõ à a ke pãro. ¹⁸ Tó òdi Luda arubarika le dokakũnaa gũn, de adi bo a lésena gũn dorõ. Ama Luda gbẽke kè Ibrahimĩne, kũ à a lé sènẽ yãime. *fRom 4:14* ¹⁹ Bóyã à doka dìte dõ? À doka kàra ari Ibrahimĩ buri kũ Luda lé sè a yã musu gõ sume, de gbẽno le ò dõ kũ ò de taaridenõ ũ Luda kĩnaa yã. Luda a doka pi kpà malaikanõa, ò nà yãkẽkeriine a õĩ, à dìte gbẽno. ²⁰ Luda lésena sõ, a yãme ado, a bàka kú kũ yãkẽkeriioro.

²¹ Tõ, doka pi bò Luda lésena kpen yá? Lenlo! Tó doka kũ àdi wèndi kpárĩma kun yã, de o bo mana doka pi yã. ²² À kèna Luda yã ò pi, durunna gbẽ sĩnda pĩnki kà kpén, de arubarika kũ Luda a lé sè pi le à gõ Yesu Kirisi náanikerino pò ũ a náani kũ òten ke pi yã.

²³ Zaade Yesunaanikena dí suro, doka ó ká kpén, à ó kũna purusunõ ũ ari Yesunaanikena kũ àten su gèe à bòo gupuraa. ²⁴ Len doka pi de ó gwàri ũ le yã ari Kirisi gõ su, de ò bo mana a náanikena yã. ²⁵ Lãkũ Yesunaanikena sù nà sà, o bo ó gwàri yã.

²⁶ Kunna Kirisi Yesu gũn á de Luda nènõ ũ á pĩnki a náani kũ áten ke yã, ²⁷ zaakũ ákõnõ kũ a da'ite kè Kirisi pò ũnõ, a Kirisi dàa sètẽ. ²⁸ Yudanõ kũ buri pãndenõ, zònõ kũ zĩdadennõ, gõgbẽnõ kũ nõgbẽnõn donadona kõnero, zaakũ á pĩnki pò dokõnõn á ũ kunna Kirisi Yesu gũn. ²⁹ Tó á de Kirisi pò ũ, á de Ibrahimĩ burinõ ũme, akũsõ á de arubarika kũ Luda a lé sènẽe blèrinõ ũ. *fRom 4:13*

4

¹ Maten oãre, gõrõ kũ túbibleri de né ũ, bee tó a de aruzekenõn de a pò ũ pĩnki, à de zòlaro. ² Àdi mì nate gwàrinõne kũ gbẽ zõkõnõ ari gõrõ kũ a de dìtea. ³ Len ókõnõ se, gõrõ kũ ódi kàsara kũro, odì zò ble andunia pò kũ òdi mì nateĩnenõne. *fGal 4:9, Kõl 2:8, 20* ⁴ Kũ gõrõ kũ Luda dìte kà, à a Né zĩ, ò a ì bisãsiri ina ũ Musa doka gũn, ⁵ de à ókõnõ kũ óten zò ble Musa dokanènõ bo, ò gõ a nènõ ũ. ⁶ Luda a Né Nini dà ó swèe gũn, kũ ó de a nènõ ũ yã. Nini pìi dì wiki lé à pi: Baa, ma De! ⁷ Abire yã zòomẽ n ũ dorõ, nème n ũ. Lãkũ Luda nème n ũ nà, à n ke a túbibleri ũme. *fRom 8:15-17*

Põlu bídikena Galatianõ yã

⁸ Gõrõ kũ á Luda dõro, adì do pò kũ ò de Luda ũronõ. *f1Kõ 8:4-6* ⁹ Lãkũ á Luda dõ nà tera sà, atẽnsa kũ Luda á dõ, bóyã a era áten are dõ pò gina futa gbãnasari pìnõa dõ? Bóyãin a era á ye à dońyĩ dõ? ¹⁰ Adì gõrõ kenõ kũ mõ kenõ kũ dikpe kenõ kũ wè kenõ tè bo. *fRom 14:5, Kõl 2:16* ¹¹ Vĩna ma kũ á yã musu. Ase zĩ pãn ma kè á té yá?

¹² Ma gbẽno, ma wé kèáwa, à gõ lán ma bà, zaakũ ma gõ lán á bà. Ádi taari kemene yãro. ¹³ Á dõ kũ gyãkenaa gũnn ma baaru nna kpàáre káaku. ¹⁴ Bee kũ ma gyãkena kèáre yõogwana ũ, ádi ma gya boro ádi lé'i kúmaro, a ma si lán Luda malaika kesõ Kirisi Yesu bàme. ¹⁵ Arubarika kũ áten kemene yã kè deraa? Mani fõ mà o á yã musu mà pi, tó ani sí ke yã, de a á wé bòbo a kpàma. ¹⁶ Kũ ma

yāpura òáre yáin ma gō á zānguri ũ sà yá? ¹⁷ Gbē kùnò mēe wā kū á yāo, ama a mana yáinlo. Ò ye à kēwámε, de à nańma. ¹⁸ Mēwāna kū gbē yāo a mana yāi mé à nna. Ma mēe wā kū á yāo gɔɔ sīnda pínkimε, adi ke gɔɔ kū má kú kááo adonlo. ¹⁹ Ma né yenyĩdenò, mateni á ina wāwā ke dɔ ari Kirisi gō sà da á gūn. ²⁰ Má ye màgō kú kááo tera, de mà a yā'ona lite, zaakū ma bídi kè á yāamε.

Hazara kū Sarao

²¹ A omεne, ákōnò kū á ye doka iko vīáwanò, ádi yā kū à kēna Musa doka takada gūn maroo? ²² Ò pì Ibrahī nēgōgbēnò ì gbēnòn pla. À a do ì kū zòomε, *fNaa 16:15* akū à a do ì kū zīdadeo. *fNaa 21:1-2* ²³ Zòò pì né ì bisāsirikēnaa gūmmε, akū zīdade a pó ì Luda lésena yāi. *fRom 9:7-8* ²⁴ Nògbē pìnò yā dewεre yási taka ũ, Luda bàka kunna kúnwo yā leu pla ũ. A do bò Sinai kpi kīnaamε, àdi zòkena ínne. Àkū mé à Hazara ũ. ²⁵ À de Sinai kpi kū à kú Larubunò b̀sun yási taka ũ. Yurusalemu tera de a ũ dɔ, zaakū àten zò ble kū a gbēnò n pínkimε. ²⁶ Yurusalemu kū à kú musumε zīdade ũ. Àkūmε ó da ũ. ²⁷ Zaakū à kēna Luda yān ò pì:

Ñ ponna ke, m̀kɔn para kū ndi né iro!
Ñ ayuwii ke, m̀kɔn kū ndi nòwāwā kero!
Zaakū m̀kɔn kū n zā pā kpányĩ,
n né dasi de nògbē kū a zā are d̀a póla.

²⁸ Ákōnò sō ma gbēnò, Luda lésena nēnòn á ũ lán Isaaku bà. ²⁹ Né kū ò a ì bisāsirikēnaa gūn wari d̀ò né kū ò a ì kū Luda Nini gbānaooa. Len à de le kū a terao. ³⁰ À kēna Luda yān deramεε? Ò pì: Ñ pé zòò piia kū a néo, zaakū zò né ni túbi ble kū zīdade néoro. *fNaa 21:10* ³¹ Abire yāi ma gbēnò, zò nēnòn ó ũro, zīdade nēnòn ó ũ.

5

Gōna zīdadeno ũ Kirisi gūn

¹ Gōna zīdadeno ũ yáin Kirisi ó bói. À zεo gíngin, àsun tó ò era ò bà kááre á yīn zòno ũ doro.

² Makū Pɔlu maten oáre, tó a tò ò t̀ò z̀áre, Kirisi ni karana keárero. ³ Ma era ma ò, ma karaáre, gbē kū à tò ò t̀ò z̀áre, séto à mì nate Musa dokane pínki. ⁴ Ákōnò kū áten wete à bo mana doka gūnnò, a á zīda kè Kirisia, a kē Luda gbēkea. ⁵ Yesu náanikēnaa gūn ó bona mana támaa vī, ó wé d̀oi kū a Nini gbānao. ⁶ Kirisi Yesu gūn t̀òz̀ona ke t̀òz̀onasari yāke vīro, séde Yesu náanikēna kū àdi yenyĩ ínne.

⁷ Áten gé are yā manamana. Dí mé à tena yāpurai zé z̀áreε? ⁸ Yā kū a a zé lè dí bo Luda kū à á sísi à á sé kīnaaro. ⁹ Lùbene fitinna d̀i flawadēna fute pínki. *f1Kɔ 5:6* ¹⁰ Má á náani vī Dikiri gūn, kū áni nēse pānde daro. Gbē kū àteni á likara sō, ani a zī gbè le, bee díme. ¹¹ Makū sō ma gbēnò, tó t̀òz̀ona waazin maten ke ari gbāra, b̀oyāi òteni ma wé t̀ai d̀o? Tó lemε, de Kirisi gana lía yā ni ũ gbēkearo. ¹² Gbē kū òteni á likara kū t̀òz̀ona yāonò gé ò n zīda f̀ere ke se.

¹³ Ákōnò sō ma gbēnò, Luda á sísi à gō zīdadeno ũmε, ama àsun tó á gōna zīdadeno ũ pì g̀áre p̀oyeinakēna zé ũro. Àgō mì natekōne kū yenyĩ, ¹⁴ zaakū yā mèn do d̀ikīname Musa doka sīnda pínki mì ũ: Ñgō ye n gbēdakei lán n zīda ẁendii bà. ¹⁵ Tó áten saka t̀òt̀k̀ōa áten kō sóso, à laakari ke k̀ōkakatēnaai.

Luda Nini donnena are

¹⁶ Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bisāsirike p̀oyeina ni láka. ¹⁷ Á bisāsirike p̀oyeinaa d̀i kō sé kū Luda Nini p̀oro, akūsō Luda Nini p̀oyeinaa d̀i

kɔ́ sé kú á bisásirike pɔ́oro. Òdi gíkɔ́ime, abire yáì adì fɔ́ à yá kú á yei kero. *fRom 7:15-23* ¹⁸ Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko víáwaro.

¹⁹ Ó ó bisásirike dànɔ́ dɔ́ sãnsãn: Pápakenaa, gbãsíkenaa, wé'isariyã, ²⁰ tãnagbagbanaa, gãwãkenaa, zãngu, fitii, nèségɔ́baa, nèsewãnaa, denlawetena, kékékɔ́anaa, kɔ́kpaatetena, ²¹ kena kú kɔ́o ìni, wédena, fàai pãpã bona kú yã bire takanɔ́. Ma a lé dàáwa lákú ma dàáwa nà yã, yã bire taka kèrino ni kpata kú à bò Luda kinaa lero.

²² Luda Nini sɔ́, àdi yenyí ìnne kú pɔ́nnao kú aafiao kú menao kú gbèkeo kú manakenaao kú náanio ²³ kú busekenaa kú zidakúnadɔ́naao. Doka ke dì gí yã bireno takairo. ²⁴ Gbè kú ò de Kirisi Yesu pɔ́ ùnɔ́ ñ bisásirike dàa pà lía kú a pónidenanɔ́ kú a poyeinanɔ́ lèele. ²⁵ Lákú ó kú Luda Nini gãì nà, ò a dɔ́ro sé. ²⁶ Òsungɔ́ yògɔ́ víro, òsun kɔ́ dɔ́kɔ́aro, òsun gɔ́baa kpá kú kɔ́oro.

6

Ɖana kɔ́a

¹ Ma gbènɔ́, tó á gbèke sù à sàte à durunna kè, ákɔ́nɔ́ kú Luda Nini ten doáre arenɔ́ à gɔ́gɔ́ kãao busebuse, à laakari ke de òsun á yɔ́ ò gwa sero. ² Àgɔ́ kɔ́ aso sé. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ Tó gbèke teni a zída gwa póke ù, akúsɔ́ à kun póke ùro, àteni a zída sãteme. ⁴ Baadi a yãkena tàasi ká gbasa à ìa dã. Àsun a yã lèkɔ́a kú gbè pãnde pɔ́oro, ⁵ zaakú baadi ni a zída aso séme.

⁶ Gbè kú òten Luda yã dane, à a aruzeke li a danneriine.

⁷ Àsun á zída kekero, Luda dí sí foboro. Pó kú gbè tɔ́on àdi kè. ⁸ Tó gbè tɔ́ a bisásirike dàaa, ani kakatena ine. Tó gbè tɔ́ Luda Nini donena are gũn sɔ́, ani wèndi kú àdi lãkaro ine. ⁹ Òsun kpasa kú yãmanakenaao, zaakú tó ódi kãmma booro, óni àre le a gɔ́ra. ¹⁰ Abire yáì tó o zé lè, ògɔ́ a mana ke gbè sinda pínkine, aténsa ó Yesu náanikeri dakenɔ́.

Lézmanaa

¹¹ À wãnzã gbàgidigbagidi kú ma kè kú ma zída ɔ́o gwa sà.

¹² Gbè kú òten yã ke gbènɔ́ wé yãinɔ́ mé òten gã naáwa kú tɔ́zɔ́na yão, de òsun wé tãmma zena kú Kirisi gana lía yãoro yáì. ¹³ Bee tɔ́zɔ́rii pìnɔ́ se, ò doka kúnaro. Ò ye à tɔ́ zɔ́, de ò le ò ìa dã á sèdaa pìi yã musu yãime. ¹⁴ Mani ìa dã póke yã musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana lía yã baasiro, zaakú a yáì andunia gòmene gè ù akúsɔ́ ma gɔ́ gè ù anduniane. ¹⁵ Tɔ́zɔ́na ke tɔ́zɔ́nasari yãke víro, séde gɔ́na gbè dufu ù. ¹⁶ Luda gbèke ke gbè kú ò yã pì kúnanɔ́ne, à ñ gba aafiaa. Mókɔ́nɔ́me Isaraila yãpuranɔ́ ù.

¹⁷ Zaa gbãragbèke sún ma wé tã doro. Wari kú ò dɔ́ma Yesu yáì bɔ́gbɛ kpé kú ma mèea.

¹⁸ Ma gbènɔ́, ó Dikiri Yesu Kirisi gbèke kéáre! Aami.

EFESUDENŊ

Gbēke kù Luda kèwεε Kirisi gūn

¹ Makù Pɔlu, Kirisi Yesu zìrii Luda pɔyenyĩnaa gūn, makù mé ma takada dí kè Luda gbē kù òten Kirisi Yesu náani ke zaa Efesunɔne. ² Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! Ó kunna Kirisi gūn Luda a Nini arubarika sīnda pínki dàógu zaa musu. ⁴ À ó sé a gūn andunia katena ā, de ó kunna gɔ denε adona mamberu sari. Yenyĩ gūn ⁵ à gīnake à ó díte a néno ũ Yesu Kirisi gāi, lākū àten wete a pɔyenyĩnaa gūn nà, ⁶ de à tó bo a gbēke gakuride kù à kèwεε a Né yenyĩde gūn yāi. ⁷ A gūn à ó bó kù a aruo. À ó taarinɔ kèwá a gbēke zókɔ ⁸ kù à kèwεε à gè ɔla yāi. Ŋndɔ sīnda pínki kù wézε sīnda pínkioo gūn ⁹ à tò o a pɔyenyĩna asiri dɔ, lākū à zèo à ke Kirisi gāi nà. ¹⁰ Tó a pɔyenyĩnaa pì kegɔɔ kà, ani pó sīnda pínki kakara Kirisi n Midenε, pó kù à kú musu kù zīteo pínki. ¹¹ Luda kù àdi yā sīnda pínki ke lākū à zèo a pɔyenyĩnaa gūn nà gīnake à ó díte lākū àten wete nà, à ó sé a pó ũ Kirisi gūn, ¹² de ókɔnɔ kù ó wé dɔ Kirisii zaa káakunɔ ògɔ de a tó gakuride kpàrinɔ ũ. ¹³ Ákɔnɔ sɔ, a yāpura yā mà, a baaru nna kù à á sura bàa pìi sì. A gūn Luda a zīda sèedaa kèáwa a Nini kù à a lé sè ũ. ¹⁴ Àkūme túbi kù óni le zenkpeke ũ ari Luda gɔ gé a gbēno bo, de ò a tó gakuride kpá yāi.

Pɔlu aduakena Efesudenɔne

¹⁵ Abire yāi zaa gɔɔ kù ma á Dikiri Yesu náanikenaa mà kù yenyĩ kù á vī kù Luda gbēno n pínki, ¹⁶ mádi kámma bo kù Luda sáabukpanaa á yā musuro. Á yā dīgɔ dɔmagu wéke kù madì ke Ludaaa gūn. ¹⁷ Madì wé ke De gakuride, ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba ŋndɔ, à á wé keáre kù a Nini gbānao de à le à a dɔ swáswa. ¹⁸ Madì wé kea à á nèse wéáre de à le à támaa kù à á sísia dɔ. À a túbi gakuride aruzεke pìnɔ díte a gbēnɔne ¹⁹ kù a gbāna zókɔ bonsare kù àten zī ke ókɔnɔ kù odì a náani kenɔ gūnwo. Gbāna zókɔ pì zī kè Kirisi gūn ²⁰ gɔɔ kù Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerinɔ kù ikodenɔ kù gbānadenɔ kù dikirinɔla n pínki kù tó kù òdi mì nateñnenɔ pínki. Àdi ke andunia tera díkīna adonlo, kù a pó kù ani suome dɔ. ²² Luda tò à iko vī pó sīnda pínkia, akù à a díte pó sīnda pínki mìde ũ sɔsi gbēnɔne. ²³ Sɔsi gbē pìnɔme Kirisi mè ũ, à de Kirisi kù àdi pó sīnda pínki papa gu sīnda pínkia papana ũ.

2

Vu à bona gan gēna wèndin

¹ Á de yā gèno ũ Ludanε á taarinɔ kù á durunnano yāi. ² Á té andunia díkīna ágbai, a mìi nàte ía gbānadenɔ kīnanε, Setan kù à kpé dona ludayādarisarinɔne are pìi. ³ Ó pínki ó de lán n bà yā se. Odì pó kù ó mè yeii kù yā kù à ó pɔ gbào ke. Ó inaa gūn ó de gbē kù Luda ni pɔfē kipařmanɔ ũ lán dakenɔ bà, ⁴ ama Luda sùru zókɔ, à yenyĩ vīwεε manamana. ⁵ Gɔɔ kù ó de gèno ũ ó taarinɔ yāi, à ó fúte kù Kirisio lεεε. À á sura bà a gbēke gūn. ⁶ Kirisi Yesu gūn à ó sé à ó vùte káao zaa musu, ⁷ de à le à a gbēke zókɔ bonsare mɔñne andunia kù ani su gūn yāi yā mana kù à kèwεε Kirisi Yesu gūn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbēke gūn Yesu náani kù a kè yāi. Abire dí bo á kīnaanlo, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana

dí bo á yákena gáinlo, de gbêke sún ã daoro yáí. ¹⁰ Luda ɔgben ó ũ. Kirisi Yesu gūn à ó ké de ògō kú kú yā mana kú à gīnake à dītewere kēnaao.

Gōna mē dokōnō ũ Kirisi gūn

¹¹ Ákōnō kú á de buri pāndenō ũ inaa gūn, à laasun lé á kunna yāa. Tōzōnadeno dì á sísi gyɔfɔrɔdenō, ama n tōzōna de bisāsiri ɔgbe ũme. ¹² Goro birea á kun Kirisi sari, á de gbē zītōnō ũ Isarailanōne. Á baka kú Luda baka kunna kúnwo kú a lésennēnaao gūnlo. Á kú andunia gūn tāmaa sari ludadōnaa sari. ¹³ Kirisi Yesu gūn tera, ákōnō kú á zā kú Ludao yānō a nai kāni kú Kirisi aru gbānao. ¹⁴ Ákūme ó kunna kú kōo nna ũ, à tò Yudanō kú buri pāndenō gō mē dokōnō ũ. A mēe gūn à ibere kú à da n dagura bīni ũ gbòro, ¹⁵ à Musa doka nà gui kú a yāditenanō de à tó n pla n pínki gō kāao gbē dufu mēn do ũ. Len à tò ò kè kú kōo nna le. ¹⁶ À ibere làka, à n pla n pínki kè nna kú Ludao mē dokōnō pīi gūn a gana lía yáí. ¹⁷ À sù à kēna nna kú Ludao baaru kpà ákōnō kú á zā kú Ludanōne kú gbē kú ò kāni kāanō do. ¹⁸ Kirisi yáí ó pínki ó zé vī ò na De Ludai kú a Nini dokōnō gbānao.

¹⁹ Abire yáí á de gbē zītōnō ke bōasunō ũ doro, a gō bedenō ũ kú Luda gbēnō, a ɔndenō ũme. ²⁰ Ákōnōme kpé kú Luda bō ē kú zīrinō kú annabinō nāaa ũ, akūsō Kirisi Yesume à ɛpetegbe ũ. ²¹ A gūnn kpé pō sīnda pínki dì kō kūn, àdigō gbā Luda kpé ũ Dikiri gūn. ²² A gūn ákōnō se, á de kpé pī bobōnō ũ, ákōnōme Luda Nini kúki ũ.

3

Pɔlu zīkena buri pāndenō té

¹ Abire mé à tò makū Pɔlu, má de purusuna ũ Kirisi Yesune ákōnō buri pāndenō yáí. ² Ádi ma lákū Luda a gbēkekennēna zī dāmēne mà ke á téroo? ³ Luda a asiriyā mōmēne, ma kēáre fīti kò. ⁴ Tó a a kyó kè, áni fō à dō lákū ma wé kè nà Kirisi asiriyā musu. ⁵ Luda dí yā pī o gbēkene yāro, akū tera sà à mò a zīrinō kú a annabinōne kú a Nini gbānao. ⁶ Yā kú à utena yā pīn dí: Kirisi Yesu gūn baaru nna mana yáí buri pāndenō gō Luda túbiblerinō ũ leele kú Yudanō, ò gō kúnwo mēdokōnōdenō ũ. N baka kú lé kú Luda sēe gūn. ⁷ Ma gō baaru nna pīi kpàri ũ gba kú Luda dāmēne, a gbāna tén zī ke ma gūn yáí. ⁸ Makū kú má kīana Luda gbēnō té, Luda gba pīi dāmēne, akū maten Kirisi aruzeke lakanasari baaru kpá buri pāndenōne, ⁹ maten asiriyā kú Luda ten wete gbē sīnda pínkine boñne gupuraa. Asiriyā pī utena Luda kú à pō sīnda pínki kè kīana zaa káaku, ¹⁰ akū tera sà à tò kpatablerinō kú ikode kú ò kú musunō a ɔndō buri dasinō dō sōsi gbēnō gāi. ¹¹ Luda poyenyīna kú à kun zaa káaku pī lé pàpa Kirisi Yesu ó Dikiri gāi. ¹² A gūn ó zé vī ò na Ludai kú swēeo kpatena a nāanikēna yáí. ¹³ Abire yáí ma wé kēáwa, àsun tó á nēse yaka wari kú maten ke á musu yāiro. Á kpetana yāime.

Kirisi yenyī

¹⁴ Abire yáí madī kúte De Ludane. ¹⁵ A kīana a bedē kú ò kú musu kú zīteonō n tó lèn n pínki. ¹⁶ Madī wé kea à á gba gbāna á nēsee gūn kú a Nini gbānao a aruzeke gakuride lén, ¹⁷ de Kirisi vute á swèn a nāani kú áten ke yáí, á zīnipetena gō gbāna yenyī gūn, ¹⁸ de à le à a yenyī yàasa kú a gbānao kú a leio kú a lòkotooo gbá dō kú Luda gbēnō pínki, ¹⁹ de à le à a yenyī kú oni fō ò a lé dō pínkiro dō, Luda papana pínki pekereáwa.

²⁰ Luda zókõ! Ani fõ à kewere de lákũ odì a wé ke ke odì a laasun lé nàla manamana kũ gbãna kũ àten zĩ ke ó gũnwò. ²¹ Ògõ a tó kpá sɔsi gbẽnɔ kũ Kirisi Yesuoo gũn wè kũ wèeo ari gɔrɔ sɛnda pínki! Aami.

4

Mèdokɔnɔkenaa

¹ Makũ kũ má de purusuna ũ Dikirine, ma wé kèáwa, á konna gõ de lákũ Luda á sísi àgõ de nà. ² À kõ fõ, àgõ yekõi zĩdabusanaa gũn kũ nèseyĩdao kũ menao. ³ À wé tã àgõ lédokɔnɔ kũ à bò Luda Nini kĩnaa vĩ bà kũ àdi á dɔkɔa ũ. ⁴ Mè mèn dome, akũsõ Nini pìi mèn dome. Len tãmaa kũ Luda á sísiaa mèn do le se. ⁵ Dikiri mèn do, akũsõ donyĩze mèn do kũ da'itekena mèn doo. ⁶ Luda mèn dome ó pínki De ũ. Àkũ mé à iko vĩ ó baadia, àdigõ zĩ ke ó gbẽ sɛnda pínki gũn, à kú kũ ó gbẽ sɛnda pínki.

⁷ Kirisi gbẽke kè ó baadine, lákũ à gba dàwewe nà lén. ⁸ Abire yãì à kèna Luda yãn ò pì:

Kũ à fùte à tà musu, à dò zìzɔnɔne are,
à gba dà gbẽnɔne.

⁹ A fute à tana musu bire de deramee? Abire pì à kipa ari zĩte gèi gĩa. ¹⁰ Gbẽ kũ à kippaa pìime gbẽ kũ à fute à tà ludambe musumusun ũ, de à gu sɛnda pínki pa. ¹¹ Àkũ mé à gbẽkenɔ gbà zé ògõ de zìrinɔ ũ, gbẽkenɔ annabinɔ, gbẽkenɔ baarunnakparinɔ, gbẽkenɔ pasutonɔ ke yádannerinɔ, ¹² de Luda gbẽnɔ gõ kú a zĩ soru gũn, de Kirisi mè gbãna kũ, ¹³ ari ó pínki ògõ gé ká Luda Né náani dokɔnɔ kenaaa a d̄na dokɔnɔ gũn, de ò gõ gbẽ papananɔ ũ Kirisi kũ pó sɛnda pínki pèkerea zókõ lén. ¹⁴ Tó lem̄e ónigõ de né fítì kũ òdi òndõ kũ manafikio kéne ò ñ sãtenɔ ũ dorò, kũ yã dufu dannena dì ñ sé lán ìa ke ísõ bà. ¹⁵ Oi, óni yãpura o kũ yenyĩo, ò gbã yã sɛnda pínki musu Kirisi kũ à de a mì ũ gũn. ¹⁶ A gũnn m̄egu sɛnda pínki dì kõ kũn ò nakɔa kũ tĩnɔ gbãnao, akũ m̄egunɔ dì zĩ ke a zéa, mèe digõ gbã àgõ kara kũ yenyĩo.

Kunna zĩ kũ kunna dufuo

¹⁷ Abire yãì maten yã oáre kũ Dikiri tóo, mateni á gbao laakarii. Àsungõ kun lán kifiri kũ ñ nèsefutake doñne arenɔ bàro. ¹⁸ Ñ laasun ñ ké yõnkɔ, ò zã kũ wèndi kũ Luda dì kpám̄mao, kũ ñ wé sira, akũsõ ñ sã gbãna yãì. ¹⁹ Ò nèse vĩro, ò ñ zĩda kpà wé'isariyãa, ò dà vãni buri sɛnda pínki kèna ni vĩ. ²⁰ Àkõnɔ sõ, ádi Kirisi yã dada lero. ²¹ Yesu gũn a a yã mà, a yãpura kũ à vĩ dàda. ²² Ò óáre à ò gbare á dà zĩ kũ à doáre arei, kũ à yàka á pónidena vãninɔ yãì. ²³ Ò óáre à á nèse lite á laasun gõ dufu, ²⁴ áni dà dufu kũ Luda kè lán a pó bà sé, á konna nigõ adona kunna yãpurade ũ yãzedeke gũn.

²⁵ Abire yãì à ò gbare manafiki yãì, á baadi gõ yãpura o a gbèdakenɛ, zaakũ mèdokɔnɔdenɔm̄e ó ũ. ²⁶ Tó á pò fè, àsun durunna kero. Àsun tó ifãntè gè kpén àgõ kpé pofenaro, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yãì. ²⁸ Gbẽ kũ àdi kpãni o yã à kpãni tó. À wé tã à zĩ mana ke kũ a ɔo, de à pó le à bo takasidenɔne. ²⁹ Àsun tó yã vãni ke bo á lénlo, séde a zéde kũ ani gbẽ kara, à ke àre ũ gbẽ kũ òten manɔne. ³⁰ Àsun Luda Nini kũ à kú adona da p̄siranlo. À de sèeda kũ Luda kèáwa ari á bona gɔrɔ zĩ ũ. ³¹ Àsun ke ìni kũ gbẽkeoro. À pofè tó kũ pètèo kũ patana gbãnao kũ gbès̄s̄s̄naao kũ p̄s̄ikena buri sɛnda pínki. ³² Àgõ gbẽke ke kũ k̄so. Àgõ k̄s̄ wènda gwa. À sùru ke kũ k̄so lákũ Luda sùruu kè k̄áo nà Kirisi gũn.

5

Kunna gupuran

¹ Lákū á de Luda né yenyĩdeno ũ nà, à a ágba sé. ² Lákū Kirisi yewái nà à gí a wèndiĩi ó yái sa'obo kú a gbĩ nna Ludane ũ, à tó yekõĩ doáre are le se.

³ Lákū á de Luda gbẽno ũ nà, adi kú ò pãpãkena ke dà vãni buri sĩnda pĩnki ke wãkū yã ma á té sero. ⁴ Wé'isariyã'ona kú yã dõro sari onao kú fãai bène bonao mana kãáoro do, sé sãabukena yã. ⁵ Àgõ dõ sãnsãn kú pãpãkeri ke kesõ dàvãnide ke kesõ wãkũde ke ni kpata kú à bò Luda kĩnaa ble lele kú Kirisioro. Pó kú gbẽ dì a wãkū ke gõ a dikiri ùme. ⁶ Àsun tó gbẽke á sãte kú yã pã korioro. Yã bire takano mé ani tó Luda pãfẽ kipa a yãdarisarinõa. ⁷ Àsun tó á bàka gõ kú kũnwo. ⁸ Á kú gusiran yã, tera sà Dikiri gũn á kú gupuran. Àgõ kun gupura gbẽno ũ, ⁹ zaakū gupura dì mana buri sĩnda pĩnki iĩne kú yãzedeo kú yãpurao. ¹⁰ À yã kú àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka sũngõ kú kú gusira yãkena kú à karana vĩrooro. À yã bireno bobo gupurai. ¹² Bee yã kú gbẽ pĩno dì ke asiri gũn ona bi wé'iyãme. ¹³ Tó ò bò kú yão gupurai, òdi a sũsu dõ, ¹⁴ zaakū gupura dì tó ò pó sĩnda pĩnki e. Abire yã òdi pi:

I'ori ñ vu ñ fute bona gan,
Kirisi ni gu punne.

¹⁵ Àgõ á tãa'ona dõ manamana. Àsungõ de yõnkõno ũro, sé õndõrino. ¹⁶ Àgõ yã kú Luda a zé bòáre ke, zaakū goro díkĩnanõn vãni. ¹⁷ Abire yã àsungõ de yõnkõno ũro, àgõ dõ lákū Dikiri poyenyĩna de nà. ¹⁸ Àsungõ kú kú wẽdekenaaoro, àdi pãpã zĩmmame, ama à tó Luda Nini gõ zĩke á guu papana, ¹⁹ gbasã à fãai bo kú kõo kú zaburao kú Luda tókpanao kú lè kú Luda Nini dì daáreo. À lè sí, à Dikiri tó kpá á swèe gũn, ²⁰ àgõ De Luda sãabu ke goro sĩnda pĩnki yã sĩnda pĩnki gũn kú ó Dikiri Yesu Kirisi tóo. ²¹ À mì natekõne Kirisi vĩna kú á vĩ yã.

Gõgbẽ kunna kú a nanõo

²² Ákõno nõgbẽno, á baadi gõ mì nate a zãne lákū Dikirin áten kene bà. ²³ Zaakū gõgbẽme nõgbẽ mì ũ, lákū Kirisi de sõi gbẽ kú ò de a mè ũno mì ũ nà kú ñ Surabariio. ²⁴ Lákū sõi gbẽno dì mì nate Kirisine nà, leme se nõgbẽno gõ mì nate ñ zãnoe le yã sĩnda pĩnki gũn.

²⁵ Ákõno gõgbẽno sõ, á baadi gõ ye a nanõi lákū Kirisi ye sõi gbẽno nà, à gí a wèndiĩi a yã. ²⁶ À gbã bõne kú ío a yã gãĩ de àgõ de a pó ũ, ²⁷ de à ñ kpan'are ke kú gakurio sãa sari yitorokũnaa sari mamberu sari gbãsi sari taari sari. ²⁸ Len à kù gõgbẽ sĩnda pĩnki gõ ye a nanõi le lán a zĩda mèe bà. Gbẽ kú à ye a nanõi ye a zĩdaimẽ. ²⁹ Gbẽke dì gí a zĩda mèero. Àdi poble kpáa, àdi laakari dõa lákū Kirisi dì ke sõi gbẽnoe nà, ³⁰ kú ó de a mēgunõ ũ yã. ³¹ Abire yã gõgbẽ ni bo a de kú a dao bea, oni nakõa kú a nanõo, ñ gbẽnon pla ni gõ mè do ũ. ³² Asiri zõkõ kú yã pìi gũn, ma è à de le Kirisi dagura kú sõi gbẽno. ³³ Bee kú abireo à de á yã ũ se do. Á baadi gõ ye a nanõi lán a zĩda bà. Nõgbẽ sõ, à a zã yã da.

6

Nẽno yã

¹ Ákõno nẽno, Dikiri gũn àgõ á de kú á dao yã ma, zaakū abire mé à mana. ²⁻³ À bèere lí á de kú á daone, de àgõ aafia à gí ke andunia gũn. Yã kú Luda dìte káaku kú lésenaon gwe.

⁴ Ákõno denõ sõ, àsun á nẽno põ yakaro. À ñ tũtu ke à lé daĩma Yesude nēgwana ũ.

Zònɔ yā

⁵ Ákɔ̀nɔ zònɔ, àgɔ́ á andunia dí dikirinɔ́ yā ma kũ nèsedoo kũ vĩnao kũ lukanaao lákũ Kirisin áten kenɛɛ bà. ⁶ Ásun zĩ keńne ní wé yāiro. Àgɔ́ Luda pɔyenyĩna ke kũ yāpuraao kũ ákɔ̀nɔmɛ Kirisi zònɔ ũ yāi. ⁷ Àgɔ́ zĩ ke kũ kokario lákũ Dikirin áten kenɛɛ bà, adi ke bisāsirinlo. ⁸ Àgɔ́ dɔ́ kũ Dikiri ni baadi yāmanakena fĩna bonɛ, zò kesɔ́ zĩdade.

⁹ Ákɔ̀nɔ dikirinɔ́ sɔ́, àgɔ́ keńne le se. À yā pāsĩ ońnena tó. Àgɔ́ dɔ́ kũ mókɔ̀nɔ kũ ákɔ̀nɔ pínki, á Dikiri kú musu, àdi yā ke gbēke wé yāiro.

Gɔ́kebo kũ Luda kpàwánɔ

¹⁰ Yā kũ à gòn dí: Àgɔ́ gbāna Dikiri gũn kũ a iko gbāna zɔ́kɔ̀ɔ. ¹¹ À gɔ́kebo kũ Luda kpàáwanɔ da pínki, de à le à ze gínɡin à Ibilisi ɔ̀ndɔ́ fɔ́. ¹² Zaakũ adi ke bisāsirinɔ́n óten ɔ́si ká kũńworo, sé nini vāni kũ ò kú musunɔ́. Ò de andunia díkĩna gusira kíblerinɔ́ ũ kũ ní mĩdenɔ́ kũ ní ikodenɔ́. ¹³ Abire yāi à gɔ́kebo pìnɔ́ sète à da pínki, de à fɔ́ à ze à gí gɔ́ɔ́ vānia, gbasa à gɔ́ zena gínɡin a pínki kenaa gbera. ¹⁴ Àgɔ́ zena gbāna, à yāpura dɔ́ á pi asa ũ, à yāzedekɛ da m̀ò uta ũ. ¹⁵ À kena nna kũ Ludao baaru nna kpá kyate ũ, de àgɔ́ kú kũ soruo. ¹⁶ Àgɔ́ ludanaanikena kũna sēgbako ũ gɔ́ɔ́ sĩnda pínki, de à fɔ́ à Setan kà tédenɔ́ de pínki. ¹⁷ À surabana sé à kú m̀ò fùra ũ, àgɔ́ Luda yā kũ à de a Nini fēneda ũ kũna. ¹⁸ Àgɔ́ adua ke gɔ́ɔ́ sĩnda pínki, àgɔ́ Luda kpányĩ gbeka yā sĩnda pínki gũn kũ a Nini donnena arɛo. Àgɔ́ itē ke kũ mena zɔ́kɔ̀ɔ, àgɔ́ adua ke Luda gbēnɔ́ne ní pínki. ¹⁹ À adua kemene dɔ́, de tó maten yā o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri ońne vĩna sari. ²⁰ Baaru nna pì yāi má de Luda wéde kũ ò dà kpésiran ũ. Àgɔ́ adua kemene, de mà baaru nna kpá vĩna sari lákũ à kũ mà kpá nà.

Lézzammanaa

²¹ Ó gbēndo yenyĩde Tikiku, Dikiri zĩkeri náanide ni ma baaru kpááre pínki, de à le àgɔ́ ma kunna dɔ́ kũ pó kũ maten keo. ²² Ma a zĩáwa de à ó kunna oáremɛ, á nèsɛ le à yĩda kũ.

²³ Ó gbēnɔ́, De Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kɔ́i karaáre kũ á ludanaanikenaao. ²⁴ Luda gbēke ke gbē kũ ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinɔ́ne ní pínki.

FILIPIDENŌ

Pɔlu aduakɛna Filipidenɔne

¹ Makū Pɔlu kū Timotio Kirisi Yesu zɔ̀blerinɔ ɔ̀kɔ̀nɔ mé o takada dí kè Luda gbè kū ò kú Filipinɔne kunna Kirisi Yesu gūn kū n gbè zɔ̀kɔ̀nɔ kū n kpanyĩrinɔ.

² Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbèke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔ̀rɔ̀ kū á yā dɔ̀magu pínki, madìgɔ̀ ma Luda sáabu kpáme. ⁴ Ma aduakɛnaa gūn pínki madìgɔ̀ adua keáre á pínki kū pɔ̀nnao, ⁵ kū á ɔ̀ kakarana kúmao baaru nna kpanaa gūn zaa gɔ̀rɔ̀ kū a mà ari kū a gbárao yāi. ⁶ Má dɔ̀ sánsán, lákū Luda nà zĩ manaa á té nà, anigɔ̀ ke, ari à gé mì deo Kirisi Yesu sugɔ̀rɔ̀ zĩ. ⁷ À mana kū má á yā kúna á pínki le, zaakū á yā kú ma swèn. Má da kpésirann yá, má ze kú baaru nna pìio a yāpura ona yāin yá, á pínki á baka vī zé kú Luda ma gba gūn. ⁸ Luda dɔ̀ kú mateni á bege ke á pínki kú Kirisi Yesu yenyĩ burio. ⁹ Madì adua keáre, de á yenyĩ gɔ̀ kara àgɔ̀ gé dɔ̀naa gūn kú wékɛnaao swáswa, ¹⁰ de à yā kú à kú à ke dɔ̀, àgɔ̀ kun nɛ̀sepuradenɔ̀ ũ taari sari Kirisi sugɔ̀rɔ̀ zĩ. ¹¹ Àgɔ̀ pana kū yā mana kū òdi bo Yesu Kirisi kīnaano, de ò Luda tó bo, ò a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wèndi ũ

¹² Ma gbènɔ̀, má ye àgɔ̀ dɔ̀ kū yā kū à ma le té kà baaru nna gena areime, ¹³ akū soza kínabe dogarinɔ̀ n pínki kū gbè kparanɔ̀ dɔ̀ kú Kirisi yāin ò ma dà kpésiran. ¹⁴ Ma dana kpésiran yāi ó gbènɔ̀ Dikiri náani kè dasi de yāla, akū n kùgbāna kàra, òten Luda yā o gbènɔ̀ne vīna sari.

¹⁵ Yāpurame, n gbèkenɔ̀ di Kirisi yā waazi ke denlana yāi kú nɛ̀segɔ̀baao, gbèkenɔ̀ sɔ̀ kú nɛ̀semanao. ¹⁶ Gbè díkīnanɔ̀ di ke kú yenyĩome, zaakū ò dɔ̀ kú má zena kú Yesu baarunnakpanaa yāin má yīna la. ¹⁷ Nɛ̀segɔ̀bade pìnɔ̀ sɔ̀, òdi Kirisi yā waazi ke denlamɔ̀nnena yāime, adi ke kú nɛ̀sepuraonlo. Òten da òteni n kunna kpésiran wari karamene. ¹⁸ Yāken yá? Manafiki gūnn yá, yāpura gūnn yá, a pínki dé, òten Kirisi yā waazi keme. Ma pɔ̀ nna kú abireo, akūsɔ̀ ani era à ke nna dɔ̀, ¹⁹ zaakū má dɔ̀ kú adua kú áten kemene kú Yesu Kirisi Nini kpányi ni tó mà bo. ²⁰ Ma wé dɔ̀, akūsɔ̀ má a náani vī manamana, kú wé'i ni ma kú yāke gūnlo. Tera sà lán yā bà kú kùgbānao mani Kirisi tó bo ma mɛ̀e gūn, má kunn yá kesɔ̀ ma gan yá. ²¹ Zaakū Kirisi yāin má kún, ga demene àre ũ. ²² Tó ma kunna kú wèndiio demene zĩ àrede ũ, má dɔ̀ a kú mani séro, ²³ ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de màgɔ̀ kú kú Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴ Ama à mana màgɔ̀ kú kú wèndiio á yāi. ²⁵ Abire yā futena vīro. Má dɔ̀ kú mani gɔ̀ la màgɔ̀ kú kááo á pínki, de à le à gé are kú pɔ̀nnao ludanaanikena gūn.

²⁶ Len gɔ̀rɔ̀ kú mani era mà su á gwa le, áni zé le à ĩa dā Kirisi Yesu gūn manamana ma yāi. ²⁷ A pínki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á kunna kɔ̀ sé kú Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kú á zena gíngin kú lédokɔ̀nɔ̀, áten ɔ̀si ká kú nɛ̀se mèn doo baaru nna pì zé yāi. ²⁸ Àsun tó á iberenɔ̀ yāke vīna á kūro. Abire nigɔ̀ deñne sèda ũ kú ò m̀i pè kakatenaana, ákɔ̀nɔ̀ sɔ̀ áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaakū Luda á gbá zé à wari ke Kirisine, adi ke a náanikena adonlo. ³⁰ ɔ̀si kú a è maten ká yā, akūsɔ̀ a mà maten ká ari tera, ákɔ̀nɔ̀ á kú ɔ̀si dokɔ̀nɔ̀ pìi gūmme.

2

¹ Tó á konna Kirisi gūn lédamma vī, tó a yenyī ten té kpáái, tó á lédokōnŃ vī kŃ a Ninio, tó á kō wēnda vī kŃ sùruuo, ² à laasun dokōnŃ ke, àgō yenyī dokōnŃ vī lédokōnŃdenŃ ũ, poyeinayādokōnŃdenŃ ũ, de ma ponna gō papana. ³ Àsun yāke ke denlana ke yōgōkena yāiro. Zīdabusanaa gūn à a gbēdake kŃ kŃ bèereeo de á zīdala. ⁴ Gbēke sún laasun lé a zīda mèn do yāaro, à gbē pāndenŃ pó lé dŃ. ⁵ Àgō nèse kŃ Kirisi Yesu vī vī se. ⁶ A ludakenaa gūn adi a zīda kena lēle kŃ Ludao yā daro, ⁷ akŃ à a zīda gwenaa tòn, à zīrike sè, à gō bisāsiri ũ, à bisāsirike sè. ⁸ À a zīda bŃsa, à mīi nāte ari à gēe à gào, ari lígbāndurukpana ganaa. ⁹ Abire yāi Luda a sè musu, à tó kŃ à de tó sīnda pínkila kpāne, ¹⁰ de tó ò Yesu tó sī, gbē sīnda pínki ni kŃtēne ludambe kŃ zīteo kŃ zīte gēio, ¹¹ gbē sīnda pínki ni o kŃ a léo kŃ Yesu Kirisime Dikiri ũ De Luda tóbona yāi.

À gu puñne andunia gūn

¹² Abire yāi ma gbē yenyīdenŃ, lākŃ adī ma yā ma gŃŃ kŃ má kŃ kāáo nà, atēnsa kŃ má kŃ kāáo tera doro, àgō á bona mana lé papa kŃ vīnao kŃ lukanaao. ¹³ ZaakŃ Luda mé àten zī ke á gūn de àgō ye a poyenyīnaai gbaso à ke. ¹⁴ À yā sīnda pínki ke yākete kŃ lékpakōanaao sari, ¹⁵ de àgō taari sari, gbāsī sari, Luda né mamberusaridenŃ ũ tera gbē sātēna nèsepāsīdenŃ té, kŃ àten gu puñne andunia gūn lán susunenŃ bà, ¹⁶ àgō wēndi yā kŃna, de mà le mà ĩa dā kāáo Kirisi sugŃŃ zī yāi. Tó àten ke le, de mádi bà pā léro akŃsŃ mádi zī pā kero. ¹⁷ Bee tó ma aru ni kŃte á ludanaanikena sa'o'i ũ, ma pŃ nigŃ nna, maten ponna ke kāáo á pínki. ¹⁸ ÁkōnŃ sŃ, à ponna ke le, ò ke lēle.

TimŃti kŃ EpafarŃdituo

¹⁹ KŃ Dikiri Yesu arubarikaaŃo mani TimŃti zīáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. ²⁰ Má gbēke vī kŃ à ye á yāi yāpura lākŃ a bàro. ²¹ Gbē sīnda pínki zīda yā mé àdi done are, adi ke Yesu Kirisi yānlo. ²² Á dŃ lākŃ TimŃti a zīda bì nà, à baaru nna zī kē kŃmao lán né kŃ a deo bà. ²³ Tó má a zena dŃ sŃsu, má ye mà a zīáwa gŃnŃ. ²⁴ Má Dikiri náani vī kŃ mani su á gwa tera ma zīda.

²⁵ Ma gbē EpafarŃditu, ma zīkeri dake, ma zīkari dake kŃ a a zī à kpámai kŃ pŃ kŃ mateni a ni denŃ, ma è à mana mà a gbareáwame. ²⁶ Àteni á bege ke á pínki, akŃsŃ a nèsee yāka, kŃ a a gyākena baaru mà yāi. ²⁷ À gyā kē yāpura ari à kà gana, akŃ Luda a wēnda gwà. Adi ke àkŃme adoro, kŃ makŃome se, de ma pŃsira sún kararo yāi. ²⁸ Abire yāi maten wā mà a gbareáwa, de á wé sikŃle, á pŃ ke nna, ma laakari kpáte. ²⁹ À gbānake kpái Dikiri gūn kŃ ponna zŃkŃŃ. À bèere lí gbē bire takane. ³⁰ À gŃ fīti kŃ ani ga Kirisi zī yāi. À a zīda kpà gaa de à le à kpányī kŃ áni fŃ à kemenero kemene yāi.

3

Kirisi dŃnaa

1 Ma gbēnɔ, yā kū à g̃n dí: À pɔnna ke Dikiri gūn. Mani gí yā kū ma óare gbè sísiro. Àkūme aafia ũáre. 2 À laakari ke lewanna kùnɔi, yāvānikeri kū òdi n̄ ke yákiyaki pìnɔ! 3 Ókɔnɔ kū òdi donyī ke Ludane kū a Nini gbānao, òdi ãa dā Kirisi Yesu gūn, òdi náani kpá ó zīda yāaro, ókɔnɔ mé ó t̃z̃nade yāpuranɔ ũ. 4 Makū, má zé vī mà náani kpá ma zīdaa. Tó gbē ten da a a zīda náani kè, ma a pó kè deala. 5 Ma t̃z̃ ma gɔɔ sɔraak̃ode zī. Isarailan ma ũ inaa gūn, Biliaminu buri, Eberu buri yāpura. Musa doka musu má kú Farisinɔ gāa gūn. 6 Ma ania kè, ma wé t̃a s̃si gbēnɔa. Yākena a zéa Musa doka gūn, gbēke dí f̃ à ma taari èro. 7 Ama yā kū má kūna àre ũ yā pìnɔ g̃m̃ene àree sari tera Kirisi yāi. 8 A kū à deñla ma yā sīnda pínki òte àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu d̃na kū à de a pínkila yāi. Kirisi pì yāi ma ɔ gbàre yā sīnda pínkii b̃sa ũ, de màg̃ a vī, 9 màg̃ kú a gūn kū yā kū ò tó ò ke nna kū Ludao a náanikena yāiio. Luda ò tó yā bo kúnwo nna dokakūna yāinlo, àdi tó yā bo kúnwo nna Kirisi náanikena yāime. 10 Yā kū má yei mé à de mà Kirisi d̃s̃ kū gbāna kū à f̃t̃eo bona ganwo, de ma bàka g̃ kú a warikena gūn, mà g̃ lákū a bà a ganaa gūn 11 gbasa mà g̃ g̃avu ũ.

Pó kū nten péa lenaa

12 Adi ke ma lè pínkinlo akūs̃ má papana g̃aro. Maten péame, de mà yā kū Kirisi Yesu ma se a pó ũ yāi sí ma pó ũ. 13 Ma gbēnɔ, mádi sí ma lè k̃ro. Yā m̃en don maten ke, madì ñnɔ pó kū à kú ma arei, pó kū à kú ma kpe laasunlenaa sari. 14 Maten pé pó kū ma wé d̃iia, de mà àre kū Luda ó sísia gena musu le Kirisi Yesu gāi. 15 Ókɔnɔ gbē papananɔ, òg̃ laasun bire vī. Tó á laasun pānde vī, Luda ni á wé k̃áre yā bire musu. 16 A pínki dé, gu kū o kan dí, ò gé are zé dok̃nɔ p̃i gūn.

17 Ma gbēnɔ, à ma ágba sé, lákū o a taka k̃áre nà, á wé g̃ pé gbē kū n̄ kunna k̃ s̃ionɔi. 18 Madìg̃ oáre yā g̃n baaak̃, akūs̃ ma era maten oáre tera d̃o kū w̃io, gbēnɔn kun dasi kū n̄ yāk̃ena n̄ ké Kirisi gana lía iberenɔ ũ. 19 Ò m̃i pè kakatenaa. N̄ gbereme n̄ dikiri ũ, wé'iyāme n̄ ãdābɔ ũ, andunia yān n̄ laasun òg̃ kúa. 20 Ókɔnɔ s̃, ludambe gbēnɔn ó ũ, ó wé d̃o Surabari kū ani bo gwea, àkūme Dikiri Yesu Kirisi ũ. 21 Ani ó m̃e gbānasarinɔ li lán a m̃e gakuride bà kū a gbāna kū ani f̃ à tó pó sīnda pínki m̃i nateareo.

4

Lédammanaa

1 Abire yāi ma gbē yenyīde kū mateni á bege kenɔ, ákɔnɔ kū á de ma ãdābɔ kū madì pɔnna keo ũnɔ, àg̃ zena gíngin Dikiri gūn le, ma gbēnɔ.

2 Ma kúte kè Yuodiane kū Sintisio òg̃ lédok̃nɔ vī Dikiri gūn. 3 M̃ok̃n s̃ ma gbēndo náanide, ma wé k̃emma, n̄ kpá n̄gbē pìnɔi, zaakū ò ɔsi kà kúmao baaru nna kpanaa gūn kū Kelementio kū ma zīkeri dakenɔ. N̄ tó kú w̃endi takadan.

4 Àg̃ pɔnna ke Dikiri gūn gɔɔ sīnda pínki. Ma òáre d̃o, à pɔnna ke. 5 À á zīda busa gbē sīnda pínkine. Dikiri sunaa kà k̃ani. 6 Àsun yāke damu kero. Yā sīnda pínki gūn à adua ke, à yā gbeka Ludaa kū s̃abukenaao, à á yā'ummananɔ one, 7 ani á ñese kū á laakar̃iio kpátéare Kirisi Yesu gūn. Ñsekpatenaa p̃i z̃k̃, à de bisāsiri d̃na la.

8 Ma gbēnɔ, yā kū à g̃áren dí: Yā kū à yāpura vī akūs̃ à bèere vī, yā kū à zé vī akūs̃ à gbāsī ṽro, yā kū à nna akūs̃ à arubarika vī, yā kū à mana akūs̃ òdi a s̃abu kpá, àg̃ laasun lé yā birenɔ musu. 9 Yā kū ma dàare a s̃i, yā kū a mà ma léi akūs̃ a èma, à yā birenɔ ke, Luda aafiade nig̃ kú k̃áo.

Pɔlu Filipidenŏ sáabukpanaa

¹⁰ Ma pɔ nna à kè zɔkɔ Dikiri gŭn, zaakŭ á laasun èra à sùma sà. Á ma yā kūna yā fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o ɛ kū maten takasi ke yāinlo, zaakŭ ma dà ma zīdane màgɔ sáabu vī gwena sīnda pínki gŭn. ¹² Má takasikena dɔ akŭsɔ má nnamana dɔ. Gɔɔ sīnda pínki gu sīnda pínkia kána ke nàa, pódinyī ke pókīamma yáke vīmenε doro. ¹³ Mani pó sīnda pínki fɔ Kirisi kū àdi ma gba gbāna yāi. ¹⁴ Bee kū abireo kū á bàka kú kū ma takasikenaao, a yā mana kè.

¹⁵ Filipidenŏ, á dɔ kū á zīdao, ma baaru nna kpanaáε káaku gŭn, kū ma bo Masedonia bŭsun, sɔsi ke kun kū à kpàmai kū ɔgɔ yā bɔkɔtenaoro, sé ákɔnɔ. ¹⁶ Bee gɔɔ kū má kú Tesalonika, a pó kū mateni a ni denɔ kpàzāmenε de gèn dola. ¹⁷ Adi ke gban maten wetero, á àre karana Luda kīnaan maten wete. ¹⁸ Ma pó kū a kpàzāmenε lè, à pàpa ari à dìre. Epafarɔditu á gbanɔ kpàma, pó mòmá sà. À de sa'obɔ kū a gbī nna Ludane akŭsɔ àdi káagu à sí ũ. ¹⁹ Ma Luda ni pó kū á a ni vīnɔ kpàáwa Kirisi Yesu gŭn a aruzεε gakuride lén.

²⁰ Ògɔ ó Luda ó De tó bo gɔɔ sīnda pínki! Aami.

Lézammanaa

²¹ Á fɔ kpá Luda gbēnɔa ní pínki kunna Kirisi Yesu gŭn. Ma gbē kū ó kú ɛɛlenɔ fɔ kpàáwa. ²² Luda gbēnɔ fɔ kpàáwa ní pínki, atēnsa gbē kū ò kú Siza beano. ²³ Dikiri Yesu Kirisi gbēεε keáε á ninin.

KOLŌSEDENŌ

Sáabukpana kŭ aduakenaao

¹ Makŭ Pŏlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pŏyenyĩnaa gŭn kŭ ó gbē Timŏtio, ókŏnŏ mé o takada dí kè ²ó gbē náanide kŭ ò kú adona Kirisi gŭn zaa Kolŏsenŏne. Luda ó De gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gŏrŏ s̄inda pínki tó óten adua keáre, odigŏ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpáme, ⁴ zaakŭ o á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kŭ yenyĩ kŭ á vĩ ó gbēnŏneeo ní pínki, ⁵ kŭ á wé dŏ pŏ kŭ à ditenaáre ludambei yái. A yápura yá mà zaa káaku baaru nna kŭ o kpàáre gŭn. ⁶ Baaru nna pì ten né i àten dagula andunia gŭn pínki, lákŭ à kè á té nà zaa gŏrŏ kŭ a mà, akŭ a Luda gbēke súsu dŏ. ⁷ Ó gbē yenyĩde ó z̄ikeri dake Epafara mé à yá p̄i dàáre ó gēne ũ. Kirisi z̄ikeri náanideme, ⁸ àkŭ mé à yenyĩ kŭ Luda Nini á káa òwεre.

⁹ Abire yái zaa gŏrŏ kŭ o á baaruu mà, odigŏ wé keáre Ludaa lakanaa sari, de à tó à a pŏyenyĩna dŏ swáswa, a Nini á gba òndŏ kŭ wézεo pínki, ¹⁰ de àgŏ kun lákŭ Dikiri yei nà, á yá s̄inda pínki káagu, de á yá mana s̄inda pínki kena gŏ dagula, á Luda dŏna gŏ kara, ¹¹ de àgŏ gbāna yá s̄inda pínki gŭn a gbāna gakuride lén, de à pŏ s̄inda pínki fŏ kŭ menao kŭ pŏnnao, ¹² de àgŏ De Luda sáabu kpá, zaakŭ à ó ká baka kŭ à dìte a gbēnŏne gupuranwa. ¹³ À ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn do yenyĩde kpatan. ¹⁴ A gáin o gŏ z̄idadenŏ ũ, ó durunna kèwá.

Kirisi de pŏ s̄inda pínkila

¹⁵ Kirisi bi Luda kŭ òdi e kŭ wéoro takame, Àkŭme daudu ũ Luda pŏkenanŏ té pínki.

¹⁶ Luda pŏ kŭ à kú musu kŭ z̄iteoo kè pínki a gāi, pŏ kŭ òdi enŏ kŭ pŏ kŭ òdi eronŏ, kpatablerinŏn yá ke dikirinŏ ke gbānadennŏ ke ikodennŏ. Pŏ s̄inda pínki bò a k̄inaame, akŭsŏ ò kun a pŏ ũ.

¹⁷ À kun pŏ s̄inda pínki ā, pŏ s̄inda pínki kun a gāime.

¹⁸ Àkŭme s̄osi gbē kŭ ò de a mè ũnŏ mì ũ.

Àkŭme naana ũ, gāavu káaku ũ, de à gŏ pŏ s̄inda pínki mìde ũ.

¹⁹ Zaakŭ à kà Ludagu a k̄ike pínki pekerεa. ²⁰ À tò pŏ s̄inda pínki kè k̄āo nna a gāi, pŏ kŭ ò kú z̄ite ke musunŏn yá. A aru kŭ à k̄te lía mé à sù kŭ kena nna p̄io.

²¹ A kē Ludaa yá. A iberennŏ á ũ á laasun kŭ á vānikenanŏ yái, ²² akŭ Luda tò a ke k̄āo nna Kirisi gana a bisāsirikεmεe gŭn yái sà, de à á kpan'are ke gbāsi sari, mamberu sari, taari sari, ²³ tó á zena gbāna á ludanaanikena gŭn yīgānaa sari gíngin, tó ádi kēkŏa kŭ t̄āmaa kŭ á vĩ baaru nna kŭ a màa gŭnworŏ. Ó baaru nna p̄i kpà gbē kŭ Luda kè z̄ite lanŏne pínki kŭ makŭ Pŏlu, ma gŏ a kp̄ari ũ.

Pŏlu z̄ikena s̄osi gbēnŏne

²⁴ Tera sà maten pŏnna ke kŭ wari kŭ maten ke á yāiio. Wari kŭ Kirisi kè s̄osi gbē kŭ ò de a mè ũnŏ yāin maten pŏ kŭ à gŏ papa ma mèe gŭn. ²⁵ Luda z̄i dāmenε, akŭ ma gŏ s̄osi gbē p̄inŏ kp̄anyĩri ũ. À ma z̄i mà a yá oáre papana.

²⁶ Asiriya kŭ à utena gbēnŏne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátero mé à bò

Luda gbēnɔne gupuraa sà, ²⁷ Luda ye ò d̄s lākū asiriyā pì gakuri z̄sk̄ nà buri pāndenɔ kīnaa. Asiri pìn dí: Kirisi kú á gūn, akū á wé d̄s gakuria. ²⁸ A waazin odì ke gbē sīnda pínkinε, odì lé daom̄ma, odì yā dao gbē sīnda pínkinε kū ɔ̄nd̄s sīnda pínkio, de ò gé kū baadio papana Luda arε Kirisi gūn. ²⁹ Abire yāi maten zī ke, maten kokari ke kū a gbāna kū àten zī ke ma gūnwo gbānagbāna.

2

¹ Má ye àḡs kokari z̄sk̄ kū maten keáre d̄s, ák̄nɔ kū Laodiseadenɔ kū gbē kū òdi wé sik̄leronɔ pínki, ² de n̄ swè le à kpáte, ò lédok̄nɔ ke kū yenyīo, de n̄ wé kē swáswa, òḡs Luda asiriyā kū à de Kirisi pì ũ d̄s. ³ A kīnaan ɔ̄nd̄s kū d̄snaao aruzεke sīnda pínki ùten. ⁴ Mateni abire oáre, de gbēke sún á sáte kū lénna lékpak̄sanaaoro yāi. ⁵ Bee tó má kú k̄ááoro, ma nini kú k̄ááo, ma è áten yā ke a zéa, akūs̄ á Kirisi náanikena gbāna, akū ma p̄o kè nna.

Pó sīnda pínki p̄ekeremmana Kirisi gūn

⁶ Lākū a Kirisi Yesu s̄i á Dikiri ũ nà, àḡs kú a gūn le, ⁷ á zīni ḡs p̄etena a gūn. À kara a gūn, àḡs gbāna a náanikena gūn lākū ò dàáre nà. Àḡs kú kū s̄aabukpanaao manamana. ⁸ À laakari ke de gbēke sún d̄sna gbāna kasaáre à á sáte kū bisāsiri ɔ̄nd̄s p̄a korioro. Yā bireno dì bo futeokarayānɔ kū andunia yākenanɔ kīnaame, adi ke Kirisi kīnaanlo. ⁹ Zaakū Luda k̄ike sīnda pínki p̄ekerε Kirisia a bisāsirikemεε gūn. ¹⁰ Kunna gbē kú à de gbāna sīnda pínki kū iko sīnda pínkioo m̄ide ũ p̄i gūn, a sīnda pínki p̄ekerεáwa. ¹¹ A gūn a t̄ò z̄s à bò á dà zīn. Adi ke t̄ò kū bisāsiri dì z̄s̄n̄nenlo, kū Kirisi dì z̄s̄n̄nemε. ¹² Zaakū da'itekēnaa gūn ò á v̄i k̄áo, akū a fute k̄áo, kū a gbāna kū Luda a f̄uteo bona gan náani kè yāi. ¹³ Á de ḡenɔ ũ yā Luda kīnaa á taarinɔ kú á dà zīnɔ yāi, akū Luda á gbá w̄èndi dufu lele kū Kirisio, à s̄uruu kè k̄úoo kú ó taarinɔ pínki. ¹⁴ Luda ó taari takada kú à ó dá yān gògo, à sè à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbāna s̄i dikirinɔ kū gbānadenɔooa, à bò k̄únwo sarapuraa à n̄ kpe bò, à n̄ kpan'are kè z̄iz̄nɔ ũ.

¹⁶ Abire yāi àsun tó gbēke á taari e p̄óblena ke p̄ómina ke dikpe ke m̄o dufu bona ke k̄ammaboḡr̄o yā musuro. ¹⁷ Yā bireno pínki bi yā kú ò p̄i ani su takame, yā p̄inɔ bok̄otenan Kirisi ũ. ¹⁸ Àsun tó gbē kú àdi a zīda busa éke p̄ó ũ kú àdi donyī ke malaikanɔne á sáte à á bo p̄ó kú á wé p̄éanlo. Wégupu'ena yā mé àdiḡs gbāna gbē bire takane, akū àdi a zīda bi p̄a a bisāsirikeda laasunɔ yāi. ¹⁹ À pena Kirisi kú à de m̄i ũaro. Kirisi gūn m̄egu sīnda pínki dì k̄s kú, ò n̄ak̄s̄a kú t̄inɔ gbānao, m̄εe p̄i diḡs gbā lākū Luda ye à gbā nà.

²⁰ Zaakū a ga kú Kirisio andunia yākenanɔ musu, b̄oyāin adì n̄ yāditen̄nenanɔ ma lán andunia gbēnɔ bàa? ²¹ Òdi pi, òsun adikīna na n̄ ɔ̄īro, òsun adikīna í k̄ero, òsun ɔ̄ na adiaro. ²² Pó bireno pínki dì láka kú n̄ anfānikēnaaomε. Bisāsiri yādann̄enan abirenɔ ũ. ²³ Yā bireno de lán ɔ̄nd̄s yā bàme, zaakū òdi donyī yā tilasi dañne kú z̄idabusanaao kú warid̄na n̄ zīda m̄εao. Bee kú abireo àdi kpá ó d̄an̄n̄ero.

3

Kunna w̄èndi dufu gūn

¹ Lākū a fute kú Kirisio nà, à tó ludambe yā doáre arε, zaakū gwen Kirisi vutena Luda ɔ̄plai. ² À tó á laasun ḡs kú ludambe yānɔa, àsunḡs kú andunia p̄saro. ³ Zaakū a ga, á w̄èndi utena kú Kirisio Luda gūn.

⁴ Lākū Kirisi de á w̄èndi ũ nà, tó à bò gupuraa, ák̄nɔ se áni bo k̄áo kú gakurio sà. ⁵ Abire yāi à andunia yā kú ò kú á nèseε gūnnɔ de: P̄ap̄akenaa, wé'iyā, m̄εfutēnaa, yā v̄ani nid̄ena kú wākūuo. Pó kú gbē dì a wākū ke ḡonε a

dikiri ũme. ⁶Yā bireno yāin Luda ni pofēna kipa a yāmarisarinɔa. ⁷Ákõno se, á kú yā pino gūn yā, ò dòáre are. ⁸À ɔ gbarɛ yā dí takanɔi sà: Pofēnaa, zukakanaa, nèse pásĩ, gbēsōsōna kū yāpāpā'onaa. ⁹Àsungō éke tokōnero, zaakū a á dà zĩ kū a yākenanɔ gòala, ¹⁰a a dufu sè kū à kèkè àten dufu kū de à gō lán a Kèri pò bà. ¹¹Gwe Yudanɔ kū buri pāndenɔ dokōnɔme kū tōzōnadenɔ kū gyofɔrɔdenɔ kū sènte gbēno kū wésiradenɔ kū zòno kū zĩdadeno. Kirisime ní pínki ũ, à kú ní gūn ní pínki.

¹²Abire yāi, lākū Luda á sé a gbē yenyīdenɔ ũ nà, dà kū ò de à daáwanɔn dí: Wēnda, gbēke, zĩdabusanaa, buseke kū menao. ¹³À kō fō. Tó yāke sù à á ká kū kō, à sùru ke kū kō. Lākū Dikiri sùru kè kááo nà, à ke kū kō le se. ¹⁴A pínki musu à yenyī kū àdi yā pino kakara swáswa daáwa. ¹⁵À tó aafia kū à bò Kirisi kīnaa kí ble á swēe gūn, zaakū kunna kū kō aafiaan Luda á sísia mēdokōndenɔ ũ. Àgō Luda sáabu kpá. ¹⁶À tó Kirisi yā vuteki le á nèsen manamana. À yā dakōne, à lé dakōa kū òndō sīnda pínki. Sáabukpanaa gūn à lè sí Ludane á swēe gūn kū zaburao kū tókpanaa kū donyī lè nɔ. ¹⁷Pó kū àten ke ke kū àten o pínki, à ke kū Dikiri Yesu tó, à De Luda sáabu kpá a gāi.

Luda gbēno kunna kū kō

¹⁸Ákõno nɔgbēno, á baadi gō mì nate a zāne. Len à kū à ke Dikiri gūn le. ¹⁹Gōgbēno, á baadi gō ye a nanɔi. Àsungō pásĩ kūrwo. ²⁰Néno, à á de kū á dao yā ma yā sīnda pínki gūn, zaakū abire mé àdi ká Dikirigu. ²¹Deno, àsun á néno nèse fute à ní pɔ yakaro. ²²Zōno sō à á andunia dikirinɔ yā ma yā sīnda pínki gūn. Àsun zĩ kéíne ní wé yāiro. À zĩ kéíne kū nèse mèn doo, zaakū Dikiri vīnakerinɔn á ũ. ²³Yā kū àten ke pínki, àgō ke kū yāpurao, lándō Dikirin àten kene bà, àdi ke bisāsirinlo. ²⁴Àgō dō kū áni Dikiri láada le á baka ũ. Dikiri Kirisin àten doi. ²⁵Yāvānikeri ni a vāni gbè le. Luda dì gbēke wé gwaro.

4

¹Ákõno dikirinɔ, à á zòno gwa a zéa sūsu. Àgō dō kū ákõno se á Dikiri vī musu. ²À á zĩda kpá aduakēnaaa kū itēkēnaao kū sáabukpanaa. ³À wé kēwēre Ludaa dɔ, à zé bowere ò a yā waazi ke, ò Kirisi asiriyā oñne. Abire yāin ò ma dai kpésiran. ⁴À wé kemene mà yā pì o swáswa, lākū à kū mà o nà. ⁵Àgō á zĩda kūna dō Yesusaridenɔ té kū òndō. Àgō yā kū Luda a zé bòáre ke a gɔrɔa. ⁶À tó á légbɛ gō nna àgō karana vī, de àgō dō lākū áni yā lí baadia nà.

Lézammanaa

⁷Ó gbē yenyīde Tikiku ni ma baaru kpááre pínki. Àkūme zĩkeri náanide ũ, ó zòbleri dakeme Dikiri zĩ gūn. ⁸Abire yāime mateni a zĩáwa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

⁹Á gbēndo Ōnesimu, ó gbē yenyīde náanide ten su kāao. Oni pò kū ó kú a gūn gu dia oáre pínki. ¹⁰Arisitaku kū ó kú lele kpésiran fɔ kpááwa kū Baanaba dakūna Maakuo. Ò Maaku yā óáre kò. Tó à sù á kīnaa, à gbānake kpáne. ¹¹Yesu kū òdi pine Yusutu fɔ kpááwa dɔ. Yuda kū óten kpata kū à bò Luda kīnaa zĩ ke lelenɔ lén gwe. Ma laakari kpatena kūrwo. ¹²Á gbēndo Epafara, Kirisi Yesu zòbleri fɔ kpááwa. Àdigō ania ke kū aduakēnaáre gɔrɔ sīnda pínki, de à le à kāsara kú àgō papana Luda poyenyīnaa gūn. ¹³Mani fō mà a sèeda ke kū àten zĩ kéáre manamana, ákõno kū Laodiseadenɔ kū Ierapolidenɔ. ¹⁴Ó likita yenyīde Luku kū Demasio fɔ kpááwa. ¹⁵À fɔ kpá ó gbē kū ò kú Laodiseanɔa kū Nimfao kū sɔsi gbē kú òdi kō kakara a beanɔ. ¹⁶Tó a takada dí kyó kè, à kpá Laodisea

sɔsi gbẽnɔa ò a kyó ke, gbasa à n pɔ kyó ke se. ¹⁷ À o Akipunε, à laakari dɔ Dikiri zĩ kũ ò dãnεεa, à a mì dε. ¹⁸ Makũ Pɔlu makũ mé ma yã dí kè kũ ma zĩda ɔo, ma fɔ kpàáwa. À tó ma kunna kpésiran yã gɔ dɔágu. Luda gbẽke keárε.

TESALONIKADENŃ TAKADA KAAKU

TesalonikadenŃ zém̃nñnaa

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timotio, ók̃ñ mé o takada dík̃na k̃̀ Tesalonika s̃osi gb̃e k̃̀ ó kú De Luda k̃̀ Dikiri Yesu Kirisio g̃nññe. Luda gb̃e keáre, à á gba aafiaa. ² Ó aduak̃naa g̃ñ á yā dìg̃̃ d̃ógu g̃r̃ s̃inda p̃inki, odìg̃̃ Luda s̃áabu kpá á p̃inki yā musu. ³ Lákū áten z̃i ke á ludanaanik̃naa nà, áten kokari ke yenyī g̃ñ, akūs̃ áten mena ke wéd̃na ó Dikiri Yesu Kirisii yāi, yā p̃iño dìg̃̃ d̃ógu Luda ó De are. ⁴ Ó gb̃e Luda yenyīdeñ, ó d̃s̃ k̃̀ Luda á sé, ⁵ zaakū k̃̀ o baaru nna kpáare, ódi su k̃̀ yā'onaao adoro, o su k̃̀ Luda Nini gb̃anaome, yā p̃i ó k̃̀na gb̃ana manamana. Á d̃s̃ lákū ó kú á té nà á aafia yāi, ⁶ akū a g̃̃ ók̃ño k̃̀ Dikirio dàdariño ũ. Wari z̃k̃̃o g̃ñ a yā p̃i s̃i k̃̀ p̃ñna k̃̀ Luda Nini dàáguo, ⁷ akū a zé mò Yesude k̃̀ ó kú Masedonia b̃usu g̃nññe k̃̀ Girisii b̃usuuo p̃inki. ⁸ Dikiri yā bò á k̃̀naa, adi ze Masedonia k̃̀ Girisio adoro, á Yesu náanik̃na yā dàgula p̃inki, à baarukpana ṽi doro. ⁹ Òten o lákū o zé lè á k̃̀naa nà, lákū a kpe lì t̃anaññe, a are d̃ Luda nà, akū áten do Luda W̃endide Yāpuradei, ¹⁰ áteni a Né Yesu k̃̀ à a f̃ute bona gan d̃a ari à bo ludambe, à su ó sí p̃f̃e k̃̀ Luda ni kipam̃maa.

2

Pɔlu z̃ik̃na Tesalonika

¹ Ma gb̃eñ, á d̃s̃ k̃̀ á z̃idao, k̃̀ ó zé lena á k̃̀naa dí ke p̃aro. ² Á d̃s̃ lákū ò wé t̃awá nà, o wari k̃̀ káaku zaa Filipi, akū Luda ó gbá sw̃e, o a baaru nna kpáare kokari k̃̀ kokario. ³ Ó nakaranaáwa de éke zé yā ũro. Ódi ke laasun ṽani ke á takik̃na yāinlo. ⁴ Lákū Luda ó ká a baaru nna kpanaaa nà, len odì kpáinne le, adi ke bis̃siri p̃oyeinañ óten wetero, sé Luda ó laasun t̃asikeri p̃o. ⁵ Á d̃s̃ k̃̀ ódi yā nnanna o gb̃ekeñero, akūs̃ ódi yāke ke k̃̀ manafikio wākū yāiro. Ludañ ó s̃eedade ũ. ⁶ Ódi s̃áabu wete bis̃siri k̃̀naaro, ák̃ño ke gb̃e p̃andeño. ⁷ Bee k̃̀ ó a zé ṽi ò g̃̃áre aso ũ ó Kirisii z̃irik̃na yāi, o k̃̀ k̃̀áo busebuse, lákū ñgb̃e ñerande d̃i laakari d̃o a néa nà. ⁸ K̃̀ ó yeái manamana yāi, ódi z̃eo ò baaru nna k̃̀ à bò Luda k̃̀naa kpáare adoro, k̃̀ ó z̃ida kpááwanaaome d̃o, zaakū a g̃̃ ó gb̃e yenyīdeño ũ. ⁹ Ma gb̃eñ, à tó ó z̃ik̃na k̃̀ wario yā d̃águ. G̃r̃o k̃̀ óten baaru nna k̃̀ à bò Luda k̃̀naa p̃i kpáare, odìg̃̃ z̃i ke f̃anant̃e k̃̀ gw̃anianio, de òsun g̃̃ á gb̃ekeñe aso ũro yāi. ¹⁰ Ák̃ñome ó s̃eedadeño ũ, k̃̀ Ludao d̃o, k̃̀ ó kú ák̃ño k̃̀ a Yesu náani k̃̀ño té a z̃éa ñes̃epuradeño ũ taari sari. ¹¹ Á d̃s̃ k̃̀ o yā k̃̀ á baadine lákū de d̃i ke a ñeññe nà. ¹² O lé dàáwa, o á ñes̃e kp̃ateáre, o nakaraáwa, de á kunna ke lee k̃̀ gb̃e k̃̀ Luda ñ ká kpata gakuride k̃̀ à bò a k̃̀naanño.

¹³ K̃̀ a Luda yā k̃̀ o òáre p̃i mà, ádi dite bis̃siri p̃o ũro, a s̃i lákū à de nà, Luda yā yāpura ũ. Ákū mé áten z̃i ke ák̃ño k̃̀ áteni a náani k̃̀ño g̃ñ. Abire yāi d̃o odìg̃̃ Luda s̃áabu kpá lakanaa sari. ¹⁴ Ó gb̃eñ, á yā k̃̀ lee k̃̀ Luda gb̃e k̃̀ ó kú Kirisii Yesu g̃ñ zaa Yudeaño, zaakū á b̃usudeño wé t̃ááwa se lákū Yudaño t̃ám̃na nà. ¹⁵ Yudaño Dikiri Yesu d̃e k̃̀ annabiño d̃o, akūs̃ ò p̃ewá. Ñ yā d̃i ká Luda guro, ò ib̃ere s̃e k̃̀ gb̃e s̃inda p̃inkio. ¹⁶ Ódi kpáw̃ere ò yā k̃̀ Luda d̃i gb̃e sura bao o buri p̃andeññe. Len durunna k̃̀ òdig̃̃ ke g̃r̃o s̃inda p̃inki dìg̃̃ didik̃̃a le. Luda p̃f̃e k̃̀pa ñ musu sà.

Timoti z̃ina Tesalonika

¹⁷ Ó gbēnɔ, kũ o kēkōsa gɔɔ pla, wé mé adi kō ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kè manamana, o mēe wà kũ ò wé sikōle. ¹⁸ Ó ye ò su á gwa dɔ. Makũ Pɔlu ma suna zé wēte à de gēn do ke gēn plala, akũ Setan kpàwεε. ¹⁹ Tó ó Dikiri Yesu sù, dí mé anigō de ó tãmaa kũ ó pɔnnao kũ ó gāzubɔɔ ũ a arε á baasii? ²⁰ Zaakũ ákōnɔmε ó gakuri kũ ó pɔnnao ũ.

3

¹ Kũ ódi fō ò mēna doro, o zεo ò gō Atēni ó tēne, ² o ó gbēndo Timɔti, Luda zĩkeri dake Kirisi baarunnakpanaa gũn zĩáwa, de à á gba gbāna à á nēse kpátεáre á ludanaanikēnaa gũn, ³ de á gbēke laakari sún futε wétāmmaanaa pì yāiro. Á dō kũ á zĩdao kũ Luda abire taka dītεwεε. ⁴ Gɔɔ kũ ó kú á kīnaa, o gīnake o òáre kũ oni wé tāwá, akũ à kè le lākũ á dō nà. ⁵ Abire yāi kũ mani fō mà mēna doro, ma a zĩ à á ludanaanikēna gwa. Ke Ibilisi á yō à á gwá, ó zĩ kè pān yá, ó dōro.

⁶ Kũ Timɔti sù sà, à á ludanaanikēna kũ á yenyīo baaruu kpàwεε. À pì ó yā dīgō dɔágu kũ laasun manao, akūsō átēni ó bege ke lākũ ótēni á bege ke nà. ⁷ Ma gbēnɔ, á ludanaanikēna yā mé à tò ó laakari kpatēna á yā musu ó wétāmmaana kũ ó wario gũn pínki. ⁸ Zaakũ á zēna gīgin Dikiri gũn, tera o ĩam pà sà. ⁹ Óni fō ò Luda sáabu kpá á yā musu. O ó Luda sáabu kpà manamana kũ pɔnna zōkō kũ odì ke a arε á yāiio. ¹⁰ Gwāani kũ fānantēo odīgō wé ke manamana, de ò le ò wé sikōle, ò pó kũ à kīa á ludanaanikēnaa gũn papaáre.

¹¹ Luda ó De kũ ó Dikiri Yesuo zé porowεε ò su ò á gwa. ¹² Dikiri yenyī kũ á vī kũ kōo kũ gbē sīnda pínki karaáre, à dadaála lán yenyī kũ ó vī kááo bà, ¹³ à á swè gba gbāna de àgō kun gbāsī sari taarisaridenɔ ũ Luda ó De arε ó Dikiri Yesu kũ a gbēnɔ pínki sugɔɔa.

4

Kunna lākũ Luda yei nà

¹ Yā kũ à gēn dí, ma gbēnɔ, a mà ó kīnaa lākũ à mana á kunna ká Ludagu nà. Á kunna de le kò, ama ótēn wé keáwa, ótēn kúte keáre ó Dikiri Yesu gũn, àgō kun le àgō géo. ² Á yā kũ o dàáre kũ Dikiri Yesu tóo dō. ³ Luda ye á kunna gō adona, à mì kē pāpākenaaa. ⁴ Á baadi gō a zĩda kũna dō kũ bèεεεo gbāsī sari, ⁵ adi ke kũ dà vāni nidēnaao lán kifiri kũ ò Luda dōronɔ bānlo. ⁶ Yā pìi musu gbēke sún a gbēdake taki ke ke à taari kēnero, zaakũ Dikiri ni wé tã yā bire taka kērinɔ a lākũ o gīnake o òáre nà, o á sã gào. ⁷ Luda dí ó sísi ògō kú kũ gbāsīoro, séde ó kunna gō adona. ⁸ Abire yāi gbē kũ à gì yādannēna díi, adi ke bisāsirin à gīro, Luda kũ àdi a Nini kũ à kú adona daógun à gīi.

⁹ Óni le ò yekōina yā oáero, zaakũ kũ á zĩdao Luda yekōinaa dàáre. ¹⁰ Á kunna de le kò, á ye ó gbē kũ ò kú Masedonia būsú gūnnɔi n pínki. Ma gbēnɔ, o lé dàáwa, àgō ke le àgō géo, ¹¹ à zé wete àgō kun yáketē sari, á baadi á zĩda yā ke à á zĩda zĩ ke, lākũ o dītεáre nà, ¹² de á kunna le à ká bàaidenɔgu, de àsun fu á zĩdaa à da gbēkeiro.

Dikiri sunaa

¹³ Ma gbēnɔ, o ye àgō yāpura dō gbē kũ ò andunia tònɔ yā musu, de á pɔ sūngō sira lán gbē kũ ò tãmaa vīronɔ bàro yāi. ¹⁴ Zaakũ o sì kũ Yesu gà à futε, len dɔ Luda ni tó gbē kũ ò andunia tò Yesu gūnnɔ era ò su káao lεεε.

¹⁵ Yā kũ ótēn oáre díkīna bi Dikiri yādannēnaame. Ókōnɔ gbē kpara kũ ónigō kun ari Dikiri sugɔɔ zīnɔ, óni do gbē kũ ò andunia tòo pìnɔne arero. ¹⁶ Dikiri mé ani bo ludambε, à kipa kũ yādītēnnēnao kũ malaika gbē zōkōò kòtooo kũ Luda kākāki só, gbē kũ ò gà Kirisi gūnnɔ ni vu bona gan káaku, ¹⁷ abire gbera

ókõnɔ gbẽ kp̄ara kũ ó kunnɔ, oni ó sète kũńwo lɛɛɛ ari ludambe lukun ò da Dikirilɛ ãa gũn, gbas̄a ògõ kú kãao ari gɔɔ s̄inda p̄inki. ¹⁸ Abire yãì à k̄õ laakari kp̄ate kũ yã p̄io.

5

¹ Ma gbẽnɔ, yã p̄i kena ke a kegɔɔ oárena zé v̄iro, ² zaakũ á d̄õ sãnsãn lákũ kp̄ani d̄i su gwãani nà. Len anigõ de Dikiri sugɔɔ z̄ilɛ. ³ Tó gbẽnɔ ten pi, ó aafia, ó kun ó laakariia, kakatena ni sur̄ma kãnto lákũ né'iwãwã d̄i su n̄sindarea nà, oni boro. ⁴ Ákõnɔ s̄õ ó gbẽnɔ, á kú gusiranlo, gɔɔ p̄i ni suáwa lán kp̄ani bàro, ⁵ zaakũ gupura gbẽnɔn á ù, fãnantẽ gbẽnɔn á ù á p̄inki. Gwãani ke gusira gbẽnɔn ó ùro. ⁶ Abire yãì òsun i o lán dakenɔ bàro. Ò itẽ ke ògõ kú ó laakariia. ⁷ I'orinɔ d̄i i o gwãani, wẽderinɔ s̄õ òdi wẽde ke gwãani. ⁸ Ókõnɔ s̄õ, zaakũ fãnantẽ gbẽnɔn ó ù, ògõ kú kũ laakariio, ò ludanaanikena kũ yenȳio da mò uta ù, ò surabana tãmaa kú mò fura ù. ⁹ Zaakũ Luda dí ó dite à p̄ofẽ kipawáro. À ó dite à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gãime. ¹⁰ Ákũ mé à gà ó yãì de ògõ kú kãao, tó ó b̄enɛ ke o andunia tòn yá. ¹¹ Abire yãì à lé dakõa, à k̄õ gba gbãna, lákũ áten ke nà.

P̄olu yãditena Tesalonikadenɔne

¹² Ma gbẽnɔ, o wé k̄ãawa, à bèɛɛ lí gbẽ kũ òdi z̄i ke á ténɔne, kũ ò iko v̄iáwa Dikiri gũn, òteni á da zéanɔ. ¹³ À n̄ gakuri d̄õñne manamana yenȳi gũn z̄i kũ òten ke yãì. Àgõ nna kũ k̄õ. ¹⁴ Ma gbẽnɔ, o lé dàáwa, à fayasaridenɔ da zén, à gbẽ ȳidanɔ gba sw̄ẽɛ, à laakari d̄õ gbãnasaridenɔa, à mena kũ gbẽ s̄inda p̄inkio. ¹⁵ À laakari ke, á gbẽke sún a v̄ani f̄ina bo kũ a v̄anioro. À zé wete àgõ a mana kekõne kũ gbẽ s̄inda p̄inkio gɔɔ s̄inda p̄inki.

¹⁶ Àgõ kú kũ p̄onnao gɔɔ s̄inda p̄inki. ¹⁷ Àgõ adua ke lakanaa sari. ¹⁸ Àgõ Luda sáabu kp̄á yã s̄inda p̄inki musu. Abire mé à deáɛ a p̄yenȳina ù Kirisi Yesu gũn. ¹⁹ Àsun Luda Nini té kũ àdi kángu dedero, ²⁰ àsun annabik̄eyã gya boro. ²¹ À yã s̄inda p̄inki tàasi ká, àgõ a mana kũna, ²² à mì k̄ẽ v̄anikena buri s̄inda p̄inkia.

²³ Luda Aafiade tó á kunna gõ kú adona yã s̄inda p̄inki gũn, à á nini kũ á w̄endiio kũ á mèɛo d̄ãkp̄áɛ aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugɔɔ. ²⁴ Luda kũ à á sísi à á sé náani v̄i, ani yã p̄i keáɛ.

²⁵ Ma gbẽnɔ, à adua k̄ewere. ²⁶ À f̄õ kp̄á ó gbẽnɔa n̄ p̄inki kũ Luda gbẽnɔ lép̄emmanaao. ²⁷ Ma naáɛ Dikirii, à takada dí kyó ke ó gbẽnɔne n̄ p̄inki. ²⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbẽke keáɛ.

TESALONIKADENŃ TAKADA PLADE

Yákpatekena Kirisi sugɔɔa

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkĩna kè Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisioo gūnnɔnɛ. ² De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó gbēnɔ, à kù ògɔ Luda sáabu kpá á yá musu gɔɔ sīnda pínki, lákū à mana nà, zaakū á ludanaanikena ten gé are manamana, akūsɔ yenyĩ kú á baadi vĩ kú kɔo ten kara. ⁴ Abire yái odì lé gbē á yá musu Luda sɔsinɔ gūn, lákū áten wétāmma kú wari pínki fɔ nà kú menao kú ludanaanikenaao. ⁵ Abire mɔwɛre kú Luda dì yá gɔgɔ kú gbēnɔ a zéame. Abire yái a ka à gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūn kú áten wari ke a yái. ⁶ Luda dì yá ke a zéame. Ani wé tã gbē kú òten wé tãáwanɔa, ⁷ ani ákɔnɔ kú òteni wé tãáwanɔ gba ĩampaki kú ókɔnɔ, tó Dikiri Yesu bò ludambe kú a malaika gbānanɔ ⁸ kú tévuraao. Ani wé tã ludad̄risari kú odi ó Dikiri Yesu baaru nna sironɔa. ⁹ Kakatena lakanasarin Luda ni wé tãóm̄ma. Oni n̄ kpake Dikiri are kú a gbāna gakurideo. ¹⁰ Tó à sù gɔɔ pì zĩ, ani tó bo a gbēnɔ yá musu, gbasaa a náanikerii pìnɔ a mana bo n̄ pínki. Anigɔ kú n̄ té, zaakū a yá kú o óare si.

¹¹ Abire yáin odìgɔ adua keáre baala'i, de ó Luda tó á kunna ká gwena kú à á sísia, à yá mana kú a ze kú a kenaaonɔ kú zĩ kú áten ke a náanikena gūnnɔ pínki papaáre kú a gbānao. ¹² Dikiri Yesu tó ni bo á musu, ákɔnɔ sɔ á tó ni bo a musu ó Luda kú Dikiri Yesu Kirisi piio gbēke yái.

2

Ludayādarisari

¹ Ó gbēnɔ, Yesu Kirisi suna kú ó kɔkakaranaao de ò daale yá musu, o wé kèáwa, ² àsun tó á laakari fute aragaro. Tó annabi yáke waazi ke takada kú ò pì à bò ó kīnaa pì, Dikiri sugɔɔ kà kò, àsun bídi kero. ³ Àsun tó gbēke á sãte kú yá bire takaoro, zaakū gɔɔ bire ni suro, séto gbēnɔ bona Luda kpe gɔɔ kà gĩa kú ludayādarisari kú à m̄i pè kakatena zéa bona gupuraa. ⁴ Ani gí pó kú òdi n̄ dite dikiri ũnɔi kú pó kú òdi donyĩ keñnenɔ pínki, ani a zĩda bi deñla, ani gé à vute Luda kpén, à a zĩda dite Luda ũ se. ⁵ Gɔɔ kú má kú kááo ma yá p̄i óare. Ádi donloo? ⁶ Á d̄s pó kú áteni a dādā de àsun bo a gɔɔ áro yá? ⁷ Zaakū ludayādanasari ten ɔ tá asiri gūn kò. Ani boro, séto gbē kú áten kpáne gò zén baasiro, ⁸ ludayādarisarii pì ni gbasaa à bo sà. Dikiri Yesu ni a de kú a lé'iao, à a kakate kú a suna gakurio. ⁹ Ludayādarisari pì ni su kú Setan gbānao à daboyānɔ kú yābonsarenɔ ke kú sèeda éke buri sīnda pínki. ¹⁰ Ani manafiki buri sīnda pínki ke gbē kú ò m̄i pè kakatena zéanɔnɛ, kú ò ḡi yāpura kú ani n̄ sura bai yái. ¹¹ Abire yái Luda ni likarana pāsĩ zĩm̄ma de ò éke náani ke. ¹² Yá ni gbasaa à vute gbē kú odi yāpura síro kú òdi ponna ke kú a vānionɔa n̄ pínki.

Luda á sé de à á sura ba

¹³ Ó gbē Dikiri yenyīdenɔ, à mana ògɔ Luda sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki á yá musu, zaakū Luda á sé zaa káaku, de à bo kú a Nini kú à tò o ḡs a pó ũ gbānao á yāpura sina yái. ¹⁴ Luda á sísi à á sé baaru nna kú o kpàáre yái, de á baka ḡs kú ó Dikiri Yesu Kirisi gakuri gūn. ¹⁵ Abire yái ó gbēnɔ, à ze gbāna, àgɔ yá kú o dàáre kú léo ke takada gūn kūna. ¹⁶ Ó Dikiri Yesu Kirisi kú Luda ó Deo yewái, a gbēke gūn à ó laakar̄ii kpàtewere ari gɔɔ sīnda pínki, à tãmaa mana

dàógu. ¹⁷ À á laakari kpáteáre, à á gba gbāna yāmanakena kŭ yāmana'onaaogŭn pínki.

3

À adua kewere

¹ Yā kŭ à gŭn dí, ó gbēnŃ, à adua kewere, de Dikiri yā le à dagula likalika, àgŭ bēere vīnne lākŭ à vī á kīnaa nà. ² À adua kewere de à ó bo gbē vāni dŕsaridenŃ Ń, zaakŭ adi ke gbē sīnda pínki mé à Luda yā sìro. ³ Dikiri náani vī, ani á gba gbāna, ani á sí a vānia. ⁴ O á náani kè Dikiri gŭn kŭ áten yā kŭ o òárenŃ ke, akŭsŭ ániogŭ ke. ⁵ Dikiri tó à Luda yenyī kŭ Kirisi menao gbáze dŭ á swēn.

Òsun ma'á kero

⁶ Ó gbēnŃ, o naáre Dikiri Yesu Kirisii, à kē ó gbē kŭ ò ma'á vīnŃa, kŭ òdi zī ke kŭ yā kŭ o dànnoronŃ. ⁷ Á dŭ kŭ á zīdao, kŭ à mana àgŭ té ó ágbai, zaakŭ ma'ádenŃn ó ũ gŕŕŭ kŭ ó kú á téro. ⁸ Ódi gbēke pŕble sí o blè fīnabonaa sariro, o zī kè gwāani kŭ fānantēo, o wari kè ari í sìwá, de òsun gŭ á gbēkenē aso ũro yāi. ⁹ Ó a zé vī à kpáwái, ama o kè le de à ó ágba sé yāime. ¹⁰ Gŕŕŭ kŭ ó kú kááo, o òdi kŭ gbē kŭ à ye zīkenaaairo ni pŕ blero. ¹¹ O mà kŭ á gbēkenŃ ma'á vī, òdi pŕke kopiro, séde gude. ¹² O òdi gbē bire takanŃne, o nañne Dikiri Yesu Kirisii, ò vuteki kŭ ò zī ke ò n zīda gwa.

¹³ ÁkŕnŃ sŭ ó gbēnŃ, àsun kpasa kŭ yāmanakenaoro. ¹⁴ Tó gbēke dí yā kŭ o òáre takada dí gŭn daro, à a yā bo à díte. Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kŭ yāi. ¹⁵ Ama àsun a sé á ibere ũro, à lé daa á gbēndo ũ.

¹⁶ Dikiri Aafiade á gba aafia gŕŕŭ sīnda pínki yā sīnda pínki gŭn. Dikiri gŭ kú kááo á pínki. ¹⁷ Makŭ Pŕlu makŭ mé ma fŕkpammaa díkīna kè kŭ ma zīda Ń. Abirekŭme ma takada pínki sèeda ũ, len madì kē le. ¹⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre á pínki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yādannerinɔ gbana laakarɪ

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irri lākū Luda ó Surabari kū Kirisi Yesu kū ó wé d̄oio d̄itemene nà, ² ma takada dí k̄enne Timŏti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū s̄uruuo à n gba aafia.

³ Lākū ma nakamma nà ḡɔɔ kū maten gé Masedonia b̄usun, ñ ḡɔ Efesu ñ o gbēkenɔne òsun yā kū àdi k̄ó sé kū Luda yāoro dañne doro. ⁴ Òsun laakari d̄o gara kū dizinɔ t̄ó k̄onɔwena kū à lé v̄irooa doro. Abire d̄i su kū lékpak̄oanaaoo. Àdi t̄ó Luda z̄i kū àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵ Ma yā p̄i d̄ite de òḡɔ yenyī v̄i yāime, yenyī kū àdi bo n̄esepura kū laasunlena dok̄ɔnɔ kū ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶ Gbēkenɔ p̄à yā p̄inɔne ò ḡè yā p̄āp̄ā onan. ⁷ Ò ye òḡɔ de Musa doka yādannerinɔ ũ, ama ò yā kū òten o gbáze d̄oro ke yā kū ò z̄èanɔ.

⁸ Ó d̄ó kū doka p̄i mana, t̄ó gb̄e ten z̄i kea a z̄éa. ⁹ Ó d̄ó d̄o kū Luda dí doka d̄ite gb̄e mananɔ yāiro, séde dokadarisarinɔne kū sāgb̄anadenɔ kū ludawekerisarinɔ kū durunnakerinɔ kū ludad̄ōrisarinɔ kū donyīrisarinɔ kū de kū dao d̄er̄inɔ kū gb̄ēderinɔ ¹⁰ kū zinakerinɔ kū p̄āp̄āb̄ēnek̄er̄inɔ kū lágilaginɔ kū éked̄enɔ kū yād̄immarinɔ kū gb̄e kū òdi bo yādannena z̄éde kp̄enɔ ñ p̄inki. ¹¹ Yāzede p̄i k̄ó s̄i kū baaru nna gakuride kū Luda arubarikade a kpanaa n̄amen̄e ma ɔ̄io.

Lākū Luda gbēke k̄e Pɔlune nà

¹² Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kū à ma gba gb̄ana s̄áabu k̄e, zaakū à ma náani k̄e à ma se mà z̄i keare. ¹³ Ma a t̄ó b̄ēne s̄i yā, ma wé t̄à a gb̄enɔa, ma gb̄ana m̄ónne. Bee kū abireo à s̄uruu k̄e k̄ūmao, zaakū ma k̄e w̄esirak̄enaa ḡūmm̄e kū a náanikenasario. ¹⁴ Akū ó Dikiri gb̄eke z̄ók̄ɔ k̄emene, à t̄ó ma a náani k̄e, akū má yenyī kū à de ó p̄ó ũ kunna Kirisi Yesu gūn v̄i. ¹⁵ Yā dík̄ina bi yāpurame, à k̄ú ò sí ɔplapla. Kirisi Yesu s̄u andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ p̄ola, ¹⁶ akū Luda ma w̄enda gwà, de mena z̄ók̄ k̄ú Kirisi Yesu k̄e k̄ú makū durunnakeri k̄asaraao bo gupuraa, de àḡɔ de s̄èda ũ gb̄e k̄ú oni a náani ke ò w̄endi k̄ú àdi lākaro lenɔne. ¹⁷ Luda m̄èn do légelege, ḡɔɔ s̄inda p̄inki Kína kū àdi garo akūs̄ òdi a e k̄ú w̄éoro ḡɔ b̄èere v̄i k̄ú gakurioo ḡɔɔ s̄inda p̄inki, aami.

¹⁸ Ma né Timŏti, lākū ò ḡinake ò annabik̄eyā ò n yā musu nà, maten yā p̄i danne, de ñḡɔ k̄ūna ñ z̄i mana k̄áo ¹⁹ ludanaanik̄enaa gūn kū laakariio kp̄at̄ena. Gb̄ekenɔ yā p̄inɔ kp̄à s̄ákoto, akū ñ ludanaanik̄enaa d̄i lé k̄úte. ²⁰ Im̄en̄eu kū Alesandao k̄ú ñ té. Ma ñ kp̄á Setanwa, de òḡɔ d̄ó k̄ú òdi d̄oke k̄ú Ludaoro.

2

Donyīkenaa

¹ Káaku ḡia ma lé d̄amma, à adua ke gb̄e s̄inda p̄inkine à z̄é gb̄ek̄añne, à k̄úte ke Ludane ñ yāi k̄ú s̄áabukpanaa. ² À adua ke k̄inanɔne k̄ú gb̄anadenɔ ñ p̄inki, de ò le òḡɔ kun aafia yākete sari ludayāmarinɔ ũ, ó kunna ḡɔ b̄èere v̄i. ³ Abirek̄ú mé à mana, àdi k̄á Luda ó Surabarin. ⁴ À ye gb̄e s̄inda p̄inki surabana le òḡɔ yāpura d̄ó.

⁵ Zaakū Luda m̄èn dome, akūs̄ yāk̄ek̄eri kun m̄èn do

Luda kŭ bisāsirinŏ dagura,
 àkŭmε bisāsiri Kirisi Yesu ũ.

⁶ À a zīda kpà à gbē sīnda pínki bò,
 akŭ ò a sèedaa kè a gŏrŏa.

⁷ Abire yāi Luda ma dite a kpàkpakeri kŭ a zīriio ũ, de mà a donyī zé yāpurade da buri pāndenŏne. Yāpuran maten o, adi ke ékenlo.

⁸ Má ye gŏgbēnŏ adua ke gu sīnda pínkia, ò ɔ sé musu gbāsī sari, pŏfē kŭ lékpakŏanaao sari. ⁹ Má ye dŏ nŏgbēnŏ n zīda keke a zéa yŏgŏkenaa sari, zīdamŏnnena baasi. Adi ke kŭ mì yŏgŏde tānaao ke wura kŭ òso nŏmanablebŏnŏ ke biza ɔgŏdenŏnlo. ¹⁰ Ò n zīda keke kŭ yāmanakenaao lákŭ à kŭ nŏgbē donyīrinŏ ke nà. ¹¹ Nŏgbēnŏ yā dada yītena, ò mì nate yā sīnda pínki gŭn. ¹² Madì we nŏgbēnŏ yā dada gŏgbēnŏne ke ògŏ iko vīmmaro, séde ògŏ yītena kítikiti. ¹³ Zaakŭ Adamun Luda kè káaku, a gbera Awau. ¹⁴ Adi ke Adamun ò sàtero, nŏgbēn ò sàte à gŏ taaride ũ. ¹⁵ Ama tó nŏgbēnŏ mena fŏ kŭ ludanaanikenaao kŭ yenyīo kŭ kúadonaao zīdamŏnnena baasi, oni né i aafia.

3

Sŏsi gbē zŏkŏnŏ

¹ Yā díkīna bi yāpuramε: Tó gbē ye à ke gbē zŏkŏ ũ, àten zī mana ni de. ² Gbē zŏkŏ gŏ kun taari sari, nŏmēndode ũ, laakaride ũ. Àgŏ a zīda kŭna dŏ gbē fayade ũ, nibŏkŭri ũ, gbē kŭ ani fŏ à yā dañne ũ. ³ Àsungŏ de wēderi ke gbē pāsī ũro. Àgŏ de nēsēdode yāketesaride ũ. ɔgŏ sún done arero. ⁴ Àgŏ a ɔn kŭna dŏ, a néno gŏ mì natene ògŏ a ɔdŏki gwa. ⁵ Zaakŭ tó gbē a ɔn kŭna dŏro, ani ke dera à fŏ à Luda sŏsi gbēnŏ gwaa? ⁶ Àsungŏ de Yesude dufu ũro, de àsun ĩa dā à a zīda da yān lán Ibilisi bàro yāi. ⁷ Àgŏ tŏ nna vī Yesusaridenŏ kīnaa dŏ, de òsun a tŏ ĩni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yāi.

Sŏsi kpanyīrinŏ

⁸ Lemε dŏ kpanyīrinŏ gŏ de gbē bèere denŏ ũ. Òsungŏ de lépladenŏ ũro. Wē yā sún doñne arero. Òsungŏ de ɔgŏ vāni weterinŏ ũro. ⁹ Ògŏ Yesu yā asirinŏ kŭna kŭ nēsēpurao. ¹⁰ Ò n yā gwa gīa, tó ódi yāke lemmaro, gbasa ò n dite kpanyīrinŏ ũ. ¹¹ Lemε dŏ n nŏnŏ gŏ de nŏgbē bèere denŏ ũ, laakaridenŏ ũ, ògŏ náani vī yā sīnda pínki gŭn. Òsungŏ de kŏrŏmŏtŏdenŏ ũro. ¹² Kpanyīri gŏ de nŏmēndode ũ, àgŏ a ɔn kŭ a néno kŭna dŏ. ¹³ Gbē kŭ ò n zī kè a zéanŏ gwena nigŏ mana, n laakari nigŏ kpatena n Kirisi Yesu náanikena gŭn manamana.

Ó donyīze asiri zŏkŏ

¹⁴ Bee kŭ maten yā dínŏ onne, ma dite mani su n gwa saa. ¹⁵ Tó ma suna sù à gŏi kè, má ye ñgŏ dŏ lákŭ à kŭ ògŏ kun Luda ɔndenŏ ũ nà. ɔnde pìnŏmε Luda Wēndide sŏsi ũ, yāpura péteki ũ kŭ a gbānalekio. ¹⁶ Ó donyīze asiri kŭ à bò gupuraa zŏkŏ yāpuramε:

À bò à sù bisāsiri ũ,

Luda Nini yāpura kpàa,

malaikanŏ a è.

Ò a yā waazi kè burinŏ té,

ò a náani kè andunia gŭn,

Luda a sè à tà kāao gakuri gŭn.

4

Tè yānɔ

¹ Luda Nini ò swáswa kù gɔɔ kpade gbēkenɔ ni pā kpá Yesu zéi, ò té yā kù tñanɔ dì ékedenɔ da a onanyĩ ò n sātɛ. ² Manafikide pìnɔ a mana dōkōnɛ kù a vānioro, n nèsɛ gana lākū ò pi gē wānan ò kēo bà. ³ Òdi gbēnɔ dādā nɔsɛnaai kù zākɛnaao, akūsō òdi póbɛ tèbona dite gbēnɔnɛ, póbɛ kù Luda kè a nāanikeri kù ò yāpura dōnɔ yāi, kù à de ò ble kù sáabukpanaao. ⁴ Pó kù Luda kè sīnda pínki manamɛ. Òsun a ke tè boro, ò ble kù sáabukpanaao, ⁵ zaakū Luda yā kù ò aduakɛnaao gbāsī bòn.

Kirisi Yesu zīkeri mana

⁶ Tó n yā pìnɔ dà n gbēnɔnɛ, ñnigō de Kirisi Yesu zīkeri mana ũ kù ò gwà kù ò donyīze yānɔ kù yādanne mana kù n téiio. ⁷ N mī kē futɛokaragara kù àdi kō sí kù Luda yāoroa. N n zīda tūtu ke de ñgō de ludayāmari ũ. ⁸ Mètutukɛnaa àrɛ vī fīti, ama dena ludayāmari ũ àrɛ vī yā sīnda pínki gūn, zaakū abire dì su kù wèndiio gbāra kù ziao. ⁹ Yā díkīna bi yāpuramɛ, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰ Òdi zī ke òdi ɔsi ká a musu, zaakū ó wé dɔ Luda Wèndidei. Àkūmɛ gbē sīnda pínki Surabari ũ, atēnsa a nāanikerinɔ.

¹¹ N yā pìnɔ diteñnɛ n dadañnɛ. ¹² Nsun tó ò n kefennakɛna gya boro. N tó n kunna zé mɔ Yesu nāanikerinɔnɛ yā'onaa gūn kù yākɛnaao kù yenyīo kù ludanaanikɛnaao kù kunna gbāsī sario. ¹³ Ari màgō su n wé tã n Luda yā kyó ke gbēnɔnɛ, n dañnɛ n lé daom̃ma. ¹⁴ Gba kù Luda dānne gɔɔ kù ò annabikɛyā ò n yā musu, akūsō gbē zōkōnɔ nānamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵ N laakari dɔ yā pìnɔ n mē kpáa, de gbē sīnda pínki n gena arɛ e. ¹⁶ N n zīda yā kù n yādannɛnaao tãasi ká. Nngō gé arɛ kù yā pìnɔ. Tó n kè lɛ, ñni n zīda sura ba kù gbē kù òten sã kpá n yāinɔmɛ.

5

Gyaanɔnɔ kù don'arɛdenɔ yā

¹ Nsun kpākē mare zōkōiro. N lé daa lán n de bà. N lé da kefennanɔa lán n vīni kù n dakūnanɔ bà. ² N lé da nɔgbē zōkōa lán n da bà, n lé da nɔ gbānaa lán n dāre bà kù nèsɛpuraɔ.

³ N kpá gyaanɔ kù ò gbēke vīronɔi. ⁴ Tó gyaanɔ nénɔ vī ke daikorenɔ, ò n danɔnɔ gwanaa dada gīa n donyīkɛnaa gūn, ò fīna bo n denɔnɛ kù n danɔ, zaakū abirekū dì ká Ludagu. ⁵ Gyaanɔ kù à gbēke vīro wé dɔ Ludai, àgō adua ke àgō kpányī gbekaa gwāani kù fānantɛo. ⁶ Gyaanɔ kù a zīda pɔyeinaa dì done arɛ bi gèemɛ, bee tó à bēnɛ. ⁷ N yā pìnɔ dañnɛ de gbēke sún n taari ero. ⁸ Tó gbē teni a danɔnɔ gwaro, atēnsa a ɔndenɔ, à bò Luda yā kpamɛ, Yesusaride deala. ⁹ Nɔgbē kù à de ò da gyaanɔnɔ tén di: Nɔgbē kù à kà wè baaakō, akūsō à zã kè gèn do, ¹⁰ ò a dō yāmanakeri ũ, nēgwari mana ũ, nibokūri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takaside kpányīri ũ, nɔgbē kù à mē kpà yāmanakɛna pínkia ũ. ¹¹ Nsun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakū tó n gō nidɛnaa fùtɛ, n nana Kirisia ni busamɛ, onigō ye ò zã ke, ¹² ò n zīda da yān, kù ò lé kù ò sènɛ yā gbòro yāi. ¹³ Abire gbera òdi ma'ã dada, òdigō gēgē ɔn kù ɔnnwo. Adi ke ma'adenomɛ n ũ adoro, òdi gō gbēpiri guderinɔ ũmɛ dɔ, òdi yā kù à de ò oro o. ¹⁴ Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zã ke, ò né i ò laakari dɔ bɛa, de òsun ó iberɛnɔ gba zé ò ó tó vāni síro yāi. ¹⁵ N gbēkenɔ bò ò tè Setanyī kò. ¹⁶ Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔnɔ vī a bɛa, àgō kpányī. Àsun tó ò gō sɔsinɛ aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kù ò gbēke vīronɔi yāi.

17 Gbē zōkō kū àdi doñne are a zéaa kà ò fīna bonε leu pla, atēnsa gbē kū à waazikεna kū yādannεnaao kokari vī. 18 Luda yā pì: Àsun léso da zù kū àten pò gbēnero. À pì do: Zikerii kà à a làada le. 19 Nsun gbē kū à sù kū gbē zōkō káarao yā síro, séto sèedadeno kà gbēnon pla ke aakō baasiro. 20 N kpākē gbē kū ò durunna kēno gbē sīnda pínki wára, de vīna le à gbē kparano kū. 21 Ma nanne Luda kū Kirisi Yesuooi kū malaika kū à n sēno, ngō yā pino kūna, nsun gbēke tē boro. Nsun yāke ke gbēkenε úblembe yairo. 22 Nsun wā n o na gbēa n a da Luda zīnlo. Nsun tó n o gō kú gbēke durunna gūnlo. Ngō n zīda kūna gbāsī sari. 23 Nsun í pā mi atēnero. Ngō sèwē gá fíti n nēse yāi kū n gyākεna gēn baaakō. 24 Gbēkeno durunna di bo gupuraa ari ògō gé a yā gōgō kúńwo, gbēkeno sō n pò di bo likalikaro. 25 Leme do yāmanakεnaa di bo gupuraa, bee a kū odi ero ni le à gō utenaro.

6

1 Gbē kū ò de zò ūno n dikirino dite gbē bèerεdeno ū ò mī nateñne a sīnda pínki gūn, de òsun Luda tó kū yā kū odi dañneo vāni boro yāi. 2 Gbē kū n dikirino de Yesu náanikeri ūno sún doke kúńwo kū ò de kō gbēno ū yairo. Ò zò bleñne manamana, zaakū gbē kū òteni n zī àre bleno bi Yesu náanikerinome, n gbē yenyidenome. N yā pino dañne, n lé daomma.

Yena ogoi

3 Tó gbēke ten yā pānde dañne, akūsō adi ze kū ó Dikiri Yesu Kirisi yāzedeo kū ó zé yādannεnaaoro, 4 iadāriime, à yāke dōro, lékpakōana kori kū yāgwana lakanasario a kú gyā ū. Yā birenno di tó gbēno nēsegōba kpá, ò fiti ke, ò kō sōsō, ò laasun vāni lé kú kō, 5 ògō ĩni kú kō. Gbē pino laasun kotina, yāpura n kē, òdigō da donyīkεna bi ogowetezeme. 6 Donyīkεnaa àre zōkō yāpura, tó gbē zè kú pò kú à vīo. 7 Zaakū ódi su kú pókeo andunia gūn laro, óni tá kú pókeo sōro. 8 Tó ó poble kú pókasanoo vī, abirekū mō le. 9 Gbē kū ò ye ò gō aruzekede ūno di n zīda da yōgwana tankuten. Pónidena mīsari kari di gēngu à n kpá kisira kú kakatεnaaooi. 10 Yena ogoi mé à de yā vāni sīnda pínki zīni ū. Gbēkeno a kōde kē ari ò kē ó donyīzea ò wāwā zōkō kpá n zīdai.

Nsi mana ká

11 Zaakū Luda gbēme n ū, n bàa sí yā pino, n tó yā mana gō donne are kú yākena a zéaa kú ludanaanikεnaao kú yenyīo kú menao kú busekεnaao. 12 N ó donyīze osi mana ká, n wēndi kú àdi lākaro sí, zaakū abirekūn Luda n sisia goro kú n lé mana sēne pari wára. 13 Ma nanne Luda kú àdi wēndi kpá pò sīnda pínkiaai kú Kirisi Yesu kú à yā mana ò Pōntiu Pilatinεeo, 14 ngō yā kú ò ditenne kūna gbāsī sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugoro zī. 15 Gbānade mēn do Arubarikade, kīnno Kína, dikirino Dikiri mé ani Kirisi pì bo gupuraa a goroa. 16 Àkū mé àdi garo ado, àdigō kú gupura kú òdi fō ò nairo gūn. Gbēke dí wé sialero, oni fō sero. Àkū mé à gakuri kú gbānao vī goro sīnda pínki, aami.

17 N o andunia tera dīkīna aruzekedenone, òsun ĩa dāro. Òsun gbāna le ogoda náanisariaro, ò gbāna le Luda kú àdi pò sīnda pínki kpáwá zōkō ò ponna keooa. 18 N oñne ò a mana ke, ò nna keñne, ò o poroñne, ògō gbēke vī. 19 Lán abirekū bà oni zāna mana di n zīdane aruzenna pò ū, oni wēndi kú à de wēndi ū yāpura le.

20 Timoti, n yā kú Luda nanne n oī kú gbāna. N mī kē ludayādanasari yā pāpā onaaa kú yālekperε'ona kú òdi pi dōnaao. 21 Gbēkeno zēo, akū ò pā ó donyīzene. Luda gbēke keáre.

TIMŌTI TAKADA PLADE

Pɔlu tékpana Timŏtigu

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyĩnaa gūn wèndi kū à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ² makū mé ma takada dí kènne, ma né yenyĩde Timŏti. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū sùruuo, à n gba aafiaa.

³ Ma sáabu kè ma dizinɔ Ludane kū madì doi kū nèsepuraa, zaakū n yā dìgō dɔmagu lakanaa sari ma aduakena gwāani kū fānantēoo gūn. ⁴ Tó wétē kū à bòmma yā dɔmagu, madì n bege keme, madigō ye ò wé sikōle, de ma ponna ke zōkō. ⁵ N ludanaanikena kū nèse mèn doo yā dɔmagu. N dai Loisi kū n da Yunisio Luda náani kè le se, akūsō má dō sānsān kū nten ke le se.

⁶ Abire yāi maten dɔngu, ñ fute ñ ze kū gba kū Luda dāneoo gɔɔ kū ma ɔ namma, ⁷ zaakū Nini kū àdi ó gba gbāna kū yenyĩo kū zīdakūnadōnaaon Luda kpàwá, adi ke nini vīnadenlo. ⁸ Abire yāi ñsun wé'i kū kū ó Dikiri yā onnenaao. Ñsun wé'i kū kū ma yāoro, makū kū ò ma da kpésiran Kirisi yāi. Ñwari kū òdi ke a baaru nna kpana yāi ke kūmao kū Luda gbānao. ⁹ Àkū mé à ó sura bà, à ó sísi o gō a pō ũ. Adi ke yā kū o kè yāinlo, a zīda pɔyenyĩna yāime kū gbēke kū à kèweroo zaade gɔɔ dí naaro. ¹⁰ Gbēke pii bō gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu pì sunaa gūn sà. À ga gbāna kàkate, à wèndi kū mèvānasarioo bōweroo gupuraa a baaru nna kū òdi kpá gūn. ¹¹ Luda ma dite a z̄iri ũ, de mà baaru pì kpàkpa ke mà a yā dañne. ¹² Abire yāin maten wari dí kei, ama wé'i dì ma kuro, zaakū má gbē kū ma a náani kè dō, akūsō má dō sānsān kū ani fō à yā kū à nāmenne ma ɔ dākpā ari a sugɔɔ zī. ¹³ Ngō yā kū n mà ma lén ari a zīniaa pì kūna yāzededannena ágba ũ kū ludanaanikenaao kū yenyĩ kū ó vī Kirisi Yesu gūnwō. ¹⁴ Ñ yā mana kū Luda nāne n ɔ kū gbāna kū a Nini kū à kú ó gūn gbānao.

¹⁵ Ñ dō kū Asia būsudenɔ ma zukūna í pínki. Figelu kū Emogenoo kú í té. ¹⁶ Dikiri wènda dō Ñesifuru bedenone! Zaakū à sù à ma nèse kpatenamene lé vīro, adi wé'i kū kū ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷ Kū à sù Romu gōnɔ, à ma wete ari à gèe à bōma. ¹⁸ Dikiri wènda dōne yākpatekegɔɔ zī. Ñ kpányi zōkō kū à kēmenne zaa Efesu yā dō sānsān.

2

Kirisi Yesu z̄ikari mana

¹ Mókōn sō ma né, ngō gbāna kū gbēke kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūnwō. ² Yā kū n mà ma ò pari wára, ñ na gbē náanidenone í ɔ, kū oni fō ò dada gbē pāndenone. ³ Ñ warikena fō kūoo Kirisi Yesu z̄ikari mana ũ. ⁴ Andunia yā bōkōtenaa dì do z̄ikari kū à kú zīlanne arero, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵ Bàkpakūsūri sō, tó adi bàa lé a zéaro, ani zīblena fūra lero. ⁶ À kù búbari kū à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷ Ñ laasun lé yā kū ma òo pìnɔa, zaakū Dikiri ni n gba òndō a pínki gūn.

⁸ Ñ dɔn kū Yesu Kirisi bi Dauda burime, akūsō à vù bona gan. Baaru nna kū madì kpán gwe. ⁹ Abire yāin maten wari ke. Ò mòò kàma lán dakerii bà, ama Luda yā dí sí mò káaro. ¹⁰ Abire yāi madì yā sīnda pínki fō gbē kū Luda í sēno yāi, de mókōnɔ se Luda í sura ba, ò gakuri kū àdi láraro le kunna Kirisi Yesu gūn. ¹¹ Yā díkīna bi yāpurame: Tó o ga káao, ónigō kú káao.

12 Tó o mēna f̄, óni kí ble k̄āao.
Tó o ledi kp̄ai, ani ledi kp̄awái se.
13 Tó ó náani v̄iro, à kpé náani v̄i,
zaakū ani we à ledi kpá a z̄idairo.

Dikiri z̄ikeri mana k̄u lékpak̄ōanaoro

14 Ñ yā p̄in̄o d̄o n gbēn̄ogu, ñ nañne Ludai òsun lékpak̄ōana ke yān̄o musuro.
À àre v̄iro, àdi gbē k̄u òten man̄o yakame. 15 Ñ kokari ke de Luda n sáabu
kpá, z̄ikeri k̄u àdi yā yāpura wēk̄ōañne súsu ũ, k̄u wé'i d̄i a k̄u a z̄i yā musuro.
16 Ñ p̄ā yāb̄otena p̄ā k̄u àdi k̄ō sé k̄u Luda yāoronē. Àdi gbēn̄o ludayādanasari
karañneme, 17 akū yā k̄u òdi dañne d̄i dañla lán f̄inna bà. Imen̄eu k̄u Filetuo kú
ń té. 18 Ò k̄ē yāpuraa, òdi pi ò f̄ute bona gan kò, òdi gbēken̄o ludanaanikena
yakañne. 19 Bee k̄u abireo ē k̄u Luda kp̄ate zena gbāna, ò yā dík̄ina k̄ēa: Dikiri
gbē k̄u ò de a p̄ó ũn̄o d̄ō. Gbē k̄u àdi Dikiri sísi mì k̄ē yā v̄ania.

20 Òn da dìḡō p̄on̄o v̄i dasi. Ò a ken̄o k̄ē k̄u wuraa k̄u andurufuuo yātikisikeb̄o
ũ, akūs̄ ò a ken̄o k̄ē k̄u lío k̄u gb̄lio yāfitikeb̄o ũ. 21 Tó gbē ò b̄ote yā
b̄ēeresari ḡun, ani ḡō yātikisikeb̄o ũ, aniḡō anf̄ani v̄i Dikirinē, aniḡō kú adona
yāmanakena p̄ínki soru ḡun. 22 Ñ bàa sí kefenna p̄ónidenan̄onē, ñ tó manakena
k̄u ludanaanikenaao k̄u yenȳio k̄u kunna k̄u k̄ō nnao donne are lee k̄u gbē
k̄u òdi Dikiri sísi k̄u n̄ēepuraon̄o. 23 Ñ ò b̄ote mìsari lékpak̄ōana k̄u à d̄ōna ke
v̄iron. Ñ d̄ō k̄u àdi fiti da. 24 À mana Dikiri z̄òbleri ḡō fiti v̄iro. A n̄ēse ḡō do k̄u
gbē s̄inda p̄ínki, yādanneri mana k̄u àdi gbē f̄ō ũ, 25 à gbē k̄u òdi a yā síron̄o gba
laakari busebuse. Òdiḡō d̄ōro ke Luda ni f̄ō à ń gba zé ò n̄ēse lite ò yāpura sí, 26 ò
bo Ibilisi k̄u à ń k̄u à ń dá a p̄oyenȳinaa ḡun b̄an, ń laakari suñma.

3

Bis̄asirin̄o yākena ḡoro kp̄eden̄o

1 Ñḡō d̄ō k̄u ḡoro kp̄eden̄o niḡō p̄āsī. 2 Gbēn̄o z̄ida yā ni doñne are, oḡo ni
ń swè ble. Oniḡō de karambaaniden̄o ũ, z̄idabirin̄o, gbēs̄ōs̄ōrin̄o, de k̄u dao
yādarisarin̄o, guturun̄o, ludayādarisarin̄o, 3 gbēyākerisarin̄o, s̄urusarin̄o,
gbēyakarin̄o, fayasariden̄o, aniapās̄iden̄o, yā mana iberen̄o, 4 bonkp̄eden̄o,
laasunsarin̄o, ȳōḡōden̄o. Oniḡō ye p̄onnakenaai de Luda yāla. 5 Òdi donȳi
ke, ama ò ye a gbānairo. Ñ ke z̄à k̄u gbē bire takan̄o. 6 Ñ gbēken̄o d̄i ḡē n̄ōgbē
k̄u òdi mì gbākenneron̄o, ò ń fu k̄u léo. Durunna s̄aa dà n̄ōgbē p̄in̄on, dà v̄ani
mé à ḡñ̄ne, 7 òdiḡō yā dada ḡoro s̄inda p̄ínki, ama òdi fu yāpura k̄ūnaa. 8 Lákū
Yanē k̄u Yamberesio b̄o Musa kpe n̄a, len gbē p̄in̄o d̄i bo yāpura kpe le. Ñ laasun
lékpereme, ó donȳize ḡun p̄ó ginȳinan̄ome. 9 Ò gena are v̄i doro, zaakū gbē s̄inda
p̄ínki ń ȳonk̄oke d̄ō, lákū ò Yanē k̄u Yamberesio p̄ó d̄ō n̄a.

Luda yā àree

10 M̄ok̄ōn s̄ō, ń t̄ēmai. Ñ ma kunna d̄ō k̄u ma yādannenaa k̄u yā k̄u maten
p̄éaa k̄u ma ludanaanikenaao k̄u ma menakeo k̄u ma yenȳio k̄u ma zena
gbānao 11 k̄u wé k̄u ò t̄āmao k̄u wari k̄u ma k̄ēeo. Ñ yā k̄u à ma le Antioku
k̄u Ik̄oniuo k̄u Lisitirao d̄ō k̄u wētāmmana z̄ōk̄ō k̄u ma f̄ōo. Ama Dikiri ma bo
a s̄inda p̄ínki ḡun. 12 Gbē k̄u ò ye òḡō kun ludayāmarin̄o ũ Kirisi Yesu ḡun̄o
ni wētāmmana le. 13 Gbē v̄anin̄o k̄u manafikiden̄o v̄anikena niḡō karamē. Oni
gbēn̄o s̄ate, m̄ok̄ōn̄o se oniḡō s̄atena. 14 M̄ok̄ōn s̄ō, ñ ze k̄u yā k̄u n̄ d̄ada n̄ si yāpura
ũ. Ñ gbē k̄u ò dàdannen̄o d̄ō, 15 zaakū ń Luda yā d̄ō zaa n̄ néfitikeḡoroa. Ani f̄ō
à n̄ gba ònd̄ō à n̄ ká Kirisi Yesu náanikena k̄u àdi ń sura baa. 16 Yā k̄u à kú Luda

yān bō Luda kīnaa pínkime. À àre vī, zaakū àdi yāpura dañe, àdi n̄ éke káñne n̄ cī, àdi n̄ gba laakarīi, àdi lé dañma yākena a zéaa gūn, ¹⁷ de Luda gbē sorukena ma yāmanakena sīnda pínki zé gūn.

4

¹ Ma nanne Ludai kū Kirisi Yesu kū ani era à su à kpata ble à yākpatε ke kū gbē bēnenō kū gyāwāndenō, ² n̄ Luda yā waazi ke. À zé kè kesō adi kero, ñgō kúo. N̄ yā diteñe, n̄ kpākēñyī, n̄ lé dañma, n̄ yā dañe kū mena zōkōo. ³ Zaakū gōrōke ni su kū gbēnō ni we ò sã kpá Luda yāzededannenaairo. Oni yādannerinō kakarañyī n̄ zīda poyeinaame, de ò yā kū à kàngu dañe. ⁴ Oni n̄ kòkòto zu yāpurane ò are dō garanōa. ⁵ Mòkōn sō, ñgō laakari vī yā sīnda pínki musu. N̄ wari fō, n̄ baarunnakpari kena ke, n̄ n zī lé papa.

Pɔlu kunna ga léi zaa Romu

⁶ Ma gōrō pàpa kò, oni ma aru kóte sa'o'i ū tera. ⁷ Ma ɔsi mana kà, ma bàa lè ma bote. Má Yesu yā kūna ma a lé pàpa. ⁸ Kunna mana fūra ditena, àteni ma dā sà. Dikiri yākpatεkeri mana mé ani kúmene yākpatεkegōrō zī. Adi ke makūme ma adoro, kū gbē kū ò ye a sunaainō n̄ pínkime.

⁹ N̄ zé wete n̄ su ma kīnaa likalika. ¹⁰ Demasi ma ton à tà Tesalonika, kū à ye anduniaai yāi. Kerēsensi tà Galatia būsun, akūsō Titu tà Dalamatia būsun. ¹¹ Luku mé à gō kūmao ado. N̄ Maaku sé à mó leele, zaakū àdi kpámai zī gūn manamana. ¹² Ma Tikiku gbàre Efesu. ¹³ Tó nten su, n̄ ma utagyaba kū ma tò Kaapu bea zaa Toroasi sé n̄ suomenε kū ma takadanō, atēnsa a kū ò kè kū báraonō.

¹⁴ Alésanda sia yā vāni kēmene manamana. Dikiri ni yā kū à kèe pì fina bone. ¹⁵ N̄ laakari kei, zaakū à bō ó yā kpe pāsīpāsī. ¹⁶ Yākpatεkena kūmao káaku gūn gbēke dí ze kūmaoro, ò ma ton n̄ pínki. Luda sún n̄ yā pì daro. ¹⁷ Dikiri zè kūmao à ma gba gbāna, akū ma zé lè ma waazi kè ma a lé pàpa, buri pāndenō mà n̄ pínki. À ma bo músu léi. ¹⁸ Dikiri ni ma bo yā vāni gūn pínki, ani ma sura ba ari mà gé káo a kpatan musu. Àkū mé à gakuri vī gōrō sīnda pínki, aami.

Lézammanaa

¹⁹ N̄ fō kpá Pirisila kū Akilaooa kū Ōnesifōru bedenō. ²⁰ Erasatu gō Kōrinti. Ma Torofimu tò kū gyāo Miletu. ²¹ N̄ zé wete n̄ su ari bunsire gō ká. Yubulu kū Pudēnio kū Linuo kū Kalaudiao kū ó gbēnō pínki fō kpamma. ²² Dikiri gō kú kūnwo. À gbēke keáre.

TITU

Titu zĩkenā Kereti būsun

¹ Makū Pōlu, Luda zòblerii, Yesu Kirisi zĩriin ma ũ. À ma zĩ mà gbē kū Luda n̄ sēno kara a náanikenan mà tó ò a donyĩze yāpura d̄s, ² de n̄ wé ḡs d̄s wēndi kū àdi lākaroī kū Luda a lé sè zaade andunia dí kátero. Àdi éke to s̄oro. ³ Akū yā p̄i b̄o gupuraa a ḡoro waazi kū Luda ó Surabarii dāmene ma ke gūn lākū à d̄ite n̄a. ⁴ Makū mé ma takada dí kēnne Titu, ma né yāpura Yesu zé kū ó kú leele gūn. De Luda kū Kirisi Yesu ó Surabariio gbēke kenne, à n̄ gba aafiaa.

⁵ Ma n̄ to Kereti, de n̄ yā kū ò ḡs gwen̄o ḡoḡs, n̄ gbē z̄ok̄on̄o d̄ite wēte kū wēteo lākū ma ònne n̄a. ⁶ À mana gbē z̄ok̄s ḡs kun taari sari n̄omendode ũ. A n̄eno ḡs ludanaanikerino ũ, òsunḡs n̄ d̄s né z̄āzāde sāgbānadeno ũro. ⁷ Zaakū gbē z̄ok̄s bi Luda zĩgwariime, àsunḡs de taaride ke ñadāri ke p̄of̄eri ke wēderi ke gbē p̄āsī ke oḡovāniweteri ũro. ⁸ Séde aḡs de nib̄okūri ũ, laakaride kū à zè kū yāmanakenaao ũ, gbē s̄usu kū à kú adona akūs̄s̄ à a z̄ida kūna d̄s ũ, ⁹ gbē kū à zè s̄usu kū yā náanide kū òdi dañ̄eo ũ, de à le à lé da gbē pānden̄o kū yāzededannenaao p̄iio, à gbē kū à b̄o a yā kpen̄o éke káñne n̄ c̄i.

¹⁰ Zaakū sāyāmarisaride kū òdi gbēno likara kū n̄ yā'onaaon̄on̄o dasi, atēnsa gbē kū ò zè kū t̄z̄yāon̄o. ¹¹ Òdi on̄ b̄unu yaka. À mana ò léso dañ̄e. Òdi yā kū à de ò dañ̄ero dañ̄e oḡs b̄ene lena yāi. ¹² Kereti b̄usu annabi ke p̄i, Keretino bi ékeden̄ome, n̄b̄o p̄āsinōme, ye'uide p̄oke kopirisarin̄ome. ¹³ Yā p̄i bi yāpurame. Abire yāi n̄ kpākēnȳi manamana, de ò zé sé s̄usu. ¹⁴ Òsun laakari d̄o Yudano garaaro ke gbē kū ò kè yāpuraa yāditenano. ¹⁵ P̄oke diḡs gbāsī gbāsīsariden̄on̄ero, akūs̄s̄ p̄oke diḡs gbāsīsari ludayādarisari gbāsīden̄on̄ero, kū n̄ laasun kū n̄ n̄eseo vāni yāi. ¹⁶ Òdi pi ò Luda d̄s, akū n̄ yākenaa d̄i n̄ éke bo. Begirin̄ome, òdi yā maro, òdi f̄s̄ ò yā mana ke kero.

2

Yādannena zéde

¹ M̄ok̄on̄ s̄s̄, n̄ yā kū àdi k̄s̄ sé kū yāzededannenaao dañ̄e. ² N̄ da mare z̄ok̄on̄one òḡs n̄ z̄ida kūna d̄s gbē b̄eeredeno ũ, laakarideno ũ. Ò zé sé s̄usu kū yenȳio kū menao. ³ N̄ da n̄ogbē z̄ok̄on̄one d̄o n̄ kunna ḡs de donȳiri manano kunna ũ. Òsunḡs de guder̄i ke wē z̄on̄o ũro. Ò yā mana dañ̄e, ⁴ de ò lé da n̄ozāren̄o n̄ baadi ḡs ye a z̄ai kū a n̄eno, ⁵ òḡs de laakarideno ũ gbāsī sari, ò laakari d̄o n̄ on̄ z̄i, n̄ baadi m̄i nate a z̄āne de òsun Luda yā vāni boro yāi.

⁶ N̄ lé da kefennano d̄o òḡs laakari v̄i. ⁷ N̄ yāmanakena zé m̄oñ̄e a p̄inki gūn. N̄ yādannena ḡs b̄eere v̄i à k̄s̄ sí kū n̄ yākenaa ⁸ kū yāzede kū oni f̄s̄ ò a éke boroo, de wé'i gbē kū ò b̄o n̄ kpen̄o kū, òsun yā vāni le ò o ó yā musuro yāi.

⁹ N̄ lé da z̄on̄o ò m̄i nate n̄ dikirin̄one yā s̄inda p̄inki gūn, ò yā kū ani kángu ke. Òsun yā lir̄maro. ¹⁰ Òsun kp̄ani or̄maro. Ò tó òḡs n̄ d̄s gbē náanideno ũ manamana, de Luda ó Surabari yā kū òdi dañ̄e wé bo yā s̄inda p̄inki gūn.

¹¹ Zaakū Luda gbēke kū à s̄u kū surabanaao gbē s̄inda p̄inkinee b̄o gupuraa. ¹² Gbēke p̄i ten dawere ò kpe li yā kū adi k̄s̄ sí kū Luda yāoron̄e kū andunia p̄oniden̄ano, de òḡs ó z̄ida kūna d̄s gbē manano ũ, ludayāmarino ũ andunia tera díkina gūn, ¹³ ó wé ḡs d̄o ḡoro arubarikade kū óten d̄āa. Àkūme ó Luda z̄ok̄s̄ ó Surabari Yesu Kirisi suḡoro gakuride ũ. ¹⁴ À a z̄ida kp̄a ó yāi, à ó bó vāni s̄inda p̄inki gūn, à ó gbāsī ḡogo, de ò ḡs a z̄ida gbē kū ò yāmanakena ania v̄ino ũ. ¹⁵ N̄

yā pìnɔ dańne ñ lé daomńma. Ñ kpākēńyĩ kũ iko kũ ñ vĩo pínki. Ñsun tó gbēke n gya boro.

3

Ò laakari dɔ yāmanakenaana

¹ Ñ dɔ n gbēnɔgu ò mì natε gbānadenɔne kũ ikodenɔ, ò ñ yā ma, ògɔ kú kũ yāmanakena sńnda pínki soruo. ² Òsun gbēke tó vāni síro. Ògɔ de nēsɛdode yāketesaridenɔ ũ kũ ò busana gbē sńnda pínkinε. ³ Zaakũ ókɔnɔ se, ó faya vĩ yāro, ludayādarisarinɔn ó ũ. O sātε, ó de pɔnnakena kũ dà vāni sńnda pínki zɔnɔ ũ. Odìgɔ kú nēsε vānio kũ nēsεgɔbao. Ó de begirinɔ ũ, o zākɔgu. ⁴ Bee kũ abireo kũ Luda ó Surabari gbēke kũ a yenyĩo bò gupuraa, ⁵ akũ à ó sura bà. Adi ke ó yāmanakena yāinlo, kũ à ó wēnda dɔ yāimε. À ó zú ò à ó í dufu, à tò o gɔ gbē dufunɔ ũ kũ a Nini ⁶ kũ à pìsiwá gbānao Yesu Kirisi ó Surabarii gāi, ⁷ Abire yāi yā bò kũoo nna a gbēke yāi, o gɔ túbiblerinɔ ũ, ó wé dɔ wēndi kũ àdi lākaroi. ⁸ Yā pì bi yāpuramε.

Má ye ñ gā na yā pìnɔ onaaa manamana, de ludanaanikerinɔ le ò mè kpá yāmanakenaana. Abirekũ mana, à karana vĩ gbēnɔne. ⁹ Ñ pā m̀sariyā yāgaganaane kũ dizinɔ tó kɔnɔwenaao kũ fitiio kũ lékpakɔana Musa doka yā musuo, zaakũ yā pānɔmε, ò karana vĩro. ¹⁰ Ñ kpākē gbē kũ àdi tó ò kēkɔaai bee gēn pla, gbasa ñ péa. ¹¹ Ñgɔ dɔ kũ gbē bire taka sātε. Durunnakeriimε, à a zĩda b̀bɔ.

Lé zammana

¹² Tó ma Atema ke Tikiku zĩmma, ñ zé wεtε ñ su ñ ma le Nikɔpɔli, zaakũ ma zεo mà bunsirε láka gwe. ¹³ Ñ ania ke ñ zàna ke bùsu dokadɔri Zenasinε kũ Apoloo de póke sún kíarńmaro ñ tá gũn. ¹⁴ À mana ó gbēnɔ yāmanakenaana dada ò ñ zĩda kpáa, ò yā kũ à kɔ sionɔ b̀kɔtε de òsungɔ kun pāro. ¹⁵ Gbē kũ ó kú lεelεnɔ fɔ kpamma ñ pínki. Ñ fɔ kpá gbē kũ ò yewái Yesu zé gũnnɔa. Luda gbēke keáre á pínki.

FILIMÓ

Pòlu Filimó sáabukpanaa

¹ Makū Pòlu kù ò ma da kpésiran Kirisi Yesu yāi kù ó Yesude dake Timótio, ókǎnǎ mé o takada díkǎna kǎnnε, ó zǐkeri dake yenyǐde Filimó ² kù sǎsi gbε kù òdi kǎ kakara n beanǎ kù ó nǎgbε yenyǐde Afiao kù ó zǐkari dake Akipuo. ³ Luda ó De kù Dikiri Yesu Kirisio gbεke kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yā dìgǎ òmagu gǎrǎ sǐnda pínki ma aduakεnaa gūn, madìgǎ ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakū ma Dikiri Yesu náani kù nten ke baaruu mà kù yenyǐ kù n vǐ kù Luda gbεnǎo n pínki. ⁶ Madìgǎ wé ke, de ó kunna kǎo Yesu zén tó n wé kε yā mana kù ó vǐ kunna Kirisi gūn pínki musu. ⁷ Ma gbε, n yena Luda gbεnǎi ma pǎ kè nna manamana, à ma laakarǐi kpàtemεne, zaakū n n laakarǐi kpàteǐne.

Pòlu kutekεna Filimóne Onesimu yā musu

⁸ Abire yāi, bee kù ma zé kà Kirisi gūn mà yā kù à mana n ke ditenne, ⁹ bee kù abireo ma kúte kenne kù yenyǐo. Makū Pòlu, ma mare zǎkǎ ina kù ma kunna kpésiran tera Kirisi Yesu yāiio, ¹⁰ ma kúte kenne Onesimu yā musu kù à gǎ ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yāi. ¹¹ À anfāni vǐnne yāro, ama tera à anfāni vǐ makū kù mǎkǎnwoonε. ¹² Ma a gbàremma, àkūme ma swè ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpana yāi, má ye àgǎ kú ma sare, de àgǎ kpámai n gεne ũ, ¹⁴ ama má ye mà yāke ke n lé sarǐro, de n̄sun yā mana kemεne tilasiro, séde kù n poyeinaao. ¹⁵ Ke anigǎ Onesimu kemma yā gǎrǎ pla de à era à summa àgǎ kú kúnwo gǎrǎ sǐnda pínki yāime. ¹⁶ À kun lán zǎo bà doru, zaakū à de zǎo la, à de n gbε yenyǐde ũ kunna Kirisi gūn. Ma gbε yenyǐdeme. Oni mǎkǎn kù à de n zǎo ũ, akūsǎ à gǎ n gbε ũ Dikiri gūn pǎ o dǎ yá?

¹⁷ Abire yāi tó n ma dite n gbendo ũ, n gbānake kpá, lákū ñni kpámai nà. ¹⁸ Tó à zǎnne yākea ke tó à n fǐna kūna, abire gǎ ma yā ũme. ¹⁹ Makū Pòlu makū mé ma yā díkǎna kè kù ma zǐda ǎo, mani n fǐna bonne. Kù n ma fǐna kūna n zǐda wendi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tǎ, ma gbε, kunna Dikiri gūn n yā mana kemεne, n ma laakari kpàtemεne ó kunna Kirisi gūn yāi.

²¹ Ma takada dí kenne, kù má dǎ kù ñni ma yā ma, akūsǎ ñni ke de yā kù ma ònnela. ²² Abire gbera n kipaki kekεmεne dǎ, zaakū má wé dǎi Luda ni ma boáre wéke kù áten kea yāi.

Lézammanaa

²³ Epafara kù ó kú lele kpésiran Kirisi Yesu yāi fǎ kpamma ²⁴ kù ma zǐkeri dakenǎ Maaku kù Arisitakuo kù Demasio kù Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kirisi gbεke keáre.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikena deŋla 8:1-10:39

O Luda náani ke 11:1-12:25

Lédammanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹ Luda yā ò ó dizinone yā káaku annabinō gāi gēn baaakō zēno gūn dasi,
² ama à yā òwēre a Né gāi gōro kpēde dīkīnanon sà. Né pì gāin Luda andunia
 kēo, à dīte kū àkū mé anigō pō sīnda pínki vī. ³ Àkū mé à Luda gakuri tékena
 ū, à de a kunna ū sānsān. Àkū mé à pō sīnda pínki kūna kū a yā'ona gbānao.
 Durunnano kēmma gbera à vūte musu Luda zōkōde oplai. ⁴ Lákū tó kū à blèe
 pì de malaikanō pōla nà, len a zōkō deŋla ē. ⁵ Luda yā dí ò malaika kene yā yá?
 Ma Néme n ū, ma n i gbāra,

Kesō:

Manigō de a De ū,

anigō de ma Né ū.

⁶ Kū Luda tò a dauduu sù andunia gūn à pì:

A malaikanō donyī kene n pínki.

⁷ Malaikanō yā musu à pì:

Adì a zīrinō li ū,

a zīkerinō sō tévura ū.

⁸ A Né yā musu sō à pì:

Luda, ñigō vutena kiblegbaaa gōro sīnda pínkime,
 ndigō n kíkēgo kūna yāzede ū.

⁹ N ye yāmanakēnaai, n zā vānikēna gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kīn,

à pōnna pīsīmma de n gbēnola.

¹⁰ Ò pì do:

Dikiri, n andunia zīni pēte zaa káaku,

musu bi n zīme.

¹¹ N pínki ni gēte, ama ñigō kun.

Oni zī kū lán pókasa bà,

¹² ñni n koko lán uta bà,

ñni n lite lán pókasa bà.

Mōkōn sō, n kuuna dīgō dokōnō,

n gōro lakana vīro.

¹³ À yā dí ò malaika kene yā yá?

N vute ma oplai

ari màgō n ñbereno kenne n tintin ū.

¹⁴ Malaikanō bi nini zīkerinome n pínki. Luda dì n zī de ò kpá gbē kū oni
 surabana lenime.

2

Surabana zōkō

¹ Abire yāi ò yāpura kū o mà kū oplapla gīgin, de òsun kē zéaro yāi. ² Zaakū
 yā kū Luda dīte malaikanō gāi bi tilasime, akū ò fīnaa bō gbē kū ò gī mai ò
 pānenone a zéa, ³ tó ódi surabana zōkō pì yā da sōro, óni bo yá? Surabana yā

pìi bò Dikiri kīnaame, akū gbē kū ò mànò yāpura kpàawere. ⁴Luda èra à yāpura kpà yā pīia kū sèedanò kū yābonsarenò kū daboyā dasi kenanò kū a Nini gba kū à kpàateteńnenò a poyenyĩnaaa.

Yesu gōna bisāsiri ũ lán ó bà

⁵ Adi ke malaikanon Luda andunia zia kū óteni a yā o nàńne nĩ ɔĩro. ⁶ À kú Luda yān gukea ò pì:

Bón bisāsiri ũ kū a yā dìgō dɔnguu?

Bón a ũ kū ndi laakari dɔaa?

⁷ N a kè kīana malaikanon fēte,
n a kà kpatan kū gakurio kū bèereeo,

⁸ n tò pò sīnda pínki mī nàtenε.

Kū Luda tò pò sīnda pínki mī nàtenε, adi a ke tó mīnatenanε sariro. Tera lán dí bà, ódi e kū pò sīnda pínki mī nàtenε gīaro, ⁹ ama o è kū Yesun ò téa. Luda a kīa malaikanon ari gɔrɔ pla, de Luda gbēke gūn à ga gbē sīnda pínki gēne ũ, akū à a kà kpatan kū gakurio kū bèereeo ga wari kū à kè yāi.

¹⁰ Lákū pò sīnda pínki bò Luda kīnaa nà, akūsò pò sīnda pínki de a pò ũ, kū à ye à gē kū gbēno dasi a gakuri gūn a nēno ũ, à kō sī kāao à gbē kū à surabana zé bóńne papa warikēnaa gūn. ¹¹ Gbē kū ò gō Luda gbēno ũ kū gbē kū àdi nĩ ke Luda gbēno ũo, nĩ pínki de dokōnme. Abire yāi nĩ sīsina a gbēno ũ dì a wé'i kūrō.

¹² À pì:

Mani n tó bo ma gbēno té,
mani n sáabu kpá kōkakaranaa gūn.

¹³ À pì dɔ:

Mani a náani ke.

À pì dɔ:

Makūme la kū né kū Luda kpàmanò.

¹⁴ Zaakū né pìno bi bisāsirinome, akāa se à gō bisāsiri ũ lán nĩ bà, de à ga à Ibilisi kū àdi su kū gao kakate, ¹⁵ à gbē kū òten vīna ke ganε òten zò ble ari nĩ wèndi lénno bo. ¹⁶ Yāpura gūn malaikanon àten ɔ dańmaro, Ibrahī burinome.

¹⁷ À kō sio à gō lán a dakūnanò bà yā sīnda pínki gūn, de à gō Sa'oriki sūrude náanide ũ Luda zī gūn, gbēno durunna kútekebo ũ dɔ. ¹⁸ Lákū à wari kè à yōogwanaa fō nà, ani fō à gbē kū òteni nĩ yō ò nĩ gwano faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Abire yāi ma gbēno, akōno kū Luda á sísi a su a kīnaanò, à laasun lé Yesu kū Luda a zī Sa'oriki kū o zεo ũa. ² Náanideme Luda kū à a dītenε lákū Musa de nà Luda onn. ³ Lákū onkaterii bèereεe dìgō de onla nà, len Yesu gakuri zōkō de Musa pòla le. ⁴ On sīnda pínki a kàteri vī, akūsò pò sīnda pínki Kàterin Luda ũ. ⁵ Luda on zīkeri náaniden Musa ũ, yā kū Luda ni o sèedademe. ⁶ Kirisi sō bedε pì néme. Luda a on nàne a ɔĩ. Ókōnme on pì ũ, tó ó kpé óten tāmaa kū ó vī lé gbē kū kù gbānao.

Luda gbēno kāmaboki

⁷ Abire yāi lákū Luda Nini ò nà:

Tó a Luda kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun sāgbāna ke lákū á dizino kè nàro,
kū ò ma le ò ma gwa gɔrɔ kū ò bò ma kpε gbárannan.

⁹ Bee kū ò ma yākenanò è wè bupla,
ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gbāna lé gwà.

10 Akū ma pɔ fɛ gbɛ pìnɔi,
ma pì gbɛ sāsānanɔmɛ n̄ ũ,
odi ma zéno dōro.

11 Akū ma la dà ma pɔfɛ gūn ma pì,
oni gɛ ma kámmabokinlo fá.

12 Ma gbɛnɔ, à laakari ke á gbɛke súnɔ swè vāni ludanaanikenasari vī ari à gé kɛo Luda Wɛndidearo. 13 Gu kū àdi dɔ kū adì pì Gbāra pínki, àgɔ lé dakša, de durunna sún á gbɛke sātɛ à sāgbāna kūro yāi. 14 Zaakū Kírisi gbɛnɔn ó ũ, tó ó náani kū ó vī zaa káaku kūna gbānagbāna ari a léa. 15 Lákū ò ò nà:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
àsun sāgbāna ke lákū á dizinɔ kè nà
gɔrɔ kū ò bò ma kperɔ.

16 Dínɔn gbɛ kū ò Luda kòtoo màa ò bò a kpenɔ ũ, tó adi ke gbɛ kū Musa n̄ bótɛ Misilanɔ baasiroo? 17 Dínɔn Luda pɔ fɛnyī ari wè bupla, tó adi ke gbɛ kū ò durunna kè, n̄ gèe gò katena gbāranna gūnnɔ baasiroo? 18 Dínɔn à la dànnɛ kū oni gɛ a kámmabokinlo, tó adi ke gbɛ kū ò gì a yā mainɔ baasiroo? 19 O è kū odi le ò gènlɔ n̄ ludanaanikenasari yāi.

4

1 Zaakū gēna kámmabokin kū Luda a lé sè kpé kun, ò laakari ke, de ó gbɛke sún kurairo. 2 Zaakū o baaru nna mà lán n̄ bàme, ama yā kū ò màa pìi àre vīnɛro, kū odi ma kū ludanaanikenaaro yāi. 3 Ókɔnɔ kū o yā pìi sínɔ, odi gɛ kámmaboki pìn. Mókɔnɔ s̄ Luda pì:

Ma la dà kū pɔfɛo ma pì,
oni gɛ ma kámmabokinlo,

À yā bire ò bee kū à a zī m̄i dè zaa anduniakatena gɔrɔ, 4 zaakū ò gɔrɔ supplade yā ò Luda yān gukea ò pì, gɔrɔ supplade zī Luda kámma bò kū zī kū à kèeo pínki. 5 O mà tera à pì, oni gɛ a kámmabokinlo. 6 Zaakū gbɛ kū ò baaru nna pìi mà zaa káakunɔ dí gènlɔ, kū odi síro yāi, akū a gēnaa gò gbɛ pāndenɔnɛ. 7 Akū Luda èra à gɔrɔ ke dite dɔ òdi pì Gbāra, abire gbera a gii kè akū à Dauda gbà lé, à ò lákū ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
àsun sāgbāna kero.

8 Tó Yɔsua gè kūnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí gɔrɔ pānde yā o kpekperɔ. 9 Akū mé à tò kámmaboki gò Luda gbɛnɔ pò ũ. 10 Zaakū gbɛ kū à gè Luda kámmabokin kámma bò kū a zīomɛ, lákū Luda kámma bò kū a zīo nà. 11 Tó lemɛ, ò wé tã ò gɛ kámmaboki pìn, de ó gbɛke sún gí Luda yā mai, à fu lán n̄ bàro yāi. 12 Luda yā bēnɛ, akūs̄ à gbāna, a lé nna de fēnɛda kpa plaplala. Àdi n̄ z̄ à gè nèseɛ gūn ari ninin, àdi gɛ m̄epɛkɛkɛkin ari wá bórɔgɔn, àdi laasun kū nèse yāo gwagwa. 13 Luda pókɛna ke utenanɛro, a ke kpáne guiro. Luda kū óni ó yānɔ sɛtɛ ò onɛ d̄i pò s̄inda pínki e ari a bia.

Yesu de sa'orikinla

14 Zaakū ó sa'oriki z̄k̄o kū ludambɛ wèk̄o ari Luda kīnaa vī Luda Né Yesu ũ, ògɔ zé kū o sè yā kūna gínɔn. 15 Zaakū ó sa'oriki vī kū ani f̄ à ó wēnda d̄o ó gbānasarikɛ gūn. Ò a ȳ ò gwà lán ó bà yā s̄inda pínki gūn, adi durunna kero. 16 Abire yāi ò na Luda Gbɛkɛkɛnneri kiblegbaai kū swèeo kpatena, de à ó wé gwa à gbɛke kɛwɛrɛ a gɔrɔa.

5

¹ Òdi sa'oriki sīnda pínki sé gbēno téme, òdi a dite ní wéde ũ Luda kīnaa, àgō gba kpáa, àgō a gbagbañne ní durunnano yāi. ² Ani fō à ke kũ gbē kũ ò sàte ní dōnasarike gūnnō busebuse, zaakū àpii kú kũ gbānasarikeome se. ³ Abire yāi séde à sa o a zīda durunna yā musu, lākū àdi o gbē kparano pó musu nà dō. ⁴ Gbēke dì a zīda ká kpataa pìi gūnlo. Luda mé àdi a ká, lākū à Haruna kàn nà. ⁵ Len se Kirisi dí a zīda ká sa'oriki kpataa gūnlo, Luda mé à a kàn à pì:

Ma Némē n ũ,
gbāran ma n i.

⁶ À pì Luda yān gukea dō:

Īnigō de sa'ori ũ gōro sīnda pínki lán Melekizedeki bà.

⁷ Gōro kũ Yesu kú andunia gūn à adua kè kũ wiki gbānao kũ wé'io, à kúte kè Luda kũ ani fō à a sí gaaane, akū Luda a yā mà, kũ àdi a yā da yāi. ⁸ Bee kũ a Ludanekēo, à mīnatenā Ludanē dāda a warikenāa gūn. ⁹⁻¹⁰ Kũ mana pēkerēa à làka, Luda a kà sa'oriki ũ lán Melekizedeki bà, akū à gō surabana kũ àdi lākaro boki ũ gbē kũ òdi a yā manōne ní pínki.

Laakarikēna funaai

¹¹ Yā bire musu ó yā vī dasi ò oáre, ama a bōkōtenā zī'ūme, zaakū adì yā dōro dō likaro. ¹² Ákōno kũ a gī kèn lán dí bà, à mana àgō de yādannerino ũme, ama ari tera á kpé kú ò era ò Luda yā kũ òdi dada gbē dufunōne daáre dō. Yō'i mé à kō sī kāáo, adi ká à yūku pó blero. ¹³ Zaakū yōmiri sīnda pínki bi néme, adi ká à oze dōkōne kũ oplaoro. ¹⁴ Yūku sō, gbē kāsara kũ ò dōne kēono pōme. Ò a mana dōna kōne kũ a vānioo dāda.

6

¹ Abire yāi ò Kirisi yādannēna káakupōno kpá kpe, ò gé are ari ò gō gbē pēkerēnāno ũ. Adi ke óni era ògō yātákpātenā dīno gbè sísi dōnlo: Kpēlina yā gēnōne, ludanaanikenāa, ² da'ite yādadanāa, onammaāa, gēno vuna ke zia yākpātekenāa. ³ Tó Luda wè, óni yā birenō kpá kpado ò gé are. ⁴ Zaakū tó gbē wé kè, à Luda gba lè, a baka kú Luda Nini gūmme, ⁵ tó à Luda yā kũ andunia kũ àten su gbānao í kè, à a nna dō ⁶ tó à fūa, zé kun kũ à era à nēse lite doro, zaakū àten Luda Né pá lía dōme, àten wé'i daa gupuraame. ⁷ Tó legū ten ma zīte gēn baaakō àten mōto le, akū à pó kũ à àre vī búbarinōne būte, Luda dì arubarika dan. ⁸ Tó à lè kũ lèkaraao būte sō, à ginaame, à zā kũ lékēnēnaaoro. Ani mī de kũ téome.

⁹ Ákōno sō ma gbē yenyīdenō, bee kũ o ò le, ó laakari kpatēna á yā musu kũ á kú kũ yā mana kũ ò bō surabana zé gūnnō. ¹⁰ Luda dì yā ke a zéa, á yākenāno kũ yenyī kũ á vī kāaoo ni sāaguro, zaakū a kpányī kè a gbēnōne, akūsō á kpé àten ke. ¹¹ Ó ye á baadi gō ania vī le ari a léa, de ásun sika ke pó kũ á wé dōi yā musuro. ¹² Ásun ma'á kero. À gbē kũ òten Luda náani ke kũ menāo òten pó kũ Luda a lé sè lenō ágba sé.

Lé kũ Luda sè sika vīro

¹³ Gōro kũ Luda ten lé sé Ibrahīne, kũ gbēke kun deala à sí kāaoro, a yāin à sī kũ a kunnaao ¹⁴ à pīne, áni arubarika daagu yāpura à tó a buri karane. ¹⁵ Ibrahī menā fō, akū à pó kũ Luda a lé sēne lè. ¹⁶ Òdi la da kũ gbē kũ à deñla tōme. Ladana mé àdi tó ò yā yāpura dō, akūsō àdi lékpākōana kēkōañne. ¹⁷ Luda ye à mó gbē kũ a lēsenā ni gō ní pó ũnōne swáswa kũ a lé litēna vīro, akū à sī kũ a kunnaao. ¹⁸ Lemē yā mēn pla kun kũ à litēna vīro, Luda ni fō à éke to a musuro. Yā pīno teni ókōno kũ o nainō gba swè manamana, de ò tāmaa kũ ó

wé doi ke sikaa sari. ¹⁹ Ó tãmaa bire vī ó wëndibadɔɔ ũ. À náani vī, akūsɔ à gbãna, àdi gē kūoo Luda kúkia lábure kpe, ²⁰ gu kū Yesu gĩnake à gèn ó yái, à gò sa'oriki ũ ari gɔɔ sĩnda pínki lán Melekizedeki bà.

7

Sa'oriki Melekizedeki

¹ Melekizedekime Salemu kína ũ yá, Luda Musude sa'oriime. Gɔɔ kū Ibrahĩ zĩi blè kínanɔa àten su, akū Melekizedeki gèe à dàale, à sa mana òne, ² akū Ibrahĩ aruzeke kū àten suo pínki kuride kpàa. Melekizedeki tó pìi pìi, yãzede kína. Abire gbera Salemu kína bire pìi, aafia kína. ³ À de kū dao kū dizinɔ vīro, a wëndi naana ke mìdena vīro. À bò lán Luda Né bàme, sa'oriin a ũ gɔɔ sĩnda pínki.

⁴ À gwa lákū à zókɔ nà. Ó dizi káaku Ibrahĩ aruzeke kū à sète zĩlan kuride kpàa. ⁵ Musa doka dìte Levi buri kū ò de sa'ori ũnɔne, ò pò kuride sí n Isaraila dakenɔa, bee kū n Ibrahĩ burikeo. ⁶ Melekizedeki bi Levi burinlo. Bee kū abireo à Ibrahĩ pónɔ kuride sì, à sa mana ò Ibrahĩ kū Luda lé sènene. ⁷ Sikaa sari gbē kū à sa mana ò gbēne zókɔ de gbē kū à sa mana ònela. ⁸ Sa'ori kū òdi pò kuride sí pínɔ bi gbē kū òdi ganɔme. Melekizedeki sɔ, gbē kū ò pì àdigɔ kun gɔɔ sĩnda pínkin a ũ. ⁹⁻¹⁰ Gɔɔ kū Melekizedeki gèe à dà Ibrahĩle, odi Levi i kòro, à kú a dizi de Ibrahĩ wógbamme. Abire yái oni fɔ ò pi sé, gɔɔ kū Ibrahĩ pò kuride pìi kpà, Levi buri kū òdi pò kuride kpámmanɔ mé ò kpà.

Yesu de lán Melekizedeki bà

¹¹ Levi buri sa'orii pínɔme doka kū Musa kpà Isarailanɔa zĩni ũ. Tó oni fɔ ò tó gbēnɔ gò papana, onigò sa'ori pãnde ni vī lán Melekizedeki bà doro, sé Haruna buri sa'ori gaa. ¹² Tó sa'orinɔ litɛ, séde doka litɛ. ¹³ Gbē kū ò yá birenɔ ò a musu bi Isaraila buri kū a gbēke dí sa'ona zĩ ke zikirome. ¹⁴ Zaakū ó dɔ sãnsãn kū ó Dikiri bò Yuda buri gũmme. Ódi ma kū Musa sa'ona yá ò buri pìi musuro. ¹⁵ Yá kū yá pì wé bòn dí: Sa'ori pãnde bò lán Melekizedeki bà. ¹⁶ A góna sa'ori ũ bi doka ke burike yãnlo. A wëndi kū àdi lãkaro gbãna yãime. ¹⁷ Zaakū ò pì: Ìnigò de sa'ori ũ gɔɔ sĩnda pínki Melekizedeki gãn.

¹⁸ Ó doka kū à kun yá pìi kpà kpado, kū à gbãnarò, akūsɔ à kun pòke ũro. ¹⁹ Zaakū doka pì dí tó gbēke gò papanaro. Akū tãmaa kū à sãna zé bòwete, kū o nao Ludai.

²⁰ Abire gbera Luda dí abirekū ke ladanaa sariro. Gbē kparanɔ gò sa'orinɔ ũ ladanaa sarime, ²¹ ama Yesu gò sa'ori ũ kū ladanaao, kū Luda pìne:

Dikiri la dà ani lé sukparo,
à pì anigò de sa'ori ũ gɔɔ sĩnda pínki.

²² Ladanaa pì yái Yesume zenkpeke ũ kū Luda bàka kunna kũwo dufu de a zĩla. ²³ Abire gbera sa'orinɔn dasi yá, zaakū ga dì tó ògò kú n zĩ gũn gɔɔ sĩnda pínkiro. ²⁴ Ama kū Yesu kun gɔɔ sĩnda pínki yái, a sa'orikenaa gēneblena vīro.

²⁵ Abire yái ani fɔ à gbē kū òdi na Ludai kū a gbãnaonɔ sura ba mámmam, zaakū à kun gɔɔ sĩnda pínki de àgò kúte keñne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à kò sì kūoo. A kunna adona. À yá vāni ke gbāsĩ vīro. Luda a kèkɔa kū durunnakerinɔ, à a sè à tào musu ari a kĩnaa. ²⁷ A bàka kú kū sa'ona lákū gu digò dɔ nào lán sa'oriki kparanɔ bàro. Gbē pínɔ dì sa o n zĩda durunnanɔ yái kū n gbēnɔ pónɔ dɔ. Àkãa sɔ, à ò gèn dome, kū à a zĩda kpà. ²⁸ Musa doka dì gbēnɔ ká sa'orikinɔ ũ n gbãnasarike gũmme, ama kū Luda sì kū a kunnaao doka pì ditena gbera, akū à a Né kū à gò papana ari gɔɔ sĩnda pínki kàn.

8

Yesumε ó Sa'oriki ũ

¹ Yā kū óten o mìn dí: Ó sa'oriki bire taka vī vutena kiblegbaaa musu Luda zōkōde oplai. ² Àdi zī ke Ludakukia, bizakuta yāpura kū Dikiri dòn, adi ke pò kū bisāsirinò dònlo. ³ Zaakū suna kū gbanò kū sa'onaa yāin òdi sa'oriki sīnda pínki kái, à mana àpii gō pò vī à kpá se. ⁴ Tó à kú andunia gūn, anigō de sa'ori ũro, zaakū sa'ori kū òdi su kū gbanò lākū doka dīte nàno kun kò. ⁵ Zī kū óten ke bi pò kū à kú musu takamε, a ninimε. Abire yāi kū Musa ye à bizakuta do, Luda pīne à laakari ke à pò kū a a taka mōne kpi musu ke lākū à de nà pínki. ⁶ Yesu mé à Luda bàka kunna kūoo yākekεri ũ. Zaakū Luda bàka kunna kūooo pì de a bàka kunna kūńwo zīla, zī kū ò dāne de sa'oriki pīno pòla. Luda bàka kunna kūooo pīi lésena de a zīla do. ⁷ Tó Luda bàka kunna kūńwo zī pì papanamε yā, de a plade zé vīro. ⁸ Kū Dikiri Isarailano taari lè à pì:

A goro ten su kū mani ma bàka
kunna kū Isarailano kū Yudano dufu ke.

⁹ Anigō de lán ma bàka kunna kū n̄ dizinò
goro kū ma n̄ kū n̄ ɔa ma n̄ bóte Misila bàro.
Zaakū odi ze kū ma bàka kunna kūńwooro,
akū ma n̄ tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kū Isarailano goro birenò gbera yān dí:

Mani ma dokayāno dañne n̄ n̄sen,
mani kē n̄ swēεa.
Manigō de n̄ Luda ũ,
onigō de ma gbēno ũ.

¹¹ N̄ gbēke ni yā dada a dakenεro,
n̄ gbēke ni ma dōna da a gbēnεro,
zaakū n̄ pínki nigō ma dōmε,
né fīti gbē zōkō n̄ pínki.

¹² Mani sùru ke kūńwo kū n̄ taarinò,
mani n̄ durunnano yā da doro.

¹³ Kū Luda bàka kunna kūńwo dufu pì yā ò, à a káakupò zī bò. Pò kū à zī kū à būsà, a kpana gui zāro.

9

Luda bàka kunna kūńwo zī sa'onaa

¹ Luda bàka kunna kūńwo káaku donyī zé vī kū Ludakuki kū à kú zīteo. ² Fītila kū teburu kū òdi burodi kátea Ludanεεo kú kpéda kū òdi pì gu kū à kú adonan. ³ Kpéne kū òdi pì Ludakuki pì kú lábure plade kpε. ⁴ A gūnn turaretitikpataki kū ò pì kū wuraaò kun kū Luda bàka kunna kūńwo àkpati kū wura kútea mámmamwo. Wura lo kū mana kú a gūn kú àkpatii pīi gūn kū Haruna gò kū à lá bōtò pàao kū Luda yāditena gbè anlonò. ⁵ Àkpatii pīi musu kerubu gakuridenon kú durunnakēm̄makila. Pò pīno bōkōtena dodo goron díro.

⁶ N̄ katena le gūn, sa'orino dīgō gē kpéda gūn gēn baaakō ò n̄ sa'ona zī ke. ⁷ Sa'oriki mé àdi gē kpéne wè do gēn do, akūsō àdi gē aru sariro. Àdi aru pì fāfā a zīda durunna yāi kū a gbēno pò kū ò kè dōnasarike gūnwo. ⁸ Luda Nini ten mowεre, goro kū kpé káaku pì kun, Ludakuki zé wēnaro. ⁹ Abirekū ten yā lekōawεre kū tera yāo à pì, pò kū donyīrii dī Luda gbanò kū sa'opò kū àdi kpáano dī fō à a n̄εε danε dokōno swáswaro. ¹⁰ Yā ditena pīno bi mēbarayāmε. Pòble

kū pómínaao kū gbábona buri sīnda pínki yāme. Ò dìte ari zé dufu goro gō káme.

Luda bàka kunna kúnwo dufu sa'onaa

¹¹ Akū Kirisi sù yā mana kū à kà tera sa'oriki ũ. À gè bizakuta kū à zōkō akūsō à papana de a káakupola gūn, kū bisāsiri mé à dōro, andunia díkīna pón sōro. ¹² Adi gē Ludakukin kū blè ke zù aruoro, à gè kū a zīda aruo gèn dome, à gbēno bōo ari goro sīnda pínki. ¹³ Zaakū òdi blè aru kū zùsa aruo kū zùnunu kū ò kpàta túbuo fāfā gbē kū ò gbāsīna ò gbā booñne, ¹⁴ oni Kirisi pò o dō yá? À a zīda kpà Ludaa mamberu sari kū Nini kū àdigō kun goro sīnda pínki gbānao. A aru dì ó swè pípiwēre bona yā pā kekēna pìnō gūn, de ò zī ke Luda Wèndidenē.

¹⁵ Abire yāi Kirisi mé à Luda bàka kunna kúnwo dufu yākekēri ũ, de gbē kū Luda n sísino wèndi kū àdi lākaro kū à a lé sè le yāi. À gà de à n bo, à taari kū ò kè Luda bàka kunna kúnwo káakupō yā musunō kēm̄ma. ¹⁶ Tó ò ye ò zī ke gbē légbeditēnaaa, sé ògō dō sānsān kū ade gà, ¹⁷ zaakū ga gberan légbēe digō gbāna vī. Tó légbeditēri kpé bēne, légbē digō gbānaro. ¹⁸ Abire yāin odi Luda bàka kunna kúnwo káakupō pì sa ke aru sariro. ¹⁹ Kū Musa doka yāditenano ò gbē sīnda pínki wára, à sākā tēra zónzon kū sēsōvlāoo sè à zō zūsane bōro kū blèkofīni aru kū ò yàkate kū íooa, à fāfā Musa dokaa kū gbēno dō n pínki ²⁰ à pì, Luda bàka kunna kúnwo arun gwe, kū à dìteáre à kūna. ²¹ Len Musa aru fāfā bizakutaa kū sa'ona zīkebōno dō pínki. ²² Doka gūn aru mé àdi gbā bo pò daside pínkinē. Arukōtenaa sari durunnao kēm̄mana kunlo.

Kirisi a zīda kpà sa'opo ũ durunna mīdena yāi

²³ Zaakū à kō sio ò gbā bo pò kū ò kú ludambē taka pìnōne lán abire bà, sa'opo kū à de abirekūla kō sī kū ludambē pò pìnō. ²⁴ Zaakū Kirisi dí gē Ludakuki taka kū bisāsiri bōnlo, à gè a yāpura ludambēme, gu kū à kun tera ó Zekūnwode ũ Luda are. ²⁵ Sa'oriki dì gē Ludakukin kū pókāde aruo wè kū wèeo, ama Kirisi dí gē de à a zīda kpà gèn baaakō yāiro. ²⁶ Tó adi ke lero, de àten wari ke gèn baaakō zaa anduniakatēna goroa. Yāpura gūn à sù gèn dome goro kū andunia kà a kákia sà, à a zīda kpà sa'opo ũ, de à durunna mī deo. ²⁷ Luda dìte bisāsirine à ga gèn do, gbasa à yākpate ke kāao, ²⁸ len Kirisi a zīda kpà gèn do le, à gbēno durunna dì a mīa dasi. Ani era à su a gèn pladeo, adi ke durunna yāin doro, de à gbē kū n wé dōino sura ba yāime.

10

¹ Musa doka bi yā mana kū àten su takame, adi ke yā pìnlo. Abire yāi sa dokōno pì ona gèn baaakō wè kū wèeo dì fō à gbē kū òten na Ludainō ke papana zikiro. ² Tó sa pì onaa gbā bō donyīrinōne gèn do ari goro sīnda pínkime yā, de n kù gbāna, ò a onaa tò. ³ Yāpura gūn sa'onaa pì mé àdigō gbēno durunna yā dōngu wè kū wèeo. ⁴ Zaakū zùsa kū blèkofīnioo aru dì fō à durunna kēm̄ma zikiro. ⁵ Abire yāi kū Kirisi ten su andunia gūn, à pì Ludane:

N ye sa'opo ke gbairo,

akū n bisāsiri mēe kēm̄ene.

⁶ Sa'opo kū òdi ká tén à té kū

kū sa'opo kū òdi o durunna yā musuo

dì kánguro.

⁷ Akū ma pì: Makūme la!

Lákū ò kè takadan ma yā musu nà

ma su n poyenyīna kēme, Luda.

⁸ Káaku gĩa à pì, sa'ona kũ gbao kũ sa kũ òdi ká tén à té kũo kũ sa kũ òdi o durunna yã musuo dì ká Ludaguro, à yeiro, bee kũ doka mé à dìte. ⁹ Akũ à pì, akãame dí, a su a poyenyĩna kemε. À a káakupɔ kpà kpado a plade ditena yã. ¹⁰ Luda poyenyĩnaa pì kenaa gũn Yesu Kirisi a zĩda kpà sa'opɔ ũ gèn do, à tò ó kú adona Luda gbẽno ũ.

¹¹ Gɔɔ sĩnda pínki sa'orino ògɔ kú n zĩ gũmme, ògɔ sa dokɔno kũ àdi fɔ à durunna kẽrma zikiro o gèn baaakɔ. ¹² Kirisi sɔ, à sa ò durunna yã musu gèn dome ari gɔɔ sĩnda pínki, akũ à gèe à vùte Luda ɔplai. ¹³ Zaa gɔɔ kũa à kú gwe, àten dã Luda a iberenɔ keare a tìtin ũ. ¹⁴ Zaakũ sa'ona gèn do pìi gũn, à tò gbẽ kũ à gbà bònɛno gɔ papana ari gɔɔ sĩnda pínki. ¹⁵ Luda Nini era àten yã pì owere do à pì:

¹⁶ Ma bàka kunna kũnwo gɔɔ birenɔ gbera yãn dí:
Mani ma dokayãno dañne n nẽsee gũn,

mani kẽ n swèea.

¹⁷ Akũ gbasà à pì:

Mani n durunna kũ n taarino yã da doro.

¹⁸ Lákũ à n durunna kẽrma nà, sa'ona n yã zé vĩ doro.

Ò na Ludai

¹⁹ Abire yã ma gbẽno, kũ Yesu aru gbãnao ó gẽna Ludakukin zé vĩ kũ swèeo kpatena. ²⁰ À wèndi zé dufu bòwere a m̀e gã à gè kũoo lábure kpe ari Ludakukia. ²¹ Lákũ ó sa'ori zɔkɔ vĩ nà Luda ɔnkũri ũ, ²² ò na Ludai kũ nẽe doo kũ a náanikena sikaa sario kũ swè kũ ò pìpi ò taari laasun bò a gũnwo kũ m̀e kũ ò a zú ò kũ í swáswo. ²³ Ògɔ tãmaa kũ o zeo kũna gíngin, zaakũ Luda a lé sè, akũsɔ à náani vĩ. ²⁴ Ò laakari dokɔa, ò té kákɔgu yenyĩ kũ yãmanakenaao yã musu. ²⁵ Òsun pã kpá ó kɔkakaranaai lákũ gbẽkenɔ dì ke nàro. Ò lé dakɔa, atẽnsa lákũ a è Dikiri sugɔɔ ten ká kãni nà.

²⁶ Tó o yãpura mà o dɔ, tó o gi óten durunna ke, sa'ona kũ ani durunna kẽwá kun doro. ²⁷ Pó kũ à gɔwere mé à de ògɔ wé do yãkpatei ũ kũ swèkẽnguo kũ té gbãna kũ ani Luda iberenɔ kakateo. ²⁸ Òdi gbẽ kũ à gi Musa doka dai de a wé gwanaa sari gbẽnon pla ke aakɔ sèedakpanaa musu. ²⁹ Tó gbẽ gèsee pète Luda Néa, akũ à Luda bàka kunna kũnwo aru kũ à gbà bòare gya bò, akũ à Nini Gbèkɛkɛnneri sɔsɔ, àgɔ dɔ kũ a wétamma nigɔ zɔkɔ de abirekũla manamana. ³⁰ Zaakũ ó yã díkĩna òri dɔ à pì, akãa mé áni fĩna boĩma, akãa mé áni fĩna boĩne. Ò pì do, Dikiri ni yãkpate ke kũ a gbẽno. ³¹ Yã pãsimε, tó n letε n da Luda Wèndide ɔĩ.

³² À laasun lé á kunna yãa. Á wékẽnaa gbera a wari fɔ á ɔsi zɔkɔ kanaa gũn.

³³ Zikenɔa òdi á sɔsɔ, òdi á wé tã pari gũn. Zikenɔa adì ze kũ gbẽ kũ òteni wé tã lenɔ. ³⁴ A purusunano wènda dɔ. Kũ ò á pónɔ siáwa, a we kũ ponnao, zaakũ á dɔ kũ á aruzekε mana kũ anigɔ kun gɔɔ sĩnda pínki vĩ. ³⁵ Abire yã àsun tó á wɔɔgɔ kũ à àre víáre zɔkɔ gèteáwaro. ³⁶ Séde àgɔ mena vĩ de à pó kũ Luda a lé sè le a poyenyĩnakena gbera.

³⁷ Zaakũ à gɔ fĩtime, ani gi kero,
kũ gbẽ kũ àten su ni kipa.

³⁸ Gbẽ mana nigɔ kun ma náani kũ àten ke yã,
ama tó à era kpe, ma pɔ nigɔ nnaro.

³⁹ Gbẽ kũ òdi boru kũ kpeo ò n zĩda kakatenɔn ó ũro. Gbẽ kũ ò Luda náani kè ò surabanaa lènon ó ũ.

11

Gbē káakunɔ ludanaanikɛnaa

¹ Ludanaanikɛnaame tãmaa kunna Luda kĩnaa sikaa sari ũ, yã kũ òdi wé sialero sina yãpura ũ. ² Gbē káakunɔ ludanaanikɛna mé à tò Luda n sáabu kpà.

³ Ó ludanaanikɛna mé à tò ó dõ kũ a yã'ona mé à andunia kàte. Pó kũ òdi wé sialeron à pó kũ òdi wé siale kèo.

⁴ Habila ludanaanikɛna mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu pòla. A ludanaanikɛna yáin Luda a sáabu kpà, à a dìte gbē mana ũ, akũ à a gba si. Bee kũ à gà, ó kpé óteni a yã ma Luda náani kũ à kèe pì yã.

⁵ Enoku ludanaanikɛna mé à tò Luda a sè, de àsun garo yã. Odi a e doro, kũ Luda a sè bona andunia gũn yã. Ari Luda gõ a sé, à a sáabu kpà, à pì a yã kàagu.

⁶ Gbēke yã dì ká Ludagu a náanikɛnaa sariro. Séde gbē kũ àten nai sí kũ à kun akũsõ àdi fĩna bo a ki weterinɔne.

⁷ Kũ Luda lé dà Nuhua yã kũ odi e yãro musu, akũ à Luda náani kè, à a yã mà, à gó'ite kè, à a ondenɔ sura bào. A ludanaanikɛna mé à tò yã vùte andunia, akũsõ Luda tò yã bò kãao nna a náani kũ à kèe pì yã.

⁸ Kũ Luda Ibrahimĩ sisi de à gé bùsu kũ áni kpáa àgõ vĩ gũn, akũ Ibrahimĩ Luda náani kè, à Luda yã pì mà. À bò be, bee kũ à gu kũ àten gén pì dõro. ⁹ À Luda náani kè, akũ à be pète bizakuta ũ bùsu kũ Luda a lé sènɛe pìi gũn nibo ũ. Len Isaaku kũ Yakubuo do, zaakũ Luda lésɛnaa pìi gõ n pó ũme. ¹⁰ Zaakũ wète kũ Luda kàte à bò a zĩni petenaan Ibrahimĩ wé do.

¹¹ Sara ludanaanikɛna mé à tò à zé lè à nò sè, bee kũ paramɛ, akũsõ à zĩ kũ, zaakũ à dõ kũ Luda kũ à lé sèare náani vĩ. ¹² Bee kũ à zĩ kũ, gõgbē mèn do pì buri kè dasi lán susunenɔ ke ísirale bùsu'atè bà, oni fõ ò a lé dõro.

¹³ Gbē pìnɔ gàga n pínki n ludanaanikɛnaa gũn, pó kũ à a lé sèrĩnenɔ lenaa sari. Ò è zà dire ò gbãnake kpà. Ò pì, nibo bòasunɔme n ũ zĩtea la. ¹⁴ Gbē kũ òdi o lenɔ ten mowere kũ òteni n zĩda bùsu ni demɛ. ¹⁵ Tó bùsu kũ ò bòn begen òten ke yã, de ò zé lè ò èra ò tà gwe. ¹⁶ Ama bùsu kũ a mana de abirekũlan òteni a ni de, akũ ludambe pó ũ. Abire yã tó ò Luda sisi n Luda ũ, àdi kenɛ wé'iyã ũro, zaakũ à wéra kàte n pó ũ.

¹⁷⁻¹⁸ Kũ Luda Ibrahimĩ yõ à gwà, akũ Ibrahimĩ Luda náani kè, à Isaaku kpà sa'opo ũ. Luda lé sènɛ yã à pì, Isaaku burinɔn onigõ piĩne a burinɔ ũ. Bee kũ abireo à zè kũ a né mèn do pì kpanaao. ¹⁹ À si kũ Luda gbãna ni fõ à gènɔ vu bona gan, akũ à de lákũ ò pì à èra à Isaaku lè bona gan bà. ²⁰ Isaaku Luda náani kè, akũ à sa'ole kè Yakubu kũ Isauone. ²¹ Kũ Yakubu kú ga léi, akũ à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu nénɔne, akũ à gbãna lè a gòoa à donyĩ kè. ²² Kũ Yusufu kà gana, akũ à Luda náani kè, à Isarailanɔ bona Misila yã ò kũ lákũ oni ke kũ a gèwao nà.

²³ Musa de kũ a dao Luda náani kè, akũ ò a ùte ari mɔ aakõ a inaa gbera, kũ ò è a àlesi mana yã. Odi vĩna ke doka kũ Firi'auna ditenɛro. ²⁴ Kũ Musa kè zõkõ, akũ à Luda náani kè, à gí ò a sísi Firi'auna nénɔgbē né ũ. ²⁵ À si ò a wé tã kũ Luda gbēnɔ de kunna kũ pɔnnao durunna gũn gɔro plala. ²⁶ À dìte kũ wé'i kũ òdi darĩma Kiriisi yã de Misila aruzekela, zaakũ ziakpɛzĩ láadan a wé kúa. ²⁷ A ludanaanikɛna mé à tò à bò Misila, adi vĩna ke Firi'auna pofɛnɛro, à zè gíngin lákũ à Luda kũ òdi e kũ wéoro èe bà. ²⁸ A ludanaanikɛna mé à tò à Vĩnla dikpe dìte kũ aru mamana kpé lé gbĩiao, de gbēderi súnɔ na n daudunɔaro yã. ²⁹ Isarailanɔ Luda náani kè, ò bikũ Isira Tẽraa lán zĩte kori bà. Kũ Misilanɔ yã la, akũ í dànlá. ³⁰ Isarailanɔ Luda náani kè, ò tãa ò ò lika Yerikoi ari gɔro suppla,

akū a bīni kòtē. ³¹ Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarinò dìtē à n gwá manamana, akū adi kakatē kū ludayādarisarinòoro.

³² Mani pi dera dɔɔ? Mani zé le mà Gidion yā oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samuēli ke annabinò. ³³ Ò Luda náani kè, akū ò zīi blè kīnanò, ò yā gògò gbēnòne a zéa, ò lé kū Luda sèñne gbèe lè, ò músunò lé nàkò, ³⁴ ò té pāsī dè, ò bò fēneda léi, ò gbāna lè n gbānasarikē gūn, ò pāsī kù zīi gūn, ò pè buri pānde zīkarinò, ³⁵ ò nɔgbēnò né gènò fùtē bona gan ò kpàrma. Ò mēe ù n gbēkenò, akū ò gī ò n gbare, de ò vu bona gan ò bo mana yāi. ³⁶ Ò n gbēkenò fobò, ò n gbē kū flāao. Ò mòò kà n gbēkenò, ò n ká kpésiran. ³⁷ Ò n pápa kū gbèe ò n dede, ò n zòkòre pla kū sàkasakaa, ò n dede kū fēneda. Ò kurè sá bára kū blè bárao dana. Ò gò kori, ò n wé tã, ò wari dòmma. ³⁸ Andunia kunna dí kò sí kúnworo. Ò likaralikara sèn kū kpi musunò, ò kú gbèwēenò kú tònwēenò. ³⁹ Bee kū Luda gbē pinò sáabu kpà n pinki a náani kū ò kè yāi, odi pò kú à a lé sèñne lero, ⁴⁰ Luda gīnake à dìtē, ò gwena mana le de n póla, de òsungò papana ó sariro.

12

Luda a gbēnò totonaa

¹ Abire yāi ókò se, lākū sèedadeno diwái nà le, ò ɔ kpá pò kú òdi kpáwēenò kú durunna kú àdi ó kakūn aragao pínki, ò bàkpakūsūna kú Luda dītewere lé kú menao. ² Ò wé pé Yesua kú à bò kú ó ludanaanikena zé akūsò à zé pīi kè papana. À gana líaa f̃, adi a wé'iyā daro ponna kú à ditenane lena yāi, akū à gèe à vùtē Luda kiblegba ɔplai. ³ À laasun lé a yāa, lākū à mena f̃ kú durunnakeri kú ò ibere bire taka sè kāaonò, de àsun kpasa á nēsēe yakaro yāi. ⁴ Zaakū á ɔsikana kú durunnao gūn, ádi ze a gi ari a ge a gaoro. ⁵ Nèseyīdakūna yā kú ò òáre lán nénò bà sàágun yá? Ò pī:

Ma né, tó Dikiri teni n toto, òsun dìtē páro.

Tó à kpàkēnyī, òsun tó n kã garo.

⁶ Zaakū gbē kú Dikiri yeiin àdi toto, àdi wé tã gbē kú à sī a né ũa.

⁷ À wétamma dìtē totona ũ. Luda mé àten abirekū keáre, kú a nénò á ũ yāi. Né ke kun kú a de ni gí à a totoi yá? ⁸ Tó adi á toto lán a né kparano bàro, á de a nénò ũro, yìgisarinēnò á ũ. ⁹ Ó denò vī andunia la kú ò ó toto, akū o n yā mà. Lākū à de le nà, ò mì natē ó De kú à kú musu de abirekūla ògò kun. ¹⁰ Ó denò ó toto goro pla pò ũ n òndò lén. Luda dì ó toto ó karana yāime, de ó kunna le àgò adona lán a bà. ¹¹ Totonaa ke ponna vī a gororo, sé pòsira, ama gbē kú totonaa pī n kékenò dì a gbè le zã bona mana kú aafiao ũ.

¹² Abire yāi à á ɔ kú ò gò dɔáino kú á gbá kú ò gò tererenò gba gbāna, ¹³ à zé sé súsú, de ákò kú áten tɔtēnò sún kakūnlo, ò gò kú aafiao.

¹⁴ À wete àgò nna kú gbē sīnda pínki, á kunna gò adona, zaakū tó gbē kunna adonaro, ani Dikiri ero. ¹⁵ À laakari ke, á gbēke sún kura Luda gbēkekēnēnaai à gò gōnna ũ á té, à wari dɔ gbēnò dasi à n yakaro. ¹⁶ À gbēke sún gò de pāpakeri ke ludayādarisari ũ lán Isau bàro. À a daudukēze yia pò gèn do blena yāi. ¹⁷ Á d̃ kú à sa'ole wētē a dea zã, akū Luda gīne. Bee kú à wētē kú wé'io, adi zé le à yā kú à kè litero.

Luda bàka kunna kúnwo zī kú a dufuo

¹⁸ Adi ke Sinai kpi kú oni f̃ ò ɔ naaan a nairo, kú àten té kú, à gusira vī kú gu bùgubuguuo kú zàgã'iao ¹⁹ kú kākāki yīsāmpanao kú Luda kòto gbānao. Kú

Isarailano kòtoo pì mà, ò kúte kènè ò pì, àsun yáke oñne doro, ²⁰ zaakū oni yā kū à dìteñne díkĩna f̄ro à pì: Bee pókāde mé à nà kpi p̄ia, ò pápa kū gb̄eò ò de. ²¹ Luda kipanaa pì bi v̄ina yāme manamana ari Musa pì, v̄ina a kū, àten lukaluka.

²² Ama a na Zaīs kpii kū Luda W̄endide w̄ete Yurusalemu kū à kú musuo kū a malaika dasidasi kū ò kakarana gwen̄o ²³ kū daudu kū ñ tó k̄ena gwen̄o k̄kakaranao kū Luda kū à de gb̄e s̄inda p̄inki yākpatekeri ũo kū gyāwān gb̄e mana kū ò ḡò papanano ²⁴ kū Yesu kū à de Luda bàka kunna k̄ūwo dufu yākekeri ũo kū a aru fāfāna kū àten yā mana o de Habila p̄lao.

²⁵ À laakari ke, àsun gí yā'orii pì yā mairo. Lákū gb̄e kū ò ḡi Luda lédamma mai z̄ite lano dí boro nà, ók̄ono se, lákū Luda ten lé dawá zaa musu, tó o kpe l̄ine, oni ó p̄o ò d̄o yá? ²⁶ A kòto z̄ite l̄ukaluka yā, akū à lé s̄e à pì, áni gu lukaluka ḡèn do d̄o, adi ke z̄ite adonlo, kū musuome sà. ²⁷ Kū à pì, ḡèn do d̄o, abirekū ten piw̄ere Luda p̄okena kū ani lukaluka p̄ino ni ḡe z̄elame, de p̄o kū àdi lukarono le àḡo kun. ²⁸ Abire yāi lákū óten kpata kū àdi ȳiḡaro ble nà, ò Luda sáabu kpá, òḡo donȳi k̄ene lákū à yei nà, òḡo mì natene v̄inakenan̄ee ḡun. ²⁹ Zaakū ó Luda bi té kū àdi k̄ūm̄ame.

13

Lédammaanaa

¹ À wé t̄a àḡo gb̄eke v̄i kū k̄o. ² À laakari d̄o nib̄okūnaaa, zaakū len gb̄ekeno malaikano ȳarii k̄e d̄ōnaa sari le. ³ À tó gb̄e kū ò ñ ká kp̄esira ḡūno yā d̄oágu, lákū á kú k̄ūwo kp̄esiran bà, kū gb̄e kū òten wé t̄am̄mano, lákū ák̄ōn̄ome òten wé t̄ááwa bà. ⁴ Baadi ḡo n̄osena da yā b̄ereede ũ. Òsun ñ w̄uteki gb̄as̄i kp̄áro, zaakū Luda ni yākpate ke kū zinakerino kū p̄ap̄akerino. ⁵ Yena ōgi s̄un doáre arero. À ze kū p̄o kū á v̄io, zaakū Luda pì:

Mani n tónlo,

mani p̄a kp̄anȳi zikiro.

⁶ Abire yāi od̄i kùgb̄ana ke ò pi:

Dikirime ma kp̄anȳiri ũ,

v̄ina ni ma k̄uro.

Bón bis̄asiri ni f̄o à kem̄ene?

Sayapura onaa

⁷ À tó á don'arede kū ò Luda yā òáreno yā d̄oágu. À ñ kunna tàasi ká ari a léa, á Luda náani ke lán ñ bà. ⁸ Yesu Kirisi dok̄ono ḡia kū gb̄arao ari ḡoro s̄inda p̄inki. ⁹ Àsun tó ò á s̄ate kū yā nib̄o dasi dann̄enan̄oro. À mana ó sw̄e gb̄ana le Luda gb̄eke ḡun, adi ke sa'op̄oble kū àdi àre ke ke gb̄e kū ò z̄on̄on̄onlo. ¹⁰ Bizakuta sa'orino zé v̄i ò sa'oki kū ó v̄i p̄oble b̄lero. ¹¹ Sa'oriki d̄i ḡe Ludakukin kū pókāde aruo durunnano k̄em̄mana yāi, akū òdi a ḡe kpata b̄ura kpe. ¹² Abire yāi Yesu ḡa w̄ete kpe se, à gb̄a b̄o gb̄en̄one kū a z̄ida aruo. ¹³ Ò bo ò gé a k̄inaa b̄ura kpe, wé'i ó kū k̄ao se. ¹⁴ Zaakū ó w̄ete kū aniḡo kun v̄i laro, w̄ete kū àten sun ó wé d̄oi. ¹⁵ Abire yāi òḡo Luda sáabu kpá lakanaa sari kū Yesu gb̄anao ó sa'ona ũ. Gba kū a s̄isirino d̄i suon gwe. ¹⁶ À laakari d̄o yāmanakena kū k̄ōgb̄ek̄enaa. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'aredeno yā ma, à mì nateñne, de ò le ò z̄i ke kū p̄on̄nao, zaakū ò de gb̄e kū oni ñ z̄i yā baba Ludaneno ũ. Tó òten z̄i ke kū l̄esuro, ani àre k̄áero.

Lézammaanaa

¹⁸ À adua k̄ew̄ere. Yāke teni ó sw̄e v̄iro, od̄iḡo ye òḡo kú ó d̄or̄o yā s̄inda p̄inki ḡun. ¹⁹ Ma wé k̄áwa à adua kem̄ene, at̄ensa mà le mà su á kia likalika.

²⁰Luda aafiade kũ ó Dikiri Yesu fùtε bona gan sãdãriki ũ a bàka kunna kũoo gɔrɔ sɪnda pínki aru gãí, ²¹à á kεkε kũ mana pínkio, de à a pɔyenyĩna kε, à yã kũ à kàagu kε ó gũn Yesu Kirisi gãí. Àkũ mé à gakuri vĩ gɔrɔ sɪnda pínki, aami.

²²Ma gbẽnɔ, ma wé kèáwa, àgɔ lédamma yã pì kũna kũ menao, zaakũ takada kũ ma kèáre zɔkɔro. ²³Àgɔ dɔ kũ ò ó gbẽ do Timoti gbàre. Tó à kà la tera, óni su á gwa lεlε. ²⁴À fɔ kpá á don'aredenɔa ní pínki kũ Luda gbẽnɔ pínki. Itali bùsudenɔ fɔ kpàáwa. ²⁵Luda gbẽkε kèáre á pínki.

YAMISI

Yōgwanaa

¹ Yamisi, Luda kù Dikiri Yesu Kirisio zòbleri mé à fò kpà Isaraila buri mèn kuri awεεpla kù ò fākōananɔ.

² Ma gbēnɔ, wari burinɔ dasi. À pò kù ani á le dite pɔnna yā ũ, ³ zaakū á dō kù á ludanaanikena yōgwana ni mēna iáre. ⁴ À tó mēna papaáwa, de àgō de gbē kàsarano ũ swáswa yáke kīanaáwa sari. ⁵ Tó ōndō ten kīa á gbēkea, à wé ke Ludaa, ani a gba, zaakū àdi gbē sīnda pínki gba pò kù nēsεεo do taari'ena sari. ⁶ Tó à wé kēa sō, à a náani ke sikaa sari, zaakū sikade de lán ko vlá bàme. Gu kù ĩa kàkan, gwen àdi liten. ⁷ Gbē bire taka sūngō da áni pò le Dikiriaro, ⁸ zaakū a nēsε kun plaplame, akū àdigō sika ke yā kù àten ke gūn pínki.

⁹ Takaside kù à kú ó té pɔnna ke, kù Luda a kàra yāi. ¹⁰ Aruzekede pɔnna ke, kù Luda a làgo yāi, zaakū aruzekedenɔ ni gēte lán lávu kɔtenaa bàme. ¹¹ Ifántē dì fute kù a puusu gbānao, à lánɔ dì kori ke, a vu dì kóte, a manake dì láka. Len aruzekede ni kpágui a bɔkɔtenano gūn le.

¹² Arubarikaden gbē kù àdi yōgwana fō ũ, zaakū a bona mana gbera Luda ni wēndi kù à a lé sè gbē kù ò yeainɔne kenε yàri ũ. ¹³ Tó yōgwana gbē lè, àsun pi Ludamero, zaakū oni fō ò Luda lé ò gwà kù a vānioro, akūsō àpii dì gbēke yō à gwa kù a vānioro. ¹⁴ Baadi yōgwanaa dì bo a pónidena kīnaame, akū àdi a wé ble à a gáte. ¹⁵ Akū pónidēnaa pii dì nò sí à né i durunna ũ. Tó durunna zōkō kù sō, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun á zīda sātero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki dì bo musu, De Luda pógupurinɔ Kèri kīnaame. Àdi litero, a gupura i dì lagoro. ¹⁸ A poyenyīnaa gūn à ó í kù a yā yāpuradeo, de ò le ògō are a pò kù à kènɔ té.

Yāmana kù a kenaa

¹⁹ Ma gbē yenyīdenɔ, à yā dí ma. Àgō yā ma likalika á pínki, ama àsun yā o likalikaro, àsungō pɔ fē likalikaro. ²⁰ Zaakū bisāsiri pɔfē dì su kù yā mana kù Luda yeiiro. ²¹ Abire yāi à ɔ gbarε dà vāni kù yā pāsī kù à dàgulanɔi pínki. À yā kù ò tō á swèn, kù ani fō à á sura ba sí kù zīdabusanaao.

²² Àsun á zīda sātero, àsun yā pi ma kù sào pāro, à zī kea. ²³ Zaakū gbē kù àdi yā ma, akū àdi zī keoro de lán gbē kù àteni a zīda gwa dígi gūn bàme. ²⁴ A zīda gwanaa gbera, tó à gè zéla, lākū à de nà dì sāagu gōnɔme. ²⁵ Gbē kù a wé pé Luda doka papanaaa kù àdi tó ò gō zīdadeno ũ, akū àdigō géo are, àdi ma à sāaguro, àdi zī keame, Luda ni arubarika da adegu a yākenaa gūn.

²⁶ Tó gbē a zīda dìte donyīri ũ, akū àdi a lé fōro, àteni a zīda kekeme, àten donyī ke pāme. ²⁷ Donyīkena swáswa kù à taari vī De Ludaneron dí: Ò toneno kù gyaanɔnɔ gwa n wēndake gūn, ògō ó zīda kūna dō gbāsī sari andunia yā musu.

2

Gbē wé gwanaa

¹ Ma gbēnɔ, akōnɔ kù àteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisi náani kenɔ, àsun gbē wé gwaro. ² Tó gbē gè á kōkakaranaa gūn wura tānka kù pókasa tékenaao dana, tó takaside kù à bizakasa gbāsī danaa gè se, ³ tó á wé té gbē kù à pókasa tékena danaai, tó a pìne à mó à vute gu manan, tó a pì takasidene à gé à ze dire, kesō à mó à vute á gbá sare, ⁴ àten kō tè bome, àten yā gwa kù manafkion gweroo?

⁵ À ma, ma gbē yenyīdeno. Luda gbē kū ò de gbānasarideno ũ andunia gbēno sè ògō gbāna a náanikenaa gūn, de ò kpata kū à a lé sè gbē kū ò yeinone ble. ⁶ Ákōno sō, áten gbānasaride pino kpe bo. Aruzekedenó mé òdi gbāna bleáwaroo? Mókōno mé òdi á gáte ò gé kááo yákpatekēkiaroo? ⁷ Mókōno mé òdi tó nna kū à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayā mīde pì, àgō ye á gbēdakei lán á zīda wēndii bà. Tó á yā pì kūna yāpura, áten yā ke a zéame. ⁹ Tó áten kō wé gwa sō, áten durunna kemē. Doka pìi vùtéáwa, a gō taaridenó ũn gwe. ¹⁰ Zaakū tó gbē doka kūna pínki, tó à fù mēn doa, à gō taaride ũ a pínki gūmmē. ¹¹ Luda pì, àsun zina kero. À pì do, àsun gbē dero. Bee tó nídi zina kero, tó n gbē dè, n gō dokadarisari ũmē. ¹² Ákōno kū Luda ni yā gōgō kááo doka kū àdi tó ò gō zīdadeno ũ musu, àgō yā o, àgō yā ke lákū à kō sī kááo nà. ¹³ Luda ni yákpate ke kū sùrusaridenó sùruu sari, ama yā ni bo kū sùrudeo nna.

Ludanaanikena kū yāmanakēnaao

¹⁴ Ma gbēno, tó gbē pì, áten Luda náani ke, tó àdi póke kero, bó yān gwee? Ludanaanikena bire taka ni fō à a bo yá? ¹⁵ Tó á gbē mēn do, gōgbē ke no gbē ten pókasa kū pobleo takasi ke, ¹⁶ tó á gbēke pīne: Luda n gba aafiaa! Ñsun tó ïa n dero, ñ pó ble ñ ká, tó adi wēndibadoo kpáaro, bōn abire ũu? ¹⁷ Lemē se ludanaanikena ado pókekenaa sari bi yā gēmē.

¹⁸ Tó gbē n pì, nten Luda náani ke, akūsō maten yā ke, mani pinne, ñ n ludanaanikena pókekenasari mōmēne, mani ma ludanaanikena mōnne ma yākenaa gūn. ¹⁹ N sī kū Luda mēn dome. À mana. Bee tānanó se, ò dō le, akū òdigō lukaluka. ²⁰ Yōnkō! Pó kū à tò ludanaanikena pókekenasari pā, ní ye mà onne yá? ²¹ Kū ó dizi káaku Ibrahī a né Isaaku kpà sa'opo ũ, yā dí bo káao nna a yākena yāiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kū a yākenaa kpákōimē. A yākena mé à a ludanaanikena pāpai. ²³ Akū Luda yā díkīna pāpa kū à pì, Ibrahī Luda náani kè, akū Luda tò yā bō káao nna a náani kū à kè yāi. Akū ò tó kpāne Luda gbēna. ²⁴ A è yá? Yākena mé àdi tó yā bo kū gbēo nna, adi ke ludanaanikena adonlo. ²⁵ Lemē do karua Rahabu kè nna kū Ludao a yākena yāi, goro kū à gu'asirigwarino dìte à ñ gbarē zé kpāni gūn. ²⁶ Lákū mē ninisari de gē ũ nà, len ludanaanikena pókekenasari de gē ũ le se.

3

Léfnāa

¹ Ma gbēno, àsun ke yādannerino ũ dasiro, zaakū á dō kū Luda ni wé piti ókōno yādannerino a yákpatekēgoro zī de gbē kparanola. ² Ó pínki odigō zā yā baala'imē. Tó gbē lé dì a ásarú kero, taarisarideme, ani fō à a mē pínki gbāna fō. ³ Odì sōmo ká sōne de à ó yā ma yāimē, akū odì a milē ble. ⁴ Kesō à gó'ite gwa ísiralá. Bee kū a zōkōkeo kū zàga'ia gbāna kū àdi a yīpao, a fībo de fītinleme. Akū mé àdi a milē ble, akū a fīrii dì a poyeina danē. ⁵ Lemē sō, néne bi mēgu fītinleme, akū àdi ïa dā kū yā zōkōo.

À gwa lákū té fīti dì sè dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, akūme andunia vāni ũ ó mēe gūn. Àdi tó gbāsī gō kpá ó mēea pínki. Gyāwān té mé àdi nakara nénea, akū néne dì té kpá ó andunia kunan. ⁷ Bisāsiri nōbōsēntenó tūtúu kè pínki kū bāno kū pó kū òdi taa o kū kuaono kū kpōno, à kpé áten ke ari tera, ⁸ ama gbēke dì fō à a néne tūtu kero. Akūme pó vāni kū àdi ze teniro ũ. À pana kū sēwetēo, ⁹ nénen odì Dikiri ó De sáabu kpáo, akū odì era ò bisāsiri kū à a kè lán a bà káo do. ¹⁰ Lédokōno pīin sáabukpana kū gbēkanaao dì bon. Ma gbēno, àsungō de lero. ¹¹ Íboki dì í nna kū í kyàkyāao bo wēe dokōno gūn yá? ¹² Ma gbēno,

kaka lí ni né i kù ũ yá? Geepi lí ni né i kaka ũ yá? Leme do bia í sùkusukude ni í nna boro.

Ɔndɔ̄ kũ àdi bo musu

¹³ Á té, dí mé à yādɔ̄ri ɔ̄ndɔ̄de ũu? À mɔ̄ñne a kunna mana gũn kũ a yākenano kũ zīdabusana kũ àdi bo ɔ̄ndɔ̄ gũnwo. ¹⁴ Tó á nèsɛgɔ̄ba pāsī kũ denlawetenaao vī á swèe gũn sɔ̄, àsun ĩa dāro, àsun gí yāpurairo. ¹⁵ Ɔndɔ̄ bire taka dì bo musuro, andunia pómɛ, á dà pómɛ, Ibilisi pómɛ. ¹⁶ Zaakũ gu kũ nèsɛgɔ̄ba kũ denlawetenaao kún, gwen kōyāmasari kũ yā bènɛ pínkio dīgɔ̄ kún. ¹⁷ Tó gbē ɔ̄ndɔ̄ kũ àdi bo musu vī, káaku àdigɔ̄ gbāsī vīro, a gbera àdigɔ̄ yāketɛ vīro, àdi a zīda busañne, àdi gbē yā ma, à sùru papana kũ yāmanakenaao. Àdi gbē tè boro, akūsɔ̄ àdigɔ̄ manafiki vīro. ¹⁸ Iberemiderii dì kena kũ kōo nna tɔ̄, akũ àdi yā mana kē.

4

Gbēnnakpana kũ anduniaio

¹ Bó mé àdi fiti kũ lékpakɔ̄anaao da á tée? Òdi bo á poyeina kũ òten ɔ̄si ká á mèe gũnno kīnaanloo? ² Adigɔ̄ ye pói, ama adì ero, akũ adì gbē de. Adì pó ni de, akũ adì pó kũ áten péa lero. Akũ adì lékpakɔ̄a ke, adì fiti ke. Á a vīro, kũ adì wé ke Ludaaro yāime. ³ Tó à wé kè, adì ero, kũ adì wé ke kũ nèsɛmanaoro yāime, zaakũ adigɔ̄ ye à a bɔ̄kɔ̄te ke á pónidenano gũmme. ⁴ Náanisaridenɔ̄, á dɔ̄ kũ gbēnnakpana kũ anduniaio bi iberesena kũ Ludaonloo? Gbē kũ à ye à ke andunia gbē ũ gɔ̄ Luda ibere ũme. ⁵ Kũ ò kè Luda yān ò pì, Nini kũ Luda dà ó gũn nèsɛgɔ̄ba vī, áten da yā pān yá? ⁶ Ama gbēke kũ Luda vī kũoo de abirekũla, zaakũ ò kè Luda yān ò pì:

Luda dì ibere sé kũ zīdabirinɔ̄,
ama à gbēke vī kũ zīdabusarinɔ̄.

⁷ Abire yāi à mì natɛ Ludanɛ. À gí Ibilisine, ani bàa síaré. ⁸ À na Ludai, ani naái. Durunnakerinɔ̄, à ɔ̄ bo durunnan. Nèsɛpladenɔ̄, à á swè pípi. ⁹ À ɔ̄ do kũ pɔ̄sirao kũ wēndayāo. À á yáadɔ̄na lite ɔ̄ɔ̄ɔ̄na ũ, à á pɔ̄nna lite nèsɛyakana ũ. ¹⁰ À á zīda busa Dikiri arɛ, ani á kara.

¹¹ Ma gbēnɔ̄, àsun kɔ̄ tó bènɛ síro. Gbē kũ à a Yesude dake tó bènɛ sɔ̄ ke à a bènɛ bò, à Luda doka sèeda vāni kè, à a vāni bò. Tó n Luda doka vāni bò sɔ̄, a mārīime n ũro, a vānīborīime n ũ. ¹² Ludan dokaditeri ũ kũ yākpatekeriio. Àkũ mé à gbē surabana kũ a kakatenaao gbāna vī. Mɔ̄kɔ̄n sɔ̄, díme n ũ, kũ ndi n gbēdake vāni boo?

Luda bàka bonaa

¹³ Á yā ma sà, ákɔ̄nɔ̄ kũ adì pi, gbāra ke zia áni gé wéran, áni vutɛ gwe wè do, áni laga tá à àre le. ¹⁴ Á yā kũ ani á le zia dɔ̄ yá? Á dɔ̄ lákũ á wēndi de nà yá? Á de lán suka bàme. Tó à kpà fíti, akũ àdi gētɛ gɔ̄nɔ̄. ¹⁵ Yā kũ à de à on dí: Tó Dikiri wè, akũ ó aafia, óni ke lán dire bà ke lán dí bà. ¹⁶ Tera sɔ̄ áten ĩa dā, a Luda bàkaa bò. Īadāna bire taka buri manaro. ¹⁷ Gbē kũ à yāmanakena dɔ̄, akũ adi kero durunna kè.

5

Kpākēna aruzekedenɔ̄i

¹ Ákɔ̄nɔ̄ aruzekedenɔ̄, à yā ma sà. À ɔ̄ do, à wiki lé kisira kũ ani á le yāi. ² Á aruzekenɔ̄ yāka, kòkɔ̄nɔ̄ á pókasanɔ̄ sòso. ³ Á ɔ̄gɔ̄ dāa kpà, akũ a dāakpanaa pì ni á da yān, ani á mè piti lán té bà. A aruzekɛ dì gɔ̄rɔ̄ kpɛde zī. ⁴ À ma! A ɔ̄gɔ̄zīkeri

kū ò á burapɔɔ kěárenɔ blè, akū ɔgɔ pì yā Luda ki lè. Pókèrii pìnɔ wikilena gè Dikiri Zìkaride sǎn. ⁵ A á mènà mà zĩte la á pɔyeinakena gūn. A mèe kpà kùtukpana gɔɔ pò ũ. ⁶ A yā dà gbē mananɔla, a n̄ dede, odi giáero.

Mena

⁷ Abire yāi ma gbēnɔ, àgɔ mena fɔ ari Dikiri sugɔɔ. À gwa lán búbarii dì a burapɔ bèereede kěgɔɔ dā nà. Àdi mena fɔ za kaburagɔɔ ari sakare. ⁸ Ákɔnɔ sɔ, à mena fɔ à ze gbāna, zaakū Dikiri sugɔɔ kà kǎni. ⁹ Ma gbēnɔ, àsun yākete kákɔiro, de Luda sún yākpatε ke kǎáoro yāi. Yākpatεkerii pì zena kpélelea fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ, annabi kū ò yā ò yā kū Dikiri tɔnɔ, à mena kū ò kè warikena gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odì pì ò arubarika vī, kū ò mena fɔ yāime. A Ayuba menakena baaru mà, a mà lākū Dikiri kènε nà kpekpe, zaakū wēnda kū sùruuo papana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēnɔ, àsun la daro. Àsun pì a sì kū ludambeo ke kū zĩteo kesɔ kū pò pāndeoro. À tó á ee gɔ ee. À tó á oi gɔ oi, de yā sún vuteáwaro yāi.

Aduakena ludanaanikena gūn

¹³ Á gbēke ten wari ke yá? À adua ke. Á gbēke pɔ nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke ten gyā ke yá? Ade sɔsi gbē zɔkɔnɔ sísi ò adua kenε, ò nísi máa kū Dikiri tɔo. ¹⁵ Adua kū ò kè ludanaanikena gūn ni gyāre pì werekɔa. Dikiri ni a futε. Tó à durunna kè yā sɔ, ani kēa. ¹⁶ Abire yāi à á durunna okɔne, à adua kekɔne de à le àgɔ aafia. Gbē mana aduakena gbāna, àdi zĩ ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirimε lán ó bà. À adua kè manamana, de legū sún maro, akū legū dí tó zĩtearo ari wè aakɔ kū mɔ suddoo. ¹⁸ À era à adua kè dɔ, akū legū'i bò manamana, zĩte pòble kè.

¹⁹ Ma gbēnɔ, tó á gbē mèn do zà yāpura zéa, akū á gbēke era à a dà zén, ²⁰ àgɔ dɔ kū gbē kū à tò durunnakerii pìi bò sātēna zén à era à sù, à a sì gaame, akūsɔ à lá kù durunna dasinɔla.

PITA TAKADA KAAKU

Tāmaa kū àdi n̄ nero

¹ Makū Pita, Yesu Kirisi z̄iri mé à takada dí k̄è Luda gb̄e kū ò de nib̄oñ ù andunia dí ḡūn, kū ò f̄ākōana bùsu d̄íkīnan̄o ḡūnn̄oñe: P̄ontu, Galatia, Kapadosia, Asia kū Bitiniao. ² De Luda ḡīnake à á d̄ō, akū à á sé, a ḡō a p̄ó ù kū a Nini gb̄ānao, de à mì nate Yesu Kirisine, a aru gb̄à boáre. Luda gb̄eke kū aafiao karaáre.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De s̄áabu kp̄á! A s̄uru z̄ōk̄ō ḡūn à ó í dufu kū Yesu Kirisi vuna gan gb̄ānao, akū ó tāmaa kū àdi n̄ nero v̄i, ⁴ zaakū túbi kū à d̄itenaáre ludambe p̄iì d̄i l̄ákaro, àdi gb̄ās̄i kp̄áro, a mana d̄i l̄ákaro. ⁵ Luda soru k̄è à làka de à á sura ba a náani kū áten ke ȳai, akū àteni á d̄ákp̄á kū a gb̄ānao ari à gé bo kū surabanaa p̄iio gupuraa ḡoro kp̄ede z̄i. ⁶ Áten p̄onna ke kū ȳa p̄iio, bee kū áni wari ke ḡiā f̄iti ȳōogwana buri s̄inda p̄ínki ȳai. ⁷ Lákū òdi wura mana d̄ō té ḡūn n̄a, len òteni á ludanaanikena ȳō à gwa le, zaakū á ludanaanikena p̄iì b̄ere v̄i de wura kū a gakuri d̄i l̄álala manamana. Tó a bo mana, Luda ni á s̄áabu kp̄á Yesu Kirisi suḡoro z̄i, ani á kpe ta kū gakurio. ⁸ Bee kū ádi a ero, á yei. Bee kū ádi wé ke pla k̄āao zikiro, áteni a náani ke, akū áten p̄onna z̄ōk̄ō kū à ḡè onala ke, ⁹ kū áteni á ludanaanikena gb̄è le á surabana ù ȳai.

¹⁰ Annabin̄o ḡīnake ò gb̄eke kū Luda ni ke k̄āáo ȳa ò, ò surabanaa p̄i ȳa gwà, ò a tàasii k̄à. ¹¹ Kirisi Nini kū à kú n̄ ḡūn ḡīnake à wari kū Kirisi p̄i ni ke òñe kū gakuri kū ani le a gberao, akū ò w̄ete ò ȳa p̄i zé d̄ō kū a ḡoro. ¹² Akū Luda tò ò d̄ō kū ȳa kū òten o p̄i de n̄ ḡoro p̄ó ùro, á p̄óme. Tera s̄a baarunnakparin̄o ȳa p̄i òáre kū Luda Nini kū Luda p̄i z̄i bona ludambe gb̄ānao. Bee malaikan̄o se òten òsi k̄a ȳa p̄i d̄ōnaai.

Kunna adona

¹³ Abire ȳai àḡō kú á laakariia, àḡō á z̄ida k̄ūna d̄ō, á wé ḡō d̄o gb̄eke kū Luda ni keáre Yesu Kirisi suḡoro z̄i sikaa sari. ¹⁴ Lákū á de Luda né kū òteni a ȳa man̄o ù n̄a, àsun tó dà v̄ani kū á v̄i ȳa á wésiraḡoro doáre arero. ¹⁵ Luda kú adoname. Lákū à á sisi à á sé n̄a, àḡō kú adona á ȳakena s̄inda p̄ínki ḡūn le se. ¹⁶ Zaakū ò k̄è Luda ȳan ò p̄i:

Àḡō kú adona,

zaakū má kú adoname.

¹⁷ Zaakū Luda d̄i ȳápat̄e ke kū baadio a ȳakenaaa n̄ wé gwanaa sari, tó áteni a sisi De, à v̄ina kene á nib̄okenaa ḡūn la. ¹⁸ Á d̄ō l̄ákū Luda á bó kunna kori kū à de á fut̄eokaraȳa ù ḡūn n̄a. Luda dí á bo kū p̄ó kū a gakuri d̄i l̄ákaoro, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kū Kirisi aru gakurideome, kū à de lán s̄āne b̄oro kū à mamberu v̄iro à gb̄ās̄i v̄iro bà. ²⁰ Luda ḡīnake à a d̄ite zaade adi andunia k̄átero, akū à bòáre k̄āao gupuraa ḡoro kp̄ede d̄íkīnan̄o z̄i. ²¹ A ȳa musun áten Luda náani ke. Luda a bò gan à gakuri kp̄aa, de à le à a náani ke, á wé ḡō d̄oi.

²² Lákū m̄inatena ȳápuran̄e gb̄à bòáre n̄a, akū a ḡō k̄ō gb̄ēno ù manafiki sari, àḡō yek̄oi kū nèse m̄èn doo. ²³ Luda á í dufu kū a ȳa w̄èndide kū àdiḡō kun gb̄ānao. Ȳa p̄i de p̄óburi kū àdi ga ùro, p̄óburi kū àdi garome.

²⁴ Gb̄e s̄inda p̄ínki de lán s̄èe bàme,

n̄ gakuri de lán s̄èvu bàme p̄ínki.

S̄èe d̄i kori ke, a vú d̄i k̄óte,

²⁵ ama Dikiri ȳa d̄iḡō kun ḡoro s̄inda p̄ínki.

Ȳa p̄i mé à de baaru nna kū ò kp̄áare ù.

2

Gbè wèndide

¹ Abire yāi à yā vāni sīnda pínki tó kǔ éketona sīnda pínki kǔ manafikio kǔ nèségōbao kǔ kōyakanaao. ² Lákū nēkpāntēno digō yō'i ni de nà, àgō Luda yā kǔ à de lán vī'ipu swáswa bà ni de le se, de à le à gbā á surabana zé gūn, ³ tera sà kǔ a dō kǔ Dikiri mana. ⁴ À nai, àkūme gbè wèndide kǔ ò gù ù, ama Luda a sè bèere ù. ⁵ Ákōno sō á gbè wèndide kǔ Luda teni a kpé ē boonō ù. Ákōno me a gbàgbarino ù, adì sa kǔ àdi káagu o kǔ a Nini gbānao Yesu Kirisi gāi. ⁶ Zaakū ò kè Luda yān ò pì:

Ñ gwa, maten gbè dite Zaiō,
ēpetena gbè bèere ù kǔ ma sè ù.
Wé'i ni gbē kǔ àteni a náani ke kǔro.

⁷ À de gbè bèere ù ákōno kǔ áteni a náani kenone, ama à de le gbē kǔ òteni a náani keronero.

Gbè kǔ kpéborino pā kpai
mé à gō kpé kusuru gbè mède ù.

⁸ Len dō à de:

Gbè kǔ òdi gē sía ù,
gbèsi kǔ òdi kpáala ò léte ù.

Ò gēe sía, kǔ odi Luda yā daro yāi. Len Luda diteñne le.

⁹ Ákōno me buri kǔ Luda n sēno ù, kīnāno kǔ sa'orino ù, a gbē kǔ ò kú adonano ù, de à Luda kǔ à á sisi a bo gusiran, à gē kááo a gupura bonsarede gūn sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbēno ù yāro,
ama tera sà a gō n ù.
Luda dí sùru ke kááo yāro,
ama tera à kè kááo.

Kunna ludanaanikerisarinó té

¹¹ Ma gbē yenyīdeno, lákū á de nibō kǔ bōasuno ù nà andunia dí gūn, maten lé daáwa, à mì kē á dà vāni kǔ òdi zì ká kááonōa. ¹² Àgō kun gbē bèeredeno ù kifirino té. Lemē dō bee tó ò á dite yāvānikerino ù, tó ò yā mana kǔ áten kenō ē, oni Luda sáabu kpá gōro kǔ ani suñyī.

¹³ À mì nate ikode kǔ bisāsiri ditenone n pínki Dikiri yāi, kína kǔ à gbāna vī deñlan yá, ¹⁴ ke gbānade kǔ à dite à wé tā yāvānikerino à yāmanakerino sáabu kpá. ¹⁵ Luda poyenyīnaan dí: Á yāmanakēnaa gūn, áni yōnkō wésiradeno lé yīteñne. ¹⁶ Àgō zīdadeno ù, ama àsun tó á gōna zīdadeno ù gōáre vānikēna zé ūro. Àgō kun Luda zòblerino ù. ¹⁷ À bèere li gbē sīnda pínkinē. Àgō ye á Yesude dakenoi. À vīna ke Ludanē. À bèere lí kīnanē.

¹⁸ Zikerino, à mì nate á dikirinone, à zōkōke dōñne yā sīnda pínki gūn. Adi ke dikiri mana nèsedodenone ntēnenlo, ama kǔ n gbē pāsīno me se. ¹⁹ Tó ò wé tääwa pā, tó a mena fōo Luda yāi, abirekǔ sáabu vīáre. ²⁰ Tó ò á gbē á taari yāi, tó a mena fōo, abirekǔ tó nna vī máa? Ama tó a wari kè yā mana kǔ a kè yāi, tó a mena fōo, Luda ni á sáabu kpá. ²¹ Abire yāin Luda á sisi à á sé. Kirisi wari kēáre, à zé mōáre de àgō té a gēsēgbēei yāi.

²² Adi durunna kero,
odi ma à éke tòro.

²³ Kǔ ò a sōsō, adi yā sínlaro. Kǔ à wari kè, adi yā pāsī ke oñnero, à zè kǔ Luda yākpatekeri manaome. ²⁴ Ákū mé à ó durunnano dì a mīa, à gào lía, de ó bàka

súngõ kú kũ durunnano doro, ògõ kú yãmanakena gũn. A flãgbenõ mé ò ó gbá aafia. ²⁵ Zaakũ a sãte lán sãno bà yã, akũ a arẽ dò á Dãri kũ á Dãkpãriiooa tera sà.

3

Kunna kõo

¹ Nõgbẽno sõ, à á zĩda kpá á zãno. Tó n gbẽkeno ten Luda yã daro, á kunna ni n lite. Bee tó ádi yãke oñero, ² oni e kũ á kun gbãsi sari, akũsõ a á zĩda kpãmãma. ³ Àsun tó á nomanake gõ mè yã ũro, mĩtãna ke nomanablebõno ke põkasadanaan yá. ⁴ Ama àgõ de á nèsegũnyã kũ àdi lãkaro ũ, nèseyĩda kũ zĩdabusanaao. Abirekũ mé à bèere vĩ Ludane. ⁵ Zaakũ len nõgbẽ donyĩri kũ n wé do Ludai yãno n zĩda kèke le, ò n zĩda kpà n zãno. ⁶ Len Sara de le, àdi Ibrahĩ yã ma, àdi a sisi Baa. Tó áten yã mana ke, tó áten pó kũ òdi vĩna kene yã daro, a Sara dàa sèn gwe. ⁷ Gõgbẽno sõ, àgõ kú kũnwo nõgbẽke dõnnena gũn, àgõ yã maĩma, de póke sún kpáare á aduakena gũnlo, zaakũ á de wèndi gbablerinõ ũ leleme.

⁸ Abire gbera àgõ lédokõno vĩkõo á pínki. Àgõ kõ wènda dõ, àgõ yekõi, àgõ gbẽke vĩkõo, à busakõne. ⁹ Àsungõ a vãni fĩna bo kũ a vãnioro. Àsungõ gbẽ kũ à á sõsõ sõsõro. À sa mana one, zaakũ Luda á sisi de à arubarika daágu yãime.

¹⁰ Gbẽ kũ à ye àgõ kú nmanan,
akũsõ à ye a kunna gõ mana,
à a lé kũ kũ yãvãni'onaao,
àsun tó éke bo a lénlo.

¹¹ Ade kpe li a vãnine, à a mana ke,
à aafia zé wete àgõ téi.

¹² Zaakũ Dikiri ògõ gbẽ manano tàasi ká,
a sã kpá n aduakenaai,
ama àdi mĩkperẽ zu yãvãnikerinõne.

Wétãmma yãmanakena yãi

¹³ Tó á kokari vĩ kũ yãmanakenaao, dí mé ani wé tãáwaa? ¹⁴ Bee tó a wari kè yãmanakena yãi, á arubarika vĩ. Àsungõ vĩna ke n wétãmmaanero, àsun tó á swè kèáguro. ¹⁵ À Kirisi dõ Dikiri ũ á swèe gũn. Àgõ kú soru gũn goro sĩnda pínki, de à le à yã we gbẽ kũ àteni á la yã kũ á wé doii mĩia. ¹⁶ Àgõ oñne busebuse kũ bèrelinnenaao. À oñne kũ nèsepuraõ do, de wé'i gbẽ kũ òteni á sõsõ á yãmanakena Kirisi gũnno kũ. ¹⁷ Warikena Luda poyenyĩnaa gũn yãmanakena yãi mana de warikena yãvãnikena yãila.

¹⁸ Kirisi gà gèn do durunnakẽmma yãi. Taarisaride gà ókõno taarideno yãi, de à le à gé kũoo Luda kĩnaa. Ò a dè mèe gũn, akũ Luda a vù ninike gũn.

¹⁹ A ninike pìi gũn à gèe à waazi kè gyãwãnde kũ ò n ká kpèsirannõne. ²⁰ Ò bò Luda yã kpeme yã, goro kũ à mena ari Nuhu gèe à gó'ite kè à lãkao. Gbẽ kũ ò bò ín aafia gó pìi gãinõn dasiro, gbẽno soraakõ. ²¹ Í pìi mé à de á da'itekena kũ àdi á sura ba tera taka ũ. Da'itekena pìi bi mè gbãsiworona yãno, lésena Ludane kũ nèsepuraome. Àdi n sura ba, kũ Yesu Kirisi bò gan yãi. ²² À gbãna blè malaikano kũ tãnanõ kũ n gbãnadeno kũ n ikodeno, akũ à tà ludambe, à kú Luda oplai.

4

Bona kunna zĩn

¹ Lákū Kirisi wari kè a mèn nà, ákõñ se à nèse bire buri sé, zaakū gbē kū à wari kè a mèn, ade m̀i kè durunnaame. ² Gõrõ kū à gòáre á kunnaa gūn, á dà vāni sūngõ doáre are doro, séde Luda poyenyĩnaa. ³ Á kunna kifirinõ yākenaa gūn yā mò le. Yā á kú wé'isariyākenaa gūn kū dàvāninidenāo kū wēdekēnaao kū pāpā kōkōo kū wēmikōkō bēñeēo kū tānagbagbana kū Luda zāguo. ⁴ Kū adi kakara kūñwo n̄ pāpā zōkōo pì kenaa gūn doro, àdi keñne yābonsare ũ, akū òdi á tó vāni sí. ⁵ Oni n̄ yākenanõ baba Ludane, kū à yākpatekena kū gbē bēñenõ kū gyāwāndenõ soru kè. ⁶ Ò baaru nna kpà bee gyāwānde pìnõne se, de ò le ògõ kú ninike gūn lán Luda bà, bee kū yā vùteríma m̀e gūn lán gbē sīnda pínki bà.

Ludayāmarinõ

⁷ Pó sīnda pínki lakanaa kà kāni. Abire yāi àgõ de laakaridenõ ũ, àgõ á zīda kūna dõ de àgõ adua ke yāi. ⁸ Yā kū à de a pínkilan dí: Àgõ yekõi kū nèse mèn doo, zaakū yenyĩ dì pó kúte durunnaõ dasi. ⁹ À yàri kekõne yāketekanaa sari. ¹⁰ Lákū Luda gba dà á baadine nà, à kpákõi kū gba pìnõ Luda gba buri donadona zīkeri mananõ ũ. ¹¹ Gbē kū à de waazikeri ũ, à Luda yā oñne. Gbē kū à de kpanyĩri ũ, à kpányĩ kū gbāna kū Luda a gbào, de à Luda tó kpá yā sīnda pínki gūn Yesu Kirisi gāi. Ákū mé à gakuri vī kū gbānao gõrõ sīnda pínki! Aami.

Warikena Yesudeke yāi

¹² Ma gbē yenyīdenõ, àsun tó yõogwana pāsī kū àteni á le bo á sare lákū yā dufu mé à á lé bàro. ¹³ Lákū á bàka kú Kirisi warikēnaa gūn nà, à ponna keo de à le àgõ ponna zōkõ vī gõrõ kū Kirisi pì ni bo gupuraa kū gakurio. ¹⁴ Tó ò á sōsõ Kirisi tó kū à kúáwa yāi, á arubarika vī, zaakū Luda Nini gakuride kúáwa. ¹⁵ Á gbēke sún wari ke gbēdena ke kpāni'ona ke yābēnekēna ke gude yāiro. ¹⁶ Tó a wari kè á Yesudeke yāi, àsun keáre wé'iyā ũro. À Luda sáabu kpá kū Yesu tó kúáwa yāi. ¹⁷ Zaakū wētāmmagõrõ kà, Luda gbēñon à nàa kūñwo. Lákū ókõñme à nàa kūoo káaku nà, ani láka kū gbē kū ò gì Luda baaru nna mainõo deramee?

¹⁸ Zaakū gbē mananõ surabana zī'ũ,

yā ni bo kū ludayādarisarinõ kū durunnakerinõo deramee?

¹⁹ Abire yāi gbē kū òten wari ke Luda poyenyĩnaa gūnnõ n̄ zīda na n̄ Kèri nāanidene a õĩ, ò kpé ògõ yā mana ke.

5

Luda sã kpàsa gwanaa

¹ Maten lé da ákõñ gbē zōkõñõa sà. Gbē zōkõñon ma ũ se. Má de wari kū Kirisi kèe sèedade ũ, akūsõ ma bàka nigõ kú kū gakuri kū ani bo gupuraaao se. ² Àgõ de kpàsa kū Luda kàteáre dàrinõ ũ. À ò likai kū poyeinaao, adi ke tilasinlo, lákū Luda yei nàme. Adi ke õgõwetena yāinlo. À ke kū nèse mèn doo dé. ³ Àsungõ gbāna m̄ gbē kū ò n̄ náare á õĩ pìnõaro. À tó á kunna gõ á sã pìnõ da a zéa, ⁴ ani kífura kū a gakuri dì lákaro le gõrõ kū Sādārīki ni su.

⁵ Ákõñ kefennanõ sõ, à á zīda kpá gbē zōkõñõa. Á pínki à á zīda busakõne à kpákõi, zaakū

Luda dì ibere sé kū zīdabirinõ,
ama à gbēke vī kū zīdabusarinõ.

⁶ Abire yāi à á zīda busa Luda gbānadene, ani á kara gõrõ kū à dìtea. ⁷ À á yā'ummananõ tóne pínki, zaakū àdi laakari dõáwa.

⁸ Á wé g̃õ d̃, àg̃õ kú á laakariia. Á ibere Ibilisi de lán músu ɔ̃d̃ɔ̃rii bàme. Àten kpáte keái, àten gbẽ wete à kũ. ⁹ À gíne, à ze gbãna ludanaanikenaa gũn, zaakũ á d̃õ kũ á Yesude dake kũ ò kú andunia gũnñ ñ pínki ten wari dok̃ñ pì keme se. ¹⁰ Luda Arubarikasĩndapinkide á sisi a gakuri kũ àdi lákaroa Kirisi gũn. Tó a wari kè fíti, ani á bo mana, ani á ze gíngin, ani á gba gbãna, ani á zĩni péte. ¹¹ Àkũ mé à gbãna vĩ ari g̃ɔ̃r̃ sĩnda pínki! Aami.

Lézammanaa

¹² Ma takada fíti dí kèáre kũ ó gbẽndo Silasi ɔ̃ome. À demene gbẽ náanide ũ. Ma lé dàáwa, má de a sèedade ũ kũ yã kũ ma ò de Luda gbẽke yãpura ũ. À zeo gíngin. ¹³ Babil̃nu gbẽ kũ Luda ñ sé lán á bà̃ñ f̃o kpàáwa. Ma né Maaku f̃o kpàáwa d̃. ¹⁴ À f̃o kpák̃õa kũ lépemmaaao yenyĩ gũn. Luda ák̃ñ kũ á kú Kirisi gũnñ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yāpurakpana síšina kũ Luda ó sísia

¹ Makũ Simo Pita, Yesu Kirisi zòblerii, a zìrii, makũmε ma takada dí kè gbē kũ ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi n gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gáinone.

² Gbēke kũ aafiaao gō papanaáwa Luda kũ ó Dikiri Yesuo dōnaa gũn.

³ Luda ó sé ògō kũ a gakuri kũ a manakeo gũmmε, à tò ó a dō, akũ a Ludakegbāna ó gbá pō kũ à kũ ògō vī, de ó kunna le à ke lεεε kũ a yāo. ⁴ Len à yā zōkō bēereðe kũ à a lé sēwerenō kè le, de a yāi ò bo andunia dà vāni kũ àdi n yaka gũn ò Luda kunna taka sé. ⁵ Yā bire yāi à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakēnaa gũn, à yā mana ke dōnaa gũn, ⁶ àgō dōna vī á zīda kũnaa gũn, àgō á zīda kũna dō mena gũn, àgō mena vī nana Ludaii gũn, ⁷ àgō nana Ludai kōgbēke gũn, àgō gbēke vī kōo yenyī gũn. ⁸ Zaakũ tó á yā bireno kũna, akũ òten kara, ániḡō kun pā karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dōnaa gũn. ⁹ Gbē kũ à yā bireno kũna sōro, à a wé nākōa, à gō vīna ūmε. À sán kũ Luda durunna kũ à kè yāno kēare. ¹⁰ Abire yāi ma gbēno, à kokari ke à yāpura kpá síšina kũ Luda á sísi à á séa. Tó áten yā bireno ke, áni fu zikiro. ¹¹ Lemε oni gbānake kpáai manamana le, ániḡō kũ kũ ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kũ àdi lākaro gũn.

¹² Abire yāimε, bee kũ á yā bireno dō, akūsō á zīni petena yāpura kũ á kũnaa gũn, manigō yā pino dōágumε. ¹³ Goro kũ má kpé kũ ma sōo gũn, maten da à mana màgō té káagu yā pino dōnaágu yāi. ¹⁴ Má dō kũ ma bona ma sōn goro ni ká tera, lākũ ó Dikiri Yesu Kirisi gīnake à òmēne nà. ¹⁵ Mani kokari ke, de yā pino le àgō dōágu goro sīnda pínki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sèedadenō

¹⁶ Kũ o ó Dikiri Yesu Kirisi suna kũ gbānao òáre, ódi té gara kũ ò dà kũ òndōoiro. O wé kè pla kũ a zōkōkeomε, ¹⁷ goro kũ De Luda bēereε line à a tó bò. À Luda zōkō gakuride kōtoo mà à pì a Né mèn do légelege yenyīden a ū, a yā dī káagu. ¹⁸ O kōto kũ à bò ludamε pìi mà goro kũ ó kũ káao kpi kũ à kũ adona musu. ¹⁹ Abirekũ mōwεre kũ yā kũ annabinō ò bi yāpuramε. À mana à laakari dō yā pīia fitila kũ áten gu büruburu pu ūmε ari gudōo susunε gō gé fute á swēn, de gu le à dōáwa. ²⁰ À kũ à deñla sà àgō dō kũ gbēke dī fō à yā kũ annabii kè Luda yān bōkōte a zīdaro. ²¹ Annabinō yāke dī bo bisāsiri pōyeinaa gũnlo, ò Luda yā ò lākũ a Nini dōñne are nāmε.

2

Ékeyādannerino

¹ Annabi ékenō bò yā Isarailano té. Lemε ékeyādannerino ni bo á té le se. Oni éke kũ àdi tó ò kakate ká Luda yādannenān, ò ledi kpá Dikiri kũ à n bóii, oni n zīda kakate kānto. ² Onigō ténýi dasi n wé'isariyākenāa gũn, oni yāpura zé vāni bo n yāi. ³ N wākūkenāa gũn oni á ble kũ éke kũ òdi bleao. Yākpate vūterīma à gūi kè, i dī na n Kakateri wénlo.

⁴ Zaakũ Luda dí malaika kũ ò durunna kēno tōro, à n ká tōnōwεε sira kũ à kũ zītezīte gũn, àgō n kũna ari yākpatekegoro zī. ⁵ Adi andunia zī kũ a yādarisari kũ ò kũ a gūnno tōro, à tò í dāñla. Ama à Nuhu kũ àdi manakēna waazi ke bò kũ gbēnon supplā pāndenō. ⁶ À yā dà Sōdōmu kũ Gōmōraola à n kákatε ò gō túbu ū, à n ké le yā kũ ani ludayādarisarinō le sēda ū. ⁷ Ama à Lutu bò, gbē mana

kū a nèεε yàka dokadarisari pìnɔ wé'isariyākena yāi. ⁸ Gbē mana pì kú n̄ té, yā vāni kú àten e akūsɔ àten ma lākū gu dīgɔ dɔ nà ũa kú a nèεmana yāi. ⁹ Lεme dɔ Dikiri gbē kú ò naainɔ bona yɔogwanaa gūn zé dɔ, akūsɔ à gbē vāni kūna dɔ de à wé tāa yākpatekεgɔ zī. ¹⁰ A pāsīn sà gbē kú òdi iko gya bonɔ ũ, n̄ mè dà vāninɔ mé àdi doñne are gbāsīkenaa gūn.

Ekεyādannerii pìnɔ bi kùgbānade karambaanidenɔme. Dɔkena kú malaika gakuridenɔ dì n̄ gba vīnaro. ¹¹ Malaika kú n̄ gbāna kú n̄ ikoo de gbē pìnɔlanɔ dì we ò n̄ tɔ bène sí ò yā dir̄ma Dikiri arero. ¹² Gbē pìnɔ dì yā kú ò a gbá d̄oro bène bomε. Bisāsiri bára mé à kúr̄ma, ò laasun vīro. Ò n̄ í, de ò n̄ kúkū ò n̄ dede yāime. Oni kakate lán n̄bɔnɔ bà, ¹³ oni a vāni kú ò kè fīna boñne. Dāvānikena fānantē dì keñne nna. Gɔɔ kú òten pɔ ble kááo, òdi pɔnna ke kú n̄ pónidenanɔ. N̄ kunna á té bi mamberume kú gbāsīo. ¹⁴ Zinakena kú n̄ wéa, durunnakena dì m̄m̄maro. Òdi manafiki ke gbē kú Luda yā dí zīni péte n̄ gūnlonɔne. Wākū n̄ swèε blè. Luda lé kèñneme. ¹⁵ Ò sàte, ò kè zé sú sua, ò zé dokɔnɔ sè kú Beɔ né Balamu kú à ye ɔgɔ vāni lenaai. ¹⁶ Zaaki pólébūnu'ina yā òne lán bisāsiri bà, à kpākēi a vānikena yā musu, à gine kú a yōnkɔkenaa. ¹⁷ Gbē abirenɔn de lán ísēboki kú n̄ í bàbanɔ bàme, lán luku kú à gète kú ïao bà. Gusira níkinikin Luda dìteñne yari ũ. ¹⁸ Òdi ïa kori zōkō dā, òdi òndɔ ke gbē kú ò bò sātēna zén dufunɔne kú dāvāniyāo kú wé'isariyāo. ¹⁹ Yā kú àdi n̄ yaka zònɔme n̄ ũ, akū òdi gōna zīdadeno ũ lé séñne. Zaakū gbē sīnda pínki bi yā kú à a swèε blè zòme.

²⁰ Tó ò bò andunia yāgbāsīkenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi dōnaa gāi, akū ò tò yā p̄i era à n̄ daguraa kè, à n̄ swèε blè, n̄ kunna kpede vāni de a káakupɔla. ²¹ Tó odi yāpura zé dɔ yāro, de abirekū manañne de kú ò d̄ɔ, gbaso ò kpe li Luda yā kú ò dàñnenela. ²² Yáasi kú ò kè díkīnanɔ pàpa n̄ musu yāpura: Gbēda dì era a pisii. Lεme dɔ: Alεde kú ò a zú ò dì era à m̄atemate bɔkɔtɔmmε.

3

Dikiri sugɔɔ zī

¹ Ma gbē yenyīdenɔ, takada plade kú ma kēáren dí. Takada mèn pla pínki pìnɔ gūn ma yā d̄águ de à vu in kú laasun manaome. ² Má ye yā kú Luda annabinɔ ò yānɔ d̄águ kú yā kú ó Dikiri ó Surabarii dìte a z̄irinɔne ò óáreo. ³ Àgɔ d̄ɔ zaa káaku kú gɔɔ kpede zī zīdapoyeinakerinɔ ni su ò á fobo ⁴ ò pi: Adi a suna lé séroo? À kú máa? Ó denɔ gà, ama pɔ sīnda pínki kú a gbèn zaa lākū Luda andunia kàte nàme. ⁵ Kú Luda yā ò yā à musu kú anduniaò kè, ò yā p̄i kpà sākoto. À zīte bò ín, à a kè í p̄i gāime, ⁶ akū í p̄i dà andunia káakupɔla, à a kàkate. ⁷ Luda yā'ona dokɔnɔ p̄i mé à tò musu kú andunia tera dío ditena té pɔ ũ ari gɔɔ kú ani yākpate ke kú a yādarisarinɔ, à n̄ kakate.

⁸ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun tó yā díkīna s̄águro: Gɔɔ do de Dikirine lán wè wàa sɔɔro bàme, wè wàa sɔɔro s̄o denε lán gɔɔ do bàme. ⁹ Dikiri m̄εf̄ε vīkū yā kú à a lé sè kenaao lākū gbēkenɔ ten da n̄aro, àten mena ke kááome. À ye gbēke kakatero, à ye gbē sīnda pínki nèεe liteme. ¹⁰ Dikiri sugɔɔ nigɔ de lán kpāni suna bàme. Zī birea musu ni gète f̄loo, a pónɔ ni té kú ò pia, zīte kú pɔ kú ò kú a gūnnɔ nigɔ kun doro. ¹¹ Zaakū pɔ sīnda pínki ni kakate le, gbē kpate burin ánigɔ de a ũu? À tó á kunna ḡo adona ludayāmarinɔ ũ ¹² wédona a sugɔɔi, à wé t̄a gɔɔ p̄i ká likalika. Zī p̄ia musu ni té kú, a puusu wāna ni a pónɔ yó. ¹³ Ókōnɔ s̄o, ó wé dɔ ludambe dufu kú zīte dufuooi kú Luda a lé s̄ewere. Gwen manakena nigɔ kún.

¹⁴ Abire yāime ma gbē yenyīdenɔ, á wédona gɔɔ p̄i gūn à kokari ke àgɔ kun mamberu sari taari sari, àgɔ nna kú Ludao. ¹⁵ À ó Dikiri menake dìte

surabana ũ, lákũ ó gbě yenyĩde Pɔlu takada kě́áre nà kũ ɔ́ndɔ́ kũ Luda a gbàò.

¹⁶ Yã pìnɔ́n Pɔlu ò takada kũ à kě̀nɔ́ gũn pínki. A takada pì gukenɔ́ d̀rɔ́ d̃̀na zĩ'ũ. Wésiradenɔ́ kũ gbě kũ ń zena gbānaronɔ́ d̀i yã pìnɔ́ lítε kpedangara, lákũ òdi ke nà kũ Luda yã takada kparanɔ́. Len òdi ń zĩda da kakatenan ɛ.

¹⁷ Ákɔ́nɔ́ s̃ ma gbě yenyĩdenɔ́, lákũ á yã pì d̃ nà k̀, à laakari ke, de dokadarisarinɔ́ sún á s̃áte kũ ń ékeoro. Àsun bo á zena gbānan à létεro. ¹⁸ Àg̃õ gbã ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi gběke kũ a d̃̀naaoo gũn. Àkũ mé à gakuri ṽi tera ari gɔ́rɔ́ s̃inda pínki! Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Yā wèndide

¹ Yā kũ à kun zaa káaku kũ o a yā mà, akũ o a è kũ wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yā wèndide pì baaruun óten kpááre. ² Wèndide pìi bò gupuraa, o a è, ókɔ̀nɔ̀mɛ a sèedadenɔ̀ ũ. Wèndide pì kú De Luda kĩnaame yā, akũ à bò à sùwá. A baaruun óten kpááre. ³ Yā kũ o mà, akũ o èen óten oáre, de ákɔ̀nɔ̀ se à le àgɔ̀ kú kũoo kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, zaakũ ó kun kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ kũ De Ludaomɛ kũ a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yā dínɔ̀ oáre de ó pɔ̀nna le àgɔ̀ papana.

Luda bi gupurame

⁵ Baaru kũ o mà a kĩnaa, óten kpááren dí: Luda bi gupurame, gusira kú a kĩnaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pì ó kú kãao kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, akũ ó kú gusiran, éken óten to, óten zĩ ke yāpuraaro. ⁷ Tó ó kú gupuran, lákũ Luda kú gupuran nà, gbasá ó kun kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, a Né Yesu aru dì ó durunna sĩnda pínki kēwá.

⁸ Tó o pì ó durunna vīro, óteni ó zĩda kekeme, yāpura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunnaɔ̀ ò Ludanɛ, à náani vī, àdi yā ke a zéa, ani ó durunna pínɔ̀ kēwá, ani yā bènɛ pínki gowá. ¹⁰ Tó o pì ódi durunna kero, o Luda dìte ékede ũmɛ, a yā kú ó swèè gūnlo.

2

¹ Ma né yenyĩdenɔ̀, maten yā bire oáre de àsun durunna kero yāimɛ. Ama tó á gbèke durunna kè, ó Zekūnwode vī De Luda kĩnaa, àkūmɛ taarisaride Yesu Kirisi ũ. ² Àkūmɛ ó durunnaɔ̀ kútekebo ũ. Adi ke ó durunnaɔ̀n adoro, kũ andunia pínki gbɛ̀nɔ̀ póoomɛ.

³ Tó ó yā kũ à ditenɔ̀ kũna, abirekũ m̀wɛwɛ yāpura kũ ó a dɔ̀. ⁴ Tó gbɛ̀ pì á a dɔ̀, akũ à a yā kũ à ditenɔ̀ kũnaro, ékedemɛ, yāpura kú a swèè gūnlo. ⁵ Gbɛ̀ kũ à a yā kũna sɔ̀, Luda yenyĩ papana a gūn yāpura. Pó kũ ani tó ò dɔ̀ kũ ó kú a gūnn dí: ⁶ Gbɛ̀ kũ à pì á kú a gūn, séde àgɔ̀ kun lákũ Kirisi kun nà yā.

Yā dufu ditɛnaa

⁷ Ma gbɛ̀ yenyĩdenɔ̀, adi ke yā dufun maten oáreero, yā zĩ kũ ò dìteáre zaa káakumɛ. Yā zĩ pìimɛ yā kũ a mà ũ. ⁸ Bee kũ abireo yā kũ maten oáre dufumɛ dɔ̀, òdi a yāpura e a kĩnaa kũ á kĩnaao, zaakũ gusira ten gète, akũ gupura yāpura ten pu sà.

⁹ Gbɛ̀ kũ à pì a kú gupuran, akũ à zā a gbèdakegu, ade kú gusira gūmmɛ ari tera. ¹⁰ Gbɛ̀ kũ à ye a gbèdakei kú gupuran, a yāke dì tó gbèke furo. ¹¹ Gbɛ̀ kũ à zā a gbèdakegu kú gusiran, à té gusiran, à dɔ̀ gu kũ àten génlo, kũ gusira a vīna kũ yāi.

¹² Ma né yenyĩdenɔ̀, mateni abirekũ oáre kũ á durunnaɔ̀ kèáwa a tó gāi yāimɛ.

¹³ Marenɔ̀, mateni abirekũ oáre kũ á gbɛ̀ kũ à kun zaa káaku dɔ̀ yāimɛ. Kefennanɔ̀, mateni abirekũ oáre kũ a zĩ blè Setanwa yāimɛ.

Ma né yenyĩdenɔ̀, ma òáre kũ á De Luda dɔ̀ yāimɛ.

¹⁴ Marenɔ̀, ma òáre kũ á gbɛ̀ kũ à kun zaa káaku dɔ̀ yāimɛ. Kefennanɔ̀, ma òáre

kū á gbána vī, Luda yā kú á swèè gūn dɔ, akūsɔ a z̄li blè Setanwa yāime.

¹⁵ Àsungɔ ye andunairo, kesɔ pɔ kū ò kú a gūnnɔ. Tó gbē ye anduniai, à ye De Ludairo. ¹⁶ Zaakū yā kū à kú andunia gūn pínki, mè pónidena kū wépio kū aruzeke ãdãnaao, adi bo De Luda kīnaaro, à bò andunia kīnaame. ¹⁷ Andunia ten gēte kū a pónidenaao, ama ludapoyenyīnakeri nigɔ kun gɔɔ sīnda pínkime.

Kirisi ibere

¹⁸ Ma né yenyīdenɔ, gɔɔ kpeden ó kun dí. Lákū a mà kū Kirisi ibere ten su nà, a iberenɔ gīnake ò kè dasi. Abirekū m̀wewere kū ó kú gɔɔ kpede gūn. ¹⁹ Gbē pìnɔ bò ó kīnaame, ama ó gbēnɔnlo. Tó ó gbēnɔme yā de ò kú kūoo. Ò bò de ò d̄s kū n̄ gbēke de ó gbē ūro yāime.

²⁰ Ákɔnɔ s̄s, Luda a Nini diáre, akū á yāpura d̄s á pínki. ²¹ Ma abire òáre, kū á yāpura d̄s yāime, adi ke kū á d̄ro yāinlo. Á d̄s kū éke ke di bo yāpura gūnlo. ²² Dín ékede ūu? Gbē kū à gī Yesu Arumasihukenaaimε. Gbē bire takan Kirisi ibere ū, à gī De Ludai kū a Néome. ²³ Gbē kū à gī Luda Néi De Luda vīro. Gbē kū à zè kū Luda Néo mé à De Luda vī d̄s.

²⁴ Á tó yā kū a mà zaa káaku ḡs kú á swèè gūn. Tó yā kū a mà zaa káaku pì kú á swèè gūn, ákɔnɔ s̄s, aniḡs kú Luda Néi gūn kū a Deo. ²⁵ Pɔ kū Kirisi a lé s̀eweren wèndi kū àdi lákaro ū.

²⁶ Ma yā bire òáre gbē kū òteni á s̄atenɔ yā musu. ²⁷ Ákɔnɔ s̄s, Nini kū a lè Kirisia kú á gūn. Á bàka kú kū gbēke yā dadanaáero, zaakū a Nini ten yā sīnda pínki dadaáre, à yāpura vī, éke kú a gūnlo. Lákū àten dadaáre nà, àḡs kú Kirisi gūn le.

²⁸ Tera sà ma né yenyīdenɔ, àḡs kú a gūn, de gɔɔ kū à bò gupuraa, ó swè ḡs ditena, wé'i sún ó kú a sugɔɔ zīro.

²⁹ Zaakū á d̄s kū Luda mana, àḡs d̄s kū yāmanakeri sīnda pínki bi a néme.

3

Luda nénɔ

¹ Á gwa lákū De Luda yewái à kè z̄sk̄s nà ari àdi ó sísi a nénɔ. Ó a ū s̄s! Andunia ó d̄ro, kū adi a d̄ro yāi. ² Ma gbē yenyīdenɔ, Luda nénɔn ó ū tera, lákū óniḡs de nà dí bo gupuraa k̀ro. Ó d̄s kū gɔɔ kū ani bo gupuraa, óniḡs de lán a bà, zaakū óni a e lákū à de nà. ³ Gbē kū à wé d̄si le di a swè pu, lákū Kirisi swè punaa nà.

⁴ Gbē kū à durunna kèe bò doka kpeme, zaakū durunnakena bi bona doka kpeme. ⁵ Á d̄s kū Kirisi s̀ durunnakēmmana yāime, durunna s̄s à kú a swèè gūnlo. ⁶ Gbē kū à kú a gūn diḡs kpé àḡs durunna kero. Durunnakeri ke dí a ero, adi a d̄ro.

⁷ Ma nénɔ, àsun tó gbēke á s̄atero, yāmanakeri mé à mana, lákū Kirisi mana nà. ⁸ Gbē kū àdi durunna ke bi Ibilisi póme, zaakū Ibilisi durunna kè zaa káakume. Ibilisi yānɔ kakatena yāime Luda Néi s̀. ⁹ Gbē kū Luda a ì diḡs kpé àḡs durunna kero, zaakū Luda buri mé à kú a gūn. Ani f̄s àḡs kpé ḡs durunna kero, kū Luda a ì yāi. ¹⁰ Lákū ó Luda nénɔ d̄sk̄ne kū Ibilisi nénɔn dí: Gbē kū àdi yā mana kero kesɔ gbē kū à ye a gbédakeiro bi Luda nénlo.

Yek̄inaa

¹¹ Yā kū a mà zaa káakun dí: Òḡs yek̄i. ¹² Àsungɔ de lán Kainu bàro. À de Setan pɔ ūme, akū à a dakūna dè. Bó yā mé à tò à a dèe? Kū a yāk̄ena bène, akūsɔ a dakūna pɔ mana yāime. ¹³ Ma gbēnɔ, tó andunia z̄áágu, àsun tó à bo á

sarero. ¹⁴ Ó d̄s k̄u o bo gan o gē wëndii gūn, k̄u ó ye ó Yesude daken̄ɔi yāi. Gbē k̄u à ye gbēiro bi gèem̄e ari tera. ¹⁵ Gbē k̄u à z̄à a gbēdakegu bi gbēderiim̄e. Á d̄s k̄u gbēderi ke dìḡs wëndi k̄u àdi lákaro vī a gūnlo.

¹⁶ Yā k̄u ó yenyī p̄i d̄ṣaan dí: Kirisi a z̄ida kpà ó yāi. Ók̄n̄ɔ s̄s, séde ò ó z̄ida kpà ó Yesude daken̄ɔa. ¹⁷ Tó gbē andunia p̄ó vī, akū à è a Yesude dake kú p̄óniden̄aa gūn, tó adi a wēnda gwaro, Luda yenyī kú a swèe gūn yá? ¹⁸ Ma né yenyīden̄ɔ, òsunḡs yek̄s̄i k̄u léoro. Òḡs yek̄s̄i yāpura gūn k̄u ó yāk̄enaao. ¹⁹ Abire m̄òw̄ere k̄u yāpura gbēn̄ɔn ó ũ, gbas̄a ó swè le àḡs ditena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kú vī s̄s, ó d̄s k̄u Luda z̄k̄s̄ de ó laasunla, à yā s̄inda p̄ínki d̄s.

²¹ Ma gbē yenyīden̄ɔ, tó ó laasun teni ó kú vīro, ó swè niḡs ditena Luda are, ²² k̄u ó yā k̄u à diteno k̄una, akū óten yā k̄u àdi ken̄e nna ke yāi, óni p̄ó k̄u o gbēkaa e. ²³ Yā k̄u à ditew̄eren dí: Ò a Né Yesu Kirisi náani ke, óḡs yek̄s̄i lákū à ditew̄ere nà. ²⁴ Gbē k̄u à yā k̄u à diteno k̄una kú a gūn, Luda p̄i kú ade gūn se. Ó d̄s k̄u à kú ó gūn a Nini k̄u à kpàwá yāi.

4

Ninin̄ɔ d̄sk̄n̄ena

¹ Ma gbē yenyīden̄ɔ, àsun nini s̄inda p̄ínki náani k̄ero. À ninin̄ɔ tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda k̄inaame, zaakū annabi éken̄ɔ dasi kù andunia gūn. ² Yā k̄u ani tó à Luda Nini d̄sn̄ dí: Nini k̄u à p̄i Yesu Kirisi sù bis̄siri ũ bò Luda k̄inaame. ³ Nini k̄u àdi z̄e k̄u Yesuo lero dí bo Luda k̄inaaro. Kirisi ib̄ere k̄u a mà àten sun gwe. À kú andunia gūn k̄ò.

⁴ Ma né yenyīden̄ɔ, Luda gbēn̄ɔn á ũ, a z̄i bl̄e annabi éke p̄in̄ɔa, zaakū gbē k̄u à kú á gūn z̄k̄s̄ de gbē k̄u à kú andunia gūnla. ⁵ Andunia gbēn̄ɔm̄e n̄ ũ. Abire yāin òdi yā o andunia ágb̄an, akū andunia gbēn̄ɔ di n̄ yā ma. ⁶ Luda gbēn̄ɔn ó ũ. Gbē k̄u à Luda d̄s di ó yā ma, gbē k̄u à de Luda p̄ó ũro di ó yā maro. Àkū mé à tò ó Nini yāpurade d̄sk̄n̄e k̄u nini ékeo.

Ludam̄e yenyīde ũ

⁷ Ma gbē yenyīden̄ɔ, òḡs yek̄s̄i, zaakū yenyī di bo Luda k̄inaame. Gbē k̄u à yenyī p̄i vī bi Luda néme, à Luda d̄s. ⁸ Gbē k̄u à yenyī vīro Luda d̄ro, zaakū Ludam̄e yenyīde ũ. ⁹ Lákū Luda a yenyī m̄òw̄ere gupuraa n̄n̄ dí: À a Né m̄en do légelege z̄i andunia gūn, de ò wëndi le k̄u a gbānao. ¹⁰ Yenyī p̄in̄ dí: Adi ke ók̄n̄ɔ mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewái, akū à a Né z̄i ó durunn̄n̄ kútekebo ũ. ¹¹ Ma gbē yenyīden̄ɔ, lákū Luda yewái le nà, séde òḡs yek̄s̄i. ¹² Gbēke dí wé ke pla k̄u Ludao zik̄iro, ama tó ó yek̄s̄i, Luda kú ó gūn, akū a yenyī p̄i papana ó gūn.

¹³ Ó d̄s k̄u ó kú a gūn akūs̄ à kú ó gūn, k̄u à a Nini kpàwá yāi. ¹⁴ O è, a s̄edaden̄ɔn ó ũ, k̄u De Luda a Né z̄i andunia Surabari ũ. ¹⁵ Gbē k̄u à ò gupuran k̄u Yesu bi Luda Néme, Luda kú a gūn, akūs̄ à kú Luda gūn. ¹⁶ Ó Luda yenawái d̄s, akū ó a náani vī.

Ludam̄e yenyīde ũ. Gbē k̄u àdiḡs yenyī vī kú Luda gūn, akū Luda kú a gūn. ¹⁷ P̄ó k̄u à tò yenyī p̄i papana ó gūnn̄ dí: Ó swè niḡs ditena yāk̄patekeḡɔr̄o z̄ime. Zaakū lákū Kirisi de nà, ók̄n̄ɔ se, len ó de le andunia dí gūn. ¹⁸ Yenyī p̄i dìḡs vīna vīro. Yenyī swás̄wa di pé vīnaa, zaakū vīna bi wēt̄amma yāme. Vīnade yenyī dìḡs swás̄waro.

¹⁹ Ók̄n̄ɔ, ó yenyī vī, k̄u Luda ḡinake à yewái yāime. ²⁰ Tó gbē p̄i á ye Ludai, akū à z̄à a Yesude dakei, ékedem̄e. Zaakū gbē k̄u à ye a Yesude dake k̄u à a

èeiro, ani fɔ̀ àgɔ̀ ye Luda kũ adi a eroi yá? ²¹ Yá kũ à dìteweren dí: Gbɛ̀ kũ à ye Ludai, séde àgɔ̀ ye a Yesude dakei.

5

Luda Né náanikena

¹ Gbɛ̀ kũ àdi Yesu náani ke Arumasihu ũ, Luda mé à ade ì. Gbɛ̀ kũ à ye dei ye a néime se. ² Tó ó ye Ludai, akũ ó yá kũ à dìteno kũna, abire mé à m̀wɛɛ kũ ó ye Luda nɛ̀no. ³ Zaakũ yena Ludai mé à de yá kũ à dìteno kũna ũ. Yá kũ à dìte pino de aso ũ s̄oro. ⁴ Zaakũ gbɛ̀ kũ Luda a ì dì z̄ì ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ò z̄ì ble anduniaa. ⁵ Dí mé àdi z̄ì ble anduniaaa? Séde gbɛ̀ kũ à sì kũ Yesu bi Luda Néme.

Yesu Kirisi sèedaden

⁶ Yesu Kirisi pin gbɛ̀ kũ à sù à da'ite kè à a aru kòte ũ. Adi ke da'iteme adoro, à da'ite kè à a aru kòte se. Luda Ninin a sèedade ũ, zaakũ àkũme yápurade ũ. ⁷ Sèedadeno kun mèn aakõme. ⁸ Luda Nini kũ í p̄io kũ aru p̄io. Pó mèn aakõ pino p̄inki dokõno. ⁹ Lákũ odi bisāsiri sèedakena sí nà, Luda sèedakena de abirekũla, zaakũ Luda yá p̄i ò a Né yá musume. ¹⁰ Gbɛ̀ kũ àdi Luda Né náani ke sèedaa p̄i v̄i a swèe gũn. Gbɛ̀ kũ adi Luda yá síro Luda p̄i dìte ékede ũme, zaakũ adi yá kũ Luda ò a Né musu síro. ¹¹ Yá kũ à òon dí: Luda ó gba wèndi kũ àdi lákaro, wèndii p̄i s̄ à kú a Né k̄inaame. ¹² Gbɛ̀ kũ à Luda Né v̄i wèndi kũ àdi lákaro v̄i. Gbɛ̀ kũ à Né p̄i v̄iro wèndii p̄i v̄iro.

Wèndi kũ àdi lákaro

¹³ Maten yá birenno oáɛ, ákõno kũ áten Luda Né náani kenno, de àgɔ̀ d̄s kũ á wèndi kũ àdi lákaro v̄i. ¹⁴ Pó kũ à tò ó swèe d̄iḡo ditena Luda aren dí: Tó o pó wé kèa lákũ à p̄o yei nà, àdi sí kũoo. ¹⁵ Lákũ ó d̄s kũ àdi ó wéke ma nà, ó d̄s kũ pó kũ o wé kèaa p̄i o ḡinake o lè kò.

¹⁶ Tó gbɛ̀ a Yesude dake è, àten durunna kũ àdi n̄ kakatero ke, à wé ke de Luda a gba wèndii. Durunna kũ àdi n̄ kakateron má téa. Durunna kũ àdi n̄ kakate kun, adi ke abirekũn ma p̄i à wé ke a musuro. ¹⁷ Yávānikena s̄inda p̄inki bi durunname, ama durunna kũ àdi n̄ kakatero kun.

¹⁸ Ó d̄s kũ gbɛ̀ kũ Luda a ì d̄iḡo kpé àgɔ̀ durunna kero, zaakũ Luda Né ò a d̄ákpá, Setan ò f̄ à ò naaro. ¹⁹ Ó d̄s kũ Luda gb̄enon ó ũ, bee kũ andunia p̄inki kú Setan ōime. ²⁰ Ó d̄s kũ Luda Né sù, akũ à ó wé kè, de ò le ò Yápurade d̄s. Ó kú Yápurade p̄i gũn kũ a Né Yesu Kirisio. Àkũme Luda yápurade p̄i ũ. Àkũme wèndi kũ àdi lákaro ũ.

²¹ Ma né yenyidenno, à laakari ke t̄anan̄o.

YUHANA TAKADA PLADE

Yāpura kū yenyĩo

¹⁻² Makū gbě zōkō, makūme ma takada dīkīna kè nōgbě kū Luda sèene kū a nēno. Má yeái yāpura gūn, yāpura kū à kú wá gūn, akūsō anigō kú kūoo goro sīnda pínki yái. Makūme madoro, kū gbě kū ò yāpura pì dōnōme ní pínki. ³ De Luda kū a Né Yesu Kirisio gběke keáre kū sūruuo, ò á tó kū aafiaao yāpura kū yenyĩoo gūn.

⁴ Kū ma è á né kenō kú yāpura gūn lākū De Luda dītewere nà, ma pō kè nna manamana. ⁵ Tera sà nōgbě, mateni wé kemma. Adi ke dokayā dufun maten onnero, yā kū ó vī zaa káakume. Ògō yekōi. ⁶ Yenyīn dí: Ògō yā kū Luda dīteno kūna. Yā kū Luda dīte pīin dí: Ògō kú yenyī gūn lākū a mà zaa káaku nà.

⁷ Gbēkerino dàgula andunia gūn dasi, òdi pi Yesu Kirisi dí su bisāsiri ūro. Gbē bire takano bi gbēkerinōme, Kirisi iberenōme. ⁸ À laakari ke, àsun tó zī kū a kè ke pāro. À tó à á láada le papana. ⁹ Gbē kū à vī Kirisi yādannenala Luda dōro. Gbē kū à zè kū yā pīio De Luda vī kū a Néo ní pínki. ¹⁰ Tó gbě sù yā dadaáre, tó à yā bire kūnaro, àsun a síro. Àsun gbānake kpái sero. ¹¹ Zaakū gbě kū à gbānake kpái bàka kú kū a vānikenanōme.

Lézammanaa

¹² Má yā vī dasi mà oáre, ama má ye mà keáre takada gūnlo. Má támaa vī mà su wé kpáteái, ò yā o kōo wédewe, de ò pōnna le àgō papana. ¹³ N vīni kū Luda sè nēno fō kpàáwa.

YUHANA TAKADA AAKODE

Luda zikerinɔ sinaa

¹ Makū gbē zōkō, makūmε ma takada dikīna kè ma gbē yenyīde Gayusinε. Má yenyī yāpura gūn. ² Ma gbē yenyīde, madigō adua kennε, de ñgō aafia, yā sīnda pínki le à bo kūnwo nna, lākū n kunna mana nà. ³ Kū ó gbēnɔ sù, ò òmεnε lākū ñ yāpura kūna nà, ñ kú a gūn, akū ma pɔ kè nna manamana. ⁴ Gɔrɔ kū ma mà kū ma nénɔn kú yāpura gūn pínki, pɔnna ke demεnε abirelaro.

⁵ Ma gbē yenyīde, ñ náani vī zī kū ndi ke ó gbēnɔnε gūn, atēnsa nibɔnɔ. ⁶ Ò n yenyī yā ò sɔsi gbēnɔnε. Ñ zàna keñnε, lākū à mana ò ke Luda zī gūn nà. ⁷ Zaakū ò dà zén kú Kirisi tó, odi kpányī le Yesusaridenɔ kīnaaro. ⁸ À kō sio ògō gbē dí takanɔ yàri ke, de ògō de ñ zikeri dakenɔ ũ yāpura baarukpanaa gūn.

⁹ Ma takada ke kè n sɔsi gbēnɔnε, ama Dioterefe denlaweteri ye ó yairo. ¹⁰ Abire yāi tó ma su, mani bo kú yā kú àdi kenɔ kú yā vāni kú àdi diwánɔ. Yā pìi dī káne póke ũro, àdi ó gbēnɔ síro, bee se àdi gí gbē kú ò ye ò ñ sínɔnε, àdi sɔsi zé zōñnε.

¹¹ Ma gbē yenyīde, ñsun yā bènε dadaro, sé yā mana. Gbē kú àdi yā mana kemε Luda pó ũ, gbē kú àdi yā vāni ke Luda dōro. ¹² Gbē sīnda pínki dī Demeteriu tó nna sí. Bee yāpura a zīdanda dī a sáabu kpá se. Ókɔnɔ odī a sáabu kpá dɔ, akū ñ dō kú ó sèedakena náani vī.

Lézammanaa

¹³ Má yā vī dasi mà onnε, ama má ye mà kēnnε takada gūnlo. ¹⁴ Má tāmaa vī ò wé ke pla tera, ò yā o kōo wédewε.

¹⁵ Luda n tó kú aafiaao. N gbēnnanɔ fɔ kpàmma. Ñ fɔ kpá ó gbēnnanɔa dodo.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄on̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄ō ba s̄ōsi weesuginu s̄ōsim̄o ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄on be ba s̄ōsi ni m̄ò mi, ba w̄awa kom beret̄eke s̄ō. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge m̄e u yeruku t̄ambu gabu kua be ba ñ n̄n̄ m̄em̄ n̄ōw̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on̄ gari m̄ō yi yi s̄a gem sere ka baadommāo. Yiya n ween̄e ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄abiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄abiribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na s̄a Yak̄obun w̄on̄o, na b̄ee tire teni yoruamm̄e, b̄ee be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄ee k̄i, ma u b̄ee k̄osu Yesu Kirisin s̄ō.

² Gusun̄o u n b̄ee w̄onw̄ondu ka alafia ka k̄iru sosiamm̄e.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄erio Pīe II, 2:1-17)

³ Nen k̄inasibu, na raa k̄i n b̄ee tireru yorua, n̄e ka b̄een faaban garin s̄ō, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄ee tire teni yorua n ka b̄ee hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄on teeru sere ka baadommāo. ⁴ Domi t̄on k̄sobu gaba dua gb̄enum b̄een suunu s̄ō be ba Gusun̄on̄ durom ḡosikia, bu ka ben kom k̄sum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄a bes̄en Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa m̄e i ye kpuro ȳe s̄a s̄a, ka m̄e, na k̄i n b̄ee yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄ambu w̄ara saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶ I maa w̄ollun ḡaradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄ee yam w̄okuru s̄ō ba ka siribun t̄ō bentembereru mara. ⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gom̄ara, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄ambu ba maa daa beret̄eke kua, t̄on dur̄abu ka t̄on dur̄abu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄ō wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru t̄ambun s̄ō.

⁸ Ka m̄e, t̄on k̄so be maa, ben bwisikunu s̄ō ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamm̄e ma ba w̄ollun yiikogibu w̄omm̄o. ⁹ Adama Mis̄eli, wi u s̄a Gusun̄on̄ ḡaradoban wirugii, u ñ k̄aka u Setam taare w̄e ka w̄amburu d̄ama te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄ōwawa u n̄e, “Yinni Gusun̄owa u koo nun gerusi.” ¹⁰ Adama t̄on k̄so be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄omm̄o, ye ba maa m̄ò ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄o. ¹¹ N̄oni sw̄aarugiba ba s̄a. Domi ba Kaenin yira sw̄i, ba tii sure toraru s̄ō bu ka are wan s̄ō nge m̄e Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge m̄e Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² T̄on be, ba s̄awa sankara kowobu b̄een t̄ō baka ni i ra ko k̄irun s̄ō s̄ō, ba ka b̄ee dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄ona. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄arikiam̄o, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba s̄a nge d̄a ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gbinīo, ni nu gu mam mam. ¹³ Ba s̄awa nge nim w̄okun nim kure ni nu kukum̄o. Nge m̄e nu nin yakeru k̄ōm̄o m̄eya ba maa ben sekuru sari kom s̄ōsim̄o. Ba s̄awa nge w̄ollun

kperi yi yi yin swaa bie, Gusunɔ u bu yam wɔku te ta kpã yiiye tɛ sɔɔ ba koo du ka baadomma.

¹⁴Enɔku maa, wi u sãa Adamun sikadobun tɔka nɔɔba yiruse u Gusunɔn gari gerua ben sɔ u nɛɛ, wee, Yinni u sisi ka win gɔrado dɛɛro dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunɔn bɛɛɛ yɛru sarirugibu kpuro taare wɛ ben kom kɔsum kpuron sɔ mɛ ba kua Gusunɔn gɛndun sɔ, ka maa gari kɔsin sɔ yi torobu be ba n̄ Gusunɔn bɛɛɛ yɛ ba n̄n gerusi. ¹⁶Tɔn be, ba ra n wure, gãanu sari ni nu ra bu wɛre, ben binɛ bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tɔmbu gari dori sɔɔmɔ bu ka yɛrobun gãanu wa.

Yiirebu ka kirɔ

¹⁷Adama bɛɛ nɛn kɔnasibu, n weenɛ i gari yi yaaya yi bɛɛn Yinni Yesu Kirisin gɔroba raa gerua. ¹⁸Domi ba bɛɛ sɔɔwa ma sanam dãakim sɔɔ tɔn yaako kowoba koo na be Gusunɔn bɛɛɛ yɛɛ sarira koo de ben binɛ ya n bu kpare. ¹⁹Beya ba ka karanaa naamɔ, ba ben tiin bwisikunu mɔ, ba n̄ Hunde Dɛɛro mɔ. ²⁰Adama bɛɛ nɛn kɔnasibu, i tii tãsisio bɛɛn naanɛ doke dɛɛrabu sɔɔ i n kanaru mɔ ka Hunde Dɛɛron dam. ²¹I tii nɛnuɔ Gusunɔn kɔru sɔɔ, i n ka bɛɛn Yinni Yesu Kirisin wɔnwɔndu mara te ta koo ka bɛɛ wãaru te ta ku ra kpe naawa.

²²I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ. ²³I n gabu gawamɔ dɔɔ sɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka bɛrum mɛnnɛ, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenɔ ni ben daa ya disinu tɛni.

Siara dãakibu

²⁴⁻²⁵Gusunɔ turo sãa bɛɛn Faaba kowo wi u koo kpĩ u bɛɛ kɔsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taare sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpãaru ka dam ka girima mɔ saa bɛɛn Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tɛ, sere ka baadomma. Ami.

ZIA YĀ BIRINA YUHANANĒ

Kirisi ena wégupu gūn 1:1-1:20

Takadakēna sɔsi mèn supplanɔ gbēnɔnɛ 2:1-3:22

Takada kokona kū a kāni'ɔ mèn supplanɔ gogonaaɔ 4:1-8:1

Kākāki mèn supplanɔ pɛnaa 8:2-11:19

Kwā kū nòbɔ pāsī mèn planɔ 12:1-14:20

Luda pofē kerɛ mèn supplanɔ atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zīte 19:6-20:15

Musu dufu kū zīte dufuo 21:1-22:21

Takada díkīna boki

¹ Luda yā kū àten su ke mò Yesu Kirisine de à biri a zòblerinɔnɛ, akū à a malaikaa zī makū Yuhana a zòbleriia, à tò ma yā pìi dō. ² Luda yā kū Yesu Kirisi de a sèedade ūn ma è, akū maten o. ³ Arubarikadenɔn gbē kū à zia yā díkīna kyó kè ū kū gbē kū ò a yā mà ò kūnanɔ, zaakū a gɔrɔ kà kāni.

⁴ Makū Yuhana makū mé ma takada díkīna kè sɔsi mèn suppla kū ò kú Asia būsuu gūnnɔnɛ. Luda kū à kun yā, à kun tera, akūsɔ àten su kū a Nini mèn suppla kū ò kú a gbà arenɔ ⁵ kū Yesu Kirisi kū à de sèedade yāpura ūo ò gbēke keáre, ò á gba aafia. Yesu pìime gāvuvu káaku ū, àkūme andunia kīnanɔ gbānade ū. À yewái, à ó bo ó durunnannɔn kū a aru gbānao, ⁶ à ó ká kpatan Luda a de gbàgbarinɔ ū. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gɔrɔ sīnda pínki! Aami. ⁷ Ñ gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kū ò a zònnɔ, andunia buri sīnda pínki ni wēnda sɔ dɔ a yā musu. Lemɛ! Aami.

⁸ Dikiri Luda pì: Makūme Alafa kū Omegao ū, Gbānasīndapinkide kū má kun yā, ma kun tera, akūsɔ maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹ Makū Yuhana á gbē do kunna Yesu gūn kɔ gbēnɔn ó ū wari gūn, kíblenaa gūn, menake gūn. Ma kú ísira luan kū òdi pì Patamɔ Luda yā kū Yesu de a sèedade ū yāi. ¹⁰ Dikiri gɔrɔ zī Luda Nini sùma, akū ma kòto gbāna mà ma kpe lán kākāki'ū bà ¹¹ à pì: Ñ pó kū n è kē takada gūn, n kpāzā sɔsi mèn suppla kū ò kú wēte dínɔ gūnnɔnɛ: Efesu, Simiina, Pɛɛgamumu, Tiatira, Saadi, Filadelfia kū Laodiseao.

¹² Akū ma lite, de mà gbē kū àten yā o kūmaoo pì e. Kū ma lite le, ma wura fitiladibɔ è mèn suppla. ¹³ Ma gbēke è fitiladibɔ pìnɔ té lán bisāsiri né bà. À utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa dɔ a gbān. ¹⁴ A mìkà de púu táitai lán sākā ke buu bà, a wé de lán ténene bà. ¹⁵ A gbá ten té ke lán m̀gotē kū òten baasa tévura gūn bà. A kòto de lán ísòkena kīni bà. ¹⁶ À susunenɔ kūna a ɔplan mèn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifāntē gbāna bà.

¹⁷ Kū ma a è, ma lete a gbá sare, ma gō sàii. Akū à a ɔpla nàma à pì: Ñsun tó vīna n kūro. Makūme Arède kū Kpɛdeo ū, ¹⁸ gbē kū àdigō kun ū. Ma ga, akū má kun, akūsɔ manigō kun ari gɔrɔ sīnda pínki. Má ga kū gyāwānwɔ m̀nɛnɔ kūna. ¹⁹ Ñ pó kū n è kē, pó kū ò kunnɔ kū pó kū oni su a kpenɔ pínki. ²⁰ Susune mèn suppla kū n è ma ɔplan pìnɔ kū wura fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ asirin dí: Susune mèn suppla pìnɔ bi sɔsi mèn suppla pìnɔ zīrinome, fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ bi sɔsi mèn suppla pìnɔme.

2

Efesudenɔ yā

¹ Ñ kē Efesu sɔsi z̄iriine: Makū kū má susune mèn supplanɔ kūna ma ɔplan, maten kure wura fitiladibɔ mèn supplanɔ té, makū mé ma yā díkĩna ò. ² Má n yākenanɔ d̄s kū z̄i kū nten keo kū n menakenaao. Ndì we ñ gbē bèneno ditero. Gbē kū òdi ñ z̄ida dite Luda z̄irinɔ ũ, akūs̄ ò de a ũro, n ñ lé n gwà n è ékedenome ñ ũ. ³ N mena f̄s̄, n wari kè ma t̄o yāi, ñdi kpasaro. ⁴ Ama má yā v̄i kūnwo. Yenyī kū ñ v̄imenē káaku bùsa. ⁵ Ñ tó n kunna z̄i zaa gɔɔ kū ñdi busaro yā d̄ngɔ. Ñ n̄ese lite, ñḡo yā kū ndi ke yāno ke. Tó ñdi ke lero, mani sunyī, mà n fitiladibogo. ⁶ Bee kū abireo ñ yā díkĩna v̄i, ñ zā Nikolaitanɔ yākenanɔn lákū ma z̄āngu nà. ⁷ Gbē kū à s̄a v̄i, à yā kū Luda Nini ten o sɔsi gbēno ma: Mani gbē kū à z̄i blè gba zé à lí wèndide kū à kú Luda aruzenna gūn né ble.

Simiinadenɔ yā

⁸ Ñ kē Simiina sɔsi z̄iriine: Makū kū má de Ar̄ede kū Kp̄edeo ũ, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yā díkĩna ò. ⁹ Má wétamma kū òten m̄onne d̄s kū n takasikenaao. Bee kū abireo aruzekedeme n ũ. Gbē kū òdi pi Yudanome ñ ũ akūs̄ ò de a ũronɔ, kū ñ aduakekpe de Setan p̄o ũ, má d̄s lákū òdi yā dimma nà. ¹⁰ Ñsun v̄ina ke wari kū ñni ken̄ero. Ñ ma, Ibilisi ni á gbēkeno ká kp̄ésiran de à á ȳo à gwa, ani wé t̄ááwa ari gɔɔ kuri. Ñḡo náani v̄i ari ñḡo gé gao, mani aruzenna kenne yari ũ. ¹¹ Gbē kū à s̄a v̄i, à yā kū Luda Nini ten o sɔsi gbēno ma: Ga plade ni wari d̄o gbē kū à z̄i blèearo.

P̄egamumudenɔ yā

¹² Ñ kē P̄egamumu sɔsi z̄iriine: Makū kū má f̄eneda lénna kpa plapla kūna, makū mé ma yā díkĩna ò. ¹³ Má n kúki d̄s, gu kū Setan gbà kumme. Ñ ma yā kūna, ñdi ledi kp̄amáiro, bee gɔɔ kū ò ma s̄eda yāpurade Antipa d̄e n w̄eten, gu kū Setan kunn p̄i. ¹⁴ Ama má yā v̄i kūnwo f̄iti. Ñ gbēno v̄i gwe kū ò Balamu yā kūna. Balamu p̄i mé à dà Balakine à Isarailanɔ ḡate à ñ dá t̄ana p̄oblen kū p̄āp̄akenaao. ¹⁵ Lem̄e d̄o ñ gbēno v̄i gwe, ò Nikolaitanɔ yā kūna. ¹⁶ Abire yāi ñ n̄ese lite. Tó ñdi ke lero, mani sunyī tera mà z̄i ká k̄únwo kū f̄eneda kū à kú ma lénwo. ¹⁷ Gbē kū à s̄a v̄i, à yā kū Luda Nini ten o sɔsi gbēno ma. Mani gbē kū à z̄i blè gba mana kū à utēnaa, mani a gba gbè pura kū ò t̄o dufu k̄ea d̄o. Gbēke t̄o p̄i d̄ro, séde gbē kū ma kp̄āaa p̄i.

Tiatiradenɔ yā

¹⁸ Ñ kē Tiatira sɔsi z̄iriine: Makū Luda Né kū ma wé de lán t̄enene bà akūs̄ ma gbá de lán m̄ogot̄ē bà, makū mé ma yā díkĩna ò. ¹⁹ Má n yākenanɔ d̄s, n yenyī, n ludanaanikēnaa, n z̄ikēna kū n menakenaao. Má d̄s d̄o kū yā kū nten ke kpekpe mana de a káakup̄la. ²⁰ Ama má yā v̄i kūnwo. N n̄gbē Yez̄ebeli kū à a z̄ida dite annabi ũ gbà zé. Àteni ma z̄òblerino s̄ate, àten dañne ò p̄āp̄a ke ò t̄ana p̄o ble. ²¹ Ma a gbà zé à n̄ese lite, ama à ye à a n̄ese lite à p̄āp̄a t̄oro. ²² Ñ ma, mani a w̄ute gyān, mani tó gbē kū ò p̄āp̄a kè k̄aaonɔ wari z̄ōk̄o ke, tó odi n̄ese lite ò a yā t̄oro. ²³ Mani a ìbanɔ dede kū gagagyāo, sɔsi gbē s̄inda p̄inki ni d̄s kū makū mé madì gbēno laasun kū ñ sw̄èeo gwa, mani f̄ina bo á baadine a yākenaaa. ²⁴ Á Tiatira gbē kpara kū á yā p̄i kūnaro, akūs̄ á yā kū òdi pi Setan asiri z̄ōk̄o d̄ronɔ, mani aso p̄ānde diárero. ²⁵ À ɔ didi yā kū á kūnaa ari m̄aḡo gé su. ²⁶ Gbē kū à z̄i blè, akūs̄ à yā kū má yeino kūna ari a léa, mani a gba zé à gbāna ble burinɔa. ²⁷ Ani kí blem̄ma kū m̄ò ḡoo à ñ w̄iwi lákū òdi ē oro w̄iwi

nà, lán ma De ma gba zé nà. ²⁸ Mani a gba gudɔna susunε dɔ. ²⁹ Gbē kǔ à sǎ vī, à yǎ kǔ Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔnε ma.

3

Saadidenɔ yǎ

¹ Ñ kē Saadi sɔsi zǐriine: Makū kǔ má Luda Nini mèn supplanɔ kǔna kǔ susunε mèn supplanɔ, makū mé ma yǎ díkǐna ò. Má n yǎkenanɔ dǔ. Kunna bēne tó mé à dɔmma, ama gèemε n ũ. ² Ñ vu, ñ gbē kǔ ò gǔnnenɔ lé kǔ fláao ari ògǔ gé ga, zaakū ma è n yǎke papana ma Ludanero. ³ Abire yǎ mé à tò yǎ kǔ n mà akū n sì, ñ tó àgǔ dɔngu, ñgǔ kǔna, ñ nèse lite. Tó ndi vuro, mani sunyī lán kpāni bà, ñigǔ gɔrɔ zaka kǔ mani su dǔro. ⁴ Bee kǔ abireo ñ gbēnɔ vī Saadi gwe fíti kǔ odi ñ pókasanɔ gbāsī kpáro. Óni kure lεεε kǔ pó purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len gbē kǔ à zǐi blè nigǔ pókasa pura dana lε. Mani a tó dade wèndi takadan zikiro. Mani ze kǎao ma De kǔ a malaikanɔ arε. ⁶ Gbē kǔ à sǎ vī, à yǎ kǔ Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔnε ma.

Filadεlfiadenɔ yǎ

⁷ Ñ kē Filadεlfia sɔsi zǐriine: Makū kǔ má kú madona yǎpurade ũ, má Dauda m̀nε kǔna, madì zé wē gbēke dì fǔ à a tataro, madì zé tata gbēke dì fǔ à a wēro, makū mé ma yǎ díkǐna ò. ⁸ Má n yǎkenanɔ dǔ. Ñ ma, ma zé wènnε n arε, gbēke ni fǔ à a tataro. Bee kǔ n gbāna fíti, ñ ma yǎ kǔna, ndi ledi kpámairo. ⁹ Setan aduakεkpe gbē kǔ òdi ñ zǐda dite Yudanɔ ũ, akūsǔ ò de a ũronɔ, mani tó ékede pìnɔ su ò kútenne, oni dǔ kǔ má yenyī. ¹⁰ Zaakū ñ yǎ kǔ ma ditenne kǔna n fǔ n mena, mani n sí wari kǔ àteni su andunia pínki gǔnwa, de à gbē kǔ ò kú zǐtenɔ yǔ à ñ gwa. ¹¹ Mani su tera. Ñgǔ pó kǔ ñ vī kǔna gbāna, de gbēke sún n láada símmaro yǎi. ¹² Mani gbē kǔ à zǐi blè ke ma Luda kpé gbègba ũ. Ani bo zikiro. Mani ma Luda tó kēa kǔ ma Luda wēte Yurusalemu dufu kǔ ani kipa bona a kǐnaa zaa musu tóo kǔ ma tó dufuo. ¹³ Gbē kǔ à sǎ vī, à yǎ kǔ Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔnε ma.

Laodiseadenɔ yǎ

¹⁴ Ñ kē Laodisea sɔsi zǐriine: Makū Aami, sèeda náanide yǎpura kǔ má de pó kǔ Luda kènɔ m̀ide ũ, makū mé ma yǎ díkǐna ò. ¹⁵ Má n yǎkenanɔ dǔ. Ñ yǐdaro, akūsǔ ñ wānaro. Má ye ñgǔ yǐda kesǔ wāna. ¹⁶ Lákū ñ lógɔbɔgɔ nà, ñ wānaro akūsǔ ñ yǐdaro, mani n pisimε. ¹⁷ Ndì pi ɔgɔde aruzekede kǔ ñ póke ni vīromε n ũ. Ñ dǔ kǔ gbē pǎ pótompɔ barakeri wèndade takaside v̀inaame n ũro. ¹⁸ Maten lé damma, ñ wura baasana lú ma kǐnaa, de ñ ke ɔgɔde ũ. Ñ pókasa pura lú ñ da, de ñ n pótompoke ute ñ bo wé'in. Ñ wé eze lú ñ ká n wén, de ñ gu e. ¹⁹ Madì kpākē gbē kǔ má yeńyĩnɔi mà ñ toto. Abire yǎ mé à tò, ñ wé tǎ ñ nèse lite. ²⁰ Ñ gwa, má zena kpéleleε, maten gbà lé. Tó gbē ma kòtoo mà, akū à zé wèmenε, mani gē mà pó ble kǎao, ani ble kǔmao. ²¹ Mani gbē kǔ à zǐi blè gba zé à vute kǔmao ma gbàaa, lákū makū ma zǐi blè ma vute kǔ ma Deo a gbàaa nà. ²² Gbē kǔ à sǎ vī, à yǎ kǔ Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔnε ma.

4

Donyĩkena Ludanε zaa musu

¹ Abire gbera ma zé è wēna ludambe. Akū ma kòto kǔ ma mà káaku lán kākāki'ũ bàa mà dɔ à pì: Ñ m̀ó la, mani yǎ kǔ ani su abire gbera m̀nnε. ² Gwe gǔnɔ Luda Nini d̀ima, akū ma gbàa è ludambe gwe, gbēke vutea. ³ Gbē

kū à vutēnaa pì ten té ke lán gbè bèere de kū òdi pi diamɔɔ bà kesɔ kaanelia. Ludambefēneda lika bára pìii, a í de lán lá'i taka bà lán emeradi bà. ⁴ Gbà mèn baro awēsiikōnōn likai, gbē zōkō gbēnōn baro awēsiikōnōn vutēvutēna bára pìnɔa. Ò pò pura dadana, ò wura fūra kúkuna. ⁵ Legū ten pí, àteni bo bára pì kīnaa, àteni pūtā, àteni pata. fitila nana gbàa pì are mèn suppla, mókōnōme Luda Nini mèn supplanɔ ũ. ⁶ Dígi kú gbàa pì are lán ísira bà. A í kè gárangan lán gbèdigì bà.

Gbàa pìnɔ daguran pò bēne mèn siikōnōn lika gbàa pìii. Wé dɔdɔm̄ma kpe kū areo. ⁷ Pò bēne pìnɔ káakupɔ de lán músu bà, a plade de lán zùsaa bà, a aakōde ān de lán bisāsiri ānn bà, a siikōde de lán vāu kū àten vura bà. ⁸ Pò bēne mèn siikō pìnɔ baadi dēmberē vī mèn suddodo. Wé dɔdɔ n̄ dēmberē pìnɔa, a gūn kū kpeo. Fānantē kū gwāanio òdigō o lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.

N̄ kun yā, n̄ kun kū a terao, akūsō nten su.

⁹ Gɔɔ kū pò bēne mèn siikō pìnɔ gbē kū à vutēna gbàaa, akūsō àdigō kun gɔɔ sīnda pínki pì tó kpà, ò bèere linē, ò a sáabu kpà, ¹⁰ gbē zōkō gbēnōn baro awēsiikō pìnɔ dì wútewute a are ò donyī kenē, òdi n̄ fūra gogo ò káte gbàa pì are ò pi:

¹¹ Dikiri ó Luda, n ka ò n tó kpá,
ò bèere kū gbānao linē,
zaakū n pò sīnda pínki kè,
n̄ kena kū n̄ kunnao bi n poyenyīnaame.

5

Sāne Bòrɔ kū takada kokonaao

¹ Akū ma takada kokonaa è na gbē kū à vutēna gbàaa pì ɔplan, ò yā kēa are kū kpeo pínki, ò a lé kùkū kū kāni'ɔ lēu supplao. ² Akū ma malaika gbānade è, àten kpàkpa ke kū kòto gbānao à pì: Dí mé à kà à kāni'ɔ dínɔ gogo à takada dí poroo? ³ Ama gbēke kú ludambe ke zīte ke zīte gbáru kū ani f̄s̄ à takada pìi poro à gwaro. ⁴ Ma ɔɔ d̄ manamana, zaakū odi gbēke e kū à kà à takada pìi poro à gwaro. ⁵ Akū gbē zōkō pìnɔ doke pìmene: N̄sun ɔɔ d̄ɔro. N̄ gwa, Yuda buri Músú kū à de Dauda kpata kū à b̄ɔɔ pà Kína ũ z̄i blè. Akū mé ani f̄s̄ à kāni'ɔ mèn suppla pìnɔ gogo à takada pìi poro. ⁶ Akū ma Sāne Bòrɔ è zena gbàa pìia pò bēne mèn siikō pìnɔ kū gbē zōkō pìnɔ té. À de lákū ò a kùtu kpàa bà. A bēne vī mèn suppla kū wéo mèn suppla. Luda Nini mèn suppla kū à n̄ zī andunia gu sīnda pínkianɔon gwe. ⁷ À gèe à takada pìi s̄i gbē kū à vutēna gbàa pì ɔi. ⁸ Kū à takada pìi s̄i, akū pò bēne mèn siikō pìnɔ kū gbē zōkō gbēnōn baro awēsiikō pìnɔ kùtekute Sāne Bòrɔ pì are. N̄ baadi m̄ɔɔ kúna kū wura kere kū turaretiti kán à pào. Turaretiti pì bi Luda gbēnɔ aduakenanɔme. ⁹ Ò lè dufu s̄i òten pi:

N ka n̄ takada pì s̄i n̄ kāni'ɔ pìnɔ gogo,
zaakū ò n de,
n gbēnɔ b̄ò Ludane kū n aruo
buri sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki gūn,
gbē sīnda pínki gūn, b̄usu sīnda pínki gūn.

¹⁰ N n̄ ká kpatan,
ò gō ó Luda gbàgbarinɔ ũ,
onigō kí ble zīte.

11 Akū ma malaikanɔ è likana gbàa pii kū pò bēne pìno kū gbē zōkō pìno dasidasi, n̄ dasi kà dúbu ũgbangba, oni f̄ ò n̄ lé d̄ro. Ma n̄ k̄ni mà, 12 ò pì kū kòto gbānao:

Sāne Bòro kū ò d̄e kà ò iko d̄ne
kū aruzekoo kū ɔnd̄o kū gbānao kū bèereεo
ò a sáabu kpá, ò a tó kpá.

13 Akū pò kū Luda kè musu kū z̄iteo kū z̄ite gbáruo kū ísira gūnwo pínki, bee pò kū ò kú gu s̄inda pínkinɔ, ma mà ò pì:

Òḡo bèere kū gbānao d̄o
gbē kū à vutena gbāane kū Sāne Bòroo,
óniḡo n̄ sáabu kpá, òḡo n̄ tó kpá ḡoro s̄inda pínki.

14 Pò bēne mèn siikō pìno pì, aami. Akū gbē zōkō pìno wùtewute ò donyĩ kēne.

6

Kāni'ogogonaa

1 Ma è Sāne Bòro kāni'ò mèn suppla pìno káakude gò. Akū ma mà pò bēne mèn siikō pìno doke yā ò lán legūpūtānaa bà à pì: N̄ mós! 2 Akū ma s̄o pura è, gbē kū à dia sá kūna. Ò kífuraa kūne, akū à bò z̄ibleri ũ, de à gé z̄i ble.

3 Kū Sāne Bòro kāni'ò plade gò, ma mà pò bēne plade pì: N̄ mós! 4 S̄o pānde bò d̄o, à de t̄e zónzon. Ò gbē kū à dia gbà zé à aafia sí anduniaa, de gbēno kō d̄ede. Ò f̄eneda zōkō kpàa.

5 Kū Sāne Bòro kāni'ò aakōde gò, ma mà pò bēne aakōde pì: N̄ mós! Akū ma s̄o sira è, gbē kū à dia zaka kūna. 6 Ma k̄ni mà lán gbē kòtoo bà, à bò pò bēne mèn siikō pìno té à pì: Ése zaka lé dome ḡoro do z̄i ḡo ũ. Gbado zaka lé aakōme ḡoro do z̄i ḡo ũ. N̄sun tó kú lino kū geepi lino yakaro.

7 Kū Sāne Bòro kāni'ò siikōde gò, ma pò bēne siikōde kòtoo mà à pì: N̄ mós! 8 Akū ma s̄o pufau è, gbē kū à dia tón Ga, Gyāwán téi. Ò n̄ gbá zé òḡo iko vī andunia gbēno leu siikōdea, ò n̄ d̄ede kū z̄io kū n̄ao kū gagagyāo kū n̄bo pās̄ino.

9 Kū Sāne Bòro kāni'ò s̄orode gò, gbē kū ò n̄ d̄ede Luda yā ona kū Yesu s̄edakpanaa yāi, ma n̄ gyāwāndeno è turaretitikpataki gbáru. 10 Ò wiki gbāna lè ò pì: Dikiri kū à kú adona yāpurade, b̄oren ñni yākpate ke kū gbē kū ò kú z̄iteno ò ó d̄ena f̄ina bońmaa? 11 Akū ò utagyaba pura d̄ada n̄ baadine, ò p̄ine ò mena f̄i f̄iti ari n̄ Yesu z̄ibleri dake kū oni n̄ d̄ede lán n̄ b̄ano lé gé káo.

12 Kū Sāne Bòro kāni'ò suddode gò, ma è z̄ite ȳiḡaȳiḡa pās̄ipās̄i, ifāntē sira kū níkiniki lán biza kū ò dà òsin bà, m̄ovura t̄era kū lán aru bà māmam. 13 Susuneno bò ludambe, ò k̄te z̄ite lán z̄aga'ia di l̄ine ísi woro n̄a. 14 Ludambe k̄k̄sa, à kòkokoko lán p̄e bà. Kpino kū ísira luanno s̄ò n̄ kúkia pínki. 15 Andunia k̄inano kū kpatablerinɔ kū soza gbē zōkōno kū aruzekedeno kū gbānadeno kū gbē s̄inda pínki z̄ono kes̄o z̄idadeno ùte gb̄ew̄enenɔn kū gb̄es̄ok̄ono. 16 N̄ wiki ḡo d̄o:

Kpino kū gb̄eno à daóla,
à ó ute gbē kū à vutena gbāane,
à ó sí Sāne Bòro pof̄ea.

17 Zaakū n̄ pof̄ekipamma ḡoro zōkō kà. Dí mé ani f̄ à bonn?

7

S̄edakena Luda z̄iblerinɔ

1 Abire gbera ma malaika gb̄enen siikōno è z̄ez̄ena andunia kusuru siikōno, n̄ baadi a kusuru ña kūna, de ña sún pá z̄ite ke ísira ke lí kearo yāi. 2 Akū ma

malaika pānde è, à bò à fùte ifāboki kpa, à Luda Wèndide sèedakebɔ kŭna. À lé gbāna zù malaika gbēnɔn siikō kŭ ò ń gbá zé ò zīte kŭ ísiraɔ yaka pìnɔi ³ à pì: Àsun zīte ke ísira ke línɔ yakaro ari ò sèeda ke ó Luda zòblerinɔ mì'arenɔa. ⁴ Akŭ ò gbē kŭ ò sèedaa pìi kēmmanɔ lé òmenɛ, ń gbēnɔn dúbu basuppla awɛɛsiikōmɛ. Ò bò Isaraila buri sīnda pínki gŭn.

⁵ Yuda burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Rubeni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Gada burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla

⁶ Asa burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Nafatali burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Manase burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla

⁷ Simɛɔ burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Levi burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Isaka burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla

⁸ Zebuluni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Yusufu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla
Biliaminu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awɛɛpla.

Buri sīnda pínki kakarana ludambɛ

⁹ Abire gbera ma gbēnɔ è dasidasi, oni fō ò ń lé dōro. Ò bò bŭsu sīnda pínki gŭn, buri sīnda pínki gŭn, gbē sīnda pínki gŭn, buriyā sīnda pínki gŭn. Ò zezena gbà kŭ Sānɛ Bòrɔɔ arɛ. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lánɔ kŭkŭna ń ɔí.

¹⁰ Òten wiki gbāna lé òten pì:
Surabanaa dī bo ó Luda kŭ à vutena gbàaa
kŭ Sānɛ Bòrɔɔ kiamɛ.

¹¹ Malaikanɔn zezena ò lika gbà kŭ gbē zōkōnɔ kŭ pó bēnɛ mèn siikōnɔi ń pínki, akŭ ò kùtekute gbàa pì arɛ ò donyī kè Ludanɛ ¹² ò pì:

Aami! Ó Luda mé à tó vī kŭ gakurio
kŭ ɔndōo kŭ sáabuo kŭ bɛɛɛɛo
kŭ ikoo kŭ gbānao gɔrɔ sīnda pínki. Aami!

¹³ Akŭ gbē zōkō pìnɔ doke ma la à pì: Dínɔn gyabapuradari díkīnanɔ ũu? Ò bò máa? ¹⁴ Ma pìnɛ: Baa, mōkōn mé ń dō. Akŭ à òmenɛ: Gbē kŭ ò bò wétamma zōkō gŭnnɔmɛ. Ò ń utagyabaa pìnɔ pìpì Sānɛ Bòrɔ aru gŭn à pura kŭ.

¹⁵ Abire yāin ò kú Luda gbà arɛ,
òten doi a kpén fānantē kŭ gwāanio.
Gbē kŭ à vutena gbàaa pìi dī a kuta kúńla.

¹⁶ Nà ke ími ni ń de doro,
ifāntē ni ń léro, gu ni wāmmaro,

¹⁷ zaakŭ Sānɛ Bòrɔ kŭ à kú gbà guragura ni ke ń Dāri ũ,
ani dońne arɛ ari ísē wèndide bokia,
gbasa Luda ni ń wétē warawarańne pínki.

8

Kāni'ɔ supplade gonaa

¹ Kŭ Sānɛ Bòrɔ kāni'ɔ supplade gò, ludambɛ kè kítikiti lākŭ minti baraakuri taka bà. ² Akŭ ma malaika gbēnɔn suppla kŭ òdigō zezena Luda arenɔ è, ò kākāki kpām̄ma mèn suppla.

³ Akŭ malaika pānde sù à zè turaretitikpataki kŭ ò pì kŭ wuraaɔ sarɛ, à tésibɔ kŭ ò pì kŭ wuraaɔ kŭna. Ò turaretiti kpàa dasidasi de à kakara kŭ Luda

gbēno pínki aduakenaao à kpata, akū à kpàta gbà arɛ turaretitikpataki p̄ia.
⁴ Akū turaretiti túsukpe k̄u Luda gbēno aduakenaao fùte malaika ɔ̄ Luda arɛ.
⁵ Akū malaikaa p̄i tésibɔɔ sè, à té s̄io turaretitikpatakia à pà, akū à zù z̄ite. Legū ten pata, àten p̄utā, àten pí, akū z̄ite ȳigayīgā.

Kākāki mèn supplanɔ p̄ena

⁶ Malaika gbēno suppla k̄u ò kākāki mèn suppla k̄una p̄ino a pena soru kè.
⁷ A káakude a kākāki pè, akū ò legūgbɛ k̄u téo kakarana k̄u aruo kòte z̄ite. Z̄ite leu aakōde té k̄u, lino leu aakōde té k̄u, s̄è isi té k̄u míomiɔ.

⁸ Malaika plade a kākāki pè, akū p̄o téde b̄o à s̄i ísiran lán k̄pi z̄ok̄o bà. Ísira leu aakōde li aru ũ, ⁹ akū ísira p̄o b̄eneno leu aakōde ḡaga, ḡo'iteno leu aakōde ȳaka.

¹⁰ Malaika aakōde a kākāki pè, akū susunɛ z̄ok̄o k̄u àten té k̄u lán s̄ente bàa b̄o ludambɛ, à lète à dà swano k̄u ís̄ebokinɔ leu aakōdela. ¹¹ Susunɛ p̄i tón Sɛwɛ. Í leu aakōde li sɛwɛ ũ, akū gb̄ɛ k̄u ò í p̄i m̄ino ḡaga dasi a kȳakȳa ȳai.

¹² Malaika siikōde a kākāki pè, akū ò ifānt̄ɛ leu aakōde lè k̄u m̄ovuraa leu aakōde k̄u susuneno leu aakōde, de n̄ leu aakōde sira k̄u ȳai. Akū fānant̄ɛ leu aakōde ḡò gupurakūnaa sari, len à kun le gwāani d̄o. ¹³ Akū ma v̄au è, àten vura musumus̄u. Ma mà, à wiki gb̄ana lè à p̄i: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gb̄ɛ k̄u ò kú z̄iteno malaika gbēno aakō k̄u ò ḡò p̄ino kākāki'ũ k̄u àten gé bo ȳai.

9

¹ Malaika s̄orode a kākāki pè, akū ma susunɛ è, à b̄o ludambɛ à lète z̄ite. Akū ò Z̄ingowɛ l̄okoto m̄one kp̄aa, ² akū susunɛ p̄i Z̄ingo w̄ɛ l̄okoto p̄i zé w̄ɛ. Túsukpe b̄on lán t̄amate z̄ok̄o túsukpe bà, akū Z̄ingo w̄ɛ p̄i túsukpe ifānt̄ɛ sira k̄u, gu kè s̄i níkiniki. ³ Kwanɔ b̄ote túsukpe p̄i ḡun, ò dà z̄itela. Ò n̄ gb̄a gb̄ana lán andunia f̄ino gb̄ana bà. ⁴ Ò p̄ine òsun wari d̄o s̄ɛaro ke lá ke lí ke, séde gb̄ɛ k̄u ò Luda s̄eda v̄i n̄ m̄'arɛaronɔ. ⁵ Odi n̄ gba zé ò gbēno d̄edero, ama oni n̄ da m̄'ummanan ari m̄o s̄oro. N̄ w̄aw̄a de lán f̄i gb̄epana w̄aw̄a bàme. ⁶ Goro birenɔa gbēno ni ga wete, oni ero. Ga ni ni n̄ de, ama ga ni bàa léine.

⁷ Kwa p̄ino de lán s̄o k̄u ò soru mà k̄u z̄ionɔ bà. Ò p̄oke k̄ukuna lán wura f̄uraa bà, n̄ an de lán bis̄asiri an̄n bà. ⁸ Ò m̄ikā v̄i gb̄anagb̄ana lán n̄gb̄ɛ m̄ikā bà, ò sakanɔ v̄i lán m̄usu saka bà. ⁹ N̄ k̄use de lán mò uta bà, n̄ d̄emberɛ k̄ini d̄o lán ḡo dasi k̄u s̄ono ten ḡate z̄i ḡun k̄ini bà. ¹⁰ Ò vlā v̄i k̄u k̄aao lán f̄i p̄o bà. N̄ gb̄ana kú n̄ vlā p̄ino, de ò wari d̄o gb̄enɔa ari m̄o s̄oro. ¹¹ Z̄ingowɛ l̄okoto malaikaa p̄ime n̄ k̄ina ũ. Kū Eberu ȳao a tón Abad̄o. Kū Giriki ȳao s̄o Ap̄olīo. ¹² Yā p̄as̄i k̄aakupɔ ḡète, a mèn planɔ ten su a kpe d̄o.

¹³ Malaika suddode a kākāki pè. Ma kòtoo mà à b̄o Luda arɛ turaretitikpataki k̄u ò p̄i k̄u wuraa b̄ene siik̄ono kpa. ¹⁴ À p̄i malaika suddode k̄u à kākāki k̄unaane: N̄ malaika gbēno siik̄o k̄u ò ȳiȳina swada k̄u òdi pi Yuflat̄i sarenɔ poro. ¹⁵ Akū à malaika gbēno siik̄o k̄u ò n̄ soru kè w̄ɛ b̄irea m̄o b̄irea goro b̄irea goro zaka b̄ire ȳaino p̄oro, de ò bis̄asirinɔ leu aakōde d̄ede ȳai. ¹⁶ Ò soza s̄odeno dasi lé òmenɛ, ò gbēno milīo w̄aa dome. ¹⁷ W̄égupu'ena p̄i ḡun lán ma s̄o p̄ino k̄u n̄ dirino è n̄an dí: Ò mò utanɔ dadana t̄ɛ lán té bà, búgu lán buluu bà, kp̄a'ikpa'i lán ifānt̄ɛgb̄o bà. S̄o p̄ino mi de lán m̄usu m̄i bà. Té k̄u túsukpeo k̄u ifānt̄ɛgb̄o ten bo n̄ lén. ¹⁸ Kisira mèn aak̄o dík̄inanɔ, té k̄u túsukpeo k̄u ifānt̄ɛgb̄o k̄u àten bo n̄ lé ḡunwo mé à bis̄asirinɔ leu aakōde d̄ede. ¹⁹ Zaakū s̄o p̄ino gb̄ana kú n̄ lé ḡun k̄u n̄ vlāo d̄o. N̄ vlā de lán ml̄ɛ bà, ò m̄i v̄i k̄u òdi wari d̄o gb̄enɔa.

²⁰ Gbē kpara kū odi gaga kisira pìi musuronɔ, odi nèse lite ò pò kū ò kè yā tòro. Ò kpé òten kúte tãnanɔne kū pò kū ò kè kū wuraaoo kū andurufuuo kū m̀ogotēoo kū gbēoo kū lío. Pò pìnɔ dì gu ero, òdi yā maro, òdi tãa o s̄oro. ²¹ Odi nèse lite ò ñ gbēdena tòro ke ñ pòdammana ke ñ gbāsíkēna ke ñ kpāni'ona.

10

Malaika kū takada porona fítinnao

¹ Akū ma malaika gbānade pānde è, à bò ludambe, àten kipa. Ludambe luku likai, ludambefēneda kú a m̀ila. A ān de lán ifāntē bà, a gbānɔn de lán tēnenē bà. ² À takada fítinna kūna porona. À a ɔpla gbá zè ísira, à a ɔze gbá zè zītea. ³ À wiki gbāna lè lán músu pūtānaa bà. Kū à wiki lè, legūpūtāna mèn supplanɔ yā ò. ⁴ Kū legūpūtāna mèn suppla pìnɔ yā ò le, má ye mà kē takada gūn, akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: Ñgō yā kū legūpūtāna mèn suppla pìnɔ ò kūna asiri gūn, ñsun kēro. ⁵ Malaika kū ma è zena ísira kū zīteooaa pì a ɔpla sè à d̀o musu, ⁶ akū à s̄i kū Luda kū à kun ḡoro s̄inda pínkio kū à musu kū zīteoo kū ísiraoo kè kū pò kū ò kú ñ gūnnɔ pínki à pì: Ani ḡi ke doro. ⁷ Malaika supplade kākāki péḡoro zī, tó àten su pé, Luda p̄oyenyīna kū à utena ni ke, lán à a baaruu kpà a z̀bleri annabinɔne nà.

⁸ Akū ma kòto kū ma mà à bò ludambe pìi mà d̀o à pì: Ñ gé ñ takada porona kū à na malaika kū à zena ísira kū zīteoo musu ɔ̄í sí. ⁹ Akū ma ge malaikaa pì kīnaa, ma p̄ine à takada fítinna pì kpáma, akū à p̄imene: Ñ sí ñ só. Anigō nna n lén lán z̀o bà, ama ani ke n nèseenero. ¹⁰ Akū ma takada fítinna pìi s̄i malaikaa pì ɔ̄í, ma s̀o. À kè nna ma lén lán z̀o bà. Kū ma m̀ò, adi ke ma nèseenero. ¹¹ Akū ò p̄imene mà annabikēyā o d̀o manamana burinɔ kū b̀usunɔ kū buriyānɔ kū kīnanɔ yā musu.

11

Sèedade gbēnɔn planɔ

¹ Akū ò leba kpàma p̄oyōbo ũ, ò p̄imene: Ñ fute ñ Luda kpé yō kū a gbagbakio, ñ donyīri kū ò kú gweno naro. ² Ñ a ɔn tó, ñsun yōro, zaakū ò kpà kifirinɔaame. Oni ḡese pétepete Luda weraa ari m̀o bupla awēepla. ³ Mani ma sèedade gbēnɔn planɔ gba zé ò annabikēyā o ḡoro wāa suddo kū baaak̄oo p̄i gūn kū uta kasanɔ dadana. ⁴ Gbē p̄inɔn kú lí mèn pla kū fitiladibɔ mèn pla kū ò zena andunia Dikiri arenɔ ũ. ⁵ Tó gbē ten wete à wari d̄ómma, té ni bo ñ lén à ñ ibere pìnɔ kpáta. Len gbē kū àten wete à wari d̄ómma ni ga le. ⁶ Ò ludambe zé tatana gbāna vī, de legū sún ma ḡoro kū òten annabikēyā oro yāi. Ò í litena aru ũ gbāna vī d̀o. Oni kisira buri s̄inda pínki kpá andunia ḡoro kū ò yeiia.

⁷ Tó ò ñ sèedaakenaa làka, ǹbɔ pāsī kū àdi bo Zīngo wēe lòkoto gūn ni z̄i ká kũwo à z̄i blem̄ma à ñ dede. ⁸ Ñ ḡenɔ nigō katena wera z̄ok̄o kū ò ñ Dikiri pà lía zéda gūn. Yási gūn òdi wera p̄i s̄isi S̄odomu ke Misila. ⁹ Gbē s̄inda pínki kū buri s̄inda pínkio kū buriyā s̄inda pínki òrinɔ kū b̀usu s̄inda pínki gbēnɔ ni ñ ḡenɔ gwagwa ari ḡoro aak̄o kū a kusuo, oni we ò ñ v̄iro. ¹⁰ Gbē kū ò kú zītenɔ ni p̄onna ke, oni dikpe ke, oni gba dak̄one, kū annabi gbēnɔn pla kū ò wari d̄ómma pìnɔ gāga yāi.

¹¹ Ḡoro aak̄o kū a kusuo p̄i gbera Luda tò wisa w̄endide ḡēngu, akū ò fute ò zè. Vīna gbē kū ò ñ éno kũ manamana. ¹² Akū annabii pìnɔ kòto gbāna mà à bò ludambe, à p̄ine: À fute à m̀o la. Ḡoro kū ñ iberenɔ wé fīm̄ma, akū ò fute ò tà musu ludambe luku gūn. ¹³ Zī kua zīte ȳiḡayīḡa pāsīpāsī, wera p̄i leu

kuride gbòro, akū gbēnɔn dúbu supplanɔ gàga zīteyīgāyīgānaa pìi gūn. Vīna gbē kparanɔ kù, akū ò bèereε lì Luda Musudenε. ¹⁴ Yā pāsī plade gète, a aakòde ten ká sà.

Kakaki supplade penaa

¹⁵ Malaika supplade a kākāki pè. Kòto gbānanɔ bò ludambe ò pì:

Andunia kpataa gò ó Dikiri pó ũ
kū kína kū à kàao,
anigò kí ble gɔɔ sīnda pínki.

¹⁶ Gbē zòkò gbēnɔn baro awεεsiikò kū ò vutεvutεna ní gbàaa Luda arε pìno kùtekute ò donyī kènε ¹⁷ ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide
kū ní kun yā akūsò ní kun ari tera,
o n sáabu kè,
zaakū n bo kū n gbāna zòkòomε,
gbasa n na kíblenaaa.

¹⁸ Bùsu sīnda pínki gbēnɔ pò fè,
akū n pòfè kipańma.

N yákpatekεna kū gyāwāndenɔ gɔɔ kà.

Īni fīna bo n zòbleri annabinɔne
kū n gbē kū òten vīna kennεnɔ,
né fítì gbē zòkò,

Īni anduniaderinɔ dedε.

¹⁹ Akū ò Luda kpé kū à kú musu wè, akū ò Luda bàka kunna kúnwo àkpatii è a gūn. Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā, legūgbε pāsī kòte.

12

Nɔgbē kū kwā zòkò

¹ Akū ma wé sī sèeda zòkò bonsareε ludambe. Nɔgbē ke ifāntē yīna biza ũ, mɔvura kú a gbá gbáru, à susunε mèn kuri awεεplanɔ kuna kífura ũ. ² À nòsina, akū nòwāwā fùtea, àten né'iwāwā wiki lé. ³ Akū ma wé sī pò pāndele ludambe sèeda ũ. Kwā zòkò tēra zónzon kú gwe, a mī mèn suppla, a bēne mèn kuri. À kífura mèn supplanɔ kúkuna. ⁴ À susunεnɔ leu aakòde wòwo ludambe kū a vlāo, à kòte zīte, akū à sù à zè nɔgbē kū à ye à né i pì arε, de à le à né kū ani i pì só yāi. ⁵ Akū nɔgbē pì négògbē kū ani kí ble buri sīnda pínkia kū mò gòoo ì. Akū ò né pì sè ò tà kàao Luda kū a gbàao kīnaa. ⁶ Nɔgbē pì bàa lè à tà sèn, gu kū Luda kèkεne, de ò a gwa gɔɔ wàa suddo kū baaakòoo gūn.

⁷ Akū zī fùte ludambe, Mukaila kū a ìbanɔ zīi kà kū kwā pìio, kwā kū a ìbanɔ zīi kà kúnwo. ⁸ Akū ní gbāna kīa, odi vuteki e ludambe doro. ⁹ Ò pè kwā zòkò pīa ò a bò. Àkū mé à mlè zī kū òdi pi Ibilisi kesò Setan, andunia pínki sàteri ũ. Ò a bò ò zù zīte kū a ìbanɔ lεεε. ¹⁰ Akū ma kòto gbāna mà ludambe à pì:

Ó Luda zīi blè sà,
a gbāna kū a kpataao bò gupuraa,
à ikoo kpà kína kū à kàa.

Zaakū ò pè yādimmariia ò a bò.

Akū mé àdigò ó gbēnɔ yaka ó Ludanε fānantē kū gwāanio.

¹¹ Ó gbēnɔ zīi blèa kū Sāne Bòro aru gbānao
kū ní sèedadekeyāo.

Ò gī ní wèndiii ari ò gèε gào.

¹² Abire yāi ákòno kū á kú ludambenɔ,

à pɔnna ke.

Waiyoo zĩte kũ ísiraò,
 zaakũ Ibilisi kipaáwa kũ pɔfẽ zɔkɔɔome,
 kũ à dɔ kũ gɔɔ kũ à gɔare kpáraro yāi.

¹³ Kũ kwā è ò a zu zĩte, akũ à pète nɔgbẽ kũ à négɔgbẽ ì pìii. ¹⁴ Akũ ò vāu zɔkɔ dèmberɛ mèn pla kpà nɔgbẽ pìia à vuraò à ke zà kũ mlěe pìio, à tá gu kũ ò kèkɛɛne sèn, de ò a gwa gwe wè aakɔ kũ a kusuo. ¹⁵ Mlěe pì í pìsi nɔgbẽ pìi kpe lán swa bà, de ísò le à a sé, ¹⁶ akũ zĩte nɔgbẽ pìi mii sì, à a lé wè, à í kũ à bò kwā lén pìi mii. ¹⁷ Akũ kwā pì pɔ fè nɔgbẽ pìii, à gèe zì ká kũ a buri kũ ò gòno, gbẽ kũ ò Luda yā kũna, kũ ò kun Yesu sèedade ũno. ¹⁸ Kwā pì zena ísira léa.

13

Nɔbo pásĩ mèn planɔ

¹ Akũ ma nɔbo pásĩ è, àten bo ísira pìi gũn, a mii mèn suppla, a bène mèn kuri. Bène mèn kuri pìnɔn kífura kúkuna. Dɔkena kũ Ludaò tó kèna a mii pìnɔa. ² Nɔbo pásĩ kũ ma èe pìi bò lán sàboo bà, a ɔ pásĩ manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwā a gbāna kpāa kũ a gbāao kũ a iko zɔkɔɔo. ³ A mii pìnɔ doke de lán ò a kari kè ari à kà ganaa bà, akũ a bɔo pìi làka. A yā bò andunia gbẽ sīnda pínki sare, akũ ò tēi. ⁴ Akũ ò donyĩ kè kwā pìine, kũ à a ikoo kpà nɔbo pásĩ pìia yāi. Ò kùte nɔbo pásĩ pìine dɔ ò pì: Dí mé à kà nɔbo pásĩ pì ũu? Dí mé ani fɔ à zì ká kāao?

⁵ Ò karambaani yā'ona lé kpà nɔbo pásĩ pìia, à Luda tó bène sío, akũ ò a gbà zé à iko ke ari mɔ bupla awɛɛpla. ⁶ Akũ à nà dɔkena kũ Ludaòoa, à a tó bènɛe sì kũ a kúkiò kũ gbẽ kũ ò kú gwenɔ. ⁷ Ò a gbà zé à zì ká kũ Luda gbèno à zì blemma. Ò a gbà zé dɔ àgɔ iko ví buri sīnda pínkia kũ gbẽ sīnda pínkiò kũ buriyā sīnda pínki òrino kũ būsú sīnda pínkiò. ⁸ Tó adi ke gbẽ kũ n tó kú wèndi takada gũnno baasiro, gbẽ kũ ò kú zĩtenɔ ni donyĩ ke nɔbo pásĩ pìine n pínki. Takada pì bi Sāne Bòro kũ ò dè zaade Luda dí andunia kátero pómɛ. ⁹ Gbẽ kũ à sã ví yā pì ma.

¹⁰ Gbẽ kũ Luda dítɛ ò a kũ zìzo ũ oni a kũmɛ.
 Gbẽ kũ Luda dítɛ ò a de fēnedao fēnedan oni a deo.
 Abire ten o Luda gbènoɛ ògɔ mēna vī, ògɔ náani vī.

¹¹ Akũ ma nɔbo pásĩ pānde è, àten bo zĩten. A bène ví mèn pla lán sāne boro pó bà, ama à yā ò lán kwā bàme. ¹² À nɔbo pásĩ káakupɔ pìi iko pínki kè a wára. À tò zĩte kũ gbẽ kũ ò kúano donyĩ kè nɔbo pásĩ káakupɔ kũ ò a kari kè ari à kà gana a bɔo làka pìine. ¹³ À daboyā zɔkɔno kè, ari se à tò té bò ludambe, à lète zĩte bisāsirinɔ wára. ¹⁴ À gbẽ kũ ò kú zĩtenɔ sàte kũ daboyā kũ ò a gbà zé à kè nɔbo pásĩ káakupɔ pìi wáranɔ. À pìine ò nɔbo pásĩ kũ ò à kari kè kũ fēnedao, akũ à kpé bène taka ke. ¹⁵ Ò a gbà zé à wèndii kpà nɔbo pásĩ taka pìia, akũ nɔbo pásĩ taka pìi yā ò, à tò ò gbẽ kũ ò gì donyĩ kēneino dèdè. ¹⁶ À tò ò sèeda kè n gbẽ sīnda pínki ɔplaa kesɔ n mii'are, né fíti gbẽ zɔkɔ, aruzekedenɔ kũ takasidenɔ, zòno kũ zĩdadeno. ¹⁷ Gbẽ kũ à nɔbo pásĩ pìi tó sèeda víro kesɔ à tó lambaa, ade ni fɔ à pó yía kesɔ à lúro. ¹⁸ Ɔndɔyān dí. Gbẽ kũ à wézè vī, à nɔbo pásĩ pìi lambaa dɔdɔ, zaakũ bisāsiri tó lambaame. À lamba bi wāa aakɔ kũ baaakɔ awɛɛsuddome. (666)

14

Sāne Bòro kũ gbẽ kũ à n bónɔ

¹ Akũ ma Sāne Bòro pìi è zena Zaiš kpia. Gbènoɔn dúbu wāa suppla awɛɛsiikɔ kú kāao. A tó kũ a De tóo kèna n mii'arenɔa. ² Ma kīni mà à bò ludambe lán

ísòkena kīni bà, lán legüpūtāna gbāna bà. Kīni kū ma màa pì de lán mɔ̀rɔ̀lerino mɔ̀rɔ̀'ũ bà. ³ Gbēnɔ̀n dúbu wàa suppla awɛɛsiikɔ̀ pìnɔ̀ ten lè dufu sí gbà kū pɔ̀ bēne mèn siikɔ̀nɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ arɛ. Gbēke dí fɔ̀ à lèe pì dàdaro, tó adi ke gbē kū ò ní bó andunia gūn pìnɔ̀ baasiro. ⁴ Mókɔ̀nɔ̀mɛ gbē kū odi gbāsī ke kū nɔ̀gbēnɔ̀ronɔ̀ ũ, kū ò kun lési. Òdigɔ̀ té Sāne Bòrɔ̀ɔ̀i gu kū àdi gén pínki. Ò ní bó gbē káakunɔ̀ ũ Ludane kū Sāne Bòrɔ̀ɔ̀ pìio. ⁵ Odi ma ziki kū ò éke tòro, akūsɔ̀ ò taari vīro.

Yākpatekegɔ̀rɔ̀ baarukpanaa

⁶ Akū ma malaika pānde è, àten vura musumusu. À baaru nna kū à kun gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki kūna, de à kpá gbē kū ò kú zītenɔ̀ne, būsɔ̀ sīnda pínki, buri sīnda pínki, buriyā sīnda pínki kū gbē sīnda pínki. ⁷ À kòtoo sè gbānagbāna à pì: À vīna ke Ludane, à bèere líne, zaakū a yākpatekena kū gbēnɔ̀ gɔ̀rɔ̀ kà. À donyī ke Luda kū à musu kū zīte kū ísirao kū ísēbokinɔ̀ kèene.

⁸ Malaika plade té a kpe à pì: Babilɔ̀nu gbòro! Wera zɔ̀kɔ̀ pìi gbòro! À tò buri sīnda pínki a pāpākena wē gbāna kū àdi su kū Luda pɔ̀fɛoo mì.

⁹ Malaika aakɔ̀de té ní kpe, à kòtoo sè gbānagbāna à pì: Tó gbē donyī kè nòbɔ̀ pāsī pìine kū a takao, à a sèedaa sì a mì'area kesɔ̀ a ɔ̀a, ¹⁰ àkū mé ani Luda pētē wē kū ò kà atēne a pɔ̀fɛ tokon mi, ani wāwā ma té kū ifāntēgbɔ̀ɔ̀o gūn Luda malaikanɔ̀ kū Sāne Bòrɔ̀ɔ̀o arɛ. ¹¹ N wétamma túsukpe nigɔ̀ bo gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki. Gbē kū ò donyī kè nòbɔ̀ pāsī pìine kū a takao, ò a tó sèedaa kènɔ̀n ìampana vīro fānantē kū gwāanio. ¹² Abire ten o Luda gbēnɔ̀ne ògɔ̀ mena vī, gbē kū ò yā kū à ditenɔ̀ kūna, òten Yesu náani kenɔ̀.

¹³ Akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: N adikīna kē. Arubarikadenɔ̀mɛ gbē kū oni ga kunna Dikiri gūn zaa teranɔ̀ ũ. Luda Nini pì: Leme! Oni kamma bo kū ní zīo, zaakū ní yāmanakena gbè tényī.

Zīte pónɔ̀ kēkēnaa

¹⁴ Akū ma ludambe luku è, póke vutena lán bisāsiri bà. À wura fūra kuna, à kòma lénna kūna. ¹⁵ Akū malaika pānde bò Luda kpén, à lé gbāna zù gbē kū à vutena ludambe lukuaai à pì: N kòma ká pói n kē, zaakū zīte pónɔ̀ mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kū à vutena ludambe lukua a kòmaa màte zīte, à zīte pónɔ̀ kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bò musu Luda kpén, à kòma lénna kūna ɔ̀. ¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko vī bò sa'okia. À lé gbāna zù gbē kū à kòma lénna kūnaa pìi à pì: N n kòma lénna ká geepi yɔ̀ kū ò kú zītenɔ̀i n zɔ̀zɔ̀, zaakū ní nénɔ̀ mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a kòmaa màte zīte, à geepi yɔ̀nɔ̀ zɔ̀zɔ̀, à kà geepi'ifēki zɔ̀kɔ̀ kū à de Luda pɔ̀fɛkipabɔ̀ ũ gūn. ²⁰ Ò gèseɛ pètɛpɛte geepi yɔ̀ pìnɔ̀a wētɛ kpe, akū aru bòte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wàa do kpé basɔ̀ro, à lei kà sɔ̀ sòmɔ̀ léi.

15

Kisira kpekpe mèn supplanɔ̀ kpányīnaa

¹ Akū ma sèeda pānde è ludambe, à zɔ̀kɔ̀, à bò ma sare. Malaika gbēnɔ̀n supplanɔ̀n kisira kpekpe mèn supplanɔ̀ kūna. Abirekūn Luda ni a pɔ̀fɛkipamma lákao.

² Akū ma póke è lán sèbɛɛ bà, à de lán dígi bà kakarana kū téo. Ma gbē kū ò zīi blè nòbɔ̀ pāsī pìia kū a takao kū a tó lambaaonɔ̀ è zena sèbe kū à de lán dígi bàa pìi sare, ò mɔ̀rɔ̀ kū Luda kpámmanɔ̀ kūkūna. ³ Òten Luda zòbleri Musa lè sí kū Sāne Bòrɔ̀ɔ̀ lèeo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yākenanɔ̀n zɔ̀kɔ̀, ò bò ó sare.

Buri sīnda pínki Kína,
ndì yā ke a zéa kù yāpurao.
4 Dikiri, dí mé à n vīna vīroo?
Dí mé ani gí n tó kpáii?
Zaakū n mèn do n kú adona.
Buri sīnda pínki ni su à donyī kenne,
zaakū n yāmanakenano bō gupuraa.

5 Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kù à doka kun ũ. 6 Akū malaika gbēnon suppla kù ò kisira mèn suppla kūnanō bōte kpé pìi gūn. Ò táaru biza pura táitai kù àten té ke dadana, wura asa dōdōna n kùsēea. 7 Akū pò bēne mèn siikōnō doke wura kere kpà malaika gbēnon suppla pìno baadia. Luda kù àdigō bēne goro sīnda pínki pofē kán à pà. 8 Luda gakuri kù a gbānao túsukpe kpé pìi pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika gbēnon suppla kisira mèn suppla pìno gēe à làkao.

16

Luda pofēkipana anduniaa

1 Akū ma kòto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika gbēnon suppla pìno: À gé à Luda pofē kù à kú kere mèn suppla pìno gūn atē anduniaa.

2 A káakude gēe à a kere atē anduniaa. Akū bōbūnu vāni pāsīno bō gbē kù ò nōbō pāsī sēeda vī, kù òdi donyī ke a takaneno.

3 A plade a kere atē ísiraa. Akū ísira'i gō lán gē aru bà, pò bēne kù ò kú a gūnno gāga pínki.

4 A aakōde a kere atē swano kù ísēbokino, akū í pìno lì aru ũ. 5 Akū ma mà malaika kù à í iko vī pì:

Kúadonade mōkōn kù n kun yā,
akūsō n kun kù a terao,
n yākpate kè kúnwo a zéame.

6 Ò n gbēno kù n annabino aru kòte,
akū n aru kpàríma ò mì.

À kō sī kúnwo le.

7 Akū ma kòtoo mà bona sa'okia à pì:
Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yākpate kè kúnwo a zéame,
akūsō n yāpura vī.

8 A siikōde a kere atē ifāntēa, à tò a té bisāsirinō kpàta. 9 A puusu gbāna n pá, akū ò Luda kù à kisira bireno iko vī tó bēne sī. Odi nèse lite ò bēere línero.

10 A soorode a kere atē nōbō pāsī gbāaa, akū gusira dà a kpatala. Gbēno teni n lé yākate wāwā gūn, 11 akū ò Luda Musude tó bēne sī n wāwā kù n bōbūnuo yāi. Odi nèse lite ò kpe lì n yākenanōnero.

12 A suddode a kere atē swada kù òdi pì Yuflatia, akū swa pì í bàba, akū zé bō ifāboki kpa kīnanōne. 13 Akū ma tānanō è mèn aakō lán blōno bà, òten bo kwā kù nōbō pāsīo kù annabi ékeo lén. 14 Tāna dabokerinome. Òten gé andunia pínki kīnanō kīnaa, de ò n kakara ò zī ká Luda Gbānasīndapinkide goro zōkō zī yāi. 15 N ma! Mani su lán kpāni bāme. Arubarikaden gbē kù á wé gō dō ũ, kù à a pōkasanō dana de àsun bo pótompō ò a pótompoke ero yāi. 16 Akū tāna pìno kīna pìno kākara gu kù òdi pì kù Eberu yāo Amagedō.

17 À supplade a kere atē íaa. Akū kòto gbāna bō gbà kīnaa Luda kpén à pì: À kèn gwe. 18 Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā pāsīpāsī. Zaa lākū bisāsirinōn kú zīten nà, a taka buri dí ke zikiro, à kè pāsī manamana.

¹⁹ Wéra zōkō kpàatekōre leu aakō, akū buri sīnda pínki wéranō gbòro. Wéra zōkō Babilnu yā dō Ludagu, akū à a pōfē pāsī wē toko kpàa, à mì. ²⁰ Ísira luannō gète pínki, odi kpino e doro. ²¹ Legūgbē zōkōnō bō ludambē, ò kà kiloo bupla. Ò sīsì bisāsirinōa, akū ò Luda tó bēne sī legūgbē kisira pì yāi, zaakū kisira pì pāsī manamana.

17

Karua kū à di nòbō pāsīa

¹ Malaika gbēnōn suppla kū ò kerε mèn suppla kūnaa pino doke pimenε: N mō mà yā kū ani wí karua zōkō kū à vutena swanōa dasi mōnne. ² Andunia kīnanō pāpā kē kāao, andunia gbēnō a pāpākēna wē mì ò kà. ³ Luda Nini dinamā pì gūn malaikaa pìi gēε kūmao sēn. Akū ma nōgbē ke è dina nòbō pāsī tēraa. Dōkēna kū Ludao tōnō fīfīa, a mīnō mèn suppla, a bēnenō mèn kuri. ⁴ Nōgbē pì biza tēra kū a gaaruradeo yīna, à zāblebō kū ò pì kū wuraaonō dana kū gbē bēerēdenō kū òsonō. À wura toko kūna, tē pōnō kū a pāpākēna gbāsīnō kán à pà. ⁵ Ò tó asiride kē a mì'arēa ò pì:

Wéra zōkō Babilnu,
pāpākerinō kū andunia tē pōnō da.

⁶ Ma è nōgbē pìi Luda gbē kū ò n dēde Yesu sēedakpana yāinō aru mì à kà, àteni a de lán wē bà.

Kū ma a è, yā pìi bō ma sare manamana. ⁷ Akū malaikaa pì ma la à pì: Bó yā mé à tò yā pìi bō n sareε? Mani nōgbē pì asiri onne kū nòbō pāsī kū à a sena asirio, kū a mīnō mèn suppla a bēnenō mèn kurii pìi. ⁸ Nòbō pāsī kū n èe pì kun yā, à kun tera doro, akūsō ani bo Zīngo wēε lòkotoo gūn à mì pé kakatēnaaa. Gbē kū ò kú zīte, akūsō n tó kú wēndi takadan zaa andunia naanagōarōnō, tó ò nòbō pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro, ama ani era à su pìi è, a yā ni bo n sare. ⁹ Laasunde kū à ōndō vī yān dí. Mì mèn suppla pino bi sīsī mèn suppla kū nōgbē pì vutēnaanōmε. Kīna gbēnōn supplanōmε dō. ¹⁰ N gbēnōn sōoro lēte, gbē mèn dō kun, gbē mèn dō kpé. Tó à sù, ani gī kero. ¹¹ Nòbō pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro pì bi kīna sōraakōdemε. Gbēnōn suppla pino dokeme dō. Àten mì pé kakatēnaaa. ¹² Bēne mèn kuri kū n èe pino bi kīna gbēnōn kuri kū odi kpata ble kōronōmε. Ama oni kī ble gōrō fītinle gūn kū nòbō pāsīo lēle. ¹³ N gbēnōn kurii pino lédokōnōmε. Oni n gbāna kū n ikoo kpá nòbō pāsī pīa. ¹⁴ Oni zī ká kū Sāne Bōrōo, ama ani zī ble mīma, zaakū dikirinō Dikirimε, kīnanō Kīnamε. A gbē náanide kū à n sīsī à n sēnōn kú kāao. ¹⁵ Akū malaikaa pìi òmēne: Swa kū n è karua vutēnaanō bi gbēnō kū parinō kū burinō kū buriyānōmε. ¹⁶ Nòbō pāsī kū bēne mèn kuri kū n èe pino ni zā karuaa pīgu. Oni a kakate, ò à tó pótōmpo. Oni a só, oni té sōa. ¹⁷ Zaakū Luda a pōyenyīnaa dàínε n swēn ò lédokōnō kemε. Oni n kpata kpá nòbō pāsī pīa ari Luda yā gé papao. ¹⁸ Nōgbē kū n èe pì bi wéra zōkō kū à iko vī andunia kīnanōaamε.

18

Babilnu gboronaa

¹ Abire gbera ma malaika pānde è bona ludambē. À iko zōkō vī, à gakuri andunia pura kū. ² À wiki gbāna lè à pì:

Babilnu gbòro, wéra zōkō pìi lète.

À gō tānanō kúki ū, tāna buri sīnda pínki tò ū,

bā kū òdi n tē bo ò zāngunō be ū.

³ Zaakū buri sīnda pínki a pāpākēna wē

kū àdi su kū Luda pɔfẽoo mì.
 Andunia kínanɔ gbãsi kè kãao,
 akū andunia lagatarinɔ kè aruzekedenɔ ũ
 a nnamana zɔkɔ gūn.

⁴ Akū ma kòto pãnde mà bona ludambe à pi:

À bɔte wẽte pìi gūn ma gbẽnɔ,
 de á ɔ súnɔ kú a durunnanɔ gūn
 yã kū oni mɔnenɔ sún á lero yã.

⁵ Zaakū a durunnanɔ gbà ò zò ludambea,
 akū a dàkenanɔ dè Ludagu.

⁶ À fĩna bone yã kū à kèńnea,
 à kene a yãkenaaa leu pla.

À pẽtẽ wẽ káne a tokon
 de pó kū à kàńnela leu pla.

⁷ À wãwã kū wẽndayão kpái,
 lákū à tó bò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a swèe gūn,
 saraunian a ũ vutena a gbàaa,
 gyaanɔ takasiden a ũro,
 áni wẽnda ke zikiro.

⁸ A yã mé à tò kisira díkĩnanɔ ni a le gɔɔ do,
 ga kū wẽndao kū nàao.

Té mé ani kũa,
 zaakū Dikiri Luda a yãkpatekeri gbãna.

⁹ Andunia kína kū ò gbãsi kè kãao, ò nna mà kãaonɔ, tó ò a tékũna luku è,
 oni ɔ do, oni n zĩda kèkè. ¹⁰ Oni ze zã vĩna gūn wãwã kū ò kpài yã ò pi:

Waiyoo, waiyoo, wéra zɔkɔ!

Wéra ikode Babilɔnu!

Yã vùtemma gɔɔ do gòngò yá!

¹¹ Andunia lagatarinɔ ni ɔ do sɔ, oni wẽnda kene, kū gbẽke ni n laga díkĩnanɔ
 lúmma doru yã: ¹² Wura, andurufuu, gbè bèeredenɔ, òsonɔ, biza ɔɔdenɔ,
 biza tẽra kū a gaaruradenɔ, siliki, lí mana buri pínkinɔ, pó kū òdi ke kū wisa
 sakaaonɔ kū lí bèeredenɔ kū m̀gotẽnɔ kū m̀sinɔ kū gbè puranɔ pínki, ¹³ líteke
 gbĩnnadenɔ, dò pónɔ, turaretitinɔ, lí'ɔnɔ, wẽ, nísi, flawa, pòblewenɔ, zùnɔ, sãnɔ,
 sɔnɔ kū n gónɔ, zònɔ kū bisãsiri wèndinɔ. ¹⁴ Oni pine: Pó mana kū ndi a ni
 denɔ làkamma pínki. N nnamana kū n gakurio pìtimma pínki, ìni kara n n e ziki
 doru.

¹⁵ Lagatari kū ò kè aruzekedenɔ ũ wéra pìi gáinɔ ni ze zã vĩna gūn wãwã kū
 ò kpài yã. Oni ɔ do ò wẽnda ke ¹⁶ ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zɔkɔ!

À táaru biza yĩ yã

kū biza gaaruradeo kū a wé tẽradeo.

À zãbleɔ kū ò pì kū wuraaonɔ dà yã

kū gbè bèeredenɔ kū òsonɔ.

¹⁷ À aruzeke sĩnda pínki làka gɔɔ do gòngò.

Gó'ite dikirinɔ kū táa'orinɔ kū gó gbẽnɔ kū gbẽ kū òdi zĩ ke ísira musunɔ ni ze
 zãzã n pínki. ¹⁸ Tó ò wéra pì tékũna luku è, oni wiki lé ò pi: Wéra ke kun yã kū
 a zɔkɔ kà wéra díkĩna ũro. ¹⁹ Oni ɔ do, oni n zĩda kèkè, oni wẽnda ke, oni wiki
 lé ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zɔkɔ!

Gbē kū ò gó'ite vī ísira musunɔ pínki
kè aruzekedenɔ ũ kū aruzeke kū à pìsiaao,
akū à gò bezī ũ gɔɔ do gònɔ.

²⁰ À pɔnna ke a yā musu ludambedenɔ kū Luda gbēnɔ kū a zìrinɔ kū a
annabinɔ, zaakū Luda mé à fīna bòááre.

²¹ Akū malaika gbānade gbè kū à kà wísilgbɛ gbèntē ũ sè à zù ísira gūn à pì:
Lɛn oni wéra zókɔ Babilɔnu zun le kū gbānao,
oni wéra pì e ziki doro.

²² Oni mɔɔ ke gǎgǎ
ke kutɛ kesɔ kākāki'ũ ma n gūn ziki doro.

Oni ɔzikeri ke le n gūn ziki doro.

Oni wísilgbɛ kīni ma n gūn ziki doro.

²³ Oni fitila gupura e n gūn ziki doro.

Oni nɔsekīni ma n gūn ziki doro.

N lagatarinɔ bi andunia gbē zókɔnɔmɛ yā,
n pɔ dà buri sīnda pínkia, n n̄ m̄i l̄ite.

²⁴ Ò annabinɔ kū Luda gbēnɔ aru lè a gūn
kū gbē kū ò n̄ dɛdɛ andunia gūnnɔ n̄ pínki.

19

Pɔnnakɛna ludambe

¹ Abire gbera ma kòto gbāna mà ludambe lán pari yā'onaa bà à pì:

Aleluya! Ó Luda mé à zì blè!

Àkū mé à gakuri kū gbānao vī ado,

² zaakū àdi yákpate ke kúnwo

a zɛa kū yápuraomɛ.

À yákpate kè kū karua zókɔ

kū à andunia yàka kū a pāpākenaa.

À a zòblerinɔ dɛdɛna fīna bòa.

³ Ò pì dɔ:

Aleluya!

A túsukpe nigɔ dɔ gɔɔ sīnda pínkimɛ.

⁴ Gbē zókɔ gbēnɔn baro awɛɛsiikɔnɔ kū pɔ bēnɛ mèn siikɔnɔ wùtɛwutɛ ò donyī

kè Luda kū à vutena a gbàaane ò pì:

Aami! Aleluya!

Sānɛ Bòrɔ nɔsepɔble

⁵ Akū ma kòtoo mà bona gbàa pì kīnaa à pì:

À ó Luda tó kpá a zòblerinɔ á pínki,

ákɔnɔ kū á a vīna vīnɔ,

né fíti gbē zókɔ.

⁶ Akū ma kòtoo mà lán pari yā'onaa bà, lán ísókɛna kīni bà, lán legūpūtāna
gbāna bà à pì:

Aleluya!

Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kíblenaaa.

⁷ Ò pɔnna ke, ò yāa dɔ, ò a tó kpá,
zaakū Sānɛ Bòrɔ nɔsegɔɔ kà, a nɔ sorumii mà.

⁸ Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke kpàa à yī.

Táaru biza pì bi Luda gbēnɔ yāmanakɛnanɔmɛ.

⁹ Malaikaa òmɛnɛ: Ñ kɛ. Arubarikadenɔn gbɛ kũ ò n sísí Sãnɛ Bòrɔɔ pìi nɔsɛpɔbleanɔ ũ. À òmɛnɛ dɔ: Luda yā yāpuran gwe. ¹⁰ Ma wute a arɛ de mà donyĩ kenɛ, akũ à òmɛnɛ: Ñ abire tó. Ñ donyĩ ke Ludanɛ. N zòbleri daken ma ũ kũ n gbɛ kũ ò yā kũ Yesu de a sèedade ũ kũnanɔ. Zaakũ yā kũ Yesu de a sèedade ũmɛ annabikeyā'ona mì ũ.

Kirisi suna dina sɔ puraa

¹¹ Akũ ma ludambe è wɛkɔana, akũsɔ pura bò, gbɛ kũ à dia tɔn Náanide Yāpurade. Àdi yākpate ke kũnwo, àdi zĩ ká kũnwo a zéa. ¹² A wé de lán tévuraa bà, à kífura kúkuna dasi. Tó ke kɛna a mì'arɛa, gbɛke tó pì yáasi dɔro, akāa baasiro. ¹³ À uta kũ ò dà aru gũn dana. À tɔn Luda Yā. ¹⁴ Ludambe zìkarinɔn tɛi, ò didi sɔ puranɔa kũ táaru biza pú táitaio dadana. ¹⁵ Fɛnɛda lénna ten bo a lén, de à burinɔ léo. Ani kí blerĩma kũ mò gòoo, ani gèse péte geepi nɛnɔa geepi'ifɛki gũn, àkũmɛ Luda Gbānasĩndapinkide pɔfɛ pāsĩ ũ. ¹⁶ Ò tó díkĩna kè a utaa kũ a gbádao:

Kínanɔ Kína, dikirinɔ Dikiri.

¹⁷ Akũ ma malaikaa è à zɛna ifántɛn. À lé gbāna zù bà kũ òten vura musumusunɔi pínki à pì: À mós à kakara à póbɛ zɔkɔ kũ Luda kèárɛ ble, ¹⁸ de à le à kínanɔ gè só kũ soza gbɛ zɔkɔnɔ kũ gbānadɛnɔ kũ sɔnɔ kũ n òdirinɔ kũ gbɛ sɛnda pínkinɔ, zĩdadɛnɔ kũ zònɔ, né fíti gbɛ zɔkɔ. ¹⁹ Akũ ma nòbɔ pāsĩ è kũ andunia kínanɔ kũ n zìkarinɔ, ò kɔ kākara ò zĩ ká kũ gbɛ kũ à di sɔa pìio kũ a zìkarinɔ. ²⁰ Ò nòbɔ pāsĩ pìi kũ lɛlɛ kũ annabi éke kũ à daboyānɔ kè a arɛo. Daboyā pìnɔn à gbɛ kũ ò nòbɔ pāsĩ sèeda vĩ, ò kùte a takanɛnɔ sātɛo. Ò n zú té sèbe kũ àten kũ kũ ifántɛgbɔɔo gũn bɛnɛ n pla n pínki. ²¹ Gbɛ kũ à di sɔa gbɛ kparanɔ dèdɛ kũ fɛnɛda kũ à bò a lé gũnwo, akũ bānɔ n gènɔ blè ò ká pínki.

20

Kirisi kɛblena andunia gũn wè wàa sɔɔro

¹ Akũ ma malaikaa è bona ludambe, à Zĩngo wèe lòkotoo mònɛ kũna kũ mòkakɔana gbìgirii. ² À kwā kũ à de mlè zĩ ũ, kũ òdi pi Ibilisi ke Setan kũ, akũ à mòò kàa ari wè wàa sɔɔro. ³ Malaikaa pì a zù Zĩngo wèe lòkotoo pìi gũn, à zé tàrɛ à mòda kài à ká de àsun burinɔ sātɛro ari wè wàa sɔɔro pì gé papao. Abire gbera oni a gbarɛ fíti.

⁴ Akũ ma gbànɔ è kũ gbɛ kũ ò vutɛnaanɔ. Ò n gbá zé ò yākpate ke kũ gbɛnɔ. Ma gbɛ kũ ò n mì zò Luda yā kũ Yesu de a sèedade ũ ona yāinɔ è. Odi kùte nòbɔ pāsĩ ke a takanɛro. Odi a sèeda ke n mì'arɛ ke n ɔaro. Ò vù gan, ò kí blè kũ Kirisio wè wàa sɔɔro. ⁵ Gènɔ vuna káakupɔn gwe. Gè kparanɔ dí vuro ari wè wàa sɔɔro pìi gèe à pàpao. ⁶ Arubarikadenɔn gbɛ kũ n baka kú gènɔ vuna káakupɔ gũnnɔ ũ, ò kú adona. Ga plade iko vĩm̃maro. Onigɔ de Luda kũ Kirisio gbàgbarinɔ ũmɛ, onigɔ kí ble kāao ari wè wàa sɔɔro.

Setan zuna tén

⁷ Tó wè wàa sɔɔro pìi pàpa, oni Setan bo ò a gbarɛ. ⁸ Ani gé buri kũ ò kú andunia kusuru siikɔanɔ sātɛ, Gɔgu kũ Magɔguo, ani n kakara, de ò zĩ ká. N dasi de lán ísirale bùsu'atɛ bà. ⁹ Ò dà anduniala, ò lika Luda gbɛnɔ bùraai kũ wéra kũ Luda yeiio, ama té bò ludambe à kùrĩma. ¹⁰ Ò Ibilisi kũ à n sātɛ sè ò zù té sèbe kũ àten kũ kũ ifántɛgbɔɔo gũn, gu kũ ò nòbɔ pāsĩ kũ annabi ékeo zùn. Onigɔ wāwā ma fānantɛ kũ gwāanio gɔrɔ sɛnda pínki.

Yākpate kpede kenaa

¹¹ Akū ma gbà pura zōkō è kū gbē kū à vutenaao. Zīte kū musuo dibi lè a arɛ, gu kuníne doró. ¹² Akū ma gyāwāndenɔ è, né fíti gbē zōkō, ò zena gbàa pì arɛ. Ò takadanɔ wèwē, akū ò takada pānde wè dɔ wèndi takada ũ. Ò yākpate kè kū gyāwāndenɔ n yākenaaa, lākū a kēna takada pìnɔ gūn nà. ¹³ Ísira gyāwānde kū ò kú a gūnnɔ kpà. Ga kū Gyāwānwɔ gyāwānde kū ò kú n gūnnɔ kpà se. Akū ò yākpate kè kū baadio a yākenaaa. ¹⁴ Ò ga kū gyāwānwɔ zù té sèbɛɛ gūn. Té sèbɛɛ pì bi ga plademɛ. ¹⁵ Gbē kū odi n tó le wèndi takada gūnlonɔn ò n zú té sèbɛɛ pìi gūn.

21*Zīte dufu kū musu dufuo*

¹ Akū ma zīte dufu kū musu dufuo è, zaakū zīte káakupɔ kū musu káakupɔ gète, akūsɔ ísira kun doró. ² Akū ma Luda wéra Yurusalemu dufu è bona musu Luda kīnaa, àten kipa. Ò a kèke lán nɔgbē kū a zāke sorumii màa bà. ³ Akū ma kòto gbàna mà bona gbà kīnaa à pì: Luda vùte kū bisāsirinɔ sà, anigō kú kūnwɔ, onigō de a gbēnɔ ũ. Luda pì nigō kú kūnwɔ a zīda n Luda ũ. ⁴ Ani n wétē warawarañne pínki. Ga nigō kun doró ke wènda ke ódɔna ke wāwā, zaakū yā zīnɔ gète.

⁵ Akū Gbē kū à vutena gbàa pì: N ma! Maten pó sīnda pínki ke dufu. Akū à òmenɛ: N kē, zaakū yā dínɔ náani vī, akūsɔ yāpuramɛ. ⁶ Akū à òmenɛ: À kèn gwe. Makūme Alafa kū Omegao, Naana kū Lakanaao ũ. Gbē kū ími ten de, mani a gba ísē wèndide boki. ⁷ Gbē kū à zīi blè mé anigō pó dínɔ vī pínki. Manigō de a Luda ũ, anigō de ma né ũ. ⁸ Ama vīnadɔn kú náanisaridɔn kú yāvānikerinɔ kú gbēderinɔ kú zinakerinɔ kú ezedenɔ kú tānagbagbarinɔ kú manafikidenɔ pínki, n baka nigō de té sèbe kú àten kú kú ifāntēgbɔɔ ũme. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

⁹ Malaika gbēnɔn suppla kú ò kerɛ mèn suppla kūna, kisira kpede mèn suppla kán à pà pìnɔ doke sù à òmenɛ: N mó mà Sāne Bòrɔ nɔ dufu mɔnne. ¹⁰ Luda Nini dinama pìi gūn malaikaa pì ma se à gèe kūmao kpi lei zōkōa. À Luda wéra Yurusalemu mòmene bona musu Luda kīnaa, àten kipa. ¹¹ Àten té ke kú Luda gakurio, àten pí lán gbè bèere de bà, lán diamɔɔ bà. ¹² À bīni lei zōkō vī. À gānu mèn kuri awēplame, malaika gbēnɔn kuri awēplanɔn zezenan. Isaraila buri mèn kuri awēplanɔ tó kēna gānu pìnɔa. ¹³ Gānu mèn aakō kú ifāboki kpa, mèn aakō kú gugbānduru kpa, mèn aakō kú gènnɔmidɔki kpa, mèn aakō kú ifālete kpa. ¹⁴ Ò bīni pì ē pète gbè mèn kuri awēplanɔa. Sāne Bòrɔ zīri gbēnɔn kuri awēplanɔ tó kēna gbèe pìnɔa.

¹⁵ Malaika kú àten yā omene pýɔbɔ kú ò pì kú wuraa kúna, de à wéra pì yō kú a gānunɔ kú a bīnio. ¹⁶ Wéra pì kusuru siikōme, a gbàna kú a yàasaa lēlele. Akū à wéra pìi yō kú pýɔbɔ pìio. A gbàna bi kiloo wàa kuri awēplame. A gbàna kú a yàasaa kú a leio pínki lēlele. ¹⁷ À a bīni yō dɔ, a lei gāsākuru basuppla awēsiikō. Malaikaa pì a yō bisāsiri gāsākuru gbàna lémmɛ. ¹⁸ Ò bīni pìi kè kú diamɔɔ. Wéra pì bi wurame atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹ Ò gbè kú ò wéra pì bīni pèteaa kèke kú gbè bèere de buri sīnda pínki.

Ò gbè káakupɔ kèke kú diamɔɔ,
a plade kú safiaa,
a aakōde kú agataa,

a siikōde kū emeradiio,
²⁰ a soorode kū onisiio,
 a suddode kū kaaneliaao,
 a supplade kū kisolitiio,
 a sooraakōde kū beriliio,
 a kēndode kū topazaao,
 a kuride kū kisopazaao,
 a kuri awēedode kū yasintiio,
 a kuri awēeplade kū ametisiio.

²¹ Gānu mèn kuri awēepla pìnò bi òso mèn kuri awēeplanòme. Ò ń pínki kè kū òsooo mèn dodo. Wéra pì zéda bi wuraame atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²² Mádi Luda kpé e wéra pìi gūnlo, zaakū Dikiri Luda Gbānasīndapinkide kū Sāne Bòròoomé kpé pì ũ. ²³ Wéra pì bàka kú kū ifántē ke mɔvura gupunaaoro. Luda gakuri mé àdi wéra pì pu, akūsō Sāne Bòrò de a fitila ũ. ²⁴ Burinò ni taa o a gupurai, andunia kīnanò ni gēn kū ń aruzekeno. ²⁵ A gānunò nigō tatana fānantē zikiro, gwāani nigō kú gwe sōro. ²⁶ Oni gēn kū burinò aruzekeno kū ń pò ɔɔdenò. ²⁷ Ama pò gbāsī ke ni gēnlo ke wé'iyākeri ke manafikide, tó adi ke gbē kū Sāne Bòrò ń tó kè wèndi takada gūnnò baasiro.

22

¹ Akū malaikaa pì swa'i wèndide kū àten bo Luda kū Sāne Bòròo gbà kīnaa mòmene, àten té ke lán gbèdigi bà. ² Àten bàa lé wéra zéda guragura. Lí wèndide kú a bara dire kū a bara lao, àdi né i wè do gēn kuri awēepla, mɔ kū mɔo gēn dodo. Lí pì lánò bi burinò aafialekiamé. ³ Pò kū Luda lé kène ke nigō kun dorò. Luda kū Sāne Bòròo gbà nigō kú wéra pìi gūn, a zòblerinò sō oni doi. ⁴ Oni a e wédewe, akūsō a tó nigō kú ń m'area. ⁵ Gwā nigō kun dorò, gbēke bàka nigō kú kū fitila ke ifántē gupuraoro, kū Dikiri Luda ni gu puñne yāi. Onigō kí ble ari ɔrò sīnda pínki. ⁶ Akū à òmene: Yā birenò náani vī, akūsō yāpuramé. Dikiri Luda kū àdi do annabinòne are mé à a malaikaa zì, de a zòblerinò yā kū ani su tera dō.

Yesu ni su tera

⁷ N̄ gwa, mani su tera. Arubarikaden gbē kū à zia yā takada díkīna yā kūna ũ.

⁸ Makū Yuhana makūme ma yā birenò mà, ma è. Kū ma mà, akūsō ma è, ma kute malaika kū à yā pìnò mòmene gbá sare mà donyī kene. ⁹ Akū à òmene: N̄ abire tó. N̄ donyī ke Ludane. N zòbleri daken ma ũ kū n annabi gbēdakenò kū gbē kū ò takada díkīna yā kūnanò. ¹⁰ Akū à òmene: N̄sun pò kúte zia yā kū à kú takada díkīna gūnwaro, zaakū a ɔrò kà kāni. ¹¹ Gbē vāni wé tã àgō a vāni ke. Gbāsīde wé tã àgō gbāsī. Gbē mana wé tã àgō a mana ke. Gbē kū à kú adona wé tã àgō kú adona.

¹² N̄ gwa, mani su tera, manigō láada kūna, de mà fīna bo baadine a yākenaaa. ¹³ Alafa kū Omegaon ma ũ, Arede kū Kpedeo, Naana kū Lakanaao. ¹⁴ Arubarikadenon gbē kū ò ń utagyaba pìpinò ũ. Onigō zé vī ò gē wéra pì gānunò gūn, ò lí wèndide né ble. ¹⁵ Ama kifirinò nigō kū gwero, ezedenò kū pāpākerinò kū gbēderinò kū tánagbagbarinò kū gbē kū ò ye manafiki yākenainò.

¹⁶ Makū Yesu ma a malaikaa zì àgō deáre yā pìnò sèedade ũ sòsine. Makūme Dauda buri kpata kū à bòtò pà Kína ũ, gudóna susune i nna ũ. ¹⁷ Luda Nini kū Sāne Bòrò nò dufuo dì pi, n̄ mós. Gbē kū à yā pìi mà sō, à pi, n̄ mós. Gbē kū ími ten de, à mós. Gbē kū à ye í wèndidei, à sí gba ũ.

¹⁸ Maten pi gbě kũ ò annabiketakada díkĩna yā mànɔne nĩ pínki, tó gbě yāke kàra a gũn, Luda ni kisira kũ nĩ yā kú takada díkĩna gũnɔ kara adenε. ¹⁹ Tó gbě yāke bò takada díkĩna gũn sɔ, Luda ni ade baka bo a wéran kũ lí wèndide kũ a yā kú takada díkĩna gũnwo.

²⁰ Gbě kũ à de yā pìnɔ sèedade ũ pì: Yāpuramε, mani su tera.
Aami! Dikiri Yesu, nĩ mɔ!

²¹ Dikiri Yesu gɔ gběke vĩ kũ a gběɔ nĩ pínki. Aami!